ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့

တိပိဋက
ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

အတွဲ-၂

အနု—အဇ္ဈောတ္ထရဏ

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ တော်လှန်ရေးအစိုးရ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့

ဇမ္ဗူဒီပကျောင်းဆောင်

အဘိဓာန်အဖွဲ့ သံဃာတော်များ

ရေးသားပြုစု တည်းဖြတ်သည်။

သာသနာတော်နှစ် ၂၅၁၀   ကောဇာနှစ် ၁၃၂၈   ခရစ်နှစ် ၁၉၆၆ ဇူလိုင်လ

တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာ အဘိဓာန်

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့

တိပိဋက

ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

အတွဲ-၂

အနု — အဗ္ဗောက္ကိရဏ

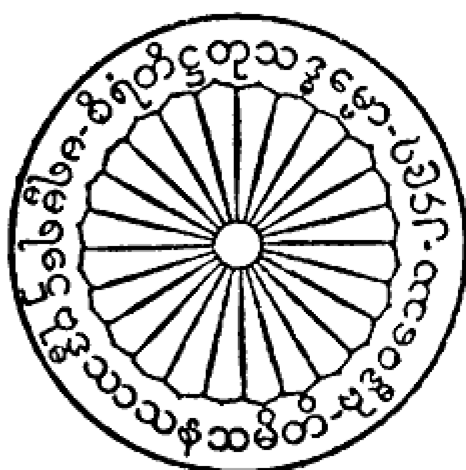
ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ တော်လှန်ရေးအစိုးရ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့

ဇမ္ဗုဒီပကျောင်းဆောင်

အဘိဓာန်အဖွဲ့သံဃာတော်များ ရေးသားပြုစုသည်

အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဆရာတော် ဦးဉာဏုတ္တရ နှင့် အရှင်သီလာနန္ဒာဘိဝံသ-တို့

ကြည့်ကြပ် တည်းဖြတ် ဦးစီးရေးသားသည်။

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်၍
ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိချုပ် ဝဏ္ဏကျော်ထင် ဦးချစ်တင်က ထုတ်ဝေသည်

သာသနာတော်နှစ် ၂၅၁၀ ကောဇာနှစ် ၁၃၂၈ ခရစ်နှစ် ၁၉၆၆ ဇူလိုင်လ

ရန်ကုန်မြို့၊ ကမ္ဘာအေးစေတီကုန်း — ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်တွင် (ဇမ္ဗူဒီပ ကျောင်းဆောင် ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပဋိပတ္တိသာသနာ သံဃာအဖွဲ့က တည်းဖြတ်ပြီး) အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိချုပ် ဝဏ္ဏကျော်ထင် ဦးချစ်တင် (မှတ်ပုံတင်အမှတ်-၀၁၂၂/၀၁၀၆) က ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

အမှာ

ဤ တိပိဋက ပါဠိ–မြန်မာအဘိဓာန်၌ ခေတ်, ပစ္စည်းတို့ကို ပြရာဝယ် မြန်မာပြည်တွင် အများ သုံးဖြစ်သော ကစ္စည်းသဒ္ဒါကြီးနည်းသို့ လိုက်၍ ပစ္စည်းတို့ကို ပြဆိုထားသောကြောင့် ကစ္စည်း သဒ္ဒါကြီး ကို မသင်ကြားဘူးသူတို့အဖို့ အခက်အခဲရှိသည်ဟု သိရသဖြင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် အောက်ပါရှင်း လင်းချက်ကို ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ကိတ်ပစ္စည်းတို့ကို ပြရာဝယ် "ဏွု, ယု" ဟု ပြဆိုထားရာ ထိုတွင် ဏွုသည် "အက" နှင့်ရင်း, ယုသည် "အန" နှင့်ရင်း အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ (မောဂ္ဂလ္လာန် ဗျာကရုဏ်း၌လည်း ဏွု အစား "ဏက" ကိုပြ၍ ယု အစား "အန" ကို ပြထားသည်။ ယင်းကျမ်း၊ ၅-ကဏ္ဍ၊ ၃၃၊ ၄၇-သုတ်တို့ကြည့်။)

ပုံစံ—
အနု+ကမု+ဏွု = အနုကမ္ပက (ဝုဒ္ဓိမပြု)
အနု+ဂမု+ဏွု = အနုဂမက
အနု+ဂဟ+ဏွု = အနုဂ္ဂါဟက (ဝုဒ္ဓိပြု)
အနု+ကမု+ယု = အနုကမ္ပန

ထို့ပြင် အချို့သော ပစ္စည်းတို့ဝယ် ဏ-အက္ခရာ ယှဉ်တွဲပါဝင်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်၏။ ယင်းဏ-အက္ခရာကား "ဤဏ-အက္ခရာပါသော ပစ္စည်းနှောင်းလျှင် နောက်မှ သံယုတ် အက္ခရာ ကပ်လျက်မရှိသော ပုဒ်, ဓာတ်တို့၏ အစ သရကို များသောအားဖြင့် ဝုဍ္ဎိပြုရသည်" ဟု ညွှန်ပြဖို့ရာ အပိုထည့်သွင်းသုံးစွဲအပ်သော အနုဗန်အက္ခရာ ဖြစ်သည်။ ယင်း ဏ-အက္ခရာကို ထိုထိုပုဒ်တို့၌ တွေ့ရ မည် မဟုတ်ပေ။

ပုံစံ—
အနု+ဣသ+ဏီ = အနုသေီ
အနု+ကသ+ဏေ+တိ = အနုကထေတိ (ဝုဒ္ဓိမပြု)
အနု+ကရ+ဏ = အနုကာရ
အနု+ဧလ+ဏယ+တိ = အနုဇ္ဇာလယတိ

အတွဲ ၂-ပြုစု, စစ်ဆေး, တည်းဖြတ်သူများ

စာပြု—	ဦးကောသလ္လ,	ဦးဝိလာသဂ္ဂ
	ဦးဖိုလ်မောင်,	ဦးတင်ရွှေ
စာစစ်—	ဦးဇ္ဈာနဝံသ,	ဦးနန္ဒဝံသ
ကျမ်းပြု—	အရှင်သီလာနန္ဒာဘိဝံသ	
တည် ဖြတ်—	ဆရာတော် ဦးဉာဏုတ္တရ	
	အရှင်သီလာနန္ဒာဘိဝံသ	
စာမူတိုက်—	ဦးနန္ဒိမဥ္ဇူ	

ပြုစုရေးသား၍ နောက်ဆုံး တည်းဖြတ်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ

၁။ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဆရာတော် ဦးဉာဏုတ္တရ
၂။ အရှင်သီလာနန္ဒာဘိဝံသ

အဘိဓာန်လုပ်ငန်း ကူညီဆောင်ရွက်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ

တိပိဋက ပါဠိ–မြန်မာအဘိဓာန် အတွဲ ၁-ထွက်ပေါ်ပြီး နောက်ပိုင်း၌ အဘိဓာန်လုပ်ငန်းတို့ကို ကူညီဆောင်ရွက်တော်မူခဲ့ကြသော စာစု, စာပြုစသော အရှင်မြတ်များနှင့် ထိုအရှင်မြတ်တို့၏ လုပ်ငန်းအသီးသီးကိုလည်း အောက်ပါအတိုင်း မှတ်တမ်းတင်အပ်ပါသည်။

၁။ ဦးဝိပုလ, သာသနဓဇသိရီပဝရဓမ္မာစရိယ, ပရိယတ္တိနယူပဒေသကျောင်း, မစိုးရိမ်တိုက် မန္တလေး။ (စာစု)

၂။ ဦးဝေပုလ္လ (က), သာသနဓဇသိရီပဝရဓမ္မာစရိယ, ဒေါနဖြံ့ အုဋ်ကျောင်း, ဒက္ခိဏာရာမ ဘုရားကြီးတိုက်, မန္တလေး။ (စာစု၊ စာပြု)

၃။ ဦးဥက္ကဋ္ဌ, သာသနဓဇသိရီပဝရဓမ္မာစရိယ, ဒါနသုခကျောင်း, မြင်းဝန်တိုက်, မန္တလေး။ (စာစု)

၄။ ဦးစိန္တိတ, သာသနဓဇသိရီပဝရဓမ္မာစရိယ, မာဂဓနယူပဒေသကျောင်း, မစိုးရိမ်တိုက်, မန္တလေး။ (စာစု၊ စာပြု)

၅။ ဦးပဏ္ဍိတ, သာသနဓဇသိရီပဝရဓမ္မာစရိယ, အာဇာနည်ကျောင်း, ဒက္ခိဏာရာမ ဘုရားကြီးတိုက်, မန္တလေး။ (စာစု၊ စာပြု)

၆။ ဦးဇာဂရ (က), သာသနဓဇသိရီပဝရဓမ္မာစရိယ, အာဂမနယူပဒေသကျောင်း, မစိုးရိမ်တိုက်, မန္တလေး။ (စာစု)

၇။ ဦးဝိဇယ, သာသနဓဇသိရီပဝရဓမ္မာစရိယ, ဆရာတော် ဦးကြယ်ကျောင်း, ဒက္ခိဏာရာမ ဘုရားကြီးတိုက်, မန္တလေး။ (စာစု)

၈။ ဦးဣန္ဒဝံသ, သာသနဓဇသိရီပဝရဓမ္မာစရိယ, သာသနဇောတိကာရုံကျောင်း, မြောင်းမြမြို့။ (စာပြု)

၉။ ဦးစန္ဒာဘာသ, သာသနဓဇသိရီပဝရဓမ္မာစရိယ, ဦးကံကြီးကျောင်း, အဘယာရာမ ရွှေဂူ တိုက်, မန္တလေး။ (စာစု၊ စာပြု)

၁၀။ ဦးသာမိန, သာသနဓဇသိရီပဝရဓမ္မာစရိယ, ပေတောအုဋ်ကျောင်း, ဒက္ခိဏာရာမ ဘုရားကြီး တိုက်, မန္တလေး။ (စာစု၊ စာပြု)

၁၁။ ဦးဇာဂရ (ခ), ပထမကြီး, အာဂမနယူပဒေသကျောင်း, မစိုးရိမ်တိုက်, မန္တလေး။ (စာစု)

၁၂။ ဦးဉာဏပုဏ္ဏိက (နိပေါလ်ဝေဖန်းတော်), သာသနဓဇဓမ္မာစရိယ, ဝိဇ္ဇာလင်္ကာရတိုက်, မန္တလေး။ (စာစု၊ စာပြု)

၁၃။ ဦးဝေပုလ္လာဘိဝံသ (ခ), စေတိယင်္ဂဏစာသင်တန်း, အလယ်တိုက်ကြီး, အဘယာရာမ ရွှေဂူ တိုက်, မန္တလေး။ (စာစု)

အဘိဓာန်လုပ်ငန်းကူညီဆောင်ရွက်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ

၁၄။ ဦးနန္ဒမာလာ, သက်ျသီဟနှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ ပါဠိပါရဂူ, မဟာသုဖောခါရုံကျောင်းတိုက်, စစ်ကိုင်း။ (စာပြု)

၁၅။ ဦးဂေါတမဝံသ, သာသနဇောတိကဓမ္မာစရိယ, ရတနာ့ဗိမာန် ပါဠိတက္ကသိုလ်ကျောင်းတိုက်, စစ်ကိုင်း။ (စာစု)

၁၆။ ဦးကုသလ, သက်ျသီဟနှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ, ပဌာနမြားကျောင်း, မြင်းဝန်တိုက်, မန္တလေး။ (စာပြု)

အထက်ပါ ဆရာတော်တို့၏ ကူညီဆောင်ရွက်မှုကြောင့် ၁၀-လမျှအတွင်းမှာပင် အာ-မှစ၍ ဟ-တိုင်အောင် အဋ္ဌကထာဋီကာဘို့မှ ပုဒ်အားလုံးကို ထုတ်စုခြင်းလုပ်ငန်း ပြီးဗိုးအောင်မြင်ခဲ့သည်။

အနက်ဖတ်နည်း

"ဖြဘ်–ခွဲ–ဖောက်–ဝင်–စူး–ရှ–၏ (အနုကန္တတိ) "ကို "ဖြဘ်၏။ ခွဲ၏။ ဖောက်၏။ ဝင်၏။ စူး၏။ ရှ၏"ဟု ဖတ်ပါ။

"အစဉ်–သွား–လှည့်လည်–၏ (အနုက္ကမတိ) ကို" "အစဉ်သွား၏။ အစဉ်လှည့်လည်၏"ဟု ဖတ်ပါ။

"မပြတ်–လှည့်လည်–သွားလာ–ကျက်စား–အပ်သော။ (အနုစိဏ္ဏ ၁)"ကို "မပြတ်လှည့်လည်အပ်သော မပြတ်သွားလာအပ်သော မပြတ်ကျက်စားအပ်သော"ဟု ဖတ်ပါ။

ကိုးကားမှီငြမ်းပြုသည့်ကျမ်းများ

အတွဲ ၁-၌ ပြအပ်ပြီးသော ကျမ်းတို့မှ တပါးသော ကျမ်းတို့ကိုင်း, အတွဲ ၁-၌ ပြအပ်ပြီးသော်လည်း ပုံနှိပ်တိုက်မတူသည့် အချို့သော ကျမ်းတို့ကိုင်း ဤစာချင်း၌ ပြထားပါသည်။ ထိုတွင် ထပ်၍ ပြအပ်သော ကျမ်းတို့ကို ခရေပွင့်အမှတ်ပြထားသည်။

ဤအတွဲ ၂-၌ သဒ္ဒနီတိနှင့် မဏိသာရမဥ္ဇူသာဋီကာတို့၏ အညွှန်းတွင်လည်း ဆဋ္ဌသံဂါယနာမူ၏ အညွှန်းဂဏန်းများကိုသာ ပြထားသည်။

ကိုးကားမှီငြမ်းပြုသည့် (ဃ) ပါဠိတော်နိဿယကျမ်းများ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့် ပုံနှိပ်နှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်
၁	သုတ်သီလက္ခန်ပါဠိတော် နိဿယသစ်	ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၇-ခု၊	အရှင်နန္ဒဝံသမဟာထေရ်
၂	မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော် နိဿယ	ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၁-ခု၊	ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့၊ ပဋိပိဋကော-ဓေယျာနံ၊ နိဿယအဖွဲ့ ဆရာတော်များ
၃	မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိတော် နိဿယ	။ ၁၉၆၃-ခု၊	။
၄	ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော် နိဿယ	။ ၁၉၆၃-ခု၊	။
၅	သဂါထာဝဂ္ဂ သံယုတ္တပါဠိတော် နိဿယ	။ ၁၉၆၅-ခု၊	။
၆	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော် နိဿယ	။ ၁၉၆၀-ခု၊	ဆင်တဲဆရာတော် (ချနက်မူ)

ကိုးကားမှီငြမ်းပြုသည့် (၄) အဋ္ဌကထာနိဿယကျမ်းများ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့် ပုံနှိပ်နှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်
၁	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် အဋ္ဌကထာ နိဿယ	လက်ရေးမူ—ကျမ်းပြီးနှစ်— ၁၂၁၃-ခု၊	သာသနာပိုင် ဆရာတော် ဦးဥေယျ
၂	ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ နိဿယ (ပ)	ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၃၆၅-ခု၊	ပြည်ဆရာတော်
၃	။ (ဒု)	။	။
၄	မဓုပဒအဋ္ဌကထာနိဿယ (ဒု)	ပိဋကတ်တော်ပြန့်ပွါးရေး ပုံနှိပ်တိုက်၊ အောင်ဆန်းလမ်း၊ မန္တလေးမြို့၊ ၁၃၆၄-ခု၊	အရှင်သာရဒဿီ

ကိုးကားမှီငြမ်းပြုသည့် (၈) ဂန္ထန္တရကျမ်းများ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့် ပုံနှိပ်နှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်	သင်္ကေတ
၁	အင္ဂသာလိနီယောဇနာ	သုဓမ္မဝတီ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၂၇-ခု	အရှင်သိရီသုမင်္ဂလ	အင္ဂသာ၊ ယော
၂	အဘိဓမ္မတ္ထဝိဘာဝိနီ ဋီကာကျော်	ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၂-ခု	အရှင်သုမင်္ဂလသာမိ	ဝိဘာဝိနီ။
၃	အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ	။ ၁၉၆၂-ခု	အရှင်အနုရုဒ္ဓါ	သင်္ဂဟ။
၄	အဘိဓမ္မာဝတာရ	။ ၁၉၆၂-ခု	အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ	အဘိ၊ ဝတာရ။
၅	အဘိဓမ္မာဝတာရဋီကာ (ပ)	။ ၁၉၆၂-ခု	အရှင်သုမင်္ဂလသာမိ	အဘိ၊ ဝတာရ၊ ဋီ၊ ၁။
၆	။ (ဒု)	။ ၁၉၆၃-ခု	။	အဘိ၊ ဝတာရ၊ ဋီ၊ ၂။
၇	အမရကောသ ပါဠ်-နိဿယ	သက်ရေးစာကူးစက်၊ ၁၃၀၈-ပြည့်နှစ်	အဘယာရာမ ဆရာတော်	အမရ၊ သျ။
၈	ဥတ္တရဝိနိစ္ဆယ	ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၂-ခု	အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ	ဥ၊ဝိနိစ္ဆယ။
၉	ဥတ္တရဝိနိစ္ဆယဋီကာ	။	မဟာဥပတိဿ ထေရ် (ပိဋကတ်သမိုင်း)	ဥ၊ဝိနိစ္ဆယ၊ဋီ။
၁၀	ကင်္ခါဘာသာဋီကာ (ပ)	နယူးဘားမားပိဋက ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၃၂၀-ခု	အရှင်ဇနကာဘိဝံသ	
၁၁	။ (ဒု)	။ ၁၃၂၁-ခု	။	
၁၂	ကစ္စာယနသာရတ္ထသင်္ဂဟသတ်ပုံ နှင့် အတိုကောက်	ဟံသာဝတီ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၃-ခု	ဆရာတော်ဦးဗုဒ်	
၁၃	ကဝိလက္ခဏာသတ်ပုံ သံပေါက်နှင့် အတိုကောက်	။ ၁၉၆၂-ခု	စိန္တကျော်သူ ဦးဩ	
၁၄	ခုဒ္ဒသိက္ခာ	ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၂-ခု	အရှင်ဓမ္မသိရိ	
၁၅	ခုဒ္ဒသိက္ခာဋီကာ (ဟောင်း)	။ ။	အမည်မသိ အရှင်	ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ဋီ၊ ဟောင်း။

ကိုးကားမှီငြမ်းပြုသည့် (စ) ဂန္ထန္တရကျမ်းများ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့် ပုံနှိပ်နှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်	သင်္ကေတ
၁၆	ခုဒ္ဒသိက္ခာဋီကာ (သစ်)	ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၂-ခု	အရှင်သံဃရက္ခိတ	ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ဋီ၊ သစ်။
၁၇	ဆကာရန္တနယသတ်ပုံ	ဟံသာဝတီ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၃-ခု	အမှာတော်ရေး ဦးသာအောင်	
၁၈	ဇာတ်ဋီကာသစ်	လက်ရေးမူ ကျမ်းပြီးနှစ် ၁၂၃၀?-ခု	ဆရာတော် ဦးပညာ-သာမိ	ဇာတ်၊ဋီ၊သစ်။
၁၉	နာမရူပပရိစ္ဆေဒ	ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၂-ခု	အရှင်အနုရုဒ္ဓါ	နာမရူပ။
၂၀	*ပဒရူပသိဒ္ဓိ	။ ၁၉၆၄-ခု	အရှင်ဗုဒ္ဓပ္ပိယ	ရူ။
၂၁	*ပဒရူပသိဒ္ဓိ ဋီကာ	။ ၁၉၆၅-ခု	။	ရူ၊ဋီ။
၂၂	ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ	။ ၁၉၆၂-ခု	အရှင်အနုရုဒ္ဓါ	ပရမတ္ထ။
၂၃	ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ (ပ)	နယူးဘားမား ပိဋကပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၃၂၂-ခု	အရှင်ဇနကာဘိဝံသ	
၂၄	။ (ဒု)	။ ၁၃၂၃-ခု	။	
၂၅	။ (တ)	။ ။	။	
၂၆	။ (စ)	။ ၁၃၂၄-ခု	။	
၂၇	ပါရာဇိကဏ် ယောဇနာ	သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၂၆-ခု၊	အရှင်သိရီသုမင်္ဂလ	ပါရာ၊ယော။
၂၈	*မဏိသာရမဉ္ဇူသာဋီကာ(ပ)	ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၃-ခု၊	အရှင်အရိယဝံသ	မဏိမဉ္ဇူ၊၁။
၂၉	* ။ (ဒု)	။ ။	။	မဏိမဉ္ဇူ၊၂။
၃၀	*မာတိကာဓာတုကထာ အရကောက်	။ ၁၉၆၄-ခု၊	အရှင်ဝရနှင့် အရှင်ဇမ္ဗုဒီပဓဇ	မာ၊ဓာ၊ ကောက်။
၃၁	မူလသိက္ခာ	။ ၁၉၆၂-ခု၊	အရှင်မဟာသာမိ	

ကိုးကားမှီငြမ်းပြုသည့် (စ) ဂန္ထန္တရကျမ်းများ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့် ပုံနှိပ်နှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်	သင်္ကေတ
၃၂	မူလသိက္ခာဋီကာ	ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၂-ခု၊	အမည်မသိအရှင်	မူလသိက္ခာ၊ဋီ။
၃၃	မောဂ္ဂလ္လာန်ပဉ္စိကာဋီကာ နိဿယ	မနဝတီပုံနှိပ်တိုက်(မန်း)၊ ၁၃၂၅-ခု၊	အဘယာရာမ ဆရာတော်	မောဂ်၊ပဉ္စိကာ၊
၃၄	မောဟဝိစ္ဆေဒနီ	ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၃-ခု၊	အရှင် ကဿပထေရ်	မော၊ဆွေဒနီ။
၃၅	လက်စွဲမှန်ပြ မြန်မာဝေါဟာရ သတ်ပုံ	သုဓမ္မဝတီ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၃၂၅-ခု၊	ဦးအုန်းရွှေ	
၃၆	ဝိနယဝိနိစ္ဆယ	ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၂-ခု၊	အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ	ဝိ၊နိစ္ဆယ။
၃၇	ဝိနယဝိနိစ္ဆယဋီကာ (ပ)	။ ၁၉၆၂-ခု၊	မဟာဥပတိဿထေရ် (ပိဋကတ်သမိုင်း)	ဝိ၊နိစ္ဆယ၊ ဋီ၊၁။
၃၈	ဝိနယဝိနိစ္ဆယဋီကာ (ဒု)	။ ၁၉၆၂-ခု၊	။	ဝိ၊နိစ္ဆယ၊ဋီ၊၂။
၃၉	ဝိနယာလင်္ကာရဋီကာ (ပ)	။ ၁၉၆၂-ခု၊	တောင်ဖီလာဆရာ တော်	ဝိနယာလင်္ကာ- ရ၊၁။
၄၀	။ (ဒု)	။ ။	။	ဝိနယာလင်္ကာ- ရ။ ၂။
၄၁	ဝိဘင်္ဂ ဌပိတခွဲထား	ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၂-ခု	အရှင်လင်္ကာသာရ (တွင်းသင်းတိုက်ဝန်)	
၄၂	သစ္စသင်္ခေပ	ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၂-ခု၊	အရှင်ဓမ္မပါလ	
၄၃	*သဒ္ဒနီတိ ပဒမာလာ	။ ။	အရှင်အဂ္ဂဝံသ	နီတိ၊ပဒ။
၄၄	* ။ ဓာတုမာလာ	။ ၁၉၆၃-ခု၊	။	နီတိ၊ဓာတု။
၄၅	* ။ သုတ္တမာလာ	။ ၁၉၆၄-ခု၊	။	နီတိ၊သုတ္တ။
၄၆	သပြေကန်သဒ္ဒါကြီးနိဿျ သစ် (ပ)	ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၁-ခု၊	သပြေကန်ဆရာတော်	
၄၇	။ (ဒု)	။ ၁၉၆၃-ခု၊	။	
၄၈	။ (တ)	။ ၁၉၆၅-ခု၊	။	
၄၉	သတ်ပုံအဘိဓာန်မိတ်လင်စုံ	ပညာအလင်းပြ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၆-ခု၊	ဦးအုန်းရွှေ	

ကိုးကားမှီငြမ်းပြုသည့် (ဆ) နိုင်ငံခြားကျမ်းစာ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့် ပုံနှိပ်နှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်	သင်္ကေတ
၁	စဗ္ဗကလ္ပဒြုမ (သက္ကတအဘိဓာန်ကြီး) ၅-တွဲ	Chowkhamba Sanskrit Series Office, Varanasi, India.	သျ၁ရ·ရာ၉၁·ရာ၈၁-ကာန္တဒေဝ	ကပ္ပဒ္ဒုမ

ဤကျမ်း၌ အသုံးပြုသော မြန်မာသက္ကတ စာလုံးများမှ ထူးသော စာလုံးများ

သရများ

ဣ	ဤ	ဠ္	ဠ္	ဧ	ဪ	အး
(ရိ)	(ရီ)	(လရိ)	(လရီ)	(အိုက်)	(အောက်)	(အး)

ဗျည်းများ—

ဈ	ဿ
(တာလုဇ-သ)	(မုဒ္ဓဇ-သ)

စာလုံးဆင့်များ

ဇ္ဈ = ဇ် + ဉ

ဋ္ဌ = ဋ် + ဌ

ဎ္ဍ = ဍ် + ဎ

ကြီ = ရ်+က (ဗျည်း၏ အထက်၌ရှိသော 'ေ' ကို 'ရေဖ' ဟုခေါ်သည်၊ ရ နှင့် အတူတူဖြစ်သည်။ ရ နှင့် အခြားဗျည်းတို့ ဆင့်ရာ၌လည်း နည်းတူ မှတ်ရန်)။

သင်္ကေတများ

ပု	ပုလ္လိင်
ထီ	ဣတ္ထိလိင်
န	နပုလ္လိင်
တိ	တိလိင်၊ လိင် ၃-ပါး
ကြိ	ကြိယာပုဒ်၊ အာချာတ်ပုဒ်
ကမ္မ၊ကြိ	ကံဟောကြိယာ
ကာ၊ကြိ	ကာရိတ်ကြိယာ
ကြိ၊ဝိ	ကြိယာဝိသေသန
ဗျ	အဗျယပုဒ်
သံ	သက္ကတ
ဗု၊သံ	ဗုဒ္ဓဘာသာသက္ကတ
ပြာ	ပြာကြိုဋ်

တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

အမှားအမှန်ပြင်ဆင်ချက်

စာမျက်နှာ	အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်	ကြောင်းရေ	အမှား	အမှန်
၁၈	အနုဂမနဉာဏ	၁-၂	အန္ဒယေဉာဏ-ကြည့်။	အန္ဒယ(၄)အနက် ကြည့်။
၂၁	အနုဂ္ဂဏှက	၃	အနုကမ္ပက(ခ)အနက် ကြည့်။	သမ္ဗရာယိကေန အတ္တေန အနုဂ္ဂဏှကာ။ ပေတ၊၄။ ၆၄။
၂၄	အနုဂ္ဂဟ (က) ပစ္စုပဋ္ဌာန	၇	ပစ္စုပဋ္ဌာနနံ။	ပစ္စုပဋ္ဌာနံ။
၂၅	အနုဂ္ဂဟေသာတိ	၁	အနုဂ္ဂဟေသာတိ	အနုဂ္ဂဟေသာမိ
၂၇	အနုစရတိ	၃	ကောက် — လိုက်၏။	ကောက် — လိုက်၏။ အနုစရန္တိပိ နံ။ အံ၊၂။၃၀၉။
၃၀	အနုဿတိကပဋိပဒါ			ဤပုဒ် ဖြုတ်ပစ်ရန်။
၃၅	ဒု-ကော်လံ	၁၆	၁၀၄-	၁၃၄-
၃၆	အနုဋ္ဌာန်	၆	အနုဋ္ဌာနသေယျ —	အနုဋ္ဌာနသေယျာ —
၃၈	ဒု-ကော်လံ	၃	အံ၊၁။	အံ၊၁။၂၂။
၃၉	အနုတိဋ္ဌတိ	၄	အနုတိဋ္ဌန္တိ	အနုတိဋ္ဌန္တိ
၄၃	အနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနာ	၂	သော ပုဒ်တို	သော ပုဒ်တို့-
၄၆	အနုဒရ	၁	[အနု + ဥဒရ]	[န + ဥဒရ]
၆၈	အနုပတိတတ္တ	၃	ကြည့်။	(ခ)အနက် ကြည့်။
၇၅	အနုပယောဂတ္တ	၂	သည််၏အဖြစ်	အပ်သည််၏အဖြစ်
၈၁	အနုပလက္ခဏ	၁	(န)	(န၊ထိ)
။	။	၄	သံ၊၂။၂၂၂။	သံ၊၂။၂၂၂။ ယံ ဝေရူပံ အညာဏံ.... အနုပလက္ခဏာ။ နေတ္တိ။ ၆၄။
၈၃	အနုပဝဋ္ဋ	၂၆	အပ္ပဋိသန္ဓိကဘာဝ-	အပ္ပဋိသန္ဓိဘာဝ-
၁၀၃	အနုပါလေတိ	၅-၆-၇		အနုပါလေသာမိကို အနုပါလယိံ၏ နောက်သို့ ရွှေ့ရန်။
၁၀၉	ပ-ကော်လံ	၁၀	အနုပုဗ္ဗဝဏ္ဏနာတိပိ	အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာတိပိ
။	အနုပုဗ္ဗဝိပဿနာ	၂	အပ်သော	သော
၁၁၂	အနုပေက္ခက	၁	[အနု + ပ + ဣက္ခ + ဏ္ဍု]	[(၁) အနု + ပ + ဣက္ခ + ဏ္ဍု။ (၂) န + ဥပေက္ခက]

စာမျက်နှာ	အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်	ကြောင်းရေ	အမှား	အမှန်
၁၁၃	ပ-ကော်လံ	၂	၁၃၃။	၁၃၃။ (၂) လျစ်လျူမရှုသော၊သူ။
၁၁၄	အနုပေက္ခတိ	၄	အနုပေက္ခတိ	အနုပေက္ခတိ
။	။	၇	အနုပေက္ခတိတိ	အနုပေက္ခတိတိ
၁၂၄	အနုပ္ပဗန္ဓန	၁	(န)	(န၊ထိ)
၁၃၇	အနုဗောဓတိ			ယင်း၌ (ခ) အနက်ကို ဖြုတ်ပစ်ရန်
၁၃၇	။			"အနုဗောဓေတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု+ဗုဓ+ဏေ+တိ] လျှောက်ပတ်စွာသိစေ၏။ အနုဗောဓေန္တိတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ။၃၀၂။" ဟု အနုဗုဒ္ဓပုဒ်၏ အထက်၌ ဖြည့်စွက်ရန်
၁၃၉	အနုဗျဥ္ဇနဂ္ဂါဟီ	၁	[အနဗျဥ္ဇန	[အနုဗျဥ္ဇန
၁၄၂	အနုဘာဝတိ			ယင်း၌ အနုဘောန္တု ကို အနုဘောမ ၏ နောက်သို့ ရွှေ့ရန်။
၁၆၂	ပ-ကော်လံ	၂၁	(၂) မေးစိစစ်	(၃) မေးစိစစ်
၁၆၆	အနုရဠ္ဍ္ဍ	၁	[အနု+ရဠ္ဍ	[အနု+ရန္ဓ
၁၈၂	အနုလောမ	၂	မ။	မ
၁၈၄	အနုလောမစိတ္တ	၇	(ဇ)	(ဈ)
၁၉၃	အနုဝတ္တတိ	၂	လျှောက်ပတ်စွာ–ဖြစ်၏၊	လျှောက်ပတ် – စွာဖြစ်၏၊
၁၉၉	အနုဝါသန	၅	သေဟာဒိဟိ'	သော္ဟာဒိဟိ'
၂၁၄	အနုသန္ဓိ	၂	ပဋိသန္ဓေ။	အနုသန္ဓေ။
၂၁၇	ပ-ကော်လံ	၂၁	ပျန္တိ	ဗျန္တိ
၂၃၂	အနုသူယက	၁၂	ဇာ၊၁။၂၃၈-ကြည့်။	(ဇာ၊၁။၂၃၈-ကြည့်။)
၂၃၉	အနုဿုတ္တာသမတ္ထ	၅	(က)	(၂) (ခ)
၂၅၃	အနူနာဓိကဝစန	၈	(ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၃၈-၉။သီ၊	ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၃၈-၉။(သီ၊
၂၆၀	အနေကဇာတိက	၃	(၄)	(၂)
၂၇၂	အနေကသတဝဏ္ဏ	၃	အနေကသတဝဏ္ဏ	အနေကဝဏ္ဏ[ာ]

စာမျက်နှာ	အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်	ကြောင်းရေ	အမှား	အမှန်
၂၇၃	အနေကသမ္ဘာရ	၄	မဟာသမ္ဘရာ	မဟာသမ္ဘာရာ
၂၈၁	ပ-ကော်လံ	၁၁	အမရိသဟန်	အမရိသန်
၃၄၄	အန္တေပုရ	၆	မင်းနန်း	(၁) မင်းနန်း
၃၄၅	ပ-ကော်လံ	၁၃	(၃)	(၂)
၃၆၁	အန္တောနီတ	၉	၄၁။	၄၁။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၆။သီ၊ဋ္ဌ၊ သစ်၊၁။၃၂၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၆။ မူလဋ္ဌ၊ ၁။ ၆ - တို့ လည်း ကြည့်။)
၃၆၈	အန္တောဝဿ	၁	ဝါတွင်း	ဝါတွင်း၊
၃၇၄	အန္ဓ	၅	မြင်ကြောင်း	(၁) မြင်ကြောင်း
၃၉၆	အန္ဓာဿဝတိ			"(က)ယိုစီး၏။"ကို ဖြုတ်၍ သာဓကများကို (ခ) အနက်၏နောက် အဘိ-ဇ္ဈာဒေါမနဿာ ၏ ရှေ့သို့ ရွှေ့ရန်။ ထို့ပြင် (ခ)ကို (က)ဟုရင်း,(ဂ)ကို(ခ) ဟုရင်း ပြင်ရန်။
၃၉၇	အန္ဓေသတ္တ	ဂ	သန္ဓော"တိ။	သန္တာ"တိ။
၄၀၈	အပဂစ္ဆမာန	၁	မုဂ	ဂမု
၄၃၂	အပဥ္စသ	၂	ကြည့်။]	ကြည့်။
။	။	၃	ပ+အဥ္စသ)။	ပ+အဥ္စသ)။]
၄၆၅	အပဗျာမ	ဂ	တွာ၊က)။	တွာ၊က)။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၆။
၄၈၃	အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိ	၁	(တိ)	(ထိ)
၄၈၅	အပရပ္ပစ္စယ	၅	(၁)	(ခ)
၅၀၀	အပရာမာသနိယျာနိက-ဘာဝဒီပန	၂	ရာမာသနိယ	ရာမသနိယ
၅၀၇	အပရိဂ္ဂဟိတဖဿ	၁	(တိ)	(ပု)
၅၁၆	အပရိညာမူလက	၅	အပရိညာမူလကာ	အပရိညာမူလိကာ
၅၃၂	အပရိဘုဥ္ဇိတွာ	၆-၇-ဂ		"ပုတ္တာဒိနမ္ပိ.... ၁၆၃။" ကို (က)အနက်သို့ ရွှေ့ရန်။
။	အပရိဘုတ္တ	၁	[န+ပရိဘုတ္တ]	[န+ပရိဘုတ္တ]

စာမျက်နှာ	အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်	ကြောင်းရေ	အမှား	အမှန်
၅၅၀	အပရိဝတ္တန	၆	မဖလှယ် – ခြင်း	ခြင်း
၅၅၃	အပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မန္တ	၃	ပါတိ	ပါတ
၅၆၄	ပ-ကော်လံ	၂	ဂုဏ်းမ	ဂုဏ်မ
။	အပလာ(ဠာ)သီ	၄	ယီ(၂)အနက်ကြည့်။	ယီ-ကြည့်။
၅၇၅	အပသဗျ	၁	(တိ)	(န)
။	။	၆	ကြည့်။	ကြည့်။]
၅၇၇	အပသာဒိတ	၁၇	ပြောဆိုသော	ပြောဆိုအပ်သော
၅၈၀	အပဿယနီယဌ	၁	[အပဿနီယ	[အပဿယနီယ
၅၈၂	ဒု-ကော်လံ	၁	ဆွဲကိုင်,	(ဆွဲကိုင်,
၅၉၇	အပါယဂမနီယကိလေ-သောဓိ	၆	ကိလသောမိဿ	ကိလေသောမိဿ
၆၁၉	အပိဟာ	၁	မဘတ်မက်	မတပ်မက်
၆၂၁	အပိဠန္ဓိတ္ဗာ	၅	အပိဠန္ဓိတ္ဗာဝ	အပိလန္ဓိတ္ဗာဝ
၆၅၇	အပ္ပစ္စက္ခာယ	၄	(ခ) မစွန့်	(ခ)မပယ် – မစွန့်
၆၆၀	အပ္ပစ္စုဒ္ဓဋသညီ			ယင်းပုဒ် ဖြုတ်ပစ်ရန်
၆၇၀	အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတကတ	၄	အပ္ပဋိဂ္ဂတိတကတံ	အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတကတံ
၇၀၂	အပ္ပဋိဟညမာန	၄	အပ္ပဋိဟညမာနာ။	အပ္ပဋိဟညမာနာ အပ္ပဋိ-ဟတမာနာ။
၇၁၀	အပ္ပတရ	၁၂-၁၆		"တတြ စေ .... ၁၈၀။" ကို (၁)အနက်သို့ ရွှေ့ရန်။
၇၆၀	အပ္ပမုဿန	၃	ဟောတိ။	ဟောတိ။ သံ၊ဌ၊၁။၂၃၂။

တိပိဋက

ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

အနု (ဗျ) [အန + ဥ] ဥပသာရပုဒ် ၂၀-တို့တွင် တပုဒ်။ (၁) အစဉ် – လိုက် – လျှောက် – ခြင်း=အနုဂတ=အနုဂမန။ အနုကူလ, အနုပဋိပတ္တိ, အနုပဗ္ဗဇိတ, အနုဿရတိ, အနွေတိ-တို့ ကြည့်။ (၂) မပြတ်=အနုပစ္ဆိန္န၊ အနုပစ္ဆိန္နေ အနုသယော။ ရူ၊နှာ-၁၀၅။ အနုပစ္ဆိန္နံ အပစ္ဆိန္နံ၊ တသ္မိံ။ အနု အနု သန္တာနေ သေတီတိ အနုသယော။ ရူ၊ဋီ။ ၅၄။ (၃) နောက်=ပစ္ဆာ။ အနုကမ္ပိတ, အနုကရောတိ, အနုကူလ, အနုစင်္ကမတိ, အနုစရ, အနုစရတိ, အနုဇ, အနုဇာနာပေတိ, အနုတာပ, အနုပညတ္တိ, အနုပဒ (၅) အနက်တို့ ကြည့်။ (၄) လွန်ကဲ, ပြင်းထန်=ဘုသ။ ဘုသတ္တေ အနုရတ္တော။ ရူ၊နှာ-၁၀၅။ အနုဇဂ္ဃန္တ-လည်း ကြည့်။ (၅) အတူ=သာဒိဿ။ သာဒိဿေ အနုရူပံ။ ရူ၊နှာ-၁၀၅။ အနုဂုဏ, အနုဇာတ (၁) အနက်တို့ ကြည့်။ ထောမနိဓိ, အနုကရဏပုဒ်-လည်း ကြည့်။ (၆) အောက်အဖို့=အဓောဘာဂ။ အနုဝါတ-ကြည့်။ (၇) လျော်သည်=အနုရူပ။ အနုဂီတိ, အနုစ္ဆဝိက, အနုဇ, အနုဇာတ, အနုဓမ္မ-တို့ ကြည့်။ (၈) အနီး=သမီပ။ အနုတီရ, အနုပခဇ္ဇ, အနုပါဒ-တို့ ကြည့်။ မောဂ်၊၃။၆-လည်း ကြည့်။ (၉) အတွင်း, အကြား=အန္တရ။ အနုပထ-ကြည့်။ (၁၀) အဖန်ဖန်, အထပ်ထပ်, အလွန်=ပုနပ္ပုန (ဘိယျ)။ အနုဂ္ဂိလတိ, အနုစိန္တေတိ, အနုနေတု, အနုပဿတိ-တို့ ကြည့်။ (၁၁) အငယ်=ခုဒ္ဒက။ အနုစင်္ကမ-ကြည့်။ (၁၂) အငယ်=ဒဟရ။ အနုထေရ-ကြည့်။ (၁၃) အဖို့အစု=ကောဋ္ဌာသ။ အနုပဒ (၄) အနက် ကြည့်။ (၁၄) မှီခိုခြင်း=ဥပနိဿယန။ အနုဇီဝီ-ကြည့်။ (၁၅) ရှေးရှုဖြစ်ခြင်း=အဘိမုခ။ အနုပရိဝတ္တတိ-ကြည့်။ (ဝါစပ္ပတိ၌ အနုမာတရံ ဝစ္ဆော မာဝတိ-ဟု ထုတ်သည်။) (၁၆) အတုလိုက်ခြင်း=အနုကရဏ။ အနုကရောတိ, အနုပဗ္ဗဇတိ, အနုပဗ္ဗဇ္ဇာ-တို့ ကြည့်။ ဤအနက်ကို (၃) အနက်နှင့် အတူတူဟုလည်း ယူနိုင်သည်။ (၁၇) အပြန်ပြန်, ထိုမှဤမှ=အပရာပရံ။ အနုစင်္ကမတိ, အနုစင်္ကမန္တ-တို့ကြည့်။ (၁၈) အကြောင်း=ဟေတု။ အနုဇာတ (၂) အနက်ကြည့်။ (၁၉) အခြားမဲ့=အနန္တရ။ အနုဒေဝ (၂) အနက် ကြည့်။ (၂၀) ယုတ်နိမ့်သည်=ဟီန။ ဟီနေ အနုသာရိပုတ္တံ ပညဝန္တော။ ရူ၊နှာ-၁၀၅။ မောဂ်၊၂။

၁၂။ အနုသာရိပုတ္တံ ပညဝါ။ ရူ။၂ဂ၅။ နီတိ၊
သုတ္တ။၆၂၇။ ပညဝါ–ပညာရှိသောသူသည်၊
သာရိပုတ္တံ–အောက်၊ အနု–ယုတ်၏။ နီတိ၊
နိသျ။ ပညဝန္တော – ပညာရှိသူတို့သည်၊
သာရိပုတ္တံ အနု–အရှင်သာရိပုတြာ အောက်
ချည်းတည်း။ မောင်၊နိသျ။ (၂၁) အတူ
တကွ=သဟ။ တတိယတ္ထေ နဒိမန္ဝသိတာ
သေနာ။ ရူ၊နှာ-၁၁၅။ နဒိမန္ဝသိတာ ဗာရာ-
ဏသီ။ ရူ။၂ဂ၅။ နီတိ၊သုတ္တ။၆၂၇။ နဒိယာ
သဟ အဝဗဒ္ဓါတိ အတ္ထော။ ရူ။၂ဂ၅။ ဗာရာ-
ဏသီ–ကို၊ နဒိံ–ဂင်္ဂါမြစ်နှင့်၊ အန္ဝသိ-
တာ – တကွစပ်မြောင် တည်ထောင်အပ်၏။
နီတိ၊နိသျ။ပဗ္ဗတမနု သေနာ တိဋ္ဌတိ။ မောင်၊
၂။၁၀။ ပဗ္ဗတမနု – တောင်နှင့်တကွ၊ သေ-
နာ – သည်၊ တိဋ္ဌတိ – ၏။ ၎င်း၊နိသျ။ အနု-
စရတိ (၈)အနက်, အနုဧရိယ (၂) အနက်,
အနုဒူတ, အနုဒေဝ, အန္ဝဒေဝ-တို့လည်း
ကြည့်။ (၂၂) မှတ်ကြောင်း,အမှတ်အသား
=လက္ခဏ။ လက္ခဏေ ရုက္ခမနု ဝိဇ္ဇောတတေ
ဝိဇ္ဇု။ ရူ၊နှာ-၁၀၅။ ရူ။၂ဂ၅။ မောင်၊၂။၁၀။
နီတိ၊သုတ္တ။၆၂ဂ။ ရုက္ခံ–ကို၊ အနု–အမှတ်
ပြု၍။ နီတိ၊နိသျ။ ဝိဇ္ဇု–လျှပ်စစ်သည်၊ ရုက္ခံ
အနု–သစ်ပင်၌။ မောင်၊နိသျ အလို။ ပဗ္ဗဇိ-
တမနု ပဗ္ဗဇိံသု။ ရူ။၂ဂ၅။ နီတိ၊သုတ္တ။၆၂၇။
ပဗ္ဗဇိတံ – ရဟန်းပြုသော ဘုရားအလောင်း
ကို၊ အနု–အမှတ်ပြု၍။ .... ပဗ္ဗဇိတံ–ရဟန်း
ပြုလသော်၊ ကြောင့်။ ဤသို့လည်း ပေးကုန်
၏။ နီတိ၊နိသျ။ သစ္စကိရိယမနု ဝုဋ္ဌိ ပါဝဿိ။
မောင်၊၂။၁၀။ သစ္စကိရိယံ အနု–သစ္စာပြု
ခြင်းကြောင့်၊ ဝုဋ္ဌိ–မိုးသည်၊ ပါဝဿိ–ရွာ
ပြီ။ ၎င်း၊နိသျ။ အနုပတတိ (ဆ) အနက်
လည်း ကြည့်။ (၂၃) တစုံတခု အထူးသို့
ရောက်သည်ကို ပြောကြားခြင်း=ဣတ္ထမ္ဘူ-
တက္ခာန။ ဣတ္ထမ္ဘူတက္ခာနေ သာဓု ဒေဝ-
ဒတ္တော မာတရံ အနု။ ရူ၊နှာ-၁၀၅။ ရူ။၂ဂ၅။
နီတိ၊သုတ္တ။၆၂ဂ။ မောင်၊၂။၁၀။ မာတရံ–
ဌ်၊ အနုသာဓု–လျော်စွာ ကောင်း၏။ နီတိ၊
နိသျ။ မာတရံ အနု–အမိ၌၊ သာဓု–သာဓု
ပကာရသို့ ရောက်၏၊ ဝါ–ကောင်းသော
ဂုဏ်နှင့်ယှဉ်၏။ မောင်၊နိသျအလို။ (၂၄)အဖို့
အစု,ဝေစု=ဘာဂ။ ဘာဂေ ယဒေတ္ထ မံ အနု
သိယာ၊ တံ ဒီယတု။ ရူ၊နှာ-၁၀၅။ ရူ။၂ဂ၅။
နီတိ၊သုတ္တ။၆၂ဂ။ မောင်၊၂။၁၀ (တံ ဒီယ-
တု-မပါ)။တ္ထေ ဘာဇနီယေ–ဤဝေဖန်ဖွယ်၌၊
မံ – ၏၊ ယံ အနု – အကြင်အဖို့သည်၊ ဝါ –
မံ–ကို၊ အနု–ရည်၍၊ ဌပိတော–သော၊ ယံ
ယော ဘာဂေါ–သည်။ နီတိ၊နိသျ။ တ္ထေ–
ဤပစ္စည်းပုံ၌၊ ယံ – အကြင်ဝတ္ထုသည်၊ မံ
အနု–ငါ၏အဖို့သည်၊ သိယာ–၏။ မောင်၊
နိသျ။ (၂၅) ပျံ့နှံ့စေခြင်းငှါအလို, ပျံ့နှံ့
စေလိုခြင်း=ဝိစ္ဆာ။ ဝိစ္ဆာယံ ရုက္ခံ ရုက္ခံ အနု
ဝိဇ္ဇောတတေ စန္ဒော။ ရူ၊နှာ-၁၀၅။ ရူ။၂ဂ၅။
နီတိ၊သုတ္တ။၆၂ဂ။ မောင်၊၂။၁၀ (ဝိဇ္ဇု-ရှိ)။
ရုက္ခံ ရုက္ခံ – တိုင်း၌၊ ကို။ အနု – နှံ့၍။
နီတိ၊နိသျ။ ရုက္ခံ ရုက္ခံ အနု – သစ်ပင် သစ်
ပင်တိုင်း၌။ မောင်၊နိသျအလို။ အနုဆမာသ,
အနုပရိဝေဏ, အနုသံဝစ္ဆရ, အနွဒ္ဓမာသ-
တို့လည်း ကြည့်။ (၂၆)အစဉ်=အာနုပုဗ္ဗိယ။
အာနုပုဗ္ဗိယေ အနုဇေဋ္ဌံ မောင်၊၃။၂။ဇေဋ္ဌာ-
နုက္ကမေနာနုဇေဋ္ဌံ။ ၎င်း၊ပဋိကာ။ အနုဇေဋ္ဌံ
–ကြီးသူတို့၏ အစဉ်အတိုင်း၊ ဝါ–ကြီးစဉ်
ငယ်လိုက်။ (၂၇) အလျား,တလျှောက် =
အာယာမ။ အနုဂင်္ဂံ ဗာရာဏသီ။ မောင်၊
၃။၆။ အနုဂင်္ဂံ ဗာရာဏသီတိ ဂင်္ဂါယာမေန
ယုတ္တာ ဗာရာဏသီ။၎င်း၊ပဋိကာ။ ဗာရာဏသီ
–ဗာရာဏသီမြို့သည်၊ အနုဂင်္ဂံ–ဂင်္ဂါမြစ်၏
အလျားနှင့် ယှဉ်၏။ မောင်၊နိသျ။ (၂၈)
အနက်မဲ့, နိပါတ်မျှ=နိပါတမတ္တ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။
၆၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၄။ မဂ္ဂီ၊၁။၁၀၀-တို့ကြည့်။
(၂၉) အစီးအပွါး=ဟိတ။ ဓာန်။၁၁၇၄·
ကြည့်။ (၃၀) အရပ်=ဒေသ။ ဓာန်။၁၁၇၄·

ကြည့်။ (ရှု၊နှာ-၁၀၅။ မာန်။၁၁၇၄။ နီတိ၊ သုတ္တ။နှာ-၃၆၅-တို့လည်း ကြည့်။)

အနုအကာသိ (ကြိ) [အနု+ကရ+ဤ] အနု-ကရောတိ-ကြည့်။

အနုအစ္ဆရိယ (တိ) [အနု+အစ္ဆရိယ] အဖန်ဖန် အံ့ဩဖွယ်ကောင်းသော။ အနစ္ဆရိယ-ကြည့်။ အနဘာဝံကတ-လည်း ကြည့်။

အနုအဘာဝ (ပု) [အနု+အဘာဝ] နောင် တဖန် မဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်စီးခြင်း။ အနဘာဝံ-ကတ (သာရတ္ထ၊၁။၃၄၁။ သံ၊ဋီ၊၂။၈၀) ကြည့်။

အနုအယ (ပု) [အနု+ဣ+အ] အလျော် အားဖြင့်–သိခြင်း–သိသောဉာဏ်။ အန္ဝယ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၂။ သံ၊ဋီ၊၂။၇၈) ကြည့်။

အနုအာဂန္တွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+အာ+ဂမု+တွာ] လာ၍၊ တဖန်လာ၍၊ လိုက်လာ၍။ ဣမံ ဂေဟံ အနုအာဂန္တွာ ကသာဘိဃာတေဟိ စေဝ လက္ခဏာဟနနေန စ ဇာတိပ္ပကာသနေန စ တံ ဒူသေယျ ဥပဟနေယျ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၈၀။ အန္ဝာဂန္တွာ-လည်း ကြည့်။

အနုအာနယတိ (ကြိ) [အနု+အာ+နီ+အ+တိ] အဖန်ဖန်ဆောင်၏၊ အဖန်ဖန်–ဆောင်–ယူ–ရရှိ–၏။ အန္ဝာနယတိ (မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၂၀) ကြည့်။

အနုအာဝတ္တတိ (ကြိ) [အနု+အာ+ဝတု+အ+တိ] အဖန်ဖန် ရှေးရှုဖြစ်၍ ဖြစ်၏။ ဆည်းကပ်ခစားသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် အလျော်ဖြစ်၏။ အန္ဝာဝတ္တတိ-ကြည့်။

အနုအာဝိဋ္ဌ (တိ) [အနု + အာ + ဝိသ+တ] ပူးဝင်အပ်သော။ အန္ဝာဝိဋ္ဌ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄) ကြည့်။

အနုအာဝိသတိ (ကြိ) [အနု+အာ+ဝိသ+အ+တိ] အတွင်းသို့–ပြင်းစွာ–လွန်စွာ–ဝင်၏၊ ပူးကပ်၏။ အန္ဝာဝိသတိ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၇) ကြည့်။

အနုဥဋ္ဌိတ (တိ) [အနု+ဥ+ဌာ+တ] အစဉ် လိုက်၍ဖြစ်ပေါ်သော။ အနုဂ္ဂတာတိပိ ပါဠိ၊ အနုဥဋ္ဌိတာတိ အတ္ထော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၁၅။ အနုဂ္ဂတ-လည်း ကြည့်။

အနုဧတိ (ကြိ) [အနု+ဣ+အ+တိ] နောက် မှ လိုက်၏၊ အစဉ်လိုက်၏၊ အတူလိုက်၏၊ လိုက်၏၊ လိုက်ပါ၏၊ ကပ်ရောက်၏။ အန္ဝေတိ (ပေတ၊ဋ္ဌ။၉၃) ကြည့်။

အနုဧသန္တ (တိ) [အနု + ဣသ(ဧသ)+အ+ အန္တ] ရှာမှီးသော၊သူ။ အနုဧသီ-ကြည့်။

အနုဧသီ (တိ) [အနု + ဣသ(ဧသ) + ဏီ] ရှာမှီးသော၊ သူ။ ယံ ပဗ္ဗဇိံ ကိံကုသလာ-နုဧသီ၊ ဝဿာနိ ပညာသ သမာဓိကာနိ။ ဒီ၊၂။၁၂၅။ ကိံကုသလာနုဧသီတိ "ကိံ ကုသလ"န္တိ အနုဧသန္တော ပရိယေသန္တော။ တတ္ထ "ကိံကုသလ"န္တိ သဗ္ဗညုတဉာဏံ အဓိပ္ပေတံ၊ တံ ဂဝေသန္တောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၁။ ပရိဿယာနိ ကုသလာနုဧသီ။ သုတ္တနိ။၄၂၇။ ကုသလာနုဧသီတိ ကုသလ-ဓမ္မေ အန္ဝေသမာနော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၀။

အနုကဍ္ဎတိ (ကြိ) [အနု + ကဍ္ဎ + အ + တိ] ဆွဲ–ငင်–၏။ ဟေဋ္ဌာ စာတိ စ-သဒ္ဒေန "အသိတိပဟတ္ထော"တိ ဣဒံ အနုကဍ္ဎတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၀၂။

အနုကဍ္ဎိတ (တိ) [အနု + ကဍ္ဎ + တ] ဆွဲ–ငင် –အပ်သော၊ ဒရင့်တိုက်–ဒရွတ်ဆွဲ – အပ် သော။ ဒဠှာ ဟောတိ အနုကဍ္ဎိတံ ပဒံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၀၁။ (အဝ-ကဍ္ဎိတံ။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၅။မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၉။မူကွဲ)။ ဒေါသစရိတော....သဟသာ ပါဒံ နိက္ခိပတိ၊ သဟသာ ဥဒ္ဓရတိ၊ အနုကဍ္ဎိတဉ္စဿ ပဒံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၀၁။ အနုကဍ္ဎိတန္တိ ပါဒနိက္ခေပသမယေ ကဍ္ဎန္တော ဝိယ ပါဒံ နိက္ခိပတိ၊ တေနဿ ပဒံ အနုကဍ္ဎိတံ ပစ္ဆတော အဉ္ဆိတံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၂၇။

အနုကထေတိ (ကြိ) [အနု+ကထ+ဏေ+တိ] နောက်ထပ် – တဖန် – အတုလိုက်၍ – ပြော ဆို၏။ ဘဂဝါ ဟိ စတုသစ္စမ္မံ ကထေတိ၊ ထေရော တမေဝ အနုကထေတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၄။

အနုကန္တတိ (ကြိ) [အနု+ကတိ+အ+တိ] ဖြတ် ၏၊ ဖြတ် – ခွဲ – ဖောက် – ဝင် – စူး – ရှ – ၏။ ကုသော ယထာ ဒုဂ္ဂဟိတော၊ ဟတ္ထမေဝါ'- နုကန္တတိ။ သံ၊၁။၄၇။ မ္ပေ။၅၇။ ယထာ သော ကုသော ယေန ဒုဂ္ဂဟိတော၊ တဿ ဟတ္ထံ အနုကန္တတိ ဖာလေတိ။မ္ပေ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၂။

အနုကန္တန (န) [အနု+ကတိ + ယု] စူး – ရှ – ခြင်း။

အနုကန္တနဋ္ဌ (ပု) [အနုကန္တန + အတ္ထ] စူး – ရှ – ခြင်း – အနက် – သဘော။ အနုပဝိဋ္ဌ- ဋ္ဌေန အနုကန္တနဋ္ဌေန စ သလ္လတော။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၂၇၀။

အနုကမ္ပ[1] (တိ) [(၁) အနု+ကမ္ပ+အ။ (၂) အနုကမ္ပာ + ဏ] (၁) သနား – စောင့် ရှောက် – ချီးမြှောက် – တတ်သော။ (၂) သနား – စောင့်ရှောက် – ချီးမြှောက် – ခြင်း ရှိသော၊ သူ။ အနုကမ္ပတာ-ကြည့်။

အနုကမ္ပ[2] (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ကမ္ပ+တွာ] သနား – စောင့်ရှောက် – ချီးမြှောက် – ၍၊ ငဲ့ညှာ – ထောက်ထား – ၍။ ပဏ္ဍေမိ ဒက္ခံ အနုကမ္ပ ယောနိသော။ ဇာ၊၁။၁၇၉။

အနုကမ္ပက (တိ) [အနု + ကမ္ပ + ဏ္ဏု။ ထိုဋ္ဌ အနုကမ္ပိကာ] သနားတတ်သော၊ သနား – စောင့်ရှောက် – ချီးမြှောက် – တတ်သော၊ အကျိုးကိုလိုလားသော၊ အစီးအပွါးကိုရှာမှီး တတ်သော၊ သူ။ သတ္ထု စ မေ ပရိနိဗ္ဗာနံ ဘဝိဿတိ၊ ယော မမ အနုကမ္ပကော။ ဒီ၊၂။ ၁၁၈။ ဟိတေသိနာ အနုကမ္ပကေန အနုကမ္ပံ ဥပါဒါယ။ မ၊၁။၅၆။ သံ၊၂။၅၃၇။ အနုကမ္ပ- ကေနာတိ အနုကမ္ပမာနေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၈။ အနုကမ္ပမာနေနာတိ ကရု- ဏာယန္တေန။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၈၇။ နကုလမာတာ ဂဟပတာနီ အနုကမ္ပိကာ အတ္ထကာမာ....။ အံ၊၂။၂၆၄။ အနုကမ္ပိကာတိ ဟိတာနု- ကမ္ပိကာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၇။ သဗ္ဗေ ပါဏဘူတေ ဟိတေန အနုကမ္ပကော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၉။ အနု- ကမ္ပကောတိ ကရုဏာယနကော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၁၁၆။သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၂၈။ဒေဝတာနုကမ္ပိကာ အတ္ထကာမာ။ ဥဒါန။၈၄။ အနုကမ္ပိကာတိ အနုဂ္ဂဟသီလာ ကရုဏာဓိကာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၇၄။ အနုကမ္ပိကာ ပတိဋ္ဌာ စ။ ဇာ၊၂။၈၀။ အနုကမ္ပိကာတိ မုဒုဟဒယာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၀။ ဘိက္ခု စာဟံ ပရမဟိတာနုကမ္ပကော။ ဝိမာန။ ၂၇။ပရမဟိတာနုကမ္ပကောတိ ပရမံ အတိဝိယ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိနာ ဟိတေန အနုဂ္ဂါဟကော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၀၂။ တုဝံ စ ဘန္တေ အနုကမ္ပကံ ဝိဒုံ။ ဝိမာန။၃၆။ အနုကမ္ပကန္တိ ကာရုဏိကံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၁၆။ အနုကမ္ပကာ ယေ ကုသလာ ဝဒေယျုံ။ ပေတ။၁၂၈။ အနု....ယျုန္တိ ယေ အနုကမ္ပနသီလာ ကာရုဏိကာ ပရဟိတပဋိ- ပတ္တိယံ ကုသလာ နိပုဏာ ဗုဒ္ဓါဒယော ယံ ဝဒေယျုံ၊ တဒေဝ ဝဒါမိတိ အဓိပ္ပါယော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၄။ ယေ ဟောန္တိ အနုကမ္ပကာ။ ပေတ။၁၂၉။ အနုကမ္ပကာတိ အတ္ထကာမာ ဟိတေသိနော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၄။ အနုကမ္ပကာ ယဿ အဟေသုံ ပုဗ္ဗေ။ ပေတ။၁၈၁။.... အနုဒ္ဒယာဝန္တော ယေ အဿ ဉာတယော ပုဗ္ဗေ အဟေသုံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၀၄။ အနုကမ္ပီ လည်း ကြည့်။

အနုကမ္ပ(မ္ပာ)ဇာတိက (တိ) [အနုကမ္ပာ+ ဇာတိ+က] သနား – စောင့်ရှောက် – ချီး မြှောက် – ခြင်း သဘောရှိသော၊ သူ။ အထ ခွေတ္တ ပြာဟ္မဏာ အနုကမ္ပဇာတိကံ ယေဝ ဒါနံ ဒေန္တိ။ မ၊၂။၄၂၀။ အနုကမ္ပဇာတိကန္တိ အနုကမ္ပသဘာဝံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၅။

အနုကမ္ပတာ (ထီ) [အနုကမ္ပ+တာ] သနား–စောင့်ရှောက်–ချီးမြှောက် – ခြင်း ရှိသော သူ၏အဖြစ်။ အနုကမ္ပိတာ-ကြည့်။

အနုကမ္ပတိ (ကြိ) [အနု + ကမ္ပ + အ + တိ] (က)သနား–ကြင်နာ–၏၊ချစ်–မြတ်နိုး–၏၊ စောင့်ရှောက်၏၊ ချီးမြှောက်၏၊ ငဲ့ညှာ–ထောက်ထား – ၏၊ နူးညံ့သောစိတ်ဖြင့် ကြံစည်၏။ ပဏ္ဍိမံ ဇနတံ တထာဂတော အနုကမ္ပတိ။ ဝိ၊၄။ ၂၆၇။ အာဝါသိကော ဘိက္ခု ဂိဟီနံ အနုကမ္ပတိ။ အံ၊ ၂။ ၂၃၀။ သဗ္ဗပါဏာနုကမ္ပတိ။ ထေရ။ ၂၆၅။ သဗ္ဗေ ပါဏေ အတ္တနော ဩရသပုတ္တေ ဝိယ မေတ္တာယတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅၃။ ယော ဝေ မေတ္တေန စိတ္တေန၊ သဗ္ဗလောကာ’နုကမ္ပတိ။ ဇာ၊၁။၄၂။ တတော နံ နာနုကမ္ပတိ။ ဇာ၊၁။ ၂၅၅။ နာနုကမ္ပတီတိ မုဒုစိတ္တေန န စိန္တေတိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၄။၁၉၉။ တတော နံ အနုကမ္ပန္တိ၊ မာတာ ပုတ္တံဝ ဩရသံ။ ဝိ၊၃။၃၂၄။ ဒီ၊ ၂။၇၅။ ဥဒါန။၁ဂဂ။ ယထာ မာတာ ဩရသံ ပုတ္တံ အနုကမ္ပတိ၊ ဥပ္ပန္နပရိဿယဟရဏတ္ထမေဝဿ ယထာ ဝါယမတိ၊ ဧဝံ အနုကမ္ပန္တီတိ အတ္ထော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃ဂ၁။ ပဉ္စမံ အနုကမ္ပန္တာ အနုကမ္ပန္တိ။ အံ၊ ၂။၃၆။ အနုကမ္ပန္တီတိ အနုဂ္ဂဏှန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၁။ အထော မံ အနုကမ္ပသိ။ ဇာ၊ ၁။၁၅၂။ အထော မေ အနုကမ္ပသိ။ သံ၊၁။ ၂၀၆။ အနုကမ္ပသိ နာဂကုလံ ဇနိန္ဒ။ ဇာ၊၁။ ၃၄၁။ အတ္တာနံ ဝါ’နုကမ္ပာမိ။ ဇာ၊၁။ ၂ဂ၉။ အနုကမ္ပာမီတိ မုဒုစိတ္တေန သဗ္ဗာ သောဠသ-သဟဿာပိ တာ အတ္တာနံ ဝိယ အနုကမ္ပာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၂၁။ အနုကမ္ပတု မေ ဗုဒ္ဓေါ။ အပ၊ ၁။၄၂၂။ အနုကမ္ပတု မံ ဗုဒ္ဓေါ။ အပ၊ ၂။ ၂၆။ အနုကမ္ပ မံ ဝီရ မဟာနုဘာဝ။ ပေတ။၁၃ဂ။ အနုကမ္ပ မန္တိ အနုဂ္ဂဏှ မမံ ဥဒ္ဒိဿ အနုဒ္ဒယံ ကရောဟိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၆၄။ အနုကမ္ပ—အပ၊၁။ ၃ဂ။ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၃ဂ။အပ၊၁။ဂဂ။စူဠနိ။၉၆။ ဒေသေဟိ ဓမ္မံ အနုကမ္ပိမံ ပဇံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၂၉။ အနုကမ္ပာတိ အနုကမ္ပံ အနုဒ္ဒယံ ကရောဟိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ။၁၆။ **အနုကမ္ပဿု** ပုနပိ သုဓောဇမုဓမ္မံ။ ဝိမာန။၇၉။ အနုကမ္ပဿူတိ အနုဂ္ဂဏှာဟိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ။ ၂၂၄။ အနုကမ္ပဿု ကာရုဏိကော။ ပေတ။၁၆၉။ အနုကမ္ပဿူတိ အနုဂ္ဂဏှ အနုဒ္ဒယံ ကရောဟိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ။၁၆၇။ အနုကမ္ပေယျုံ—အံ၊ ၂။၄၅၇။ အနုကမ္ပေယျာထ—သံ၊၃။၁၆၅။ (ဝိ၊ ဋ္ဌ။၃ဂ၀။ အံ၊၁။ ၂၂၃-တို့လည်း ကြည့်။)အနုကမ္ပိ—သံ၊၁။ဂ၃။ ထေရ။ ၂၇၇။ (ခ) လှုပ်ချင်တောင့်တ၏။ အနုကမ္ပိ (ခ) အနုက ကြည့်။

အနုကမ္ပန (နှ) [အနု + ကမ္ပ + ယု] သနား–စောင့်ရှောက်–ချီးမြှောက်–ခြင်း၊ ငဲ့ညှာ–ထောက်ထား–ခြင်း။ တေသံ(ကုလပုတ္တာနံ) ပဂ္ဂဏှနတော ပဏ္ဍိမဇနတံ အနုကမ္ပနတော ဓမ္မဂရုဘာဝတော စ (ဘဂဝါ သယံ အာဂမာသိ)။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၉။

အနုကမ္ပနသီလ (တိ) [အနုကမ္ပန + သီလ] သနား – စောင့်ရှောက် – ချီးမြှောက် – ခြင်း အလေ့ရှိသော၊ ငဲ့ညှာ–ထောက်ထား–ခြင်း အလေ့ရှိသော၊သူ။ အနုကမ္ပက (ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၁၄)ကြည့်။

အနုကမ္ပန္တ (တိ) [အနု + ကမ္ပ + အ + အန္တ] သနားတတ်သော၊ သနား–စောင့်ရှောက်–ချီးမြှောက်–တတ်သော၊သူ။ တေ သဒ္ဓေ ဥပါသကေ ပဉ္စမံ အနုကမ္ပန္တာ အနုကမ္ပန္တိ နော တထာ အဿဒ္ဓံ။ အံ၊ ၂။၃၆။ ပဉ္စမံ အနုကမ္ပန္တာ အနုကမ္ပန္တိ။ အံ၊ ၂။၄၅ဂ။ သဗ္ဗေ စ ပါဏေ မနသာနုကမ္ပံ။ ဋ္ဌတိဝုတ်။ ၂၀၉။ (အံ၊၃။ ၂-၌ မနသာနုကမ္ပီ-ဟု ရှိသည်။) မနသာနုကမ္ပန္တိ စိတ္တေန အနုကမ္ပန္တော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ဂ၉။ ဇနတံ အနုကမ္ပန္တော။ အပ၊၁။၁ဂ၂။ အနုကမ္ပိ-လည်း ကြည့်။

အနုကမ္ပမာန (တိ) [အနု+ကမ္ပ+အ+မာန] (က) သနား–စောင့်ရှောက်–ချီးမြှောက်–

သော၊ ငဲ့ညှာ – ထောက်ထား – သော၊သူ။ အတ္တနော စ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရံ သမ္ပဿမာနော ပစ္ဆိမဉ္စ ဇနတံ အနုကမ္ပမာနော။ မ၊၁။ ၂၀။ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၃။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၇၇-တို့လည်းကြည့်။) တံ အနုကမ္ပမာနာ အာဟ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၇၂။ (ခ) သနားတတ်သော၊ ချမ်းသာကပ်ရောက်စေလို့, ဆင်းရဲကင်းကွာ စေလိုသော၊သူ။ မိတ္တော သုဟဇ္ဇော အနုကမ္ပမာနော။ သုတ္တနိ။၂၇၅။ အပ၊၁။၉။ စူဠနိ။၂၃၉။ .... အနုကမ္ပမာနောတိ အနုဒယမာနော၊ တေသံ သုခံ ဥပသံဟရိတုကာမော ဒုက္ခံ အပဟရိတုကာမော စ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၆။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၅။

အနုကမ္ပ (မ္ပာ) သဘာဝ (တိ) [အနုကမ္ပာ + သဘာဝ] သနား – စောင့်ရှောက် – ချီးမြှောက် – ခြင်း သဘောရှိသော၊သူ။ အနုကမ္ပဇာတိက·ကြည့်။

အနုကမ္ပသုတ္တ (နပ) [အနုကမ္ပ + သုတ္တ] လူတို့ကို – သနား – စောင့်ရှောက် – တတ်သော အာဝါသိကရဟန်း၏တရားငါးပါးကို ပြသော သုတ်၊အနုကမ္ပသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊၅-နိပါတ်၊ ၅-ပဏ္ဏာသက၊၄-ဝဂ်၊၅-သုတ်။ အံ၊၂။ ၂၃၀။

အနုကမ္ပာ (ထီ) [အနု+ကမ္ပ+အ]စိတ်တုန်လှုပ်ကြောင်းတရား၊ စိတ်တုန်လှုပ်ခြင်း၊သနား– စောင့်ရှောက် – ချီးမြှောက် – ခြင်း။ နှ ဟိနာမ ဘိက္ခဝေ တဿ မောဃပုရိသဿ ပါဏေသု အနုဒ္ဒယာ အနုကမ္ပာ အဝိဟေသာ ဘဝိဿတိ။ ဝိ၊၁။၅၂။ အနုကမ္ပာတိ ပရဒုက္ခေန စိတ္တကမ္ပနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။ သာခုအဝိဟိံသာ သာခု ဘူတာနုကမ္ပာ။ ဒီ၊၂။၂၄။ အနုကမ္ပာတိ မေတ္တာယ ပုဗ္ဗဘာဂေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၇။ အတ္ထိ မေ တုမှေသု အနုကမ္ပာ။ မ၊၁။ ၁၅။ .... အနုကမ္ပာ အနုဒ္ဒယာ.... ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၉၅။ .... အနုကမ္ပံ ဥပါဒါယ။ ဝိ၊၃။၁၃၃။ မ၊ ၁။၅၆။ အံ၊၁။၆၅။ အနုကမ္ပံ ဥပါဒါယာတိ အနုကမ္ပံ စိတ္တေန ပရိဂ္ဂဟေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၉၉။ အနုကမ္ပံ ဥပါဒါယာတိ နှ ထေရဿ အနုကမ္ပံ ကာရုညံ အနုဒ္ဒယံ ပဋိစ္စ ....။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၀။ တဝေဝ အနုကမ္ပာယ၊ ဇမ္ဗုဒီပါ ဣဓာဂတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၅။ တဝေဝ အနုကမ္ပာယာတိ တဝ အနုကမ္ပတ္ထာယ ဧဝ အာဂတာ၊ နှ ဝိမုခဘာဝတ္ထာယာတိ အဓိပ္ပါယော။ သာရတ္ထ၊၁။၁၆၀။

အနုကမ္ပိတ (တိ) [အနု+ကမ္ပ+တ] သနား– စောင့်ရှောက်–ချီးမြှောက်– အပ်သော၊သူ။ ဒေဝတာနုကမ္ပိတော ပေါသော၊ သဒါ ဘဒြာနိ ပဿတိ။ ဝိ၊၃။၃၂၄။ ဒီ၊၂။၇၅။ တဿ ထေရာနုကမ္ပိတဿ မဇ္ဈိမာနုကမ္ပိတဿ နဝါနုကမ္ပိတဿ ဝုဒ္ဓိယေဝ ပါဋိကင်္ခါ ကုသလေသု ဓမ္မေသု၊ နော ပရိဟာနိ။ အံ၊၃။ ၂၇၇။ ထေရာနုကမ္ပိတဿာတိ ထေရေဟိ ဩဝါဒါနုသာသနိဒါနသမုဿာဟိတာယ ဟိတဖရဏာယ အနုကမ္ပိတဿ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၉၁။ သုမိတ္တေနာနုကမ္ပိတော။ အပ၊၂။၁၆၄။

အနုကမ္ပိတဇာတိက (တိ) [အနုကမ္ပိတ+ဇာတိ + က] အနုကမ္ပိတရူပ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုကမ္ပိတဗ္ဗ (တိ) [အနု + ကမ္ပ + တဗ္ဗ] အနုကမ္ပိယ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုကမ္ပိတရူပ (တိ) [အနုကမ္ပိတ+ရူပ]သနား – စောင့်ရှောက် – အပ်သော သဘောရှိသော၊သူ။ အနုကမ္ပိတရူပါ ဝတာယံ ဘောတာ ဂေါတမေန ပစ္ဆိမာ ဇနတာ၊ ယထာ တံ အရဟတာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန။ မ၊၁။ ၂၀။ အနုကမ္ပိတရူပါတိ အနုကမ္ပိတဇာတိကာ အနုကမ္ပိတသဘာဝါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၃။

အနုကမ္ပိတသဘာဝ (တိ) [အနုကမ္ပိတ + သဘာဝ] အနုကမ္ပိတရူပ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုကမ္ပိတာ (ထီ) [အနုကမ္ပီ+တာ] သနား–စောင့်ရှောက်–ချီးမြှောက်–တတ်သော–အကျိုးစီးပွါးနှင့် ယှဉ်ခြင်းရှိသော–သူ၏အဖြစ်။ စောဒကေနုပါလိ ဘိက္ခုနာ ပရံ စောဒေတုကာမေန ပဉ္စ ဓမ္မေ အဇ္ဈတ္တံ မနသိ ကရိတွာ ပရော စောဒေတဗ္ဗော။ ကာရုညတာ ဟိတေသိတာ အနုကမ္ပိတာ အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနတာ ဝိနယပုရေက္ခာရတာတိ။ ဝိ၊၄။၄၃၉။ (အနုကမ္ပတာ၊ မူကွဲ)။ အနုကမ္ပိတာတိ တေန ဟိတေန သံယောဇနတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၆။

အနုကမ္ပိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ကမ္ပ+တုံ] သနား–စောင့်ရှောက်–ချီးမြှောက်–ခြင်းငှါ၊ငဲ့ညှာ–ထောက်ထား–ခြင်းငှါ။ န တံ အရဟတိ သပ္ပညော မနသာ အနုကမ္ပိတုံ။ သံ၊၁။၂၀၈။

အနုကမ္ပိယ (တိ) [အနု+ကမ္ပ+ဏျ] သနား–စောင့်ရှောက်–အပ်သော၊ သူ။ ယ’ဿ မေ အနုကမ္ပိယော ကောစိ။ ဝိမာန၊၅၇။ အနုကမ္ပိယောတိ အနုကမ္ပိတဗ္ဗော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၆၄။

အနုကမ္ပီ (တိ) [အနု+ကမ္ပ+ဏီ။ ထိဋ္ဌ် အနုကမ္ပိနီ] (က) သနား–စောင့်ရှောက်–ချီးမြှောက်–တတ်သော၊ သူ။ လဇ္ဇီ ဒယာပန္နော သဗ္ဗပါဏဘူတဟိတာနုကမ္ပီ ဝိဟရတိ။ ဒီ၊၁။၄။ သဗ္ဗေ ပါဏဘူတေ ဟိတေန အနုကမ္ပကော၊ တာယ ဒယာပန္နတာယ သဗ္ဗေသံ ပါဏဘူတာနံ ဟိတစိတ္တကောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၉။ သီဝိဿပိ စ နမတ္ထု၊ သဗ္ဗဘူတာနုကမ္ပိနော။ ဒီ၊၃။၁၅၉။ သဗ္ဗေ စ ပါဏေ မနသာနုကမ္ပီ။ အံ၊၃။၂။ (ခ) လိုချင်–တောင့်တ–သော၊ သူ။ အန္တရာယကရော သမာနော ဟိတာနုကမ္ပီ ဝါ တေသံ ဟောတိ အဟိတာနုကမ္ပီ ဝါတိ၊ အဟိတာနုကမ္ပီ ဘောဂေါတမ။ ဒီ၊၁။၂၁၇။ အနုကမ္ပတီတိ အနုကမ္ပီ၊ ဣစ္ဆတီတိ အတ္ထော၊ ဝုဍ္ဎိံ ဣစ္ဆတိ ဝါ နော ဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၈။ အနုပဗ္ဗော ကပိ-သဒ္ဒေါ အာကင်္ခနတ္ထောတိ ဒဿေတိ "ဣစ္ဆတီ"တိ ဣမိနာ....။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၂။ အဟိတာနုကမ္ပီ မံ ဝဒေယျ နော ဟိတာနုကမ္ပီ။ အံ၊၁။၇၇။ အဟိတာနုကမ္ပီတိ အဟိတံ ဣစ္ဆမာနော။ နော ဟိတာနုကမ္ပီတိ ဟိတံ အနိစ္ဆမာနော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂။ ပဒုဋ္ဌစိတ္တာ အဟိတာနုကမ္ပိနီ။ အံ၊၂။၄၆၇။ ယော အတ္တကာမဿ ဟိတာနုကမ္ပိနော။ ဇာ၊၁။၁၀။ ဟိတာနုကမ္ပိနောတိ ဟိတေန အနုကမ္ပမာနဿ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၈။ အနုကမ္ပတိ, အနုကမ္ပန္တ, အနုကမ္ပမာန-တို့လည်း ကြည့်။

အနုကရဏ(န) [အနု+ကရ+ယု] အတုပြုခြင်း၊ နောက်ထပ်ပြုလုပ်ခြင်း။ ဒေသိတာကာရဿ အနုကရဏဝသေန....။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၇။

အနုကရဏဇနာမ (န) [အနုကရဏဇ+နာမ] အတုပြုခြင်း–မှ–ကြောင့်–ဖြစ်သောအမည်၊ အတုပြု၍ဖြစ်သောအမည်။ "တေဒဂ္ဂ"န္တိ ပဒံ အနုကရဏဇနာမံ နာမ ယထာ "ယေဝါပနက"န္တိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၅၆။

အနုကရဏသဒ္ဒ(ပု) [အနုကရဏ–သဒ္ဒ] အတုပြုအပ်သော–အသံ–သဒ္ဒါ။ အနုကရဏသဒ္ဒေါ ဟိ အယံ (အက္ကုလော ပက္ကုလောတိ)။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၆၀။ အနုရဝဒဿန-လည်း ကြည့်။

အနုကရောတိ (ကြိ) [အနု+ကရ+ဩ+တိ] (၁) အတုလိုက်၍ပြု၏၊ လိုက်လျော–ကူညီပြုလုပ်–၏၊ အလျော်ပြု၏၊ အတုံ့အလှည့်ပြု၏၊ အဖန်ဖန်ပြု၏။ ဇဝံ ဂိဟိ နာနုကရောတိ ဘိက္ခုနော။ သုတ္တနိ။၃၁။ ကတ’မနုကရောတိ၊ ဇာ၊၂။၁၂၂။ အနုကရေတိတိ ဒါရကေန ကတံ ကတံ အနုကရေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၇၁။ တေန ကတံ အနုကရောန္တိ။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၄။ အသန္တော နာ’နုကုဗ္ဗန္တိ။ သံ၊၁။၁၈။ ဇာ၊၁။၄၆၊၂၁၁။ ဇာ၊၂။၃၆၅။ နာနုကုဗ္ဗန္တီတိ တံ ကမ္မံ နာ’နုကရောန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၈။

နာနုကုဗ္ဗန္တိတိ....တေသံ ဂတမဂ္ဂံ နာနုဂစ္ဆန္တိ။ ဇာ၊၄၊၄။၆၅။ ပဿမာနာ'နုကုဗ္ဗန္တိ။ အံ၊၁။ ၁၅၁။ အံ၊၂၊၃၀။ ဣမိနာပိ အင်္ဂေန အရဟတံ **အနုကရောမိ**။ အံ၊၁။၂၁၂။ အံ၊၃။၇၉၊၁၉၃။ အရဟတံ အနုကရောမီတိ ယထာ ပုရတော ဂစ္ဆန္တံ ပစ္ဆတော ဂစ္ဆန္တော အနုဂစ္ဆတိ နာမ၊ ဧဝံ အဟမ္ပိ အရဟန္တေဟိ ပဌမံ ကတံ ဣမံ ဂုဏံ ပစ္ဆာ ကရောန္တော တေသံ အရဟန္တာနံ **အနုကရောမိ**။ အံ၊၄၊၂။၁၉၇။ အနုကုဗ္ဗန္တိ-လည်း ကြည့်။ .... တဥ္ စမှံ **အနုကရောန္တု**၊ ပူဇေရန္တု။ မ၊၄၊၃။၂၃၅။ အနုဝိဓိယတိ-လည်း ကြည့်။ (၂) လျော်စွာပြု၏၊ ပစ်ချ—စွန့်ပစ်—၏။ ဣစ္စေဝ စောရော အသိံ မာဝုဓဥ္စ၊ သောဗ္ဘေ ပပါတေ နရကေ **အန္ဓကာသိ**။ ထေရ၊၃၃၄။ အန္ဓကာသိတိ **အနုအကာသိ**၊ ပဋိဝိစ္ဆမ္ပိ အတ္တနော အာဝုဓံ အနုခိပိ ဆဍ္ဍေသိ။ ထေရ၊၄၊၂။၃၂၉။ (မ၊၂။၃၀၃-၌ကား အကိရိ-ဟု ပါဠိရှိသည်။ ၎င်း ဋီ-မူ၌ အန္ဓကာရိ-ဟု ရှိသည်။ အနု+ကိရ-ဓာတ်တည်း။ ကိရဓာတ် ဝိကိရပန အနက်ဟော၍ အန္ဓကာရိ ဝါ — အန္ဓကိရိ, ဆန်းစောင့်လျှင် အန္ဓကီရိ ရှိခြင်းက ပို၍ ကောင်းသည်။) (၃) ပြု၏၊ ဖြစ်စေ၏၊ ရွတ်ဆို၏။ **သိလောကမနုကဿာမိ**။ ဒီ၊၂။၂၀၄။ သိလောကမနုကဿာမီတိ အက္ခရပဒနိယမိတံ ဝစနသဏ္ဌာနံ ပဝတ္တယိဿာမိ။ ဒီ၊၄၊၂။၂၇၇။

အနုကရောန္တ (တိ) [အနု+ကရ+ဩ+အန္တ] အတုလိုက်၍ ပြုသော၊သူ။ တဿာ'နုကရံ သဝိဠာကော၊ သောဝါသေ ပလိဂုဏ္ဍိတော မတော။ ဇာ၊၁။၅၄။ တဿာ'နုကရန္တိ တဿ အနုကရောန္တော။ ဇာ၊၄၊၂။၁၃၇။

အနုကဿာမိ (ကြိ) အနုကရောတိ-ကြည့်။

အနုကာမ (တိ) [အနု+ကာမ] ချစ်သော၊သူ။ အနုကာမယကာမေနပိယေန ပတိနာ သဟ။ ဇာ၊၁။၅၅။အနုကာမယကာမေနာတိ အနုတိ နိပါတမတ္တံ၊ မယာ တံ ကာမယမာနာယ တေန မံ ကာမယမာနေန သဟာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊၄၊၂။၁၄၄။ (ဤ၌ ၎ ဖွင့်အလို "အနုကာမာယ ကာမေန" ဟု ပါဌ်မှန်ရှိရမည်၊ ၎ဖွင့်တွင် 'မယာ တံ ကာမယမာနာယ' သည် 'အနုကာမာယ'၏ အဖွင့်၊ ၎င်းကို 'မယာ ဝိစရိတော'၌ စပ်၊ 'တေန မံ ကာမယမာနေန'ကား 'ကာမေန' ၏ အဖွင့်၊ ၎င်းကို 'ပိယေန ပတိနာ သဟ' ၌ စပ်။ ဇာတ်နိသျ၊ ၁။၂၂၁-၂၌ ကား '(အနု)ကာမယမာနကာမ' ဟု ဆိုအပ်လျက် 'မာန' ကို ချေ၍ '(အနု) ကာမယကာမ' ပြီးသည်ဟု အာဘော် ဖော်သည်၊ 'ကာမယမာနံ ကာမေ ကာမယကာမေ' ဟု လည်း ဝိဂ္ဂြိုဟ် ဆိုပြသည်။ သို့သော် ၎-၌ 'မယာ တံ ကာမယမာနာယ' သည် 'တေန မံ ကာမယမာနေန' ၏ ကံ မဟုတ်သည်ကို သတိပြုသင့်သည်။ အနုကာမယာနုကာမေန၊ သီ၊ဋီ-မူကွဲ။)

အနုကာရ (ပု) [အနု+ကရ+ဏ] အတုလိုက်၍ ပြုခြင်း။ တေသဥ္စ အနုကာရေန၊ ဘိန္ဓဝါဒါ ဗဟူ အဟု။ သာရတ္ထ၊၁။၁၁၇(ဒီပဝံသကိုး)။

အနုကာရက (နု) [အနု+ကာရက] အတုလိုက်သော အကြောင်း။ အနုဓမ္မ (က) အနက်ကြည့်။

အနုကိဏ္ဏ (တိ) [အနု+ကိရ+တ] ရောပြွမ်း—ဆက်ဆံ—ဖုံးလွှမ်း—သော။ ဥဘယမေတံ ရဇာနုကိဏ္ဏံ။ ဥဒါန။၁၆၇။

အနုကိရိယာ (ထီ) [အနု+ကရ+ရိရိယ] အတုလိုက်၍ ပြုလုပ်ခြင်း၊ အတုပြုခြင်း။ ဘန္တေ ဒေဝဒတ္တော ကိရ ဒွေ အဂ္ဂသာဝကေ ဥဘောသု ပဿေသု နိသီဒါပေတွာ ဗုဒ္ဓလီလာယ ဓမ္မံ ဒေသေဿာမီတိ တုမှာကံ အနုကိရိယံ ကရောတိ။ ဓမ္မ၊၄၊၁။၉၃။ န ခေါ် သာရိပုတ္တ ဒေဝဒတ္တော ဣဒါနေဝ မမ အနုကိရိယံ ကရောန္တော ဝိနာသံ ပတ္တော၊ ပုဗ္ဗေပိ ပါပုဏိယေဝ။ ဇာ၊၄၊၂။၃၄၊၁၄၀။

အနုကုဗ္ဗတ္တိ (ကြိ) အနုကရောတိ-ကြည့်။

အနုကုဗ္ဗတ္တ (တိ) [အနု+ကရ+ဩ+အန္တ](၁) အတုလိုက်၍ ပြုလုပ်သော၊ သူ။ ဒေဝဒတ္တော မမာနုကြုဗ္ဗံ ကပဏော မရိယ်ာတိ။ ဝိ၊၄။၃၆၄။ မမာနုကုဗ္ဗတ္တိ မမာနုကိရိယံ ကုရုမာနော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၂။မမာနုကုဗ္ဗတ္တိ မံ အနုကရောန္တော။ သာရတ္ထ၊၃။၄၁၆။ (၂) လိုက်လျော—ကူညီ ပြုလုပ်—သော၊သူ။ ကိစ္စာနုကုဗ္ဗဿ ကရေယျ ကိစ္စံ။ ဇာ၊၁။၆၀၊၁၁၀။ အတ္တနော ဥပ္ပန္နကိစ္စံ အနုကုဗ္ဗန္တဿဝ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၉၉။ (မောဂ်၊၂။၉၂-လည်း ကြည့်။)

အနုကုလ (န) [အနု+ကုလ) ဆွေစဉ်မျိုးဆက်၊ ဆွေမျိုး အဆက်ဆက်။ ယဇန္တိ အနုကုလံ သဒါ။ သံ၊၁။၇၆။ အံ၊၁။၃၅၁။ ယဇန္တိ အနုကုလန္တိ အနုကုလေသု ယဇန္တိ၊ ယံ နိစ္စဘတ္တာဒိ ပုဗ္ဗပုရိသေဟိ ပဋ္ဌပိတံ၊ တံ အပရာပရံ အနုပစ္ဆိန္နတ္တာ မနုဿာ ဒဒန္တီတိ အတ္ထော။သံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ ယဇန္တိ အနုကုလံ သဒါတိ ယေ အညေ အနုကုလံ ယဇန္တိ၊ ပုဗ္ဗပုရိသေဟိ ယိဋ္ဌတ္တာ ပစ္ဆိမပုရိသာပိ ယဇန္တီတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၂။ အနုဂတံ ကုလန္တိ အနုကုလံ၊ ကုလာနုဂတန္တိ အတ္ထော (ဝေဒိတဗ္ဗော။တေနာဟ “ယံ နိစ္စဘတ္တာဒိ.... အတ္ထော”တိ။ သံ၊ ဋီ) ယေ နိစ္စဘတ္တာဒိံ ပုဗ္ဗပုရိသေဟိ ပဋ္ဌပိတံ အပရာပရံ အနုပစ္ဆိန္နန္တာ မနုဿာ ဒဒန္တိ၊ တေ အနုကုလံ ယဇန္တိ နာမ၊ တေနေဝါဟ “ယေ အညေ အနုကုလံ ယဇန္တီ”တိအာဒိ။ သံ၊ဋီ၊ ၁။၁၈၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၉၈-၉။

အနုကုလယည (န) [အနုကုလ+ယည] ဆွေစဉ် မျိုးဆက်အလှူ၊ ဆွေစဉ်မျိုးဆက်—ဖြစ်စေ အပ်—ပေးအပ်—ပူဇော်အပ်—သော—နိစ္စ ဘတ်—(နိစ္စဒါန—နိဗဒ္ဓဝတ်) အလှူ။ ယာနိ ခေါ ပန တာနိ ဗြာဟ္မဏ နိစ္စဒါနာနိ အနုကုလယညာနိ သီလဝန္တေ ပဗ္ဗဇိတေ ဥဒ္ဒိဿ ဒိယျန္တိ။ ဒီ၊၁။၁၃၇။ ယဒိဒံ နိစ္စဒါနံ အနုကုလယညံ။ အံ၊၁။၃၅၁။ အနုကုလယညာနီတိ အမှာကံ ပိတုပိတာမဟာဒီဟိ ပဝတ္တိတာနီတိ ကတွာ ပစ္ဆာ ဒလိဒ္ဒပုရိသေဟိပိ ဝံသပရမ္ပရာယ ပဝတ္တေတဗ္ဗာနိ ယာဂါနိ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။ အနုကုလယညန္တိ အမှာကံ ပိတုပိတာမဟေဟိ ဒိန္နတ္တာ ဝေ ကုလာနုကုလဝသေန ယဇိတဗ္ဗံ၊ ဒါတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၁။ အနုကုလံ ကုလာနုက္ကမံ ဥပါဒါယ ဒါတဗ္ဗဒါနာနိ။ တေနာဟ “အမှာကံ”န္တိအာဒိ။ (ယာနိ ပဝတ္တေတဗ္ဗာနိ၊ တာနိ အနုကုလယညာနိ နာမာတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။) ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၃၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၁၅-၆။ (အံ၊ ဋီ၊၂။၂၉၇ လည်း ကြည့်။)

အနုကူလ[၁] (န)[အနု+ကူလ] (၁)ကမ်းအလျား၊ ကမ်းတလျှောက်။ ဝိစရန္တော အနုကူလမှိ၊ဥဒ္ဓံ မေ အဿမံ ဒူသ။ စရိယာ။၄၀၄။ ဝိစရန္တော အနုကူလမှီတိ ဥဒ္ဓိဋ္ဌဒန္တကဋ္ဌေ အတ္တနော ဇဋ္ဌာသု လဂ္ဂေ တဿ အာဂမနဂဝေသန- ဝသေန ဂင်္ဂါယ တီရေ အနုဝိစရန္တော။ ဧင်း၊ ဋ္ဌ။၁၅၃။ (၂) ကမ်း၏အနီး။ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ အနုကူလေ သမာဟိတံ။ အပ၊၁။ ၂၉၃။ နယိတာ အမ္ဗဂန္ဓီ စ၊ အနုကူလေ စ ကေတကာ။ ဧင်း။၄၃၃။ ဇာတဿရဿာ- နုကူလံ၊ ကေတကာ ပုပ္ဖိတာ ဗဟူ။ ဧင်း။ ၄၀၇။

အနုကူလ[၂] (တိ) [အနု+ကူလ] လျော်သော၊ သင့်လျော်သော။ စရိယာနုကူလတောတိ စရိယာနံ အနုကူလတောပေတ္ထ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သေယျထိဒံ။ ရာဂစရိတဿ တာဝ .... ကောဒသ ကမ္မဋ္ဌာနာနိ အနုကူ- လာနိ။ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၁၀။ အဋ္ဌတိံ သာရမ္မဏေသု အတ္တနော အနုကူလံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။ ပုဒ်တွဲများလည်း ကြည့်။

အနုကူလကိရိယ (တိ) [အနုကူလ+ကိရိယာ] လျော်သော အပြုအမူရှိသော၊ အလိုလိုက်— အကြိုက်ကို ပြု — ချစ်နှစ်သက်ဖွယ် — သော

အပြုအမူရှိသော၊သူ။ အနုဗ္ဗတ (ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၂၆၀)ကြည့်။

အနုကူလဓမ္မဒေသနာ (န၊ထိ) [အနုကူလဓမ္မ + ဒေသနာ] လျော်သော–သင့်လျော်သော–တရားကို ဟောခြင်း။ အနေကာဓာတုနာနာဓာတုညာဏေန အနုကူလဓမ္မဒေသနတ္ထံ စရိယဝိသေသံ ပဿတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၇။

အနုကူလဘာဝ (ပု) [အနုကူလ+ဘာဝ] လျော်သည်၏အဖြစ်။ ပုဗ္ဗုဋ္ဌာနပစ္စာနိပါတနာဒီနာ သာမိကဿ အနုကူလဘာဝေန ဝသေ ဝတ္တနသီလာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၆၄။

အနုကူလမိတ္တ (ပု) [အနုကူလ+မိတ္တ] လျော်သော–လိုက်လျောစွာ ပြုကျင့်တတ်သော–အဆွေခင်ပွန်း။ အဒေါသော အစက္ကုကလက္ခဏော, အဝိရောဓလက္ခဏော ဝါ၊ အနုကူလမိတ္တော ဝိယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၅။အနုကူလမိတ္တော အနုဝတ္တကော။ မူလဋီ၊၁။၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၄၄။

အနုကူလယတိ (ကြိ) [အနုကူလ + ဏယ + တိ] လျော်စေ၏။ အနုဝတ္တတိ-ကြည့်။

အနုကူလဝတ္တိ (တိ) [အနုကူလ+ဝတ+ဏီ။ နီတိ၊ပဒ။၂၀၂-ကြည့်။] လျော်စွာ ပြုကျင့်လေ့ရှိသော၊ လိုက်နာသော၊ အလိုဆန္ဒကို ဖြည့်တတ်သော၊သူ။ သဗ္ဗတ္ထ တေ အနုကူလဝတ္တီ ဘဝိဿာမိတိ အတ္တော။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆၁။ သမာနေန အနုကူလဝတ္တိနာ ပရိဇနေန သဒ္ဓိံ ဝါသော ယဿ သော သမာနဝါသော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆။

အနုကေဝဋ္ဋ (ပု) [အနု+ကေဝဋ္ဋ] အနုကေဝဋ်၊ အနုကေဝဋ်မည်သော ပုဏ္ဏား။ အနုကေဝဋ်သည် စစ်ရေး စစ်ရာ–သေနင်္ဗျူဟာ–၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ တရာ့တပါးသောမင်းတို့နှင့် တကွ တဆယ့်ရှစ်ခေါဘဏီတပ်ကြီးဖြင့် စူဠနီဗြဟ္မဒတ်မင်းက ဝိဒေဟမြို့ကို ချီတက်ဝန်းရံထားသောအခါ မဟောသဓ သုခမိန်သည် ဤပုဏ္ဏားကို မိမိတို့ပြည်၏ သစ္စာဖောက် အဟန်ဖြင့် စူဠနီဗြဟ္မဒတ်မင်းဖက်သို့ နှင်ထုတ်လျက် သူလျှိုအဖြစ် အသုံးပြုအပ်လေသည်၊ ၎င်း၏ ပရိယာယ်ကို နှင်းမိသော စူဠနီဗြဟ္မဒတ်မင်းသည် တပ်လုံးပျက်၍ မိမိ၏ နေရင်းဥတ္တရပဉ္စာလပြည်သို့ ဆုတ်ခွါထွက်ပြေးရလေသည်။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၅၁-၆။

အနုကေဝဋ္ဋဗြာဟ္မဏ (ပု) [အနုကေဝဋ္ဋ+ဗြာဟ္မဏ] အနုကေဝဋ်ပုဏ္ဏား။ တံ သုတွာ အနုကေဝဋ္ဋဗြာဟ္မဏော "သာဓု ပဏ္ဍိတ ကရိဿာမိ တေ ဝစနံ" န္တိ အာဟ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၅၃။

အနုက္ကဋ္ဌ (တိ) [န+ဥက္ကဋ္ဌ] ဥက္ကဋ္ဌမဟုတ်သော၊ အမြတ်စား–မြင့်သော အတန်း အစား–မဟုတ်သော။

အနုက္ကဋ္ဌစီဝရ (န) [အနုက္ကဋ္ဌ+စီဝရ] ဥက္ကဋ္ဌ မဟုတ်သော ပံသုကူသင်္ကန်း။ ယံ ဟတ္ထေ ဌပေတွာ လဒ္ဓံ၊ ဟတ္ထေယေဝ ဌပိတံ၊ တံ အနုက္ကဋ္ဌစီဝရံ နာမ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၁။

အနုက္ကဋ္ဌတာ (ထီ) [န+ဥက္ကဋ္ဌတာ။ အနုက္ကဋ္ဌ+တာ] ဥက္ကဋ္ဌမဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ ဘိက္ခုဒုတ္တိယဿ ဇေကေတာသုဒ္ဓိ ဥဘတောသုဒ္ဓိ အနုက္ကဋ္ဌတာ ဟောန္တီတိ ဉာမမတ္တံ ဒဿေ...။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၉၂။

အနုက္ကဏ္ဌ (တိ) [န+ဥက္ကဏ္ဌ] ပျင်းရိခြင်းမရှိသော၊ မပျင်းရိသော၊ လည်တမော့မော့မနေသော၊သူ။ အနုက္ကဏ္ဌာ ရူမေဝ ဝသဟာတိ ပဋိညံ ဂဟေတွာ ဂတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၁။

အနုက္ကဏ္ဌန (န၊ထိ) [န+ဥက္ကဏ္ဌန] မပျင်းရိခြင်း၊ လည်တမော့မော့မနေခြင်း။ အပ္ပဋိဝါနီတိ အနုက္ကဏ္ဌနာ အပ္ပဋိသံရဏာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၉။ ရာဇာ ပုတ္တဿ အနုက္ကဏ္ဌနတ္ထာယ တာနိ ပဉ္စ ကုမာရသတာနိ တဿ သန္တိကေယေဝ ဌပေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၅။

အနုက္ကဏ္ဌနတာ (ထီ) [အနုက္ကဏ္ဌန+တာ]ပျင်းရိခြင်းမရှိသည်–မပျင်းရိသည်–လည်တမော့

မော့မနေသည်–၏ အဖြစ်။ အဘိရတီတိ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ အနုက္ကဏ္ဌနတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၈။

အနုက္ကဏ္ဌမာန (တိ) [နု+ဥက္ကဏ္ဌမာန] မပျင်းရိသော၊ လည်တမော့မော့ မနေသော၊ သူ။ ဘာဝနာယ ဥက္ကဏ္ဌမာနော ပမာဒံ ပဋိပါ-သေတိ နာမ၊ အနုက္ကဏ္ဌမာနော နော ပဋိ-ပါသေတိ နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၅။ ယေန တေ အတ္ထော၊ တံ ဝဒေယျာသိ၊ အနုက္ကဏ္ဌ-မာနော အဘိရမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၇။

အနုက္ကဏ္ဌိတ (တိ) [နု + ဥက္ကဏ္ဌိတ] မပျင်းရိသော၊ လည်တမော့မော့ မနေသော၊သူ။ သံသာရဝဋ္ဋေ ပမုဒိတာ အနုက္ကဏ္ဌိတာ ဝသန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၅။ တတော တတော အာဂမ္မ ရမန္တိ အဘိရမန္တိ အနုက္ကဏ္ဌိတာ ဟုတွာ ....။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။

အနုက္ကဏ္ဌိတာဓိဝစန (နု) [အနုက္ကဏ္ဌိတ + အဓိ-ဝစန] မပျင်းရိခြင်းကို ဟောသော သဒ္ဒါ။ ရတီတိ အနုက္ကဏ္ဌိတာဓိဝစနမေတံ ရတီတိ။ ဓူဋီ။ ၂၇၉။

အနုက္ကဏ္ဌိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [နု+ဥက္ကဏ္ဌိတွာ]မပျင်းရိမူ၍။ တုမှေ ယာဝ အဟံ အာဂစ္ဆာမိ၊ တာဝ အနုက္ကဏ္ဌိတွာ ဝိစရထ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၂။

အနုက္ကမ (ပု) [(၁) အနု + ကမ၊ (၂) နု + ဥက္ကမ] (၁) (က) အစဉ်။ သော အနုက္က-မေန ဝဍ္ဎန္တော သတ္တဝဿိကော ဇာတော။ မိလိန္ဒ။၉။ ဇာဒဠီ သုတ္တံ ဇာမိနာ အနုက္ကမေန ဘဂဝတာ အဝုတ္တမ္ပိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၇၅။ မဟာ-သမ္ပတ္တိယာ ပရိဟာရိယမာနော အနုက္ကမေန အဘိဒြယောဗ္ဗနံ ပတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။ ရသ-တဏှာယ ဗန္ဓိတွာ အနုက္ကမေန ဂေဟေ နိသီဒါပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃။ အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ နာလကဂါမေ နိဗ္ဗတ္တော အနုက္ကမေန ဒွါဒသဝဿိကာ ဇာတာ။ ဝိမာ-နာ၊ဋ္ဌ။၁၄၂။ အနုက္ကမေန သဗ္ဗသမ္ပတ္တိတော ပရိဟာယိတွာ မဟာဗျသနံ ပတ္တော ....။ ပေတာ၊ဋ္ဌ။၅။ ကိမာနုပုဗ္ဗန္တိ အနုပုဗ္ဗံ အနုက္က-မော၊ အနုပုဗ္ဗမေဝ ဝဏ္ဏမာနေသု ဝတာသမာ-စာရေသု ကော အနုက္ကမော၊ ကေန အနုက္က-မေန တေ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၇၄။ (ခ) လျော်သော – လှည့်ပတ် – ရှောင်လွှဲ–ခြင်း၊ ခြေလေးချောင်းတို့ကို တပြိုင်နက် မြှောက်ခြင်း, ချခြင်း။ (မြင်း လေ့ကျင့်နည်း တမျိုး)။ တမေနံ အဿဒမ-ကော ဥတ္တရိကာရဏံ ကာရေတိ အနုက္ကမေ။ မ၊၂။၁၁၀။ အနုက္ကမေတိ စတ္တာရောပိ ပါဒေ ဧကပ္ပဟာရေနေဝ ဥက္ခိပနေ စ နိက္ခိပနေ စ။ ပရိသေနာယ ဟိ ....။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၁။ အနုက္က-မေတိ အနုရူပပရိဂမေ။ တဒဝတ္ထာနုရူပံ ပါဒါနံ ဥက္ခိပနေ နိက္ခိပနေ စ။ တေနာဟ "စတ္တာရော ပါဒေ"တိအာဒိ။ မ၊ဋီ၊၃။၇၃။ (၂) ဖဲသွားခြင်းငှါ မတတ်နိုင်သောအရာ၊ ချည်သော ကြိုး၌ သွင်းထားသော အထုံး ကွင်းလျှော။ ဆေတွာ နန္ဒိံ ဝရတ္တဉ္စ၊ သန္ဒာနံ သဟနုက္ကမံ။ မ၊၂။၄၁၀။ ဓမ္မ။၇၀။ သုတ္တနိ။ ၃၇၆။ သဟာနုက္ကမန္တိ အနုက္ကမော ဝုစ္စတိ ပါသေ ပဝေသနဂဏ္ဌိ၊ ဒိဋ္ဌာနုသယဿေတံ နာမံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၈။ အနုသယာနုက္ကမ-သဟိတံ ဒွါသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိသန္ဒာနံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၈။

အနုက္ကမတိ (ကြိ) [အနု+ကမု+အ+တိ] (က) အစဉ် – သွား – လှည့်လည် – ၏။ သော တဿ နဂရဿ သမန္တာ အနုပရိယာယပထံ အနုက္ကမတိ။ အံ၊၃။၄၁၄။ (ခ) နင်းကျော် ၏။ ဟတ္ထိက္ခန္ဓာဝပတိတံ၊ ကုဉ္ဇရော စေ အနုက္ကမေ။ ထေရ။၂၅၇။....ကုဉ္ဇရော အနုက္က-မေယျ စေ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၅။

အနုက္ကမနိယမ (ပု) [အနုက္ကမ+နိယမ] အစဉ်၏ မြဲခြင်း၊ အစဉ်၏ နိယမသဘော။ ပဋိလော-မေ စ ပနေတသ္မိံ အနုက္ကမနိယမော အနု-လောမေ အနုက္ကမနိယမတော သိဒ္ဓေါတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝဇီရ။၃၉၄။

အနုက္ကမနီယ (တိ) [န+ဥက္ကမနီယ] ခုန်ကျော်–ရှောင်လွှဲ–ခြင်းငှါ မတတ်နိုင်ရာသော၊ မခုန်ကျော်–မရှောင်လွှဲ–နိုင်ရာသော။ အနုက္ကမနီယေန ဥဘောသု ပဿေသု နိရန္တရကဏ္ဍကရုက္ခဂဟနေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၃။ အနုက္ကမနီယေနာတိ ဥက္ကမိတုံ အပက္ကမိတုံ အသက္ကုဏေယျေန။ မ၊ဋီ၊၂။၃၂။

အနုက္ကမန္တ(တိ) [(က၊ခ) အနု + ကမု + အ + အန္တ။ (ဂ) န + ဥက္ကမန္တ] (က) သွားလာသော။ ဒိသံ ယထာ ဘာတိ နဘေ အနုက္ကမံ။ ဝိမာန။ဂ၉။ အနုက္ကမန္တော ဂစ္ဆန္တော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၄၉။ (ခ) အဖန်ဖန်–သွား–သက်ဝင်–သော၊သူ။ (ဂ) မကျော်–မရှောင်လွှဲ–သော၊သူ။ ဒဒမာနော ပိယော ဟောတိ၊ သတံ ဓမ္မံ အနုက္ကမံ။ အံ၊၂။၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၁၆။ သပ္ပုရိသာနံ မဟာပုရိသာနံ ဓမ္မံ အနုက္ကမန္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀။ သတံ ဓမ္မံ အနုက္ကမန္တိ သာဓူနံ ဗောဓိသတ္တာနံ ဓမ္မံ ပဝေဏိံ အနု အနု ကမန္တော ဩက္ကမန္တော၊ အဝေါက္ကမန္တော ဝါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂ဂ၃။

အနုက္ကမမာန (တိ) [အနု + ကမု + အ + မာန] အစဉ် – သွား – လှည့်လည် – သော၊သူ။ သော တဿ နဂရဿ သမန္တာ အနုပရိယာယပထံ အနုက္ကမမာနော န ပဿေယျ ပါကာရသန္ဓိံ ဝါ ပါကာရဝိဝရံ ဝါ။ ဒီ၊၂။၇၀။ ဒီ၊၃။ဂ၃။ သံ၊၃။၁၃၉။ အံ၊၃။၄၁၄။

အနုက္ကမသဟိတ (တိ) [အနုက္ကမ + သဟိတ] ကွင်းလျော – အထုံး – နှင့် တကွဖြစ်သော။ အနုက္ကမ (၂) အနက် ကြည့်။

အနုက္ကမသေဋ္ဌိ (တိ) [အနုက္ကမ + သေဋ္ဌိ] အစဉ်အဆက်ဖြစ်သော သူဌေး – သူဌေး အစဉ်အဆက် – ရှိုးရာသူဌေး – ရှိသော။ သေဋ္ဌာနုသေဋ္ဌိန (ဝိ၊၃။၂၅)န္တိ အနုက္ကမသေဋ္ဌိနန္တိ ပေါရာဏာ။ ဝဇိရ။၄၁၀။ (သာရတ္ထ၊၃။၁၉ဂ-လည်း ကြည့်။)

အနုက္ကမာဂတ (တိ) [အနုက္ကမ+အာဂတ] အစဉ်အတိုင်းလာသော။ အနုက္ကမာဂတံ ပန ပါဠိပဒံ ဂဟေတွာ ဣမေဝ ကထံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။

အနုက္ကမာဝိဂတ (တိ) [အနုက္ကမ + အဝိဂတ] အစဉ်အားဖြင့် ရအပ်သော၊ အာကာသကသိုဏ်းကြဉ်သော တခုခုသော ကသိုဏ်း၌ ရုပ်ဈာန်ကိုရခြင်း၏အစဉ်ဖြင့် ရအပ်သော။.... အထဿ အနုက္ကမာဝိဂတံ အာကာသာနဉ္စာယတနံ ဒဲတိက္ကမ္မ အာကာသနိမိတ္တဂေါစရေ ဝိညာဏေ စိတ္တံ ဥပသံဟရတော ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁ဂ။ အနုက္ကမာဝိဂတန္တိ အာကာသကသိဏဝဇ္ဇေ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ကသိဏေ ရူပါဝစရဇ္ဈာနာဓိဂမာနုက္ကမေန ရူပဝိရာဂဘာဝနာယ အဓိဂတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃ဂ၉။

အနုက္ကမိတဝေ (ကြိ၊ဝိ) [အနု + ကမု + တဝေ] သက်ဝင်ခြင်း – လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်း – ငှါ။ အနုက္ကမိတဝေ သက္ကာ၊ ယာယံ ပဋိပဒါ ဒဠှာ။ သံ၊၁။၂၂။ တံ ပဋိပဒံ ဘာသိတမတ္တေန ဝါ သဝနမတ္တေန ဝါ ဩက္ကမိတုံ ပဋိပဇ္ဇိတုံ န သက္ကာတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။

အနုက္ကမိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န + ဥက္ကမိတွာ] မခုန်ကျော် – မရှောင်လွှဲ – မူ၍။ ဘိက္ခု ဓမ္မံ ကထေန္တော ဣတော ဝါ ဧတ္တော ဝါ အနုက္ကမိတွာ ယဋ္ဌိကောဋိံ ဂဟေတွာ အန္ဓော ဝိယ ဧကပဒိကံ ဒဏ္ဍကသေတုံ အာရုဠှော ဝိယ စ ဂစ္ဆတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။ ဣတော ဝါ ဧတ္တော ဝါ အနုက္ကမိတွာတိ ဥဂ္ဂဟိတကထာမဂ္ဂတော ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဤသကမ္ပိ အနုက္ကမိတွာ ဥဂ္ဂဟိတနိယာမေနေဝါတိ အတ္ထော။ တေနာဟ "ယဋ္ဌိကောဋိံ"န္တိအာဒိ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၅၅။

အနုက္ကမ္မ[၁] (ကြိ၊ဝိ) [အနု + ဥ + ကမု + တွာ] ကျော်လွန်၍။ ခုရဓာရမနုက္ကမ္မ၊ တိက္ခံ ဒုရဘိသမ္ဘဝံ။ ဇာ၊၂။၆၃။ ခုရဓာရမနုက္ကမ္မာတိ ခုရဓာရနိရယံ အတိက္ကမိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၉၃။

အနုက္ကမ္မ၂ (ကြိ၊ဝိ) [နု + ဥ + ကမု + တွာ] မကျော်လွန်၍။ သမ္ပတ္တဃရံ အနုက္ကမ္မ ပဋိ-ပါဋိယာ စရန္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။ အနုက္က-မ္မာတိ အနတိက္ကမိတွာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၄၀။

အနုက္ကုမိ(ထိ)တ (တိ) [နု+ဥက္ကုမိ(ထိ)တ] ကျိုက်ကျိုက်-မဆူ-မပွက်-သော။ သေယျ-ထာပိ ဗြာဟ္မဏ ဥဒပတ္တော အဂ္ဂိနာ အသန္တ-တ္တော အနုက္ကုမိတော အနုဿုမကဇာတော။ အံ၊၂။၂၀၅။ ဥက္ကုမိတ-လည်း ကြည့်။

အနုက္ခိတ္တ (တိ) [နု + ဥက္ခိတ္တ] မပစ်ပယ်-နှင်မထုတ်-အပ်သော၊ ဥက္ခိတ္တမဟုတ်သော၊ သူ။ အနာပတ္တိ အနုက္ခိတ္တောတိ ဇာနာတိ။ ဝိ၊၂။၁၈၁။ ဥက္ခိတ္တော စမှိ အနုက္ခိတ္တော ဝါ။ ဝိ၊၃။၄၃၂။

အနုက္ခိတ္တက(တိ)[အနုက္ခိတ္တ+က။နု+ဥက္ခိတ္တက] ဥက္ခိတ္တက မဟုတ်သောရဟန်း။ အနုက္ခိတ္တကေ ဥက္ခိတ္တကသညီ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ ဝိ၊၂။ ၁၈၁။ အနုက္ခိတ္တကော ပုဂ္ဂလော ဇာနိ-တဗ္ဗော။ ဝိ၊၅။၂၁၁။ အဝသေသစတုဗ္ဗိဓ-တဇ္ဇနီယာဒိကမ္မကတော အနုက္ခိတ္တကော နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၈။

အနုက္ခိတ္တကသညီ (တိ)[အနုက္ခိတ္တက+သညာ+ဤ] ဥက္ခိတ္တက မဟုတ်ဟု အမှတ်ရှိသော၊သူ။ ဥက္ခိတ္တကေ အနုက္ခိတ္တကသညီ သမ္ဘုဉ္ဇတိ ဝါ သံဝသတိ ဝါ....။ ဝိ၊၂။၁၈၀။

အနုက္ခိပန္န၁ (တိ) [နု+ဥက္ခိပန္န] (က) မချီးပင့်သော၊ မထောက်ခံသော။ ဥဘော အနုက္ခိ-ပန္နော၊ ပဋိညာနုသန္ဓိတေန ကာရယေ။ ဝိ၊၅။၂၇၉။ (ခ) မချီးမြှောက်သော၊ သူ။ မယံ ပဟီနာတိ ဝတ္တဗ္ဗေပိ မမာကာရေန အတ္တာနံ အနုက္ခိပန္နော ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၄။ အနုက္ခိပန္နောတိ အတ္တုက္ကံသနဝသေန ကထိတေ ဗြာဟ္မဏဿ အသပ္ပါယဘာဝတော အတ္တာနံ အနုက္ခိပန္နော အနုက္ကံသေန္တော။ သာရတ္ထ၊၁။၃၄၀။

အနုက္ခိပန္တ၂(တိ) [အနု+ခိပ+အ+အန္တ]ပစ်-လွှတ်-သော၊ ပေါက်ကစားသော၊ သူ။ ဒါရကော ဝင္ကမနုက္ခိပံ၊ အာသိဝိသမကောပယိ။ စရိယာ၊၄၁၆။ ဝင္ကမနုက္ခိပန္တိ မိပနဝင္က-သဏ္ဌာနတာယ "ဝင္က"န္တိ လဒ္ဓနာမံ ဂေဏ္ဍုကံ အနုက္ခိပန္တော၊ ဂေဏ္ဍုကကီဠံ ကီဠန္တောတိ အတ္ထော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၃၇။

အနုက္ခိပိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+ခိပ+တဗ္ဗ] ပြန်၍-လဲလှယ်-ပေး-ချေ-အပ်သော ကပ္ပိယ ဘဏ္ဍာ။ အနုက္ခေပ-ကြည့်။

အနုက္ခေပ (ပု)[အနု+ခိပ+ဏ] ပြန်၍-ပေး-ချေ-အပ်သော ကပ္ပိယဘဏ္ဍာ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အနုက္ခေပေ ဒိန္နေ အတိရေကဘာဂံ ဒါတုံ။ ဝိ၊၃။၃၉၈။ အနုက္ခေပေါ နာမ ယံ ကိဉ္စိ အနုက္ခိပိတဗ္ဗံ အနုပ္ပဒါတဗ္ဗံ ကပ္ပိယဘဏ္ဍံ၊ ယတ္တကံ တဿ ပဋိဝိသေ အဓိကံ၊ တတ္တကေ အဂ္ဃနကေ ယံကိဉ္စိ ကပ္ပိယဘဏ္ဍေ ဒိန္နေတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၆။

အနုကြုဗ္ဗန္တ(တိ)[အနု+ကရ+ဩ+အန္တ] အနု-ကုဗ္ဗန္တနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုခဏတိ (ကြိ) [အနု+ခဏု+အ+တိ] တူး-ဖြို-၏၊ နောက်ထပ်-တဖန်-တူး၏။ သ-စေပိ နံ အနုခဏေ၊ ဝါရိ ကဒ္ဒမဂန္ဓိကံ။ ဇာ၊၂။၄၇။ အနုခဏေတိ.... အနုခဏေယျ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၄၆။

အနုခုဒ္ဒက (တိ) [အနု+ခုဒ္ဒက] အလွန်သေးငယ်သော-အနုခုဒ္ဒက-အာပတ်။ ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒက (ဝိ၊၂။၁၈၈။ ဝိ၊၄။၄၈၄။ ဒီ၊၂။၁၂၇။ အံ၊၁။ ၂၃၃။ မိလိန္ဒ။၁၄၅-၆။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၄၁၃-၄) ကြည့်။

အနုခုဒ္ဒဆိဒ္ဒဝန္တု (တိ) [အနုခုဒ္ဒ+ဆိဒ္ဒ+ဝန္တု] အလွန်-သေးငယ်-ကျဉ်းမြောင်း-သော အပေါက်ရှိသော။ ဆိဒ္ဒါဝဆိဒ္ဒ(ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၈၉)န္တိ ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒဆိဒ္ဒဝန္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၁၆။

အနုဂ (တိ) [အနု+ဂမု+ကွိ] (က) နောက်မှ သွားသော၊ အစဉ်လိုက်သော၊ သူ။ ကိစ္စသာ အနုဂံ ဟောတိ။....တဥ္စသာ အနုဂံ ဟောတိ။ သံ၊၁။၇၂။ ဧ-နုဂန္တိ အနုဂတံ၊ တမေဝ အနု- ဂါမီတိ အတ္ထော။ သံဋီ၊၁။၁၇၇။ သော တေ သဟာယံ မုဥ္စာမိ၊ ဟောတု ရာဇာ တဝါနုဂေါ။ ဇာ၊၂။၈၅။ တဝါနုဂေါတိ ဇာတံ ဒုက္ခိတံ အာဒါယ ပုရတော ဂစ္ဆန္တသာ တဝ အယံ အနုဂေါ ဟောတု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၆၆။ စိတ္တဝသာနုဂ (အပ၊၁။၁၆၉), ဆန္ဒဝသာနုဂ (အံ၊၃။၉၄။ ဇာ၊၂။၈၈), မဂ္ဂါနုဂ (ဝိ၊ ၄။၃၆၇။ သာရတ္ထ၊၃။၄၂၀), မာရဝသာနုဂ (သုတ္တနိ။၄၄၄), ဝသာနုဂ (သုတ္တနိ။၃၂၈) တို့လည်း ကြည့်။ (ခ) နောက်မှသွားအပ်- အစဉ်လိုက်အပ်-သော၊ လွှမ်းမိုး - ဖိစီး- အပ်သော။ ဇောနုဂ (သုတ္တနိ။၄၀၂။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၄၂) ကြည့်။

အနုဂစ္ဆတိ (ကြိ) [အနု+ဂမု+အ+တိ] (၁) နောက်မှသွား၏၊ အစဉ်လိုက်၏၊ လိုက်၏၊ လိုက်ပါ၏၊ အတုလိုက်၍ကျင့်၏။ အနုဂစ္ဆတိ။ မ၊၁။၂၃၅။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄။ **အနုဂစ္ဆန္တိ**—ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄။ မိလိန္ဒ။၂၂၃။ **အနုဂစ္ဆာမိ**—ထေရီ။ ၄၁၈။ ဇာ၊၂။၃၁၇။ **အနုဂစ္ဆေယျ**—ဒီ၊၃။ ၁၆၅။ သံ၊၁။၃၂၈-၉။ **အနုဂစ္ဆိ**—ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၆၅။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၂၆။ **အနွဂစ္ဆိ**—ပေတ။ ၂၁၀။ အနွဂစ္ဆီတိ အနုဗန္ဓိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၄၃။ ဒိသွာန တံယေဝ **အနုဂမာသိ**။ (အနုဂမာ။ သီ၊သျာ-မူကွဲ)။ ဝိ၊၃။၂၂။ တံ ဖြာဟ္မဏာ **အနွဂမုံ**။ ဇာ၊၂။၃၂၉။ ဇာတိဝါဒံ နိရံကတွာ၊ ကာမာနံ ဝသမနွဂုံ။ သုတ္တနိ။၃၂၅။ ပဥ္စ- ကာမဂုဏသင်္ခါတာနံ ကာမာနံ ဝသံ **အနွဂုံ**။ အာသတ္တံ ပါပုဏိံသု။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၉။ အဟံ အဒ္ဒသံ....ပုရာဏံ မဂ္ဂံ.... ပုဗ္ဗကေဟိ မနုဿေဟိ အနုယာတံ၊ တမနုဂစ္ဆိံ။ သံ၊၁။ ၃၂၉။ အနွဂစ္ဆိံ။ ဇာ၊၂။၁၈။ ကာမာနံ ဝသမနွဂံ။ ဇာ၊၂။၅၆။ (နီတိ၊ဓာ။၂၀၅။ နီတိ၊သုတ္တ။ဂဂဂ၊၁၁၀၄-တို့လည်း ကြည့်။) သဗ္ဗေဝ ဝသမနွဂူ။ သံ၊၁။၃၆။ ယေ စ ဃောသေန အနွဂူ။ အံ၊၁။၃၈၃။ ထေရ။ ၂၉၂။ ဃောသေန အနွဂူတိ ဃောသေန အနုဂတာ၊ ဃောသပ္ပမာဏံ ဂဟေတွာ ပသန္နာတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၅။ ယေ စ ဃောသေန အနွဂူတိ ယေ စ သတ္တာ ဃော- သေန မဓုရေန မံ သမ္မာဝနာဝသေန အနု- ဂတာ ဗဟုမညိံသု။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။ (၂) အနီးသို့-ရောက်-လိုက်-၏။ တံ ပုဂ္ဂလံ ဒုက္ခံ အနွေတိ အနုဂစ္ဆတိ အနွာယိကံ ဟောတိ။ မဟာနိ။၁၃။ အနုဂစ္ဆတီတိ သမိပံ ဂစ္ဆတိ စောရဃာတကော ဝိယ ဝဇ္ဈပ္ပတ္တသာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၉။ (၃) ခံစား၏၊ နှစ်သက်၏။ နာန္ဒာဂမေယျာတိ တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ နာနုဂစ္ဆေ- ယျ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၀။ တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ နာနု- ဂစ္ဆေယျာတိ တဏှာဒိဋ္ဌာဘိနန္ဒနာဟိ နာနု- ဘဝေယျ၊ နာဘိနန္ဒေယျာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋီ၊ ၃။၃၆၆။

အနုဂစ္ဆန (နှ) [အနု+ဂမု+ယု] (၁) (က) အစဉ်လိုက်ခြင်း။ (ခ) အဖန်ဖန်-အစဉ် မပြတ်-ဖြစ်ခြင်း။ အနုဂမန (သ) အနက် ကြည့်။ (တိ) (၂) အစဉ်လိုက်သော၊ အဖန် ဖန်-အစဉ်မပြတ်-လိုက်၍ဖြစ်သော။ အနု- ဂစ္ဆနာ စ အဿာသံ၊ ပဿာသံ အနုဂစ္ဆနာ။ သတိ....။ ပဋိသံ။၁၆၄။ အနုဂစ္ဆနာတိ အနု- ဂစ္ဆမာနာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။ အနုဂစ္ဆာန- လည်း ကြည့်။

အနုဂစ္ဆနက (တိ) [အနုဂစ္ဆန+က] အစဉ်လိုက် တတ်သော။ အနုနယ (ခ) အနက်ကြည့်။

အနုဂစ္ဆန္တ (တိ) [အနု+ဂမု+အ+အန္တ] (က) နောက်မှ သွားသော၊ အစဉ်လိုက်သော၊ လိုက်သော၊ အတုလိုက်၍ ကျင့်သော၊သူ။ တမနုဂစ္ဆန္တော ပဿတိ နာဂဝနေ မဟန္တံ

ဟတ္ထိပဒံ....။ မ၊၁။၂၃၅။ အဒ္ဒသံ သမဏံ အဟံ၊ ဝီထိယာ အနုဂစ္ဆန္တံ။ အပ၊၂။၂၀၂။ သတိယာ အနုဂစ္ဆတော အဇ္ဈတ္တဝိက္ခေပဂတံ စိတ္တံ သမာဓိဿ ပရိပန္ထော။ ပဋိသံ။၁၆၃။ အဿာသပဿာသာနံ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ သတိယာ အနုဂစ္ဆန္တော တတ္ထ စ စိတ္တံ ဌပေန္တော ပဿတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅။ အနုဂစ္ဆန္တော ဆဋ္ဌိယံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၂။ (ခ) နောက်မှ လိုက်သော၊ လိုက်ပို့သော၊ သူ။ ရာဇာ ဘဂဝန္တံ အနုဂစ္ဆန္တော ဂလပ္ပမာဏံ ဥဒကံ ဩဂါဟေတွာ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၃၇။ သတ္ထာရံ အနုဂစ္ဆန္တော ဒုရံ ဂန္တွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၅။

အနုဂစ္ဆမာန (တိ) [အနု+ဂမု+ယ+မာန] နောက်မှ – အစဉ် – လိုက်အပ်သော၊ သူ။ အစ္ဆရိယဗ္ဘုတဇာတေန အဥ္ဇလိနာ မဟာဇနေန အနုဂစ္ဆမာနော သော ရာဇဒွါရံ ပတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၉၃။

အနုဂစ္ဆာန (တိ) [အနု+ဂမု+အ+မာန။ ရူ၊နှာ-၃၂၅။ မောဂ်၊၅။၁၆၂-တို့ကြည့်။] အစဉ် – လျှောက်၍ – လိုက်သော။ အနုဂစ္ဆနာ စ အဿာသံ၊ ပဿာသံ အနုဂစ္ဆနာ။ ပဋိသံ။ ၁၆၄။ (စ္ဆ-ဋ္ဌ ဆန်းရသ။) အနုဂစ္ဆနာတိ အနုဂစ္ဆမာနာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။

အနုဂဇ္ဇတိ (ကြိ) [အနု + ဂဇ္ဇ + အ + တိ] တဖန် – ထပ်ဆင့်၍ – ကြုံးဝါး၏။ ....ပဌမ-ဝစနေန ဘဂဝါ ဂဇ္ဇတိ၊ ဒုတိယဝစနေန အနု-ဂဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၇။

အနုဂဇ္ဇန (န) [အနု+ဂဇ္ဇ+ယု] တဖန်–ထပ်ဆင့်၍–ကြုံးဝါးခြင်း။ ကိံ ဝိသေသံ ဂဇ္ဇန-မနုဂဇ္ဇနန္တိ ဝုတ္တံ အယန္တိအာဒိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၄၂၁။

အနုဂဏ္ဌိပဒ (န) [အနု+ဂဏ္ဌိပဒ] အနက် အဓိပ္ပါယ်မပေါ်လွင်သော–ခက်ဆစ်–ပုဒ်တို့ကို ပေါ်လွင်အောင် တဖန်ပြဆိုသော ကျမ်း၊ အနက်–သိနိုင်ခဲ–ဒုထစ်–သော–ခက်ဆစ် ပုဒ်တို့ကို အနက်–သိလွယ် – မဖုမထစ်– အောင် တဖန်ပြဆိုသောကျမ်း၊ အနုဂဏ္ဌိပဒ-ကျမ်း။ (ဂဏ္ဌိပဒ-လည်း ကြည့်။) အနုဂဏ္ဌိ-ပဒေ ပန ဣမံ နယံ ပဋိက္ခိပိတွာ....။ ဝဇိရ။ ၃၀၇။

အနုဂဏ္ဌိပဒမတ (န) [အနုဂဏ္ဌိပဒ+မတ]အနု-ဂဏ္ဌိပဒကျမ်း၏အလို။ တံ အနုဂဏ္ဌိပဒမတေန သမေတိ။ ဝဇိရ။၃၀၇။

အနုဂတ (တိ) [အနု+ဂမု+တ] (၁) အစဉ် လိုက်သော။ (က) အစဉ်လိုက်၍ဖြစ်သော။ အနုဂတာ မနသော ဥပ္ပိလာဝါ။ ဥဒါန။၁၂၁။ အနုဂတာတိ စိတ္တေန အနုဝတ္တိတာ။ ဝိတက္ကေ ဟိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေ စိတ္တံ အနုဂတမေဝ ဟောတိ တဿ အာရမ္မဏာဘိနိရောပနတော။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၂၁၅။ တဿ ဇဝံ ဒဒမာနဿ ဓမ္မာနုဂ-တဿ။ မိလိန္ဒ။၁၂၁။ (ခ) အစဉ်လိုက်သော၊ လိုက်နာ– ကျင့်ကြံ– သော၊ သူ။ အစ္စန္တ-ကာမာနုဂတဿ ဘရိယာ။ ဇာ၊၂။၁၂၃။ အစ္စန္တကာမာနုဂတဿာတိ အစ္စန္တံ ကာမံ အနု-ဂတဿ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၇၉။ အနုဂ္ဂတာ သီလ-ဝတီ၊ ဆာယာဝ အနပါယိနီ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၂၅။ အနုဂ္ဂတာတိ ဒဟရကာလတော ပဋ္ဌာယ အနုဂတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၂၆။ ယေ ပန တေ မဟာရာဇ ဘိက္ခူ ဓုတင်္ဂါနုဂတာ....။ မိလိန္ဒ။ ၃၂၆။ (ဂ) အစဉ်လိုက်၍ဖြစ်သော၊ အလားတူဖြစ်သော၊ တသားတည်း–အတူတူ–ဖြစ်သော။ ဥဒကာနုဂတာတိ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၇) ဥဒကံ အနုဂတာ ဥဒကဂတိကာ။ တေနာဟ “ဥဒကမေဝ ဟောတီ”တိ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၆၇။ (ဃ) အစဉ်လိုက်ပါမှီကပ်သော။ တံယေဝ ဝဏ္ဏံ အနုဂတာနိ ဝဏ္ဏန္တရာနိ ဆိန္နာနိယေဝါတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁ဂ။ (င) ဖြစ်သော၊ ရှိနေသော။ ယံ ဝါ ပနညမ္ပိ ကိဉ္စိ ကုတဒ္ဓေသု တီသု ကောဋ္ဌာသေသု အနုဂတာယ ပထဝီ-

ဓာတုယာ ဂဟာဏတ္တံ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၆။ (စ) နောက်၌ဖြစ်သော၊ အဖန်ဖန်ဖြစ်သော။ တေသံ ဝေ အပရဇ္ဈံ ကပ္ပေတွာ ဌိတာနံ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇနဝသေန အပရန္တမေဝ အနု-ဂတာ ဒိဋ္ဌိတိ အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိနော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၀။ အနုဂတာဘိ အာရမ္မဏကရဏဝသေန အနု အနု ဂတာ အပရန္တေ ပဝတ္တာ။ မ၊ဋီ၊ ၃။၂၁၀။ အနုဂတဝေဇ-လည်း ကြည့်။ (ဆ) ရောက်ခြင်း–ရခြင်း–ငါ လျော်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်ဖြစ်သော၊ လျော်စွာဖြစ်သော။ အနု-ဓမ္မစာရီ (ဈ) အနက် ကြည့်။ (ဇ) အစဉ် သွားသော၊ လျှောက်သော။ လောဟိတာ-နုဂတာ လောဟိတသိရာ ဝိယ....။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၁၃၈။ (ဈ) စီးသွားသော။ ဥဒကာ-နုဂတော ပထဝိပဒေသော ဥဒကသိရာတိ ဝုစ္စတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၃၈။ (ည) အကျုံးဝင်သော။ ဝဋ္ဋာနုဂတ(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၁)န္တိ ဝဋ္ဋ-ပရိယာပန္နံ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၅၀။ (၂) အစဉ် လိုက်အပ်သော၊ သူ။ အနုမောဒနံ ကတွာ နိဝတ္တိယမာနေပိ မနုဿေဟိ အနုဂတောဝ ဂါမတော နိက္ခမိတွာ တတ္ထ တေ နိဝတ္တေတွာ မဂ္ဂံ ပဋိပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၈။ (က) အစဉ်လိုက် အပ်–သက်ဝင်အပ်–ဖွဲ့အပ်–သော၊ ဖွဲ့စပ် အပ်သော။ (နော စ ခေါ ဇာနာတိ အတ္တာ-နံ) ဇာတိယာ အနုဂတံ ဇရာယ အနုသဋံ....။ မဟာနိ။၃၂၂။ စူဠနိ။၆၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈။ ဇာတိယာ အနုဂတန္တိ ဇာတိယာ အနုဗဒ္ဓံ။ ဝိမတိ၊၁။၇၀။ အနုဂတာတိ နိဗ္ဗတ္တိယာ အနု-ပဝိဋ္ဌာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၇။ ဇာတိယာ အနု-ဂတန္တိ သဗ္ဗံ ကမ္မာဒိကံ ဇာတိယာ အနုပဝိဋ္ဌံ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၉။ သဗ္ဗောယေဝ လောကသန္နိ-ဝါသော ဇာတိယာ အနုဂတော....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၂၂၅။ အနုဂတောတိ အနုဗန္ဓော ပစ္စတ္ထိ-ကေန ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၉၀။ (ခ) အစဉ် ရောက်အပ်–တွေ့ထိအပ်–သော၊ ပျံ့နှံ့သော။ ဥဒကာနုဂတံ ပန သဗ္ဗသရီရဂတံ အဘိ-ဘဝိတွာ သဟသာ ဝုပသမ္မတိ အန္တရဓာနံ ဂစ္ဆတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၅၀။ ဥဒကာနုဂတန္တိ ဥဒ-ကေန အနုဂတံ ဖုဋ္ဌံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၅၄။ (ဂ) ကပ်ရောက်အပ် – ကပ်ရောက်နှိပ်စက်အပ် – သော၊ သူ။ ရာဂပရိယုဋ္ဌိတောမှိ အာဝုသော ရာဂပရေတောတိ အဟံ အာဝုသော ရာဂေန ရတ္တော၊ ရာဂေန အနုဂတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅။ ရာဂေန အနုဂတောတိ ရာဂေန အနုပဟ-တော....။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၀။ ကောဓပရေတ(အံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၁၇၈။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၀၆)လည်း ကြည့်။ (ဃ) တွေ့ထိအပ် – လွှမ်းမိုး–ဖိစီး – နှိပ်စက်–အပ် – သော။ ဃမ္မပရေတောတိ ဃမ္မေန အနုဂတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၇။ ဃမ္မေန အနုဂတောတိ ဃမ္မေန ဖုဋ္ဌော အဘိ-ဘူတော။ အံ၊ဋီ၊၃။၅၁။ ဇေသဒ္ဒါတာယ တဏှာယ အနုဂတာ အဘိဘူတာ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၄၂။ (င) ဝင်အပ်သော။....ဥဒက-သိနေဟေန အနုဂတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၅။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၂၂။ အနုဂတာတိ အနုပဝိသနဝသေန ဂတာ ဥပဂတာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၃၇။ အနုဂတာတိ အနုပဝိဋ္ဌာ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၃၇။

အနုဂတစ္ဆန္ဒ (ပု) [အနုဂတ+ဆန္ဒ] အစဉ်လိုက်သော – အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်သော – ဆန္ဒ။ ဆန္ဒောတိ မာနံ အနုဂတစ္ဆန္ဒော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၇၁။ မာနံ အနုဂတစ္ဆန္ဒောတိ မာနသမ္ပ-ယုတ္တဆန္ဒော၊ မာနသဘာဝံ အနုဂတော မာနစ္ဆန္ဒော ဝါ။ မူလဋီ၊၂။၂၂၁။ မာနသမ္ပ-ယုတ္တဆန္ဒော တဏှာဆန္ဒော၊ မာနသဘာဝံ အနုဂတော သေယျာဒိတော သမ္ပဂ္ဂဏှန-ဝသေန ပဝတ္တော မာနသမ္ပယုတ္တကတ္တုကမျ-တာဆန္ဒော ဝါ မာနစ္ဆန္ဒော။ အနုဋီ၊၂။ ၂၁၀။

အနုဂတဓမ္မတာ (ထီ) [အနုဂတ+ဓမ္မ+တာ] အစဉ်လိုက်သောသဘောဓမ္မတာ၊ အစဉ်လိုက်၍ကျင့်အပ်သော တရားသဘော၏ အဖြစ်။

အယံ ဟိ ဗုဒ္ဓကာရကေ ဓမ္မေ အနုဂတဓမ္မ-
တာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၉၇။

အနုဂတဗုဒ္ဓိ (ထီ) [အနုဂတ+ဗုဒ္ဓိ] အစဉ်
လျှောက်၍သိခြင်း။ အနုဗုဒ္ဓိ-ကြည့်။

အနုဂတဘာဝ (ပု) [အနုဂတ+ဘာဝ] အစဉ်
လိုက်သည်၏ အဖြစ်။ ဥဒ္ဒရဏဂတိကာ ဟိ
တေဇောဓာတူတိ ဥဒ္ဒရဏေ ဝါယောဓာတု-
ယာ တဿာ အနုဂတဘာဝေါ။ မ၊ဋီ၊၁။
၃၅၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၉၀။

အနုဂတဝေဓ (ပု) [အနုဂတ+ဝေဓ] နောက်၌
ဖြစ်သော ထိုးဖောက်ခြင်း၊ တဖန်ထိုးဖောက်
ခြင်း၊ နောက်ထပ်လိုက်၍–ထိုးဖောက်–ထိ
မှန်–နှိပ်စက်–ခြင်း။ အနုဝေဓ-ကြည့်။

အနုဂတိ (ထီ) [အနု+ဂမု+တိ] အစဉ်လိုက်
ခြင်း၊ အတုလိုက်ခြင်း။....ဇံ တဿ ဉာဏဿ
အနုဂတိယံ ဉာဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၂။.... အနု-
ဂတိယံ အနုဂမနေ အန္ဓယေ ဉာဏံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။
၂၃၄။

အနုဂတိကတ္တ (နု) [အနုဂတိက+တ္တ]....နှင့်
အလားတူသည်၏အဖြစ်၊ .... နှင့် အတူတကွ
ရှိသည်၏အဖြစ်။ .... ဘိက္ခုနော ကာယာနုဂ-
တိကတ္တာ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀။

အနုဂတိကရဏ (နု) [အနုဂတိ+ကရဏ] အတု
လိုက်၍ပြုခြင်း။ဒိဋ္ဌာနုဂတိကရဏံ အာပဇ္ဇန္တု။
မ၊ဋီ၊၃။၁၅၈။

အနုဂန္တဗ္ဗ (တိ) [အနု+ဂမု+တဗ္ဗ] အစဉ်လိုက်
အပ် – လိုက်ပါအပ် – သော၊သူ။ တသ္မာ န
တ္တမေသု ဒိဝသေသု ဘဂဝါ အနုဂန္တဗ္ဗောတိ
နိဝါရေသိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၂၆။

အနုဂန္တဗ္ဗတာ (ထီ) [အနုဂန္တဗ္ဗ+တာ] အစဉ်
လိုက်အပ်သည်၏အဖြစ်။ ပဌမေ ဟိ နယေ
တေဇောဓာတုယာ အနုဂမကတာ, ဝါယော-
ဓာတုယာ အနုဂန္တဗ္ဗတာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၉၀။

အနုဂန္တွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဂမု+တွာ] (က)
အဖန်ဖန်–အခေါက်ခေါက်–သွား၍။ သဗ္ဗာ
ဒိသာ စ ဝိဒိသာ စ အနုဂန္တွာ သစေ တိရိံ
ပဿတိ၊ တဒဘိမုခေါ ဂစ္ဆတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။
၂၉၅။ အနုဂန္တွာတိ အနု အနု ဂန္တွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋီ၊၂။၄၆၀။ (ခ) အစဉ်လျှောက်၍၊ စူးစမ်း
၍။ သဗ္ဗာ အနဝသေသာ ဒသပိ ဒိသာ
ပရိယေသနဝသေန စိတ္တေန အနုဂန္တွာ။ဥဒါန၊
ဋ္ဌ။၂၄၉။ (ဂ) အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍။
ဇံ ဇာတိပဋိပါဠိယာ အနုဂန္တွာ အနုဂန္တွာ
သရာမိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၈။ အနုဂန္တွာ အနုဂန္တွာတိ
ဉာဏဂတိယာ အနုဂန္တွာ အနုဂန္တွာ။ သာရတ္ထ၊
၁။၃၇၉။ (ဃ) နောက်မှ–အစဉ်–လိုက်၍၊
လိုက်ပို့၍။ သော သတ္ထာရံ အနုဂန္တွာ
နိဝတ္တော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၅။ အနုပရိဂမ္မ-
လည်း ကြည့်။

အနုဂမက (တိ) [အနု+ဂမု+ဏွု] အစဉ်
လိုက်တတ်သော။ သတိပိ စေတ္ထ အနုဂမကာ-
နုဂန္တဗ္ဗတာဝိသေသေ တေဇောဓာတုဝါယော-
ဓာတုဘာဝမတ္တံ သန္ဓာယ တထာသဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ
ကတံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၉၀။

အနုဂမကတာ (ထီ) [အနုဂမက+တာ] အစဉ်
လိုက်တတ်သည်၏ အဖြစ်။ အနုဂန္တဗ္ဗတာ-
ကြည့်။

အနုဂမန (နု) [အနု+ဂမု+ယု] နောက်မှသွား
ခြင်း၊ လိုက်ခြင်း။ (က) အစဉ်လိုက်ခြင်း၊
အဖန်ဖန်ဖြစ်ခြင်း။ အနုဗန္ဓန-ကြည့်။ (ခ)
လိုက်ပို့ခြင်း။ ဂါမံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌေ ဘိက္ခူ
ဒိသွာ ပစ္စုဂ္ဂမနံ ပတ္တပဋိဂ္ဂဟဏံ အာသန-
ပညာပနံ အနုဂမနန္တိ ဧဝမာဒိကံ မေတ္တံ
ကာယကမ္မံ နာမ။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၂။အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၉။
(ဂ) လိုက်ပို့ခြင်း၊ ဥပုသ်အထွက်နေ့၌ ဥပုသ်
စောင့်ခြင်း။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၂။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၂၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၄၈။ အံ၊ဋီ၊၂။
၁၁၇-တို့ကြည့်။(ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၆၄။သံ၊ဋီ၊၁။၃၁၂-

တို့၌ အနုဂမန-ကိုပင် နိက္ခမန·ဟု ခေါ်သည်။) (ဃ) သတိ၏ အဖန်ဖန်ဖြစ်ခြင်း၊ နှလုံးသွင်းခြင်း။ အနုဗန္ဓန, အနုဝဟန-တို့ ကြည့်။အနုဂမနန္တိ ပဝတ္တပဝတ္တာနံ အဿာသ-ပဿာသာနံ အာရမ္မဏကရဏဝသေန သတိယာ အနု အနု ပဝတ္တနံ အနုဂစ္ဆနံ။သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁၂။အနုဂမနန္တိ ဖုဋ္ဌဋ္ဌာနေ မနသိ ကရဏမေဝ၊ န အဿာသပဿာသာနံ အနုဝတ္တနံ။ ဝိမတိ၊၁။ ၂၁၆။

အနုဂမနဉာဏ (န) [အနုဂမန+ဉာဏ]အနွယေ-ဉာဏ-ကြည့်။

အနုဂမ္မ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဂမု+တွာ] အစဉ် လျှောက်၍။ ဗုဒ္ဓါနံ သစ္စပ္ပဋိဝေဓံ အနုဂမ္မ ပဋိဝိဒ္ဓသစ္စာ အဂ္ဂသာဝကာဒယော အရိယာ။ဒီ၊ ဋီ၊၁။၁၅။

အနုဂါမိက (တိ) [အနု+ဂါမီ+က၊အနုဂစ္ဆတီတိ အနုဂါမိကော။ ပရလောကံ ဂစ္ဆန္တမ္ပိ တတ္ထ တတ္ထ ဖလဒါနေန န ဝိဇဟတီတိ အတ္ထော။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၈၉။ ပရလောကံ ဂတံ အနုဂစ္ဆတီတိ အနုဂါမိကံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၂၁။] အစဉ်တစိုက်–ထက်ကြပ်မကွာ–လိုက်ပါတတ်သော၊ ရောက်ရာဘဝသို့ လိုက်ပါသကဲ့သို့ ကောင်းကျိုးပေးတတ်သော၊ (ကုသိုလ်)။ သော နိဓိ သုနိဟိတော၊အဇေယျော အနုဂါမိကော။ ခုဒ္ဒက။၁၀။ အနုဂါမိကော နာမ ဒါနမယံ ပုညံ သီလမယံ ဘာဝနာမယံ ဓမ္မဿဝနမယံ ဓမ္မဒေသနာမယံ၊ ယံ ဝါ ပနညမ္ပိ ဧဝရူပံ ပုညံ တတ္ထ တတ္ထ အနုဂန္တွာ ဝိယ ဣဋ္ဌဖလမနုပ္ပ-ဒေတိ။ အယံ အနုဂါမိကော နိဓိ။ ဣမသ္မိံ ပန ဌာနေ ထာဝရော အဓိပ္ပေတော။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။၁၈၄။ ယသ္မာ ပန တေသံ (ပနေတံ၊သုတ္တ-နိ၊ဋ္ဌ၊၁) သဒ္ဓါဝိတ္တံ အနုဂါမိကံ အနညသာဓာ-ရဏံ သဗ္ဗသမ္ပတ္တိဟေတု။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂၅။ အနုဂါမိကံ အတ္တာဓီနံ ရာဇာဒီနံ အသာဓာရဏန္တိ အဓိပ္ပါယော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၅။

အနုဂါမိကတ္တ (န) [အနုဂါမိက+တ္တ] အစဉ် တစိုက် – ထက်ကြပ်မကွာ – လိုက်ပါတတ်–ရောက်ရာဘဝသို့ လိုက်ပါသကဲ့သို့ ကောင်းကျိုးပေးတတ်–သည်၏အဖြစ်။ ယော စာယံ မေတ္တာဒိဝိဟာရော သေဋ္ဌတ္တာ အနုဂါမိကတ္တာ စ ဗြဟ္မနိဓီတိ ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၅၀။

အနုဂါမိကဓန (န) [အနုဂါမိက+ဓန] အစဉ် တစိုက် – ထက်ကြပ်မကွာ – လိုက်ပါတတ် သောဥစ္စာ၊ အနုဂါမိကဥစ္စာ။ တေသု (ပဋ္ဌသု ဓနေသု) ဋ္ဌပေတွာ ဒါနသီလာဒိအနုဂါမိက-ဓနံ ခေတ္တဝတ္ထုအာရာမာဒိတော ထာဝရ-ဓနတောပိ....ဇဝံ ဝိသေသိတံ ဂေါဓနံ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅။

အနုဂါမိကနိဓိ (ပု) [အနုဂါမိက+နိဓိ] အစဉ် လိုက်ပါတတ်သောကောင်းမှု ဟူသော–မြှုပ်နှံအပ်သော ပစ္စည်း–ရွှေအိုး၊ အနုဂါမိက ရွှေအိုး။ ကော် တတ္ထ သိမ္ဗလိဝနေ အနုဂါမိကနိ-ဓိမ္ပိ နိဒဟာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၇၉။ တံ ပုညကမ္မံ ပဏ္ဍိတာ အနုဂါမိကနိဓိံ နာမ ကထေန္တိ။ ၎င်း။ ၂၈၀။

အနုဂါမီ (တိ) [အနု+ဂမု+ဏီ] အစဉ်လိုက် သော၊သူ။....ဘဂဝတော ဂတမဂ္ဂါနုဂါမိနော ဟုတွာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၅၆။ (က) နောက်မှ–အစဉ်–လိုက်သော၊ ခြံရံလိုက်ပါသော၊သူ။ အနုယန္တာတိ အနုဂါမိနော သေဝကာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၄။ အနုယုတ္တ (၄) အနက် လည်း ကြည့်။ (ခ) အတုတကွသွားသော၊ သူ။အမနုဿာ စ မေ အနုဂါမိနော သဟာယာ အတ္ထိ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၉၈။ အနုယုတ္တ (သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၈၈။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၁၆) လည်း ကြည့်။

အနုဂါယတိ (ကြိ) [အနု+ဂေ+အ+တိ] (၁) ရွတ်–ဆို–၏။မဟာရာဇ ယေ ကေစိ သတ္တာ သစ္စံမနုဂါယန္တိ။ မိလိန္ဒ။၁၂၄။ (၂) နောက်

ထပ် – အတုလိုက်၍ – ရွတ် – ဆို – သရဇ္ဈာယ် – ၏။ ယေသမိဒံ တေရဟိ ဗြာဟ္မဏာ ပေါရာဏံ မန္တပဒံ ဂီတံ ပဝုတ္တံ သမိဟိတံ၊ တဒနုဂါယန္တိ တဒနုဘာသန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၄၃။ ဒီ၊ ၁။ ၉၇။ မ၊ ၂။ ၃၈၁။ အံ၊ ၂။ ၁၉၇။ တဒနုဂါယန္တိတိ တေရဟိ ဗြာဟ္မဏာ တံ တေဟိ ပုဗ္ဗေ ဂီတံ အနုဂါယန္တိ အနုသဇ္ဈာယန္တိ ဝါဒေန္တိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၄။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၉၀။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၆၆။ ပါရာယနမနုဂါယိဿံ။ သုတ္တနိ။ ၄၄၉။ စူဠနိ။ ၂၁၊ ၂၀၂။ အနုဂါယိဿန္တိ ဘဂဝတာ ဂီတံ အနုဂါယိဿံ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၂၀။ စူဠနိ၊ ဋ္ဌ။ ၇၉။

အနုဂါဟကနယ (ပု) [အနုဂါဟက+နယ] ယူသောနည်း၊ ယူနည်း။ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိယာ, ဗလဝ-ဝိပဿနာယ စ ဒုက္ခာဒီသု ပရိညေယျတာဒီနိ မဂ္ဂါနုဂုဏော ဂဟဏာကာရော အနုဂါဟက-နယော၊ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။ ၃၃။ စတုသစ္စပဋိဝေဓော အနုရူပေါ ပုဗ္ဗဘာဂေ အနုဂါဟကနယော အတ္ထနယော၀။ နေတ္တိဝိဘာ။ ၄၂။

အနုဂိဇ္ဈတိ (ကြိ) [အနု+ဂိဓု+ယ+တိ] အဖန်ဖန်–အထပ်ထပ်–လိုချင်၏၊ အဖန်ဖန်–အထပ်ထပ် – ကပ်ငြိ – နှစ်သက် – စွဲလမ်း – ၏။ ယော နရော အနုဂိဇ္ဈတိ။ သုတ္တနိ။ ၃၉၉။ မဟာနိ။ ၈။ နေတ္တိ။ ၆။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၁၀၆။ အနုဂိဇ္ဈတီတိ ကိလေသကာမေန ဝတ္ထုကာမေသု ဂိဇ္ဈတိ အနုဂိဇ္ဈတိ ပလိဂိဇ္ဈတိ ပလိဗဇ္ဈတိ။ မဟာနိ။ ၉။ ယော နရော အနုဂိဇ္ဈတီတိ ယော သတ္တော အနု အနု အဘိကင်္ခတိ ပတ္ထေတီတိ အတ္ထော။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။ ၄၃။ ရသေသု နာနုဂိဇ္ဈတိ။ မဟာနိ။ ၁၈၂။ ယေ စ တံ အနုဂိဇ္ဈန္တိ၊ တေ ဟောန္တိ စက္ခုမာရိနော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃၂၊ ၂၀၁။ အနုဂိဇ္ဈန္တိ ပုနပ္ပုနံ ဂိဒ္ဓါ ဟုတွာ ဂဏှန္တိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၉၄။ အနုဂိဇ္ဈန္တိ ဂိဒ္ဓါ ဂဓိတာ ဟုတွာ ပုနပ္ပုနံ အလ္လီယန္တိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၅။ ရသေ စ နာနု-ဂိဇ္ဈေယျ။ သုတ္တနိ။ ၄၂၂။ မဟာနိ။ ၂၈၅။

အနုဂိဇ္ဈန (န) [အနု+ဂိဓု+ယ+ယု] အဖန်ဖန် – အထပ်ထပ် – လိုချင်ခြင်း၊ အဖန်ဖန် – အထပ်ထပ် – ကပ်ငြိ – နှစ်သက် – စွဲလမ်း – သာယာ – ခြင်း။ အယံ အဿာဒေါတိ ယဒိဒံ ခေတ္တာ-ဒီနံ အနုဂိဇ္ဈနံ။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။ ၄၃။

အနုဂိဒ္ဓ (တိ) [အနု+ဂိဓု+တ] အဖန်ဖန် – အထပ်ထပ် – လိုချင်သော၊ အဖန်ဖန် – အထပ်ထပ် – ကပ်ငြိ – နှစ်သက် – စွဲလမ်း – သာယာ – သော၊ သူ။ ဗာလာ စ မောဟေန ရသာ-နုဂိဒ္ဓါ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၄၅။ ရသေသု အနုဂိဒ္ဓဿ၊ ဈာနေ န ရမတိ မနော။ ထေရ။ ၃၀၅။ မိလိန္ဒ။ ၃၈၀။ သော ဥဿုက္ကော ရသာနုဂိဒ္ဓေါ။ ထေရ။ ၃၅၀။ မဓုရာဒိရသေသု အနုဂိဒ္ဓေါ ဂေဓံ အာပန္နော။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၅၀။

အနုဂီတ (န) [အနု+ဂီတ] ရွတ်ဆိုခြင်း၊ မြွက်ဆိုခြင်း။ ယထာ မဟာရာဇ ယေ ကေစိ သတ္တာ သစ္စမနုဂါယန္တိ “မဟာမေဃော ပဝဿတူ”တိ၊ တေသံ သဟ သစ္စမနုဂီတေန မဟာမေဃော ပဝဿတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၂၄။

အနုဂီတိ (ထီ) [အနု+ဂီတိ](က)နောက်၌– သီ – ဆို – ဟော – ပြော – ခြင်း၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကို သာလျှင် – ချမ်းသာ – လွယ်ကူ – စွာ – မှတ် – ယူ – ခြင်းငှါ – ချဉ်း – ချုံး – ပေါင်း – စု – သဂြိုဟ် – ၍ – သီ – ဆို – ဟော – ပြော – အပ်သော အဖွဲ့ဗန္ဓ၊ အနုဂီတိ၊ သင်္ဂဟ-ဥဒ္ဒါန-ဂါထာ။ တဿာနုဂီတိ ဒေသနာ ဝိစယော ယုတ္တိ။.... တဿာနုဂီတိ ပဋ္ဌာနော နန္ဒိယာဝဋ္ဋော။ နေတ္တိ။ ၂။ ဝုတ္တဿေဝ အတ္ထဿ သင်္ဂဟဂါထာ အနုဂီတိ။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။ ၅။ အနုဂီတီတိ ဝုတ္တဿေဝတ္ထဿ သုခဂဟ-ဏတ္ထံ အနုပစ္ဆာ ဂါယနဂါထာ။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၇။ အနုဂီတီတိ အနု ပစ္ဆာ ဂါယနဂါထာ။ နေတ္တိဝိဘာ။ ၂၂။ သုတ္တဿ ယာ စ အနုဂီတိ။ နေတ္တိ။ ၃။ ယာ စ အနုဂီတီတိ ဝုတ္တဿေဝ အတ္ထဿ ယာ အနု ပစ္ဆာ ဂီတိ အနုဂီတိ၊ သင်္ဂဟဂါထာ။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။ ၂၂။ (မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၁၂။

မငို၊၃။ ၁၄၅-လည်းကြည့်။) (ခ) ပုစ္ဆာ ရှေ့နောက်အားလျော်သော–သီ–ဆို–ဟော–ပြော–ခြင်း။ ပုစ္ဆာယ ဝါ အနုရူပါ ဂီတိ၊ထေနပုဗ္ဗာပရံ ဂဟိတံ၊ ဗျာကရဏာယ ဟိ ပုစ္ဆာနုရူပတာ ဣဓ ပုဗ္ဗာပရံ အဓိပ္ပေတံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၂၂။ (ဂ)ဆိုအပ်ပြီး ဆိုအပ်လတ္တံ့ ထိုနှစ်ပါးစုံ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် အနက်အားလျော်စွာ–ချဉ်း–ချုံး–ပေါင်း–စု–သင်္ဂြိုဟ်–၍–သီ–ဆို–ဟော–ပြော–ခြင်း။ (က) ဝုတ္တတ္ထသင်္ဂဟအနုဂီတိ၊ (ခ) အဝုတ္တတ္ထသင်္ဂဟအနုဂီတိ၊ (ဂ) တဒုဘယတ္ထသင်္ဂဟအနုဂီတိ၊ (ဃ) ကုသလတ္ထသင်္ဂဟအနုဂီတိ၊ (င) အကုသလတ္ထသင်္ဂဟအနုဂီတိ။ အနုဂီတိဝိစယ-ကြည့်။ (ဃ) လျော်သော–သီ–ဆို–ဟော–ပြော–ခြင်း။ စိစစ်အပ်သည့် သုတ်ပုဒ်အားလျော်စွာ သီ – ဆို – ဟော – ပြော – အပ်သော အခြား တပါးသော သုတ်ပုဒ်။ အနုဂီတိံ ဝိစိနတိ။ နေတ္တိ။၁၀။ ယသ္မာ ပန အနုဂီတိတိ ဧတ္ထ အနုရူပါ ဂီတိ အနုဂီတီတိ အယမ္ပိ အတ္ထော ဣစ္ဆိတော၊ တသ္မာ ဝိစယမာနဿ သုတ္တပဒဿ အနုရူပတော သုတ္တန္တရပဒါနိပိ အတ္ထုဒ္ဓါရဝသေန ဝါ ပဒုဒ္ဓါရဝသေန ဝါ အာနေတွာ ဝိစေတဗ္ဗာနီတိ ဒဿေန္တော ....။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၆၂။ အနုဂီတိံ ဝိစိနတီတိ ဝုတ္တာနုဂီတိဝသေန ဝါ ဝတ္တမာနာနုဂီတိဝသေန ဝါ အနုရူပံ ဂီတိံ ဝိစိနတိ။ နေတ္တိဝိဘာ။ ဂ၄။ (၅) သုတ္တန္တရဒေသနာဟု ဆိုအပ်သော အနုဂီတိ။ သုတ္တဿ စ အနုဂီတိ အတ္ထတော စ ဗျဉ္ဇနတော စ သမာနေတဗ္ဗာ။ နေတ္တိ။ ၁၉။ အနုဂီတိ အတ္ထတော စ ဗျဉ္ဇနတော စ သမာနေတဗ္ဗာတိ သုတ္တန္တရဒေသနာသင်္ခါတာ အနုဂီတိ အတ္ထတော စ ဗျဉ္ဇနတော စ သံဝဏ္ဏိယမာနေန သုတ္တေန သမာနာ သဒိသီ ကာတဗ္ဗာ၊တသ္မိံ ဝါ သုတ္တေ သမ္မာ အာနေတဗ္ဗာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၇၉။ အနုဂီတီတိ သုတ္တန္တရဒေသနာသင်္ခါတာ အနုဂီတိ။ နေတ္တိဝိဘာ။၁၁၆။

အနုဂီတိဂါထာ (ထီ) [အနုဂီတိ+ဂါထာ] အနုဂီတိဟူသော ဂါထာ။ "ပါရာယနမနုဂါယိဿံ"န္တိ ပန အာဒိကာ (သုတ္တနိ။ ၄၄၉-၄၅၁) ကွေနဝိသတိ ဂါထာ အနုဂီတိဂါထာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၄၉။ အနုဂီတိဂါထာယ သုခဂ္ဂဟဏတ္ထံ ပန "တဿာနုဂီတိ... တျာဒိ" ဝုတ္တံ။ နေတ္တိဝိဘာ။ ၂၂။

အနုဂီတိဝိစယ (ပု) [အနုဂီတိ+ဝိစယ] အနုဂီတိကို စိစစ်ခြင်း။(၁) "ဤ–အနုဂီတိ–သင်္ဂဟဂါထာ – သည် – ဆိုအပ်ပြီးသောအနက် – ဆိုလတ္တံ့သောအနက် – ထို ၂-ပါးစုံသော အနက်–ကုသိုလ်အနက်–အကုသိုလ် အနက်–ကို ချဉ်း – ချုံး–ပေါင်း–စု – သင်္ဂြိုဟ်–ခြင်းတည်း" စသည်ဖြင့် စိစစ်ခြင်း။ အယံ အနုဂီတိ ဝုတ္တတ္ထသင်္ဂဟာ, အဝုတ္တတ္ထသင်္ဂဟာ, တဒုဘယတ္ထသင်္ဂဟာ, ကုသလတ္ထသင်္ဂဟာ, အကုသလတ္ထသင်္ဂဟာတိအာဒိနာ အနုဂီတိဝိစယော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၂၃။ (၂) ဝိသဇ္ဇနာ၏ ပုစ္ဆာအားလျော်သည်၏ အဖြစ်ကိုစိစစ်ခြင်း။ ဝိသဇ္ဇနာယ ပုစ္ဆာနုရူပတာဝိစယနမေဝ ဣဓ သင်္ဂဟဂါထာယ အဘာဝတော အနုဂီတိဝိစယောတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄ဂ၂။

အနုဂီတိဝိစယနိဒ္ဒေသ (န) [အနုဂီတိဝိစယ+နိဒ္ဒေသ] အနုဂီတိဝိစယကို ထုတ်ဖော်၍ပြခြင်း။သုတ္တဿ စာတိအာဒိ အနုဂီတိဝိစယနိဒ္ဒေသော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၇၉။

အနုဂီယတိ (ကြိ) [အနု+ဂေ+ယ+တိ] ရွတ်ဆိုအပ်၏၊ သင်ယူအပ်၏၊ မှတ်သားအပ်၏။ တတ္ထ သိက္ခာ'နုဂီယန္တိ။ သုတ္တနိ။၄၂၄။ မဟာနိ။၃၃၀။ .... ဟတ္ထိသိက္ခာဒိကာ အနေကာ သိက္ခာ ကထီယန္တိ ဥဂ္ဂယှန္တိ ဝါ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။ ၂ဂ၂။ အနုဂီယန္တီတိ ဂီယန္တိ နိဂ္ဂီယန္တိ ကထီယန္တိ။ အထ ဝါ ဂီယန္တိ ဂဏှီယန္တိ ဥဂ္ဂဏှီယန္တိ ဓာရီယန္တိ ဥပဓာရီယန္တိ။ မဟာနိ။ ၃၃၀-၁။

အနုဂ္ဂဏ (တိ)[အနု+ဂုဏ] တူသော–ဂုဏ်–အစွမ်းသတ္တိ – အကျိုးအပြစ်–ရှိသော၊ ဂုဏ်ရည်တူဖြစ်သော။ ဣန္ဒြိယာနိ သန္တပ္ပေတုကာမာ လောကာယတိကာ ဝိယ တဒနုဂုဏံ (ထိုသဿတ အယူနှင့် ဂုဏ်ရည်တူဖြစ်သော) ဥစ္ဆေဒဒဿနံ အဘိနိဝိသန္တာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၂၁။ မဂ္ဂါနုဂုဏ (နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၃၃)လည်း ကြည့်။

အနုဂ္ဂတ (တိ) [အနု+ဂုပ+တ] လုံခြုံစေအပ်သော၊ စောင့်ရှောက်အပ်သော၊ သူ။တယာ’နုဂုတ္တော။ ဇာ၊၂။၁၀၅။ တယာနုဂုတ္တောတိ တယာ အနုရက္ခိတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၂၆။

အနုဂူ (တိ) [အနု+ဂမု+ရူ] အစဉ်လျှောက်သော၊ သိသော၊သူ။ ပရေသံ ဝိဝရာနုဂူ။ ဇာ၊၁။၆၁။ ဝိဝရာနုဂူတိ ဝိဝရံ အနုဂစ္ဆန္တော ဇာနန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၂။

အနုဂ္ဂဏှ (ကြိ) အနုဂ္ဂဏှာတိ-ကြည့်။

အနုဂ္ဂဏှက (တိ) [အနု+ဂဟ+ဏှာ+ဏွု] ချီးမြှောက် – ထောက်ပံ့ – တတ်သော၊ သူ။ အနုကမ္ပက (ခ) အနက်ကြည့်။

အနုဂ္ဂဏှန (န) [အနု+ဂဟ+ဏှာ+ယု] ချီးမြှောက်–ထောက်ပံ့–ခြင်း။ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ အနုဂ္ဂဏှနံ အာမိသာနုဂ္ဂဟော၊ ဓမ္မေန အနုဂ္ဂဏှနံ ဓမ္မာနုဂ္ဂဟော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁။ ဗြဟ္မစရိယံ နာမ တိဿော သိက္ခာ သကလံ သာသနံ တဿ အနုဂ္ဂဏှနတ္ထာယ အာဟာရေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၁။ တေန စ သမယေန သတ္ထာ တသော၀ အနုဂ္ဂဏှနတ္ထံ ဝနန္တရေ အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလေ နိသီဒိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၁။

အနုဂ္ဂဏှနက (တိ) [အနု+ဂဟ+ဏှာ+ယု+က] ချီးမြှောက်–ထောက်ပံ့–တတ်သော၊ သူ။ သာတိသယေန ဟိတေန အနုကမ္ပကော အနုဂ္ဂဏှနကော ဟိတာနုကမ္ပီ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၄၂၁။

အနုဂ္ဂဏှနတ္ထ (ပု) [အနုဂ္ဂဏှန+အတ္ထ] အနုဂ္ဂဟတ္ထနှင့် အနက်တူ။ အနုဂ္ဂဏှနနှင့် အနုဂ္ဂဟ (ခ)အနက်တို့ ကြည့်။

အနုဂ္ဂဏှန္တ[1] (တိ) [န+ဥဂ္ဂဏှန္တ] မယူသော။ (က) အနှစ်သာရအားဖြင့် မမှတ်ယူသော၊ သူ။ တမေဝ ဝါစံ အနုဂ္ဂဏှန္တော အနိက္ကုဇ္ဇန္တော ဥဋ္ဌာယာသနာ ပက္ကာမိ။ ဒီ၊၁။၅၀။ အနုဂ္ဂဏှန္တောတိ သာရတော အဂ္ဂဏှန္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၅။ (ခ) မမှတ်ယူ– မစဉ်းစား– မတွေးခေါ် –သော၊သူ။ မဟလ္လကော သမာနောပိ သက္ခိဿာမိ သမဏဓမ္မံ ကာတုံ၊ ဒေသေတု မေ ဘန္တေ ဘဂဝါတိ အိမိပ္ပါယေန မဟလ္လကဘာဝံ အနုဂ္ဂဏှန္တော ဩဝါဒဥ္စ ပသံသန္တော ဝေမာဟ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈။.... အနုဂ္ဂဏှန္တောတိ အစိန္တေန္တော။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၀၁။

အနုဂ္ဂဏှန္တ[2] (တိ) [အနု+ဂဟ+ဏှာ+အန္တ] ချီးမြှောက်–သော–လိုသော၊သူ။ ဘဂဝါ ပုရိမနယေနေဝ လောကံ အနုဂ္ဂဏှန္တော အဋ္ဌဟိ မာသေဟိ စာရိကံ ပရိယောသာပေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၇။ မဟာဇနံ အာမိသပဋိဂ္ဂဟေန အနုဂ္ဂဏှန္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၆။ ဒေဝသိကံ ယောဇနအဍ္ဍယောဇနဝသေန ပိဏ္ဍပါတစရိယာဒီဟိ လောကံ အနုဂ္ဂဏှန္တဿ ဂမနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၅။ ပိဏ္ဍပါတစရိယာဒီဟိ လောကံ အနုဂ္ဂဏှန္တော ဂစ္ဆတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၆၅။ တတ္ထ တတ္ထ ဧကရတ္တိဝါသေန ဝသိတွာ လောကံ အနုဂ္ဂဏှန္တော အနုက္ကမေန ပါဋလိဂါမံ အနုပါပုဏိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၆၈။ သတ္ထာ ဒိသွာ တံ အနုဂ္ဂဏှန္တော ဂန္ဓကုဋိယံ ယထာနိသိန္နော၀ ဩဘာသံ ဖရိတွာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၆၃။

အနုဂ္ဂဏှမာန (တိ) [အနု+ဂဟ+ဏှာ+မာန] ချီးမြှောက်–သော–လိုသော၊သူ။ ကရုဏာ-

ယမာနောတိ ကရုဏာယမာနော အနုဒယမာနော အနုရက္ခမာနော အနုဂ္ဂဏှမာနော အနုကမ္ပမာနော။ စူဠနိ။၉၆။

အနုဂ္ဂဏှသီလ (တိ) [အနုဂ္ဂဏှ (အနုဂ္ဂဏှန?) +သီလ] ချီးမြှောက်ခြင်း အလေ့ရှိသော။ ချီးမြှောက်သော၊သူ။ ဧဝံ အညေပိ ယေ အနုကမ္ပကာ အနုဂ္ဂဏှသီလာ ဟောန္တိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၃၉။

အနုဂ္ဂဏှာတိ (ကြိ) [အနု+ဂဟ+ဏှာ+တိ] ချီးမြှောက်၏။ (က) ချီးမြှောက်–ထောက်ပံ့–ကူညီစောင့်ရှောက်–ကျေးဇူးပြု–၏။ အနုဂ္ဂဏှာတိ။ ဝိ၊၂။၄၂၉။ အနုဂ္ဂဏှာတု။ မ၊၂။၁၂၁။ အနုဂ္ဂဏှ။ စူဠနိ။၉၆။ အနုဂ္ဂဏှေယျ။ ဝိ၊၂။၄၃၀။ အနုဂ္ဂဏှေယျုံ။ ဝိ၊၃။၁၆၀။ အနုဂ္ဂဏှေယျံ။ သံ၊၂။၇၅။ **အနုဂ္ဂဟိ**။ ထေရ။၂၇၆။ **အနုဂ္ဂဏှိ**။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉။ **အနုဂ္ဂဟေသိ**။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။ **အနုဂ္ဂဏှိဿတိ**။ ဝိ၊၂။၄၃၀။ **အနုဂ္ဂဟေဿာမိ**။ အံ၊၁။၁၂၃။ (ခ) လျော်သောအားဖြင့်–လျော်စွာ–ယူ၏။ .... မုတဂ္ဂဏှတ္တာနုရူပတော ဂဏှာတိ။ တေနာဟ “အာရညိကတ္တံ အနုဂ္ဂဏှာတီ”တိ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၅၁။

အနုဂ္ဂဏှာပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု+ဂဟ+ဏှာ+ဏာပေ+တိ] ချီးမြှောက်စေ၏။ **အနုဂ္ဂဏှာပေတိ**။ ဝိ၊၂။၄၂၉။ **အနုဂ္ဂဏှာပေယျ**။ ဝိ၊၂။၄၃၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂။ **အနုဂ္ဂဏှာပေဿတိ**။ .... **အနုဂ္ဂဏှာပေဿာမိ**။ ဝိ၊၂။၄၃၀။

အနုဂ္ဂဏှိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဥဂ္ဂဏှိတွာ] မသင်ယူမူ၍။ သစာဟံ ဣမံ ပဉှံ အနုဂ္ဂဏှိတွာဝ ဥယျာနံ ပဝိသိဿာမိ။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၈။အနုဂ္ဂဏှိတွာ ဝါတိ အတ္ထဝိနိစ္ဆယဝသေန အနုဂ္ဂဟေတွာ ဝေ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၁၈။

အနုဂ္ဂတ (တိ) [န+ဥဂ္ဂတ] (က) အထက်သို့ မတက်သော၊ မထွက်ပေါ်သော။ ဥဒကေ ဇာတာနိ ဥဒကေ သံဝဍ္ဎာနိ ဥဒကာနုဂ္ဂတာနိ အန္တော နိမုဂ္ဂပေါသီနိ။ ဝိ၊၃။၉။ ဒီ၊၂။၃၃။ မ၊၁။၂၂၅။ မ၊၂။၂၉၃။ သံ၊၁။၁၄၀။ အနုဂ္ဂတမှိ အာဒိစ္စေ၊ ပနာဒေါ ဝိပုလော အဟု။ အပ၊၁။၂၇၇။ အနုဂ္ဂတမှိ အာဒိစ္စေတိ သူရိယေ အနုဂ္ဂတေ အနုဋ္ဌိတေ၊ ပစ္စူသကာလေတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၅။ (ခ) မဖြစ်ပေါ်သော။ အနုဂ္ဂတာ မနသော ဥပ္ပိလာဝါ (သီ၊ကာ၊မူကွဲ)။ .... အနုဂတော မနသော ဥပ္ပိလာဝေ။ ဥဒါန။၁၂၁။ .... အနုဂ္ဂတာတိပိ ပါဠိ၊ အနုဋ္ဌိတာတိ အတ္ထော။ .... အနုဂ္ဂတေတိ ဒုလ္လဘဝသေန အနုပ္ပန္နေ ....။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၁၅။ အနုဂတ (၁) (က) အနက်လည်း ကြည့်။

အနုဂ္ဂတလောမ (တိ) [အနုဂ္ဂတ+လောမ] မထောင်–မကြွ–သော မွေးညှင်းရှိသော၊ ကြက်သီးမွေးညှင်းထခြင်းမရှိသော၊သူ။ ပန္နလောမ (ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၄၅)ကြည့်။

အနုဂ္ဂန္တွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဥဂ္ဂန္တွာ] မတက်မူ၍။ ခုဒ္ဒကာ ရုက္ခာ စေဝ ဂစ္ဆာ စ ပထဝိံ ဘိန္ဒိတွာ ဝိဒတ္ထိမတ္တမ္ပိ ရတနမတ္တမ္ပိ အနုဂ္ဂန္တွာဝ ပုပ္ဖန္တိ စေဝ ဖလန္တိ စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၆။ သာရတ္ထ၊၂။၃၀၅။ အံ၊ဋီ၊၃။၆၂။

အနုဂ္ဂယှမာန (တိ) [န+ဥဂ္ဂယှမာန] မသင်ယူအပ်သော၊ ကြားနာခြင်း, ဆောင်ထားခြင်း, လေ့ကျက်ခြင်း, အနက်ကို–စူးစမ်း–ဆင်ခြင်–ခြင်း စသည်၏အစွမ်းအားဖြင့် မသင်ယူအပ်သော။ တထာဂတဘာသိတာ သုတ္တန္တာ အနုဂ္ဂယှမာနာ အန္တရဓာယန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၁။ အနုဂ္ဂယှမာနာတိ န ဥဂ္ဂယှမာနာ သဝနဓာရဏပရိစယအတ္ထူပပရိက္ခာဒိဝသေန အနုဂ္ဂယှမာနာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၉၁။

အနုဂ္ဂဟ[၁] (ပု) [အနု+ဂဟ+အ] ချီးမြှောက်ခြင်း။ ကာလေန လဒ္ဓါ ပရတော အနုဂ္ဂဟာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၄၃။ အနုဂ္ဂဟာတိ အနုကမ္ပာယ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၇၄။ (က)ထောက်ပံ့–သဂြိုဟ်–

ခြင်း။ သုခါ သံဃဿ သာမဂ္ဂီ၊ သမဂ္ဂါနဉ္စ
အနုဂ္ဂဟော။ ဝိ၊၄။၃၆၉။ အံ၊၃။၃၁၆။
အနုဂ္ဂဟောတိ အညမညဿ သင်္ဂဟာနုဂ္ဂ-
ဟော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၁။သမဂ္ဂါနဉ္စ အနုဂ္ဂဟော-
တိ ယထာ သမဂ္ဂါနံ သာမဂ္ဂီ န ဘိဇ္ဇတိ၊ ဧဝံ
အနုဂ္ဂဟဏံ အနုဗလပ္ပဒါနံ။ ဝိမတိ၊၂။၂၅၆။
သာသနံ အနုဂ္ဂဟာယ၊ ဂါထာသင်္ဂဏိကံ
ဠဒံ။ ဝိ၊၅။၂၆၃။ (ခ) အဖန်ဖန် – သင်ယူ –
မှတ်သားခြင်း၊ ပြည့်စုံစေခြင်း။ ဗြဟ္မစရိယာ-
နုဂ္ဂဟာယ။ ဒီ၊၃။၁၀၇။ မ၊၁။၁၂။ အဘိ၊ဓ၊
၂၆၂။ အံ၊၂။၃၄၁။ ဗြဟ္မစရိယာနုဂ္ဂဟာယာ-
တိ သာသနမဂ္ဂဗြဟ္မစရိယာနံ အနုဂ္ဂဟတ္ထံ
(အနုဂ္ဂဏှနတ္ထံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။) မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၈။
အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၇။ ဗြဟ္မစရိယံ နာမ တိဿော
သိက္ခာ သကလံ သာသနံ တဿ အနုဂ္ဂဏှ-
နတ္ထာယ အာဟာရေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၁။
ဗြဟ္မစရိယာနုဂ္ဂဟာယာတိ သကလသာသန-
ဗြဟ္မစရိယဿ စ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ စ အနုဂ္ဂ-
ဟတ္ထံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁။ အနုဂ္ဂဟဏတ္ထန္တိ
(အနုဂ္ဂဏှနတ္ထန္တိ) အနု အနု ဂဏှနတ္ထံ သမ္ပာ-
ဒနတ္ထံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၅၉။ စတ္တာရောမေ
ဘိက္ခဝေ အာဟာရာ ဘူတာနံ ဝါ သတ္တာနံ
ဌိတိယာ သမ္ဘဝေသီနံ ဝါ အနုဂ္ဂဟာယ။ သံ၊
၁။၂၅၃။ အနုဂ္ဂဟာယာတိ အနုဂ္ဂဟတ္ထံ။ သံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ ဒွေမေ ဘိက္ခဝေ အနုဂ္ဂဟာ၊ ကတ-
မေ ဒွေ၊ အာမိသာနုဂ္ဂဟော စ ဓမ္မာနုဂ္ဂဟော
စ။ အံ၊၁။၉၁။ ကရောဟိ ဩကာသမနုဂ္ဂဟာ-
ယ။ ဇာ၊၁။၃၁၃။ ဇာ၊၂။၁၁။ တေသံ ဒေဝါနံ
အနုမတိယာ မနုဿာနဉ္စ အနုဂ္ဂဟေန မယာ
ပဋ္ဌော သမာနော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။ အမှာကံ
အနုဂ္ဂဟံ ကရောထာတိ ဘာဝဝတ္တိ ယာစိ သု။
ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ၊၁၆၅။ ဝေနေယျာနံ အနုဂ္ဂဟံ
ကရောန္တော။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၁၄၅။ (ဂ) ဖြစ်ပေါ်
စေခြင်း။ အထ ဝါ .... အနုဂ္ဂဟာယာတိ
အနုပ္ပန္နာနံ ဥပ္ပါဒါယ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ (ဃ)
အဖန်ဖန်ယူခြင်း။ အနုဂ္ဂဟပစ္စုပဋ္ဌာန-ကြည့်။

(င) အလျော်အားဖြင့် ယူခြင်း။ အနုဂ္ဂဟ-
ဂရဟာဝစန-ကြည့်။ (စ) အကြောင်း၊ သိစေ
အပ်သော အနက်၏ အကြောင်း။ အတ္တနာ
ဉာပေတဗ္ဗမတ္ထံ အနုဂ္ဂဟာပေတိ ဗောဓေတီတိ
အနုဂ္ဂဟော၊ ဉာပိတကာရဏံ၊ သဟ အနုဂ္ဂ-
ဟေနာတိ သာနုဂ္ဂဟာ။ တေနာဟ "သကာရ-
ဏာ"တိ...။ မ၊ဋီ၊၃။၁၀၀။

အနုဂ္ဂဟ² (တိ) [န+ဥဂ္ဂဟ] တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့်
စွဲယူသုံးသပ်ခြင်း မရှိသော၊ မစွဲယူ – မသုံး
သပ် – သော၊သူ။ အနုဂ္ဂဟော ဥဂ္ဂဟဏန္တိ
မညေ။ သုတ္တနိ၊၄၂၀။ မဟာနိ၊၂၅၆။
အနုဂ္ဂဟောတိ ဥဂ္ဂဟဏဝိရဟိတော၊ သောပိ
နာယံ ဥဂ္ဂဟောတိ အနုဂ္ဂဟော၊ န ဝါ
ဥဂ္ဂဏှာတီတိ အနုဂ္ဂဟော။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၆။
မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၂၅။ အနုဂ္ဂဟော ဥဂ္ဂဟဏန္တိ
မညေတိ အညေ တဏှာဝသေန ဒိဋ္ဌိဝသေန
ဂဏှန္တော....အရဟာ ဥပေက္ခတိ န ဂဏှာတိ
န ပရာမသတိ။ မဟာနိ၊၂၅၇။

အနုဂ္ဂဟကရဏ (နံ) [အနုဂ္ဂဟ¹+ကရဏ]
ချီးမြှောက်ခြင်းကိုပြုခြင်း။ ဒါနပါရမိယာ ဟိ
တာဝ သုခူပကရဏသရီရဇီဝိတပရိစ္စာဂေန,
ဘယာပနယနေန,ဓမ္မောပဒေသေန စ ဗဟုဓာ
သတ္တာနံ အနုဂ္ဂဟကရဏံ ပဋိပတ္တိ။ သီ၊ဋီ၊
သစ်၊၁။၂၇၂။ ဂဟဋ္ဌာနုဂ္ဂဟကရဏ,ပဗ္ဗဇိတာ-
နုဂ္ဂဟကရဏ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄)တို့လည်း ကြည့်။

အနုဂ္ဂဟဂရဟာဝစန (နံ) [အနုဂ္ဂဟ+ဂရဟာဝစန]
ချီးမြှောက်ခြင်းနှင့် ကဲ့ရဲ့ခြင်း – အနုဂ္ဂဟနှင့်
ဂရဟာ – ကို ပြဆိုသော – စကား – သဒ္ဒါ။
ကိဉ္စာပီတိ အနုဂ္ဂဟဂရဟာဝစနံ။ တေန အာ-
ရညိကတ္တံ အနုဂ္ဂဏှာတိ၊ ဠုဓ္ဓာဝစရာနံ အပ္ပ-
ဟာနံ ဂရဟတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။ အနုရူပတော
ဂဟဏံ အနုဂ္ဂဟော။ မ၊ဋီ၊၁။၂၅၁။

အနုဂ္ဂဟဏ (နံ) [အနု+ဂဟ+ယု] (၁) ချီး
မြှောက်ခြင်း။ အညာတံ ဉာပနတ္ထာယ ဉာတံ
အနုဂ္ဂဟဏတ္ထာယ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၀။ အနုဂ္ဂ-

ဟဏာဓိပ္ပါယ-လည်းကြည့်။ (၂) အဖန်ဖန် ယူခြင်း။ အနုဂ္ဂဟဏပစ္စုပဋ္ဌာန-ကြည့်။

အနုဂ္ဂဟ (ဏ) ပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [အနုဂ္ဂဟ (ဏ) +ပစ္စုပဋ္ဌာန] အဖန်ဖန်ယူခြင်း – ကျေးဇူးပြုခြင်း – ချီးမြှောက် ထောက်ပံ့တတ်သည်၏ အဖြစ် – လျှင် ထင်သောအခြင်းအရာရှိသော၊ တရား။ သုခံ....အနုဂ္ဂဟပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၁၊၁၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၄၀။ သုခံ....အနုဂ္ဂဟဏပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၁၆၀။ ဒုက္ခံ ဝိယ အဝိဿဇ္ဇိတ္ဂွာ အဒုက္ခမသုခါ ဝိယ အနဇ္ဈုပေက္ခိတ္ဂွာ အနု အနု ဂဏှန္တံ ဉပကာရိတာ ဝါ အနုဂ္ဂဟော။ သာရတ္ထ၊၁။၃၆၁။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊ ၁။၁၆၉။ သမ္မုယုတ္တာနံ ပိဋ္ဌနဇ္ဈုပေက္ခနံ အကတ္ဂွာ အနု အနု ဂဏှန္တံ ဉပကာရိတာ ဝါ အနုဂ္ဂဟော။ ဝိမတိ၊၁။၇၂။

အနုဂ္ဂဟဏာဓိပ္ပါယ (ပု)[အနုဂ္ဂဟဏ+အဓိပ္ပါယ] ချီးမြှောက်ခြင်းငှါ ဖြစ်သောအလို၊ချီးမြှောက်အံ့ဟူသောအလို။ တေ သမ္မုဟုလာ ဘိက္ခူ ဉလ္လပနသဘာဝသဏ္ဌိတာ တဿ အနုဂ္ဂဟဏာဓိပ္ပါယေန ဘာဝန္တံ တေဒဝေါစုံ၊ န ဉဇ္ဈာနဝသေန။ ဉဒါန်ဋ္ဌ။၁၄၄။

အနုဂ္ဂဟတ္ထ (ပု) [အနုဂ္ဂဟ+အတ္ထ] ချီးမြှောက်ခြင်း–အဖန်ဖန်–သင်ယူ–မှတ်သား–ခြင်း–အကျိုး၊ ပြည့်စုံစေခြင်းအကျိုး။ အနုဂ္ဂဟ၁ (ခ) အနက်ကြည့်။

အနုဂ္ဂဟပသံသာဝစန (န) [အနုဂ္ဂဟ+ပသံသာဝစန] ချီးမြှောက်ခြင်းနှင့် ချီးမွမ်းခြင်း – အနုဂ္ဂဟနှင့် ပသံသာ – ကို ပြဆိုသော – စကား – သဒ္ဒါ။ ကိဥ္စာပီတိ အနုဂ္ဂဟပသံသာဝစနံ၊ တေန အာရဉ္စိကတ္တံ အနုဂဏှာတိ၊ ဏ္ဋ္ဌာဝစရပ္ပဟာနံ ပသံသတိ။ မဋ္ဌ၊၁။၁၅၅။

အနုဂ္ဂဟဗုဒ္ဓိ (ထီ) [အနုဂ္ဂဟ+ဗုဒ္ဓိ] ချီးမြှောက်ခြင်းငှါဖြစ်သောအလို၊ ချီးမြှောက်အံ့ဟူသော အလို။ ဗိမ္ဗိသာရော တဒါ ရာဇာ၊ မမာနုဂ္ဂဟဗုဒ္ဓိယာ။ အပ၊၂။၂၂၄။ ထေရီဋ္ဌ။၁၃၅။

အနုဂ္ဂဟာယ (ကြိ၊ဝိ) [နု+ဉဂ္ဂဟာယ(=ဉ+ဂဟ+တွာ)]မယူ–မစွဲ–မူ၍။ တေ ဝေ မုနီ ဖြူသိ အနုဂ္ဂဟာယ။ သုတ္တနိ။၄၁၀။ မဟာနိ။ ၁၄၃။ တေ တွံ မုနိ ဒိဋ္ဌိဂတမမ္မေ အဂ္ဂဟေတွာ။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊၂။၂၅၉။ မဟာနိဋ္ဌ။၂၆၅။ ဝိရတော စရေ သန္တိမနုဂ္ဂဟာယ။ သုတ္တနိ။ ၄၁၉။ မဟာနိ။၂၄၃။ သန္တိမနုဂ္ဂဟာယာတိ ဒိဋ္ဌိ အဂ္ဂဟေတွာ။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊၂။၂၇၄။ မဟာနိဋ္ဌ။၃၂၂။

အနုဂ္ဂဟိတ၁ (တိ) [အနု+ဂဟ+တ] (က) ချီးမြှောက်အပ်–စောင့်ရှောက်အပ်–ထောက်ပံ့အပ် – ကျေးဇူးပြုအပ် – သော။ ကတိဟိ ပနာဝုသော အင်္ဂေဟိ အနုဂ္ဂဟိတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ မ၊၁။၃၆၀။ အနုဂ္ဂဟိတာတိ လဒ္ဓုပကာရာ။ မဋ္ဌ၊၂။၂၄၆။သေယျထာပိ ဘန္တေ ဘဂဝတာ ပုဗ္ဗေ ဘိက္ခုသံဃော အနုဂ္ဂဟိတော၊ ဧဝမေဝ ဘဂဝါ တေရဟိ အနုဂဏှာတု ဘိက္ခုသံဃံ။ မ၊၂။၁၂၁။ အနုဂ္ဂဟိတောတိ အာမိသာနုဂ္ဂဟေန စ ဓမ္မာနုဂ္ဂဟေန စ အနုဂ္ဂဟိတော။ မဋ္ဌ၊၃။၁၂၂။ ပဥ္စဟိ ဘိက္ခဝေ အင်္ဂေဟိ အနုဂ္ဂဟိတာ၊ .. ဏ္ဍ ဘိက္ခဝေ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သီလာနုဂ္ဂဟိတာ စ ဟောတိ။ အံ၊၂။၁၇။ သီလာနုဂ္ဂဟိတာတိ သီလေန အနုဂ္ဂဟိတာ အနုရက္ခိတာ။ အံဋ္ဌ၊၃။၇။ အနုဂ္ဂဟိတာတိ လဒ္ဓုပကာရာ။ အံဋီ၊၃။ဂ။ (ခ) စပ်အပ်– ဆက်စပ်အပ်–သော။ ကတမန္တာနုဂ္ဂဟိတာတာ ဒိဋ္ဌိယော။ ပဋိသံ။၁၆၀။ ကတမန္တာနုဂ္ဂဟိတာတိ ပုဗ္ဗန္တာပရန္တသင်္ခါတကာလဒွယေ ကတမေန ကာလေန အနုဂ္ဂဟိတာ၊ အနုဗဒ္ဓါတိ အတ္ထော။ ပဋိသံဋ္ဌ၊၂။၆၆။

အနုဂ္ဂဟိတ၂ (တိ) [န+ဉဂ္ဂဟိတ] မယူအပ်သော၊ မသင်ယူအပ်–မမှတ်ယူအပ်–သော။ အနုဒ္ဒိဋ္ဌံ ဣဒံ ဝရံ၊ အနုဂ္ဂဟိတံ ဣဒံ ဝရံ၊

အပရိယာပုဋ္ဌံ ဣဒံ ဝရံ။ ဝိ၊၂။၁၇၉။ စတ္တဥ္စ မုတ္တဥ္စ အနုဂ္ဂဟီတံ။ အံ၊၂။၄၄။ အနပေက္ခ-စိတ္တတာယ စိတ္တေန န ဥဂ္ဂဟိတန္တိ အနုဂ္ဂ-ဟီတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄။

အနုဂ္ဂဟိတစိတ္တ (တိ) [န+ဥဂ္ဂဟိတ+စိတ္တ] တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့သည် စွဲယူအပ်သော စိတ်မရှိသော၊ မကပ်ငြိသော စိတ်ရှိသော၊ လွတ်လွတ်စွန့်ခြင်းရှိသော၊သူ။ အနုဂ္ဂဟိတစိတ္တော ဒါနံ ဒေတိ။ အံ၊၂။၁၅၂။ (အနုဂ္ဂဟိတစိတ္တော၊ သီ၊ဋ္ဌ-မူကွဲ) အနုဂ္ဂဟိတစိတ္တောတိ အဂ္ဂဟိတ-စိတ္တော မုတ္တစာဂေါ ဟုတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၃။

အနုဂ္ဂဟိတပညာဗလ (တိ) [အနုဂ္ဂဟိတ[၁]+ပညာဗလ] (၁) ချီးမြှောက်အပ် – ကျေးဇူးပြုအပ် – သော ဉာဏ်အာနုဘော်ရှိသော။(၂) အဖန်ဖန်လေ့ကျက်အပ်သော – ဉာဏ်၏ ထက်မြက်ခြင်း – ဉာဏ်တန်ခိုး – ရှိသော၊သူ။ တေ စိတ္တသရီရကလ္လတာယ အနုဂ္ဂဟိတပညာဗလာ ဂမ္ဘီရကထံ ပဋိဂ္ဂဟေတုံ သမတ္ထာ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၃။ အနုဂ္ဂဟိတ-ပညာဗလာတိ လဒ္ဓုပကာရဉာဏာနုဘာဝါ၊ အနု အနု ဝါ အာစိဏ္ဏပညာတေဇာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၇၉။ မ၊ဋီ၊၁။၃၂၉။

အနုဂ္ဂဟိတဝတ္တ (တိ) [အနုဂ္ဂဟိတ[၂]+ဝတ္တ] မသင်ယူအပ်သော – ဝတ် – အကျင့် – ရှိသော၊ ဝတ် – အကျင့် – ကို မသင်ယူသော၊သူ။ သစေ ဗာလော ဟောတိ အနုဂ္ဂဟိတဝတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀။

အနုဂ္ဂဟေတဗ္ဗ (တိ) [အနု+ဂဟ+တဗ္ဗ] ချီးမြှောက်အပ်သော။ ဥပဇ္ဈာယေန ဘိက္ခဝေ သဒ္ဓိဝိဟာရိကော သင်္ဂဟေတဗ္ဗော အနုဂ္ဂဟေ-တဗ္ဗော ဥဒ္ဒေသေန ပရိပုစ္ဆာယ ဩဝါဒေန အနုသာသနိယာ။ ဝိ၊၃။၆၃။ ဝိ၊၄။၃၉၇။ တေဟိ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခူဟိ သော ဘိက္ခု သင်္ဂဟေတဗ္ဗော အနုဂ္ဂဟေတဗ္ဗော။ ဝိ၊၃။ ၁၆၀။

အနုဂ္ဂဟေတုကမျတာ (ထီ) [န+ဥဂ္ဂဟေတုံ+ကာမ+ယ+တာ] မသင်ယူလိုသည်၏အဖြစ်၊ မသင်ယူလိုခြင်း။ ယာ ဣမဿ သဒ္ဓမ္မဿ အသောတုကမျတာ အသဝနကမျတာ အနုဂ္ဂ-ဟေတုကမျတာ အဓာရေတုကမျတာ။ အဘိ၊ ဝိ။၃၇၇။ အနုဂ္ဂဟေတုကမျတာတိ န ဥဂ္ဂ-ဟေတုကာမတာ။ ရင်း၊ဋ္ဌ။၄၇၁။

အနုဂ္ဂဟေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဥဂ္ဂဟေတွာ] မသင်ယူ – မလေ့လာ – မူ၍။ မဟာဝိဟာရေပိ တိပိဋကစူဠာဘယတ္ထေရော နာမ အဋ္ဌကထံ အနုဂ္ဂဟေတွာဝ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉၂။ အနုဂ္ဂ-ဟေတွာတိ အဂ္ဂဟေတွာ တတ္ထ ပရိစယံ အကတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၁၇။

အနုဂ္ဂဟေသိ (ကြိ) အနုဂ္ဂဏှာတိ-ကြည့်။

အနုဂ္ဂဟေဿတိ (ကြိ) အနုဂ္ဂဏှာတိ-ကြည့်။

အနုဂ္ဂါဟက (တိ) [အနု+ဂဟ+ဏ္ဏု] ချီးမြှောက်တတ်သော၊သူ။ ပဏ္ဍိတာ ဘိက္ခူ အနုဂ္ဂါဟကာ သဗြဟ္မစာရီနံ။ မ၊၃။၂၉၁။ အနုဂ္ဂါဟကာတိ အာမိသသင်္ဂဟေန ဓမ္မ-သင်္ဂဟေနာတိ ဒွီဟိပိ သင်္ဂဟေဟိ အနုဂ္ဂါ-ဟကာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၇။ သာရိပုတ္တော ဘိက္ခ-ဝေ ပဏ္ဍိတော ဘိက္ခူနံ အနုဂ္ဂါဟကော သဗြဟ္မစာရီနံ။ သံ၊၂။၅။ အနုဂ္ဂါဟကောတိ အာမိသာနုဂ္ဂဟေန စ ဓမ္မာနုဂ္ဂဟေန စာတိ ဒွီဟိပိ အနုဂ္ဂဟေဟိ အနုဂ္ဂါဟကော။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၃၆။ အနုကမ္ပက-လည်း ကြည့်။

အနုဂ္ဃါဋေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဥဂ္ဃါဋေတွာ] မဖွင့် – မလှစ် – မူ၍။.... ဆသု ဒွါရေသု သံဝရကဝါဋံ အနုဂ္ဃါဋေတွာ မာနသံ သမော-ဒဟိတွာ....။ မိလိန္ဒ။၃၅၃။

အနုဂ္ဃါတ (တိ) [န+ဥဂ္ဃါတ] မတုန်လှုပ်ခြင်း၊ မချောက်ချားခြင်း။ အနုဂ္ဃါတီ-ကြည့်။

အနုဂ္ဃါတီ (တိ) [န+ဥဂ္ဃါတီ။ အနုဂ္ဃါတ+ဤ] (၁) တုန်လှုပ်ချောက်ချားခြင်း – မရှိသော –

ကို မပြုတတ်သော၊သူ။ ဋ္ဌိတံ ဝဂ္ဂုမနုဂ္ဂိတီ၊ မတံ ဂစ္ဆတိ ဝါရဏော။ ဝိမာန။၅။ အနုဂ္ဂိတီ-တိ န ဥဂ္ဂိတီ၊ အတ္တနော ဥပရိ နိသိန္နာနံ ဤသကမ္ပိ ခေါဘံ အကရောန္တောတိ အတ္တော။ ၎င်း၊၄။၃၁။ (၂) မတုန်လှုပ် – မချောက်ချား – ခြင်းရှိသော။ အက္ကောဓနမနုဂ္ဂိတီ-ကြည့်။ ယာနဂ္ဂိတ (ဝိ၊၄၊၃။၃၆၉)လည်း ကြည့်။

အနုဃရ (န) [အနု+ဃရ] အိမ်တိုင်း၊ အိမ်အသီးသီး။ ဇနပဒေသု မနုဿာ အနုဃရံ ပဥ္စ ပဥ္စ ဥဒကဃဋကာနိ ဌပေန္တိ။ မိလိန္ဒ။၄၃။ အနုဃရံ ပဝိဋ္ဌော စ ဒါတုကာမံ ဝါ အဒါတုကာမံ ဝါ....။ ဒီ၊၄၊၁။၁၇၁။ မ၊၄၊၁။၂၆၄။ အဘိ၊၄၊၂။၃၃၇။

အနုဃရက (န) [အနုဃရ+က] အိမ်တိုင်း၊အိမ်အသီးသီး။ ခုရဘဏ္ဍံ အာဒါယ နာဋိယာ ဝါပကေန အနုဃရကံ အနုဃရကံ အာဟိဏ္ဍန္တိ။ ဝိ၊၃။၃၄၇။

အနုဃာယိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဃာ+ယ+တွာ] ရှုရှိုက်၍၊ နမ်း – ရှုပ် – ၍။ ဘမရာဝ ဂန္ဓမနုဃာယိတွာ ပဝိသန္တိ ဝိဝိတ္တကာနနံ။ မိလိန္ဒ။၃၂၆။

အနုစင်္ကမ (န၊တိ) [အနု+စင်္ကမ] (၁) (န) စင်္ကြံ့ငယ်၊ စင်္ကြံ့မြှောင်။ (၂) စင်္ကြံ့ငယ် – စင်္ကြံ့မြှောင် – ရှိသော။ ပုထုလတော ပန ဒိယဍ္ဎရတနံ ဒွိသု ပဿေသု ရတနမတ္တာအနုစင်္ကမံ ဒီဃတော သဋ္ဌိဟတ္ထံ မုဒုတလံ သမဝိပ္ပကိဏ္ဏဝါလုကံ စင်္ကမံ ဝဋ္ဋတိ။ အဘိ၊၄၊၁။၃၇။ ဇာ၊၄၊၁။၉။ ခုဒ္ဒကံ စင်္ကမံ အနုစင်္ကမံ၊ ရတနမတ္တံ အနုစင်္ကမံ ယဿ တံ ရတနမတ္တာ-အနုစင်္ကမံ။ ရတနမတ္တ-ရှိမူ အလုတ္တသမာသ်ဆို။ အဋ္ဌသာ၊ နိသျ၊၁။၁၁၃။

အနုစင်္ကမတိ (ကြိ) [အနု+ကမု+အ+တိ] (က) အပြန်ပြန် – ထိုမှ ဤမှ – သွားလာ၏၊ လှည့်လည်သွားလာ၏။ ပရိတော ပရိတော ကုဋိကာယ အနုစင်္ကမန္တိ။သံ၊၂။၃၃၄။အာရာ-မေန အာရာမံ ဥယျာနေန ဥယျာနံ အနုစင်္ကမာမိ အနုဝိစရာမိ။ မ၊၂။၃၂၃။ (ခ) အတုလိုက်၍ စင်္ကြံ့သွား၏၊ နောက်မှလိုက်၍ စင်္ကြံ့သွား၏။ အနုစင်္ကမိ။ ထေရ၊၄၊၂။၁၃၇။ စင်္ကမန္တံ အနုစင်္ကမိံသု။ ဒီ၊၃။၆၆။ အနုစင်္ကမိ။ ထေရ။၃၄၇။ အနုစင်္ကမိဿံ။ ထေရ။၂၉၃။ အနုစင်္ကမိဿန္တိ စင်္ကမန္တဿ သတ္ထုနော အနု ပစ္ဆတော အနုဂမနဝသေန စင်္ကမိံ။ ထေရ၊၄၊၂။၁၃၉။

အနုစင်္ကမန (တိ) [အနု+ကမု+ယု] နောက်မှလိုက်သော၊ မှီခို – ကပ်ယပ် – နေသော၊သူ။ အညံ အနုစင်္ကမနံ၊ အတ္တာနံ ဝိဃာသေ သမေက္ခိယ။ ဒီ၊၃။၂၁။

အနုစင်္ကမန္တ (တိ) [အနု+ကမု+အန္တ] အပြန်ပြန် – ထိုမှ ဤမှ – သွားလာသော၊ လှည့်လည်သွားလာသော၊သူ။ မာဏဝါနံ ဇင်္ဃဝိဟာရံ အနုစင်္ကမန္တာနံ အနုဝိစရန္တာနံ မဂ္ဂါမဂ္ဂေ ကထာ ဥဒပါဒိ။ ဒီ၊၁။၂၂၂။ မနုဿေ ဂေဟံ ပဝိသန္တေပိ နိက္ခမန္တေပိ အနုစင်္ကမန္တေပိ အနုဝိစရန္တေပိ။ မ၊၁။၃၄၇။ မ၊၃။၂၁၆။ အနုစင်္ကမန္တေတိ အပရာပရံ သဥ္စရန္တေ။ မ၊၄၊၂။၂၂၄။

အနုစင်္ကမမာန (တိ) [အနု+ကမု+မာန] (က) အပြန်ပြန် – ထိုမှ ဤမှ – သွားလာသော၊လှည့်လည်သွားလာသော၊သူ။ ဇင်္ဃဝိဟာရံ အနုစင်္ကမမာနော အနုဝိစရမာနော....။ မ၊၁။ ၁၅၄၊၂၉၀။ မ၊၂။၁၆၉၊၃၂၀။ မ၊၃။၁၆၉၊ ၂၅၀။အံ၊၁။၁၃၅။ အံ၊၃။၁၆၆။ ဥဒါန။၁၁၇။ သုတ္တနိ။၃၆၅။ အနုစင်္ကမမာနော အနုဝိစရ-မာနောတိ အာရာမဒဿနဝနဒဿနပဗ္ဗတ-ဒဿနာဒီနံ အတ္ထာယ ဣတော စိတော စ ဝိစရမာနော။ မ၊၄၊၁။၃၇၇။ ဘိက္ခုသံဃပရိ-ဝုတော ဇင်္ဃဝိဟာရံ အနုစင်္ကမမာနော....။

ဇာ၊၄၊၄။၇။ (ခ) နောက်မှ–အတုလိုက်၍–စကြံသွားသော၊သူ။ အမ္ဗဋ္ဌော မာဏဝေါ ဘဂဝန္တံ စင်္ကမန္တံ အနုစင်္ကမမာနော ဘဂဝတော ကာယေ....။ဒီ၊၁။၉၈။

အနုစက်မာပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု+ကမု+ဏာပေ+တိ] ထိုထို ဤဤ သွားလာစေ၏၊ လှည့်လည်သွားလာစေ၏။အာယသ္မန္တံ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနံ ဝေဇယန္တေ ပါသာဒေ **အနုစက်မာပေန္တိ** အနုဝိစရာပေန္တိ။ မ၊၁။၃၂၀။

အနုစရ (ပု) [အနု+စရ+အ။ အနု-သဒ္ဒေါ ပစ္ဆာတ္ထော။ ဓာန်၊ဋီ။၃၇၀။] (၁) နောက်လိုက်၊ အတုသွားဖော်သွားဖက် ရဲဘော်။ သဟာယော'နုစရော သမာ။ ဓာန်။၃၇၀။ (၂) အခွန်အတုတ်ကို–ပြီးစေတတ်–ကောက်ခံတတ်–သော၊သူ။ မင်းမှုထမ်း၊ ထိုနှင့်တူသော နန္ဒီရာဂ။ အာယသာခကော အာယုတ္တကပုရိသော ဝိယ တန္နိဿိတော နန္ဒီရာဂေါ အနုစရော နာမ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၄။ သာနုစရ(ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၃)လည်း ကြည့်။

အနုစရဏ (န) [အနု+စရ+ယု] အတုတကွ သွားခြင်း။ အနုစရိယာ-ကြည့်။

အနုစရဏဘာဝ (ပု) [အနုစရဏ+ဘာဝ] အတူတကွသွားသည်၏အဖြစ်၊ အတူတကွသွားခြင်း။ အနုစရိယာ-ကြည့်။

အနုစရတိ (ကြိ) [အနု+စရ+အ+တိ] (က) အစဉ်တစိုက်–နောက်မှ–တကောက်ကောက်–လိုက်၏။ (=ပစ္ဆတော ပစ္ဆတော အနုဗန္ဓန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၅။) (ခ) လှည့်လည်သွားလာ၏။ မဟိဋ္ဌာမုခေါ ပေါထယ'မနု-**စာရီ**။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄ (သိ-သျာ-ဣ၊မူကွဲ)။ ပေါထယမနုစာရီတိ ပေါထယန္တော မာရေန္တော အနုစာရီ၊ အယမေဝ ဝါ ပါဌော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။ (စာ-၌ ဆန်းဒီဃ)။ (ဂ) အတူတကွ လှည့်လည်သွားလာ၏။ ကိံ မုဏ္ဍော ကပါလ'မနုစရသိ။ သံ၊၂။၃၉၅။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉-၌ကား ကပါလမနုသံစရသိ-ရှိသည်။ ဤ၌ အနု-သည် သဟ အနက်ဟော ကမ္မပ္ပဝစနီယ ဖြစ်သင့်၏။ ရူ။၂၇၅။ မောဂ်၊၂။၁၁-တို့ကြည့်။)

အနုစရိတ (တိ) [အနု+စရ+တ] (၁) လှည့်လည်အပ်–ကျင်လည်ကျက်စားအပ်–သော။ ကဒလိမိဂဗိဋ္ဌာရသသကဏ္ဏိကာနုစရိတေ..... ရမ္မေ ဝနသဏ္ဍေ။ ဇာ၊၂။၁၁၃။ (၂)ဖြစ်စေအပ်–သုံးသပ်အပ်–ကြံအပ်–ပြီးသော။ပတ္တံ ပရိယေသိတံ အနုပရိယေသိတံ အနုစရိတံ မနသာ။ မ၊၃။၃၀၅။ အနုဝိစရိတနှင့် ဝိမံသာနုစရိတ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၉။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၄၅) တို့ကြည့်။

အနုစရိယမာန (တိ) [အနု+စရ+ယ+မာန] နောက်မှလိုက်အပ်သော၊ နောက်မှတကောက်ကောက် အလိုက်ခံရသော၊ သူ။ ယမှိ ဘိက္ခဝေ ဒလိဒ္ဒေါ....အနုစရိယမာနော န ဒေတိ။ အံ၊၂။၃၀၉။

အနုစရိယာ (ထီ) [အနု+စရ+ဏျ] (၁)နောက်မှလိုက်ခြင်း၊ နောက်မှ တကောက်ကောက်–လိုက်ခြင်း–အလိုက်ခံရခြင်း။ အနုစရိယာပိ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခာ လောကသ္မိံ ကာမဘောဂိ-နော။ အံ၊၂။၃၀၉။ (၂) အတူတကွသွားလာခြင်း။ သက္ကဿ ဒေဝါနမိန္ဒဿ အနုစရိယံ ဥပါဂမိ။ ဒီ၊၂။၂၁၁။ ဒေဝါနမိန္ဒဿ ဝစနံ ပဋိဿုတွာ အနုစရိယံ သဟာစရဏံ ကေတော-ဂမနံ ဥပါဂမိ။ ဧင်း၊ဋ္ဌ။၂၉၂။ အနုစရိယန္တိ အနုစရဏဘာဝံ၊ တံ ပနဿ အနုစရဏံ နာမ သဒ္ဓိံ ဂမနမေဝါတိ အာဟ "သဟာစရဏံ ကေတော ဂမန"န္တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၄၇။

အနုစာရီ (တိ) [အနု+စရ+ဏီ] အစဉ်လိုက်၍ ပြုကျင့်သော၊ အမှုကိစ္စကို–ပြုလုပ်–ဆောင်ရွက်–သော၊သူ။ ပဏ္ဍိတဿာနုစာရိနော။

ဇာ၊၂။၂၁၃။ အနုစာရိနော်တိ ဝေယျာဝစ္စ-ကရာ။ ဇာ၊၄၊၆။၂၉၃။

အနုစိဏ္ဏ¹ (တိ)[အနု+စရ+တ] (၁) မပြတ်-လှည့်လည်-သွားလာ-ကျက်စား-အပ်သော။ ဝါဠမိဂေဟိ အနုစိဏ္ဏာ။ ဇာ၊၁။၂၇၉။ အနုစိဏ္ဏော ပထာဝိဟိ။ ဇာ၊၂။၁၇၃။ အနုစိဏ္ဏောတိ အနုသဉ္စရိတော။ ဇာ၊၄၊၆။၈၀။ (၂) အမြဲမပြတ်-လေ့လာအပ်-ကျင့်သုံးအပ်-မှီဝဲသုံးသပ်အပ်-သော။ ဣသိနံ အနုစိဏ္ဏံဝ၊ အာဟုတိနံ ပဋိဂ္ဂဟံ။ အပ၊၁။၁၂၄။....အနုစိဏ္ဏံ နိသေဝိတန္တိ အတ္ထော။ အပ၊၄၊၂။၈၇။ ပုဗ္ဗကေဟိ မဟေသိဟိ၊ အနုစိဏ္ဏံ မဟာပထံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၁၅။ အနုစိဏ္ဏန္တိ အဇ္ဈာစိဏ္ဏံ အာသေဝိတံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၄။၁၂၉။ ဗြဟ္မစရိယာနုစိဏ္ဏေန၊ ဝေါယံ သုခမေစတိ။ ထေရ။၂၆၅။ ဗြဟ္မစရိယာနုစိဏ္ဏေနာတိ အနုစိဏ္ဏေန အဂ္ဂမဂ္ဂဗြဟ္မစရိယေန။ ထေရ၊၄၊၁။၄၅၂။ တေဟာ’နုစိဏ္ဏံ ဣသိဟိ၊ မဂ္ဂံ ဒဿနပတ္တိယာ။ ထေရီ။ ၄၀၂။ အနုစိဏ္ဏံ ပဋိပန္နံ....။ ထေရီ၊၄။၁၇၈။ ပုဗ္ဗကေဟိ တထာဂတေဟိ အနုစိဏ္ဏံ အင်္ဂီကတံ သိဝံ မဂ္ဂံ။ မိလိန္ဒ။၂၁၃။ (၃) ရောက်သော၊ သူ။ သော သမာနမနုစိဏ္ဏော။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၃။ သော ဧဝံဘူတော ဒေဝဒတ္တော.... အတ္တနော ပမာဏံ အဇာနိတွာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ အတ္တနာ သမသမဋ္ဌပနေန သမာနံ (ပမာဒံ။ သာရတ္ထ) အာပဇ္ဇန္တော။.... “ပမာဒမနုဇီနော”တိပိ “ပမာဒမနုဇိဏ္ဏော”တိပိ (သာရတ္ထ) ပဌန္တိ။ တဿတ္ထော—“ဝုတ္တနယေန ပမာဒံ အာပဇ္ဇန္တော (ဝုတ္တနယေန ပမဇ္ဇန္တော။သာရတ္ထ) ပမာဒံ နိဿာယ ဘဂဝတာ သဒ္ဓိံ ယုဂဂ္ဂါဟစိတ္တုပ္ပါဒေန သဟေဝ ဈာနာဘိညာဟိ အနုဇီနော (အနုဇိဏ္ဏော။သာရတ္ထ) ပရိဟီနော”တိ။ ဣတိဝုတ်၊၄။၂၆၆-၇။ သာရတ္ထ၊၃။၄၁၉။ (ဝိမတိ၊၂။၂၅၅-လည်းကြည့်။) (၄)အစဉ်-လိုက်-ကျင့်-ရောက်-ခြင်း။ မောဿံ ဝုတ-ဂုဏသမာဒါနံ၊ ကိံ တတ္ထ ဒုက္ခမနုစိဏ္ဏေန၊ နနု နာမ သုခေနေဝ သုခံ အဓိဂန္တဗ္ဗန္တိ။ မိလိန္ဒ။၂၃၇။

အနုစိဏ္ဏ² (တိ) [အနု+စိ+တ] ဆည်းပူး-ပွါးစီးစေ-သော၊သူ။ သော ပမာဒမနု-စိဏ္ဏော။ ဝိ၊၄။၃၆၆။ ပမာဒံ အနုစိနာတီတိ အနုစိဏ္ဏော။ ပမာဒေါ အပ္ပဟီနော’တိ အတ္ထော။ ဝိ၊၄၊၄။၁၁၂။ အနုစိနာတီတိ အနုဝဍ္ဎေတိ။ ပါစိတ်၊ယော၊၂။၉၃။

အနုစိနန္တ(တိ) [အနု+စိ+နာ+အန္တ] ဆည်းပူး-ပွါးစီးစေ-သော၊သူ။ အနုစိနန္တ-ကြည့်။

အနုစိနာတိ (ကြိ) [အနု+စိ+နာ+တိ] ဆည်းပူး-ပွါးစီးစေ-၏။ အနုစိဏ္ဏ²-ကြည့်။

အနုစိန္တန (န) [အနု+စိန္တ+ယု] အစဉ်-မှီး၍-လျှောက်၍-ကြံစည်ခြင်း။ တံ သဗ္ဗံ ပါဠော-နုသာရေန နယာနုစိန္တနေန ဝိညူဟိ သုဝိညေ-ယျမေဝ။ အပ၊၄၊၂။၂၄၃။

အနုစိန္တယတိ (ကြိ) [အနု+စိန္တ+ဏယ+တိ] အဖန်ဖန်ကြံစည်၏၊ ကြံစည်၏။ အနုစိန္တယ။ သံ၊၁။၂၀၄။ အနုစိန္တယံ။ အပ၊၂။၂၁၁။ ထေရီ၊၄။၁၅၂။

အနုစိန္တေတိ (ကြိ) [အနု+စိန္တ+ဏေ+တိ] အဖန်ဖန်ကြံစည်၏။ ဣဿာ’နုစိန္တေသိ။ ဇာ၊၂။၂၆၀။ အနုစိန္တေသီတိ ပုနပ္ပုနံ စိန္တေ-ယျာသိ။ ဇာ၊၄၊၇။၁၃၃။

အနုစ္စင်္ဂီ (ထိ) [အနု+ဥစ္စ+အင်္ဂ+ဤ။ (အနဝ-ဇ္ဇင်္ဂီ-သံ)] မြတ်သောကိုယ်အင်္ဂါရှိသော၊ ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော ကိုယ်အင်္ဂါရှိသော (မိန်းမ)။ ကိံ နု သောစသိ’နုစ္စင်္ဂိ၊ ပဏ္ဍု’သိ ဝရ-ဝဏ္ဏိနိ။ ဇာ၊၁။၃၇၁။ အနုစ္စင်္ဂီတိ ကဉ္စန-သန္နိဘသရီရေ။ ဇာ၊၄၊၅။၄၁။ ဥစ္စ-ဥစ္စ-သဒ္ဒါ သည်၊ မဟတိ-ကြီးသည်, မြတ်သည်

ဥ္တ ဖြစ်၏။ ဓာန်၊ သျှသစ်။ ၁၁၅၂။ အနုဇ္ဈဂီ-လည်း ကြည့်။

အနုစ္စာရိတ (တိ) [န+ဥစ္စာရိတ] (၁) မြွောက်ချီအပ်သည် မဟုတ်သော၊ မမြွောက်ချီအပ်–မကြွချီအပ်–သော။ (၂) မရွတ်ဆိုအပ်သော။

အနုစ္စာရိတကတ (တိ) [အနုစ္စာရိတ+ကတ] မမြွောက်ချီအပ်–မစောင်းမင့်အပ်–သည်ကို ပြုအပ်သော။အကပ္ပိယကတံ ဟောတိ၊ အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတကတံ ဟောတိ၊ အနုစ္စာရိတကတံ ဟောတိ။ ဝိ၊၂။၁၁၁။ ဝိ၊၅။၃၂၅။ အနုစ္စာရိတကတန္တိ ကပ္ပိယံ ကာရာပေတုံ အာဂတေန ဘိက္ခုနာ ဉာသကမ္မိ အနုက္ခိတ္တံ ဝါ အနုပနာမိတံ ဝါ ကတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၅။

အနုစ္စာဝစ (တိ) [န+ဥစ္စာဝစ (=ဥစ္စ+အဝစ)] မြင့်တုံ နိမ့်တုံ–တက်တုံ ကျတုံ–တိုးပွါးတုံ ဆုတ်ယုတ်တုံ–မဟုတ်သော။

အနုစ္စာဝစသီလ (တိ) [န+ဥစ္စာဝစ+သီလ] မြင့်တုံ နိမ့်တုံ–တက်တုံ ကျတုံ – ဖြစ်သော သီလမရှိသော၊ တိုးဆုတ် သီလမျိုးမရှိသော၊ စင်စစ်တိုးပွါးနေသော သီလမျိုးသာရှိသော၊ သူ။ အနုစ္စာဝစသီလဿ၊ နိပကဿ စ ဈာ-ယိနော။ အံ၊၁။၁၆၅။ အနုစ္စာဝစသီလဿာ-တိ ယဿ သီလံ ကာလေန ဟာယတိ၊ ကာလေန ဝဍ္ဎတိ၊ သော ဥစ္စာဝစသီလော နာမ ဟောတိ။ခီဏာသဝဿ ပန သီလံ ဧကန္တ-ဝဍ္ဎိတမေဝ၊ တသ္မာ အနုစ္စာဝစသီလော နာမ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၈။

အနုဿဝ (တိ) [အနု+ဆဝိ] အရောင်အားလျော်သော၊ သင့်လျော်–လျောက်ပတ်–သော၊ လျော်ကန်သင့်မြတ်သော။ ဣဒံ မေ အာသနံ ဝီရ၊ ပညတ္တံ တဝနုဿဝံ။ အပ၊၁။၇၆။တဒ-နုဿဝေ ကာရယိတွာ။ ဗုဒ်။၃၅၂။ သမဏာ-နုဿဝံ သမဏသာရုပ္ပံ....။မိလိန္ဒ။၂၀၈။ န မေ ယာစကမနုပ္ပတ္တေ၊ ပဋိက္ခေပေါ အနုဿဝေါ။ စရိယာ။၃၈၇။ အနုဿဝေါတိ အနုဿဝိကော ပတိရူပေါ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၈။ တဝါနုဿဝေါ မဟာရာဇ၊ ဂဇော ဝသတိ ကာနနေ။ စရိယာ။ ၃၉၉။ တဝါနုဿဝေါတိ တဝ ဩပဝယှံ ကာတုံ အနုစ္ဆဝိကော ယုတ္တော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၁၂။ အနနုဿဝိက-လည်း ကြည့်။

အနုဿဝိက (တိ) [အနု+ဆဝိ+က] အရောင်သို့ အစဉ်လိုက်သော၊ သင့်လျော် လျောက်ပတ်သော၊ အပြုအမူ၊ တရား စသည်။ အနုဿဝိ-ကဿ ယဒါနုလောမိကံ။ ဒီ၊၃။၁၂၈။ တံ တေ ယုတ္တံ ပတ္တံ အနုစ္ဆဝိကံ။ မိလိန္ဒ။၁၀၂။ ဒေါသာဂတော ပဉ္ဟော အနုစ္ဆဝိကာယ ဝိဘတ္တိယာ။ မိလိန္ဒ။၂၅၄။ နစ္ဆန္နန္တိ န အနုဿဝိကံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇။ အသာရုပ္ပံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇနကဿ ဆာဒနတော ဆန္နံ အနုစ္ဆဝိကံ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၁။ အဟမ္ပိ မဟာရာဇဿ မမာနုဿ-ဝိကံ ကရိဿာမိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၈။ နာယံ တာတ ဂါမော တုယှံ အနုစ္ဆဝိကော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၁၁-၂။.... သဗ္ဗေသံ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိမညိတာနံ သမုဂ္ဃါတာယ အနုဿဝိကံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀။ အနုဿဝိကန္တိ အနုရူပံ အဝိလောမံ။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၂၈၉။ ပတိရူပန္တိ အနုစ္ဆဝိကံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၈။ အနုစ္ဆဝိကန္တိ ဥပဋ္ဌာနကိရိယာယ အနုရူပံ။ အံ၊ဋီ၊၂။၉၀။ ရာဇာရဟောတိ ရညော အရဟော အနုဿဝိကော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၄။ အနုစ္ဆဝိကောတိ ရညော ပရိဘုဉ္ဇနယောဂ္ဂေါ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၉၅။ အနနုဿဝိက-လည်း ကြည့်။

အနုဿဝိကတ္တ (န) [အနုဿဝိက+တ္တ] သင့်လျော် လျောက်ပတ်သည်၏အဖြစ်။ သာဓေဝ ပန ပဋိပဒါ အနုဿဝိကတ္တာ “သာမီစိ”တိ ဝုစ္စ-တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၉။ အနုဿဝိကတ္တာတိ အဓိ-ဂန္တဗ္ဗဿ နဝဝိဓလောကုတ္တရဓမ္မဿ အနု-ရူပတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၇၇။ ယသ္မာ ပန သာ သမ္မာပဋိပဒါ.... အနုဿဝိကတ္တာ စ သာမီစိ-တိပိ သင်္ခံ ဂတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၁၂။ ဝဋ္ဋ-

ဒုက္ခနိယျာနာယ အနုစ္ဆဝိကတ္တာ အနုရူပတ္တာ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၂၇၉။

အနုစ္ဆဝိကပဋိပဒါ (ထီ) [အနုစ္ဆဝိက+ပဋိပဒါ] လျော်သောအကျင့်။ အနုဓမ္မ (၄) အနက်ကြည့်။

အနုစ္ဆဝိကပုဂ္ဂလ (ပု) [အနုစ္ဆဝိက+ပုဂ္ဂလ] သင့်လျော်–လျောက်ပတ်–သော ပုဂ္ဂိုလ်။.... အနုစ္ဆဝိကပုဂ္ဂလာနံ ဒုလ္လဘတ္တာ....။သာရတ္ထ၊ ၁။၁၀။

အနုစ္ဆဝိကဝေါဟာရ (ပု)[အနုစ္ဆဝိက+ဝေါဟာရ]သင့်လျော်–လျောက်ပတ်–သော အခေါ်အဝေါ်။ အယျောတိ "အယျပုတ္တော"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ပဗ္ဗဇိတာနံ အနုစ္ဆဝိကဝေါဟာရေန ဝဒတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၆၅။

အနုစ္ဆိဋ္ဌ (တိ) [န+ဥစ္ဆိဋ္ဌ](က) စားကြွင်း–စားကျန်–မဟုတ်သော၊ မသုံးဆောင်ရသေးသော စားဦးစားဖျား။ သော အနုစ္ဆိဋ္ဌံ ကတွာဝ ထောကံ ဘတ္တံ အပနေတွာ ဘုဥ္ဇေတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၃။ သော အနုစ္ဆိဋ္ဌံ ကတွာဝ ထောကံ ဘတ္တံ အပနေတွာ.... ထောကံ အနုစ္ဆိဋ္ဌံ ဘတ္တမေဝ အတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၃။ (ခ) စားကြွင်း–စားကျန်–မရှိသော၊ ဆေးကြော သုတ်သင် ပြီးသော။ အနုစ္ဆိဋ္ဌံ သုဒ္ဓပတ္တံ ဥစ္ဆိဋ္ဌဟတ္ထေန ဂဏှိတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၀။ အနုစ္ဆိဋ္ဌံ အပရိဘုတ္တံ ဒါတုံ ဝဋ္ဋတိတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄၂။

အနုစ္ဆိဋ္ဌဋ္ဌာန (န) [အနုစ္ဆိဋ္ဌ + ဌာန] မစွန်ပစ်အပ်သေးသော–သူသေကောင် မစွန့်ပစ်ဘူးသော–နေရာ–ဌာန။ ဣဒံ တိဏ္ဍံ ပဗ္ဗတာနံ အန္တရံ အနုစ္ဆိဋ္ဌဋ္ဌာနန္တိ မာဏဝေန ဝုတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၉-၅၀။

အနုစ္ဆိဋ္ဌဘာဝ (ပု) [အနုစ္ဆိဋ္ဌ+ဘာဝ] မစွန့်ပစ်အပ်သည်–စွန့်ပစ်ရာမဟုတ်သည်–၏အဖြစ်။ ဧဟိ, တဝ ပိတရာ အာစိက္ခိတဋ္ဌာနဿ ဥစ္ဆိဋ္ဌဘာဝံ ဝါ အနုစ္ဆိဋ္ဌဘာဝံ ဝါ ဇာနိဿာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၉။

အနုစ္ဆိဋ္ဌသယန (န) [အနုစ္ဆိဋ္ဌ + သယန] မစွန့်ပစ်အပ်–မသုံးဆောင်ရသေး–အသစ်ဖြစ်–သော အိပ်ရာ။ တဿ ဃရေ အနုစ္ဆိဋ္ဌသယနဥ္စ ပညတ္တံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄၂။

အနုစ္ဆိဋ္ဌသုသာန (န) [အနုစ္ဆိဋ္ဌ+သုသာန] မစွန့်ပစ်အပ်သေးသော – သူသေကောင် မစွန့်ပစ်ဘူးသော – သုသာန်။ မာ ခေါ မံ တာတ အညဿ ဝသလဿ ဈာပိတသုသာနေ ဈာပေဟိ၊ ကေသွိ ပန အနုစ္ဆိဋ္ဌသုသာနေယေဝ မံ ဈာပေယျာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၀။

အနုစ္ဆိဋ္ဌာသန (န) [အနုစ္ဆိဋ္ဌ + အာသန] မစွန့်ပစ်–မသုံးဆောင်ရသေး–အသစ်ဖြစ်–သော နေရာ။ တဝ အနုစ္ဆိဋ္ဌာသနေ စေဝ အနုစ္ဆိဋ္ဌသယနေ စ ကေရတ္တိံ ဝသေယျာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄၆။

အနုစ္ဆိန္နတ္တ (တိ) [န+ဥစ္ဆိန္နတ္တ] မဖြတ်–မပယ်–သော၊သူ။ ဝနထံ အနုစ္ဆိန္နတ္တော (အနုစ္ဆိန္နတ္တော၊သီ-မူကွဲ) တံ နိမိတ္တဿ ပုနပ္ပုနံ အပရာပရံ ဇာတိအာဒိဒုက္ခဿ ဘာဂီ မာ အဟောသိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၇၇။

အနုဆမာသ (န) [အနု + ဆ + မာသ] ၆-လ တကြိမ်။ ဒီဃာယုကဗုဒ္ဓကာလေ စ အနုသံဝစ္ဆရံ ဝါ အနုဆမာသံ ဝါ ဘိက္ခူ ဥပေါသထတ္ထာယ သန္နိပတန္တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၄။

အနုဇ (တိ) [အနု+ဇန+က္ဝိ] (က) နောက်၌ မွေးဖွားသူ၊ ညီငယ်၊ ညီမ၊ နှမ။ အနု ပစ္ဆာ ကာလေ ဇာတော အနုဇော။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။ ၂၅၄။ ပစ္ဆာ ဇာတော အနုဇော။ ရူ။၅၇၀။ (ခ) လျော်စွာ ဖြစ်သော၊သူ။ တနုဇောတိ တဿ အနုဇော။ အနုရူပံ ဇာတော ဟိ အနုဇော၊ တဿ အနုဇော တနုဇော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၀။ တဿာ’နုဇံ ဓိတရံ ကာမယာမိ။ ဇာ၊ ၂။

၂၉၈။ တဿာ'နုဇဂ္ဂိ တဿ အနုဇာတံ ခီတရံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၂၁၄။

အနုဇဂ္ဂတိ (ကြိ) [အနု+ဇဂ္ဂ+အ+တိ] ပြင်းစွာရယ်၏၊ ပြက်ရယ်ပြု၏။

အနုဇဂ္ဂန္တ (တိ) [အနု+ဇဂ္ဂ+အန္တ] ပြင်းစွာ ရယ်သော၊ စောင်းမြောင်း၍ ရယ်သော – ပြက်ရယ်ပြုသော – သူ။ အညဒတ္ထု မမညေဝ မညေ အနုဇဂ္ဂန္တာ။ ဒီ၊၁။၈၆။ မမညေဝ မညေတိ ဝေမဟံ မညာမိ မမညေဝ အနုဟသန္တိ န အညန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၉။ အနုဟသန္တိတိ မမုဒ္ဒေသိကံ မဟာဟသိတံ ကရောန္တိ။ ဋီ္ကာဒို "အနုဇဂ္ဂန္တာ"တိ တေသ သံဝဏ္ဏနာပဒံ။ဇဂ္ဂသဒ္ဒေါ စ မဟာဟသနေ ပဝတ္တတိ "န ဥဇ္ဇဂ္ဃိကာယ အန္တရဃရေ ဂမိဿာမီ"တိ-အာဒီသု ဝိယ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၂၅၃။

အနုဇဝတိ (တိ) [အနု+ဇု+အ+တိ] နောက်မှ လိုက်၏၊ လျှင်စွာလိုက်၏။ အနုဇ္ဇဝန္တိ သစေ ပန တွံ တံ အနုဇဝိဿသိ အနုဗန္ဓိဿသိ၊ အထ ယထာ သုဝဏ္ဏဟံသရာဇံ အနုဇဝန္တော ခေကော အန္တရာဝ ပတိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၀၂။

အနုဇဝန္တ (တိ) [အနု + ဇု + အန္တ] နောက်မှ လိုက်သော၊ လျှင်စွာလိုက်သော၊သူ။ ဟံသရာဇံ ယထာ ခေကော၊ အနုဇ္ဇဝံ ပတိဿတိ။ ဇာ၊၂။ ၂၁၆။ အနုဇဝတိ-လည်း ကြည့်။

အနုဇာတ (တိ) [အနု+ဇာတ] (၁) အမိအဖ အားလျော်စွာ–ဖြစ်သော–မွေးဖွားသော–သူ၊ အမိအဖ–နှင့်ဂုဏ်ရည်တူသော–အမျိုးအနွယ်အဆက်ကို စောင့်တတ်သော–သား–သမီး၊ အနုဇာတ–သား–သမီး။ တယောမေ ဘိက္ခဝေ ပုတ္တာ သန္တော သံဝိဇ္ဇမာနာ လောကသ္မိံ။ ကတမေ တယော? အတိဇာတော အနုဇာတော အဝဇာတောတိ။ ဣတိဝုတ်။၂၃၈။ အနုဇာတောတိ ဂုဏေဟိ

မာတာပိတူနံ အနုရူပေါ ဟုတွာ ဇာတော၊ တေဟိ သမာနဂုဏောတိ အတ္ထော။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၂၁၁။ ယော ဝေ ပိတုဟဒယဿ ပဒ္ဒဂူ၊ အနုဇာတော ပိတရံ အနောမပညော။ ဇာ၊၁။၃၄၇။ အနုဇာတောတိ.... ကုလပဝေဏိ-ရက္ခကော ပန အနုဇာတော နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၂၂၄။ ကီဒိသံ တေ မဟာဝီရ၊ အနုဇာတ မဟာယသ။ အပ၊၁။၂၇။ အဝဇာတော အနုဇာတော အတိဇာတောတိ တယော ပုတ္တာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၆။ အနုဇာတံ ခီတရံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၂၁၄။ (၂) အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သော၊သူ။ အနုဇာတော တထာဂတံ။မ၊၂။၃၅၂။သုတ္တနိ။ ၃၆၈။ ထေရ၊၃၃၁။ အနုဇာတော တထာဂတန္တိ တထာဂတံ ဟေတုံ (တထာဂတဟေတု၊ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။) အနုဇာတော၊ တထာဂတေန ဟေတုနာ ဇာတောတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၆။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၅။ အနုဇာတော တထာဂတန္တိ တထာဂတံ အနုဇာတော၊ တထာဂတေန ဟေတုနာ အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတောတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၉။ အနုဇာတောတိ စ ဝုတ္တေ အနုသဒ္ဒဿ ဝသေန တထာဂတန္တိ စ ဥပယောဂဝစနမေဝ ဟောတိ၊ သော စ အနုသဒ္ဒေါ ဟေတုအတ္ထဇောတကောတိ အာဟ "တထာဂတံ ဟေတုံ အနုဇာတော"တိ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၈၃။

အနုဇာတပုတ္တ (ပု) [အနုဇာတ+ပုတ္တ] အနုဇာတသား။ တေပိ သဗ္ဗေဝ အနုဇာတပုတ္တာ နာမ အဟေသုံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃။

အနုဇာနန (န) [အနု+ဉာ+ယု] ခွင့်ပြုခြင်း။ ကိစ္စာပိတိ အနုဇာနနပ္ပသံသနတ္ထေ နိပါတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၉။

အနုဇာနမာန (တိ) [အနု + ဉာ + နာ+မာန] ခွင့်ပြုသော၊သူ။ မယှံ မာတာပိတရော ပဗ္ဗဇ္ဇံ အနုဇာနမာနာ "တယာ ကာလေန ကာလံ

အာဂန္တွာ အမှာကံ ဒသာနံ ဒါတဗ္ဗ”န္တိ ဝတွာ အနုဇာနိံသု။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၀၃။

အနုဇာနာတိ (ကြိ) [အနု+ဉာ+နာ+တိ] ခွင့်ပြု၏။ အနုဇာနာတိ။ ဝိ၊၄။၄၄၂။ အံ၊၃။ ၁၀၃။ အနုဇာနန္တိ။ ဝိ၊၁။၁၅။ မ၊၂။၂၄၇။ အနုဇာနာသိ။ ဇာ၊၂။၂၈၇။ အနုဇာနာမိ။ ဝိ၊၃။၅၀။ အနုဇာနာမ။ ဝိ၊၁။၁၅၊၁၆။ မ၊၂။ ၂၄၈၊၂၄၉။ အနုဇာနာတု။ ဝိ၊၃။၄၂၁။ ဒီ၊၂။ ၄၀။ အနုဇာနန္တု။ ဒီ၊၁။၁၃၀။ အနုဇာန။ ဇာ၊၁။၃၃၅။ အနုဇာနာဟိ။ ဝိ၊၃။၃၂။ ဝိ၊၄။ ၃၃၇။ အနုဇာနာထ။ ဝိ၊၁။၁၆။ မ၊၂။၂၄၉။ အနုဇာနေယျ။ ဝိ၊၃။၂၈၄။ အံ၊၃။၁၆၇။ အနုဇညာ။ သုတ္တနိ။၃၃၈။ အနုဇာနေယျာသိ။ မ၊၂။၃၆၅။ အနုဇာနေယျုံ။ ဝိ၊၃။ ၂၉။ ဒီ၊၂။၃၉။ အနုဇာနိ။ အပ၊၂။၂၄၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၀၅။ အနုညာသိ။ ဝိ၊၄။၃၃၃။ အနုဇာနိံသု။ ဝိ၊၃။၁၀၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၃။ အနုညာသိံ။ ဇာ၊၂။၈၆။ အနုဇာနိဿတိ။ ဝိ၊၃။ ၂၇၂။ အနုဇာနိဿန္တိ။ ဝိ၊၁။၁၄။ မ၊၂။၂၄၈။ အနုဇာနိဿထ။ ဝိ၊၁။၁၆။ မ၊၂။၂၄၉။ အနုဇာနိဿာမိ။ ဝိ၊၄။၃၃၇။ မ၊၂။၃၆၅။ အနုဇာနိဿာမ။ ဝိ၊၁။၁၅။ မ၊၂။၂၄၇။

အနုဇာနာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [အနု+ဉာ+နာ+ဏာပေ+တိ] (က) ခွင့်ပြုစေ၏။ အနုဇာနာပေဿာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၃။ (ခ) နောက်မှ သိစေ၏။ အနုဇာနာပေသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၉။ (=အနုပစ္ဆာ....ဇာနာပေသိ။သံ၊ဋီ၊၁။ ၂၉၃။)

အနုဇာနာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဉာ+နာ+ဏာပေ+တွာ] ခွင့်ပြုစေ၍။ သတ္ထာရံ အနုဇာနာပေတွာ....။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၈။ ကိစ္ဆေန ကသိရေန မာတာပိတရော အနုဇာနာပေတွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၁။ မာတာပိတရော အနုဇာနာပေတွာ မယာ ဂဟိတံ ပဗ္ဗဇိတဝေသံ ဂဏှိဿတိ။ မိလိန္ဒ။၁၁။

အနုဇာနာပေန္တ (တိ) [အနု+ဉာ+နာ+ဏာပေ+အန္တ] ခွင့်ပြုစေသောသူ။ မာတု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဝန္ဒိတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ အနုဇာနာပေန္တော ဧဝမာဟ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၂၇၄။

အနုဇာနိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+ဉာ+နာ+တဗ္ဗ] ခွင့်ပြုအပ်–ဝန်ခံအပ်–သော။ အနုညေယျ-ကြည့်။

အနုဇာနိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဉာ+နာ+တုံ] ခွင့်ပြုခြင်းငှါ။ အနုဇာနိတုံ အာဂမနာယ ပဏ္ဏေ။ ဇာ၊၁။၃၆၆။

အနုဇာနိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဉာ+နာ+တွာ] ခွင့်ပြု၍။ ကောသိမာယံ ဥပေါသထာဒီနိ အနုဇာနိတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆။

အနုဇာနေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဉာ+နာ+ဏေ+တွာ] ခွင့်ပြုစေ၍။ တဒါပိ အနုဇာနေတွာ၊ ပဗ္ဗဇိံ အနဂါရိယံ။ အပ၊၂။၂၄၉။

အနုဇိဏ္ဏ (တိ) [အနု+ဇရ+တ] ရှိုးသော၊ ဆုတ်ယုတ်သော၊ သူ။ အနုစိဏ္ဏ (၃) အနက် ကြည့်။

အနုဇီန (တိ) [အနု+ဇိ+တ] ရှိုးသော၊ ဆုတ်ယုတ်သော၊သူ။ အနုစိဏ္ဏ (၃) အနက် ကြည့်။

အနုဇီဝတိ (ကြိ) [အနု+ဇီဝ+အ+တိ] မှီ၍ အသက်မွေး၏၊ မှီ၍ အသက်ရှင်၏။ အလီနစိတ္တဿ တုဝံ၊ ဝိက္ကန္တ’မနုဇီဝသိ။ ဇာ၊၁။ ၂၇၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။ အနုဇီဝသိတိ ဥပဇီဝသိ၊ တဿာနုဘာဝေန တဿ ဇီဝိတံ လဒ္ဓန္တိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၇၁။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၄၇။

အနုဇီဝီ (တိ) [အနု+ဇီဝ+ဏီ] မှီခို၍ အသက်မွေးတတ်သောသူ။ ယေ စဿ အနုဇီဝိနော။ သံ၊၁။၉၃။ အံ၊၁။၁၅၁။ အန္တောဇနဿ အတ္ထာယ၊ ယေ စဿ အနုဇီဝိနော။

အံ၊၂။၆၉။ အနုဇီဝိနောတိ ကော် မဟာကုလံ နိဿာယ ပဏ္ဏာသမ္ပိ သဋ္ဌိပိ ကုလာနိ ဇီဝန္တိ၊ တေ မနုဿေ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၄၈။ အန္ဓာယ ဥပနိဿာယ ဇီဝန္တိတိ အနုဇီဝိနော။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၉၄။ ယေ စဿ အနုဇီဝိနောတိ ယေ စ တံ ဥပနိဿာယ ဇီဝန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉။ အန္ဓာယ ဥပနိဿာယ ဇီဝနသီလာ အနုဇီဝိနောတိ အာဟ "ယေ စ တံ ဥပနိဿာယ ဇီဝန္တိ"တိ။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၆။ တဿ ပုတ္တာ စ ဒါရာ စ၊ ယေ စညေ အနုဇီဝိနော။ ဇာ၊၁။၁၄၉။ အနုဇီဝိနောတိ တံ နိဿာယ ဇီဝနကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၁။

အနုဇုက (တိ) [နု+ဥဇုက] (က) မဖြောင့်သော၊ ကောက်သော၊သူ။ ယာ တိံသတိ သာရမယာ အနုဇ္ဇုကာ။ ဇာ၊၁။၁၅၅။ (ခ) မဖြောင့် – မရိုး – သော၊သူ။ ဣဒံ ဘဝန္တော ပဿန္တု၊ ယာဝ အနုဇုကော စာယံ စိတ္တော ဂဟပတိ။ ယာဝ သဌော စာယံ စိတ္တော ဂဟပတိ။ သံ၊၂။၄၈၈။

အနုဇုဂါမီ (တိ) [နု+ဥဇု+ဂမု+ဏီ] ဖြောင့်ဖြောင့် သွားလေ့မရှိသော၊ ကောက်ကောက်လိမ်လိမ် သွားတတ်သော၊သူ။ အနုဇ္ဇုဂါမီ ဥရဂါ ဒုဇိဝှ။ ဇာ၊၁။၂၉၁။

အနုဇုတာ (ထီ) [အနုဇု+တာ] မဖြောင့်မတ်သည့် အဖြစ်၊ လိမ်ကောက်သည်၏ အဖြစ်၊ လိမ်ကောက်ခြင်း။

အနုဇုတာကာရ (ပု) [အနုဇုတာ+အာကာရ] မဖြောင့်မတ်သော အခြင်းအရာ။ အနဇ္ဇဝ-ကြည့်။

အနုဇုဘူတ (တိ) [နု+ဥဇုဘူတ] မဖြောင့်မတ်သည် (ဖြစ်၍)ဖြစ်သော (စိတ်)။ အနုဇ္ဇုဘူတေန ဟဒံ မဟန္တံ။ ဇာ၊၂။၆၆။ အနုဇုဘူတေန ပန စိတ္တေန မမတ္တာယ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၃၁၁။

အနုဇုမဂ္ဂ (ပု) [နု+ဥဇု+မဂ္ဂ] (၁) မဖြောင့်သော–မတ္တိမပဋိပဒါမဟုတ်သော–လမ်းစဉ်။ ဣစ္စာ စ လောဘော စ ကုမ္မဂ္ဂေါ နာမ။ ကုဋိလော အနုဇုမဂ္ဂေါ အပါယမေဝ နေတိ။ ဒသကုသလကမ္မပထဝသေန ပန အဋ္ဌဂ်ိကမဂ္ဂဝသေန ဝါ ပဝတ္တော သီလသံယမော ဥဇုမဂ္ဂေါ နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၄၈။ (၂) သာ–လွန်–၍ ဖြောင့်သော–လမ်း–လမ်းမ–လမ်းကြီး။ မဂ္ဂါမဂ္ဂေ ဘော ဂေါတမာတိ မဂ္ဂေ ဘော ဂေါတမ အမဂ္ဂေ စ၊ ဥဇုမဂ္ဂေ စ အနုဇုမဂ္ဂေ စာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၂။ အနုဇုမဂ္ဂေတိ တ္တောပိ အ-သဒ္ဒေါ ဝုဒ္ဓိအတ္ထော စ ယုဇ္ဇတိ။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၂။၄၂၇။

အနုဇောတန (နု)[အနု+ဇုတ+ယု]လျှော်စွာ–အလားတူ–ထွန်းတောက်ခြင်း။

အနုဇောတနဋ္ဌ (ပု) [အနုဇောတန+အတ္ထ] လျှော်စွာ– အလားတူ – ထွန်းတောက်တတ်သောအနက်သဘော။ ကေတ္တော အနုဇောတနဋ္ဌော အာဘိညေယျော။ ပဋိသံ၊၁၉။

အနုဇ္ဇလဘာဝ (ပု) [နု+ဥဇ္ဇလဘာဝ] မထွန်းလင်းသည်၏အဖြစ်။.... န တတ္ထ သယိတမနုဿာ ပညာယေယျုံ အနုဇ္ဇလဘာဝတော။.... ဗုဒ္ဓစက္ခုဿ အာပါထံ နာဂစ္ဆန္တိ ဉာဏဂ္ဂိနော အနုဇ္ဇလဘာဝတော အနုဋ္ဌာရဘာဝတော စ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၅၇။

အနုဇ္ဇာ (ထီ) [?] အနုဇ္ဇာ အမည်ရှိသော မိဖုရား။ သုတ္တာန ဝါကျံ ပတိနော အနုဇ္ဇာ။ ဇာ၊၂။၂၇၉။ (အနောဇာ၊သျာ၊က-မူကွဲ) အနုဇ္ဇာတိ ဝေံနာမိကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၉၃။

အနုဇ္ဇာလယတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု+ဇလ+ဏယ+တိ] ထွန်းလင်း–တောက်ပ–စေ၏၊ ညီထွန်း၏။ ဂန္ဓတေလေန ပူရေတွာ၊ ဒီပါနုဇ္ဇလယိံ တဟိံ။ အပ၊၂။၂၆၀။

အနုဇ္ဈဂိ (ထိ)[နု+ဥဇ္ဈ(=အဝ+ဈေ)+အဂ်+ဤ]။ (အနဝဇ္ဈဂိ-သံ)] မကဲ့ရဲ့အပ်သော–

အပြစ်ကင်းသော–ကိုယ်အင်္ဂါရှိသော၊ (မိန်းမ)။ သာ ကထဇ္ဇ အနုဇ္ဇင်္ဂီ၊ ပဌံ ဂစ္ဆတိ ပတ္တိကာ။ဇာ၊၂။၃၂၁။ အနုဇ္ဇင်္ဂီတိ အဂရဟိတင်္ဂီ။ ဇာ၊ဌ၊၇။၂၆ဂ။

အနုဇ္ဇာနုဗဟုလ (တိ) [နု+ဥဇ္ဇာန+ဗဟုလ] ကဲ့ရဲ့ခြင်းမများသော၊ များစွာ အပြစ်ရှုလေ့မရှိသော၊ အပြစ်မရှုလွယ်သော၊ အပြစ်မမြင်လွယ်သော၊သူ။ သဒ္ဓေါ ဟောတိ ဟိရိမာ.... ဒဋ္ဌသမာဒါနော အနုဇ္ဇာနုဗဟုလော မေတ္တာဝိဟာရီ။ မိလိန္ဒ။၃၃၃။ ဥဇ္ဇာနုဗဟုလ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၉)နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

အနုညာ (ထီ) [အနု+ဉာ+အ] ခွင့်ပြုခြင်း။ မယာ ဘိက္ခုနိယော ဝီရ၊ တဝါနုညာယ သာသိတာ။ အပ၊၂။၂၁ဝ။ အနုမတိ (ဒီ၊ဋီ၊ ၁။၃၇၃)လည်း ကြည့်။

အနုညာတ (တိ) [အနု+ဉာ+တ] ခွင့်ပြုအပ်သော။ မယာ တီဟိ သရဏာဂမနေဟိ ဥပသမ္ပဒါ အနုညာတာ။ ဝိ၊၃။၇ဝ။ ကိံ နု ခေါ ဘဂဝတာ လောဟဘဏ္ဍံ အနုညာတံ။ ဝိ၊၄။ ၂ဂ၅။ ကိံ နု ခေါ ဘဂဝတာ ပါသာဒပရိဘောဂေါ အနုညာတော။ ဝိ၊၄။၃၂ဝ။ ယုဓဥ္စယော အနုညာတော။ ဇာ၊၁။၂၃၆။ဇာ၊ဌ၊၄။၁၂၅။

အနုညာတဥပသမ္ပဒါ (ထီ) [အနုညာတ+ဥပသမ္ပဒါ] အခွင့်ပြုအပ်သော–ရဟန်းအဖြစ်–ရဟန်းပြုခြင်း။ အနုညာတဥပသမ္ပဒါ၊ ဣမဥ္စ ပန သရဏဂမနူပသမ္ပဒံ ပဋိက္ခိပိတွာ အနုညာတဥပသမ္ပဒါ ကေတောသုဒ္ဓိယာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅ဝ။ အနုညာတဥပသမ္ပဒါတိ ဥတ္တိစတုတ္ထကမ္မေန အနုညာတဥပသမ္ပဒါ။ သာရတ္ထ၊၃။၂ဝ၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂ဝ၆-လည်း ကြည့်။

အနုညာတကာလ (ပု) [အနုညာတ+ကာလ] ခွင့်ပြုအပ်သော–အချိန်–ကာလ။စီဝရေ ပန အပ္ပဟောန္တေ သတိယာ ပစ္စာသာယ အနုညာတကာလံ (အနုညာတကာလေ၊သျာ၊က) ဌပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂဝ။ အနုညာတကာလေတိ ....အနုညာတသမယေ။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၁။၃၅၇။

အနုညာတပဋိညာတ (တိ) [အနုညာတ+ပဋိညာတ] ဆရာကလည်း–အတည်ပြုအပ်ပြီး–လက်ခံအပ်ပြီး, ကိုယ်တိုင်လည်း စကားတုံ့ပေး၍ ဝန်ခံပြီးသော၊သူ။ အနုညာတပဋိညာတော သကေ အာစရိယကေ တေဝိဇ္ဇကေ ပါဝစနေ။ ဒီ၊၁။ဂ၂။ အနုညာတပဋိညာတောတိ အနုညာတော စေဝ ပဋိညာတော စ။ အာစရိယေန'သ "ယံ အဟံ ဇာနာမိ၊ တံ တွံ ဇာနာသီ"တိအာဒိနာ အနုညာတော။ "အာမ အာစရိယာ"တိ အတ္တနာ တဿ ပဋိဝစနဒါနပဋိညာယ ပဋိညာတောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၁။ "အနုညာတော"တိ ပဒဿ ကမ္မသာဓနဝသေန, "ပဋိညာတော"တိ ပန ပဒဿ ကတ္တုသာဓနဝသေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ ဒဿေန္တော "အာစရိယေနာ"တိအာဒိမာဟ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၉၂။ အနုညာတပဋိညာတာ၊ တေဝိဇ္ဇာ မယမသ္မုဘော။ မ၊ ၂။၄ဝ၇။ သုတ္တနိ။၃၇၃။ အနုညာတပဋိညာတာတိ "သိက္ခိတာ တုမှေ"တိ ဧဝံ အာစရိယေဟိ အနုညာတာ၊ "အာမ အာစရိယ သိက္ခိတမှာ"တိ ဧဝံ သယဥ္စ ပဋိညာတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၄။ ပဋိညာတာတိ ပဋိဇာနိတွာ ဌိတာ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၉ဂ။ အနုညာတပဋိညာတာတိ "တေဝိဇ္ဇာ တုမှေ"တိ ဧဝံ မယံ အာစရိယေဟိ စ အနုညာတာ, အတ္တနာ စ ပဋိဇာနိမှာတိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁ဂ၄။

အနုညာတပရိဝါသ (ပု) [အနုညာတ+ပရိဝါသ] အခွင့်ပြုအပ်သော ပရိဝါသ်။ သုဒ္ဓန္တပရိဝါသော နာမ....အာပတ္တိပရိယန္တံ န ဇာနာတိ၊ ရတ္တိပရိယန္တံ န ဇာနာတီတိ ဣမဿ ဝတ္ထုဿ အနုညာတပရိဝါသော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅။

အနုညာတဝါသီ (ထိ) [အနုညာတ+ဝါသီ] ခွင့်ပြုအပ်သော–အပ်သော–ပဲခွပ်–သင်ဓုန်း–ဓားမ။ အနုညာတဝါသိယာ ပန ဒဏ္ဍော ဆတ္တမုဋ္ဌိပဏ္ဏံ....သဗ္ဗမေတံ ဘာဇနီယံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၇၃။

အနုညာတသမယ (ပု) [အနုညာတ+သမယ] အနုညာတကာလနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုညာတသုခသမ္ဖဿ (တိ) [အနုညာတ+သုခ+သမ္ဖဿ] ခွင့်ပြုအပ်သော ကောင်းသော အတွေ့အထိရှိသော၊ (အခင်းအရုံ စသည်)။ ဝိနယေ ပန ဒုပ္ပဋိပန္နော အနုညာတသုခသမ္ဖဿအတ္ထရဏပါဝုရဏာဒိဖဿ-သာမညတော....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၁၇-လည်း ကြည့်။)

အနုညေယျ (တိ) [အနု+ဉာ+ဏျ] ဝန်ခံ–ဝမ်းမြောက်နုမော်သာမှုခေါ်–အပ်–ထိုက်–သော။ သန္တံယေဝ ပရိယာယံ အနုညေယျံ နာနုဇာနာတိ။ ဒီ၊၃။၃၆။ အနုညေယျန္တိ အနုဇာနိတဗ္ဗံ အနုမောဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂။ အနုဇာနိတဗ္ဗန္တိ တစ္ဆာဝိပရိတ-ဘူတဘာဝေန "ဧဝမေတ"န္တိ အနုဇာနိတဗ္ဗံ။ သဝနမနောဟာရိတာယ "သာဓု သုဋ္ဌု"တိ အနုမောဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၉။ သစေ ခေါ ပန မေ တွံ ဗြာဟ္မဏ အနုညေယျံ အနုဇာနေ-ယျာသိ။ မ၊၂။၃၆၅။

အနုဋီကာ (ထိ) [အနု+ဋီကာ] အစဉ်လိုက်သောဋီကာ၊ တဖန်ဆင့်၍ ဖွင့်ဆိုရာဖြစ်သော အဖွင့်ကျမ်း၊ အနုဋီကာကျမ်း။ ဤကျမ်းကား မူလဋီကာကျမ်း၏ အဖွင့်ဖြစ်သည်။ ကျမ်းဆရာ ကိုယ်တိုင်ပေးသော အမည်ကား "လီနတ္ထဝဏ္ဏနာ" ဖြစ်သည်။ ကျမ်းပြုဆရာကား အရှင်ဓမ္မပါလမထေရ်ဖြစ်သည်။ ဤ အနုဋီကာကျမ်းပြု အရှင်ဓမ္မပါလမထေရ်သည် ဒီဃနိကာယဋီကာ-စသည်ကိုပြုသော အာစရိ-ယဓမ္မပါလမထေရ်မဟုတ်၊ စူဠဓမ္မပါလမထေရ်သာ ဟုလည်း ယခုခေတ်ပညာရှင်တို့ ယူကြသည်။ သို့သော်လည်း ဋီကာကျော်၊ မဏိမဥ္ဇူ၊ သာသနဝံသ-စသည်တို့၌ကား အာစရိယ-ဓမ္မပါလပင် ဖြစ်ကြောင်း မိန့်ဆိုကြသည်။ အာစရိယဓမ္မပါလတ္ထေရေနပိ ဟိ အယမတ္ထော ဒဿိတောဝ။ ဋီကာကျော်။ (အနုဋီ၊၁။၁၃၉-၄၀-လာ စကားကိုရည်သည်။) အာစရိယဓမ္မ-ပါလတ္ထေရေန သုတ္တန္တဋီကာကာရေန၊ ယော အဘိဓမ္မဋီကာယ အနုဋီကာကာရောတိပိ ဝုစ္စတိ။ မဥ္ဇူ၊၂။၅၇။ အနုဋီကံ ပန အာစရိယ-ဓမ္မပါလတ္ထေရော (အကာသိ)၊ သာ စ မူလ-ဋီကာယ အနုတ္တာနတ္ထာနိ ဥတ္တာနာနိ ကတွာ သံဝဏ္ဏိတတ္တာ အနုဋီကာတိ ဝုစ္စတိ။ သာသန-ဝံသ။၃၇။ ပဋ္ဌမတွဲနိဒါန်း, စာမျက်နှာ ၁၀၄-လည်း ကြည့်။

အနုဋ္ဌဟတိ[၁] (ကြိ) [အနု+ဥ+ဌာ+တိ။ ဟ-လာ။] ထကြွ–လုံ့လပြု–၏၊ အားထုတ်၏။ အနုဋ္ဌဟတိ ကာလေန၊ ကမ္မဖလံ တဿ ဣဇ္ဈတိ။ ဇာ၊၂။၄။ အနုဋ္ဌဟတိတိ တသ္မိံ တသ္မိံ ကာလေ တံ တံ ကိစ္စံ ကရောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂၉။

အနုဋ္ဌဟတိ[၂] (ကြိ) [န+ဥ+ဌာ+အ+တိ] လုံ့လမပြု၊ အားမထုတ်။ အနုဋ္ဌဟေ။ ထေရ၊ ၃၄၇။ အနုဋ္ဌဟေတိ သီလာဒီနံ ပရိပူရဏ-ဝသေန ဥဋ္ဌာနဝီရိယံ န ကရေယျ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၂၅။ အနုတိဋ္ဌတိ-လည်း ကြည့်။

အနုဋ္ဌဟန္တ (တိ) [န+ဥဋ္ဌဟန္တ] ထကြွလုံ့လ မပြုသော၊ အားမထုတ်သော၊သူ။ အနုဋ္ဌဟံ အဝါယာမံ။ သံ၊၁။၂၇။ အနုဋ္ဌဟန္တိ အနုဋ္ဌ-ဟန္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၁။ အနုဋ္ဌဟန္တောတိ ဥဋ္ဌာနံ ကာယိကဝီရိယံ အကရောန္တော။ သံ၊ဋီ၊ ၁။၃၃၀။

အနုဋ္ဌဟာန (တိ) [န+ဥဋ္ဌဟာန] ထကြွလုံ့လ မပြုသော။ ဥဋ္ဌာနကာလမှိ အနုဋ္ဌဟာနော။ ဓမ္မ။ ၅၃။ အနုဋ္ဌဟာနောတိ အနုဋ္ဌဟန္တော အဝါယမန္တော။ ဋ္ဌင်း၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅၈။

အနုဋ္ဌာတု (ပု) [န+ဥဋ္ဌာတု] ထကြွ လုံ့လမပြုသော၊သူ။ နိဒ္ဒါသီလီ သဘာသီလီ၊ အနုဋ္ဌာတာ စ ယော နရော။ သုတ္တနိ။ ၂၉၅။ အနုဋ္ဌာတာတိ ဝီရိယတေဇဝိရဟိတော ဥဋ္ဌာနသီလော န ဟောတိ။ အညေဟိ စောဒိယမာနော ဂဟဋ္ဌော ဝါ သမာနော ဂဟဋ္ဌကမ္မံ, ပဗ္ဗဇိတော ဝါ ပဗ္ဗဇိတကမ္မံ န အာရဘတိ။ ဋ္ဌင်း၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၅၂။

အနုဋ္ဌာန[1] (န) [န+ဥဋ္ဌာန] (၁) ထကြွ လုံ့လ မပြုခြင်း၊ ထကြွလုံ့လ – ဝီရိယ – မရှိခြင်း။ အနုဋ္ဌာနံ အသံယမော။ သံ၊၁။ ၄၀။ အနုဋ္ဌာနန္တိ ကမ္မသမယေ ကမ္မကရဏဝီရိယာဘာဝေါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၉၃။ (၂)ထခြင်း မရှိသော၊ မထသော (အိပ်ခြင်း)။ အနုဋ္ဌာနသေယျ- ကြည့်။

အနုဋ္ဌာန[2] (န)[အနု+ဌာန]အနီး၌ – တည်နေ – ရှိနေ – ခြင်း။ အနုဋ္ဌိတ(၄)အနက် ကြည့်။

အနုဋ္ဌာနဖလူပဇီဝိတာ (ထီ) [န+ဥဋ္ဌာနဖလူပဇီဝိ+တာ] လုံ့လဝီရိယ၏ အကျိုးကိုမှီ၍ အသက်မွေးလေ့မရှိသောသူ၏အဖြစ်။ အနုဋ္ဌာနဖလူပဇီဝိတာယ န စ တေသံ (ဥတ္တရကုရုကာနံ) ကသိဝဏိဇ္ဇာဒိဝသေန အာဟာရပရိယေဋ္ဌိဝသေန ဒုက္ခံ အတ္ထိ။ သာရတ္ထ၊၁။ ၂၇၄။

အနုဋ္ဌာနမလ (တိ) [အနုဋ္ဌာန+မလ] ထကြွ လုံ့လ – ဝီရိယ – မရှိခြင်းလျှင်အညစ်အကြေး ရှိသော၊ လုံ့လမပြုခြင်း ဟူသော အညစ်အကြေးရှိသော၊ ထကြွလုံ့လဖြင့် – မပြုမပြင် – မသုတ်သင် – ခြင်း ဟူသော အညစ်အကြေး ရှိသော။ အနုဋ္ဌာနမလာ ဃရာ။ အံ၊၃။ ၁၇။ ဓမ္မ။ ၄၈။ အနုဋ္ဌာနမလာ ဃရာတိ ဥဋ္ဌာနဝီရိယာဘာဝေါ ဃရာနံ မလံ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၁၆။ ယသ္မာ ပန ဃရာဝါသံ ဝသန္တဿ ဥဋ္ဌာယုဋ္ဌာယ ဇိဏ္ဏပ္ပဋိသင်္ခရဏာဒီနိ အကရောန္တဿ ဃရံ နာမ ဝိနဿတိ၊ တသ္မာ "အနုဋ္ဌာနမလာ ဃရာ"တိ ဝုတ္တံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၂၂။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၂၂၇။

အနုဋ္ဌာနသီလ (တိ) [န+ဥဋ္ဌာနသီလ] ထကြွ လုံ့လပြုခြင်း အလေ့မရှိသော၊သူ။ ရတ္တိံ- နုဋ္ဌာနဒေဿိနာတိ ရတ္တိံ အနုဋ္ဌာနသီလေန။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၃၁။ သုရိယေ အနုဂ္ဂတေ ဧဝ ကမ္မန္တေ အနာရဘန္တော ရတ္တိံ အနုဋ္ဌာနသီလော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၁၃၄။ အနုဋ္ဌာနသီလီ (?မူကွဲ)။

အနုဋ္ဌာနသေယျာ (ထီ) [အနုဋ္ဌာန[1]+သေယျာ] ထခြင်း မရှိသော – မထသော – အိပ်ခြင်း။ အနုဋ္ဌာနသေယျံ ဥပဂတတ္တာ ပနေတ္ထ "ဥဋ္ဌာနသညံ မနသိ ကရိတွာ"တိ န ဝုတ္တံ။ ကာယဝသေန စေတ္ထ အနုဋ္ဌာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၆၆။ နတ္ထိ ဧတိဿာ ဥဋ္ဌာနန္တိ အနုဋ္ဌာနာ၊ သေယျာ၊ တံ အနုဋ္ဌာနသေယျံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၁၇၆။ ယမကသာလာနမန္တရေ ဥတ္တရသီသကေ မဉ္စကေ အနုဋ္ဌာနသေယျာယ နိပဇ္ဇိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၁၅။ အနုဋ္ဌာနသေယျံ သယိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၄၃။

အနုဋ္ဌာပနီယ (တိ) [န + ဥဋ္ဌာပနီယ] မထစေအပ်သူ၊နေရာအဖယ်မခိုင်းထိုက်သူ။ (သီတင်းကြီးရဟန်း, နာသော ရဟန်းနှင့် သံဃာက နေရာပေးထားသူ)။ ဇာနန္တိ "အနုဋ္ဌာပနီယော အယ"န္တိ ဇာနန္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၅။

အနုဋ္ဌာပနီယတ္တ (န) [အနုဋ္ဌာပနီယ+တ္တ] မထစေအပ်သည်၏အဖြစ်။ အနာဏတ္တိယာ ပညတ္တေပိ ဓမ္မကထိကဿ အနုဋ္ဌာပနီယတ္တာ ပါစိတ္တိယေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇။

အနုဋ္ဌာပနီယဘာဝ (ပု) [အနုဋ္ဌာပနီယ+ဘာဝ] မထစေအပ် – အသက်ကြီးတို့သည် မထစေအပ်–သည်၏ အဖြစ်။ (ရုက္ခမူ၏ ဂုဏ် ၁၀-ပါးတွင် တပါး)။အနုဋ္ဌာပနီယဘာဝေါ တတိယော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃။

အနုဋ္ဌာပနီယဘာဝဇာနန (နပ) [အနုဋ္ဌာပနီယဘာဝ+ဇာနန] မထစေအပ်သူ – နေရာ အဖယ်မခိုင်း ထိုက်သူ–၏ အဖြစ်ကို သိခြင်း။ သံဃိကဝိဟာရတာ, အနုဋ္ဌာပနီယဘာဝဇာနနံ...း။ကင်္ခါ။ ၂၀၄။

အနုဋ္ဌိတ (တိ) [အနု+ဌာ+တ](၁)အဖန်ဖန်–တည်စေအပ် – ဖြစ်စေအပ် – ထားအပ် – သော။ မေတ္တာယ စေတောဝိမုတ္တိယာ အာသေဝိတာယ....ယာနီကတာယ ဝတ္ထုကတာယ အနုဋ္ဌိတာယ ပရိစိတာယ....။ ဝိ၊၅။ ၂၄၉။ မ၊၃။၁၃၉။ အနုဋ္ဌိတာယာတိ အနု အနု ပဝတ္တိတာယ၊နိစ္စာဓိဋ္ဌိတာယာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၄။အနု အနု ပဝတ္တိတာယာတိ ဘာဝနာဗဟုလီကာရေဟိ အနု အနု ပဝတ္တိတာယ။ သာရတ္ထ၊ ၃။၄၀၂။ အနုဋ္ဌိတာယာတိ အနုပ္ပဝတ္တိတာယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၃။ (၂) မစွန့်အပ်သော၊ အစဉ်–အမြဲ–လိုက်သကဲ့သို့ ပြုအပ်သော။ ယာနီကတာ ဝတ္ထုကတာ အနုဋ္ဌိတာ ပရိစိတာ....။ ဒီ၊၂။ဂ၆။ သံ၊၁။၁၁ဂ။ အံ၊၃။၁၂၁။ ဥဒါန။၁၅၂။ အနုဋ္ဌိတာတိ အဓိဋ္ဌိတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၅။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၉၄။ အနုဋ္ဌိတာတိ အဝိဇဟိတာ နိစ္စာနုဗဒ္ဓါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၆။ အဓိဋ္ဌိတာတိ ပဋိပက္ခဒူရီဘာဝတော သုဘာဝိတဘာဝေန တံတံအဓိဋ္ဌာနယောဂျတာယ ဌပိတာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၄ဂ။ အံ၊ဋီ၊၃။၉၅။ နိစ္စာနုဗဒ္ဓါတိ တတော ဧဝ နိစ္စံ အနုဗဒ္ဓါ ဝိယ ကတာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၁၄။ (၃) အစဉ်လိုက်၍ တည်သော၊ ရှေးရှုထင်သော။ အနုဋ္ဌိတာတိ ဝတ္ထုသ္မိံ ယေန ယေန စိတ္တံ အဘိနီဟရတိ၊ တေန တေန သတိ အနုပရိဝတ္တတိ။ ယေန ယေန ဝါ ပန သတိ အနုပရိဝတ္တတိ၊ တေန တေန စိတ္တံ အဘိနီဟရတိ၊ တေန ဝုစ္စတိ အနုဋ္ဌိတာတိ။ပဋိသံ။၁၇၁။ အနုဋ္ဌိတာတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂဝ။ တေန ဝုစ္စတိ အနုဋ္ဌိတာတိ ဇေ ကရဏဘောယေဝ တံ တံ ဘာဝနံ အနုဂန္တွာ ဌိတာ ဟောန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ၎င်း၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ၁။ (၄) အနီး၌ ပြုစု လုပ်ကျွေးခြင်းဖြင့် တည်နေသော၊သူ။ အနုဋ္ဌိတာ ဒိဝါရတ္တိံ၊ ဇဋိနီ ဗြဟ္မစာရိနီ။ ဇာ၊၂။၃၆၀။ အနုဋ္ဌိတာတိ ပါရိစရိယာနုဋ္ဌာနေန အနုဋ္ဌိတာ အပ္ပမတ္တာ ဟုတွာ ပဋိဇဂ္ဂါမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၄၇။ (၅) ရှေးရှုထင်ခြင်း။အနုဋ္ဌိတဋ္ဌ-ကြည့်။

အနုဋ္ဌိတဋ္ဌ (ပု) [အနုဋ္ဌိတ+အတ္ထ] ရှေးရှုထင်သော အနက်သဘော။ ကေတ္တော အနုဋ္ဌိတဋ္ဌော အဘိညေယျော၊ ပဋိသံ။၁ဂ။ အနုဋ္ဌိတဋ္ဌောတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတဋ္ဌော။ ၎င်း၊ဋ္ဌ၊၁။၉၃။

အနုဋ္ဌုဘာ (ထီ) [အနု+ဋ္ဌုဘ (ထုဘ) + အ။ (အနုမှုပ်-သံ)] ၄-ပါဒ တို့တွင် တပါဒလျှင် အက္ခရာ ဂ-လုံးရှိသော ဆန်း၊ ဂ-လုံးဖွဲ့ဆန်း၊ အနုဋ္ဌုဘာဆန်း။ (ဒေဝတဗြာဟ္မဏကျမ်းအလို ဤဆန်းကို ၃-ပါဒ-ရှိသော ဂါယတ္တီသို့ လိုက်၍ ဝါ-ဂါယတ္တီ၏ နောက်၌ ချီးမွမ်းအပ်သောကြောင့် အနုဋ္ဌုဘာခေါ်သည်။ သက္ကတဆန်းဋီကာနှင့် ဝါစပ္ပတိတို့၌ကား မပြတ်–မှန်မှန်–တားမြစ် ပိတ်ဆို့ကြောင်း–ရပ်၍ ရွတ်ဆိုကြောင်း – ဖြစ်သောကြောင့် အနုဋ္ဌုဘာခေါ်သည်ဟု ဆိုသည်။ အနု နိရန္တရံ သ္တုဘျတေ'နယာ အနုမှုပ်။ ဝါစပ္ပတိ။ ဤအနုဋ္ဌုဘာသဒ္ဒါသည် 'စကား'ဟူသော အနက်ကိုလည်း ဟောသေးသည်။ ဝါဏီ ဆန္ဒောဘျနုဋ္ဌုဘာ။ တြိကဏ္ဍသေသ အဘိဓာန်၊၃၊၃။ ၂ဂ၃။ထိုတွင် စကား၌မုချ၊ ဆန်း၌အဘေဒဘောဒူပစာ။ အနုဋ္ဌုဘာ အပြားကို ဆန်းသျှသစ်။ ၁၂၅-တွင် ကြည့်။ ဝစနတ္ထဇောတိ-

ကာဠ်ကား "ဆန္ဒော ပန အနုဋ္ဌုဘံ နာမ။ သဝနေပဟိ အနုဋ္ဌုဘတ္တာ နတ္ထိ နုဋ္ဌုဘံ ခေဋ္ဌု- ဝိဿဇ္ဇနံ တေသ္မိန္တိ အနုဋ္ဌုဘံ"ဟု ဆိုသည်။) ဂီယတီတိ ဂါထာ၊ အနုဋ္ဌုဘာဒိဝသေန ဠာသိ- ဟိ ပဝတ္တိတံ စတုပ္ပဒံ ဆပ္ပဒံ ဝါ ဝစနံ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။ဂ။

အနုဋ္ဌုဘိတ္ဌာ (ကြိ၊ဝိ) [န+နိဋ္ဌုဘိတ္ဌာ] မထွေး မှု၍၊ မစွန့်မှု၍။ အနုဋ္ဌုဘိတ္ဌာတိ အဆဠ္ဍေ- တွာ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၉။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆-၌ အနိဋ္ဌုဘိတ္ဌာဝ-ရှိသည်။) နိဋ္ဌုဘတိ-လည်း ကြည့်။

အနုဉှယ့မာန (တိ) [အနု+ဒဟ+ယ+မာန] လောင်အပ်သော၊သူ။ ကိလေသေန အနုဉှယ့- မာနာ ခုဇ္ဇေန သဒ္ဓိံ ပါပံ ကရောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၄၅၇။ တဿ သဟ ဒဿနေနေဝ ဥပ္ပန္န- ကာမရတိယာ အနုဉှယ့မာနာ ဝိယ ဟုတွာပိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၇၀။

အနုဉှဟန (န၊တိ) [အနု+ဒဟ+ယု] လောင် ခြင်း၊လောင်တတ်သော။

အနုဉှဟနဋ္ဌ (ပု) [အနုဉှဟန+အတ္ထ] လောင် တတ်သော-အနက်-သဘော။ ရူပပရိဠ္ဌာဟ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၂။ ဿံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၃၁) ကြည့်။

အနုဉှဟိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဒဟ+ တုံ] လောင် ခြင်းငှါ။ ပါဏိတလသ္မိံ ဟိ ဝဏ္ဏော အသတိ ဝိသံ ဂဏ္ဍုဿ တံ ဝိသံ အနုဉှဟိတုံ န သက္ကောတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။

အနုဏ္ဏတ (တိ) [န + ဥဏ္ဏတ] အနုန္နတ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုဏ္ဏာမာနိဏ္ဏာမိ (တိ) [န+ဥဏ္ဏာမ+န+ နိဏ္ဏာမ+ဤ] အနုန္နာမာနိန္နာမိ-ကြည့်။

အနုတပ္ပ (တိ) [အနုတာပ+ဏျ] အဖန်ဖန် - နောင်တဖန် - ပူပန် - ပူဆွေး - စေတတ် သော၊ နောင်တဖန်-ပူပန်-ပူဆွေး-ခြင်းငှါ ဖြစ်သော၊ နောင်တဖန် - ပူပန် - ပူဆွေး - ခြင်းကို-ဖြစ်စေတတ်-ပြုတတ်-သော။ဝေ-

ရှုပေါ် ခေါ် စုန္ဒ သတ္ထာ သာဝကာနံ ကာလက်- တော အနုတပ္ပေါ် ဟောတိ။ ဒီ၊၃။၁၀၀။ ဗဟုနော ဇနဿ အနုတပ္ပါ ဟောတိ။ အံ၊၁။ ၇၆။ အနုတပ္ပေါ် ဟောတီတိ အနုတာပကရော ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၉။ အနု- တာပါယ ယောတီတိ အနုတပ္ပေါ်၊ သော ပန အနုတာပံ ကရောန္တော ဝိယ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ "အနုတာပကရော ဟောတီ"တိ။ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၉၀။ အနုတာပကရာတိ စေတောဒုက္ခာဝဟာ။ အံ၊ ဋ္ဌီ၊၁။၁၃၇။

အနုတပ္ပတိ ၁ (ကြိ) [အနု+တပ+ယ+တိ] ပူပန်-စိုးရိမ်-၏၊ အဖန်ဖန်-နောင်တဖန်- ပူပန်-စိုးရိမ်-၏။ အနုတပ္ပတိ။ ဓမ္မ၊၂၃။ နေတ္တိ။ ၁၁၀။ (=အနုသောစတိ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၆။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၂၅။) သံ၊၁။၄၆။ ဇာ၊ ၁။၁၇။ (=သောစတိ ပရိဒေဝတီတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၇။) ဇာ၊၁။၁၁၅။ ထေရ။၂၆၃။ (=ဝိပ္ပဋိသာရံ အာပဇ္ဇတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၄။) ယော စ ဒတွာ နာနု- တပ္ပေ။ ဇာ၊၁။၁၆၀။.... ယော ပစ္ဆာ န တပ္ပတိ န သောစတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၀။ (တိ-ကို ေ-ပြု)။ န စ ပစ္ဆာနုတပ္ပရေ။ ဝိမာန။၇၅။ အနုတပ္ပန္တိ။ သံ၊၁။၁၁၂။ အနုတပ္ပထ။ဇာ၊၁။၃၃၁။ အနုတပ္ပါမိ။ ဇာ၊ ၂။၂၇၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၄၄။ ပေတ။၁၅၂။ အနုတပ္ပါမ။ ဇာ၊၁။ ၂၁၄။ အနုတပ္ပတေ။ဇာ၊ ၂။၃၆၆။ (=အနုတပ္ပတေတိ တံ အနုတပ္ပတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၆။) အနုတပ္ပေယျ။ ဇာ၊၂။၆၅။ ကိမေဝ တွံ သုတသောမာ'နုတပ္ပေ။ ဇာ၊၂။ ၁၃၅။ ကိမေဝ ဓမ္မဇာတံ တွံ အနုတပ္ပေ အနုတပ္ပေယျာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၁၀။ အနု- တပ္ပေသိ။ ဇာ၊၁။၂။ အနုတပ္ပေဿသိ။... အနုတပ္ပိဿသိ ကိလမိဿသိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၉။ စိရတ္တံ အနုတပိဿတိ။ အံ၊၃။၆၂။ စိရတ္တံ အနုတပိဿတီတိ စိရရတ္တံ သောစိဿတိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၂၂၄။

အနုတပ္ပတိ ၂ (ကာ၊ ကြိ) [အနု+တပ+ဏေ+ ယ+တိ။ ကာရိတ်ကျေ ?] ပူပန်–စိုးရိမ်– စေ၏။ အနာမန္တ ကတံ ကမ္မံ၊ တံ ပစ္ဆာ အနုတပ္ပတိ။ ဇာ၊၂။၂၇၇။ တံ ကမ္မံ ပစ္ဆာ အနုတာပံ အာဝဟတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၆၄။

အနုတပ္ပန (န)[အနု+တပ+ယ+ယု] ပူပန်– စိုးရိမ်–ခြင်း။ ဒါနံ ဒတွာ ပစ္ဆာနုတပ္ပနံ နာမ (ဣ-မူကွဲ) သတံ ဓမ္မော န ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၃၃။

အနုတပ္ပန္တ (တိ) [အနု+တပ+ယ+အန္တ] နောင်တဖန် – ပူပန်–စိုးရိမ် – သော၊သူ။ အနနုတပ္ပန္တ-ကြည့်။

အနုတပ္ပမာန (တိ) [အနု+တပ+ယ+မာန] နောင်တဖန် – ပူပန် – စိုးရိမ် – သော၊ သူ။ တမေကရတ္တံ အနုတပ္ပမာနာ။ ဇာ၊၁။၃၃၁။ မိလိန္ဒ။၃၉၁။ အနုတပ္ပမာနာတိ "အနိစ္ဆမာ- နာနံ နော ကေရတ္တော အတီတော" တိ တံ ကေရတ္တံ အနုစိန္တယမာနာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၄၄။ "ဒုဋ္ဌု မယာ ကတ" န္တိ ဝါ အနုတပ္ပမာနဿ ပစ္ဆာနုတာပဝသေနေတံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၁၃။

အနုတပ္ပိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+တပ+ယ+တဗ္ဗ] နောင်တဖန် – ပူပန် – စိုးရိမ် – အပ်သော။ ယထာ ဘာသတိတိ ယထာ ပဏ္ဍိတော ဘာသတိ၊ တထေဝေတံ ဒါနံ နာမ ဒတွာ နေဝ အနုတပ္ပိတဗ္ဗန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၁။

အနုတာပ (ပု) [အနု+တပ+ဏ။ အနုပစ္ဆာ တပတိ ယေန သော အနုတာပေါ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၁၆၉။] နောင်တဖန် – ပူပန် – စိုးရိမ်– ကြောင်း ဖြစ်သောတရား၊ နောင်တဖန်– ပူပန်–စိုးရိမ်–ခြင်း၊ နှလုံး မသာယာခြင်း။ ဟောတိ စ မေ အနုတာပေါ။ ဝိမာန်။၅၇။ အနုတာပေါတိ ဝိပ္ပဋိသာရော။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။၁၆၄။

အနုတာပကရ (တိ) [အနုတာပ+ကရ+အ] နောင်တဖန် – ပူပန် – ပူဆွေး – ခြင်းကို ပြု တတ်သော။ အနုတပ္ပ-ကြည့်။

အနုတာပိယ (တိ) [အနု+တပ+ဏျ] နောင် တဖန် – ပူပန်–စိုးရိမ်–အပ်သော။ အန- နုတာပိယ-ကြည့်။

အနုတာပီ (တိ) [အနုတာပ+ဣ။ ထိဳ **အနု- တာပိနီ**] ပူပန်–စိုးရိမ်–ခြင်း ရှိသော၊ သူ။ ဘဒ္ဒာဟိ ကာမရတိယော၊ မာဟု ပစ္ဆာနုတာ- ပိနီ။ ထေရီ။၄၀၀။.... ပစ္ဆာနုတာပိနီ မာ အဟောသိ။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။၁၇၂။

အနုတာဋ္ဌန (န) [အနု+တဋ္ဌ+ဏေ+ယု] ရိုက် နှက်ခြင်း။ အနုတာဋ္ဌေန္တော စ မံ ဗာဟာယ ဂဟေတွာ အနုတာဋ္ဌယိ၊ တံ အနုတာဋ္ဌနံ အဇ္ဇာပိ မေ မနသိတိ အယဋ္ဌေတ္ထ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၅။

အနုတာဋ္ဌယတိ (ကြိ) [အနု+တဋ္ဌ+ဏယ+ တိ] အနုတာဋ္ဌေတိ-ကြည့်။

အနုတာဋ္ဌေတိ (ကြိ) [အနု+တဋ္ဌ+ဏေ+တိ] ရိုက်နှက်၏။ **အနုတာဋ္ဌယိ**။ ဇာ၊၁။၇၁။ (=တာဋ္ဌေသိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၅။)

အနုတာဋ္ဌေန္တ (တိ) [အနု+တဋ္ဌ+ဏေ+အန္တ] ရိုက်နှက်သော၊သူ။ အနုတာဋ္ဌန-ကြည့်။

အနုတိဋ္ဌတိ (ကြိ) [အနု+ဌာ+တိ] (၁) အမြဲ တည်ထား၏၊ ဖြစ်ဧစ၏။ ပုညကိရိယဝတ္ထုံ အနုတိဋ္ဌတိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁ဂ၁။ (၂) အနီး၌ တည်၏၊ စောင့်ရှောက်၏။ **အနုတိဋ္ဌန္တိ**။ ဇာ၊ ၂။၂။ အနုတိဋ္ဌန္တိ အနုဂစ္ဆန္တိ မမ္မိကရက္ခံ သံဝိဒဟန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂၀။ (၃) ဆည်း ကပ်၏။ တသ္မာ ယထာဟံ နန္ဒိသ်ံ၊ တထာ တမနုတိဋ္ဌတိ။ အပ၊၂။၂၁၉၊ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၅၀။

အနုတိဋ္ဌန (န) [အနု+ဌာ+ယု] စောင့်ခြင်း၊ အစဉ်–အမြဲ–တည်ထားခြင်း၊ စောင့်သုံး ခြင်း။ ဓေတသံ (သီလဗ္ဗတာဒီနံ) အနုတိဋ္ဌနံ ဥပဋ္ဌာနံ။ ဥဒါန်၊ဋ္ဌ။၃၁၉။

အနုတိဋ္ဌန္တ (တိ) [အနု+ဌာ+အန္တ] အမြဲတည်ထားသော၊ စောင့်သုံးသော၊သူ။ ထေရေန ဝုတ္တဝိဓိံ ပန အနုတိဋ္ဌန္တော ကာလေန ကာလံ ထေရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပယိရုပါသန္တော ဓမ္မံ သုဏာတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၀၁။ ဣဒံ သရဏဂမနံ သီလာဒိဉ္စ တုမှာကံ အနုတိဋ္ဌန္တာနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မ-သမ္ပရာယနိဗ္ဗာနာနံ ဝသေန ဟိတာယ သုခါယ စ ဘဝိဿတိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၅၆။ သမ္မဒေဝ စ နံ အနုတိဋ္ဌန္တာ တဒဓိပ္ပါယံ ပူရေန္တိ။ အနုဋ္ဌီ၊၁။၂။

အနုတီရ (န) [အနု+တီရ] ကမ်း၏အနီး၊ ကမ်းနား ရေတိမ်အရပ်။ အနုတီရေ မဟိယာ သမာနဝါသော။ သုတ္တနိ။၂၀၂။အနုတီရေတိ တီရဿ သမီပေ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆။ တာတာ ယေန ဝေါ အနုတီရေ စရိတံ၊ သော နင်္ဂုဋ္ဌံ ဂဏှာတု။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။ သိင်္ဂါလော....အနု-တီရမေဝ အဂမာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၃။

အနုတီရစာရီ (တိ) [အနု+တီရ+စရ+ဏီ]ကမ်းနားရေတိမ်၌-သွားလာ-ကျက်စား-လေ့ ရှိသော၊သူ။ အနုတီရစာရီ ဘဒ္ဒန္တေ၊ သဟာ-ယမနုဓာဝ မံ။ ဇာ၊၁။၁၅၇။ အနုတီရစာရီ နင်္ဂုဋ္ဌံ၊ သီသံ ဂမ္ဘီရစာရိနော။ ဇာ၊ ၁။၁၅၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။ အနုတီရစာရီ စ ဂမ္ဘီရစာရီ စာတိ ဒွေ ဥဒ္ဒါ။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၃။

အနုတုဇ (တိ) [န+ဥတုဇ] ဥတုကြောင့်ဖြစ်သည် မဟုတ်သော၊ဥတုကြောင့်မဖြစ်သော၊(အရာ၊ တရား။) အကမ္မဇ-ကြည့်။

အနုတုနီ (ထီ) [န+ဥတုနီ] ဥတုပန်း ပွင့်ဆဲ-ဓမ္မတာလာဆဲ-မဟုတ်သောမိန်းမ။အနုတုနိံ ဂစ္ဆတိ။ အံ၊၂။၁၉၉၊၂၀၀။

အနုတ္တမ (တိ) [န+ဥတ္တမ]အမြတ်ဆုံး-ဥတ္တမ-မဟုတ်သော။

အနုတ္တမတ္တ (န) [အနုတ္တမ+တ္တ] အမြတ်ဆုံး-ဥတ္တမ-မဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ အနုတ္တမတ္ထ-ကြည့်။

အနုတ္တမတ္ထ (ပု)[န+ဥတ္တမ+အတ္ထ]အမြတ်ဆုံး-ဥတ္တမ-သဘော မဟုတ်သော။ တထာ ဝေဒန္တိ စ မေတိ စ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထဝသေန အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ။....တသ္မာ ယော မာယာ-မရီစိအာဒယော ဝိယ အဘူတတ္ထော, အနုဿ-ဝါဒီဟိ ဂဟေတဗ္ဗော ဝိယ အနုတ္တမတ္ထောပိ န ဟောတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၃-၄။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ-ယော မာယာမရီစိအာဒယော ဝိယ အဘူတတ္ထော, အနုဿဝါဒီဟိ ဂဟေတဗ္ဗော ဝိယ အနုတ္တမတ္ထော စ န ဟောတိ။....“ဧဝံ မေ”တိ ပဒါနံ ပန အတ္ထော အဘူတတ္ထာ အနုတ္တမတ္ထာ စ န တထာ ဝုစ္စတိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်၊၁။၁၅၅။ (ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၄၀-လည်းကြည့်။)

အနုတ္တရ (တိ) [န+ဥတ္တရ။ (ဂ)၌ အနု+ဥတ္တရ] (၁)သာ-လွန်-၍-မြင့်-မြတ်-သော-သူ-အရာ-မရှိသော။ (က) မိမိထက်-သာလွန်-ထူးကဲ-သောသူ မရှိသော၊ အတူမရှိသော၊ မိမိကို-ကျော်လွန်-လွှမ်းမိုး-နိုင်သည့်အရာ မရှိသော-ဘုရား-တရား-သံဃာ။ အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ။ ဝိ၊၁။၁။ ဣတိဝုတ်။၂၄၀။ သုတ္တနိ။၃၆၄။ စူဠနိ။ ၁၄၁ (ပေယျာလ-၌ ပါ။) ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၉၀။ အတ္တနော ပန ဂုဏေဟိ ဝိသိဋ္ဌတရဿ ကဿစိ အဘာဝါ နတ္ထိ ဧတဿ ဥတ္တရောတိ အနုတ္တရော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၆၅။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၀၁။ နတ္ထိ ဧတဿ ဥတ္တရောတိ အနုတ္တရော။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၂၅၁။ တရ-ဂ္ဂဟဏံ စေတ္ထ “အနုတ္တရော”တိ ပဒဿ အတ္ထနိဒ္ဒေသတာယ ကတံ၊ န ဝိသိဋ္ဌဿ ကဿစိ အတ္ထိတာယ။ သဒေဝကေ ဟိ လောကေ သဒိသကပ္ပေါပိ နာမ ကောစိ တထာဂတဿ နတ္ထိ၊ ကုတော သဒိသော။ ဝိသိဋ္ဌေ ပန ကာ ကထာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၄၃။ သာရတ္ထ၊၁။၂၀၀။ အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ လောကဿ။ အံ၊၁။၂၄၇။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၁၂။ အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ

လောကဿာတိ သဗ္ဗလောကဿ အသဒိသံ ပုညဝိရူဟနဋ္ဌာနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၂၄ ; ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ၊၂၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၁၄။ ယဒိပိ ပါဠိယံ "အနုတ္တရ"န္တိ ဝုတ္တံ။ နတ္ထိ ဣတော ဥတ္တရံ ဝိသိဋ္ဌန္တိ ဟိ အနုတ္တရံ။ သမမ္ပိဿ ပန နတ္ထီတိ ဒဿေန္တော "အသဒိသ"န္တိ အာဟ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၁။ ၂၈၁။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၁၉၆။ အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ သံဃံ ပစ္စက္ခာမိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၆။ အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တန္တိ သဗ္ဗလောကဿ အသဒိသံ ပုညဝိရူဟနဋ္ဌာနံ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၇၈။ အနုတ္တရော ဓမ္မဝရံ အဒေသယိ။ ခုဒ္ဒက။ ၇။ သုတ္တနိ။ ၃၁၄။ ဧတေဟိ လောကုတ္တရဂုဏေဟိ အဓိကဿ ကဿစိ ဂုဏဿ အဘာဝတော အနုတ္တရော။ အပရော နယော—အနုတ္တရော တတ္ထ တတ္ထ အသဒိသတာယ, အတ္တနာ ဝါ အနာစရိယကော ဟုတွာ ပရေသံ အာစရိယ-ဘာဝေန။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၆၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၀-၁။ (သံ၊ဋီ၊၂။ ၂၃၂။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၀၅။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၆၉။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၉၊၃၁၁။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၂၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၁၅၇၊၁၇၂-တို့ လည်းကြည့်။) အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ ဝိ၊၁။၄။ မ၊၁။၈။ အနုတ္တရန္တိ ဥတ္တရဝိရဟိတံ သဗ္ဗသေဋ္ဌံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၅၆။ ဥတ္တရဝိရဟိတန္တိ အတ္တာနံ ဥတ္တရိတုံ သမတ္ထတ္တာ ဥတ္တရေန အဓိကေန ဝိရဟိတံ။ အယဉ္ဟိ ဥတ္တရဝိရဟတာ အတ္တနော သေဋ္ဌ-ဘာဝေနာတိ အာဟ "သဗ္ဗသေဋ္ဌ"န္တိ။ မ၊ဋီ၊ ၁။၁၁၄။ အနုတ္တရံ ယောဂက္ခေမံ ပတ္ထယမာ-နော ဝိဟရတိ။မ၊၁။၅။အနုတ္တရံ ယောဂက္ခေမံ ပတ္ထယမာနဿ ဝိဟရတော။ ဣတိဝုတ်။ ၂၀၁။ အနုတ္တရန္တိ သေဋ္ဌံ အသဒိသန္တိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃။ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၅၈။ နတ္ထိ ဣတော ဥတ္တရန္တိ အနုတ္တရံ။တံ ပန သဗ္ဗသေဋ္ဌံ ဟောန္တံ ဧကန္တတော သဒိသရဟိတမေဝ ဟောတီတိ၊တသ္မာ ဝုတ္တံ "အနုတ္တရန္တိ သေဋ္ဌံ အ-သဒိသန္တိ အတ္ထော"တိ။ မ၊ဋီ၊၁။၉၃။ အနုတ္တရံ သန္တိဝရပဒံ ပရိယေသမာနော။ မ၊၁။ ၂၂၀။ အနုတ္တရံ သန္တိဝရပဒန္တိ ဥတ္တမံ သန္တိသင်္ခါတံ ဝရပဒံ၊ နိဗ္ဗာနံ ပရိယေသမာနောတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၇၆။ အနုတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ။ အံ၊၁။ ၂၃။ အံ၊၂။ ၁၃၁။ နေတ္တိ။ ၉။ အနုတ္တရန္တိ နိရုတ္တရံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၁။ အနုတ္တရန္တိ နဝဟိ လောကုတ္တရ-ဓမ္မေဟိ အနုတ္တရံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇။ ဥတ္တရတိ အတိက္ကမတိ, အဘိဘဝတီတိ ဝါ ဥတ္တရံ၊ နတ္ထိ ဧတဿ ဥတ္တရန္တိ အနုတ္တရံ။ အနတိသယံ အပ္ပဋိဘာဂံ ဝါ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၅၇။ အံ၊ဋီ၊၃။၄၃။ ပတ္တော စ သမ္ဗောဓိမနုတ္တရံ သိဝံ။ သုတ္တနိ။ ၃၄၉။ အနုတ္တရန္တိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓသာဝကေဟိ အသာဓာရဏံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။ သီလံ လောကေ အနုတ္တရံ။ ဇာ၊၁။ ၂၀။ အနုတ္တရန္တိ ဇေဋ္ဌကံ သဗ္ဗဂုဏဒါယကံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၃။ အနုတ္တရံ ဝတံ ကတွာ။ ဇာ၊၂။၁၈၆။ အနုတ္တရန္တိ ဧတေဟိ ဂုဏေဟိ နိရုတ္တရံ (နိရုတ္တရံ-ဣ) ဥတ္တမံ ဝတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၂၇။ အနိစ္စာနုပဿနာ အနုတ္တရံ သီတိဘာဝံ ဉာ-ဏံ။ ပဋိသံ။ ၂၄၀။ အနိစ္စာနုပဿနာ အနုတ္တရံ သီတိဘာဝံ ဉာဏန္တိ ဧတ္ထ သာသနေယေဝ သဗ္ဗာဝတော ဥတ္တမဋ္ဌေန အနုတ္တရံ၊ အနုတ္တရ-ဿ ပစ္စယတ္တာ ဝါ အနုတ္တရံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၈။ သဥတ္တရံ ဝါ စိတ္တံ .... အနုတ္တရံ ဝါ စိတ္တံ....။ ဒီ၊၂။ ၂၃၇။ မ၊၁။၇၆။ ပဋိသံ။ ၁၀၉။ သဥတ္တရန္တိ ကာမာဝစရံ။ အနုတ္တရန္တိ ရူပါဝစရံ၊ အရူပါဝစရဉ္စ။ တတြာပိ သဥတ္တရံ ရူပါဝစရံ၊ အနုတ္တရံ အရူပါဝစရမေဝ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၆၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၈၄။ အတ္တာနံ ဥတ္တ-ရိတုံ သမတ္ထေဟိ သဟ ဥတ္တရေဟီတိ သဥတ္တ-ရံ။ တပ္ပဋိပက္ခေန အနုတ္တရံ။ တဒုဘယံ ဥပါ-ဒါယုပါဒါယ (ဥပါဒါယ-မဋီ) ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ အာဟ "သဥတ္တရန္တိ ကာမာဝစရ"န္တိအာဒိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၁၄။ မ၊ဋီ၊၁။၃၇၂။ သဗ္ဗမ္ပိ တေဘူမကံ သဥတ္တရံ၊ လောကုတ္တရံ အနုတ္တရံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၅-၆။ အတ္တာနံ

ဥတ္တရိတုံ သမတ္ထေဟိ သဟ ဥတ္တရေဟီတိ သဥတ္တရံ။....တတော ဧဝ နတ္ထိ တေသံ ဥတ္တရန္တိ အနုတ္တရံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။ ၄၃။ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၂၊၂၆၀။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၃၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၀၊၂၄၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၇၊၂၆၇။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၀၀၊၁၆၇၊၂၉၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃၊၃၁၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၄၂။ သာရတ္ထ၊၁။၃၂၃၊၃၄၉။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၀။မ၊ဋီ၊၁။၁၀။သံ၊ဋီ၊၁။၁၀။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၆ဝ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၃၀။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၁၃၊၂၅၅။ နေတ္တိ၊ဝိ။၇၆-တို့လည်း ကြည့်။) (၁) မိမိကို-ကျော်လွန်နိုင်-စွန့်နိုင်-သော တရားမရှိသော၊ တရား၊ လောကုတ္တရာ တရား။ သဥတ္တရာ ဓမ္မာ။ အနုတ္တရာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ဓ။၁၃။ အညေ ဓမ္မေ ဥတ္တရန္တိ ပဇဟန္တီတိ ဥတ္တရာ၊ အတ္တာနံ ဥတ္တရိတုံ သမတ္ထေဟိ သဟ ဥတ္တရေဟီတိ သဥတ္တရာ။ နတ္ထိ ဧတေသံ ဥတ္တရာတိ အနုတ္တရာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃။ (၈) လျော်သည်ဖြစ်၍ လွန်တတ်သောတရား။ ဣမံယေဝ အနုတ္တရံ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ(မ၊၂။၂၀)န္တိ ဣဒံ ပဌမာဒိဈာနေဟိ အသဒိသံ ဥတ္တမံ စတုတ္ထဇ္ဈာနိကံ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိံ ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၃။ မဟဂ္ဂတာဒိဘာဝေန ဟေဋ္ဌိမာနံ ဈာနာနံ အနုရူပမ္ပိ အတ္တနော ဝိသေသေန ဧတေ ဥတ္တရိတ္တာ အတိက္ကမိတ္တာန ဌိတန္တိ အနုတ္တရံ။ တေနာဟ "ပဌမ....ဥတ္တမ"န္တိ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၈။ (၂) မလွန်သော၊ မရှည်လွန်း မတိုလွန်းသော။ တဿာပိ အတုလတေဇဿ၊ အာယု အာသိ အနုတ္တရော။ ဝဿသတသဟဿာနိ၊ လောကေ အဋ္ဌာသိ စက္ခုမာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၆၁။ အနုတ္တရောတိ နာတိဒီဃော နာတိရဿော၊ အာယု ဝဿသတသဟဿန္တိ အတ္ထော။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။၂၇၂။

အနုတ္တရဓမ္မရာဇ (ပု) [အနုတ္တရ+ဓမ္မရာဇ] အမြတ်ဆုံး-အကြီးဆုံး-အတူမဲ့-ဓမ္မရာဇ်-**တရားမင်း။**

အနုတ္တရဓမ္မရာဇတာ (ထီ) [အနုတ္တရဓမ္မရာဇ+တာ] အမြတ်ဆုံး-အကြီးဆုံး-အတူမဲ့-ဓမ္မရာဇ်-တရားမင်း-၏ အဖြစ်။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ပန အတ္တနော အနုတ္တရဓမ္မရာဇတာယ ကေသ္မိံ ယေဝဿ အန္တရာယတ္တေ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ အဒါသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ အတ္တနော ဗုဒ္ဓသုဗုဒ္ဓတာယ အနုတ္တရဓမ္မရာဇတာယ တွေ့ကံ သီလံ တီသုယေဝ ဒွါရေသု ပက္ခိပိတွာ မံ ဂဏှာပေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၄။

အနုတ္တရဘာဝ (ပု) [အနုတ္တရ+ဘာဝ] အမြတ်ဆုံး-အကြီးဆုံး-၏ အဖြစ်။ အနုတ္တရိယ (၁) အနက် ကြည့်။

အနုတ္တရဘာဝသာဓန (တိ) [အနုတ္တရဘာဝ+သာဓန] အမြတ်ဆုံး၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေတတ်သော။ ယံ ဒါနံ.... ဥတ္တရရဟိတံ အနုတ္တရဘာဝသာဓနံ စာတိ အာဟ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၉၅။

အနုတ္တရဝိမောက္ခ (ပု) [အနုတ္တရ+ဝိမောက္ခ] အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ကိလေသာမှ လွတ်တတ်သောတရား၊ အရဟတ္တဖိုလ်။ အနုတ္တရဝိမောက္ခော နာမ အရဟတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၆။

အနုတ္တရိမနုဿဓမ္မတ္တ (န) [န+ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မတ္တ] ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မမဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ အနုတ္တရိမနုဿဓမ္မတ္တာ, ထေရာနံ သံသယဝိနောဒနတ္ထဥ္စ "သာရဏီယဓမ္မော မေ ဘန္တေ ပူရိတော"တိ အာဟ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၃၃။

အနုတ္တရိယ (န) [အနုတ္တရ+ဣယ] (၁) လွန်မြတ်သည်-အမြတ်ဆုံး-၏ အဖြစ်၊ လွန်မြတ်ခြင်းဂုဏ်။ အပရံ ပန ဘန္တေ ဧတဒါနုတ္တရိယံ။ ဒီ၊၃။၈၄။ အနုတ္တရိယန္တိ အနုတ္တရဘာဝေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၇။ အနုတ္တရဘာဝေါတိ သေဋ္ဌဘာဝေါ။ အနုတ္တရော ဘဂဝါ ယေန ဂုဏေန သော အနုတ္တရဘာဝေါ၊ တံ အနုတ္တရိယံ။

ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၆၄။ (၂)လွန်မြတ်သော–အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော–သဘောတရား။ တီကာ အနုတ္တရိယာနိ၊ ဒဿနာနုတ္တရိယံ....။ ဒီ၊၃။၁၈၄။ အနုတ္တရိယန္တိ ဥတ္တမံ ဇေဋ္ဌကံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၅။ နတ္ထိ ဧတော ဥတ္တရန္တိ အနုတ္တရံ၊ အနုတ္တရမေဝ အနုတ္တရိယန္တိ အာဟ "ဥတ္တမံ ဇေဋ္ဌက"န္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၁၃။ ဆ အနုတ္တရိယာနိ၊ ဒဿနာနုတ္တရိယံ ...။ဒီ၊၃။၂၀၇။ အနုတ္တရိယာနီတိ အနုတ္တရာနိ ဇေဋ္ဌကာနိ။ ဒဿနေသု အနုတ္တရိယံ ဒဿနာနုတ္တရိယံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၁၉။ ဆယိမာနိ ဘိက္ခဝေ အနုတ္တရိယာနိ။ အံ၊၂။ ၂၅၁။ အနုတ္တရိယာနီတိ အညေန ဥတ္တရိတရေန ရဟိတာနိ နိရုတ္တရာနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၇။ နတ္ထိ ဧတေသံ ဥတ္တရာနိ ဝိသိဋ္ဌာနီတိ အနုတ္တရာနိ၊ အနုတ္တရာနိ ဧဝ အနုတ္တရိယာနိ ယထာ အနန္တမေဝ အာနန္တရိယန္တိ အာဟ "အနုတ္တရိယာနီတိ အနုတ္တရာနိ"တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။ ၂၅၅။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၈၈ (အာဟ "နိရုတ္တရာနိ"တိ။) (တိ) (၃) အတုမရှိသော၊ အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော။ ယာ ဝါ ပနေတာသံ သညာနံ ပရိသုဒ္ဓါ ပရမာ အဂ္ဂါ အနုတ္တရိယာ အက္ခာယတိ။ မ၊၃။၁၉။ အနုတ္တရိယာ အက္ခာယတီတိ အသဒိသာ ကထီယတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂။ သေဋ္ဌတ္တာ ဧဝ ဥတ္တရိတရာဘာဝတော အနုတ္တရိယာ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။ ၂၂၄။

အနုတ္တာန (တိ) [န+ဥတ္တာန] မပေါ်လွင်–မထင်ရှား–သော၊ တိမ်မြုပ်–ကွယ်ဝှက်–သော။ ဧတော ပရံ ပန ဗွေကမ္ပိ အဝတွာ ယံ ယံ အနုတ္တာနံ၊ တံ တဒေဝ ဝဏ္ဏယိဿာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁။ တာသံ တာသံ ဂါထာနံ အနုတ္တာနာနိ ပဒါနိ ဝဏ္ဏေတဗ္ဗာနိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၄၀။

အနုတ္တာနပဒ (န) [အနုတ္တာန+ပဒ]မပေါ်လွင်–မထင်ရှား–သောပုဒ်။ အနုတ္တာနပဒမေဝ ဝဏ္ဏယိဿာမ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇၂။

အနုတ္တာနပဒတ္ထ (ပု) [အနုတ္တာနပဒ+အတ္ထ] မပေါ်လွင်–မထင်ရှား–သောပုဒ်၏အနက်။ အယံ တာဝ အနုတ္တာနပဒတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ တဿာယံ အနုတ္တာနပဒတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၉။

အနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနာ (ထီ) [အနုတ္တာနပဒ+ဝဏ္ဏနာ] မပေါ်လွင်–မထင်ရှား–သော ပုဒ်တို့ကို ဖွင့်ခြင်း–၏ အဖွင့်။ တတြာယံ အနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၀။ အယံ ပနေတ္ထ အနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၉။

အနုတ္တာနသဘာဝတာ (ထီ) [အနုတ္တာန+သဘာဝ+တာ]မပေါ်လွင်–မထင်ရှား–သော သဘောရှိသည်၏အဖြစ်။ အနုတ္တာနသဘာဝတာယ ဂမ္ဘီရံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၈။

အနုတ္တာနီကတ (တိ) [အနုတ္တာန+ကတ။ န+ဥတ္တာနီကတ] (က) မပေါ်လွင် – မထင်ရှား–သည်ကို ပြုအပ်သော၊ မပေါ်လွင်–မထင်ရှား – အောင် ပြုအပ်သော။ (ခ) ပေါ်လွင်–ထင်ရှား–သည်ကိုမပြုအပ်သော၊ ပေါ်လွင်–ထင်ရှား–အောင်မပြုအပ်သော။ အနုတ္တာနီကတဉ္စ ဥတ္တာနီ ကရောန္တိ။ ဒီ၊၃။ ၂၄၄။ အံ၊၁။၁၁၅။ အနုတ္တာနီကတဉ္စ န ဥတ္တာနီ ကရောန္တိ။ မ၊၁။၂၈၃။ အံ၊၁။၇၃။ အနုတ္တာနီကတန္တိ အပါကဋံ ကတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၈။ အနုတ္တာနီကတန္တိ ဉာဏေန အပါကဋီကတံ ဂုယှံ ပဋိစ္ဆန္နံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၈၇။

အနုတ္တာနီကမ္မ (န) [န+ဥတ္တာနီကမ္မ] ပေါ်လွင်အောင် မပြုခြင်း၊ ထင်စွာမပြုခြင်း။ ဆာဒနာ ပဋိစ္ဆာဒနာ အနုတ္တာနီကမ္မံ အနာဝိကမ္မံ။ အဘိ၊ဝိ။၃၇၂။ န ဥတ္တာနံ ကတွာ ဒဿေတီတိ အနုတ္တာနီကမ္မံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၅။

အနုတ္တာသ (ပု) [န+ဥတ္တာသ] (၁) မထိတ်လန့်ခြင်း။ (တိ) (၂) ထိတ်လန့်ခြင်းမရှိသော။

အနုတ္တာသလက္ခဏ-ကြည့်။အနုတြာသ-လည်းကြည့်။

အနုတ္တာသလက္ခဏ (တိ) [အနုတ္တာသ (နှ)+လက္ခဏ] မထိတ်လန့်ခြင်း – ထိတ်လန့်ခြင်းမရှိသောအဖြစ်– တည်းဟူသော လက္ခဏာရှိသော၊ (အနောတ္တပ္ပ-တရား)။ အနောတ္တပ္ပံ တေပဟေဝ အသာရဇ္ဇနလက္ခဏံ၊ အနုတ္တာသ-လက္ခဏံ (အနုတ္တာသနလက္ခဏံ၊ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁၊)ဝါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၀။ အနုတ္တာသော အသမ္ဘမော။ .... အနုတ္တာ-သာကာရေန အနောတ္တပ္ပံ။ .... သလဘာဿ ဝိယ အဂ္ဂိတော ပါပတော အနုတ္တာသော အနောတ္တပ္ပေန ဟောတိ....။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၄၉။

အနုတ္တာသီ (တိ) [နှ+ဥတ္တာသီ] ထိတ်လန့်ခြင်း မရှိသော၊သူ။ အသမ္ဘိတံ အနုတ္တာသိံ၊ မိဂရာဇံဝ ကေသရိံ။ အပ၊၁။၃၇၀။ အနုတြာသီ-လည်းကြည့်။

အနုတ္တိဏ္ဏ (တိ) [နှ+ဥတ္တိဏ္ဏ] (က) အတက် မဟုတ်သော၊ မတက်သော။ ဒိသွာ ပဒ-မနုတ္တိဏ္ဏံ၊ ဒိသွာနောဘရိတံ ပဒံ။ ဇာ၊၁။၅။ (ခ) မကူးသော၊ တဖက်ကမ်းသို့မကူးသော၊သူ။ ဥတ္တိဏ္ဏော ဥတ္တိဏ္ဏံ ဒူသေတိ။ အနုတ္တိဏ္ဏော အနုတ္တိဏ္ဏံ ဒူသေတိ။ ဝိ၊၂။၂၉၄။

အနုတ္ထဝတိ (ကြိ) [အနု+ထု+အ+တိ] လျောက်ပတ်စွာ – လျော်စွာ – ချီးမွမ်း၏။ ယော မံ ပုပ္ဖေန ပူဇေသိ၊ ဉာဏဋ္ဌာပိ အနုတ္ထဝိ။ အပ၊၁။၂၄။

အနုတ္ထုနန (နှ) [အနု+ထု+နာ+ယု] ညည်းတွားခြင်း၊ အတွင်း၌ လောင်ကျွမ်းခြင်း။ အနုတ္ထုနနဒုက္ခ-ကြည့်။

အနုတ္ထုနနဒုက္ခ (နှ) [အနုတ္ထုနန+ဒုက္ခ] ညည်းတွားခြင်း–အတွင်း၌ လောင်ကျွမ်းခြင်း–ဆင်းရဲ။ သောကာဒိဝုဒ္ဓိယာ ဇနိတဝိသာဒါနံ အနုတ္ထုနနဒုက္ခံ ဥပါယာသော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၇။ အနုတ္ထုနနံ အန္တော နိဇ္ဈာယနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၀၃။

အနုတ္ထုနန္တ (တိ) [အနု+ထု+နာ+အန္တ] (၁) (က) ညည်းတွားသော၊သူ။ကောတ္ထုဝ ဂဇမာသင္ဂ၊ သေတိ ဘူမျာ အနုတ္ထုနံ။ ဇာ၊ ၁။၁၁၁။ အနုတ္ထုနန္တိ အနုတ္ထုနန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၄။ (ခ) ညည်းညူပူဆွေးသော၊သူ။ ပုရာဏာနိ အနုတ္ထုနံ။ ဓမ္မ။၃၇။ အနုတ္ထုနန္တာ သောစန္တာ အနုသောစန္တာ သေန္တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၄။ အနုတ္ထုနန္တော ကာလင်္ကတံ။ သုတ္တနိ။၃၇၂။ အနုတ္ထုနန္တောတိ အနုသောစန္တော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၁။ (၂) ချီးမွမ်းသော၊သူ။ အနုတ္ထုနန္တော အာသီနော၊ ဘတ္တု ယာစိတ္ထ ဇီဝိတံ။ ဇာ၊၂။၇၆။ အနုတ္ထုနန္တောတိ ဘတ္တု ဂုဏေ ဝဏ္ဏေန္တော....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၇၀။

အနုတ္ထုနာတိ (ကြိ) [အနု+ထု+နာ+တိ] (၁) ညည်းတွား၏။ တ သ သည်၏အစွမ်းဖြင့် ဆို၏။ ပရိဒေဝတိ သောစတိ ဟီနဝါဒေါ၊ ဥပစ္စဂါ မန္တိ အနုတ္ထုနာတိ။ သုတ္တနိ။၄၀၀။ သုဋ္ဌုတရံ ဝိပ္ပလပတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၆။ တေ သန္နိပတိတွာ အနုတ္ထုနန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄၉။ အနုတ္ထုနန္တီတိ အနုသောစန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။ ၅၃။ နေဝါဟမတ္တာန’မနုတ္ထုနာမိ။ ဇာ၊၂။ ၁၃၅။ .... အဟံ တာဝ အတ္တတ္ထာယ နေဝ ရောဒါမိ န သောစာမိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၁၀။ အဟံ တေ ဘဂဝတော ဗျာကရဏံ န ရောဒါမိ န ပရိ-ဒေဝါမိ၊ န အနုတ္ထုနာမီတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၇၂။ သန္နိပတိတွာ အနုတ္ထုနိံသု။ “အဟော-ရသံ, အဟောရသ”န္တိ။ ဒီ၊၃။၇၁။ သန္နိ-ပတိတွာ အနုတ္ထုနိံသု “အဟု ဝတ နော၊ အဟာယိ ဝတ နော”တိ။ ၎င်း။၇၂။ အနုတ္ထုနိံသူတိ အနုဘာသိံသု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၅၂။ အနုဘာသိံသူတိ အနုရောဓဝသေန ဘာသိံသု။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၄၅။ (၂) ပြောဆို၏၊ အဖန်ဖန်ပြောဆို၏၊ ချီးမွမ်း၏။ ဥဒ္ဒိသရာ

သုဒ္ဓိ’မနုတ္ထုန္နတ္တိ။ သုတ္တနိ။၄၁၉။ မဟာနိ။ ၂၄၄။ ဥဒ္ဒံသရာ သုဒ္ဓိ’မနုတ္ထုန္နတ္တီတိ....သုဒ္ဓိံ.... ထုန္နတ္တိ ဝဒန္တိ ကထေန္တိ ဘဏန္တိ ဒီပယန္တိ ဝေါဟရန္တိ။ မဟာနိ။၂၄၄။ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇၄-လည်း ကြည့်။) အနုတ္ထုန္နတ္တ-လည်း ကြည့်။

အနုတြသ (တိ၊န) [န+ဥတြသ္တ] (တိ) (၁) မထိတ်လန့်သော၊ သူ။ အဘီတော အနုဗ္ဗိဂ္ဂေါ အနုဿင်္ကီ အနုတြသ္တော....ဝိဟရာမိ။ ဝိ၊၄။ ၃၄၀။ (န) (၂) မထိတ်လန့်ကြောင်းတရား။ သစေ အတ္ထိ အနုတြသ္တံ။ သံ၊၁။၅၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၄၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၀။

အနုတြာသ (ပု) [န+ဥတြာသ] (၁) မထိတ်လန့်ခြင်း။ (တိ) (၂) ထိတ်လန့်ခြင်းမရှိသော၊သူ။ ယထာ သီဟော မိဂရာဇာ သဒ္ဒေသု အသန္တာသီ အပရိသန္တာသီ အနုတြာသီ အနုဗ္ဗိဂ္ဂေါ အနုဿင်္ကီ အနုတြာသော အဘီရူ....။ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓေါပိ သဒ္ဒေသု အသန္တာသီ အပရိသန္တာသီ အနုတြာသီ အနုဗ္ဗိဂ္ဂေါ အနုဿင်္ကီ အနုတြာသော အဘီရူ...။စူဠနိ။၃၀၁-၂။ အနုတ္တာသ-လည်း ကြည့်။

အနုတြာသီ (တိ) [န+ဥတြာသီ] ထိတ်လန့်ခြင်း မရှိသော၊ မထိတ်လန့်တတ်သော၊ သူ။အဘီရူ အဆမ္ဘီ အနုတြာသီ အပလာယီတိ။ သံ၊၁။ ၂၂၂။ အဘီတော အနုဗ္ဗိဂ္ဂေါ အနုဿင်္ကီ အနုတြာသီ အပပ္ပေါ်သုက္ကော။ဥဒါန။၉၉။သော’ဇ္ဇ ဘဒ္ဒေါ အနုတြာသီ။ ထေရ။၃၃၃။ အမက်ုဘူတော အဘီရူ အဆမ္ဘီ အနုတြာသီ။မိလိန္ဒ။ ၃၂၂။ အနုတြာသ, အနုတ္တာသီ-တို့လည်း ကြည့်။

အနုထေရ (ပု) [အနု+ထေရ] ထေရ်ငယ်၊ အနုထေရ်၊ ၁၀-ဝါမှ ၁၉-ဝါအတွင်းရှိ ရဟန်း။ အနုထေရော စတုတ္ထဒိဝသေ အနာဂါမီ အဟောသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇။ အနုထေရော အာဟ....။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၉။ အနုထေရဿာပိ သန္တိကံ ဂန္တွာ တထေဝ အကာသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅၉။ ဒသဝဿတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ကူနဝီသတိဝဿကာလာ ဗျတ္တော ပဋိဗလော ဥပဇ္ဈာယဘာဝမတ္တာရဟော ဘိက္ခု အနုထေရော နာမ အနုဒဟရော ထေရောတိ ကတွာ၊ အနေကတ္ထတ္တာ ဟိ နိပါတာနံ အနုသဒ္ဒေါ ဒဟရတ္ထောတိ။ မဋ္ဌူ၊၁။၁၂။

အနုဒက=အနောဒက (နု) [န+ဥဒက] (၁) (က) ရေမဟုတ်။ ကိံ သိနာနမနောဒကံ၊ သံ၊၁။၃၅။ အနုဒကဘူတ-လည်း ကြည့်။ (ခ) မရှိသော–နည်းသော–ရေ။ အမ္ဗုတယာ ကတသဿံ နေဝ အစ္စောဒကေန န အနုဒကေန နဿတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄။ (တိ) (၂) ရေမရှိသော။ အနုဒကေ ဌာနေ အာဝါဋ္ဋံ ခဏိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။ သစေပိ အနုဒကံ ဥဒပါနံ ပတ္တော ပုရိသော ဥဒကံ အပဿန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၄၆။ အပ္ပဘက္ခံ အနောဒကံ။ ဇာ၊၁။၂၉၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၅၁။ ဥဒပါနံဝ’နောဒကံ။ ဇာ၊၂။၄၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၄၅။ ကုဋ္ဌရာနံဝ’နောဒကေ။ ဇာ၊၂။၂၁၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၉၀။ (=နိရုဒက။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၉၁။) ပလ္လလသ္မိံ အနောဒကေ။ ဇာ၊၂။၂၂၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၄။ နိရုဒက-နှင့် နောဒက (ထေရီ။ ၄၁၀။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၁၉။) တို့လည်း ကြည့်။

အနုဒကဘူတ (တိ) [အနုဒက+ဘူတ] ရေမဟုတ်သည် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ ယထာ အနုဒကဘူတာယပိ မရီစိယာ ဥဒကာနုပဿိနော ဟောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၇။

အနုဒဒါတိ (ကြိ) [အနု+ဒါ+တိ] အစဉ်တစိုက်ပေး၏၊ ပေး၏။ ခေတ္တေ ဝုတ္တံ ဒေဝေ သမ္မာဓာရံ ပဝေစ္ဆန္တေ သုဗဟူနိ ဖလာနိ အနုဒဒဿတိ၊ ဝေမေဝ .... သာမညဖလမနုဒဿတိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၅၈။

အနုဒယတာ (ထီ) [အနု + ဥဒယ + တာ] အစဉ်ကြီးပွါးစေ– တတ်သောသူ၏အဖြစ် –ခြင်း၊ ကြီးပွါးမြဲမပြတ်ကြီးပွါးစေ–ကြောင်း တရား–ခြင်း။ ကထဉ္စ ဘိက္ခဝေ ပရံ ရက္ခန္တော အတ္တာနံ ရက္ခတိ၊ ခန္တိယာ အဝိဟိံသာယ မေတ္တစိတ္တတာယ အနုဒယတာယ။ သံ၊၃။၁၄၇။ အနုဒယတာယာတိ အနုဝဍ္ဎိယာ၊ သပုဗ္ဗဘာဂါယ မုဒိတာယာတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၉။ အနုဝဍ္ဎိယာတိ ယထာ ဝဍ္ဎိတဿ အနု အနု ဝဍ္ဎိယာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၈၁။ အနုဒယာ, အနုဒ္ဒယတာ-တို့လည်း ကြည့်။

အနုဒ(ဒ္ဒ)ယမာန (တိ) [အနု+ဒယ+မာန] သနားသော၊ သူ။ ကရုဏာယမာနောတိ ကရုဏာယမာနော အနုဒယမာနော (အနုဒ္ဒယမာနော-မူကွဲ။) အနုရက္ခမာနော။ စူဠနိ။ ၉၆။ အနုကမ္ပမာန-လည်း ကြည့်။

အနုဒယာ (ထီ) [အနု+ဒယ+အာ] သနားခြင်း။ ထောကေပိ ဒိယျမာနေ ကုလာနုဒယာယ (ကုလာနုဒ္ဒယာယ၊ သီ၊က-မူကွဲ) ကုလာနုရက္ခာယ ကုလာနုကမ္ပာယ ပဋိဂ္ဂဏှာတိ။ မဟာနိ။၃၉၇။ ကုလာနုဒယာယာတိ ကုလာနံ အနုဒယတာယ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၈။

အနုဒရ (တိ) [အနု+ဥဒရ] သေးငယ်–ပါးလျ–သည့် ဝမ်းရှိသော၊ ခါးသေးသော၊ သူ။ "ကစ္စိ ဘောတော အနာမယံ၊ အနုဒရာ ကညာ"တိ တဒနုပ္ပဘာဝနိဝတ္တိယံ။ မ၊ဋီ၊၁။၆၀။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၀၁။ အနု၊ဋီ၊၁။၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၆၄။

အနုဒသာဟ (န) [အနု+ဒသာဟ] ဆယ်ရက် တကြိမ်။ အန္ဝဍ္ဎမာသံ အနုဒသာဟံ အနုပဉ္စာဟံ န ဝသေယျ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၂။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၃၀။

အနုဒဿိတ (တိ) [အနု+ဒိသ+တ] လျော်စွာ–ကောင်းစွာ–ပြအပ်သော။ တထာဂတဿ သဒေဝကေ လောကေ သေဋ္ဌဘာဝေါ အနုဒဿိတော။ မိလိန္ဒ။၁၂၃။

အနုဒဿေတိ (ကြိ) [အနု+ဒိသ+ဏေ+တိ] အဖန်ဖန်ပြ၏။ ပေက္ခေတိ အနုပေက္ခေတိ ဒဿေတိ အနုဒဿေတိ။ ဝိ၊၄။၁၈၈။ ပေက္ခန္တိ အနုပေက္ခန္တိ ဒဿေန္တိ အနုဒဿေန္တိ။ ၎င်း။ ၁၈၉၊၁၉၀။

အနုဒဟတိ (ကြိ) [အနု+ဒဟ+အ+တိ] (က) လောင်တတ်၏။ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော သတ္တေ အနုဒဟတိ ဈာပေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၆။ ဇာတဝေဒေါဝ သံ ဌာနံ၊ ခိပ္ပံ အနုဒဟန္တိ နံ။ ဇာ၊၁။၇၆။.... ခိပ္ပံ အနုဒဟန္တိ ဈာပေန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၅။ ဥက္ကောပမာ အနုဒဟန္တိ။ ထေရီ။၄၇၂။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။၂၇၄။ (ခ) လောင်၏၊ လောင်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ ကိန်းဝပ်၏၊ ကိန်းဝပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ဟော ဘော ပုရိသ ကိံ တေ ဣမေ ကာသာဝါ အနုဒဟန္တိ။ သံ၊၂။၃၉၅။ အနုဒဟန္တီတိ သရီရေ ပလိဝေဌိတတ္တာ ဥဏှပရိဠာဟံ ဇနေန္တာ အနုဒဟန္တိ၊ သဉ္ဇာတသေဒေ ဝါ သရီရေ လဂ္ဂန္တာ အနုသေန္တီတိပိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၇။ အနုဒဟန္တီတိ အနုဒဟန္တာ ဝိယ ဟောန္တိ။ အနုသေန္တီတိ ဩဘာပိ သေဝနယော။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၄၁။ (ဂ) နှိပ်စက်၏။.... ဘန္တေ ကာလော ဇာတော "သီတံ အနုဒဟတီ"တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၇။ အနုဒဟတီတိ ပီဠေတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၀၁။ ဝိမတိ၊၂။၂၄၀။

အနုဒဟန (န) [အနု+ဒဟ+ယု] (၁) လောင်ကျွမ်းခြင်း၊ လောင်ခြင်း။ (တိ) (၂) လောင်ကျွမ်းတတ်သော၊ လောင်တတ်သော။ အနုဒဟနဝသေန ပရိဠာဟောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၈။ အနုဒဟနဋ္ဌ-လည်း ကြည့်။

အနုဒဟနဋ္ဌ (ပု) [အနုဒဟန+အတ္ထ] လောင်တတ်သော – အစဉ်–လိုက်– လျှောက်–၍ လောင်တတ်သော – သဘော။ အနုဒဟနဋ္ဌေန အဂ္ဂိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၆။ တိဏုက္ကူပမာ ကာမာ အနုဒဟနဋ္ဌေနာတိ ပဿန္တော ဝိက္ခမ္ဘနတော ကာမေ ပရိဝဇ္ဇေတိ။ မဟာနိ။ ၅၊၁၅။ အနုဒဟနဋ္ဌေနာတိ ဟတ္ထာဒိစျာပနဋ္ဌေန။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၇။ တိဏုက္ကူပမာ အနုဒဟနဋ္ဌေန။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅။ အနုဒဟနဋ္ဌေနာတိ အနုပါယပ္ပဋိပတ္တိယာ။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၀။ ဥက္ကောပမာ တိဏုက္ကူပမာ အနုဒဟနဋ္ဌေန။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၉၂။

အနုဒဟနဗလဝတာ (ထီ) [အနုဒဟန + ဗလဝ(န္တု) +တာ] လောင်ကျွမ်းခြင်းအား– ရှိသည်–ကောင်းသည်–၏ အဖြစ်။ ယထာ ဇိဝှဂ္ဂေ ဆ မဓုဗိန္ဒူနိ ဌပေတွာ ကောသိံ တမ္ဗလောဟဗိန္ဒုမှိ ဌပိတေ အနုဒဟနဗလဝတာယ တဒေဝ ပညာယတိ၊ ဣတရာနိ အဗ္ဗောဟာရိကာနိ ဟောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၈၈။

အနုဒါ (ထီ) [အနု+ဒယ+ကွိ] စောင့်ရှောက်တတ်သော တရား၊ အဒေါသ၊ မေတ္တာ။ အနုဒ္ဒါ-ကြည့်။

အနုဒါသီနတာ (ထီ) [န+ဥဒါသီနတာ] လျစ်လျူမရှုသည်၏အဖြစ်။ ယေန မိတ္တာ-ဂါဟေန အနုဒါသီနတာ သိယာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။၄၅၉။

အနုဒိဋ္ဌိ (ထီ) [အနု+ဒိသ+တိ] (၁) အစဉ်–လိုက် – လျှောက် – သော မှားသောအယူ။ အတ္တာနုဒိဋ္ဌိ၊ အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိ၊ ပုဗ္ဗန္တာနုဒိဋ္ဌိ-တို့ ကြည့်။ (၂) (သက္ကာယဒိဋ္ဌိသို့) အစဉ်လိုက်သော မှားသောအယူ၊ နောက်လိုက်–ဒိဋ္ဌိ– အယူ။ အနုဒိဋ္ဌီနံ အပ္ပဟာနံ၊ သက်ပ္ပ-ပရတေဇိတံ။ ထေရ။၃၂၄။ အနုဒိဋ္ဌီနံ အပ္ပ-ဟာနန္တိ အနုဒိဋ္ဌိဘူတာနံ သဿတဒိဋ္ဌီနံ အပ္ပဟာနကာရဏံ။ ယာဝ ဟိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ သန္တာနတော န ဝိဂစ္ဆတိ၊ တာဝ သဿတဒိဋ္ဌ-အာဒီနံ အပ္ပဟာနမေဝ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၄။

အနုဒိဋ္ဌိဘူတ (တိ) [အနုဒိဋ္ဌိ+ဘူတ] အနုဒိဋ္ဌိ (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အနုဒိဋ္ဌိ-ကြည့်။

အနုဒိဋ္ဌိ (တိ) [အနု+ဒိဋ္ဌိ+ဏ] အစဉ်လိုက်– လျှောက် – သော – စွဲလမ်းသော – မှားသော – အယူရှိသော၊သူ။ အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိ-ကြည့်။

အနုဒိသာ (ထီ) [အနု+ဒိသာ] အထောင့်ဖြစ်သောအရပ်၊ အထောင့်အရပ်။ ဂစ္ဆတိ ဥဒ္ဒိံ၊ ဂစ္ဆတိ အနုဒိသံ။ ဒီ၊၁။၂၁၂။ အံ၊၂။၃၂၃။ ဥဒ္ဒံ အဓော စ တိရိယံ၊ ဒိသာ အနုဒိသာ သွဟံ၊ အန္ဝေသံ နာဓိဂစ္ဆာမိ။ သံ၊၁။၁၂၃။ အနု-ဒိသာ အာလောကေတဗ္ဗာ ဟောတိ။မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၆။ သဗ္ဗံ စေတသော သမန္နာဟရိတွာ နန္ဒော အနုဒိသံ အာလောကေတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၆၀။ စတ္တာရောပိ ပန ဝဏ္ဏာ စတူဟိ ဒိသာဟိ စတူဟိ အနုဒိသာဟိ စ ဃဋ္ဋေဟိ ဥဒကံ အာဟရိတွာ အာဟရိတွာ ပူရိတကုမ္ဘမေဝ ပူရေန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၈။

အနုဒိသာပေက္ခဏ (နု)[အနုဒိသာ+အပေက္ခဏ] အထောင့်အရပ်ကိုကြည့်ရှုခြင်း။ ဝိလောကိတံ နာမ အနုဒိသာပေက္ခဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃။မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၆၅။

အနုဒိပယိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဒိပ+ဏယ+ တွာ] တဖန်–လျှော်စွာ–ပြ၍။ ရာဇာ နာမ ပုဗ္ဗကာနံ ဓမ္မိကာနံ ရာဇူနံ ပဝေဏိ-မနုသိဋ္ဌိယာ ဓမ္မာဓမ္မမနုဒိပယိတွာ ဓမ္မေန ရဇ္ဇံ ကာရယမာနော....။ မိလိန္ဒ။၂၂၂။

အနုဒူတ (ပု) [အနု+ဒူတ] အဖော်တမန်။တေန ဟိ ဘိက္ခဝေ သံဃော သုဓမ္မဿ ဘိက္ခုနော အနုဒူတံ ဒေတု စိတ္တံ ဂဟပတိံ ခမာပေတုံ။ ဝိ၊၄။၄၄။ အနုဒူတေန ဘိက္ခုနာ။ ဝိ၊၄။၄၅။

(ရင်း။၄၉၂-လည်း ကြည့်။) အထဿ ပုနာဂတကာလေ နိဟတမာနဿ အနုဒူတံ ဒတွာ "ဂစ္ဆ ဣမိနာ သဒ္ဒိံ ဂန္တွာ ဥပါသကံ ခမာပေဟီ"တိ ဝတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။၃၆၇။ အနုဒူတန္တိ သဟာယန္တိ အတ္ထော။ ဝဇီရ။၅၀၈။

အနုဒေဝ (ဗျ) [အနု+ဧဝ] အတူတူ–အတူတကွ–တပေါင်းတည်း–တပြိုင်နက်–သာလျှင်။ အဝိဇ္ဇာ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ သမာပတ္တိယာ၊ အနုဒေဝ အဟိရိကံ အနောတ္တပ္ပံ (သီ၊ဋ္ဌာ၊က-မူကွဲ)။ သံ၊၃။၁။ အနုဒေဝ အဟိရိကံ အနောတ္တပ္ပန္တိ သာ ပနေသာ ယဒေတံ အလဇ္ဇနာကာရသဏ္ဌိတံ အဟိရိကံ, အဘာယနာကာရသဏ္ဌိတဉ္စ အနောတ္တပ္ပံ၊ တံ အနုဒေဝ သဟေဝ ဧကတောဝ၊ န ဝိနာ တေန ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၃။ တံ (အဟိရိက-အနောတ္တပ္ပ)ဒွယံ အနုဒေဝ အန္ဝာဂတမေဝ။ အနုသဒ္ဒေန စေတ္ထ တေန္တိ ဥပယောဂဝစနံ၊ အနုဒေဝါတိ တဿ အတ္ထော သဟေဝ ဧကတောတိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၉၄။ အနုဿရာမီတိ ဧကမ္ပိ ဇာတိံ ဒွေပိ ဇာတိယောတိ ဧဝံ ဇာတိပဋိပါဋိယာ အနုဂန္တွာ အနုဂန္တွာ သရာမိ၊ အနုဒေဝ ဝါ သရာမိ၊ စိတ္တေ အဘိနိန္နာမိတမတ္တေ ဧဝ သရာမီတိ ဒဿေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၈။ အနုဒေဝါတိ အနု ဧဝ၊ဒ-ကာရော ပဒသန္ဓိဝသေန အာဂတော။ "အဘိနိန္နာမေသီ"န္တိ ဝတွာ အနုဿရာမီတိ ဝုတ္တတ္တာ စိတ္တဿ အဘိနီဟာရသမနန္တရဘာဝသရဏံ အနုသဒ္ဒေါ ဒီပေတီတိ အာဟ "စိတ္တေ....ဒဿေတီ"တိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။၃၈၉။ မနော တေသံ ဓမ္မာနံ ပဌမံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အန္ဝဒေဝ အကုသလာ ဓမ္မာတိ။ အံ၊၁။၁၀။ အန္ဝဒေဝါတိ အနုဒေဝ၊ သဟေဝ ဧကတောယေဝါတိ အတ္ထော။ ဗျဉ္ဇနစ္ဆာယံ ပန ဂဟေတွာ ပဌမံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ပစ္ဆာ စေတသိကာတိ န ဂဟေတဗ္ဗံ။ အတ္ထော ဟိ ပဋိသရဏံ၊ န ဗျဉ္ဇနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၅-၆။ (မောဂ်၊၂။၁၁-သုတ် နိသျလည်း ကြည့်။)

အနုဒ္ဒယ (တိ) [အနုဒ္ဒယာ+အ] စောင့်ရှောက်ခြင်း–ချစ်ခြင်း–ရှိသော၊သူ။ ပရေသု အနုဒ္ဒယာ ရာဂဝသေန အနုဒ္ဒယကရဏံ ဧတဿာတိ ပရာနုဒ္ဒယော၊ တဿ ဘာဝေါ ပရာနုဒ္ဒယတာ၊ ပရေသု ဝါ အနုဒ္ဒယဿေဝ သဟနန္ဒိတာဒိကဿ ဘာဝေါ ပရာနုဒ္ဒယတာ၊ တာဒိသော ရာဂေါ။ မူလဋီ၊၂။၂၂၁။ အနုဒ္ဒယဿေဝါတိ မေတ္တာယန္တဿ ဝိယ အနုကမ္ပန္တဿ ဝိယ ဝိကပ္ပနာတိ အာဟ "သဟနန္ဒိတာဒိကဿာ"တိ၊ မေတ္တာဒိပတိရူပေန ပဝတ္တဂေဟဿိတသိနေဟဿာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ "တာဒိသော ရာဂေါ"တိ။ အနုဋီ၊၂။၂၁၈။ အနုဒ္ဒယာ-လည်း ကြည့်။

အနုဒ္ဒယကရဏ (နှ) [အနုဒ္ဒယာ + ကရဏ] စောင့်ရှောက်ခြင်း – ချစ်ခြင်း – ကို ပြုခြင်း။ အနုဒ္ဒယ-ကြည့်။

အနုဒ္ဒယတာ (ထီ) [အနုဒ္ဒယ+တာ] သနား–စောင့်ရှောက်–ခြင်းရှိသော သူ၏ အဖြစ်၊ သနား–စောင့်ရှောက်–ခြင်း။ န စ တဿ အနုဒ္ဒယတာယ န ဂဟေတဗ္ဗော။ ဝိ၊၁။၃၅၈။ "အနုဒ္ဒယတံ ပဋိစ္စ ကထံ ကထေဿာမီ"တိ ပရေသံ ဓမ္မော ဒေသေတဗ္ဗော။ အံ၊၂။၁၆၂။ အနုဒ္ဒယတံ ပဋိစ္စာတိ "မဟာသမ္ဗာဓပ္ပတ္တေ သတ္တေ သမ္ဗာဓတော မောစေဿာမီ"တိ အနုကမ္ပံ အာဂမ္မ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၅။

အနုဒ္ဒယတာပဋိရူပက (တိ) [အနုဒ္ဒယတာ+ပဋိရူပက] စောင့်ရှောက်ခြင်း၏ အတုဖြစ်သော၊ စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့်တူသော။ အနုဒ္ဒယတာပဋိရူပကေန ဂေဟဿိတပေမေန ပဋိသံယုတ္တော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၆၉။

အနုဒ္ဒယာ (ထီ) [အနု+ဒယ+အာ] စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ သနားခြင်း။ ပါဏေသု အနုဒ္ဒယာ အနုကမ္ပာ အဝိဟေသာ ဘာဝိဿတိ။ ဝိ၊၁။

၅၂။ အနုဒ္ဒယာတိ အနုရက္ခဏာ၊ ဓေတေန မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂံ ဒဿေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။ မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂန္တိ မေတ္တာဈာနဿ ပုဗ္ဗဘာဂဘူတံ သဗ္ဗသတ္တေသု ဟိတဖရဏမတ္တံ။ကသ္မာ ပနေတံ ဝုတ္တံ၊ နနု အနုဒ္ဒယာ-သဒ္ဒေါ ကရုဏာယ ပဝတ္တတီတိ? သစ္စမေတံ၊ အယံ ပန အနုဒ္ဒယာ-သဒ္ဒေါ အနုရက္ခဏမတ္တံ အန္တော-နီတံ ကတွာ ပဝတ္တမာနော မေတ္တာယ ကရုဏာယ စ ပဝတ္တတီတိ ဣဓ မေတ္တာယ ပဝတ္တမာနော ဝုတ္တော၊ တသ္မာ သုဝုတ္တမေတံ "ဓေတေန မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂံ ဒဿေတိ"တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၁၇။ဝေဠုပေါ ဘိက္ခဝေ ပုဂ္ဂလော န သေဝိတဗ္ဗော န ဘဇိတဗ္ဗော န ပယိရုပါသိ-တဗ္ဗော အညတြ အနုဒ္ဒယာ အညတြ အနု-ကမ္ပာ။အံ၊၁။၁၂၃။ အဘိ၊ပု။၁၄၀။ မမ္ပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၆။ အနုဒ္ဒယာတိ မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂေါ။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၃။တဒဘိညာယ ပါဏာနံယေဝ အနုဒ္ဒ-ယာယ အနုကမ္ပာယ ပဋိပန္နော ဟောတိ။ အံ၊၁။၄၉၆။အနုဒ္ဒယတ္တာယ စ အနုကမ္ပတ္တာယ စ ယာ ပဋိပဒါ။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၉။ န တေန ဟောတိ သံယုတ္တော၊ ယာနုကမ္ပာ အနုဒ္ဒယာ။ သံ၊၁။၂၀၀။ အနုဒ္ဒယ, အနုဒ္ဒါ-တို့လည်း ကြည့်။

အနုဒ္ဒါ (ထီ) [အနု+ဒယ+ကွိ။ ဒ-လာ။ အနု-ဒယတီတိ အနုဒါတိ ဝတ္တဗ္ဗေ "အနုဒ္ဒါ"တိ ဒ-ကာရာဂမနံ ကတွာ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊၁။၁၆၇။] စောင့်ရှောက်တတ်သောတရား၊ (အဒေါ-သ)။ တတ္ထ ကတမော အဒေါသော၊ ယော အဒေါသော အဒုဿနာ အဒုဿိတတ္တံ.... အနုဒ္ဒါ အနုဒ္ဒါယနာ အနုဒ္ဒါယိတတ္တံ ဟိတေ-သိတာ... အယံ ဝုစ္စတိ အဒေါသော။ အဘိ။ ဓ။ ၂၁၅။ အနုဒယတီတိ အနုဒ္ဒါ၊ ရက္ခတီတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၄၀၅။

အနုဒ္ဒါကာရ (ပု) [အနုဒ္ဒါ+အာကာရ] စောင့်ရှောက်တတ်သော အမူအရာကြံယာ။အနုဒ္ဒါ-ယနာ-ကြည့်။

အနုဒ္ဒါယနာ (ထီ) [အနုဒ္ဒါ+ဏ+ယု။အနုဋီ၊၁။၁၀၂-ကြည့်။] စောင့်ရှောက်သော အခြင်းအရာ။ အနုဒ္ဒါကာရော အနုဒ္ဒါယနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၅။ အနုဒ္ဒါယနာကာရောတိ (ဌ-၌ အနုဒ္ဒါကာရ-ဟု ရှိသည်) အနုရက္ခဏာကာ-ရော။ ရက္ခဏာဥ္စိ ဒါယနာ။ မူလဋီ၊၁။၁၆၇။

အနုဒ္ဒါယိတ (တိ) [အနုဒ္ဒါ+အယိတ] စောင့်ရှောက်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်သော၊(စိတ်)။အနုဒ္ဒါယိ-တတ္တ-ကြည့်။

အနုဒ္ဒါယိတတ္တ (နု) [အနုဒ္ဒါယိတ+တ္တ] စောင့်ရှောက်ခြင်းဖြင့်ဖြစ်သော စိတ်၏ အဖြစ်၊ စောင့်ရှောက်ခြင်း။ အနုဒ္ဒါ-ကြည့်။ အနုဒ္ဒါယိ-တဿ ဘာဝေါ အနုဒ္ဒါယိတတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၅။ အနုဒ္ဒါယိတဿာတိ အနုဒ္ဒါယ အယိတဿ။ မူလဋီ၊၁။၁၆၇။ အနုဒ္ဒါယိတတ္တ-လည်း ကြည့်။

အနုဒ္ဒိဋ္ဌ (တိ) [နု+ဥဒ္ဒိဋ္ဌ] (က) မရွတ်ဆိုအပ်-မပြအပ်-သော။ အနုဒ္ဒိဋ္ဌံ ပါတိမောက္ခံ။ ဝိ၊၁။၉။ (ခ) မရွတ်ဆို-မပြ-ခြင်း။အနုဒ္ဒိဋ္ဌံ ဣဒံ ဝရံ၊ အနုဂ္ဂဟိတံ ဣဒံ ဝရံ။ ဝိ၊၂။၁၀၉။ (ဂ) မကြည့်-မမြှော်-မရည်ရွယ်-အပ်သော။ သစေ အနုဒ္ဒိဋ္ဌံ တယာ မဟာမုနိ။ ဇာ၊၂။၁၀၂။ အနုဒ္ဒိဋ္ဌန္တိ အသုကဿ နာမ ဒဿာမီတိ န ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၁၀။

အနုဒ္ဒိသတိ (ကြိ) [အနု+ဒိသ+အ+တိ] အပြင်းအထန်-အဖန်ဖန်-မြွက်ဆို-ဆုတောင်း-၏။သော ဒါနံ ဒတွာ ဇေဝံ အနုဒ္ဒိသ-တိ"ဣမိနာဟံ ဒါနေန ပါယာသိ ရာဇညမေဝ ဣမသ္မိံ လောကေ သမာဂစ္ဆိံ မာ ပရသ္မိ"န္တိ။ ဒီ၊၂။၂၀၀။ ဇေဝံ အနုဒ္ဒိသတီတိ ဇေဝံ ဥပဒိသတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၂။

အနုဒ္ဒိသန္တ (တိ) [နု+ဥဒ္ဒိသန္တ] မရွတ်ဆို-မပြ-သော၊သူ။ အနုဒ္ဒိသန္တေ စ ဘိက္ခူ-သံဃဿ ဥပေါသထော ပဋိဋ္ဌတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၇၀။

အနုဒ္ဒိသိတုကာမ(တိ) [နု+ဥဒ္ဒိသိတုံ+ကမု+ဏ] မရွတ်ဆိုလို–မပြလို–သော၊သူ။ တတော ပဌာယ သြဝါဒပါတိမောက္ခံ အနုဒ္ဒိသိတု-ကာမော တဿ ဝတ္တုံ ပါကဋံ ကာတုံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၆၉။

အနုဒ္ဒိဿ (ကြိ၊ဝိ) [နု+ဥဒ္ဒိဿ] မရည်ရွယ်မူ၍။ အနုဒ္ဒိဿ လိခိတေပိ ဓေသဝ နယော။.... ဥဒ္ဒိဿ လိခိတော ဝါ ဟောတိ အနုဒ္ဒိဿ လိခိတော ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁။

အနုဒ္ဒေသ (ပု) [နု+ဥဒ္ဒေသ] မရွတ်ဆို–မပြ–ခြင်း။ ယွာယံ အပရိသုဒ္ဓါယ ပရိသာယ ပါတိမောက္ခဿ အနုဒ္ဒေသော ဝုတ္တော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၇၁။

အနုဒ္ဒေသပညတ္တိ (ထိ) [နု+ဥဒ္ဒေသ+ပညတ္တိ] သိီးသန့်–ထုတ်ဆောင်–ရွတ်ဆို–ဟောပြ–ခြင်းငှါ မထိုက်သော–ပညတ်။ အနုဒ္ဒေသ-ပညတ္တိပိ ပဒဘာဇနန္တရာပတ္တိဝိနိတဝတ္ထု-ပဋိက္ခေပပညတ္တိအဝုတ္တသိဒ္ဓိဝသေန ဆဗ္ဗိဓာ ဟောန္တိ။ ဝဇိရ။၇၀။

အနုဒ္ဒေသသိက္ခာပဒ (နု) [နု+ဥဒ္ဒေသ+သိက္ခာပဒ]သိီးသန့်–ထုတ်ဆောင်–ရွတ်ဆို–ဟောပြ–ခြင်းငှါ မထိုက်သော သိက္ခာပုဒ်။ ဆဗ္ဗိဓမ္ပေတံ ဆဟိ ကာရဏေဟိ ဥဒ္ဒေသာရဟံ န ဟောတီတိ အနုဒ္ဒေသသိက္ခာပဒံ နာမာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝဇိရ။၇၀။ အနုဒ္ဒေသပညတ် ၆-ပါးကို ဝဇိရ။၇၀-တွင် ကြည့်။

အနုဒ္ဒေသိက (တိ) [နု+ဥဒ္ဒေသိက] ရည်ရွယ်ခြင်းမရှိသော ပယောဂ။ "ယော ကောစိ မရတူ"တိ ဧဝံ အနုဒ္ဒေသိကေ (အနုဒ္ဒိသိကေ၊ သျာ။အနုဒ္ဒိဿကေ၊ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊ မူကွဲ) ပဟာ-ရပ္ပစ္စယာ ယဿ ကဿစိ မရဏေန ကမ္မုနာ ဗဇ္ဈတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၉။

အနုဒ္ဓံသတိ (ကြိ) [နု+ဥဒ္ဓံသတိ] အထက်သို့ မသွား၊ မတက်။ ရဇော'နုဒ္ဓံသတိ ဥဒ္ဓံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၁၁၄။ အနုဒ္ဓံသတီတိ န ဥဂ္ဂစ္ဆတိ။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။၁၂၆။

အနုဒ္ဓံသန (နု) [အနု+ဓံသ+ယု] ဖျက်ဆီး–နှိပ်စက်–လွှမ်းမိုး–စွပ်စွဲ–စောဒနာ–ခြင်း။ ဒွေ အနုဒ္ဓံသနာ။ ဝိ၊၅။၂၅၆။ တ' ပန အနုဒ္ဓံသနံ ယသ္မာ အတ္တနာ စောဒေန္တောပိ ပရေန ဝါ စောဒါပေန္တောပိ ကရောတိ-ယေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၂။ ဧဝံ အနုဒ္ဓံသနဝသေန ရောသံ ဥပ္ပါဒေန္တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၀၀။ ယေန ပုဗ္ဗေ ကေဿ ခီဏာသဝတ္ထေရဿ အနုဒ္ဓံသန-ဝသေန ကတေန ပါပကမ္မေန....။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄။

အနုဒ္ဓံသနပစ္စယ (ပု) [အနုဒ္ဓံသန+ပစ္စယ] ဖျက်ဆီး–စောဒနာ–ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ ဘိက္ခုံ အမူလကေန ပါရာဇိကေန ဓမ္မေန အနုဒ္ဓံသနပစ္စယာ တိဿော အာပတ္တိယော အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊၅။၉၁။

အနုဒ္ဓံသိတ (တိ) [အနု+ဓံသ+တ] ဖျက်ဆီး–နှိပ်စက်–လွှမ်းမိုး–စွပ်စွဲ–စောဒနာ–အပ်သော၊သူ။ ယေန ဝတ္ထုနာ အနုဒ္ဓံ-သိတော ဟောတိ။ဝိ၊၁။၂၅၀။ အနုဒ္ဓံသိတော အဘိဘူတော အဇ္ဈောတ္ထဋော။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၈။

အနုဒ္ဓံသေတဗ္ဗ (တိ) [အနု+ ဓံသ + တဗ္ဗ] ဖျက်ဆီး–စွပ်စွဲ–စောဒနာ–အပ်သော။ န ပကတတ္တော ဘိက္ခု သီလဝိပတ္တိယာ အနုဒ္ဓံ-သေတဗ္ဗော။ဝိ၊၄။၅၂။န အနုဒ္ဓံသေတဗ္ဗောတိ န စောဒေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄။

အနုဒ္ဓံသေတိ (ကြိ)[အနု+ဓံသ+ဏေ+တိ]ဖျက်ဆီး၏။ (၁) (က) ပင်ပန်းစေ–ညှိုးနွမ်းစေ–ခြောက်သွေ့စေ–၏။ (ခ) ညှဉ်းဆဲ–တားမြစ်–ဖိစီး–၏။ (ဂ) ပစ်လွှင့်၏၊ အဝေးသို့ ပစ်လွှင့်၏။ ရာဂေါ စိတ္တံ အနုဒ္ဓံသေတိ။ ဝိ၊၁။ ၁၅၁။ မ၊၂။၁၂၅။ သံ၊၁။၄၂၈။ အံ၊၁။၄၄၁။ အံ၊၂။၈၄။ အနုဒ္ဓံသေတီတိ ကာမရာဂေါ စိတ္တံ

ဓံသေတိ ပဓံသေတိ ဝိက္ခိပတိ စေဝ မိလာပေတိ စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၅။ အနုဒ္ဓံသေတီတိ ကိလမေတိ မိလာပေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၃။ အနုဒ္ဓံသေတီတိ ကိလမေတိ ဝိလောလတိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၂၇။.... ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇမာနောဝ သမထဝိပဿနာစိတ္တံ ဓံသေတိ၊ ဒူရေ ခိပတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅။ ရာဂေါ စိတ္တံ အနုဒ္ဓံသေယျ။ မ၊၃။၄၄။ အနုဒ္ဓံသေယျာတိ သောသေယျ မိလာပေယျ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၆။ အနုဒ္ဓံသေယျာတိ ဝိဗာဓေယျ။ ရာဂေါ ဟိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနောဝ ကုသလစိတ္တပ္ပဝတ္တိယာ ဩကာသံ အဒေန္တော တံ ဝိဗာဓတိ၊ တထာဘူတော သဒ္ဒါသိနေဟာ သမထဝိပဿနာဘိဝုဍ္ဎိယာ ဝမနေန စ တံ ဝိသောသေတိ မိလာပေတိ။ တေနာဟ "သောသေယျ မိလာပေယျာ"တိ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၄၉။ ရာဂေါ စိတ္တံ အနုဒ္ဓံသေဿတိ။ မ၊၁။၃၁။ အနုဒ္ဓံသေဿတီတိ ဟိံသိဿတိ အဘိဘဝိဿတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၇။ ကုသလဝါရပဋ္ဌိန္နမေဝ စေတ္ထ အနုဒ္ဓံသနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၄၀။ (၂) (က) လွှမ်းမိုး–ဖိစီး–၏။ (ခ) စွပ်စွဲ–စောဒနာ–ဆဲရေး–ရေရွတ်–၏။ အမူလကေန အဗြဟ္မစရိယေန အနုဒ္ဓံသေတိ။ ဝိ၊၁။၁၁၅။ အံ၊၁။၂၆၉။.... တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ အဝိဇ္ဇမာနေန အန္တိမဝတ္ထုနာ အနုဝဒတိ စောဒေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၆။ အနုဒ္ဓံသေတီတိ အက္ကောသတိ ပရိဘာသတိ စောဒေတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၃။ အမူလိကာယ သီလဝိပတ္တိယာ အနုဒ္ဓံသေတိ။ ဝိ၊၄။၂၆၃။ အမူလကေန သံဃာဒိသေသေန အနုဒ္ဓံသေန္တိ။ ဝိ၊၂။၁၈၄။ အနုဒ္ဓံသေန္တီတိ.... စောဒေန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၀။ အမူလကေန ပါရာဇိကေန ဓမ္မေန အနုဒ္ဓံသေထ။ ဝိ၊၁။၂၄၉။ အနုဒ္ဓံသေယျာတိ စောဒေတိ ဝါ စောဒါပေတိ ဝါ။ ဝိ၊၁။၂၅၀။ အနုဒ္ဓံသေယျာတိ ဓံသေယျ ပဓံသေယျ အဘိဘဝေယျ အဇ္ဈောတ္ထရေယျ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၂။ အမူလကေန ပါရာဇိကေန ဓမ္မေန အနုဒ္ဓံသေသုံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄။ အမူလကေန ပါရာဇိကေန ဓမ္မေန အနုဒ္ဓံသေသန္တိ။....အနုဒ္ဓံသေသထ။ ဝိ၊၁။၂၄၉။

အနုဒ္ဓံသေန္တ (တိ) [အနု+ဓံသ+ဏေ+အန္တ] ဖျက်ဆီး–နှိပ်စက်–စွပ်စွဲ–စောဒနာ–သော၊သူ။ ဘိက္ခုံ အမူလကေန သံဃာဒိသေသေန အနုဒ္ဓံသေန္တဿ ပါစိတ္တိယံ ကတ္ထ ပညတ္တံ။ ဝိ၊၅။၃၇။ အမူလကေန ပါရာဇိကေန အနုဒ္ဓံသေန္တဿ သံဃာဒိသေသော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၈၂။

အနုဒ္ဓစ္စ (နု) [န+ဥဒ္ဓစ္စ] မတုန်လှုပ်ခြင်း၊ မပြန့်လွင့်ခြင်း။ ဥဒ္ဓတဿ ပုရိသပုဂ္ဂလဿ အနုဒ္ဓစ္စံ ဟောတိ ပရိက္ကမနာယ။ မ၊၁။၅၃။

အနုဒ္ဓဋ=အနုဒ္ဓတ (တိ) [န+ဥဒ္ဓ(ဋ)တ] (၁) မတုန်လှုပ်သော၊သူ။ (က) ပြန့်လွင့်ခြင်း–မရှိသော–ကင်းသော၊ မပြန့်လွင့်သော၊သူ။ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ ပဟာယ အနုဒ္ဓတော ဝိဟရတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝူပသန္တစိတ္တော။ ဒီ၊၃။၄၀။ အံ၊၁။ ၅၃၁။ အကေတာပိနော အနုဒ္ဓတာ အနုန္နဠာ....။ မ၊၁။၃၀။ သံဃေ ဝိဟရန္တေန အနုဒ္ဓတေန ဘဝိတဗ္ဗံ အစပလေန။ မ၊၂။၁၃၄။ ဘိက္ခူ အနုဒ္ဓတာ ဟောန္တိ အနုန္နဠာ အစပလာ။ အံ၊၁။၇၀။ ဘိက္ခု ဟောတိ အနုဒ္ဓတော အနုန္နဠော။ အံ၊၂။၃၄၃။ အနုဒ္ဓတော ဟောတိ အနုန္နဠော အစပလော။ အဘိ၊ပု၊၁၃၉။ မန္တဘာဏီ အနုဒ္ဓတော။ သုတ္တနိ။၄၁၂။ဓမ္မ။ ၆၅။အနုဒ္ဓတောတိ ဥဒ္ဓစ္စဝိရဟိတော။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၆၄။ (ခ) မပြန့်လွင့်သော၊ ငြိမ်းအေးသော စိတ်ရှိသော၊ တည်ကြည်သော၊သူ။ အနုဒ္ဓတောတိ နိဗ္ဗုတစိတ္တော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၄။ အပ္ပမိဒ္ဓေါ အနုဒ္ဓတော။ ဣတိဝုတ်။၂၄၄။ အနုဒ္ဓတောတိ ဘဿာရာမတာယ ဥပ္ပဇ္ဇနကစိတ္တဝိက္ခေပဿ အဘဿာရာမော ဟုတွာ ပရိဝဇ္ဇနေန န ဥဒ္ဓတော ဝူပသန္တစိတ္တော၊ သမာဟိတောတိ အတ္ထော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၃၆။ ဥဇုံ အနုဒ္ဓဋံ အစပလမဿ ဘာသိတံ။ ဇာ၊၂။၃၆။ အဝိက္ခိတ္တတာယ အနုဒ္ဓဋံ။

ဇာ၊၄၅၊၅။၂၁၇။ (ဂ) တုန့်လှုပ်ချောက်ချားခြင်းမှကင်းသော၊ တုန့်လှုပ်ချောက်ချားခြင်းကို မပြုတတ်သော၊သူ။ သမံ ဝဟန္တိ မုဒုကာ အနုဒ္ဓတာ။ ဝိမာန။၉၁။ ဥဒ္ဓတရဟိတာ ခေါဘံ အကရောန္တာတိ အတ္ထော။ ၎င်း၊၄။ ၂၅၉။ အနုန္နတ-လည်း ကြည့်။ (၂) မထုတ်ဆောင်အပ်သော။ အနုဒ္ဓဋ္ဌတ္တ-ကြည့်။

အနုဒ္ဓဋ္ဌတ္တ (န) [အနုဒ္ဓဋ္ဌ+တ္တ] မထုတ်ဆောင်အပ်သည်၏အဖြစ်။ တတ္ထ အနုဒ္ဓဋ္ဌတ္တာ ဧဝ ဓမ္မသင်္ဂဟဋ္ဌကထာယံ ဥဘိန္နမ္ပိ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဓမ္မာနံ....ဝုတ္တံ။ ဝဇိရ။၁၄၀။

အနုဒ္ဓရဏ (န) [န+ဥဒ္ဓရဏ] မထုတ်ဆောင်ခြင်း။.... တဒညထာ အနုဒ္ဓရဏေန နိပ္ပယော-ဇနဘာဝေါ ဒီပိတော ဟောတိ။ ဝဇိရ။၈၀။

အနုဒ္ဓရဏီယ (တိ) [န+ဥဒ္ဓရဏီယ] (က) မထုတ်နုတ်-မကယ်တင်-အပ်သော၊ ထုတ်နုတ်-ကယ်တင်-မရသော၊သူ။ သစေ န ဂမိဿာမိ၊ မာတရိ အပရဇ္ဈိတ္ွာ အနုဒ္ဓရဏီ-ယော ဘဝိဿတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၉။ (ခ) မထုတ်ဆောင်-မသုတ်ချီ-နိုင်သော၊ ထုတ်ဆောင်-သုတ်ချီ-ခြင်းငှါ မတတ်နိုင်သော၊ ထုတ်ဆောင် - သုတ်ချီ - ၍ မရသော၊ (နဂါး)။ အဏ္ဍဇာဒီနံ ဇလာဗုဇာဒယော ပဏီတတရာ၊ တေ တေဟိ အနုဒ္ဓရဏီယာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၀။

အနုဒ္ဓရဏီယနာဂ (ပု) [အနုဒ္ဓရဏီယ+နာဂ] ထုတ်ဆောင်-သုတ်ချီ-ခြင်းငှါ မတတ်နိုင်သော-ထုတ်ဆောင်-သုတ်ချီ-၍ မရသော -နဂါး။ သတ္တဝိဓာ ဟိ အနုဒ္ဓရဏီယနာဂါ နာမ ပဏီတတရာ ကမ္ဗလဿတရာ ဓတရ-ဋ္ဌာ သတ္တသီဒန္တရဝါသိနော ပထဝိဋ္ဌကာ ပဗ္ဗတဋ္ဌကာ ဝိမာနဋ္ဌကာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၀။ အနုဒ္ဓရဏီယနာဂါတိ အာနုဘာဝမဟန္တတာ-ယ စ ဝသနဋ္ဌာနဝိဒုဂ္ဂတာယ စ ဥဒ္ဓရိတုံ အသက္ကုဏေယျာ နာဂါ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၇၆။

အနုဒ္ဒိရိတ္ွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဥဒ္ဒိရိတ္ွာ] (၁) မရုပ်သိမ်းမူ၍၊ မသိမ်းဆည်းမူ၍။ သံဃိကံ သေနာသနံ အဇ္ဈောကာသေ သန္ထရိတ္ွာ အနုဒ္ဒိရိတ္ွာ အနာပုစ္ဆာ ပက္ကမိသု။ ဝိ၊၅။ ၂၄။ (၂) မဆောင်-မဆွဲ-မူ၍။ အမနာပံ ဘာသမာနဿ ဘာရံ အနုဒ္ဒိရိတ္ွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၀၉။

အနုဓမ္မ (ပု) [အနု+ဓမ္မ] (၁) (က) လျော်သောတရား-အကြောင်း-အနက်အဓိပ္ပါယ်။ ဓမ္မဿ စ အနုဓမ္မံ ဗျာကရောန္တိ။ ဝိ၊၃။၃၃၀။ ဒီ၊၁။၁၅၃။ မ၊၂။၃၂၁၄၇။ အံ၊၁။၁၆၁။ အံ၊၃။၂၆။ဓမ္မဿ စ အနုဓမ္မံ ဗျာကရောန္တီတိ ဘဂဝတာ (ဘောတာ ဂေါတမေန) ဝုတ္တကာရဏဿ အနုကာရဏံ ကထေန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၂။ ကာရဏဝစနော ဟေတ္ထ ဓမ္မ-သဒ္ဒေါ "ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ"တိ-အာဒီသု ဝိယ။ ကာရဏန္တိ စေတ္ထ တထာ-ပဝတ္တဿ သဒ္ဒဿ အတ္ထော အဓိပ္ပေတော တဿ ပဝတ္တိဟေတုဘာဝတော။ အတ္ထပ္ပ-ယုတ္တော ဟိ သဒ္ဒပ္ပယောဂေါ။ အနုကာရဏန္တိ ဧသော ဧဝ ပရေဟိ တထာ ဝုစ္စမာနော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၂။ သာရတ္ထ၊၃။၃၂၆။ ဓမ္မဿ စ အနုဓမ္မန္တိ တုမှေဟိ ဝုတ္တဿ ကာရဏဿ အနုကာရဏံ၊ တုမှေဟိ ဝုတ္တဿ အတ္ထဿ အနုရူပမေဝါတိ အဓိပ္ပါယော။ ဝိမတိ၊၂။ ၁၈၈။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၄၇-လည်းကြည့်။) (ခ) သင့်လျော်သော-မဆန့်ကျင်သော-တရား။ အနုဓမ္မပ္ပဋိပန္န (ဂ) အနက်ကြည့်။ (၂) (က) ထပ်ဆင့်ဟောကြားအပ်သောတရား။ န ပရံ ဝမ္ဘေတိ၊ ဓမ္မဿ စ အနုဓမ္မံ ဗျာကရောတိ။ မ၊၃။၃၁။ ဓမ္မော ပနေတ္ထ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဗျာကရဏံ၊ တေသံ ဘိက္ခူနံ သညတ္တိကရဏံ အနုဓမ္မော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁။ (မ၊ဋီ၊၃။၂၄၀-လည်း ကြည့်။) (ခ) လျော်သော - မဆန့်ကျင်သော - တရား - အဖြေ၊

ဝေနေယျဇ္ဈာသယအားလျော်စွာဟောကြားသောတရား အကျယ်။ န စ ဘဂဝန္တံ အဘူတေန အဗ္ဘာစိက္ခေယျာထ။ ဓမ္မဿ စ အနုဓမ္မံ ဗျာကရေယျာထ။ သံ၊၂။၆။ ဓမ္မဿ စ အနုဓမ္မန္တိ ဘဂဝတာ ဝုတ္တ-ဗျာကရဏဿ အနုဗျာကရဏံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃ဂ။ ဓမ္မဿာတိ ဘဂဝတာ ဝုတ္တဓမ္မဿ။ အနုဓမ္မန္တိ အနုကူလံ အဝိရုဇ္ဈနဓမ္မံ။ သောပန ဝေနေယျဇ္ဈာသယာနုရူပဒေသနာဝိတ္ထာ-ရောတိ အာဟ "ဝုတ္တ....ဏ"န္တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၀ဂ။ အနုဓမ္မော နာမ ကထိတဿ ပဋိ-ကထနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၂။ (၃) သဗ္ဗညုတဉာဏ်အားလျော်သော–ပြောဆို–ဟော–ခြင်း။ သဗ္ဗညုတဉာဏံ ဓမ္မော နာမ၊ မဟာဇနဿ ဗျာကရဏံ အနုဓမ္မော နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၆။ (၄) လျော်သောအကျင့်၊ လျော်သောဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ကြောင်းတရား။ တတော တံ မာဂဏ္ဍိယ ဓမ္မာနုဓမ္မံ ပဋိပဇ္ဇိဿသိ။ မ၊၂။ ၁၇၉။ ဓမ္မာနုဓမ္မန္တိ ဓမ္မဿ အနုဓမ္မံ အနုစ္ဆဝိကံ ပဋိပဒံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၄။ ဓမ္မဿာတိ နိဗ္ဗာနဿ၊ အနုဓမ္မန္တိ အနုရူပံ နိယျာနဓမ္မံ၊ တေနာဟ "အနုစ္ဆဝိကံ ပဋိပဒ"န္တိ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၀၇။ (က) လျော်သော သီလ, ဓုတင် စသော အကျင့်တရား။ ပဏ္ဍိတော ဘိက္ခဝေ ဗာဟိ-ယော ဒါရုစီရိယော ပစ္စပါဒိ ဓမ္မဿာနုဓမ္မံ။ ဥဒါန၊၈၆။ အနုဓမ္မန္တိ သီလဝိသုဒ္ဓိအာဒိ-ပဋိပဒါဓမ္မံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၈၇။ အနုဓမ္မစာရီ (ဆ) အနက်လည်းကြည့်။ (ခ) လျော်သော အရိယမဂ်, ဖိုလ်တရား။ အထ ဝါ....အနုဓမ္မန္တိ အရိယမဂ္ဂဖလဓမ္မံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၈၇။ (ဂ) လျော်သော – လောကုတ္တရာတရား၏ ရှေး အဘို့၌ဖြစ်သော–အကျင့်–ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ–ဝိပဿနာ–တရား။ ဓမ္မဿ စာနုဓမ္မံ ဗျာ-ကရောမိ။ ဒီ၊၃။၉၅။ နဝဝိဓဿ လောကုတ္တရ-ဓမ္မဿ အနုဓမ္မံ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၇။ အနုဓမ္မစာရီ, ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပန္န-တို့လည်းကြည့်။

(၅) အနက်အား – အနက်နှင့် – သင့်လျော်သော – ပါဠိ။ အနုပုဗ္ဗံ အနုဓမ္မံ ဗျာကရောမိ တေ။ သုတ္တနိ၊၃၅၇။ အနုဓမ္မန္တိ အတ္ထာနုရူပံ ပါဠိံ အာရောပေန္တော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။ (၆) အစဉ်လိုက်တတ်သော – လျော်သော – တရား။ တဒနုဓမ္မဥ္စ စိတ္တံ ဘာဝေယျ။ မ၊၃။ ၂၀၇။ တဒနုဓမ္မန္တိ ဧတ္ထ အရူပါဝစရဇ္ဈာနံ ဓမ္မော နာမ၊ တံ အနုဂတတ္တာ ရူပါဝစရဇ္ဈာနံ အနုဓမ္မောတိ ဝုတ္တံ။ ဝိပါကဇ္ဈာနံ ဝါ ဓမ္မော၊ ကုသလဇ္ဈာနံ အနုဓမ္မော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၀။ တဒနုဓမ္မန္တိ တဿ အရူပါဝစရဿ ကုသလဿ အနုရူပဓမ္မံ၊ ယာယ ပဋိပဒါယ တဿ အဓိဂမော ဟောတိ၊ တဿာ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒန္တိ အတ္ထော၊ တေနာဟ "ရူပါဝစရဇ္ဈာန"န္တိ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၀၀။ အနုဓမ္မစာရီ (င) အနက်လည်း ကြည့်။ (၇) သင့်လျော်–လျောက်ပတ်–သော သဘော။ အနုဓမ္မဘူတ-ကြည့်။ (ဂ) လျော်သော – ဥက္ကဋ္ဌပနီယကံ အားလျော်သော – ဓမ္မကံ – ဩဿာရဏကံ။ (၉) နောက်မှ ပြုအပ်သော ဓမ္မကံ၊ ဩဿာရဏ-ကံ။....တထာဝါဒိနာ ဘိက္ခုနာ အကတ္တာနု-ဓမ္မေန တံ ဒိဋ္ဌိံ အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇေန သဒ္ဓိံ....၊ အကတာနုဓမ္မော နာမ ဥက္ခိတ္တော အနော-သာရိတော။ ဝိ၊၂။၁၇၀။....အနုဓမ္မော ဝုစ္စတိ အာပတ္တိယာ အဒဿနေ ဝါ အပ္ပဋိကမ္မေ ဝါ ပါပိကာယ ဒိဋ္ဌိယာ အပ္ပဋိနိဿဂ္ဂေ ဝါ ဓမ္မေန ဝိနယေန သတ္ထုသာသနေန ဥက္ခိတ္တကဿ အနုလောမဝတ္တံ ဒိသွာ ကတာ ဩဿာရဏာ၊ သော ဩဿာရဏာသင်္ခါတော အနုဓမ္မော ယဿ န ကတော၊ အယံ အကတာနုဓမ္မော နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။ ကင်္ခါ၊၂၄၉။.... ဥက္ခေ-ပနီယကမ္မဿာနုရူပေါ, ပစ္ဆာ ကတ္တဗ္ဗော ဝါ ဓမ္မောတိ အနုဓမ္မော။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်၊၄၁၂။

အနုဓမ္မစရဏသီလ (တိ) [အနုဓမ္မ+စရဏသီလ] လျော်သောတရားကို ကျင့်လေ့ရှိသော၊သူ။ အနုဓမ္မစာရီ (က) အနက်ကြည့်။

အနုဓမ္မစာရိတာ (ထီ) [အနုဓမ္မစာရီ+တာ] လျော်သောတရားကို ကျင့်လေ့ရှိသူ၏အဖြစ်၊ လျော်သောတရားအကျင့်၊ (လောကုတ္တရာ-တရားအားလျော်သောအကျင့်)။ တာယ အနုဓမ္မစာရိတာသင်္ခါတာယ ဝိပဿနာယ အနိစ္စာကာရာဒိဒေါသံ တီသု ဘဝေသု သမ-နုပဿန္တော....။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။

အနုဓမ္မစာရီ (တိ) [အနုဓမ္မ+စရ+ဏီ။ ထိဋ္ဌ **အနုဓမ္မစာရိနီ**] လျော်သောတရားကိုကျင့်လေ့ရှိသော၊သူ။ (က) မဂ်,ဖိုလ်,နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းအကျင့်အားလျော်သော အပ္ပိစ္ဆ-တာ-စသော တရားကို ကျင့်လေ့ရှိသော၊သူ။ (ခ) အစဉ်အားဖြင့် – နီးကပ်သော – မဂ်,ဖိုလ်ရှိသော ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာကို ကျင့်လေ့ရှိသော၊သူ။ ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပန္နာ သာမီ-စိပ္ပဋိပန္နာ အနုဓမ္မစာရိနော။ ဒီ၊၂။၇၇။ သံ၊၃။၂၂၈။ အံ၊၃။၁၃၀။ ဥဒါန။ ၁၅၃။ အနုဓမ္မစာရိနောတိ အနုဓမ္မစရဏသီလာ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၈။ အနုဓမ္မစာရိနောတိ သလ္လေခိကံ တဿာ ပဋိ-ပဒါယ အနုရူပံ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဓမ္မံ စရဏသီလာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၉၇။အနုဓမ္မန္တိ တဿာ ယထာဝုတ္တ-ပဋိပဒါယ အနုရူပံ အဘိသလ္လေခိတံ အပ္ပိစ္ဆ-တာဒိဓမ္မံ။စရဏသီလာတိ သမာဒါယ ပဝတ္တန-သီလာ။....အနုမဂ္ဂဖလဓမ္မော တေဿာတိ ဝါ အနုဓမ္မော၊ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာ။ တဿာ စရဏသီလာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၅၁။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၅၅။ အနုဓမ္မန္တိ နိဗ္ဗာနဓမ္မဿ အနုဓမ္မော၊ ယထာ-ဝုတ္တပဋိပဒါ။ တဿာနုရူပံ အဘိသလ္လေခိတံ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဓမ္မံ။ စရဏသီလာတိ သမာ-ဒါယ ဝတ္တနသီလာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၀၆။ (ဂ) လျော်သော – အရိယာတို့၏ တရားအား လျော်သော – တရားကိုကျင့်လေ့ရှိသော၊ သူ။ အဋ္ဌင်္ဂုပေတံ အနုဓမ္မစာရိနိံ။ ဝိမာန။၃၇။ အနုဓမ္မစာရိနိံတိ အရိယာနံ ဓမ္မဿ အနုဓမ္မံ စရဏသီလာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၃၉။ (ဃ) ကောင်းသော – ဈာန်,မဂ်,ဖိုလ်,နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော – အကျင့်ပဋိပတ်ကို ကျင့်သုံးနေထိုင်သော၊သူ။ ဓမ္မေသု နိစ္စံ အနုဓမ္မ-စာရီ။ သုတ္တနိ။၂၇၉။ အပ၊၁။၁၄။ စူဠနိ။ ၂၉၇။ ဓမ္မေသု နိစ္စံ အနုဓမ္မစာရီတိ....ကတမေ အနုဓမ္မာ၊ သမ္မာပဋိပဒါ အပစ္စနီကပဋိပဒါ.... သတိသမ္ပဇညံ၊ ဣမေ ဝုစ္စန္တိ အနုဓမ္မာ။.... ဓမ္မေသု နိစ္စကာလံ....စရတိ ဝိဟရတိ ဣရိယတိ ဝတ္တေတိ ပါလေတိ ယပေတိ ယာပေတီတိ ဓမ္မေသု နိစ္စံ အနုဓမ္မစာရီ။ စူဠနိ။၂၉၉။ (င) (ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သောအားဖြင့်) အစဉ်လိုက်သော ဝိပဿနာတရားကို ကျင့်သုံးလေ့ရှိသော၊သူ။ အနုဓမ္မစာရီတိ တေ ဓမ္မေ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တမာနေန အနုဂတံ ဝိပဿနာဓမ္မံ စရမာနော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၁။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၇။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၅။ (စ) (လောကုတ္တရာတရားအား) လျော်သော – တရား – ဝိပဿနာ – ကိုကျင့်သုံးလေ့ရှိသော၊ သူ။ အထ ဝါ ဓမ္မာတိ နဝ လောကုတ္တရဓမ္မာ၊ တေသံ ဓမ္မာနံ အနုလောမော ဓမ္မောတိ အနုဓမ္မော၊ ဝိပဿနာယေတံ အဓိဝစနံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၇။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၃၅။ (ဆ) လောကုတ္တရာတရားအားလျော်သော ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါဟု ဆိုအပ်သော စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ, ဓုတင် ၁၃-ပါး, အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း စသော တရားကို ကျင့်သော၊သူ။ ဓမ္မဿ ဟောတိ အနုဓမ္မစာရီ။ ဓမ္မ။၁၆။ ဓမ္မဿ....စာရီတိ အတ္တမညာယ ဓမ္မမညာယ နဝလောကုတ္တရဓမ္မဿ အနုရူပံ ဓမ္မံ ပုဗ္ဗ-ဘာဂပဋိပဒါသင်္ခါတံ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလဓုတင်္ဂ-အသုဘကမ္မဋ္ဌာနာဒိဘေဒံ စရန္တော အနုဓမ္မ-စာရီ ဟောတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၂။ (ဇ) လောကုတ္တရာ တရားအားလျော်သော ပုဗ္ဗ-ဘာဂပဋိပဒါဟု ဆိုအပ်သော တရားကို ဖြည့်ကျင့်သော၊သူ။ အနုဓမ္မပ္ပဋိပန္န (ဂ) အနက်ကြည့်။ (ဈ) နိဗ္ဗာန်သို့ – လျော်သည်၏အ

ဖြစ်ဖြင့် – ရောက်သော – ရောက်ကြောင်း – ပဋိပတ်အကျင့်ကို – ကျင့် – ဖြည့် – သော၊သူ။ ....တဥ္စ ပဇာနာတိ၊ တထာ ပဋိပန္နော စ ဟောတိ အနုဓမ္မစာရီ။ သံ၊၁။၃၀၉။ အနုဓမ္မစာရီတိ နိဗ္ဗာနဓမ္မံ အနုဂတံ ပဋိပတ္တိဓမ္မံ စရတိ၊ ပူရေတီတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၁။ အနုဂတန္တိ အနုစ္ဆဝိကဘာဝေန ဂတံ၊ ယထာ စ နိဗ္ဗာနဿ အဓိဂမော ဟောတိ၊ ဧဝံ တဒနုရူပဘာဝေန ဂတံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၉၁။

အနုဓမ္မတာ (ထီ) [(၁) အနုဓမ္မ+တာ။ (၂) အနု+ဓမ္မ+တာ။] (၁) လျော်သောတရား၏အဖြစ်။ ယော စ တေသံ တတ္ထ တတ္ထ၊ ဇာနာတိ အနုဓမ္မတံ။ အံ၊၁။၃၅၅။.... ယော တေသံ ပဥ္စန္နံ တသ္မိံ တသ္မိံ ဌာနေ ဗျာကရဏံ ဇာနာတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၄။ (အံ၊ဋီ၊၂။၃၀၁-၂-လည်းကြည့်။) အနုဓမ္မ (ခ) အနက်လည်းကြည့်။ (၂) (က) အစဉ်လိုက်သော – လောကုတ္တရာတရားသို့ အစဉ်လိုက်သော – သဘောတရား။ အာစိဏ္ဏန္တိ စရိတံ ဝတ္တံ အနုဓမ္မတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။ အနုဓမ္မတာတိ လောကုတ္တရဓမ္မာနုဂတော ဓမ္မော (သဘာဝေါ၊ ဝိမတိ၊၁) သာရတ္ထ၊၁။၄၅၂။ ဝိမတိ။ ၁။၉၆။ (ခ) အစဉ်အလာ – သဘော – အဆုံးအမ – ကျင့်ဝတ်၊ လောကုတ္တရာတရားသို့အစဉ်လိုက်သော – အဆုံးအမ – ကျင့်ဝတ်။ အယံ တတ္ထ သာမီစီတိ အယံ တတ္ထ အနုဓမ္မတာ။ ဝိ၊၁။၃၂၇။ သာမီစီတိ အနုဓမ္မတာ၊ လောကုတ္တရဓမ္မံ အနုဂတာ ဩဝါဒါနုသာသနီ၊ သာမီစိ ဓမ္မတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၁၃။.... န တွေဝ အသေနာသနိကေန ဝဿံ ဥပဂန္တဗ္ဗံ၊ အယမနုဓမ္မတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၈။ အယမနုဓမ္မတာတိ ဝတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၁၅။ အနုဓမ္မတာတိ သာမီစိဝတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။၁၆၃။ အနုဓမ္မ (၄) အနက်လည်းကြည့်။ (၃) လျော်သောသဘောရှိသော။.... တဒနုဓမ္မတာ သတိ သန္တိဋ္ဌတိ၊ ဋ္ဌိတိဘာဂိနီ ပညာ။ အဘိ၊ဝိ။ ၃၄၃။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၄၃။ တဒနုဓမ္မတာတိ တဒနုရူပသဘာဝေါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၀။ အံ၊ဋီ၊ ၃။၁၄၃။ တဒနုဓမ္မတာတိ တဒနုဓမ္မာ ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တာ-သဒ္ဒဿ အပုဗ္ဗတ္ထာဘာဝတော တိ အဓိပ္ပါယေနာဟ "တဒနုရူပသဘာဝေါ"တိ။ မူလဋီ၊၂။၂၀၄။ (တာ-ပစ္စည်းအနက်မဲ့။)

အနုဓမ္မပ္ပဋိပတ္တိ (ထီ) [အနုဓမ္မ+ပဋိပတ္တိ] (က) ရအပ်သောအကျိုးနှင့် လျော်သောတရားကို ကျင့်ခြင်း။ ပဿ ခဏမုဟုတ္တသညမဿ၊ အနုဓမ္မပ္ပဋိပတ္တိယာ ဝိပါကံ။ ဝိမာန။၇၉။ အနုဓမ္မပ္ပဋိပတ္တိယာတိ ယထာဓိဂတဿ ဖလဿ အနုရူပဓမ္မံ ပဋိပဇ္ဇမာနဿ (ပဋိပဇ္ဇနဿ?) ဘဂဝါ ပဿ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၂၃။ (ခ) အဆုံးအမနှင့် လျော်သောတရားကို ကျင့်ခြင်း၊ သရဏဂုံ သီလဆောက်တည်ခြင်း။ တုယှံ ဩဝါဒဓမ္မဿ ဝါ အနုရူပါယ ဓမ္မပ္ပဋိပတ္တိယာ ဝုတ္တနိယာမေနေဝ သရဏဂမနဿ သီလသမာဒါနဿ စာတိ အတ္ထော။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။၂၂၃။

အနုဓမ္မပ္ပဋိပန္န (တိ) [အနုဓမ္မ+ပဋိပန္န] (က) လောကုတ္တရာတရားအားလျော်သော – အရိယာ – မဂ်,ဖိုလ် – တရား – ကိုရခြင်းငှါလျော်သောတရား ဖြစ်၍ဖြစ်သော – ဝိပဿနာတရားကို ကျင့်သော၊သူ။ ယာဝ မေ ဘိက္ခူ န သာဝကာ ဘဝိဿန္တိ.... ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပန္နာ.... အနုဓမ္မစာရိနော။ ဒီ၊၂။၈၇။ သံ၊၃။၂၂၈။ အံ၊၃။၁၃၀။ ဥဒါန။၁၅၃။ ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပန္နာတိ အရိယဓမ္မဿ အနုဓမ္မဘူတံ ဝိပဿနာဓမ္မံ ပဋိပန္နာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၄၈။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၉၇။ အရိယဓမ္မဿာတိ မဂ္ဂဖလဓမ္မဿ၊ နဝဝိဓဿာပိ ဝါ လောကုတ္တရဓမ္မဿ။ အနုဓမ္မဘူတန္တိ အဓိဂမာယ အနုရူပဓမ္မဘူတံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၅၁။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၀၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၅၅။ (ခ) (နိဗ္ဗာန်အား – နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်တတ်သော မဂ်အား –) လျော်

သော–တရား–အကျင့်–ကို ကျင့်သော၊ သူ။ ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပန္နော ဘိက္ခုုတိ အလံ ဝစနာယ။ သံ၊၁။၂၅၇။ ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပန္နောတိ လောကုတ္တရဿ နိဗ္ဗာနဓမ္မဿ အနုဓမ္မဘူတံ ပဋိပဒံ ပဋိပန္နော။ အနုဓမ္မဘူတန္တိ အနုရူပသဘာဝဘူတံ။သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂။နိဗ္ဗာနဓမ္မဿာတိ နိဗ္ဗာနာဝဟဿ အရိယဿ မဂ္ဂဿ။ အနုရူပသဘာဝဘူတန္တိ နိဗ္ဗာနာဓိဂမဿ အနုစ္ဆဝိကသဘာဝဘူတံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၉။ (ဂ) (ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာတရားအား) လျော်သော တရားဟူသော ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါကို ကျင့်သော၊သူ။ ယော ခေါ အာနန္ဒ ဘိက္ခု ဝါ ဘိက္ခုနီ ဝါ ဥပါသကော ဝါ ဥပါသိကာ ဝါ ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပန္နော ဝိဟရတိ သာမီစိပ္ပဋိပန္နော အနုဓမ္မစာရီ၊ သော တထာဂတံ သက္ကရောတိ....။ ဒီ၊၂။၁၁၄။ ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပန္နာဿ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနော အယမနုဓမ္မော ဟောတိ။ သံ၊၂။၃၃။ ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပန္နောတိ နဝဝိဓဿ လောကုတ္တရဓမ္မဿ အနုဓမ္မံ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒံ ပဋိပန္နော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၉။ ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပန္နဿာတိ နဝန္နံ လောကုတ္တရဓမ္မာနံ အနုလောမဓမ္မံ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒံ ပဋိပန္နဿ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၄။

အနုဓမ္မဘာဝ (ပု) [အနုဓမ္မ+ဘာဝ] အစဉ်ကျင့်ရမြဲ–ကျင့်ရိုး ကျင့်စဉ်–တရား၏ အဖြစ်။ ကသ္မာ ပနာယံ မဟာပုရိသော အတ္တနော ပုတ္တဒါရေ....ပရိစ္စဇိ၊....ဝုစ္စတေ အနုဓမ္မဘာဝတော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၉၇။

အနုဓမ္မဘူတ (တိ) [အနုဓမ္မ+ဘူတ] (က) လျော်သော–ရခြင်းငှါလျော်သော–တရား (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အနုဓမ္မပ္ပဋိပန္န (က) အနက်ကြည့်။ (ခ) သင့်လျော်သော–ရခြင်း–ရောက်ခြင်း–ငှါ သင့်လျော်သော သဘော (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အနုဓမ္မပ္ပဋိပန္န(ခ) အနက်ကြည့်။

အနုဓမ္မသုတ္တ (နု)[အနုဓမ္မ+သုတ္တ]လောကုတ္တရာတရားအား လျော်သော–အနုဓမ္မ–တရားတို့ကို ဟောသောသုတ်၊ အနုဓမ္မသုတ်။ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊၄-ဝဂ်၊၇-၈-၉-၁၀-သုတ်များ။ သံ၊၂။၃၃-၄။

အနုဓာရယတိ (ကြိ) [အနု+ဓရ+ဏယ+တိ။ (=အနုဓာရေတိ။ အနု+ဓရ+ဏေ+တိ)] ဆောင်း–မိုး–၏၊ ဆောင်း၏။ သေတဉ္စ ဆတ္တံ အနုဓာရယံ့ မရူ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၁။

အနုဓာရိ (ရိ) ယမာန (တိ) [အနု+ဓရ+ဏေ+ယ+မာန] ဆောင်အပ်သော၊ လျော်သော အားဖြင့် ဆောင်အပ်သော။ ဆောင်း–မိုး–အပ်သော။ သေတမ္ပိ ဆတ္တေ အနုဓာရိယမာနေ။ ဒီ၊၂။၁၃။ မ၊၃။၁၆၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၅၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၁။ အနုဓာရိယမာနေတိ အနုကူလဝသေန နီယမာနေ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၉။ အနုဓာရိယမာနေတိ ဓာရိယမာနေ။ မ၊ဋီ၊၁။ ၁၀၀။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၂၇။

အနုဓာဝတိ (ကြိ) [အနု+ဓာဝု+အ+တိ] (၁) အစဉ်လိုက်၏။ တိရမေဝါနုဓာဝတိ။ အံ၊၃။ ၄၄၅။ ဓမ္မ။၂၅။.... သက္ကာယဒိဋ္ဌိတီရံယေဝ အနုဓာဝတိ။အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၆။ကုမ္မဂ္ဂမနုဓာဝတိ။ ထေရ။၃၆၄။ နာညတ္ထမနုဓာဝတိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၅၄။ ဒသယိမေ မဟာရာဇ ကာယာနုဂတာ ဓမ္မာ ဘဝေ ဘဝေ ကာယံ **အနုဓာဝန္တိ** အနုပရိဝတ္တန္တိ။ မိလိန္ဒ။၂၄၆။ (၂) တောင့်တ၏၊ ချစ်မြတ်နိုး၏။ န ခွါဟံ အာဝုသော သန္ဒိဋ္ဌိကံ ဟိတွာ ကာလိကံ **အနုဓာဝါမိ**။ သံ၊၁။၉။ ... န အနုဓာဝါမိ န ပတ္ထေမိ န ပိဟေမိ၊ ... ကာလိကံ ကာမံ ဟိတွာ သန္ဒိဋ္ဌိကံ လောကုတ္တရဓမ္မံ **အနုဓာဝါမိ**။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ သန္ဒိဋ္ဌိကံ ဟိတွာ ကာလိကံ **အနုဓာဝိဿာမ**။ မ၊၂။၁၃၇။

အနုဓာဝန (တိ) [အနု+ဓာဝု+ယု] အစဉ်လိုက်တတ်သော။ အတီတာနုဓာဝနံ စိတ္တံ။ ပဋိသံ။ ၁၆၅။....အနုဂစ္ဆမာနံ စိတ္တံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃။

အနုနဒီတီရ (န) [အနု+နဒီ+တီရ] မြစ်ကမ်းနား၊ မြစ်ကမ်းအနီး၊ မြစ်ကမ်းတလျှောက်။ ဘူတပုဗ္ဗံ ဘိက္ခဝေ ကုမ္မော ကစ္ဆပေါ သာယန္ဟသမယံ အနုနဒီတီရေ ဂေါစရပသုတော အဟောသိ။ သိင်္ဂါလောပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ သာယန္ဟသမယံ အနုနဒီတီရေ ဂေါစရပသုတော အဟောသိ။ သံ၊၂။၁၇၅။ အနုနဒီတီရေတိ နဒိယာ အနုတီရေ။သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၃။

အနုနမတိ (ကြိ) [အနု+နမု+အ+တိ]ညွတ်–ကိုင်း–၏။ ယထာ မဟာရာဇ စာပေါ သုတစ္ဆိတော နမိတော ယာဝဂ္ဂမူလံ သမကမေဝ အနုနမတိ နပ္ပဋိတ္ထမ္ဘတိ။ မိလိန္ဒ။၃၅၄။

အနုနမိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+နမ+တဗ္ဗ] ညွတ်–ကိုင်း–အပ်သော။ ယောဂိနာ ယောဂါဝစရေန ထေရနဝမဇ္ဈိမသမကေသု အနုနမိတဗ္ဗံ နပ္ပဋိဖရိတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။၃၅၄။

အနုနယ (ပု) [အနု+နီ+အ] (က)အဖန်ဖန်–ဆောင်–ပို့–ခြင်း။ အာရုံသို့ သတ္တဝါတို့ကို အဖန်ဖန်ဆောင်ပို့ခြင်း၊ ဆောင်ပို့တတ်သောတရား၊ ချစ်ခင်–နှစ်သက်–တပ်မက်–ခြင်း ရာဂ။ ယော ဣမေသု ပဉ္စသု ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု ဆန္ဒော အာလယော အနုနယော အဇ္ဈောသာနံ၊ သော ဒုက္ခသမုဒယော။ မ၊၁။၂၄၉။ အနုနယကရဏဝသေန အနုနယော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။ အနုနယကရဏဝသေနာတိ အနုရဇ္ဇနဝသေန။ မ၊ဋီ၊၂။၁၇၅။ ယော ရာဂေါ သာရာဂေါ အနုနယော အနုရောဓော နန္ဒီ နန္ဒိရာဂေါ စိတ္တဿ သာရာဂေါ။ အဘိ၊ ဓ။၂၁၅။ အဘိ၊ ဝိ။၁၅၁။ မဟာနိ။၆။ ဝိသယေသု သတ္တာနံ အနုနယနတော အနုနယော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၅။ ဝိသယေ သတ္တာနံ အနု အနု နယနတော အနုနယော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၂။ နတ္ထိ မဟာရာဇ အရဟတော အနုနယော ဝါ ပဋိဃော ဝါ။ မိလိန္ဒ။၄၄။ (ခ) အစဉ်လိုက်တတ်သောတရား၊ အစဉ်လိုက်တတ်သော–အစဉ်လိုက်၍,မှန်းဆ၍ သိတတ်သော–ဉာဏ်။ ဓမ္မန္ဝယောတိ ပစ္စက္ခဉာဏသင်္ခါတဿ ဓမ္မဿ အနုနယော အနုမာနံ၊ အနုဗုဒ္ဓိတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၃။ အနုနယောတိ အနုဂစ္ဆနကော။ မ၊ဋီ၊၃။၁၆၂။

အနုနယကရဏ (န) [အနုနယ+ကရဏ] ချစ်ခင်–နှစ်သက်–တပ်မက်–ခြင်း–ရာဂကို ပြုခြင်း။ အနုနယ-ကြည့်။

အနုနယန (န) [အနု+နီ+ယု] အနုနယ-နှင့် အနက်အရတူ။ စိတ္တဿ ဟိ တတော အနုဗ္ဗဇနံ တဒနုနယနံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၅၈။

အနုနယန္တ (တိ) [အနု+နီ+အန္တ] (၁) လျော်စွာဆောင်သော၊ ခွင့်ပြုစေသော၊ သူ။ (၂) လျော်စွာသိစေသော၊သူ။.... အဓမ္မဝါဒိစတုတ္ထော ဟုတွာ အနုဿာဝေတိ။ အနုနယန္တော သာဝေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၃။ အနုနယန္တောတိ အနုဇာနာပေန္တော။ ဘေဒဿ အနုရူပံ ဝါ ဗောဓေန္တော၊ ယထာ ဘေဒေါ ဟောတိ၊ ဧဝံ ဘိန္ဒိတဗ္ဗေ ဘိက္ခူ ဝိညာပေန္တောတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၃။၄၂၁။ အနုနေန္တ-လည်း ကြည့်။

အနုနယပဋိဃ (ပု) [အနုနယ+ပဋိဃ] ချစ်ခြင်း, မုန်းခြင်း၊ ရာဂနှင့် ဒေါသ။ တထာဂတော မဟာရာဇ ဓမ္မံ ဒေသယမာနော အနုနယပဋိဃံ န ကရောတိ၊ အနုနယပဋိဃဝိပ္ပမုတ္တော ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ မိလိန္ဒ။၁၆၆။

အနုနယပဋိဃဝိပ္ပမုတ္တ (တိ) [အနုနယပဋိဃ+ဝိပ္ပမုတ္တ] ချစ်ခြင်း, မုန်းခြင်းမှ–ကင်း–လွတ်–သော၊သူ။ အနုနယပဋိဃ-ကြည့်။

အနုနယပဋိဃဝိပ္ပဟိန (တိ) [အနုနယပဋိဃ+ဝိပ္ပဟိန] ချစ်ခြင်း, မုန်းခြင်းကို–ပယ်–စွန့်–ပြီးသော၊သူ။ ကေစ္စေ ဗာဟံ ဂန္ဒေန

လိမ္မေဟ္ယျ၊ကေစ္စေဗာဟံဝါသိယာတစ္စေယျ၊ အမုသ္မိံ နတ္ထိ ရာဂေါ၊ အမုသ္မိံ နတ္ထိ ပဋိဃံ၊ အနုနယပဋိဃဝိပ္ပဟီနော,.... ဇဝံ အရဟာ ဏ္ဍာနိဋ္ဌေ တာဒီ။ မဟာနိ။ဂဂ။ အနုနယ-ပဋိဃဝိပ္ပဟီနောတိ သိနေဟဥ္စ ကောပဥ္စ ပဇဟိတ္ဝာ ဌိတော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၁၃။

အနုနယမနသိကာရ(ပု) [အနုနယ+မနသိကာရ] အာရုံသို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ဆောင််ခြင်း ဟူသော နှလုံးသွင်းခြင်း။

အနုနယမနသိကာရလက္ခဏ (တိ) [အနုနယ-မနသိကာရ+လက္ခဏ] အာရုံသို့ သမ္ပယုတ် တရားတို့ကို ဆောင်ပို့ခြင်းဟူသော နှလုံးသွင်း ခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ အနုနယမနသိကာရ-လက္ခဏော မနသိကာရော ဝတ္တတီတိ ဇာနာတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၆ဝ။ အာရမ္မဏေ အနု-နယနံ သံစရဏံ အနုနယော။ မ၊ဋီ၊၃။၂၇၇။

အနုနယမာန (တိ) [အနု+နီ+မာန] သိစေ သော၊သူ။ သဏ္ဍော ဒေဝါနမိန္ဒော ဒေဝေ တာဝတိံသေ အနုနယမာနော တာယံ ဝေလာယံ....အဘာသိ။ သံ၊၁။၂၃၄။ အံ၊၁။ ၁၄၂။ အနုနယမာနောတိ အနုဗောဓယမာ-နော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၃။

အနုနယသံယောဇန(န)[အနုနယ+သံယောဇန] အနုနယသံယောဇဉ်၊ ကာမရာဂသံယောဇဉ်။ သတ္တ သံယောဇနာနိ၊ အနုနယသံယောဇနံ၊ (ကာမသံယောဇနံ၊သျာ၊ကံ) ပဋိဃသံယော-ဇနံ....။ ဒီ၊၃။၂၁၀။ အံ၊၂။၄၀၀-၁။ အနုနယ-သံယောဇနန္တိ ကာမရာဂသံယောဇနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၄၆။

အနုနယာဘာဝ (ပု) [အနုနယ+အဘာဝ] ကိလေသကာမ မရှိသည်၏အဖြစ်။ ကုသလ-ပက္ခဝိဇ္ဇုနင္ဂေန ကဏှကဘူတော ကိလေသ-ကာမော ယေန အရိယပုဂ္ဂလေန အနဝသေသံ ဇိတော ပဟီနော၊ တေနေသာ အနုနယာဘာဝံ ဒဿေတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၆၈။

အနုနာဒ (ပု) [အနု+နာဒ] တဖန်မြည်သော အသံ၊ ပဲ့တင်သံ။ တိယောဇနံ ဂန္ဓာ နိဝတ္တိ-တွာ ဌိတော အတ္တနော ဝ နာဒဿ အနုနာဒံ သုဏာတိ။ ဇဝံ သီဟေန ဇဝေန ပက္ကမတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၂။

အနုနာသိက (ပု) [အနု + နာသာ + ဏိက ။ အနုနာသ + ဏိက။ အနု + နာသိကာ။ လောကီသဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ သရများ, ဝဂ္ဂန္တများ နှင့် ယ, ဝ, လ-တို့ကို အနုနာသိက-ဟု ဆို သည်။ မုခနာသိကာဝစနော'နုနာသိကော။ (ပါ၊၁၊၁။ဂ။) မုခသဟိတာ နာသိကာ မုခ-နာသိကာ၊ တာယ ယော ဥစ္စာရိယတေ ဝဏ္ဏော၊ သော'နုနာသိကသညော ဘဝတိ။ (ကာသိကာ)။အနုဂတော နာသိကံ....နာသိ-ကာယ သဟ သကသကဋ္ဌာနေန ဥစ္စာရိယ-မာနေသု ဝဏ္ဏေသု။ တေ စ "အမော'-နုနာသိကာ နဟြာ"ဣတိ သိက္ခာယံ ဒဿိတာ ဟ-ကာရ ရ-ကာရဘိန္နာ အမ်ပြတျာဟာရန္တ-ဂတာ ဝဏ္ဏာ။ ဝါစဿတိ။ နိဂ္ဂဟိတ (နိတိ၊ သုတ္တ။ဂ) လည်း ကြည့်။] နှာခေါင်းသံဖြင့် ရွတ်အပ်သော အက္ခရာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်။ ဥပဝသံ ခေါ် ပနာတိ ဧတ္ထ ဥပဝသန္တိ ဥပဝသာ၊ ဥပ-ဝသိတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇန္တိ-အာဒီသု ဝိယ ဟိ ဧတ္ထ အနုနာသိကော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀ဂ။ ပရမံဟိတာယာတိ ဧတ္ထ စ ဂါထာဗန္ဓသုခတ္ထံ အနုနာသိကော။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၆၁။ ဝက်ဘယာတိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဂါထာ-သုခတ္ထံ သာနုနာသိကံ ကတွာ ဝက်ံဘယာတိ ဝုတ္တံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၁၄။ ဆာဒယန္တီတိ ဆာဒ-ယတိ ပီဏေတိ တောသေတိ၊ ဂါထာဗန္ဓ-သုခတ္ထံ ပန အနုနာသိကော ကတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၃၃။

အနုနာသိကဋ္ဌာန (န) [အနုနာသိက + ဌာန] အနုနာသိကဌာန်၊ နှာခေါင်းသံ – နှာသံ – ဖြစ်ရာအရပ်၊ နာသိကဌာန်။ ဝစနကာလေ ပန အနုနာသိကဋ္ဌာနေ ဝိစ္ဆေဒံ အကတွာ

ဝတ္တဗ္ဗန္တိ ဓမ္မသိရိတ္ထေရော။ ဝေံ ကမ္မဝါစာ-
ယမ္ပိတိ ဝုတ္တံ။ ဝဇိရ။၄၁၂။

အနုနာသိကန္တ (တိ) [အနုနာသိက + အန္တ] နိဂ္ဂဟိတ်အဆုံးရှိသော။ "ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာ-မိ"တိ ဝေံ ကေသမ္ဗန္ဓာနိ အနုနာသိကန္တာနိ ဝါ ကတ္ဝာ ဒါတဗ္ဗာနိ။ ဝိ၊၄၊၃။၂၅၁။ အနုနာ-သိကန္တံ ကတ္ဝာ ဒါနကာလေ အန္တရာ ဝိစ္ဆေဒံ အကတ္ဝာ ဒါတဗ္ဗာနီတိ ဒဿေတုံ ကေသမ္ဗန္ဓာ-နီတိ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၀၃။

အနုနာသိကလောပ (ပု) [အနုနာသိက+လော-ပ] နိဂ္ဂဟိတ်ချေခြင်း။ အပရိမိတံ သုခါဝဟန္တိ အနုနာသိကလောပံ အကတ္ဝာ ဝုတ္တံ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။၁၀၂။ အဋ္ဌာန တန္တိ အဋ္ဌာနံ တံ၊ အကာ-ရဏံ တန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ အနုနာသိက-လောပေါ ကတော "အရိယသစ္စာန ဒဿ-န"န္တိအာဒီသု ဝိယ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။

အနုနာသိကာဂမ (ပု) [အနုနာသိက+အာဂမ] နိဂ္ဂဟိတ်လာခြင်း။ နတ္ထိ တေဿ ပရကာ-ရောတိ အပရကာရော။ အနုနာသိကာဂမံ ကတ္ဝာ ဝုတ္တံ "အပရံကာရော"တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၃၁၄။

အနုနိပ္ပါဒ (ပု) [အနု+နိ+ပဒ+ဏ] အစဉ်လိုက်၍ဖြစ်-ပေါ်-ခြင်း။ အနုနိပ္ပါဒီ-ကြည့်။

အနုနိပ္ပါဒီ (တိ) [အနု+နိ+ပဒ+ဏီ] (က) အစဉ်လိုက်၍-ဖြစ်-ပေါ်-သော-လေ့ရှိသော။....တတ္ထ ကာယော အပ္ပဓာနော အနု-နိပ္ပါဒီတိ ဉာဓ ကာယံ ပဓာနံ အပ္ပဓာနဉ္စ ဉာရိယာပထံ အနုနိပ္ပါဒံ ကတ္ဝာ ဒဿေတုံ....။ မ၊ဋီ၊၁။၃၅၃။ (ခ) အစဉ်လိုက်၍-ပြီးတတ်သော-ပြီးလေ့ရှိသော။ အယဉ္စ ကုက္ကုဋ္ဌဂန္ဓ-ပရိဘာဝနာ သမ္မာအဓိသယနသမ္မာပရိသေ-ဒနနိပ္ဖတ္တိယာ အနုနိပ္ပါဒီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ မ၊ဋီ၊ ၂။၅၅။

အနုနီတ (တိ) [အနု+နီတ] အဖန်ဖန်ဆောင်အပ်သော။ ဆန္ဒာနုနီတော ရူစိယာ နိဝိဋ္ဌော။ သုတ္တနိ။၄၀၁။ မဟာနိ။၄၈။ တေန ဒိဋ္ဌိစ္ဆ-န္ဒေန အနုနီတော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။ မဟာ-နိ၊ဋ္ဌ။၁၆၆။

အနုနီယမာန (တိ) [အနု+နီ+ယ+မာန] ဆွဲဆောင်အပ် - ဖြားယောင်းအပ် - သော၊ သူ။ တာယ (စာပါယ) တံ တံ ဝတ္ဝာ အနု-နီယမာနောပိ သညတ္တိံ အနာဂစ္ဆန္တော ပဋိမဒိသာဘိမုခေါ ပက္ကာမိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၃၀။

အနုနေတဗ္ဗ (တိ) [အနု+နီ+တဗ္ဗ] အဖန်ဖန်စိတ်ဖြင့် ရောက်အပ်-သိအပ်-သော။ အနု-နေတဗ္ဗော ပညာပေတဗ္ဗော။ စူဠနိ။၁၆၆။ အနုနေတဗ္ဗောတိ ပုနပ္ပုနံ စိတ္တေန ကထံ ဂမယိတဗ္ဗော။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။၅၃။

အနုနေတု (ပု) [အနု+နီ+တု](၁)အဖန်ဖန်-ဆောင်တတ်-ပြတတ်-သော၊သူ။ (၂) လျော်စွာ-ဆောင်တတ်-ပြတတ်-သိစေတတ်-သော၊ သူ။ နေတာ ဝိနေတာ အနု-နေတာ၊ တာဒိသော လဘတေ ယသံ။ ဒီ၊၃။ ၁၅၆။ ပုနပ္ပုနံ နေတီတိ အနုနေတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၄၁။ ပုနပ္ပုနံ နေတီတိ အနု အနု နေတိ၊ တံ တံ အတ္ထန္တိ အာနေတွာ ယောဇနာ။ ဒီ၊ ဋီ၊၃။၁၄၆။ဘဂဝါ ဟိ ဓမ္မာနံ နေတာ ဝိနေတာ အနုနေတာ၊ ယထာသဘာဝတော ပါဠိယေက္ကံ ပါဠိယေက္ကံ နာမံ ဂဟေတွာ ဒဿေတာတိ ဓမ္မာ ဘဂဝံနေတ္တိကာ နာမ ဟောန္တိ။သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၇။ အနုနေတာတိ အနုရူပံ နေတာ။ အန္တရန္တရာ ယထာဓမ္မပဋိပတ္တိယာ ပညာပိတာနံ ဓမ္မာနံ အနုရူပတော ဒဿနံ ဟောတီတိ အာဟ "ယထာသဘာဝတော .... ဒဿေတာ"တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၆။ အနုနေတာ-တိ "ဣမေ ဓမ္မာ သေဝိတဗ္ဗာ၊ ဣမေ န သေဝိတဗ္ဗာ"တိ ဥဘယသမ္ပာပနာပနယနတ္တံ ပညာပေတာ။ တေနာဟ "ယထာသဘာဝ-တော"တိအာဒိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၆၉။ နေတာ

ဝိနေတာ အနုနေတာ ပညပေတာ။ မဟာနိ။ ၁၃၈။ စူဠနိ။၁၇၅။ ပဋိသံ။၃၇၅။ ဓမ္မဒေသ-နာကာလေ ၈၀ သံသယစ္ဆေဒနေန အနုနေ-တာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၅၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၄။

အနုနေန္တ (တိ) [အနု+နီ+အန္တ၊ ထိဋ္ဌ အနု-နေန္တိ] သိစေသော၊ သူ။ အနုနေန္တိ အနိက-ရတ္တံ၊ ကေသေ စ ဆပံ ခိပိ သုမေဓာ။ ထေ-ရီ။၄၃၄။ အနုနေန္တိ အနိကရတ္တန္တိ အနိက-ရတ္တံ ရာဇာနံ သညာပေန္တိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၉၈။ အနုနယန္တ-လည်း ကြည့်။

အနုန္နတ (တိ) [နု+ဥန္နတ] (၁) မမြင့်မောက်သော။ ပုန စပရံ မဟာရာဇ ပဗ္ဗတော အနုန္နတော အနောနတော။ မိလိန္ဒ။၃၇၀။ (၂) မတက်ကြွ–မတုန်လှုပ်–မပြန့်လွင့်–သော၊ တည်ကြည်သော။ အနုန္နတေန မနသာ၊ အပလာသော အသာဟသော။ အံ၊၁။ ၁၉၉။ အနုန္နတေန မနသာတိ အနုဒ္ဓတေန စေတသာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၈။ အနုန္နတံ စိတ္တံ ဥဒ္ဓစ္စေ န ဣဉ္ဇတီတိ အာနေဉ္ဇံ။ ပဋိသံ။ ၃၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၄။ (အနုဏ္ဏတံ၊ က-မူကွဲ)။ အနုန္နတန္တိ ဥဒ္ဓစ္စဝသေန ဥဒ္ဓံ န အာရုဠှံ၊ အနုဒ္ဓတန္တိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၆။ ဥဒ္ဓံ နတံ ဥန္နတံ၊ ဥဒ္ဓတံ ဝိက္ခိတ္တံ။ န ဥန္နတံ အနုန္နတံ၊ အဝိက္ခိတ္တံ၊ သမာဟိတန္တိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။

အနုန္နဠ (တိ) [နု+ဥန္နဠ] အထက်သို့တက်သောကျူပြင်ကဲ့သို့ အချည်းနှီးတက်ကြွသောမာန်မရှိသော၊သူ။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ယဿံ ပရိသာယံ ဘိက္ခူ အနုဒ္ဓတာ ဟောန္တိ အနုန္နဠာ အစ-ပလာ။ အံ၊၁။၇၀။ အနုဒ္ဓတ, ဥန္နဠ-တို့လည်း ကြည့်။

အနုန္နာမနိန္နာမိ (တိ) [နု+ ဥန္နာမ + န + နိန္နာမ+ဣ] အမြင့်,အနိမ့်–မြင့်ခြင်း, နိမ့်ခြင်း–မရှိသော၊ ညီညာသော မြေအပြင်ရှိသော။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ခေတ္တံ အနုန္နာမနိန္နာမိ စ ဟောတိ။ အံ၊၃။၆၉။ ဥန္နာမနိန္နာမိ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၉) လည်း ကြည့်။

အနုပကဋ္ဌ (တိ) [နု+ဥပကဋ္ဌ] မကပ်သော၊ လွတ်ကင်းသော။ ယံ ဝါ ပနညမ္ပိ အတ္ထိ ရူပံ အနာသဝေ အနုပကဋ္ဌေ ဒူရေ အသန္တိကေ။ အဘိ၊ဝိ။၂။ အနုပကဋ္ဌေတိ နိယဋ္ဌေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁။

အနုပကပ္ပနီယတာ (ထိ) [နု+ဥပကပ္ပနီယ+တာ]မကပ်–မရောက်–အပ်သည့်၏အဖြစ်–ခြင်း၊ မသုံးဆောင်–အပ်–ထိုက်–သည့်၏ အဖြစ်–ခြင်း။ သာ တထာ ဒိယျမာနဿ အတ္တနော အနုပကပ္ပနီယတဥ္စ ယထာ ဒိယျ-မာနံ ဥပကပ္ပတိ၊ တဉ္စ ဒဿေန္တိ။ပေတ၊ဋ္ဌ။၄၅။

အနုပကမ္ပတိ (ကြိ)[အနု+ဥပ+ကမ္ပ+အ+တိ] တုန်လှုပ်၏။ ယဿ (ကဿ) သေလူပမံ စိတ္တံ၊ ဌိတံ နာနုပကမ္ပတိ။ ဥဒါန။၁၂၅။ ထေရ။ ၂၅၇။....နာနုပကမ္ပတိ န ပဝေဓတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၂၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၄။

အနုပကာရ (တိ) [နု+ဥပကာရ] (၁)ကျေးဇူး မပြုတတ်သော၊ ကျေးဇူးမများသော၊ သူ။ ဣမေ ဥပကာရာ ဣမေ အနုပကာရာ။ မိလိန္ဒ။ ၃၇။ (၂) အကြောင်း–အထောက်အပံ့–မဟုတ်သော။ ဒွါရပိဒဟနေ ပန အညသ္မိံ ဝါ ဂမနဿ အနုပကာရေ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၉။ ဂမနဿ အနုပကာရေတိ ယထာ ဒွါရ-ပိဒဟနေ ကုမ္ဘိဋ္ဌာနဂမနဿ အနုပကာရတ္တာ အနာပတ္တိ၊ ဧဝံ အညသ္မိံ ဝါ ဂမနဿ အနု-ပကာရေ ကာယဝစီကမ္မေ အနာပတ္တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၃၂။ ဗြဟ္မလောကဂမနဿ အနု-ပကာရမ္ပိ ဣမာယ ဣဒ္ဓိယာ ဣဇ္ဈမာနဝိသေသံ ဒဿေန္တော....။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၃။

အနုပကာရတ္တာ (န) [အနုပကာရ+တ္တ] အကြောင်း– အထောက်အပံ့ – မဟုတ်သည့်၏ အဖြစ်။ အနုပကာရ (၂) အနက်ကြည့်။

အနုပက္ကမ (ပု) [န+ဥပက္ကမ] (သူတပါး၏) လုံ့လမဟုတ်သော၊ သူတပါး၏ အားထုတ်ပြုမူမှုမဟုတ်သောအကြောင်း။ အနုပက္ကမေန ဘိက္ခဝေ တထာဂတာ ပရိနိဗ္ဗာယန္တိ။ ဝိ၊၄။ ၃၅၅။

အနုပက္ကိလေသ (ပု) [န+ဥပက္ကိလေသ] ညစ်ညူးကြောင်း – ပူလောင်ကြောင်း – မဟုတ်သောတရား။ အဒ္ဓါ ခေါ ဣမေ ဘန္တေ တပေါဇိဂုစ္ဆာ ဥပက္ကိလေသာ၊ နော အနုပက္ကိလေသာ။ ဒီ၊၃။၃၇။ သတ္တိမေ ဘိက္ခဝေ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ အနာဝရဏာ အနီဝရဏာ စေတသော အနုပက္ကိလေသာ ဘာဝိတာ ဗဟုလီကတာ....။ သံ၊၃။၈၂။ စတုဘူမကစိတ္တဿ အနုပက္ကိလေသာ။ သံ။၊၃။၁၈၈။ စတုတ္ထဘူမကကုသလစိတ္တဿ အနုပက္ကိလေသာ တေဟိ အကိလိဿနတော။ သံဋီ၊၂။၄၂၈။

အနုပက္ကုဋ္ဌ (တိ) [န+ဥပက္ကုဋ္ဌ] မကဲ့ရဲ့အပ် – မရှုတ်ချအပ် – သော၊ ကဲ့ရဲ့ခြင်း – ရှုတ်ချခြင်း – ကို မရဘူး – မရောက်ဘူး – သော၊ သူ။ ယာဝ သတ္တမာ ပိတာမဟယုဂါ အက္ခိတ္တော အနုပက္ကုဋ္ဌော ဇာတိဝါဒေန။ ဝိ၊ ၂။ ၂၀၉။ ဒီ၊၁။၁၀၆၊၁၁၄။ မ၊၂။၃၇၇၊၄၀၇။ အံ၊၁။၁၆၃။ သုတ္တနိ။၃၇၃။ အနုပက္ကုဋ္ဌောတိ န ဥပက္ကုဋ္ဌော၊ န အက္ခောသံ ဝါ နိန္ဒံ ဝါ လဒ္ဓပုဗ္ဗော (ပတ္တပုဗ္ဗော)။ သာရတ္ထ၊၃။၉၇။ ဒီ။၊၁။ ၂၅၁။ မ။၊၃။ ၂၈၅။ အံ။၊၂။၁၄၅။ အံ။၊၃။၄၈။ အနုပက္ကုဋ္ဌောတိ ဣမိနာ အယုတ္တသံသဂ္ဂါဘာဝေါ။ အယုတ္တသံသဂ္ဂမ္ပိ ဟိ ပဋိစ္စ သတ္တာ အက္ခောသံ လဘန္တိ။ မဋီ၊ ၃။၁၉၀။ အနုပက္ကုဋ္ဌောတိ ဇာတိသန္ဒေ့ာသဝါဒေန အနုပက္ကုဋ္ဌပုဗ္ဗော။ သုတ္တနိ။၊၂။၁၈၄။

အနုပက္ကုဋ္ဌပုဗ္ဗ (တိ) [အနုပက္ကုဋ္ဌ+ပုဗ္ဗ] မကဲ့ရဲ့ – မရှုတ်ချ – အပ်ဘူးသော၊ ကဲ့ရဲ့ခြင်း – ရှုတ်ချခြင်း – ကို မရဘူး – သို့ မရောက်ဘူး – သော၊ သူ။ အနုပက္ကုဋ္ဌ-ကြည့်။

အနုပက္ခန္ဒ (တိ) [အနု+ပက္ခန္ဒ+အ] (၁) သက်ဝင်သော။ ဣမာနိ ဟိ ဒွေ ဘောဇနာနိ ဝတ္တမာနာနိ ဝဍ္ဎေ အာစိဏ္ဏာနိ သမာစိဏ္ဏာနိ နဒိံ ဩတိဏ္ဏဥဒကံ ဝိယ အနုပက္ခန္ဒာနိ။ မ။၊၃။၁၃၀။ အနုပက္ခန္ဒာနီတိ ဒုစ္စဇနဝသေန သတ္တာနံ အနုပဝိဋ္ဌာနိ။ မဋီ၊၃။၈၃။ (၂) အစဉ်လိုက်၍ ပျံသော။ အနုပက္ခန္ဒဟံသပေါတက-ကြည့်။

အနုပက္ခန္ဒတိ (ကြိ) [အနု+ပက္ခန္ဒ+အ+တိ] ပြေးဝင်၏၊ သက်ဝင်၏။ ကေန္တေန ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော သမဏဿ ဂေါတမဿ ဝါဒံ အနုပက္ခန္ဒတိ။ ဒီ၊၁။၁၁၅။ အနုပက္ခန္ဒတီတိ အနုပဝိသတိ။ ဒီ။၊၁။ ၂၅၉။

အနုပက္ခန္ဒဟံသပေါတက (ပု) [အနုပက္ခန္ဒ+ဟံသပေါတက] အစဉ်လိုက်၍ ပျံသော ဟင်္သာငယ်။ ရာဟုလဘဒ္ဒေါ စ ဟံသာဓိပတိံ အနုပက္ခန္ဒဟံသပေါတကော ဝိယ။ မ။၊၃။၉၂။

အနုပက္ခိပိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ပ+ခိပ+တွာ] ထည့်သွင်း၍။ သေယျံ ကပ္ပေတိ ပါဒေ ပါဒံ အစ္စာဓာယ အန္တရသတ္ထိမှိ နင်္ဂုဋ္ဌံ အနုပက္ခိပိတွာ။ အံ၊၁။၅၆၇။ မ။၊၂။ ၂၁၇။ သံ။၊၁။၇၄။

အနုပခဇ္ဇ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဥပ+ခဒ(ခိ)+တွာ။ အနုပခဇ္ဇာတိ ဧတ္ထ ခဒ ဟိံသာယန္တိ ဓာတုပါဌေသု ဝုတ္တတ္တာ ခဒ-သဒ္ဒေါ ဟိံသတ္ထော ဟောတိ၊ အနု သမိပံ ဥပဂန္တွာ ခဒနံ ဟိံသနံ နာမ အနု သမိပံ ပဝိသနမေဝ။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။ ၂၇။ အနုပုဗ္ဗ ဥပပုဗ္ဗ ခိဓာတုတော တွာပစ္စယဿ ဇ္ဇာဒေသံ ကတွာ ရူပသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပါတိမောက္ခပဒတ္ထအနုဝဏ္ဏနာ။ ၂၁၉။] ညှဉ်းဆဲ၍၊ ညှဉ်းဆဲသောအားဖြင့် တိုးဝှေ့၍၊ အနီးသို့ – အတွင်းသို့ – အတင်း တိုးဝင်၍။ ဘိက္ခု အနုပခဇ္ဇ သေယျံ ကပ္ပေန္တိ။.... အနုပခဇ္ဇာတိ အနုပဝိသိတွာ။ ဝိ၊၂။၆၂-၃။ အနုပခဇ္ဇ သေယျံ ကပ္ပေန္တီတိ

တုမှာကံ ဘန္တေ မဥ္စေ့ဌာနံယေဝ ပါပုဏာတိ၊ န သဗ္ဗော ဝိဟာရော။ အမှာကံ ဒါနိ ဣဒံ ဌာနံ ပါပုဏာတီတိ အနုပဝိသိတွာ မဥ္စပီဌံ ပညပေတွာ နိသီဒန္တိပိ နိပဇ္ဇန္တိပိ သဇ္ဈာယမ္ပိ ကရောန္တိ။ ဝိ၊၃၊၃။၄၅။ အနုပဝိသိတွာတိ သမီပံ ပဝိသိတွာ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၀။ ဝိမတိ၊ ၂။၁၇။ န ထေရေ ဘိက္ခူ အနုပခဇ္ဇ နိသီဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၃။၅၉။ ဆန္နောပိ ဘိက္ခူ ဘိက္ခူနိ အနုပခဇ္ဇ ဘိက္ခူဟိ သဒ္ဓိံ ဝိဝဒတိ။ ဝိ၊၄။၂၁၁။ ဘိက္ခုနီနံ အနုပခဇ္ဇာတိ ဘိက္ခုနီနံ အန္တော ပဝိသိတွာ။ ဝိ၊၃၊၄။၃၉။ အနုပခဇ္ဇာ(မ၊၁။၂၃၆။)တိ အနုပဝိသိတွာ။ မ၊၃၊၂။၆၅။ နာနုပခဇ္ဇာ(မ၊၂။၁၃၃။)တိ န အနုပခဇ္ဇ န အနုပဝိသိတွာ။ မ၊၃၊၃။၁၂၈။ အနုပခဇ္ဇာတိ အနုပကမိတွာ ဂရုဋ္ဌာနိယာနံ အန္တိကံ အနာပုစ္ဆာ အနုပဝိသိတွာတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတုံ “တတ္ထ ယော”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋီ၊ ၃။၈၂။ အနုပခဇ္ဇာ (မဟာနိ။၁၇၅။)တိ သဗ္ဗသံ နိသိန္နဋ္ဌာနံ ပဝိသိတွာ။ မဟာနိ၊ဌ။ ၂၉၄။ ထေရေ ဘိက္ခူ အနုပခဇ္ဇာ(ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၈။)တိ ထေရာနံ ဘိက္ခူနံ ဌိတဋ္ဌာနံ အနုပဝိသိတွာ တေသံ အာသန္နတရဋ္ဌာနံ ဥပဂန္တွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၄။

အနုပခဇ္ဇန္တ (တိ) [န+ဥပခဇ္ဇန္တ] မညှဉ်းဆဲသော၊ ညှဉ်းဆဲသောအားဖြင့် မတိုးဝှေ့သော၊ အနီးသို့အတင်းတိုးမဝင်သော၊ သူ။ ထေရေ ဘိက္ခူ အနုပခဇ္ဇန္တေန နဝေ ဘိက္ခူ အာသနေန အပ္ပဋိဗာဟန္တေန။ ဝိ၊၅။၂၈၇၊၃၁၈။

အနုပခဇ္ဇသိက္ခာပဒ (န) [အနုပခဇ္ဇ+သိက္ခာပဒ] အနုပခဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်၊ ပါစိတ္တိယ ပါဠိ၊ ၅-ကဏ္ဍ၊ ၂-ဝဂ်၊ ၆-သိက္ခာပုဒ်။ ဝိ၊၂။၆၂-၃။

အနုပခေတ္တ (န) အနုပခေတ္တ-ကြည့်။

အနုပဂစ္ဆတိ (ကြိ) [အနု+ဥပ+ဂမု+အ+တိ] အစဉ်ကပ်ရောက်၏၊ အစဉ်လိုက်၏၊ အစဉ်ရောက်၏။ ပထဝီ ပထဝိကာယံ အနုပေတိ အနုပဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊၁။၅၂။ မ၊၂။၁၈၂။ သံ၊၂။ ၁၇၀။ အနုပဂစ္ဆတီတိ တဿေဝ ဝေဝစနံ၊ အနုဂစ္ဆတီတိပိ အတ္ထော။ ဥဘယေနာပိ ဥပေတိ ဥပဂစ္ဆတီတိ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ဌ၊၁။ ၁၄၉။ မ၊ဌ၊၃။၁၅၈။ သံ၊ဌ၊၂။၃၁၁။ ယတော စ ရူပံ သမ္ဘောတိ၊ တတ္ထေဝါနုပဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊ ၂။၄၉။

အနုပဂန္တုကာမ (တိ) [အနုပဂန္တုံ+ကမု+ဏ] ကပ်ရောက်ခြင်းငှါ – ကပ်ရောက်ရန် – အလိုမရှိသော၊ မကပ်ရောက်လိုသော၊သူ။ ဝဿံ အနုပဂန္တုကာမေန သဉ္စိစ္စ အာဝါသော အတိက္ကမိတဗ္ဗော။ ဝိ၊၃။၁၉၃။

အနုပဂန္တွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဥပဂန္တွာ] မကပ်ရောက်မူ၍။ သတ္တဟိ ဘိက္ခဝေ အင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတံ ကုလံ အနုပဂန္တွာ ဝါ နာလံ ဥပဂန္တုံ။ အံ၊၂။၄၀၂။ နဝဟိ ဘိက္ခဝေ အင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတံ ကုလံ အနုပဂန္တွာ ဝါ နာလံ ဥပဂန္တုံ။ အံ၊၃။၁၉၂။ အနုပဂမ္မ-လည်း ကြည့်။

အနုပဂမန (န) [န+ဥပဂမန] (၁) (က) မကပ်ရောက်ခြင်း။ ဓမ္မိကာယ သာမဂ္ဂိယာနုပဂမနံ ဟောတိ။ ဝိ၊၄။၄၃၃။ (ခ) မစွဲယူခြင်း။ အပိ စ နိစ္စာဒိတော (နိစ္စတော၊အံ၊ဌ၊၂။) အနုပဂမနာဒိဝသေနပေတဿ အာနိသံသဖလံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ဌ၊၁။၂၀၈။ အံ၊ဌ၊၂။၁၉။ နိစ္စာဒိတော အနုပဂမနာဒိဝသေနာတိ “နိစ္စ”န္တိ အဂ္ဂဟဏာဒိဝသေန၊ (ဣမိနာ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗေ ဟိ တော-သဒ္ဒမိစ္ဆန္တိ သဒ္ဒဝိဒူ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။) ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၀၄။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၂၂။ (တိ) (၂) ကပ်ရောက်ခြင်း – စွဲလမ်းခြင်း – မရှိသော၊ မကပ်ရောက် – မစွဲလမ်း – သော၊သူ ။ အနုပယ-ကြည့်။

အနုပဂမနီယ (တိ) [န+ဥပဂမနီယ] မရောက် – အပ် – နိုင် – သော၊ သူ။ ပယောဂါသယဝိပန္နေဟိ အနုပဂမနီယတော စ ကေနစိပိ အနာသာဒနီယတော စ ဒုရာသဒေါ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။၁၉၇။

အနုပဂမ္မ (ကြိ၊ဝိ) [နု+ဥပဂမ္မ]မကပ်ရောက်မူ၍။ (က) မဝင်ရောက်မူ၍။ အထ ခေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇာယံ ယထာဘိရန္တံ ဝိဟရိတွာ အနုပဂမ္မ သောရေယျံ သင်္ကဿံ....။ ဝိ၊၁။၁၂။ အနုပဂမ္မာတိ.... အနုပဂန္တွာ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၅၉။ (ခ) မကပ်ရောက်–မငြိတွယ်–မူ၍၊ မကပ်ရောက်–မငြိတွယ်–ခြင်းကြောင့်။တေ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဥဘော အန္တေ အနုပဂမ္မ မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒါ တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ....။ဝိ၊၃။ ၁၄။ မ၊၃။၂၇၃။ သံ၊၃။၃၆၉။ အဘိ၊ဝိ။၃၅၃။ ပဋိသံ။၃၃၀။ အနုပဂမ္မာတိ အနလ္လီယိတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၀။ အနုပဂမ္မာတိ နု ဥပဂန္တွာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၆။ အရိယမဂ္ဂေါ စေတ္ထ အန္တဒွယံ အနုပဂမ္မ မဇ္ဈိမာပဋိပဒါဘူတော၀ "မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒါ"တိ အက္ခာတတ္တာ သွာက္ခာတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၀၀။ အနုပဂမ္မာတိ အနုပဂန္တွာ၊ အနုပဂမနဟေတု ဝါ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။ ၂၇၆။ ဒိဋ္ဌိဉ္စ အနုပဂ္ဂမ္မ။ ခုဒ္ဒက။၁၁။ သုတ္တနိ။ ၃၀၂။ (ဂ) မမှီမူ၍၊ မသုံးသပ်မူ၍။ ကမ္မဘဝဥပပတ္တိဘဝဘေဒံ ဝါ အနုပဂမ္မ သဒ္ဓိံ အန္တောဂမေဟိ ကာမဘဝါဒိဝသေန တယော ဘဝါ ဟောန္တိ။ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၀၀။ အနုပဂမ္မာတိ အနိဿာယ၊ အနာမသိတွာတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။၃၃၂။

အနုပ (ပ္ပ)ဂေ (ဗျ) [အနု+ပဂေ] စောစွာ၊ စောစော၊ နံနက်စောစော။ အာမိသခါဒနတ္ထာယ အနုပ္ပဂေယေဝ သန္နိပတိတာနံ ကာကာနံ ဩရဝသဒ္ဒံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၉။ အနုပ္ပဂေယေဝါတိ ပါတောယေဝ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၂၈။ ဝိမတိ၊၂။၁၈၉။ အတိပဂေ-လည်း ကြည့်။

အနုပဃာတ (ပု) [နု+ဥပဃာတ] (၁) မညှဉ်းဆဲ–မနှိပ်စက်–မဖျက်ဆီး–ခြင်း–စေခြင်း၊ သတ်ဖြတ်–ညှဉ်းဆဲ–နှိပ်စက်–ဖျက်ဆီး–ရန် မကြံစည်ခြင်း။ အနူပဝါဒေါ အနူပဃာတော၊ ပါတိမောက္ခေ စ သံဝရော။ ဒီ၊၂။၄၂။ ဓမ္မ။၄၁။ ဥဒါန။၁၂၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။ အနူပဃာတောတိ ကာယေန ဥပဃာတဿ အကရဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။ အနူပဃာတောတိ အနုပဃာတနဉ္စေဝ အနုပဃာတာပနဉ္စ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၅၄။ အနူပဃာတောတိ ကာယေန ကဿစိ ဥပဃာတာကရဏံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၀။ အနုပဃာတောတိ ကာယေန မနသာ စ ကဿစိ ဥပဃာတာကရဏံ မနသာပိ ပရေသံ အနတ္ထစိန္တနာဒိဝသေန ဥပဃာတကရဏဿ ဝဇ္ဇိတဗ္ဗတ္တာ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၄၃။ ဥပဃာတံ ဝဇ္ဇေတွာ အနုပဃာတေန။ ပဋိသံ။၃၁၅။ (၂) မပင်ပန်း–မဆင်းရဲ–ခြင်း။ ပရဿ စ ပုဂ္ဂလဿ အနုပဃာတော။ မ၊၃။၂၉။ ဥပဃာတ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀။ မ၊ဋီ၊၃။၂၃၉။) ကြည့်။ (တိ) (၃) နာကျင်–ဆင်းရဲ–ခြင်း–မရှိသော။ အဒုက္ခော ဧသော ဓမ္မော အနုပဃာတော။ မ၊၃။၂၇၄။ သဥပဃာတ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၉၂။) ကြည့်။

အနုပဃာတက (တိ) [နု+ဥပဃာတက။ ထိ၌ **အနုပဃာတိကာ**] မညှဉ်းဆဲ–မနှိပ်စက်–သော။ ဝိယာကရံ ပဉှမနုပဃာတိကံ။ ဝိ၊၃။ ၅၀၉။ အနုပဃာတကရံ ပဉှံ ဗျာကရမာနော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၆။

အနုပဃာတကရ (တိ) [နု+ဥပဃာတကရ] ညှဉ်းဆဲ–နှိပ်စက်–ခြင်းကို မပြုတတ်သော။ အနုပဃာတက-ကြည့်။

အနုပဃာတန (နု) [နု+ဥပဃာတန] မညှဉ်းဆဲ– မနှိပ်စက်– မဖျက်ဆီး –ခြင်း။ အနုပဃာတ (၁) အနက် ကြည့်။

အနုပဃာတာပန (နု) [နု+ဥပဃာတာပန] မညှဉ်းဆဲ–မနှိပ်စက်–မဖျက်ဆီး–စေခြင်း။ အနုပဃာတ (၁) အနက် ကြည့်။

အနုပစာရ (တိ) [နု+ဥပစာရ] လှည့်လည်သွားလာရာ–ကျက်စားရာ–မဟုတ်သော အရပ်။ ပန္တာနီတိ ဇနတံ အတိက္ကမိတွာ မနုဿာနံ အနုပစာရေ ဌိတာနိ။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။ မနုဿာ-

နံ အနုပစာရေတိ ယတ္တကေ ကသနာဒိကိစ္စံ ကရောန္တာနံ သဉ္စာရော ဟောတိ၊ တွေကံ အတိက္ကမိတွာ အနုပစာရေ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၄၉။ အနုပစာရဋ္ဌာန-လည်း ကြည့်။

အနုပစာရဋ္ဌာန (န) [အနုပစာရ+ဌာန] လှည့်လည်သွားလာရာ – ကျက်စားရာ – မဟုတ်သော – အရပ် – ဌာန။ ဝနပတ္ထန္တိ ဂါမန္တံ အတိက္ကမိတွာ မနုဿာနံ အနုပစာရဋ္ဌာနံ၊ ယတ္ထ န ကသီယတိ န ဝပီယတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၈၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆။ မနုဿာနံ အနုပစာရဋ္ဌာနန္တိ ပကတိသဉ္စာရဝသေန မနုဿေဟိ န သဉ္စရိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၅၇။ အနုပစာရဋ္ဌာနန္တိ နိစ္စကိစ္စဝသေန န ဥပစရိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၀၉။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၇။

အနုပစိတ (တိ) [န+ဥပစိတ] မဆည်းပူးအပ်သော။ နဝဍ္ဎ ပုညံ အနုပစိတံ။ သံ၊၁။ ၉၃။ အကတေနာတိ အနိဗ္ဗတ္တိတေန အတ္တနာ အနုပစိတေန။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၃၉။

အနုပစိတကုသလသမ္ဘာရ (ပု) [န+ဥပစိတ+ကုသလ+သမ္ဘာရ] (၁) မဆည်းပူးအပ်သော ကုသိုလ်အဆောက်အဦ။ (တိ) (၂) ဆည်းပူးအပ်သော ကုသိုလ် အဆောက်အဦ မရှိသော၊သူ။ သဗ္ဗမေတံ အနုပစိတကုသလသမ္ဘာရေဟိ ဒုပ္ပညေဟိ သသာဒီဟိ ဝိယ.... အလဗ္ဘနေယျပတိဋ္ဌဉ္စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။ သမ္ဘရိတဗ္ဗတော ကုသလမေဝ သမ္ဘာရော၊ သော သမ္ဘာ အနုပစိတော ယေဟိ တေ အနုပစိတကုသလသမ္ဘာရာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၀၈။ သသာဒီဟိ ဝိယ မဟာသမုဒ္ဒေါ အနုပစိတကုသလသမ္ဘာရေဟိ အလဗ္ဘနေယျပတိဋ္ဌော ဒုပ္ပရိယောဂါဟော စ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၀။ အနုပစိတကုသလသမ္ဘာရေဟိ ယာထာဝတော ဒုဒ္ဒသံ မမ စိတ္တသန္နိဿိတံ....။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၅၉။

အနုပစိတဉာဏသမ္ဘာရ (တိ) [န+ဥပစိတ+ဉာဏသမ္ဘာရ] ဆည်းပူးအပ်သော ဉာဏ်အဆောက်အဦမရှိသော၊သူ။ အနုပစိတဉာဏသမ္ဘာရေဟိ ဒဋ္ဌုံ န သက္ကာတိ သုဒုဒ္ဒသံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၁၉။

အနုပစိနန္တ (တိ) [န+ဥပစိနန္တ] ချစ်ခင်သဖြင့် မကြည့်ရှုသော၊သူ။ သုမုခ အနုပစိနန္တာ၊ ပက္ကမန္တိ ဝိဟင်္ဂမာ။ ဇာ၊၂။၈၃။ အနုပစိနန္တာတိ သိနေဟေန အာလယဝသေန အနောလောကေန္တာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၆၀။

အနုပစ္ဆိန္န (တိ) [န+ဥပစ္ဆိန္န] မဖြတ်အပ် – မပြတ် – သော။ စီဝရသာ ဝါ အနုပစ္ဆိန္နာ။ ဝိ၊၃။၃၇၃။

အနုပစ္ဆေဒ (ပု) [န+ဥပစ္ဆေဒ] မပြတ်ခြင်း။ ဧဝံ ဒီပသိခါယ အနုပစ္ဆေဒေါဝ ဟောတိ.... ဧဝံ ဝေဒနာနံ အနုပစ္ဆေဒေါဝ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၃-၄။

အနုပစ္ဆေဒကရဏ (န) [အနုပစ္ဆေဒ+ကရဏ] အဆက်မပြတ်သည်ကို ပြုခြင်း၊ အဖန်ဖန်ဖြစ်စေခြင်း။

အနုပစ္ဆေဒကရဏရသ (တိ) [အနုပစ္ဆေဒကရဏ+ရသ] မပြတ်သည်ကို ပြုခြင်း – အဖန်ဖန်ဖြစ်စေခြင်း – ဟူသော ကိစ္စရှိသော။ ပဘာဝလက္ခဏံ သမုဒယသစ္စံ၊ အနုပစ္ဆေဒကရဏရသံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၂၆။ "ဧဝမ္ပိ တဏှာနုသယေ အနူဟတေ၊ နိဗ္ဗတ္တတိ ဒုက္ခမိဒံ ပုနပ္ပုန"န္တိ ဧဝံ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပါဒနံ အနုပစ္ဆေဒကရဏံ။ မူလဋီ၊၂။၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၉၃။

အနုပစ္ဆေဒန (န) [န+ဥပစ္ဆေဒန] မပြတ်ခြင်း။ အသတိ စ ကိလေသပ္ပဟာနေ ဒုက္ခဿ အနုပစ္ဆေဒနတော....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၁၃။

အနုပစ္ဆေဒပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [အနုပစ္ဆေဒ+ပစ္စုပဋ္ဌာန] မပြတ်ခြင်းဟူသော ပစ္စုပဋ္ဌာန် ရှိသော။ အနုပ္ပဗန္ဓနရသ-ကြည့်။

အနုပစ္စတိ (ကြိ) [အနု+ပဒ+ယ+တိ] (က) ရောက်၏။ န တေသံ ဆာယာ ဝတ္တာနံ၊ သော ရာဂေါ အနုပစ္စထ။ ဇာ၁၁၊၂၈၄။ သော နာနာဝိဓော ရာဂေါ န ဥပေတိ။ ဇာ၁၄၊ ၄။၃၀၃။ (ခ) ဝင်၏။ ဝိဇ္ဇု မဟာမေဃရိဝါနု- ပစ္စထ။ ဇာ၁၂။၁၁၀။ တေန နိမန္တိတာ မဟာမေဃဝိဇ္ဇု ဝိယ တဿ တံ အဿမံ ပါဝိသိ။ ဇာ၁၄၅။၄၃၅။

အနုပဇ္ဈာယက (တိ) [န+ဥပဇ္ဈာယက] ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်မရှိသော။ (က) အပြစ်ကြီး,ငယ်ကို ရှုကြည့် – ဆုံးမ – တတ်သော – ဆရာ – ဥပဇ္ဈာယ်–မှကင်းသော၊သူ။အနုပဇ္ဈာယကာ အနာစရိယကာ။ ဝိ၃။၅၆။ အနုပဇ္ဈာယ- ကာတိ ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ ဥပနိဇ္ဈာယကေန ဂရုနာ ဝိရဟိတာ။ ဝိ၄၃။၂၅၇။ ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ ဥပ- နိဇ္ဈာယတီတိ ဥပဇ္ဈာယော၊နတ္ထိ ဥပဇ္ဈာယော ဧတေသန္တိ အနုပဇ္ဈာယကာ၊ တေနာဟ "ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ....ဝိရဟိတာ"တိ။ သာရတ္ထ၃။ ၂၃၁။ (ခ) ဥပဇ္ဈာယ်–မရှိ–မယူ–သော၊ အချင်းခပ်သိမ်း ဥပဇ္ဈာယ်မှကင်းသော၊ သူ။ တေန ခေါ ပန သမယေန ဘိက္ခူ အနု- ပဇ္ဈာယကံ ဥပသမ္ပာဒေန္တိ။ ဝိ၃။၁၂၄။ အနု- ပဇ္ဈာယကန္တိ ဥပဇ္ဈံ အဂါဟာပေတွာ သဗ္ဗေ- န သဗ္ဗံ ဥပဇ္ဈာယဝိရဟိတံ။ ဝိ၄၃။၃၀၇။ သာရတ္ထ၃။၂၆၃။ ဝိမတိ၂။၁၂၅-တို့လည်း ကြည့်။

အနုပညတ္တ (တိ) [အနု+ပ+ဉာ+ဏာပေ+တ] နောက်ထပ် – တဖန်–သိစေ – ထုတ်ဆင့်– ပညတ်–အပ်သော။ အပညတ္တေ ပညတ္တံ ပညတ္တေ အနုပညတ္တံ။ ဝိ၅။၃၈၆။ အံ၁။၉၇။ မက္ကဋိဝတ္ထုအာဒိဝိနိတကထာ သိက္ခာပဒေ ပညတ္တေ အနုပညတ္တံ နာမ။ ဝိ၄၄။၂၆၁။ ပဠမပါရာဇိကာဒိနံ ပဠမပညတ္တိ အပညတ္တေ ပညတ္တံ။ တေသံယေဝ အနုပညတ္တိ ပညတ္တေ အနုပညတ္တံ။ အံ၄၁၂။၆၆။

အနုပညတ္တိ (ထိ) [အနု+ပ+ဉာ+ဏာပေ+တိ] ထပ်ဆင့် – ဖြည့်စွက်–သော– နောက်ဆက် တွဲ–အမိန့်–ဥပဒေ–ပညတ်။ ပညတ္တိ အနု- ပညတ္တိ အနုပ္ပန္နပညတ္တိ။ ဝိ၅။၁။ ပဌမ- ပညတ္တိယာ ပစ္ဆာ ဌပိတာ ပညတ္တိ အနု- ပညတ္တိ။ ကခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၈၆-၇။ ပညတ္တိမ္ပိ ပုစ္ဆိ၊ အနုပညတ္တိမ္ပိ ပုစ္ဆိ။ ဝိ၄။၄၇၂။ ပညတ္တိံ န ဇာနာတိ၊ အနုပညတ္တိံ န ဇာနာတိ။ ဝိ၅။၂၃၂။ အနုပညတ္တိန္တိ ပုနပ္ပုနံ (ပုန?) ပညတ္တိံ ။ ဝိ၄၄။၁၇၇။ အာပတ္တိကရ-စသော အနုပညတ် ၃-မျိုးကို ကခါ။ ၁၁၃-တွင်ကြည့်။

အနုပညတ္တိဝါဒ (ပု) [အနုပညတ္တိ+ဝါဒ] အနုပညတ်၏ – အလှည့် – အကြိမ်၊ အနု- ပညတ္တိဝါဒ။ အနုပညတ္တိဝါဒေ အန္တမသော တိ သဗ္ဗတ္တိမေန ပရိစ္ဆေဒေန။ ဝိ၄၁။၂၂၃။

အနုပဋိပဇ္ဇနက (တိ) [အနု+ပဋိပဇ္ဇနက] နောက်–အတု–လိုက်၍ကျင့်သော၊သူ။အနု- ဝတ္တက (ဝိ၄၊၂။၁၉၆)ကြည့်။

အနုပဋိပတ္တိ (ထိ) [အနု+ပဋိပတ္တိ] ကျင့်ဝတ် ကို – အစဉ်လိုက်၍ – အတုလိုက်၍ – ကျင့် ခြင်း။ အထ ယေ တံ ဘဂဝန္တံ ကာယေန ဝါ ဝါစာယ ဝါ အနုပဋိပတ္တိယာ ဝါ နမဿန္တိ။ သံ၄၁။၆၁။ အနုပဋိပတ္တိယာတိ ပဋိပတ္တိံ အနုဂန္တွာ ပဋိပဇ္ဇနေန။ သံဋီ၁။၁၀၇။

အနုပဋိပါဋိ (ထိ) [အနု+ပဋိပါဋိ] အစဉ်၊ ရှေ့ နောက်အစဉ်၊ အဖြစ်,အပျက် အစဉ်၊ ခရီး အစဉ်,ပုဒ်အစဉ် စသည်၊ တောက်လျှောက် အစဉ်၊ အဆင့်ဆင့်။ မဟာဇနေန သဒ္ဓိံ အနုပဋိပါဋိယာ ဝိရဝိံသု။ ဇာ၁၄၃။၄၃။ တသ္မိံ ကာလေ "ကစ္စိ နု ဘောတော"တိ အနုပဋိပါဋိယာ ပုစ္ဆိ။ ဇာ၁၄၅။၄၀၃။ အနု- ပုဗ္ဗ-လည်း ကြည့်။

အနုပဋိပါဠိကထာ (ထီ) [အနုပဋိပါဠိ+ကထာ] အစဉ်အတိုင်း – ဖြစ်သော – ဟောဆိုအပ်သော – ပြဆိုအပ်သော – ပြဆိုကြောင်း – ပြဆိုရာ–ဖြစ်သော–စကား။အနုပဋိ-ကြည့်။

အနုပဋ္ဌပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဥပဋ္ဌပေတွာ] ကပ်၍ မတည်စေ–မဖြစ်စေ– မထင်စေ – မစူးစမ်း–မသုံးသပ်–မူ၍။ အနုပဋ္ဌိတ-ကြည့်။

အနုပဋ္ဌဟနဓမ္မ (ပု) [အနုပဋ္ဌဟန+ဓမ္မ] ကပ်၍ မတည်–မဖြစ်ပေါ်–သော သဘော။ အနုပ-ဋ္ဌာနဘာဝ-ကြည့်။

အနုပဋ္ဌာန (န) [န+ဥပဋ္ဌာန] မဖြစ်ပေါ်–မထင်–ခြင်း။ အဿဒ္ဓိယဿ အနုပဋ္ဌာနံ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ အဿာဒေါ၊ အဿဒ္ဓိယပရိဠာ-ဟာယ အနုပဋ္ဌာနံ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ အဿာဒေါ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊၂၀၅။ အဿဒ္ဓိယဿ အနု-ပဋ္ဌာနတ္တိ အဿဒ္ဓေ ပုဂ္ဂလေ ပရိဝဇ္ဇယတော .... အဿဒ္ဓိယဿ အနုပဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၅။

အနုပဋ္ဌာနတာ (ထီ) [အနုပဋ္ဌာန+တာ] ကပ်၍ မတည်–မဖြစ်ပေါ်–ခြင်း။ သဗ္ဗဓမ္မာနံ သမ္မာ သမုစ္ဆေဒေ နိရောဓေ စ အနုပဋ္ဌာနတာ ပညာ သမသီသဋ္ဌေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ၊၃။၉၇၊ ၄၀၅။ နိရောဓေ စ အနုပဋ္ဌာနတာတိ နိရောဓေ ဂတေ ပုန န ဥပဋ္ဌာနတာယ၊ ပုန အနုပ္ပတ္တိ-ယန္တိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။

အနုပဋ္ဌာနဘာဝ (ပု) [အနုပဋ္ဌာန+ဘာဝ] ကပ်၍မတည်–မဖြစ်ပေါ်–သည်၏အဖြစ်–ခြင်း။ ဇဝံ အနုပဋ္ဌဟနဓမ္မဝသေန အနုပဋ္ဌာန-ဘာဝေါ နိဒ္ဒိဋ္ဌော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၁။

အနုပဋ္ဌိတ (တိ) [န+ဥပဋ္ဌိတ] ကပ်၍မတည်သော၊မဖြစ်ပေါ်–မထင်–သော။အနုပဋ္ဌိတာ စေဝ သတိ န ဥပဋ္ဌာတိ။ မ၊၁။၁၄၉။ အနု-ပဋ္ဌိတာတိအာဒီသု ပုဗ္ဗေ အနုပဋ္ဌိတာ သတိ တံ ဥပနိဿာယ ဝိဟရတောပိ န ဥပဋ္ဌာတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၆။ အရက္ခိတာယ ဝါစာယ အရက္ခိ-တေန စိတ္တေန အနုပဋ္ဌိတာယ သတိယာ။ သံ၊၁။၄၂၈။ အံ၊၂။၈၄။ မဟာနိ။၃၀၂။ အနု-ပဋ္ဌိတာယ သတိယာတိ ကာယဂတာသတိံ အနုပဋ္ဌပေတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၂။ အနုပဋ္ဌိ-တာယ သတိယာတိ သတိံ သူပဋ္ဌိတံ အကတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅။ အနုပဋ္ဌိတာယ သတိယာတိ ကာယဂတာယ သတိယာ အနု-ပဋ္ဌိတာယ။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၀။

အနုပဋ္ဌိတကာယသတိ (တိ) [အနုပဋ္ဌိတ+ကာ-ယ+သတိ] ကပ်၍တည်စေ–ဖြစ်ပေါ်စေ–အပ်သော – ထင်သော – ကာယဂတာသတိ မရှိသော– မှန်တိုင်းသော သဘောအားဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်ကို – မစူးစမ်း – မရှုမှတ် – သော၊ သူ။အနုပဋ္ဌိတကာယသတိ ်စ ဝိဟရတိ။ မ၊ ၁။၃၃၃။ အနုပဋ္ဌိတကာယသတီတိ ကာယေ သတိ ကာယသတိ၊ တံ အနုပဋ္ဌပေတွာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၁။ ကာယေ ကေသာ-ဒိဒ္ဒတ္တိံသာသုစိသမုဒါယေ တံသဘာဝါရမ္မဏာ သတိ ကာယသတိ။အနုပဋ္ဌပေတွာတိ အနုပ္ပါ-ဒေတွာ၊ ယထာသဘာဝတော ကာယံ အနု-ပဓာရေတွာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋီ၊၂။၂၂၈။ အနု-ပဋ္ဌိတကာယသတိ စ ဝိဟရတိ ပရိတ္တစေတ-သော။ စူဠနိ။၂၈၇။

အနုပဋ္ဌိတဿတိ (တိ) [န+ဥပဋ္ဌိတ+သတိ]ဖြစ်ပေါ်သော – ထင်သော – သတိမရှိသော၊ မေ့လျော့သော၊ သူ။ ဗာဓယန္တိ အနုပဋ္ဌိ-တဿတိံ။ ဇာ၊၂။၁၂၈။

အနုပတတိ (ကြိ) [အနု+ပတ+အ+တိ] လိုက်၏၊ ကျ၏။ (က)ကျရောက်၏။ အကိဥ္စနံ နာနု-ပတန္တိ ဒုက္ခာ။ သံ၊၁။၂၂။နာနုပတန္တိ ဒုက္ခာတိ ဝဋ္ဋဒုက္ခာ ပန တဿ ဥပရိ န ပတန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၆၀။ (ခ) ကျရောက်ပါဝင်၏၊ အကျုံးဝင်

ဏ်။ ကေဓမ္မာ ခေါ မာဏဝ သဗ္ဗေသု ဓမ္မေသု အနုပတတိ၊ သဗ္ဗေပိ မာဏဝ ဓမ္မာ ကေဓမ္မသို့ ဩသရန္တိ....။ သာရတ္ထ၊၁။၁၀၉။ သလ္လေခတာ စ ပဝိဝေကတာ စ ဒွီသု ဓမ္မေသု **အနုပတန္တိ** အလောဘေ စေဝ အမောဟေ စ။ အံ၊ ၄၊၁။၁၂၇။ အနုပတန္တီတိ တဒန္တောဂဓာ တပ္ပရိယာပန္နာ ဟောန္တိ တဒုဘယသောဝ ပဝတ္တိဝိသေသဘာဝတော။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၅၁။ (ဂ) ကျရောက်လိုက်ပါ၏။ ယေ ရာဂရတ္တာနုပတန္တိ သောတံ။ ဓမ္မ။၆၃။ (ဃ) လိုက်၏၊ နောက်မှ–အစဉ်–လိုက်၏။ မံသကာဇံ အဝဟာယ၊ ဂေါမံ **အနုပတာမဟံ**။ ဇာ၊၁။၃၇၇။ သစေ အနုပတိတုကာမာသိ၊ ခိပ္ပံ **အနုပတိယာသိ** (အနုပတေယျာသိ-ဟူလိုလျက် ဆန်းကြောင့် အနုပတိယာသိ-ဟု ဆိုသည်။) နော။ .... **တမေဝါနုပတေယျာသိ**၊ အပိ ပယောသိ နေ လဟုံ။ ဇာ၊၂။၃၅၅။ အာမဂန္ဓေန အဝဿုတံ မက္ခိကာ **နာနုပတိဿန္တိ**....။ မက္ခိကာ နာနုပတိဿန္တိ၊ သင်္ကပ္ပါ ရာဂနိဿိတာ။ အံ၊၁။ ၂၈၄။ နာနုပတိဿန္တီတိ ဥပ္ပဇ္ဇာယ န အနုဗန္ဓိဿန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၀။ (င) လိုက်၏၊ ဆည်းကပ်–ခစား–၏။ အနုဂစ္ဆန္တိ အနုပတန္တိ၊ မနုဟောတု ဟိ နာရိယော။ ဇာ၊၂။၁၂၇။ (စ) ကျရောက်–ဖြတ်–ဝင်–သွား၏။ သတ္တန္နံ တွေဝ ကာယာနမန္တရေန သတ္ထံ ဝိဝရမနုပတတိ။ ဒီ၊၁။၅၃။ မ၊၂။၁၈၆။ ယထာ မုဂ္ဂရာသိအာဒီသု ပဟတံ သတ္ထံ မုဂ္ဂါဒီနံ အန္တရေန ပဝိသတိ၊ ဧဝံ သတ္တန္နံ ကာယာနံ အန္တရေန ဆိဒ္ဒေန ဝိဝရေန သတ္ထံ ပဝိသတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၀။ (ဆ) အမှတ်ပြု၍ – ကျရောက်၏ – ဖြစ်၏၊ ထွန်းပ၏။ ဝိဝရမနုပတန္တိ ဝိဇ္ဇုတာ။ ထေရ။၂၂၉။ ဝိဝရန္တိ အန္တရာ ဝေမဇ္ဈံ။ အနုပတန္တီတိ အနုလက္ခဏေ ပတန္တိ ပဝတ္တန္တိ၊ ဝိဇ္ဇောတန္တီတိ အတ္ထော။ ဝိဇ္ဇောတနမေဝ ဟိ ဝိဇ္ဇုလ္လတာနံ ပဝတ္တိ နာမ၊ အနုသဒ္ဒယောဂေန စေတ္ထ ဥပယောဂဝစနံ၊ ယထာ ရုက္ခမနုဝိဇ္ဇောတန္တီတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။

အနုပတန (နပ်) [အနု+ပတ+ယု] (၁) နောက်၌–ကျရောက်ခြင်း–ဖြစ်ပေါ်ခြင်း။ အနုပါတ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၂။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၂၉) ကြည့်။ (၂) ကျရောက်တတ်သော။ အနုပတနသီလ-ကြည့်။

အနုပတနသီလ (တိ) [အနုပတန+သီလ] ကျရောက်လေ့ရှိသော၊ ပျံဆင်းထိုးသုတ်လေ့ရှိသော။ အနုပါတီ, ခဏာနုပါတီ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၉၇) တို့ကြည့်။

အနုပတမာန (တိ) [အနု+ပတ+မာန] လိုက်သော၊သူ။ တောယ ကေပဒိကာယ အနုပတမာနာ ပုတ္တကေ.... (အနုပဒမာနာ၊ က။ အနုပ္ပတ္တမာနာ၊ သျာ) ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၃၆။

အနုပတိဋ္ဌတိ (ကြိ) [အနု+ဥပ+ဌာ+အ+တိ] အစဉ်မပြတ်–အမြဲ – တည်ထား၏။ သော ဒေသန္တရံ ဂစ္ဆန္တော ဘရိယံ အာဟ.... **အနုပတိဋ္ဌာဟိ**။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၇၂။

အနုပတိတ (တိ) [အနု+ပတ+တ] (က) ကျရောက်–ပါဝင်–သော၊ အကျုံးဝင်သော။ ဣမေသု ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေသု အဝိဇ္ဇာ အနုပတိတာ။ အံ၊၁။၄၇၇။ ဣမေသု ဝုတ္တပ္ပဘေဒေသု စေတနာဓမ္မေသု အဝိဇ္ဇာ သဟဇာတဝသေန စ ဥပနိဿယဝသေန စ အနုပတိတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၀။ ဣမေသု ဓမ္မေသု အဝိဇ္ဇာ ဥပနိဿယကောဋိယာ အနုပတိတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၄။ အဝိဇ္ဇာနုပတိတာ (အဘိ၊ဝိ။ ၃၅၃)တိ ကာမရာဂပဋိဃသမ္ပယုတ္တာ ဟုတွာ အာရမ္မဏကရဏဝသေန အဝိဇ္ဇာ အနုပတိတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၁။ သဗ္ဗံ စိတ္တံ ဝိတက္ကာနုပတိတန္တိ? အာမန္တာ၊ သဗ္ဗံ စိတ္တံ ဝိစာရာနုပတိတံ အနောတ္တပ္ပါနုပတိတန္တိ။ အဘိ၊က။ ၃၀၃။ (ခ) ကပ်ရောက်အပ်–လိုက်အပ်–အစဉ်မပြတ်လိုက်အပ်–နှိပ်စက်အပ်–သော။

ဒုက္ခာနုပတိတာ (သံ၊၁။၃ဂ၃)တိ ဒုက္ခေန အနုပတိတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၄။ ဒုက္ခေန အနုပတိတာတိ ဒုက္ခေနေဝ သမ္ဗဒ္ဓာ ဥပဂတာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၄၄။ ဒုက္ခာနုပတိတဒ္ဓဂူ(ဓမ္မ။၅၆)-တိ ယေ ဝဋ္ဋသင်္ခါတံ အဒ္ဓါနံ ပဋိပန္နတ္တာ .... အဒ္ဓဂူ။ တေ ဒုက္ခေ အနုပတိတာဝ၊.... ဝဋ္ဋပ္ပကာရေန ဒုက္ခေန အနုပတိတာဝပိ န ဘဝေယျုံတိ အတ္ထော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂ဂ၉။ ပမာဒါနုပတိတော ရဇော။ သုတ္တနိ။၃၂ဂ။ ပမာဒါနုပတိတတ္တာ အပရာပရုပ္ပန္နော ပမာဒေါ ဧဝ။ သောပိ ရဇော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။

အနုပတိတတ္တ (န) [အနုပတိတ+တ္တ] အစဉ်မပြတ်လိုက်အပ်သည်၏ အဖြစ်။ အနုပတိတ- ကြည့်။

အနုပတိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ပတ+တုံ] နောက်မှ သွားခြင်းငှါ၊ လိုက်ခြင်းငှါ။ အနုပတိတုကာမ- ကြည့်။

အနုပတိတုကာမ (တိ) [အနုပတိတုံ+ကမု+ဏ] လိုက်လိုသော၊သူ။ သစေ အနုပတိတုကာမာသိ။ ဇာ၊၂။၃၅၅။ အနုပတိတုကာမာသီတိ သစေပိ သာ အမှာကံ ပဒါနုပဒံ အာဂန္တုကာမာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၃၆။

အနုပတိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ပတ+တွာ] (က) လိုက်၍၊ နောက်မှလိုက်၍။ တမေနံ ဂိဇ္ဈာပိ ကာကာပိ ကုလလာပိ အနုပတိတွာ အနုပတိတွာ။ ဝိ၊၁။၁၄၄။ မ၊၂။၂၇။ သံ၊၁။၄၄၇။ အနုပတိတွာ အနုပတိတွာတိ အနုဗန္ဓိတွာ အနုဗန္ဓိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ (ခ) ကျရောက်၍၊ ပုံဆင်း၍။ မနုဿာနံ ပမာဒံ သလ္လက္ခေတွာ အနုပတိတွာ .... မုခပူရံ ဂဟေတွာ ပလာယတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၅။

အနုပတ္တိ (ထီ) [အနု+ပဒ+တိ] အစဉ်- ရောက်ခြင်း–ရခြင်း။ အာကင်္ခေ စေ ဟဒယဿာနုပတ္တိံ။ သံ၊၁။၄၃။ ဟဒယဿာနုပတ္တိန္တိ အရဟတ္တံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။ သတ္တဿသန္တာနဿ ဟဒယတ္တာ အဗ္ဘန္တရတ္တာ ဟဒယဿ မာနသဿ အနုပတ္တိံ ပဋိလာဘမာနသံ၊ တံ ပန အတ္ထတော အညာ ဝေါတိ အာဟ “အရဟတ္တ”န္တိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၄၃။

အနုပတ္တမ္ဘိတတ္တ (န) [န+ဥပတ္ထမ္ဘိတတ္တ] မ ထောက်ပံ့အပ် – မခိုင်မာစေအပ် – သည်၏ အဖြစ်။ သုတ္တသုတ္တာနုလောမအာစရိယဝါဒေဟိ အနုပတ္ထမ္ဘိတတ္တာ ဝုတ္တံ “အတ္တနောမတိမတ္တ”န္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၆၂။

အနုပထ (ပု) [အနု+ပထ] ခရီးလမ်းမတို့၏– အကြား–အလယ်–အနီး။ အင်္ဂီနိ အမ္ဗယာစိတ္တာ၊အနုပထေ ဒဟာထ နံ။ ဇာ၊၂။၇ဝ။ ဇယ်မဂ္ဂမဟာမဂ္ဂါနံ အန္တရေ ဒဟေယျာထ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၂၁။

အနုပဒ (န) [အနု+ပဒ] (၁) (က) နောက်– ခြေ–ခြေလှမ်း၊ လျှော် – လျှောက်ပတ်– မဆန့်ကျင်–တူ–ညီ–သောခြေ–ခြေလှမ်း၊ အစဉ်– ထက်ကြပ်–လိုက်သော–ခြေ–ခြေ လှမ်း။ ပဒေနာနုပဒံ ယန္တံ၊ နိဗ္ဗာပေန္တေ မဟာဇနံ။ အပ၊၁။၁၅၄။ ပဒေနာနုပဒံ ယန္တော၊ ဝိပဿိဿ မဟေသိနော။ အပ၊၁။၂၃၁။ ပဒါနုပဒိက (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၁။ မ၊ဋီ၊၃။ ၆၁)လည်း ကြည့်။ (ခ) ခြေရာ၊ နောက်ခြေရာ၊ အသီးသီးသောခြေရာ။ သော နာဂဝနိကော ယဿ ဝတာဟံ နာဂဿ အနုပဒံ အာဂတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၃။ ဘဏ္ဍသာမိကာ စောရာနံ အနုပဒံ ဂန္တွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၄။ ဗောဓိသတ္တဿ အနုပဒံ ပက္ကန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၂ဂ။ န တေသံ အနုပဒံ ဂန္တွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂ဂ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၇၆။ အနုပဒန္တိ ပဒါနုပဒံ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၁ဂ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၃၅။ (၂) (က) အစဉ်၊ ရှေ့နောက် အဖြစ်အပျက် အစဉ်၊ ဂုဏ်အစဉ်စသည်။ သမ္ဗေ ဗုဒ္ဓဂုဏေ

ဘဂဝတာပိ အနုပဒံ အနဝသေသတော မန-
သိ ကာတုံ န သက္ကာ အနန္တာပရိမေယျ-
ဘာဝတော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၀၅။ အနုဓမ္မဝိပဿ-
နာ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၀။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၇၄) လည်း
ကြည့်။ (ခ) ဟောအပ်–ပယ်အပ်–သော
တရားအစဉ်၊ အသီးသီးသောပုဒ်၊ ပုဒ်အစဉ်
စသည်။ တသ္မာ သဗ္ဗံ ဝုတ္တာနုသာရေန
အနုပဒသော ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၁။
ထေရဿ ဟိ အနုပဒံ ဥဒ္ဒေသံ ဒဒမာနော
အညော ဒါတုံ န သက္ကောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၆။ တေ ပဟာနမုခေန အနုပဒံ ပစ္စဝေက္ခိ-
တွာ ....။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၀၆။ အနုပဒဝဏ္ဏနာ-
လည်း ကြည့်။ (ဂ) အစဉ်အတိုင်းသော
သမာပတ်၊ သမာပတ်အစဉ်။ တသ္မာ အနု-
ပဒန္တိ အနုသမာပတ္တိယောတိ အတ္ထော။
မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၇၄။ (ဃ) သင့်လျော်သော–ပုဒ်–
ဝါကျ–စကား။ တဒနုပဒံ အဝစာသိဋ္ဌာရ-
ပမှေ။ ဝိမာန။၅၁။ တဒနုပဒံ အဝစာသီတိ
တံ ကမ္မံ မယာ ဝုတ္တပဒဿ အနုပဒံ အနု-
ရူပပဒံ ကတွာ ကထေယျာသိ။ ဝိမာန၊
ဋ္ဌ။၁၄၇။ (င) နောက်ပုဒ်။ ပဒံ အနုပဒဉ္စာ-
ပီတိ ပဒံ ပုဗ္ဗပဒဉ္စ အနုပဒံ ပရပဒဉ္စ။ အပ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၁၉။ ပဒေန ပဒံ ကထယိဿာမိ၊ အနု-
ပဒေန အနုပဒံ ကထယိဿာမိ။ မိလိန္ဒ။
၃၂၃။ ယံ ကိဉ္စိ ဝါ ဧကမက္ခရံ အနုက္ခရံ၊
အက္ခရသမူဟော အနုဗျဉ္ဇနံ၊ အက္ခရာနုဗျဉ္ဇန-
သမူဟော ပဒံ၊ ပဌမပဒံ ပဒမေဝ၊ ဒုတိယံ
အနုပဒန္တိ ဧဝမေတ္ထ နာနာကရဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇။ ပဒါနုပဒံ ဃဋ္ဋေတွာ ဝါစာယ
ပရိစိတံ ကရောန္တော ....။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။
ပဒါနုပဒန္တိ ပဒဉ္စ အနုပဒဉ္စ၊ ပုရိမံ ဟိ ပဒံ
နာမ၊ တဒနန္တရံ အနုပဒံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၈၈။
(စ) ဂါထာ၏–နောက်–ဒုတိယ–ပါဒ။
ပဒံ အနုပဒံ အနုက္ခရံ အနုဗျဉ္ဇနံ။ ဝိ၊၂။၂၅။
ပဒန္တိ ဧကော ဂါထာပါဒေါ အဓိပ္ပေတော၊
အနုပဒန္တိ ဒုတိယပါဒေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇။ (၃)
အကြောင်း၊ အဖို့အစု။ ပစ္စက္ခာနုပဒံ ဟေတံ၊
အတိမညသိ နူန မံ။ ဇာ၊၂။၂၀၇။ ပစ္စက္ခာ-
နုပဒံ ဟေတန္တိ ယံ တွံ ဝဒေသိ၊ သဗ္ဗမေတံ
ပစ္စက္ခာနဿ အနုပဒံ၊ ပစ္စက္ခာနကာရဏံ
ပစ္စက္ခာနကောဋ္ဌာသော ပနေသ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။
၂၆၉။

အနုပဒဂဏနာ (ထီ) [အနုပဒ+ဂဏနာ] ဂါထာ၏–နောက်–ဒုတိယ–ပါဒ–အရေအတွက်။ ထေရေန မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာတိ ဝုတ္တေ .... အနုပဒဂဏနာယ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊**သစ်**။ ၃၅၀။ ဧဝံ ဝါစေန္တဿာပိ အနုပဒဂဏနာယ ပါစိတ္တိယာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈။

အနုပဒဇ္ဇတိ အနုပ္ပဒေတိ-ကြည့်။

အနုပဒဓမ္မ (ပု) [အနုပဒ+ဓမ္မ] အစဉ်အတိုင်းသော–အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်သော–တရား။ ဝုတ္တနယေန ပန သပ္ပစ္စယနာမရူပဿ ဒဿနေန....ဝိဒိတာ ဟောန္တိ၊ န အနုပဒဓမ္မဝသေန တထာ ပရိဂ္ဂဟဿ အကတတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၀၂။

အနုပဒဓမ္မဝိပဿနာ (ထီ) [အနုပဒ+ဓမ္မ+ဝိပဿနာ] အစဉ်အတိုင်း တရားတို့ကို–ရှု–မှတ်–သုံးသပ်–ခြင်း။ (က) အစဉ်အတိုင်း သမာပတ်တို့ကို–သမာပတ်အစဉ်ကို–ရှု–မှတ်–သုံးသပ်–ခြင်း။ (ခ) ဝိပဿနာ၏ ဖြစ်ရာဖြစ်သော (ထိုထိုသမာပတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ အကျုံးဝင်သော) တရားတို့ကို သမာပတ် အားဖြင့်၎င်း,ဈာန်အင်္ဂါအားဖြင့်၎င်း အစဉ်အတိုင်း–ရှု–မှတ်–သုံးသပ်–ခြင်း။ (ဂ) ဖဿစသော တရားတို့ကို အသီးသီး ခွဲခြား သရုပ်ထုတ်၍ အနိစ္စစသည်ဖြင့်–ရှု–မှတ်–သုံးသပ်–ခြင်း။ (ဃ) အဆင့်ဆင့်သော–သမာပတ်–ဝိတက်စသော သုံးသပ်အပ်သော–တရားတို့ကို–ရှု–မှတ်–သုံးသပ်–ခြင်း။ သာရိပုတ္တော ဘိက္ခဝေ အဍ္ဍမာသံ အနုပဒဓမ္မဝိပဿနံ ဝိပဿတိ။ တတြိဒံ ဘိက္ခ-

ဝေ သာရိပုတ္တာ အနုပဒဓမ္မဝိပဿနာယ ဟောတိ။ မ၊၃။၇၅။ အနုပဒဓမ္မဝိပဿနန္တိ သမာပတ္တိဝသေန ဝါ ဈာနင်္ဂဝသေန ဝါ အနုပဋိပါဋိယာ ဓမ္မဝိပဿနံ ဝိပဿတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၅၈။ ပဇ္ဇတိ ဧတေန ဝိပဿနာဒိကောတိ ပဒံ၊ သမာပတ္တိ။ တသ္မာ အနုပဒန္တိ အနုသမာပတ္တိယောတိ အတ္ထော။ ပဒံ ဝါ သမ္မသနုပဂါ ဓမ္မာ ဝိပဿနာယ ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘာဝတော၊ တေနာဟ "သမာပတ္တိဝသေန ဝါ"တိ။ ဈာနင်္ဂဝသေန ဝါတိ ဈာနင်္ဂဝသေနာတိ စ အတ္ထော။ အင်္ဂကထာယံ ပန ကမတ္ထော ဠဓ ပဒ-သဒ္ဒေါ၊ တသ္မာ အနုပဒံ အနုက္ကမေနာတိ အယမေတ္ထ အတ္ထောတိ အာဟ "အနုပဋိပါဋိယာ"တိ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၇၄။ သောပိ (သာရိပုတ္တတ္ထေရော) "ဧဝံ ကိရိမေ ဓမ္မာ အဟုတွာ သမ္ဘောန္တိ၊ ဟုတွာ ပဋိဝေန္တီ"တိ ဧဝံ ကလာပသမ္မသနဝသေနေဝ, နော အနုပဒဓမ္မဝိပဿနာဝသေန။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၃၃၁။ သမူဟဂဟဏဝသေန ပဝတ္တံ ကလာပသမ္မသနံ၊ ဖဿာဒိဧကေကဓမ္မဂဟဏဝသေန ပဝတ္တာ အနုပဒဓမ္မဝိပဿနာ။ မူလဋီ၊၁။၁၀၉။ ဖဿာဒိဓမ္မေ ဝိနိဗ္ဘုဇ္ဇိတွာ ဝိသုံ ဝိသုံ သရူပတော ဂဟေတွာ အနိစ္စာဒိဝသေန သမ္မသနံ အနုပဒဓမ္မဝိပဿနာ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၄၀၆-၇။

အနုပဒဓမ္မဝိဘာဂ (ပု) [အနုပဒဓမ္မ+ဝိဘာဂ] အစဉ်အတိုင်း တရားတို့ကို ဝေဘန်ခြင်း။ အနုပဒဓမ္မဝိဘာဂဝသေနပိ သဗ္ဗေဝ ဓမ္မကောဋ္ဌာသေ အနဝသေသတော ဝမိ ဉဂ္ဂိရိ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၁၉။ မ၊ဋီ၊၁။၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁။၂၆၃။

အနုပဒပစ္စဝေက္ခဏာ (ထီ) [အနုပဒ+ပစ္စဝေက္ခဏာ] အစဉ်အတိုင်း –ရှု– မှတ်– ဆင်ခြင်–ခြင်း။ "အယမ္ပိ မေ ကိလေသော ပဟီနော၊ အယမ္ပိ မေ ကိလေသော ပဟီနော"တိ အနုပဒပစ္စဝေက္ခဏာယ(အနုပဒသမဝေက္ခဏာယ၊ သီ၊ သျာ) ပစ္စဝေက္ခမာနေန ဘဂဝါ နိသိန္နော ဟောတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၀၄။

အနုပဒမာန (တိ) [အနု+ပဒ+မာန] အနုပတမာန-ကြည့်။

အနုပဒဝဂ္ဂ (ပု) [အနုပဒ+ဝဂ္ဂ] အနုပဒဝဂ်။ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၂-ဝဂ်။ မ၊၃။၇၅-၁၄၆။

အနုပဒဝဏ္ဏနာ (ထီ) [အနု+ပဒ+ဝဏ္ဏနာ] (၁) ပုဒ်တိုင်း ပုဒ်တိုင်းကို တဖန်ဖွင့်ပြခြင်း။ (၂) ပုဒ်အစဉ်အတိုင်း ဖွင့်ပြခြင်း။ တသ္မာ အနုပဒဝဏ္ဏနံ ပဟာယ ယတ္ထ ယတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ အတ္ထိ၊ တံ တဒေဝ ဝဏ္ဏယိဿာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၈။ အနုပဒဝဏ္ဏနန္တိ ပဒံ ပဒံ ပဋိဝဏ္ဏနံ၊ ပဒါနုက္ကမေန ဝဏ္ဏနံ ဝါ။ သာရတ္ထ၊၂။၁။ အနုပဒဝဏ္ဏနမေဝ ကရိဿာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၃။ အနုပဒဝဏ္ဏနာယံ ပန....။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၁။ အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ-လည်း ကြည့်။

အနုပဒဝဝတ္ထိတ (တိ) [အနုပဒ+ဝဝတ္ထိတ] အစဉ်အတိုင်း– ပိုင်းခြား– ဆုံးဖြတ်– အပ်သော။ တျာဿ ဓမ္မာ အနုပဒဝဝတ္ထိတာ ဟောန္တိ။ မ၊၃။၇၅။ အနုပဒဝဝတ္ထိတာ ဟောန္တီတိ အနုပဋိပါဋိယာ ဝဝတ္ထိတာ ပရိစ္ဆိန္နာ ဉာတာ ဝိဒိတာ ဟောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၉။

အနုပဒဝိစာရဏာ (နု၊ ထီ) [အနုပဒ+ဝိစာရဏာ] အစဉ်အတိုင်း စိစစ်ခြင်း။ သုတ္တေ အနုဝသေသာနံ ပဒတ္ထာနံ အနုပဒဝိစာရဏာ ဝိစယော ဟာရော... ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။

အနုပဒသမဝေက္ခဏာ (ထီ) [အနုပဒ+သမဝေက္ခဏာ] အနုပဒပစ္စဝေက္ခဏာ-ကြည့်။

အနုပဒသုတ္တ (နု) [အနုပဒ+သုတ္တ] အနုပဒသုတ်။ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၂-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ မ၊၃။၇၅-၉။

အနုပဒသုတ္တန္တဒေသနာ (ထီ) [အနုပဒ+သုတ္တန္တ+ဒေသနာ] အစဉ်အတိုင်း တရားတို့

ကို–ရှုမှတ်–သုံးသပ်–နိုင်သော ရှင်သာရိပုတြာ၏ ပညာအစွမ်းကိုပြဆိုသည့် သုတ္တန်ဒေသနာတော်။ မဇ္ဈိမနိကာယေ (မ၊၃။၇၅) အနုပဒသုတ္တန္တဒေသနာယ။ သာရတ္ထ၊၁။ ၄၃၅။

အနုပဒဟန (န၊ထိ) [အနု+ပ+ဓာ+ယု] အစဉ်လိုက်၍ အားထုတ်ခြင်း၊ နှလုံးသွင်းခြင်း။ အနုဝဟန (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၇၀။) ကြည့်။

အနုပဒ္ဒဝ (ပု) [န+ဥပဒ္ဒဝ] (၁) ဘေး–အန္တရာယ်–ဥပဒ္ဒဝေါ–ကင်းခြင်း၊–မရှိခြင်း။ ဘောဂါနံ ဇီဝိတဿ စ အနုပဒ္ဒဝံ ပဿိတွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၃၉။ (တိ) (၂) ဘေး–အန္တရာယ်–ဥပဒ္ဒဝေါ–မရှိသော။ ယာယံ ဘန္တေ ဒိသာ အဘယာ အနီတိကာ အနုပဒ္ဒဝါ။ ဝိ၊၁။၂၄၇။ ဝိ၊၄။၁၉၆။ သဥပဒ္ဒဝေါ ဗာလော၊ အနုပဒ္ဒဝေါ ပဏ္ဍိတော။ မ၊၃။၁၀၇။ အံ၊၁။ ၁၀၀။ ယထာပိ မူလေ အနုပဒ္ဒဝေ ဒဠှေ။ ဓမ္မ။၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၇။ ကေနစိ ဥပဒ္ဒဝေန အနုပဒ္ဒဝေါ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၃။ အနုပဒ္ဒဝေတိ ပါဏကဝိဇ္ဈနသတ္တပဟာရာဒိဥပဒ္ဒဝရဟိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၀၄။ အနုပဒ္ဒဝေါ အနီတိ စ။ အပ၊၁။၃၅၇။

အနုပဒ္ဒဝတ္တ (ပု) [အနုပဒ္ဒဝ+အတ္တ] ဘေး–အန္တရာယ်–ဥပဒ္ဒဝေါ–မရှိခြင်းအကျိုး။စတုဟိ ပဋ္ဌဟိတိအာဒိ တေသံ အနုပဒ္ဒဝတ္တာယ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၀။ (ဝဇိရ။ ၄၆၃-လည်း ကြည့်။)

အနုပဒ္ဒုတ (တိ) [န+ဥပဒ္ဒုတ] မနှိပ်စက်အပ်သော။ ဣဒံ ခေါ ယသ အနုပဒ္ဒုတံ၊ ဣဒံ အနုပသဋ္ဌံ။ ဝိ၊၃။၂၁။ အနုပဒ္ဒုတာ အနုပသဋ္ဌာ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၁၃၁။ ကေနစိ အနုပဒ္ဒုတော။ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၇၉။ အက္ခတ(၂) အနက်လည်း ကြည့်။

အနုပဓာရေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဥပဓာရေတွာ] မစူးစမ်း–မဆင်ခြင်–မဆုံးဖြတ်–မမှတ်သား–မမှု၍၊ အမှတ်တမဲ့။ ယံ ဗုဒ္ဓါ အနုပဓာရေတွာ အပစ္စက္ခံ ကတွာ ကိဉ္စိ ကထေယျုံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၈။ အနုပဓာရေတွာ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃)တိ အဝိနိစ္ဆိနိတွာ။ သာရတ္ထ၊၃။၂။ အနုပဓာရေတွာ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၂။)တိ အသလ္လက္ခေတွာ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၉၈။ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၆။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၈၄-တို့လည်း ကြည့်။)

အနုပဓိက (တိ) [န+ဥပဓိ+က](၁) တည်ရာ–ဥပဓိ ၄-ပါး–မရှိသော၊ ဥပဓိမရှိရာ (နိဗ္ဗာန်)။ ဒိသွာ ပဒံ သန္တမနုပဓိကံ။ ဝိ၊၃။၄၇။ ဥပဓိနံ အဘာဝေန အနုပဓိကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၄။ သုကိတ္တိတံ ဂေါတမ နုပဓိကံ။ စူဠနိ။၁၀။ သုတ္တနိ။၄၃၈။ အနုပဓိကန္တိ နိဗ္ဗာနံ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၆။(၂)တင်ဖွယ်–အပြစ်တင်–ရှုတ်ချ–ဖွယ်မရှိသော။ အတ္ထိ ဘန္တေ ဣဒ္ဓိ “အနာသဝါ အနုပဓိကာ အရိယာ”တိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊၃။၉၃။ အနာသဝါ အနုပဓိကာတိ နိဒ္ဒေါသာ အနုပါရမ္ဘာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၈။ (အနုပါဓိက ?) သဥပါဓိက(ဒီ၊ဋီ၊၃။၇၈-၉) ကြည့်။

အနုပနာဟ (ပု) [န+ဥပနာဟ] ရန်ငြိုးမဖွဲ့ခြင်း။ အက္ကောဓော စ အနုပနာဟော စ။ အံ၊၁။ ၉၅။

အနုပနာဟီ (တိ) [န+ဥပနာဟီ] ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်းမရှိသော၊ ရန်ငြိုးဖွဲ့လေ့မရှိသော၊ ရန်ငြိုးမဖွဲ့တတ်သော၊သူ။ ပရေ ဥပနာဟီ ဘဝိဿန္တိ၊ မယမေတ္ထ အနုပနာဟီ ဘဝိဿာမ။ မ၊၁။၅၁။ ယဿ ပုဂ္ဂလဿ အယံ ဥပနာဟော ပဟီနော၊ အယံ ဝုစ္စတိ ပုဂ္ဂလော အနုပနာဟီ။ အဘိ၊ပု။၁၂၅။ အက္ကောဓနော ဟောတိ အနုပနာဟီ။ ဒီ၊၃။၃၉။ ဇာ၊၁။၃၄၁။

အနုပနိသ (တိ) [န+ဥပနိသာ]မှီရာ–ဥပနိသ–ဥပနိဿယ–အကြောင်း–မရှိသော။ ဝိမုတ္တိမှာဟံ ဘိက္ခဝေ သဥပနိသံ ဝဒါမိ၊ နော အနုပနိသံ။ သံ၊၁။၂၆၇။ ယဒိဝါ သဥပနိသော ယဒိ ဝါ အနုပနိသော။ အံ၊၁။၁၉၉။ သဥပ-

နိသ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁ဂ၇။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၁၆၉) ကြည့်။ ဥပနိသာလည်း ကြည့်။

အနုပနိဿယ (တိ) [န+ဥပနိဿယ] မှီရာ–အကြောင်း–ဥပနိဿယ–မရှိသော၊သူ။ န ခေါ ပန ဗုဒ္ဓါ သဉပနိဿယာနံယေဝ ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ၊ အနုပနိဿယာနမ္ပိ ဒေသေန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁။

အနုပနိဿယမာန (တိ) [န+ဥပနိဿယမာန] မမှီဝဲ–မဆည်းကပ်–သော၊သူ။ န ဟိ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော သောတုံ သက္ကောတိ၊ န စ သပ္ပုရိသေ အနုပနိဿယမာနဿ သဝနံ အတ္ထိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၅။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇-တို့လည်း ကြည့်။)

အနုပနိဿယသမ္ပန္န (တိ) [န+ဥပနိဿယ+သမ္ပန္န] မှီရာအကြောင်း–ဥပနိဿယ–နှင့် မပြည့်စုံသော၊သူ။ တထာဂတော ဟိ လောကေ သြမကသတ္တသမ္ပတာနံ အနုပနိဿယသမ္ပန္နာနံ ဝိပရီတဒဿနာနံ ပူရဏကဿပါဒီနံ....။ ခုဒ္ဒ-ကာ၊ဋ္ဌ။၁၄၇။

အနုပနီတ (တိ) [န+ဥပနီတ] (က) မဆောင်အပ်သော။ အနုပနီတော သ နိဝေသနေသု။ မဟာနိ။၁၅၉။ (မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၂၇၂-လည်း ကြည့်။) (ခ) မဆောင်အပ်သော၊ မထုတ်ဖော် – မတင်ပြ – အပ်သော။ အတ္တော စ ဝုတ္တော အတ္တာ စ အနုပနီတော။ ဝိ၊၃။၂၇၂။ အံ၊၁။၂၁၉။ အံ၊၂။၃၁၆။ အတ္တာ စ အနုပနီ-တောတိ အဟံ အရဟာတိ ဧဝံ ဗျဉ္ဇနဝသေန အတ္တာ န ဥပနီတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၆။ အတ္တာ စ အနုပနီတောတိ အမှေ ဧဝရူပါတိ ဧဝံ အတ္တာ စ န ဥပနီတော၊ နုပနီတောတိ-ပိ ပါဠော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၂။ (ဂ) မပို့ဆောင်–ဆရာ့ထံ မပို့ဆောင်–ဇာတ်မသွင်း–ရသေးသော၊သူ။ ကော အနုဇ္ဈာယကော အနုပနီတော ....။ မ၊၂။၃၆၁။

အနုပနေတိ (ကြိ) [န+ဥပနေတိ] မဆောင်၊ မထုတ်ဖော်၊ မတင်ပြ။ သမောတိ အတ္တာန-မနုပနေယျာ (သုတ္တနိ။၄၀၄။)တိ "သဒိ-သောဟမသ္မိ"တိ အတ္တာနံ န ဥပနေယျ ....။ မဟာနိ။ဂ၂။

အနုပနေန္တ (တိ) [န+ဥပနေန္တ] မပို့ဆောင်–သစ္စာလေးပါးတရားကို ထိုးထွင်းသိခြင်းသို့ မပို့ဆောင်–သော၊သူ။ ဥပနေန္တောပိ ဟိ ပါပိမ တထာဂတော သာဝကေ တာဒိသော-ဝ၊ အနုပနေန္တောပိ ဟိ ပါပိမ တထာဂတော သာဝကေ တာဒိသော၀။ မ၊၁။၄၀၇။

အနုပန္န (တိ) [အနု+ပဒ+တ] (က) ရောက်သော၊ အဖန်ဖန် (မစွန့်မူ၍) ရောက်သော၊ သူ။ မာရဓေယျာနုပန္နေဟိ၊ နာယံ ဓမ္မော သုသမ္ဗုဓော။ သံ၊၂။၃၄၂။ သုတ္တနိ။၃၉၇။ မာရဓေယျာနုပန္နေဟီတိ တေဘူမကဝဋ္ဋံ မာ-ရဿ နိဝါသဋ္ဌာနံ အနုပန္နေဟိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၅။ အနုပန္နေဟီတိ အနု အနု အဝိဟာယ ပဋ္ဋိ-ပန္နေဟိ။သံ၊ဋီ၊၂။၃၁၅။မာရဓေယျာနုပန္နေဟီ-တိ တေဘူမကဝဋ္ဋံ အနုပန္နေဟိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၂၆။ (ခ) အစဉ်လိုက်သော၊ သူ။ ဒုမ္မော-စယာ ကဗျပထာနုပန္နာ။ ဇာ၊၂။၂၃၉။ ကဗျပထာနုပန္နာတိ ကဗျကာရကဗြာဟ္မဏာနံ ဝစနပထံ အနုပန္နာ အနုဂတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၆၆။

အနုပပတ္တိ (ထီ) [န+ဥပပတ္တိ] (၁) မဖြစ်သင့်–မသင့်–ခြင်း။ "နေယံ ဂေါစရဝိသယံ ပစ္စနု-ဘောတိ"တိ ဝစနဿ အနုပပတ္တိတော။ မူလဋီ၊၁။၆၉။ (တိ) (၂) ဖြစ်ခြင်း – ပဋိ-သန္ဓေနေခြင်း–မရှိသော – မရှိရာဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗာန်။ အနုပပတ္တိ နိဗ္ဗာနန္တိ အဘိညေယျံ၊ အဇာတိနိဗ္ဗာနန္တိ အဘိညေယျံ။ ပဋိသံ၊၁၅။ ကေမေဝ ဟိ နိဗ္ဗာနံ၊ နာမာနိ ပနဿ.... အနေကာနိ ဟောန္တိ။ သေယျထိဒံ.... အပ္ပဋိ-သန္ဓိ အနုပပတ္တိ အဂတိ အဇာတံ အဇရံ အဗျာဓိ အမတံ....။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄ဂ။

အနုပပန္န (တိ) [န+ဥပပန္န] (က) မရောက်သော၊ မင်းအဖြစ်သို့မရောက်သော၊ မစင်ကြယ်သော၊ သူ။ မာတိတော ဟိ ဘော ဂေါတမ အနုပပန္နော။ ဒီ၊၁။၉၁။ အနုပပန္နောတိ ခတ္တိယဘာဝံ အပတ္တော၊ အပရိသုဒ္ဓေါတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၉။ (ခ) မပြည့်စုံသော၊ သူ။ အပ္ပဿုတော သုတေန အနုပပန္နော။ အံ၊၁။၃၁၂။ အဘိ၊ပု။၁၁၀။ သုတေန အနုပပန္နောတိ ယထာ သုတေန ဝါ အတ္ထေန ဝါ န သမန္နာဂတောတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊၃။၄၃။ အနုပပန္နောတိ အနုပါဂတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၁။ (ဂ) မဖြစ် – ပဋိသန္ဓေမနေ – သော၊ သူ။ ယသ္မိံ စ ပန ဘော ဂေါတမ သမယေ ဣမဉ္စ ကာယံ နိက္ခိပတိ၊ သတ္တော စ အညတရံ ကာယံ အနုပပန္နော ဟောတိ။ သံ၊၂။၅၆၅။ အနုပပန္နော ဟောတီတိ စုတိက္ခဏေယေဝ ပဋိသန္ဓိစိတ္တဿ အနုပ္ပန္နတ္တာ အနုပပန္နော ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၁။ (ဃ) မဖြစ်သင့်သော၊ မသင့်သော။ ဥပပန္န-ကြည့်။

အနုပပရိက္ခန္တ (တိ) [န+ဥပပရိက္ခန္တ] မသုံးသပ်–မဆင်ခြင်–သော၊ သူ။ တေသံ တေ ဓမ္မာ ပညာယ အတ္ထံ အနုပပရိက္ခတံ န နိဇ္ဈာနံ ခမန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။ အနုပပရိက္ခတန္တိ အနုပပရိက္ခန္တာနံ။ သာရတ္ထ၊၁။ဂ၃။ အနုပပရိက္ခတန္တိ အနုပပရိက္ခန္တာနံ တေသံ မောဃပုရိသာနံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၁၂။

အနုပပရိက္ခာ (ထီ) [န+ဥပပရိက္ခာ] မသုံးသပ်–မဆင်ခြင်–ခြင်း။ အတ္ထတော အနုပပရိက္ခာ ဝါ ဟောတိ ဒိဋ္ဌိ ဝါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၂။ အနုပပရိက္ခာ မောဟော။ မူလဋီ၊၁။၁၂၀။ အနုဋီ၊၁။၁၂၆။

အနုပပရိက္ခိတ္ဝာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဥပပရိက္ခိတွာ] မစူးစမ်း–မဆင်ခြင်–မူ၍။ ရာဇာ အနုပပရိက္ခိတွာယေဝ "ဟတ္ထိနာ မဒ္ဒါပေထာ"တိ အာဟ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၄။

အနုပပိဋ္ဌ (တိ) [န+ဥပပိဋ္ဌ] နှိပ်စက်ခြင်းမရှိသော။ သဗ္ဗံ ရဋ္ဌံ အကကာရံ အနုပပီဠံ မနုဿေ သမ္မောဒမာနေ အပါရုတဃရေ မညေ ဝိဟရန္တေ ဒိသွာ....။ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၄၉။အနုပ္ပီဠ-လည်းကြည့်။

အနုပဗ္ဗဇတိ (ကြိ) [အနု+ပ+ဝဇ+အ+တိ] အတုလိုက်၍–အရိယာတို့၏–အနီး–ထံပါး–၌ ရဟန်းပြု၏။ အဘိညာတာ အဘိညာတာ သကျကုမာရာ ဘဂဝန္တံ အနုပဗ္ဗဇန္တိ။ ဝိ၊၄။ ၃၃၆။ အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇိတံ အနုပဗ္ဗဇိံသု။ ဒီ၊၂။၂၅၊၂၀၀။ နိက္ခန္တေ-နာနုပဗ္ဗဇိံ။ (အနုပဗ္ဗဇံ၊ဣ)။ အပ၊၁။၅၃။ တဒါ သော ပဗ္ဗဇိ ဓီရော၊ အဟံ တမနုပဗ္ဗဇိံ။ အပ၊၂။၂၆၃။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၇၅။ အဟံ တံ ပုရိသံ အနုပဗ္ဗဇိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၇။

အနုပဗ္ဗဇိတ (တိ) [အနု+ပ+ဝဇ+တ] (၁) အတုလိုက်၍–အရိယာတို့၏–အနီး–ထံပါး–၌–ရဟန်းပြုတတ်သော၊ သူ။ ကုမာရဿ ပန အနုပဗ္ဗဇိတာနံ ဂဏနပရိစ္ဆေဒေါ နတ္ထိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၂။ မဟိန္ဒတ္ထေရဿ အနုပဗ္ဗဇိတာနံ ဂဏနပရိစ္ဆေဒေါ နတ္ထိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၀။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၁၅။ (၂) အတုလိုက်၍ ရဟန်းပြုအပ်သော၊ သူ။ ဧဝံ အနုပဗ္ဗဇိတော၊ ဥဒ္ဒါရဝိဘဝေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂။ အနုပဗ္ဗဇိတောတိ ဥဒ္ဒါရဝိဘဝေန ခတ္တိယဇနေန အနုဂန္တွာ ပဗ္ဗဇိတော။ သာရတ္ထ၊၁။၁၄၀။ ပါရာ၊ဂဏ္ဌိ-သစ်၊၁။၂၃၉-လည်း ကြည့်။

အနုပဗ္ဗဇ္ဇာ (ထီ) [အနု+ပဗ္ဗဇ္ဇာ] အတုလိုက်၍–အရိယာတို့၏–အနီး–ထံပါး–၌–ရဟန်းပြုခြင်း။ အနုပဗ္ဗဇ္ဇမ္ပာဟံ ဘိက္ခဝေ တေသံ ဘိက္ခူနံ ဗဟူပကာရံ ဝဒါမိ။ သံ၊၃။၆၁။ ဣတိဝုတ်။၂၆၇။ အနုပဗ္ဗဇ္ဇန္တိ အရိယေသု စိတ္တံ ပသာဒေတွာ ဃရာ နိက္ခမ္မ တေသံ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇ္ဇံ၊ အရိယာနံ ဟိ.... အနုပဗ္ဗဇ္ဇာ နာမ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၀။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၁၅။ တဿ ကော ဒွေ တယောတိ ဇော့ အနုပဗ္ဗဇ္ဇံ

ပဗ္ဗဇိတာ စတုသစ္စတိသဟဿမတ္တာ ဇဋိလာ အဟေသုံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁၊၆၇။

အနုပမ ၁ (တိ) [န+ဥပမာ] နှိုင်းယှဉ်ဖွယ်ရာ–ဥပမာ–မရှိသော၊သူ။ သဒေဝကေ လောကေ အဂ္ဂပုဂ္ဂလဝရဿ.... အနုပမဿ....။ မိလိန္ဒ။ ၁၅၇။ ဗုဒ္ဓေါ အတိအဂ္ဂတာယ အနုပမော။ ၎င်း။၂၇၀။ မဟန္တံ ဣဒ္ဓိ တထာဂတဿသန္တံ သာရံ ဝရံ သေဋ္ဌံ ပဝရံ အနုပမံ။ ၎င်း။၂၄၀။ အနုပမာယ ဗုဒ္ဓလီလာယ သမန္နာဂတာယ ရူပကာယသမ္ပတ္တိယာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၉၃။ အနုပမေန ဗုဒ္ဓဝေသေန။ ၎င်း။၃၇၁။ အနောပမ-လည်း ကြည့်။

အနုပမ ၂ (တိ) [န+ဥပမာ] (၁) သုမန မြတ်စွာဘုရား၏ သားတော် အနုပမ။ (၂) သိဒ္ဓတ္ထ မြတ်စွာဘုရား၏ သားတော် အနုပမ။ (၃) ဖုဿ မြတ်စွာဘုရား၏ သားတော် အနုပမ။ အနုပမော နာမ အတြဇော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၃၀၊၃၅၈၊၃၆၂။ (၎င်း၊ဋ္ဌ။၁၈၄၊၁၉၀၊၂၆၆၊၂၇၃- တို့လည်း ကြည့်။) (၄) သုမန မြတ်စွာဘုရားအား ဃနာနို့ဆွမ်း ဆက်ကပ်သည့် အနောမသူဌေး၏သမီး အနုပမာ။ (၅) ယင်းဘုရားရှင်အားပင် မြက်ရှစ်ဆုပ်ကို လှူဒါန်းသည့် အနုပမမည်သော–တက္ကတွန်း–အာဇီဝက။ အနောမသေဋ္ဌိနော ဓီတာယ အနုပမာယ နာမ ဒိန္နံ ပက္ခိတ္တဒိဗ္ဗောဇံ ပါယသံ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ သာလဝနေ ဒိဝါဝိဟာရံ ဝီတိ-နာမေတွာ အနုပမာဇီဝကေန ဒိန္နာ အဋ္ဌ တိဏမုဋ္ဌိယော ဂဟေတွာ....။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၁၈၄-၅။ (၆) အနောမဒဿီ မြတ်စွာဘုရား လက်ထက် အနုပမမည်သော ပုဏ္ဏားရွာ။ (၇) ယင်းဘုရားရှင်အား ဃနာနို့ဆွမ်း ဆက်ကပ်သည့် အနုပမာမည်သော အမျိုးသမီး။ (၈) ယင်းအမျိုးသမီး၏ဖခင် အနုပမမည်သော သူဌေး။ တတော ဝိသာခပုဏ္ဏမာယ အနုပမ-ဗြာဟ္မဏဂါမေ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ အနုပမ-သေဋ္ဌိဓီတာယ ဒိန္နံ မဓုပါယာသံ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ သာလဝနေ ဒိဝါဝိဟာရံ ဝီတိနာမေတွာ....။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၀၅။ (၉) အတ္ထဒဿီ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာ အနုပမမည်သော မြို့တော်။.... အနုပမနဂရေ အနောမာရာမေ ပရိနိဗ္ဗာယိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၅၈။ (၁၀) ဝေဿဘူ မြတ်စွာဘုရားလောင်း ဖွားမြင်တော်မူရာ အနုပမမည်သော ဥယျာဉ်။ သော ဒသန္နံ မာသာနံ အစ္စယေန အနုပမုယျာနေ မာတု-ကုစ္ဆိတော နိက္ခမိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၉၀။ အနောမ-လည်း ကြည့်။

အနုပမဒဿန (တိ) [အနုပမ+ဒဿန] နှိုင်းယှဉ်ဖွယ်ရာ–ဥပမာ–မရှိသော–ရှုချင်ဖွယ် ရုပ်လက္ခဏာရှိသော၊သူ။ အနောမဒဿီ(ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၀၆။) ကြည့်။

အနုပမနဂရ (န) [အနုပမ+နဂရ] အတ္ထဒဿီ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူရာ အနုပမ မြို့တော်။ အနုပမ (၉)အနက် ကြည့်။

အနုပမဗြာဟ္မဏဂါမ(ပု)[အနုပမ+ဗြာဟ္မဏဂါမ] အနုပမမည်သော ပုဏ္ဏားရွာ။ အနုပမ (၆) အနက် ကြည့်။

အနုပမသေဋ္ဌိ (ပု) [အနုပမ+သေဋ္ဌိ] အနောမ-ဒဿီ မြတ်စွာဘုရားအား ဃနာနို့ဆွမ်း ဆက်ကပ်သည့် အနုပမာမည်သော အမျိုးသမီး၏ ဖခင် အနုပမမည်သော သူဌေး။ အနုပမ (၈) အနက် ကြည့်။

အနုပမသေဋ္ဌိဓီတု (ထီ) [အနုပမသေဋ္ဌိ+ဓီတု] အနုပမမည်သော သူဌေး၏သမီး။ အနုပမ (၇) အနက် ကြည့်။

အနုပမာဇီဝက (တိ) [အနုပမ+အာဇီဝက] အနုပမမည်သော – တက္ကတွန်း – အာဇီဝက။ အနုပမ (၅) အနက် ကြည့်။

အနုပမုယျာန (န) [အနုပမ+ဥယျာန]ဝေဿဘူ မြတ်စွာဘုရားလောင်း ဖွားမြင်တော်မူရာ အနုပမမည်သော ဥယျာဉ်။ အနုပမ (၁၀) အနက် ကြည့်။

အနုပမေဒမာန (တိ) [အနု+ပ+မုဒ+မာန] ရွှင်လန်း – ဝမ်းမြောက် – သော၊သူ။ အနု- မောဒမာန-ကြည့်။

အနုပ(ပါ)ယ (တိ) [န+ဥပ(ပါ)ယ] ကပ်ရောက်ခြင်း – ဥပယ – မရှိသော၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် – ကပ်ရောက် – တပ်မက် – စွဲလမ်း–ခြင်း မရှိသော၊ တဏှာဒိဋ္ဌိဟူသော ဥပယမရှိသော၊သူ။ သော တေသု ဓမ္မေသု (ဒိဋ္ဌေ) အနုပါယော အနုပါယော အနိဿိတော.... ဝိမရိယာဒိကတေန စေတသာ ဝိဟရတိ။ မ၊၃။၇၅။ မဟာနိ။၁၇၇။ စူဠနိ။ ၆၅-၆။ အနုပါယောတိ ရာဂဝသေန အနုပ- ဂမနော ဟုတွာ။ မ၊၄၊၄။၆၀။ တေသု ဓမ္မေသု နတ္ထိ တေသံ ဥပယော ရာဂဝသေန ဥပဂမနန္တိ အနုပယော အနနုရောဓော ဟုတွာ ဝိဟရတိတိ ယောဇနာ။ မဋီ၊၃။၂၇၈။ ဒိဋ္ဌေ အနုပယောတိ ရူပါရမ္မဏေ နိတ္တဏှော ဟောတိ။ မဟာနိ၊၄။၃၀၄။ ဒိဋ္ဌေ အနု- ပယောတိ စက္ခုဝိညာဏေန ဒိဋ္ဌေ ရာဂူပယ- ဝိရဟိတော။ စူဠနိ၊၄။၁၇။ သွာဟံ အကခေါ် အသိတော အနုပယော။ သံ၊၁။၁၈၃။ အနု- ပယောတိ အနုပဂမနော။ သံ၊၄၊၁။၂၄၄။ အနုပဂမနောတိ အနုပါဒိနော။ သံဋီ၊၁။ ၂၇၉။ သဗ္ဗံ လောကံ ဝိသံယုတ္တော၊ သဗ္ဗ- လောကေ အနုပယော။ အံ၊၁။၃၃၂။ ဣတိဝုတ်။၂၇၆။ အနုပယောတိ တဏှာဒိဋ္ဌိ- ဥပယေဟိ ဝိရဟိတော။ အံ၊၄၊၂။၂၇၀။ အနုပယောတိ သဗ္ဗသ္မိမ္ပိ လောကေ တဏှာဒိဋ္ဌိ- သင်္ခါတေဟိ ဥပယေဟိ အနုပယော၊ တေဟိ တေဟိ ဥပယေဟိ ဝိရဟိတော။ ဣတိဝုတ်၊၄။ ၃၅၂။ (အံဋီ၊၂။၂၅၂-လည်းကြည့်။) သကေန ဂေဇ္ဇေယျ အနုပယော သော။ သုတ္တနိ။၄၀၂။ မဟာနိ။၅၉။ သော ဟိ တဏှာဒိဋ္ဌိဥပယာနံ ဒွိန္နံ အဘာဝေန အနုပယော။ သုတ္တနိ၊၄၊ ၂။၂၃၈။ မဟာနိ၊၄။၁၇၈။ အနုပါယ ၂-လည်း ကြည့်။

အနုပယာတိ (ကြိ) [အနု+ပ+ယာ+တိ] သွား၏၊ သွားရောက်၏။ မာလာဝိလေပနံ အဘိဟရိတွာ၊ အထ ရာဇာ မနုပါယာသိ။ ဇာ၊၁။၂၆၆။ အနုပါယာသိတိ မာတာပိတူနံ သန္တိကံ အဂမာသိ။ ဇာ၊၄၊၄။၂၃၆။

အနုပယုတ္တ (တိ) [အနု+ပ+ယုဇ+တ] ယှဉ်– ယှဉ်စပ်–ယှဉ်ကပ်–အပ်သော။

အနုပယုတ္တတ္တ (နု) [အနုပယုတ္တ+တ္တ] ယှဉ်– ယှဉ်စပ် – ယှဉ်ကပ် – အပ်သည်၏ အဖြစ်။ အနုပယောဂတ္တ-ကြည့်။

အနုပယောဂ (ပု) [အနု+ပ+ယုဇ+ဏ] (၁) ယှဉ်ခြင်း။ ယထာဝိဓိ ဟိ အနုပယောဂေါ ပုရိမသ္မိံ။ဒီဋီ၊၁။၂၈၉။ သဒ္ဒဝိဒူ စ ဣစ္ဆန္တိ “ဥပ- အနုအဓိအာဏ္ဍော ဒိပုဗ္ဗဝသယောဂေ သတ္တ- မိယတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ ပါပုဏာတိ၊ ဝိသေသိတဗ္ဗပဒေ စ ယထာဝိဓိမနုပယောဂေါ ဝိသေသနပဒါနံ သမာနာဓိကရဏဘူတာ- န”န္တိ။ သီဋီ၊သစ်၊၂။၂၁၁။ (၂) နောက်၌ ယှဉ်ခြင်း၊ နောက်ကြိယာ၌–ယှဉ်–ပေါင်း– ခြင်း၊ လျော်သော – အများနှင့် ဆက်ဆံ သော – သာမညကြိယာကို – ယှဉ်– သုံး– ခြင်း။ ယထာဝိဓျနုပ္ပယောဂေါ ပုဗ္ဗသ္မိံ (ပါ၊ ၃၊၃၊၄)နှင့် သမုစ္စယေ သာမညဝစနံ (ပါ၊၃၊ ၃၊၅)ဟူသော ပါဏိနိသုတ်တို့ ကြည့်။ မောဂ်, ၎င်းပဉ္စိကာနှင့် ၎င်းနိဿျ ၆၊၁၃-သုတ်လည်း ကြည့်။

အနုပယောဂတ္တ (နု) [အနုပယောဂ+တ္တ] ယှဉ် ခြင်း၊ ယှဉ်စပ်–ယှဉ်ကပ်–သည်၏ အဖြစ်။ ပဌမပဒဿ အနုပယောဂတ္တာ ပုရိမနယေ- နေဝ ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ။ ဝိ၊၄၊၂။ ၃၀၆။ ဥပသဂ္ဂဝသေန ပနေတ္ထ ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တဿ (ဥက္ကဋ္ဌန္တိ ပဒဿ) အနုပယောဂတ္တာ စ သေသပဒေသု။ ဒီ၊၄၊၁။၂၁၈။ အနုပယောဂတ္တာတိ ဝိသေသန- ဘာဝေန အနုပယုတ္တတ္တာ။ ဒီဋီ၊၁။၂၈၉။

တဿ အနုပယောဂတ္တာဝ သေသပဒေသု။ မါ၄၊၃။ ၂ဂ၃။

အနုပယောဂဝစန (နု) [အနုပယောဂ+ဝစန] တဖန် – ထပ်ဆင့်၍ – ယှဉ်အပ် – အားထုတ်အပ် – သော – စကား – သဒ္ဒါ။ ပဝါရဏာယာတိ ဣဒံ ပန ယာ သာ "ဒသာဟနာဂတာ"တိ ဝုတ္တာ၊ တံ သရူပတော ဒဿေတုံ အသမ္ဘောဟတ္ထံ အနုပယောဂဝစနံ။ ဝိ၊၄၊ ၂။၃ဝ၆။

အနုပရမ (ပု) [န+ဥပရမ] မပြတ်–မကင်း–ခြင်း။ တဿ ဟေတုဿ တဿ ပစ္စယဿ အနုပရမာ ကာယိကံ ဒုက္ခဝေဒနံ ဝေဒေတိ။.... ဥပရမာ စေတသိကံ ဒုက္ခဝေဒနံ ဝေဒေတိ။ မိလိန္ဒ။၄၄။ ယာဝဥဒ္ဓိ တေ၊ တာဝ ဇာတေသံ အနုပရမောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၃၂၃။ အနုပရမော အဝိစ္ဆေဒေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။၄၉၆။

အနုပရမဓမ္မ (ပု) [အနုပရမ+ဓမ္မ] မပြတ်–မကင်း–သော သဘော။

အနုပရမဓမ္မကတ္တ (နု) [အနုပရမဓမ္မက+တ္တ] မပြတ်–မကင်း–သော သဘောရှိသည်၏အဖြစ်။ လောကပ္ပဝတ္တိယာ သတိ အနုပရမဓမ္မကတ္တာ လာဘော.... ပဿာတိ ဣမေ အဋ္ဌ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၃၂၃။ အနုပရမဓမ္မကတ္တာတိ ပုညပါပဝသေန အပရာပရံ အဝိစ္ဆိဇ္ဇနတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။၄၉၆။

အနုပရိဂစ္ဆတိ (ကြိ) [အနု+ပရိ+ဂမု+အ+တိ] (က) ဝိုင်းအုံ၏။ အနုပရိသက္ကေယျာတိ အနုပရိဂစ္ဆေယျ။ သံ၊၄၊၃။၁၄၁။ အနုပရိဂစ္ဆေယျာတိ အနုပရိတော ဂစ္ဆေယျ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။ ၃ဂ၁။ (ခ) ရစ်ဝဲ၏။ ဝါယသော အနုပရိယဂါ။ သံ၊၁။၁၂၄။ သုတ္တနိ။၃၄၃။ အနုပရိယဂါတိ.... အနုပရိဂစ္ဆ ယျ။။ သံ၊၄၊၁။၁၇၁။ အနုပရိယဂါတိ ပရိတော ပရိတော အဂမာသိ။ သုတ္တနိ။ ၄၊ ၂။၁၂၁။ (ဂ) လှည့်လည်၏။ ရာဇိသယော ယဇမာနာနုပရိယဂါ။ အံ၊၃။ ၂။ ဣတိဝုတ်။ ၂ဝ၉။ အနုပရိယဂါတိ ဝိစရိံသု။ အံ၊၄၊၃။ ၁၉၃။ ဣတိဝုတ်၊၄။ဂ၉။

အနုပရိဂစ္ဆန္တ (တိ) [အနု+ပရိ+ဂမု+အန္တ] လှည့်လည်သော၊သူ။ သော တံ ဂူထကူပံ သမန္တာနုပရိဂစ္ဆန္တော နေဝ ပဿေယျ တဿ ပုရိသဿ ဝါလဂ္ဂကောဋိနိတ္တုဒနမတ္တမ္ပိ ဂူထေန အမက္ခိတံ။ အံ၊ ၂။၃၅၃။

အနုပရိဂန္တုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ပရိ+ဂမု+တုံ] လှည့်လည်–လှည့်ပတ်–သွားလာ–ခြင်းငှါ။ သမန္တာ နိဃောဏိယာ အနုပရိဂန္တုံ။ ဝိ၊၁။ ၂၂၆။ သမန္တာ နိဃောဏိယာ အနုပရိဂန္တုန္တိ နိဃောဏိယံ ဌတွာ ဂေဟံ ဆာဒေန္တေဟိ န သက္ကာ ဟောတိ သမန္တာ နိဃောဏိယာ အာဝိဇ္ဈိတုံ။ ဝိ၊၄၊ ၂။၁၅၆။

အနုပရိဂန္တွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ပရိ+ဂမု+တွာ] လှည့်လည်၍၊ အစဉ်အားဖြင့် လှည့်သွား၍။ အထ ခေါ အာယသ္မာ ဥဒါယိ ဂဗ္ဘံ အနုပရိဂန္တွာ ပိဋ္ဌိတော အာဂန္တွာ။ ဝိ၊၁။၁၇၂။ မဂ္ဂါ ဩက္ကမ္မ မဟန္တံ ဂစ္ဆံ အနုပရိဂန္တွာ....။မါ၄၊၃။ ၂၉ဝ။ တိက္ခတ္တုံ ဂုမ္ဗံ အနုပရိဂန္တွာ....။ဇာ၊၄၊ ၄။ ၂၆ဂ။

အနုပရိဂမ္မ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ပရိ+ဂမု+တွာ] လှည့်လည်၍။ သဗ္ဗာ ဒိသာ အနုပရိဂမ္မ စေတသာ။ သံ၊၁။၇၅။ ဥဒါန။၁၃၃။....သဗ္ဗာ အနုဝသေသာ ဒသပိ ဒိသာ ပရိယေသနဝသေန စိတ္တေန အနုဂန္တွာ။ ဥဒါန၊၄။ ၂၄၉။

အနုပရိစိတ (တိ) [အနု+ပရိ+စိ+တ] နောက်၌ – အဖန်ဖန် – လေ့လာ – ပွါးများ – အပ်သော။ ဒီဃံ အဿာသဝသေန ပုရိမာ ပုရိမာ ပရိစိတာ ပစ္ဆိမာ ပစ္ဆိမာ အနုပရိစိတာ။ ပဋိသံ။၁၇၁-၂။ အနုပုဗ္ဗ (ပဋိသံ၊၄၊ ၂။ဂ၃) လည်း ကြည့်။

အနုပရိဓာဝတိ (ကြိ) [အနု+ပရိ+ဓာဝ+အ+တိ] အဖန်ဖန်ထက်ဝန်းကျင်ပြေး၏။ (က) လှည့်ပတ်သွားလာ၏၊ တဝဲလည်လည်နေ၏။ တမေဝ ထမ္ဘံ ဝါ ခိလံ ဝါ အနုပရိဓာဝတိ အနုပရိဝတ္တတိ။ မ၊၃။၂၁။ သံ၊၂။၁၂၂။ သော ရူပညေဝ အနုပရိဓာဝတိ အနုပရိဝတ္တတိ။ သံ၊၂။၁၂၂။ သက္ကာယညေဝ အနုပရိဓာဝန္တိ အနုပရိဝတ္တန္တိ မ၊၃။၂၁။ (ခ) ဝန်းဝိုင်း၏၊ ခြံရံ၏၊ သဟဇာတ, ပုရေဇာတ အဖြစ်ဖြင့် ဝန်းရံ၏။ ဣတိ ယိမေ တယော ဓမ္မာ သမ္မာဒိဋ္ဌိံ အနုပရိဓာဝန္တိ အနုပရိဝတ္တန္တိ။ မ၊၃။၁၁၇။ အနုပရိဓာဝန္တိ အနုပရိဝတ္တန္တီတိ သဟဇာတာ စ ပုရေဇာတာ စ ဟုတ္ဝာ ပရိဝါရေန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၃။

အနုပရိဓာဝန (နံ) [အနု+ပရိ+ဓာဝ+ယု] လှည့်ပတ် သွားလာခြင်း၊ တဝဲလည်လည်နေခြင်း။ .... ဆိန္နိတ္ဝာ ဂန္တုံ အသမတ္ထဿ အနုပရိဓာဝနံ ဝိယ ဒိဋ္ဌိဂတိကဿ.... သက္ကာယေ ဥပနိဗဒ္ဓဿ အနုပရိဓာဝနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄။

အနုပရိဓာဝန္တ (တိ) [အနု+ပရိ+ဓာဝ+အန္တ] လှည့်ပတ် သွားလာသော၊ တဝဲလည်လည်နေသော၊ သူ။ သော ရူပံ အနုပရိဓာဝံ အနုပရိဝတ္တံ၊ .... ဝိညာဏံ အနုပရိဓာဝံ အနုပရိဝတ္တံ န ပရိမုစ္စတိ ရူပမှာ၊ .... န ပရိမုစ္စတိ ဝိညာဏမှာ။ သံ၊၂။၁၂၂။

အနုပရိဖုဋ္ဌ (တိ) [အနု+ပရိ+ဖုသ+တ] အဖန်ဖန်ထက်ဝန်းကျင် – အလုံးစုံ – တွေ့ထိပြန့်နှံ့သော။ ဖရဏပီတိယာ ပန ဥပ္ပန္နာယ သကလသရီရံ ဓမိတ္ဝာ ပူရိတဝတ္ထိ ဝိယ မဟတာ ဥဒကောဃေန ပက္ခန္ဒပဗ္ဗတကုစ္ဆိ ဝိယ စ အနုပရိဖုဋ္ဌံ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၄၀။ အနုပရိဖုဋ္ဌန္တိ အနု သမန္တတော ဖုဋ္ဌံ၊ သဗ္ဗသော အနုဝိသဋန္တိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၆၈။

အနုပရိဗ္ဘမတိ (ကြိ) [အနု+ပရိ+ဘမု+အ+တိ] လှည့်ပတ်၏။ အနုပရိယာတိ (ခ) အနက် ကြည့်။

အနုပရိဗ္ဘမန (နံ) [အနု+ပရိ+ဘမု+ယု] အဖန်ဖန်ထက်ဝန်းကျင်လှည့်ခြင်း၊ လှည့်လည်ခြင်း။ အနုသဉ္စရဏ (သာရတ္ထ၊၁။၃၅၉။ ဝိမတိ၊၁။၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၆၇။) ကြည့်။

အနုပရိယန္တ (တိ) [အနု+ပရိ+ယာ+အန္တ] လှည့်ပတ်သော၊ အဖန်ဖန်ထက်ဝန်းကျင်သွားသော၊ လှည့်ပတ်သွားလာသော။ သိနေရုံ အနုပရိယန္တေ၊ မဏိမှိ ပဿ နိမ္မိတံ။ ဇာ၊ ၂။၂၈၄။ အနုပရိယန္တေတိ ဧတေ စန္ဒိမသူရိယေ သိနေရုံ အနုပရိယာယန္တေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၁၇၉။

အနုပရိယာတိ (ကြိ) [အနု+ပရိ+ယာ+အ+တိ] လှည့်လည်၏။ (က) ဝန်းရံလှည့်ပတ်၏။ သမန္တာ အနုပရိယာတိ၊ နာရိဂဏပုရက္ခတော။ ဇာ၊၂။၁၉၆။ ဝိမာန။၁၀၉။ ဂါယမာနာ ပါသာဒံ အနုပရိယာယတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၆၃။ သြဘာသံ အနုပရိယန္တိ ယာဝတာ။ အံ၊၁။၂၁၅။ အနုပရိယန္တီတိ ဝိစရန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ အနုပရိယန္တိ (ဝိမာန။၇။) တိ အနုရူပဝသေန ပရိက္ခိပန္တိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၃၇။ အနုပရိယန္တိ (ပေတ။၁၇၂။) တိ အနုဝိစရန္တိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၇၄။ သမန္တာ အနုပရိယာယေယျုံ။ သံ၊၁။၁၀၂။ တံယေဝ (ရာဇာနံ) အနုပရိယာယေယျုံ။ မိလိန္ဒ။၃၈။ (ခ) လှည့်ပတ်၏၊ လှည့်ပတ်၍ သွား၏။ သဗ္ဗာ ဒိသာ အနုပရိယာယန္တိ။ ဒီ၊၃။၁၆၂။ နဇ္ဇော စာ'နုပရိယာတိ။ ဇာ၊၂။၁၉၈။ .... ပရိက္ခိပိတ္ဝာ ဂတာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၅၂။

တိက္ခတ္တုံ ရာဇဂဟံ အနုပရိယာယိ။ ဝိ၊၄။၂၄၆။ အနုပရိယာယီတိ အနုပရိဗ္ဘမိ။ ဝဇီရ။၅၂၂။ ရာဇဂဟာနဂရဿ ဥပရိ သတ္တက္ခတ္တုံ အနုပရိယာယိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၂။ သမန္တာ အနုပရိယာသိ။ ဝိမာန။၂၁၊၅၄။ ဝနာ ဝနံ အနုပရိယာသိ။ ဝိမာန။ဂ၆။ (ဂ) အစဉ်လိုက်၏၊ နောက်မှ – အစဉ် – မပြတ် – အစဉ်မကွာ – လိုက်၏။ အာယု အနုပရိယာယတိ မစ္စာနံ၊ နေမိဝ ရထကုဗ္ဗရံ။ သံ၊၁။၁၁၀။ ယထာ ဒီဝသံ ဂစ္ဆန္တဿ ရထဿ စက္ကနေမိ ကုဗ္ဗရံ အနုပရိယာယတိ န ဝိဇဟတိ၊ ဧဝံ အာယု အနုပရိယာယတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၁။ ကုဗ္ဗရံ အနုပရိယာယတီတိ ကုဗ္ဗရံ အနုပရိဝတ္တတိ။ အာယု အနုပရိယာယတီတိ မစ္စာနံ အာယုဂတမ္ပိ ပစ္စာဂစ္ဆတိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၀ဂ။

အနုပရိယာယ (ပု) [အနု+ပရိ+ယာ+အ] လှည့် – ပတ် – ၍ သွားလာကြောင်းဖြစ်သော လမ်း။ အနုပရိယာယပထ-ကြည့်။

အနုပရိယာယတိ (ကြိ) [အနု+ပရိ+ယာ+ ယ+တိ] အနုပရိယာတိ-ကြည့်။

အနုပရိယာယန္တ (တိ) [အနု+ပရိ+ယာ+အန္တ။ ထိ၌ အနုပရိယာယန္တီ] လှည့်လည်သော၊ ဝန်းရံ – လှည့်ပတ် – သော။ ပါသာဒံ အနုပရိယာယန္တိ ပဉ္စဟိ ဂါထာဟိ မဓုရဿရေန ဣမံ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၂။ အနုပရိယန္တ-လည်း ကြည့်။

အနုပရိယာယပထ (ပု) [အနုပရိယာယ+ပထ။ အနုပရိယေတိ (အနုပရိယာယန္တိ) ဧတေနာတိ အနုပရိယာယော၊ သော ယေဝ ပထောတိ အနုပရိယာယပထော။ ပရိတော ပါကာရဿ အနုယာယမဂ္ဂေါ (အနုယာယနမဂ္ဂေါ အနုသံယာယနမဂ္ဂေါ)။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၆၁။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၇၇။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၉၀၊၃၅၀။] မြို့တံတိုင်းနှင့် ယှဉ်မြောင်၍သွားသောလမ်း၊ သူရဲပြေး၊ စစ်သည်တပ်သားတို့ ရွှေ့ရှားသွားလာရာ, စစ်လက်နက်ကြီးယာမျှား ရွှေ့ပြောင်းသယ်ယူရာလမ်း။ ရညော ပစ္စန္တိမေ နဂရေ အနုပရိယာယပထော ဟောတိ ဥစ္စော စေဝ ဝိတ္ထတော စ။ အံ၊၂။၄၇ဂ။ အနုပရိယာယပထောတိ အန္တောပါကာရဿ ပါကာရေန သဒ္ဓိံ ဂတော မဟာပထော၊ ယတ္ထ ဌိတာ ဗဟိပါကာရေ ဌိတေဟိ သဒ္ဓိံ ယုဇ္ဈန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁ဂ၅။ သော တဿ နဂရဿ သမန္တာ အနုပရိယာယပထံ အနုက္ကမမာနော န ပဿေယျ ပါကာရသန္ဓိံ ဝါ ပါကာရဝိဝရံ ဝါ အန္တမသော ဗိလာရနိက္ခမနမတ္တမ္ပိ။ ဒီ၊၂။၇၀။ ဒီ၊၃။ဂ၃။ သံ၊၃။၁၃၉။ အံ၊၃။၄၁၄။ အနုပရိယာယပထန္တိ အနုပရိယာယနာမကံ ပါကာရမဂ္ဂံ (မဂ္ဂံ)။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၁။

အနုပရိယာယိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ပရိ+ယာ+ ယ+တွာ] လှည့်ပတ်၍။ သုသာနံ ဂန္တွာ အာဠဟနံ အနုပရိယာယိတွာ ရောဒန္တဿ....။ပေတ၊ဋ္ဌ။ဂ၇။

အနုပရိယေတိ (ကြိ) [အနု+ပရိ+ဣ (ယာ)+ တိ။ ယ-လာ] (က) လှည့်လည်၏။ စက္ကဝတ္တိ....သမန္တာ အနုပရိယေတိ၊ သာဂရန္တံ မဟိံ ဣမံ။ သံ၊၁။၁၉၃။ ထေရ၊၃၇၀။ (ခ) အစဉ်အားဖြင့် ပိုင်းခြား၏၊ သိ၏။ တေ စေတသာ အနုပရိယေတိ။ သံ၊၁။၁၉၆။ ထေရ၊၃၇၂။ အနုပရိယေတီတိ အနုက္ကမေန ပရိစ္ဆိန္ဒတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃၁။ (ဂ) ကျက်စား၏။ ဒွါရေန အနုပရိယေတိ၊ ဃဋ္ဋယန္တော မုဟုံ မုဟုံ။ ထေရ၊၂၄၇။.... အနုပရိဝတ္တတိ ယထာကာမံ ဝိစရတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၅။

အနုပရိယေသိတ (တိ) [အနု+ပရိ+ဣသု+တ] အဖန်ဖန်ရှာမှီးအပ်သော။ ပရိယေသိတံ အနုပရိယေသိတံ အနုစရိတံ မနသာ။ မ၊၃။၁၀၅။

အနုပရိဝတ္တ (တိ) [အနု+ပရိ+ဝတု+တ] (က) အစဉ်လိုက်တတ်သော။ သဗ္ဗံ ကာယကမ္မံ ဉာဏပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဉာဏာနုပရိဝတ္တံ။ မူလဋီ၊၂။၂။ ဉာဏာနုပရိဝတ္တန္တိ ဉာဏသ အနုပရိဝတ္တနကံ။ အနုဋီ၊၂။၃။ (ခ) အစဉ်လိုက်၍–အာရုံ ပြု၍–ဖြစ်သော။ ဝိပရိဏာမံ အနုဂန္တွာ ဝိပရိဝတ္တနတံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တံ ဝိပရိဏာမာနုပရိဝတ္တံ။ မဋီ၊၃။၃၇၉။

အနုပရိဝတ္တ(တ္တိ)ဇ (တိ) [အနုပရိဝတ္တ(တ္တိ)+ဇန+ကွ] အစဉ်လိုက်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော။ တဿ ရူပဝိပရိဏာမာနုပရိဝတ္တဇာ (–ဝတ္တိဇာ၊သံ။၂) ပရိတဿနာ ဓမ္မသမုပ္ပါဒါ စိတ္တံ ပရိယာဒါယ တိဋ္ဌန္တိ။ မ၃။၂၇၀။ သံ၊၂။၁၄။ ဝိပရိဏာမာနုပရိဝတ္တဇာတိ ဝိပရိဏာမဿ အနုပရိဝတ္တနတော (အနုပရိဝတ္တိတော) ဝိပရိဏာမာရမ္မဏစိတ္တတော ဇာတာ။ မဋ္ဌ၊ ၄။၁၉၁။ သံဋ္ဌ၊၂။၂၄၁။ ဝိပရိဏာမံ အနုဂန္တွာ ဝိပရိဝတ္တနတံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တံ ဝိပရိဏာမာနုပရိဝတ္တံ၊ တတော သမုပ္ပန္နာ ပရိတဿနာ ဝိပရိဏာမာနုပရိဝတ္တဇာ ပရိတဿနာ။ မဋီ၊ ၃။၃၇၉-၈၀။

အနုပရိဝတ္တတိ (ကြိ) [အနု+ပရိ+ဝတု+အ+တိ] (က) ရှေး ရှုလှည့်၏။ ကေစိ အာဒိစ္စံ အနုပရိဝတ္တန္တိ။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၄၀။ ကေစိ တသ္မိံ ဥဒကေ ဌတွာ စန္ဒိမသူရိယေ အနုပရိဝတ္တန္တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၆၇။ အာဒိစ္စံ အနုပရိဝတ္တန္တီတိ ဥဒယကာလတော ပဘုတိ သူရိယံ ဒြိလောကယမာနာ ယာဝတ္ထင်္ဂမနာ သူရိယာဘိမုခါဝ ပရိဝတ္တန္တိ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၃၇။ ဝိမတိ၊ ၁။၃၀။ (ခ) အစဉ်လိုက်၏၊အစဉ်လှည့်လည်၍လိုက်၏၊ အစဉ်လည်၍ဖြစ်၏။ လောကော စ အဋ္ဌ လောကဓမ္မေ အနုပရိဝတ္တတိ။ အံ၊၁။၅၀၉။ အံ၊၃။၇၇။ အဋ္ဌ လောကဓမ္မာ လောကံ အနုပရိဝတ္တန္တိ။ အံ၊၁။၅၀၉။ အံ၊ ၃။၇၇။ အနုပရိဝတ္တန္တီတိ အနုဗန္ဓန္တိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၆၅။ (ဂ) အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်၏။ ဒသယိမေ မဟာရာဇ ကာယာနုဂတာ ဓမ္မာ ဘဝေ ဘဝေ ကာယံ အနုဓာဝန္တိ အနုပရိဝတ္တန္တိ။ မိလိန္ဒ။၂၄၆။ (ဃ) လည်၍ ဖြစ်၏၊ လည်၏။ အနုပရိဓာဝတိ (က) အနက် ကြည့်။ (င) ဝန်းဝိုင်း၏၊ ခြံရံ၏။ အနုပရိဓာဝတိ (ခ) အနက်ကြည့်။ (စ) လျော်–လျောက်ပတ်–သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်၏။ အနုဋ္ဌိတာတိ ဝတ္ထုသို့ ယေန ယေန စိတ္တံ အဘိနီဟရတိ၊ တေန တေန သတိ အနုပရိဝတ္တတိ။ ယေန ယေန ဝါ ပန သတိ အနုပရိဝတ္တတိ၊ တေန တေန စိတ္တံ အဘိနီဟရတိ။ ပဋိသံ။ ၁၇၁။.... သတိ အနုကူလာ ဟုတွာ ပုဗ္ဗပ္ပဝတ္တိတော နိဝတ္တိတွာ ပဝတ္တတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၁။

အနုပရိဝတ္တန (နှ) [အနု+ပရိ+ဝတု+ယု] (က) အစဉ်လိုက်ခြင်း။ ဝိပရိဏာမဿ အနုပရိဝတ္တနတော။ မဋ္ဌ၊၄။၁၉၁။ (ခ) လှည့် ပတ်ခြင်း။ ဂဒြူလဗဒ္ဓယာ ထမ္ဘေ ဥပနိဗဒ္ဓသုနခဿ ထမ္ဘာနုပရိဝတ္တနံ ဝိယ ဒိဋ္ဌိတဏှာယ သက္ကာယေ ဗဒ္ဓဿ ပုထုဇ္ဇနဿ သက္ကာယာနုပရိဝတ္တနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သံဋ္ဌ၊၂။၂၉၉။

အနုပရိဝတ္တနက (တိ) [အနု+ပရိ+ဝတု+ယု+က] အစဉ်လိုက်တတ်သော။ အနုပရိဝတ္တ-ကြည့်။

အနုပရိဝတ္တန္တ (တိ) [အနု+ပရိ+ဝတု+အန္တ] အနုပရိဓာဝန္တနှင့် အနက်အရတူ။ရင်းကြည့်။

အနုပရိဝတ္တိ (ထီ) [အနု+ပရိ+ဝတု+တိ] (၁) အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်ခြင်း၊ အာရုံပြု၍ ဖြစ်ခြင်း။ အနုပရိဝတ္တဇ-ကြည့်။ (တိ) (၂) အစဉ်လိုက်၍–အာရုံပြု၍–ဖြစ်သော–ဖြစ်ခြင်း ရှိသော။ တဿ ရူပဝိပရိဏာမညထာဘာဝါ ရူပဝိပရိဏာမာနုပရိဝတ္တိ ဝိညာဏံ ဟောတိ။ မ၃။၂၇၀။ သံ၊၂။၁၄။ ရူပဝိပရိဏာမာနုပရိဝတ္တီတိ....ရူပဿ ဘေဒါနုပရိဝတ္တိ ဟောတိ။ မဋ္ဌ၊၄။၁၉၁။ သံဋ္ဌ၊၂။၂၄၁။ "ရူပံ အတ္တာ"တိ-

အာဒိမိစ္ဆာဂါဟဝသေန ဝိညာဏဿ ရူပ- ဘေဒေန ဝုတ္တာသာ ဘေဒါနုပရိဝတ္တိ ဟောတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၃ဂ၉။ အနုပရိဝတ္တိ နာမ တံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၁၂။ စိတ္တာနုပရိ- ဝတ္တိနော ဓမ္မာ။ အဘိ၊၈။၁၀။ အနုပရိ- ဝတ္တန္တီတိ အနုပရိဝတ္တိနော၊ ကိံ အနုပရိ- ဝတ္တန္တိ၊ စိတ္တံ။ စိတ္တဿ အနုပရိဝတ္တိနော စိတ္တာနုပရိဝတ္တိနော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။ သဗ္ဗံ ကာယကမ္မံ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ဉာဏာနုပရိ- ဝတ္တိ။ ပဋိသံ။၃၇၆။ မဟာနိ။၃၅ဂ။ ဉာဏာနု- ပရိဝတ္တီတိ ဉာဏံ အနုပရိဝတ္တိ ဉာဏဝိရဟိတံ န ဟောတီတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၅ဂ။

အနုပရိဝတ္တိယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [အနု+ပရိ+ ဝတု+ယ+တိ] အဖန်ဖန်–အစဉ်မပြတ်– ဖြစ်စေအပ်၏။ အနုပရိဝတ္တိယမာန-ကြည့်။

အနုပရိဝတ္တိယမာန (တိ) [အနု+ပရိ+ဝတု+ ယ + မာန] အဖန်ဖန်ဖြစ်စေအပ်သော။ စတ္တာရောမေ ဘိက္ခဝေ ကာလာ (ဓမ္မာ ကာလေန ကာလံ) သမ္မာ ဘာဝိယမာနာ သမ္မာ အနုပရိဝတ္တိယမာနာ အနုပုဗ္ဗေန အာသဝါနံ ခယံ ပါပေန္တိ။ အံ၊၁။၄၅၇။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၂၄။ တေ (ကုသလဓမ္မေ) ဘာဝိ- ယန္တိ စေဝ အနုပရိဝတ္တိယန္တိ စ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၉။

အနုပရိဝတ္တေန္တ (တိ) [အနု+ပရိ+ဝတု+ ဏေ + အန္တ] အဖန်ဖန်ဖြစ်စေ – ရွတ်ဖတ် သရဇ္ဈာယ်–ပို့ချ–သော၊သူ။ ပရိဝတ္တေန္တီတိ ဝေဒံ အနုပရိဝတ္တေန္တာ ဟောမံ ကရောန္တာ ဇပန္တိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၉၂။

အနုပရိဝါရေတိ (ကြိ) [အနု+ပရိ+ဝရ+ ဏေ+တိ] ဝိုင်းအုံ–ခြံရံ–၏။ ယံ နူန မယံ ဣမံ နိဝါပံ နိဝုတ္ထံ မဟာတိဟိ ဒဏ္ဍဝါကရာဟိ သမန္တာ သပ္ပဒေသံ အနုပရိဝါရေယျာမ.... သပ္ပဒေသံ အနုပရိဝါရေသုံ။ မ၊၁။၂၀ဂ။ မာ ခေါ တုမှေ အာယသ္မန္တော တော် ဥက္ခိတ္တကံ ဘိက္ခုံ အနုဝတ္တိတ္ထ အနုပရိဝါရေထ။.... တံ ဥက္ခိတ္တကံ ဘိက္ခုံ အနုဝတ္တိံသု အနု- ပရိဝါရေသုံ။ ဝိ၊၃။၄ဂ၁။

အနုပရိဝါရေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ပရိ+ဝရ+ ဏေ+တွာ] ခြံရံ၍။ တေသံ တံ အနု- ပရိဝါရေတွာ ဝိစရဏဘာဝံ စ အာရောစေသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။

အနုပရိဝေဏ (န) [အနု+ပရိဝေဏ။ (လိင်္ဂ- ဝိပလ္လာသ-ထိ၌ အနုပရိဝေဏိ)] ပရိဝုဏ်– အသီးသီး–တိုင်း၊ ကျောင်း– အသီးသီး– ကျောင်းတိုင်း။ ထေရော အနုပရိဝေဏံ ဂန္တွာ "အာဝုသော သတ္ထာ မဟာဇနဿ သင်္ဂဟတ္ထာယ စာရိကံ စရိတုကာမော၊ ဂန္တုံ- ကာမာ အာဂစ္ဆထာ"တိ အာဟ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၁။ ဂစ္ဆာနန္ဒ အဝါပုရဏံ အာဒါယ အနုပရိ- ဝေဏိယံ ဘိက္ခူနံ အာရောစေဟိ။ ဝိ၊၃။၁၁၁။ ဘိက္ခူ အနုပရိဝေဏိယံ ပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသန္တိ အာသင်္ကော်တေန။ ၎င်း။၁၄၅။ အနုပရိဝေဏိ- ယန္တိ ကေသိမမဟာဝိဟာရေ တသ္မိံ တသ္မိံ ပရိဝေဏော။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။၃၃၀။ အနုပရိဝေဏိယန္တိ ဧတ္ထ အနုသဒ္ဒဿ ဝိစ္ဆတ္ထံ ပရိဝေဏသဒ္ဒဿ စ လိင်္ဂဝိပလ္လာသဘာဝံ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ "တသ္မိံ တသ္မိံ ပရိဝေဏေ"တိ။ ပရိဝေဏသဒ္ဒေါ ဟိ နပုံသကလိင်္ဂေါ၊ ဣဓ ပန လိင်္ဂဝိပလ္လာသံ ကတွာ ဣတ္ထိလိင်္ဂဝသေန ဝုတ္တံ။ ပါစိတ်၊ယော၊ ၁။၂၁၅။

အနုပရိဝေဏိ (ထိ) [အဗျယီဘော ဖြစ်သော်လည်း ဗဟုလာဓိကာရကြောင့် နပုံလိင် မဖြစ်။ မောဂ်၊ ၂။ ၁၂၀။ မောဂ်၊ ၃။ ၉- တို့ကြည့်။] ပရိဝုဏ်တိုင်း ပရိဝုဏ်တိုင်း။ အနုပရိဝေဏ-ကြည့်။

အနုပရိသက္ကတိ (ကြိ) [အနု+ပရိ+သက္က+ အ+တိ] လိုက်ပါ – ခြံရံ – ၏။ တမေနံ မဟာဇနကာယော သင်္ဂမ္မ သမာဂမ္မ အာယာ-

စေယျ ထောမေယျ ပဠလိကော အနု-ပရိသက္ကေယျ။ သံ၊၂။၄၉၈။ အနုပရိ-သက္ကေးယျာတိ အနုပရိဂစ္ဆေယျ။ သံဋ၊ ၃။၁၄၁။ အနုပရိဂစ္ဆတိ-လည်း ကြည့်။

အနုပရိသက္ကန (န) [အနု+ပရိ+သက္က+ယု] လိုက်ပါ–ခြံရံ–ခြင်း။

အနုပရိသက္ကနဟေတု (ပု) [အနုပရိသက္ကန+ ဟေတု] လိုက်ပါ–ခြံရံ–ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ အပိ နု သော ပုရိသော မဟတော ဇနကာယဿ အာယာစနဟေတု ဝါ ထောမနဟေတု ဝါ ပဠလိကာ အနုပရိသက္ကနဟေတု ဝါ ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ သုဂတိံ သဂ္ဂံ လောကံ ဥပပဇ္ဇေယျာတိ။ နော ဟေတံ ဘန္တေ။ သံ၊၂။၄၉၈။

အနုပရိဟရတိ (ကြိ) [အနု+ပရိ+ဟရ+အ+တိ] ရစ်ပတ်–မှီတွယ်–၏။ သာ တံ သာသံ အနုပရိဟရေယျ။ မ၊၁။၃၈၁။

အနုပရိဟရိတွာ (ကြိဝိ) [အနု+ပရိ+ဟရ+တွာ] ရစ်ပတ်–မှီတွယ်–၍။ သာ တံ သာသံ အနုပရိဟရိတွာ ဥပရိ ဝိဋဘိံ ကရေယျ။ မ၊ ၁။၃၈၁။

အနုပရောစကေရ (တိ) [အနုပရောစ+ကရ+အ] မတားဆီးခြင်း–မဆန့်ကျင်ခြင်း–ကိုပြုတတ်သော။ ယံ ပရေသံ အတ္ထတော အနပေတတ္တာ အတ္ထံ အနုပရောစကေရံ။ သံဋ၊၁။ ၂၅၁။ အနုပရောစကေရန္တိ ဧတေန ဟိတပရိယာယေနာယံ အတ္ထသဒ္ဒေါတိ ဒဿေတိ။ သံဋီ၊၁။၂၈၈။

အနုပလက္ခဏ (န) [န+ဥပလက္ခဏ] ကပ်၍–ပြင်းစွာ–ထက်စွာ–မမှတ်–မရှု–ခြင်း။ ရူပေ ခေါ ဝစ္ဆ အနုပလက္ခဏာ....ဝိညာဏေ ခေါ ဝစ္ဆ အနုပလက္ခဏာ။ သံ၊၂။၂၂၂။

အနုပလဗ္ဘ (ပု) [န+ဥပလဗ္ဘ] (၁) မရ–မယူ–ခြင်း။ ပုထုနာနာသုညတမနုပလဗ္ဘေသု ဉာဏံ ပဝတ္တတီတိ ပုထုပညာ။ ပဋိသံ၊၃၇၂။ နာနာသုညတမနုပလဗ္ဘေသူတိ ဥပလဗ္ဘနံ ဥပလဗ္ဘော၊ ဂဟဏန္တိ အတ္ထော။ န ဥပလဗ္ဘော အနုပလဗ္ဘော၊ အနုပလဗ္ဘာနံ ဗဟုတ္တာ ဗဟုဝစနေန အနုပလဗ္ဘာ၊ ပဋ္ဌဝိသတိ သုညတာဝသေန ဝါ နာနာသုညတာသု အတ္တတ္တ-နိယာဒီနံ အနုပလဗ္ဘာ နာနာသုညတာနုပလဗ္ဘာ။ တေသု။ "နာနာသုညတာနုပလဗ္ဘေ-သူ"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ "အဒုက္ခမသုခါ"တိအာဒီသု ဝိယ မ-ကာရော ပဒသန္ဓိဝသေန ဝုတ္တော။ ပဋိသံဋ၊၂။၂၅၁။ (တိ) (၂) မရအပ်သော။ တေစ မမ္မာ တေ စ အနုပလဗ္ဘာ သာ စ ပညာ ပကတိဇနေန အလဗ္ဘနေယျပတိဋ္ဌတ္တာ ဂမ္ဘီရာ။ ပဋိသံဋ၊၂။၂၅၂။

အနုပလဗ္ဘန (န) [န+ဥပလဗ္ဘန] မရခြင်း။ ကဿစိ အတ္တနာ ပိယတရဿ အနုပလဗ္ဘန-ဝသေန ပုထု ဝိသုံ ဝိသုံ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ အတ္တာဝ ပိယော။ ဥဒါနဋ၊၂၅၀။

အနုပလဗ္ဘနီယ (တိ) [န+ဥပလဗ္ဘနီယ] မရအပ်သော။ နတ္ထေဝ နိဗ္ဗာနံ, သသဝိသာဏံ ဝိယ အနုပလဗ္ဘနီယတောတိ စေ။ န၊ ဥပါယေန ဥပလဗ္ဘနီယတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၉။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၂။၂၀၅-လည်း ကြည့်။)

အနုပလဗ္ဘမာန (တိ) [န+ဥပလဗ္ဘမာန] မရအပ်သော၊ မသိအပ်သော။ အတ္တနိ စ ဘိက္ခဝေ အတ္တနိယေ စ သစ္စတော ထေတတော အနုပလဗ္ဘမာနေ ယမ္ပိ တံ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနံ။ မ၊၁။၁၈၁။ သော အပရမတ္ထသဘာဝေါ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထဝသေန အနုပလဗ္ဘမာနော အဝိဇ္ဇမာန-ပညတ္တိ နာမ။ ဥဒါနဋ၊၁၄။ ဣစ္စာယ အသန္တ၂ာ အသံဝိဇ္ဇမာနာယ နတ္ထိ အနုပလဗ္ဘ-မာနာယ မမတ္တာ နတ္ထိ န သန္တိ ....။ မဟာနိ။ ၂၁၄။ (သံ၊၂။၅၅၂။ အံ၊၁။၁၇၅။ အဘိ၊

က။ ၅၉-တို့၌ အနုပလဗ္ဘိယမာန-ဟု ရှိသည်။) အနုပလဗ္ဘိယမာန-ကြည့်။

အနုပလဗ္ဘိယမာန (တိ) [န+ဥပလဗ္ဘိယမာန] မရအပ် – မသိအပ် – သော။ ဧတ္ထ စ တေ အနုရာဓ .... သစ္စတော ထေတတော တထာဂတေ အနုပလဗ္ဘိယမာနေ။ သံ၊၂။၅၅၂။ ဣတိ ကရဏီယာကရဏီယေ ခေါ ပန သစ္စတော ထေတတော အနုပလဗ္ဘိယမာနေ ....။ အံ၊၁။၁၇၄။ အနုပလဗ္ဘိယမာနေတိ ဧဝံ ကတ္တဗ္ဗေ စ အကတ္တဗ္ဗေ စ ဘူတတော ထိရတော အပညာယမာနေ အလဗ္ဘမာနေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၇။ အတ္တနိ စ ဘိက္ခဝေ .... သစ္စတော ထေတတော အနုပလဗ္ဘိယမာနေ။ အဘိ၊က။၅၉။ အနုပလဗ္ဘမာန-လည်း ကြည့်။

အနုပလဗ္ဘိယသဘာဝ (ပု) [န+ဥပလဗ္ဘိယ+သဘာဝ] မရအပ် – မသိအပ် – သော သဘော။ အယံ ခေါ အာဝုသော ဟေတူတိ .... အနုပလဗ္ဘိယသဘာဝေါ ဟေတု။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၁။ အနုပလဗ္ဘိယသဘာဝေါတိ အနုပလဗ္ဘိယတ္တာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၉၀။

အနုပလိတ္တ (တိ) [န+ဥပလိတ္တ] မလိမ်းကျံအပ်–မကပ်ငြိ–သော။ သဗ္ဗေသု ဓမ္မေသု အနူပလိတ္တော။ ဝိ၊၃။၁၂။ မ၊၁။၂၂၇။ မ၊၂။၂၈၅။ ဓမ္မ။၆၄။ အဘိ၊က။၂၁၇။ ထေရ။၂၂၂။... သဗ္ဗေသု တေဘူမကဓမ္မေသု ကိလေသလေပေန အလိတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၄။ သဗ္ဗေသု အာရမ္မဏေသု ဓမ္မေသု တဏှာဒိဋ္ဌိလေပဝသေန န ဥပလိတ္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၇။ သဗ္ဗေသုပိ တေဘူမကဓမ္မေသု တဏှာဒိဋ္ဌီဟိ အနုပလိတ္တော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၀။ ဝိတဓူမယာ အနုပလိတ္တာယ။ မ၊၂။၄၉။ အနုပလိတ္တာယာတိ တဏှာဒိဋ္ဌိကိလေသေဟိ အလိတ္တာယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၉။ သဗ္ဗေသု ဓမ္မေသု အနုပလိတ္တံ။ သုတ္တနိ။၃၀၉။ ယေသံ တဏှာဒိဋ္ဌိလေပါနံ .... အဘာဝါ တေသု သဗ္ဗေသု ဓမ္မေသု အနုပလိတ္တံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။ အနုပလိတ္တော မမ အဿမံ။ ဇာ၊၁။၂၈၃။ အနုပလိတ္တောတိ သဗ္ဗကိလေသေဟိ အလိတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၃၂။ ဥဒကာ အစ္စုဂ္ဂမ္မ ဌိတာနိ အနုပလိတ္တာနိ ဥဒကေန။ ဝိ၊၃။၁၀။ ဒီ၊၂။၃၃။ မ၊၂။၂၈၃။ သံ၊၁။၁၄၀။ ပုဗ္ဗေ စ ပါပေ စ အနုပလိတ္တော။ မဟာနိ။၆၆။ သုတ္တနိ။၄၀၂။ .... ပုဗ္ဗေ စ ပါပေ စ န လိမ္ပတိ န ပလိမ္ပတိ န ဥပလိမ္ပတိ၊ အလိတ္တော အပလိတ္တော အနုပလိတ္တော နိက္ခန္တော ....။ မဟာနိ။၆၉။ အလိတ္တော အသံလိတ္တော အနုပလိတ္တော နိက္ခန္တော နိဿဋ္ဌော ....။ စူဠနိ။၄၅။ ဣဓ ဝါ ဟုရံ ဝါ လောကေန အနုပလိတ္တော။ မိလိန္ဒ။၃၄၂။

အနုပလိတ္တဋ္ဌ (ပု) [အနုပလိတ္တ+အတ္ထ] မလိမ်းကျံအပ် – မကပ်ငြိ – သော – အနက် – သဘော။ မစ္ဆေရမလာဒီဟိ အနုပလိတ္တဋ္ဌေန ပဒုမံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၃။ အနုပလိတ္တဋ္ဌေနာတိ အနုပက္ကိလိဋ္ဌတ္တာယ။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၂၂။ မစ္ဆေရမလာဒီဟိ အနုပလိတ္တဋ္ဌေန ပဒုမံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၅၅။

အနုပလိတ္တတာ (ထီ) [အနုပလိတ္တ+တာ] မလိမ်းကျံအပ် – မကပ်ငြိ – သည်၏ အဖြစ်၊ မလိမ်းကျံ – မကပ်ငြိ – ခြင်း။ ပစ္ဆိမေန လောကေန အနုပလိတ္တတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄။

အနုပလေပ (ပု) [န+ဥပလေပ] (၁) မလိမ်းကျံခြင်း။ (တိ) (၂) လိမ်းကျံခြင်းမရှိသော။ တဏှုပလေပါဘာဝေန အနုပလေပံ....အာဇညရထံ ကတွာ ဒဿေတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၃၆။

အနုပလေပန (နု) [န+ဥပလေပန] မလိမ်းကျံ – မကပ်ငြိ – ခြင်း။ နိရုပလေပန (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။ သာရတ္ထ၊၁။၂၀၇) ကြည့်။

အနုပဝဇ္ဇ (တိ) [န+ဥပဝဇ္ဇ] မပြောဆိုအပ်သော၊ အပြစ်မရှိသော။ (က) မကဲ့ရဲ့–မစွပ်စွဲ–အပြစ်မတင်–အပ်သော။ မယာ ဓမ္မော ဒေသိတော အနိဂ္ဂဟိတော အသံကိလိဋ္ဌော အနုပဝဇ္ဇော အပ္ပဋိကုဋ္ဌော သမဏေဟိ ဗြာဟ္မဏေဟိ ဝိညူဟိ။ အံ၊၁။၁၇၆။ အနုပဝဇ္ဇောတိ ဥပဝါဒဝိနိမုတ္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၉။ အနုပဝဇ္ဇောတိ ဓမ္မတော န ဥပဝဒိတဗ္ဗော။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၄၄။ တံ သဗ္ဗံ အတ္ထတော စ ဗျဉ္ဇနတော စ အနုပဝဇ္ဇံ အနူနမနဓိကံ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။ နိဒ္ဒေါသဘာဝ အနုပဝဇ္ဇံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၀၇။ နိဒ္ဒေါသတာယ အနုပဝဇ္ဇံ အနုပဝဒနီယံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၁၅။ အနုပဝဇ္ဇန္တိ နိဒ္ဒေါသတာယ န ဥပဝဇ္ဇံ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၃၄။ (ခ) မစောဒနာ–မမေးစိစစ်–အပ်သော။ (ဂ) ပြောဆို–ကဲ့ရဲ့–ပြစ်တင်–ဖွယ်မရှိသော (မ၊ဋီ၊၃။၄၂၀-ကြည့်)။ အနုပဝဇ္ဇံ ဆန္နော ဘိက္ခု သတ္ထံ အာဟရိဿတိ။ မ၊၃။၃၀၉။ သံ၊၂။၂၈၂။ အနုပဝဇ္ဇော ဆန္နော ဘိက္ခု သတ္ထံ အာဟရေသိ။ မ၊၃။၃၁၁။ အနုပဝဇ္ဇန္တိ အနုပ္ပတ္တိကံ (အပ္ပဝတ္တိကံ။သံ၊ဋ္ဌ။) အပ္ပဋိသန္ဓိကံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၃၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈။ ဥပဝဇ္ဇံ တေသ နတ္ထီတိ အနုပဝဇ္ဇံ၊ ကရဇကာယံ ကတွာ အာယတိံ ဥပ္ပတ္တိရဟိတန္တိ အတ္ထော။ မ၊ဋီ၊၃။၄၂၀။ အနုပဝဇ္ဇန္တိ ပရေဟိ န ဥပဝဒိတဗ္ဗံ။ တံ ပနေတ္ထ အာယတိံ အပ္ပဋိသန္ဓိကဘာဝတောတိ အာဟ "အပ္ပဝတ္တိက"န္တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၉၆။ ယတ္ထ ပရော ယထာကာမကာရိတံ အာပဇ္ဇန္တော အဒဏ္ဍာရဟော အနုပဝဇ္ဇော စ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၆။ အနုပဝဇ္ဇော စ စောဒနာသာရဏာဒိဝသေန။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၃၀။ (အဋ္ဌသာ၊သျှ၊၁။၅၃၅-၌ အနနုဝဇ္ဇ-ဟုရှိ၍ မမေးစိစစ်အပ်သည်ဟု အနက်ပေးသည်။)

အနုပဝဇ္ဇတာ (ထီ) [အနုပဝဇ္ဇ+တာ] နောင်ပဋိသန္ဓေနေခြင်း မရှိတော့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် – မပြောဆို – မကဲ့ရဲ့– အပ်သည်၏ အဖြစ်။ နနု တေ သာရိပုတ္တ ဆန္နေန ဘိက္ခုနာ သမ္မုခါယေဝ အနုပဝဇ္ဇတာ ဗျာကတာ။ မ၊၃။၃၁၀။ သံ၊၂။၂၈၄။

အနုပဝတ္တက (တိ) အနုပ္ပဝတ္တက-ကြည့်။

အနုပဝတ္တန (နပ) [အနု+ပ+ဝတု+ယု]ဖြစ်ခြင်း၊ လျော်သောအားဖြင့် ဖြစ်စေခြင်း။ .... ပဂ္ဂဟနိဂ္ဂဟသမုပေက္ခဏေဟိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ အနုပဝတ္တနေန ဘာဝနံ မဇ္ဈိမံ ဝီထိံ ဩတာရေတွာ....။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၂၈။

အနုပဝတ္တနတာ (ထီ) [အနုပဝတ္တန+တာ] လျော်သောအားဖြင့် ဖြစ်စေခြင်း။ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ အနုပဝတ္တနတာယ (သမ္မာဒေတိ)။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၄၈။ အနုပဝတ္တနတာယာတိ အနုရူပတော ပဝတ္တနေန ဘာဝနာစိတ္တဿ လီနဘာဝေ ပီတိဝီရိယဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ ဥဒ္ဓတဘာဝေ ပဿဒ္ဓိသမာဓိဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ ဗြူဟနေနာတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၉၈။

အနုပဝတ္တန္တ (တိ) [အနု+ပ+ဝတု+အ+အန္တ] လျော်သောအားဖြင့်ဖြစ်သော။....ဒေသနာနုသာရေန ဉာဏေ အနုပဝတ္တန္တေ ကာမာသဝါဒီသု ကဍ္ဍိ အာသဝံ အဂ္ဂဟေတွာ....။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၂၈။

အနုပဝဒန (နပ) [န+ဥပဝဒန] မကဲ့ရဲ့ခြင်း။ အနုပဝါဒ-ကြည့်။

အနုပဝဒနီယ (တိ) [န+ဥပဝဒနီယ] မပြောဆို– မကဲ့ရဲ့ – မစွပ်စွဲ – အပြစ်မတင် – အပ်သော။ အနုပဝဇ္ဇ-ကြည့်။

အနုပဝါဒ (ပု) [န+ဥပဝါဒ] မကဲ့ရဲ့ခြင်း၊မကဲ့ရဲ့–မချုတ်ချယ်–မစွပ်စွဲ–မခြိမ်းချောက်–ခြင်း–

စေခြင်း၊ ကဲ့ရဲ့ – ချုတ်ချယ် – စွပ်စွဲ – ခြိမ်းခြောက် – သောစကားကို မဆို – ခြင်း – စေခြင်း။ အနူပဝါဒေါ အနူပဃာတော၊ ပါတိမောက္ခေ စ သံဝရော။ ဒီ၊၂။၄၂။ ဓမ္မ။၄၁။ ဥဒါန။၁၂၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။ အနုပဝါဒေါတိ ဝါစာယ ကဿစိ အနုပဝဒနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။ သာရတ္ထ၊၁။၄၄၃။ အနုပဝါဒေါတိ အနုပဝဒနဥ္စ အနုပဝါဒါပနဥ္စ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄။ အနုပဝါဒေါတိ ဝါစာယ ကဿစိပိ အနုပဝဒနံ။.... အနုပဝါဒေါတိ ကဿစိပိ ဥပရုဇ္ဈနဝစနဿ အဝဒနံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၀။

အနုပဝါဒက (တိ) [န+ဥပဝါဒက] မကဲ့ရဲ့ – မချုတ်ချယ် – မစွပ်စွဲ – မခြိမ်းခြောက် – တတ်သော၊ ကဲ့ရဲ့ – ချုတ်ချယ် – စွပ်စွဲ – ခြိမ်းခြောက် – သော စကားကို မဆိုတတ်သော၊ သူ။ အရိယာနံ အနုပဝါဒကာ သမ္မာဒိဋ္ဌိကာ သမ္မာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ။ ဝိ၊၁။၆။ ဝိ၊၅။ ၂၄၁။ ဒီ၊၁။၇၉။ ဒီ၊၃။၉၂။ မ၊၁။၂၇၄၂။ မ၊၂။၁၆၃။ အဘိ၊ဝိ။၃၅၈။ အဘိ၊ပု။၁၇၀။ မဟာနိ။၂၇၆။ ပဋိသံ။၁၁၁။

အနုပဝါဒါပန (နု) [န+ဥပဝါဒါပန] မကဲ့ရဲ့ – မချုတ်ချယ် – မစွပ်စွဲ – မခြိမ်းခြောက် – စေခြင်း၊ ကဲ့ရဲ့ – ချုတ်ချယ် – စွပ်စွဲ – ခြိမ်းခြောက် – သောစကားကိုမဆိုစေခြင်း။အနုပဝါဒ-ကြည့်။

အနုပဝါဒီ (တိ) [န+ဥပ+ဝဒ+ဏီ] မကဲ့ရဲ့ – မချုတ်ချယ် – မစွပ်စွဲ – မခြိမ်းခြောက် – တတ်သော၊ ကဲ့ရဲ့ – ချုတ်ချယ် – စွပ်စွဲ – ခြိမ်းခြောက် – သော စကားကို မဆိုတတ်သော၊ သူ။ တတ္ထာဟံ အနေ၁ဝါဒီ အနုပဝါဒီ ဃာသန္တာဒနုပရမော ဝိဟရာမိ။ မ၊၂။၂၃။ အနေ၁ဝါဒီ အနုပဝါဒီတိ "တာတာ ကသထ ဝပထ၊ ဝဏိပ္ပထံ ပယောဇေထာ"တိအာဒိနာ ဟိ နယေန ဩဝဒန္တော ဩဝါဒီ နာမ ဟောတိ။ "တုမှေ န ကသထ၊ န ဝပထ၊ န ဝဏိပ္ပထံ ပယောဇေထ၊ ကထံ ဇီဝိဿထ၊ ပုတ္တဒါရံ ဝါ ဘရိဿထာ"တိအာဒိနာ နယေန ပန ဥပဝဒန္တော ဥပဝါဒီ နာမ ဟောတိ။ အဟံ ပန ဥဘယမ္ပိ တံ န ကရောမိ။ တေနာဟံ တတ္ထ အနေ၁ဝါဒီ အနုပဝါဒီတိ ဒဿေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇။ ဥပဝဒန္တောတိ ပရိဘာသန္တော။ မ၊ဋီ၊၃။၂၁။

အနုပဝိဋ္ဌ (တိ) [အနု+ပ+ဝိသ+တ] (က) ဝင်သော၊ သက်ဝင် – ကျရောက် – သော။ ယထာ တိလမှိ တေလံ အနုဂတံ အနုပဝိဋ္ဌံ၊ ဥစ္ဆုမှိ ရသော အနုဂတော အနုပဝိဋ္ဌော။ ဝေမေဝ တေ ဓမ္မာ တေဟိ ဓမ္မေဟိ အနုဂတာ အနုပဝိဋ္ဌာတိ၊ န ဟေဝံ ဝတ္တဗ္ဗေ။ အဘိ၊က။ ၂၅၃။ ဝါတော အတ္ထီတိ မေ ဟဒယေ အနုပဝိဋ္ဌံ။ မိလိန္ဒ။၂၆၂။ ဩဂါဠ္ဟန္တိ အနုပဝိဋ္ဌံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၄၆။ အညဒတ္ထု မရဏမုခမေဝ အနုပဝိဋ္ဌာတိ အတ္ထော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၉၂။ ဂူဒါနီ မမ စိတ္တံ ဝိသခ်ီရံ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏကရဏဝသေန ဂတံ အနုပဝိဋ္ဌံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၁။ (ခ) ဝင်သော၊ လျှော်စွာဝင်ရောက်တည်နေသော၊သူ။ မာရော ပါပိမာ အာယသ္မတော မဟာမောဂ္ဂလ္လာနဿ ကုစ္ဆိဂတော ဟောတိ ကောဋ္ဌမနုပဝိဋ္ဌော။ မ၊၁။၄၀၇။ ကောဋ္ဌမနုပဝိဋ္ဌောတိ ကုစ္ဆိံ ပဝိသိတွာ အန္တာနံ အန္တော အနုပဝိဋ္ဌော၊ ပက္ကာသယဋ္ဌာနေ နိသိန္နော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၂။ ကောဋ္ဌမနုပဝိဋ္ဌောတိ.... အနုရူပေါ ဟုတွာ ပဝိဋ္ဌော အနုပဝိဋ္ဌော။ သုခုမံ ဟိ တဒနုစ္ဆဝိကံ အတ္တဘာဝံ မာပေတွာ အယံ တတ္ထ ပဝိဋ္ဌော။ မ၊ဋီ၊၂။၃၂၀။ အနုပဝိဋ္ဌာ သဟာသာ သမေစ္စ။ ဝိမာန။၁၁၇။.... အနုပဝိဋ္ဌာ သပ္ပဝိဋ္ဌာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၁၅။

အနုပဝိဋ္ဌစိတ္တ (တိ) [အနုပဝိဋ္ဌ+စိတ္တ] ဝင်သောစိတ်ရှိသော၊သူ။ အနိကဋ္ဌစိတ္တ-ကြည့်။

အနုပဝိဋ္ဌပုဗ္ဗ (တိ) [အနုပဝိဋ္ဌ+ပုဗ္ဗ] ဝင်–ရောက်–ဆည်းကပ်–မေးမြန်း–ဘူးသော၊ သူ။ န ကဥ္စိ အနုပဝိဋ္ဌပုဗ္ဗောသ္မိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၇၅။

အနုပဝိသတိ (ကြိ) [အနု+ပ+ဝိသ+အ+တိ] ဝင်၏။ ဆန္ဒမ္ပိ အနုပဝိသန္တိ။ ဝိ၊၂။၂ဂ၄။ ဆန္ဒံ ပါ အနုပဝိသေယျ၊.... ဆန္ဒမ္ပိ အနုပဝိသိဿန္တိ။ ဝိ၊၂။၂ဂ၅။ (က) ဝင်–ဖြတ်–သွား၏။ သတ္တန္နံတေဝ ကာယာနမန္တရေန သတ္ထံ ဝိဝရမနုပဝိသတိ။ သံ၊၂။၁၇၃။ (ခ) သက်ဝင်၏။ ဗုဒ္ဓါဒီနံ ဂုဏေ သြဂါဟတိ, ဘိန္ဒိတွာ ဝိယ အနုပဝိသတိတိ သြကပ္ပနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁ဂ၉။ (ဂ) ဝင်ရောက်–သက်ဆင်း–၏။ "ပေါက္ခရဏိ"တိ လဒ္ဓနာမံ ဒိဗ္ဗသရံ ဇလဝိဟာရရတိယာ အနုပဝိသသိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၇။ သမတလန္တိ သညာယ ပင်္က* သြတိဏ္ဏာ ဝိယ အနုပ္ပဝိသန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၆။ အနုပ္ပဝိသန္တိတိ အပါယမဂ္ဂံ ဗြဟ္မလောကမဂ္ဂသညာယ သြဂါဟန္တိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၃၁။ (ဃ) ဝင်ရောက်–ထွင်းဖောက်–၏။ ယာ ဃာတိယမာနာ အဓိကရဏိံ အနုပဝိသတိ။ အယံ "ဃနဃာတိမာ"တိ ဝုစ္စတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၆။ (င) ဝင်ရောက်–ဆည်းကပ်–၏။ သက္ကတွာ အနုပါဝိသိံ။ ဇာ၊၂။၁၇၁။ အနုပါဝိသိန္တိ န ကဥ္စိ အနုပဝိဋ္ဌပုဗ္ဗောသ္မိ၊ န မယာ အညော ကောစိ သမဏော ပုစ္ဆိတပုဗ္ဗောတိ ဝဒတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၇၅။ (စ) နစ်ငုတ်၏၊ စုပ်စုပ်ဝင်၏။ (ဆ) မမေ့မလွတ်သက်ဝင်၏။ ယထာ ဟိ လာဗုကဋ္ဌာဟာဒီနိ ဥဒကေ ပ္လဝန္တိ န အနုပဝိသန္တိ၊ န တထာ အာရမ္မဏေ သတိ။ အာရမ္မဏဉ္ဟိ သာ အနုပဝိသတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၁။ (ဇ) အဖန်ဖန်–သက်ဝင်–သက်ရောက်–၏၊ အဖန်ဖန်သက်ဝင်၍ တည်သကဲ့သို့ဖြစ်၏။.... ဉာဏံ အနုပဝိသတိ၊ ဗုဒ္ဓဉာဏဿ မဟန္တဘာဝေါ ပညာယတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၅-၆။ ဉာဏံ အနုပဝိသတီတိ တတော ဝေ ဒေသနာဉာဏံ ဒေသေတဗ္ဗဓမ္မေ ဝိဘာဂသော ကုရုမာနံ အနု အနု ပဝိသတိ၊ တေန အနုပဝိဿ ဌိတံ ဝိယ ဟောတီတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ဂ၁။

အနုပဝိသန (န) [အနု+ပ+ဝိသ+ယု] ဝင်ခြင်း၊ သက်ဝင်ခြင်း၊ အာရုံသို့ ပြေးဝင်ခြင်း။ အနုပဝိသနသင်္ခါတေန သြဂါဟနဋ္ဌေန....။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၁။ အနုပဝိသနသဒ္ဒါ-လည်း ကြည့်။

အနုပဝိသနဋ္ဌ (ပု) [အနုပဝိသန+အတ္ထ] ဝင်ခြင်း–သက်ဝင်ခြင်း–စူးဝင်ခြင်း–အနက်–သဘော။ တံ ပန ကဏ္ဍံ အနုပဝိသနဋ္ဌေန "သလ္လ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁။

အနုပဝိသနသဒ္ဒါ (ထိ) [အနုပဝိသန+သဒ္ဒါ] သက်ဝင်ခြင်း–ရတနာ ၃-ပါး၏ ဂုဏ်ကို ယုံကြည်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် အာရုံသို့ ပြေးဝင်ခြင်း–ဟူသော သဒ္ဒါတရား။....အနုပဝိသနသဒ္ဒါသင်္ခါတအဓိမောက္ခေန အဓိမုစ္စနဗဟုလဿ..။ မူလဋီ၊၂။၁၆၀။ အနုပဝိသနံ "ဝေမေတ"န္တိ သဒ္ဒဟနဝသေန အာရမ္မဏဿ ပက္ခန္ဒနံ။ အနုဋီ၊၂။၁၆၀။

အနုပဝိသိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ပ+ဝိသ+တွာ] (က) ဝင်၍၊ သက်ဝင်၍။ အနုမဿ အနုမဿာတိ ဒသ ကထာဝတ္ထူနိ သြဂါဟေတွာ အနုပဝိသိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၄။ (ခ) ဝင်၍၊ ဝင်ရောက်၍။ မဟာရာဇ ရေဏု အဟံ တဝ ပုတ္တေန မဟာပရိဝါရေန အနုပဝိသိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၅၀။ (ဂ) ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်လျက် သိ၍။ အနုဝိစ္စ, အဝေစ္စတိ-တို့ ကြည့်။ (ဃ) အနီးသို့ ဝင်ရောက်၍၊ အလွန်ကပ်၍၊ တိုးဝှေ၍။ အနုပခဇ္ဇ-ကြည့်။ (င) အနီးသို့ ဝင်ရောက်၍၊ ကပ်၍။ အနုပခဇ္ဇာတိ အနုပဝိသိတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂ဂ၅။ (=ယံ နူနာဟံ အနုပခဇ္ဇ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေယျံ။ သံ၊၂။၉၂။)

အနုပဝိဿ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ပ+ဝိသ+တွာ] အဖန်ဖန် – သက်ဝင် – သက်ရောက် – ၍။ အနုပဝိသတိ (ဇ) အနက်ကြည့်။

အနုပဝေသိယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [အနု+ပ+ဝိသ+ဏေ+ယ+တိ] သက်ဝင်စေအပ်၏၊သွတ်သွင်းအပ်၏။ အနုပ္ပဝေသိယန္တိ (နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၆။)တိ အဝဂါဟိယန္တိ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၂၄။

အနုပသဂ္ဂ (ပု) [န+ဥပသဂ္ဂ] (၁) ဘေး – ဥပဒ် – မဟုတ်သော၊ ဘေး – ဥပဒ် – မရှိခြင်း – ကင်းခြင်း။ သဗ္ဗတ္ထ အနုပဒ္ဒဝံ ပဿတိ၊ သဗ္ဗတ္ထ အနုပသဂ္ဂံ ပဿတိ၊ သဗ္ဗတ္ထ အနုပဿဋ္ဌတ္တံ ပဿတီတိ ခေမံ ပဿတိ သဗ္ဗဓိ။ မဟာနိ။၃၅၁။ (တိ) (၂) ဘေးရန် – ဥပဒ် – မရှိသော၊သူ။ သဥပသဂ္ဂေါ ဗာလော၊ အနုပသဂ္ဂေါ ပဏ္ဍိတော။ အံ၊၁။၁၀၀။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၀၆။ (န) (၃) (တစုံတခုသောဘေးရန်က) မနှိပ်စက်နိုင်သောတရား။ (နိဗ္ဗာန်)။ အနုပသဂ္ဂဓမ္မ-ကြည့်။(တိ)(၄)ဥပသာရ – မရှိ – နှင့်တကွမဖြစ် – သော။ သုတန္တိ အယံ သုတ-သဒ္ဒေါ သဥပသဂ္ဂေါ စ အနုပသဂ္ဂေါ စ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၁။ တတြာယံ ကပ္ပသဒ္ဒေါ သဥပသဂ္ဂေါ အနုပသဂ္ဂေါ စ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၉၊၁၀။

အနုပသဂ္ဂဓမ္မ (န) [အနုပသဂ္ဂ+ဓမ္မ] (တစုံတခုသောဘေးရန်က)မနှိပ်စက်နိုင်သည်၏ အဖြစ်၏ အကြောင်းဖြစ်သောတရား။ (နိဗ္ဗာန်)။ အနုပသဂ္ဂံနုပသဂ္ဂဓမ္မံ။ နေတ္တိ။၄၇။ ကေနစိ အနုပသဋ္ဌတဗ္ဗတ္တာ အနုပသဂ္ဂံ။ အနုပသဂ္ဂ-ဘာဝဟေတုတော အနုပသဂ္ဂဓမ္မံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၁၂၀။

အနုပသင်္ကန္တ (တိ) [န+ဥပသင်္ကန္တ] မကပ်ရောက် – မချဉ်းကပ် – သော၊သူ။ ယဒါဟံ ဘန္တေ ဣမံ ပရိသံ အနုပသင်္ကန္တော ဟောမိ။ မ၊၂။၂၂၂။

အနုပသန္တ (တိ) [န+ဥပသန္တ] မငြိမ်းအေးသော၊သူ။ အနုပသန္တာ ဝေဒေဟိကာ ဂဟပတာနီ....။ မ၊၁။၁၇၇။ အသန္တ (မဟာနိ။ ၂၅၇)လည်း ကြည့်။

အနုပသန္တမာနသ (တိ) [အနုပသန္တ + မာနသ] မငြိမ်းအေးသောစိတ်ရှိသော၊သူ။.... ယောဗ္ဗနနိမိတ္တေန အဟင်္ကာရေန ဥပတ္ထဒ္ဓ-စိတ္တာ အနုပသန္တမာနသာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ဂ၀။

အနုပသန္တသဘာဝ (တိ) [အနုပသန္တ+သဘာဝ] မငြိမ်းအေးသော သဘောရှိသော။ အနုပ-သန္တသဘာဝါနံ ကိလေသာနံ သင်္ခါရာနဉ္စ အဘာဝတော.... အတပ္ပကတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၅၁။ မ၊ဋီ၊၂။၁၃၀။

အနုပသမ (ပု) [န+ဥပသမ] (က) မငြိမ်းအေးခြင်း။ (ခ) မငြိမ်းအေးသော – သင်္ခါရတို့၏ ငြိမ်းအေးရာမဟုတ်သော – ဝဋ်တရား။

အနုပသမရတ (တိ) [အနုပသမ + ရတ] မငြိမ်းအေးခြင်း၌ – မငြိမ်းအေးသော ဝဋ်၌ – မွေ့လျော်သော၊သူ။ အနုပသမာရာမ-ကြည့်။

အနုပသမသံဝတ္တန (တိ) [န+ဥပသမ+သံဝတ္တန] ငြိမ်းအေးခြင်းငှါ မဖြစ်သော။

အနုပသမသံဝတ္တနိက (တိ) [န + ဥပသမ+သံဝတ္တန+ဣက] ငြိမ်းအေးခြင်းငှါ မဖြစ်သော၊ ရာဂစသည်တို့ကို မငြိမ်းအေးစေနိုင်သော၊ ရာဂစသည်တို့ကို ငြိမ်းအေးအောင်မတတ်နိုင်သော။ အနိယျာနိကေ အနုပသမ-သံဝတ္တနိကေ အသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓပ္ပဝေဒိတေ။ ဒီ၊ ၃။၉၊၁၇၇။ မ၊၁။၉၆။ မ၊၃။၃၂။ အနုပသမ-သံဝတ္တနိကေတိ ရာဂါဒီနံ ဥပသမံ ကာတုံ အသမတ္ထေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ဂ၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂။ ရာဂါဒီနံ ဥပသမာယ အသံဝတ္တနတော အနုပသမ-သံဝတ္တနိကော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၀။ န ဥပသမာယ သံဝတ္တတီတိ အနုပသမသံဝတ္တနံ၊ တဒေဝ

အနုပသမသံ၀တ္တနိကံ၊ တသ္မိံ ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၁။

အနုပသမသမ္ပုဒိတ (တိ) [အနုပသမ+သမ္ပုဒိတ] မငြိမ်းအေးခြင်း၌ – မငြိမ်းအေးသော ၀ဋ်၌–၀မ်းမြောက်သော၊သူ။ အနုပသမာရာမ-ကြည့်။

အနုပသမာရာမ (တိ) [အနုပသမ + အာရာမ] မငြိမ်းအေးခြင်းလျှင် – မငြိမ်းအေးသော ၀ဋ်လျှင် – မွေ့လျော်ရာရှိသော၊သူ။ အနုပသမာ-ရာမာ ဘိက္ခဝေ ပဇာ အနုပသမရတာ အနုပသမသမ္ပုဒိတာ။ အံ၊၁။၄၄၈။ ဥပသမ-ပဋိပက္ခော အနုပသမော၊ အနုပသန္တဋ္ဌေန ၀ါ ၀ဋ္ဋမေ၀ အနုပသမော နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၅။

အနုပသမ္ပန္န (တိ) [န + ဥပသမ္ပန္န] ရဟန်း–ပဉ္စင်း–မဟုတ်သော၊သူ။ ယော ပန ဘိက္ခု ဇာနံ ဦနဝီသတိ၀ဿံ ပုဂ္ဂလံ ဥပသမ္ပာဒေယျ၊ သော စ ပုဂ္ဂလော အနုပသမ္ပန္နော၊ တေ စ ဘိက္ခူ ဂါရယှာ....။ ၀ိ၊၂။၁၇၀။ (က) ရဟန်း – ပဉ္စင်း – မဟုတ်သော၊သူ။ (လူ၊ သာမဏေ)။ ယော ပန ဘိက္ခု အနုပသမ္ပန္နေန ဥတ္တရိဒိရတ္တတိရတ္တံ သဟသေယျံ ကပ္ပေယျ ပါစိတ္တိယံ။ ...အနုပသမ္ပန္နော နာမ ဘိက္ခုံ ဌပေတွာ အဝသေသော အနုပသမ္ပန္နော နာမ။ ၀ိ၊၂။၂၇။ (ခ) ရဟန်းမဟုတ်သော – ရဟန်းယောကျ်ား၊ရဟန်းမိန်းမ မဟုတ်သော၊သူ၊ (လူ၊သာမဏေ)။ ယော ပန ဘိက္ခု အနုပသမ္ပန္နံ ပဒသော ဓမ္မံ ၀ါစေယျ ပါစိတ္တိယံ။...အနုပသမ္ပန္နော နာမ ဘိက္ခုဉ္စ ဘိက္ခုနိဉ္စ ဌပေတွာ အဝသေသော အနုပ-သမ္ပန္နော နာမ။ ၀ိ၊၂။၂၅၊၃၇၊၄၇။ အယျာ အနုပသမ္ပန္နာ။ ၀ိ၊၄။၄၄၇။ (ဂ) ရဟန်း– ပဉ္စင်း – မဟုတ်သောသူ၊ သာမဏေ, သာ မဏေမ, သိက္ခမာန်။ အနုပသမ္ပန္နသ္သ ဒုဋ္ဌုလ္လံ ၀ါ အဒုဋ္ဌုလ္လံ ၀ါ အဇ္ဈာစာရံ အာရော-စေတိ။ ၀ိ၊၂။၄၈။ ဣမိ ပန အနုပ-သမ္ပန္နဂ္ဂဟဏေန သာမဏေရသာမဏေရီ-သိက္ခမာနာနံ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၄။ (ဃ) ရဟန်း–ပဉ္စင်း–နှင့် အသွင်တူသော၊သူ၊ သာမဏေ။ ဥပသမ္ပန္နေ အနုပ-သမ္ပန္နသညီ ဥဋ္ဌာပေဇေတိ၊.... အနုပသမ္ပန္နေ အနုပသမ္ပန္နသညီ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ ၀ိ၊၂။ ၁၂၆။ ဣမ အနုပသမ္ပန္နော နာမ သာမဏေ-ရော၀ါဒိပ္ပေတော။ ၀ဇီရ။၃၂၅။ အနုပ-သမ္ပန္နေတိ သာမဏေရေ၊ သော၀ ဣမ အနုပသမ္ပန္နောတိ အဓိပ္ပေတောတိ ၀ဒန္တိ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊သစ်။၃၉၇။ အနုပသမ္ပန္နေ ဥပသမ္ပန္န-သညီ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ ၀ိ၊၂။၁၉၄-၅။ အာယသ္မာ ဟိ သောဏော ပဗ္ဗဇိတွာ၀ ထေရဿ သန္တိကေ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဃဋေန္တော ၀ါယမန္တော အနုပသမ္ပန္နော၀ သောတာပန္နော ဟုတွာ ဥပသမ္ပဇ္ဇိတွာ....။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၈၂။

အနုပသမ္ပန္နကထာ (ထီ) [အနုပသမ္ပန္န+ကထာ] ရဟန်း–ပဉ္စင်း–ဟုတ်,မဟုတ် ပြောဆိုသော စကား။ အနုပသမ္ပန္နော တဿံ ပရိသာယံ နိသိန္နော ဟောတိ၊ အနုပသမ္ပန္နကထာ ၀ိပ္ပ-ကတာ ဟောတိ။ အံ၊၃။၃၁၂။

အနုပသမ္ပန္နဂဏန (နု၊ထီ) [အနုပသမ္ပန္န+ဂဏန] ရဟန်း – ပဉ္စင်း – မဟုတ်သောသူ (လူ၊သာ မဏေ) အရေအတွက်။.... ဧကေကဿေ၀ ဥပ-သမ္ပန္နဿ အနုပသမ္ပန္နဂဏနာယ ဗဟူ အာပတ္တိ-ယော စ ဟောန္တိ....။ ၀ိနယ၀ိနိစ္ဆယ၊ဋ္ဌ။၁၈၂။

အနုပသမ္ပန္နဘာ၀ပ္ပသင်္ဂ (ပု) [အနုပသမ္ပန္န-ဘာ၀+ပသင်္ဂ] ရဟန်း–ပဉ္စင်း–မဟုတ်သူ၏ အဖြစ်ကို လျှဉ်းပါးခြင်း။ အညထာ တတော ဓမ္မတ္တရုပ္ပတ္တိက္ခဏေ တဿ ဥပသမ္ပန္နဿ အနု-ပသမ္ပန္နဘာ၀ပ္ပသင်္ဂေါ အာပဇ္ဇတိ။ ၀ဇီရ။ ၄၀၆။

အနုပသမ္ပန္နသညီ (တိ) [အနုပသမ္ပန္န+သညာ+ဤ] (က) ရဟန်း–ပဉ္စင်း–မဟုတ်သူ (လူ, သာမဏေ) ဟု အမှတ်ရှိသော၊သူ။ အနုပသမ္ပန္နေ အနုပသမ္ပန္နသညီ ဥတ္တရိ ဒိရတ္တတိရတ္တံ သဟသေယျံ ကပ္ပေတိ။ ဝိ၊၂။၂၈။ (ခ) ရဟန်းယောကျ်ား, ရဟန်းမိန်းမ မဟုတ်သူဟု အမှတ်ရှိသော၊သူ။ အနုပသမ္ပန္နေ အနုပသမ္ပန္နသညီ ပဒသော ဓမ္မံ ဝါစေတိ။ ဝိ၊၂။၂၆။ (ဂ) ရဟန်း–ပဉ္စင်း–နှင့် အသွင်တူသူ (သာမဏေ) ဟု အမှတ်ရှိသော၊သူ။ ဥပသမ္ပန္နေ အနုပသမ္ပန္နသညီ စီဝရံ ဒတွာ။ ဝိ၊၁။၃၆၈။ အနုပသမ္ပန္နေ အနုပသမ္ပန္နသညီ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ ဝိ၊၂။၁၉၄-၅။

အနုပသမ္ပန္နသီလ (န) [အနုပသမ္ပန္န+သီလ] ရဟန်း, ရဟန်းမ မဟုတ်သူ၏ သီလ၊ သာမဏေ သီလ၊ သာမဏေယောကျ်ား, သာမဏေမိန်းမများ စောင့်ထိန်းအပ်သော ၁၀-ပါးသီလ။ သာမဏေရသာမဏေရီနံ ဒသ သီလာနိ အနုပသမ္ပန္နသီလံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၅။

အနုပဿက (တိ) [အနု+ဒိသ+ဏွု] အနုပဿန (၃) အနက်ကြည့်။

အနုပဿဋ္ဌ (တိ) [န+ဥပဿဋ္ဌ] မနှိပ်စက်အပ်သော၊ နှိပ်စက်ခြင်း–ဘေး–အန္တရာယ်–မရှိသော။ ဣဒံ ခေါ ယသ အနုပဒ္ဒုတံ၊ ဣဒံ အနုပဿဋ္ဌံ၊ ဧဟိ ယသ နိသီဒ၊ ဓမ္မံ တေ ဒေသေဿာမိ။ ဝိ၊၃။၂၁။ အနုပဒ္ဒုတာ အနုပဿဋ္ဌာ ခေမိနော အပ္ပဋိဘယာ ဂစ္ဆန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၃၁။ ဥပဿဋ္ဌ-လည်း ကြည့်။

အနုပဿဋ္ဌတ္တ (န) [အနုပဿဋ္ဌ+တ္တ] မနှိပ်စက်အပ်သည်၏အဖြစ်၊ နှိပ်စက်ခြင်း–ဘေး–အန္တရာယ်–မရှိသည်၏အဖြစ်။ အနုပသဂ္ဂ-ကြည့်။

အနုပဿတိ (ကြိ) [အနု+ဒိသ+အ+တိ] (၁) အဖန်ဖန်–ရှု–မှတ်–သုံးသပ်–၏၊ များစွာသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် အထပ်ထပ်–ရှု–ကြည့်–၏။ တဿ စိတ္တဿ ဘင်္ဂံ အနုပဿတိ။ အနုပဿတီတိ ကထံ အနုပဿတိ၊ အနိစ္စတော အနုပဿတိ၊ နော နိစ္စတော။ ပဋိသံ။၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၇၇။ အနုပဿတီတိ အနု အနု ပဿတိ၊ အနေကေဟိ အာကာရေဟိ ပုနပ္ပုနံ ပဿတီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ "အနုပဿတီတိ ကထံ အနုပဿတိ၊ အနိစ္စတော အနုပဿတီ"တိအာဒိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၉-၂၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၇၉။ အနုသဒ္ဒေါ "ဘိယျော"တိ တေသံ အတ္ထေတိ အာဟ "ပုနပ္ပုနံ ပဿတီ"တိ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။၄၄၀။ အနိစ္စတော အနုပဿတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၈။ ဝယဓမ္မာနုပဿတိ။ ဝိ၊၃။၂၇၁။ အံ၊၂။၃၃၂။ ထေရ။၃၁၃။ ဝယဓမ္မာနုပဿတီတိ တဿ (စေသ) စိတ္တဿ ဥပ္ပါဒမ္ပိ ဝယမ္ပိ ပဿတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၅။ သာရတ္ထ၊၃။၂၉၃။ ဝယံ နိရောဓံ ခဏေ ခဏေ ဘိဇ္ဇနသဘာဝံ အနုပဿတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၈။ ဣဓေကစ္စော ပထဝီကာယံ အနိစ္စတော အနုပဿတိ။ ပဋိသံ။၄၀၆။ တံ ဝေါ ဝဒါမိ ဘဒ္ဒန္တေ၊ သက္ကာယံ အနုပဿထ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ (၂) မြင်၏။ ယော အတ္တနော အတ္တာနံ နာနုပဿတိ။ သုတ္တနိ။၃၄၉။ အတ္တနော အတ္တာနံ နာနုပဿတီတိ ဉာဏသမ္ပယုတ္တေန စိတ္တေန ဝိပဿန္တော အတ္တနော ခန္ဓေသု အညံ အတ္တာနံ နာမ န ပဿတိ၊ ခန္ဓမတ္တမေဝ ပဿတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။ တထာကာရေန ယော ဓမ္မေ၊ ဇာနာတိ အနုပဿတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၀။

အနုပဿန (န) [အနု+ဒိသ+ယု။ (၃) ၌ ကာရိတ်ကျေ။] (၁) အဖန်ဖန်ရှုခြင်း။ တေန အနုပဿနေန ယထာဝုတ္တေ ကာယေ အယံ ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနဘာဝ-

နာတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၂၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၉၁။ (တိ) (၂) အဖန်ဖန် ရှုတတ်သော၊ သူ။ ဣမဿို ယေဝ ကာယေ အနုပဿနတော ကာယေ ကာယာနုပဿီတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၇။ မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၄၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၇။ (၃) မျက် မှောက် – လက်ငင်း – ပြုတတ်သော၊ (အရိယ-မဂ်)။ ဘဝံ အင်္ဂီရကာသုံဝ၊ ဉာဏေန အနု-ပဿနော။ ထေရ။၂၈၆ (အနုပဿကော-သီ၊ ဋ္ဌ)။ ဘဝံ.... နောတိ.... မဂ္ဂဉာဏေန အနု ပစ္စက္ခတော ဒဿေတာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၅။

အနုပဿနဋ္ဌ (ပု) [အနုပဿနာ+အတ္ထ] အဖန် ဖန်ရှု – တတ်သော – ခြင်း – အနက်သဘော။ ဝိပဿနာယ အနုပဿနဋ္ဌော အဘိညေ-ယျော။ ပဋိသံ။၁၆။ အနိစ္စာဒိဝသေန အနု အနု ပဿနတော အနုပဿနဋ္ဌော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၇၉။ အနုပဿနဋ္ဌေန ဝိပဿနာ အဘိ-ညေယျာ။ ပဋိသံ။၂၂။ ဝေ ပုထုဇ္ဇနဿ စ သေက္ခဿ စ ဝီတရာဂဿ စ သဒ္ဓိရုပေက္ခာယ စိတ္တဿ အဘိနီဟာရော ကေတ္တံ ဟောတိ အနုပဿနဋ္ဌေန။ ပဋိသံ။၆၀။ အနုပဿနဋ္ဌေ-နာတိ အနု အနု အနိစ္စာဒိတော ပဿနဋ္ဌေန။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။ အနုပဿနဋ္ဌေန ဝိပဿနာ တဒါ သမုဒါဂတာ။ ပဋိသံ။၇၁။

အနုပဿနသီလ (တိ) [အနုပဿနာ+သီလ] အဖန်ဖန်ရှုခြင်းအလေ့ရှိသော၊သူ။ ကာယာနု-ပဿီတိ ကာယေ အနုပဿနသီလော၊ ကာယံ ဝါ အနုပဿမာနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၇။ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၆၁။

အနုပဿနာ (နု၊ထီ) [အနု+ဒိသ+ယု] (က) အဖန်ဖန် – ရှုမှတ် – သုံးသပ် – ခြင်း – တတ် သောပညာ။ တတ္ထ ကတမာ အနုပဿနာ၊ ယာ ပညာ ပဇာနနာ.... အယံ ဝုစ္စတိ အနု-ပဿနာ။ အဘိ၊ဝိ။၂၀၁။ ကာယေ ကာယာနု-ပဿီတိ တ္ထေ အနုပဿနာယ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀။ (ခ) အနိစ္စ စသည်အားဖြင့် – အဖန်ဖန်ရှုမှတ်သုံးသပ် – ခြင်း – တတ်သော – ပညာ။ ကုသလော တီသု အနုပဿနာသု။ ပဋိသံ။၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၇၇။ ကုသလော တီသု အနုပဿနာသုတိ အနိစ္စာနုပဿနာဒီသု တီသု ဆေကော ဘိက္ခု။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၁။ ဧကစ္စော ပန ဝိပဿကော ဟောတိ၊ သတ္တသု ဝါ အနုပဿနာသု အဋ္ဌာရသသု ဝါ မဟာဝိပဿ-နာသု ကမ္မံ ကရောန္တော ဝိဟရတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၄။ သတ္တသု ဝါ အနုပဿနာသုတိ ဧတ္ထ သတ္တ အနုပဿနာ နာမ အနိစ္စာနုပဿနာ ဒုက္ခာနုပဿနာ အနတ္တာနုပဿနာ နိဗ္ဗိဒါနု-ပဿနာ ဝိရာဂါနုပဿနာ နိရောဓာနုပဿနာ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာ ခယာနုပဿနာ ဝယာနု-ပဿနာ ဝိပရိဏာမာနုပဿနာ အနိမိတ္တာ-နုပဿနာ အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာ သုညတာ-နုပဿနာ အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာ ယထာဘူ-တဉာဏဒဿနံ အာဒီနဝါနုပဿနာ ပဋိသင်္ခါ-နုပဿနာ ဝိဝဋ္ဋာနုပဿနာတိ ဣမာသု အဋ္ဌာရသသု မဟာဝိပဿနာသု အာဒိတော ဝုတ္တာ အနိစ္စာနုပဿနာဒိ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿ-နာပရိယန္တာ သတ္တ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၇၄-၅။ (ဂ) အဖြစ်အပျက်ကို ရှုတတ်သော၊ ဥဒယဗ္ဗယာနု-ပဿနာဉာဏ်။ အနုပဿနာ ဉာဏံ။ ပဋိသံ။ ၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၆၅။ အနုပဿနာ ပုနပ္ပုနံ နိသာမနာ၊ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာ ဉာဏန္တိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၄။ အနုပဿနာ ဉာဏန္တိ ယာ ဥဒယဿ, ဝယဿ စ အနု-ပေက္ခနာ၊ တံ ဉာဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၂၀။ အနုပဿီ, အနိစ္စာနုပဿနာ စသည်နှင့် ကာယာနုပဿနာ စသည်တို့လည်း ကြည့်။ (ဃ) နောက်၌ – နောက်မှ – မြင်တတ်သော ဉာဏ်၊ ဝေါဒါနဉာဏ်၏နောက်မှ နိဗ္ဗာန်ကို မြင်တတ်သောဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်။ .... ဥဘယမ္ပိ ပန ပုရိမပုရိမဉာဏာနံ အနု အနု ပဿနတော

အနုပဿနာတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၇၂။ ဥဘယန္တိ ဝိပဿနာဉာဏံ, မဂ္ဂဉာဏဉ္စ။ မဂ္ဂဉာဏမ္ပိ ဟိ ဂေါတြဘုဉာဏဿ အနု ပစ္ဆာ နိဗ္ဗာနဒဿနတော အနုပဿနာတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၃၄၅။

အနုပဿနာဝိသေသ (ပု) [အနုပဿနာ+ဝိသေသ] အနုပဿနာအထူး။ သတ္တ အနုပဿနာဝိသေသေ ဒဿေန္တေန။ ပဋိသံဋ္ဌ၊၂။၃၁၂။ အနုပဿနာ- ၇-ပါးကို အနုပဿနာ-တွင် ကြည့်။

အနုပဿန္တ (တိ)[အနု+ဒိသ+အ+အန္တ]အနိစ္စ စသည်အားဖြင့် အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော၊ သူ။ အနိစ္စတော အနုပဿန္တော နိစ္စသညံ ပဇဟတိ။ ပဋိသံ။၅၅။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၃၄၇။ မဋ္ဌ၊၁။၂၄၇။ သံဋ္ဌ၊၃။၂၁၅။ အဘိဋ္ဌ၊၂။၂၀၇။ သခ်ါရဂတေ အနုပဿန္တော။ ဥဒါနဋ္ဌ။၃၄၁။ အဇ္ဈတ္တံ အနုပဿန္တဿ။ သံဋ္ဌ၊၂။၇၅။ အဇ္ဈတ္တံ အနုပဿန္တဿာတိ အဇ္ဈတ္တဓမ္မေ မိစ္ဆာဉာဏေန အနုပဿတော။ သံဋီ၊၂။၉၆။

အနုပဿမာန (တိ) [အနု+ဒိသ+အ+မာန] အဖန်ဖန်ရှုသော၊ သူ။အနုပဿနသီလ-ကြည့်။

အနုပဿယမာန (တိ) [န+ဥပဿယမာန] မမှီဝဲ–မဆည်းကပ်–သော၊ သူ။ န စ သပ္ပုရိသေ အနုပဿယမာနဿ သဝနံ အတ္ထိ။ ဒီဋ္ဌ၊ ၁။၃၀။ မဋ္ဌ၊၁။၇။ သံဋ္ဌ၊၁။၇။ အံဋ္ဌ၊၁။၇။ ဣတိဝုတ်ဋ္ဌ။၂၄။ (ဥဒါနဋ္ဌ။ ၁၅-၌ အနုပနိဿယမာနဿ-ဟု ရှိသည်။)

အနုပဿိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+ဒိသ+တဗ္ဗ]အဖန်ဖန် ရှုအပ်သော။ သဗ္ဗာ ဧဝ စေတာ ဒုက္ခာတိပိ အနုပဿိတဗ္ဗာ။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၃၅၂။ မဋ္ဌ၊၁။၂၅၁။ သံဋ္ဌ၊၃။၂၁၆။ အဘိဋ္ဌ၊၂။၂၁၁။ ပဋိသံဋ္ဌ၊ ၁။၁၆၅။

အနုပဿိတာ (ထိ) [အနုပဿီ+တာ]အဖန်ဖန်–ရှုလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်–ရှုခြင်း။ ယာ စ သံယောဇနိယေသု ဓမ္မေသု အဿာဒါနုပဿိတာ။ အံ၊၁။၅၂။ အဿာဒါနုပဿိတာတိ အဿာဒတော ပဿိတာ ပဿနဘာဝေါ။ အံဋ္ဌ၊၂။၇။ သံယောဇနိယေ ဓမ္မေ အဿာဒတော အနုပဿတိ သီလေနာတိ အဿာဒါနုပဿီ၊ တဿ ဘာဝေါ အဿာဒါနုပဿိတာ။ အံဋီ၊၂။၄။

အနုပဿီ (တိ) [အနု+ဒိသ+ဏီ] အနိစ္စ စသည်အားဖြင့်–အဖန်ဖန်–အထပ်ထပ်–ရှုလေ့ရှိသော–ရှုတတ်သော၊သူ။ အနိစ္စ အစရှိသော အပြားအားဖြင့်– အဖန်ဖန်– အထပ်ထပ်–ရှုလေ့ရှိသော– ရှုတတ်သော–ပညာ–အနုပဿနာ–နှင့် ပြည့်စုံသော၊သူ။ "အနုပဿီ"တိ တတ္ထ ကတမာ အနုပဿနာ၊ .... ဣမာယ အနုပဿနာယ ဥပေတော ဟောတိ သမုပေတော .... သမန္နာဂတော တေန ဝုစ္စတိ "အနုပဿီ"တိ။ အဘိ၊ဝိ။၂၀၁။ သုဘာနုပဿိံ ဝိဟရန္တံ။ ဓမ္မ။၁၄။ သုဘံ အနုပဿန္တံ ဣဋ္ဌာရမ္မဏေ မာနသံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ ဝိဟရန္တန္တိ အတ္ထော။ ဓမ္မဋ္ဌ၊၁။၄၇။ (ဒီဋ္ဌ၊၂။၃၄၇-၈။ မဋ္ဌ၊၁။၂၄၆-၇။ သံဋ္ဌ၊၃။၂၁၅-တို့ လည်း ကြည့်။) အနိစ္စာနုပဿီ စသည်နှင့် အနုပဿတိ, အနုပဿနာ-တို့လည်း ကြည့်။

အနုပဟစ္စ¹ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဥပဟစ္စ¹] (က) မဖျက်ဆီးမူ၍၊ မပျက်စီးစေမူ၍။ ယံ နူနာဟံ ဣမဿ နာဂဿ အနုပဟစ္စ ဆဝိဉ္စ စမ္မဉ္စ မံသဉ္စ နှာရုဉ္စ အဋ္ဌိဉ္စ အဋ္ဌိမိဉ္ဇဉ္စ တေဇသာ တေဇံ ပရိယာဒိယေယျံ။ ဝိ၊၃။၃၂။ တံ ပုရိသံ အနုပဟစ္စ ဆဝိဉ္စ....ဇီဝိတာ ဝေါရောပေန္တိ။ ဒီ၊၂။၂၆၇။ အနုပဟစ္စာတိ အဝိနာသေတွာ။ဝိဋ္ဌ၊၃။၂၅၃။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၄၀၀။ အနုပဟစ္စ အန္တရံ မံသကာယံ အနုပဟစ္စ ဗာဟိရံ စမ္မကာယံ။ မ၊၃။၃၁၇။ အနုပဟစ္စာတိ အနုပဟနိတွာ။ မဋ္ဌ၊၄။၂၄၂။ (ခ) မထိခိုက်စေမူ၍၊ မဖျက်ဆီး–မချေဖျက်–မူ၍။ အတ္တာနဉ္စ ပရဉ္စ အနုပဟစ္စ ခေါ ပန ဘိက္ခဝေ ဒါနံ ဒတွာ။ အံ၊၂။၁၅၂။

အနုပဟစ္စာတိ အနုပဃာတေတွာ ဂုဏေ အမခေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၃။ အတ္တာနဥ္စ ပရဥ္စ အနုပဟစ္စ ကထံ ကထေဿာမိ။ အံ၊၂။၁၆၂။ အတ္တာနဥ္စ ပရဥ္စ အနုပဟစ္စာတိ အတ္တုက္ကံသန-ပရဝမ္ဘနာဒိဝသေန အတ္တာနဥ္စ ပရဥ္စ ဂုဏူ-ပဃာတေန အနုပဟန္တွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၅။ အနုပဟစ္စ နာမ သဒ္ဓံ, အနုပဟစ္စ ဘောဂေ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၀။ သက္ကစ္စံ သဟတ္ထေန စိတ္တီကတွာ အနုပဝိဒ္ဓံ ကာလေန ပရေသံ အနုပဟစ္စ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ပုရက္ခတွာ....။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁ဂဝ။ (ဂ) မကျော်လွန်မူ၍။ ပပဥ္စကာ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဥပ္ပတိတွာ အနုပဟစ္စ တလံ နိဗ္ဗာယေယျ။ အံ၊၂။၄၅၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၂။ အနုပဟစ္စ တလန္တိ အာကာသတလံ အနုပဟစ္စ အနတိက္ကမိတွာ၊ ဘူမိံ အပ္ပတွာ အာကာသေယေဝ နိဗ္ဗာယေယျ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၂။ အနုပဟစ္စတလ-လည်း ကြည့်။ (ဃ) မဖျက်ဆီးမူ၍၊ မထုတ်နုတ်မူ၍။ အာဘဗ္ဗာ ဣမေ ဣမံ မာနခိလံ အနုပဟစ္စ မဂ္ဂံ ဝါ ဖလံ ဝါ သစ္ဆိကာတုံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁ဂ။ အနု-ပဟစ္စာတိ အနုဒ္ဓရိတွာ။ မ၊ဋီ၊၁။၅၆။

အနုပဟစ္စ[၂] (တိ) [န+ဥပဟစ္စ[၂]] (က) မကျော်လွန်အပ်သော။ (ခ) မထိခိုက်-မရောက်-အပ်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အနုပဟစ္စတလ (တိ) [အနုပဟစ္စ[၂]+တလ] (က) မကျော်လွန်အပ်သော(လဟာ)အပြင်ရှိသော။ (ခ) မထိခိုက် – မရောက် – အပ်သော (မြေ) အပြင်ရှိသော။ ပပဥ္စကာ အာကာသံ ဥလ္လင်္ဃိတွာ နိဝတ္တမာနာ ပထဝိယံ အနုပဟစ္စတလာ ဟုတွာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀။ အနုပဟစ္စတလာတိ အပ္ပတ္တ-တလာ။ မူလဋီ၊၃။၃ဂ။ အနုပဟစ္စ[၁] (ဂ) အနက်လည်း ကြည့်။

အနုပဟတ (တိ) [န+ဥပဟတ] (က) မဖျက်ဆီးအပ် – မပျက်စီးစေအပ် – သော၊ သူ။ အက္ခတံ အနုပဟတံ အတ္တာနံ ပရိဟရတိ။ အံ၊၁။ဂဂ။ အံ၊၂။၂၄၁။ ကစ္စိ ပနာသိ တာတ ကုမ္မ အက္ခတော အနုပဟတောတိ။ အက္ခတော ခေါမှိ တာတ ကုမ္မ အနု-ပဟတော။ သံ၊၁။၄၂၅။ (ခ) မသတ်အပ်-မငြိမ်သက်စေအပ်-သော။ ဂိမှေ မဟာရာဇ အနုပဟတံ ဟောတိ ရဇောဇလ္လံ။ မိလိန္ဒ။၂၆၅။ "အစဉ်ကပ်ငြိစုဝေးသည်"။ နိသျ။၄၂၅။ ဦဟတ-နှင့် ယှဉ်ကြည့်။ (ဂ) မနှိပ်စက်အပ်သော။ ယာနိ ဟိ သီလာနိ.... ပါပ-ဓမ္မေဟိ အနုပဟတာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၅၁။ အနု-ပဟတာနီတိ အနုပဒ္ဒုတာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ ဂ၄။ (ဃ) မပစ်လွှင့်အပ်သော။ အတ္တနော ဝါဒံ အနုပဟတံ သကလံ အာဒါယ....။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁ဂ၃။ အနုပဟတန္တိ အဝိက္ခိတ္တံ။ မ၊ဋီ၊၂။၂ဝဂ။

အနုပဟတဇိဝှါပသာဒ (ပု) [အနုပဟတ+ဇိဝှါပသာဒ] (၁) မချွတ်ယွင်း-မပျက်စီး-သော-ဇိဝှါပသာဒ-လျှာအကြည်ဓာတ်။ (တိ) (၂) မချွတ်ယွင်း-မပျက်စီး-သော ဇိဝှါပသာဒရှိသော၊သူ။ အနုပဟတဇိဝှါ-ပသာဒေါ ပုရိသော ရသဝိဇာနနတ္ထံ ဇိဝှဂ္ဂေ ဌပေတွာ ဧဝ လောဏိကာဒိဘေဒံ ရသံ ဝိဇာနာတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၂။

အနုပဟာရ (ပု) [န + ဥပဟာရ] မဆောင်ခြင်း၊ အစားမထည့်ခြင်း။ တဿ စ ပရိယာဒါနာ အညဿ စ အနုပဟာရာ....။ မ၊၂။၁၅၅။ ပုရိမဿ စ ဥပါဒါနဿ ပရိယာဒါနာ အညဿ စ အနုပဟာရာ....။ သံ၊၁။၃၁၄။ တဿေဝ တေလဿ စ ဝဋ္ဋိယာ စ ပရိယာဒါနာ အညဿ စ အနုပဟာရာ။ မ၊၃။၂ဂဂ။ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၄-လည်း ကြည့်။)

အနုပါကာရ (ပု) [အနု+ပါကာရ] မြို့ရိုး-မြို့တံတိုင်း-ငယ်။ သော နဂရေ မဟာ-ပါကာရံ နာမ ကာရေသိ၊ တထာ အနု-

ပါကာရဥ္စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၂၃၄။ အနုပါကာရေ စက်မန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၂၄၆။

အနုပါကာရမတ္တက (ပု) [အနုပါကာရ+မတ္တက] မြို့တံတိုင်း–မြို့ရိုး–ငယ်၏–ထိပ်–အထက်။ "န မေ ကေဝဋ္ဋဗြာဟ္မဏော ပဏ္ဍိတဘာဝံ ဇာနာတိ"တိ အနုပါကာရမတ္တကေ ကလလံ ကတွာ ဝီဟိံ တတ္ထ ရောပါပေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၆။ ၂၄၇။

အနုပါဂတ (တိ) [န+ဥပါဂတ] မကပ်ရောက်–မပြည့်စုံ–သော၊သူ။ အနုပပန္န (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅၁) ကြည့်။

အနုပါတ (ပု) [အနု+ပတ+ဏ] နောက်၌ ဖြစ်ခြင်း၊ အစဉ်လိုက်ခြင်း။ ဝါဒါနုပါတော (အံ၊၁။၁၆၁)တိ ဝါဒဿ အနုပါတော၊ အနုပတနံ ပဝတ္တီတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၂။ အနုပါတော အနု ပစ္ဆာ ပဝတ္တိ။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၁၂၉။ ဝါဒါနုပါတောတိပိ ပါဌော၊ သတ္ထု ဝါဒဿ အနုပါတော အနုပတနံ၊ အနုဂမနန္တိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃၇။...."ဝါဒါနုပါတာ"တိပိ ပါဌော၊ ဝါဒါနုပဝတ္တိယောတိ အတ္ထော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၁၆။ အနုဝါဒ, ဝါဒါနုဝါဒ-တို့လည်း ကြည့်။

အနုပါတိဝတ္တန (န) [န+ဥပါတိဝတ္တန] မလွန်မြောက်ခြင်း၊ မလွန်မြောက်ကြောင်းတရား။ တထာပိ တဿ ဒဿနဿ အနုပါတိဝတ္တနတော ဥပါဒါနပစ္စယတော စ ဥပါဒါနမေဝ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆။ အနုပါတိဝတ္တနတော အနတိက္ကမနတော။ အသာဓာရဏတော န ဥပါတိဝတ္တန္တိ ဧတေနာတိ အနုပါတိဝတ္တနံ၊ တတော။ မ၊ဋီ၊၃။ ၂၃၆။

—**အနုပါတီ** (တိ) [အနု+ပတ+ဏီ။ ထိ၌ အနုပါတိနီ] (၁) ကျရောက်လေ့ရှိသော၊ ပျံဆင်း ထိုးသုတ်လေ့ရှိသော။ ခဏာနုပါတီ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၉၇) ကြည့်။ (၂) ကျစေ–ချ–ပုတ်ခတ်–ညှဉ်းဆဲ–လေ့ရှိသော၊သူ။ ဝိဒူရာနုပါတီ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၂၅-၆) ကြည့်။

အနုပါဒ (န) [အနု+ပါဒ] ခြေအနီး၊ ခြေရင်း ဖက်နီးနီး။ အနုပါဒံ ဝါ အနုသီသံ ဝါ ဋ္ဌိတဿ သဗ္ဗံ အသုဘံ သမံ န ပညာယတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၇၇။ အနုပါဒန္တိ ပါဒသမီပံ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။ ၂၀၄။

အနုပါဒါ ၁ (တိ) [အနုပါဒါနာဆိုလိုလျက် အနုပါဒါဆိုသည်?] ပြင်းစွာစွဲလမ်းခြင်း–ဥပါဒါန်–မရှိ–သည်၏အဖြစ်–ခြင်း–ကြောင့်၊ ပြင်းစွာမစွဲလမ်းခြင်းကြောင့်။ တဿ နိဗ္ဗုတဿ ဘိက္ခုနော၊ အနုပါဒါ (အနုပါဒါနာ-သီ-မူကွဲ) ပုနဗ္ဘဝေါ န ဟောတိ။ ဥဒါန။၁၁၆။ နေတ္တိ။၁၃၆။.... အနုပါဒါ ဥပါဒါနာဘာဝတော ကိလေသာဘိသင်္ခါရမာရာနံ ဝါ အဂ္ဂဟဏတော ပုနဗ္ဘဝေါ န ဟောတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၉၅။ ဘိက္ခုနော အနုပါဒါ ကိလေသာဘိသင်္ခါရာနံ အနုပါဒါနတော အဂ္ဂဟဏတော ပုနဗ္ဘဝေါ န ဟောတိ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။၃၁၄။ အနုပါဒါန-လည်း ကြည့်။

အနုပါဒါ ၂ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဥပါဒါယ။ ယ-ချေ] မယူမူ၍၊ မစွဲလမ်းမူ၍။.... ယဒိဒံ အနုပါဒါ စိတ္တဿ ဝိမောက္ခော (ဝိ၊၅။ ၂၈၉။ အံ၊၁။ ၁၉၉။)တိ ယော အယံ စတူဟိ ဥပါဒါနေဟိ အနုပါဒိယိတွာ စိတ္တဿ အရဟတ္တဖလသင်္ခါတော ဝိမောက္ခော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၀၀။ အနုပါဒါတိ စတူဟိ ဥပါဒါနေဟိ အဂ္ဂဟေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇။ ဝေဒနာနံ သမုဒယဉ္စ.... နိဿရဏဉ္စ ယထာဘူတံ ဝိဒိတွာ အနုပါဒါ ဝိမုတ္တော ဘိက္ခဝေ တထာဂတော။ ဒီ၊၁။ ၁၆။= ကိဉ္စိ ဓမ္မံ အနုပါဒိယိတွာဝ ဝိမုတ္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၁။ အနုပါဒါ စိတ္တဿ ဝိမောက္ခော။ ပဋိသံ။၂၃၁။ = အနုပါဒိယိတွာ ဂဟဏံ အကတွာ စိတ္တဿ ဝိမောက္ခော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၅၁။ ကတမော အနုပါဒါ စိတ္တဿ

ဝိမောက္ခော၊ သိယာ ဧကော အနုပါဒါ စိတ္တဿ ဝိမောက္ခော ဒသ အနုပါဒါ စိတ္တဿ ဝိမောက္ခာ ဟောန္တိ၊ ဒသ အနုပါဒါ စိတ္တဿ ဝိမောက္ခာ ဧကော အနုပါဒါစိတ္တဿ ဝိမောက္ခော ဟောတိ ဝတ္ထုဝသေန ပရိယာယေန သိယာတိ။ ပဋိသံ။၂၄၂။ အနုပါဒါယ-လည်း ကြည့်။

အနုပါဒါအပရိတဿနာ (ထိ) [အနုပါဒါယ+အပရိတဿနာ] မယူခြင်းကြောင့် မတုန်လှုပ်ခြင်း၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးကို ငါ, ငါ့ဥစ္စာ စသောအားဖြင့်–မဟုတ်မမှန်သော သဘောအားဖြင့် – မယူခြင်းကြောင့် – မတုန်လှုပ်ခြင်း။ ဥပါဒါပရိတဿနဉ္စ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒေသေဿာမိ အနုပါဒါအပရိတဿနဉ္စ။.... ကထဉ္စ ဘိက္ခဝေ အနုပါဒါအပရိတဿနာ ဟောတိ၊.... သံ၊၂။၁၄-၅-၆။ အနုပါဒါအပရိတဿနန္တိ အဂ္ဂဟဏေန အပရိတဿနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၁။ အပရိတဿနန္တိ ပရိတဿနာဘာဝံ, ပရိတဿနပဋိပက္ခံ ဝါ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၁၂။ ဥပါဒါပရိတဿနာ-လည်း-ကြည့်။

အနုပါဒါန (န) [န+ဥပါဒါန] (၁) ပြင်းစွာ မစွဲလမ်းခြင်း။ အနုပါဒါနာယ ဓမ္မော ဒေသိတော၊ နော သဥပါဒါနာယ။ ဝိ၊၁။၂၂။ အနုပါဒါနာယာတိ အဂ္ဂဟဏတ္ထာယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၂။ (တိ) (၂) ပြင်းစွာ စွဲလမ်းခြင်း–ဥပါဒါန်–မရှိသော၊ သူ။ သာ ပနာဝုသော နိဋ္ဌာ သဥပါဒါနဿ ဥဒါဟု အနုပါဒါနဿ။ မ၊၁။၉၃။ သန္တောဟမသ္မိ နိဗ္ဗုတောဟမသ္မိ အနုပါဒါနောဟမသ္မီတိ သမနုပဿတိ။ မ၊၃။၂၅။ အနုပါဒါနောဟမသ္မီတိ နိဂ္ဂဟဏော အဟမသ္မိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇။ အနုပါဒါနော.... ပရိနိဗ္ဗာယတိ။ မ၊၃။၅၂။ သံ၊၂။၃၂၁။ သီဟောသိ (သီဟောဝ) အနုပါဒါနော၊ ပဟီနဘယဘေရဝေါ။ သုတ္တနိ။၃၆၂။ ထေရ။ ၃၃၂။ အနုပါဒါနောတိ သဗ္ဗသော ပဟီန-ကာမုပါဒါနာဒိကော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၀။ နိဗ္ဗာယိ အနုပါဒါနော၊ ဒီပေါဝ တေလသင်္ခယာ။ အပ၊၁။၁၁၂။ နိဗ္ဗာယိ အနုပါဒါနော-တိ ဥပါဒါနေ ပဉ္စက္ခန္ဓေ အဂ္ဂဟေတွာ နိဗ္ဗာယိ န ပညာယိ အဒဿနံ အဂမာသိ၊ မနုဿ-လောကာဒီသု ကတ္ထစိ အပတိဋ္ဌိတောတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၅။ ဥပါဒါနေဟိ အနု-ပါဒါနော ဘဝတိ။ နေတ္တိ။၂၈။ တေသံ မူလမှိ သောဏကော၊ ဈာယတိ အနုပါဒါနော။ ဇာ၊၂။၅၃ (ဒ-၌ ဆန်းကြောင့်ရဿ)။ အနု-ပါဒနောတိ ကာမုပါဒါနာဒိဝိရဟိတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၆၅။ (၂) လောင်စာ–မီးစာ–မဟုတ်သော။ အနုပါဒါနတ္တ (၂) အနက် ကြည့်။ (တိ) (၃) လောင်စာ–မီးစာ– မရှိသော။ တေ စရိမကစိတ္တနိရောဓေန အနုပါဒါနော ဝိယ ဇာတဝေဒေါ နိဗ္ဗာယိဿန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၈။ အနုပါဒါနောတိ အနိန္ဓနော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၆၁။ အဂ္ဂိက္ခန္ဓေ အနုပါဒါနေ အတ္တနော ထာမဗလဝီရိယေန ပစ္စတ္တပုရိသကာရေန ကဋ္ဌံ မန္ထယိတွာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၀၄။ အနုပါဒါနော ဝိယ ပဒီပေါ အပဏ္ဏတ္တိ-ကဘာဝံ ဂတာတိ အတ္ထော။ မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၁။ အနုပါဒါနော ဝိယ ဇာတဝေဒေါ အပ္ပဋိသန္ဓိ-ကနိရောဓေန နိရုဒ္ဓဘာဝံ....။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၉၀။ ယထာ အဂ္ဂိ ဥပါဒါနံ ပဋိစ္စ ဇလန္တော အနု-ပါဒါနော တတ္ထေဝ နိဗ္ဗာယတိ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၂၄။ အပ္ပစ္စယောတိ အနုပါဒါနော၊ နိရိန္ဓနောတိ အတ္ထော။ မ၊ဋီ၊၃။၉၄။

အနုပါဒါနတ္တ (န) [အနုပါဒါန+တ္တ] (၁) ပြင်းစွာ စွဲလမ်းခြင်း–ဥပါဒါန်–မရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဝိဂတဆန္ဒရာဂတာယ အနုပါဒါနော၊ အနုပါဒါနတ္တာ စ အနုပါဒါဝိမုတ္တော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၁၀။ (၂) လောင်စာ–မီးစာ–မဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ တစြာပိ ဟိ ဇုဋ္ဌကာ-ဒီနံယေဝ ဥပရိ ဌပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ကသ္မာ?

တေသံ အနုပါဒါနတ္တာ၊ န ဟိ တာနိ အဂ္ဂိဿ ဥပါဒါနသင်္ချံ ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄။

အနုပါဒါနိယ (တိ) [န+ဥပါဒါန+ဣယ] ဥပါဒါန် တရားတို့၏ – အစီးအပွါး– အာရုံ– မဟုတ်သော တရား။ (မဂ်, ဖိုလ်, နိဗ္ဗာန်) ဥပါဒါနိယာ ဓမ္မာ၊ အနုပါဒါနိယာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ဓ။၁၁။ ကတမေ ဓမ္မာ အနုပါဒါနိယာ၊ အပရိယာပန္နာ မဂ္ဂါ စ မဂ္ဂဖလာနိ စ အသင်္ခတာ စ ဓာတု၊ ဣမေ ဓမ္မာ အနုပါဒါနိယာ။ ၎င်း။ ၂၄၂။ ကတမေ ဓမ္မာ အနုပါဒါနိယာ၊ စတ္တာရော မဂ္ဂါ အပရိယာပန္နာ စတ္တာရိ စ သာမည-ဖလာနိ နိဗ္ဗာနဉ္စ၊ ဣမေ ဓမ္မာ အနုပါဒါနိယာ။ ၎င်း။ ၂၉၀။

အနုပါဒါပရိတဿနာ (ထီ) [အနုပါဒါယ+ပရိတဿနာ] မယူခြင်းကြောင့် တုန်လှုပ်ခြင်း၊ ယူသော်လည်း ယူရာမရောက်ပဲ တုန်လှုပ်ခြင်း။ တံ မဟာထေရော ဥပါဒါပရိတဿနမေဝ အနုပါဒါပရိတဿနန္တိ ကတွာ ဒဿေန္တော ဧဝမာဟ။ ကထံ.... အတ္ထတော အနုပါဒါပရိတဿနာယေဝ နာမ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၁။ အနုပါဒါပရိတဿနာယေဝ နာမ ဟောတီတိ ဥပါဒါတဗ္ဗာကာရဿ အဘာဝေန တံ အနုပါဒိယိတွာ ဝေ ပရိတဿနာတိ ကတွာ။ မ၊ဋီ၊ ၃။၃၇၉။

အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာန (န)[အနုပါဒါယ+ပရိနိဗ္ဗာန။ ဤပုဒ် သမာသ်, ဝါကျ ၂-မျိုးပင် သင့်သည်။ သတ္တ စ ဘိက္ခဝေ ပုရိသဂတိယော ဒေသေဿာမိ, အနုပါဒါ စ ပရိနိဗ္ဗာနံ။ အံ၊ ၂။၄၄၉။ အနုပါဒါဝိမုတ္တ-လည်း ကြည့်။] (၁) (က) တစုံတခုသောတရားကို တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် မယူမူ၍ – ချုပ်ငြိမ်းခြင်း – ချုပ်ငြိမ်းသောတရား၊ နောင်အခါ ပဋိသန္ဓေ၏အကြောင်းမဖြစ်သော – ချုပ်ငြိမ်းခြင်း – ချုပ်ငြိမ်းသောတရား။ (ခ) တဏှာစသော အကြောင်းကင်းသော – ချုပ်ငြိမ်းခြင်း – ချုပ်ငြိမ်းသောတရား။ (ရဟန္တာတို့၏ နောက်ဆုံးဖြစ်သော စုတိစိတ်, ကမ္မဇရုပ်ဟု ဆိုအပ်သောခန္ဓာငါးပါး။) ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယ။ ဝိ၊၅။ ၂၇၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၇။ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယာတိ အပစ္စယ-ပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယ။ အပစ္စယပရိနိဗ္ဗာနဿ ဟိ တံ ပစ္စယော ဟောတိ၊ တသ္မိံ အနုပ္ပတ္တေ အဝဿံ ပရိနိဗ္ဗာယိတဗ္ဗတောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၀၇။ အပစ္စယပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယာတိ အာ-ယတိံ ပဋိသန္ဓိယာ အကာရဏဘူတပရိနိဗ္ဗာ-နတ္ထာယ။ ပရိနိဗ္ဗာနဉ္စိ နာမ ခီဏာသဝါနံ သဗ္ဗ-ပစ္ဆိမာ စုတိစိတ္တကမ္မဇရူပသင်္ခါတာ ခန္ဓာ၊ တေ စ သဗ္ဗာကာရတော သမုစ္ဆိန္နာနုသယတာယ ပုနဗ္ဘဝါယ အနန္တရာဒိပစ္စယာ န ဟောန္တိ အညေဟိ စ တဏှာဒိပစ္စယေဟိ ဝိရဟိ-တတ္တာ (ဝိရဟိတာ ?)၊ တသ္မာ အပစ္စယပရိ-နိဗ္ဗာနန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။၃၀၀။ အနုပါဒါ-ပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယာတိ ကဉ္စိ ဓမ္မံ အဂ္ဂဟေတွာ အနဝသေသေတွာ ပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယ၊ အပစ္စ-ယပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယာတိ အတ္ထော။ အပစ္စယ-ပရိနိဗ္ဗာနဿ ဟိ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ ပစ္စယော ဟောတိ၊ တသ္မိံ အနုပ္ပတ္တေ အဝဿံ ပရိ-နိဗ္ဗာယိတဗ္ဗတော၊ န စ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏေ အနုပ္ပန္နေ အန္တရာ ပရိနိဗ္ဗာနံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၉၃။ ဧကော ဓမ္မော ဘိက္ခဝေ ဘာဝိတော ဗဟုလီကတော ပညာပဘေဒါယ သံဝတ္တတိ၊ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနာယ သံဝတ္တတိ။ အံ၊၁။၄၅။ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနာယာတိ အပစ္စ-ယပရိနိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကိရိယတ္ထာယ၊ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၁၁။ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနတ္ထံ ခေါ အာဝု-သော ဘဂဝတိ ဗြဟ္မစရိယံ ဝုဿတိ။ မ၊၁။ ၂၀၁။ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနတ္ထံ ခေါ အာဝု-သောတိ ဧတ္ထ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနံ နာမ အပ္ပစ္စယပရိနိဗ္ဗာနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၂။ အပ္ပစ္စယ-ပရိနိဗ္ဗာနန္တိ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနမာဟ။

မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၈။ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ နိစ္ဆာတော နိဗ္ဗုတော သီတိဘူတော အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနံ ပညာပေမိ။ အံ၊၃။၁၀၇။ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနန္တိ အပစ္စယပရိနိဗ္ဗာနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၅။ (၂) တစုံတခုသောတရားကို မယူမူ၍ ကိလေသာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၏ အဆုံး၌ ဖြစ်သောတရား။ (အရဟတ္တဖိုလ်)။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၂-ကြည့်။ အံ၊၂။၄၅၂-လည်းကြည့်။ (၃) ပြီးပြင်တတ်သော အကြောင်းကင်းသောနိဗ္ဗာန်။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၂-ကြည့်။

အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနန္တ (တိ) [အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာန+အန္တ] အနုပါဒိသေသပရိနိဗ္ဗာန်လျှင် အဆုံးရှိသော။ .... နာပိ သီလာဒိအနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနန္တံ မဟန္တံ အတ္ထံ သာဓေတိ။ အနုဋ္ဌီ၊၁၊၂။

အနုပါဒါယ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဥပါဒါယ] တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏အစွမ်းဖြင့် တစုံတခုသော တရားကို မယူမူ၍၊လွတ်မြောက်ရာဖြစ်သော ကိလေသာအနည်းငယ်မျှကိုလည်း မယူမူ၍၊ မစွဲလမ်းမူ၍။ အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တာနိ ဝိမုစ္စိံသု (စိတ္တံ ဝိမုစ္စိ။ ဝိမုတ္တံ)။ ဝိ၊၁။၉။ ဝိ၊၃။၂၀။ မ၊၂။၁၆၈။ ဥဒါန။၈၆။ အနုပါဒါယ န ပရိတသာယ်။ မ၊၃။၂၆၅။ = အဂ္ဂဟေတွာ ဝိမုစ္စိံသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။ အနုပါဒါယာတိ အဂ္ဂဟေတွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၈၄။ တေသမ္ပိ အန္တရေ အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ အနုပါဒါယာတိ တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန ကိဉ္စိ ဓမ္မံ အဂ္ဂဟေတွာ။ ယေဟိ ဝါ ကိလေသေဟိ သဗ္ဗေဟိ ဝိမုစ္စတိ၊ တေသံ လေသမတ္တမ္ပိ အဂ္ဂဟေတွာတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၁။၅၈။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၇၅။ ပါရဂူ သဗ္ဗဓမ္မာနံ၊ အနုပါဒါယ နိဗ္ဗုတော။ အံ၊၁။၁၆၂။ အနုပါဒါယာတိ အဂ္ဂဟေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၃။ အာဒါနပဋိနိဿဂ္ဂေ၊ အနုပါဒါယ ယေ ရတာ။ ဓမ္မ။၂၆။ .... စတူဟိ ဥပါဒါနေဟိ ကိဉ္စိ အနုပါဒိယိတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈။ အနုပါဒါ-လည်း ကြည့်။

အနုပါဒါရူပ (န) [န+ဥပါဒါရူပ] ဥပါဒါရုပ် မဟုတ်သောရုပ်၊ အနုပါဒါရုပ်၊ (မဟာဘုတ် ၄-ပါး)။ အနုပါဒါရူပဿ ကေနစ္ဆေန အနိဒဿနတ္တာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၁။ နောဥပါဒါ (အဘိ၊ ဓ။၁၄၆၊၁၇၀-၁။) လည်း ကြည့်။

အနုပါဒါဝိမုတ္တ (တိ) [အနုပါဒါယ+ဝိမုတ္တ] ဥပါဒါန်လေးမျိုးဖြင့် တစုံတခုကို – မစွဲ – မယူ – မူ၍ လွတ်မြောက်သော၊သူ။ ယထာဘူတံ ဝိဒိတွာ အနုပါဒါဝိမုတ္တော ဟောတိ။ ဒီ၊၂။၅၉။ အနုပါဒါဝိမုတ္တောတိ စတူဟိ ဥပါဒါနေဟိ အဂ္ဂဟေတွာ ဝိမုတ္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။ သဗ္ဗမညိတာနံ သဗ္ဗမထိတာနံ .... စာဂါ ပဋိနိဿဂ္ဂါ အနုပါဒါဝိမုတ္တောတိ ဝဒါမိ။ မ၊၂။၁၅၃။ အဝိဇ္ဇာယ စ ဘိက္ခု နိဗ္ဗိဒါ ဝိရာဂါ နိရောဓာ အနုပါဒါဝိမုတ္တော ဟောတိ။ သံ၊၁။ ၂၅၈။ အနုပါဒါဝိမုတ္တောတိ စတူဟိ ဥပါဒါနေဟိ ကဉ္စိ ဓမ္မံ အနုပါဒိယိတွာ ဝိမုတ္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၅၇။ ဝေ .... အနုပါဒါနော အနုပါဒါဝိမုတ္တော ဘိက္ခဝေ တထာဂတော၊.... ကိဉ္စိ ဓမ္မံ အနုပါဒိယိတွာဝ ဝိမုတ္တော ဘိက္ခဝေ တထာဂတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၁။.... အနုပါဒိယိတွာတိ ဆန္ဒရာဂဝသေန အနာဒိယိတွာ၊ ဧတေန အနုပါဒါဝိမုတ္တောတိ ပဒဿ ယ-ကာရလောပေန သမာသဘာဝံ, ဗျာသဘာဝံ ဝါ ဒဿေတိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၄၁၀။

အနုပါဒါဝိမောက္ခ (ပု) [အနုပါဒါယ+ဝိမောက္ခ] (၁) မစွဲယူမူ၍ လွတ်မြောက်ရာဖြစ်သော အရပ် (နိဗ္ဗာန်)။ (၂) မစွဲယူမူ၍ လွတ်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော တရား။(အရဟတ္တမဂ်)။ (၃) မစွဲယူမူ၍ လွတ်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သောတရား – အရဟတ္တမဂ် – ၏ အဆုံး၌ ဖြစ်သောတရား၊မစွဲယူမူ၍လွတ်မြောက်ခြင်း။

(အရဟတ္တဖိုလ်)။ ဆန္နံ ဖဿာယတနာနံ သမုဒယဉ္စ အတ္ထင်္ဂမဉ္စ.... ယထာဘူတံ ဝိဒိတွာ အနုပါဒါဝိမောက္ခော။ မ၊၃။၂၆။ အံ၊၃။၃၀၇။ အညတ္ထ စ အနုပါဒါဝိမောက္ခောတိ နိဗ္ဗာန-မေဝ ဒဿိတံ၊ ဣဓ ပန အရဟတ္တဖလသမာ-ပတ္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇။ အနုပါဒါ ကဉ္စိ ဓမ္မံ အဂ္ဂ-ဟေတွာ ဝိမုစ္စန္တိ တ္တောတိ အနုပါဒါဝိမော-က္ခော၊ နိဗ္ဗာနံ။ အနုပါဒါ ဝိမုစ္စတိ တေ-နာတိ အနုပါဒါဝိမောက္ခော၊ အဂ္ဂမဂ္ဂေါ အနု-ပါဒါဝိမောက္ခန္တိကတာယ ပန အရဟတ္တဖလံ အနုပါဒါဝိမောက္ခောတိ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၉၇။ အနုပါဒါဝိမောက္ခောတိ စတူဟိ ဥပါဒါ-နေဟိ အဂ္ဂဟေတွာ စိတ္တဿ ဝိမောက္ခော။ အရဟတ္တဿေတံ နာမံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၅။(ဝိ၊၅။၂၇၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။၁၉၃။ ဝိမတိ၊၁။၃၇-တို့ ကြည့်။)

အနုပါဒါဝိမောက္ခန္တိက (တိ) [အနုပါဒါဝိမောက္ခ +အန္တ+ဣက] မစွဲယူမူ၍ လွတ်မြောက် ကြောင်းဖြစ်သောတရား – အရဟတ္တမဂ် – ၏ အဆုံး၌ ဖြစ်သောတရား။ (အရဟတ္တဖိုလ်)။ အနုပါဒါဝိမောက္ခ-ကြည့်။

အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န) (တိ) [န+ဥပါဒိဏ္ဏ(န္န)](၁) မယူအပ်သော၊ မစွဲယူအပ်သော (တရား)။ တသ္မာ "ရူပံ အတ္တာ" တိအာဒိနာ နယေန ရူပါဒယော ဥပါဒိန္နာပိ အနုပါဒိန္နာဝ ဟောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၁။ (၂) (တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့) ကပ်အပ် သော ကံသည် (အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်) မယူ အပ်သော၊အနုပါဒိန္နဖြစ်သော၊ကံကြောင့်ဖြစ် သည်မဟုတ်သော၊ (တရား)။ (က) လောကီ ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ, ကမ္မဇရုပ်တို့မှ တပါးသော တရား။ အနုပါဒိဏ္ဏာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ဓ။၁၀။ (ၛင်း၊စာပိုဒ် ၁၂၁၇, ၁၅၅၂-တို့လည်း ကြည့်။) (ခ) တိဇ – စိတ္တဇ,ဥတုဇ,အာဟာရဇ– ရုပ်။ အတ္ထိ ရူပံ အနုပါဒိဏ္ဏံ။ အဘိ၊ဓ။၁၄၆။ (ၛင်း၊ စာပိုဒ်-၆၅၃-လည်း ကြည့်။) အနု-ပါဒိဏ္ဏ(န္န)ရူပ-လည်း ကြည့်။ (ဂ) ဥတုဇ ရုပ်၊ သံကောက်ပေါက် စသည်။ ဗဟိဒ္ဓါ ရူပေတိ ဥပါဒိန္နေ ဝါ အနုပါဒိန္နေ ဝါ။ ဝိ၊၁။ ၁၅၄။ အနုပါဒိန္နေတိ တာဠဋ္ဌိတ္ထဒိဘေဒေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။ (ဃ) ဥတုဇရုပ်၊ မြက်, သစ်ပင် စသည်။ အနုပါဒိန္နေသု ဟိ ဇာတိဘေဒေ ဂဟိတေ ဥပါဒိန္နေပိ သော ပါကဋတရော ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၅။ (င) ဥတုဇရုပ်၊ ထမင်းစသော စားမျိုးပြီးသော ဝတ္ထုပစ္စည်း။ အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)က (ခ)အနက် ကြည့်။

အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)အနုပါဒါနိယ (တိ) [အနုပါ-ဒိဏ္ဏ(န္န) + အနုပါဒါနိယ] (တဏှာ, ဒိဋ္ဌိ တို့) ကပ်အပ်သော ကံသည် (အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်)လည်း မယူအပ်, ဥပါဒါန်တို့၏– အစီးအပွါး – အာရုံ – လည်း မဟုတ်သော၊ (တရား)။ အနုပါဒိဏ္ဏအနုပါဒါနိယာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ဓ။၁။ ကတမေ ဓမ္မာ အနုပါဒိဏ္ဏ-အနုပါဒါနိယာ။ အပရိယာပန္နာ မဂ္ဂါ စ မဂ္ဂ-ဖလာနိ စ အသင်္ခတာ စ ဓာတု၊ ဣမေ ဓမ္မာ အနုပါဒိဏ္ဏအနုပါဒါနိယာ။ ၛင်း။၂၀၆။ စတ္တာရော မဂ္ဂါ အပရိယာပန္နာ စတ္တာရိ စ သာမညဖလာနိ နိဗ္ဗာနဉ္စ၊ ဣမေ ဓမ္မာ အနုပါဒိဏ္ဏအနုပါဒါနိယာ။ ၛင်း။၂၆၇။

အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)ဩဇာ (ထီ) [အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)+ ဩဇာ] ဥပါဒိန္နမဟုတ်သော – အနုပါဒိန္န ဖြစ်သော – ဩဇာဓာတ်။.... ဗဟိဒ္ဓါ အနုပါ-ဒိန္နဩဇာ ရူပါဟရဏကိစ္စံ န ကရောတိ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၀၃။

အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)က (တိ) [န+ဥပါဒိဏ္ဏ(န္န)က] ကံကြောင့် ဖြစ်သည်မဟုတ်သော – အနုပါ-ဒိန္နက–တရား၊ (သက်မဲ့ဝတ္ထုပစ္စည်း။) (က) မြက်, သစ်ပင် စသည်။ အနုပါဒိဏ္ဏကေပိ ဝေဠ ဇရာယ အဘိဘုယျမာနေ ဥပါဒိဏ္ဏကေ ကထာဝ နတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၇။ တတော ပါဏာနံ ဇာတိဝိဘင်္ဂေ ကထေတဗ္ဗေ "တိဏ-

ရကွေပိ ဇာနာထာ”တိ အနုပါဒိန္နကာနံ တာဝ ကထေတုံ အာရဒ္ဓေါ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၅။ အနုပါဒိန္နကဇာတိ-လည်း ကြည့်။ ကိံ ဘန္တေ အနုပါဒိန္နကံ ဗီဇနာနတ္တာယ နာနံ....။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၅။ ဝေ အနုပါဒိန္န-ကေသု ဇာတိံ ဒဿေတွာ ဥပါဒိန္နကေသု ဒဿေန္တော တတော ကိဋ္ဌေတိအာဒိမာဟ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၆။ (အလားတူ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၅-၌ “က”မပါ)။ (ခ) ထမင်း စသော စားမျိုးပြီးသော ဝတ္ထုပစ္စည်း။ အနုပါဒိန္နကံ မုဋ္ဌိတွာ ဥပါဒိန္နကံ ဂဏှာတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၁။ အနုပါဒိန္နံ ဩဒနာဒိဝတ္ထု။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၈၆။ ယသ္မာ ပနိမ ဥပါဒိန္နကာပိ အနုပါဒိန္နကာပိ အာဟာရာ မိဿေတွာ ကထိတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈။ ကဗဠီကာရာ-ဟာရော ဟိ ဥပါဒိဏ္ဏကောပိ အတ္ထိ အနု-ပါဒိဏ္ဏကောပိ၊ တထာ ဖဿာဒယော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃။ ဥပါဒိန္နကော အနုပါဒိန္နကောတိ ဒုဝိဓေ အာဟာရေ အနုပါဒိန္နကအာဟာရ-ပစ္စယအာဟာရော ဒဿိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၀၃။ (ဂ) အဝတ်,တော,တောင် စသည်။ ဥပါဒိန္နကေန ဝါ အနုပါဒိန္နကံ ဃဋ္ဋယတု၊.... အနုပါဒိန္နကေန ဝါ အနုပါဒိန္နကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၁။ ဥပါဒိန္နကာနံ အနုပါဒိန္နကာနံ သခါ-ရာနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၉။

အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)ကအာဟာရ (ပု) [အနုပါ-ဒိဏ္ဏ(န္န)က + အာဟာရ] အနုပါဒိန္နက ဖြစ်သော အာဟာရ။ သဟဇာတတဏှာ-ပစ္စယနိဗ္ဗတ္တောတိ တွေ သဟဇာတဂ္ဂဟဏံ အသဟဇာတတဏှာပစ္စယနိဗ္ဗတ္တောပိ အနု-ပါဒိန္နကအာဟာရော လဗ္ဘတီတိ ဒဿနတ္ထံ။ မ၊ဋီ၊၁။၃၁၄။

အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)ကကဗဠီကာရာဟာရ(ပု) [အနုပါ-ဒိဏ္ဏ(န္န)က + ကဗဠီကာရ + အာဟာရ] အနုပါဒိန္နက ဖြစ်သော – အလုပ်အလွေးပြု၍ ဝါးမျိုအပ်သော – ကဗဠီကာရ – အာဟာရ။ အဋ္ဌလောဘသဟဂတစိတ္တသမုဋ္ဌိတောသု ဟိ ရူပေသု ဩဇာ အတ္ထိ၊ အယံ သဟဇာတ-တဏှာပစ္စယာ နိဗ္ဗတ္တော အနုပါဒိန္နကကဗဠီ-ကာရာဟာရော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈။

အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)ကဇာတိ (ထီ) [အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)က+ဇာတိ] အနုပါဒိန္နက (သက်မဲ့ရုပ်–မြက်,သစ်ပင်–စသည်)တို့၏ အမျိုးဇာတ်။ တိဏရုက္ခေတိ အနုပါဒိန္နကဇာတိံ ကတွာ (ကထေတွာ?) ပစ္ဆာ ဥပါဒိန္နကဇာတိံ ကထေဿာမိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၅။

အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)ကနာနတ္တ (ထီ) [အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)က + နာနာ + တာ] အနုပါဒိန္နက (သက်မဲ့ရုပ်–မြက်,သစ်ပင်–စသည်)တို့၏– မတူ – ထူးခြား – ကွဲပြား – သည်၏အဖြစ်။ န ဗီဇနာနတ္တာယ အနုပါဒိန္နကနာနတ္တာယ ပဋိက္ခေပပဒတ္တိ ဒဿေတုံ “ကမ္မံ ဟိ”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၉၉။

အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)ကနိရောဓ (ပု) [အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)က + နိရောဓ] ကံကြောင့်ဖြစ်သည် မဟုတ်သော – အနုပါဒိန္နက – ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း။ တတ္ထ ဒုဝိဓော နိရောဓော အနုပါဒိန္နကနိရောဓော ဥပါဒိန္နက-နိရောဓောတိ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၃။ အကျယ်ကို ဒုင်း၊ဋ္ဌ၊၃-၅-တို့တွင် ကြည့်။

အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)ကဖဿမနောသဉ္စေတနာဝိညာ-ဏာဟာရ (ပု) [အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)က+ဖဿ+မနောသဉ္စေတနာ + ဝိညာဏ + အာဟာရ] အနုပါဒိန္နကဖြစ်သော ဖဿာဟာရ, မနော-သဉ္စေတနာဟာရ,ဝိညာဏာဟာရ။ လောဘ-သဟဂတစိတ္တသမ္ပယုတ္တာ ပန ဖဿစေတနာ သယဉ္စ စိတ္တံ ဝိညာဏန္တိ ဣမေ တဏှာပစ္စယာ နိဗ္ဗတ္တာ အနုပါဒိန္နကဖဿမနောသဉ္စေတနာ-ဝိညာဏာဟာရာတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈။

အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)ကရူပက္ခန္ဓ (ပု) [အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)က+ရူပက္ခန္ဓ] ကံကြောင့်ဖြစ်သည်မဟုတ်

သော – အနုပါဒိန္နက – ရူပက္ခန္ဓာ။ တာနိ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေန္တိ၊ တံ အနုပါဒိန္နကရူပက္ခန္ဓော။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၃။

အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)ပက္ခ (ပု) [အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)+ပက္ခ] အနုပါဒိန္န ရုပ်အဖို့အစု၊ (သက်ရှိခန္ဓာကိုယ်၌ အသားမှလွတ်သော ဆံပင်,အမွေး,အသားပို့,မှဲ့စသည်နှင့် သူသေကောင် စသည်)။တတြာပိ ဥတု အညန္တိ ဝေ ဒီဃမ္ပိ အဒ္ဓါနံ အနုပါဒိဏ္ဏပက္ခေ ဌတွာပိ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ပဝတ္တတိယေဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၅၂။....တေနာဟ "အနုပါဒိန္နပက္ခေ ဌတွာပိ"တိ၊ မံသဝိနိမုတ္တကေသလောမနခစမ္မခီလတိလကာဒိဝသေန ဇီဝမာနသရီရေ အညတ္ထ မတကဠေဝရာဒိဝသေနာတိ အဓိပ္ပါယော။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။၄၀၄။

အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)ရူပ (န) [အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)+ရူပ] အနုပါဒိန္နရုပ်၊ ကမ္မဇမဟုတ်သော – ကမ္မဇရုပ်မှ တပါးသော – ရုပ်။ အာဟာရသမုဋ္ဌာနာဒီနံ တိဏ္ဏံ ဩဇဋ္ဌမကာနံ ဝသေန စတုဝီသတိ အနုပါဒိန္နရူပါနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၂၄။ အနုပါဒိန္နရူပါနီတိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တရူပါနံ ဥပါဒိန္နရူပတ္တာ ဝုတ္တံ၊ အကမ္မဇရူပါနီတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။၃၅၃။ ကမ္မဇံ ဥပါဒိန္နရူပံ၊ ဣတရံ အနုပါဒိန္နရူပံ။ သင်္ဂဟ။၃၅။

အနုပါဒိဏ္ဏု(န္နု)ပါဒါနိယ (တိ) [အနုပါဒိဏ္ဏ(န္န)+ဥပါဒါနိယ] (တဏှာ, ဒိဋ္ဌိတို့) ကပ်အပ်သော ကံသည် (အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်) မယူအပ်သော ဥပါဒါန်တို့၏ – အစီးအပွါး – အာရုံ – ဖြစ်သော၊ တရား။ အနုပါဒိဏ္ဏုပါဒါနိယာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ဓ။၁။ ကတမေ ဓမ္မာ အနုပါဒိဏ္ဏုပါဒါနိယာ၊ သာသဝါ ကုသလာကုသလာ ဓမ္မာ.... ဣမေ ဓမ္မာ အနုပါဒိဏ္ဏုပါဒါနိယာ။ ဓင်း။၂၀၆။ တီသု ဘူမီသု ကုသလံ အကုသလံ.... ဣမေ ဓမ္မာ အနုပါဒိဏ္ဏုပါဒါနိယာ။ ဓင်း။၂၆၇။

အနုပါဒိယန္တ (တိ) [န+ဥပါဒိယန္တ] မယူသော၊ မစွဲလမ်းသော၊သူ။ အနုပါဒိယံ န ပရိတဿတိ၊ အပရိတဿံ ပစ္စတ္တညေဝ ပရိနိဗ္ဗာယတိ။ ဒီ၊၂။၅၈။ မ၊၁။၃၁၈။ မ၊၃။၂၈၇။ သံ၊၁။၃၁၀။ အံ၊၂။၄၆၄။ အနုပါဒိယံ န ပရိတဿတီတိ အနုပါဒိယန္တော တဏှာဒိဋ္ဌိမာနပရိတဿနာယပိ န ပရိတဿတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၈။ အနုပါဒိယံ န ပရိတဿတီတိ အဂ္ဂဏှန္တော တဏှာပရိတဿနာယ န ပရိတဿတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၆။ အနုပါဒိယံ န ပရိတဿတီတိ အနုပါဒိယန္တော အဂဏှန္တော နေဝ.... ပရိတဿတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။

အနုပါဒိယမာန (တိ) [န+ဥပါဒိယမာန] မယူသော၊ မစွဲလမ်းသော၊သူ။ ဥပါဒိယမာနော ခေါ ဘိက္ခု ဗဒ္ဓေါ မာရဿ၊ အနုပါဒိယမာနော မုတ္တော ပါပိမတော။ သံ၊၂။၆၁။ အနုပါဒိယာန-လည်း ကြည့်။

အနုပါဒိယာန (တိ) [န+ဥပါဒိယာန] မယူသော၊ မစွဲလမ်းသော၊ ခန္ဓာအာယတနတို့ကို ဥပါဒါန်လေးမျိုးဖြင့် – မစွဲယူ – မစွဲလမ်း – သော၊သူ။ (မဟာဋီကာသဝ-ရဟန္တာ)။ အနုပါဒိယာနော ဣဓ ဝါ ဟုရံ ဝါ။ ဓမ္မ။၁၆။ သုတ္တနိ။၁၄၈။ အတ္တံ ပဟာယ အနုပါဒိယာနော။ သုတ္တနိ။၄၀၄။ မဟာနိ။၈၃။ အနုပါဒိယာနောတိ စတူဟိ ဥပါဒါနေဟိ အနုပါဒိယမာနော အဂဏှမာနော အပရာမသမာနော အနဘိနိဝိသမာနောတိ အတ္တံ ပဟာယ အနုပါဒိယာနော။ မဟာနိ။၈၃။ အနုပါဒိယာနော ဣဓ ဝါ ဟုရံ ဝါတိ ဣဓလောကပရလောကပရိယာပန္နာ ဝါ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာ ဝါ ခန္ဓာယတနဓာတုယော စတူဟိ ဥပါဒါနေဟိ အနုပါဒိယန္တော မဟာဋီကာသဝေါ....။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၂။ အနုပါဒိယာနောတိ တေသံ နိဝေသနပရိဂ္ဂဟာနံ အဘာဝါ ကဉ္စိ ဓမ္မံ အနုပါဒိယမာနော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၅။

အနုပါဒိယိတ္ဗာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဥပါဒိယိတ္ဗာ] မယူမှု၍၊ မစွဲလမ်းမှု၍။ အနုပါဒါ၂,အနုပါဒါယ-တို့ ကြည့်။

အနုပါဒိသေသ (တိ) [န+ဥပါဒိသေသ] (၁) (တဏှာစသည်တို့က အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်) ယူအပ်သောတရား – လျှင် အကြွင်း – ၏ ကြွင်းကျန်ခြင်း – မရှိသော၊ ခန္ဓာ ၅-ပါး အပေါင်း – ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ, ကဋတ္တာရုပ် – လျှင် အကြွင်း – ၏ ကြွင်းကျန်ခြင်း – မရှိသော။ ဒွေမာ ဘိက္ခဝေ နိဗ္ဗာနဓာတုယော။ ကတမာ ဒွေ ? သဥပါဒိသေသာ စ နိဗ္ဗာနဓာတု, အနုပါဒိသေသာ စ နိဗ္ဗာနဓာတု။ ဣတိဝုတ်။၂၂၀။ တဏှာဒီဟိ ဖလဘာဝေန ဥပါဒီယတီတိ ဥပါဒိ၊ ခန္ဓပဉ္စကံ။ ဥပါဒိယေဝ သေသောတိ ဥပါဒိသေသော၊ သဟ ဥပါဒိ-သေသေနာတိ သဥပါဒိသေသာ။ တဒဘာဝတော အနုပါဒိသေသာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၅၇။ အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ။ ဝိ၊၄။ ၄၂၃။ ဒီ၊၂။၉၁၊၁၁၂။ အံ၊၁။၄၃၅။ ပဋိသံ။ ၉၇။ စူဠနိ။၃၄။ နေတ္တိ။၁၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။ ဥပါဒီယတေ "အဟံ,မမာ"တိ ဘုသံ ဂဏှိယတေတိ ဥပါဒိ၊ ခန္ဓပဉ္စကဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဥပါဒိယေဝ သေသော အဝသိ-ဋ္ဌောတိ ဥပါဒိသေသော၊ သဟ ဥပါဒိ-သေသေန ဝတ္တတီတိ သဥပါဒိသေသာ၊ နတ္ထေတ္ထ ဥပါဒိသေသောတိ အနုပါဒိသေသာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၀-၁။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၆။ ဥပါဒီယ-တီတိ ဥပါဒိ၊ ဝိပါကက္ခန္ဓာ, ကဋတ္တာ စ ရူပံ၊ ဥပါဒိယေဝ သေသံ ဥပါဒိသေသံ၊ တံ နတ္ထိ ဧတိဿာတိ အနုပါဒိသေသာ၊ နိဗ္ဗာန-ဓာတု။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၆၅။ ဥပါဒီယတိ ကမ္မ-ကိလေသေဟီတိ ဥပါဒိ၊ ဝိပါကက္ခန္ဓာ, ကဋတ္တာ စ ရူပံ။ တဒေဝ ကမ္မကိလေသေဟိ သမ္မာ အပ္ပဟီနတာယ သေသော၊ နတ္ထိ ဧတ္ထ ဥပါဒိသေသောတိ အနုပါဒိသေသာ၊ နိဗ္ဗာနဓာတု။ ဝိမတိ၊၁။၁၀။ ဥပါဒီယတေ ကမ္မကိလေသေဟီတိ ဥပါဒိ၊ ဝိပါကက္ခန္ဓာ, ကဋတ္တာ စ ရူပံ။ သော ပန ဥပါဒိ ကိလေ-သာဘိသင်္ခါရမာရနိမ္မထနေ အနေသာဿဋ္ဌော၊ ဣဓ ခန္ဓမစ္စုမာရနိမ္မထနေ သြသာဋ္ဌော န သေသိတော၊ တသ္မာ နတ္ထိ ဧတိဿာ ဥပါဒိ-သင်္ခါတော သေသော, ဥပါဒိဿ ဝါ သေသောတိ ကတွာ "အနုပါဒိသေသာ"တိ ဝုစ္စတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၈။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၂။ သာရတ္ထ၊၁။၂၈-တို့လည်း ကြည့်။) (၂) ဥပါဒါန်အကြွင်းမရှိသော၊ ဥပါဒါန်အကြွင်း မထားပဲ ဝိမုတ္တိငါးမျိုးတို့ဖြင့် ကိလေသာ တို့မှ လွတ်ပြီးသော၊သူ၊ (ဘုရား,ရဟန္တာ)။ တော ဘန္တေ ဘိက္ခုနိယော အနုပါဒိသေသာ သုဝိမုတ္တာ။.... ကတမေသာနံ ခေါ ဒေဝါနံ ဧဝံ ဉာဏံ ဟောတိ သဥပါဒိသေသေ ဝါ 'သဥပါဒိသေသော'တိ၊ အနုပါဒိသေသေ ဝါ 'အနုပါဒိသေသော'တိ။ အံ၊၂။၄၅၃။ အနု-ပါဒိသေသာတိ ဥပါဒါနသေသံ အဋ္ဌပေတွာ ပဉ္စဟိ ဝိမုတ္တိဟိ အနဝသေသာဟိပိ ဝိမုတ္တာ။ သဥပါဒိသေသေ ဝါ သဥပါဒိသေသောတိ သဥပါဒါနသေသေ ပုဂ္ဂလေ "သဥပါဒါန-သေသော အယ"န္တိ။ ဣတရသ္မိံပိ ဧသေဝ နယော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၃။ အယံ အနုပါဒိ-သေသော ပုဂ္ဂလော အနုပါဒိသေသာ စ နိဗ္ဗာနဓာတု။ နေတ္တိ။၉၀။ (နေတ္တိ၊ဝိ။၂၅၄-လည်း ကြည့်။)

အနုပါပယတိ (က၁၊ကြိ) [အနု+ပ+အပ+ဏယ+တိ] ရောက်စေ၏၊ ပို့ဆောင်၏။ ယာဝ သာမာ'နုပါပယ။ ဇာ၊၂။၁၇၉။ ယာဝ-သာမာ'နုပါပယာတိ ယာဝ သာမော ယတ္ထ၊ တတ္ထ အမှေ့ အနုပါပယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၀၉။ ယာနံ အာရောပေတွာ ပတ္ထိတံ ဒေသမနုပါ-ပေယျ။ မိလိန္ဒ။၂၆၈။ တမဟံ ဥပဋ္ဌဟိတ္ဗာန၊ အာရောဂျ'မနုပါပယိံ။ စရိယာ။၄၁၆။

အနုပါပိတ (တိ) [အနု+ပ+အပ+ဏေ+တ] ရောက်စေအပ်သော။ နိရဝဇ္ဇမနုပါပိတံ၊ ဇိန-

သာသနံ သေဋ္ဌာဘာဝေန ပရိဒီပိတံ။ မိလိန္ဒ။ ၂၄၅။

အနုပါပုဏာတိ (ကြိ) [အနု+ပ+အပ+ဥဏာ+တိ] အစဉ်ရောက်၏၊ ရောက်၏။ အနုပါပုဏာတိ — မ၊ ၂။၁၃။ အံ၊ ၂။၁ဂ။ အံ၊၃။ ၅၄၃။ မ၊ ၂။၃ဂ၅။ ဇာ၊၁။၄၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၅၉။ အနုပါပုဏန္တိ—အပ၊၁။ဂ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၁၆။ အနုပါပုဏာမ— ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၂၆။ အနုပါပုဏာတု— သံ၊၁။၄၃၂။ အနုပါပုဏာထ— ငံ၊၃။၃၀။ သံ၊၁။၁၀၆။ အနုပါပုဏေယျ— ဒီ၊၁။၆၉။ မ၊ ၂။၃ဂ၅။ အနုပါပုဏိ— ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၆ဂ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၆၂။ အနုပါပုဏိဿတိ— နေတ္တိ။၇၆။

အနုပါပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု+ပ+အပ+ဏာပေ+တိ] အနုပါပယတိ-ကြည့်။

အနုပါယ [၁] (ပု) [န+ဥပါယ] အကြောင်း ဥပါယ်မဟုတ်၊ သင့်သောအကြောင်းမဟုတ်၊ မသင့်သောအကြောင်း။ အနုပါယေန ယော အတ္ထံ၊ ဣစ္ဆတိ သော ဝိဟညတိ။ ဇာ၊၁။၁၂။ ဧဝမ္ပိ အနုပါယေန၊ အတ္ထံ န လဘတေ မိဂေါ။ ၎င်း။၁၂၉။ ပုရိမေန ပဒဒွယေန ဥပါယော ဝုတ္တော၊ ဣမိနာ အနုပါယံ ပဋိသေဓေတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၉။ ဣမဿ မနသိကာရဿ ဝသေန အနုပါယေန မနသိကရောန္တဿ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅။ အယောနိသောတိ အနုပါယေန။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၉။ အယမ္ပိ အနုပါယော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၆။ ၂၄ဂ။

အနုပါယ [၂] (တိ) [န+ဥပ+ဣ+ဏ?] အနုပ(ပါ)ယ-ကြည့်။

အနုပါယကုသလ (တိ) [န+ဥပါယကုသလ] အကြောင်း – ဥပါယ်–၌ မလိမ္မာသော၊သူ။ ဗာရာဏသိယံ ယေဝ အညော ပိ သတ္တုဝါဟပုတ္တော အတ္တိ ဗာလော အဗျတ္တော အနုပါယကုသလော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၄။ အမန္တိနန္တိ အနုပါယကုသလံ ဇီနာတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၂၉၆။

အနုပါယကုသလတာ (ထီ) [အနုပါယကုသလ+တာ] အကြောင်း–ဥပါယ်–၌ မလိမ္မာသူ၏ အဖြစ်၊ အကြောင်း–ဥပါယ်–၌ မလိမ္မာခြင်း။ အတ္တနော ဥပ္ပန္နဒုက္ခံ ဗာလတာယ အနုပါယကုသလတာယ ဟရိတုံ နာသက္ခိံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆၉။ အနုပါယကုသလတာယ ဒုက္ခံ တော၀ ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂ဂ။

အနုပါယစိန္တနာ (ထီ) [န+ဥပါယစိန္တနာ] အကြောင်း–ဥပါယ် – တပါးကို မကြံစည်ခြင်း။ ဧဝံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ ဟုတွာ ဥပ္ပန္နဥ္စေတံ အသခါရေန အပ္ပယောဂေန အနုပါယစိန္တနာယ ဥပ္ပန္နတ္တာ အသင်္ခါရံ နာမ ဇာတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁ဂ။

အနုပါယညုတာ (ထီ) [န+ဥပါယညုတာ] အကြောင်းဟုတ်သည်– သင့်သောအကြောင်း–ကို မသိသူ၏အဖြစ်။ အနုပါယညုတာယ ယထာဓိဂတံ ဓနံ နာသေန္တော ဇီဝိတမ္ပိ သန္ဓာရေတုံ န သက္ကောတိယေဝ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၅၀။

အနုပါယဒဿန (နပ) [အနုပါယ+ဒဿန] အကြောင်း မဟုတ်သည် – မသင့်သော အကြောင်း–ကို မြင်ခြင်း။ ဒဝါယာတိအာဒိ အနုပါယဒဿနတ္တံ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၉။

အနုပါယပရိဝဇ္ဇန (နပ) [အနုပါယ[၁]+ပရိဝဇ္ဇန] မသင့်သောအကြောင်း – သီလကို သုတ်သင်ခြင်းစသော အကြောင်း မဟုတ်သည်–သီလကို မသုတ်သင်ခြင်း စသော အကြောင်း– တို့ကို ကြဉ်ဖယ်ခြင်း။ အသမ္ဗာဓနော ဥပါယပရိဂ္ဂဟော အနုပါယပရိဝဇ္ဇနေ စ သမ္ပယုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၄၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄ဂ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၁၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၉။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။ အနုပါယာပရိဂ္ဂဟ, ဥပါယပရိဂ္ဂဟ- တို့လည်း ကြည့်။

အနုပါယပဝတ္တတ္တ (နပ) [အနုပါယ+ပဝတ္တ+တ္တ] မသင့်သော – အကြောင်း–လမ်း – အကျင့်–

ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်။.... အနုပါယပဝတ္တတ္တာ သမ္ဘဇ္ဇမာနေ့ာ မိဂယောနိဂေါယောနိကုက္ကု-ရယောနိသူကရယောနီသု ပါတာယတိ။ဝဇီရ။ ၄၀၂။

အနုပါယဘာဝ (ပု) [အနုပါယ+ဘာဝ] အကြောင်းမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ သဒေါသာနိ ဒေါသသမ္ပုတ္တိန္ဒနသ အနုပါယဘာဝတော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၉၀။ သဒေါသာနိ ပရရောပိတ-ဒေါသသမုတ္တိန္ဒနသ အနုပါယဘာဝတော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၁၄။

အနုပါယဘူတ (တိ) [အနုပါယ+ဘူတ] အကြောင်းမဟုတ်သည် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အနုပါယမနသိကာရ-ကြည့်။

အနုပါယမနသိကာရ (ပု) [အနုပါယ²+မနသိ-ကာရ] မသင့်သော အကြောင်းအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း၊ အကြောင်း မဟုတ်သော-အကြောင်းမှန် - လမ်းမှန် - မဟုတ်သော-နှလုံးသွင်းခြင်း၊ အလိုရှိအပ်သော စီးပွါး ချမ်းသာ၏ - ကုသိုလ်တရား ဖြစ်ခြင်း၏ - အကြောင်းမဟုတ်သော နှလုံးသွင်းခြင်း။ အယောနိသောမနသိကာရော နာမ အနုပါ-ယမနသိကာရော ဥပ္ပထမနသိကာရောအနိစ္စေ နိစ္စန္တိ ဝါ....မနသိကာရော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၀။ အာကာရိတသာ ဟိတသုခဿ ပတ္တိယာ အနု-ပါယဘူတော မနသိကာရော အနုပါယမန-သိကာရော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၁၅။ အယောနိသော-မနသိကာရာတိ အနုပါယမနသိကာရေန၊ (အသုဘေ သုဘန္တိ ဝိပလ္လာသဂ္ဂါဟေန)။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၁။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ဂ၂။ အယောနိ-သောမနသိကာရော နာမ အနုပါယမနသိ-ကာရော ဥပ္ပထမနသိကာရော အနိစ္စေ နိစ္စန္တိ ဝါ ဒုက္ခေ သုခန္တိ ဝါ အနတ္တနိ အတ္တာတိ ဝါ အသုဘေ သုဘန္တိ ဝါ မနသိကာရော။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၅၇။ အယောနိသောမနသိကာရောတိ အနုပါယမနသိကာရော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄ဂ၂။ အာကာရိတသာ ဟိတသုခဿ အနုပါယဘူ-တော မနသိကာရော အနုပါယမနသိကာ-ရော။ မူလဋီ၊၂။၁၅၈။ အနုပါယော ဝေ စ ဟိတဝိသိဋ္ဌဿ သုခဿ အယောနိသောမန-သိကာရော၊ အာကာရိတဿ ဝါ ယထာဓိပ္ပေ-တဿ ဟိတသုခဿ အနုပါယဘူတော။ အနုဋီ၊၂။၁၅၈။ အယောနိသောမနသိကာ-ရောတိ အနုပါယမနသိကာရော၊ ကုသလ-ဓမ္မပ္ပဝတ္တိယာ အကာရဏဘူတော မနသိကာ-ရောတိ အတ္တော။ အံ၊ဋီ၊၁။၇၅။

အနုပါယာပရိဂ္ဂဟ (ပု) [အနုပါယ²+အပရိဂ္ဂဟ] မသင့်သောအကြောင်း - သီလကိုသုတ်သင်ခြင်းစသောအကြောင်း မဟုတ်သည်-သီလကို မသုတ်သင်ခြင်း စသောအကြောင်း-တို့ကို မသိမ်းဆည်းခြင်း။ မုဋ္ဌဿတိ ဥပါယာပရိစ္စာ-ဂေ အနုပါယာပရိဂ္ဂဟေ စ အသမတ္ထော-ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄ဂ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၁၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၀၉-၌ ဥပါယပရိစ္စာဂေ အနုပါယပရိဂ္ဂဟေ-ဟု ယ-၌ အာ-မပါပဲ ရှိသည်။) ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၉၄။ မ၊ဋီ၊၁။၃၄၄။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၅၅-တို့လည်းကြည့်။ အနုပါယပရိဝဇ္ဇန, ဥပါယပရိဂ္ဂဟ-တို့လည်း ကြည့်။

အနုပါယာသ (တိ) [န+ဥပါယာသ] (က) အလွန် - ပြင်းစွာ - ပင်ပန်းခြင်းမရှိသော၊ သူ။ အဒုက္ခော သေော ဓမ္မော အနု-ပဃာတော အနုပါယာသော အပရိဠာဟော သမ္မာပဋိပဒါ။ မ၊၃။၂၇၄။ အသောကံ အနုပါယာသံ၊ တံ မေ သက္က ဝရံ ဒိသာ။ သံ၊၁။၂၁၉၊၂၂၀။....ဒိဋ္ဌေ စေဝ ဓမ္မေ သုခေါ ဝိဟာရော အဘဝိဃာ အဝိဃာတော အနု-ပါယာသော အပရိဠာဟော။ သံ၊၂။၇။ အနုပါယာသောတိ နိရုပတာပေါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၇။ .... ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ သုခံ ဝိဟရတိ အဝိဃာတံ အနုပါယာသံ အပရိဠာဟံ။ အံ၊၁။၂၀၅။ အံ၊၂။၃၇၄။ အသောကာ တေ ဝိရဇာ အနုပါယာသာ။ဥဒါန။၁၉၁။အသော-

ကော အနုပါယာသော၊ နိဗ္ဗာယိဿ'မနာ-သဝေါ။ အပ၊၁။၃၅၀။ (ခ) အလွန်-ပြင်းစွာ - ပင်ပန်းခြင်းမရှိသော၊ နိဗ္ဗာန်။ ဥပါယာသော အဘိညေယျော၊ အနုပါယာ-သော အဘိညေယျော။ ပဋိသံ။၁၂။ အနုပ္ပါ-ဒေါ နိဗ္ဗာနန္တိ အဘိညေယျံ၊ .... အနုပါယာ-သော နိဗ္ဗာနန္တိ အဘိညေယျံ။ ပဋိသံ။၁၅။ အနုပ္ပါဒေါ ခေမန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏံ .... အနုပါယာသော ခေမန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ။၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၇၅။ အနုပ္ပါဒါဒိဝစ-နေဟိ ပန နိဗ္ဗာနမေဝ ဝုတ္တံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၇။ ကေမေဝ ဟိ နိဗ္ဗာနံ၊ နာမာနိ ပနဿ .... အနေကာနိ ဟောန္တိ။ သေယျထိဒံ၊ အသေသဝိရာဂေါ .... အနုပါယာသံ အသံ-ကိလိဋ္ဌန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၈။

အနုပါယာသဗဟုလ (တိ) [န+ဥပါယာသ+ဗဟုလ]အလွန်-ပြင်းစွာ- (စိတ်၏) ပင်ပန်းခြင်း-မများသော၊ (စိတ်၏) ပင်ပန်းခြင်း မရှိသော၊သူ။ ယမ္ပိ ဘိက္ခဝေ တထာဂတော .... ပုဗ္ဗေ မနုဿဘူတော သမာနော အက္ကော-ဓနော အဟောသိ အနုပါယာသဗဟုလော။ ဒီ၊၃။၁၃၀။ ကေစ္စော ဣတ္ထိ ဝါ ပုရိသော ဝါ အက္ကောဓနော ဟောတိ အနုပါယာသဗ-ဟုလော။ မ၊၃။၂၄၅။ ကေစ္စော မာတုဂါ-မော အက္ကောဓနာ ဟောတိ အနုပါယာသဗ-ဟုလာ။ အံ၊၁။၅၂၅။ အထ ဝါ အက္ကောဓ-နော ဟောတိ အနုပါယာသဗဟုလော။ မဟာနိ။၁၇၈။

အနုပါယာသေဝန (န) [အနုပါယ+အသေဝန] မသင့်သော- အကြောင်း-လမ်း - အကျင့်-တို့ကို မမှီဝဲခြင်း။ ဘဂဝါ အာဟ အနုပါ-ယာသေဝနတော။ ဝဇိရ။၄၀၃။

အနုပါရမ္ဘ[၁] (န) [န+ဥပါရမ္ဘ] (၁)မချုတ်ချယ် - အပြစ်မတင်-မကဲ့ရဲ့ - မနှိပ်စက်-ခြင်း။ (တိ) (၂) ချုတ်ချယ်-ပြစ်တင်-ကဲ့ရဲ့-နှိပ်စက်-ဖွယ်မရှိသော။ အနုသာသနီပါဋိဟာ-ရိယံ အနုပါရမ္ဘံ (အနုပါရဗ္ဘံ-ဟု ရှိသည်၊ ဋီကာဖွင့်ကြည့်)။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၃။ အနုသာသနီ-ပါဋိဟာရိယံ အနုပါရမ္ဘံ ဝိသုဒ္ဓိပ္ပဘာဝတော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၉၀။အနုသာသနီပါဋိဟာရိယံ အနု-ပါရမ္ဘံ ဝိသုဒ္ဓိပ္ပဘာဝတော ဝိသုဒ္ဓိနိဿယ-တော စ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၁၄။ တေန သဥပါ-ရမ္ဘာဒိ' အနုပါရမ္ဘာဒိဥ္စာတိ ဉာဘယံ ဥဘ-ယတ္ထ....။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၉၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၁၄။ အနုပဓိက, အနုပါရမ္ဘစိတ္တ-တို့လည်း ကြည့်။

အနုပါရမ္ဘ[၂] (ပု) [အနု+ဥပါရမ္ဘ] အဖန်ဖန်-ချုတ်ချယ်ခြင်း-ပြစ်တင်ခြင်း-ကဲ့ရဲ့ခြင်း-နှိပ်စက်ခြင်း၊ အဖန်ဖန် ရန်စသွယ်ခြင်း။ တတ္ထ ကတမော ဥပါရမ္ဘော၊ ယော ဥပါရမ္ဘော အနုပါရမ္ဘော ဥပါရမ္ဘနာ အနုပါရမ္ဘနာ အနု-ပါရမ္ဘိတတ္တံ ....။ အဘိ၊ဝိ။၃၇၇။ ပုနပ္ပုနံ ဥပါရမ္ဘော အနုပါရမ္ဘော။ .... ပုနပ္ပုနံ ဥပါ-ရမ္ဘနာ အနုပါရမ္ဘနာ။ အနုပါရမ္ဘိတဿ ဘာဝေါ အနုပါရမ္ဘိတတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၁။

အနုပါရမ္ဘစိတ္တ (တိ)[အနုပါရမ္ဘ[၁]+စိတ္တ] မချုတ်ချယ် - အပြစ်မတင် - မကဲ့ရဲ့ - မနှိပ်စက်-တတ်သောစိတ်ရှိသော၊သူ။ အနုပါရမ္ဘစိတ္တော ဓမ္မံ သုဏာတိ န ရန္ဓဂဝေသီ။ အံ၊၂။၁၅၅။ ဥပါရမ္ဘစိတ္တ-လည်း ကြည့်။ သော အနုပါ-ရမ္ဘစိတ္တော သမာနော ဘဗ္ဗော မင္ဂသစ္စံ ပဟာတုံ....။ အံ၊၃။၃၇၄။

အနုပါရမ္ဘန (န၊ထီ) [အနု+ဥပါရမ္ဘန] အဖန်ဖန် ချုတ်ချယ်ခြင်း၊ အဖန်ဖန် ချုတ်ချယ်သော အခြင်းအရာ။ အနုပါရမ္ဘ-ကြည့်။

အနုပါရမ္ဘိတ (တိ) [အနု+ဥပါရမ္ဘိတ] အဖန်ဖန် ချုတ်ချယ်အပ်သော။

အနုပါရမ္ဘိတတ္တ (န) [အနုပါရမ္ဘိတ+တ္တ] အဖန်ဖန် ချုတ်ချယ်အပ်သည်၏ အဖြစ်။အနုပါရမ္ဘ-ကြည့်။

အနုပါလက (တိ) [အနု+ပါလ+ဏွု] (က) အစဉ်စောင့်ရှောက်တတ်သော၊ အထောက်အပံ့–ဥပတ္ထမ္ဘကသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး–ပြုတတ်သော၊ ရူပကာယကို–တည်တံ့စေတတ်–ရှည်မြင့်စွာ ကာလတိုင်အောင် ရောက်စေတတ်–သော။ (ကဗဠီကာရော အာဟာရော) ကမ္မဇာနံ အနုပါလကော ဟုတွာ ပစ္စယော ဟောတိ။ မ႒၊ ၁။ ၂၁၄။ သံ႒၊ ၂။ ၂၅။ ဥပတ္ထမ္ဘနမေဝ သန္ဓာယ "အနုပါလကော ဟုတွာ"တိ စ ဝုတ္တံ။ ရူပကာယဿ ဌိတိဟေတုတာ ဟိ ယာပနာ အနုပါလနာ။ မဋီ၊ ၁။ ၃၁၁။ သံဋီ၊ ၂။ ၂၉။ ဝိသေသတော ပနာယံ မေတ္တ အာဟာရသမုဋ္ဌာနရူပဿ ဇနကော စေဝ အနုပါလကော စ ဟုတွာ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော ဟောတိ။ အဘိ႒၊ ၁။ ၃၇၀။ အနုပါလကောတိ ဥပတ္ထမ္ဘကော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၅၀။ (ခ) အစဉ်စောင့်ရှောက်တတ်သော၊ သူ။ အာပါဒကာတိ ဝဍ္ဎကာ အနုပါလကာ။ ပုတ္တာ ဟိ မာတာပိတူဟိ ဝဍ္ဎိတာ စေဝ အနုပါလိတာ စ။ အံ႒၊ ၂။ ၂၀။

အနုပါလန (န၊ ထီ) [အနု+ပါလ+ယု] အစဉ်စောင့်ရှောက်ခြင်း။ ဥသ္မံ ပဋိစ္စ နိဗ္ဗတ္တေန ကမ္မဇမဟာဘူတသမ္ဘဝေန ဇီဝိတိန္ဒြိယေန ဥသ္မာယ အနုပါလနံ။ မ႒၊ ၂။ ၂၄၉။ ဌိတိတိ ဟိ ဇီဝိတိန္ဒြိယသင်္ခါတာယ အနုပါလနာယ နာမံ။ သံ႒၊ ၂။ ၂၄၅။ အနုပါလက (က) အနက်လည်း ကြည့်။

အနုပါလနက (တိ) [အနုပါလန+က] စောင့်ရှောက်–ထိန်းသိမ်း–တတ်သော။ ဟေတုဂ္ဂဟဏေန ဇနကံ ကာရဏမာဟ၊ ပစ္စယဂ္ဂဟဏေန အနုပါလနကံ ကာရဏံ။ အံဋီ၊ ၁။ ၇၀။

အနုပါလနလက္ခဏ (န) [အနုပါလန+လက္ခဏ] (၁) အစဉ်စောင့်ရှောက်ခြင်းလက္ခဏာ။ အနုပါလနလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒြိယံ။ အဘိ႒၊ ၁။ ၁၆၇။ မဟာနိ႒၊ ၁၂၀။ ပဋိသံ႒၊ ၁။ ၈၀။ သန္တေပိ စ အနုပါလနလက္ခဏာဒိမှိ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၇။ မဟာနိ႒၊ ၁၂၀။ (တိ) (၂) အစဉ်စောင့်ရှောက်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ အတ္တနာ အဝိနိဗ္ဘုတ္တာနံ ဓမ္မာနံ အနုပါလနလက္ခဏံ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ။ အဘိ႒၊ ၁။ ၁၆၇။ မဟာနိ႒၊ ၁၂၀။ သဟဇရူပါနုပါလနလက္ခဏံ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၇။

အနုပါလနသမတ္ထ (တိ) [အနုပါလန+သမတ္ထ] အစဉ် စောင့်ရှောက်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော၊ မပျောက်ပျက်အောင် အမြဲ စောင့်ရှောက်ထားနိုင်သော၊ သူ။ .... တဒုဘယသမတ္ထတာယောဂေန အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နဿ ဓမ္မကောသဿ အနုပါလနသမတ္ထတော ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကတ္တသိဒ္ဓိ။ ဒီ႒၊ ၁။ ၃၀။ မ႒၊ ၁။ ၇။ သံ႒၊ ၁။ ၆။ အံ႒၊ ၁။ ၆။ ဥဒါန႒၊ ၁၅။

အနုပါလိတ (တိ) [အနု+ပါလ+တ] အစဉ် စောင့်ရှောက်အပ်သော၊ သူ။ အနုပါလနလက္ခဏေန ဇီဝိတေန အနုပါလိတာ ဝေ ဥသ္မာ ပဝတ္တတိ၊ န တေန အနနုပါလိတာ။ မဋီ၊ ၂။ ၂၇၂။ သာ (ပထဝီဓာတု).... အာပေါဓာတုယာ သင်္ဂဟိတာ, တေဇောဓာတုယာ အနုပါလိတာ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၆၁။ အနုပါလိတာတိ.... ဧဝံ အနုရက္ခိတာ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊ ၁။ ၄၄၇။ အနုပါလက (ခ) အနက်လည်း ကြည့်။

အနုပါလိယမာန (တိ) [အနု+ပါလ+ယ+မာန] အစဉ် စောင့်ရှောက်အပ်သော။ အာယုနာ အနုပါလိယမာနံ ဝဏ္ဏာဒိဟိ ပရိဝုတံ...။ အဘိ႒၊ ၁။ ၃၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၆။

အနုပါလေတိ (ကြိ) [အနု+ပါလ+ဏေ+တိ] အစဉ်စောင့်ရှောက်၏၊ စောင့်ရှောက်၏။ အနုပါလေတိ—ဇာ၊ ၁။ ၉၅။ မိလိန္ဒ၊ ၁၆၁။ အဘိ႒၊ ၁။ ၁၆၇။ မဟာနိ႒၊ ၁၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၇။ အနုပါလေန္တိ—ဝိ႒၊ ၁။ ၁၀၉။ အနုပါလေဿာမိ—အံ႒၊ ၂။ ၂၀၃။ စူဠနိ႒၊ ၁၁၅။ ဘာဝဇနံ အနုပါလေသိ ။ အနုပါလယိ —အပ၊ ၁။ ၂၄၅။

အနုပါသက (တိ) [နု+ဥပါသက။ ထိဉ် အနုပါသိကာ] မဆည်းကပ်တတ်သော၊ ရတနာသုံးပါးကို – မဆည်းကပ်တတ်သော – ဆည်းကပ်တတ်သူ မဟုတ်သော၊ ဥပါသကမဟုတ်သော၊သူ။ အသုကော စ အသုကော စ အဿမဏော အနုပါသကောတိ ကထေတိ။ ဝိ၊၃၊၂။၁၇၂။ အနုပါသကောတိ ဥပါသကောပိ သော ဘိက္ခု န ဟောတိ သရဏဂမနဿာပိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တာတိ ဝဒန္တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။၂၉၃။ အယဉ္စ မေ မာတာ ဂိလာနာ၊ သာ စ အနုပါသိကာ။ ဝိ၊၃။၂၀၅။

အနုပါသိတ (တိ) [နု+ဥပါသိတ] မဆည်းကပ်အပ်သော။ သတ္တာ ဝါ အနုပါသိတော သိယာ။ ထေရီ။၄၂၃။ သတ္တာ.... သိယာတိ သတ္ထာ ဝါ မမ္မသရီရဿ အဒဿနေန ယဿာ ဉတ္တိယာ အနုပါသိတော သိယာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၂၆၃။

အနုပါဟန (တိ) [နု+ဥပါဟနာ] ဘိနပ်–မရှိ–မပါ–မစီး–သော၊သူ။ တေန ခေါ ပန သမယေန ဘဂဝါ အဇ္ဈောကာသေ အနုပါဟနော စင်္ကမတိ။ ဝိ၊၃။၂၇၅။ ရာဇပုတ္တိ ဂိရိဒ္ဒါရေ၊ ပတ္တိကာ အနုပါဟနာ။ ဇာ၊၂။ ၃၇၃။ ယထာ ကဏ္ဍကဋ္ဌာနမှိ၊ စရေယျ အနုပါဟနော။ ထေရ။၃၄၀။ ထေရာနံ ဘိက္ခူနံ အနုပါဟနာနံ စင်္ကမန္တာနံ သဉပါဟနော စင်္ကမတိ။ မဟာဝ။၁၇၅။ အနုပါဟနာနံ စင်္ကမန္တာနန္တိ ဥပါဟနဝိရဟိတာနံ စင်္ကမန္တာနံ သမီပေ။ မဟာဝ၊ဋ္ဌ။၂၉၄။ ဂိလာနော နာမ ယော န သက္ကောတိ အနုပါဟနော ဂါမံ ပဝိသိတုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၀။ သတ္ထရိ အနုပါဟနေ စင်္ကမန္တေ သဉပါဟနော စင်္ကမတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၇။

အနုပိယ (နာ၊ထီ) [အနု+ပိယ။ ယဒိစ္ဆာနာမ်ပုဒ်? နိုင်ငံခြားမှုတို့၌ အနုပ္ပိယ (ဒီ၊၃၊၁။ သျာမူကွဲနှင့် အချို့သီ-မူ) ဟုငင်း၊ အနုပိယ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၄၀။=ဆဋ္ဌမူ၊ ၁၅၆) ဟုငင်း တွေ့ရသည်။ ထိုတွင် အနုပိယကို အနုပ+ဣယ-ဟု ကြံနိုင်သည်။ ဤပုဒ်သည် မြို့ဟောလျှင် ထီလိင်၊ နိဂုံးနှင့် ဥယျာဉ်ဟောလျှင် နပုံလိင်တည်း။ အနုပိယာယံ ဝိဟရတိ အနုပိယံ နာမ မလ္လာနံ နိဂမော။ ဝိ၊၄။၃၃၆။ မလ္လေသု ဝိဟရတိ အနုပိယံ နာမ မလ္လာနံ နိဂမော။ ဒီ၊၃။၁။ အနုပိယန္တိ ဧဝံနာမကော မလ္လာနံ ဇနပဒဿ ဧကော နိဂမော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁။ အနုပိယာယံ ဝိဟရတိ အမ္ဗဝနေ။ ဥဒါန။၈၇။ အနုပိယာယန္တိ ဧဝံနာမကေ နဂရေ၊ အမ္ဗဝနေတိ တဿ နဂရဿ....တေန ဝုတ္တံ "အနုပိယာယံ ဝိဟရတိ အမ္ဗဝနေ"တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၄၃။ တံ ဘဂဝါ အနုပိယာယံ အမ္ဗဝနေ ဝိဟရန္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၅။ အနုပိယံ နာမ အမ္ဗဝနံ အတ္ထိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။ ဗုဒ္ဓသာသနိကပဋ္ဌဝိဝင်။ ၁၃၆-၇-လည်း ကြည့်။] (၁) အနုပိယ အမည်ရှိသောနိဂုံး။ (၂) အနုပိယအမည်ရှိသော မြို့။ (၃) အနုပိယအမည်ရှိသော သရက်ဥယျာဉ်။ ၎င်းအနုပိယမြို့သည် ကပိလဝတ်မြို့တော်၏ အရှေ့တောင်ဖက်၊ မလ္လတိုင်း အဝင်အပါ မြို့တခုဖြစ်သည်။ ဘုရားအလောင်းတောထွက်စဉ်က ကပိလဝတ်မြို့တော်မှ ယူဇနာသုံးဆယ်ဝေးကွာသော အနောမာမြစ်ကို ဖြတ်ကူး၍ သဲသောင်ပြင်၌ ဆံချ၊ ရဟန်းပြုလျက် ဤမြို့တွင် အနုပိယမည်သော သရက်ဥယျာဉ်၌ ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး နေတော်မူပြီးလျှင် ဤမြို့မှ ယူဇနာသုံးဆယ် ခရီးရှိ ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့ ကြွတော်မူသည်။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆-၇။) အနောမာ-လည်း ကြည့်။ ဘုရားဖြစ်ပြီးနောက် တဖန် ဤမြို့၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူစဉ် ဘဒ္ဒိယ၊ အနုရုဒ္ဓ၊အာနန္ဒာ၊ဘဂု၊ ကိမိလ၊ဒေဝဒတ် ဟူသော သာကီဝင် မင်းသား ခြောက်ယောက်နှင့် ၎င်းတို့၏ ဆတ္တာသည် ဥပါလိအပါအဝင် မျှားစွာသော သာကီဝင်မင်းသားတို့ ရဟန်းပြုကြသည်။ (ဝိ၊၄။

၃၃၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂။) ဤမြို့၌ သီတင်းသုံးစဉ်ပင် သုခဝိဟာရိဇာတ်ကို ဟောတော်မူသည်။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆-ဂ။) ဤမြို့မှတဆင့် ကောသမ္ဗီပြည်သို့ ကြွတော်မူသည်။ (ဝိ၊၃။၃၄၁။)ဤမြို့အနီးတွင် ဘဂ္ဂဝအန္တယ်ဝင် ပရိဗိုဇ်၏ ကျောင်းရှိသည်၊ အခါတပါး ဘဂ္ဂဝ၏ကျောင်းသို့ကြွ၍ သုနက္ခတ္တလိစ္ဆဝီမင်းသား၏ အကြောင်းနှင့် ပတ်သက်သောစကား ပြောဆိုပြီး ပါထိကသုတ်ကို ဟောတော်မူသည်။ (ဒီ၊၃။၁။) ဤမြို့သည် မလ္လမင်းတယောက်၏ သားဖြစ်သော အရှင်ဒဗ္ဗ၏ မွေးဖွားရာဒေသ ဖြစ်သည်။ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂ဂ။ ထေရာပဒါနပါဠိ (အပ၊၂။၁၂၄) ၌ကား "မလ္လေသု ကုသိနာရာယံ၊ ဇာတော ဂဗ္ဘေဝ မေ သတော"ဟု ရှိသည်။) မြတ်စွာဘုရားသည် ဤမြို့ အနုပိယ သရက်ဥယျာဉ်မှာ နေ၍ ပေါ်ဋ္ဌရိယ မည်သော ရွာစား၏ သား သောဏမထေရ် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အား ထုတ်စဉ် ၎င်းအား အားတက်စေရန် ဤ သရက်ဥယျာဉ်မှ ရောင်ခြည်တော်ကို ဖြန့်လွှတ်တော်မူသည်။(ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၄-၅။)ဤ အနုပိယ သရက်ဥယျာဉ်သည် မလ္လမင်းတို့ ဥယျာဉ်ဖြစ်ပြီး ထိုနေရာ၌ ၎င်းတို့က မြတ်စွာဘုရားအား ကျောင်းတော်ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းကြသည်။(ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၄၃။)(၄)အနုပိယ အမည်ရှိသော၊သူ။ (အနုပိယရသေ့)။ အနုပိယတာပသော ပန ဗောဓိသတ္တဿ ဥပဋ္ဌာကော တဿ သန္တိကေ ဝသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၃၉။ အနုပိယော အာနန္ဒော(အဟောသိ)။ ၎င်း။၄၄၅။

အနုပိယအမ္ဗဝန အနုပိယမ္ဗဝန-ကြည့်။

အနုပိယတာပသ (ပု) [အနုပိယ+တာပသ] အနုပိယ အမည်ရှိသောရသေ့၊အနုပိယရသေ့။ အနုပိယ (၄) အနက်ကြည့်။

အနုပိယနဂရ (န) [အနုပိယ+နဂရ] အနုပိယ မည်သောမြို့၊ အနုပိယမြို့။ အယံ ပန ဒဗ္ဗတ္ထေရော မလ္လရဋ္ဌေ အနုပိယနဂရေ ကောဿ မလ္လရညော ဂေဟေ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉။ အနုပိယနဂရံ နိဿာယ အနုပိယအမ္ဗဝနေ ဝိဟရန္တော ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။

အနုပိယနိဂမ (ပု) [အနုပိယ+နိဂမ] အနုပိယ-နိဂုံး။ သတ္ထာ ဘိက္ခုသံဃပရိဝါရော မလ္လရဋ္ဌေ စာရိကံ စရမာနော အနုပိယနိဂမံ ပတွာ အနုပိယမ္ဗဝနေ ဝိဟရတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၄။ အနုပိယမ္ဗဝန-လည်း ကြည့်။

အနုပိယမ္ဗဝန=အနုပိယအမ္ဗဝန (န) [အနုပိ-ယ+အမ္ဗဝန] အနုပိယအမည်ရှိသော သရက်ဥယျာဉ်။ တံ (အနုပိယံ နာမ နိဂမံ) နိဿာ-ယ အနုပိယမ္ဗဝနေ ဝိဟရန္တေယေဝ .... ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၆။ အနုပိယမ္ဗဝနေ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဗ္ဗဇိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃ဂ၆။ သတ္ထာ ဘိက္ခုသံဃပရိဝါရော မလ္လရဋ္ဌေ စာရိကံ စရမာနော အနုပိယမ္ဗဝနေ ဝိဟရတိ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။၄၉။ န စိရဿေဝ ကပိလဝတ္ထုပုရတော မလ္လရဋ္ဌေ စာရိကံ စရမာနော အနုပိယအမ္ဗ-ဝနံ အဂမာသိ....။ ဇေဝံ အနုပိယအမ္ဗဝနံ ဂန္တွာ....။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၉။ အနုပိယနိဂမ,အနု-ပိယနဂရ-တို့လည်း ကြည့်။

အနုပိယသာမန္တာ (ဗျ) [အနုပိယ+သာမန္တာ] အနုပိယနိဂုံး၏ – ထက်ဝန်းကျင် – အနီးအနားတဝိုက်။ ဆာယူဒကာသမ္ဗန္ဓေ ဝနသဏ္ဍေ ဝိဟရတိ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁။)တိ အနုပိယသာမန္တာ ကတဿ ဝိဟာရဿ အာဘာဝတော။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။၁။

အနုပိဋ္ဌိတ (တိ) [အနု+ပိဋ္ဌ+တ] ကြိတ်အပ် – ဖိအပ် – နှိပ်အပ် – သော။ မူဋ္ဌဿ ဟောတိ သဟသာနုပိဋ္ဌိတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၅။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၂၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅ဂ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၀၁။ သဟသာနုပိဋ္ဌိတန္တိ အဂ္ဂပါဒေန ပဏှိယာ စ သဟသာဝ သန္နိရုဇ္ဈိတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၂၇။

အနုပုစ္ဆတိ (ကြိ) [အနု+ပုစ္ဆ+အ+တိ] မေး၏၊ အလျော်အားဖြင့် မေး၏၊ အဖန်ဖန်မေး၏။ အနုပုစ္ဆိ–သုတ္တနိ။၃၄၂။ ဇာ၊၂။၁၇၀။ အနုပုစ္ဆာမိ – စူဠနိ။၁၆၆။ သုတ္တနိ။၄၄၇။ ဇာ၊၂။၁၇၅။ ဇာ၊၃။၆။၉၆။ အနုပုစ္ဆသေ–ဝိမာန။၂၀။ အနုပုစ္ဆသေတိ အနုကူလဘာဝေန ပုစ္ဆသိ။ ဝိမာန၊၃။ဂ၁။ အနုပုစ္ဆိံ–ဇာ၊၂။၂၅၇။ ဇာ၊၃၊၇။၁၀၇။ အနုပုစ္ဆိံ –ဇာ၊၁။၂၆ဂ။

အနုပုစ္ဆမာန (တိ) [အနု+ပုစ္ဆ+အ+မာန] အဖန်ဖန်မေးသော၊သူ။ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌ နိဿာယနုပုစ္ဆမာနော။ မဟာနိ။၁၄၉။ သုတ္တနိ။၄၁၀။ အနုပုစ္ဆမာနောတိ ပုနပ္ပုနံ ပုစ္ဆတိတိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌ နိဿာယနုပုစ္ဆမာနော။ မဟာနိ။၁၄၉။ ပုနပ္ပုနံ ပုစ္ဆမာနော....။ မဟာနိ၊၃။၂၆၆။ သုတ္တနိ၊၃၊၂။၂၆၀။

အနုပုဗ္ဗ (တိ) [အနု+ပုဗ္ဗ](က) အစဉ်၊ အစဉ်ဖြစ်သော၊ အစဉ်အတိုင်း။ အနုပုဗ္ဗေန စာရိကံ စရမာနော။ ဝိ၊၁။၁၂၊၂၁၉။ ဝိ၊၂။၂၇။ ဝိ၊၃။၁၂။ သံ၊၂။၇ဂ။ ဥဒါန။၁၂၅။ အနုပုဗ္ဗေနာတိ အနုက္ကမေန....။ ဥဒါန၊၃။၂၂၆။ ယေ ဝေါဟံ ကိတ္တယိဿာမိ၊ ဂိရာဟိ အနုပုဗ္ဗသော။ ဒီ၊၂။၂၀၅။ အနုပုဗ္ဗသောတိ အနုပဋိပါဋိယာ။ ဒီ၊၃၊၂။၂၇ဂ။ အနုပုဗ္ဗေန ပရိက္ခယံ ဂစ္ဆန္တိ။ မ၊၂။၂၅၅။ အနုပုဗ္ဗေနာတိ ရာဇာနော ဝါ ဟာရန္တိတိအာဒိနာ အနုက္ကမေန။ မ၊၃၊၃။၂၁၁။ အနုပုဗ္ဗံ ယထာတထံ။ မ၊၂။၄၀ဂ။ အနုပုဗ္ဗန္တိ....အနုပဋိပါဋိယာ....။ မ၊၃၊၃။၂၉၅။ အနုပုဗ္ဗေန နိဗ္ဗာနံ၊ အဓိဂစ္ဆန္တိ ပဏ္ဍိတာ။ အံ၊၁။၁၆၃။ .. အနုက္ကမေန နိဗ္ဗာနံ အဓိဂစ္ဆန္တိ။ အံ၊၃၊၂။၁၄၄။ အနုပုဗ္ဗေန အာသဝါနံ ခယံ ပါပုဏာန္တိ။ အံ၊၂။၁၄ဂ။ အနုပုဗ္ဗေန မေဓာဝီ၊ ထောကံ ထောကံ ခဏေ ခဏေ။ ဓမ္မ။၄ဂ။ အနုပုဗ္ဗေနာတိ အနုပဋိပါဋိယာ။ ဓမ္မ၊၃၊၂။၂၁၇။ ပါပုဏေ အနုပုဗ္ဗေန၊ သဗ္ဗသံယောဇနက္ခယံ။ ဣတိဝုတ်။၂၀၂။ အနုပုဗ္ဗေနာတိ သီလာဒိဝိသုဒ္ဓိပဋိပါဋိယာ တတ္ထ စ ဝိပဿနာပဋိပါဋိယာ စေဝ မဂ္ဂပဋိပါဋိယာ စ။ ဣတိဝုတ်၊၃။၆၃။ သုမဇ္ဇူ သုပါသဥ္ဇ၊အနုပုဗ္ဗံ သုဝဋ္ဋိတံ။ ဇာ၊၁။၁၄၇။ အနုပုဗ္ဗေန နော သုဒ္ဓိ၊ ကပ္ပါနံ စုလ္လာသီတိယာ။ ဇာ၊၂။၂၆၀။ ကိမာနုပုဗ္ဗံ ပုရိသော၊ ကိံ ဝတံ ကိံ သမာစာရံ။ ထေရ။၃၂၁။ ကိမာနုပုဗ္ဗန္တိ အနုပုဗ္ဗံ အနုက္ကမော၊ အနုပုဗ္ဗမေဝ ဝက္ခမာနေသု ဝတသမာစာရေသု ကော အနုက္ကမော၊ ကေန အနုက္ကမေန တေ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။ ထေရ၊၃၊၂။၂၇၄။ စရမာနော’နုပုဗ္ဗေန၊ ဂင်္ဂါတီရံ ဥပါဂမိံ။ အပ၊၁။၄၃၅။ အနုပုဗ္ဗေန တဿ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ ပရမ္ဘရာယ....။ မိလိန္ဒ။၂၆ဂ။ (ခ) ရှေ့နှင့်နောက်၊ ရှေ့နောက်။အနုပုဗ္ဗံ ပရိစိတာတိ ဒိဿံ အဿာသဝသေန ပုရိမာ ပုရိမာ ပရိစိတာ၊ ပစ္ဆိမာ ပစ္ဆိမာ အနုပရိစိတာ၊.... တေန ဝုစ္စတိ အနုပုဗ္ဗပရိစိတာတိ။ ပဋိသံ။ ၁၇၁-၂။ အနုပုဗ္ဗန္တိ ယထာနုက္ကမေနာတိ အတ္ထော၊ ပုဗ္ဗံ ပုဗ္ဗံ အနူတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ.... ပုရိမာ ပုရိမာတိ ပုရိမာ ပုရိမာ သတိ၊ တေန ပုဗ္ဗန္တိပဒဿ အတ္ထော ဝုတ္တော ဟောတိ။ ပစ္ဆိမာ ပစ္ဆိမာတိ သတိယေဝ၊ တေန အနူတိပဒဿ အတ္ထော ဝုတ္တော ဟောတိ။ ဥဘယေန ပုဗ္ဗဥ္စ အနု စ ပရိစိတာတိ အတ္ထော ဝုတ္တော ဟောတိ။ ပဋိသံ၊၃၊၂။ဂ၃။ အနုပရိစိတ, အနုပုဗ္ဗဝိဟာရ-တို့လည်း ကြည့်။

အနုပုဗ္ဗအနုဝဏ္ဏနာ (ထီ) [အနုပုဗ္ဗ+အနုဝဏ္ဏနာ] အစဉ်အားဖြင့် – အစဉ်အတိုင်း – တဖန်ဖွင့်ပြခြင်း၊ (ရှေ့နောက်အားဖြင့် – အစဉ်အတိုင်း – တဖန် – ဖွင့်ပြခြင်း)။ ဣဒါနိ ဉာဏကထာနန္တရံ ကထိတာယ ဒိဋ္ဌိကထာယ အနုပုဗ္ဗအနုဝဏ္ဏနာ။ ပဋိသံ၊၃။၂။၄၁။

အနုပုဗ္ဗုဂ္ဂတဝဋ္ဋိတ (တိ) [အနုပုဗ္ဗ+ဥဂ္ဂတ+ဝဋ္ဋိတ] အစဉ်အတိုင်းတက်သည်ဖြစ်၍ လုံးသော။ (ဣမိနာ ကာရဏေန ဇာနာတုတိ) အနုပုဗ္ဗုဂ္ဂတဝဋ္ဋိတံ ဇောဇေဃံလက္ခဏံ နိဗ္ဗတ္တ-

တိ။ ဒီ၊၃၊၃။၁၁၃။ အနုပုဗ္ဗဥဂ္ဂတဝဋ္ဋိတန္တိ ဂေါပ္ဖကဋ္ဌာနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဇာနုပ္ပဒေသာ မံသူပစယဿ အနုက္ကမေန သမန္တတော ဝဋ္ဋိတတ္တာ အနုပုဗ္ဗေန ဥဂ္ဂတံ ဟုတွာ သုဝဋ္ဋိတံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၁၂။

အနုပုဗ္ဗက (တိ) [အနု+ပုဗ္ဗ+က] အမျိုးအနွယ် အစဉ်အဆက်အားဖြင့် ရှေးကျသော၊ အမျိုးသို့ အစဉ်လိုက်သော၊သူ။ အာယသ္မတော ယသဿ ပညာသမတ္တာ ဂိဟိသဟာယကာ ဇာနပဒါ ပုဗ္ဗာနုပုဗ္ဗကာနံ ကုလာနံ ပုတ္တာ။ ဝိ၊၃။၂၆။ ပုဗ္ဗာနုပုဗ္ဗကာနန္တိ ပဝေဏိဝသေန ပေါရာဏာနုပေါရာဏာနန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၇။

အနုပုဗ္ဗကထာ (ထီ) [အနုပုဗ္ဗ+ကထာ] အစဉ်အတိုင်းပြောဆိုခြင်း၊ အစဉ်အတိုင်းပြောဆိုသောစကား၊ အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော အဆုံးအဖြတ်စကား။ တတြာယံ သဗ္ဗကောဋ္ဌာသေသု အနုပုဗ္ဗကထာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၂၄၁။ ဇေဝံ အနုပုဗ္ဗကထာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၅။ အနုပုဗ္ဗကထာတိ အနုပုဗ္ဗေန ဝိနိစ္ဆယကထာ။ သာရတ္ထ၊၂။၄၀၂။

အနုပုဗ္ဗကာရဏ (နု) [အနုပုဗ္ဗ+ကာရဏ] အစဉ်အတိုင်း – ပြုလုပ်စေ – လေ့ကျင့်စေ – သင်ကြား – ခြင်း။ သော အဘိဏှကာရဏာ အနုပုဗ္ဗကာရဏာ တသ္မိံ ဌာနေ ပရိနိဗ္ဗာယတိ။ မ၊၂။၁၀၉။

အနုပုဗ္ဗကိရိယာ (ထီ) [အနုပုဗ္ဗ+ကိရိယာ] အစဉ်အတိုင်းပြုခြင်း။ မဟာသမုဒ္ဒေါ အနုပုဗ္ဗနိန္နော အနုပုဗ္ဗပေါဏော အနုပုဗ္ဗပဗ္ဘာရော န အာယတကေနေဝ ပပါတော၊ ဧဝမေဝ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ အနုပုဗ္ဗသိက္ခာ အနုပုဗ္ဗကိရိယာ အနုပုဗ္ဗပဋိပဒါ န အာယတကေနေဝ အညာပဋိဝေဓော။ ဝိ၊၄။ ၄၂၁။ အံ၊၃။၄၁။ အဘိ၊က။၁၆ဂ။ ဥဒါန။ ၁၄၁။ အနုပုဗ္ဗကိရိယာယ ဘေရသ (ဓုတင်္ဂါနိ) ဓုတာဓမ္မာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၀။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၇၅။ သာရတ္ထ၊၃။၄၃၀။ အပိ စ ဘိက္ခဝေ အနုပုဗ္ဗသိက္ခာ အနုပုဗ္ဗကိရိယာ အနုပုဗ္ဗပဋိပဒါ အညာရာဓနာ ဟောတိ။ မ၊၂။၁၄၅။ အနုပုဗ္ဗသိက္ခာတိ ကရဏတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနံ၊ ပရတော ပဒဒ္ဒယေပိ ဧသေဝ နယော။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၃၄။

အနုပုဗ္ဗဂမနစာရိကာ (ထီ) [အနုပုဗ္ဗ+ဂမန+စာရိကာ] အစဉ်အတိုင်းသွားခြင်းဟု ဆိုအပ်သော လှည့်လည်ခြင်း၊ အစဉ်အတိုင်း ကြွရောက်လှည့်လည်သော ဒေသစာရီ။ စာရိကန္တိ အနုပုဗ္ဗဂမနစာရိကံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၇။ အနုပုဗ္ဗဂမနစာရိကန္တိ ဂါမနိဂမရာဇဓာနီသု အနုက္ကမေန ဂမနသင်္ခါတံ စာရိကံ။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၂၀၄။ စာရိကန္တိ အနုပုဗ္ဗဂမနစာရိကံ၊ ဂါမနိဂမရာဇဓာနီသု အနုက္ကမေန ဂမနသင်္ခါတံ စာရိကန္တိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၃။၁၉၉။

အနုပုဗ္ဗဂမ္ဘီရ (တိ) [အနုပုဗ္ဗ+ဂမ္ဘီရ] အစဉ်အတိုင်းနက်ရှိုင်းသော။ အနုပုဗ္ဗဂမ္ဘီရေဟိ သုန္ဒရေဟိ တိတ္ထေဟိ ဥပေတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။

အနုပုဗ္ဗစာရီ (တိ) [အနုပုဗ္ဗ+စရ+ဏီ] အစဉ်အတိုင်း လှည့်လည်သော၊ အိမ်စဉ်မပြတ် လှည့်လည်ဆွမ်းခံသော၊သူ။ သပဒါနစာရီတိ အဝေါက္ကမ္မစာရီ အနုပုဗ္ဗစာရီ၊ ဃရပဋိပါဋိံ အဆဍ္ဍေတွာ အဍ္ဎကုလဉ္စ ဒလိဒ္ဒကုလဉ္စ နိရန္တရံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိသမာနောတိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၂။

အနုပုဗ္ဗတနုက (တိ) [အနုပုဗ္ဗ+တနုက] အစဉ်အတိုင်း – သေး – ငယ် – သော၊ အဖျား – ရှူး – ချွန်း – သော။ သိခရသီသော ဝါ ဥဒ္ဓံ အနုပုဗ္ဗတနုကေန သီသေန သမန္နာဂတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၀။ အနုပုဗ္ဗတနုကေန သီသေနာတိ စေတိယထူပိကာ ဝိယ ကမေန ကိသေန သီသေန။ ဝိမတိ၊၂။၁၂၇။

အနုပုဗ္ဗတာ (ထီ) [အနုပုဗ္ဗ+တာ] အစဉ်၏ အဖြစ်။ ဋတိတိ (ဋစ္စာတိ) ပဒသန္ဓိ ပဒသံသဂ္ဂေါ ပဒပါရိပူရီ အက္ခရသမဝါယော ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ ပဒါနုပုဗ္ဗတာပေတံ ဋတိတိ (ဋစ္စာတိ)။ မဟာနိ။၁၄၄။ စူဠနိ။၂၄။ ပဒါနုပုဗ္ဗတာပေတန္တိ (ဋ္ဌ-၌ ပဒါနုပုဗ္ဗတာ မေတန္တိ ဟု ရှိသည်။) ပဒါနံ အနုပုဗ္ဗဘာဝေါ ပဒါနုပုဗ္ဗတာ၊ပဒပဋိပါဋိဘာဝေါတိ အတ္ထော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၇၄။ ပဌမန္တိ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ ပဌမံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၆။ "ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ ပဌမ"န္တိပိ ပါဌော။ တတ္ထာပိ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာယာတိ အတ္ထော။ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာမတ္တံ ဝါ ပဌမန္တိ ဣဒံ ဝစနန္တိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၁။၃၆၃။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၄၅-တို့လည်း ကြည့်။)

အနုပုဗ္ဗဒီပနီ (ထီ) [အနုပုဗ္ဗ+ဒီပနီ] အစဉ်အားဖြင့် – အစဉ်အတိုင်း – ပြတတ်သော–ပြဆိုကြောင်းဖြစ်သော၊ ရှေးဟောင်းနှောင်းဖြစ်ကို ပြတတ်သော။ အနုပုဗ္ဗီ (၂) အနက်ကြည့်။

အနုပုဗ္ဗနိန္န (တိ) [အနုပုဗ္ဗ+နိန္န]အစဉ်အတိုင်း– နိမ့် – ဝှမ်း – နက် – ရှိုင်း – သော။ အနုပုဗ္ဗကိရိယာ-ကြည့်။ အနုပုဗ္ဗနိန္နောတိအာဒီနိ သဗ္ဗာနိ အနုပဋိပါဋိယာ နိန္နဘာဝဿေဝ ဝေဝစနာနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၈။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၇၃။ သာရတ္ထ၊၃။၄၂၈။ မဟာသမုဒ္ဒေါ ယာဝ စက္ကဝါဠပါဒမူလာ အနုပုဗ္ဗနိန္နော။ သာရတ္ထ၊၁။၂၅၃။ (အနုပုဗ္ဗနိန္နာဒိ အစ္ဆရိယဗ္ဘုတံ နိဿန္ဒဖလံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၆။ တာယ သုပ္ပတိဋ္ဌိတပါဒတာယ အနုပုဗ္ဗနိန္နာ၀ အစ္ဆရိယဗ္ဘုတံ ဣဒံ ဝုစ္စမာနံ နိဿန္ဒဖလံ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၇၂။ ဤဋီကာတို့၌ အနုပုဗ္ဗနိန္နာဒိ, အနုပုဗ္ဗနိန္နာဝ-တို့ကား ပါဌ်ပျက်များ ဖြစ်ဟန်တူသည်။ အနုန္နတနိန္နာဒိ, သို့မဟုတ် အနုန္နတာ နိန္နာဒိ-ဟုရှိမှ အဓိပ္ပါယ်ရမည်။)

အနုပုဗ္ဗနိရောဓ (ပု) [အနုပုဗ္ဗ+နိရောဓ] အစဉ်အတိုင်းချုပ်ခြင်း။ (က) အစဉ်အတိုင်း(စိတ်, စေတသိက်, စိတ္တဇရုပ်တို့၏) – ချုပ်ခြင်း – မဖြစ်ခြင်း။ ကာ နိရောဓသမာပတ္တိတိ ယာ အနုပုဗ္ဗနိရောဓဝသေန စိတ္တစေတသိကာနံ ဓမ္မာနံ အပ္ပဝတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၄၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၆။ သာရတ္ထ၊၁။၃၈၀။ အနုပုဗ္ဗနိရောဓဝသေနာတိ ဝိပဿနာနုက္ကမာ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော အာရောဟန္တေန တံတံပဋိပက္ခနိရောဓမုခေန တိဏ္ဏံ သင်္ခါရာနံ အနုပုဗ္ဗတော နိရောဓဝသေန၊ ယထာ ပရိစ္ဆိန္နကာလံ ယာ စိတ္တစေတသိကာနံ အပ္ပဝတ္တိ၊ အယံ နိရောဓသမာပတ္တိတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၅၂၂။ (ခ) အစဉ်အတိုင်းအားဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော ချုပ်ခြင်း၊(အနုပုဗ္ဗနိရောဓ-၉-ပါး။)နဝ အနုပုဗ္ဗနိရောဓာ။ ဒီ၊၃။၂၂၁။ နဝယိမေ ဘိက္ခဝေ အနုပုဗ္ဗနိရောဓာ။ အံ၊၃။၂၀၈။ နဝ ဓမ္မာ သစ္ဆိကာတဗ္ဗာ, နဝ အနုပုဗ္ဗနိရောဓာ။ ပဋိသံ။ ၃၄။ အနုပုဗ္ဗနိရောဓာတိ အနုပဋိပါဋိယာ နိရောဓာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၈။ အနုပုဗ္ဗနိရောဓာတိ အနုပုဗ္ဗေန အနုက္ကမေန ပဝတ္တေတဗ္ဗနိရောဓာ၊ တေနာဟ "အနုပဋိပါဋိယာ နိရောဓာ"တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၆၅။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၉၆။ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရ-လည်း ကြည့်။

အနုပုဗ္ဗပဋိပဒါ (ထီ) [အနုပုဗ္ဗ+ပဋိပဒါ] အစဉ်အတိုင်း ကျင့်အပ်သော အကျင့်၊ အနုပုဗ္ဗပဋိပဒါ။ အနုပုဗ္ဗပဋိပဒါယ သတ္တ အနုပဿနာ အဋ္ဌာရသ မဟာဝိပဿနာ အဋ္ဌတိံသ အာရမ္မဏဝိဘတ္တိယော သတ္တတိံသ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာ စ ဂဟိတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၀။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၇၅။ သာရတ္ထ၊၃။၄၃၀။ အနုပုဗ္ဗကိရိယာ-လည်း ကြည့်။

အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ (ထီ) [အနုပုဗ္ဗ+ပဒ+ဝဏ္ဏနာ] အစဉ်အားဖြင့်–အစဉ်အတိုင်း–ပုဒ်တို့ကို – ပုဒ်အစဉ်အတိုင်း – ဖွင့်ပြခြင်း။ ဣဒါနိ ယသ္မိံ သမယေတိအာဒီသု အယမနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ....။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၉။ တတြာယံ

အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၉။....အယံ ဂါထာယ အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ (အနုပဒ- ဝဏ္ဏနာ၊သိ)။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၁၀၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁-၌ကား "အနုပုဗ္ဗ- ပဒဝဏ္ဏနာတိ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၂-၌ မူကွဲအဖြစ် ပြထားသည်) အနုက္ကမေန ပဒဝဏ္ဏနာ၊ ပဒံ ပဒံ ပတိ အနုက္ကမေန ဝဏ္ဏနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တဉှိ,ဥတ္တာနံ ဝါ ပဒမညတြ ဝဏ္ဏနာပိ 'အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ'တွေဝ ဝုစ္စတိ။ ဝေဠု ကတွာ အပုဗ္ဗဝဏ္ဏနာတိပိ ပဌန္တိ၊ ပုဗ္ဗေ အဝဏ္ဏိတပဒဝဏ္ဏနာတိ အတ္ထော"ဟု ဆိုသည်။) အပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ-လည်း ကြည့်။

အနုပုဗ္ဗပဗ္ဘာရ (တိ) [အနုပုဗ္ဗ+ပဗ္ဘာရ] အစဉ် အတိုင်း – နိမ့် – ဝှမ်း – ရှိုင်း – နက် – သော။ အနုပုဗ္ဗကိရိယာ-ကြည့်။

အနုပုဗ္ဗပရိစိတ (တိ) [အနုပုဗ္ဗ+ပရိစိတ] ရှေးရှေး သတိသို့ အစဉ်လိုက်၍ – လေ့လာ – ပွါးများ – အပ်သော၊ ရှေ့,နောက် – လေ့လာ – ပွါးများ – အပ်သော။ အနုပုဗ္ဗ (ခ) အနက်, ပဋိသံ၊၁၇၁-၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃-၄-တို့ ကြည့်။

အနုပုဗ္ဗပဿဒ္ဓိ (ထီ) [အနုပုဗ္ဗ+ပဿဒ္ဓိ] အစဉ် အတိုင်း ငြိမ်းအေးခြင်း၊ အနုပုဗ္ဗပဿဒ္ဓိ။ "အနုပုဗ္ဗပဿဒ္ဓိ အနုပုဗ္ဗပဿဒ္ဓိ"တိ အာဝု- သော ဝုစ္စတိ။ အံ၊၃။၂၄၉။

အနုပုဗ္ဗပေါဏ (တိ) [အနုပုဗ္ဗ+ပေါဏ] အစဉ် အတိုင်း – နိမ့် – ဝှမ်း – ရှိုင်း – နက် – သော။ အနုပုဗ္ဗကိရိယာ-ကြည့်။

အနုပုဗ္ဗဘာဝ (ပု) [အနုပုဗ္ဗ+ဘာဝ] အစဉ်၏ အဖြစ်။ အနုပုဗ္ဗတာ-ကြည့်။

အနုပုဗ္ဗမဒ္ဒန (န) [အနုပုဗ္ဗ+မဒ္ဒန] အစဉ်ကို – လွှတ် – လွှတ်စေ – ခြင်း၊ အစဉ်အားဖြင့် – အစဉ်အတိုင်း – နှလုံးသွင်းမှုကို လွှတ်ခြင်း၊ မထင်သေးသည်ကို(အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၇) – ထင်ပြီးသည်တို့ကို (ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။ ၅၉။) – လွှတ် – လွှတ်စေ – ၍ နှလုံးသွင်း ခြင်း။ အနုပုဗ္ဗမဒ္ဒနတောတိ ယော ယော ကောဋ္ဌာသော န ဥပဋ္ဌာတိ၊ တံ တံ မုဥ္စန္တေန အနုပုဗ္ဗမုဥ္စနတော မနသိ ကာတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၃၇။ အနုပုဗ္ဗေန မုဥ္စနံ အနုပုဗ္ဗမုဥ္စနံ၊ အနုပဋ္ဌဟန္တဿ အနုပဋ္ဌဟန္တဿ မုဥ္စနန္တိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၀၂။ အနု- ပုဗ္ဗမုဥ္စနတောတိ အသုဘာဒီနံ အညတရ- ဝသေန ဥပဋ္ဌိတေ ကေသေ မုဥ္စိတွာ လောမေ မနသိ ကရောန္တော.... ကေသေသု သာ- ပေက္ခော၀ ဟုတွာ လောမေ မနသိ ကရောတိ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၅၉။

အနုပုဗ္ဗဝဏ္ဏ (တိ) [အနုပုဗ္ဗ+ဝဏ္ဏ] အစဉ် အားဖြင့် – အစဉ်အတိုင်း – လုံးသော။ ဗုဒ္ဓါ- နဉှိ ဧကောဝိဂဃော၀ အနုပုဗ္ဗဝဏ္ဏာ ဇင်္ဃာ ဟောန္တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။

အနုပုဗ္ဗဝတ္ထာန (န) [အနုပုဗ္ဗ+ဝဝတ္ထာန] အစဉ် – ကို – အားဖြင့် – ပဌမ,ဒုတိယ,တတိယ အစဉ် – ကို – အားဖြင့် – ပိုင်းခြား သတ်မှတ် ခြင်း။ ဟေတုဖလာနုပုဗ္ဗဝဝတ္ထာနဝသေန ဝုတ္တော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၃။ ဟေတုဖလာနံ အနု- ပုဗ္ဗဝဝတ္ထာနံ ဟေတုဖလဘာဝေါ၀။ မူလဋီ၊ ၂။၄၆။ အနုပုဗ္ဗဝဝတ္ထာနေ၊ ကာရဏဋ္ဌ ဝိနိဒ္ဒိသေ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၃၊၁၁။

အနုပုဗ္ဗဝိပဿနာ (ထီ) [အနုပုဗ္ဗ+ဝိပဿနာ] အစဉ်အတိုင်း – ရှု – မှတ် – သုံးသပ် – အပ်သော ဝိပဿနာ၊ ဥဒယဗ္ဗယ-စသော အနုပုဗ္ဗ- ဝိပဿနာ။ မဟာဗောဓိပါဋိဟာရိယံ ဒိသွာ သဋ္ဌာတပ္ပသာဒါနိ ဒသ ပုရိသသဟဿာနိ အနုပုဗ္ဗဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ အရဟတ္တံ ပတွာ ပဗ္ဗဇိံသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။ အနုပုဗ္ဗဝိပဿနန္တိ ဥဒယဗ္ဗယာဒိအနုပုဗ္ဗဝိပဿနံ။ သာရတ္ထ၊၁။ ၁၈၆။

အနုပုဗ္ဗဝိပဿနာဝိဟာရ (ပု) [အနုပုဗ္ဗ- ဝိပဿနာ+ဝိဟာရ] အနုပုဗ္ဗဝိပဿနာ ဟူ သော ဝိဟာရ။ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရီ-ကြည့်။

အနုပုဗ္ဗဝိဟာရ (ပု) [အနုပုဗ္ဗ+ဝိ+ဟရ+ဏ] (၁) အစဉ်အားဖြင့် – အစဉ်အတိုင်း – နေခြင်း – နေအပ်သော တရား – ဝင်စားအပ်သော ဝိဟာရ၊ (အနုပုဗ္ဗဝိဟာရ-၉-ပါး။) နဝ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရာ။ ဒီ၊၃။၂၂၀။ နဝယိမေ ဘိက္ခဝေ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရာ။ အံ၊၃။၂၀၉။ နဝ ဓမ္မာ အဘိညေယျာ, နဝ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရာ။ ပဋိသံ။၆။ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရာတိ အနုပဋိပါဋိယာ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗဝိဟာရာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၆။ နဝ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရာတိ ပုဗ္ဗံ ပုဗ္ဗံ အနု အနုပုဗ္ဗံ၊ အနုပုဗ္ဗံ ဝိဟရိတဗ္ဗတော သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗတော ဝိဟာရာ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရာ၊ အနုပဋိပါဋိယာ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗဝိဟာရာတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။ အနုပုဗ္ဗတော ဝိဟရိတဗ္ဗာတိ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရာ၊ အနုပဋိပါဋိယာတိ အနုက္ကမေန။ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗဝိဟာရာတိ သမာပဇ္ဇိတွာ သမင်္ဂီနော ဟုတွာ ဝိဟရိတဗ္ဗဝိဟာရာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၆၅။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၉၇။ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရဿ၊ ဝသီဘူတော မဟာမုနိ၊ ကထေသိ သာသနံ မယှံ။ အပ၊၁။၃၃။ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော နိရောဓသမာပတ္တိ စ ပဋိလာဘက္ကမေန "အနုပုဗ္ဗဝိဟာရာ"တိ ဝုတ္တာ။ ဝဇိရ။၂၂။ နဝါနုပုဗ္ဗဝိဟာရ (သာရတ္ထ၊၁။၄၁။ ဝိမတိ၊၁။၁၂။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၉)လည်း ကြည့်။ (၂) အနုပုဗ္ဗဝိပဿနာ ဟူသော ဝိဟာရ။ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရီ-ကြည့်။

အနုပုဗ္ဗဝိဟာရတာ (ထီ) [အနုပုဗ္ဗဝိဟာရ+တာ] အစဉ်အတိုင်း ဝင်စားအပ်သော ဝိဟာရ၏ အဖြစ်၊ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရ၏ အဖြစ်။ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိ-ကြည့်။

အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိ (ဣ) [အနုပုဗ္ဗဝိဟာရ+သမာပတ္တိ] အစဉ်အားဖြင့် – အစဉ်အတိုင်း – နေအပ် – ဝင်စားအပ် – သော သမာပတ်၊ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရ သမာပတ်။ နဝယိမာ ဘိက္ခဝေ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိယော ဒေသေဿာမိ။ အံ၊၃။၂၀၉။ သမာပတ္တီတိ နဝ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိယော။ အဘိ၊ဝိ။၃၅၇။ တတ္ထ ကတမာ နဝသု အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တီသု ပညာ။ အဘိ၊ဝိ။၃၄၈။ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တီသူတိ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသင်္ခါတာသု သမာပတ္တီသု။ တာသံ အနုပုဗ္ဗေန အနုပဋိပါဋိယာ ဝိဟရိတဗ္ဗတ္တေန အနုပုဗ္ဗဝိဟာရတာ, သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗတ္တေန သမာပတ္တိတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၄။ ... နဝန္နံ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တီနံ လာဘီ။ အဘိ၊က။၃၀၈။ ဘာဂီ ဝါ ဘဂဝါ အဋ္ဌန္နံ ဝိမောက္ခာနံ အဋ္ဌန္နံ အဘိဘာယတနာနံ နဝန္နံ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တီနန္တိ ဘဂဝါ။ မဟာနိ။၁၁၁။ ၃၈၃။ နဝန္နံ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တီနန္တိ ပုဗ္ဗံ ပုဗ္ဗံ အနု အနုပုဗ္ဗံ၊ အနုပုဗ္ဗံ ဝိဟရိတဗ္ဗတော သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗတော အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိ၊ အနုပဋိပါဋိယာ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃၂။.... တထာဂတော နဝါနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိယော အနုလောမပ္ပဋိလောမံ သမာပဇ္ဇိ။ မိလိန္ဒ။၁၇၆။

အနုပုဗ္ဗဝိဟာရီ (တိ) [အနုပုဗ္ဗဝိဟာရ+ဏီ] ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် စသော အနုပုဗ္ဗဝိပဿနာဝိဟာရ ရှိသော၊သူ။ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရီ တတ္ထ သော။ ဥဒါန။၁၇၄။ အနု.... သောတိ ဧဝံ.... အနုက္ကမေန ဥဒယဗ္ဗယဉာဏာဒိဝိပဿနာဉာဏေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနေသု အနုပုဗ္ဗဝိပဿနာဝိဟာရဝသေန အနုပုဗ္ဗဝိဟာရီ သမာနော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၄၁။

အနုပုဗ္ဗသမာပတ္တိ (ဣ) [အနုပုဗ္ဗ+သမာပတ္တိ] အစဉ်အားဖြင့် – အစဉ်အတိုင်း – ဝင်စားအပ်သော သမာပတ်၊ အနုပုဗ္ဗသမာပတ်။ နနု စတုဝေါကာရဘဝေပိ အရူပဇ္ဈာနဝသေန ယထာရဟံ အနုပုဗ္ဗသမာပတ္တိ လဗ္ဘတီတိ? ကာမံ လဗ္ဘတိ၊ သာ ပန "အနုပုဗ္ဗသမာပတ္တီ"တိ န ဝုစ္စတိ ဧကဒေသဘာဝတော။ အဋ္ဌသမာ-

ပတ္တိ၀သေနေ၀ စ အနုပုဗ္ဗသမာပတ္တီတိ ၀ုစ္စတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၅၂၅။

အနုပုဗ္ဗသမာပတ္တိသဋ္ဌာဝ (ပု) [အနုပုဗ္ဗသမာပတ္တိ+သဏ္ဌာဝ] အနုပုဗ္ဗသမာပတ်၏ ဖြစ်သင့်ခြင်း။ ကတ္ထ သမာပဇ္ဇန္တီတိ၊ ပဋ္ဌ၀ေါကာရဘ၀ေ။ ကသ္မာ? အနုပုဗ္ဗသမာပတ္တိသဋ္ဌာဝတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၄၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၇။ သာရတ္ထ၊၁။၃၈၁။

အနုပုဗ္ဗသမုဂ္ဂတ (တိ) [အနုပုဗ္ဗ+သမုဂ္ဂတ] အစဉ်အတိုင်း–မြင့်တက်သော – မြင့်မောက်တည်နေသော။ ဧတေ သီဒန္တရေ နဂါ၊ အနုပုဗ္ဗသမုဂ္ဂတာ။ ဇာ၊၂။၂၀၂။ အနုပုဗ္ဗသမုဂ္ဂတာတိ ဧတေ သီဒန္တရမဟာသမုဒ္ဒေ သတ္တ ပဗ္ဗတာ အနုပဋိပါဋိယာ သမုဂ္ဂတာ သောပါနသဒိသာ ဟုတွာ ဌိတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၅၇။ သာရတ္ထ၊၁။၂၅၄-လည်း ကြည့်။

အနုပုဗ္ဗသိက္ခာ (ထီ) [အနုပုဗ္ဗ+သိက္ခာ] အစဉ်အတိုင်း ကျင့်အပ်သော သိက္ခာ။ အနုပုဗ္ဗကိရိယာ-ကြည့်။ အနုပုဗ္ဗသိက္ခာယ တိဿော သိက္ခာ ဂဟိတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၀။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၇၅။ သာရတ္ထ၊၃။၄၃၀။

အနုပုဗ္ဗသေဋ္ဌိပုတ္တ (ပု) [အနုပုဗ္ဗ+သေဋ္ဌိပုတ္တ] အနုပုဗ္ဗမည်သော သူဌေးသား။ ၎င်းသည် အစဉ်အတိုင်း–တဆင့်ပြီးတဆင့်–ကောင်းမှုတို့ကို တိုး၍ တိုး၍ ပြုလုပ်သောကြောင့် အနုပုဗ္ဗသူဌေးသားဟု အမည်ရသည်။ နောက်ဆုံး၌ ရဟန်းပြုရာတွင် အဘိဓမ္မာဆရာနှင့် ဝိနည်းဓိုရ်ဥပဇ္ဈာယ်တို့ အကြားဝယ် မလှုပ်သာအောင်ဖြစ်၍ စိတ်ညစ်ကာ လူထွက်မည်ပြုစဉ် ဆရာနှင့်ဥပဇ္ဈာယ်တို့က မြတ်စွာဘုရားထံ ပို့သဖြင့် "တခုတည်းကိုသာ စောင့်ရှောက်နိုင်လျှင် အခြားစောင့်ရှောက်ဖွယ်မရှိ" ဟု စိတ် တခုတည်းကိုသာ စောင့်ရှောက်ရန် မြတ်စွာဘုရားက ဩဝါဒပေးပြီး ဒေသနာတော်အဆုံး၌ သောတာပတ္တိဖိုလ်သို့ ရောက်သည်။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉-၈၁။

အနုပုဗ္ဗာဓိဂတ (တိ) [အနုပုဗ္ဗ+အဓိဂတ]အစဉ်အားဖြင့် – အစဉ်အတိုင်း – ပဋ္ဌမမဂ်စသော အစဉ်အားဖြင့် – ရအပ် – သိအပ် – ရောက်အပ်–သော။ ဧကောသနေ နိသိန္နဿေ၀ ဝိပဿနံ ၀ဍ္ဎေန္တဿ အနုပုဗ္ဗာဓိဂတေန အရဟတ္တမဂ္ဂေန....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၇။ အနုပုဗ္ဗာဓိဂတေနာတိ ပဋ္ဌမမဂ္ဂါဒိပဋိပါဋိယာ အဓိဂတေန။ သာရတ္ထ၊၁။၃၅၃။ ဝိမတိ၊၁။၇၀။

အနုပုဗ္ဗာဘိသညာနိရောဓသမ္ပဇာနသမာပတ္တိ(ထီ) [အနုပုဗ္ဗ+အဘိ+သညာ + နိရောဓ + သမ္ပဇာန + သမာပတ္တိ။ အယုတ္တသမာသောယံ ယထာရုတပါဠိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၈၂။] ကောင်းစွာသိမြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏(–နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားရန် ကျင့်စဉ်၏အဆုံး၌–) အစဉ်အတိုင်း သညာချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း။ (က) သမာပတ်မှထတိုင်း သင်္ခါရတရားတို့ကို သုံးသပ်ဆင်ခြင် သိမြင်သော နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားလတ္တံ့သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ နိရောဓသမာပတ်ကို ပြီးစေတတ်သော အကျင့်၏အဆုံး၌ အစဉ်အတိုင်း သညာချုပ်ခြင်းသို့ရောက်ခြင်း။ (ခ) ပညာဖြင့် ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိမြင်သော နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားလတ္တံ့သောပုဂ္ဂိုလ်၏ အစဉ်အတိုင်း သညာချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း။ တဿ အဘေတယတော အနဘိသင်္ခရောတော ဧ၀ သညာ နိရုဇ္ဈန္တိ၊ အညာ စ ဩဠာရိကာ သညာ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ သော နိရောဓံ ဖုသတိ၊ ဧ၀ံ ခေါ ပေါဋ္ဌပါဒ အနုပုဗ္ဗာဘိသညာနိရောဓသမ္ပဇာနသမာပတ္တိ ဟောတိ။ ဒီ၊၁။၁၇၂။ အနုပုဗ္ဗာဘိ....တ္တီတိ ဧတ္ထ အဘီတိ ဥပသဂ္ဂမတ္တံ၊ သမ္ပဇာနပဒံ နိရောဓပဒေန အန္တရိကံ ကတွာ ဝုတ္တံ။ အနုပဋိပါဋိယာ သမ္ပဇာနသညာနိရောဓသမာပတ္တီတိ အယံ ပနေတ္ထတ္ထော၊ တတြာပိ သမ္ပဇာနသညာနိရောဓသမာပတ္တီတိ သမ္ပဇာနန္တဿ အန္တေ

သညာနိရောဓသမာပတ္တိ, သမ္ပဇာနန္တဿ ဝါ ပဏ္ဍိတဿ ဘိက္ခုနော သညာနိရောဓသမာပတ္တိတိ အယံ ဝိသေသော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၀။ ဝစနသေသာပေက္ခာ'နပေက္ခတာ ဒွိန္နံ ဝိကပ္ပါနံ ဝိသေသော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၇၂။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၃၇၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၇၂-တို့နှင့် အနုပုဗ္ဗနိရောဓ, ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၄၄၊၃၄၇-၅၁-တို့လည်း ကြည့်။)

အနုပုဗ္ဗာဘိသမယ (ပု) [အနုပုဗ္ဗ+အဘိသမယ] အစဉ်အားဖြင့်–အစဉ်အတိုင်း– ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။အနုပုဗ္ဗာဘိသမယောတိ ? အာမန္တာ။ အဘိ၊က။၁၆၃။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၄-လည်း ကြည့်။)

အနုပုဗ္ဗိကထာ (ထီ) [အနုပုဗ္ဗီ+ကထာ။ အနုပုဗ္ဗီနှင့် ကထာကား နီတိအလို ဝါကျတည်း။ နီတိ၊ပဒ။၃၄၃-ကြည့်။] (၁) ရှေ့အားလျော်သော – အစဉ်ဖြစ်သော – စကား၊ အစဉ်အတိုင်း ပြောဟောအပ်သော စကားအစဉ်၊ ဒါနကထာ၏နောက်၌ သီလကထာ စသည်ဖြင့် ဟောအပ်သော ဒေသနာအစဉ်။ အနုပုဗ္ဗီ (၁) အနက်ကြည့်။ (၂) ရှေးအား–ရှေးဟောင်း နှောင်းဖြစ်အား – လျော်သော – စကား။ အယမနုပုဗ္ဗိကထာ။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆၊၁၁၆၊၁၂၇-စသည်။ တတြာယံ အနုပုဗ္ဗိကထာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၅၂၊၅၆၊၁၀၃။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၁၊၄၁၊၁၈၁။

အနုပုဗ္ဗီ (ထီ) [အနု+ပုဗ္ဗ+ဤ၊ ပုဗ္ဗဿာနုရူပါ အနုပုဗ္ဗီ၊ နဒါဒိ။ ဓာန်၊ဋီ။၄၂၅။ (အာနုပုဗ္ဗီ-သံ)] (၁) ရှေ့အားလျော်သော၊ အစဉ်အတိုင်း–ဖြစ်သော– ပြောဟောအပ်သော။ အနုပုဗ္ဗိံ ကထံ ကထေသိ။ ဝိ၊၃။၂၂၊၂၆။ ဒီ၊၁။၁၀၂၊၁၄၃။ ဒီ၊၂။၃၅။ မ၊၂။၄၃။ အံ၊၃။ ၃၀။ ဥဒါန။၁၃၅။ အနုပုဗ္ဗိံ ကထန္တိ အနုပဋိပါဋိကထံ၊ အာနုပုဗ္ဗိကထာ နာမ ဒါနာနန္တရံ သီလံ,....သဂ္ဂါနန္တရံ မဂ္ဂေါတိ ဧတေသံ အတ္ထာနံ ဒီပနကထာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၀။ အနုပုဗ္ဗိံ ကထန္တိ အနုပုဗ္ဗံ ကထေတဗ္ဗကထံ၊ (ကထေတဗ္ဗံ ကထံ၊) ဧတေနာဟ "အနုပဋိပါဋိကထ"န္တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၁၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၂၇၉။ အနုပုဗ္ဗိံ ကထန္တိ ဒါနကထံ ဒါနာနန္တရံ သီလံ,....ဝေံ အနုပဋိပါဋိကထံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၃။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၅၅။ သာရတ္ထ၊၃။၁၉၂။ အနုပုဗ္ဗိံ ကထန္တိ အနုပုဗ္ဗိယာ အနုပုဗ္ဗံ ကထေတဗ္ဗကထံ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၅။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၆၆။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၂၂၁။ (၂) ရှေးအား–ရှေးဟောင်း နှောင်းဖြစ်အား – လျော်သော၊ အစဉ်ဖြစ်သော။ အယမေတ္ထ အနုပုဗ္ဗီ ကထာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၄။ အနုပုဗ္ဗီတိ အနုပုဗ္ဗဒီပနီ ကထာ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၁၄၀။

အနုပုဗ္ဗူပသန္တ (တိ) [အနုပုဗ္ဗ+ဥပသန္တ] အစဉ်အားဖြင့် – အစဉ်အတိုင်း – ငြိမ်းသော၊သူ။ အနုပုဗ္ဗူပသန္တဿ၊ ယထာ န ဉာယတေ ဂတိ။ ဥဒါန။၁၈၃။ အပ၊၂။၂၂၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၄။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၆၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၇၀။ အနုပုဗ္ဗူပသန္တဿာတိ အနုက္ကမေန ဥပသန္တဿ ဝိဇ္ဈာတဿ (ဝိက္ခမ္ဘန္တဿ) နိဗ္ဗုဒ္ဓဿ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၃၉၁။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၅၆။

အနုပုရောဟိတ (ပု) [အနု+ပုရောဟိတ] (က) လက်ထောက် ပုရောဟိတ်၊ ပုရောဟိတ်ငယ်။ (ခ) ပုရောဟိတ်ငယ်၏ အရာ၊ ပုရောဟိတ်ငယ်၏ ရာထူး။ သတ္တ အနုပုရောဟိတေ ဌပေသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၆။ အနုပုရောဟိတေ ဌပေသီတိ အနုပုရောဟိတေ ကတွာ ဌပေသိ၊ အနုပုရောဟိတေ ဝါ ဌာနေ ဌပေသိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၂၂၆။ အဂ္ဂသာဝကောပိ.... အနုပုရောဟိတဗြာဟ္မဏဿ ပဇာပတိယာ ကုစ္ဆိမှိ နိဗ္ဗတ္တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၇။

အနုပေက္ခက (တိ) [အနု+ပ+ဣက္ခ+ဏျု] အဖန်ဖန် – ရှု – ဆင်ခြင် – သော၊သူ။ .... အညိဿာ ကုစ္ဆိဂတံ ဂဗ္ဘံ ပါပကေန မနသာ အနုပေက္ခကော ဟောတိ "အဟော ဝတာယံ

ကုစ္ဆိဂတော ဂစ္ဆော န သောတ္ထိနာ အဘိ-
နိက္ခမေယျာ”တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၃။ အနု-
ပေက္ခကော သမ္မာရေသု ပုညသမ္ဘာရံ တဗ္ဗိ-
ပါကဥ္စ သတ္တဟိတတ္ထံ ပရိဏာမေတုံ န
သက္ကောတိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၉၃။

အနုပေက္ခဏ(န) (န၊ထီ) [(၁)အနု+ပ+ဣက္ခ+
ယု။ (၂) န+ဥပေက္ခဏ] (၁) အဖန်ဖန်
ရှုခြင်း။ စိတ္တေန အနု အနု ပေက္ခဏာ၊
မနသာနုပေက္ခဏာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၅၄။ (၂)
လျစ်လျူ – မရှုတတ်သောတရား – မရှုခြင်း။
အနုပေက္ခနတာ-ကြည့်။

အနုပေက္ခတိ (ကြိ) [အနု+ပ+ဣက္ခ+အ+တိ]
အဖန်ဖန် – ရှု – ဆင်ခြင် – ၏။အနုပေက္ခတိ—
ဒီ၊၃။၂၃၆။ အံ၊၂။၇၇၊၂၆၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။
၄၂၄။ အနုပေက္ခေယျာသိ — အံ၊၂။၄၆၂။
အနုပေက္ခိဿာမိ — ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၂၂။

အနုပေက္ခနတာ (ထီ) [အနုပေက္ခန+တာ]
အဖန်ဖန်ရှုခြင်း။ (၁) အာရုံကို အဖန်ဖန်
ရှုသကဲ့သို့ တည်သောတရား။ (၂) သုံးသပ်
သည်၏အစွမ်းအားဖြင့်–လျစ်လျူမရှုခြင်း –
အဖန်ဖန်ရှု – ခြင်း – တတ်သောတရား။ ယော
တသ္မိံ သမယေ စာရော ဝိစာရော အနု-
ဝိစာရော ဥပဝိစာရော စိတ္တဿ အနု-
သန္ဓာနတာ အနုပေက္ခနတာ အယံ တသ္မိံ
သမယေ ဝိစာရော ဟောတိ။ အဘိ၊၈။၁ဂ။
အာရမ္မဏံ အနုပေက္ခမာနော ဝိယ တိဋ္ဌတီတိ
အနုပေက္ခနတာ။ ဝိစရဏာဝသေန ဝါ န
ဥပေက္ခနတာ အနုပေက္ခနတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁၇၇။

အနုပေက္ခမာန (တိ) [အနု+ပ+ဣက္ခ+အ+
မာန] အဖန်ဖန် – ရှုကြည့် – ကြံစည် – သော။
သော ဘိက္ခဝေ တိရစ္ဆာနဂတေ ပါဏေ ဝဇ္ဇေ
ဝဇ္ဇာယုပနီတေ ပါပကေန မနသာနုပေက္ခ-
မာနော....။ အံ၊၂။၂၆ဂ။ အနုပေက္ခနတာ-
လည်း ကြည့်။

အနုပေက္ခာ (ထီ) [န+ဥပေက္ခာ] လျစ်လျူမရှု
ခြင်း၊ သင်္ခါရတရားတို့မှ – မကင်းကွာ – မငြီး
ငွေ့ – ခြင်း၊ ကပ်ငြိတွယ်တာခြင်း။ ဥပေက္ခာ-
ဉာဏေန အနုပေက္ခာယ (ပဟာနံ)။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၃ဂ၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၄။
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၀။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။
၃၆။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၇၂။ အနုပေက္ခာ သင်္ခါရေဟိ
အဝိဝဋ္ဋနံ၊ သာလယတာတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊
၁။၁၆၂။ အနုပေက္ခာ သင်္ခါရေဟိ အနိဗ္ဗိန္ဒနံ၊
သာလယတာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋီ၊၁။၆၅။ သံ၊
ဋီ၊၂။၂၀၅။

အနုပေက္ခိတ (တိ) [အနု+ပ+ဣက္ခ+တ] အဖန်
ဖန် – ရှုကြည့် – ကြံစည် – အပ်သော။ ဝစသာ
ပရိစိတာ မနသာနုပေက္ခိတာ။ ဝိ၊၂။၇၄။ ဒီ၊
၃။၂၂၂။ မ၊၁။၂ဂ၄။ အံ၊၁။၃၃၁။ မနသာနု-
ပေက္ခိတာတိ မနသာ အနုပေက္ခိတာ၊
အာဝဇ္ဇန္တဿ ဒီပသဟဿေန ဩဘာသိတာ
ဝိယ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၄။ မနသာ အနုပေက္ခိ-
တာတိ မနသာ အနု အနု ပေက္ခိတာ၊
ဘာဂသော နိဇ္ဈာယိတာ စိန္တိတာတိ
အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၃။၃၉။ မနသာနုပေက္ခိ-
တာတိ စိတ္တေန အနုပေက္ခိတာ၊ ယဿ
ဝါစာယ သဇ္ဈာယိတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ မနသာ
စိန္တေန္တဿ တတ္ထ တတ္ထ ပါကဋံ ဟောတိ၊
မဟာဒီပံ ဇာလေတွာ ဌိတဿ ရူပဂတံ ဝိယ
ပညာယတိ၊ တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ “ဝစသာ ပရိ-
စိတာ မနသာနုပေက္ခိတာ”တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄။
(မ၊ဋီ၊၂။၁ဂဂ-လည်း ကြည့်။) မနသာနု-
ပေက္ခိတာတိ စိတ္တေန ဩလောကိတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၂။၃၆၄။ မနသာ အနု အနု ပေက္ခိတာ
ဘာဂသော နိဇ္ဈာယိတာ ဝိဒိတာ။ အံ၊ဋီ၊
၂။၃၆၂။ “ဧတေ မယာ ဓမ္မာ မနသာနု-
ပေက္ခိတာ ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ”တိ ဒီပေတိ။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၁။၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၆။ မနသာနုပေက္ခိတာတိ
“ဣမံ သီလံ ကထိတံ၊ ဣမံ သမာဓိ၊ ဣမံ

ပညာ၊ ဇ္ဈတ္တေကာ ဇ္ဈတ္တေ အနုသန္ဓိယော”တိ- အာဒိနာ နယေန မနသာ အနုပေက္ခိတာ (အနု အနု ပေက္ခိတာ)။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။

အနုပေက္ခိတု (တိ) [အနု+ပ+ဣက္ခ+တု] အဖန်ဖန်–ရှု–ဆင်ခြင်–တတ်သော–ကြံစည်တတ်သော၊သူ။.... အညိဿာ ကုဿိဂတံ ဂဗ္ဘံ ပါပကေန မနသာ အနုပေက္ခိတာ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ။၂၁၇။ (အနုပေက္ခိတာ-နေရာ၌ အနုပေက္ခကော-ဟု အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၃-၌ ရှိသည်။) အနုပေက္ခီ-လည်း ကြည့်။

အနုပေက္ခိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [(၁) အနု+ပ+ဣက္ခ+တွာ။ (၂) န+ဥပေက္ခိတွာ](၁) အဖန်ဖန်–ရှု–ဆင်ခြင်–၍။ ဣမိနာနယေန ပါဠိဥ္စ အဋ္ဌကထဉ္စ အနုပေက္ခိတွာ အညာနိပိ ကပ္ပိယာ-ကပ္ပိယာနံ အနုလောမာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃ဂ၅။ (၂) မရှု–မငဲ့–မူ၍။.... ဣဒံ ပန မဂ္ဂဝသေန လဗ္ဘမာနံ ဘေဒံ အနုပေက္ခိတွာ ဝုတ္တံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆ဂ။

အနုပေက္ခီ (တိ) [အနု+ပ+ဣက္ခ+ဏီ] အဖန်ဖန်–ရှု–ဆင်ခြင်–တတ်သော–ရှု–ဆင်ခြင်–လေ့ရှိသော၊သူ။ အတ္တာနုပေက္ခီ စ ဟောတိ ပရာနုပေက္ခီ စ။ အံ၊၂။၁၁၇။ အတ္တာနုပေက္ခီတိ အတ္တနော ဝ ကတာကတံ ဇာနနဝသေန အတ္တာနံ အနုပေက္ခိတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၄၄။ အတ္တနိ ကမ္မေ စ အနု အနု ပေက္ခတိ သီလေနာတိ အတ္တာနုပေက္ခီ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၄၁။

အနုပေက္ခတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု+ပ+ဣက္ခ+ဏေ+တိ] အဖန်ဖန်–ရှု–ဆင်ခြင်–စေ၏။ အဓမ္မဝါဒီ ပုဂ္ဂလော ဓမ္မဝါဒိံ ပုဂ္ဂလံ သညာ-ပေတိ နိဇ္ဈာပေတိ ပေက္ခေတိ အနုပေက္ခတိ ဒဿေတိ အနုဒဿေတိ “အယံ ဓမ္မော၊.... ဣမံ ရောစေဟီ”တိ။ ဝိ၊၄။၁ဂဂ။ ပေက္ခတိ အနုပေက္ခတီတိ(ပေက္ခေတိ အနုပေက္ခတီတိ?)

ယထာ သော တံ အတ္တံ ပေက္ခတိ စေဝ ပုနပ္ပု-နဉ္စ ပေက္ခတိ၊ ဇေ ကရောဟီ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၆။ အဓမ္မဝါဒီ သမ္ဗဟုလာ ဓမ္မဝါဒိံ ပုဂ္ဂလံ သညာပေန္တိ နိဇ္ဈာပေန္တိ ပေက္ခေန္တိ အနု-ပေက္ခေန္တိ ဒဿေန္တိ အနုဒဿေန္တိ....။ ဝိ၊၄။ ၁ဂ၉။

အနုပေတ (တိ) [န+ဥပေတ] မပြည့်စုံသော၊ သူ။ သီလေန အနုပေတဿ၊ သုတေနတ္ထော န ဝိဇ္ဇတိ။ ဇာ၊၁။၁၂ဂ။ အနုပေတဿာတိ အနုပဂတဿ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁ဂ၁။

အနုပေတိ (ကြိ) [အနု+ဥပ+ဣ+အ+တိ] ကပ်ရောက်၏။ ပထဝီ ပထဝိကာယံ အနုပေတိ အနုပဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊၁။၅၂။ မ၊၂။၁ဂ၂။ သံ၊၂။ ၁၇၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၅၂။ အနုပေတီတိ အနု-ယာယတိ။ အနုပဂစ္ဆတီတိ တဿေဝ ဝေဝစနံ၊ အနုဂစ္ဆတီတိပိ အတ္ထော။ ဥဘယေနာပိ ဥပေတိ ဥပဂစ္ဆတီတိ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅ဂ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၁။

အနုပေသေတိ (ကြိ) [အနု+ပိသ+ဏေ+တိ] ပို့၏၊ စေလွှတ်၏၊ နောက်ထပ်စေလွှတ်၏။ တတော ရာဇာ အညမညံ အနုဿာရေယျ အနုပေသေယျ အတ္တနော ပရိတ္တကာယ သေနာယ ဗလံ အနုပဒံ ဒဒေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၃၅-၆။

အနုပေါခ (ပု) [အနု+ပေါခ] သျှာ၊ကံ-မူကွဲ။ အနုပေါခ်-နှင့် အနက်,အရတူ။၎င်းကြည့်။

အနုပေါခ် (ပု) [အနု+ပေါခ်။ (ပုခ်-သံ)] တဖန်ပစ်အပ်သော–အစဉ်လိုက်သော–ဒုတိယ–မြား၏–အမြီး–အရှက်။ .... သုခုမေန တာဠစ္ဆိဂ္ဂဠေန အသနံ အတိပါတေန္တော ပေါခ်-နုပေါခ် (အဆင့်ဆင့်,နောက်နောက်,ဆက်ကာ ဆက်ကာ။ ပေါခါနုပေါခံ၊ သျှာ၊ကံ-မူကွဲ။) အဝိရာဓိတံ။ သံ၊၃။၃၉၅။ ပေါခ်ါနုပေါခ်န္တိ ကောကဏ္ဍံ ခိပိတွာ ယထာ အဿ သရဿ

ပေါဠ်ိ ဝိဇ္ဇတိ၊ အပရံ အနုပေါဠ်ိ နာမ ဒုတိယယာ ပေါဠ်ိ၊ ပုန အပရံ တဿ ပေါဠ်တ္တိ ဇေါ် အတိပါတေဆွေ အဒ္ဒသ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၂။ ပေါဠ်ိနုပေါဠ်ိန္တိ ပေါဠ်ိသဒ္ဒတ္တံ ပါကဋ္ဌံ ကတွာ ဒဿေတုံ "ကော ကဏ္ဍံ ခိပိတွာ"တိအာဒိ ဝုတ္တံ၊ အပရံ အနုပေါဠ်ိန္တိ ထွေ အပရန္တိ တတိယကဏ္ဍံ၊ အနုပေါဠ်ိ နာမ ဣဒန္တိ ဒဿေတုံ "အနုပေါဠ်ိ နာမ ဒုတိယယာ ပေါဠ်ိ"န္တိ ဝုတ္တံ။ တံ ဟိ တတိယေန သရေန ဝိဇ္ဈိယတိ ....။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၄၅။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၁၂၂-တို့လည်း ကြည့်။) တတော ပဋ္ဌာယ ပေါဠ်ိနုပေါဠ်ိ (အဆင့်ဆင့်) ဥပဋ္ဌဟမာနံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ အာဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၁။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၃၅။ ပေါဠ်ိနုပေါဠ်ိန္တိ ကမ္မဋ္ဌာနုပဋ္ဌာနဿ အဝိစ္ဆေဒဒဿနမေတံ၊ (ဥတ္တရုတ္တရိန္တိ အတ္ထော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။) ယထာ ပေါဠ်ိနုပေါဠ်ိ ပဝတ္တာယ သရပဋ္ဋိပါဋိယာ အနဝိစ္ဆေဒေါ၊ ဧဝမေတဿာပိ (ကမ္မဋ္ဌာနုပဋ္ဌာနဿာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။) ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၂၄၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၈၆။ (မ၊ဋီ၊၁။၃၅၆။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၆၀-တို့လည်း ကြည့်။) သဒါတိ သဗ္ဗဒါ .... သမိတံ အဗ္ဗောကိဏ္ဏံ ပေါဠ်ိနုပေါဠ်ိ ဥဒကူမိကဇာတံ ....။ မဟာနိ။ ၁၄။ ပေါဠ်ိနုပေါဠ်ိန္တိ ပဋ္ဋိပါဋိယာ ဃဋိတံ "ပေါဠ်ိနုပေါဠ်ိ အဝိရာမိတံ ဥပဋ္ဌာတိ"တိအာဒီသု ဝိယ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၆၀။ ပေါဠ်ိနုပေါဠ်-လည်း ကြည့်။

အနုပေါရာဏ (တိ) [အနု+ပေါရာဏ] အနုပုဗ္ဗက-ကြည့်။

အနုပေါသထ¹ (န) [အနု+ဥပေါသထ] ဥပုသ်နေ့တိုင်း။ ရာဇာ ခတ္တိယော မုဒ္ဓါဝသိတ္တော ဝိသုဒ္ဓသီလော အနုပေါသထံ သတသဟဿဝိဿဇ္ဇနာဒိနာ သမ္မာပဋိပတ္တိ ပဋိပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၉၄။ မ၊ဋီ၊၃။၃၅၅။ "အနုမာသံ အနုပေါသထ"န္တိအာဒိနာ ဒါတဗ္ဗံ ဝေတနံ မာသိကာဒိပရိဗ္ဗယံ ....။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၂၄။

အနုပေါသထ² (ပု) [န+ဥပေါသထ] ဥပုသ်နေ့မဟုတ်သောနေ့၊ လပြည့်၊ လကွယ်နေ့မှ တပါးသောနေ့။ နစ ဘိက္ခဝေ အနုပေါသထေ ဥပေါသထော ကာတဗ္ဗော။ ဝိ၊၃။၁၉၀။ အနုပေါသထေတိ စာတုဒ္ဒသိကော စ ပန္နရသိကော စာတိ ဣမေ ဒွေ ဥပေါသထေ ဌပေတွာ အညသ္မိံ ဒိဝသေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၀။ အနုပေါသထေ ဧဝ တံ ဒုက္ကဋ္ဌံ၊ ဥပေါသထေ ပန ဒေဝသိကမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ။ ဝဇီရ။၄၅၀-၁။

အနုပေါသထဒိဝသ (ပု) [အနုပေါသထ+ဒိဝသ] ဥပုသ်နေ့မဟုတ်သော–အခြား–အကြား–ကြား–နေ့။ သာမဂ္ဂီဒိဝသော အနုပေါသထဒိဝသောတိ အတ္ထတော ဝုတ္တံ ဝိယ ဒိဿတိ။.... တတ္ထ ဥပေါသထံ အကတွာ အနုပေါသထဒိဝသေ ဧဝ သာမဂ္ဂီဥပေါသထော ကာတဗ္ဗော။ ဝဇီရ။၄၆၆။

အနုပေါသထိက (တိ) [(၁) အနုပေါသထ¹+ဣက။ (၂) န+ဥပေါသထိက] (၁) ဥပုသ်နေ့တိုင်း၊ လပြည့်လကွယ်နေ့တိုင်း။ အန္တဒ္ဓမာသန္တိ အနုပေါသထိကံ။ ဝိ၊၂။၁၉၀၊၄၁၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၇။ ယသ္မာ ပန သော ဥပေါသထဒိဝသေ ဥဒ္ဒိသိယတိ၊ တသ္မာ အနုပေါသထိကန္တိ ပဒဘာဇနေ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၆။ (၂) ဥပုသ်–မကျင့်သုံး–မစောင့်ထိန်း–သော၊ ဥပုသ်သည်မဟုတ်သော၊ သူ။ အနုပေါသထိကဿ စ ဒဿနံ နိဝါရေယိ၊ အနုပေါသထိကေသု ဟိ ရာဇာနံ ပဿိဿာမာတိ ဂတေသု ဒေါဝါရိကော ပုစ္ဆတိ "တုမှေ ဥပေါသထိကာ နော ဝါ"တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၆။

အနုပ္ပဇ္ဇန (န)[န+ဥပ္ပဇ္ဇန](၁)မဖြစ်ခြင်း။ဣမဿ ပန စိတ္တဿ အာရမ္မဏမေဝ နိဗ္ဗာနံ၊ ဝိနာ အာရမ္မဏေန အနုပ္ပဇ္ဇနတော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၂၃။ ကဋ္ဌိ ဓမ္မံ ဝုရံ ကတွာ အနုပ္ပဇ္ဇနတော....။

ရင်း။၃၀၂။ အနုပ္ပတ္တိ၂, အနုပ္ပါဒ (၃) အနက်တို့လည်း ကြည့်။ (၂) မဖြစ်သော၊ မဖြစ်ရာ။ အနုပ္ပဇ္ဇနက္ခဏသမင်္ဂိကာလ-ကြည့်။

အနုပ္ပဇ္ဇနက (တိ) [န+ဥပ္ပဇ္ဇနက] မဖြစ်သော။ စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍေ ဝါ "စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ"တိ စိတ္တဿ ဥပ္ပဇ္ဇနကဘာဝေါ ပါကဋောတိ ကတွာ "စိတ္တမေဝ ဥပ္ပါဒေါ"တိ ဝုတ္တံ၊ စိတ္တဿ အနုပ္ပဇ္ဇနကဿ နိဝတ္တေတဗ္ဗဿ သဗ္ဗာဝါ ဥပ္ပါဒဂ္ဂဟဏံ ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မူလဋီ၊၁။ ၁၉၀။

အနုပ္ပဇ္ဇနကဘာဝနိဝတ္တန (န) [အနုပ္ပဇ္ဇနက + ဘာဝ+နိဝတ္တန] မဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကို နစ်စေခြင်း။ စိတ္တဿ အနုပ္ပဇ္ဇနကဘာဝနိဝတ္တနတ္ထံ ဥပ္ပါဒဂ္ဂဟဏံ။ မူလဋီ၊၁။၁၉၀။

အနုပ္ပဇ္ဇနကသဘာဝ (တိ) [အနုပ္ပဇ္ဇနက+သဘာဝ] မဖြစ်လတ္တံ့သော သဘောရှိသော။ အနုပ္ပါဒဓမ္မ-ကြည့်။

အနုပ္ပဇ္ဇနက္ခဏသမင်္ဂိကာလ (ပု) [အနုပ္ပဇ္ဇန+ခဏ+သမင်္ဂီ+ကာလ] မဖြစ်ပေါ်သော – ဖြစ်ပေါ်ရာ မဟုတ်သော – ခဏနှင့် ပြည့်စုံသော။ အနာဂတစိတ္တဿ အနုပ္ပဇ္ဇနက္ခဏသမင်္ဂိကာလေ ဇီဝိဿတီတိ ဝတ္တုံ လဗ္ဘတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၂၈။

အနုပ္ပဇ္ဇနဓမ္မတာ (ထီ) [အနုပ္ပဇ္ဇန+ဓမ္မ+တာ] မဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသည်၏အဖြစ်။နိယတော-တိ ဝါ ဟေဋ္ဌိမန္တတော သတ္တမဘဝတော ဥပရိ အနုပ္ပဇ္ဇနဓမ္မတာယ နိယတော။ သာရတ္ထ၊၁။ ၄၅၂။

အနုပ္ပဇ္ဇနနိရုဇ္ဈန (န) [အနုပ္ပဇ္ဇန+နိရုဇ္ဈန]မဖြစ်ခြင်း, ချုပ်ခြင်း၊ မဖြစ်သေးသော ကုသိုလ်တရား၏ မဖြစ်ပေါ်ခြင်း, ဖြစ်ပြီးသော ကုသိုလ်တရား၏ ချုပ်ပျောက်ခြင်း။ ယာ ဣမေသံ ကုသလဓမ္မာနံ အနုပ္ပဇ္ဇနနိရုဇ္ဈနေသု အကုသလဓမ္မာနံ ဝါ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌိတီသု ပညာ....။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၈၀။

အနုပ္ပဇ္ဇန္တ (တိ) [န+ဥပ္ပဇ္ဇန္တ။ ထိ၌ အနုပ္ပဇ္ဇန္တီ] မဖြစ်သော။ မာနေ အနုပ္ပဇ္ဇန္တေ မာနော သမုဂ္ဃါတိတော နာမ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၂၆၃။ ဈာနာနုဘာဝနိမိတ္တံ ဟိ အနုပ္ပဇ္ဇန္တံ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတီတိ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၇၉။ တဏှာယ အနုပ္ပဇ္ဇန္တိယာ နိကန္တိ ပရိယာဒိဏ္ဏာ နာမ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၆၃။ အနုပ္ပဇ္ဇမာန-လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပဇ္ဇမာန (တိ) [န+ဥပ္ပဇ္ဇမာန] မဖြစ်သော။ အနုပ္ပန္နာ မေ ကုသလာ ဓမ္မာ အနုပ္ပဇ္ဇမာနာ အနတ္ထာယ သံဝတ္တေယျုန္တိ ဩတ္တပ္ပတိ။ သံ၊၁။ ၄၀၁။ တာသု အနုပ္ပဇ္ဇမာနာသု စိတ္တံ ကေဂ္ဂံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၂၀။ တေဟိ အနုပ္ပဇ္ဇမာနာနေဝ စ သောတဝိညာဏာဒီနိ ဝိသဘာဂပစ္စယသမုပ္ပန္နဓမ္မာတိ။ မူလဋီ၊၁။၁၈၄။ အနုပ္ပဇ္ဇမာနာနေဝ အနုပ္ပဇ္ဇန္တာနေဝ။ အနုဋီ၊၁။၁၉၉။ စက္ခာဒီနံ ပန အာပါထဂတေ အာရမ္မဏေ ပုဗ္ဗဘာဂေ အနုပ္ပဇ္ဇမာနမ္ပိ ကိလေသဇာတံ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၃၃၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၀။

အနုပ္ပဇ္ဇိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ] မဖြစ်မူ၍။ ပဌမမဂ္ဂေန စ အနုပ္ပဇ္ဇိတွာဝ ကိလေသာ ခေပေတဗ္ဗာ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၀။ ပုဗ္ဗေ အနုပ္ပဇ္ဇိတွာ ပစ္ဆာ တာဒိသေန ပစ္စယေန သဟသာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၃။

အနုပ္ပတ္တ (တိ) [အနု+ပ+အပ+တ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၄၅-ကြည့်။] (၁) အစဉ် ရောက်သော၊ ဆိုက်ရောက်သော၊ ရောက်လာသော၊ သူ။ အနုပ္ပတ္တော—ဝိ၊၁။၁၇။ ဒီ၊၁။၆၉။ မ၊၃။၁၉၃။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၆၈။ အနုပ္ပတ္တံ (ဒုတိ-

ယန္တ)—အပ၊၁။၂၇။ အနုပ္ပတ္တံ သမ္ပတ္တံ ဥပဂတံ။ အပါဋ္ဌ၊၁။၂၅၆။ အနုပ္ပတ္တော (ဒုတိယန္တ)—ဝယောအနုပ္ပတ္တော။ ဝိ၊၁။၂။= ပတ္တိမဝယံ သမ္ပတ္တော။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၁၀၂။ အနုပ္ပတ္တော (သတ္တမျန္တ)—သံဋ္ဌ၊၁။၃၀၇။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။ အနုပ္ပတ္တာနိ—မ၊၂။၁၁၉။အနုပ္ပတ္တာ (ထိ)—ဝိ၊၂။၁၁၉။ (၂) ရောက်ပြီး–ရပြီး–သိပြီး–သော၊ ရောက်၍–ရ၍–သိ၍–တည်သော၊ သူ။ ဒက္ခိဿသိ တွံ့ သောဏ တံ ဘဂဝန္တံ ပါသာဒိကံ....ဥတ္တမသမထဒမထံ အနုပ္ပတ္တံ ဒန္တံ ဂုတ္တံ သမထဒမထံ ယတိန္ဒြိယံ နာဂံ။ ဝိ၊၃။၂၈၅။ ဥဒါန။၁၄၇။.... အဒ္ဒသ ဘဂဝန္တံ.... ဥတ္တမဒမထသမထမနုပ္ပတ္တံ ဒန္တံ ဂုတ္တံ ယတိန္ဒြိယံ နာဂံ။ ဥဒါန။၈၅။ ဥတ္တမဒမထသမထံ အနုပ္ပတ္တန္တိ လောကုတ္တရပညာဝိမုတ္တိစေတောဝိမုတ္တိသင်္ခါတံ ဥတ္တမံ ဒမထံ သမထဉ္စ အနုပ္ပတွာ အဓိဂန္တွာ ဌိတံ။ ဥဒါနဋ္ဌ။၇၈။ သာရတ္ထ၊၃။၃၀၀။ ဗုဒ္ဓဘူမိမနုပ္ပတ္တံ၊ ပဌမံ အဒ္ဒသံ အဟံ။ အပ၊၁။၅၂။ ဗုဒ္ဓဘူမိမနုပ္ပတ္တန္တိ ဗုဒ္ဓဿ ဘူမိ ပတိဋ္ဌာနဋ္ဌာနန္တိ ဗုဒ္ဓဘူမိ၊ သဗ္ဗညုတဉာဏံ၊ တံ အနုပ္ပတ္တော ပဋိဝိဒ္ဓေါတိ ဗုဒ္ဓဘူမိမနုပ္ပတ္တော၊ တံ ဗုဒ္ဓဘူမိမနုပ္ပတ္တံ၊ သဗ္ဗညုတပ္ပတ္တံ ဗုဒ္ဓဘူတန္တိ အတ္ထော။ အပဋ္ဌ၊၁။၃၃၆။ (၃) ရောက်အပ်သော၊ သိအပ်–ထိုးထွင်း၍ သိအပ်–မျက်မှောက်ပြုအပ်–သော။ ယံ ကိဉ္စိ သာဝကေန ပတ္တဗ္ဗံ၊ သဗ္ဗံ တေန အနုပ္ပတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊၁။၂၄၃။ အနုပ္ပတ္တော နော သာမညတ္ထော။ မ၊၁။၃၃၉။ အနုတ္တရာ ဝိမုတ္တိ အနုပ္ပတ္တာ။ ဝိ၊၃။၂၉။ သံ၊၁။၁၀၆။ သော မေ အတ္ထော အနုပ္ပတ္တော။ အပ၊၁။၂၈။ သော ပရိယေသိတဗ္ဗော အတ္ထော မယာ အနုပ္ပတ္တော သမ္ပတ္တော။ အပဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။ တိဿော ဝိဇ္ဇာ အနုပ္ပတ္တာ၊ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသနံ။ အပ၊၁။၅၂။ အနုပ္ပတ္တာ သမ္ပတ္တာ ပစ္စက္ခံ ကတာတိ အတ္ထော။ အပဋ္ဌ၊၁။၃၃၃။

အနုပ္ပတ္တမာန (တိ) [အနု+ပတ+အ+မာန] အစဉ် ရောက်လာသော၊ ဆိုက်ရောက်လာသော၊သူ။ အနုပတမာန-ကြည့်။

အနုပ္ပတ္တသဒတ္ထ (တိ) [အနုပ္ပတ္တ+သဒတ္ထ] ရောက်အပ်ပြီးသော–ကောင်းသောအကျိုး–ကိုယ်ပိုင်အကျိုး–အရဟတ္တဖိုလ်–ရှိသော၊ ကောင်းသောအကျိုး–ကိုယ်ပိုင်အကျိုး–အရဟတ္တဖိုလ်–သို့ ရောက်ပြီးသော၊သူ။ ဩဟိတဘာရော အနုပ္ပတ္တသဒတ္ထော ပရိက္ခီဏဘဝသံယောဇနော....။ ဝိ၊၃။၂၆၉။ ဒီ၊၃။၆၈၊ ၈၀၊၁၁၀။ မ၊၁။၅၁၉၄။ အံ၊၁။၁၄၃။ သံ၊၁။၇၁။ ဣတိဝုတ်။၂၂၁။ အဘိ၊က။၉၀။ မိလိန္ဒ။၁၁၁။ သုန္ဒရော အတ္ထော, သကော ဝါ အတ္ထော သဒတ္ထော၊ အနုပ္ပတ္တော သဒတ္ထော ဧတေနာတိ အနုပ္ပတ္တသဒတ္ထော။ ဒီဋ္ဌ၊၃။၄၇။ သကော အတ္ထော သဒတ္ထောတိ ဧတ္ထ ဒ-ကာရော ပဒသန္ဓိကရော။ ဒီဋ္ဋီ၊၃။၃၉။ အနုပ္ပတ္တော အရဟတ္တသင်္ခါတော သကော အတ္ထော ဧတေသန္တိ အနုပ္ပတ္တသဒတ္ထာ။ သံဋ္ဌ၊၁။၁၂၇။ (သံဋ္ဋီ၊၁။၁၇၅-လည်းကြည့်။) အနုပ္ပတ္တသဒတ္ထောတိ အနုပ္ပတ္တော သဒတ္ထော၊ သကတ္ထန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ က-ကာရဿာယံ ဒ-ကာရော ကတော၊ သဒတ္ထောတိ စ အရဟတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တဉှိ အတ္တုပနိဗန္ဓနဋ္ဌေန အတ္တာနံ အဝိဇဟနဋ္ဌေန အတ္တနော ပရမတ္ထဋ္ဌေန စ အတ္တနော အတ္ထော သကတ္ထောတိ ဝုစ္စတိ။ မဋ္ဌ၊၁။၄၅။ ဣတိဝုတ်ဋ္ဌ။၁၅၈။ အနုပ္ပတ္တသဒတ္ထောတိ သဒတ္ထော ဝုစ္စတိ အရဟတ္တံ၊ တံ အနုပ္ပတ္တော။ (တံ ပတ္တောတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၃။) အံဋ္ဌ၊၂။၁၂၄။ သာရတ္ထ၊၃။၂၉၂။

အနုပ္ပတ္တသုခ (တိ) [အနုပ္ပတ္တ+သုခ] ရောက်အပ်–ရအပ်–သော ချမ်းသာရှိသော၊သူ။ ဇဝံ ဝိဂတဒုက္ခာနံ အနုပ္ပတ္တသုခါနံ ကတသဗ္ဗကိစ္စာနံ အမှာဒိသာနံ တေ ဝစနံ သောဘတိ။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊၁။၃၀။

အနုပ္ပတ္တိ ၁ (ထီ) [အနု+ပ+အပ+တိ] အစဉ်ရောက်ခြင်း၊ ရောက်ခြင်း၊ မျက်မှောက်ပြုခြင်း။ ဘေသဇ္ဇေန အနုလိမ္ပတိ ဝဏ-ရုဟနာယ ဗျာဓိတဿ သောတ္ထိဘာဝ-မနုပ္ပတ္တိယာ။ မိလိန္ဒ။၁၁၇။ ကိတ္တာဝတာ ပန ဘော ဂေါတမ သစ္စာနုပ္ပတ္တိ ဟောတိ။ မ၊၂။၃၈၅။ သစ္စာနုပ္ပတ္တိတိ ဖလသစ္စိ-ကိရိယာ။ မဋ္ဌ၊၃။၂၉၁။ တမဝေတ္ထမနုပ္ပတ္တိ-ယာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၃၅။ တမဝေတ္ထမနုပ္ပတ္တိယာတိ တဿ ဗုဒ္ဓတ္တဿ အနုပ္ပတ္တိအတ္ထံ။....ဗုဒ္ဓတ္တပ္ပတ္တိ-အတ္ထန္တိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ။၂၀၃။

အနုပ္ပတ္တိ ၂ (ထီ) [န+ဥပ္ပတ္တိ] မဖြစ်ခြင်း။ ဟိရိ-ဝိပ္ပယောဂေန အနုပ္ပတ္တိတော ပန ဤသာဗဒ္ဓါ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၂။.... နိဗ္ဗိသေဝနာနံ အာယတနာနံ အာရမ္မဏေ အာပါထမာဂတေ ကိလေသ-ပရိဠာဟဿ အနုပ္ပတ္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၅။ ကေဿာ လောကခေတုယာ ဒွိန္နံ ဗုဒ္ဓါနံ အနုပ္ပတ္တိတောပိ ကေစရံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၅။ အာသန္နသပတ္တဿ ရာဂဿ သိနေဟဿ စ ဝိပတ္တိယာ အနုပ္ပတ္တိတောတိ အဓိပ္ပါယော။ မူလဋီ၊၂။၁၀၇။ အနုပ္ပတ္တိတော ဟိရောတ္တပ္ပ-ဗလေန အနုပ္ပဇ္ဇနတော။ အနုဋီ၊၂။၁၈၈။ အနုပ္ပန္န (က) အနက်လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပတ္တိက (တိ) [န+ဥပ္ပတ္တိ+က] နောင်အခါ ဖြစ်ခြင်းမရှိသော၊ နောင်အခါ ဖြစ်ခြင်းမှ ကင်းသော။ အနုပဝဇ္ဇ-ကြည့်။

အနုပ္ပတ္တိကာလ (ပု) [အနုပ္ပတ္တိ+ကာလ] မဖြစ်ပေါ်သေးရာအခါကာလ။ ဝေံ အာ-သဝဋ္ဌာနီယာနံ ဓမ္မာနံ အနုပ္ပတ္တိံ သိက္ခာပဒ-ပညတ္တိယာ အကာလံ, ဥပ္ပတ္တိဥ္စ ကာလန္တိ ဝတွာ ဣဒါနိ တေသံ ဓမ္မာနံ အနုပ္ပတ္တိ-ကာလဥ္စ ဥပ္ပတ္တိကာလဥ္စ ဒဿေဘုံ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၀။ မဋ္ဌ၊၃။၁၀၉။

အနုပ္ပတ္တိဓမ္မ (တိ) [အနုပ္ပတ္တိ ၂+ဓမ္မ] နောင်အခါ မဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသော။ ယံ ကိဥ္စိ ပဟာ-တဗ္ဗံ နာမ၊ သဗ္ဗံ တံ ဘဂဝတော အနဝသေ-သတော ဗောဓိမူလေယေဝ ပဟီနံ အနုပ္ပတ္တိ-ဓမ္မံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၂၂။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၂၀။

အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာ (ထီ) [အနုပ္ပတ္တိဓမ္မ+တာ] နောင်အခါ မဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်။ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ အာပဇ္ဇတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၉၃။ ရာဂေါ သမုစ္ဆေဒဝသေန နပဟီနော၊ မဂ္ဂေန အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ န အာပါဒိ-တော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၀၅။.... အနုပ္ပတ္တိ-ဓမ္မတာယ အာပါဒိတတ္တာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၁။

အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာပါဒန (န) [အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာ+အာပါဒန]မဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်း။ မမ သန္တာနံ အာ-ယတိံ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာပါဒနေန ဝိက္ခမ္ဘေသိန္တိ အတ္ထော။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၃၆။ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာ-ပါဒနေန ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟတံ ဝိနာသေန္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၅၀၃။ အနုပ္ပတ္တိသာဓန-လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပတ္တိနိရောဓ (ပု) [အနုပ္ပတ္တိ ၂+နိရောဓ] (၁) နောင်မဖြစ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော – နောင်မဖြစ်ခြင်းသာလျှင် ဖြစ်သော – ချုပ်ခြင်း။သင်္ခါရနိရောဓောတိ သင်္ခါရာနံ အနုပ္ပတ္တိ-နိရောဓော ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၃-၄။ အနုပ္ပတ္တိနိရောဓသင်္ခါတဿ ပန ခယဿ ပရိယာယေန ဥပနိဿယတ္တာ.... (နိဗ္ဗာနံ) "ခယော"တိ ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၄၀။ ယထာ နိရုဒ္ဓါ န သန္တိ၊ ဧဝံ အနုပ္ပန္နာပိတိ အဘာဝ-သာမညတော နိရောဓသဒ္ဒါဘိတာယ အနုပ္ပတ္တိ ဝေ နိရောဓော အနုပ္ပတ္တိနိရောဓော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၀၉။ ဖြစ်ထိုက်သော ကိလေသာတို့၏ မဂ်ဖြစ်သည်မှစ၍ မဖြစ်ခြင်းသည်ပင် နိရောဓ မည်သတည်း။ ဝိသုဒ္ဓိ၊သျှ၊၄။၉၂။ (၂) နောင်မဖြစ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော – နောင်

မဖြစ်ခြင်းသာလျှင် ဖြစ်သော – ချုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော တရား၊ နိဗ္ဗာန်။ တေသံ ဒ္ဒိန္နမ္ပိ သစ္စာနံ အနုပ္ပတ္တိနိရောဓော ဒုက္ခနိရောဓော နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၃။ အနုပ္ပတ္တိနိရောဓောတိ စ အနုပ္ပတ္တိနိရောဓနိမိတ္တံ နိဗ္ဗာနံ ဒဿေတိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၄၉။ အနုပ္ပါဒနိရောဓ-လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပတ္တိနိရောဓခယကရ (တိ) [အနုပ္ပတ္တိနိရောဓ + ခယ + ကရ + အ] မဖြစ်ခြင်းသာလျှင် ဖြစ်သော ချုပ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ကုန်ခြင်းကို ပြုတတ်သော။ အနုပ္ပတ္တိနိရောဓက္ခယကရဿ ဟိ မဂ္ဂဿ အာရမ္မဏဘူတံ နိဗ္ဗာနံ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၀၉။

အနုပ္ပတ္တိနိရောဓနိမိတ္တ (နှ) [အနုပ္ပတ္တိနိရောဓ+နိမိတ္တ] နောင်မဖြစ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော– နောင်မဖြစ်ခြင်းသာလျှင် ဖြစ်သော – ချုပ်ခြင်း၏ အကြောင်း။ အနုပ္ပတ္တိနိရောဓ-ကြည့်။

အနုပ္ပတ္တိပဟာန (နှ) [အနုပ္ပတ္တိ[၂]+ပဟာန] မဖြစ်ခြင်း, ပယ်ခြင်း၊ မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်၏ မဖြစ်ခြင်း, ဖြစ်ပြီး အကုသိုလ်ကို ပယ်ခြင်း။.... ယာ ဣမေသံ အကုသလမူလာနံ အနုပ္ပတ္တိပဟာနေသု ကုသလမူလာနဉ္စ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌိတီသု ပညာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၈၀။

အနုပ္ပတ္တိသာဓန (နှ) [အနုပ္ပတ္တိ[၂]+သာဓန] မဖြစ်ခြင်းကို ပြီးစေခြင်း၊ မဖြစ်ခြင်းသဘော ရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်း။ .... ဥပ္ပန္နဿ အကုသလသံကိလေသဿ ပဒပစ္စေဒ္ဒတော အနုပ္ပတ္တိသာဓနဝသေန မဂ္ဂံ ပူရယမာနော....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၂။ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာပါဒနံ အနုပ္ပတ္တိသာဓနံ၊ တဿ ဝသေန။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၄၅။

အနုပ္ပတ္တာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ပ+အပ+တွာ] အစဉ်ရောက်၍၊ ရောက်၍၊ ရရှိ၍။ ဥပ္ပါဒါဒိတ္တယံ အနုပ္ပတ္တာ နိရုဒ္ဓံ....။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၂၈။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။.... သာဝတ္ထိံ အနုပ္ပတ္တာ ဇေတဝနမေဝ ပါဝိသိံသု။ သကာယ ပရိသာယ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၈။ အနုပ္ပတ္တ (၂) အနက်လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပတွာန (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ပ+အပ+တွာန] အစဉ်ရောက်၍၊ ရောက်၍။ သော ဟိ နူန ဣတော ဂန္တွာ၊ အနုပ္ပတွာန ဒွါရကံ။ ပေတ။ ၁၅၆-၇။ အနုပ္ပတွာန ဒွါရကန္တိ ဒွါရဝတီနဂရံ အနုပါပုဏိတွာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၁၅၊၁၁၈။

အနုပ္ပဒဇ္ဇမာန (တိ) [အနု+ပ+ဒါ+အ+မာန] အဖန်ဖန်ပေးသော၊သူ။ သပ္ပိနဝနီတာဒိနာနပ္ပကာရံ ဘေသဇ္ဇံ အနုပ္ပဒဇ္ဇမာနော နေဝ သက္ကောတိ အာစရိယေန ကတဿ ပတိကာရံ နာမ ကာတုံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၃။

အနုပ္ပဒတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ပ+ဒါ+တွာ] ပေး၍။ (မာတုဂါမော) ဒိဂုဏ္ဏံ ဓနမနုပ္ပဒတွာပိ သုရံ ပိဝတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။

အနုပ္ပဒါတဗ္ဗ (တိ) [အနု+ပ+ဒါ+တဗ္ဗ] ပေးအပ်သော။ ဣဒံ တေ အမ္ဗော ပုရိသ မံသံ ခါဒိတဗ္ဗံ၊ မူလဉ္စ အနုပ္ပဒါတဗ္ဗံ။ မ၊၂။၃၈၉။ အံ၊၂။၃၃၇။ အနုက္ကမ္မပ-လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပဒါတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ပ+ဒါ+တုံ] ပေးခြင်းငှါ၊ အဖန်ဖန်ပေးခြင်းငှါ၊ ပေးကမ်းချီးမြှောက်ခြင်းငှါ၊ အထောက်အပံ့ပြုခြင်းငှါ။ အမှာကဉ္စ ကာလေန ကာလံ အနုပ္ပဒါတုံ။ အံ၊၁။၁၁၅။ အနုပ္ပဒေတိ-လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပဒါတု (တိ) [အနု+ပ+ဒါ+တု] အားအဆင့်ပေး–ထောက်ပံ့–တတ်သော၊ စေ့စပ်ညှိညွှတ်မှုကို – မြဲစွာထားတတ် – စောင့်ရှောက်တတ်–မြဲအောင်ပြုတတ်–သော၊သူ။ ဣတိ ဘိန္နာနံ ဝါ သန္ဓာတာ၊ သဟိတာနံ ဝါ အနုပ္ပဒါတာ။ ဒီ၊၁။၄။ မ၊၁။၂၃၇။ အံ၊၁။၅၃၀။ အဘိ၊ပု၊၁၆၆။ မဟာနိ။၁၆၉။ အနုပ္ပဒါတာတိ သန္ဓာနာနုပ္ပဒါတာ။ ဒွေ

ဇနေ သမဂ္ဂေ ဒိသွာ "တုမှာကံ ဝေရူပေ
ကုလေ ဇာတာနံ ဝေရူပေဟိ ဂုဏေဟိ
သမန္နာဂတာနံ အနုစ္ဆဝိကမေတ"န္တိအာဒီနိ
ဝတွာ ဒဠှီကမ္မံ ကတ္တာတိ အတ္ထော။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၅။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၀၄။ အနုပ္ပ-
ဒါတာတိ အနုဗလပ္ပဒါတာ၊ အနုဝတ္တနဝသေန
ဝါ ပဒါတာ။ ကဿ ပန အနုဝတ္တနံ ပဒါနန္တိ?
"သဟိတာန"န္တိ ဝုတ္တတ္တာ သန္ဓာနဿာတိ
ဝိညာယတိ၊ တေနေဝါဟ "သန္ဓာနာနုပ္ပ-
ဒါတာ"တိ၊ ယသ္မာ ပန အနုဝတ္တနဝသေန
(အနုဗလဝသေန အနုဝတ္တနဝသေန စ။ သီ၊
ဋီ၊သစ်၊၁။) သန္ဓာနဿ ပဒါနံ အာဓာနံ
(အာဒါနံ၊သီ၊ဋီ၊သစ်။၁။) ရက္ခဏံ ဝါ ဒဠှီ-
ကရဏံ ဟောတိ၊ တေန ဝုတ္တံ "ဒဠှီကမ္မံ
ကတ္တာတိ အတ္ထော"တိ (ဒွေ ဇနေ သမဂ္ဂေ
ဒိသွာတိအာဒိ။ အံ၊ဋီ၊၂။) ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၂၀။
သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၃၉။ မ၊ဋီ၊၂။၁၅၅။ အံ၊ဋီ၊
၂။၃၇၁။ အနုပ္ပဒေတိ-လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပဒါန (နှ) [အနု+ပ+ဒါ+ယု] (၁)တဖန်-
ပြန်-ပေးခြင်း။ .... န ပိဏ္ဍပဋိပိဏ္ဍကေန န
ဒါနာနုပ္ပဒါနေန ဓမ္မေန သမေန လဒ္ဓါ....။
မဟာနိ။၂၉၀။ န ဒါနာနုပ္ပဒါနေနာတိ အတ္တ-
နော ဒိန္နကာလံ န ပုန ဒါနေန။ မဟာနိ၊
ဋ္ဌ။၃၅၄-၅။ (၂) (က) ပေးခြင်း၊ လျော်စွာ-
ပေးကမ်း-ချီးမြှောက်-ခြင်း။.... ယထာဗလံ
ကမ္မန္တသံဝိဓာနေန ဘတ္တဝေတနာနုပ္ပဒါနေန
ဂိလာနုပဋ္ဌာနေန....။ ဒီ၊၃။၁၅၅။ ဘတ္တ-
ဝေတနာနုပ္ပဒါနေနာတိ အယံ ခုဒ္ဒကပုတ္တော,
အယံ ဧကဝိဟာရီတိ တဿ တဿ အနုရူပံ
သလ္လက္ခေတွာ ဘတ္တဒါနေန စေဝ ပရိဗ္ဗယဒါ-
နေန စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။ ဘတ္တဝေတနာနုပ္ပ-
ဒါနေနာတိ တဿ တဿ ဒါသကမ္မကရဿ
အနုရူပံ ဘတ္တဿ ဝေတနဿ စ ပဒါနေန။
တေနေဝါဟ "အယံ ခုဒ္ဒကပုတ္တော"တိအာဒိ။
ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၄၃။ (ခ) ပေးခြင်း၊ တံစိုးလက်
ဆောင်ပေးခြင်း။ ဇပ္ပေန မန္တေန သုဘာသိ-
တေန၊ အနုပ္ပဒါနေန ပဝေဏိယာ ဝါ။ အံ၊
၂။၅၀။ ဇာ၊၁။၁၃၁။ အနုပ္ပဒါနေနာတိ
သတဿ ဝါ သဟဿဿ ဝါ ဒါနေန။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၃။၂၄။ အနုပ္ပဒါနေနာတိ လဥ္စဒါနေန။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၃။၁၉၁။ (ဂ) ပေးခြင်း၊ ကုသပေးခြင်း။
မူလဘေသဇ္ဇာနံ အနုပ္ပဒါနံ။ ဒီ၊၁။၁၁။ မူလ-
ဘေသဇ္ဇာနံ အနုပ္ပဒါနန္တိ ဣမိနာ ကာယတိ-
ကိစ္ဆနံ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။ အနုပ္ပဒိန္န-
လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပဒါနတာ (ထီ) [အနုပ္ပဒါန+တာ] ပေးကမ်း
လှူဒါန်းသည်၏အဖြစ်၊ ပေးကမ်းလှူဒါန်းခြင်း။
အနုပ္ပဒိန္န-ကြည့်။ အနုပ္ပဒါန-လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပဒါနရတ (တိ) [အနုပ္ပဒါန+ရတ] အဖန်
ဖန်ပေးကမ်းချီးမြှောက်ခြင်း - ထောက်ပံ့လှူ
ဒါန်းခြင်း-၌ မွေ့လျော်သော၊သူ။ ယော
ဝါ သော ပုရိသော သဒ္ဓေါ ဒါနပတိ အနုပ္ပ-
ဒါနရတော။ အံ၊၂။၄၅၈။ အနုပ္ပဒါနရတောတိ
ပုနပ္ပုနံ ဒါနံ ဒဒမာနော ရမတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၃။၁၇၃။

အနုပ္ပဒိန္န (တိ) [အနု+ပ+ဒါ+တ] ထပ်ဆင့်
ပေးအပ်သော။ ဗလဉ္စ ဘိက္ခူနမနုပ္ပဒိန္နံ။
ခုဒ္ဒက။၉။ ပေတ။၁၃၀။ ဗလဉ္စ ဘိက္ခူနမနုပ္ပ-
ဒိန္နန္တိ ဣမိနာ သမုတ္တေဇေတိ၊ ဗလာနုပ္ပ-
ဒါနမေဝ ဟိ တွေ ဧဝံ ဒါနံ၊ (ဘိက္ခူနံ ဗလာ-
နုပ္ပဒါနံ ဟေတ္ထ ဧဝံ ဝိဓာနံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။) ဗလာ-
နုပ္ပဒါနတာတိ (ဗလာနုပ္ပဒါနေ၊ ပေတ၊ဋ္ဌ။)
တဿ ဥဿာဟဝဍ္ဎနေန သမုတ္တေဇနံ။ ခုဒ္ဒက၊
ဋ္ဌ၊၁၈၂။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၉။ အနုပ္ပဒိန္နာ ဗုဒ္ဓေန။
အပ၊၁။၁၆၈။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၃။

အနုပ္ပဒိယမာန (တိ) [အနု+ပ+ဒါ+ယ+မာန]
ပေးကမ်း-ချီးမြှောက်-ထောက်ပံ့-အပ်
သော။ အဓနာနံ ဓနေ အနနုပ္ပဒိယမာနေ
(နာနုပ္ပဒိယမာနေ ?) ဒါလိဒ္ဒိယံ ဝေပုလ္လ-

မဂမာသိ။ ဒီ၊၃။၅၄။ နာနုပ္ပဒိယမာနေတိ အနနုပ္ပဒိယမာနေ။ အယမေဝ ဝါ ပါဌော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆။ တေသံ သဗ္ဗေသံ ဓနေ အနုပ္ပဒိယမာနေ မယှံ ကောသဿ ပရိက္ခယော ဟောတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၃၀။

အနုပ္ပဒေတိ (ကြိ) [အနု+ပ+ဒါ+အ+တိ] ပေး၏၊ အဖန်ဖန်ပေး၏၊ ပေးကမ်း–ချီးမြှောက်–ထောက်ပံ့–၏၊ အားပေး၏။ အနုပ္ပဒေတိ—ဒီ၊၃။၅၅၊၁၅၂။ မိလိန္ဒ။၂၀၆။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၈၄။ အနုပ္ပဒေတု—ဒီ၊၁။၁၂၈။ အနုပ္ပဒေတူတိ အနု အနု ပဒေတု။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၂၄။ အနုပ္ပဒေသိ အနုပ္ပဒေမိ—သံ၊၁။၁၆၄။ အနုပ္ပဒေဟိ—အံ၊၁။၁၁၅။ အနုပ္ပဒေယျ—သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၅။ အနုပ္ပဒဇ္ဇေယျ—ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၃၉။ အနုပဒဇ္ဇေယျ—ဝိ၊၁။၃၇၂။ အနုပဒဇ္ဇုံ—(အနုပဒဇ္ဇေယျုံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၆။) သံ၊၂။၁၀၇။ အနုပ္ပဒေယျာသိ—ဒီ၊၃။၅၀။ အနုပဒဇ္ဇေယျာသိ—မ၊၂။၇၉။ အနုပဒဇ္ဇေယျာသီတိ အနုပဒေယျာသိ ဥပတ္ထမ္ဘေယျာသိ ပုနပ္ပုနံ ကရေယျာသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၀။ အနုပ္ပဒေယျာသီတိ အနုဗလပ္ပဒါယီ ဘဝေယျာသိ၊ တေနာဟ "ဥပတ္ထမ္ဘေယျာသီ"တိ၊ တံ ပန အနုဗလပ္ပဒါနံ ဥပတ္ထမ္ဘနံ ပုနပ္ပုနံ ကရဏမေဝါတိ အာဟ "ပုနပ္ပုနံ ကရေယျာသီ"တိ။ မ၊ဋီ၊၃။၆၀-၁။ အနုပဒဇ္ဇေယျာမ—ဝိ၊၁။၃၇၂။ အနုပ္ပဒါသိ—ဒီ၊၁။၁၂၉။ ဒီ၊၃။၅၄။ အနုပ္ပဒံသု—ဒီ၊၃။၇၇။ အနုပ္ပဒဿတိ—အံ၊၂။၃၇။ အဘိ၊က။၂၆၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂။ အနုပ္ပဒဿာမိ—ဒီ၊၃။၁၅၄။ အနုပ္ပဒဿာမ—ဒီ၊၃။၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄၉။ သာရတ္ထ၊၁။၂၈၄။ အနုပ္ပဒါတု-လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပဒေန္တ (တိ) [အနု+ပ+ဒါ+အ+အန္တ] ပေးကမ်း–ချီးမြှောက်–သော၊သူ။ ဘရိယံ သမ္မာနေန္တော အနဝမာနေန္တော အနတိစရန္တော ဣဿရိယံ ဝေါဿဇ္ဇန္တော အလင်္ကာရံ အနုပ္ပဒေန္တော ဒါရေသု မမံ စရတိ နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၃၁။

အနုပ္ပန္နံသ (ပု) [အနုပ္ပန္န+အံသ] ဥပါဒ်,ဋ္ဌီ, ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ပြီးလည်း မဟုတ် ရောက်ဆဲလည်း မဟုတ်သော–အနုပ္ပန္န – အနာဂတ် – အဖို့အစု။ အနုပ္ပန္န (ဈ) အနက် ကြည့်။

အနုပ္ပန္န (တိ) [န+ဥပ္ပန္န] (က) မဖြစ်ပေါ်ဘူးသော၊ ဖြစ်ပေါ်မလာဘူးသေးသော။ တေန အနုပ္ပန္နာနိ စေဝ ဘဏ္ဍာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဝိ၊၂။၂၀။ ဝိ၊၄။၁။ ယေန အနုပ္ပန္နော ဝါ ကာမစ္ဆန္ဒော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အံ၊၁။၂။ အနုပ္ပန္နောတိ အဇာတော အသဉ္ဇာတော အပါတုဘူတော အသမုဒါဂတော။.... ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ နိဗ္ဗတ္တတိ ပါတုဘဝတိ။ သော ပနေသ အသမုဒါစာရဝသေန ဝါ အနနုဘူတာရမ္မဏဝသေန ဝါ အနုပ္ပန္နော ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အညထာ ဟိ အနမတဂ္ဂေ သံသာရေ အနုပ္ပန္နော နာမ နတ္ထိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။ (အကျယ်ကို အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃-၄၊၂၇-၃၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၈-တို့တွင် ကြည့်။) အဇာတောတိ နိဗ္ဗတ္တော၊ သေသပဒါနိ တဿေဝ ဝေဝစနာနိ။ အံ၊ဋီ၊၁။၇၂။ အနုပ္ပန္နော စေဝ ကာမစ္ဆန္ဒော နုပ္ပဇ္ဇတိ။ အံ၊၁။၃။....အသမုဒါဂတော န သမုဒါဂစ္ဆတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆။ အနုပ္ပန္နာ စေဝ အာသဝါ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ မ၊၁။၉။ (အဖွင့်အကျယ်ကို မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၈။ မ၊ဋီ၊၁။၁၅၀-တို့တွင် ကြည့်။) အနုပ္ပန္နာနံ ပါပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အနုပ္ပါဒါယ ဆန္ဒံ ဇနေတိ။ ဒီ၊၂။၂၅၀။ မ၊၁။၈၉။ မ၊၃။၂၉၄။ အံ၊၁။၃၈၅။ အဘိ၊ဝိ။၂၁၆။ ပဋိသံ။၄၀။ အနုပ္ပန္နာနန္တိ ကေသုဉ္စိ ဝါ ဘဝေ, တထာရူပေ ဝါ အာရမ္မဏေ အတ္တနော န ဥပ္ပန္နာနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၃။ (ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၄၆-ဦ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃-နှင့် အလားတူ ဖွင့်သည်။) အနုပ္ပန္နာနန္တိ အနိဗ္ဗတ္တာနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၆။

ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၅။ န မဟာရာဇ တတောနိဒါနံ ဘဂဝတော ကောစိ အနုပ္ပန္နော ရောဂေါ ဥပ္ပန္နော။ မိလိန္ဒ။၁၇၅။ (ခ) မဖြစ်ပေါ်ဘူး–မရအပ်ဘူး–သေးသော။ အနုပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥပ္ပါဒါယ ဆန္ဒံ ဇနေတိ။ ဒီ၊၂။၅၀။ မ၊၃။၂၉၄။ အံ၊၁။၃၈၅။ အနုပ္ပန္နာနံ ကုသလာနန္တိ အပ္ပဋိလဒ္ဓါနံ ပဌမဇ္ဈာနာဒီနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၃။ အနုပ္ပန္နဉ္စ လာဘံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ ဥပ္ပန္နဉ္စ ထာဝရံ ကရောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၈။ (ဂ) မဖြစ်ပေါ်သေးသော။ ဘိက္ခူ အနုပ္ပန္နေ စီဝရေ ပက္ကမန္တိပိ၊ ဝိဗ္ဘမန္တိပိ။ ဝိ၊၃။၄၂၃။ (ဃ) မဖြစ်ဘူးသေးသော။ (င) ဖြစ်ဆဲမဟုတ်သော။ (စ) သူတပါးသန္တာန်၌ မဖြစ်စေအပ်ဘူးသေးသော။ အနုပ္ပန္နဿ မဂ္ဂဿ ဥပ္ပါဒေတာ။ မ၊၃။၅၉။ သံ၊၁။၁၉၂။ အပ၊၂။၁၅၅၊၂၅၀။ မဟာနိ။၁၃၈။ နေတ္တိ။ ၁၃၁။ မိလိန္ဒ။၂၁၂။ =သကသန္တာနေ န ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗဿ ဆအသာဓာရဏဉာဏဟေတုဘူတဿ အရိယမဂ္ဂဿ....။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၅၅။ အနုပ္ပန္နဿာတိ အဝတ္တမာနဿ....။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၂၄၂။ အနုပ္ပန္နဿာတိ ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓတော ပဋ္ဌာယ အညေန သမဏေန ဝါ ဗြာဟ္မဏေန ဝါ အနုပ္ပါဒိတပုဗ္ဗဿ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၄။ အနုပ္ပါဒိတပုဗ္ဗဿာတိ ပရသန္တာနေ န ဥပ္ပါဒိတပုဗ္ဗဿ၊ သကသန္တာနေ ပန ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ ဝသေန န ဥပ္ပါဒိတောတိ န သက္ကာ ဝတ္တုံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၉၀။ (ဆ) မဖြစ်ဘူးသော၊ ဖြစ်ဘူး, ဖြစ်ဆဲမဟုတ်သော၊ ဖြစ်ပေါ်လတ္တံ့သော။ အနုပ္ပန္နေသု ကိစ္စေသု၊ အထော ဥပ္ပတိတေသု စ။ သံ၊၁။၅၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၀။ အနုပ္ပန္နေသု ကိစ္စေသူတိ ဣတော သတ္တာဟစ္စယေန ယာနိ ဒုက္ခါနိ ဥပ္ပဇ္ဇိဿန္တိ၊ တေသု။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၄။ အနုပ္ပန္နေသူတိ အနာဂတေသု။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၈၄။ မ၊ဋီ၊ ၁။၃၃၄။ (ဇ) မဖြစ်ပေါ်သော၊ မပွင့်–မပေါ်–သော။ ဗုဒ္ဓစန္ဒေ အနုပ္ပန္နေ၊ ဗုဒ္ဓါဒိစ္စေ အနုဂ္ဂတေ။ ဝိ၊၅။၁၅၇။ တဉ္စ (ပဉ္စင်္ဂဒသင်္ဂသီလံ) ဗုဒ္ဓေ ဥပ္ပန္နေပိ အနုပ္ပန္နေပိ လောကေ ပဝတ္တတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၈။ အနုပ္ပန္နေ ကိရ ဗုဒ္ဓေ မနုဿာ တာပသပရိဗ္ဗာဇကာနံ သန္တိကေ ဝန္ဒိတွာ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇။ အနုပ္ပန္နေယေဝ ဟိ ဗုဒ္ဓေ ရာဇဂဟတော အဝိဒူရေ....။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၆။ ပေါရာဏကပဏ္ဍိတာ အနုပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓေ ဗာဟိရကပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၃၀၄။ (ဈ) ဥပါဒ်, ဋ္ဌီ, ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ပြီးလည်းမဟုတ်, ရောက်ဆဲလည်း မဟုတ်သောတရား။ အနုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ၊.... ကတမေ ဓမ္မာ အနုပ္ပန္နာ၊ ယေ ဓမ္မာ အဇာတာ အဘူတာ အသဉ္ဇာတာ အနိဗ္ဗတ္တာ အနဘိနိဗ္ဗတ္တာ အပါတုဘူတာ အနုပ္ပန္နာ အသမုပ္ပန္နာ အနုဋ္ဌိတာ အသမုဋ္ဌိတာ အနုပ္ပန္နာ အနုပ္ပန္နံသေန သင်္ဂဟိတာ ရူပံ ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရာ ဝိညာဏံ၊ ဣမေ ဓမ္မာ အနုပ္ပန္နာ။ အဘိ၊ဓ။၁၊၂၁၂။ ဥပ္ပါဒတော ပဋ္ဌာယ ယာဝဘင်္ဂါ ဥဒ္ဓံ ပန္နာ ဂတာ ပဝတ္တာတိ ဥပ္ပန္နာ၊ န ဥပ္ပန္နာတိ အနုပ္ပန္နာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။ နိဗ္ဗာနံ န ဝတ္တဗ္ဗံ ဥပ္ပန္နန္တိပိ အနုပ္ပန္နန္တိပိ ဥပ္ပါဒိနောတိပိ။ အဘိ၊ဓ။၂၇၂။

အနုပ္ပန္နဂဏ္ဍ (တိ) [အနုပ္ပန္န+ဂဏ္ဍ] မဖြစ်သေးသော–ထွတ်မြင်းနာ–အိုင်းအနာ–ရှိသော၊ ထွတ်မြင်းနာ–အိုင်းအနာ–မဖြစ်သေးသော၊ သူ။ သေယျထာပိ နာမ အကုသလော ဝေဇ္ဇော ကဉ္စိ အနုပ္ပန္နဂဏ္ဍံ ပုရိသံ ပက္ကောသာပေတွာ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၉။

အနုပ္ပန္နပညတ္တိ (ထီ) [အနုပ္ပန္န+ပညတ္တိ] အဖြစ်မဖြစ်ပေါ်မီ ပညတ်ခြင်း၊ အနုပ္ပန္နပညတ်။ အတ္ထိ တတ္ထ ပညတ္တိ အနုပညတ္တိ အနုပ္ပန္နပညတ္တိ။ ဝိ၊၅။၁။ အနုပ္ပန္နပညတ္တိ နာမ အနုပ္ပန္နေ ဒေါသေ ပညတ္တာ၊ သာ အဋ္ဌဂရုဓမ္မဝသေန ဘိက္ခုနီနံယေဝ အာဂတာ၊ အညတြ နတ္ထိ၊ တသ္မာ ဝုတ္တံ "အနုပ္ပန္နပညတ္တိ တသ္မိံ နတ္ထီ"တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၈။

အနုပ္ပန္နပါပက (န) [အနုပ္ပန္န+ပါပက] မဖြစ်ပေါ်သေးသော – မကောင်းမှု – အကုသိုလ်။

အနုပ္ပန္နပါပကာနုပ္ပါဒ (ပု) [အနုပ္ပန္နပါပက+အနုပ္ပါဒ] မဖြစ်ပေါ်သေးသော – မကောင်းမှု – အကုသိုလ် – တို့၏ မဖြစ်ပေါ်ခြင်း။

အနုပ္ပန္နပါပကာနုပ္ပါဒါဒိအတ္ထ (တိ) [အနုပ္ပန္နပါပကာနုပ္ပါဒ + အာဒိ + အတ္ထ] မဖြစ်ပေါ်သေးသော – မကောင်းမှု – အကုသိုလ် – တို့၏ မဖြစ်ပေါ်ခြင်းစသော အကျိုးရှိသော။

အနုပ္ပန္နပါပကာနုပ္ပါဒါဒိကိရိယာ (ထီ) [အနုပ္ပန္နပါပကာနုပ္ပါဒါဒိ + ကိရိယာ] မဖြစ်ပေါ်သေးသော – မကောင်းမှု – အကုသိုလ် – တို့၏ မဖြစ်ပေါ်ခြင်း စသည်ကို ပြုခြင်း။ "အနုပ္ပန္နပါပကာနုပ္ပါဒါဒိအတ္ထာ" တိ ဂဟိတာ တထေဝ တေ ဟောန္တီတိ တံ အတ္ထံ သာဓေန္တီ-ယေဝါတိ တေသာ အတ္ထသာ ဒီပကော သမ္မာ-သဒ္ဒေါတိ ယထာဓိပ္ပေတတ္ထသာ အနုပ္ပန္န-ပါပကာနုပ္ပါဒါဒိနော ကာရဏဘူတာ၊ ပဓာန-ကာရဏဘူတာတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊၂။ ၁၆၂။.... အနုပ္ပန္နပါပကာနုပ္ပါဒနာဒိကိရိ-ယာယ အနုရူပပ္ပဓာနာတိ ဧဝံ ဝါ ဧတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အနုပ္ပန္နပါပကာဒီနံ အနုပ္ပါ-ဒါဒိ အနုပ္ပန္နပါပကာနုပ္ပါဒါဒိ။ အနုဋီ၊၂။၁၆၂။

အနုပ္ပန္နပုဗ္ဗ (တိ) [အနုပ္ပန္န+ပုဗ္ဗ] မဖြစ်ဘူးသေးသော။ ဣတော ပုဗ္ဗေ ယာဝ သတ္တမာ ရာဇ-ကုလပရိဝဋ္ဋာ ဝေရူပံ (ဘယံ) အနုပ္ပန္နပုဗ္ဗံ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၁၃၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၅။ ဣမဿ အတ္တဘာဝေ အနုပ္ပန္နပုဗ္ဗံ ပရဿ ဥပ္ပန္နံ အကု-သလံ ဒိသွာ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၂၀။ အနုပ္ပန္န-ပုဗ္ဗန္တိ အတ္တနော အဘူတပုဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။ ၄၉၁။ ဣမဿ အတ္တဘာဝေ အနုပ္ပန္နပုဗ္ဗံ ဈာနံ ဝါ ဝိပဿနံ ဝါ ဥပ္ပါဒေတုံ....။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၄။

အနုပ္ပန္နပုဗ္ဗတာ (န) [အနုပ္ပန္နပုဗ္ဗ+တာ] ရှေး၌ မဖြစ်ဘူးသည်၏အဖြစ်။ မဂ္ဂေါ ဟိ ပဝတ္တမာ-နော ပုဗ္ဗေ အနုပ္ပန္နပုဗ္ဗတာ အနုပ္ပန္နော နာမ ဝုစ္စတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၆-၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၀။

အနုပ္ပန္နဘောဂုပ္ပတ္တိတာ (ထီ) [အနုပ္ပန္န + ဘောဂ+ဥပ္ပတ္တိ+တာ] မဖြစ်ပေါ်သေး – မရရှိသေး – သောစည်းစိမ် – ၏ ဖြစ်ပေါ် – ကိုရရှိ – သည်၏အဖြစ်။ အဒိန္နာဒါနာ ဝေရ-မဏိယာ မဟဒ္ဓနတာ ပဟူတဓနဓညတာ အနန္တဘောဂတာ အနုပ္ပန္နဘောဂုပ္ပတ္တိတာ....။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၂၃။

အနုပ္ပန္နဝေဝစန (န) [အနုပ္ပန္န+ဝေဝစန] အနုပ္ပန္နသဒ္ဒါ၏ – ဝေဝုစ် – ပရိယာယ် – စကားလှယ်။ အသဉ္ဇာတသာတိ ဣဒံ အနုပ္ပန္နဝေဝစန-မေဝ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၄။ အနုပ္ပန္န-လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပန္နသဒ္ဒ (တိ) [အနုပ္ပန္န+သဒ္ဒါ] မဖြစ်သေးသောသဒ္ဒါတရားရှိသော၊ သဒ္ဒါတရားမဖြစ်ပေါ်သေးသော၊ သူ။ .... သတ္တရိ အနုပ္ပန္န-သဒ္ဒါနံ သဒ္ဒါဇနနာယ ....။ အနုဋီ၊၁။၂။

အနုပ္ပန္နာကုသလာနုပ္ပါဒန (န) [အနုပ္ပန္န+အကုသလ+အနုပ္ပါဒန] မဖြစ်ပေါ်သေးသောအကုသိုလ်တရားတို့ကို မဖြစ်ပေါ်စေခြင်း။ ယောနိ-သော သမ္မပ္ပဓာနာတိ ဥပါယဝီရိယေန၊ အနုပ္ပန္နာကုသလာနုပ္ပါဒနာဒိဝိဓိနာ ပဝတ္တဝီရိ-ယေနာတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၃။၂၀၃။

အနုပ္ပဗန္ဓ (ပု) [အနု+ပ+ဗန္ဓ+အ] (၁) ဆက်စပ်သော – ရှေ့နောက် ဆက်စပ်သော – အစဉ်။ တံ အနုပ္ပဗန္ဓေန (အနုပ္ပဗန္ဓနေန၊ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။) ပဝတ္တိယံ အတိဝိယ ယုဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၈။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၁၀။ အနုပ္ပဗန္ဓေန ပဝတ္တိ-ယန္တိ ဥပစာရေ ဝါ အပ္ပနာယံ ဝါ သန္တာနေန ပဝတ္တိယံ။ မူလဋီ၊၁။၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၁၆၇။ ကေသိ ယေဝ အာရမ္မဏေ နိရန္တရံ အနုပ္ပ-ဗန္ဓဝသေန ပဝတ္တိယံ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၆၀။ အနုဋီ၊၁။၉၄။ ပုတ္တကာနံ ဟိ မာတာပိတူဟိ

ဇီဝိတံ အာပါဒိတံ ပါလိတံ ဃဋ္ဋိတံ အနုပ္ပ-ဗန္ဓေန ပဝတ္တိတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၉။ (တိ) (၂) အစဉ်–မပြတ်–ဆက်–စပ်–ခြင်းရှိသော၊ အစဉ်–မပြတ်–ဆက်–စပ်–သော။ သော စတဿန္နံ ပရိသာနံ ဓမ္မံ ဒေသေတိ ပရိမဏ္ဍ-လေဟိ ပဒဗျဥ္ဇနေဟိ အနုပ္ပဗန္ဓေဟိ အနု-သယသမုဋ္ဌိ ါတာယ။ မ၊၁။၂၇၄။ အနုပ္ပဗန္ဓေ-ဟီတိ ဗေ္ဗ ယော ဘိက္ခု .... နိရန္တရံ ကထံ ပဝတ္တေတိ၊ တဿ ကထာ အနုပ္ပဗန္ဓာ ဟော-တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ (မ၊ဋီ၊၂။၁၇၉-လည်း ကြည့်။) အပရိယာဒိဏ္ဏေယေဝ တသ္မိံ တဋ္ဌာ-ကေ ဥဒကူပရိ မဟာမေဃော အပရာပရံ အနုပ္ပဗန္ဓော အဘိဝဿေယျ။ မိလိန္ဒ၊၁၃၄-၅။ အနုပ္ပဗန္ဓော ဝိစာရော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၈။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၆၈။ (မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၁၀-၌ အနုပဗန္ဓော-ဟု ရှိသည်။) အဝိစိ မနုပ္ပဗန္ဓော။ .... အနု အနု ပဗန္ဓော စိတ္တသန္တာနော ရူပသန္တာနော စ ....။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၄၈။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၆၃။

အနုပ္ပဗန္ဓကရရူပပဒဋ္ဌာန (တိ) [အနုပ္ပဗန္ဓကရ+ရူပ+ပဒဋ္ဌာန] အစဉ်–မပြတ်–ဆက်–စပ်–ခြင်းကို ပြုတတ်သော ရုပ်လျှင် ပဒဋ္ဌာန်ရှိသော။ (သီ၊က-မူကွဲ)။ အနုပ္ပဗန္ဓ(န)ရသ-ကြည့်။

အနုပ္ပဗန္ဓကရူပပဒဋ္ဌာန (တိ) [အနုပ္ပဗန္ဓက+ရူပ+ပဒဋ္ဌာန] အစဉ်–မပြတ်–ဆက်–စပ်–တတ်သော ရုပ်လျှင် ပဒဋ္ဌာန်ရှိသော။ အနုပ္ပဗန္ဓ(န)ရသ-ကြည့်။

အနုပ္ပဗန္ဓတာ (ထီ) [အနုပ္ပဗန္ဓ+တာ] အစဉ်–မပြတ်–ဆက်–စပ်–သည်၏အဖြစ်၊အဆက် မပြတ်သည်၏အဖြစ်။ မေဃဿ ဘန္တေ အနုပ္ပဗန္ဓတာယ။ မိလိန္ဒ။၁၃၅။

အနုပ္ပဗန္ဓတိ (ကြိ) [အနု+ပ+ဗန္ဓ+အ+တိ] (က) အစဉ်ဖွဲ့၏၊ အစဉ်–အဆက်–မပြတ်–ဖွဲ့–စပ်–၏။ ဝိစာရော အနုပ္ပဗန္ဓတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၄၂။ (ခ) နောက်မှ–အစဉ်–လိုက်၏။ တေ အဘိဇ္ဈာဒယော ဓမ္မာ အန္ဝာဿဝေယျုံ အနုပ္ပဗန္ဓေယျုံ (သီ၊မူကွဲ)။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၄၃။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၇၆။

အနုပ္ပဗန္ဓန (န) [အနု+ပ+ဗန္ဓ+ယု] ဆက်စပ်ခြင်း၊ ရှေ့နှင့်နောက် ဆက်စပ်ခြင်း။ တတ္ထ ကတမော ဥပနာဟော၊ ယော ဝေရူပေါ ဥပ-နာဟော.... အနုသံသန္ဒနာ အနုပ္ပဗန္ဓနာ ဒဠှီ-ကမ္မံ ကောဓော၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဥပနာဟော။ အဘိ၊ဝိ။၃၇၁။ အနုပ္ပဗန္ဓနာတိ ပုရိမေန သဒ္ဓိံ ပစ္ဆိမဿ ဃဋနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၃။ အနုပ္ပ-ဗန္ဓ (၁) အနက်လည်း ကြည့်။ အနုပ္ပဗန္ဓန-ပစ္စုပဋ္ဌာန-လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပဗန္ဓနကရူပပဒဋ္ဌာန (တိ) [အနုပ္ပဗန္ဓနက+ရူပ+ပဒဋ္ဌာန]အစဉ်–မပြတ်–ဆက်–စပ်–တတ်သော ရုပ်လျှင် ပဒဋ္ဌာန်ရှိသော။ (သျာ၊မူကွဲ)။ အနုပ္ပဗန္ဓ(န)ရသ-ကြည့်။

အနုပ္ပဗန္ဓနတာ (ထီ) [အနုပ္ပဗန္ဓန+တာ] အစဉ်–မပြတ်–ဆက်–စပ်–သည်၏ အဖြစ်။ အနုပ္ပဗန္ဓ(န)ပစ္စုပဋ္ဌာန-ကြည့်။

အနုပ္ပဗန္ဓ(န)ပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [အနုပ္ပဗန္ဓ (န)+ပစ္စုပဋ္ဌာန] အာရုံ၌–အစဉ်–မပြတ်–ဆက်–စပ်ခြင်း–အစဉ်မပြတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်း–လျှင်ထင်သော အခြင်းအရာရှိသော။ (ဝိစာရစေတသိက်)။ စိတ္တဿ အနုပ္ပဗန္ဓန-ပစ္စုပဋ္ဌာနော (အနုပ္ပဗန္ဓပစ္စုပဋ္ဌာနော။ အဘိ-ဋ္ဌ) ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၈။ အနုပ္ပဗန္ဓနံ အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အဝိစ္ဆိန္နဿ ဝိယ ပဝတ္တိ၊ တထာ ဟိ သော အနုပ္ပဗန္ဓနတာတိ နိဒ္ဒိဋ္ဌော။ သာရတ္ထ၊၁။ ၃၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၆၇။

အနုပ္ပဗန္ဓ(န)ရသ (တိ) [အနုပ္ပဗန္ဓ(န)+ရသ] အစဉ်–မပြတ်–ဆက်–စပ်–ခြင်း–ရှေ့ နောက် အစဉ်မပြတ်–အဖန်ဖန်–ဆက်စပ်

ခြင်း – လျှင် ရသရှိသော။ ပဝတ္တိလက္ခဏာရူပဿ သန္တတိ၊ အနုပ္ပဗန္ဓ(နှ)ရသာ၊ အနုပစ္ဆေဒပစ္စုပဋ္ဌာနာ အနုပ္ပဗန္ဓကရူပပဒဋ္ဌာနာ။ (အနုပ္ပဗန္ဓကရရူပပဒဋ္ဌာနာ၊သီ၊က။ အနုပ္ပဗန္ဓနကရူပပဒဋ္ဌာနာ။သျှာ) အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၇၉။ အနုပ္ပဗန္ဓနရသာတိ ပုဗ္ဗာပရဝသေန အနု အနု ပဗန္ဓနကိစ္စာ။ တတော ဧဝ အနုပစ္ဆေဒဝသေန ဂဟေတဗ္ဗတော အနုပစ္ဆေဒပစ္စုပဋ္ဌာနော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၀၂။

အနုပ္ပဗန္ဓမာန (တိ) [အနု+ပ+ဗန္ဓ+အ+မာန] အစဉ်မပြတ်လိုက်သော။ အဝီစိကံ စိတ္တသန္တတိံ အနုပ္ပဗန္ဓမာနံ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၀၈။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၇၉-လည်း ကြည့်။)

အနုပ္ပဗန္ဓာပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု+ပ+ဗန္ဓ+ဏာပေ+တိ] အစဉ်–မပြတ်–ဆက်–စပ်–စေ၏။ ဗုဒ္ဓပုတ္တာ အာစာရသီလဂုဏဝတ္တာပဋိပတ္တိမေဃဝဿံ အပရာပရံ အနုပ္ပဗန္ဓာပေယျုံ အဘိဝဿာပေယျုံ။ မိလိန္ဒ၊၁၃၅။

အနုပ္ပဗန္ဓာဘာဝ (ပု) [အနုပ္ပဗန္ဓ+အဘာဝ] အစဉ်မပြတ် – ဆက် – စပ် – ခြင်း – ဖြစ်ခြင်း–မရှိသည်၏ အဖြစ်။ သုခဝေါကိဏ္ဏတ္တာ ပန အနုပ္ပဗန္ဓာဘာဝါ စ ဒုက္ခာနမေတံ ပုထုဇ္ဇနေဟိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။.... ဥပ္ပန္နဿ စ ဒေါမနဿဿ အနုပ္ပဗန္ဓနေန ပဝတ္တိယာ အဘာဝတော....။ သာရတ္ထ၊၂။၂၇၂။ အနုပ္ပဗန္ဓာဘာဝါတိ ဒေါမနဿဝီထိနံ နိရန္တရပ္ပဝတ္တိအဘာဝါ။ ဝိမတိ၊၁။၂၃၃။

အနုပ္ပယောဂ (ပု) [အနု+ပယောဂ] အနုပယောဂနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုပ္ပယောဂတ္တ (နှ) [အနုပ္ပယောဂ+တ္တ] ယှဉ်စပ်သည်၏အဖြစ်။ အနုပယောဂတ္တ-ကြည့်။

အနုပ္ပဝစ္စတိ (ကြိ) [အနု+ပ+ဝစ္စ+အ+တိ] အဖန်ဖန်တိုးပွါး၏။ ဆဟိ ဒွါရေဟိ ဆသု အာရမ္မဏေသု သဝနဓမ္မာ ကာမာသဝါဒယော အာသဝါ နာနုဿဝန္တိ နာနုပ္ပဝစ္စန္တိ၊ ယထာ မေ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။

အနုပ္ပဝတ္တက (တိ) [အနု+ပ+ဝတု+ဏ္ဏုက] အစဉ်–အတု–လိုက်၍ – တဖန်– ဖြစ်စေ–လည်စေ–သော၊သူ။ ဓမ္မေန ပဝတ္တိတဿ ဓမ္မစက္ကဿ အနုပ္ပဝတ္တကော သေနာပတိ ကောတိ ပုစ္ဆိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၅။ ဂေါတမဿ ဘဂဝတော သာသနဝရေ ဓမ္မစက္ကမနုပ္ပဝတ္တကော ဇာတော။ မိလိန္ဒ၊၃၄၂။

အနုပ္ပဝတ္တေတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု+ပ+ဝတု+ဏေ+တိ] အစဉ်–အတု–လိုက်၍–တဖန်–ဖြစ်စေ–လည်စေ–၏။ ယော ဧဝံ တထာဂတေန အနုတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ သမ္မဒေဝ အနုပ္ပဝတ္တေတိ။ အံ၊၁။၂၃။ မိလိန္ဒ၊၃၄၂။ အနုပ္ပဝတ္တေတီတိ ယထာ ပုရတော ဂစ္ဆန္တဿ ပစ္ဆတော ဂစ္ဆန္တော တံ အနုဂစ္ဆတိ နာမ၊ ဧဝံ ပဌမတရံ သတ္ထာရာ ပဝတ္တိတံ ထေရော အနုပ္ပဝတ္တေတိ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၅။ ရညော စက္ကဝတ္တိဿ ဇေဋ္ဌော ပုတ္တော ပိတရာ ပဝတ္တိတံ စက္ကံ ဓမ္မေနေဝ အနုပ္ပဝတ္တေတိ။ အံ၊၂။၁၃၁။ သာရိပုတ္တော ဘိက္ခဝေ တထာဂတေန အနုတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ သမ္မဒေဝ အနုပ္ပဝတ္တေတိ။ မ၊၃။၇၉။ ယေန မေ ဣဒံ ကလျာဏံ ဝတ္တံ နိဟိတံ အနုပ္ပဝတ္တေယျာသိ။ မ၊၂။၂၆၃။ ယေန မေ ဣဒံ ကလျာဏံ ဝတ္တံ နိဟိတံ အနုပ္ပဝတ္တေယျာထ။ မ၊၂။၂၇၀။ မယာ တံ ကလျာဏံ ဝတ္တံ နိဟိတံ ပစ္ဆိမာ ဇနတာ အနုပ္ပဝတ္တေသိ။ မ၊၂။၂၆၉။

အနုပ္ပဝတ္တေန္တ (တိ) [အနု+ပ+ဝတု+ဏေ+အန္တ] အစဉ်–အတု–လိုက်၍–ဖြစ်စေ–လည်စေ–သော၊သူ။ ဧဝံ ဓမ္မစက္ကံ အနုပ္ပဝတ္တေန္တေန ပန ထေရေန ဓမ္မော ဒေသိတောပိ ပကာသိတောပိ သတ္ထာရာဝ ဒေသိတော ပကာသိတော ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၅။

အနုပ္ပဝိဋ္ဌ (တိ) [အနု+ပ+ဝိသ+တ] ဝင်သော၊ ဝင်ရောက်သော၊သူ။ ပုထု နရာ လောကမနုပ္ပ-

ဝိဋ္ဌာ။ ဇာ၊၂။၁၄၃။ လောကမနုပ္ပဝိဋ္ဌာတိ ဒါရကေ ဟတ္ထေသု ဂဟေတွာ တိဏဂဟနာဒိနိလီယနဋ္ဌာနံ ပဝိဋ္ဌာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၃၉။ ယထာ ဝါ ပန မဟာရာဇ ပုရိသံ သုကတံ မဟာလေဏမနုပ္ပဝိဋ္ဌံ....။ မိလိန္ဒ။၁၉၇။ ဧကေကသ္မိမ္ပိ နယေ အဋ္ဌာရသ မူလပဒါနိ အနုပ္ပဝိဋ္ဌာနိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၁၈။

အနုပ္ပဝိဋ္ဌဋ္ဌ (ပု) [အနုပ္ပဝိဋ္ဌ+အတ္ထ] ဝင်သော–စူးဝင်သော – အနက် – သဘော။ အနုပ္ပဝိဋ္ဌဋ္ဌေန သလ္လံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၀။ အနုပ္ပဝိဋ္ဌဋ္ဌေနာတိ အာသယဿ ဒုန္နီဟရဏီယဘာဝေန အနုပ္ပဝိသနဋ္ဌေန။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၇၅။ အဗ္ဘန္တရမနုပ္ပဝိဋ္ဌဋ္ဌေန ပန အန္တောတုဒကဋ္ဌေန ဒုန္နီဟရဏီယဋ္ဌေန စ သလ္လံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။

အနုပ္ပဝိသတိ (ကြိ) [အနု+ပ+ဝိသ+အ+တိ] ဝင်၏၊ သက်ဝင်၏။ အနုပ္ပဝိသတိ— အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၁၇-၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၆၃-၄။ အနုပ္ပဝိသန္တိ— ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၆ (=ဩဂါဟန္တိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၃၁။)။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၁၇။ အံ၊ဋီ၊၂။၅၅။ ပက္ခန္ဒတိ, သံသီဒတိ-တို့လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပဝိသနဋ္ဌ (ပု) [အနုပ္ပဝိသန+အတ္ထ] အနုပ္ပဝိဋ္ဌဋ္ဌ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုပ္ပဝိသိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ပ+ဝိသ+တွာ] ဝင်၍၊ သက်ဝင်၍။ အဇ္ဈောသာယာတိ အနုပ္ပဝိသိတွာ။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၄၇။

အနုပ္ပဝိဿ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ပ+ဝိသ+တွာ] ဝင်၍၊ ဝင်ရောက်၍။ အဟံ သကော ရေဏုမနုပ္ပဝိဿ။ ဇာ၊၁။၃၃၄။ ရေဏုမနုပ္ပဝိဿာတိ မဟာရာဇ ရေဏု အဟံ တဝ ပုတ္တေန မဟာပရိဝါရေန အနုပဝိသိတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၅၀။

အနုပ္ပဝေစ္ဆတိ (ကြိ) [အနု+ပ+ဝေသု(ဝိသ, ဝေသ)+အ+တိ။ ဝေသု ဒါနေ။ ဝေစ္ဆတိ၊ ပဝေစ္ဆတိ။ နိတိ၊ဓာ။၁၉၀။ ပဝေစ္ဆတီး ဝိသ ပဝေသနေ,....'စ္ဆင်'တိ ယောဂဝိဘာဂါ စ္ဆင်။ မောဂ်၊ပဉ္စိကာ၊၅။၁၇၃။ ဝေသော ဂတိဒါနေသု။.... ဒါနတ္ထဲ ဝေစ္ဆတိ၊ ပဝေစ္ဆတိ။ ဓာတွတ္ထ။ မောဂ်၊နိဿျဉ်ကား ဒါ-ဓာတ်ဖြင့် ပဝစ္ဆတိ-ဟုလည်း ရုပ်စီရင်ပြသည်။ ၎င်း၊နှာ-၇၂၁-၂-ကြည့်။] ပေး၏၊ သွင်း၏၊ သွန်းလောင်း၏၊ ရွာချ၏။ ဒသဿ ဌာနာနိ အနုပ္ပဝေစ္ဆတိ။ ဝိ၊၃။၃၁၅။ အနုပ္ပဝေစ္ဆတီတိ ဒေတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၀၅။ ဝိမတိ၊၂။၁၈၇။ တမေနံ ဟတ္ထိဒမကော ဥတ္တရိ တိဏဃာသောဒကံ အနုပ္ပဝေစ္ဆတိ။ မ၊၃။၁၇၃။ စတ္တာရိ ဌာနာနိ အနုပ္ပဝေစ္ဆတိ။ အံ၊၁။၃၇၅။.... စတ္တာရိ ကာရဏာနိ အနုပ္ပဝေသေတိ ဒဒါတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၂။ ဒေဝတာသု ပရိကုပိတာသု ဒေဝေါ န သမ္မာ ဓာရံ အနုပ္ပဝေစ္ဆတိ။ အံ၊၁။၃၈၇။ ယံ ဝါ ပနဿ ဣတော အနုပ္ပဝေစ္ဆန္တိ....။ အံ၊၃။၄၇၉။.... အနုပ္ပဝေစ္ဆန္တီတိ.... အနုပဝေသေန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၈။ ဒေဝေါ စ န ကာလေန ကာလံ သမ္မာ ဓာရံ အနုပ္ပဝေစ္ဆေယျ။ ဒီ၊၂။၂၇၉။ မ၊၁။၃၄၅။ အနုပ္ပဝေစ္ဆေယျာတိ အနုပ္ပဝေသေယျ၊ န သမ္မာ ဝဿေယျ၊ အနုဒ္ဒမာသံ အနုဒသာဟံ အနုပဉ္စာဟံ န ဝဿေယျာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၂။ အနုပ္ပဝေသနံ နာမ ဝဿနမေဝ၊ တံ ပဋိက္ခေပဝသေန ဒဿေန္တော အာဟ "န သမ္မာ ဝဿေယျာ"တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၅၆။ နာနုပ္ပဝေစ္ဆေယျာတိ န ပဝေသေယျ န ဝဿေယျာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၂။ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန ဒေဝေါ သမ္မာ ဓာရံ မနုပ္ပဝေစ္ဆိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၄။

အနုပ္ပဝေစ္ဆန္တ (တိ) [အနု+ပ+ဝေသု (ဝိသ, ဝေသ)+အ+အန္တ] ပေးသော၊ သွင်းသော၊ သွန်းလောင်း – ရွာ – သော။ ဒေဝေ န သမ္မာ ဓာရံ အနုပ္ပဝေစ္ဆန္တေ ဝိသမပါကာနိ သဿာနိ ဘဝန္တိ။ အံ၊၁။၃၈၇။ ဖိတန္တိ ဒေဝေသု သမ္မာ ဓာရံ အနုပ္ပဝေစ္ဆန္တေသု သမ္ပန္နသဿံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၁၂။

အနုပ္ပဝေသ (ပု) [(က) အနု+ပ+ဝိသ+ဏ။ (ခ) အနု+ပ+ဝိသ+ဏေ+ဏ။ ဏေ-ကို ချေ။] (က) ဝင်ခြင်း၊ သက်ဝင်ခြင်း။ ဩဂါဓံ အနုပ္ပဝေသံ ပတ္တာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၇။ ပက္ခန္ဒနံ နာမ အနုပ္ပဝေသော၊ သော ပန တတ္ထ နတ္ထီတိ အာဟ "န ပဝိသတီ"တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၅၀။ သခ်ါရေသု ဝိပဿနာဉာဏဿ သမာဓိန္ဒြိယဝသေန သုခါ-နုပ္ပဝေသော တိက္ခတာ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၅၂။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၁၇။ ဩဂါဟပ္ပတ္တောတိ ဝိဿာသ-ဝသေန အနုပ္ပဝေသံ ပတ္တော။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၀၂။ (ခ) ဝင်စေခြင်း၊ သွင်းခြင်း။ တိဏ္ဏံ အတ္ထ-နယာနံ အညမညံ အနုပ္ပဝေသော ဝုစ္စတေ၊ သတိ စ အနုပ္ပဝေသေ....။ နေတ္တိ၊ဌ။၂၀ဂ။ ဩတာရောတိ တတ္ထ စိတ္တဿ အနုပ္ပဝေသော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၇၉။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၄။ (နေတ္တိ၊ဋီ။၁၂၂၊ ၁၂၇-တို့လည်း ကြည့်။)

အနုပ္ပဝေသန (နု၊ထိ) [အနု+ပ+ဝိသ(ဝေသ, ဝေသ)+ဏေ+ယု၊ ကာရိုက်ကို ချေ။] (က) ဝင်စေခြင်း၊ သွင်းခြင်း။ တံ ပန ဩဂါ-ဟေတွာ တရဏံ တတ္ထ ဩတရဏံ အနုပ္ပဝေ-သနံ ဟောတိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၅၅။ ဩတရဏာတိ အနုပ္ပဝေသနာ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၇၉။ (ခ) ရှာသွန်းခြင်း။ အနုပ္ပဝေဿတိ-ကြည့်။

အနုပ္ပဝေသိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+ပ+ဝိသ+ဏေ+တဗ္ဗ] ဝင်စေအပ်သော၊ သွင်းအပ်သော။ သုတ္တေ ဩတာရယိတဗ္ဗာနီတိ သုတ္တေ အနုပ္ပ-ဝေသိတဗ္ဗာနိ။ နေတ္တိ၊ဌ။ဂ၁။

အနုပ္ပဝေသီယတိ (ကြိ) [အနု+ပ+ဝိသ+ဏေ+ယ+တိ] သက်ဝင်စေအပ်၏၊ သွင်းအပ်၏။ ဩတာရီယန္တိ အနုပ္ပဝေသီယန္တိ ဧတေန, ဧတ္ထ ဝါ သုတ္တာဂတာ ဓမ္မာ ပဋိစ္စ-သမုပ္ပါဒါဒီသူတိ ဩတရဏော။ နေတ္တိ၊ဌ။ ၁၆။ အနုပ္ပဝေသီယန္တီတိ အဝဂါဟီယန္တိ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၂၄။ (နေတ္တိ၊ဝိ။၂၁-လည်း ကြည့်။)

အနုပ္ပဝေသေတဗ္ဗ (တိ) [အနု+ပ+ဝိသ+ဏေ+တဗ္ဗ] ဝင်စေအပ်သော၊ သွင်းအပ် သော။ အာစရိယဝါဒေ ဩတာရေတဗ္ဗာတိ အာစရိယဝါဒေ ဉာဏေန အနုပ္ပဝေသေ-တဗ္ဗာ။ သာရတ္ထ၊၂။၄၆။

အနုပ္ပဝေသေတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု+ပ+ဝိသ+ဏေ+တိ] ဝင်စေ၏၊ သွင်း၏။ ဉာဏကော-ဋ္ဌာသံ ဩတာရေန္တိယော၀ အနုပ္ပဝေသေန္တိ-ယော၀။ မ၊ဋီ၊၃။၂၃၆။ စိတ္တ မံ ဇိနသာ ဘဂ-ဝတော သာသနေ ပက္ခန္ဒေဟိ အနုပ္ပဝေသေ-ဟိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၅။ အနုပ္ပဝေဿတိ-လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပဝေသေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ပ+ဝိသ+ဏေ+တွာ] ဝင်စေ၍၊ သွင်း၍။ အဟိတသံ-ဟိတတ္တာ စိတ္တံ အနုပ္ပဝေသေတွာ နိမေတုံ အယုတ္တံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၆။ အဟိတသံဟိတတ္တာ စိတ္တံ အနုပ္ပဝိသေတွာ (အနုပ္ပဝေသေတွာ?) နိမေတုံ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၄၉။

အနုပ္ပါဒ (ပု) [န+ဥပ္ပါဒ] (၁) (က) မဖြစ်ခြင်း၊ မဖြစ်စေခြင်း။ ယထာ စ ပဟီနဿ ကာ-မစ္ဆန္ဒဿ အာယတိံ အနုပ္ပါဒေါ ဟောတိ တဉ္စ ပဇာနာတိ။ ဒီ၊၂။၂၃၀။ အနုပ္ပန္နာနံ ပါပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အနုပ္ပါဒါယ ဆန္ဒံ ဇနေတိ။ ဒီ၊၂။၂၅၀။ မ၊၁။ဂ၉။ အံ၊၁။၃ဂ၅။ အဘိ၊ဝိ။၂၁၆။ ပဋိသံ။၄၀။ အနုပ္ပါဒါယာတိ န ဥပ္ပါဒနတ္ထာယ။ အဘိ၊ဌ၊၂။၂၇၆။ ပဋိသံ၊ဌ၊၁။ ၁၅၅။ (ခ) ကိလေသာတို့၏ မဖြစ်ခြင်း။ (၄) အနက်ကြည့်။ (၂) (က) ဖြစ်ခြင်းမရှိသော တရား။ (ခ) ကိလေသာသင်္ခါရတို့၏ ဖြစ် ခြင်း မရှိရာဖြစ်သောတရား၊ (နိဗ္ဗာန်)။ ကေ-မေဝ ဟိ နိဗ္ဗာနံ၊ နာမာနိ ပနဿ သဗ္ဗသင်္ခ-တာနံ နာမပဋိပက္ခဝသေန အနေကာနိ ဟောန္တိ၊ သေယျထိဒံ၊ အသေသဝိရာဂေါ.... အနုပ္ပါဒေါ အပ္ပဝတ္တံ အနိမိတ္တံ....။ ဒီ၊ဌ၊၂။ ၃၉၀။ အဘိ၊ဌ၊၂။၁၀၆။ ပဋိသံ၊ဌ၊၁။၁၄ဂ။

နတ္ထိ တေသံ ဥပ္ပါဒေါ, န ဝါ တေသံ အဓိဂတေ ပုဂ္ဂလဿ ဥပ္ပါဒေါတိ အနုပ္ပါဒေါ၊ အသင်္ခတဓမ္မော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၁-၂။ ဥပ္ပါဒံ အနာဝဇ္ဇိတတ္တာ အနုပ္ပါဒံ အာဝဇ္ဇိတတ္တာ....။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၂။ အနုပ္ပါဒန္တိ နိဗ္ဗာနံ ဥပ္ပါဒါဘာဝတော ဥပ္ပါဒဝန္တေဟိ စ ဝိနိဿဋ္ဌတ္တာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၂၁။ အနုပ္ပါဒေါ ခေမန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏံ၊ အပ္ပဝတ္တံ ခေမန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ။၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၈၅။ အနုပ္ပါဒေါ အပ္ပဝတ္တန္တိ အာဒိ နိဗ္ဗာနမေဝ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၃။ နတ္ထိ တေသံ ဥပ္ပါဒေါ၊ န ဝါ တေသံ အဓိဂတေ သင်္ခါရာနံ အာယတိံ ဥပ္ပါဒေါတိ အနုပ္ပါဒေါ။ နိဗ္ဗာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၄၉။ (၃) ဖြစ်ကြောင်း မဟုတ်သော – မဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သော – မဖြစ်ခြင်းကို ပြုတတ်သော – တရား။ (အရိယမဂ်)။ (၄) အနက်ကြည့်။ (၄) ဖြစ်ကြောင်း မဟုတ်သော – မဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သော – မဖြစ်ခြင်းကို ပြုတတ်သော – တရား (အရိယမဂ်) ၏ အဆုံး – ကိလေသာတို့၏ မဖြစ်ခြင်းအဆုံး – ၌ ဖြစ်သောတရား၊ (အရိယဖိုလ်)။ အနုပ္ပါဒေ ဉာဏံ။ အဘိ၊၈။၁၆။ အနုပ္ပါဒေ ဉာဏန္တိ ဖလသမင်္ဂိဿ ဉာဏံ။ ၎င်း။၂၆၅။ အနုပ္ပါဒေ ဉာဏန္တိ ပဋိသန္ဓိဝသေန အနုပ္ပါဒဘူတေ တံတံမဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသာနံ အနုပ္ပါဒပရိယောသာနေ ဥပ္ပန္နေ အရိယဖလေ ဉာဏံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၆။ အနုပ္ပါဒဘူတေတိ တံတံဖလေ၊ အနုပ္ပါဒပရိယောသာနေတိ အနုပ္ပါဒကရော မဂ္ဂေါ အနုပ္ပါဒေါ၊ တဿ ပရိယောသာနေ။ မူလဋီ၊၁။၅၈။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ ဥပ္ပါဒေါ၊ န ဥပ္ပါဒေါတိ အနုပ္ပါဒေါ။ တဗ္ဗုတေ အနုပ္ပါဒပရိယောသာနေ ဝိမောက္ခန္တေ အနုပ္ပါဒဿ အရိယမဂ္ဂဿ ကိလေသာနံ ဝါ အနုပ္ပဇ္ဇနဿ ပရိယောသာနေတိ ဌာနဖလေဟိ အရိယဖလမေဝ ဥပလက္ခိယတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အနုဋီ၊၁။၆၄။ တံတံ မဂ္ဂဖလဉာဏံ ပန တေသံ တေသံ ကိလေသာနံ ခီဏန္တေ နိရုဒ္ဓန္တေ ဝူပသမန္တေ ပဋိပ္ပဿမ္ဘန္တေ အနုပ္ပါဒန္တေ အပ္ပဝတ္တန္တေ ဥပ္ပန္နတ္တာ အနုပ္ပါဒေ ဉာဏံ နာမ ဇာတန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၆။ အနုပ္ပါဒေ ဉာဏဿ ပဿဒ္ဓိလက္ခဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၅၆။ (ကိလေသာနံ) အနုပ္ပါဒပရိယောသာနတာယ အနုပ္ပါဒေါ။ ဖလံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၀၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၁၁။ မ၊ဋီ၊၁။ ၁၀၅။ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဋ္ဌေန အနုပ္ပါဒေ ဉာဏံ အဘိညေယျံ။ ပဋိသံ။၂၂။ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဋ္ဌေန အနုပ္ပါဒေ ဉာဏန္တိ မဂ္ဂကိစ္စသင်္ခါတပယောဂပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တာ ပဋိသန္ဓိဝသေန အနုပ္ပါဒဘူတေ တံတံမဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသာနံ အနုပ္ပါဒပရိယောသာနေ ဥပ္ပန္နေ အရိယဖလေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။

အနုပ္ပါဒက (တိ) [န+ဥပ္ပါဒက] မဖြစ်စေတတ်သော။

အနုပ္ပါဒကပဋိပတ္တိသာဓက (တိ) [အနုပ္ပါဒက+ပဋိပတ္တိ + သာဓက] မဖြစ်စေတတ်သော အကျင့်ပဋိပတ်ကို ပြီးစေတတ်သော။ တေသံ (အကုသလာနံ) အနုပ္ပါဒကပဋိပတ္တိသာဓကံ ဝီရိယဆန္ဒံ ဇနေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၂။

အနုပ္ပါဒကရ (တိ) [အနုပ္ပါဒ+ကရ+အ] မဖြစ်ခြင်းကို ပြုတတ်သောတရား၊ အရိယမဂ်။ အနုပ္ပါဒ (၄) အနက်ကြည့်။

အနုပ္ပါဒဓမ္မ (တိ) [အနုပ္ပါဒ+ဓမ္မ] မဖြစ်ခြင်း – မဖြစ်တတ်သော – မဖြစ်လတ္တံ့သော – သဘောရှိသော။ ပဟီနာ ဥစ္ဆိန္နမူလာ တာလာဝတ္ထုကတာ အနဘာဝံကတာ အာယတိံ အနုပ္ပါဒဓမ္မာ။ ဝိ၊၁။၂။ ဝိ၊၃။၃၃၂။ မ၊၁။၃၁၇။ မ၊၃။၂၈၈။ သံ၊၁။၃၁၅။ အံ၊၁။၁၃၄။ မဟာနိ။၁၄၆။ နေတ္တိ။၁၄၁။ အာယတိံ အနုပ္ပါဒဓမ္မာတိ အနာဂတေ အနုပ္ပဇ္ဇနကသဘာဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၄။ ဝဇီရ။၄၄-၅-လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပါဒဓမ္မတာ (ထီ) [အနုပ္ပါဒဓမ္မ+တာ] မဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသည်၏အဖြစ်။ သာ (ဇာတိ) မဂ္ဂဿ ဘာဝိတတ္တာ အနုပ္ပါဒဓမ္မတံ အာပဇ္ဇ-နေန ခီဏာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၈။

အနုပ္ပါဒန (နု) [နု+ဥပ္ပါဒန] မဖြစ်စေခြင်း။ အကရဏန္တိ အနုပ္ပါဒနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၉။ သာ-ရတ္ထ၊၁။၄၄၃။ ယေန စိတ္တေန အကပ္ပိယံ ကရေယျ၊ တဿ စိတ္တဿာပိ အနုပ္ပါဒနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၁။ ဧဝံ သဗ္ဗသော ဥပါဒါနက္ခယာ တဒေကဋ္ဌတာယ သဗ္ဗဿပိ ကိလေသဂ-ဏဿ အနုပ္ပါဒနတော အပ္ပမတ္တကဿာပိ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ သမ္ဘဝေါ ပါတုဘာဝေါ နတ္ထိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၉၃။ တီဟိပိ ပဒေဟိ မိစ္ဆတ္တာနံ အနုပ္ပါဒနမေဝ ဝဒတိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၀၈။ တတ္ထ အနုပ္ပဇ္ဇနတော အနုပ္ပါဒနတော ပဟေဿ နိရောဓောတိ အဓိပ္ပေတော။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၇၃။

အနုပ္ပါဒနိရောဓ (ပု) [အနုပ္ပါဒ + နိရောဓ] နောင်မဖြစ်ခြင်းဟုဆိုအပ်သော ချုပ်ခြင်း၊ အနုပ္ပါဒနိရောဓ။ အနုပ္ပါဒနိရောဓေန ပန နိရုဇ္ဈမာနာ အဂ္ဂဟေတွာ ဝိမုစ္စိံသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။ အနုပ္ပါဒနိရောဓေန နိရုဇ္ဈမာနာတိ အာယတိံ အနုပ္ပတ္တိသင်္ခါတေန နိရောဓေန နိရုဇ္ဈမာနာ အာသဝါ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၄၈။ သင်္ခါရနိရောဓောတိ သင်္ခါရာနံ အနုပ္ပါဒ-နိရောဓော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၄၃။ အနုပ္ပါဒ-နိရောဓေန နိရုဒ္ဓေဟိ အာသဝေဟိ အဂ-ဟေတွာ ဉတိ ဝိမုစ္စတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၈။ ....ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ ပဟာနာယ အနုပ္ပါဒနိရော-ဓာယ အနိဝတ္တိပဋိပဒံ ပဋိပန္နော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၁၀။ အနုပ္ပတ္တိနိရောဓ, အနုပ္ပါဒနိရောဓ-ပစ္စယတ္တ-တို့လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပါဒနိရောဓက္ခယ (ပု) [အနုပ္ပါဒနိရောဓ+ခယ] အနုပ္ပါဒနိရောဓ-ဟူသော ကုန်ခြင်း။ ယသ္မာ ဝါ တံ တေသံ အနုပ္ပါဒနိရောဓက္ခယ-မတ္တံ၊.... တသ္မာ ခယန္တိ စ.... ဝုစ္စတိ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။ ၁၅၀။

အနုပ္ပါဒနိရောဓပစ္စယတ္တ (နု) [အနုပ္ပါဒနိရောဓ+ပစ္စယတ္တ] နောင်မဖြစ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော – နောင်မဖြစ်ခြင်းသာလျှင် ဖြစ်သော – ချုပ်ခြင်း၏ အကြောင်း၏အဖြစ်၊ နောင်မဖြစ်ခြင်းဟူသော ချုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်ခြင်း။ ဒုက္ခဿ ဝါ အနုပ္ပါဒနိရောဓပစ္စ-ယတ္တာ ဒုက္ခနိရောဓန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၂၆။ အနုပ္ပါဒေါ ဧဝ နိရောဓော အနုပ္ပါဒနိရောဓော၊ အာယတိံ ဘဝါဒီသု အပ္ပဝတ္တိ၊ န ပန ဘင်္ဂေါတိ ဘင်္ဂါဝါ့စကံ နိရောဓသဒ္ဒံ နိဝတ္တေတွာ အနုပ္ပါဒဝါစကံ ဂဏှာတိ၊ တေသံ့ အတ္တေ ကာရဏော ဖလောပစာရံ (ဖလူပစာရံ) ကတွာ နိရောဓ-ပစ္စယော နိရောဓောတိ ဝုတ္တော။ မူလဋီ၊၂။ ၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။၁၉၂။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊သျှ၊၄။၂၅-လည်း ကြည့်။)

အနုပ္ပါဒနီယ (တိ) [နု+ဥပ္ပါဒနီယ] မဖြစ်စေအပ်သော တရား၊ (နိဗ္ဗာန်)။ အနုပ္ပါဒနီယံ မဟာရာဇ နိဗ္ဗာနံ၊ တသ္မာ န နိဗ္ဗာနဿ ဥပ္ပါဒါယ ဟေတု အက္ခာတော။ မိလိန္ဒ။၂၆၁။

အနုပ္ပါဒပရိယောသာန (နု) [အနုပ္ပါဒ+ပရိ-ယောသာန] မဖြစ်ခြင်းကိုပြုတတ်သော မဂ်၏ – ကိလေသာတို့၏ မဖြစ်ခြင်း၏ – အဆုံး။ အနုပ္ပါဒ (၄) အနက်ကြည့်။

အနုပ္ပါဒပရိယောသာနတာ (ထီ) [အနုပ္ပါဒပရိ-ယောသာန+တာ] အနုပ္ပါဒပရိယောသာန၏ အဖြစ်။ အနုပ္ပါဒ (၄) အနက်ကြည့်။

အနုပ္ပါဒဘူတ (တိ) [အနုပ္ပါဒ+ဘူတ] ဖြစ်ကြောင်းမဟုတ်သည် – မဖြစ်ကြောင်း – (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အနုပ္ပါဒ (၄) အနက်ကြည့်။

အနုပ္ပါဒသဒ္ဒ (ပု) [အနုပ္ပါဒ+သဒ္ဒ] အနုပ္ပါဒ-သဒ္ဒါ။ နိဝတ္တေတွာတိ အနုပ္ပါဒသဒ္ဒေန ဝိသေ-သနဝသေန နိဝတ္တေတွာ။ အနုဋီ၊၂။၆၂။

အနုပ္ပါဒါဝဗောဓ (ပု) [အနုပ္ပါဒ+အဝဗောဓ] မဖြစ်ခြင်းကိုသိခြင်း။ နိရောဓသစ္စံ ပါကဋံ ဟောတိ ပစ္စယာနုပ္ပါဒေန ပစ္စယဝတံ အနုပ္ပါဒါဝဗောဓတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၆၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၇။

အနုပ္ပါဒိတ (တိ) [န+ဥပ္ပါဒိတ] မဖြစ်စေအပ်သော။.... ဂဏှာမိတိ စိတ္တေ အနုပ္ပါဒိတေ ပစ္ဆာ ဂဟေတုံ န လဘတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၉၃။ အနုပ္ပါဒိတရူပါဝစရဈာန-လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပါဒိတပုဗ္ဗ (တိ) [အနုပ္ပါဒိတ+ပုဗ္ဗ] မဖြစ်စေအပ်ဘူးသေးသော။ အနုပ္ပန္န (သ) အနက် ကြည့်။

အနုပ္ပါဒိတရူပါဝစရဈာန (တိ) [အနုပ္ပါဒိတ+ရူပါဝစရ+ဈာန] မဖြစ်စေအပ်သော ရူပါဝစရဈာန်ရှိသော၊ ရူပါဝစရဈာန်ကို မဖြစ်စေသော၊သူ။ အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီတိ အဇ္ဈတ္တံ န ရူပသညီ၊ အတ္တနော ကေသာဒီသု အနုပ္ပါဒိတရူပါဝစရဈာနောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၀။

အနုပ္ပါဒီ (တိ) [န+ဥပ္ပါဒီ] မချွတ်ဖြစ်လတ္တံ့ မဟုတ်သော။ အနာဂတာ အနုပ္ပါဒိနော ဓမ္မာ ကေစ္စေ အတ္ထိ, ကေစ္စေ နတ္ထီတိ န ဟေဝံ ဝတ္တဗ္ဗေ။ အဘိ၊က။၁၂၁။ ဥပ္ပါဒီ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈) လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပါဒေဉာဏ (န) [အနုပ္ပါဒ+ဉာဏ] အနုပ္ပါဒေဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်စိတ် ၄-ခု၌ရှိသော ပညာ။ အနုပ္ပါဒေဉာဏဿ ပဿဒ္ဓိလက္ခဏံ (တထံ အဝိတထံ)။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁။ အနုပ္ပါဒ-ပရိယောသာနတာယ အနုပ္ပါဒေ၊ ဖလံ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၀၅။ အနုပ္ပါဒ (၃) အနက်လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပါဒေတဗ္ဗ (တိ) [န+ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗ] မဖြစ်စေအပ်သော။ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနကာလေ ပန ဝိနေတဗ္ဗာဘာဝတော နိဿရဏပ္ပဟာနဿ စ အနုပ္ပါဒေတဗ္ဗတော န တေဟိ ကိဉ္စိ ဝိနေတီတိ ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။

အနုပ္ပါဒေတိ (ကြိ) [အနု+ဥပ္ပါဒေတိ] အဖန်ဖန်ဖြစ်စေ၏၊ ကပ်ငြိတွယ်တာ၏။ အဘိပတ္ထေတိ အနုပ္ပါဒေတိ အနုဗန္ဓတိ ရာဂဗန္ဓနံ။ စူဠနိ။ ၂၃၄။ အနုပ္ပါဒေတီတိ ရူပသ္မိံ အနုဗျဉ္ဇနံ ဒိသွာ အလ္လီယတိ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၄။

အနုပ္ပါဒေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဥပ္ပါဒေတွာ] မဖြစ်စေမူ၍။ အဝိဇ္ဇံ အပ္ပဟာယ ဝိဇ္ဇံ အနုပ္ပါဒေတွာ....။ မ၊၃။၃၃၃။ အယံ ပန သတ္တေန ခုဒ္ဒမက္ခိကာယပိ ပိဝနမတ္တံ လောဟိတံ ကဿစိ အနုပ္ပါဒေတွာ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆။ ဗုဒ္ဓဘာဝါယ ပိဟံ အနုပ္ပါဒေတွာ ဋ္ဌိတသတ္တော နာမ နတ္ထိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၀။ သော နိမိတ္တမတ္တမ္ပိ အနုပ္ပါဒေတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉၇။ ဧဝံ မဟာသတ္တော ခုဒ္ဒကမက္ခိကာယ ပိဝနမတ္တမ္ပိ လောဟိတံ အနုပ္ပါဒေတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၂။

အနုပ္ပါဒေန္တ (တိ) [န+ဥပ္ပါဒေန္တ။ ထိဒ္ဓိ အနုပ္ပါဒေန္တိ] မဖြစ်စေသော၊သူ။ ဧဝံ အနုပ္ပါဒေန္တော ဆသု အာရမ္မဏေသု ဆင်္ဂုပေက္ခာယ ဥပေက္ခကော ဝိဟရတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၉။ သုခေ အနုရောဓံ ဒုက္ခေ စ ဝိရောဓံ အနုပ္ပါဒေန္တော ဥပေက္ခကော ဘဝေယျ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇။ ပဋိဃာနုနယံ အနုပ္ပါဒေန္တော.... အတ္တကာမော ကုလပုတ္တော....။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၄။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၁၈။ အဇနေန္တော အနုပ္ပါဒေန္တော ဝိဟရာဟိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၅။ ဝိပါကံ အနုပ္ပါဒေန္တိပိ ကိရိယာ ကုသလာ ဝိယ သဗျာပါရာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၅၉။

အနုပ္ပိယ (န) [အနု+ပိယ] လျှော်သော ချစ်နှစ်သက်ဖွယ်စကား၊ မြှောက်ပင့်သော စကား။ အနုပ္ပိယဉ္စ ယော အာဟ၊ အပါယေသု စ ယော သခါ။ ဒီ၊၃။၁၅၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၀။ အဓမ္မရူပေါ ဝတ ဗြဟ္မစာရီ၊ အနုပ္ပိယံ ဘာသတိ ခတ္တိယဿ။ ဇာ၊၁။၄၀၀။ အနုပ္ပိယဘာဏီ-လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပိယဘာဏိတာ (ထီ) [အနုပ္ပိယဘာဏီ+တာ] ပစ္စည်း ၄-ပါး ရလိုသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ချစ်ဖွယ်သောစကားကို အဖန်ဖန် – ပြောဆိုတတ်သည်၏အဖြစ် – ပြောဆိုခြင်း။ ကတမာ လပနာ၊.... ဥက္ကာစနာ သမုက္ကာစနာ အနုပ္ပိယဘာဏိတာ စာတုကမျတာ....၊ အယံ ဝုစ္စတိ လပနာ။ အဘိ၊ဝိ။၃၆၆၊ မဟာနိ။၃၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၃။ အနုပ္ပိယဘာဏိတာတိ သစ္စာနုရူပံ ဓမ္မာနုရူပံ ဝါ အနပလောကေတွာ ပုနပ္ပုနံ ပိယဘာဏနမေဝ။ အဘိ။၊၂။၄၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၇။ အနုပ္ပိယဘာဏိတာတိ ပစ္စယဝသေန ပုနပ္ပုနံ ပိယဝစနဘာဏနာ။ မဟာနိ။။၃၇၀။

အနုပ္ပိယဘာဏီ (တိ) [အနု+ပိယ+ဘဏ+ဏီ] (က) ချစ်ဖွယ်သောစကားကို အဖန်ဖန် ပြောဆိုတတ်သော၊သူ။ အနုပ္ပိယဘာဏိတာ-ကြည့်။ (ခ) လျှော်သော ချစ်နှစ်သက်ဖွယ် စကား – မြှောက်ပင့်သောစကား – ကို – ပြောဆိုတတ်သော – ပြောဆိုလေ့ ရှိသော၊ အလိုလိုက် အကြိုက်ကိုသာ – အလိုက်သင့် – ပြောဆိုတတ် – ပြောဆိုလေ့ရှိ – သော၊သူ၊ခင်ပွန်းတု ၄-ယောက်တွင် တယောက်၊ အနုပ္ပိယဘာဏီ ခင်ပွန်းတု။ အနုပ္ပိယဘာဏီ အမိတ္တော မိတ္တပဋိရူပကော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒီ၊၃။၁၅၁။ အနုပ္ပိယဘာဏီတိ အနုပ္ပိယံ ဘဏတိ။ ဒီ။၊၃။၁၃၁။ အနုပ္ပိယန္တိ တက္ကနံ၊ ယံ ဝါ ရုစီတိ ဝုစ္စတိ။ ဒီဋီ၊၃။၁၃၅။ ပဏ္ဍိတော ပန ဓဝရူပံ "အနုပ္ပိယဘာဏီ မိတ္တော"တိ (အနုပ္ပိယဘာဏီ "မိတ္တော"တိ?) အဂဟေတွာ ဒူရတော ဝ နံ ဝိဝဇ္ဇေတိ။ ဇာ။၊၂။၃၅၀။ အနုပ္ပိယဘာဏီ မိတ္တောတိ မံ သလ္လက္ခေတိ။ ဇာ။၊၅။၃၈၂။

အနုပ္ပိလဝဋ္ဌ (ပု) [န+ဥပ္ပိလဝ+အတ္ထ] မတက်ကြွ – မမြူးတူး – သော အနက် သဘော။ ဒုက္ခေ အကမ္ပိယဋ္ဌေန မီရော။ သုခေ အနုပ္ပိလဝဋ္ဌေန ပဏ္ဍိတော။ မဟာနိ၊ ၄။၁၄၈။

အနုပ္ပိလာဝိတတ္တ (န) [န+ဥပ္ပိလာဝိတတ္တ] မတက်ကြွ – မမြူးတူး – ခြင်း။ မဟန္တေ ဣဿရိယေ ဥပ္ပန္နေ အပ္ပမာဒဝသေန အဟာသော အနုပ္ပိလာဝိတတ္တံ တတိယံ သာဓု။ ဇာ။၊၄။၄၄၂။

အနုပ္ပီဠ (တိ) [န+ဥပ္ပီဠ] နှိပ်စက်ခြင်း – ညှဉ်းဆဲခြင်း – မရှိသော။ ခေမဋ္ဌိတာ ဇနပဒါ အကဏ္ဋကာ အနုပ္ပီဠာ မနုဿာ မုဒါ မောဒမာနာ။ ဒီ၊၁။၁၂၉။ ကစ္စိ ရဋ္ဌံ အနုပ္ပီဠံ၊ အကုတောစိဥပဒ္ဒဝံ။ ဇာ၊၂။၉၇။ အနုပ္ပီဠန္တိ ကစ္စိ ရဋ္ဌဝါသိနော ယန္တေ ဥစ္ဆုံ ဝိယ န ပီဠေ-သီတိ ပုစ္ဆတိ။ ဇာ။၊၅။၄၀၃။ အက္ခတ (၂) အနက်နှင့် အနုပပီဠ-တို့လည်း ကြည့်။

အနုပ္ပီဠေန္တ (တိ) [န+ဥပ္ပီဠေန္တ] (က) မနှိပ်စက်–မညှဉ်းဆဲ – သော၊သူ။ သုခီ အနုပ္ပီဠ ပသာသ မေဒိနိံ။ ဇာ၊၁။၁၇၉။ အနုပ္ပီဠ ပသာသ မေဒိနိန္တိ အနုပ္ပီဠံ ပသာသ မေဒိနိဥ္စ။ အယမေဝ ဝါ ပါဠော။ ဇာ။၊၃။၄၂၂။ (အနုပ္ပီဠံ-မနှိပ်စက်မူ၍။ ဇာတ်၊သျှ၊၂။၃၇၅။ ကရံ-သည် ကရောန္တ-၏ ပဋမန္တရုပ်ဖြစ်သကဲ့သို့ အနုပ္ပီဠံ-လည်း အနုပ္ပီဠေန္တ-၏ ပဋမန္တရုပ်ဟု ကြံ။ တနည်း— အနုပ္ပီဠံ-ကား အနုပ္ပီဠ ပုဒ်ရင်း၊ ဤဥ မေဒိနိံ နှင့် အရတူ။ မေဒိနိံ-မြေအပြင်ကို၊ အနုပ္ပီဠံ-နှိပ်စက်ခြင်းမရှိသည်ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ပသာသ-ဆုံးမလော-ဟု အနက်ပေး။) (ခ) မဖိနှိပ် – မဖျစ်ညှစ် – သော၊သူ။ ဟေဋ္ဌာ ဋ္ဌိတာနမ္ပိ ဝါ ဖလကာနံ န သက္ကာ အနိသီဒန္တေန ဝါ အနုပ္ပီဠန္တေန ဝါ ထဒ္ဓမုဒုဘာဝေါ ဇာနိတုံ။ သံ။၊၃။၁၁၂။ (အဘိ။၊၁။၃၅၂-၌ အနိပ္ပီဠေန္တေန-ဟု ရှိသည်။)

အနုဖရဏ (န) [အနု+ဖရ+ယု] (၁) အစဉ်အတိုင်း ပျံ့နှံ့ခြင်း၊ ပျံ့နှံ့ခြင်း။ အနုဖရဏဋ္ဌ-ကြည့်။ (တိ) (၂) အစဉ်အတိုင်း – တလျှောက်လုံး – ပျံ့နှံ့သော။ သမန္တာ သတ-

ယောဇနာနုဖရဏစ္စိဝေဂါ ကဒရိယာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၅၀။

အနုဖရဏဋ္ဌ (ပု) [အနုဖရဏ+အတ္ထ] ပျံ့နှံ့ခြင်း အနက်သဘော။ အနုဖရဏဋ္ဌေန မဟာ အာနုဘာဝေါ အယာတိ မဟာနုဘာဝေါ။ အံ၊၌၊၃။၁၀၆။

အနုဖရဏာနုဘာဝ (ပု) [အနုဖရဏ+အာနုဘာဝ] ပျံ့နှံ့ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော အာနုဘော်။ အယမာနုဘာဝေါတိ အယံ ခီဏာသဝဿ ဘိက္ခုနော အနုဖရဏာနုဘာဝေါ။ အံ၊၌၊၃။၁၀၅။အနုဖရဏာနုဘာဝေါတိ ခီဏာသဝဿ ဘိက္ခုနော ကိတ္တိသဒ္ဒဿ ယာဝ ဗြဟ္မလောကာ အနုဖရဏသင်္ခါတော အာနုဘာဝေါ။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၉၃။

အနုဖရတိ (ကြိ) [အနု+ဖရ+အ+တိ] ပျံ့နှံ့၏။ တိလဖလမတ္တောပိ အာဟာရော ဇိဝှဂ္ဂေ ဌပိတော သဗ္ဗကာယံ အနုဖရတိ။ ဒီ၊၌၊၂။ ၄၁။ မ၊၌၊၃။၂၆၁။ ပူဝခဇ္ဇံ မုခေ ဌပိတမတ္တမေဝ သတ္တ ရသဟရဏိသဟဿာနိ အနုဖရိ။ ဓမ္မ၊၌၊၁။၈၇။

အနုဖရိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဖရ+တုံ] ပျံ့နှံ့ခြင်းငှါ။ အယမာနုဘာဝေါတိ အယံ အနုဖရိတုံ အာနုဘာဝေါ။ အံ၊၌၊၃။၁၀၅။

အနုဖရိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဖရ+တွာ] ပျံ့နှံ့၍။ ဖုဋ္ဌာ တိဋ္ဌန္တီတိ သဗ္ဗေပိ တွေက ဌာနံ အနုဖရိတွာ တိဋ္ဌန္တိ။ ဇာ၊၌၊၅။၂၉၀။

အနုဖုသာယတိ (ကြိ) [အနု+ဖုသ+ဏယ+တိ။ အ-ကို အာ-ဒီဃပြု? နီတိ၊ဓာ။၁၇၉။ ဝိလံ၊နှာ။၇၁၁၊ပြုမ-ဓာတ်တို့လည်း ကြည့်။] ကျရောက်၏။ ယဿ စ ဝဿတိ ဒေဝေါ၊ ဟိမဥ္စာနုဖုသာယတိ၊ တဿ သဿာနိ ပစ္စန္တိ။ ဇာ၊၂။၅၁။

အနုဗဒ္ဓ (တိ) [အနု+ဗဒ္ဓ+တ] နှောင်ဖွဲ့အပ်-လိုက်အပ်-ဝိုင်းရံအပ်-သော။ အန္ဓာသတ္တ (ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၂။ အံ၊၌၊၃။၂၅၉) ကြည့်။

အနုဗဒ္ဓမိဂ (ပု) [အနုဗဒ္ဓ+မိဂ] လိုက်အပ်သော-ကျား စသည် အလိုက်ခံရသော-သားသမင်။ အနုဗဒ္ဓမိဂါပိ မရဏဘယံ ဟိတွာပိ တိဋ္ဌန္တိ။ မ၊၌၊၃။၂၆၃။

အနုဗန္ဓ၁ (တိ) [အနု+ဗန္ဓ+အ] နောက်မှ-အစဉ်မပြတ်-အတူတကွ-လိုက်သော၊သူ။ မာရော ပါပိမာ သတ္တ ဝဿာနိ ဘဂဝန္တံ အနုဗန္ဓော ဟောတိ။ သံ၊၁။၁၂၃။ အနုဗန္ဓောပိ စေ အဿ။ ဣတိဝုတ်။၂၅၆။ အနုဗန္ဓော အဿာတိ အနုဂတော ဘဝေယျ။.... မံ အနုဂစ္ဆေယျ။ ဣတိဝုတ်၊၌။၂၇၀။ အနုဗန္ဓာ—ဝိ၊၃။၃၁၄။ ဝိ၊၄။၂၄၇။ ဒီ၊၁။၂။ ဒီ၊၂။၇၆။ အပ၊၁။၃၅၉။ အနုဗန္ဓာနိ—မ၊၃။၃၂၅။ အနုဗန္ဓေ ဇရာမရဏေ။ ထေရီ။၄၂၃။

အနုဗန္ဓ၂ (ပု) [အနု+ဗန္ဓ+အ။ ကာရိယဝသေန အနု ပစ္ဆာ ဗန္ဓီယတေတိ အနုဗန္ဓော။ မောဂ်၊နိသျ၊၁။၂၃။ အနုဗန္ဓောတု ပကတာနိဝတ္တေ နဿနကွရေ။ ဓာန်။၉၇၀။] (၁) အစဉ်ဖွဲ့အပ်သော-ကာရိယ၏ အစွမ်းဖြင့် နောက်၌ဖွဲ့အပ်သော-အက္ခရာ၊ ချေဖျက်အပ်သော အက္ခရာ၊ တစုံတခုသော အကျိုးအတွက် ဓာတ်, ပစ္စည်း, အာဂုံ, အာဒေသစသည်တို့၌ ယှဉ်တွဲသုံးစွဲအပ်သော သင်္ကေတအက္ခရာ၊ အနုဗန်။ အနုဗန်ဟူသည် သင်္ကေတမျှသာဖြစ်ရကား ၎င်းကို ချေပစ်ရသည်။ ကာရိတံ ဝိယ ဏာနုဗန္ဓော။ ကစ္စည်း။ ၆၂၁။ အနုဗန္ဓော အပ္ပယောဂီ။ ရူ။၅၃၇။ အနုဗန္ဓော နာမ ဏာဒိပစ္စယေသု ဒိဿတိ၊ န တဿ သုတ္တန္တေသု ပယောဂေါ အတ္ထီတိ အပ္ပယောဂီ။ ရူ၊ဋီ။၎င်း။ သင်္ကေတော'နဝယဝေါ'နုဗန္ဓော။ မောဂ်၊၁။၂၃။ အနုပုဗ္ဗော ဗန္ဓိ ဝိနာသတ္တောတိ အာဟ၊ ဥစ္စာရိတပ္ပဓံသိတ္တာ (ရွတ်ဆိုအပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ပျက်စီးခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) အနုဗန္ဓျတေ ဝိနဿတေ (ချေဖျက်အပ်၏) တျနုဗန္ဓော။ မောဂ် ပဉ္စိကာဋီကာ။ အနုဗဇ္ဈတေ ဣတိ အနု

ဗန္ဓော၊ ကမ္မနိယဉ်၊ အနုပုဗ္ဗော’ယံ ဗန္ဓိ ဣဟ ဝိလောပနေ ဝတ္တတေ၊ ယထာ—‘ဂေါ အနုဗဇ္ဈတ’မိတိ။ ကာတန္တပဉ္စိကာ၊၆။၄၃၅။ မာဂဓသဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ အနုဗန်အဖြစ် သုံးစွဲအပ်သော အက္ခရာများကား—က,ခ,ဃ,င,ဉ, ဋ,ဏ,နှ,မ,ရ-တို့တည်း။ ကစ္စည်း။၃၄၄၊၅၂၄၊ ၅၃၀၊၅၃၄၊၅၆၀၊၆၂၅၊၆၂၇၊၆၅၁။ မောဂ်၊၁။ ၁၈-၂၁။၅။၂၁၊၂၂၊၂၈၊၄၄၊၅၅၊၅၆-တို့ကြည့်။ သက္ကတ ဗျာကရုဏ်းကျမ်းတို့၌ အနုဗန်ကို ‘ဣတ်’ဟု အမည်မှည့်သည်။ ပါ၊၁၊၃၊၂-စသည် ကြည့်။ (၂) အားထုတ်အပ် – ပြဆိုအပ် – ပြီးသောပုဒ်၏ နဒီသောတစသောနည်းဖြင့် – အစဉ် – နောက်သို့ – လိုက်ခြင်း။ ဓာန်။၉၈၁-ကြည့်။

အနုဗန္ဓတိ (ကြိ) [အနု+ဗန္ဓ+အ+တိ] နှောင်ဖွဲ့၏၊ လိုက်၏။ (က) အစဉ်လိုက်၏၊ လိုက်၏။ အစဉ်တစိုက် – နောက်မှ – တကောက်ကောက် – လိုက်၏။ အနုဗန္ဓတိ—မ၊၄၊၂။၅၀။ ဇာ၊၄၊၂။၂၁၀။ အနုဗန္ဓိံ—သံ၊၁။၄၂၅။ ပေတ၊၄၊၅၁-၂။ ဇာ၊၄၊၅။၂၉၃။ အနုဗန္ဓေယျံ—ဝိ၊၃။၅၁။ ဓမ္မ၊၄၊၁။၅၈။ မ၊၂။ ၃၃၆။ အနုဗန္ဓိ—ဝိ၊၁။၇၃။ ဝိ၊၃။၁၁၅။ ဒီ၊၂။ ၈၆။ မ၊၂။၈၄၊၃၀၂။ မ၊၃။၃၂၅။ သံ၊၂။၄၈၀။ ဥဒါန။၁၅၁။ ဓမ္မ၊၄၊၁။၁၂၄။ ဇာ၊၁။၂၉၀။ ဇာ၊၄၊၂။၁၄၁။ ဇာ၊၄၊၆။၆၆။ ပေတ၊၄။၁၄၃။ အနုဗန္ဓိံသု—ဝိ၊၄။၂၄၇။ သံ၊၃။၃၀၃။ ဇာ၊၄၊ ၇။၂၉၈။ အနုဗန္ဓိသုံ—သုတ္တနိ။၃၄၀။ အနုဗန္ဓိဿတိ—သံ၊၃။၁၄၇။ ပေတ၊၄။၉၈။ အနုဗန္ဓိဿာ—ဥဒါန၊ ၄။ ၁၁၁။ အနုဗန္ဓိဿံ—ဇာ၊ ၂။၃၂၇။ (ခ) တဏှာဒိဋ္ဌိ အစေးဖြင့် နှောင်ဖွဲ့၏။....နခါ ဝါ သောဘနာတိ ဒိသွာ ပဿိတွာ အဘိနန္ဒတိ အဘိဝဒတိ အဘိပတ္ထေတိ အနုပွါဒေတိ အနုဗန္ဓတိ ရာဂဗန္ဓနံ၊ အယံ ဒဿနသံသဂ္ဂေါ။ စူဠနိ။၂၃၄။ အနုဗန္ဓတီတိ ရူပသို့ သွေ့ဟဝသေန ဗန္ဓတိ။ စူဠနိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၀၄။ ကိလေသာ သန္တာနံ အနုဂန္တွာ ဘုသံ သဝန္တိ

အနုဗန္ဓန္တိ— မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၅၇။ (ဂ) အစဉ်လိုက်၍ – ဆည်းကပ် – လုပ်ကျွေး – ၏။ ဘိက္ခုနိယော ဝုဋ္ဌာပိတံ ပဝတ္တိနီံ ဒွေဝဿာနိ နာနုဗန္ဓန္တိ။ ဝိ၊၂။၄၃၁။ ယာ ပန ဘိက္ခုနီ ဝုဋ္ဌာပိတံ ပဝတ္တိနီ ဒွေဝဿာနိ နာနုဗန္ဓေယျ။.... နာနုဗန္ဓေယျာတိ န သယံ ဥပဋ္ဌဟေယျ။ ဝိ၊၂။၄၃၁။ (န ဥပဋ္ဌဟေယျာတိ စုဏ္ဏေန.... တေန တေန ကရဏီယေန န ဥပဋ္ဌဟေယျ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၁။) အနုဗန္ဓိဿန္တိ၊ ဝိ၊၂။၄၃၁။ အနုဗန္ဓိဿသိ—ဝိ၊၂။၄၄၄။ အနုဗန္ဓိဿာမိ၊ ဝိ၊၂။၄၃၁။

အနုဗန္ဓန (နာ၊ထီ) [အနု+ဗန္ဓ+ယု] အစဉ်လိုက်ခြင်း၊ သတိဖြင့် ထွက်သက် ဝင်သက်တို့ကို အစဉ်လိုက်ခြင်း၊ ထွက်သက် ဝင်သက်တို့ကို အာရုံပြုသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် သတိကို အဖန်ဖန်ဖြစ်စေခြင်း။ ဂဏနာ အနုဗန္ဓနာ၊.... အနုဗန္ဓနာတိ အနုဝဟနာ။.... အနုဗန္ဓနာ နာမ ဂဏနံ ပဋိသံဟရိတွာ သတိယာ နိရန္တရံ အဿာသပဿာသာနံ အနုဂမနံ၊ တဉ္စ ခေါ န အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနာနုဂမနဝသေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၇၀၊၂၇၂။ အနုဗန္ဓနာ (အနုဝဟနာ)တိ အဿာသပဿာသာနံ အနုဂမနဝသေန သတိယာ နိရန္တရံ အနုပဝတ္တနာ။....အနုဂမနန္တိ ပဝတ္တပဝတ္တာနံ အဿာသပဿာသာနံ အာရမ္မဏကရဏဝသေန သတိယာ အနု အနု ပဝတ္တနံ အနုဂစ္ဆနံ၊တေနေဝါဟ “တဉ္စ ခေါ န အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနာနုဂမနဝသေနာ”တိ (သာရတ္ထ-၌ ဤအကိုးပါဌ်တွင် န-ကျနေသည်။) သာရတ္ထ။ ၂။၂၁၀၊၂၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၃၂၇၊၃၂၉။

အနုဗန္ဓနက (တိ) [အနုဗန္ဓန+က] အချစ်ဖွဲ့သော၊သူ။ “အဟော အမှာကံ အယျော”တိ ဇဝံ လပနကေ အနုဗန္ဓနကေ သသ္နေဟော ကရောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇။

အနုဗန္ဓနဒုက္ခ (နှ) [အနုဗန္ဓန+ဒုက္ခ] အစဉ်လိုက်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဆင်းရဲ။ အဿံ

တန္တိံ တံ မဟာဇနေန အနုဗန္ဓနဒုက္ခဥ္စေဝ ဝနပရိယောဂါဟနဒုက္ခဉ္စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၉၈။

အနုဗန္ဓနာဝါပေါတက (ပု) [အနုဗန္ဓ+နာဝါ-ပေါတက] အစဉ်လိုက်သော လှေငယ်ကလေး။ ရာဟုလဘဒ္ဒေါ စ သုဝဏ္ဏနာဝံ ပစ္ဆာ အနုဗန္ဓနာဝါပေါတကော ဝိယ (ဝိရောစိတ္ထ)။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၂။

အနုဗန္ဓန္တ (တိ) [အနု+ဗန္ဓ+အ+အန္တ] အစဉ်တစိုက် – နောက်မှ – လိုက်သော၊ အပြေးလိုက်သော၊သူ။ အတီတာနိ ခေါ မေ ဒွေ မာသာနိ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ ဘိက္ခုသံဃံ အနုဗန္ဓန္တဿ ယဒါ ပဋိပါဋိံ လဘိဿာမိ၊ တဒါ ဘတ္တံ ကရိဿာမီတိ။ ဝိ၊၃။၃၁၄။ ရာဇာ ပိဋ္ဌိတော ပိဋ္ဌိတော အနုဗန္ဓန္တော အမ္ဗဟတ္ထလမေဝ အဘိရူဟိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၅။ အနုဗန္ဓန္တောတိ ပဒသာ အနုဓာဝန္တော။ သာရတ္ထ၊၁။၁၆၀။ ရာဟုလဘဒ္ဒေါ စ သီဟမိဂရာဇာနံ အနုဗန္ဓန္တော နိက္ခန္တသီဟပေါတကော ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၂။ တသ္မိံ (ရညော) ဝေဂေန အနုဗန္ဓန္တေ ဗလကာယော ဩဟီယိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။ ဖြဟ္မဒတ္တောပိ ကိန္နရိံ အနုဗန္ဓန္တော ဝိစရိတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀။

အနုဗန္ဓပျဂ္ဃပေါတက (ပု) [အနုဗန္ဓ+ဗျဂ္ဃ-ပေါတက] အစဉ်လိုက်ပါသော–ကျားသားပေါက်–ကျားသားငယ်ကလေး။ ရာဟုလဘဒ္ဒေါ စ ဗျဂ္ဃရာဇာနံ အနုဗန္ဓဗျဂ္ဃပေါတကော ဝိယ (ဝိရောစိတ္ထ)။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၂။

အနုဗန္ဓမာန (တိ) [အနု+ဗန္ဓ+အ+မာန] နောက်မှလိုက်သော၊ လိုက်သော၊ ဖမ်းမိသော။ (က) ဖမ်းဆီးသော၊သူ။ ဟတောသိ ဘတ္တေန သုဝါဒိတေန၊ လောလော စ မစ္ဆေ အနုဗန္ဓမာနော။ ဇာ၊၁။၆၄။.... လောလော ဟုတွာ ခါဒနတ္ထာယ မစ္ဆေ အနုဗန္ဓမာနော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ (ခ) အစဉ်–နောက်မှ–လိုက်သော။ သော ကထံ ဣမံ ပုဏ္ဏစန္ဒံ အနုဗန္ဓမာနော ဥဂ္ဂစ္ဆိဿတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၄။ သာတံ ကိန္နရိံ အနုဗန္ဓမာနံ ဒိသွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀။ (ဂ) အစဉ်လိုက်သော၊ လိုက်လံဖမ်းဆီးသော။ ဝါဠမိဂါ ခုဒ္ဒကမိဂေ အနုဗန္ဓမာနာ ဥက္ကိတ္တပါဒံ အနုက္ကိပိတွာဝ တိဋ္ဌန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၃။

အနုဗန္ဓိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+ဗန္ဓ+တဗ္ဗ] မလိုက်အပ် – မလိုက်ပါအပ် – သော၊သူ၊ အစဉ်မလိုက်အပ်သော၊သူ။ တေန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနာ.... ပက္ကမိတဗ္ဗံ၊ နာနုဗန္ဓိတဗ္ဗော။ မ၊၁။၁၅၂-၃။ သမဏဗမ္မဿ အနိပ္ဖတ္တိနာဘာဝံ ဥ တွာ သော ပုဂ္ဂလော နာနုဗန္ဓိတဗ္ဗော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၆။ န ဘဂဝါ တသ္မိံ သမယေ ကေနစိ အနုဗန္ဓိတဗ္ဗော ဟောတိ။ သံ၊၂။၇၇။ ဣဒါနိ ယဒတ္ထံ အနုဗန္ဓိတဗ္ဗော၊ တံ ဒဿေတုံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၇။ ဓမ္မေ စ ဘာသိတေ မမညေဝ အနုဗန္ဓိတဗ္ဗံ မညန္တိ။ အံ၊၃။၁၂။ အနုဗန္ဓိတဗ္ဗန္တိ ဣရိယာပထာနုဂမနေန အနုဗန္ဓိတဗ္ဗံ မံ န ဝိဇဟိတဗ္ဗံ မညန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၁။

အနုဗန္ဓိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဗန္ဓ+တုံ] အစဉ်လိုက်ခြင်းငှါ၊ အစဉ်–လိုက်ပါ–လုပ်ကျွေး–ကပ်ရောက်–ဆည်းကပ်–ခြင်းငှါ။.... သာဝကော သတ္ထာရံ အနုဗန္ဓိတုံ အပိ ပဏုဇ္ဇမာနော။ မ၊၃။၁၅၇။ အနုဗန္ဓိတုန္တိ အနုဂစ္ဆိတုံ ပရိစရိတုံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၇။

အနုဗန္ဓိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဗန္ဓ+တွာ] (က) အစဉ်လိုက်၍။ သွာဟံ ဣတော စိတော စ ဩလောကေန္တော ဣမံ ဒိသွာ အနုဗန္ဓိတွာ ဂဏှိံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၆၉။ အနုပတိတွာ-လည်းကြည့်။ (ခ) အစဉ်လိုက်၍၊ အစဉ်လိုက်ပါ ကပ်ရောက်၍။ ဖြာဟ္မဏောပိ သပုတ္တဒါရော.... အမှာကံ ဘန္တေ အနုဂ္ဂဟံ ကရေယျာထာတိ ဇဝမာဒီနိ ဝဒန္တော အနုဗန္ဓိတွာ အဿုနိ ပဝတ္တယမာနော နိဝတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၇။ အနုဗန္ဓိတွာတိ အနုဂန္တွာ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၅၉။

အနုဗန္ဓိတွာတိ အနုပဂမနံ ကတွာ။ ဝိမတိ၊၁။ ၉၇။

အနုဗလ (န) [အနု+ဗလ+အ] ထပ်ဆင့်အား၊ အထောက်အပံ့။ ကောဝိဠေနပိ ဂဗ္ဘာဝက္ကန္တိံ ကထယန္တော မမာနုဗလံ ဘဝိဿသိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၂၀။

အနုဗလပ္ပဒါန (န) [အနု+ဗလ+ပဒါန] အားအဆင့်ပေးခြင်း၊ အဖန်ဖန် အားပေးခြင်း၊ အထောက်အပံ့–ပေးခြင်း–ပြုခြင်း၊ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်တို့အား အထောက်အပံ့ပြုခြင်း။ တတ္ထ ကတမံ အနုဝါဒါဓိကရဏံ၊.... ယော တတ္ထ အနုဝါဒေါ.... အဗ္ဘုဿဟနတာ အနုဗလပ္ပဒါနံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ အနုဝါဒါဓိကရဏံ။ ဝိ၊ ၄။၂၁၂။ အနုဗလပ္ပဒါနန္တိ ပုရိမဝစနဿ ကာရဏံ ဒဿေတွာ ပစ္ဆိမဝစနေန ဗလပ္ပဒါနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၉။ အနုဗလပ္ပဒါနန္တိ စောဒကာနမ္ပိ ဥပတ္ထမ္ဘကရဏံ။ ဝိမတိ၊၂။၂၉၆။ အနုဗလပ္ပဒါနန္တိ ဧတ္ထ ပုနပ္ပုနံ ဗလဿ ပဒါနန္တိ ဒဿေန္တော အာဟ "ပုရိမဝစနဿာ"တိအာဒိ။ ပါစိတ်ယော၊၂။၂၀။

အနုဗလပ္ပဒါယက (တိ) [အနုဗလ+ပ+ဒါ+ဏ္ဏုက။ ထီ-၌ အနုဗလပ္ပဒါယိကာ] အားအဆင့်ပေးတတ်သော၊ အထောက်အပံ့ပေးတတ်သော။ ဥဿန္နာ ပဘာ ဧတ္ထ ဓီယတိ, ဩသဓီနံ ဝါ အနုဗလပ္ပဒါယိကာတိ ကတွာ "ဩသဓီ"တိ လဒ္ဓနာမာ တာရကာ....။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၄၆။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၆၅-၆။

အနုဗလပ္ပဒါယီ (တိ) [အနု+ဗလ+ပ+ဒါ+ဏီ] အားအဆင့်–အထောက်အပံ့–ပေးလေ့ရှိသော၊သူ။ အနုပ္ပဒေတိ-ကြည့်။

အနုဗုဇ္ဈတိ (ကြိ) [အနု+ဗုဓ+ယ+တိ] ထိုးထွင်း၍သိ၏၊ သိ၏။ အနုဗုဇ္ဈတိ၊ မ၊၂။၃၇၃။ ဇာ၊၁။၁၁၅၊၁၇၀။ အပ၊၂။၂၄၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၃၁။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၀၈။ (က) သိ၏၊ ပဌမ မဂ်၏ အစွမ်းအားဖြင့် သိ၏။ ယံ ကိဉ္စိ ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗံ....၊ သဗ္ဗံ တံ တေန ဗောဓိဉာဏေန ဗုဇ္ဈိ အနုဗုဇ္ဈိ ပဋိဗုဇ္ဈိ သမ္ဗုဇ္ဈိ ..။ မဟာနိ။၃၆၃။ စူဠနိ။၂၁၂။.... တေန စတုမဂ္ဂဉာဏဝသေန ဗုဇ္ဈိ၊ ပဌမမဂ္ဂဝသေန ဇာနိ အနုဗုဇ္ဈိ၊ ဒုတိယမဂ္ဂဝသေန ပုန အညာသိ ပဋိဗုဇ္ဈိ....။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၉။ (ခ) အစဉ်အားဖြင့် – အစဉ်အတိုင်း – သိ၏၊ မျက်မှောက်ပြု၏။ အရဟတ္တသုခံ အနုဗုဇ္ဈိံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၂။ သုခံ အနုဗုဇ္ဈိံ သစ္ဆိ အကာသိံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၁။ အနုဗုဇ္ဈိန္တိ အနုက္ကမေန ပဋိပါဠိယာ ဗုဇ္ဈိံ ပဋိဗုဇ္ဈိံ။ သံ၊ ဋီ၊၁။၂၂၀။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၂။ အနုဗုဇ္ဈန္တိ—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၄၅။ (ဂ) လျောက်ပတ်စွာ သိ၏။ ဗောဓာယ သံဝတ္တန္တီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ၊ ဗုဇ္ဈန္တီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ၊ အနုဗုဇ္ဈန္တီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ.... သမ္ဗုဇ္ဈန္တီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ။၃၀၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၂။ ဝိပဿနာဒီနံ ကာရဏာနံ ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗာနဉ္စ သစ္စာနံ အနုရူပံ ပစ္စက္ခဘာဝေန ပဋိမုခံ အဝိပရီတတာယ သမ္မာ စ ဗုဇ္ဈန္တီတိ ဝေမတ္တဝိသေသဒီပကေဟိ ဥပသဂ္ဂေဟိ "အနုဗုဇ္ဈန္တီ"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၁။၁၁၃။ အနုဗောဓတိ-လည်း ကြည့်။

အနုဗုဇ္ဈနဋ္ဌ (ပု) [အနုဗုဇ္ဈန+အတ္ထ] သိခြင်း–ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း – အနက်သဘော။ ကေတ္တေ အနုဗုဇ္ဈနဋ္ဌော အဘိညေယျော။ ပဋိသံ။၁၀။ အနုဗုဇ္ဈနဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ဒင်း။ ၃၀၂။ ကေတ္တေ အနုဗုဇ္ဈနဋ္ဌံ ဗုဇ္ဈန္တီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ဒင်း။၃၀၇။ သကဒါဂါမိမဂ္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ အနုဗုဇ္ဈနဋ္ဌော။.... ဒဿနမဂ္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ အနုဗုဇ္ဈနဋ္ဌော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၄။

အနုဗုဇ္ဈိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+ဗုဓ+တဗ္ဗ] သိအပ်သော၊ လျောက်ပတ်စွာ သိအပ်သော။ ယံ ကိဉ္စိ ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗံ အနုဗုဇ္ဈိတဗ္ဗံ ပဋိဗုဇ္ဈိတဗ္ဗံ....။ မဟာနိ။၃၆၃။ စူဠနိ။၂၁၂။

အနုဗုဇ္ဈိတုကာမ (တိ) [အနု+ဗုဇ္ဈိတုကာမ] (၁) သင့်လျော် – လျောက်ပတ် – သော

အကျင့်အားဖြင့် – သိခြင်းငှါအလိုရှိသော – သိလိုသော၊သူ။ (၂) တဖန် – သိခြင်းငှါ အလိုရှိသော – သိလိုသော၊သူ။ တံ သမ္ဗောဓိံ ဗုဇ္ဈိတုကာမဿ အနုဗုဇ္ဈိတုကာမဿ ပဋိဗုဇ္ဈိတုကာမဿ ....။ မဟာနိ။၃၇၄။ အနုဗုဇ္ဈိတုကာမဿာတိ အနုရူပါယ ပဋိပတ္တိယာ ဗုဇ္ဈိတုကာမဿ။ .... အထ ဝါ .... အနုဗုဇ္ဈိတုကာမဿာတိ သကဒါဂါမိမဂ္ဂဉာဏံ ပုန ဉာတုကာမဿ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၃။

အနုဗုဒ္ဓ (တိ) [အနု+ဗုဓ+တ] (၁) (က) လျော်သောအားဖြင့် သိသော၊ မိမိအား လျော်သော သယမ္ဘူဉာဏ်ဖြင့် သစ္စာလေးပါး တရားကို ထိုးထွင်း၍ သိသော၊သူ၊ (ဘုရား)။ သစေ တံ့ ဇာံ အနုဗုဒ္ဓေါ။ မ၊၁။၄၀၆။ သစေ.... ဗုဒ္ဓေါတိ သစေတိ သစေ တံ့ ဇာံ အတ္တနာဝ စတ္တာရိ သစ္စာနိ အနုဗုဒ္ဓေါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၂။ သစေ...ဗုဒ္ဓေါတိ ယထာ တံ့ ပရေသံ သစ္စာဘိသမ္ဗောဓံ ဝဒတိ၊ ဇာံ တံ့ အတ္တနော အနုရူပတော သယမ္ဘူဉာဏေန ဗုဒ္ဓေါ ဓမ္မံ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ ဌိတော။ မ၊ဋီ၊၂။၃၁၉။ သဗ္ဗဓမ္မေ သမ္မာ သာမဉ္စ ဗုဒ္ဓေါ အနုဗုဒ္ဓေါ ပဋိဝိဒ္ဓေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၉၆။ အနုဗုဒ္ဓေါတိ ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗဓမ္မဿ အနုရူပတော ဗုဒ္ဓေါ။ သာရတ္ထ။၁။၂၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၂၃၀။ (ခ) အတု လိုက်၍ – ဘုရားသို့ အတုလိုက်၍ – သစ္စာ ၄-ပါးကို သိသော၊သူ။ (ဘုရား၏ အဂ္ဂသာဝက, မဟာသာဝက, ပကတိသာဝကများ)။(သော ဘဂဝါ) သယံ ဗုဒ္ဓေါ အနုဗုဒ္ဓေဟိ ပရိဝါရိတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ အနုဗုဒ္ဓေဟီတိ ဗုဒ္ဓါနမနုဗုဒ္ဓေဟိ။ တေပိ ဟိ ဧကဒေသေန ဘဂဝတာ ပဋိဝိဒ္ဓပဋိဘာဂေနေဝ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ဗုဇ္ဈန္တိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၉၅။ဗုဒ္ဓေါ စ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ စ အနုဗုဒ္ဓေါ စာတိ ဣမေ တယော ဗုဒ္ဓါ နိဗ္ဗာနံ ဥတ္တမန္တိ ဝဒန္တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄။ သတ္တာဟဇာတော မေ ပုတ္တော အနုဗုဒ္ဓေန ဓမ္မသေနာပတိနာ သဒ္ဓိံ မန္တေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၂။ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌ (ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၅၁) လည်း ကြည့်။ (၂) သိအပ်သော၊ ထိုးထွင်း၍သိအပ်သော၊ သင့်လျော် – လျောက်ပတ် – သောအားဖြင့် သိအပ်သော။ သုဏန္တု မေ ဝိမလေနာနုဗုဒ္ဓံ။ ဝိ၊၃။၉။ မ၊၁။၂၅။ မ၊၂။၂၉၂။ သံ၊၁။၁၃၉။ သုတ္တနိ။ ၃၃၆။ သုဏန္တု .... အနုဗုဒ္ဓန္တိ ဣမေ သတ္တာ ရာဂါဒိမလာနံ အဘာဝတော ဝိမလေန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန အနုဗုဒ္ဓံ စတုသစ္စဓမ္မံ သုဏန္တု (တာဝ ဘဂဝါတိ ယာစတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။) ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၂။ တယိဒံ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ (အရိယသီလံ။ အံ၊၁။) အနုဗုဒ္ဓံ ပဋိဝိဒ္ဓံ။ ဝိ၊၃။၃၂၅။ ဒီ၊၂။ ၇၇။ အံ၊၁။၃၀၇။ အနုဗုဒ္ဓေါတိ သဒ္ဒိန္ဒြိယဿ အဓိမောက္ခဋ္ဌော အနုဗုဒ္ဓေါ ဟောတိ ....။ ပဋိသံ၊၂၁၆။

အနုဗုဒ္ဓိ (ထီ) [အနု+ဗုဒ္ဓိ]အစဉ်လျောက်သော – မှန်းဆ၍ – သိခြင်း။ အတ္တနောမတိ နာမ နယဂ္ဂါဟေန အနုဗုဒ္ဓိယာ အတ္တနော ပဋိဘာနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၈။ အနုဗုဒ္ဓိယာတိ သုတ္တာဒီနိယေဝ အနုဂတဗုဒ္ဓိယာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၆၉။ အန္ဒယ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၄။ မ၊ဋီ၊၂။၃၀၂) နှင့် ဓမ္မန္ဒယ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၃။ မ၊ဋီ၊၃။၂၆၂)တို့ လည်း ကြည့်။

အနုဗောဓ (ပု) [အနု+ဗုဓ+ဏ] သိခြင်း၊ (၁) အဖန်ဖန်သိခြင်း။ (၂) အလျော် အားဖြင့် သိခြင်း။ အနနုဗောဓ (၁) အနက် (ဒီ၊ဋီ၊၂။၉၀။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၄၃) ကြည့်။ (၃) သိတတ်သောဉာဏ်၊ ပဋိဝေဓ၏ ရှေး အဖို့၌ဖြစ်သောဉာဏ်၊ အနုဗောဓဉာဏ်။ အနုဗောဓော စေတ္ထ ပုဗ္ဗဘာဂိယဉာဏံ၊ ပဋိဝေဓော မဂ္ဂဉာဏေန အဘိသမယော။ တတ္ထ ယသ္မာ အနုဗောဓပုဗ္ဗကော ပဋိဝေဓော အနုဗောဓေန ဝိနာ န ဟောတိ၊ အနုဗောဓောပိ ဧကစ္စော ပဋိဝေဓသမ္ဗန္ဓော တဒုဘယာဘာဝဟေတုကဉ္စ ဝဋ္ဋေ သံသရဏံ၊ တသ္မာ ဝုတ္တံ "အနနုဗောဓာ....တုမှာကဉ္စာ" တိ။

သာရတ္ထ၊၃။၃၂၀။ (၄) လျော်စွာ သိတတ် သောတရား။ (ပညာ)။ အနနုဗောဓ (၂) အနက်ကြည့်။ (၅) အဖန်ဖန် သိခြင်း။ (၆) အစဉ်လျော်ကသော — မှန်းဆ၍ — သိခြင်း။ အနုဗောဓဉာဏ-ကြည့်။

အနုဗောဓဉာဏ (န) [အနုဗောဓ+ဉာဏ] အနုဗောဓဉာဏ်။ (၁) အဖန်ဖန်သိခြင်းဉာဏ်။ (၂) အစဉ်လျော်ကသော — မှန်းဆ၍ — သိခြင်း ဉာဏ်။ ဒုဝိဓဉ္စိ သစ္စဉာဏံ အနုဗောဓဉာဏဉ္စ ပဋိဝေဓဉာဏဉ္စ။တတ္ထ အနုဗောဓဉာဏံ လောကိယံ အနုဿဝါဒိဝသေန နိရောဓေ မဂ္ဂေ စ ပဝတ္တတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၄၂။ န ပဋိဝေဓဉာဏံ ဝိယ သကိံ ဒေဝ ဗုဇ္ဈတိ၊ အထ ခေါ (ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇနတော အနု အနုဗောဓော၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ) အနု အနု ဗုဇ္ဈနတော အနုဗောဓော၊ အနုဿဝါကာရပရိဝိတက္ကဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိအနုဂတော ဝါ ဗောဓော အနုဗောဓော။ (တဒေဝ ဉာဏန္တိ အနုဗောဓဉာဏံ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ) န ဟိ သော (တံ) ပစ္စက္ခတော ဗုဇ္ဈတိ၊ အနုဿဝါဒိဝသေန ပန ကပ္ပေတွာ ဂဏှာတိ (ကပ္ပနမုခေန ဗုဇ္ဈတိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ)။ မူလဋီ၊၂။၅၅။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၁၆။ ဒုဝိဓံ ဟိ သစ္စဉာဏံ လောကိယံ လောကုတ္တရဉ္စ။ လောကိယံ ဒုဝိဓံ အနုဗောဓဉာဏံ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏဉ္စ။ အနုဗောဓဉာဏံ အာဒိကမ္မိကဿ အနုဿဝါဒိဝသေန နိရောဓေ မဂ္ဂေ စ ပဝတ္တတိ။ ဒုက္ခေ သမုဒယေ စ အာရမ္မဏကရဏဝသေန။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၂။

အနုဗောဓတိ (ကြိ) [အနု+ဗုဓ+အ+တိ] (က) သိ၏၊ အစဉ်အတိုင်း သိ၏၊ မျက်မှောက် ပြု၏။ ကောဟံ ဇျာယံ သုခမနုဗောဓိံ။ သံ၊ ၁။၁၂၇။ အံ၊၃။၂၉၄။ (ခ) လျော်ကပတ်စွာ သိ၏။ အနုဗောဓေန္တိတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ။ ၃၀၂။ အနုဗုဇ္ဈတိ (ဂ) အနက်လည်း ကြည့်။

အနုဗောဓနဋ္ဌ (ပု) [အနုဗောဓန+အတ္ထ] သိစေခြင်း — လျော်ကပတ်စွာ — အဖန်ဖန် — သိစေခြင်း — အနက်သဘော။ ကေတ္တော အနုဗောဓနဋ္ဌော အဘိညေယျော။ ပဋိသံ။၁၉။ အနုဗုဇ္ဈနဋ္ဌ-လည်း ကြည့်။

အနုဗောဓပုဗ္ဗက (တိ) [အနုဗောဓ+ပုဗ္ဗ+က] အနုဗောဓဉာဏ်လျှင် ရှေ့သွားရှိသော။ အနုဗောဓ (၃) အနက် ကြည့်။

အနုဗောဓိပက္ခိယဋ္ဌ (ပု) [အနုဗောဓိပက္ခိယ+အတ္ထ] လျော်ကပတ်စွာသိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖို့၌ဖြစ်သော အနက်သဘော။ ကေတ္တော အနုဗောဓိပက္ခိယဋ္ဌော အဘိညေယျော၊.... ကေတ္တော အနုဗောဓိပက္ခိယဋ္ဌံ ဗုဇ္ဈန္တီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ။၁၉၊၃၀၂။၃၀၇။

အနုဗ္ဗတ (တိ) [အနု+ဝတ] လျော်သောအကျင့် အမူရှိသော၊ အစဉ်လိုက်၍ ကျင့်တတ်သော၊ အလိုလိုက် အကြိုက်ကို ပြုတတ်သော၊သူ။ အနုဗ္ဗတေ စက္ကဝါကေ ဝဒန္တိ။ ဇာ၊၁။၁၉၄။ အနုဗ္ဗတေတိ အညမညံ အနုဂတေ သမ္မောဒမာနေ ပိယသံဝါသေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉၅။ အနုဗ္ဗတာ ဓမ္မကာမာ ပဇာတာ။ ဇာ၊၁။ ၂၂၂။ အနုဗ္ဗတာတိ အနုဝတ္တိကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၇၈။ ရာမံ သီတာဝနုဗ္ဗတာ။ ဇာ၊၂။၃၅၇။ အနုဗ္ဗတာ ပတိဒေဝတာ ဟုတွာ အပ္ပမတ္တာ ဥပဋ္ဌာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၄၀။ ဘတ္တာရံ နိဿာယ အနုဗ္ဗတာ၊ ဝိမာန။၃၉။.... ပတိအနုကူလတာသခ်ါတေန ဝတေန တံအနုဗ္ဗတာ....။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။၁၂၅။ အနုဗ္ဗတာ တာ တဝ မာနသေ ရတာ။ ဝိမာန။၉၂။ အနုဗ္ဗတာတိ အနုကူလကိရိယာ။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။၂၆၀။

အနုဗ္ဗိဂ္ဂ (တိ) [န+ဥဗ္ဗိဂ္ဂ] မထိတ်လန့် — မတုန် လှုပ် — သော၊သူ။ အဘီတော အနုဗ္ဗိဂ္ဂေါ အနုဿင်္ကီ အနုတြဿော။ ဝိ၊၄။၃၄၀။ ဥဒါန။ ၉၉။ အဆမ္ဘိတော အနုဗ္ဗိဂ္ဂေါ၊ အတိရောစတိ သဒေဝကေ။ မိလိန္ဒ။၃၂၃။

အနုဗ္ဗေဇေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဥဗ္ဗေဇေတွာ] မထိတ်လန့်စေမူ၍။ အနာဒီနဝဒဿာဝိတာဝယ အနုဗ္ဗေဇေတွာ....။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၆။

အနုဗ္ဗေဇန (န) [န+ဥဗ္ဗေဇန] မထိတ်လန့်စေခြင်း။ စိတ္တဿ ဟိ တတော အနုဗ္ဗေဇနံ တဒနုနယနံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၅၈။

အနုဗျဉ္ဇန (န) [အနု+ဝိ+အဉ္ဇ+ယု] (၁) ပြည့်စုံသောပုဒ်, အက္ခရာ၊ ပြည့်စုံသော ပုဒ်, အက္ခရာရှိသော အဋ္ဌကထာ။ ဉဘယာနိ ခေါ ပနဿ ပါတိမောက္ခာနိ ဝိတ္ထာရေန သွာဂတာနိ ဟောန္တိ သုဝိဘတ္တာနိ သုပ္ပဝတ္တီနိ သုဝိနိစ္ဆိတာနိ သုတ္တသော အနုဗျဉ္ဇနသော။ ဝိ၊၂။၇၄။ အံ၊၂။၅၆၅။ အနုဗျဉ္ဇနသောတိ အက္ခရပဒပါရိပူရိယာ စ သုဝိနိစ္ဆိတာနိ အခဏ္ဍာနိ အဝိပရီတက္ခရာနိ၊ ဧတေန အဋ္ဌကထာ ဒီပိတာ။ အဋ္ဌကထာတော ဟိ ဧသ ဝိနိစ္ဆယော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၆။ အနုဗျဉ္ဇနသောတိ ဧတ္ထ ဗျဉ္ဇနသဒ္ဒေါ အက္ခရဿ စ ပဒဿ စ ဝါစကောတိ အာဟ "အက္ခရပဒပါရိပူရိယာ စာ"တိ။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။၃၆။ (၂) ပါဠိသို့အစဉ်လျှောက်၍ အနက်ကိုပြတတ်သောအရာ။ (မထေရ်တို့အဆိုနှင့် အဋ္ဌကထာ။) သုတ္တတော အနုဗျဉ္ဇနတောတိ ပါဠိတော စ ပရိပုစ္ဆာတော စ အဋ္ဌကထာတော စ သုဝိနိစ္ဆိတံ ဟောတိ၊ ကခ်ဋ္ဌဒံ ကတွာ ဉဂ္ဂဟိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။ အနုဗျဉ္ဇနတောတိ ဣမဿ ဝိဝရဏံ "ပရိပုစ္ဆာတော စ အဋ္ဌကထာတော စာ"တိ ပါဠိံ အနုဂန္တွာ အတ္ထဿ ဗျဉ္ဇနတော ပကာသနတော အနုဗျဉ္ဇနန္တိ ဟိ ပရိပုစ္ဆာ အဋ္ဌကထာ စ ဝုစ္စတိ။ ဧတ္ထ စ အဋ္ဌကထာယ ဝိသုံ ဂဟိတတ္တာ ပရိပုစ္ဆာတိ ထေရဝါဒေါ ဝုတ္တော။ သာရတ္ထ၊၂။၄၈။ (၃) (က) နောက်ဒ္ဒ–ဝိဘင်္ဂမှနောက်ဒ္ဒ–ဝိနည်းပညတ်ကို ပြတတ်သောအရာ။ (ခန္ဓကနှင့် ပရိဝါရပါဠိ။) (ခ) လျော်စွာ – ဝိဘင်္ဂအားလျော်စွာ – ပြတတ်သော ခန္ဓကပါဠိနှင့် (ဝိဘင်္ဂနှင့် ခန္ဓကကို) တဖန်ပြတတ်သော ပရိဝါရပါဠိ။ အနုဗျဉ္ဇနသောတိ ခန္ဓကပရိဝါရတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၀။ (၄) ရှေးပုဒ်နှင့်တူသော နောက်ပုဒ်။ (၅) အတူတကွ အနက်ကို ပြတတ်သောအရာ၊ အက္ခရာအပေါင်း။ ပဒသော နာမ ပဒံ အနုပဒံ အန္ဝက္ခရံ အနုဗျဉ္ဇနံ၊.... အနုဗျဉ္ဇနံ နာမ ရူပံ အနိစ္စန္တိ ဝုစ္စမာနော ဝေဒနာ အနိစ္စာတိ သဒ္ဒံ နိစ္ဆာရေတိ။ ဝိ၊၂။၂၅။ အနုဗျဉ္ဇနန္တိ ပုရိမဗျဉ္ဇနေန သဒိသံ ပစ္ဆာ ဗျဉ္ဇနံ။ ယံ ကိဉ္စိ ဝါ ဧကမက္ခရံ အန္ဝက္ခရံ၊ အက္ခရသမူဟော အနုဗျဉ္ဇနံ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇။ အက္ခရသမူဟောတိ အသမတ္တပဒေ။ ဝဇီရ၊၂၉၁။ အက္ခရသမူဟောတိ အဝိဘတ္တိကော အက္ခရသမူဟော။ သာရတ္ထ၊၃။၅။ အနုသဒိသံ ဗျဉ္ဇနန္တိ အတ္ထံ ဒဿေတိ အနုဗျဉ္ဇနန္တိအာဒိနာ၊ ဗျဉ္ဇနသဒ္ဒေါ ပဒပရိယာယော၊ ယံ ကိဉ္စိ ဗျဉ္ဇနံ အနုဗျဉ္ဇနံ နာမ န ဟောတိ၊ ပုရိမပဒေန ပန သဒိသံ ပစ္ဆိမပဒမေဝ အနုဗျဉ္ဇနံ နာမ။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။၅။ (၆) ကိလေသာတို့ကို လွန်စွာ–ထင်ရှားပြု–ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်စေ–ခြင်း။ အနုဗျဉ္ဇနသော နိမိတ္တဂ္ဂါဟောတိ ကိလေသာနံ အနု အနု ဗျဉ္ဇနဝသေန ဉပ္ပါဒနေန ပါကဋ္ဌီကရဏဝသေန သုဘာဒိနိမိတ္တဂ္ဂါဟော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၆၆။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၅-၏ အဖွင့်)။ (၇) ကိလေသာတို့ကို အဖန်ဖန် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော–ကိလေသာတို့၏ အဖန်ဖန်တင်ရှားဖြစ်ပေါ်ခြင်းကိုပြုတတ်သော–ဝတ္ထုအာရုံ၊ ကိလေသာဖြစ်ပေါ်ကြောင်း ဝတ္ထုအာရုံ။ (က) ကိလေသာဖြစ်ပေါ်ကြောင်းဖြစ်သော လက်,ခြေ,မျက်နှာ,ဆံပင် စသော အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ လှပတင့်တယ်သော–ပုံပန်း–သဏ္ဌာန်, ပြုံး–ရယ်–ပြောဆို–တူရှုကြည့်–တစောင်းကြည့်–မှု စသည်တို့၏ တပ်မက်ဖွယ်သော–ဟန်ပန်–အမူအရာ။ နာဘိဇာနာတိ မာတုဂါမဿ အနုဗျဉ္ဇနသော

နိမိတ္တံ ဂဟေတွာ။ မ၊၃။၁၆၇။ အနုဗျဉ္ဇန-သောတိ ထေရေန ကိရ ရူပေ နိမိတ္တံ ဂဟေတွာ....။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၉။ ဒိသွာ ပဿိတွာ အနုဗျဉ္ဇနသော နိမိတ္တံ ဂဏှာတိ ကေသာ ဝါ သောဘနာ၊ မုခံ ပါ သောဘနံ....။ စူဠနိ။၂၃၄။ န တွေဝ စက္ခုဝိညေယျေသု ရူပေသု အနုဗျဉ္ဇနသော နိမိတ္တဂ္ဂါဟော။ သံ၊ ၂။၃၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၅။ အနုဗျဉ္ဇနသော နိမိတ္တဂ္ဂါဟောတိ "ဟတ္ထာ သောဘနာ၊ ပါဒါ သောဘနာ"တိ ဧဝံ အနုဗျဉ္ဇနဝသေန နိမိတ္တဂ္ဂါဟော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀။ ကိလေသာနံ အနု အနု ဗျဉ္ဇနတော ပရိဗျတ္တိဘာဝ ဥပ္ပတ္တိ-ပစ္စယဘာဝတော အနုဗျဉ္ဇနံ ဟတ္ထပါဒါဒိ-အဝယဝါတိ အာဟ "ဟတ္ထာ သောဘနာ"-တိအာဒိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၂၃။ အထ ဝါ အနု-ဗျဉ္ဇနသောတိ ဟတ္ထပါဒါဒိ အနုဗျဉ္ဇနတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၆၆။ အနုဗျဉ္ဇနဂ္ဂါဟီ-လည်း ကြည့်။ (ခ) ကိလေသာဖြစ်ပေါ် ကြောင်း ဖြစ်သော သီချင်းသံ, တူရိယာသံ စသည်တို့၏ သံနိမ့်, သံမြင့်စသော အခြင်းအရာ။ ယော စ ဂီတ-သဒ္ဒါဒိကဿ ကိလေသာနံ အနု အနု ဗျဉ္ဇ-နတော အနုဗျဉ္ဇနန္တိ လဒ္ဓဝေါဟာရော မန္ဒ-တာရာဒိဝသေန ဝတ္တိတော ဆဇ္ဇာဒိဘေဒ-ဘိန္နော အာကာရော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၅၁။ (ဂ) ဘုရားဟု ထင်ရှားစေကြောင်း ဖြစ်သော လက္ခဏာတော်ငယ်။ အသီတိယာ စ အနု-ဗျဉ္ဇနေဟိ ပရိရဉ္ဇိတော သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော ကဉ္စန-သန္နိဘတ္တစော....။ မိလိန္ဒ။၇၉။ ဘဂဝတော အသီတိ အနုဗျဉ္ဇနာနိ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၁။ အသီတိယာ အနုဗျဉ္ဇနေဟိ အနုရဉ္ဇိတံ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၅။ လက္ခဏာတော်ငယ်-၈၀ သရုပ်ကို ဇိနာလင်္ကာရဋီကာ (၁၉၈), ကစ္စာယနဘေဒ-ဋီကာသစ် (နှာ-၁၂၂-၃)နှင့် ပဂ်ဏ္ဏက-ဝိသဇ္ဇနာ (တတိယတွဲ), သမန္တစက္ခုဒီပနီ, သာသနသမ္ပတ္တိဒီပနီ-တို့တွင် ကြည့်။

အနုဗျဉ္ဇနဂဏနာ (ထီ) [အနုဗျဉ္ဇန+ဂဏနာ] နောက်ဝါကျ၏ ပုဒ်အရေအတွက်။.... ဧဝံ ဝါစေန္တဿာပိ အနုဗျဉ္ဇနဂဏနာယ ပါစိတ္တိ-ယာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ဂ။ အနုပဒဂဏန-လည်း ကြည့်။

အနုဗျဉ္ဇနဂ္ဂါဟ (ပု) [အနုဗျဉ္ဇန+ဂဟ+ဏ] ကိလေသာတို့ကို ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ် စေတတ်သော လက်ခြေ စသော သဏ္ဌာန်, ပြုံးခြင်း စသော အမူအရာတို့ကို အစိပ်အစိပ် စွဲယူခြင်း။ နိမိတ္တဂ္ဂါဟောတိ ဟိ သံသန္ဒေတွာ ဂဟဏံ၊ အနုဗျဉ္ဇနဂ္ဂါဟောတိ ဝိဘတ္တိဂဟဏံ။ နိမိတ္တဂ္ဂါဟော ကုမ္ဘီလသဒိသော သဗ္ဗမေဝ ဂဏှာတိ၊ အနုဗျဉ္ဇနဂ္ဂါဟော ရတ္တပါသဒိသော ဝိဘဇိတွာ ဟတ္ထပါဒါဒီသု တံ တံ ကောဋ္ဌာသံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၁။.... ဝိဘတ္တိဂဟဏန္တိ ဝိဘာဂေန အနုဝသေသဂဟဏံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၂၃။ ယော ဟိ ပုဂ္ဂလော နိမိတ္တဂ္ဂါဟံ အနုဗျဉ္ဇနဂ္ဂါဟံ ဂဏှန္တော "နခါ သောဘနာ"တိ ဂဏှာတိ....။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇။

အနုဗျဉ္ဇနဂ္ဂါဟီ (တိ) [အနုဗျဉ္ဇန+ဂဟ+ဏီ] လက်, ခြေ စသော အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ လှပ တင့်တယ်သော – ပုံပန်း – သဏ္ဌာန်, ပြုံး – ရယ် – ပြောဆို – တူရူကြည့် – တစောင်း ကြည့်–မှုစသည်တို့၏ တပ်မက်ဖွယ်–ဟန်ပန်– အမူအရာ – တို့ကို မှတ်ယူ – စွဲလမ်း – တတ်သော၊ သူ။ စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ န နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ ဟောတိ နာနုဗျဉ္ဇနဂ္ဂါဟီ။ ဒီ၊၃။၁၇၉။ မ၊၁။ ၂၃၈။ သံ၊၂။၃၂၃။ အံ၊၁။၃၂၃။ မဟာနိ။ ၂၈၆၊၃၈၅။.... နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ ဟောတိ အနု-ဗျဉ္ဇနဂ္ဂါဟီ။ အဘိ၊ဓ၊၂၆၁။ အဘိ၊ဝိ၊၃၇၄။ အနုဗျဉ္ဇနဂ္ဂါဟီတိ ကိလေသာနံ အနု ဗျဉ္ဇန-တော (အနု အနု ဗျဉ္ဇနတော) ပါကဋ-ဘာဝကရဏတော "အနုဗျဉ္ဇန"န္တိ လဒ္ဓဝေါ-ဟာရံ ဟတ္ထပါဒ သိတ ဟသိတ ကထိတ အာ-လောကိတ ဝိလောကိတာဒိဘေဒံ အာကာရံ ဂဏှာတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၄၃။.... ဝိသဘာဂဝတ္ထုနော ဟိ

ဟတ္ထာဒိအဝယဝေသု သုဘာဒိတော ပရိ-
ကပ္ပေန္တဿ အပရာပရံ တတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ
ကိလေသာ ပရိဗျတ္တာ ဟောန္တီတိ တေ
တေသံ အနုဗျဥ္ဇနာ နာမ၊ တေ ပန ယသ္မာ
တထာ တထာ သန္နိဝိဋ္ဌာနံ ဘူတုပါဒါယရူပါနံ
သန္နိဝေသာကာရော။ န ဟိ တံ မုဉ္စိတွာ
ပရမတ္ထတော ဟတ္ထာဒိ နာမ ကောစိ အတ္ထိ၊
တသ္မာ ဝုတ္တံ "ဟတ္ထ....ဂဏှာတိ" တိ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊
၁။၄၇။

အနုဗျဥ္ဇနပဌိမဏ္ဍိတ· (တိ) [အနုဗျဥ္ဇန+ပဋိ-
မဏ္ဍိတ] လက္ခဏာတော်ငယ်တို့ဖြင့် တန်ဆာ
ဆင်အပ်သော၊သူ၊ (ဘုရား)။ အသီတိ-
အနုဗျဥ္ဇနပဋိမဏ္ဍိတတ္တာ နာနာရတနစိတ္တမိဝ
သုဝဏ္ဏမဟာပဋံ....။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၇။

အနုဗျဥ္ဇနဝိစိတြ (တိ) [အနုဗျဥ္ဇန+ဝိစိတြ] လက္ခ
ဏာတော်ငယ်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော။ ....
ဘဂဝတော လက္ခဏဓိစိတမနုဗျဥ္ဇနဝိစိတြံ....
ရူပံ ဒိသွာ ပသီဒန္တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၄။

အနုဗျဥ္ဇနသက်ပ္ပနာ (ထီ) [အနုဗျဥ္ဇန+
သက်ပ္ပနာ] ကိလေသာတို့ကို ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်
စေတတ်သော လက်ခြေ စသော သဏ္ဌာန်၊
ပြုံးခြင်း စသော အမူအရာတို့၏ အစွမ်းဖြင့်
အစိပ်အစိပ် ကြံစည်ခြင်း။အနုဗျဥ္ဇနသက်ပ္ပနာ
ပန "ဟတ္ထာ သောဘနာ၊ ပါဒါ သောဘ-
နာ" တိ ဧဝံ အနုဗျဥ္ဇနဝသေန ဝိဘဇိတွာ
ကပ္ပနာတိ။ ကိလေသာနဉ္ဟိ အနု အနု
ဗျဉ္ဇနတော ပရိဗျဥ္ဇနတော ပရိဗျတ္တိဝသေန
ဥပ္ပတ္တိယာ ပစ္စယဘာဝတော အနုဗျဥ္ဇနံ
ဟတ္ထပါဒါဒိအဝယဝါ ဝုစ္စန္တိ။ သာရတ္ထ၊
၁။၃၅၅။

အနုဗျဥ္ဇနသမုဇ္ဇလ (တိ) [အနုဗျဥ္ဇန+သမုဇ္ဇလ]
လက္ခဏာတော်ငယ်–တို့ဖြင့် – တို့ကြောင့်–
တောက်ပ – ဝင်းပြောင် – သော၊ (ကိုယ်
တော်)။.... လက္ခဏဝိစိတ္တံ အနုဗျဥ္ဇနသမုဇ္ဇလံ
ဗျာမပ္ပဘာပရိက္ခိတ္တံ သတ္ထု သရီရံ ဒိသွာ။
ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃။

အနုဗျဥ္ဇနသမ္ပတ္တိ (ထီ) [အနုဗျဥ္ဇန+သမ္ပတ္တိ]လက်
ခြေ စသော အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ – ပြည့်စုံ –
တင့်တယ်–ခြင်း။ ဒုဒ္ဒသိကန္တိ အပါသာဒိက-
ဒဿနံ။ တေနဿ အနုဗျဥ္ဇနသမ္ပတ္တိယာ
အာကာရသမ္ပတ္တိယာ စ အဘာဝံ ဒဿေတိ။
ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၃၄။

အနုဗျဥ္ဇနသမ္ပန္န (တိ) [အနုဗျဥ္ဇန+သမ္ပန္န]
(ဂဝ-သော) လက္ခဏာတော်ငယ်တို့နှင့် ပြည့်စုံ
သော၊သူ၊ ဘုရား၏ကိုယ်တော်။ အနုဗျဥ္ဇန-
သမ္ပန္နော၊ ဗာတ္တိံ သဝရလက္ခဏော။ အပ၊၂။
၁၀၇။ အနုဗျဥ္ဇနသမ္ပန္နံ၊ ဒွတ္တိံ သဝရလက္ခဏံ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၆၇။ အနုဗျဥ္ဇနသမ္ပန္နန္တိ တမ္ဗနခတုင်-
နာသဝဋ္ဋင်္ဂုလိတာဒိဟိ အသီတိယာ အနု-
ဗျဥ္ဇနေဟိ သမ္ပန္နံ။ ဒွတ္တိံ သမဟာပုရိသ-
လက္ခဏပဋိမဏ္ဍိတံ ဘဂဝတော သရီရန္တိ
အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၆၀။

အနုဗျဥ္ဇနဿာဒဂဓိတ (တိ) [အနုဗျဥ္ဇန+
အဿာဒ+ဂထိတ] ကိလေသာတို့ကို ထင်ရှား
ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော လက်ခြေ စသော
သဏ္ဌာန်၊ ပြုံးခြင်း စသော အမူအရာတို့၌–
သာယာခြင်းသည် ဖွဲ့နှောင်အပ်သော – နှစ်
သက်တတ်သော။နိမိတ္တဿာဒဂထိတံ (ဂဓိတံ။
ဝိဘာဝနီ။၁၇၇) ဝါ ဘိက္ခဝေ ဝိညာဏံ
တိဋ္ဌမာနံ တိဋ္ဌေယျ အနုဗျဥ္ဇနဿာဒဂထိတံ
ဝါ။ သံ၊၂။၃၇၇။ ကိလေသာနံ အနု အနု
ဗျဥ္ဇနတော ပုနပ္ပုနံ ပါကဋဘာဝကရဏတော
"အနုဗျဥ္ဇနာနိ" တိ လဒ္ဓနာမေသု ဟတ္ထ-
ပါဒသိတဟသိတာဒိသု အဿာဒရာဂေန ဂဓိတံ။
မဏိမဥ္ဇူ၊၂။၈၇။

အနုဗျဥ္ဇနာဝဘာသိတ (တိ) [အနုဗျဥ္ဇန+အဝ-
ဘာသိတ] လက္ခဏာတော်ငယ်တို့ဖြင့်–ထွန်း
လင်း–ဝင်းပြောင်–စေအပ်သော။ ဗျာမပ္ပ-
ဘာပရိက္ခေပသမင်္ဂိဘူတာယ အသီတိအနု-
ဗျဥ္ဇနာဝဘာသိတာယ....ဗုဒ္ဓသိရိယာ ဝိရောစ-
မာနံ ဒိသွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။

အနုဗျာကရဏ (န) [အနု+ဗျာကရဏ] လျော်စွာဟောကြားခြင်း၊ ဝေနေယျဇ္ဈာသယအား လျော်စွာ ဟောကြားခြင်း။ အနုဓမ္မ (၂) (ခ) အနက်ကြည့်။

အနုမြူဟန (န) [အနု+မြူဟ+ဏ+ယု] (၁) ပွါးစေခြင်း၊ ပြည့်စုံ–ပြီး–စေခြင်း။.... အပ္ပိစ္ဆတာဒီနံ ဖလနိပ္ဖတ္တိ၊ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ အနုမြူဟနံ၊.... ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၁။ ဓုတဓမ္မေ သမာဒါယ ဝတ္တနံ ယာဝဒေဝ ဥပရိ သမ္မာပဋိပတ္တိ သမ္မာဒနာယာတိ ဝုတ္တံ "သမ္မာပဋိပတ္တိယာ အနုမြူဟန"န္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၉၂။ (၂) ပေါင်းစည်းခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အနုမြူဟနတ္ထ (ပု) [အနုမြူဟန+အတ္ထ] ပေါင်းစည်းခြင်းအနက်။ အပိသူတိ အနုမြူဟနတ္ထေ နိပါတော၊ သော "န ကေဝလံ တေဒဝေါသိ၊ ဣမာပိ ဂါထာ ပဋိဘံသု"တိ ဒီပေတိ။ ဒီ၊၂။၅၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၁။ အနုမြူဟနံ သမ္ပိဏ္ဍနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၆၀။ မ၊ဋီ၊၂။၁၃၂။

အနုမြူဟန္တ (တိ) [အနု+မြူဟ+ဏ+အန္တ။ မြူဟေန္တ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၇)နှင့် ယှဉ်ကြည့်။] ပွါးစေသော၊သူ။ ဝိဝေကမနုမြူဟန္တော၊ အဇ္ဈောဂဟိ မဟာဝနံ။ အပ၊၁။၁၉၂။ ဝိဝေကမနုမြူဟန္တောတိ ဇနာကိဏ္ဏတံ ပဟာယ ဇနဝိဝေကံ စိတ္တဝိဝေကဉ္စ အနုမြူဟန္တော ဝဍ္ဎေန္တော ဗဟုလီကရောန္တော မဟာဝနံ အဇ္ဈောဂါဟိ၊ ပါဝိသီတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၀။ တဒါ ပီတိမနုမြူဟန္တော၊ သမ္ဗောဓိဝရပတ္တိယာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၂၇။ အနုမြူဟန္တောတိ ဝဍ္ဎေန္တော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၈၂။ (အနုမြူဟေန္တောတိ-ဤမူ)။ သော ပန (အင်္ဂုလိမာလတ္ထေရော) ဝိဝေကမနုမြူဟန္တော အပရဘာဂေ အရဟတ္တံ ပတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၉၅။ ဝိဝေကမနုမြူဟန္တ (ဗုဒ္ဓဝံ။၃၃၉) န္တိ နိရောဓသမာပတ္တိံ သမာပန္နန္တိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၁၅။

အနုမြူဟယတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု+မြူဟ+ဏယ+တိ] ပွါးစေ၏၊ ကြီးပွါး–တိုးပွါး–စေ၏၊ အဖန်ဖန် ပွါးများ၏။ ဒုက္ခသန္တကိရိယာယ၊ တွံ ဝစ အနုမြူဟယ။ ထေရီ။၄၀၂။ အနုမြူဟယ ဝဍ္ဎေယျာသိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၇၈။ အသံဟီရံ အသံကုပ္ပံ၊ တံ ဝိဒွါ အနုမြူဟယေ။ မ၊၃။၂၂၆။.... အနုမြူဟယေ ဝဍ္ဎေယျ။.... အနုမြူဟယေ၊ ပုနပ္ပုနံ တဒါရမ္မဏံ တံ တံ ဖလသမာပတ္တိံ အပ္ပေန္တော ဝဍ္ဎေယျာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၇။ ယေန အတ္ထေန အာဂစ္ဆိ၊ တမေဝ'နုမြူဟယေ။ သံ၊၁။၁၈၀။ သက္ကာရံ နာဘိနန္ဒေယျ၊ ဝိဝေကမနုမြူဟယေ။ ဓမ္မ။၂၄။ ဣမံ တိဝိဓမ္ပိ ဝိဝေကံ မြူဟေယျ ဝဍ္ဎေယျ၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝါ ဟရေယျာတိ အတ္ထော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၅။ တဒါပိ တံ ဗုဒ္ဓဓမ္မံ၊ သရိတွာ အနုမြူဟယိံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၃၂။ အနုမြူဟယိန္တိ အဘိဝဍ္ဎေသိံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၈၇။ သံဝေဂမနုမြူဟယိံ။ စရိယာ။၄၀၈။.... ကေဝါရံ ဥပ္ပန္နံ သံဝေဂံ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပါဒနေန အနုဝဍ္ဎေသိံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၇၈။

အနုမြူဟယန္တ (တိ) [အနု+မြူဟ+ဏယ+အန္တ] ပွါးစေသော၊သူ။ သာနုံ ပဋိဂမိဿာမိ၊ ဝိဝေကမနုမြူဟယံ။ ထေရ။၂၂၅။ ဝိဝေကမနုမြူဟယန္တိ ပဋိပဿဒ္ဓိဝိဝေကံ ဖလသမာပတ္တိကာယဝိဝေကဉ္စ ပရိမြူဟယန္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။ ဥရသာ ပနုဒိဿာမိ၊ ဝိဝေကမနုမြူဟယံ။ အပ၊၂။၁၆၂။ တာ ဟိတွာ ပဗ္ဗဇိဿာမိ၊ ဝိဝေကမနုမြူဟယံ။ ဇာ၊၁။၁၅။ ဝိဝေကမနုမြူဟယန္တိ.... ဣမံ ဝိဝေကံ မြူဟေန္တော ဝဍ္ဎေန္တော ဗြဟ္မလောကပရာယဏော ဘဝိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၇။

အနုမြူဟယမာန (တိ) [အနု+မြူဟ+ဏယ+မာန] ပွါးစေသော၊ အစဉ်လိုက်၍ ပွါးများသော၊သူ။ တယောဝ ခေါ ပနာနန္ဒ သတ္တူ သာဝကော တဿ သတ္ထု ဝိဝေကမနုမြူဟယ-

မာနေ ဝိဝိတ္တံ သေနာသနံ ဘဇတိ။ မ၊၃။ ၁၅၇။

အနုဗြူဟေတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု+ဗြူဟ+ဏေ+အ+တိ] ပွါးစေ၏။ တမေဝ အနုဗြူဟေတိ။ ထေရီ။၃၉၇။= ဝဍ္ဎေယျာသိ သမ္ဘာဒေယျာသိ။ ထေရီ။။၁၆၃။ စာဂ’-မနုဗြူဟေယျ။ မ၊၃။၂၇၂။ ဗြူဟေယျာတိ.... ဝဍ္ဎေယျ။ မ႒ိ၊၃။၃၉၇။ ကိံ မေ ဿရာဝါသေန၊ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိဝေက’မနုဗြူဟေဿာမိ။ ဇာ၊႒၊၃။၂၉။ ဥဘောပိ မဟာထေရာ ဣမံ အနွောဝဒံ သုညာဂါရံ အနုဗြူဟေဿာ-မာတိ သတ္ထာရံ အာပုစ္ဆိတွာ။ ဇာ၊႒၊၃။၁၇၆။

အနုဗြူဟေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဗြူဟ+ဏေ+တုံ] တိုးပွါးစေခြင်းငှါ။ ဣဒါနိ မယာ ဝိဝေက-မနုဗြူဟေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဇာ၊႒၊၁။၁၂။

အနုဘဏန (နာ၊ထိ) [အနု+ဘဏ+ယု] စွပ်စွဲပြောဆို–စောဒနာ–ခြင်း။ ယော တတ္ထ အနုဝါဒေါ အနုဝဒနာ အနုလ္လပနာ အနု-ဘဏနာ အနုသမ္ပဝင်္ကတာ အဗ္ဘုဿဟနတာ အနုဗလပ္ပဒါနံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ အနုဝါဒါဓိကရဏံ။ ဝိ၊၄။၂၁၂။ ဝိ၊၅။၂၇၁။ အနုလ္လပနာ အနု-ဘဏနာတိ ဥဘယံ အနုဝဒနဝေဝစနမတ္တ-မေဝ။ ဝိ႒၊၄။၃၉။

အနုဘဝတိ (ကြိ) [အနု+ဘူ+အ+တိ] (က) ခံစား၏။ အနုဘဝတိ— ဒီ၊၃။၁၃၁၊၁၄၀။ မိလိန္ဒ။၂၆၉။ မ၊႒၊၂။၂၀၁။ အဘိ၊႒၊၁။၁၅၃။ ထေရ၊႒၊၁။၂၅၆။ အနုဘောတိ—ဇာ၊႒၊၂။ ၁၇၅။ အနုဘဝန္တိ—အဘိ၊႒၊၁။၁၅၃။ သံ၊၁။ ၂၇။ ဓမ္မ၊႒၊၂။၄၂။ဇာ၊႒၊၄။၂။အနုဘောန္တိ—မ၊၁။၁၇၆။ ထေရီ။၄၃၃။ အဘိ၊႒၊၁။၂၄။ ပေတ။၁၃၆။ အနုဘောန္တု—ဇာ၊႒၊၄။၄၁၁။ အနုဘဝသိ—ပေတ၊႒။၂၁၂။ အနုဘောသိ— ဒီ၊၃။၁၂၃။ ဝိမာန။၅၇။ ပေတ။၁၇၆။ ဇာ၊႒၊ ၃။၃၉၄။ အပ၊၂။၄၇။ အနုဘဝါမိ—ပေတ၊႒။ ၆၃။ ဇာ၊႒၊၃။၃၉၃။ အနုဘောမိ—ဝိမာန။ ၁၇၊၅၇။အပ၊၁။၁၅၅၊၃၆၉။အနုဘဝါမ—ဇာ၊႒၊၆။၁၂၀။ အနုဘောမ—အပ၊၂။၁၂၇။ အနု-ဘဝေယျ—ဇာ၊႒၊၇။၃၃၇။ အနုဘဝိ—ဒီ၊၃။ ၁၄၂။ အနွဘိ—ဒီ၊၃။၁၂၀။ အနွဘိတိ အနု-ဘဝိ။ ဒီ႒၊၃။၁၀၅။ အနုဘဝိ၊ ဇာ၊႒၊၄။၃။ အနုဘဝိံသု—မိလိန္ဒ။၂၇၂။ အနုဘဝိံ—အပ၊ ၂။၆၀၊၂၀၁။ ထေရီ႒။၅၂။ အနုဘောသိံ— အပ၊၁။၁၃၇။ အနုဘောသိတိ—ဇာ၊၁။၃၄။ အပ၊၁။၁၁၃။ အနုဘဝိဿတိ— ဇာ၊႒၊၁။ ၅၂၆။ အနုဘောဿသိ—ဝိမာန။၇၅။ အပ၊၂။ ၁၇၂။ အနုဘောဟိသိ—ထေရီ။၄၃၄။ အနု-ဘောဟိသီတိ အနုဘဝိဿသိ— ထေရီ႒။ ၂၉၇။ အနုဘဝိဿာမ— ဒီ၊၁။၁၂၂။ မ၊၂။ ၄၂၀။ (ခ) ပြီးစီး–ပြည့်စုံ–စေ၏။ သမထော ဘိက္ခဝေ ဘာဝိတော ကမတ္ထမနုဘောတိ။ အံ၊ ၁။၆၂။ ကမတ္ထမနုဘောတီတိ ကတမံ အတ္ထံ အာရာဓေတိ သမ္ပာဒေတိ ပူရေတိ။ အံ႒၊၂။ ၂၆။ (ဂ) စွမ်းနိုင်၏။ ဒေဝါ နာနုဘဝန္တိ ဒဿနာယ။ ဝိ၊၄။၃၄၁။ နာနုဘဝန္တီတိ န သမ္ပာပုဏန္တိ၊ တဿ ဒဿနံ ဒေဝါနမ္ပိ ဒုလ္လဘန္တိ အဓိပ္ပါယော။ ဝိ႒၊၄။၁၁၀။ ဒေဝါ နာနုဘဝန္တိ ဒဿနာယာတိ.... ဒဿနာယ ဒဋ္ဌုံ နာနုဘဝန္တိ န အဘိသမ္ဘုဏန္တိ န သက္ကောန္တိ....။ သာရတ္ထ၊ ၃။၄၁၃။ ယတ္ထိမေ စန္ဒိမသူရိယာ ဧဝံ မဟိဒ္ဓိကာ ဧဝံ မဟာနုဘာဝါ အာဘာယ နာနုဘောန္တိ။ ဒီ၊၂။၁၀။ မ၊၃။၁၆၁။ အာဘာ-ယ နာနုဘောန္တီတိ အတ္တနော ပဘာယ နပ္ပ-ဟောန္တိ။ ဒီ႒၊၂။၂၆။ မ႒၊၄။၁၂၆။ ပဘာယ နပ္ပဟောန္တီတိ အတ္တနော ပဘာယ ဩဘာ-သိတုံ န အဘိသမ္ဘုဏန္တိ။ မ႒ိ၊၃။၃၃၇။ (ဃ) ရောက်၏၊ မီ၏။ ကလမ္ပိ တေ နာနု-ဘဝန္တိ သောဠသိံ။ အံ၊၁။၂၁၆။ အံ၊၃။၂။ ကလမ္ပိ.... သောဠသိန္တိ တေ သဗ္ဗေပိ မဟာ-ယာဂါ ကေဿ မေတ္တာစိတ္တဿ ဝိပါကမဟန္တ-တာယ သောဠသိံ ကလံ နဂ္ဃန္တိ၊ သောဠသမံ ဘာဂံ န ပါပုဏန္တီတိ အတ္ထော။ အံ႒၊၃။၁၉၅။ (င) ခံစားသုံးဆောင်၏။ ယေ ဣမေသံ စန္ဒိမ-

သူရိယာနံ အာဘာ နာနုဘောန္တိ။ မ၊၂။၂၂၆။ အာဘာ နာနုဘောန္တိတိ ဩဘာသံ န ဝဋ္ဋန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁ဂဂ။

အနုဘဝန (န) [အနု+ဘူ+ယု] (၁) ခံစားခြင်း။ အထ နံ တာ ဒုက္ခာနုဘဝနတ္ထာယ ဂစ္ဆမာနာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၄၆။ (၂) ခံစားရာ။

အနုဘဝနဋ္ဌာန (န) [အနုဘဝန+ဌာန] ခံစားရာဌာန။ အာရမ္မဏရသာနုဘဝနဋ္ဌာနံ ပတွာ သေသသမ္ပယုတ္တာမွာ ဧကဒေသမတ္တကမေဝ အနုဘဝန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၃။ ဗဟူနံ နေရယိကသတ္တာနံ ကမ္မကရဏာနုဘဝနဋ္ဌာနံ မိတ္တဝိန္ဒကဿ အလက်တပရိယတ္တနဂရံ ဝိယ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃။

အနုဘဝနယောဂ္ဂ (တိ) [အနုဘဝန+ယောဂ္ဂ] ခံစားခြင်းအား လျော်သော၊ ခံစားသင့်–ထိုက်–သော။ ဣဋ္ဌဿ စ အနိဋ္ဌဿ စ အနုဘဝနယောဂ္ဂံ (ဝိပါကံ)။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၁၂။

အနုဘဝနရသ (တိ) [အနုဘဝန+ရသ] ခံစားခြင်း–ရသ–ကိစ္စ–ရှိသော။ သုခဝေဒနာ ဝါ ဟောတု ဒုက္ခဝေဒနာ ဝါ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ ဝါ၊ သဗ္ဗာ "အနုဘဝနရသာ"တိ ဝတွာ အယမတ္ထော ဒီပိတော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၃။

အနုဘဝနလက္ခဏ (န) [အနုဘဝန+လက္ခဏ] ခံစားခြင်းလက္ခဏာ။ (တိ) ခံစားခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ ဝေဒယိတလက္ခဏာ မဟာရာဇ ဝေဒနာ အနုဘဝနလက္ခဏာ စာတိ။ မိလိန္ဒ။၆၁။ အနုဘဝနလက္ခဏာ ဝေဒနာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၉။

အနုဘဝနာကာရ (ပု) [အနုဘဝန+အာကာရ] ခံစားသော အခြင်းအရာ။

အနုဘဝနာကာရသဏ္ဌိတ (တိ) [အနုဘဝနာကာရ+သဏ္ဌိတ] ခံစားသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ကောင်းစွာတည်သော။ အာရမ္မဏရသာနုဘဝနာကာရသဏ္ဌိတာ သုခံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၁။

အနုဘဝန္တ (တိ) [အနု+ဘူ+အ+အန္တ] ခံစားသော၊သူ။ ပရိစာရေတီတိ တံ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝန္တော တတော တတော ဣန္ဒြိယာနိ စာရေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ သမ္ပတ္တော ဟိ ဝတ္ထုကာမေ အနုဘဝန္တော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၁၉။.... ဒုက္ခဝေဒနီယံ ဝိပါကံ အနုဘဝန္တာ နိရယာဒီသု ကမ္မုနာ ပစ္စန္တိ ဒုက္ခံ ပါပုဏန္တိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၁၂။

အနုဘဝမာန (တိ) [အနု+ဘူ+အ+မာန] ခံစားသော၊သူ။ ဇဝံ သတ္တာ သပရိဝါရော တိံသယောဇနိကံ ကန္တာရံ သိဝလိတ္ထေရဿ ပုညံ အနုဘဝမာနော၀ အဂမာသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၉။ သုခံ အနုဘဝမာနော .... ဒုက္ခံ အနုဘဝမာနော .... ပဿတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။

အနုဘဝိတ (တိ) [အနု+ဘူ+တ] ခံစားအပ်သော။ အနုဘူတ-ကြည့်။

အနုဘဝိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+ဘူ+တဗ္ဗ] ခံစားအပ်သော။

အနုဘဝိတဗ္ဗသဒိသ (တိ) [အနုဘဝိတဗ္ဗ+သဒိသ] ခံစားအပ်သည်နှင့် တူသော။ အနုဘူတ ကြည့်။

အနုဘဝိတု (တိ) [အနု+ဘူ+တု] ခံစားသော၊သူ။ အတ္တိ ပန ဘန္တေ နာဂသေန ကောစိ ဧကော ဝါ....သတသဟဿာ ဝါ သပရိဝါရံ ဒါနံ ဒတွာ ဒိဋ္ဌမ္မိကံ ဘောဂံ ဝါ ယသံ ဝါ သုခံ ဝါ အနုဘဝိတာ သီလေန ဝါ ဥပေါသထကမ္မေန ဝါ။ မိလိန္ဒ။၂ဂ၁။

အနုဘဝိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဘူ+တုံ] ခံစားခြင်းငှါ။ တာဟိ (ဝေမာနိကပေတီဟိ) သဒ္ဓိံ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတုံ ဂတကာလေ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃။

အနုဘဝိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဘူ+တွာ] ခံစား၍။ နိဗ္ဗာနပုရံ ပဝိသန္တော ပန ဘဂဝါ ဓမ္မ-သာမိ .... သဗ္ဗသမာပတ္တိသုခံ အနုဘဝိတွာ ပဝိဋ္ဌော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၆။ ဒိဝသံ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၆၂။ အနုဘုတွာ, အနုဘောတွာ-တို့လည်း ကြည့်။

အနုဘဝိယမာန (တိ) [အနု+ဘူ+ယ+မာန] ခံစားအပ်သော။ သော ဘဂဝါ ဝေရူပဿ တေရဟိ မယာ အနုဘဝိယမာနဿ အည-ဿ စ ဝေံဇာတိကဿ သကလဿ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ ပဟာနာယ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၁၀။ အတ္တနာ အနု-ဘဝိယမာနံ ဒုက္ခံ ထေရဿ ပဝေဒေသိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၃၁။

အနုဘဝိယာန (ကြိ၊ ဝိ) [အနု+ဘူ+တွာန။ တွာန-ကို ယာန-ပြု။ နီတိ၊သုတ္တ။ ၁၂၄၆-ကြည့်။] ခံစား၍။ တမဝေါစ ရာဇာ အနု-ဘဝိယာန တမ္ပိ။ ပေတ။၁၅၃။ အနုဘဝိယာန တမ္ပိတိ တံ တဝ ဓီတုယာ ဥပက္ခရံ ဒါနမ္ပိ အနုဘဝိတွာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၀၂။

အနုဘာဂ (ပု) [အနု+ဘာဂ] နောက်ထပ်-အဖို့-အစု-ဝေစု၊ နောက်ထပ်တဖန် ပေးဝေအပ်သော- အဖို့အစု- ဝေပုံကျအစု။ အနု-ဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အနုဘာဂမ္ပိ ဒါတုံ။ ဝိ၊၄။၁၃၇။ အနုဘာဂန္တိ ပုန အပရမ္ပိ ဘာဂံ ဒါတုံ၊ အတိမန္ဒေသု ဟိ ဘိက္ခူသု ဒွေ တီဏိ ပရိ-ဝေဏာနိ ဒါတဗ္ဗာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၅။

အနုဘာသတိ (ကြိ) [အနု+ဘာသ+အ+တိ] နောက်တဖန် - အတုလိုက်၍ - ရွတ်ဆို၏။ မဆန့်ကျင်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်-လျှော်စွာ-ဆို၏။ တဒနုဂါယန္တိ တဒနုဘာသန္တိ ဘာသိ-တမနုဘာသန္တိ ဝါစိတမနုဝါစေန္တိ။ ဝိ၊၃။ ၃၄၃။ ဒီ၊၁။၉၇-၈။ မ၊၂။၂၂၄။၃၈၁။ အံ၊၂။ ၁၉၇။ ဘာသိတမနုဘာသန္တိတိ တေဟိ ဘာ-သိတံ သဇ္ဈာယိတံ အနုသဇ္ဈာယန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၀။ တဒနုဘာသန္တိတိ တံ အနုဘာသန္တိ၊ .... ဘာသိတမနုဘာသန္တိတိ တေဟိ ဘာသိတံ အနုဘာသန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၆၆။ ဝါစေန္တိ အနုဝါစေန္တိ ဘာသန္တိ အနု-ဘာသန္တိ။ မိလိန္ဒ။၃၂၇။ အနုတ္ထုနိံ သူတိ အနုဘာသိံသု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၂။ အနုဘာသိံ-သူတိ အနုရောဓဝသေန ဘာသိံသု။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။၄၅။

အနုဘုတ္တ (တိ) [အနု+ဘုဇ+တ] ခံစားအပ်သော။ တုယှုတ္ထာယ မဟာဝီရ၊ အနုဘုတ္တံ အသင်္ခိယံ။ အပ၊၂။၂၆၈။ အနုဘူတ-လည်း ကြည့်။

အနုဘုတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဘူ+တွာ] ခံစား၍။ ဥပပတ္တိံ သုကတဖလဝိပါကမနုဘုတွာ။ ဒီ၊၃။၁၃၀။ သံဝစ္ဆရံ ဒိဗ္ဗရသာနုဘုတွာ။ ဇာ၊ ၂။၂၀။ ဒိဗ္ဗရသာနုဘုတွာတိ ဒိဗ္ဗေ ကာမဂုဏ-ရသေ အနုဘဝိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၈၂။ အနု-ဘဝိတွာ-လည်း ကြည့်။

အနုဘုယျမာန (တိ) [အနု+ဘူ+ယ+မာန] ခံစားအပ်သော။ ယဉ္စ ပတ္တန္တိ....လဒ္ဓံ အနု-ဘုယျမာနံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၁၈။ အနုဘူယမာန-ကြည့်။

အနုဘုယျမာနတ္တ (နု) [အနုဘုယျမာန+တ္တ] ခံစားအပ်သည်၏အဖြစ်။ "သံယမော ဒေယျ-ဓမ္မဿ အပရိစ္စာဂေါ ဝိနာသဟေတူ"တိ ဣမမတ္ထံ ပေတာ ဝေ ကိရ ဇာနန္တိ ပစ္စက္ခ-တော အနုဘုယျမာနတ္တာ၊ န မနုဿာတိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၉၇။

အနုဘုယျမာနဒုက္ခ (နု) [အနုဘုယျမာန+ဒုက္ခ] ခံစားအပ်သော-ခံစားနေရသော-ဆင်းရဲ။ ပေတေ ဥဒ္ဒိဿ ဒါနေန သမ္မာ နေတွာ အနု-

ဘူယျမာနဒုက္ခတော တေ မေစေတွာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၈။

အနုဘူတ (တိ) [အနု+ဘူ+တ] (၁) ခံစားအပ်သော။ တာယ ယာ ဒေဝလောကေ အနုဘဝိတဗ္ဗသဒိသာ သမ္ပတ္တိ မနုဿလောကေ မယာ အနုဘူတာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၆၃။ အနုဘူတံ ယတော ဟိမေ။ ပေတ။၁၆၄။ အနုဘူတန္တိ အနုဘူယမာနံ မယာတိ အတ္ထော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၁၄၇။ အနုဘူတံ တေ ဒုခံ အပရိမာဏံ။ ထေရီ။၄၀၃။ အနပ္ပကံ ဒုက္ခံ တယာ အနုဘဝိတံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၀၅။ ဒိဿန္တိ ဘန္တေ နာဂသေန ပုဗ္ဗကာနံ ခတ္တိယာနံ အနုဘူတာနိ ပရိဘောဂဘဏ္ဍာနိ။ မိလိန္ဒ။၁၁၄။ ကိံ မေ ဒုက္ခေန အနုဘူတေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၁။ (၂) အလျော်(ဖြစ်၍)ဖြစ်သော။ အနုမဇ္ဇ-ကြည့်။

အနုဘူတပုဗ္ဗ (တိ) [အနုဘူတ+ပုဗ္ဗ] ရှေး၌-ခံစားပြီး-ဖြစ်ခဲ့ပြီး-သော၊ ရှေး၌-ခံစားဘူး-ဖြစ်ဘူး-သော။

အနုဘူတပုဗ္ဗသိနေဟ (ပု) [အနုဘူတပုဗ္ဗ+သိနေဟ] ရှေး၌-ခံစားဘူး-ဖြစ်ဘူး-သော ချစ်ခြင်း။ အနုဘူတပုဗ္ဗသိနေဟေနေဝ တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ ဧကံသေန ဝိဿသော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၂၈။

အနုဘူယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [အနု+ဘူ+ယ+တေ] ခံစားအပ်၏။ ပဒ္မိနိ တီဏိ ပူဇေတွာ၊ အနုဘူယန္တိ သမ္ပဒါ။ (က-မူကွဲ)။ အပ၊၁။၁၃၈။

အနုဘူယမာန (တိ) [အနု+ဘူ+ယ+မာန] ခံစားအပ်သော။ အနုဘူတ-ကြည့်။

အနုဘောတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဘူ+တွာ] ခံစား၍။ ဒွေ သမ္ပတ္တီ အနုဘောတွာ။ အပ၊ ၁။၆၂။ အနုဘောတွာတိ.... အနုဘဝိတွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၇။ (အပ၊၂။၁၀၇၊၂၆၈-တို့လည်း ကြည့်။)

အနုဘောတွာန (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဘူ+တွာန] ခံစား၍။ သမ္ပတ္တိံ အနုဘောတွာန၊ အရဟတ္တမပါပုဏိံ။ အပ၊၁။၁၆၈။ တေနေဝေ ကပ္ပဒုမေန၊ အနုဘောတွာန သမ္ပဒါ။ ၎င်း။၃၁၇။

အနုဘောန္တ (တိ) [အနု+ဘူ+အန္တ] ခံစားသော၊သူ။ သမ္ပရာယေ စ အပါယဒုက္ခံ အနုဘောန္တော သော ပါပေါ ပါပါနိယေဝ ပဿတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။

အနုမဂ္ဂ (ပု) [အနု+မဂ္ဂ] (၁) အတူတကွ သွားသော ခရီး။ ယေ ကေစိ မနုဇာ ဧန္တိ၊ အနုမဂ္ဂေ ပဋိပထေ။ စရိယာ။၃၉၄။ အနုမဂ္ဂေ ပဋိပ္ပထေတိ အနုမဂ္ဂေ ဝါ ပဋိပထေ ဝါ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၈၈။ (၂) နောက်ခရီး၊ ခြေရာ-အသီးသီး-အထပ်ထပ်။ သာမိကောပိ ခေါ ပနဿာ အနုမဂ္ဂံ ဂစ္ဆန္တော ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၂၁။ အနုမဂ္ဂန္တိ အနုပထံ တဿာ ပဒါနုပဒံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၉။ (၃) လျော်သော ခရီး။ ဗဟုံ ခါဒနီယဘောဇနီယံ အာဒါယ အနုမဂ္ဂံ ဂန္တွာ ဗဟုဇနံ ဒတွာ ဝန္ဒိတွာ နိဝတ္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇၉။ (၄) တူ-လျော်-မပြတ်-အစဉ်လိုက် - အစဉ်အတိုင်း - သောလမ်း။ အနုမဂ္ဂေန သမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ ယံ ဓမ္မံ အဘိနီဟရိ။ အပ၊၂။၂၆၈။ (နှ) (၅) လမ်းအနီး၊ လမ်းဘေး။ ရာဇိသယော အနုမဂ္ဂေ ဝသန္တိ။ ဇာ၊၂။၃၄။ အနုမဂ္ဂေ မမ အဿမမဂ္ဂပဿေ ဝသန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၁၁။

အနုမဂ္ဂပဋိပန္န (တိ) [အနုမဂ္ဂ+ပဋိပန္န] လမ်း-ခရီး-စဉ်အတိုင်းသွားသော။ ဘဂဝါ ဝိဂတဝလာဟကံ နဘံ ပဋိပန္နတာရကရာဇာ ဝိယ၊ ရာဟုလဘဒ္ဒေါ စ တာရကာဓိပတိနော အနုမဂ္ဂပဋိပန္နာ ပရိသုဒ္ဓဩသဓိတာရကာ ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၂။

အနုမဇ္ဇတိ (ကြိ) [အနု + မဇ္ဇ+အ + တိ] သုံးသပ်၏။ ကထိနသူစိ ဝိယ ကတ္တာ

အနုမဇ္ဇီ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၆။ (က) ဆင်ခြင်၏။ အာရမ္မဏံ အနုမဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။ (ခ) ပွတ်သပ်၏။ ပါဏိနာ ဂတ္တာနိ အနုမဇ္ဇာမိ။ မ၊၁။၃၁၃။ မ၊၂။၂၈၉၊၄၃၅။ အနုမဇ္ဇေယျာသိ—အံ၊၂။၄၆၂။ (ဂ) ဆွဲငင်၏။ လတာယ အနုမဇ္ဇထ။ ဇာ၊၂။၃၅၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၃၂၇။ အနုမဇ္ဇိတွာ, အနုမသတိ-တို့လည်း ကြည့်။

အနုမဇ္ဇန (န) [အနု+မဇ္ဇ+ယု] (၁) သုံးသပ်–ဆင်ခြင်–ခြင်း။ အနုမဇ္ဇနန္တိ ပရိမဇ္ဇနံ။ ဝိမတိ၊၁။၇၂။ အနုမဇ္ဇနန္တိ အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ (အနုဝိစရဏံ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၇၇။) အနုမသနံ ပရိမဇ္ဇနန္တိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၁။၃၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၆၇။ (တိ) (၂) သုံးသပ်–ဆင်ခြင်–တတ်သော။ အနုမဇ္ဇနဝသေန ပဝတ္တော ဝိစာရော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။ ဗဟိ ပရိဗ္ဘမနကဏ္ဍကော ဝိယ အနုမဇ္ဇနော ဝိစာရော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၉။ သာရတ္ထ၊၁။၃၆၁။ အနုမဇ္ဇမာန-လည်း ကြည့်။

အနုမဇ္ဇနကိစ္စ (န) [အနုမဇ္ဇန+ကိစ္စ] သုံးသပ်–ဆင်ခြင်–ခြင်းဟူသော–အမှု–ကိစ္စ။ ဝိစာရဿ အနုဝိစာရဏာကာရေန ပဝတ္တိ အနုမဇ္ဇနကိစ္စံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၁၂။ နိမိတ္တာနုမဇ္ဇနကိစ္စ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၈၄) လည်း ကြည့်။

အနုမဇ္ဇနဘာဝ (ပု) [အနုမဇ္ဇန + ဘာဝ] သုံးသပ် – ဆင်ခြင် – တတ်သည်၏ အဖြစ်။ အနုမဇ္ဇနဘာဝေန ပဝတ္တော ဝိစာရော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၈။ သာရတ္ထ၊၁။၃၆၀။

အနုမဇ္ဇနလက္ခဏ (တိ) [အနုမဇ္ဇန+လက္ခဏ]သုံးသပ်–ဆင်ခြင်–ခြင်းလျှင်–မှတ်ကြောင်း–လက္ခဏာ–ရှိသော။ အနုမဇ္ဇနလက္ခဏော (မဟာရာဇ) ဝိစာရော။ မိလိန္ဒ။၆၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၉။ အာရမ္မဏာနုမဇ္ဇနလက္ခဏ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၈) လည်း ကြည့်။

အနုမဇ္ဇနသဘာဝ (တိ) [အနုမဇ္ဇန+သဘာဝ] သုံးသပ် – ဆင်ခြင် – တတ်သော သဘော။ သုခုမဋ္ဌေန အနုမဇ္ဇနသဘာဝေန စ ဃဏ္ဋာနုရဝေါ ဝိယ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၈။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၈။

အနုမဇ္ဇနသဘာဝဋ္ဌ (ပု) [အနုမဇ္ဇနသဘာဝ+အတ္ထ] သုံးသပ် – ဆင်ခြင် – တတ်သော သဘောဟူသော အနက်။ သုခုမဋ္ဌေန အနုမဇ္ဇနသဘာဝဋ္ဌေန စ ဃဏ္ဋာနုရဝေါ ဝိယ....။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။

အနုမဇ္ဇနသမာပတ္တိ (ထီ) [အနုမဇ္ဇန+သမာပတ္တိ] သုံးသပ်–ဝင်စား–သော သမာပတ်။ ကတမေသံ ဓမ္မာနံ အနုမဇ္ဇနသမာပတ္တိဝသေန....။ မိလိန္ဒ။၁၇၆။

အနုမဇ္ဇနာကာရ (ပု) [အနုမဇ္ဇန+အာကာရ] သုံးသပ် – ဆင်ခြင် – သော အခြင်းအရာ။ ပဥ္စကနယေ ဒုတိယဇ္ဈာနေ ဝိစာရဿ ဝိသေသော အနုမဇ္ဇနာကာရော ပါကဋော ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၆၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၆၇။

အနုမဇ္ဇန္တ (တိ) [အနု+မဇ္ဇ+အ+အန္တ] (က) သုံးသပ်–ဆင်ခြင်–သော၊သူ။ နဝင်္ဂံ အနုမဇ္ဇန္တော၊ ရတ္တိဘာဂေ ရဟောဂတော။ မိလိန္ဒ။၉၇။ ဣဒမေဝ သုတ္တန္တံ အာဝဇ္ဇန္တော အနုမဇ္ဇန္တော သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပါပုဏိံသု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၆။ အနုမဇ္ဇန္တာတိ ပုဗ္ဗေနာပရံ အတ္ထတော ဝိစရန္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၅၁။ (ခ) ပွတ်သပ်သော၊သူ။ ပါဏိနာ ဂတ္တာနိ အနုမဇ္ဇန္တော။ မ၊၁။၃၁၃။

အနုမဇ္ဇမာန (တိ) [အနု+မဇ္ဇ+အ+မာန]သုံးသပ်–ဆင်ခြင်–တတ်သော။ ဗဟိ ပရိဗ္ဘမနကဏ္ဍကော ဝိယ အနုမဇ္ဇမာနော ဝိစာရော။

အဘိ၊၄၊၁။၁၅၀။ အနုမဇ္ဇနော (သိ) အနု-မဇ္ဇနော (သျာ)။ အနုမဇ္ဇန (၂) အနက်လည်း ကြည့်။

အနုမဇ္ဇိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+မဇ္ဇ+တဗ္ဗ] သုံးသပ်အပ် – ပွတ်တိုက်အပ် – စူးစမ်းဆင်ခြင်အပ်–သော။ ဓမ္မနေတ္တိ သမနုမဇ္ဇိတဗ္ဗာတိ ဓမ္မရဇ္ဇု အနုမဇ္ဇိတဗ္ဗာ ဉာဏေန ဃံသိတဗ္ဗာ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗာ။ မ၊၃၊၄။၃၂။

အနုမဇ္ဇိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+မဇ္ဇ+တွာ] သုံးသပ်၍ – ပွတ်တိုက် – ၍။ ဥဒကေန အင်္ဂါနိ အနုမဇ္ဇိတွာ....။ အံ၊၂။၄၆၂။ အနုမဇ္ဇိတွာတိ ပရိမဇ္ဇိတွာ။ အံ၊၃၊၃။၁၇၄။ ပနိဋ္ဌိတွာ (က) အပနိဇ္ဇိတွာတိ ပရိမဒ္ဒိတွာ (သိ)။ အနုမဇ္ဇတိ-လည်း ကြည့်။

အနုမဇ္ဇိယန္တ (တိ) [အနု+မဇ္ဇ+ယ+အန္တ] သုံးသပ်–ဆွဲငင်–အပ်သော၊သူ။ တေန ဖြာဟွဏေန လတာယ အနုမဇ္ဇိယန္တော ဒိသွာ အဇ္ဈုပေက္ခိ။ မိလိန္ဒ။၂၆၇။

အနုမဇ္ဈ (ပု၊ န) [အနု+မဇ္ဈ] (က) လျော်သော အလယ်အလတ် အကျင့်၊ မနိမ့်လွန်း၊ မထက်လွန်းသော။ အနုမဇ္ဈံ သမာစရေ။ ဇာ၊၁။၂၅၄။ အနုမဇ္ဈန္တိ အနုဘူတံ မုဒုတိခိဏဘာဝါနံ မဇ္ဈံ သမာစရေ။ အမုဒု အတိက္ခော ဟုတွာ ရဇ္ဇံ ကာရေယျာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊၃၊၄။၁၉၄။ (ခ) နောက်ထပ် ထက်ဝက်။ အပ္ပမှာ အပ္ပကံ ဒဇ္ဇာ၊ အနုမဇ္ဈတော မဇ္ဈကံ။ ဇာ၊၂။၉၉။ အနုမဇ္ဈတော မဇ္ဈကန္တိ အပ္ပမတ္တကမ္ပိ မဇ္ဈေ ဆေတွာ ဒွေ ကောဋ္ဌာသေ ကရိတွာ ဧကံ ကောဋ္ဌာသံ ဒတွာ တတော အဝသေသတော အနုမဇ္ဈတောပိ ပုန မဇ္ဈေ ဆေတွာ ဧကော ကောဋ္ဌာသော ဒါတဗ္ဗောယေဝ။ ဇာ၊၃၊၅။၄၁၂။

အနုမညာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+မန+တွာ] ခွင့်ပြု၍။ အနုမညာ မံ ပဗ္ဗဇိတောမှိ ဒါနိ။ ထေရ။၂၃၆။ အနုမညာ မံ အတ္တနာဝ မံ အနုဇာနာပေတွာ။ ထေရ၊၃၊၁။၂၀၃။ အနုမညန္တလည်း ကြည့်။

အနုမညတိ (ကြိ) [အနု+မန+ယ+တိ] (၁) ခွင့်ပြု၏။ ပဗ္ဗဇိဿာမဟံ ရာဇ၊ တံ ဒေဝေါ အနုမညတု။ ဇာ၊၁။၂၃၅။ တံ မမ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဒေဝေါ အနုဇာနာတူတိ အတ္ထော။ ဇာ၊၃၊၄။၁၂၃။ အနုမညာ မံ ပဗ္ဗဇိတောမှိ ဒါနိ။ ထေရ။၂၃၆။ အထ ဝါ....အနုမညာ အနုဇာနာ-ဟိ မံ သမဏဘာဝေယေဝ ဌာတုံ။ ထေရ၊၃၊၁။၂၀၃။ အပိ နော အနုမညာသိ၊ အပိ နော ဇီဝိတံ ဒဒေ။ ဇာ၊၂။၈၅။ အပိ နော အနုမညာသီတိ စိတ္တကူဋံ ဂန္တွာ ဉာတကေ ပဿိတုံ တွံ အပိ နော အနုဇာနေယျာသိ။ ဇာ၊၃၊၅။၃၆၅။ (၂)သိ – နားလည် – ၏၊ ကောင်းစွာ နကြား၍ မျက်မှောက်ပြု၏။ အနုမညန္တု မေ ဝစော။ ဇာ၊၂။၈၇။ အနုမညန္တူတိ အနုဗုဇ္ဈန္တု သာဓုကံ သုတွာ ပစ္စက္ခံ ကရောန္တူတိ အတ္ထော။ ဇာ၊၃၊၅။၃၄၅။

အနုမတ (တိ) [အနု+မန+တ] (၁) ခွင့်ပြုအပ်သော၊သူ။ သံဃေန အနုမတေန ပုဂ္ဂလေန အနုဝိဇ္ဇကေန အနုဝိဇ္ဇိတုကာမေန န ဥပဇ္ဈာယော ပုစ္ဆိတဗ္ဗော။ ဝိ၊၅။၂၈၇။ အနုမတာ မယာ။ (ဘဂဝတာ။ မ၊၂။၂၁။) ဒီ၊၁။၉၂။ အံ၊၃။၅၂၉။ အနုမတာ မယာတိ မမ သဗ္ဗညုတညာဏေန သဒ္ဓိံ သံသန္ဒိတွာ ဒေသိတာ မယာ အနုညာတာ။ ဒီ၊၃၊၁။၂၃၉။ အံ၊၃၊၃။၃၄၄။ (မ၊၃၊၃။၂၄-လည်း ကြည့်။) ကာမံ ကရဿု မယှေတံ၊ ဂစ္ဆေဝါနုမတော မယာ။ ဇာ၊၂။၈၃။ အာစရိယ သမနုညာတာ၊ တယာ အနုမတာ မယံ။ ဇာ၊၂။၉၈။ သာ ကောသိ-ယေနာနုမတာ ဇုတိမတာ။ ဇာ၊၂။၁၁၀။ အနုမတာတိ ကွဒါနိ ယထာရုစိံ ဂစ္ဆာတိ အနုညာတာ။ ဇာ၊၃၊၅။၄၃၅။ သောဟံ သီလံ သမာဒိယံ၊ လောကေ အနုမတံ သိဝံ။ ဇာ၊၁။၈၇။ အနုမတံ သိဝန္တိ ခေမံ နိဗ္ဗာယန္တိ ဝေဝံ ပဏ္ဍိတေဟိ သမ္မဋ္ဌိဆိတံ။ ဇာ၊၃၊၂။၃၈၇။

ဝိဟာရဒါနံ နာမ သဗ္ဗဗုဒ္ဓေဟိ ဝဏ္ဏိတံ အနုမတံ ထောမိတံ ပသတ္ထံ။ မိလိန္ဒ။၂၀၈-၉။ အနုမတော တထာဂတေဟိ....။ မိလိန္ဒ။၂၂၅။ သုဘာသိတာ န ဒုဗ္ဘာသိတာ၊ အနုမတာ စ ဘဂဝတာ။ မိလိန္ဒ။၂၃၆။ (၂) ခွင့်ပြု–သဘောတူ–သော၊သူ။ ဘရိယာ မဟာရာဇ အနုမတာ။ မိလိန္ဒ။၂၆၇။ (၃) ခွင့်ပြုခြင်း၊ သဘောတူညီခြင်း၊ အလိုဆန္ဒ။ ဘန္တေ နာဂသေန တေသံ အနုမတေန ဒေန္တိ။ မိလိန္ဒ။၂၆၇။

အနုမတိ (ထီ) [အနု+မန+တိ] (၁) ခွင့်ပြုခြင်း၊ သဘောတူညီခြင်း၊ တောင်းပန်ခြင်း၊ အလိုဆန္ဒ။ ဝေ ဘိက္ခူနံ အနုမတိယာ ဥစ္စိနိတေန တေနာယသ္မတာ သဒ္ဓိံ ပဥ္စ ထေရသတာနိ အဟေသုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆။ အနုမတိယာတိ အနုညာယ၊ ယာစနာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၆၃။ "ကာ တုမှာကံ အနုမတီ"တိ အနုမတိ ပုစ္ဆိတာ ဟောတိ။ မူလဋီ၊၁။၅၉။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၁၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၂၀။ အနုမတိပုစ္ဆာ-လည်း ကြည့်။ အနုမတိယာတိ အနုဇာနနေန။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၂၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၀၇။ အနုမတိပက္ခ-လည်းကြည့်။ အထဿာနုမတိံ ဂဟေတွာ ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၀။ အနုမတိံ ဂဟေတွာတိ အနုညံ ဂဟေတွာ "ဒေဝိသော မေ အတ္တာ"တိ အနုဇာနာပေတွာ အတ္တနော လဒ္ဓိယံ ပတိဋ္ဌာပေတွာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၇၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၀၅။

အနုမတိကပ္ပ (ပု) [အနုမတိ+ကပ္ပ] သဘောတူညီချက်–ဆန္ဒ–ကိုအထူးကြံခြင်း။ ("မလာသေးသောရဟန်းတို့၏ ဆန္ဒကို လာသောအခါမှ ယူအံ့"ဟု မလာမီကပင် ဝဂ်ဖြစ်လျက် ကံကိုပြုနှင့်၍) နောက်မှ ဆန္ဒကို ယူခြင်း ဟူသော – အဖို့အထူး – အဖို့တပါး။ ကပ္ပတိ အနုမတိကပ္ပေါ။ ဝိ၊၄။၄၉၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆။ ကော သော အနုမတိကပ္ပေါတိ။ ကပ္ပတိ ဘန္တေ ဝဂ္ဂေန သံဃေန ကမ္မံ ကာတုံ "အာဂတေ ဘိက္ခူ အနုမာနေဿာမာ"တိ။ ဝိ၊၄။၅၀၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆။ ကပ္ပတိ အနုမတိကပ္ပေါတိ "အနာဂတာနံ အာဂတကာလေ အနုမတိံ ဂဟေဿာမီ"တိ(–မာ"တိ) တေသု အနာဂတေသုယေဝ ဝဂ္ဂေန သံဃေန ကမ္မံ ကတွာ ပစ္ဆာ အနုမတိံ ဂဟေတုံ ကပ္ပတိ၊ ဝဂ္ဂကမ္မံ န ဟောတီတိ အဓိပ္ပါယော။ သာရတ္ထ၊၁။၁၁၂။ ဝိမတိ၊၁။၂၅။ ကပ္ပ (ဝိမတိ၊၁။၂၄။) လည်း ကြည့်။

အနုမတိဂ(ဂ္ဂ)ဟဏ (န) [အနုမတိ+ဂဟဏ] ခွင့်ပြုချက်–သဘောတူညီချက် – အလိုဆန္ဒ – ကို ယူခြင်း။ ဝေ နောတိ ထွောပိ .... သန္နိဋ္ဌာနဇနနတ္ထံ အနုမတိဂ္ဂဟဏဝသေန ....။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၆။ အနုမတိပုစ္ဆာ-လည်း ကြည့်။

အနုမတိဂဟဏာကာရ (ပု) [အနုမတိ+ဂဟဏ+အာကာရ] ခွင့်ပြုချက်–သဘောတူညီချက်–အလိုဆန္ဒ–ကို ယူသောအခြင်းအရာ။ အနုမတိပုစ္ဆာပိ န ဟောတိ "တံ ကိံ မညသိ ရာဇညာ"တိအာဒီသု ဝိယ အနုမတိဂဟဏာကာရေန အပ္ပဝတ္တတ္တာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၅။

အနုမတိဒါယက (တိ) [အနုမတိ+ဒါယက] ခွင့်ပြုချက်–သဘောတူညီချက် – အလိုဆန္ဒ – ကို ပေးသော၊သူ။ အနုမတိပက္ခ-ကြည့်။

အနုမတိပက္ခ (ပု) [အနုမတိ+ပက္ခ] ခွင့်ပြုခြင်း–သဘောတူညီခြင်း – အားဖြင့် ဖြစ်သော အသင်းအပင်း။ ဣတိ မေ စတ္တာရော အနုမတိပက္ခာ တဿော ယညဿ ပရိက္ခာရာ ဘဝန္တိ။ ဒီ၊၁။၁၃၀။ အနုမတိပက္ခာတိ အနုမတိယာ ပက္ခာ၊ အနုမတိဒါယကာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၆။ အနုမတိယာတိ အနုဇာနနေန။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၂၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၀၇။

အနုမတိပုစ္ဆာ (ထီ) [အနုမတိ+ပုစ္ဆာ] သဘောတူညီချက် – အလိုဆန္ဒ – ကို (ရယူခြင်းငှါ)

မေးမြန်းခြင်း။ "ငါသိုလတ္တံ့ သောစကားကို သင်တို့အဘယ်သို့မှတ်ထင်ကြကုန်သနည်း?" "သင်တို့၏ အလိုကား အဘယ်နည်း?" စသည်ဖြင့် မေးမြန်းခြင်း။ ကတမာ အနုမတိပုစ္ဆာ၊.... အယံ အနုမတိပုစ္ဆာ။ ဒီ၊ဋ၊ ၁။၆၀။ သံ၊ဋ၊၂။၈၀။ အဘိ၊ဋ၊၁။၉၇။ ပဋိသံ၊ဋ၊ ၁။၅၆။ အနုမတိယာ ပုစ္ဆာ အနုမတိပုစ္ဆာ။ "တံ ကိံ မညထ ဘိက္ခဝေ"တိအာဒိကာယ ဟိ "ကာ တုမှာကံ အနုမတိ"တိ အနုမတိပုစ္ဆိတာ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၁၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၃၂၀။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၁။ မူလဋီ၊၁။၅၉။ အနုမတိပုစ္ဆာ နာမေသာ ခုဒ္ဒကတော ပဌာယ ပုစ္ဆိတဗ္ဗာ ဟောတိ။ မ၊ဋ၊၂။၁၅၃။ အနုမတိယာ ပုစ္ဆာ အနုမတိပုစ္ဆာ၊ အနုမတိဂ္ဂဟဏတ္ထံ ပုစ္ဆနံ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၈၇။

အနုမရတိ (ကြိ) [အနု+မရ+အ+တိ] အတူတကွ–သေ၏–ချုပ်၏။ ယံ ခေါ ဘိက္ခု အနုသေတိ တံ အနုမီယတိ။ သံ၊၂။၃၀။ တံ အနုမီယတီတိ တံ အနုသယိတံ ရူပံ မရန္တေန အနုသယေန အနုမရတိ။ န ဟိ အာရမ္မဏေ ဘိဇ္ဇမာနေ တဒါရမ္မဏာ ဓမ္မာ တိဋ္ဌန္တိ ။သံ၊ဋ၊ ၂။၂၄၅။ တံ အနုသယိတံ ရူပန္တိ တံ ရာဂါဒိနာ အနုသယိတံ ရူပံ မရန္တေန အနုသယေန အနုမရတိ။ တေန ဝုတ္တံ "န ဟိ"တိအာဒိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၁၆။

အနုမသတိ (ကြိ) [အနု+မသ+အ+တိ] သုံးသပ်၏။ အထ ခေါ ဘဂဝါ ဇိဝှံ နိန္နာမေတွာ ဥဘောပိ ကဏ္ဏသောတာနိ အနုမသိ ပဋိမသိ။ ဒီ၊၁။၉၉။ မ၊၂။၃၃၆။ အနုမသီတိ ကထိနသူစိံ ဝိယ ကတွာ အနုမဇ္ဇိ။ ဒီ၊ဋ၊ ၁။၂၄၆။ မ၊ဋ၊၃။၂၅၄။ အနုမဇ္ဇတိ-လည်း ကြည့်။

အနုမသန (န) [အနု+မသ+ယု] သုံးသပ်ခြင်း။ အနုမဇ္ဇနန္တိ အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အနုမသနံ၊ ပရိမဇ္ဇနန္တိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၁။၃၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၆၇။

အနုမသိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+မသ+တွာ] အနုမသ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုမဿ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+မသ+တွာ] သုံးသပ်–ဆင်ခြင်–သက်ဝင်–သိမ်းဆည်း–၍။ ယဿ ဝိညူ သဗြဟ္မစာရီ သတ္ထု သမ္မုခါ အနုမဿ အနုမဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသန္တိ။ မ၊၁။၁၉၉။ အနုမဿ အနုမဿာတိ ဒသ ကထာဝတ္ထူနိ အနုပဝိသိတွာ အနုပဝိသိတွာ။ မ၊ဋ၊၂။၅၄။ အနုမဿာတိ အနုမသိတွာ၊ ဒသ ကထာဝတ္ထူနိ သရူပတော ဝိသေသတော စ အနုပရိဂ္ဂဟေတွာတိ အတ္ထော။ ပရိဂ္ဂဏှနံ ပန နေသံ အနုပဝိသနံ ဝိယ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ "အနုပဝိသိတွာ"တိ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၁၅။ ဧဝမေဝ အာယသ္မတာ သာရိပုတ္တေန ဂမ္ဘီရာ ဂမ္ဘီရပဉှာ အနုမဿ အနုမဿ ပုစ္ဆိတာ။ မ၊၁။၂၀၅။ အနုမဿ အနုမဿ ပုစ္ဆိတာတိ ဒသ ကထာဝတ္ထူနိ ဩဂါဟေတွာ ဩဂါဟေတွာ ပုစ္ဆိတာ။ မ၊ဋ၊၂။၆၅။ အနုမဿာ အနုမဿ ပုစ္ဆိတာတိ ဝုတ္တတ္တာ ဝိစာရဏာဝသေနာဟ "ကိံ ပန.... ဝိသဇ္ဇနန္တိ"။ မ၊ဋီ၊၂။၁၂၂။

အနုမာန (န) [အနု+မာ+ယု] (၁) နှိုင်းချိန်–မှန်းဆ–ရည်ရေး်–မြှော်ထောက်–တတ်သော ဉာဏ်။ ဣမိနာ မဟာရာဇ ကာရဏေန ဣမိနာ ဟေတုနာ ဣမိနာ နယေန ဣမိနာ အနုမာနေန ဉာတဗ္ဗော "အတ္ထိ သော ဘဂဝါ"တိ။ အနုမာနေန ဉာတဗ္ဗံ၊ အတ္ထိ သော ဒိပဒုတ္တမော။ မိလိန္ဒ၊ ၃၁၅။ ဧဝမေဝ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော ဓမ္မန္ဝယေန အနွယဗုဒ္ဓိယာ အနုမာနေန နယဂ္ဂါဟေန သာဝကပါရမီဉာဏေ ဌတွာ....။ ဒီ၊ဋ၊၃။၆၀။ အနုမေယျံ အနုမိနောတီတိ အနုမာနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၅၈။ (ဤ အနုမာနကား ဟိန္ဒူနျာယကျမ်းတို့၌လာသော ပစ္စက္ခ၊ အနုမာန၊ ဥပမာန၊ သဒ္ဒ-ဟူသော ပမာဏ(အနက်မှန်ကို သိကြောင်း) တို့တွင် ၂-ခုမြောက် ပမာဏတည်း၊ ယင်းကို ဗုဒ္ဓနျာယ, ဝိသေ-

သိကဒဿန, သာင်္ချဒဿန-တို့ကလည်း သီးခြားပမာဏအဖြစ် လက်ခံကြသည်။ ဤအနုမာနကို ညျာယသုတ္တ။၁၊၁။၅-၌ "ပစ္စက္ခရှေ့သွားရှိသော(ဉာဏ်)" ဟု ဖွင့်၍ ယင်းသို့လိုက်ကာ "အနု=ပစ္စက္ခဉာဏ်၏ နောက်၌ဖြစ်သော+မာန=အသိဉာဏ်"ဟုလည်း ဖွင့်ကြသည်။ ယင်းအနုမာနသည် သကတ္ထာနုမာန (မိမိဖို့မှန်းဆခြင်း), ပရတ္ထာနုမာန (သူတပါးဖို့မှန်းဆခြင်း)ဟု ၂-မျိုး ရှိသည်၊ ထိုတွင် ပရတ္ထာနုမာနဟူသည် ပဋိညာ, ဟေတု, ဥဒါဟရဏ, ဥပနယ, နိဂမ-ဟူသော အစိတ်ငါးပါးရှိသော ဝါကျကိုပင် ဆိုလိုသည်။ အကျယ်ကို ညျာယသုတ္တ။၁၊၁။၃၂-စသည်နှင့် တက္ကသင်္ဂဟကျမ်း, တက္ကဘာသာကျမ်းတို့၏ အနုမာနပိုင်းတွင် ကြည့်။အတ္ထာပတ္တိ-လည်း ကြည့်။)

အနုမာနဉာဏ (န) [အနုမာန+ဉာဏ] ချင့်ချိန်–နှိုင်းဆ – တတ်သော အနုမာနဉာဏ်။ အတ္တနိ အနုမာနဉာဏံ ပဝတ္တေတဗ္ဗံ။ မ၊ဋီ၊၂။၅၁။ အနုမာနဗုဒ္ဓိ, အနုမိနိတဗ္ဗ-တို့ကြည့်။ ဓမ္မနယ (ဒီ၊ဋီ၊၃။၅၇။)လည်း ကြည့်။

အနုမာနပဉ္စ (တိ) [အနုမာန+ပဉ္စ] အနုမာနပဉ္စာ၊ ချင့်ချိန်–နှိုင်းဆ–ခြင်းနှင့်စပ်သော–အမေး–ပုစ္ဆာ–ပြဿနာ။ မိလိန္ဒ။၃၁၄-၃၂၉။

အနုမာနဗုဒ္ဓိ (ထီ) [အနုမာန+ဗုဒ္ဓိ] ချင့်ချိန် – နှိုင်းဆ – တတ်သော–အသိ –အနုမာနဗုဒ္ဓိဉာဏ်။ ဒသမေ အာနန္ဒတ္ထေရဿ အနုမာနဗုဒ္ဓိယာ အာနုဘာဝပ္ပကာသနတ္ထံ အညတရောတိ အာဟ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၅။ အနုမာနဗုဒ္ဓိယာတိ အနုမာနဉာဏဿ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၅၅။ အနုမာနဗုဒ္ဓိယာ ပန ကတကိရိယာယ နယဂ္ဂါဟေန ဇာနာတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။

အနုမာနသုတ္တ (န) [အနုမာန+သုတ္တ] ချင့်ချိန်–နှိုင်းဆ–ဆုံးဖြတ်ရမည့် – အကြောင်းအရာကိုပြသောသုတ်၊ အနုမာနသုတ်။ မဇ္ဈိမနိကာယ မူလပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၂-ဝဂ်၊၅ သုတ်။ မ၁။၁၃၂-၁၄၄။ အနုမာနဉာဏ-ကြည့်။

အနုမာနာဒိပဋိက္ခေပ (ပု) [အနုမာန+အာဒိ+ပဋိက္ခေပ] အနုမာန စသည်ကို ပယ်ခြင်း။ တေန အနုမာနာဒိပဋိက္ခေပေါ ကတော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၀။ အနုမာနာဒိပဋိက္ခေပေါတိ အနုမာန ဥပမာန အတ္ထာပတ္တိအာဒိပဋိက္ခေပေါ ကေပ္ပမာဏတ္တာ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၂၃။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၃၇။ မ၊ဋီ၊၂။၁၅၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၅၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၆၈-၉-လည်း ကြည့်။

အနုမာနေတိ (ကြိ) [အနု+မာန+ဏေ+တိ] နှစ်သက်–မြတ်နိုး–စေ၏၊ သိစေ၏၊ အလိုဆန္ဒကိုယူ၏။ အာဂတေ ဘိက္ခူ **အနုမာနေဿာမ**။ ဝိ၊၄။၄၉၉။ အနုမာနေဿာမာတိ ပညာပေဿာမ။ ဝဇိရ။၅၄၁။ အနုမတိကပ္ပ-လည်း ကြည့်။

အနုမိတ္တ (ပု) [အနု+မိတ္တ] လိုက်ရောကာမျှဖြစ်သော မိတ်ဆွေ၊ ကိုယ်ပေါင်း စိတ်ခွါ မိတ်ဆွေ၊ အဆွေခင်ပွန်းတု။ နာနုမိတ္တော ဂရုံ အတ္ထံ ဂုယှံ ဝေဒိတုံ မရဟတိ။ ဇာ၊၁။၃၇၇။ နာနုမိတ္တောတိ အနုဝတ္တနမတ္တေန ယော မိတ္တော န ဟဒယေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၇၁။

အနုမိနန္တ (တိ) [အနု+မာ+နာ+အန္တ] ချင့်ချိန်–နှိုင်းဆ–သော၊သူ။ သုတွာတိ ဓမ္မံ သုတွာ တဒနုသာရေန နယံ နေန္တော အနုမိနန္တော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၁၁။ တဿ ဒိဋ္ဌဟတ္ထာဒိဝိသေသသညာနနုမှေန စိတ္တာစာရံ အနုမိနန္တော ကထေတီတိ ကေစိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၄၁။

အနုမိနိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+မာ+နာ+တဗ္ဗ] ချင့်ချိန် – နှိုင်းဆ – အပ် – အဖန်ဖန်သိအပ် – သော။ အတ္တနာဝ အတ္တာနံ ဧဝံ အနု-

မိနိတဗ္ဗံ။ မ၊၁။၁၃၇။ အတ္တနာဝ အတ္တာနံ ဧဝံ အနုမိနိတဗ္ဗန္တိ ဧဝံ အတ္တနာဝ အတ္တာ အနုမေတဗ္ဗော တုလေတဗ္ဗော တီရေတဗ္ဗော။ မဋ္ဌ၊၁။၃၇၁။ အနုမိနိတဗ္ဗန္တိ အနု အနု မိနိတဗ္ဗော ဇာနိတဗ္ဗော။ အတ္တာနံ အနုမိနိတဗ္ဗန္တိ စ ဣဒံ ပစ္စတ္တေ ဥပယောဂဝစနံ။ တေနာဟ "အနုမိနိတဗ္ဗော တုလေတဗ္ဗော တီရေတဗ္ဗော"တိ။ အတ္တာနံ အနုမိနိတဗ္ဗန္တိ ဝါ အတ္တနိ အနုမာနညာဏံ ပဝတ္တေတဗ္ဗံ။ မ၊ ဋီ၊၂။၅၁။

အနုမီယတိ (ကြိ) အနုမရတိ·ကြည့်။

အနုမေတဗ္ဗ (တိ) [အနု+မာ+တဗ္ဗ] အနုမိနိတဗ္ဗနှင့် အနက်အရတူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုမေယျ (တိ) [အနု+မာ+ဏျ] ချင့်ချိန်–နှိုင်းဆ–အပ်သော၊ အရာ။ အနုမာန·ကြည့်။

အနုမောဒ (ပု) [အနု+မုဒ+ဏ] ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ ကောင်းချီးပြုခြင်း၊ အနုမောဒနာပြုခြင်း။ (ကောင်းမှုပြုသူအား ထိုကောင်းမှု၏အကျိုးကို ပြောကြားခြင်း။) ပဟီနဒရထော ဗုဒ္ဓေါ၊ အနုမောဒမကာသိ မေ။ အပ၊၂။၂၁။ ထေရဋ္ဌ၊၂။၄၈။ အနုမောဒနလည်း ကြည့်။

အနုမောဒက (တိ) [အနု+မုဒ+ဏွု] (က) ဝမ်းမြောက်တတ်သော၊ ကောင်းချီးပြုတတ်သော၊ အနုမောဒနာပြုတတ်သော၊ သာဓုခေါ်သော၊သူ။ ဒွိန္နံ ပုဂ္ဂလာနံ အတ္ထတံ ဟောတိ ကထိနံ အတ္ထာရကဿ စ အနုမောဒကဿ စ။ ဝိ၊၅။၃၀၂။ တေန အနုမောဒကေန ဘိက္ခုနာ ဧဝံ ဥတ္တရာသင်္ဂံ ကရိတွာ....။ ၎င်း။၃၀၉။ တေဟိ အနုမောဒကေဟိ ဘိက္ခူဟိ ဧဝံ ဥတ္တရာသင်္ဂံ ကရိတွာ....။ ဝိဋ္ဌ၊၃။၃၉၀။ သစေ ပန အနုမောဒကော ဘိက္ခု "ဂစ္ဆထ ဘန္တေ၊ အာဂမေတဗ္ဗကိစ္စံ နတ္ထိ"တိ ဝဒတိ။ ဝိဋ္ဌ၊၄။၁၁၉။ နန္ဒတာပသော ပန အနုမောဒကဿ ဘိက္ခုနော နိမိတ္တံ ဂဏှိတွာ....။ အံဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။ (ခ) ဝမ်းမြောက်စေသော၊ ဝမ်းမြောက်ဖွယ်တရား ဟောကြားသော။ ဘန္တေ ပရေန ကတဿ ဒါနာနုမောဒကဿ တာဝ တုယှံ ဤဒိသံ ဖလံ ဧဝရူပေါ အာနုဘာဝေါ....။ ပေတဋ္ဌ။၁၁၄။

အနုမောဒတိ (ကြိ) [အနု+မုဒ+အ+တိ] (က) ဝမ်းမြောက်၏၊ ကောင်းချီးပြု၏၊ အနုမောဒနာပြု၏၊ သာဓုခေါ်၏။ အနုမောဒတိ—ဝိ၊၃။၃၅၃။ ဝိ၊၅။၃၀၇။ ပေတဋ္ဌ။၄၃။ အနုမောဒန္တိ—အံ၊၂။၃၅။ အံဋ္ဌ၊၃။၂၁။ ဇာ၊၂။၃၆၃။ သက္ကစ္စံ အနုမောဒရေ။ ခုဒ္ဒက။၈။ ပေတ။၁၂၅။ သက္ကစ္စံ အနုမောဒရေတိ အတိသဒ္ဒဟန္တာ ကမ္မဖလံ အဝိဇဟန္တာ စိတ္တီကာရံ အဝိက္ခိတ္တစိတ္တာ ဟုတွာ "ဣဒံ နော ဒါနံ ဟိတာယ သုခါယ ဟောတူ"တိ မောဒန္တိ အနုမောဒန္တိ။ ပီတိသောမနဿဇာတာ ဟောန္တိ။ ခုဒ္ဒကဋ္ဌ။၁၇၆။ ပေတဋ္ဌ။၂၅။ အနုမောဒသိ—သုတ္တနိ။၃၀၄။ အနုမောဒါမိ—ဝိ၊၅။၃၀၉။ ဇာဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။ ဇာ၊၂။၃၆၃။ အနုမောဒါမ—ဝိ၊၅။၃၀၉။ ဇာ၊၂။၉၈။ (=ခမာမ။ ဇာဋ္ဌ၊၅။၄၀၄။) အနုမောဒတု—အံ၊၁။၃၄၄။ အနုမောဒါဟိ—ဝိ၊၅။၃၀၉။ ဇာ၊၂။၃၆၂။ ပေတဋ္ဌ။၁၈၅။ အနုမောဒ—အပ၊၂။၂၆၁။ ထေရီဋ္ဌ။၇၃။ အနုမောဒထ— ဝိ၊၅။၃၀၅။ ဝိမာနဋ္ဌ။၁၇၂။ အနုမောဒေယျ—အံ၊၁။၁၉၉။ အံ၊၃။၂၁၀။ မဟာနိ။၄၀၄။ ဇာ၊၂။၃၆၅။ အနုမောဒေယျာတိ သမ္ပဋိစ္ဆေယျ န ကုဇ္ဈေယျ။ ဇာဋ္ဌ၊၇။၃၅၉။ အနုမောဒေယျုံ—မိလိန္ဒ။၂၆၇။ မူလဋီ၊၃။၈၅။ အနုမောဒိ—ဇာ၊၂။၃၆၃။ သံ၊၁။၂၈၆။ ထေရ။၂၉၃။ သမနုမောဒိံသု—မ၊၁။၃၉။ အနုမောဒိံသု—အပ၊၁။၂၁၈။ (အဘိနန္ဒတိ အဘိနန္ဒုံ။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၁၁၉·လည်း ကြည့်။) အနုမောဒိံ—ဝိမာန။၆၁။ ဝိမာနဋ္ဌ။

၁၇၄။ အပ၊၂။၂၆၁။ ဖုဿတိယာ ဝရံ ဒတွာ၊
အနုမောဒိတ္ထ ဝါသဝေါ။ ဇာ၊၂။၃၁၃။ **အနု-
မောဒိတ္ထာ**တိ "သဗ္ဗေ တေ လစ္ဆသိ ဝရေ"တိ
ဝေံ ဝရေ ဒတွာ ပမုဒိတော တုဋ္ဌမာနသော
အဟောသီတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၄၇။
(မောဂ်၊နိသျ၊ဂ၇၇-ဂ-တို့လည်း ကြည့်။)**အနု-
မောဒိဿတိ**—အံ၊၁။၁ဂ၇။ **အနုမောဒိဿရေ**
—အပ၊၁။၁၀၄။ **အနုမောဒိဿာမိ**—အံ၊၁။
၁ဂ၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။ (ခ) ဝမ်းမြောက်စေ
၏၊ ကောင်းချီး—အနုမောဒနာ—ပြု၏၊ဝမ်း
မြောက်ဖွယ်တရား ဟောကြား၏။(ကောင်းမှု
ပြုသူအား ထိုကောင်းမှု၏ အကျိုးကို ဟော
ကြား၏)။ အညော ဘိက္ခု ဘတ္တဂ္ဂေ ဘုတ္တာဝီ
အနုမောဒတိ။ မ၊၁။၃၃-၄။ န စ မေ ကောစိ
အနုမောဒတိ။ အံ၊၂။၁၇၀။ တေန ခေါ ပန
သမယေန ဘိက္ခူ ဘတ္တဂ္ဂေ န အနုမောဒန္တိ။
ဝိ၊၄။၃၇၉။ နာဟံ ဘတ္တဂ္ဂေ ဘုတ္တာဝီ အနု-
မောဒါမိ။ မ၊၁။၃၄။ **အနုမောဒတု**—မ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁၅၁။ မ၊ဋီ၊၁။၂၅၀။ **အနုမောဒေယျ**—
မ၊၁။၃၃။ **အနုမောဒေယျံ**—မ၊၁။၃၃။ အနု-
မောဒေယျန္တိ အနုမောဒနံ ကရေယျံ။ မ၊ဋ္ဌ။
၁။၁၅၁။ **အနုမောဒိ**—ဝိ၊၃။၃၂၄။ ဒီ၊၂။၇၅။
ဥဒါန။၁ဂ၇။ အံ၊၂။၄၄။ အပ၊၁။ဂ၆။ **အနု-
မောဒိတ္ထ** သော တဒါ။ အပ၊၁။၆၅။ အနု-
မောဒိတ္ထ အနုမောဒိတော အာနိသံသံ
ကထေသီတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄။ **အနု-
မောဒိဿတိ**— အပ၊၁။၆၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၁။
အနုမောဒိဿန္တိ—ဝိ၊၄။၃၇၉။

အနုမောဒန (န၊ထိ) [အနု+မုဒ+ယု] (၁)
(က) ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ ကောင်းချီးပြု
ခြင်း၊ အနုမောဒနာပြုခြင်း၊ သာဓုခေါ်ခြင်း။
သံဃဿ အနုမောဒနာယ ဂဏဿ အနု-
မောဒနာယ ပုဂ္ဂလဿ အတ္တာရေ သံဃဿ
အတ္ထတံ ဟောတိ ကထိနံ။ ဝိ၊၅။၃၁၀။
ပေတာနဥ္စိ အတ္တနော အနုမောဒနေန,
ဒါယကာနံ ဥဒ္ဒိသနေန, ဒက္ခိဏေယျသမ္ပတ္တိ-
ယာ စာတိ တီဟိ အင်္ဂေဟိ ဒက္ခိဏာ တခ်-
ဏညေဝ ဖလနိဗ္ဗတ္တိကာ ဟောတိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။
၁၇၆။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၅။ ပရေဟိ ဒိန္နာယ ဝါ
ပတ္တိယာ ဝါ အညာယ ဝါ ပုညကိရိယာယ
သာဓု သာဓူတိ အနုမောဒနဝသေန အဗ္ဘာ-
နုမောဒနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၃။ (ခ)
ဝမ်းမြောက်ကြောင်း — သာဓုအနုမောဒနာ
ပြုကြောင်း — ဖြစ်သော၊စေတနာ။ ပတ္တိ°
အနုမောဒတိ တောယာတိ ပတ္တာနုမော-
ဒနာ။ ဝိဘာဝိနီ။၁၇၆။ ပရေဟိ ဒိန္နဿ
အဒိန္နဿပိ ဝါ ပုညဿ မစ္ဆေရမလဝိနိဿဋ္ဌေန
စိတ္တေန အဗ္ဘာနုမောဒနစေတနာ ပတ္တာ-
နုမောဒနာ နာမ။ ဋင်း။၁၇၇။ တီဟိ စေတ-
နာဟီတိ ပုဗ္ဗဘာဂမုဥ္စအနုမောဒနာစေတ-
နာဟိ။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၀ဂ။ (၂)(က) ဝမ်းမြောက်
စေခြင်း၊ ကောင်းချီး — အနုမောဒနာ — ပြု
ခြင်း၊ ဝမ်းမြောက်ဖွယ်တရား ဟောကြား
ခြင်း။ (ကောင်းမှုပြုသူအား ထိုကောင်းမှု၏
အကျိုးကို ဟောကြားခြင်း)။ န စ အနု-
မောဒနဿ ကာလမတိနာမေတိ။ မ၊၂။
၃၄၀။ အကာ မေ အနုမောဒနံ။ အပ၊၁။၃၁၃၊
၃၁ဂ။ သတ္ထာ အနုမောဒနံ ကရောန္တော။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ ဒါနာနုရူပံ
အနုမောဒနံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၂။
တေဟိ တဒါ ပသုတပုညဿ အနုမောဒန-
ဝသေန တေသံ ဓမ္မကထံ ကတွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။
၃ဂ၁။ သတ္ထာ တဿ အနုမောဒနံ အကာသိ။
ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၆။ တာ ကေဒိဝသံ ထေရဿ
အနုမောဒနာယ ပသန္နာ....။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၀။
(ခ) ဝမ်းမြောက်ဖွယ် တရားစကား။ အနု-
မောဒေယျန္တိ အနုမောဒနံ ကရေယျံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၅၁။ အနုမောဒနန္တိ မင်္ဂလာမင်္ဂလေသု အနု-
မောဒနာဝသေန ပဝတ္တေတဗ္ဗဓမ္မကထံ။မ၊ဋီ၊
၁။၂၅၀။ အနုမောဒနံ ပန သုတွာ သော-
တာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌာသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၇။
စူဠပန္ထကတ္ထေရေနေဝ ဘတ္တာနုမောဒနံ ဓမ္မ-

ကထံ ကထာပေသိ။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၁။ အနု- မောဒနံ ဝါ န ကရောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၃။ ကတဿ ဒါနာဒိပုညဿ အနု- မောဒနကထာ အနုမောဒနာ။ မ၊ဋ္ဋီ၊၂။၁၉၆။ အံ၊ဋ္ဋီ၊၃။၃၆၇။

အနုမောဒနကထာ (ထီ) [အနုမောဒန+ကထာ] ဝမ်းမြောက်ဖွယ် – ဝမ်းမြောက်ကြောင်း – တရားစကား၊ သာဓုအနုမောဒနာပြုသော တရားစကား။ ဘတ္တေ အနုမောဒနကထာ နာမ န ဗလဝါ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၀။ ဥပနိသိန္န- ကကထံ အနုမောဒနကထဉ္စ ကရောတိ ကာ- ရေတိ စ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၂၉၉။ ကတဿ ဒါနာ- ဒိပုညဿ အနုမောဒနကထာ အနုမောဒနာ။ မ၊ဋ္ဋီ၊၂။၁၉၆။ အံ၊ဋ္ဋီ၊၃။၃၆၇။

အနုမောဒနကာလ (ပု) [အနုမောဒန+ကာလ] အနုမောဒနာပြုသော – ဝမ်းမြောက်ဖွယ် တရား ဟောကြားသော – အခါ – ကာလ။ ဗုဒ္ဓါနဉ္စိ ဘတ္တာနုမောဒနကာလေပိ ထောကံ ဝဍ္ဎေတွာ အနုမောဒေန္တာနံ ဒေသနာ ဒီဃ- မဇ္ဈိမနိကာယပ္ပမာဏာ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆။ ကတဘတ္တကိစ္စံ သတ္ထာရံ အနုမောဒန- ကာလေ အာဟံသု။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၅။ သာ စ ဣတ္ထီ အနုမောဒနကာလေယေဝ "မယှံ ကေ- သာ ဒီဃာ တနု သိနိဒ္ဓါ မုဒူ ဝေလ္လိတဂ္ဂါ ဟောန္တု"တိ ပတ္ထနမကာသိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၄၄။

အနုမောဒနဂါထာ (ထီ) [အနုမောဒန+ဂါထာ] အနုမောဒနာဂါထာ၊ သာဓုအနုမောဒနာပြု သော ဂါထာ။ အနုမောဒနဂါထာသု သီတံ ဉဏှန္တိ ဥတုဝိသဘာဂဝသေန ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၅၀။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ ကိရ ဣမာဝ ဒွေ ဂါထာ အနုမောဒနဂါထာ နာမ ဟောန္တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၂၇။ တံ သတ္ထာ အနုမောဒနဂါထာယ သမ္ပဟံသေသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။

အနုမောဒနဋ္ဌာန (န) [အနုမောဒန+ဌာန] ကောင်းချီး – အနုမောဒနာ – ပြုရာ – အ ရပ်–နေရာ၊ တရားဟောရာ – အရပ် – နေ ရာ – ဌာန။ အနုမောဒနဋ္ဌာနေ ဗဟူ မာတုဂါ- မာ အာဂစ္ဆန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၁။

အနုမောဒနမတ္တ (န) [အနုမောဒန+မတ္တ] ဝမ်းမြောက်ခြင်းမျှ၊ အနုမောဒနာပြုကာမျှ၊ သာဓုခေါ်ကာမျှ။... ပရေန ကတဿ ဒါနဿ သက္ကစ္စံ အနုမောဒနမတ္တေန ဟေတုနာ ဣဒါနိ မယှံ ဟတ္တော... ကာမဒဒေါ ဟောတိ။ ပေတ၊ ဋ္ဌ။၁၁၄။

အနုမောဒနသမ္ပဋိစ္ဆန (န) [အနုမောဒန+ သမ္ပဋိစ္ဆန] ဝမ်းမြောက်ခြင်း, လက်ခံခြင်း။ သွာယမိဓ အနုမောဒနသမ္ပဋိစ္ဆနေသု ယုဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၉။ သာရတ္ထ၊၃။၁၉၁။

အနုမောဒနာဒိကရဏ (န) [အနုမောဒနာဒိ+ ကရဏ] အနုမောဒနာ စသည်ပြုခြင်း။ စိတ္တံ ဗီဇန္တိ ဂါဟေတွာ အနုမောဒနာဒိကရဏေ။ ဝိမတိ၊၂။၂၀၀။

အနုမောဒနာပရိယောသာန (န) [အနုမော- ဒနာ+ပရိယောသာန] အနုမောဒနာ ပြုခြင်း ၏အဆုံး၊ ဝမ်းမြောက်ဖွယ် တရားဟောခြင်း ၏အဆုံး။ ဘဂဝါ အနုမောဒနံ အကာသိ၊ အနုမောဒနာပရိယောသာနေ ဥဘောပိ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌာယ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၇၀။

အနုမောဒနာဝသာန (န) [အနုမောဒန+အဝ- သာန] အနုမောဒနာပြုခြင်း၏အဆုံး၊ ဝမ်း မြောက်ဖွယ် တရားဟောခြင်း၏အဆုံး။ အနု မောဒနာဝသာနေ စတုရာသီတိယာ ပါဏ- သဟဿာနံ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ ဗောဓိသတ္တော ဘဂဝန္တံ ဘောဇေတွာ အနုမောဒနာဝသာနေ ....။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၁၆၅။

အနုမောဒနီယ (တိ) [အနု+မုဒ+အနီယ] ဝမ်းမြောက် – နှစ်သက်–ဖွယ်–ကြောင်း– တရား။ အထ ခေါ ဘဂဝါ ဥဂ္ဂံ ဂဟပတိံ

ဝေသာလိကံ ဣမိနာ အနုမောဒနီယေန အနုမောဒိ....။ အံ၊၂။၄၄။ အနုမောဒနီယံ-ကာသိ၊ နာဂကညာ မဟိဒ္ဓိကာ။ အပ၊၂။၂၃၁။ အနုမောဒနီယံ ကတွာ၊ ဗျာကာသိ အဂ္ဂ-ပုဂ္ဂလော။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၅။

အနုမောဒန္တ (တိ) [အနု+မုဒ+အ+အန္တ။ ထိဒ္ဓိ အနုမောဒန္တိ] (က) ဝမ်းမြောက်သော၊ ကောင်းချီးပြုသော၊ အနုမောဒနာပြုသော၊ သာဓုခေါ်သော၊သူ။ နိယိမဋ္ဌော အနုမော-ဒတိ၊ အနုမောဒေန္တော (အနုမောဒန္တော) န ဝါစံ ဘိန္ဒတိ။ ဝိ၊၅။၃၀၇။ သစေ ပန မနုဿာ အတ္တနော ရုစိကေန ဧကေန အနု-မောဒနံ ကာရေန္တိ၊ နေဝ တဿ အနုမော-ဒတော (အနုမောဒန္တဿ) အာပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၁၉။ (နိသျ္ဍ် အနုမောဒနတော-အနု-မောဒနာပြုသည်မှ-ဟု အနက်ပေးသည်။) အနုမောဒန္တောပိ တေသံယေဝ (အဌ္ဍနံ ကာမာဝစရကုသလစိတ္တာနံ) အညတရေန အနုမောဒတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။ အထဿ မာတာပိတရော အနုမောဒန္တာ အာဟံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၂၀။ သယံ ပုတ္တဒါနံ အနုမောဒန္တိ ဝေမာဟ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၅၂။ ဒဒတော ပုညံ ပဝဍ္ဎတိ။.... အနုမောဒတောပိ ပုညံ ပဝဍ္ဎတိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၉၀။ (ခ) ကောင်းချီး–အနု-မောဒနာ–ပြုသော၊ ဝမ်းမြောက်ဖွယ်ရာ–အနုမောဒနာ– တရားဟောကြားသော၊သူ။ အဒ္ဒသာမ ဘုတ္တာဝိံ အနုမောဒန္တံ (ဘဂဝန္တံ ဂေါတမံ)။ မ၊၂။၃၄၁။ တယော သဒ္ဒါ နိစ္စ-ရန္တိ၊ ဒေဝါနံ အနုမောဒတံ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၄၇။ အနုမောဒတန္တိ အနုမောဒန္တာနံ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၄၆။ ဘဂဝါ ကေဏိယဿ စိတ္တာနုကူလဝသေန အနုမောဒန္တော ဝေ-မာဟ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၇။

အနုမောဒမာန (တိ) [အနု+မုဒ+အ+မာန] ဝမ်းမြောက်–နှစ်သက်–သော၊အနုမောဒနာ ပြုသော၊ သာဓုခေါ်သော၊သူ။ မိရော စ ဒါနံ အနုမောဒမာနော။ ဓမ္မ။၄၀။ ပသန္နစိတ္တော အနုမောဒမာနော။ သုတ္တနိ။၃၃၉။ ဇာ၊၁။ ၂၂၃။ အနုမောဒမာနောတိ အနုပမောဒ-မာနော၊ နိရန္တရံ မောဒမာနောတိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀ဂ။ ပရဿ ဒါနံ အနုမောဒ-မာနော၊ ပါဏိံ ပဂ္ဂယှ ပါဝဒိ။ ပေတ။၁၅၆။.... ပရေန ကတံ ပရဿ ဒါနံ "အဟော ဒါနံ ပာတ္တေသိ"တိ အနုမောဒမာနောယေဝ ဝိဟာသိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၁၄။ သုဘာသိတံ သုလပိတံ၊ "သာဓု သာဓူ"တိ တာဒိနော။ အနုမောဒမာနာ သိရသာ၊ သမ္ပဋိစ္ဆိံ သု ဘိက္ခဝေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။.... မဒ္ဒိပိ တထေဝ ဒါနံ ဝဏ္ဏယိတွာ အနုမောဒ-မာနာ နိသီဒိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၅၃။

အနုမောဒါပေတဗ္ဗ (တိ) [အနု+မုဒ+ဏာပေ+တဗ္ဗ] ဝမ်းမြောက်စေအပ် – အနုမောဒနာ ပြုစေအပ် – သာဓုခေါ်စေအပ် – သော။ .... ဧဝမာဒိနာ ပရိဝါရေ ဝုတ္တဝိဓာနေနေဝ အနု-မောဒါပေတဗ္ဗံ၊ ဣတရေဟိ စ အနုမောဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၀။

အနုမောဒါပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု+မုဒ+ဏာပေ+တိ] အနုမောဒေတိ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုမောဒိတ (တိ) [အနု+မုဒ+တ] (က) ဝမ်းမြောက်အပ် – ကောင်းချီးပြုအပ် – အနု မောဒနာပြုအပ် – သာဓုခေါ်အပ် – သော။ တ္တောဝတာ သမတ္တာ နေတ္တိ ယာ အာယသ္မ-တာ မဟာကစ္စာယနေန ဘာသိတာ ဘဂဝတာ အနုမောဒိတာ....။ နေတ္တိ။၁၆၆။ ဣဒံ နေတ္တိပ္ပ-ကရဏံ မဟာသာဝကဘာသိတံ ဘဂဝတာ အနုမောဒိတံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၃။ ဧဝံ ဘာသန္တေန အနုညာတာ အနုမောဒိတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄။ အနုမောဒိတံ မေတိ ပစ္စဝေက္ခန္တောပိ တေသံ-ယေဝ အညတရေန ပစ္စဝေက္ခတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၀၄။ ဧဝမေတံ မာရိသ သုဋ္ဌု တယာ ဉာတဥ္စ အနုမောဒိတဥ္စ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။

ထာလကပုရဏမတ္တံ ပါနီယံ ဒိန္နံ အနုမောဒိတံ။ ပေတ၊၄။၇၁။ ဧဝံ ဒေဝတာယ အနုမောဒိတံ ဣဒမေဝ ဥတ္တမဒါနံ။ ထေရ၊၄၊၂။၃၃၇။ (ခ) ဝမ်းမြောက်စေတတ် – ကောင်းချီး – အနုမောဒနာ – ပြုတတ် – ဝမ်းမြောက်ဖွယ် တရား ဟောကြားတတ် – သော။ အနုမောဒိတပုဗ္ဗ-ကြည့်။

အနုမောဒိတကာလ (ပု) [အနုမောဒိတ + ကာလ] ဝမ်းမြောက်–နှစ်သက်–အပ်သော အခါ၊ သာဓု, သာဓုဟု ကောင်းချီးပြုအပ် သောအခါ။ ဧဝံ သတ္ထာရာ အနုမောဒိတ-ကာလတော ပဋ္ဌာယ စ ပန သကလံ သုတ္တံ ဗုဒ္ဓဘာသိတံ နာမ ဇာတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆။ (မူလဋီ၊၁။၁၆-လည်း ကြည့်။)

အနုမောဒိတပုဗ္ဗ (တိ) [အနုမောဒိတ + ပုဗ္ဗ] ဝမ်းမြောက်စေဘူး – ကောင်းချီး – အနုမောဒနာ – ပြုဘူး – ဝမ်းမြောက်ဖွယ် တရားဟောကြားဘူး – သော၊သူ။ “ပုဗ္ဗေ အနုမောဒိတပုဗ္ဗော အနုမောဒတူ”တိ အဝ-တ္ဝာ ထေရေန ဝုတ္တမတ္တေယေဝ။မ၊ဋီ၊၁။၂၅၀။

အနုမောဒိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+မုဒ+တဗ္ဗ] (က) ဝမ်းမြောက်–နှစ်သက်–အပ်–ကောင်းချီး – အနုမောဒနာ – ပြုအပ် – သာဓုခေါ်အပ် – သော။ တဿ “သာဓူ”တိ ဘာသိတံ အဘိ-နန္ဒိတဗ္ဗံ အနုမောဒိတဗ္ဗံ။ဒီ၊၃။၁၀၇။မ၊၃။ဂ၀။ သစေ မေ ဘော ဂေါတမ အနုမောဒိတဗ္ဗံ၊အနု-မောဒတု မေ ဘဝံ ဂေါတမော။ အံ၊၁။၃၄၄။ အနုမောဒိတဗ္ဗန္တိ အဘိနန္ဒိတဗ္ဗံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၇။ အနုညေယျန္တိ အနုဇာနိတဗ္ဗံ အနု-မောဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂။ သဝနမနော္ဟာရိ-တာယ “သာဓု သုဋ္ဌု”တိ အနုမောဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ဋီ၊၃။၁၉။ (ခ) ဝမ်းမြောက်စေအပ် – ကောင်းချီး – အနုမောဒနာ – ပြုအပ် – ဝမ်းမြောက်ဖွယ်တရား ဟောကြားအပ် – သော။ ကေန နု ခေါ ဘတ္တဂ္ဂေ အနုမောဒိ-တဗ္ဗံ။ ဝိ၊၄။၃၇၉။

အနုမောဒိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု + မုဒ + တုံ] ကောင်းချီး – အနုမောဒနာ – ပြုခြင်းငှါ၊ ဝမ်းမြောက်ဖွယ်ရာ – အနုမောဒနာ – တရား ဟောကြားခြင်းငှါ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ထေရေန ဘိက္ခုနာ ဘတ္တဂ္ဂေ အနုမောဒိတုံ။ ဝိ၊၄။၃၇၉။

အနုမောဒိတု (တိ) [အနု+မုဒ+တု] ဝမ်း မြောက်–နှစ်သက်–တတ်သော၊သူ။ သမဂ္ဂိ-ကတ္ဝာ အနုမောဒိတာ အဟု။ ဒီ၊၃။၁၃၂။ ဥပကာရေ အနုဿရိတာ၊ ပုညာနိ အနု-မောဒိတာ (ဟောတိ)။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၀၃။

အနုမောဒိတုကာမ (တိ) [အနုမောဒိတုံ + ကမု+ဏ] ကောင်းချီး – အနုမောဒနာ – ပြုလို – ဝမ်းမြောက်ဖွယ်ရာ – အနုမောဒနာ – တရား ဟောကြားလို – သော၊သူ။ ထေရော အနုမောဒိတုကာမော နိသီဒိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၁၆၃။

အနုမောဒိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+မုဒ+တွာ] (က) ဝမ်းမြောက်၍၊ ကောင်းချီးပြု၍၊ ဝမ်းမြောက်စကား နှုတ်ဖြင့် မြွက်ကြား၍၊ ဝမ်းမြောက်နှမော် သာဓုခေါ်၍။ “သာဓာ-ဝုသော”တိ ခေါ တေ ဘိက္ခူ အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ ဘာသိတံ အဘိနန္ဒိတွာ အနု-မောဒိတွာ။ မ၊၁။၅၈။ .... အဘိနန္ဒိတွာ ဣမသောဝ ဝစနဿ သမ္ပဋ္ဌပကေန စိတ္တေန အနုမောဒိတွာ ဝစသာ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ၊ စေတသာ သမ္ပိယာယိတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀။ ဘဂဝတော ဘာသိတံ အဘိ-နန္ဒိတွာ အနုမောဒိတွာ။ ဒီ၊၂။၆၄။ မ၊၁။ ၃၁၇-ဂ။ မ၊၂။၄၃။ မ၊၃။၆၆။ ဥဒါန။၉၄။ သုတ္တနိ။၃၆၁။ အဘိနန္ဒိတွာတိ စိတ္တေန အဘိနန္ဒိတွာ။ အနုမောဒိတွာတိ “ယာဝ သုဘာသိတမိဒံ ဘောတာ ဂေါတမေနာ”တိ ဝါစာယ အနုမောဒိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။ စိတ္တေန သမ္ပဋိစ္ဆမာနော အဘိနန္ဒိတွာ၊

ဝါစာယ ပသံသမာနော အနုမောဒိတ္ဗာ။ မ၊၄၊၃။၆၆။ အဘိနန္ဒိတ္ဗာတိ.... အဘိမုခ-ဘာဝေန နန္ဒိတ္ဗာ၊ အနုမောဒိတ္ဗာတိ တတော ပစ္ဆာပိ သမ္မောဒနံ ဥပ္ပါဒေတ္ဗာ၊ စိတ္တေန ဝါ အဘိနန္ဒိတ္ဗာ၊ ဝါစာယ အနုမောဒိတ္ဗာ။ ဝစနသမ္ပတ္တိယာ ဝါ အဘိနန္ဒိတ္ဗာ၊ အတ္ထ-သမ္ပတ္တိယာ အနုမောဒိတ္ဗာ။ ဥဒါန၊၄။၁၁၂။ "သာဓူ"တိ ဘာသိတံ အဘိနန္ဒိတ္ဗာ အနု-မောဒိတ္ဗာ....။ အံ၊၃။၂၁၀။ အဘိနန္ဒိတ္ဗာတိ စိတ္တေန နန္ဒိတ္ဗာ၊ အနုမောဒိတ္ဗာတိ "ယာဝ-သုဘာသိတမိဒံ ဘောတာ ဂေါတမေန"တိ ဝါစာယ အနုမောဒိတ္ဗာ။ အံ၊၄၊၃။၁၅၆။ သာ ပေတီ တံ အနုမောဒိတ္ဗာ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတ္ဗာ။ ပေတ၊၄။၇၅။ (ခ) နောက်၌ ဝမ်းမြောက်၍။ အထက် (ဥဒါန၊၄။၁၁၂) ကြည့်။ (ဂ) ဝမ်းမြောက်ဖွယ်တရား ဟော ကြား၍။ ဘဂဝါ သန္ဓိဝေဿကာရေ မဂဓ-မဟာမတ္တေ ဣမာဟိ ဂါထာဟိ အနုမောဒိတ္ဗာ ဥဋ္ဌာယာသနာ ပက္ကာမိ။ ဝိ၊၃။၃၂၄။ ဒီ၊၂။၇၅။ ဥဒါန။၁၈၈။ အနုမောဒိတ္ဗာတိ တေဟိ တဒါ ပသုတပုညဿ အနုမောဒနဝသေန တေသံ ဓမ္မကထံ ကတ္ဗာ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၁၉။ ဥဒါန၊၄။၃၈၈။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ အနုမောဒိတ္ဗာ အာကာသံ ပက္ခန္ဒိ။ ထေရ၊၄၊၂။၄၃၃။ အနု-မောဒေတ္ဗာ-လည်း ကြည့်။

အနုမောဒိတ္ဗာန (ကြိ၊ဝိ) [အနု+မုဒ+တ္ဗာန] အနုမောဒိတ္ဗာ (ဂ)အနက်နှင့် တူ။ အနု-မောဒိတ္ဗာန သဗ္ဗညူ၊ ပက္ကာမိ ဥတ္တရာမုခေါ။ အပ၊၁။၁၇၆။ ထေရ၊၄၊၁။၂၈၈။

အနုမောဒိယာန (ကြိ၊ဝိ) [အနု+မုဒ+တ္ဗာန။ တ္ဗာန-ကို ယာန-ပြု။] အနုမောဒိတ္ဗာ (က) အနက်နှင့်တူ။ သုဘာသိတံ တေ အနုမောဒိ-ယာန။ ဇာ၊၂။၉။ အနုမောဒိယာနာတိ ဣဒံ မယာ ပဋ္ဌာနံ တိဏ္ဏံ ပဋ္ဌာနံ ဝိဿဇ္ဇနသင်္ခါတံ တဝ သုဘာသိတံ အနုမောဒိတ္ဗာ။ ဇာ၊၄၊၅။၁၅၁။

အနုမောဒေတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု + မုဒ + ဏေ+တိ] ဝမ်းမြောက် – နှစ်သက် – သက် သာရာရ–စေ၏။ တီဟိ ဝါစာဟိ အနု-မောဒေန္တိ။ ဣတိဝုတ်။၂၄၇။ စဝန္တံ အနု-မောဒေန္တိ၊ ဟေဲ ဒေဝ ပုနပ္ပုနံ။ ၎င်း။၂၄၈။.... တီဟိ ဝစနေဟိ အနုမောဒေန္တိ မောဒံ ပမောဒံ ဥပ္ပါဒေန္တိ၊ အဿာသေန္တိ အဘိဝဒန-ဝသေန ဝါ တံ ခဏာနုရူပံ ပမောဒံ ကရောန္တိ။ ကေစိ ပန အနုမောဒေန္တီတိ ပဒဿ ဩဝဒန္တီတိ ဝဒန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊၄။၂၄၄။ အတ္တနော အတ္တာယ ဒါနံ ဒေန္တံ အနုမောဒေန္တိ စိတ္တံ ပသာဒေန္တိ ပီတိံ ဥပ္ပါဒေန္တိ သောမနဿံ ပဋိလဘန္တိ။ အဘိ၊က။၂၆၀။ အတ္တနော ပုတ္တဒါနံ တံ **အနုမောဒါပေယံ**။ စရိယာ၊၄။၉၅။ တဿာ ကထေတ္ဗာ **အနုမောဒါ-ပေဿာမိ**တိ ဝိဿာသေန ဂဟေတ္ဗာ....။ ဝိမာန၊၄။၁၁၀။

အနုမောဒေတ္ဗာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု + မုဒ + ဏေ + တ္ဗာ] ဝမ်းမြောက် – နှစ်သက် – ကောင်းချီးပြု – သာဓုခေါ် – စေ၍။ သေဋ္ဌိံ တတော အနုမောဒေတ္ဗာ၊ ပဗ္ဗဇိံ အနဂါရိယံ။ အပ၊၂။၂၉၄။ (သီ၊သျာ-မူကွဲ)။ အနု-မောဒိတ္ဗာ-လည်း ကြည့်။

အနုမောဒေန္တ (တိ) [အနု+မုဒ+ဏေ+အန္တ] ဝမ်းမြောက်ဖွယ်ရာ – အနုမောဒနာ – တရား ဟောကြားသော၊ ဝမ်းမြောက်–နှစ်သက်–စေသော၊သူ။ ဗုဒ္ဓါနဉ္စ ဘတ္တာနုမောဒန-ကာလေပိ ထောက် ဝရှေတွာ အနုမော-ဒေန္တာနံ ဒေသနာ ဒီဃမဇ္ဈိမနိကာယပ္ပ-မာဏာ ဟောတိ။ အဘိ၊၄၊၁။၁၆။ သော တေသံ အနုမောဒေန္တော ဓမ္မံ ဒေသေန္တော သမဏဓမ္မံ ကာတုံ န သြကာသံ လဘတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉၀။

အနုမ္မတ္တ (တိ) [န+ဥမ္မတ္တ] မရူးသွပ်သော၊သူ။ နာနုမ္မတ္တော နာပိသုဏော။ ဇာ၊၁။၇၆။

နာနုမ္မတ္တောတိ န အနုမ္မတ္တော.... အယံ အနုမ္မတ္တောပိ ဥမ္မတ္တသဒိသတ္တာ ဥမ္မတ္တော နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၉။ ကော ဝါ တေ ဝစနံ အာဒိယတိ အနုမ္မတ္တော။ မိလိန္ဒ။၁၂၆။ အနုမ္မတ္တော သဥ္စေတွာ အာပတ္တိံ အာပဇ္ဇိတွာ။ ဝိမတိ၊၂။၂၀၀။

အနုမ္မတ္တက (တိ) [န+ဥမ္မတ္တက] မရူးသွပ် သော၊သူ။ သော စေ ပုန အနုမ္မတ္တကော ဟောတိ။ ဝိ၊၄။၁၅၅။ သော အနုမ္မတ္တကော ဥမ္မတ္တကာလယံ ကရောတိ။ ဝိ၊၄။၂၀၁။ ကေသော ဘိန္နသဘာဝတံ အနုမ္မတ္တကော ကထံ ပဇ္ဇေတိတိ အဓိပ္ပါယေန ပုစ္ဆတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၁၁။

အနုမ္မတ္တကတာ (ထီ) [အနုမ္မတ္တက+တာ] မရူးသွပ်သောသူ၏အဖြစ်၊ မရူးသွပ်ခြင်း။.... အနုမ္မတ္တကတာ ဉာဏဝန္တတာ....။ (သုရာမေရယ-ရှောင်ကြဉ်ကျိုး။) ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၄။

အနုမ္မတ္တတာ (ထီ) [အနုမ္မတ္တ+တာ] အနုမ္မတ္တကတာနှင့် အနက်တူ။ အနုမ္မတ္တတာ အစ္ဆမ္ဘိတာ အသာရမ္ဘိတာ.... (သုရာမေရယ-ရှောင်ကြဉ်ကျိုး။) ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၂၄။

အနုယန္တ (တိ)[အနု+ယာ+အ+အန္တ] နောက်မှ သွားသော၊ လိုက်သော၊ ခြံရံသော၊ အနီး၌ ဖြစ်သော၊ ဆည်းကပ်-ခစား-သော။ ဓမ္မိကံ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိံ သံဝိဒဟာသု အန္တောဇနသ္မိံ ဗလကာယသ္မိံ ခတ္တိယေသု အနုယန္တေသု။ ဒီ၊၃။၅၀။ တဿာနုယန္တာ စ ဘဝန္တိ ခတ္တိယာ။ ဒီ၊၃။၁၂၂။ သဗ္ဗေ ပန အနုယန္တာ ဘဝန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။ အနုယန္တာတိ အနုဝတ္တကာ....။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၉၆။ အနုယန္တီတိ အနုယန္တာ၊ အနုယန္တာ ဧဝ အာနုယန္တာ၊ အနုဝတ္တကာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၄၀။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇-၌ အနုယုတ္တာ-ရှိသည်။) ခတ္တိယာ ဘောဂိရာဇာနော၊ အနုယန္တာ ဘဝန္တု တေ။ မ၊၂။၃၅၁။ သုတ္တနိ။ ၃၆၇။ ဣတ္ထာဂါရဿ အနုယန္တဿ ဇဝံ ဘဝိဿတိ။ သံ၊၁။၈၉။ စတုရာသီတိခတ္တိယသဟဿာနိ အဟေသုံ အနုယန္တာနိ ပရိဏာယကရတနပ္ပမုခါနိ။ သံ၊၂။၁၁၀။ ခတ္တိယေသု အနုယန္တေသု ဗလကာယသ္မိံ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကေသု ....။ အံ၊၁။၁၀၀။ အံ၊၂။ ၁၃၂။ သဗ္ဗေတေ ရညော စက္ကဝတ္တိဿ အနုယန္တာ ဘဝန္တိ။ အံ၊၃။၂၇၄။ တတော ကေသတံ ခတျေ၊ အနုယန္တေ ဘဝံ အကာ။ ဇာ၊၂။၇၄။ အထေတ္ထေ ကသတံ ခတျာ၊ အနုယန္တာ ယသဿိနော။ ဇာ၊၂။၂၀၄။ ပရိဝါရေန္တိ မံ နိစ္စံ၊ အနုယန္တာ ဗဟုဇ္ဇနာ။ အပ၊၁။၁၀၀။ အနုယန္တာ မမာနုဝတ္တန္တာ....။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။ ခတ္တိယာ ဘောဂိ ရာဇာနော၊ အနုယန္တာ ဘဝန္တိ တေ။ ထေရ၊၃၃၀။ အနုယန္တာတိ အနုဂါမိနော သေဝကာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၀။ အနုနုယုတ္တနှင့် အာနုယန္တ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၆၅။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၂၄။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၂။၃၀၆) တို့လည်း ကြည့်။

အနုယာဂီ (တိ) [အနု+ယဇ+ဏီ] လိုက်၍-အတုပြု၍-ယဇ်ပူဇော်-တတ်သော-လေ့ရှိသော၊ သူ။ ဟန္ဒဿ မယံ အနုယာဂိနော ဟောမ။ ဒီ၊၁။၁၃၅။

အနုယာစတိ (ကြိ) [အနု+ယာစ+အ+တိ] တောင်း၏၊တောင်းပန်၏။ ပဗ္ဗဇ္ဇမနုယာစဟံ။ စရိယာ။၄၀၀။.... အဟံ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိံ ။ရင်း၊ ဋ္ဌ။၁၇၀။

အနုယာတ (တိ) [အနု+ယာ+တ] (က) အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် - အစဉ် - သွားအပ်သော၊ လိုက်အပ်-လျှောက်အပ်-သော။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ပုရိသော အရညေ ပဝနေ စရမာနော ပဿေယျ ပုရာဏံ မဂ္ဂံ ပုရာဏဥ္ဇသံ ပုဗ္ဗကေဟိ မနုဿေဟိ အနုယာတံ၊ သော တမနုဂစ္ဆေယျ။ သံ၊၁။၃၂၀-၉။ (ခ) အဖန်ဖန်အထပ်ထပ်-အစဉ်-သွားအပ် - ကျင့်သုံးအပ် - သော။ .... ပုဗ္ဗကေဟိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေဟိ အနုယာတော .... အနု-

ယာတံ....။ သံ၊၁။၃၂၉။ မိလိန္ဒ။၂၁၂။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။၁၆၂။သေ မဂ္ဂေါ မဟာနေ္တဟိ(မဟာတ္တေဟိ)၊ အနုယာတော မဟေသိဘိ။ အံ၊၁။၃၃၄။ ဣတိဝုတ်။၂၁၅။.... အနုယာတော ပဋိပန္နော။ ဣတိဝုတ်၊၄။၁၀၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၁။ ဓမ္မာ ဧတေ သပ္ပုရိသာနုယာတာ။ အံ၊၃။၆၈။ အဘိ၊က။၂၅၅။

အနုယာတိ (ကြိ) [အနု+ယာ+အ+တိ] အစဉ်-သွား-လိုက်-ရောက်-၏။ (က) အစဉ်လိုက်၏။ ပဉ္စာလ'မနုယာယန္တိ၊ အကာမာ-ဝသိနော ဂတာ။ ဇာ၊၂။၂၀၄။ ယာယန္တမနု-ယာယန္တိ၊ သွဇ္ဇေကောဝ ဂမိဿတိ။ ဇာ၊၂။ ၃၂၀။ယာယန္တမနုယာယန္တိတိ ဥယျာနဝနကီ-ဠာဒီနံ အတ္ထာယ ဂစ္ဆန္တံ ဝေဿန္တရံ အနု-ဂစ္ဆန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၆၇။ ဣတ္ထာဂါရံ အဇ္ဈ-ဘာသိ၊ သဗ္ဗာဝ အနုယာထ မံ။ ဇာ၊၂။ ၁၅၅။ ရောဒန္တိယော မဂ္ဂ'မနုယာယိံသု။ ဇာ၊၂။၂၄၈။ တမနုယာယိံသု ဗဟာဝေါ၊ ဣန္ဒိခဂ္ဂရောဗလီ။ ဇာ၊၂။၂၅၈။ ယန္တံ မံ နာနုယိဿန္တိ။ ဇာ၊၂။၁၆၆။ (ခ) လျှော်စွာကပ်ရောက်၏၊ တဖန်-ပြန်-ရောက်၏။ အနုပေတီတိ အနုယာတိ။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၈။သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၁၁။ အနုယာတီတိ တဿ အနုရူပဘာ-ဝေန ယာတိ ဥပေတိ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၆၆။ (ဂ) အစဉ်-သွား-လျှောက်-လှည့်လည်-၏။ သမုဒ္ဒပရိယန္တံ မဟာပထဝိံ အနုယာယတိ ကလျာဏပါပကာနိ ဝိစိနမာနော။ မိလိန္ဒ။ ၃၇၅။ ဂါဝိံ ကေခုရံ ကတွာ၊ အနုယန္တိ ဒိသောဒိသံ။ ဒီ၊၃။၁၆၂။ အနုယန္တိ ဒိသော-ဒိသန္တိ တာယ တာယ ဒိသာယ စရန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၇။

အနုယာယတိ (ကြိ) [အနု+ယာ+ယ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။၁၃၇၊၂၃၇-တို့ ကြည့်။] အနုယာ-တိ-ကြည့်။

အနုယာယိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ယာ+တွာ] အစဉ်-သွား-လျှောက်-၍၊ လှည့်လည်၍။ သမုဒ္ဒပရိယန္တံ ပထဝိံ အနုယာယိတွာ ကု-သာဝတိံ ရာဇဓာနိံ ပစ္စာဂန္တွာ ပါတရာသ-မကာသိ။ ဒီ၊၂။၁၄၃။

အနုယာယီ (တိ) [အနု+ယာ+ဏီ] (က) နောက်မှသွားသော၊ လိုက်-လိုက်နာ-နား ထောင်-သော၊သူ။ မာ တုမ္ဟေ အယျကဿ ဝစနံ ကရိတ္ထ၊ ဗြာဟ္မဏဿေဝ အနုယာယိ-နော ဟောထ။ မိလိန္ဒ။၂၇၅။ (ခ) နောက်မှ - လိုက်သော - ပူလုပ်သော၊ တုံ့ပြန်၍ ကျေးဇူးပြုသော၊ ကျေးဇူးတုံ့ပြုသော၊ သူ။ ယာတာနုယာယီ စ ဘဝါဟိ မာဏဝ....။ ယာ-တာနုယာယီတိ တမာဟု ပဏ္ဍိတာ။ ဇာ၊၂။ ၃၀၀။ ယာတာနုယာယီတိ ပုဗ္ဗကာရိတာယ ယာတဿ ပုဂ္ဂလဿ အနုယာယီ။ ပဌမံ ကရောန္တော ဟိ ယာယီ နာမ၊ ပစ္ဆာ ကရောန္တော အနုယာယီ နာမာတိ ဧဝံ ပဏ္ဍိ-တာ ကထေန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၁၈။ (ဂ) အခြားဘဝသို့ - အစဉ်လိုက် - သွား - ပြောင်းရွှေ့-သော၊သူ။ တိဋ္ဌေ နု သော-တတ္ထ အနာနုယာယီ .... အနာနုယာယီတိ အနာနုယာယီ အဝိစ္စမာနော အဝိဂစ္ဆမာနော အနန္တရဓာယမာနော အပရိဟာယမာနော။ (ဃ) ကိလေသာ အလိုသို့ လိုက်သော၊ သူ။ အထ ဝါ အရဇ္ဇမာနော အဒုဿမာနော အမု-ယှမာနော အကိလိဿမာနော ....။ စူဠနိ။ ၁၀၅-၆။ (ဍင်း၊ဋ္ဌ။၂၈-လည်း ကြည့်။)

အနုယုဥ္စတိ (ကြိ) [အနု+ယုဇ+အ+တိ]အား ထုတ်၏။ (၁) မှီဝဲ၏၊ အထပ်ထပ်ပြုလုပ်၏၊ ဖြစ်စေ၏။ယော နရော အနုယုဥ္စတိ။ ဓမ္မ။၄၉။ အနုယုဥ္စတီတိ သေဝတိ ဗဟုလီ ကရောတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။ ကော သီလမနုရက္ခတိ၊ ကော ဘာဝနမနုယုဥ္စတိ။ မိလိန္ဒ။၂၄။ ပမာဒမနု-ယုဥ္စန္တိ၊ ဗာလာ ဒုမ္မေဓိနော ဇနာ။မ၊၂။၃၀၈။ သံ၊၁။၂၄။ ဓမ္မ။၁၇။ ပမာဒမနုယုဥ္စန္တီတိ ယေ ပမာဒံ ကရောန္တိ နိဗ္ဗတ္တေန္တိ၊ တေ တံ

အနုယုဉ္ဇန္တိ နာမ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၄။ .... ပမာဒံ အနုယုဉ္ဇန္တိ ပဝတ္တေန္တိ၊ပမာဒေန ကာလံ ဝီတိ-နာမေန္တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။ ဣဿံ တုမှေ အာနန္ဒ သာရတ္ထေ ဃဋ္ဋထ သာရတ္ထေ အနု-ယုဉ္ဇထ။ ဒီ၊၂။၁၁၇။ မိလိန္ဒ။၃၉၃။ အနုယုဉ္ဇ-ထာတိ တဒဓိဂမာယ အနုယောဂံ ကရောထ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၄-၅။ ကတပုညောသိ တွံ အာနန္ဒ၊ ပဓာန'မနုယုဉ္ဇ၊ခိပ္ပံ ဟောဟိသိ အနာသဝေါ။ ဒီ၊၂။၁၁၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ ပဓာနမနုယုဉ္ဇာတိ ဝီရိယံ အနုယုဉ္ဇ၊ အရဟတ္တာဓိဂမာယ အနု-ယောဂံ ကရောဟီတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၁။ ၅၈။ အနုယုဉ္ဇ —ဥဒါန။၁၄၅။ အနုယုဉ္ဇသု—ဝိ၊၅။၂၇၉။ ထေရ။၂၈၅။ အနုယုဉ္ဇေယျ—မ၊၃။၄၃။ အနုယုဉ္ဇေထ—မ၊၂။၃၀၈။ သံ၊၁။ ၂၄။ ဓမ္မ။၁၇။ ထေရ။၃၃၅။ အံ၊၁။၃၆၈။ အံ၊၂။၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၈၄။ အနုယုဉ္ဇေထာတိ အနုယုဉ္ဇေယျ၊ ဘာဝေယျာတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၃၄၆။ အနုယုဉ္ဇိ—မ၊၃။၄၄။ အနု-ယုဉ္ဇိတ္ထ—ထေရ။၂၈၆။ အနုယုဉ္ဇိသံ—ထေရ။ ၂၅၂။ အနုယုဉ္ဇိသန္တိ အနုယုဉ္ဇိံ၊ သရီရဿ ဝိဘူသနပ္ပသုတော အဟောသိန္တိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၄။ (အနုယုဉ္ဇိသံ ဟူလိုလျက် ဆန်းကြောင့် သ-တလုံးကျေသည်။) (၂) စုံစမ်း–စစ်ဆေး–၏၊ မေးမြန်း–စိစစ်–၏၊ ရှာ၏၊ သိအောင်လုပ်၏။ အနုယုဉ္ဇတေ—ဝိမာန။၆၇။ ဣဿာဝုသော ဥပါလိ ဣမေ အနု-ယုဉ္ဇာဟိ။ ဝိ၊၁။၃၁၃။အနုယုဉ္ဇာဟီတိ ဘိက္ခု-ဘာဝဇာနနတ္ထာယ ပုစ္ဆ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၅။ အနု-ယုဉ္ဇထ—ဝိ၊၁။၂၄၉။(=ဂဝေသထ ဇာနာထ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၈)။

အနုယုဉ္ဇန (နာ၊ထီ) [အနု+ယုဇ+ယု] (၁) (ပြင်းစွာ) အားထုတ်ခြင်း၊ ကြိုးစားခြင်း။ သဒတ္ထ'မနုယုဉ္ဇနာ။ မိလိန္ဒ။၁၇၇။ ဒါနာဒိ-ကုသလဓမ္မဿ အနုယုဉ္ဇနံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၂၅။ အနုယောဂေါတိ အနုယုဉ္ဇနံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၆၄ (မဟာနိ၊ ၄၅-ဖွင့်)။ အာယုဉ္ဇနံ အနု-ယုဉ္ဇနံ အာယောဂေါ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၇၅။ (၂) မေးစိစစ်ခြင်း။ အနုယောဂဝတ္တ-ကြည့်။

အနုယုဉ္ဇနက္ကမ (ပု) [အနုယုဉ္ဇန+ကမ]မေးစိစစ်ခြင်း အစီအစဉ်။ အနုယောဂဝတ္တ-ကြည့်။

အနုယုဉ္ဇနဝတ္တ (န) [အနုယုဉ္ဇန+ဝတ္တ] မေး–စိစစ်–ရာသောဝတ်၊ မေး–စိစစ်–ခြင်း–အစီအစဉ်။ အနုယောဂဝတ္တ-ကြည့်။

အနုယုဉ္ဇနာစာရက္ကမ (ပု) [အနုယုဉ္ဇန+အာစာ-ရ+ကမ] မေးစိစစ်ခြင်း၌ ကျင့်ရာသော အစီအစဉ်။ အနုယောဂဝတ္တ-ကြည့်။

အနုယုဉ္ဇန္တ (တိ) [အနု+ယုဇ+အ+အန္တ](၁) အားထုတ်သော၊သူ။ အဟောရတ္တံ အနုယုဉ္ဇံ၊ ဇီဝိတံ အနိကာမယံ။ သံ၊၁။၁၂၃။ ကမ္မဋ္ဌာနံ ပန ဥဂ္ဂဟေတွာ အနုယုဉ္ဇန္တော ဗဟုသု-တော၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။ ယထာဝုတ္တကာလေ ဝါ တုယှံ အနုယုဉ္ဇန္တဿ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၈၁။ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနံ အနုယုဉ္ဇန္တော...။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၁။ ဘာဝနံ အနုယုဉ္ဇန္တော။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၃၀။ (၂) မေးမြန်း–စိစစ်–သော၊စုံစမ်း–စစ်ဆေး–သော၊သူ။ အထ နံ အနုယုဉ္ဇန္တော အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော "ကိံ နု ခေါ...." ....အာရဘိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၂။ အနု-ယုဉ္ဇန္တော စ နံ (အနုယောဂံ) သောဓာပေတိ နာမ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၆၀။ အနုယောဂဒါပန-လည်း ကြည့်။

အနုယုဉ္ဇိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ယုဇ+တုံ] မေးမြန်း–စိစစ်–ခြင်းငှါ။ သဟ ဓမ္မေန အနု-ယုဉ္ဇိတုံ သမတ္ထော နတ္ထိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၂၂။

အနုယုဉ္ဇိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+ယုဇ+တဗ္ဗ] အား-ထုတ်–အပ်–ထိုက်–သင့်–သော။ကမ္မဋ္ဌာနံ အနုယုဉ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉။ တေဟိ ဥပါသ-ကေန ပုဗ္ဗဘာဂေ အနုယုဉ္ဇိတဗ္ဗံ ဗုဒ္ဓသာသနံ နာမ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၈၈။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၈၁။ အနုယောဂ (၁) အနက်လည်း ကြည့်။

အနုယုဉ္ဇိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ယုဇ+တွာ] (၁) အားထုတ်၍။ ပဓာန'မနုယုဉ္ဇိတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၆၅။ (၂) မေးမြန်း–စိစစ်–၍။ အာယသ္မာ ဥပါလိ တေ ဘိက္ခူ အနုယုဉ္ဇိတွာ....။ ဝိ၊၁။၃၁၃။

အနုယုဉ္ဇိ (ဉ္ဇီ) ယမာန (တိ) [အနု+ယုဇ+ယ+မာန] မေးမြန်း – စိစစ် – အပ်သော၊ မေးမြန်း– စိစစ်– ခံရသော၊သူ။ အာယသ္မတာ ဥပါလိနာ အနုယုဉ္ဇိယမာနာ တေ ဘိက္ခူ....။ ဝိ၊၁။၃၁၃။ အနုယုဉ္ဇိယမာနာတိ ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဥပသမ္ပဒါ ပတ္တစီဝရာဒိဋ္ဌာနာဒီနိ ပုစ္ဆိယမာနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၅။ သော ပုရာဏကုလပုတ္တော ခီဏကောလညော အာယသ္မတာ ဥပါလိနာ အနုယုဉ္ဇိယမာနော တေမတ္တံ အာရောစေသိ။ ဝိ၊၃။၁၂၀။ အနုယုဉ္ဇိယမာနောတိ ကေမန္တံ နေတွာ ကေသမဿုဩရောပနကာသာယပဋိဂ္ဂဟဏသရဏဂမနဥပဇ္ဈာယဂ္ဂဟဏကမ္မဝါစာနိဿယဓမ္မေ ပုစ္ဆိယမာနော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၈။ အယံ ခေါ အာယသ္မာ....န ပဋိဗလော အနုယုဉ္ဇိယမာနော အနုယောဂံ ဒါတုံ။ ဝိ၊၃။၂၅၄။ အနုယုဉ္ဇိယမာနောတိ "ကိမှိ နံ ဌပေသီ"တိ ပရတော ဝုတ္တနယေန ပုစ္ဆိယမာနော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၀။ ဝေမနုယုဉ္ဇိယမာနာ သာ။ ထေရီ။၄၂၅။ အနုယုဉ္ဇိယမာနာတိ ပုစ္ဆိယမာနာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇၂။

အနုယုတ္တ (တိ) [အနု+ယုဇ+တ] (၁) အဖန်ဖန်– မနေမနား – အားထုတ် – ကြိုးစား – သော၊စီးဖြန်း–ပွါးများ–သော၊သူ။ ဣဒါနိပိ မယံ....ဘာဝနာနုယောဂမနုယုတ္တာ ဝိဟရေယျာမ။ ဝိ၊၁။၂၇။ အနုယုတ္တာ ဝိဟရေယျာမာတိ....ယုတ္တပယုတ္တာ အနုညကိစ္စာ ဝိဟရေယျာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။ သာရတ္ထ၊၂။၄၄-လည်းကြည့်။ အသုဘဘာဝနာနုယောဂမနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ။ ဝိ၊၁။၇၆။ အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တီတိ ယုတ္တပယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။ အနုယုတ္တော ဝိဟရတိ။ မ၊၁။၁၄၆။ အနုယုတ္တောတိ ယုတ္တပ္ပယုတ္တော ဝိဟရတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၃။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ သေခေါ ဘိက္ခု ကမ္မာရာမော ဟောတိ ကမ္မရတော ကမ္မာရာမတမနုယုတ္တော။ ဣတိဝုတ်။၂၄၃။ ကမ္မာရာမတံ ကမ္မာဘိရတိံ အနုယုတ္တော ပယုတ္တောတိ ကမ္မာရာမတမနုယုတ္တော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၃၄-၅။ အဓိစိတ္တမနုယုတ္တဿ ဘိက္ခုနော....။ အံ၊၁။၂၅၅။ အနုယုတ္တဿာတိ ဘာဝေန္တဿ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။ အနုယုတ္တဿာတိ အနုပ္ပဗန္ဓဿ ဥပ္ပါဒနဝသေန ဥပ္ပန္နဿ ပဋိဗြူဟနဝသေန အနုအနု ယုတ္တဿ၊ တတ္ထ ယုတ္တပ္ပယုတ္တဿာတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၉၈။ အဓိစိတ္တမနုယုတ္တေန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနာ ....။ အံ၊၁။၂၅၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၃၉။ အနုယုတ္တေနာတိ ယုတ္တပ္ပယုတ္တေန၊ ဘာဝေန္တေနာတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊၂။၁၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၃၀၃။ (၂) အမြဲယှဉ်သော၊ ကျိုးနွံ–ခစား–သော၊ သူ။ ဇနပဒေါ ဝါ တမှိ ထာဝရိယပ္ပတ္တော အနုယုတ္တော ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။ အနုဿုက္ကော (သီ)၊ အနုသုကော (သျာ)။ ယထာ ဇနပဒေါ တသ္မိံ ထာဝရိယံ ပတ္တော၊ တဒါဝိကရောန္တော "အနုယုတ္တော"တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ အနုယုတ္တောတိ နိစ္စပယုတ္တော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၃၄။ (၃) အလိုသို့ လိုက်သော၊သူ။ သစ္စာခံ–အရံ–မင်း။ သကျာ ခေါ ဝါသေဋ္ဌ ရညော ပသေနဒိဿ ကောသလဿ အနုယုတ္တာ (အာနုယန္တာ? ဋီကာကြည့်) ဘဝန္တိ။ ဒီ၊၃။၆၉။ အနုယုတ္တာတိ ဝသဝတ္တိနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၈။ အနုယန္တီတိ အနုယန္တာ၊ အနုယန္တာ ဧဝ အာနုယန္တာ အနုဝတ္တကာ။ တေနာဟ "ဝသဝတ္တိနော"တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၄၀။ အနုယန္တ လည်းကြည့်။ (၄) ယှဉ်တွဲလိုက်ပါသော၊သူ၊ အဖော်သဟဲ၊ မိတ်ဆွေ။ အဟံ ကေကောတိ သညံ ကရောမိ၊ အနုယုတ္တာပိ မေ အတ္ထိ၊ ကသ္မာ ဘာယာမိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၈။ အနု-

ယုတ္တာတိ အနုဂါမိနော သဟာယာ။ သံ၊ဋီ၊ ၁။၃၁၆။ ခတ္တိယာ ဘောဂိနော ရဋ္ဌာ၊ အနုယုတ္တာ ဘဝန္တု တေ။ သုတ္တနိ။၃၆၈။ (သီ-မူကွဲ)။ အနုဂါမိ (သာရတ္ထ၊၃။၃၉၈) လည်း ကြည့်။ (၅) မေးမြန်း–စိစစ်–အပ်သော၊ မေးမြန်း–စိစစ်–ခံရသော၊သူ။ ပုန စီဝရာဒိဝသေန အနုယုတ္တော ပဋိက္ခိပတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၀။

အနုယောဂ (ပု) [အနု+ယုဇ+ဏ] (၁) အားထုတ်ခြင်း၊ ကြိုးစားခြင်း။ (က) အဖန်ဖန်အားထုတ်ခြင်း၊ ဝီရိယကို ကြိမ်ဖန်များစွာပြုခြင်း။ အာတပ္ပမန္វာယ အနုယောဂမန္វာယ။ ဒီ၊၁။၁၂။ ဒီ၊၃။၈၆။ ပုနပ္ပုနံ ယုတ္တဝသေန အနုယောဂေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။ အနုယောဂေါ ယထာ သမာဓိ ဝိသေသဘာဂိယတံ ပါပုဏာတိ၊ ဧဝံ ဝီရိယဿ ဗဟုလီကရဏံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၄၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၉၄။ အာတပ္ပံ ပဓာနံ အဓိဋ္ဌာနံ အနုယောဂေါ။ မဟာနိ။၄၅။ အနုယောဂေါတိ အနုယုဉ္ဇနံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၆၄။ (ခ) ဖြစ်စေခြင်း၊ပွါးများ–စီးဖြန်း–ခြင်း။ ပဋိပဋိတိ အနုယောဂဝသေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၄။ အနုယောဂဝသေနာတိ ဘာဝနာဝသေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၆၁။ (ဂ) အားထုတ်ခြင်း၊ ပြည့်စုံစေခြင်း၊ ကျင့်ခြင်း။ အနုယောဂေါ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ။ အံ၊၁။၁၃။ အနုယောဂေါတိ ယောဂေါ ပယောဂေါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။ ယောဂေါတိ သမင်္ဂီဘာဝေါ၊ ပယောဂေါတိ ပယုဉ္ဇနံ ပဋိပတ္တိ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၁၆။ (ဃ) အဖန်ဖန်–အထပ်ထပ်–ပြုခြင်း–ဖြစ်စေခြင်း။ သုရာမေရယမဇ္ဇပ္ပမာဒဋ္ဌာနာနုယောဂေါ ခေါ ဂဟပတိပုတ္တ ဘောဂါနံ အပါယမုခံ။ ဒီ၊၃။၁၄၈။ အနုယောဂေါတိ တဿ သုရာမေရယမဇ္ဇပ္ပမာဒဋ္ဌာနာနုယောဂဿ အနု အနု ယောဂေါ ပုနပ္ပုနံ ကရဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၇။ အနု အနု ယောဂေါတိ ပုနပ္ပုနံ တံသမင်္ဂီတာ၊ တေနာဟ "ပုနပ္ပုနံ ကရဏ"န္တိ၊ အပရာပရံ ပဝတ္တနန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၃၁။ (င) ဘာဝနာကို အဖန်ဖန်အားထုတ်ခြင်း၊ သံကိလေသတရားတို့ ဖြစ်ခွင့်မရအောင် အဖန်ဖန်အားထုတ်ခြင်း၊ နိက္ကမဓာတ်။ အာတပ္ပါယ အနုယောဂါယ။ ဒီ၊၃။၁၉၈။ မ၊၁။၁၄၅။ အနုယောဂါယာတိ ပုနပ္ပုနံ ယောဂါယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၂။ ပုနပ္ပုနံ ယောဂါယာတိ ဘာဝနံ ပုနပ္ပုနံ ယုဉ္ဇနာယ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၄၉။ အနုယောဂါယာတိ ယထာ သံကိလေသဓမ္မာနံ အဝသရော န ဟောတိ၊ ဧဝံ အနု အနု ယုဉ္ဇနံ၊အနုယောဂေါ၊ နိက္ကမဓာတု၊ တဒတ္ထာယ၊တေနာဟ "ပုနပ္ပုနံ ယောဂါယာ"တိ။ မ၊ဋီ၊၂။၅၃။ (စ) ခံစားခြင်း၊ ဖြစ်စေခြင်း၊ ခံစားရန် တောင့်တခြင်း။ ယော စာယံ ကာမေသု ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂေါ .... ယော စာယံ အတ္တကိလမထာနုယောဂေါ။ ဝိ၊၃။၁၄။ ဒီ၊၃။၉၄။ အံ၊၃။၃၆၉။ အနုယောဂေါ နာမ ဘဝန္တရေ တဒနုယောဂပတ္တနာ။ ဝဇီရ။၄၀၂။ ယော စ အယံ ဝတ္ထုကာမေသု ကိလေသကာမသုခဿ အနုယောဂေါ။ အတ္တကိလမထာနုယောဂေါတိ အတ္တနော ကိလမထဿ အနုယောဂေါ၊ အတ္တဒုက္ခကရဏန္တိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၈။ အနုယောဂေါတိ အနုဘဝေါ၊ ဒုက္ခကရဏန္တိ ဒုက္ခုပ္ပါဒနံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၄၀။ (သာရတ္ထ၊၃။၁၆၉။ဝိမတိ၊၂။၉၀-တို့လည်း ကြည့်။) (၂) မေးမြန်း–စိစစ်–ခြင်း၊ တုံ့ပြန်၍–မေးမြန်း–စိစစ်–ခြင်း၊ အမေး၊ ပုစ္ဆာ၊ စောဒနာပြဿနာ။ နာဿ(အဗျတ္တဿ)အနုယောဂေါ ဒါတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၅။ နာဿ အနုယောဂေါ ဒါတဗ္ဗောတိ နာဿ ပုစ္ဆာ ပဋိပုစ္ဆာ ဒါတဗ္ဗာ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၅၁။ အနုယောဂေါတိ ပဋိဝစနံ။ ဝဇီရ။၁၉၈။ အယံ ခေါ အာယသ္မာ.... န ပဋိဗလော အနုယုဉ္ဇိယမာနော အနုယောဂံ ဒါတုံ။ ဝိ၊၃။၂၅၄။ တီဟာကာရေဟိ

သမန္နာဂတဿ ဘိက္ခုနော အနုယောဂေါ ဒါတဗ္ဗော။ ဝိ၊၅။၂၂၂။ အနုယောဂေါ ဒါတဗ္ဗောတိ “ဣဒံ ကပ္ပတိ”တိ ပုစ္ဆန္တဿ ပုစ္ဆာယ ဩကာသော ဒါတဗ္ဗော။ “အညံ ပုစ္ဆာ”တိ ဝတ္တဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၆။ အနုယောဂန္တိ စောဒနံ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၄၀။ အနုယောဂက္ခမ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၇) ကြည့်။ အနုယောဂေါ သကဝါဒိဿ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၂။ ကသ္မာ ဧဝရူပံ ဒုက္ခံ ပစ္စနုဘဝသီတိ အနုယောဂံ သန္ဓာယ....။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၁၂။ “ကသ္မာ”တိ အနုယောဂံ ဒဿေတွာ....။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၈၈။ အနုယောဂံ သောဓာပေတုံ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၃။၆၀။ (နီတိ၊ဓာ။၈၂-၃-လည်း ကြည့်။) အနုယောဂံ အနုဂန္တွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၃။ အနုတေတီတိ အနုယောဂေ အာဟ “အနုယောဂံ အနုဂန္တွာ”တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၃။၆၁။ ဓမ္မန္နယ-လည်း ကြည့်။ တ္တေ စ တေ အာဝုသောတိ ဣဒံ ထေရဿ အနုယောဂေ ဘုမ္မံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၅။ ထေရဿ.... ထေရေန ကထိတပုစ္ဆာယ ဘုမ္မနိဒ္ဒေသော။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၄၅။ အနုယုဉ္ဇိတဗ္ဗော ပုစ္ဆိတဗ္ဗောတိ အနုယောဂေါ။ ဓာန်၊ဋ္ဌိ။၁၁၅။ (၂) မေးစိစစ်သောသူ။ အနုယောဂဝတ္တ (၂) အနက် ကြည့်။

အနုယောဂက္ခမ (တိ) [အနုယောဂ + ခမ] မေးစိစစ်ခြင်း – စောဒနာခြင်း – ကို ခံနိုင်သောသူ။ နော အနုယောဂက္ခမော၊ နော ဝိမဇ္ဇနက္ခမော။ မ၊၂။၄၈။ နော အနုယောဂက္ခမော နော ဝိမဇ္ဇနက္ခမောတိ အနုယောဂံ ဝါ ဝိမံသံ ဝါ န ခမတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၇။ အနုယောဂန္တိ စောဒနံ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၄၀။ “အနုယောဂက္ခမော အယ”န္တိ ဥတွာ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၃။

အနုယောဂဒါပန (န) [အနုယောဂ+ဒါပန] စောဒနာကို သုဓ်သင် ရှင်းလင်းစေခြင်း၊ ပြဿနာကို ပြေလည်စေခြင်း၊အဖြေခိုင်းခြင်း။ ကိံ တေ သာရိပုတ္တာတိ ဣမံ ဒေသနံ ကသ္မာ အာရဘိတိ၊ အနုယောဂဒါပနတ္ထံ။ ကေစွော ဟိ.... အနုယောဂဒါပနတ္ထံ ဣမမ္ပိ ဒေသနံ အာရဘိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၂-၃။ အနုယောဂဒါပနတ္ထန္တိ အနုယောဂံ သောဓာပေတုံ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၃။၆၀။ (နီတိ၊ဓာ။၈၃-လည်း ကြည့်။)

အနုယောဂပရိဇေဂုစ္ဆာ (ထီ) [အနုယောဂ+ပရိဇေဂုစ္ဆာ] မေးစိစစ်ခြင်း–ကြောင့်–မှ–စက်ဆုပ်ရွံ့ရှာခြင်း – ရှက်ခြင်း။ မေးစိစစ်မည်ကို – စက်ဆုပ်ရွံ့ရှာခြင်း – ရှက်ခြင်း။ ဣတိ သော အနုယောဂဘယာ အနုယောဂပရိဇေဂုစ္ဆာ နေဝိဒံ ကုသလန္တိ ဗျာကရောတိ။ ဒီ၊၁။၂၅။ မုသာဝါဒဘယ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၄၃၀။) လည်း ကြည့်။

အနုယောဂဘယ (န) [အနုယောဂ+ဘယ] (၁) မေးစိစစ်ခြင်း–ကြောင့်–မှ–ကြောက်ခြင်း – ထိတ်လန့်ခြင်း၊ မေးစိစစ်မည်ကို – ကြောက် – ထိတ်လန့် – ခြင်း။ အနုယောဂပရိဇေဂုစ္ဆာ-ကြည့်။ (၂) မေးစိစစ်ခြင်းဟူသော ဘေး။ ဘဂဝတော အနုယောဂဘယေန ဘီတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၈။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၁-နှင့် ယှဉ်ကြည့်)။

အနုယောဂဝတ္တ (န) [အနုယောဂ+ဝတ္တ] (၁) မေးစိစစ်ရသော ကျင့်ဝတ်၊ မေးစိစစ်ခြင်း အစီအစဉ်၊ အစီအစဉ်အားဖြင့်–မေး–စိစစ်–ခြင်း၊ (မေးစိစစ်ခြင်း–၏–၌ – ပြုရသော ကျင့်ဝတ်။ ပါစိတ်ယော။) အနုယောဂဝတ္တံ နိသာမယ၊ ကုသလေန ဗုဒ္ဓိမတာ ကတံ။ ဝိ၊၅။၂၇၉။ အနုယောဂဝတ္တံ နိသာမယာတိ အနုယုဉ္ဇနဝတ္တံ နိသာမေဟိ။.... ကုသလေန ဗုဒ္ဓိမတာ လောကနာထေန တေသု သုတ္တာဒိသု အနုယောဂဝတ္တံ ကတံ သုပညတ္တံ သဗ္ဗသိက္ခာပဒါနံ အနုလောမံ၊ တံ နိသာမယ တံ ဥပဓာရေဟီတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၁။ အနုယုဉ္ဇနဝတ္တန္တိ အနုယုဉ္ဇနက္ကမံ။ ဝိမတိ၊၂။၂၉၇။ အနုယုဉ္ဇနဝတ္တန္တိ အနုယုဉ္ဇနဿ အနုယုဉ္ဇနေ ဝါ ဝတ္တံ။ ပါစိတ်ယော၊၂။၁၅၆။ “နနု တုံ ကုလ-

ပုတ္တော”တိ ဥတ္တေဇေတွာ အနုယောဂဝတ္တံ ကထာပေတွာ အနုယောဂေါ ဂဏှိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၇။ အနုယောဂဝတ္တံ ကထာပေတွာတိ “ကာလေန ဝက္ခာမိ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တဝတ္တံ။ အနုယုဉ္ဇနာစာရက္ကမေနေဝ အနုယုဉ္ဇနံ အနုယောဂဝတ္တံ နာမ။ တံ ကထာပေတွာ တေနေဝ ကမေန အနုယုဉ္ဇာပေတွာတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊၂။၃၀၀။ အနုယောဂဝတ္တံ ကထာပေတွာတိ “ကိမနုယောဂဝတ္တံ ဇာနာသိ”တိ ပုစ္ဆိတွာ တေနေဝ ကထာပေတွာ။ ဝဇိရ။၅၇၁။ အနုယောဂဝတ္တန္တိ ကာလေန ဝက္ခာမိတိအာဒိနာ ဝုတ္တံ သစ္စေ စ အကုပ္ပေ စာတိ စ ဝုတ္တံ အနုယုဉ္ဇနဝတ္တံ၊ တံ ဟိ ယသ္မာ အနေန ဝတ္တေန စောဒကော စုဒိတကံ စုဒိတကော ဝါ စောဒကံ အနုယုဉ္ဇတိ၊ စောဒကေန စုဒိတကော စုဒိတကေန ဝါ စောဒကော အနုယုဉ္ဇိယတိ၊ တသ္မာ အနုယောဂဝတ္တန္တိ ဝုစ္စတိ။ ယောဇနာ။၁၆၁။ ဒွီသု အတ္တကာရကေသု ဝိယ ဌိတေသု ဘဂဝါ အနုယောဂဝတ္တံ ဒဿေန္တော....။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၆။ သမနုယုဉ္ဇီတီတိ အနုယောဂဝတ္တံ အာရောပေန္တော ပုစ္ဆတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၈။ အနုယောဂဝတ္တန္တိ အနုယောဂေ ကတေ ဝတ္တိတဗ္ဗဝတ္တံ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၁၅။ (၂) မေးစိစစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အား မိမိအယူကို ပြောကြားခြင်း။ (ဤအနက်၌ ဝတ္တ-သဒ္ဒါကို ဘာဝသာဓ် (ဝစ+တ)ကြံ။) တံ ကိံ မညသီတိ ဣဒံ ကသ္မာ အာရဒ္ဓံ၊ အနုယောဂဝတ္တံ ဒါပနတ္ထံ.... အထ နံ အနုယောဂဝတ္တံ ဒါပေတုံ....။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၅။ အနုယောဂဝတ္တံ နာမ ယေန ယုတ္တော၊ တဿ အတ္တနော ဂါဟံ နိဗ္ဗာနက္ခန္တိ ယာဝ ယာထာဝတော ပဝေဒနံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၄၅။

အနုယောဂဝတ္တု (တိ) [အနုယောဂ+ဝတ္တု] အားထုတ်ခြင်းရှိသော၊သူ။ သဗ္ဗကာလံ အနုယောဂဝတ္တာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၈၂။

အနုယောဂီ (တိ) [အနုယောဂ+ဤ။ အနု+ယုဇ+ဏီ] အားထုတ်ခြင်းရှိသော၊ အားထုတ်လေ့ရှိသော၊သူ။ အတ္တာနုယောဂီ (ဓမ္မ၊၄၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၉။)နှင့် သတတာနုယောဂီ (ပေတ၊၁၇၇။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၈၁-၂)တို့ ကြည့်။

အနုယောဇန (န) [အနု+ယုဇ+ယု] ယှဉ်စပ်ခြင်း။ သဟဇာတာနံ အနုယောဇနံ အာရမ္မဏေ အနုဝိစာရဏာသင်္ခါတအနုမဇ္ဇနဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၆၇။

အနုယောဇနရသ (တိ) [အနုယောဇန+ရသ] ယှဉ်စပ်ခြင်း ကိစ္စရှိသော။ သဟဇာတာနုယောဇနရသ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၈) ကြည့်။

အနုယောဇေတွာ (ကြိ၊ဝိ) အနုယျောဇေတွာ-ကြည့်။

အနုယျုတ (တိ) [အနု+ယု+တ] လျော်စွာ-တကွနက်-စပ်သော၊ အဆက်အစပ်-အကြောင်း-နှင့် မကင်းသော၊ အဆက်အစပ်-အကြောင်း-နှင့်တကွ ဖြစ်သော။ အတ္ထံ န ဟာပေတိ အနုယျုတံ ဘဏံ။ ဝိ၊၃။၅၀၉။ အနုယျုတံ ဘဏန္တိ အနုညာတံ အနုပဂတံ ဘဏန္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၆။ အနုပဂတန္တိ ကာရဏတော အနပေတံ၊ သကာရဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၆၂။

အနုယျုတ္တ (တိ) [န+ဥယျုတ္တ] စစ်တိုက်ထွက်သည်မဟုတ်သော။ အနုယျုတ္တေ ဥယျုတ္တသညီ၊.... အနုယျုတ္တေ ဝေမတိကော၊.... အနုယျုတ္တေ အနုယျုတ္တသညီ၊ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊၂။၁၄၁။ အနုယျုတ္တာ နာမ ရာဇာ ဥယျာနံ ဝါ နဒိံ ဝါ ဂစ္ဆတိ၊ ဧဝံ အနုယျုတ္တာ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၅။

အနုယျုတ္တသညီ (တိ) [အနုယျုတ္တ+သညာ+ဤ] စစ်တိုက်ထွက်သည်မဟုတ်ဟု အမှတ်ရှိသော၊သူ။ အနုယျုတ္တ-ကြည့်။ ကင်္ခါ။၂၃၆-လည်း ကြည့်။

အနုယျောဇေတဗ္ဗ (ကြိ၊ဝိ) [နု+ဉယျောဇေတဗ္ဗ] (၁) မလွှတ်လိုက်မှု၍။ (၂) မတိုက်တွန်း–လူ့အဖြစ်၌ မယှဉ်စေ–မှု၍။ "အပေ့ဝနာမ အတ္တနော ဓမ္မတာယပိ သလ္လက္ခေယျာ"တိ အနုယျောဇေတဗ္ဗာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၀ (အနုယောဇေတဗ္ဗာ-ရှိ)။ အနုယော (ယျော ?)ဇေတဗ္ဗာဝါတိ ဝိဿဇ္ဇေတဗ္ဗာဝ(အဝိဿဇ္ဇေတဗ္ဗာဝ ?)၊ ဂိဟိဘာဝေ ဝါ အနုယောဇေတဗ္ဗာဝ (အနုယျောဇေတဗ္ဗာဝ)။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၁၂။

အနုရက္ခ (တိ) [အနု+ရက္ခ+အ] စောင့်ရှောက်သော၊သူ။ သီလဝါ စ အလောလော စ၊ အနုရက္ခော စ ရာဇိနော။ ဇာ၊၂။၂၉၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၀၂။ (အနုရက္ခော၊ သီ၊ဋ္ဌ မူကွဲ။ မင်းအား ချစ်မြတ်နိုးရာ၏။ဝိဓုရဇာတ်တော်ကြီး။ ၄၃၉။) စတ္တာရော မဟာမတ္တာ ဘဝေယျုံ အနုရက္ခာ လဒ္ဓယသာ။ မိလိန္ဒ။၁၄၈။ အနုရက္ခာ-လည်း ကြည့်။

အနုရက္ခဏ(နု) (နု) [အနု+ရက္ခ+ယု] စောင့်ရှောက်ခြင်း။ စိတ္တမနုရက္ခဏေန အနုရက္ခန္တာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇၄။ အနုရက္ခဏတ္ထံ ပန နခစ္ဆေဒနံ အနုညာတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၃။ အနုရက္ခဏတ္ထန္တိ ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာ ဂေါပနတ္ထံ။ ဝိမတိ၊၂။၂၃၅။ အနုရက္ခဏတ္ထာယ အရညဝါသံ အနုဇာနိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈။ အနုရက္ခဏာ-လည်း ကြည့်။

အနုရက္ခဏသီလ (တိ) [အနုရက္ခဏ+သီလ] စောင့်ရှောက်ခြင်း အလေ့ရှိသော၊သူ။ အတ္တနော စိတ္တံ အနုရက္ခဏသီလေဟိ....။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၇။

အနုရက္ခဏာ(နာ) (ထီ) [အနု+ရက္ခ+ယု](၁) စောင့်ရှောက်ခြင်း။ ကိတ္တာဝတာ ပန ဘောဂါတမ သစ္စာနုရက္ခဏာ ဟောတိ။ မ၊၂။၃၈၂။ သံဝရော စ ပဟာနဥ္စ ဘာဝနာ အနုရက္ခဏာ။ အံ၊၁။၃၂၄။ အနုဒ္ဒယာတိ အနုရက္ခဏာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။ အလဒ္ဓဿ စ ယောလာဘော၊ လဒ္ဓဿ အနုရက္ခဏာ။ ဇာ၊၂။၂။ ယာ စ လဒ္ဓဿ အနုရက္ခဏာ.... ဥပ္ပန္နဿ ပန အနုရက္ခဏမေဝ (အနုရက္ခဏာယေဝ ?) ဘာရော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂၃။ ယောဂပ္ပယောဂသင်္ခါတံ၊ သမ္ဘတဿာနုရက္ခဏံ။ ဇာ၊၂။၄။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂၉-လည်း ကြည့်။) (၂)စောင့်ရှောက်တတ်သောတရား၊ သမာပတ်တို့အားကျေးဇူးပြု, မပြုကို သိမ်းဆည်းတတ်သောပညာနှင့် ယှဉ်သောသတိ။ အနုရက္ခဏာဘဗ္ဗ-ကြည့်။

အနုရက္ခဏာပ္ပဓာန (နု) [အနုရက္ခဏာ+ပဓာန] သမာဓိကိုစောင့်ရှောက် – ခြင်း၌ – သူအား – ဖြစ်သော – လုံ့လ – ဝီရိယ။ သံဝရပ္ပဓာနံ ပဟာနပ္ပဓာနံ ဘာဝနာပ္ပဓာနံ အနုရက္ခဏာပ္ပဓာနံ။ဒီ၊၃။၁၈၉။ အံ၊၁။၃၂၃။ အနုရက္ခဏာပ္ပဓာနန္တိ သမာဓိနိမိတ္တံ အနုရက္ခန္တဿ ဥပ္ပန္နဝီရိယံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀။ သမာဓိနိမိတ္တန္တိ သမာဓိ ဧဝ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၃၂။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၃၈။ သံဝရပ္ပဓာန (ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၃၂။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၃၈)လည်း ကြည့်။

အနုရက္ခဏာဘဗ္ဗ (တိ) [အနုရက္ခဏာ+ဘဗ္ဗ] စောက်ရှောက်ခြင်းဖြင့် မဆုတ်ယုတ်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းငှါ – ပညာနှင့်ယှဉ်သောသတိဖြင့် စောင့်ရှောက်အပ်သော သမာပတ်တို့အား – ထိုက်တန်သော၊သူ။ ကတမော စ ပုဂ္ဂလော အနုရက္ခဏာဘဗ္ဗော။ အဘိ၊ပု။၁၁၅။ အနုရက္ခဏာဘဗ္ဗောတိ အနုရက္ခဏာယ အပရိဟာနိံ အာပဇ္ဇိတုံ ဘဗ္ဗော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄။ အနုရက္ခဏာ သမာပတ္တိဉပကာရာနုပကာရပရိဂ္ဂါဟိကာ ပညာသဟိတာ သတိ။ တာဟိ (စေတနာနုရက္ခဏာဟိ) စေတိယမာနအနုရက္ခိယမာနသမာပတ္တိနံ ဘဗ္ဗာ စေတနာဘဗ္ဗာ အနုရက္ခဏာဘဗ္ဗာ။ မူလဋီ၊၃။၃၃။ အာရက္ခပစ္စုပဋ္ဌာနာ သတီတိ ကတွာ အာဟ "အနုရက္ခဏာ ....သတီ"တိ။ အနုဋီ၊၃။၄၅။

အနုရက္ခတိ (ကြိ) [အနု+ရက္ခ+အ+တိ] စောင့်ရှောက်၏၊ ချီးမြှောက်၏။ သမ္ဘတံ(စ) အနုရက္ခတိ။ ဒီ၊၃။၁၅၅။ အံ၊၂။၃၂။ အံ၊၃။ ၉၇။....ဘိက္ခု ဥပ္ပန္နံ ဘဒ္ဒကံ သမာဓိနိမိတ္တံ အနုရက္ခတိ။ ဒီ၊၃။၁၈၉။ အံ၊၁။၃၂၄။ အနုရက္ခတီတိ....ရက္ခတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၆၁။(ဒီဋီ၊၃။၂၃၃။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄-တို့လည်း ကြည့်။)မာတာဝ ပုတ္တံ အနုရက္ခတေ ပတိံ။ အံ၊၂။၄၆၈။ တမေဝ တွံ သာခုက' မနုရက္ခ။ ဒီ၊၃။၂၉။ သစိတ္တ'မနုရက္ခထ။ ဒီ၊၂။၁၀၁။ ဓမ္မ။၆၀။ သစ္စ'မနုရက္ခေယျ။ မ၊၃။၂၈၂။ သစ္စ'မနုရက္ခေယျာတိ.... ရက္ခေယျ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၀၈။ ဧကပုတ္တ'မနုရက္ခေ။ ခုဒ္ဒက၊၁၁။ သုတ္တနိ။၃၀၁။ သစိတ္တ'မနုရက္ခေ။ ဇာ၊၁။ ၂၂။ မဟာနိ။၃၇၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၄။ အနုရက္ခိံ မမ သီလံ။ စရိယာ။၄၀၄။ သမာဟိတံ ဝါ စိတ္တံ အနုရက္ခိဿတိ။ အံ၊၂။၃၀၁။ အနုရက္ခိဿတီတိ အနုဂ္ဂဏှိဿတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၉။ တမေဝါဟံ သာခုက'မနုရက္ခိဿာမိ။ဒီ၊၃။၂၉။ အနုရက္ခိဿတေ အယံ။ အပ၊၂။၂၆၉။ သဗ္ဗညုတံ ပိယံ မယှံ၊ တသ္မာ သီလံ နုရက္ခိသံ။ စရိယာ။၄၀၂။....တေန ကာရဏေန သီလမေဝ အနုရက္ခိဿံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၃၅။

အနုရက္ခန္တ (တိ) [အနု+ရက္ခ+အ+အန္တ] စောင့်ရှောက်သော၊သူ။ သစ္စမနုရက္ခတာ ဘာရဒွါဇ ဝိညုနာ ပုရိသေန....။ မ၊၂။၃၇၂။ ဒါရကေ အနုရက္ခန္တော၊ အသုညော ဟောမိ အဿမေ။ စရိယာ။၃၉၅။ သမာဓိနိမိတ္တံ အနုရက္ခန္တဿ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀။ စိတ္တမနုရက္ခဏေန အနုရက္ခန္တာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇၄။ သစ္စဝါဒါနုရက္ခန္တော၊ ဇီဝိတံ စဇိတုမုပါဂမိံ။ စရိယာ။၄၁၈။ တံ သစ္စံ အနုရက္ခန္တော။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၅။၂၀။

အနုရက္ခပရိဇန (တိ) [အနုရက္ခ+ပရိဇန] စောင့်ရှောက်သော–အမြဲမှီဝဲခစားသော–သမ္ဘတ္တ-မိတ်ဟူသော–အခြံအရံ ပရိသတ်ရှိသော၊သူ။ အနုရက္ခပရိဇနော သဒါ။ စရိယာ။၄၀၅။ အနုရက္ခပရိဇနော သဒါတိ သဒ္ဒါဒိဂုဏဝိသေသယောဂတော စတူဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထူဟိ သမ္မဒေဝ သင်္ဂဟဏတော စ သဗ္ဗကာလံ သမ္ဘတ္တပရိဝါရဇနော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၆၃။

အနုရက္ခမာန (တိ) [အနု+ရက္ခ+အ+မာန] စောင့်ရှောက်သော၊သူ။ မာတာဝ ပုတ္တံ အနုရက္ခမာနာ။ ဝိမာန။၁၃။ =အနုဒ္ဒယမာနာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၅၁။ ပုတ္တ'မနုရက္ခမာနာ။ ထေရီ။ ၄၂၆။ =အနုရက္ခန္တာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇၄။ ကေဠပေါသံ အနုရက္ခမာနာ။ ဇာ၊၁။၂၆၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၂၅၁။ ကရုဏာယမာနော အနုဒယမာနော အနုရက္ခမာနော အနုဂ္ဂဏှမာနော အနုကမ္ပမာနော။ စူဠနိ။၉၆။ တထေဝ သီလံ အနုရက္ခမာနာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၆။

အနုရက္ခမာနက (တိ) [အနုရက္ခမာန+က] စောင့်ရှောက်သော၊သူ။ တထေဝ သီလံ အနုရက္ခမာနကာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၄။

အနုရက္ခာ (ထီ) [အနု+ရက္ခ+အ] စောင့်ရှောက်ခြင်း။ တဿာနုကမ္ပာယ တဿာနုရက္ခာယ အဓမ္မံ ဓမ္မောတိ ဒီပေတိ။ ဝိ၊၅။ ၂၉၂။ "နနု ဘန္တေ ဘဂဝါ ကုလာနံ အနုဒ္ဒယံ ဝဏ္ဏေတိ၊ အနုရက္ခံ ဝဏ္ဏေတိ၊ အနုကမ္ပံ ဝဏ္ဏေတိ"တိ။ သံ၊၂။၅၁၈။

အနုရက္ခိတ (တိ) [အနု+ရက္ခ+တ] စောင့်ရှောက်အပ်သော၊သူ။ အနုဂုတ္တ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၄၂၆) ကြည့်။

အနုရက္ခိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+ရက္ခ+တဗ္ဗ] စောင့်ရှောက်အပ်သော၊သူ။ အနုရက္ခိတဗ္ဗော တာဝ မေ သော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဟောတိ။ အံ၊၂။ ၆။ ဆပိ အာယတနာနိ နိရဝသေသတော အနုရက္ခိတဗ္ဗာနိ။ မိလိန္ဒ။၉၈။

အနုရက္ခိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ရက္ခ+တုံ] စောင့်ရှောက်ခြင်းငှါ။ အဖုသိတံ ဝါ ဖုသိတုံ၊

ဖုသိတံ ဝါ'နုရက္ခိတုံ။ ထေရ။၃၄၀။ တထာ အနုရက္ခိတုံ ပါလေတုံ န သုကရံ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၅၆။

အနုရက္ခိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ရက္ခ+တွာ] အနုရက္ခိယ-ကြည့်။

အနုရက္ခိယ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ရက္ခ+တွာ] စောင့်ရှောက်၍။ သစ္စဝါစာ'နုရက္ခိယ။ စရိယာ။ ၄၂၀။ .... သစ္စဝါစံ အနုရက္ခိတွာ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၂၆၆။

အနုရက္ခိယမာန (တိ) [အနု+ရက္ခ+ယ+မာန] စောင့်ရှောက်အပ်သော။ အနုရက္ခဏာဘာဗ (မူလဋီ၊၃။၃၃) ကြည့်။

အနုရက္ခီ (တိ) [အနု+ရက္ခ+ဏီ] စောင့်ရှောက်လေ့ရှိသော၊သူ။ ဂုယှမနုရက္ခီ စာဟံ ....။ မိလိန္ဒ။၁၀၁။ အတိဝေလာနုရက္ခီ, အတ္တာနုရက္ခီ, ဝါစာနုရက္ခီ (ဓမ္မ။၅၃), သစ္စာနုရက္ခီ (ဇာ၊၂။၃၆၇) တို့လည်း ကြည့်။

အနုရဥ္စန္တ (တိ) [အနု+ရဥ္ဇ+အ+အန္တ] ချယ်သော၊ တောက်ပ–တင့်တယ်–စေသော၊သူ။ ပဘာဟိ အနုရဥ္စန္တော၊ လောကေ လောကန္တဂူ ဇိနော။ အပ၊၂။၁၅၁။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၅၁၀။ ပဘာဟိ အနုရဥ္စန္တောတိ သော ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ နီလပီတာဒိဆဗ္ဗဏ္ဏပဘာဟိ ရံသီဟိ လောကံ အနုရဥ္စန္တော ဇလန္တော သောဘယမာနော ဝိဇ္ဇောတမာနောတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၆။

အနုရဥ္ဇိတ (တိ) [အနု+ရဥ္ဇ+တ] ချယ်အပ်သော၊ တောက်ပ–တင့်တယ်–စေအပ်သော၊သူ။ ဗျာမပ္ပဘာနုရဥ္ဇိတံ၊ မိရံ ပဿတိ လောကနာယကံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၃။ ဗျာမပ္ပဘာနုရဥ္ဇိတန္တိ ဗျာမပ္ပဘာယ အနုရဥ္ဇိတံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၆၄။ သဥ္ဈာပဘာနုရဥ္ဇိတ (ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃) လည်း ကြည့်။

အနုရတ္တ (တိ) [အနု+ရဥ္ဇ+တ] တပ်မက်–နှစ်သက်–သော၊ အလိုလိုက်–အကြိုက်ကိုပြု–တတ်သော၊ အစဉ်အမြဲ–လိုက်ပါတတ်–ခစားပြုစုတတ်–သော၊သူ။ ဇေ ံ မံ ဘတ္တိကတံ၊ အနုရတ္တံ ကာရိကံ နိဟတမာနံ။ ထေရီ။၄၂၆။ အနုရတ္တန္တိ အနုရတ္တဝန္တိ ံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇၃။ အနုရတ္တာ ဘတ္တာရံ။ ထေရီ။ ၄၂၈။ အနုရတ္တာ ဘတ္တာရန္တိ ဘတ္တာရံ အနုဝတ္တိကာ (အနုရာဂဝတီ၊သီ။) ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၂၇၆။ အနုရက္ခ-လည်း ကြည့်။

အနုရဝတိ (ကြိ) [အနု+ရု+အ+တိ] အစဉ်လိုက်၍–ထပ်–ဆင့်–၍–မြည်၏၊ အထပ်ထပ်–အဆင့်ဆင့်–ဆက်ကာ ဆက်ကာ–မြည်၏။ ယထာ မဟာရာဇ ကံသထာလံ အာကောဋိတံ (ဘေရီ အာကောဋိတာ အထ....၊ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။) ပစ္ဆာ အနုရဝတိ အနုသန္ဒဟတိ။ မိလိန္ဒ။၆၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ။၁။၁၅၇။

အနုရဝ (ပု) [အနု+ရု+အ] (၁) အစဉ်လိုက်၍–ထပ်–ဆင့်–၍–မြည်သောအသံ၊ အထပ်ထပ်–အဆင့်ဆင့်–ဆက်ကာ ဆက်ကာ–မြည်သောအသံ။ (၂) တူသောအသံ။ အနုရဝဒဿန-ကြည့်။ ဃဏ္ဍာနုရဝ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၈) လည်း ကြည့်။

အနုရဝဒဿန (နု) [အနုရဝ+ဒဿန] တူသောအသံ–အနုကရဏသဒ္ဒ–ကို ပြခြင်း။ ပဋ္ဋပဋ္ဋန္တိ ပဋ္ဋပဋ္ဋာ ကတွာ။ အနုရဝဒဿနမေတံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၂၀၀။

အနုရဝနာ (ထီ) [အနု+ရု+ယု] သံဆင့် တဖန်မြည်ခြင်း၊ ဟီခြင်း၊ ညည်းခြင်း၊ ပဲ့တင်ထပ်ခြင်း။ ယထာ အနုရဝနာ ဇေ ံ ဝိစာရော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မိလိန္ဒ။၆၄။ ယထာ ပစ္ဆာ အနုရဝနာ အနုသဒ္ဒါယနာ....။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၇။

အနုရဟော (ဗျ) [အနု+ရဟော] သင့်လျော်သော ဆိတ်ကွယ်ရာ။ အနုရဟော မံ ဘိက္ခု စောဒေယျုံ။ မ၊၁။၃၂။ အနုရဟောတိ

အနုရုပေ ရဟာသိ။ ဧဝမေဝ ဟိ အတ္တံ ဒဿေတုံ ဝိဟာရပစ္စန္တေတိအာဒိ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၄၉။

အနုရာဓ (ပု) [အနု+ရာဓ+အ] (၁) အနုရာဓ မည်သော မထေရ်။ ဤမထေရ်ကား မိမိ အယူ့ သူတပါးအယူတို့ကို မသိ၊ ထို့ကြောင့်ပင် သာသနာ့ပြင်ပ ပရိဗိုဇ်တို့က 'သေသည်မှ နောက်၌ သတ္တဝါဖြစ်,မဖြစ် စသော ပြဿနာ' နှင့် ပတ်သက်၍ မေးသောအခါ အမှားကို ဖြေဆိုမိလေသည်၊ ၎င်းနောက်မှ ဘုရားရှင် အား လျှောက်ထားရာ ဘုရားရှင်က တရား ဟောလျက် ၎င်း၏အဖြေ မှားကြောင်း မိန့်တော်မူသည်။ ဤမထေရ်သည် သုတ နည်းသော်လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်ကို အားထုတ်သောမထေရ် ဖြစ်သည်။ သံ၊၂။၉၄-၇၊၅၄၉-၅၅၂-ကြည့်။ ဧဝံ ထေရေန အတ္တနော စ ပရေသဉ္စ သမယံ အဇာနိတွာ ဝုတ္တော။.... "အယံ ဘိက္ခု အတ္တနော လဒ္ဓိယံ ဒေါသံ န ဇာနာတိ၊ ကာရဏော ပနေသ ယုတ္တယောဂေါ, ဓမ္မဒေသနာယ ဧဝ နံ ဇာနာပေဿာမိ"တိ....။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၇။ (၂) ဝိဇယမင်း၏ အနုရာဓမည်သော အမတ်။ မဟာဝံ၊ ၇။၄၃။၁၀။၇၆။ (၃) အမိတောဒန၏ မြေး ဖြစ်သော သာကီဝင်မင်းသား ခုနစ်ယောက်တို့တွင် တတိယမြောက် မင်းသား။ အမိတောဒနဿ နတ္တာ တေ၊ အဟေသုံ သတ္တသာကိယာ။ ရာမော တိဿော အနုရာဓော စ၊ မဟာလိ ဒီဃာဝု ရောဟိနီ။ ဂါမဏီ သတ္တမော တေသံ၊ လောကနာထဿ ဝံသဇာ။ ဒီပဝံ၊၅။၅-၆။ မဟာဝံ၊၉။၉၊၁၁။၁၀။၇၆။ အနုရာဓပုရ-လည်း ကြည့်။ (၄) အနုရာဓ နက္ခတ်။ အနုရာဓာ-ကြည့်။ (၅) အနုရာဓမြို့။ မဟာဝံ။၇။၄၄။

အနုရာဓက (န) [အနုရာဓ+က] အနုရာဓမြို့။ အဘယံ ဝဍ္ဎမာနဉ္စ၊ ဝိသာလ'မနုရာဓကံ။ ပုရဿေတံ စတုန္နာမံ၊ စတုဗုဒ္ဓါန သာသနေ။ ဒီပဝံ၊၁၇။၆။ အနုရာဓပုရ-လည်း ကြည့်။

အနုရာဓပုရ (န) [အနုရာဓ+ပုရ] အနုရာဓမြို့တော်၊ သီဟိုဠ်ကျွန်း၏ ရှေးမြို့တော်တခု။ ယင်းမြို့တော်ကား ဝိဇယမင်း၏ အနုရာဓ (နက္ခတ်၏အမည်ရှိသော) အမတ်နှင့် ဘဒ္ဒကစ္စာနာမိဖုရား၏ မောင်တော် ဖြစ်သော အနုရာဓမင်းသားတို့ တည်ထောင်အပ်သော အနုရာဓဂါမနေရာ၌ ပဏ္ဍုကာဘယမင်း (သာသနာနှစ် ၁၀၇-၁၇၇)တည်ထောင်အပ်သော မြို့တော်ဖြစ်သည်။ဤမြို့တော်သည် သာသနာနှစ် ၁၀၀-ကျော်မှစ၍ အနှစ် ၁၅၀၀-ခန့်တိုင်တိုင် မင်းနေပြည်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ယခုအခါ၌လည်း အနုရာဓပုရ အမည်ဖြင့်ပင် ထင်ရှားသည်။ အနုရာဓအမည်ရှိသူ ၂-ဦးတို့၏ နေရာ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း, အနုရာဓနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်၍ တည်ထောင်အပ်သောကြောင့်၎င်း အနုရာဓပုရ-ဟု သမုတ်သည်။ နက္ခတ္တနာမကော'မစ္စော၊ မာပေသိ အနုရာဓပုရံ။ ဒီပဝံ၊၉။၃၅။ နိဝါသတ္တာ'နုရာဓာနံ၊ အနုရာဓပုရံ အဟု။ နက္ခတ္တေနာ'နုရာဓေန၊ ပတိဋ္ဌာပိတတာယ စ။ မဟာဝံ၊၁၀။၇၆။ မဟာဗောဓိဝံ။ ၂၃၅-၌ကား အနုရောဓိဇနပူရိတဿ အနုရာဓပုရဿ (မိမိတို့ အသင်းအပင်းကို ချစ်ခြင်းရှိသောလူတို့ဖြင့် ပြည့်သော အနုရာဓမြို့)ဟု ဂုဏ်ပြုဖွဲ့ဆိုသည်။ ဤမြို့၏ မြို့တံခါးတို့ဝယ် အတွင်း, အပြင်အားဖြင့် တံခါးခုံ (ကုန္ဒိလေတိ ဥမ္မာရေ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၂၄) ၂-ခုစီရှိသည်။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၉)။ ယင်းမြို့၏ တောင်တံခါးမှ တောင်ဖက်သို့ သွား၍ အနောက်ဖက်သို့ အတန်ငယ်ကွေ့၍ သွားလျှင် ထူပါရာမသို့ရောက်သည်။ ထူပါရာမတော ဒက္ခိဏဒွါရေန နဂရံ ပဝိသနမဂ္ဂေါ ပါစီနမုခေါ ဂန္တွာ ဥတ္တရေန နိဝတ္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၁၆။ အနုရာဓဿ ထူပါရာမော.... ဒက္ခိဏပစ္ဆိမ-

ဒိသာယ ဟောတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၁၆။ မြို့၏ တောင်ဖက်တံခါးအနီး၌ နောင်အခါ ဇောတိဝန-ဟု တွင်သည့် နန္ဒနဝန-ဥယျာဉ်ရှိသည် (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀၊၆၁)။နန္ဒနဝန-၏ တောင်ဖက်၌ကား မုဋ္ဌသိဝမင်း (သာ-၁၇၇-၂၃၇) စိုက်ပျိုးစေခဲ့သော မဟာမေဃဝန်ဥယျာဉ်ကြီးရှိသည် (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀)။ ၎င်းမင်း၏သားတော် ဒေဝါနံပိယတိဿမင်းကြီး (သာ-၂၃၇-၂၇၇) လက်ထက်၌ အရှင်မဟိန္ဒတို့ ဆောင်ယူခဲ့၍ ဗုဒ္ဓသာသနာတော် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ရောက်ခဲ့ပြီးနောက် ဘုရင်နှင့်တကွ တိုင်းသူပြည်သားတို့ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၌ သက်ဝင်ယုံကြည်သူများ ဖြစ်ခဲ့ကြသည်၊ ဤမင်းကြီး၏ ကောင်းမှုတော် အချို့ကား — မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်, စေတိယဝိဟာရ, ထူပါရာမ, သံဃမိတ္တာဗောဓိပင်, ဣဿရသမဏဝိဟာရ, ပဌမကစေတီတော်, ဝေဿဂိရိဝိဟာရနှင့် ဘိက္ခုနီကျောင်းတိုက်များ ဖြစ်ကြသော ဥပါသိကာဝိဟာရနှင့် ဟတ္ထာဠ္ဟကဝိဟာရတို့ဖြစ်သည် (မဟာဝံ၊၂၀။၁၇-၂၁)။ ဤမင်းလက်ထက်မှာပင် မဟာမေဃဝန်ဥယျာဉ်ကြီးကို သံဃာတော်အား လှူဒါန်းသည် (မဟာဝံ၊၁၅။၂၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀-၁)။ တချိန်တွင် ဤမြို့တော်သည် ဒမိဠကျေးကုလားတို့လက်သို့ ကျရောက်ခဲ့ရာ ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်းကြီး (သာ-၃၈၃-၄၀၇) ပြန်လည်တိုက်ခိုက် သိမ်းယူရသည်၊ ဤမင်းကြီးကောင်းမှုတို့တွင် ထင်ရှားသော အချို့မှာ— မရိစဝဋ္ဋိဝိဟာရ, ဒက္ခိဏဝိဟာရ, လောဟပါသာဒနှင့် မဟာစေတီတော်ကြီးတို့ ဖြစ်သည်။ ဤမြို့မှာပင် ဝဋ္ဋဂါမဏိမင်း(သာ-၄၅၅-၄၆၇) လက်ထက်၌ အဘယဂိရိစေတီတော်နှင့် ကျောင်းတိုက်တို့ကို တည်ဆောက်ခဲ့၍, မဟာသေနမင်း (သာ-၈၁၉-၈၄၆) လက်ထက်၌ ဇေတဝနစေတီတော်နှင့် ကျောင်းတိုက်တို့ကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ ၎င်းနောက် သိရိပါလမင်းဟုလည်း ခေါ်သော မဟာနာမမင်း(သာ-၉၇၄-၉၇၆) လက်ထက်၌ ဇမ္ဗူဒိပ်မှ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသမထေရ် ကြွလာ၍ ဤမြို့ မဟာမေဃဝန်ဥယျာဉ်အတွင်း, မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးလျက် အဋ္ဌကထာသစ်များကို ပြုစု ရေးသားခဲ့သည် (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆၃-၄)။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၅။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၀-တို့လည်း ကြည့်။)

အနုရာဓပုရပ္ပမာဏ (တိ) [အနုရာဓပုရ+ပမာဏ] အနုရာဓမြို့ – အတိုင်းအရှည် – ပမာဏ – ရှိသော။ အနုရာဓပုရပ္ပမာဏာ စုဒ္ဒသ ဂါမာ....။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၀။

အနုရာဓပုရမတ္တ (တိ) [အနုရာဓပုရ+မတ္တာ] အနုရာဓမြို့–မျှ–ပမာဏ–ရှိသော။ အနုရာဓပုရမတ္တေသု စုဒ္ဒသသု ဘတ္တဂါမေသု။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၁။

အနုရာဓသုတ္တ (နု) [အနုရာဓ+သုတ္တ] အနုရာဓမထေရ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဟောအပ်သော သုတ်၊ အနုရာဓသုတ်။ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၄-ဝဂ်၊၄-သုတ်။ သံ၊၂။၉၄-၇။ သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁၀-သံယုတ်၊ ၂-သုတ်။ သံ၊၂။၅၄၉၊၅၅၂။

အနုရာဓာ (ထီ) [အနု+ရာဓ+အ။ အနုရာဓယတိ သံသိဇ္ဈတိ သုဘာသုဘဖလမေတာယာတိ အနုရာဓာ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၉။ ရာဓံ ဝိသာခံ အနုဂတာ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။] အနုရာဓနက္ခတ်။ ဝိသာခါ’နုရာဓာ ဇေဋ္ဌာ။ ဓာန်။၅၉။ ဝိသာခါ အနုရာဓာ ဇေဋ္ဌာ။ နီတိ၊ဓာ။၆၃။

အနုရုဇ္ဈတိ (ကြိ) [အနု+ရုဓ+ယ+တိ]လိုချင်– နှစ်သက် – တပ်မက် – စွဲလမ်း – တတ်၏။ သော ဥပ္ပန္နံ လာဘံ အနုရုဇ္ဈတိ။ အံ၊၃။၈။ အနုရုဇ္ဈတီတိ အနုရောဓေ၊ ကာမေတီတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၂။

သက္ကာရဥ္စ အသက္ကာရဥ္စ ကရောန္တေသု နေဝ အနုရုဇ္ဈတိ၊ နေ၁ ဝိရုဇ္ဈတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၂။

အနုရုဇ္ဈန (န) [အနု+ရုဓ+ယု] လိုချင်–နှစ်သက် – တပ်မက်–ခြင်း။ တဒုဘယေ စ ဝိရုဇ္ဈနံ ပဿဒ္ဓိသမ္ဘောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာယ ဧဝ ဒုရိကတန္တိ အနုရုဇ္ဈနဿေဝ ပဟာနဝိဓိံ ဒဿေတုံ (ဒဿေန္တေန) "သတ္တမဇ္ဈတ္တတာ"-တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၃၅။ မ၊ဋီ၊၁။ ၃၉၂။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၆၂။ (သံ၊ဋီ၊၂။၄၄၀-လည်း ကြည့်။)

အနုရုဇ္ဈန္တ (တိ) [အနု+ရုဓ+အ+အန္တ။ ထိဉ္ဒ် အနုရုဇ္ဈန္တိ] လိုချင်–နှစ်သက် – တပ်မက် – စွဲလမ်း–တတ်သော။ ကမ္မဿကတာဒိဋ္ဌိ ပန ဗာဟိရကဿ အတ္တဒိဋ္ဌိံ အနုရုဇ္ဈန္တိ ပဝတ္တတိ "အတ္ထိ ဒိန္န"န္တိအာဒိနယပဝတ္တိတော။ မ၊ဋီ၊ ၁။၂၉၇။

အနုရုဒ္ဓ[၁] (တိ) [အနု+ရုဓ+တ] လိုချင်–နှစ်သက်–တပ်မက် – ချစ်ခင် – တတ်သော၊ လိုက်လျောတတ်သော၊သူ။အနနုရုဒ္ဓနှင့် အနုရုဒ္ဓပ္ပဋိဝိရုဒ္ဓ-တို့ ကြည့်။

အနုရုဒ္ဓ[၂] (ပု) [အနု+ရုဓ+တ။ အနု ရုဓ ကာမေ။ ကာမေ၁ ဣစ္ဆာ၊။ အနုပုဗ္ဗော ရုဓ-ဓာတု ဣစ္ဆာယံ ဝတ္တတိ။.... အနုရုဇ္ဈတိ ပဏီတံ ပဏီတံ ဝတ္ထုံ ကာမေတီတိ အနုရုဒ္ဓေါ။ နီတိ၊ ဓာ။ ၂၃၂။ ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယနိဂုမ်းဥ္ဒ်ကား "အနိရုဒ္ဓယသဿိနာ" ဟု ဗျူပ္ပတ်ကိုပြသည်။ သက္ကတဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းတို့ဥ္ဒ်ကား မဟာ-သာဝကမထေရ်၏အမည်ကို အနိရုဒ္ဓ-ဟု ပြကြသည်။ လလိတဝိတ္ထာရ၊နှာ ၁။ မဟာဝတ္ထု၊ ၁။၇၅။ ၃။၁၁၇-တို့ ကြည့်။ ဗုဒ္ဓသာသနိက-ပဋ္ဌဝိဝင်။ ၉၂.၃.ဥ္ဒ် ကား အနိရုဒ္ဓ-သာ ပါဠိ မှန်ဟု ဆုံးဖြတ်သည်။ (၇) (၈) အနက်တို့ လည်း ကြည့်။] ကောင်းနိုးရာရာ ဝတ္ထုပစ္စည်း ကို နှစ်သက်တတ်သူ၊ မချုပ်ပျောက်–မပျက် စီး–မဆန့်ကျင် – ပြည့်စုံ – လျော် – သော အခြံအရံ–အကျော်အစော–ရှိသူ။(၁) အနု-ရုဒ္ဓမည်သော မြတ်စွာဘုရား။ အနုရုဒ္ဓေါ နာမ သမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ သယမ္ဘူ အပရာဇိတော။ အပ၊၁။ ၄၁၀။ (၂) ကောဏ္ဍညမြတ်စွာဘုရား၏ အလုပ်အကြွေး ဖြစ်သော အနုရုဒ္ဓမထေရ်။ အနုရုဒ္ဓေါ နာမုပဋ္ဌာကော၊ (ကောဏ္ဍညဿ မဟေသိနော။) ဗုဒ္ဓဝံ။၃၂၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈။ (၃) ပိယဒဿီ မြတ်စွာဘုရား၏ အလုပ်အကြွေး ဖြစ်သော အနုရုဒ္ဓမထေရ်။ အနုရုဒ္ဓေါ ဥပဋ္ဌာကော၊ ပိယဒဿိဿ သတ္ထုနော။ အပ၊ ၂။၇၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၃။၃၄၇။ (၄) ဣဩဂါတမ မြတ်စွာဘုရား သာသနာတွင် ဒိဗ္ဗစက္ခု တေဒဂ်ရ အနုရုဒ္ဓမထေရ်။ (ဤမထေရ်သည် သာကီဝင်မဟာနာမ်မင်း၏ ညီဖြစ်၍ မြတ်စွာ ဘုရား၏ ဘထွေးတော် သုက္ကောဒန၏သား ဖြစ်သောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားနှင့် ညီအစ်ကို ဝမ်းကွဲတော်စပ်သည်။ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၆။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၃၇။ သာရတ္ထ၊၃။၇၇။ ဝိမတိ၊ ၂။၄၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၈-နှင့် ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၄-တို့ဥ္ဒ်ကား အမိတောဒန၏သားဟု ဆိုသည်။ ဗုဒ္ဓ-သာသနိကပဋ္ဌဝိဝင် ၉၁.၂-လည်း ကြည့်။) ထင်ရှားသည့် သာကီဝင်မင်းသားတို့ မြတ်စွာ ဘုရားသို့ အတုလိုက်၍ ရဟန်း ပြုကြရာတွင် နောင်တော် မဟာနာမ်မင်း၏ တိုက်တွန်း ချက်အရ မြတ်စွာဘုရား အနုပိယ နိဂုမ်းဥ္ဒ် သီတင်းသုံးနေတော်မူစဉ် ဘဒ္ဒိယ, အာနန္ဒာ, ဘဂု, ကိမိလ, ဒေဝဒတ် ဟူသော သာကီဝင် မင်းသား ငါးယောက်နှင့်အတူ ဥပါလိ-ဆတ္တာသည်ကိုပါ ခေါ်ယူ၍ ရဟန်းပြုရာ ထို ဝါတွင်းမှာပင် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ကို ရ သည်။(ဝိ၊၄။၃၃၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၃၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၅၆။) နောက်မကြာမီ မြတ်စွာဘုရားသည် ဇေတ ဝန်ကျောင်းဥ္ဒ် သီတင်းသုံးနေတော်မူစဉ် ဒိဗ္ဗ-

စက္ခုအဘိညာဏ်ရ ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် အမြတ်ဆုံး တေဒဂ်ဘွဲ့ထူးကို ပေးတော်မူသည်။ (အံ၊၁၊ ၂၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၉။) ငါးဆဲ့ ငါးနှစ်တိုင် နိသဇ်ခုတင် ဆောက်တည်သည် မှစ၍ နှစ်ဆဲ့ငါးနှစ်တိုတိ မအိပ်ပဲ နေခဲ့သည်။ (ထေရ။၃၃၇။) သို့ဖြစ်၍ နောက်ပိုင်း နှစ် ပေါင်း သုံးဆယ်အတွင်း ပစ္ဆိမယာမ်၌သာ လျှင် ခန္ဓာကိုယ် နွမ်းနယ်မှုကို ပယ်ဖျောက် ရန် ကျိန်းစက်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ (ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၄၄။) ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ဖြင့် လော ကဓာတ်ပေါင်း တထောင်ကို မြင်နိုင်သည် ဟူသော မာန, မတွန့်ဆုတ်သောဝီရိယ-မမေ့ ပျောက်သော သတိ-ငြိမ်းအေးသော ကိုယ် ခန္ဓာ- တည်ကြည်သော စိတ်-ဖြင့် အားထုတ် သည်ဟူသော ဥဒ္ဓစ္စ, သို့ပါလျက် အာသဝေါ ကုန်ခမ်းသည့် ရဟန္တာ မဖြစ်နိုင်သေးဟူသော ကုက္ကုစ္စ ဤတရား ၃-ပါးတို့ကိုပယ်ရှား၍ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုရန် အရှင်သာရိပုတြာက ဟောပြမှ ရဟန္တာဖြစ်သည်။(အံ၊၁။ ၂၈၅-၆။) အရှင်သာရိပုတြာထံမှ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူ၍ မြတ်စွာဘုရားအား ပန်ကြားပြီး စေတီတိုင်း အရှေ့ဝါးတော (ပါစိနဝံသမိဂဒါယ) သို့ ကြွ၍ ရဟန်းတရားကို အားထုတ်ရာ ဆဲ့ငါးရက် လုံးလုံး စင်္ကြံန်သွားခြင်းဖြင့် ခန္ဓာကိုယ် ပင် ပမ်းကာ ဝါးရုံအောက်၌ ထိုင်လျက် မဟာ ပုရိသဝိတက် ခုနစ်ပါး ဖြစ်ပေါ် နေချိန်တွင် မြတ်စွာဘုရားသည် ဘဂ္ဂတိုင်း သုသုမာရဂိရ မြို့(သုသုမာရဂိရိ။ သာရတ္ထာ၊၃။၈၁။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။ ၄၉။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။ ၂၀၇-ကေစိဝါဒ) ဘေသကဠ တောဝယ် သီတင်းသုံးနေရာမှကြွလာပြီးလျှင် ရှစ်ပါးမြောက် မဟာပုရိသဝိတက်ကို ဟော တော်မူသည်။ (အံ၊၃။၆၂-၈။အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၂၅။) ကောသမ္ဗီပြည်၌ ခိုက်ရန်ငြင်းခုံပုံနေကြသော ရဟန်းတို့၏အပြစ်ကို မြင်၍ အညီအညွတ် နေထိုင်ကြသော ရဟန်းတို့ကို မြင်လိုသော မြတ်စွာဘုရားသည် အရှင်နန္ဒိယ, အရှင်ကိမိ-လတို့နှင့်အတူ ပါစိနဝံသမိဂဒါယတော၌ နေ သော ဤမထေရ်ထံသို့ ကြွတော်မူသည်။ (ဝိ၊၃။ ၄၉၇-၉။မ၊၃။၁၉၁-၂။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၇။) ပဋ္ဌကင် လက်သမား၏အိမ်သို့ အရှင်သဘိယ-ကစ္စာနနှင့်အတူ မိမိပါ လေးပါး ကြွရောက် ဆွမ်းစားပြီးနောက် ယင်း လက်သမား၏ မေးလျှောက်ချက် အရ အပ္ပမာဏစေတော-ဝိမုတ္တိနှင့် မဟဂ္ဂတစေတောဝိမုတ္တိတို့၏ ထူး ခြားပုံကို ရှင်းလင်း ဟောပြပြီး ဘဝူပ-ပတ္တိ လေးမျိုးကို ဆက်ဟောပြောစဉ် အရှင် သဘိယကစ္စာန၏ ကြားဖြတ် မေးခွန်း တို့ကို ဖြေကြားသောအခါ "အရှင်အနုရုဒ္ဓါ ကိုယ်တိုင် ဗြဟ္မပြည်ဝယ် ဗြဟ္မာတို့နှင့် အတူ နေထိုင်ပြောဆိုဆွေးနွေးဘူးမည် မချွတ်" ဟူ သော အရှင်သဘိယကစ္စာန၏ ထင်မြင်ချက် ကို ဝန်ခံသည်။ (မ၊၃။၁၈၄၊၁၉၁။) ထင်ရှား ကျော်ကြားသည့်အမျိုးမှ ရဟန်းပြုလာကြ သည့် များစွာသော ရဟန်းတို့ အလယ်တွင် ဤမထေရ်ကို ဦးတည်၍ မြတ်စွာဘုရားတရား ဆွေးနွေးတော် မူသည်။ (မ၊၂။၁၂၅၊၁၃၂။ ပါစိနဝံသ ဒါယကထာ။ ဝိ၊၃။၄၉၇။ ဥပက္ကိ-လေသသုတ်။ မ၊၃။၁၉၁-တို့၌လည်း အလား တူပင်တည်း။ စူဠဂေါသိင်္ဂသုတ် (မ၊၁။ ၂၆၆။) မဟာဂေါသိင်္ဂသုတ် (မ၊၁။ ၂၇၂။) တို့လည်း ကြည့်။) အခါတပါး ကောသလ တိုင်း,တောအုပ်တခုအတွင်း သီတင်းသုံးနေ စဉ် ဘဝဟောင်းက မယား ဖြစ်ခဲ့ဘူးသည့် ဇာလိနီနတ်သမီးက တာဝတိံသာ နတ်ပြည် ဝယ် အတူတကွ ကာမဂုဏ်ခံစားရန် တောင်း ပန်သည်ကို နောက်တဖန်အတူနေရန်မရှိတော့ ကြောင်း ရှင်းပြရသည်။ (သံ၊၁။ ၂၀၁-၂။ ဂါ ထာများ။ထေရ။ ၃၃၇။ ၉၀၈-ဂါထာ။) အ သက်အရွယ် ကြီးရင့် အိုမင်းနေသော ဤ မထေရ်မြတ်ကို ရှေးက အချစ်ဟောင်းကြောင့် လာရောက် တောင်းပန်သည်။ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၄၆။ဝတ္ထုအကျယ်ကို သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၇။ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊

၁။၃၇၇-တို့တွင်ကြည့်။) မြတ်စွာဘုရား ကောသမ္ဗီပြည် ဃောသိတာရုံကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူစဉ် ဤမထေရ် နေ့သန့်ရာသို များစွာသော မနာပကာယိကာ (စိတ်ကြိုက်ရုပ်ကို ဖန်ဆင်းနိုင်သည့်) နတ်သမီးများ လာရောက်ကြပြီး ဤ မထေရ်၏ အလိုအတိုင်း အညို, အဝါ, အနီ, အဖြူ ဖန်ဆင်း ပြသ၍ မသာယာမှန်း သိမှ ပြန်သွား ကြသည်၊ ထိုနောက် အဘယ်မျှလောက်ဖြင့် မနာပကာယိကာ နတ်သမီးမျိုးဖြစ်နိုင်သည်ကို မြတ်စွာဘုရားအား လျှောက်သဖြင့် အကြောင်း ရှစ်မျိုးနှင့် ပြည့်စုံသော မိန်းမများ ဖြစ်နိုင်သည်ဟု ဘုရားရှင်က ဤ မထေရ်အား ဟောပြသည်။ (အံ၊၃။၈၁-၄။) ယင်း နတ်သမီးတို့သည် ဤမထေရ် စကြာမင်းဖြစ်စဉ်က အလုပ် အကြွေးဖြစ်ခဲ့ကြဘူးသည်။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၃။) ဤမထေရ်သည် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ဖြင့် အပါယ်ငရဲ ကျရောက်နေသော မိန်းမ, နတ်ရွာသုဂတိတက်ရောက်နေသောမိန်းမ တို့ကို မြင်ရသဖြင့် ၎င်းတို့၏ အပါယ်လားကြောင်း, နတ်ပြည်ရောက်ကြောင်း တရားများကို မြတ်စွာဘုရားအားလျှောက်ထား၍ မြတ်စွာဘုရားက ဤ မထေရ်အား ဟောကြားတော်မူသည်။ (သံ၊ ၂။၄၃၇၊၄၄၂။) အလားတူပင် နံနက် မစ္ဆေရ, နေ့ခင်း ဣဿာ, ည ကာမရာဂ ဟူသော စိတ် သုံးမျိုးနှင့်သာ အချိန်ကုန်သော မိန်းမများ အပါယ်ကျရောက်ကြောင်း ဤမထေရ်အားပင် ဟောကြားတော်မူသည်။ (အံ၊၁။၂၇၅။) ဤမထေရ်ကို အကြောင်းပြု၍ မာတုဂါမများ နှင့် ရဟန်းတော်များ တမိုးတရံတည်းအတူမအိပ်ကောင်းဟု ဒုတိယသဟသေယျ သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်တော်မူသည်။ (ဝိ၊ ၂။ ၂၇၊၃၁။) ဤမထေရ်သည် သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးကို အများဆုံး ပွါးများ အားထုတ်လေ့လာသူ ဖြစ်သည်။ အခါတပါး အရှင်သာရိပုတြာ, အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်တို့နှင့် အတူ သာကေတမြို့ ကဏ္ဍကီတော၌နေစဉ် အဘယ်မျှလောက်ဖြင့် သေက္ခ, အသေက္ခ ဖြစ်သနည်း၊ အဘယ် တရားကို ပွါးများပြီး ဖြစ်သောကြောင့် မဟာဘိညတာ (မဟာဝိသယ ဖြစ်သောကြောင့် ကြီးကျယ် များပြားသော အဘိညာရှိသည်၏အဖြစ်) သို့ ရောက်သနည်းဟု မေးမြန်းရာ သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးကို တပိုင်းတစိပ် အားဖြင့် ပွါးများပြီး ဖြစ်သောကြောင့် သေက္ခ, အပြည့်အစုံ ပွါးများပြီးဖြစ်သောကြောင့် အသေက္ခ, မဟာဘိညတာသို့ ရောက်ပြီးသူဖြစ်၍ မိမိသည် လောကဓာတ်တထောင် မြင်သိနိုင်သည်ဟု ဤ မထေရ်က ဖြေကြားသည်။ (သံ၊၃။၁၅၂-၃။ ဤမထေရ်နှင့် စပ်လျှဉ်းသည့် အနုရုဒ္ဓသံယုတ် (သံ၊၃။၂၅၆၊ ၂၆၇) တွင်လည်း သတိပဋ္ဌာန် အကြောင်း ဆွေးနွေး – မေးမြန်း – ဖြေကြား – ချက်များကိုချည်း တွေ့ရသည်။) ဤမထေရ်သည် နံနက်စောစောထ မျက်နှာသစ်ပြီး နေရာ၌ထိုင်ကာ ထာဝစဉ် – မြဲသော – သမာပတ် အမြဲဝင်စားသော–ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်၏အစွမ်းအမြဲတမ်းအနေ (သတတ ဝိဟာရ) ဖြင့် အတိတ်ကမ္ဘာ တထောင်, အနာဂတ် ကမ္ဘာ တထောင် ကို အောက်မေ့နိုင်သည်၊ ပစ္စုပ္ပန်၌လည်း စကြဝဠာ တထောင် (တသောင်း သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၉၃။) တခုထည်းသော အာဝဇ္ဇန်းဖြင့် သိမြင်နိုင်သည်။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၆၁ ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၃၇၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၃။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၅၁၆-လည်းကြည့်။) သုတနုဆိပ်ကမ်းနေ များစွာသော ရဟန်းတို့ကလည်း အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် အဘယ်တရားများကို ပွါးများပြီး ဖြစ်သောကြောင့် မဟာဘိညတာသို့ ရောက်ပါသနည်း ဟု မေးကြသည်။ (အံ၊၃။၂၆၀။) အလားတူပင် သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်းနေ ရဟန်းတို့ကလည်း မေးကြသည်။ (သံ၊၃။၂၆၅။) ဤ သတိပဋ္ဌာန်ပွါးများ မှုကြောင့်ပင် ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဏ်စသည်ရပုံကို ဖြေကြားသည်။ (သံ၊၃။၂၆၅-

၇။) သာဝတ္ထိပြည် ရဟန်းတို့အား တဏှာကုန်ရန် သတိပဋ္ဌာန် လေးပါး ပွါးများရမည်ဟု ဟောသည်။ (သံ၊၃။ ၂၆၂။) သလဠာဂါရ၌နေစဉ် သတိပဋ္ဌာန်ပွါးများပြီး ရဟန်းသည် လူထွက်ရန် မဖြစ်နိုင်တော့ကြောင်း ဂင်္ဂါမြစ်ဉပမာပေး၍ ဟောသည်။ (သံ၊၃။ ၂၆၂-၃။) ဝေသာလီပြည် အမ္ဗပါလီတော၌နေစဉ် အရှင်သာရိပုတြာက "ငါ့ရှင် သင်၏ ဣန္ဒြေတို့သည် အထူး ကြည်လင်ကြသည်၊ မျက်နှာအဆင်း သန့်ရှင်း ကြည်လင်သည်။ အရှင်-အနုရုဒ္ဓါသည် အဘယ်တရားနှင့် ကြိမ်ဖန်များစွာ နေပါသနည်း" ဟု မေးရာ "ရဟန်းဖြစ်ပြီးသူသည် သတိပဋ္ဌာန်လေးပါး၌ကောင်းစွာတည်သော စိတ်ရှိလျက် ကြိမ်ဖန်များစွာနေသည်" ဟုဖြေကြားသဖြင့် "အရှင်အနုရုဒ္ဓါထံမှ ရဲဝံ့သည့်စကားကို ကြားနာရပေသည်" ဟု အရှင်သာရိပုတြာက ချီးကျူးသည်။ (သံ၊၃။ ၂၆၃-၄။) သာဝတ္ထိပြည် အန္ဓဝန် တော၌ မကျန်းမမာဖြစ်နေစဉ်ကလည်း သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးတို့၌ ကောင်းစွာတည်သော စိတ်ရှိလျက်နေသူအား ခန္ဓာကိုယ်၌ဖြစ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခသည် စိတ်ကို မလွှမ်းနိုင်ဟု များစွာသော ရဟန်းတို့အား ဟောကြားသည်။ (သံ၊၃။ ၂၆၄။) အခါတပါး ဗြဟ္မာတဦးအား "ဤဗြဟ္မပြည်သို့ ရောက်လာနိုင်သည့် သမဏဗြာဟ္မဏတို့ မရှိကြ" ဟု မိစ္ဆာအယူ ဖြစ်ပေါ်နေသဖြင့် မြတ်စွာဘုရား, အရှင်မောဂ္ဂ-လ္လာန်, အရှင်မဟာကဿပ, အရှင်မဟာကပ္ပိနတို့နှင့်အတူ သွားရောက် နှိမ်နင်း ဆုံးမရာတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။ (သံ၊၁။ ၁၄၆။) တရံရောအခါ သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်း (၏ အနီး ကောသမ္ဗကကျောင်းငယ်၊ဋ္ဌ။) ၌ သီတင်းသုံးနေစဉ် ဓမ္မပဒ (အပ္ပမာဒဝဂ်လာဂါထာ) တို့ကို ရွတ်ဆိုနေသော ဤမထေရ်၏ အသံကို ကြားနာရသည့် မြေဘုတ်ဘီလူးမ ပိယ-ကံရမာတာသည် မိမိ၏ အစာ ရှာဖွေမှုကို မေ့လျော့ကာ ဤမထေရ်၏ တရားသံကိုသာ အာရုံစိုက်နေမိသဖြင့် အဆာလွန်၍ ငိုနေသော သားငယ်ကို ချော့မော့ နှစ်သိမ့်စေရသည်။ (သံ၊၁။ ၂၁၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၂။) ဤမထေရ်၏တပည့် အဘိဇိက မည်သော ရဟန်းသည်ဆုံးမခက်သည့် ဒုဗ္ဗစ ဖြစ်ကြောင်း အရှင်မဟာကဿပက မြတ်စွာဘုရားအား လျှောက်ထားဘူးသည်။ (သံ၊၁။ ၄၀၆။) အလားတူပင် ဗာဟိယ မည်သော ရဟန်းသည်လည်း သံဃာ သင်းခွဲရန်အားထုတ်နေပါလျက် အရှင်အနုရုဒ္ဓါက ဆုံးမဖော်မရကြောင်း အရှင်အာနန္ဒာက လျှောက်ထားဘူးသည်။ (အံ၊၁။ ၅၆၂။) ပရဇန မည်သော ဒီဃ နတ်မင်းသည် အရှင်နန္ဒိယ, အရှင်ကိမိလတို့နှင့် ဤ မထေရ်တို့၏ ဆွေးနွေးမှုကို ကြားသိရသဖြင့် "ဝဇ္ဇီတိုင်းသူပြည်သားတို့သည် ၎င်းတို့ တိုင်းပြည်တွင် ဤပုဂ္ဂိုလ်များ သီတင်းသုံးနေကြသဖြင့် အရတော်ကြပေစွ" ဟု သတင်း လွှင့်လေရာ ဗြဟ္မပြည်တိုင်အောင် ထင်ရှား ကျော်ကြားသွားလေသည်။ (မ၊၁။ ၂၇၀-၁။) အခါတပါး ဤမထေရ်သည် ရဟန်း ငါးရာနှင့်အတူ ကပိလဝတ်ပြည်သို့ ကြွရောက်စဉ် ဆွေမျိုးအားလုံး လာရောက်တွေ့ဆုံကြသော်လည်း နှစ်မခတော် ရောဟိနီသည် ကိုယ်ရေရောဂါစွဲကပ်နေသောကြောင့် ရှက်၍ မလာရောက်ကြောင်း သိရှိရသဖြင့် အခေါ် ခိုင်းပြီးလျှင် လက်ဝတ်လက်စားကို ထုခွဲရောင်းချ၍ ကျောင်းဆောက် လှူဒါန်းစေပြီး ဘုရား အမှူးရှိသော သံဃာအား ဆွမ်းလုပ်ကျွေးစေရာ မကြာမီပင် ရောဂါပျောက်ကင်း၍ သေသည်၏ အခြားမဲ့၌ တာဝတိံသာ နတ်ပြည်ဝယ် သိကြားမင်း၏ မိဖုရား ဖြစ်ရလေသည်။ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၇၂-၄။) မြတ်စွာဘုရားသည် အနာထပိဏ်သူဌေး၏ သမီး စူဠသုဘဒ္ဒါအား ချီးမြှောက်ရန် ဥဂ္ဂမြို့သို့ ရဟန္တာ ငါးရာနှင့် အတူ ကြွတော်မူပြီး ဤမထေရ်အား နေရစ်

ခဲ့ရန် တိုက်တွန်း ထားခဲ့သည်။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၄။ ဤ မထေရ်အား ဆွမ်း တစ္စွန်းမျှ လောင်းလှူခဲ့ဘူးသည့် ဣန္ဒက နတ်သား၏ ကောင်းမှုသည် သာသနာပ အခါ အနှစ် တသောင်း ပတ်လုံး ၁၂-ယူဇနာရှိသော ဖိုခို လှောက်အစဉ်ကိုပြု၍လှူဒါန်းခဲ့သော အင်္ကုရ နတ်သား၏ကောင်းမှုထက်သာလွန်၍အကျိုး ပေးသည်။ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၃။၃၅၆။ ပေတ။ ၁၆၀။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၂၇။) ကုသိနာရုံပြည် မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူခါနီး နိရောဓ သမာပတ် ဝင်စားနေချိန်တွင် “ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုသွားပြီလား” ဟု အရှင်အာနန္ဒာက မေး သည်ကို မြတ်စွာဘုရားနှင့်အတူ နေဝသညာ-နာသညာယတနစျာန်မှ ထသည်တိုင်အောင် လိုက်၍ ဝင်စားထားသဖြင့် နိရောဓသမာ-ပတ်အတွင်း သေဆုံးခြင်းမရှိနိုင်၍ ပရိနိဗ္ဗာန် မစံသေးကြောင်း အရှင်အာနန္ဒာအား ပြော ပြသည်။ (ဒီ၊၂။၁၂၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၅-၆။)ပရိ-နိဗ္ဗာန် စံဝင်တော်မူလျှင် စံဝင်တော်မူချင်း “နာဟု အဿာသပဿာသော” စသော ဂါထာဖြင့် ရဟန်းတို့အား မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံဝင်တော်မူပြီ ဖြစ်ကြောင်း သိစေသည်။ (ဒီ၊၂။၁၂၉။ ထေရ။၃၃၈။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၈၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၀၊၃၄၄။) မြတ် စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံဝင်သွားပြီးနောက် တွင်လည်း ဤ မထေရ်ပင် ဦးစီးခေါင်း ဆောင် ပြုလုပ်၍ အလောင်းတော် ပူ ဇော်ပွဲ ဗုဒ္ဓသရီရပူဇောကို မလ္လာမင်းတို့ အား အကြောင်းကြား ပြုလုပ်စေသည်။ (ဒီ၊၂။၁၂၉၊၁၃၀။) သာခုကိဋ္ဌနသဘင် နှင့် ဓာတုပူဇောပွဲ ပြီးဆုံးသည့်နောက် ပဌမသံဂါ-ယနာတင်ပွဲအတွက် ရာဇဂြိုဟ်သို့ အသီးအသီး ကြွကြရာ ဤမထေရ်က ရဟန်း ထက်ဝက်ကို ဦးဆောင်၍ ခရီးတကြောင်း ချီတော်မူသည်။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။) ပဌမ သံဂါယနာတင်ပွဲတွင် ဤ မထေရ်အား ဘာဏဝါရ ၁၂၀-မျှ ရှိသော အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ကို တပည့်တို့အား ပို့ချရန် သင်္ဂီတိကာရက မထေရ်တို့က အပ်နှင်းကြ သည်။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။) ဤမထေရ်သည် ဝဇ္ဇီ-တိုင်းဝေဠုဝရွာ ဝါးချုံအောက်တွင် ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုတော်မူသည်။ (ထေရ။၃၃၈။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၄၇။) ဤမထေရ်၏ ရှေးအကြောင်းကို အပ၊ ၁။၃၈။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၂-တို့တွင် ကြည့်။ ဇာတ်အဋ္ဌကထာတို့တွင် ဤမထေရ် ၏ အတိတ်ဝတ္ထုများကား—(က) သိကြား မင်း။ မဏိစောရဇာတ်၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။ ဂုတ္တိလဇာတ်၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၄။ အယကူဋ ဇာတ်၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၅။ မဟာသုဝဇာတ်၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇၃။ ကဏှဇာတ်၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅။ အကိတ္တိဇာတ်၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၃။ စန္ဒကိန္နရီ ဇာတ်၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၈၈။ သာဓိနဇာတ်၊ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၄။၃၆၀။ သိဝိဇာတ်၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၁၃။ မဟာသုတသောမဇာတ်၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၅၃။ သုဝဏ္ဏသာမဇာတ်၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၁၇။ ဝေဿန္တရ ဇာတ်၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၈၇။ (ခ) ပဗ္ဗတမည်သော ရသေ့။ ဣန္ဒြိယဇာတ်၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄၅။ သရဘင်္ဂဇာတ်၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၆၁။ (ဂ) ရသေ့ ညီနောင် ခုနစ်ယောက်တို့တွင် တယောက်။ သဘိယဇာတ်၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၁၄။ (ဃ) ခို။ ပဉ္စုပေါသထဇာတ်၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၃၂။ (င) အဇပါလရသေ့။ ဟတ္ထိပါလဇာတ်၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၄၈၅။ (စ) သုစိရတမည်သော ပုရော-ဟိတ်။ သမ္ဘဝဇာတ်၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၆၉။ (ဆ) ပဉ္စသိခနတ်သား။ သုဓာဘောဇနဇာတ်၊ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၅။၄၄၀။ (ဇ) ရထားထိန်း။ ကုရုဓမ္မ ဇာတ်၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၂-တို့တည်း။ (၅) အဇာတသတ်မင်း၏ မြေး၊ဥဒယမင်း၏သား၊ မဟာမုဏ္ဍိကမင်းကို လုပ်ကြံ၍ မင်းပြုသော အနုရုဒ္ဓမည်သောမင်း။ တဿ ပုတ္တော မဟာ-မုဏ္ဍိကော နာမ ဥဒယံ၊ တဿ ပုတ္တော အနု-ရုဒ္ဓေါ နာမ မဟာမုဏ္ဍိကံ (ဃာတေသိ)။

ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ မဟာဝံ၊ ၄-ပရိစ္ဆေဒ၌ကား—"အဇာတသတ္တုပုတ္တော တံ၊ ဃာတေတွာ-ဒယဘဒ္ဒကော။ ရဇ္ဇံ သောဠသဝဿာနိ၊ ကာရေသိ မိတ္တဒုဗ္ဘိကော။ ဥဒယဘဒ္ဒပုတ္တော တံ၊ ဃာတေတွာ အနုရုဒ္ဓကော။ အနုရုဒ္ဓဿ ပုတ္တော တံ၊ ဃာတေတွာ မုဏ္ဍနာမကော။ မိတ္တဒ္ဒုနော ဒုမ္မတိနော၊ တေပိ ရဇ္ဇံ အကာရယုံ။ တေသံ ဥဘိန္နံ ရဇ္ဇေသု၊ အဋ္ဌဝဿာနတိက္ကမုံ။ မုဏ္ဍဿ ပုတ္တော ပိတရံ၊ ဃာတေတွာ နာဂဒါသကော။ စတုဝီသတိ ဝဿာနိ၊ ရဇ္ဇံ ကာရေသိ ပါပကော"။ ဟု လာသည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄။ သာရတ္ထ၊၁။၁၅၇။ တို့လည်း ကြည့်။ (၆) မဟာသုမ မထေရ်၏ဥပဇ္ဈာယ် ဖြစ်သော အနုရုဒ္ဓမထေရ်။ မဟာသုမထေရဿ ကိရ ဥပဇ္ဈာယော အနုရုဒ္ဓတ္ထေရော နာမ အဟောသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၀။ (၇) အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ ကျမ်းပြု အနုရုဒ္ဓမထေရ်။ ဤမထေရ်ကား စောဠတိုင်းဟု ခေါ်သော ဝ္ပန္ဒိယတောင်ပိုင်း, ကဥ္စိပုရနယ်, ကာဝေရိမြို့ ဇာတိဖြစ်သည်၊ တမ္ဗတိုင်း, တဥ္စမြို့၌ရင်း, သီဟိုဠ်ကျွန်း (တု) မူလ သောမကျောင်း၌ရင်း သီတင်းသုံးခဲ့သည်။ ဤမထေရ်သည် သီဟိုဠ်ကျွန်း, ပဋ္ဋမပရက္ကမဗာဟုမင်း (သာ-၁၇၀၀-၁၇၄၁) လက်ထက်မတိုင်မီ ပေါ်ထွန်းခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ ပြုစုခဲ့သောကျမ်းများမှာ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ, နာမရူပပရိစ္ဆေဒနှင့် ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယကျမ်းတို့ ဖြစ်သည်။ ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယံ နာမရူပပရိစ္ဆေဒံ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟဥ္စ အနုရုဒ္ဓတ္ထေရော။ သာသနဝံသ။ ၃၈။ အနုရုဒ္ဓေန ထေရေန၊ အနိရုဒ္ဓ ယဿ-သိနာ (နော)။ ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ။၁၁၄၂။ အနိရုဒ္ဓယသဿိနောတိ ပရိပုဏ္ဏာနုကူလယ-သဿိနော။ ၎င်း၊ဋီ၊ဟောင်း။ အနုရုဒ္ဓယသ-သိနာတိ အနုကူလယသဿိနာ။ ၎င်း၊ဋီ၊ သစ်။ (၈) မြန်မာနိုင်ငံ အရိမဒ္ဒန မည်သော ပေါက္ကံ (ပုဂံ) ပြည့်ရှင် အနော်ရထာမင်း။ စူဠဝံ၊၆၀၊၅။ သာသနဝံသ။ ၆၃-စသည်။ (အနော်ရထာမင်းကြီး၏ ကောင်းမှု ဖြစ်သော အုတ်ခွက်ရုပ်ပွါး ဆင်းတုတော်များ၌ကား အများအားဖြင့် အနိရုဒ္ဓ-ဟုပင် ရေးထိုးသည်ကို တွေ့ရသည်။ ယေ ဓမ္မာ ဟေတုပြဘဝါ ဟေတု တေဓ႑ါ တထာဂတော ဟျဝဒတ္တေဓ႑၊ စ ယော နိရောဓ ဧဝမ္ဗာဒီ ဤ-အနုရုဒ္ဓဒေဝ။ ဧသော ဘဂဝါ မဟာရာဇ သိရိအနိရုဒ္ဓဒေဝေန ကတော ဝိမုတ္တတ္ထံ သဟတ္ထေနေဝါတိ။ ဧသော လောကနာထော မဟာရာဇ သိရိအနိရုဒ္ဓဒေဝေန ကတော ဝိမုတ္တတ္ထံ သဟတ္ထေနေဝါတိ။ (အုတ်ခွက်အချို့၌ ပါသော စာများ။) အကျယ်ကို "ရှေးဟောင်းအုတ်ခွက် ရုပ်ပွါးဆင်းတုတော်များ"၊ ပဋ္ဌမတွဲနှင့် ယဉ်ကျေးမှုစာစောင် အတွဲ-၃၊ အမှတ် ၁၀ "အနိရုဒ္ဓဒေဝမင်းကြီး ဆိုင်ရာ အထောက်အထားများ" ဆောင်းပါး တို့တွင် ကြည့်။) (၉) ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူများရှင် (အနေကသေတိဘိန္ဒ) ဘုရင့်နောင် မင်း၏သားတော် အနုရုဒ္ဓမင်းသား။ သာသန-ဝံသ။၅၇။

အနုရုဒ္ဓက (ပု) [အနုရုဒ္ဓ+က] အနုရုဒ္ဓ (၅) အနက်ကြည့်။

အနုရုဒ္ဓတ္ထေရ (ပု) [အနုရုဒ္ဓ+ထေရ] အနုရုဒ္ဓ မထေရ်။ အနုရုဒ္ဓတ္ထေရောပိ ဥပဆုံ ဂဟေတွာ ကော် မဂ္ဂံ ဂတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။ ၇၉။ ဒိဗ္ဗစက္ခုကာဘိက္ခူနံ၊ အနုရုဒ္ဓတ္ထေရော အဂ္ဂေါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။ အနုရုဒ္ဓ (၄) အနက် လည်း ကြည့်။

အနုရုဒ္ဓုပက္ကိလေသ (နှ) [အနုရုဒ္ဓ+ဥပက္ကိလေ-သ] အနုရုဒ္ဓသုတ် နှင့် ဥပက္ကိလေသသုတ်။ အစိရဝတဘူမိဇနာမော၊ အနုရုဒ္ဓုပက္ကိလေ-သံ။ မ၊၃။၂၂၅။ ဥဒါန်းဂါထာ။

အနုရုဒ္ဓပ္ပဋိဝိရုဒ္ဓ (တိ) [အနုရုဒ္ဓ+ပဋိဝိရုဒ္ဓ] လို ချင်တပ်မက် အမျက်ထွက်သော၊ လိုက်လျော

ခြင်း,ဆန့်ကျင်ခြင်း, – ချစ်ခြင်း,မုံးခြင်း – ရှိသော၊ သူ။ သာ ပနာဝုသော နိဋ္ဌာ အနုရုဒ္ဓပ္ပဋိဝိရုဒ္ဓသာ ဥဒါဟု အနနုရုဒ္ဓအပ္ပဋိဝိရုဒ္ဓသာ။ မ၊၁။၈၄။ အနုရုဒ္ဓပ္ပဋိဝိရုဒ္ဓဿာတိ ရာဂေန အနုရုဒ္ဓဿ ကောဓေန ပဋိဝိရုဒ္ဓဿ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၁၆။ (မ၊ဋီ၊၂။၉။လည်း ကြည့်။)

အနုရုဒ္ဓမဟာဝိတက္ကသုတ္တ (န) [အနုရုဒ္ဓ+မဟာဝိတက္က+သုတ္တ] အနုရုဒ္ဓသုတ္တ (၅) အနက်ကြည့်။

အနုရုဒ္ဓသံယုတ္တ (န) [အနုရုဒ္ဓ+သံယုတ္တ] အနုရုဒ္ဓမထေရ်နှင့် ပတ်သက်သောသံယုတ်၊ အနုရုဒ္ဓသံယုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ဂ-သံယုတ်။ယင်း အနုရုဒ္ဓသံယုတ်တွင် ဝဂ် ၂-ဝဂ်၊ သုတ်ပေါင်း ၂၄-သုတ်ရှိသည်။ သတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါး ပွါးများအားထုတ်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ အနုရုဒ္ဓမထေရ်၏ တွေးတော – ဖြေကြား – ဟောပြ – ရှင်းလင်း – ချက်မျှားချည်းသာ ပါဝင်သည်။ သံ၊၃။ ၂၅၇-၂၆၇။

အနုရုဒ္ဓသုတ္တ (န) [အနုရုဒ္ဓ+သုတ္တ] (၁) ပဉ္စကင်္ဂလက်သမားအား အနုရုဒ္ဓမထေရ်က အပ္ပမာဏစေတောဝိမုတ္တိနှင့် မဟဂ္ဂတစေတောဝိမုတ္တိတို့၏ ထူးခြားပုံကို ရှင်းလင်းဟောပြသည့်သုတ်၊ အနုရုဒ္ဓသုတ်။ မဇ္ဈိမနိကာယ, ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၃-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။ မ၊၃။ ၁ဂ၄-၁၉၁။ (၂)မယားဟောင်းဖြစ်ခဲ့ဘူးသည့် ဇာလိနီနတ်သမီးအား အနုရုဒ္ဓမထေရ်က ဟောပြသည့်သုတ်၊ အနုရုဒ္ဓသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၉-သံယုတ်၊ ၆-သုတ်။ သံ၊၁။၂၀၁-၂။ (၃) မာတုဂါမတို့၏ အပါယ်လားကြောင်း တရားသုံးပါးကို အနုရုဒ္ဓမထေရ်အား မြတ်စွာဘုရားက ဟောပြသည့်သုတ်၊ ပဌမအနုရုဒ္ဓသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊ ၃-ပဏ္ဏာသက၊ ၃-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။ အံ၊၁။၂ဂ၄-၅။ (၄) အနုရုဒ္ဓမထေရ်အား သာရိပုတ္တမထေရ်က မာန, ဥဒ္ဓစ္စ, ကုက္ကုစ္စ တရားသုံးပါးကို ပယ်ရှားရန် ဟောပြသည့်သုတ်၊ ဒုတိယ အနုရုဒ္ဓသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊ ၃-ပဏ္ဏာသက၊ ၃-ဝဂ်၊ ဂ-သုတ်။ အံ၊၁။၂ဂ၅-၆။ (၅) တရားရှစ်ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံသော မာတုဂါမသည် မနာပကာယိကာ နတ်သမီးတို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ရောက်နိုင်ကြောင်း အနုရုဒ္ဓမထေရ်အား မြတ်စွာဘုရားက ဟောပြသည့်သုတ်၊ အနုရုဒ္ဓသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယပါဠိ၊ ဂ-နိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၅-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ အံ၊၃။၉၀-၄။ (၆) အနုရုဒ္ဓမထေရ်အား မဟာပုရိသဝိတက် ခုနစ်ပါးဖြစ်ပေါ်နေချိန်တွင် ရှစ်ပါးမြောက် မဟာပုရိသဝိတက်ကို မြတ်စွာဘုရားက ထပ်ဖြည့်ဟောပြသည့်သုတ်၊ အနုရုဒ္ဓမဟာဝိတက္ကသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယပါဠိ၊ ဂ-နိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၃-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ အံ၊၃။၆၂-ဂ။ အနုရုဒ္ဓေန တေ ဒသ။ အံ၊၃။၆ဂ။

အနုရူပ (တိ) [အနု+ရူပ] (၁) လျော်သော သဘောရှိသော၊သင့် – လျော် – သင့်လျော် – သင့်တင့် – သင့်မြတ် – သင့်တော် – လျောက်ပတ် – လျော်ကန် – သော။ ပတိရူပေနာ (ဒီ၊၃။၁၅၄)တိ ကုလသီလရူပါဒီဟိ အနုရူပေန။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၆။ အနုရူပေနာတိ အနုစ္ဆဝိကေန။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၄၀။ ဆန္နော(ဇာ၊၂။၃၆၅)တိ အနုရူပေါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၅ဂ။ သဏှတုဂ်သဒိသီ စာ (ထေရီ။၄၀၉)တိ သဏှာ တုဂ်ါ သေသမုခါဝယဝါနံ အနုရူပါ စ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၁ဂ။ အနုဝဂ္ဂါ(ဗုဒ္ဓ၀။၃၀၁)တိ အနုရူပါ။ ဗုဒ္ဓ၀၊ဋ္ဌ။၅၂။ အနုသန္ဓိအနုရူပံ ဝါ ယထာနုသန္ဓိတိ သဒ္ဒတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၇၉။ အနုသန္ဓိနော အနုရူပံ ဝါ ယထာနုသန္ဓိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၅၅။ ဥဋ္ဌိတဒေသနာယ အနုရူပါ အနုသန္ဓိ ယထာနုသန္ဓိ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၇ဂ။ အနုရူပါ(ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၉၁)တိ စ ယုတ္တာတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၁ဂ။ (အပ၊၁။၂ဂ။

အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆။ သာရတ္ထ၊၁။ ၁၃၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၂။ သာရတ္ထ၊၂။၄၂၇။ မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၂၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၈၆။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၅၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၅၈-တို့လည်း ကြည့်။) အတ္တာနုရူပံ ဓမ္မေသု, ဓမ္မာနုရူပံ အတ္ထေသု, ပညတ္တိပထာနုရူပံ ပညတ္တီသု အဝဗောဓော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။ (န) (၂) လျော်သောအဆင်း။ အနုရူပံ သုရူပေါ ဝဟတိ။ မောဂ်၊၃။၂။ အနုရူပံ ယောဂ္ဂရူပန္တိ အတ္ထော။ ၎င်း၊ပဥ္စိကာ။ သုရူပေါ–တင့်တယ်သော အဆင်း ရှိသူသည်၊ အနုရူပံ–လျော်သော အဆင်းကို၊ ဝဟတိ–ဆောင်၏။ ယောဂ္ဂ ရူပံ အနုရူပံ ဟု ဝိဂ္ဂိုဟ်ပြု။ မောဂ်၊နိသျ။ (၃) တူသောအဆင်း။ သာဒိသေ အနုရူပံ။ ရူ။ နှာ-၁၀၅။ နီတိ၊သုတ္တ။ နှာ-၃၀၀။ အနုရူပံ–တူသောအဆင်း။ ၎င်း၊နိသျ၊၂။၂၆၆။ (၄) သဘောအားလျော်သော။ယထာသရူပံ အနုရူပံ၊ ရူပယောဂ္ဂန္တိ အတ္ထော။ ရူ။၃၂၁။ ရူပဿ ယောဂ္ဂံ အနုရူပံ ရူပယောဂ္ဂန္တိ အတ္ထော။ နီတိ၊သုတ္တ။၇၄၀။

အနုရူပညာဏ (န) [အနုရူပ+ဉာဏ] လျော်သော–သင့်လျော်သော–ဉာဏ်။ အနုရူပတ္ထဝါစက-ကြည့်။

အနုရူပတ္ထဝါစက (ပု) [အနုရူပ+အတ္ထ+ဝါစက] လျော်သော (အနုရူပဟူသော) အနက်ကို ဟောတတ်သော။ အနုရူပတ္ထဝါစကော ဝါ ကာရဏသဒ္ဒေါတိ ဓမ္မေ ဉာဏံ အနုရူပ-ညာဏန္တိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊၂။၂၀၄။ အနုရူပတ္ထ-ဝါစကော ဝါ ကာရဏသဒ္ဒေါ "ကာရဏံ ဝဒတိ"တိအာဒီသု ဝိယ။ အနုဋီ၊၂။၂၀၄။

အနုရူပဒေသနာ (ထီ) [အနုရူပ+ဒေသနာ] လျော် – လျောက်ပတ် – သော ဒေသနာ။ ဗျတိရေကဒဿနံ ဝိယ ဟိ သာဓေတဗ္ဗဿ အာဒိမှိ ဥဋ္ဌိတဒေသနာယ ပဋိပက္ခဒဿနမ္ပိ အနုရူပဒေသနာဝ သမ္ဗဒေဝ ပတိဋ္ဌာပန-ဘာဝတော။ မ၊ဋီ၊၁။၂၇၈။.... အညမညဿ အနုရူပဒေသနာယ ဓမ္မဿ သွာက္ခာတတံ ဒဿေတွာ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၇၇။

အနုရူပတာ (ထီ) [အနုရူပ+တာ] လျော်သည်၏အဖြစ်။ ပသံသာယ အနုရူပတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၇၃။ ပသံသာယာနုရူပတာတိ "အနိ-ကေတာ"တိ ဝုတ္တပသံသာယ အနာလယ-ဘာဝေန အနုစ္ဆဝိကတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၀၀။ အနုရူပတာ နာမ ပဝတ္တိတဗ္ဗဋ္ဌာနဿ အနု-ရူပတာယ ဧဝ ဟောတီတိ ပဝတ္တကဿေဝ အနုရူပတာ ဝုတ္တာ၊ န ဥဘယဿ။ အနုရူပါတိ စ ယုတ္တာတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၁၀။ ပုစ္ဆာနုရူပတာ (ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၉)လည်း ကြည့်။

အနုရူပဓမ္မ (ပု) [အနုရူပ+ဓမ္မ] (၁) လျော်–လျောက်ပတ်–သောတရား။ တဿ ဓမ္မဿ အနုရူပဓမ္မဝသေန ဝါ ပဋိပက္ခဝသေန ဝါ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၇၉။ မ၊ဋီ၊၁။၂၂။ အနုရူပဓမ္မဝသေန ယထာနု-သန္ဓိံ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၈၀။ ဆ အဘိညာ အာဂတာတိ ဣမိနာ အနုရူပဓမ္မဝသေနာတိ ဝုတ္တဝိကပ္ပံ ဒဿေတိ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၇၉။ အနုဓမ္မ-လည်း ကြည့်။ (၂) လျော်–လျောက်ပတ်–သော–တရား–သဘော။ နဝ လောကုတ္တရ-ဓမ္မာနံ အနုရူပဓမ္မဘူတံ....။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၆။ အနုရူပဓမ္မန္တိ လောကုတ္တရာဓိဂမဿ အနုစ္ဆ-ဝိကသဘာဝံ။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၂၁။

အနုရူပဓမ္မပ္ပကာသန (န) [အနုရူပဓမ္မ+ပကာ-သန] လျော်သောတရားကို ပြခြင်း။ အနု-ရူပပဋိပက္ခဓမ္မပ္ပကာသန-ကြည့်။

အနုရူပဓမ္မဘူတ (တိ) [အနုရူပဓမ္မ+ဘူတ] လျော် – လျောက်ပတ် – သော – တရား–သဘော–(ဖြစ်၍)ဖြစ်သော။ အနုဓမ္မပ္ပဋိပန္န-နှင့် အနုရူပဓမ္မ (၂) အနက် ကြည့်။

အနုရူပပဋိပက္ခဓမ္မပ္ပကာသန (န) [အနုရူပ+ပဋိပက္ခ + ဓမ္မပ္ပကာသန] လျော်သော တရားနှင့် ဆန့်ကျင်သောတရားကို ပြခြင်း။ ဒေသနာသမုဋ္ဌာနဓမ္မသ အနုရူပပဋိပက္ခဓမ္မပ္ပကာသနဝသေန ဒုဝိဓေသု ယထာနုသန္ဓိသု အနုရူပဓမ္မပ္ပကာသနဝသေန ယထာနုသန္ဓိဒဿနမေတံ "ဥပရိ ဆ အဘိညာ အာဂတာ"-တိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၅၇။

အနုရူပပဋိသန္ဓိ (ထီ) [အနုရူပ+ပဋိသန္ဓိ] (စိတ်အား) လျော်သောပဋိသန္ဓေ။ ယေန စ ယတ္ထ ပဋိသန္ဓိ ဟောတိ၊ သာ ဧဝ တဿ အနုရူပပဋိသန္ဓိ နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၇။ တဿာတိ စိတ္တဿ။ မူလဋီ၊၂။၁၀၄။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၇-၌ တဿာ-ဟု ရှိနေသည်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၇၁-၌ အနုရူပါ ပဋိသန္ဓိ-ဟု ဝါကျရှိသည်။)

အနုရူပဓမ္မသေဝနာ (ထီ) [အနုရူပဓမ္မ + သေဝနာ] လျော်သောတရားကို မှီဝဲခြင်း။ ယထာ ပစ္စနီကဓမ္မပ္ပဟာနံ အနုရူပဓမ္မသေဝနာ စ အနုပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥပ္ပါဒါယ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၂၄။ မ၊ဋီ၊၁။၃၇၁။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၅၁။ (သံ၊ဋီ၊၂။၄၃၁-၌ အနုရူပဓမ္မဒေသနာ-ဟု ရှိသည်။)

အနုရူပပစ္စဝေက္ခဏာ (ထီ) [အနုရူပ+ပစ္စဝေက္ခဏာ] လျော်သောဆင်ခြင်ခြင်း။ "ဣဓ ဘိက္ခုနာ.... သစ္စိကိရိယာယာ"တိအာဒိကာ အနုရူပပစ္စဝေက္ခဏာ။ အနုဋီ၊၁။၉၆။.... ဟိရောတ္တပ္ပါနံ အနုရူပပစ္စဝေက္ခဏဝသေန သသမ္ဘာရပထဝီအာဒီသု....။ ၎င်း။၉၇။ ပါရာဇိကဏ္ဍသစ်၊၂။၄၄၇-လည်း ကြည့်။

အနုရူပပစ္စဝေက္ခဏာသဟိတ (တိ) [အနုရူပပစ္စဝေက္ခဏာ+သဟိတ] လျော်သောဆင်ခြင်ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ ဧဝံ ဝုတ္တာနိ တောနိ အနုရူပပစ္စဝေက္ခဏာသဟိတာနိ အဋ္ဌ ဝီရိယာရမ္ဘဝတ္ထူနိ၊ တံမူလကာနိ ဝါ ပစ္စဝေက္ခဏာနိ။ မူလဋီ၊၁။၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၄၁။ (သာရတ္ထ၊၂။၂၇-လည်း ကြည့်။)

အနုရူပပဋိပတ္တိ (တိ) [အနုရူပ+ပဋိပတ္တိ] လျော်သောအကျင့်ရှိသော၊သူ။ အနုလောမကာရီ-ကြည့်။

အနုရူပပဝတ္တိ (တိ) [အနုရူပ+ပဝတ္တိ] လျော်စွာ – လျောက်ပတ်စွာ – ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ ပရေန ကတဿ ဥပကာရဿ အနုရူပပ္ပဝတ္တိ အတ္တနိ ကတံ ဥပကာရံ ဥပကာရတော ဇာနန္တော ဝေဒိယန္တော ကတညူကတဝေဒီ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၄။ အံ၊ဋီ၊၂။၅၆၊၂၀၄။

အနုရူပဖလုပ္ပါဒန (န) [အနုရူပ+ဖလ+ဥပ္ပါဒန] လျော်သောအကျိုးကိုဖြစ်စေခြင်း။ အတ္တနော အတ္တနော အနုရူပဖလုပ္ပါဒနေ နိယတေသု (အနုရူပဖလုပ္ပါဒနိယတေသု။ သာရတ္ထ၊၁။ ၃၄၃။) ကာရဏေသု ကတ္တုဝေါဟာရသိဒ္ဓိ-တော။ သာရတ္ထ၊၂။၂၅၄။

အနုရူပဖလုပ္ပါဒနနိယတ (တိ) [အနုရူပဖလုပ္ပါဒန+နိယတ] လျော်သောအကျိုးကိုဖြစ်စေခြင်း၌ မြဲသော။ အတ္တနော အတ္တနော အနုရူပဖလုပ္ပါဒနနိယတာနိ ကာရဏာနိယေဝ ကရောန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၁၉။

အနုရူပဖလုပ္ပါဒနိယတ (တိ) [အနုရူပ+ဖလ+ဥပ္ပါဒ+နိယတ] လျော်သောအကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်း၌ မြဲသော။ အနုရူပဖလုပ္ပါဒန-ကြည့်။

အနုရူပပရိဝိတက္ကနပရိဒီပန (န) [အနုရူပ+ပရိဝိတက္ကန+ပရိဒီပန] သင့်လျော်သော အကြံအစည်ကို ပြခြင်း။...., ဣဒံ တေသံ ဘိက္ခူနံ အနုရူပပရိဝိတက္ကနပရိဒီပနံ။ သာရတ္ထ၊၁။ ၄၃၄။

အနုရူပဝါစကဘာဝ (ပု) [အနုရူပ+ဝါစက+ဘာဝ] လျော်စွာ ဟောတတ်သည်၏အဖြစ်။ သမ္ပတိပရမတ္ထဘေဒဿ အတ္ထဿ အနုရူပဝါစကဘာဝေန။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၀၃။

အနုရူပဝိဟာရသမင်္ဂီဘာဝပရိဒီပန (န) [အနု-ရူပ+ ဝိဟာရ + သမင်္ဂီ + ဘာဝ + ပရိဒီပန] သင့်လျော်သော ဝိဟာရနှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကို–ပြခြင်း–ပြကြောင်း ဖြစ်သော စကား။ ဝိဟရတီတိ တဒနုရူပဝိဟာရသမင်္ဂီ-ဘာဝပရိဒီပနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၀။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၀၂။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၉၀။ အညတရဝိဟာရ-သမင်္ဂီပရိဒီပန,ဝိဟရတိ-တို့လည်း ကြည့်။

အနုရူပသဘာဝ (ပု) [အနုရူပ+သဘာဝ] လျော်–လျောက်ပတ်–သော–သဘော–တရား။

အနုရူပသဘာဝဘူတ (တိ) [အနုရူပသဘာဝ+ဘူတ] လျော် – လျောက်ပတ်သော – သဘော–တရား–(ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။အနု-ဓမ္မပဋိပန္န (ခ) အနက် ကြည့်။

အနုရောဒတိ (ကြိ) [အနု + ရုဒ + အ + တိ] အမှတ်ပြု–တမ်းတ–၍ ငိုကြွေး၏။ ယထာပိ ဒါရကော စန္ဒံ၊ ဂစ္ဆန္တ မနုရောဒတိ။ ပေတ။ ၁၃၇။ ဇာ၊၁။၁၂၃။ ပုဏ္ဏံ စန္ဒံ အာကာသေ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ.... သော ဟိ ဝိဇ္ဇမာနစန္ဒံ အနု-ရောဒတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၄။

အနုရောဓ (ပု) [အနု+ရုဓ+ဏ၊အနုရုဇ္ဈတီတိ အနုရောဓော၊ ကာမေတီတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၅။ အနုရုဇ္ဈတိ ဧတေနာတိ အနု-ရောဓော၊ ရာဂေါ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၁၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၂။ အနုရောဓနံ အနုရောဓော၊ ဉာဏ ရုဓ အာဝရဏေ။ ဓာန်၊ဋီ။၃၄၅။] အလိုရှိတတ် သောတရား၊ လိုချင်–နှစ်သက်–တပ်မက်–တတ်သောတရား၊ လိုချင် – နှစ်သက် – တပ် မက်–ကြောင်းဖြစ်သောတရား၊ (လောဘ၊ ရာဂ)၊ လိုက်လျောခြင်း၊ မဆန့်ကျင်ခြင်း၊ ချစ် ခြင်း။ ရာဂေါ သာရာဂေါ အနုနယော အနု-ရောဓော နန္ဒီ နန္ဒီရာဂေါ....။ အဘိ၊ဓ။၂၁၅။ ၂၂၉။ အဘိ၊ဝိ။၃၇၆။ မဟာနိ။၆။ စူဠနိ။၂၇။ တဿာနုရောဓာ အထ ဝါ ဝိရောဓာ။ သံ၊၂။ ၄၁၂။ အံ၊၃။၇၊၉။ သုခေ အနုရောဓံ ဒုက္ခေ စ ဝိရောဓံ အနုပ္ပါဒေန္တော....။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇။ ပဏိယာ ကုန္ဒိလဿ စ နေဝ အနုရောဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န ဝိရောဓော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၂။ ပရေသံ သမာနတာယ စ အတ္တနိ အနုရောဓံ ဝိနေန္တော....။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၁။ အနု-ရောဓော အနုဝတ္တနံ။ ဓာန်။၃၄၅။ အနုရောဓ-ဝိရောဓ,အနုနယ-တို့လည်း ကြည့်။

အနုရောဓပဋိဝိရောဓ (ပု) [အနုရောဓ+ပဋိ-ဝိရောဓ] ချစ်ခြင်း, မုန်းခြင်း၊ လောဘနှင့် ဒေါသ။ တေ နရာ "မာဏဝါ"တိ လဒ္ဓနာမာ သတ္တာ လာဘာလာဘာဒိဝသေန ဝုတ္တိဟာနိ-ဝသေန အနုရောဓပဋိဝိရောဓံ အာပန္နာ....။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၆။

အနုရောဓမူလက (တိ) [အနုရောဓ+မူလ+က] လိုချင်–တပ်မက်–သော လောဘ (ရာဂ) ဟူသော အကြောင်းရင်းရှိသော။ အနုရောဓ-မူလကော အာဃာတော မူလကာရဏော ဝိက္ခမ္ဘိတေ ဝိက္ခမ္ဘိတောယေဝ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၁၁။

အနုရောဓဝိရောဓ (ပု) [အနုရောဓ+ဝိရောဓ] လိုက်လျောခြင်းနှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်း၊ လောဘ (ရာဂ)နှင့် ဒေါသ (ပဋိဃ)။ သော ဧဝံ အနုရောဓဝိရောဓံ သမာပန္နော....။ မ၊၁။ ၃၃၃။ အဘိ၊က။၃၅၂။ အနုရောဓဝိရောဓန္တိ ရာဂဥ္စေဝ ဒေါသဥ္စ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၁။ အနုရောဓ-ဝိရောဓေသု မာ သဇ္ဇိတ္ထော တဒါ စရံ။.... အနုရောဓဝိရောဓေဟိ ဝိပ္ပမုတ္တော တထာ-ဂတော။ သံ၊၁။၁၁၃။ အနုရောဓဝိရောဓေ-သူတိ ရာဂပဋိဃေသု။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၂ ။ အနု-ရုဇ္ဈတိ ဧတေနာတိ အနုရောဓော၊ ရာဂေါ။ ဝိရုဇ္ဈတိ ဧတေနာတိ ဝိရောဓော၊ ပဋိဃော။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၁၀။ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌံ ဟေားတိ၊.... အနု-ရောဓဝိရောဓော ဟောတိ။ မဟာနိ။၂၃၈။

အနုရောဓဝိရောဓပ္ပဟာန (န) [အနုရောဓ-ဝိရောဓ+ပဟာန] ချစ်ခြင်း,မုန်းခြင်းကို ပယ်ခြင်း၊လောဘ,ဒေါသကိုပယ်ခြင်း။အနုရောဓ-ဝိရောဓပ္ပဟာနံ။ (ယထာသန္တတိမုတင်၏အကျိုး။) ဝိသုဒ္ဓိ၁၊၇၅။ တေန တာဒိ-လက္ခဏာနုဂုဏတာ၊ တတော ဝေ အနု-ရောဓဝိရောဓပ္ပဟာနံ။ဝိသုဒ္ဓိဋီ၁၊၁၀၂။ အနု-ရောဓဝိရောဓပ္ပဟာနဝသေန (အနုရောဓ-ဝိရောဓဝိပ္ပဟာနဝသေန။ ဒီဋီ၂။၃၃၅။ မဋီ၁။၃၉၂။) မဇ္ဈတ္တဘာဝေါ....။ သံဋီ၂။၄၄၀။ အံဋီ၁။၂၆၂။

အနုရောဓဝိရောဓဝိပ္ပမုတ္တ (တိ) [အနုရောဓ-ဝိရောဓ + ဝိပ္ပမုတ္တ] လိုက်လျောခြင်းနှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်း – လောဘနှင့် ဒေါသ – ရာဂနှင့် ပဋိဃ – တို့မှ လွတ်မြောက်သော၊သူ။ ယောဂါနုဘာဝေါ ဟိ သော၊ ယဒိဒံ (ယဒိယံ) အနုရောဓဝိရောဓဝိပ္ပမုတ္တော....။ဒီဋ္ဌ၂။၃၅၀။ မဋ္ဌ၁။၂၄၉။ အဘိဋ္ဌ၂။၂၁၀။ ပဋိသံဋ္ဌ၁။၁၆၄။ ပုရိမေန ဟိ "အနုရောဓဝိရောဓ-ဝိပ္ပမုတ္တော"တိအာဒိဝစနေန ဘာဝနမနု-ယုတ္တဿ အာနိသံသော ဝုတ္တော။ ဒီဋီ၂။၂၉၅။

အနုရောဓဝိရောဓဝိပ္ပဟာန (န) [အနုရောဓဝိ-ရောဓ+ဝိပ္ပဟာန] အနုရောဓဝိရောဓပ္ပဟာန-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုရောဓဝိရောဓဝိပ္ပဟီန (တိ) [အနုရောဓဝိ-ရောဓ+ဝိပ္ပဟီန] ပယ်ပြီးသော ရာဂ ဒေါသ ရှိသော၊ ရာဂ ဒေါသကို ပယ်ပြီးသော၊ သူ။ သော ဧဝံ အနုရောဓဝိရောဓဝိပ္ပဟီနော ယံ ကိဉ္စိ ဝေဒနံ ဝေဒေတိ....။မ၁။၃၃၇။ သော ဧဝံ အနုရောဓဝိရောဓဝိပ္ပဟီနော ပရိမုစ္စတိ ဇာတိယာ....။အံ၃။၉။ အနုရောဓဝိရောဓ-ဝိပ္ပဟီနော၊ သမ္မာ သော လောကေ ပရိဗ္ဗ-ဇေယျ။ သုတ္တနိ။၃၃၃၊ အနုရောဓဝိရောဓ-ဝိပ္ပဟီနောတိ သဗ္ဗဝတ္ထုသု ပဟီနရာဂဒေါ-သော။ သုတ္တနိဋ္ဌ၂။၂၉၄။ ဧဝံ ဥဘယထာပိ အနုရောဓဝိရောဓဝိပ္ပဟီနော ဟုတွာ။သုတ္တနိဋ္ဌ၂။၂၁၁။

အနုရောဓဝိရောဓသမတိက္ကန္တ (တိ) [အနုရောဓ-ဝိရောဓ + သမတိက္ကန္တ] ရာဂ,ဒေါသ – ချစ်ခြင်း,မုန်းခြင်း – ကို ကောင်းစွာလွန်မြောက်ပြီးသော၊ သူ။ အမုသ္မိံ နတ္ထိ ရာဂေါ၊ အမုသ္မိံ နတ္ထိ ပဋိဃံ၊.... အနုရောဓဝိရောဓသမတိက္က-န္တော။ မဟာနိ။၈၉။ အနုရောဓဝိရောဓ-သမတိက္ကန္တောတိ အနုနယဥ္စ ပဋိဃဥ္စ သမ္မာ အတိက္ကန္တော။ မဟာနိဋ္ဌ။၂၁၃။

အနုရောဓဝိရောဓသမာပန္န (တိ) [အနုရောဓဝိ-ရောဓ+သမာပန္န] ရာဂ ဒေါသ – သို့ ရောက်သော – ရှိသော၊ သူ။ သော ဧဝံ အနုရောဓ-ဝိရောဓသမာပန္နော န ပရိမုစ္စတိ ဇာတိ-ယာ....။အံ၃။၈။

အနုရောဓဝိရောဓုပ္ပါဒန (န) [အနုရောဓဝိရော-ဓ+ဥပ္ပါဒန] လိုက်လျောခြင်းနှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်း – လောဘနှင့် ဒေါသ – ရာဂနှင့် ပဋိဃ – ကို ဖြစ်စေခြင်း။ အနုရောဓဝိရောဓုပ္ပါဒန-မေဝ စေတ္ထ သင်္ဂနံ။ သံဋီ၁။၂၁၀။

အနုရောဓာဒိပ္ပဟာနဝစန (န) [အနုရောဓ+အာဒိ+ပဟာန+ဝစန] လိုက်လျောခြင်း – လောဘ – ရာဂ – စသည်ကို ပယ်ခြင်းကို ဆိုကြောင်းဖြစ်သော စကား။ တေနာတိ အနု-ရောဓာဒိပ္ပဟာနဝစနေန။ ဒီဋီ၂။ ၂၉၅။ မဋီ၁။ ၃၄၅။ မူလဋီ၂။၁၄၉။

အနုလဂ္ဂ (တိ) [အနု+လဂ္ဂ] ကပ်အပ်–နှောင်ဖွဲ့အပ်– ဝိုင်းအုံအပ်– နှိပ်စက်အပ်–သော။ အနွာသတ္တ (ဥဒါနဋ္ဌ။၁၉၈) ကြည့်။ အနုဗဒ္ဓ (အံဋ္ဌ။၃။ ၂၅၉) လည်း ကြည့်။

အနုလာ (ထီ) အနုဠာ-ကြည့်။

အနုလာပ (ပု) [အနု+လပ+ဏ။ အနု ပုနပ္ပုနံ လာပေါ အနုလာပေါ။ ဓာန်ဋီ။၁၂၃] အဖန်

ဖန် အထပ်ထပ် ပြောဆိုသော စကား၊ ပြော ပြီး စကားကို – တဖန် – ထပ် – ပြောခြင်း။ မုဟုံ ဘာသာ'နုလာပေါ။ ဓာန်။၁၂၃။

အနုလိတ္တ (တိ) [အနု+လိပ+တ] (က)လိမ်း– ကျံ – ချယ် – သ – အပ်သော၊သူ။ စန္ဒန- သာရာနုလိတ္တာ၊ ဗာဟာ ဆိဇ္ဇန္တိ ဓမ္မပါလဿ။ ဇာ၊၁။၁၂၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၇။ ဇာတိသုမန- မလ္လိကာဒီနံ ဝိယ ပုပ္ဖံ နဟာတာ'နုလိတ္တဿ။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၉။ .... စန္ဒနာနုလိတ္တံ (–တ္တာ?) ဝိယ ရှစိရဂတ္တေ၊ ဂေါသီတစန္ဒနေန ဗဟလ- တရာနုလိတ္တံ (–တ္တာ?) ဝိယ....။ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၁၆၃။ စန္ဒနုဿဒါတိ စန္ဒနသာရာနုလိတ္တာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၉၆။ ရဇော နှာတာနုလိတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၃။ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏေန စန္ဒနေန အနုလိတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၀။(ခ) မံ–ဖုံး– အပ်သော။ မံသံ န ဇာနာတိ "မယာ သရီရံ အနုလိတ္တ"န္တိ၊ သရီရမ္ပိ န ဇာနာတိ "အဟံ မံသေန အနုလိတ္တ"န္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၀။ (ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၃၆-လည်း ကြည့်)။

အနုလိတ္တဂတ္တ (တိ) [အနုလိတ္တ+ဂတ္တ] ချယ်–သ –လိမ်း–ကျံ–အပ်သောကိုယ်ရှိသော၊ကိုယ် ကို လိမ်းကျံထားသော၊သူ။ယထာ မဟာရာဇ ပုရိသော .... အဂလုတဂရတာလီသကလော- ဟိတစန္ဒနာနုလိတ္တဂတ္တော....။ မိလိန္ဒ။၃၂၁။ သော ဏှာနာ စာဝိတဒိဝသေ....မာလာ ပိလန္ဓိ- တွာ ဂန္ဓေဟိ အနုလိတ္တဂတ္တော ဂေဟံ အာ- ဂန္တွာ နိသီဒိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၆။ ရတ္တစန္ဒနေန သဗ္ဗသော အနုလိတ္တဂတ္တော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၃၀၅။

အနုလိတ္တမတ္တိကာ (ထီ) [အနုလိတ္တ+မတ္တိကာ] လိမ်း–ကျံ–မံ–အပ်သော မြေညက်။ မံသံ ဘိတ္တိယံ အနုလိတ္တမတ္တိကာ ဝိယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၃၉၊၂၄၀။

အနုလိတ္တသဗ္ဗင်္ဂီ (တိ) [အနုလိတ္တ+သဗ္ဗ+အင်္ဂ+ ဤ] ချယ်–သ–လိမ်း–ကျံ–အပ်သော အ လုံးစုံသော ကိုယ်အင်္ဂါရှိသော၊ အလုံးစုံသော ကိုယ်အင်္ဂါ တို့ကို လိမ်း–ကျံ–ချယ်–သ– ထားသော၊သူ။ ဟရိစန္ဒနုလိတ္တင်္ဂီ လော- ဟိတစန္ဒနေန အနုလိတ္တသဗ္ဗင်္ဂီ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၂၃၄။

အနုလိတ္တသရီရ (တိ) [အနုလိတ္တ+သရီရ]ချယ်– သ–လိမ်း–ကျံ–အပ်သော ကိုယ်ရှိသော၊ ကိုယ်ကို(စန္ဒကူးနံ့သာတို့ဖြင့်)လိမ်းကျံသော၊ သူ။ စန္ဒနသာရလိတ္တာတိ သာရဘူတေန စန္ဒနဂန္ဓေန အနုလိတ္တသရီရာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၂၀၀။

အနုလိတ္တသီလဂန္ဓ (တိ)[အနုလိတ္တ+သီလ+ဂန္ဓ] လိမ်း–ကျံ–အပ်သော သီလဟူသော နံ့သာ ရှိသော၊ သီလဟူသော နံ့သာကို လိမ်း–ကျံ– ထားသော၊သူ။ ပရူဠှကစ္ဆလောမော သော အနုဋ္ဌိတအမက္ခိတော အနုလိတ္တသီလဂန္ဓော။ မိလိန္ဒ။၁၆၄။

အနုလိမ္ပတိ (ကြိ) [အနု+လိပ+အ+တိ] (က) လိမ်း–ကျံ–မံ–၏။ ကုသလော ဘိသက္ကော ....ဝဏမုခံ ကဏ္ဍုတိခိဏာခါရကဋုကေန ဘေ- သဇ္ဇေန အနုလိမ္ပတိ ပရိပစ္စနာယ။ မိလိန္ဒ။ ၁၁၇။ (ခ) လိမ်း–ကျံ–ချယ်–သ–၏။ ကာဋ္ဌာနုသာရိယံ ဂယှ၊ အနုလိမ္ပံ တထာ- ဂတံ။ အပ၊၁။၃၇၈။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၅။

အနုလိမ္ပန (န) [အနု+လိပ+ယု] လိမ်း–ကျံ– မံ–ခြင်း။ ဘိသက္ကော သလ္လကတ္တော... ဘေ- သဇ္ဇာနုလိမ္ပနဝမနဝိရေစနာနုဝါသနကိရိယ- မနုသိက္ခိတွာ....။ မိလိန္ဒ။၃၃၄။

အနုလိမ္ပယတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု + လိပ + ဏယ+တိ] လိမ်း–ကျံ–ချယ်–သ–စေ၏။ တေ သဒေဝကံ လောကံ သီလဝရစန္ဒနဂန္ဓေန အနုလိမ္ပယန္တိ။ မိလိန္ဒ။၂၄၅။

အနုလိမ္ပိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+လိပ+တဗ္ဗ] လိမ်း– ကျံ – မံ – ဖုံး – အပ်သော။ ယောဂိနာ

ယောဂါဝစရေန .... လောကမုပဂစ္ဆန္တေန မေတ္တာဘေသဇ္ဇေန မာနသံ အနုလိမ္ပိတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။၃၇၉။

အနုလိမ္ပိတွာ(ကြိ၊ဝိ၊)[အနု+လိပ+တွာ]လိမ်း–ကျံ–ချယ်–သ–မံ–ဖုံး–၍။ နှာပေတွာ အနုလိမ္ပိတွာ၊ ဝေဌေတွာ ရာဇဝေဌနံ။ စရိယာ။၄၁၃။ အနုလိမ္ပိတွာတိ သုရဘိဝိလေပနေန ဝိလိမ္ပေတွာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၁၆။ ဂန္ဓော-ဒကေန နှာပေတွာ ဂန္ဓေဟိ အနုလိမ္ပိတွာ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၉။ မံသံ အဋ္ဌိသဃာဋ္ဋံ အနုလိမ္ပိတွာ ဌိတံ။ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၄၉။ဩကာသတော ဝိသာခိ-ကာနိ (သာခိကာနိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ) တိဏ္ဏံ အဋ္ဌိ-သတာနိ အနုလိမ္ပိတွာ ဌိတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၅။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၃၆။ (အပ၊၁။၃၇ဂ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂ဂ၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၅-တို့၌ အနု-လိမ္ပေတွာ-ဟု ရှိသည်ကို အနုလိမ္ပိတွာ-ပြင်သင့်သည်။)

အနုလိမ္ပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု+လိပ+ဏေ+တိ] လိမ်း–ကျံ–မံ–စေ၏။ ဘိသက္ကော.... တေန တေန ဘေသဇ္ဇေန.... အနုလေပနီယံ အနုလိမ္ပေတိ၊ အနုဝါသနီယံ အနုဝါသေတိ။ မိလိန္ဒ။၁၆၉။

အနုလိမ္ပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+လိပ+ဏေ+တွာ] လိမ်း – ကျံ – ချယ် – သ – စေ၍။ အနုလိမ္ပိတွာ-ကြည့်။

အနုလေပ (ပု) [အနု+လိပ+ဏ] (က) နောက်ထပ်လိမ်းကျံခြင်း၊ နောက်ထပ်လိမ်းကျံအပ်သော အင်္ဂတေသရွတ်၊ အင်္ဂတေသရွတ်–ကျံ–ကိုင်–ခြင်း။ နိဋ္ဌိတေ နဝကမ္မေ စ၊ အနုလေပမဒါသဟံ။.... အနုလေပဿိဒံ ဖလံ။ အပ၊၁။၂ဂ၆။ အနုလေပမဒါသဟန္တိ အနုပစ္ဆာ သုဓာလေပံ အဒါသိံ၊ သုဓာယ လေပါပေသိန္တိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၇။ (ခ) လိမ်း–ကျံ–မံ–ခြင်း။ ဒိဿန္တိ ဘန္တေ နာဂသေန ဝေဇ္ဇာနံ ဥပက္ကမာ ဘေသဇ္ဇ-ပါနာနုလေပါ။ မိလိန္ဒ။၁၅၃။ (ဂ) လိမ်း–ကျံ–ချယ် – သ – ခြင်း၊ လိမ်း – ကျံ – ချယ် – သ – အပ်သော – အမှုန့်–အရည်–အဆီ–မျိုး၊ မျက်နှာချယ်မှုန့်၊ အလှရည်၊ အလှဆီ-စသည်။ စန္ဒနာနုလေပေန ဝါ ရုစိ-ရဂတ္တော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၆၃။

အနုလေပဒါယက (တိ) [အနုလေပ+ဒါယက] အင်္ဂတေ ပေးလှူခဲ့ဘူးသော၊ အနုလေပဒါ-ယက အမည်ရှိသော၊သူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အနုလေပဒါယကတ္ထေရ (ပု) [အနုလေပ-ဒါယက+ထေရ] အင်္ဂတေ ပေးလှူခဲ့ဘူးသောမထေရ်၊ အနုလေပဒါယကမထေရ်။ အပဒါန်ပါဠိတော်၌ ဤအမည်ဖြင့် မထေရ် ၂-ပါးတွေ့ရသည်။ အပ၊၁။၁၉၀၊၂ဂ၆။ အပ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၅ဂ-တို့ ကြည့်။

အနုလေပန (နု) [အနု+လိပ+ယု] အနုလေပ (ဂ) အနက်နှင့် တူ။ ကာယာရုဠှော ပန အာဂန္တုကအနုလေပနာဒိဂန္ဓော ဣမ အဓိပ္ပေ-တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။

အနုလေပနမတ္တိကာ (ထိ) [အနုလေပန+မတ္တိကာ] လိမ်းကျံထားသော–မြေညက်–မြေသရွတ်။ ယထာ ဘိတ္တိပါဒါဒိဝသေန ဌပိတံ ကဋ္ဌံ, တဿေဝ အာဗန္ဓနဝလ္လိ, အနုလေပန-မတ္တိကာ ဆာဒနတိဏန္တိ တောနိ ကဋ္ဌာဒီနိ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၃၆။

အနုလေပနီယ (တိ) [အနု+လိပ+အနီယ] လိမ်း–ကျံ–မံ– အပ် – ထိုက် – သော၊သူ။ အနုလိမ္ပေတိ-ကြည့်။

အနုလေပမတ္တိကာ (ထိ) [အနုလေပ+မတ္တိကာ] လိမ်းကျံထားသော–မြေညက်–မြေသရွတ်။ မတ္တိကန္တိ အနုလေပမတ္တိကံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၂။

အနုလောကိက (တိ) [အနု+လောက+ဣက] အဖန်ဖန်–အထပ်ထပ်–အစဉ် (ခရီးစဉ်) အားဖြင့်–ကြည့်သော၊သူ။ သာရိပုတ္တတ္ထေရောပိ တဿ ဂမနံ သုတွာ သီသာနုလောကိကော ဂန္တွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇။ သီသာနုလောကိကောတိ ပုရတော ဂစ္ဆန္တဿ သီသံ အနု အနု ပဿန္တော။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၅၈။ အနုလောကီ-လည်း ကြည့်။

အနုလောကီ (တိ) [အနု+လောက+ဏီ] အဖန်ဖန်–အထပ်ထပ်–အစဉ်(ခရီးစဉ်)အားဖြင့်–ကြည့်သော၊သူ။ အာယသ္မန္တံ ပုဏ္ဏံ မန္တာဏိပုတ္တံ ပိဋ္ဌိတော ပိဋ္ဌိတော အနုဗန္ဓိ သီသာနုလောကီ။ မ၊၁။၂၀၀။ သီသာနုလောကီတိ ယော ဥန္နတဋ္ဌာနေ ပိဋ္ဌိံ ပဿန္တော နိန္နဋ္ဌာနေ သီသံ ပဿန္တော ဂစ္ဆတိ။.... သီသာနုလောကီ အဂမာသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁။ ဒဿနံ အဝိဇဟန္တော ဣရိယာပထာနုဗန္ဓနေန အနုဗန္ဓာ ဟောန္တိ၊ သီသာနုလောကိနော ဟုတွာ အနုဂတာ ဟောန္တိ ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀။ သီသာနုလောကိနောတိ သီသေန အနုလောကိနော၊ သီသံ ဥက္ခိပိတွာ မဂ္ဂါနုက္ကမေန ဩလောကယမာနာတိ အတ္ထော။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၁၉၁။

အနုလောမ (တိ) [အနု+လောမ။ အနုလောမ။ (နာမဓာတ်)+အ။ (အနုလောမေတိ-ကြည့်။) လောမာနံ အနုဂတံ အနုလောမံ၊ ယထာ သေသလောမာနံ အနုဂတံ လောမံ တဒနုကူလတ္တာ "အနုလောမ"န္တိ ဝုစ္စတိ၊ တထာ တံဇာတိယကံ ယေသံ ကေသဉ္စိ အနုကူလံ သဗ္ဗမ္ပိ ရုဠှိဝသေန "အနုလောမ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ တမေဝ အနုလောမိကံ၊ အနုကူလန္တိ အတ္ထော။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ဋ္ဌိ၊သစ်။၂၇၁။ ရုဠှိသဒ္ဒေါ တွယံ (တုလျသဒ္ဒေါ) သဒိသပရိယာယော။ ယထာ—ပဋိဏ, ကုသလ, ပတိလောမ, အနုလောမာ ဣတျာဝယဝတ္ထာဘာဝေါ၊ ဧဝံ တုလျသဒ္ဒေပိ။ မဟာဘာဿပ္ပဒီပ။၁၊၁။၉။] (၁) လျော်–လျောက်ပတ်–သော၊ မဆန့်ကျင်သော၊ ကိုက်ညီသော။ အပိ နု မေတံ အာနန္ဒ အနုလောမံ အဘာဝိဿ ဉာဏဿ ဥပ္ပါဒါယ "သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာ"တိ။ သံ၊၂။၅၆၅။ အဇ္ဈတ္တဝုဋ္ဌာနာနံ အနုလောမာ စတ္တာရော ဝိမောက္ခာ။ ပဋိသံ။၂၃၁။ အနုလောမေန္တီတိ အနုလောမာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၀။ ဧတံ အနုစ္ဆဝိကံ ဧတံ အနုလောမံ၊ ယော ဧဝံ ပဋိစ္ဆန္နေ နိရယေ အတ္တာနံ န ဒဿေယျ။ မဟာနိ။၁၀၂။ အနုစ္ဆဝိကတ္တာ ဧဝ စ အနုလောမံ။ တေသဉ္စ အနုလောမေတိ၊ အထ ခေါ န ဝိလောမံ န ပစ္စနီကဘာဝေ ဌိတံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၂၃။ (၂) (က) အလျော်၊ လျော်–လျောက်ပတ်–သော အရာ၊ အနုလုံ။ တေသညေဝ အတ္ထာနံ ဝသေန အနုလောမပဋိလောမတော ပဝတ္တပါဠိဓမ္မဝသေန "ဓမ္မယမက"န္တိ ဝါ, အနုလောမပဋိလောမတော ပဝတ္တပုစ္ဆာဝသေန "ပုစ္ဆာယမက"န္တိ ဝါ....။ ဧကေကသ္မိံ ယမကေ အနုလောမပဋိလောမဝသေန ဒွေ ဒွေ ပုစ္ဆာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၈။ (၄င်း။ ၂၉၃၊၂၉၄-စသည်တို့လည်း ကြည့်။) (ခ) လျော်သော–အလားတူသော–ပါရာဇိက အာပတ်။ မေထုနဓမ္မဿ အနုလောမံ ဇာနိတဗ္ဗန္တိ ဘိက္ခူ အတ္တနော မုခေန ပရဿ အင်္ဂဇာတံ ဂဏှာတိ။ ဝိ၊၅။၂၉၁-၂။ (ဂ) ဝိဘင်း, ခန္ဓကတို့အား လျော်သော ပါဠိ၊ ပရိဝါရ ပါဠိ။ သုတ္တေ ဝိနယေ အနုလောမေ။ ဝိ၊၅။၂၇၉။ အနုလောမေ နာမ ပရိဝါရော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၀။ (ဃ) ပစ္စည်းတရားတို့အား လျော်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောအပ်သော – အနုလောမ – ပဋ္ဌာန်းကျမ်း။ ယင်းကား—၁-တိကပဋ္ဌာန်း, ၂-ဒုက, ၃-ဒုကတိက, ၄-တိကဒုက, ၅-တိကတိက, ၆-ဒုကဒုကပဋ္ဌာန်းဟု ၆-မျိုးရှိသည်။ တိကဉ္စ ပဋ္ဌာနဝရံ ဒုကုတ္တမံ၊ .... ဆ အနုလောမမှိ နယာ သုဂမ္ဘီရာ။ ပဋ္ဌာန၊၁။၁၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊

၁။၁၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၁။ ဧဝံ အနုလောမေ
ဆ ပဋ္ဌာနာနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၃၄၂။ (င) လျော်သော တည်ရာ၊ လျော်
သောအကြောင်း။ ဝိနယာနုလောမ,သုတ္တာ-
နုလောမ(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၈)တို့ ကြည့်။ သာရတ္ထ၊
၂။၄၅-လည်း ကြည့်။ (စ) လျောက်ပတ်-
ထိုက်တန်-သော အသုံးအဆောင်အရာဝတ္ထု
စသည်။ ဂေဟာနုလောမာနိ ယဒါဘိကင်္ခတိ။
ဒီ၊၃။၁၂၈။ (ဆ) အလျော်ဖြစ်သော-မိမိ
ပြုသင့်သောကိစ္စကိုပြုသော-အဝိဇ္ဇာစသော
အကြောင်းတရား၊ သံသရာဝဋ်ဖြစ်ခြင်းအား
လျော်သော အဝိဇ္ဇာ စသော အကြောင်း
တရား။ ဘဂဝါ ရတ္တိယာ ပဌမံ ယာမံ ပဋိစ္စ-
သမုပ္ပါဒံ အနုလောမပဋိလောမံ မနသာ'ကာ-
သိ။ ဝိ၊၃။၁။ အနုလောမပဋိလောမန္တိ အနု-
လောမဉ္စ ပဋိလောမဉ္စ၊ တတ္ထ "အဝိဇ္ဇာပစ္စ-
ယာ သင်္ခါရာ"တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တော
အဝိဇ္ဇာဒိကော ပစ္စယာကာရော (ပစ္စယာ-
ကာရန္တိ အဝိဇ္ဇာဒိပစ္စယဓမ္မံ။ သာရတ္ထ၊၃။
၁၃၄) အတ္တနာ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စကရဏတော
"အနုလောမော"တိ ဝုစ္စတိ။ "အဝိဇ္ဇာယ-
တွေဝ အသေသဝိရာဂနိရောဓာ သင်္ခါရနိရော-
ဓော"တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တော သွေဝ
(=သော ဧဝ ပစ္စယာကာရော။ သာရတ္ထ၊
၃။၁၃၅) အနုပ္ပါဒနိရောဓေန နိရုဇ္ဈမာနော
တံ ကိစ္စံ န ကရောတီတိ တသ္မာ အကရဏ-
တော "ပဋိလောမော"တိ ဝုစ္စတိ။ ပုရိမ-
နယေန ဝါ ဝုတ္တော (="အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ
သင်္ခါရာ"တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တော
ပစ္စယာကာရော။ သာရတ္ထ၊၃။၁၃၅) ပဝတ္တိ-
ယာ (=သံသာရပ္ပဝတ္တိယာ။ရင်း။) အနု-
လောမော၊ ဣတရော တဿာ ပဋိလောမော-
တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အာဒိတော
ပန ပဋ္ဌာယ ယာဝ အန္တံ, အန္တတော စ
ပဋ္ဌာယ ယာဝ အာဒိံ ပါပေတွာ အဝုတ္တတ္တာ
ဣတော အညေနတ္ထေန အနုလောမပဋိ-
လောမတာ န ယုဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၅။ အနု-
လောမပဋိလောမန္တိ ဟိ ဘာဝနပုံသကံ။
အနုလောမတော, ပဋိလောမတော စ တံ
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒံ မနသာ'ကာသီတိ ဟိ တတ္ထ
အတ္ထော။ ဝဇီရ၊၃၉၄။ အနုလောမပဋိလော-
မန္တိ ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော။ သာရတ္ထ၊၃။
၁၃၅။ (ဥဒါန၊၇၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၅၊၄၃။ ဝိမတိ၊
၂။၈၄-တို့လည်း ကြည့်။) (ဇ) ဝါဒအား
လျော်သော - အနုလောမ - အဆို။ ဧဝံ
တာဝ အနုလောမတော ဌပနာပါပနာရောပ-
နာ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၄။ အနုလော-
မဌပနာ, အနုလောမရောပနာ - တို့လည်း
ကြည့်။ (ဈ) လျော်သောစိတ်၊ ရှေးနောက်
တရားတို့အားလျော်သောစိတ်၊ အနုလုံဇော-
စိတ်။ .... ယေသံ (ဇဝနာနံ) ပဌမံ ပရိကမ္မံ၊
ဒုတိယံ ဥပစာရံ၊ တတိယံ အနုလောမံ၊
စတုတ္ထံ ဂေါတြဘုံ၊ ပဉ္စမံ အပ္ပနာစိတ္တံ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁။ ဣတော ပုဗ္ဗေ ပရိကမ္မာနံ ဥပရိ
အပ္ပနာယ စ အနုလောမနတော (အနု
လောမတော။ ဝိသုဒ္ဓိ။) "အနုလောမာနိ"-
တိပိ ဝုစ္စန္တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။၁၃၄။ ယသ္မိံ ဝါရေ မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ၊
တသ္မိံ အနုလောမံ နေဝ ဧကံ ဟောတိ၊
န ပဉ္စမံ၊ .... မဟာပညဿ ပန ဒွေ
အနုလောမာနိ ဟောန္တိ၊ .... မန္ဒပညဿ
တီဏိ အနုလောမာနိ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၇၅။ တဒနန္တရမ္ပိ တထေဝ သင်္ခါရေ အာရမ္မ-
ဏံ ကတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ တတိယံ ဇဝနစိတ္တံ၊ ယံ
အနုလောမန္တိ ဝုစ္စတိ။ .... ကိဿာနုလောမံ?
ပုရိမဘာဂပစ္စိမဘာဂါနံ၊ တဉှိ ပုရိမာနံ
အဋ္ဌန္နံ ဝိပဿနာဉာဏာနံ တထကိစ္စတာယ စ
အနုလောမေတိ၊ ဥပရိ စ သတ္တတိံသာယ
ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာနံ ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၀၈။
အနုလောမံ ဂေါတြဘုဿ၊ အနုလောမံ ဝေါ-
ဒါနဿ .... အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော။
ပဋ္ဌာန၊၁။၁၃၈။ အနုလောမဉာဏ-လည်း

ကြည့်။ (၃) အစဉ်၊ အစမှ အဆုံး၊ အနုလုံ။ ဘိက္ခု ဣမေ အဋ္ဌ ဝိမောက္ခေ အနုလောမမ္ပိ သမာပဇ္ဇတိ၊ ပဋိလောမမ္ပိ သမာပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊၂။ ၆၀။ အနုလောမန္တိအာဒိတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပရိယောသာနာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉၂-လည်း ကြည့်။) အနုလောမတော အဝိဇ္ဇာဒိနိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒင်္ဂါနိ စ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၉၆။ အနုလောမတောတိ ဧတ္ထ "သင်္ခါရ ဒုက္ခသစ္စံ၊ အဝိဇ္ဇာ သမုဒယသစ္စ"န္တိ ဣမိနာ အနုက္ကမေန ယောဇေတဗ္ဗံ။သာရတ္ထ၊၁။၂၃၂။ ပဋိလောမ-လည်း ကြည့်။

အနုလောမကပ္ပိယ (န) [အနုလောမ+ကပ္ပိယ] လျော်စွာ ပြုစီရင်အပ်သောတရား၊ ပိဋကနှင့် လျော် – လိုက်လျော – ကိုက်ညီ – သော တရား။ (၁) ဝိနယမဟာပဒေသ ၄-ပါး။ (၂) သုတ္တန္တမဟာပဒေသ ၄-ပါး။ သုတ္တာနုလောမံ နာမ အနုလောမကပ္ပိယံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၇။ ဝိနယမဟာပဒေသော ကပ္ပိယာနုလောမဝိဓာနတော နိပ္ပရိယာယတော အနုလောမကပ္ပိယံ နာမ၊ မဟာပဒေသဘာဝေန ပန တံသဒိသတာယ သုတ္တန္တမဟာပဒေသသာပိ "အနုလောမကပ္ပိယ"န္တိ အယံ အဋ္ဌကထာဝေါဟာရော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၆၈။ သုတ္တာနုလောမံ နာမ မဟာပဒေသာ၊ ယံ "အနုလောမကပ္ပိယ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ .... အနုလောမကပ္ပိယံ ပန သုတ္တေန သမေန္တမေဝ ဂဟေတဗ္ဗံ၊ န ဣတရံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၈၂။

အနုလောမကာရီ (တိ) [အနုလောမ+ကရ+ဏီ] လျော်သည်ကို ပြုလေ့ရှိသော၊ လျော်သောအကျင့်ရှိသော၊ သူ။ ဣမဿ ပန စာဂါနုဿတိံ အနုယုတ္တော ဘိက္ခု .... မေတ္တာယ အနုလောမကာရီ၊ ဝိသာရဒေါ ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၂၁၈။ အနုလောမကာရီ အနုရူပပဋိပတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၈၄။

အနုလောမက္ကမ (ပု) [အနုလောမ+ကမ] အစမှ အဆုံးသို့သွားသော – လျော်သော – အနုလောမ – အစဉ်။ ယော ဥပသမ္ပဒတော ပဋ္ဌာယ အနုလောမက္ကမေန ဝါ အာရောစိတဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ ပဋိလောမက္ကမေန ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅။

အနုလောမခန္တိ (ထီ) [အနုလောမ+ခန္တိ] အနုလောမိကခန္တိ နှင့် အနက်တူ။အနုလောမခန္တိံ လဒ္ဓါန၊ မောဒတိ တိဒိဝံ ဂတောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၁၀။မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၇။

အနုလောမစိတ္တ (န) [အနုလောမ+စိတ္တ] အနုလုံဇောစိတ်။ တယော ဝါတာ ဝိယ တီဏိ အနုလောမစိတ္တာနိ၊ စက္ခုမာ ပုရိသော ဝိယ ဂေါတြဘုဉာဏံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၆။ သဗ္ဗန္တိမေန ပရိစ္ဆေဒေန ဒွိဟိ အနုလောမစိတ္တေဟိ ဘဝိတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၁၅။ အနုလောမ (၂) (၈) အနက်လည်း ကြည့်။

အနုလောမဉာဏ (န) [အနုလောမ+ဉာဏ] အနုလောမဉာဏ်၊ ရှေးဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်စသော ဝိပဿနာဉာဏ် ၈-ပါးနှင့် အထက်၌(နောက်၌) ရောက်အပ်သော ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့အား လျော်သောဉာဏ်။ တဒနန္တရံ တေနေဝ အာဝဇ္ဇနေန ဂဟိတက္ခန္ဓေ ဂဟေတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ပဌမံ ဇဝနံ အနုလောမဉာဏံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၅။အနုလောမ(၂)(၈)အနက်,အနုလောမိကဉာဏ-တို့လည်းကြည့်။ အဋ္ဌန္နဉ္စ ဝိပဿနာဉာဏာနံ တထကိစ္စတာယ အနုလောမေတိ၊ ဥပရိ စ ပတ္တဗ္ဗာနံ သတ္တတိံသာယ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာနံ။ တသ္မာ အနုလောမဉာဏန္တိ ဝုစ္စတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၀၈-၉။ ၎င်း၊ဋီ။၄၇၉-တို့လည်း ကြည့်။)

အနုလောမဋ္ဌ (ပု) [အနုလောမ+အတ္ထ] လျော်ခြင်း ဟူသော အနက်။ တတိယဿ ဖေဂ္ဂုမုပရိမာနံ အနုလောမဋ္ဌော စ ယုတ္တောတိ ဝုတ္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၇၉။

အနုလောမဥပနာ (ထီ) [အနုလောမ+ဥပနာ] ဝါဒအားလျော်သောအဆိုအားဖြင့် ပရဝါဒီ၏ အယူအဖိုကို တည်စေခြင်း – ထားခြင်း – တည်စေကြောင်း–ထားကြောင်း–ဖြစ်သော စကားရပ်၊ အနုလောမဥပနာ။ အယံ တာဝ ပရဝါဒီပက္ခသ္မိ ဥပနတော နိဂ္ဂဟပါပနာ-ရောပနာနံ လက္ခဏဘူတာ အနုလောမဥပနာ နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၃-၄။ အနုလောမပဋ္ဌက-ကြည့်။ ပဋိလောမဥပနာ-လည်း ကြည့်။

အနုလောမတာ (ထီ) [အနုလောမ+တာ] လျော်သည်၏အဖြစ်။ အညမညာနုလောမ-**တာ**-ကြည့်။

အနုလောမတ္တ (န) [အနုလောမ+တ္တ] (က) လျော်သည်၏ အဖြစ်။ ....လောကုတ္တရဓမ္မသ္မ အနုလောမတ္တာ အနုဓမ္မဘူတံ ဝိပဿနံ ဘာ-ဝယမာနော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၃။ (ခ) အနု-လောမ၏ အဖြစ်၊ အနုလုံ၏အဖြစ်။ အနုလုံ ၏ သဘော။ အနုလောမတ္တံ သယမေဝ ဝဒတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၇၉။

အနုလောမဓမ္မ (ပု) [အနုလောမ+ဓမ္မ] လျော် သောတရား။ ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပန္နဿာတိ နဝန္နံ လောကုတ္တရဓမ္မာနံ အနုလောမဓမ္မံ ပုဗ္ဗဘာဂ-ပ္ပဋိပဒံ ပဋိပန္နဿ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၆။ အနုဓမ္မ-လည်း ကြည့်။

အနုလောမန (န) [အနုလောမ+ယု] လျော်– လျောက်ပတ် – ခြင်း။ အနုလောမ (၂) (ဈ) အနက်, အနုလောမိက (ခ) အနက်တို့ ကြည့်။

အနုလောမနယ (ပု) [အနုလောမ+နယ] (က) အယူအားလျော်သောနည်း၊ အနုလောမ နည်း။ ဣဒါနိ ဓမ္မေန သမေန အတ္တနော ဝါဒေ ဇယံ ဒဿေတုံ အနုလောမနယေ ပုစ္ဆာ သကဝါဒိဿ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၈။ (ခ) ဖြစ် ခြင်းကိုပြသောနည်း၊ အနုလောမနည်း။.... ဥပ္ပတ္တိဒီပနော အနုလောမနယော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၉၇။

အနုလောမပက္ခ (ပု) [အနုလောမ+ပက္ခ] **အနု-**လောမ – အဖို – ဖက်၊ ဝါဒအားလျော်သော ဖက်၊ ပဋ္ဌမ – အနုလောမ – နည်း။ အနု-လောမပက္ခေ နိဂ္ဂဟဿ ပါပိတတ္တာ အနု-လောမပါပနာ နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၄။ ယထာဓိကတာယ လဒ္ဓိယာ အနုလောမ-နတော စေတ္ထ ပဋ္ဌမော နယော အနုလောမ-ပက္ခော၊ တဗ္ဗိလောမနတော ဣတရော ပဋိ-လောမပက္ခောတိ ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗတ္တိ။ အနုဋီ၊၃။၆၉။

အနုလောမပစ္စနီက (ယ) (န) [အနုလောမ+ ပစ္စနီက (ယ)] အလျော်နှင့်ဆန့်ကျင်ဖက်– အနုလုံနှင့် ပစ္စနိက်–တွဲ၍ ဟောသော–အနု လောမပစ္စနီယ – ပဋ္ဌာန်း။ ဤကျမ်းလည်း အနုလောမပဋ္ဌာန်းကျမ်း အတူပင် ၆-မျိုး ပြားသည်။ အနုလောမ (၂) (ဿ) အနက် ကြည့်။ ဆ အနုလောမပစ္စနီယမှိ နယာ သုဂမ္ဘိရာ။ ပဋ္ဌာန၊၁။၁၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၂။

အနုလောမပစ္စနီကပဋ္ဌက (တိ) [အနုလောမ+ ပစ္စနီက + ပဋ္ဌက] အလျော်အားဖြင့်၎င်း, ဆန့်ကျင်ဖက်အားဖြင့်၎င်း ဝါဒကို ပြဆိုရာ စကားရပ်၌ အနက် ၅-ပါးအပေါင်း၊ အနု-လောမပစ္စနီကပဋ္ဌက။(၎င်းတို့ကား—၁-အနု-လောမပဋ္ဌက, ၂-ပဋိကမ္မစတုက္က, ၃-နိဂ္ဂဟ-စတုက္က, ၄-ဥပနယနစတုက္က, ၅-နိဂ္ဂမစတုက္က-တို့တည်း။) ဝေမေတံ ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဘတီတိ-အာဒိကဿ အနုလောမပဋ္ဌကဿ နုပလဗ္ဘ-တီတိအာဒိကာနံ ပဋိကမ္မနိဂ္ဂဟောပနယနနိဂ္ဂ-မနစတုက္ကာနံ ဝသေန အနုလောမပစ္စနီက-ပဋ္ဌကံ နာမ နိဒ္ဒိဋ္ဌန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၁၇။

အနုလောမပစ္စယာကာရ (ပု) [အနုလောမ+ပစ္စယာကာရ] သံသရာဝဋ်၌ ဖြစ်ခြင်းအား လျော်သော အကြောင်းတရားတို့၏ အကျိုးတရားတို့အား ကျေးဇူးပြုပုံ အခြင်းအရာ၊ အနုလုံ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်။ အနုလောမပစ္စယာကာရဝသေန ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပမူလံ အာယတိမ္ပိ ဇာတိဇရာမရဏံ ဒဿေတုံ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁။ အနုလောမပစ္စယာကာရဝသေနာတိ ပစ္စယဓမ္မဒဿနပုဗ္ဗကပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မဒဿနဝသေန။ ပစ္စယဓမ္မာနဉ္ဟိ အတ္တနော ပစ္စယုပ္ပန္နဿ ပစ္စယဘာဝေါ ဣဒပ္ပစ္စယတာပစ္စယာကာရော၊ သော စ "အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ သင်္ခါရာ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တော။ သံသာရပ္ပဝတ္တိယာ အနုလောမနတော အနုလောမပစ္စယာကာရော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၅၀-၁။ လောကသမုဒယန္တိ အနုလောမပစ္စယာကာရံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁။ ပစ္စယဓမ္မာနံ ဟိ အတ္တနော ဖလဿ ပစ္စယဘာဝေါ အနုလောမပစ္စယာကာရော။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၇။ အဝိဇ္ဇာဒိကဿ ပစ္စယဓမ္မဿ သင်္ခါရာဒိပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မံ ပတိ ဟေတုအာဒိနာ ပစ္စယေန ပစ္စယဘာဝေါ ပစ္စယာကာရော၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါတိ အတ္ထော။ အနု၊ဋီ၊၂။၉၁။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၆။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၄၀-တို့လည်း ကြည့်။)

အနုလောမပဉ္စက (န) [အနုလောမ+ပဉ္စက] အနုလောမအားဖြင့် – အနုလောမအဖို့၌ – ဖြစ်သော အနက် – ၅-ပါး အပေါင်း၊ အနုလောမပဉ္စက။ (၎င်းတို့ကား—၁-နိဂ္ဂဟ, ၂-အနုလောမပါပနာ, ၃-အနုလောမရောပနာ, ၄-ပဋိလောမပါပနာ, ၅-ပဋိလောမရောပနာ-တို့တည်း။) ဟဉ္စိ ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဘတိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေန (အနုလောမဋ္ဌပနာ)၊ တေန ဝတ ရေ ဝတ္တဗ္ဗေ "ယော သစ္စိကဋ္ဌော ပရမတ္ထော၊ တတော သော ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဘတိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေနာ"တိ (အနုလောမပါပနာ)။ ယံ တတ္ထ ဝဒေသိ "ဝတ္တဗ္ဗေ ခေါ 'ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဘတိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေန'၊ နော စ ဝတ္တဗ္ဗေ 'ယော သစ္စိကဋ္ဌော ပရမတ္ထော၊ တတော သော ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဘတိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေနာ'တိ"၊ မိစ္ဆာ (အနုလောမရောပနာ)။ နော စေ ပန ဝတ္တဗ္ဗေ "ယော သစ္စိကဋ္ဌော ပရမတ္ထော၊ တတော သော ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဘတိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေနာ"တိ (ပဋိလောမဋ္ဌပနာ)၊ နော စ ဝတ ရေ ဝတ္တဗ္ဗေ "ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဘတိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေနာ"တိ (ပဋိလောမပါပနာ)။ ယံ တတ္ထ ဝဒေသိ "ဝတ္တဗ္ဗေ ခေါ 'ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဘတိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေန'၊ နော စ ဝတ္တဗ္ဗေ 'ယော သစ္စိကဋ္ဌော ပရမတ္ထော၊ တတော သော ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဘတိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေနာ'တိ"၊ မိစ္ဆာ (ပဋိလောမရောပနာ)။ အဘိ၊က။၁-၂။ ဝေမတ္တံ နိဂ္ဂဟဿ စ အနုလောမပဋိလောမတော စတုန္နံ ပါပနာရောပနာနဉ္စ ဝုတ္တတ္တာ "ဥပလဗ္ဘတီ"တိအာဒိကံ အနုလောမပဉ္စကံ နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၄။ (ဤ၌ အနုလောမ, ပဋိလောမအားဖြင့် နိဂ္ဂဟ ၂-ခုဆိုသင့်လျက် ၁-ခုသာ ယူရခြင်းအကြောင်းကို အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၄-၅-တွင် ကြည့်။ မူလဋီ၊၃။၅၁-၌ကား အနုလောမ,ပဋိလောမအားဖြင့် ဌပနာ ၂-ခုကို ထည့်၍ သတ္တက ဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို ဆို၍ ယင်း ၂-ခုကို ၄-ဝယ် ပဉ္စကအရ၌ မထည့်ခဲ့ခြင်းအကြောင်း, နိဂ္ဂဟကို ပဉ္စက၌ အင်္ဂါ ၁-ခုအဖြစ်ဖြင့် ယူရခြင်း အကြောင်းတို့ကိုပါ ပြဆိုထားသည်။ အနုဋီ၊၃။၇၀-လည်း ကြည့်။)

အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ (ပု) [အနုလောမ+ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ] အနုလုံ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်။ အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ လောကပစ္စယတော လောကသမုဒယောတိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသမုဂ္ဃါတတ္တံ ပကာသိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၅၀။

အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒကထာ (ထီ) [အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ+ကထာ] အနုလုံ ပဋိစ္စ

သမုပ္ပါဒ်စကားရပ်။ ဝိတ္ထာရေန ပန သဗ္ဗာ-ကာရသမ္ပန္နာ အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒကထာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ကထိတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။ ပဝတ္တိယာ အနုလောမတော "အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ"တိအာဒိ-ကာ အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒကထာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၂။

အနုလောမပဋိပဒါ (ထီ) [အနုလောမ+ပဋိပဒါ] လျော်သော–မဆန့်ကျင်သော – ပဋိလောမ မဟုတ်သော – အကျင့်။ တေ ပရိဿယာ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အန္တရာယာယ ပရိ-ဟာနာယ သံဝတ္တန္တိ၊ ကတမေသံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ သမ္မာပဋိပဒါယ အနုလောမပဋိ-ပဒါယ....ဣမေသံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အန္တရာ-ယာယ ပရိဟာနာယ သံဝတ္တန္တိ။ မဟာနိ။ ၁၀-၁၁။ အနုလောမပဋိပဒါယာတိ အဝိရုဒ္ဓ-ပဋိပဒါယ၊ န ပဋိလောမပဋိပဒါယ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၅၅။ နေက္ခမ္မန္တိ သမ္မာပဋိပဒံ အနုလောမ-ပဋိပဒံ....။ စူဠနိ။၁၄၅။ (က) နိဗ္ဗာန်အား လျော်သော သီလစသော အကျင့်။ အနု-လောမပဋိပဒံ ပဋိပန္နာ ဓမ္မိကသမဏဗြာဟ္မဏာ လောကသ္မိံ နတ္ထိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၆။ အနု-လောမပ္ပဋိပဒန္တိ နိဗ္ဗာနာနုကူလံ သီလာ-ဒိပ္ပဋိပဒံ။ မူလဋီ၊၁။၁၇၆။ (ခ) နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်းအားလျော်သော အကျင့်၊ ဝိပဿနာ-ဘာဝနာ။....အနုလောမပဋိပဒံယေဝ အာရာ-ဓေတုကာမာနံ ကုလပုတ္တာနံ တေရသ ဓုတင်္ဂါနိ အနုညာတာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၅၇။ နိဗ္ဗာနာဓိဂမဿ အနုလောမတော အနု-လောမပဋိပဒါ ဝိပဿနာဘာဝနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁။၈၈။

အနုလောမပဋိလောမ (တိ) [အနုလောမ+ပဋိလောမ] အနုလုံ, ပဋိလုံ။ (က) အလျော်နှင့် ဆန့်ကျင်ဖက်၊ ဖြစ်ခြင်းအား အလျော်နှင့် ဖြစ်ခြင်းအား ဆန့်ကျင်ဖက်၊ ဖြစ်ပုံအခြင်း အရာနှင့် ချုပ်ပုံအခြင်းအရာ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒံ အနုလောမပဋိလောမံ မနသာကာသိ။ ဝိ၊၃။ ၁။ (အနုလောမ (၂) (ဆ) အနက်ကြည့်။) (ခ) အစမှ အဆုံးတိုင်, အဆုံးမှ အစတိုင်၊ အနုလုံ, ပဋိလုံ။ အနုလောမပဋိလောမမ္ပိ သမာပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊၂။၆၀။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄-လည်း ကြည့်။) (ဂ) ဝါဒအား အလျော်နှင့်ဝါဒအား ဆန့်ကျင်ဖက်။ အနုလောမပဋိလောမတော စတုန္နံ ပါပနာရောပနာနန္တိ ဝုတ္တတ္တာ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၁၁၄။ အနုလောမ (၂) (ဇ) အနက် လည်း ကြည့်။

အနုလောမပဋိလောမတာ (ထီ) [အနုလောမ-ပဋိလောမ+တာ] အနုလောမ,ပဋိလောမ၏ အဖြစ်၊ အနုလုံ ပဋိလုံ–အနုလုံ ပစ္စနိက်–၏ အဖြစ်။ ဒေသနာက္ကမတော စေတ္ထ အနု-လောမပဋိလောမတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ....။ အနုဋီ၊ ၃။၁၆၃။ အနုလောမ (၁) အနက်လည်း ကြည့်။

အနုလောမပဋိလောမနယ (ပု) [အနုလောမ-ပဋိလောမ+နယ] ဖြစ်ခြင်းကို ပြသောနည်း နှင့် မဖြစ်ခြင်းကို ပြသောနည်း၊ အနုလောမ နည်း, ပဋိလောမနည်း။ တေ သဗ္ဗေပိ အနုလောမပဋိလောမနယဝသေန ဒုဝိဓာဝ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၆။

အနုလောမပဋ္ဌာန (နပ) [အနုလောမ+ပဋ္ဌာန] ပစ္စည်းတရားတို့အား လျော်သည်၏ အစွမ်း အားဖြင့် ဟောအပ်သော ပဋ္ဌာန်းကျမ်း၊အနု-လောမပဋ္ဌာန်းကျမ်း။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ဟိ အနုလောမပဋ္ဌာနေ ဒွါဝီသတိ တိကာ နိဿာယ တိကပဋ္ဌာနံ နာမ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၁။

အနုလောမပါပနာ (ထီ) [အနုလောမ+ပါပနာ] အနုလောမအဖို့၌ နှိပ်ခြင်းသို့ – ရောက်စေ ခြင်း – ရောက်စေကြောင်းဖြစ်သော စကား ရပ်။ အနုလောမပဋိလောမတော ပါပနာ-ရောပနာနန္တိ ဝသေန။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၃။

တေန ဝတ ရေတိအာဒိ အနုလောမပက္ခေ နိဂ္ဂဟဿ ပါပိတတ္တာ အနုလောမပါပနာ နာမ။ အဘိ၊၄၊၃။၁၁၄။ ပဋိလောမပါပနာ-လည်း ကြည့်။

အနုလောမပါရာဇိက (နှ) [အနုလောမ+ပါရာဇိက] မေထုန်ပါရာဇိကအားလျော်သော ပါရာဇိက၊ အနုလောမပါရာဇိက ၄-ပါး။ လမ္ဗီ, မုဒုပိဋ္ဌိကော, ပရဿ အင်္ဂဇာတံ မုခေန ဂဏှာတိ, ပရဿ အင်္ဂဇာတေ အဘိနိသီဒတီတိ ဣမေသံ စတုန္နံ ဝသေန စတ္တာရိ အနုလောမ-ပါရာဇိကာနီတိ ဝဒန္တိ။ တေသံ ဟိ....မေထုန-ဓမ္မပါရာဇိကဿ အနုလောမေန္တီတိ "အနု-လောမပါရာဇိကာနိ"တိ ဝုစ္စန္တိ။ ဝိ၊၄၊၂။၁၀၃။

အနုလောမပုစ္ဆာ (ထိ) [အနုလောမ+ပုစ္ဆာ] အလျော်အားဖြင့် – အစဉ်အတိုင်း – မေးခြင်း၊ အလျော်အားဖြင့် – ဒေသနာအစဉ်အတိုင်း – ဖြစ်သော အမေး၊ အနုလောမ-ပုစ္ဆာ။ ယေန အနုလောမပုစ္ဆာယ ဝိဿဇ္ဇိတာဂေါ ကာတဗ္ဗော ဘဝေယျ။ မူလဋီ၊၃။ ၁၁၉။ ပဋိလောမပုစ္ဆာ-လည်း ကြည့်။

အနုလောမပ္ပဟာန (နှ) [အနုလောမ+ပဟာန] ပယ်ခြင်းအားလျော်သော၊ ပယ်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော။ ဧဝံ ယံ ကိဉ္စိ ရာဂဿ အနု-လောမပ္ပဟာနံ ဒေါသဿ အနုလောမပ္ပ-ဟာနံ....။ နေတ္တိ။၂၂။ အနုလောမပ္ပဟာနန္တိ ပဟာနဿ အနုရူပံ၊ပဟာနသမတ္ထန္တိ အတ္ထော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၈၈။

အနုလောမယိတ္ဗာ (ကြိ၊ဝိ) [အနုလောမ+ဏယ+တ္ဗာ] လျော်စေ၍၊ မဆန့်ကျင်စေမူ၍၊ ညီညွတ်စေ၍။ ယံ ဗုဒ္ဓေန ဘဂဝတာ ဘာသိတံ နဝင်္ဂံ သတ္ထုသာသနံ၊ တံ အနုလောမယိတ္ဗာ ကပ္ပိယေ အနဝဇ္ဇေ ဌတွာ....။ မိလိန္ဒ။၃၅၄။ အနုလောမေတ္ဗာ-လည်း ကြည့်။

အနုလောမရောပနာ (ထိ) [အနုလောမ+ရောပနာ] အနုလောမအဖို့၌ နှိပ်ခြင်းသို့–တင်ခြင်း–တင်ကြောင်းဖြစ်သောစကားရပ်။ ယံ တတ္ထ ဝဒေသီတိအာဒိ အနုလောမပက္ခေ နိဂ္ဂဟဿ အာရောပိတတ္တာ အနုလောမရော-ပနာ နာမ။ အဘိ၊၄၊၃။၁၁၄။ ပဋိလောမ-ရောပနာ-လည်း ကြည့်။

အနုလောမဝါရ (ပု) [အနုလောမ+ဝါရ] အလျော်–အနုလုံ–အားဖြင့် ဟောသော အလှည့် အကြိမ်၊ အနုလောမဝါရ။ တတ္ထ အနု-လောမဝါရေ .... ပဉ္စ ယမကာနိ။ အဘိ၊ ၄၊၃။ ၂၈၃။ (ဋ၄င်း။၂၈၇၊၃၀၅-စသည်လည်း ကြည့်။)

အနုလောမဝတ္တိတာ (ထိ) [အနုလောမ+ဝတ္တိ+တာ] လျော်သော–ဖြစ်ခြင်း–အသက်မွေးခြင်း–ရှိသည်၏အဖြစ်။ အပ္ပိစ္ဆတာဒီနံ အနု-လောမဝတ္တိတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၄။ (ပိဏ္ဍပါတ်, သပဒါနစာရိက, ကောသနိက်, ပတ္တပိဏ္ဍိ, ခလု-ပစ္ဆာ, ရုက္ခမူ, အဗ္ဘောကာသိက, သောသာနိက, ယထာသန္ထတိ ဓုတင် ၉-ပါးတို့၏အကျိုး။)

အနုလောမိက (တိ) [အနုလောမ+ဣက] (က) လျော်–လျောက်ပတ်–သော။ အနုလော-မိကေ ကာယကမ္မေ သမာဒပေတိ၊ အနုလော-မိကေ ဝစီကမ္မေ သမာဒပေတိ....။အံ၊၁။၁၀၄။ (ခ) လျော်သော – အပ္ပိစ္ဆတာ စသော – တရား။ သာမညဿာနုလောမိကာ။ အံ၊၁။ ၃၃၅။ သာမညဿာနုလောမိကာတိ သမဏ-ဓမ္မဿ အနုလောမာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇၆။ သမဏ-ဓမ္မဿ အနုလောမာတိ သမဏဓမ္မဿ သမထ-ဝိပဿနာဘာဝနာယ, အရိယမဂ္ဂဿေဝ ဝါ အနုစ္ဆဝိကာ အပ္ပိစ္ဆတာဒယော။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၂၆၄။ (ဂ)ပဋိပတ်အကျင့်အား လျော်သော၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် လျောက်ပတ်သော။အနုလော-မိကာနိ သေနာသနာနိ။ မ၊၂။၁၄၂။ အံ၊၂။

၄၅၅။ အနုလောမိကာနီတိ ပဋိပတ္တိအနုလောမာနိ ကမ္မဋ္ဌာနသပ္ပါယာနိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၃၁။ အနုလောမိကာနီတိ ပဋိပတ္တိယာ အနုလောမာနိ ဝိဝိတ္တာနိ အန္တိမပရိယန္တိမာနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၇၃။ အနုလောမိကာနီတိ ဥတုသုခဘာဝေန အနုရူပါနိ၊ တေနာဟ "ကမ္မဋ္ဌာနသပ္ပါယာနိ"တိ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၈၄။ (ဃ) ကမ္မာယတနစသည်အားလျော်သော၊ သတ္တဝါတို့၏ အစီးအပွါးကိုကျင့်ခြင်း, မဂ္ဂသစ္စာနှင့် ပရမတ္ထသစ္စာ ဟု ဆိုအပ်သော နိဗ္ဗာန်အား လျော်သော။ တတ္ထ ကတမာ စိန္တာမယာ ပညာ၊ .... ယံ ဝေရူပံ အနုလောမိကံ ခန္တိံ ဒိဋ္ဌိံ ....။ အဘိ၊ဝိ။ ၃၃၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၆၉။ သာ (ပညာ) ဟိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တာနံ ကမ္မာယတနာဒီနံ ပဉ္စန္နံ ကာရဏာနံ အပစ္စနိကဒဿနေန အနုလောမေတီတိ အနုလောမိကာ။ တထာ သတ္တာနံ ဟိတစရိယာယ အနုလောမေတိ။ မဂ္ဂသစ္စဿ အနုလောမေတိ။ ပရမတ္ထသစ္စဿ နိဗ္ဗာနဿ အနုလောမနတော အနုလောမေတီတိပိ အနုလောမိကာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၉၄။ သာ ဟိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တာနံ ကမ္မာယတနာဒီနံ ပဉ္စန္နံ ကာရဏာနံ အပစ္စနိကဒဿနေန အနုလောမနတော တထာ သတ္တာနံ ဟိတစရိယာယ, မဂ္ဂသစ္စဿ, ပရမတ္ထသစ္စဿ စ နိဗ္ဗာနဿ အဝိလောမနတော အနုလောမေတီတိ စ အနုလောမိကာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၂၁၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။ ၇၉။ အယံ အနုလောမိကာယံ ခန္တိယံ ဌိတော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၂၄။ (င) လောကုတ္တရာတရားအားလျော်သော။ ဧတေ ဝါ ပန ဥဘော အန္တေ အနုပဂမ္မ ဣဒပ္ပစ္စယတာပဋိစ္စသမုပ္ပန္နေသု ဓမ္မေသု အနုလောမိကာ ခန္တိ ပဋိလဒ္ဓါ ဟောတိ။ ပဋိသံ။ ၁၁၈။ အနုလောမိကာတိ လောကုတ္တရဓမ္မာနံ အနုလောမတော အနုလောမိကာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၆။ ဝိပဿနာဉာဏမေဝ လောကုတ္တရမဂ္ဂံ အနုလောမေတီတိ အနုလောမိကံ တဒေဝ ခန္တိမပေက္ခိတွာ အနုလောမိကာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၁၅။ (စ) ဘုရားဟောထားအပ်သည်အား လျော်သော၊ဓမ္မ,ဝိနယအားလျော်သော၊ ဓမ္မ,ဝိနယ၌ အလျော်သွင်းယူအပ်သော မဟာပဒေသ ၄-ပါး။ သုတ္တေ ဝိနယေ အနုလောမေ ပညတ္တေ အနုလောမိကေ။ ဝိ၊၅။ ၂၇၉။ အနုလောမိကံ နာမ စတ္တာရော မဟာပဒေသာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၀၀။ (မဟာပဒေသ ၄-ပါး ကို ဝိ၊၃။ ၃၄၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၈၄-၅၊ နှင့် ဒီ၊၂။ ၁၀၂-၃-၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၅၊၆-၇။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၁၆၅-၆-၇-၈။ နေတ္တိ။ ၂၀။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၈၀၊ ၁-၂-တို့တွင် ကြည့်။) (ဆ) လျော်သော – မဆန့်ကျင်သော – အနက်အား လျော်သော – အနက်သို့ အစဉ်လိုက်သော – အနွတ္ထ – အမည်ရှိသော။ သေဒီဃနိကာယောတိ၊ ပဌမော အနုလောမိကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅။ သေ ပဌမော နိကာယော ဒီဃနိကာယောတိ အနုလောမိကော အပစ္စနိကော အတ္ထာနုလောမနတော အနွတ္ထနာမောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၁။ ၉၂။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၃၁။ မူလဋီ၊၁။ ၂၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အနုလောမိကခန္တိ (ထိ) [အနုလောမိက+ခန္တိ] လောကုတ္တရာတရား အားလျော်သော မြင်ခြင်း၄ါ စွမ်းနိုင်သောဉာဏ်၊ ဝိပဿနာဉာဏ်။ သော အနုမောဒနံ သုတွာ အနုလောမိကခန္တိံ ပဋိလဘိတွာ ထေရံ အနုဂန္တွာ....။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၁၀။ အနုလောမိကခန္တိံ ပဋိလဘိတွာတိ (အနုလောမိကံ ခန္တိံ-ဟုရှိသည်) သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ ဩရတော အနုလောမိကံ ခန္တိံ လဘိတွာ။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၁၀၃။ "အနုလောမိကာ ခန္တီ"တိ ဝိပဿနာဉာဏံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၇။ အနုလောမိက (ခ) (ဃ) အနက်တို့လည်း ကြည့်။

အနုလောမိကဉာဏ (န) [အနုလောမိက+ဉာဏ] လျော်သောဉာဏ်၊ လောကုတ္တရာ တရားတို့

အားလျော်သော (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား, ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နတရားတို့ကို) နှစ်ခြိုက် – အားရ – ကြေနပ် – သောဉာဏ်၊ (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆-ကြည့်။) လောကုတ္တရာမဂ်အားလျော်သော အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တ-ဟု နှစ်ခြိုက် – အားရ – ကြေနပ် – သိ – သောဉာဏ်၊ အနုလောမိကာခန္တိခေါ် ဝိပဿနာဉာဏ်။ (၎င်းသည် (၁) မုဒုကာနုလောမိကာခန္တိဉာဏ်, (၂) မဇ္ဈိမာနုလောမိကာခန္တိဉာဏ်, (၃) တိက္ခာနုလောမိကာခန္တိဉာဏ် ဟု ၃-မျိုးပြား၏။ ၎င်းတို့တွင် သမ္မသနနှင့် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်သည် မုဒုကာနုလောမိကာခန္တိဉာဏ်, ဘင်္ဂမှ ပဋိသင်္ခါတိုင်အောင်သော ဉာဏ်သည် မဇ္ဈိမာနုလောမိကာခန္တိဉာဏ်, အနုလောမဉာဏ်သည် တိက္ခာနုလောမိကာခန္တိဉာဏ် မည်၏။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၅-ကြည့်။) (က) မဂ္ဂသစ္စာအားလျော်သော ဉာဏ်၊ အနုလောမဉာဏ်။ ရာဇာ ဝိယ ဟိ အနုလောမဉာဏံ.... အဋ္ဌန္နဉ္စ ဉာဏာနံ တထကိစ္စတာယ အနုလောမေတိ ဉပရိ စ သတ္တတိံသာယ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာနံ။ တေနေဝ သစ္စာနုလောမိကဉာဏန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၀၉။ သစ္စာနုလောမိကန္တိ ဝုစ္စတိ မဂ္ဂသစ္စဿ အနုလောမိကတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၀၀။ အနုလောမဉာဏ-လည်း ကြည့်။ (ခ) သစ္စာ ၄-ပါးအားလျော်သောဉာဏ်၊ ဝိပဿနာဉာဏ်၊ကမ္မဿကတဉာဏ်-စသည်အားလျော်သော– မဂ္ဂသစ္စာ, ပရမတ္ထသစ္စာ ဟု ဆိုအပ်သော နိဗ္ဗာန်အားလျော်သော – ဉာဏ်။ သစ္စာနုလောမိကံ ဝါတိ ဝိပဿနာဉာဏံ။ တဉ္ဟိ စတုန္နံ သစ္စာနံ အနုလောမနတော သစ္စာနုလောမိကန္တိ ဝုစ္စတိ။.... တတ္ထာပိ သစ္စာနုလောမိကဉာဏံ ဒွိန္နံယေဝ ဗောဓိသတ္တာနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၄။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၇၈-၉-တို့လည်း ကြည့်။) အနုလောမိက (ဃ)အနက်လည်း ကြည့်။

အနုလောမိကတာ (ထိ) [အနုလောမိက+တာ] လျော်သောအမည် ရှိသည်၏အဖြစ်။ အနုလောမိကတံယေဝ ဝိဘာဝေတုံ "ကဿပ ပန"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၁။

အနုလောမိကတ္တ (န) [အနုလောမိက+တ္တ] လျော်သော အမည်ရှိသည်၏အဖြစ်။ အနုလောမိကတ္တံယေဝ ဝိဘာဝေတုံ "ကဿပ ပနာ"တိအာဒိမာဟ (ဝုတ္တံ)။ သာရတ္ထ၊၁။၉၂။ မူလဋီ၊၁။၂၂။

အနုလောမေတိ (ကြိ) [အနုလောမ+ဏေ+တိ။ ပါဏိနိ၊၃၊၁။၂၅-သုတ်တို့လည်းကြည့်။]လျော်၏၊ လျော်စေ၏။ ယာဂုံ ပီတာ ခုဒံ ပဋိဟနတိ၊ ပိပါသံ ဝိနေဒေတိ၊ ဝါတံ အနုလောမေတိ။ ဝိ၊၃။၃၁၅။ (အံ၊၂။၂၁၇-လည်း ကြည့်။) ဝါတံ အနုလောမေတီတိ ဝါတံ အနုလောမေတွာ ဟရတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၇။ သာရတ္ထ၊၃။ ၃၀၅။ တံ စေ အကပ္ပိယံ အနုလောမေတိ၊ ကပ္ပိယံ ပဋိဗာဟတိ။ ဝိ၊၃။၃၄၉။ ဝံသော ယတ္ထ ဝါတော၊ တတ္ထ အနုလောမေတိ၊ နာညတ္ထမနုဓာဝတိ။ မိလိန္ဒ၊၃၅၄။ ဘဂဝတော ဟိ ဝါစာယ ကာယော အနုလောမေတိ, ကာယဿာပိ ဝါစာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၁၅။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊ ၁၁၄။ သော ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဍပါတိကဿ အနုလောမေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၅။ ယေ တေ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခူ သုဂ္ဂဟိတေဟိ သုတ္တန္တေဟိ ဗျဉ္ဇနပ္ပဋိရူပကေဟိ အတ္ထဉ္စ ဓမ္မဉ္စ အနုလောမေန္တိ။ အံ၊၁။၇၀။ တာနိ ကိဉ္စာပိ န အနုညာတာနိ၊ အထ ခေါ ကပ္ပိယံ အနုလောမေန္တိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၅။

အနုလောမေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနုလောမ+ဏေ+တွာ] လျော်စေ၍၊ အလိုက်သင့်ဖြစ်စေ၍၊ တည့်မတ် – ဖြောင့်တန်း – စေ၍။ ယထာ မဟာရာဇ တစ္ဆကော ကာဋ္ဌသုတ္တံ အနုလောမေတွာ ရုက္ခံ တစ္ဆတိ၊ဝေမေဝ ခေါ မဟာရာဇ

ယောဂိနာ ယောဂါဝစရေန ဇိနသာသနမနုလောမယိတွာ သီလပထဝိယံ ပတိဋ္ဌဟိတွာ....။ မိလိန္ဒ။၃၉၉။

အနုလောမေတွာန (ကြိ၊ဝိ) [အနုလောမ+ဏေ+တွာန] လျော်စေ၍၊ မဆန့်ကျင်စေမူ၍၊ ညီညွတ်စေ၍။ နဝင်္ဂံ ဗုဒ္ဓဝစနံ၊ အနုလောမေတွာန သဗ္ဗဒါ။ မိလိန္ဒ။၃၅၄။ အနုလောမယိတွာ, အနုလောမေတွာ-တို့လည်း ကြည့်။

အနုလောမေန္တ (တိ) [အနုလောမ+ဏေ+အန္တ] လျော်စေသော၊ မဆန့်ကျင်စေသော။ သုတ္တံ အပ္ပဋိဗာဟန္တေန ဝိနယံ အနုလောမေန္တေန မဟာပဒေသေ ဩလောကေန္တေန....။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၅၃။ အကပ္ပိယံ အနုလောမေန္တံ ကပ္ပိယံ ပဋိဗာဟန္တံ....။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၆၈။

အနုလ္လင်္ဃန (န) [န+ဥလ္လင်္ဃန] မခုန်ခြင်း၊ မကျော်လွှားခြင်း။ ဥလ္လင်္ဃနသမတ္ထာယပိ ဥဗ္ဗေဂပီတိယာ အနုလ္လင်္ဃနမ္ပိ သိယာတိ အာဟ....။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်။၂။၁၆၅။

အနုလ္လင်္ဃိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဥလ္လင်္ဃိတွာ] မခုန်မူ၍၊ မကျော်လွှားမူ၍၊ မထမူ၍။ (ဥလ္လင်္ဃိတွာတိ ဥဋ္ဌဟိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၃၃။) ကိဉ္စိ အနာရုဟိတွာ သရီရဋ္ဌ အနုလ္လင်္ဃိတွာ,ယထာဌိတေနေဝ ဟတ္ထေန ပုပ္ဖမုဋ္ဌိယော ခိပိတွာ သုခေန သက္ကာ ဟောတိ ပူဇေတုံ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၉၅။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၃၅၆။

အနုလ္လပန[၁] (န၊ထီ) [အနု+ဥ+လပ+ယု] (၁) ပြောဆိုခြင်း၊ စွပ်စွဲခြင်း၊ စွပ်စွဲပြောဆိုခြင်း၊ စွပ်စွဲပြောဆိုသောအခြင်းအရာ။ ယော တတ္ထ အနုဝါဒေါ အနုဝဒနာ အနုလ္လပနာ အနုဘဏနာ အနုသမ္ပဝင်္ကတာ အဗ္ဘုဿဟနတာ အနုဗလပ္ပဒါနံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ အနုဝါဒါဓိကရဏံ။ ဝိ၊၄။၂၁၂။ ဝိ၊၅။၂၀၃။ အနုလ္လပနာ အနုဘဏနာတိ ဥဘယံ အနုဝဒနဝေဝစနမတ္တမေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၉။

အနုလ္လပန[၂] (န၊ထီ) [န+ဥလ္လပန] (၁) ကျော်လွန်-တက်ကြွ-ဝါကြွား-ပလွှား-၍မပြောခြင်း။ အနုလ္လပနာဓိပ္ပါယ-ကြည့်။ (၂) နောက်ထပ် မပြောဆိုနိုင်ခြင်း။

အနုလ္လပနတာ (ထီ) [န+ဥလ္လပနတာ] နောက်ထပ် မပြောဆိုနိုင်သည်၏အဖြစ်။ အနာလပနတာ-ကြည့်။

အနုလ္လပနာဓိပ္ပါယ (တိ) [အနုလ္လပန[၂]+အဓိပ္ပါယ] ဝါကြွား-ပလွှား-၍ မပြောလိုသော၊သူ။ အနာပတ္တိ အဓိမာနေန အနုလ္လပနာဓိပ္ပါယဿ ဥမ္မတ္တကဿ....။ ဝိ၊၁။၁၃၇။ အနုလ္လပနာဓိပ္ပါယဿာတိ ကောဟညေ ဣစ္ဆာစာရေ အဋ္ဌတွာ အနုလ္လပနာဓိပ္ပါယဿ သဗြဟ္မစာရီနံ သန္တိကေ အညံ ဗျာကရောန္တဿ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၂။ အနုလ္လပနာဓိပ္ပါယဿာတိ အတိက္ကမိတွာ အဝတ္တုကာမဿ၊ "ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မော အယ"န္တိ အသလ္လက္ခေန္တဿာတိ အဓိပ္ပါယော။ သရူပတော ပန "အနာပတ္တိ ဘိက္ခု၊ အနုလ္လပနာဓိပ္ပါယဿာ"တိ ဝိနီတဝတ္ထုသု တတ္ထ တတ္ထ အာဂတဝတ္ထုဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ "ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မော အယ"န္တိ အသလ္လက္ခေတွာ ဝဒန္တောပိ ဝေါဟာရတော အညံ ဗျာကရောန္တော နာမ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ "အညံ ဗျာကရောန္တဿာ"တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၉၁။ အနုလ္လပနာဓိပ္ပါယဿာတိ "ဧဝံ ဝုတ္တေ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မော မယာ ပကာသိတော ဟောတီ"တိ အမနသိကတွာ "နာဟံ အာဝုသော မစ္စုနော ဘာယာမီ"တိအာဒိကံ ကထေန္တဿ။ ဧဝံ ကထေန္တော စ ဝေါဟာရတော အညံ ဗျာကရောန္တော နာမ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ "အညံဗျာကရောန္တဿာ"တိ။ ဝိမတိ၊၁။၂၄၇။

အနုလ္လပန္တ (တိ) [န+ဥလ္လပန္တ] ဝါကြွား-ပလွှား-၍ မပြောသော၊သူ။ ဣမေကစ္စော "န သက္ကာ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မံ အနုလ္လပန္တေန

ကိဉ္စိ လဒ္ဓုံ”န္တိအာဒိနိ ဓိန္တေတွာ....။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၂၅။

အနုလ္လောကေန္တ (တိ) [နု+ဥလ္လောကေန္တ] မော့၍မကြည့်သော၊သူ။ သဗ္ဗကာလဥ္စ ဝံသဂ္ဂီ အနုလ္လောကေန္တော အနွေ့ဝါသိကံ န ရက္ခတိ နာမ၊ ဝေံ အရက္ခိတော အန္တေဝါသိကော ပတိတွာ စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏံ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၈။

အနုဝံသ (ပု) [အနု+ဝံသ] အဆက်အနွယ်။ အပစ္စောတိ အနုဝံသော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၇။

အနုဝဂ္ဂု (တိ) [အနု+ဝဂ္ဂု?] လျှော်သော၊ သင့်လျော် လျောက်ပတ်သော။ တုလာ-သဃာဋ္ဌာနုဝဂ္ဂါ၊ သောဝဏ္ဏဖလကတ္တတာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၁။ အနုဝဂ္ဂါတိ အနုရူပါ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။၅၂။

အနုဝဇတိ (ကြိ) [အနု+ဝဇ+အ+တိ] (၁) အစဉ်–သွား–လိုက်–၏။ ဟတ္ထိံပိ အနုဝဇန္တိ။ အဿေပိ....ရထေပိ အနုဝဇန္တိ။ ဇာ၊ ၂။၂၄၈-၉။ သာဟံ ကထံ နာနုဝဇေ ပဇာနံ။ ဇာ၊၁။၃၅၂။ အနုဝဇိဿာမာတိပိ ပါဌော၊ တဿ အနုဂစ္ဆိဿာမာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၆၁။ (၂) ကျင့်သုံး၏။ န ဘိက္ခုနော မဂ္ဂမနုဗ္ဗဇာမိ။ ဇာ၊၁။၃၁၅။ .... နာနုဗ္ဗဇာမိ ပဗ္ဗဇိတုံ န သက္ကောမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၀၀။

အနုဝဋ္ဋိတယုတ္တဋ္ဌာန (န) [အနုဝဋ္ဋိတ+ယုတ္တ+ဌာန] လုံးသော–ဝန်းသော–သဏ္ဌာန်နှင့် ယှဉ်သင့်သော နေရာ။ ဒီဃယုတ္တဋ္ဌာနေ ပန ဒီဃော၊ ရဿထူလကိသပုထုလအနုဝဋ္ဋိတ-ယုတ္တဋ္ဌာနေသု (ရဿကိသထူလအနုဝဋ္ဋိတ-ယုတ္တဋ္ဌာနေသု။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။) တထာဝိဓောဝ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၀။

အနုဝစိ (ထီ) [အနု+ဝစိ] အဖန်ဖန်ပွါးခြင်း။ အနုဒယတာ-ကြည့်။

အနုဝဓေတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု+ဝဓု+ဏေ+တိ] ပွါးစေ၏၊ အဖန်ဖန်ပွါးစေ၏။ သံဝေဂံ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပါဒေန္တေန အနုဝဓေသိံ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၁၇၈။ (=သံဝေဂမနုဗြူဟယိံ။ စရိယာ။ ၄၀၈။) အနုဗြူဟယတိ-လည်း ကြည့်။

အနုဝတ္တက (တိ) [အနု+ဝတု+ဏျု။ ထီ၌ အနုဝတ္တိကာ] (က) လိုက်သည်၏အစွမ်း အားဖြင့် ဖြစ်သော၊ လိုက်သော၊ အစဉ်လိုက် သော။ တထာ-သဒ္ဒေါ ဣတိ-သဒ္ဒေါ ဝါ န ဝုတ္တောတိ “မေတ္တာသဟဂတေန စေတသာ”-တိ ဧတဿ အနုဝတ္တကံ တံ ဒွယံ တဿ ဖရဏန္တရာဒိဋ္ဌာနံ အဋ္ဌာနန္တိ ကတွာ န ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊၂။၁၈၇။ အနုဝတ္တကန္တိ အဓိကာရ-ဝသေန ပဝတ္တကံ။ အနုဋီ၊၂။၁၈၈။ (ခ) အတုလိုက်သော၊ အတုလိုက်၍–ပြု–ကျင့်–သော၊သူ။ တဿေဝ ခေါ ပန ဘိက္ခုဿ ဘိက္ခူ ဟောန္တိ အနုဝတ္တကာ ဝဂ္ဂဝါဒကာ....။ အနုဝတ္တကာတိ ယံဒိဋ္ဌိကော သော ဟောတိ ယံခန္တိကော ယံရုစိကော၊ တေပိ တံဒိဋ္ဌိကာ ဟောန္တိ တံခန္တိကာ တံရုစိကာ။ ဝိ၊၁။၂၆၈။ အနုဝတ္တကာတိ တဿ ဒိဋ္ဌိခန္တိရုစိဂ္ဂဟဏေန အနုပဋ္ဌိပဇ္ဇနကာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၆။ အယမ္ပိ ပါရာဇိကာ ဟောတိ အဿံဝါသာ ဥက္ခိတ္တာနု-ဝတ္တိကာ။ ဝိ၊၂။၂၀၂။ သာဓာရဏာ သုခ-ဒုက္ခေ၊ ဥဘော စ အနုဝတ္တကာ။ အပ၊၁။ ၃၅၃။ (ဂ) အလိုသို့လိုက်သော၊ အလိုလိုက် ၍ ပြုလုပ်သော၊သူ။ အညတရာ မာရကာယိ-ကာတိ နာမဝသေန အပါကဋာ ဧကာ ဘုမ္မဒေဝတာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာ မာရပက္ခိကာ မာရဿာနုဝတ္တိကာ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇။ ဣဿာ-ရာနုဝတ္တကော ဟိ လောကော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၄။ တဒါ ဟိ မနုဿာ တိတ္ထိယာဂဇာတိကာ ကိလေသာနုဝတ္တကာ ဟုတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၆၂။ လောကေ ပရိဟာယန္တေယေဝ မနုဿာ တိတ္ထိယာဂါဒိဇာတိကာ ကိလေသာနု-ဝတ္တကာ ဟုတွာ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၁၁။ အံ၊ဋီ၊

၃။၆၈။ (ဃ) အတုလိုက်၍လည်စေသော၊သူ။ ယောပိ ပညာယ အသမော၊ တဿ စက္ကာနု-ဝတ္တကော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၃၂။ စက္ကာနုဝတ္တကောတိ ဓမ္မစက္ကာနုဝတ္တကော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၉၆။

အနုဝတ္တကကိလေသ (ပု) [အနုဝတ္တက + ကိလေသ] အစဉ်လိုက်သော ကိလေသာ။ တဒနုဝတ္တကကိလေသေဟိ စ ခန္ဓေဟိ စ နိဿဋ္ဌံ ဟောတိ။ ပဋိသံ။၂၀၇။

အနုဝတ္တတိ (ကြိ) [အနု + ဝတု + အ + တိ] လျော်–လျောက်ပတ်စွာ–ဖြစ်၏၊လိုက်၏၊အစဉ်လိုက်၏၊ လိုက်လျော၏၊ အစဉ်လိုက်လျော၏၊ အလိုသို့ လိုက်၏၊ အတုလိုက်၏၊ ကျင့်သုံး၏၊ အတုလိုက်၍ ကျင့်သုံး၏။ အနုဝတ္တတိ – ဝိ၊၂။ ၂၇၁ – ၂။ အပ၊၂။၅၆။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၀၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၆။ ဇာ၊၂။၅၄။ **အနုဝတ္တန္တိ**— အပ၊၂။၈၀။၁၉၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၇။ အနု-ဝတ္တရေ—ဇာ၊၂။၂၅၇။ **အနုဝတ္တသိ**—ဇာ၊၂။ ၉၇။ **အနုဝတ္တာမိ**—ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ ဇာ၊၂။ ၉၇။ **အနုဝတ္တာမ**—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၇၉။ **အနုဝတ္တန္တု**—အပ၊၁။၇။ အနုဝတ္တန္တု အနုကူလာ ဘဝန္တု။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။ **အနု-ဝတ္တေယျ** — ဝိ၊၂။ ၂၈၂ – ၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၀၁။ အနုဝတ္တယေ—ပေတ။၂၀၂။ **အနုဝတ္တေယျုံ**— သံ၊၂။၄၀၂။ **အနုဝတ္တိံသု**—ဝိ၊၃။၄၈၁။ အပ၊ ၁။၃၃၂။ **အနုဝတ္တိ**—ဝိ၊၂။၂၈၂–၃။ **အနု-ဝတ္တိတ္ထ**—ဝိ၊၃။၄၈၁။ **အနုဝတ္တိဿန္တိ**—သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၄၅။**အနုဝတ္တိဿာမိ**—ဝိ၊၂။၂၈၂။ **အနု-ဝတ္တိဿာမ**—ဒီ၊၂။၁၉၆။(=အနုပဗ္ဗဇိဿာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၁။)

အနုဝတ္တန (န) [အနု+ဝတု+ယု] (က) လျော်–လျောက်ပတ်စွာ–ဖြစ်ခြင်း၊ ကျင့်ခြင်း၊ အစဉ်ကျင့်ခြင်း။ ဣမာယ ပဋိပဒါယ တယာ ဗာဟိယ တိဿန္နံ သိက္ခာနံ အနုဝတ္တန-ဝသေန သိက္ခိတဗ္ဗံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၈၂။ တိဝိဓော သုစရိတဓမ္မော အနုဝတ္တနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၉။ (ခ) လိုက်ခြင်း၊ အစဉ်လိုက်ခြင်း၊ အလိုသို့ လိုက်ခြင်း။ သကစိတ္တံ နိက္ခိပိတွာ ပရစိတ္တာနု-ဝတ္တနေန ဒုက္ခသေယျာယ....။ မိလိန္ဒ။၃၀၂။ ဇာဂရဏနိမိတ္တဉ္စ ဣဓ အနုဝတ္တနံ အဓိပ္ပေတံ။ အနုဋီ၊၁။၇၆။ (မူလဋီ၊၁။၇၀-လည်း ကြည့်။) အနုပဒါတု-လည်း ကြည့်။ (ဂ) လိုက်လျောခြင်း၊ မဆန့်ကျင်ခြင်း။ အနုရောဓောနုဝတ္တနံ။ ဓာန်။၃၄၅။ အနုရူပံ ပဝတ္တနံ အနုဝတ္တနံ။ ဓာန်၊ဋီ။၃၄၅။

အနုဝတ္တနတာ (ထီ) [အနုဝတ္တန+တာ] အစဉ်လိုက်သည်၏အဖြစ်၊ အစဉ်လိုက်ခြင်း။ မဟာ-ဇနဿ အဇ္ဈာသယာနုကူလေန အနုဝတ္တနတာ အာနိသံသော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၀။

အနုဝတ္တနဘာဝ (ပု) [အနုဝတ္တန+ဘာဝ]လိုက်၍ ကျင့်သောအဖြစ်။ ဒုစ္စရိတဓမ္မံ ဝဇ္ဇေတွာ သုစရိတဓမ္မဿ အနုဝတ္တနဘာဝံ ဒဿေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၉။

အနုဝတ္တနသီလ (တိ) [အနုဝတ္တန+သီလ] အစဉ်လိုက်ခြင်း အလေ့ရှိသော၊ အစဉ်လိုက် လေ့ရှိသော၊သူ။ အနုဝတ္တိ-ကြည့်။

အနုဝတ္တနိယ (တိ) [အနု+ဝတု+အနိယ] အစဉ်လိုက်အပ်သော။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အနုဝတ္တနိယဘာဝ (ပု) [အနုဝတ္တနိယ+ဘာဝ] အစဉ်လိုက်အပ်သည်၏အဖြစ်။ .... အညာ-ကာရေန အပ္ပဝတ္တမာနေဟိ လိင်္ဂါဒီဟိ အနု-ဝတ္တနိယဘာဝေါ အာဓိပစ္စံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။ ၁၈၆။ (မူလဋီ၊၂။၇၉-လည်း ကြည့်။)

အနုဝတ္တတ္တ (တိ) [အနု+ဝတု+အ+အတ္တ]အစဉ်လိုက်သော၊ အတုလိုက်သော၊ အလိုသို့လိုက်သော၊သူ။ ဘိက္ခု သံဃံ ဝိသုံ ကတွာ မံ အနုဝတ္တတ္တေဟိ ဘိက္ခူဟိ သဒ္ဓိံ ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၇၇။ အထ မံ အနုဝတ္တတ္တော အနုဇာနေယျ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၀၁။ ပုနဒိဝသေ သေဋ္ဌိ ဘရိယာ အဝသေသာ စ ဉာတကာ သေဋ္ဌိံ အနု-ဝတ္တန္တာ ဧဝံ တေမာသမတ္တံ မဟာဒါနံ

ပဝတ္တေသုံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၇။ သော ကိရ ပုဗ္ဗေ ရာဇာနံ အနုဝတ္တန္တော ကော် တတ္ထုလနာဋ္ဌိ အဿာနံ အဂ္ဂမကာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၁။.... ဝုဒ္ဓိဟာနိယော အနုဝတ္တန္တာ တေ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၆။ ဝါတာဒီဟိ စ အနုပဒ္ဒုတံ ဝါ ကာယံ အနုဝတ္တန္တဿ ဇာဂရဿ....။ မူလဋ္ဌိ၊၁။၇၀။ တဿ စိတ္တာနုဝတ္တန္တော၊ ဟောမိ စိန္တိတ- သန္နိဘော။ စရိယာ။၄၀၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၉၇။ စိတ္တာနုဝတ္တန္တောတိ တဿ အဟိတုဏ္ဍိကဿ စိတ္တံ အနုဝတ္တန္တော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၂၈။

အနုဝတ္တမာန (တိ) [အနု+ဝတု+အ+မာန] အစဉ်လိုက်သော၊သူ။ တံ ကုလဝတ္တံ အနုဝတ္တ- မာနာ၊ မာဟံ ကုလေ အန္တိမဂန္ဓနော (အန္တိမဂန္ဓိနီ) အဟုံ။ ဇာ၊၁။ ၂၁၀။.... တံ ကုလဝတ္တံ ကုလပဝေဏိံ အနုဝတ္တမာနာ အတ္တနော ကုလေ ပစ္ဆိမိကာ ပလာလဘူတာ မာ အဟုန္တိ သလ္လက္ခေတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၅။.... တံ အနုဂစ္ဆမာနာ၊ အနုဝတ္တမာနာတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၇၉။

အနုဝတ္တယမာန (တိ) [အနု+ဝတု+ဏယ+ မာန] အစဉ်လိုက်စေသော၊ အလေးအမြတ် ပြုစေသော။ အဘိဘဝိတွာ ပဝတ္တနဋ္ဌေနာတိ သဟဇာတာဓိပတိပိ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရဝသေန.... သဟဇာတေ အတ္တနော ဝသေ အနုဝတ္တယ- မာနေနာ.... အာရမ္မဏာဓိပတိပိ တဒါရမ္မဏေ ဓမ္မေ တထေဝ အတ္တနာ အနုဝတ္တယမာနေနာ တေ ဓမ္မေ အဘိဘဝိတွာ....။ မူလဋ္ဌိ၊၁။၄၆။ အနုဝတ္တယမာနေနာတိ ဂရုကာရယမာနေနာ။ အနုဋ္ဌိ၊၁။၄၉။

အနုဝတ္တာပန (န) [အနု+ဝတု+ဏာပေ+ ယု] လိုက်စေခြင်း၊ အစဉ်လိုက်စေခြင်း။ စက္ခုဝိညာဏာဒိဓမ္မာနံ တိက္ခမန္ဒာဒိသင်္ခါတံ အတ္တာကာရာနုဝတ္တာပနံ၊ လဒ္ဓံ ကိစ္စံ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၂၃။ အတ္တနော ဝသေ အနုဝတ္တာပနတော....။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀။

အနုဝတ္တိ (ထိ) [အနု+ဝတု+တ္တိ] အနုဝတ္တန (က) အနက်နှင့် တူ။ ဓမ္မာနုဝတ္တိ စ အလီနတာ စ၊ အတ္ထဿ ဒွါရာ ပမုခါ ဆဠေဝ။ ဇာ၊၁။ ၂၀ (ဓမ္မာနုဝတ္တိ-၌ ဆန်းကြောင့် ဒီဃ)။ ဓမ္မာနုဝတ္တိ စာတိ တိဝိဓဿ သုစရိတဓမ္မဿ အနုဝတ္တနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၉။

အနုဝတ္တိတ (တိ) [အနု+ဝတု+တ] အစဉ် လိုက်အပ်သော။ အနုဂတ (၁) (က) အနက် ကြည့်။

အနုဝတ္တိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+ဝတု+တဗ္ဗ] အစဉ် လိုက်အပ်သော၊ အစဉ်လိုက်၍ ကျင့်သုံးအပ် သော။ အာဂန္တုကေဟိ အာဝါသိကာနံ အနု- ဝတ္တိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၃။၁၀၄။ ဂရူတိ ဘာရိကော အကာမာ အနုဝတ္တိတဗ္ဗော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၀၉။

အနုဝတ္တိတု (တိ) [အနု+ဝတု+တု] အစဉ် လိုက်တတ်သော၊သူ။ အနုဗ္ဗတ-ကြည့်။

အနုဝတ္တိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဝတု+တုံ] အစဉ် လိုက်ခြင်းငှါ၊ အလိုသို့ လိုက်ခြင်းငှါ။ အနု- ဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ရာဇူနံ အနုဝတ္တိတုံ။ ဝိ၊၃။ ၁၉၃။ မယာ ဣဒံ ဒဟရံ အနုဝတ္တိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။

အနုဝတ္တိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဝတု+တွာ] အစဉ်လိုက်၍။ တေပိ နေသံ ပရိဝါရာ ဘိက္ခူ တေသံယေဝ အနုဝတ္တိတွာ သင်္ဂေ နိဗ္ဗတ္တိတုမ- သက္ကောန္တာ....။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၅။ ဒုက္ခ- ဝေဒနံ အနနုဝတ္တိတွာ ဝိပဿနံ အာရဘိ- တွာ....။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၁၉။

အနုဝတ္တိယ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဝတု+တွာ] ကျင့် သုံး၍၊ အစဉ်ကျင့်သုံး၍။ ဇဝံ ဓမ္မာ အပက္ကမ္မ၊ အဓမ္မမနုဝတ္တိယ။ သံ၊၁။၅၆။ မိလိန္ဒ။၆၈။

အနုဝတ္တိ (တိ) [အနု+ဝတု+ဏီ။ ထိ၌ အနု- ဝတ္တိနီ] (က) လျော်စွာကျင့်သုံးလေ့

ရှိသော၊ လျှော်စွာကျင့်သုံးတတ်သော၊သူ။ ဓမ္မေ ဓမ္မာနုဝတ္တိနော။ အံ၊၃။၄၄၅။ ဓမ္မ။၂၅။ ဓမ္မေ ဓမ္မာနုဝတ္တိနောတိ.... လောကုတ္တရဓမ္မေ အနုဓမ္မဝတ္တိနော။ အံ၊၄၊၃။၃၃၆။ ဓမ္မာနုဝတ္တိနောတိ တံ ဓမ္မံ သုတွာ တဒနုစ္ဆဝိကံ ပဋိပဒံ ပူရေတွာ မဂ္ဂဖလသစ္ဆိကရဏေန ဓမ္မာနုဝတ္တိနော။ ဓမ္မ၊၄၊၁။၃၈၀။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၃၅၅။ သုဒိဋ္ဌရူပ မုဂ္ဂတပါနုဝတ္တိနော။ ဇာ၊၁။ ၁၉၇။ (ခ) လိုက်လျော၍ – ပြုကျင့်လေ့ရှိသော – ပြုကျင့်တတ်သော၊သူ။ အက္ကောနော ဘတ္တု ဝသာနုဝတ္တိနီ။ အံ၊၂။၄၆၀။ ဝိမာန၊၁၇။၃၆။ ဘတ္တု ဝသာနုဝတ္တိနီတိ ပုဗ္ဗုဋ္ဌာနနိပါတနာဒိနာ သာမိကဿ အနုကူလဘာဝေန ဝသေ ဝတ္တနသီလာ၊ မနာပစာရိနီတိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊၄။၆၄။ အဝိဒွသူ မာရဝသာနုဝတ္တိနော။ ထေရ။၃၆၁။ မာရဝသာနုဝတ္တိနောတိ ကိလေသမာရာဒီနံ ဝသေ အနုဝတ္တနသီလာ။ ထေရ၊၄၊၂။၄၇၉။ (ဂ) အစဉ်လိုက်တတ်သော၊ အစဉ်လိုက်၍ဖြစ်တတ်သော။ န ဝေဒနာနုဝတ္တီ ဟုတွာ ဠတော စိတော စ သမ္ပရိဝတ္တိ။ ဒီ၊၄၊၂။၁၀၇။

အနုဝတ္တေတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု+ဝတု+ဏေ+တိ] အစဉ်လိုက်၍ – ဖြစ်စေ – လည်စေ – ၏၊ အစဉ်လိုက်စေ၏။ အနုဝတ္တေတိ — သုတ္တနိ။ ၃၆၈။ထေရ။၃၃၀။ မ၊၂။၃၅၂။မူလဋီ၊၂။၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။၁၈၅။ **အနုဝတ္တေမိ**—အပ၊၁။၃၃။ ထေရ၊၄၊၂။၃၉၃။ **အနုဝတ္တေမိ** အနုဂန္တွာ ဝတ္တေမိ။အပ၊၄၊၁။၂၆၄။ **အနုဝတ္တေဿတိ**— အပ၊၁။၂၅။ ထေရ၊၄၊၂။၃၇၅။ အနုဝတ္တေဿတိ အဝိနဿမာနံ ဓာရေဿတိ။ အပ၊၄၊ ၁။၂၅၄။

အနုဒတိ (ကြိ) [အနု+ဝဒ+အ+တိ] စွပ်စွဲပြောဆို၏၊ စောဒနာ၏။ အနုဝဒတိ—ဝိ၊၅။ ၂၀၃။ဝိ၊၄၊၂။၇၆။ **အနုဝဒန္တိ**—ဝိ၊၄။၁၉၈။ ၂၁၂။ အနုဝဒန္တီတိ စောဒေန္တိ။ ဝိ၊၄၊၄။၃၆။ ၂၁၂။ အနုဝဒန္တီတိ အက္ကောသန္တိ။ ဝဇီရ။ ၁၉၉။

အနုဝဒန (နု၊ထိ) [အနု+ဝဒ+ယု] စွပ်စွဲပြောဆိုသော အခြင်းအရာ၊ စွပ်စွဲပြောဆိုခြင်း။ အနုလ္လပန ^၁ -ကြည့်။ အနုဝဒနာတိ အာကာရနိဒ္ဒေသနမေတံ၊ ဥပဝဒနာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄၊၄။၃၉။

အနုဝဒနဘာဝ (ပု) [အနုဝဒန+ဘာဝ] စွပ်စွဲပြောဆိုသောသူ၏အဖြစ်။ အနုသမ္ပဝင်္ကတာ-ကြည့်။

အနုဝဒနဝေဝစန (န) [အနုဝဒန+ဝေဝစန] စွပ်စွဲပြောဆိုခြင်း – အနုဝဒနသဒ္ဒါ – ၏ – ဝေဝုစ် – ပရိယာယ် – စကားလှယ်။ အနုလ္လပန ^၁ -ကြည့်။

အနုဝဒန္တ (တိ) [အနု+ဝဒ+အ+အန္တ] စွပ်စွဲပြောဆိုသော၊ စောဒနာသော၊သူ။ အနုဝါဒါဓိကရဏ-ကြည့်။

အနုဝဒမာန (တိ) [အနု+ဝဒ+အ+မာန] စွပ်စွဲပြောဆိုသော၊ စောဒနာသော၊သူ။ အနုဝဒမာနော အာပတ္တိံ အာပဇ္ဇတိ အာပတ္တာမိကရဏံ။ ဝိ၊၅။၂၀၃။

အနုဝဒိတ (တိ) [အနု+ဝဒ+တ] စွပ်စွဲပြောဆိုအပ်သော၊ စောဒနာအပ်သော၊ စွပ်စွဲပြောဆိုခံရသော၊သူ။ သုဒ္ဓဿ အနာပတ္တိကဿ ဒါနံ ကော၊ အနုဝဒိတဿ ဒါနံ ကော။ ဝိ၊၄၊၄။ ၃၆။

အနုဝဒိယမာန (တိ) [အနု+ဝဒ+ယ+မာန] စွပ်စွဲပြောဆိုအပ်သော၊ စောဒနာအပ်သော။ တော ပိဏ္ဍပါတိက ဘိက္ခုနိဘတ္တံ ဘုဥ္ဇိတွာ ဝီတိနာမယိတ္ထာ'တိ စိတ္တေန အနုဝဒိယမာနော သန္တမ္ဘေတုံ န သက္ကုဏာမိ။ ဒီ၊၄၊၂။ ၁၂၆။ မ၊၄၊၂။၂၉၇။ အံ၊၄၊၃။၉၄။

အနုဝသတိ (ကြိ) [အနု+ဝသ+အ+တိ] (၁) အမှတ်ပြု၍နေ၏၊ စောင့်မြှော်–ငံ့လင့်–၍ နေ၏။ တေ စေ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခူ....သံဃေ အဓိကရဏကာရကာ တံ ကင်္ခံ အနုဝသေယျုံ။ ဝိ၊၃။၂၆၀။ (၂) အတုလိုက်၍နေ၏။ သမဏေ ဗြာဟ္မဏေ အပိ၊ သီလဝန္တေ ဗဟုဿုတေ။ သက္ကစ္စံ အနုဝါသေယျ။ ဇာ၊၂။ ၂၉၃။ အနုဝါသေယျာတိ ဥပေါသထဝါသံ ဝသန္တော အနုဝတ္တေယျ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၀၁။

အနုဝသိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဝသ+တွာ] နေ့တိုင်း နေ့တိုင်းနေ၍၊ နောက်ထပ်–တဖန်–နေ၍၊ တတ္ထေဝ အနုဝသိတွာ အနုဝသိတွာ အာဝသထပိဏ္ဍံ ဘုဉ္ဇန္တိ။ ဝိ၊၂။၉၅။ ဂိလာနဿ အနုဝသိတွာ ဘုဉ္ဇန္တဿ အနာပတ္တိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၇။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၄-လည်း ကြည့်။)

အနုဝဿ (န) [အနု+ဝဿ] (က) နှစ်စဉ်၊ နှစ်တိုင်း။ ဘိက္ခူ အနုဝဿံ သန္တတံ ကာရာပေန္တိ။ ဝိ၊၁။၃၃၃။ ယာ ပန ဘိက္ခုနီ အနုဝဿံ ဝုဋ္ဌာပေယျ၊ ပါစိတ္တိယံ။....အနုဝဿန္တိ အနုသံဝစ္ဆရံ။ ဝိ၊၂။၄၄၉။ (ခ) နောက်၌ဖြစ်သော – ကင်းသော – မပြည့်စုံသော – မရေတွက်လောက်သော– ဝါ။ (တိ) (ဂ) ဝါသို့ ကပ်ရောက်ပြီးသော၊ သူ။ အနုဝဿိက- ကြည့်။

အနုဝဿိက (တိ) [အနုဝဿ+ဣက] (၁) ဝါသို့ ကပ်ရောက်ပြီးသော၊ တဝါသာရသေးသော၊သူ၊ (ရဟန်း)။ (၂) နောက်မှကပ်ရောက်အပ်သော – ကင်းသော – မပြည့်စုံသေးသော – မရေတွက်လောက်သော – ဝါရှိသော၊ ဝါမရသေးသော၊ သူ၊ (ရဟန်း)။ အနုဝဿိကော ပဗ္ဗဇိတော၊ ပဿ ဓမ္မသုဓမ္မတံ။ ထေရ၊၂၅။ အနုဝဿိကောတိ အနုဂတော ဥပဂတော ဝဿံ အနုဝဿော၊ အနုဝဿောဝ အနုဝဿိကော။ ပဗ္ဗဇိတောတိ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဥပဂတော၊ ပဗ္ဗဇိတော ဟုတွာ ဥပဂတဝဿမတ္တော ဧကဝဿိကောတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ အနုဂတံ ပစ္ဆာဂတံ အပဂတံ ဝဿံ အနုဝဿံ၊ တံ အဿ အတ္ထီတိ အနုဝဿိကော။ ယဿ ပဗ္ဗဇိတဿ ဝဿံ အပရိပုဏ္ဏတာယ န ဂဏနူပဂတံ၊ သော ဝေ ဝုတ္တော၊ တသ္မာ အဝဿိကောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၀–၁။

အနုဝဟန (န၊ထီ) [အနု+ဝဟ+ယု] အစဉ်မပြတ်–ဆောင်ခြင်း–ဖြစ်စေခြင်း၊ အဿာသ ပဿာသသို့ အစဉ်လိုက်ခြင်းအားဖြင့် သတိကို အဆက်မပြတ်ဖြစ်စေခြင်း။ အနုဗန္ဓနာတိ အနုဝဟနာ။ (အနုပဒဟနာ၊က)။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၇၀။ (အနုဂဟဏာ၊ က၊မူကွဲ) အနုဝဟနာတိ အဿာသပဿာသာနံ အနုဂမနဝသေန သတိယာ နိရန္တရံ အနုပ္ပဝတ္တနာ။ ဝိမတိ၊၁။၂၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။ ၃၂၇။

အနုဝါစေတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု+ဝစ+ဏေ+တိ] အစဉ်လိုက်၍–အတုလိုက်၍–ဆိုစေ၏၊ တဖန်ဆိုစေ၏၊ တဖန်ပို့ချ၏။ ဝါစိတမနုဝါစေန္တိ။ ဝိ၊၃။၃၄၃။ ဒီ၊၁။၉၇၊၉၈၊၂၂၄။ မ၊၂။၃၈၁။ အံ၊၂။၁၉၇။....တေဟိ အညေသံ ဝါစိတံ အနုဝါစေန္တိ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၂၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၆။ ဘိက္ခူ နဝင်္ဂံ ဗုဒ္ဓဝစနံ....ဝါစေန္တိ အနုဝါစေန္တိ ဘာသန္တိ အနုဘာသန္တိ။ မိလိန္ဒ၊၃၂၇။

အနုဝါတ ၁ (န) [အနု+ဝါတ] လေအောက်–လေကြော–လေစုန်–အရပ်။ အနုဝါတံ ပဋိလိကော နမဿမာနော....။ သံ၊၁။၂၂၀။ ယေသံ အနုဝါတံယေဝ ဂန္ဓော ဂစ္ဆတိ နော ပဋိဝါတံ။ အံ၊၁။၂၂၆။ ဣမေ ပန တယော ဂန္ဓာ အနုဝါတံယေဝ ဂစ္ဆန္တိ၊ န ပဋိဝါတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၅။ အနုဝါတံ ယောဇနသတံ

ဂန္ဓော ဂစ္ဆတိ။ အံ၊၂။၄၇၇။ ဒိသမ္ပိ အနုဒိသမ္ပိ အနုဝါတမ္ပိ ပဋိဝါတမ္ပိ ဝါယန္တိ အတိဝါယန္တိ။ မိလိန္ဒ။၃၁၇။ ပဋိဝါတံ ဝဇ္ဇေတွာ အနုဝါတံ ဂန္တဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၇၇။

အနုဝါတ[၂] (ပု) [အနု+ဝါ+တ] နောက်–တဖန်–ဖွဲ့အပ်–တပ်အပ်–ထပ်အပ်–သောအရာ၊ အလျားအနားပတ်။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အနုဝါတံ ပရိဘဏ္ဍံ အာရောပေတုံ။ ဝိ၊၃။၄၁၂။ ဝိ၊၄။၂၅၂။ အနုဝါတံ ပရိဘဏ္ဍန္တိ အနုဝါတဉ္စေဝ ပရိဘဏ္ဍဉ္စ။ ဝိဋ္ဌ၊၃။၄၁၀။ အနုဝါတံ ပရိဘဏ္ဍန္တိ ကထိနေ ဗန္ဓနရဇ္ဇုဟိ စီဝရဿ သမန္တာ ပရိယန္တဿ အဇီရဏတ္ထံ ယေဟိ ကေဟိစိ စောဠကေဟိ ဒီဃတော အနုဝါတံ, တိရိယတော ပရိဘဏ္ဍဉ္စ သိဗ္ဗိတွာ ကာတုံ ယတ္ထ ရဇ္ဇုကေ ပဝေသေတွာ ဒဏ္ဍေသု ပလိဝေဌေတွာ စီဝရသမကံ အာကဍ္ဎိတုံ သက္ကာ၊ တာဒိသန္တိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊၂။၂၃၂။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။ သံဋ္ဌ၊၂။ ၁၇၁။ အံဋ္ဌ၊၁။၁၃၁–၂။ ထေရဋ္ဌ၊၂။ ၄၃၃-တို့လည်း ကြည့်။ ကုသိ (ဝိဋ္ဌ၊၃။၄၀၇) လည်း ကြည့်။

အနုဝါတကရဏ (န) [အနုဝါတ[၂]+ကရဏ] အနားပတ်–အလျားအနားပတ်–ကို–ပြုလုပ်ခြင်း–တင်ခြင်း။ န အနုဝါတကရဏမတ္တေန အတ္ထတံ ဟောတိ ကထိနံ။ ဝိ၊၃။၃၅၂။ အနုဝါတကရဏမတ္တေနာတိ ပိဋ္ဌိအနုဝါတာရောပနမတ္တေန။ ဝိဋ္ဌ၊၃။၃၉၂။ ပိဋ္ဌိအနုဝါတာရောပနမတ္တေနာတိ ဒီဃတော အနုဝါတဿ အာရောပနမတ္တေန။ သာရတ္ထ၊၃။၃၃၆။ အနုဝါတာရောပန-လည်း ကြည့်။

အနုဝါတန္တ (ပု) [အနုဝါတ[၂]+အန္တ] အနားပတ်အစွန်း။ဂဏ္ဌိကံ ပဋိမုဉ္စိတွာ အနုဝါတန္တေန ဂီဝံ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ....။ ဝိဋ္ဌ၊၃။၁၆၂။

အနုဝါတပဋိဝါတ (န) [အနုဝါတ[၁]+ပဋိဝါတ] လေအောက်, လေအထက်–လေကြော, လေညာ–လေစုန်, လေဆန်–အရပ်။ အနုဝါတပဋိဝါတမ္ပိ ဂန္ဓော ဂစ္ဆတိ။ အံ၊၁။၂၂၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၆။

အနုဝါတမဂ္ဂ (ပု) [အနုဝါတ[၁]+မဂ္ဂ] လေအောက်–လေကြော–လေစုန်–ခရီး။ သစေ အနုဝါတမဂ္ဂေန န သက္ကာ ဟောတိ ဂန္တုံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၇၇။

အနုဝါတာရောပန (န) [အနုဝါတ[၂]+အာရောပန] အနားပတ်တင်ခြင်း။ အနုဝါတကရဏ, ကုစ္ဆိအနုဝါတာရောပန, ပိဋ္ဌိအနုဝါတာရောပန (ဝိဋ္ဌ၊၃။၃၉၂။ သာရတ္ထ၊၃။၃၃၆)တို့ ကြည့်။ အနုဝါတကရဏ-လည်း ကြည့်။

အနုဝါဒ (ပု) [အနု+ဝဒ+ဏ] (၁) အတုပြု၍–အစဉ်လိုက်၍–နောက်ထပ်–ပြောဆိုခြင်း–ပြောဆိုသောစကား။ န စ ကောစိ သဟဓမ္မိကော ဝါဒါနုဝါဒေါ ဂါရယှံ ဌာနံ အာဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊၁။၁၅၃။.... တုမှာကံ ဝါဒေ ဝါ တတော ပရံ တဿ အနုဝါဒေ ဝါ....။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၃၄၇။ သီဋ္ဌ၊သစ်၊၂။၃၄၇။ ဝါဒါနုဝါဒေါတိ ဘဂဝတာ ဝုတ္တဝါဒဿ အနုဝါဒေါ။.... ဣမိနာပိ ဝါဒံ အနုဂတော ဝါဒေါ ယေဝ ဒီပိတော ဟောတိ။ သံဋ္ဌ၊၂။၂၃၇။ သဟဓမ္မိကာ ဂါရယှာ ဝါဒါနုဝါဒါ အာဂစ္ဆန္တိ။ နေတ္တိ။၄၄။ ဝါဒါနုဝါဒါတိ ဝါဒါ စေဝ အနုဝါဒါ စ။ နေတ္တိဋ္ဌ။၁၁၆။ ဝါဒါနံ ဝါ အနုဝါဒါ ဝါဒါနုဝါဒါ။ တေသံ ဝါဒါနံ ဥပါဒါတိ အတ္ထော။ နေတ္တိဋ္ဌ။၇၅။ အနုပါတ, ဝါဒါနုဝါဒ တို့လည်း ကြည့်။ (၂) စွပ်စွဲ–စောဒနာ–ခြင်း၊ ကဲ့ရဲ့–ဆဲရေး–ခြင်း။ အနုဝါဒေါ အနုဝါဒါဓိကရဏံ၊ အနုဝါဒေါ နော အဓိကရဏံ၊ အဓိကရဏံ နော အနုဝါဒေါ၊ အဓိကရဏဉ္စေဝ အနုဝါဒေါ စ....။ ဝိ၊၄။၂၁၇။ ဝိဋ္ဌ၊၂။၁၇၀။ အနုဝါဒေါတိ ဝိပတ္တိယာ ဥပဝဒနာ စေဝ စောဒနာ စ။ တတ္ထ ဥပဝဒနာ

နာမ အက္ကောသော (ဂရဟာ,အက္ကောသော စ၊ ဝိမတိ)။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၅၄။ ဝိမတိ၊၁။ ၂၉၀။ ယော တတ္ထ အနုဝါဒေါ(ဝိ၊၄။ ၂၁၂)တိ ယော တေသု အနုဝဒန္တေသု ဥပဝါဒေါ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၄။၃၉။(၃) အကြီးအကဲ–ပဓာန–ဇေဋ္ဌ–ရိယ–အရာ။ န အနုဝါဒေါ ပဋ္ဌပေတဗ္ဗော။ ဝိ၊၄။၁၀၊၇၃။ န အနုဝါဒေါတိ ဝိဟာရေ ဇေဋ္ဌကဋ္ဌာနံ န ကာတဗ္ဗံ၊....နာပိ....ဇေဋ္ဌရိယကမ္မံ ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၉။ အနုသာသနဝသေန အညေ ဝဒတီတိ အနုဝါဒေါတိ ဝုတ္တော ဇေဋ္ဌကဋ္ဌာနန္တိ အာဟ “ဝိဟာရေ ဇေဋ္ဌကဋ္ဌာနံ န ကာတဗ္ဗ”န္တိ။ ဇေဋ္ဌကဋ္ဌာနံ သရူပေန ဒဿေန္တော အာဟ “ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသကေန ဝါ”တိအာဒိ။ ပါစိတ်၊ယော၊၂။၉။ ဘိက္ခုနိယော ဘိက္ခူနံ ဥပေါသထံ ဌပေန္တိ၊.... အနုဝါဒံ ပဋ္ဌပေန္တိ၊....န အနုဝါဒေါ ပဋ္ဌပေတဗ္ဗော၊ ပဋ္ဌပိတောပိ အပ္ပဋ္ဌပိတော၊ ပဋ္ဌပေန္တိယာ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ ဝိ၊၄။၄၆၉။ အနုဝါဒန္တိ ဇေဋ္ဌရိယဋ္ဌာနံ....။ ဝဇိရ။၅၃၇။ အနုဝါဒံ ပဋ္ဌပေန္တီတိ ဇေဋ္ဌရိယံ ပဝတ္တေန္တိ (ပဝတ္တေန္တီတိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ ဝိမတိ။) သာရတ္ထ၊ ၃။၄၄၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၆၅။

အနုဝါဒဇာတိက (တိ) [အနုဝါဒ+ဇာတိ+က] စွပ်စွဲ–စောဒနာ–ခြင်း–လျှင်–ဟူသော–ဖြစ်ကြောင်း (ဇာတိ)ရှိသော။ အနုဝါဒနိဒါန-ကြည့်။

အနုဝါဒနိဒါန (တိ) [အနုဝါဒ + နိဒါန]စွပ်စွဲ–စောဒနာ– ခြင်း–လျှင် – ဟူသော – အကြောင်း (နိဒါန်း)ရှိသော။ အနုဝါဒါဓိကရဏံ အနုဝါဒနိဒါနံ အနုဝါဒသမုဒယံ အနုဝါဒဇာတိကံ အနုဝါဒပဘဝံ အနုဝါဒသမ္ဘာရံ အနုဝါဒသမုဋ္ဌာနံ။ ဝိ၊၅။၂၆၅။ အနုဝါဒေါ နိဒါနံ အဿာတိ အနုဝါဒနိဒါနံ။ ဣဒမ္ပိ အနုဝါဒံ နိဿာယ ဥပ္ပဇ္ဇနကအနုဝါဒဝသေန ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၇။

အနုဝါဒပ္ပဘဝ (တိ) [အနုဝါဒ+ပဘဝ] စွပ်စွဲ–စောဒနာ–ခြင်း–လျှင်–ဟူသော–အမှန်အစ (ပဘဝ)ရှိသော။ အနုဝါဒနိဒါန-ကြည့်။

အနုဝါဒဘယ (န) [အနုဝါဒ+ဘယ] (က) စွပ်စွဲ–ကဲ့ရဲ့–သော (မကောင်းမှုကံရှိသော) သူအား ဖြစ်သောဘေး။ (ခ) စွပ်စွဲ–ကဲ့ရဲ့–ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သောဘေး။ အတ္တာနုဝါဒဘယ-ကြည့်။ ပရာနုဝါဒဘယ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၄။) ကြည့်။

အနုဝါဒမူလ (န) [အနုဝါဒ+မူလ] စွပ်စွဲ–စောဒနာ–ခြင်း၏–အရင်းမူလ။ အနုဝါဒါဓိကရဏဿ ကိံ မူလံ၊ ဆ အနုဝါဒမူလာနိ အနုဝါဒါဓိကရဏဿ မူလံ။ ဝိ၊၄။၂၁၄။

အနုဝါဒဝိမုတ္တ (တိ) [အနုဝါဒ+ဝိမုတ္တ] ကဲ့ရဲ့–ခြင်းမှ–လွတ်–ကင်း–သော။ အနနုဝဇ္ဇာတိ (သံ၊၁။၁၉၀) အနုဝါဒဝိမုတ္တာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၃။ အနုဝါဒဝိမုတ္တာတိ အပဝါဒဝိရဟိတာ။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၂၇၆။

အနုဝါဒသမုဋ္ဌာန (တိ) [အနုဝါဒ+သမုဋ္ဌာန] စွပ်စွဲ–စောဒနာ–ခြင်း–လျှင်–ဟူသော–အကြောင်း (သမုဋ္ဌာန်)ရှိသော။ အနုဝါဒနိဒါန-ကြည့်။

အနုဝါဒသမုဒယ (တိ) [အနုဝါဒ+သမုဒယ] စွပ်စွဲ–စောဒနာ–ခြင်း–လျှင်–ဟူသော–ဖြစ်ကြောင်း (သမုဒယ) ရှိသော။ အနုဝါဒနိဒါန-ကြည့်။

အနုဝါဒသမ္ဘာရ (တိ) [အနုဝါဒ+သမ္ဘာရ] စွပ်စွဲ–စောဒနာ–ခြင်း–လျှင်–ဟူသော–အကြောင်း (သမ္ဘာရ) ရှိသော။ အနုဝါဒနိဒါန-ကြည့်။

အနုဝါဒါဓိကရဏ (န) [အနုဝါဒ+အဓိကရဏ] စွပ်စွဲ–စောဒနာ–ခြင်းဟူသောအဓိကရုဏ်း၊

အနုဝါဒ အဓိကရုဏ်း။ တတ္ထ ကတမံ အနုဝါဒါဓိကရဏံ၊ ဣဓ ပန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခူ ဘိက္ခုံ အနုဝဒန္တိ သီလဝိပတ္တိယာ ဝါ အာစာရဝိပတ္တိယာ ဝါ ဒိဋ္ဌိဝိပတ္တိယာ ဝါ အာဇီဝဝိပတ္တိယာ ဝါ။ ယော တတ္ထ အနုဝါဒေါ....၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ အနုဝါဒါဓိကရဏံ။ ဝိ၊၄။၂၁၂။ သီလဝိပတ္တိယာ ဝါ အာစာရဒိဋ္ဌိအာဇီဝဝိပတ္တိယာ ဝါ အနုဝဒန္တာနံ ယော အနုဝါဒေါ ဥပဝဒနာ စေဝ စောဒနာ စ၊ ဣဒံ အနုဝါဒါဓိကရဏံ နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၉။

အနုဝါဒါဓိကရဏပစ္စယ (ပု)[အနုဝါဒါဓိကရဏ+ပစ္စယ] အနုဝါဒါဓိကရုဏ်း ဟူသော အကြောင်း။ အနုဝါဒါဓိကရဏပစ္စယာ ကတိ အာပတ္တိယော အာပဇ္ဇတိ၊ အနုဝါဒါဓိကရဏပစ္စယာ တိဿော အာပတ္တိယော အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊၅။၁၈၀။

အနုဝါသန (န) [အနု+ဝါသ+ယု။ ဓူပါဒီဟိ သုရဘိကရဏေ, ဝေဇ္ဇကောတ္တေ သိနေဟာဒီဟိ ဝတ္ထိကမ္မနိ စ။"ဒ္ဓိဓာ ဝတ္ထိ ပရိညေယျော၊ နိရူဟော စ'နုဝါသနံ။ ကသာယာဒီဟိ နိရူဟော၊ သေဟာဒီဟိ'နုဝါသနံ" ဣတိ ဝေဇ္ဇကံ။အနုဝါသတိ,အနုဝါသရံ ဒီယတေ ဝါ၊ ပိသော ဒရာဒိ။ သုဿုတောတ္တေ အနုဝါသနဒဗ္ဗ ပုလ္လိင်္ဂ။ အဇာဒိဝတ္ထိစမ္မသနဝတ္တာဒိနိမ္မိတေန (ပိစ်ကာရီတိ) ပသိဒ္ဓယန္တေန ဓာတုဝေသမ္မဒေါသနာသာယ လိင်္ဂဒွါရေန ယောနိဒွါရေန ဝါ ဒီယမာနံ သိနေဟာဒိဒဗ္ဗံ အနုဝါသနမိတိ ဝေဇ္ဇကပ္ပသိဒ္ဓိ။ ဝါစပ္ပတိ] (က) ကောင်းသော အနံ့ – အမွှေးအကြိုင် – တို့ဖြင့် ထုံခြင်း၊ မွှေးကြိုင်သောအနံ့ – စွဲအောင် – ကြာရှည်ခံအောင် – ပြုလုပ်ခြင်း။ (ခ) အဆီဆေး စသည်ဖြင့် ဝမ်းချုခြင်း၊ ဝမ်းချုကိရိယာ – ဝမ်းချုတံ – ဖြင့် အဆီဆေးစသည် သွင်း၍ ဝမ်းချုခြင်း။ (ဂ) ဝမ်းချုရာ၌ သုံးသော အဆီဆေး စသည်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အနုဝါသနကိရိယာ (ထီ) [အနုဝါသန+ကိရိယာ] အဆီဆေး စသည်ဖြင့် ဝမ်းချုခြင်း – အမှု – အတတ်။ .... ဝေသဇ္ဇာနုလိမ္ပနဝမနဝိရေစနာနုဝါသနကိရိယမနုသိက္ခိတ္ဝာ........။ မိလိန္ဒ။၃၃၄။

အနုဝါသနိယ (တိ) [အနု +ဝါသ+အနီယ] အဆီဆေး စသည်ဖြင့် ဝမ်းချု – အပ် – ထိုက် – သင့် – သော၊သူ။ အနုလေပနိယံ အနုလိမ္ပေတိ၊ အနုဝါသနိယံ အနုဝါသေတိ။ မိလိန္ဒ။၁၆၉။

အနုဝါသိတ (တိ) [အနု+ဝသ+ဏေ+တ] အဆီဆေးစသည်ဖြင့် ဝမ်းချု – အပ် – သော၊ သူ။ ယထာ မဟာရာဇ ဝန္တဿ ဝိရိတ္တဿ အနုဝါသိတဿ အာတုရဿ သပ္ပါယကိရိယာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။၂၁၀။

အနုဝါသေတိ (ကြိ) [အနု+ဝါသ+ဏေ+တိ] အဆီဆေး စသည်ဖြင့် – ဝမ်းချု – ၏ – စေ၏။ အနုဝါသနိယ-ကြည့်။

အနုဝိက္ခိတ္တ (တိ) [အနု+ဝိ+ခိပ+တ] အဖန်ဖန်ပြန့်လွင့်သော။ ယော ဘိက္ခဝေ ဆန္ဒော ဗဟိဒ္ဓါ ပဉ္စ ကာမဂုဏေ အာရဗ္ဘ အနုဝိက္ခိတ္တော အနုဝိသဋော။ သံ၊၃။၂၄၃။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၀-လည်းကြည့်။) ဝတ္ထုကာမေ အာရဗ္ဘ ဝိက္ခိတ္တော ပုနပ္ပုနံ ဝိက္ခိတ္တော ဟောတိ- ယေဝါတိ ဝုတ္တံ "အနုဝိက္ခိတ္တော"တိ။.... ပဉ္စ ကာမဂုဏေ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တော စိတ္တဝိက္ခေပေါ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇတေဝါတိ ဝုတ္တံ "အနုဝိက္ခိတ္တော အနုဝိသဋော"တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁၄။

အနုဝိက္ခိတ္တတာ (ထီ) [အနုဝိက္ခိတ္တ+တာ] အဖန်ဖန် – ပြန့်လွင့် – သည်၏အဖြစ် – ခြင်း။အစွာ-

ရဒ္ဓဝိရိယတာ အနုဝိက္ခိတ္တတာ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၅၁၄။

အနုဝိဂဏေတိ (ကြိ) [အနု+ဝိ+ဂဏ+ဏေ+တိ] အဖန်ဖန် အထူးထူး အပြားပြား ရေတွက်၏၊ ကြံစည် – စူးစမ်း – အားထုတ် – ကျင့်သုံး – ၏။ န နူနာယံ ပရမဟိတာနုကမ္ပိနော၊ ရဟောဂတော အနုဝိဂဏေတိ သာသနံ။ ထေရ။၂၄၃။ အနုဝိဂဏေတီတိ ဧတ္ထ "န နူနာ"တိ ပဒဒွယံ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ "နာနုဝိဂဏေတိ နူနာ"တိ၊ န ဝိစိန္တေသိ မညေ, "နာနုယုဥ္ဇတီ"တိ တက္ကေမီတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၆။

အနုဝိစရဏ (န) [အနု+ဝိ+စရ+ယု] အဖန်ဖန် သုံးသပ်ခြင်း၊ အဖန်ဖန် ဆင်ခြင်ခြင်း၊ အဖန်ဖန် သွားခြင်း၊ လှည့်ပတ်ခြင်း၊ သုံးသပ် – ဆင်ခြင် – ခြင်း။ နိမိတ္တာနုမဇ္ဇနံ ပဋိဘာဂနိမိတ္တေ အနုဝိစရဏံ။ .... ဝိစာရဿ အနုဝိစာရဏာကာရေန ပဝတ္တိ အနုမဇ္ဇနကိစ္စံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၁၂။ သဟဇာတာနံ အနုယောဇနံ အာရမ္မဏေ အနုဝိစရဏ (အနုဝိစာရဏ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ) သင်္ခါတအနုမဇ္ဇနဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၅၉၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၆၇။

အနုဝိစရတိ (ကြိ) [အနု+ဝိ+စရ+အ+တိ] အဖန်ဖန် – ထိုမှ ဤမှ – အပျံ့အနှံ့ – သွား၏၊ လှည့်လည်၏။ အနုဝိစရတိ—မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၉။သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၇။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၇၃။ အနုဝိစရန္တိ— အံ၊၁။၁၄၁။ သံ၊၂။၆၉။ ဇာ၊၂။၆၃။ အနုဝိစရာမိ — မ၊၂။၃၂၃။ အနုဝိစရာမ — ဇာ၊ ၁။ ၃၃၁။ အနုဝိစရေယျံ — ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၉၀။ အနုဝိစရိ—ဇာ၊၂။၂၉။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၃၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၈။ အနုဝိစရိံသု—မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၄။ အနုဝိစရိံ— ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၁။ (=သန္ဓာဝိသံ)။

အနုဝိစရန္တ (တိ) [အနု+ဝိ+စရ+အ+အန္တ] အဖန်ဖန် – ထိုမှ ဤမှ – သွားသော၊ လှည့်လည်သော၊သူ။ အနုစင်္ကမန္တ-ကြည့်။ အနုဝိစရန္တေတိ ဣတော စိတော စ ဝိစရန္တေ၊ ဣတော ပန ဂေဟာ နိက္ခမိတွာ ဧတံ ဂေဟံ, ဧတသ္မာ ဝါ နိက္ခမိတွာ ဣမံ ဂေဟံ ပဝိသနဝသေနပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၄။ (မ၊၂။၂၁၃။ သုတ္တနိ။၃၇၂–၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၇၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အနုဝိစရမာန (တိ) [အနု+ဝိ+စရ+မာန] အဖန်ဖန် – ထိုမှ ဤမှ – သွားသော၊ လှည့်လည်သော၊သူ။ အနုစင်္ကမမာန-ကြည့်။

အနုဝိစရာပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု+ဝိ+စရ+ဏာပေ+တိ] အဖန်ဖန် – ထိုမှ ဤမှ – အပျံ့အနှံ့ – သွားစေ၏၊ လှည့်လည်စေ၏။ ဝေဇယန္တေ ပါသာဒေ အနုစင်္ကမာပေန္တိ အနုဝိစရာပေန္တိ။ မ၊၁။၃၂၀။

အနုဝိစရိတ (တိ) [အနု+ဝိ+စရ+တ] အဖန်ဖန် သွားအပ်သော၊ လှည့်လည် – ကျက်စား – အပ်သော၊ အဖန်ဖန် – ဆင်ခြင် – သုံးသပ် – ကျက်စား – လေ့ကျက် – အပ်သော။ ....ဒိဋ္ဌံ သုတံ မုတံ ဝိညာတံ ပတ္တံ ပရိယေသိတံ အနုဝိစရိတံ မနသာ။ ဒီ၊၃။၁၁၁။မ၊၁။၁၈၉။သံ၊၂။၁၆၇။အံ၊၁။၃၃၂။ ဣတိဝုတ်။၂၇၆။ ပဋိသံ။၁၂၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၅။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၁၅။ အနုဝိစရိတံ မနသာတိ စိတ္တေန အနုသဉ္စရိတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆။သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၀။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၈။ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၃၄၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈။ အနုဝိစရိတန္တိ ပရိစရိတံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်၊၁။၃၁၄။ စိတ္တေန အနုသဉ္စရိတန္တိ (မနသာ-သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။) စိန္တိတံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၉၀။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၆၄။ (ပတ္တ, ပရိယေသိတ, မနသာ အနုစရိတ-တို့ အထူးကို မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၁၀-တို့တွင် ကြည့်။) အနုစရိတ, ဝိမံသာနု-

စရိတ (ဒီ၊၁၊၁၊၉၉။ ဒီ၊၃၊၁၊၁၄၅။ သိ၊၃၊ သစ်၊၁၊၃၉၉) တို့လည်း ကြည့်။

အနုဝိစရိတတ္တ (န) [အနုဝိစရိတ+တ္တ] အဖန်ဖန် – သွားအပ် – လှည့်လည် – ကျက်စား – ဆင်ခြင် – သုံးသပ် – အပ်သည်၏အဖြစ်။ သဗ္ဗ ဝါ တေ မနသာ အနုဝိစရိတတ္တာ မနသာ အနုဝိစရိတမေဝ။ မ၊၁၊၂၊၁၆။

အနုဝိစရိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဝိ+စရ+တုံ] လှည့်လည်ခြင်းငှါ။ သမတ္ထော စ သော ခဏေန သာဂရဇလပရိယန္တံ မဟိံ အနုဝိစရိတုံ။ မိလိန္ဒ။၁၄၃။

အနုဝိစရိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဝိ+စရ+တွာ] (၁) အပ်ျအန့်ု သွား၍၊ လှည့်လည်၍။ အယံ ဟယဝရော သာဂရဇလပရိယန္တံ မဟိံ အနုဝိစရိတွာ ခဏေန ဣဓာဂစ္ဆေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၁၄၃။ မနုဿလောကံ အနုဝိစရိတွာ ပုညာနိ ကရောန္တာနံ နာမဂေါတ္တံ ဥဂ္ဂဏှိတွာ။ အံ၊၁၊ ၂။၁၂၂။ သဗ္ဗံ ထလဇလပထံ အနုဝိစရိတွာ ဒေဝိယာ ဂတဋ္ဌာနံ ပဿ။ ဇာ၊၁၊၃။၁၇၄။ (၂) နောက်မှလိုက်၍။ အနုဝိစရိတွာ ပန "အယံ မစ္စုရဖလော အမ္ဗော၊ ဣတော ဂဏှထာ"တိပိ န ဝတ္တဗ္ဗာ။ ဝိ၊၁၊၄။၂၅၆။ အနုဝိစရိတွာတိ ပစ္ဆတော ပစ္ဆတော ဂန္တွာ (တေသံ သန္တိကာ ပစ္စယံ ပစ္စာသီသန္တော-နာတိ အတ္တော။ ဝဇီရ။) သာရတ္ထ၊၃။၄၉၃။ ဝဇီရ။၅၇၀။

အနုဝိစာရ (ပု)[အနု+ဝိ+စရ+ဏ] အဖန်ဖန် – သုံးသပ် – ဆင်ခြင် – ခြင်း။ (ဝိစာရ-စေတသိက်)။ ကတမော တသ္မိံ သမယေ ဝိစာရော ဟောတိ။ ယော တသ္မိံ သမယေ စာရော ဝိစာရော အနုဝိစာရော ဥပဝိစာရော....။ အဘိ၊၉။၁၀၊၃၀၊၇၃၊၁၁၂။ အနုဂန္တွာ ဝိစရဏဝသေန အနုဝိစာရော၊ ဥပဂန္တွာ ဝိစရဏ-ဝသေန ဥပဝိစာရောတိ၊ ဥပသဂ္ဂဝသေန ဝါ ပဒါနိ ဝဍ္ဎိတာနိ။ အဘိ၊၄၊၁။၁၈၇။

အနုဝိစာရဏ (န) [အနု+ဝိ+စရ+ယု] အဖန်ဖန်ကျက်စားစေခြင်း၊ အဖန်ဖန်သုံးသပ်ခြင်း၊ ဆင်ခြင်ခြင်း။ အနုဝိစရဏ-ကြည့်။

အနုဝိစာရယန္တ (တိ) [အနု+ဝိ+စရ+ဏယ+အန္တ] အဖန်ဖန်ကျက်စားစေသော၊ အဖန်ဖန် – သုံးသပ် – ဆင်ခြင် – သော၊ သူ။ အပိ စ ခေါ မေ အတိစိရံ အနုဝိတက္ကယတော အနုဝိစာရယတော ကာယော ကိလမေယျ။ မ၊၁။ ၁၆၃။ စေတသာ အနုဝိတက္ကယတော အနုဝိစာရယတော ဆန္ဒော ဇာယတိ။ အံ၊၁။ ၂၆၇။

အနုဝိစာရပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဝိ+စရ+ဏာပေ+တွာ] စုံစမ်း – ဆင်ခြင် – စေ၍။ ပုတ္တော ပိတရံ ဒဋ္ဌုကာမော ဂတဋ္ဌာနံ အဇာ-နန္တော အနုဝိစာရပေတွာ (အနုဝိစာပေတွာ ဣ-မူကွဲ) "အသုကဋ္ဌာနေ နာမ ဝသတီ"တိ ဥတွာ။ ဇာ၊၃၊၅။၁၇၃။

အနုဝိစာရေတိ (ကြိ) [အနု+ဝိ+စရ+ဏေ+တိ] အဖန်ဖန် – သုံးသပ် – ဆင်ခြင် – ၏။ အနုဝိတက္ကေတိ အနုဝိစာရေတိ။ ဒီ၊၃။၂၀၁။ မ၊၁၊၁၆၂–၃–၄။ မ၊၃၊၄၁။ အံ၊၁။၂၆၇။ အနုဝိတက္ကေန္တိ အနုဝိစာရေန္တိ။ အံ၊၂။၁၅၆။ အနုဝိတက္ကေယျာသိ အနုဝိစာရေယျာသိ။ အံ၊၂။၄၆၂။ အနုဝိတက္ကေယျံ အနုဝိစာရေယျံ။ မ၊၁။၁၆၃။

အနုဝိစာရေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဝိ+စရ+ဏေ+တွာ] အဖန်ဖန်ကျက်စားစေ၍၊ အဖန်ဖန် – သုံးသပ် – ဆင်ခြင် – ၍။ ယံ ခေါ ဘိက္ခု ရတ္တိံ အနုဝိတက္ကေတွာ အနုဝိစာရေတွာ ဒိဝါ ကမ္မန္တေ ပယောဇေတိ။ မ၊၁။၁၉၇။ အနု-

ဝိစာရေတွာ စိန္တေတွာ တုလယိတွာ....။ မငွ၊ ၃။ ၆၃။ အနုဝိစိနိတွာ-လည်း ကြည့်။

အနုဝိစိနက (ပု) [အနု+ဝိ+စိ+နာ+ဏွု] စိစစ်- ဆုံးဖြတ်- တတ်သော၊ ကြံ-သိ- စူးစမ်း - တတ်သော၊သူ၊ (တရားသူကြီး)။ အနုဝိစိနကသာ ဇကော် အင်္ဂ ဂဟေတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၄၇။

အနုဝိစိနန္တ (တိ) [အနု+ဝိ+စိ+နာ+အန္တ။ ထိဋ္ဌ အနုဝိစိနန္တိ] (က) ကြံ-စူးစမ်း-တတ်သော၊သူ။ ယောနိသော အနုဝိစိနန္တိ၊ ဝါရေယျံ ကိယာ ဂူစ္ဆေယျံ။ ထေရီ။ ၄၃၁။ အနုဝိစိနန္တီ စိန္တယန္တီ။ ထေရီဋ္ဌ။ ၂၉၀။ (ခ) ကြံ-စူးစမ်း-ရှာမှီး-သော၊သူ။ ဝိမုတ္တိမဂ္ဂံ အနုဝိစိနန္တော ဂဝေသန္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၃။

အနုဝိစိနိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဝိ+စိ+နာ+တုံ] ကြံစည် - ထောက်လှမ်း-စုံစမ်း- ရှာဖွေ- ခြင်း-ငှါ။ ဟန္ဒ နံ အနုဝိစိနိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၀၁။

အနုဝိစိနိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဝိ+စိ+နာ+ တွာ] အဖန်ဖန် - ကြံစည် - စုံစမ်း-ဆင်ခြင်-သုံးသပ်-၍။ တသ် ဂတဋ္ဌာနံ အနုဝိစိနိတွာ တေ ကာရဏံ ဇာနိဿာမိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁၇။ အနုဝိစိနိတွာတိ အနုဝိစာရေတွာ။ အံဋီ၊၁။ ၁၇၀။ အနုဝိစာရေတွာ - လည်း ကြည့်။

အနုဝိစိန္တန(တိ)[အနု+ဝိ+စိန္တ+ယု]အဖန်ဖန်- ကြံ-ဆင်ခြင် - ခြင်း။ အဖန်ဖန်-အောက်မေ့-နှလုံးသွင်း-ခြင်း။ နေက္ခမ္မသက်ပ္ပါဒိဓမ္မံ- ယောဝ အနုဝိစိန္တနတော ဓမ္မံ အနုဝိစိန္တယံ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၅၇။ အနုဝိစိန္တယန္တ-လည်း ကြည့်။

အနုဝိစိန္တယန္တ (တိ) [အနု+ဝိ+စိန္တ+ဏယ+ အန္တ] အဖန်ဖန်-ကြံ-သိ-သော။ (က) အဖန်ဖန်-ကြံစည်- စဉ်းစား - ဆင်ခြင်- နှလုံးသွင်း-သော၊သူ။ ဓမ္မာရာမော ဓမ္မ-ရတော၊ ဓမ္မံ အနုဝိစိန္တယံ။ ဓမ္မ။ ၆၆။ ဣတိ-ဝုတ်။ ၂၅၀။ ထေရ။ ၃၄၇။ တဿေဝ ဓမ္မဿ ပုနပ္ပုနံ ဝိစိန္တနတာယ ဓမ္မံ အနုဝိစိန္တယံ၊ တံ ဓမ္မံ အာဝဇ္ဇေန္တော မနသိ ကရောန္တောတိ အတ္ထော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၆၅။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၅၇။ တဿေဝ ဓမ္မဿ ပုနပ္ပုနံ ဝိစိန္တနေန ဓမ္မံ အနုဝိစိန္တယံ၊ ဓမ္မံ အာဝဇ္ဇေန္တော မနသိ ကရောတိတိ (ကရောန္တောတိ?) အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၂၅။ သောဟံ တမေဝ ါနုဝိစိန္တ-ယန္တော။ ဇာ၊၁။ ၁၆၉။ .... တမေဝ ရူပါနံ အဿာဒဥ္စ အာဒီနဝဥ္စ စိန္တေန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၃၄။ သော ဓမ္မမေဝါနုဝိစိန္တယန္တော။ ဇာ၊ ၂။ ၄၆။ အတ္တတ္ထမေဝါနုဝိစိန္တယန္တော။ ဇာ၊ ၂။ ၂၀၉။ (ခ) အဖန်ဖန်-စူးစမ်း- ရှာမှီး-သော၊သူ။ စိရရတ္တံ ဝတာ တာပီ၊ ဓမ္မံ အနုဝိစိန္တယံ။ ထေရ။ ၃၂၃။ ဓမ္မံ အနုဝိစိန္တ-ယန္တိ "ကိဒိသော နု ခေါ ဝိမောက္ခဓမ္မော၊ ကထံ ဝါ အဓိဂန္တဗ္ဗော"တိ ဝိမုတ္တိဓမ္မံ အနု-ဝိစိနန္တော ဂဝေသန္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၃။

အနုဝိစိန္တိတ (တိ) [အနု+ဝိ+စိန္တ+တ] တွေးတောအပ်- အဖန်ဖန် - ကြံအပ်-သိအပ်- သော၊သူ။ ပုရိသာ တေ မဟာရာဇ၊ မနသာ-နုဝိစိန္တိတာ....။ တွဥ္စ ခေါ မေ မဟာရာဇ၊ မနသာနုဝိစိန္တိတော။ ဇာ၊၁။ ၂၆၄။ အနု-ဝိစိန္တိတာတိ "နာလံ ဣမေ မံ ဒုက္ခာ မောစေတု"န္တိ မယာ ဉာတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၂၀။

အနုဝိစိန္တေတွာ (ကြိ၊ဝိ)[အနု+ဝိ+စိန္တ+ဏေ+ တွာ] အဖန်ဖန် - ကြံစည်-စဉ်းစား-၍။ ဣဒမာယသ္မာ အာနန္ဒော မာဂဓကေ ပရိစာ-ရကေ အာရဗ္ဘ ဧကော ရဟော အနု-ဝိစိန္တေတွာ ရတ္တိယာ ပစ္စူသသမယံ....။ ဒီ၊ ၂။ ၁၆၄။

အနုဝိစ္စ[၁] (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဝိ+ဣ+တွာ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂။ ၂၀၃-၌ကား ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၀-၌ အနုဝိစိတ္တာ-ဟုပါဌ်တွေ့၍ ဝိစ ဓာတ်-ဟု ဆိုသည်] သက်ဝင်၍၊ ဉာဏ်ဖြင့်သက်ဝင်၍၊ နှိုင်းချိန်စဉ်းစား၍၊ စူးစမ်း–ဆင်ခြင်–၍၊သိ၍။အတ္တာပိ အတ္တာနံ ဥပဝဒတိ၊ အနုဝိစ္စပိ ဝိညူ ဂရဟန္တိ၊.... ပသံသန္တိ ....။ ဝိ၊၅။၂၃၅။ အံ၊၁။၅၉။ အနုဝိစ္စာတိ အနုပဝိသိတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄။ အနုဝိစ္စာပိ မံ ဝိညူ ဂရဟေယျုံ ပါဏာတိပါတပစ္စယာ။ မ၊၂။၂၄။.... ဝေရူပေ နာမ သာသနေ....ကိံ တေသာ ပဗ္ဗဇ္ဇာယာတိ ဧဝံ အနုဝိစ္စ တုလယိတွာ ပရိယောဂါဟေတွာ....။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀။ တမေနံ အနုဝိစ္စ ဝိညူ သမြဟ္မစာရီ ဝေမာဟံသု။ အံ၊၃။၂၇။ ယံ စေ ဝိညူ ပသံသန္တိ၊ အနုဝိစ္စ သုဝေ သုဝေ။ ဓမ္မ။ ၄၇။ ယံ ပန ပဏ္ဍိတာ ဒိဝသေ ဒိဝသေ အနုဝိစ္စ နိန္ဒကာရဏံ ဝါ ပသံသကာရဏံ ဝါ ဇာနိတွာ ပသံသန္တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၁။ အနုဝိစ္စ ပပဉ္စနာမရူပံ။ သုတ္တနိ။၃၆၀။ အနုဝိစ္စ အနုဝိဒိတွာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ အနုဝိစ္စ ပရိယောဂါဟေတွာ အဝဏ္ဏာရဟဿ အဝဏ္ဏံ (ဘာသန္တိ၊ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ) ဘာသိတာ ဟောတိ။ အဘိ၊ပု။ ၁၅၇။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၂၀၀။ အနုဝိစ္စ ခေါ တံ ဂဏှေယျုံ။ ဇာ၊၁။၂၉။.... အနုဝိစ္စ ဇာနိတွာ ....။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၄။ အနုဝိစ္စ ကစ္စာနိ ကရောဟိ ကိစ္စံ။ ဇာ၊၁။၁၇၅။ အနုဝိစ္စာတိ ဥပပရိက္ခိတွာ ဇာနိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၄။

အနုဝိစ္စ[၂] (တိ) [အနု+ဝိ+ဣ+ရိစ္စ] သိအပ်သော။ အနုဝိစ္စကာရ (ဝိမတိ၊၂။၁၀၉) ကြည့်။

အနုဝိစ္စကရဏ (န) [အနုဝိစ္စ+ကရဏ] အနုဝိစ္စကာရ[၁] အနက်နှင့် အတူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုဝိစ္စကာရ[၁] (ပု) [အနုဝိစ္စ[၁]+ကရ+ဏ] သိ၍ ပြုအပ်သောအမှု၊ စဉ်းစား–နှိုင်းချိန်–၍ ပြုအပ်သောအမှု၊ သိ၍ပြုခြင်း၊ စဉ်းစား–နှိုင်းချိန်–၍ ပြုခြင်း။ အနုဝိစ္စကာရံ (အနုဝိဇ္ဇကာရံ၊ ဝိ၊၃။က-မူကွဲ) .... ကရောဟိ၊ အနုဝိစ္စကာရော တုမှာဒိသာနံ ဉာတမနုဿာနံ သာဓု ဟောတိ။ ဝိ၊၃။၃၃၃။ မ၊၂။၄၂။ အံ၊၃။၂၉။ အနုဝိစ္စကာရန္တိ အနုဝိဒိတွာ (အနုဝိစာရေတွာ၊ မ၊ဋ္ဌ၊၃) စိန္တေတွာ တုလယိတွာ ကာတဗ္ဗံ ကရောဟီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၀။ သာရတ္ထ၊၃။ ၃၂၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၂။ အနုဝိစ္စကာရန္တိ အနုဝိစ္စကရဏံ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၅။ အနုဝိစ္စကာရန္တိ အဝေစ္စကရဏံ။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၂၁။ ကာတဗ္ဗန္တိ ဣမိနာ ကာတဗ္ဗန္တိ ကာရန္တိ ဝစနတ္ထံ ဒဿေတိ။ ပါစိတ်၊ယော၊၂။၂၀၃။

အနုဝိစ္စကာရ[၂] (ပု) [အနုဝိစ္စ[၂]+ကရ+ဏ] သိအပ်သော ပြုခြင်း၊ သိအပ်သော သရဏဂုံဆည်းကပ်မှုစသည်ကို ပြုခြင်း။ .... အနုဝိစ္စကာရန္တိ အနုဝိဒိတကာရံ၊ ရတနတ္တယဿ သရဏဂမနာဒိကိရိယံ ကရောဟိ၊ သဟသာ ကတွာ မာ ပစ္ဆာ ဝိပ္ပဋိသာရီ အဟောသီတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊၂။၁၀၉။ (ဝိမတိပါဌ်၌ အနုဝိဒိတကာရံ ဟုရှိမှ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗနှင့် ၎င်း၊ သရဏဂမနာဒိကိရိယံ ဟူသော မိမိအဖွင့်နှင့် ၎င်း၊ မဋီ-စသော ဋီ-တို့နှင့်၎င်း လျော်မည်။)

အနုဝိဇ္ဇ[၁] (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဝိဒ+တွာ] အနုဝိစ္စ[၁] နှင့် အနက်တူ၊ ၎င်းကြည့်။

အနုဝိဇ္ဇ[၂] (တိ) [အနု+ဝိဒ+ဏျ] အနုဝိစ္စ[၂]နှင့် အနက်တူ၊ ၎င်းကြည့်။

အနုဝိဇ္ဇက (ပု) [အနု+ဝိဒ+ယ+ဏျု၊ ဤ၌ ဝိဒ-ဓာတ် ဒိဝါဒိ ဖြစ်သော်လည်း ဝီမံသန အနက်ကို ဟောသည်ဟု ကြံ။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ၂။၁၅၆-၌ကား ဝိနယဓရော ဟိ ယသ္မာ စောဒကစုဒိတကာနံ ဝစနံ အနုမိနိတွာ ဝတ္ထုအာပတ္တာဒိဝသေန ဝိဒတိ၊ တသ္မာ အနုဝိဇ္ဇ-

ကောသတိ ဝုစ္စတိ ဟု ဆိုသည်။ C.P.D. ၌ကား အနုဝိဇ္ဇက ပါဌ်မှန်ဖြစ်ကြောင်း ဆိုသည်။ ဆိုင်ရာပုဒ်များ၌လည်း နည်းတူပင် ဆိုသည်] စုံစမ်း – စစ်ဆေး – ဆင်ခြင် – သုံးသပ် – တတ် သော၊သူ၊အနုဝိဇ္ဇကပုဂ္ဂိုလ်၊ဝိနည်းမိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်။ မာ ခေါ် ပဋိဃံ ဇနယိ၊ သစေ အနုဝိဇ္ဇကော တုဝံ။ ဝိ၊၅။ ၂၇၉။ သစေ အနုဝိဇ္ဇကော တုဝန္တိ သစေ တွံ သံဃမဇ္ဈေ ဩတိဏ္ဏံ အဓိကရဏံ ဝိနိစ္ဆိတုံ နိသိန္နော ဝိနယဓရော။ ဝိ၌၊၄။ ၂၀၀။ အနုဝိဇ္ဇကေန စောဒကော ပုစ္ဆိတဗ္ဗော။ ဝိ၊၅။ ၂၈၁။ ဝေဠု ပန အနုဝိဇ္ဇကော အနုဝိဇ္ဇမာ-နော သတ္ထု စေဝ သာသနကရော ဟော-တိ....။ ဝိ၊၅။ ၂၈၈။

အနုဝိဇ္ဇကဝတ္တ (န) [အနုဝိဇ္ဇက+ဝတ္တ] အနုဝိဇ္ဇ-က ပုဂ္ဂိုလ်၏ – တာဝန် – ဝတ္တရား။ အဘိမုခေ ဌိတံ ကဋ္ဌိ အနုဝိဇ္ဇကံ ဩဝဒန္တေန ဝိယ ထေရေန အနုဝိဇ္ဇကဝတ္တံ ကထိတံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၉၇။

အနုဝိဇ္ဇကာရိ (ပု) [အနုဝိဇ္ဇ+ကရ+ဏ] အနုဝိစ္စကာရိ နှင့် အနက်တူ၊ ၎င်းကြည့်။

အနုဝိဇ္ဇကာရ² (ပု) [အနုဝိဇ္ဇ²+ကာရ] အနု-ဝိစ္စကာရ²နှင့် အနက်တူ၊ ၎င်းကြည့်။

အနုဝိဇ္ဇတိ (ကြိ) [အနု+ဝိဒ+ယ+တိ] စုံစမ်း – စစ်ဆေး – ဆင်ခြင် – သုံးသပ် – ၏။ ယံ နူနာ-ဟံ မူလမူလံ ဂန္တွာ အနုဝိဇ္ဇေယျံ။ မ၌၁။ ၃၉၆။ မူလမူလံ ဂန္တွာ အနုဝိဇ္ဇေယျန္တိ "ပထဝီ ဘိဇ္ဇတိ"တိ ယတ္ထာယံ သသော ဥဋ္ဌိတော၊ တတ္ထ ဂန္တွာ တဿ မူလကာရဏံ ယံ နူန ဝိမံသေယျံ။ မ၊ဋီ၊ ၂။ ၇၆။

အနုဝိဇ္ဇန္တ (တိ) [အနု+ဝိဒ+ယ+အန္တ] စုံစမ်း – စစ်ဆေး – ဆင်ခြင် – သုံးသပ် – သော၊ သူ။ သောပိ သေဋ္ဌိ တဿ မတဘာဝံ အနုဝိဇ္ဇန္တော "ဂေါပါလကောဟိ နီတော"တိ သုတွာ....။ အံ၊ ဌ၁။ ၃၂၅။ အနုဝိဇ္ဇန္တောတိ ဝိစာရေန္တော။ အံ၊ဋီ၊၁။ ၂၀၈။

အနုဝိဇ္ဇမာန (တိ) [အနု+ဝိဒ+ယ+မာန] စုံစမ်း – စစ်ဆေး – ဆင်ခြင် – သုံးသပ် – သော၊သူ။ အနုဝိဇ္ဇက-ကြည့်။

အနုဝိဇ္ဇာ (ထီ) [အနု+ဝိဒ+ယ+အ] စုံစမ်း – စစ်ဆေး – မေး – စိစစ် – ခြင်း။ (ဝိနည်းမိုရ် ပြုအပ်သောကိစ္စ။) စောဒနာ အနုဝိဇ္ဇာ စ၊ အာဒိ မူလေနုပေါသထော။ ဝိ၊၅။ ၂၈၆။

အနုဝိဇ္ဇာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဝိဒ+ယ+ဏာပေ+တွာ] စုံစမ်းရှာဖွေစေ၍။ အနုဝိစာ-ရာပေတွာ-ကြည့်။

အနုဝိဇ္ဇိတဗ္ဗ (တိ) [အနု + ဝိဒ + ယ + တဗ္ဗ] စုံစမ်း – စစ်ဆေး – မေး – စိစစ် – အပ်သော။ ကာလေန အနုဝိဇ္ဇိတဗ္ဗံ နော အကာလေန၊ ဘူတေန အနုဝိဇ္ဇိတဗ္ဗံ နော အဘူတေန။ ဝိ၊၅။ ၂၈၇။

အနုဝိဇ္ဇိတုကာမ (တိ) [အနုဝိဇ္ဇိတုံ+ကမု+ဏ] စုံစမ်း – စစ်ဆေး – လိုသော၊သူ။ သံဃေန အနုမတေန ပုဂ္ဂလေန အနုဝိဇ္ဇကေန အနု-ဝိဇ္ဇိတုကာမေန န ဥပဇ္ဈာယော ပုစ္ဆိတဗ္ဗော။ ဝိ၊၅။ ၂၈၇။

အနုဝိဇ္ဇိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဝိဒ+ယ+တွာ] စုံစမ်း – စစ်ဆေး – ၍၊မေး – စိစစ် – ၍။အနု-ဝိဇ္ဇိတွာ ဂဟိတံ ပန ဝိနိစ္ဆယဌာနံ နယန္တိ။ မ၌၄။၁၆၆။ အံ၌၊ ၂။၁၂၀။ အနုဝိဇ္ဇိတွာတိ ဝိမံသိတွာ။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၁၁၆။ မ၊ဋီ၊၃။၃၆၃။ အပရာဓံ ပန အနုဝိဇ္ဇိတွာ အပရာဓာနုရူပံ အသာဟသေန ဝိနိစ္ဆယံ ကရောန္တာ ဧဝ ဓမ္မဋ္ဌာ နာမ ဟောန္တိ။ ဓမ္မ၌၊ ၂။ ၂၄၁။ သစေ အပဒိသတိ၊ တံ ပုဂ္ဂလံ အနုဝိဇ္ဇိတွာ ပဝါရေတဗ္ဗံ။ ဝိ၌၁။၃။၃၆၁။

အနုဝိတက္ကယတိ (ကြိ) [အနု+ဝိ+တက္က+ဏယ+တိ] အနုဿတိ – အဖန်ဖန် အောက်မေ့သည် – ၏အစွမ်းဖြင့်– ကြံ – ဆင်ခြင် – ၏။

ဓမ္မုဒ္ဓာနုဝိတက္ကယေ။ အံ၊၂။၁၈၈။ ဓမ္မုဒ္ဓာနုဝိတက္ကယေတိ နဝဝိဓံ လောကုတ္တရဓမ္မံ အနုဿတိဝသေနေဝ ဝိတက္ကေယျ။ အံဋ္ဌ၊၃။၆၃။

အနုဝိတက္ကယန္တ (တိ) [အနု+ဝိ+တက္က+ဏယ+အန္တ] အဖန်ဖန် – ကြံ – တွေး – သော၊ စိတ်ကူးသော၊ဝိတက်ကို ဖြစ်စေသော။ အနုဝိစာရယန္တ - ကြည့်။ အနုဝိတက္ကေတိ- လည်း ကြည့်။

အနုဝိတက္ကေတိ (ကြိ) [အနု+ဝိ+တက္က+ဏေ+တိ]အဖန်ဖန်–ကြံ–တွေး–၏၊ဝိတက်ကိုဖြစ်စေ၏၊ ဝိတက်သည် ခေါက်အပ် (သည်ကဲ့သို့ အာရုံသို့ ရှေးရှုတင်) သည်ကို ပြု၏၊ ဝိတက်သည် ဆောင်အပ်–စေ့ဆော်အပ်–သည်ကို ပြု၏ (သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၁၆၈-ကြည့်)။ အနုဝိတက္ကေတိ အနုဝိစာရေတိ။ ဒီ ၃။၂၀၁။မ၊၁။၁၆၂–၃–၄။မ၊၃။၄၁။အံ၊၁။၂၆၇။ သောတထာ ဝုပကဋ္ဌော ဝိဟရန္တော တံ ဓမ္မံ အနုဿရတိ အနုဝိတက္ကေတိ။ သံ၊၃။၆၁။ အနုဝိတက္ကေတီတိ ဝိတက္ကာဟတံ ကရောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၁။ ဝိတက္ကာဟတံ ကရောတီတိ ပုနပ္ပုနံ ပရိဝိတက္ကနေန တဒတ္ထံ ဝိတက္ကနိပ္ဖါဒိတံ ကရောတိ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၄၂၀။ အနုဝိတက္ကေန္တိ–အနုဝိတက္ကေယျာသိ–အနုဝိစာရေတိ-ကြည့်။ ရတ္တိံ စေပိ နံ ဘိက္ခဝေ အနုဝိတက္ကေယျ(မ၊၁။၁၆၃။)န္တိ သကလရတ္တိံ စေပိ တံ ဝိတက္ကံ ပဝတ္တေယျံ။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၆။

အနုဝိတက္ကေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဝိ+တက္က+ဏေ+တွာ] အဖန်ဖန် – ကြံ – တွေး–စိတ်ကူး–၍။ အနုဝိစာရေတွာ-ကြည့်။

အနုဝိတက္ကေန္တ (တိ) [အနု+ဝိ+တက္က+ဏေ+အန္တ] အဖန်ဖန်–ကြံ–တွေး–စိတ်ကူး–သော၊သူ။ သောဏဒဏ္ဍော ဗြာဟ္မဏော တေဒေဝ ဗဟုလမနုဝိတက္ကေန္တော နိသိန္နော ဟောတိ။ ဒီ၊၁။၁၁၂။

အနုဝိဒိတ (တိ) [အနု+ဝိဒ+တ] (က) သက်ဝင်–ထိုးထွင်း – ၍ – သိ–သိပြီး – သော၊ ပပဉ္စတရားကို သိပြီး၍ လွတ်မြောက်သော၊သူ။ အနုဝိဒိတံ ကေန ကထဥ္စ ဝိဒိယဝါ....။ အနုဝိဒိတော တာဒိ ပဝုစ္စတေ တထတ္တာ။ သုတ္တနိ။၃၆၀။ အနုဝိဒိတောတိ အနုဗုဒ္ဓေါ ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ (ခ) သိအပ်သော။အနုဝိဒိတာကာရ-ကြည့်။

အနုဝိဒိတာကာရ (ပု) [အနုဝိဒိတ+အာကာရ] အနုဝိစ္စကာရ၂-ကြည့်။

အနုဝိဒိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဝိဒ+တွာ] သိ၍။ အနုဝိစ္စ-ကြည့်။

အနုဝိဒ္ဓ (တိ) [အနု+ဝိဓ+တ](၁) ထိုးဖောက်အပ်သော။ (က) စူးဝင်အပ်သော။ ကာမရာဂေန ဝိဒ္ဓေါတိ ရာဂသလ္လေန ဟဒယေ အပ္ပိတော အန္တော အနုဝိဒ္ဓေါ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၁၂။ (ခ) ထုလုပ်–ချယ်စီ–အပ်သော။ မဏိမယမဏ္ဍလာနုဝိဒ္ဓံ စန္ဒမဏ္ဍလသဒိသေန မဏိနာ အနုဝိဒ္ဓံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၅၈။ (ဂ)ထွင်းဖောက်–ယှဉ်စပ်–အပ်သော။ အနုဝိဒ္ဓတ္တ-ကြည့်။

အနုဝိဒ္ဓတ္တ (နု) [အနုဝိဒ္ဓ+တ္တ] ထွင်းဖောက်–ယှဉ်စပ်–အပ်သည်၏အဖြစ်။ တေန (ကာယာယတနေန) စက္ခုပသာဒဿ အနုဝိဒ္ဓတ္တာ နော ဗျာပိတာ စ န သိယာ....။ မူလဋီ၊၁။၁၄၆။ အနုဝိဒ္ဓတ္တာတိ အနုယုတ္တဘာဝတော၊ သံသဋ္ဌဘာဝတောတိ အတ္ထော။ အနုဋီ၊၁။၁၅၆။

အနုဝိဓာန (နု၊ထီ) [အနု+ဝိ+ဓာ+ယု] လျော်စွာ–ပြု–စီရင်–ခြင်း။ ဣတ္ထိန္ဒြိယပုရိသိန္ဒြိယာနံ ဣတ္ထိပုရိသနိမိတ္တကုတ္တာကပ္ပါကာရာနုဝိဓာနံ၊ (ဣဒံ ကိစ္စံ)။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၂၄။ သတိပိ အနုပ္ပါဒနေ အနုပတ္ထမ္ဘေ စ တပ္ပစ္စယာနံ တပ္ပဝတ္တနေ နိမိတ္တဘာဝေါ အနုဝိဓာနံ။ မူလဋီ၊၂။ဂဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊

ဋ္ဌိ၊ ၂။၁၈၈။ "နိမိတ္တဘာဝေါ အနုဝိဓာနံ" န္တိ ဣမိနာ အနုဝိဓာနသဒ္ဒဿ ကမ္မတ္ထတံ ဒဿေတိ။ အနုဋ္ဌိ၊ ၂။၈၄။ အနုဝိဓိယနာ-ကြည့်။

အနုဝိဓာယက (တိ) [အနု+ဝိ+ဓာ+ဏ္ဍု] လျော်စွာ – ပြုလုပ် – ရွက်ဆောင် – ကျင့်သုံး – သော၊သူ။ ပရိသကပ္ပိကေနာတိ ပရိသကပ္ပကေန ပရိသာနုဝိဓာယကေန န ဘဝိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၆။

အနုဝိဓာယကတ္တ (န) [အနုဝိဓာယက+တ္တ] လျော်စွာ–ပြုလုပ်–ကျင့်သုံး–သူ၏အဖြစ်။ သေဋ္ဌာ၊ အနုဂါရိယဘာဝံ အာဒိံ ကတွာ သတ္ထုစရိယာနုဝိဓာယကတ္တာ သကလသာသနပဋ္ဌိဂ္ဂါဟကတ္တာ စ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။ သတ္ထုစရိယာနုဝိဓာယကတ္တာ သီလာဒိဂုဏာနုဋ္ဌာနေန။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၅၁။

အနုဝိဓာယတိ (ကြိ) [အနု+ဝိ+ဓာ+ယ+တိ] အတုလိုက်၍ပြု၏၊ အစဉ်လိုက်၏။ တဿ တေ အနုဝတ္တေယျုံ အနုဝိဓာယေယျုံ ဝသံ ဂစ္ဆေယျုံ။ သံ၊ ၂။၄၀၂။ အနုဝိဓာယေယျုန္တိ အနုဂစ္ဆေယျုံ။အနုဝိဓိယေယျုန္တိပိ ပါဠော၊ အနုဝိဓာနံ အာပဇ္ဇေယျုန္တိ အတ္ထော။ယတ္ထ သော ယာတိ၊ တတ္ထေဝ ဂစ္ဆေယျုန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၀။

အနုဝိဓာယိ (တိ) [အနု+ဝိ+ဓာ+ဏီ] လျော်စွာ–ပြု–စီရင်–သော့ရှိသော။ ဝုတ္တအဓိပ္ပါယာနုဝိဓာယိ စ သဒ္ဒပ္ပယောဂေါ။ ဥဒါန်၊ ဋ္ဌ။၆၁။

အနုဝိဓိယျတိ အနုဝိဓိယတိ-ကြည့်။

အနုဝိဓိ(ဓိ)ယတိ (ကြိ) [အနု+ဝိ+ဓာ+ယ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။၂၃၂၊၃၇၇–ဂ-တို့ကြည့်] လျော်စွာ–အတုလိုက်၍–ပြု၏။ (က) လျော်စွာ–အတုလိုက်၍–ပြု–ကျင့်–သင်ယူ–၏၊အတုလိုက်၏။ ပေါရာဏံ ပကတိံ ဟိတွာ၊ တဿေဝါနုဝိဓိယျတိ။....ဓိပ္ပမေဝ ပဟန္တွာန၊ တဿေဝါနုဝိဓိယျတိ။ ဇာ၊၁။၄၇။ အနုဝိဓိယျတီတိ အနုသိက္ခတိ။ ဓိပ္ပမေဝ တဿ အနုဝိဓိယျတိ အနုသိက္ခိဿတိ၊ ပကတိဘာဝေယေဝ ဌဿတီတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၈၉–၉၀။ ယော ပေါသော လဟုစိတ္တဿ မိတ္တဿ ဝါ ဉာတိနော ဝါ အနုဝိဓိယတိ အနုဝတ္တတိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၆။(ခ) လျော်စွာ–အတုလိုက်၍–ပြု၏၊ ဖြည့်–ကျင့်–၏။ သုဏန္တု ဓမ္မံ ကာလေန၊တဉ္စ အနုဝိဓိယန္တု။မ၊ ၂။၃၀၇။ ထေရ။၃၃၄။ တဉ္စ အနုဝိဓိယန္တုတိ တဉ္စ ဓမ္မံ အနုကရောန္တု ပူရေန္တု။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၅။ အနုကရောန္တုတိ ယေသံ ကလျာဏမိတ္တာနံ သန္တိကေ သုဏန္တိ၊ ယထာသုတံ ဓမ္မံ တေသံ အနုကရောန္တု၊ ဒိဋ္ဌာနုဂတိကရဏံ အာပဇ္ဇန္တု၊ အတ္တနော ဝေရိပုဂ္ဂလာနမ္ပိ ဘဂဝတော သန္တိကေ ဓမ္မဿဝနံ သမ္မာပဋိပတ္တိဉ္စ ပစ္စာသိသတိ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၅၈။ တဉ္စ အနုဝိဓိယန္တုတိ တဉ္စ ယထာသုတံ ဓမ္မံ သမ္မဒေဝ ဥဂ္ဂဟိတွာ အနုကရောန္တု၊ ဓမ္မာနုဓမ္မံ ပဋိပဇ္ဇန္တုတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၃၃။

အနုဝိဓိ(ဓိ)ယနာ (ထီ) [အနု+ဝိ+ဓာ+ယ+ယု] လျော်စွာ–ပြု–စီရင်–ခြင်း။ ကော ပန ဝါဒေါ ကာယေန ဝါစာယ အနုဝိဓိယနာသု။ မ၊၁။၅၂။ ယာ ပနေတာ ကာယေန စ ဝါစာယ စ အနုဝိဓိယနာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။ အနုဝိဓိယနာတိ စိတ္တုပ္ပါဒဿ ကာယဝါစာဟိ အနုဝိဓာနာ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။ ၂၉၃။

အနုဝိဓိ(ဓိ)ယန္တ (တိ) [အနု+ဝိ+ဓာ+ယ+အန္တ] (က) လျော်စွာ–အတုလိုက်၍–ပြုတတ်သော၊သူ။ ဒိသော ဝေ လဟုစိတ္တဿ၊ ပေါသဿာနုဝိဓိယတော။ ဇာ၊၁။၁၆၂။........ တဿ ပေါသဿ အနုဝိဓိယတော သော လဟုစိတ္တော ဒိသော ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၃၆။ (ခ) လျော်စွာ–ပြု–စီရင်–တတ်

သော၊ မှတ်သား–နိုင်းချိန်–စိတ်၌ထား–တတ်သော။ယုဂမတ္တံ ပေက္ခန္တေန အတ္ထံ အနုဝိ-ဓိယန္တေန သကေ အာသနေ နိသီဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၅။ ၂၇၇။ အတ္ထံ အနုဝိဓိယန္တေနာတိ ဝိနိစ္ဆယပဋိ-ဝေဓမေဝ သလ္လက္ခေန္တေန "ဣဒံ သုတ္တံ ဥပ-လဗ္ဘတိ၊ ဣမသ္မိံ ဝိနိစ္ဆယေ ဣဒံ ဝက္ခာမိ" တိ ဧဝံ ပရိတုလယန္တေန နိသီဒိတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၀၆။ အနုဝိဓိယန္တေနာတိ ဝိတ္တေ ဌပေန္တေနာတိ အတ္ထော။ ဝဇီရ။ ၅၇၁။

အနုဝိလိတ္တ (တိ) [အနု+ဝိ+လိပ+တ] လိမ်းကျံအပ်ပြီးသော၊ နံ့သာဖြင့် လိမ်းကျံအပ်ပြီးသော၊သူ။ သော နှာတာနုဝိလိတ္တော သာယ-မာသံ ဘုဉ္ဇိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၂ (သျှာ၊ မူကွဲ။)

အနုဝိလေပန (နု) [အနု+ဝိ+လိပ+ယု] လိမ်းကျံစရာ ဝတ္ထုပစ္စည်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အနုဝိလေပနဂန္ဓ (ပု) [အနုဝိလေပန+ဂန္ဓ] လိမ်းကျံစရာနံ့သာပျောင်း။ ဒေဝသိကမေဝ ပနဿ နှာနဂန္ဓံ အနုဝိလေပနဂန္ဓံ ပါရုပ-နတ္ထာယ အသုတ္တမယိကံ သုမနပုပ္ဖပဋ္ဋံ....။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၂–၃။

အနုဝိလောကန (နု) [အနု+ဝိ+လောက+ယု] (၁) အဖန်ဖန်–ထိုမှ ဤမှ–အပ္ပံ့အနှံ့–ကြည့်ရှုခြင်း။ သတ္တမပဒုပရိ ဌတွာ သဗ္ဗဒိသာ-နုဝိလောကနံ သဗ္ဗညုတာနာဝရဏဉာဏပဋိ-လာဘဿ (ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ)။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၅၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။ သတ္တပဒဝီတိဟာရူပရိ ဌိတဿ ဝိယ သဗ္ဗဒိသာနုဝိလောကနံ ဝုတ္တံ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၂။ (တိ) (၂) အဖန်ဖန် – ကြည့် – စောင်းငဲ့ ကြည့် – တတ်သော။ အတ္ထိ ကဉ္စိ ကာလံ ကော-ဓော ဖရုသဝါစံ နိစ္ဆာရဏမတ္တော ဟောတိ၊ န စ တာဝ ဒိသာဝိဒိသာနုဝိလောကနော ဟောတိ။ မဟာနိ။၁၆၅။ စူဠနိ။၆၀။....ပရဿ အဗ္ဘုက္ကိရဏတ္ထံ ဒဏ္ဍာဒိအတ္ထာယ ဒိသဉ္စ အနု-ဒိသဉ္စ ပုနပ္ပုနံ ဝိလောကနော န စ တာဝ ဟောတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၈၀။

အနုဝိလောကယန္တ (တိ) [အနု+ဝိ+လောက+ဏယ+အန္တ] (က) စောင်း–ငဲ့–၍–ကြည့်–ရှု–သော၊သူ။ .... ဧဝံ မေ အနုဒိသံ အနုဝိလောကယတော နာဘိဇ္ဈာ ဒေါမ-နဿာ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ အန္ဝဿ-ဝိဿန္တိ။ အံ၊၃။၁၅။ (ခ) အစဉ်အတိုင်း အထူးထူး အပြားပြား အားဖြင့်–ထက်ဝန်းကျင်–ကြည့် – ရှု – သော၊သူ။ ဒီ၊၂။၂၆-ကြည့်။ ကိစ္စာပန္နံ လောကမနုဝိလောကယ-တော ပုဗ္ဗဘာဂပဋိဝေဓာနုသာရေန .... ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၅။

အနုဝိလောကယမာန (တိ) [အနု + ဝိ + လောက+ဏယ+မာန] အဖန်ဖန် – ထိုမှ ဤမှ – အပ္ပံ့အနှံ့ – ကြည့်–ရှု–သော၊သူ။ ဣမံ မယံ မာရိသ သဒေဝကံ လောကံ အနု-ဝိလောကယမာနာ အညတြ တယာ.... အညံ ကိဉ္စိ န ပဿာမ။ မိလိန္ဒ။၇။

အနုဝိလောကေတဗ္ဗ (တိ) [အနု+ဝိ+လောက+ဏေ+တဗ္ဗ] စောင်း–ငဲ့–၍–ကြည့်–ရှု–အပ်သော။ ဥဒ္ဓံ ဥလ္လောကေတဗ္ဗာ ဟောတိ။ အဓော ဩလောကေတဗ္ဗာ ဟောတိ။ အနု-ဒိသာ အနုဝိလောကေတဗ္ဗာ ဟောတိ။ အံ၊ ၃။၁၅။

အနုဝိလောကေတိ (ကြိ) [အနု+ဝိ+လောက+ဏေ+တိ] (က) အဖန်ဖန်–ထိုမှဤမှ–အပ္ပံ့အနှံ့ – ကြည့် – ရှု – ၏။ သဗ္ဗာ စ ဒိသာ အနုဝိလောကေတိ။ ဒီ၊၂။၁၃။ (မ၊၃။ ၁၆၄-၌ ဝိလောကေတိ-ဟု ရှိသည်။) သမန္တာ စတုဒ္ဒိသာ (စတုဒ္ဒိသံ၊ အံ၊၂။အံ၊၃။) အနု-ဝိလောကေတိ။ သံ၊၂။၇၀။ အံ၊၁။၃၄၂။ အံ၊၂။၁၀၆။ အံ၊၃။၂၈၂။ ပစ္ဆိမံ ကာယံ အနုဝိလောကေတိ။ အံ၊၁။၅၆၇။ တတော တုံ

မောဂ္ဂလ္လာန ဥဋ္ဌာယာသနာ ဥဒကေန အက္ခိနိ အနုမဇ္ဇိတွာ ဒိသာ အနုဝိလောကေယျာသိ။ အံ၊ ၂။၄၆၂-၃။ ဝိဇမ္ဘိတွာ သမန္တာ စတုဒ္ဒိသာ အနုဝိလောကေယျံ။ ဒီ၊၃။၁၉။ သမန္တာ သာဝတ္ထိံ အနုဝိလောကေသိ။ ဝိ၊၄။၃၀၆။ ဝိဇမ္ဘိတွာ သမန္တာ စတုဒ္ဒိသာ အနုဝိလောကေသိ။ ဒီ၊၃။၁၉။ သုတ္တနိ။၃၄၅။ သဗ္ဗာဝ ဒိသာ အနုဝိလောကေသုံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၁၃။ (ခ) စောင်း-ငဲ့-၍-ကြည့်-ရှု-၏။ သဗ္ဗံ စေတသာ သမန္နာဟရိတွာ နန္ဒော အနုဒိသံ အနုဝိလောကေတိ....။ အံ၊၃။၁၅။

အနုဝိလောကေတွာ (ကြို၊ဝိ) [အနု+ဝိ+လောက+ဏေ+တွာ] အဖန်ဖန်-ထိုမှဤမှ-ထက်ဝန်းကျင်-အပျံ့အနှံ့-ကြည့်-ရှု-၍။ တုဏှီဘူတံ ဘိက္ခုသံဃံ အနုဝိလောကေတွာ။ ဒီ၊၁။၄၇။ ဒီ၊၃။၁၇၆။ မ၊၂။၁။ မ၊၃။၇၀။ အံ၊၃။၃၅၃။ အနုဝိလောကေတွာတိ မံသစက္ခုနာ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာတိ ဒွိဟိ စက္ခူဟိ တတော တတော ဝိလောကေတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၅။ အနုဝိလောကေတွာတိ ပဉ္စပသာဒပဋိမဏ္ဍိတာနိ အက္ခီနိ ဥမ္မီလေတွာ တတော တတော ဝိလောကေတွာ....။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၃။ အနုဝိလောကေတွာတိ တတော တတော ဝိလောကေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၈။.... ဗြာဟ္မဏော အဗ္ဘုန္နာမေတွာ ကာယံ အနုဝိလောကေတွာ....။ ဒီ၊၁။၁၁၃။ သမန္တာ စတုဒ္ဒိသာ (စတုဒ္ဒိသံ။ အံ၊၂။ အံ၊၃။) အနုဝိလောကေတွာ....။ ဒီ၊၃။၂၀။ သံ၊၂။၇၀။ အံ၊၁။၃၄၂။ အံ၊၂။၁၀၆။ အံ၊၃။၂၈၂။ စတုဒ္ဒိသာနုဝိလောကေတွာ၊ တိက္ခတ္တုံ အဘိနာဒတိ။ အပ၊၁။၃၁။ ဒသ ဒိသာ အနုဝိလောကေတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။ အနုဝိလောကေတွာတိ ဧတ္ထ အနု-သဒ္ဒေါ "ပရိ"တိ ဣမိနာ သမာနတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၆၅။

အနုဝိလောကေန္တ (တိ) [အနု+ဝိ+လောက+ဏေ+အန္တ] အဖန်ဖန်-ထိုမှဤမှ-အပျံ့အနှံ့-ကြည့်-ရှု-သော၊သူ။ ဒိသံ အနုဝိလောကေန္တံ၊ ဂစ္ဆန္တံ အနိလဥ္ဇသေ။.... ဒိသံ အနုဝိလောကေန္တာ၊ နိသီဒိ လောကနာယကော။ အပ၊၁။၂၁၃၊၃၈၃။ အထ ခေါ မိလိန္ဒဿ ရညော သဗ္ဗံ တံ ပရိသံ အနုဝိလောကေန္တဿ အဘီတေ အမင်္ကုဘူတေ ယောနကေ ဒိသွာ တေဒဟောသိ။ မိလိန္ဒ။၁၉။

အနုဝိဝဋ္ဋ (နပ) [အနု+ဝိဝဋ္ဋ] ခေါင်ရိုး၊ ခေါင်ရိုးစပ်။ ဝိဝဋ္ဋမ္ပိ နာမ ကရိဿတိ၊ အနုဝိဝဋ္ဋမ္ပိ နာမ ကရိဿတိ....။ ဝိ၊၃။၄၀၁။ အနုဝိဝဋ္ဋန္တိ တဿ ဥဘောသု ပဿေသု ဒွေ ခဏ္ဍာနိ။.... အထ ဝါ အနုဝိဝဋ္ဋန္တိ ဝိဝဋ္ဋဿ ဧကပဿတော ဒွိန္နံ ဧကပဿတော ဒွိန္နန္တိ စတုန္နမ္ပိ ခဏ္ဍာနမေတံ နာမံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၈-၉။ (၅-ခန်းရှိသော သင်္ကန်း၌ ပဌမနှင့် ပဉ္စမ အခန်းတို့သည် ဗာဟန္တ, ဒုတိယနှင့် စတုတ္ထ အခန်းတို့သည် အနုဝိဝဋ္ဋ, တတိယ အခန်းသည် ဝိဝဋ္ဋ အသီး အသီး မည်ကြသည်။ အကျဉ်းအားဖြင့် ကား—အခန်းမည်မျှရှိသည်ဖြစ်စေ အလယ် ဗဟိုအခန်းသည် ဝိဝဋ္ဋ, ဝဲ-ယာ အပြင်ဖက် အကျဆုံး ၂-ခန်းသည် ဗာဟန္တ, ကျန်အခန်း များသည် အနုဝိဝဋ္ဋ မည်ကြသည်။ ဋ္ဌ၊သျှ၌ အနုဝိဝဋ္ဋကို "ခေါင်ရိုးကြီး" ဟုလည်းကောင်း, ဗာဟန္တကို "ခေါင်ရိုးထွေး" ဟုလည်းကောင်း, "လက်လိပ်" ဟုလည်းကောင်း ရှေးဆရာကြီးတို့ ခေါ်ကြကြောင်း မှတ်ထားသည်။ ဓာန်၊သျှသစ်တို့နှင့် ဝိနယဝိနိစ္ဆယ ဋီ၊၁။၂၇၄-၅တို့လည်း ကြည့်။)

အနုဝိသဋ (တိ) [အနု+ဝိ+သရ+တ] အဖန်ဖန် - ထိုမှဤမှ - သွားတတ် - ပြေးတတ် - သော။ (က) ပျံ့လွင့်သော။ ဣမဿ ဟိ ဘိက္ခုနော ဒီဃရတ္တံ ရူပါဒီသု အာရမ္မဏေသု အနုဝိသဋံ စိတ္တံ ကမ္မဋ္ဌာနဝီထိံ ဩတရိတုံ န ဣစ္ဆတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။ အနုဝိက္ခိတ္တ-လည်း ကြည့်။ (ခ) ပျံ့နှံ့-ကျော်ကြား-ထင်ရှား-သော၊သူ။ သဗ္ဗာ ဒိသာ

အနုဝိသင္ဋောဟ'မသ္မိ။ ဇာ၊၁။၂၃၀။အနုဝိသ-
င္ဋောတိ အဟံ စတသော ဒိသာ စတသော
အနုဒိသာတိ သဗ္ဗာ ဒိသာ အတ္တနော ဂုဏေန
ပတ္ထင္ဋော ပညာတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၄။

အနုဝုဋ္ဌ (တိ) [အနု+ဝသ+တ] အတူတကွ-
နေခဲ့-ပေါင်းသင်းခဲ့-သော၊ သူ။ စိရာနုဝုဋ္ဌမ္ပိ
ပိယံ မနာပံ၊ အနုကမ္ပက ပါဏသမမ္ပိ ဘတ္တုံ။
ဇာ၊၂။၁၂၄။ အနုဝုတ္ထ-လည်း ကြည့်။

အနုဝုတ္ထ (တိ) [အနု+ဝသ+တ] အတူတကွ-
နေခဲ့-ပေါင်းသင်းခဲ့-သော၊သူ။ စိရာနု-
ဝုတ္ထောပိ ကရောတိ ပါပံ။ ဇာ၊၁။၄၀။....
ယသ္မာ အနရိယော စိရံ ကေတော အနု-
ဝုတ္ထောပိ တံ ဧကတော နိဝါသံ အဂဏေတွာ
ကရောတိ ပါပံ လာမကကမ္မံ ကရောတိယေဝ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈။ အနုဝုဋ္ဌ-လည်း ကြည့်။

အနုဝေဓ (ပု) [အနု+ဝိဓ+ဏ] (၁) အစဉ်
လိုက်သော ထိုးခြင်း၊ တဖန်-ထပ်၍-ထိုး
ခြင်း၊ ထိုးပြီးနေရာ အနီးတဝိုက်၌-တဖန်-
ထပ်၍-ထိုးခြင်း။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ
ပုရိသံ သလ္လေန ဝိဇ္ဈေယျုံ၊ တမေနံ ဒုတိယေန
သလ္လေန အနုဝေဓံ ဝိဇ္ဈေယျုံ။ သံ၊၂။၄၁၀။
အနုဝေဓံ ဝိဇ္ဈေယျုံတိ တသောဝ ဝဏမုခသော
အင်္ဂုလန္တရေ ဝါ ဒွင်္ဂုလန္တရေ ဝါ အာသန္န-
ပဒေသေ အနုဂတဝေဓံ။ ဝေဓံ ဝိဒ္ဓဿ ဟိ သာ
အနုဝေဓာ ဝေဒနာ (အနုဝေဓဝေဒနာ?)
ပဌမဝေဒနာယ ဗလဝတရာ ဟောတိ....။ သံ၊
ဋ္ဌ၊၃။၁၁၇။ အနုဂတဝေဓန္တိ ပဌမေ ပဝတ္တ-
ဝေဓဿ အနုဂတဝေဓံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၅၆။
အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

အနုဝေဓန (နု၊ထိ) [အနု+ဝိဓ+ယု] အနုဝေဓ
နှင့် အနက်တူ။ ဧဝမေဝါတိ ယထာ ဝိဒ္ဓဿ
ပုရိသဿ အနုဝေဓနာ ဗလဝတရာ၊ ဧဝမေဝ။
သံ၊ဋီ၊၂။၃၅၆။ (ဤ၌ အနုဝေဓဝေဒနာ
(=အနုဝေဓကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ)ဟု
ရှိမှ ဗလဝတရာ-ဟူသော ဝိသေသနနှင့်လျော်
မည်။ ဌ-၌လည်း သာ အနုဝေဓဝေဒနာ-ဟု
ပင် ရှိသင့်သည်။)

အနုသံယာယတိ (ကြိ) [အနု+သံ+ယာ+ယ+
တိ] (က) ထိုမှဤမှ - ထက်ဝန်းကျင်-အပုံ
အနှံ့-သွား၏၊ လှည့်လည်၏။ စက္ကဝတ္တီ ဟိ
စက္ကရတနံ ပုရက္ခတွာ.... သကလစက္ကဝါဠံ အနု-
သံယာယတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၄။ (ခ) နောက်
မှ-အတူတကွ-ကောင်းစွာသွား၏၊ လိုက်ပို့
၏၊ လိုက်ပါ-ပို့ဆောင်-၏။ **အနုသံယာယိ**
သော ဓိရောမာတုစ္ဆံ ယာဝ ကောဋ္ဌကံ။ အပ၊
၂။၂၁၇။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၅၈။

အနုသံယာယနမဂ္ဂ (ပု) [အနုသံယာယန+မဂ္ဂ]
အနုပရိယာယပထ-ကြည့်။

အနုသံယာယန္တ (တိ) [အနု+သံ+ယာ+ယ+
အန္တ] ထိုမှဤမှ - ထက်ဝန်းကျင် - အပုံ
အနှံ့ - သွားသော၊ လှည့်လည်သော၊သူ။
ရညာ မန္ဓာတုစက္ကဝတ္တိနာ စက္ကရတနံ ပုရက္ခ-
တွာ စတ္တာရော ဒီပေ အနုသံယာယန္တေန
သဒ္ဓိံ အာဂမံသု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၀။
အနုသံယာယန္တေနာတိ အနုဝိစရန္တေန။ ဒီ၊ဋီ၊
၂။၇၉။ မ၊ဋီ၊၁။၃၂၈။

အနုသံယာယမာန (တိ) [အနု+သံ+ယာ+
ယ+မာန] အနုသညာယမာန (၂) အနက်
နှင့် တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုသံယာယိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+သံ+ယာ+
ယ+တွာ] (က) နောက်မှ-အတူတကွ-
ကောင်းစွာသွား၍၊ လိုက်ပို့၍၊ လိုက်ပါ-
ပို့ဆောင်-၍။ အထ ခေါ အာယသ္မာ စ အနု-
ရုဒ္ဓေါ အာယသ္မာ စ နန္ဒိယော အာယသ္မာ စ
ကိမိလော ဘဂဝန္တံ အနုသံယာယိတွာ (အနု-
သာဝေတွာ။ မ၊ဋီ၊၂။ အနုသံသာဝေတွာ။
သီ၊မူကွဲ)။မ၊၁။၂၇၀။ ဘဂဝန္တံ အနုသံယာ-

ယိတွာတိ အနုဂန္တွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၅။ (ခ) ထိုမှဤမှ – ထက်ဝန်းကျင် – အပျံ့အနှံ့ – သွား၍၊ လှည့်လည်၍။ သမုဒ္ဒပရိယန္တံ ပထဝိံ အနုသံယာယိတွာ....။ မ၊၃။၂၁၂။ သကလပထဝိံ အနုသံယာယိတွာ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။ နဂရံ အနုသံယာယိတွာ ရညော အန္တေပုရံ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ....။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၄။ သကလဇမ္ဗုဒီပံ အနုသံယာယိတွာ....။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၁၄၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၄။ သကလစက္ကဝါဠဂဗ္ဘံ အန္တန္တေန အနုသံယာယိတွာ....ဗာရာဏသိံ ပါပုဏိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၄။

အနုသံဝစ္ဆရ (နှ) [အနု+သံဝစ္ဆရ] နှစ်စဉ်၊ နှစ်တိုင်း။ အနုဝဿန္တိ အနုသံဝစ္ဆရံ။ ဝိ၊၂။၄၄၉။ တဿ ဝူပသမနတ္ထံ အနုသံဝစ္ဆရံ ဗလိကမ္မံ ကရောန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၁။ ရာဇဂဟေ စ အနုသံဝစ္ဆရံ ဂိရဂ္ဂသမဇ္ဇော နာမ အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၆။ အနုသံဝစ္ဆရံ တေ သတသဟဿပရိစ္စာဂေန ဗလိကမ္မံ ကရိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၉။

အနုသံသန္ဒန (နှ၊ထီ) [အနု+သံ+သန္ဒ+ယု] အတူတကွ – တဆက်တည်း – မပြတ် – ဖြစ်ခြင်း၊ ရှေးဦးဖြစ်သော အမျက်နှင့် တပေါင်းတည်းပြုခြင်း။ ကတမော ဥပနာဟော၊.... ယော ဝေရူပေါ ဥပနာဟော.... သဏ္ဌာပနာ အနုသံသန္ဒနာ....အယံ ဝုစ္စတိ ဥပနာဟော။ အဘိ၊ဝိ။၃၇၁။ အဘိ၊ပု။၁၂၁။ အနုသံသန္ဒနာတိ ပဌမုပ္ပန္နေန ကောဓေန သဒ္ဓိံ အန္တရံ အဒဿေတွာ ဧကီဘာဝကရဏာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၃။ သန္ဒနံ အဝိစ္ဆေဒပ္ပဝတ္တိ။ နီတိ၊ဓာ။ ၉၅။

အနုသံသာဝက (ပု) [အနု+သံ+သု+ဏျု] အနုသံသာဝက-မည်သော (မထေရ်)။ (ထိုမထေရ်သည် ဝိပဿီမြတ်စွာဘုရားရှင်အား ဆွမ်းတယောက်ချိုလှူဒါန်း၍ နောက်မှ အတူတကွ ကောင်းစွာ လိုက်ပါ ပို့ဆောင်ခဲ့ဘူးသည်။) ဣတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ အနုသံသာဝကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊၁။၂၈၁။

အနုသံသာဝန (နှ၊ထီ) [အနု+သံ+သု+ယု] နောက်မှ – အတူတကွ – ကောင်းစွာ သွားခြင်း၊ လိုက်ပို့ခြင်း၊ လိုက်ပါ – ပို့ဆောင် – ခြင်း။ ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ အနုသံသာဝနာ ဖလံ။ အပ၊၁။၂၈၁။

အနုသံသာဝယတိ (ကြိ) [အနု+သံ+သု+ဏယ + တိ] နောက်မှ – အတူတကွ – ကောင်းစွာသွား၏၊ လိုက်ပို့၏၊ လိုက်ပါ – ပို့ဆောင် – ၏။ **အနုသံသာဝယိ** သော ဝီရော။ အပ၊၂။၂၁၇(သျှ၊က-မူကွဲ)။ အနုသံယာယတိ-လည်း ကြည့်။ ဝန္ဒိတွာ သတ္ထုနော ပါဒေ၊ အနုသံသာဝယိံ ပုရေ။ အပ၊၁။ ၂၃၇။ အနုသံသာဝယိံ ဗုဒ္ဓံ၊ ဥတ္တမတ္ထဿ ပတ္တိယာ။.... အနုသံသာဝယိံ အဟံ။ အပ၊ ၁။၂၈၁။

အနုသံသာဝေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+သံ+သု+ဏေ+တွာ] ချဉ်းကပ် – လိုက်ပါ – လျှောက်ထား၍။ အနုသာဝေတွာ-ကြည့်။

အနုသင်္ဂ (ပု) [အနု+သင်္ဂ] အဖန်ဖန် – ကပ်ငြိ – တွယ်တာခြင်း။ အနုလံ အနုသင်္ဂံ ကာတုံ အယုတ္တန္တိ အတ္ထော။ မ၊ဋီ၊၃။၇၈။

အနုသင်္ဂိတ (တိ) [အနု+သံ+ဂေ+တ] တဖန် – နောက်ထပ် – စုပေါင်းရွတ်ဆိုအပ်သော၊ တဖန် သင်္ဂါယနာတင်အပ်သော။.... ပဉ္စဟိ ယာ သင်္ဂီတာ၊အနုသင်္ဂီတာ စ ပစ္ဆာပိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁။ သင်္ဂီတာ အနုသင်္ဂီတာ၊ ပစ္ဆာပိ စ ဣသီဟိ ယာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၈။ မ၊ဋီ၊၁။၁၆။ မူလဋီ၊၁။ ၁၀-တို့လည်း ကြည့်။)

အနုသဉ္ဈာယတိ (ကြိ) [အနု+သု+အဓိ+အာ+ဣ+အ+တိ၊ နိရုတ္တိ။ ၂၇၄-၌ကား

သံ+စ‌ျေ ကြံ၍ သံ-၏ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဇ-ပြုဟု ဆိုသည်။] အစဉ်လိုက်၍ – အတုလိုက်၍ – သရဇ္ဈာယ်၏၊ တဖန်သရဇ္ဈာယ်၏။ အနုဘာသတိ-ကြည့်။

အနုသဉ္စရဏ (န) [အနု+သံ+စရ+ယု] အဖန်ဖန် – ထိုမှဤမှ – ထက်ဝန်းကျင် – အပ္ပံ့အနှံ့ – သွားခြင်း။ (က) လှည့်လည် – ရစ်ဝဲ – ခြင်း။.... ဝိစရဏံ ဝါ ဝိစာရော၊ အနုသဉ္စရဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၄–၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၇၅။ အနုသဉ္စရဏံ အနုပရိဗ္ဗမနံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။၃၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၆၇။ အနုသဉ္စရဏန္တိ အနုပရိဗ္ဗမနံ၊ တဉ္စ ခဏန္တရသ္မ တထာကာရေန ဥပ္ပါဒနမေဝ၊ န ဟိ ပရမတ္ထတော ကေဿ သဉ္စရဏမတ္ထိ၊ ဝေမညတ္တာပိ ဤဒိသေသု။ ဝိမတိ၊၁။၇၂။ (ခ) လှည့်လည်သွားလာခြင်း။ ယာနေ အသတိ အနုသဉ္စရဏံ နာမ ဒုက္ခံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၃။ (တိ) (ဂ) အတွင်း၌ – သွားလာသော – လှည့်လည်သော။

အနုသဉ္စရဏဇန (ပု) [အနုသဉ္စရဏ+ဇန] အတွင်း၌ – သွားလာ – လှည့်လည် – သောသူ။ ဝိဇနဝါတန္တိ အနုသဉ္စရဏဇနဿ သရီရဝါတေန ဝိရဟိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၁။ အနုသဉ္စရဏဇနဿာတိ အန္တောသဉ္စာရိနော ဇနဿ။ သာရတ္ထ၊ ၃။၂၂၃။

အနုသဉ္စရတိ (ကြိ) [အနု+သံ+စရ+အ+တိ] (က)အဖန်ဖန် – ထိုမှဤမှ – ထက်ဝန်းကျင် – အပ္ပံ့အနှံ့ – သွား၏၊ လှည့်လည်၏။ သေ စတုသိန္ဓဝယုတ္တရထေ နိသီဒိတွာ နဂရံ အနုသဉ္စရတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅။ (ခ) အတုတကွ သွားလာ၏။ ကိံ မုဉ္စောာ ကပါလံမနုသံစရသိ။ သံ၊၃။၄၉။ (သံ၊၂။၃၉၅-၌ ကပါလမနုစရသိ-ဟု ရှိသည်။ အနုစရတိ-ကြည့်။)

အနုသဉ္စရန္တ(တိ) [အနု+သံ+စရ+အ+အန္တ။ ထိဝ်၌ အနုသဉ္စရန္တိ] အဖန်ဖန် – ထိုမှ ဤမှ – ထက်ဝန်းကျင် – အပ္ပံ့အနှံ့ – သွားသော၊ လှည့်လည်သော၊သူ။ အနုသဉ္စရန္တာ ပဝနေ၊ သောဘေန္တိ မမ အဿမံ။ အပ၊၁။၄၂၅။ ခေတ္တဿာမိ ပုရိသော ကုဒါလံ ဂဟေတွာ ခေတ္တံ အနုသဉ္စရန္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၉–၃၀။ မဟန္တေန ရာဇာနုဘာဝေန နဂရံ အနုသဉ္စရန္တော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၆၂။ ဂမနမဂ္ဂေ အနုသဉ္စရန္တေ မနုဿေ ဂဟေတွာ ခါဒတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇၈။ ဣတော စိတော စ အနုသဉ္စရန္တိယာ သုနခိယာ စ ခီရံ ပါယိတော....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၀၁။

အနုသဉ္စရမာန(တိ)[အနု+သံ+စရ+အ+မာန] အဖန်ဖန် – ထိုမှ ဤမှ – ထက်ဝန်းကျင် – အပ္ပံ့အနှံ့ – သွားသော၊ လှည့်လည်သော၊သူ။ ကပိလ္လိကာ ဝိယ ထမ္ဘံ သိနေရုံ အနုသဉ္စရမာနာ ဥဋ္ဌဟိံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈။

အနုသဉ္စရိတ (တိ) [အနု+သံ+စရ+တ] အဖန်ဖန် – ထိုမှ ဤမှ – ထက်ဝန်းကျင် – အပ္ပံ့အနှံ့ – သွားအပ်သော၊ လှည့်လည် – ကျက်စား – အပ်သော။ အာကာသော ဣသိတာပသဘုတဒိဇဂဏာနုသဉ္စရိတော။ မိလိန္ဒ။ ၃၇၁။ အနုစိဏ္ဏောတိ အနုသဉ္စရိတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၈၀။ အနုဝိစရိတ-လည်း ကြည့်။

အနုသဉ္စရိတုံ(ကြိ၊ဝိ) [အနု+သံ+စရ+တုံ] အဖန်ဖန် – ထိုမှ ဤမှ – ထက်ဝန်းကျင် – အပ္ပံ့အနှံ့ – သွားခြင်းငှါ၊ လှည့်လည် ခြင်းငှါ။ ဝေရူပေ စေတိယင်္ဂဏေ အနုသဉ္စရိတုံ ....။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၄၀။ အနုသညာတုံ-လည်း ကြည့်။

အနုသဉ္စေတေတိ (ကြိ) [အနု+သံ+စိတ+ဏေ+တိ] စေ့ဆော် – အားထုတ် – ၏၊ သမာပတ်ဝင်စား၏။ သစေ အနုသဉ္စေတေတိ၊

န ပရိဟာယတိ တာဟိ သမာပတ္တီဟိ။ အဘိ၊ ပု။၁၁၅။ သစေ အနုသဉ္ဇေတေတီတိ သစေ သမာပဇ္ဇတိ။ သမာပတ္တိဠိ သမာပဇ္ဇန္တော အနုသဉ္ဇေတေတိ နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄။

အနုသဉ္ဇာနမာန (တိ) [အနု+သံ+ဉာ+နာ+မာန] အနုသညာယမာန (၁) အနက်နှင့်တူ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၇-၌ အနုသဉ္ဇာယမာနေ-ဟု ရှိသည်။ ယင်းသည် သံဝဏ္ဏနာတဗ္ဗနှင့်မလျော်။ အနုသဉ္ဇာနမာနေ-ဟု ရှိမှ လျော်မည်။ အနုသညာယမာန-အဆုံးမှတ်ချက်လည်း ကြည့်။

အနုသဉ္ဇာယမာန (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၇-ရှိ) ဤပုဒ်ကား ပါဌ်ပျက်ဖြစ်ဟန်တူသည်။ အနုသဉ္ဇာနမာန-ကြည့်။

အနုသညာတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+သံ+ယာ+တုံ] အဖန်ဖန်-ထိုမှဤမှ-ထက်ဝန်းကျင်-အပျံ့အနှံ့-သွားခြင်းငှါ၊ လှည့်လည်ခြင်းငှါ။ ရညော န ဖာသု ဟောတိ အတိယာတုံ ဝါ နိယျာတုံ ဝါ ပစ္စန္တိမေ ဝါ ဇနပဒေ အနုသညာတုံ။ အံ၊၁။၆၉။ အနုသညာတုန္တိ အနုသဉ္စရိတုံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉။

အနုသညာယမာန (တိ) [(၁) အနု+သံ+ဉာ+မာန။ (၂) အနု+သံ+ယာ+ယ+မာန] (၁)အဖန်ဖန်-ထိုမှ ဤမှ-ထက်ဝန်းကျင်-အပျံ့အနှံ့-မှတ်သားတတ်-ကြည့်ရှုစုံစမ်း-စီမံ-တတ်-သော၊ သူ။(၂)အဖန်ဖန်-ထိုမှ ဤမှ-ထက်ဝန်းကျင်-အပျံ့ အနှံ့-လှည့်လည်-သွားလာ-သော၊ သူ။ အထ ခေါ ဝဿကာရော ဗြာဟ္မဏော မဂဓမဟာမတ္တော ရာဇဂဟေ ကမ္မန္တေ အနုသညာယမာနော....။ ဝိ၊၁။၅၃။ မ၊၃။၅၉။ အနုသညာယမာနောတိ တတ္ထ တတ္ထ ဂန္တွာ ပစ္စဝေက္ခမာနော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၅။ အနုသညာယမာနောတိ အနုသဉ္ဇာယမာနော၊ ကတာကတံ ဇာနန္တောတိ အတ္ထော။ အနုဝိစရမာနော ဝါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၄၇။ အနုသံယာယမာနောတိ အနု အနု သမ္ပဒေဝ ဇာနန္တော ဝိစာရေန္တော ဝေါသာသမာနော။ "အနုသညာယမာနော"တိ ဝါ ပါဌော။ တတ္ထ ယ-ကာရဿ ဉ-ကာရံ ကတွာ နိဒ္ဒေသောတိ အာဟ "အနုဝိစရမာနော"-တိ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၆၀။ အနုသံယာယမာန-လည်း ကြည့်။ (မ၊ဋ္ဌ၊၄-သီမူတခု၌ 'အနုညာယမာနောတိ အနုသညာယမာနော' ဟု ပါဌ်ရှိသည်။ ဋီ-ဆိုလိုသည့် မူလပါဌ် ဟူသည်မှာ လည်း ယင်းပင် ဖြစ်ဟန်တူဘည်။)

အနုသဋ(တိ) [အနု+သရ+တ](၁)နောက်မှ-လိုက်အပ်-ပြေးလိုက်အပ်-သော။ (၂)ဝင်အပ်-ထက်ဝန်းကျင် ဖြန့်အပ်-ရစ်ပတ်အပ်-သော။ တဏှာနုသယေန အနုသဋော လောကသန္နိဝါသော....။ ပဋိသံ။၁၂၂။ တဏှာနုသယေန အနုသဋောတိ (တဏှာ ဧဝ အနုသယနဋ္ဌေန အနုသယောတိ တဏှာနုသယော၊) တေန တဏှာနုသယေန အနုသဋော အနုဂတော ထာမဂတော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉။ တဏှာဂတံ တဏှာနုဂတံ တဏှာယာနုသဋံ တဏှာယာသန္နံ။ မဟာနိ။၃၆။ တဏှာယာနုသဋန္တိ တဏှာယ အနုပတ္ထဋံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၃၆။ ဇာတိယာ အနုဂတော....ဇရာယ အနုသဋော....။ ပဋိသံ။၁၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၅။ အနုသဋောတိ အနုဓာဝိတော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၉။ အနုသဋောတိ အနုပဝိဋ္ဌော ဥပဝိသေန ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၉၀။ ဇာတိယာ အနုဂတာ ဇရာယ အနုသဋာ ဗျာဓိနာ အဘိဘူတာ။ မဟာနိ။၃၂၂။ ဇရာယ အနုသဋာတိ ပရိပက္ကတာယ အနုပတ္ထဋာ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၃၇၇။ (စူဠနိ။၂၀။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။၁၉-လည်း ကြည့်။).... မဟန္တေဟိ ပဒုမေဟိ အနုသဋံ ဝိပ္ပကိဏ္ဏံ....။ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၁။ ဇာတိယာ အနုဂတံ ဇရာယ အနုသဋံ ဗျာဓိနာ အဘိဘူတံ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၃။ ဇရာယ အနုသဋန္တိ ဇရာယ

ပလိဝေဌိတံ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၅၀။ ဝိမတိ၊ ၁။၇၀။ အံဋီ၊၃။၂၁၅။ (၃) အစဉ်လျှောက်တတ်သော။ သကလသရီရေ အင်္ဂမင်္ဂါနိ အနုသဋ္ဌာ သမိဉ္ဇနပသာရဏာဒိနိဗ္ဗတ္တကဝါတာ။မ၊ဋ၊၂။၁၃၁။ အဘိ၊ဋ၊၂။၆၆။

အနုသဏ္ဌာတိ (ကြိ) [အနု+သံ+ဌာ+အ+တိ] ကောင်းစွာတည်၏။ အနုသန္ဓဟတိ-ကြည့်။

အနုသတ္တရူပ (တိ) [အနုသတ္တ+ရူပ] ပြင်းထန်စွာ–ငြိကပ်–တွယ်တာ – တပ်မက်– သော သဘောရှိသော၊သူ။ သူလာဝုတော ပုရိသော လုဒ္ဒကမ္မော၊ ပဏိဟိတဒဏ္ဍော အနုသတ္တရူပေါ။ ပေတ။၁၉၀။ အနုသတ္တရူပေါတိ ရာဇိနိ အနုသတ္တသဘာဝေါ။ (အနုပတ္တရူပေါတိ ရာဇာနံ အနုမတ္တပကတိကော။ က-မူ.ကွဲ) ပေတ၊ဋ။၂၂၅။

အနုသတ္ထု (ပု) [အနု+သာသ+ရတ္ထု] ဆုံးမတတ်သော၊ သူ။ အာစရိယ'မနုသတ္ထာရံ၊ သဗ္ဗကာမရသာဟရံ။ ဇာ၊၁။၂၄၇။ အနုသတ္ထာရန္တိ အနုသာသကံ။ ဇာ၊ဋ၊၄။၁၇၀။ အနုသာသက-လည်း ကြည့်။

အနုသဒ္ဒါယတိ (နာမ၊ကြိ) [အနု+သဒ္ဒ+အာယ+တိ] နောက်ထပ်–ဆက်ကာ ဆက်ကာ– သိမ်မွေ့–သေးငယ် – ညင်သာ–စွာ – မြည်၏။ ဘေရီ အာကောဋိတာ အထ ပစ္ဆာ အနုရဝတိ အနုသဒ္ဒါယတိ။ အဘိ၊ဋ၊၁။ ၁၅၇။ (မိလိန္ဒ။၆၄-လည်း ကြည့်။)

အနုသဒ္ဒါယန (န၊ထီ) [အနု+သဒ္ဒ+အာယ+ယု] နောက်ထပ်–ဆက်ကာ ဆက်ကာ – သိမ်မွေ့ – သေးငယ် – ညင်သာ – စွာ– မြည်ခြင်း။ ယထာ ပစ္ဆာ အနုရဝနာ အနုသဒ္ဒါယနာ၊ ဧဝံ ဝိစာရော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အဘိ၊ဋ၊၁။၁၅၇။(မိလိန္ဒ၊၆၄-လည်းကြည့်။)

အနုသန္တတ (တိ) [အနု+သန္တတ] ထာဝစဉ်မြဲသော။

အနုသန္တတဝုတ္တိ (တိ) [အနုသန္တတ+ဝုတ္တိ] ထာဝစဉ်မြဲသော အကျင့်ရှိသော၊သူ။ တတ္ထ ဒိဋ္ဌိစရိတော အသ္မိံ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတော သလ္လေခါနုသန္တတဝုတ္တိ ဘဝတိ၊ .... တဏှာစရိတော သိက္ခာနုသန္တတဝုတ္တိ။ နေတ္တိ။၉၃။

အနုသန္ဒတိ (ကြိ) [အနု + သန္ဒ + အ + တိ] အတူတကွ – ကပ်လျက် – စီး၏။ ဟံသဝတိယာ ဒွါရေန၊ အနုသန္ဒတိ တာဝဒေ။ အပ၊၁။ ၄၀၃။

အနုသန္ဓဟတိ (ကြိ) [အနု+သံ+ဓာ+အ+တိ] ဆက်စပ်၏၊ ဖြစ်၏၊ နောက်ထပ်–ဆက်ကာ ဆက်ကာ–ဖြစ်၏။ မေထုနဓမ္မသမာပတ္တိယာ စိတ္တံ အနုသန္ဓဟတိ (အနုသဏ္ဌာတိ။ သီ-မူ.ကွဲ)။ အံ၊၂။၄၃၃။ အနုသန္ဓဟတီတိ ပဝတ္တတိ။ အံ၊ဋ၊၃။၁၆၇။ ကံသထာလံ အာကောဋိတံ ပစ္ဆာ အနုရဝတိ အနုသန္ဓဟတိ။ မိလိန္ဒ။၆၄။

အနုသန္ဓဟိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+သံ+ဓာ+တွာ] အစဉ်မပြတ် ဆက်စပ်၍။ အာရမ္မဏေ စိတ္တံ သရံ ဝိယ ဇိယာယ အနုသန္ဓဟိတွာ ဌပနတော....။ အဘိ၊ဋ၊၁။၁၇၇။

အနုသန္ဓန (န) [အနု+သံ+ဓာ+ယု] အနုသန္ဓာန-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုသန္ဓနတာ (ထီ) [အနုသန္ဓန+တာ] အနုသန္ဓာနတာ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုသန္ဓယတိ (ကြိ) [အနု+သံ+ဓာ+ဏာယ+တိ] ဆက်စပ်တတ်၏။ အနုသန္ဓိ-ကြည့်။

အနုသန္ဓာန (န)[အနု+သံ+ဓာ+ယု] အဖန်ဖန် ဆက်စပ်ခြင်း၊ အစဉ်မပြတ် ဆက်စပ်ခြင်း၊ ဆက်စပ်တတ်သော တရား။ အနုသန္ဓာနတာ, အနုသန္ဓိတို့-ကြည့်။

အနုသန္ဓာနက္ကမ (ပု) [အနုသန္ဓာန+ကမ] အနုသန္ဓေ အစဉ်။ အနုသန္ဓိက္ကမ-ကြည့်။

အနုသန္ဓာနတာ (ထီ) [အနုသန္ဓာန+တာ] အစဉ်မပြတ်ဆက်စပ်ခြင်း၊ အစဉ်မပြတ်ဆက်စပ်၍ထား – ခြင်း – တတ်သော တရား။ စာရော ဝိစာရော အနုဝိစာရော ဥပဝိစာရော စိတ္တဿ အနုသန္ဓာနတာ....။ အဘိ၊ ဓ။၁၀။ အဘိ၊ဝိ။၂၆၆။ အာရမ္မဏေ စိတ္တံ သရံ ဝိယ ဇိယာယ အနုသန္ဓဟိတွာ ဌပနတော စိတ္တဿ အနုသန္ဓာနတာ။ (အနုသန္ဓနတာ။ သျာ၊ က) အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၇။

အနုသန္ဓာနုက္ကမ (ပု) [အနုသန္ဓိ+အနုက္ကမ ?] သာရတ္ထ၊၁။၃၂၃-၌ လာသော ဤပါဠ်ကား ပါဠ်ပျက် ဖြစ်ဟန်တူသည်။ ယင်း သီမူနှင့် ဝိမတိ၊၁။၆၄-တို့၌ အနုသန္ဓာနုက္ကမော-ဟု ပါဠ်မှန်ရှိသည်။ အနုသန္ဓိက္ကမ-ကြည့်။

အနုသန္ဓိ (ပု၊ ထီ) [အနု+သံ+ဓာ+ဣ] အဆက်အစပ်၊ ပဋိသန္ဓေ။ (၁) ဆက် – စပ် – ခြင်း။ (၂) ဆက် – စပ် – တတ်သောအရာ။ (၃) ဆက်စပ်အပ်သော အရာ (၄) ဆက်စပ်ကြောင်းဖြစ်သောအရာ။ အယံ ပဌေ အနုသန္ဓိ ပုစ္ဆတိ၊ အနုသန္ဓိံ ပုစ္ဆန္တော ကိံ ပုစ္ဆတိ။ နေတ္တိ။၁၄။ အနုသန္ဓိယတိ ဒေသနာ တောယာတိ အနုသန္ဓိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၆၈။ အနုသန္ဓယတိ ဧတေနာတိ အနုသန္ဓိ၊ ဣဓ ပုစ္ဆိယမာနော အတ္ထော။ နေတ္တိ၊ဋီ။၅၀။ အထ ခေါ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော'တိ ကော အနုသန္ဓိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။ ကော အနုသန္ဓိတိ ပုဗ္ဗာပရကထာနံ ကိံ အနုသန္ဓာနံ၊ ကော သမ္ဗန္ဓောတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၁။၄၄၉။ အပ္ပမတ္တကံ ခေါ ပနေတံ ဘိက္ခဝေတိ ကော အနုသန္ဓိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၅။ တယော ဟိ သုတ္တဿ အနုသန္ဓိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၁၂။ အနုသန္ဓာနံ အနုသန္ဓိ။.... အထ ဝါ အနုသန္ဓယတီတိ (အနုသန္ဓဟတီတိ၊ သီ၊ဋီ၊ သစ်) အနုသန္ဓိ။.... အနုသန္ဓိယတီတိ အနုသန္ဓိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၇၉။သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၅၅။ ဣတိ ဘာဂဝါ "ဂမ္ဘီရော စာယံ....စာ"တိ ပဒဿ အနုသန္ဓိံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ "တန္တာကုလကဇာတာ"တိ ပဒဿ အနုသန္ဓိံ ဒဿေန္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၄။ အနုသန္ဓိယတိ ဧတေနာတိ အနုသန္ဓိ၊ ဟေဋ္ဌာ အာဂတဒေသနာယ အနုသန္ဓာနဝသေန ပဝတ္တာ ဥပရိဒေသနာ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၁၀၈။ ပုစ္ဆာနုသန္ဓိ၊ အဇ္ဈာသယာနုသန္ဓိ၊ ယထာနုသန္ဓိဝသေန သခေ်ပတော တိဝိဓော အနုသန္ဓိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။ ကေသ့ံ ဝေ ဟိ သုတ္တေ ပုရိမပစ္ဆိမာနံ ဒေသနာဘာဂါနံ သမ္ဗန္ဓော အနုသန္ဓာနတော အနုသန္ဓိ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၁။ (ပုစ္ဆာနုသန္ဓိ၊ အဇ္ဈာသယာနုသန္ဓိ၊ ယထာနုသန္ဓိ-ဟူသော အနုသန္ဓိ ၃-မျိုး အကျယ်ကို ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂ – ၃။ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၇၉။သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၄၅၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၇၈ – ၉-တို့တွင်ကြည့်။မ၊ဋီ၊၁။ ၂၁ – ၂-၌ကား အဇ္ဈာသယာနုသန္ဓိ ကို အတ္တ, ပရ ၂-မျိုးခွဲ၍ အနုသန္ဓိ ၄-မျိုး ဟု ဆိုသည်။ ၎င်းကြည့်။) ....ပါဠိယာ အနုသန္ဓိဉ္စ ပုဗ္ဗာပရဉ္စ အမက္ခေန္တော....။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ အယမ္ပေတ္ထ ပါဠိယေကော္ဇာ အနုသန္ဓိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၂၀၉။ ဣတိ နံ "ဒသဝိဓံ ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိ အပ္ပရိဟာပေတွာ အနုသန္ဓိံ ပုဗ္ဗာပရံ ပုစ္ဆိဿာ-မာ"တိ ဗဟုဿုတာဝ ပရိဝါရေန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၃၀။ အနုသန္ဓိန္တိ ပုစ္ဆာနုသန္ဓိအာဒိအနုသန္ဓိံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၃၉။ ကောနုသန္ဓိကဿ သုတ္တဿ နိဒါနံ အာဒိ၊ အနုသန္ဓိ မဇ္ဈံ။.... အနေကာနုသန္ဓိကဿ ပဌမော အနုသန္ဓိ အာဒိ....။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၇။ ဣမဿ ဘာသိ-တဿ ကော အတ္ထော၊ ကာ အနုသန္ဓိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၈။ .... အနုသန္ဓိံ ဃဋ္ဋေတွာ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ဣမံ ဂါထမာဟ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၂။ အနုသန္ဓိံ ဃဋ္ဋေတွာ ဇာတကံ သမောဓာနေတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၂။

အနုသန္ဓိကုသလ (တိ) [အနုသန္ဓိ+ကုသလ] အနုသန္ဓေ၌ – လိမ္မာ – ကျွမ်းကျင် – သော၊သူ။ အညတရောပိ .... ဧကော ဘိက္ခု၊ သော ကိရ အနုသန္ဓိကုသလော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၈။ အနုသန္ဓိကုသလော ဘိက္ခု၊ အတ္ထိ၊ သော မံ

ပဥ္စံ ပုစ္ဆိဿတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၃။ ကထာနုသန္ဓိကုသလာ ဘိက္ခူ တတ္ထာယုပ္ပမာဏံ ပုစ္ဆိဿန္တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၆။ ဣမိဿံယေဝ ပရိသတိ အနုသန္ဓိကုသလော ဧကော ဘိက္ခု .... ကာရဏံ ပုစ္ဆိဿတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၆၃။

အနုသန္ဓိကုသလတာ (ထီ) [အနုသန္ဓိကုသလ+တာ] အနုသန္ဓေ၌ – လိမ္မာ – ကျွမ်းကျင် – သောသူ၏ အဖြစ်။ တထာဂတံ ယာစိတွာ မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂဉာဏံ ဘိက္ခုသံဃဿ ပါကဋံ ကရိဿာမီတိ စိန္တေတွာ အနုသန္ဓိကုသလတာယ ဝေမာဟ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၂။ အနုသန္ဓိကုသလတာယ ပုစ္ဆန္တော တေ အဝေါစ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၀။

အနုသန္ဓိက္ကမ (ပု) [အနုသန္ဓိ+ကမ] အနက်, သဒ္ဒါ တို့၏ ဆက်စပ်ပုံအစဉ်၊ အနုသန္ဓေအစဉ်။.... အယမေတ္ထ အနုသန္ဓိက္ကမော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၆၀။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၀၆-တို့၌ ဘာဝါနုက္ကမော-ဟု ရှိသည်။) အနုသန္ဓိက္ကမောတိ အတ္ထာနုသန္ဓိဝ ပဒါနုသန္ဓိ အနုသန္ဓာနုက္ကမော (အနုသန္ဓာနုက္ကမော။ သီ၊မူကွဲ)။ သာရတ္ထ၊၁။၃၂၃။.... အနုသန္ဓာနုက္ကမော၊ ဇာနနုက္ကမောတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ။ ၁။၆၄။ ဘာဝါနုက္ကမ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၃၆။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၆၈။ မ၊ဋီ၊၂။၁၄၉။)လည်း ကြည့်။

အနုသန္ဓိက္ကမယောဇနာ (ထီ) [အနုသန္ဓိ+ကမ+ယောဇနာ] အနုသန္ဓေ–ယထာနုသန္ဓေ–အစဉ်အားဖြင့်–ယှဉ်–စပ်–ခြင်း၊ –ယှဉ်–စပ်–၍ ပြခြင်း၊ ယထာနုသန္ဓေအစဉ်အားဖြင့် အဓိပ္ပါယ်ဖော်ပြချက်။....အယံ တာဝေတ္ထ အနုသန္ဓိက္ကမယောဇနာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၅။ သတ္ထာရာ ဒေသိတာယ ဥဒ္ဒေသဒေသနာယ မဟာထေရေန ဒေသိတာယ စ အနုသန္ဓိက္ကမေန သမ္ဗန္ဓောတိ အတ္ထော။ ယထာနုသန္ဓိ ဝေ စေတ္ထ အနုသန္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ဋီ၊၁။၁၉၀–၁။

အနုသန္ဓိတ (နု) [အနု+သံ+ဓာ+တ] အဖန်ဖန် ဆက်စပ်ခြင်း။ ပဋိညာနုသန္ဓိတ, ဝတ္ထာနုသန္ဓိတ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၁။ သာရတ္ထ၊၃။၄၈၇။ ဝိမတိ၊၂။၂၉၇) တို့ကြည့်။

အနုသန္ဓိဒဿန (နု) [အနုသန္ဓိ+ဒဿန] အနုသန္ဓေ–ယထာနုသန္ဓိဟု ဆိုအပ်သော အနုသန္ဓေ–ကို ပြခြင်း။ ဣမဿ ပန ပဒဿ အနုသန္ဓိဒဿနဝသေန အယံ ဒေသနာ အာရဒ္ဓါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄။ အနုသန္ဓိဒဿနဝသေနာတိ ယထာနုသန္ဓိသင်္ခါတအနုသန္ဓိဒဿနဝသေန။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၄။

အနုသန္ဓိနယ (ပု) [အနုသန္ဓိ+နယ] အနုသန္ဓေ ခွဲခြားကောက်ယူနည်း။ အနုသန္ဓိနယာ ဓေတေ၊ မဇ္ဈိမဿ ပကာသိတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။

အနုသန္ဓိပုဗ္ဗာပရ (နု) [အနုသန္ဓိ+ပုဗ္ဗာပရ] ရှေ့နှင့်နောက် –အောက်နှင့် အထက် –အဆက်အစပ်၊ ရှေ့–အောက်–ဖြစ်သော–ဒေသနာ နှင့် နောက် –အထက်–ဖြစ်သော –ဒေသနာ–အဆက်အစပ်၊ အနုသန္ဓေ၏ ရှေ့နောက်၊ ရှေ့ နောက် စကားအဆက်အစပ်။ အတ္ထပုဗ္ဗာပရံ ဓမ္မပုဗ္ဗာပရံ အက္ခရပုဗ္ဗာပရံ ဗျဉ္ဇနပုဗ္ဗာပရံ အနုသန္ဓိပုဗ္ဗာပရန္တိ....။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၀။

အနုသန္ဓိယတိ (ကြိ) [အနု+သံ+ဓာ+ယ+တိ။နီတိ၊ဓာ။၂၃၁-ကြည့်။] ဆက်စပ်တတ်၏။ ကေစိ နိဗ္ဗာနံ ဝဒန္တိ၊ တံ ပုရိမပဒေန နာနုသန္ဓိယတိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၃၀။

အနုသန္ဓိယောဇနာ (ထီ) [အနုသန္ဓိ+ယောဇနာ] အနုသန္ဓေအားဖြင့် – ယှဉ်စပ်ခြင်း – အဓိပ္ပါယ် ဖော်ပြချက်။ အနုသန္ဓိယောဇနာပိ စေတ္ထ သံသဂ္ဂါထာယ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။

အနုသန္ဓိဝစန (နု) [အနုသန္ဓိ+ဝစန] (က) ဆက်စပ်၍ ဖြစ်သောစကား၊ ဘုရားစကားတော်

ကို ဆက်စပ်၍ဖြစ်သော–သာဝကတို့ဟော အပ်သော–စကား။ ကိံ လုဒ္ဒံ သုတွာ အာဟစ္စ ဝစနံ အနုသန္ဓိဝစနံ....။ နေတ္တိ။၁၉။ အနုသန္ဓိဝစနန္တိ သာဝကဘာသိတံ။ တဉှိ ဘဂဝတော ဝစနံ အနုသန္ဓေတွာ ပဝတ္တနတော "အနုသန္ဓိဝစန"န္တိ ဝုတ္တံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၇၉။ (ခ)အနုသန္ဓေနှင့် ယှဉ်သော – တူသောဂုဏ် ရှိသော–စကား။ အနုသန္ဓိဝစနပထ-ကြည့်။

အနုသန္ဓိဝစနပထ (ပု) [အနုသန္ဓိ+ဝစန+ပထ] ကထာနုသန္ဓေ, ပိုနိစ္ဆယာနုသန္ဓေ စကား၊ အနုသန္ဓေနှင့် ယှဉ်သော – တူသော ဂုဏ် ရှိသော – စကား။ အနုသန္ဓိဝစနပထံ န ဇာနာတိ၊ အနုသန္ဓိဝစနပထဿ အကောဝိဒေါ။ ဝိ၊၅။၂၇၀။ အနုသန္ဓိဝစနပထံ န ဇာနာတီတိ ကထာနုသန္ဓိဝစနံ ပိုနိစ္ဆယာနုသန္ဓိဝစနဉ္စ န ဇာနာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၁။ ကထာနုသန္ဓိဝစနန္တိ စုဒိတကအနုဝိဇ္ဇကာနံ ကထာယ အနုသန္ဓိယုတ္တံ ဝစနံ န ဇာနာတိ၊ တေဟိ ကေသ္မိံ ကာရဏေ ဝုတ္တေ သယံ တံ အသလ္လက္ခေတွာ အတ္တနော အဘိရုစိတမေဝ အသမ္ဗန္ဓိတတ္ထန္တိ အတ္ထော။ ပိုနိစ္ဆယာနုသန္ဓိဝစနဉ္စာတိ အနုဝိဇ္ဇကေန ကတဿ အာပတ္တာနာပတ္တိပိုနိစ္ဆယဿ အနုဂုဏံ သမ္ဗန္ဓဝစနဉ္စ။ ဝိမတိ၊၂။၂၉၇။

အနုသန္ဓိသဟာယ (န) [အနုသန္ဓိ+သဟာယ] အနုသန္ဓေ ပေါင်း အဖော်၊ အဖော်သော အနုသန္ဓေ။ ဝိတ္ထာရတော ပနေတ္ထ တီဏိ အနုသန္ဓိသဟာယာနိ နဝ စ သတာနိ ဟောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။

အနုသန္ဓိယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [အနု+သံ+ဓာ+ယ+တိ။ကစ္စည်း။၅၀၂။ရူ။၄၇၇။ နီတိ၊သုတ္တ။၁၀၁၄-တို့ကြည့်။] ဆက်စပ်အပ်၏။ ပုစ္ဆာယ ဝါ အနုသန္ဓိယတီတိ ပုစ္ဆာနုသန္ဓိ။....အနုသန္ဓိယတီတိ အနုသန္ဓိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၄၅၅။

အနုသန္ဓေတိ (ကြိ) [အနု+သံ+ဓာ+အ+တိ။ အ-ကို ဧ-ပြု။] ဆက်စပ်၏၊ ဆက်စပ်၍ပြ၏။ "သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဝတ္ထ"န္တိ ဝဒန္တော ဘဂဝါ အာဒိမှိ အတ္တနာ ဥပနီတဝတ္ထုပမံ အနုသန္ဓေတိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၇၈။

အနုသန္ဓေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+သံ+ဓာ+တွာ] ဆက်စပ်၍။ ကိဉ္စိ သုတွာ သုတေန အဿုတံ အနုသန္ဓေတွာ ကရဏဝသေန သုတကဝိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၃၀။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၇၆။ အနုသန္ဓိဝစန-လည်း ကြည့်။

အနုသန္ဓေန္တ (တိ) [အနု+သံ+ဓာ+အ+အန္တ] ဆက်စပ်သော၊ ဆက်စပ်ပြသော၊သူ။ ဇေဝံ အတီတံ ဒေသေတွာ ဇာတကံ ပစ္စုပ္ပန္နေန အနုသန္ဓေန္တော ဘိက္ခူနံ ဓမ္မကထံ ကထေသိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၆၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၆။

အနုသမ္ပဝင်္ကတာ (ထီ) [အနု+သံ+ပ+ဝင်္က+တာ] အဖန်ဖန် ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် ကောက်သည်၏အဖြစ်၊ အဖန်ဖန် ကိုင်းညွတ်သည်၏အဖြစ်၊စွပ်စွဲသည်၏အဖြစ်၊ စွပ်စွဲခြင်း။ အနုသမ္ပဝင်္ကတာတိ ပုနပ္ပုနံ ကာယစိတ္တဝလိ-စာဟိ တတ္တေဝ သမ္ပဝင်္ကတာ၊ အနုဝဒန-ဘာဝေါတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၉။ အနုသမ္ပ-ဝင်္ကတာတိ ဝိပတ္တိစောဒနာယ အနု အနု သံယုဇ္ဇနဝသေန နိန္နတာ။ ဝိမတိ၊၂။၂၉၆။ အနုလ္လပန (၁) အနက်လည်း ကြည့်။

အနုသယ (ပု) [အနု+သီ+အ] (၁) သတ္တဝါတို့ သန္တာန်၌–ကိန်း–တည်နေ – တတ်သော– အဖန်ဖန် ဖြစ်တတ်သော–တရား၊ ကြွက် အဆိပ်ကဲ့သို့ လျော်သော အကြောင်းကို ရလျှင် ဖြစ်ပေါ်နိုင်သောတရား၊ အနုသယ တရား။ သတ္တာနုသယော ကာမရာဂါနုသယော ပဋိဃာနုသယော မာနာနုသယော ဒိဋ္ဌာနု-သယော ဝိစိကိစ္ဆာနုသယော ဘဝရာဂါနုသ-ယော အဝိဇ္ဇာနုသယော။ ဒီ၊၃။၂၁၀။သံ၊၃။ ၅၅။ အံ၊၂။၄၀၁။ အဘိ၊ဝိ။၃၉၇။ယမက၊၂။

၅၅။အနုသယာတိ ကေနဋ္ဌေန အနုသယာ? အနုသယနဋ္ဌေန။ ကော ဧသ အနုသယနဋ္ဌော နာမာတိ အပ္ပဟီနဋ္ဌော။ ဧတေ ဟိ အပ္ပဟီနဋ္ဌေန တဿ တဿ သန္တာနေ အနုသေန္တိ နာမ၊ တသ္မာ အနုသယာတိ ဝုစ္စန္တိ။ အနုသေန္တီတိ အနုရူပံ ကာရဏံ လဘိတွာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ အတ္ထော။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၉။မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၀၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈။ သုခါယ ပနာယျေ ဝေဒနာယ ကိံ အနုသယော အနုသေတိ....။ မ၊၁။၃၇၇။ = ကတမော အနုသယော အနုသေတိ၊ အပ္ပဟီနဋ္ဌေန သယိတော ဝိယ ဟောတီတိ။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၆။တုဝံ (သမ္မောဒံ)အနုသယေ ဆေတွာ။ မ၊၂။၃၅၄။ အံ၊၃။၆၂။ သုတ္တနိ။၃၆၂၊၃၇၀။ ထေရ၊၃၃၂။ "အသ္မိ"တိ အနုသယော။ သံ၊၂။၁၀၇။ အဘိ၊ဝိ။ ၁၇၀။မဟာနိ၊၂၆၈။ အတ္ထိ အရဟတော အနုသယာတိ? နဟေဝံ ဝတ္တဗ္ဗေ။ အတ္ထိ အရဟတော အနုသယာတိ? အာမန္တာ။ အဘိ၊က။ ၇၈။ တိက္ခိန္ဒြိယမုဒိန္ဒြိယဝသေနေဝ ပဋိက္ခေပပဋိဇာနနာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၅။ အာရဒ္ဓဝီရိယဿ အနုသယာ ပျန္တိ ဟောန္တိ။ ပဋိသံ။၁၇၀။(အနုသယ၏ အဖွင့်တို့ကား ဋ္ဌ, ဋီ-တို့၌ များစွာလာသည်။ ယင်းတို့တွင် မဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်သေးသည်ဖြစ်၍ လျော်ကပ်သော အကြောင်းကိုရလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်ကိုပင် ကိန်းသည်ဟု ဆိုရပုံကိုရှင်း, မဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်သော အခြင်းအရာမျှကို အနုသယခေါ်သည် မဟုတ်၊ မဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်သေး၍ ခိုင်မြဲခြင်းသို့ရောက်သော ကိလေသာကိုသာ အနုသယဟု ခေါ်ရပုံကိုရှင်း ဆိုခဲ့ပြီး ဋ္ဌ-တို့နှင့်တကွ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၅၊၃၁၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၅၊၈၁၊ ၂၅၈။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၂၅။သာရတ္ထ၊၁။၇၇။သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၁၀၁။မ၊ဋီ၊၂။ ၂၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ ၂၁။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။၄၉၇-တို့တွင် ကြည့်။ ယင်းအနုသယတို့ အတိတ်, အနာဂတ်, ပစ္စုပ္ပန် ၃-မျိုးလုံးဖြစ်နိုင်ပုံကို အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၉။မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၀၅–၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈-တို့တွင်ရှင်း, ယင်း ၃-မျိုးတွင်လည်း အနာဂတ်သာ မုချအားဖြင့် အနုသယမည်သည် ဟူသော အဆိုကို မ၊ဋီ၊၂။၂၈၆–၇။ အနုဋီ၊၃။၁၉၆။သံ၊ဋီ၊၂။၈၁။ သာရတ္ထ၊၁။ ၇၅-တို့တွင်ရှင်းကြည့်။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၂၈-နှင့် အနုသယိတကိလေသာ- တို့လည်း ကြည့်။) ယင်း အနုသယတို့၏ ခိုင်မြဲခြင်းသို့ ရောက်မှုဟူသည်မှာလည်း ကာမရာဂစသော ၇-ပါးတို့၏သာ အခြားတရားတို့နှင့် မဆက်ဆံသော သဘောဖြစ်ပုံနှင့် ယင်းသဘောဟူသည်လည်း နုတ်ပယ်ပစ်ရန် ခဲယဉ်းလောက်အောင် စွဲမြဲစွာ သတ္တဝါတို့ သန္တာန်၌ ကိန်းနေမှုကိုပင် ဆိုလိုကြောင်းကို မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၈၁။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၂၅၉။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၁၃။ မူလဋီ၊၃။၁၄၂။အနုဋီ၊၃။၁၉၇။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၉၇-တို့တွင် ကြည့်။ အနုသယတို့ ကြွက်အဆိပ်နှင့်တူပုံ အဆိုကို သာရတ္ထ၊၁။၇၅-တွင်ရှင်း, ယင်းတို့ မဂ္ဂဝဇ္ဈဖြစ်ပုံကို အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၁၅။ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၂၃–၆။သံ၊ဋီ၊၂။ ၂၁၆။ အနုဋီ၊၃။၁၉၆-တို့တွင်ရှင်း, အခြားသော တရားများရှိလျက် ဤ ၇-ပါးကိုသာ အနုသယခေါ် ရပုံကို မူလဋီ၊၃။ ၁၄၂။မ၊ဋီ၊၂။ ၂၈၇-တို့တွင်ရှင်း ကြည့်။ အနုသယနှင့် သံယောဇဉ်တို့ တခြားစီဖြစ်သည်ဟု လွဲမှားစွာ ယူသူတို့ ရှိကြောင်းကို မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၀၁-တွင် ကြည့်။ ဤအနုသယတို့ကို အန္ဓကနှင့် အချို့သော ဥတ္တရာပထက ဂိုဏ်းသားတို့က အနာရမ္မဏ, အဗျာကတ, အဟေတုက, စိတ္တဝိပ္ပယုတ္တဟု ယူပုံနှင့် ယင်းအယူတို့ကို နှိမ်နင်းပုံကို အဘိ၊က။၂၉၉–၃၀၀၊၃၂၃–၄၊၃၂၅–၇။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၁၅၊၃၁၉-တို့တွင်ရှင်း, အနုသယနှင့် ပရိယုဋ္ဌာန်-တို့ တခြားစီဟု ယူသော အန္ဓကဂိုဏ်းသားတို့အယူနှင့် ယင်းကို နှိမ်နင်းပုံကို အဘိ၊က။၃၆၂–၃။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄၂-တို့တွင် ရှင်းကြည့်။ အနုသယ ယမိုက်, ဋီကာ

ကျော်, မဏိမဥ္ဇူ တို့လည်း ကြည့်။) (၂) ကိန်းခြင်း။ အနုသယဝစန-ကြည့်။

အနုသယကထာ (ထီ) [အနုသယ+ကထာ] အနုသယနှင့် စပ်ဆိုင်သော–ကထာ–စကား ရပ်။ အနုသယကထာ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တာယေဝ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၅၈။

အနုသယစရိယာ (ထီ) [အနုသယ+စရိယာ] အနုသယ၏ ဖြစ်ခြင်း၊ ထာမဂတသ္သ အနု-သယစရိယာ သာဟသာ စရိယာ။ မဟာနိ။ ၃၃၇။

အနုသယစ္စတ္တပဋိပက္ခေကစိတ္တက္ခဏိက(တိ) [အနု-သယ+အစ္စတ္တ+ပဋိပက္ခ+ဧကစိတ္တက္ခဏိက] အနုသယတို့၏ စင်စစ်ဆန့်ကျင်ဘက် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော တခုသော စိတ္တက္ခဏရှိသော၊ (မဂ္ဂ ပုဂ္ဂိုလ်)။ အနုသယစ္စတ္တပဋိပက္ခေကစိတ္တက္ခဏိ-ကာနဉ္စ မဂ္ဂသမင်္ဂီနံ နကောစိ အနုသယော ဥပ္ပတ္တိရဟော။ မူလဋီ၊၃။၁၄၉။ အနုသယစ္စတ္တ-ပဋိပက္ခေကစိတ္တက္ခဏိကာနန္တိ အနုသယာနံ အစ္စန္တံ ပဋိပက္ခဘူတဧကစိတ္တက္ခဏိကာနံ။ အနု-ဋီ၊၃။ ၂၀၇။

အနုသယဇာလမောတ္ထတ (တိ) [အနုသယ+ဇာလ+သြတ္ထတ] အနုသယတို့၏ ပိုက်ကွန် ဖြင့်–လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်–ထောင်ဖမ်း–အပ် သော။ သြဃသံသီဒနော ကာယော၊ အနု-သယဇာလမောတ္ထတော ('နုသယာဇာလ-မောတ္ထတော?)။ ထေရ။၃၀၄။ အပ္ပဟီန-ဘာဝေန သန္တာနေ အနု အနု သေန္တီတိ အနု-သယာ၊ ကာမရာဂါဒယော အနုသယာ။ တေသံ ဇာလေန သြတ္ထတော အဘိဘူတောတိ အနုသယာဇာလမောတ္ထတော။ မ-ကာရော ပဒသန္ဓိကရော၊ ဂါထာသုခတ္ထံ ဒီဃံ ကတွာ ဝုတ္တံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။

အနုသယဋ္ဌ(ပု) [အနုသယ+အတ္ထ] ကိန်းခြင်း–အနက်–သဘော။ ယဒိ အပ္ပဟီနဋ္ဌော အနု-သယဋ္ဌော၊ နနု သဗ္ဗေပိ ကိလေသာ အပ္ပဟီနာ အနုသယာ ဘဝေယျုန္တိ ?န မယံ အပ္ပဟီနတာ-မတ္တေန အနုသယဋ္ဌံ ဝဒါမ။ မဋီ၊၂။၂၈၇။ အပ္ပဟီနဋ္ဌောတိ တေသံ အနုသယဋ္ဌော။ သံဋီ၊ ၁။၃၀၁။ အသမုဂ္ဃါတတ္ထော အနုသယတ္ထော။ နေတ္တိ။၆၇။ ကိလေသာနံ မဂ္ဂေန ယော အသ-မုဂ္ဃါတတ္ထော အတ္ထိ၊ သော အသမုဂ္ဃါတတ္ထော အနုသယတ္ထော နာမ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၂၁၁။ အနု-သယနဋ္ဌ-လည်း ကြည့်။

အနုသယဋ္ဌာန (နပုံ) [အနုသယ+ဌာန] ကိန်းရာဌာန၊ ကိန်းခြင်း၏–တည်ရာ–ဌာန။ ဓာတုဝေဒနာသဗ္ဗသက္ကာယပရိယာ-ပန္နဝသေန ဟိ တိပ္ပကာရံ အနုသယာနံ အနုသယဋ္ဌာနံ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊၃။၁၄၃။ အနု-သယနဋ္ဌာန-လည်း ကြည့်။

အနုသယဋ္ဌာနတာ (ထီ) [အနုသယဋ္ဌာန+တာ] ကိန်းရာဌာန၏ အဖြစ်။ ဒွိသု ပန ရာဂေသု ဘဝရာဂဿ တီသု ဓာတူသု ရူပါရူပဓာတူနံ အနုသယဋ္ဌာနတာ ဝုတ္တာတိ ကာမဓာတုယာ ကာမရာဂဿ အနုသယဋ္ဌာနတာ ဝတ္တဗ္ဗာ။ မူလဋီ၊၃။၁၄၃။

အနုသယဋ္ဌာနပရိစ္ဆေဒဒဿန (နပုံ) [အနု-သယဋ္ဌာန+ပရိစ္ဆေဒ+ဒဿန] ကိန်းရာဌာန ၏ အဖြစ်ဖြင့် အပိုင်းအခြားကို ပြခြင်း။ ပုရိမဝါရေဟိ ပန ယမကဝသေန ဒေသိတာနံ အနုသယာနံ စုတိဥပပတ္တိဝသေန အနုသယ-ဋ္ဌာနပရိစ္ဆေဒဒဿနံ။ မူလဋီ၊၃။၁၄၁။ အနု-သယဋ္ဌာနပရိစ္ဆေဒဒဿနန္တိ အနုသယဋ္ဌာန-တာယ ပရိစ္ဆေဒဒဿနံ။ အနုဋီ၊၃။၁၉၅–၆။

အနုသယတိ (ကြိ) [အနု+သီ+အ+တိ] အနုသေတိ-ကြည့်။

အနုသယတ္တ (နပုံ) [အနုသယ+တ္တ] အနုသယ၏ အဖြစ်။ အနုသယဘာဝ-ကြည့်။

အနုသယတ္တ (ပု) [အနုသယ+အတ္တ] အနုသယဋ္ဌ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုသယန (န) [အနု+သိ+ယု] ကိန်းခြင်း။ ဒ္ဓိသု ဝေဒနာသု တဿ အနုသယနံ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊၃။၁၄၃။ အာရမ္မဏဝသေန အနုသယနံ ဣဓာဓိပ္ပေတံ။ မဋ္ဌိ၊၂။၂၀၉။ မူလဋီ၊၂။၂၁၃။ အနုဋီ၊၂။၂၁၂-၃။

အနုသယနဋ္ဌ (ပု) [အနုသယန+အတ္တ] ကိန်းခြင်း-အနက်-သဘော။ အနုသယ-ကြည့်။ အနုသယဋ္ဌ-လည်း ကြည့်။

အနုသယနဋ္ဌာန (န) [အနုသယန+ဌာန] ကိန်းရာဌာန၊ ကိန်းခြင်း၏-တည်ရာ-ဌာန။ ဧဝံ တာဝ ကာမရာဂါနုသယဿ အနုသယနဋ္ဌာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိဋ္ဌ၊၃။၃၂၂။ အနုသယာနံ အနုသယနဋ္ဌာနံ ဒဿေန္တော....။ ပဋိသံဋ္ဌ၊၂။၉။ တသ္မာ အဝိသေသေန ဒုက္ခံ ပဋိဃာနုသယဿ အနုသယနဋ္ဌာနန္တိ သမုဒါယဝသေန ဂဟေတွာ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မူလဋီ၊၃။၁၄၄။ အနုသယဋ္ဌာန-လည်း ကြည့်။

အနုသယနဋ္ဌာနဘူတ (တိ) [အနုသယနဋ္ဌာန+ဘူတ] ကိန်းခြင်း၏တည်ရာ - ကိန်းရာဌာန-(ဖြစ်၍)ဖြစ်သော။ အနုသယိတဗ္ဗ-ကြည့်။

အနုသယနပ္ပတ္တ (တိ) [အနုသယန+ပတ္တ] ကိန်းခြင်းသို့ရောက်သော။ န သဗ္ဗာသု ဒ္ဓိသု အနုသယနပ္ပတ္တော အတ္ထိ။ မူလဋီ၊၃။၁၄၃။

အနုသယနဝစန (န) [အနုသယန+ဝစန] ကိန်းခြင်းကိုဆိုခြင်း။ တီသု ဝေဒနာသု ယထာရဟံ အနုသယဝစနေန။ အနုဋီ၊၃။၁၉၉။ အနုသယဝစန-လည်း ကြည့်။

အနုသယနာကာရ (ပု) [အနုသယန+အာကာရ] ကိန်းသောအခြင်းအရာ။ အနုသယနာကာရော ဧဝ ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-သဒ္ဒေန ဂဟိတော....။ အနုဋီ၊၃။၁၉၇။

အနုသယပဋိပက္ခ (ပု) [အနုသယ+ပဋိပက္ခ] အနုသယ၏ ဆန့်ကျင်ဖက်။ ပညာယ အနုသယပဋိပက္ခော (ပကာသိတော ဟောတိ)။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၅။ အပ္ပဟီနဘာဝေန သန္တာနေ အနု အနု သယနတော ကာရဏလာဘေ ဥပ္ပတ္တိရဟာ အနုသယာ၊ တေ ပန အနုရူပံ ကာရဏံ လဒ္ဓါ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟာ ထာမဂတာ ကာမရာဂါဒယော သတ္တ ကိလေသာ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ တေ အရိယမဂ္ဂပညာယ သဗ္ဗသော ပဟီယန္တီတိ အာဟ "ပညာယ အနုသယပဋိပက္ခော ပကာသိတော ဟောတီ"တိ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၂၁။

အနုသယပုစ္ဆာ (ထီ) [အနုသယ+ပုစ္ဆာ] အနုသယကိုမေးသောစကားရပ်။ အနုသယပုစ္ဆာယပိ.... ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ အဘိဋ္ဌ၊၃။၁၄၅။

အနုသယပ္ပကာရ (တိ) [အနုသယ+ပကာရ] အနုသယ-အပြား-အခြင်းအရာ-သဘော-ရှိသော။ ဧဝံပကာရာတိ အနုသယပ္ပကာရာ၊ ကာရဏလာဘေ သတိ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟာ ဣစ္စေဝ အတ္ထော။ အနုဋီ၊၃။၁၉၆။

အနုသယပ္ပဇဟန (န) [အနုသယ+ပဇဟန] အနုသယကိလေသာတို့ကိုပယ်ခြင်း။မဂ္ဂဿ ဟိ ကောမေဝ ကိစ္စံ အနုသယပ္ပဇဟနံ။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။

အနုသယပ္ပဟာန (န) [အနုသယ+ပဟာန] အနုသယကိလေသာတို့ကိုပယ်ခြင်း။ အဘိဓမ္မပိဋကေ အနုသယပ္ပဟာနံ၊ အနုသယပဋိပက္ခတ္တာ ပညာယ။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၁၈။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၂၀။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၂၂။ အနုသယပ္ပဟာနန္တိ အပ္ပဟီနဘာဝေန သန္တာနေ အနု အနု သယနကာ ကာရဏလာဘေ ဥပ္ပတ္တိအရဟာ အနုသယာ။ တေ ပန အနုရူပံ ကာရဏံ လဒ္ဓါ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟာ ထာမဂတာ ကာမရာဂါဒယော သတ္တ ကိလေသာ၊တေသံ ပဟာနံ အနုသယပ္ပဟာနံ။ တေ စ သဗ္ဗသော အရိယမဂ္ဂပညာယ ပဟီ-

ယန္တီတိ အာဟ "အနုသယပဋိပက္ခတ္တာ ပညာ-ယာ"တိ။ သာရတ္ထ၊၁။၇၆။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၁၀၁။ အနုသယပ္ပဟာနဝသေန အဂ္ဂမဂ္ဂေန အဝိဇ္ဇာယ အစ္စန္တသမုဂ္ဃါဋ္ဋတောတိ အတ္ထော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၄၃။

အနုသယပ္ပဟာနန္တ (တိ) [အနုသယပ္ပဟာန+အန္တ] အနုသယကိလေသာကို ပယ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော အဆုံးရှိသော။....မူလယမကေန ဉာတပရိညံ, ခန္ဓာဒီသု တီရဏဗာဟုလ္လတော ခန္ဓာဒိယမကေဟိ တီရဏပရိညဉ္စ ဝိဘာဝေ-တွာ အနုသယပဟာနန္တာ ပဟာနပရိညာတိ ပဟာတဗ္ဗမုဒ္ဒဘူတေဟိ အနုသယေဟိ ပဟာန-ပရိညံ ဝိဘာဝေတုံ အနုသယယမကံ အာရဒ္ဓံ။ မူလဋီ၊၃။၁၄၃။ ကိလေသာနံ သမုစ္ဆိန္ဒနတော ပရံ ပဟာနကိစ္စံ နတ္ထီတိ အာဟ "အနုသယ-ပ္ပဟာနန္တာ ပဟာနပရိညာ"တိ။ အနုဋီ၊၃။ ၁၉၅။

အနုသယဘာဝ (ပု) [အနုသယ+ဘာဝ] အနု-သယ၏အဖြစ်၊ အနုသယသဘော။ အနုသယ-ဘာဝေန လဒ္ဓမာနာန(မူလဋီ၊၃။၁၄၁)န္တိ အနုသယဘာဝေန ဝိဇ္ဇမာနာနံ၊ အနုသယသ-ဘာဝါနန္တိ အတ္ထော။ အနုဋီ၊၃။၁၉၅။ နနု သတ္တာနုသယတော အညေသမ္ပိ ကိလေသာနံ အပ္ပဟီနတ္တာ အနုသယဘာဝေါ အာပဇ္ဇတီတိ စေ? နာပဇ္ဇတိ,....။ မူလဋီ၊၃။၁၄၂။

အနုသယဘူတ (တိ) [အနုသယ+ဘူတ] အနု-သယ(ဖြစ်၍) ဖြစ်သော၊ ရာဂါနုသယ ဒိဋ္ဌာ-နုသယ(ဖြစ်၍)ဖြစ်သော။ အကုသလစိတ္တဿ အဓိဋ္ဌာနဘူတာ စေဝ အဘိနိဝေသဘူတာ စ အနုသယဘူတာ စ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၉။ အနုသယ-ဘူတာတိ ရာဂါနုသယဒိဋ္ဌာနုသယဘူတာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၀၉။

အနုသယမာန (တိ) [အနု+သိ+အ+မာန] ကိန်းသော၊ (ကိလေသာ)။ ကာမ-ဓာတုယာ ဒွိသု ဝေဒနာသု အနုသယမာနော စေသ တာသု ဝေဒနာသု သမ္ပယုတ္တေသု သညာသင်္ခါရဝိညာဏေသုပိ အနုသေတိ-ယေဝ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၀။ အနုသယမာနော သံယောဇနံ နာမ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၁။ =အနုသယတ္တံ ဖရိတွာ ပဝတ္တမာနော ပါပ-ဓမ္မော ယထာဝုတ္တေနတ္ထေန သံယောဇနံ နာမ ဟောတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၆၇။

အနုသယယမက (န) [အနုသယ+ယမက] အနု-သယတို့ကို အနုလောမပဋိလောမ, သန္နိဋ္ဌာန် သံသယ, ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာဟူသော အစုံတို့ဖြင့် ဟောရာဖြစ်သောကျမ်း၊ အနုသယ ယမိုက် ကျမ်း၊ ယမိုက်ဆယ်ကျမ်းတွင် ခုနစ်ခုမြောက် ယမိုက်ကျမ်း။ ယမက၊၂။၅၅–၂၈၈။ သင်္ခါရ-ယမကာနန္တရံ ဒေသိတဿ အနုသယ-ယမကဿ အတ္ထဝဏ္ဏနာ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၁၇။

အနုသယဝဂ္ဂ (ပု) [အနုသယ+ဝဂ္ဂ] အနုသယဝဂ်၊ အနုသယသုတ်ကို အဦးပြု၍ ဖွဲ့အပ်သောဝဂ်။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊၇-နိပါတ်၊၂-ဝဂ်။အံ၊၂။၄၀၁–၇။

အနုသယဝစန (န) [အနုသယ+ဝစန] ကိန်း ခြင်းကို ဆိုခြင်း။ ဇေ ကာမရာဂပဋိဃာနံ တီသု ဝေဒနာသု အနုသယဝစနေန ဋ္ဌဌ္ဌ-မဇ္ဈတ္တအနိဋ္ဌေသု.... ဋ္ဌဒိဘာဝေန ဂဟိ-တေသု ကာမရာဂပဋိဃာနံ ဥပ္ပတ္တိ ဒဿိတာ ဟောတိ။ မူလဋီ၊၃။၁၄၄။ (ရှင်း၏ အနုဋီ၊၃။ ၁၉၉-၌၊ အနုသယနဝစန-ဟု ရှိသည်)။

အနုသယဝါရ (ပု) [အနုသယ+ဝါရ] အနုသယ-ဝါရ၊ အနုသယ ကိန်းသည်, မကိန်းသည်နှင့် စပ်၍ ဟောအပ်သော အလှည့်အကြိမ်၊ အနု-သယ ယမိုက်လာ ဝါရကြီး ၇-ပါးတို့တွင် တပါး။ ယမက၊၂။၅၆၊၁၀၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၁၇-လည်း ကြည့်။

အနုသယဝိပ္ပယုတ္တ (တိ) [အနုသယ+ဝိပ္ပယုတ္တ] အနုသယကိလေသာနှင့် မယှဉ်သော။ အနု-

သယဝိပ္ပယုတ္တာ စရတီတိ ဝိညာဏစရိယာ။ ပဋိသံ၊၇၈။

အနုသယဝေါဟာရ (ပု) [အနုသယ+ဝေါဟာရ] အနုသယ – ဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်း – ဟူသော အခေါ်အဝေါ်။ ယေန ပရိယာယေန အတီတပစ္စုပ္ပန္နေသု အနုသယဝေါဟာရော၊ တံ၊ ဒဿေတုကာမော....။ အနုဋီ၊၃။၁၉၆။

အနုသယသဒ္ဒ (ပု) [အနုသယ+သဒ္ဒ] အနုသယ ဟူသော သဒ္ဒါ၊ အနုသယသဒ္ဒါ။ မူလဋီ၊၃။ ၁၄၃။ အနုဋီ၊၃။၁၉၈-တို့ ကြည့်။

အနုသယသဒ္ဒတ္ထ (ပု) [အနုသယသဒ္ဒ+အတ္ထ] အနုသယသဒ္ဒါ၏ အနက်။

အနုသယသဒ္ဒတ္ထနိဒ္ဒါရဏ (န၊ထိ) [အနုသယသဒ္ဒတ္ထ+နိဒ္ဒါရဏ] အနုသယသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ထုတ်ဆောင်ခြင်း။ တေန ဝါရဒွယဒေသနုပ္ပါဒိကာ အနုသယသဒ္ဒတ္ထနိဒ္ဒါရဏာတိ ဒဿေတိ။ အနုဋီ၊၃။၁၉၈။

အနုသယသဘာဝ (ပု) [အနုသယ+သဘာဝ] (၁) အနုသယသဘော။ (တိ) (၂) အနုသယသဘောရှိသော။ အနုသယဘာဝ-ကြည့်။

အနုသယသမင်္ဂီ (တိ) [အနုသယ+သမင်္ဂီ] အနုသယသတ္တိနှင့် ပြည့်စုံသော။ ယသ္မာ စ ထာမဂမနံ တေသံ အနညသာဓာရဏော သဘာဝေါ၊ တသ္မာ အနုသယနတ္တိ ဝုတ္တံ ဟောတီတိ ဒဿေန္တော "ထာမဂတောတိ အနုသယသမင်္ဂီတိ အတ္ထော (မူလဋီ၊၃။ ၁၄၂)"တိ အာဟ။ အနုဋီ၊၃။၁၉၇။

အနုသယသမုဂ္ဃါတ (ပု) [အနုသယ+သမုဂ္ဃါတ] အနုသယကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့–ပယ်–သတ်ခြင်း။ သော စတဿန္နံ ပရိသာနံ ဓမ္မံ ဒေသေတိ.... အနုသယသမုဂ္ဃါတာယ။ မ၊၁။ ၂၇၄။ အနုသယသမုဂ္ဃါတာယာတိ သတ္တန္နံ အနုသယာနံ သမုဂ္ဃါတတ္ထာယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၆။ (သံ၊၃။၂၀၇။ နေတ္တိ။၁၃-တို့လည်း ကြည့်။)

အနုသယသမုဂ္ဃါတန (န) [အနုသယ+သမုဂ္ဃါတန] အနုသယကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့–ပယ်–သတ်ခြင်း။ အနုသယသမုဂ္ဃါတနတ္ထံ ခေါ အာဝုသော ဘဂဝတိ ဗြဟ္မစရိယံ ဝုဿတိ။ သံ၊၃။၂၂။

အနုသယသမ္ပယုတ္တ (တိ) [အနုသယ+သမ္ပယုတ္တ] အနုသယကိလေသာနှင့် ယှဉ်သော။ အနုသယသမ္ပယုတ္တာ စရတီတိ အညာဏစရိယာ။ ပဋိသံ၊၇၉။

အနုသယသုတ္တ (န) [အနုသယ+သုတ္တ] အနုသယသုတ်။ အနုသယ-၇-ပါးကို ဟောသော သုတ်၊ အနုသယ-၇-ပါးကို အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖြတ်ခြင်းငှါ မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်အပ်ကြောင်းကို ဟောသောသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ၇-နိပါတ်၊၂-ဝဂ်၊၁-သုတ်။ အံ၊၂။၄၀၁–၂။

အနုသယာဇာလမောတ္ထတ (တိ) အနုသယဇာလမောတ္ထတ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုသယာနုက္ကမသဟိတ (တိ) [အနုသယ+အနုက္ကမ+သဟိတ] ဒိဋ္ဌာနုသယတည်းဟူသော ကျော့ကွင်း၌ သွင်းထားသော အထုံး (ကွင်းလျှော)နှင့်တကွဖြစ်သော။ အနုက္ကမ (၂) အနက်ကြည့်။

အနုသယိတ (တိ) [အနု+သိ+တ] (က) ကိန်းသော၊ တည်နေသော။ အစ္ဆေစ္ဆိ တဏှံ ဣမ နာမရူပေ၊ ကဏှဿ သောတံ ဒီဃရတ္တာနုသယိတံ။ သုတ္တနိ၊၃၃၂။ ထေရ၊၃၇၅။.... ဣမသ္မိံ နာမရူပေ ကာမတဏှာဒိဘေဒါ တဏှာ ဒီဃရတ္တံ အပ္ပဟီနဋ္ဌေန အနုသယိတာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃၇။ ဒီဃရတ္တာနုသယိတဥ္စ (ဒီဃရတ္တာနုပဿတာ၊ ယဥ္စ ပန။သျာ၊ ဒီဃရတ္တာနုသယိနော၊ ယဥ္စ ပန။ သီ၊ဣ) ပန မေ ဝိစိကိစ္ဆာကထံကထာသလ္လံ၊ တဥ္စ ဘဂဝတာ အဗ္ဗူဠှံ။ ဒီ၊၂။၂၂၆။ ဒီဃရတ္တာနုသယိတံ၊ ဒိဋ္ဌိဂတမဇာနတံ။ မ၊၂။ ၄၁၂။ သုတ္တနိ၊၃၇၈။....သတ္တာနံ ဟဒယေ

ဒိဿရတ္တံ ဒိဋ္ဌိဂတမနုသယိတံ၊ တဿ အနု-
သယိတတ္တာ တံ နာမဂေါတ္တံ အဇာနန္တော....။
မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၂။ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။
၁၇၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။၃၂၉-တို့လည်းကြည့်။) (ခ) ကိန်းအောင်း
တည်နေအပ်သော။ အနုမရတိ-ကြည့်။

အနုသယိတကိလေသ (ပု) [အနုသယိတ+ကိ-
လေသ] ကိန်း–တည်နေ–သော ကိလေသာ။
မဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်သေးသော ကိလေသာ၊
တေသု အနုသယိတကိလေသာ ပန အတီတာ
ဝါ အနာဂတာ ဝါ ပစ္စုပ္ပန္နာ ဝါတိ န ဝတ္တဗ္ဗာ။
မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၀၅။ အနုသယိတကိလေသာတိ အပ္ပဟီနာ
မဂ္ဂေန ပဟာတဗ္ဗာ အဓိပ္ပေတာ။ အံ၊ဋီ၊၁။
၂၄၂။

အနုသယိတတာ (ထီ) [အနုသယိတ+တာ]
ကိန်းသည်၏ အဖြစ်။ "အနုသေတီ"တိ ဝစနံ
သန္ဓာယေ အနုသယိတတံ ထာမဂတဘာဝံ
ဒီပေတိ။ မူလဋီ၊၃။၁၄၂။

အနုသယိတတ္တ (န) [အနုသယိတ+တ္တ] ကိန်း
သည်၏အဖြစ်။ အနုသယိတ-ကြည့်။

အနုသယိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+သိ+တဗ္ဗ] ကိန်း–
ထိုက်–သင့်–ရာသော။ နေက္ခမ္မသိတသော-
မနဿုပေက္ခာသု ကာမရာဂေန နာနုသယိ-
တဗ္ဗန္တိ တဒနုသယနဋ္ဌာနတော အညာပိ
ဒိဋ္ဌာနုသယာနုသယနဋ္ဌာနဘူတာ ကာမာ-
ဝစရဝေဒနာ သန္တီတိ?။ မူလဋီ၊၃။၁၄၄။

အနုသယီ (တိ) [အနု+သိ+ဏီ] ကိန်းသော၊
တည်နေသော၊သူ။ ယေသာဟံ ဘန္တေ
ပဋ္ဌာနံ....ဩကာသကမ္မမ္ပိ နာလတ္ထံ၊ တေ မေ
ဘဂဝတာ ဗျာကတာ၊ ဒိဿရတ္တာနုသယိနော။
ဒီ၊၂။၂၂၆ (သီ-ဣ-မူကွဲ)။ အနုသယိတ-
လည်း ကြည့်။

အနုသယုပ္ပတ္တိရဟဋ္ဌာနတာ (ထီ) [အနုသယ+
ဥပ္ပတ္တိ+အရဟ+ဌာန+တာ] အနုသယ
ဖြစ်ခြင်းငှါ ထိုက်သော–အနုသယဖြစ်ထိုက်
သော–ဌာန၏အဖြစ်။ န ဟိ အပရိယာ-
ပန္နာနံ အနုသယုပ္ပတ္တိရဟဋ္ဌာနတာတိ တံ
တထေဝ ဒိဿတိ။ မူလဋီ၊၃။၁၄၀။

အနုသရဏ (န) [အနု+သရ+ယု] အစဉ်လိုက်
ခြင်း၊ စွဲ၍ဖြစ်ခြင်း။

အနုသရဏသဘာဝ (တိ) [အနုသရဏ+
သဘာဝ] အစဉ်လိုက်ခြင်း–စွဲ၍ ဖြစ်ခြင်း–
သဘောရှိသော။ နိမိတ္တာနုသာရီ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၉၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၉၆) ကြည့်။ အနုသရတိ-
လည်း ကြည့်။

အနုသရတိ (ကြိ) [အနု+သရ+အ+တိ] (က)
အစဉ်သွား၏၊ အစဉ်လိုက်၏။ တဒေဝ ပေါရာ-
ဏံ အဂ္ဂညံ အက္ခရံ အနုသရန္တိ။ ဒီ၊၃။၇၁။
အနုသရန္တီတိ အနုဂစ္ဆန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၂။ ယံ
တွံ အနုသရိ ပုရေ။ ဇာ၊၁။၂၇၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁၀၃။အနုသရီတိ အနုဗန္ဓိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၇၁။
အံ၊ဋီ၊၁။၁၄၇။ (ခ) အစဉ်လိုက်၏၊ လျှော်စွာ
ဖြစ်စေ၏။ (ဂ) လျှော်စွာဖြစ်၏၊ ကျင့်၏။
(ဃ) စွဲ၍–အကြောင်းပြု၍–ဖြစ်၏။ သဒ္ဒံ
အနုသရတိ၊ သဒ္ဒါယ ဝါ အနုသရတိ ဂစ္ဆတီတိ
သဒ္ဒါနုသာရီ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၉၀။ ၎င်း၊ဋီ၊၂။
၄၆၇–ဂ။ နိမိတ္တာနုသာရီ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၉။
ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၅၄)၊ အနုသာရီ၊ အနုဿရတိ-တို့
လည်း ကြည့်။

အနုသဟဂတ—ဤပုဒ်ကား အဏုသဟဂတ-၏
ပါဌ်ပျက်တည်း။ သံ၊၂။၁၀၇-ကြည့်။ အဏု-
သဟဂတ-လည်း ကြည့်။ ၎င်း၌ သာရတ္ထ၊
၂။၂၉၀။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၀၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၀၉။
ဒီ၊ဋီ၊၂။ဂဂ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၀၃၊၃ဂ၀။ သံ၊ဋီ၊
၁။၂၇၃။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၄၇။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၃၁။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ဂ၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၉၅-တို့ကိုလည်း
ဖြည့်စွက်၍ ကြည့်။

အနုသာယိက (တိ) [အနုသာယီ+က။ ဘူမိ-
သာယီနှင့်ယှဉ်ကြည့်။]အစဉ်တစိုက်လိုက်၍–

အနုသာဝိတ(တိ) [အနု+သု+ဏေ+တ] အနုဿာဝိတနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုသာဝိယမာန (တိ) [အနု+သု+ဏေ+ယ+မာန] အနုဿာဝိယမာနနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုသာ(ဿာ)ဝေတ (တိ) [အနု+သု+ဏေ+တ] ကြားစေ – အဖန်ဖန်ကြားစေ – အပ်သော၊ မေးစိစစ်အပ်သော။ ဣဒံ ဟိ ပဒံ ကေစိ အနုသာဝိတန္တိ သဇ္ဈာယန္တိ၊ ကေစိ အနုသာဝေတန္တိ။ ကခါ။၁၀၁။

အနုသာဝေတဗ္ဗ (တိ) [အနု+သု+ဏေ+တဗ္ဗ] အနုဿာဝေတဗ္ဗနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုသာဝေတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု+သု+ဏေ+တိ] အနုဿာဝေတိနှင့် အနက်တူ။၎င်းကြည့်။

အနုသာဝေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု + သု + ဏေ+တွာ] ချဉ်းကပ် – လိုက်ပါ – လျှောက်ထား၍။ အနုသာဝေတွာ (အနုသံယာယိတွာ၊ မ၊၁။၂၇၀)တိ အနုပဂမနဝသေန သမ္မဒေဝ အာရောစေတွာ။ "အနုသံသာဝေတွာ"တိ ဝါ ပါဌော၊ သော ဝေဝတ္ထော။ မ၊ဋီ၊၂။၁ဂ၄။ အနုသံယာယိတွာ (က) အနက်လည်း ကြည့်။

အနုသာသ (ပု) [အနု+သာသ+အ] ဆုံးမခြင်း။ ဘိက္ခုံ ဘဂဝါ ပကာသေသိ၊ နော စ ဘိက္ခုနော အနုသာသံ။ သံ၊ ၁။၄၃။ အနုသာသန္တိ အနုသိဋ္ဌိံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၆။ အနုသာသနံ အနုသာသော၊ တံ အနုသာသံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၄၂။

အနုသာသက (တိ) [အနု+သာသ+ဏ္ဍု။ ထိဌ် အနုသာသိကာ] (က) ဆုံးမတတ်သော၊ သင်ကြား ပြသတတ်သော၊သူ။ အနုသာသကေန ပဌမတရံ အာဂန္တွာ သံဃော ဉာပေတဗ္ဗော။ ဝိ၊၃။၁၃၁။ (ရဟန်းခံရာဝယ် သံဃာ့ အလယ်၌ မေးစိစစ်အပ်သောအခါ မကြောက်မရွံ့ပဲ မှန်ကန်စွာ ဖြေဆိုနိုင်စေရန် ရဟန်းလောင်းကို သမ္မုတိရသော ရဟန်း တပါးက သင်ကြားပြသပေးရသည်၊ထိုရဟန်းကို အနုသာသက-ဟု ခေါ်သည်။) ယေသံ အာယသ္မန္တာနံ တာဒိသာ သဗြဟ္မစာရိနော အနုကမ္ပကာ အတ္ထကာမာ ဩဝါဒကာ အနုသာသကာ။ သံ၊၂။၉၄။ ယဿ မေ ကလျာဏမိတ္တာ အနုကမ္ပကာ အတ္ထကာမာ ဩဝါဒကာ အနုသာသကာ။ အံ၊၃။၅၃၇။ ပုဗ္ဗကာနံ မဟာရာဇ တထာဂတာနံ အန္တရ-မာနေန အသတိ အနုသာသကေ မဂ္ဂေါ အန္တရဓာယိ။ မိလိန္ဒ။၂၁၃။ ယဿ တေ နကုလမာတာ ဂဟပတာနီ အနုကမ္ပိကာ အတ္ထကာမာ ဩဝါဒိကာ အနုသာသိကာ။ အံ၊၂။၂၆၄။ အနုသာသိကာတိ အနုသိဋ္ဌိ-ဒါယိကာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၇။ အနုသာသိတု-လည်းကြည့်။ (ခ)သူတပါးကိုသာ ဆုံးမတတ်သော၊သူ။ ကေ အနုသာသိကံ ဘိက္ခုနိံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ .... အသုကာ အနုသာသိကာ ဘိက္ခုနီ အညံ အနုသာသိတွာ....။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၅၃ – ၄။ အနုသာသိကာ-လည်း ကြည့်။

အနုသာသတိ (ကြိ) [အနု+သာသ+အ+တိ။ သာသ (ဓါသ-သံ) ဓာတ်ကား ဒုဟာဒိဂိုဏ်းဝင် ဒွိကမ္မကဓာတ်တည်း။ နာဟံ တမ္ပိ ကရိဿာမိ၊ ယံ မံ တွံ **အနုသာသသိ**။ ဇာ၊၂။၃၅၀။ နီတိ၊ဓာ။၃ဂ၆၊၃ဂ၉။ သမ္ဗန္ဓစိန္တာ။ ၁၄၀–၁။ မောဂ်၊နိသျ။ နွာ-၁၄၄–၅-တို့လည်းကြည့်။] ဆုံးမ၏၊ ကံမြစ်၏၊ အဖန်ဖန် – ဆုံးမ၏ – ကံမြစ်၏။ (က) သွန်သင်ပြသ၏၊ ညွှန်ကြား၏၊ သနား – ချီးမြှောက် – ၏။ဝေဿဘူ ဘဂဝါ....ဘိက္ခုသံဃံ စေတသာ စေတော ပရိစ္စ ဩဝဒတိ အနုသာသတိ။ ဝိ၊၁။၉။ အာစိက္ခတိ နာမ ပုဋ္ဌော ဘဏတိ။....အနုသာသတိ နာမ အပုဋ္ဌော ဘဏတိ။ ဝိ၊၁။ ၁ဂဂ။ ယော ဓမ္မမနုသာသတိ။ သံ၊၁။၂၉။ = ယော ဓမ္မံ အနုသာသတိ၊အဋ္ဌကထံ ကထေတိ၊

ဖြစ်–တည်နေ–သော၊ ကြာမြင့်စွာ စွဲကပ်နေသော၊ (အနုသာယိကရောဂါ)။ (ယင်း အနုသာယိကရောဂါ-ဟူသည် လေ,သည်းခြေ, သလိပ်-ဟူသော ဒေါသ ၃-ပါး အပေါင်းကြောင့် ဖြစ်သော သန္နိပါတ်ရောဂါမျိုးဟု ဋ္ဌ-အဆိုအရ သိရသည်၊ ဋီ-အဆိုအရ ယာပျ-ရောဂါမျိုး-ဟု သိရသည်၊ ဋ္ဌ-အဆိုနှင့် ဋီ-အဆိုသည် အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ထပ်တူညီမျှပင်ဖြစ်သည်၊ အကြောင်းမှာ—သန္နိပါတ်ရောဂါဟူသည် ကုစားမရကောင်းသော သို့မဟုတ် ကုစားရခက်သော ရောဂါမျိုးဖြစ်၍ ယာပျ-ရောဂါဟူသည်လည်း အမြစ်ပြတ် ကင်းစင်အောင် ကုစားမရမူ၍ သက်သာရုံသာ သက်သာနိုင်သော ရောဂါမျိုး-ဟု သိရသောကြောင့် ဖြစ်သည်၊ ယာပျရောဂီ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁။၆၁။ မာဓဝ နိဒါန—သာဓျ, ယာပျ, အသာဓျ အခွဲများ။ သဒ္ဒကပ္ပဒ္ဒုမ၊၁။၃၉—ဗြိဟတ်သံဟိတာ, သုဿုတ, ဘာဝပ္ပကာသ-ကျမ်းတို့၏ အဆိုပြုချက်များလည်း ကြည့်။) အတ္ထိ တေ ကောစိ အနုသာယိကော အာ-ဗာဓော တိ။ အတ္ထိ မေ ဘော ရဋ္ဌပါလ အနု-သာယိကော အာဗာဓော။မ၊၂။၂၅၇။ ထေ-ရဿ ကိရ ဝါတပိတ္တသေမှဝသေန အနု-သာယိကော အာဗာဓော အတ္ထိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၈။ အနုသာယိကောတိ ကာယံ အနုဂန္တွာ သယိတော၊ ယာပျာမယဘာဝေန ဌိတောတိ အတ္ထော။သံ၊ဋီ၊၁။ ၂၁၆။ကေဿ အနုသာယိ-ကဿ ရောဂဿ ဝသေန တတော ပရိဟာယိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၂။

အနုသာရ[၁] (ပု) [အနု + သရ + ဏ] (၁) အစဉ်လျှောက်ခြင်း၊ အစဉ်လိုက်ခြင်း၊ အစဉ်အောက်မေ့ – ဆင်ခြင် – အာရုံပြု – ခြင်း။ ကကစူပမသြဝါဒအာဒီနံ အနုသာရတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၉၀။ အနုသာရတောတိ အနုဂမ-နတော၊ ပစ္စဝေက္ခဏတောတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၅၅။ ဓေတေနာနုသာရေန.... ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၀၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၅။ စတ္တာရိ ဘူတာနိ, တဒနုသာရေန ဥပါဒါရူပါနိ စ ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။ ပဒါနုသာရေနာဂန္တွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၈။ ပါဠိနယာနုသာရေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၂၁။ သုတ္တာနုသာရေန.... ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅–၆။ အနုသာရေန အနု-ဂမနေန အနုဿရဏေန အာရမ္မဏကရဏေန။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၅၅။ (အလင်္ကာ ဋီ။၁၁၅-လည်း ကြည့်။) (တိ) (၂) အစဉ်လျှောက်သော၊ အစဉ် လိုက်သော။ (ဝိညာဏ်စသည်)။ သောတဒွါရာနုသာရဝိညာဏေ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၄၉) ကြည့်။

အနုသာရ[၂] (ပု) [အနု + သရ + ဏ။ (အနု-သ္ဘာရ – သံ)] ရဿသရသို့ အစဉ်လိုက်သော အက္ခရာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်။ သာနုသာရ (သာရတ္ထ၊ ၁။၂၁၇။ ၂၂၇၊၃၂၇။ ဝိမတိ၊၁။၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၁။၂၂၀။၂၂၆။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၃၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၇၂။ နီတိ၊ပဒ။၂၁၆။၂၉၃) ကြည့်။ အနု-သ္ဘာရ, အနုဿရ, အနုဿာရ-တို့လည်းကြည့်။

– အနုသာရီ(တိ) [အနု + သရ + ဏီ](က) အစဉ်သွားသော၊ အစဉ်လိုက်သော။ (ခ) အစဉ်လိုက်သော၊ လျော်စွာ ဖြစ်စေတတ်သော။ (ဂ) အဖန်ဖန် အောက်မေ့သော၊သူ။ သဒ္ဓါ-နုသာရီ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၉၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၆၇– ၈။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၈။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၃။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄။), နိမိတ္တာ-နုသာရီ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၉၆။) တို့ ကြည့်။ အနုသရတိ-လည်း ကြည့်။

အနုသာဝက (တိ) [အနု + သု + ဏွု] အနုဿာ-ဝကနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုသာဝန (နပ၊ တိ) [အနု + သု + ဏေ + ယု] အနုဿာဝနနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

ပါဠိံ ဝါစေတိ၊ ပုစ္ဆိတပဥ္ဟံ ဝိဿဇ္ဇေတိ၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ အာစိက္ခတိ၊ ဓမ္မဿဝနံ ကရောတိ၊ သဗ္ဗော ပေသ ဓမ္မံ အနုသာသတိ နာမ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၇၉။ အနတ္ထမနုသာသတိ။ သုတ္တနိ။ ၂၉၈။=အဟိတမေဝ အာစိက္ခတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၆၂။ အနုသာသတိ(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၃။ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၂၀၂)တိ ဝိနေတိ တသ္မိံ တသ္မိံ အတ္ထေ ပတိဋ္ဌာပေတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊ ၁။၂၄၆။ (ဒီ၊၁။၂၀၈။အံ၊၁။၁၇၂။ ဓမ္မ။၃၇။ ထေရ။၂၃၈-တို့လည်း ကြည့်။) တတ္ထေဝ သံဃမဇ္ဈေ အနုသာသန္တိ။ ဝိ၊၃။၁၃၀။ ဝိ၊၄။ ၄၆၄။ (မ၊၂။၁၂၃။ မ၊၃။၁၂၂။ အံ၊၂။၈၅။ ဇာ၊၁။၂၃၈။ မိလိန္ဒ။၂၃၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၈၄။ မ၊ ဋ္ဌ၊၄။၈၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၅-တို့လည်းကြည့်။) **အနုသာသရေ**—ဇာ၊၁။၃၁၅။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၀၀။ **အနုသာသသိ**—သံ၊၁။၁၁၃။ ဇာ၊၁။၂၂၄။ ဇာ၊၂။၅၅၀။ အဟံ မနုသာသာမိ၊ အဟံ ဓမ္မံ ဒေသေမိ။ ဝိ၊၃။၁၃။ ဒီ၊၃။၄၅။ မ၊၁။ ၂၂၈။ မ၊၂။၂၃၄။ အနုသာသာမိ ရာဇိနော။ ဇာ၊၁။၃၀၇။ (အံ၊၁။၁၇၃။ ဇာ၊၁။၁၃၇-တို့ လည်းကြည့်)။ **အနုသာသာမ**—မ၊၂။၁၂၃။ ဩဝဒတု မံ ဘန္တေ ဘဂဝါ၊ **အနုသာသတု** မံ ဘန္တေ ဘဂဝါ။ သံ၊၂။၁။=ပုနပ္ပုနံ သာသတု။သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။ အနုသာသတူတိ အနုအနု သာသတူတိ အယမေတ္ထ အတ္ထောတိ အာဟ "ပုနပ္ပုနံ သာသတူ"တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၀၂။ (ဝိ၊၃။၂၇။ ဒီ၊၁။၁၂၉၊၁၈၇။ မ၊၃။၃၁၄-တို့ လည်းကြည့်၊)အနုသာသန္တု—မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၀။ **အနုသာသ** ဖြဟ္မေ ကရုဏာယမာနော။သုတ္တနိ။ ၄၃၉။ စူဠနိ။၉၆။ = အနုသာသ ဖြဟ္မေ အနုဂ္ဂဏှ ဖြဟ္မေ အနုကမ္ပ ဖြဟ္မေတိ အနုသာသ ဖြဟ္မေ။ စူဠနိ။၉၆။ **အနုသာသတံ**—ဇာ၊၂။၂၈၈။ **အနုသာသေယျ** — ဝိ၊၃။ ၁၃၀။ ဝိ၊၄။၄၆၄။ဓမ္မ။၂၄။ထေရ။၃၄၄။**အနုသာသေယျုံ**—မိလိန္ဒ။၂၃၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၅။ မ၊ ဋ္ဌ၊၄။၈၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၅။ယေနဒ္ဓနာ အနု**သာသေမု** ပုတ္တေ။ ဇာ၊၂။၂၈၈။ = ယတ္တကေန ကာလေန မယံ ပုတ္တေ ဒါရေ အနုသာသေမု၊ တံ ကာလံ အဓိဝါသေဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၁၉၁။ **အနုသာသေယျံ**— ဝိ၊၃။၁၃၀။ ဝိ၊၄။၄၆၄။ သော .... လ္လစ္စဝ မနု**သာသထ**။ အပ၊၂။၁၆၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀။ (ဤ ဥဒ္ဓိ ဟိယျတ် တွ-ကို တ-ပြု။ရူ။၄၄၁။ မောဂ်၊နိသျ။ ၆၊၃၈-နှင့် နီတိ၊သုတ္တ။၂၁၃-သုတ်တို့ကြည့်။) ဘဂဝါ တေ ဘိက္ခူ ဓမ္မိယာ ကထာယ သြဝဒိ **အနုသာသိ**။ ဝိ၊၃။၂၇။ ပိတာ အတ္ထေ အနုသာသိ။ ဒီ၊၂။၁၈၇။ အနုသာသိ (ဝိမာန။ ၇၀)တိ သြဝဒိ၊ သာမုက္ကံသိကာယ ဓမ္မဒေသနာယ သဟ ဥပါယေန ပဝတ္တိနိဝတ္တိယော ဥပဒိသိတိ အတ္ထော ... ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၉၈။ အနုသာသိ (ထေရ။၂၃၄)တိ .... သြဝဒိ အနုသိဋ္ဌိံ အဒါသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။ (ဝိမာန။၇၇။ ထေရ။၂၇၇။ ထေရီ။၃၈၄-တို့ လည်းကြည့်။) ကိံ ဝေါ ပိတာ **အနုသာသေ** ပုရတ္ထာ။ဇာ၊၂။၂၉၀။ အနုသာသေတိ အနုသာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၉၄။ **အနုသာသိံသု** ရာဇိနော။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။ရာဇိနောတိ ဥပယောဂတ္ထေ သာမိဝစနံ၊ ရာဇာနံ မနုသာသိံသူတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၁။၁၈၈။ **အနုသာသိံ**— အပ၊၂။၁၂၂။ သော နော ဘဂဝါ သမ္မုရာ ယိကော အတ္ထေ **အနုသာသိဿတိ**။ ဝိ၊၃။ ၂၆၅။ **အနုသာသိဿန္တိ**— ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၃။ သာရတ္ထ၊၁။၃၄။ ဟေဟိ ခေါ တေ တာတ အနုရုဒ္ဓ, ဃရာဝါသတ္ထံ **အနုသာသိဿာမိ**။ ဝိ၊၄။၃၃၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၅။ (ဒီ၊၂။၁၄၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၈-တို့လည်း ကြည့်။) ယာဝ မယံ သကေ ပုတ္တဘာတရော ရဇ္ဇေန (ရဇ္ဇေ-သျှာ နှင့် နိသျ) **အနုသာသိဿာမ**။ ဒီ၊၂။၁၉၈။ (ခ) အုပ်ချုပ်–အုပ်စိုး–၏။ ယတ္ထ ရာဇာ အနုသာသတိ .... ယတ္ထ ဂဏော အနုသာသတိ၊ .... ယတ္ထ ပူဂေါ အနုသာသတိ၊ .... ယတ္ထ သေဏိ အနုသာသတိ။ ဝိ၊၂။၂၉၂။

ရဇ္ဇမ္ပိ အနုသာသတိ။ သံ၊၁။၈၆။ ယေ ဝါ ပန ဆေဇ္ဇဘဇ္ဇံ ကရောန္တာ အနုသာသန္တိ။ ဝိ၊၁။၅၇။ ကစ္စိ ရဋ္ဌမိဒံ ဖီတံ၊ ဓမ္မေန မနုသာသသိ။ ဇာ၊၂။၉၆။ ရာဇာနော စိရံ ရဇ္ဇံ မနုသာသန္တု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၅။ အမ္ဟေဟိ ဂုတ္တာ အနုသာသ ရဇ္ဇံ။ ဇာ၊၁။၃၅၂။ အနုသာသာတိ အမ္ဟေဟိဂုတ္တာ ဟုတွာ ဓမ္မေန ရဇ္ဇံ ကာရေဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၉၁။ တာတ လက္ခဏာဉ္စ သီတာဒေဝိဉ္စ ဂဟေတွာ ဂန္တွာ ရဇ္ဇံ အနုသာသထ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၂။ အထော ရဋ္ဌမိဒံ ဖီတံ၊ ဓမ္မေန မနုသာသယံ။ ဇာ၊၂။၉၇။ ယော ဘောတော ရဇ္ဇံ အနုသာသိဿတိ။ ဒီ၊၂။၁၉၅။ စတုဒ္ဒီပံမနုသာသိဿသိ။ မိလိန္ဒ။၂၇၇။ (ဂ) ရှေ့ဆောင်၏၊ ဦးဆောင်၏။ ယေ စ တတ္ထ ဂဏာမနုသာသန္တိ။ မ၊၁။၃၉၃။ = ဂဏံ ပရိဟရန္တိ။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၅။

အနုသာသန (တိ) [အနု+သာသ+ယု] (န၊ထီ) (၁) ဆုံးမခြင်း၊ အဆုံးအမ။ အနနုသိဋ္ဌာ ဝိတ္တေန္တိ၊ တတ္တောဝ အနုသာသနာ။ဝိ၊၃။၁၃၈။ တုယှံ ဝစနံ ဗျပ္ပထံ ဒေသနံ အနုသာသနံ အနုသိဋ္ဌိံ။ မဟာနိ။၁၀၈။ စူဠနိ။၇၆။အနုသာသန္တိ ဩဝါဒံ။အနုသိဋ္ဌိန္တိ အနုသာသနံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၂၂၈။ မုခဉ္စိဒံ သဗ္ဗဇိနာနုသာသနေ။ မိလိန္ဒ။ ၃၃။ အနုသာသနေန ကရဏီယံ န ဘဝေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၅၆။ အနုသာသနီ-လည်း ကြည့်။ (တိ) (၂) ဆုံးမတတ်သော။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထေဟိ သတ္တာနံ အနုသာသနတော သတ္ထာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၆၅။ အနုသာသနပုရောဟိတ-လည်းကြည့်။ (၃) ဆုံးမကြောင်း ဖြစ်သော။ အနုသာသနဋ္ဌ-ကြည့်။

အနုသာသနကရ(တိ) [အနုသာသန+ကရ+အ] အဆုံးအမကို လိုက်နာ ပြုကျင့်သော၊ သူ။ မမာနုသာသနကရာ၊ တေပိ အာသုံ အနာသဝါ။ အပ၊၂။၁၂၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။ အနုသာသနိကရ-လည်း ကြည့်။

အနုသာသနဋ္ဌ(တ္ထ) (ပု) [အနုသာသန+အတ္ထ] ဆုံးမကြောင်းဖြစ်သော အနက်သဘော။.... သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သကလမ္ပိ ကာယဝစီမနောကမ္မံ ယထာပဝတ္တံ ဝုစ္စမာနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထေဟိ ယထာရဟံ သတ္တာနံ အနုသာသနဋ္ဌေန သာသနံ (အနုသာသနတ္ထေန၊ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ)။ နကင်္ခရစနာ။ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၆။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၃။ သာရတ္ထ၊၁။၁၀၉။

အနုသာသနပုရောဟိတ (ပု) [အနုသာသန+ပုရောဟိတ] ဆုံးမ–ညွှန်ကြား–စီမံ–အုပ်ချုပ်–တတ်သော–မင်း၏ ပစ္စုပ္ပန် တမလွန် အကျိုးတို့ကို ရှေ့ထားတတ်သော–ရှေ့သွား ခေါင်းဆောင်ပြု၍ စီမံ အုပ်ချုပ်တတ်သော၊ သူ၊ မင်းဆရာ–အနုသာသန–ပုဂရာဟိတ်။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၂၅-ကြည့်။ ပုရောဟိတောတိ သဗ္ဗကိစ္စာနိ အနုသာသနပုရောဟိတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ။၂။၂၅၃။

အနုသာသနဝိဓာ (ထီ) [အနုသာသန+ဝိဓာ] ဆုံးမခြင်း–အဆုံးအမ–အဖို့အစု။ ယထာ ဘဂဝါ ဓမ္မံ ဒေသေတိ အနုသာသနဝိဓာသု။ ဧတဒေဿ ဣမာ ဘန္တေ အနုသာသနဝိဓာ။ ဒီ၊၃။၈၉။

အနုသာသနိ(နီ)ကရ (တိ) [အနုသာသနီ+ကရ+အ] အဆုံးအမကို လိုက်နာပြုကျင့်သော၊သူ။ မမာနုသာသနီကရာ၊ ဣဒ္ဓိယာ သုဝိသာရဒါ။ အပ၊၂။၂၃၂။ သတ္ထုသာသနကရောတိ သတ္ထု အနုသာသနိကရော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄။ အနုသိဋ္ဌိကရ-လည်း ကြည့်။

အနုသာသနိဂုဏာဘိရတ (တိ) [အနုသာသနီ+ဂုဏ+အဘိရတ] ဆုံးမခြင်း–အဆုံးအမ–ဂုဏ်ကျေးဇူး၌ မွေ့လျော်သော၊သူ။ တဿာနုသာသနိဂုဏာဘိရတော၊ အနုဿယိကော ဗဟုဇနော ဘဝတိ။ ဒီ၊၃။၁၃၈။

အနုသာသနိ(နီ)ပါဋိဟာရိယ (န) [အနုသာသနီ+ပါဋိဟာရိယ] ဆုံးမခြင်းဟူသော–

ဆန့်ကျင်ဖက်တို့ကို – ပယ်တတ် – ပယ်ကြောင်းဖြစ် – သော – တရား၊ အနုသာသနီပါဋိဟာရိယ။ ဘုရားနှင့် ဘုရား တပည့် သားတို့၏ – အမြဲမပြတ် – အစဉ်အလာအားဖြင့် – ဟောအပ်သော တရားဒေသနာ။ ဣဓ ကေဝဋ္ဋ ဘိက္ခု ဧဝမနုသာသတိ "ဧဝံ ဝိတက္ကေထ၊....ဣဒံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရထာ"တိ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ကေဝဋ္ဋ အနုသာသနီပါဋိဟာရိယံ။ ဒီ၊၁။၂၀၇။ သာဝကာနဉ္စ ဗုဒ္ဓါနဉ္စ သတတံ ဓမ္မဒေသနာ အနုသာသနီပါဋိဟာရိယံ။ .... အနုသာသနီပါဋိဟာရိယံ အနုပါရမ္ဘံ နိဒ္ဒေါသံ, အဒ္ဓါနံ တိဋ္ဌတိ၊ အဒ္ဓါနံ တိဋ္ဌနတော နိယျာတိ။ တသ္မာ ဘဂဝါ....အနုသာသနီပါဋိဟာရိယံယေဝ ပသံသတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၂-၃။ အနုသာသနီပါဋိဟာရိယရဟိတာ ပန ဒေသနာ နတ္ထိ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၁၈။ အနုသာသနီ (ခ) အနက်လည်း ကြည့်။ (အံ၊၁။၁၇၁။ ပဋိသံ။ ၄၀၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၉။ သာရတ္ထ၊၃။ ၂၀၆။ မ၊ဋီ၊၁။၁၁၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၁၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အနုသာသနီ(နီ)ပုရေက္ခာရ (တိ) [အနုသာသနီ + ပုရေ + ကရ + ဏ။ ကစ္စာယော၊၂။ ၂၀၅-ကြည့်။] ဆုံးမခြင်းကို – ရှေးရှုပြုသော – ရှေးရှုပြု၍ပြောဆိုသော၊သူ။ အနာပတ္တိ အတ္ထပုရေက္ခာရဿ ဓမ္မပုရေက္ခာရဿ အနုသာသနီပုရေက္ခာရဿ....။ ဝိ၊၁။၁၉၀။ ဝိ၊၂။၁၉။ အနုသာသနီပုရေက္ခာရဿာတိ.... အနုသိဋ္ဌိံ ပုရက္ခတွာ ဘဏန္တဿ အနုသာသနီပုရေက္ခာရဿ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၃၅။....အတ္ထပုရေက္ခာရေန ဓမ္မပုရေက္ခာရေန အနုသာသနီပုရေက္ခာရေန စ ဝတ္တဗ္ဗာဝါစာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၈။

အနုသာသနီ (ထီ) [အနု+သာသ+ယု+ဤ] (က) ဆုံးမခြင်း၊ အဆုံးအမ။ အာစိက္ခနာ နာမ ပုစ္ဆော ဘဏတိ။.... အနုသာသနီ နာမ အပုစ္ဆော ဘဏတိ။ ဝိ၊၁။၉၉။ ဒုဗ္ဗစော ဟောတိ....အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီ အနုသာသနိံ။ ဝိ၊၁။ ၂၇၂။ မ၊၁။၁၃၃။ အံ၊၁။၄၆၅။ ဩဝါဒေါတိ အနောတိဏ္ဏေ ဝတ္ထုသ္မိံ "ဣဒံ ကရောဟိ၊ ဣဒံ မာ ကရိတ္ထာ"တိ ဝစနံ၊ အနုသာသနီတိ ဩတိဏ္ဏေ ဝတ္ထုသ္မိံ၊ အပိ စ ဩတိဏ္ဏေ ဝါ အနောတိဏ္ဏေ ဝါ ပဌမံ ဝစနံ ဩဝါဒေါ၊ ပုနပ္ပုနံ ဝစနံ အနုသာသနီ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၃။ အယံ ခေါ အမှာကံ အနုသာသနီ။ မ၊၁။၅၆။ မ၊၃။၅၂၊၃၅၂။ သံ၊၃။ ၁၂၄၊၁၃၆။ အံ၊၂။၇၈။ မိလိန္ဒ။၃၆၁။ အယံ အမှာကံ သန္တိကာ "ဗျာယထ မာ ပမာဒတ္ထာ"တိ တုမှာကံ အနုသာသနီ၊ ဩဝါဒေါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၃။ န ခေါ ပနာဟံ ဥဒါယိ သာဝကေသု အနုသာသနိံ ပစ္စာသီသာမိ။ မ၊၂။၂၀၂။ တေသု မေ အယံ ဧဝရူပီ အနုသာသနီ ဟောတိ။ မ၊၃။၅၅။ ကတာ တေ အနုသာသနီ။ ထေရီ။၃၉၉။ သော တေ အနုသာသနီ။ ဇာ၊၁။၈၆။=သော အမှာကံ သန္တိကာ တုယှံ လာဘာနုသိဋ္ဌိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၈၀။ (ဝိ၊၃။၆၃။ ဝိ၊၄။၃၉၈။ ဒီ၊၂။၁၈၇။ သံ၊၂။၈၉။ အံ၊၁။၂၈၀။ ဇာ၊၁။၁၃၇၊၁၅၆။ ဇာ၊၂။၂။ ထေရီ။၃၉၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁-တို့လည်း ကြည့်။ အနုသာသနီနှင့် ဩဝါဒ တူပုံ, ထူးပုံတို့ကို ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၁-၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၉၂။ မ၊ဋီ၊၁။၁၁၈။ မ၊ဋီ၊၂။၄၉-၅၀-တို့တွင် ကြည့်။) (ခ) ထိုထိုသတ္တဝါတို့၏ အဇ္ဈာသယအားလျော်သော အဆုံးအမ၊ ဘုရားရှင်တို့၏ – အမြဲမပြတ် – အစဉ်အလာအားဖြင့် – ဟောအပ်သော တရားဒေသနာ၊ အနုသာသနီပါဋိဟာရိယ။ ဣဒ္ဓိ စ အာဒေသနာနုသာသနီ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၀။ အနုသာသနီတိ အနုသာသနီပါဋိဟာရိယံ၊ တဿ တဿ အဇ္ဈာသယာနုကူလမောဝါဒေါ။ ....

အနုသာသနိပါဠိဟာရိယံ ပန ဗုဒ္ဓါနံ သတ္တမဒေသနာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၅၁။

အနုသာသနီယ (တိ) [အနု+သာသ+အနီယ] ဆုံးမ – အပ် – သင့် – ထိုက် – သော၊သူ။ ကိံသု ပန စောရော အနုသာသနီယော အနုမတော တထာဂတာနံ။ မိလိန္ဒ။၁၈၄။

အနုသာသန္တ (တိ) [အနု+သာသ+အ+အန္တ] ဆုံးမသော၊သူ။ ရညော ဟောတိ ဗဟုဇနော၊ သုစိပရိဝါရော မဟတိ မဟိ အနုသာသတော။ ဒီ၊၃။၁၄၅။ ပဥ္စဇန္တုလီသဝဿာနိ ဒေဝမနုဿနာဂယက္ခာဒယော အနုသာသန္တေန ပစ္စဝေက္ခန္တေန ဝါ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆။ ဩဝဒန္တော ဟိ အနုသာသန္တော အပဏ္ဏတ္တံယော အပ္ပိယော ဟောတိ အမနာပေါ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၉။ ယထာပရာဓံ ယထာဇ္ဈာသယံ ယထာဓမ္မဥ္စ အနုသာသန္တေန ဘဂဝတာ....။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၃၃။ အထ နံ အနုသာသန္တော မဟာသတ္တော စတသော ဂါထာ အဘာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၃။

အနုသာသမာန (တိ) [အနု+သာသ+အ+မာန] ဆုံးမသော၊သူ။ အနုသာသမာနာ စ အပ္ပမာဒပဋ္ဌိပတ္တိယံ အနုသာသန္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၁၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၁၅။.... ကေဝလံ ပရမေဝ အနုသာသမာနော ပရတော နိန္ဒံ လဘိတွာ....။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၀။ တံ.... ရဇ္ဇံ အနုသာသမာနော ဗဟုံ ပါပံ ကရိဿသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၇၇။

အနုသာသိကဇာတက (န) [အနုသာသိကာ+ဇာတက] သူတပါးကိုသာ ဆုံးမတတ်သော ငှက်မ၏အကြောင်းကိုပြဆိုသောဇာတ်၊ အနုသာသိကဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ ကေကနိပါတ်၊ ၁၂-ဝဂ်၊၁၁၅-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။၂၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၅၃-၅။

အနုသာသိကာ (ထီ) [အနု+သာသ+ဏ္ဍု] သူတပါးကိုသာ ဆုံးမတတ်သော–အနုသာသိကာအမည်ရှိသော – ငှက်မ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၅၄-၅-ကြည့်။

အနုသာသိတ (တိ) [အနု+သာသ+တ] ဆုံးမအပ်သော၊သူ။ တုမှေ ခွတ္တ ဘဏေ မယာ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကေ အတ္ထေ အနုသာသိတာ။ ဝိ၊၃။ ၂၆၅။ (ဝိမာန။၄၇။ အပ၊၂။၂၆၄။ ဇာ၊၂။ ၂၉၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အနုသာသိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+သာသ+တဗ္ဗ] ဆုံးမ – အပ် – ထိုက် – သင့် – သော၊သူ။ န ဘိက္ခဝေ ဗာလေန အဗျတ္တေန အနုသာသိတဗ္ဗော။ ဝိ၊၃။၁၃၀။ ဒီ၊၂။၁၂၇။ န တံ တထာဂတော ဝဇ္ဇဗ္ဗံ အနုသာသိတဗ္ဗံ မညတိ။ အံ၊၁။၄၂၈။ အမှေ ဩဒိတဗ္ဗံ အနုသာသိတဗ္ဗံ မညန္တိ။ မ၊၂။၁၂၁။ (ဒီ၊၂။၁၂၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၃-တို့လည်း ကြည့်။) အနုသာသိယ-လည်း ကြည့်။

အနုသာသိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+သာသ+တုံ] ဆုံးမခြင်းငှါ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သမ္မတေန အနုသာသိတုံ။ဝိ၊၃။၁၃၁။ ဝိ၊၄။၄၆၄။ ....သတ္တာ ဂဏံ အနုသာသိတုမရဟတိ။ မ၊၃။ ၂၅၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။ န ဖြဟ္မုနာ သဒ္ဒိံ အမန္တေတွာ သက္ကာ ဝေ သကလဇမ္ဗူဒီပံ အနုသာသိတုံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၆။....အနုသာသိတုံ အာဂတောသမှိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၉၄။....ရဇ္ဇံ အနုသာသိတုံ သက္ကာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၁။

အနုသာသိတု (တိ) [အနု+သာသ+တု] ဆုံးမတတ်သော၊သူ။ အနုသာသိတာ မေ န ဘဝေယျ ပစ္ဆာ။ ဇာ၊၁။၁၆၇။ =အနုသာသကော ဩဝါဒကော န ဘဝေယျ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၆၁။ အနုသတ္ထု, အနုသာသက-တို့လည်း ကြည့်။

အနုသာသိတုကာမ (တိ) [အနုသာသိတုံ+ကမု+ဏ] ဆုံးမခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ ဆုံးမလိုသော၊ သူ။ ယော အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏေဟိ

ဝါ အရိယဝံသပဋိပဒါဒီဟိ ဝါ ပရံ အနုသာသိတုကာမော။ ဓမ္မ၊၄၊၂။၉၀။

အနုသာသိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+သာသ+တွာ] ဆုံးမ၍။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ပဌမံ အနုသာသိတွာ ပစ္ဆာ အန္တရာယိကေ ဓမ္မေ ပုစ္ဆိတုံ။ ဝိ၊၃။၁၃၀။ ရာဇာ မာဂဓော သေနိယော ဗိမ္ဗိသာရော တာနိ အသီတိဂါမိကသဟဿာနိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကေ အတ္ထေ အနုသာသိတွာ ဥယျောဇေသိ။ ၎င်း။၂၆၅။ (ဇာ၊၂။၂၉၆။ ပေတ၊၄။၁၃၈-တို့လည်း ကြည့်။)

အနုသာသိတွာန (ကြိ၊ ဝိ) [အနု+သာသ+တွာန] ဆုံးမ၍။ ဝေဟာသေ အန္တလိက္ခသ္မိံ၊ အနုသာသိတွာန ခတ္တိယေ။ ဇာ၊၂။၇၆။

အနုသာသိယ[1] (တိ) [အနု+သာသ+ဏျ] ဆုံးမ – အပ် – သင့် – ထိုက် – သော၊သူ။ ကထံ ဟိ နာမ တွံ မောဃပုရိသ အညေဟိ ဩဝဒိယော အနုသာသိယော အညံ ဩဝဒိတုံ အနုသာသိတုံ မညိဿသိ။ ဝိ၊၃။၇၄။= အညေဟိ ဩဝဒိတဗ္ဗော စေဝ အနုသာသိတဗ္ဗော စ။ ဝိ၊၄၊၃။၂၆၅။

အနုသာသိယ[2] (ကြိ၊ဝိ) [အနု+သာသ+တွာ] ဆုံးမ၍။ ဒေဝမာနုသရဇ္ဇာနိ၊ သတသော အနုသာသိယ။ အပ၊၂။၁၁၉။ ထေရ၊၄၊၂။ ၁၈၂။ = အနုသာသိတွာ။ အပ၊၄၊၂။၂၂၇။

အနုသာသိ(သီ)ယတိ(ကမ္မ၊ကြိ) [အနု+သာသ +ယ+တေ] ဆုံးမအပ်၏။အပိ စ ဓမ္မာနုသိဋ္ဌိယာ အနုသာသီယတိ။ မိလိန္ဒ။၁၈၄။ ပရော ယော အနုသာသီယတိ၊ သော တဿ အနုသာသကဿ ကိံ ကရိဿတိ။ ဒီ၊၄၊၁။၃၂၇။ (ဇာ၊၄၊၅။၄၀၃-လည်း ကြည့်။)

အနုသာသိ(သီ)ယမာန (တိ) [အနု+သာသ+ ယ+မာန] ဆုံးမအပ်သော၊သူ။ .... သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ဇဝံ ဩဝဒိယမာနာနံ ဇဝံ အနုသာသိယမာနာနံ အာသဝေဟိ စိတ္တာနိ ဝိမုစ္စိံသု။ ဝိ၊၁။၉။ (ဝိ၊၃။၂၆-၇။ဝိ၊၄။၃၆၃။ မ၊၁။၂၂၉ ၃၀။ မ၊၃။၅၅၊၅၇၊၁၂၂။ မဟာနိ။ ၂၅။မဟာနိ၊၄။၉၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အနုသိက္ခတိ (ကြိ) [အနု+သိက္ခ+အ+တိ] (က) ကျင့်၏၊ အတုလိုက်၍ ကျင့်၏။ ယထာရူပါနံ သဒ္ဓါသမ္ပန္နာနံ သဒ္ဓါသမ္ပဒံ အနုသိက္ခတိ။ အံ၊၃။၁၀၈။ အနုဝိဓိယျတိတိ အနုသိက္ခတိ။ ဇာ၊၄၊၂။၈၉။ အနုသိက္ခန္တိ — မ၊၁။၁၇။ သံ၊၁။၅၀။ အနုသိက္ခရေ — သံ၊၁။၅၀၊၂၃၇ (= သိက္ခန္တိ။ သံ၊၄၊၁။၁၂၀)။ အနုသိက္ခထ — ဝိမာန၊၄။၃၂၅။ အနုသိက္ခေ — သံ၊၁။၁၉၅။ သုတ္တနိ။၄၂၄။ မဟာနိ။၃၁၄။ ထေရ။၃၇၁။ (=သိက္ခေယျ။ သံ၊၄၊၁။ ၂၅၆။ သုတ္တနိ၊၂။၂၈၀။ မဟာနိ၊၄။၃၂၂။ ထေရ၊ ၄၊၂။၅၃၀။) (ခ) သင်ကြား၏၊ သင်ယူ စေ၏၊ ဆုံးမသွန်သင်၏၊ နည်းညွှန်လမ်းပြ၏။ တေသာဟံ အနုသိက္ခာမိ။ ဇာ၊၁။၁၅၄။ ယေဟိ တံ အနုသိက္ခာမိ။ ဇာ၊၂။၈၆၊၁၇၇။ =အနုသာသာမိ။ ဇာ၊၄၊၅။၃၆၇။=သိက္ခာပေမိ အနုသာသာမိ။ ဇာ၊၄၊၆။၁၀၃။ မန္တဍ္ဍ အနုသိက္ခာမိ။ အပ၊၁။၂၃၇။

အနုသိက္ခန (နှ) [အနု+သိက္ခ+ယု] (က)ကျင့်ခြင်း၊ ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၊ အဖန်ဖန်ပြည့်စေခြင်း။ အနုသိက္ခနံ နာမ အနု အနု ပူရဏန္တိ တပ္ပဋိက္ခေပေန အာဟ "န ပရိပူရေန္တိ"တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၉၁။ ဝေါဒါနပက္ခော တဿ အနုသိက္ခနံ ဓမ္မဒါယာဒတာ။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၉။ (ခ) အစဉ် – အတု – လိုက်၍ကျင့်ခြင်း။ တထာဘူတော ဝ တဿ ကလျာဏမိတ္တဿ အနုသိက္ခနေန သဒ္ဓါဒီဟိ ဂုဏေဟိ န ဟာယတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅။

အနုသိက္ခန္တ (တိ) [အနု+သိက္ခ+အ+အန္တ] ကျင့်သော၊ အစဉ်လိုက်၍–အတုလိုက်၍– ကျင့်သော၊သူ။ တေဝ အရိယသာဝကဿ ဣမေ အနုသိက္ခတော အန္တရာယာယ သမ္ဘဝန္တိ။ မ၊၃။၄၈။=သိက္ခန္တဿ။ မ၊၄၊၄။၃၉။ ယဋ္ဌ ပတ္တံ ယဋ္ဌ ပတ္တဗ္ဗံ၊ ဥဘယမေတံ ရဇာနုကိဏ္ဏံ အာတုရဿာနုသိက္ခတော။ ဥဒါန။

၁၆၇။ နေတ္တိ။၁၅၀။ အာတုရဿာနုသိက္ခတောတိ ကာမပတ္ထနာဝသေန ကိလေသာတုရဿ,တဿ စ ဖလေန ဒုက္ခာတုရဿ စ၊ ဥဘယတ္ထာပိ ပဋိကာရာဘိလာသာယ ကိလေသဖလေ အနုသိက္ခတော။....အနုသိက္ခတောတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ,တဿာ သမာဒါယကေ ပုဂ္ဂလေ စ အနုသိက္ခတော။.... ကိလေသဒုက္ခာတုရာနံ အနုသိက္ခန္တေဟိ,သယဉ္စ ကိလေသဒုက္ခာတုရေဟိ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗတ္တာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၁၉-၂၀။ တဿ အနုသိက္ခန္တော ခဋ္ဌော အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၉။ တေ တေဝ အနုသိက္ခန္တာ။ ထေရ။၃၄၂။=တေ တေ ဧဝ ပုဂ္ဂလေ အနုသိက္ခန္တာ ဘမိဿန္တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၅။ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၀၄။ သုတ္တနိ။၃၂၃။ စရိယာ။၄၁၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အနုသိက္ခမာန (တိ) [အနု+သိက္ခ+အ+မာန] ကျင့်သော၊ အစဉ်လိုက်၍-အတုလိုက်၍-ကျင့်သော၊ သူ။ တေသံယေဝ ခေါ ပန ဘိက္ခဝေ မဟာနာဂါနံ အနုသိက္ခမာနာ တရုဏာ ဘိက်ဓ္ဓာပါ....။ဝိ၊၄။၃၆၄။ သံ၊၁။ ၄၅၉။ ယဿ ဝါ ပန အနုသိက္ခမာနော သဒ္ဓါယ ဝဍ္ဍတိ။ မဟာနိ။၂၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၉။ သဒ္ဓိဝိဟာရိကာဒယောပိ စဿ အနုသိက္ခမာနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၈။

အနုသိက္ခာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+သိက္ခ+ဏာပေ+တွာ] သင်ကြား-သင်ယူ-စေ၍။ ယထာ မဟာရာဇ ကုသလော ဝွဿာသော အန္တေဝါသိကေ .... လက္ခနိယမနုခိပနေ .... အနုသိက္ခာပေတွာ ရညော သန္တိကေ ဥပါသနံ အာရောစယိတွာ....။မိလိန္ဒ။၃၃၄။

အနုသိက္ခိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+သိက္ခ+တဗ္ဗ] သင်ကြား-သင်ယူ-အပ်သော။ ယသ္မာ အယံ ဟောဿတိ ဝဏ္ဏနာပိ၊ သက္ကစ္စ တသ္မာ အနုသိက္ခိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။ (သာရတ္ထ၊၁။၂၃-၄-လည်း ကြည့်။)

အနုသိက္ခိတဗ္ဗတာ (ထီ) [အနုသိက္ခိတဗ္ဗ+တာ] သင်ကြား-သင်ယူ-အပ်သည်၏ အဖြစ်။ ဗုဒ္ဓေနာတိအာဒိနာ အတ္တနော သံဝဏ္ဏနာယ....ပမာဏဘာဝံ ဒဿေတွာ အနုသိက္ခိတဗ္ဗတံ ဒဿေတိ။ ဝိမတိ၊၁။၇။

အနုသိက္ခိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+သိက္ခ+တွာ] သင်ကြား-သင်ယူ-၍။....ဘိသင်္ကော သလ္လကတ္တော .... ဘေသဇ္ဇာနုလိမ္ပနဝမနဝိရေစနာနုဝါသနကိရိယမနုသိက္ခိတွာ ဝိဇ္ဇာသု ကတသိက္ခော....။ မိလိန္ဒ။၃၃၄။

အနုသိက္ခီ (တိ) [အနု+သိက္ခ+ဏီ] ကျင့်လေ့ရှိသော၊ အဖန်ဖန်ကျင့်သော၊သူ။ အဟောရတ္တာနုသိက္ခီ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၀။ ဓမ္မ။၄၆။ မ၊ဋီ၊ ၃။၄၃၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၈)ကြည့်။

အနုသိဋ္ဌ (တိ)[အနု+သာသ+တ။ (အနုဂိမ္ဗု-သံ)] ဆုံးမအပ်သော၊ ဆုံးမသွန်သင်-နည်းလမ်း ညွှန်ပြ-အပ်သော၊သူ။ အနုသိဋ္ဌော သော မယာ။ ဝိ၊၃။၁၃၃။ အနုသိဋ္ဌာ သာ မယာ။ဝိ၊၄။၄၆၅။သာယမနုသိဋ္ဌော ပါတော ဝိသေသံ အဓိဂမိဿတိ၊ ပါတမနုသိဋ္ဌော သာယံ ဝိသေသံ အဓိဂမိဿတိ။ မ၊၂။၃၀၀။ ဝန္ဒာမိ ယထာမှိ အနုသိဋ္ဌာ။ ထေရီ။၄၂၅။ (သုတ္တနိ။၃၈၈။ ထေရ။၂၇၇။ အပ၊၁။၃၁။ အပ၊၂။၁၁၇။ ဇာ၊၁။၃၁၆။ ဇာ၊၂။၂၃၈။ မိလိန္ဒ။၂၂၉-တို့လည်း ကြည့်။) ယထာနုသိဋ္ဌ (ဝိ၊၃။၁၃။ ဒီ၊၃။၄၆၊၈၉။ မ၊၁။၂၂၉။ မ၊၂။ ၂၃၄။) လည်း ကြည့်။

အနုသိဋ္ဌိ (ထီ) [အနု+သာသ+တိ။ နီတိ၊ ဓာ။ ၁၈၆။ ဓာန်၊ဋီ။၃၅၄-တို့ကြည့်။ (အနုဂိဋ္ဌိ-သံ)] ဆုံးမခြင်း၊ အဖန်ဖန် ဆုံးမခြင်း၊ အဆုံးအမ။ ဗုဒ္ဓါနံ သာဝကာနံ ဝစနံ ဗျပ္ပထံ ဒေသနံ အနုသိဋ္ဌိံ နာဒိယန္တိတိ အဝဒါနိယာ။မဟာနိ။၂၈။အနုသိဋ္ဌိန္တိ အနုသာသနိံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၉၄။ အနုသိဋ္ဌိန္တိ ပုနပ္ပုနံ သံလက္ခာပနဝစနံ။ အထ ဝါ.... ပဒဿေတွာ ကထနံ

အနုသိဋ္ဌိ နာမ။ အထ ဝါ.... ဘဝဒုက္ခံ နာသေတွာ ကထနံ အနုသိဋ္ဌိ နာမ။ အထ ဝါ .... မဂ္ဂသစ္စဘာဝနာပဋိဝေဓယုတ္တံ အနုသိဋ္ဌိတိ ဝေမာဒိနာ နယေန ဇကေ ဝဏ္ဏယန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၉၇။ တဿာဟံ ဝစနံ သုတွာ၊ အနုသိဋ္ဌိံ ဇနေတ္တိယာ။ ထေရီ။ ၄၀၂။ ယေ စ အဿ အနုသိဋ္ဌိံ ကရောန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅။ တော် ဗုဒ္ဓါန သာသနန္တိ သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ အယမနုသိဋ္ဌိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄။ ဩဝါဒံ အနုသိဋ္ဌိဥ္စဒတွာန သေသကေ ဇနေ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၃၆။ (ဝစန, ဗျပ္ပထ, ဒေသန, အနုသိဋ္ဌိ-တို့ အထူးကို မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၉၇-တွင်ရှင်း, ဩဝါဒနှင့် အနုသိဋ္ဌိတို့ အထူးကို ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၂၀၄-တွင်ရှင်း ကြည့်။) အနုသာသ, အနုသာသန-တို့လည်း ကြည့်။

အနုသိဋ္ဌိကရ (တိ) [အနုသိဋ္ဌိ+ကရ+အ]ဆုံးမခြင်းကို – အဆုံးအမကို – လိုက်နာ ကျင့်သုံးသော၊သူ။ ....ဘဂဝတော အနုသိဋ္ဌိကရာနံ ကာယကမ္မဝစီကမ္မဝိပ္ဖန္ဒိတဝိနယနံ....။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၆။ အနုသိဋ္ဌိကရာနန္တိ အနုသာသနီကရာနံ၊ ယေ ဘဂဝတော အနုသာသနိံ သမ္မာ ပဋိပဇ္ဇန္တိ၊တေသန္တိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၁။၁၇၇။

အနုသိဋ္ဌိဒါန (န) [အနုသိဋ္ဌိ+ဒါန]အဆုံးအမကို ပေးခြင်း။ အနုသိဋ္ဌိဒါနဝသေန သတ္ထုသာသနန္တိ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၂။မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၁၂၆။

အနုသိဋ္ဌိဒါယက (တိ) [အနုသိဋ္ဌိ+ဒါယက။ထိ၌ အနုသိဋ္ဌိဒါယိကာ] အဆုံးအမကို ပေးတတ်သော၊ ဆုံးမတတ်သော၊ သူ။ အနုသာသက-ကြည့်။

အနုသိဋ္ဌိပဒ (န) [အနုသိဋ္ဌိ+ပဒ] အဆုံးအပဟုဆိုအပ်သော ကျင့်အပ်သောတရား၊ သူတော်ကောင်းတရား။ သိဋ္ဌိပဒ(သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၂။သံ၊ဋီ၊ ၁။၁၅၀) ကြည့်။

အနုသိဗ္ဗန္တ (တိ) [အနု+သိဝု+ယ+အန္တ] ရစ်ပတ် ယှက်သန်းသော။ ဇုတနေပိ ဂဝက္ခဇာလသဒိသံ အနုသိဗ္ဗန္တာ နိက္ခန္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၀။

အနုသိဿ[၁] (ပု)[အနု+သိဿ]နောက်၌ဖြစ်သောတပည့်၊ တပည့်ငယ်။ သိဿာနုသိဿ-ကြည့်။

အနုသိဿ[၂] (ပု) [အနု+သိဿ] အနုသိဿမည်သော ရသေ့၊ ဘုရားအလောင်း သရဘင်္ဂရသေ့၏ တပည့်ကြီးတဦး။ အနုသိဿော စ အာနန္ဒော၊ ကိသဝစ္ဆော စ ကောလိတော။ ဇာ၊၂။၁၂။ တဿောဝါဒေ ဌတွာ....ဈာနနိဗ္ဗတ္တိပတ္တာ သာလိဿရော မေဏ္ဍိဿရော ပဗ္ဗတော ကာဠဒေဝိလော ကိသဝစ္ဆော အနုသိဿော နာရဒေါတိ သတ္တ ဇေဋ္ဌန္တေဝါသိနော အဟေသုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၄၀။

အနုသိဿတိ(ကမ္မ၊ကြိ) [အနု+သာသ+ယ+တေ။ (ဂါသျတေ၊ ဂိမျတေ – သံ)ပါ။၆၊၄။ ၃၄-ကြည့်။] ဆုံးမအပ်၏၊ အုပ်ချုပ်အပ်၏။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၀၃-ကြည့်။

အနုသိသ (န) [အနု+သီသ] ခေါင်းအနီး၊ ခေါင်းရင်းဖက်နီးနီး။ အနုပါဒ-ကြည့်။

အနုသုမကဇာတ (တိ) [န+ဥသုမက+ဇာတ] ဖြစ်သော အငွေ့မရှိသော၊ အငွေ့မဖြစ်ပေါ်သော။ ဥဒပတ္တော အဂ္ဂိနာ အသန္တတ္တော အနုက္ကုဓိတော အနုသုမကဇာတော။ အံ။ ၂။၂၀၅။ (ဤပုဒ်ကို ဒု-အကြိမ်ရိုက်မှု၌ အနုဿုဒကဇာတော-ဟု ပြင်ထားသည်။) ဥဿုဒကဇာတ-ကြည့်။

အနုသုယျတိ (ကြိ) [အနု+သု+ယ+တေ] (၁) ကြားအပ်၏။ ....မဟေသိဟိ အနန္တော ကဒါစိ သက္ခိဒိဋ္ဌောတိ အနုသုယျတိ။....အန္တဝါ သက္ခိဒိဋ္ဌောတိ အနုသုယျတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆၁။ (၂) သွားလာလှည့်လည်၏။ ဝိပ္ပနဋ္ဌာ ဖြဟာရညာ၊ အန္ဓာဝ အနုသုယျရေ။ အပ၊၁။၁၆၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၀။ အနုသူယတိ-လည်းကြည့်။

အနုသူယက (တိ) [န+ဥသူယက။ န+ဥသူယ+ဏ္ဍု။ ထိဳ၌ **အနုသူယိကာ** (အနုသူယက–သံ)] မငြူစူတတ်သော၊ငြူစူခြင်း–မရှိ–ကင်း–သော၊သူ။ ဝုဍ္ဎာပစာယီ အနုသူယကော သိယာ။ သုတ္တနိ။၃၂၇။ ဥသူယဝိဂမေန အနုသူယကော စ သိယာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆။ ပေါရာဏကတ္ထေရာ ဟိ အနုသူယကာ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆။ အနုသူယကော ကိရေသ ကာလာမော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇။=အနိဿုကီ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၂၀။ အနုသူယိကာ ဥပဋ္ဌာသိံ။ ဝိမာန။၄၄။ = ဥသူယာရဟိတာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၃၃။ ဇာ၊၁။၂၃၀။ ဇာ၊၂။၁။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၅-၆-တို့လည်း ကြည့်။

အနုသူယတိ (ကြိ) [အနု+သု+ယ+တေ] (၁) ကြားအပ်၏။ ဝေ'မက္ခာယတိ ဝေ'မနုသူယတိ ....။ ဇာ၊၂။၁၁၃။ တံ ယထာနုသူယတေ။ မိလိန္ဒ။၁။ (၂) သွားလာလှည့်လည်၏။ ဝိပ္ပနဋ္ဌာ ဗြဟာရညေ၊ အန္ဓာဝ အနုသူယရေ။ အပ၊၁။၁၆၇(သီမူ-ကွဲ)။

အနုသူယန္တ (တိ) [န+ဥသူယန္တ] မငြူစူတတ်သော၊ သူ။ အနုသူယမနက္ကောသံ။ ဇာ၊၁။၉၇။ = န ဥသူယန္တော န အက္ကောသန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅။

အနုသူယာယမာန (တိ) [န+ဥသူယာ+အာယ+မာန] မငြူစူသော၊သူ။ အနုသူယာယမာနော သော၊ သမ္ဗုဒ္ဓညာယ ဘာသတိ။ အံ၊၁။၁၉၉။ အနုသူယာယမာနောတိ န ဥသူယမာနော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၀။

အနုသေဋ္ဌိ (ပု) [အနု+သေဋ္ဌိ] သူဌေးငယ်၊ သူဌေးကလေး။ သော ကေဒိဝသံ ရာဇူပဋ္ဌာနံ ဂစ္ဆန္တော "အနုသေဋ္ဌိံ အာဒါယ ဂမိဿာမိ"တိ တဿ ဂေဟံ အဂမာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၀၉။ တသ္မိံ ယေဝ ဂါမေ သေဋ္ဌာနုသေဋ္ဌိနံ ကုလေသု ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၆၄။

အနုသေတိ (ကြိ) [အနု + သိ + အ + တိ] (က) ကိန်း၏၊ အဖန်ဖန် ဖြစ်၏၊ အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်၏၊ လျော်သော အကြောင်းရသော်–အကြောင်းတိုက်ဆိုင်သော်–ဖြစ်၏။ သုခါယ ပနာယျေ ဝေဒနာယ ကိံ အနုသယော အနုသေတိ၊ ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ ကိံ အနုသယော အနုသေတိ။ မ၊၁။၃၇၇။ ကိံ အနုသယော အနုသေတီတိ ကတမော အနုသယော အနုသေတိ၊ အပ္ပဟီနဋ္ဌေန သယိတော ဝိယ ဟောတီတိ အနုသယပုစ္ဆံ ပုစ္ဆတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၆။ ကတမော အနုသယော အနုသေတီတိ ကာမရာဂါနုသယာဒီသု သတ္တသု အနုသယေသု ကတမော အနုသယော အနုသယဝသေန ပဝတ္တတိ....။မ၊ဋီ၊၂။၂၀၆။ အနုသေတေဝဿ သက္ကာယဒိဋ္ဌာနုသယော။မ၊၂။၉၆။အနုသေတီတိ အပ္ပဟီနတာယ အနုသေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၁။ အပ္ပဟီနတာယ အနုသေတီတိ အရိယမဂ္ဂေန အသမုစ္ဆိန္နတာယ ကာရဏလာဘေ သတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အပ္ပဟီနဘာဝေန အနုသေတိ။မ၊ဋီ၊၃။၆၆-၇။ ယော ကာမေသု ကာမရာဂေါ....ကာမတဏှာ၊ သာနုသေတိ။ အံ၊၁။၃၁၇။ အနုသေတီတိ နိဗ္ဗတ္တတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၇။ ဧတ္ထ သတ္တာနံ ရာဂါနုသယော အနုသေတိ။ အဘိ၊ဝိ။၃၅၃။ ကတ္ထ ကာမရာဂါနုသယော အနုသေတိ၊ ကာမဓာတုယာ ဒွီသု ဝေဒနာသု ဧတ္ထ ကာမရာဂါနုသယော အနုသေတိ။ ယမက၊၂။၅၅။ ယဿ ကာမရာဂါနုသယော စ ပဋိဃာနုသယော စ အနုသေန္တိ။ယမက၊၂။၅၀။ ယတ္ထ စေတာ ဒိဋ္ဌိယော ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ယတ္ထ စ အနုသေန္တိ။ မ၊၁။၄၉။....ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ နာနုသေန္တိ။ သံ၊၂။၃၉၃။ အပ္ပဟီနဋ္ဌေန အနုသယန္တီတိ အနုသယာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၃။ အနုသေန္တီတိ သန္တာနေ အနု အနု သယန္တိ....။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၅၉။ တာ စ တသ္မိံ အဘိနိဝိသန္တိ စေဝ အနုသေန္တိ စ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂။ အနု-

သေန္တီတိ ထာမဂတာ ဟုတွာ အပ္ပဟာနဘာဝေန အနုသေန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇။ အနုသေန္တီတိ အနုရူပံ ကာရဏံ လဘိတွာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။ ကတိ အနုသယာ အနုသေန္တီတိ ကတိ အနုသယာ သန္တာနံ အနုဂတာ ဟုတွာ သယန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၀။ ယသ္မိံ ဣမေ ဒွေ အနုသယာ အနုသယေယျုံ၊ တံ ဌာနမေဝ နတ္ထိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၆။ (ခ) စွဲ၍–အကြောင်းပြု၍–ဖြစ်၏။ ရူပံ စေ ဘန္တေ အနုသေတိ။ သံ၊၂။၂၉။ ရူပံ စေ ဘန္တေ အနုသေတီတိ ယဒိ ရူပံ အနုသေတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၅။ယဒိ ရူပံ အနုသေတီတိ ရူပဓမ္မေ အာရဗ္ဘ ယဒိ ရာဂါဒယော အနုသယနဝသေန ပဝတ္တန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၁၆။ (ဂ) ဖြစ်စေ၏၊ အဖန်ဖန် ဖြစ်စေ၏။ ယဉ္စ ဘိက္ခဝေ စေတေတိ၊ ယဉ္စ ပကပ္ပေတိ၊ ယဉ္စ အနုသေတိ။ သံ၊၁။၂၉၅။ နေတ္တိ။၁၃၃။ ယဉ္စ အနုသေတီတိ ယဉ္စ အနုသယံ အနုသေတိ၊ ပဝတ္တေတိစ္စေဝ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။ (နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၄၇-၌ အနုသေတီတိ ရာဂါဒိအနုသယော၀....အနုသေတိ-ဟု သုဒ္ဓကတွား နက်ဖွင့်သည်။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၈၁-လည်းကြည့်။) သတ္တသန္တာနံ အနုသေန္တိ အနုပဝတ္တေန္တီတိ အနုသယာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၅၈။

အနုသောက (ပု) [အနု+သုစ+ဏ] စိုးရိမ်ခြင်း၊ အဖန်ဖန်စိုးရိမ်ခြင်း၊ ပူဆွေးခြင်း၊ ပူဆွေးညည်းတွားခြင်း။ တံ့ အနုသောစသိ အနုသောကံ အာပဇ္ဇသိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၅၆။

အနုသောစတိ (ကြိ) [အနု+သုစ+အ+တိ]စွဲ၍–အစဉ်လိုက်၍ – အမှတ်ပြု၍ – အကြောင်းပြု၍– စိုးရိမ် – ပူဆွေး – ညည်းတွား –၏။ ဇိနော ဝိတ္တမနုသောစတိ။ ဒီ၊၃။၁၄၉။.... တံ (ဝိတ္တံ) အနုသောစတိ "အဟောသိ ဝတ မေ,တံ တံ ဝတ မေ နတ္ထီ"တိ တပ္ပစ္စယာ သောစတိ။ ဓေ သော ဇိနော ဝိတ္တံ အနုသောစတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၉။ ဝိတ္တံ အနုသောစတီတိ တံ ဇိနံ ဝိတ္တံ ဥဒ္ဒိဿ အနုတ္ထုနတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၃၃။ အတီတံ နာနုသောစတိ၊....သာလောဟိတာ မေ ဝိပရိဏတာတိ န သောစတိ န ကိလမတိ န ပရိဒေဝတိ န ဥရတ္တာဠိံ ကန္ဒတိ န သမ္မောဟံ အာပဇ္ဇတီတိ အတီတံ နာနုသောစတိ။ မဟာနိ။၁၇၀။ တပ္ပတီတိ စိတ္တသန္တာပေန တပ္ပတိ အနုသောစတိ ကာယဒုစ္စရိတံ ကတွာ နန္ဒယက္ခော ဝိယ....။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။ အနုသောစတီတိ ဝိပ္ပဋိသာရီ ဟုတွာ ကတာကတံ အနုဂမ္မ သောစတိ။ သောစနံ ဟိ ကတတ္တာ စ ဟောတိ အကတတ္တာ စ။ တထာ စေဝ ပါဠိယံ ဝိဘတ္တံ....။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃။ (ပေတ။၁၃၇။ ဇာ၊၁။၁၂၃၊၃၉၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀ဂ-တို့လည်းကြည့်။) အတီတံ နာနုသောစန္တိ။ သံ၊၁။၅။ အတီတံ ပစ္စယလာဘံ လက္ခဏံ ကတွာ န သောစန္တိ န အနုတ္ထုနန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၇၂။ တာသံ ကမနုသောစသိ။ ထေရီ။၃၈၅။ တာသံ ကမနုသောစသီတိ တာသု ဇီဝန္တီနာမာသု စတုရာသီတိသဟဿမတ္တာသု ကံ သန္ဓာယ တွံ အနုသောစသိ၊ အနုသောကံ အာပဇ္ဇသိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၅၆။ (ပေတ။၁၅၀။ ဇာ၊၁။၁၆၇၊၂၂၄-တို့လည်းကြည့်။) အတီတံ နာနုသောစာမိ။ ဇာ၊၂။၁၅၆။ တံ ဘန္တေ အနုသောစာမိ။ ပေတ။၁၆၅။ တံ တံ စေ အနုသောစေယျ၊ ယံ ယံ တဿ န ဝိဇ္ဇတိ။ အတ္တာနမနုသောစေယျ၊ သဒါ မစ္စုဝသံ ပတံ။ ဇာ၊၁။၁၀၇။ ကော်တွ မနုသောစေယျ၊ နယိဒံ ပညဝတာမိဝ။ ဇာ၊၂။၉၂။....ပဏ္ဍိတာနံ ကထံ သုတွာ မတပုတ္တံ နာနုသောစိံသု။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၈၈။

အနုသောစန (နပုံ) [အနု+သုစ+ယု] (၁) စိုးရိမ်ခြင်း၊ အဖန်ဖန် စိုးရိမ်ခြင်း၊ ပူဆွေးခြင်း၊ ပူဆွေး ညည်းတွားခြင်း။ အတီတာဿာနုသောစနာ။ သံ၊၁။၅။ ဇာ၊၂။၁၅၆။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၉။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၆၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၉၀။ နီတိ၊

ပဒ။ ၅၅-တိုလည်းကြည့်။) (၂)လျှော်သော
စိုးရိမ်ခြင်း၊ အစဉ်လျှောက်၍ စိုးရိမ်ခြင်း။
အနုသောစနပစ္စုပဋ္ဌာန-ကြည့်။

အနုသောစနက (တိ) [အနု+သုစ+ယု။ က-
လာ] စိုးရိမ်တတ်-အဖန်ဖန်စိုးရိမ်တတ်-
သော၊ ပူဆွေးတတ်- ပူဆွေး ညည်းတွား
တတ်-သော၊သူ။ ယံ ယံ တဿ အနုသောစ-
နကဿ သတ္တဿ န ဝိဇ္ဇတိ နတ္ထိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ဂဂ။

အနုသောစနပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [အနုသောစန+
ပစ္စုပဋ္ဌာန] (ဉာတိဗျသန-စသည်အား)
လျှော်သော စိုးရိမ်ခြင်း- (ထိုထိုဂုဏ်,အပြစ်
သို့)အစဉ်လျှောက်၍စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်း- လျှင်
ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်ခြင်းရှိသော - ဖြစ်၍
ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်သော - တရား။
(သောကော) စေတသော ပရိနိဇ္ဈာပန-
ရသော၊ အနုသောစနပစ္စုပဋ္ဌာနော။အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၂။၉၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၄။ဗုဒ္ဓဝံ။
ဋ္ဌ။ဂ၄။ ဉာတိဗျသနာဒိအနုရူပံ သောစနံ
အနုသောစနံ၊ တံ တံ ဝါ ဂုဏံ ဒေါသဥ္စ
အနုဂန္တွာ သောစနံ တပ္ပနံ အနုသောစနံ။
မူလဋီ၊၂။၆၄။

အနုသောစန္တ (တိ) [အနု+သုစ+အ+အန္တ။
ထိ၌ အနုသောစန္တီ] စိုးရိမ်သော၊ အဖန်ဖန်
စိုးရိမ်သော၊ ပူဆွေးသော၊ ပူဆွေးညည်းတွား
သော၊သူ။.... "ဣတိ အမှေဟိ ခါဒိတံ,
ဣတိ ပီတ"န္တိ ပုဗ္ဗေ ကတာနိ ခါဒိတပိဝိတနစ္စ-
ဂီတဝါဒိတာဒီနိ အနုတ္ထုနန္တာ သောစန္တာ
အနုသောစန္တာ သေန္တိ။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ၄။အတီတံ
နာနုသောစန္တော ၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၀၇။ သာ ဘူရိ-
ဒတ္တံ အနုသောစန္တီ တေန သဒ္ဓိံ န ကိဉ္စိ
သလ္လပိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၂။ မဟာတိ ဝတ မေ ဇာနိ
ဘဝိဿတီတိ အတ္တာနံ အနုသောစန္တော ရော-
ဒါမိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၂၃။

အနုသောစိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+သုစ+တဗ္ဗ] စိုး-
ရိမ်-အပ်- သင့်- ထိုက်-သော၊ အနနု-
သောစိယ-ကြည့်။

အနုသောစိယ (တိ) [အနု+သုစ+ဏျ] စိုးရိမ်-
အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ အနနုသောစိယ-
ကြည့်။

အနုသောတ (န) [အနု+သောတ] ရေအယဉ်
သို့ အစဉ်လိုက်သော ရေစုန်၊ ရေအယဉ်အား
လျှော်သည်၌ ဖြစ်သော ခရီး၊ ရေစုန်ခရီး၊
ရေအယဉ်အားလျှော်သည်၌ဖြစ်သောအရပ်၊
ရေစုန်အရပ်။ သော တတ္ထ အနုသောတမ္ပိ
ဝုယှတိ၊ ပဋိသောတမ္ပိ ဝုယှတိ၊ အနုသော-
တပဋိသောတမ္ပိ ဝုယှတိ။ မ၊၃။၂၂၃-၄။
စန္ဒဘာဂါနဒီတီရေ၊ အနုသောတံ ဝဇာမဟံ။
အပ၊၁။၁၄၀၊၃၃၃။ ဂင်္ဂါတော ဟေဋ္ဌာ သော-
တာနုသာရေန အဟံ ဝဇာမိ ဂစ္ဆာမိ....။ အပ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ နာဝံ အာရောပေတွာ အနု-
သောတေန နဂရံ အာဂန္တွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။
(သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၅။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၂-တိုလည်းကြည့်။)

အနုသောတဂါမီ (တိ) [အနုသောတ+ဂမု+
ဏီ] ရေစုန်သွားတတ်သော။ (က) ရေယဉ်
သို့ အစဉ်လိုက်သွားတတ်သော၊ ရေစုန်လိုက်
ပါတတ်-မျောတတ် - သော၊သူ။ သော
ဝုယှမာနော အနုသောတဂါမီ။ သုတ္တနိ။
၃၂၆။ .... တာယ နဒိယာ ဝုယှမာနော အနု-
သောတဂါမီ သောတမေဝ အနုဂစ္ဆန္တော။
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၄။ သော ဣမံ ဂင်္ဂါယ ဥဒကံ
ကာလေန အနုသောတဂါမိံ....ကရောတိ။မ၊
ဋ္ဌ၊၃။၆၁။ (ခ) သံသာရရေယဉ်အား လျှော်
သည်၏အဖြစ်ဖြင့် သွားတတ်သော၊ သူ။(ဂ)
ရေယဉ်နှင့် အတူလိုက်ပါသော၊သူ။ အနု-
သောတဂါမီပုဂ္ဂိုလ်၊အန္ဓပုထုဇဉ်။ကတမော စ
ဘိက္ခဝေ အနုသောတဂါမီ ပုဂ္ဂလော? ဣဓ
ဘိက္ခဝေ ဧကစ္စော ပုဂ္ဂလော ကာမေ စ
ပဋိသေဝတိ ပါပဉ္စ ကမ္မံ ကရောတိ။ အယံ
ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ အနုသောတဂါမီ ပုဂ္ဂလော။
အံ၊၁။၃၁၁။ အဘိ၊ပု။၁၁၀၊၁၇၁။ (နေတ္တိ။
၁၃၆-လည်းကြည့်။) အနုသောတံ ဂစ္ဆတီတိ

အနုသောတဂါမိ။အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅၁။အနုသောတံ ဂစ္ဆတီတိ သံသာရသောတဿ အနုကူလဘာဝေန ဂစ္ဆတိ။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၂၂၂။ အနုသောတဂါမိတိ ဝဋ္ဋသောတံ အနုဂတော၊ ဝဋ္ဋသောတေ နိမုဂ္ဂေါ ပုထုဇ္ဇနော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၄။ အနုသောတဂါမိ အန္ဓပုထုဇ္ဇနော၊ ပဋိသောတဂါမိ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၄၈။ သံသာရသောတဿ အနုကူလဘာဝေန ဂစ္ဆတီတိ အနုသောတဂါမိ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၃၈။ အနုသောတဂါမိံ ဘန္တေ နာဂသေန ဒေဝဒတ္တံ တထာဂတော ပဋိသောတံ ပါပေသိ။ မိလိန္ဒ။၁၁၈။

အနုသောတပဋိသောတ (န) [အနုသောတ+ပဋိသောတ] ရေစုန်, ရေဆန်၊ ရေစုန်ခရီး, ရေဆန်ခရီး၊ ရေစုန်အရပ်, ရေဆန်အရပ်။ အနုသောတ-ကြည့်။

အနုသောတသုတ္တ (န) [အနုသောတ+သုတ္တ] အနုသောတဂါမိ စသော ပုဂ္ဂိုလ်လေးယောက်ကိုဟောသောသုတ်၊ အနုသောတဂါမိပုဂ္ဂိုလ်ကို အစထား၍ ဟောသောသုတ်၊ အနုသောတသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ၄-နိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၁-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်။ အံ၊၁။ ၃၁၁-၂။

အနုသောတာဂမန (န) [အနုသောတ+အာဂမန] ရေအယဉ်အားလျော်စွာလာခြင်း၊ ရေစုန်လာခြင်း၊ ရေစုန်မျောပါခြင်း။ မဟန္တံ ဖေဏပိဏ္ဍံ ဥဋ္ဌာနုဋ္ဌာနေ ဗဒရပက္ကပ္ပမာဏတော ပဋ္ဌာယ အနုသောတာဂမနေန အနုပုဗ္ဗေန ပဝဍ္ဎိတွာ ပဗ္ဗတကူဋမတ္တံ ဇာတံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၄။ အနုသောတာဂမနေတိ အနုသောတံ အာဂမနဟေတု၊ အနုသောတာဂမနေနာတိ ဝါ ပါဌော။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၂၄၉။

အနုသွာရ (ပု) [အနု + သွ(သွာ)ရ။ သွရ'မနု ဘဝတီတျနုသွာရော၊ သွရံ အနု အကာရာဒျနုဂမနေနာနုသွာရော။ ပါဏိနီယသိက္ခာပဉ္ဇိကာ။ ၅။ သွရေ အကာရာဒယော အနု 'ဘဝတိ'တိ သေသော။ ရင်း။၁၇။ သွရံ အနုဘဝတီတျနုသွာရော။....သွရေ အကာရာဒယော အနု လက္ခီကတွ ပတ္တော'နုသွတ္ထသညကော။ ပါဏိနီယသိက္ခာပကာသ။၅။ဥဒါတ္တာဒိသွရဝန္တတ္တာ သွရဝဏ္ဏာ ဝေ သွာရာ၊ အနုဂတော သွာရေ။ သွရဿယေန ဥစ္စာရိယမာနေ ဗိန္ဒုရေခါယ ဗျဉ္ဇိယမာနေ အနုနာသိကာဝဏ္ဏဘေဒေ။ ထောမ။ အံဣတျနုသွာရော။ ကာတန္တ၊၁၊၁။၁၉။ သက္ကတ-၌ ဤ အနုသွာရ ခေါ် နိဂ္ဂဟိတ်သည် ဒီဃသရ - သို့လည်း အစဉ် လိုက်သည်။ ကလာပပ္ပကရဏေ ပန "အံဣတျနုသွာရော"တိ အနုသွာရသညာ ဝုတ္တာ။ တတ္ထ သွာရတော အနု ပစ္ဆာ နိဿယတီတိ နိဗ္ဗစနံ ကာတဗ္ဗံ။ နိဒ္ဒေသ။၈။ နီတိ၊သုတ္တ။၈-လည်း ကြည့်။] ရဿသရသို့ အစဉ်လိုက်သော အက္ခရာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်။ သုဝိဟိတာနံ ဒဿနံ။ ဂါထာသုခတ္ထံ အနုသွာရလောပေါ (အနုဿာရလောပေါ၊သီ-မူကွဲ) ကတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၁။ အနုသာရ, အနုဿရ-တို့လည်း ကြည့်။

အနုဿင်္ကိတ (တိ) [နု+ဥဿင်္ကိတ] မကြောက်ရွံ့သော၊သူ။ တေ(ကုလပုတ္တေ)....ဃာသစ္ဆာဒနပရမတာယ သန္တုဋ္ဌေ အာရညကေသု သေနာသနေသု ကေနစိ အရက္ခိယမာနေပိ အနုဿင်္ကိတပရိသင်္ကိတေ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌေ ဥဒဂ္ဂုဒဂ္ဂေ အဒ္ဒသ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅-၆။ဃာသစ္ဆာဒနပရမတာယ သန္တုဋ္ဌေတိ ဣဒံ အနုဿင်္ကိတပရိသင်္ကိတတာယ ကာရဏဝစနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ မ၊ဋီ၊၁။ ၂၀၈။

အနုဿင်္ကိတာ (ထီ) [အနုဿင်္ကီ+တာ] မကြောက်ရွံ့ခြင်း၊ မကြောက်ရွံ့သော သူ၏ အဖြစ်။ သုရာမေရယမဇ္ဇပ္ပမာဒဋ္ဌာနာ ဝေရမဏိယာ....အစ္ဆမ္ဘိတာ အသာရမ္ဘိတာ အနုဿင်္ကိတာ သစ္စဝါဒိတာ.... အတ္ထာနတ္ထကုသ-

လတာတိ ဝေမာဒီနိ ဖလာနိ။ ခုဒ္ဒကၢ၃။ ၂၄။ (ဠူတိဝုတ်၊၃။ ၂၄၄-၌ အနိဿုကိတာ-ဟု ရှိသည်။)

အနုသဏ္ဌိ (တိ) [နု+ဥသဏ္ဌိ] မကြောက်ရွံ့သော၊သူ။....အဘီတော အနုဗ္ဗိဂ္ဂေါ အနုသဏ္ဌိ အနုပြဿော....။ ဝိ၊၄။၃၄၀။ ဥဒါန်။ ၉၉။ ဥသဏ္ဌိ (ဥဒါန်၊၃။၁၄၅။သာရတ္ထ၊၃။၄၁၁) လည်း ကြည့်။

အနုဿတာနုတ္တရိယ (နု) [အနုဿတိ+အနုတ္တရိယ] အောက်မေ့ခြင်းတို့တွင် အမြတ်ဆုံးသော အောက်မေ့ခြင်း။ ဆ အနုတ္တရိယာနိ၊ ဒဿနာနုတ္တရိယံ သဝနာနုတ္တရိယံ လာဘာနုတ္တရိယံ သိက္ခာနုတ္တရိယံ ပါရိစရိယာနုတ္တရိယံ အနုဿတာနုတ္တရိယံ။ဒီ၊၃။ ၂၀၇။ ဆယိမာနိ ဘိက္ခဝေ အနုတ္တရိယာနိ၊ ကတမာနိ ဆ၊.... အနုဿတာနုတ္တရိယံ။အံ၊၂။ ၂၅၁၊ ၂၈၆။ဒဿနေသု အနုတ္တရိယံ ဒဿနာနုတ္တရိယံ။သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော.... ခတ္တိယာဒီနံ ဂုဏာနုဿရဏံ နာနုဿတာနုတ္တရိယံ၊ တိဏ္ဏံ ပန ရတနာနံ ဂုဏာနုဿရဏံ အနုဿတာနုတ္တရိယံ နာမ။ဒီ၊၃၊၃။ ၂၁၉။ အံ၊၃၊၃။၈၈။ အနုတ္တရိယ-လည်း ကြည့်။

အနုဿတိ (ထီ) [(၁) အနု+သတိ၊ (၂) အနု+သရ+တိ။ (အနုသ္မြတိ–သံ)] (၁) (က) အဖန်တလဲလဲဖြစ်သော သတိ။ (ခ) အဖန်ဖန်အောက်မေ့ထိုက်သောအရာအား – လျော် – လျောက်ပတ် – သော သတိ။ (ဂ) သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတ ကုလပုတ္တအား – လျော် – လျောက်ပတ် – သော သတိ။ (ဃ) အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၊ အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ – ဆင်ခြင် – ခြင်း။ ဒသသု အနုဿတီသု ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇနတော သတိယေဝ အနုဿတိ၊ ပဝတ္တိတဗ္ဗဋ္ဌာနမှိယေဝ ဝါ ပဝတ္တတ္တာ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဿ ကုလပုတ္တဿ အနုရူပါ သတီတိပိ အနုဿတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၉၁။ ပဋိသံ၊၃၊၁။ ၁၁၈။ အနုဿတိသုတိ အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာနေသု။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌိ၊၁။ ၂၁၈။(ဤ၌ 'ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇနတော'ဖြင့် အနု-၏ ဝိစ္ဆတ္ထကိုပြသည်။ 'ပဝတ္တိတဗ္ဗဋ္ဌာနမှိယေဝ ပဝတ္တတ္တာ အနုရူပါ သတိ'ဖြင့် (ခ) အနက်ကိုပြသည်။ 'သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဿ ကုလပုတ္တဿ အနုရူပါ သတိ'ဖြင့် (ဂ) အနက်ကို ပြသည်၊ တနည်း 'ပဝတ္တိတဗ္ဗ....အနုရူပါ သတီတိပိ'ဖြင့်(ဂ) အနက်ကိုပြသည်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ သျ၊၁၊ ၅၄၇(ဟံ)။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌိ၊၁။ ၂၁၈-တို့ ကြည့်။) အနုဿတိ° တံ ဘာဝေတွာ၊ အရဟတ္တမပါပုဏိ။ အပ၊၂။ ၂၈၇။ သရတီတိ သတိ၊ အနု အနု သရတီတိ အနုဿတိ၊ အနုအနုရူပါ သတီတိပိ အနုဿတိ။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၂။ (အံ၊၃၊၁။၃၆၆-၏အဖွင့်) (င) အဖန်တလဲလဲ–အောက်မေ့–ဆင်ခြင်–ခြင်း။ အနုဿတိမှာဟံ ဘိက္ခဝေ တေသံ ဘိက္ခူနံ ဗဟုကာရံ ဝဒါမိ။ သံ၊၃။၆၁။ အနုဿတ္တိ .. အနုဿရဏံ။ သံ၊၃၊၃။၁၈၀း၊ (ဣတိဝုတ်။ ၂၆၇-လည်း ကြည့်။)ဘာဝယန္တိ အနုဿတိ° ။အံ၊၂။ ၂၈၉။ ယာ (တဿ° သမယေ) သတိ အနုဿတိ ပဋိဿတိ .... သမ္မာသတိ၊ (သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ ကာယနမဂ္ဂေါ)၊ဣဒံ တဿ° သမယေ သတိန္ဒြိယံ၊ (အယံ ဝုစ္စတိ သတိ)။ အဘိ၊ ဓ။၁၉။ အဘိ၊ဝိ။၁၃၀။ အဘိ၊ပု။၁၂၈။ မဟာနိ။၈။ ပုနပ္ပုနံ သရဏတော အနုဿရဏဝသေန အနုဿတိ။ အဘိ၊၃၊၁။၁၉၁။မဟာနိ၊၃။၄၄။ (၂) (က) အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍–အောက်မေ့ကြောင်း– အောက်မေ့တတ်သော – အောက်မေ့ခြင်း–သတိ။ (ခ) အခြားမဲ့ – မကြာမီခဏအတွင်း – ဦးသာလျှင် – အောက်မေ့ကြောင်း–အောက်မေ့တတ်သော – အောက်မေ့ခြင်း – သတိ။ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတီတိ ယာယ သတိယာ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရတိ၊ သာ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ။ ဝိ၊၃၊၁။၁၂၇။ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၄၀။ ပုဗ္ဗေ-

နိဝါသံ အနုဿရတိ, တဿ ဝါ အနုဿရဏံ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၃။ အနုဒေဝ-နှင့် အနုဿရတိ (၁) အနက်တို့လည်း ကြည့်။ ပါရာ၊ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ၂။၂၄၁-လည်း ကြည့်။

အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာနနိဒ္ဒေသ (ပု) [အနုဿတိကမ္မ-ဋ္ဌာန+ နိဒ္ဒေသ] အနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အကျယ်ပြဆိုရာ – စကားရပ် – အခန်း။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ ၈-နိဒ္ဒေသ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၂-၂၈၆။

–အနုဿတိဉာဏ (န) [အနုဿတိ+ဉာဏ]– အနုဿတိ၌ ဖြစ်သော – အနုဿတိနှင့် ယှဉ်-သော – ဉာဏ်။ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏာယ စိတ္တံ အဘိနီဟရတိ အဘိနိန္နာမေတိ။ ဒီ၊၁။၇၆။ အနုဿတိ (၂) အနက်လည်း ကြည့်။

အနုဿတိဋ္ဌာန (န) [အနုဿတိ+ဌာန]အနု-ဿတိ – အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း –ဟူသော အ ကြောင်း၊အနုဿတိ – အနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်း– ဟူသော – ပစ္စုပ္ပန်, တမလွန်စသော စီးပွါး ချမ်းသာ၏ – ပီတိစသည်တို့၏ – အကြောင်း။ ဆ အနုဿတိဋ္ဌာနာနိ၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ဓမ္မာ-နုဿတိ သံဃာနုဿတိ သီလာနုဿတိ စာဂါနုဿတိ ဒေဝတာနုဿတိ။ ဒီ၊၃။၂၀၇။ ဆယိမာနိ ဘိက္ခဝေ အနုဿတိဋ္ဌာနာ-နိ။ အံ၊၂။၂၅၁၊၂၇၅။ အနုဿတိယောဝ အနုဿတိဋ္ဌာနာနိ နာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၀။ အနုဿတိဋ္ဌာနာနီတိ အနုဿတိကာရဏာနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၁။ အနုဿတိယော ဧဝ ဒိဋ္ဌ-ဓမ္မိကသမ္ပရာယိကာဒိဟိတသုခါနံ ကာရဏ-, ဘာဝတော ဌာနာနီတိ အနုဿတိဋ္ဌာနာနိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၅၅။ အံ၊ဋီ၊၃။ဂဂ။ ဆ အနုဿတိ-ဋ္ဌာနာနိ။ ပဋိသံ။၂၇။....အနုဿတိယော ဧဝ ပီတိအာဒီနံ ဌာနတ္တာ အနုဿတိဋ္ဌာနာနိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁ဂ။

အနုဿတိဋ္ဌာနသုတ္တ (န) [အနုဿတိ+ဌာန+ သုတ္တ]အနုဿတိဋ္ဌာနတို့ကိုဟောသောသုတ်၊ အနုဿတိဋ္ဌာနသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊၆-နိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၁-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်နှင့် ၃-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်။ အံ၊၂။၂၅၁၊၂၇၅။

အနုဿတိဝဂ္ဂ (ပု) [အနုဿတိ+ဝဂ္ဂ] အနု-ဿတိဝဂ်။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊၁၁-နိပါတ်၊ ၂-ဝဂ်။ အံ၊၃။၅၃၀-၅၅၅။

အနုဿဒ (တိ) [န+ဥဿဒ] ထူပြော – လွန်ကဲ – သော ရာဂ စသော တရားမရှိသော၊ ရာဂ စသည်၏ – ထူပြော – လွန်ကဲ – ခြင်းမရှိ သော၊ ရာဂ စသည် – မထူပြော – မလွန်ကဲ – သော၊ သူ။ အက္ကောဓနံ ဝတဝန္တံ၊ သီလဝန္တံ အနုဿဒံ။ မ၊၂။၄၁၀။ ဓမ္မ။၇၀။ သုတ္တနိ။ ၃၇၆။ အနုဿဒန္တိ ရာဂါဒိဥဿဒဝိရဟိတံ။ အနုဿုတန္တိပိ ပါဌော။ အနဝဿုတန္တိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉ဂ။ တဏှာဥဿဒါဘာ-ဝေန အနုဿဒံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁ဂဂ။ တံ ဝေ ကလျာဏဓမ္မောတိ၊ အာဟု ဘိက္ခု အနုဿဒံ။ ဣတိဝုတ်။၂၆၀။ အနု-ဿဒန္တိ ရာဂုဿဒါဒိရဟိတံ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၉၄။

အနုဿဒဂတ (တိ) [န+ဥဿဒ+ဂတ] ထူ ပြော – လွန်ကဲ – ခြင်းသို့ မရောက်သော။ ယေသံ သတ္တာနံ ဣမာနိ ဒသ ကိလေသ-ဝတ္ထူနိ.... အနုဿဒဂတာနိ၊ ဣမေ တေ သတ္တာ အပ္ပရဇက္ခာ။ အဘိ၊ဝိ။၃၅၄။ အနု-ဿဒဂတာနီတိ အဝေပုလ္လဂတာနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၄၂။

အနုဿရ (ပု) [အနု+သရ+အ။ (အနုသွာ-ရ–သံ)] ရဿ သရသို့ အစဉ်လိုက်သော အက္ခရာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်။ "သဟာကပတိ"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ အနုဿရာဂမံ (အနုဿာရာဂမံ၊ သီ၊ ဣ၊က-မူကွဲ) ကတွာ ရုဠှိဝသေန "သဟမ္ပ-တိ"တိ ဝဒန္တိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၄။ ဂမနမ္ပထေတိ

ဂမနပထေ။ ဆန္ဒာဝိနာသတ္တံ အနုဿရာဂမနံ ကတ္ဝာ ဝုတ္တံ။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။၉၃။ အနုသာရ ² နှင့် အနုဿာရ-တို့လည်း ကြည့်။

အနုဿရက (တိ) [အနု+သရ+ဏွု] အဖန်ဖန် အောက်မေ့သော၊သူ။ ပရိဂ္ဂဏှန္တောတိ ဗာဟိရကပရိကပ္ပိတဿ အနုဿရကဿ သဗ္ဗသော အဘာဝဒဿနမေတံ။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၂၃။

အနုဿရဏ (နု) [အနု+သရ+ယု။ (အနုဿ-ရဏ–သံ)] (၁) အောက်မေ့ခြင်း၊ အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း။ အနုဿရဏမ္ပဟံ ဘိက္ခဝေ တေသံ ဘိက္ခူနံ ဗဟူပကာရံ ဝဒါမိ။ ဣတိဝုတ်။၂၆၇။ (သံ၊၃။၆၁-လည်း ကြည့်။) တေသံ တံ မယိ ပသန္နစိတ္တံ ဝါ ပသန္နေန စိတ္တေန အနုဿရဏံ ဝါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၄။ အယောနိသော ပဝတ္တယတော ဟိ ဣဋ္ဌဇနမရဏာနုဿရဏေ သောကော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၂။ အနုဿတိ (၁) အနက်လည်း ကြည့်။ (၂) အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့ခြင်း၊ အခြားမဲ့၌သာလျှင် အောက်မေ့ခြင်း။ တိတ္ထိယာနံ ပုဗ္ဗေနိဝါသာ-နုဿရဏံ အန္ဓာနံ ယဋ္ဌိကောဋိဂမနံ ဝိယ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄၂။ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၂၄။ အနုဿတိ (၂) အနက်, အနုဿ-ရတိ (၁) အနက်တို့လည်း ကြည့်။

အနုဿရဏက (တိ) [အနု+သရ+ယု။ က-လာ] အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့ တတ်သော၊သူ။ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရန္တောပိ စ ကပ္ပါနုဿရဏကော ဘိက္ခု တေသု ကပ္ပေသု အနေကေပိ သံဝဋ္ဋကပ္ပေ……… အနုဿရတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၅၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၃။

အနုဿရဏတ္ထ (ပု) [အနုဿရဏ+အတ္ထ] အောက်မေ့ခြင်း – အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း–အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့ခြင်း– အနက်။ အဟော နူနာတိ အနုဿရဏတ္ထေ နိပါတဒွယံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၆။ အာတိ အနုဿရဏတ္ထေ နိပါတော။ အာဟု မေတိ သယံ အနုဿရိတံ အညာတမိဒံ မယာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၅၃။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၆၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၇၅-လည်း ကြည့်။)

အနုဿရဏတ္ထမုခ (နု) [အနုဿရဏတ္ထ+မုခ] အောက်မေ့ခြင်း – အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း – အနက်ဟူသော အဦး – အနက်ကို အဦးပြုခြင်း။ အစ္ဆရိယတ္ထောပိ ဟေဿ အဟော-သဒ္ဒေါ အနုဿရဏမုခေနေဝ ပေါဋ္ဌ-ပါဒေန ဂဟိတော။ တေနာတိ အနုဿရ-ဏတ္ထမုခေန ပဝတ္တနတော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၃၇၅။

အနုဿရဏနယ (ပု) [အနုဿရဏ+နယ]အဖန်ဖန် အောက်မေ့ရာသောနည်း။ တတြာယံ အနုဿရဏနယော—သော ဘဂဝါ ဣတိပိ အရဟံ ....။ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၉၂။

အနုဿရဏမတ္တ (နု) [အနုဿရဏ+မတ္တ] အောက်မေ့ခြင်းမျှ။ တဿ သော စိတ္တုပ္ပ-သာဒေါပိ တံ အနုဿရဏမတ္တမ္ပိ မဟပ္ဖလံ မဟာနိသံသမေဝ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၇။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၃-၄-တို့လည်း ကြည့်။)

အနုဿရဏမုခ (နု) [အနုဿရဏ+မုခ]အောက်မေ့ခြင်း – အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း – ဟူသော အဦး၊ – ကို အဦးပြုခြင်း။ သော ယသ္မာ အနုဿရဏမုခေနေဝ တေန ဂဟိ-တော။ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၆၅။အနုဿရဏတ္ထမုခ-လည်း ကြည့်။

အနုဿရဏဝတ္ထု (နု) [အနုဿရဏ+ဝတ္ထု] အောက်မေ့ခြင်း၏–တည်ရာ – မှီရာ၊အောက်မေ့ရာဝတ္ထု။ တေသံ ဣမာနိ အနုဿရဏ-ဝတ္ထူနိ အနုဿရန္တော ....။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၇၉-၈၀။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၈။

အနုဿရဏသတ္တ(ပု)[အနုဿရဏ+သတ္တ]အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့တတ်သော သတ္တဝါ။ ဣမေသု စ ပန ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရဏသတ္တေသု တိတ္ထိယာနံ ပုဗ္ဗေနိဝါသဒဿနံ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄၁။

အနုဿရဏသမတာ (ထီ) [အနုဿရဏ+သမတာ]အောက်မေ့ခြင်း၏ ညီမျှသည်၏အဖြစ်။ .... "လာဘာ ဝတ မေ"တိ အနုဿရတော ဗလဝသောမနဿံ ဥဒပါဒီတိ ဧဝံ အနုဿရဏသမတာယပိ သမဖလာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၃။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၆၆။

အနုဿရဏသမတ္ထ (တိ) [အနုဿရဏ+သမတ္ထ] အောက်မေ့ – အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့–ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော၊ အောက်မေ့နိုင်–အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့နိုင်–သော၊ သူ။ အနုဿရန္တ(က) အနက်ကြည့်။

အနုဿရဏာဓိမုတ္တတာ(ထီ)[အနုဿရဏ+အဓိမုတ္တတာ] အောက်မေ့– ဆင်ခြင်– ခြင်း၌ ကိုင်းညွတ်တတ်– ကိုင်းညွတ်အပ်– သည်၏ အဖြစ်၊ အောက်မေ့ခြင်းဖြင့် စုတ်စုတ်နစ်နစ် ဆုံးဖြတ်၍ လေးမြတ်ယုံကြည်သည်၏ အဖြစ်။ ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ ပန ဂမ္ဘီရတာယ နာနပ္ပကာရဂုဏာနုဿရဏာဓိမုတ္တတာယ ဝါ အပ္ပနံ အပ္ပတ္វာ ဥပစာရပ္ပတ္တမေဝ ဈာနံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၀၆။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၆၆-လည်း ကြည့်။)

အနုဿရတိ(ကြိ)[အနု+သရ+အ+တိ။((၁) (၂)အနုသ္မရတိ၊(၃)အနုသရတိ–သံ)] (၁) (က)အောက်မေ့–အမှတ်ရ–၏။ (ခ)အဖန်တလဲလဲ–အောက်မေ့–အမှတ်ရ–၏။ ဆင်ခြင်၏၊ နှလုံးသွင်း၏၊ အာရုံပြု၏။ အရိယသာဝကော တထာဂတံ အနုဿရတိ "ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟံ........"တိ။ အံ၊၁။၂၀၇-ဂ။ အနုဿရန္တိ–မ၊၁။၄၀။ အနုဿရာမိ–သံ၊၁။၁၄၅။ သံ၊၂။၅၀၀။ သုတ္တနိ။ ၃၈၇။ အနုဿရာမ–သံ၊၃။၁၄၀။ အနုဿရ–ထေရ။ ၂၈၂(=အနု အနု ဗုဒ္ဓါရမ္မဏံ သတိံ ပဝတ္တေဟိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၇)။ အနုဿရထ–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၅။ **အနုဿရေယျ**–မ၊၁။၂၇၁။ အံ၊၂။ ၁၈၈။ အနုဿရေ–သုတ္တနိ။၃၂၇(=အနုဿရေယျ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၇)။ အနုဿရေယျုံ–မ၊၁။၂၇၂။ အနုဿရေယျာသိ–အံ၊၃။၅၃၁။ အနုဿရေယျာထ — သံ၊၁။ ၂၂၁။ အနုဿရေထ— သံ၊၁။ ၂၂၂ (ယျော-ထ-၏ ယျာ-ကို ချေ။ မောဂ်၊ နိသျ၊ နှာ-ဂ၉၀-ကြည့်)။ အနုဿရိ — အပ၊၁။၄၁၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၂၀ (= သမန္နာဟရိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၉)။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၂၃။ အနုဿရံ — အပ၊၂။၆၉။ အနုဿရိတ္ထ—ဇာ၊၂။၃၀။ အနုဿရိံ—အပ၊ ၁။၈၃။ အပ၊၂။၂၂၇။ (၂) (က) အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍–ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍–အောက်မေ့–အမှတ်ရ–၏။ (ခ)အခြားမဲ့–မကြာမီ ခဏအတွင်း–၌သာလျှင်–အောက်မေ့ – အမှတ်ရ–၏။အနေကဝိဟိတံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရတိ။ ဒီ၊၁။၁၂။ မ၊၁။၁၀၁။ မ၊၂။၁၉၁။ သံ၊၃။ ၂၃၂။အံ၊၂။၂၈၄။အံ၊၃။၁၁၅၊၂၈၄။ အဘိ၊ဝိ။ ၃၅၈။အဘိ၊ပု။၁၆၉၊ ဣတိဝုတ်။ ၂၆၂။ပဋိသံ။ ၁၁၀။ မိလိန္ဒ။၈၅။ အနုဿရတီတိ "ဧကမ္ပိ ဇာတိံ ဒွေပိ ဇာတိယော"တိ ဧဝံ ဇာတိပဋိပါဋိယာဝသေန အနုဂန္တွာ (အနုဂန္တွာ အနုဂန္တွာ?) သရတိ။ အနုဒေဝ ဝါ သရတိ၊ စိတ္တေ အဘိနိန္နာမိတေ ပရိကမ္မသမနန္တရံ သရတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၉၇။ အနုဿရတီတိ ခန္ဓပဋိပါဋိယာဝသေန စုတိပဋိသန္ဓိဝသေန ဝါ အနုဂန္တွာ အနုဂန္တွာ သရတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄၀။ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ။၁။၃၂၃။ အံ၊ဋီ၊၃။၈၄။ **အနုဿရန္တိ**— မ၊၂။၁၂၂။ သံ၊၂။၇၁။ အနုဿရထ—သံ၊၁။

၃၄၃။ အနုသာသရာမိ — ဝိ၊ ၁။ ၅။ ဒီ၊ ၁။ ၁၃။ မ၊ ၁။ ၂၇။ သံ၊ ၃။ ၂၆၇။ (အနုဒေဝ-နှင့် ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၉-တို့ကြည့်။) အနုသာသရေယျ — မ၊ ၂။ ၂၂၂။ အနုသာသရေယျုံ — သံ၊ ၁။ ၃၉၁။ အနုသာသရေယျံ — မ၊ ၁။ ၄၂။ အံ၊ ၂။ ၁၅။ အနုသာသရိံ — ထေရ။ ၃၁၀။ ထေရီ။ ၃၉၁။ အနုသာသရိသာတိ — ဒီ၊ ၂။ ၇။ အနုသာသရိသာာမိ — မ၊ ၂။ ၂၂၃။ (၃) (က) အစဉ်လိုက်၍၊ နောက်မှလိုက်၍။ ဥဒါဟု တေ တက္ကမနုသာသရန္တိ။ သုတ္တနိ။ ၄၁၆။ မဟာနိ။ ၂၂၇။ တေ ဝါဒိနော ဥဒါဟု အတ္တနော တက္ကမတ္တံ အနုဂစ္ဆန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၂၇၀။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၃၁၇။ (ခ) ပြောဆို၍။ အထ ဝါ တက္ကပရိယာဟတံ ဝိမံသာနုစရိတံ သယံ ပဋိဘာနံ ဝဒန္တိ ကထေန္တိ ဘဏန္တိ ဒီပယန္တိ ဝေါဟရန္တိ။ မဟာနိ။ ၂၂၈။

အနုသာသရန္တ (တိ) [အနု+သရ+အ+အန္တ။ ထိ၌ အနုသာသရန္တိ] (၁) အဖန်တလဲလဲ-အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သော။ (က) ဆင်ခြင်-နှလုံးသွင်း-အာရုံပြု-သော၊ သူ။ အနုသာသရန္တော — မ၊ ၂။ ၁၂၉။ သုတ္တနိ။ ၃၈၇။ ထေရ။ ၂၇၈။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၀။ အနုသာသရံ ဓမ္မ။ ၆၆။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၀။ ဇာ၊ ၁။ ၂၄၆။ (=အနုသာသရန္တော။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၆၅။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၂၅၇။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၇၅)။ အံ၊ ၂။ ၃၇။ အံ၊ ၃။ ၇၅။ (=အနုသာသရန္တော။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၂၊ ၂၃၂။ နိတိ၊ ပဒ။ ၂၄၁-လည်းကြည့်။) ခုဒ္ဒက။ ၉။ ပေတ။ ၁၃၀။ (=အနုသာသရတာ။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။ ၁၈၀။ ပေတ၊ ဋ္ဌ။ ၂၈။ နိတိ၊ ပဒ။ ၂၄၁-လည်းကြည့်)။ တေသံ ဒုဝေ ဝိရိယမာရဘိံသု၊ အနုသာသရံ ဂေါတမသာသနာနိ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၁၈။ အနုသာသရံ အနုသာသရိတွာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၃၀၁။ (ဤ၌ ဒီဋီ၊ ၂။ ၂၅၂-ဝယ် "အနုသာသရ"န္တိ ဝါ ပါဠိဧော-ဟု ရှိသည်။ ယင်းအလို ပါဠိတော်၌ အနုသာသရ ပါဠ်ရှင်း ဖြစ်ဟန်ရှိသည်၊ တွာ-အကျေကြံ။ အနုသာသရံ-ရှိလျှင် ဗဟုဝုစ် အနက်ကြံ။) အနုသာသရန္တာ — အံ၊ ၁။ ၃၇၄။ ဝိမာန။ ၅၀။ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၉။ (=အနုသာသရမာနာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၆၉)။ မိလိန္ဒ။ ၁၄၁။ အနုသာသရတာ — ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။ ၁၈၀။ ပေတ၊ ဋ္ဌ။ ၂၈။ အနုသာသရန္တဿ — အပ၊ ၁။ ၄၁၂။ အံ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၁၉၅။ အနုသာသရတော — မ၊ ၁။ ၂၄၃။ မ၊ ၂။ ၃၉၁။ အံ ၁။ ၂၀၇။ အနုသာသရတံ — သံ၊ ၁။ ၂၂၁-၂။ အနုသာသရန္တိ — ဇာ၊ ၁။ ၃၇၂။ (=အနုသာသရမာနာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၄၅)။ အနုသာသရန္တိယာ — ဝိ၊ ၃။ ၄၀၀။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၃၆၆။ (ခ) ပွါးများသော၊ ပွါးများခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်စေသော၊ သူ။ ဓမ္မံ အနုသာသရံ ဘိက္ခု။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၀။ အထ ဝါ.... အနုသာသရန္တော အနုဗြူဟနဝသေန ပဝတ္တေန္တော။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၂၅၇။ (၂) (က) အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍-ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍လျှောက်၍-အောက်မေ့-အမှတ်ရ-နိုင်သော၊ သူ။ (ခ) အခြားမဲ့-မကြာမီခဏအတွင်း-၌သာလျှင်-အောက်မေ့-အမှတ်ရ-နိုင်သော၊ သူ။ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုသာသရန္တာနံ။ အံ၊ ၁။ ၂၅။ =ပုဗ္ဗေ နိဝုတ္ထက္ခန္ဓသန္တာနံ အနုသာသရဏသမတ္ထာနံ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၀။ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုသာသရန္တိနံ။ အံ၊ ၁။ ၂၆။ (ဂ) အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့သော၊ အမျိုး၏ စင်ကြယ်ခြင်းကို စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် အောက်မေ့သော၊ သူ။ မာတာပေတ္တိကံ နာမဂေါတ္တံ အနုသာသရတော။ ဒီ၊ ၁။ ၈၇။ အနုသာသရတောတိ အနုသာသရန္တဿ ကုလကောဋိံ သောဓေန္တဿ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃၀။ အနုသာသရတောတိ ထွေန ကေဝလံ အနုသာသရဏံ အဓိပ္ပေတံ၊ အထ ခေါ ကုလသုဒ္ဓိဝိမံသနဝသေနာတိ အာဟ "ကုလကောဋိံ သောဓေန္တဿာ"တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၀။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၄။

အနုသာသရမာန (တိ) [အနု+သရ+အ+မာန] (၁) အဖန်တလဲလဲ-အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သော၊ ဆင်ခြင်-နှလုံးသွင်း-အာရုံပြု-သော၊ သူ။ သော တမနုသာသရမာနော အရညဂတောပိ ရုက္ခမူလဂတောပိ....။ ဥဒါန။ ၉၈။ ....သော တံ သုခံ တေရပိ ဥက္ကဏ္ဍနဝသေန

အနုဿရန္တော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၄၄။ ဝေ ထေရော အတ္တနော ဂုဏေ အနုဿရမာနော....။ဒီ၊ဋ္ဌ။ ၃။၅၈။ အနုဿရန္တီတိ.... အနုဿရမာနာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၅။ အနုဿရန္တ-လည်း ကြည့်။ (၂)အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍-ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍-အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သော၊ သူ။ အနေကဝိဟိတံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရမာနာ အနုဿရန္တိ။ သံ၊၂။ ၇၁။ တိတ္ထိယာ စ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရမာနာ အတ္တနာ ဒိဋ္ဌကတသုတမေဝ အနုဿရန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃။

အနုဿရာပေတုံ(ကြိ၊ဝိ) [အနု+သရ+ဏာပေ+တုံ] အဖန်ဖန်-အောက်မေ့-အမှတ်ရ-စေခြင်းငှါ၊ ဆင်ခြင်-နှလုံးသွင်း-အာရုံပြု-စေခြင်းငှါ။ တိဏ္ဏံ ရတနာနံ ဂုဏေ အနုဿရာပေတုံ "အပ္ပမာဏော ဗုဒ္ဓေါ....ဓမ္မော.... သံဃော"တိ အာဟ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။

အနုဿရိတ(တိ) [အနု+သရ+တ] (၁)တဖန်-အောက်မေ့အပ်-အမှတ်ရအပ်-သော။ ယဒါသန္နံ နာမ မရဏကာလေ အနုဿရိတကမ္မံ (အနုဿရိတံ ကမ္မံ? အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၀၂-၌ လည်း ဝါကျပင် ရှိသည်)။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၃၆။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၆။ မရဏကာလေ အနုဿရိတန္တိ ပရိဗျတ္တဘာဝေန မရဏာသန္နကာလေ အနုဿရိတံ။ အာသန္နကာလေ ကတေ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထီတိ ဟိ ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၇၇။ (၂)အစဉ် လျှောက်၍ လျှောက်၍-အောက်မေ့အပ်-အမှတ်ရအပ်-သော။ ဧကေန ကပ္ပသတသဟဿေ အနုဿရိတေ အပရော တဿ ဌိတဋ္ဌာနတော အညံ သတသဟဿံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၇။

အနုဿရိတကမ္မ(န) [အနုဿရိတ+ကမ္မ]တဖန်အောက်မေ့အပ်-အမှတ်ရအပ်-သောကံ။ အနုဿရိတ (၁) အနက်ကြည့်။

အနုဿရိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+သရ+တဗ္ဗ]အောက်မေ့အပ်သော၊ အဖန်တလဲလဲ-နောက်ထပ်တဖန်-အောက်မေ့အပ်သော၊ ဆင်ခြင်-နှလုံးသွင်း-အာရုံပြု-အပ်သော။ အနုဿရိတဗ္ဗဥ္စ ဝေါ ဘိက္ခဝေ မမ္မံ ဒေသေဿာမိ န အနုဿရိတဗ္ဗဥ္စ။ အံ၊၃။၄၅၇။.... ဧဝမာဒီနိ စေတ္ထ သုတ္တာနိ အနုဿရိတဗ္ဗာနိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၁၉။.... ဧဝံ ဝိဂတမလမစ္ဆေရတာဒိဂုဏဝသေန အတ္တနော စာဂေါ အနုဿရိတဗ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၁၆။

အနုဿရိတဗ္ဗဘာဝ (ပု) [အနုဿရိတဗ္ဗ+ဘာဝ] အဖန်တလဲလဲ-နောက်ထပ်တဖန်-အောက်မေ့အပ်သည်၏အဖြစ်၊ ဆင်ခြင်-နှလုံးသွင်း-အာရုံပြု-အပ်သည်၏ အဖြစ်။ သရိတဗ္ဗဘာဝ (သာရတ္ထ၊၁။၃၃၇။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၉၆။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၀၇)ကြည့်။

အနုဿရိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+သရ+တုံ] (၁) အောက်မေ့ခြင်း-နောက်တဖန် အောက်မေ့ခြင်း-ငှါ။ ယဥ္စ အာသန္နမရဏော အနုဿရိတုံ သက္ကောတိ၊ တေနေဝ ဥပပဇ္ဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၃၆။ ယံ ပန ကုသလာကုသလေသု အာသန္နမရဏော အနုဿရိတုံ သက္ကောတိ၊ တံ ယဒါသန္နံ နာမ။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇။ (၂) အစဉ် လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့ခြင်းငှါ။....တမ္ပိ နပ္ပဟောမိ သာကာရံ သဥဒ္ဒေသံ အနုဿရိတုံ။ မ၊၂။၂၂၃။

အနုဿရိတု (ပု) [အနု+သရ+တု] (၁)အဖန်ဖန် အောက်မေ့တတ်သော၊သူ။.... စိရကတမ္ပိ စိရဘာသိတမ္ပိ သရိတာ အနုဿရိတာ။ ဒီ၊၃။ ၂၂၃၊၂၄၅၊၂၅၆။ မ၊၂။၁၉။ သံ၊၃။၁၇၃။အံ၊ ၁။၃၄၄။ အံ၊၂။၉။ အဘိ၊ဝိ။၂၃၆။.... တာယ သတိယာ သေ သကိမ္ပိ သရဏေန သရိတာ၊ ပုနပ္ပုနံ သရဏေန အနုဿရိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁။ ပုနပ္ပုနံ သရဏေနာတိ အနု အနု သရဏေန....။မ ဋ္ဌီ၊၃။၁၇။အနုဿရိ-

တာတိ ပုနပ္ပုနံ သရိတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၈။
(၂)အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့တတ်သော၊
အပြန်ပြန်အလှန်လှန် အောက်မေ့ နိုင်သော၊
သူ။ အနုဿရိတာတိ အနုဂန္တွာ သရိတာ၊
အပရာပရံ ဘာရိတုံ သမတ္ထောတိ အတ္ထော။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၇။

အနုဿရိတုကာမ(တိ) [အနုဿရိတုံ+ကမု+ဏ]
အောက်မေ့ – အမှတ်ရ – လိုသော၊ အစဉ်
လျှောက်၍ – အောက်မေ့ – အမှတ်ရ–လို
သော၊သူ။တသ္မာ ဇံ(ပုဗ္ဗေနိဝါသံ၊သာရတ္ထ)
အနုဿရိတုကာမေန အာဒိကမ္မိကေန ဘိက္ခု-
နာ....။ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၄။သာ-
ရတ္ထ။၁။၃ဂ၉။

အနုဿရိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+သရ–တွာ](၁)
အောက်မေ့၍၊ အဖန်ဖန် အောက်မေ့၍။
အနုဿရိတွာ သမ္ဗုဒ္ဓံ။ အပ၊၁။၁၆၇။ အနု-
ဿရိတွာ သတံ ဓမ္မံ။ အပ၊၂။၄၁၅။ ပဥ္စဝဂ္ဂိ-
ယာနံ ဘိက္ခူနံ ဗဟူပကာရတံ အနုဿရိ-
တွာ....။မဟာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၅။သတ္တု စ ဂုဏေ အနု-
ဿရိတွာ....။ပေတ၊ဋ္ဌ။၄၉။ဗုဒ္ဓဂုဏေ အနုဿ-
ရိတွာ....။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၁။ ဝုဒ္ဓေ ပရိဟီနစက္ခု-
ကေ မာတာပိတရော အနုဿရိတွာ....။ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၃။၃၁၀။ (၂) အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့
၍။ ပဌမယာမေ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရိ-
တွာ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅ဂ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၄၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။
၃၄၀။သုဂတိတော အာဂတာ တံ အနုဿရိ-
တွာ အနုဿရိတွာ ဟသန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၀။
ဌေကော အတ္တနာ ကတကမ္မံ ဇာတိဿရ-
ဉာဏေန အနုဿရိတွာ ဖြာဟ္မဏဿ ကထေ-
သိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁ဂ၃။

အနုဿရိယမာန (တိ) [အနု+သရ+ယ+
မာန] (၁) အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့အပ်
သော။ မရဏံ အနုဿရိယမာနံ ဥပရူပရိ ဥဗ္ဗေ-
ဂမေဝ အာဝဟတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၉၆။ (၂)
အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍အောက်မေ့အပ်
သော။ တဿိံ ပေါရာဏေ မာတာပေတ္တိကေ
ကုလဝံသေ အနုဿရိယမာနေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။
၂၉၂။ အနုဿရန္တ(၂) (ဂ) အနက်လည်း
ကြည့်။

အနုဿရိယမာနသုခ (န) [အနုဿရိယမာန+
သုခ] အဖန်တလဲလဲ – အောက်မေ့အပ်
သော်– အောက်မေ့အပ်သောအခါ– ချမ်း
သာသော။ ချမ်းသာစွာ အဖန်တလဲလဲ
အောက်မေ့အပ်သော။ အနုဿရိယမာနသုခ-
တော သာရဏီယံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၂၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၄။ အနုဿရိယမာနသုခ-
တောတိ ဝိမဒ္ဒရမဏီယတံ (အာဟ)။ သာ-
ရတ္ထ၊၁။၃၃၇။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၉၆။ မ၊ဋီ၊၁။၂၀၇။
(ပါရာ၊ဂဏ္ဌိသစ်၊၂။၉၁-လည်း ကြည့်။)

အနုဿဝ(ပု) [အနု+သု+ဏ။(အနုဂြဝ–သံ)။
အနုဿူယတေ ဂုရုပရမ္ပရာယ ဥစ္စာရဏာ အနု
အဗ္ဘုဿတေ၊ သူယတေ ဇဝ, န တု ကေနာပိ
ကရီယတေ ဝါ။ ဝေဒေ။ ထောမ။] အစဉ်
လိုက်သောကြားခြင်း၊ အစဉ်အဆက် အား
ဖြင့်–အဖန်တလဲလဲ–ကြားခြင်း–ကြားအပ်
သောစကား၊ တဆင့်ကြားစကား။ သော
အနုဿဝေန ဣတိဟိတိဟ ပရမ္ပရာယ ပိဋက-
သမ္ပဒါယ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ မ၊၂။၁ဂ၉။ သဒ္ဓါ
ရုစိ၊ အနုဿဝေါ၊ အာကာရပရိဝိတက္ကော
ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ။ ဣမေ ခေါ ဘာရဒွါဇ ပဥ္စ
ဓမ္မာ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ ဒွေဓာ ဝိပါကာ။မ၊၂။၃ဂ၂။
မ၊၃။၅။ အညတြ အနုဿဝါ....။ မ၊၃။၂၃။
သံ၊၁။၃၃၆။သံ၊၂။၃၅၁။ ဧကော "စိရကာလ-
တော ပဋ္ဌာယ ဇံ အနုဿဝေါ အတ္ထိ၊ ဘူတ-
မေတ"န္တိ အနုဿဝေန ဂဏှာတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၁၃။ အနုဿဝေါတိ "အနု အနု သုတ"န္တိ
"ဇံ စိရကာလဂတာယ အနုဿုတိယာ
လဗ္ဘမာနံ ကထမိဒံ သိယာ၊ ကသ္မာ ဘူတ-
မေတ"န္တိ (ကထမိဒံ အညထာ သိယာ၊
တသ္မာ ဘူတမေတန္တိ? အံ၊ဋီ၊၂။၁၆၅-၆-

ကြည့်။) အနုဿဝေန ဂဏှာတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၂၂။ ဧဝံ ကိရ ဘဝိဿတီတိ အနုဿဝနံ အနုဿဝေါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇။ ထေ တုမှေ ကာလာမာ (ဘဒ္ဒိယ)မာ အနုဿဝေန မာ ပရမ္ပရာယ....။အံ၊၁။၁၈၉၊၅၁၂။ မာ အနုဿဝေနာတိ အနုဿဝကထာယပိ မာ ဂဏှိတ္ထ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၂။ မာ အနုဿဝေနာတိအာဒီသု အနုဿဝဝစနေန မမ ကထံ မာ ဂဏှထာတိ ဣမိနာ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၆။ မာ အနုဿဝေနာတိအာဒီသု ပန ဧကော "ဒဟရကာလတော ပဋ္ဌာယ ဧဝံ အနုဿဝေါ အတ္ထိ၊ ဧဝံ စိရကာလကတာယ (–ဂတာယ ? သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၂-ကြည့်။) အနုဿုတိယာ လဗ္ဘမာနံ ကထမိဒံ အညထာ သိယာ၊ တသ္မာ ဘူတမေတ"န္တိ အနုဿဝေန ဂဏှာတိ၊ တထာဂဟဏံ ပဋိက္ခိပန္တော "မာ အနုဿဝေနာ"တိ အာဟ။ အနု အနု သဝနံ အနုဿဝေါ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၁၈၅-၆။ အနုဿဝါ ဝုစ္စတော အာဂမာ ဝါ။ ဇာ၊၁။၃၃၃။ သစေ ဝေါ ကဿစိ ဝေဒန္တသာ ဝါ သုတံ၊ မာတာပိတူနံ ဝါ ဝုစ္စာနံ မဟလ္လကာနံ သန္တိကာ အာဂမော အတ္ထိ၊ အထ မေ တတော အနုဿဝါ ဝုစ္စတော အာဂမာ ဝါ တော် အဝိကမ္ပမာနာ အက္ခာထ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၄၄၅။ ဖြဟ္မဒတ္တော ပန မာဏဝေါ အနုဿဝါဒိမတ္တသမ္ဘန္ဓိတေန အတ္တနော ထာမေန ရတနတ္တယဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။ အနုက္ကမေန, ပုနပ္ပုနံ ဝါ သဝနံ အနုဿဝေါ၊ ပရမ္ပရသဝနံ။ သီ၊ဋ္ဌီသစ်၊၁။၁၉၀။ ဧကော ဂဟိတောတိ အနုဿဝေန ဝါ....အကထေတွာ ပစ္စက္ခတော ဉာဏေန ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ ဝိယ ဧကော ဂဟိတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၂။ ယတော ကုတောစိ အနုဿဝနံ အနုဿဝေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊ ၃။၅၉။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၆။ မဇ္ဈိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၁- တို့လည်း ကြည့်။)

အနုဿဝကထာ (ထီ) [အနုဿဝ+ကထာ] တဆင့်ကြားစကား။ အနုဿဝ-ကြည့်။

အနုဿဝတိ (ကြိ) [အနု+သု+အ+တိ] ယိုစီး၏၊ တိုးပွါး၏၊ ဖြစ်ပေါ်၏။ ယထာ သတံ ဝိဟရန္တံ အာသဝါ နာနုဿဝန္တိ။ သံ၊၁။ ၂၈၆။....ကာမာသဝါဒယော အာသဝါ နာနုဿဝန္တိ နာနုပ္ပဝဇ္ဇန္တိ၊ ယထာ မေ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။.... အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿာ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ နာနုဿဝန္တိ။ သံ၊၂။၃၉၄။

အနုဿဝတ္တ (ပု) [အနုဿဝ+အတ္တ] (၁) တဆင့်ကြားခြင်းအနက်။ ခလူတိ အနုဿဝတ္ထေ နိပါတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၆။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၄၃။ ကိရာတိ အနုဿဝတ္ထေ နိပါတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၈၇။ နူတိ အနုဿဝတ္ထေ နိပါတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၃။ (တိ) (၂) တဆင့်ကြားခြင်း အနက်ရှိသော။ ကိရ-သဒ္ဒေါ အနုဿဝတ္ထော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၀၂။ အနုဿဝနတ္ထ-လည်း ကြည့်။

အနုဿဝန (န) [အနု+သု+ယု] တဆင့်ကြားခြင်း။ အနုဿဝ-ကြည့်။

အနုဿဝနတ္ထ (ပု) [အနုဿဝန+အတ္ထ] တဆင့်ကြားခြင်းအနက်။ ခလူတိ အနုဿဝနတ္ထေ နိပါတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၉။ မ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၂၈။ ကိရာတိ အနုဿဝနတ္ထေ နိပါတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၄။ အနုဿဝတ္ထ-လည်း ကြည့်။

အနုဿဝနိဿိတ (တိ) [အနုဿဝ+နိဿိတ] တဆင့်ကြား – တဆင့်ကြားစကား – ကိုမှီသော၊သူ။ အနုဿဝိက-ကြည့်။

အနုဿဝပ္ပသန္န (တိ) [အနုဿဝ+ပသန္န] တဆင့်ကြားဖြင့် ကြည်ညိုသော၊ တဆင့်ကြားစကား – သူတပါးစကား – ကိုလိုက်နာ၍ကြားခြင်း – အားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်သော – ကြည်ညိုမှု – သဒ္ဓါတရား – နှင့် ပြည့်စုံသော၊သူ။ ....

အနုသယပဝသန္တာနံ ယဒိဒံ ကာဠဳ ဥပါသိကာ ကုလဃရိကာ။ အံ၊၁။၂၈။ အနုသယပဝသန္တာ-နန္တိ အနုသယဝေနေ ဥပ္ပန္နေန ပသာဒေန သမန္နာဂတာနံ ဥပါသိကာနံ အန္တရေ ကာဠဳ ဥပါသိကာ....။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၁။ အနုသယဝေ-နေဝါတိ ပစ္စက္ခတော ရူပဒဿနေန သတ္ထု သမ္မုခါ ဓမ္မဿဝနေန စ ဝိနာ ကေဝလံ အနုသယဝနေနေဝ ပဝုဿ ဝစနံ အနုဂတဿ-ဝနေနေဝ ဥပ္ပန္နေန ပသာဒေန။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀။

အနုသယပဝသာဒ (ပု) [အနုသယ+ပသာဒ] တဆင့်ကြား – တဆင့်ကြားစကား – ဖြင့် ကြည်ညိုခြင်း။ ကာဠဳ ဥပါသိကာ ပရဿ ဓမ္မေ ဒေသိယမာနေ တထာဂတံ အဒိဋ္ဌ-ပုဗ္ဗာဝ ဟုတွာ အနုသယပဝသာဒံ ဥပ္ပါ-ဒေတွာ....။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။

အနုသယမတ္တ (န) [အနုသယ+မတ္တ] တဆင့်ကြားကာမျှ။....တသ္မာ န မေ အနုသယ-မတ္တေနေဝ ဥပသင်္ကမိတုံ ယုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၀။

အနုသယဝစန (န) [အနုသယ+ဝစန] တဆင့်ကြားစကား။ အနုသယ-ကြည့်။

အနုသယသစ္စ (တိ) [အနုသယ+သစ္စ] တဆင့်ကြား – တဆင့်ကြားစကား – ကို အမှန်ဟု ယူသော၊သူ။ အနုသယိက-ကြည့်။

အနုသယသုတ (တိ) [အနုသယ+သုတ] တဆင့်ကြား – တဆင့်ကြားစကား – အားဖြင့် ကြားအပ်သော၊သူ။ သော ခေါ ပနာယံ အာယသ္မာ သာမံ ဒိဋ္ဌော ဝါ ဟောတိ အနုသယသုတော ဝါ "ဝေံသီလော သော အာယသ္မာ အဟောသိ ဣတိပိ...."။မ၊၂။၁၂၈။

အနုသယိက (တိ) [အနုသယ+ဣက] တဆင့်ကြား – တဆင့်ကြားစကား – ကိုမှီသော၊ တဆင့်ကြားစကားရှိသော၊ သူ။ ပုန စပရံ သန္ဒက ဣဓေကစ္စော သတ္ထာ အနုသယိကော ဟောတိ အနုသယသစ္စော။ မ၊၂။၁၈၉။ အနု-သယိကော ဟောတီတိ အနုသယနိဿိတော ဟောတိ။ အနုသယသစ္စောတိ သဝနံ သစ္စ-တော ဂဟေတွာ ဋ္ဌိတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၂။ ဓမ္မကထာယ အပဿယဘူတော အနုသယဝေါ တေဿ အတ္ထီတိ အနုသယီ (အနုသယ-ဝိကော?)။ တေနေဝဿ အပဿယဝါဒံ ဒဿေတုံ အနုသယနိဿိတောတိ အာဟ။ သဝနံ သစ္စတောတိ ယံ ကိဉ္စိ အနုသယံ၊ တံ သဝနံ သစ္စန္တိ ဂဟေတွာ ဋ္ဌိတော။ မဋီ၊၃။ ၁၁၁။

အနုသယိကပဝသာဒ (ပု) [အနုသယိက+ပသာဒ] တဆင့်ကြားခြင်း – တဆင့်ကြားစကား – မှ လာသော – ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော – ကြည်ညိုခြင်း၊ အနုသယိကသဒ္ဓါ။ ရတနတ္တ-ယဿ ဝဏ္ဏံ ကထေန္တာနံ ကထံ သုတွာ အနု-သယိကပဝသာဒံ ဥပ္ပါဒေတွာ သတ္ထု အဒဿနေ-နေဝ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌာသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၅၂။ အနုသယိကပဝသာဒန္တိ အနုသယ-တော အာဂတပဝသာဒံ။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၁၀။

အနုသယိယ (တိ) [အနုသယ+ဣယ] တဆင့်ကြားဖြင့် သစ္စာတရားကို ထိုးထွင်း၍ သိသော၊သူ။ သာဝကော ဟုတွာ ဗုဒ္ဓေါ ဟောတိတိ? အာမန္တာ။ အနုသယိယောတိ? နဟေဝံ ဝတ္တဗ္ဗေ ။ ပ ။ အနုသယိယောတိ? အာမန္တာ။ အဘိ၊က။၂၁၆။ အနုသယိယော-တိ အနုသယဝေန ပဋိဝိဒ္ဓဓမ္မော။ ပစ္ဆိမဘာဝံ သန္ဓာယ ပဋိက္ခိပိတွာ ဇောတိပါလကာလေ အနုသယံ သန္ဓာယ ပဋိဇာနာတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၈၂။

အနုသယီ (တိ) [အနုသယ+ဣ] တဆင့်ကြားစကားရှိသော၊သူ။ အနုသယိက-ကြည့်။

အနုသယူပလဗ္ဘမတ္တ (န) [အနုသယ+ဥပလဗ္ဘ+မတ္တ] တဆင့်ကြားခြင်း – တဆင့်ကြားစကား – အားဖြင့် – ရအပ် – သိအပ် – ကာမျှ။ အနုသယူပလဗ္ဘမတ္တေနေဝ စ သုတော....။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၂၄။

အနုဿာဒေတ္ဗာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဥဿာဒေတ္ဗာ] မမြှောက် – မချော့ – မူ၍။ အနုဿာဒေတ္ဗာ အနပသာဒေတ္ဗာ သေ့ဝ သာခုကံ သညာပေတဗ္ဗော....။ ဒီ၊၃။၁၀၆။

အနုဿာရ (ပု) [အနု+သရ+ဏ] အနုဿရနှင့်အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနုဿာဝက (တိ) [အနု+သု+ဏော+ဏ္ဍု] ကြားစေ – သိစေ – တတ်သော၊ ဖတ်ကြား – ကြေးကြော် – ကြေညာ – သော၊ သံဃာ၏ – အလိုဆန္ဒ – အမိန့် – ပြန်တမ်း – ကို – ဖတ်ကြား – ကြေးကြော် – ကြေညာ – သော၊သူ၊ ကမ္မဝါစာဆရာ။ ဥပဇ္ဈာယဿ ဒေဝ သီသံ ဆေတဗ္ဗံ၊ အနုဿာဝကဿ (အနုသာဝကဿ-ဣတိပိ) ဇိဝှါ ဥဒ္ဓရိတဗ္ဗာ၊ ဂဏဿ ဥပဍ္ဎဖာသုကာ ဘဉ္ဇိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊၃။၁၀၄။ သစေ ပန အနုဿာဝကော သဗ္ဗေဟိ ဘိက္ခူဟိ ဝုဍ္ဍတရော ဟောတိ။ ဝိမတိ၊၂။၁၃၃။

အနုဿာဝန (န၊ထီ) [အနု+သု+ဏော+ယု။ (ရြာဝဏ – သံ)] (၁) အဖန်ဖန် – ကြားစေ – သိစေ – ခြင်း၊ ပြောကြားခြင်း။ သံဃာ၏အမိန့် – ပြန်တမ်း – ကို – ဖတ်ကြား – ကြေးကြော် – ကြေညာ – ခြင်း၊ ကမ္မဝါစာ – ရွတ်ဆို – ဖတ်ကြား – ခြင်း။ ကောနုဿာဝန (သာရတ္ထ၊၃။၂၆၇။ ဝိမတိ၊၂။၁၃၁။) ကြည့်။ (၃)အနက်လည်း ကြည့်။ (၂) အဖန်ဖန် – ကြားစေအပ် – သိစေအပ် – သော၊ အဖန်ဖန် – ကြားစေကြောင်း – သိစေကြောင်း – ဖြစ်သော၊ စကား၊ ကမ္မဝါစာ။ ယထာ မယာ ဉတ္တိ စ အနုဿာဝနာ စ ပညတ္တာ။ဝိ၊၃။၄၇၅။ ဉတ္တိံ န ဇာနာတိ၊ ဉတ္တိယာ ကရဏံ န ဇာနာတိ၊ ဉတ္တိယာ အနုဿာဝနံ န ဇာနာတိ။ ဝိ၊၅။၃၂၃။ ဉတ္တိယာ အနုဿာဝနန္တိ ဣမိဿာ ဉတ္တိယာ ကော အနုဿာဝနာ၊ ဣမိဿာ တိဿောတိ န ဇာနာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၈။ ဧဝံ သတိ အညိဿာ သီမာယ ဉတ္တိ၊ အညိဿာ အနုဿာဝနာ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၄။ အနုဿာဝနံ ဟိ နာမ အတ္ထတော စ ဗျဉ္ဇနတော စ အဘိန္နံ ဟောတိ "ဒုတိယမ္ပိ ဧတမတ္ထံ ဝဒါမိ"-တိအာဒီသု ဝိယ။ ကင်္ခါ။၁၀၁။ (ဝိမတိ၊၂။ ၁၆၃-၄။ ကင်္ခါ။၁၀၆။သာရတ္ထ၊၂။၅၆-တို့လည်း ကြည့်။) (၃) (က) ကွဲပြားခြင်းအားလျော်စွာ – ကြားစေ – သိစေ – ခြင်း။ (ခ) ကွဲပြားခြင်းအားလျော်သော ဝတ္ထုကို – ကြားစေ – သိစေ – ခြင်း။ (ဂ) ကွဲပြားခြင်းအားလျော်သော စကားဖြင့် – ကြားစေ – သိစေ – ခြင်း။ (ဃ) သဘောတူ – ခွင့်ပြု – လျက် – ကြားစေ – သိစေ – ခြင်း။ပဉ္စဟုပါလိ အာကာရေဟိ သံဃော ဘိဇ္ဇတိ။ ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ၊ ကမ္မေန၊ ဥဒ္ဒေသေန၊ ဝေါဟရန္တေန၊ အနုဿာဝနေန၊ သလာကဂ္ဂါဟေန။ဝိ၊၅။၃၄၉။ အနုဿာဝနေနာတိ နနု တုမှေ ဇာနာထ မယှံ ဥစ္စာ ကုလာ ပဗ္ဗဇိတဘာဝံ ဗဟုဿုတဘာဝဉ္စ....ဣတိအာဒိနာ နယေန ကဏ္ဏမူလေ ဝစီဘေဒံ ကတွာ အနုဿာဝနေန။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၂။မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၅။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၄။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၈၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၆။ အနုဿာဝနေနာတိ အနု အနု ကထနေန။ တေနာဟ "နနု တုမှေ"တိအာဒိ။ ဝိမတိ၊၂။၃၀၈။ အနုဿာဝနေနာတိ ဘေဒဿ အနုရူပဿာဝနေန။ ယထာ ဘေဒေါ ဟောတိ၊ ဧဝံ ဘိန္ဒိတဗ္ဗာနံ ဘိက္ခူနံ အတ္တနော ဝစနဿာဝနေန ဝိညာပနေနာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ "နနု တုမှေ"တိအာဒိ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၈၉။အနုဿာဝနေနာတိ အနုရူပံ သာဝနေန။ ဘေဒဿ အနုရူပံ ယထာ ဘေဒေါ ဟောတိ၊ ဧဝံ ဘိန္ဒိတဗ္ဗာနံ အတ္တနော ဝစနဿ သာဝနေန

ဝိညာပနေန။ တေနာဟ " နနု တုမှေ"တိ- အာဒိ။မ၊ဋီ၊၃။၂၉၃။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၁၂။ ဘောဒါနု- ရူပဿ သာဝနံ အနုဿာ၀နံ၊ ဘောဒါနုရူပေန ဝါ ဝစနေန ဝိညာပနံ။မူလဋီ၊၂။၂၀၇။ဘောဒါ- နုရူပဿ ဝတ္ထုနော။ ဘောဒါနုရူပေန "အဝမွေ မမွော"တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တေန။ အနုဋီ၊၂။ ၂၀၈။ အနုဿာဝေတိ-လည်းကြည့်။

အနုဿာ၀နကရဏ (န) [အနုဿာ၀န + ကရ- ဏ] ကမ္မဝါစာကို–ပြုခြင်း–ရွတ်ဖတ်ခြင်း။ သာဝနာယ အနောကာသေ ပဥ္စမံ ဥတ္တိံ အဋ္ဌပေတွာ အနုဿာ၀နကရဏံ အကာလေ သာဝနံ နာမ။ကင်္ခါ။၁၀၆။သာရတ္ထ၊၂။၅၆။.... ဧဝံ ဥပဇ္ဈာယေဟိ အညမညံ သဒ္ဓိံဝိဟာရိ- ကာနံ အနုဿာ၀နကရဏံ ဝုတ္တံ၊ တံ ဥပ- လက္ခဏမတ္တံ။ ဝိမတိ၊၂။၁၃၂။

အနုဿာ၀နကိရိယာ (ထီ) [အနုဿာ၀န + ကိရိယာ] ကမ္မဝါစာကို–ပြုခြင်း–ရွတ်ဖတ် ခြင်း။ တဥ္စ ခေါ အနုဿာ၀နကိရိယံ ဧကေန ဥပဇ္ဈာယေန အနုဇာနာမီတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၁၅။(ဝဇိရ။၄၄၁-လည်းကြည့်။)

အနုဿာ၀နတ္တယ (န) [အနုဿာ၀န+တယ] အနုဿာ၀န – အဖန်ဖန် ကြားစေအပ်သော စကား – ၃-ခုတို့၏ အပေါင်း။ "ယဿ သိယာ"တိအာဒိဝစနတ္တယံ ပန အတ္ထတောပိ ဗျဉ္ဇနတောပိ ဘိန္နံ၊ တေနဿ အနုဿာ- ဝနတ္တယံ န ယုဇ္ဇတိ။ ကင်္ခါ။၁၀၁။ အနုဿာ- ဝနတ္တယန္တိ.... အနုဿာ၀နာနံ တယံ။ တာနိ ဟိ အနု ပုနပ္ပုနံ သာဝီယတေ ဧတေဟီတိ အနုဿာ၀နာနီတိ ဝုစ္စန္တိ။ ကင်္ခါ၊ယော၊၁။ ၂၂၃-၄(ဤ၌ အနုဿာ၀နတ္တံ-ဟုရှိမှု အဿနှင့် အရကွဲ၍ သင့်မည်။)

အနုဿာ၀နဒေါသ (ပု) [အနုဿာ၀နာ + ဒေါသ] ကမ္မဝါစာ၏အပြစ်။ ဝတ္ထုသံဃ- ပုဂ္ဂလာနံ အပရာမသနာနိ, သာဝနာယ ဟာပနံ, အကာလေ သာဝနန္တိ ဣမေ ပဉ္စ အနုဿာ၀နဒေါသာ။ ကင်္ခါ။၁၀၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။၅၆။ (၁-ရဟန်းလောင်း၏အမည်ကို မပြော ကြား, မကြေညာခြင်း၊ ၂-သုဏာတု မေ ဘန္တေ ဟုသာ ရွတ်ဆို၍ "သံဃော" ဟု ထည့်၍ မရွတ်ဆိုခြင်း၊ ၃-ဥပဇ္ဈာယ်၏အမည်ကို မပြောကြား,မကြေညာခြင်း၊ ၄-ကမ္မဝါစာကို ၃-ကြိမ်ရွတ်ဖတ်ရမည်ဖြစ်ရာ တစုံတခုသော အကြိမ်ကို မရွတ်ဖတ်ခြင်း, သို့မဟုတ် လုံးဝ မရွတ်ဖတ်မူ၍ ဉတ်ကိုသာ ၄-ကြိမ်ရွတ်ဖတ် ခြင်း, ထို့ပြင်လည်း ကမ္မဝါစာကို ရွတ်ဖတ်စဉ် အတွင်း အက္ခရာကိုဖြစ်စေ, ပုဒ်ကိုဖြစ်စေ မရွတ်ဖတ်ခြင်း၊ မကောင်းသဖြင့် ရွတ်ဖတ် ခြင်း၊ ဤ ၅-ပါးတို့သည် ကမ္မဝါစာ၏ အပြစ်တို့ ဖြစ်ကုန်၏။)

အနုဿာ၀နနယ (ပု) [အနုဿာ၀န + နယ] ကမ္မ- ဝါစာရွတ်ဖတ်နည်း "အယံ ဗုဒ္ဓရက္ခိတော စ အယံ ဓမ္မရက္ခိတော စ အာယသ္မတော သံဃ- ရက္ခိတဿ ဥပသမ္ပဒါပေက္ခော"တိအာဒိနာ နယေန ဧကေန အာစရိယေန ဒွိန္နံ ဧကသ္မိံ ခဏေ အနုဿာ၀နနယော ဒဿိတော။ ဝိမတိ၊ ၂။၁၃၃။

အနုဿာ၀နဝိပတ္တိ (ထီ) [အနုဿာ၀နာ+ဝိပတ္တိ] ကမ္မဝါစာ၏ ချွတ်ယွင်းခြင်း။ (ကမ္မဝါစာ၏ ချွတ်ယွင်းခြင်းသည်ကမ္မဝါစာ၏အပြစ် ၅-ပါး ပင် ဖြစ်သည်။) အနုဿာ၀နဒေါသ-ကြည့်။

အနုဿာ၀နဝိပန္န (တိ) [အနုဿာ၀နာ+ဝိပန္န] ကမ္မဝါစာနှင့် မပြည့်စုံသော၊ ကမ္မဝါစာ ချွတ်ယွင်းသော၊ ကမ္မဝါစာ၏ အပြစ် ၅-ပါး တို့တွင် ၁-ပါး ၂-ပါး စသည်နှင့် ငြိစွန်းသော။ အနုဿာ၀နဝိပန္နမ္ပိ ကမ္မံ ကရောန္တိ ဥတ္တိ- သမ္ပန္နံ။ ဝိ၊၃။၄၃၆။

အနုဿာ၀နသမ္ပတ္တိ (ထီ) [အနုဿာ၀နာ+ သမ္ပတ္တိ] ကမ္မဝါစာ၏ပြည့်စုံခြင်း၊ ကမ္မဝါစာ၏

အပြစ် ၅-ပါးမှ ကင်းလွတ်ခြင်း။ ဣတိ ဣမေဟိ ဒေါသေဟိ ဝိမုတ္တာယ အနုဿာဝနာယ သမ္ပန္နံ အနုဿာဝနသမ္ပတ္တိဝသေန အကုပ္ပံ ဟောတိ။ (အနုဿာဝနသမ္ပတ္တိသမ္ပန္နံ နာမ။ သာရတ္ထ၊၂။) ကင်္ခါ။၁၀၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။၅၆။ ဝိနယပရိယာယေန ဝတ္ထုသမ္ပတ္တိ ဉတ္တိသမ္ပတ္တိ အနုဿာဝနသမ္ပတ္တိ သီမသမ္ပတ္တိ ပရိသသမ္ပတ္တီတိ အယံ ဝိနယော နာမ။ မဓူ၊ ၄။၃၂။ (ဝဇီရ။၄၄၂-လည်း ကြည့်။)အနုဿာဝနသမ္ပဒါ-လည်း ကြည့်။

အနုဿာဝနသမ္ပတ္တိသမ္ပန္န (တိ) [အနုဿာဝန-သမ္ပတ္တိ+သမ္ပန္န]အနုဿာဝနသမ္ပတ္တိနှင့် ပြည့်စုံသော။ အထက်ပုဒ် ကြည့်။

အနုဿာဝနသမ္ပဒါ (ထီ) [အနုဿာဝနာ+ သမ္ပဒါ] ကမ္မဝါစာ၏ ပြည့်စုံခြင်း၊ ကမ္မဝါစာ၏ အပြစ် ၅-ပါးမှ ကင်းလွတ်ခြင်း။ ယေန သတ္တု-သာသနေနာတိ ဉတ္တိသမ္ပဒါယ အနုဿာဝန-သမ္ပဒါယ....။ ဝိ၊၅။၂၉၈။ သတ္ထုသာသနန္တိ ဉတ္တိသမ္ပဒါ အနုဿာဝနသမ္ပဒါ စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၄၂၇။

အနုဿာဝနသမ္ပန္န (တိ) [အနုဿာဝနာ+သမ္ပန္န] ကမ္မဝါစာနှင့်ပြည့်စုံသော၊ ကမ္မဝါစာ၏ အပြစ် ၅-ပါးမှ ကင်းလွတ်သော။ ဉတ္တိဝိပန္နမ္ပိ ကမ္မံ ကာရေန္တိ အနုဿာဝနသမ္ပန္နံ။ ဝိ၊၃။၄၃၆။

အနုဿာဝနာနယ (ပု) [အနုဿာဝနာ+နယ] ကမ္မဝါစာ၌လာသောနည်း၊ ကမ္မဝါစာ ရွတ်ဖတ်၍ သမုတ်သောနည်း။ ဣဒဥ္စ ဝတ္ထု-ဩလောကနတ္ထာယ သမ္မုတိကမ္မံ အနုသာ-ဝနာနယေန (ကမ္မဝါစာ၌လာသောနည်း အားဖြင့်ရှင်း ?) ဩလောကေတဗ္ဗာပိ (ပန် ကြား၍ရှင်း ?) ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၅။ ဩလောကေတဗ္ဗာပီတိ အပလော-ကေတဗ္ဗာပိ၊ အပလောကနကမ္မဝသေနာပီတိ အတ္ထော၊ အပ-သဒ္ဒဿာပိ ဩ-အာဒေသော ကတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝိမတိ၊၁။၂၇၆။

(သာရတ္ထ၊၂။၃၃၄-လည်း ကြည့်။) အနုသာ-ဝနာနယေနာတိ ဧတ္ထ "ဒမိဠဘာသာယပိ ဝဋ္ဋတီ"တိ ဝဒန္တိ။ ဝဇီရ။၁၉၂။ ပဒဘာဇနိယံ ဝုတ္တေန ဉတ္တိဒုတိယကမ္မေန, အပလောကန-ကမ္မဝသေန ဝါ သံဃေန သမ္မတာ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်။၂၃၈။

အနုဿာဝိတ (တိ) [အနု+သု+ဏေ+တ] ကြားစေအပ် – အဖန်ဖန် ကြားစေအပ် – ပြောကြားအပ် – သော၊ အဖန်ဖန် ရွတ်ဖတ်အပ်သော။ ယာဝတတိယံ အနုဿာ-ဝိတံ ဟောတီတိ သကိမ္ပိ အနုဿာဝိတံ ဟောတိ။ဒုတိယမ္ပိ....တတိယမ္ပိ အနုဿာဝိတံ ဟောတိ။ ဝိ၊၃။၁၄၁-၂။ အနုပဇ္ဈာယက-ဿပိ ယေန ကေနစိ အနုဿာဝိတေ ဥပ-သမ္ပဒါ ဟောတိ၊ ကိမင်္ဂ ပန သဉပဇ္ဈာ-ယကဿ ဉပဇ္ဈာယေနေဝ အနုဿာဝနေတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊၂။၁၃၂။ အနုဿာဝိယမာန-လည်း ကြည့်။

အနုဿာဝိယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [အနု+သု+ဏေ+ ယ+တိ] ကြားစေ–အဖန်ဖန်ကြားစေ– သိစေ–အပ်၏၊ အဖန်ဖန် ရွတ်ဖတ်အပ်၏။ အနုဿာဝိယမာန-ကြည့်။

အနုဿာဝိယမာန (တိ) [အနု+သု+ဏေ+ ယ + မာန] ကြားစေအပ် – အဖန်ဖန် ကြားစေအပ် – ပြောကြားအပ် – သော။ ယော ပန ဘိက္ခု ယာဝတတိယံ အနုဿာ-ဝိယမာနေ သရမာနော သန္တိံ အာပတ္တိံ နာဝိကရေယျ။ ဝိ၊၃။၁၄၁။ ဣဒံ ပါတိမောက္ခံ နာမ ယာဝတတိယံ အနုဿာဝိယတိ၊ တသ္မိံ ယာဝတတိယံ အနုဿာဝိယမာနေ ယော သရမာနော သန္တိံ အာပတ္တိံ နာဝိ-ကရေယျ။ ကင်္ခါ။၁၀၂။

အနုဿာဝေတဗ္ဗ (တိ) [အနု+သု+ဏေ+တဗ္ဗ] အဖန်ဖန်ကြားစေအပ်သော။ (က) အဖန်ဖန်

ပြောကြားအပ်သော၊ အဖန်ဖန်ရွတ်ဖတ်အပ်သော။ အပရေ အနုသာဝိတန္တိ ပဒဿ အနုဿာဝေတဗ္ဗန္တိ အတ္ထံ ဝိကပ္ပေတွာ။ ကင်္ခါ။၁၀၁။ (ခ) ကမ္မဝါစာရွတ်ဖတ်အပ်သော၊ ကမ္မဝါစာဆရာပြုလုပ်၍ ရဟန်းပြုပေးအပ်သော၊ သူ။ ဧကေန အာစရိယေန ဒွေ ဝါ တယော ဝါ အနုဿာဝေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၁၅။ ဝဇီရ။၄၄၂။

အနုဿာဝေတိ (ကာ၊ကြိ) [အနု+သု+ဏေ+တိ] (၁) အဖန်ဖန်–ကြားစေ–သိစေ–၏၊ မြွက်ဆို၏၊ ကြွေးကြော်၏၊ ကြေညာ၏။ ဘုမ္မာ ဒေဝါ သဒ္ဒမနုဿာဝေန္တိ။ အံ၊၂။၄၈၈။ သဒ္ဒမနုဿာဝေဟိ....။ ဝိ၊၁။၂၂၂။ သဒ္ဒမနုဿာဝေယျုံ။အံ၊၁။၂၂၉။ သဒ္ဒမနုဿာဝေသိ။ ဝိ၊၁။၂၂၃။ ဝိ၊၄။၃၀၃။ ဒီ၊၂။၁၆၆။ သံ၊၁။ ၂၁၃။ ဘုမ္မာ ဒေဝါ သဒ္ဒမနုဿာဝေသုံ ....။ ဝိ၊၁။၂၁။ ဝိ၊၃။၁၇။ ဒီ၊၂။၄၁။ မ၊၁။၂၇၁။ ပဋိသံ။၃၃၂။ ....သဒ္ဒံ အနုဿာဝေသုံ၊ ယထာ အညေပိ ဒေဝါ သုဏန္တိ၊ တထာ နိစ္ဆာရေသုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၀။ တထာ နိစ္ဆာရေသုန္တိ တထာ မဟန္တံ သဒ္ဒံ ကတွာ နိစ္ဆာရေသုံ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၁၄။ အနုဿာဝေသုန္တိ မဟန္တံ သဒ္ဒံ သုတွာ သာဝေသုံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၇။ သဒ္ဒမနုဿာဝေသုန္တိ ဧကပ္ပဟာရေနေဝ သာဓုကာရံ ဒတွာ "ဧတံ ဘဂဝတာ" တိအာဒိနိ ဝဒန္တာ သဒ္ဒံ အနုဿာဝယိံသု။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။ (၂) အဖန်ဖန်–ကြားစေ–သိစေ–၏၊ ရွတ်ဖတ်၏၊ ကမ္မဝါစာဆရာပြုလုပ်၍ ရဟန်းပြုပေး၏။ ဥတ္တိဒုတိယေ စေ ဘိက္ခဝေ ကမ္မေ ကောယ ဥတ္တိယာ ကမ္မံ ကရောတိ၊ န စ ကမ္မဝါစံ အနုဿာဝေတိ၊ အဓမ္မကမ္မံ။ ဝိ၊၃။၄၃၇။ ....သုမနတ္ထေရော နန္ဒတ္ထေရဿ သဒ္ဓိဝိဟာရိကံ အနုဿာဝေတိ။ ဝိမတိ၊၂။၁၃၂။ ယော မံ ပဗ္ဗာဇေသိ၊ ယော မံ အနုဿာဝေသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၁၆။ ယော ဥပဇ္ဈံ အဒတွာ အာစရိယော ဟုတွာ ပဗ္ဗာဇေသိ၊ ကမ္မဝါစာစရိယော ဟုတွာ ဥပသမ္ပာဒေသိ စ၊ တံ သန္ဓာယ "ယော မံ ပဗ္ဗာဇေသိ၊ ယော မံ အနုဿာဝေသီ"တိ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၂။၇၉။ ယာဟံ ပဗ္ဗာဇေသိံ၊ ယာဟံ အနုဿာဝေသိံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈။ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ အာယသ္မတော အာနန္ဒဿ သန္တိကေ ဒူတံ ပါဟေသိ "အာဂစ္ဆတု အာနန္ဒော ဣမံ အနုဿာဝေဿတူ"တိ (အနုဿာဝေဿတီတိ။ သျှာ)။ ဝိ၊၃။၁၂၉။ (ဤပုဒ်ကား ရုပ်ထူးတည်း။ ဘဝိဿန္တိနှင့် ပဥ္စမီကို ရော၍ သုံးထားသည်။ မောဂ်၊နိသျှ၊နိဂုမ်း (နှာ–၉၉၇)၌လည်း 'သဗ္ဗညုတာယ မမ ပဟေဿတု နာဂတမှို' ဟု ဤအသုံးမျိုး တွေ့ရ၏။)....ပရိဝါသဒါနံ ဥဿုက္ကံ ကရိဿာမိ ဝါ အနုဿာဝေဿာမိ ဝါ ဂဏပူရကော ဝါ ဘဝိဿာမီတိ။ ဝိ၊၃။၂၀၀။ (၃) (က) ကဲ့ပြားခြင်းအားလျော်စွာ – ကြားစေ – သိစေ – ၏။ (ခ) ကဲ့ပြားခြင်းအားလျော်သော ဝတ္ထုကို–ကြားစေ–သိစေ–၏။ (ဂ) ကဲ့ပြားခြင်းအားလျော်သော စကားဖြင့် – ကြားစေ–သိစေ–၏။ (ဃ) သဘောတူ – ခွင့်ပြု–လျက် – ကြားစေ – သိစေ – ၏။ စတုတ္ထော အနုဿာဝေတိ။ ဝိ၊၄။၃၆၇။ စတုတ္ထော အနုဿာဝေတီတိ သံဃံ ဘိန္ဒိဿာမီတိ အဓမ္မံ ဝါဒီ စတုတ္ထော ဟုတွာ အနုဿာဝေတိ၊ အနုနယန္တော သာဝေတိ။ "န တုမှာကံ ယေဝ နရကဘယံ အတ္ထိ၊ အမှာကမ္ပိ အတ္ထိ....ဣတိအာဒိနာ နယေန "အဓမ္မံ ဓမ္မော"တိ ဝေ အဋ္ဌာရသဘေဒကရဝတ္ထူနိ ဗောဓေတီတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၃။ ....အနုနယန္တောတိ အနုဇာနာပေန္တော၊ ဘေဒဿ အနုရူပံ ဝါ ဗောဓေန္တော၊ ယထာ ဘေဒေါ ဟောတိ၊ ဧဝံ ဘိန္ဒိတဗ္ဗေ ဘိက္ခူ ဝိညာပေန္တောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ "န တုမှာက"န္တိအာဒိ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၂၁။ အနုဿာဝန (၃) အနက်လည်း ကြည့်။

အနုဿာဝေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+သု+ဏော+တုံ] အဖန်ဖန် – ကြားစေ – သိစေ–ခြင်းငှါ၊ ကမ္မဝါစာ ရွတ်ဖတ်ခြင်းငှါ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဂေါဏ္ဍေနပိ အနုဿာဝေတုံ။ ဝိ၊၃။ ၁၂၉။

အနုဿာဝေတုကာမ (တိ) [အနုဿာဝေတုံ+ကမု+ဏ] အဖန်ဖန်–ကြားစေ–သိစေ–ခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ ကြားစေ–သိစေ–လိုသော၊ ကမ္မဝါစာရွတ်ဖတ်လိုသော၊ သူ။ ဥပသမ္ပဒါပေက္ခဿ ပကတိနာမံ ပရိဝတ္တေတွာ အနုပုဗ္ဗေန နာဂါဒိနာမေန အနုဿာဝေတုကာမေန ပဋိကစ္စေဝ။ ဝိမတိ၊၂။၁၃၀။

အနုဿာဝေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+သု+ဏော+တွာ] (၁) ကြားစေ၍၊ အဖန်ဖန် – ကြားစေ – သိစေ – ၍၊ ပြောကြား၍။ တတော သာ အနုဿာဝေတွာ၊ ဘိက္ခုသံဃမ္ပိ သုဗ္ဗတာ။အပ၊၂။၂၁၁။ (၂) (က) ကွဲပြားခြင်း အားလျော်စွာ – ကြားစေ – သိစေ – ၍။ (ခ) ကွဲပြားခြင်းအား လျော်သော ဝတ္ထုကို–ကြားစေ – သိစေ–၍။ (ဂ) ကွဲပြားခြင်းအား လျော်သော စကားဖြင့် – ကြားစေ–သိစေ–၍။ (ဃ) သဘောတူ – ခွင့်ပြု–လျက်–ကြားစေ–သိစေ – ၍။.... ဝေ အနုဿာဝေတွာ တေသံ စိတ္တံ ဥပတ္ထမ္ဘေတွာ အနိဝတ္တိဓမ္မေ ကတွာ။ ဝိ၊၄၊၄။၂၂၂။မ၊၄၊၄။ ၇၅။ အံ၊၄၊၁။၃၅၄။ဥဒါန၊၄။၂၈၈။အနုဿာဝန (၃) အနက်လည်း ကြည့်။

အနုဿာဝေန္တ (တိ) [အနု+သု+ဏော+အန္တ] ကြားစေ – သိစေ – သော၊ ကမ္မဝါစာကို ရွတ်ဖတ်သော၊ သူ။ ကောနုဿာဝန (ဝိ၊၄။ ၃။၃၁၅) ကြည့်။

အနုဿာဟ (ပု) [န+ဥဿာဟ] အားမထုတ်ခြင်း၊ ကြောင့်ကြ မစိုက်ခြင်း။.... ဘိက္ခုသံဃေ သိက္ခံ သမာဒိယမာနေ အနုဿာဟံ ပဝေဒေသိ။ မ၊၂။၁၁၁။.... အရညဝါသေ အနုဿာဟံ ပဝေဒေန္တော....။ ဇာ၊၄၊၄။ ၂၂၁။

အနုဿာဟန (နပ်) [န+ဥဿာဟန] (၁) အားမထုတ်ခြင်း၊ ကြောင့်ကြမစိုက်ခြင်း။ (တိ) (၂) အားထုတ်ခြင်း–မရှိ–ကင်း–သော။ အနုဿာဟနာဝသိဒနဘာဝေန သံဟတဘာဝေါ ထိနံ။ မူလဋီ၊၁။၁၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။ ၁၅၀။

အနုဿာဟ(န)လက္ခဏ (တိ) [အနုဿာဟ(န) + လက္ခဏ] အားမထုတ်ခြင်း – ကြောင့်ကြမစိုက်ခြင်း – လက္ခဏာရှိသော။ ထိနံ အနုဿာဟနလက္ခဏံ။ မဟာနိ၊၄။၅၂။ ထိနံ အနုဿာဟလက္ခဏံ။ အဘိ၊၄၊၁။၂၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၉။ အနုဿာဟလက္ခဏန္တိ ဥဿာဟပဋိပက္ခလက္ခဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။၁၅၀။

အနုဿာဟသံဟနန (နပ်) [အနုဿာဟ+သံဟနန] အားထုတ်ခြင်းကင်းသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် တွန့်ဆုတ်ခြင်း၊ အားမထုတ်ခြင်းကြောင့် တွန့်ဆုတ်ခြင်း။ ထိနံ အနုဿာဟသံဟနနံ၊ မိဒ္ဓံ အသတ္တိဝိဃာတော။ နေတ္တိ၊၄။၁၄၅။

အနုဿာဟသံဟနနတာ (ထိ) [အနုဿာဟသံဟနန+တာ] အားထုတ်ခြင်းကင်းသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် တွန့်ဆုတ်သည်၏အဖြစ်၊ အားမထုတ်ခြင်းကြောင့် တွန့်ဆုတ်သည်၏အဖြစ်။.... ထိနနတာ ထိနံ၊ မိဒ္ဓနတာ မိဒ္ဓံ၊ အနုဿာဟသံဟနနတာ (အနုဿာဟနတာ၊သီ၊သျာ) အသတ္တိဝိဃာတော စာတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ ၄၊၁။၂၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၉။ မဟာနိ၊၄။၅၂။

အနုဿာဟိတ (တိ) [န+ဥဿာဟိတ] မတိုက်တွန်း – မနှိုးဆော် – အပ်သော၊ သူ။ .... သမာဒိဋ္ဌီ ပုရက္ခတွာ အသံသိဒန္တော အနုဿာဟိတော ပရေဟိ ဒါနာဒီနိ ပုညာနိ ကရောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၈၃။ အနုဿာဟိတောတိ ကေနစိပိ န ဥဿာဟိတော။ သရသ-

တော ဟိ ပုညပဋိပတ္တိဒဿနမိဒံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။ ၁၁၇။ .... ပရေဟိ အနုဿာဟိတော သာမံ အသင်္ခါရိကစိတ္တေန ကရောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၅၄။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၃၄၅။

အနုဿိတ (တိ) [န+ဥဿိတ] မထောင်အပ်သော၊ မာနသည် မထောင်အပ်သော၊ မထောင်လွှား မတက်ကြွသော။ တံ ကထံ ကထယေ မိရော၊ အဝိရုဠှေါ အနုဿိတော။ အံ၊၁။၁၉၉။ န ဟိ မာနုဿိတာ ဟုတွာ ပဏ္ဍိတာ ကထယန္တိ၊ မာနေန ပန အနုဿိတောဝ ဟုတွာ မန္တယေ ကထေယျ ဘာသေယျ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၈၈။

အနုဿုက (တိ) [န+ဥဿုက။ (အနုဿုက – သံ)] အားထုတ် – ကြောင့်ကြ – ဗျာပါရ – မှု မရှိသော၊ လွတ်လပ် ချမ်းမြေ့သော။ တေသု ဥဿုက္ကဇာတေသု၊ ဘဝသောတာနုသာရိသု။ ကေဓ တဏှံ ပဇဟိံသု၊ ကေ လောကသ္မိံ အနုဿုကာ။ သံ၊၁။၁၅။ အနုဿုကာတိ အဝါဝဋာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁။ ဝီတလောဘာ အနုဿုကာ။ အံ၊ ၂။၄၇၂။ အနုဿုကာတိ ကတ္ထစိ ဥဿုက္ကံ အနာပန္နာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၇၉။ (ဓမ္မ။၄၃။ ဇာ၊၁။၆၅၊၃၆၀။ ဇာ၊ ၂။၁၆၁-တို့လည်း ကြည့်။) အနုဿုက္က-လည်း ကြည့်။

အနုဿုကိတာ (ထီ) [အနိဿုကိတာမှ ပျက်လာသောပါဌ် ?] မနာလိုမှု – ငြူစူမှု – မရှိသောသူ၏အဖြစ် – မရှိခြင်း။ အနုဿုကိတာဒိနာ အတ္တနော သဘာဝသီလေန စ ဥပေါသထသီလာဒိသမာဒါနသီလေန စ ကာရဏဘူတေန။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၆၆။

အနုဿုကီ (တိ) [အနိဿုကီမှ ပျက်လာသောပါဌ်?] မနာလိုမှု – ငြူစူမှု – မရှိသော၊သူ။ "ဥတ္တရာ ဥပါသိကာ သီလာစာရသမ္ပန္နာ အနုဿုကီ အမစ္ဆရီ အက္ကောဓနာ" တိအာဒိနာ....။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၆၇။ အနိဿုကီ-လည်း ကြည့်။

အနုဿုက္က(တိ) [(၁) န+ဥဿုက္က (၂)အနု+ဥဿုက္က] (၁) ကြောင့်ကြ – အားထုတ် – ဗျာပါရ – မှုမရှိသော၊သူ။ အပ္ပေါဿုက္က-ကြည့်။ (၂) လျော်သော – ကြောင့်ကြ – အားထုတ် – မှု ရှိသော။ ဇနပဒေါ ဝါ တမ္ဟိ ထာဝရိယပ္ပတ္တော အနုဿုက္ကော (အနုယုတ္တော၊ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။ အနုယုတ္တောတိ နိစ္စပယုတ္တော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။ ၂၃၄။) သကမ္မနိရတော အစလော အသမ္ပဝေဓိတိ ဇနပဒတ္ထာဝရိယပ္ပတ္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၁။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၆-တို့လည်းကြည့်။) အနုဿုက-လည်း ကြည့်။

အနုဿုက္ကတာ (ထီ) [အနုဿုက္က+တာ] အားထုတ် – ကြောင့်ကြ – ဗျာပါရ – မှု မရှိသောသူ၏အဖြစ်၊ လွတ်လပ်ချမ်းမြေ့သော သူ၏အဖြစ်။ ခန္ဓသင်္ခါတဿ ဒုက္ခဘာရဿ ပရိညာတတ္တာ အနုဿုက္ကတာယ စ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၈၄။ အနုညပေါသီ-လည်း ကြည့်။

အနုဿုတ(တိ) [(၁) အနု+သု+တ။ (အနုศ്രုတ-သံ) (၂) န+အဝဿုတ၊ အဝ-ကို ဩ၊ ဩ-ကို ဥ-ဝိပရိတ် ပြု။] (၁)အစဉ်အားဖြင့် – တဆင့် – ကြားအပ် – ကြားဘူး – သော။ အနန္နုဿုတ-ကြည့်။ (၂) ရာဂစသည်ဖြင့် – မစွတ်စို – မယိုစီး – သော၊ ရာဂစသည်၏ ယိုစီးခြင်းမှ ကင်းသော၊သူ။.... "အနုဿုတ" န္တိပိ ပါဠော၊ အနဝဿုတန္တိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၉၈။ အနဝဿုတ-လည်း ကြည့်။

အနုဿုတိ (ထီ) [အနု+သု+တိ] ကြားခြင်း၊ တဆင့်ကြားခြင်း၊ အဖန်ဖန် – အထပ်ထပ် – ကြားခြင်း။ အနုဿဝ-ကြည့်။

အနုဿုတိက (တိ) [အနု+သုတိ+က] သူတပါးတို့ထံမှ တဆင့်ကြားခြင်းရှိသော၊ တဆင့်ကြားဖြင့် ကြံဆ၍ယူသော၊သူ၊ အနုဿုတိကတက္ကီပုဂ္ဂိုလ်။ တတ္ထ စတုဗ္ဗိဓော တက္ကီ အနုဿုတိကော ဇာတိဿရော လာဘီ သုဒ္ဓ-

တက္ကိကောတိ။ တတ္ထ ယော.... သုတွာ.... တက္ကယန္တော ဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ၊ အယံ အနုဿုတိကော နာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၉။ ပရေဟိ ပုန သဝနံ အနုဿုတိ၊ သာ ယဿာယံ အနုဿုတိကော။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၄၀၀။ အယံ အတ္တနာ ဂတမဂ္ဂံ ပဝေဒေတိ၊ န အနုဿုတိကော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၈။

အနုဟာသတိ (ကြိ) [အနု+ဟသ+အ+တိ] ရည်ရွှယ်၍ – စောင်းမြောင်း၍ – ပြင်းစွာ – ရယ်၏။ အနုဝ ဠသ္တိ·ကြည့်။

အနုဟီရမာန (တိ) [အနု+ဟရ+ယ+မာန။ မောဂ်၊နိသျ၊နှာ-၇၉၇-ကြည့်။] ဆောင်အပ်သော၊ ဆောင်း–မိုး–အပ်သော။ သေတမ္ပိ ဆတ္တေ အနုဟီရမာနေ (သီ၊မူကွဲ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀)။ အနုဟီရမာနေတိ ဓာရိယမာနေ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၀၂။ အနုဟီရမာနေတိ ဓာရိယမာနေ။ "အနုဓာရိယမာနေ"တိပိ ပါဠိ ပါဌော။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၀၄။

အနုဠာ(လာ) (ထီ) [ယဒိစ္ဆာနာမ်] (၁) ကဿပမြတ်စွာဘုရား၏ – အမြတ်ဆုံး တပည့်မ – အဂ္ဂသာဝိကာ၊ အနုဠာထေရီ။ အနုဠာ ဥရုဝေဠာ စ၊ အဟေသုံ အဂ္ဂသာဝိကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၇၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၁၂။ (၂) စူဠသေဋ္ဌိမည်သော ဗာရဏသီသူဌေး၏သမီး အနုလာ။ မိတာ ပနဿ အနုလာ အနုကဝိန္နေ....။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၉၉။ (၃) သီဟိုဠ်ကျွန်း မုဋသိဝမင်း၏ သမီးတော်, ဒေဝါနံပိယတိဿမင်း၏ နောင်တော် မဟာနာဂမင်း၏ မိဖုရားဖြစ်သော အနုဠာဒေဝီ။ (နောင်တွင် သံဃမိတ္တာထေရီထံ ရဟန်းပြုသည်။) သဟာယကဿ ကိရ တေ ဒေဝါနံပိယတိဿဿ ရညော ဘာတု ဇာယာ အနုဠာ နာမ ဒေဝီ ပဗ္ဗဇိတုကာမာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၇။ အနုဠာ ဒေဝီတိ ရညော ဇေဋ္ဌဘာတု ဇာယာ အနုဠာ နာမ ဒေဝီ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၇၆။ အနုဠာဒေဝီ နာမ ရညော ဇေဋ္ဌဘာတု ဇာယာ။ ဝိမတိ၊၁။၃၅။ အနုလာဒေဝီ သီဝလိ စ၊ မုဋသိဝဿ ဓီတရော။ ဒီပဝံ။၁၁။၇။

အနုဠာရ(တိ) [န+ဥဠာရ]မမွန်မြတ် – ယုတ်ညံ့သော။ ကိစ္စဝသေန အရဟတံ အနုဠာရရေသု ဝတ္ထုသု ဟသိတုပ္ပါဒနရသာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၈၇။ အနုဠာရရေသူတိ အဋ္ဌိကသင်္ခလိကပေတရူပါဒီသု၊ အသေသု ဝါ အပ္ပဏီတေသု ဝတ္ထုသု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၃၀။ အနုဠာရံ ပရိတ္တကုသလံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၅။

အနုဠာရဇ္ဈာသယ(တိ) [န+ဥဠာရ+အဇ္ဈာသယ]မွန်မြတ်သော–အလိုဆန္ဒ–အဇ္ဈာသယ– မရှိသော၊ ယုတ်ညံ့သော – အလိုဆန္ဒ – အဇ္ဈာသယ–ရှိသော၊သူ။ သော.... ဒါနံ ဒေန္တော အနုဠာရဇ္ဈာသယတာယ လူခံ အဒါသိ....။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၇၈။

အနုဠာရတာ(ထီ) [အနုဠာရ+တာ]မမွန်မြတ် – ယုတ်ညံ့ – သည်၏အဖြစ်။ ဝိဟေဌကာဒီဟိ ကတဿ ကုသလဿ အနုဠာရတာယ ဝါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၀။ မနသိကာရဿ အနုဠာရတာယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၁၀။

အနုဠာရတ္တ(န) [အနုဠာရ+တ္တ] မမွန်မြတ် – ယုတ်ညံ့–သည်၏ အဖြစ်။ တဿ စ အပ္ပကတ္တာ အနုဠာရတ္တာ စ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၀။

အနူန(တိ) [န + ဦန] မယုတ်လျော့သော၊ ယုတ်လျော့ခြင်းမရှိသော။ ဗုဒ္ဓေါ တဿ စ သဒ္ဓမ္မော၊ အနူနော ယာဝ တိဋ္ဌတိ။ အပ၊၂။၂၀၀။ အနူနာ ဒသ ရတ္တိယော။ ဇာ၊၁။၃၈၁။ အနူနံ သတပဥ္စကံ။ အပ၊၂။၂၃၄။ သတာနိ ပဉ္စ နူနာနိ။ အပ၊၂။၁၅၆၊၂၆၃။ အနူနနေနာတိ ....ဥပပန္နေန။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၆၀။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၄၁။ အနူနေဟိ နယေဟိ ပဝတ္တာနိ။ မူလဋ္ဌီ၊၃။ ၁၆၇။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၅၊၂၂၁။ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၄၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂၊၁၆၁၊၂၄၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။

၁၂၄။ စူဠနိ၊ဌ။၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၈၀။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၁၀၈။သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၁၅။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၃၄- တို့လည်း ကြည့်။) အနမိက, အနောမ-တို့လည်း ကြည့်။

အနူနအဌမာသ(န) [အနူန+အဌမာသ]မယုတ်လျော့ — အယုတ်အလျော့မရှိ — တင်းတင်းပြည့်—သော ရှစ်လ။ အနူနအဌမာသာနိ၊ ပဓာနံ ပဒဟိ ဇိနော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၄၀။

အနူနက(တိ) [အနူန+က၊ ထိုဠ် အနူနကာ၊ အနူနိကာ]မယုတ်လျော့သော၊ ပြည့်စုံသော၊ သူ။ ဒွတ္တိံ သေတေ အနူနကာ။ ဝိ၊၃။၄၇၈။ ဝိသကောဋ္ဌိ အနူနကာ။ အပ၊၁။၃၄၆။ ဧဝံ သာ လေခါ သမတ္တာ ပရိပုဏ္ဏာ အနူနိကာ ဘဝိဿတိ။ မိလိန္ဒ။၃၃၁။ (ဝိ၊၅။၁၆၂။အပ၊ ၁။၃၅၆။ အပ၊၂။၁၀၅-တို့လည်း ကြည့်။)

အနူနကာရီ(တိ) [အနူန+ကရ+ဏီ] မယုတ်လျော့သည်ကို ပြုလေ့ရှိသော၊ မယုတ်လျော့အောင်ပြုသော၊ သူ။ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလေသု ဝေ ပရိပူရကာရီ အယ။ အနူနကာရီ ပရိပူရဏကာရေန သမန္နာဂတော ဘဝေယျ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၀။

အနူနင်္ဂ(တိ) [အနူန+အင်္ဂ] မယုတ်လျော့—မချို့တဲ့—သော ခြေလက်စသော ကိုယ်အင်္ဂါ ရှိသော၊ သူ။ အစလော ဟောမိ မေတ္တာယ၊ အနူနင်္ဂေါ ဘဝါမဟံ။ အပ၊၁။၃၇၆။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၁၈။

အနူနဥတ္တိအနုဿာဝန (တိ) [အနူန+ဥတ္တိ+အနုဿာဝန]မယုတ်လျော့သော ဥတ်, ကမ္မဝါစာရှိသော။ဘဂဝတော ဝစနံ....ဌာနာရဟံ၊ အနူနဥတ္တိအနုဿာဝနံ ဥပ္ပဋိပါဋ္ဌိယာ စ အဝုတ္တန္တိ အတ္ထော။ မူလဋ္ဌီ၊၂။၁၇၈။

အနူနတာ(ထီ) [အနူန+တာ] မယုတ်လျော့—မချို့တဲ့— သည်၏အဖြစ်၊ လက်ခြေစသော ကိုယ်အင်္ဂါမချို့တဲ့သည်၏ အဖြစ်။ တတော မေ ဟတ္ထပါဒေ စ၊ ဇိဝှံ သောတဉ္စ မဒ္ဒိယ။ အနူနတံ မေ ပဿိတွာ....။ စရိယာ။၄၁၃။ အနူနတန္တိ ဟတ္ထာဒီဟိ အဝိကလတံ။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။၂၁၄။

အနူနတ္တ(န) [အနူန+တ္တ] မယုတ်လျော့သည်၏ အဖြစ်။ သော တေသံ ဓမ္မာနံ အနူနတ္တာ ပရိပုဏ္ဏတ္တာ သမ္ပန္နတ္တာ....။ မိလိန္ဒ။၁၆၄။

အနူနဒသမာသ(န) [အနူန+ဒသမာသ]မယုတ်လျော့— အယုတ်အလျော့မရှိ — တင်းတင်းပြည့်—သော ဆယ်လ၊ အနူနဒသမာသာနိ၊ ပဓာနေ ပဒဟိ ဇိနော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၂၂၊၃၂၅။

အနူနနဝမာသ(န) [အနူန+နဝမာသ] မယုတ်လျော့— အယုတ်အလျော့မရှိ — တင်းတင်းပြည့်—သောကိုးလ။အနူနနဝမာသာနိ၊ပဓာနံ ပဒဟိ ဇိနော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၅၀။

အနူနနာမ(ပု) [အနူန+နာမ] မယုတ်လျော့—ပြည့်—ဟူသော အမည်ရှိသော၊သူ။ (အနူန ဟူသည် နတ်ဘီလူးတို့၏ စစ်သေနာပတိ ပုဏ္ဏက၏ စကားလှယ်, စကားဝှက် အမည် ဖြစ်သည်၊ ဇာတ်နိဿျ၌ "ပြည့်ကောင်" ဟု ပြန်ဆိုသည်။) အနူနနာမော ဣတိ မံ ဝဒန္တိ။ ဇာ၊၂။၂၈၁။ အနူနနာမောတိ န ဦနနာမော။ ဣမိနာ အတ္တနော ပုဏ္ဏကနာမမေဝ ပဋိစ္ဆန္နံ ကတွာ ကထေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၇၂။ အနူနနာမော လဘတဝ္ဇဒါရံ။ ဇာ၊၂။၃၀၈။ အနူနနာမောတိ သမ္ပုဏ္ဏနာမော ပုဏ္ဏကော ယက္ခသေနာပတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၃၃။

အနူနဘာဝ(ပု)[အနူန+ဘာဝ]မယုတ်လျော့—မချို့တဲ့ — သည်၏ အဖြစ်။ အဝေကလ္လဠ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၃၄)ကြည့်။

အနူနဘောဂ(တိ) [အနူန+ဘောဂ] မယုတ်လျော့ — ပြည့်စုံ — သော စည်းစိမ်ရှိသော၊

သူ။ အနူနဘောဂေါ ဟုတွာန၊ ဒေဝရဇ္ဇံ ကရိဿတိ။ အပ၊၁။၄၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆၆။

အနူနမနသက်ပ္ပ (တိ) [အနူန+မနသက်ပ္ပ] မယုတ်လျော့ – ပြည့်စုံ – သော စိတ်အကြံ ရှိသော၊ သူ။ အနူနမနသက်ပ္ပေါ၊ တိက္ခပညော ဘဝိဿတိ။ အပ၊၂။၆၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၉။

အနူနသတ္တမာသ (န) [အနူန+သတ္တမာသ] မယုတ်လျော့ – အယုတ်အလျော့မရှိ – တင်း တင်းပြည့် – သော ခုနစ်လ၊ အနူနသတ္တမာ- သာနိ၊ ပဓာနံ ပဒဟိံ ဇိနော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၃၃။

အနူနာဓိက (တိ) [န+ဦန+အဓိက] အယုတ်, အလွန်မရှိသော၊ မယုတ်,မလွန်သော၊ အလို, အပိုမရှိသော၊ မလို,မပိုသော။ အနူနာဓိကေ ဒသမာသေ ဂဗ္ဘဝါသံ ဝသန္တော ပိ ဉပဂ္ဂဇ္ဇမာ- နော နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။ သာရတ္ထ၊၁။၂၀၉။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၆၊၈၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၊၂၉၊၇၈၊၈၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၁၀၇-၁၀၈၊၁၂၅၊၁၂၈-တို့လည်း ကြည့်။)

အနူနာဓိကတာ (ထီ) [အနူနာဓိက+တာ] အယုတ်, အလွန် – အလို,အပို – မရှိသည်၏ အဖြစ်။ အနူနာဓိကတာယ ဘဂဝတော သမ္မုခါ သုတာကာရတော အဝိပရိတံ, အဝိ- ပရီတဿ ဝါ သုတ္တဿ ဂဟဏံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၁။၁၅၀-၁။

အနူနာဓိကဝစန (န) [အနူနာဓိက+ဝစန] အယုတ်, အ လွန် – အလို,အပို – မရှိ သည် ကို ဟောသောသဒ္ဒါ၊ မယုတ်,မလွန် – မလို,မပို – သည်ကို ဟောသော သဒ္ဒါ။ ပရိပုဏ္ဏ(ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၆၀။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၈။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၉) ကြည့်။ တံ ပန ကေနစိ (ကိဉ္စိ) ဦနံ, အဓိကံ ဝါ န ဟောတီတိ "အနူနာဓိကဝစန"န္တိ ဝုတ္တံ။ (ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၃၈-၉။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၇၃။ အံ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။၁၅၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အနူနာနဓိက (တိ) [အနူန + အနဓိက]အယုတ် အလျော့မရှိ, အပိုအလွန်မရှိသော။ သုတ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၂) ကြည့်။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅-တို့၌ အနူနာဓိက- ဟု ရှိသည်။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၈။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၁၅၀။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၈။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၄-၅။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၇-တို့ လည်း ကြည့်။)

အနူပ (တိ) [အနု+အာပ။ အနူပေါ သလိ- လပ္ပါယော။ ဓာန်။၁၈၇။ အနုဂတာ အာပါ အတြာတိ အနူပေါ၊အာပဿ အာဒိနော ဉတ္တံ၊ ပရလောပေါ ဝါ။ ရင်း၊ဋ္ဌီ။]ရေများသော–ရေ လုံလောက်စွာရသော–စိုထိုင်းသော – အရပ်၊ ရေနီးရာ – မြောင်းရိုး – မြောင်းပေါင် – အရပ်။ ဣမာ တာ ဟရိတာ'နူပါ၊ဣမာ နဇ္ဇော သဝန္တိ- ယော။ ဇာ၊၁။၃၀၁။ ဟရိတာနူပါတိ ဉဒက- နိဒ္ဓမနဿ ဉဘောသု ပဿေသု ဟရိတတိ- ဏသဉ္ဆန္နာ အနူပဘူမိယော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၅၉။ ဇလပ္ပါယေ ဒေသေ, တတ္ထလေ သဗ္ဗဒါဝါသိနိ မဟိသေ, "ဗဟူမ္ဗု ဗဟုရုက္ခော စ၊ ဝါတ- သေမှာမယာန္ဝိတော။ ဒေသော'နူပေါ ဣတိ ချာတော" ဣတျုတ္တေ ဒေသဝိသေသေ စ ပုံ။ ထောမ။ အနူပဒေသ-လည်း ကြည့်။

အနူပခေတ္တ (န) [အနူပ+ခေတ္တ] ရေများ သော – ရေလုံလောက်စွာရသော – လယ်၊ အရပ်၊ စိုထိုင်းသောအရပ်၊ ကမ်းနပ္ပူး – ကမ်းရိုး – ကမ်းဘေး – ကန်ပေါင်ရိုး – ကန် ပေါင်ရိုးအောက် – ၌ရှိသောလယ်။ ထလေ စ နိန္နေ စ ဝပန္တိ ဗီဇံ၊ အနူပခေတ္တေ ဖလမာသ- မာနာ။ ဇာ၊၁။၃၀၉။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၆။အနူပခေတ္တေ နဒိဥ္ဌ တဋ္ဌာကဥ္ဌ နိဿာယ ကတံ သြဿေန ဝုယှတိ .... ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၈၁။ အနူပခေတ္တေတိ အဇင်္ဂလေ ဉဒကသမ္ပန္နေ ခေတ္တေ ဖလဝိသေသံ ပစ္စာသီသန္တာ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၄။ တဿာ စာ'နူပ- ခေတ္တမှိ၊ သယမ္ဘူ ဝသတေ တဒါ။ အပ၊၁။ ၂၁၀။ တဿာ စာ'နူပခေတ္တမှီတိ တဿာ န- ဒိယာ အနူပခေတ္တမှိ၊ တီရသမီပေတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၃။ ဣဓ မဟာရာဇ နယကုသ-

လော ပုရိသော သုကဋ္ဌေ အနူပခေတ္တေ ဗိဇံ ရောပေယျ။ မိလိန္ဒ။၁၃၂။

အနူပဃာတ (တိ) [န+ဥပဃာတ] အနူ-ပဃာတ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနူပတိတ္ထ (န) [အနူပ+တိတ္ထ] ရေများသော-ရေစွတ်သော-ဆိပ်ကမ်း။ အနူပတိတ္ထေ ဇာ-ယန္တိ၊ ပဒုမုပ္ပလကာ ဗဟူ။ အပ၊၁။၄၀၅။

အနူပဒေသ (ပု) [အနူပ+ဒေသ] ရေများသော-ရေလုံလောက်စွာ ရသော-စိုထိုင်းသော-အရပ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (အနူ-ပဒေသလက္ခဏာကို ဘာဝပ္ပကာသ, ပုဗ္ဗဏှ, စတုတ္ထပကရဏ-တွင်ကြည့်။)

အနူပဒေသဝါသီ (တိ) [အနူပဒေသ+ဝသ+ဏီ] ရေများသော-ရေလုံလောက်စွာရသော-စိုထိုင်းသော-အရပ်၌နေသော၊သူ။ ဇင်္ဂလ-ဒေသဝါသီနံ ဟိ အနူပဒေသေ ဝသန္တာနံ ဝိသဘာဂေါ ဥတု ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အနူပဒေသ-ဝါသီနဥ္စ ဇင်္ဂလဒေသေဟိ....။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၂။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၁၈။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၃၃။ (သံ၊ဋ္ဌ-၌ အနူ-ပဒေသ, အနူပဒေသဝါသီ-ဟု ရှိသည်။)

အနူပဘူမိ (ထီ) [အနူပ+ဘူမိ] ရေများသော-ရေလုံလောက်စွာရသော - စိုထိုင်းသော - မြေ။ အနူပ-ကြည့်။

အနူပမ (တိ) [န+ဥပမာ။ဥ-ကို ဒီဃပြု။] (၁) နှိုင်းယှဉ်ဖွယ် - အတူ - ဥပမာ - မရှိသော၊သူ။ အနူပမံ အတုလိယံ၊ ပိဝေ မုတ္တိရသံ အဟံ။ အပ၊၁။၃၆၉။အနူပမော အသဒိသော၊ အတုလော ဥတ္တမော ဇိနော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၃၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃။ (ပု) (၂) အနူပမအမည်ရှိသော၊သူ။ (မထေရ်)။ အနူပမော ထေရော။ ထေရ။၂၆၁။ အနူပမောတိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ဥပနိဿယ-သမ္ပန္နတာယ ကာမေ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတွာ....။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၈။ (ပု) (၃) အနူပမအမည်ရှိသော၊သူ။ (သုမနဘုရားရှင်၏သားတော်)။ ဝဍ္ဍသိကာ နာမ နာရီ၊ အနူပမော နာမ အတြဇော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၃၀။ အနူပမော နာမ ပုတ္တော အဟောသိ။ ၎င်း၊ဋ္ဌ၊၁၉၀။

အနူပမတ္ထေရ (ပု) [အနူပမ+ထေရ] အနူပမ အမည်ရှိသောမထေရ်။ အာယသ္မတော အနူ-ပမတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၈။

အနူပမတ္ထေရဂါထာ (ထီ) [အနူပမတ္ထေရ+ဂါထာ] အနူပမ မထေရ် - ရွတ်ဆိုသော - အကြောင်းကိုဟောသော-ဂါထာ။ ထေရ။ ၂၆၁။ ၎င်း၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၈-၉။

အနူပယ (တိ) [န+ဥပယ။ဥ-ကို ဒီဃပြု။] အနုပယနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနူပဝါဒ (ပု) [န+ဥပဝါဒ။ဥ-ကို ဒီဃပြု။] အနုပဝါဒနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနူသရ (တိ) [န+ဦသရ] ဆား-ဆပ်ပြာ-မပေါက်သော မြေအရပ်။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ခေတ္တံ.... အနူသရဉ္စ ဟောတိ။ အံ၊၃။၆၉။ ဦသရ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၂)လည်းကြည့်။

အနူဟတ (တိ) [န+ဦဟတ] မနုတ်-မပယ်-မခွါ-မဖြုတ်-အပ်သော။ ဝေမှိ တဏှာ-နုသယေ အနူဟတေ။ ဓမ္မ။၆၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၈။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၇။.... တဏှာယ အနုသယေ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏေန အနူဟတေ အသမုစ္ဆိန္နေ တသ္မိံ တသ္မိံ ဘဝေ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၃။ အနူဟတေတိ အနုဒ္ဓတေ၊ အပ္ပဟီနေတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊ ၂။၇၀။ အနူဟတေတိ အသမုပဃာတိတေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၀၄။ နပိ ပဿံ နိပါတေဿံ၊ တဏှာသလ္လေ အနူဟတေ။ ထေရ။၂၆၃။ မဟာနိ။၅၁။ အနူဟတေ အနုဒ္ဓတေ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၉။ တဏှာသလ္လေ အနူဟတေတိ တဏှာသခါတေ ကဏ္ဍေ အနုဒ္ဓတေ၊ အဝိ-ဂတေတိ အတ္ထော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၇၁။

အနေကံသ (ပု) [အနေက+အံသ။ န+ကေံသ] (၁) တပါးမက–များ–သော အဖို့အစု၊ ကေန်–အတိအကျ–မဟုတ်၊ အနေကံ။ (၂) (တိ) များသော အဖို့အစုရှိသော၊ ကေန်–အတိအကျ–မဟုတ်သော။ ဖြာဟ္မဏော နာမ သံသယမနေကံသံ ဝိမတိပထံ ဝီတိ-ဝတ္တော။ မိလိန္ဒ။ ၂၂၀။

အနေကံသဂ္ဂါဟ (ပု) [န+ကေံသဂ္ဂါဟ။ အနေ-ကံသ+ဂါဟ] တခုတည်းသောအဖို့ကို မယူနိုင်ခြင်း၊ များသောအဖို့ကိုယူခြင်း၊ ကေန်–အတိအကျ–မယူဆနိုင်ခြင်း။ သံသယော အနေကံသဂ္ဂါဟော။ အဘိ၊ဓ။၁၀၂၊၂၃၄၊ ၂၄၅။ အဘိ၊ဝိ။၁၇၄။ မဟာနိ။၃၂၅။ ကေံသံ ဂဟေတုံ အသမတ္ထတာယ န ကေံသဂ္ဂါ-ဟောတိ အနေကံသဂ္ဂါဟော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၉။

အနေကံသဂ္ဂါဟပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [အနေကံ-သဂ္ဂါဟ + ပစ္စုပဋ္ဌာန] များသောအဖို့ကို ယူခြင်း – ဟူသော အခြင်းအရာ – အားဖြင့် ဉာဏ်အား ရှေ့ရှုထင်တတ်သော၊တရား။ သာ (ဝိစိကိစ္ဆာ)....အနိစ္ဆယပစ္စုပဋ္ဌာနာ အနေကံ-သဂ္ဂါဟပစ္စုပဋ္ဌာနာ ဝါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၀၁။ အနေကံ-သဿ အာရမ္မဏေ နာနာသဘာဝဿ ဂဟဏာကာရေန ပစ္စုပတိဋ္ဌတီတိ အနေကံ-သဂ္ဂါဟပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၅၃။

အနေကံသဂ္ဂါဟဘာဝ (ပု) [အနေကံသဂ္ဂါဟ+ဘာဝ] တခုတည်းသော အဖို့ကို မယူနိုင်သည်၏အဖြစ်၊ များသော အဖို့ကို ယူသည်၏အဖြစ်၊ ကေန်–အတိအကျ–မယူဆနိုင်သည်၏ အဖြစ်။....ဓမ္မေသု အနေကံသဂ္ဂါဟဘာဝတော ဝိစိကိစ္ဆာ ဣတိဟံ နာမ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၀၆။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၆၀။(နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၆၄-လည်းကြည့်။)

အနေကံသပုစ္ဆာ (ထီ) [အနေကံသ+ပုစ္ဆာ] များသောအဖို့ ရှိသော–အမေး–ပုစ္ဆာ၊ "ဤသို့ ဟုတ်လေသလော ? မဟုတ်လေသလော ? အဘယ်ကြောင့်နည်း? အဘယ်သို့လေနည်း?" စသည်ဖြင့် မေးသောပုစ္ဆာ။ သံသယပုစ္ဆာ ဝိမတိပုစ္ဆာ ဒွေဠှကပုစ္ဆာ အနေကံသပုစ္ဆာ။ မဟာနိ။၁၄၄။ စူဠနိ။၅၄၊၆၇။

အနေကံသိက (တိ) [အနေကံသ+ဣက။ န+ကေံသိက] (က) တခုတည်းသော အဖို့သာ ရှိသည်မဟုတ်သော၊ များသောအဖို့ရှိသော။ (ခ) တခုတည်းသော ဆုံးဖြတ်ခြင်းရှိသည် မဟုတ်သော၊ များသော ဆုံးဖြတ်ခြင်း ရှိသော။ အနေကံသိကာပိ ဟိ ခေါ ပေါဋ္ဌ-ပါဒ မယာ ဓမ္မာ ဒေသိတာ ပညတ္တာ။ ဒီ၊၁။ ၁၇၈။ အနေကံသိကာတိ န ကေကော-ဋ္ဌာသာ၊ ကေနေဝ ကောဋ္ဌာသေန သဿ-တာတိ ဝါ အသဿတာတိ ဝါ န ဝုတ္တာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၃။ န ကေကောဋ္ဌာသာ န ကေန္တိကာ၊ န နိဗ္ဗာနာဝဟဘာဝေန နိစ္ဆိတာ ဝဋ္ဋန္တောဂဓဘာဝတောတိ အဓိပ္ပါ-ယော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၇၇။ အယံ အဋ္ဌကထာတော အပရော နယော—န ကေံသိကာတိ (အနေ-ကံသိကာတိ?) န ကေန္တိကာ၊ န နိဗ္ဗာနာ-ဝဟဘာဝေန နိစ္ဆိတာ ဝဋ္ဋန္တောဂဓဘာဝ-တောတိ အဓိပ္ပါယော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၉၁။

အနေကံသိကဋ္ဌာန (နု) [အနေကံသိက+ဌာန] တခုတည်းသော အဖို့ရှိသည်မဟုတ်သော–များသောအဖို့ရှိသော–အကြောင်း၊ ကေန် စင်စစ် ချမ်းသာသုခကို ဆောင်တတ်သည် မဟုတ်သော အကြောင်း၊ ကေန်မဟုတ် သော–မသေချာသော–အကြောင်း။ တေ ဒုတိယံ သာပရာဓံ အနေကံသိကဋ္ဌာနံ ဝိရဒ္ဓ-ကာရဏံ အနိယျာနိကကာရဏံ အဂ္ဂဟေသုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၀။(အံ၊ဋီ၊၂။၇၅-လည်းကြည့်။)

အနေကံသိကတ (တိ) [အနေကံသ+ကတ။ ဣ-လာ။ နီတိ၊သုတ္တ။၁၃၃၇-ကြည့်။] တခု တည်းမဟုတ်သော–များသော – အသေအ

ချာမဟုတ်သော – အဖိုဖြင့် ပြုအပ်သော။ အနိယတော န နိယတော၊ အနေကံသိကတံ ပဒံ။ တိက္ကမည္တရဲ ဌာနံ။ ဝိ၊၅။၂၆၁။ အနေကံသိကတံ ပဒံ၊ ယသ္မာ ဣဒံ သိက္ခာပဒံ အနေကံသေန ကတန္တိ အတ္ထော။ ကထံ အနေကံသေန? တိက္ကမည္တရဲ ဌာနံ၊ တိက္ကံ ဓမ္မာနံ အညတရေန ကာရေတဗ္ဗောတိ ဟိ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ၊၄။၁၉၁။

အနေကံသိကတာ (ထီ) [အနေကံသိက+တာ] များသော အဖို့ရှိသည်၏အဖြစ်။ (က) တခု တည်းသော ဆုံးဖြတ်ခြင်းမရှိ – စိတ်မတည် ငြိမ် – သည်၏အဖြစ်။ ပဏ္ဍကော အနေကံ-သိကတာယ (စိတ်ထား မတည့်မတ်သော ကြောင့်။ မြန်။၁၀၈။) မန္တိတံ ဂုယှံ ဝိဝရတိ န ဓာရေတိ။ မိလိန္ဒ။၁၀၀။ (ခ) ဧကန်မဟုတ် သည်၏အဖြစ်။ "အပ္ပဋိသန္ဓိကာ"တိအာဒိနာ အနေကံသိကတံ ပရိဟရတိ။မ၊ဋီ၊၃။၂၈၈။

အနေကံသိကဘာဝ (ပု) [အနေကံသိက+ဘာဝ] များသော အဖို့ရှိသည်၏အဖြစ်၊ ဧကန်–အတိအကျ – မဟုတ် – မမြဲ – မသေချာ – သည်၏အဖြစ်။ လောကသမ္မတာနံ ကလျာဏ-ပါပကာနံ အနေကံသိကဘာဝံ ပကာ-သေတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇၃။

အနေက (တိ) [န+ဧက။ ယေဘုယျအားဖြင့် ဗဟုဝုစ် ဖြစ်သည်၊ သဗ္ဗနာမ် အစီအရင် မမြဲသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်၊ ဤပုဒ်နှင့် အနက်တူ "နေက" ပုဒ်လည်း ရှိသည်။ မ၊ ၁။၁၁၂။ ထေရ။၂၆၇။ အပ၊၁။၃။ အပ၊ ၂။၂၃၀၊၂၄၁။ ဇာ၊၁။၁၉၀။ ဇာ၊၂။၁၁၃။ မိလိန္ဒ။၁၅၈။ နီတိ၊သုတ္တ။ နှာ-၃၈-၉-တို ကြည့်။] တခု – တမျိုး – တယောက် – တပါး – မဟုတ်သော၊ များစွာသော။ အနေ-ကော (ပု၊ပ၊ဧ) —သော ပနာယံ ပသာဒေါ ကိံ ဧကော, အနေကောတိ? ဧကော၀။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၃၀၇။ (ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၀၉-တို လည်း ကြည့်။) အနေကာ (ထီ၊ပ၊ဧ)— ဧနတာ အနေကာ။ သံ၊၁။၃၉။ ဇာ၊၁။၂၃၂၊ အယံ ခတ္တိယာဒိဘေဒါ အနေကာ ဧနတာ ကိံ ဘီတာ.... မနုဿလောကာ ဒေဝလော-ကံ န ဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၁။ အနေကံ (နု၊ပ၊ ဧ)— သံ၊ဋီ၊၂။၉၀-၁။ အနေကေ (ပု၊ပ၊ ဗ) —အနေကေ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ။ ဒီ၊၂။၅၀။ မ၊၂။၆၄။ အံ၊၁။၂၀၂။ အဘိ၊ဝိ၊ ၄၀၄။ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၆။ မ၊ဋီ၊၁။ ၂၆။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၃။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၅။ မူလဋီ၊၃။ ၁၈၁။ အနုဋီ၊၃။၂၂၅-တို့လည်း ကြည့်။) **အနေကာ** (ပု၊ပ၊ဗ)—အသ္မာဘိ ဧပ္ပတ္တိ ဧနာ အနေကာ။ သံ၊၁။၁၄၅။ ဇာ၊၁။၁၆၃။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၆။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၄၄-တို့လည်း ကြည့်။) **အနေကာ** (ထီ၊ပ၊ဗ)— တဿ ဝစနံ ဝေဒနာ အနေကာ။ သံ၊၂။၂၉၆-၈။ ထေရ။၃၂၈-၉။ **အနေကာနိ** (နု၊ ပ၊ဗ)— အနေကာနိ ဒေဝတာသဟဿာနိ ပါဏေဟိ သရဏံ ဂတာနိ။ ဒီ၊၁။၁၀၉။ မ၊ ၂။၃၇၉။ (ဒီ၊၁။၁၂၂။ ဒီ၊၂။၂၀၀။ အံ၊၁။ ၁၆၉။ အံ၊၂။၃၂၇-တို့လည်း ကြည့်။) အနေ-ကေ (ပု၊ဒု၊ဗ)— အနေကေပိ သံဝဋ္ဋကပ္ပေ။ ဝိ၊၁။၅။ ဒီ၊၁။၇၆။မ၊၁။၂၇။မ၊၃။၁၅။ သံ၊၃။ ၂၃၂။အံ၊၁။၁၆၄။ အဘိ၊ဝိ။၃၅၇။ အဘိ၊ပု။ ၁၆၉။ကထာဝတ္ထု။၂၆၁။ စူဠနိ။၁၆၄။ ပဋိသံ။ ၁၁၀။ အနေကေ ပါပကေ အကုသလေ ဓမ္မေ။ ဥဒါန။၁၅၈။ အနေကာ (ထီ၊ဒု၊ဗ)—ဣဒ္ဓိ အနေကာ ဒဿေသိ။ အပ၊၂။၂၁၃၊၂၁၆ (ဒဿေသုံ)။ **အနေကာနိ** (နု၊ဒု၊ဗ)—အနေ-ကာနိပိ ဇာတိသတာနိ (အနုဿရတိ)။ ဒီ၊ ၁။၁၂။ (မိလိန္ဒ။၆၉၊၁၁၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇-တို့လည်း ကြည့်။) **အနေကေ-ဟိ**—အနေကေဟိ သမ္မာရေဟိ။ သံ၊၂။ ၄၀၁။ အနေကေဟိ သတေဟိပိ။ အပ၊၂။ ၂၃၄။ (ဥဒါန။၁၁၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၀။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၅၃၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၄၈။

မူလဋီ၊ ၂။ ၁၅၄။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅။ သံဋ္ဌ၊ ၁။ ၉၂။ သံဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၉၆၊ ၂၉၉။ အံဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၀၈။ မဓုဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၀။ ဝိမာနဋ္ဌ။ ၅၁။ ပေတဋ္ဌ။ ၁၃၇။ ဇာဋ္ဌ၊ ၅။ ၄၄၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၃။ ဥဒါနဋ္ဌ။ ၁၇၉-နှင့် အနေကဝိဟိတ-တို့လည်း ကြည့်။) အနေကေသံ— အနေကေသံ ဂုဏာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊ ၁။ ၂၄။ အနေကေသံ ဒေဝမနုဿသမ္ပတ္တီနံ ပါဏာသဟဿာနံ။ စူဠနိဋ္ဌ။ ၈။ **အနေကာနံ—** အနေကာနံ ဒေဝတာသဟဿာနံ။ မ၊ ၃။ ၃၂၇။ **အနေကေသု—**အနေကေသု ပါဠိ-ဟာရိယေသု ဝတ္ထုမာနေသု။ ဝိဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၆။ **အနေကာသု—**အနေကာသု ကပ္ပကောဋီသု။ ဒီဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂၅။ မဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၄၂။

အနေကကပ္ပ (ပု) [အနေက+ကပ္ပ] တပါးမက–များစွာ–သော–ကပ်–ကမ္ဘာ။ ကတပုဏ္ဏာ-မာနာယ အနေကကပ္ပေသု သုဂတိသုယေဝ သံသရန္တိယာ....။ဝိမာနဋ္ဌ။ ၂၅၁။ နေကကပ္ပ (အပ၊ ၂။ ၂၄၁) လည်း ကြည့်။

အနေကကပ္ပကောဋိ (ထီ) [အနေက+ကပ္ပ+ကောဋိ] များစွာသော – ကပ် – ကမ္ဘာ – ကုဋေ၊ ကုဋေများစွာသော – ကပ် – ကမ္ဘာ။ ဘဂဝါ တုမှေဟိ အနေကကပ္ပကောဋိသု ဒါနံ ဒဒမာနေဟိ န သဟတ္ထာ ဒ္ဒိရဝိရဏကမ္မံ ကတံ။ အံဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၀၇။ (ဒီဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂၅။ မဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၄၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အနေကကမ္မနိဗ္ဗတ္တ (တိ) [အနေက+ကမ္မ+နိဗ္ဗတ္တ] တပါးမက–များစွာ–သော ကံတို့ကြောင့် ဖြစ်သော။ အနေကိန္ဒြိယပ္ပဝတ္တိ-ကြည့်။

အနေကကလာပဂတ (တိ) [အနေက+ကလာပ+ဂတ] များစွာသော–ကလာပ်–ရုပ်အဖွဲ့အစည်း–၌–ရောက်–ရှိ – ပါဝင်–သော၊ များစွာသော ကလာပ်စည်း၌ ပါဝင်သက်ရောက်သော။ အနေကေတိ ဟိ ဣမိနာ အနေကကလာပဂတာနံ ဃေ ဝဏ္ဏာဒီနံ ဣန္ဒြိယဝိညာဏာရမ္မဏဘာဝမာဟ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၄၆။ စက္ခုဘာဂါ စက္ခုပ္ပကာရာ ဝါ တဿ အနေကကလာပဂတဘာဝတော။ ထေရီဋ္ဌ။ ၂၆၅။ (ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊ ၂။ ၉၄-လည်း ကြည့်။)

အနေကကာရဏ (န) [အနေက+ကာရဏ] များစွာသောအကြောင်း။ အနေကပရိယာ-ယ-ကြည့်။ (သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၉-လည်း ကြည့်။)

အနေကကာရဏသမ္မိဿ (တိ) [အနေက-ကာရဏ+သမ္မိဿ] များစွာသောအကြောင်းတို့နှင့် ရောနှောသော။ အနေကာကာရ-ဝေါကာရ-ကြည့်။

အနေကကာလ (ပု) [အနေက+ကာလ] များသောကာလ။

အနေကကာလပ္ပဘေဒ (တိ) [အနေကကာလ+ပဘေဒ] များသောကာလ အထူးအပြား ရှိသော။ အနေကကာလပ္ပဘေဒါ ဧဝ သမယာ။ ဒီဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၃။ မဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀။ သံဋ္ဌ၊ ၁။ ၉။ အံဋ္ဌ၊ ၁။ ၉။

အနေကကိစ္စပသုတ (တိ) [အနေက+ကိစ္စ+ပသုတ] များစွာသော အမှုကိစ္စတို့၌–လေ့ကျက်–ကြောင့်ကြစိုက်–အားထုတ်–သော၊ သူ။ နေက္ခမ္မပဋိပဒံ အနာရုဠှပုဗ္ဗာနံ အနေက-ကိစ္စပသုတာနံ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၁။

အနေကကောဋိဓနသန္နိစယ (တိ) [အနေက+ကောဋိ+ဓန+သန္နိစယ] များစွာသော ဥစ္စာကုဋေတို့၏ အစုအပုံရှိသော၊ သူ။ အနေက-ကောဋိဓနသန္နိစယော သေဋ္ဌိ အဟောသိ။ ပေတဋ္ဌ။ ၃။ အနေကကောဋိသန္နိစယ-လည်း ကြည့်။

အနေကကောဋိသခ် (တိ) [အနေက+ကောဋိ+သခ်] များစွာသောကုဋေ–ကုဋေများစွာ–အရေအတွက်ရှိသော။ အစ္ဆရာသဃံ့တကမ္ဘ-ဏေန အနေကကောဋိသခ်ယ စိတ္တုပ္ပတ္တိယာ ပဝတ္တနတော....။အနုဋီ၊ ၁။ ၇၅။

အနေကကောဋိသချံ (တိ) [အနေက+ကောဋိ+သချာ] များစွာသောကုဋေ–ကုဋေများ

စွာ – အရေအတွက်ရှိသော။ အနေကကောဋိသခ်ျေန ဇာတရူပရဇတေန သမန္နာဂတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၃။ အနေကကောဋိသချံ ဓနံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။

အနေကကောဋိသတ (တိ) [အနေကကောဋိ+သတ] များစွာသောကုဋေအရာ၊ ကုဋေအရာမကသော၊ ကုဋေရာပေါင်း မြောက်မြားစွာသော။ အနေကကောဋိသတံ ဓနံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတာနံ ပန....ပရိဇ္ဇေဒေါ နတ္ထိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၉။ (သာရတ္ထ၊၃။၃၂၃-၌ အနေကကောဋိ-ဓနံ-ဟု ရှိသည်။) နေကကောဋိသတ (ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၈။)လည်း ကြည့်။

အနေကကောဋိသန္နိစယ (တိ) [အနေက+ကောဋိ+သန္နိစယ] များစွာသော ကုဋေတို့၏အစုအပုံရှိသော၊ ကုဋေပေါင်း မြောက်မြားစွာသော ဥစ္စာအစုအပုံရှိသော၊သူ။ အနေကကောဋိသန္နိစယော၊ ပဟူတနေဓညဝါ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄။ ကောဋိနံ သန္နိစယော ကောဋိသန္နိစယော၊ အနေကာ ကောဋိသန္နိစယော ယဿ သောယံ အနေကကောဋိသန္နိစယော၊ အနေကကောဋိဓနသန္နိစယောတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၇၉။

အနေကကောဋ္ဌာသ (တိ) [အနေက+ကောဋ္ဌာသ] များစွာသော – အဖို – အစု – ရှိသော။ အနေကဘာဂ, အနေကဘာဝ-တို့ ကြည့်။

အနေကကောဏ (တိ) [အနေက+ကောဏ] များစွာသော – အထောင့် – အချိုး – ထောင့်ချိုး – ရှိသော။ မာဠော ကေကူဋသင်္ဂဟိတော အနေကကောဏော (အနေကကောဏ-ဝဋ္ဋော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ) ပတိဿယဝိသေသော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၅၆။ သီ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်၊၂။၁၂၀။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၃၀။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၅၃။

အနေကကောဏဝဋ္ဋ (တိ) [အနေကကောဏ+ဝဋ္ဋ] များစွာသော – အထောင့် – အချိုး – ထောင့်ချိုး – ရှိသော။ အနေကကောဏ-ကြည့်။

အနေကက္ခတ္တုံ (ဗျ) [အနေက+က္ခတ္တုံ] အကြိမ်များစွာ။ ကိလမိတ္ဝာ ပန အနေကက္ခတ္တုံ ယာစိတေန အနုညာတံ ပဗ္ဗဇ္ဇံ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၇။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၆။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၄။ ဝဇိရ။၄၁၉။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၇၁။ အနု၊ဋ္ဌီ၊၁။၇၅-တို့လည်း ကြည့်။)

အနေကဂုဏ (ပု) [အနေက+ဂုဏ] (၁) များစွာသောဂုဏ်၊ အနေကဂုဏသင်္ဂါဟက-ကြည့်။ (တိ) (၂) များစွာသော – အမျိုးမျိုးသော – ဂုဏ်ရှိသော၊သူ။ ဝေရူပေါ မဟာရာဇ ဗဟုဂုဏော အနေကဂုဏော....။ မိလိန္ဒ။၁၉၄။

အနေကဂုဏသင်္ဂါဟက (တိ) [အနေကဂုဏ+သင်္ဂါဟက] များစွာသောဂုဏ်တို့ကို – ပေါင်းရုံး – သိမ်းခြုံ – ၍ – ယူတတ်သော။ ဇေဝံ အနေကဂုဏသင်္ဂါဟကေန သီလသမာဓိ-ပညာမုခေန ဒေသိတောပိ ပနေသ ဝိသုဒ္ဓိ-မဂ္ဂေါ အတိသင်္ခေပဒေသိတောယေဝ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၇။ အနေကဂုဏသင်္ဂါဟကေနာတိ အဓိသီလသိက္ခာဒီနံ, အညေသံ အနေကေသံ ဂုဏာနံ သင်္ဂါဟကေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၄။

အနေကဂုဏသမ္ပန္န (တိ) [အနေကဂုဏ+သမ္ပန္န] များစွာသောဂုဏ်တို့နှင့်ပြည့်စုံသော။ အနေကဂုဏသမ္ပန္နံ၊ ပဝတ္တဖလမာဒိယိ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၉။ ငင်း၊ဋ္ဌ။၉၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃။

အနေကဂ္ဂ (တိ) [န+ဧကဂ္ဂ၊အနေက+အဂ္ဂ] တခုတည်းသောအာရုံမရှိ – များသောအာရုံရှိ – သော၊ မတည်ကြည်သော၊သူ။ ဝိက္ခိတ္တ-

စိတ္တောနေကဂ္ဂေ၊ သမ္မာ ဓမ္မံ န ပဿတိ။ ဝိ၊၄။၄၁၆။

အနေကဂ္ဂစိတ္တ (တိ) [န+ဧကဂ္ဂစိတ္တ၊အနေကဂ္ဂ+စိတ္တ] တခုတည်းသောအာရုံရှိသော–တည်သော – စိတ်မရှိသော၊ များသောအာရုံရှိသော – မတည်သော – စိတ်ရှိသော၊သူ။ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော ဓမ္မံ သုဏာတိ အနေကဂ္ဂစိတ္တော။ အံ၊၂။၁၅၄။ တေသံ အနေကဂ္ဂစိတ္တာနံ ဘယေန စ ပုနပ္ပုနံ သံဝိဂ္ဂါနံ သတိ သမ္မုဿိ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၂၀၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။

အနေကဂ္ဂတာ (ယိ) [န+ဧကဂ္ဂတာ၊အနေကဂ္ဂ+တာ] တခုတည်းသော အာရုံမရှိ–များသောအာရုံရှိ – မတည်ကြည် – သည်၏အဖြစ်။

အနေကဂ္ဂတာကာရ (ပု) [အနေကဂ္ဂတာ+အာကာရ] တခုတည်းသော အာရုံမရှိသည်၏အဖြစ် ဟူသော အခြင်းအရာ၊ မတည်ကြည်သောအခြင်းအရာ၊ ပျံ့လွင့်ခြင်း၊ ပျံ့လွင့်သည်၏အဖြစ်ဟူသောအခြင်းအရာ။ အနေကဂ္ဂတာကာရော ဝိက္ခေပေါ။ မ၊ဋီ၊၂။၆၉။ ဥပဒ္ဒဝ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၉။ မ၊ဋီ၊၃။၂၇၇။ အံ၊ဋီ၊၂။၇၅။)လည်းကြည့်။

အနေကဂ္ဂဘာဝ (ပု) [န+ဧကဂ္ဂဘာဝ၊ အနေကဂ္ဂ+ဘာဝ] တခုတည်းသော အာရုံမရှိ–များသောအာရုံရှိ–သည်၏အဖြစ်၊ မတည်ငြိမ်သည်၏ အဖြစ်။ အသမာဓိတိ အနေကဂ္ဂဘာဝေါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၇။ ဧကဂ္ဂံ အနေကဂ္ဂဘာဝသ ဒူရသမုဿာပိတတ္တာ။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၁၂၀။

အနေကစိတ္တ[1] (တိ) [န+ဧကစိတ္တ၊အနေက+စိတ္တ] တခုတည်းသောစိတ်မရှိ–များသောစိတ်ရှိ–သော၊သူ။ အနေကစိတ္တာသု အနိဂ္ဂဟာသု စ။ဇာ၊၁။၁၁၄။ဇာ၊၂။၁၂၃။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၆၉။ အနေကစိတ္တာသု န ဟတ္ထိ ရက္ခဏာ။ ဇာ၊၁။၁၈၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀၄။ ဝိက္ခိတ္တမနာ အနေကစိတ္တာ။ ဇာ၊၁။၂၅၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၈၁။

အနေကစိတ္တ[2] (တိ) [အနေက+စိတ္တ] (၁) များစွာသော အရာတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော။ (က) များစွာသော ဥယျာဉ်၊ပဒေသာပင်၊ ရေကန်စသည် – နံရံအထူးစသည် – ပုလဲ၊ ပတ္တမြား စသောရတနာ – တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော။ (၂) များစွာသော ဆန်းကြယ်မှုရှိသော။ ပုပ္ဖါဘိကိဏ္ဏံ ရမ္မမိဒံ ဝိမာနံ၊ အနေကစိတ္တံ နရနာရိသေဝိတံ။ ဝိမာန။၁၂။ ပေတ။ ၁၆၂။ အနေကစိတ္တန္တိ အနေကေဟိ ဥယျာနကပ္ပရုက္ခပေါက္ခရဏီအာဒီဟိ ဝိမာနေသု စ ဘိတ္တိအာဒီဟိ စိတ္တံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၅၁။ အနေကစိတ္တန္တိ နာနာဝိဓစိတ္တကမ္မံ၊ အနေကေဟိ ဝါ မုတ္တာမဏိအာဒီဟိ ရတနေဟိ ဝိစိတ္တရူပံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၃၇။ ဝိမာနမောရုယှ အနေကစိတ္တံ။ ဝိမာန။၂၆။အနေကစိတ္တန္တိ အနေကဝိဓစိတ္တတာယုတ္တံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၉၆။ အနေကစိတ္တာ သတတံ သုနိမ္မိတာ။ဇာ၊၂။၁၉။

အနေကစိတ္တာဝတတ (တိ) [အနေကစိတ္တ+အဝတတ] များစွာသော ခြူးပန်းစသော ဆန်းကြယ်မှုတို့ဖြင့် – ဖုံးလွှမ်းအပ် – ပြွမ်း – သော။ အနေကစိတ္တာဝတတော ရထော အယံ။ ဝိမာန။၉၁။ အနေကစိတ္တာဝတတောတိ အနေကေဟိ မာလာကမ္မာဒိစိတ္တေဟိ အဝတတော သမောကိဏ္ဏော၊ "အနေကစိတ္တာဝိတတော"တိပိ ပဌန္တိ၊ သောယေဝ အတ္ထော၊ ဂါထာသုခတ္ထံ ပန ဒီဃကရဏံ။ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၅၀။

အနေကစိတ္တာဝိတတ (တိ) [အနေကစိတ္တ+ဝိတတ] အနေကစိတ္တာဝတတ-နှင့်အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနေကဆိဒ္ဒ (တိ) [အနေက+ဆိဒ္ဒ] များစွာသော အပေါက်ရှိသော။ ဆိဒ္ဒါဝဆိဒ္ဒန္တိ အနေကဆိဒ္ဒံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၆၃။

အနေကဇန (ပု) [အနေက+ဇန] တဦး–တယောက် – မက – များစွာ–သောလူ။ အနေကဇနာ အမေ့ အဘိဇပ္ပန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၉၁။

အနေကဇာတိ(ထီ)[အနေက+ဇာတိ](၁)များစွာသော–အဖြစ်– ဘဝ–ဇာတ်။(၂) များစွာသော–အမျိုးအစား–ဇာတ်–သဘော။ (တိ) (၃) များစွာသော– အဖြစ်–ဘဝ–ဇာတ်–ရှိသော။ (၄)များစွာသော–အမျိုးအစား–ဇာတ်–သဘော–ရှိသော။

အနေကဇာတိက (တိ) [အနေကဇာတိ+က] များစွာသော–အမျိုးအစား – ဇာတ် – သဘော–ရှိသော။ အနေကရူပ (၄) အနက် ကြည့်။

အနေကဇာတိကတ္တ (နှ)[အနေကဇာတိက+တ္တ] များစွာသော– အမျိုးအစား – ဇာတ် – ရှိသည်၏အဖြစ်။ နီလာဒိအနေကဇာတိကတ္တာ အာရမ္မဏာနံ။ အနုဋီ၊၂။၅၆။

အနေကဇာတိသံသာရ(ပု)[အနေကဇာတိ+သံသာရ]များစွာ–အသိန်းမက–သောဘဝ–ဟုဆိုအပ်သော – ရှိသော – သံသရာဝဋ်။ အနေကဇာတိသံသာရံ၊ သန္ဓာဝိဿံ အနိဗ္ဗိသံ။ ဓမ္မ။၃၆။ ထေရ။၂၃၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၉။ အနေကဇာတိသတသဟဿသချ် (ဣမံ)သံသာရဝဋ္ဋံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၇။ သာရတ္ထ၊၁။၆၅။ ဝိမတိ၊ ၁။၁၇။ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၅။သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၇၅။ အနေကဇာတိသတသဟဿသင်္ခါတံ ဣမံ သံသာရဝဋ္ဋံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၁။ (ထေရီ။၃၉၇။အပ၊၂။ ၂၇၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အနေကဇာတိသတသဟဿသင်္ခါတ (တိ) [အနေက + ဇာတိသတသဟဿ + သင်္ခါတ] များစွာသော ဘဝအသိန်း–ဘဝသိန်းပေါင်း များစွာ–ဟုဆိုအပ်သော။ အနေကဇာတိသံသာရ-ကြည့်။

အနေကဇာတိသတသဟဿသချ် (တိ) [အနေက+ဇာတိသတသဟဿ+သချ်ာ] များစွာသော ဘဝအသိန်း – ဘဝသိန်းပေါင်းများစွာ–အရေအတွက်ရှိသော။ အနေကဇာတိသံသာရ-ကြည့်။

အနေကဇာတိသတသဟဿာနုဿရဏ (နှ) [အနေက+ဇာတိသတသဟဿ + အနုဿရဏ] များစွာသောဘဝအသိန်း–ဘဝသိန်းပေါင်းများစွာ–တို့ကို အောက်မေ့နိုင်ခြင်း။ ကေဝလဉ္စိ အယံ ဝါရော အနေကဇာတိသတသဟဿာနုဿရဏဝသေန ဝုတ္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၉၇။

အနေကဇာတိသဟဿပဝတ္တိတ (တိ) [အနေက + ဇာတိသဟဿ + ပဝတ္တိတ] များစွာသော ဘဝအထောင် – ဘဝထောင်ပေါင်းများစွာ – တို့၌ ဖြစ်စေအပ်သော။ ကေနစိ အနနုသိဋ္ဌော အနေကဇာတိသဟဿပဝတ္တိတေန အတ္တနော ပဗ္ဗဇ္ဇာဝိဓိဉ္ဇာနေန သိက္ခာပိယမာနော ပဗ္ဗဇိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။

အနေကဇ္ဈာသယ(တိ)[အနေက+ အဇ္ဈာသယ] များသော – အလို–ဆန္ဒ – နှလုံးသွင်း – အဇ္ဈာသယ–ရှိသော၊ သူ။ အယံ လောကော အနေကဇ္ဈာသယော နာနဇ္ဈာသယော။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၂၉။ အနေကဓာတု-လည်း ကြည့်။

အနေကဇ္ဈာသယသမုဋ္ဌာန (တိ) [အနေကဇ္ဈာသယ+သမုဋ္ဌာန။ အနေကော အဇ္ဈာသယော အနေကဇ္ဈာသယော၊ သော သမုဋ္ဌာနံ ဥပ္ပတ္တိဟေတု ဧတဿာတိ အနေကဇ္ဈာသယသမုဋ္ဌာနံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၉။] များသောအဇ္ဈာသယဟူသော – ဖြစ်ကြောင်း–သမုဋ္ဌာန်–ရှိသော။ နာနာနယနိပုဏမနေကဇ္ဈာသယသမုဋ္ဌာနံ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။ သံ၊

ဋ္ဌ၊၁။၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။ဂ၆။ အာ-
သယောဝ အဇ္ဈာသယော၊ တေ စ သဿ-
တာဒိဘေဒေန တတ္ထ စ အပ္ပရဇက္ခတာ-
ဒိဝသေန အနေကာ, (အနေကေ၊ မ၊ဋ္ဌီ။သံ၊ဋ္ဌီ။
အံ၊ဋ္ဌီ) အတ္တဇ္ဈာသယာဒယော ဧဝ ဝါသမုဋ္ဌာနံ ဥပ္ပတ္တိဟေတု ဧတဿာတိ အနေကဇ္ဈာ-
သယသမုဋ္ဌာနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၆။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၁။
၁၄၄။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၂၆။သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၂၃။အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၂၅။

အနေကဇ္ဈာသယာနုသယစရိယာဓိမုတ္တိက (တိ) [အနေက + အဇ္ဈာသယ + အနုသယ + စရိယာ+အဓိမုတ္တိ+က] များသောအလို, အနုသယ, စရိုက်, နှလုံးသွင်း ရှိသော၊ သူ။ အနေကဇ္ဈာသယာနုသယစရိယာဓိမုတ္တိကာ သတ္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀။အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂။

အနေကဋ္ဌာန (နှ) [အနေက+ဌာန] (၁)များစွာသော–တည်ရာ – ဖြစ်ရာ– အရပ်။ (တိ) (၂) များစွာသော – တည်ရာ – ဖြစ်ရာ – အရပ်–ရှိသော။ အနေကဋ္ဌာနေန မနောပါ-ဂဗ္ဘိယေန....။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၅၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၇။ အနေကဋ္ဌာနံ မနောပါဂဗ္ဘိယံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၅၆။ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။ ၂၀၇။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁ဂ၅။

အနေကတာလ (ပု) [အနေက+တာလ] (၁) များစွာသောထန်းပင်။ (တိ) (၂)များစွာသောထန်းပင်–အတိုင်းအရှည်–ပမာဏ–ရှိသော၊–လောက် နက်စောက်သော။ အနေ-ကတာလေ ပပတိံ ၊ ဂိရိဒုဂ္ဂေ ဘယာနကေ။ အပ၊၁။၁၉၅။ အနေကတာလေ နရကေ။ ဇာ၊၁။၂၅၄။ အနေကတာလေတိ အနေက-တာလပ္ပမာဏေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၅။

အနေကတာလပ္ပမာဏ (နှ) [အနေကတာလ+ပမာဏ] (၁)များစွာသောထန်းပင်တို့၏–အတိုင်းအရှည်–ပမာဏ။ (တိ)(၂)များစွာသောထန်းပင်တို့၏– အတိုင်းအရှည်–ပမာ-ဏ–ရှိသော။ အနေကတာလ-ကြည့်။

အနေကတာဠာဝစရ (ပု) [အနေက+တာဠာ-ဝစရ (=တာဠာဝစရ–သံ။)] (၁)များစွာသော တူရိယာပစ္စည်း။ (တိ) (၂)များစွာသောတူရိယာပစ္စည်းကို တီးမှုတ်သူ။

အနေကတာဠာဝစရပရိဝါရိတ (တိ) [အနေက-တာဠာဝစရ+ပရိဝါရိတ] (၁) များစွာသော တူရိယာပစ္စည်းတို့သည် ခြံရံအပ်သော။ (၂) များစွာသော တူရိယာ တီးမှုတ်သူတို့သည် ခြံရံအပ်သော။ (များစွာသော ကြေးနှင်း, မောင်း စသော စည်,စောင်းညှင်းတို့ဖြင့် ခြံရံလျက်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊သျှ၊၁။၂၀၆။) သော ဟတ္ထိနာ-ဂေါ အနေကတာဠာဝစရပရိဝါရိတော အတိ-ဝိယ ဥဋ္ဌာရေန....။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။ သဗ္ဗတာဠာ-ဝစရ (သာရတ္ထ၊ ၁။၁၇၀-၁၇၁။ ဝိမတိ၊၁။ ၃၄။) ကြည့်။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁ဂဂ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။၁ဂ၇-တို့လည်း ကြည့်။)

အနေကတိတ္ထာယတန (နှ) [အနေက+တိတ္ထာ-ယတန]များစွာသော အယူဝါဒ ဟူသော–အကြောင်း–ဖြစ်ရာ–ပေါင်းဆုံရာ၊ များစွာသော အယူဝါဒ။ အနေကာယတန-ကြည့်။

အနေကတူရိယသံဃုဋ္ဌ(တိ)[အနေက+တူရိယ+သံဃုဋ္ဌ]များစွာသောတူရိယာတို့ဖြင့်–ကြွေးကြော်–တီးမှုတ်–အပ်သော၊ တဖက်ပိတ်, နှစ်ဖက်ပိတ် စသော အင်္ဂါငါးပါး ရှိသော တူရိယာတို့ဖြင့် ကြွေးကြော် တီးမှုတ်အပ်သော။ အနေကာလင်္ကာရပဋိမဏ္ဍိတံ နာနာ-ဝိရာဂသုမသမာကိဏ္ဏံ အနေကတူရိယသံဃုဋ္ဌံ မဟာဗောဓိံ ပရိက္ခိပိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၉။ အနေ-ကတူရိယသံဃုဋ္ဌန္တိ အာတတဝိတတာဒိပဉ္စင်္ဂိ-ကတူရိယသံဃောသိတံ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၇၉။

အနေကတ္တ (နှ) [အနေက+တ္တ] တပါးမက–များ–သည်၏အဖြစ်။တေသံ စက္ခုသောတ....

မနောဝိညာဏဓာတုဘာဝေန တဿာ အနေ-ကတ္ထံ....။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၄။

အနေကတ္ထ(တိ) [အနေက+အတ္ထ] (၁)များသောအနက်ရှိသော။ ကေဝလ-သဒ္ဒေါ.... အနေကတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၉။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၉၇။ အနေကတ္ထာ ဟိ နိပါတာ။ အနုဋီ၊၁။၂၂။ (၂) အများကိုဟောသော – အနေက – သဒ္ဒါ၏ အနက် – အများဟူသော အနက် – ရှိသော။ အနေကတ္ထော ဟိ ဣဓ သတ-သဒ္ဒေါ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။

အနေကတ္ထတ္တ (န) [အနေကတ္ထ+တ္တ] များသောအနက်ရှိသည်၏အဖြစ်။ အနေကတ္ထတ္တာ ဝါ ဓာတူနံ။ မူလဋီ၊၂။၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၈၇။ အနေကတ္ထတ္တာ ဓာတုသဒ္ဒါနံ....။ မူလဋီ၊၃။ ၁၆၈။

အနေကတ္ထနိဿိတ (တိ) [အနေကတ္ထ+နိဿိတ] များစွာသောအကြောင်းအရာတို့ကို မှီသော။ တာဝတ မဟံ့ ကေပဒံ အနေကတ္ထနိဿိတံ ကော် ကာရဏံ ကထေထ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၆။

အနေကတ္ထပဒဿိတ (တိ) [အနေကတ္ထ+ပဒ+သိတ] များသောအကြောင်းအရာ – တို့ကို မှီသော – တို့သည်မှီအပ်သော။ ဣဿံ ကေပဒံ တာဝတ၊အနေကတ္ထပဒဿိတံ။....ဒက္ခေယျေက-ပဒံ တာဝတ၊ အနေကတ္ထပဒဿိတံ။ဇာ၊၁။၆၆။ အနေကတ္ထပဒဿိတန္တိ အနေကာနိ အတ္ထ-ပဒါနိ ကာရဏပဒါနိ နိဿိတံ။....ဧဝံ ဝုတ္တပ္ပ-ကာရံ ဝီရိယံ အနေကေဟိ အတ္ထပဒေဟိ နိဿိတံ။ ကဘာရေဟီတိ? သီလာဒီဟိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။

အနေကဓမ္မဘာဝ (ပု) [အနေက + ဓမ္မ+ဘာဝ] များစွာသောတရားရှိသည်၏အဖြစ်။ တတ္ထ ကေဿာပိ ဓမ္မဿ ဟေတုအာဒီဟိ အနေကပစ္စယဘာဝတော စ ဧကေကဿ ပစ္စယဿ အနေကဓမ္မဘာဝတော စ နာနပ္ပ-ကာရပစ္စယတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မူလဋီ၊၃။၁၆၆။ အနေကဓမ္မဘာဝတောတိ အနေကေ ဓမ္မာ တေဿာတိ အနေကဓမ္မော၊ တဗ္ဘာဝတောတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ အနုဋီ၊၃။၂၂၅။

အနေကဓာ (ဗျ) [အနေက+ဓာ] များသောအပြားအားဖြင့်။ အနန္တကာရံ ပကာသဥ္စ ဒဿယိတွာ အနေကဓာ။အပ၊၂။၁၆၂။ သီလ-နံ လက္ခဏံ တဿ၊ ဘိန္နဿာပိ အနေကဓာ။.... ယထာ ဟိ နီလပီတာဒိဘေဒေန အနေကဓာ ဘိန္နဿာပိ ရူပါယတနဿ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၈။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၇၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၃၉။အနုဋီ၊၁။၃၆-တို့လည်းကြည့်။)အနေက-သော, နေကဓာ(ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၈၂)တို့လည်း ကြည့်။

အနေကဓာတု (ထီ) [အနေက+ဓာတု] (၁) တပါးမက – များ – သောဓာတ်။ အနေက-ဓာတူသု သရာ ပတိဋ္ဌိတာ။ နေတ္တိ။၂၂၄၅။ ပေဋကော။၁၈၀။ အနေကဓာတူတိ စက္ခု-ဓာတု .... မနောဝိညာဏဓာတု။ နေတ္တိ။၄၆။ ယာသု အနေကဓာတူသု ပဝတ္တိယာ တဏှာ "အနေကဓာတူသု သရာ"တိ ဝုတ္တာ၊ တာ ဓာတုယော ဝိဘာဂေန ဒဿေတုံ "စက္ခု-ဓာတူ"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ကိဥ္စာပိ .... အနေက-ဓာတုယော အာဂတာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၁၈။ (တိ) (၂) တပါးမက – များ – သောသဘောရှိ-သောအာရုံ။ အနေကဓာတူသု ပုထူ သဒါ သိ-တာ။ သံ၊၁။၁၈၃။ အနေကဓာတူသူတိ အနေ-ကသဘာဝေသု အာရမ္မဏေသု။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၄။ အနေကသဘာဝေသူတိ ရူပါဒိဝသေန အဇ္ဈတ္တိ-ကာဒိဝသေန စ ဝံ နာနာသဘာဝေသု အာရမ္မ-ဏေသု။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၇၉။ (၃) (က) စက္ခု-ဓာတ်စသည်, ကာမဓာတ်စသည်တို့ဖြင့်များ သောဓာတ်ရှိသော။ တထာဂတော အနေ-ကဓာတုံ နာနာဓာတုံ လောကံ ယထာဘူတံ

ပဇာနာတိ။ မ၊၁။၁၀၀။ သံ၊၃။၂၆၆။ အံ၊ ၃။၂၇၃။ အဘိ၊ဝိ၊၃၂၉။ အနေကဓာတုန္တိ စက္ခုဓာတုအာဒီဟိ ကာမဓာတုအာဒီဟိ ဝါ ဓာတူဟိ ဗဟုဓာတုံ။ မဋ္ဌ၊၁။၂၃၅။ အံဋ္ဌ၊၃။ ၂၉၆။ အဘိဋ္ဌ၊၂။၃၇၄။ သာရတ္ထ၊၃။၂၂၂။ အနေကဓာတုံ နာနာဓာတုံ ခန္ဓလောကံ အာယတနလောကံ ဓာတုလောကံ ယထာဘူတံ ပဇာနာတီတိ ယောဇနာ။ မဋ္ဌီ၊၂။၂၂၃။ အံဋ္ဌီ၊၃။၃၁၆။ (ခ) များသော – အလို – အဇ္ဈာသယဓာတ် – ရှိသော။ အနေကဓာတုနာနာဓာတု-ကြည့်။ အဇ္ဈာသယဓာတု၊ အနေကဇ္ဈာသယ-တို့လည်း ကြည့်။

အနေကဓာတုနာနာဓာတု (တိ) [အနေကဓာတု + နာနာဓာတု] များသောအလို၊ အထူးထူးသောအလို – များသော အဇ္ဈာသယဓာတ်၊ အထူးထူးသော အဇ္ဈာသယဓာတ် – ရှိသော။ တသ္မိံ အနေကဓာတုနာနာဓာတုသ္မိံ လောကေ....။ ဒီ၊၂။၂၂၅။ အနေကဓာတုနာနာဓာတု ခေါ ဒေဝါနမိန္ဒ လောကော။ အနေကဓာတု....လောကောတိ အယံ လောကော အနေကဇ္ဈာသယော နာနဇ္ဈာသယော။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၃၂၉။ ဓာတူတိ အဇ္ဈာသယဓာတု ဥတ္တရပဒလောပေန ဝုတ္တာ၊ အဇ္ဈာသယဓာတူတိ စ အတ္ထတော အဇ္ဈာသယော ဝေါတိ အာဟ "အနေကဇ္ဈာသယော နာနဇ္ဈာသယော"တိ။ ဒီဋ္ဌီ၊၂။၂၇၃။

အနေကဓာတုနာနာဓာတုလောက(ပု)[အနေကဓာတုနာနာဓာတု + လောက] စက္ခုဓာတ် စသည်၊ ကာမဓာတ်စသည်တို့ဖြင့် များသော ဓာတ်၊ အထူးထူးသောဓာတ်တို့ရှိသော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ဓာတ် လောက။ တတ္ထ ကတမံ တထာဂတဿ အနေကဓာတုနာနာဓာတု-လောကံ ယထာဘူတံ ဉာဏံ။ အဘိ၊ဝိ။၃၅၂။

အနေကဓာတုနာနာဓာတုလောကနာနတ္တ (န) အနေကဓာတုနာနာဓာတုလောက+နာနတ္တ] အနေကဓာတုနာနာဓာတုလောက၏–အထူးထူးအပြားပြား – ခြားနားသည် – များသည်–၏အဖြစ်၊ ယင်း၏–အမျိုးမျိုး–ထူးခြား–သောသဘော။ အနေကဓာတုနာနာဓာတုလောကနာနတ္တံ ပဇာနာတိ။ အဘိ၊ဝိ။ ၃၅၂။ (အဘိဋ္ဌ၊၂။၄၃၇-ကြည့်။)

အနေကဓာတုပဋိဝေဓ (ပု) [အနေကဓာတု+ပဋိဝေဓ] များစွာသော–စက္ခုဓာတ်၊ ရူပဓာတ် စသော–စက္ခုဓာတ်၊ ကာမဓာတ် စသော–ဓာတ်တို့ကိုထိုးထွင်း၍သိခြင်း။ကတမေ ခေါ တေ ဝစ္ဆ ဒွေ ဓမ္မာ....အနေကဓာတုပဋိဝေဓာယ သံဝတ္တိဿန္တိ။မ၊၂။၁၆၂။ အနေကဓာတုပဋိဝေဓာ ဟောတိ။ အံ၊၁။၂၂၄၆။ အနေကဓာတုပဋိဝေဓောတိ "စက္ခုဓာတု ရူပဓာတူ"တိအာဒီနံ အဋ္ဌာရသန္နံ ဓာတူနံ ဗုဒ္ဓပ္ပဝိဒေသယေဝ ပဋိဝေဓော ဟောတိ။ အံဋ္ဌ၊၁။၉၃။ (အံ၊၂။၂၇၆။ အံဋ္ဌ၊၃။၁၀၄။ အံဋ္ဌီ၊၃။၁၀၄-တို့လည်း ကြည့်။ အံဋ္ဌီ-၌ ဓာတု-အရ စက္ခုဓာတ် စသည်နှင့် ကာမဓာတ် စသည်ဟု ဖွင့်သည်။)

အနေကဓာတုပဋိသမ္ဘိဒါ (ထီ) [အနေကဓာတု+ပဋိသမ္ဘိဒါ] များစွာသောဓာတ်တို့ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာတတ်သောဉာဏ်၊ "ဤဓာတ်လွန်လျှင် ဤမည်သောအရာဖြစ်မည်"ဟု သိသောဉာဏ်။ ကေဓမ္မေ ဘိက္ခဝေ ဘာဝိတေ ဗဟုလီ-ကတေ အနေကဓာတုပဋိသမ္ဘိဒါ ဟောတိ။ အံ၊၁။၄၆။ (အံဋ္ဌ၊၁။၄၁၁-ကြည့်။)

အနေကန္တ (ပု) [န+ဧကန္တ၊အနေက+အန္တ] (၁) များသောအဖို့အစု၊ များသောအဆုံးအဖြတ်။ (တိ) (၂) တခုတည်းသောအဖို့အစုမရှိ – များသော အဖို့အစုရှိ – သော၊ အနေကန်ဖြစ်သော။ ဧကန္တာကမ္မဇာဒီသွေဝ ဂဟေတဗ္ဗတ္တာ တာ အနေကန္တေသု န ဂဟိတာ။ မူလဋီ၊၁။၁၅၅။

အနေကန္တသဘာဝ (ပု) [န+ဧကန္တသဘာဝ၊ အနေကန္တ+သဘာဝ] (၁) ဧကန်သဘော မဟုတ်သော၊ အနေကန်သဘော။ (တိ) (၂) ဧကန်သဘောမရှိ – အနေကန်သဘောရှိ – သော။ ယံ ပန သီတံ.... တံ ခေါ ဥတုတိ ဝုစ္စတိ၊ သဘာဝဥတုနော အနေကန္တသဘာဝ-တော ဧကဂ္ဂဟဏံ ကတံ။ မူလဋီ၊၂။၇။ (ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။၁၅၅-၌ သဘာဝဥတုနော အနေ-ကတ္တာ-ဟု ရှိသည်။)

အနေကန္တိက (တိ) [န+ဧကန္တိက၊အနေကန္တ+ဣက] တခုတည်းသောအဖို့အစုမရှိ – များး သောအဖို့အစုရှိ – သော၊ ဧကန် – အတိ အကျ–မဟုတ်သော။ ပုဗ္ဗဘာဂေ အနေ-ကန္တိကံ ယုဂနဒ္ဓဘာဝန့် အဝတွာ မဂ္ဂက္ခဏေ ဧကန္တေန....။ ပဋိသံဋ္ဌ၊၂။၁၇၉။ နာမရူပ-ဝဝတ္ထာပနာဒီနံ ကိစ္စသိဒ္ဓိ မဂ္ဂပါတုဘာဝဒန္ဓ-ဘာဝဿ ကာရဏဘာဝေ အနေကန္တိကာ။ အနုဋီ၊၁။၁၁၉။ တေန တဿ ကာရဏံ-အနေကန္တိကန္တိ ဒဿေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၃၅၈။ (မဏိမဥ္ဇူ၊၁။၂၀၂-လည်းကြည့်။) အနေကံ သိက-လည်း ကြည့်။

အနေကန္တိကတာ (ထီ) [န+ဧကန္တိကတာ။ အနေကန္တိက+တာ] တခုတည်းသောအဖို့ အစုမရှိ – များးသောအဖို့အစုရှိ – သည်၏ အဖြစ်၊ ဧကန်–အတိအကျ–မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။.... ရူပဿ သမယဝဝတ္ထာနံ န သက္ကာ ကာတုံ အဗျာပိတာယ အနေကန္တိကတာယ စ။ အနုဋီ၊၁။၁၄၆။

အနေကန္တိကတ္တ (န) [န+ဧကန္တိကတ္တ။အနေ-ကန္တိက+တ္တ] အနေကန္တိကတာ-နှင့် အနက် တူ။.... နယိဒံ ဝေသာလိယာ အပလောက-နဿ ကာရဏဝစနံ အနေကန္တိကတ္တာ။.... "အနစ္စရိယတ္တာ"တိ ဣမိနာ ယထာဝုတ္တံ အနေကန္တိကတ္တံ ပရိဟရတိ။ ဒီဋီ၊၂။၁၆၄။

အနေကပစ္စယဘာဝ (ပု) [အနေက+ပစ္စယ+ဘာဝ] များးစွာသော – အကြောင်း – ပစ္စည်း–ရှိသည်၏အဖြစ်။ အနေကဓမ္မဘာဝ-ကြည့်။

အနေကပဋိသမ္ဘိဒါဘိညာဘရိတ (တိ) [အနေက+ပဋိသမ္ဘိဒါ+အဘိညာ+ဘရိတ] များးစွာ သော ပဋိသမ္ဘိဒါ၊ အဘိညာဉ်–တို့ဖြင့် ပြည့် သော–တို့နှင့် ပြည့်စုံသော။ ဉာဏဒဿန-ဝိသုဒ္ဓိခိုရံ ဇနေတွာ အနေကပဋိသမ္ဘိဒါဘိညာ-ဘရိတံ အရဟတ္တဖလံ နိပ္ဖါဒေတိ။ သံဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၀။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊၁။၁၃၀။

အနေကပရိယာယ (ပု) [အနေက+ပရိယာယ] တပါးမကသော–များးသော–အကြောင်း–နည်းပရိယာယ်။ ဧဝမေဝံ ဘောတာ ဂေါ-တမေန (ဘန္တေ ဘဂဝတာ) အနေကပရိယာ-ယေန ဓမ္မော ပကာသိတော။ ဝိ၊၁။၇။ ဒီ၊၁။ ၈၀။ မ၊၁။၂၈။ သံ၊၁။၇၀။ အံ၊၁။၅၇။ ဥဒါန။၁၃၅။ သုတ္တနိ။၂၉၃။....နာနာနယေဟိ (ဧတေဟိပရိယာယေဟိ။ ဥဒါနဋ္ဌ-မှအခြား ဋ္ဌ-များ) ပကာသိတတ္တာ အနေကပရိယာ-ယေန ဓမ္မော ပကာသိတော။ ဥဒါနဋ္ဌ။၂၆၀။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။ မဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ သံဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။ အံဋ္ဌ၊၂။၁၆။ နနု အာဝုသော ဘဂဝတာ အနေကပရိယာယေန ဝိရာဂါယ ဓမ္မော ဒေသိတော။ ဝိ၊၁။၂၂။ အနေကပရိ-ယာယေနာတိ အနေကကာရဏေန။ ဝိဋ္ဌ၊၁။ ၁၈၂။ အနေကပရိယာယေနာတိ ဧတ္တ ပရိ-ယာယ-သဒ္ဒေါ ကာရဏဝစနော တိ အာဟ "အနေကကာရဏေနာ"တိ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၁၆။ အနေကပရိယာယေန ဗုဒ္ဓဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ။ ဒီ၊၁။၁။ အနေကပရိယာယေ-နာတိ .... အနေကဝိဓေန ကာရဏေနာတိ၊ ဗဟူဟိ ကာရဏေဟီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒီဋ္ဌ၊ ၁။၃၇။ အနေကပရိယာယေန ခေါ တေ သုနက္ခတ္တ မမ ဝဏ္ဏော ဘာသိတော။ ဒီ၊

၃။၃။ အနေကပရိယာယေနာတိ အနေက- ကာရဏေန။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃။ အနေကကာရဏေ- နာတိ "ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟ"န္တိ- အာဒိနာ အနေကဝိဓေန ဝဏ္ဏကာရဏေန။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၄။ (ဝိ၊၁။ဂ၆၊၉၂၊၉၃။ ဝိ၊၃။၃၂ဂ။ မ၊၁။၃၂၃။ မ၊၃။၂၀၅။ သံ၊၃။၂၇ဂ။ အံ၊၁၊ ၄၇၉။ အံ၊၃။၂၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၊၄၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၉၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀ဂ။ ကင်္ခါ။ ၁၂၃။ သာရတ္ထ၊၂။၁၇၂။ သာရတ္ထ၊၃။၃၂၃။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၅၁၉-တို့လည်း ကြည့်။)

အနေကပါဏသဟဿ (န) [အနေက+ပါဏ+ သဟဿ] များစွာသော သတ္တဝါတို့၏ အ ထောင်၊ ထောင်ပေါင်းများစွာသောသတ္တဝါ။ တေသံ အနေကပါဏသဟဿာနံ....။ စူဠနိ။ ၄၀။ အနေကပါဏသဟဿာနန္တိ အနေ- ကေသံ ဒေဝမနုဿသင်္ခါတာနံ ပါဏသ- ဟဿာနံ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။ဂ။

အနေကပုရိသသဟဿပရိဝုတ (တိ) [အနေက+ ပုရိသ+သဟဿ+ပရိဝုတ] များစွာသော ယောကျ်ားအထောင် – ယောကျ်ား ထောင် ပေါင်းများစွာ–ခြံရံအပ်သော၊သူ။ ရာဇာ.... အနေကပုရိသသဟဿပရိဝုတော ထူပါရာမံ အနုပ္ပတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။

အနေကပ္ပကာရ (ပု) [အနေက+ပကာရ] (၁) တပါးမက–များ–သောအပြား။ အနေ- ကပ္ပကာရတော ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၂၉။ အနေကပ္ပကာရံ အနေကဝိဓံ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။၄ဂ၂။ (=နေကဓာ၊ထေရ။၂၆၇။) (တိ) (၂) တပါးမက–များ–သောအပြား ရှိသော။ အနေကပ္ပကာရံ ဂိဟိပါရုပနံ အပါရု- ပိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၂။ အနေကပ္ပကာရံ ဂိဟိ- ပါရုတန္တိ .... အနေကပ္ပဘေဒံ ဂိဟိပါရုတံ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၀၅။ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂဂ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၉-တို့ လည်း ကြည့်။)

အနေကပ္ပကာရက (တိ) [အနေကပ္ပကာရ+က] တပါးမက–များ–သော အပြားရှိသော။ ပဿမာနာနံယေဝ ဉာတီနံ "အမ္ဗ တာတာ"တိ- အာဒိနာ နယေန ပုထု အနေကပ္ပကာရကံ လာလပတံယေဝ မစ္စာနံ....။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁ဂ၀။

အနေကပ္ပဘေဒ (ပု) [အနေက + ပဘေဒ] (၁) တပါးမက – များ – သောအပြား။ သော စ ကေသောဝ အတ္ထဿ အနေကပ္ပဘေ- ဒေါ ဉပလဗ္ဘတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၁။ (တိ) (၂) တပါးမက – များ – သောအပြားရှိ- သော။ အနေကဘေဒ, အနေကပ္ပကာရ-တို့ ကြည့်။

အနေကဖလ (တိ) [အနေက+ဖလ] တပါး မက–များ–သော အသီးရှိသော။ ဒုမာနေ- ကဖလာ ဗဟူ။ ဇာ၊၁။၁၉၀။

အနေကဗျဉ္ဇန (တိ) [အနေက+ဗျဉ္ဇန] တပါး မက – များ – သောလက်သုတ်ဟင်းလျာရှိ သော၊ များသော – အမျိုးမျိုးသော – ခဲ – စား – ဖွယ် ဟင်းမျိုးရှိသော။ သော အဟောသိ ပိဏ္ဍပါတော အနေကသူပေါ အနေကဗျဉ္ဇနော အနေကရသဗျဉ္ဇနော။ ဉဒါန။၁၁၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။ အနေကဗျဉ္ဇ- နောတိ နာနာဝိဓဉတ္တရိဘင်္ဂေါ။ ဉဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၇၉။ အနေကသူပ, အနေကရသဗျဉ္ဇန (ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၇၀)တို့လည်း ကြည့်။

အနေကဗျသန (န) [အနေက+ဗျသန] များ စွာသော ပျက်စီးခြင်း။

အနေကဗျသနာနုဗန္ဓတ္တ (န) [အနေကဗျသနာ- နုဗန္ဓ+တ္တ]များစွာသော ပျက်စီးခြင်းတို့သည်

အစဉ်လိုက်အပ်သည်၏အဖြစ်။ တံ အနိစ္စာဒိ-ဝိပရိဏာမသဘာဝတ္တာ အနေကဗျသနာနု-ဗန္ဓတ္တာ စ.... ဘယံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၉၀။

အနေကဗျာဓိ (ပု) [အနေက+ဗျာဓိ] များစွာသော–အနာ–ရောဂါ။ အနေကဗျာဓီဟိ ဒုခေန ဖုဋ္ဌော။ ဇာ၊၁။၂၁၂။ အနေကဗျာဓီ-ဟီတိ အနေကေဟိ ဗျာဓီဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၆။

အနေကဘာဂ (ပု) [အနေက+ဘာဂ] (၁) များသော–အဖို့–အစု။ နပ္ပဝေဓတိ အနေ-ကဘာဂသော။ မိလိန္ဒ။၄၀၂။ (တိ) (၂)များ-သော–အဖို့–အစု – ရှိသော၊ များသော–အဆ – အပြန်–ရှိသော။ အနေကဘာဂေန ဂုဏေန သေယျော။ ပေတ။၁၇၂။ အနေက-ဘာဂေန ဂုဏေနာတိ အနေကကောဋ္ဌာ-သေန အာနိသံသေန။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၀၅။ အနေ-ကဘာဝ-လည်းကြည့်။

အနေကဘာရ (ပု) [အနေက+ဘာရ] များစွာသော–ဘာရအချိန် – တယောက်ထမ်းဝန်။

အနေကဘာရပရိမာဏ (တိ) [အနေကဘာရ+ပရိမာဏ] များစွာသော ဘာရအချိန်ပမာဏ ရှိသော။ သုဝဏ္ဏမ္ပိ ပဟူတံ အနေကဘာရ-ပရိမာဏံ အဟောသိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၉၆။

အနေကဘာဝ (ပု) [အနေက+ဘာဝ] (၁) တပါးမက–များ–သည်၏အဖြစ်။ တဿ ဒွါရာနံ ဝါ ပစ္စယာနံ ဝါ ဝသေန အနေက-ဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၁။ နာနတ္တေတိ အတ္ထာဒီနံ အနေကဘာဝေ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၄၊ (တိ) (၂) တပါးမက–များ–သော–အပြား–သဘော–ရှိသော။ အနေကဘာဝေါ သမုပ္ပါဒိ၊ အရဟာဗ္ဘော ဒက္ခိဏာ။ ဒီ၊၂။၂၁၃။ အနေကဘာဝေါ သမုပ္ပါဒီတိ အနေကဝိဓော ဇာတော။ အနေ-ကဘာဂေါတိ ဝါ ပါဌော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၈။ အနေကဘာဂေါတိ အနေကဝိဓော ဇာတော၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၉။ အနေကဘာဂ-လည်း ကြည့်။

အနေကဘာသာ (ထီ) [အနေက+ဘာသာ] (၁) များစွာသော – ဘာသာ – စကား။ (တိ) (၂) များစွာသော – ဘာသာ – စကား – ရှိသော၊ များစွာသော – ဘာသာ – စကား – ကို ပြောဆိုသော၊သူ။ ဗုဒ္ဓဘူမိယဉ္စ ကောဃ ဝေ ဝါစာယ အနေကဘာသာနံ သတ္တာနံ ဖနေကေသံ ပဥ္စာနံ ဗျာကရဏ-သမတ္ထော ဟောတိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၀၂။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၈၈။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၈၀။

အနေကဘူမိက (ပု၊န) [အနေက+ဘူမိ+က] များသော–ဘုံ–အဆင့်–အထပ်။ အနေ-ကဘူမိကေ ဒဿေတွာ အဒ္ဓရတ္တအင်္ဂယုတ္တေ တတ္ထ တုံ့ ပုဗ္ဗေ သယိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၄၈။ (ဣ-မူ၌ ပြသော သီ-မူတခု၌ အနေကဘူမိကာ-ဟု ရှိသည်။ C.P.D. လည်းကြည့်။)

အနေကဘေဒ (ပု) [အနေက+ဘေဒ] (၁) များသောအပြား။အနေကဘေဒဘိန္န-ကြည့်။ (တိ) (၂) များသော အပြားရှိသော။ ကိလေသကာမပက္ခေ ပန ဆန္ဒောတိ စ ရာဂေါတိ စ ဝေမာဒီဟိ အနေကဘေဒေါ ကာမစ္ဆန္ဒော ဝေ ကာမောတိ အဓိပ္ပေတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၃၇။ အနေကဘေဒေါတိ ကာမာသဝကာမ-ရာဂသံယောဇနာဒိဝသေန ရူပတဏှာဒိဝသေန စ အနေကပ္ပဘေဒေါ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၆၅။

အနေကဘေဒဘိန္န (တိ) [အနေကဘေဒ+ဘိန္န] များသောအပြားတို့ဖြင့် ပြားသော။ တန္တိယံ-

တေသု စ ဓမ္မေသု အတီတာဒိဝသေန အနေကဘေဒဘိန္နေသု....။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၃၃။ ဝတ္ထာရမ္မဏာဒိဘေဒေန အနေကဘေဒဘိန္နာ သဗ္ဗေ ကိလေသကာမာ....။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၇။ ယထာ ဟိ နီလာဒိဝသေန အနေကဘေဒဘိန္နာသာပိ ရူပါယတနသာ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၇။

အနေကဘေဒသင်္ဂါဟက (တိ) [အနေကဘေဒ+သင်္ဂါဟက] များသောအပြားကို သိမ်းယူတတ်သော။ နနု စ အနေကဘေဒသင်္ဂါဟကံ သာမညလက္ခဏံ သိယာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၇။

အနေကဘေဒသမ္ဘဝ (ပု) [အနေကဘေဒ+သမ္ဘဝ] များစွာသော အပြားတို့၏ ဖြစ်သင့်ခြင်း။ ဟီနာဒိဝသေန အနေကဘေဒသမ္ဘဝတော ဗဟုဓာ ဘေဒေါ သိယာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၉၉။

အနေကမာယ (တိ) [အနေက+မာယာ] များသော–အလှည့်အပတ်–မာယာ–ဥပါယ်–ရှိသော။ မိဂံ တိပလ္လတ္ထမနေကမာယံ။ဇာ၊၁။၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။ အနေကမာယန္တိ ဗဟုမာယံ ဗဟုဝဉ္စနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၇၀။ ရာဇာနော စ နာမ အနေကမာယာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၂။

အနေကမုခ (တိ) [အနေက+မုခ] များသော–အကြောင်း–ဥပါယ်–နည်း–ပရိယာယ်–မျက်နှာမူရာ–ရည်ရွယ်ချက်–အခြေခံ–အရင်းအမြစ်–ရှိသော။ အနေကမုခါ ဟိ ဒေသနာ ပဋိသမ္ဘိဒါပဘေဒေန ဒေသနာဝိလာသပ္ပတ္တာနံ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၆၆။

အနေကယောဇနန္တရိက (တိ) [အနေကယောဇန+အန္တရ+ဣက] များစွာသော ယူဇနာ ဟူသော အကြားရှိသော၊ များစွာသောယူဇနာတို့ဖြင့်–ခြား–ကွာ–သော၊ ယူဇနာများစွာ–ခြား–ကွာ–သော၊ ယူဇနာများစွာဝေးကွာသော။ ဒိသတော ဒိသံ အနေကယောဇနန္တရိကံ ဌာနံ ပက္ကမန္တိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၆၀။

အနေကရတန (တိ) [အနေက+ရတန] (၁) များစွာ–အမျိုးမျိုး–သော ရတနာ။ (၂) များစွာ–အမျိုးမျိုး–သော ရတနာရှိသော။ မဟာသမုဒ္ဒေါ ဗဟုရတနော အနေကရတနော။ ဝိ၊၄။၄၂၀။အံ၊၃။၄၀။ဥဒါန။၁၄၀။

အနေကရတနမယ (တိ) [အနေကရတန+မယ] များစွာသော–အမျိုးမျိုးသော–ရတနာတို့ဖြင့်–ပြုအပ်သော–ပြီးသော။ တပနီယမယေဟိ အနေကရတနမယေဟိ စ ဆဒနေဟိ တတ္ထ တတ္ထ သုဋ္ဌု ဆာဒိတံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၁၉။

အနေကရတနဝိစိတ္တ (တိ) [အနေကရတန+ဝိစိတ္တ] များစွာသော–အမျိုးမျိုးသော–ရတနာတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော။ အသုစိမက္ခိတံ ဇဇ္ဇရံ မတ္တိကာဘာဇနံ ဆဍ္ဍေတွာ အနေကရတနဝိစိတ္တံ ပဘာဿရရံသိဇာလဝိနဒ္ဓသုဒ္ဓဇမ္ဗုနဒဘာဇနံ ဂဏှန္တော....။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၆၆။

အနေကရသ (ပု) [အနေက+ရသ] (၁) များစွာသော – အမျိုးမျိုးသော – အရသာ (အရသာဟူရာ၌—(၁) အချို (၂) အချဉ် (၃) အငန် (၄) အစပ် (၅) အခါး (၆) အဖန် ဟူသော မူလ အရသာ ၆-မျိုး, ယင်းတို့နှင့် ရောစပ်သော အရသာ ၅၇-မျိုးအားဖြင့် အရသာ ၆၃-မျိုးရှိကြောင်း ဝိလံ၊၊။ဂ၆၉-၌ ဖော်ပြသည်။သုဿုတ၊သုတ္တဋ္ဌာန၊ ၄၂-အဓျာယ-၌လည်း''တေ စ ဘူယော ပရောပရသံသဂ္ဂါ

တိသင့္ခ်ိမာ ဘိဇ္ဇန္တေ” ဟု ဆိုသည်။) အနေကရသဗျဉ္ဇန (ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၇၉) ကြည့်။ (၂)များစွာသော – အမျိုးမျိုးသော – သောက်ဖွယ်ဟင်းမျိုး။ (၎င်းတို့မှာ—အရွက်, အသီး, သား, ငါးစသည်ဖြင့် ပြုတ်သောအရည်, ဒိန်ရည်စသည်, မြန်မာနိုင်ငံသုံးအားဖြင့် ဟင်းချို, ဟင်းခါး စသော ရေလုံပြုတ် ဟင်းမျိုးနှင့် အင်္ဂလိပ် အခေါ်အားဖြင့် ဆွပ်, စတူး ဟင်းမျိုးကို ဆိုဖွယ်ရှိ၏။ ရသရသ အဖွင့် ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။ ဝဇီရ။၃၄၆။ သာရတ္ထ၊၁။၁၀၆-နှင့် ဝီလံ၊။ ဂ၆၉-တို့မှာ ကြည့်။) အနေကရသဗျဉ္ဇန (ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၇၀) ကြည့်။ (တိ) (၃) များသော အရသာရှိသော။ အနေကရသံ အနေကသူပဗျဉ္ဇနံ ဒိဗ္ဗာဟာရံ ဥပနေသိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၉၀။

အနေကရသဗျဉ္ဇန (တိ) [(၁) အနေကရသ+ဗျဉ္ဇန၊ (၂) အနေက+ရသဗျဉ္ဇန၊ (၃) အနေက + ရသ + ဗျဉ္ဇန] (၁) များသော–အမျိုးမျိုးသော – အရသာရှိသည့် – အထူးထူး အပြားပြား အရသာမျိုးစုံသည့်–ဟင်းရှိသော။ (၂) များသော–အမျိုးမျိုးသော–အရည်သောက် ဟင်းမျိုးနှင့် ခဲ–စား–ဖွယ်ဟင်းမျိုး။သုစိံ ပဏီတံ သမ္ပန္နံ၊ အနေကရသဗျဉ္ဇနံ။ ပေတ။၁၃၉။ အနေကရသဗျဉ္ဇနန္တိ နာနာရသေဟိ ဗျဉ္ဇနေဟိ ယုတ္တံ၊ အထ ဝါ အနေကရသံ အနေကဗျဉ္ဇနဉ္စ။ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၇၀။ ဘုဉ္ဇာမိ ကာမကာမိနီ၊ အနေကရသဗျဉ္ဇနံ။ ပေတ။ ၁၃၉။ .... အနေကရသဗျဉ္ဇနံ ဘတ္တံ ဘုဉ္ဇာမိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၆၇။ (၃) များစွာသော လက်ကော် ရဟင်း, ခဲစားဖွယ်ဟင်းတို့ဖြင့် မူလအရသာ ၆-မျိုး, သမ္ဘိန္နအရသာ ၅၇-မျိုးတို့ကို – ထင်ရှား – ထိ – ခိုက် – တွေ့ – ပေါ် – စေတတ်သော။သော အဟောသိ ပိဏ္ဍပါတော အနေကသူပေါ အနေကဗျဉ္ဇနော အနေကရသဗျဉ္ဇနော။ ဥဒါန။၁၁၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၀။ အနေကရသဗျဉ္ဇနောတိ အနေကေဟိ သူပေဟိ စေဝ ဗျဉ္ဇနေဟိ စ မဓုရာဒိမူလရသာနဉ္စေဝ သမ္ဘိန္နရသာနဉ္စ အဘိဗျဉ္ဇကော၊ နာနဂ္ဂရသသူပဗျဉ္ဇနောတိ အတ္ထော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၇၉။

အနေကရက္ခဝိဝိဓဝိကတိဖလ (န) [အနေက+ရက္ခ+ဝိဝိဓ+ဝိကတိ + ဖလ]များစွာသော – အမျိုးမျိုးသော – သစ်ပင်တို့မှ အထူးထူး အပြားပြား ထူးခြားသော အသီး။ ပဥ္စသတာ ဒိဇကညာယော ဒိသောဒိသံ ဥဋ္ဌေန္တိ အနေကရက္ခဝိဝိဓဝိကတိဖလ’မာဟရန္တိယော....။ ဇာ၊၂။၁၁၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၄၆။ အနေကရက္ခဝိဝိဓဝိကတိဖလန္တိ အနေကေဟိ ရက္ခေဟိ ဝိဝိဓဝိကတိဖလံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၄၈။

အနေကရူပ (န) [အနေက+ရူပ] (၁) များသော–အမျိုးမျိုးသော–သဘော–နည်း–အကြောင်း–အခြင်းအရာ။ အနေကရူပေန ဝဒန္တိ သုဒ္ဓိံ။ သုတ္တနိ။၄၄၁-၂။ စူဠနိ။၁၃။ အနေကရူပေနာတိ ကောတူဟလမင်္ဂလာဒိနာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၀။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၃၀။ ဖုဋ္ဌော အနေကရူပေဟိ။ သုတ္တနိ။၄၂၁။ မဟာနိ။၂၇၂။ အနေကရူပေဟီတိ အနေကဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ ဖုဋ္ဌော....။ မဟာနိ။၂၇၂။ အနေကရူပေဟီတိ “အဟံ ဥစ္စာ ကုလာ ပဗ္ဗဇိတော”တိအာဒိနာ နယေန။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၂၉။ (တိ) (၂) များသော – အမျိုးမျိုးသော – သဘော – အပြား – ရှိသော။ ဒုက္ခာ စ လောကသ္မိ’မနေကရူပါ။ ဥဒါန။၁၉၁။ အနေကရူပါ နာနာဝိဓာ....။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၈၆။ အနေကရူပမ္ပိ ပဟာယ သဗ္ဗံ။ သုတ္တနိ။၄၄၂။ အနေကရူပံ ရုစိရံ၊ နာနာစိတြံ ပကာသတိ။ဇာ၊၂။၂၀၂။ အနေကရူပန္တိ အနေကဇာတိကံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၁၅၈။ ကတာ မေ ကလျာဏာ အနေကရူပါ။ ဇာ၊၂။၁၄၀။ အနေကရူပါတိ ဒါနာဒိဝသေန အနေကဝိဓာ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၃၄။ ယေ ကေစိ လောကသ္မိ’မနေကရူပါ။ သုတ္တနိ။၄၃၆-၇။

(၃) များသော – ရုပ် – ပုံ – သဏ္ဌာန် – ရှိသော။ ဣဒ္ဓိ ဝိကုဗ္ဗန္တိ အနေကရူပါ။ ဝိမာန။ ၁၃။ နာနာရူပါနိ ဝိဓံသနေန အနေကရူပါ ကမ္မာနုဘာဝသိဒ္ဓါ ဣဒ္ဓိ....။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၅၁။

အနေကလက္ခဏ (တိ) [အနေက + လက္ခဏ] များစွာသော – မှတ်ကြောင်း – လက္ခဏာ – ရှိသော။ ဇဝံ အနေကလိင်္ဂေ အနေကလက္ခဏေ အတ္ထေ....။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၁။

အနေကလက္ခဏဝန္တု (တိ) [အနေကလက္ခဏ + ဝန္တု] များစွာသော – မှတ်ကြောင်း – လက္ခဏာ – ရှိသော။ သတလက္ခဏဓာရိနောတိ အနေကလက္ခဏဝတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၁။

အနေကလိင်္ဂ (တိ) [အနေက + လိင်္ဂ] များစွာသော ကွယ်ဝှက်သော အနက်ကို သိစေတတ်သော – သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း – သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ် – ရှိသော။ သော စ ဧကောပိ အနေကလိင်္ဂေ၊ ယထာ "သက္ကော ပုရိန္ဒဒေါ မဃဝါတိ,ပညာ ဝိဇ္ဇာ မေဓာ ဉာဏ"န္တိ စ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၀။ ဇဝံ အနေကဝိဓာ သာမညာကာရဝိသေသာတိ ပုဗ္ဗာစရိယေဟိ ဂဟိတာ နာမပညတ္တိသင်္ခါတာ သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိနိမိတ္တာ ဝသေန ဧကောပိ ဥပေ ယျတ္ထော အနေကလိင်္ဂေါတိ ဂဟေတဗ္ဗော။ နီတိ၊ဓာ။ ဂ၉။

အနေကဝဏ္ဏ¹ (တိ) [အနေက + ဝဏ္ဏ] (၁) များသော – အဆင်း – သဏ္ဌာန် – ရှိသော။ အနေကဝဏ္ဏာ အစ္စိယော ဟောန္တိ။ ဝိ၊၃။ ၃၄။ နရနာရိယော ဗဟုကေတ္ထနေကဝဏ္ဏာ။ ဝိမာန။ ၇၇။ အနေကဝဏ္ဏာတိ နာနာရူပါ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၂၁၉။ အနေကဝဏ္ဏံ ဒရသောကနာသနံ။ ဝိမာန။ ၁၁၂။ အနေကဝဏ္ဏန္တိ နီလပီတာဒိဝသေန ဝိဝိဓဝဏ္ဏတာယ အန္တရဝိမာနာဒီနံ ဝိဝိဓသဏ္ဌာနတာယ စ နာနာဝိဓဝဏ္ဏံ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၃၀၁။ အနေကဝဏ္ဏီ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၁၀) လည်းကြည့်။ (၂) များသော ဂုဏ်ရှိသော၊ သူ။ ဧဝမေဝ ခေါ ဘန္တေ ဘဂဝါ အနေကဝဏ္ဏော အနေကသတဝဏ္ဏော ကော ဟိ ဘန္တေ ဝဏ္ဏာရဟဿ ဝဏ္ဏံ န ကရိဿတီတိ။ မ၊ ၂။ ၄၉။

အနေကဝဏ္ဏ² (ပု) [အနေက + ဝဏ္ဏ] အနေကဝဏ္ဏမည်သော၊ သူ၊ နတ်သား။ ဤနတ်သားကား အနာထပိဏ်, ဝိသာခါတို့ကဲ့သို့ ဝဏ္ဏဗျာသယ, ဝဏ္ဏာဘိရတ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ နတ်ပြည် ၆-ထပ် အစဉ်အတိုင်းစံပြီး အကနိဋ္ဌဘုံ၌ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလတ္တံ့သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၇၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၇။ အံ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။ ၁၉၀။ ၎င်းသည် တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ သိကြားမင်းထက်ပင် တန်ခိုးကြီးသူ တဦးဖြစ်သည်။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၇၉။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၃၀၁။ ၎င်း၏ အဋ္ဌုပ္ပတ်ကို ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၂၉၉-၃၀၂-တွင်ကြည့်။

အနေကဝဏ္ဏဝိမာန (န) [အနေကဝဏ္ဏ + ဝိမာန] အနေကဝဏ္ဏနတ်သား၏ ဘုံဗိမာန်၊ ၎င်းကို ပြဆိုသော – အကြောင်းအရာ – ဝတ္ထု။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ဝိမာနဝတ္ထုပါဠိ၊၇-ဝဂ်၊ ဂ-ဝိမာန။ ဝိမာန၊၁၁၂-၃။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။ ၂၉၉-၃၀၂။

အနေကဝဏ္ဏီ (တိ) [အနေကဝဏ္ဏ + ဤ] များသော – အဆင်းသဏ္ဌာန် – အဆင်း – ရှိသော။ ဥရဂါနေကဝဏ္ဏိနော။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂၁။ ဒ္ဒနေကဝဏ္ဏိနောတိ နီလာဒိဝသေန အနေကဝဏ္ဏာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၁၀။

အနေကဝဿဂဏ (တိ) [အနေက + ဝဿ + ဂဏ] များစွာသောနှစ် – အပေါင်း – အရေအတွက် – ရှိသော။ နေကဝဿဂဏ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၇၂) ကြည့်။

အနေကဝဏ္ဏသဃာဏ္ဏက (တိ) [အနေက+ဝဏ္ဏ-ဂန္ဓ+ဂ္ဂက] များစွာသော နှစ်အပေါင်း၌ ဖြစ်သော၊ များစွာသော – နှစ်အပေါင်း – နှစ်အရေအတွက် – ရှိသော၊ နှစ်ပေါင်းများစွာကဖြစ်ပေါ်သော၊ ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် များစွာသောနှစ် – အရေအတွက် – အပေါင်း – ရှိသော။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဇမ္ဗုလီ အနေကဝဏ္ဏသဃာဏ္ဏကာ။အံ၊၁။၄၇။ အနေကဝဏ္ဏသဃာဏ္ဏကာတိ ဂါမဿ ဝါ နဂရဿ ဝါ ဥပ္ပန္နကာလေဟေဝ ဥပ္ပန္နတ္တာ အနေကာနိ ဝဿ-ဂဏနာနိ ဥပ္ပန္နာယ တေသံ့ာတိ အနေက-ဝဏ္ဏသဃာဏ္ဏကာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၄။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဂင်္ဂေ့ာ အနေကဝဏ္ဏသဃာဏ္ဏကော။ အံ၊၃။၁၉၁။ တိကာ စတ္တာရိ ဝဿာနိ ဝဿ-ဂဏာ၊ အနေကေ ဝဿဂဏာ ဥပ္ပန္နာ(ဝိ၊ ခာန်-၌ ဥပ္ပန္နဿ-ရှိရမည်ဟု ဆိုသည်။ ၎င်း ကြည့်။) အဿာတိ အနေကဝဏ္ဏသဃာဏ္ဏကော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၆။ နေကဝဏ္ဏသဃာဏ္ဏက (မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၅၁။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၅)လည်းကြည့်။

အနေကဝဏ္ဏသဃာဏ္ဏကဂူထကူပ (ပု) [အနေက-ဝဏ္ဏသဃာဏ္ဏက+ဂူထကူပ] များစွာသော နှစ်အပေါင်း၌ – နှစ်ပေါင်းများစွာက – စုပေါင်းထားအပ်သော ကျင်ကြီးတွင်း။ အနေကဝဏ္ဏသဃာဏ္ဏကဂူထကူပေါ ဝိယ ဒုဗ္ဗိသောဓနော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၅၁။အနေကဝဏ္ဏသဃာဏ္ဏကဂူထကူပေါ ဝိယာတိ အနေကဝဿသမူဟေ သဥ္စိတုက္ကာ-ရာဝါရွော ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၇၅။

အနေကဝဿသမူဟ (ပု) [အနေကဝဿ+ သ-မူဟ]များစွာသောနှစ်အပေါင်း။ အနေက-ဝဏ္ဏသဃာဏ္ဏကဂူထကူပ-ကြည့်။

အနေကဝဿသမူဟသဥ္စိတ (တိ) [အနေက-ဝဿ+သမူဟ+သဥ္စိတ] နှစ်ပေါင်း များစွာက ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော။ နေကဝဏ္ဏသဃာဏ္ဏက (မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၅။)ကြည့်။

အနေကဝါရ (ပု) [အနေက+ဝါရ] များစွာသောအကြိမ်။ အနေကဝါရံ ဝိရုဒ္ဓဝါဒါ ဧဝ ဟုတွာ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၂။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၆၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အနေကဝိဓ (တိ) [အနေက+ဝိဓ] များသော – အပြား – အဖို့အစု – ရှိသော။ စိတ္တမ္ပိ ဟိ ဗဟုံ အနေကဝိဓံ နာနပ္ပကာရကံ။ မ၊၂။၂၁၇။ ယံ ခေါ ဣဒံ အနေကဝိဓံ (အနေကံ ဝိဓံ။ ဋ္ဌီ-ပါဌန္တရ) နာနပ္ပကာရကံ ဒုက္ခံ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဇရာမရဏံ။သံ၊၁။၃၀၇။အနေကဝိဓန္တိ ဗဟုဝိဓံ ဗဟုကောဋ္ဌာသံ။ "အနေက"န္တိ ဝါ ပါဌော။ အနေကန္တိ ဗဟုလဝစနံ။ ဝိဓန္တိ ခဏ္ဍိစ္စပါလိစ္စာဒိဝသေန ဝိပရီတကောဋ္ဌာသံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၉၀-၁။ (မဟာနိ။၂၇၂။ မိလိန္ဒ။ ၂၁၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၃၄-နှင့် အနေကဝိဟိတ-တို့လည်း ကြည့်။)

အနေကဝိဓကောတူဟလမင်္ဂလ (နု) [အနေက-ဝိဓ + ကောတူဟလ+မင်္ဂလ] များသော အပြားရှိသော အတိတ် နိမိတ်ကောင်းသော အဆင်း, အသံ, အနံ့စသည်ကို တွေ့မြင်, ကြားနာ, ခံစားရခြင်းဟူသော မင်္ဂလာ။ အနေက-ဝိဓကောတူဟလမင်္ဂလေန သုဒ္ဓိံ.... ဝဒန္တိ။ စူဠနိ။၁၁၆။

အနေကဝိဓသူပ (တိ) [အနေကဝိဓ + သူပ] များသော – အပြား – အဖို့ အစု – ရှိသော ဟင်းရှိသော။ အနေကသူပ-ကြည့်။

အနေကဝိဟိတ (တိ) [အနေက + ဝိဟိတ။ ဝိမတိ-၌ ဋ္ဌ-ဖွင့် နောက်နည်းဝယ် ပကာရ-ပုဒ် အကြေကြံသည်။ ပါရာ၊ဂဏ္ဌိသစ်၊၂။၂၄၇-၈ လည်း ကြည့်။ အကြေမကြံပဲ "ပကာရ"ဖြင့် "အနေက"၏ အရကို ပြသည်ဆိုလျှင်လည်း

ဖြစ်သည်ပင်။] (၁) များသောအပြား ရှိသော။ (၂) များစွာသော နာမဂေါတ္တ-စသော အပြားတို့နှင့်တကွ – ဖြစ်စေအပ် – ဟောအပ် – ဖွင့်အပ် – ခွဲအပ် – သော။ အနေကဝိဟိတာနံ ပါပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ။ ဝိ၊၁။၃။ အနေကဝိဟိတာတိ အနေ-ကပ္ပကာရာ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၄၇။ အနေက-ဝိဟိတံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ။ ဝိ၊၁။၅။ ဒီ၊၁။၁၂။ မ၊၁။၂၆။ မ၊၃။၁၅။ သံ၊၃။၂၃၂။ အံ၊၂။ ၃၆၅။ အဘိ၊ဝိ။၃၅၇။ အဘိ၊ပု။၁၆၉။ ဣတိ-ဝုတ်။၂၆၁။ ပဋိသံ။၁၁၀။ အနေကဝိဟိတန္တိ အနေကဝိဓံ။ အနေကေဟိ ဝါ ပကာရေဟိ ပဝတ္တိတံ သံဝဏ္ဏိတန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄၀။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၉၇။ အနေက-ဝိဓန္တိ.... ဗဟုဝိဓံ။ ပကာရေဟီတိ နာမ-ဂေါတ္တာဒိအာကာရေဟိ သဒ္ဓိံ၊သဟယောဂေ စေတံ ကရဏဝစနံ။ ပဝတ္တိတန္တိ ဒေသနာ-ဝသေန ပဝတ္တိတံ။ တေနာဟ “သံဝဏ္ဏိတ”န္တိ၊ ဝိတ္ထာရိတန္တိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၁။၃၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၅။ ဝိဟိတ-သဒ္ဒေါ ဝိဓသဒ္ဒ-ပရိယာယောတိ အာဟ “အနေကဝိဓ”န္တိ၊ ဘာဝယောနိအာဒိဝသေန ဗဟုဝိဓန္တိ အတ္ထော။ ဝိဟိတန္တိ ဝါ ပယုတ္တံ ဝဏ္ဏိတန္တိ အတ္ထံ ဂဟေတွာ “အနေကေဟိ ပကာရေဟိ ဝိဟိတ”န္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ မဇ္ဈေပဒလောပံ ကတွာ နိဒ္ဒိဋ္ဌန္တိ အာဟ “အ-နေကေဟိ။ပ။ သံဝဏ္ဏိတ”န္တိ။ ပကာရေဟီတိ နာမဂေါတ္တာဒိပကာရေဟိ။ သံဝဏ္ဏိတန္တိ ဗုဒ္ဓါဒီဟိ ကထိတံ။ ဝိမတိ၊၁။၇၉။ အနေက-ဝိဟိတ (သံ၊၁။၃၄၆)န္တိ အနေကဝိဓံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၆။ အနေကဝိဟိတာနိ (ဒီ၊၁။၁၂။ မ၊၃။၁၈)တိ အနေကဝိဓာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁။ အနေကဝိဟိတာ(မ၊၁။၄၉)တိ နာနပ္ပကာရာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၆။ အနေကဝိဟိ-တေသု စ ကင်္ခါဌာနိယေသု ဓမ္မေသု(မ၊၁။၂၈၃။ အံ၊၃။၅၅၀)တိ အနေကဝိဓေသု ကင်္ခါ-သု။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၄။ အနေက-ဝိဟိတ (သံ၊၁။၁၉၇။ ထေရ။၃၇၁)န္တိ သတိ-ပဋ္ဌာနာဒိဝသေန အနေကဝိဓံ။ အဋ္ဌတိံသာယ ဝါ ကမ္မဋ္ဌာနာနံ ဝသေန အနေကပ္ပကာရံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃၀။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၆-၌ ရှေ့ဝိ-ကပ်သာ ပါသည်။) (ဒီ၊၁။၇၃၊၁၆၇။ မ၊၁။ ၄၁။ မ၊၂။၁၈၁။ သံ၊၃။၃၆၈။ မဟာနိ။ ၃၂၈။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၆။ သာရတ္ထ၊၁။၁၆၁-တို့လည်း ကြည့်။)

အနေကသတ (တိ) [န+ဧကသတ၊ အနေက+သတ] အရာမက – ရာပေါင်းများစွာ – သော။ အနေကသတံ ခတ္တိယပရိသံ ဥပ-သင်္ကမိတာ။ ဒီ၊၂။၉၂။ အံ၊၁။၁၀၄။ အံ၊၃။ ၁၂၈။ သာ သော ဘဂ္ဂဝ ပရိသာ မဟာ ဟောတိ အနေကသတာ အနေကသဟဿာ။ ဒီ၊၃။၁၃။ အနေကသတာယ ပရိသာယ။ မ၊၁။၃၁၆။ မ၊၂။၁၉၅၊၃၂၄။ အနေက-သတာ.... သာဝကပရိသာ.... ဝိဟရန္တိ။ အံ၊ ၂။၄၆၀။ ဘိက္ခူ'နေကသတာ သဗ္ဗေ၊ ပရိ-ဝါရေန္တိ မံ သဒါ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၈၀။ အနေက-သတေဟိ ဥပါသကဂဏေဟိ .... အနေက-သတာဟိ ဥပါသိကာဟိ.... အနေကသတေဟိ ဘိက္ခူဟိ....။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၉။ ဗဟူတိ သမာနေပိ အနေကသတေ န ဒွေ တယော၊ အထ ခေါ ဗဟူဝ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇၂။ မဥ္ဇူပိဋ္ဌာဒိသဉ္ဉနာ အနေကသတာ=အနေက-သတသင်္ချာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၈။

အနေကသတကဏ္ဍ (တိ) [အနေကသတ+ကဏ္ဍ] အရာမက – ရာပေါင်းများစွာ – သော နား ရှိသော၊ နားပေါင်းများစွာရှိသော၊သူ။ ပုန

အဋ္ဌကဏ္ဍော ဘဝိတ္ဝာ အနေကသတကဏ္ဍောပိ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၂၃၇။

အနေကသတက္ခတ္တုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနေကသတ+က္ခတ္တုံ] အရာမကသောအကြိမ်၊ အကြိမ်ရာပေါင်းများစွာ။ အနေကသတက္ခတ္တုံ ရာဇာ အဟောသိံ....။ အံ၊၂။၄၆၅။ ဣတိဝုတ်။ ၂၀၅။ အနေကသတက္ခတ္တုံ စ၊ စက္ကဝတ္တိ အဟောသဟံ။ အပ၊၂။၄၇။

အနေကသတဋ္ဌာန (န) [အနေကသတ+ဌာန] အရာမက – ရာပေါင်းများစွာ – သော – အရပ်–ဌာန။ အနေကသတဋ္ဌာနေသု၊ ပဋ္ဌိယတ္တံ ယာစကေ ဓနံ။ စရိယာ။၃၈၈။ အနေကသတေသု ဌာနေသု ပဋ္ဌိယတ္တံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၄၃။

အနေကသတပရိဝါရ (တိ) [အနေကသတ+ပရိဝါရ] အရာမက – ရာပေါင်းများစွာ – အခြံအရံရှိသော။ အနေကသတပရိဝါရေ သာဝကသံဃေ....။ အံ၊၂။၃၂၆။

အနေကသတပေါရိသ (တိ) [အနေကသတ+ပေါရိသ] အသူတရာမက နက်စောက်သော။ သေ ဒိဗျော မမာ'ဝါသော၊ အနေကသတပေါရိသော။ ဇာ၊၂။၂၂၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၆။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၆။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၉-တို့လည်း ကြည့်။)

အနေကသတဝဏ္ဏ (တိ) [အနေကသတ+ဝဏ္ဏ] အရာမက – ရာပေါင်းများစွာ – ဂုဏ်ရှိသော၊ သူ။ အနေကသတဝဏ္ဏ (၂) အနက်ကြည့်။

အနေကသတသဟဿ (တိ) [န+ဧက+သတ+သဟဿ၊ အနေက+သတ+သဟဿ။ ထိ၌ –သီ၊ –ဿာ] (၁) အရာ့အထောင်မက – ရာ့ထောင်များစွာ – သော။ ကော် ဗာလဂေါပါလကံ နိဿာယ အနေကသတသဟဿာ ဂေါဂဏာ ဣမိဿာ ဂင်္ဂါယ အာဝဋ္ဋေ ပတိတ္ဝာ....။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၇။ ရာဇာ.... အနေကသတသဟဿာ ဂါဝေါ မာရေသိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၈။ (၂) အသိန်းမက – သိန်းပေါင်း များစွာ – သော။ တတော နိဒ္ဒါဝတီ ရံသိ၊ အနေကသတသဟဿိယော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၂၈။ အနေကသတသဟဿိယောတိ အနေကသတသဟဿာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၈၃။

အနေကသတသဟဿဂေါဂဏ (ပု) [အနေကသတသဟဿ + ဂေါဂဏ] အရာ့အထောင်မကသော နွားအပေါင်း။ အပရံ ပန ပဏ္ဍိတဂေါပါလကံ နိဿာယ အနေကသတသဟဿဂေါဂဏဿ သောတ္ထိ ဇာတာ....။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၇။

အနေကသတသော (ဗျ) [အနေကသတ+သော] အရာမက အကြိမ်များစွာ၊ အကြိမ်တရာမက များစွာ။ သမဏော တာပသော.... ဟုတွာ ဝသိံ အရညမှိ၊ အနေကသတသော အဟံ။ အပ၊၂။၁၆၄။

အနေကသန္ဓိဃဋ္ဋိတ (တိ) [အနေက+သန္ဓိ+ဃဋ္ဋိတ] များစွာသော အဆက်အစပ်တို့ဖြင့် ဆက်စပ်အပ်သော။ ယထာ ဝါ ပန ဖေဏပိဏ္ဍော ဆိဒ္ဒါဝဆိဒ္ဒေါ အနေကသန္ဓိဃဋ္ဋိတော....၊ဧဝံ ရူပမ္ပိ ဆိဒ္ဒါဝဆိဒ္ဒံ အနေကသန္ဓိဃဋ္ဋိတံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁။

အနေကသန္ဓိယမိတ (တိ) [အနေက+သန္ဓိ+ယမိတ] များစွာသော အဆက်အစပ်တို့ဖြင့် – ထိန်းချုပ် – ဆက်စပ် – အပ်သော။ အနေကသန္ဓိယမိတော န ကေဟိစိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၁။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၄၀။ အနေကသန္ဓိယမိတောတိ အနေကေဟိ သန္ဓိဟိ ယမိတော သမ္ဗဒ္ဓေါ သော အဋ္ဌိပုဉ္ဇောတိ ဒဿေတိ။ မူလဋီ၊၂။၁၅၄။

အနေကသဖ (တိ) [အနေက+သဖ] များသော ခွါရှိသော။ ကေခုရ (ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၅၈) ကြည့်။

အနေကသဘာဝ (တိ) [အနေက+သဘာဝ] များသော သဘောရှိသော။ အနေကဓာတု (၂) အနက် ကြည့်။

အနေကသမ္ဘာရ (တိ) [အနေက+သမ္ဘာရ] များသော – အဆောက်အဦ – ကိရိယာတန်ဆာ – ရှိသော။ အယံ ခေါ ဘန္တေ ဝီဏာ နာမ အနေကသမ္ဘာရာ မဟာသမ္ဘာရာ။ သံ၊၂။ ၄၀၀-၁။

အနေကသလာက (တိ) [အနေက+သလာက] များသော အတံရှိသော။ အနေကသာခ- ကြည့်။

အနေကသဟဿ (တိ) [န + ဧကသဟဿ၊ အနေက+သဟဿ။ ထို၌–**သာ,—သီ**] အထောင်မက – ထောင်ပေါင်းများစွာ – သော။ သာ သော ဘဂ္ဂဝ ပရိသာ မဟာ ဟောတိ အနေကသတာ အနေကသဟဿာ။ ဒီ၊၃။၁၃။ အနေကသဟဿာတိ သဟဿေဟိပိ အပရိမာဏဂဏနာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀။ အနေက-သဟဿာနံ သတ္တာနံ မဇ္ဈေ....။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၉။ ဝိကုဗ္ဗနာ ဝိကုဗ္ဗန္တိ၊ အညေနေကသဟဿိယော။ အပ၊၁။၄။

အနေကသဟဿဓန (တိ) [အနေကသဟဿ+ဓန] အထောင်မက – ထောင်ပေါင်းများစွာ– သော ဥစ္စာရှိသော၊ သူ။ ဣဒ္ဓါနိ ဖီတာနိ ကုလာနိ အဿု၊ အနေကသာဟဿဓနာနိ လောကေ။ ဇာ၊၁။၃၆၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၇။ (သာ-၌ ဆန်းဒီဃ)။

အနေကသဟဿမဏ္ဍလဟိရက (တိ) [အနေက-သဟဿ + မဏ္ဍလဟိရ+က] အထောင်မကသော – ထီးပန်းတံ – ထီးဝန်းကပ်ရာဖြစ်သော အတံ – ရှိသော။ သဟဿမဏ္ဍလန္တိ တေသံ ဥပရိ ပတိဋ္ဌိတံ အနေကသဟဿမဏ္ဍလဟိ-ရကံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၉။မ၊ဋီ၊၃။၃၃၉။(သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆-၌ သဟဿမဏ္ဍလန္တိ ရတ္တသုဝဏ္ဏမယ-သဟဿမဏ္ဍလယုတ္တံ-ဟုရှိသည်။) အနေက-သာခ-လည်း ကြည့်။

အနေကသဟဿရံသိက (တိ) [အနေကသဟ-ဿ+ရံသိ+က] အထောင်မကသော ရောင်ခြည်ရှိသော။ သဟဿရံသိက (ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၂၅၈) ကြည့်။

အနေကသာခ(တိ)[အနေက+သာခ] များစွာသော – အတံ – အလက် – ရှိသော၊ ရတနာတို့ဖြင့် – ပြုလုပ် – တပ်ဆင် – အပ်သော အရာမကသော – တည်နေရာ – ထီးတံ – ထီးလက် – ရှိသော။ အနေကသာခဉ္စ သဟဿမဏ္ဍလံ၊ ဆတ္တံ မရူ ဓာရယုံ မန္တလိက္ခေ။ သုတ္တနိ။၃၈၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၂။ အနေကသာခန္တိ အနေကသလာကံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။ အနေကသာခန္တိ ရတနမယာနေ-ကသတပတိဋ္ဌာနဟိရကံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၉။ မ၊ဋီ၊၃။၃၃၉။ အနေကသဟဿမဏ္ဍလဟိရက-လည်း ကြည့်။

အနေကသာရိရိက (တိ) [အနေကသရိရ+ ဣက။မဇ္ဈေဝုဒ္ဓိ]တပါးမက – များ – သော – ကိုယ် – အတ္တဘော – ၌ ဖြစ်သော၊ တဦးတယောက် အကျိုးအတွက် မဟုတ်, အများအကျိုးအတွက် ဖြစ်သော။ သဗ္ဗေ တေ အနေကသာရိရိကံ ပုညပ္ပဋိပဒံ ပဋိပန္နာ ဟောန္တိ။ အံ၊၁။၁၆၈။ အနေကသာရီရိကန္တိ အနေကသရီရသမ္ဘဝံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၀။

အနေကသာလိဖလဘရိတ (တိ) [အနေက+ သာလိဖလ+ဘရိတ] များစွာသော သလေး စပါးသီးတို့ဖြင့် – လေးသော – ပြည့်သော။

ခီရံ ဇနေတွာ အနေကသာလိဖလဘရိတံ သာလိသီသံ နိပ္ဖါဒေတိ။ သံ၊၄၊၁။၂၃၀။ သုတ္တနိ၊၄၊၁။၁၃၀။

အနေကသာဟဿနေ — အနေကသဟဿနေ-ကြည့်။

အနေကသူပ (တိ) [အနေက+သူပ] များသော ဟင်းရှိသော၊ ငါး, အသား, ပဲနောက် စသော လက်ကော်ရဟင်း, ခဲဖွယ်အထူးတို့ဖြင့် များပြားသောဟင်းရှိသော။ သာလီနံ သြဒနံ.... ဝိစိတကာဠကံ အနေကသူပံ အနေကဗျဉ္ဇနံ....။ ဒီ၊၁။၉၇။ မ၊၁။၃၇။ မ၊၂။၂၀၀။ မိလိန္ဒ။၁၆။ အနေကသူပံ အနေကဗျဉ္ဇနန္တိ ဧတ္ထ သူပေါ နာမ ဟတ္ထဟာရိယော ဝုစ္စတိ၊ ဗျဉ္ဇနန္တိ ဥတ္တရိဘင်္ဂံ၊ တေန မစ္ဆမံသမုဂ္ဂသူပါဒီဟိ အနေကသူပံ၊ နာနပ္ပကာရမံသာဒိဗျဉ္ဇနေဟိ အနေကဗျဉ္ဇနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၅။ မနာပေါ မေ ဘန္တေ သာလီနံ သြဒနော ဝိစိတကာဠကော အနေကသူပေါ အနေကဗျဉ္ဇနော။ အံ၊၂။၄၃။သော အဟောသိ ပိဏ္ဍပါတော အနေကသူပေါ အနေကဗျဉ္ဇနော အနေကရသဗျဉ္ဇနော။ ဥဒါန။၁၁၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။ အနေကသူပေါတိ မုဂ္ဂမာသာဒိသူပေဟိ စေဝ ခဇ္ဇဝိကတီဟိ စ အနေကဝိဓသူပေါ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၇၉။

အနေကသူပဗျဉ္ဇန (တိ) [အနေက+သူပ+ဗျဉ္ဇန] များသော လက်ကော်ရဟင်း, သားငါး ဟင်းရှိသော၊ ပဲ, အသီး, အရွက်, သား, ငါး စသည်ဖြင့် ပြုစီရင်အပ်သော ဟင်းချို, ဟင်းလေး, လက်သုပ်စသည့် ဟင်းအမျိုးမျိုး ရှိသော။ သော အဟောသိ ပိဏ္ဍပါတော အနေကသူပဗျဉ္ဇနော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၉။ သာ အနေကသူပဗျဉ္ဇနံ ဗဟုဘတ္တံ ပစိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၂၀၇။ အနေကရသ-လည်း ကြည့်။

အနေကသော (ကြိ၊ဝိ) [အနေက + သော] များသောအပြားအားဖြင့်၊ အကြိမ်များစွာ။ ဇေ ယဿာနုဘာဝေန၊ အကမ္ပိတ္ထ အနေကသော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၁။ အနေကသောတိ အနေကဓာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၇၅။ လောလဝတ္တု အနေကသော ဝိတ္ထာရိတမေဝ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၁၀။

အနေကဟတ္ထ (တိ) [အနေက+ဟတ္ထ] များစွာသောအတောင်ရှိသော၊ အတောင်များစွာ အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ အနေကဟတ္ထေန သာဏိပါကာရေန ကာတဗ္ဗပဋ္ဌပမာဏံ ဒီဃတော စတုဟတ္ထာယ....။မ၊ဋီ၊၂။၃၁၅။

အနေကဟေတု (ပု) [အနေက+ဟေတု] များစွာသောအကြောင်း။ ဧတေသု ဟိ သမဝါယသခ်ါတော သမယော အနေကဟေတုတော ဝုတ္တိံ ဒီပေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၂။ (မူလဋီ၊ ၁။၆၁။ အနုဋီ၊၁။၆၇-တို့လည်း ကြည့်။)

အနေကာကာရ (ပု) [အနေက+အာကာရ] များစွာသော – အကြောင်း – အခြင်းအရာ – ပုံသဏ္ဌာန်။ အနေကာကာရေန သမ္မိဿောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၉။ ကာယဿ အသုစိဒုဂ္ဂန္ဓဇေဂုစ္ဆပဋိကူလတာဝအနေကာကာရံ။သာရတ္ထ၊၂။၁၇၉(သီ-မူကွဲ)။ အနေကာကာရဝေါကာရ-လည်းကြည့်။

အနေကာကာရဂုဏသမန္နာဂတ (တိ) [အနေကာကာရ+ ဂုဏ+ သမန္နာဂတ] များစွာသော အခြင်းအရာဟူသော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊သူ။ အနေကာကာရသမ္ပန္န-ကြည့်။

အနေကာကာရဝေါကာရ (တိ) [အနေကာကာရ+ဝေါကာရ] များစွာသော – အခြင်းအရာ – အကြောင်း – တို့နှင့် ရောနှောခြင်းရှိသော။ တေ အနေကာကာရဝေါကာရံ အသုဘဘာဝနာနုယောဂမနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ။ ဝိ၊၁။၇၆။ သံ၊၃။၂၇၉။ အနေကေဟိ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနာဒီဟိ ကာရဏေဟိ ဝေါကာရော

အဿာတိ အနေကာကာရဝေါကာရော၊ အနေကာကာရဝေါကိဏ္ဏော အနေကကာရဏာသမ္မိဿောတိ (အနေကာကာရေန သမ္မိဿောတိ၊ သံ၊ဋ္ဌ။) ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၉။ (ၵင်းတို့အဖွင့် သာရတ္ထ၊၂။ ၁၇၉။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၁၉-တို့လည်း ကြည့်။) (ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၄၃။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၅၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အနေကာကာရဝေါကိဏ္ဏ(တိ) [အနေကာကာရ+ဝေါကိဏ္ဏ] များစွာသော–အကြောင်း–အခြင်းအရာ–တို့နှင့် ပြိုးပြွမ်းသော။ အနေကာကာရဝေါကာရ-ကြည့်။

အနေကာကာရသမ္ပန္န(တိ) [အနေကာကာရ+သမ္ပန္န]များစွာသော–အခြင်းအရာ–ဂုဏ်–တို့နှင့် ပြည့်စုံသော။ အနေကာကာရသမ္ပန္နံ၊ ပယိရုပါသန္တိ ဂေါတမံ။ သံ၊၁။၁၉၆။ ထေရ။ ၃၇၂။ အနေကာကာရသမ္ပန္နန္တိ အနေကေဟိ ဂုဏေဟိ သမန္နာဂတံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၀။ အနေကာကာရသမ္ပန္နန္တိ ရူပဃောသလူခမ္ပမာဏိကာနံ သတ္တာနံ တေဟိ တေဟိ အာကာရေဟိ သဗ္ဗသဥ္စ အနေကေဟိ အနန္တာပရိမေယျေဟိ ပသီဒိတဗ္ဗာကာရေဟိ သမန္နာဂတံ။ တေ ပန အာကာရာ ယသ္မာ အနညသာဓာရဏာ ဗုဒ္ဓဂုဏာ ဝေ၊ တသ္မာ အာဟ "အနေကေဟိ ဂုဏေဟိ သမန္နာဂတ"န္တိ။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၂၉၄။ အနေကာကာရသမ္ပန္နန္တိ အနေကေဟိ အာကာရေဟိ သမ္ပန္နံ၊ အနေကာကာရဂုဏသမန္နာဂတန္တိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃၂။

အနေကာဒီနဝ (တိ) [အနေက+ အာဒီနဝ] များစွာသော အပြစ်ရှိသော။သမုဒ္ဒေါ အနေကာဒီနဝေါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂။ အနေကာဒီနဝေါ ဒေါသော၊.... လောဘော အနေကာဒီနဝေါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂-၁၃။

အနေကာဘိဝစန (န) [အနေက+အဘိဝစန] ဗဟုဝုစ် ပညတ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အနေကာဘိဝစနကုသလ (တိ) [အနေကာဘိဝစန + ကုသလ] ဗဟုဝုစ်ပညတ်၌ လိမ္မာသော၊ သူ။ ကောဘိဝစနကုသလော အနေကာဘိဝစနကုသလော။ နေတ္တိ။ ၂၉။

အနေကာနုတ္ထာနုဗန္ဓ (တိ) [အနေက+အနုတ္ထ+အနုဗန္ဓ] များစွာသော အကျိုးမဲ့တို့သည် အစဉ်လိုက်အပ်–များစွာသော အကျိုးမဲ့သို့ အစဉ်လိုက်တတ် – သော။ အာပါနဘူမိရမဏီယေသု မဟာပရိဠာဟေသု အနေကာနုတ္ထာနုဗန္ဓေသု ဃောရသယှကဠုကဖလေသု ကာမေသု။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၃၁။

အနေကာနိသံသ (တိ) [အနေက+အာနိသံသ] များစွာသော – အကျိုး – အာနိသင် – ရှိသော။ သော ပန ပိဏ္ဍပါတော ဗဟုဂုဏော အနေကာနိသံသော။ မိလိန္ဒ။၁၇၅။(ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။၁၄၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၇၊ ၂၇၄၊၂၇၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အနေကာနုသန္ဓိက (တိ) [အနေက+အနုသန္ဓိ+က] များစွာသော – အဆက်အစပ် –အနုသန္ဓေ – ရှိသော။ ယံ အနေကာနုသန္ဓိကံ၊ တတ္ထ အနုသန္ဓိဝသေန ဓမ္မက္ခန္ဓဂဏနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။ အနေကာနုသန္ဓိကဿ သုတ္တဿ ပဋ္ဌမာနုသန္ဓိ (ပဌမော အနုသန္ဓိ)အာဒိ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၀၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၃။

အနေကာယတန (န) [အနေက+အာယတန] (၁) များစွာသော–တည်ရာ–အကြောင်း။ (တိ) (၂) များစွာသော – တည်ရာ – အကြောင်း–ရှိသော။မင်္ဂါလေနေကာယတနံ ပဝုတ္တော။ ဇာ၊၁။၂၃၂။ အနေကတိတ္ထာယတနဝသေန ပဏ္ဍိတေဟိ ပဝုတ္တော ဒေဝလောကမင်္ဂါလ ကော ကတရောတိ ဝုတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၁။အနေကာယတနပ္ပဝုတ္တ-လည်း ကြည့်။

အနေကာယတနပ္ပဝုတ္တ (တိ) [အနေကာယတန+ပဝုတ္တ] များစွာသောအကြောင်းတို့ဖြင့် ဟောအပ်သော၊ များစွာသော–အကြောင်း–အခွင့်–ရှိသည်ကိုပြု၍ ဟောအပ်သော။ မင်္ဂေါ စနေကာယတနပ္ပဝုတ္တော။ သံ၊၁။၃၉။ မင်္ဂေါ စနေကာယတနပ္ပဝုတ္တောတိ အဋ္ဌတိံသာရမ္မဏဝသေန အနေကေဟိ ကာရဏေဟိ ကထိတော။သံ႒၊၁။၉၂။ မင်္ဂေါ စနေကာယတနပ္ပဝုတ္တောတိ အနေကကာရဏံ နာနာဝိဓာဓိဂမောကာသံ ကတွာ ပဝုတ္တော ကထိတော။ တေနာဟ "အဋ္ဌတိံသာရမ္မဏဝသေနာ"တိအာဒိ။ သံဋီ၊၁။၁၃၇။

အနေကာလင်္ကာရပဋိမဏ္ဍိတ (တိ) [အနေက+အလင်္ကာရ+ပဋိမဏ္ဍိတ] များစွာသော အဆင်တန်ဆာတို့ဖြင့် ဆင်ယင်အပ်သော။ အနေကာလင်္ကာရပဋိမဏ္ဍိတန္တိ ပသန္နဇနပူဇိတေဟိ ဟတ္ထူပဂါဒီဟိ နာနာလင်္ကာရေဟိ သဇ္ဇိတံ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၇၉။ (႒-ပါဠ်ကို အနေကတူရိယသံဃုဋ္ဌ-တွင်ကြည့်။)

အနေကာဝယဝ (တိ) [အနေက+အဝယဝ]များစွာသော အစိတ်အပိုင်းရှိသော။ အနေကာဝယဝဿ သမုဒါယဿ အဝိဇ္ဇာနိဝရဏဿ....။ ထေရ၊႒၊၁။၃၁။

အနေကိန္ဒြိယဟေတုတာဝိသေသယောဂ (ပု) [အနေက + ဣန္ဒြိယ + ဟေတု + တာ+ဝိသေသ+ယောဂ] များစွာသော ဣန္ဒြေတို့၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသော အထူးနှင့် ယှဉ်ခြင်း။ အယဉ္စ ကေဿပိ ကမ္မဿ အနေကိန္ဒြိယဟေတုတာဝိသေသယောဂေါ ယုတ္တိတော အာဂမနတော စ ပရတော အာဂမိဿတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၉၀။ (အနုဋီ၊၁။၁၅၈-လည်းကြည့်။)

အနေကိန္ဒြိယပ္ပဝတ္တိ (ထီ) [အနေက+ဣန္ဒြိယ+ဥပ္ပတ္တိ] များစွာသော ဣန္ဒြေတို့၏ ဖြစ်ခြင်း။ န စေကာ ပဋိသန္ဓိ အနေကကမ္မနိဗ္ဗတ္တာ ဟောတီတိ သိဒ္ဓမေကေန ကမ္မေန အနေကိန္ဒြိယုပ္ပတ္တိ ဟောတီတိ။ မူလဋီ၊၁။၁၄၈။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၉၂။

အနေဇ (တိ)[န+ဧဇ](၁)တုန်လှုပ်တတ်သော တရား – တဏှာ – ကိလေသာ – မရှိသော၊ သူ၊ တရား။ (က) တဏှာမရှိသော၊သူ။ အနေဇော သန္တိမာရဗ္ဘ။ ဒီ၊၂။၁၂၉။ သံ၊၁။၁၆၁။ ထေရ။၃၃၇။ အနေဇောတိ တဏှាသင်္ခါတာယ ဧဇာယ အဘာဝေန (အဘာဝတော၊ ထေရ၊႒)အနေဇော။ ဒီ၊႒၊၂။၁၈၇။ ထေရ၊႒၊၂။၃၄၅။ ဣန္ဒခီလံ ဥပေတစ္စ မနေဇော။ ဒီ၊၂။၂၀၃။ သံ၊၁။၂၅။ တဏှာဧဇာယ အဘာဝေန အနေဇော။ ဒီ၊႒၊၂။၂၇၄။ ဒီဋီ၊၂။၂၃၅။ အနေဇော(သံ၊၁။၁၄၃)တိ နိတ္တဏှော။ သံ႒၊၁။၁၉၁။ အနေဇော အကထံကထီ။ ဓမ္မ။၇၂။ အံ႒၊၁။၁၉၃။ တဏှာယ အဘာဝေန အနေဇော။ ဓမ္မ႒၊၂။၄၂၇။ အံဋီ၊၁။၁၆၈။ သော ဂဝမ္ပတိ အသိတော အနေဇော။ထေရ။၂၂၈။ တတော ဧဝ ဧဇာနံ ကိလေသာနံ အဘာဝတော အနေဇော သော ဂဝမ္ပတိ။ ထေရ၊႒၊၁။၁၃၀။ ဧဇာယ ပဟီနတ္တာ အနေဇော။ မဟာနိ။ ၂၇၅၊၃၄၉၊၃၅၀။ စူဠနိ။၄၇၊၁၄၈၊၁၆၅။ အနေဇံ နိတ္တဏှံ။ ပေတ၊႒။၂၁၄။ အနေဇော ဆိန္နသံသယာ။ထေရီ။၄၀၂။ ဧဇာသင်္ခါတာယ တဏှာယ အဘာဝေန အနေဇာ။ ထေရီ၊႒။ ၁၇၈။ (မ၊၂။၄၉။ သံ၊၁။၁၈၈။ ဝိမာန။၂၆။ သုတ္တနိ။၂၉၄၊၃၄၉၊၄၂၂။ သုတ္တနိ၊႒၊၁။၁၄၇။ သုတ္တနိ၊႒၊၂။၁၃၇။ သာရတ္ထ၊၂။၇၃-တို့လည်းကြည့်)။ (ခ) တုန်လှုပ်တတ်သော ကိလေသာအားရန်ဟူသော ဧဇာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ကျန်ကိလေသာမရှိသော၊သူ။ ပဗ္ဗတောဝ သော ဌိတော အနေဇော။ ဥဒါန။ ၁၀၇။ ပဗ္ဗတော ဝိယ သော ဌိတော အနေ-

ဇောတိ ဇော ဝုစ္စတိ စလနကိလေသပရိပန္ထော၊ ဇောဟေတုနံ အဝသေသကိလေသာနံ အဘာဝေန အနေဇော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၆၉။ (ဂ) တဏှာမရှိသောတရား။ အရိယဖိုလ်—ရာဂဝိရာဂမနေဇမသောကံ။ ဝိမာန။၇၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၅။ အနေဇမသောကန္တိ အရိယဖလံ။ တံ ဟိ ဇောသင်္ခါတာယ တဏှာယ အဝသိဋ္ဌာနဉ္စ သောကနိမိတ္တာနံ ကိလေသာနံ သဗ္ဗသော ပဋိပ္ပဿမ္ဘနတော "အနေဇံ အသောက" န္တိ စ ဝုစ္စတိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၂၁၄-၅။ အနေဇမသောကန္တိ ဖလံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၅။ ဇောသင်္ခါတာယ တဏှာယ, အန္တောနိဇ္ဈာနလက္ခဏဿ သောကဿ စ တဒုပ္ပတ္တိယံ သဗ္ဗသော ပရိက္ခီဏတ္တာ အနေဇမသောကန္တိ ဖလံ ကထိတံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။၄၁၄-၅။ အနေဇန္တိ နိတ္တဏှံ။ ဝိမတိ၊၁။ ဂ၆။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၂၇၆။....နတ္ထိ ဇော, သောကော စ တေသမိန္တိ အနေဇံ, အသောကဉ္စ၊ ဖလံ။ သီ၊ ဋီ၊သစ်၊ ၂။၁၇၃။ အရဟတ္တဖိုလ်— အနေဇံ တေ အနုပ္ပတ္တာ။ သံ၊ ၂။၆၉။ အနေဇန္တိ ဇောသင်္ခါတာယ တဏှာယ ပဟာနဘူတံ အရဟတ္တံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅၉။ အနေဇ(ထေရီ။ ၄၁ဂ)န္တိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဇောတာယ အနေဇန္တိ လဒ္ဓနာမံ အဂ္ဂဖလံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၂၅၂။ (၂) တုန်းလှုပ်ခြင်းမရှိသော၊သူ၊တရား။ (က) တဏှာ–ကိလေသာ–ဟူသော တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသောသူ။ ဇောနုဂေါ် အနေဇဿ....အနေဇော သော အနေဇဿ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၆-၇။ အနေဇော ကိလေသစလနရဟိတော ဥပသမ္မတိ။....အနေဇော တိ သော ဇံ အနေဇာဒိသဘာဝေါ အရဟာ အနေဇာဒိသဘာဝဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ....။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၇၁။အနေဇော (သုတ္တနိ။၃၃၄)တိ အပဂတတဏှာစလနော။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၇။ အနေဇ(သုတ္တနိ။ ၄၄၅)န္တိ လောကဓမ္မေသု နိက္ကမ္ပံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၁၄။ ယော စေ သမုဒ္ဒေါဝ ဌိတော အနေဇော။ ထေရ။ ၂၈၀။....မဟာသမုဒ္ဒေါ အဋ္ဌဟိ ဒိသာဟိ ဥဋ္ဌိတေဟိ ပကတိဝါတေဟိ အနိဥ္ဇနတော ဌိတော အနေဇော ဂမ္ဘီရော စ၊ ဇံ ကိလေသဝါတေဟိ တိတ္ထိယဝါဒဝါတေဟိ စ အကမ္ပနိယတော ဌိတော အနေဇော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၆။ အနေဇော အဝိကမ္ပော ဘဝသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၅၂၃။ (ခ) ကိုယ်,နှုတ်တို့၏ တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသောတရား၊ စတုတ္ထစျာန်သမာဓိ။အနေဇံ အစလံ ကာယဝါစာဝိပ္ဖန္ဒနဝိရဟိတံ စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာဓိံ ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀၁။ အာနေဉ္ဇ (သာရတ္ထ၊၂။ ၂၉၆) လည်း ကြည့်။ နနု စတ္တာရော အာရုပ္ပါ အနေဇာ ဝုတ္တာ ဘဂဝတာတိ။ အဘိ၊က။ ၂၄၄။ (ဇင်း၊ဋ္ဌ။၁၉၃-၌ အာနေဉ္ဇ-ဟုရှိသည်။)

အနေဇက (ပု) [အနေဇ+က] အနေဇကမည်သောနတ်။ အစ္စုတာ စ အနေဇကာ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၀ဂ။ အစ္စုတာ စ အနေဇကာတိ အစ္စုတဒေဝတာ စ အနေဇကဒေဝတာ စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂ဂ၄။

အနေဇကဒေဝတာ (ထီ) [အနေဇက+ဒေဝတာ] အနေဇကနတ်။ အနေဇက-ကြည့်။

အနေဇတ္တ (န) [အနေဇ+တ္တ] ဇော မရှိသည်၏ အဖြစ်။ အနေဇတ္တာယေဝ....ဌိတော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၆၉။

အနေဓ (တိ) [န+ဓေ] လောင်စာမရှိသော။ အနေဓော ဓူမကေတူဝ (ဇာ၊၁။ ၂၀ဂ) တိ အနိန္ဓနော အဂ္ဂိ ဝိယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၇။

အနေရိတ (တိ) [န+ဧရိတ] မတုန်လှုပ်သော။ အနေရိတော အဃဋ္ဋိတော။ မဟာနိ။ ၂၇၄။ စူဠနိ။ ၃၇။ အနေရိတောတိ န ဧရိတော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၃၀။

အနေလ(ဠ) (တိ) [န+လော (လေ)။ နီတိ၊ဓာ။ ၁၆ဂ-၉-ကြည့်။ သက္ကတဗုဒ္ဓဘာသာသကျမ်းစာ

တို့၌လည်း အနေဠ, အနေလ-ဟု ၂-ထွေပင် ရှိသည်။ B.H.S. ၃၇-ကြည့်။] အပြစ်–မရှိ–ကင်း–သော။ ပညဝဍ္ဍော အနေဠော ဘဗ္ဗော နိယာမံ ဩက္ကမိတုံ။ အဘိ၊ပု။၁၁၆။ အနေဠော စ အမူဂေါ စ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၂။စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၅။ အနေလာယ အဂလာယ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။ အနေလာယ စ အဂဠာယ စ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၇၄။ အနေလဂလ, အနေလမူဂ-တို့လည်း ကြည့်။

အနေလက=အနေဠက (တိ) [န+ဧလ+က] အနိဋ္ဌက-နှင့် အနက်တူ။ သေယျထာပိ နာမ ခုဒ္ဒမဓုံ အနေဠကံ။ ဒီ၊၃။၇၁။ အံ၊၂။၃၂၄ (အနေလကံ)။ အနေဠကန္တိ နိဒ္ဒေါသံ မက္ခိကဏ္ဍကဝိရဟိတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀။ မက္ခိကဏ္ဍကရဟိတန္တိ မက္ခိကာဟိ စ တာသံ အဏ္ဍကေဟိ စ ရဟိတံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၄၂။ အနေလကန္တိ နိဒ္ဒေါသံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၁။ ကသာဝရသသေသု ခုဒ္ဒကမဓု အနေဠကံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၀။ အနေဠကန္တိ နိဒ္ဒေါသံ အပဂတမက္ခိကဏ္ဍကံ။ အံ၊ဋီ၊၃။၆၀။ သေယျထာပိ နာမ ပုရိသော စာတုမ္မဟာပထေ ခုဒ္ဒမဓုံ အနေလကံ ပီဠေယျ။ မ၊၂။၁၉၇။ အနေလကန္တိ နိဒ္ဒေါသံ အပဂတမက္ခိကဏ္ဍကံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၅။ (အပ၊၁။၉၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၃၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၇။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၃၄-တို့လည်း ကြည့်။) အနိဋ္ဌက-လည်း ကြည့်။

အနေလဂလ (တိ) [န+ဧလာ (ဧလ)+ဂလ+အ။ န+ဧလဂလ။ ဤ၌ အနေလဂဠ, အနေဠဂလ, အနေဠဂဠ-ဟု လည်း ပါဌ်ကွဲတွေ့ရသည်။ "လဠာနမဝိသေသော" အရရှင်း, ယိုကျ (ချ) ခြင်းဟော ဂလဓာတ်, ဂဠဓာတ် ၂-ထွေပင် ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ-၌ ရှိသောကြောင့်ငင်း ပါဌ် ၄-ထွေလုံးပင် အမှန် ဟု မှတ်ရာ၏။ အနေလ-လည်း ကြည့်။] (၁) တံထွေး–သွားရည် – ကို – မကျ – မယို – မစီး–မထွက်–စေတတ်သော၊ တံထွေး – သွားရည်–ကျ–ယို–စီး–ထွက်–ခြင်းမရှိသော။ (၂) အပြစ်ကို–မယို–မထွက် – မဖြစ်–စေတတ်သော။ (၃) အမှာအယွင်းလည်းမရှိ, ပုဒ်ဗျဉ်းအကျအကျန်လည်းမရှိသော။ (ယင်း အနက်တို့၏ ဆိုလိုရင်းကား— "သန့်ရှင်း, ပြည့်စုံသော၊ ပြတ်သား,ပီသသော" ဟူသည် ပင်တည်း။) **အနေလဂလ**—ဝိ၊၃။၂၇၆။ ဒီ၊၁။ ၁၀၆၊၁၂၃။ မ၊၂။၃၇၈။ သံ၊၁။၁၉၁၊၄၆၇။ အံ၊၁။၃၆၀၊၄၁၀-၄၁၁။ **အနေလဂဠ**—ဒီ၊၁။ ၁၀၆ (က-မူကွဲ)။ သံ၊၁။၁၉၁ (သျာ၊ကံ၊ ဣ-မူကွဲ)။ အံ၊၂။၁၀၀၊၁၇၁ (သျာ၊ကံ-မူကွဲ)။ အံ၊၃ ။ ၁၀၆ ၊ ၁၁၈ - ၂၀ ၊ ၁၄၅၊၁၄၇၊၃၇၉။ ဥဒါန။၁၄၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၈။ **အနေဠဂလ**—ဒီ၊၁။၁၀၆ (သီ-မူကွဲ)။ သံ၊၁။ ၁၉၁ (သီ၊က-မူကွဲ)။ **အနေဠဂဠ**—အံ၊၃။၁၀၆ (သီ၊က-မူကွဲ)။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၈၆-၇။ **အဖွင့်များ**—အနေလဂလာယာတိ ဧလဂဠေန (ဧဠဂဠေန-သျာ၊က။ ဧဠာဂဠေန-ဋီ၊သစ်) ဝိရဟိတာယ။ ယဿ ကဿစိ ဟိ ကထေန္တဿ ဧလာ ဂဠန္တိ, လာလာ ဝါ ပဃ္ဃရန္တိ, ခေဠဖုသိတာနိ ဝါ နိက္ခမန္တိ၊ တဿ ဝါစာ ဧလဂဠံ နာမ ဟောတိ၊ တဗ္ဗိမုတ္တာယာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂ (သီ၊ဋီ၊သစ်၂။၂၈၆-၇-၌ အကျယ်ဖွင့်သည်)။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၆ (ဧလဂလေန။ ဧလံ ဂလတိ။ ဧလဂလာ နာမ....ရှိ)။ သာရတ္ထ၊၃။၄၂ (အနေလဂဠာယာတိ ဧလဂဠဝိရဟိတာယ။ ဧလံ ဂဠတိ။ ဧလဂဠာ နာမ ....ရှိ)။ အနေလဂလာယာတိ အနေလာယ အဂလာယ၊ နိဒ္ဒေါသာယ စေဝ အက္ခလိတပဒဗျဉ္ဇနာယ စ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။ အက္ခလိတပဒဗျဉ္ဇနာယာတိ အဂလိတပဒဗျဉ္ဇနာယ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၇၇။ အနေလဂလာယာတိ နိဒ္ဒေါသာယ စေဝ အဂဠိတာယ စ အပတိတပဒဗျဉ္ဇနာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၆။ အပတိတပဒဗျဉ္ဇနာယာတိ အဝိရဟိတပဒဗျဉ္ဇနာယ။

အထ ဝါ အနေလဂလာယာတိ န လေ ဒေါသံ ဂလတီတိ အနေလဂလာ။ အဝိစ္ဆိန္နဝါစာယ အနေလဂလာယ ယထာ ဒန္ဓမနုဿာ မုခေန ခေဠံ ဂဠန္တေန ဝါစံ ဘာသန္တိ၊ န ဝေရူပါယ၊ အထ ခေါ နိဒ္ဒေါသာယ ဝိသဒဝါစာယာတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၀၄။ အနေလဂဠာယာတိ လောဝုစ္စတိ ဒေါသော၊ တံ န ပဂ္ဃရတီတိ အနေလဂဠာ၊ တာယ နိဒ္ဒေါသာယာတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ အနေလဂဠာယာတိ အနေလာယ စ အဂဠာယ စ နိဒ္ဒေါသာယ အဂဠိတပဒဗျဉ္ဇနာယ၊ အပရိဟီနပဒဗျဉ္ဇနာယာတိ အတ္ထော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၇၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။၃၀၁ (အနေလဂလာယာတိ လေ ဝုစ္စတိ။ အနေလဂလာ။ အဂလာယ စ။ အဂလိတ.... ရှိ)။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၉။ မ၊ဋီ၊၂။၁၆။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၁၉၇-တို့လည်း ကြည့်)။

အနေလ(ဠ)မူဂ (တိ) [န + ဧလမူဂ။ အနေလ + မုခ။ နီတိ၊သုတ္တ။၁၀၃ (က) တို့လည်းကြည့်။ (အနေဍမူက-သံ)] (၁) တံ ထွေး-သွားရည်-ယို-ကျ-စီး-ထွက်-သော ခံတွင်း မရှိသော၊သူ။ (၂) အပြစ်တို့ကြောင့် အအကဲ့သို့ ဖြစ်သူမဟုတ်သော၊ သူ။ (၃) အပြစ်မရှိသော ခံတွင်းရှိသော၊သူ။ (၄) အပြစ်လည်း မရှိ, အလည်းမအသော၊ သူ။ (ယင်းအနက်တို့၏ ဆိုလိုရင်းကား—"တတ်ကျွမ်းလိမ္မာသော၊ ပြည့်စုံပီသသော စကားရှိသော၊သူ" ဟူသည်ပင်တည်း။) ပညဝါ အဇဠော အနေလမူဂေါ။ ဒီ၊၃။၂၂၀။ အံ၊၁။၅၇၅။ အံ၊၂။ ၁၂၁၊၁၅၅။ သံ၊၃။၈၈။ ပညဝန္တော အဇဠော အနေဠမူဂါ။ မ၊၁။၃၈။ အံ၊၁။၃၇။ ယေသံ ဠော မုခတော န ဂလတိ၊ တေ အနေဠမူဂါ နာမ၊ အနေဠမုခါ နိဒ္ဒေါသမုခါတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၉။ ဠောတိ ဒေါသော၊ တေနာဟ "နိဒ္ဒေါသမုခါတိ အတ္ထော"တိ။ အံ၊ဋီ၊၁။ ၂၃၁။ အနေဠမူဂေါ သုတဝါ သတိမာ။ သုတ္တနိ။၂၉၀။ စူဠနိ။၃၀၀။ အနေဠမူဂေါတိ

အလာလာမုခေါ။ အထ ဝါ အနေဠော စ အမူဂေါ စ ပဏ္ဍိတော ဗျတ္တောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၅။ ဠမူဂ (မ,ဋ္ဌ၊၁။၁၂၁-၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၅။ မ၊ဋီ၊၁။၂၁၇။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၃၀) လည်း ကြည့်။

အနေလ(ဠ)မူဂတာ (ထီ) [အနေလ (ဠ)မူဂ + တာ] အနေလမူဂ-၏အဖြစ်၊ အနေလမူဂ-ဖြစ်ခြင်း။ အဇဠတာ အနေဠမူဂတာ။ အံ၊၂။ ၃၈၄။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၂၄။

အနေသနာ (ထီ) [န + ဧသနာ] မသင့်လျော်သော ရှာဖွေခြင်း၊ သာသနာ့ဝန်ထမ်းရဟန်းတို့နှင့် မလျော်သော ဆေးကုခြင်းစသည်ဖြင့် ပစ္စည်းလေးပါးရအောင် ရှာဖွေခြင်း။ န စ ဝိဝရဟေတု အနေသနံ အပ္ပတိရူပံ အာပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊၃။၁၈၈။သံ၊၁။၃၉၉။အံ၊၁။၃၃၆။မဟာနိ။ ၃၉၇။ မိလိန္ဒ။၃၈၆။ အနေသနန္တိ ဒူတေယျပဟိနဂမနာနုယောဂပ္ပဘေဒံ နာနပ္ပကာရံ အနေသနံ။ (အပ္ပတိရူပန္တိ အယုတ္တံ။) ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၉၆။သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၂။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၁။မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၁၂။ အနေသနန္တိ အယုတ္တံ ဧသနံ။ တေနာဟ "အပ္ပတိရူပ"န္တိ၊ သာသနေ ဌိတာနံ န ပတိရူပံ အသာရုပ္ပံ အယောဂျံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၂၂၇။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၇၀။ ဝိဝဇ္ဇေမိ အနေသန(အပ၊၁။၇၄။ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၄၀)န္တိ ဝေဇ္ဇကမ္မဒူတကမ္မာဒိဝသေန အနေသနံ အယုတ္တပရိယေသနံ ဝိဝဇ္ဇေမိ ဒူရံ ကရောမိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇။ အနေသန(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂)န္တိ ဧကဝီသတိဝိဓမ္ပိ အနနုရူပမေသနံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၅၅။ တသ္မာ အနေသနံ အပ္ပတိရူပံ ပဟာယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၈။ အယုတ္တာ ဧသနာ အနေသနာ၊ ယထာဝုတ္တမိစ္ဆာဇီဝသင်္ဂဟာ။ သာ ဧဝ သတ္ထုသာသနဿ န ပတိရူပါတိ အပ္ပတိရူပံ၊ တံ အနေသနံ အပ္ပတိရူပံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၆၈။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၉၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၂၆၇။ ခမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၅-တို့လည်း ကြည့်။

အနေသန-၏အပြစ်များကို ဇာ၊၅၊၄။၇၄-၇-တို့တွင် ကြည့်။ ဤအနေသန အမျိုးမျိုးကို သင်္ချာမသတ်မှတ်ပဲ မဟာနိ။ ၂၉၀၊၃၉၆။ အဘိ၊ဝိ။၂၅၅။ မိလိန္ဒ။၃၅၂-တို့၌ ပြဆိုထားသည်။ ယင်းတို့ကိုပင် အမှီပြု၍ မ၊၅၊၃။၄။ မူလဋီ၊၁။၉၇။ ခုဒ္ဒက၊၅။၂၀၂။ သုတ္တနိ၊၅၊၁။ ၁၇၀-တို့၌ အနေသန ၂၁-မျိုးကို ပြဆိုအပ်သည်။ ထိုတွင် မ၊၅-၌ သီ-မူကွဲ အတိုင်းယူလျှင် ယင်းနှင့် မူလဋီ-တို့ အတူတူ ဖြစ်သည်။ ခုဒ္ဒက၊၅-နှင့် သုတ္တနိ၊၅-တို့၌ကား မိလိန္ဒ၌ လာသည့် အတိုင်းပင် ပြဆိုထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၂-၉။ အဋ္ဌသာ၊သျှ၊၂။၁၇၀-၁-တို့လည်း ကြည့်။) ကုလဒူသကကမ္မ, မိစ္ဆာဇီဝ-တို့လည်း ကြည့်။

အနေသမာန (တိ) [န+ဧသမာန] အစိုးမရသော၊ သူ။ ယံ ပိတ္တာ စိတ္တသ္မိမနေသမာနော။ ဇာ၊၁။၃၆၁။ ဇာ၊၅၊၅။၁၆။ အနေသမာနောတိ အနိဿရော။ ဇာ၊၅၊၅။၁၉။

အနေဠ—အနေလ-ကြည့်။

အနေဠက—အနေလက-ကြည့်။

အနေဠကသပ္ပ (ပု) [အနေဠက+သပ္ပ] အနေဠကမည်သောမြွေ၊ ပြင်းထန်သော အဆိပ်ရှိသောမြွေ။ ယဿ ပန ဝိသံ သီဃံ အဘိရူဟတိ၊ န သီဃံ ဩတရတိ အနေဠကသပ္ပါဒီနံ ဝိသံ ဝိယ။ သံ၊၅၊၃။၅၃။ အနေဠကသပ္ပေါ နာမ မဟာအာသိဝိသော။ သံဋီ၊၂။၃၂၅။

အနောက (တိ)[န+ဩက] (၁) ကာမာလယစသော–တည်နေ–တွယ်တာ–ရာမရှိသော၊ အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်စသည် – ကာယ,ဝစီ, မနော ဒုစရိုက်–တို့၏ တည်ရာမဟုတ်သော၊ သူ။ အသင်္ခရာနေ သတိမာ အနောကော။ သံ၊၁။၁၂၇။ အနောကောတိ အနာလယော။ သံ၊၅၊၁။၁၇၂။ ကာမာလယာဒီနံ အဘာဝတော အနာလယော။ သံဋီ၊၁။၂၂၁။ သော တေဟိ ဖုဋ္ဌော ဗဟုမော အနောကော။သုတ္တနိ။ ၄၂၇။ မဟာနိ။၃၀၀။ အနောကောတိ အဘိသင်္ခါရဝိညာဏာဒီနံ အနောကာသဘူတော။ သုတ္တနိ၊၅၊၂။၂၀၀ ။ မဟာနိ၊၅။၄၀၄။ အနောကောတိ အဘိသင်္ခါရသဟဂတဝိညာဏဿ ဩကာသံ န ကရောတီတိ အနောကော။ အထ ဝါ ကာယဒုစ္စရိတဿ ဝစီဒုစ္စရိတဿ မနောဒုစ္စရိတဿ ဩကာသံ န ကရောတီတိပိ အနောကောတိ သော တေဟိ ဖုဋ္ဌော ဗဟုမော အနောကော။ မဟာနိ။ ၃၀၉။ (၂) မာရ်တို့၏ ဖြစ်ရာမဟုတ်သော တရား၊ (နိဗ္ဗာန်)။ ဩကာ အနောကမာဂမ္မ။သံ၊၃။၁၉။ အံ၊၃။၄၄၆။ဓမ္မ။၂၆။ ဩကာ အနောကန္တိ ဝဋ္ဋတော နိဗ္ဗာနံ။ သံ၊၅၊၃။၁၆၀။ ကိလေသမာရ အဘိသင်္ခါရမာရမစ္စုမာရာနံ ပဝတ္တိဋ္ဌာနတာယ ဩကံ ဝုစ္စတိ ဝဋ္ဋံ၊ တဗ္ဗိဓုရတာယ အနောကန္တိ နိဗ္ဗာနန္တိ အာဟ “ဩကာ အနောကန္တိ ဝဋ္ဋတော နိဗ္ဗာန”န္တိ။ သံဋီ၊၂။၄၀၀။ ဩကာ အနောကမာဂမ္မာတိ ဝဋ္ဋတော ဝိဝဋ္ဋံ အာဂမ္မ။ အံ၊၅၊၃။၃၃၇။ ဩကာ အနောကမာဂမ္မာတိ ဩကံ ဝုစ္စတိ အာလယော၊အနောကံ ဝုစ္စတိ အနာလယော၊ အာလယတော နိက္ခမိတွာ အနာလယသင်္ခါတံ နိဗ္ဗာနံ ပဋိစ္စ အာရဗ္ဘ။ အံဋီ၊၃။၃၅၅။ ဓမ္မ၊၅၊၁။၃၀၁။

အနောကပ္ပန (န၊ထီ)[န+ဩကပ္ပန]သက်ဝင်–ဆုံးဖြတ်–၍ မယူခြင်း၊ မယုံကြည်ခြင်း။ ယံ ဝေရူပံ အဿဒ္ဓိယံ အဿဒ္ဒဟနာ အနောကပ္ပနာ အနဘိပ္ပသာဒေါ။ အဘိ၊ဝိ။၃၀၆။ ဩကပ္ပေတွာ အနုပဝိသိတွာ အဂ္ဂဟဏံ အနောကပ္ပနာ။ အဘိ၊၅၊၂။၄၀၁။

အနောကပ္ပနာမရိသနတ္တ (ပု) [အနောကပ္ပန+အမရိသန+အတ္တ] မယုံကြည်ခြင်း,သည်းမခံနိုင်ခြင်းအနက်။ (ဤအနက်တို့၌ အတ္တ-သဒ္ဒါ အယှဉ် ဝတ္တမာန်ကာလ၌ ဘဝိဿန္တိ ဝိဘတ် သက်ရသည်။ ပါ၊၃၊၃။၁၄၅၊၁၄၆။ မောဂ်၊

နိသျ။ နှာ-၈၃၅-၈-တို့ကြည့်။) အတ္ထိ နာမ တာတ သုဒိန္န အာဘိဒေါသိကံ ကုမ္မာသံ ပရိဘုဉ္ဇိဿသိ။ ဝိ၊၁။၁၈။ အက္ခရစိန္တကာ ပနေတ္ထ ဣမံ လက္ခဏံ ဝဒန္တိ၊ အနောကပ္ပ-နာမရိသနတ္ထဝသေန ဇော် အတ္ထိနာမ-သဒ္ဒေ (အတ္ထိ-သဒ္ဒေ၊သျှ) ဥပပဒေ "ပရိဘုဉ္ဇိဿ-တိ"တိ အနာဂတဝစနံ ကတံ။ တဿာ-ယမတ္ထော "အတ္ထိ နာမ ။ပ။ ပရိဘုဉ္ဇိဿသိ၊ ဣဒံ ပစ္စက္ခမ္ပိ အဟံ န သဒ္ဒဟာမိ, န မရိ-သယာမိ"တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။ အနောကပ္ပနံ အသဒ္ဒဟနံ။ အမရိသဟနံ အသဟနံ။ အနာ-ဂတဝစနံ အနာဂတသဒ္ဒပ္ပယောဂေါ။အတ္ထော ပန ဝတ္တမာနကာလိကော၀။ တေနာဟ "ပစ္စက္ခမ္ပိ"တိ။ န မရိသယာမီတိ န ဝိသဟာမိ (န သဟာမိ?)။သာရတ္ထ၊၂။၉။ (အနက်ပေး ပုံကို မောဂ်၊နိသျှမှာပင် ကြည့်။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၀၆။ ဝိမတိ၊၁။၁၀၀။မ၊ဋီ၊၃။၁၄၂။အံ၊ဋီ၊၃။ ၅၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အနောကာသာရီ (တိ) [န+ဩက+သရ+ဏီ။ န+ဩကသာရီ] (က)အဇ္ဈတ္တ ခန္ဓာငါးပါးဟူသော အိမ်–သို့မကပ်ရောက် – ကို မတပ်မက်–ကိုမတွယ်တာ–တတ်သော၊သူ။တသ္မာ တထာဂတော "အနောကသာရီ"တိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊၂။၉။ မဟာနိ။၁၅၂-၉။ ဇေ၀ံ ခေါ ဂဟပတိ အနောကသာရီ ဟောတီတိ ဧ၀ံ ကမ္မဝိညာ-ဏေန ဩကံ အသရန္တေန အနောကသာရီ နာမ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၆၉။ အသရန္တေနာတိ အနုပဂစ္ဆန္တေန။ သံ၊ ဋီ၊၂။၂၁၀။ (ခ) ကာမဂုဏ်ငါးပါး ဟူသော အိမ်ကို – မကပ်ငြိ – မတွယ်တာ – တတ်သော၊သူ။ မကပ်ငြိမတွယ်တာပဲ ကျင့်လေ့ရှိသော၊သူ။ အနောကသာရိမုပ္ပိဉ္ဆံ၊ တမဟံ ဗြူမိ ဗြာဟ္မဏံ။မ၊၂။၄၁၀။ခု။၇၁။ သုတ္တနိ။ ၃၇၆။မိလိန္ဒ။၃၆၉။ အနောကသာရိန္တိ ဩကံ ဝုစ္စတိ ပဉ္စကာမဂုဏာလယော၊ တံ အနလ္လီယ-မာနန္တိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၉။ အနောက-သာရိန္တိ အနာလယစာရိံ။ ခု၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၉။ (ဂ) အာယတန-၆-ပါးဟူသော အိမ်၌ တဏှာဟူသောကပ်ရောက်ခြင်း မရှိသော၊သူ။ အနောကသာရီ အမမော နိရာသော။ ဥဒါန။၁၁၄။.... ဩကသာရိ်ါတေ-သု ဆသုပိ အာယတနေသု တဏှာဘိသရ-ဏာဿ အဘာဝေန အနောကသာရီ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၁၈၆။ အနိကေတသာရီ-လည်း ကြည့်။

အနောကာသ (ပု) [န+ဩကာသ။ ဤပုဒ်သည် ယုတ္တတ္ထသမာသ်, အယုတ္တတ္ထသမာသ် အား ဖြင့် ၂-မျိုး ရှိသည်။ ထိုတွင် အယုတ္တတ္ထ၌ သူချည်း အနက်ပေး၍မရ၊ အခြားပုဒ် တခုခု နှင့် စပ်မှသာ အနက်ပေး၍ ရသည်။ တဋ္ဌေ သုဒ္ဓိဒိဋ္ဌိ သမာနော အနောကာသံ ကာရာ-ပေတွာ စာဝနာဓိပ္ပါယော ဝဒေတိ။ ဝိ၊၁။ ၂၅၃။ အနောကာသံ ကာရာပေတွာ – အခွင့် မပြုစေမူ၍-ဟု ပေး။ မောဂ်။၃၊၁၂, ၎င်း ပဉ္စိကာနှင့် နိသျှတို့ ကြည့်။ အနောကာသ-ကမ္မ, အနောဓိ, အပစ္စက္ခ-တို့လည်း ကြည့်။] (၁)အခါ –ကာလ–နေရာ–ဌာန – အခွင့် –မဟုတ်သော၊ မလျော်သော– အခွင့်မပြုသော–တားမြစ်ထားသော–နေရာ။ အနော-ကာသမ္ပိ ပဝိသတိ၊ အနောကာသေပိ တိဋ္ဌတိ၊ အနောကာသေပိ နိသီဒတိ။ မဟာနိ။၁၇၆။ အနောကာသေ ဌိတော ဂလံ ပဏာမေတွာ။ မိလိန္ဒ။၂၂၄။ (က) မလောက်သော နေရာ။ ပလ္လင်္ကဿ အနောကာသေ အာပတ္တိ ဒုက္က-ဋဿ။ ဝိ၊၂။၃၅၈။ ပလ္လင်္ကဿ အနောကာသေ-တိ ဦရုဗဒ္ဓါသနဿ အပ္ပဟောနကေ။ ဝိမတိ၊ ၂။၇၇။ (ခ) မလျော်–မလျောက်ပတ်–သော နေရာ၊ အင်္ဂါဇာတ်နေရာ။ မာတုဂါမဿ အနောကာသံ ဥပနိဇ္ဈာယတော အာသုစိ မုစ္စတိ၊ အနာပတ္တိ။ မာတုဂါမဿ အနော-ကာသုပနိဇ္ဈာနေ ပန ဒုက္ကဋံ ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၅-၆။ အနောကာသန္တိ အင်္ဂဇာတပ္ပဒေသံ။သာရတ္ထ၊ ၂။၃၁၅။ဝိမတိ၊၁။၂၅၆။ (၂)အခါ–အခွင့်–

မသင့်–မဟုတ်–သော၊သည်။ အကာလေန စောဒေတီတိ (ဝိ၊၅။၂၈၄) အနောကာသေ အနဇ္ဈိဋ္ဌော ဝ စောဒေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၄။ အကာလ(ဿ)အနက်လည်း ကြည့်။(တိ) (၃)အခါ–အခွင့်–မရှိသော၊သူ။ အနောကာသာ မယံ၊ အညတြ ဂစ္ဆာမ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၅။ (၄)ထွက်ရန်နေရာမရှိသော။ဒွါရာနိ အနောကာသာနိ အဟေသုံ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၃၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၆။ (၅)"အနောကာသကတံ ဘိက္ခုံ ပဥ္စ ပုစ္ဆေယျ" ဟူသော ပဒသောဓမ္မသမုဋ္ဌာန် ရှိသော သိက္ခာပုဒ်။ အနောကာသော စ ပုစ္ဆနာ။ ဝိ၊၅။၁၆၁။ အနောကာသော စ ပုစ္ဆနာတိ "အနောကာသကတံ ဘိက္ခုံ ပဥ္စ ပုစ္ဆေယျာ"တိ ဣဒမေတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၉။ အနဝကာသ-လည်းကြည့်။

အနောကာသကတ (တိ) [နု+ဩကာသ+ကတ] အခွင့်မတောင်း–မပန်ကြား–အပ်သော၊သူ။ ယာ ပန ဘိက္ခုနီ အနောကာသကတံ ဘိက္ခုံ ပဥ္စ ပုစ္ဆေယျ ပါစိတ္တိယံ၊.... အနောကာသကတန္တိ အနာပုစ္ဆာ။ ဝိ၊၂။၄၆၀။အနောကာသကတန္တိ အသုကသ္မိံ နာမ ဌာနေ ပုစ္ဆာမီတိ ဧဝံ အကတဩကာသံ။ တေနေဝါဟ "အနောကာသကတန္တိ အနာပုစ္ဆာ"တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၈။ ဩကာသော န ကတော ယေနာတိ အနောကာသကတော ဘိက္ခု။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။၁၄၁။ (ဝိ၊၃။၁၅၄။မူလဋီ၊၁။၂၃-တို့လည်း ကြည့်။)

အနောကာသကမ္မ (နု) [နု+ဩကာသ+ကမ္မ] ဤပုဒ် အယုတ္တတ္ထသမာသ်ဖြစ်၍ သူချည်း သက်သက် အနက်ပေး၍မရ။ အနောကာသ-ကြည့်။ အနောကာသကမ္မံ ကာရေတွာ (ခွင့်ပေးမှုကို မပြုစေမူ၍-သျ။)ပဝတ္တာ ဟောတိ။ ဝိ၊၅။၃၁၉။ အနောကာသကမ္မံ ကာရေတွာတိ ဩကာသကမ္မံ အကာရေတွာ ပဝတ္တာ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၆။ တွေ နု-ကာရဿ အယုတ္တယောဂဘာဝတော ယုတ္တဋ္ဌာနံ ဒဿေန္တော အာဟ "ဩကာသကမ္မံ အကာရေတွာ"တိ။ ပါစိတ်၊ယော၊၂။၁၆ဂ။

အနောကာသတ္တ (နု) [အနောကာသ+တ္တ] မလျော်သောနေရာ၏ အဖြစ်၊ လျော်သော နေရာမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်၊ နေရာ မလျော်သည်၏အဖြစ်။ ဟေဋ္ဌာပါသာဒံ ဩရောဟန္တော နိသေဏိမဇ္ဈေ သဥ္ဇာနာတိ၊ အနောကာသတ္တာ ဥဒ္ဓံ ဝါ အဓော ဝါ ဟရိတွာ ဌပေတဗ္ဗံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၅။ အာသနမ္ပိ အနောကာသတ္တာ န သက္ကာ ပညပေတုံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁ဂ၁။

အနောကာသဒိဝသ (ပု) [နု+ဩကာသ+ဒိဝသ] အခါအခွင့်မသင့် – မအားလပ် – အကြောင်းမညီညွတ်–သောနေ့။ တတော ပဋ္ဌာယ အနောကာသဒိဝသေ....။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၀၉။

အနောကာသဘူတ (တိ) [နု+ဩကာသ+ဘူတ] အရာမဟုတ် သည် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အနောကာ,မစ္စုမေယျ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀) တို့ ကြည့်။

အနောက္ကန္တ (တိ) [နု+ဩက္ကန္တ] အနဝက္ကန္တ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အနောက္ကမန္တ (တိ) [နု+ဩက္ကမန္တ] မသက်–မဝင် – မရောက် – သော၊သူ။ ဿရူပစာရံ အနောက္ကမန္တေ နိမန္တေတိ။ ဝိ၊၂။၂၃၄။ နိစ-မဥ္ဆကံ ပညာပေတွာ နိဒ္ဒံ အနောက္ကမန္တော ဝ နိပန္နော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၃။

အနောက္ကမမာန (တိ) [နု+ဩက္ကမမာန] မသက်–မဝင်–မရောက်–သော၊သူ။သမ္မတ္တ-

နိယာမံ အနောက္ကမမာနော....။ အံ၊၂။၃၇၅။ ပဋ္ဌိသံ။၄၀၉။

အနောက္ကမိတ္တာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဩက္ကမိတ္တာ] မသက် – မဝင် – မရောက် – မူ၍။ လဇ္ဇိမ္ပိ အနောက္ကမိတ္တာဝ။ ဝိ၊ဌ၊၁။၂၇၃။ သုက်ာတယ ဟိ ပရိစ္ဆေဒံ အနောက္ကမိတ္တာ ဒူရတောဝ....။ ဝိ၊ဋ၊၁။၂၉၉။ နိဒ္ဒံ အနောက္ကမိတ္တာဝ နိပန္နာ....။ ဇာ၊ဋ၊၂။၂၉၄။ အနောက္ကမ္မ-လည်း ကြည့်။

အနောက္ကမ္မ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဩက္ကမ္မ] မသက် – မဝင် – မရောက် – မူ၍။ ဖြဟ္မယာနမနောက္ကမ္မ။ ဇာ၊၂။၃၆၅။ ဇာ၊ဋ၊၇။၃၅၇။ = အနောက္ကမိတ္တာ။ ဇာ၊ဋ၊၇။၃၅၈။

အနောဂါဟေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဩဂါဟေတွာ] မသက် – မဝင် – မူ၍။ ကိလေသဂဟနံ အနောဂါဟေတွာဝ စိရကာလသမ္ဘရိစိတံ နေက္ခမ္မဇ္ဈာသယံ....။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၅၉။ အပရိယောဂါဟေတွာ-လည်း ကြည့်။

အနောဂါဠ္ဟပညာ (တိ) [န+ဩဂါဠ္ဟ+ပညာ] သက်ဝင်–စူးစိုက်–ခိုင်ခံ့–တည်တံ့ – မြဲမြံသော ပညာမရှိသော၊ ခန္ဓာ, အာယတန စသည်တို့၌ မတည်သော ပညာရှိသော၊သူ။ ခန္ဓာဒိဘေဒေ အနောဂါဠ္ဟပညာနံ ဒုမ္မေဓပုဂ္ဂလာနံ အာရက္ခာ ပရိဝဇ္ဇနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၅။.... အနောဂါဠ္ဟပညာနန္တိ.... ခန္ဓာယတနာဒီသု အပ္ပတိဋ္ဌိတဗုဒ္ဓီနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၂၉။ မ၊ဋီ၊၁။၃၇၅။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၅၆။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၃၅။

အနောဂ္ဂတ (တိ) [န+ဩဂ္ဂတ (= အဝ + ဂမု + တ)] မကျ – မဝင် – မပျောက် – မကွယ်–သေးသော။ အနောဂ္ဂတသ္မိံ သူရိယသ္မိံ(ထေရ။၂၉၂)န္တိ သူရိယေ အနတ္ထင်္ဂတေယေဝ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၅။

အနောဃတိဏ္ဏ (တိ) [န+ဩဃတိဏ္ဏ] ဩဃလေးပါးကို – မကူးမြောက် – မကျော်လွှန် – သေးသော၊သူ။ တေ စေ မုနိ ဗြူသိ အနောဃတိဏ္ဏေ။ သုတ္တနိ။၄၄၂။ စူဠနိ။၁၁၉။ ဗြူသိ အနောဃတိဏ္ဏေတိ ကာမောဃံ.... အဝိဇ္ဇောဃံ အတိဏ္ဏေ အနတိက္ကန္တေ အသမတိက္ကန္တေ အဝီတိဝတ္တေ။ စူဠနိ။၁၁၉။

အနောဃနိယ (တိ) [န+ဩဃနိယ(=ဩဃ+ဏ+အနိယ)။အဌသာ၊သျ၊၁။၃၁၀-ကြည့်။] ဩဃတို့သည် – မကျော်လွှန် – မလွှမ်းမိုး – အပ်သောတရား၊ ဩဃ၏အာရုံမဟုတ်သော တရား။ (လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္တိံသ၊ နိဗ္ဗာန်။) အနောဃနိယာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊၈။၇။ အတ္ထိ ဩဃနိယော၊ အတ္ထိ အနောဃနိယော။ အဘိ၊ဝိ။၂၃။

အနောစိနိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဩစိနိတွာ] မခူးဆွတ်မူ၍။ ပစ္စေကံ ပုပ္ဖါနိ အနောစိနိတွာ ဝလ္လိမေဝ အာကစ္စိတွာ....။မ၊ဋီ၊၂။၂၅၅။

အနောဇ[၁] (ပု၊ထီ) [ဤပုဒ် ခ‌ာန်-၌ မရှိ၊ သက္ကတ, ပြာကြိုင်၌ အဘိဓာန်တို့၌လည်း မတွေ့၊P.T.S.၌ ဤပုဒ်ဝယ် *အနုဇ-ဟု သက္ကတပုဒ်ကို ပြသည်၊ ယင်းအနုဇ-ကို ရာဇနိဃဏ္ဍု၊ စန္ဒနာဒိဝဂ်၊ ၁၄၁-၌ ပပေါ်က္ခရီက-၏ ပရိယာယ် အဖြစ်ဖြင့် ပြသည်၊ ကပ္ပဒ္ဒုမ-၌ အနုဇံ,က္လီ, ပပေါ်က္ခရီကနာမသုဂန္ဓိဒဗ္ဗံ-ဟု ဖွင့်၍ အမရ၊ သျ၊၁၄၊၁၂၇-၌ 'နံ့သာပင်တမျိုး'ဟု အနက်ပြန်သည်။ ပပေါ်က္ခရီက-ကိုလည်း ကပ္ပဒ္ဒုမ၌ ဟတ္ထိနံ မနုဿာနဉ္စ စက္ခုသော ခုဒ္ဒဝိဋပေ၊ သာလပဏ္ဏိပတ္တတုလျပတ္တော၊ ပုဏ္ဏရီယာ (ဟိန္ဒီ) ချာတော၊ ဣတျမရဘရတာ-ဟု ဖွင့်သည်။ ဝိလျံ-၌ကား အနုဇ-ကို ဗြာယမာန (အော်လဲ)ပင်၊ ပပေါ်က္ခရီကပင်ဟု ၂-နက်ပေးသည်။ အနောဇ-ကို အပ၊၁၊မြန်၊၁၃၄။ ဝေဿန္တရာဇာတ်၊ သျ၊၁။၁၇၃။ ဇာတ်တော်

ကြီး၊ ၂။ ၅၆၉-တို့၌ လိပ်ဆူးရှေ့ပင် မြန်မာပြန်ကြသည်။ ဓာန်။ ၅၇၈-နှင့် ၎င်း၊ သျ, သျ၊ သစ်တို့လည်း ကြည့်။] လိပ်ဆူးရှေ့။ အနောဇ (ပန်း)။ စင်္ကော်ဍ္ဍကေ ဌပေတွာန၊ အနောဇံ ပုပ္ဖမုတ္တမံ။ အပ၊ ၁။ ၁၃၀။ ဥတ္တမံ အနောဇပုပ္ဖံ ကရဏ္ဍကေ ပူရေတွာ။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၇။ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ အနောဇပုပ္ဖမောစိနိတွာ စင်္ကော်ဍ္ဍကံ ပူရေတွာ....။ ၎င်း။ ၉၆။ ကောရဏ္ဍကာ အနောဇာ စ၊ ပုပ္ဖိတာ နာဂမလ္လိကာ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၄၅။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၃၁၃။ အနောဇပုပ္ဖဝဏ္ဏေန သဟာဿမူလေန သာဋကေန သဒ္ဓိံ အနောဇပုပ္ဖစင်္ကော်ဍ္ဍကံ ဂဟေတွာ အနုမောဒနကာလေ သတ္ထာရံ အနောဇပုပ္ဖေဟိ ပူဇေတွာ.... အနောဇပုပ္ဖဝဏ္ဏံယေဝ မေ သရီရံ ဟောတု....အနောဇပုပ္ဖဝဏ္ဏမေဝဿာ သရီရံ အဟောသိ။ အနောဇာ တွေဝဿာ နာမံ ကရိံသု။ သာ ဝယပ္ပတ္တာ မဟာကပ္ပိနရညော ဂေဟံ ဂန္တွာ အနောဇာဒေဝီ နာမ အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၅၃။ အနောဇပုပ္ဖသဒိသဝဏ္ဏတာယ ပနဿာ အနောဇာဒေဝီတွေဝ နာမံ အဟောသိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၆။

အနောဇ[၂] (ပု) [ယဒိစ္ဆာနာမ်?] အနောဇမည်သော သတ္တဝါ။ (နွားလား)။ ဥသဘမ္ပိ ယူထပတိံ အနောဇံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၄၃။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၇၈။

အနောဇက (ပု၊ ထိ) [အနောဇ+က] လိပ်ဆူးရှေ့ပင်၊ အနောဇပင်။ ယောဓိကဗန္ဓုက'နောဇကာ စ သန္တိ။ ဝိမာန။ ၅၁။ ယောဓိကဗန္ဓုက'-နောဇကာ စ သန္တီတိ စ-ကာရော နိပါတမတ္တံ၊ ယောဓိကဗန္ဓုဇီဝကအနောဇကရုက္ခာ စ သန္တီတိ အတ္ထော။ ကေစိ "အနောဇကာပိ သန္တီ"တိပါဌံ ဝတွာ "အနောဇကာပီတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ"တိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၁၄၆။

အနောဇကရုက္ခ (ပု) [အနောဇက+ရုက္ခ] လိပ်ဆူးရှေ့ပင်၊ အနောဇပင်။ အနောဇက-ကြည့်။

အနောဇပုပ္ဖ (န) [အနောဇ+ပုပ္ဖ] လိပ်ဆူးရှေ့ပန်း၊ အနောဇပန်း။ အနောဇ[၁]-ကြည့်။

အနောဇပုပ္ဖစင်္ကော်ဍ္ဍက (ပု) [အနောဇပုပ္ဖ+စင်္ကော်ဍ္ဍက] လိပ်ဆူးရှေ့-အနောဇ-ပန်းတောင်း-ပန်းကလပ်။ အနောဇ[၁]-ကြည့်။

အနောဇပုပ္ဖဒါမ (န) [အနောဇပုပ္ဖ+ဒါမ] လိပ်ဆူးရှေ့-အနောဇ-ပန်းဆိုင်း။ သော ကိရ ကဿပဒသဗလဿ စေတိယေ အနောဇပုပ္ဖဒါမေန ပူဇံ ကတွာ....။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၁၁၄။

အနောဇပုပ္ဖဝဏ္ဏ (တိ) [အနောဇပုပ္ဖ+ဝဏ္ဏ] လိပ်ဆူးရှေ့-အနောဇ-ပန်း၏ အဆင်းနှင့် တူသော အဆင်းရှိသော။ အနောဇ[၁]-ကြည့်။

အနောဇပုပ္ဖသဒိသဝဏ္ဏတာ (ထိ) [အနောဇပုပ္ဖသဒိသဝဏ္ဏ+တာ] လိပ်ဆူးရှေ့-အနောဇ-ပန်း၏ အဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသည်၏အဖြစ်။ အနောဇ[၁]-ကြည့်။

အနောဇဝန္တု (တိ) [န+ဩဇဝန္တု။ ထို၌ အနောဇဝန္တိ] အဆီ-ဩဇာ-စွမ်းရည်-တန်ခိုး-မရှိသော။ (က) ဩဇာ-ရသဓာတ်-ကို မဆောင်နိုင်သော။ တာဝတကံယေဝ အသမယေန ဘုတ္တံ အနောဇဝန္တံ ဟောတိ။ အံ၊ ၂။ ၂၂၇။ အနောဇဝန္တံ ဟောတီတိ အကာလေ ဘုတ္တံ ဩဇံ ဟရိတုံ န သက္ကောတိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၈၂။ (ခ) ဩဇာ-တန်ခိုး-မရှိသော၊ အရှိန်အစော်မဲ့သော။ အထ ဝါ ကထော ဇုန္တိ အနောဇဝန္တီ သာ ကထာ။ မဟာနိ။ ၁၂၆၊ ၁၃၀။ အနောဇဝန္တီတိ နိဟီန ဩဇဝတီ၊ တေဇဝိရဟိတာတိ အတ္ထော။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၂၄၆။

အနောဇာ (ထိ) [အနောဇ[၁]+အ] မဟာကပ္ပိနမင်း၏ မိဖုရား အနောဇာဒေဝီ။ ဤမိဖုရားသည် ရှေးကောင်းမှုအရ အနောဇပန်းကဲ့သို့ ဝါရွှေသောအဆင်းရှိသောကြောင့် အနောဇာ-

ဇာ ဟူသောအမည်ကို ရသည်။ မဟာကပ္ပိန မင်းကြီး ထီးနန်းစွန့်၍ မြတ်စွာဘုရားထံ ရဟန်းပြုရန် ထွက်ခွါသွားသည်တွင် မိမိလည်း မင်းကြီးနည်းတူ ရဟန်းပြုရန် နောက်ပါ အမျိုးသမီး အခြံအရံနှင့်အတူ လိုက်သွား၍ ဘုရားရှင်ထံရောက်ရာ ဘုရားရှင်က တရား ဟောသဖြင့် သောတာပတ္တိဖိုလ်သို့ ဆိုက် ရောက်ပြီးနောက် ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီမကို ဥပ-ဇ္ဈာယ်ပြု၍ ရဟန်းမဘဝကို ရသည်။ အကျယ် ကို သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၂၄-၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၆-၅၀။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၅၁-၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၁-တို့တွင် ကြည့်။

အနောဇာဒေဝီ (ထီ) [အနောဇာ+ဒေဝီ] အနောဇာ^၁-ကြည့်။

အနောဉာတ (တိ) [န+အဝဉာတ] အယုတ် အားဖြင့် မသိအပ်သော၊ မထိမဲ့မြင် မပြုအပ် သော၊ အထင်အမြင်မသေးအပ်သော။ အန-ဝဉာတ-ကြည့်။

အနောဏတ (တိ) [န+ဩဏတ] အနော-နတနှင့် အနက်တူ။ ၎င်း ကြည့်။

အနောဏမက (တိ) [န+ဩဏမက] မငုံ့-မ လျှို-သော၊ သူ။ အနောနတ (၈) အနက် ကြည့်။

အနောဏမန (န) [န+ဩဏမန] မညွတ်ကိုင်း-မတွန့်တို-မဆုတ်နစ်-ခြင်း။ ဣဒ္ဓိယာ မူလ-ဘူတေဟိ အနောဏမနာဒီဟိ သောဠသဟိ ဝေါဒါနဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော....။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၆၇။

အနောတတ္တ (ပု) [န+အဝတတ္တ။ ပဗ္ဗတကူဋ္ဌေဟိ ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ စန္ဒိမသူရိယာနံ သန္တာပေဟိ ဩတတ္တံ ဥဏှံ ဥဒကံ ဧတ္ထ နတ္ထိတိ အနော-တတ္တော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၁။ သုရိယရံသိ-သမ္ဘူတ္တ ဘာဝေန န အဝတပတိ ဥဒက-မေတ္တာတိ အနောတတ္တော။ ခုန်၊ဋ္ဌ။၆၇၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၆၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၇၃-တို့လည်း ကြည့်။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၃၂၇-၌ အနောဒတ္တ-ဟု တတိယက္ခရာဒ-နှင့် ရှိနေသည်။ တတိယက္ခရာဒ-နှင့် "အနော-ဒတ္တ" မသင့်ကြောင်း ခုန်၊ဋ္ဌီ၊သျ။၆၇၉-၌ မှတ်ချက်ပြုဆိုသည်။ (အနဝတပ္တ-သံ)] ပူ သော ရေမရှိသော၊ နေပူရှိန်ခသည့် ပူသောရေ မရှိရာ-အစဉ်ထာဝရအေးမြသောရေရှိရာ-အိုင်၊ အနောတတ်-အနဝတတ်-အိုင်။ ဤအိုင်သည် အလျား, အနံ, အစောက်ယူဇနာ ၅၀-စီနှင့် အဝန်းယူဇနာ ၁၅၀-စီ ရှိကြ သည့် ဟိမဝန္တာရှိ အိုင်ကြီး ၇-အိုင်တို့တွင် တခုအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ (အိုင်ကြီး ၇-အိုင် ကို အံ၊၂။၄၇၄-တွင်၎င်း, အနောတတ္တဒဟ-တွင်၎င်း, ခုန်။ ၆၇၉-တွင်၎င်းကြည့်။) ဤ အိုင်ကို သုဒဿန, စိတြ, ကာဠ, ဂန္ဓမာဒန, ကေလာသ-ဟူသော တောင်ထွတ် ငါးခုတို့က ဝန်းရံထားသည်။ လ,နေ တို့သည် ဒက္ခိဏာ ယဉ် (တောင်ဖက်လမ်းကြောင်း), ဥတ္တရာယဉ် (မြောက်ဖက်လမ်းကြောင်း) တို့ဖြင့် သွားကြ သောအခါ တောင်ကြားမှ ဤအိုင်၌ အရောင် ကို ထွန်းလင်းစေကြ၍ မဇ္ဈိမာယဉ် (အလယ် လမ်းကြောင်း) ဖြင့် သွားကြသောအခါ မ ထွန်းလင်း စေနိုင်ကြကုန်၊ ထို့ကြောင့် ဤ အိုင်ကို-အနောတတ်-အနဝတတ်-အိုင်ဟု ခေါ် ဆိုရသည်။ ဤအိုင်၏ နံပါး လေးဖက်တို့ ၌ ခြင်္သေ့ခံတွင်း, ဆင်ခံတွင်း, မြင်းခံတွင်း, နွားလားခံတွင်း ဟူသော အဝလေးခုတို့မှ မြစ်လေးသွယ် စီးဆင်းကြသည်။ ဤအိုင်၏ တောင်အရပ်မှ ထွက်သော မြစ်သည် ဤ အိုင်ကို လက်ျာရစ် သုံးပတ်လှည့်၍ စီးဆင်း ပြီးနောက် မိမိ စီးဆင်းရာ တလျှောက်၌ အမည်အမျိုးမျိုးကို ဖြစ်စေလျက် နောက်ဆုံး ၌ မဟာသမုဒ္ဒရာသို့ စီးဝင်သည်။ ယင်းအမည် နှင့် နေရာ တို့ကား— အနောတတ် အိုင်ကို

လက်ျာရစ်သုံးပတ်လှည့်၍ သွားသောအရပ်၌ အာဝဋ္ဋဂင်္ဂါ, ဖြောင့်တန်းစွာ ကျောက်မြေပြင်အတိုင်း ယူဇနာ ၆၀-တိုင်တိုင် စီးသွားရာအရပ်၌ ကဏှဂင်္ဂါ, ကောင်းကင်၌ ယူဇနာ ၆၀-တိုင်တိုင် စီးသွားရာအရပ်၌ အာကာသဂင်္ဂါ, ယူဇနာ ၅၀-ရှိသော တိယဂ္ဂဠမည်သော ကျောက်မြေပြင် အရပ်၌ ကန်ဖြစ်နေသည်ကို တိယဂ္ဂဠရေကန်, ကန်ပေါင် (ကန်ရိုး) ကို ခွဲ၍ ကျောက်အတွင်းသို့ ဝင်သွားပြီးလျှင် ယူဇနာ ၆၀-သွားသောနေရာ၌ ဗဟလဂင်္ဂါ, တခဲနက်သောမြေကိုခွဲ၍ ဥမင်ဖြင့်ယူဇနာ၆၀-သွားသော နေရာ၌ ဥမင်္ဂဂင်္ဂါ ဟူသည်တို့တည်း။

ဝိဉ္ဈမည်သောတောင်ဖီလာကို ရိုက်ခတ်လျက် အလျဉ်ငါးခု ဖြာထွက်ရာ အရပ်၌ကား—ဂင်္ဂါ, ယမုနာ, အစိရဝတီ, သရဘူ, မဟီ ဟူသည့် မြစ်ကြီးငါးသွယ်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅။အံ၊ဋ္ဌ။၃။၂၁၈။ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၇၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၀။ သာရတ္ထ၊၁။၂၅၇။ ဤအိုင်ရှိ နတ်သမီးများရေချိုးဆိပ်တွင် ဝိရူပက္ခနတ်မင်း၏ သမီး ကာဠကဏ္ဏီနှင့် ဓတရဋ္ဌနတ်မင်း၏သမီး သိရီတို့ "ငါအလျင် ချိုးမည်, သူအလျင်ချိုးမည်" ဟု နေရာဦး ရန်ပွဲဖြစ်ဘူးသည်။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၂။ ဝေဿဝဏ်နတ်မင်း၏ သမီးလေးယောက်တို့သည် ဤအိုင်၏ဆိပ်ကမ်းနတ်အစည်းအဝေး၌ အဆို, အက, အတီးပြိုင်ပွဲ ပြုလုပ်ကြဘူးသည်။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၂၀။သိကြားမင်း၏ သမီးများဖြစ်ကြသည့် အာသာ, သဒ္ဓါ, သိရီ, ဟိရီ ဟူသော နတ်သမီး လေးယောက်တို့သည် ဤအိုင်ရှိ နတ်သမီးတို့၏ ရေချိုး ဆိပ်၌ ရေကစားပြီး ဆေးဒါန်း မြင်းသီလာကျောက်ဖျာ၌ နားနေကြဘူးသည်။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၁၇။ တန်ခိုးကြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်များသာ ဤအိုင်မှ ရေကို ရယူနိုင်ကြသည်။ သုမနသာမဏေသည် ဤအိုင်မှ ရေကိုဆောင်၍ အရှင်အနုရုဒ္ဓါအား ဆက်ကပ်ဘူးသည်။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၀-၉၁။ သောဏပဏ္ဍိတသည် ညီတော် နန္ဒ၏ ပရိသတ်များ ဖြစ်ကြသည့် ၁၀၁-ပါးသောမင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ အခြွေအရံအားလုံးသောက်သုံးရန် ဤအိုင်မှရေကို သယ်ယူပေးဘူးသည်။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၃၉။ အနောတတ်ရေသည် ရောဂါအမျိုးမျိုးတို့ကို ပျောက်ကင်းစေနိုင်သည်။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ လေရောဂါသည် ဤအနောတတ်ရေနှင့် ပျောက်ကင်းမြဲဖြစ်သည်။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၈။ ဤအိုင်မှ ရေသည် ဂင်္ဂါမြစ်မှတဆင့် မဟာသမုဒ္ဒရာသို့ စီးဝင်ပြီး တဖန် ဤအိုင်သို့ ပြန်မရောက်နိုင် (သကဲ့သို့ ဘုရားလောင်းသည်လည်း ဘုရားဖြစ်ပြီး နောက် တဖန်မည်သည့်အခါမျှ စကြာမင်းဘဝသို့ မလာတော့ချေ)။ မိလိန္ဒ။၂၇၇-၈။ ဝေဿဝဏ်နတ်မင်း၏ အခြွေအရံ နတ်ဘီလူးမတို့သည် ဤအိုင်မှ ရေကို အလှည့်ကျ ဦးခေါင်း အဆင့်ဆင့်ပြောင်း၍ သယ်ယူကြရသည်၊ လေးလငါးလကုန်လွန်မှ လွတ်မြောက်ကြသည်၊ အချို့ပင်ပန်းလွန်းအားကြီး၍ အသက်ပင် ဆုံးရှုံးကြသည်။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။ ဤအိုင်၏အနီး၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ကိုယ်တော်မြတ်၏ ဝဋ်တော် ၁၂-ပါး (ပုဗ္ဗကမ္မ ပိလောတိက) ကို ဟောတော်မူသည်။ အပ၊၁။၃၄၆-၅၀။ ၎င်း၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၉-၄၁။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၃၅-၈။ အသောကဘုရင်မင်းတရားအား ဤအိုင်မှ ရေရှစ်ထမ်းကျ နတ်တို့က နေ့စဉ် ဆက်သကြသည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။ ဒီပဝံ၊၆။၃-၄။ ဤအိုင်သည် ကမ္ဘာပျက်ချိန်စတုတ္ထမြောက် နေထွက်ပေါ်လာမှ ခန်းခြောက် ပျက်စီးသည်။ အံ၊၂။၄၇၄။ ဤအိုင်နှင့်စပ်၍ အခြား သိမှတ်ဖွယ် များစွာကို ဝိ၊၃။၃၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၉။ ၎င်း။၂။၁၄၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၉၊၉၂-၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊

၄။၂၁၃၊၃၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၉။ သာရတ္ထ၊၁။ ၂၅၅။ ဝိမတိ၊၁။၃၅-တို့တွင် ကြည့်။

အနောတတ္တဥဒက (န) [အနောတတ္တ+ဥဒက] အနောတတ် – အနဝတတ် – ရေ။ အနော-တတ္တဥဒကဥ္စ နာဂလတာဒန္တပေါဏဥ္စ။ သုတ္တ-နိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၅။ အနောတတ္တဥဒကေနမှိ ပါဒေ ဓောဝိတုကာမော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၀-၉၁။

အနောတတ္တတိတ္ထ (န) [အနောတတ္တ+တိတ္ထ] အနောတတ်အိုင် ရေဆိပ်။ "အနောတတ္တေ ကီဠိဿာမ"တိ အနောတတ္တတိတ္ထံ အာ-ဂစ္ဆိံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၂။

အနောတတ္တဒဟ (ပု)[အနောတတ္တ+ဒဟ] (၁) အနောတတ် – အနဝတတ် – အိုင်။ ဥတ္တရကုရုံ ဂန္တွာ တတော ပိဏ္ဍပါတံ အာဟရိတွာ အနောတတ္တဒဟေ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ....။ ဝိ၊၃။၃၇။ အနောတတ္တဒဟတော အဌှဟိ ကာဇေဟိ သောဠသပါနီယဃဋေ....။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။ ပဏ္ဏာ-သယောဇနိကံ အနောတတ္တဒဟံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၈၈။ အနောတတ္တဒဟော ကဏ္ဏမုဏ္ဍဒဟော ရထကာရဒဟော ဆဒ္ဒန္တဒဟော ကုဏာလ-ဒဟော မန္ဒာကိနိဒဟော သီဟပ္ပပါတ-ဒဟောတိ သတ္တ မဟာသရာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၈။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၇၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၃။ သာရတ္ထ၊၁။၂၅၅။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၄၄-တို့လည်း ကြည့်။)

အနောတတ္တဒဟဥဒက (န) [အနောတတ္တဒဟ+ ဥဒက] အနောတတ် – အနဝတတ် – အိုင် ရေ။ သာမဏေရ သတ္တာ အနောတတ္တဒဟ-ဥဒကေန ပါဒေ ဓောဝိတုကာမော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၉၁။

အနောတတ္တဒဟတီရ (န) [အနောတတ္တဒဟ+ တီရ] အနောတတ် – အနဝတတ် – အိုင်၏ ကမ်း။ အနောတတ္တဒဟတီရေ ပရိဘုဉ္ဇိတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၉။ ဂစ္ဆထ ဓီတ-ရော အနောတတ္တဒဟတီရေ ဒေဝသမာဂမေ သင်္ဂီတံ ပဝတ္တေထ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၂၀။

အနောတတ္တဒဟပိဋ္ဌ (န) [အနောတတ္တဒဟ+ ပိဋ္ဌ] အနောတတ်အိုင် ရေပြင်။ တေသံ့ အနောတတ္တဒဟပိဋ္ဌေ ပန္နဂနာဂရာဇေန သဒ္ဓိံ မမ သင်္ဂါမော ဘဝိဿတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၉။

အနောတတ္တဒဟောဒက (န) [အနောတတ္တ-ဒဟ+ဥဒက] အနောတတ် – အနဝတတ် – အိုင်ရေ။ သတ္တာ တံ ဒန္တကဋ္ဌံ ခါဒိတွာ အနောတတ္တဒဟောဒကေန မုခံ ဓောဝိတွာ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၁။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၄။ အနောတတ္တဒဟောဒကေန အဘိသေကံ ဒတွာ။ ဝိမတိ၊၁။၃၅။

အနောတတ္တပါနီယ (န) [အနောတတ္တ+ပါနီယ] အနောတတ် – အနဝတတ် – အိုင်ရေ။ အနောတတ္တပါနီယတ္တာယ အာဂတော။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၈၈(ဌ-မူကွဲ)။

အနောတတ္တမဟာသရ (ပု) [အနောတတ္တ+ မဟာသရ] အနောတတ် – အနဝတတ် – အိုင်ကြီး။ သဗ္ဗာဘိညာဗလပ္ပတ္တော၊ အနော-တတ္တမဟာသရေ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၄၁။ (မှီရာ အပ၊၁။၃၅၀-၌၎င်း, အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၃၈-၌၎င်း "အနောတတ္တေ မဟာသရေ" ဟု ရှိသည်။)

အနောတတ္တသရာသန္န (တိ) [အနောတတ္တ+ သရ + အာသန္န] အနောတတ် – အနဝ-တတ် – အိုင်အနီး။ အနောတတ္တသရာသန္နေ၊ ရမဏီယေ သိလာတလေ။ အပ၊၁။၃၄၆။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၉။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၃၅။

အနောတရန္တ (တိ) [နုံ+ဩတရန္တ] (က) မသက်ဝင် – မကပ်ရောက် – သော၊သူ။ အထဿ တေန ပဌေန စိတ္တံ အနောတရန္တံ ဒိသွာ....။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀။ စိတ္တံ အနော-တရန္တန္တိ ပသာဒဝသေန အနောတရန္တံ အနုပ-ဂစ္ဆန္တံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၁၁။ (ခ) မသက်ဆင်း

သော၊ သူ။ ဥဒကံ အနောတရန္တော သောတံ ဆိန္ဒိတ္ဝာ....။ မ၊၄၊၃။၁၂၄။ (ဇာ၊၄၊၁။၁၄၅။ ဓမ္မ၊၄၊၂။၄၇။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၄၄-တို့လည်း ကြည့်။)

အနောတရိတ္ဝာ(ကြိ၊ဝိ) [န+ဩတရိတ္ဝာ](က) မသက်ဝင်–မကျရောက်–မူ၍။ လီနုဿာတိ အတိသိထိလဝီရိယတာဒိဟိ ဘာဝနာဝီထိံ အနောတရိတ္ဝာ သံကုစိတဿ စိတ္တဿ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၇၆။ (ခ)မသက်ဆင်းမူ၍။ မယံ ဟိ အနောတရိတ္ဝာ.... ပေါက္ခရဏိယာ ပါနီယံ ပိဝိဿာမ။ ဇာ၊၄၊၁။၁၈၇။ အဟံ ဣမသ္မိံ ပဗ္ဗတမတ္ထကေ သုခံ နိသိန္နော၊ သစေ ဣတော အနောတရိတ္ဝာ....။ ဇာ၊၄၊၃။၂၃၆-၇။

အနောတိဏ္ဏ(တိ) [န+ဩတိဏ္ဏ] (က)မသက်ဝင်–မကျရောက်–သော၊ မပြောကြားအပ်သော။ သံဃေန ဩတိဏ္ဏာနောတိဏ္ဏံ ဇာနိ-တဗ္ဗံ။ ဝိ၊၅။၂၈၃။ဩတိဏ္ဏာနောတိဏ္ဏံ ဇာနိ-တဗ္ဗန္တိ ဩတိဏ္ဏဉ္စ အနောတိဏ္ဏဉ္စ ဝစနံ ဇာနိ-တဗ္ဗံ။ ဝိ၊၄၊၄။၂၀၃။ ဝတ္ထုသ္မိံ ဩတိဏ္ဏေ ဝါ အနောတိဏ္ဏေ ဝါ။ သံ၊၄၊၁။၁၁၄။ အနော-တိဏ္ဏံ အနာရောစိတံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၆၅။အနော-တိဏ္ဏံ ဘာရံ န ဩတာရေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၅။၂၈၃။ (သံ၊၄၊၂။၂၃၀။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၀၂။ အံ၊၄၊၁။၅၄ တို့လည်း ကြည့်။)(ခ)မသက်ဆင်းသော၊သူ။ ယေ အဒ္ဓေ ဣမံ သရံ ဩတရန္တိ၊ တေ ခါဒိတုံ လဘာသိ၊အနောတိဏ္ဏေ န လဘာသိ။ ဇာ၊၄၊၁။၁၄၄။ဒကသောတံ အနောတိဏ္ဏေပိ သံဃာဒိသေသော။ ကင်္ခါ။၁၂၈။ ဝဇီရ၊၁၇၆။

အနောတ္တပ္ပ (န) [န+ဩတ္တပ္ပ။ အနောတ္တာပီ+ဏျ။ အနောတ္တပ္ပီ+ဏ] အနောတ္တပ္ပစေတ-သိက်။ (က)မကောင်းမှု–အကုသိုလ်–ကို မကြောက်ရွံ့–မှု မထိတ်လန့်–တတ်သော တရား၊မကောင်းမှု–အကုသိုလ်–ပြုရမည်–ကို မကြောက်ရွံ့–မှု မထိတ်လန့်–သော တရား။ (ခ) မကောင်းမှု–အကုသိုလ်–ကို မကြောက်ရွံ့–မှု မထိတ်လန့်–တတ်သောသူ၏အဖြစ်၊ –မကြောက်ရွံ့–မထိတ်လန့်–ခြင်း။အဟိရိကဉ္စ အနောတ္တပ္ပဉ္စ။ ဒီ၊၃။၁၇၈။ အံ၊၁။၅၃၊၈၂။ အဘိ၊၈။၁၄။ ယံ န ဩတ္တပ္ပတိ ဩတ္တပ္ပိတဗ္ဗေန၊ န ဩတ္တပ္ပတိ ပါပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ သမာပတ္တိယာ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ အနောတ္တပ္ပံ။ အဘိ၊ဝိ။၃၈၅။အနော-တ္တပ္ပန္တိ "ယံ န ဩတ္တပ္ပတိ ဩတ္တပ္ပိတဗ္ဗေနာ"တိ (အဘိ၊၈။၉၅) ဝေံ ဝိတ္ထာရိတော အာဘယာ-နကအာကာရော။ ဒီ၊၄၊၃။၁၆၀။ အဘိ၊၄၊၁။၉၄။ န ဩတ္တပ္ပံ အနောတ္တပ္ပံ။ အဘိ၊၄၊၁။၂၉၁။ ယတော စ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဩတ္တပ္ပံ အန္တရဟိတံ ဟောတိ အနောတ္တပ္ပံ ပရိယု-ဋ္ဌာယ တိဋ္ဌတိ။ အံ၊၂။၄။ အနောတ္တပ္ပန္တိ အနောတ္တာပိဘာဝေါ။ အံ၊၄၊၂။၇။န ဩတ္တပ္ပ-တီတိ အနောတ္တပ္ပီ၊ ပုဂ္ဂလော ယထာဝုတ္တ-ဓမ္မသမုဒါယော ဝါ၊ တဿ ဘာဝေါ အနော-တ္တပ္ပန္တိ အာဟ "အနောတ္တာပိဘာဝေါ"တိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၅။ န ဩတ္တပ္ပတီတိ အနောတ္တပ္ပီ၊ တဿ ဘာဝေါ အနောတ္တပ္ပံ။ ပဋိသံ၊၄၊၂။ ၃၃။ (သံ၊၃။၁။ မဟာနိ။၂၆၇။ နေတ္တိ။ ၃၄။ သံ၊၄၊၃။၁၅၃။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၉၃- တို့လည်း ကြည့်။) အနောတ္တပ္ပီ, အနောတ္တာပ, အနော-တ္တာပိဘာဝ,အနောတ္တာပီ-တို့လည်း ကြည့်။

အနောတ္တပ္ပဗလ (န) [အနောတ္တပ္ပ + ဗလ] အနောတ္တပ္ပဟူသော မတုန်မလှုပ် ခိုင်မြဲသော တရား၊ အနောတ္တပ္ပဗိုလ်။ အဟိရိကဗလံ ဟောတိ၊ အနောတ္တပ္ပဗလံ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၈။၉၀။ န ဩတ္တပ္ပံ အနောတ္တပ္ပံ၊.... အနော-တ္တပ္ပမေဝ ဗလံ အနောတ္တပ္ပဗလံ။ အဘိ၊၄၊ ၁။ ၂၉၁။

အနောတ္တပ္ပမူလက (တိ) [အနောတ္တပ္ပ+မူလ+က] အနောတ္တပ္ပလျှင် – အရင်း – မူလ –ရှိသော။အနောတ္တပ္ပမူလကာ တီဏိ(သုတ္တာနိ။) သံ၊၁။၃၇၆။ ဒသမေ အနောတ္တပ္ပမူလကာ တယော (တိကာ)။ သံ၊၄၊၂။၁၃၂။

အနောတ္တပ္ပမူလကသုတ္တ (န) [အနောတ္တပ္ပ-မူလက+သုတ္တ] အနောတ္တပ္ပလျှင်–အရင်း–မူလ–ရှိသော သုတ်၊ အနောတ္တပ္ပမူလက-သုတ်။ နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၃-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ သံ၊၁။၃၇၄-၅။

အနောတ္တပ္ပသဟဂတ (တိ) [အနောတ္တပ္ပ+သဟ-ဂတ] အနောတ္တပ္ပနှင့်တကွဖြစ်သော။ အနော-တ္တပ္ပသဟဂတံ စိတ္တံ ဒိဝသံ တိဋ္ဌတီတိ။ အဘိ၊ က။၁၅၇။

အနောတ္တပ္ပသဟဂတစိတ္တသမင်္ဂီ (တိ) [အနော-တ္တပ္ပသဟဂတ+စိတ္တ+သမင်္ဂီ] အနောတ္တပ္ပ-နှင့် တကွဖြစ်သော စိတ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊သူ။ အနောတ္တပ္ပသဟဂတစိတ္တသမင်္ဂီ သမာပန္နော-တိ။ အဘိ၊က။၃၃၃။

အနောတ္တပ္ပါနုပတိတ (တိ) [အနောတ္တပ္ပ+အနု-ပတိတ]အနောတ္တပ္ပ၌ ကျရောက်သော။ သဗ္ဗံ စိတ္တံ .... အနောတ္တပ္ပါနုပတိတန္တိ ? န ဟေဝံ ဝတ္တဗ္ဗေ။ အဘိ၊က။၃၀၃။

အနောတ္တပ္ပါသိက (တိ) [ဤပုဒ်ကား ပရဝါဒီ၏ အမေးစကား၌လာသောပုဒ်တည်း။ တကယ် အသုံးမရှိသောပုဒ်ကို ကြံဆ၍ မေးရခြင်းဖြစ် သောကြောင့် အသုံးရှိပြီးဖြစ်သော 'စေတ-သိက'ကို အတုယူကာ 'အနောတ္တပ္ပါသိက'ဟု မေးမိခြင်း ဖြစ်ရာသည်။ သဒ္ဒါနည်းအရမူ 'အာနောတ္တပ္ပိက'ဟု ဆိုရမည်။ ဖဿသိက (အဘိ၊က။၂၅၃) ၌လည်း နည်းတူမှတ်။] အနောတ္တပ္ပနှင့်တကွဖြစ်သော။ အနောတ္တ-ပ္ပေန သဟဇာတာတိ ကတ္វာ အနောတ္တပ္ပါ-သိကာတိ ? အာမန္တာ။ အဘိ၊က။၂၅၄။ (ဤ၌ အာမန္တာဖြေရခြင်း အကြောင်းကို အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၆-တွင် ကြည့်။)

အနောတ္တပ္ပီ (တိ) [န+ဩတ္တပ္ပီ။ အနောတ္တပ္ပ+ ဤ။ ဤပုဒ်နှင့် အနောတ္တာပိပုဒ်တို့ကား စကားလှယ်တို့တည်း။] (က) မကောင်းမှု–အကုသိုလ်–ကို မကြောက်ရွံ့–မှု မထိတ်လန့်–တတ်သော၊ သူ။ (ခ) မကောင်းမှု–အကုသိုလ်–ကို ကြောက်ရွံ့ခြင်း–မှု ထိတ်လန့်ခြင်း–မရှိသော၊ သူ။ (ဂ) အနောတ္တပ္ပ-ရှိသော၊ သူ။ (ဃ) ဩတ္တပ္ပရှိသူမဟုတ်သော၊ ဩတ္တပ္ပမရှိသော၊သူ။ အဟိရိကော ဟောတိ၊ အနောတ္တပ္ပီ ဟောတိ။ ဝိ၊၃။၉၁။ ဒီ၊၃။ ၂၀၇။ အံ၊၁။၅၄၀။ အံ၊၂။၃။ အဘိ၊ဝိ။၃၉၇။ န ဩတ္တပ္ပတီတိ အနောတ္တပ္ပီ၊ အကုသလသ-မာပတ္တိယာ န ဘာယတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၄၀။ အနာတာပီ အနောတ္တပ္ပီ အဘဗ္ဗော သမ္ဗောဓာယ။သံ၊၁။၄၀၀။အနော-တ္တပ္ပီတိ နိဗ္ဗယော ကိလေသုပ္ပတ္တိတော ကုသ-လာနုပ္ပတ္တိတော စ ဘာယရဟိတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၃။ အဟိရိကာ အနောတ္တပ္ပိနော။ မ၊၃။ ၇၁။ ဣမိနာ အနောတ္တပ္ပေန သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော အနောတ္တပ္ပီ။ အဘိ၊ပု။၁၂၃။ တေန အနောတ္တပ္ပေန အနောတ္တပ္ပီ။ အဘိ၊က။၁၀၇။ အနောတ္တပ္ပိနော အနောတ္တပ္ပိဟိ သဒ္ဓိံ သံ-သန္ဒန္တိ သမေန္တိ။ သံ၊၁။၃၇၄။ အနောတ္တပ္ပိ-နော ပါပကိရိယာယ အဘာယမာနာ အနောတ္တပ္ပိဟိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။ အဟိရိကော ဟိ အနောတ္တပ္ပီ စ န ကိဉ္စိ အကုသလံ န ကရောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၉။ အဟိရိကော အနောတ္တပ္ပီ၊ တံ ဇညာ ဝသလော ဣတိ။ သုတ္တနိ။၂၉၉။ နာဿ ဥတ္တာသနတော ဥဗ္ဗေ-ဂလက္ခဏံ ဩတ္တပ္ပန္တိ....အနောတ္တပ္ပီ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။ အနောတ္တာပီ-လည်းကြည့်။

အနောတ္တာပ (ပု) [န+ဩတ္တာပ] အနောတ္တပ္ပ-စေတသိက်။ မကောင်းမှု–အကုသိုလ်–ကို မကြောက်ရွံ့– မှု မထိတ်လန့်– တတ်သော တရား၊–ကို မကြောက်ရွံ့–မှု မထိတ်လန့်–ခြင်း။ အနောတ္တပ္ပ,အနောတ္တာပိ-တို့ကြည့်။

အနောတ္တာပိဘာဝ (ပု) [အနောတ္တာပီ+ဘာဝ] အနောတ္တာပီ၏ အဖြစ်၊ မကောင်းမှု –

အကုသိုလ်–ကို မကြောက်ရွံ့–မှ မထိတ်လန့်–တတ်သူ၏အဖြစ်စသည်။ အနောတ္တပ္ပ-ကြည့်။

အနောတ္တာပီ(တိ) [န+သြတ္တာပီ။ အနောတ္တာပ+ဤ။ ဤပုဒ်နှင့် အနောတ္တပ္ပီ-ပုဒ်တို့ကား စကားလှယ်တို့တည်း။] အနောတ္တပ္ပီ- နှင့် အနက်တူ။ အနာတာပီ အနောတ္တာပီ၊ ကုသီတော ဟီနဝီရိယော။ ဣတိဝုတ်။၂၁၄။ သြတ္တာပေါ ဝုစ္စတိ ပါပုတြာသော၊ သော ဧတဿ အတ္ထီတိ သြတ္တာပီ၊ န သြတ္တာပီ အနောတ္တာပီ၊ သြတ္တာပရဟိတော။ အထဝါ....''ယံ န သြတ္တပ္ပတိ သြတ္တပ္ပိတဗ္ဗေန၊ န သြတ္တပ္ပတိ ပါပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ သမာပတ္တိယာ''တိ ဧဝံ ဝုတ္တံ၊ တံ အနောတ္တပ္ပံ အနောတ္တာပေါ၊ သော အဿ အတ္ထီတိ အနောတ္တာပီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၀၀။ ပရေ အနောတ္တာပီ ဘဝိဿန္တိ၊ မယမေတ္ထ သြတ္တာပီ ဘဝိဿာမာတိ သလ္လေခေါ ကရဏီယော။ မ၊၁။၅၂။ န သြတ္တပ္ပန္တီတိ အနောတ္တပ္ပီ၊ အကုသလသမာပတ္တိယာ န ဘာယန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တဗ္ဗိပရီတာ သြတ္တပ္ပီ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၃။ ဧဝံဘူတော အနာတာပီ အနောတ္တာပီ ''သတတံ သမိတံ ကုသီတော ဟီနဝီရိယော''တိ ဝုစ္စတိ။ အံ၊၁။၃၂၀။ဣတိဝုတ်။၂၇၂။ အနောတ္တာပီတိ ဥပဝါဒဘယရဟိတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၈။ ပါပုတြာသလက္ခဏဿ သြတ္တပ္ပဿ အဘာဝေန အနောတ္တာပီ။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၃၂။ ပါပုတြာသအာတာပနပရိတာပနလက္ခဏဿ သြတ္တပ္ပဿ အဘာဝေန အနောတ္တာပီ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၃၄။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇။ အံ၊ဋီ၊၂။၅-တို့လည်း ကြည့်။)

အနောတ္တဋ္ဌ (တိ) [န+သြတ္တဋ္ဌ] မလွှမ်းမိုးအပ်သော။ တဏှာယ အနောတ္တဋ္ဌော အပရိယောနဒ္ဓေါ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၁၃။ အနဇ္ဈာပန္န (၃) အနက်နှင့် အနောတ္ထတ-လည်း ကြည့်။

အနောတ္ထတ (တိ) [န+သြတ္ထတ] မလွှမ်းမိုးအပ်သော။ တဏှာယ အနောတ္ထတော အပရိယောနဒ္ဓေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၁။ အနောတ္ထတောတိ အနဇ္ဈောတ္ထတော။ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၂၇။အံ၊ဋီ၊၂။၂၇၀။ အနဇ္ဈာပန္န (၃)အနက်နှင့် အနဇ္ဈောပန္န-တို့လည်းကြည့်။

အနောဒက (န) [န+ဥဒက] (၁) ရေမဟုတ်သော။ (တိ) (၂) ရေမရှိသော။ အနုဒက-ကြည့်။

အနောဒရိက (တိ) [န+ဥဒရ+ဏိက] ဝမ်းဥ–မယုဥ်– မလေ့လာ– မတွယ်တာ– သော၊ အစားအစာ – မမက် – မတွယ်တာ – သော၊ ဝမ်းပြည့်အောင် မစားသော၊ အစား မကြီးသော၊ သူ။ အနောဒရိကတ္တ-ကြည့်။

အနောဒရိကတ္တ (န) [န+သြဒရိကတ္တ၊ အနောဒရိက+တ္တ။ အနောဒရိကဿ ဘာဝေါ အနောဒရိကတ္တံ။ ကစ္စည်း၊၃၆၀။ နီတိ၊သုတ္တ။ ၇၇၀-လည်း ကြည့်။] အစားမကြီးသောသူ၏ အဖြစ်၊ အစားမကြီးခြင်း။ အပ္ပါဟာရော ဟောတိ အနောဒရိကတ္တံ အနုယုတ္တော။ အံ၊၂။၁၀၅။ အနောဒရိကတ္တန္တိ န သြဒရိကဘာဝံ အမဟဂ္ဃသဘာဝံ အနုယုတ္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁။ သြဒရိကတ္တ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၁)လည်း ကြည့်။

အနောဒိဿ^၁ (ကြိ၊ဝိ) [န+သြဒိဿ]မကြည့်– မမြော် – မရည်ရွယ် – မူ၍။ အနောဒိဿ သြပါတံ ခဏတိ။ ဝိ၊၁။၉၆။ အာဝသထပိဏ္ဍော နာမ....အနောဒိဿ ယာဝဒတ္ထော ပညတ္တော ဟောတိ။ ဝိ၊၂။၉၇။ အနောဒိဿာတိ ဣမေသံယေဝ ဝါ ဧတ္တကာနံယေဝ ဝါတိ ဧဝံ ပါသဏ္ဍံ အနုဒ္ဒိသိတွာ သဗ္ဗေသံ

ပညတ္တော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၇။ အနော-ဒိဿ အာစိက္ခတိ။ ဝိ၊၂။၂၉၀။ အတ္ထိ အနော-ဒိဿ အာစိက္ခနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၂။ ဩဒိဿ ဝါ အနောဒိဿ ဝါ သဒ္ဒံ န ကရောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၄။ အနောဒိဿ အဒဿနေန....။ မိလိန္ဒ။၁၅၇။ အနုဒ္ဒိဿ, အနုဒ္ဒိသိတွာ-တို့ လည်း ကြည့်။

အနောဒိဿ၂ (န)[န+ဩဒိဿ(=ဒိသ+ဏျ?)] မကြည့်မြော်ခြင်း၊ မရည်ရွယ်ခြင်း။

အနောဒိဿက(တိ) [န+ဩဒိဿ+က] ကြည့်-မြော်-ရည်ရွယ်-ခြင်း မရှိသော။ အနော-ဒိဿကဝသေန ဖရဏာသမတ္ထံ မေတ္တာစိတ္တံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၄။ အနောဒိဿကံ ကတွာ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈။ သဗ္ဗသတ္တေသု ဩဒိဿကာနောဒိဿကဝသေန မေတ္တာ ဘာ-ဝေတဗ္ဗာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၅။ အနောဒိဿက-ဘာဝေန မေတ္တာဘာဝနံ ဒဿေန္တော....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။

အနောဒိဿကတာ (ထီ) [အနောဒိဿက+တာ] ရည်ရွယ်-သတ်မှတ်-ခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်။ အနောဒိဿကဒိသာဖရဏ-ကြည့်။

အနောဒိဿကဒိသာဖရဏ (န) [အနော-ဒိဿက+ဒိသာဖရဏ] ရည်ရွယ် - သတ်မှတ်-ခြင်း မရှိသော အရပ်မျက်နှာတို့ကို မေတ္တာဖြင့်ဖြန့်ခြင်း။ ဩဒိဿကအနောဒိဿ-ကဒိသာဖရဏာနဉ္စ အညတရဝသေန မေတ္တံ ဥပ္ပာဒေန္တဿာပိ ဗျာပါဒေါ ပဟီယတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၉။ အတ္တအတိပိယသဟာယ-မဇ္ဈတ္တဝေရိဝသေန ဩဒိဿကတာ၊ သီမာ-သမ္ဘေဒေ ကတေ အနောဒိဿကတာ။.... ဝိဟာရရစ္ဆာဂါမာဒိဝသေန ဝါ ဩဒိဿက-ဒိသာဖရဏံ, ဝိဟာရာဒိဥဒ္ဒေသရဟိတံ ပုရတ္ထိ-မာဒိဒိသာဝသေန အနောဒိဿကဒိသာဖရ-ဏန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ....။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၁၇။ အံ၊ဋီ၊၁။ ၈၄။ မူလဋီ၊၂။၁၅၉။ (သံ၊ဋီ၊၂။၄၄၂-လည်း ကြည့်။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၇။ မ၊ဋီ၊၁။၃၇၄-တို့၌ အနောဓိသကဒိသာဖရဏ-ဟု ရှိသည်။ ၎င်းတို့ လည်း ကြည့်။)

အနောဒိဿကနယ (ပု) [အနောဒိဿက+နယ] ရည်ရွယ်-သတ်မှတ်-ခြင်း မရှိသောနည်း။ ပုန အနောဒိဿကနယေန ဒဿေန္တိ....။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၈၇။

အနောဒိဿကမေတ္တာ (တိ) [န+ဩဒိဿက+မေတ္တာ] ရည်ရွယ်-သတ်မှတ်-ခြင်း မရှိသော မေတ္တာ။ ဩဒိဿကမေတ္တံ ကထေတွာ ဣဒါနိ အနောဒိဿကမေတ္တံ ကထေတုံ....။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၆။ သာရတ္ထ၊၃။၃၈၂။

အနောမိ (ပု) [န+ဩမိ။ ဤပုဒ်ကို ယုတ္တတ္ထသမာသ်, အယုတ္တတ္ထသမာသ် အားဖြင့် ၂-မျိုးရှိသည့် အနောကာသ-ပုဒ်ကဲ့သို့ မှတ်။ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု အနောမိံ ကရိတွာ။ အံ၊၂။ ၃၈၅။=သီမံ မရိယာဒံ အကတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၄၁။ သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနောမိံ ကတွာ ကုက္ကုစ္စာတိ? အာမန္တာ။ အဘိ၊က။၁၆၀။ =ဩဓိံ မရိယာဒံ ကောဋ္ဌာသံ အကရိတွာ၊ အဝိသေသေန သဗ္ဗေယေဝါတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၄။] (၁) အပိုင်းအခြား-တစိတ်တဒေသ - မဟုတ်သော၊ အလုံးစုံ သော။ အနောမိသော-ကြည့်။ (တိ) (၂) အပိုင်းအခြားမရှိသော၊ အပိုင်းအခြား မပြုပဲ ဖြစ်ခြင်းကိစ္စ ရှိသော၊ အပိုင်းအခြား မပြုပဲ အလုံးစုံအားဖြင့် ကိလေသာကို ပယ်တတ် သောတရား။ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ ပန ကိဉ္စိ ကိလေသံ အနဝသေသေတွာ ပဇဟတိ၊ တသ္မာ အနောမိတိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။ (၎င်းနှင့် မ၊ဋီ၊၁။၂၇၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အနောဓိဇိန (ပု) [န+ဩဓိ+ဇိန] အပိုင်းအခြားဖြင့် အပိုင်းအခြားကို အောင်နိုင်ပြီး မဟုတ်သော၊ ထိုထို မဂ်အပိုင်းအခြားဖြင့် အပယ်လားစေမည့် ထိုထိုကိလေသာအပိုင်းအခြားကို အောင်နိုင်ပြီးမဟုတ်သော၊သူ၊ ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်။ စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥပေက္ခာ ဗာလဿ မူဠှဿ ပုထုဇ္ဇနဿ အနောဓိဇိနဿ အဝိပါကဇိနဿ....။ မ၊၃။ ၂၆၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁၃။ အနောဓိဇိနဿာတိ ကိလေသောဓိံ ဇိနိတွာ ဌိတတ္တာ ခီဏာသဝေါ ဩဓိဇိနော နာမ၊ တသ္မာ အခီဏာသဝဿာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၇။ တေန တေန မဂ္ဂေါဓိနာ တဿ တဿ အပါယဂမနီယကိလေသောဓိဿ အနဝသေသတော ဇိတတ္တာ ခီဏာသဝေါ နိပ္ပရိယာယတော ဩဓိဇိနော နာမ၊ တဒဘာဝတော ပုထုဇ္ဇနော နိပ္ပရိယာယတော အနောဓိဇိနော နာမ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၈၄။ ကိလေသောဓိနံ မဂ္ဂေါဓီဟိ အဇိတတ္တာ အနောဓိဇိနဿ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၆၇။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၆၂။ မူလဋီ၊၁။၁၀၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၈၂။ ဩဓိဇိနာ ဝါ သေက္ခာ၊ ဩဓိသောဝ ကိလေသာနံ ဇိတတ္တာ။ တေန ဣမဿ သေက္ခဘာဝံ (ဩဓိဇိတဘာဝံ-ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ) ပဋိက္ခိပတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၈၂။

အနောဓိသ (တိ) [န+ဩဓိသ] အပိုင်းအခြား မရှိသော၊သူ၊တရား။ ယဿ ဘာဝေတဗ္ဗော ပဟာတဗ္ဗော စ ဩဓိ အဝသိဋ္ဌော အတ္ထိ၊ သော ဩဓိသော၊ အရဟာ ပန တဒဘာဝါ ဩဓိရဟိတောတိ "အနောဓိသော ကိလေသာနံ ပဟာနာ ဘိက္ခု"တိ ဝုတ္တော။ မူလဋီ၊၂။၁၇၇။ အနောဓိသော-လည်းကြည့်။

အနောဓိသက (တိ) [အနောဓိသ+က] အပိုင်းအခြားမရှိသော။ ဩဓိသကအနောဓိသကဒိသာဖရဏာနန္တိ အညတရဝသေန မေတ္တံ ဥဂ္ဂဏှန္တဿာပိ ဗျာပါဒေါ ပဟီယတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၇။ သီမာသမ္ဘေဒေ ကတေ အနောဓိသကတာ....ဝိဟာရာဒိဥဒ္ဒေသရဟိတံ ပုရတ္ထိမာဒိဒိသာဝသေန အနောဓိသကဒိသာဖရဏံ။ မ၊ဋီ၊၁။၃၇၄။

အနောဓိသကတာ (ထီ) [အနောဓိသက+တာ] အပိုင်းအခြားမရှိသည်၏ အဖြစ်။ အနောဓိသက-ကြည့်။

အနောဓိသကဒိသာဖရဏ (န) [အနောဓိသက+ဒိသာ+ဖရဏ] အပိုင်းအခြားမရှိသော အရပ်မျက်နှာတို့ကို မေတ္တာဖြင့်ဖြန့်ခြင်း၊ အနောဓိသက-ကြည့်။

အနောဓိသကဖရဏ (တိ) [အနောဓိသက+ဖရဏ] အပိုင်းအခြားမဲ့ဖြန့်တတ်သော။ ဝီသတိဝိဓာ အနောဓိသကဖရဏာ မေတ္တာ။ မ၊ဋီ၊၁။၃၇၄။

အနောဓိသော (ဗျ) [အနောဓိ+သော] အပိုင်းအခြား – မဟုတ် – မရှိ – သောအားဖြင့်၊ အကြွင်းမဲ့ – ဥဿုံ – အလုံးစုံ – အားဖြင့်။ အနောဓိသော (မပိုင်းခြားသဖြင့်။ သျ) ကိလေသာနံ ပဟာနာ ဘိက္ခု။ အဘိ၊ဝိ။ ၂၅၄။ အရဟာ ပန အနောဓိသောဝ (အပိုင်းအခြားမရှိသည်ဖြစ်၍။သျ) ကိလေသာနံ ပဟာနာ ဘိက္ခု။ တဿ ဟိ မဂ္ဂစတုက္ကေန အနောဓိနာဝ (အပိုင်းအခြားမရှိသည်ဖြစ်၍။ သျ) ကိလေသာ ပဟီနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၅။ (မူလဋီ၊၂။၁၇၇-၌ကား အနောဓိသော-ကို တမျိုးဖွင့်သည်။ အနောဓိသ-ကြည့်။) အတ္ထိ အနောဓိသော ဖရဏာ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ။ ပဋိသံ။၃၁၄။ အနောဓိသော ဖရဏာတိ ဩဓိ မရိယာဒါ၊ န ဩဓိ အနောဓိ။ တတော အနောဓိသော၊ အနောဓိတောတိ အတ္ထော၊

နိပ္ပဒေသတော ဖုသနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၈။ ကတမေဟိ ပဉ္စဟာကာရေဟိ အနောဓိသော ဖရဏာ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ ဘာဝေတဗ္ဗာ။ ပဋိသံ။၃၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၈၈။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊သျှ၊၂။၂၃၇-ဟံ-၌ "အနောဓိသော – အသူ အသူ ဟူ၍ မရည်မှတ်သောအားဖြင့်"ဟု ပေးသည်။ အနောဓိသောနှင့် ဖရဏာ-လည်း သမာသ်, ဝါကျ ၂-မျိုးပင် သင့်ရာသည်။ အသီတာဓိကစတုသတပ္ပဘေဒါ အနောဓိသောဩဓိသောဖရဏာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မူလဋီ၊၂။၁၅၉။) သဗ္ဗဓိတိအာဒိ ပန အနောဓိသော (အရပ်ကို မပိုင်းခြားသောအားဖြင့်။ သျှ၊၂။၂၀၃) ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၀၁။ သဗ္ဗဓိတိ ဒိသောဓိနာ, ဒေသောဓိနာ စ အနောဓိသော ဖရဏံ ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၃၆၄။ ယံ တွေ ဉာဏံ ဟေတုသော ဌာနသော အနောဓိသော။ နေတ္တိ။၇၈။ အနောဓိသောတိ ဩဓိအဘာဝေန၊ ကိဉ္စိ အနာသေသေတွာတိ အတ္တော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၆၁။ အနောဓိ-လည်း ကြည့်။

အနောနတ (တိ) [န+ဩနတ] မညွတ်– မကိုင်း – မနိမ့် – မကျ – သော။ (က) မတွန့်တို–မဆုတ်နစ်–သော။ အနောနတံ စိတ္တံ ကောသဇ္ဇေ န ဣဉ္ဇတီတိ အာနေဉ္ဇံ။ ပဋိသံ။၃၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၄။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၆၇။ အနောနတန္တိ ကောသဇ္ဇဝသေန အနောနတံ၊ အသလ္လီနန္တိ အတ္တော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၆။ အနောနတန္တိ န ဩနတံ၊ ဝီရိယေန ပဂ္ဂဟိတတ္တာ အသလ္လီနန္တိ အတ္တော။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။၁၉။ အနောနတံ အနုပနတံ ကရောဟိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။ (ခ) အောက်သို့ မညွတ်သော၊ မနိမ့်ရှိုင်း – မကျ – မနစ် – သော။ ပဗ္ဗတော အနုန္နတော အနောနတော။ မိလိန္ဒ။၃၇၀။ (ဂ) မငုံ့ – မလျှိုး – သော၊သူ။ ဝသနဂေဟာဒ္ဓါယ နိစံ ဟောတိ၊ အနောနတေန (အနောဏမကေန-ဋ္ဌ) ပဝိသိတုံ န သက္ကာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၅။

အနောနဒ္ဓ (တိ) [န+ဩနဒ္ဓ] မမြှေးယှက်– မဖုံးအုပ်–အပ်သော။ အပရိယောနဒ္ဓ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၃။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၀၃-စသည်)ကြည့်။

အနောနမနဒဏ္ဍ (ပု) [အနောနမန + ဒဏ္ဍ] မညွတ်ကိုင်းသော – ဖြောင့်တန်း တောင့်မာသော–တုတ်ချောင်း။ အနောနမိတဒဏ္ဍဇာတ-ကြည့်။

အနောနမန္တ (တိ) [န+ဩနမန္တ] မကိုင်း– မညွတ်–မကုန်း–သော၊သူ။ အယဋ္ဌိ ဒေဝ ကုမာရော ဌိတကောဝ အနောနမန္တော ဥဘောဟိ ပါဏိတလေဟိ ဇဏ္ဏုကာနိ ပရာမသတိ ပရိမဇ္ဇတိ။ ဒီ၊၂။၁၅။ ဒီ၊၃။၁၁၈။ မ၊၂။၃၃၇။ အနောနမန္တောတိ အနမန္တော၊ ဧတေနဿ အခုဇ္ဇအဝါမနဘာဝေါ ဒီပိတော။.... န သက္ကောန္တိ အနောနမန္တာ ဇဏ္ဏုကာနိ ပရိမဇ္ဇိတုံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၉။ (ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၈။ မ၊ဋီ၊၃။၁၇၃-ကိုလည်း ကြည့်။) မဟိ စ ပန ဌိတော အနောနမန္တော၊ ဖုသတိ ကရေဟိ ဥဘောဟိ ဇဏ္ဏုကာနိ။ ဒီ၊၃။၁၃၃။

အနောနမိတ (တိ) [န+ဩနမိတ] မကိုင်းညွတ်အပ်–ကိုင်းညွတ်၍ မရ–သော။

အနောနမိတဒဏ္ဍ (ပု) [အနောနမိတ+ဒဏ္ဍ] ကိုင်းညွတ်၍ မရသည့်တုတ်။ အနောနမိတဒဏ္ဍဇာတ-ကြည့်။

အနောနမိတဒဏ္ဍဇာတ (တိ) [အနောနမိတ+ ဒဏ္ဍ+ဇာတ] ကိုင်းညွတ်၍မရသည့် တုတ်ကဲ့သို့ဖြစ်သော။ သော မာတော ပိဏ္ဍိတော ပရိပုဏ္ဏောနိရန္တရော တန္ဒိကတော အနောနမိတဒဏ္ဍဇာတော ပုနဒေဝ တတ္တကံ ဘောဇနံ

ဘုဉ္ဇေယျ။ မိလိန္ဒ။၂၃၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၃-၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၀။ အနောနမိတ-ဒဏ္ဍဇာတေတိ ယာဝဒတ္ထံ ဘောဇနေန ဩနမိတုံ အသက္ကုဏေယျတာယ အနောနမိ-တဒဏ္ဍော ဝိယ (အနောနမနဒဏ္ဍော ဝိယ၊ အံ၊ဋီ။) ဇာတော။ မ၊ဋီ၊၃။၃၀၀။ အံ၊ဋီ၊၁။ ၂၁၇။ (ဒီ၊ဋီ၊၃။၇၄-၅-လည်းကြည့်။)

အနောနမိတ္တ (ကြိ၊ဝိ) [န + ဩနမိတ္တ] မညွတ် – မကိုင်း – မူ၍။ ခါဏုကော ဝိယ အနောနမိတ္တ ဘဏတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၉၄။ ဖြဟ္မုနော သရီရံ ပုရတော ဝါ ပစ္ဆတော ဝါ အနောနမိတ္တ ဥဇုကမေဝ ဥဂ္ဂတံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၃၉။ မ၊ဋီ၊၃။၁၇၄။

အနောပမ (တိ) [န+ဥပမာ] (၁) နှိုင်း ယှဉ် – ဖွယ် – ဥပမာ – အတူ – မရှိသော၊သူ။ အနောပမေန ပညတ္တံ။ ဝိ၊၄။၄၁၁။ အနော-ပမဿ ဝိရဇဿ၊ ဘဂဝတော တဿ သာဝ-ကောဟမသ္မိ။ မ၊၂။၄၇။ သာရတ္ထ၊၂။၇၂။ အနောပမံ (အပ၊၁။၇၆) = ဥပမာဝိရ-ဟိတံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၇၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၅-တို့လည်း ကြည့်။)

အနောပမဂုဏ (ပု) [အနောပမ+ဂုဏ](၁)နှိုင်း ယှဉ်ဖွယ်မရှိသော – မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သော – ဂုဏ်။ ဘိက္ခူ ကထယိံသု "ပဿထ ဒါနာ-ဝုသော ထေရဿ အနောပမဂုဏံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၉၁။ (အနောမဂုဏတ္တံ၊သျာ-မူကွဲ။) (တိ) (၂) နှိုင်းယှဉ်ဖွယ်မရှိ – မနှိုင်းယှဉ်နိုင် – သည့် ဂုဏ်ရှိသော၊ သူ။ အဟော ဗုဒ္ဓါ နာမ အစ္ဆရိယာ အနောပမဂုဏာ။ (အနောမ-ဂုဏာ၊သီ၊သျာ၊မူကွဲ) ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၉။

အနောပမသရီရ (န) [အနောပမ+သရီရ] နှိုင်း ယှဉ်ဖွယ် မရှိသော ကိုယ်တော်။ သဿိရိကံ အနောပမသရီရံ ဒိသွာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေယေဝ ပသီဒတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၇။

အနောပမာ (ထီ) [န+ဥပမာ] နှိုင်းယှဉ်ဖွယ် အတူမရှိအောင် လှသော – အနောမာ မည် သော – မိန်းမ – ထေရီမ။ ဤထေရီ၏ အဋ္ဌု-ပ္ပတ်ကို ထေရီ။၃၉၆။ ရင်း၊ဋ္ဌ။၁၄၂-၃-တို့ တွင် ကြည့်။

အနောပါနဘူတ (တိ) [န+ဩပါနဘူတ] ရေ တွင်းသဖွယ် – မဖြစ် – မဟုတ် – သော၊ မမို ခိုရ – အားမထားရ – သော၊ အသုံးမဝင် သော။....ယာနိ ဝါ ပန တာနိ ကုလာနိ အ-သဒ္ဓါနိ အပ္ပသန္နာနိ အနောပါနဘူတာနိ....။ အဘိ၊ဝိ။၂၅၆။ မဟာနိ။၃၇၇။ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၇။ ဩပါနဘူတ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ ၄၃။) ကြည့်။

အနောပါရမ္ဘ (တိ) [န+ဩပါရမ္ဘ] အပြစ် သို့ တင်ခြင်းငှါ မထိုက်သော၊ အပြစ်မတင် – မကဲ့ရဲ့ – ထိုက်သော။ ကတမော ပန ဘန္တေ အာနန္ဒ ကာယသမာစာရော အနောပါရမ္ဘော သမဏေဟိ ဗြာဟ္မဏေဟိ ဝိညူဟိ။ မ၊၂။ ၃၁၇။ဩပါရမ္ဘ(မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၉။မ၊ဋီ၊၃။၁၆၁။) ကြည့်။

အနောဘာသနီယ (တိ) [န+ဩဘာသနီယ] မထွန်းလင်း – မတောက်ပ – စေအပ်သော၊ ထွန်းလင်း – တောက်ပ – စေခြင်းငှါမထိုက် သော။ တမသာ ဝိသံသဋ္ဌတ္တာ ကေနစိ အနောဘာသနီယာ .... အမတမဟာနိဗ္ဗာန-ဓာတု....။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၃၄။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၃၀။

အနောဘာသိတ (တိ) [န+ဩဘာသိတ] မထွန်းလင်း – မတောက်ပ – စေအပ်သော။ အပ္ပဒီပေတိ ပဒီပစန္ဒသူရိယအဂ္ဂိသု ကေနာပိ အနောဘာသိတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၂။ ဘဂဝ-တော ပဘာယ (အာဘာယ) အနောဘာသိ-

တမေဝ ဟိ ပဒေသံ ဒေဝတာ အတ္တနော ပဘာယ ဩဘာသေန္တိ။ သာရတ္ထ၊၃။ ၂၀၅။ သံ၊ဋီ၊၁။၄၃။

အနောဘာသိတပုဗ္ဗ (တိ) [အနောဘာသိတ+ ပုဗ္ဗ] ရှေး၌ မထွန်းလင်း–မတောက်ပ– စေ အပ်သော၊ မထွန်းလင်း–မတောက်ပ– စေ အပ်ဘူးသော။ စက္ကဝါဠန္တရေသု အဋ္ဌယောဇနသဟဿ လောကန္တရိကာ သတ္တသုရိယပ္ပဘာယပိ အနောဘာသိတပုဗ္ဗာ ဧကောဘာသာ အဟေသုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂဂ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။

အနောမ[1] (တိ) [န+ဩမ] (၁) မယုတ်–မညံ့–မြတ်–သော။ ကိံ ဘောဇနံ ဘုဥ္ဇထ ဝေါ အနောမာ။ ဇာ၊၁။၁၉၄။ ပရိပုဏ္ဏံ ကရောတိ၊ အနောမံ ကရောတိ။ မဟာနိ။၄၉။ အနောမန္တိ ဟီနဒေါသံ မောစေတွာ အလာမကံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၆၈။ အနောမဿ ဥဋ္ဌာရသတ္တဿေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ န အညဿ။သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၀။ အနောမဿာတိ အလာမကဿ ဥက္ကဋ္ဌဿ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၂၉။ (၂) မယုတ်–မလျော့–သော၊ ပြည့်စုံသော။ သမတ္တော ပရိပုဏ္ဏော အနောမော။ မဟာနိ။၂၃၁။ အနောမောတိ အနူနော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၁ဂ။ ဧကော သမဏဗြာဟ္မဏာ "ဠဒ္ဓံ သမတ္တံ ပရိပုဏ္ဏံ အနောမ"န္တိ ဝေမာဟံသု။ မဟာနိ။၂၄၇။ အနောမန္တိ အနူနံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၂၃။

အနောမ[2] (ပုန) [န+ဩမ] (၁) အနောမမည်သောမထေရ် (အနောမဒဿီဘုရား၏ အဂ္ဂသာဝက)။ နိသဘော စ အနောမော စ၊ အဟေသုံ အဂ္ဂသာဝကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၃ဂ။ ဂင်း၊ ဋ္ဌ။၂၁၀။ အနောမတ္ထေရော တေပိဋကဗုဒ္ဓဝစနံ သမ္မသိတွာ ဓမ္မံ ကထေသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၉။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။(ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၂။အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၆၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃-တို့လည်း ကြည့်။) (၂) အနောမမည်သောမထေရ် (သောဘိတ ဘုရား၏ ဥပဋ္ဌာက)။ အနောမော နာမုပဋ္ဌာကော၊ သောဘိတဿ မဟေသိနော။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၃၅။ ဂင်း၊ဋ္ဌ။၂၀၃။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၃-တို့လည်းကြည့်။) (၃) အနောမမည်သော စကြဝတေးမင်း။ ပဥ္စပညာသကပ္ပမှိ၊ အနောမော နာမ ခတ္တိယော။ စာတုရန္တော ဝိဇိတာဝီ၊ ဇမ္ဗုမဏ္ဍဿ ဣဿရော။ အပ၊၁။၃ဂ၆။ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၂။ (၄) အနောမမည်သောသူဌေး။ အနောမနိဂမေ အနောမသေဋ္ဌိနော ဓီတာယ....။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁ဂ၄။ (၅) အနောမမည်သောရသေ့။ ပဗ္ဗာရကူဋံ နိဿာယ၊ အနောမော နာမ တာပသော။ အပ၊၁။၄၁၂။ (၆) အနောမ မည်သောတက္ကဒွန်း။ အနောမနာမာဇိဝကေန ဒိန္နာ အဋ္ဌတိဏမုဋ္ဌိယော ဂဟေတွာ အဇ္ဇုနရုက္ခမောဓိံ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ....။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၀၅။ (၇) အနောမမည်သောမြို့။ အနောမံ နာမ နဂရံ ရာဇဓာနီ အဟောသိ။ ဒီ၊၂။၆။ အနောမံ နာမ နဂရံ၊ သုပ္ပတီတော နာမ ခတ္တိယော။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၇၀။ ဂင်း၊ဋ္ဌ။၂၉၄။ (ဂ) အနောမ မည် သော နိဂုံး။ (၄) အနက်ကြည့်။ (၉) အနောမ မည်သော ဥယျာဉ်။ သိဒ္ဓတ္ထော ကိရ သတ္ထာ....အနောမုယျာနေ ပရိနိဗ္ဗာယိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၆၇။.... အနောမုယျာနေ မာတုကုစ္ဆိတော နိက္ခမိ။ ဂင်း၊၂၆ဂ။ (၁၀) အနောမမည်သော တောင်။ ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ၊ အနောမော နာမ ပဗ္ဗတော။ အပ၊ ၁။၄၀၅။

အနောမဂုဏ (ပု) [အနောမ+ဂုဏ] (၁) မယုတ်–မညံ့–မြတ်–သောဂုဏ်၊ အနောမဂုဏ်။.... ဗုဒ္ဓဓမ္မသံဃဂုဏေ ကထေန္တာနံ မုခံ နပ္ပဟောတိ၊ အဒ္ဓါ အနောမဂုဏေန သမန္နာဂတော သော ဘဂဝါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၁။ (သာရတ္ထ၊၃။၃၂၅-၌ အနောမဂုဏသမန္နာဂတော-ဟု ရှိသည်။) (တိ) (၂) မယုတ် သော – မြတ်သော – ဂုဏ်ရှိသော – ဂုဏ်

နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ၊ (ဘုရား)။ အနောမ-ဂုဏော သော ဘဝံ ဂေါတမော။ ဒီ၊၁၊၁။ ၂၅၇။ မ၊၁၊၃။၂၇၉။ အနောပမဂုဏ-လည်း ကြည့်။

အနောမဂုဏတ္တ (န) [အနောမဂုဏ + တ္တ] အနောမဂုဏ် – ရှိသော – နှင့်ပြည့်စုံသော – သူ၏အဖြစ်။ အနောပမဂုဏ-ကြည့်။

အနောမဇ္ဇတိ (ကြိ) [အနု+ဩ+မဇ္ဇ+အ+တိ] အဖန်ဖန် – ထိုမှ ဤမှ – သုံးသပ်၏။ (က) အဖန်ဖန် – ထိုမှ ဤမှ – (တခါတရံ ဦးခေါင်း, တခါတရံ ရင်ဘတ်ကို) သုံးသပ်၏၊ လက်ကို အောက်သို့ သက်စေ၍ သုံးသပ်၏။ ဧဝံ ဝုတ္တေ မာဂဏ္ဍိယော ပရိဗ္ဗာဇကော သကာ-နေဝ သုဒံ ဂတ္တာနိ ပါဏိနာ အနောမဇ္ဇတိ။ မ၊၂။၁၇၆။ အနောမဇ္ဇတီတိ ပါဏိံ ဟေဋ္ဌာ ဩတာရေန္တော မဇ္ဇတိ၊ "ဣဒံ တံ ဘော ဂေါတမ အာရောဂျ၊ ဣဒံ တံ နိဗ္ဗာန"န္တိ ကာလေန သီသံ ကာလေန ဥရံ ပရိမဇ္ဇန္တော ဧဝမာဟ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၃။ အနောမဇ္ဇတီတိ အနု အနု ဩမဇ္ဇတိ၊ အပရာပရံ ဟတ္ထံ ဩတာရေန္တော မဇ္ဇတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၀၇။ (ခ) အစဉ်လိုက် အောက်သို့ ပွတ်သပ်၏။ သော ခေါ် အဟံ သာရိပုတ္တ တမေဝ ကာယံ အဿာသေန္တော ပါဏိနာ ဂတ္တာနိ အနော-မဇ္ဇာမိ။ မ၊၁။၁၁၄။

အနောမဇ္ဇန္တ (တိ) [အနု+ဩ+မဇ္ဇ+အ+အန္တ] အဖန်ဖန် – ထိုမှ ဤမှ – သုံးသပ်သော၊ သူ။ (က) အဖန်ဖန် – ထိုမှ ဤမှ – ပွတ်သပ်သော။ တဿ မယှံ သာရိပုတ္တ ပါဏိနာ ဂတ္တာနိ အနောမဇ္ဇတော ပူတိမူလာနိ လော-မာနိ ကာယသ္မာ ပတန္တိ တာယေဝပ္ပါဟာရ-တာယ။ မ၊၁။၁၁၄။ (ခ) အဖန်ဖန် – ထိုမှ ဤမှ – ဆုပ်နယ်သော။ ဘဂဝတော ဂတ္တာနိ ပါဏိနာ အနောမဇ္ဇန္တော ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါ-စ။ သံ၊၃။၁၉၀။ အနောမဇ္ဇန္တောတိ ပိဋ္ဌိပရိ-ကမ္မကရဏဝသေန အနုမဇ္ဇန္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၇၅။

အနောမတ္ထေရ (ပု) အနောမ^၂ (၁) အနက် ကြည့်။

အနောမဒဿန (တိ) [အနောမ + ဒဿန] မယုတ်လျော့ – ပြည့်စုံ – သော အဆင်းရှိသော၊ မယုတ်ညံ့–မြတ်–သော အဆင်းရှိသော၊ ပြည့်စုံ – ကောင်းမြတ် – ရှုချင်စဖွယ် – တင့်တယ် – လှပ – သော အဆင်း – သဏ္ဌာန် – ကြန်အင် – လက္ခ-ဏာ–ရှိသော။ ပုစ္ဆာမိ တံ ဝရတနု အနော-မဒဿနေ။.... ကုတော နု အာဂမ္မ အနောမ-ဒဿနေ။ ဝိမာန။၁၇၊၂၀။ အနောမဒဿနေ အလာမကဒဿနေ၊ ဒဿနီယေ ပါသာဒိ-ကေတိ အတ္ထော။.... အနောမဒဿနေ သဗ္ဗင်္ဂသောဘနေ....။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၇၂၊၇၁။.... ဣစ္ဆာမဟံ နာရိ အနောမဒဿနေ။ ပေတ။ ၁၇၂။ အနောမဒဿနေတိ ပရိပုဏ္ဏအင်္ဂပစ္စင်္ဂ-တာယ အနိန္ဒိတဒဿနေ (အနူနဒဿနေက)။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၇၅။

အနောမဒဿိက (တိ) [အနောမ+ဒဿ+က] မယုတ်လျော့ – ပြည့်စုံ – သော အဆင်းရှိသော၊ မယုတ်ညံ့ – မြတ်–သော အဆင်းရှိသော၊ပြည့်စုံ–ကောင်းမြတ်–ရှုချင်စဖွယ်–တင့်တယ် – လှပ – သော – အဆင်း – သဏ္ဌာန်–ကြန်အင်– လက္ခဏာ – ရှိသော။ နာရီ သဗ္ဗင်္ဂကလျာဏီ၊ ဘတ္တု စာနောမဒဿိ-ကာ။ ဝိမာန။၂၅၆၀။ သာမိကဿ အလာမ-ကဒဿနာ သာတိသယံ ဒဿနီယာ ပါသာဒိ-ကာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၉၃။

အနောမဒဿီ (ပု) [အနောမ+ဒိသ+ဏီ။ အနောမ + ဒဿ + ဤ] (၁) မယုတ်ညံ့ – မြတ်–သော ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်ကို သိမြင်

တတ်သော၊သူ၊ (ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ)။ န ကိရတ္ထိ အနောမဒဿိသု။ ဇာ၊၁။၁၇၂။ အနောမဒဿိသူတိ အနောမဿ အလာမကဿ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏဿ ဒိဋ္ဌတ္တာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အနောမဒဿိနော နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၇။ (၂) မယုတ်လျော့ – မျှား – သော ရတနာ တို့ကို – မြင်စေတတ် – ပေးတတ် – သော၊သူ။ (အနောမဒဿီဘုရားအလောင်း)။ နာမဂ္ဂဟဏဒိဝသေ ပနဿ နာမံ ဂဏှန္တာ ယသ္မာ ဇာတိယံ အာကာသတော သတ္တ ရတနာနိ ပတိံသု၊တသ္မာ အနောမာနံ ရတနာနံ ဉပ္ပတ္တိ- ဟေတုဘူတတ္တာ "အနောမဒဿီ"တိ နာမ- မကံသု။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၀၅။ (၃) အနောမဒဿီ မြတ်စွာဘုရား။ အနောမဒဿီ ဘဂဝါ။ အပ၊ ၁။၂၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၃။ အနောမဒဿီ အမိတယသော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၃၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃။ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၀၅-၁၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၆၃-တို့လည်း ကြည့်)။ (က) မယုတ် ညံ့သော – မြတ်သော – နှိုင်းယှဉ်ဖွယ်အတူမရှိ သော – ဉာဏ်အမြင် – အဆင်း – ရှိသော၊သူ။ (ခ) မယုတ်ညံ့သော – မြတ်သော – မနှိုင်း ချင့်နိုင်သော – ဉာဏ်အမြင် – အဆင်း – ရှိ သော၊သူ။ အနောမဒဿီတိ အနူပမဒဿ- နော၊ အမိတဒဿနော ဝါ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၀၆။ (ဂ) မယုတ်လျော့ – ပြည့်စုံ – သော ရှုမြင် တော်မူခြင်း ရှိသော၊ စက္ခု ၅-ပါး တို့ဖြင့် သတ္တဝါတို့ကို ရှုမြင်တတ်သော၊သူ။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၄၈-ကြည့်။ (ဃ) မယုတ်ညံ့ – မြတ် – သော – ဖူးမြင်အပ်သည်၏ အဖြစ် – ဖူးမြင် ခြင်း – ရှိသော၊သူ။ (င) မယုတ်ညံ့ – မြတ် – သော နိဗ္ဗာန်ကို မြင်လေ့ရှိသော၊သူ။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၆၆-ကြည့်။ (၄) အနောမဒဿီ မည်သော ရသေ့။ သော (သိဒ္ဓိ ဘဂဝါ) အနောမ- ဒဿိနာ နာမ တာပသေန ဒိန္နာ အဋ္ဌ ကုသ- တိဏမုဋ္ဌိယော ဂဟေတွာ ပုဏ္ဏရီကဗောဓိံ ဉပသင်္ကမိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၇၅။

အနောမဒဿီကုမာရ (ပု) [အနောမဒဿီ+ ကုမာရ] အနောမဒဿီဘုရားအလောင်း မင်း သား။ အနောမဒဿီကုမာရေ ကိရ ယသော- ဓရာယ ဒေဝိယာ ကုစ္ဆိဂတေ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၀၅။

အနောမနာမ (န) [အနောမ+နာမ] (၁)မယုတ် လျော့ – ပြည့်စုံ – သောအမည်၊အပိုင်းအခြား မရှိ အရာကျယ်သော အမည်။ (၂) မယုတ် ညံ့ – မြတ် – သော အမည်။ (တိ) (၃) မယုတ်လျော့ – ပြည့်စုံ – သောအမည်ရှိသော၊ သူ။ (၄) ပြည့်စုံ – မြတ် – သော ဂုဏ်တော် တို့ကြောင့် ဖြစ်သော အမည်ရှိသော၊ သူ၊ (မြတ်စွာဘုရား)။ အနောမနာမံ နိပုဏတ္ထ- ဒဿိံ ။ သံ၊၁။၃၀။ အနောမနာမန္တိ သဗ္ဗ- ဂုဏသမန္နာဂတတ္တာ အဝေကလ္လနာမံ၊ ပရိပူရ- နာမန္တိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။ အနောမ- နာမန္တိ အနူနနာမံ၊ ဂုဏနေမိတ္တိကာနိ ဝေ ဟိ ဘဂဝတော နာမာနိ။ ဂုဏာနဉ္စဿ ပရိပုဏ္ဏ- တာယ အနူနနာမန္တိ အာဟ "သဗ္ဗဂုဏသ- မန္နာဂတတ္တာ"တိအာဒိ။ အပိ စ တထာ တေဝိဇ္ဇော ဆဠဘိညောတိအာဒီနိ နာမာနိ အနောမနာမာနိ န ဟောန္တိ ပရိစ္ဆိန္နဝိသ- ယတ္တာ၊ဘဂဝတော ပန သတ္ထာ,သဗ္ဗညူ,သမ္မာ- သမ္ဗုဒ္ဓေါတိအာဒီနိ နာမာနိ အနောမနာမာနိ နာမ မဟာဝိသယတ္တာ အနူနဘာဝတော။ တေနာဟ "အဝေကလ္လနာမ"န္တိ။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၁၂၁။ အနောမနာမံ သတ္ထာရံ။ သုတ္တနိ။ ၃၀၂။ သံ၊၁။၂၃၇။ အနောမေဟိ အလာ- မကေဟိ သဗ္ဗာကာရပရိပူရေဟိ ဂုဏေဟိ နာမံ အဿာတိ အနောမနာမော။.... တံ အနောမနာမံ သတ္ထာရံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၇။ အနောမနာမန္တိ သဗ္ဗဂုဏေဟိ ဩမကဘာဝ- ဿ နတ္ထိတာယ သဗ္ဗဂုဏနေမိတ္တကေဟိ နာမေဟိ အနောမနာမံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၂။ အနောမနာမန္တိ ပရိပုဏ္ဏဂုဏနာမံ။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၃၄၁။ အနောမနာမော အမိတော၊ နာမေန ပဒုမုတ္တရော။ အပ၊၂။၁၁၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁။

အနောမနိက္ကမ (တိ) [အနောမ + နိက္ကမ] မယုတ်လျော့-ပြည့်စုံ-မြတ်- သော လုံ့လရှိသော၊မြတ်သောလုံ့လဖြင့် နေလေ့ရှိသော။ အနောမနိက္ကမော။ ဒီ၊၃။၁၂၇။ မ၊၃။၁၁၅။ အနောမနိက္ကမောတိ အနောမဝိဟာရီ သေဋ္ဌ-ဝိဟာရီ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၂။ အနောမဝီရိယတ္တာ ပန အနောမနိက္ကမောတိ ဝုတ္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၉၁။ ဇိတိန္ဒြိယံ ဗုဒ္ဓမနောမနိက္ကမံ။ဝိမာန။၉၄။ ပရိပုဏ္ဏဝီရိယတာယ အနောမနိက္ကမံ စတုရင်္ဂ-သမန္နာဂတဿ ဝီရိယဿ စတုဗ္ဗိဓသမ္မပ္ပဓာ-နဿ စ ပါရိပူရိယာတိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၂၆၃။

အနောမပည (တိ) [အနောမ+ပညာ] မယုတ်လျော့-ပြည့်စုံ-မြတ်-သောပညာရှိသော၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရှိသော၊ သူ၊ (ဘုရား)။ပုစ္ဆာမ သတ္ထာရမနောမပညံ။ သုတ္တနိ။၃၃၀။ ဇာ၊၁။ ၂၀၃။ မာ မေဟဿိ ဇာန မနောမပည။ ထေရ။၃၇၄။ အနောမပညန္တိ ဩမံ ဝုစ္စတိ ပရိတ္တံ လာမကံ၊ န ဩမပညံ အနောမပညံ၊ မဟာပညန္တိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃၄။ အနောမပညာတိ အလာ-မကပညာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၇၂။ အနောမပည-(ဝိမာန။၁၁၅)န္တိ ပရိပုဏ္ဏပညံ၊ သဗ္ဗညုန္တိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၀၀။

အနောမပုရိသ (ပု) [အနောမ+ပုရိသ] မယုတ်ညံ့သော-မြတ်သော-ယောကျ်ား၊ ဘုရား အလောင်း။ သက္ကော "အနောမပုရိသေန ဂဟိတဂဟဏံ န သက္ကာ ဝိဿဇ္ဇာပေတု"န္တိ တုဋ္ဌော တဿ ပုတ္တကေ အာနေတွာ အဒါသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၂။

အနောမဗုဒ္ဓိ (တိ) [အနောမ+ဗုဒ္ဓိ] မယုတ်ညံ့-မြတ် - သော ပညာရှိသော၊သူ၊ (ဘုရား)။ အနန္တဗုဒ္ဓိ-ကြည့်။

အနောမဗုဒ္ဓိဥဒ္ဒေသ (ပု) [အနောမဗုဒ္ဓိ+ဥဒ္ဒေသ] မယုတ်ညံ့သော - မြတ်သော- ပညာရှိသော မြတ်စွာဘုရား၏ ပါတိမောက် ရွတ်ခြင်း။ အနန္တဗုဒ္ဓိဥဒ္ဒေသ-ကြည့်။

အနောမဗုဒ္ဓိပုတ္တ (ပု) [အနောမဗုဒ္ဓိ+ပုတ္တ] မယုတ်ညံ့သော - မြတ်သော - ပညာရှိသော မြတ်စွာဘုရား၏ သားတော်။ အသက္ကပုတ္တိ-ယောတိ မံ ဓာရေဟီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ န သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓပုတ္တောတိ မံ ဓာရေဟိ။ န အနန္တဗုဒ္ဓိပုတ္တော။ န အနောမ-ဗုဒ္ဓိပုတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈။

အနောမမာနီ (တိ) [အနောမ+မန+ဏီ] မိမိကိုယ်ကို-အယုတ်အလျော့-အချုတ်အယွင်း-မရှိသူ - မယုတ်မလျော့ - မချုတ်မယွင်း - သူ-ဟု အထင်ကြီးသော၊သူ။ ပရိပုဏ္ဏမာနီတိ ပရိပုဏ္ဏမာနီ သမတ္တမာနီ အနောမမာနီတိ မာနေန ပရိပုဏ္ဏမာနီ။ မဟာနိ။၂၃၁။ အနောမ ^၁^ (၂) အနက်လည်း ကြည့်။

အနောမဝဏ္ဏ(တိ)[အနောမ+ဝဏ္ဏ] မယုတ်ညံ့-မြတ် - သော အရောင်အဆင်းရှိသော၊သူ။ ပဂ္ဂယှ ပါဒေနတ္တိ အနောမဝဏ္ဏော။ ဇာ၊၁။၃၄၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၆၉။ အာဇညမာရုယှ အနောမ-ဝဏ္ဏော။ ဇာ၊၂။၃၀၉။ အနောမဝဏ္ဏောတိ အဟီနဝဏ္ဏော ဥတ္တမဝဏ္ဏော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၂၃၅။ ဒဒ္ဒလ္လမာနံ သိရိယာ အနောမဝဏ္ဏံ။ သုတ္တနိ။၃၈၆။ ဒိသွာ န တပ္ပါမ အနောမ-ဝဏ္ဏံ။ ဝိမာန။၁၁၈။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။၃၃၇။

အနောမဝိဟာရီ(တိ)[အနောမ+ဝိဟာရ+ဏီ] မယုတ်လျော့ - ပြည့်စုံ-မြတ် - သော နေခြင်းရှိသော၊သူ။ အနောမနိက္ကမ-ကြည့်။

အနောမဝီရ (တိ) [အနောမ+ဝီရ] မယုတ် လျော့-ပြည့်စုံ-မြတ်-သော လုံ့လရှိသော၊

သူ၊ (ဘုရား)။ မာ မောဟယိ ဇာန'မနော-
မဝီရ။ သုတ္တနိ။ ၃၃၁။

အနောမဝီရိယတ္တ (န) [အနောမဝီရိယ+တ္တ] မယုတ်လျော့ – ပြည့်စုံ – သော လုံ့လရှိသည်၏ အဖြစ်။ အနောမနိက္ကမ-ကြည့်။

အနောမသတ္တ(ပု)[အနောမ+သတ္တ]မယုတ်ညံ့– မြတ် – သော သတ္တဝါ၊ ဘုရားအလောင်း။ အနောမသတ္တာနံ ကမ္မံ နာမ သေ ဝိသုဇ္ဈတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၄၀။ အနောမသတ္တော အနော-မာယ နာမ နဒိယာ တီရေ ဌတွာ ဆန္နမေဝ-မာဟ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၇။

အနောမသတ္တပရိဘောဂ (ပု) [အနောမသတ္တ+ ပရိဘောဂ] မယုတ်ညံ့သော – မြတ်သော – ဂုဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အသုံးအဆောင်။ အနောမသတ္တပရိဘောဂံ၊ ရတနံ တေန ဝုစ္စ-တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၀။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။ ၁၄၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၂။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၇၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃၁။ အနောမေဟိ ဥဠာရဂုဏေ-ဟေဝ သတ္တေဟိ ပရိဘုဥ္စိတဗ္ဗတော အနောမ-သတ္တပရိဘောဂံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၅။ (သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၂။၂၃၆-၇-လည်း ကြည့်။)

အနောမသတ္တပရိဘောဂဋ္ဌ (ပု) [အနောမသတ္တ-ပရိဘောဂ+အဋ္ဌ] မယုတ်ညံ့သော – မြတ်သော – ဂုဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အသုံးအဆောင်ဟူသော – အနက် – သဘော။ အနောမသတ္တပရိဘောဂဋ္ဌေန ရတနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၀။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၁၄၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၆။ .... အနောမသတ္တပရိ-ဘောဂဋ္ဌေန စ ပညာဝ ရတနံ ပညာရတနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၁။

အနောမာ (ထီ) [န + ဩမ] (၁) အနောမာ မည်သော မိဖုရား၊ (နာရဒဘုရား၏ မယ်တော်)။ အနောမာ နာမ ဇနိကာ၊ နာရဒဿ မဟေသိနော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၄၂။ ဝင်း၊ဋ္ဌ။၂၂၄။ အနောမာယ နာမ ဒေဝိယာ ကုစ္ဆိသ္မိံ ပဋိ-သန္ဓိံ အဂ္ဂဟေသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၁၇။ (အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၆၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄-တို့လည်း ကြည့်။) (၂) အနောမာမည်သော မြစ်။ "ကာ နာမာယံ နဒီ"တိ။ အနောမာ နာမ ဒေဝါတိ။ အမှာကမ္ပိ ပဗ္ဗဇ္ဇာ အနောမာ ဘဝိဿတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၃၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။ အနောမသတ္တော အနောမာယ နာမ နဒိယာ တီရေ ဌတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၇။

အနောမာနဒီတီရ (န) [အနောမာ + နဒီ + တီရ] အနောမာမြစ်ကမ်း။ အနောမာနဒီ-တီရေ ပဗ္ဗဇိတွာ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။ တီဏိ ရဇ္ဇာနိ အတိက္ကမ္မ.... အနောမာနဒီတီရံ ပါပုဏိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၃၂။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။

အနောမိယ (န) [အနောမ+ဣယ] အနောမ သုတ်။ သဂါထာဝဂ္ဂ သံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၅-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်။ အာဒိတ္တံ ကိံ ဒဒံ အန္နံ၊ ကေမူလအနောမိယံ။ သံ၊၁။၃၃။

အနောရပါရ (တိ) [န+ဩရ + ပါရ] ဤမှာဖက်ကမ်း, ထိုမှာဖက်ကမ်း မရှိသော။.... သမုဒ္ဒေါ မဟန္တော အနောရပါရော၊ န ပရိ-ပူရတိ သဗ္ဗသဝန္တီဟိ၊ ဝေမေဝ ခေါ မဟာ-ရာဇ နိဗ္ဗာနံ မဟန္တံ အနောရပါရံ၊ န ပူရတိ သဗ္ဗသတ္တေဟိ။ မိလိန္ဒ။၃၁၆။

အနောရမန္တ (တိ) [န+ဩရမန္တ] မရှောင်– မကြဉ် – သော၊သူ။ တေ ဇိဂုစ္ဆနဝသေန ပါပတော အနောရမန္တာပိ ကေစ္စေ ဩတ္တပ္ပ-ဝသေန ဩရမန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၉၆။

အနောရမိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န + ဩရမိတွာ] မရှောင် – မကြဉ် – မူ၍။ "ကေဝါရိံ မေ ပူညံ

ကတာ၊ အလံ တွေ့ာဝတာ''တိ အနောရမိတွာ ပုနပ္ပုနံ ကရောထေဝ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇။

အနောရောပိတဓုရ (တိ) [အနောရောပိတ+ဓုရ] မချအပ်–မစွန့်လွှတ်အပ်–သော–တာဝန်–ဝီရိယ–ရှိသော၊သူ။ အနိက္ခိတ္တဓုရ-ကြည့်။

အနောရောဟန္တ (တိ) [န+ဩရောဟန္တ]မသက်ဆင်းသော၊သူ။ ဥဒကံ အနောရောဟန္တဿ ဥဒကံ နိဿာယ အာနိသံသော နတ္ထိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၂၄။

အနောလဂ္ဂ (တိ) [န+ဩလဂ္ဂ] မငြိကပ်သော၊ စဉ်းငယ်မျှမငြိကပ်သော၊ သူ။....အကမ္ပိတော အနောလဂ္ဂေါ၊ ဝေမေဝမဒါသဟံ။ စရိယာ။ ၃၈၅။ အနောလဂ္ဂေါတိ လောဘဝသေန ဤသကမ္ပိ အလဂ္ဂေါ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၄။

အနောလီန(တိ) [န+ဩလီန]မတွန့်ဆုတ်သော၊ အတွန့်အဆုတ်မရှိသော၊ သူ။ (က) တွန့်ဆုတ်သော စိတ်မရှိသော၊ သူ။ အကမ္ပိတော အနောလီနော၊ ဒဒေယျံ ဒါနမုတ္တမံ။ စရိယာ။ ၃၈၆။ အနောလီနောတိ အလီနစိတ္တော၊ဒါနေ အသင်္ကုစိတစိတ္တောတိ အတ္ထော။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၂၅။ (ခ) မတွန့်ဆုတ်သော ဝီရိယရှိသော၊ သူ။.... အနောလီနော ဝိဟရတိ၊ ဥပသန္တော သဒါ သတော။ မိလိန္ဒ။၃၇၈။

အနောလီနမာနသ (တိ) [အနောလီန+မာနသ] မတွန့်ဆုတ်သောစိတ်ရှိသော၊သူ။ အသဇ္ဇိတွာ အဗဇ္ဈိတွာ အနောလီနမာနသော ဟုတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၅။

အနောလီနဝီရိယ (တိ) [အနောလီန+ဝီရိယ] မတွန့်ဆုတ်သော လုံ့လရှိသော၊သူ.... ဧဝံ တွမ္ပိ သဗ္ဗဘဝေသု သဗ္ဗဏ္ဍိယာပထေသု ဒဠှဝီရိယော အနောလီနဝီရိယော သမာနော ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၈။

အနောလီနဝုတ္တိ (တိ) [န+ဩလီနဝုတ္တိ၊အနောလီန + ဝုတ္တိ] ဆုတ်နစ်သော – အသက်မွေးခြင်း – ဖြစ်ခြင်း –ရှိသူ မဟုတ်သော၊ မတွန့်–မဆုတ်နစ်–သော ဖြစ်ခြင်း–ကျင့်ခြင်း–ရှိသော၊သူ။ အပ္ပမတ္တာတိ....အနောလီနဝုတ္တိနော အနိက္ခိတ္တစ္ဆန္ဒာ....။ စူဠနိ။၅၄။

အနောလီနဝုတ္တိက (တိ) [န+ဩလီနဝုတ္တိက၊ အနောလီန+ဝုတ္တိ+က] ဆုတ်နစ်သော– အသက်မွေးခြင်း–ဖြစ်ခြင်း – ကျင့်ခြင်း – ရှိသူ မဟုတ်သော၊ မဆုတ်နစ်သော – ဖြစ်ခြင်း–ကျင့်ခြင်း–ရှိသော၊ အားထုတ်အပ်သော လုံ့လရှိသော၊ သူ။.... ဆန္ဒံ ဇနေတိ ဝါယမတိ၊ အနောလီနဝုတ္တိကော စ ဟောတိ အသာထလိကော။ မ၊၁။၂၆၁။အပ္ပမတ္တောတိ သက္ကစ္စကာရီ .... အနောလီနဝုတ္တိကော ....။ မဟာနိ။၄၅။ စူဠနိ။၈၀။ နပ္ပမဇ္ဇေယျာတိ သက္ကစ္စကာရီ .... အနောလီနဝုတ္တိကော ....။ မဟာနိ။၂၉၃။ အနောလီနဝုတ္တိကောတိ နိရန္တရကရဏဝသေန ဝိပ္ပါရဿ ဘာဝေန (အတ္ထိတာယ) န လီနဝုတ္တိကောတိ အနောလီနဝုတ္တိကော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၆၃၊၃၅၇။ အနောလီနဝုတ္တိကော ဟောတိ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။) တိ သမ္မာပဋိပတ္တိယံ ဩလီနဝုတ္တိကော ဟီနဝီရိယော န ဟောတိ၊ အာရဒ္ဓဝီရိယော ဟောတီတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၂။၂၀၂။

အနောလီနဝုတ္တိတာ (ထိ) [အနောလီနဝုတ္တိ+တာ] မဆုတ်နစ်သော–အသက်မွေးခြင်း– ဖြစ်ခြင်း–ရှိသည်၏အဖြစ်၊ ဆုတ်နစ်သော–အသက်မွေးခြင်း– ဖြစ်ခြင်း– မရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပဋိဝါနိတာ စ ပဓာနသ္မိန္တိ ယာ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဘာဝနာယ သက္ကစ္စကိရိယတာ .... အနောလီနဝုတ္တိတာ အနိက္ခိတ္တစ္ဆန္ဒ-

တာ....။အဘိ၊ဓ။ ၂၆၄။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၆။ အနော-လီနဝုတ္တိတာတိ အလီနဇီဝိတာ, အလီနပဝတ္တိ-တာ ဝါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၅။ အနောလီနဝုတ္တိ-တာတိ န လီနပ္ပဝတ္တိတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁ဂ၃။

အနောလောကနက္ခမ (တိ) [န + ဩလော-ကနက္ခမ] ကြည့်ရှုခြင်းကို မခံသော၊ အကြည့်အရှုမခံသော၊ အကြည့်ရဆိုးသော။.... ဝိနာ ဝတ္ထေဟိ (ရုပံ) ဇေဂုစ္ဆံ ဟောတိ အနော-လောကနက္ခမံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၉။

အနောလောကေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဩလော-ကေတွာ] မကြည့်–မရှု–မှူ၍။ မဟာသေဋ္ဌိ တယာ ပစ္ဆိမကာလံ အနောလောကေတွာဝ သမဏာဿ ဂေါတမဿ သာသနေ ဗဟုံ ဓနံ ဝိပ္ပကိဏ္ဏံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ။ မုခံ အနောလော-ကေတွာ သာရဏီယဓမ္မေ ဌိတေန ဝိဿဇ္ဇေ-တဗ္ဗံ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၁၅။

အနောလောကေန္တ (တိ) [န+ဩလောကေန္တ] မကြည့် – မရှု–သော၊သူ။ တေ အနော-လောကေန္တေန ယသတ္ထေရပ္ပမုခါနံ ပဉ္စ-ပဏ္ဏာသဘိက္ခူနံ ဒါတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁။

အနောဝဋ (တိ) [န+ဩဝဋ] မပိတ်ပင်အပ်–မတားမြစ်အပ်–မပယ်အပ် – သော။ အနောဝဋော ဘိက္ခူနံ ဘိက္ခုနီသု ဝစန-ပထော။ ဝိ၊၂။၇၅။ ဝိ၊၄။၄၄၅။ အံ၊၃။၁၀၄။ အနောဝဋောတိ အပိဟိတော အဝါရိတော အပ္ပဋိက္ခိတ္တော....။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၆။ အနောဝဋော ဘိက္ခူနံ ဘိက္ခုနီသု ဝစနပထောတိ ဘိက္ခူနံ ပန ဘိက္ခုနီသု ဝစနပထော အနိဝါရိတော ယထာရုစိ ဩဝဒိတုံ အနုသာသိတုံ ဓမ္မကထံ ကထေတုန္တိ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ။ ဝိတ္ထာ-ရော ပန....။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၇။ သာရတ္ထ၊၃။ ၄၃၉။

အနောဝဋ္ဌ (တိ) [န+ဩဝဋ္ဌ] (မိုး) မရွာသော၊ မိုးမစွတ်သော။ အနောဝဋ္ဌေန ဥဒကံ၊ မဟိယာ ဥဋ္ဌိဇ္ဇိ တာဝဒေ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၁၃။ (အနောဝုဋ္ဌေန၊ သျာ၊ကမ္ဘူကွဲ၊)။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇။ အနောဝဋ္ဌေနာတိ အနောဝဋ္ဌေ၊ ဘုမ္မတ္ထေ ကရဏဝစနံ။ အထ ဝါ အနောဝဋ္ဌေတိ အနဘိဝဋ္ဌေပိ။ နာ-တိ နိပါတမတ္တံ၊ "သုတွာ န ဒူတဝစန"န္တိအာဒီသု ဝိယ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၂၆။

အနောဝဒန (န) [န+ဩဝဒန] မဆို–မဆုံးမ–ခြင်း။ အနက္ခာတ (၃) အနက် ကြည့်။

အနောဝဒိတုကာမ (တိ) [န + ဩဝဒိတုံ + ကမု+ဏ] ဆို – ဆုံးမ – ခြင်းငှါ အလိုမရှိသော၊ မဆို – မဆုံးမ – လိုသော၊သူ။.... ဣဒါနိပိ တံ အနောဝဒိတုကာမောဝ ဟုတွာ ဣမံ ဂါထမာဟ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။

အနောဝဒိယမာန (တိ) [န+ဩဝဒိယမာန] မဆို–မဆုံးမ–အပ်သော၊သူ။ ဘိက္ခူ အန-ပဇ္ဈာယကာ အနာစရိယကာ အနောဝဒိယ-မာနာ အနနုသာသိယမာနာ။ ဝိ၊၃။၅၆၊၇၆။ တေ တေဟိ ဝိဿဋ္ဌာ အနောဝဒိယမာနာ ကိဋ္ဌာပယုတာ ရဇ္ဇတော ပရိဟာယန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၃။

အနောဝဿ (တိ) [န+ဩဝဿ] (၁)(မိုး)မရွာသော၊သည်။ ဒေဝမ္ပိ ဝဿမာနမ္ပိ၊အနောဝဿံ ဘဝံ အကာ။ ဇာ၊၂။၇၄။ အနောဝဿန္တိ အဝဿံ၊ ယထာ ဒေဝေါ န ဝဿတိ၊ တထာ ဂ.တန္တိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၃၆။ (ဒေဝေ ဝဿန္တေ သေနာယ ဥပရိ ဝဿိတုံ န ဒေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၃၄။) (၂) (မိုး –) မရွာ – မစွတ် – အပ်သော။ ဃဋိကာရဿ ကုမ္ဘကာ-ရဿ အာဝေသနံ အနောဝဿံ အာကာသစ္ဆ-ဒနံ အဟောသိ။ မိလိန္ဒ။၂၁ဂ။

အနောဝဿက (တိ) [န+ဩဝဿက] မိုး – မရွာ – မစွတ် – အပ်သော၊ မိုးရေဖြင့်မစွတ်စို-သော။ တံ အနာပုစ္ဆာ အနောဝဿကံ

အတိက္ကာမေန္တိယာ အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယဿ။ ဝိ၊၂။၃၅၈။ ယော ဒေသော အနောဝဿကော ဟောတိ။ ဝိ၊၄။၃၇၈။ ဿင္ဂိကာရဿ ကုမ္ဘကာရဿ အာဝေသနံ အနောဝဿကံ အဟောသိ အာကာသစ္ဆဒနံ။ မိလိန္ဒ။၂၁၈။ ယထာ စ ဌပိတံ တံ ဥပစိကာဟိ န ခဇ္ဇတိ အနောဝဿကဥ္စ ဟောတိ။ ဝိ၊၅၊၁။၂၄၉။ နဿဝဿိယတိတိ အနောဝဿကံ၊ကမ္မနိ အကသဒ္ဒေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊၂။၁၁၇။ နဿဝဿိယတိတိ အနောဝဿကန္တိ ကမ္မသာဓနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊၁။၁၆၅။ (ဝိ၊၂။၃၅၈။သာရတ္ထ၊၃။၁၂၅။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၈၂။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၁၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈-တို့လည်း ကြည့်။)

အနောဝဿိက (တိ) [န+ဩဝဿိက] မိုး-မရွာ-မစွတ်-အပ်သော၊မိုးရေဖြင့် မစွတ်စိုသော။ ပရိတ္တဥ္စ အနောဝဿိကံ ဟောတိ။ ဝိ၊၃။၂၅၂။

အနောဝါဒက (တိ) [န+ဩဝါဒက] ဆိုဆုံးမ စကားကို မလိုက်နာသော၊ အဆုံးအမကို မနာယူသော၊သူ။ ဗောဓိသတ္တော စ "တဿ အနောဝါဒကဿ မာ စိန္တယိ၊ န တေ ပုတ္တေန မိဂမာယာ ဥဂ္ဂဟိတာ"တိ ဝတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။ အနောဝါဒကာ မနုဿာ ဖရုသာ အဟေသုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၅။ နန္ဒ တွံ အနောဝါဒကော ပဏ္ဍိတာနံ ဝစနံ န ကရောသိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၃၃။

အနောဝါဒကတ္တ (န) [အနောဝါဒက+တ္တ] ဆိုဆုံးမစကားကို မလိုက်နာသည်၏အဖြစ်။ မိဂါလောပေါ အနောဝါဒကတ္တာ ပိတု ဝစနံ အကတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၀။

အနောဝါဒကရ (တိ) [န+ဩဝါဒကရ]ဆိုဆုံးမခြင်းကို-အဆုံးအမ စကားကို -မပြုလုပ်-မလိုက်နာ - သော၊သူ။ အနောဝါဒကရေ ဒိဋ္ဌေ။ ဇာ၊၁။၁၄၁။ =အနောဝါဒကရေ.... ဩဝါဒံ အဂဏှန္တေ....။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၁။ဒုဗ္ဗစော ဝါ အနောဝါဒကရော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၁၂။

အနောဝါဒီ (တိ) [န+ဩဝါဒီ] မဆို-မဆုံးမ-သော၊သူ။ တတ္ထာဟ အနောဝါဒီ အနုပဝါဒီ ဿသနဗ္ဗာဒနုပရမော ဝိဟာရာမိ။ မ၊၂။၂၃။ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇-လည်း ကြည့်။)

အနောသက္ကန (န၊ထီ) [န+ဩသက္ကန] (၁) မဆုတ်နစ်ခြင်း။.... ဆန္ဒံ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ အနောသက္ကနအနတိဝတ္တနဘာဝသာဓကော မဇ္ဈတ္တာကာရော ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ နာမ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၉။ ဇဝံ အနောသက္ကနံ သမဂ္ဂဘာဝေန အဘေဇ္ဇစိတ္တာနံ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၇။ ပဓာနသ္မိံ စ အနုက္ကဏ္ဌိတော ဟုတွာ အနောသက္ကနာယ ဌတွာယေဝ ပဓာနကိရိယံ အကာသိံ .... အပ္ပဋိဝါနိတာတိ အပ္ပဋိက္ကမနာ အနောသက္ကနာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။ အနောသက္ကနာတိ အပ္ပဋိနိဝတ္တိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၄။ (၂)မဆုတ်နစ်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အနောသက္ကနတာ (ထီ) [အနောသက္ကန+တာ] မဆုတ်နစ်သည်၏အဖြစ်။ အပ္ပဋိဝါနိတာ စ ပဓာနသ္မိန္တိ အရဟတ္တံ အပ္ပတွာ ပဓာနသ္မိံ အနိဝတ္တနတာ အနောသက္ကနတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၆။ အနောသက္ကနတာယ အလီနဝုတ္တိတာယ အနောလီနဝုတ္တိတာယ ....။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၇။

အနောသက္ကိတမာနသ (တိ) [အနောသက္ကိတ+မာနသ] မဆုတ်နစ်သောစိတ် ရှိသော၊သူ။ အာရဒ္ဓဝီရိယောတိ ပဂ္ဂဟိတဝီရိယော အနောသက္ကိတမာနသော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂။ အနိက္ခိတ္တဓုရ-လည်း ကြည့်။

အနောသက္ကိတဝိရိယ (တိ) [အနောသက္ကိတ+ဝိရိယ] မဆုတ်နစ်သော လုံ့လရှိသော၊သူ။ အနိက္ခိတ္တဓုရ-ကြည့်။

အနောသက္ကိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဩသက္ကိတွာ] မဆုတ်နစ်မူ၍။ သာပိ တသ္မိံ ဝေ ကထေန္တေပိ အနောသက္ကိတွာ ထဒ္ဓတရဝစနံ ဝတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၁၃။

အနောသာရိတ (တိ) [န+ဩသာရိတ] (သံဃာ့ဘောင်သို့) — မဝင်စေအပ် — မသွင်းအပ် — သေးသော၊ ဩသာရဏကံ မပြုအပ်သေးသော၊သူ။ အကဋာနုဓမ္မ·ကြည့်။

အနောသိတ (တိ) [န+ဩသိတ (အဝ+သာ (သော) +တ)] မလှုမ်းမိုး — မဖိစီး — မနှိပ်စက် — အပ်သော။ ဣစ္ဆံ ဘဝနမတ္တနော၊ နာဒ္ဒသာသိံ အနောသိတံ။ သုတ္တနိ။၄၂၄။ မဟာနိ။၃၂၃။ နာဒ္ဒသာသိံ အနောသိတန္တိ အဇ္ဈောသိတံယေဝ အဒ္ဒသံ၊ အနဇ္ဈောသိတံ နာဒ္ဒသံ....။မဟာနိ။၃၂၃။နာဒ္ဒသာသိံ အနောသိတန္တိ ကိဉ္စိ ဌာနံ ဇရာဒီဟိ အနဇ္ဈာဝုတ္ထံ နာဒ္ဒက္ခိံ ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၂။မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊ ၃၇၇။ အဇ္ဈောသိတံယေဝ အဒ္ဒသန္တိ ဇရာဒီဟိ မဒ္ဒိတံယေဝ အဒ္ဒက္ခိံ ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၇။

အနောသိဒန (န) [န+ဩသိဒန] မဆုတ်နစ်ခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အနောသိဒနပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [အနောသိဒန+ပစ္စုပဋ္ဌာန] မဆုတ်နစ်ခြင်းဟူသော ပစ္စုပဋ္ဌာန်ရှိသော။ (ဝီရိယံ) အနောသိဒနပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၀။ ဩသိဒနံ လယာပတ္တိ၊ တပ္ပဋိပက္ခတော အနောသိဒနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၇၅။ အနောသိဒနံ အသံသိဒနံ။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၅၀။

အနောသဇန္တ (တိ) [န+ဩသဇန္တ] မစွန့်လွှတ်သော၊သူ။ တံ ဝီရိယံ အနောသဇန္တော ဣမံ အယကူဋံ ဂဟေတွာ အာဝါဋံ ဩတရိတွာ.... ဝီရိယံ အနောသဇန္တော ဩတရိတွာ ပါသာဏေ ပဟာရံ အဒါသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။

အနောသဇိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဩသဇိတွာ] မစွန့်လွှတ်မူ၍။ တသ္မိံ သမယေ ဝီရိယံ အနောသဇိတွာ ပါသာဏံ ဘိန္ဒိတွာ....။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။ ဩသဇန္တော စ အညတ္ထ အနောသဇိတွာ အတ္တနော ဥဒကစာဋိယံ ဩသဇေယျာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၈၇။

အနောဟဋ္ဋဘာရ (တိ) [န+ဩဟဋ္ဋ+ဘာရ] မချအပ်သော ဝန်ရှိသော၊သူ။ အနာဂါမိ ပုဂ္ဂလော ကတကရဏီယော ဘာဝိတဘာဝနော အနောဟဋ္ဋဘာရော တတ္ထ ဥပပဇ္ဇတီတိ? အာမန္တာ။ အဘိ၊က။၈၆။

အနောဟာယ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဩဟာယ] မစွန့်မူ၍။ ဒွိန္နံ ပုရိသာနံ အညမညံ အနောဟာယ ဧကပ္ပမာဏေနေဝ ဂမနံ ဝိယ အရူပဿ ရူပံ, ရူပဿ အရူပံ အနောဟာယ ဧကပ္ပမာဏေနေဝ ပဝတ္တနံ....။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅။အနောဟာယာတိ ယာဝ စုတိ၊ တာဝ အဝိဇဟိတွာ။ မူလဋီ၊၂။၂၀-၂၁။

အနောဟိတသောတ (တိ) [န+ဩဟိတသောတ] ကောင်းစွာထားအပ်သော — မပျံ့လွင့် — စူးစိုက် — သော နားမရှိသော၊ ထောင်အပ်သော — ရှေးရှု ညွှတ်စေ အပ်သော — နားမရှိသော၊သူ၊ ဂရုတစိုက် နား မထောင်သူ။ အနောဟိတသောတော ဘိက္ခုဝေ အနုပနိသော ဟောတိ။ အံ၊၁။၁၉၉။ ဩဟိတသောတ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၇။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၁၆၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၃၅၂။)လည်း ကြည့်။

အနောဠာရိကတ္တ (န) [န+ဩဠာရိကတ္တ] မရုံ့ရင်း — မကြမ်းတမ်း — (သော ကိုယ်ရှိ) သည်၏အဖြစ်။ ယက္ခီအာဒယော မနုဿိတ္ထိ ဝိယ အနောဠာရိကတ္တာ ဒုက္ကဋဝတ္ထုကာ ဇာတာ။ ဝဇိရ။၂၉၅။

အနောဠာရိကသဘာဝတာ (ထိ) [အနောဠာရိက+သဘာဝ+တာ] မရုန့်ရင်း — မကြမ်း

တမ်း – သိမ်မွေ့ – သော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဧတေ ဟိ ဝိတက္ကာ ကာမဝိတက္ကာဒယော ဝိယ ဒါရုဏာ န ဟောန္တိတိ အနောဠာရိကသဘာဝတာယ သုခုမာတိ ဝုတ္တာ။ ဥဒါန်ႉဋ္ဌ။၂၁၅။

အန္တ^၁ (ပု၊န) [အမ+တ၊ (၁) (က) အမန် နိဋ္ဌာနဂမနန္တိ အန္တော၊ ဩသာန်။ (ခ)အမတိ ဂစ္ဆတိ ဘာဝပ္ပဗန္ဓော နိဋ္ဌာနံ ဧတ္တာတိ အန္တော၊ ကောဋ္ဌိ။ (၃) အမ္မတိ ဘာဂသော ဉာယတီတိ အန္တော၊ အံသော။ (၄) အမ္မတိ ပရိဘုယျတိ ဟိဠီယတီတိ အန္တော၊ လာမကော။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၉၃။မဏ္ဍိမပဋ္ဌိပဒါယ ဥပ္ပထဘာဝေန အမနီယာ ဂန္တဗ္ဗာ ဉာတဗ္ဗာတိ အန္တာ။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၂၀။ (၉) အမတိ ဂစ္ဆတီတိ အန္တော။မောန်၊ဋ္ဌိ။၄၀၄။အသ+တ၊အဝ+တ။ မောန်, မောန်၊ဋ္ဌိ။၇၁၄၊၇၉၁။ သူစိ-တို့လည်း ကြည့်။ ဣ+တ၊(၃)အညမညံ အသံသဋ္ဌဘာဝေန ဧတိ ဂစ္ဆတီတိ အန္တော၊ ဘာဂေါ။ သံ၊ ဋ္ဌိ၊၂။၂၅၇။ အန္တသဒ္ဒါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရကို ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၉၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၁၆။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၇၇။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၄၀။ သီ၊ ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၃၉၁။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၀၀။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။ ၁၃၄-တို့တွင် ကြည့်။] (၁) (က) အဆုံး (=ဩသာန, ပရိယောသာန, ပရိယန္တ)။ နာဟံ ဘိက္ခဝေ လောကဿ အန္တံ ဂမနေန ဉာတေယျံ ဒိဋ္ဌေယျံ ပတ္တေယျန္တိ ဝဒါမိ။ သံ၊၂။၃၁၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၉-၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၉၈။ လောကဿ အန္တန္တိ သင်္ခါရလောကဿ အန္တံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃။ အန္တန္တိ ဩသာနံ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။ ၃၀၆။ လောကဿန္တန္တိ သင်္ခါရလောကဿ အန္တဘူတံ နိဗ္ဗာနံ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၄၀။ ကုဒါဿု နာမ ဒုမ္မေဓော၊ ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿတိ။ ထေရ။၂၃ဂ။ အန္တန္တိ ပရိယောသာနံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂ဂ။ သံယောဇနာနိ ဆေတွာန၊ ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿတိ။ထေရီ။၃၉၇။ ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿတီတိ သဗ္ဗဿာပိ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ ပရိယန္တံ ပရိယောသာနံ ပါပုဏိဿတိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၆၄။ န တွေဝ သာရိပုတ္တဿ၊ ပညာယန္တော ဘဝိဿတိ။ အပ၊၁။၂၅။ ပညာယ အန္တော ပရိယောသာနံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၃။ ဝေဒန္တဂူစသည်လည်း ကြည့်။ (ခ) အထွတ်အထိပ်ဟူသော အဆုံး၊ စတုတ္ထ – အန္တိမ – ခေါင်ချုပ် – အထွတ်အထိပ် ဟူသော အဆုံး (=ကောဋ္ဌိ)၊ (အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်)။ သမ္မာ မာနာဘိသမယာ အန္တမကာသိ ဒုက္ခဿ။ မ၊၁။၁၅။ အန္တမကာသိ ဒုက္ခဿာတိ....သဗ္ဗဿေဝ ဒုက္ခဿ အန္တံ စတုတ္ထကောဋ္ဌိသင်္ခါတံ အန္တိမကောဋ္ဌိသင်္ခါတံ အန္တမကာသိ ပရိစ္ဆေဒံ ပရိဝဋုမံ အကာသိ၊ အန္တိမသမုဿယမတ္တာဝသေသံ ဒုက္ခမကာသီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၉၀။ (ဂ) အပိုင်းအခြား – အကန့်အသတ် – အလုံး၏အဖြစ် – လုံးသော အခြင်းအရာ – ဟူသော အဆုံး (=ပရိစ္ဆေဒ, ပရိဝဋုမဘာဝ)။ (ဃ) မရှိခြင်း – မဖြစ်ခြင်း – ဟူသောအဆုံး (=အဘာဝ, အနုပ္ပဇ္ဇန)။ (င) ဟိုမှာဖက်ကမ်း ဟူသောအဆုံး၊ ဘဝ – သံသရာ – အစဉ် – ပြီး – ပြတ် – ရပ် – စဲ – ခြင်းသို့ – ရောက်ရာ – ရောက်ခြင်း – ဟူသောအဆုံး၊ ဒုက္ခအဏ္ဏဝါ – ဆင်းရဲသမုဒ္ဒရာ – ၏ ဟိုမှာဖက်ကမ်းဟူသော အဆုံး (=ပရဘာဂ, ပါရိမအန္တ)။ ဧသေဝန္တော ဒုက္ခဿ။ မ၊၃။၃၁၀။ သံ၊၁။၃၁၁။ ဥဒါန်။၁၇၁၊၁၇၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၆။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၄။ ဝဋ္ဋဒုက္ခကိလေသဒုက္ခဿ အယမေဝ အန္တော အယံ ပရိစ္ဆေဒေါ ပရိဝဋုမဘာဝေါ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၃၂-၃။ အယမေဝ အန္တောတိ ယော ဣဓလောကေ ပရလောကေ စ အဘာဝေါ အဝိဇ္ဇမာနတာ အနုပ္ပဇ္ဇနံ၊ အယမေဝ သကလဿ ဒုက္ခမူလဿ အန္တော ပရိယောသာနံ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၄၂၁။ အယမေဝ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ အန္တော အယံ ပရိစ္ဆေဒေါ၊ ယဒိဒံ နိဗ္ဗာနန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၅၊ အန္တောတိ ပရိယန္တော။ သံ၊ဋ္ဌိ၊

၂။၉၆။ ဝေဿဝန္တော ဒုက္ခဿာတိ ယဒေတံ
သဗ္ဗသော ကိလေသဝဋ္ဋာဘာဝတော ကမ္မ-
ဝဋ္ဋဿ အပ္ပဝတ္တနံ၊ သော အာယတိံ ဝိပါက-
ဝဋ္ဋဿ ကေဝလေနေဝ အနုပ္ပါဒေါ ဧဝ သကလ-
ဿာပိ သံသာရဒုက္ခဿ အန္တော ပရိစ္ဆေဒေါ
ပရိဝဋ္ဋုမဘာဝေါတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၃၀။ ဧသေ-
ဝန္တော ဒုက္ခဿာတိ ယဒိဒံ ...နိဗ္ဗာနံ၊ ဧသော
ဧဝ သကလဿ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ အန္တော ပရိ-
ယောသာနံ တဒဓိဂမေ သတိ သဗ္ဗဒုက္ခာ-
ဘာဝတော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၅၅။ (အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။
၁၃၄-၅-လည်းကြည့်။) ဧတေန (သဗ္ဗပစ္စယ-
သင်္ခယော ဟိ ဒုက္ခဿ ပရဘာဂေါ ကောဋ္ဌိတိ
ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၆) သဗ္ဗပစ္စယသင်္ခယန-
တော အသင်္ခတံ နိဗ္ဗာနံ သင်္ခတဘူတဿ
ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ ပရဘာဂံ ပရိယောသာနဘူတံ၊
တသ္မာ တေ္တ ပရဘာဂေါ၀ အန္တော ယုတ္တော-
တိ ဒဿေတိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၉၁။ ပရ-
ဘာဂေါ(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၄)တိ ပါရိမန္တော....
သော ပန ဧသေဝန္တော ဒုက္ခဿာတိ ဝုတ္တတ္တာ
ဒုက္ခက္ခယော ပါရိမန္တောတိ အာဟ "ပရဘာ-
ဂေါ"တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၉၃။ ဧသေဝန္တော ရာဂါ-
နုသယာနံ....မုသာဝါဒါနံ။မ၊၁။၁၅၆။ ဧသေ-
ဝန္တောတိ အယံ အဘိနန္ဒနာဒီနံ နတ္ထိဘာဝေါ၀
ရာဂါနုသယာဒီနံ အန္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၉။
အယမေဝ အဘိနန္ဒနာဒီနံ နတ္ထိဘာဝကရော
မဂ္ဂေါ, တပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဘူတံ ဖလံ, တံနိဿရဏံ
ဝါ နိဗ္ဗာနံ ရာဂါနုသယာဒီနံ အန္တော အဝ-
သာနံ အပ္ပဝတ္တိတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၆၀။
ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿထ။ သုတ္တနိ။၃၂၂။ မ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၅။ သဗ္ဗဿေဝိမဿ ဒုက္ခဝဋ္ဋဿ အန္တံ
ကရိဿထ၊ ပရိနိဗ္ဗာနံ ပါပုဏိဿထာတိ
အတ္ထော၊ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၀၀။ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇-
လည်းကြည့်။) (စ) အနားဟူသောအဆုံး။
ထောက်ယေ၀ [သြ]ဒါတံ အန္တေ အာဒိယိ-
တွာ။ ဝိ၊၁။၃၃၁။ အန္တေ အာဒိယိတွာတိ
သန္တတဿ အန္တေ အနုဝါတံ ဝိယ ဒဿေတွာ

[သြ]ဒါတံ အလ္လိယာပေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၃။
ကာယဗန္ဓနဿ အန္တော ဇီရတိ။ ဝိ၊၄။၂၇၇။
(ရင်း၊ဋ္ဌ။၅၄-လည်းကြည့်။) (ဆ) ထောင့်
ဟူသောအဆုံး။အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဂဏ္ဌိက-
ဖလကံ အန္တေ အပွေတုံ။ ဝိ၊၄။၂၇၇။ (ဇ)
အဖျားဟူသော အဆုံး။ စီဝရံ နိက္ခိပန္တေန
ကောန ဟတ္ထေန စီဝရံ ဂဟေတွာ ကောန
ဟတ္ထေန စီဝရဝံသံ ဝါ စီဝရရဇ္ဇုံ ဝါ ပမဇ္ဇိတွာ
ပါရတော အန္တံ [သြ]ရတော ဘောဂံ ကတွာ
စီဝရံ နိက္ခိပိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၃။၅၉။ (ဈ) အဆုံးနှင့်
တူသော အခြားမဲ့ကာလ(=အနန္တရကာလ)။
ဒိဋ္ဌန္တ,ဖုဋ္ဌန္တ(ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၇၃။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၄။ မူလ-
ဋ္ဌီ၊၃။၃၆။အနုဋ္ဌီ၊၃။၄၇)တို့ကြည့်။(၂)အပိုင်း
အခြား။ (က) အပြီးအဆုံးဟူသောအပိုင်း
အခြား။ ဣဒါနိ ပနိမဿ မူလပရိယာ-
ယဿ အန္တံ ဝါ ကောဋိံ ဝါ န ဇာနာမ။
မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၈။ အန္တန္တိ မရိယာဒံ၊ ဒေသနာယ
အန္တံ ပရိစ္ဆေဒန္တိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၁၆။
(ခ) တခုနှင့် တခု–တစုနှင့် တစု–ခြားနား
သော အပိုင်းအခြား။ ယော ဥဘောဘန္တေ ဝိဒိ-
တွာန။အံ၊၂။၃၅၁။....ဒွေ အန္တေ ဒွေ ကောဋ္ဌာ-
သေ ဇာနိတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၂။ သော ဥဘန္တ-
မဘိညာယ၊....။ သုတ္တနိ။၄၃၅။ စူဠနိ။၇၊၄၄။
ကော အန္တော(အံ၊၂။၃၅၁)တိ အယ-
မေကော ကောဋ္ဌာသော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၂။
ဖဿော ကော အန္တော ဖဿသမုဒယော
ဒုတိယော အန္တော,....သက္ကာယော ကော
အန္တော သက္ကာယသမုဒယော ဒုတိယော
အန္တော။ မဟာနိ။၃၉။ စူဠနိ။၄၄။ ဖဿော
ကော အန္တောတိ ဖဿော ကောပရိစ္ဆေဒေါ။
မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၄၁။ (၃) (ခ) အနက်လည်း
ကြည့်။ (၃) အဖို့,အစု၊ အပင်း, အသင်း။
(=ကောဋ္ဌာသ, ဘာဂ, ပက္ခ)။ (က) မကပ်
ရောက်အပ်သော– မှားသော– အကျင့် –
တရား – အဖို့ – အစု။ ဒွေမေ ဘိက္ခဝေ အန္တာ
ပဗ္ဗဇိတေန န သေဝိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊၃။၁၄။သံ၊၃။

၃၆၈။ ပဋိသံ။၃၃၀။ ဒွေမေ ဘိက္ခဝေ အန္တာ-
တိ ဒွေ ဣမေ ဘိက္ခဝေ ကောဋ္ဌာသာ။သံ၊ဋ္ဌ
၃။၃၂၇။(လာမကကောဋ္ဌာသာ၊ သီ၊သျှ)။
ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၅။....ဒွေ ဘာဂါတိ အတ္ထော။
ဘာဂဝစနော ဟေတ္ထ အန္တ-သဒ္ဒေါ။ ပုဗ္ဗန္တေ
ဉာဏံ အပရန္တေ ဉာဏန္တိအာဒိသု ဝိယ။
သာရတ္ထ၊၃။၁၆၈။ ဝိမတိ၊၂။၉၀။(သံ၊ဋီ၊၂။
၅၄၀-လည်းကြည့်။) တေ ဝါ ပန ဥဘော
အန္တေ အနုပဂမ္မာ(ပဋိသံ၊၁၁၈)တိ တေ....
ဝုတ္တပ္ပကာရေ သဿတုစ္ဆေဒဝသေန ဒွေ
ပက္ခေ စ အနုပဂန္တွာ အနလ္လီယိတွာ ပဟာ-
ယာတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆။ (၄)(ခ)
အနက်လည်းကြည့်။ (ခ) မရောနှော–သီး
ခြားဖြစ်–သော–အန္တ–တရားစု။စတ္တာရော-
မေ ဘိက္ခဝေ အန္တာ။သံ၊၂။၁၂၈။ အန္တာတိ
ကောဋ္ဌာသာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၄။ အညမညံ
အသံသဋ္ဌဘာဝေန တေဝ ဂစ္ဆတီတိ အန္တော၊
ဘာဂေါတိ အာဟ "အန္တာတိ ကောဋ္ဌာသာ"-
တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၅၇။ (ယင်း တရားစု ၄-မျိုး
ဟူသည်— ၁-သက္ကာယ, ၂-သက္ကာယ-
သမုဒယ, ၃-သက္ကာယနိရောဓ, ၄-သက္ကာယ-
နိရောဓဂါမိနီပဋိပဒါ-တို့တည်း။ (၂) (ခ)
အနက်လည်းကြည့်။) (၄)ယုတ်သော၊ စက်
ဆုပ်–ကဲ့ရဲ့–အပ်သော (=လာမက,ကုစ္ဆိ-
တ)။ အန္တမိဒံ ဘိက္ခဝေ ဇီဝိကာနံ ယဒိဒံ
ပိဏ္ဍောလျံ။ သံ၊၂။၇၆။ ဣတိဝုတ်။၂၅၅။
အန္တန္တိ ပစ္ဆိမံ လာမကံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၇။
....ဘိက္ခဝေ ဣဒံ ဇီဝိကာနံ အန္တံ ပစ္ဆိမံ လာမ-
ကံ၊ သဗ္ဗနိဟီနံ ဇီဝိတန္တိ အတ္ထော။ ဣတိဝုတ်၊
ဋ္ဌ။၂၇၇။ ပစ္ဆိမန္တိ နိဟီနံ။ တေနာဟ "လာမ-
က"န္တိ၊ လာမကန္တော ဣမာဒိပွေတော—
"မိဂါနံ....တယော အန္တာ သမာဂတာ"တိ-
အာဒီသု ဝိယ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၄၀။ (က)ယုတ်
သော–သူ–အရာ။ မိဂါနံ သိင်္ဂါလော
အန္တော၊ ပက္ခီနံ ပန ဝါယသော။ ဧရဏ္ဍော
အန္တော ရုက္ခာနံ၊ တယော အန္တာ သမာ-
ဂတာ။ ဇာ၊၁။၉၀။ (သားကောင်တို့တွင်
မြေခွေး, ငှက်တို့တွင် ကျီးကန်း, သစ်ပင်
တို့တွင် ကြက်ဆူပင်)။ (ခ)ယုတ်သော–
အကျင့်–တရား–အယူဝါဒ–မျိုး။ ဣစ္စေတေ
ဥဘော အန္တာ(ဥဒါန။၁၆၇)တိ ကာမသု-
ခလ္လိကာနုယောဂေါ အတ္တကိလမထာနုယော-
ဂေါ စ ဣတိ တေ ဥဘော အန္တာ၊ တေ စ
ခေါ....လာမကာ ဥပ္ပထဘူတာ စာတိ အန္တာ။
ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၁၉-၂၀။ ဒွေ အန္တေ(အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၄၇)တိ ဥဘော ကောဋ္ဌိယော၊ ဥဘော
လာမကပဋိပတ္တိယောတိ အတ္ထော။ လာမ-
ကမ္ပိ ဟိ အန္တောတိ ဝုစ္စတိ "အန္တမိဒံ ဘိက္ခဝေ
ဇီဝိကာနံ၊ ကောဋ္ဌကော အန္တော"တိ ဧဝ-
မာဒီသု။ မဇ္ဈိမပဋိပဒါယ ဥပ္ပထဘာဝေန
အမနိယာ ဂန္တဗ္ဗာ ဉာတဗ္ဗာတိ အန္တာ။
တတော ဧဝ လာမကာ။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၂၀။
အန္တတ္တော ပန ဣမေ (ဝိ၊၃။၁၄) ကုစ္ဆိတင္ဌေန
ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဝဇီရ။၄၀၂။ (၃) (က)အနက်
လည်းကြည့်။ (ဂ) သမထဝိပဿနာ၏–
ဆန့်ကျင်ဖက် ဖြစ်သော– ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်
သောကြောင့် အန္တမည်သော –ယုတ်သော
တရား–အယုတ်တရား။ (ဃ) ဝီရိယညီမျှ
ခြင်း၏– ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော– ဆန့်ကျင်
ဖက်ဖြစ်သောကြောင့် အန္တမည်သော –
ယုတ်သောတရား – အယုတ်တရား။ (င)
မဇ္ဈိမပဋိပဒါ၏ – ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော–
ဆန့်ကျင်ဖက် ဖြစ်သောကြောင့် အန္တမည်
သော–ယုတ်သောတရား– အယုတ်တရား။
ဤ (ဂ) (ဃ) (င) အနက်သုံးမျိုးနှင့် စပ်၍
မမှစကြာလာ အန္တ၏ အဓိပ္ပါယ် အကျယ်ကို
ဝဇီရ။ ၄၀၁-၂-နှင့် ယင်း၏ မှီရာ နေတ္တိ။၆၅။
နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၃၅-တို့တွင်ကြည့်။ (၅) အတွင်း
(=အဗ္ဘန္တရ)။ ဥပရိတော ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီ
ဒေဝေ အန္တော ကရိတွာ....။ အဘိ၊၁။ ၂၅၃။
အန္တော ကရိတွာတိ အန္တော ပက္ခိပိတွာ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၇။ န ပကတတ္တော ဘိက္ခု

အာသာဒေတဗ္ဗော အန္တော ဝါ ဗဟိ ဝါ။ ဝိ၊၄။၅၃။ အန္တော ဝါ ဗဟိ ဝါတိ ဝိဟာ-ရဿ အန္တော ဝါ ဗဟိ ဝါ။ ဝိဋ္ဌ၊၄။၄။ ဟတ္ထစ္စိကံ ဝိယာတိ ယထာ ဟတ္ထစ္စိကော အင်္ဂါရော အန္တန္တေနေဝ ဇာတတိ။ ဒီဋ္ဌ၊ ၂။၁၆၁။ အန္တန္တေနေဝါတိ အန္တော အန္တော ဝေ၊ အဗ္ဘန္တရတော ဝေါတိ အတ္ထော။ ဒီဋ္ဌီ၊ ၂။၁၇၂။ အန္တောဇဋာ ဗဟိဇဋာ။ သံ၊၁။၁၃။ အဇ္ဈတ္တိကာယတနဗာဟိရာယတနေသု စ ဥပ္ပဇ္ဇနတော အန္တောဇဋာ ဗဟိဇဋာတိ ဝုစ္စတိ။ သံဋ္ဌ၊၁။၄၀။ အဗ္ဘန္တရဋ္ဌော စ အန္တော-သဒ္ဒေါ-တိ သကပရိက္ခာရေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနာပိ တဏှာ "အန္တောဇဋာ"တိ ဝုတ္တာ။ သံဋ္ဌီ၊၁။၉၂။ အန္တောသိမာ, အန္တောသမာပတ္တိ-စသည် လည်း ကြည့်။ (၆) အနီး(=သမီပ)။ သဒ္ဒိံ အန္တောဝါသိနာ ဗြဟ္မဒတ္တေန မာဏဝေန။ ဒီ၊ ၁။၁။ အန္တေ ဝသတီတိ အန္တေဝါသီ၊ သမီပ-စာရော သန္တိကာဝစရော သိဿောတိ အတ္ထော။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၃၆။ အန္တေတိ သမီပေ။ သီဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၁၀၄။ ယော ဂါမန္တံ ဩသ-ရေယျ၊ ဝဇ္ဇံ နံ ဖုသေယျ။ ဝိ၊၁။၂၆၃-၄။ ဝိ၊ ၄။၃၅၉-၆၀။ ဂါမန္တံ ဝါ ဩသရေ၊ ဂါမန္တ-သေနာသနန္တိအာဒီသု သမီပေ။ အံဋ္ဌီ၊၃။ ၁၃၅။ အန္တောပိ သော ဟောတိ ပသန္န-စိတ္တော....၊ ပါရံ သမုဒ္ဒဿ ပဒုဋ္ဌစိတ္တော။ ဇာ၊ ၁။၂၆၀။ အန္တောပိ သော ဟောတီတိ မဟာရာဇ ယော သဟာယော ပသန္နစိတ္တော၊ သော စိတ္တေန အလ္လီနတ္တာ ပါရံ သမုဒ္ဒဿ ဝသန္တောပိ အန္တောယေဝ ဟောတိ၊ ယော ပန ပဒုဋ္ဌစိတ္တော၊ သော စိတ္တေန အနလ္လီနတ္တာ အန္တော ဝသန္တောပိ ပါရံ သမုဒ္ဒဿ နာမ။ ဇာဋ္ဌ၊၄။၂၁၀။ (၇) စိတ် (=အဗ္ဘန္တရစိတ္တ)။ တျဿ အန္တော ဝသန္တိ....။ မဟာနိ။၁၁။ အန္တော ဝသန္တီတိ အဗ္ဘန္တရေ စိတ္တေ နိဝသန္တိ။ မဟာနိဋ္ဌ။၅၇။ စရန္တိ လောကေ ပရိဝါ-ရဆန္နာ၊ အန္တော အသုဒ္ဓါ ဗဟိ သောဘ-မာနာ (သံ၊၁။၇၉။)တိအာဒီသု စိတ္တေ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၇၇။ (၈) ဝမ်းတွင်း၊ သန္တေ ကိန်းအောင်းရာ အမိ၏ ဝမ်းကြာတိုက်။ အယံ ဒေဝတာ ဒသ မာသေ အန္တော-ဝသန္တဋ္ဌာနဋ္ဌေန မာတရံ ကုဋ္ဌိကံ ကတ္ဂ....။ သံဋ္ဌ၊၁။၃၆။ အန္တောတိ ကုစ္ဆိအဗ္ဘန္တရေ။ သံဋ္ဌီ၊၁။ဂ၁။ (၉) သေခြင်း။ အထ အန္တေန ဇဟတိ၊သရီရံ သပရိဂ္ဂဟံ။ သံ၊၁။၂၉။ အန္တေ-နာတိ မရဏေန။ သံဋ္ဌ၊၁။၇ဂ။ "အန္တေ-နာ"တိ ဇီဝိတဿ အန္တော အဝိပ္ပေတောတိ အာဟ "မရဏေနာ"တိ။ သံဋ္ဌီ၊၁။၁၁ဂ။ ကာလောအန္တော စဝနံ ဘဝေ။ ဓာန်။၄၀၄။ (၁၀) ပစ္စန္တရာဇ် ဇနပုဒ်၊ တိုင်းစွန်ပြည် နား၊ ကျေးလက်တောရွာ။ ကစ္စိ အန္တာ စ တေ ဖီတာ။ ဇာ၊ ၂။၁၅၅။ အန္တာတိ ပစ္စန္တ-ဇနပဒါ၊ ဇာဋ္ဌ၊၆။၂၉။ (၁၁) အနက်မဲ့၊ ပုဒ်ပြည့် (=ပဒပူရဏ)။ ကမ္မန္တ, ဝနန္တ, သုတ္တန္တ, သုပိနန္တ, ဟရိတန္တ-စသည် ကြည့်။ (၁၂) ပျက်စီးခြင်း (=ဝိနာသ)။ အနန္တ (၁) (စ)အနက် (နေတ္တိဋ္ဌ။၁၁၉)နှင့် အန္တကရ (ဒီဋ္ဌီ၊ ၂။၁၆၅)တို့ကြည့်။

အန္တ[၂] (တိ) [အန္တ+အ] (၁) အဆုံးရှိသော။ အန္တသညီ-ကြည့်။ (၂) အစွန် အဖျား—မြို့ရွာ အစွန် အဖျား—၌ တည်သော။ အန္တေ ပန္တေ ပရိယန္တေ....။ မဟာနိ။၃၇၆။ အန္တေတိ အန္တမှို ဌိတေ။ မဟာနိဋ္ဌ။၃၉၄။

အန္တ[၃] (နု) [အတိ+အ။ အန္တိယတိ ဗန္ဓိယတိ အန္တဂုဏေနာတိ အန္တံ။ နီတိ၊ဓာ။၆၄။ (အ-ဏ္ဏိ-သံ)]အူသိမ်ဖြင့်ဖွဲ့ချည်ထားအပ်သော အရာ၊ အူခွေ၊ အူမ။ အန္တံ အန္တဂုဏံ ဥဒရိယံ ကရီသံ(မတ္ထလုင်္ဂံ)။ ဒီ၊ ၂။ ၂၃၃-၄။ ဒီ၊၃။ဂ၆။ မ၊၁။၇၂၊ ၂၄၂။ မ၊ ၂။ဂ၄၊ ၁ဂ၃။ မ၊၃။၁၃၂၊ ၂ဂ၃။ သံ၊ ၂။၃၂၉။ သံ၊၃။ ၂၄၃။ အံ၊ ၂။ ၂ဂ၅။ ခုဒ္ဒက။ ၂။ အဘိ၊ဝိ။ဂ၄၊ ၂၀၀။ မိလိန္ဒ။ ၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၃၂ (ပေယျာလတွင်ပါ)။ အန္တန္တိ

ပုရိသဿ ဒွတ္တိံသဟတ္ထာ, ဂုတ္တိယာ အင္ဂဝိသ-တိဟတ္ထာ ကေဝိသတိယာ ဌာနေသု ဩဘဂ္ဂါ အန္တဝဍ္ဎိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၉။ (၃၂-ကောဋ္ဌာသဒ္ဓ် ပါဝင်သော အူမနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၈-၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၉။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၄၄-၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇-တို့တွင် ကြည့်။)

အန္တက¹ (ပု) [အန္တ+ကရ+ရ။ (၁) လောကာနံ အန္တံ ဝိနာသံ ကရောတီတိ အန္တကော။ ဓာန်၊ ဋီ။၄၂။ (၂) အန္တံ ကရောတီတိ အန္တကော၊ မစ္စု၊။ရူ။၅၇၉။] (၁) ပျက်စီးခြင်းကို ပြုတတ်သော၊ လူအပေါင်းတို့၏ ပျက်စီးခြင်းကို ပြုတတ်သော၊ (ဓာန်၊ဋီ)။ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၏ ပျက်စီးခြင်းကို ပြုတတ်သော၊ (သံ၊ဋီ၊ ၁)၊ ဝိရာဂ-စသော ဂုဏ်တို့၏ ပျက်စီးခြင်းကို ပြုတတ်သော၊ (ဒီ၊ဋီ။ သံ၊ဋီ၊၂။ အံ၊ဋီ။)၊ သူ၊ သူယုတ်၊ မာရ်နတ်။ နိဟတော တွမသိ အန္တက။ ဝိ၊၃။၂၈။ သံ၊၁။၁၀၄။ ထေရီ။ ၄၀၀။ အန္တကာတိ လာမက ဟီနသတ္တ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၄၈။ ကုသလကမ္မာနံ အန္တံ ကရောတီတိ အန္တကော။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၀၁။ ကဏှော, အန္တ-ကော, နမုစိ, ပမတ္တဗန္ဓုတိပိ တဿေဝ နာ-မာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၄၈။ ဝိရာဂါဒိဂုဏာနံ အန္တကရဏတော အန္တကော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၅၀။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၀၅။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၅၄။ (မ၊၁။၄၁၅။ ထေရ၊၃၆၇။ အံ၊၁။၁၄၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁-တို့လည်း ကြည့်။) (၂) အသက်၏အဆုံးကို ပြုတတ်သော၊ သေခြင်း၊ သေမင်း၊ ယမမင်း။ အန္တကေနာဓိ-ပန္နဿ။ သံ၊၁။၇၂။ ဓမ္မ။၅၄။ ဇာ၊၁။၃၁၄။ ဇာ၊၂။၁၅၈။ =မရဏေန အဇ္ဈောတ္ထဋဿ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၈။ =မရဏေန အဘိဘူတဿ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၁။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၉၄။ =ဇီဝိတန္တ-ကရေန မစ္စုနာ အဘိဘူတဿ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၉၇။ တဿ မမ အန္တကေန အဓိပန္နဿ ဝဓိတဿ ကာ နာမ ရတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၅။

အန္တကော ကုရုတေ ဝသံ။ ဓမ္မ။၂၀။ =မရဏ-သင်္ခါတော အန္တကော ကန္ဒန္တံ ပရိဒေဝန္တံ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆန္တော အတ္တနော ဝသံ ပါပေ-တီတိ အတ္ထော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။ (ဇာ၊၁။ ၃၅၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အန္တက² (န) [အန္တ¹+က] အဆုံး။ ဒိသာ ဒသဝိဓာ လောကေ၊ ယာယတော နတ္ထိ အန္တကံ။ အပ၊၁။၆။ တတ္ထ ကောဋ္ဌာသေ ယာယတော ယာယန္တဿ ဂစ္ဆန္တဿ အန္တကံ နတ္ထီတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။

အန္တကရ (ပု) [အန္တ+ကရ+အ] (၁) အဆုံးကို ပြုတတ်သော၊သူ။ ဒုက္ခဿန္တကရော သတ္ထာ။ ဒီ၊၂။၁၀၂။ ဒုက္ခဿန္တကရောတိ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ အန္တကရော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ ဒုက္ခဿန္တကရော ဟောတိ။ မ၊၁။၅၈။ သံ၊၁။၃၉၃။ အံ၊၂။ ၃၅၀။ အံ၊၃။၂၉၈။ အဘိ၊က။၃၀။ =သကလ-ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ ပရိယန္တံ ပရိဝဋုမံ ကရော (ပရိယ-န္တပရိဝဋုမကရော? အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၀-နှင့် ယှဉ် ကြည့်။) ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၂။ ပဉ္စာနန္တ-ကရော သတ္ထာ။ စူဠနိ။၂၂၅။ အဝသာနံ ကရော-တီတိ အန္တကရော။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၈၆။ ပဉ္စာနံ အန္တကရံ အဒိသွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၂။ အန္တ-ကရန္တိ နိဋ္ဌာနကရံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၁။ (မ၊၃။ ၃၃၃။ အံ၊၁။၁၃၀။ ထေရ။၂၅၈။ သုတ္တနိ။ ၂၈၄။ မဟာနိ။၁၁၀-နှင့် ၎င်း ဋ္ဌ-တို့လည်း ကြည့်။) (၂) ပျက်စီးခြင်း–အန္တရာယ်–ကို ပြုတတ်သော၊သူ။ ရတနန္တကရ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၄၆၆) ကြည့်။

အန္တကရဏ (န) [အန္တ+ကရဏ] အဆုံးကို ပြုခြင်း။ အန္တကိရိယာ-ကြည့်။

အန္တကရဏတ္ထ (ပု) [အန္တကရဏ+အတ္ထ] အဆုံးကို ပြုခြင်းအကျိုး။ အန္တကိရိယာယာတိ ဝဋ္ဋ-ဒုက္ခဿ အန္တကရဏတ္ထာယ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၂၁။

အန္တကာလ (ပု) [အန္တ+ကာလ] နောက်ဆုံး–သေခါနီး – အချိန်အခါ။ အန္တကာလေ မရဏဒုက္ခူပနီတာ "ကိံသု ဘဝိဿာမ ဣတော စုတာသေ"တိ ပရိဒေဝယန္တိ။.... အန္တကာလေ သမ္ပတ္တေ မရဏမုခေ ပရိဒေဝန္တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၃။

အန္တကိရိယာ (ထိ) [အန္တ + ကရ + ရိရိယ] အစွန်း–အပိုင်းအခြား–အဆုံး–ကိုပြုခြင်း။ သမ္မာ ဒုက္ခဿ အန္တကိရိယာယ။ ဝိ၊၂။၂၉၁။ ဝိ၊၃။၁၇၊၁၈၊၃၁၊၁၀၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။ မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀။ ဒုက္ခဿန္တကိရိယာယ။ ဒီ၊၃။၂၂၇။ သံ၊၁။၁၉၁။ ထေရ။၃၇၀။ ထေရီ။၄၀၂။ သုတ္တနိ။၃၄၅။ =သကလဿ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ ပရိယန္တကရဏတ္ထံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၈။ =ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ အန္တကိရိယာယ သံဝတ္တတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂၇။ ဒုက္ခဿ အန္တကိရိယာယ အန္တကရဏတ္ထံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၈၈။ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ အန္တကိရိယာ ပညာယေထ။ မ၊၁။၂၅၀။ အံ၊၁။၁၄၆။ =အန္တကရဏံ ပရိစ္ဆေဒပရိဝဋုမကရဏံ ပညာယေယျ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၀။ (သံ၊၂။၃၁၄။ အံ၊၁။၃၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၈။ အဘိ၊က။၂၆၇။ ဣတိဝုတ်။၂၆။ သုတ္တနိ။၃၉၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၁-တို့လည်း ကြည့်။)

အန္တဂဏ္ဌာဗာဓ (ပု) [အန္တ+ဂဏ္ဌိ+အာဗာဓ] အူထုံးသောအနာ၊ အူထုံးနာ။ ဗာရာဏသေယျဿ သေဋ္ဌိပုတ္တဿ မောက္ခစိကာယ ကီဠန္တဿ အန္တဂဏ္ဌာဗာဓော ဟောတိ။ ဝိ၊၃။ ၃၈၆။

အန္တဂဏ္ဌိ (ပု) [အန္တ+ဂဏ္ဌိ] အူအထုံး၊ (ထုံးဖွဲ့နေသောအူ)။ ဥဒရစ္ဆဝိံ ဥပ္ပါဋေတွာ အန္တဂဏ္ဌိံ နိဟရိတွာ ဘရိယာယ ဒဿေတိ။ ဝိ၊ ၃။၃၈၇။

အန္တဂတ (တိ) [အန္တ+ဂတ] အဆုံးသို့ ရောက်သော၊ မဂ်ဖြင့် သင်္ခါရလောက အဆုံးသို့ ရောက်သော၊ သူ။ ဇာတိဇရာမရဏဿ အန္တဂတော အန္တပ္ပတ္တော။ စူဠနိ။၆၄။ ပါရပ္ပတ္တော အန္တဂတော အန္တပ္ပတ္တော။ မဟာနိ။၁၆။ အန္တဂတောတိ မဂ္ဂေန သင်္ခါရလောကန္တံ ဂတော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၇၁။

အန္တဂမက (ပု) [အန္တ+ဂမက] အဆုံးသို့–ရောက်သော–ရောက်ရာ – အခါ။ ယောဗ္ဗညာဒီနံ ဩသာနေ ဝေ အန္တဂမကေ ဝေ ဝိနာသကေ ဝေ ဇရာဒီဟိ ဗျာရုဒ္ဓေ အာဟတစိတ္တေ သတ္တေ ဒိသွာ အရတိ မေ အဟောသိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၇၇။

အန္တဂုဏ (နု) [အန္တ+ဂုဏ] (၁) အူမကြီးကို–ဖွဲ့–ချည်–ထိန်း–ချုပ်–သောအူ၊ အူသိမ်။ အန္တံ အန္တဂုဏံ ဥဒရိယံ ကရီသံ....။ ဒီ၊၂။ ၂၃၄။ ဒီ၊၃။၈၆။ မ၊၁။၇၂၊၂၄၂။ မ၊၃။၁၃၂၊ ၂၈၃။ သံ၊၂။၃၂၉။ သံ၊၃။၂၄၃။ အံ၊၂။၂၈၅။ အံ၊၃။၃၄၃။ အဘိ၊ဝိ။၈၄၊၂၀၁။ ခုဒ္ဒက။၂။ မိလိန္ဒ။၂၅။ အန္တဂုဏန္တိ အန္တဘောဂဋ္ဌာနေသု ဗန္ဓနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၅၀။ (အူသိမ်နှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၅၉၊၂၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၅၀၊၃၅၃။ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။၄၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇-နှင့် ကာယာနုပဿနာကျမ်းတို့တွင် ကြည့်။) အန္တမ္ပိ အန္တဂုဏမ္ပိ အာဒါယ အဓောဘာဂံ နိက္ခမတိ။ မ၊၃။ ၂၂၄။ အံ၊၂။၄၉၈။ အန္တဂုဏံ အဘိညေယျံ။ ပဋိသံ။၈။ အန္တဂုဏံ ဇော် မမ။ ၎င်း။၁၃၀။ (၂) အူချေ။ ယဒိပိ မေ အန္တဂုဏံ နိက္ခမိတွာ ဗဟိ စရေ။ မိလိန္ဒ။၃၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၄၀။ အန္တဂုဏန္တိ အန္တဘောဂေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၇၀။

အန္တဂုဏဘာဂ (ပု) [အန္တဂုဏ+ဘာဂ] အူသိမ် အပိုင်းအခြား။ ပရိစ္ဆေဒတော အန္တဂုဏဘာဂေန ပရိစ္ဆိန္နံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၂၅၀။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၄၅။

အန္တဂူ (ပု) [အန္တ+ဂမု+ရူ။ နီတိ၊သုတ္တ။၁၁၁၈-ကြည့်။] (၁) အဆုံးသို့ ရောက်သော၊သူ။ ဝေဒန္တဂူ (ဥဒါန။၈၀)ကြည့်။ (က) ပရိညာသုံးပါးတို့ဖြင့် ဆင်းရဲ၏ အဆုံးသို့ ရောက်သော၊သူ။ (ဘုရား,ရဟန္တာ)။ ယဒန္တဂူ ဝေဒဂူ ယညကာလေ။ သုတ္တနိ။၃၄၆။ ယော ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ တီဟိ ပရိညာဟိ အန္တဂတတ္တာ အန္တဂူ။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။ (ခ) အကုသိုလ်တရားတို့၏ – အဆုံး – အထွတ်အထိပ် – သို့ ရောက်သော၊သူ။ (မာရ်နတ်)။ သော မာရော ကဏှော အဓိပတိ အန္တဂူ နမုစိ။ မဟာနိ။၃၉၁။ စူဠနိ။၁၄၀။ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အန္တံ ဂတတ္တာ အန္တဂူ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၃၄။ (၂) သေခြင်းသို့ ရောက်စေတတ်သော၊သူ၊ (မာရ်နတ်)။ မရဏံ ပါပနတော အန္တဂူ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၆။

အန္တဂ္ဂါဟက (တိ) [အန္တ+ဂဟ+ဏ္ဍု။ ထို၌ အန္တဂ္ဂါဟိကာ] အစွန်း–အဖို့–ကို ယူတတ်သော၊သူ။ ယုတ်သော အဖို့အစုကို ယူတတ်သော၊သူ။

အန္တဂ္ဂါဟိကဒိဋ္ဌိ (ထီ) [အန္တဂ္ဂါဟိကာ+ဒိဋ္ဌိ] (သဿတ, ဥစ္ဆေဒ-တို့တွင် တခုခုသော–) အစွန်း – အဖို့ – ကို စွဲယူတတ် – စွဲယူစေတတ်–သော အယူ၊ အန္တဂ္ဂါဟိက အယူ။ အန္တဂ္ဂါဟိကာ-ကြည့်။

အန္တဂ္ဂါဟိကာ (ထီ) [အန္တ+ဂဟ+ဏ္ဍု](သဿတ,ဥစ္ဆေဒ-တို့တွင် တခုခုသော–) အစွန်း–အဖို့–ကို–စွဲယူတတ်–စွဲယူစေတတ်–သော။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အန္တဂ္ဂါဟိကာ ဒိဋ္ဌိ။ ဝိ၊၃။၂၅။.... သဿတုစ္ဆေဒသင်္ခါတံ အန္တံ ဂဏှာတီတိ အန္တဂ္ဂါဟိကာ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၈၈။ အန္တဂ္ဂါဟိကာတိ သဿတုစ္ဆေဒသင်္ခါတဿ အန္တဿ ဂါဟိကာ။ ဝိမတိ၊၂။၁၈၀။ ဒသ အန္တဂ္ဂါဟိကာ ဒိဋ္ဌိ။ ဝိ၊၅။၂၄၅။ "သဿတော လောကော"တိအာဒိနာ ဝသေန ပန အန္တဂ္ဂါဟိကာ ဒိဋ္ဌိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၂။ (ဒသ-သရုပ်ကို ပဋိသံ။၁၄၉-တွင် ကြည့်။)မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-အန္တဂ္ဂါဟိကဒိဋ္ဌိဝသေန ဒိဋ္ဌိဝိပတ္တိစောဒနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၄။ "အန္တဝါ လောကော၊ အနန္တဝါ လောကော"တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ သဿတုစ္ဆေဒသင်္ခါတံ အန္တံ ဂဏှာတီတိ အန္တဂ္ဂါဟိကာ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၅၀။ သမ္မာဒိဋ္ဌိံ ပဟာယ အန္တဂ္ဂါဟိကာယ ဒိဋ္ဌိယာ သမန္နာဂတော။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၁။ သဿတုစ္ဆေဒသင်္ခါတံ အန္တံ ဂဏှာတိ ဂါဟယတီတိ ဝါ အန္တဂ္ဂါဟိကာ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၄၀။ န မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော ဟောတိ န အန္တဂ္ဂါဟိကာယ ဒိဋ္ဌိယာ သမန္နာဂတော။ ဒီ၊၃။၃၉။ အန္တဂ္ဂါဟိကာယာတိ သာယေဝ ဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒန္တဿ ဂဟိတတ္တာ "အန္တဂ္ဂါဟိကာ"တိ ဝုစ္စတိ၊ တာယ သမန္နာဂတောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃။ အန္တဂ္ဂါဟိကာယ ဒိဋ္ဌိယာ သမန္နာဂတော ဟောတိ။ အံ၊၁။၁၅၃၊၅၆၂။ အံ၊၂။၁၁၄။ အန္တဂ္ဂါဟိကာယာတိ ဒသဝတ္ထုကာယ အန္တံ ဂဟေတွာ ဌိတဒိဋ္ဌိယာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၉။ အန္တဂ္ဂါဟိကာယာတိ သဿတံ ဝါ ဥစ္ဆေဒံ ဝါ ဂဟေတွာ ဌိတာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃။ ဒသဝတ္ထုကာ အန္တဂ္ဂါဟိကာ ဒိဋ္ဌိ။ စူဠနိ။၄၅။ (အဘိ၊ဝိ။၃၈၁။ မဟာနိ။၃၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၃၉-တို့လည်း ကြည့်။)

အန္တစ္ဆိန္န (တိ) [အန္တ+ဆိန္န] အနား–စုတ်–ပြတ်–သော။ ဥန္ဒူရခါယိတံ,အန္တစ္ဆိန္နံ,ဒသာစ္ဆိန္နံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၀။

အန္တဇန (ပု) [အန္တ+ဇန] အတွင်းလူ၊အတွင်းသူ,အတွင်းသား၊အစေခံ,အမှုလုပ် စသူများ။ သုသင်္ဂဟိတန္တဇန (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂၃) ကြည့်။

အန္တဇာတက (န) [အန္တ+ဇာတက] အယုတ် ၃-ပါးကို ဟောသော ဇာတ်၊ အန္တဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ တိကနိပါတ်၊ ၅-ဝဂ်၊ ၅-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။၈၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၇-၈။

အန္တဒွယ (န) [အန္တ+ဒွယ]အစွန်း–အယုတ်–တရားနှစ်ပါးအပေါင်း၊ လမ်းမှားဟု သိအပ်သော–အစွန်း–တဖက်–ကျသော–ယုတ်သော–တရား ၂-ပါးအပေါင်း။ အန္တဒွယ-မနုပဂမ္မ ဥဇုဘာဝေန ဂတတ္တာ။မ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၀၀။ အန္တဒွယန္တိ "သဿတံ-ဥစ္ဆေဒံ, ကာမသုခံ-အတ္တကိလမထ"န္တိ ဧတံ အန္တဒွယံ။ မ၊ဋီ၊၁။ ၂၉၇။ ဧတေသံ ယဒဂ္ဂေန တတော အန္တ-ဒွယတော သံသာရဿ ဒွိ န ဟောတိ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၃၂၀။ အရိယမဂ္ဂေါ စေတ္ထ အန္တဒွယံ အနု-ပဂမ္မ မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒါဘူတော၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၀၀။ တတ္ထ အန္တဒွယန္တိ သဿတုစ္ဆေဒံ, ကာမသုခအတ္တကိလမထာနုယောဂံ, လီနုဒ္ဓစ္စံ, ပတိဋ္ဌာနာယူဟနန္တိ ဧဝံပဘေဒံ အန္တဒွယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၇၆။

အန္တဒွယနိပတိတ (တိ) [အန္တဒွယ+နိပတိတ] အစွန်း–အယုတ်–တရားနှစ်ပါး အပေါင်း၌ ကျရောက်သော၊သူ။တထာ ဟိ ဧတေသံ သမ-ဏဗြာဟ္မဏာနံ ယထာဘူတာ၀ဗောဓာဘာဝ-တော "အတ္ထိ, နတ္ထိ"တိ အန္တဒွယနိပတိတာနံ တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန သမ္ဗရိတသိတဝိပ္ဖန္ဒိတမတ္တံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၉၂။

အန္တဒွယပဟာန (န) [အန္တဒွယ + ပဟာန] အစွန်း–အယုတ်–တရားနှစ်ပါးအပေါင်းကို ပယ်စွန့်ခြင်း။ တေန အန္တဒွယပဟာနေန "မမ ဣဒံ အန္တဒွယပဟာနံ၊ အဟံ အန္တ-ဒွယံ ပဟာသိ"၊ ဣမိနာ အန္တဒွယပဟာနေန သေယျော"တိအာဒိနာ တဏှာဒိဋ္ဌိမာနမည‌-နာ၀သေန န အမညိ သု သဗ္ဗမညနာနံ သမ္မ-ဒေ၀ ပဟီနတ္တာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၂၀။

အန္တဒွယူပနိဿယ (ပု) [အန္တဒွယ+ဥပနိဿယ] အစွန်း–အယုတ်–တရား ၂-ပါးအပေါင်းဟူသော အားကြီးသော–မှီရာ–အကြောင်း။ ဧဝံ အန္တဒွယူပနိဿယေန တဏှာအဝိဇ္ဇာနံ ဒိဋ္ဌိဝစုကတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၂၀။

အန္တန္တ (ပု၊န)[အန္တ+အန္တ](၁)အတွင်းအတွင်း၊ အတွင်းသက်သက်။ ဟတစ္စိကော အင်္ဂါရော အန္တန္တေနေ၀ ဇောတတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၁။ အန္တန္တေနေ၀ါတိ အန္တောအန္တော ဧ၀၊ အဗ္ဘန္တရတော ဧ၀ါတိ အတ္တော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၁၂၇။ (တိ) (၂) အစွန်းထက် အစွန်း–အဖျားထက် အဖျား–ကျသော၊ အစွန်း, အစွန်း–အဖျား,အဖျား–ဖြစ်သော။ပဗ္ဗတ-ဂဟနာဒီနိ နိဿာယ အန္တန္တေ ဂါမေ ပဟ-ရန္တော ဒါမရိကဘာဝံ ဇာနာပေတွာ အနု-ပုဗ္ဗေန နိဂမေပိ ဇနပဒေပိ ပဟရတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၇၁။ (၃) အစွန်း,အစွန်း၊ အနား,အနား။ ပါကာရန္တ အန္တန္တေန ပရာမသန္တော အာဟ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၄။ အန္တန္တေနာတိ စတုဂ္ဂုဏာ ကတွာ ပညတ္တာယ သင်္ဃာဋိယာ အန္တန္တေန။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၆၉။ (၄) အနီး,အနီး၊ နီးရာအရပ်, နီးရာအရပ်။ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ အန္တန္တေနေ၀ စရန္တော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၅၉။ ကသ္မာ တို့ ဥဏှယာဂုယံ နိလီယိတုံ အသက္ကောန္တိ ခုဒ္ဒကမက္ခိကာ ဝိယ အန္တန္တေနေ၀ ဥဏ္ဍာ-ယန္တော အာဟိဏ္ဍာသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၀။ (၅) အစွန်း,အစွန်း၊ နှမ်း,နှမ်း။ ဇေ၀ံ စက္က-ဝါဠဂဗ္ဘံ နာဘိယာ ဋ္ဌိတစက္ကဿ နေမိဝဋ္ဋိ-မဒ္ဒန္တော ဝိယ အန္တန္တေန စရိတွာ....။ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၁။၇၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။

အန္တန္တရ (န) [အန္တ²+အန္တရ] အူမ၏အကြား၊ အူမအကြား။ အန္တဘောဂ-ကြည့်။

အန္တပဋလ (န) [အန္တ²+ပဋလ] အူမအလွှာ။ ဥဒရံ နာမ ဥဘတော နိပ္ပီဠိယမာနဿ အလ္လသာဋကဿ မဇ္ဈေ သဥ္စာတဖောဋကသ-ဒိသံ အန္တပဋလံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၀။

အန္တပရိယောသာန(န)[အန္တ²+ပရိယောသာန] အူမ၏အဆုံး။ ကရီသံ ပက္ကာသယသင်္ခါတေ အဋ္ဌင်္ဂုလဝေဠုပဗ္ဗသဒိသေ အန္တပရိယော-

သာနေ ဌိတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၃၅၄။ အန္တာဝသာန-လည်းကြည့်။

အန္တပူရ (ပု) [အန္တ³+ပူရ] အူဖြင့်ပြည့်သော၊ အူမ, အူသိမ်တို့ဖြင့် ပြည့်သော။ အန္တပူရော ဥဒရပူရော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၆။ အန္တပူရောတိ မဟာအန္တအန္တဂုဏေဟိ ပူရော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၃၉၁။ အန္တပူရော ဥဒရပူရော၊ ယကနပေ-ဠသာ ဝတ္တိနော။ သုတ္တနိ။၃ဝဂ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၃။ အန္တဿ ပူရော အန္တပူရော။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၃ဂ။

အန္တပ္ပတ္တ (တိ) [အန္တ+ပတ္တ] အဆုံးသို့ရောက်သော။အန္တပ္ပတ္တော ကောဋ္ဌိဂတော။ မဟာနိ။ ၁၆။ စူဠနိ။၆၄။ အန္တပ္ပတ္တောတိ တမေဝ လောကန္တံ ဖလေန ပတ္တော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၇၁။ အန္တဂတ-လည်းကြည့်။

အန္တပိလ (နု) [အန္တ³+ပိလ] အူခေါင်း။ အန္တပိလေန သြဂဠိတွာ သြဂဠိတွာ။အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၃၁။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၁။

အန္တဘာဂ (ပု) [အန္တ³+ဘာဂ] အူမ၏ အပိုင်းအခြား။ပရိစ္ဆေဒတော အန္တဘာဂေန ပရိစ္ဆိန္နံ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃ဝ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၄၉။

အန္တဘောဂ (ပု) [အန္တ³+ဘောဂ] အူမ၏ အခွေ၊ အူခွေ။ အန္တဘောဂေ ကေတော အဂ္ဂလန္တေ အာဗန္ဓိတွာ....။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃ဝ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅ဝ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၇။ အန္တဂုဏံ အန္တန္တရေ ကေဝီသတိ-အန္တဘောဂေ ဗန္ဓိတွာ ဌိတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၅၃။ ကေဝီသတိအန္တဘောဂေတိ ကေဝီသတိယာ ဌာနေသု သြဘဂ္ဂေါဘဂ္ဂေ အန္တမဏ္ဍလေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၄ဝ။ အန္တဂုဏ-လည်း ကြည့်။

အန္တဘောဂဋ္ဌာန (နု) [အန္တဘောဂ+ဋ္ဌာန] အူမ၏ ခွေ၍ ခွေ၍ (အခွေလိုက် အခွေလိုက်) တည်ရာအရပ်။ အန္တဂုဏန္တိ အန္တ-ဘောဂဋ္ဌာနေသု ဗန္ဓနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃ဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅ဝ။ အန္တဿ အာဘုဇိတွာ အာ-ဘုဇိတွာ ဌိတပ္ပဒေသာ အန္တဘောဂဋ္ဌာနာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃ဝ၇။

အန္တမန္တ (နု) [အန္တ+အန္တ] (၁) အစွန်းထက် အစွန်း–အဖျားထက် အဖျား–ကျသော အရပ်၊ အစွန်း,အစွန်း–အဖျား,အဖျား–ကျသော အရပ်။သော အန္တမန္တာနေဝ သေဝတိ။ ဒီ၊၃။၃၁၄၄။ အန္တမန္တာနေဝါတိ ကောစိ မံ ပဋိ ပုစ္ဆေယျာတိ ပဥှာ ဘီတော အန္တ-မန္တာနေဝ ပန္တသေနာသနာနိ သေဝတိ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁ဂ။ (တိ) (၂) အစွန်းထက် အစွန်း–အဖျားထက် အဖျား–ကျသော၊ အစွန်း, အစွန်း–အဖျား,အဖျား–ကျသော။ ပဗ္ဗတ-ဂဟနာဒီနိ နိဿာယ အန္တမန္တေ ဂါမေ ပဟာရန္တော ဒါမရိကဘာဝံ ဇာနာပေတွာ....။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇ဝ။ အန္တန္တ-လည်း ကြည့်။

အန္တမသော (ဗျ) [အန္တ+ဣမ+သော။ ဣ-ကို အ-ပြု။ ကဓါယော၊၁။၃၂၅။ ပါရာ၊ဂဏ္ဌိ-သစ်၊၁။၂၃၅-တို့ကြည့်။ ဝိ၊ဓာန်၌ “အန္တမ–အန္တ+မ” ဟု ပြသည်။ သဒ္ဒတ-၌ အန္တမ, အန္တိမ-ဟု ၂-မျိုးပင် ရှိသည်။ အခြားနည်း ရုပ်ပြီးပုံများကို ကဓါယော၊၁။၃၂၅-တွင် ကြည့်။] (၁) အယုတ်သဖြင့်၊ အယုတ်အားဖြင့်။ (ပါရာ၊ဂဏ္ဌိသစ်၊၁။၂၃၅-ကြည့်။) (၂) အဆုံး၌ဖြစ်သော–အဆုံးစွန်–အလွန်ဆုံး–အပိုင်းအခြား အားဖြင့်၊ အောက်–အနိမ့်–ဆုံး အပိုင်းအခြားအားဖြင့်၊ အထက်–အမြင့်–ဆုံး အပိုင်းအခြားအားဖြင့်။ အန္တ-မသော တိရစ္ဆာနဂတာယပိ။ ဝိ၊၁။၂၇။ဝိ၊၃။ ၁၃၄။ အန္တမသောတိ သဗ္ဗန္တိမေန ပရိစ္ဆေ-ဒေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၃။ အန္တမသော တဒဟုဇာ-

တာပိ ဒါရိကာ။ ဝိ၊၁။၁၇၄။ ဝိ၊၂။၃၁။ အန္တမသော ကုန္တကိပိလ္လိကံ ဥပါဒါယ။ ဝိ၊၃။ ၁၃၄။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၅၀။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၄၅။ ဓမ္မလဒ္ဓါ အန္တမသော ပတ္တပရိယာပန္နမတ္တမ္ပိ။ ဝိ၊၅။၁၆၀။ ဒီ၊၂။၆၀။ မ၊၁။၃၉၇။=ပစ္ဆိမကောဋိယာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၃။ အန္တမသော ကုမ္ဘဒါသိယာပိ။ ဒီ၊၁။၁၅၉။ အန္တမသော မာလာဂုဠပရိက္ခိတ္တာပိ။ မ၊၁။ ၃၅၅။ =သဗ္ဗန္တိမေန ပရိစ္ဆေဒေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃၀။ အန္တမသော စတုပ္ပဒမ္ပိ ဂါထံ။ မ၊၃။ ၁၆၇။ အန္တမသော ဂဒ္ဒူဟနမတ္တမ္ပိ။ မ၊၃။ ၁၆၇။ သံ၊၁။၄၅၅။ အန္တမသော ဂန္ဓောဟနမတ္တမ္ပိ။ အံ၊၃။၁၉၇။ ပါကာရသန္ဓိံ ဝါ ပါကာရဝိဝရံ ဝါ အန္တမသော ဗိဠာရနိက္ခမနမတ္တမ္ပိ။ သံ၊၃။၁၃၉။ အံ၊၃။၄၁၄။ အန္တမသော အစ္ဆရာသင်္ဃာတမတ္တမ္ပိ။ အံ၊၁။၃၆။ =သဗ္ဗန္တိမေန ပရိစ္ဆေဒေန။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၆။ အန္တမသော ပဉ္စာဘိညာ, အဋ္ဌ ဝါ ပန သမာပတ္တိယော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။ အန္တမသောတိ ဥက္ကံသပရိယန္တံ သန္ဓာယ ဝဒတိ အဝကံသပရိယန္တတော။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၁။ အန္တမသော (မဟာနိ။၃၁၅)တိ ဟေဋ္ဌိမတော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၄။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၆။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၄၁။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၈-တို့လည်း ကြည့်။)

အန္တရံ (ဗျ) [အနန္တရံ-စသည်ကဲ့သို့ သတ္တမီ အနက်၌ဖြစ်သော နိပါတ်ပုဒ်။ နီတိ၊သုတ္တ၊နှာ-၃ဂ၀-ဂ၁-ကြည့်] အတွင်း–မိမိသန္တာန်–၌။ စိတ္တမေဝ ဘဝံ အန္တရံ ပသာဒေတု။ ဒီ၊၁။ ၁၃၁။ အန္တရန္တိ အဗ္ဘန္တရံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၀။ အဗ္ဘန္တရန္တိ အဇ္ဈတ္တံ သကသန္တာနေ (တိ အတ္ထော)။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၂၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၁၃။

အန္တရံသ (ပု) [အန္တရ+အံသ] ပုခုံးကြား၊ လက်ပျဉ်နှစ်ခုကြား။ စိတန္တရံသ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၁), ဝိတတန္တရံသ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၁၅)တို့ ကြည့်။

အန္တရ[၁] (န) [အတိ+အရ၊ အတိ ဗန္ဓနေ အရော။ မောန်၊ဋီ။၇၇၁။ အန္တ+ရာ+အ၊ အန္တံ ရာတိ ဒဒါတိ။ ထောမ။ ဋ္ဌ,ဋီ-တို့၌ အန္တရ[၁], အန္တရ[၂], အန္တရာ, အန္တရိကာ, အန္တရေန-တို့ကို တမျိုးတစားတည်းထား၍ အတ္ထုဒ္ဓါရ ပြလျက် ဖွင့်ဆိုကြသည်။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၄၆။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၆၁။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၆။ သာရတ္ထ၊၁။၆၂။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၉၂-စသည် နှင့် မောန်။ မောန်၊သျ၊သစ်၊ဂ၀၂-တို့ကြည့်။] (၁) အလယ်၊ အကြား၊ ကြား၊(=ဝေမဇ္ဈ)။ န ဧဠကမန္တရံ န ဒဏ္ဍမန္တရံ၊ န မုသလမန္တရံ။ ဒီ၊၁။၁၅၇။ ဒီ၊၃။၃၃။ အံ၊၁။၃၀၀။ အဘိ၊ပု။ ၁၆၃။ န ဧဠကမန္တရန္တိ ဥမ္မာရံ အန္တရံ ကတွာ ဒိယျမာနံ န ဂဏှာတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ဂ၂။ အန္တရန္တိ ဥဘိန္နမန္တရာဠံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၅၅။ (က) ကြား–နေရာ–အရပ်–ဌာန။ ယမကသာလာနမန္တရေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄။ ယမကသာလာနမန္တရေတိ ယမကသာလာနံ ဝေမဇ္ဈေ။ သာရတ္ထ၊၁။၂ဂ။ ဒွိန္နံ ထနာနမန္တရေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၃၅၃။ ဒွိန္နံ ထနာနမန္တရေတိ ထနပ္ပဒေသာနံ ဝေမဇ္ဈေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၄၀။ ကိံ တေ ဦရူနမန္တရသ္မိံ။ ဇာ၊၂။၃၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၂၀၇။ (ခ) ကြားကာလ။ ယံ ဧတသ္မိံ အန္တရေ ဘာသတိ လပတိ နိဒ္ဒိသတိ။ ဣတိဝုတ်။၂၇၆။ ယံ ဧတသ္မိံ အန္တရေတိ ဣမာသံ ဒွိန္နံ သဥပါဒိသေသအနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတူနံ ဝေမဇ္ဈေ ပဉ္စစတ္တာလီသဝဿပရိမာဏေ ကာလေ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၅၀။ ဧတ္ထန္တရေ ယံ စရိတံ။ စရိယာ။၃ဂ၅။ ဧတသ္မိံ အန္တရေ ဝေမဇ္ဈေတိ အတ္ထော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၆။ ဝိပါကံ ဒိဿမန္တရံ။ ပေတ။၁၃၄။ ဒိဿအန္တရံ ဒိဿကာလန္တိ အတ္ထော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၄ဂ။ ဥဘိန္နမန္တရေ ယံ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။

(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉-လည်း ကြည့်)။ အန္တရေတိ
အန္တရာဋ္ဌေ၊ ဝေမဇ္ဈေတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊
၁။၆၇။ ဥဘိန္နမန္တရေတိ ဒွိန္နံ ဝစနာနမန္တ-
ရာဋ္ဌေ ဝေမဇ္ဈေ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၈၈။ (၈)
ကြားခဏ။ ယာဝတကေန အန္တရေန စမ္ပံ
ဂတာဂတံ ကရိဿတိ။ မ၊၂။၃။ ယာဝတကေန
အန္တရေနာတိ ယတ္တကေန ခဏေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။
၅။ ဣမ အန္တရ-သဒ္ဒေါ "ဝိဇ္ဇန္တရိကာယာ"တိ-
အာဒီသု ဝိယ ခဏတ္ထောတိ အာဟ "ယတ္တ-
ကေန ခဏေနာ"တိ။ မ၊ဋီ၊၃။၄။ (၂)အ-
ပေါက်၊(=ဝိဝရ)။ (က)အပေါက်၊ အကြား၊
အခေါင်း။ အင္ဂုဋ္ဌကာနံယေဝ အန္တရဝသေန
ဝိဝရတော ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၈၆။
အန္တရဝသေနာတိ အညမညဿ အန္တရ-
ဝသေန, သုသိရဝသေန စ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၁၃။
(ခ)အပေါက်အလမ်း၊အခွင့်၊(=ဩကာသ)။
ဇီဝိတနာသကာဗာဓုပ္ပတ္တိယာ အန္တရံ အဒ-
တွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၃။ အန္တရန္တိ ဝိဝရံ၊ ဩကာ-
သောတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၆၄။ (ဂ)
အပေါက်အစ၊ အနာအဆာ၊ အပြစ်။ ဣသိန-
မန္တရံ ကတွာ။ ဇာ၊၁။၅၇။ အန္တရံ ကတွာတိ
ဆန္ဒာဂတိဝသေန ဝိဝရံ ကတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၅၈။ တာ တဿာ အန္တရံ ပရိယေသိံသု။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၇၈။ ကေသဝဿ အန္တရန္တရာ
ဓိမံသန္တာပိဿ အန္တရံ န ပဿိံသု (နေဝ
အန္တရံ ပဿိံသု)။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၆-၇-၈-၉။
အန္တရဂဝေသီ-လည်း ကြည့်။ (၃) အ
ကြောင်းအရာ၊ (=ကာရဏ)။ တဒန္တရံ
ကော ဇာနေယျ အညတြ တထာ-
ဂတေန။ အံ၊၂။၃၀၇။ တံ အန္တရံ တံ ကာ-
ရဏံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၅။ (အံ၊ဋီ၊၃။၁၁၃-လည်း
ကြည့်)။ တွေကေန ဝါ တွေကေန ဝါ အန္တ-
ရေန။ ဝိ၊၄။၂၂၂။အန္တရေနာတိ ကာရဏေန။
သာရတ္ထ၊၃။၃၈၀။ ဝဇိရ၊၅၂၀။ မဉ္စ တဉ္စ ကိံ-
မန္တရံ။ သံ၊၁။၂၀၃။ကိမန္တရန္တိ ကိံ ကာရဏံ။
သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၉။ န တံ့ အဿတ္ထ ဇာနာသိ၊ မမ

စောရဿ စန္တရံ။ ဇာ၊၁။၉၉။ မမ စောရဿ
စန္တရန္တိ မမ စ စောရဿ စ ကေတော အဝ-
သနကာရဏံ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃။မနုဿာ တံ အန္တ-
ရံ အဇာနန္တာ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၉။တေသံ သဒ္ဒါနံ
အန္တရံ ကထေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၂။ တံ အန္တရံ
ကောစိ န ဇာနာတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၁။ (၄)
စိတ်။ ယဿန္တရတော န သန္တိ ကောပါ။ ဝိ၊၄။
၃၄၁။ သုတ္တနိ။၂၈၀။ ဥဒါန။၁၀၀။ = ယဿ
စိတ္တေ ကောပါ န သန္တိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၀။ သုတ္တနိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၉။ဘယမန္တရတော ဇာတံ။အံ၊၂။၄၇၁။
ဣတိဝုတ်။၂၅၂။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂။အဗ္ဘန္တရေ အတ္တ-
နော စိတ္တေယေဝ ဇာတံ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၆၃။
မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၅၈။အန္တရတောတိ အဗ္ဘန္တရတော
စိတ္တတော ဝါ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၆၀။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၈၆။
ယဿ အရိယပုဂ္ဂလဿ အန္တရတော အဗ္ဘန္တရေ
အတ္တနော စိတ္တေ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၄၆။ အတ္ထန္တရ
(၁) အနက်, အနန္တရဂတန္တရ, အာမိသန္တရ,
ကောပန္တရ, ဒေါသန္တရ, နိရန္တရ-တို့လည်း
ကြည့်။ (၅)အတွင်း။ အန္တရ၊², အန္တရာ,အန္တ-
ရေ-တို့နှင့် ယှဉ်ကြည့်။ ဘိက္ခူနံ အန္တရံ ပဝိသိ-
တွာ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။စောရာနံ သီမန္တရံ(အန္တရံ၊
ဣ) ပါပုဏိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၉။ မိဂါနံ အန္တရေ
ဩလောကေန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၀။ မေဏ္ဍာနံ
အန္တရံ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၀။ကစ္ဆန္တရ, ကောဋ္ဌန္တရ,
ဒီဃန္တရ, ဖလိကန္တရ, ဝနန္တရ, ဝိသိခန္တရ,
သန္တရ, ဟဒယန္တရ-တို့လည်းကြည့်။ ဝိ၊မာန်
လည်းကြည့်။ (၆) အထူး၊ကွဲပြားခြင်း၊အသီး
အခြား။ ကိံ ပနေတ္ထ မဟာရာဇ အန္တရံ ကော
ဝိသေသော ကုမ္ဒဘာဏ္ဍိကာယ စ သာလိနဠာ-
တိ။မိလိန္ဒ။၂၈၃။အာယတနန္တရ, ဣန္ဒြိယန္တရ,
ခန္ဓန္တရ (မူလဋီ၊၁။၁၈။),ဓာတွန္တရ (အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၂။) စသည်လည်း ကြည့်။ ဘူမန္တရ-
ပရိစ္ဆေဒ (အဋ္ဌသာ၊သျ၊၁။၂၆)လည်းကြည့်။
(၇) အနီး၊ (=သမီပ)။ပုရိသန္တရဂတ (သီ၊ဋီ၊
သစ်။၂။၃၅၅။) ကြည့်။(၈) အခြား၊ တပါး။
ကမ္မန္တရ(မူလဋီ၊၁။၂၃။)ကြည့်။ (၉)အကြား

အလပ်။ (၁၀) ခြားဆီးခြင်း၊ ကွယ်ခြင်း၊ အနန္တရ[၂] (၂) အနက်ကြည့်။ (၁၁) ကင်းခြင်း။နောက်ဆုံး ၃-နက်၏ ပုံစံများကို ဓာန်၊ သျ၊သစ်။၈၀၂-တွင်ကြည့်။

အန္တရ[၂] (တိ) [အန္တရ+ဏ။ (၂) အန္တရေ (အလယ်၌) ဘဝံ အန္တရိံ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၂၉၂။ (အာန္တရ-သံ)] (၁) အတွင်း၌–စိတ်၌–ဖြစ်သော။တိရိယံ သတ္တန္တရာတိ အဗ္ဘန္တရိမေန မာနေန။ ဝိ၊၁။၂၂၄။ အန္တရာတိ ဣမဿ ပန အယံ နိဒ္ဒေသော "အဗ္ဘန္တရိမေန မာနေနာ"-တိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄။ဘိက္ခု သိနာတော အန္တရေန သိနာနေန။မ၊၁။၄၇။အန္တရေန သိနာနေနာတိ အဗ္ဘန္တရေန ကိလေသဝုဋ္ဌာနသိနာနေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၁။ စိတ္တဂတတ္တာ အဗ္ဘန္တရေန။ မ၊ဋီ၊၁။၂၈၀။ သမ္မသထ နော တုမှေ ဘိက္ခဝေ အန္တရံ သမ္မသံ (အန္တရာ သမ္မသနံ၊သီ။)။ သံ၊၁။၃၃၀။ အန္တရံ သမ္မသန္တိ အဗ္ဘန္တရံ ပစ္စယသမ္မသနံ။သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။ (အဗ္ဘန္တရန္တိ အဇ္ဈတ္တံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၂၀။ဗာဟိရေန နဟာနေန....အဇ္ဈတ္တံ နဟာနံ။ သံ၊၃။၃၄၁-နှင့် ယှဉ်ကြည့်။) အနုပဟစ္စ အန္တရံ မံသကာယံ အနုပဟစ္စ ဗာဟိရံ မံသကာယံ။ မ၊၃။၃၁၈။ (အန္တရကိလေသ-လည်းကြည့်။) စိတ္တမေဝ ဘဝံ အန္တရံ ပသာဒေတု။ ဒီ၊၁။၁၃၁။ အန္တရန္တိ အဗ္ဘန္တရံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၈။ အဗ္ဘန္တရန္တိ အဇ္ဈတ္တံ၊ သကသန္တာနေတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၂၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၃၃။ အန္တရံ-လည်းကြည့်။ဘဝိတဗ္ဗံ အဿ အန္တရေန သန္တမေမေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၅၉ (ဣ-မှုကွဲ)။ အန္တရာအမိတ္တ-လည်းကြည့်။ (၂) အကြား–ခြားကွယ်ခြင်း – ရှိသော။ တေန သဒ္ဒေန ဓမ္မကထာ အန္တရာ အဟောသိ။ ဝိ၊၄။၂၈၁။ အန္တရာ အဟောသီတိ အန္တရိတာ အဟောသိ ပဋိစ္ဆန္နာ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၆။တ္ထေ အန္တရ-သဒ္ဒေါ ဗျဝဓာနတ္ထောတိ အာဟ "အန္တရိတာ အဟောသိ ပဋိစ္ဆန္နာ"တိ။ တေန သဒ္ဒေန ဓမ္မကထာ ဗျဝဓာနာ ဟောတီတိ အတ္ထော။ ပါစိတ်၊ယော၊ ၂။၄၇။ (နု) (၃) အဝတ်ပုဆိုး။ (က) ခါးဝတ်သင်းပိုင်။ သန္တရုတ္တရပရမ (ဝိ၊၁။၃၁၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၉။ သာရတ္ထ၊၂။၄၀၃။) ကြည့်။ (ခ) အပေါ်ဝတ်၊ ကိုယ်ရုံ၊ ခြုံထည်။ ပိတန္တရ (ဝိမာန။၅၂။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၅၁။ ဣတိ-ဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၆၀-၁။) ကြည့်။ အန္တရသာဋက-နှင့် အန္တရာ (၂) အနက်လည်းကြည့်။

အန္တရ[၃] (ဗျ) [အန္တ+ရာ+အ၊ (အန္တရ်-သံ)] အတွင်း။ အန္တရဃရ-စသည်ကြည့်။ ဤအန္တ-ရ[၃] သည် အန္တောနိပါတ်နှင့် အနက်တူဖြစ်သည်။

အန္တရကထာ (ထီ) အန္တရာကထာ-နှင့်အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အန္တရကပ္ပ (ပု) [(၁) အန္တရ+ကပ္ပ။ ဧကော အန္တရကပ္ပေါ နာမ "ကပ္ပဿ မဟာကပ္ပဿ အန္တရော အဗ္ဘန္တရော, တဿ ဝါ အန္တရော ကပ္ပေါ တဒေကဒေသတ္တာ"တိ ကတွာ။ မဏိ-မဉ္ဇူ၊၂။၂၂။ (၂) အန္တရာ+ကပ္ပ။ ကပ္ပဝိနာ-သော ကပ္ပေါ ဥတ္တရပဒလောပေန၊ အန္တရာဝ ကပ္ပေါ အန္တရကပ္ပေါ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၃၀။] (၁) (အသင်္ချေယျကပ်၏–)အတွင်း–အကြား–၌ ဖြစ်သော ကပ်ကာလ၊အန္တရကပ်။ (အသင်္ချေ-ယျကပ်၏ ၆၄-ဖို့ ၁-ဖို့ဖြစ်သော ကာလအပိုင်း အခြား။)ဒွဋ္ဌိပဋိပဒါ ဒွဋ္ဌန္တရကပ္ပါ ဆဋ္ဌာဘိဇာ-တိယော။ ဒီ၊၁။၅၀။ မ၊၂။၁၀၇။ သံ၊၂။၁၇၃။ ဒွဋ္ဌန္တရကပ္ပါတိ ဧကသ္မိံ ကပ္ပေ စတုသဋ္ဌိ အန္တရကပ္ပါ နာမ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၀။ ဧကသ္မိံ ကပ္ပေတိ ဧကသ္မိံ မဟာ-ကပ္ပေ။ တတ္ထာပိ စ ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီသညိတေ ဧကသ္မိံ အသင်္ချေယျကပ္ပေ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၂၄။ ယော ပန ဒုဗ္ဘိက္ခကာလေ ဝါ ပရိဟီနသမ္ပတ္တိ-ကာလေ ဝါ အန္တရကပ္ပေ ဝါ မနုဿေသု နိဗ္ဗတ္တတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။ အန္တရကပ္ပေတိ ပရိယောသာနပ္ပတ္တေ အန္တရကပ္ပေ။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၁၀၇။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၉၊၅၃။

အနုဋီ၊ ၂။ ၂၂၇။ ဝိဘာဝိနီ။ ၁၆ဂ- တို့လည်း ကြည့်။) အသင်္ချေယျကပ္ပ, မဟာကပ္ပ-တို့ လည်းကြည့်။ (၂) အကြားကာလ၌ ကပ္ပါ ပျက်ခြင်း၊ ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီခေါ် အသင်္ချေယျကပ် တခုဝယ် ကြားကာလ၌—သတ္တဝါတို့ သေကြေ—ကပ္ပါပျက်—ခြင်း၊ အန္တရကပ်။ (ယင်းသည် ဒုဗ္ဘိက္ခန္တရကပ်, ရောဂန္တရကပ်, သတ္ထန္တရကပ် ဟူ၍ ၃-မျိုးရှိသည်။အကျယ်ကို ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃ဂ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။၅၄-၅-တို့တွင် ကြည့်။) သတ္ထန္တရကပ္ပေါတိ သတ္ထေန အန္တရကပ္ပေါ၊ သံဝဋ္ဋကပ္ပံ အပတွာ အန္တရာဝ လောကဝိနာသော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃ဂ။

အန္တရကရဏ (န) [အန္တရ+ကရဏ] အကြား—ခြားသည်—ကိုပြုခြင်း၊ ခြားစေခြင်း။ အယံ မံ နိဿာယ အန္တရကရဏံ လဘတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ဂ၂။ အန္တရန္တိ ဥဘိန္နမန္တရာဠံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၃၅၅။

အန္တရကိလေသ (ပု) [အန္တရ+ကိလေသ] စိတ်၌ဖြစ်သောကိလေသာ၊ အတွင်း၌ဖြစ်သော ကိလေသာ။ သဗ္ဗံ အန္တရကိလေသမေဝ (အန္တရာကိလေသမေဝ၊ သီ-မူကွဲ) သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၄၂။ အန္တရကိလေသမေဝါတိ အန္တရေ စိတ္တေ ဇာတတ္တာ သတ္တသန္တာနန္တောဂမေတာယ အဗ္ဘန္တရဘူတကိလေသမေဝ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၂၆။

အန္တရခဇ္ဇက (န) [အန္တရ+ခဇ္ဇက] ကြားခဲဖွယ်၊ ယာဂုနှင့် နေ့ဆွမ်းအကြား—ကိုက်စားရသော မုန့်၊ သစ်သီးစသော အစာ—အဆာပြေစားသော သွားရည်စာ။ တေသံ အန္တရခဇ္ဇကံ ခါဒိတွာ နိသိန္နကာလေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၉-၂၀။

အန္တရဂင်္ဂါ (ထီ) [အန္တရ+ဂင်္ဂါ] မြစ်၏အတွင်းဖက်၊ မြစ်အတွင်းရိုး။ အန္တရဂင်္ဂါယ ပန မဟာဝါဠိကာလဥပါသိကော နာမ အဟောသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀ဂ။

အန္တရဂမန=အန္တရာဂမန (န) [အန္တရ+ဂမန။ အန္တရာ + ဂမန] အကြား၌ သွားခြင်း၊ အကြား အကြား၌ သွားခြင်း။ သေ ကိရ ရာဇာ ဒိဝသဿ တိက္ခတ္တုံ ဘဂဝတော ဥပဋ္ဌာနံ ဂစ္ဆတိ၊ အန္တရာဂမနာနိ ဗဟူနိပိ ဟောန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၃။ အန္တရဂမနာနီတိ တိက္ခတ္တုံ နိရန္တရဂမနာနံ အန္တရန္တရာ ဂမနာနိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၉၉။

အန္တရဂဝေသီ (တိ) [အန္တရ+ဂဝေသီ] အပေါက် အစ — အပြစ်—ရှာတတ်—ရှာလေ့ရှိ—သော၊ သူ။ ရန္ဓမေသီတိ အန္တရဂဝေသီ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၄၇။

အန္တရဂါမ (ပု) [အန္တရ + ဂါမ] ရွာတွင်း။ အန္တရဃရ-ကြည့်။

အန္တရဃရ (န) [အန္တရ+ဃရ] (၁) အိမ်၏ အတွင်း၊ အိမ်တွင်း။ သော အန္တရဃရံ ပဝိသန္တော န ကာယံ ဥန္နာမေတိ....။ မ၊၂။ ၃၃ဂ။ ဟေဋ္ဌာ မဟာသကုလုဒါယိသုတ္တေ ဣန္ဒခီလတော ပဋ္ဌာယ အန္တရဃရံ၊ ဣဓ ဃရဥမ္မာရတော ပဋ္ဌာယ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၆၆။ အန္တောဂါမေ ဝါ.... ဗဟိဝိဟာရေ ဝါ အန္တရဃရေ ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅ဂ။ အန္တရဃရန္တိ ကတ္ထစိ နဂရဒွါရတော ပဋ္ဌာယ အန္တောဂါမော ဝုစ္စတိ၊ ကတ္ထစိ ဃရုမ္မာရတော ပဋ္ဌာယ အန္တောဂေဟံ၊ ဣဓ ပန "အန္တောဂါမေ ဝါ"တိ ဝိသုံ ဝုတ္တတ္တာ "အန္တရဃရေ ဝါ"တိ အန္တောဂေဟံ သန္ဓာယ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၃။ ဂါမေယောဝ ဝါ အန္တရဃရေ ဝါ ပဋိက္ကမနေ ဝါ ဘုဥ္ဇိတွာ အာဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၆၀။ အန္တရဃရေတိ အန္တောဂေဟေ။ သာရတ္ထ၊၃။ ၂၃၃။ ဝိမတိ၊ ၂။၁၀၂။ သစေပိ ဂါမဒွါရေ ဝါ ဝီထိယံ ဝါ စတုက္ကေ ဝါ အန္တရဃရေ ဝါ ဘိက္ခူ ဒိသွာ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ဂ၉-၉၀။ အန္တရ-

ဃရေတိ အန္တောဂေဟေ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၀၆။ “န ပလ္လတ္ထိကာယ အန္တရဃရေ နိသီဒိဿာမိ- (ဝိ၊၂။၂၄၇)”တိ ဧတ္ထ အန္တောနိဝေသနံ အန္တရဃရံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃။ အန္တရဃရံ အန္တောနိဝေသနံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၀။ (၂) ရွာ၊ ရွာတွင်း။ အညတရော ဘိက္ခု ဘတ္တဂ္ဂေ အန္တရဃရေ အာသနံ ပညာပေန္တော။ ဝိ၊၁။ ၁၀၀။ တိဏ္ဏံ စီဝရာနံ အညတရံ စီဝရံ အန္တရ- ဃရေ နိက္ခိပိတုံ။ ဝိ၊၁။၃၇၆။ အန္တရဃရေ နိက္ခိပိတုန္တိ အန္တောဂါမေ နိက္ခိပိတုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၀၇။ အန္တရဃရေတိ အန္တရေ ဃရာနိ ဧတ္ထ, တေဿာတိ ဝါ အန္တရဃရန္တိ လဒ္ဓဝေါဟာရေ ဂေါစရဂါမေ။ သာရတ္ထ၊၂။၄၄၅။ အန္တရန္တရာ- ဃရမေတ္ထာတိ အန္တရဃရန္တိ ဂါမော ဝုတ္တော။ ဝိမတိ၊၁။၃၆၁။ (ဝိ၊၂။၂၄၀-၇။ ဝိ၊၃။၅၁၊ ၁၄၇။ ဝိ၊၄။၃၁၃၊၃၇၀။ မ၊၂။၂၀၀။ သံ၊၁။ ၂၅၉။ အံ၊၃။၄၁၉။ ဥဒါန။၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၉-တို့လည်း ကြည့်။ အန္တရဃရအဖွင့်ကို မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၅။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၃၄၂၊၄၃၇-တို့ တွင်လည်း ကြည့်။) (၃) ရွာအတွင်း ခရီး လမ်းမ။ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌံ အန္တရဃရေ သမ္ပာ- ပုဏိတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၉။

အန္တရဃရဒွါရ (န) [အန္တရဃရ+ဒွါရ] ရွာ တံခါး။ အန္တရဃရဒွါရေ ဒသဗလံ ဒိသွာ....။ မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၆-၌ အန္တရ- ဒွါရ-ဟု ရှိသည်၊ ၎င်းလည်း ကြည့်။)

အန္တရဃရပ္ပဝေသန (န) [အန္တရဃရ+ပဝေ- သန] ရွာတွင်းသို့ဝင်ခြင်း။ အန္တရဃရပ္ပ- ဝေသနေ ဝုစ္စာနံ ပဌမတရံ ပဝိသတိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၀၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၇-လည်း ကြည့်။)

အန္တရစက္က (န) [အန္တရ+စက္က၊ (အန္တရစကြ- သံ)] အခြားတပါးသော–ခွေး,သားကောင် တို့၏လက္ခဏာအတတ်မှတပါးသော–ကြန်– အင်–လက္ခဏာ–အတတ်။ သာစက္ကံ မိဂ- စက္ကံ အန္တရစက္ကံ မိဿကပ္ပါဒံ။ မိလိန္ဒ။၁၇၇။ (ဗြဟ္မဇာလသုတ်သံဝဏ္ဏနာဟိတာကျမ်း၊ ၇၇-အဓျာယ-နှင့် ယှဉ်ကြည့်။)

အန္တရစရ (ပု) [အန္တရ+စရ] အတွင်း–အနီး– ထံပါး–၌ သွားလာကျက်စားသော၊ အတွင်း ကျကျ – ယုံကြည်ရသူ မဟုတ်သော်လည်း ယုံကြည်ရသူကဲ့သို့–ပြုတတ်သော၊သူ။ အိမ် တွင်းရန်သူ၊ အတွင်းသူလျှို၊ လူယုံသူသတ် သမား။ ဆင္ဂေ အန္တရစရော ဝဓကော ဥက္ခိတ္တာသိကော ပိဋ္ဌိတော ပိဋ္ဌိတော အနု- ဗန္ဓော ယတ္ထေဝ နံ ပဿိဿာမိ။ သံ၊၂။ ၃၈၁။.... အမစ္စေဟိ ဝုတ္တေန ရညာ ပရိယေ- သိတ္វာ ပေသိတော အန္တရစရော ဝဓကော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၆။ အန္တရစရောတိ အန္တရံ စရော သုခသတ္တု ဝိဿာသဃာတိ။ တေနာဟ “ဝဓကော”တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၂၆။

အန္တရန္တာလက (ပု) [အန္တရ + အန္တာလက] အကြား အကြား၌ ဆောက်ထားအပ်သော ပြအိုး၊ အတွင်း–ပြအိုး–ပစ္စင်၊ တထာ အနုပါကာရဋ္ဋ ဒွါရန္တာလကေ အန္တရန္တာလကေ ဥဒကပရိခံ ကဒ္ဒမပရိခံ သုက္ခပရိခန္တိ တိဿော ပရိခါယော ကာရေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၃၄။

အန္တရင္ဂက (တိ) [အန္တရ+အင္ဂ+က] ကြား (အကြား)၌ ရှစ်ခုသော၊ ကြား (အကြား)၌ ဖြစ်သော ရှစ်ခုအပိုင်းအခြား အရေအတွက် ရှိသော။ (ဤ အန္တရင္ဂက-ပုဒ်ကို သက္ကတ ကျမ်းလာ အင္ဂကာ (အဋ္ဌကာ) ပုဒ်နှင့် နှိုင်းယှဉ် သုံးသပ်ရာသည်၊ ယင်းအင္ဂကာ (အဋ္ဌကာ)ပုဒ်၏ အနက်နှင့် အရကောက်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

အဋ္ဌကာ ဩဠ္ဌီ, အဋ္ဌန္တိ ပိတရော'ဿျာံတိ- ထော် အဂ+တကန်၊ အဋ္ဌကာ ပိတ္တုဒေဝ တျေ....၊ ဝါစပ္ပတိ၊၁။၅၁၆။ အဋ္ဌကာ ဩဠ္ဌီ, (အဋ္ဌန္တိ ပိတရော'ဿျာမ်၊ အဂ + တကန်)

ဂြာဒ္ဓဝိဂေမး၊ တိထိဘေဒး....။ ကပ္ပဒ္ဒုမ၊၁။ ၁၄၈။ အနက်များမှာ —— "ကွယ်လွန်သူ မိ, ဘ, ဘိုး, ဘေး စသည်တို့အား ကျွေးမွေး ပူဇော်ရာနေ့"ဟူသတည်း။ အရကောက်များ မှာ—"ယင်း ပူဇော်မှုအထူးနှင့် ပူဇော်ရာနေ့ အထူး" ဟူသတည်း။ ယင်းပူဇော်မှု အစီ အရင်နှင့် ပူဇော်ရာနေ့ သတ်မှတ်မှု၌ ဝါဒ တို့သည် အရေအတွက် အားဖြင့် များလှ ကုန်၏၊ ၎င်းတို့တွင် ပူဇော်ရာနေ့ သတ်မှတ် သော ဝါဒအချို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

(၁) အတြာယံ ဘေဒး၊ ဟေမန္တဝိဂိရ- ယောဗ္ဗတုဏ္ဏာ မပရပက္ခာဏာမဋ္ဌမိမ္ဗဋ္ဌကာ ကေသျာံ ဝါ။ဝါစပ္ပတိ၊၁။၅၁၇။အနက်မှာ— "ဤ၌ ဤဆိုလတ္တံ့ကား အထူးတည်း၊ ဟေမန္တသိသိရရတု (ဆောင်းလေးလ) တို့၏ လေးခုကုန်သော လဆုတ်ပက္ခတို့၏ ရှစ်ရက် မြောက်(အဋ္ဌမီ)နေ့တို့၌သော်၎င်း, တခုသော ရှစ်ရက်မြောက် (အဋ္ဌမီ) နေ့၌ သော်၎င်း အဋ္ဌကာ(ကွယ်လွန်သူ မိ, ဘ, ဘိုး, ဘေးစသည် တို့အား ကျွေးမွေး ပူဇော်မှု)ကို ပြုအပ်၏" ဟူသတည်း။ (၂) ဝိလုံ။၁၁၇-၌ အဋ္ဌကာ (အဋ္ဌကာ)ဆိုသည်မှာ လပြည့်ပြီးနောက် ရှစ် ရက်မြောက်နေ့ (အထူးအားဖြင့် ဟေမန္တနှင့် သိသိရ(ဆောင်းဥတု) လများအတွင်း မိ, ဘ, ဘိုး, ဘေး စသည် (ဝါ) ကွယ်လွန်သူတို့အား ပူဇော်ရာ ထို(လဆုတ်ရှစ်ရက်)နေ့ ဖြစ် ကြောင်း ဆိုသည်။ အမှတ် (၁) (၂) ဖြင့် ပြအပ်သော ဝါဒများအရ တန်ဆောင်မုန်း လဆုတ် ရှစ်ရက်, နတ္တော်လဆုတ် ရှစ်ရက်, ပြာသိုလဆုတ် ရှစ်ရက်နှင့် တပို့တွဲလဆုတ် ရှစ်ရက် ဤသို့အားဖြင့် ဟေမန္တနှင့် သိသိရ ဥတုနှစ်ပါး (ဆောင်းလေးလ) အတွင်း၌ အဋ္ဌကာ (အဋ္ဌကာ) လေးရက်ရှိကြောင်း ထင်ရှားသည်။ အဋ္ဌကထာ ဋီကာကျမ်းတို့၌ "အန္တရဋ္ဌကဆိုသည်မှာ ဆောင်းဥတုအတွင်း တပို့တွဲလ၏ အဆုံးလေးရက်နှင့် တပေါင်းလ ၏ အစလေးရက် ဤသို့သော အပြားအား ဖြင့် နှစ်လတို့၏အကြား ရှစ်ရက်"ဟု ချည်း ဖွင့်ဆိုကြသည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းတို့အနက် အချို့မှာ ဥပလက္ခဏ, နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ဖွင့်ဆိုခြင်းလေလောဟု မှန်းဆရသည်၊ မှန်း ဆချက်အတိုင်း ဖွင့်ဆိုရိုးမှန်လျှင် ဟေမန္တဿ ဥတုနော အဗ္ဘန္တရဘူတေ မာဃမာသဿ အဝသာနေ စတဿော, ဖဂ္ဂုဏမာသဿ အာဒိမှိ စတဿောတိ ဧဝံ ဥဘိန္နမန္တရေ.... စသော အစိတ်စကား, အထင်စကားအား ဖြင့် ဆောင်းဥတုလေးလ (ဟေမန္တ နှစ်လနှင့် သိသိရ နှစ်လ)အတွင်း၌ ရှိစကောင်းသော လဆုတ်ပက္ခ၏ လေးခုသော အကြားရှစ်ရက် အပေါင်းကို ရအပ်တော့သည်။ ယင်းသို့ ရလျှင် သက္ကတကျမ်းတို့၌ လဆုတ်ပက္ခ၏ ရှစ် ရက်မြောက်နေ့ဟု ဆိုခြင်း, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ- တို့၌ လဆုတ်ပက္ခ၏ ရှစ်ရက်အပိုင်းအခြား ရှိသော ကာလဟုဆိုခြင်းမျှ ခြားနားသော် လည်း ဆောင်းဥတု လေးလအတွင်း၌ အဋ္ဌကာ (အန္တရဋ္ဌက)ရက်မျိုး လေးခုရှိ ခြင်းကား တညီတည်းဖြစ်တော့သည်။ ထို့ ပြင် အကြောင်းအဋ္ဌုပ္ပတ်နှင့် အဖွင့်သံဝဏ္ဏ- နာအား လျော်စွာ ယင်း အန္တရဋ္ဌက-ပုဒ် သည် ဆောင်းဥတုအတွင်း လဆုတ်ပက္ခ၏ အကြား ရှစ်ရက်တခုကိုသော်၎င်း, အများကို သော်၎င်း ဟောနိုင်ကြောင်း သိရသည်။) သီတာသု ဟေမန္တိကာသု ရတ္တီသု အန္တရဋ္ဌ- ကာသု ဟိမပါတသမယေ။ ဝိ၊၃။၄၁၊၄၀၁။ အန္တရဋ္ဌကာသူတိ မာဃဿ စ ဖဂ္ဂုဏဿ စ အန္တရာ အဋ္ဌသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၉။အန္တရဋ္ဌကာသု ဟိမပါတသမယေတိ ဟေမန္တဿ စ ဥတုနော အဗ္ဘန္တရဘူတေ မာဃမာသဿ အဝသာနေ စတဿော, ဖဂ္ဂုဏမာသဿ အာဒိမှိ စတဿောတိ ဧဝံ ဥဘိန္နမန္တရေ အဋ္ဌရတ္တိသု ဟိမပတနကာလေ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၀၇။ အဋ္ဌ-

ပမာဏာသူတိ ဣမိနာ အန္တရဋ္ဌကာသူတိ ဝေတ္ထ က-ပစ္စယော ပမာဏေတ္ထ ဟောတီတိ ဒဿေတိ။ ကေသုစိ ပေါတ္ထကေသု ပမာဏ-သဒ္ဒေါ န ဒိဿတိ၊ ဂလိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ရတ္တီသူတိ သမ္ဗန္ဓော။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။၃၀၇။ သီတာသု ဟေမန္တိကာသု ရတ္တီသု အန္တရဋ္ဌကေ ဟိမပါတသမယေ။ ဥဒါန။ဂ၃။ အန္တရဋ္ဌကေ ဟိမပါတသမယေတိ ဟေမန္တဿ ဥတုနော အဗ္ဘန္တရဘူတေ မာဃမာသဿ အဝသာနေ စတ္တာရော, ဖဂ္ဂုဏမာသဿ အာဒိမှိ စတ္တာ-ရောတိ အဋ္ဌဒိဝသပရိမာဏေ ဟိမဿ ပတန-ကာလေ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၆၇။ ဟေမန္တိကာ အန္တ-ရဋ္ဌကာ။ မ၊၁။၁၁၃။ အန္တရဋ္ဌကာတိ မာဃ-မာသဿ အဝသာနေ စတဿော, ဖဂ္ဂုဏ-မာသဿ အာဒိမှိ စတဿောတိ ဧဝံ ဥဘိန္နံ အန္တရေ အဋ္ဌရတ္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၃။ သီတာ ဘန္တေ ဟေမန္တိကာ ရတ္တိ အန္တရဋ္ဌကော ဟိမ-ပါတသမယော။ အံ၊၁။၁၃၆။ အန္တရဋ္ဌကောတိ မာဃဖဂ္ဂုဏာနံ အန္တရေ အဋ္ဌဒိဝသပရိ-မာဏော ကာလော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၆။ (မိလိန္ဒ။ ၃ဂ၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၄-တို့လည်း ကြည့်။)

အန္တရဒီပ (ပု) [အန္တရ+ဒီပ] (၁) ရေလယ် ကျွန်း။ နဒီနံ အန္တရဒီပါဒီသု ဒုဂ္ဂမနဋ္ဌာနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃ဂ။သြကာသံ ဂဝေသန္တော မဟာမဟိ ဘိန္ဒိတွာ ဧကတော ကာလမဟိ ဧကတော မဟာမဟိစ္စေဝ သန္ဓိ ဂန္တွာ သန္ဒမာနာ ပုန သမုဒ္ဒသမီပေ သမာဂန္တွာ ပဝတ္တာ၊ ယံ သြကာသံ အန္တရဒီပံ အကာသိ၊ တံ ပဝိသိ-တွာ.... ဝါသံ ကပ္ပေသိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄။ အန္တရဒီပေ ဝသန္တော ဘယံ ဒိသွာ ကုလ္လံ ဗန္ဓိတွာ မဟာမဟိံ တရိတွာ တံ ကစ္ဆံ အာဂမ္မ။ ၎င်း။၃၁။ (၂) ကျွန်းကြီးမှ တပါးသောကျွန်း၊ ကျွန်းငယ်။ အန္တရဒီပါ စာ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁ဂ)တိ မဟာဒီပတော အညဒီပါ စ၊ ခုဒ္ဒကဒီပါတိ အဓိပ္ပါယော။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။၃၁၄။

အန္တရဒီပက (နာ) [အန္တရ+ဒီပက] ရေလယ် ကျွန်းကလေး။ နဒီနံ ဒုဂ္ဂမဋ္ဌာနံ အန္တရဒီပကံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၉။ တာသမ္ပိ ဝစနံ အကတွာ ပရတော ဂစ္ဆန္တော အန္တရဒီပကေ ကော ယက္ခနဂရံ အဒ္ဒသ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။ ဒွေ ဧယမ္ပတိကာ ကော ဖလကံ ဂဟေတွာ အန္တရ-ဒီပကံ ပဝိသိံသု။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ၆။

အန္တရဒီပကဝါသီ (တိ) [အန္တရဒီပက+ဝသ+ဏီ] ရေလယ်ကျွန်း၌နေသော၊ သူ။ ကောဒိဝသံ အန္တရဒီပကဝါသီ ဧကော ဣဒ္ဓိမန္တတာပသော အဿမပဒတော နိက္ခမိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၇၇၊

အန္တရဒ္ဓါရ (နာ) [အန္တရ+ဒွါရ] တံခါးအတွင်း။ တံခါးကြား။ အရေ ဗာလ ဖြာဟ္မဏ ကိံ တဝ ဉာတကာ အန္တရဒ္ဓါရေ ကဟာပဏံ ဌပေန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၁။ နဂရတော ဗဟိ ဂစ္ဆန္တော အန္တရဒ္ဓါရေ ဒသဗလံ ဒိသွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၆။ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၆-၌ကား နဂရဒ္ဓါရေ-ဟု ဆိုသည်။)

အန္တရဓာတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အန္တရ + ဓာ + တုံ] ကွယ်ပျောက်ခြင်းငှါ။ အန္တလိက္ခေတိ အန္တရ-ဓာတုသမတ္ထတုဏှောကာသေ (အန္တရဓာတုံ သမတ္ထေ တုဏှောကာသေ?)။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၄၁။

အန္တရဓာန (နာ) [အန္တရ+ဓာ+ယု။ နိတိ၊ ဓာတု။၂၂ဂ-ကြည့်။] (၁) အကြား၌ ထားခြင်း၊ ခြား-ကွာ-ဖုံး-ကွယ်-ခြင်း၊ မမြင်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း၊ ပျောက်-ဆုံး-ခြင်း၊ မရှိခြင်း၊ ရပ်စဲခြင်း။ (က) ခန္ဓာစဲခြင်း၊ ကွယ်လွန်ခြင်း၊ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုခြင်း။ တေသံ ဗုဒ္ဓါနံ ဘဂဝန္တာနံ အန္တရဓာနေန ဗုဒ္ဓါနု-ဗုဒ္ဓါနံ သာဝကာနံ အန္တရဓာနေန။ ဝိ၊၁။ ၉-၁၀။ အန္တရဓာနေနာတိ ခန္ဓန္တရဓာနေန၊ ပရိနိဗ္ဗာနေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၅၄။ စုတိ စဝနတာ ဘေဒေါ အန္တရဓာနံ မစ္စု မရဏံ။ ဒီ၊၂။၂၄၄။ မ၊၁။၆၁။ အဘိ၊ဝိ။

၁၀၄၊၁၄၄။ အန္တရဓာနန္တိ ဃဋ္ဋသော ဝ ဘိန္နသာ ဘိန္နာနံ စုတိခန္ဓာနံ ယေန ကေနစိ ပရိယာယေန ဋ္ဌာနာဘာဝပရိဒီပနံ။ မ၊၁၊၁။၂၂၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၄။ အထ နေသံ သတ္တုနော အန္တရဓာနံ ဟောတိ။ ဒီ၊၃။၁၀၀-၁၀၁။ (၁) ကွယ်ပျောက်ခြင်း။ အထ သဒ္ဓမ္မဿ အန္တရဓာနံ ဟောတိ။ သံ၊၁။၄၂၂။ ယော စေ သဒ္ဓမ္မဿ သမ္မောသာယ အန္တရဓာနာယ သံဝတ္တတိ။ အံ၊၁။၁၇-၁၈။ အန္တရဓာနာယာတိ အပညာဏတ္တာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၅။ ခယော ဝယော ဘေဒေါ ပရိဘေဒေါ အနိစ္စတာ အန္တရဓာနံ။ အဘိ၊ဝိ။၁၅၁။ မဟာနိ။၂၀၅။ ရူပံ ပရိနိပ္ဖန္နံ ရူပဿ ဘေဒေါ အတ္ထိ, အန္တရဓာနံ အတ္ထိ။ အဘိ၊က။၃၃၄။ ဘေဒေါ ပရိဘေဒေါ အနိစ္စတာ အန္တရဓာနံ။ မဟာနိ။၂၀၅။ (အဓိဂမန္တရဓာန, ပဋိပတ္တန္တရဓာန, လိင်္ဂန္တရဓာန-ဟူသော သာသနန္တရဓာန ၃-မျိုးကို မိလိန္ဒ။၁၃၆-တွင်၎င်း, ပရိယတ္တိအန္တရဓာန, ပဋိဝေဓအန္တရဓာန, ပဋိပတ္တိအန္တရဓာန-ဟူသော အန္တရဓာန ၃-မျိုးကို မ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၀-၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၂-၃-တို့တွင်၎င်း, ယင်း ၃-မျိုးနှင့်တကွ လိင်္ဂအန္တရဓာန, ဓာတုအန္တရဓာန-ဟူသော အန္တရဓာန ၅-မျိုးကို အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၇-၇၁-တွင်၎င်း ကြည့်။ သူတော်ကောင်းတရားကွယ်ပျောက်ကြောင်း ၁-ပါး, ၂-ပါး, ၄-ပါး, ၅-ပါးတို့ကို အစဉ်အတိုင်း အံ၊၁။၁၇ ၈၊ ၆၀၊၄၆၅။ အံ၊၂။၁၅၅-၉-တို့တွင် ကြည့်။) (၂) အပိတ်အဖုံး။ ပိဓာနံ တူပဓာရဏံ။ တိရောဓာနန္တရဓာနာ၊ ပိဓာနဆာဒနာနိ စ။ ဓာန်။၅၀-၅၁။ အန္တရံ ဓရတီတိ အန္တရဓာနံ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၀။

အန္တရဓာနမန္တ (ပု) [အန္တရဓာန+မန္တ] ကွယ်ပျောက်ကြောင်း – အတတ် – မန္တန်၊ ကွယ်ပျောက်အောင် ပြုလုပ်နိုင်သော – အတတ် – မန္တန်။ အယံ အာဘာယ အန္တရဓာနမန္တံ (အန္တရဓာပနမန္တံ၊သီ-မူကွဲ) ဇာနာတိ မညေ။....ကိံ နု ခေါ အာဘာယ အန္တရဓာနမန္တံ ဇာနာထ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၅။

အန္တရဓာပန (နပုံ) [အန္တရ+ဓာ+ဏာပေ+ယု] ကွယ်ပျောက်စေခြင်း၊ ဖျက်ဆီးခြင်း။ ရူပံ ဝိဘာဝေဟိ၊.... ဝိညာဏံ ဝိဘာဝေဟီတိ အယံ ဝိဘာဝနာ နာမ၊ အန္တရဓာပနာတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၈။ အန္တရဓာပေတီတိ ဧတ္ထ အန္တရဓာပနံ ဝိနာသနံ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၁၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၁၃။

အန္တရဓာပနမန္တ (ပု) [အန္တရဓာပန+မန္တ] ကွယ်ပျောက်စေနိုင်သော – အတတ် – မန္တန်။ အန္တရဓာနမန္တ-ကြည့်။

အန္တရဓာပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အန္တရ+ဓာ+ဏာပေ+တိ] ကွယ်ပျောက်စေ၏၊ ကွာစေ၏၊ မမြင်ခြင်းသို့ရောက်စေ၏၊ ဖျက်ဆီး၏။ အကုသလေ ဓမ္မေ ဌာနသော အန္တရဓာပေတိ။ ဝိ၊၁။၈၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၅၈။ ဌာနသော အန္တရဓာပေတီတိ ခဏေနေဝ အန္တရဓာပေတိ ဝိက္ခမ္ဘေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။ အန္တရဓာပေတီတိ ဧတ္ထ အန္တရဓာပနံ ဝိနာသနံ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၁၃။ အန္တရဓာပေတီတိ ဝိက္ခမ္ဘကော အာနာပါနသတိ ဝိက္ခမ္ဘေတိ။ မူလဋီ၊၁။၆၈။ န ခေါ ကဿပ ပဌဝီဓာတု သဒ္ဓမ္မံ အန္တရဓာပေတိ။ သံ၊၁။၄၂၃။ တမေနံ မဟာဝါတော အန္တရာယေဝ အန္တရဓာပေတိ။ သံ၊၃။၄၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၉။ ဝိညာဏံ အဘာဝေတိ ဝိဘာဝေတိ အန္တရဓာပေတိ။ စူဠနိ။၁၀၄။ အန္တရဓာပေတီတိ အဒဿနံ ဂမေတိ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၈။ အန္တရဓာပေန္တိ—အံ၊၁။၁၈။ အန္တရဓာပေထ—ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။ အန္တရဓာပေယျ — အံ၊၂။၃၄၆ (=နာသေယျ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၂)။ အန္တရဓာပေယျာမ—ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၃။ အန္တရဓာပေသိ—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၂၂။ အန္တရဓာပေသုံ — ဝိ၊၁။၉ (=ဝိနာသေသုံ အဒဿနံ

နယိံ သု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၅)။ **အန္တရဓာပေသိံ** — ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၁၂။

အန္တရဓာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အန္တရ+ဓာ+ဏာ-ပေ+တွာ] (က) ကွယ်ပျောက်စေ၍။ ပုန အန္တရဓာပေတွာ၊ ကေိကာ မုနိမဗြဝိ။ အပ၊၂။၂၁၃။ အတ္တာနံ အန္တရဓာပေတွာ အဒိဿမာ-နကော ဘဝေယျ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၁။ တဿ ဘဏ္ဍ-မန္တရဓာပေတွာ....။ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၁၆။ သာ ပုတ္တံ အန္တရဓာပေတွာ ကေိကာဝ အနုဗန္ဓိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၂။ (ခ) ချုပ်ငြိမ်းစေ — မဖြစ်စေမူ — ၍။ အန္တရဓာပေတွာ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ။ မူလဋီ၊၁။၉။ အန္တရဓာပေတွာတိ နိရော-ဓေတွာ။ အနုဋီ၊၁။၁၀။

အန္တရဓာယတိ (ကြိ) [အန္တရ+ဓာ+ယ+တိ။ အန္တရဓာ အဒဿနေ။ နီတိ၊ဓာ။၂၂၈။ အန္တရဓာယတီတိ၊ ဓာ=ဓာရဏေ အန္တရ-ပုဗ္ဗော၊ ဝတ္တမာနေ တိ၊ ဒိဝါဒိတ္တာ ယက်။ မောဂ်၊ပဉ္စိကာ။ နှာ-၁၀၄။ သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ ဤအန္တရဓာဓာတ်အယှဉ် ပဥ္စမီ,သတ္တမီ ၂-မျိုး ကို တွေ့ရသည်။ ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာတို့၌ ကား ဆဋ္ဌီ, သတ္တမီ ၂-မျိုးကို တွေ့ရသည်။ ကစ္စည်း။ ၂၇၄။ ရူ။၃၀၀။ မောဂ်နှင့် ပဥ္စိကာ။ နှာ-၁၀၂-၄။ နီတိ၊သုတ္တ။၅၇၀၊၅၇၃-တို့နှင့် ပြလတ္တံ့ ပုံစံများ ကြည့်။ မောဂ်၊နိသျ။နှာ-၂၃၅-၆-လည်းကြည့်။ ဤအန္တရဓာယတိ-ပုဒ် ကို အပိ-သဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်တွဲ၍ ဆိုရာ၌ အန္တရာပိ-ဓာယတိ-ဟုလည်း တွေ့ရသည်။ ၎င်းကြည့်။] အကြား၌ ထား၏၊ ကွယ်ပျောက်၏၊ ပုန်း ကွယ်၏၊ မမြင်ခြင်းသို့ရောက်၏၊ မမြင်ရသော တန်ခိုးပြာဋိဟာကိုပြု၏။ ဓူမာယတိပိ ပဇ္ဇလ-တိပိ အန္တရဓာယတိပိ။ ဝိ၊၂။၇၇။ အန္တရ-ဓာယတိပီတိ အန္တရဓာယတိပိ အဒဿနမ္ပိ ဂစ္ဆတီတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၈။ (အန္တရာပိ-ဓာယတိ-လည်းကြည့်။) ယံ နော ခိပ္ပမေဝ အန္တရဓာယတိ။ မ၊၁။၃၁၉။....အန္တရဓာယ-တီတိ....အန္တကာရေ ရူပဂတံ ဝိယ န ဒိဿတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၂။ ပဋိပတ္တိယာ အန္တရဟိတာယ သိက္ခာပဒပညတ္တိ အန္တရဓာယတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၃၆။ ဈာနဝေဂေ ပန ပရိဟီနေ တတ္ထ ရူပက္ခန္ဓော အန္တရဓာယတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။ အန္တရဓာယတီတိ ပစ္စယနိရောဓေန နိရုဇ္ဈတိ နပ္ပဝတ္တတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆၈။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၃၈။ နိမိတ္တံ ဝါ အန္တရဓာယတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၈၂။ **အန္တရဓာယန္တိ**— မဟာနိ။၄ (=အန္တရဓာနံ အဒဿနံ ဂစ္ဆန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၄)။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၁၁ (=အဒဿနံ ဂစ္ဆန္တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၉၁)။ ယဒိ သက္ကောသိ မယှံ အန္တရဓာယိတုံ, **အန္တရဓာယသိ**, ပါဋိဟာရိယံ ကရောဟိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၀-၁၁။ **အန္တရဓာယာမိ**— ဒီ၊၂။၉၂။ အံ၊၃။၁၂၈။ ဟန္ဒ စရဟိ ဓော မာရိသ ပဿ အန္တရဓာယာမိ။ မ၊၁။၄၀၅။ အန္တရဓာယာ-မီတိ အဒိဿမာနကပါဋိဟာရိယံ ကရောမိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၀။ သော အန္တရဓာယာမိ၊ ကုတ္ထိံ ဝါပဝိသာမိ တော။ သံ၊၁။၁၃၃။ ထေရီ။၄၀၄။ **အန္တရဓာယတု**—ဝိ၊၂။၁၈၉။ ဟန္ဒ စရဟိ မေ တွံ ဗြဟ္မေ အန္တရဓာယဿု။ မ၊၁။၄၀၅။ **အန္တရဓာယေယျ**—ဝိ၊၂။၁၅၀။ မိလိန္ဒ။၁၀၅။ သဗ္ဗေ အန္တရာဝ အန္တရဓာယေယျုံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၈။ တတ္ထေဝ'န္တရဓာယထ။ မ၊၁။၄၁၅။ သံ၊၁။၁၂၃။ သုတ္တနိ။၃၄၃။ ထေရ။ ၃၆၇။ (ဟိယျတ္တနီတ္ထ-ကို ထ-ပြု)။ဝိမာန။၂၆။ ပသန္နစိတ္တံ မံ ဥတွာ၊ ဗုဒ္ဓေါ အန္တရဓာယထ။ အပ၊၁။၂၇၉။ **အန္တရဓာယိတ္ထ** — ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၃၇၉။ တတ္ထေဝ'န္တရဓာယိ။ ဝိ၊၃။၁၀၊၂၈။ ဒီ၊၂။၃၄။ သံ၊၁။၁၀၄၊၁၅၃။ အံ၊၁။၃၂၉။ =အန္တရဟိတော။ သာရတ္ထ၊၃။၁၆၀။ အနာ-ထပိဏ္ဍိကဿ ဂဟပတိဿ နဂရမှာ နိက္ခမန္တဿ အာလောကော အန္တရဓာယိ။ ဝိ၊၄။၃၀-၃။ သံ၊၁။၂၁၃။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၄၁။ တတ္ထေဝ'န္တရ-ဓာယိံသု။ သံ၊၁။၁၅၀။ အန္တရဓာယိံသု။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ အန္တရဓာ-

ယိဿတိ— ဒီ၊ ၂။၁၁၅။ ဥဒါန။၁၃၀။ **အန္တရဓာယိဿန္တိ**— ဒီ၊၃။၅၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ "**အန္တရဓာယိဿာမိ** သမဏဿ ဂေါတမဿ၊ အန္တရဓာယိဿာမိ သမဏဿ ဂေါတမဿာ"တိ နေဝဿု မေ သက္ကောတိ အန္တရဓာယိတုံ။ မ၊၁။၄၀၅။ အန္တရဓာယိဿာမီတိ အန္တရိတော အစက္ခုဝိသယေ ဌာနေ အတ္တာနံ ဌပေဿာမိတျတ္ထော၊ နိလီယိဿာမီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ နိရုတ္တိ။၁၂၇။

အန္တရဓာယန္တ (တိ) [အန္တရ + ဓာ + ယ + အန္တ] ကွယ်ပျောက်သော။ ဣတ္ထိလိင်' ပန အန္တရဓာယန္တံ ဒုဗ္ဗလအကုသလေန အန္တရဓာယတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၈။ဣတ္ထိလိင်' ပုရိသလိင်' ဝါ အန္တရဓာယန္တံ ကိံ' သကလမ္ပိ သရီရံ ဂဟေတွာ အန္တရဓာယတိ၊ ဥဒါဟု သယမေဝ။ ဝဇိရ။ ၁၁၅။ အန္တရဓာယန္တံ ဣတ္ထိလိင်' ဒုဗ္ဗလအကုသလေန အန္တရဓာယတိ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၁၀၂။

အန္တရဓာယမာန(တိ)[အန္တရ+ဓာ+ယ+မာန] ကွယ်ပျောက်သော။ သတ္တေသု ဟာယမာနေသု သဒ္ဓမ္မေ အန္တရဓာယမာနေ ဗဟုတရာနိ စေဝ သိက္ခာပဒါနိ ဟောန္တိ။ မ၊ ၂။၁၀၈။ သံ၊၁။၄၂၂။ ဝိဂစ္ဆမာနေ အန္တရဓာယမာနေ။ မဟာနိ။၃၃၈။ စူဠနိ။၁၉၁။ အန္တရဓာယမာနံ အာဘံ ဒိသွာ....။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၅။

အန္တရဓာယိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အန္တရ+ဓာ+ယ+တုံ] ကွယ်ပျောက်ခြင်းငှါ။ နေဝဿု မေ သက္ကောတိ အန္တရဓာယိတုံ။ မ၊၁။၄၀၅။.... မယှံ အန္တရဓာယိတုံ နေဝ သက္ကောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၁၁။

အန္တရဓာယိတုကာမ (တိ) [အန္တရဓာယိတုံ + ကမု+ဏ] ကွယ်ပျောက်ခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ သူ။ အန္တရဟိတောတိ အန္တရဓာယိတုကာမော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။ ၂၅။

အန္တရဓာယိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အန္တရ+ဓာ+ယ+တွာ] ကွယ်ပျောက်၍။ နိသိန္နဋ္ဌာနေယေဝ အန္တရဓာယိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၃၉။

အန္တရန္တရ (တိ) [အန္တရ+အန္တရ] အကြားအကြား။ နာဂေါ ဘိက္ခုနံ အန္တရန္တရေန ဂန္တွာ သတ္ထု ပုရတော တိရိယံ အဋ္ဌာသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀။ နေသံ ဉာဏံ အန္တရန္တရာသု ဇာတိသု အသင်္ခမာနံ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတဋ္ဌာနမေဝ ဂဏှာတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၄။ အန္တရန္တရာသု ဇာတိသု န သင်္ခတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄၁။ အန္တရန္တရာ-လည်း ကြည့်။

အန္တရန္တရာ(နိပါတသမုဒါယ)[အန္တရာ+အန္တရာ] အကြားအကြား၌။ န ဥပဇ္ဈာယဿ ဘာသမာနဿ အန္တရန္တရာ ကထာ ဩပါတေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊၃။၅၈။ အန္တရဃရေ ဝါ အညတြ ဝါ ဘာသမာနဿ အနိဋ္ဌိတေ တဿ ဝစနေ အညာ ကထာ န သမုဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၅၉။ ဇေံ ပဿန္တာ အန္တရန္တရာ ကထံ ဩပါတေယျုံ။ မ၊၂။၂၀၂။ မမ ကထာဝါရံ ပစ္ဆိန္ဒိတွာ အန္တရန္တရေ အတ္တနော ကထံ ပဝေသေယျုံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၇။ ဘာသမာနဿ အန္တရန္တရာ ကထံ ဩပါတေတိ။ အံ၊၂။၁၂၁။ အာဘိဓမ္မကထံ ကထေန္တာနံ အန္တရန္တရာ ကထံ ဩပါတေတိ။ အံ၊၂။၃၄၄။ ထေရေဟိ ဝုစ္စမာနဿ ကထာပဗန္ဓဿ အန္တရေ အန္တရေ အတ္တနော ကထံ ပဝေသေတိ။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၃၃။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၂၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀၊၁၅၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၈၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၄၆။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၆။၇-တို့လည်း ကြည့်။)

အန္တရန္တရုပဋ္ဌာန (န) [အန္တရန္တရ+ဥပဋ္ဌာန] အကြားအကြား၌ ဆည်းကပ်ခြင်း။....ဒေဝသိကံ တိဏိ မဟာဥပဋ္ဌာနာနိ ဂစ္ဆတိ။ ပါတောဝ ဧကဝါရံ ဂစ္ဆတိ၊ ကတပါတရာသော ဧကဝါရံ၊ သာယနှေ ဧကဝါရံ။ အညာနိပိ

အန္တရန္တရုပဋ္ဌာနာနိ (အန္တရုပဋ္ဌာနာနိ။ သီ၊ သျှ၊ဣမူကွဲ)ဟောန္တိယေဝ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၃။

အန္တရပရိစ္ဆေဒ (ပု) [အန္တရ+ပရိစ္ဆေဒ]အကြား ဖြစ်သော အပိုင်းအခြား၊ အကြားဟူသော အပိုင်းအခြား။ အာကာသဝိကာရအန္တရပရိစ္ဆေဒမတ္တကာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၂၅။ အန္တရပရိစ္ဆေဒေါတိ တံတံကလာပါနံ အသင်္ကရကာရဏဘူတော အန္တရဘူတော ပရိစ္ဆေဒေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၅၄။

အန္တရပေယျာလ (ပုန) [အန္တရ+ပေယျာလ] အကြားအကြား၌ – ပေယျာလထိုး၍ – မြှုပ်၍ – ဟောအပ်သော – သုတ် – ပါဠိ၊ (၁)ပရိဝါပါဠိတော်လာ အခန်းတခု၏အမည်။ဝိ၊၅။ ၁၆၄-၇၂။ အန္တရပေယျာလံ နိဋ္ဌိတံ။ ဝိ၊၅။ ၁၇၂။ အန္တရပေယျာလေ စတုတ္ထေန အာပတ္တိသမုဋ္ဌာနေန.... ။ .... တသ္မိံ ယေဝ အန္တရပေယျာလေ ပဌမေန အာပတ္တိသမုဋ္ဌာနေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၂၆။ (၂) နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်လာ သုတ်တခု၏အမည်။ သံ၊၁။၃၄၉-၅၁။ အန္တရပေယျာလော နဝမော ။ .... သုတ္တန္တာ အန္တရပေယျာလာ နိဋ္ဌိတာ။သံ၊၁။ ၃၅၁။

အန္တရဗာဟိရ (တိ) [အန္တရ+ဗာဟိရ] အတွင်းအပ။ သုဒ္ဓါ အန္တရဗာဟိရာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၂။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၅၄။ သန္တရဗာဟိရ (ဓမ္မ။၅၇။ ဇာ၊ ၁။၂။ ဇာ၊၂။၆၀) လည်းကြည့်။

အန္တရဘတ္တ (န) [အန္တရ+ဘတ္တ] (၁) ဆွမ်းစားချိန်အတွင်း။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ပန အတ္တနော အနုတ္တရဓမ္မရာဇတာယ ကေသ္မိံ ယေဝဿ အန္တရဘတ္တေ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ အဒါသိ။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၇။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ အန္တရာဘတ္တ-လည်းကြည့်။ (၂)ကြားထမင်း၊ နံနက်စာ, ညစာတို့၏ အကြား၌ – အဆာပြေစား – အပျော်စား – အပ်သော ထမင်းမျိုး။ ဗာရာဏသိရညော ကိရ သူဒေါ အန္တရဘတ္တံ ပစိတွာ ဥပနာမေသိ....။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၅။.... အတိဝိ သုသင်္ခတံ အမတကပ္ပံ အန္တရဘတ္တံ ပစိတွာ ဥပနာမေသိ။ ၎င်း။ ၁၀၆။ အန္တရခဇ္ဇက-လည်း ကြည့်။

အန္တရဘောဂိက (တိ) [အန္တရ+ဘောဂိက (=ဘောဂ+ဣက)] မင်း ၂-ယောက်တို့၏ အကြား၌ နှစ်ရွာ, သုံးရွာ အပိုင်စားအပ်သော ရွာရှိသော၊သူ။နှစ်ရွာ, သုံးရွာ – စား – အကြီးအကဲ၊တိုက်သူကြီး၊ အရံမင်း ဟူသော အဝေးရောက် မဟာအမတ်။ ရာဇာနော နာမ ပထဗျာရာဇာ ပဒေသရာဇာ မဏ္ဍလိကာ အန္တရဘောဂိကာ အက္ခဒဿာ မဟာမတ္တာ။ ဝိ၊၁။၅၇။ အန္တရဘောဂိကာ နာမ ဒွိန္နံ ရာဇူနံ အန္တရာ ကတိပယဂါမသာမိကာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၇။ .... အန္တရဘောဂိကာနံ ဇဝနဒူတေ ပေသေတွာ ....။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၀။ အန္တရဘောဂိကာနန္တိ အနုယုတ္တရာဇမဟာမတ္တာနံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၉၄။

အန္တရမဂ္ဂ (ပု) [အန္တရ+မဂ္ဂ] လမ်းခရီးအကြား။ အန္တရမဂ္ဂေ ဝတ္တမာနော ပိ အဝဿံ-ဂါမိတာယ ဇေ ဝုတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၃၇။ အန္တရာမဂ္ဂ-လည်း ကြည့်။

အန္တရဝတ္ထု (န) [အန္တရ+ဝတ္ထု] အိမ်ဝင်းအတွင်း၊ အိမ်၏ရင်ပြင်။သေဋ္ဌိပုတ္တော သိရိမာယ သဒ္ဓိံ ဥပရိပါသာဒဝရဂတော ဇာလဝါတပါနံ ဝိဝရိတွာ အန္တရဝတ္ထုံ ဩလောကေန္တော အဋ္ဌာသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၆။ အန္တရဝတ္ထုန္တိ ဂေဟင်္ဂဏံ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၂၀၉။ အန္တရဝတ္ထုမှိ အသီတိဟတ္ထမတ္တံ အင်္ဂါရကာသုံ ခဏိမှိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၉။ အန္တေ့ာဝတ္ထု-လည်း ကြည့်။

အန္တရဝဿ (န) [အန္တရ+ဝဿ] မိုးလေးလ အတွင်း၊ မိုးတွင်း၊ ဝါတွင်း။ အာယသ္မာ ဘဒ္ဒိယော တေနေဝ အန္တရဝဿေန တိဿော ဝိဇ္ဇာ သစ္ဆာကာသိ။ဝိ၊၄။၃၃၉။ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၉-လည်း ကြည့်။)အထခေါ အာယသ္မာ ပုဏ္ဏော

တေနေဝန္တရဝသေန ပဉ္စမတ္တာနိ ဥပါသကသတာနိ ပဋိဝေဒေသိ။ မ၊၃။၃၁၄။ သံ၊၂။၂၇၇။ တေနေဝန္တရဝသေန သဗ္ဗေဝ တိသော ဝိဇ္ဇာ သစ္ဆာကံသု။ ဥဒါန။၁၀၅။ တေနေဝန္တရဝသေနာတိ တသ္မိံယေဝ အန္တရဝသေ မဟာပဝါရဏံ အနတိက္ကမိတွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၆၄။ အန္တောဝဿ-လည်း ကြည့်။

အန္တရဝါရ (ပု) [အန္တရ+ဝါရ] အကြား၌ ဖြစ်သောဝါရ၊ တဖန် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသော ဝါရ၊ အသေးစိတ် ဝေဖန်သော ဝါရ။ .... အဋ္ဌဟိ မဟာဝါရေဟိ ကေမေကာသ္မိံ ဝါရေ ပထဝီ-အာဒီဟိ စတုဝီသတိယာ အန္တရဝါရေဟိ ပဋိမဏ္ဍေတွာ....။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၈။

အန္တရဝါသက (ပု) [အန္တရ+ဝါသ+က။ အန္တရံ မဇ္ဈပ္ပဒေသော၊ အန္တရေ မဇ္ဈေ ကဋိပ္ပဒေသေ ဝါသော ဝတ္ထံ အန္တရဝါသော၊ သောယေဝ အန္တရဝါသကော။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ဋီ၊သစ်။ ၂၇၄။ ဓာန်၊ဋီ။၂၉၂-လည်း ကြည့်။] (၁) ခါးဝတ် အထည်၊ သင်းပိုင်။ သာ ဝန္ဒိတွာ အန္တရဝါသကံ ဥက္ခိပိတွာ မုခေန အင်္ဂဇာတံ အဂ္ဂဟေသိ။ ဝိ၊ ၁။၄၅။အညတရဿ ဘိက္ခုနော အန္တရဝါသကံ အတ္တနော မညမာနော နိဝါသေသိ။ဝိ၊၁။၇၃။ အယံ အန္တရဝါသကော။ဝိ၊၃။၁၃၀။န အညတြ အန္တရဝါသကေန အတ္ထတံ ဟောတိ ကထိနံ။ ဝိ၊၃။၃၅၃။ တဿ ရတ္တိကာယ အန္တရဝါသကော ပဘဿိတ္ထ။ဝိ၊၄။၂၇၆။အန္တရဝါသကေန အတ္ထတံ ဟောတိ ကထိနံ။ ဝိ၊၅။၃၀၃။ နိဝတ္ထော အန္တရဝါသကေန။ ဝိ၊၅။၃၇၅။ (နှ) (၂) ဆွေမျိုးမတော်သော ရဟန်းမထံမှ သင်းပိုင်အလှူခံခြင်း။ အန္တရဝါသကံ ရူပိယံ သုတ္တံ။ ဝိ၊၅။၂၅၆။ အန္တရဝါသကန္တိ အညာ-တိကာယ ဘိက္ခုနိယာ စီဝရပဋိဂ္ဂဏှနံ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၇၅။ (နိဿဂ္ဂိယပါစိတ်၊၁-ဝဂ်၊၅-သိက္ခာပုဒ်ကို ဆိုလိုသည်။)

အန္တရဝိရဟိတ (တိ) [အန္တရ+ဝိရဟိတ] ကွဲပြား–ခြားနား–မှု–မှ ကင်းသော–မရှိသော၊ မိမိအမျိုးနှင့်တူသော။ အနန္တရာတိ အန္တရဝိရဟိတာ၊ အတ္တနော ကုလေန သဒိသာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇။ အန္တရဝိရဟိတာတိ ဝိဘာဂဝိရဟိတာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၄၀။

အန္တရဝီထိ (ထီ) [အန္တရ+ဝီထိ] လမ်း၏အလယ်၊ ခရီးလမ်းကြား။ အန္တရဝီထိယံ ဌိတော၀.... ဏ္ဍမံ ဂါထမာဟ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၉။ အန္တရဝီထိယန္တိ ဝီထိယာ မဇ္ဈေ။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။၂၀၂။ တေန တေန ဂန္တွာ အန္တရဝီထိယမ္ပိ သိင်္ဃာဋကေပိ စတုက္ကေပိ သဘာယမ္ပိ ဌတွာ ပရိဒေဝန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၀။ ရထိယာယာတိ အန္တရဝီထိယံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၆။ အန္တရဝီထိယံ ဌိတကော၀ ဏ္ဍမာ ဂါထာ အဘာသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၃၂။ .... အန္တရဝီထိံ ဩလောကေန္တော စင်္ကမတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၄။ သောဌိ အန္တရဝီထိံ ပဋိပန္နမနုဿေ ပက္ကောသာပေတွာ။ ၎င်း။၆၈။

အန္တရသတ္ထိ (နှ၊ထီ) [အန္တရ+သတ္ထိ] (က) ပေါင်–လက်–တို့၏အကြား၊ ပေါင်ကြား၊ လက်ကြား။ သေယျံ ကပ္ပေတိ ပါဒေ ပါဒံ အစ္စာဓာယ အန္တရသတ္ထိမှိ နင်္ဂုဋ္ဌံ အနုပက္ခိပိတွာ။ အံ၊၁။၅၆၇။ ပိဋ္ဌိမဇ္ဈေန ဂန္တွာ အန္တရသတ္ထိမှိ ဒက္ခိဏာဝတ္တာ ဟုတွာ ဌိတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၁။ မာတု အန္တရသတ္ထိယံ မုခံ ဥပနေန္တိ ပယံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၃၂။ရညော နာဂေါ တံ ကိဋ္ဌံ ဒိသွာ ဂမ္ဘီရံ ဥဒကံ အနုပဝိသိတွာ သောဏ္ဍာယ ဥဒကံ ဂဟေတွာ သကိံ ကုမ္ဘေ, သကိံ ပိဋ္ဌိယံ, သကိံ ဥဘောသု ပဿေသု, သကိံ အန္တရသတ္ထိယံ ပက္ခိပန္တော ကီဠိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၃။ (ခ) ခြေလေးချောင်းတို့၏ အကြား။ နိဂြောဓဂစ္ဆံ အန္တရသတ္ထိသု ကတွာ ဂစ္ဆာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၅။ (အလားတူ ဝိ၊၄။၃၁၁-၌ကား အန္တရာ သတ္ထိနံ ကရိတွာ-ဟု ရှိသည်။ စတုန္နံ ပါဒါနံ အန္တရေ ကရိတွာ-ဟု ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၃-၌ ဖွင့်သည်။ ပါစိတ်၊ယော၊၂။၅၅-လည်း ကြည့်။)

အန္တရသန္နိပါတ (ပု) [အန္တရ+သန္နိပါတ] ကြားကာလ၌ စည်းဝေးခြင်း၊ ကြားကာလ အစည်းအဝေး။ အန္တရသန္နိပါတေ မဇ္ဈိမဒေသံ ပညပေတွာ။ ဝိ၊ ၃၊ ၃။ ၄၀။ =အန္တရန္တရာ သန္နိပါတေ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇။ =သကလံ အဟောရတ္တံ အသန္နိပါတေတွာ အန္တရေ သန္နိပါတေ သတိတိ ယောဇနာ။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ၁။ ၂၅။ သလာကဂ္ဂါဒီသု ဝါ အန္တရသန္နိပါတေ ဝါ သံဃံ ပုစ္ဆိတွာဝ ဇဂ္ဂါပေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၃၊ ၄။ ၂၅၃။ အန္တရသန္နိပါတောတိ ဥပေါသထပဝါရဏာဒိမဟာသန္နိပါတေ ဌပေတွာ အန္တရာ မင်္ဂလုစ္ဆာရဏာဒိ။ ဝဇိရ။ ၅၈၀။

အန္တရသမုဒ္ဒ (ပု) [အန္တရ+သမုဒ္ဒ] သမုဒ္ဒရာ၏ – အတွင်း – အလယ်ကျွန်း၊ အန္တရသမုဒ္ဒ-အရပ်။ အန္တရသမုဒ္ဒေ ကိရ ကောဘိက္ခု သုသဏ္ဌာနံ နာဂဒ္ဓိကေရံ လဘိတွာ....။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆၆။ အန္တရသမုဒ္ဒေ အတုရုမုဟုန္ဒေ။ ဝဇိရ။ ၁၂၆။ (ဤ၌ အတုရုမုဟုန္ဒေ-ကား သီဟိုဠ်ဘာသာတည်း။ အတုရု=အန္တရ။ မုဟုဒ= သမုဒ္ဒ)။ အန္တရသမုဒ္ဒေတိ အန္တရသမုဒ္ဒံ နာမ ပဒေသော။ ပါရာ၊ ယော။ ၁၅၈။

အန္တရသာဋက (ပု) [အန္တရ+သာဋက] ခြုံထည်၊ အပေါ်ရုံ အဝတ်အထည်။ ဤမ ပန "အန္တရသာဋကာ"တိအာဒီသု ဝိယ ဥတ္တရိယေ (အန္တရ-သဒ္ဒေါ) ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အန္တရာ ဥတ္တရိယံ ဥတ္တရာသင်္ဂေါ ဥပသံဗျာနန္တိ ပရိယာယသဒ္ဒါဇေတော။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၁၅၁။

အန္တရဟိတ [1] (တိ) [အန္တရ+ဓာ+တ။ ဓ-ကို ဟိ-ပြု။ ရူ။ ၆၁၇။ မောဂ်၊ ၅။ ၁၀၈-တို့ ကြည့်။ ဤပုဒ်၏ အယှဉ်၌ သတ္တမီကို များစွာ တွေ့ရသည်။ ဥဒါန။ ၁၈၈-၌ ဩရိမတီရာ အန္တရဟိတော-ဟု မူကွဲရှိကြောင်း မှာသည်။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၅၇၃-လည်း ကြည့်။] (၁) (က) ကွယ်ပျောက်သော၊ သူ။ ဗြဟ္မလောကေ အန္တရဟိတော။ ဝိ၊ ၃။ ၆။ သံ၊ ၁။ ၁၃၉။ မဟာကပ္ပိနဿ သမ္မုခေ အန္တရဟိတော။ ဝိ၊ ၃။ ၁၄၄။ ဩရိမတီရေ အန္တရဟိတော။ ဝိ၊ ၃။ ၃၂၅။ ဒီ၊ ၂။ ၇၆။ ဥဒါန။ ၁၈၈။ အန္တရဟိတဥ္စ မံ န ဇာနန္တိ။ ဒီ၊ ၂။ ၉၂။ သုဒ္ဓါဝါသေသု ဒေဝေသု အန္တရဟိတာ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၃၀။ သံ၊ ၁။ ၂၅။ အန္တရဟိတော ဤမံ ဂါထံ အဘာသိ။ မ၊ ၁။ ၄၀၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂။ (မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌီ၊ ၂။ ၂၅-တို့လည်း ကြည့်။) ပဋိပတ္တိယာ အန္တရဟိတာယ သိက္ခာပဒပညတ္တိ အန္တရဓာယတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၃၆။ မာတိကာယ အန္တရဟိတာယ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၈၁။ သာသနေ အန္တရဟိတေ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၉၀။ (ဒီ၊ ၁။ ၂၁၂။ မ၊ ၁။ ၃၂၁။ အံ၊ ၁။ ၆၆။ အံ၊ ၃။ ၆၃။ ဥဒါန။ ၁၀၂၊ ၁၃၁။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၇။ စူဠနိ။ ၄၀။ ပေတ၊ ဋ္ဌ။ ၂၂၈-တို့လည်း ကြည့်။) (ခ) ကွယ်ပျောက်ပျက်စီးသော။ တဿ မေ တာ ဗလဇဝနသမ္ပတ္တိယော အန္တရဟိတာ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၆၅။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၉။ အန္တရဟိတာတိ နဋ္ဌာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၅။ စက္ခုသ္မိံ အန္တရဟိတေ ဇာနာတိ "အတ္တာ မေ အန္တရဟိတော၊ ဝိဂတော မေ အတ္တာ"တိ။ မဟာနိ။ ၂၀၆။ စက္ခုသ္မိံ အန္တရဟိတေတိ တသ္မိံ ဝိနဋ္ဌေ။ အတ္တာ မေ အန္တရဟိတောတိ "မမ အတ္တာ ဝိနဋ္ဌော"တိ ဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၃၁၁။ (၂) ကွယ်စေအပ် – ဖုံးလွှမ်းအပ် – သော။ အနန္တရဟိတ-ကြည့်။

အန္တရဟိတ [2] (တိ) [အန္တ+ရဟိတ] အနား – အမြိတ် – မှ ကင်းသော၊ အနား – အမြိတ် – မရှိသော။ နန္တကာနီတိ အန္တရဟိတာနိ စီရာနိ ဝါ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၁၉။ အန္တရဟိတာနီတိ အန္တဝိကလာနိ ဆိန္နန္တာနိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၁၇။ အနန္တကာနီတိ အန္တရဟိတာနိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၂၇။

အန္တရာ (သတ္တမျန္တ-ဗျ) [အန္တ+ဣ+အ။ ရ-လာ။ ရူ။ နှာ-၁၀၉။ နီတိ၊ သုတ္တ။ နှာ-၃၈၀။ ဓာန်။ ၁၁၅၀-တို့ ကြည့်။ အန္တရာတိ ဝေမဇ္ဈေ။ ရူ။ ဋီ။ နှာ-၆၁။ အန္တရာ-သဒ္ဒေါယံ မဇ္ဈဝစနော။

မောဂ်၊ပဉ္စိကာ။၂၊၇။ ဤသဒ္ဒါ၏ အယုဉ်
မြဲ့ရှာစသည့် အရပ်ဟော သဒ္ဒါတို့နောင် ဆဋ္ဌီ
အနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ် သက်ရသည်။ ရူ။
၂၀၆။ မောဂ်။၂၊၇။ နီတိ၊သုတ္တ။၅၀၀-တို့နှင့်
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၀။
ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၉၇-တို့ကြည့်။] (၁) အလယ်၌၊
အကြား၌၊ အတွင်း၌။ သံဃေန ဝါ အန္တရာ
ဥပ္ပတံ ဟောတိ။ ဝိ၊၁။၂၉၅။ အန္တရာပိ
ပရိဝသန္တိ။ ဝိ၊၃။၁၄၅။ သော ပရိဝသန္တော
အန္တရာ ဧကံ အာပတ္တိံ အာပဇ္ဇိ။ ဝိ၊၄။၁၁၃၊
၁၁၄၊၁၁၅။ အန္တရာ ဧကံ အာပတ္တိံ
အာပဇ္ဇိံ။ ဝိ၊၄။၁၁၆၊၁၁၀၊၁၁၉၊၁၂၀၊၁၂၂။
အန္တရာ ဝေါသာနံ။ ဝိ၊၄။၃၆၆။ ဝိ၊၅။၂၂၃။
ဒီ၊၂။၆၆။ အံ၊၂။၄၁၃။ အံ၊၃။၃၀၂။ ဣတိ-
ဝုတ်။၂၅၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၀။
ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၉၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ သာရတ္ထ၊၁။
၆၂။ အန္တရာတိ အရဟတ္တံ အပ္ပတွာဝ
ဝေမဇ္ဈေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၁။
အန္တရာတိ ဝေမဇ္ဈေ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၆၅။
အန္တရာတိ အာရမ္ဘနိပ္ဖတ္တီနံ ဝေမဇ္ဈေ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။
၄၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၉၂။ အန္တရာ ဝေါသာနန္တိ
အာရမ္ဘနိပ္ဖတ္တီနံ ဝေမဇ္ဈေ ပရိယောသာနံ
အာပါဒိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၀၀။ (အန္တရာနှင့်
ဝေါသာန-ကား သမာသ်,ဝါကျ ၂-ထွေပင်
သင့်ရာ၏။ သို့သော် အန္တရာနှင့် ဝေါသာနကို
တပုဒ်စီ ဥလ္လိင်ပြု၍ ဖွင့်သော (သီ၊ဋီ၊သစ်မှ
တပါးသော) ဋ္ဌ၊ဋီ-တို့ကို ထောက်လျှင် ဝါကျ
ကြံခြင်းက သာ၍ သင့်မြတ်ရာသည်။ အန္တရာ-
ဝေါသာန-လည်း ကြည့်။) န သက္ကာ ဟောတိ
အန္တရာ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေတုံ။ ဒီ၊၃။၁၂၃။
အန္တရာတိ ပဋိသန္ဓိတော သရသစုတိယာ
အန္တရေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၇။ ဝါသော တေ နတ္ထိ
အန္တရာ။ ဓမ္မ။၄၀။ အထန္တရာ မေ ဘဝိဿတိ
ကာလကိရိယာ။ သုတ္တနိ။ ၃၀၇။ အထန္တရာတိ
အန္တရာယေဝ အဿ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ န
တေသံ အန္တရာ ဂစ္ဆေ။ ဇာ၊၂။၂၉၂။=တေသံ
လာဘာဿ အန္တရာ န ဂစ္ဆေ၊ အန္တရာယံ န
ကရေယျ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၉၉။ အန္တရာယေဝ
ကာလံ ကတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၄။ မာဟံ နဿံ
မောမုဟော အန္တရာဝ။ စူဠနိ။၁၀၀။ မာ'ဟံ
နဿံ မောမုဟော အန္တရာဝါတိ မာ'ဟံ တုယှံ
ဓမ္မံ အသစ္ဆိကတွာ အန္တရာ ဧဝ အဝိဒ္ဒါ
ဟုတွာ အနဿိံ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၇၅။ သက္ကုဋ္ဌိ-
တာနိ အန္တရာယေဝ ပရိပတန္တိ။ မိလိန္ဒ။၂၄၄။
အန္တရာ စ ဂယံ အန္တရာ စ ဗောဓိံ။ ဝိ၊၃။
၁၁။ မ၊၁။၂၂၇။ အန္တရာ စ ရာဇဂဟံ အန္တရာ
စ ဝေသာလိံ။ ဝိ၊၃။၄၀၁။ အန္တရာ စ ဘန္တေ
ရာဇဂဟံ,အန္တရာ စ နာဠန္ဒံ။ ဝိ၊၄။၄၀၃။ဒီ၊၁။
၁။ သံ၊၁။၄၁၉။ အန္တရာ စ သာဝတ္ထိံ အန္တရာ
စ သာကေတံ။ မ၊၁။၂၀၃။ အန္တရာ စ ဥက္ကဋ္ဌံ
အန္တရာ စ သေတဗ္ဗံ။ အံ၊၁။၃၄၆။ အန္တရာ
စ မဓုရံ,အန္တရာ စ ဝေရဉ္ဇံ။ ငင်း။၃၆၀။
အန္တရာ စ ဝေလံ အန္တရာ စ အဂျာဂါရံ။
အံ၊၃။၄၄၇၊၄၅၉။ အန္တရာ စ သာဝတ္ထိံ
အန္တရာ စ ဇေတဝနံ။ ဥဒါန။ဂ၉။ (အဖွင့်
များကို ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၀၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၇။ ဥဒါန၊
ဋ္ဌ။၉၇-တို့တွင် ကြည့်။) (၂) အပေါ်ဝတ်၊
ကိုယ်ရုံခြုံထည်။ အန္တရသာဋက-ကြည့်။

အန္တရာအမိတ္တ (ပု) [အန္တရ + အမိတ္တ။ မဇ္ဈေ-
ဒီဃ?] စိတ်၌ဖြစ်သော ရန်သူ၊ လောဘ,
ဒေါသ, မောဟဟူသော ရန်သူ။ တယောမေ
ဘိက္ခဝေ အန္တရာမလာ အန္တရာအမိတ္တာ
အန္တရာသပတ္တာ အန္တရာဝဓကာ အန္တရာ-
ပစ္စတ္ထိကာ။ ကတမေ တယော? လောဘော
ဘိက္ခဝေ အန္တရာမလော အန္တရာအမိတ္တော....
အန္တရာပစ္စတ္ထိကော။ ဣတိဝုတ်။၂၅၂။ မဟာ-
နိ။၁၂။ စူဠနိ။၂၅၁။ အန္တရေ စိတ္တေ ဘဝါ
အန္တရာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၆၁။ လောဘာ-
ဒယော အမိတ္တာဒိသဒိသတာယ စိတ္တသမ္ဘူ-
တတာယ စ "အန္တရာအမိတ္တာ"တိအာဒိနာ
ဝုတ္တာ။ ငင်း။၂၆၂။

အန္တရာကထာ (ထီ) [အန္တရာ+ကထာ။ (၁) အန္တရေ ဘဝါ အန္တရာ၊ အန္တရာ စ သာ ကထာ စာတိ-ပြု။ တနည်း—အန္တရာ= ဝေမဇ္ဈေ ပဝတ္တာ ကထာ-ပြု။ မဇ္ဈေရဿ-ပြုလျှင်ရင်း, အန္တရေ ပဝတ္တာ ကထာ-ပြုလျှင် ရင်း အန္တရကထာ-ဟု ပြီးသည်။ (၂) အန္တ-ရာ=အညာ စ သာ ကထာ စာတိ-ပြု။ ဤ၌ လည်း မဇ္ဈေရဿ-ပြုလျှင် အန္တရကထာ-ဟု ပြီးသည်။] (၁) အကြား–အလယ်–၌ ဖြစ် သော စကား၊ ကြားစကား။ (က) အဆုံးသို့ မရောက်ပဲ အလယ်သို့သာ ရောက်သော စကား။ အန္တရာကထာ ဝိပ္ပကတာ။ ဝိ၊၂။ ၉၂။ အဝသာနံ အပ္ပတ္တာ အာရမ္ဘဿ စ အဝသာနဿ စ ဝေမဇ္ဈဋ္ဌာနံ ပတ္တကထာ။ ဝိဋ္ဌ၊၃။၇၅။ အယမန္တရကထာ ဥဒပါဒိ။ ဝိ၊ ၄။၄၉၄။ (ခ) ကမ္မဋ္ဌာန်း နှလုံးသွင်းခြင်း, ပါဠိသင်ခြင်း, အဋ္ဌကထာသင်ခြင်း စသည်တို့၏ အကြား၌ဖြစ်သော အခြားတခုသောစကား။ ကာ စ ပန ဝေါ (အယဉ္စရဟိ တေသံ ဘိက္ခူနံ။ မဋ္ဌ) အန္တရာကထာ ဝိပ္ပကတာ။ဒီ၊၁။ ၂၁၆၈။ ဒီ၊၂။၁။ ဒီ၊၃။၃၂။ မ၊၂။၁၈၁။ အံ၊၂။၁၄၉။ ဥဒါန။၈၈။ မဋ္ဌ၊၁။၅၉။ အယမန္တရာကထာ ဥဒပါဒိ။သံ၊၁။၈၀။ အံ၊၂။၁၄၉၊၂၈၂။ ဥဒါန။ ၈၈။ အန္တရာကထာတိ ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရ-ဥဒ္ဒေသပရိပုစ္ဆာဒီနံ အန္တရာ အညာ ကော ကထာ။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၅၀။ဥဒါနဋ္ဌ။၉၁။ မဋီ၊၁။ ၁၆။ ဝေမဇ္ဈေ ဝါ အန္တရာ-သဒ္ဒေါ၊ သာ ပန တေသံ ဝေမဇ္ဈဘူတတ္တာ အညာယေဝ, တေဟိ စ အသမ္ဗိဿတ္တာ ဝိသုံ ကောယေဝါတိ အဓိပ္ပါ-ယံ ဒဿေတုံ "အညာ, ကော"တိ စ ဝုတ္တံ။ သီ၊ ဋီ၊သစ်၊၁။၂၁၃။ (ဂ) ရဟန်းတို့ စည်းဝေး ထိုင်နေသည်မှစ၍ မြတ်စွာဘုရား ကြွလာ သည်အထိ အကြား၌ဖြစ်သော စကား။ အန္တရာကထာ ဝိပ္ပကတာတိ နိသိန္နာနံ ဝေါ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ မမာဂမနံ၊ တေသိံ အန္တရေ ကာ နာမ ကထာ ဝိပ္ပ-ကတာ။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၃၀၃။ မဋ္ဌ၊၃။၁၅၈။ (ဃ) နေ့ခင်း၌ ရအပ်သော ဘုရား၏အဆုံးအမနှင့် ညချမ်း၌ ရလတ္တံ့သော တရားနာခြင်း၏ အကြား၌ ဖြစ်သော စကား။ အထ ဝါ မဇ္ဈ-န္ဟိကေ လဒ္ဓဿ သုဂတောဝါဒဿ, သာယံ လဘိတဗ္ဗဿ ဓမ္မဿဝနဿ စ အန္တရာ ပဝတ္တတ္တာ အန္တရာကထာ။ ဥဒါနဋ္ဌ။၉၁။ (င) ရဟန်းကျင့်ဝတ်၏ အကြား၌ဖြစ်သော အခြားတခုသော စကား။ သမဏသမာစာရ-ဿေဝ ဝါ အန္တရာ ပဝတ္တာ အညာ ကော ကထာတိ အန္တရာကထာ။ ဥဒါနဋ္ဌ။၉၁။ (စ) တပါးသော စကား၏ အကြားအကြား ၌ဖြစ်သော စကား။ အန္တရာကထာ ဥဒပါ-ဒိတိ အညိဿာ ကထာယ အန္တရန္တရေ ကတရာ ကထာ ဥပ္ပဇ္ဇိတိ ပုစ္ဆတိ။ အံဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၁။ (၂) ကမ္မဋ္ဌာန်း နှလုံးသွင်းခြင်း, ပါဠိသင်ခြင်း, အဋ္ဌကထာသင်ခြင်း စသည် တို့မှတပါး တခြားသော စကား။ ယခင် ဒီဋ္ဌ၊ ၁။၅၀-စသည်ပင်။ အန္တရာ-သဒ္ဒဿ အညတ္ထ-မာဟ "အညာ, ကော"တိ စ။ ပရိယာယ-ဝစနဋ္ဌေတံ ပဒဒ္ဓယံ။ ယသ္မာ စ အညတ္ထေ အယံ အန္တရာ-သဒ္ဒေါ "ဘူမန္တရံ,သမယန္တရ"န္တိ-အာဒီသု ဝိယ။ တသ္မာ "ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရ-ဥဒ္ဒေသပရိပုစ္ဆာဒီန"န္တိ နိဿက္ကတ္တေ သာမိ-ဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၁၃။

အန္တရာကမ္မ (န) [အန္တရာ+ကမ္မ] ကြားကာလ၌ ဖြစ်သော ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကံ။ တတော ပဋ္ဌာယ ဣမေသံ ဥဘိန္နမ္ပိ အန္တရာကမ္မံ န ကထိတံ။ အံဋ္ဌ၊၁။၁၂၁။

အန္တရာကာဇ (ပု) [အန္တရာ+ကာဇ] အလယ်၌ ဝန်ရှိသော ထမ်းပိုး၊ အလယ်၌ ဝန်ထား၍ လူနှစ်ယောက် ရှေ့နောက် ထမ်းအပ်သော ထမ်းပိုး။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဧကတော-ကာဇံ အန္တရာကာဇံ သီသဘာရံ ခန္ဓဘာရံ ကဋိဘာရံ ဩလမ္ဗကံ။ ဝိ၊၄။၂၇၈။ အန္တရာ-ကာဇန္တိ မဇ္ဈေ လဂ္ဂေတွာ ဒွီဟိ ဝဟိတဗ္ဗ-

ဘာရံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၅။ (ပါစိတ်၊ယော၊၂။ ၄၆-လည်း ကြည့်။)

အန္တရာကိလေသ (ပု) [အန္တရာ+ကိလေသ] အတွင်း၌ (ကိုယ်တွင်း၌)ဖြစ်သော ကိလေသာ။ အန္တရကိလေသ-ကြည့်။

အန္တရာပစ္စတ္ထိက (ပု) [အန္တရ + ပစ္စတ္ထိက။ မဇ္ဈေဒီသ?] စိတ်၌ဖြစ်သော ရန်သူ၊ စိတ်၌ဖြစ်သော ဆန့်ကျင်ဖက်တရား၊ လောဘ, ဒေါသ, မောဟဟူသောရန်သူ။ အန္တရာအမိတ္တ-ကြည့်။

အန္တရာပဏ (ပု) [အန္တရ+အာပဏ] ဈေးအတွင်း။ အညိဿာ ကံသပါတိယာ ပဋိကုဇ္ဇိတွာ အန္တရာပဏံ ပဋိပဇ္ဇေယျုံ။ မ၊၁။၃၆။ အန္တရာပဏန္တိ အာပဏာနမန္တရေ မဟာဇနသံကိဏ္ဏံ ရစ္ဆာမုခံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။ ဘောဂေဟိ ပုရက္ခတော ပရိဝုတော အန္တရာပဏံ ပဋိပဇ္ဇေယျ။ မ၊၂။၂၉။ ဒါသိံ အန္တရာပဏံ ပေသေသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။ အန္တရာပဏတော ကာသာဝပီတာနိ ဝတ္ထာနိ အာဟရာပေတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉။ အန္တရာပဏာ ကာသာယဝတ္ထာဒယော သဗ္ဗပရိက္ခာရေ အာဟရာပေတွာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၆။ အန္တရာပဏံ ဩလောကေန္တော။မဟာနိ။၂ဂ၅။ သိဃာဋကံ စစ္စရဋ္ဌ၊ သုဝိဘတ္တန္တရာပဏံ။အပ၊၁။၄၇။ နဂရံ မာပေယျ....သုဝိဘတ္တန္တရာပဏံ။ မိလိန္ဒ။၃၁၅။

အန္တရာပတ္တိ (ထီ) [အန္တရာ+အာပတ္တိ] (၁) အကြား၌ သင့်သောအာပတ်၊ အန္တရာပတ်၊ (ပရိဝတ် – မာနတ် – ဆောက်တည်နေစဉ်အတောအတွင်း သင့်သော သံဃာဒိသေသ်အာပတ်။) တံ သံဃော အန္တရာအာပတ္တိနံ မူလာယ ပဋိကဿတိ။ ဝိ၊၄။၁၇၄၊၁၇၅။ ပုဗ္ဗာပတ္တီနံ အန္တရာပတ္တိ ဇာနိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊၅။ ၂၁၁။ ပုဗ္ဗာပတ္တီနံ အန္တရာပတ္တိ နာမ မူလဝိသုဒ္ဓိယာ အန္တရာပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၇။ မူလဝိသုဒ္ဓိယာ အန္တရာပတ္တီတိ အန္တရာပတ္တိံ အာပဇ္ဇိတွာ မူလာယ ပဋိကဿနံ ကတွာ ဋ္ဌိတေန အာပန္နာပတ္တိ။ ဝဇိရ။၅၅၆။ (၂) သိက္ခာပုဒ်တို့၏ အကြားအကြားတို့၌ ပညတ်အပ်သော အာပတ်။ အတ္တိ အန္တရာပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။ အန္တရာပတ္တီတိ "ပဋိလာတံ ဥက္ခိပတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ"တိ ဧဝမာဒိနာ သိက္ခာပဒန္တရေသု ပညတ္တာ အာပတ္တိ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၀၇။ အန္တရာပတ္တိံ ဩလောကေန္တောပိ "ပဋိလာတံ ဥက္ခိပတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ"တိ ဧဝံ ယာ သိက္ခာပဒန္တရေသု အန္တရာပတ္တိ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၁။ အန္တရာပတ္တိန္တိ တသ္မိံ တသ္မိံ သိက္ခာပဒေ အာဂတဝတ္ထုဝီတိက္ကမံ ဝိနာ အညသ္မိံ ဝတ္ထုဝီတိက္ကမေ နိဒ္ဒါနတော ပဘုတိ ဝိနီတဝတ္ထုပရိယောသာနာ အန္တရန္တရာ ဝုတ္တံ အာပတ္တိံ။ ဣမ ပန "ဝတ္ထုံ ဩလောကေတီ"တိ ဝိသုံ ဂဟိတတ္တာ တဒဝသေသာ အန္တရာပတ္တီတိ ဂဟိတာ။ ဝိမတိ၊၁။၁၂၅။

အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ (ပု) [အန္တရာ+ပရိ+နိ+ဝါ+ဏီ] အကြား၌ ကိလေသာငြိမ်းခြင်းဖြင့် – ငြိမ်းလေ့ရှိ – ငြိမ်းတတ် – သော၊သူ။ သုဒ္ဓါဝါသဘုံသို့ ရောက်ပြီးနောက် အသက်ထက်ဝက်မလွန်မီ – အရဟတ္တဖိုလ်–ရဟန္တာ အဖြစ် – သို့ ရောက်သော အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီအနာဂါမ်။ (အနာဂါမ် ၅-ယောက်တွင် တယောက်။) ပဉ္စ အနာဂါမိနော။ အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီ အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ ဥဒ္ဓံသောတော အကနိဋ္ဌဂါမီ။ ဒီ၊၃။ ၁၉၈။ အာယုနော ဝေမဇ္ဈံ အနတိက္ကမိတွာ အန္တရာဝ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနံ အရဟတ္တံ ပတ္တော အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ နာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၁၃။ ဣမေကေစ္စော ပုဂ္ဂလော ပဉ္စန္နံ ဩရမ္ဘာဂိယာနံ သံယောဇနာနံ ပရိက္ခယာ ဩပပါတိကော ဟောတိ တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာယီ အနာဝတ္တိဓမ္မော တသ္မာ လောကာ၊ သော ဥပပန္နံ ဝါ သမနန္တရာ, အပ္ပတ္တံ ဝါ ဝေမဇ္ဈံ အာယုပ္ပ-

မာဏံ အရိယမဂ္ဂံ သဥ္ဇနေတိ ဥပရိဋ္ဌိမာနံ သံယောဇနာနံ ပဟာနာယ။ အယံ ဝုစ္စတိ ပုဂ္ဂလော အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ။ အဘိ၊ပု။၁၁၉။ ဝါ-သဒ္ဒဝိကပ္ပနတော ပန ဝေမဇ္ဈံ ပတ္တန္တိပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဇဝံ တယော အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယိနော သိဒ္ဓါ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ။ ၃။၄၈။ ဥပပန္နသမနန္တရာ, အာယုဝေမဇ္ဈံ အပ္ပတွာ, ပတွာ စ ပရိနိဗ္ဗာယနဝသေန တယော အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယိနော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။၅၃၂။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၅၇။ (အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ ၃-ယောက်ကို အံ၊၂။၄၅၀-၁-တွင်လည်း ကြည့်။) အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ(အံ၊၂။၄၀၅)တိ ယော ပဉ္စသု သုဒ္ဓါဝါသေသု ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဥပ္ပန္နော နိဗ္ဗတ္တက္ခဏေ ဝါ, ထောကံ အတိက္ကမိတွာ ဝါ, ဝေမဇ္ဈေ ဌတွာ ဝါ အရဟတ္တံ ပါပုဏာတိ၊ တဿေတံ နာမံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။ အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ(အံ၊၂။၄၅၀)တိ ဥပပတ္တိသမနန္တရတော ပဋ္ဌာယ အာယုနော ဝေမဇ္ဈံ အနတိက္ကမိတွာ ဧတ္ထန္တရေ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေန ပရိနိဗ္ဗုတော ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၇၂။ (သံ၊၃။၆၃၊၂၀၈၊၂၄၉၊၂၇၃၊၃၃၀။ အံ၊၁။၂၃၅၊၄၅၁။ အံ၊၃။၃၅၁။ အဘိ၊က။ ၈၉၊၁၆၅။ ပဋိသံ။၁၆၀။ နေတ္တိ။၁၆၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၈၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၁။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၁၅၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၈။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၅၃၁-တို့လည်း ကြည့်။ ဤ အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ-ပုဒ်၏ အနက်ကိုပင် မှားယွင်းစွာ ကြံဆ၍ ပုဗ္ဗသေလိယဂိုဏ်းနှင့် သမ္မိတိယဂိုဏ်းသားတို့ အန္တရာဘဝ-ရှိသည်ဟု ယူကြပုံနှင့် ၎င်းတို့ကို နှိမ်နင်းပုံကို အဘိ၊က။ ၂၆၉-၇၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၅-၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ဂ၃-၄။ အနုဋီ၊၃။၁၂၀-၁၂၄-တို့တွင် ကြည့်။)

အန္တရာပိဓာယတိ (ကြိ) [အန္တရ+အပိ+ဓာ+ယ+တိ] ကွယ်လည်း ကွယ်၏၊ အကြားဌ်လည်း ကွယ်ပျောက်၏။ အာယသ္မာ စူဠပန္ထကော....ဓူမာယတိပိ ပဇ္ဇလတိပိ အန္တရာပိဓာယတိ။ဝိ၊၂။၆၅(ဟံသာဝတီမူ)။၆ဂ (ဇမ္ဗူ၊ ၁၉၁၃-မူ)။ ၆၂ (ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင်၊၁၂၇၅၊ မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံဆရာတော်ပြင်မူ)။ အန္တရာပိဓာယတီတိ အန္တရဓာယတိပိ၊ အဒဿနမ္ပိ ဂစ္ဆတီတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၂ (ဟံ-မူ)။ ၆၃ (သုဓမ္မာ၊၁၉၁၃-မူ)။ (သျာမူ ဌ္ဌ-ဌ်လည်း အန္တရာပိဓာယတီတိ-ပင်ရှိသည်။ သိမူဌ်ကား အန္တရာပိဓာယတိင်တိ-ဟုရှိသည်။) အန္တရာပိဓာယတီတိ ဧတ္ထ ပိ-သဒ္ဒဿ အဋ္ဌာနတ္တံ ဒဿေန္တော အာဟ "အန္တရဓာယတိပိ"တိ။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။၄၃။ (ဆဋ္ဌမူ ပါ (၇၇), ဋ္ဌ (၆ဂ)တို့ဌ် အန္တရဓာယတိပိ-ဟုချည်း ရှိသည်။ ယင်းသို့ရှိလျှင် သံဝဏ္ဏနာပါဌ်ဌ် အန္တရဓာယတိပိ-ဟု ထပ်၍ဆိုဖွယ် လိုမည်မဟုတ်၊ အန္တရာပိဓာယတိ-ရှိ၍သာ ပိ-၏ အဋ္ဌာနပယုဂ်ကို ပြခြင်းငှါ အန္တရဓာယတိပိ ဟု အဖြေ့ငြပြီး အဒဿနမ္ပိ-စသည်ဖြင့် အနက်ကို ဖွင့်ပြခြင်း ဖြစ်ရာသည်။ နိတိ၊ဓာ။၂၂ဂ-ဌ်လည်း အန္တရာပိဓာယတိ-ဟု ရှိသည်။ သို့ဖြစ်၍ ယင်းကိုသာ ပါဌ်ဟောင်း ဟု မှတ်ရာ၏။ အန္တရဓာယတိ-လည်း ကြည့်။)

အန္တရာဘဋ္ဌက (တိ) [အန္တရာ+ဘဋ္ဌက] အကြားဌ် – လျှောကျ – ပြတ် – သော၊သူ။ ကောဥဒ္ဒေသဘတ္တံ ဘုဉ္စိတွာ သာမဏေရော ဇာတော၊ ပုန တံ ဘတ္တံ သာမဏေရဋ္ဌိတိကာယ ပတ္တံ ဂဏ္ဍိတုံ လဘတိ၊ အယံ ကိရ အန္တရာဘဋ္ဌကော နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၃။ (ပါစိတ်၊ ယော၊၂။ဂ၁-လည်း ကြည့်။)

အန္တရာဘတ္တ (န) [အန္တရာ+ဘတ္တ] ဆွမ်းမစားမီအတွင်း။ ပတ္တဉ္စ မုခဉ္စ ဓောဝိတွာ အန္တရာဘတ္တေ ကမ္မဋ္ဌာနံ မနသိကတွာ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆ဂ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၃၅။ အန္တရာဘတ္တေတိ ဘတ္တဿ အန္တရေ၊ ယာဝ ဘတ္တံ န ဘုဉ္စတိ၊ တာဝါတိ အတ္ထော။

သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ဂ၆။ အန္တရဘတ္တ (၁) အနက်လည်း ကြည့်။

အန္တရာဘတ္တသမယ (ပု) [အန္တရာဘတ္တ + သမယ] ဆွမ်းမစားမီအတွင်း အချိန်၊ ဆွမ်းမစားမီ အချိန်အတွင်း။ ယာဂုခဇ္ဇကံ ဒတွာ အန္တရာဘတ္တသမယေ တေမတ္ထံ အာရောစေသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။

အန္တရာဘဝ (ပု) [အန္တရာ+ဘဝ] အကြားဖြစ်သောဘဝ၊ ရှေးဘဝ, နောက်ဘဝတို့၏ အကြားဖြစ်သောဘဝ၊ (စုတိ, ပဋိသန္ဓေ အကြားဘဝ။) အတ္ထိ အန္တရာဘဝေါတိ? အာမန္တာ။ အဘိ၊က။ ၂၆၉-၃၂။ (အန္တရာဘဝရှိ၏-ဟူသော အယူကား— အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ-ဟူသော ပုဒ်, ဥဘယမန္တရေန-ဟူသောပုဒ်, သမ္ဘဝေသီ-ဟူသောပုဒ်တို့၏ အနက်ကို မှားယွင်းစွာ ကြံဆ၍ ယူရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော အယူတည်း။ ဤအယူကို ယူသူတို့ကား ပုဗ္ဗသေလိယဂိုဏ်းသားနှင့် သမ္မိတိယဂိုဏ်းသား တို့တည်း။ ယင်းတို့ အယူအရ အန္တရာဘဝ၏ သရုပ်သဘောကိုငှင်း, ယင်းဝါဒကိုနှိမ်နင်းပုံကို ၎င်း အဘိ၊က။ ၂၆၉-၇၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၀၅-၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၈၃-၄။ မူလဋီ၊၃။၈၇-၈။ အနုဋီ၊၃။ ၁၂၀-၂၄-တို့တွင် ကြည့်။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၃၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၉။နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၀၂။နေတ္တိ၊ဋီ။ ၆၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အန္တရာဘဝကထာ (ထီ) [အန္တရာဘဝ+ကထာ] အန္တရာဘဝ (စုတိ, ပဋိသန္ဓေတို့၏ အကြားဘဝ)ကို ပြဆိုသောစကား။ ကထာဝတ္ထုပါဠိ၊ ၈-ဝဂ်၊ ၂-ကထာ။ အဘိ၊က။ ၂၆၉-၇၂။ ဣဒါနိ အန္တရာဘဝကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၀၅။....အန္တရာဘဝကထာဝိစာရော ကထာဝတ္ထုပကရဏာသ ဋီကာယံ ဂဟေတဗ္ဗော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၈၄။

အန္တရာဘဝဝါဒီ (တိ) [အန္တရာဘဝဝါဒ+ဏီ၊ အန္တရာဘဝ + ဝဒ + ဏီ။ မဏိမဥ္ဇူ၊၂။၉၁-

ကြည့်။] အန္တရာဘဝ (စုတိ, ပဋိသန္ဓေတို့၏ အကြားဘဝ)ရှိ၏ဟု ပြောဆိုလေ့ရှိသော၊ အန္တရာဘဝရှိ၏ဟု အယူဝါဒ ရှိသော၊သူ။ အယဥ္စ ဝါဒေါ အန္တရာဘဝဝါဒီနံ ကေစွာန ဝုတ္တော။ အနုဋီ၊၃။၁၂၁။ အပိ စာယံ အန္တရာဘဝဝါဒီ ဧဝံ ပုစ္ဆိတဗ္ဗော။ ၎င်း။ ၁၂၃။

အန္တရာဘဝသတ္တ (ပု) [အန္တရာဘဝ+သတ္တ] အန္တရာဘဝ (စုတိ, ပဋိသန္ဓေတို့၏ အကြားဘဝ)၌ ဖြစ်သော သတ္တဝါ။ ရူပါဒိဝသေန ပဉ္စောပိ ယသ္မာ အန္တရာဘဝသတ္တဿ အနိဒဿနံ ရူပံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၀၆။

အန္တရာဘဝူပဂ (တိ) [အန္တရာဘဝ+ဥပ+ဂမု+ ဏ] အန္တရာဘဝသို့ ကပ်ရောက်သော၊သူ။ အတ္ထိ အန္တရာဘဝူပဂံ ကမ္မန္တိ?....အတ္ထိ အန္တရာဘဝူပဂါ သတ္တာတိ? အဘိ၊က။ ၂၇၁။ ပရသမယေ အန္တရာဘဝူပဂံ နာမ ပါဋိယေက္ကံ ကမ္မံ နတ္ထိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၀၆။

အန္တရာမဂ္ဂ (ပု) [အန္တရာ+မဂ္ဂ။အန္တရမဂ္ဂ-လည်း ရှိသည်။ ၎င်းကြည့်။] လမ်းခရီးအကြား၊ လမ်းခုလတ်။ ဘာရုကစ္ဆံ ဂစ္ဆန္တော အန္တရာမဂ္ဂေ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိံ ပဿိတွာ တေမတ္ထံ အာရောစေသိ။ ဝိ၊၁။၄၉။ရာဇာ ကာလေ သေနံ ဥယျောဇေတွာ အန္တရာမဂ္ဂတော နိဝတ္တာပေတိ။ ဝိ၊၂။ ၂၀၀။ အံ၊၃။၃၂၁။ အန္တရာမဂ္ဂေ ဘန္တေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၂၀။ အန္တရာမဂ္ဂေတိ ဘိက္ခု ဂဟေတွာ ဂါမတော ဝိဟာရံ ပဋိဂမနမဂ္ဂေ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၆၆။ (ဝိ၊၁။၈၅။ ဝိ၊ ၂။၈၇။ ဝိ၊၃။ ၂၈၀။အံ၊ ၂။၈၃။မိလိန္ဒ။၁၆။ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၈။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၅၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၉၇။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၄၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၈၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အန္တရာမရဏ (နု) [အန္တရာ+မရဏ] အကြား၌ သေခြင်း၊ အသက် အပိုင်းအခြားမတိုင်မီ သေခြင်း။ အန္တရာမရဏံ နတ္ထိ၊ တေသံ နိယာနုတော မမ။ အပ၊၁။၃၆၁။ မမ ပုတ္တ-

သာ အန္တရာမရဏံ နာမ နတ္ထိ။ မ၊၃၊ ၂။၁၉၀။ တေ တဿ ကမ္မဿ နိဿန္ဒေန တတ္ထ တတ္ထ အန္တရာမရဏံ ပါပုဏိံသု။ ဥဒါန၊၃။ ၂၆၂။ ၃။ ကေစ္စာနံ ဒေဝါနံ ပယောဂဝိပတ္တိ-အာဒိနာ အန္တရာမရဏံ ဟောတိယေဝ။ ပေတ၊၃။၁၂၇။ ကုတော တေသံ အန္တရာ-မရဏံ။ ဇာ၊၃၊၄။၅၄။

အန္တရာမလ (န) [အန္တရ+မလ။ မဇ္ဈေဒီဃ?] စိတ်၌ဖြစ်သော အညစ်အကြေး၊ လောဘ, ဒေါသ, မောဟ ဟူသော အညစ်အကြေး။ အန္တရာအမိတ္တ-ကြည့်။

အန္တရာမုတ္တက (ပု) [အန္တရာ+မုတ္တ+က] (လာမည့်မိုးတွင်း၌နေရန်–) ဝါဆိုရက် ၂-ရက်တို့မှလွတ်သော ကြားကာလ–ဝါပအခါ–၌ ကျောင်းခံယူခြင်း။ တယောမေ ဘိက္ခဝေ သေနာသနဂ္ဂါဟာ၊ ပုရိမကော ပစ္ဆိမကော အန္တရာမုတ္တကော။.... အပရဇ္ဇုဂတာယ ပဝါ-ရဏာယ အာယတိံ ဝဿာဝါသတ္ထာယ အန္တရာမုတ္တကော ဂဟေတဗ္ဗော။ ဝိ၊၄။၃၁၈။ အန္တရာမုတ္တကေ အယံ ဝိနိစ္ဆယော....။ဝိ၊၃၊ ၄။၆၅။ အန္တရာ ဒွီဟိ ဝဿူပနာယိကာဒိ-ဝသေဟိ မုတ္တေ ကာလေ ဂါဟော အန္တရာ-မုတ္တကော။ ပါစိတ်၊ယော၊ ၂။၅၆။ (ဝိ၊၅။ ၂၁ဂ-၉-လည်း ကြည့်။)

အန္တရာယ (ပု) [အန္တရာ+အာ+ယာ+အ။ အန္တရ+ဣ+အ။ ပုရိမကမ္မနိပ္ဖန္နဿ ဝိပါ-ကဿန္တာနဿ အန္တရာ ဝေမဇ္ဈေ အာယန္တိ အာပတန္တီတိ အန္တရာယာတိ လဒ္ဓနာမာနံ ရောဂါဒိအနတ္ထာနံ....။ အနုဋီ၊၁။၃။ တံတံ-သမ္ပတ္တိယာ ဝိဗန္ဓနဝသေန သတ္တသန္တာနဿ အန္တရေ ဝေမဇ္ဈေ ဧတိ အာဂစ္ဆတီတိ အန္တ-ရာယော။ ဒိဋ္ဌမ္မိကာဒိအနတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၁။၁၅။ သာရတ္ထ၊၃။ဂ၆။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၄၁၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၂၅။ မ၊ဋီ၊ ၂။ဂ၂။ ဝိနိစ္ဆယ၊ဋီ၊ ၁။၅၄၆။ စုတိပဋိသန္ဓီနံ မန္တရေ အယတီတိ အန္တရာယော။ အထ ဝါ ကာရိယသိဒ္ဓိံ အန္တရံ ဗျဝဓာနံ အယတိ ဂမယတီတိ အန္တ-ရာယော။ ဓာန်၊ဋီ။၇၆၅။ ဤပုဒ်၏ အယုဉ်၌ ယောဘုယျအားဖြင့် ဆင့် ဝိဘတ်ကို သုံး၍ အပွကအားဖြင့် ဒုတိယာ, သတ္တမီဝိဘတ်တို့ကို သုံးသည်ကို တွေ့ရသည်။] အကြား၌ဖြစ်တတ်သော–ခြားခံ ပိတ်ဆီးတတ်သော–အ ရာ၊ ဘေးရန်၊ အနှောက်အရှက်၊ အန္တရာယ်။ တေ ပဋိသေဝတော နာလံ အန္တရာယာယ။ ဝိ၊ ၂။၁၇၅၊၁၇၇၊၁ဂ၁။ အနာပတ္တိ သတိ အန္တရာယေ။ ဝိ၊ ၂။၄၁၃၊၄၁၄၊၄၁၅။ အနု-ဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သတိ အန္တရာယေ သံခိ-တ္တေန ပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသိတုံ။ တတြိမေ အန္တရာယာ။ ဝိ၊၃။၁၅၂။ တုမှံယေဝ သာ တေန အန္တရာယော။ ဒီ၊၁။၃။ နေဝဿ တံ ဟောတိ အန္တရာယာယ။ မ၊၁။၄၆။=တဿ ဧဝံဝိဓဿ ဘိက္ခုနော တံ ဝုတ္တပ္ပကာရံ ပိဏ္ဍ-ပါတဘောဇနံ မဂ္ဂဿ ဝါ ဖလဿ ဝါ နေဝ အန္တရာယာယ ဟောတိ။ မ၊၃၊၁။၁၇၉။ ဧဝံ စေ နော ဝိဟရတံ၊ အန္တရာယော န ဟေဿတိ။ ဇာ၊၁။ ၂၆၁။ "ဝေဠုပဿ နာမ မေ ဝိသ-ယောဂဿ အန္တရာယော ကတော"တိ ကုဇ္ဈိ။ ဇာ၊၃၊၆။ ၂၃၉။ ကထံ ဟိ နာမ အယျာ ထုလ္လနန္ဒာ အမှာကံ ဒေယျဓမ္မံ အန္တရာယံ ကရိဿတိ။....ယာ ပန ဘိက္ခုနီ ဂဏဿ စီဝ-ရလာဘံ အန္တရာယံ ကရေယျ။....အညံ ပရိ-က္ခာရံ အန္တရာယံ ကရောတိ။ ဝိ၊ ၂။၃၇၂။ သကုလုဒါယိဿ ပရိဗ္ဗာဇကဿ ပရိသာ သကုလုဒါယိံ ပရိဗ္ဗာဇကံ အန္တရာယ'မကာ-သိ ဘဂဝတိ ဗြဟ္မစရိယေ။ မ၊ ၂။ ၂၃၀။= ယထာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ န လဘတိ၊ ဧဝံ ဥပဒ္ဒုတံ အကာသိ။ မ၊၃၊၃။၁၉၀။ တံ (ဘောဇနံ) ကောစိ အန္တရာယံ ကရောတိ။....တံ နေဝ ဘဂဝတော ပရိဘောဂံ န ဥပကပ္ပဋ္ဌ န ဥဒ္ဒိဿ ကတံ၊ အနာဂတံ အသမ္ပတ္တံ အဒဿနေန အန္တရာယံ ကတံ၊....ယော တဿ ဘဂဝတော ဥဒ္ဒိဿ ကတံ ဥပကပ္ပဋ္ဌံ ပရိဘောဂံ အန္တရာယံ

ကရေယျ။ မိလိန္ဒ။၁၅၇-၈။ နေ၁ စေ ကုမာ-
ရေ ဘဝိဿတိ အန္တရာယော။ သုတ္တနိ။
၃၈၇။ တတ္ထ ကောစိ အန္တရာယံ ကရောတိ။
မိလိန္ဒ။၁၅၇။(ဇာ၁၊၂။၃၄၉။ ဒီ၄၊၂။၉၂။ အံ၊
၂။၂၁၂။အဘိ၊က။၂၃၆။ဥဒါန။၁၈၇။ ဝိ၊၃။
၂၁။မမ္ဘ။၅၄။ဇာ၁၊၂။၃၅၀။ ဝိ၊၄။၄၇၁။မမ္ဘ၊
၄၊၂။၄၇။ဇာ၁၊၄၊၁။၁၄၅။ သံ၊၁။၄၃၄။
မဟာနိ။၂၈၁။စူဠနိ။၂၅၀။ ဝိ၊၃။၁၈၇။ ဇာ၁၊
၂။၃၄၉။ဝိ၊၄။၄၂၉။ ဝိ၊၃။၁၅၂-တို့လည်း
ကြည့်။) ဝိနည်းလာ အန္တရာယ် ၁၀-ပါး—
(၁) မင်း, (၂) ခိုးသူ, (၃) မီး, (၄) ရေ,
(၅) လူ,(၆) ဘီလူး,(၇) သားရဲ, (၈) မြွေ
ကင်းသန်း,(၉) အသက်ဘေး, (၁၀) အကျင့်
မြတ်၏ဘေး။ ဝိ၊၃။၁၅၂။ ဝိ၊၄။၄၂၉။(အဓိ-
ပ္ပါယ်အကျယ်ကို ဝိ၊၄၊၃။၃၃၈-၉-တွင်ကြည့်။)
ပါဠလိပုတ်ပြည်၏ အန္တရာယ် ၃-ပါး—(၁)
မီး, (၂) ရေ, (၃) အချင်းချင်းကွဲပြားမှု။
ဒီ၊၂။၇၄။ အဘိ၊က။၂၃၆။ ဥဒါန။၁၈၇။
လာဘ်အန္တရာယ် ၄-ပါး— (၁) မျက်ကွယ်
လာဘ်၏အန္တရာယ်, (၂) ရည်ရွယ်၍ ပြုအပ်
သော လာဘ်၏အန္တရာယ်, (၃) ရှေးရှုနိုး
ကပ်ပြုစီရင်အပ်သော လာဘ်၏ အန္တရာယ်,
(၄) သုံးဆောင်အပ်သော လာဘ်၏ အန္တ-
ရာယ်။ မိလိန္ဒ။၁၅၇။ မိုး၏အန္တရာယ် ၅-ပါး—
(၁)ကောင်းကင်၌တေဇောဓာတ်ပျက်ခြင်း,
(၂) ယင်း၌ ဝါယောဓာတ်ပျက်ခြင်း, (၃)
ရာဟုအသုရိန်လက်ဖြင့်ခံ၍ သမုဒ္ဒရာ၌ စွန့်ပစ်
ခြင်း, (၄) မိုးတိမ်နတ်တို့ မေ့လျော့ခြင်း,
(၅) လူတို့ တရားမစောင့်ခြင်း။ အံ၊၂။၂၁၂။

အန္တရာယကရ (တိ) [အန္တရာယ+ကရ+အ]
အန္တရာယ်ကိုပြုတတ်သော၊သူ။ ဇံဝါဒီ သော
ယေ တံ ဥပဇီဝန္တိ၊ တေသံ အန္တရာယကရော
ဝါ ဟောတိ၊ နော ဝါတိ။ ဒီ၊၁။၂၁၇၊၂၁၈။
အန္တရာယကရောတိ လာဘန္တရာယကရော။ဒီ၊
၄၊၁။၃၂၈။အညေသံ ဒဒမာနာနံ၊ အန္တရာယ-
ကရာ နရာ။ သံ၊၁။၃၁။ အန္တရာယကရာတိ
ဒါယကဿ သဂ္ဂန္တရာယော ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ
လာဘန္တရာယော အတ္တနော ဥပဃာတောတိ
ဣမေသံ အန္တရာယာနံ ကာရကာ။ သံ၊၄၊၁။
၈၅။ သော တိဏ္ဏံ အန္တရာယကရော ဟောတိ
တိဏ္ဏံ ပါရိပန္ထိကော။ အံ၊၁။၁၆၁။ အန္တရာယ-
ကရော ဟောတီတိ အန္တရာယံ ဝိနာသံ ကိစ္စ-
လာဘကံ ဝိလောမကံ ကရောတိ။ အံ၊၄၊၂။
၁၄၃။ အာဗာဓာ မာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ၊ အန္တရာ-
ယကရာ ဘုသာ။ ဇာ၁၊၁။၂၀၂။ အန္တရာယ-
ကရာ ဘုသာတိ ဣမဿ မေ တပေါကမ္မဿ
အန္တရာယကရာ (အန္တရာယကာရကာ၊ ဣ-
မူကွဲ)။ ဇာ၁၊၄၊၄။၁၄။ ဥဘယမ္ပိ စေတံ အန္တ-
ရာယကရံ။ သုတ္တနိ၊၄၊၁။၈၇။ အန္တရာယိက-
လည်းကြည့်။

အန္တရာယကရဏ (န) [အန္တရာယ+ကရဏ]
အန္တရာယ်ကိုပြုခြင်း။ ဝိနာ အာနိသံသဒဿ-
နေန အန္တရာယကရဏံ။ကင်္ခါ။ ၃၂၄။သာရတ္ထ၊
၃။၁၂၅။ ဝိမတိ၊၂။၇၈။ အန္တရာယကရဏတ္ထံ
နာနာကာရဏေဟိ သံသဂ္ဂမာဝိကတွာ။ဇာ၁၊၄၊
၄။၅၇။ အတ္ထသံဝဏ္ဏာနာယ နာလံ မန္တရာယ-
ကရဏာယာတိပိ အာစရိယဿ ရတနတ္တယ-
ဝန္ဒနာ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၂၀။

အန္တရာယကရပုညဝိဃာတကရပုညဝိသေသ (ပု)
[အန္တရာယကရ+အပုည+ဝိဃာတ+ကရ+
ပုည+ဝိသေသ] အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သော
အကုသိုလ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းကို ပြုတတ်သော
ကုသိုလ်အထူး။အန္တရာယဝိသေသသန-ကြည့်။
မဓုဋီ၊၁။၉-၁၀-လည်း ကြည့်။

အန္တရာယကာရက (တိ) [အန္တရာယ+ကာရက]
အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သော၊သူ။ ဇာ၁၊၄၊၄။၁၄
(ဣ-မူကွဲ)။ အန္တရာယကရ-ကြည့်။

အန္တရာယနိဗန္ဓန (န) [အန္တရာယ+နိဗန္ဓန]အန္တ-
ရာယ်၏အကြောင်း။ ရတနတ္တယပူဇာ ဟိ....
ဗဟုဝိဓန္တရာယေပိ လောကသန္နိဝါသေ အန္တ-
ရာယနိဗန္ဓန သကလသံ ကိလေသ ဝိဒ္ဓံသနာယ

(အန္တရာယ်၏အကြောင်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့ကို ဖျက်ဆီးခြင်းငှါ) ပဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၄-၅။ ဒီဋီ၊၁။၁။ သီ၊ ဋီ၊သစ်၊၁။၅။ မ၊ဋီ၊၁။၁။သံ၊ဋီ၊၁။၁။အံ၊ဋီ၊၁။ ၅။နေတ္တိ၊ဋီ။၁။

အန္တရာယနိဝါရဏ (န) [အန္တရာယ+နိဝါရဏ] အန္တရာယ်ကို – တားမြစ် – ပယ်ဖျောက် – ခြင်း။ ဝတ္ထုတ္တယဿ ဟိ ပဏာမကရဏဿ အန္တရာယနိဝါရဏံ ပယောဇနံ။ ကခ်ါ၊ဋီ။၁။ ဝိသေသတော ပန အန္တရာယနိဝါရဏံ ပစ္စာသီသန္တိ။ ဝိဘာဝိနီ။၇၀။=အန္တရာယဝိနာသနံ။ မဏိမဉ္ဇူ၊၁။၄၄။

အန္တရာယဝိနာသန (န) [အန္တရာယ+ဝိနာသန] အန္တရာယ်ကိုဖျက်ဆီးခြင်း။ အန္တရာယနိဝါရဏ-ကြည့်။

အန္တရာယဝိသောသန (န) [အန္တရာယ+ဝိသောသန] အန္တရာယ်ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း။ ဣဒံ ပန အာစရိယေန အဓိပ္ပေတပ္ပယောဇနံ အန္တရာယဝိသောသနံ။.... ရတနတ္တယပဏာမကရဏဉ္စိ အန္တရာယကရာပုညဝိဿတကရပုညဝိသေသဘာဝတော....အန္တရာယဝိသောသနေ သမတ္ထံ ဟောတိ။ မူလဋီ၊၁။၁။

အန္တရာယဝိသောသနတ္ထတာ (ထီ) [အန္တရာယဝိသောသနတ္ထ + တာ] အန္တရာယ်ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း အကျိုးရှိသည်၏အဖြစ်။ သတ္ထရိ နိပစ္စကာရဿ အန္တရာယဝိသောသနတ္ထတာ ဝိယ။ အနုဋီ၊၁။၁။

အန္တရာယဝိသောသနသမတ္ထဘာဝ (ပု) [အန္တရာယဝိသောသန+သမတ္ထ+ဘာဝ] အန္တရာယ်ကိုပယ်ဖျောက်ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်၊ အန္တရာယ်ကိုပယ်ဖျောက်ခြင်းငှါစွမ်းနိုင်ခြင်း။ သတိပိ ကာယမနောပဏာမာနံ အန္တရာယဝိသောသနသမတ္ထဘာဝေ။ အနုဋီ၊၁။၃။ အန္တရာယဝိသောသန-လည်း ကြည့်။

အန္တရာယိက (တိ) [အန္တရာယ+ဏိက။နီတိ၊ သုတ္တ။နှာ-၂၃၇-လည်းကြည့်](က)အန္တရာယ်ကိုပြုတတ်သော၊ (ခ) အန္တရာယ်၌ယှဉ်သော၊ (ဂ) အန္တရာယ်ဟူသော အကျိုးကိုရထိုက်သော၊ (ဃ)အန္တရာယ်ရှိသောတရား၊ နတ်ရွာ, နိဗ္ဗာန်,ဈာန်,မဂ်,ဖိုလ်၏ အန္တရာယ်ကိုပြုတတ်သောတရား။ (ယင်းတို့ကား- (၁)ကံ=ပဉ္စာနန္တရိယကံ, (၂) ကိလေသာ=နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ,(၃)ဝိပါက=အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ,(၄) ဥပဝါဒ = အရိယာတို့ကို စွပ်စွဲခြင်း, (၅) အာဏာဝီတိက္ကမ = ပညတ်တော်မူအပ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို လွန်ကျူးခြင်း ဤ ၅-ပါးတို့တည်း။ "ကံ,ကိလေသာ၊ ဝိပါက၊ဝါဒ,တိက္ကမာ။ နတ်ရွာ, နိဗ္ဗာန်၊ မဂ်, ဖိုလ်, ဈာန်၊ ငါးတန်အန္တရာ"။ပါတိမောက်၊သျ။၁၅၆။အကျယ်ကို ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃ဂ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။ သာရတ္ထ၊၃။ဂ၆-၇။ မ၊ဋီ၊၂။ဂ၂-၃-တို့တွင်ကြည့်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၃-၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၇-ဂ။ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၅၅-၆-တို့လည်းကြည့်)ယထာ ယေမေ အန္တရာယိကာ ဓမ္မာ ဝုတ္တာ ဘဂဝတာ။ဝိ၊၂။၁၇၅၊၁၇၇။မ၊၁။၁ဂ၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။ သဂ္ဂမောက္ခာနံ အန္တရာယံ ကရောန္တီတိ အန္တရာယိကာ။ တေ ကမ္မကိလေသဝိပါကဥပဝါဒအာဏာဝီတိက္ကမဝသေန ပဉ္စဝိဓာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃ဂ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။ သမ္ပဇာနမုသာဝါဒေါ ခေါ ပနာယသ္မန္တော အန္တရာယိကော ဓမ္မော ဝုတ္တော ဘဂဝတာ။ ဝိ၊၃။၁၄၁။ အန္တရာယိကောတိ အန္တရာယကရော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၇။ အန္တရာယိကောတိ ဝိပ္ပဋိသာရဝတ္ထုတာယ ပါမောဇ္ဇာဒိသမ္ဘဝံ နိဝါရေတွာ ပဌမဇ္ဈာနာဒီနံ အဓိဂမာယ အန္တရာယံ ကရောတိ။ကခ်ါ။၁၀၃။ အနတိက္ကမနဋ္ဌေ(တ္တေ)န အန္တရာယေ နိယုတ္တာ,အန္တရာယံ ဝါ ဖလံ အရဟန္တိ, အန္တရာယဿ ဝါ ကရဏသီလာတိ အန္တရာယိကာ။ သာရတ္ထ၊၃။ဂ၆။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၁ဂ။ မ၊ဋီ၊၂။ဂ၂။ ကခ်ါ၊ဋီ၊ သစ်။၄၁၀။ဝိ၊နိဿယ၊ဋီ၊၁။၅၄၆။ ယေ ခေါ ပန

တေ အန္တရာယိကာ ဓမ္မာ ဝုတ္တာ။ မ၊၁။၁၀၃။ အံ၊၁။၃၁၅။ သံ၊၄၊၂။၄၃။(ဤ၌ အန္တရာယိ-က-အရ ကံ-စသော ၅-ပါးလုံးကိုပင် ယူရပုံကို မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၇။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၂၇-တို့တွင် ကြည့်။) အန္တရာယိကာ ဓမ္မာတိ တွေ ပန အန္တရာယံ ကရောန္တီတိ အန္တရာယိကာ။.... သဠိစ္စ ဝီတိက္ကန္တဋ္ဌိ အန္တမသော ဒုက္ကဋဒုဗ္ဘာသိတမ္ပိ မဂ္ဂဖလာနံ အန္တရာယံ ကရောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၃၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅။ အန္တရာယော ဧတေသံ အတ္ထိ, အန္တရာယေ ဝါ နိယုတ္တာတိ အန္တရာ-ယိကာ။မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၇။အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၂၇။ အန္တရာ-ယိကာတိ အန္တရာယကရာ၊ သဂ္ဂဝိမောက္ခာဓိ-ဂမဿ အန္တရာယကရာတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။၅၆။ ဝေ ဗဟုဒုက္ခာ ကာမာ၊ အက္ခာတာ အန္တရာယိကာ။ ထေရီ။၄၃၂။ အက္ခာတာ အန္တရာယိကာတိ "သဂ္ဂမဂ္ဂါဓိဂမဿ နိဗ္ဗာန-ဂါမိမဂ္ဂဿ စ အန္တရာယကရာ"တိ စက္ခုဘူ-တေဟိ ဗုဒ္ဓါဒီဟိ ဝုတ္တာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၉၃။

အန္တရာရာမ (ပု) [အန္တရ+အာရာမ] မြို့တွင်း – ရွာတွင်း – ရှိ ကျောင်းတိုက်။ အန္တရာရာမံ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊၂။၁၃၅၊ ၂၁၆၊ ၂၂၉။ အန္တရာရာ-မန္တိ အန္တောဂါမေ ဝိဟာရော ဟောတိ၊ တံ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၄။

အန္တရာဝဓက (ပု) [အန္တရ+ဝဓက။ မဇ္ဈေ-ဒီဃ ?] စိတ်၌ ဖြစ်သော သူသတ်သမား၊ စိတ်၌ဖြစ်သော ဆန့်ကျင်ဖက်တရား၊လောဘ, ဒေါသ, မောဟဟူသော သူသတ်သမား။ အန္တရာအမိတ္တ-ကြည့်။

အန္တရာဝဿ (နု) [အန္တရာ+ဝဿ] မိုးလေးလ အတွင်း၊ မိုးတွင်း၊ ဝါတွင်း။ ဝဿံ ဥပဂန္တွာ အန္တရာဝဿံ စာရိကံ စရိဿန္တိ။ ဝိ၊၃။၁၉၃။ အန္တရာဝဿံ န ပဗ္ဗာဇေတဗ္ဗံ။ ၎င်း။၂၁၃။

အန္တရာဝေါသာန (နု) [အန္တရာ+ဝိ+အဝ+သာ+ယု] အလယ်–အကြား–၌–ပြီးဆုံးခြင်း–ရပ်စဲခြင်း–လျော့ကျခြင်း၊ မဂ်ဖိုလ်သို့ မရောက်မီ လမ်းခုလတ်၌ – ပြီးဆုံးခြင်း – ရပ်စဲခြင်း–လျော့ကျခြင်း။ ဩရမတ္တကေန ဝိသေသာဓိဂမေန အန္တရာဝေါသာနံ အာပါ-ဒိ။ ဝိ၊၄။၃၆၆။ ဣတိဝုတ်။၂၅၃။ အန္တရာတိ ဝေမဇ္ဈေ။ ဝေါသာနံ အာပါဒီတိ အကတ-ကိစ္စောဝ သမာနော "ကတကိစ္စောမှိ"တိ မညမာနော သမဏဓမ္မတော ဝိဂမံ အာပဇ္ဇိ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၁။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၆၅။ ယာဝ-ကီဝဥ္စ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခူ န ဩရမတ္တကေန ဝိသေသာဓိဂမေန အန္တရာဝေါသာနံ အာ-ပဇ္ဇိဿန္တိ။ ဒီ၊၂။၆၆။ အန္တရာတိ အရဟတ္တံ အပတွာဝ တွေန္တရေ။ ဝေါသာနန္တိ ပရိနိဋ္ဌိ-တဘာဝံ "အလမေတ္တာဝတာ"တိ ဩသက္က-နံ ဌိတကိစ္စတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၁။ မာ သမ္မာပဋိပတ္တိယံ ပမာဒံ အန္တရာဝေါသာနံ အာပဇ္ဇထ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၅၁။ (အန္တရာ-နှင့် ဝေါသာန ဝါကျလည်း သင့်သည်။ အန္တရာ-ကြည့်။)

အန္တရာဝေါသာနဂမန (နု) [အန္တရာ+ဝေါသာ-နဂမန] မဂ်ဖိုလ်သို့ မရောက်မီ လမ်းခုလတ်၌ – ပြီးဆုံးခြင်း – ရပ်စဲခြင်း–လျော့ကျခြင်း–သို့ ရောက်ခြင်း။ အန္တရာဝေါသာနဂမနံ ခေါ ပန တထာဂတပ္ပဝေဒိတေ ဓမ္မဝိနယေ ပရိ-ဟာနမေတံ။ အံ၊၃။၃၈၂။

အန္တရာသပတ္တ (ပု) [အန္တရ+ သပတ္တ။ မဇ္ဈေ-ဒီဃ ?] စိတ်၌ဖြစ်သော ရန်သူ၊ စိတ်၌ဖြစ်သော ဆန့်ကျင်ဖက် တရား၊ လောဘ, ဒေါသ, မောဟဟူသောရန်သူ။အန္တရာအမိတ္တ-ကြည့်။

အန္တရာဋ္ဌ (နု) [အန္တရ+အာ+ရာ+အ။ရ-ကို လ-ပြု၊ လ-ကို ဋ္ဌ-ပြု။ (အန္တရာလ-သံ)။ အန္တရံ မဇ္ဈသိမံ ဓာရာတိ ဂဏ္ဌာတိ။ ထော်မ။ အန္တ-ရာဋ္ဌံ ကောဏံ။ ရူ၊ဋ္ဌီ။နှာ-၁၁၆။] အကြား။ အန္တရိကာယာတိ အန္တရာဋ္ဌေ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၄၀။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၉၂။ အန္တရိကာ ဥဘိန္နမန္တရာဋ္ဌံ။ သီ၊ ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၃၅၅။ အန္တရိကာ-လည်း ကြည့်။

—အန္တရိက (တိ) [အန္တရ+ဣက] အကြား–အလယ်–အတွင်း–၌ ဖြစ်သော။ အနေကယောဇနန္တရိက, လောကန္တရိက (သာရတ္ထ၊ ၁။၂၇၆။) တို့ ကြည့်။

အန္တရိကာ (ထီ) [အန္တရ+ဣက] (၁) အကြား။ အပိ စာယံ ဘိက္ခဝေ တပေါဒါ ဒ္ဒိန္နံ မဟာနိရယာနံ အန္တရိကာယ အာဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊၁။၁၄၉။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၀။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၉၇။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၆၀-တို့လည်း ကြည့်)။ = ဒ္ဒိန္နံ မဟာလောဟကုမ္ဘိနိရယာနံ အန္တရေန အယံ တပေါဒါ အာဂစ္ဆတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၁။ အန္တရိကာယာတိ အန္တရာဋ္ဌေ။....အန္တရာ-သဒ္ဒေါ ဧဝ ပန ဣက-သဒ္ဒေန ပဒံ ဝဍ္ဎေတွာ အန္တရိကာတိ ဝုတ္တော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၄၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၉၂။ အန္တရိကာယာတိ အန္တရေန။....သောယေဝ ဣကသဒ္ဒေန သကတ္ထပဝတ္တေန ပဒံ ဝဍ္ဎေတွာ "အန္တရိကာယာ" တိ စ ဝုတ္တော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၁၀၀-၁။ ဝါတပါနန္တရိကာယ ကာဠကာပိ ဝဂ္ဂုလိယောပိ ပဝိသန္တိ။ ဝိ၊၄။၂၉၃။ သီမာ ဝါ ဘေဒေါ ဝါ ရာဇိ ဝါ အန္တရိကာ ဝါတိ။ အဘိ၊က။၁၇၃။ အထ ဝါ သတ္တန္နံ ပဗ္ဗတာနံ အန္တရိကာသု သတ္တ သီဒန္တရာ မဟာသမုဒ္ဒါ။ မဟာနိ။၂၇၄။ =အန္တရန္တရာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၃၀။ ဥဒကံ ပါဏိနာ ဂဟိတံ အင်္ဂုလန္တရိကာဟိ ပဂ္ဃရတိ။ မိလိန္ဒ။၁၇၉။ လောကန္တရိက (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၆)လည်း ကြည့်။ (၂)အခိုက်အတန့်။ အဒ္ဒသာ ခေါ မံ ဘန္တေ အညတရာ ဣတ္ထီ ဝိဇ္ဇန္တရိကာယ ဘာဇနံ ဓောဝန္တီ။ မ၊၂။၁၁၂။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၀။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၉၇။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၆၀-တို့လည်း ကြည့်။) ဝိဇ္ဇန္တရိကာယာတိ ဝိဇ္ဇုဝိဇ္ဇောတနက္ခဏေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၅။ ဝိဇ္ဇန္တရိကာယာတိ ဝိဇ္ဇုနိစ္ဆရဏက္ခဏေ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၄၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၉၂။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၀၀။ စက္ခုမာ ပုရိသော ရတ္တန္ဓကာရတိမိသာယံ ဝိဇ္ဇန္တရိကာယ ရူပါနိ ပဿေယျ။ အံ၊၁။၁၂၂။ ဝိဇ္ဇန္တရိကာယာတိ ဝိဇ္ဇုပ္ပဝတ္တိက္ခဏေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၂။

အန္တရိတ (တိ) [အန္တရ+ဣ(=အန္တရေ)+တ။ အန္တရံ ဗျဝဓာနံ ဣရေတတိတိ ဏိစ်ပစ္စယေ ကမ္မနိ တ္တ။ထောမ။]ခြားကွယ်အပ်သော၊ခြားကွာ၍နေသော၊ ဖုံးကွယ်သော။ အနေကေဟိ တံ ဘဝသဟဿေဟိ အန္တရိတံ။ မိလိန္ဒ။ ၂၈၁။ ပါကာရကုဋ္ဋာဒိအန္တရိတဿ ပန ပရဿ အပါကဋကာလောပိ အတ္ထိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။ ယထာ သော ပုဂ္ဂလော န ဥပဋ္ဌာတိ၊ ကုဋ္ဋာဒီဟိ အန္တရိတော ဝိယ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၆။ (အဋ္ဌသာ၊ယော။၉၀။ မဏိမဉ္ဇူ၊၂။၁၆၉-တို့၌ အန္တရိတ(က)ကို ဗျဝဟိတ-ဟု ဖွင့်သည်)။

အန္တရိတတ္တ (န) [အန္တရိတ+တ္တ] ခြားအပ်သည်၏အဖြစ်၊ အကြား၌ ပိုင်းခြားအပ်သည်၏ အဖြစ်။ ယော ဟိ ပုရိသော ကဒါစိ မုသာ ဝဒတိ၊ ကဒါစိ သစ္စံ၊ တဿ မုသာဝါဒေန အန္တရိတတ္တာ သစ္စံ သစ္စေန န ဃဋီယတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၇။ အန္တရိတတ္တာတိ အန္တရာ ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၃၇။

အန္တရိယ (န) [အန္တရ+အာယ၊ အာ-ကို ဤ-ပြု။ တနည်း အန္တရ+ယ၊ အ-ကို ဤ-ပြု။] ကျွန်း၊ ရေလယ်ကျွန်း။ အန္တရိပဥ္စဒီပေါ ဝါ၊ ဇလမဇ္ဈဂတံ ထလံ။ ဓာန်။၆၆၄။ ဒွိဓာဂတာနံ အာပါနံ အန္တရဂတံ အန္တရိပံ၊ အာကာရဿီ။ "အန္တရိယ" န္တိ ဝါ ပါဌော။ တဒါ ဒွိဓာဂတာနံ အာပါနံ အန္တရေ ဘဝံ အန္တရိယန္တိ ဝိဂ္ဂဟော၊ အကာရဿီ။ ဓာန်၊ဋီ။၆၆၄။

အန္တရိယ (န) [အန္တရ+ဤယ။ ကာသိကာ။၄၊ ၂။၁၃၀-လည်းကြည့်။] (၁)ခါးဝတ်အထည်၊ ခါးဝတ်ပုဆိုး။ နိဝါသနန္တရိယာနျ-န္တရမန္တရဝါသကော။ ဓာန်။၂၉၂။ ဗာဟုလျေန အန္တရေ မဇ္ဈေ ဘဝံ အန္တရိယံ၊ ဤယော။ ဓာန်၊ဋီ။၂၉၂။ (၂)ကျွန်း၊ ရေလယ်ကျွန်း။ အန္တရိပ-ကြည့်။

အန္တရုစိ (?) [အန္တ+ရုစိ ?] အူ, အသည်း။ (တေမိ၊ဇာ၊ဋ္ဌ၊သျ)။ ဒုဂ္ဂန္ဓဘာဝေန ပနဿ အန္တရုစိနံ (အန္တဝဋ္ဋိနံ?) နိက္ခမနကာလော ဝိယ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၉။ (ဤ၌သိ-ဣ-တို့ဝယ် "အန္တရုဒ္ဓိနံ"ဟု ရှိ၍ သျာ-ဝယ်"အန္တ-ရုတ္ထိနံ"ဟု ရှိသည်။)

အန္တရုပဋ္ဌာန (နု) [အန္တရာ+ဥပဋ္ဌာန]အကြား ကာလ၌ ဆည်းကပ်ခြင်း။ အန္တရန္တရုပဋ္ဌာန-ကြည့်။

အန္တရုဗ္ဘာရ (ပု) [အန္တရ+ဥဗ္ဘာရ] အကြား၌ ကထိန်နုတ်ခြင်း။ အန္တရုဗ္ဘာရော သဟုဗ္ဘာ-ရော။ ဝိ၊၅။ ၃၁၂။ အာနိသံသခေတ္တဘူတ-ပဉ္စမာသဗ္ဘန္တရေယေဝ ဥဗ္ဘာရော အန္တရုဗ္ဘာ-ရော။ ဝိနိစ္ဆယ၊ဋီ၊၂။၃၄၁။

အန္တရုဿဝ (ပု) [အန္တရ+ဥဿဝ] အကြား အကြား၌ကျင်းပသောပွဲလမ်းသဘင်၊ အထူး ပွဲသဘင်။ အာဝါဟဝိဝါဟမင်္ဂလာဒီသု အန္တ-ရုဿဝေသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။ အန္တရုဿဝေသူတိ မဟုဿဝဿ အန္တရန္တရာ ပဝတ္တိတဥဿဝေသု။ သာရတ္ထ၊၂။၃၇၉။

အန္တရေန (ဗျ) [ဤပုဒ်ကား ဝိဘတျန္တပတိရူပက-နိပါတ်ပုဒ်တည်း။ နီတိ၊သုတ္တ။၆၅၆-ကြည့်။ ဓာန်။၁၁၃၇၊၁၁၅၀-နှင့် ၎င်း၊ဋီ-တို့ လည်း ကြည့်။ ဝဇ္ဇန-အနက်ဟော အန္တရေန-သဒ္ဒါ အယှဉ် ဒုတိယာ, ပဉ္စမီ ဝိဘတ် ၂-မျိုးသုံးသည် ကို တွေ့ရသည်။ (၂) အနက်ပုံစံများကြည့်။ (အန္တရေဏ-သံ)](၁) အကြား – အလယ် – အတွင်း – ၌။ အန္တရေန ယမကသာလာနံ။ ဒီ၊၂။၁၁၃။ သံ၊၁။၁၅၉။ အံ၊၁၊၃၉၁။ =အန္တ-ရိကာယ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၅။ = အန္တရေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၉။ အန္တရေနာတိ ဝေမဇ္ဈေ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၁၇၄။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၂၅၁။ အန္တရေနေဝ ကာယာနံ၊ သတ္တာနံ ဝီတိဝတ္တရေ။ ဇာ၊၂။ ၂၆၀။ ဣမေသံ သတ္တန့် ကာယာနံ အန္တရေယော စရန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၁၃။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၄-တို့နှင့် ယှဉ်ကြည့်။) (၂)ကြဉ်၍၊ ကြဉ်ဖယ်၍။ အဖလော ဟိ ဘုတ္တာပက-တော ဝါယာမော ဝါယာမံ အန္တရေနာပိ တဿ နိရုဒ္ဓတ္တာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ အန္တရေန စ ဒိဋ္ဌိ-သမ္ပဒံ န သီလသမ္ပဒါ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၇၉။ ဒီ၊ဋီ၊ ၁။၇၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၆၆။ အန္တရေန ပရော-ပဒေသာ သာမံယေဝ သစ္စာနိ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈိ။ နီတိ၊သုတ္တ။၆၅၆။ အောက် အနက်လည်း ကြည့်။ (၃)တပါးသော ဝိကပ်၊ တပါးသော အဖို့၊ ထိုမှတပါး၊ ထိုပြင်။ စုတူပပါတေ အသတိ နေဝိဓ, န ဟုရံ, န ဥဘယမန္တရေန။ မ၊၃။၃၁၀။ သံ၊၂။၂၈၄။ နယိမလောကေ, န ပရလောကေ, န ဥဘယတ္ထ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၂၃၂။ န ဣမလောကေ, န ပရလောကေ, န ဥဘယတ္ထ ဟောတိ...."အန္တရေနာ"တိ ဝစနံ ပန ဝိကပ္ပန္တရဒီပနံ။ တဿာ အယမတ္ထော အတ္ထော – နေဝ ဣမ, န ဟုရံ, အပရော ဝိကပ္ပေါ န ဥဘယန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉။ (ဤဋ္ဌ-အလို "အန္တရေန – တပါးသော အဖို့ကား၊ ဝါ – ထိုမှတပါး၊ ဝါ – ထိုပြင်၊ ဥဘယံ – ၌၊န ဟောတိ – မဖြစ်"ဟုပေး။) ဣမလောကပရ-လောကဝိနိမုတ္တဿ သံသရဏပဒေသဿ အဘာဝတော "န ဥဘယမန္တရေနာ"တိ ဝုတ္တောတိ ဥဘယပရိယာပန္နော န ဟော-တီတိ ပဋိက္ခိပန္တော "န ဥဘယတ္ထ ဟော-တီ"တိ အာဟ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၂၁။ (ဤဋီ-အလို "ဥဘယံ – ၂-ပါးသော လောကကို၊အန္တရေန-ကြဉ်၍၊န ဟောတိ – မဖြစ်"ဟု သဒ္ဒတ္ထ ပေး၍ "န ဥဘယတ္ထ ဟောတိ"ကို အဓိပ္ပါယတ္ထ-ဟု ဆိုလိုဟန်ရှိသည်။ ဋီ-၌ စာလည်း ကျနေဟန် တူသည်။)ဝိကပ္ပတော အညံ ဝိကပ္ပန္တရံ၊တဿ ဒီပနံ "အန္တရေနာ"တိ ဝစနံ။...."နေဝ ဣမ, န ဟုရ"န္တိ ဝုတ္တဒွယတော အပရံ ဝိကပ္ပေန (အပရဝိကပ္ပေန?) "န ဥဘယ"န္တိ၊ ဝုတ္တပိ နှ ဟောတိယေဝါတိ အဓိပ္ပါယော။ "အန္တ-ရေနာ"တိ ဝါ "ဝိနာ"တိ ဣမိနာ သမာ-

နတ္ထော နိပါတော၊ တသ္မာ နေဝိဓ, န ဟုရံ, ဥဘယံ ဝိနာပိ နေဝါတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၂၉၆-၇။ (ဤဋီ-ပ-ဝိကပ်အလို အည-အနက်ဟော အန္တရ နေ ၁င် နာ-ဝိဘတ်သက်၍ အန္တရေန ပြီးသည်။ "အန္တရေန – တပါးသော အဖို့အားဖြင့်၊ ဝါ – ထိုမှ တပါး၊ ဝါ – ထို့ပြင်၊ ဥဘယံ – ၌၊န ဟောတိ – မဖြစ်"ဟု ပေးစေလိုဟန် ရှိသည်။ ဒု-ဝိကပ်အလို ထင်ရှားပြီ။) "န ဥဘယမန္တရေနာ"တိ ဖဿသမုဒ်ိတေသု ဓမ္မေသု အတ္တာနံ န ပဿတိ။ နေတ္တိ။၅၇။ ဥဘယံ အန္တရေန ဝဇ္ဇေတွာ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၉ဂ။ ယမိဒံ ဥဘယမန္တရေန ဒိဋ္ဌံ သုတံ .... မနာသာနုစိန္တိတံ။ နေတ္တိ။၃၄။ အဋ္ဌကထာစရိယာ ပနာဟု "အန္တရေနာတိ ဝစနံ ပန ဝိကပ္ပန္တရဒီပနံ"န္တိ။ တသ္မာ အယမေတ္ထ အတ္ထော— န ဣမံ လောကံ, န ဟုရံ လောကံ၊ အထ ခေါ ဥဘယမန္တရေနာတိ။ အပရော ဝိကပ္ပေါ — ဥဘယမန္တရေနာတိ ဝါ ဝစနံ ဝိကပ္ပန္တရာဘာဝဒီပနံ။ တဿတ္ထော— န ဣမံ လောကံ, န ဟုရံ လောကံ နိဿာယ ဈာယတိ ဈာယိ၊ ဥဘယမန္တရေန ပန အညံ ဌာနံ အတ္ထီတိ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၆၆။ (ဤဋီ-၌ ပ,ဒု ၂-ဝိကပ်လုံးကို ပင် စဉ်းစားသင့်သည်။ ဌ-ဆရာတို့နည်း (အထူးသဖြင့် ဥဒါန၊ဌ-နည်း)ကို ယူ၍ ဖွင့်သော်လည်း မှီရာပါဠိတို့ အနေအထားချင်း မတူသောကြောင့် ဤနေတ္တိပါဠိ၌ ယင်းအနက်များရနိုင်ဖွယ်မရှိ။)ယတော တွံ ဗာဟိယ န တတ္ထ၊ တတော တွံ ဗာဟိယ နေဝိဓ, န ဟုရံ, န ဥဘယမန္တရေန။ဥဒါန။ဂ၆။ တဒါ တွံ နေဝ ဣဓလောကေ, န ပရလောကေ, န ဥဘယတ္ထာပိ။.... "အန္တရေနာ"တိ ဝစနံ ပန ဝိကပ္ပန္တရဒီပနံ၊ တသ္မာ အယမေတ္ထ အတ္ထော "နေဝ ဣဓ, န ဟုရံ, အပရော ဝိကပ္ပေါ— န ဥဘယ"န္တိ။ အထ ဝါ "အန္တရေနာ"တိ ("ဥဘယမန္တရေနာ"တိ ? နေတ္တိ၊ဋီ-ပြန်ကြည့်) ဝစနံ ပန ဝိကပ္ပန္တရာဘာဝဒီပနံ၊ တဿတ္ထော "နေဝ ဣဓ, န ဟုရံ, ဥဘယမန္တရေ ပန အညဋ္ဌာနံ အတ္ထီ"တိ။ ဥဒါန၊ဌ။ ဂ၃။ (ဤ ဌ-၌ ဒု-ဝိကပ်အလို ဥဘယမန္တရေန-ဖြင့် ကြံစရာ တပါးမရှိသည်ကို ပြသည်။ ထို့ကြောင့်"ဥဘယံ – ကို၊အန္တရေန – ကြဉ်၍၊ တနည်း – ဥဘယံ – ၏၊အန္တရေန – အလယ်၌၊ အညဋ္ဌာနံ – တပါးသောဌာနသည်၊န အတ္ထိ – မရှိ"ဟု ပါဌသေသထည့်၍ အနက်ပေးစေလိုသည်ဟု ယူ။ ဤ "ဥဘယမန္တရေန" ပုဒ်၏ အနက်ကိုပင် လွဲမှားစွာကြံ၍ ဂိုဏ်းတပါးသားတို့က အန္တရာဘဝ-ရှိသည်ဟု ယူကြသည်။ ယင်းသို့ ယူမည်စိုး၍ ထိုအယူကို တားမြစ်ရန် ဌ-ဋီ-တို့ ကြိုးကြိုးစားစား ဖွင့်ကြဟန်တူသည်။ အန္တရာဘဝ-လည်းကြည့်။)အန္တရ, အန္တရိကာ-တို့လည်း ကြည့်။

အန္တလိက္ခ (န) [အန္တရ+ဣက္ခ+အ၊ အန္တရ+ဣက္ခာ။ ရ-ကို လ-ပြု။ တေသံ တေသံ ဝတ္ထူနံ အန္တရံ နာနတ္တံ ဣက္ခတေ လောကော ဧတ္ထ, အနေနာတိ ဝါ အန္တလိက္ခံ၊ ရဿ လော။ ဣက္ခနံ ဝါ ဒဿနံ ဣက္ခာ၊ တဿာ အန္တရံ ကာရဏံ အန္တလိက္ခံ။ ဓာန်၊ဋီ။၄၅။ အန္တရေန ဆိဒ္ဒေန ဣက္ခိတဗ္ဗောတိ အန္တလိက္ခော။ ပါစိတ်၊ယော၁။၁၄၃။ (အန္တရိက္ခ၊အန္တရိက္ခ-သံ)] ကောင်းကင်။ အန္တလိက္ခံ—ဝိ၊၃။၂။ အဘိ၊က။၁၄၄။ ဥဒါန။၇၉။ အန္တလိက္ခာနိ—အဘိ၊ဝိ။ဂ၅။ အန္တလိက္ခေန—ဇာ၊၂။၂၁၁။ အန္တလိက္ခာ—ဝိ၊၄။၄၂၀။ ဒီ၊၂။၁၃၁၊၁၁၄၊ ၁၃၅။ မ၊၃။၁၆၄။ အံ၊၃။၄၀။ အပ၊၁။၃၁၅၊ ၄၁၁။ အပ၊၂။၉။ အန္တလိက္ခမှိ — အပ၊၁။ ၁၃၇။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၇၁။ အဘိ၊ဌ၊၁။၅၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။၂၉ဂ။ အန္တလိက္ခသ္မိံ —ဇာ၊၁။၁ဂ၅။ အန္တလိက္ခသ္မိ —သံ၊၁။၆၇ (– သ္မိံ ?)။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၀၂။ ဇာ၊၁။၃၁၀။ ဇာ၊၂။၇၆။ အန္တလိက္ခေ—ဝိ၊၂။၇၇။ ဝိ၊၃။၂၆၆။ ဒီ၊၂။၁၇၀၊ ၁ဂ၅။ ဒီ၊၃။၁၆၂။ သံ၊၁။၄၁၊ဂ၁။ အံ၊၂။ ၂၀၉။ ခုဒ္ဒက။၇။ ဓမ္မ။၃၂။ ဥဒါန။၁၁၁၊

၁၉၁။ သုတ္တနိ။၃၁၂။ ဝိမာန။၅၈။ ပေတ။ ၁၂၈။ အပ၊၁။၉၇။ ဇာ၊၁။၂၉၄၊၂၉၅၊၃၆၁။ ဇာ၊၂။၂၇၈၊၂၈၀။၂၉၆၊၃၀၉။ စူဠနိ။၁၄၄။ မိလိန္ဒ။၁၅၂။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၃။ အန္တလိက္ခေတိ အန္တရိက္ခေတုံ သမတ္တေ တုစ္ဆေ ကာသေ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၄၁။ အန္တလိက္ခဂ, အန္တလိက္ခစရ-တို့ လည်း ကြည့်။

အန္တလိက္ခက (တိ) [အန္တလိက္ခ+ဏ၊ က-လာ] အန္တလိက္ခဋ္ဌက-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အန္တလိက္ခဂ (တိ) [အန္တလိက္ခ+ဂမု+ကွိ] ကောင်းကင်၌သွားသော။ စန္ဒော စ သူရိယော စ ဥဘော သုဒဿနာ၊....တမောနုဒါ တေ ပန အန္တလိက္ခဂါ။ အံ၊၁။၂၁၅။ အံ၊၃။ ၈၄။ အန္တလိက္ခဂါတိ အာကာသင်္ဂမာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။

အန္တလိက္ခစရ (တိ) [အန္တလိက္ခ+စရ+အ] (၁) ကောင်းကင်၌ လှည့်လည်သွားလာသော၊သူ။ သယံပဘာ အန္တလိက္ခစရာ သုဘဋ္ဌာယိနော။ ဒီ၊၁။၁၆၊၁၇။ အန္တလိက္ခေ စရန္တီတိ အန္တလိက္ခစရာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၂။ ဝိဇ္ဇာဓရော တဒါ အာသိံ၊ အန္တလိက္ခစရော အဟံ။ အပ၊၂။ ၈၄။ အန္တလိက္ခစရော ပုရေ။ ဇာ၊၁။၁၈၂။ (၂) ကောင်းကင်၌ကျက်စားသော၊ ကောင်းကင်၌ သွားလာနိုင်သူတို့ကို သော်လည်း နှောင်ဖွဲ့နိုင်သော၊ (ရာဂကျော့ကွင်း)။ (အဋ္ဌ-သာ၊သျှ၊၂။၁၂၉-၌။ "ကောင်းကင်၌ ပျံသွားသကဲ့သို့ ဖြစ်သော"ဟု အနက်ပေးသည်။) အန္တလိက္ခစရော ပါသော၊ ယွာယံ စရတိ မာနသော။ ဝိ၊၃။၂၈။ သံ၊၁။၁၁၃။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၃၃၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၄။ အန္တလိက္ခစရော-တိ ရာဂပါသံ သန္ဓာယာဟ။ တံ ဟိ သော "အန္တလိက္ခစရော"တိ မညာ အာဟ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၄၈။ အန္တလိက္ခေ စရန္တေ ပဉ္စာဘိညေပိ ဗန္ဓတီတိ အန္တလိက္ခစရော။ သာရတ္ထ၊၃။၂၀၀။ ဝိမတိ၊၂။၉၄။ အန္တလိက္ခေ စရန္တာနံ ပဉ္စာ-ဘိညာနမ္ပိ ဗန္ဓနတ္တာ အန္တလိက္ခေ စရတိ ပဝတ္တတီတိ အန္တလိက္ခစရောတိ ဝစနတ္တေန ရာဂပါသော အန္တလိက္ခစရောတိ မာရေန ပါပိမတာ ဝုတ္တံ။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။၁၆၄။ အာကာသေ စရန္တေပိ ဗန္ဓတီတိ အန္တလိက္ခ-စရော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။ အန္တလိက္ခေ စရန္တေပိ ကိစ္စသာဓနတော အန္တလိက္ခစရော။ သံ၊ဋီ၊ ၁။၂၁၀။

အန္တလိက္ခဋ္ဌက (တိ) [အန္တလိက္ခဋ္ဌ+က] ကောင်း ကင်၌ တည်သော၊ ကောင်းကင်ဘုံဗိမာန်၌ နေသော၊သူ။ ကာစိ ဘုမ္မဋ္ဌကာ ဒေဝတာ၊ ကာစိ အန္တလိက္ခဋ္ဌကာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇။ အာကာသစာရိဝိမာနဝါသိနော အန္တလိက္ခဋ္ဌ-ကာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၁၀။ (အလားတူ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၂၄၄-၌ အန္တလိက္ခကာ-ဟု ရှိသည်။)

အန္တလိက္ခဘဝန (န) [အန္တလိက္ခ + ဘဝန] ကောင်းကင်ဗိမာန်၊ ကောင်းကင်ဘုံ၊ နတ်ဗိမာန်၊ နတ်ဘုံ။ နာန္တလိက္ခဘဝနေန၊ နာဂ်-ပုတ္တာပိနေန ဝါ။ ဇာ၊၁။၁၃၄။ တတ္ထ နာန္တ-လိက္ခဘဝနေနာတိ အန္တလိက္ခဘဝနံ ဝုစ္စတိ ဒိဗ္ဗဝိမာနံ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၅။

အန္တလိက္ခေစရ (တိ) [အန္တလိက္ခေ+စရ+အ။ အလုတ္တသမာသ်။] ကောင်းကင်၌ လှည့်လည် သွားလာသော၊သူ။ သယံပဘာ အန္တလိက္ခေ-စရာ။ အံ၊၃။၃၀၃။ အန္တလိက္ခေစရော ဒိဇော။ ဇာ၊၁။၃၂၆ (သီ-မူကွဲ)။ အန္တလိက္ခေစရာ မယံ။ ဇာ၊၂။၉၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၉၇။

အန္တဝဂ္ဂ (ပု) [အန္တ+ဝဂ္ဂ] အဖို့အစု ၄-ပါးကို ဟောသောသုတ်–အန္တသုတ်–ဖြင့် မှတ်အပ် သော သုတ်–အပေါင်း–အစု၊ အန္တဝဂ်။ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊၁၁-ဝဂ်။ သံ၊၂။၁၂၈-၃၂။

အန္တဝဋ္ဋိ (ထီ) [အန္တ+ဝဋ္ဋိ] အူခွေ။ အန္တန္တိ ပုရိသဿ ဒွတ္တိံသဟတ္ထာ, ဣတ္ထိယာ အဋ္ဌ-ဝီသတိဟတ္ထာ ကေဝီသတိယာ ဌာနေသု ဩဘဂ္ဂါ အန္တဝဋ္ဋိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊

၁။ ၂၄၉။ (ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇ လည်း ကြည့်။) တေ ဆာတေတွာ အန္တဝန္တိမံသလောဟိတာ-ဒီဟိ ဗလိကမ္မံ ကရိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။ အန္တဝဋ္ဋိဟိ ရုက္ခံ ပရိက္ခိပိတွာ လောဟိတ-ပဉ္စင်္ဂုလိကာနိ ကရောမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၈။

အန္တဝန္တတာ (ထီ) [အန္တဝန္တု+တာ] အဆုံး–အပိုင်းအခြား–ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ယထာ တတိယဝါဒေ ဒေသဘေဒဝသေန ဧကဿေဝ အန္တဝန္တတာ အနန္တတာ စ သမ္မတတိ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၁။၁၆၁။

အန္တဝန္တတာပဋိသေဓ (ပု) [အန္တဝန္တတာ+ပဋိသေဓ] အဆုံး–အပိုင်းအခြား–ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်း။ အန္တဝန္တတာပဋိ-သေဓေနေ ဟိ အနန္တတာ ဝုတ္တတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆၁။ (အလားတူ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၂၇-၌ "အန္တဝန္တ-ပဋိသေဓေနေ"-ဟု ရှိသည်၊ မကောင်း။)

အန္တဝန္တု (တိ) [အန္တ+ဝန္တု] အဆုံး–အပိုင်းအခြား–ရှိသော။ အန္တဝါ အယံ လောကော ပရိဝဋုမော။ ဒီ၊၁။၂၁၊၂၂။ "အန္တဝါ လောကော"တိပိ။ မ၊၁။၂၁၂။ မ၊၂။၈၉၊ ၉၀၊၉၁၊၉၂။ အန္တဝါတိ ပရိဝဋုမော ပရိစ္ဆိန္န-ပရိမာဏော။ မ၊ဋီ၊၃။၆၅။ သမဏဗြာဟ္မဏာ ဇေဝါဒိနော ဇေဝံဒိဋ္ဌိနော အန္တဝါ လောကော။ ဥဒါန။၁၅၈။ အန္တဝါတိ သပရိယန္တော ပရိ-ဝဋုမော ပရိစ္ဆိန္နပ္ပမာဏော၊ န သဗ္ဗ-ဂတောတိ အတ္ထော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၀၈။ အန္တဝါ လောကော။ မဟာနိ။၄၈။ အန္တဝါတိ သ-အန္တော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၆၇။ (သံ၊၂။၁၇၆။ အံ၊၁။၃၅၀။ အဘိ၊ဓ။၂၂၂။ အဘိ၊ဝိ။၃၅၃။ မိလိန္ဒ။၁၄၇-တို့လည်း ကြည့်။)

အန္တဝါဒိဋ္ဌိ (ထီ) [အန္တဝါ+ဒိဋ္ဌိ] အဆုံး–အပိုင်းအခြား – ရှိသည်ဟု ယူသော အယူ။ အန္တဝါဒိဋ္ဌိ စ အနန္တဝါဒိဋ္ဌိ စ။ အဘိ၊ဓ။၁၄။ အဘိ၊ဝိ။၃၆၀။ "အန္တဝါ"တိ ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ အန္တဝါဒိဋ္ဌိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၄။ တတ္ထ ကတမာ အန္တဝါဒိဋ္ဌိ၊ "အန္တဝါ အတ္တာ စ လောကော-စာ"တိ ယာ ဧဝရူပါ ဒိဋ္ဌိ။ အဘိ၊ဓ။၂၅၇။ အဘိ၊ဝိ။၃၇၃။

အန္တဝိကလ (တိ) [အန္တ+ဝိကလ] အနား–အမြိတ် – ချို့တဲ့သော၊ အနား – အမြိတ် – မရှိသော။ အန္တရဟိတ ^၂-ကြည့်။

အန္တဝိရဟိတ (တိ) [အန္တ+ဝိရဟိတ] (၁) အဆုံး–အပိုင်းအခြား – မှ ကင်းသော၊ အဆုံး–အပိုင်းအခြား – မရှိသော။ အန္တဝိရဟိတေ သံသာရေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၁၅၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၈။ (၂) အနား–အမြိတ်–မှ ကင်းသော၊ အနား – အမြိတ် – မရှိသော။ နန္တကာနီတိ အန္တဝိရဟိတာနိ ဝတ္ထခဏ္ဍာနိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၆။ အာပဏဒွါရေ ပတိတာနိ အန္တ-ဝိရဟိတာနိ ပိလောတိကာနိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၉၂။ နန္တကန္တိ အနန္တကံ၊ အန္တဝိရဟိတံ ဝတ္ထခဏ္ဍံ။ အံ၊ဋီ၊၃။၅၁။ အန္တရဟိတ ^၂-လည်း ကြည့်။

အန္တသညီ (တိ) [အန္တ ^၂+သညာ+ဤ] အဆုံး – ရှိ၏ဟု အမှတ်ရှိသော၊သူ။ ယထာ သမာဟိတေ စိတ္တေ အန္တသညီ လော-ကသ္မိံ ဝိဟရတိ။ ဒီ၊၁။၂၁။ "အန္တဝါ အယံ လောကော ပရိဝဋုမော"တိ အန္တသညီ ဟောတိ။ ပဋိသံ။၁၅၀။ အန္တသညီတိ အန္တ-ဝါတိသညီ၊ အန္တော အဿ အတ္ထီတိ အန္တောတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၇။

အန္တာတိတ (တိ) [အန္တ+အတီတ] အဆုံး–ပျက်စီးခြင်း–ကို လွန်သော။ အန္တာတီတံ အဝိနာသဓမ္မံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၉၄။ အစ္စန္တ-လည်း ကြည့်။

အန္တာနန္တ ^၁ (တိ) [အန္တ+အနန္တ] အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော၊ အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော။ ယုတ္တံ တာဝ ပုရိမာနံ တိဏ္ဏံ ဝါဒီနံ အန္တဥ္စ အနန္တဥ္စ အန္တာနန္တဥ္စ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တတ္တာဝါ-

ဒတ္တာ အန္တာနန္တိကတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၄၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၂၇။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆၁-၌ကား "အန္တတ္တဥ္စ အနန္တတ္တဥ္စ အန္တာနန္တတ္တဥ္စ"ဟု ရှိသည်။) အန္တာနန္တပဋိသေဓဝါဒ, အန္တာနန္တဝိသယ-တို့လည်း ကြည့်။

အန္တာနန္တ၂ (တိ) [အန္တ+အနန္တ+အန္တာနန္တ+နေဝန္တနာနန္တ] (၁) အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော, အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော, အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိလည်းရှိ, အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိလည်းမရှိသော, အဆုံးအပိုင်းအခြား ရှိသည်လည်းမဟုတ်, အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသည်လည်းမဟုတ်သော။ အန္တာနန္တံ လောကဿ ပညပေန္တိ စတူဟိ ဝတ္ထူဟိ။ ဒီ၊၁။၂၁၊၂၂၊၂၃။ အန္တာနန္တိက-ကြည့်။ (၂)အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသည်, အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသည်, အဆုံးအပိုင်းအခြား ရှိလည်းရှိ အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိလည်း မရှိသည်, အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသည်လည်းမဟုတ် အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသည်လည်း မဟုတ်သည်–ကို စွဲ၍ဖြစ်သော–နှင့် တကွဖြစ်သော –ကို မှီသော–အယူများ။ အန္တာနန္တိက-ကြည့်။

အန္တာနန္တပဋိသေဓ(န)ဝါဒ (ပု) [အန္တာနန္တ၁+ပဋိသေဓ(န)+ဝါဒ] အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသည်,အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသည်ကို တားမြစ်သော အယူများ။ အန္တာနန္တပဋိသေဓဝါဒေါပိ အန္တာနန္တဝိသယော ဧဝ တံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆၁။ သာရတ္ထ၊၁။၁၄၅။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၂၇-၌ –ပဋိသေဓန– ဟု ရှိသည်။)

အန္တာနန္တဝါဒ၁ (ပု) [အန္တာနန္တ၁+ဝါဒ] (၁) အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသည်, အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသည်ကို စွဲ၍ဖြစ်သော အယူများ။ အန္တာနန္တဝါဒီ၁-ကြည့်။ (တိ) (၂) ထိုအယူများရှိသော၊သူ။ အန္တာနန္တိက-ကြည့်။

အန္တာနန္တဝါဒ၂ (ပု) [အန္တာနန္တ+ဝါဒ] (၁) အန္တာနန္တ၂ (၂) အနက်နှင့် တူ။ တေသု အန္တာနန္တဝါဒေသု ကေဿဝ ဝါဒဿ သင်္ဂဟော ဥပ္ပန္နေပိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၂၉။ (တိ) (၂) အန္တာနန္တ၂ (၂-အနက်) အယူများ ရှိသော၊သူ။ အန္တာနန္တိက-ကြည့်။

အန္တာနန္တဝါဒီ၁ (တိ) [(၁) အန္တာနန္တ၁+ဝဒ+ဏီ။ (၂) အန္တာနန္တဝါဒ၁+ဏီ] (၁) အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသည်, အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသည်ကို ဆိုလေ့ရှိသော၊သူ။ (၂) အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသည်, အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသည်ကို စွဲ၍ဖြစ်သော အယူများရှိသော၊သူ။ အန္တဝါဒီ အနန္တဝါဒီ အန္တာနန္တဝါဒီ နေဝန္တနာနန္တဝါဒီ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၄၅။

အန္တာနန္တဝါဒီ၂ (တိ) [(၁) အန္တာနန္တ၂+ဝဒ+ဏီ။ (၂) အန္တာနန္တဝါဒ၂+ဏီ] (၁) အန္တာနန္တ၂(၁-အနက်)ကို ဆိုလေ့ရှိသော၊သူ။ (၂) အန္တာနန္တ၂ (၂-အနက်) အယူများ ရှိသော၊သူ။ သမုဒိတေသု ဟိ အန္တာနန္တဝါဒီသု ပဝတ္တမာနေ အန္တာနန္တိက-သဒ္ဒေါ တတ္ထ နိရုဠှတာယ ပစ္စေကမ္ပိ အန္တာနန္တိကဝါဒီသု (အန္တာနန္တဝါဒီသု?)ပဝတ္တတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆၂။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၂၉။ (သာရတ္ထ၊၁။၁၄၅-၌ကား "အန္တာနန္တဝါဒေသု....အန္တာနန္တဝါဒီသု ပဝတ္တတိ"ဟု ရှိသည်။)

အန္တာနန္တဝိသယ (တိ) [အန္တာနန္တ၁+ဝိသယ] အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသည်, အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသည်လျှင် ဖြစ်ရာရှိသော။ အန္တာနန္တပဋိသေဓဝါဒ-ကြည့်။

အန္တာနန္တသန္နိဿယ (တိ) [အန္တာနန္တ၂+သန္နိဿယ] အန္တာနန္တ၂ (၁-အနက်)ကို ကောင်းစွာမှီသော၊ (အယူများ။) အန္တာနန္တိက-ကြည့်။

အန္တာနန္တသဟစရိတဝါဒ (ပု) [အန္တာနန္တ၂+သဟစရိတ+ဝါဒ] အန္တာနန္တ၂(၁-အနက်)နှင့်

တကၠဖြစ်သော အယူမှား။ အန္တာနန္တိက- ကြည့်။

အန္တာနန္တိက (တိ) [အန္တာနန္တ ^၂ + ဏိက] အန္တာနန္တ ^၂ (၂-အနက်)အယူမှားရှိသော၊သူ။ (ဤ၌ အယူ ၄-မျိုးလုံးကို ပုဂ္ဂိုလ်တယောက် ထည်းက ယူသည်မဟုတ်၊ ပုဂ္ဂိုလ် ၄-ယောက် အယူတမျိုးစီသာ ယူကြသည်။ သို့သော် လည်းပုဂ္ဂိုလ်တယောက်စီကိုပင် အန္တာနန္တိက- ဟု ခေါ်နိုင်သည်။ အကျယ်ကို ဒီ၊၁။၂၁-၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆၀-၂။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၄၂၆-၉။ သာရတ္ထ၊၁။၁၄၄-၅။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၃၉၀-တို့တွင် ကြည့်။) ဧကေ သမဏဗြာဟ္မဏာ အန္တာနန္တိကာ အန္တာနန္တံ လောကဿ ပည- ပေန္တိ စတူဟိ ဝတ္ထူဟိ။ ဒီ၊၁။၂၁၊၂၂၊၂၃။ အန္တာနန္တိကာတိ အန္တာနန္တဝါဒါ။ အန္တံ ဝါ အနန္တံ ဝါ အန္တာနန္တံ ဝါ နေဝန္တနာနန္တံ ဝါ **အာရဗ္ဘ** ပဝတ္တဝါဒါတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၅။ အန္တာနန္တိကာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၁၀။ စတ္တာရော အန္တာနန္တိကာ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၁၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၂။ အဘိ၊ဝိ။၄၁၄။ အန္တာနန္တိကာတိ ဧတ္ထ အမတိ ဂစ္ဆတိ ဧတ္ထ သဘာဝေါ ဩသာနန္တိ အန္တော၊ မရိယာဒါ။ တပ္ပဋိသေဓေန အနန္တော။ အန္တော စ အနန္တော စ အန္တာနန္တော စ နေဝန္တ- နာနန္တော စ အန္တာနန္တာ သာမညနိဒ္ဒေသေန, ဧကသေသေန ဝါ....။....အန္တာနန္တသဟစရိတ- ဝါဒေါ အန္တာနန္တော ယထာ "ကုန္တာ ပစ- ရန္တီ"တိ၊ အန္တာနန္တသန္နိဿယော ဝါ ယထာ "မဉ္စာ ဃောသန္တီ"တိ။ သော ဧတေသံ အတ္ထီတိ အန္တာနန္တိကာ။ တေ ပန.... အန္တာ- နန္တော ဝါဒေါ ဣဒ္ဓိ ဧတေသန္တိ အန္တာနန္တ- ဝါဒါတိ ဝုစ္စန္တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆၀-၁။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၄၂၆။ သာရတ္ထ၊၁။၁၄၄။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၉၀- တို့လည်း ကြည့်။) စတ္တာရော အန္တာနန္တိကာ။ ပဋိသံ။၁၅၄။ အန္တဝါ, အနန္တဝါ, အန္တဝါ စ အနန္တဝါ စ, နေဝန္တဝါ နာနန္တဝါတိ ပဝတ္တော ဝါဒေါ အန္တာနန္တော၊ သော ဧတေသံ အတ္ထီတိ အန္တာနန္တိကာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၉။

အန္တာနန္တိကတ္တ (န) [အန္တာနန္တိက + တ္တ] အန္တာနန္တိက၏အဖြစ်။ ပုရိမဝါဒီဒွယဿ ပန ကထံ ဝိသုံ အန္တာနန္တိကတ္တန္တိ ? ဥပစာရ- ဝုတ္တိယာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆၂။ သာရတ္ထ၊၁။၁၄၅။

အန္တာနန္တိကဘာဝ (ပု) [အန္တာနန္တိက+ဘာဝ] အန္တာနန္တိက၏အဖြစ်။ ဥဘယာကာရာဝလမ္ဗ- နော ပရိဝိတက္ကဿ ဝသေန နိရူဠှော အန္တာ- နန္တိကဘာဝေါ....။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆၂။ ကထံ ပန ပုရိမဝါဒီဒွယဿ ပစ္စေကံ အန္တာနန္တိက- ဘာဝေါ ယုတ္တော သိယာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၄၂၀။

အန္တာဝသာန (န) [အန္တ+အဝသာန] အူမကြီး၏ အဆုံး။ ပက္ကာသယော နာမ ဟေဋ္ဌာနာဘိ- ပိဋ္ဌိကဏ္ဍကမူလာနံ အန္တရေ အန္တာဝသာနေ ဥဗ္ဗေဓေန အဋ္ဌင်္ဂုလမတ္တော ဝေဠုနာဠိက- သဒိသော (ဝံသနာဠိကဗ္ဘန္တရသဒိသော) ပဒေ- သော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၁။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၄၇။ ကရီသံ ပက္ကာသယသဏ္ဌိတေ.... အန္တာဝသာနေ ဌိတံ ဝစ္စံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။

အန္တိ (ဗျ) [အသုံးနည်းသော သမိပတ္ထအဗျယ ပုဒ်တည်း။ သာမိပျတ္ထေ အဗျယံ.... အဿ သာမိပျတ္ထတ္တာ ပဒန္တရေန အဗျယီဘာဝေ တံတဒတ္ထသာမိပျေ။ ဝါစပ္ပတိ။ ပုဒ်တွဲများ ကို ဝိလံ၊၂။၄၄-တွင် ကြည့်။] အနီး၊အနီး၌။ သုဓာဝိဝါဒေန တဝ'န္တိ'မာဂတာ။ ဇာ၊၂။ ၁၀၅၊၁၀၇၊၁၀၈။ တဝ'န္တိ'မာဂတာတိ တဝ သန္တိကံ အာဂတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၂၅။ အာသာ သုဓာသာယ တဝ'န္တိ'မာဂတာ။ ဇာ၊၂။၁၀၆။ သာမိကဿန္တိ ဧဒေတိ။ ဇာ၊၂။၃၆၂ (ဏ္ဍ- မူကွဲ)။ သာမိကံ နိဿာယ တဿ သန္တိကေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၅၀။

အန္တိက (တိ) [အန္တ + ဣက။ အန္တယောဂါ အန္တိကံ၊ ဣကော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၇၀၆။ ကစ္စည်း။ ၃၅၃။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၇၆၇-တို့လည်း ကြည့်။] (၁)အနီး၊အနီးအရပ်။ ဂမ္ဘီရေ ဩဒကန္တိကေ။ ခုဒ္ဒက။ ၉။ တဝန္တိကေ (ထေရ။ ၂၇၆)တိ တဝ သမီပေ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၉။ (အပ၊ ၁။ ၂၈။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃၀။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၁၈၄-တို့ လည်း ကြည့်။) (၂) အဆုံး။ ဩဒကန္တိက (ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈၅)ကြည့်။

အန္တိကဘာဝ (ပု) [အန္တိက+ဘာဝ] အနီး၌ ဖြစ်ခြင်း၊နီးကပ်ခြင်း။ အန္တိက (၁) အနက် ကြည့်။

အန္တိမ(တိ)[အန္တ + ဣမ။ ကစ္စည်း။ ၃၅၃။ မောဂ်။ ၄၊ ၂၄။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၇၆၇။ ဓာန်နှင့် ဓာန်၊ ဋီ။ ၇၁၄-တို့ ကြည့်။] အဆုံးစွန်၌ဖြစ်သော၊ နောက်ဆုံးဖြစ်သော။ ဣဒ္ဓ မေ အန္တိမံ ပဥ္စမံ စီဝရံ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၀၉။ အန္တိမန္တိ ပဥ္စန္နံ စီဝရာနံ သဗ္ဗပရိယန္တံ ဟုတွာ အန္တိမံ။ အန္တိမန္တိ ပစ္ဆိမံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၃။ အယမန္တိမာ ဇာတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၆။ ဒီ၊ ၂။ ၁၃။ မ၊ ၁။ ၂၂၃။ သံ၊ ၁။ ၃၈၀။ အံ၊ ၁။ ၂၆၁။ (ဒီ၊ ၂။ ၂၂၈။ ဣတိဝုတ်။ ၂၂၉။ သုတ္တနိ။ ၃၄၉။ ထေရ။ ၂၉၃။ ထေရီ။ ၃၇၈။ အပ၊ ၁။ ၅၆။ ဇာ၊ ၁။ ၁၆၃။ မဟာနိ။ ၁၇-တို့လည်း ကြည့်။) ဋ္ဌ၊ ဋီ-ဖွင့်များ—ပစ္ဆိမာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၃။ သဗ္ဗပစ္ဆိမာ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၉။ သဗ္ဗပရိယောသာနေ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၇၆။ ပရိယောသာနသရီရံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၄၅။ ပစ္ဆိမကောဋိပ္ပတ္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၃၈။ အဝသာနေ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၇၈။

အန္တိမကောဋိသင်္ခါတ (တိ)[အန္တိမ+ကောဋိ+ သင်္ခါတ] အဆုံးစွန်၌ဖြစ်သော အစွန်းဟု ဆိုအပ်သော။ စတုတ္ထကောဋိသင်္ခါတံ အန္တိမကောဋိသင်္ခါတံ အန္တမကာသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၉၀။

အန္တိမဂန္ဓန (တိ) [အန္တိမ+ဂန္ဓန။ ထိဉ် အန္တိမဂန္ဓိနီ]အောက်အကျဆုံး – အယုတ်ညံ့ဆုံး – လည်းဖြစ်၊ အမျိုးအကျင့်ကို – ဖြတ်တတ် – ဖျက်ဆီးတတ် – သူလည်း ဖြစ်သော၊သူ။ မာဟံ ကုလေ အန္တိမဂန္ဓနော အဟုံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁၀။ မာဟံ ကုလေ အန္တိမဂန္ဓနော အဟုန္တိ အဟံ အတ္တနော ကုလေ သဗ္ဗပစ္ဆိမကော စေဝ ကုလပလာပေါ စ မာ အဟုံ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၃၄။ မာဟံ ကုလေ အန္တိမဂန္ဓိနီ အဟုံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁၀။....အတ္တနော ကုလေ ပစ္ဆိမိကာ ပလာလဘူတာ မာ အဟုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၃၅။ ကုလဂန္ဓန (ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၂၅)လည်း ကြည့်။

အန္တိမဇီဝိကာ (ထီ) [အန္တိမ + ဇီဝ+ဏျ] အယုတ်ညံ့ဆုံးသော အလုပ်ဖြင့် – အသက်ရှင်–အသက်မွေး–သော၊မိန်းမ။ အဟဉ္စိ နဂရေ ပါဋလိပုတ္တေ ဂဏိကာ ရူပူပဇီဝိနီ အန္တိမဇီဝိကာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၂၅။

အန္တိမတ္တဘာဝဓာရီ (တိ) [အန္တိမ + အတ္တဘာဝ+ဓရ+ဏီ] အဆုံးစွန်၌ ဖြစ်သော အတ္တဘောကို ဆောင်သော၊သူ။ အန္တိမဒေဟဓရ-ကြည့်။

အန္တိမဒေဟ (ပု) [အန္တိမ+ဒေဟ] အဆုံးစွန်၌ ဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်၊ နောက်ဆုံးဘဝ၌ ဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်။

အန္တိမဒေဟဓရ (တိ) [အန္တိမဒေဟ+ဓရ+အ] အဆုံးစွန်၌ ဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်ကို ဆောင်သော၊သူ။ အန္တိမဒေဟဓရော အနုတ္တရော ဘိသက္ကော သလ္လကတ္တော။ ဣတိဝုတ်။ ၂၆၄။ မိလိန္ဒ။ ၂၁၁။ အန္တိမဒေဟဓရောတိ ဗြဟ္မစရိယဝါသေန ဗြာဟ္မဏကရဏာနံ ဓမ္မာနံ ပါရိပူရိယာ ပစ္ဆိမတ္တဘာဝဓာရီ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၃၀၅။ အန္တိမဒေဟဓရံ ဣသိံ ဥဠာရံ။ ဝိမာန။ ၅၂။ အန္တိမေ သမုဿယေ ဌိတော အန္တိမဒေဟဓရော အရဟာ။ မဟာနိ။ ၁၇။ စူဠနိ။ ၃၄။ အန္တိမဒေဟဓရောတိ အန္တိမံ အဝသာနံ ဒေဟံ သရီရံ ဓာရေတီတိ အန္တိမဒေဟဓရော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၇၈။

အန္တိမဒေဟဓာရီ(တိ) [အန္တိမဒေဟ+ဓရ+ဏီ] အဆုံးစွန်၌ဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်ကို ဆောင်သော၊သူ။ ဘာရဒွါဇော အန္တိမဒေဟဓာရီ။ မ၊၃။၁၁၅။ ခီဏာသဝေါ အန္တိမဒေဟဓာရီ။ သံ၊၁။၁၃။ သုတ္တနိ။၃၄၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။ တံ ဝေ မုနိ အန္တိမဒေဟဓာရိံ ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၁၇။ အာယတိံ ပုနဗ္ဘဝါဘာဝတော အန္တိမံ ပစ္ဆိမံ ဒေဟံ ကာယံ ဓာရေတီတိ အန္တိမဒေဟဓာရီ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၄၄။

အန္တိမဒေဟီ(တိ) [အန္တိမဒေဟ+ဤ]အဆုံးစွန်၌ဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ဗုဒ္ဓံ အန္တိမဒေဟိနံ၊ တံ နမဿန္တိ ဂေါတမံ။ အံ၊၁။၁၆၅။ အန္တိမဒေဟိနန္တိ သဗ္ဗပစ္ဆိမသရီရဓာရိနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။

အန္တိမဓာရီ(တိ) သရီရန္တိမဓာရီ(ဝိမာန။၆၊၂၅) ကြည့်။

အန္တိမပစ္ဆိမဂတိက (တိ) [အန္တိမ+ပစ္ဆိမ+ဂတိ+က] အယုတ်ညံ့ဆုံး၊ နောက်အကျဆုံးသော ဒုဂ္ဂတိဘုံ၌ ဖြစ်သော၊ သူ။ နိရယေ ပန နေရယိကာ၊.... အနပ္ပကသောကာတုရာ အန္တိမပစ္ဆိမဂတိကာ ကေန္တသောကပရာယဏာ။ မိလိန္ဒ။၁၅၀။

အန္တိမပုရိသ (ပု) [အန္တိမ+ပုရိသ] (၁)အမျိုးအစဉ် အဆက်၏ နောက်ဆုံး၌ ဖြစ်သောယောကျ်ား၊ အဆုံးစွန်သော ယောကျ်ား။ မာ ခေါ မေ တွံ အန္တိမပုရိသော အဟောသိ။ မ၊၂။၂၆၃။ ဒဋ္ဌနေမိဝံသဿ ဥပစ္ဆေဒကော အန္တိမပုရိသော ဟုတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅။ (၂)အယုတ်ညံ့ဆုံး ယောကျ်ား။ ပုရိသန္တ အန္တိမပုရိသ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၉။

အန္တိမဘဝ (ပု) [အန္တိမ+ဘဝ] နောက်ဆုံးဘဝ။ အန္တိမဘဝေ ဌိတော။ စူဠနိ။၈၆။ (မဟာနိ။၁၇-၌ကား အန္တိမေ ဘဝေ-ဟု ဝါကျ ရှိသည်။) သောယံ အန္တိမဘဝေါ အနုပ္ပတ္တော....။ မိလိန္ဒ။၂၇၇။

အန္တိမဘဝိက (တိ) [အန္တိမဘဝ + ဣက] နောက်ဆုံးဘဝ၌ ဖြစ်သော၊ သူ။

အန္တိမဘဝိကတာ (ထီ) [အန္တိမဘဝိက+တာ] နောက်ဆုံးဘဝ၌ဖြစ်သူ၏ အဖြစ်။ သဗ္ဗမေတံ အတ္တနော အန္တိမဘဝိကတာယ ထေရော ဝဒတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇၇။

အန္တိမဘဝိကတ္တ (နု) [အန္တိမဘဝိက+တ္တ] နောက်ဆုံးဘဝ၌ ဖြစ်သူ၏ အဖြစ်။ အန္တိမဘဝိကတ္တာ ပန ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိယာ စောဒိယမာနော ဝေမာဟ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၇၀။

အန္တိမမင်္ဂလ (နု) [အန္တိမ+မင်္ဂလ] ငယ်သော အဝန်း၊အတွင်း အဝန်း၊ ဘုရားရှင်တို့ ဒေသစာရီကြွချီရာနယ်ပယ် အကျယ်အဝန်း ၃-ပါးတွင် ၁-ပါး။ မဟာမဏ္ဍလံ မဇ္ဈိမမဏ္ဍလံ အန္တိမမဏ္ဍလံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။ အန္တိမမဏ္ဍလန္တိ ခုဒ္ဒကမဏ္ဍလံ၊ ဣတရေသံ ဝါ မဏ္ဍလာနံ အန္တောဂဓတ္တာ အန္တိမမဏ္ဍလံ၊ အဗ္ဘန္တရိမမဏ္ဍလန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၅၃။ အန္တိမမဏ္ဍလန္တိ အဗ္ဘန္တရမဏ္ဍလံ၊ တဥ္စ ဣတရေသံ အန္တော ဟောတိ၊ ခုဒ္ဒကမဏ္ဍလံ ဝါ။ ဝဇိရ။၆၂။ အန္တောမဏ္ဍလ-လည်း ကြည့်။

အန္တိမဝတ္ထု (နု) [အန္တိမ+ဝတ္ထု။ အန္တိမဝတ္ထုန္တိ ပါရာဇိကဝတ္ထုံ။ပါစိတ်၊ယော၊၂။၁၇၃။ဝိဂြိုဟ်ကို ကင်္ခါ၊ယော၊၁။၁၅၄၊၂၅၆-တို့တွင်ကြည့်။] အဆုံး၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှု၊ ပါရာဇိကအာပတ်။ အန္တိမဝတ္ထုံ အဇ္ဈာပန္နကော ပဋိဇာနာတိ။ ဝိ၊၃။၁၆၂၊၁၈၀။ဝိ၊၄။၃၂၆။ "နတ္ထိ ဣမေသံ သမဏဓမ္မော၊အဿမဏာ ဧတေ"တိ ဝဒန္တော အန္တိမဝတ္ထုနာ ဥပဝဒတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၅၅။ အယုတ္တံ ကောကာလိကေန ကတံ အဂ္ဂသာဝကေ အန္တိမဝတ္ထုနာ အဗ္ဘာစိက္ခန္တေန။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၂၀။

အန္တိမဝတ္ထုအဇ္ဈာပန္နက (တိ) [အန္တိမဝတ္ထု+အဇ္ဈာပန္နက] အန္တိမဝတ္ထုသို့ ရောက်ပြီးသော၊

ပါရာဇိကကျပြီးသော၊သူ။ ကင်္ခါ။ ၉၃-ကြည့်။ ကင်္ခါ၊ယော၊၁။၁၅၄-လည်း ကြည့်။

အန္တိမဝတ္ထုအဏ္ဍာပန္နပုဗ္ဗ (တိ) [အန္တိမဝတ္ထု+အဏ္ဍာပန္နပုဗ္ဗ] အန္တိမဝတ္ထုသို့ ရောက်ဖူးပြီးသော၊ သူ။ သော ဌပေတွာ ဥိနဝိသတိဝဿံ အန္တိမဝတ္ထုအဏ္ဍာပန္နပုဗ္ဗံ .... ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကင်္ခါ။၁၀၄။ (ကင်္ခါ၊ယော၊၁။၂၅၆-လည်း ကြည့်။)

အန္တိမဝယ (ပု) [အန္တိမ+ဝယ] နောက်ဆုံးအရွယ်၊ ပစ္ဆိမအရွယ်။ အန္တိမဝယံ အနုပ္ပတ္တော (အနုပ္ပတ္တော၊ဒီ၊ဋ္ဌ။)။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။ အန္တိမဝယန္တိ ပစ္ဆိမဝယံ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၃၀။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၁၆။

အန္တိမသမုဿယ (ပု) [အန္တိမ+သမုဿယ] အဆုံးစွန်၌ဖြစ်သော–ကိုယ်–ခန္ဓာ ငါးပါး အပေါင်း။ အန္တိမသမုဿယေ ဌိတော။ စူဠနိ။ ၃၀၁။(မဟာနိ။၁၇-၌ အန္တိမေ သမုဿယေ-ဟု ဝါကျရှိသည်။ အဝသာနေ သမုဿယေ သရီရေ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၇၀။) အတ္တနော အတိဝုဒ္ဓိံ ပတ္တုယမာနေန အန္တိမသမုဿယေ ဌိတာနံ အာသနံ ဒါတဗ္ဗံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၄။

အန္တိမသရီရ (န) [အန္တိမ+သရီရ] အဆုံးစွန်၌ ဖြစ်သော ကိုယ်။

အန္တိမသရီရဓာရိတာ (ထီ) [အန္တိမသရီရဓာရီ+တာ] အဆုံးစွန်၌ဖြစ်သောကိုယ်ကို ဆောင်သူ၏ အဖြစ်။ သံသာရကာရကာသမုစ္ဆေဒေါ အန္တိမသရီရဓာရိတာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။

အန္တိမသရီရဓာရီ (တိ) [အန္တိမသရီရ+ဓရ+ဏီ] အဆုံးစွန်၌ ဖြစ်သောကိုယ်ကို ဆောင်သော၊ သူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။ သရီရန္တိမဓာရီ (ဝိမာန။၆၊၂၅)လည်း ကြည့်။

အန္တိမသာရီရ (တိ) [အန္တိမ+သရီရ။မဇ္ဈေ ဝုဒ္ဓိ။ တနည်း အန္တိမ+သာရီရ (=သရီရ+ဏ-သုတ္တ)။တနည်း သာ-ကား ဆန်းဒိစ။]အဆုံးစွန်၌ဖြစ်သောကိုယ်ရှိသော၊ အဆုံးစွန်သော ကိုယ်ကိုဆောင်သော၊ သူ။ အန္တိမသာရီရဿ နရဿ။ မ၊၂။၄၇။ ဗုဒ္ဓေါ (သ ဝေ။ဓမ္မ။) အန္တိမသာရီရော။ သံ၊၁။၂၁၂။ အံ၊၁။၃၄၆။ ဓမ္မ။၆၄။ သ ဝေ အန္တိမသာရီရောတိ သော ကောဋ္ဌိယံ ဌိတသရီရော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၉။ ဒန္တံ အန္တိမသာရီရံ၊ တမဟံ ဗြူမိ ဗြာဟ္မဏံ။ ဓမ္မ။၇၀။ သုတ္တနိ။၃၇၆။ ကောဋ္ဌိယံ ဌိတေန အတ္တဘာဝေန အန္တိမသာရီရံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၈။

အနေ္တပုရ (န) [အနေ္တ+ပုရ။ အလုတ္တသမာသ်။ အနေ္တ အဗ္ဘန္တရေ ပုရံ ဂေဟံ အနေ္တပုရံ။ ပုရဿ အနေ္တတိ ဝါ အနေ္တပုရံ။ "အနေ္တာ-ပုရ"န္တိပိ ပါဌော။ ခန်၊ဋီ။၂၁၅။ (အန္တးပုရ-သံ)။ သက္ကတဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းတို့၌ အနေ္တ-ပုရ,အန္တးပုရ-ဟု ၂-မျိုးပင် ရှိသည်။] မင်းနန်းတော်၊ နန်းတွင်း၊ အတွင်းဆောင်။ သော စ ရညော အနေ္တပုရေ လိခိတော ဟောတိ။ ဝိ၊၃။၁၀၅။ အလံ ဘဏေ ဇီဝက တုယှမေဝ ဟောတု၊ အမှာကညေဝ အနေ္တပုရေ နိဝေ-သနံ မာပေဟိ။ ၎င်း။၃၈၂။ တတော ဥပဍ္ဎံ အနေ္တပုရေ ပဝေသေထ။ သံ၊၁။၅၈။ အနေ္တ-ပုရမှာ နိဂ္ဂမာ ဗြဟ္မစာရီ။ သုတ္တနိ။၃၈၈။ ခိပ္ပမနေ္တပုရံ ဂန္တွာ၊ ရညော ဒဿေဟိ နော ဥဘော။ ဇာ၊၂။၈၆။ ပါတောဝ အနေ္တပုရံ ပါပုဏိတွာ။ ဇာ၊၂။၁၃၂။ ရညော အနေ္တ-ပုရေ အညတရံ ရတနံ နဿတိ။ ဝိ၊၂။၂၀၇။ အံ၊၃။၃၂၀။ အနေ္တာပိ အနေ္တပုရေ ရက္ခာ သုသံဝိဟိတာ ဟောတိ။ ဝိ၊၄။၃၄၀။ ဥဒါန။ ၉၉။အနေ္တပုရေတိ ဂုတ္တာဂါရဿ သဍ္ဍရဏဋ္ဌာ-နဘူတေ ရာဇဂေဟဿ အဗ္ဘန္တရေ၊ ယတ္ထ ရာဇာ နှာနဘောဇနသယနာဒိံ ကပ္ပေတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၄၅။ ဝိပဿီ ကုမာရော အနေ္တပုရံ ဂတော ဒုက္ခီ ဒုမ္မနော ပဇ္ဈာယတိ။ ဒီ၊၂။၁၉။ အနေ္တပုရံ ဂတောတိ ဂုတ္တိဇနံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ သိရိဂဗ္ဘေ ဧကကောဝ နိသိန္နော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇။

တသာ စနန္တပုရေ အာသိ၊ ဈာနာဂါရံ သုမာပိတံ။ ဇာ၊၁။၃၄၄။ တတ္ထေဝ အနန္တ- ပုရေ စူဠနာဠကာနံ အန္တရေ ကော တရုဏ- ကုမာရိကာ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၇၄။ သာ စ အနန္တပုရံ ဂန္တွာ။ ဇာ၊၁။၃၄၅။ အနန္တပုရန္တိ ကုမာရဿ ဝသနဋ္ဌာနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၄၇၆။ အာဠာရိကော တဒါ ဟောမိ၊ ရညော မဒ္ဒဿ’န္တေပုရေ။ ဇာ၊၂။၆၇။ (ရှင်း။၇၁။ ၅၆-ဂါထာနှင့် ယှဉ်ကြည့်)။ ဝိဇ္ဇာဓရော ဗာရာဏသိရညော အနန္တပုရေ မဟေသိယာ သဒ္ဓိံ သမ္ပဒုဋ္ဌော။ မိလိန္ဒ။၁၅၄။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၈၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၂၊ ၁၅၆-တို့လည်း ကြည့်။) (၃) မောင်းမမိဿံ။ ရာဇာပိ အဂမာသိ သဒ္ဓိံ အနန္တပုရေန။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။ တဒတ္တိယတော ဥပစာရေန ရာဇိတ္ထိသုပိ။ ဓာန်၊ဋီ။၂၁၅။

အနန္တပုရဇန (ပု) [အနန္တပုရ+ဇန] နန်းတော်တွင်း၌ နေထိုင်သောလူ၊ နန်းတွင်းသူ နန်းတွင်းသား။ ပရိဇနော စေဝ အနန္တပုရဇနော စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၅။ သာ သဗ္ဗံ အနန္တပုရဇနံ သန္နိပါတာပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၃၂၂။

အနန္တပုရဒွါရ (နု) [အနန္တပုရ+ဒွါရ] နန်းတော်ဆောင် တံခါး၊ အတွင်းဆောင် တံခါး။ ရညော စ စက္ကဝတ္တိဿ အနန္တပုရဒွါရေ အတ္ထ- ကာရဏပ္ပမုခေ....။ ဒီ၊၃။၅၂။ သာဝတ္ထိယာ နိက္ခမိတွာ အနန္တပုရဒွါရာ ပဌမံ ရထဝိနီတံ အဘိရူဟေယျ။ မ၊၁။၂၀၃။ စက္ကရတနံ အနန္တပုရဒွါရံ သောဘယမာနံ ဝိယ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၁၆။ စက္ကရတနံ အနန္တပုရဒွါရေ အက္ခာ- ဟတံ ဝိယ ဝေဟာသံ အဋ္ဌာသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂။

အနန္တပုရဒွါရဂတ (တိ) [အနန္တပုရဒွါရ+ဂတ] နန်းတော်ဆောင် တံခါးသို့ ရောက်သော။ တမေနံ အနန္တပုရဒွါရဂတံ သမာနံ မိတ္တာ- မစ္စာ....။ မ၊၁။၂၀၃။

အနန္တပုရန္တ (ပု၊နု) [အနန္တပုရ+အန္တ] နန်းတော်ဆောင်အတွင်း။ ကာသာဝိယာ ယန္တု အနန္တပုရန္တံ။ ဇာ၊၁။၃၃၄။

အနန္တပုရပါလက (ပု) [အနန္တပုရ+ပါလက] နန်းတော်စောင့်။ အနန္တပုရပါလကာ ပလာ- ယန္တံ တံ ဒိသွာ ဂန္တွာ ရညော အာရောစေသုံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၇။ နာဂဒန္တကေသု ဩလဂ္ဂိတေ အနန္တပုရပါလကေ စ ခုဇ္ဇဝါမန- ကာဒယော စ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၀၆။

အနန္တပုရပ္ပဝိသနဝတ္ထု (နု) [အနန္တပုရ+ပဝိ- သန+ဝတ္ထု] နန်းတော် တွင်းသို့ ဝင်ခြင်း ဟူသော – လွန်ကျူးမှု – အကြောင်း–အ ဋ္ဌုပ္ပတ်။ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ အာရဗ္ဘ ရညော အနန္တပုရပ္ပဝိသနဝတ္ထုသ္မိံ ပညတ္တံ။ ကင်္ခါ။ ၂၆၆။

အနန္တပုရပ္ပဝေသန (နု) [အနန္တပုရ+ပဝေသန] နန်းတော်တွင်းသို့ ဝင်ခြင်း၊ မင်းနန်းတော် ဆောင်အတွင်းသို့ဝင်ခြင်း။ဒသယိမေဘိက္ခဝေ အာဒီနဝါ ရာဇန္တေပုရပ္ပဝေသနေ။ဝိ၊၂။၂၀၇။ အံ၊၃။၃၂၀။ အပိ စ အနန္တပုရပ္ပဝေသနေ ဝုတ္တာဒီနဝဝသေနပေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိ- တဗ္ဗော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၃။

အနန္တပုရသိက္ခာပဒ (နု) [အနန္တပုရ+သိက္ခာပဒ] မင်းနန်းတော်ဆောင် အတွင်းသို့ အရှင် အာနန္ဒာဝင်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ် အပ်သော သိက္ခာပုဒ်၊ အနန္တပုရသိက္ခာပုဒ်။ ပါစိတ္တိယပါဠိ၊၅-ကဏ္ဍ၊ ၉-ဝဂ်၊ ၁-သိက္ခာပုဒ်။ ဝိ၊၂။၂၀၅-၂၁၀။

အနန္တပုရိကပါရုတ (နု) [အနန္တပုရိကာ+ပါရုတ] နန်းတွင်းသူတို့၏ ဝတ်ရုံခြင်း၊ မျက်လုံးမျှကို သာဖော်၍ ခေါင်းမြီးခြုံဝတ်ရုံခြင်း။ အနန္တ- ပုရိကပါရုတံ....ယထာ စ အနန္တပုရိကာယော အက္ခိတာရကမတ္တံ ဒဿေတွာ ဩဂုဏ္ဌိကံ ပါရုပန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၅။

အနန္တပုရိကာ (ထီ) [အနန္တပုရ+ဏိက] နန်းတွင်းသူ။ ရူပူပဇီဝိနိယော မာတုဂါမာ

အန္တေပုရိကာဒယော စ သပ္ပိဖာဏိတံ နာမ ပိဝန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၀။ ဥဒုမ္ဗရဒေဝီ အာဒိံ ကတွာ အန္တေပုရိကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၁၇။ အန္တေပုရိကဝေသိယာဒယော ဝိယ မဏ္ဍနတ္ထံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁။ အန္တေပုရိကာ ရာဇောရောဓာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၅၇။

အန္တေဝါသိက(တိ) [အန္တေ+ဝသ+ဏီ။ ကလာ။ နိဿယာစရိယာဒီနံ အန္တေ သမီပေ ဝသန္တီတိ အန္တေဝါသိကာ။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။၂၀၆။] အနီးနေ တပည့်၊ အလုပ်အကျွေး တပည့်၊ ခြေရင်းထံပါး ခစားသူ၊ အလုပ်အကျွေး။ (ပဗ္ဗဇ္ဇန္တေဝါသိက, ဥပသမ္ပဒန္တေဝါသိက, နိဿယန္တေဝါသိက, ဓမ္မန္တေဝါသိက-ဟူသော အန္တေဝါသိက ၄-မျိုးကို ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၆-၇။ ပါရာဇိကကဏ်၊ဋ္ဌ၊သျှ၊၂။၂၅၈-တို့တွင်ကြည့်။) ယံ နူနာဟံ အန္တေဝါသိကံ။ ယံ နူနာဟံ သမာနုပဇ္ဈာယကံ။ ဝိ၊၁။၂၉။ အန္တေဝါသိကံ ဝါ သဒ္ဓိဝိဟာရိကံ ဝါ။ ဝိ၊၂။၆၆။ အန္တေဝါသိကေန ဘိက္ခဝေ အာစရိယမှိ သမ္မာ ဝတ္တိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၃။၇၇။ ဝိ၊၄။၄၀၂။ အာစရိယေန ဘိက္ခဝေ အန္တေဝါသိကမှိ သမ္မာ ဝတ္တိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၃။၈၁။ ဝိ၊၄။၄၀၇။ သစေ အန္တေဝါသိကော ဟောတိ၊ အန္တေဝါသိကေန ယာဝဇီဝံ ဥပဋ္ဌာတဗ္ဗော။ ဝိ၊၃။၄၁၇။ အန္တေဝါသိကော ဂါဝိံ ဝဓိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၆။ အန္တေဝါသိကောတိ ကမ္မကရဏဝသေန သမီပဝါသီ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၀၇။ မ၊ဋီ၊၁။၃၆၅။ သမ္ဗဟုလာ အန္တေဝါသိကာ ကဋ္ဌဟာရကာ။ သံ၊၁။၁၈၂။ အန္တေဝါသိကာတိ ဝေယျာဝစ္စံ ကတွာ သိပ္ပုဂ္ဂဏှနကာ ဓမ္မန္တေဝါသိကာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၃။ ပုတ္တော စ နာမေသ အတြဇော ခေတ္တဇော အန္တေဝါသိကော ဒိန္နကောတိ စတုဗ္ဗိဓော။ .... သန္တိကေ သိပ္ပုဂ္ဂဏှနကော အန္တေဝါသိကော နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂။ ယထာ အန္တေဝါသိကဿ အာဂရိယော အတ္ထိ။ မိလိန္ဒ။၂၆၁။ အန္တေဝါသီ-လည်း ကြည့်။

အန္တေဝါသိကမာဏဝ (ပု) [အန္တေဝါသိက+မာဏဝ] တပည့်ဖြစ်သော လုလင်၊ တပည့် လုလင်။ ပုရောဟိတဿ အန္တေဝါသိကမာဏဝေါ ပဏ္ဍိတော ဗျတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၄။

အန္တေဝါသိကမျတာ (ထီ) [အန္တေဝါသီ+ကမု+ဏျ+တာ] တပည့်ကို အလိုရှိသည်၏အဖြစ်၊ တပည့်ကို အလိုရှိခြင်း။ အန္တေဝါသိကမျတာ နော သမဏော ဂေါတမော ဝေမာဟ။ ဒီ၊၃။၄၆။ အန္တေဝါသိကမျတာတိ အန္တေဝါသိကမျတာယ၊ အမှေ့ အန္တေဝါသိကေ လဒ္ဓုကာမော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆။ န အတ္တဟေတု၊ န ပက္ခဟေတု၊ န အန္တေဝါသိကမျတာယ။ မိလိန္ဒ။၁၈၃။

အန္တေဝါသိကဝတ္တ (နု) [အန္တေဝါသိက+ဝတ္တ] ဆရာက တပည့်၌ ပြုအပ်သော ဝတ်တရား။ ဝိ၊၃။၈၁-၆။ ဝိ၊၄။၄၀၇-၁၀-တို့ ကြည့်။

အန္တေဝါသိကဝါသ (ပု) [အန္တေဝါသိက+ဝါသ] တပည့်၏ နေခြင်း၊ တပည့်အဖြစ်ဖြင့်နေခြင်း။ မယှံ အန္တေဝါသိကဝါသော နာမ စာဋ္ဌိယာ ဥဒဍ္ဎနဘာဝပ္ပတ္တိသဒိသော၊ န သက္ကိဿာမိ အန္တေဝါသိကဝါသံ ဝသိတုံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။ ဣမေသု ပန ဘိက္ခူသု ဣမ ဝသန္တေသု မယှံ ဖာသုဝိဟာရော န ဘဝိဿတိ၊ အန္တေဝါသိကဝါသော ဝိယ ဘဝိဿတိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၁။ အန္တေဝါသီဝါသ-လည်း ကြည့်။

အန္တေဝါသိကဝေဝစန (နု) [အန္တေဝါသိက+ဝေဝစန] အန္တေဝါသိက-သဒ္ဒါ၏–ဝေဝုစ်–ပရိယာယ်–စကားလှယ်။ သဒ္ဓိဝိဟာရိကဝေဝစနာနိ ဝါ အန္တေဝါသိကဝေဝစနာနိ ဝါ။ ဝိ၊၁။၃၃။.... ဧဝံ အန္တေဝါသိကဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၇။

အန္တေဝါသိကာဘိသေက (ပု) [အန္တေဝါသိက+အဘိသေက] တပည့်ဟူ၍ အဘိသိက်သွန်း

ခြင်း၊ တပည့်အဖြစ် အဘိသိက်သွန်းခြင်း။ ယေ တွေ့ သတ္တု သမ္ဗုဒ္ဓါ အန္တေဝါသိကာဘိသေကေန အဘိသိတ္တာ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၂၆။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၂-လည်း ကြည့်။)

အန္တေဝါသိဝါသ (ပု) [အန္တေဝါသိ+ဝါသ] အန္တေဝါသိဝါသနှင့် အနက်တူ။ ရင်းကြည့်။

အန္တေဝါသီ (ပု) [အန္တေ+ဝသ+ဏီ။ ထိုဠ်အန္တေဝါသိနီ။ အာစရိယဿ အန္တေ သမီပေ ဝသနသီလော၊ သညာသဒ္ဒတ္တာ သတ္တမီယာ အလောပေါ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၄၀၈] အနီးနေတပည့်၊ အလုပ်အကျွေးတပည့်၊ ခြေရင်းထံပါးခစားသူ၊ အလုပ်အကျွေး။ တေန စ ဂဟပတိနာ အန္တေဝါသီ အာဏတ္တော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၁၁။ အန္တေဝါသီတိ ပရိစာရကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၅၂။ အန္တေ သမီပေ ဝသနသီလတ္တာ ပရိစာရိကော အန္တေဝါသီတိ ဝုစ္စတီတိ အာဟ "ပရိစာရိကော"တိ။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။ ၁၀၀။ အန္တေဝါသီ ဗြဟ္မဒတ္တော မာဏဝေါ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၊ ၂။ အန္တေ ဝသတီတိ အန္တေဝါသီ၊ သမီပစာရော သန္တိကာဝစရော သိဿောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၆။ အန္တေဝါသီ ဒိန္နကော အတြဇော စ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၉၁။ အန္တေဝါသိတိ သိပ္ပံ ဝါ ဥဂ္ဂဏှမာနော ပဋ္ဌံ ဝါ သုဏန္တော သန္တိကေ နိဝုတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။ ၈၇။ အန္တေဝါသီ(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၂။)တိ ကမ္မကရဏဝသေန တဿ သမီပဝါသီ တဿ တံ နိဿာယ ဇီဝနတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁။ ၄၂၇။ အန္တေဝါသီ— ဝိ၊ ၂။ ၂၁၁။ မ၊ ၂။ ၃၁၀၊ ၃၃၄။ မ၊ ၃။ ၁၅၈။ ထေရ၊ ၂၇၇။ မိလိန္ဒ၊ ၉၅။ အန္တေဝါသိံ — ဝိ၊ ၁။ ၂၁၇။ ဒီ၊ ၃။ ၁၅၄။ မ၊ ၃။ ၅၃။ သံ၊ ၃။ ၁၄၆။ အန္တေဝါသီ—မ၊ ၃။ ၅၃ (ဣ-မှု)။ အန္တေဝါသိနာ—ဒီ၊ ၁။ ၁။ ဒီ၊ ၃။ ၁၅၄။ အန္တေဝါသိဿ—မ၊ ၂။ ၃၁၀။ အန္တေဝါသိနော—မ၊ဋီ၊ ၃။ ၃၂၉။ အန္တေဝါသိမှိ—မိလိန္ဒ၊ ၁၀၁။ အန္တေဝါသိနီ—ဝိ၊ ၁။ ၈၃။ အန္တေဝါသိနိံ ဝိ၊ ၂။ ၃၈၃။ အန္တေဝါသိနိယာ—ကင်္ခါ၊ ၃၂၈။

အန္တေဝါသိဝါသ (ပု) [အန္တေဝါသိ+ဝါသ] တပည့်၏နေခြင်း၊ တပည့်အဖြစ်ဖြင့် နေခြင်း။ မာ ဘဝံ ဥဒါယိ အာစရိယော ဟုတွာ အန္တေဝါသိဝါသံ ဝသိ။ မ၊ ၂။ ၂၃၀။ အန္တေဝါသိဝါသံ အနတီတဘာဝေန ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၉။ အန္တေဝါသိကဝါသ-လည်း ကြည့်။

အန္တေဝါသူပဒ္ဒဝ (ပု) [အန္တေဝါသိ+ဥပဒ္ဒဝ] တပည့်၏ (သန္တာန်၌ဖြစ်သော ကိလေသာ) ဘေးရန်။ ကတမ္ဗာနန္ဒ အန္တေဝါသူပဒ္ဒဝေါ ဟောတိ။ မ၊ ၃။ ၁၅၇။ အတ္တနော အဗ္ဘန္တရေ ဥပ္ပန္နေန ကိလေသူပဒ္ဒဝေန အန္တေဝါသိနော ဥပဒ္ဒဝေါ အန္တေဝါသူပဒ္ဒဝေါ။ မ၊ဋီ၊ ၃။ ၃၂၉။

အန္တော (ဗျ) [သမန္တာစသည်ကဲ့သို့ သတ္တမီ အနက်၌ဖြစ်သော နိပါတ်။ နီတိ၊သုတ္တ၊နှာ။ ၃၈၀-၈၁-ကြည့်။ အန္တရ²လည်း ကြည့်။ (အန္တရ်-သံ)] (၁) (က) အတွင်း၌။ န ပကတတ္တော ဘိက္ခု အာသာဒေတဗ္ဗော အန္တော ဝါ ဗဟိ ဝါ။ ဝိ၊ ၄။ ၅၃။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၄-လည်း ကြည့်။) အန္တော အသုဒ္ဓါ ဗဟိ သောဘမာနာ။ သံ၊ ၁။ ၇၉။ အန္တောပိ အန္တေပုရေ....ဗဟိပိ အန္တေပုရေ ရက္ခာ သုသံဝိဟိတာ အဟောသိ။ ဥဒါန၊ ၉၉။ ရာဇဂေဟဿ အဗ္ဘန္တရေ.... အန္တော စ ဗဟိ စ အနေကေသု ဌာနေသု။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၄၅။ ဒုမံဝ အန္တော သုသိရံ၊ ကဒလိံဝ အသာရကံ။ စရိယာ။ ၄၀၈။ ဒုမံဝ ရုက္ခံ ဝိယ အန္တော မဟာသုသိရံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၁၈၄။ အန္တော ဥပ္ပန္နော ကိလေသမာရော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၈။ (ခ) အတွင်းသို့။ တေ ရသေ အန္တော ပဝိဋ္ဌေ ဇာနေယျ။ မိလိန္ဒ၊ ၅၇။ အန္တရေနန္တရာ အန္တော။ ဓာန်။ ၁၁၅၀။ အန္တရေန အန္တရာ အန္တော စာတိ ဧတေ အဗ္ဘန္တရေ ဝုစ္စန္တေ။ ဓာန်၊ဋီ။ (၂) အလယ်၌။ အန္တော သံဝေဌေတွာ ဗဒ္ဓံ ဟောတိ (ဝိ၊ ၂။ ၅၉)တိ ဟေဋ္ဌာ စ ဥပရိ စ ဝိတ္ထတံ၊ မဇ္ဈေ သံခိတ္တံ၊ ပဏဝသဏ္ဌာနံ ကတွာ ဗဒ္ဓံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၉။ အန္တော သံဝေလ္လိတွာ ဗဒ္ဓ(ကင်္ခါ။ ၂၀၁)န္တိ ယထာ

ဝေမဇ္ဈံ သံခိတ္တံ ဟောတိ၊ ဝေ့ံ မဇ္ဈေ သုဋ္ဌု ဝေ-ဌေတွာ ဗဒ္ဓံ။ ကခ်ါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၃၆၃။ (သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇။ဝိနိစ္ဆယ၊ဋ္ဌီ၊၁။၄၁၇-တို့လည်း ကြည့်။) (၃) အနီး၌ (အနီး၌နေသော၊သူ)။အန္တော-ပိ သော ဟောတိ ပသန္နစိတ္တော (ပဒုဋ္ဌ-စိတ္တော)။ ဇာ၊၁။၂၆၁။ သော စိတ္တေန အလ္လီ-နတ္တာ ပါရံ သမုဒ္ဒဿ ဝသန္တောပိ အန္တော-ယေဝ ဟောတိ။ .... အနလ္လီနတ္တာ အန္တော ဝသန္တောပိ ပါရံ သမုဒ္ဒဿ နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၁၈။ (၄) စိတ်–နှလုံး–၌။ ကုမ္မောဝ အင်္ဂါနိ သကေ ကပါလေ အန္တောယေဝ သမောဒဟန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။ အန္တောယေဝ အတ္တနော ဟဒယေ ဧဝ ဌပေတွာ တံ ဝဒတိ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၉၂။

အန္တောအဂ္ဂိ (ပု) [အန္တော+အဂ္ဂိ] အတွင်းမီး။ (ယောက္ခမတို့နှင့် ခင်ပွန်းသည်တို့၏–ဂုဏ်မဲ့–အသရေမဲ့–အပြစ်။) အန္တောအဂ္ဂိ ဗဟိ န နီဟရိတဗ္ဗော။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၅၊၃၁၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၁၊၂၅၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၁။

အန္တောအဋ္ဌဝိ (ထီ) [အန္တော+အဋ္ဌဝိ] တောအုပ်အတွင်း။ တသ္မိံ သမယေ အန္တောအဋ္ဌဝိယံ စောရာ မနုဿေ ဝိလုမ္ပိတွာ ပလာယိံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၄။ အန္တောအဋ္ဌဝိံ ပဝိသိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၇၀။

အန္တောအဋ္ဌ (ပု) [အန္တော+အဋ္ဌ] ပြအိုး–ပစ္စင်–အတွင်း။ အန္တောအဋ္ဌေ စီဝရံ နိက္ခိပိတွာ အန္တောအဋ္ဌေ ဝတ္ထုမ္ဗံ။ ဝိ၊၁။၃၀၀။

အန္တောအဇ္ဈကောသ (ပု) [အန္တော+အဇ္ဈကောသ] ဥခွံအတွင်း။ တတ္ထ အဇ္ဈဇလာဗုဇာ သတ္တာ အန္တောအဇ္ဈကောသေ စေဝ အန္တော-ဝတ္ထိမှိ စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၃။

အန္တောအပ္ပနာ (ထီ) [အန္တော + အပ္ပနာ] အပ္ပနာဇော၏– အတွင်း– အခိုက် အတန့်။ အန္တောအပ္ပနာယံ ပန ပီတိဖရဏေန သဗ္ဗော ကာယော သုခေါက္ကန္တော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၂၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၆၁။ တတ္ထ ကိဉ္စာပိ အန္တောအပ္ပနာယ 'သုဘ'န္တိ အာ-ဘောဂေါ နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၀။

အန္တောအရုဏ (ပု) [အန္တော+အရုဏ] အရုဏ်အတွင်း၊ အရုဏ်မတက်မီကာလ။ အနာပတ္တိ အန္တောအရုဏေ ပစ္စုဒ္ဓရတိ။ ဝိ၊၁။၃၀၂။ အန္တောအရုဏေယေဝ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃၇။သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၃၈။ အညထာ ပစ္စုဒ္ဓ-ရန္တဿ, အန္တောအရုဏေ ဝိဿဇ္ဇန္တဿ စ ယာဝ အညော နာဓိဋ္ဌာတိ။ ဝဇိရ။၂၃၄။ ဣတရံ မဇ္ဈန္ဟိကတော ဥဒ္ဓံ အန္တောအရုဏေန။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၈။

အန္တောအဝီစိ (န) [အန္တော+အဝီစိ] အဝီစိငရဲ၏ အတွင်း။ ယောဇနသတိကေ အန္တောအဝီစိမှိ ယောဇနသတုဗ္ဗေဓမေဝဿ သရီရံ နိဗ္ဗတ္တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၅။

အန္တောအာကာသ (ပု) [အန္တော+အာကာသ] အတွင်း ဟင်းလင်းပြင်။ သီမပ္ပမာဏောတိ အန္တောအာကာသေန သဒ္ဓိံ ပစ္ဆိမသီမပ္ပ-မာဏော။ ဝိမတိ၊၂။၁၃၄၆။

အန္တောအာပဏ (ပု) [အန္တော+အာပဏ] ဈေးဆိုင်အတွင်း။ အန္တောအာပဏေ ဒီပံ ဇာလာပေတွာ အနိသီဒန္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၅။

အန္တောအာရာမ (ပု) [အန္တော + အာရာမ] အာရာမ်တွင်း။ အန္တောအာရာမေ စီဝရံ နိက္ခိပိတွာ အန္တောအာရာမေ ဝတ္ထုမ္ဗံ။ ဝိ၊၁။ ၃၀၁။ ပရိက္ခိတ္တဿ အာရာမဿ အန္တော-အာရာမော။ ဝိ၊၂။၂၃၇။

အန္တောအာဝသထ (ပု) [အန္တော + အာဝ-သထ] မိမိနေရာဌာနအတွင်း။ ပရိက္ခိတ္တဿ အာဝသထဿ အန္တောအာဝသထော။ ဝိ၊၂။ ၂၁၂။ အာဝသထောတိ စေတ္ထ အန္တောအာ-

ရာမေ ဝါ ဟောတု အညတ္ထ ဝါ၊ အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနံ ဝုစ္စတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၉၈။

အန္တောလုက္ခိလ(ပု) [အန္တော+လုက္ခိလ]အတွင်း တံခါးတိုင်၊ တံခါးတိုင်၏အတွင်း။ အန္တောလုက္ခိလတော ပဋ္ဌာယ န ဝေ ဂန္တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၆၃။

အန္တောဥဒက (နု) [အန္တော+ဥဒက] ရေ၏ အတွင်း။ အမှာကံ ပန အန္တောဥဒကေ ပုပ္ဖိတံ နီလုပ္ပလံ ဝိယ လူမသို့ယေဝ အတ္တဘာဝေ ဝိပါကံ ဒေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၅။ ကေစိ အန္တော-ဥဒကေ ဌိတာ တန္တိ ဝါဒေန္တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၆၈။ တံ အန္တောဥဒကသို့ယေဝ ဆဋ္ဌေတွာ ဥတ္တ-ရိံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၄။

အန္တောဥဒရ (နု) [အန္တော+ဥဒရ] ဝမ်းပိုက် အတွင်း။ အန္တောဥဒရံ ပဝိသိတွာ နေဝ သုဝဏ္ဏဘာဇနေ.... နိမ္မာနံ ဂစ္ဆတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၃၃၉။ အန္တောဥဒရံ အာဒိတ္တသုသိရရုက္ခော ဝိယ ဟောတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၁။

အန္တောဥဒရဂတ (တိ) [အန္တောဥဒရ + ဂတ] ဝမ်းပိုက်အတွင်းသို့ရောက်သော၊ သူ။ ကရဏ္ဍ-ကဇာတကေ ဟဒယန္တရနိဿိတာ အန္တော-ဥဒရဂတာပိ ဒါနဝံ အတိစရိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၉၃။

အန္တောဥဒရပဋလ(နု) [အန္တော+ဥဒရ+ပဋလ] အစာအိမ် အတွင်း၊ အစာအိမ် အခေါင်း။ ယတ္ထာတိ ယသို့ အန္တောဥဒရပဋလသန္ဒါတေ ဩကာသေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၈။

အန္တောဥဒေါသိတ (ပု) [အန္တော+ဥဒေါသိတ] ဥစ္စာထားရာ ဘဏ္ဍာတိုက်အတွင်း။ အန္တော-ဥဒေါသိတေ စီဝရံ နိက္ခိပိတွာ အန္တောဥဒေါ-သိတေ ဝတ္ထဗ္ဗံ။ ဝိ၊၁။၃၀၀။

အန္တောဥပစာရ (ပု) [အန္တော+ဥပစာရ] ဥပစာ၏အတွင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အန္တောဥပစာရဂတ (တိ) [အန္တောဥပစာရ+ ဂတ] ဥပစာအတွင်းသို့ ရောက်သော၊သူ။ တသို့ တသို့ ဌာနေ အန္တောဥပစာရ-ဂတာနံ ဂါဟေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၀။ အန္တော-ဥပစာရဂတာနန္တိ ဧတ္ထ ဂါမဒွါရဝီထိစတုက္ကေ-သု ဒွါဒသဟတ္ထဗ္ဘန္တရံ အန္တောဥပစာရော နာမ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၀၆။

အန္တောဥပစာရဋ္ဌ (တိ) [အန္တောဥပစာရ+ဌာ+ အ] ဥပစာအတွင်း၌ တည်ရှိသော၊သူ။ တသို့ဥ အန္တောဥပစာရဋ္ဌေယေဝ လူတရော အာဂန္တွာ နိသီဒတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁။

အန္တောဥပစာရသီမာ (ထီ) [အန္တော+ဥပ-စာရ + သီမာ] ဥပစာရသိမ်၏အတွင်း။ အပိ စ အန္တောဥပစာရသီမာယ ဘိက္ခုံ ဒိသွာ အာပုစ္ဆိဿာမီတိ ဂန္တွာ တတ္ထ ယံ ပဿတိ၊ သော အာပုစ္ဆိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၃။ အန္တောဥပစာရသီမတော ပဋိနိဝတ္တန္တဿ နု ပဋိပ္ပဿမ္ဘတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၉။ အန္တောဥပ-စာရသီမာယံ ပန ဒွေ လေဍ္ဍုပါတေ အတိက္က-မိတွာပိ ဝသတော နိဿယော နု ပဋိပ္ပ-ဿမ္ဘတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၃၉။

အန္တောသြလီယန (ပု၊ထီ) [အန္တော+သြလီ-ယန] အတွင်း၌ ဆုတ်နစ်ခြင်း၊ နောက်တွန့်ခြင်း၊ ပျင်းရိခြင်း။ အန္တောသင်္ခေပ-ကြည့်။

အန္တောကတ္တုကာမ (တိ) [အန္တော+ကတ္တုံ+ ကမု+ဏ] အတွင်း–ပြုခြင်း–သွင်းခြင်း– ငှါ အလိုရှိသော၊သူ။ အန္တောဂမထေရဝါဒ-ကြည့်။

အန္တောကတ္တုကာမတာ (ထီ) [အန္တောကတ္တု-ကာမ+တာ] အတွင်း – ပြုခြင်း – သွင်း ခြင်း–ငှါ အလိုရှိသည်၏အဖြစ်။ အန္တော-နိမိတ္တဂတ-ကြည့်။

အန္တောကတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အန္တော+ကတွာ] အတွင်း၌–တည်သည်ကိုပြု၍–သွင်း၍၊ထည့်၍၊ အကျုံးဝင်–အတွင်းဝင်–သည်ကိုပြု၍။ ဝေဠုံ ဝါ ရုက္ခဒဏ္ဍံ ဝါ အန္တောကတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၅၀။ သဗ္ဗေ ဓမ္မာတိ နိဗ္ဗာနမ္ပိ အန္တော-ကတွာ ဝုတ္တာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၉၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။

၅၈။ ဝိသိဋ္ဌောသု အတ္တာနံ အန္တောကတွာ “အဟံ ဝိသိဋ္ဌော”တိ....။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၀၇။ အန္တောကရိတွာ-လည်း ကြည့်။

အန္တောကနကဝိမာန (နု) [အန္တော+ကနက+ဝိမာန] ရွှေဗိမာန်၏အတွင်း။ သုရိယော အန္တောကနကဝိမာနေ ဝသတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀။

အန္တောကရဏတ္ထ (တိ) [အန္တော+ကရဏ+အတ္ထ] အတွင်းပြုခြင်းအနက်ရှိသော၊ သိမ်းကျုံး၍ ယူခြင်းအနက်ရှိသော၊ အကျုံးဝင်-အတွင်းဝင်-သည်ကို ပြုခြင်း အနက်ရှိသော။ အန္တောကရဏတ္ထော ဟိ အယံ အာ-ကာရော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ အဘိဝိဓိအတ္ထော စာယံ အာ-ကာရော ဣဓ ဂဟိတောတိ ဝုတ္တံ “အန္တောကရဏတ္ထော”တိ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၄၃။

အန္တောကရဏ္ဍက (ပု) [အန္တော+ကရဏ္ဍက] ကြုတ်၏အတွင်း။ သက္ကော ဒေဝရာဇာ တဿ ရညော နိက္ခမ်ဘာဝတ္တံ အန္တောကရဏ္ဍကေ အက္ခရာနိ လိခါပေသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၁။

အန္တောကရိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အန္တော+ကရိတွာ] အတွင်း၌-တည်သည်ကိုပြု၍-သွင်း၍၊ထည့်၍၊ အကျုံးဝင်-အတွင်းဝင်-သည်ကိုပြု၍။ ဘိက္ခုနံ ဩကာသဋ္ဌာနံ အန္တောကရိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၅။ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီ ဒေဝေ အန္တောကရိတွာ။ အဘိ၊ဓ။၂၅၃။ အဘိ၊ဝိ။၈၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၁၇။ အန္တောကရိတွာတိ အန္တောဂဓေ ကတွာ။ အနုဋီ၊၂။၆၉။ ဧတေ ဓမ္မေ တေဒ္ဓ ဩကာသံ အန္တောကရိတွာ ပဝတ္တန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၅၈။

အန္တောကလလ (နု) [အန္တော+ကလလ] ရွှံ့ညွန်အတွင်း။ အန္တောကလလေ မစ္ဆာ “နိမိ”တိ ဝုစ္စန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၀။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၃၁။

အန္တောကသမ္ဗု (ပု) [အန္တော+ကသမ္ဗု] အတွင်း၌ သားပုပ်ရည်ကဲ့သို့ ဖြစ်သော၊ အတွင်း၌ ကိလေသာအပုပ်ဖြင့် ပုပ်သော။ အန္တောကသမ္ဗု သံကိလိဋ္ဌော။ သံ၊၁။၁၆၇။ အန္တောကသမ္ဗုတိ အန္တောကိလေသပူတိဘာဝေန ပူတိကော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၂။ (အထဝါ ကသမ္ဗုဝုစ္စတိ တိန္တကုဏပဂတံ ကသဋဥဒကံ၊ ဣမသ္မိဉ္စ သာသနေ ဒုဿီလော နာမ ဇိဂုစ္ဆနီယတ္တာ တိန္တကုဏပကသဋဥဒကသဒိသော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၇။ အံ၊ဋီ၊၂။၈၀။)

အန္တောကဋ္ဌောပိ (ထီ) [အန္တော+ကဋ္ဌောပီ] ခြင်းတောင်း၏အတွင်း။ အန္တောကဋ္ဌောပိယာ ကုမ္ဘာသံ ဂဟေတွာ။ မ၊၂။၂၄၃။

အန္တောကာတုကာမ (တိ) [အန္တော+ကာတုံ+ကမု+ဏ] အတွင်း-ပြုခြင်း-သွင်းခြင်း-ငှါ အလိုရှိသော၊ သူ။ သစေ အညာနိပိ ဂါမခေတ္တာနိ အန္တောကာတုကာမာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၃။

အန္တောကာလပရိစ္ဆေဒ (ပု) [အန္တော+ကာလ+ပရိစ္ဆေဒ] ကာလအပိုင်းအခြား၏ အတွင်း၊ ပိုင်းခြားအပ်သော အချိန်ကာလ အတွင်း။ ယော တံ တံ ပဋိပဒံ ဂဟေတွာ အန္တောကာလပရိစ္ဆေဒေယေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိဿာမီတိ ဃဋေန္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၇။

အန္တောကုစ္ဆိ (ပု၊ထီ) [အန္တော+ကုစ္ဆိ] (က) ဝမ်းပိုက်၏အတွင်း။ အန္တောကုစ္ဆိယံယေဝ သဇ္ဈာတဒန္တံ ပရူဠှမဿုဒါဌိကံ ပုတ္တံ ဝိဇာယိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၄။ နှ ဟိ အန္တောကုစ္ဆိယံ စက္ခုဝိညာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉။ ဟတ္ထိနော အန္တောကုစ္ဆိယံ သဋ္ဌိ ပုရိသာ အပရာပရံ စင်္ကမန္တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။ (ခ) ဝမ်းပိုက်အတွင်းရှိသော အရာ (အူမ၊အူသိမ်-စသည်)။ အန္တောကုစ္ဆိ ဝိပရိဝတ္တမာနာ မဟာရဝံ ရဝိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၉။ အန္တောကုစ္ဆိ အန္တအန္တဂုဏာဒိကော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၆၁။

အန္တောကုစ္ဆိဂတ (တိ) [အန္တော + ကုစ္ဆိ + ဂတ] ဝမ်းပိုက်၏အတွင်း၌ဖြစ်သော၊ဝမ်းပိုက်၏အတွင်းသို့ရောက်သော၊သူ။ တိရောကုစ္ဆိ-

ဂတန္တိ အန္တောကုဋ္ဋိကတံ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၈။မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၂၉။ ဗောဓိသတ္တဥ္စ အန္တောကုဋ္ဋိကတံ ဝိပ္ပ-သန္နေ မဏိရတနေ အာဝုတပဏ္ဍုသုတ္တံ ဝိယ ပဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁။ မံသစက္ခုဿ အနာ-ပါထဂတံ အန္တောကုဋ္ဋိကတံ ဟဒယဝတ္ထု-နိဿိတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၅၉။

အန္တောကုဋ္ဋ (န) [အန္တော+ကုဋ္ဋ] တံတိုင်း၏ အတွင်း။ အန္တောကုဋ္ဋတော သေယျံ ဗဟိ-ကုဋ္ဋေ ပညပေတွာ ဝသန္တေန ဂမနကာလေ ဂဟိတဋ္ဌာနေယေဝ ပဋိသာမေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၄။ အန္တောကုဋ္ဋမေဝ သီမာ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၅။ အန္တောကုဋ္ဋမေဝါတိ ဧတ္ထ အန္တောကုဋ္ဋေပိ နိမိတ္တာနံ ဌိတောကာသ-တော။ ဝိမတိ၊၂။၁၄၄။

အန္တောကောဋ္ဋိသန္ထာရ(ပု)[အန္တော+ကောဋ္ဋိ+ သန္ထာရ] အသပြာစွန်းချင်း ထိအောင်-ခင်းအပ်သော-ခင်း၍ ဝယ်ယူအပ်သော-နေရာအတွင်း၊ ဇေတဝန်ကျောင်းတော် အ တွင်း။ သာသနေ ဥရံ ဒတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ ဇေတဝနေ အန္တောကောဋ္ဋိသန္ထာရေ ဝိဟာ-ရိံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂၆။ ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ ဥပသမ္ပန္နာ အန္တောကောဋ္ဋိသန္ထာ-ရေ ဝသန္တာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၅။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀-တို့လည်း ကြည့်။)

အန္တောကောဋ္ဌ (ပု) [အန္တော+ကောဋ္ဌ] ကျီ-စည့်-အတွင်း။ အန္တောကောဋ္ဌေ ဝီဟီနံ နတ္ထိဘာဝံ ဇာနမာနာဝ အဇာနန္တိ ဝိယ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၄။

အန္တောကောဋ္ဌာဂါရိက (တိ) [အန္တော+ကော-ဋ္ဌာဂါရ+ဣက] အတွင်း၌ ပြုလုပ် စီရင် ထားအပ်သော ဘဏ္ဍာတိုက်ရှိသော၊ သူ။ အန္တောကောဋ္ဌာဂါရိကာ ဣမေ သမဏာ သကျပုတ္တိယာ။ ဝိ၊၁။၃၆၃။ ဝိ၊၃။၃၀၂။ အန္တောကောဋ္ဌာဂါရိကာတိ အဗ္ဘန္တရေ သံဝိ-ဟိတကောဋ္ဌာဂါရာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၉။ "မဟိစ္ဆာ ဣမေ သမဏာ အန္တောကောဋ္ဌာဂါရိကာ"တိ ဥဇ္ဈာယိံ သု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၃။

အန္တောခဏ္ဍသီမဂတ (တိ) [အန္တောခဏ္ဍသီ-မာ+ဂတ] ခဏ္ဍသိမ်အတွင်းသို့ ရောက်သော၊ ခဏ္ဍသိမ်အတွင်း၌ တည်ရှိသော၊သူ။ ယာဝ-တိကာ ဘိက္ခူ အန္တောခဏ္ဍသီမဂတာ၊ တေဟိ ဘာဇေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁၈။

အန္တောခဏ္ဍသီမာ (ထီ) [အန္တော+ခဏ္ဍသီမာ] ခဏ္ဍသိမ်အတွင်း။ အဝသေသံ ဌာနံ အန္တော-ခဏ္ဍသီမာယ ဟောတိယေဝ။ ဝိမတိ၊၂။ ၁၄၃။ (ယင်း၌ အန္တောခန္ဓသီမာယ-ဟု စာပျက်လျက် ရှိသည်။)

အန္တောခေတ္တ (န) [အန္တော+ခေတ္တ] လယ်-မြေအတွင်း။ အန္တောခေတ္တေ စီဝရံ နိက္ခိ-ပိတွာ အန္တောခေတ္တေ ဝတ္ထဗ္ဗံ။ ဝိ၊၁။၃၀၁။ ဒွါရမူလတော အညတ္ထ အန္တောခေတ္တေပိ ဝသန္တေန စီဝရံ ဟတ္ထပါသေ ကတွာယေဝ ဝသိတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၉၅။

အန္တောဂတ (တိ) [အန္တော+ဂတ] အတွင်းသို့ ရောက်သော၊ အတွင်းဝင်သော။ အန္တော-ဂတေဟိ ဣန္ဒြိယေဟိ အဗဟိဂတေန မာန-သေန။ အံ၊၂။၄၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၈၁။ ဘိက္ခု-နော အမိဂ္ဂဟိတာ ဟောန္တိ အန္တောဂတာ န ပရိဗာဟိရာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၆။ အန္တော-ဂတာတိ အဗ္ဘန္တရဂတာ။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၆၄။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၁၉-တို့လည်း ကြည့်။)

အန္တောဂဓ (တိ) [အန္တော+အဝ+ဂါဓ+အ။ ဂါဓ ပတိဋ္ဌာယံ၊ အန္တော ဩဂါဓတီတိ အန္တောဂဓံ၊ ရသော။ ဓာန်၊ဋီ။၇၄၂။] အ တွင်း၌ တည်သော၊ အကျုံးဝင်သော၊ ပါဝင် သော။ အန္တောဂဓာဝါဿ ကုသလာ ဓမ္မာ ယေ ကေစိ ဝိဇ္ဇာဘာဂိယာ။ မ၊၃။၁၃၆။ အံ၊၁။၄၄။ အန္တောဂဓာဝါဿာတိ တဿ

ဘိက္ခုနော ဘာဝနာယ အတ္တန္တရဂတာဝ ဟောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၀။ တမ္ပိ အန္တောဂဓန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။ အန္တောဂဓန္တိ အပ္ပဋိစ္ဆန္နဋ္ဌာနေ ဝေ ပရိယာပန္နံ။ ဝိမတိ၊၁။၃၀၇။ တံ ဣဓေဝ အန္တောဂဓံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၇၈။ ဣဓေဝ ယထာဝုတ္တေ ပါသာဏာဒိနိမိတ္တကရဏေ ဝေ အန္တောဂဓံ ပရိယာပန္နံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၀၄။ (အပ၊၁။ ၄၂၇။ မိလိန္ဒ။၁၂၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၈၊၁၇၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၂၀၉။ မူလဋီ၊၂။၁၂၄။ အနုဋီ၊၂။၁၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၃၃-တို့လည်း ကြည့်။)

အန္တောဂဓထေရဝါဒ (တိ) [အန္တောဂဓ+ထေရဝါဒ] အတွင်းဝင်သော မထေရ်တို့၏ ဝါဒရှိသော၊ ထေရဝါဒ ပါဝင်သော၊ ထေရဝါဒ ထည့်သွင်းထားသော။ ဝိနိစ္ဆယော အဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တော၊....တတောပိ အန္တောဂဓထေရဝါဒံ၊ သံဝဏ္ဏနံ သမ္မ သမာရဘိဿံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂။ "အဋ္ဌကထံယေဝ ဂဟေတွာ သံဝဏ္ဏနံ ကရိဿာမီ"တိ ဝုတ္တေ အဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တထေရဝါဒါနံ ဗာဟိရဘာဝေါ သိယာတိ တေပိ အန္တောကတ္တုကာမော "အန္တောဂဓထေရဝါဒ"န္တိ အာဟ၊ ထေရဝါဒေပိ အန္တောကတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၀။ ဝိမတိ၊၁။၆။

အန္တောဂဓနိယမ (တိ) [အန္တောဂဓ+နိယမ] အတွင်းဝင်သော–မြဲခြင်း–သတ်မှတ်ခြင်း– ရှိသော၊ အတွင်း၌ "သာလျှင်"ဟု ကန့်သတ်ခြင်းပါဝင်သော။ (အန္တောဂဓာဝဓာရဏနှင့် ယှဉ်ကြည့်။)တေနေတံ လက္ခဏံ အန္တောဂဓနိယမံ ဣဓ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဿ ဝုတ္တံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၅။ သံ၊ဋီ၊၂။၆၀။ "သတိ ဝေ, နာသတိ၊ ဥပ္ပါဒါ ဝေ, န် နိရောဓာ"တိ အန္တောဂဓနိယမေဟိ ဝစနေဟိ ....။ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၈။

အန္တောဂဓနိယမတာ (ထီ) [အန္တောဂဓနိယမ+တာ] အတွင်းဝင်သော ကန့်သတ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်။ "ဣမသ္မိံ သတိယေဝ, နာသတိ၊ ဣမဿ ဥပ္ပါဒါ ဝေ, န နိရောဓာ"တိ အန္တောဂဓနိယမတာ ဒဿိတာ။....ဣမဿ နိရောဓာ ဝေ, န ဥပ္ပါဒါတိ အန္တောဂဓနိယမတာလက္ခဏာ ဒဿိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၄၃။

အန္တောဂဓလိင်္ဂဝစနဘေဒ (တိ) [အန္တောဂဓ+ လိင်္ဂ+ဝစန+ဘေဒ] အတွင်း၌တည်သော လိင်, ဝုစ် အထူးအပြားရှိသော။ ယဒိဒန္တိ အန္တောဂဓလိင်္ဂဝစနဘေဒေါ နိပါတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၈၀။

အန္တောဂဓဟေတုအတ္ထ (တိ) [အန္တောဂဓ+ ဟေတု+အတ္ထ] အတွင်းဝင်သော ဟိတ် (ကာရိတ်) အနက်ရှိသော၊ ဟိတ်(ကာရိတ်) အနက်အတွင်း ငုပ်သော၊ (ပုဒ်)။ ဩဘာသတေတိ ဝါ အန္တောဂဓဟေတုအတ္ထမိဒံ ပဒန္တိ "တေ ကာယော သဗ္ဗသောဝဏ္ဏော သဗ္ဗာ ဒိသာ ဩဘာသေတိ ဝိဇ္ဇောတေတီ"တိ အတ္တော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၉။ (ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၀၇-လည်း ကြည့်။)

အန္တောဂဓာဝဓာရဏ (တိ) [အန္တောဂဓ+အဝဓာရဏ] အတွင်းဝင်သော "သာလျှင်"ဟု– ပိုင်းခြား–ကန့်သတ်–ခြင်းရှိသော။အဝဓာရဏဖလတ္တာ သဒ္ဒပ္ပယောဂဿ သဗ္ဗမ္ပိ ဝါကျံ အန္တောဂဓာဝဓာရဏံ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၁၂။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၈၉။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၁၅။ အန္တောဂဓာဝဓာရဏေပိ စ သဗ္ဗသ္မိံ ဝါကျေ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၁၂။ သံ၊ဋီ၊သစ်။၂။၂၁၅။

အန္တောဂန္ဓကုဋိ (ထီ) [အန္တော+ဂန္ဓကုဋိ]အမွှေးနံ့ သာတို့ဖြင့် ထုံအပ်သော (မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးရာ) – ကျောင်းဆောင်– တိုက်ခန်း–၏အတွင်း။ ပုဏ္ဏတ္ထေရော...."သတ္ထာရံ ပဿိဿာမီ"တိ ဂန္တွာ အန္တောဂန္ဓကုဋိယံယေဝ တထာဂတံ သမ္မာပုဏိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၀။

ထေရ၊၃၁၊၄၇။ ကော် ကမ္ဗလံ အန္တောဂန္ဓ-ကုဋိယံ သတ္ထု သယနဿ ဥပရိ ဝိတာနံ ကတွာ ဗန္ဓိ။ ဓမ္မ၊၃၊၂။၂။

အန္တောဂဗ္ဘ (ပု) [အန္တော+ဂဗ္ဘ] (၁) အခန်း၏အတွင်း၊ အခန်းတွင်း။ တေ အန္တောဂဗ္ဘံ ပဝိသိတွာ ဌိတာ....။ ဒီ၊၃၊၂။၂၇။ မ၊၃၊၄။ ၁၂၈။ ကော ကိရ ကုဟကော အန္တော-ဂဗ္ဘေ စင်္ကမံ နိခဏိတွာ မနုဿာနံ အာဂမန-ကာလေ ပဝိသတိ။ အဘိ၊၃၊၂။၄၅၈။ "ဣမ-ဿ ကတ္တစိ ဂန္တုံ မာ အဒတ္ထာ"တိ ဝတွာ အန္တောဂဗ္ဘေ နိသီဒါပေတွာ။ ဇာ၊၃၊၂။၁၆၆။ (တိ) (၂) အတွင်း၌ အခန်းရှိသော၊ (ကျောင်း)။ ကိဋ္ဌာပိ ဝုတ္တော၊ အထ ခေါ ဝိဟာရောတိ အန္တောဂဗ္ဘော ဝါ အညံ ဝါ သဗ္ဗပရိစ္ဆန္နံ ဂုတ္တသေနာသနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၃၊၃။၄၃။ ဝိဟာရော နာမ အန္တောဂဗ္ဘာဒိသဗ္ဗ-ပရိစ္ဆန္နဂုတ္တသေနာသနံ။ ဝိနိစ္ဆယ၊ဋီ၊၁။၄၂၂။

အန္တောဂဗ္ဘာသယ (ပု) [အန္တော+ဂဗ္ဘာသယ] သားအိမ်အတွင်း။ အန္တောဝတ္ထိ-ကြည့်။

အန္တောဂါမ (ပု) [အန္တော+ဂါမ] ရွာ၏အတွင်း၊ ရွာတွင်း။ အန္တောဂါမေ စီဝရံ နိက္ခိပိတွာ အန္တောဂါမေ ဝတ္ထဗ္ဗံ။ ဝိ၊၁။၂၉၉။ =ဂါမဗ္ဘန္တရေ ယထာရုစိတေ ဌာနေ အရုဏံ ဥဋ္ဌာပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊၃၊၂။၂၃၄။ အန္တော-ဂါမေ (ဝိ၊၃၊၃။၁၂၄) တိ ပရိက္ခိတ္တဿ ဂါမဿ အန္တော။ သာရတ္ထ၊၂။၁၃၉။ ဝိမတိ၊၁။၁၇၉။ အန္တောဂါမော ဝါ ဟောတု ဝိဟာရော ဝါ။ ဝိ၊၃၊၄။၁၁၉။ (ဓမ္မ၊၃၊၁။၆။ ဥဒါန၊၃၊၃၆၉။ ဇာ၊၃၊၁။၂၆၄-တို့လည်း ကြည့်။) အန္တရဃရ (၂) အနက်လည်းကြည့်။

အန္တောဂါမဂတ (တိ) [အန္တောဂါမ+ဂတ] ရွာတွင်းသို့ - သွား - ရောက် - သော၊ သူ။ ဒုတိယဒိဝသေ အန္တောဂါမဂတေ ဘိက္ခူ ဥပါသကာ ပုစ္ဆိံသု။ မ၊၃၊၁။၁၅၁။ မနုဿာ "ဘန္တေ အန္တောဂါမဂတာနမ္ပိ ဂဏှထာ"တိ အာဟံသု။ ဇာ၊၃၊၁။၃၂၈။

အန္တောဂေဟ (နပုံ) [အန္တော+ဂေဟ] အိမ်၏အတွင်း၊ အိမ်တွင်း။ ကော ခီဏာသ-ဝတ္ထေရော ကေဒိဝသံ ဥပဋ္ဌာကကုလံ ဂန္တွာ အန္တောဂေဟေ နိသီဒိ။ ဝိ၊၃၊၂။၂၁၅။ ဂစ္ဆ တွံ သတ္ထာရံ အန္တောဂေဟံ ပဝေသေတွာ နိသီ-ဒါပေဟိ။ အံ၊၃၊၁။၃၄၉။ ပဋိသန္တာရံ ကတွာ အန္တောဂေဟေ နိသီဒါပေတွာ။ ဓမ္မ၊၃၊၁။ ၃၃၃။ အန္တရဃရ (၁) အနက်လည်း ကြည့်။

အန္တောဂေဟဂတ (တိ) [အန္တောဂေဟ+ဂတ] အိမ်တွင်းသို့ - သွား - ရောက် - သော၊ အိမ်တွင်း၌တည်သော၊ သူ။ ယထာ မဟာရာဇ အပရန္တေ ဇနပဒေ ကုမုဒဘဏ္ဍိကာ နာမ ဗြီဇာတိ မာသလူနာ အန္တောဂေဟဂတာ ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။၂၈၂။ .... သန္ဓာရဂဝေသနံ အန္တောဂေဟဂတာဝ ပုရိသံ ဥပနိဇ္ဈာယတိ ရာဇောရောဓာ ဝိယ။ ဝိ၊၃၊၁။၁၇၉။

အန္တောဂေဟဒါသ (ပု) [အန္တောဂေဟ+ဒါသ] အိမ်အတွင်း၌ ကျွန်မမှ မွေးဖွားသောကျွန်၊ အိမ်ပေါက်ကျွန်။ ဒါသာတိ အန္တောဂေဟ-ဒါသာဒယော။ ဒီ၊၃၊၁။၂၆၈။ အန္တောဂေဟ-ဒါသာဒယောတိ အန္တောဇာတဓနက္ကီတကရမ-ရာနီတသယံဒါသာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၂၉။ အန္တော-ဂေဟဒါသော အန္တောဇာတော။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၃၁၄။

အန္တောဂေဟပဝေသန (နပုံ) [အန္တောဂေဟ+ပဝေသန] အိမ်တွင်းသို့ ဝင်ခြင်း။ အန္တော-ဂေဟပ္ပဝေသနံ ဟိ အယံ ဒေါသော။ ဓမ္မ၊၃၊၂။၂၄။

အန္တောဂေဟာဘိမုခ (တိ) [အန္တောဂေဟ+အဘိမုခ] အိမ်တွင်းသို့ လှည့်သောမျက်နှာရှိသော၊ အိမ်တွင်းသို့ မျက်နှာမူသော၊ သူ။ တဿိံ ခဏေ မဋ္ဌကုဏ္ဍလီ အန္တောဂေဟာဘိ-မုခေါ နိပန္နော ဟောတိ။ ဓမ္မ၊၃၊၁။၁၈။

အန္တောဃဋ (ပု) [အန္တော+ဃဋ] အိုး၏အတွင်း၊ အိုးအတွင်း။ အန္တောဃဋေ ပဒီပေါ ဝိယ တဿာ ဟဒယေ အရဟတ္တူပနိဿယော ဇလတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၂။ အန္တောစာဋိ-လည်းကြည့်။

အန္တောဃရ (န) [အန္တော+ဃရ] အိမ်၏အတွင်း၊ အိမ်တွင်း။ အန္တောဃရေသု ဝိပုလော၊ အာလောကော အာသိ တာဝဒေ။ အပ၊၁။၄၂၂။ ဃရဒွါရေပိ ပစ္စုဂ္ဂမနံ အလဘိတွာ အန္တောဃရံ ပဝိဋ္ဌော ပဋိသန္ထာရမ္ပိ န ဗဟုံ အလတ္ထ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၅-၆။ သော အန္တောဃရံ ပဝိသိတွာ ဃဋိဩဒနံ နာမ ဃဋိယာ ဥဒ္ဓရိတွာ....။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၉။ ....အန္တောဃရေယေဝ ဝသိတွာ သတ္တမေ သံဝစ္ဆရေ ဥပနယနတ္ထံ ဥယျာနံ နီတော....။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။

အန္တောဃရစာရီ (တိ) [အန္တောဃရ+စရ+ဏီ] အိမ်တွင်း– နန်းတွင်း –၌– သွားလာ–နေထိုင်– လေ့ရှိသော၊သူ၊ အိမ်သူ, အိမ်သား၊ နန်းတွင်းသူ,နန်းတွင်းသား။ ရာဇာ အန္တောဃရစာရိနော "မဏိံ ပရိယေသိတွာ ဒေထာ"တိ ဗန္ဓာပေသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ အန္တောဃရစာရိနောတိ အန္တေပုရဝါသိနော။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၈၁။

အန္တောဃရဇန (ပု) [အန္တောဃရ+ဇန] အိမ်အတွင်း၌ နေသောလူ၊ အိမ်သူ, အိမ်သား။ သေယျထာပိ နာမ ဃရဒါသိကော အန္တောဃရဇနာနံ, ဂါမဒါသိကော ဂါမဝါသီနံ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၀၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄။

အန္တောစက္ကဝါဠ (န) [အန္တော+စက္ကဝါဠ] စကြဝဠာအတွင်း။ အန္တောစက္ကဝါဠေ ဩကာသံ အလဘမာနာ စက္ကဝါဠမုခဝဋ္ဋိယံ လဂ္ဂိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၈။

အန္တောစာဋိ (ထီ) [အန္တော+စာဋိ] အိုး (အိုးစရည်း)၏ အတွင်း၊ အိုးအတွင်း။ အဗ္ဘန္တရေ စဿာ အန္တောစာဋိယံ ပဒီပေါ ဝိယ အရဟတ္တဖလဿ ဥပနိဿယော ဇလတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၃၈။ အန္တောဃဋ-လည်း ကြည့်။

အန္တောစီဝရဘောဂ (ပု) [အန္တော+စီဝရဘောဂ] သင်္ကန်းခွေ၏ အတွင်း။ ပဏ္ဍုကမ္ဗလသိလံ အန္တောစီဝရဘောဂေယေဝ ကတွာ နိသီဒိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၁။

အန္တောဆဒန (န) [အန္တော+ဆဒန] အမိုး၏ အတွင်း၊ အမိုးအောက်။ ဥပါသက န ဒါနာဟံ ဉတော ပဋ္ဌာယ ပရေသံ ဂေဟဿ အန္တောဆဒနံ ပဝိသိဿာမိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃-၄။

အန္တောဆမာသ (န) [အန္တော + ဆမာသ] ခြောက်လ အတွင်း။ ဝီရိယံ ဒဠှံ ကတွာ အန္တောတေမာသေ ဝါ အန္တောဆမာသေ ဝါ အန္တောနဝမာသေ ဝါ အနာဂါမိမဂ္ဂေန တံ သမုဂ္ဃါတေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၈။

အန္တောဆာယာ (ထီ) [အန္တော+ဆာယာ] အရိပ်အတွင်း၊အရိပ်–တွေ့ထိ–ပျံ့နှံ့–ရောက်ရှိ–ရာအရပ်၏အတွင်း။ အန္တောဆာယာယ စီဝရံ နိက္ခိပိတွာ အန္တောဆာယာယ ဝတ္ထဗ္ဗံ။ ဝိ၊၁။၃၀၂။ အန္တောဆာယာယန္တိ ဆာယာယ ဖုဋ္ဌောကာသဿ အန္တော ဝေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။ ဆာယာယ ဖုဋ္ဌောကာသဿ အန္တော ဝေါတိ ယဒါ မဟာဝီထိယံ ဥဇုကမေဝ ဂစ္ဆန္တံ သူရိယမဏ္ဍလံ မဇ္ဈန္တိကံ ပါပုဏာတိ၊ တဒါယံ ဩကာသံ ဆာယာ ဖရတိ၊ တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၉၅။

အန္တောဇဋာ (ထီ) [အန္တော+ဇဋာ] အတွင်းအရှုပ်၊ အတွင်း၌– မြေးယှက်–ချုပ်စပ်–တတ်–အပ်–သောတရား၊ မိမိ၏ ပရိက္ခရာ, ခန္ဓာကိုယ်, အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆-ပါး, ကာမတရားတို့၌ တပ်မက်တွယ်တာသော တဏှာ။ အန္တောဇဋာ ဗဟိဇဋာ၊ ဇဋာယ ဇဋိတာ ပဇာ။ သံ၊၁။၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁။ ဇဋာတိ တဏှာယ ဇာလိနိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ သာ ဟိ ရူပါဒီသု အာရမ္မဏေသု ဟေဋ္ဌုပရိယဝသေန

ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇနတော သံသိဗ္ဗနဋ္ဌေန ဝေဠုဂုမ္ဗာ-
ဒီနံ သာခါဇာလသခ်ါတာ ဇဋာ ဝိယာတိ
ဇဋာ။ သာ ပနေသာ သကပရိက္ခာရပရ-
ပရိက္ခာရေသု သကအတ္တဘာဝပရအတ္တဘာ-
ဝေသု အဇ္ဈတ္တိကာယတနဗာဟိရာယတနေသု
စ ဥပ္ပဇ္ဇနတော "အန္တောဇဋာ, ဗဟိဇဋာ"တိ
ဝုစ္စတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁။ ယထာ
ဇာလိနော ဝေဠုဂုမ္ဗဿ သာခါ, ကောသသဥ္ဈ-
ယာဒယော ဇ (အတ္တနာ) အတ္တနော အဝယ-
ဝေဟိ သံသိဗ္ဗိတာ ဝိနဒ္ဓါ "ဇဋာ"တိ ဝုစ္စန္တိ၊
ဧဝံ တဏှာပိ သံသိဗ္ဗနသဘာဝေနာတိ။ သံ၊
ဋီ၊၁။၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၆။ ပရိတ္တမဟဂ္ဂတဘာ-
ဝေသု ပဝတ္တိယာပိ တဏှာယ အန္တောဇဋာ-
ဗဟိဇဋာဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၆။

အန္တောဇန (ပု) [အန္တော+ဇန] အတွင်းလူ၊
အတွင်းသူ, အတွင်းသား၊ သား, မယား,
အစေခံ, အမှုလုပ် စသော အိမ်သူအိမ်သား။
မမ္မိကံ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိံ သံဝိဒဟာဿ အန္တော-
ဇနသ္မိံ ဗလကာယသ္မိံ။ ဒီ၊၃။၅၀။ အံ၊၁။
၁၀၀။ အန္တောဇနသ္မိန္တိ အဗ္ဘန္တရဘူတေ ပုတ္တ-
ဒါရာဒိဇနေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၃။
ယော သော ဘတ္တု အဗ္ဘန္တရော အန္တော-
ဇနော ဒါသာတိ ဝါ ပေဿာတိ ဝါ ကမ္မ-
ကရာတိ ဝါ။ အံ၊၂။၃၂။ သဒ္ဓံ ဘိက္ခဝေ ကုလ-
ပုတ္တံ နိဿာယ အန္တောဇနော ဣမာဟိ ပဥ္စဟိ
ဝဍ္ဎိဟိ ဝဍ္ဎတိ။ အံ၊၂။၃၇။ (အံ၊၂။၃၈-
"တထေဝ သီလသမ္ပန္နံ" စသော ဂါထာလည်း
ကြည့်။) ဧဝံ သော မဟာသတ္တော ဩဝါဒေ
ဌတွာ သဗ္ဗံ အန္တောဇနဥ္စ ဗဟိဇနဥ္စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၄။၁၃၅။ အတ္တနော အန္တောဇနော အတ္တနော
ဝလဥ္ဇနကပရိဇနေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂၃။ ဃရေ
အဝသေသကိစ္စာနိ ကတွာ အန္တောဇနဥ္စ ဗဟိ-
ဇနဥ္စ ဩဝဒိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၀၇။

အန္တောဇရာ (ထီ) [အန္တော+ဇရာ] အိုမင်းရင့်
ရော်ခြင်း – ဇရာသဘော – ၏ အတွင်း။ ဇရံ
ဘနုတိတောတိ ဇရံ အနုတိက္ကန္တော၊ အန္တော-
ဇရာယ ဧဝ စရာမိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈။

အန္တောဇာတ (ပု) [အန္တော+ဇာတ။ အန္တော-
ဂေဟေ ဒါသိယာ ကုစ္ဆိမှိ ဇာတော အန္တော-
ဇာတော။ ခုန်၊ဋ္ဌ၊၅၁၅။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။
၁၉၆။] အိမ်အတွင်း၌ ကျွန်မမှ မွေးဖွားသော၊
သူ၊ အိမ်ပေါက်ကျွန်။ ဒါသော နာမ အန္တော-
ဇာတော ဓနက္ကီတော ကရမရာနီတော။ ဝိ၊၂။
၂၉၀။ ဒါသောတိ အန္တောဇာတဓနက္ကီတ-
ကရမရာနီတသာမံဒါသဗျောပဂတာနံ အ-
ညတရော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂။ ဃရဒါသိယာ
ကုစ္ဆိသ္မိံ ဇာတော အန္တောဇာတော။ ဒီ၊ဋီ၊
၁။၂၃၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၅၃။ ဂေဟဒါသိယာ
ကုစ္ဆိမှိ ဒါသဿ ဇာတော အန္တောဇာတော။
ဝိ၊နိဿယ၊ဋီ၊၁။၁၂၂။

အန္တောဇာတက (ပု) [အန္တောဇာတ+က]
အန္တောဇာတ-နှင့် အနက်တူ။ ဒါသာတိ
အန္တောဇာတကာ ဝါ ဓနက္ကီတာ ဝါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။
၆။ အန္တောဇာတကာတိ အတ္တနော ဒါသိယာ
ကုစ္ဆိမှိ ဇာတာ။ မ၊ဋီ၊၃။၄။ ဇတ္တာရော ဒါသာ
အန္တောဇာတကော ဒါသော ဓနက္ကီတကော
ဒါသော....။ မဟာနိ။၈။ အန္တောဇာတကော-
တိ အန္တောဃရဒါသိယာ ကုစ္ဆိမှိ ဇာတော။
မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၆။

အန္တောဇာတိဇရာမရဏ (န) [အန္တော+ဇာတိ+
ဇရာ+မရဏ] ပဋိသန္ဓေနေခြင်း, အိုခြင်း,
သေခြင်းတို့၏ အတွင်း။ ဇာတိဇရာမရဏာ....
အဝိတိဝတ္တာ အန္တောဇာတိဇရာမရဏေ ပရိ-
ဝတ္တန္တိ။ စူဠနိ။၅၇။

အန္တောဇာလ (န) [အန္တော+ဇာလ] ပိုက်ကွန်
၏ အတွင်း။ ယေ ကေစိ ဥဒကေ ပါဏာ၊
အန္တောဇာလေ ဘဝန္တိ တေ။ အပ၊၁။၉၇။
အထ နေသံ အန္တောဇာလံ သော မစ္ဆော
ပါဝိသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၉။

အန္တောဇာလဂတ (တိ) [အန္တောဇာလ+ဂတ] (၁)ပိုက်ကွန်အတွင်းသို့– ရောက်သော–ဝင်သော။ ယေ ကေစိ ဥဒကေ ပါဏာ၊ အန္တောဇာလဂတာ သိယုံ။ အပ၊၁။၂၃။ (၂) ဉာဏ်တည်းဟူသော ကွန်ယက်အတွင်းသို့–ရောက်သော – ဝင်သော၊ ဉာဏ်တည်း ဟူသော ကွန်ယက် အတွင်းသို့ သွင်းအပ်သော၊သူ။ အန္တောဇာလဂတာ ဧတေ၊ တဝ ဉာဏမှိ စက္ခုမ။ အပ၊၁။၂၂(သီ၊သျှာ·မူကွဲ)။ သတ္တာ တဝ ဉာဏမှိ အန္တောဇာလဂတာ ဉာဏဇာလသ္မိံ အန္တော ပဝိဋ္ဌာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။ သဗ္ဗေ တိတ္ထိယာ အန္တောဇာလဂတာ ဉာဏဇာလဿန္တော ပဝေသိတာ ဝါ တထေဝ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။

အန္တောဇာလီ(လိ)ကတ (တိ) [အန္တောဇာလ+ဤ+ကတ။ တနည်း အန္တောဇာလ+ကတ။ ဤ·လာ၊ တနည်း အ·ကို ဤ·ပြု။ 'ဤ(ဝီ)'ပစ္စည်းသက်ပုံကို မောဂ်၊၄။၁၁၉။ ရူ၊ဋီ။၃၁၅။ ဗာလာဝတာရ။၂၆၆-တို့တွင် ကြည့်။ နီတိ၊သုတ္တ။၁၃၃၈-၌ကား ဤဝဏ်-လာသည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုတွင် ဤ·လာလျှင် အန္တောဇာလီကတာ-ဖြစ်သည်။ အန္တောဇာလဿာတိ အန္တောဇာလံ၊ အန္တောဇာလေ ကတာတိ အန္တောဇာလီကတာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၈၆။] (၁) ပိုက်ကွန်အတွင်း၌–ပြုအပ်–တည်သည်ကိုပြုအပ်–သော။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဒက္ခော ကေဝဋ္ဋော....ဇာလေန ပရိတ္တံ ဥဒကဒဟံ ဩတ္ထရေယျ၊ တဿ ဧဝမဿ.... ယေ ခေါ ကေစိ....ပါဏာ၊ သဗ္ဗေတေ အန္တောဇာလီကတာ ဧတ္ထ သိတာဝ ဥမ္မုဇ္ဇမာနာ ဥမ္မုဇ္ဇန္တိ။ ဒီ၊၁။၄၂။ အန္တောဇာလီကတာ ပါဏာ၊ပီဠိတာ ဟောန္တိ တာဝဒေ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၆။ (အပ၊၁။၃၇၈-၌ အန္တောဇာလိကတာ-ရှိသည်။) (၂) (က) ဒေသနာတည်းဟူသော ကွန်ယက်အတွင်း၌ – ပြုအပ်– တည်သည်ကို ပြုအပ်–သော။ (ခ)အထည်ဒြပ်ကိုသွင်းသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဒေသနာကွန်ယက်၏ အတွင်း၌ မပြုအပ်သော်လည်း ထိုဒြပ်၌ မှီသောဝါဒကို သွင်းသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဒေသနာကွန်ယက်၏ အတွင်း၌ ပြုအပ်သော၊ အထည်ဒြပ်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဒေသနာကွန်ယက်အတွင်း၌ မတည်သော်လည်း ထိုဒြပ်၌မှီသောဝါဒ၏ အစွမ်းဖြင့် ဒေသနာကွန်ယက်၌ တည်သည်ကို ပြုအပ်သော၊သူ။ (ဤ (က) (ခ) အနက်တို့ကား အဘူတတဗ္ဘာဝအနက်ပေါ် အောင် ပေးသော အနက်တို့တည်း။) ယေ ဟိ ကေစိ ဘိက္ခဝေ သမဏာ ဝါ ဗြာဟ္မဏာ ဝါ....။ သဗ္ဗေ တေ ဣမေဟေဝ ဒွါသဋ္ဌိယာ ဝတ္ထူဟိ အန္တောဇာလီကတာ ဧတ္ထ သိတာဝ ဥမ္မုဇ္ဇမာနာ ဥမ္မုဇ္ဇန္တိ။ ဒီ၊၁။၄၂။ အန္တောဇာလီကတာတိ ဣမဿ မယှံ ဒေသနာဇာလဿ အန္တောယေဝ ကတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။ အန္တော ဇာလဿာတိ အန္တောဇာလံ၊ ဒဗ္ဗပဝေသနဝသေန အန္တောဇာလေ အကတာပိ တန္နိဿိတဝါဒပ္ပဝေသနဝသေန ကတာတိ အန္တောဇာလီကတာ။ အန္တော ဇာလဿ တိဋ္ဌန္တီတိ ဝါ အန္တောဇာလာ၊ ဒဗ္ဗဝသေန အနန္တောဇာလာပိ တန္နိဿိတဝါဒဝသေန အန္တောဇာလာ ကတာတိ အန္တောဇာလီကတာ၊ အဘူတတဗ္ဘာဝေ ကရာသဘူယောဂေ ဝိကာရဝါစကတော ဤပစ္စယော, အန္တသရဿ ဝါ ဤကာရာဒေသောတိ သဒ္ဒဝိဒူ ယထာ "ဓဝလီကာရော, ကဇ္ဇလီကာရော"တိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၆၉။ အန္တောဇာလီကတာ ဧတေ။ အပ၊၁။၂၂၊၂၃။

အန္တောဇေတဝန (န) [အန္တော+ဇေတဝန] ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၏ အတွင်း။ သစေပိ အန္တောဇေတဝနံ ပဝိသတိ၊ နေဝ မံ ပဿိတုံ လဘိဿတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၄။

အန္တောဉာဏဝရ (န) [အန္တော+ဉာဏဝရ] မြတ်သောဉာဏ်တော် – ဉာဏ်တော်မြတ် – ၏

အတွင်း။ တထေဝ တိတ္ထိယာ သောကေ၊ ပုထုပါသဏ္ဍနိဿိတာ။ အန္တောဉာဏဝရေ တုယှံ၊ ပရိဝတ္တန္တိ မာရိသ။ အပ၊၁။၃၇၈။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၆။

အန္တောဍာဟ (ပု) [အန္တော+ဍာဟ] အတွင်း၌ ပူလောင်ခြင်း၊ အတွင်းပူ။ အန္တောသောကော အန္တောပရိသောကော အန္တောဒါဟော အန္တောပရိဒါဟော (အန္တောဍာဟော၊ အန္တောပရိဍာဟော သျှာ-မူကွဲ)။ မဟာနိ။ ၉၉။ အန္တောဍာဟော အန္တောပရိဍာဟော စေတသော ပရိဇ္ဈာယနာ ဒေါမနဿံ၊ ဣဒံ သောကသလ္လံ။မဟာနိ။၃၂၅။ တဿေဝံ ပလိတပါတုဘာဝံ အာဝဇ္ဇေန္တဿ အန္တောဍာဟော ဥပ္ပဇ္ဇိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၅။

အန္တောတာပနကိလေသ (ပု) [အန္တော+တာပန+ကိလေသ] အတွင်း၌ပူလောင်စေတတ်သော ကိလေသာ၊ မိမိသန္တာန်၌ စိတ်၏ ပင်ပန်းခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်သော–ပူပန်သော ကိလေသာ–ကိလေသာအပူ။ အန္တောတာပနကိလေသာနံ အဘာဝါ သီတလောဇာတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇။ အန္တောတာပနကိလေသာနန္တိ အတ္တနော သန္တာနေ အတ္တပရိဠာဟဇနနသန္တာပနကိလေသာနံ။ မ၊ဋီ၊၃။၅။

အန္တောတိယောဇန (န) [အန္တော+တိယောဇန] သုံးယူဇနာအတွင်း။ အန္တောတိယောဇနေ ဌိတော ဗဟိတိယောဇနံ ပါတေတိ။ ဝိ၊၁။၃၄၁။ တိယောဇနံ ပဒသာ နေတုကာမောပိ အန္တောတိယောဇနေ ပဒေ ပဒေ ဒုက္ကဋံ နာပဇ္ဇတိ။ ဝဇီရ။၂၅၀။

အန္တောတုစ္ဆ (တိ) [အန္တော+တုစ္ဆ] အတွင်း၌ အချည်းနှီးဖြစ်သော၊ အတွင်း၌ သီလ စသည့် အနှစ်မရှိသော၊သူ။ ပလာပေါတိ အန္တောတုစ္ဆော ဒုဿီလော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၅။ သီလသာရာဒိအဘာဝတော အန္တောတုစ္ဆော။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၉၀။

အန္တောတုဒကဋ္ဌ (ပု) [အန္တော+တုဒက+အတ္ထ] အတွင်း၌–နှိပ်စက်တတ်–ထိုးကျင့်တတ်–သော အနက်သဘော။ အဗ္ဘန္တရမနုပ္ပဝိဋ္ဌဋ္ဌေန ပန အန္တောတုဒကဋ္ဌေန (အန္တောတုဒနဋ္ဌေန စူဠနိ၊ဋ္ဌ) ဒုန္နီဟရဏီယဋ္ဌေန စ သလ္လံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၂၂။

အန္တောတုဒနဋ္ဌ (ပု) [အန္တော+တုဒန+အတ္ထ] အန္တောတုဒကဋ္ဌ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အန္တောတုဒနတာ (ထီ) [အန္တော+တုဒန+တာ] အတွင်း၌–နှိပ်စက်တတ် – ထိုးကျင့်တတ်–သည်၏အဖြစ်။ ပီဠာဇနကတာယ, အန္တောတုဒနတာယ, ဒုန္နီဟရဏီယတာယ စ သလ္လတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၄၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၆။ အန္တောတုဒနတာယာတိ အဗ္ဘန္တရေ တုဒနတော။ ဒုက္ခဝေဒနာဒယော ဝိယ ဟိ ဣမေ သင်္ခါရာ အတ္တဘာဝဿ အဗ္ဘန္တရဂတာ ဧဝ ဥဒယဗ္ဗယဝသေန တုဒန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၉၅။

အန္တောတေမာသ (န) [အန္တော+တေမာသ] သုံးလအတွင်း၊ဝါတွင်းသုံးလအတွင်း။သဗ္ဗေ-(ဝ)တသ္မိံယေဝ အန္တောတေမာသေ အဂ္ဂဖလံ အရဟတ္တံ ပါပုဏိတွာ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၁၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။ ဝဿံ ဥပဂန္တွာ အန္တောတေမာသံ အပ္ပမတ္တာ ဃဋေန္တာ....။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၅။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၄။ သာရတ္ထ၊၂။၄၃၀-တို့လည်း ကြည့်။) အန္တောဆမာသ-လည်း ကြည့်။

အန္တောဒသာဟ (န) [အန္တော+ဒသ+အဟ] ဆယ်ရက်အတွင်း။ အနာပတ္တိ အန္တောဒသာဟံ အဓိဋ္ဌေတိ။ ဝိ၊၁။၂၉၆။ အယံ တာဝ အန္တောဒသာဟံ အဓိဋ္ဌေတိ၊ ဝိကပ္ပေတီတိ ဧတ္ထ အဓိဋ္ဌာနေ ဝိနိစ္ဆယော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၉။ ကဒါ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗာ၊ လဒ္ဓဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ အန္တောဒသာဟေ၊ နိဋ္ဌိတာ ပန တသ္မိံ-ယေဝ အန္တောဒသာဟေ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗာ။

ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၀။ (လာရတ္ထ၊၂။၄၃၈။ ဝဇိရ။ ၂၇၅-တို့လည်း ကြည့်။)

အန္တောဒါဟ (ပု) [အန္တော+ဒါဟ] အတွင်း၌ ပူလောင်ခြင်း၊ အတွင်းပူ။ အန္တောဍာဟ- ကြည့်။

အန္တောဒီပ (ပု) [အန္တော+ဒီပ] ကျွန်းငယ် အတွင်း။ ဖုဿ ဒါလိမလင်္ဂ ဝ၊ အန္တောဒီပေဝ ပါဋ္ဌလိံ။ ထေရီ။၄၁၃။ အန္တောဒီပေဝ ပါဋ္ဌလိန္တိ ဒီပကဗ္ဘန္တရေ ပုပ္ဖိတပါဋ္ဌလိရုက္ခံ ဝိယ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၃၄။

အန္တောဒေဝတာ (ထီ) [အန္တော+ဒေဝတာ] အတွင်း–အိမ်အတွင်း–နတ်။ (က)နတ်ကဲ့သို့ အလေးပြု ပူဇော်ထိုက်သော ယောက္ခမများနှင့် လင်ယောကျ်ား (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၅)။ (ခ) အိမ်တံခါး၌ ဆွမ်းရပ်လာသော ရဟန်း (အံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၁၉)။ အန္တောဒေဝတာ နမဿိတဗ္ဗာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၅။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၁။

အန္တောဒေါသ (တိ) [အန္တော+ဒေါသ] အတွင်း၌ ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ အတွင်း၌ အနုံ့ဆိုး, ပိုးလောက် စသည်တို့ကို ဖြစ်စေသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖျက်ဆီးတတ်သော။ သော ဟိ (ဩမင္တော ပဟာရော) သဗ္ဗဒါရုဏော ဒုရုဒ္ဓ-ရသလ္လော ဒုတ္တိကိစ္ဆော အန္တောဒေါသော အန္တောပုဗ္ဗလောဟိတောဝ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၆။ ဒုဂ္ဂန္ဓကိမိအာဒီနံ ဝသေန အန္တော-ဒေါသော။ သံ၊ဋီ၊၁။၉၀။

အန္တောဒေါသတ္တ (ပု) [အန္တောဒေါသ+အတ္တ] အတွင်း၌–ပျက်စီးခြင်း – ဖျက်ဆီး တတ်သော–အနက်သဘော။ အန္တောဒေါသတ္တေန ဂဏ္ဍတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၅။ အန္တောဒေါသ-တ္တေနာတိ အဗ္ဘန္တရေ ဇေ ဒုဿနတ္တေန ကုပ္ပန-တ္တေန။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၅၉။

အန္တောဒွိဒသဟတ္ထ (တိ) [အန္တော+ဒွိဒသ-ဟတ္ထ] တဆဲ့နှစ်တောင် အတွင်းဖြစ်သော။ အန္တောဒွိဒသဟတ္ထေပိ ဩကာသေ နိသိန္နော သစေ သစက္ခုကော, ဝိက္ခိတ္တောပိ နိဒ္ဒါ-ယန္တောပိ အနာပတ္တိ ကရောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၁၅။ "အန္တောဒွိဒသဟတ္ထေ"တိ ဟိ ဣဒံ သောတဿ ရဟာဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၇၉။ အန္တောဒွိဒသဟတ္ထေ ဩကာသေတိ သောတဿ ရဟာဘာဝေါ ဝုတ္တော။ သာရတ္ထ၊၂။၃၈၂။

အန္တောဒွိရကောဋ္ဌက (ပု) [အန္တော+ဒွိရ-ကောဋ္ဌက] အတွင်းတံခါး မုခ်ဦး။ ဗဟိဒွိရ-ကောဋ္ဌကာတိ ဗဟိဒွိရကောဋ္ဌကတောပိ နိက္ခာမေတွာန အန္တောဒွိရကောဋ္ဌကတော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၇၀။

အန္တောဒွေမာသ (နှ) [အန္တော+ဒွေမာသ] နှစ်လအတွင်း။ သစေ ကောဿ အန္တောဒွေမာ-သေ ဒ္ဒဂိုလံ ပါပုဏန္တိ၊ အန္တောဒွေမာသေဝ ဆိန္ဒိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၅။

အန္တောဓညကရဏ (နှ) [အန္တော+ဓညကရဏ] ကောက်–စပါး–ပင် အစုအပုံကို နွားဖြင့်–နင်း–နယ်–၍ အနှံမှ စပါးစေ့များကို ချွေချရာ တလင်းအတွင်း၊ ကောက်နယ်တလင်း၏ အတွင်း၊ စပါးနယ်ရာ မြေညီမြေပြန့်အတွင်း။ အန္တောဓညကရဏေ စီဝရံ နိက္ခိပိတွာ အန္တောဓညကရဏေ ဝတ္ထဗ္ဗံ။ ဝိ၊၁။၃၀၁။ ဓညကရဏန္တိ ခလံ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။

အန္တောဓုရ (ပု) [အန္တော+ဓုရ] လှည်း–ရထား–ဦးအတွင်း။ ရသ္မိယော စ ပတောဒဥ္စ အန္တောဓုရေ(ရထဓုရေ။ က-မူကွဲ)ဆင္ဌေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၇။

အန္တောနဂရ (နှ) [အန္တော+နဂရ] မြို့၏အတွင်း၊ မြို့တွင်း။ ရာဇာ ကိရ ဗဟိနဂရဿ စတူသု ဒွါရေသု အန္တောနဂရဿ စ မဇ္ဈေတိ ပဥ္စသု ဌာနေသု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၉။ ရာဇဂဟံ ကိရ အာကိဏ္ဏမနုဿံ အန္တောနဂရေ နဝ ကောဋိ-

ယော, ဗဟိနဂရေ နဝါတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၇။ ကပေါတိ ဝိယ ဝိရူပါ ဟုတွာ လဇ္ဇာယ အန္တောနဂရံ ပဝိသိတုံ အသက္ကောန္တီ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၄၄။ အယံ စက္က-ဝတ္တိရညော အန္တောနဂရေယေဝ စောရာနံ ဥပ္ပန္နကာလော ဝိယ ဝတ္တတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂၇။ တာတာ ရာဇာနံ အာပုစ္ဆိတွာ အန္တောနဂရေ ဘတ္တဝေတနံ တွမေဝ ဒေဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၃၅။

အန္တောနဂရဝါသီ (တိ) [အန္တောနဂရ+ဝသ+ဏီ] မြို့တွင်း၌ နေလေ့ရှိသောသူ၊ မြို့သူ မြို့သား။ အန္တောနဂရဝါသီနံ ရတိအတ္ထာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၂။ အန္တေပုရဇနောပိ အန္တော-နဂရဝါသိနောပိ ဗဟိနဂရဝါသိနောပိ....ဂီတံ ဂါယန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈၈။

အန္တောနဂရာဘိမုခ (တိ) [အန္တောနဂရ+အဘိ-မုခ] မြို့တွင်းသို့ လှည့်သော မျက်နှာရှိသော၊ မြို့တွင်းသို့– ရှေးရှု – မျက်နှာမူ–ဦးတည်–သော၊သူ။ သော တတ္ထေဝ ထောကံ ဝီတိနာ-မေတွာ တဿ မဂ္ဂါရုဠှဘာဝံ ဥ တွာ အန္တော-နဂရာဘိမုခေါ ပါယာသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၇။

အန္တောနဒီ (ထီ) [အန္တော+နဒီ] မြစ်၏အတွင်း၊ မြစ်တွင်း။ ဥဒကသာဋ္ဋိကံ နိဝါသေတွာပိ အန္တောနဒိယံယေဝ ကမ္မံ ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၃၄။ အန္တောနဒိယဥ္စ သီမာ န သြတရတိ။ ဝိမတိ၊၂။၁၅၄။ (ဝဇိရ။၄၅၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၇၇-တို့လည်းကြည့်)။

အန္တောနဝမာသ (န) [အန္တော+နဝမာသ] ကိုးလအတွင်း။ အန္တောဆမာသ-ကြည့်။

အန္တောနာဝါ (ထီ) [အန္တော+နာဝါ] လှေ၏ အတွင်း။ ကေကုလဿ နာဝါ ဟောတိ၊ အန္တောနာဝါယ စိဝရံ နိက္ခိပိတွာ အန္တော-နာဝါယ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဝိ၊၁။၃၀၁။

အန္တောနိဇ္ဈာန (န)[အန္တော+နိဇ္ဈာန] အတွင်း၌–ပူလောင်–ကျွမ်း–ဆွေး–ခြင်း၊အတွင်း၌– တွန့်လျက်ကြံခြင်း– သွေ့ခြောက်ခြင်း– မိမိ၏မှီရာ(နှလုံးသား)ကို ပူလောင်စေသည်၏အစွမ်းဖြင့် ကြံခြင်း၊ စိတ်ပူပန်ခြင်း။ စေ-တသော သန္တာပေါ အန္တောနိဇ္ဈာနံ သော-ကော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၇၈။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၈၁။ မ၊ ဋီ၊၁။၃၃၂။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၅၀။ အန္တောနိဇ္ဈာနံ စိတ္တသန္တာပေါ။ အံ၊ဋီ၊၂။၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။ ၂၀၀။ အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

အန္တောနိဇ္ဈာနလက္ခဏ (တိ) [အန္တောနိဇ္ဈာန+လက္ခဏ] အတွင်း၌ – တွန့်လျက်ကြံခြင်း– သွေ့ခြောက်ခြင်း–မိမိမှီရာ (နှလုံးသား) ကို ပူလောင်စေသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ကြံခြင်း – လက္ခဏာရှိသော၊ စိတ်၏ပူပန်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ သော (သောကော).... ဝေံ သန္တေပိ အန္တောနိဇ္ဈာနလက္ခဏော၊ စေတသော ပရိနိဇ္ဈာယနရသော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ဂ၄။ ဝိသာရ-ရဟိတံ အန္တော ဝေ သကံစိတံ စိန္တနံ, သုက္ခနံ ဝါ အန္တောနိဇ္ဈာနံ။ မူလဋီ၊၂။၆၄။ သကံစိတံ စိန္တနန္တိ ပီတိသောမနဿပဋိပက္ခတော,ဒေါသ-သမ္ပယောဂတော စ အာရမ္မဏေ အနဘိ-ရတိပ္ပဝတ္တိမာဟ။ အန္တော အတ္တနော နိဿ-ယဿ နိဒ္ဒဟနဝသေန ဝါ ဈာနံ စိန္တနံ အန္တောနိဇ္ဈာနံ။အနုဋီ၊၂။၇၁။ (ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၄၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၀။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၃၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၃၆-တို့လည်းကြည့်။)

အန္တောနိဇ္ဈာယန (န) [အန္တော + နိဇ္ဈာယန] အန္တောနိဇ္ဈာန-နှင့် အနက်တူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အန္တောနိဇ္ဈာယနလက္ခဏ (တိ) [အန္တောနိဇ္ဈာ-ယန + လက္ခဏ] အန္တောနိဇ္ဈာနလက္ခဏ-နှင့် အနက်တူ။ အန္တောနိဇ္ဈာယနလက္ခဏော သောကော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။ ဉာတိဘောဂ-

ရောဂသီလဒိဋ္ဌိဗျသနေဟိ ဖုဋ္ဌာ စေတသော အန္တော အဇ္ဈတ္တံ နိဇ္ဈာယန် သောစန် အန္တောနိဇ္ဈာယန်၊ တံ လက္ခဏံ ဧတဿာတိ အန္တောနိဇ္ဈာယနလက္ခဏော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။ သီ၊ဋ္ဌ၊ သစ်၊၁။၄၅၁။ ဣမေသု စတူသု အပါယေသု မဟာဒုက္ခံ အနုဘဝမာနော ဒီဃရတ္တံ အန္တောနိဇ္ဈာယနလက္ခဏေန သောကေန သောစတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၄။

အန္တောနိပန္န (တိ) [အန္တော+နိပန္န] အတွင်း၌—မြစ်အတွင်း၌ – အိပ်နေသော၊သူ။ ကေစွေ အန္တောနဒိယံ ဝါလုကာပုလိနေ နိပဇ္ဇိံသု၊ ကေစွေ ဗဟိထလေ။ အန္တောနိပန္နေသုပိ ပုဗ္ဗေ အကတပါပကမ္မာ အတ္ထိ၊ဗဟိနိပန္နေသုပိ ပုဗ္ဗေ အကတပါပကမ္မာ အတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၈။

အန္တောနိမိတ္တဂတ (တိ) [အန္တော+နိမိတ္တ+ဂတ] နိမိတ်အတွင်းသို့ ရောက်သော၊သူ။ အန္တောနိမိတ္တဂတေဟိ ပန ဘိက္ခူဟိ အာဂန္တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၃။

အန္တောနိမုဂ္ဂပေါသီ (တိ) [အန္တော+နိမုဂ္ဂ+ပုသ+ဏီ] အတွင်း၌ နစ်မြုပ်လျက် ကြီးပွါးသော၊ ရေ၏အတွင်း—ရေပြင်၏အောက်—၌ နစ်မြုပ်လျက် ကြီးပွါးသော။ အပ္ပေကစ္စာနိ ဥပ္ပလာနိ ဝါ ပဒုမာနိ ဝါ ပုဏ္ဍရီကာနိ ဝါ ဥဒကေ ဇာတာနိ ဥဒကေ သံဝဍ္ဎာနိ ဥဒကာနုဂ္ဂတာနိ အန္တောနိမုဂ္ဂပေါသီနိ။ ဝိ၊၃။၉။ ဒီ၊၁။၇၁။ဒီ၊၂။၃၃။ မ၊၂။၂၀၈။ မ၊၃။၁၃၆။ သံ၊၁။၁၄၀။ အံ၊၂။၂၂။ မဟာနိ၊၂၇၉။ စူဠနိ၊ ၁၇၇။ အန္တောနိမုဂ္ဂပေါသီနီတိ ယာနိ ဥဒကဿ အန္တော နိမုဂ္ဂါနေဝ ပေါသယန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၄၄။ အန္တောနိမုဂ္ဂပေါသီနီတိ ဥဒကတလဿ အန္တော နိမုဂ္ဂါနိယေဝ ဟုတွာ ပေါသန္တိ ဝဍ္ဎန္တီတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၀။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၉-လည်းကြည့်။) အန္တောနိမုဂ္ဂပေါသီနီတိ ယာနိ အန္တော နိမုဂ္ဂါနေဝ ပေါသိယန္တိ (ပေါသယန္တိ?)။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၃၇။ ယာနိ ဥဒကဿ အန္တော နိမုဂ္ဂါနေဝ ဟုတွာ ပုသန္တိ ဝဍ္ဎန္တိ၊ တာနိ အန္တောနိမုဂ္ဂပေါသီနိ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၅၈။ ဝိမတိ၊၂။၈၈။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၆၄။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၃၆။

အန္တောနိရောဓ (ပု) [အန္တော+နိရောဓ] နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားနေစဉ် အတွင်း။ ပဋိမာနိ အာဝုသောတိ ဣဓ ကိံ ပုစ္ဆတိ? အန္တောနိရောဓသ္မိံ ပဉှ ပသာဒေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၉။ သမာပန္နောတိ ပဒေန အန္တောနိရောဓော။.... တတော ပရံ စိတ္တသင်္ခါရော အန္တောနိရောဓေ နိရုဇ္ဈတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၄။

အန္တောနိရောဓကာလ (ပု) [အန္တော+နိရောဓ+ကာလ] နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားစဉ် အတွင်း အချိန်အခါ။ ဝုဋ္ဌဟိဿန္တိ ဝါ ဝုဋ္ဌဟာမီတိ ဝါ ပဒဒ္ဒယေန အန္တောနိရောဓကာလော ကထိတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၄။ နိရောဓတော ဝုဋ္ဌာနဿ စ စိတ္တုပ္ပါဒေန ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ တတော ဩရမေဝါတိ အာဟ "ပဒဒ္ဒယေန အန္တောနိရောဓကာလော ကထိတော"တိ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၈၄။

အန္တောနိဝေသန (န) [အန္တော+နိဝေသန] အိမ်—နန်းတော်—၏ အတွင်း။ အန္တောနိဝေသနေ စီဝရံ နိက္ခိပိတွာ အန္တောနိဝေသနေ ဝတ္ထဗ္ဗံ။ ဝိ၊၁။၃၀၀။ ရာဇာပိ သာရထိံ ပေသေတွာ "အန္တောနိဝေသနေ မဏ္ဍပံ ပဋိယာဒေထာ"တိ အမစ္စေ အာဏာပေသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၉။(အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၁၂၃-တို့လည်း ကြည့်။)

အန္တောနိဝေသနင်္ဂဏ (န) [အန္တော+နိဝေသန+အင်္ဂဏ] နန်းယင်ပြင်အတွင်း။ မိဂေါ မနုဿေ ဒိသွာ ကမ္ပမာနော မရဏဘယတဇ္ဇိတော အန္တောနိဝေသနင်္ဂဏေ အာဓာဝတိ ပရိဓာဝတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။

အန္တောနိသိဒနယောဂ္ဂ(တိ)[အန္တော+နိသီဒန+ယောဂ္ဂ] အတွင်း၌ နေထိုင်ခြင်းအားလျော်သော၊ အတွင်း၌ နေထိုင်လောက်သော။ ဒါရုနိ တစ္ဆေတွာ အတ္တနော ပုတ္တဒါရဿ အန္တောနိသိဒနယောဂ္ဂံ ဂရုဠသကုဏံ ကတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၅။

အန္တောနီတ(တိ) [အန္တော+နီတ] (၁)အတွင်းသို့ ဆောင်အပ်သော၊ အတွင်းငုပ်သော။ ယထာ ပဏ္ဏသောသာ ဝါတာ "ပဏ္ဏသုသာ"တိ ဝုစ္စန္တိ၊ ဧဝံ ဗောဓေတာ ပဇာယာတိ ဗုဒ္ဓေါ ဟေတုကတ္တုဝသေန။ ဟေတုအတ္ထော စေတ္ထ အန္တောနီတော။ သာရတ္ထ၊၁။၂၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၅၀။ မဏိမဉ္ဇူ၊၁။၃(ကိုး)။သာမာရဏာဝစနံ ဒိဗ္ဗတံ အန္တောနီတံ ကတွာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၄၁။ အန္တောဂဓဟေတုအတ္ထ-လည်း ကြည့်။ (နု) (၂) ဝါကျအတွင်း၌ ငုပ်နေသော စောဒနာ၊ အတွင်းငုပ်စောဒနာ။ အန္တောနီတန္တိ ဝိညေယျာ၊ စောဒနာ ဟိ ဝါကျန္တရေ။ ဂန္ထာဘရဏ။၇၀။ အန္တောနီတဉ္စ ဝါကျဗ္ဘန္တရေ နိမုဇ္ဇမာနစောဒနဉ္စ။ ၎င်း၊ဋီ၊ဟောင်း။၆၉။ ဝါကျဿ အန္တော နီတံ ပဝတ္တန္တိ အန္တောနီတံ၊ စောဒနာ။ ၎င်း၊ဋီ၊သစ်။၆၉။ အန္တောလီနစောဒနာ-လည်း ကြည့်။

အန္တောပက္က(နု)[အန္တော+ပက္က]မအပ်သောကုဋ္ဌိ အတွင်း၌ ချက်အပ်သော အရာ။ (ခဲဖွယ်၊ ဘောဇဉ်။) ယဒပိ အန္တောပက္ကံ၊ တဒပိ အကပ္ပိယံ။ ဝိ၊၃။၃၀၄။ န ဘိက္ခဝေ အန္တောဝုတ္ထံ အန္တောပက္ကံ သာမံပက္ကံ ဥဂ္ဂဟိတပဋိဂ္ဂဟိတကံ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၃။၃၃၅။ အန္တောပက္ကေတိ အကပ္ပိယကုဋိယာ အန္တော ပက္ကေ။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ဋီ၊သစ်။၃၁၁။ အန္တောဝုတ္ထ-လည်း ကြည့်။

အန္တောပဏ္ဏသာလာ (ထီ) [အန္တော+ပဏ္ဏသာလာ] သစ်ရွက်မိုးသော သင်္ခမ်းကျောင်းအတွင်း။ မုဂ္ဂဝဏ္ဏသိလံ မာပေတွာ အန္တောပဏ္ဏသာလာယံ ဇင်္ဃာမဏ္ဍလဝါကစီရတိဒဏ္ဍကုဏ္ဍိကာဒိကေ တာပသပရိက္ခာရေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈။ ကိဉ္စိ ဝတ္တံ အကတွာ သသီသံ ပါရုပိတွာ အန္တောပဏ္ဏသာလာယ ပဇ္ဈာယန္တော နိပဇ္ဇိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၁။

အန္တောပထဝီဂတ(တိ)[အန္တော+ပထဝီ+ဂတ] မြေအတွင်းသို့ ရောက် – မြေထည်း၌ဖြစ် – သော။ ခန္ဓခါဒနီယေ အန္တောပထဝီဂတော သာလကလျာဏိခန္ဓော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၁။

အန္တောပဗ္ဗတ (ပု) [အန္တော+ပဗ္ဗတ] တောင်အတွင်း။ ဣဒ္ဓိယာ အန္တောပဗ္ဗတံ ပဝိဋ္ဌေပိ ဧသေဝ နယော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၇။ အန္တောပဗ္ဗတံ ပဝိသိတွာ နာဒံ ဝိဿဇ္ဇေန္တောပိ မာဏဝေါယေဝ, န အညာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၁၂။

အန္တောပရိဍာဟ (ပု) [အန္တော+ပရိဍာဟ] အတွင်း၌ ပြင်းစွာ ပူလောင်ခြင်း။ အန္တောဍာဟ-ကြည့်။

အန္တောပရိဒါဟ (ပု) [အန္တော+ပရိဒါဟ] အထက်ပုဒ်နှင့် အနက်တူ။အန္တောဍာဟ-ကြည့်။

အန္တောပရိသောက (ပု) [အန္တော + ပရိသောက] အတွင်း၌ အဖန်ဖန် – စိုးရိမ် – ပူဆွေး – ခြင်း။ အန္တောသောက-ကြည့်။

အန္တောပဝိဋ္ဌ (တိ) [အန္တော+ပဝိဋ္ဌ] အတွင်းသို့ ဝင်သော။ အန္တောပဝိဋ္ဌေန သဒ္ဓိံ ဧကော ဗုဒ္ဓေါ ဟုတွာ ဩရုဠှ ပါရုဠှ ဖရိတွာ ဌိတော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၅။ ရဿဂလော ဝါ အန္တောပဝိဋ္ဌေန ဝိယ ဂလေန သမန္နာဂတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၁။

အန္တောပဝိဋ္ဌဝါတ (ပု) [အန္တောပဝိဋ္ဌ+ဝါတ] အတွင်းသို့ ဝင်သောလေ။ ဣမဿ ဘိက္ခုနော

အန္တောပဝိဋ္ဌဝါတာ စ ဗဟိနိက္ခန္တဝါတာ စ န ဘာရာ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၇၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၆။

အန္တောပဝိဋ္ဌဟနုက (တိ) [အန္တောပဝိဋ္ဌ + ဟနု+က] အတွင်းသို့ဝင်သော မေးရိုးသော၊ မေးတိုလွန်းသော၊သူ။ အန္တောပဝိဋ္ဌဟနုကာ ဝါ ဝင်္ကဟနုကာ ဝါ ပဗ္ဘာရဟနုကာ ဝါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၂၂။ အန္တောပဝိဋ္ဌဟနုကာ ကေတော, ဥဘတော ဝါ သံကုစိတဝိသုကာ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။၁၂၄။

အန္တောပဝိသနနာသိက(ကာ)ဝါတ(ပု)[အန္တော-ပဝိသန + နာသိကာ + ဝါတ] အတွင်းသို့ ဝင်သော နှာခေါင်းလေ။ အဿာသ (မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၁-၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၄၅) ကြည့်။

အန္တောပဝိသနဝါတ (ပု) [အန္တော+ပဝိသန+ ဝါတ] အတွင်းသို့ ဝင်သောလေ။ အန္တော-ပဝိသနဝါတေန ဟိ သဒ္ဓိံ စိတ္တံ ပဝေ-သယတော အဗ္ဘန္တရံ ဝါတဗ္ဘာဟတံ မေဒ-ပူရိတံ ဝိယ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၂၇၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၅။ ပဿာသောတိ အန္တောပဝိသနဝါတော။ သာရတ္ထ၊၁။၁၃၉။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၆၃-တို့၌ ဝါကျ ရှိသည်။)

အန္တောပါကာရ (ပု) [အန္တော+ပါကာရ] တံတိုင်း၏အတွင်း။ အန္တောပါကာရေ စ ဗဟိပါကာရေ စ ဌိတဿ ဟတ္ထပါသော ပဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၆။

အန္တောပါတရာသ (ပု) [အန္တော+ပါတရာသ] နံနက်စာ စားချိန်အတွင်း။ ဉာတိ သပရိသော ရာဇာ အန္တောပါတရာသေယေဝ သကလ-ပထဝိံ အနုသံယာယိတွာ ရာဇဓာနိံ ပစ္စာ-ဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၀။

အန္တောပါသာဏဒရိ(တိ) [အန္တော+ပါသာဏ+ ဒရိ] ကျောက်ဂူအတွင်း။ ကိဉ္စိ အလဘန္တော ပုနာဂန္တွာ တံ အန္တောပါသာဏဒရိယံ ပဝိ-သိတွာ နိသိန္နံ ဒိသွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၃။

အန္တောပါသာဒ (ပု) [အန္တော + ပါသာဒ] ပြာသာဒ်အတွင်း။ အန္တောပါသာဒေ စိဝရံ နိက္ခိပိတွာ အန္တောပါသာဒေ ဝတ္ထဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၁။၃၀၀။

အန္တောပုဗ္ဗလောဟိတ (တိ) [အန္တော+ပုဗ္ဗ+ လောဟိတ] အတွင်း၌ ပြည်သွေးကို ဖြစ်စေ တတ်သော။ အန္တောဒေါသ-ကြည့်။

အန္တောပူတိ (တိ) [အန္တော+ပူတိ] (၁) အတွင်း ၌-ပုပ်-ဆွေးမြေ့-သော။ သစေ သော ဘိက္ခဝေ ဒါရုက္ခန္ဓော န ဩရိမံ တီရံ ဥပ-ဂစ္ဆတိ၊....န အန္တောပူတိ ဘဝိဿတိ။....သစေ တုမှေပိ န ဩရိမံ တီရံ ဥပဂစ္ဆထ၊.... န အန္တောပူတိ ဘဝိဿထ။သံ၊၂။၃ဂ၆-၇။ယာနိ ပန တာနိ ရုက္ခာနိ အန္တောပူတိနိ အဝဿု-တာနိ ကသမ္ဗုဇာတာနိ။ အံ၊၃။၁၇။ (၂) အတွင်း၌ – အပုပ်ရှိသော – ပုပ်သော၊သူ။ (က) အတွင်း၌ ကိလေသာတည်းဟူသော အပုပ်ရှိသော။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄) (ခ) အတွင်း၌ သီလတည်းဟူသော ဂုဏ်– ပုပ်– ညှိုးနွမ်း– ပျက်စီး –သော။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃) (ဂ) အတွင်း ၌ ဂုဏ်အနှစ်သာရကင်းသော။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ အံ၊ဋီ၊၂) (ဃ) ကုသိုလ်တရား ကင်းသဖြင့် အတွင်း၌ပုပ်သော။ (မဟာနိ၊ဋ္ဌ) (င) ပုပ် သောအမှု (သီလပျက်စီးခြင်း) သည် အ တွင်းသို့ ဝင်အပ်သော၊သူ။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၃။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ) အန္တောပူတိံ အဝဿုတံ ကသမ္ဗုဇာတံ။ ဝိ၊၄။၄၁ဂ။ ဥဒါန။၁၃၀။ အန္တောပူတိန္တိ အတ္တစိတ္တသန္တာနေ ကိလေ-သပူတိဘာဝေန အန္တောပူတိံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၂၃။ ပူတိနာ ကမ္မေန သီလဝိပတ္တိယာ

အန္တော အနုပဝိဋ္ဌတ္တာ အန္တောပူတိံ။ ဥဒါန်၊ ဋ္ဌ။၂၇၀။ သာရတ္ထ၊၃။၄၂၇။ ကေစ္စော ပုဂ္ဂလော .... အန္တောပူတိ အဝဿုတော ကသမ္ဗုဇာတော။ သံ၊၂။၃၈၈။ အံ၊၁။၁၀၇။ အံ၊၃။၄၁။ အဘိ၊ပု။၁၃၀။ မဟာနိ။၁၇၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၁။ အန္တောပူတိတိ ဝက္ကဟဒယာဒီသု အပူတိကဿပိ ဂုဏာနံ ပူတိဘာဝေန အန္တောပူတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၅။ ဂုဏာနံ ပူတိဘာဝေနာတိ ဂုဏဘာဝေန ဂဟိတာနံ သီလဓမ္မာနံ သံကိလိဋ္ဌဘာဝပ္ပတ္တိယာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၃၄။ အန္တောပူတိတိ ပူတိနာ ကမ္မေန အန္တော အနုပဝိဋ္ဌော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၇။ နိဂ္ဂုဏတာယ ဝါ ဂုဏသာရဝိရဟိတတ္တာ အန္တောပူတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၇။ အံ၊ဋီ၊၂။၈၀။ အန္တောပူတိတိ အဇ္ဈတ္တရေ ကုသလဓမ္မဝိရဟိတတ္တာ အန္တောပူတိဘာဝမာပန္နော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၉၅။ ပူတိနာ ကမ္မေန သီလဝိပတ္တိယာ အန္တော အနုပဝိဋ္ဌတ္တာ အန္တောပူတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၈၀၊၃၅၅။ အန္တောပူတိတိ စ ယံ၊ နိဒ္ဒန္တော အာဟ လောကဂရု။ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၅၄။ အန္တောပူတိ,ဗဟိ နိစ္စပဂ္ဃရဏော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။

အန္တောပူတိက (တိ) [အန္တော+ပူတိ+က] (၁) အတွင်း၌ အပုပ်ရှိသော၊ အတွင်းပုပ်သော။ ကာနိစိ (ဖလာနိ) ဝါတပ္ပဟတာနိ ပတန္တိ၊ ကာနိစိ အန္တောပူတိကာနိ ဟုတွာ ပတန္တိ။ မိလိန္ဒ။၂၉၀။ (၂) အတွင်းသို့ ဝင်သော သီလပျက်စီးခြင်းဟူသော ပုပ်သော အမူရှိသော၊သူ။ အန္တောပူတိကဿ အဝဿုတဿ ကသမ္ဗုဇာတဿ။ အံ၊၂။၄၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၅၂။ ပူတိနာ ကမ္မေန သီလဝိပတ္တိယာ အန္တော အနုပဝိဋ္ဌတ္တာ အန္တောပူတိကဿ။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၉၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၈၆။ အန္တောပူတိ-လည်း ကြည့်။

အန္တောပူတိဘာဝ (ပု) [အန္တောပူတိ+ဘာဝ] (၁) အတွင်း၌-ပုပ်-ဆွေးမြေ့- သည်၏ အဖြစ်။ မေဃဝဏ္ဏဉ္စကေန နာဝါယ အန္တောပူတိဘာဝေါ ဝိယ....။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၈။ (၂) အတွင်း၌ သီလတည်းဟူသောဂုဏ်-ပုပ်-ညှိုးနွမ်း-ပျက်စီး - သည်၏ အဖြစ်။ ကော အာဝဋ္ဋဂါဟော ကော အန္တောပူတိဘာဝေါ။ သံ၊၂။၃၈၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၃။ အန္တောပူတိတိ ဝက္ကဟဒယာဒီသု အပူတိကဿာပိ ဂုဏာနံ ပူတိဘာဝေန အဇ္ဈတ္တရံ ပူတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၅၆။ အန္တောပူတိ-လည်း ကြည့်။

အန္တောပေါက္ခရဏီ (ထိ) [အန္တော+ပေါက္ခရဏီ] (၁) ရေကန်၏ အတွင်း၊ ရေကန်တွင်း။ အန္တောပေါက္ခရဏိယံ ဘရိယံ နှာပေတွာ သယမ္ပိ နှတွာ....။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၅၁-လည်းကြည့်။) (၂) အရံတွင်း၌ပြုအပ်သော ရေကန်။ ကစ္စိ ရမသိ ပါသာဒေ၊ အန္တောပေါက္ခရဏိံ ပတိ။ ဇာ၊၂။၂၆၃။ အန္တောပေါက္ခရဏိံ ပတီတိ အန္တောဝတ္ထုသ္မိံ ယေဝ တေ မယာ နန္ဒာပေါက္ခရဏီပဋိဘာဂါ ပေါက္ခရဏီ ကာရိတာ၊ ကစ္စိ တံ ပေါက္ခရဏိံ ပဋိစ္စ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၂၁။

အန္တောဖေဂ္ဂု (တိ) [အန္တော+ဖေဂ္ဂု]အတွင်း၌ အကာရှိသော၊ (သစ်ပင်)။ အန္တောဖေဂ္ဂု ဗဟိသာရာ အန္တမသော တာလနာဠိကေရာဒယောပိ တိဏာနေဝ။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၅။တိဏာနိ နာမ အန္တောဖေဂ္ဂုနိ ဗဟိသာရာနိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၈၅။

အန္တောဖေဂ္ဂုဗဟိသာရ (တိ) [အန္တောဖေဂ္ဂု+ ဗဟိသာရ] အတွင်း၌ အကာ, အပ၌ အနှစ်ရှိသော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အန္တောဖေဂ္ဂုဗဟိသာရတိဏ (န) [အန္တော+ ဖေဂ္ဂု+ ဗဟိ+ သာရ+တိဏ] အတွင်း၌ အကာ,အပ၌ အနှစ်ရှိသော မျက်ပင်။ တိဏာ

လတာနိ ဩသမ္ဗောတိ အန္တောဖေဂ္ဂုဗဟိ-သာရတိဏာနိ စ လတာနိ စ အန္တောသာရ-ဩသမိယော စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၉၇။

အန္တောဗုဒ္ဓဉာဏ (န) [အန္တော+ဗုဒ္ဓ+ဉာဏ] မြတ်စွာဘုရား၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော် အတွင်း။ သဿမဏဗြာဟ္မဏိ ပဇာ သဒေဝ-မနုဿာ အန္တောဗုဒ္ဓဉာဏေ ပရိဝတ္တတိ။ စူဠနိ။၁၇၆။

အန္တောမျှဝရ (ပု၊န) [အန္တော+မျှ+ဝရ] မြတ်သော ဗိမာန်အတွင်း။ ပတ္တေန ပတ္တ-သဥ္စန္နေ၊အန္တောမျှဝရေ ဣမံ။ အပ၊၁။၁၃၈။

အန္တောဘဏ္ဍ (န) [အန္တော+ဘဏ္ဍ] အတွင်း၌ ရှိသော – ဘဏ္ဍာ – ဥစ္စာပစ္စည်း။ သာ "အန္တောဘဏ္ဍံ ဩလောကေဿာမိ"တိ ပသိဗ္ဗကံ မုဥ္စိတွာ ဟတ္ထံ ပဝေသေဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၅။

အန္တောဘတ္တိက (တိ) [အန္တော+ဘတ္တိ+က] အတွင်း၌ ခစားခြင်းရှိသော၊သူ၊ အတွင်း၌ ဆည်းကပ်ခစားသူ၊ အတွင်း – နန်းတွင်း – အမှုထမ်း။ "တာတ အန္တောဘတ္တိကော ဘဝိဿသိ, ဥဒါဟု ဗဟိဘတ္တိကော"တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၈၃။

အန္တောဘဝိက (တိ) [အန္တော+ဘဝ+ဣက] ဘဝအတွင်း၌ – ဖြစ်သော – အကျုံးဝင်သော – သူ။ သံယုတ္တော လောကေန အန္တော-ဘဝိကော လောကသ္မိံ လောကသာမော-ရဏော။ မိလိန္ဒ။၁၀၃။

အန္တောဘာဇန (န) [အန္တော+ဘာဇန] အိုး – ခွက် – ၏ အတွင်း။ "သဏိကံ အာ-သိဉ္စာ"တိ ဝတွာ အန္တောဘာဇနေ ဗဟုံ ပဠ္ဌရပေတွာ ဂဏှာတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၈။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၈-၌ အတ္တနော ဘာဇနေ- ဟု ရှိသည်။) မန္ဒဂ္ဂိနာ အန္တောဘာဇနေပါကော ဝိယ သောကော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၇။

အန္တောဘိတ္တိ (ထီ) [အန္တော+ဘိတ္တိ] နံရံ၏ အတွင်း၊ နံရံတွင်း။ အန္တောဘိတ္တိယံ ကေ-ဝိသတိယာ ဘိက္ခုနံ ဩကာသော ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၇၂။ စတုန္နမ္ပိ ဘိတ္တီနံ အန္တော-ဘိတ္တိဟိ သဟ ကေဝိသတိယာ ဘိက္ခုနံ ပဟောနကတ္တာ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၂။၁၄၅။

အန္တောဘူမိဂတ (တိ) [အန္တော+ဘူမိ+ဂတ] မြေအတွင်းသို့ ရောက်သော၊ မြေ၌မြှုပ်ထား အပ်သော။ အန္တောဘူမိဂတာနိ ပန စိရတရံ တိဋ္ဌန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၈။

အန္တောမဉ္ဇူသိက (ပု) [အန္တော+မဉ္ဇူသိက] မှန်းတည့်အတွင်း၊ မှန်းမလှဲမိ။ တေသု ပါတရာ-သဘတ္တံ အန္တောမဉ္ဇူသိကေန ပရိစ္စိန္နံ.... တသ္မာ အန္တောမဉ္ဇူသိကေ ဒသကုစ္ဆိတ္တုံ ဘုဥ္ဇ-မာနေနာပိ ကေဘတ္တိကောဝ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၈။ ပါတောဝ ဘုတ္တာနံ အန္တောမဉ္ဇူသိ-ကောပိ ပစ္ဆာဘတ္တမေဝ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၈၂။

အန္တောမဏိဝိမာန(န)[အန္တော+မဏိ+ဝိမာန] ပတ္တမြား ဗိမာန် အတွင်း။ တေသု စန္ဒော အန္တောမဏိဝိမာနေ ဝသတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀။

အန္တောမင်္ဂလ (န) [အန္တော+မင်္ဂလ] အတွင်း အဝန်း၊ ငယ်သော အဝန်း။ ဘုရားရှင်တို့ ဒေသနာကြွချီရာ နယ်ပယ် အကျယ် အဝန်း ၃-ပါးတွင် ၁-ပါး။ မဟာမဏ္ဍလံ, မဇ္ဈိမမဏ္ဍလံ, အန္တောမဏ္ဍလန္တိ ဣမေသံ တိဏ္ဏံ မဏ္ဍလာနံ....အန္တောမဏ္ဍလံ တိယော-ဇနသတိကံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၅။ အန္တောမဏ္ဍလန္တိ ဣတရေဟိ ခုဒ္ဒကံ မဏ္ဍလံ၊ ဣတရေသံ ဝါ

အန္တောဂဓတ္တာ အန္တိမံ မင်္ဂလံ၊ အဗ္ဘန္တရိမံ မင်္ဂလန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သီဋီ၊သစ်၊၂။ ၂၀၅။ ဝုတ္တနယေနေဝ ဣတရေသု ဒွိသု မင်္ဂလေသု သက္ကာရော အန္တောမင်္ဂလေ ဩတရတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၇။ အန္တိမမင်္ဂလ-လည်း ကြည့်။

အန္တောမန (တိ) [အန္တော+မန] အတွင်း၌ စိတ်ရှိသော၊ အတွင်း၌ တည်သော ပူဆွေးသော စိတ်ရှိသော၊သူ။ အန္တောမနော လီနမနော ဒုက္ခီ ဒုမ္မနော ဝိပ္ပဋိသာရီ ပဇ္ဈာယိ။ ဝိ၊၁။၂၂။ အန္တောမနောတိ အနု-သောစနဝသေန အဗ္ဘန္တရေယေဝ ဌိတ-စိတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၁။

အန္တောမဟာသမုဒ္ဒ (ပု) [အန္တော+မဟာ+သမုဒ္ဒ] မဟာသမုဒ္ဒရာအတွင်း။ အန္တမသော တိမိတိမိင်္ဂလံ ဥပါဒါယ အန္တောမဟာသမုဒ္ဒေ ပရိဝတ္တန္တိ။ စူဠနိ။၁၇၆။

အန္တောမာတုကုစ္ဆိ (ထီ၊ပု) [အန္တော+မာတု+ကုစ္ဆိ] အမိဝမ်းအတွင်း။ အဝသေသံ နာမရူပံ အန္တောမာတုကုစ္ဆိသ္မိံ ကလလာဒိဘာဝေန သမုဋ္ဌာတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၂။ အထေဝံ ပဋိသန္ဓိက္ခ-တာ ဣမေ အန္တောမာတုကုစ္ဆိယံ နတ္ထိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၇၅။ တတ္ထ ယထာ ဥဒကေ နိမုဂ္ဂဿ ပုဂ္ဂလဿ နိရုဒ္ဓေါကာသတာယ အဿာသပဿာသာ န ပဝတ္တန္တိ၊ ဧဝံ မာတု-ကုစ္ဆိယံ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၃၃၄။

အန္တောမာနုသက (ပု) [အန္တော+မာနုသက] အတွင်းလူ၊ အိမ်သူအိမ်သား။ ယံ ပန ဒေါသံ ဒါသကမ္မကာရေဟိ ကထိတံ ဟောတိ၊ တံ အန္တောမာနုသကာနံ န ကထေတဗ္ဗံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၁၈။

အန္တောမာဠ (ပု) [အန္တော+မာဠ] တံဆောင်း-အထွတ်ရှိသော လေးထောင့် ပြာသာဒ်-အတွင်း။ အန္တောမာဠေ စီဝရံ နိက္ခိပိတွာ အန္တောမာဠေ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဝိ၊၁။၃၀၀။ မာဠော-တိ ဧကကူဋသင်္ဂဟိတော စတုရဿပါသာ-ဒေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၅။

အန္တောမုခ (နပ) [အန္တော+မုခ] (၁) ခံတွင်း-ပါးစပ်-၏ အတွင်း။ ဗဟိဇိဝှါယ ပလိဝေ-ဌေတွာ အန္တောမုခံ ပဝေသေတိ၊ ပါရာဇိက-မေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၁။ တံ ကငေရုန္တာ သင်္ကု-နာ မုခံ ဝိဝရိတွာ အန္တောမုခေ ဒီပံ ဇာ-လေန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၃။ ခေဠောတိ အန္တော-မုခေ ဖေဏမိဿာ အာပေါဓာတု။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၅။ အက္ခိကူပေ ဝါ အန္တောမုခံ ဝါ ဂလဝါဋကော ဝါ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၈၀။ (တိ) (၂) အတွင်းဖက်သို့ လှည့်သော မျက်နှာရှိသော၊အတွင်းဖက်သို့-မျက်နှာမူ-ရှေးရှု-သော၊သူ။ ဗဟိဌတွာ အန္တောမုခေါ ဆိန္ဒန္တော အန္တောအန္တေန ကာရေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၀။

အန္တောမုခဝဋ္ဋိလေခါ (ထီ) [အန္တော+မုခဝဋ္ဋိ+လေခါ] အတွင်း အနားရေး၊ အတွင်း နှုတ်ခမ်း (နခမ်း) ရစ်-အရေး-အကြောင်း။ ထူပိကတော နာမ ပတ္တဿ အန္တောမုခဝဋ္ဋိ-လေခံ အတိက္ကမိတွာ ကတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၄။

အန္တောမုခဝဋ္ဋိလေခါသမပ္ပမာဏ (တိ) [အန္တော-မုခဝဋ္ဋိလေခါ + သမ + ပမာဏ] အတွင်း အနားရေးနှင့် ညီမျှသည့်ပမာဏရှိသော။ ဧဝံ ကတံ အာဂဟေတွာ အန္တောမုခဝဋ္ဋိလေခါ-သမပ္ပမာဏော ဂဟေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၄။

အန္တောမုဋ္ဌိ (ပု၊ထီ) [အန္တော+မုဋ္ဌိ] လက်ဆုပ် အတွင်း။ ပါဏိမတ္တန္တိ အန္တောမုဋ္ဌိယံ ဌပန-မတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၀။ အန္တောမုဋ္ဌိယံ အသဏ္ဌ-ဟနတော ပဉ္စာယ ဟတ္ထိပ္ပမာဏံ အသမ္ပတ္တော ပါသာဏော နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။

အန္တောမုဋ္ဌိဂတ (တိ) [အန္တောမုဋ္ဌိ+ဂတ] လက်ဆုပ်အတွင်းသို့ ရောက်သော။ တဝ စိတ္တံ အန္တောမုဋ္ဌိဂတံ ကရောန္တော ဝိယ ပရိယာဒါယ ဂဟေတွာ ဌာတုံ န သက္ခိဿန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၉၈။

အန္တောရဋ္ဌ (န) [အန္တော+ရဋ္ဌ] နိုင်ငံအတွင်း။ တေန ခေါ ပန သမယေန ဘိက္ခုနိယော အန္တောရဋ္ဌေ သာသင်္ကသမ္မတေ သပ္ပဋိဘယေ အသတ္ထိကာ စာရိကံ စရန္တိ။ ဝိ၊၂။၃၈၇။

အန္တောရတ္တဘာဝ (ပု) [အန္တော+ရတ္တ+ဘာဝ] အတွင်း၌ နီသည်၏အဖြစ်၊ အတွင်း၌နီခြင်း။ မဥ္ဇိဋ္ဌိကာ နာမ ရောဂဇာတီတိ ဥစ္ဆူနံ အန္တောရတ္တဘာဝေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၇။အန္တောရတ္တဘာဝေါတိ အန္တောလောဟိတဘာဝေါ။ ပါစိတ်၊ယော၊၂။၁၀၅။

အန္တောရထ (ပု) [အန္တော+ရထ] ရထား-လှည်း-၏အတွင်း။ ရသ္မိယော စ ပတောဒဉ္စ အန္တောရထေယေဝ ဌပေတွာ ရာဇုပဋ္ဌာနံ ဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၇။

အန္တောရာဇနိဝေသန (န) [အန္တော+ရာဇ+နိဝေသန] မင်းနန်းတော်၏အတွင်း။ မဓုမက္ခိကာနိ တိဏာနိ မိဂဿ ပုရတော ပုရတော ဝိကိရန္တော အန္တောရာဇနိဝေသနံယေဝ အာဂမာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။

အန္တောရုက္ခတာ (ထီ) [အန္တော+ရုက္ခ+တာ] အတွင်း၌ သစ်ပင်ရှိသည်၏အဖြစ်။ ပစ္ဆိမေ (ကတမေ ပစ္ဆ၊ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ) စင်္ကမဒေါသာ နာမ ထဒ္ဓဝိသမတာ အန္တောရုက္ခတာ ဂဟနစ္ဆန္န-တာ အတိသမ္ဗာဓတာ အတိဝိသာလတာတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၉၇။

အန္တောရုက္ခန္တရ (တိ) [အန္တော+ရုက္ခ+အန္တရ] ကျောင်းအတွင်း၌ ဖြစ်သော သစ်ပင်တို့၏အကြား။ ရုက္ခဿန္တရာယ အန္တရေ ရုက္ခေ အစ္ဆိန္ဒိတွာ ဝတိအာဒီဟိ ဝိဟာရပရိစ္ဆေဒံ ကတွာဝ အန္တောရုက္ခန္တရေသု ဝေ ပရိဝေဏ-ပဏ္ဏသာလာဒီနံ ကရဏဝသေန။ ဝိမတိ၊၂။၁၄၂။

အန္တောလိတ္တ (တိ) [အန္တော+လိတ္တ] အတွင်း၌ လိမ်းကျံအပ်သော။ ဥလ္လိတ္တ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၃။ သာရတ္ထ၊၂။၃၃၃။ ဝိမတိ၊၁။၂၇၄) ကြည့်။

အန္တောလီန (တိ) [အန္တော+လီန] (၁)အတွင်း၌-ကပ်ငြိ - ကွယ်ပျောက်-မြုပ် - ငုပ် - သော၊ အတွင်းငုပ်သော။ ကောယံ ပုဗ္ဗာရာမော၊.... ကထဉ္စသာ ပါသာဒေါ အဟောသီတိ တေသံ အန္တောလီနေ အနုယောဂေ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၃၆။.... အန္တောလီနာယ စောဒနာယ ဝိဿဇ္ဇနေ။ မ၊ဋီ၊၂။၃၀၅။ (၂) စိတ်တွန့်တို ဆုတ်နစ်သော၊ ပျင်းရိသော၊သူ။ အန္တော-သင်္ခေပ-ကြည့်။

အန္တောလီနစောဒနာ (ထီ) [အန္တောလီန+စောဒနာ] အတွင်းငုပ်သော စောဒနာ။ တတ္ထ "ကဿ ကေန ဝိစ္ဆိန္နံ၊ ကထံ ကဿ ပဝတ္တန-(နယန၊သီ၊ဋီ၊သစ်)" န္တိ အန္တောလီနစောဒနံ သန္ဓာယာဟ "သော ဟိ" တိအာဒိ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၀၄။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၀၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄။

အန္တောလီနတာ (ထီ) [အန္တောလီန+တာ] စိတ်တွန့်တို ဆုတ်နစ်သည်၏အဖြစ်၊ ပျင်းရိခြင်း။ အန္တောသင်္ခေပ-ကြည့်။

အန္တောလေဏ (န) [အန္တော+လေဏ] တောင်အတွင်း၌ရှိသော လိုဏ်။ သစေ ပန ဟေဋ္ဌာ ဥပရိမဿ သီမာပရိစ္ဆေဒဿ ပါရတော အန္တောလေဏံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၆။ အန္တောလေဏန္တိ ပဗ္ဗတဿ အန္တောလေဏံ။ ဝဇိရ။၄၄၄။ (သာရတ္ထ၊၃။၂၇၂။ ဝိ၊လင်္ကာရ၊ဋီ။၃၁၄-တို့ ၌လည်း နည်းတူပင်)။

အန္တောလောဟိတ (တိ) [အန္တော+လောဟိတ] (၁) အတွင်း၌သာလျှင် စု၍တည်သော သွေးရှိသော၊ သွေးစိမ်းတည်သော၊ သွေးချည်(ခြည်) ဥသော။ ဖရုသုနာ ပဟာဋ္ဌော ဝိယ ပါဒေါ အန္တောလောဟိတောယေဝ အဟောသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၀။ (၂)အတွင်း၌ နီသော။ အန္တောရတ္တဘာဝ-ကြည့်။

အန္တောဝင်္က (တိ) [အန္တော+ဝင်္က] အတွင်းသို့-ကောက်-ကွေး-သော။ သုဒဿနကူဋံ သုဝဏ္ဏမယံ ဒွိယောဇနသတုဗ္ဗေဓံ အန္တောဝင်္ကံ ကာကမုခသဏ္ဌာနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၀။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၇၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၀။ သာရတ္ထ၊၁။၂၅။

အန္တောဝင်္ကဂတ (တိ) [အန္တော+ဂတ+ဝင်္က။ ပုဒ် ရှေ့နောက်ပြန်။] စိတ်နှလုံး အတွင်းသို့ ရောက်သော-အယူမှား-ကိလေသာ-အကောက်-သံချိတ်-ရှိသော။ အန္တောဝင်္ကဂတော အာသိ၊ မစ္ဆောဝ ဃသံ'မာမိသံ။ ထေရ။၃၂၃။ အန္တောဝင်္ကဂတော အာသီတိ ဝင်္ကံ ဝုစ္စတိ ဒိဋ္ဌိဂတံ မနောဝင်္ကဘာဝတော၊ သဗ္ဗေပိ ဝါ ကိလေသာ၊ အန္တောတိ ပန ဟဒယဝင်္ကဿ (ဟဒယဿ?) အန္တော၊ ဟဒယဗ္ဘန္တရဂတကိလေသဝင်္ကော ဝါ (ဝါ-ပို?) အဟောသီတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၃။

အန္တောဝင်္ကပါဒ (တိ) [အန္တော+ဝင်္က+ပါဒ] အတွင်းသို့ရှေးရှု-ကောက်-ခွင်-သော ခြေရှိသော၊သူ။ ကောရက္ခတ္တိယောတိ အန္တောဝင်္ကပါဒေါ ခတ္တိယော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄။ အန္တောဝင်္ကပါဒါ ဝါ ဗဟိဝင်္ကပါဒါ ဝါ....။ ၎င်း။၁၀၀။

အန္တောဝင်္ကပါဒတာ (ထီ) [အန္တောဝင်္ကပါဒ+တာ] အတွင်းသို့ ရှေးရှု-ကောက်-ခွင်-သော ခြေရှိသည်၏အဖြစ်။ အာကာစုဇိယဿ ခနုဒဏ္ဍဿ ဝိယ ပါဒါနံ အန္တောမုခံ ကုဋိလ-တာယ အန္တောဝင်္ကပါဒတာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၀၉။

အန္တောဝဏ္ဋ (တိ) [အန္တော+ဝဏ္ဋ]အတွင်းသို့ လှည့်သော အညာရှိသော။ တတော သာ ပုပ္ဖကဥ္စုကာ၊ အန္တောဝဏ္ဋာ ဗဟိမုခါ။ အပ၊ ၁။၁၇၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၄။

အန္တောဝဏ္ဏ (တိ) [အန္တော+ဝဏ္ဏ] အတွင်း၌ သီလစသော ပြည့်စုံခြင်းရှိသော၊သူ။ န ဗြာဟ္မဏော ဗဟိဝဏ္ဏော၊ အန္တောဝဏ္ဏော ဟိ ဗြာဟ္မဏော။ ထေရ။၂၄၉။ ဣရိယာပထ-သဏ္ဌာပနာဒိဗဟိသမ္ပတ္တိမတ္တေန ဗြာဟ္မဏော န ဟောတိ။ သမ္ပတ္တိအတ္ထော ဟိ ဣဓ ဝဏ္ဏ-သဒ္ဒေါ၊ အဗ္ဘန္တရေ ပန သီလာဒိသမ္ပတ္တိယာ ဗြာဟ္မဏော ဟောတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၀။

အန္တောဝတိ (ထီ) [အန္တော+ဝတိ] စောင်ရန်း-စည်းရိုး-အတွင်း။ အန္တောဝတိယံ ဌတွာ ဝတိံ ဆိန္ဒိတွာ ဥစ္ဆုံ ဝါ တိမ္ဗရူသကံ ဝါ ဒေန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၅။

အန္တောဝတ္ထိ (ထီ) [အန္တော+ဝတ္ထိ] သန္ဓေတိုက်-သန္ဓေကြုတ်-အတွင်း၊ သန္ဓေကိန်းရာ အမိ၏ ဝမ်းကြာတိုက်အတွင်း။ တတ္ထ အဏ္ဍဇဇလာဗုဇသတ္တာ အန္တောအဏ္ဍကောသေ စေဝ အန္တောဝတ္ထိမှိ စ ဘဗ္ဗာ နာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၃။ အန္တောဝတ္ထိမှီတိ အန္တောဂဗ္ဘာသယေ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၂၀။ (မ၊ဋီ၊၂။၂၂၇-လည်း ကြည့်။)

အန္တောဝတ္ထု (န) [အန္တော+ဝတ္ထု] ယာ၏ အတွင်း၊ အိမ်-အာရာမ် (ခြံ)-ကျောင်း-ဝင်း၏အတွင်း။ အန္တောဝတ္ထုမှိ စရန္တံ မောရံ ထေယျစိတ္တေန ပဒသာ ဗဟိဝတ္ထုံ နီဟရန္တော ဒွိရုပရိစ္ဆေဒံ အတိက္ကာမေတိ၊ ပါရာဇိကံ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၁။ အန္တောဝတ္ထုမှီတိ ပရိက္ခိတ္တဝတ္ထုဿ အန္တော။ သာရတ္ထ၊၂။၁၃၉။ ဝိမတိ၊ ၁။၁၇၉။ ရညော ကုသုမ္ဘဝတ္ထုံ ဂန္တွာ ဝတိံ

မဒ္ဒိတွာ အန္တောဝတ္ထုံ ပါဝိသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၂၅။ အန္တောဝတ္ထုသ္မိံယေဝ တေ မယာ နန္ဒ-ပေါက္ခရအိပဋိဘာဂါ ပေါက္ခရဏီ ကာရိတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၁၂၁။

အန္တောဝန (နှ) [အန္တော+ဝန] တော၏အတွင်း။ အန္တောဝနံ သုဝိသောဓိတံ ဝိသောဓေယျ။ မ၊၁။ ၁၇၆။

အန္တောဝနသဏ္ဍ (ပု) [အန္တော+ဝနသဏ္ဍ] တောအုပ်အတွင်း။ တိရောဝနသဏ္ဍဂတဿာတိ အန္တောဝနသဏ္ဍေဂတဿ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၇။

အန္တောဝဿ (နှ) [အန္တော+ဝဿ] ဝါတွင်းမိုးကာလအတွင်း။ ယာ ပန ဘိက္ခုနီ အန္တော-ဝဿံ စာရိကံ စရေယျ။ ဝိ၊၂။ ၃၉၀။ အန္တော-ဝဿံ စာရိကံ စရန္တိယာ ပါစိတ္တိယံ။ ဝိ၊၅။ ၁၁၂။ အထ သတ္ထာ အန္တောဝဿေ-ယေဝ ဘိက္ခူနာ ပတ္တိတဋ္ဌာနံ ပတွာ အတိ-က္ကမတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၅၃။ အန္တောဝဿံ နာမေ-တံ သကလဒိဝသံ ရတ္တိယာ စ ပဌမပစ္ဆိမ-ယာမေသု အပ္ပမတ္တော ဟိ ဘဝိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၇၂။ အန္တောဝဿံ နာမေတန္တိ ဘုမ္မတ္ထေ ဥပ-ယောဂဝစနမေတံ။ တေသ္မိံ အန္တောဝဿေ-တိ ဟိ အတ္ထော။ ပါစိတ်၊ယော၊၂။ ၆၃။ သစေ ပန အန္တောဝဿေ ဘိက္ခူနံ သမထ-ဝိပဿနာ တရုဏာ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၅။ အန္တောဝဿေ ဥံသမကာသာဒီနံ ဥဿန္နကာ-လေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၆၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၅၀။ အန္တော-ဝဿေတိ ဝဿကာလဿ အဗ္ဘန္တရေ။ မ၊ဋီ၊ ၂။ ၁၉၄။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၃၆၄။ ကော အန္တောဝဿံ ဇေတဝနေ ဝသတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၉၇။ ပဌမံ အန္တောဝဿည္စိ....ဉာသိပတနေ ဝသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၀။ ဉာဒါနိ ဉာမံ အန္တောဝဿံ တယော မာ-သေ န နိပဇ္ဇိဿာမိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇။ "ဉာဒါနိ ကိတ္တကံ အန္တောဝဿံ အဝသိဋ္ဌ"န္တိ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ၊၅၉။ ကေသ္မိံဥ္စိ အန္တောဝဿေ ဒွေ အဂ္ဂ-သာဝကာ ဂဏံ ပဟာယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၄၃။

အန္တောဝဿဘာဝ (ပု) [အန္တော+ဝဿ+ဘာဝ] မိုးကာလအတွင်း၏အဖြစ်၊ ဝါတွင်း၏အဖြစ်။ တေ အန္တောဝဿဘာဝေန သတ္ထုသန္တိကံ ဂန္တုံ အဝိသဟန္တာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၇။

အန္တောဝဠဉ္ဇ (တိ) [အန္တော+ဝဠဉ္ဇ] အတွင်း၌အသုံးပြု - စေပါး - အပ်သူ၊ အတွင်း - နန်းတွင်း - အမှုထမ်း။ ဉာဒံ ပိဋ္ဌန္တိနံ အန္တောဝဠဉ္ဇေ နဋ္ဌံ၊ အယဉ္စ ဂဟပတိကော ဗဟိဝဠဉ္ဇော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၀၇။

အန္တောဝဠဉ္ဇနက (တိ) [အန္တော+ဝဠဉ္ဇနက] အတွင်း၌ - အသုံးပြု - စေပါး - အပ်သူ၊ အတွင်း - နန်းတွင်း - အမှုထမ်း။ သဗ္ဗေ အန္တောဝဠဉ္ဇနကေ မနုဿေ ဂဟေတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၀၅။ အန္တောနိဝေသနေ အန္တော-ဝဠဉ္ဇနကာနံ ဥပရိ မမ ဝသံ ဝတ္တနတ္ထာယ အာဏံ ဒေထ။ ရှင်း။ ၄၂၃။

အန္တောဝဠဉ္ဇနကမနုဿ (ပု) [အန္တောဝဠဉ္ဇနက+မနုဿ] အတွင်း၌ - အသုံးပြု - စေပါး - အပ်သောလူ။ သဗ္ဗေ အန္တောဝဠဉ္ဇနကမနု-ဿာ စ ဉာတ္တိယော စ ဥတ္တရာသင်္ဂံ ကတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၀၆။

အန္တောဝါတ (ပု) [အန္တော+ဝါတ] အတွင်းလေ။ ကောဋ္ဌာသယာ ဝါတာတိ အန္တာနံ အန္တောဝါတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၃၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၃၄၅။

အန္တောဝိမာန (နှ) [အန္တော+ဝိမာန] ဗိမာန်၏အတွင်း။ ကာ နု အန္တောဝိမာနသ္မိံ၊ တိဋ္ဌန္တီ နုပနိက္ခမိ။ ပေတ။ ၁၃၃။ ကာ နု အန္တော-ဝိမာနသ္မိံ တိဋ္ဌန္တီတိ ဝိမာနဿ အန္တော အဗ္ဘန္တရေ တိဋ္ဌန္တီ ကာ နု တွံ၊ ကိံ မနုဿိတ္ထီ၊ ဥဒါဟု အမနုဿိတ္ထီတိ ပုစ္ဆတိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊၄၅။ ဝေယျာဝစ္စကရာ အန္တောဝိမာနေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။

ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၇။ အန္တောဝိမာနေ သဟဿမတ္တာ အစ္ဆရာ တံ ဒိသွာ....။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၁။

အန္တောဝိဟာရ (ပု) [အန္တော + ဝိဟာရ] ကျောင်းအတွင်း။ အန္တောဝိဟာရေ စီဝရံ နိက္ခိပိတွာ အန္တောဝိဟာရေ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဝိ၊၁။ ၃၀၂။ ကိတ္တာဝတာ အသန္တောတိ? အန္တောဝိဟာရေ့ ယတ္ထ ဌိတဿ ကုလာနိ ပယိရုပါသနံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၃။ ဘဂဝါ အန္တောဝိဟာရေယေဝ အဟောသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇။ အန္တောဝိဟာရော အာကိဏ္ဏော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၅၆။

အန္တောဝိဟာရာဘိမုခ (တိ) [အန္တောဝိဟာရ+အဘိမုခ။ ထိ၌ အန္တောဝိဟာရာဘိမုခီ] ကျောင်းအတွင်းသို့ လှည့်သော မျက်နှာရှိသော၊ ကျောင်းအတွင်းသို့ ရှေ့ရှုမျက်နှာမူသော၊သူ။ အယံ သာ ယက္ခိနီတိ ဥစ္စာသဒ္ဒံ ကတွာ ယာဝ တဿ အာဂမနံ သဏ္ဌာတုံ အသက္ကောန္တီ နိဝတ္တေတွာ အန္တောဝိဟာရာဘိမုခီ ပက္ခန္ဒိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။

အန္တောဝုဋ္ဌ (တိ) [အန္တော+ဝုဋ္ဌ] (၁) အတွင်း၌ နေသော၊ သူ။ ဇေတဝနဿ အန္တောဝုဋ္ဌာ ဝိယ ဟုတွာ နဂရံ ပဝိသတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၇။ (၂)အောက်ပုဒ်နှင့်အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အန္တောဝုတ္ထ (နု) [အန္တော+ဝုတ္ထ] မအပ်သော ကပ္ပိယကုဋိအတွင်း၌ သိုမှီး ထားအပ်သော အရာ၊ (ခဲဖွယ်,ဘောဇဉ်)။ ယဒပိ အာနန္ဒ အန္တောဝုဋ္ဌံ (-တ္ထံ)၊ တဒပိ အကပ္ပိယံ။ ဝိ၊၃။၃၀၄။ အန္တောဝုတ္ထန္တိ အကပ္ပိယကုဋိယံ ဝုတ္ထံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၇၅။ ယံ ပန အကပ္ပိယဘူမိယံ သဟသေယျပ္ပဟောနကေ ဂေဟေ ဝုတ္ထံ....၊တံ အန္တောဝုတ္ထံ။တတ္ထ ပက္ကဥ္စ အန္တောပက္ကံ နာမ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈၁။အန္တောဝုတ္ထေတိ အကပ္ပိယကုဋိယာ ဆဒနဗ္ဘန္တရေ ဝုတ္ထေတိ အတ္ထော။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ဋီ၊သစ်။၃၁၁။ အန္တောပက္က-လည်း ကြည့်။

အန္တောဝုတ္ထဒုက္ကဋ (နု) [အန္တောဝုတ္ထ+ဒုက္ကဋ] မအပ်သော ကပ္ပိယကုဋိအတွင်း၌ သိုမှီးထားသော ဘောဇဉ်ကို စားခြင်းကြောင့် သင့်သော ဒုက္ကဋ်အာပတ်။ မုခသန္နိဓိတိ ဣမိနာ အန္တောဝုတ္ထဒုက္ကဋမေဝ ဒီပိတံ။ သာရတ္ထ၊ဋီ၊၃။၃၂၈။

အန္တောဝုတ္ထသင်္ချာ (ထီ) [အန္တောဝုတ္ထ+သင်္ချာ] အန္တောဝုတ္ထ-ဟု-ရေတွက်အပ်-ခေါ်ဝေါ်အပ်-သည်၏အဖြစ်၊ အန္တောဝုတ္ထဟူသော-အရေအတွက်-ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။ တံ သဗ္ဗံ အန္တောဝုတ္ထသင်္ချံ န ဂစ္ဆတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈၁။

အန္တောသံသာရပထ (ပု) [အန္တော+သံသာရ+ပထ] သံသရာခရီးအတွင်း။ အန္တောသံသာရပထေ ပရိဝတ္တန္တိ။ စူဠနိ၊၅၇၊၁၁၈။

အန္တောသင်္ကောစ (ပု) [အန္တော+သင်္ကောစ] အတွင်းသို့ ဆုတ်နစ်ခြင်း၊ စိတ်ဆုတ်နစ်ခြင်း၊ ပျင်းရိခြင်း။ အန္တောသင်္ခေပ-ကြည့်။

အန္တောသင်္ခေပ (ပု) [အန္တော+သင်္ခေပ] အတွင်းသို့ ကျုံ့ခြင်း၊ စိတ်တွန့်တိုခြင်း၊ ပျင်းရိခြင်း။ အထ ဝါ ယသ္မာ အနာတာပီနော အန္တောသင်္ခေပေါ အန္တရာယကရော ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၉။ အန္တောသင်္ခေပေါ အန္တောသြလီယနော (အန္တောလီနတာ၊ သံ၊ဋီ။ အန္တောသြလီယနာ၊ မူလဋီ။) ကောသဇ္ဇန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၉၄။ မ၊ဋီ၊၁။၃၄၄။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၄၅၅။ မူလဋီ၊၂။၁၄၈။ အန္တောသြလီယနာ အန္တောသင်္ကောစော အန္တရာဝေါသာနံ။ အနုဋီ၊၂။၁၅၂။

အန္တောသတ္တာဟ (နု) [အန္တော+သတ္တာဟ] ခုနစ်ရက်အတွင်း။ တဒဟေဝ သတ္တာဟကရဏီယေန ပက္ကမန္တဿာပိ အန္တောသတ္တာဟေ နိဝတ္တန္တဿ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၅။ အထ တသ္မိံ အန္တောသတ္တာဟေ သာမဏေရဿ မာတုလာနိယာ ဂေဟံ....ပရိပတိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၅၁။

အန္တောသမာပတ္တိ (ထီ) [အန္တော+သမာပတ္တိ] သမာပတ်အတွင်း၊ သမာပတ်ဝင်စားနေဆဲ အခိုက်အတန့်၊ သမာပတ်နှင့်တကွဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့ ဖြစ်ဆဲ အခိုက်အတန့်။ သမာပန္နော နာမ အန္တောသမာပတ္တိယံ.... အသနိသန္နိပါတသ္သာပိ သဒ္ဒံ န သုဏာတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၇။ အန္တောသမာပတ္တိယံ ပဉ္စကနိုဓမ္မေဟိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၂။ အန္တောသမာပတ္တိယန္တိ သမာပတ္တိနံ သဟဇာတတာယ သမာပတ္တိနံ အဗ္ဘန္တရေ။ မ၊ဋီ၊၃။၆၉။ ဇဝံ သန္တေ ကထံ မဟာထေရဿ အန္တောသမာပတ္တိယံ သောဠသ ဓမ္မာ ဝိဒိတာ ပါကဋ္ဌာ ဟောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၆၀။ အန္တောသမာပတ္တိယန္တိ စ သမာပတ္တိသဟဂတေ စိတ္တုပ္ပါဒေ သမာပတ္တိသမညံ အာရောပေတွာ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၇၇။ ကသိဏေ သမာပန္နဿ အန္တောသမာပတ္တိယံ ပဝတ္တိတရူပါရူပဓမ္မေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၂။ ခီဏာသဝေါ ဂဏသင်္ဏိကံ ပဟာယ အန္တောသမာပတ္တိယံယေဝ ဝိရောစတိ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၉၆။

အန္တောသမာပတ္တိက္ခဏ (ပု) [အန္တော+သမာပတ္တိ+ခဏ] သမာပတ်ဝင်စားသော အခိုက်အတန့်အတွင်း။ တတ္ထ အန္တောသမာပတ္တိက္ခဏေယေဝ သမာပတ္တိသမုဋ္ဌိတဉ္စ ရူပါဒိဓမ္မဇာတံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၂။

အန္တောသမုဒ္ဒ (ပု) [အန္တော+သမုဒ္ဒ] သမုဒ္ဒရာ၏ အတွင်း။ သော ဥဒကန္တတော ပဋ္ဌာယ အန္တောသမုဒ္ဒေ နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၆။ အန္တောသမုဒ္ဒေ ဝေဠုရိယဘိတ္တိ ဝိယ တိဋ္ဌတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၇။

အန္တောသမောရောဓ (ပု) [အန္တော+သမောရောဓ] အတွင်း၌ တားဆီး ပိတ်ပင်တတ်သောတရား၊ အာရုံအမျိုးမျိုးတို့၌–ဖြစ်ခြင်းကို တားဆီးတတ်–ပျံ့နှံ့သည်၏ အဖြစ်ကို ပိတ်ပင်တတ်–သော တရား။ (မိဒ္ဓစေတသိက်)။ ဩနာဟော ပရိယောနာဟော အန္တောသမောရောဓော။ အဘိ၊ဓ။၂၃၃။ အဘိ၊ဝိ။၂၆၃။ မဟာနိ။၃၃၃။ အဗ္ဘန္တရေ သမောရုန္ဓတီတိ အန္တောသမောရောဓော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၈၂။ နာနာရမ္မဏေသု ပဝတ္တိနိဝါရဏေန, ဝိပ္ပါရိကတာနိဝါရဏေနေဝ ဝါ အန္တောသမောရောဓော။ မူလဋီ၊၁။၁၇၃။

အန္တောသရီရ (န) [အန္တော+သရီရ] ကိုယ်၏ အတွင်း။ တတော ပရံ အန္တောသရီရေ အန္တန္တရေ အန္တဂုဏံ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၄၅။ ယကနံ အန္တောသရီရေ ဒွိန္နံ ထနာနံ အဗ္ဘန္တရေ.... ဌိတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၅၂။

အန္တောသလ္လ(တိ) [အန္တော+သလ္လ] အတွင်း၌ ငြောင့်ကဲ့သို့သော အမြစ်ရှိသော၊ အတွင်း၌ ထိုးကျင့်ကိုက်ခဲသော။ ပုတိကုဏပဒုဂ္ဂန္ဓာဘိသဥ္ဆန္နံ အန္တောသလ္လံ သုသိရဂတံ ပုဗ္ဗရုဟိရသမ္ပုဏ္ဏံ ဝဏံ ဝုပသမေန္တော။ မိလိန္ဒ။၁၁၇။

အန္တောသာဏိ (ထီ) [အန္တော+သာဏိ] တင်းတိမ်–ကန့်လန့်ကာ–အတွင်း။........အန္တောသာဏိယာဝ ဂစ္ဆတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇။ ဘဂဝါ ဘိက္ခုသံဃပရိဝုတော အန္တောသာဏိယာဝ ရာဇဂေဟံ ဂန္တွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀။ တဿာ အန္တောသာဏိယံ ဝန္ဒိတွာ နိသိန္နာယ တံ ဗဟိသာဏိယံ ဌိတောဝ မန္တံ ဝါစေဟိ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။ ကေကောဝ အန္တောသာဏိံ ပဝိသိတွာ ဟတ္ထံ မောဝိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၀၆။

အန္တောသာရ (ပု) [အန္တော + သာရ။ အန္တော သာရော ဧတေသန္တိ အန္တောသာရာ။ ပါစိတ်၊ ယော၊၁။၂၂၉။] (၁) အတွင်း၌ ဖြစ်သော အနှစ်၊ အတွင်းအနှစ်။ အန္တောသာရရဟိတ, -ဝိရဟိတ-တို့ကြည့်။(တိ) (၂)အတွင်း၌ အနှစ် ရှိသော(သစ်ပင်)။ အန္တောသာရာနံ ပန သာကသာလာဒီနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၉။ အန္တော-

သာရာ ပန ဗဟိဖေဂ္ဂူ သဗ္ဗေ ရုက္ခာ နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၉၅။ ရုက္ခာ နာမ ဗဟိဖေဂ္ဂူ အန္တောသာရာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၅။ အန္တောသာရံ အန္တမသော ဒါရုခဏ္ဍမ္ပိ ကဋ္ဌံ နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၀။ အန္တောသာရေဟိ ဝါ အန္တောသာရမိဿကေဟိ ဝါ ရုက္ခေဟိ။ ကင်္ခါ၊ ၈၉။ (၃)အတွင်း၌ သီလ သမာဓိ-စသော အနှစ်သာရရှိသော၊သူ။ န ကဏ္ဍော တစသာ ဟောတိ၊ အန္တောသာရော ဟိ ဗြာဟ္မဏော။ ဇာ၊၁။ ၂၀၂။ အန္တောသာရေတိ အဗ္ဘန္တရေ သီလ သမာဓိ ပညာ ဝိမုတ္တိ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနသာရေဟိ သမန္နာဂတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၉။

အန္တောသာရဩသဓိ (ထီ) [အန္တောသာရ+ဩသဓိ] အတွင်း၌ အနှစ်ရှိသော ဆေးပင်။ တိဏာ လတာနိ ဩသဓျောတိ အန္တောဖေဂ္ဂု-ဗဟိသာရတိဏာနိ စ လတာနိ စ အန္တောသာရဩသဓိယော စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၉၇။

အန္တောသာရမိဿက (တိ) [အန္တောသာရ + မိဿ+က] အတွင်း၌ အနှစ်ရှိသော သစ်ပင်တို့နှင့် ရောနှောသော။ အန္တောသာရာနံ ပန သာကသာလာဒီနံ အန္တောသာရမိဿကာနံ ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၁၉။ အန္တောသာရမိဿကာနန္တိ အန္တောသာရရုက္ခေဟိ မိဿကာနံ။ သာရတ္ထ၊၃။ ၂၇၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၄၁-၂။

အန္တောသာရရဟိတ (တိ) [အန္တောသာရ + ရဟိတ] အတွင်းအနှစ်မှ ကင်းသော၊ အတွင်း အနှစ်မရှိသော။ ရိတ္တကံ တုစ္ဆကံ အန္တောသာရရဟိတံ ဣမံ အတ္တဘာဝံ....ဥပဂစ္ဆသိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၂၆၅။

အန္တောသာရရုက္ခ (ပု) [အန္တောသာရ+ရုက္ခ] အတွင်း၌ အနှစ်ရှိသော သစ်ပင်။ အန္တောသာရမိဿက-ကြည့်။

အန္တောသာရဝိရဟိတ (တိ) [အန္တောသာရ+ ဝိရဟိတ] အတွင်းအနှစ်မှကင်းသော၊ အတွင်း အနှစ်မရှိသော၊ အတွင်း၌ အနှစ်သာရတည်း ဟူသော မဖောက်ပြန်သော အနက်မှကင်းသော (စကား)။ တုစ္ဆာတိ တုစ္ဆေန အန္တောသာရဝိရဟိတေန။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၅။ ဝစနဿ အန္တောသာရံ နာမ အဝိပရီတော အတ္ထောတိ တဒဘာဝေနာဟ "အန္တောသာရဝိရဟိတေနာ"တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၁၂။

အန္တောသာသနသမုဂ္ဂ (ပု) [အန္တော+သာသန+သမုဂ္ဂ] သာသနာတော်တည်းဟူသော – ကြုတ် – သေတ္တာ – ၏အတွင်း။ ဧဝမေဝ ခေါ မဟာရာဇ တထာဂတော အန္တောသာသနသမုဂ္ဂေ.... အမတောသဓံ ပက္ခိပိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၄၁။

အန္တောသိနေရု(ပု)[အန္တော+သိနေရု]မြင်းမိုရ် (မြင့်မိုရ်) တောင်အတွင်း။ ထေရော ပဿန္တေယေဝ မဟာဇနေ ပထဝိယံ နိမုဇ္ဇိတွာ အန္တောသိနေရုနာ ဂန္တွာ သတ္တာရံ ဝန္ဒိတွာ အာဟ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၉၈။

အန္တောသီမဂတ (တိ) [အန္တောသီမာ+ဂတ] သိမ်အတွင်းသို့ရောက်သော၊သူ။ ယာဝတိကာ ဘိက္ခူ အန္တောသီမဂတာ၊ တေဟိ ဘာဇေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၃။ ၄၂၇။ (က) ဥပစာရသိမ် အတွင်းသို့ ရောက်သော၊သူ။ သဗ္ဗံ သဗ္ဗတ္ထ အန္တောသီမဂတဿ ပါပုဏာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၁၃။ အန္တောသီမဂတဿာတိ အန္တောဥပစာရသီမာယံ ဂတဿ။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။ ၃၁၁။ တတ္ထ ဒိန္နလာဘော သဗ္ဗေသံ အန္တောသီမဂတာနံ ပါပုဏာတိ။ ကင်္ခါ၊ ၁၆၀။

အန္တောသီမဋ္ဌ (တိ) [အန္တောသီမာ+ဌာ+အ] သိမ်အတွင်း၌တည်သော။ အပ္ပဟောနကဋ္ဌာနံ အတ္တနော သီမာယ အန္တောသီမဋ္ဌံ ကရိတွာ....။....ဂါမဋ္ဌဿ အမ္ဗရုက္ခဿ အန္တောသီမဋ္ဌာယ ဇမ္ဗုယာ သဟ....။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၆၈။

အန္တောသိမာ (ထီ) [အန္တော+သိမာ] (၁) သိမ်အတွင်း။ (က) သိမ်ဃက်ပြုရာ သိမ်အတွင်း။ အညေ အာဝါသိကာ ဘိက္ခူ အန္တောသိမံ ပြက္ကမန္တိ။ ဝိ၊၃။၁၈၄။ (ခ) အဝိပ္ပဝါသ-သိမ်အတွင်း။ အန္တောသိမာယံ ဂါမံ ပဝိဋ္ဌာနံ အန္တရာ အရုဏော ဥဂ္ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၄၊၂။၂၃၈။အန္တောသိမာယံ ဂါမန္တိ အဝိပ္ပဝါသသိမာသမ္မုတိယာ ပစ္ဆာ ပတိဋ္ဌာပိတဂါမံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၉၆။ ဝိမတိ၊၁။၃၂၀။ (ဂ) ဥပစာရသိမ်အတွင်း။ ကတိ ကထိနုဒ္ဒါရာ အန္တောသိမာယ ဥဒ္ဓရိယန္တိ။ ဝိ၊၅။၃၁၂။ ဥဘယတ္ထ ဌိတမ္ပိ ပန အန္တောသိမာယ ဌိတာနံ အပလောကေတွာ ဘာဇေတုံ ဝဋ္ဋတိယေဝ။ ဝိ၊၄၊၃။၃၅၂။ ဧဝံ ပက္ကမတော ဟိ စီဝရပလိဗောဓော အန္တောသိမာယမေဝ ဆိဇ္ဇတိ။ ဝိ၊၄၊၃။၃၉၃။ အန္တောသိမာယ ဟိ ဟတ္ထိက္ခန္ဓာဒိသဝိညာဏကေသု နိသိန္နောပိ ဘိက္ခု သီမဋ္ဌောဝ ဟောတိ။ ဝိမတိ၊၂။၁၅၃။ အန္တောသိမဂတလည်း ကြည့်။ (၂) အပိုင်းအခြားအတွင်း။ ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ ရထာ အန္တောသိမာယ ဌိတော ပါဒေါဝ စလိ။ ဝိ၊၄၊၁။၄၄။ ကော ဘဏ္ဍိကံ အန္တောသိမာယ ကော ဗဟိသိမာယ ကရောန္တော ဌပေတိ။ ဝိ၊၄၊၂။ ၂၆၇။ အန္တောသိမာယံ ဌပိတံ ဗဟိ ကရောတော အနာပတ္တိ။ ဝဇိရ။၂၅၈။

အန္တောသိသ (နပ) [အန္တော+သိသ] ဦးခေါင်းအတွင်း။ တဒါ အန္တောသိသတော ပုတိသေမှာဘာဝံ အာပန္နံ မတ္ထလုင်္ဂံ ဂဠိတွာ....။ ခုဒ္ဒကာ၊၄။၅၄။ အဘိ၊၄၊၂။၂၃၅။ အန္တောသိသေ မတ္ထလုင်္ဂတော ဂလိတွာ....။ပဋိသံ၊၄၊ ၁။၇၈။

အန္တောသုက်ဃာတ (နပ) [အန္တော+သုက်ဃာတ] အကောက်-အခွန်-ကောက်-ယူ-လက်ခံ-ရာ ဌာနအတွင်း။ အန္တောသုက်ဃာတေ ဌိတော ဗဟိသုက်ဃာတံ ပါတေတိ။ ဝိ၊ ၁။၆၄။ ပဌမံ အန္တောသုက်ဃာတံ ပဝိဋ္ဌေသုယေဝ ယာနာဒီသု ဌပိတံ ပစ္ဆာ ယာနေနေ သဒ္ဓိံ နီဟဋ္ဋံ သုက်ဃာတသ္မာ ဗဟိ ဌိတံ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၅၂။ သုက်ဃာတ (ဝိ၊၄၊၁။ ၃၁၃)လည်း ကြည့်။

အန္တောသုဒ္ဓ (တိ) [အန္တော+သုဒ္ဓ] အတွင်း၌ စင်ကြယ်သော။ အန္တောသုဒ္ဓံ ဗဟိသုဒ္ဓံ၊ သုဝိမုတ္တမနာသဝံ။ ဝိပဿိံ လောကမဟိတံ။ အပ၊၁။၃၃၅။

အန္တောသုသိရ (တိ) [အန္တော+ သုသိရ] အတွင်း၌ အခေါင်းရှိသော။ အရာနံ အန္တရေ ဓမနဝံသော ဝိယ အန္တောသုသိရော....ပဝါဠဒဏ္ဍော ဟောတိ။ဒီ၊၄၊၂။၂၁၀။မ၊၄၊၄။၁၅၃။

အန္တောသေနာသန (နပ) [အန္တော+သေနာသန] အိပ်နေ-ထိုင်နေ-စားသောက်-ရာ ကျောင်းအတွင်း။ သကုဏရုတတော ပန ဉမေကစ္စော အန္တောသေနာသနေ နိသိန္နော ဟောတိ။ မ၊၄၊၁။၁၂၅။ အန္တောသေနာသနေ ရတ္တိံ နိသိန္နော ဟောတီတိ ရတ္တိသဒ္ဒေါ အစ္စန္တသံယောဂေ ဥပယောဂဝစနံ။ မဋီ၊၁။၂၂၀။ သေနာသန (သာရတ္ထ၊၂။၃၂၃)လည်းကြည့်။

အန္တောသောက (ပု) [အန္တော+သောက] အတွင်း၌ ခန်းခြောက်စေ-ပူဆွေး စိုးရိမ်-ခြင်း၊ အတွင်းပူ၊ အတွင်းဆွေး။ သောကော သောစနာ သောစိတတ္တံ အန္တောသောကော အန္တောပရိသောကော။ ဒီ၊၂။၂၄၄။ မ၊၁။ ၈၃။ မ၊၃။၂၉၂။ အဘိ၊ဝိ။၁၄၄။ မဟာနိ။ ၉၉၊၃၂၅။ ပဋိသံ။၃၇။ ယသ္မာ ပနေသ အဗ္ဘန္တရေ သောသေန္တော ပရိသောသေန္တော ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တသ္မာ အန္တောသောကော အန္တောပရိသောကောတိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊၄၊၂။၃၈၈။ အန္တောသောကောတိ အဗ္ဘန္တရေ သောကော။အဘိ၊၄၊၂။၉၇။ အန္တောသောကောတိ

အဗ္ဘန္တရသောကော။မဟာနိ၊၄။၂၂၀။ ပဋိသံ၊၄၊၁။၁၄၃။

အန္တောဟဒယ (န) [အန္တော+ဟဒယ] နှလုံးအတွင်း။ ဥပ္ပန္နံ ပန အန္တောဟဒယသ္မိံ ယေဝ သန္နိဒဟိတုံ အသက္ကောန္တော ပီယသမုဒါဟာရံ သမုဋ္ဌာပေသိ။ မ၊၄၊၃။၂။မဂ္ဂဖလူပနိဿယော ပနဿ ပံသုပဋိစ္ဆန္န သုဝဏ္ဏနိက္ခံ ဝိယ အန္တောဟဒယေယေဝ ဝိဇ္ဇောတတိ။ ဥဒါန၊၄။၂၅၅။

အန္တောဟမ္မိယ (န) [အန္တော+ ဟမ္မိယ] ပြာသာဒ်–ဦးပြည်း–ခေါင်းတုံး–အတွင်း။ အန္တောဟမ္မိယေ စီဝရံ နိက္ခိပိတွာ အန္တောဟမ္မိယေ ဝတ္ထဗ္ဗံ။ ဝိ၊၁။၃၀၁။ ဟမ္မိယန္တိ မုဏ္ဍစ္ဆဒနပါသာဒေါ။ ဝိ၊၄၊၂။၂၃၅။

အန္တောဟေမန္တ (ပု) [အန္တော+ဟေမန္တ] ဆောင်းဥတုအတွင်း။ အနုတ္ထတေ ပန ကထိနေ အန္တောဟေမန္တေ။ ဝိ၊၄၊၃။၄၂၄။ (ဝိမတိ၊၂။၂၀၃-လည်းကြည့်။)

အန္ဒု (ထီ) [အဒိ+ဥ။ (အန္ဒု, အန္ဒူ-သံ)။ အန္ဒန္တိ ဗန္ဓန္တိ သတ္တာ တေယာတိ အန္ဒု= သင်္ခလိကာ။ ဏာဒိ။၂။ အဒိ ဗန္ဓနေ။ အန္ဒတိ။ အန္ဒု။ နီတိ၊ဓာ။ဂ၆။ အန္ဒု-ထီ-(အန္ဒယတေ ဗာဓယတေ နေန၊ အဒိ+ကရဏေ ဥဏ် ဗာဟုလျာတ်)။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ အန္ဒူ-ထီ-အန္ဒယတေ ဗာဓယတေ နေန၊ အဒိ+ကူ။ ဝါစပ္ပတိ။ ကစ္စည်း။၆၆၇-၌ကား အဒ္ဒု-ဟုရှိသည်။ အဘိ၊က။၁၀၉။ မဟာနိ။၂၀၇။ (အောက်ခြေ) တို့၌လည်း အဒ္ဒုဗန္ဓန-ဟုရှိသည်။ အန္ဒုဗန္ဓန-ကြည့်။] ချုပ်နှောင်သော – ချုပ်နှောင်ကြောင်း – ကိရိယာ၊ ချုပ်နှောင်ရာ ဌာန။ (ဤပုဒ်၏ အနက်ကို ကပ္ပဒ္ဒုမ, ဝါစပ္ပတိ, ဝီလျံ-တို့၌ "(၁) ဆင်ထူး၊ (၂)မိန်းမတို့ ဝတ်သော ခြေကျင်း"ဟု ဖွင့်ကြသည်။ နီတိ၊ဓာ။ဂ၆-၌ကား ပါဠိပုံစံတို့ကို ထောက်၍ "ယံ ကိဉ္စိ ဗန္ဓနံ"ဟုရင်း, "ဗန္ဓနဝိသေသော ဝါ"ဟုရင်း ဖွင့်သည်။) ပဉ္စမေ ကာမဂုဏာ အရိယဿ ဝိနယေ အန္ဒူတိပိ ဝုစ္စန္တိ၊ ဗန္ဓနန္တိပိ ဝုစ္စန္တိ။ ဒီ၊၁။၂၃၀။ အပိစ အန္ဒုနဋ္ဌေန ဗန္ဓနဋ္ဌေန အန္ဒု ဝိယာတိပိ အန္ဒု၊ ပဉ္စ ကာမဂုဏာ။ နီတိ၊ဓာ။ဂ၆။ (က)နှောင်ကြိုး။ သော ဩရိမေ တီရေ ဒဠှာယ အန္ဒုယာ ပစ္ဆာဗာဟံ ဂါဠ္ဟဗန္ဓနံ ဗဒ္ဓေါ။ ဒီ၊၁။၂၃၀။ (ခ) လက်ထိတ်။ အပ္ပေကစ္စေ ရဇ္ဇူဟိ အပ္ပေကစ္စေ အန္ဒူဟိ အပ္ပေကစ္စေ သင်္ခလိကာဟိ။ သံ၊၁။၇၆။

အန္ဒုက (ပု) [အန္ဒု+က။ အဒိ+ဏ္ဍု။ ဝါစပ္ပတိ, ထောမ-တို့၌ အန္ဒူ နှောင် သွတ္ထ၌ ကသက်၍ ရသလည်း ပြု၍ ရုပ်စီရင်သည်။] ဆင်ခြေ၌ ခတ်သော သံကွင်း၊ ထူး။ နိဂ္ဂတ တု နိဂဠော'န္ဒုကော၊ သင်္ခလံ။ ဓာန်။၃၆၄။ အဒိ ဗန္ဓနေ၊ အန္ဒတီတိ အန္ဒုကော၊ ဏ္ဍု၊ အဿု။ ဓာန်၊ဋီ။၃၆၄။ အန္ဒုကောပျတြ သကတ္ထိကပစ္စယဿ ပကတိတော လိင်္ဂဝစနာတိက္ကမဿ ဒေဝတာ-သဒ္ဒါဒေါ ဒဿနာ ပုလ္လိင်္ဂတ္တံ။ ဝါစပ္ပတိ။

အန္ဒုကဟာပဏ (ပု) [အန္ဒု+ကဟာပဏ] လက်ထိတ်, ခြေကျဉ်း စသည်မှ လွှတ်ပေးခြင်းကြောင့် ရသောငွေ။ ယုတ္တိကဟာပဏော ဝါ ဗန္ဓကဟာပဏော ဝါ (အန္ဒုကဟာပဏော ဝါ၊ သီ၊သျာ-ကွဲမူ) မာပဟာရကဟာပဏော ဝါ။ မ၊၄၊၂။၂၄၉။

အန္ဒုဃရ (န) [အန္ဒု+ဃရ] ချုပ်–နှောင်–ရာ အိမ်၊ ထောင်၊ အကျဉ်းထောင်။ ယထာ အန္ဒုဃရေ ပုရိသော၊ စိရဝုတ္ထော ဒုခဋ္ဋိတော။ ....တထေဝ တွံ သမ္ဘာဝေ၊ ပဿ အန္ဒုဃရေ ဝိယ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၁၆။ အဘိ၊၄၊၁။၄၉။ ဇာ၊၄၊၁။၂၆။ ဇာ၊၄၊၃။၂၂၈။ အန္ဒုဃရေတိ ဗန္ဓနာဂါရေ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၄။၁၃၂။

အန္ဒုဗန္ဓန (န) [အန္ဒု+ဗန္ဓန] (၁) လက်ထိတ်အနှောင်အဖွဲ့။ ဗန္ဓေယျုံ ဝါတိ ရဇ္ဇုဗန္ဓနေန ဝါ အန္ဒုဗန္ဓနေန ဝါ သင်္ခလိကဗန္ဓနေန ဝါ။ ဝိ၊၁။၅၇။ လဒ္ဓာ အတီတော ကာယော အဒ္ဒုဗန္ဓနေန ဗန္ဓိတုံ။ အဘိ၊က။၁၀၉။ အန္ဒုဗန္ဓနေန ဝါ ဗဒ္ဓေါ။ မဟာနိ။၂၀၇။ တေ ရာဇာ အန္ဒုဗန္ဓနရဇ္ဇုဗန္ဓနသင်္ခလိကဗန္ဓနေဟိ ဗန္ဓာပေသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၇။ ဗန္ဓနဂတာ သဗ္ဗသတ္တာ အန္ဒုဗန္ဓနာဒီဟိ မုစ္စိံသု။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၃၂။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၂၈။ အန္ဒုဗန္ဓနေန ဗဒ္ဓဿ ဝိဿဇ္ဇနေန လဒ္ဓမာနကဟာပဏော ဗန္ဓကဟာပဏော။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၇၂။ (၂) နှောင်ကြိုးနှင့် သံခြေကျဉ်း။ အန္ဒုဗန္ဓနဗဒ္ဓ-ကြည့်။ (ကောတ္ထုဘာ-၌ လာသော ဗန္ဓနပုဒ်၏ အနက် ၉-နက်တွင် ၄-အနက်၌ "ကြိုး, သံကြိုး, သံခြေကျဉ်း" ဟု တွေ့ရသည်၊ ဤအန္ဒုဗန္ဓန-ပုဒ်၌ အန္ဒု-ပုဒ်အတွက် ကြိုး ဟူသော အနက်ကိုယူ၍ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏနည်းအားဖြင့် ဗန္ဓန-ပုဒ် အတွက် သံခြေကျဉ်း ဟူသော အနက်ကိုယူ၍ အရာအားလျော်စွာ ပြန်ဆိုသည်။)

အန္ဒုဗန္ဓနဗဒ္ဓ (တိ) [အန္ဒု+ဗန္ဓန+ဗဒ္ဓ] နှောင်ကြိုး, သံခြေကျဉ်း တို့ဖြင့် ချုပ်နှောင်အပ်သော၊ နှောင်ကြိုးတည်း အပ်, သံခြေကျဉ်း ခတ်အပ်သော။ အနိဿရဏပညာ ပရိဘုဥ္ဇန္တာ ကာမန္ဒုဗန္ဓနဗဒ္ဓါ ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ။ ဒီ၊၁။၂၃၁။

အန္ဓံတမ (န) [အန္ဓ+တမ။ နိဂ္ဂဟိတ်လာ။] အန္ဓတမ (၂) အနက်ကြည့်။

အန္ဓ[၁] (တိ) [အမ+အ။ ကစ္စည်း။ ၆၆၄-ကြည့်။ တနည်း အန္ဓ+အ။ အန္ဓ ဒဿနူပသံဟာရေ၊ အ။ ဓာန်၊ဋီ။၃၂၁။ အန္ဓ ဒိဋ္ဌူပသံဟာရေ။ အန္ဓေတိ၊ အန္ဓယတိ။ စက္ခုနိ အန္ဓယိံ-သု၊ အန္ဓေ။ နီတိ၊ဓာ။၃၂၀။] မြင်ကြောင်း မျက်စိ – ဆုတ်ယုတ် – ချို့ငဲ့ – ကွယ် – ပျက် – သော၊သူ။ (ဤ၌ ကောင်းသော မျက်စိတလုံးဖြင့် မြင်နိုင်သေးသောကြောင့် တဖက်ကန်းသူကို အန္ဓမခေါ်ရ၊ နှစ်ဖက်ကန်းသူကိုသာ အန္ဓခေါ်ရကြောင်း ဝါစပ္ပတိ-၌ ဖွင့်သည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၂- လာ မဟာပစ္စရီ အဋ္ဌကထာနှင့် ဓာန်။ ၃၂၁-တို့၌လည်း တဖက်ကန်းသူကို ကာဏ, နှစ်ဖက်ကန်းသူကို အန္ဓခေါ် ကြောင်း မိန့်ကြသည်။ နီတိ၊ဓာ။၃၀၂၊ ၃၂၀-တို့၌ကား တဖက်ကန်း, နှစ်ဖက်ကန်း နှစ်ဦးလုံးကိုပင် အန္ဓ ခေါ် ကြောင်း မိန့်သည်။ ကာဏ-လည်း ကြည့်။) (က) မမြင်သော – ကန်းသော – သူ၊ မျက်မမြင်၊သူကန်း။ အန္ဓဿ ပဗ္ဗတာရောဟနံ ဝိယ နိစ္စံ န ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၁၂။ အန္ဓေ ဇိဏ္ဏေ မာတာပိတရော ပေါသေမိ။ မ၊ ၂။၂၃၉။ အန္ဓော၀ ဝိသမံ မဂ္ဂံ၊ န ဇာနာတိ သမာသမံ။ ဇာ၊၁။၂၅၃။ ကုက္ကုရွော သစက္ခု-ကောပိ ရတ္တိံ အန္ဓော ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၄၉။ (ခ) အမိဝမ်းတွင်း – ပဋိသန္ဓေ – က စ၍ ကန်းသော၊သူ၊ ဝမ်းတွင်းကန်း။ အန္ဓံ ပဗ္ဗာဇေန္တိ။ ဝိ၊၃။၁၂၆။ န ဘိက္ခဝေ အန္ဓော ပဗ္ဗာဇေတဗ္ဗော။ ဝိ၊၃။၁၂၇။ အန္ဓောတိ ဇစ္စန္ဓော ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၃။ (ဂ) ပညာ မျက်စိ – ကန်းသော – မရှိသော၊သူ။ ဇေတေ ပေါဋ္ဌပါဒ ပရိဗ္ဗာဇကာ အန္ဓာ အစက္ခုကာ။ ဒီ၊၁။၁၇၆။ မ၊၂။၁၇၇။ ဥဒါန။၁၅၉။ အန္ဓာတိ ပညာစက္ခုနော နတ္ထိတာယ အန္ဓာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၂။ အန္ဓာတိ ပညာစက္ခုဝိရဟေန အန္ဓာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၁၀။ (ဃ) မျက်မှောက်အကျိုး, တမလွန်အကျိုး နှစ်ပါးလုံးကို မမြင်သော။ (င) မျက်မှောက် ဥစ္စာစည်းစိမ် စုဆောင်းမှု ပညာမျက်စိ, တမလွန်ကျိုးကို ပြီးစေတတ်သော ကုသိုလ်စုဆောင်းမှု ပညာမျက်စိ မရှိသော၊ ပညာမျက်စိ နှစ်ဖက်ကန်းသော၊သူ။ "....ကတမေ တယော၊ အန္ဓော ဧကစက္ခု ဒွိစက္ခု။....''။ အံ၊၁။၁၂၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆။ ပညာစက္ခုနာ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကဿ သမ္ပရာယိ-

ကဿ စ အတ္တဿ အဒဿနတော အန္ဓော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၆၆။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကဘောဂသံဟရဏပညာစက္ခုနော စ သမ္ပရာယိကတ္ထသာဓနပညာစက္ခုနော စ အဘာဝါ "အန္ဓော"တိ ဝုစ္စတိ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၉၅။ (စ) လောကီ, လောကုတ္တရာ အကျိုး ၂-ပါးကို မသိသော၊ မိမိအကျိုး, သူတပါးအကျိုး ၂-ပါးကို မသိသော၊ အမြင်နှစ်ဖက်လုံး ချို့ငဲ့သော၊ နှစ်ဖက်ကန်းသော၊သူ။ တမဟံ ဘိက္ခဝေ ဗာလံ ပုထုဇ္ဇနံ အန္ဓံ အစက္ခုကံ။ သံ၊၂။၁၁၄။ လောကုတ္တရံ လောကိယဉ္စ အတ္ထံ အဇာနန္တော အန္ဓော၊ ပရဟိတံ အတ္တဟိတဉ္စ အဇာနန္တော အန္ဓော။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၂၃။ (ဆ) မမြင်မသိသော၊ မိုက်သော၊သူ။ ဥပဂစ္ဆသိ အန္ဓ ရိတ္တက (ထေရီ။၄၂၄)န္တိ အန္ဓဗာလ ရိတ္တကံ တုစ္ဆကံ အန္ဓော သာရရဟိတံ ရူမံ အတ္တဘာဝံ.... ဥပဂစ္ဆသိ အဘိနိဝိသသိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၆၅။ (ဇ) မမြင်သော၊ မျက်စိလယ် လမ်းမှားသော။ အရညေ ဣရိဏေ ဝနေ၊ အန္ဓာ'-ဟိဏ္ဍာမဟံ တဒါ။ အပ၊၁။၂၉၀။ အန္ဓာ'-ဟိဏ္ဍာမဟံ တဒါတိ တသ္မိံ ကာလေ ဝနေ မဂ္ဂမူဠ္ဟဘာဝေန အန္ဓော န စက္ခုနာ အန္ဓော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၇။ (၂) အမိုက်မှောင်။ အန္ဓံဝ တိမိသမာယန္တိ။ သုတ္တနိ။၃၈၃။ အန္ဓံဝ တိမိသမာယန္တီတိ အန္ဓကရဏေန အန္ဓမေဝ ဗဟလန္ဓကာရတ္တာ "တိမိသ"န္တိ သညိတံ....။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ အန္ဓတမ-လည်း ကြည့်။

အန္ဓ ၂ (တိ) [အမ+အ၊ အမ ရောဂေ။ အမတိ၊ အမယတိ။ အန္ဓော။ နီတိ၊ဓာ။၃၃၃။] နာသော၊ ပုပ်သော၊ အရာ။ အန္ဓနခ-ကြည့်။

အန္ဓ ၃ (တိ) [အန္ဓ+အ] (၁)အန္ဓတိုင်း၊ (၂) အန္ဓလူမျိုး၊ (၃)အန္ဓဘာသာစကား။ အန္ဓဒမိဠ-ကြည့်။

အန္ဓက ၁ (ပု) [အန္ဓ+က] (၁) ကန်းသော၊ ပညာမျက်စိမရှိသော၊သူ။ စက္ခုမာ အန္ဓကာ ဟောန္တိ၊ မာတုဂါမဝသံ ဂတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၅။ (၂) မှုက်။ (၃) ယင်မမဲရိုင်း။ အန္ဓကမကသ-ကြည့်။

အန္ဓက ၂ (ပု) [အန္ဓ ၃+က။အန္ဓ ၃+ဏျ] (၁)အန္ဓကတိုင်း။ (ဤအန္ဓကတိုင်းကား မဇ္ဈိမဒေသ၏ တောင်ဖက်, ဂေါဒါဝရီမြစ်, ကဏှာမြစ်တို့ပါဝင်သော ယခု အခါ အန္ဒြပြဒေရှ (Andhra Pradesh) ဟု ခေါ်သော နယ်ပင် ဖြစ်ပေမည်။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇-တို့ကြည့်။) အန္ဓကရဋ္ဌ-ကြည့်။ (၂) အန္ဓက – တိုင်းသား – လူမျိုး။ အန္ဓကာ မုဏ္ဍကာ သဗ္ဗေ၊ ကောဋ္ဌလာ ဟနုဝိန္ဒကာ။ အပ၊၁။၄၂၁။ မာတာ ဒမိဠီ၊ ပိတာ အန္ဓကော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၄၉။ (၃) အန္ဓကဘာသာစကား။ (အန္ဓကဘာသာကို တေလဂူဘာသာဟု ဆိုကြသည်။ C.P.D, ဝိလျံနှင့် မောင်ဂါသျု၊ နိဒါန်း က-ကြည့်။) အန္ဓကဋ္ဌကထာ, အန္ဓကပေါတ္ထက, အန္ဓကဘာသာ-တို့ကြည့်။ (ပု၊ဗ) (၄) အန္ဓကမည်သော – အာစရိယဝါဒ – ဂိုဏ်း၊ နောက်ပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်း ၄-ဂိုဏ်းတို့၏ အမည်၊ ယင်းဂိုဏ်းဝင် ပုဂ္ဂိုလ်များ။ အန္ဓကာ နာမ ပုဗ္ဗသေလိယာ အပရသေလိယာ ရာဇဂိရိယာ သိဒ္ဓတ္ထိကာတိ ဣမေ ပစ္ဆာ ဥပ္ပန္နနိကာယာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၈။ (ဒီပဝံ, မဟာဝံတို့၌ အန္ဓကဂိုဏ်းဟု သီးခြားမပြသော်လည်း ပုဗ္ဗသေလိယ, အပရသေလိယ,ရာဇဂိရိယ, သိဒ္ဓတ္ထိက-တို့ကိုကား ပြဆိုထားသည်။ ဒီပဝံ။၅-၃၂။ မဟာဝံ။၅၊၁၂-တို့ကြည့်။ ဤအန္ဓကဂိုဏ်းဝင်တို့၏ အယူများကို ကထာဝတ္ထု၌ စိစစ်နှိမ်နင်းထားသည်။ ကထာဝတ္ထုပါဠိတော် ကထာအမှတ် ၈၉၊၁၆၊၁၈၊ ၁၉၊၂၀၊၂၁၊၂၂၊၂၃၊၂၅၊၂၆၊၂၇၊၂၈၊ ၃၁၊၃၂၊ ၄၀၊ ၄၁-၅၊ ၄၇-၅၃၊ ၅၇၊ ၅၉၊ ၆၀၊၆၁၊၆၂၊၆၉-၇၃၊ ၇၇-၈၀၊ ၈၄၊ ၈၇၊ ၈၈၊၉၄၊၉၅၊၁၁၁၊၁၁၄၊ ၁၁၅၊၁၃၂၊၁၄၀၊၁၄၁-၃၊၁၅၅၊ ၁၆၃-၆၊ ၁၈၀၊

၁၇၁-၃၊ ၁၇၇၊ ၁၉၁၊ ၁၉၆၊ ၁၉၇၊ ၂၀၃၊ ၂၀၄၊ ၂၀၆-၉၊ ၂၁၇၊ ၂၂၀၊ ၂၂၁-၅-တို့နှင့် ဆိုင်ရာဋ္ဌ,ဋီ, အနုဋီ-တို့ကြည့်။)

အန္ဓကဋ္ဌကထာ (ထိ) [အန္ဓက + အဋ္ဌကထာ] ဝိနည်းပါဠိတော်ကို အကျယ်ဖွင့်ပြသော – အန္ဓကတိုင်း၌ – အန္ဓကဘာသာဖြင့် – ရေးသားစီရင်အပ်သော အဋ္ဌကထာကျမ်း၊ အန္ဓကအဋ္ဌကထာကျမ်း။ အန္ဓကဋ္ဌကထာယံ ပန တိစီဝရေ မဟာသုမတ္ထေရဝါဒံ ပမာဏံ ကတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၉၊၂၇၆၊ ၂၇၂၊၂၉၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၊၃၇၉၊၃၇၀။ ဝဇိရ။ ၂၉၄။ သာရတ္ထ၊၃။၉။ ဝိမတိ၊၂။၇-တို့လည်းကြည့်။) အာဒိသဒ္ဒေန ဧဋ္ဌပစ္စရိအန္ဓကအရိယဋ္ဌကထာပန္နဝါရာဒယောပိ သင်္ဂဟိတာ။ ဝဇိရ။၁၇။ အာဒိသဒ္ဒေန အန္ဓကဋ္ဌကထံ သင်္ခေပဋ္ဌကထဉ္စ သင်္ဂဏှာတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၀။ ဝိမတိ၊၁။၆။

အန္ဓကပေါတ္ထက (ပု၊န) [အန္ဓက+ပေါတ္ထက] အန္ဓကတိုင်း၌–အန္ဓကဘာသာဖြင့်–ရေးသားအပ်သော – ပေ – စာအုပ်။ အန္ဓကပေါတ္ထကေ သီဟဠပေါတ္ထကေသု စ ကေသုစိ ပါဌော အတ္ထိ။ ဝဇိရ။၄၅၇။

အန္ဓကဘာသာ (ထိ) [အန္ဓက+ဘာသာ] အန္ဓကတိုင်းသူပြည်သားတို့ ပြောဆိုသောစကား၊ အန္ဓကဘာသာစကား။ ယေ အန္ဓကဘာသာဒီသု အညတရာယ၊ တေသံ တာယ တာယ ဘာသာယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၂။ သာရတ္ထ၊၁။၇၉။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃-၌အန္ဓဘာသာဒီသု ဟုရှိသည်။) သစေ ပိတု ကထံ ပဌမံ သုဏာတိ၊ အန္ဓကဘာသံ ဘာသိဿတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၄၉။

အန္ဓကမကသ (ပု) [အန္ဓက+မကသ] (၁) ယင်မမဲရိုင်းနှင့် ခြင်။ (၂) မှက်နှင့်ခြင်။ အန္ဓကမကသာ န ဝိဇ္ဇရေ။ သုတ္တနိ။၂၇၂။အန္ဓကာတိ ကာဠမက္ခိကာနံ အဓိဝစနံ၊ ပိင်္ဂလမက္ခိကာနန္တိပိ ဧကေ။ မကသာတိ မကသာယေဝ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀။

အန္ဓကရဋ္ဌ (န) [အန္ဓက+ရဋ္ဌ] အန္ဓကတိုင်း။ တံ အန္ဓကရဋ္ဌေ ပါဠေန္တုသန္နိဝေသာ ဧကေဓ ဒနာ ဂစ္ဆပါဠိယော သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃။ မဟိံသကမဏ္ဍလန္တိ အန္ဓကရဋ္ဌံ (အန္ဓရဋ္ဌံ) ဝဒန္တိ။ ဝဇိရ။၂၇။ သာရတ္ထ၊၁။၁၅၀။ (မဟိံသကမဏ္ဍလ-အကြောင်းကို ဗုဒ္ဓသာသနိက ပဋ္ဌဝိဝင် ၂၁၁-၃-တွင်ကြည့်။)

အန္ဓကရဏ (တိ) [အန္ဓ+ကရဏ] ကန်းသည်ကို – ကန်းခြင်းကို – ကန်းအောင် – ပြုတတ်သော။ ပဉ္စိမေ ဘိက္ခဝေ နီဝရဏာ အန္ဓကရဏာ အစက္ခုကရဏာ။.... ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏံ ဘိက္ခဝေ အန္ဓကရဏံ အစက္ခုကရဏံ။ သံ၊၃။ဂ၆၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၃ (ကိုး)။ အန္ဓကရဏာတိ အန္ဓဘာဝကရဏာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၉။ အန္ဓဘာဝကရဏာ ပညာစက္ခုဿ ဝိဗန္ဓနတော။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၂ဂ။ ရာဂေါ ခေါ အာဝုသော အန္ဓကရဏော အစက္ခုကရဏော။ အံ၊၁။၂၁၇။ အန္ဓကရဏောတိအာဒီသု ယဿ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တံ ယထာဘူတဒဿနနိဝါရဏေန အန္ဓံ ကရောတီတိ အန္ဓကရဏော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၀၁။ ပညာစက္ခုဿ ဝိဗန္ဓနတော အန္ဓံ ကရောတီတိ အန္ဓကရဏောတိ အာဟ။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၁၇၀။ အကုသလဝိတက္ကာ အန္ဓကရဏာ အစက္ခုကရဏာ။ ဣတိဝုတ်။၂၅၁။ ယထာဘူတဒဿနနိဝါရဏေန အန္ဓံ ကရောတီတိ အန္ဓကရဏာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၅၇။ ဒုစ္စရိတတမံ အန္ဓကရဏံ အစက္ခုကရဏံ။ မဟာနိ။၃၆၁။ စူဠနိ။၂၀၆။ အန္ဓကရဏန္တိ ပညာလောကနိဝါရဏကရဏံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၉။

အန္ဓကရဏသုတ္တ (န) [အန္ဓကရဏ+သုတ္တ] မသိမမြင်သည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော တရားများကို ဟောသောသုတ်၊ အန္ဓကရဏသုတ်

ဇူတိဝုတ္တကပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊ ၄-ဝဂ်၊ ၈-သုတ်။ ဇူတိဝုတ်။ ၂၅၁။

အန္ဓကရာဇာ (ပု) [အန္ဓက+ရာဇာ] အန္ဓကမင်း၊ အန္ဓကဘုရင်။ အဃာကဃာ စ အာဠ-ကဃာ စာတိ ဒွိန္နံ အန္ဓကရာဇူနံ သမာသန္နေ ဝိသယေ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၆ (သီ-မူကွဲ)။

အန္ဓကဝိန္ဒ (ပု၊န) [အန္ဓက+ဝိန္ဒ] (၁) အန္ဓက-ဝိန္ဒမည်သော–မြို့–ရွာ။ ဤ အန္ဓကဝိန္ဒမြို့ (ရွာ) သည် ရာဇဂြိုဟ်နှင့် ၃-ဂါဝုတ်ဝေးသည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၁။ ယင်းနှင့် ရာဇဂြိုဟ် အကြား၌ ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ စီးဆင်းလာသော သိပ္ပိနီမြစ် ခြားလျက်ရှိသည်။ ဝိ၊၃။၁၄၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၁။ တခါက ဘုရားရှင်သည် ဗာရာဏသီမှ ယင်းသို့ ရဟန်းများစွာ ခြံရံလျက် ကြွတော်မူရာ ယင်း၌ ပုဏ္ဏားတဦး၏ ယာဂုနှင့် မုံ့ ချိုအလှူကို ရဟန်းတို့အား လက်ခံစေသည်။ ဝိ၊၃။ ၃၁၄-၅။ ထိုနောက် ယင်း၌ပင် တရုဏပသန္န (သဒ္ဓါတရားနုသော) အမတ်ကြီး၏ အသားဟင်းအလှူဝယ် ရဟန်းတို့ မျာ:များ အလှူ မခံသည်ကို အကြောင်းပြု၍ 'ပင့်ဖိတ်ပြီးရှိလျှင် ထိုအိမ်မှ တပါးသော ဒါယကာအိမ်၌ ထမင်းအလားရှိသော ယာဂုကို မသုံးဆောင်ရ'ဟု တားမြစ်ချက် ပညတ်တော်မူသည်။ ဝိ၊ ၃။၃၁၇-၈။ ယင်းမှ ရာဇဂြိုဟ်သို့ အပြန်တွင် လမ်းခရီးအကြား၌ ဗေလဋ္ဌကစ္စာနနှင့် တွေ့၍ ယင်း၏ တောင်းပန်ချက်အရ ရဟန်းတို့အား တင်လဲအလှူကို ခွင့်ပြုတော်မူသည်။ ဝိ၊၃။ ၃၁၈-၉။ အခါတပါးဝယ် ဤ အန္ဓကဝိန္ဒ-၌ သီတင်းသုံး နေစဉ်မှာပင် ဘုရားရှင်ထံသို့ သဟမ္ပတိဗြဟ္မာကြီး လာ၍ ရဟန်းတို့လိုက်နာဖွယ် စသည်တို့ကို ဂါထာတို့ဖြင့် လျှောက်ထားသည်။ သံ၊၁။၁၅၆။ ယင်းမှာပင် တခါက ဘုရားရှင်သည် အရှင် အာနန္ဒာအား ရဟန်းဖြစ်စ ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား သီလစသော တရား ၅-ပါးတို့၌ တည်စေသင့်ကြောင်း ဟောတော်မူသည်။ အံ၊၂။၁၂၁-၂။ အခါတပါး၌လည်း ယင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ်မှာပင် ဘုရားရှင်အား လေနာရောဂါ ဖြစ်ပေါ် လာ၍ အရှင်အာနန္ဒာ ယူဆောင်လာသော ဆေးဆရာကတော်တဦး လှူဒါန်းလိုက်သည့် ပအုံးရည်ဆေးကို ဘုဉ်းပေးရသဖြင့် လေနာပျောက်ကင်းဘူးသည်။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၆၉။ အခါတပါး၌လည်း ယင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် ယင်း၏အနီး မုဏ္ဍကတောင်၌ ဥပါသကတဦးက ဘုရားရှင်အား ဂန္ဓကုဋိဆောက်လုပ် လှူဒါန်း၍ လုပ်ကျွေးပြုစုဘူးသည်။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၂၈၃။ ဗာရာဏသီပြည် စူဠသေဋ္ဌိ သူဌေး၏ သမီးသည် ဤ မြို့သားတဦးနှင့် အိမ်ထောင်ကျပြီးနောက် သွားလေသူ ပြိတ္တာဖြစ်သွားသည့် ဖခင်ကို ရည်မှန်း၍ ပုဏ္ဏားတို့အား အလှူပေးဘူးသည်။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၉၉။ အန္ဓ-ကဝေဏ္ဍု၊ အန္ဓကဝေဏှု-တို့လည်းကြည့်။ (၂) အန္ဓကဝိန္ဒသုတ်။ အန္ဓကဝိန္ဒမဟာရာဟုလော-ဝါဒအမ္ဗဋ္ဌသဒိသော ဧကော ကထာမဂ္ဂေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၄။ အန္ဓကဝိန္ဒသုတ္တ-လည်း ကြည့်။

အန္ဓကဝိန္ဒဗြာဟ္မဏ (ပု) [အန္ဓကဝိန္ဒ+ဗြာဟ္မဏ] အန္ဓကဝိန္ဒပုဏ္ဏား။ အန္ဓကဝိန္ဒမြို့၌ နေသော ပုဏ္ဏား။ သကဋ္ဌဓုရေန သကဋ္ဌဓုရမာဟစ္စ တိဋ္ဌန္တိ စေဝ အနုဗန္ဓန္တိ စ အန္ဓကဝိန္ဒဗြာဟ္မ-ဏာဒယော ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၉၉။ (ဝိ၊၃။၃၁၄-ကို ရည်သည်။)

အန္ဓကဝိန္ဒဝဂ္ဂ (ပု) [အန္ဓကဝိန္ဒ+ဝဂ္ဂ] အန္ဓကဝိန္ဒဝဂ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယပါဠိ၊ ၅-နိပါတ်၊ ၃-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်။ အံ၊၂။၁၂၀-၂၅။

အန္ဓကဝိန္ဒသုတ္တ (န) [အန္ဓကဝိန္ဒ+သုတ္တ] အန္ဓကဝိန္ဒသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ်၊ သဂါထာ-ဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၆-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊၃-သုတ်။ သံ၊၁။၁၅၆။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယပါဠိ၊၅-နိပါတ်၊ ၃-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်။၄-သုတ်။ အံ၊၂။၁၂၁-၂။ အန္ဓကဝိန္ဒ(၂)အနက်လည်းကြည့်။

အန္ဓကဝေဏှု (ပု) [အန္ဓက+ဝေဏှု။ (အန္ဓက-ဝဏ္ဏိ-သံ)ဤပုဒ်ကား သက္ကတ၌ ဗဟုဝစနန္တ-ပုဒ်တည်း။ အန္ဓကနှင့် ဝဏ္ဏိတို့၏ အနွယ်ဝင်များဟု ကောတ္တုဘ-၌ အနက်ပေးသည်။ ပါဠိကျမ်းစာတို့၌ အန္ဓကဝေဏှု, -ဝေဏှု (သျာ), -ဝေဏှု (သီဟ) ဟု ပါဌ်အမျိုးမျိုး တွေ့ရသည်။ မောဂ်၊သျှ။ နှာ-၂၀၆-၌ အန္ဓကဝိဏှု, အန္ဓကဝေဏှိ (အန္ဓကဝိဏှု၏ သား) တို့သာ အမှန်ဟု ဆုံးဖြတ်သည်။] အန္ဓကဝေဏှုမည်သောသူ။ ဤသူကား မဟာကံသ မင်းကြီး၏ သမီးတော် ဒေဝဂဗ္ဘာမင်းသမီး၏ အလုပ် အကျွေးဖြစ်သည့် နန္ဒိဂေါပါ၏ ခင်ပွန်းတည်း။ ၎င်းတို့ ၂-ဦးကပင် ဒေဝဂဗ္ဘာမင်းသမီးနှင့် ဥပသာဂရမင်းသားတို့၏ သားတော် ၁၀-ယောက်တို့ကို မွေးမြူစောင့်ရှောက်ခဲ့ရသည်။ နန္ဒိဂေါပါ နာမ တဿာ (ဒေဝဂဗ္ဘာယ) ပရိစာရိကာ အဟောသိ။ အန္ဓကဝေဏှော နာမ ဒါသော တဿာ သာမိကော အာရက္ခမကာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ဂဝ။ (အကျယ်ကို ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ဂဝ-၉၀။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ဂ၇-၉၄၊၁ဝ၄-၅-တို့တွင် ကြည့်။) အောက်ပုဒ်တို့လည်း ကြည့်။

အန္ဓကဝေဏှုဒါသပုတ္တ (ပု) [အန္ဓကဝေဏှု+ဒါသ+ပုတ္တ] အန္ဓကဝေဏှု အမည်ရှိသော ကျွန်၏သား၊ ဝါသုဒေဝ စသော ညီနောင် တကျိပ်။ တေ အန္ဓကဝေဏှုဒါသပုတ္တာ ဒသ ဘာတိကာ စေဋ္ဌကာတိ ပါကဋာ အဟေသုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ဂ၁-၂။ (၎င်းတို့ကား ဒေဝဂဗ္ဘာမင်းသမီးနှင့် ဥပသာဂရမင်းသားတို့၏ သားတော်ရင်းတို့တည်း။ အကျယ်ကို ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ဂဝ-၉၀။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ဂ၇-၉၄၊၁ဝ၄-၅-တို့တွင် ကြည့်။)

အန္ဓကဝေဏှုပုတ္တ (ပု) [အန္ဓကဝေဏှု+ပုတ္တ။ မောဂ်၊သျှ။ နှာ-၂၀၆-ကြည့်။] အန္ဓကဝေဏှုအမည်ရှိသော သူ၏ သား၊ ဝါသုဒေဝ စသော ညီနောင် တကျိပ်။ ယံ ဝေ ပိတ္ဝာ အန္ဓကဝေဏှုပုတ္တာ (အန္ဓကဝေဏှုပုတ္တာ၊ သီ၊ဣ)။ ဇာ၊၁။၃၆၄။ အန္ဓကဝေဏှုပုတ္တာတိ ဒသ ဘာတိကရာဇာနော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၀။ ယဒိ တေ သုတာ အန္ဓကဝေဏှုပုတ္တာ။ ဝိမာန။ ဂဂ။ အန္ဓကဝေဏှုပုတ္တာတိ အန္ဓကဝေဏှုဿ ပုတ္တာတိပဉ္ဉာတာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၄၆။

အန္ဓကဝေဏှိ (ပု) [အန္ဓကဝေဏှု+ဏိ(တဒ္ဓိတ်)။ မောဂ်၊သျှ။ နှာ-၂၀၆-ကြည့်။] အန္ဓကဝေဏှုအမည်ရှိသော သူ၏ သား၊ ဝါသုဒေဝ-စသော ညီနောင်တကျိပ်။ ကဏှာဒီပါယနာသဇ္ဇ၊ ဣသိံ အန္ဓကဝေဏှယော။ အဇ္ဈော-ညံ မုသလာ ဟန္တွာ၊ သမ္ပတ္တာ ယမသာဓနံ။ ဇာ၊၂။၆၁။ (အန္ဓကဝိန္ဒယော- အန္ဓကဝိန္ဒ-တိုင်း၌ နေသော သူတို့သည်။ ဇာတ်ဝတ္ထု။ အန္ဓကဝေဏှယော - အန္ဓကဝေဏှု တိုင်း၌ နေသောသူတို့သည်။ မိုးထိနိသျှ။)

အန္ဓကဝေဏှု (ပု) [အန္ဓက+ဝေဏှု] အန္ဓကဝေဏှု မည်သောသူ။ အန္ဓကဝေဏှု, အန္ဓကဝေဏှုပုတ္တ-တို့ကြည့်။

အန္ဓကဝေဏှုပုတ္တ (ပု) [အန္ဓကဝေဏှု+ပုတ္တ] အန္ဓကဝေဏှု အမည်ရှိသောသူ၏ သား။ အန္ဓကဝေဏှုပုတ္တ-ကြည့်။

အန္ဓကဝေဏှု (ပု) [အန္ဓက+ဝေဏှု] အန္ဓကဝေဏှု မည်သောသူ။ အန္ဓကဝေဏှု, အန္ဓကဝေဏှုပုတ္တ-တို့ကြည့်။

အန္ဓကဝေဏှုပုတ္တ (ပု) [အန္ဓကဝေဏှု+ပုတ္တ] အန္ဓကဝေဏှုအမည်ရှိသောသူ၏သား။ အန္ဓကဝေဏှုပုတ္တ-ကြည့်။

အန္ဓကာရ¹ (ပု၊ န) [အန္ဓ+ကရ+ဏ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၇၀-ကြည့်။] (၁) အမိုက်မှောင်၊ အမိုက်တိုက်၊ အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော အမှောင်ထု။ (အင်္ဂါလေးပါးကား—(၁) လ

ကွယ်ည, (၂) သန်ကောင်အချိန်, (၃) တခဲနက်သော တောအုပ်, (၄) မိုးမှောင်ကျခြင်းတို့တည်း။ ဆိုလတ္တံ့ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁- စသည်။ တနည်း—(၁) နေဝင်ပြီးချိန်, (၂) လကွယ်ဥပုသ်ည, (၃) တခဲနက်သော တောအုပ်, (၄) မဲနက်သော မိုးတိမ်အုပ်ခြင်း (မိုးမှောင်ကျခြင်း)။ မဟာနိ။၂၇၆။) အန္ဓကာရေ ဝါ တေလပဇ္ဇောတံ ဓာရေယျ။ ဝိ၊၁။၇။ ဝိ၊၂။ ၃၀။ ဝိ၊၃။၂၃။ ဒီ၊၁။ဂ၀။ ဒီ၊၂။၃၅။ မ၊၁။ ၂ဂ။ အံ၊၁။၅၇။ အံ၊၂။၂၀ဂ။ ဥဒါန။၁၃၅။ အန္ဓကာရေတိ ကာဠပက္ခစာတုဒ္ဒသီ အဍ္ဎရတ္တဃနဝနသဏ္ဍမေဃပဋလေဟိ စတုရင်္ဂေ တမသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၃၄။ သာရတ္ထ၊၃။၁၉၆။ အန္ဓကာရေတိ စတုရင်္ဂသမန္နာဂတေ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၆၀။ အာဟုန္ဒရိကာ.... ဒိသာ အန္ဓကာရာ။ ဝိ၊၂။၃၉၁။ ဝိ၊၃။၁၁၀။ အန္ဓကာရော ပါတုရဟောသိ။ ဝိ၊၄။၃၀၃။ သံ၊၁။၂၁၃။အန္ဓကာရော ဂုဟာယံ အန္တရဓာယိ။ ဒီ၊၂။၂၁၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၇။ အန္ဓကာရော အန္ဓကာရတိမိသာ။ ဒီ၊၃။၇၀။ အန္ဓကာရောတိ တမော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉။ သန္တိဘိက္ခဝေ တိရစ္ဆာနဂတာ ပါဏာ အန္ဓကာရေ ဇာယန္တိ၊ အန္ဓကာရေ ဇီယန္တိ၊ အန္ဓကာရေ မီယန္တိ။ မ၊၃။၂၀၆။ နိဝုတာနံ တမော ဟောတိ၊ အန္ဓကာရော အပဿတံ။ သံ၊၂။ ၃၄၂။ သုတ္တနိ။၃၉၇။ အပဿန္တာနံ ဟိ ဗာလာနံ နိဗ္ဗာနမ္ပိ နိဗ္ဗာနဒဿနမ္ပိ.... နိစ္စကာလံ တမော စေဝ အန္ဓကာရော စ သမ္ပဇ္ဇတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၅။ (ဒဏ္ဍော) အန္ဓကာရေ ပုရေ ဟောတိ။ သံ၊၁။၁၇ဂ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၂။ သေယျထာပိ ဖြာဟ္မဏ ဥဒပတ္တော.... အန္ဓကာရေ နိက္ခိတ္တော။ သံ၊ ၃။၁၀ဂ။ အံ၊၂။၂၀၄။=အနာလောကဋ္ဌာနေ ဌပိတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၀။အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆ဂ။ အတ္ထိ နု ခေါ ဘန္တေ တေမှာ အန္ဓကာရာ အညော အန္ဓကာရော မဟန္တတရော စ ဘယာနကတရော စ။ သံ၊၃။၃၉၆။ ကတမံ တံ ရူပါယတနံ။....အာလောကော အန္ဓကာရော။ အဘိ၊၈၊ ၁၆၃။ တတ္ထန္ဓကာရမှိ တိမိသိကာယံ။ ဇာ၊၁။ ၂၂ဂ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၉။ အန္ဓကာရေ သတိ ပဒီပေါဘာသော ဝိယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၁၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀ဂ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၅။ သဥ္စာတကာမရာဂေါ အန္ဓကာရံ မာပေတွာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၅။ တတြာယံ ဉာဒ္ဓိမာ အာဝိဘာဝံ ကာတုကာမော အန္ဓကာရံ ဝါ အာလောကံ ကရောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၁ဂ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၉။ အန္ဓကာရံဝ ခါယတိ။ ထေရ။၃၄ဂ။=အန္ဓကာရော ဝိယ ဥပဋ္ဌာတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၆။ အန္ဓကာရံ ဝိယ ခါယတိ။ ဒီ ဋ္ဌ၊၂။၃၁၅။ တတော "ကိမိဒံ အန္ဓကာရ"န္တိ သတ္တာနံ အာဘောဂေ ဥပ္ပန္နေ။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၇။ အန္ဓကာရံ ဇောတံ။ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၃။၄၅၁။ ရတ္တိဘာဂေ ဒီပေ ဇလိတေ အန္ဓကာရံ နိရုဇ္ဈတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၄။ ဉာဒံ အန္ဓကာရံ အာလောကဇာတံ ဟောတု။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၉။ (တိ) (၂)ကန်းသည်ကို— ကန်းအောင်—ပြုတတ်သော။ ယော အန္ဓကာရေ တမသိ ပဘင်္ကရော။ သံ၊၁။၄၉။ အန္ဓကာရေတိ စက္ခုဝိညာဏုပ္ပတ္တိနိဝါရဏေန အန္ဓဘာဝကရဏေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။ (က) ပညာမျက်စိ—ကန်းသည်ကို — ကန်းအောင် —ပြုတတ်သော၊တရား။ အဒုက္ခမသုခါ ပန ဒုဒ္ဒိပနာ အန္ဓကာရာ အဝိဘူတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၁၅။ အန္ဓကာရာတိ အန္ဓကာရဂတာသဒိသီ, ဇာနိတုကာမေ စ အန္ဓကာရိနီ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၆၁-၂။ အန္ဓကာရ[၂] (၁) အနက်လည်း ကြည့်။ (ခ) ပညာမျက်စိ — ကန်းသည်ကို — ကန်းအောင်—ပြုရာဖြစ်သော၊ ခန္ဓာကိုယ်။ အန္ဓကာရော တမော ဗျဂါ။ ထေရ။၂၅၄။ အန္ဓကာရေ အန္ဓကရဏဋ္ဌာနေ ကာယေ.... အဝိဇ္ဇာတမော ဝိဂတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇ဂ။

အန္ဓကာရ[၂] (တိ) [အန္ဓကာရ+ဏ] (၁) အမိုက်မှောင်နှင့် တူသော၊ တရား။ အန္ဓကာရေန ဩနဒ္ဓါ။ အံ၊၁။၃၆၄။ ဓမ္မ။၃၅။ အဋ္ဌဝတ္ထု-ကေန ဟိ အဝိဇ္ဇာန္ဓကာရေန ဩနဒ္ဓါ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၆။ ဥပေက္ခာ ပန အန္ဓကာရာ အဝိဘူ-တာ ဒုဒ္ဒိပနာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၇။ အန္ဓကာရာတိ အန္ဓကာရသဒိသာ အပ္ပကာသဘာဝတော။ မ၊ ဋီ၊၂။၂၇၉။ (က) အမိုက်တိုက်တွင်းသို့ရောက်သည်နှင့်တူသော။ အန္ဓကာရ[၁] (၂) (က) အနက်ကြည့်။ (၂) အမိုက်မှောင်ရှိသော၊ အမိုက်မှောင်အတိဖြစ်သော၊ မှောင်မိုက်သော။ လောကန္တရိကာ အဃာ အသံဝုတာ အန္ဓကာရာ အန္ဓကာရတိမိသာ။ ဒီ၊၂။၁၀။ မ၊၃။၁၆၁။ သံ၊၃။၃၉၆။ အံ၊၁။၄၄၆။ အန္ဓ-ကာရာတိ တမဘူတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၂၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၄။ အန္ဓကာရော ဇွေ အတ္ထိတိ အန္ဓကာရာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၆။ မ၊ဋီ၊၃။ ၃၃၆။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၃၁။ နမဃာမာနံ သမ္မုဒ္ဓိံ၊ အန္ဓကာရေ ပဘင်္ကရံ။ ဝိမာန။၂၅။ အန္ဓ-ကာရေတိ အဝိဇ္ဇာန္ဓကာရေန သကလေန ကိလေသန္ဓကာရေန စ အန္ဓကာရေ လော-ကေ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၉၆။ ပုရိသော အန္ဓကာရေ ဂေဟေ ပဒီပံ ပဝေသေယျ။ မိလိန္ဒ။၃၇။

အန္ဓကာရက (တိ) [အန္ဓ+ကရ+ဏျု] ကန်းသည်-မမြင်သည်-ကို ပြုတတ်သော။ တေ အန္ဓကာရကေ ကာမေ၊ ဗဟုဒုက္ခေ မဟာ-ဝိသေ။ ဇာ၊၁။၁၉၂။ အန္ဓကာရကေတိ ပညာ-စက္ခုဝိနာသနတော အန္ဓဘာဝကရေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၄၇၇။

အန္ဓကာရဂတ (တိ) [အန္ဓကာရ+ဂတ] အမိုက်တိုက် - အမိုက်မှောင် - တွင်းသို့ ရောက်သော၊ သူ။ အဏ္ဏဝေ ပတိဋ္ဌံ အလဘမာနာနံ ဒီပံ ဝိယ အန္ဓကာရဂတာနံ ပဇ္ဇောတော ဝိယ စ တုံ့ နော ဂူသေ သရဏံ ဘဝ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၁၄၄။

အန္ဓကာရဂတသဒိသ (တိ) [အန္ဓကာရဂတ+သဒိသ။ ဃိဋ္ဌ - သဒိသီ]အမိုက်တိုက် - အမိုက်မှောင် - တွင်းသို့ ရောက်သည်နှင့်တူသော။ အန္ဓကာရ[၁] (၂) (က) အနက်ကြည့်။

အန္ဓကာရဂဗ္ဘ (ပု) [အန္ဓကာရ+ဂဗ္ဘ] မဲမှောင်သော တိုက်ခန်း။ စတ္တာရော ပဏ္ဍိတာ အန္ဓ-ကာရဂဗ္ဘံ ပဝိဋ္ဌာ ဝိယ န ကိဉ္စိ ပဿိံသု။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၆။၁၉၀။

အန္ဓကာရတမ (ပု၊နု) [အန္ဓကာရ+တမ] တခဲနက်သော - အမိုက်တိုက် - အမိုက်မှောင်။ နေဝ အန္ဓကာရတမံ တဒါ ဟောတိ န အန္ဓကာရတိမိသာ။ သံ၊၃။၃၇၇။

အန္ဓကာရတမောနုဒ (တိ) [အန္ဓကာရ+တမ+နုဒ] တခဲနက်သော အမိုက်မှောင်ကို ပယ်ဖျောက် တတ်သော၊ ကန်းအောင် - မိုက်အောင် - ပြုတတ်သော မောဟကို ပယ်နုတ်ကုန်ခန်းစေတတ်သော၊ သူ။ ဗုဒ္ဓေါ အယံ အနုပ္ပတ္တော၊ အန္ဓကာရတမောနုဒေါ။ အပ၊ ၁။၅၃။ အန္ဓကာရတမောနုဒေါတိ အတိဝိယ အန္ဓကာရံ မောဟံ နုဒေါ ခေပနော အယံ ဗုဒ္ဓေါ အနုပ္ပတ္တောတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၃၆။

အန္ဓကာရတိမိသ (ပု၊ထိ) [အန္ဓကာရ+တိမိသ] (၁) ကန်းသည်-မမြင်သည်-ကို ပြုတတ်သော အမိုက်မှောင်၊ တခဲနက်သော အမိုက်မှောင်။ (အန္ဓကာရတိမိသဟူသည် — (၁) လကွယ်နေ့, (၂) ညဉ့်အချိန်, (၃) မိုးရွာခြင်း, (၄) မိုးတိမ် ဖုံးအုပ်ခြင်း၊ ဤ အင်္ဂါ၄-ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ကြီးစွာသော အမိုက်တိုက် အမှောင်တည်း။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၃၂၂။) တေန သမယေန ဟောတိ အန္ဓ-ကာရော အန္ဓကာရတိမိသာ။ ဒီ၊၃။၇၀။ အန္ဓကာရတိမိသာတိ စက္ခုဝိညာဏုပ္ပတ္တိ-

နိဝါရဏေန အန္ဓဘာဝကရဏံ ဗဟလတမံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉။ အန္ဓတမံ တဒါ ဟောတိ အန္ဓကာရတိမိသာ။ သံ၊၁။၃၇၇။ အန္ဓကာရ-တိမိသာယံ၊ တုင်္ဂေ ဥပရိပဗ္ဗတေ။ ဇာ၊၁။ ၁၇၇။ အန္ဓကာရတိမိသာယန္တိ အန္ဓဘာဝ-ကာရကေ တမေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁၂။ သဟ္ဌာ တာသံ သံဝေဇနနတ္ထာယ ဘမုကလောမ-တော ရံသီ ဝိဿဇ္ဇေသိ၊ အန္ဓကာရတိမိသာ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၂-တို့လည်း ကြည့်။) (တိ) (၂) ကန်းသည် – မမြင်သည် – ကို ပြု တတ်သော အမိုက်မှောင် ရှိသော။ လော-ကန္တရိကာ အဃာ အသံဝုတာ အန္ဓကာရာ အန္ဓကာရတိမိသာ။ ဒီ၊၂။၁၀။ မ၊၃။၁၆၁။ သံ၊၃။၃၉၆။ အံ၊၁။၄၄၆။ အန္ဓကာရတိမိ-သာတိ စက္ခုဝိညာဏုပ္ပတ္တိနိဝါရဏတော အန္ဓဘာဝကရဏတိမိသာယ (–သေန။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၂) သမန္နာဂတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၂၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၄။ အန္ဓကာရတိမိသာယ ရတ္တိယာ။ သံ၊၁။၁၅၆။

အန္ဓကာရတ္ထိက (တိ) [အန္ဓကာရ+အတ္ထိက] အမိုက်မှောင်ကို အလိုရှိသော၊သူ။ ယေ စ ပန ရတ္တိံ အန္ဓကာရတ္ထိကာ ဟောန္တိ၊တေသံ အန္ဓကာရမေဝ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၀။

အန္ဓကာရပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [အန္ဓကာရ+ပစ္စု-ပဋ္ဌာန] ပညာမျက်စိကန်းသည်၏ အဖြစ်ကို ပြုသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဉာဏ်အား ရှေးရှု – ထင် – ထင်ခြင်းရှိ – သော။ မော-ဟော....အသမ္မာပဋိပတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာနော, အန္ဓ-ကာရပစ္စုပဋ္ဌာနော ဝါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၀။ ယဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တဿ အန္ဓကရဏံ အန္ဓကာရော၊ တထာ ပစ္စုပတိ-ဋ္ဌတီတိ အန္ဓကာရပစ္စုပဋ္ဌာနော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။၁၄၉။

အန္ဓကာရပရေတ (တိ) [အန္ဓကာရ+ပရေတ] အမိုက်တိုက်သည် နှိပ်စက်အပ်သော၊ သူ။ ယထာ ပန အန္ဓကာရပရေတော ပုရိသော အာလောကံ ပတ္ထေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၀၄။အန္ဓ-ကာရပရေတောတိ ဧတုရဂ်သမန္နာဂတေန အန္ဓကာရေန ကိဥ္စိ အတ္တတ္ထံ ဝါ ပရတ္ထံ ဝါ ကာတုံ အသက္ကုဏေယျဘာဝေန အဘိဘူ-တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၇၂။

အန္ဓကာရပိဟိတ (တိ) [အန္ဓကာရ+ပိဟိတ] အမိုက်တိုက်သည် နှိပ်စက်အပ်သော၊သူ။ နိက္ခမမာနော ပနေသ စတူဟိ ကာရဏေဟိ နိက္ခမတိ အန္ဓကာရပိဟိတော ဝါ အာလော-ကတ္ထာယ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၁။

အန္ဓကာရဘာဝ (ပု) [အန္ဓကာရ+ဘာဝ] အမိုက်မှောင် – ရှိသည် – ၏အဖြစ်။ န ပန ဘဂဝတော နိသိန္နောကာသဿ အန္ဓကာရ-ဘာဝတော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၂၂။

အန္ဓကာရဝိဒ္ဓံသန (တိ) [အန္ဓကာရ+ဝိဒ္ဓံသန] အမိုက်မှောင်ကို – ဖျက်ဆီး – ပယ်ဖျောက် – တတ်သော။

အန္ဓကာရဝိဒ္ဓံသနတာ (ထီ) [အန္ဓကာရဝိဒ္ဓံသန+တာ] အမိုက်မှောင်ကို – ဖျက်ဆီး – ပယ် ဖျောက် – တတ်သည်၏အဖြစ်။ တပတေတိ အန္ဓကာရဝိဒ္ဓံသနတာယ တပတေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၁။

အန္ဓကာရဝိဓမန (နံ) [အန္ဓကာရ+ဝိဓမန] အမိုက်မှောင်ကို – မှုတ်လွှင့် – ပယ်ဖျောက် – ခြင်း။ ကေနကာယ ဒိသာယ နဝ နဝ ယောဇနသတသဟဿာနိ အန္ဓကာရဝိဓမနမ္ပိ ဣမိနာဝ နယေန ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၆။ မ၊ဋီ၊ ၃။၃၃၆။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၃၂။

အန္ဓကာရဝိရဟိတ (တိ) [အန္ဓကာရ+ဝိရဟိတ] အမိုက်မှောင်မှ ကင်းသော။ ရတ္တိပိ ဟိ အန္ဓ-ကာရဝိရဟိတာ ဟောတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၂၂။

အန္ဓကာရဝေလာ (ထီ) [အန္ဓကာရ+ဝေလာ] မှောင်မိုက်သောအချိန်။ တိဏလတာဒိဂဟနစ္ဆန္နေ စင်္ကမေ စင်္ကမန္တော အန္ဓကာရဝေလာယံ ဥရဂါဒိကေ ပါဏေ အက္ကမိတွာ ဝါ မာရေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။

အန္ဓကာရသဒိသ (တိ) [အန္ဓကာရ+သဒိသ] အမိုက်မှောင်နှင့်တူသော။ အန္ဓကာရ[၂] (၁) အနက်ကြည့်။

အန္ဓကာရသမယ (ပု) [အန္ဓကာရ+သမယ] မှောင်မိုက်သောအခါ။ အန္ဓကာရမှိ ရတ္တိယာတိ ရတ္တိယာ အန္ဓကာရသမယေ၊ ကာဠပက္ခရတ္တိယန္တိ အတ္ထော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၄၄။

အန္ဓကာရသမာကုလ (တိ) [အန္ဓကာရ+သမာကုလ] အမိုက်မှောင်ဖြင့်–ရောပြွမ်း–ပြည့်နှက်–သော၊ အမိုက်မှောင်သည် နှိပ်စက်အပ်သော။ သမုဒ္ဒရသိ'မံ လောကံ၊ အန္ဓကာရသမာကုလံ။ အပ၊၁။၉၇။

အန္ဓကာရာဘိနိဝေသ (တိ) [အန္ဓကာရ+အဘိနိ+ဝိသ+ဏ] အမိုက်မှောင်အလို့ငှါ စိတ်ညွတ်သော၊သူ။ စောရာ .... သတ္တာဓိဋ္ဌာနာ အန္ဓကာရာဘိနိဝေသာ အဒဿနပရိယောသာနာ။ အံ၊၂။၁၁၉။ အန္ဓကာရတ္ထာယ ဧတေသံ စိတ္တံ အဘိနိဝိသတီတိ အန္ဓကာရာဘိနိဝေသာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၀။

အန္ဓကာရာဘိဘဝ (ပု) [အန္ဓကာရ+အဘိဘဝ] အမိုက်မှောင်၏–လွှမ်းမိုး–နှိပ်စက်–ခြင်း။ ဧတေန ယထာ ပဒီပေါဘာသာဘာဝေန ရတ္တိယံ အန္ဓကာရာဘိဘဝေါ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၆၃။

အန္ဓကာရာဝတ္ထရဏ (န) [အန္ဓကာရ+အဝတ္ထရဏ] အမိုက်မှောင်၏ လွှမ်းမိုးခြင်း။ ပုန အန္ဓကာရာဝတ္ထရဏံ ဝိယ သကဒါဂါမိမဂ္ဂဝဇ္ဈာ ကိလေသာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၂။

အန္ဓကာရီ (တိ) [အန္ဓ+ကရ+ဏီ။ ထီ၌ အန္ဓကာရိနီ] ကန်းသည်ကို–ကန်းအောင်–ပြုလေ့ရှိသော။ အန္ဓကာရ[၁] (၂) (က) အနက်ကြည့်။

အန္ဓဂဏ (ပု) [အန္ဓ+ဂဏ] မျက်မမြင်–သူကန်း–အပေါင်း။ ဧကော ကိရ ဓုတ္တော အန္ဓဂဏံ ဒိသွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၀။

အန္ဓဂတ (တိ) [အန္ဓ+ဂတ] မမြင်ခြင်း–ဉာဏ်မျက်စိကန်းခြင်း–သို့ရောက်သော၊သူ။ တမသာ အတ္တနော ကာယေ အန္ဓဂတာ ဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ အသုဘာဒိသဘာဝံ အပဿန္တာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၈။

အန္ဓဇနပလောဘက (တိ) [အန္ဓ+ဇန+ပလောဘက။ ထီ၌ အန္ဓဇနပလောဘိကာ] ပညာမျက်စိကန်းသော–လူမိုက်–လူအ–ကို ဖြားယောင်း–သွေးဆောင်–တတ်သော၊သူ။ ကိံ တေ သစ္စဗလံ အတ္ထိ စောရိယာ ဓုတ္တိယာ.... ဟိရိအတိက္ကန္တိကာယ အန္ဓဇနပလောဘိကာယ။ မိလိန္ဒ၊၁၂၆။

အန္ဓတမ (န) [အန္ဓ+တမ။ အန္ဓဉ္စ တံ တမဉ္စာတိ အန္ဓတမံ။ ဓာန်၊ဋီ။၇၂။] (၁) မျက်စိအမြင်မရှိသည်ကိုပြုတတ်သော–စက္ခုဝိညာဏ်ဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်တတ်သော–အမိုက်မှောင်၊ တခဲနက်သော အမိုက်မှောင်။ ယာဝကီဝဉ္စ ဘိက္ခဝေ စန္ဒိမသူရိယာ လောကေ နုပ္ပဇ္ဇန္တိ၊....အန္ဓတမံ တဒါ ဟောတိ အန္ဓကာရတိမိသာ။ သံ၊၃။၃၈၇။ အန္ဓံတမံ တတ္ထ န စန္ဒသူရိယာ။....အန္ဓံတမန္တိ....စက္ခုဝိညာဏဿ ဥပ္ပတ္တိနိဝါရဏံ အန္ဓတမံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၄၀။ တသ္မာ တံ ဌာနံ အာဟုန္ဒရိကံ အန္ဓတမမိဝ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄၂။ အန္ဓတမမိဝါတိ

အန္ဓကာရတိမိသာ ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၇။ (၂)ပညာ မျက်စိကန်းသည်ကို ပြုတတ်သော မောဟ အမိုက်မှောင်၊ မောဟတည်းဟူသော တခဲနက်သောအမိုက်မှောင်။ အန္ဓတမံ (အန္ဓံ-တမံ၊ မဟာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။)တဒါ ဟောတိ၊ ယံ ကောဓော သဟတေ နရံ။ အံ၊၂။၄၇၁။ ဣတိဝုတ်။၂၅၂။ မဟာနိ။၁၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂။ အန္ဓတမန္တိ အန္ဓဘာဝကရံ တမံ။အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၇။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၆၃။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၆၀။ အန္ဓတမန္တိ ဗဟလန္ဓကာရံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၇။ အန္ဓံတမန္တိ အန္ဓဘာဝကရံ တမံ၊ အတိဝိယ ဝါ တမံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၂၂။

အန္ဓတာ (ထီ) [အန္ဓ+တာ] ပညာမျက်စိကန်းသူ–အသိအမြင် ကင်းမဲ့သူ – ၏ အဖြစ်။ အသုတဝါတိ ဧတေန အန္ဓတာ ဝုတ္တာတိ.... အာဟ။ မူလဋီ၊၁။၁၆၂။.... "အသုတဝါ"တိ ဣဒံ ပဒံ အန္ဓတံ ဝဒတိ။ အနုဋီ၊၁။၁၇၆။

အန္ဓဒမိဠ (ပု) [အန္ဓ[2]+ဒမိဠ] အန္ဓဘာသာနှင့် ဒမိဠဘာသာ၊ အန္ဓလူမျိုးတို့ ပြောဆိုသော စကားနှင့် ဒမိဠလူမျိုးတို့ ပြောဆိုသော စကား။ မိလက္ခကံ နာမ ယော ကောစိ အနရိယကော အန္ဓဒမိဠာဒိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။

အန္ဓနခ (ပု) [အန္ဓ[1]+နခ] နာသော – ပုပ်သော – ခြေသည်း လက်သည်း ရှိသော၊သူ။ ဗလက်ပါဒေါ အန္ဓနခေါ၊ အထော ဩဝဒ္ဓပိဏ္ဍိကော။....အန္ဓနခေါတိ ပူတိနခေါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၂၇။

အန္ဓန္ဓ (တိ) [အန္ဓ+အန္ဓ] မှောင်မဲသော၊ မှောင်မှောင်မဲမဲ။ သော တေလဿပိ အပရိသုဒ္ဓတ္တာ ဝဋ္ဋိယာပိ အပရိသုဒ္ဓတ္တာ အန္ဓန္ဓံ ဝိယ ဈာယတိ။ မ၊၃။၁၉၀။

အန္ဓပဝေဏီ (ထီ) [အန္ဓ+ပဝေဏီ] သူ ကန်း – အစဉ် – အတန်း။ အန္ဓဝေဏီ-ကြည့်။

အန္ဓပုထုဇ္ဇန (ပု) [အန္ဓ +ပုထုဇ္ဇန] ပညာမျက်စိ – ကန်း – ကင်းမဲ့ – သော ပုထုဇဉ်၊ အန္ဓပုထုဇဉ်။ (ခန္ဓာ, ဓာတ်, အာယတန-စသည်တို့၌ နှုတ်တက်ဆောင်ခြင်း, အနက်ကို မေးမြန်းခြင်း, အနက်ဖွင့်ကို ကြားနာခြင်း, ဆောင်ခြင်း, ဆင်ခြင်ခြင်း စသည်ကို မပြုသော ပုထုဇဉ်ကို အန္ဓပုထုဇဉ်ဟု ခေါ်သည်။) ယဿ ခန္ဓဓာတုအာယတနာဒိသု ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာသဝနဓာရဏပစ္စဝေက္ခဏာနိ နတ္ထိ၊ အယံ အန္ဓပုထုဇ္ဇနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၉။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၅။ အန္ဓပုထုဇ္ဇနာ အဘိက္ကမာဒိသု.... သမ္မုယှန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉။ ယော ဟိ အန္ဓပုထုဇ္ဇနော ပါပဇနသေဝီ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၄၅။ "ပရမ"န္တိ မညမာနာ ဗာလာ အန္ဓပုထုဇ္ဇနာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၇၂။ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၇၀။ သာရတ္ထ၊၂။၅၃-တို့လည်း ကြည့်။)

အန္ဓပုရ (န) [အန္ဓ+ပုရ] အန္ဓပုရမည်သောမြို့။ နီလဝါဟံ နာမ နဒိံ ဥတ္တရိတွာ အရိဋ္ဌပုရံ (အန္ဓပုရံ။သီ၊ဣ၊မူကွဲ) နာမ နဂရံ ပဝိသန္တော....။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၇။

အန္ဓဗဒိရ (တိ) [အန္ဓ+ဗဓိရ]မျက်စိလည်းကန်း, နားလည်းပင်းသော၊ဝမ်းတွင်း – ပဋိသန္ဓေ – က စ၍ မမြင် မကြားသော၊သူ။ န ဘိက္ခဝေ အန္ဓဗဓိရော ပဗ္ဗာဇေတဗ္ဗော။ ဝိ၊၃။၁၂၇။

အန္ဓဗာလ (ပု၊ထီ) [အန္ဓ+ဗာလ] ပညာမျက်စိ – ကန်း – ကင်းမဲ့ – သော လူမိုက်။ အန္ဓဗာလံ ဒိဋ္ဌိဂတိကံ အညော ပဏ္ဍိတဇာတိကော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၇။ အန္ဓဗာလန္တိ ပညာစက္ခုနာ အန္ဓံ ဗာလဇနံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၃၆၅။ အရေ အန္ဓဗာလ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၇။ ကိံ နု ခေါ ကရောန္တိ သာ

အန္ဓဗာလာ ဝိစရတိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၆၀။ (ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၃၆။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၅၇။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၄။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၉၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၇၂-တို့လည်းကြည့်။)

အန္ဓဗာလပုထုဇ္ဇန (ပု) [အန္ဓဗာလ+ပုထုဇ္ဇန] ပညာမျက်စိ – ကန်းသော – မရှိသော – လူမိုက် ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်။ ဣဓ ဘိက္ခု အဘိက္ကမန္တော ဝါ ပဋိက္ကမန္တော ဝါ ယထာ အန္ဓဗာလပုထုဇ္ဇနာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၂။ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၄-တို့၌ အန္ဓပုထုဇ္ဇနာ-ဟုသာ ရှိသည်။)

အန္ဓဘာဝ (ပု) [အန္ဓ+ဘာဝ] ကန်းသည်၏ အဖြစ်၊ ပညာမျက်စိ – ချို့တဲ့ – ကင်းမဲ့ – သည်၏ အဖြစ်။ ပညာစက္ခုဝေကလ္လတော အန္ဓဘာဝံ ဒဿေတွာ....။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၁၀။

အန္ဓဘာဝကရ (တိ) [အန္ဓဘာဝ+ကရ] (က) မမြင်သည် – ကန်းသည် – ၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော။ အန္ဓတမန္တိ အန္ဓဘာဝကရံ တမံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၀။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၆၃။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၆၀။ (ခ) ပညာမျက်စိ – ကန်း – ကင်းမဲ့ – သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော။ အန္ဓကာရကကြည့်။

အန္ဓဘာဝကရဏ (တိ) [အန္ဓဘာဝ+ကရဏ] (က) မမြင်သည် – ကန်းသည် – ၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော။ စက္ခုဝိညာဏုပ္ပတ္တိနိဝါရဏေန အန္ဓဘာဝကရဏံ ဗဟလတမံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၂။ (ခ) ပညာမျက်စိ – ကန်း – ကင်းမဲ့ – သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော။ အန္ဓကရဏာတိ အန္ဓဘာဝကရဏာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၉။ ဗာလာနံ အဝိဇ္ဇာယ နိဝုတာနံ သြတ္ထဋ္ဌာနံ အန္ဓဘာဝကရဏော တမော ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။

အန္ဓဘာဝကရဏတိမိသ (ပု၊ထီ) [အန္ဓဘာဝကရဏ+တိမိသ] မမြင်သည် – ကန်းသည် – ၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော တခဲနက်သော အမိုက်မှောင်။ အန္ဓကာရတိမိသာတိ စက္ခုဝိညာဏုပ္ပတ္တိနိဝါရဏတော အန္ဓဘာဝကရဏတိမိသေန သမန္နာဂတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၆။

အန္ဓဘာဝလက္ခဏ (တိ) [အန္ဓဘာဝ+လက္ခဏ] မမြင် – မသိ – သည်၏ အဖြစ်ဟူသော မှတ်ကြောင်း လက္ခဏာရှိသော။ မမြင် – မသိ – ခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ မောဟော စိတ္တဿ အန္ဓဘာဝလက္ခဏော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၁။

အန္ဓဘာသာ (ထီ) [အန္ဓ²+ဘာသာ] အန္ဓတိုင်းသူပြည်သားတို့ ပြောဆိုသော စကား၊ အန္ဓဘာသာစကား။ အန္ဓကဘာသာ-ကြည့်။

အန္ဓဘူတ (တိ) [အန္ဓ+ဘူတ] (က) ကန်းသည် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အဝိဇ္ဇာနိဝုတာ ပေါသာ၊ အန္ဓဘူတာ အစက္ခုကာ။ အံ၊၁။၃၇၃။ (ခ) ပညာမျက်စိ – ကင်း – မဲ့ – သဖြင့် ကန်းသည်(ဖြစ်၍)ဖြစ်သော။ အန္ဓဘူတော အယံ လောကော၊ တနုကေ'တ္ထ ဝိပဿတိ။ ဓမ္မ။၃၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၅။ အယံ လောကိယမဟာဇနော ပညာစက္ခုနော အဘာဝေန အန္ဓဘူတော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။ (ဂ) အဝိဇ္ဇာ အမိုက်မှောင်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ကန်းသည်(ဖြစ်၍)ဖြစ်သော။ အပဿံ အရိယသစ္စာနိ၊ အန္ဓဘူတော ပုထုဇ္ဇနော။ ထေရ။ ၂၆၁။ အဝိဇ္ဇန္ဓတာယ အန္ဓဘူတော ပုထုန့် ဇနနာဒိဟိ ကာရဏေဟိ ပုထုဇ္ဇနော။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။၄၃၁။

အန္ဓမဟလ္လက (တိ) [အန္ဓ+မဟလ္လက] မျက်စိမမြင်သောသူအို။ ဣမေသံ အန္ဓမဟလ္လကာနံ တော် ကမ္မံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄။

အန္ဓမဟိံသ (ပု) [အန္ဓ+မဟိံသ] မျက်စိမမြင်သောကျွဲ၊ ကျွဲကန်း။ ဝနေ အန္ဓမဟိံ

သော၀၊ စရေယျ ဗဟုကော ဇနော။ ဇာ၊ ၁။၁၆၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၂။ တိဏ္ဏလတာဒိဂဟနေ ဝနေ အန္ဓမဟိံ သော ဂေါစရာဂေါစရံ သာသက်နိရာသက်ဥ ဌာနံ အဇာနန္တော စရတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၇။

အန္ဓမူဂ (တိ) [အန္ဓ+မူဂ] မျက်စိလည်းမမြင်၊ စကားလည်း မပြောသော၊ ဝမ်းတွင်း–ပဋိသန္ဓေ–က စ၍ မျက်စိနှင့်ဖက်ကန်း၍ နှုတ်အသော၊သူ။ န ဘိက္ခဝေ အန္ဓမူဂေါ ပဗ္ဗာဇေတဗ္ဗော။ ဝိ၊၃။၁၂၇။ အန္ဓမူဂါဒယော ဥဘယဒေါသဝသေန ဝုတ္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၁။

အန္ဓမူဂဗဓိရ (တိ) [အန္ဓ+မူဂ+ဗဓိရ] ကန်းလည်းကန်း, အလည်းအ, နားလည်းပင်းသူ၊ အမိဝမ်းတွင်း – ပဋိသန္ဓေ–က စ၍ မျက်စိလည်းမမြင်, စကားလည်း မပြော, နားလည်းမကြားသူ။ "န ဘိက္ခဝေ အန္ဓမူဂဗဓိရော ပဗ္ဗာဇေတဗ္ဗော၊ ယော ပဗ္ဗာဇေယျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ"တိ။ ဝိ၊၃။၁၂၇။ ယာ၀ "န အန္ဓမူဂဗဓိရော ပဗ္ဗာဇေတဗ္ဗော"တိ ဧဝံ ပဋိက္ခိတ္တာ ပုဂ္ဂလာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၇။

အန္ဓရဋ္ဌ (န) [အန္ဓ+ရဋ္ဌ] အန္ဓတိုင်း။ အန္ဓကရဋ္ဌ-ကြည့်။

အန္ဓဝဏ္ဏ (တိ) [အန္ဓ+ဝဏ္ဏ] သူကန်း–အသွင်–သဏ္ဌာန်–ရှိသော၊သူ။ အန္ဓဝဏ္ဏော၀ ဟုတွာန၊ ရာဇာနံ ဥပသင်္ကမိ။ စရိယာ။၃၉၀။

အန္ဓဝန(န) [အန္ဓ+ဝန]ခိုးသူကန်းတို့ နေထိုင်ရာတော၊ အန္ဓဝန်တော။ အညတရော ဘိက္ခု သာဝတ္ထိယာ အန္ဓဝနေ ဒိဝါဝိဟာရဂတော နိပန္နော ဟောတိ။ ဝိ၊၁။၄၇။ (ဤတောကား သာဝတ္ထိမြို့၏ တောင်ဖက်, ဇေတဝန်ကျောင်း၏ အနောက်ဖက်၌ တည်ရှိသည်၊ ဆိတ်ငြိမ်မှုလိုလားသော ရဟန်း, ရဟန်းမတို့အဖို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်းသဖွယ်ဖြစ်၍ ဘုရင်က စောင့်ရှောက်ထားသော တောဖြစ်သည်။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။ ကဿပဘုရားရှင်ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် ယင်းဘုရားရှင်၏ တခဲနက်သော ဓာတ်တော်ကို စေတီတည်ရာ၌ ရွှေ,ငွေ စသည်တို့ကို စုဆောင်းပေးသော ယသောရတ-မည်သော ပိဋကဥ-ပုံဆောင် အနာဂါမ် ဥပါသကာကို ဤတော အရပ်၌ သတ်မိကြသဖြင့် (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄-၌ကား ယသောရေ-မည်သော ဓမ္မဘာဏက အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏ မျက်လုံးတို့ကို ထုတ်နုတ်ဖျက်ဆီးကြောင်း ဆိုသည်။) အားလုံး မျက်စိကွယ်သွားကြသော ခိုးသား ၅၀၀-တို့တွင် ဆွေမျိုးမရှိသော အချို့ခိုးသားတို့ နေထိုင်ရာဖြစ်၍ ယင်းတောကို "အန္ဓဝန" ဟု ခေါ်သည်၊ ဂေါတမ ဘုရားရှင် လက်ထက်တိုင်အောင် ယင်း အမည်ဖြင့်ပင် ထင်ရှားသည်၊ ယင်းတောသည် ကဿပဘုရားရှင် လက်ထက်၌ လူတို့ စွန့်ပစ်ထားသော ဇနပုဒ်၌ တောအုပ်ဖြစ်သည်။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇-၃၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၄။ မ၊ဋီ၊၂။၁၀၁။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၂၃။ ဤတော၌ပင် ဘုရားရှင်သည် အရှင်ရာဟုလာအား စူဠရာဟုလောဝါဒသုတ်ကို ဟောတော်မူသည်။ မ၊၃။၃၂၅။ သံ၊၂။၃၂၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၂။ ဤတောသို့ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ (သံ၊၃။ ၂၆၄), အရှင်ကုမာရကဿပ (မ၊၁။၁၉၅), အရှင်ခေမနှင့် အရှင်သုမန (အံ၊၂။၃၁၅), အရှင်ပုဏ္ဏနှင့် အရှင်သာရိပုတြာ (မ၊၁။ ၂၀၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇), အရှင်သာရိပုတြာ (သံ၊၂။၁၉၇။ အံ၊၃။ ၂၆၄), အာဠဝိကာထေရီ (သံ၊၁။၁၂၉), သောမာထေရီ (သံ၊၁။၁၃၀။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၆၇), ကိသာဂေါတမီထေရီ (သံ၊၁။၁၃၀), ဝိဇယာထေရီ (သံ၊၁။၁၃၁), ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီ (ဝိ၊၁။၃၀၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၁=ဝိ၊၁။ ၄၃။ သံ၊၁။၁၃၂), စာလာထေရီ (သံ၊၁။ ၁၃၃။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၁၆၉), ဥပစာလာထေရီ (သံ၊၁။၁၃၄), သီသုပစာလာထေရီ (သံ၊၁။ ၁၃၅), သေလာထေရီ (သံ၊၁။၁၃၅။ ထေရီ၊

ဋ္ဌ။၆၆) တို့ နေ့သန့်စင်ရန် ချဉ်းကပ်ခဲ့ကြဘူး သည်။ ဝိ၊၁။ဂ၁။ဝိ၊၃။၄၁၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၃။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၁၅၇-တို့လည်း ကြည့်)။

အန္ဓဝေဏိ(ဏီ) (ထီ) [အန္ဓ+ဝေဏိ(ဏီ)] သူကန်းတို့၏-အစဉ်-အတန်း။ သေယျထာပိ ဝါသေဋ္ဌ အန္ဓဝေဏိ ပရမ္ပရသံသတ္တာ ပုရိမောပိ န ပဿတိ။ ဒီ၊၁။၂၂၅။ မ၊၂။၃၇၂။ အန္ဓဝေဏီတိ အန္ဓပဝေဏီ၊ ဧကေန စက္ခုမတာ ဂဟိတယဋ္ဌိယာ ကောဋိံ ဧကော အန္ဓော ဂဏှာတိ၊ တံ အန္ဓံ အညော, တံ အညောတိ ဧဝံ ပဏ္ဏာသသဋ္ဌိ အန္ဓာ ပဋိပါဋိယာ ဃဋိတာ အန္ဓဝေဏီတိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၀။ အန္ဓပဝေဏီတိ အန္ဓပန္တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၄၀၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၂၈။ ပုရိမဿာတိ မဏ္ဍလာကာရေန ဌိတာယ အန္ဓဝေဏိယာ သဗ္ဗပုရိမဿ ဟတ္ထေန။ မ၊ဋီ၊၃။၁၉၃။

အန္ဓဝေဏူပမ (တိ) [အန္ဓဝေဏိ + ဥပမာ] သူကန်း-အစဉ်-အတန်း - ဥပမာရှိသော၊ သူကန်း-အစဉ်-အတန်း- နှင့် တူသော။ ဧဝမေဝ ခေါ ဝါသေဋ္ဌ အန္ဓဝေဏူပမံ မညေ တေဝိဇ္ဇာနံ ဗြာဟ္မဏာနံ ဘာသိတံ။ ဒီ၊၁။ ၂၂၅။ မ၊၂။၃၇၂။

အန္ဓဝေဏူပမာ (ထီ) [အန္ဓဝေဏိ + ဥပမာ] သူကန်း-အစဉ် - အတန်း-ဥပမာ။ တေဒဝေါစာတိ ဘဂဝတာ အန္ဓဝေဏူပမာယ နိဂ္ဂဟိတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၃။

အန္ဓဝေသ (ပု) [အန္ဓ+ဝေသ] သူကန်းအသွင်။ အတ္တနော ဝဓာဘယေန အန္ဓဝေသံ ဂဟေတွာ ပဏ္ဏသာလံ အဂမာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၆။

အန္ဓသတ (န) [အန္ဓ+သတ] သူကန်းတရာ၊ တရာသော သူကန်း။ န ဟိ ကေသိုံ အန္ဓေ ဒဋ္ဌုံ အသက္ကောန္တေ အန္ဓသတံ ပဿတိ။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၂။

အန္ဓာကုလ (တိ) [အန္ဓ+အာကုလ] သူကန်း ကဲ့သို့-နောက်ကျု-စိတ်ရှုပ်-သော၊ လမ်း သိနိုင်သော ပညာမျက်စိမရှိသောကြောင့်-နောက်ကျု - စိတ်ရှုပ်-သော၊သူ။ တေ ဒုပ္ပယာတာ အပရဒ္ဓမဂ္ဂါ၊ အန္ဓာကုလာ ဝိပ္ပနဋ္ဌာ အရညေ။ ဝိမာန။၁၁၇။ အန္ဓာကုလာတိ အန္ဓာ ဝိယ အာကုလာ၊ မဂ္ဂဇာနနသမတ္ထဿ ပညာစက္ခုနော အဘာဝေန အန္ဓာ၊ တတော ဧဝ အာကုလာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၁၆။

အန္ဓီကတ (တိ) [အန္ဓ+ဤ+ကတ။ 'ဤ(စီ)' ပစ္စည်း သက်ပုံ မောဂ်၊၄၊၁၁၉။ ရူ၊ဋီ။၃၁၅-တို့တွင် ကြည့်။ နီတိ၊သုတ္တ။ ၁၃၇၂-လည်း ကြည့်။] မကန်းသော်လည်း - ကန်းသည်ကို-ကန်းအောင် - ကန်းသကဲ့သို့-ပြုအပ်သော၊ သူ။ မနုဿာ ယေဘုယျေန....မုစ္ဆိတာ အဇ္ဈောပန္နာ အန္ဓီကတာ သမ္မတ္တကဇာတာ။ ဥဒါန။၁၇၂။ အန္ဓီကတာတိ ကာမာ နာမ အနန္ဓမ္ပိ အန္ဓံ ကရောန္တိ။....ကာမေန အနန္ဓာပိ အန္ဓာ ကတာတိ အန္ဓီကတာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၃၂။ အဝိဇ္ဇာယ အန္ဓီကတာ (-တော)။ မဟာနိ။ ၂၀၊၂၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၇၆။

အန္ဓီဘူတ (တိ)[အန္ဓ+ဤ+ဘူတ] မမြင်သည်-ကန်းသည် - (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော၊ မမြင်သည် - ကန်းသည် - ၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊သူ။ အန္ဓီဘူတသ္မိံ လောကသ္မိံ၊ အာဟဉ္ဆံ အမတဒုန္ဒုဘိံ။ ဝိ၊၃။၁၂။ မ၊၁။ ၂၂၇။ မ၊၂။၂၉၅။ ပညာစက္ခုဝိရဟိတော အန္ဓီဘူတော၊ အန္ဓဘာဝံ အာပန္နောတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၄၂။ အန္ဓီဘူတ-(စရိယာ။၄၁၁)န္တိ ပညာစက္ခုဝိရဟေန အန္ဓဇာတံ အန္ဓဘာဝံ ပတ္တံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၀၄။

အန္န (န) [အဒ+တ။ဓာန်၊ဋီ။၄၆၅ ကြည့်] (၁) စားအပ်သောအစာ၊ ထမင်း ခဲဖွယ် ဘောဇဉ်။ တေသံ အန္နဉ္စ ပါနဉ္စ၊ ဝတ္ထသေနာသနာနိ စ၊ ဒဒေယျ။ ဝိ၊၄။၂၉၂၊၃၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၉။ အန္နံ ပါနံ ဝတ္ထံ ယာနံ မာလာဂန္ဓ-

ဝိလေပနံ သေယျာ၀သထပဒီပေယျံ။ ဒီ၊၃။ ၂၁၄။ မ၊၃။ ၂၄၆။ အံ၊၁။ ၅၂၄။ အံ၊၃။ ၇၀။ အဘိ၊က။ ၂၅၆။ ဣတိဝုတ်။ ၂၄၀။ အဒီယ-တော အန္နံ၊ ခါဒနီယံ ဘောဇနီယဥ္စ။ အံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၃၆၉။ အန္န(သံ၊ ၂။ ၂၀၆)န္တိ ခါဒနီယ-ဘောဇနီယံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၂၀။ အဒနီယတော အန္နံ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၇၅။ အန္န(ဣတိဝုတ်။ ၂၄၀)န္တိ ယံ ကိဉ္စိ ခါဒနီယံ ဘောဇနီယံ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၂၆။ အန္နေနာ(သုတ္တနိ။ ၃၃၉)တိ ယာ-ဂုဘတ္တာဒိနာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၈။ ယာဂု-ဘတ္တာဒိနာ အန္နေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၃၄။ အန္နာ-န(သုတ္တနိ။ ၄၂၂)န္တိ သြဒနော ကုမ္မာသော သတ္တု မစ္ဆော မံသံ။ မဟာနိ။ ၂၉၀။ အန္နံ= ပါနဝဇ္ဇိတံ ယံ ကိဉ္စိ ခါဒနီယာဒိကံ။ ခုဒ်၊ဋ္ဌိ။ ၄၂၂။ အန္နံ ဟိ တေ ဝရပ္ပည ရဥ္ဆော....အန္နံ မိဂေါ ဖြာဟ္မဏ ခတ္တိယာဿ။ ဇာ၊၁။ ၂၇၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၇၂-၃။ အန္နံ တဝေဒံ ပကတံ ယသဿိ၊ တံ ခဇ္ဇရေ ဘုဥ္ဇရေ ပိယျရေ စ။ ဇာ၊၁။ ၃၀၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၈၀။ အဟမ္ပိ မံသာ-နိ ဖလာနိ ဘုဥ္ဇေ၊ အန္နာနိ စ လောဏိယ-တေလိယာနိ။ ဇာ၊၁။ ၁၉၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၉၆။ အန္နာနိ ဘုတွာ ကုဟကာ ကုဟိတွာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၆၀။ အန္နေနပါနေန ဥပ-ဋ္ဌဟာတိ။ ဇာ၊၁။ ၂၁၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၄၇။ ကော ပန ဝါဒေါ အန္နဿ ပါနဿ....။ အံ၊၃။ ၁၉၆။ (သံ၊၁။ ၁၀၀။ ဝိမာန။ ၁၃။ ထေရီ။ ၃၉၅။ အပ၊ ၂။ ၂၀၀-တို့လည်း ကြည့်။) (၂) အန္န-ဟု သိမှတ်အပ်သော ပစ္စည်း ၄-ပါး။ အန္နမေဝါဘိနန္ဒန္တိ၊ ဥဘယေ ဒေဝမာနုသာ။ သံ၊၁။ ၂၉၊၅၇။ အန္နန္တိ အန္နသညိတော စတုပ္ပစ္စယော ပစ္စယော။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။ ၁၂၀။ (၃) စားခြင်း။ ခုဒ်။ ၁၁၀၃-ကြည့်။

အန္နကထာ (ထိ) [အန္န+ကထာ] သာယာ,တပ်မက်သောအားဖြင့် အစားအစာ အကြောင်း ချီးချီးမွမ်းမွမ်း ဖွဲ့နွဲ့ ပြောဆိုသော စကား။ ယုဒ္ဓကထံ အန္နကထံ ပါနကထံ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၁၃။ ဝိ၊၃။ ၂၇၆။ ဒီ၊၁။ ၇၊၁၆၇။ ဒီ၊၃။ ၃၀။ မ၊ ၂။ ၁၈၁။ မ၊၃။ ၁၅၅။ သံ၊၃။ ၃၆၈။ အံ၊၃။ ၃၅၈။ မဟာနိ။ ၂၈၆။ (အဓိပ္ပါယ်ကို ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၈၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၅၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၂၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၁၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၄၆-တို့တွင် ကြည့်။)

အန္နဂ္ဂရသဂ္ဂ (တိ) [အန္န+အဂ္ဂ+ရသ+အဂ္ဂ] မြတ်သောအစာနှင့် မြတ်သောအရသာ။ ယေ အန္နဂ္ဂရသဂ္ဂါနံ လာဘိနော။ အံ၊၁။ ၃၈။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၇၉။ အံ၊ဋီ၊၁။ ၂၃၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အန္နဋ္ဌိက (တိ) [အန္န+အတ္ထိက။ တ္ထ-ကို ဋ္ဌ-ပြု။ နီတိ၊သုတ္တ။ ၁၀၇။] အစားအစာကို အလိုရှိသော၊သူ။ ဝေရူပံ ဒါနံ ပဋ္ဌပေယျ အန္နံ အန္န-ဋ္ဌိကဿ (အန္နတ္ထိကဿ။ သီ-သျာ-ကံ-ဣ)ပါနံ ပါနဋ္ဌိကဿ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၄၇။

အန္နတ္ထိက (တိ) [အန္န+အတ္ထိက] အန္နဋ္ဌိက-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အန္နဒ (တိ) [အန္န+ဒါ+အ။ ရူ။ ၅၂။ မောဂ်၊ ၅၊၄၄-တို့ ကြည့်။] အစားအစာကိုပေးတတ်သော၊သူ။ အန္နဒေါ ဗလဒေါ ဟောတိ၊ ဝတ္ထဒေါ ဟောတိ ဝဏ္ဏဒေါ။ သံ၊၁။ ၂၉။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၈။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၁၁၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၄-တို့လည်း ကြည့်။)

အန္နဒပါနဝတ္ထဒ (တိ) [အန္နဒ+ပါနဝတ္ထဒ] အစားအစာ ပေးလှူသောသူ, အဖျော်ယမကာ ပေးလှူသောသူနှင့် အဝတ်တန်ဆာ ပေးလှူသောသူ။ ဝေံ နရံ အန္နဒပါန-ဝတ္ထဒံ။ အံ၊ ၂။ ၄၆။ အဂါရိနော အန္နဒပါန-ဝတ္ထဒါ။ ဇာ၊၁။ ၁၃၈။ အန္နဒပါနဝတ္ထဒါတိ အန္နဒါ ပါနဒါ ဝတ္ထဒါ စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၂၀။ အန္နပါနဝတ္ထဒဒ-လည်း ကြည့်။

အန္နဒါယက (တိ) [အန္န+ဒါယက။ ရူ။ ၅၅၄။ နီတိ၊သုတ္တ။ ၁၁၀၉-တို့ ကြည့်။] အစားအစာ ပေးလှူတတ်သော၊သူ။ ယသ္မာ ဣဓလော-

ကေ ပရလောကေ စ အန္နဒါယကမေဝ အန္န-ဂစ္ဆတိ။ သံ၊ ၁၊၁၇၉။

အန္နပါန (န) [အန္န+ပါန] အစားအစာနှင့် အဖျော်ယမကာ။ ဥဋ္ဌာပေန္တော နိပါတေ-န္တော၊ အန္နပါနေန မာရဏံ။ ဝိ၊၁၊၁၀၀။ ယာ အန္နပါနံ ဒဒတိပ္ပမောဒိတာ။ ဝိ၊၃။ ၄၀၈။ (သံ၊၁၊၁၀၀။ သုတ္တနိ။၃၅၀။ ခုဒ္ဒ-က။၈။ ဝိမာန။၄၉။ ပေတ။၁၂၉။ ထေရ။ ၂၄၈။ ထေရီ။၃၉၃။ အပ၊၁၊၃၉၁။ ဇာ၊၁။ ၂၂၊၂၉၉၊၃၉၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အန္နပါနခါဒနီယ (န) [အန္န+ပါန+ခါဒနီယ] စားဖွယ်, သောက်ဖွယ်, ခဲဖွယ်၊ ထမင်း, အဖျော်, မုံ့ပဲသွားရေစာ။ နဂရဝါသိနော ဗဟုံ အန္နပါနခါဒနီယံ အာဒါယ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ မဟာဒါနံ ပဝတ္တယိံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၃၅၉။

အန္နပါနဝတ္ထဒဒ (တိ) [အန္နပါနဝတ္ထ+ဒဒ+အ] အစားအစာပေးလှူသောသူ, အဖျော်ယမ-ကာ ပေးလှူသောသူနှင့် အဝတ်တန်ဆာပေး လှူသောသူ။ ဝေ နရံ အန္နပါနဝတ္ထဒဒံ။ သံ၊၃။၃၄၉။ အန္နဒပါနဝတ္ထဒ-လည်း ကြည့်။

အန္နပါနသမာယုတ (တိ) [အန္နပါန+သမာယုတ] အစားအစာ,အဖျော်ယမကာတို့နှင့် ကောင်း စွာ–ရော–ပြွမ်း–ပြည့်စုံ–သော။ ဒသဟိ သဒ္ဒေဟိ အဝိဝိတ္တံ၊ အန္နပါနသမာယုတံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။ အန္နပါနသမာယုတန္တိ အန္နေန စတုဗ္ဗိဓေနာ-ဟာရေန စ ပါနေန စ သုဋ္ဌု အာယုတံ အန္န-ပါနသမာယုတံ၊ ဣမိနာ သုဘိက္ခတာ ဒဿိ-တာ၊ ဗဟုအန္နပါနသမာယုတန္တိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၈၇။

အန္နဘစ္စ (တိ) [အန္န+ဘစ္စ] ယာဂု, ထမင်း စ သော အစာဖြင့် မွေးမြူအပ်သော၊သူ။ အန္န-ဘစ္စာ စ ဘစ္စာ စ၊ ယောဓ ဥဒ္ဒိဿ ဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊၁။၈၁။ အန္နဘစ္စာ စ ဘစ္စာ စာတိ ပုရိသံ ဥပနိဿာယ ဇီဝမာနာ ယာဂုဘတ္တာ-ဒိနာ အန္နေန ဘရိတဗ္ဗာတိ အန္နဘစ္စာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၃၄။

အန္နဘာရ (ပု) [အန္န+ဘာရ] (၁) အန္နဘာရ-အမည်ရှိသော ပရိဗိုဇ်။ အန္နဘာရော ဝရ-ဓရော သကုလုဒါယီ စ ပရိဗ္ဗာဇကော။ မ၊၂။ ၁၉၄။ အံ၊၁။၃၃၈။ (၂) အစားအစာတာ ဝန်ရှိသောသူ၊ အစားအစာအတွက် ဆင်းရဲ ပင်ပန်းမှုရှိသောသူ၊ အန္နဘာရအမည်ရှိသော သူဆင်းရဲ၊ (အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ အလောင်း)။ အန္နဘာရော ပုရေ အာသိံ၊ ဒလိဒ္ဒေါ ဃာ-သဟာရကော။ ထေရ။၃၃၇။ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၄၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၈၆။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၁-တို့လည်း ကြည့်။) အန္နဘာရနေသာဒ-လည်း ကြည့်။ (၃) သူ တောင်းစား။ အန္နဘာရနေသာဒ-ကြည့်။

အန္နဘာရကာလ (ပု) [အန္နဘာရ+ကာလ] အန္နဘာရ အမည်ရှိသော သူဆင်းရဲ ဖြစ်စဉ် အခါ။ အနုရုဒ္ဓသကျေန အန္နဘာရကာလေ အတ္တနော ဘာဂဘတ္တံ ဥပရိဋ္ဌပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ ဒတွာ....။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၅။

အန္နဘာရနေသာဒ (ပု) [အန္နဘာရ+နေသာဒ] သူတောင်းစားနှင့် ငှက်မုဆိုး။ တထာဂတော ဓမ္မံ ဒေသေတိ အန္တမသော အန္နဘာရနေသာ-ဒါနမ္ပိ။ အံ၊၂။၁၈၇။ အန္နဘာရနေသာဒါနန္တိ ထွေ အန္နံ ဝုစ္စတိ ယဝဘတ္တံ၊ တံ ဘာရော ဧတေသန္တိ အန္နဘာရာ၊ ယာစကာနံ ဇော် နာမံ။ နေသာဒါ ဝုစ္စန္တိ သာကုဏိကာ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၄၁။ (မူဟောင်းတို့၌ "အန္နံ ဝုစ္စတိ ယဝဘတ္တံ....ယာစသိကာနမေတေသံ နာမံ"ဟု ရှိသည်။ ယင်းအလို "မြက်ထမ်းသမားနှင့် ငှက်မုဆိုး"ဟု ပြန်ရာ၏။ ဝိ၊ဓာန်-ကြည့်။)

အန္နသံသာဝက (ပု) [အန္န+သံသာဝက]ဆွမ်း, အဖျော်တို့ကို ပေးလှူခဲ့ဘူးသော – အန္န-သံသာဝကမည်သော–မထေရ်။ ဣတ္ထံ သုဒံ

အာယသ္မာ အန္နသံသာဝကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊၁။၇၈၊ ၂၉၇။ သော ပုဗ္ဗေ ကတပုညနာမဝသေန အန္နသံသာဝကတ္ထေရောတိ ပါကဋနာမော အဟောသိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃။

အန္နသန္နိဓိ (ပု) [အန္န+သန္နိဓိ] အစားအစာကို သိုမှီးခြင်း။ အန္နသန္နိဓိံ ပါနသန္နိဓိံ ဝတ္ထသန္နိဓိံ ။ ဒီ၊၁။၆။ မဟာနိ။၂၉၀။

အန္နသုတ္တ (နု) [အန္န+သုတ္တ] အန္နသုတ်၊အစား အစာပေးလှူမှုကို အကြောင်းပြု၍ ဟော အပ်သောသုတ်။ သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၅-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။ သံ၊၁။၂၉။

အန္နဟတ္ထ (တိ) [အန္န+ဟတ္ထ] အစားအစာ လက်၌ရှိသော၊သူ။ အန္နဟတ္ထာ စ တေ ဗျမ္ဗေ၊ ဃောသယန္တု ပုရေ တဝ။ ဇာ၊၂။၂၈၃။.... အန္နဟတ္ထာ ပုရိသာ "ကော ဆာတော၊ ကော တသိတော"တိ တေသံ ဒါတုကာမတာယ ဃောသေန္တု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၈။၁၄၅။

အန္နာ (ထိ) [?] အမိ၊မိခင်။ ဘောတိ အန္နာ။ ကစ္စည်း။၁၁၅။ ရူ။၁၀၁။ မောဂ်။၂။၆၁။ နီတိ၊သုတ္တ။၂၉၀။ (နီတိ၊ပဒ။၂၆၂-လည်း ကြည့်)။ အမိအနက်ဟော ထိလိင် အန္နာ-သဒ္ဒါကို ဆိုခဲ့ပြီး သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌သာ တွေ့ရသည်။ မာဂဓ, သက္ကတ, ပြာကြိုဋ္ဌ-ဓာန်တို့၌ မတွေ့။ နု အမ္မာဒိတော (ကစ္စည်း) သုတ်နှင့် အလားတူဖြစ်သော ကာသိကာ၊၇၊၃၊၁၀၇။ စံ၊၆၊၂။၄၅-တို့၌ ဟေ အမ္မ၊ ဟေ အက္က၊ ဟေ-အလ္လ-ဟုရင်း, ကာတန္တ၊၂၊၁၊၄၀-၌ ဟေ အမ္မ၊ ဟေ အက္က-ဟုရင်း ပုံစံထုတ်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ကာတန္တဝုတ္တိ ဋီကာ၌ကား အမ္မာ အက္ကာ အလ္လာ အဇ္ဇာ အတ္တာ နန္ဒာ အစ္စာ-ဟု ထုတ်ပြသည်။ ထို့ကြောင့် ပါဠိသဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ လာသော အန္နာ-သဒ္ဒါသည် အမိအနက် ဟော သက္ကတ,ပြာကြိုဋ္ဌ အလ္လာ,အတ္တာ-သဒ္ဒါ ၂-ခုတို့တွင် တခုခုမှ ပြောင်းလဲဆင်းသက်လာ သည်ဖြစ်ရာ၏။ သီဟိုဠ်အက္ခရာအရေးအသား ၌ တ-နှင့် န-တို့ အလွန်တူသည်ကို ထောက်က အတ္တာ-မှ ဆင်းသက်သည်ဟုကြံလျှင် သာ၍ နီးစပ်ရာသည်။ သက္ကတ, ပြာကြိုဋ္ဌ-ဓာန်တို့ နှင့် ဒေသီနာမမာလာ။ ၁။၅၊၅၁-တို့ လည်း ကြည့်)။

အန္ဝကာသိ (ကြိ) အနုကရောတိ (၂) အနက် ကြည့်။

အန္ဝက္ခရ (နု) [အနု+အက္ခရ] အသီးအသီး–တလုံးတလုံး–သော အက္ခရာ။(တလုံးတလုံး သော အက္ခရာဟူသည် ရူပံ-ဟူသောပုဒ်၌ ရူ-နှင့် ပံ,ဝေဒံ-ဟူသောပုဒ်၌ ဇေ-နှင့် ဝံ စသည်ဟု ဋ္ဌ,ဋီ-တို့ဖွင့်ပြကြ၏။) ပဒသော နာမ ပဒံ အနုပဒံ အန္ဝက္ခရံ အနုဗျဉ္ဇနံ။ အန္ဝက္ခရံ နာမ ရူပံ အနိစ္စန္တိ ဝုစ္စမာနော "ရု"န္တိ သြပါတေတိ။ ဝိ၊၂။၂၅။ အန္ဝက္ခရန္တိ ဧကေကမက္ခရံ....ယံ ကိဉ္စိ ဝါ ဧကမက္ခရံ အန္ဝက္ခရံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇။(သာရတ္ထ၊ ၃။၅-လည်း ကြည့်။)

အန္ဝဂ (တိ) [အနု+ဂမု+ကွိ] ရောက်သော။ ဘယံ နု တေ အန္ဝဂတံ မဟန္တံ၊ တေဇော နု တေ နာန္ဝဂံ ဒန္တမူလံ။ ဇာ၊၂။၂၂။ ကိံ နု တဝ တေဇော ဘောဇပုတ္တော ဒိသွာ တဒါ ဘယံ မဟန္တံ အန္ဝဂတံ၊ ဥဒါဟု ဝိသံ ဒန္တမူလံ န အန္ဝဂတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၇၅-၆။

အန္ဝဂစ္ဆိ (ကြိ) အနုဂစ္ဆတိ-ကြည့်။

အန္ဝဂတ (တိ) [အနု+ဂတ] အန္ဝဂ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အန္ဝဂူ[1] (ကြိ) အနုဂစ္ဆတိ-ကြည့်။

အန္ဝဂူ[2] (တိ) [အနု + ဂမု + ရူ] နောက်မှ လိုက်ပါသော၊ရောက်သော၊သူ။ သောကဿ ဝသမန္ဝဂူ။ သုတ္တနိ။ ၃၈၂။ ဝသမန္ဝဂူတိ ဝသံ ဂတော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၁။ ဇရာယ ဝသမန္ဝဂူ။ ဇာ၊၁။၂၃၆။ ဝသမန္ဝဂူတိ မာ အဟံ ကာမေဟိ သမ္မတ္တော ပမတ္တော ဇရာယ ဝသံ ဂါမိ နာမ ဟောမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၄။

အနွစာရီ (တိ) [အနု+စရ+ဏီ] အတုလိုက်၍– ကျင့် – ပြု – သော။ မဟိဋ္ဌာမုခေါ ပေါထယမန္တစာရီ။ ဇာ၁၊၁။၇ (–မာနုစာရီ။ သီ၊သျှ၁၊ဏ္ဍ)။ ပေါထယမန္တစာရီတိ ပေါထယန္တော မာရေန္တော အနုစာရီ။ ဇာ၁၊၄၊၁။ ၂၀၄။ (ဤပုဒ်ကို အနု+စရ-ဓာတ်, 'ဤ' ဝိဘတ်ဖြင့် ပြီးသော အာချာတ် ကြိယာ-ဟုလည်း ကြံနိုင်သည်၊ ထိုအခါ စာ-၌ အာ-ကို ဆန်းဒီဃ-ဟု ကြံ။)

အနွဓမာသ (န) [အနု+အဓုမာသ] အနွဒ္ဓမာသ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်း ကြည့်။

အန္တတ္ထ (တိ) [အနု+အတ္ထ။ ရူ၊ဋီ။ နှာ-၂၃၊၁၀၇။ နီတိ၊သုတ္တ။ နှာ-၃၅၈-၉-တို့ ကြည့်။ (အန္တထ-သံ)] (၁) အနက်အားလျော်သော၊ အနက်သို့ အစဉ်လိုက်သော၊ အနက်သို့ အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်သော၊ လျော်သော အနက်ရှိသော။ (က) အပူဇော်ခံထိုက်သည်၏အဖြစ် ဟူသော အနက်အား လျော်သော။ အတ္ထာနုရူပန္တိ အရဟတ္တတ္ထာ အနုရူပံ အန္တတ္ထံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁။၂၂၅။ (၂) အကျိုးအား လျော်သော၊ အကျိုးသို့အစဉ်လိုက်သော။ အန္တတ္ထပဋိပတ္တိ, အန္တတ္ထပဋိပဒါ-တို့ ကြည့်။

အန္တတ္ထတာ (ထီ) [အန္တတ္ထ+တာ] လျော်သောအနက်ရှိသည်၏အဖြစ်။ "ဝစနံ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တာ အဓိဝစနာ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တ-အတ္ထဝသေန အန္တတ္ထတာဝသေန။ အနုဋီ၊ ၂။၂၁။

အန္တတ္ထနာမ (န) [အန္တတ္ထ+နာမ] (၁) အနက်အားလျော်သောအမည်။ (တိ) (၂) အနက်အားလျော်သောအမည်ရှိသော။ သေပဋ္ဌမော နိကာယော ဒီဃနိကာယောတိ အနုလောမိကော အပစ္စနီကော၊ အတ္ထာ-နုလောမနတော အန္တတ္ထနာမောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၉၂။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၁၂၁-လည်း ကြည့်။)

အန္တတ္ထပဋိပတ္တိ (ထီ) [အန္တတ္ထ + ပဋိပတ္တိ] အကျိုးသို့ အစဉ်အားဖြင့် ဆိုက်ရောက်သော –အကျိုးအားလျော်စွာ ကျင့်အပ်သော – အကျင့်၊ မိမိတောင့်တအပ်သည်ကို ရသော အကျင့်။ အန္တတ္ထပဋိပတ္တိယာ ဝါ နမဿမာနော။ မဟာနိ။၃၁၄။ သံဃာဋိပတ္တစီဝရဓရော အန္တတ္ထပဋိပတ္တိယာ ပဥ္စလိကော ဘဂဝန္တံ နမဿမာနော။ စူဠနိ။၄၀၊၁၉၅။ အန္တတ္ထပဋိ-ပတ္တိယာတိ သဃံ ပစ္စာသီသိတလဒ္ဓပဋိပတ္တိ-ယာ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။ဂ။ အန္တတ္ထပဋိပဒါ-လည်း ကြည့်။

အန္တတ္ထပဋိပဒါ (ထီ) [အန္တတ္ထ+ပဋိပဒါ] အကျိုးသို့ အစဉ်အားဖြင့် ဆိုက်ရောက်သော– အဆင့်ဆင့် ပွါးအပ်သော – အကျိုးအားလျော်စွာကျင့်အပ်သော – အကျင့်။ အန္တတ္ထ-ပဋိပဒါယ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပဒါယ။ မဟာနိ။၁၁။ စူဠနိ။၂၅၀။ အန္တတ္ထပဋိပဒါယာတိ အတ္ထ-အနုဂတာယ ပဋိပဒါယ၊ ဥပရူပရိ ဝဍ္ဎိတာယ ပဋိပဒါယ၊ ယထာ အတ္ထော၊ တထာ ပဋိ-ပတ္တိတဗ္ဗာယ ပဋိပဒါယာတိ အတ္ထော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၅။

အန္တတ္ထသည (တိ) [အန္တတ္ထ+သညာ] အန္တတ္ထ-သညာရှိသော။

အန္တတ္ထသညတာ (ထီ) [အန္တတ္ထ+သညာ+တာ] အန္တတ္ထသညာရှိသည်၏အဖြစ်။သောမနဿ.... ဂါထာပဋိသံယုတ္တာတိ ဧတေန ဥဒါနဋ္ဌေန ဥဒါနန္တိ အန္တတ္ထသညတံ ဒဿေတိ။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၁။၁၂ဂ။

အန္တတ္ထသညာ (ထီ) [အန္တတ္ထ+သညာ] အနက်အားလျော်သော – အနက်သို့ အစဉ်လိုက်သော – အနက်သို့ လိုက်၍ဖြစ်သော – လျော်သော အနက်ရှိသော – အမည်၊ အန္တတ္ထ

သညာ။ ပစုရေန အနွတ္ထသညာဘာ၀တော ပန ထိရေ သာသနေ ထိရဘာ၀ပ္ပတ္တော။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၆။ အနွတ္ထသညာယာတိ အတ္ထမနု-ဂတာယ သညာယ။ ရူ၊ဋီ။နှာ-၁၀၇။

အနွဒိ (တိ) [အနု+အဒိ] နောက်မှ–အစဉ်–လိုက်တတ်သော။ အနွဒေ၀¹·ကြည့်။

အနွဒေ၀¹ (တိ) [အနု+အဒိ+၀ေ။ အနုအနွတိ အနုဗန္ဓတီတိ အနွဒိ၊ အနွဒိ ၀ေ အနွဒေ၀။ နီတိ၊ဓာ။ဂ၆။] နောက်မှ–အစဉ်–လိုက်တတ်သည်သာလျှင်။ အနွဒေ၀ ရာဇာ မဟာသုဒဿနေ သဒ္ဒိံ စတုရင်္ဂိနိယာ သေနာယ (ဒီ၊၂။၁၄၁။ ဒီ၊၃။၅၁။ မ၊၃။၂၁၁။)တိ.... တံ (စက္ကရတနံ) အနုဗန္ဓ-မာနော၀ ရာဇာ စက္ကဝတ္တိယာနဝရံ အာရုယှ ၀ေဟာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၅။ (တပါတည်းလိုက်ပါသွားလေ၏။ ဒီ၊မြန်၊၂။၁၆၃။ မ၊မြန်၊၃။၂၁၆။) အနွဒေ၀ အဟိရိကံ အနောတ္တပ္ပံ။ အံ၊၃။၄၂၉။ ဣတိ-ဝုတ်။၂၁၈။ အနွဒေ၀ါတိ တံ အနုဗန္ဓမာန-မေ၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၄။

အနွဒေ၀² (ဗျ) [အနု+၀ေ] အတူတူ–အတူတကွ–တပေါင်းတည်း–တပြိုင်နက်–သာလျှင်။ အနုဒေ၀·ကြည့်။

အနွဒ္ဓမာသ (န) [အနု + အဒ္ဓမာသ] မပြတ်ဆက်စပ်သော လခွဲ၊ လခွဲ – အပ္ပျံ့အနှံ့ – အစဉ်၊ လခွဲတိုင်း၊ လကွယ်–လပြည့်–ဥပုသ်နေ့တိုင်း။ ယော ပန ဘိက္ခု အနွဒ္ဓမာသံ ပါတိ-မောက္ခေ ဥဒ္ဒိဿမာနေ ဧ၀ံ ၀ဒေယျ။ ၀ိ၊၂။၁၉၀။ အနွဒ္ဓမာသန္တိ အနုပဋိပါဋိယာ အဒ္ဓ-မာသေ အဒ္ဓမာသေ။ ၀ိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၆။ အနွဒ္ဓ-မာသ(၀ိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၁)န္တိ ဧတ္ထ "အနုဗဒ္ဓေါ အဒ္ဓ-မာသော, အဒ္ဓမာသဿ ၀ါ အနု"တိ လိခိတံ။ ၀ဇိရ။၄၅၃။ (၀ိ၊၂။၇၅၊၁၉၀၊၄၁၄၊၄၁၅။ ၀ိ၊၄။၄၄၄။ အံ၊၃။၁၀၃။ စရိယာ။၃၉၂။ ၀ိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ဂ၁။ သာရတ္ထ၊၃။၄၃ဂ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၃ဂ-တို့လည်း ကြည့်။)

အနွဘိ (ကြိ) [အနု+ဘူ+ဏှ။ နီတိ၊ ပဒ။၄၀။ မောဂ်၊သျ။နှာ-ဂ၆ဂ-တို့ ကြည့်။] ခံစားပြီ။ သုခဉ္စ ခိဍ္ဍာရတိယော စ အနွဘိ။ ဒီ၊၃။၁၂၂။ အနွဘိတိ အနုဘ၀ိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၅။ (ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၀၆-၌ကား "အံနုဘိတိ ဂါထာသုခတ္ထံ အ-ကာရံ သာနုနာသိကံ ကတွာ ၀ုတ္တံ"ဟု ဖွင့်သည်။)

အနွယ (တိ) [အနု+ဣ+အ] (၁) အမျိုးအနွယ်၊ အစဉ်အဆက်။ ကုလံ ၀ံသော စ သန္တာနာ-ဘိဇနာ ဂေါတ္တမနွယော။ ဓာန်။၃၃၂။ ယဿ ပန အာဒိကာလတော ပဘုတိ အနွယ၀သေန သော ၀ေ ဇနပဒေါ နိ၀ါ-သော၊ သော နိကေတီတိ ၀ုစ္စတိ။.... တေန အနွယာဂတမ္ပိ ဘောဂသမ္ပတ္တိံ ဒီပေတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၃။ (၂) နောက်မှလိုက်ပါသော၊ အလားတူသွားသော၊ အလားတူ–ကျင့်ကြံ–ဟောပြော–သော၊သူ။ တဿနွ-ယော သာ၀ကော ဘာ၀ိတတ္တော။ ဣတိဝုတ်။၂၄၉။ တဿေ၀ သတ္ထု ပဋိပတ္တိယာ ဓမ္မဒေ-သနာယ စ အနုဂမနေန တဿနွယော အနု-ဇာတော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၅၃။ ကော နု သေ-နာပတိ ဘောတော၊ သာ၀ကော သတ္ထု-ရနွယော။ မ၊၂။၃၅၂။ သုတ္တနိ။၃၆ဂ။ ထေရ။၃၃၀။ (၃) နောက်မှ–အစဉ်–လိုက်သော။ အရိယသာ၀ကဿ တဒနွယာ သဒ္ဒါ သဏ္ဌာ-တိ။ သံ၊၃။၁၉၅။ တဒနွယာတိ တံ အနုဂစ္ဆ-မာနာ၊ အနု၀တ္တမာနာတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၉။ (အံ၊၂။၃၂၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၀။ ပဋိသံ။၂၄၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၁-တို့လည်း ကြည့်။) ကာယနွယတာ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၄) လည်း ကြည့်။ (၄) နောက်မှ–အစဉ်–လိုက်–လျှောက်–ခြင်း။ စတ္တာရိ ဉာဏာနိ ဓမ္မေ ဉာဏံ အနွယေ ဉာဏံ ပရိယေ ဉာဏံ သမ္မု-တိယာ ဉာဏံ။ ဒီ၊၃။၁၇၉။ (အဘိ၊၀ိ။၃၂၇။

အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၉-တို့လည်း ကြည့်။) အန္ွယေ ဉာဏန္တိ စတ္တာရိသစ္စာနိ ပစ္စက္ခတော ဒိသွာ.... ဧဝံ တာသု ဉာဏာသု အနုဂတိယံ ဉာဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၀၂။ အန္ွယေ ဉာဏန္တိ အနုဂမနဉာဏံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၂၃၄။ ဓမ္မေ ဉာဏဉ္စ အန္ွယေ ဉာဏဉ္စ။ သံ၊၁။၂၈၉။ အန္ွယေ ဉာဏန္တိ အနုအယေ ဉာဏံ၊ ဓမ္မဉာဏဿ အနုဂမနေ ဉာဏံ၊ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏဿေတံ နာမံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၂။ အနုအယေတိ ဓမ္မဉာဏဿ အနုရူပဝသေန အယေ ဗုဇ္ဈနဉာဏေ။ သံ၊ဋီ၊၂။၇၈။ (၅) နောက်မှ– အစဉ်– လိုက်–လျောက် – ၍ သိသောဉာဏ်၊ အနုမာနဉာဏ်။ ကေ ပနာ-ယသ္မတော အာကာရာ ကေ အန္ွယာ။ မ၊ ၁။၃၉၃။ အန္ွယာတိ အနုဗုဒ္ဓိယော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၈၄။ ဓမ္မန္ွယ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄၃။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၇၇) လည်း ကြည့်။ (၆) အကြောင်း။ တဿေဝ ကမ္မဿ ဝိပါ-ကမန္ွယာ။ ပေတ။၁၆၂။= တဿေဝ သုတ္တ-ဒါနမယပုညကမ္မဿ အန္ွယာ ပစ္စယာ ဟေတုဘာဝေန ဝိပါကဘူတံ သုခံ ....။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၃၇။ (၇)ပကတိ–ရိုးရိုး–အသွား –အစီအစဉ်၊ ပကတိ – ရိုးရိုး–စကား – ဝါကျ–အကြောင်းအကျိုး–အဆက်အစပ်၊ အလျှော်၊ အန္ွယ။(ကောတ္ထုဘ။၅၅။ ဝိလံ၊။ ၄၆-တို့၌ အကျယ်ရှု။) ဂါထာဒ္ွယေန ဗျတိ-ရေကတော အန္ွယတော စ ဝိဘာဝေတိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၁။

အန္ွယဗုဒ္ဓိ (ထီ) [အန္ွယ+ဗုဒ္ဓိ]အစဉ်လိုက်သည်၏အစွမ်းဖြင့် အနက်ကို သိတတ်သော ဉာဏ်၊ အနုမာနဉာဏ်။ ဓမ္မန္ွယေန အန္ွယဗုဒ္ဓိယာ အနုမာနေန ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၀။ အန္ွယဝသေန အတ္ထဿ ဗုဇ္ဈနတော အန္ွယဗုဒ္ဓိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၅၈။ အနုမာန-လည်း ကြည့်။

အန္ွယဗျတိရေက (တိ) [အန္ွယ+ဗျတိရေက] ထုံးစံအတိုင်း–ရိုးရိုး–တည့်တည့်– ပြောဆိုခြင်းနှင့် – ခြားနား–ထူးဆန်း – သော – ပြောင်းပြန် – ပြောဆိုခြင်း၊ အလျှော်နှင့် ဆန့်ကျင်ဖက်၊အန္ွယနှင့် ဗျတိရေက။ အန္ွယ-ဗျတိရေကဝသေန အနုမာနတော အညာသိ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၂၅။

အန္ွယာဂတ (တိ) [အန္ွယ+အာဂတ] အမျိုးအန္ွယ်မှလာသော။ အန္ွယ(၁)အနက်ကြည့်။

အန္ွာဂတ (တိ) [အနု+အာဂတ] (၁)ရောက်အပ်–ရအပ်–သော။ ကတံ ကိစ္စံ ရတံ ရမ္မံ၊ သုခေနာန္ွာဂတံ သုခံ။ အံ၊၁။၃၀၀။ ထေရ။ ၂၃၄။ သုခေနာန္ွာဂတံ သုခန္တိ သုခေန သုခံ အနုအာဂတံ သမ္ပတ္တံ။.... မဂ္ဂသုခေန ဖလသုခံ, ဖလသုခေန နိဗ္ဗာနသုခံ သမ္ပတ္တံ အဓိဂတန္တိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅၀။ =ဖလ-သမာပတ္တိသုခေန အနုအာဂတံ ဥပဂတံ အစ္စန္တသုခံ နိဗ္ဗာနံ။....မဂ္ဂသုခေန စ အန္ွာ-ဂတံ ဖလသုခံ နိဗ္ဗာနသုခဉ္စ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၈၂။ (၂) သိသော၊သူ။ ယက္ခာ ဟဝေ သန္တိ မဟာနုဘာဝါ၊ အန္ွာဂတာ ဣဒ္ဓိမန္တော ယသဿိနော သာဓုရူပါ။ ဇာ၊၁။၃၁၁။ အန္ွာဂတာတိ အနုအာဂတာ၊ ဣဒ္ဓိမန္တော ယသဿိနော သာဓုရူပါ ဂုဏ-သမ္ပန္နာတိ ဧဝံ ဇာနမာနာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၈၆။ (၃) လိုက်လာ–ရောက်လာ–သော၊သူ။ အန္ွာဂတာ ပုတ္တသော-ကေန ဘိက္ခု။ ဇာ၊၁။၃၁၁။ အန္ွာဂတာတိ အာဂတာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၈၆။ (၄) နောက်မှ–အစဉ်–လိုက်သော၊သူ။....ပုဂ္ဂလံ သယံ-ကတမေဝ ဘယံ အန္ွေတိ၊ ယထာ မံ ပဏ္ဏ-ရကနာဂံ သုပဏ္ဏော အန္ွာဂတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ဂ၁။ (၅) တကွဖြစ်သော၊ ပြည့်စုံသော၊ သူ။ ယာ စ မနုဿလောကသ္မိံ ၊ ရူပေနာ'-န္ွာဂတိတ္ထိယော။ ရူပေန တေ သဒိသီ နတ္ထိ။ ဇာ၊၁။၃၅၈။ ရူပေနာန္ွာဂတိတ္ထိယောတိ ရူပေန အန္ွာဂတာ ဣတ္ထိယော။ "နတ္ထိ"တိ အတ္တနော သမ္ဘာဝနာယ ဝေမာဟ။ တဝ ရူပသဒိသာယ နာမ န ဘဝိတဗ္ဗန္တိ ဟိဿ အဓိပ္ပါယော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅။

အန္တာဂန္တာန (ကြိ၊ဝိ)[အန္တ+အာ+ဂမု+တွာန] တဖန်–ပြန်–လာ၍။ အန္တာဂန္တာန ဒူသေယျ။ ဇာ၊၁။၂၉။ ဓမ္မာဋ္ဌ၊၂။၂၂။ ဣမံ ဂေဟံ အနုအာဂန္တာ ကသာဘိဃာတေဟိ စေဝ လကုဏ္ဍာဟနနေန စ ဇာတိပ္ပကာသနေန စ တံ ဒူသေယျ ဥပဟနေယျ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇၀။

အန္တာစယ (ပု) [အန္တ+အာ+စိ+အ။ ပဓာနဿ ပစ္ဆာ အညော အာစီယတေ ဗောဇ္ဈတေ ယတြ။ .... ဥဒ္ဒေသသိဒ္ဓိယာ အနုဒ္ဒေသ-သိဒ္ဓျုတ္တော္ပဒေသေ....။ ဝါစပ္ပတိ။] ပြဓာန်းသည်၏ နောက်၌ မပြဓာန်းသည်ကို သိစေအပ်ရာ ဖြစ်သော အနက်၊ နောက်ထပ် – တဖန် – ပေါင်းဆည်းခြင်း၊ အန္တာစည်း။ စ-သဒ္ဒါ၏ အနက်အများတို့တွင် တခု။ အန္တာ-စယော စ ယတ္တေကော ပဓာနဘာဝေန ဝိဓီယတေ၊ အပရော စ ဂုဏဘာဝေန။ ယထာ 'ဘိက္ခုံ စရ၊ ဂါဝေါ စာနယေ'တိ။ မောဂ်။၃၊၁၉။ အန္တာစယော ကော ပဓာန-ဘာဝေန ဝတ္တာ ဣတရဿ အပ္ပဓာနဘာဝေန ဝစနံ၊ တသ္မိံ ။ သီလံ ရက္ခာဟိ၊ ဒါနဉ္စ ဒေဟိ။ ဓာန်၊ဋီ။၁၁၇။ (ရူ၊ဋီ။ နှာ-၆၀။ နီတိ၊သုတ္တ။ နှာ-၃၇၀-တို့လည်း ကြည့်။)

အန္တာစိန္တ (တိ) [အန္တ+အာ+စိ+နာ+အန္တ] နောက်ထပ် – တဖန် – ပေါင်းဆည်းသော – ပေါင်းဆည်းလိုသော၊သူ။ ဘိက္ခုနသီလတာ-ဒိလက္ခဏော ဘိက္ခုဘာဝေါ၊ပဗ္ဗဇ္ဇာသဟစရိ-တာယ (ပဗ္ဗဇ္ဇာယ သဟစရိတာယ ?) သဒ္ဒိံ ဘိက္ခုဘာဝံ အန္တာစိနန္တော အာဟ "ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဘိက္ခုဘာဝဉ္စာ"တိ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၀၇။ အန္တာ-စယ-လည်း ကြည့်။

အန္တာဒိက (ပု) [အန္တ+အာ+ဒါ+ဣ+က] အန္တာဓိက-နှင့် အနက်တူ။ အာဂန္တုကပတ္တမ္ပိ ဒါတုန္တိ ဣမိနာ အန္တာဒိကန္တိ ပဒဿ အနု ပစ္ဆာ အာဂန္တုကဘာဝေန ဒီယတီတိ အန္တာ-ဒိကန္တိ ဝစနတ္တံ ဒဿေတိ။ စတုတ္ထက္ခရေ-နပိ ပါဌော၊ အနု ပစ္ဆာ အာဂန္တုကဘာဝေန ဓီယတိ ဌပီယတီတိ အန္တာဓိကန္တိ ကာ-တဗ္ဗော။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။၃၀၇။ အန္တာဓိက-လည်း ကြည့်။

အန္တာဒိဋ္ဌ (တိ) [အန္တ+အာ+ဒိသ+တ။(အန္တာ-ဒိမှ-သံ)] တဖန်ညွှန်ပြအပ်သော။ ထွေ့ာတိ အနန္တရဝုတ္တမေ့ဝ အန္တာဒိဋ္ဌာတိ အာဟ "ကဏှသုက္ကမေ့ဝသူ"တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၃၈။(ယင်း၌ အန္တာဒိဋ္ဌာ-ဟု ပါ၍ရှိနေသည်။ ဤနေရာ၌ အနက်အဓိပ္ပါယ် မလျော်။)

အန္တာဒိသတိ (ကြိ) [အန္တ+အာ+ဒိသ+အ+တိ] ပေး၏၊ ရည်စူး၍ ကုသိုလ်အဖို့ကို ပေး၏၊ အမျှပေးဝေ၏။ ဒေဟိ ပုတ္တက မေ ဒါနံ၊ ဒတွာ အန္တာဒိသာဟိ မေ။ပေတ။၁၄၀။ အန္တာဒိသာဟိ မေတိ ယထာ ဒိန္နံ ဒက္ခိဏံ မယှံ ဥပကပ္ပတိ၊ တထာ ဥဒ္ဒိသ ပတ္တိံဒါနံ ဒေဟိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၇၄။ အန္တာဒိသာဟိ- (ပေတ။၁၆၉)တိ အာဒိသ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၆၇။ ဒတွာ အန္တာဒိသိ ထေရော၊ မာတု ပိတု စ ဘာတုနော။ ပေတ။၁၆၉။ အန္တာဒိသီတိ အာဒိသိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၇၀။

အန္တာဓိ (န) [အန္တ+အာ+ဓာ+ဣ] သလင်းထောင်။ အန္တာဓိက-ကြည့်။

အန္တာဓိက (န) [အန္တာဓိ+က။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။ ၃၀၇-၌ အန္တာဒိက-လည်း အသင့် ဟု ဆိုဖြစ်သည်။ ၎င်းပုဒ် ကြည့်။] သက်န်းအပေါ်၌ နောက်ထပ် တင်အပ်သော အာဂန္တုက-အထပ်၊ သလင်းထောင်။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခ-ဝေ အန္တာဓိကမ္ပိ အာရောပေတုံ။ ဝိ၊၃။၄၁၂၊ ၄၂၉။=အာဂန္တုကပတ္တမ္ပိ ဒါတုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၁၀။ သဗ္ဗေသု အပ္ပဟောန္တေသု၊ အန္တာဓိ-မာဒိယေယျ ဝါ။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ။၃၊၄၆။ အန္တာဓိ နာမ အနုဝါတံ ဝိယ သံဟရိတွာ စီဝရဿ ဥပရိ သဃာဋိအာကာရေန အာရောပေတဗ္ဗံ။ ၎င်း၊ဋီ၊ဟောင်း။၉၁။ အန္တာဓိန္တိ အာဂန္တုက-ပတ္တံ။ အနု ပစ္ဆာ အာဓီယတီတိ အန္တာဓိ၊

ယံ စီဝရသောပရိ သဃာဋိအာကာရေန အာရောပေတဗ္ဗံ။ ၎င်း၊ဋီ၊သစ်။၂၇၇။

အနွါနယတိ (ကြိ) [အနု+အာ+နီ+အ+တိ] အဖန်ဖန်–အထပ်ထပ်–ဆောင်၏–ရ၏။ သဗ္ဗေဝ တေ နိန္နမန္ဝါနယန္တိ။ သုတ္တနိ။၄၁၈။ မဟာနိ။၂၃၆။ သဗ္ဗေဝ တေ သမဏ-ဗြာဟ္မဏာ နိန္နမေဝ အနွေန္တိ၊....သဗ္ဗေ နိန္နိ-တာယေဝ ဟောန္တိ။ မဟာနိ။၂၃၇။ အန္ဝါ-နယန္တီတိ အနုအာနယန္တိ၊ ပုနပ္ပုနံ အာဟ-ရန္တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၂၀။

အန္ဝါယ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဣ+တွာ] စွဲ၍၊ အကြောင်းပြု၍။ တဿ ဂဗ္ဘဿ ပရိပါက-မန္ဝါယ ပုတ္တံ ဝိဇာယိ။ ဝိ၊၁။၂၂။ ဝိ၊၃။၄၈၉။ ဒီ၊၁။၁၂။ ဒီ၊၃။၂၅။ မ၊၃။၂၅၃။ အာတပ္ပ-မန္ဝါယာတိ....တိပ္ပဘေဒံ ဝီရိယံ အန္ဝါယ အာဂမ္မ ပဋိစ္စာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။ ဝုဒ္ဓိမန္ဝါယ ဣန္ဒြိယာနံ ပရိပါကမန္ဝါယ။ မ၊၁။၃၃၃။ အံ၊၃။၄၂၁။ မုဟုတ္တံ ပမာဒမန္ဝါ-ယ၊ ဗျဉ္ဇနေဒုရုဒ္ဓမာနသော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၉။ (သံ၊၂။၂၁၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၁။ အံ၊၁။၃၉၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အနွါယိက (တိ) [အနွါယိ+က။ အနု+အယ+ဏျ။ အက-၏ အ-ကို ဣ-ပြု။] နောက်မှ–အစဉ်–လိုက်သော။ (က) နောက်မှ–အစဉ်–လိုက်တတ်သော၊ တရား။ တံ ပုဂ္ဂလံ .... ဇာတိဒုက္ခံ အနွေတိ အနုဂစ္ဆတိ အန္ဝါယိ-ကံ ဟောတိ။ မဟာနိ။၁၃။ သံသာရမာရော ဝဋ္ဋမာရော အနွေတိ အနုဂစ္ဆတိ အန္ဝါယိ-ကော ဟောတိ။ စူဠနိ။၁၅၂။ (ခ) နောက်မှ–အစဉ်–လိုက်တတ်သောသူ၊ နောက်လိုက်၊ နောက်ပါ၊ အခြွေအရံ။ ဘိက္ခုသံဃော မေ အန္ဝါယိကော ဝေနကရော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၉။ အန္ဝါယိကောတိ အနုဝတ္တကော။ သာရတ္ထ၊၁။၄၄၉။ မဟာသဿ ဇနော အန္ဝါယိကော ဟောတိ။ ဒီ၊၃။၁၃၇။ အန္ဝါယိကာ ပည-ဝတော ဘဝန္တိ။ ဇာ၊၂။၁၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁။ အန္ဝါယိကာတိ အနုဂါမိနော။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၇၀။ အန္ဝါယိကာ ပညဝတော ဘဝန္တိ၊ ပညဝန္တမေဝ အနု-ဂစ္ဆန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၅၈။ (ဂ) ရောက်လာသော၊ ဆိုက်ရောက်သော။ အန္ဝါယိကံ ဟောတိ (မဟာနိ။၁၃)တိ သမ္ပတ္တံ ဟောတိ မမ္မံဂန္တိကာယ ပရိစ္ဆေဒေါ ဝိယ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၉။

အန္ဝါရုဟတိ (ကြိ) [အနု+အာ+ရုဟ+အ+တိ] တက်၏၊ တက်ရောက်၏။ အန္ဝါရုဟိ ကာသိရဇာ ပသန္နော။ ဇာ၊၁။၃၄၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၆၈။

အန္ဝါဝဇ္ဇနာ (ထီ) [အနု+အာ+ဝဇ္ဇ+ယု]အဖန်ဖန် – အထပ်ထပ် – ဆင်ခြင် – နှလုံးသွင်း–ခြင်း။ စိတ္တဿ အာဝဇ္ဇနာ အန္ဝါဝဇ္ဇနာ အာဘောဂေါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅။ အနု အနု အာဝဇ္ဇေတီတိ အန္ဝါဝဇ္ဇနာ။ အံ၊ဋီ၊၁။၇၅။ အန္ဝါဝဋ္ဋနာ-လည်း ကြည့်။

အန္ဝါဝဋ္ဋတိ (ကြိ) အန္ဝါဝတ္တတိ-ကြည့်။

အန္ဝါဝဋ္ဋနာ(ထီ) [အနု+အာ+ဝဋ္ဋ+ယု] ဘဝင်စိတ်ကို အဖန်ဖန် လည်စေတတ်သောတရား၊ (အာဝဇ္ဇန်း)။ စိတ္တဿ အာဝဋ္ဋနာ အန္ဝါ-ဝဋ္ဋနာ အာဘောဂေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ အာဝဇ္ဇနာ ဟိ ဘဝင်္ဂစိတ္တံ.... အနု အနု အာဝဋ္ဋေတီတိ အန္ဝါဝဋ္ဋနာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၁၂။ မ၊ဋီ၊၁။၁၄၉။ (အဘိ၊ဝိ။၃၈၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈၂-တို့၌ အနာဝဋ္ဋနာ-ဟု ရှိပြီး အန္ဝါဝဋ္ဋနာ-ကို သီ၊သျာ-မူကွဲ ပြသည်။) အန္ဝါဝဇ္ဇနာ-လည်း ကြည့်။

အန္ဝါဝတ္တတိ (ကြိ) [အနု+အာ+ဝတု+အ+တိ] အဖန်ဖန် ရှေးရှုဖြစ်တတ်၏၊ ချဉ်းကပ်၏။ တဿ တထာ ဝူပကဋ္ဌဿ ဝိဟရတော အန္ဝါဝတ္တန္တိ (အန္ဝါဝဋ္ဋန္တိ။ သီ၊သျာ၊ကံ၊ဣ။) ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ။ မ၊၃။၁၅၇။ အန္ဝါ-

ဝတ္တန္တိတိ အနုအာဝတ္တန္တိ ဥပသင်္ကမန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၇။ အနုအာဝတ္တန္တိတိ အနု အနု အဘိမုခါ ဟုတွာ ဝတ္တန္တိ၊ ပယိရုပါသနာဒိ-ဝသေန အနုကူလယန္တိ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၂၉။

အနွာဝတ္တန္တ (တိ) [အနု+အာ+ဝတု+အ+အန္တ] အဖန်ဖန် ရှေးရှုဖြစ်သော၊ ချဉ်းကပ်သော။ သော အနွာဝတ္တန္တေသု ဗြာဟ္မဏဂဟ-ပတိကေသု....မုဋ္ဌိံ နိကာမယတိ။ မ၊၃။၁၅၇။

အနွာဝမဒ္ဒတိ (ကြိ) [အနု+အာ+အဝ+မဒ္ဒ+အ+တိ] နင်းချေ–ကိုက်သတ်–၏။ ဂလကံ အနွာဝမဒ္ဒိ၊ နတ္ထိ ဒုဋ္ဌေ သုဘာသိတံ။ ဇာ၊၁။၁၈၅။ ဂလကံ အနွာဝမဒ္ဒီတိ ဂီဝံ မဒ္ဒိ၊ ဍံသိတွာ ဖာလေသီတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၅၇။

အနွာဝိဋ္ဌ (တိ) [အနု+အာဝိဋ္ဌ] ဝင်ရောက်–ပူးကပ်–လွှမ်းမိုး–လှည့်စား–အပ်သော၊သူ။ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ အနွာဝိဋ္ဌာ ဒူသိနာ မာရေန။ မ၊၁။၄၁၂။ အနွာဝိဋ္ဌာတိ အာဝဋ္ဋိ-တာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၆။ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ မာရေန ပါပိမတာ အနွာဝိဋ္ဌာ ဘဝန္တိ။ သံ၊၁။၁၁၅။ အနွာဝိဋ္ဌာတိ အနု အာဝိဋ္ဌာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။

အနွာဝိသတိ (ကြိ) [အနု+အာ+ဝိသ+အ+တိ] ဝင်ရောက် – ပူးကပ် – ၏။ ယံ နူနာဟံ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကေ အနွာဝိသေယျံ။ မ၊၁။၄၀၉။ ယံ ပန မာရော ပါပိမာ ပဉ္စသာလကေ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကေ အနွာဝိသိ။ မိလိန္ဒ။၁၅၇။ မာရော တာသံ သမ္ပတ္တိယာ အန္တရာယံ ကရိဿာမီတိ အနွာဝိသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။

အနွာဝိသိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+အာဝိသိတုံ] ဝင်ရောက် – ပူးကပ်–ခြင်းငှါ။ အနွာဝိသိတွာ-ကြည့်။

အနွာဝိသိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+အာဝိသိတွာ] ဝင်ရောက်–ပူးကပ်–လွှမ်းမိုး–၍။ မာရော ပါပိမာ အညတရံ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇံ အနွာဝိ-သိတွာ မံ ဧတဒဝေါစ။ မ၊၁။၄၀၂။ ဗြဟ္မပါရိ-သဇ္ဇံ အနွာဝိသိတွာတိ ဧကဿ ဗြဟ္မပါရိ-သဇ္ဇဿ သရီရံ ပဝိသိတွာ။ မဟာဗြဟ္မာနံ ပန ဗြဟ္မပုရောဟိတာနံ (ဗြဟ္မပုရောဟိတံ?) ဝါ အနွာဝိသိတုံ န သက္ကောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၂။ အနွာဝိသိတွာတိ အာဝိသနဝသေန တဿ အတ္တဘာဝံ အဓိဘဝိတွာ၊ တထာ အဘိဘဝတော ဟိ တဿ သရီရံ ပဝိဋ္ဌော ဝိယ ဟောတိ။ မ၊ဋီ၊၂။၃၁၂။ (သံ၊၁။၆၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၆၇-တို့လည်း ကြည့်။)

အနွာသတ္တ (တိ) [အနု+အာ+သဉ္ဇ+တ] (က) အဖန်ဖန်–ကပ်ငြိအပ်–နှောင်ဖွဲ့အပ်–ဝန်းရံအပ်–သော။ အကုသလဝိတက္ကေဟိ ဥပဒ္ဒုတော အနွာသတ္တော ပစ္စာဂန္တွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။ အနွာသတ္တောတိ အနုဗဒ္ဓေါ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၂။ အကုသလေဟိ ဝိတက္ကေဟိ အနွာ-သတ္တာ။ အံ၊၃။၁၆၇။ ဥဒါန။၁၁၉။ အနွာ-သတ္တာတိ အနုဗဒ္ဓါ သမ္ပရိဝါရိတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၉။ (ခ) အဖန်ဖန် – ကပ်ငြိ – ရောပြွမ်း–သော။ အနွာသတ္တာတိ အနုလဂ္ဂါ ဝေါကိဏ္ဏာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၉၈။

အနွာသတ္တတာ (ထီ) [အနွာသတ္တ+တာ] အဖန်ဖန်–ကပ်ငြိ–နှောင်ဖွဲ့–အပ်သည်၏ အဖြစ်။ တီဟိ ဝိတက္ကေဟိ အနွာသတ္တတာယ....။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၂။

အနွာသဝတိ (ကြိ) [အနု+အာ+သု+အ+တိ] အစဉ်လိုက်၍ ပြင်းစွာ ယိုစီး၏။ တဿ အနွေတ္တာ ဝသန္တိ အနွာသဝန္တိ ပါပကာ အကု-သလာ ဓမ္မာ။ မဟာနိ။၁၁။ အနွာသဝန္တီတိ ကိလေသသန္တာနံ အနုဂန္တွာ ဘုသံ သဝန္တိ အနုပဗန္ဓန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၇။ (စူဠနိ။၂၅၁-၌ အနွာဿဝန္တိ-ဟု ရှိသည်။)

အန္တာသဝတိ (ကြိ) [အနု+အာ+သု+အ+တိ] (က) ယိုစီး၏။ န တဿ ပါပကာ ဝိတက္ကာ စိတ္တံ အန္တာသဝန္တိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၂၇၉။ ယထာ ပုန န အန္တာသဝန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅၀။ စက္ခုန္ဒြိယာသံဝရဿ ဟေတု အန္တာသဝန္တိ။ မူလဋီ၊၁။ ၁၇၅။ အန္တာသဝန္တီ အဘိဇ္ဈာဒယော။ အနုဋီ၊၁။ ၂၀၀။ (ခ) အဖန်ဖန် – အစဉ်လိုက်၍ – နှိပ်စက် – လွှမ်းမိုး – ၏။ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿာ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ အန္တာသဝေယျုံ။ ဒီ၊၁။ ၆၆။ ဒီ၊၃။ ၁၈၉။ မ၊၁။ ၂၃၀။ မ၊၃။ ၈၄။ သံ၊ ၂။ ၃၂၃။ အံ၊၁။ ၁၁၁။ အံ၊ ၂။ ၈၀။ အံ၊၃။ ၄၂၃။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၆၁။ အဘိ၊ဝိ။ ၂၅၇။ အဘိ၊ပု။ ၁၂၃။ မဟာနိ။ ၂၀၅။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၆၀။ နာဘိဇ္ဈာဒေါမနဿာ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ အန္တာသဝိဿန္တိ။ မ၊၃။ ၁၅၄။ အံ၊၃။ ၁၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၂၆။ (ဂ) လိုက်၍ – နှိပ်စက်၏ – ကိုက်၏။ မက္ခိကာ နာနုပတိဿန္တိ နာန္တာသဝိဿန္တိ။ အံ၊၁။ ၂၀၄။ နာန္တာသဝိဿန္တီတိ အနုဗန္ဓိတွာ န ခါဒိဿန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၀။ အနုပ္ပဗန္ဓတိ (ခ) အနက်လည်း ကြည့်။

အန္တာသဝန (န) [အနု + အာ + သု + ယု] အဖန်ဖန် ပြင်းစွာ ယိုစီးစေတတ်သော၊ သူ။ ဇတေသံ ဟိနဓမ္မာနံ ဝဿနတော သိဥ္စနတော အန္တာသဝနတော "ဝသလော"တိ ဇာနေယျ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၀။

အန္တာသဝဝိရဟိတ (တိ) [အန္တာသဝ+ဝိရဟိတ] အဖန်ဖန် ပြင်းစွာယိုစီးစေခြင်းမှ ကင်းသော။ ဣမာယ ပဋိပတ္တိယာ တေသု တေသု အာရမ္မဏေသု ကိလေသအန္တာသဝဝိရဟိတော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၄။

အန္တာဟာရ (ပု) [အနု+အာ+ဟရ+ဏ] လျော်စွာဆောင်ခြင်း။ အာဘောဂသမန္တာဟာရ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။ ၃၇၁)ကြည့်။

အန္တာဟိဏ္ဍတိ (ကြိ) [အနု+အာ+ဟိဍိ+အ+တိ] အစဉ်အားဖြင့် လှည့်လည်၏။ ဝိဟာရေန ဝိဟာရံ အန္တာဟိဏ္ဍန္တိ။ အံ၊၃။ ၁၈၁ (သီ၊ဣ၊မူကွဲ)။

အန္တာဟိဏ္ဍန္တ (တိ) [အနု+အာ+ဟိဍိ+အ+အန္တ] လှည့်လည်သော၊သူ။ ကေဝလကပ္ပံ ကပိလဝတ္ထုံ အန္တာဟိဏ္ဍန္တော နာဒ္ဒသ။ အံ၊ ၁။ ၂၀၀။ သီဟံ၁ဋ္ဌကေန သီဟံ၁ဋ္ဌကံ အန္တာဟိဏ္ဍန္တော န ကိဉ္စိ ပဋိသတိ။ အံ၊၃။ ၁၈၃။ အန္တာဟိဏ္ဍန္တောတိ ဝိစရန္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၀။

အန္ဝိစ္ဆာ (ထီ) [အနု+ဣစ္ဆာ] အဖန်ဖန် – အလိုရှိ – လိုချင် – ခြင်း။ ပုနပ္ပုနံ ဣစ္ဆာ အန္ဝိစ္ဆာ။ နီတိ၊ဓာ။ ၁၈၁။

အန္ဝိတ (တိ) [အနု+ဣ+တ] လိုက်၏၊ နောက်မှ – အစဉ် – လိုက်၏။ နီတိ၊ဓာ။ ၂၅-တို့ကြည့်။

အန္ဝေတ (တိ) [အနု+ဣ+တ] ကပ်ရောက်တတ်သော၊ သူ။ အန္ဝေတိ (၂) အနက်ကြည့်။

အန္ဝေတိ (ကြိ) [အနု+ဣ+အ+တိ။ ဤပုဒ်သည် အနု+ဣတိ-မှရင်း, အနု+ဧတိ-မှရင်း ဖြစ်သည်။ ထိုတွင် အနု+ဧတိ မှ ဖြစ်သည်ကို နီတိဆရာ မနှစ်သက်။ ဋ္ဌ-တို့၌ကား အနုဧတိ-ဟု ရှိသည်ပင်။ နီတိ၊ဓာ။ ၇။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၉၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၅၉-တို့ ကြည့်။] (၁) လိုက်၏၊ နောက်မှလိုက်၏၊ အစဉ်လိုက်၏။ န မိယမာနံ ဓနမန္ဝေတိ ကိဉ္စိ။ မ၊ ၂။ ၂၆၀။ ထေရ။ ၃၂၆။ တတော နံ ဒုက္ခမန္ဝေတိ။ ဓမ္မ။ ၁၃။ သုတ္တနိ။ ၃၉၉။ မဟာနိ။ ၉။ ကာယိကစေတသိကံ ဝိပါကဒုက္ခံ အနုဂစ္ဆတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၅။ တံ ပုဂ္ဂလံ ဒုက္ခံ အန္ဝေတိ အနုဂစ္ဆတိ အန္တာယိကံ ဟောတိ။ မဟာနိ။ ၁၃ (၎င်း။ ၉-၏အဖွင့်)။ ဒုက္ခံ အန္ဝေတီတိ ဒုက္ခံ နု ဧတိ မာတု ပစ္ဆတော အဓိရပိဝကော ဝိယ။ အနုဂစ္ဆတီတိ

သမီပံ ဂစ္ဆတိ စောရဃာတကော ဝိယ ဝဇ္ဈပ္ပတ္တဿ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၉။ ဥပဟန္တိ ဗာလမန္ဒေတိ။ ဓမ္မ။၂၃။ =အနုဂစ္ဆတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၂၃။ ပါဏိတလသ္မိံ ဟိ ဝဏော အသတိ ဝိသံ ဂဏှန္တဿ တံ ဝိသံ အနုဍဟိတုံ န သက္ကောတိ။ .... နာဗ္ဗဏံ ဝိသမန္ဒေတိ (ဓမ္မ။ ၃၁) = အဝဏံ ဟိ ပါဏိံ ဝိသံ အန္ဒေတုံ န သက္ကောတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈။ တေနေဝ မာရော အန္ဒေတိ ဇန္တုံ။ သုတ္တနိ။၄၄၅။ စူဠနိ။၁၇၊၁၅၁။ ခန္ဓမာရော .... အန္ဒေတိ အနုဂစ္ဆတိ အနွာယိကော ဟောတိ။ စူဠနိ။ ၁၅၂။ ပဋိသန္ဓိက္ခန္ဓမာရော တံ သတ္တံ အနုဂစ္ဆတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၄။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၄၃။ (က)စိမ့်-စီး-ဝင်၏။ ယထာ နာဝံ ဘိန္နမိဝေါဒကန္တိ ယထာ ဘိန္နံ နာဝံ ဒကမေသိံ တတော တတော ဥဒကံ အန္ဒေတိ အနုဂစ္ဆတိ အနွာယိကံ ဟောတိ။ မဟာနိ။၁၄။ ဥဒကံ အန္ဒေတီတိ တတော တတော ဘိန္နဋ္ဌာနတော ဥဒကံ ပဝိသတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၆၇။ (ခ) လိုက်-နာ-ကျိုးနွံ-ရှိသေ-၏။ အန္ဒေန္တိ တံ သာရထိဝေဒိတာ ဟယာ။ ဝိမာန။၁၈။ ဣမေ ဟယာ ဘဒ္ဒေ ဒေဝတေ တံ အနုဂစ္ဆန္တိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၇၁။ တေပိ မံ ဝသ’မန္ဒေန္တိ။အပ၊၂။၉၈။ တဿ သာ ဝသ’မန္ဒေတု။ ဇာ၊၁။၁၁၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၆။ ယော မံ ဣစ္ဆတိ အန္ဒေတု။ သုတ္တနိ။၃၆၉။ နေဂမာ စ မံ အန္ဒေန္တု။ ဇာ၊၂။၃၆၉။ (ဂ) မှန်းဆ၍ သိ၏။ ယထာ ဟိ လောကေ ဒိဋ္ဌေန ဓူမေန အဒိဋ္ဌံ အဂ္ဂိံ အန္ဒေတိ အနုမာနတော ဇာနာတိ။ မဏိ၊၂။၃၀၂။ (၂) လာ၏၊ရောက်လာ၏၊ကပ်ရောက်၏။ ဝိဿာသာ ဘယ’မန္ဒေတိ။ ဇာ၊၁။၂၂(ဇာ၊၁။၁၁၅၊ ၃၈၇-တို့လည်း ကြည့်။) တတော ဘယမေဝ အာဂစ္ဆတိ .... မိဂမာတုကာယ သန္တိကာ သီဟဿ ဘယံ အန္ဒေတိ၊ ဥပဂတံ သမ္ပတ္တန္တိ အတ္ထော။ သီဟံ မိဂမာတုကာ အန္ဒေတာ ဥပဂတာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၂။ သုဘာသိတေန အန္ဒေန္တိ။ ပေတ။၁၅၀။ ရာဇာနံ ဝါသုဒေဝံ ဃဋပဏ္ဍိတော သောကဟရဏတ္ထာယ သုဘာသိတေန အန္ဒေသိ အနုဧသိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၉၃။ (၃) သွား၏။ သိဝိမဂ္ဂေန အန္ဒေသိ။ ဇာ၊၂။၃၂၉။ အန္ဒေသီတိ တံ အဂမာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၈၀။

အန္ဒေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဣ+တုံ] နောက်မှ-အစဉ်-လိုက်ခြင်းငှါ။ အန္ဒေတိ (၁) အနက် ကြည့်။

အန္ဒေန္တ (တိ)[အနု+ဣ+အ+အန္တ]နောက်မှ-အစဉ်-လိုက်သော၊သူ။ဒိဋ္ဌိဂတာနိ အန္ဒေန္တာ’ ကုဒံ သေယျောတိ မညရေ။ ထေရ။၃၃၉။ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ မိစ္ဆာဂါဟေ အန္ဒေန္တာ အနုဂစ္ဆန္တာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ။၂။၃၅၄။

အန္ဒေသတိ (ကြိ) [အနု+ဣသ+အ+တိ] ရှာမှီး၏။ ဗောဓိသတ္တော စတုန္နံယေဝ အရိယသစ္စာနံ အဘိသမယံ အန္ဒေသိ တာသု တာသု ဇာတီသု။ မိလိန္ဒ။၂၈၀။

အန္ဒေသနာ (ထီ) [အနု+ဣသ+ယု။(အန္ဒေဓဏ-သံ)] ရှာမှီးခြင်း။ ပရိယေသနာ’န္ဒေသနာ၊ ပရိယေဋ္ဌိ ဂဝေသနာ။ ဓာန်။၄၂၈။

အန္ဒေသန္တ (တိ) [အနု+ဣသ+အ+အန္တ] ရှာမှီးသော၊ သူ။ ဝိစရိံ ဒီဃမဒ္ဓါနံ၊ အန္ဒေသန္တော တထာဂတံ။ ဒီ၊၂။၂၂၉။ သပဇာပတိကာ အန္ဒေသံ နာဓိဂစ္ဆန္တိ။ မ၊၁။၁၉၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၇၄။ အန္ဒေသန္တိ အန္ဒေသန္တာ ဂဝေသန္တာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃။ အန္ဒေသန္တိ ပစ္စတ္တေ ကေဝစနန္တိ (န ကေဝစနန္တိ?) အာဟ“အန္ဒေသန္တော”တိ။ မဏိ၊၂။၉၇။ (နီတိ၊ပဒ။၂၄၁-လည်းကြည့်။) အန္ဒေသံ သဗ္ဗဋ္ဌာနေသု၊ မာရသေနာပိ နာဇ္ဈဂါ။ သံ၊၁။၁၁၄။=ပရိယေသ_

မာနာ။ သံ၊၄၊၁။၁၆၃။(ထေရ၊၂၆၃။ ထေရ၊ ၄၊၁။၄၃၅။ ဇာ၊၁။၂၉၆။ ဇာ၊၄၊၄။၃၄၄-တို့လည်း ကြည့်။)

အနွေသမာန (တိ) [အနု+ဥလ္လသ+အ+မာန] ရှာမှီးသော၊သူ။ အနွေသမာနော ဟဒယံ ပက္ကုတသာ။ ဇာ၊၂။၃၀၂။ ဇာ၊၄၊၇။၂၂၂။ (သုတ္တနိ၊၄၊၂။၂၈၈။ မဟာနိ၊၄။ ၄၀၄-တို့လည်း ကြည့်။)

အနွေသိတ (တိ) [အနု+ဥလ္လသ+တ] ရှာမှီးအပ်သော။ မဂ္ဂိတံ ပရိယေသိတံ၊ အနွေသိတံ ဂဝေသိတံ။ ဓာန်။၇၅၃။

အနွေသိတဗ္ဗ (တိ) [အနု+ဥလ္လသ+တဗ္ဗ] ရှာမှီးအပ်သော။ အကုသလေ ဝါ ဓမ္မေ ဝိညာတေ ကုသလေ ဝါ ပဋိပက္ခော အနွေသိတဗ္ဗော။ ပဋိပက္ခံ အနွေသိတွာ သော နယော နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗော။ နေတ္တိ၊၄။၂၁၈။

အနွေသိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အနု+ဥလ္လသ+တွာ] ရှာမှီး၍။ အနွေသိတဗ္ဗ-ကြည့်။

အပံသုကူလ (န) [န + ပံသုကူလ] ပံ့သုကူမဟုတ်သော သင်္ကန်း။ တီဟိ ကာရဏေဟိ လူခံ ဝေဒိတဗ္ဗံ အဂ္ဂဖဿဝဏ္ဏပရိဟာနိတော အပံသုကူလမ္ပိ၊ ကော ပန ဝါဒေါ ပံသုကူလံ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၅၁။

အပံသုကူလဘာဝ (ပု) [န+ပံသုကူလဘာဝ] ပံ့သုကူသင်္ကန်းမဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ န တံ ပံသုကူလန္တိ အပံသုကူလဘာဝေါ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တကာရဏတော ဂါဟေတွာ ဒိန္နတ္တာ စ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၉၂။

အပံသုကူလိက (ပု) [န+ပံသုကူလိက] ပံ့သုကူသင်္ကန်းမဆောင်သော၊ သူ။ ပံသုကူလိကသောဝ လဗ္ဘတိ နော အပံသုကူလိကဿ။ သံ၊၄၊၂။၁၆၁။ စီဝရပ္ပါဒေါ အပံသုကူလိကသောဝ။ ဝဇီရ။၄၈၈။

အပ (ဗျ) [န+ပါ+အ။ ဤပုဒ်ကား ဥပသာရပုဒ် ၂၀-တို့တွင် တပုဒ်ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ ကြိယာနှင့် နာမ်ပုဒ်တို့၏ ရှေ့မှကပ်၍ တည်နေသည်က များသည်၊ သို့ရာတွင် "ဂန္တုံ န ဟိ တီရမပတ္တိ" (သုတ္တနိ။၃၈၄) ၌ကား မဆိုင်သည့်အတ္ထနှင့် ကပ်လျက် တည်နေသည်ကိုလည်း တွေ့ရသေးသည်။ မောဂ်၊သျ။၃၊ ၅-သုတ်လည်း ကြည့်။] (၁) ညွှန်ပြခြင်း=နိဒ္ဒေသ။ အပဒိသတိ၊ အပဒေသ-တို့ ကြည့်။ (၂) ကြဉ် – ရှောင် – ဖဲ – ခွါ – ခြင်း = ဝဇ္ဇန။ ဂန္တုံ န ဟိ တီရမပတ္တိ (သုတ္တနိ။၃၈၄)-တိ အပဂန္တုံ န ဟိ တီရံ အတ္ထိ။ သုတ္တနိ၊၄၊၂။၂၀၁။ အပသာလာယ အာယန္တိ ဝါဏိဇာ၊....သာလံ ဝဇ္ဇေတွာတိ အတ္ထော။ မောဂ်၊၂။၂၇။ (နီတိ၊သုတ္တ။၅၆၀-လည်း ကြည့်။) အပသာလာယ ပရိသာလာယ – ကင်းတဲမှ ဖဲကြဉ်၍။ သာလံ – ကင်းတဲကို၊ ဝဇ္ဇေတွာ – ကြဉ်၍၊ မောဂ်၊နိသျ။ အပသာလာယ – စရပ်မှကြဉ်၍၊ ဝါ။ သာလာယ – ကို၊ အပ – မဝင်ရှောင်လွှဲ ဖဲကြဉ်၍။ နီတိ၊နိသျ။ အပက္ကမတိ၊ အပဂစ္ဆတိ၊ အပဂတ (၂) (၃) အနက်၊ အပဓာရိတ၊ အပနမတိ (၂) အနက်တို့လည်း ကြည့်။ (၃) အကြောင်းအရာ=ကာရဏ။ အပကရဏ-ကြည့်။ (၄) ပြစ်မှားခြင်း=ပဒုဿန။ အပကာရ၊ အပရဇ္ဈတိ၊ အပရာဓ-တို့ ကြည့်။ (၅) ကင်းခြင်း=ဝိဂတ။ အပဂစ္ဆမာန၊ အပဂတ (၁) (၄) (၅) အနက်၊ အပဂမ အပဂမန၊ အပစယ (၂) အနက်၊ အပဒါန (၃) အနက်၊ အပနတ၊ အပမာရ-တို့ ကြည့်။ (၆) အနီး=သမီပ။ အပင်္ဂ (ဓာန်၊ဋီ။၁၆၂) ကြည့်။ (၇) ယုတ်လျော့ခြင်း=ဦန။ အပဒါန (၁) အနက် (ဒီ၊၄၊၃။ ၅၃)၊ အပယန္တ-တို့ ကြည့်။ အပဒီယတိ-နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။ (၈) ဝှက်ထားခြင်း=အပနိဓာန။ အပနိဓေတိ-ကြည့်။ (၉) ပန်ကြားခြင်း=အာပုစ္ဆန။ အပလောကိတ (၁)

အနက်၊ အပလောကေတိ (၆) အနက်တို့ ကြည့်။ အပလောကေတွာ (ဝိမတိ၊၁။၂၇၆) လည်း ကြည့်။ အပသဒ္ဒ-လည်းကြည့်။ (၁၀) ပြစ်တင်–မောင်းမဲ–နှိမ့်ချ–ခြိမ်းခြောက်–ထိပါး–ခြင်း=အပသာဒန။ အပသာဒ, အပသာဒနာ, အပသာဒနတာ, အပသာဒိတ, အပသာဒေတိ, အပသာဒေတုကာမ-တို့ ကြည့်။ (၁၁) မှီခြင်း။ အပသာယန,အပဿယန-တို့ ကြည့်။ (၁၂) ပူဇော်ခြင်း=ပူဇာ။ အပစာယတိ,အပစာယန, အပစာယီ, အပစိတ်, အပစိတိ-တို့ ကြည့်။ အပဝဇ္ဇန (၂) အနက်လည်း ကြည့်။ (၁၃) ဖျက်ဆီးခြင်း။ အပစယ (၁) အနက် ကြည့်။ (၁၄) ဖယ်ရှားခြင်း = အပဟရဏ။ အပဟတ, အပဟတ္တု, အပဟရတိ-တို့ ကြည့်။ (၁၅) ကဲ့ရဲ့ခြင်း=ဂရဟာ။ ဓာန်၊၁၁၈၄။ နီတိ၊ သုတ္တ။၃၆၆-ကြည့်။ အပဂဗ္ဘ-လည်း ကြည့်။ (၁၆) ခိုးခြင်း=စောရိကာ။ ဓာန်။၁၁၈၄-ကြည့်။ (၁၇) ပုဒ်ရင်းအနက်ကို တားမြစ်ခြင်း=နိသေဓန။ အပလိတ္တ, အပလေပပတိတ-တို့ ကြည့်။ (၁၈) အဖန်ဖန် = ပုနပ္ပုန။ အပလောကေတိ (၄) အနက် ကြည့်။ (၁၉) ပစ်ပယ်ခြင်း=ပဋိက္ခိပန။ အပဝဒတိ-ကြည့်။ အပဝါဒ (၂) အနက်နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။ (၂၀) ငင်ခြင်း=အာကစ္စန။ (၂၁) ရှောင်ဖယ်ခြင်း=အပနယန။ (၂၂) ကင်းဆိတ်ခြင်း=ဝိဝေစန။ အပကဿ-ကြည့်။ (၂၃) ငင်–ထုတ်–မောင်း–နှင်–ခြင်း = အာကစ္စန, နိက္ကစ္စ, ဥဿာရဏ, နီဟရဏ။ အပကဿတိ (ခ) အနက်နှင့် အပနေယျ-တို့ ကြည့်။ (၂၄) ဆုတ်ယုတ်–ဆုံးရှုံး–ခြင်း=ပရိဟာန။ အပဂတ (စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၈၄) နှင့် အပဂ္ဂတ-တို့ ကြည့်။ (၂၅) ရိုသေခြင်း=အာဒရ။ အပစိတိ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀)ကြည့်။ (၂၆) ဆိုခြင်း=ကထန။ အပဒေသ (၅) အနက်ကြည့်။ (၂၇) ဖွင့်လှစ်–ခွဲခြားပိုင်းဖြတ်–ခြင်း=ဝိဝရဏ, ဥဋ္ဌ ါဋ္ဌန။ အပဓာရိတ-ကြည့်။ (၂၈) ဖဲကြဉ်–မျက်နှာလွှဲ–ခြင်း = အပဂမန, ဝိမုခ။ အနပနတ, အပနတ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၀) တို့ ကြည့်။ (၂၉) ရှေးရှု=အဘိမုခ။ အပနမတိ (၁) အနက်ကြည့်။ (၃၀) ပစ်လွှင့်–ဖြန့်ကြဲ–ခြင်း=ဝိက္ခိပန။ အပနာမေတိ(စ)(ဆ) အနက်တို့ ကြည့်။ (၃၁) အခြားတပါး= အည။ အပနာမေတိ (ဃ) အနက် ကြည့်။ (၃၂) စွန့်ခြင်း=ဆဍ္ဍန။ အပနေတဗ္ဗ (က) အနက် (သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၈၀)နှင့် အပဝိဒ္ဓ-တို့ ကြည့်။ (၃၃) မယူခြင်း=အဂ္ဂဟဏ။ အပနေတွာ (က) အနက် (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၁၈) ကြည့်။ (၃၄) ရှောင်ရှားခြင်း = အပဟရဏ။ အပဗောဓတိ(ခ) အနက်ကြည့်။ (၃၅)ပယ်ထုတ်–ဖယ်ရှား–ခြင်း=အပနယန။ အပဗျူဟန္တ-ကြည့်။ (၃၆) လွဲချော်ခြင်း= ဝိရဒ္ဓ။ အပရဒ္ဓ (=အဥ္စသာပရဒ္ဓ) ကြည့်။ (၃၇) နောက်=ပစ္ဆာ။ အပလောကိတ (၂) အနက် (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃) ကြည့်။ (၃၈) ကုစားခြင်း=ပတိကရဏ။ (၃၉) အပပြုခြင်း=ဗဟိကရဏ။ (၄၀) သုတ်သင်ခြင်း = သောဓန။ (၄၁) ဆေးလျှော်, ဖြူစင်စေခြင်း=ပက္ခာလန။ အပဝါဟန-ကြည့်။ (၄၂) အသီးအခြား= ဝိသုံ။အပသက္ကတိ-ကြည့်။(၄၃)တားမြစ်ခြင်း =ပဋိဗာဟန။ အပဟရတိ (ခ)အနက်ကြည့်။ (၄၄) မရှိခြင်း=အဘာဝ။ အပါယ-ကြည့်။ (၄၅) မယှဉ်ခြင်း=ဝိယုတ္တ။ အပေတ (ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၅၂) ကြည့်။ (၄၆) နှိပ်စက်ခြင်း= ဥပဒ္ဒဝန။ အပကတ(=ဣစ္ဆာပကတ၊မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၂၉၃)ကြည့်။ (ရူ၊နှာ-၁၀၇။ ဓာန်။၁၁၈၄။ နီတိ၊သုတ္တ။၃၆၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အပကဋ္ဌ (တိ) [အပ+ကဿ+တ။(အပကဿုံ-သံ)] ငင်အပ်သော၊ အခြားတပါး–အဝေး–နောက်–သို့ ငင်အပ်သော၊ ကွာ

သော။ (က) ကွာ–ကျွတ်–ပြေ–လျော့–သော။ န စ ကာယသို့ အလ္လီနံ၊ န စ ကာယသ္မာ အပကဋ္ဌံ။ မ၊၂။၃၄၀။ အပကဋ္ဌန္တိ ခလိသာဋ္ဌကော ဝိယ ကာယတော မုစ္စိတွာပိ န တိဋ္ဌတိ။ မဋ္ဌ၊၃။၂၆၉။ (ခ) ပယ်ခွါ– ဖယ်ရှား – အပ်သော၊ နောက်သို့ ဆုတ်အပ် – အဝေးသို့ ခွါအပ် –သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အပကဋ္ဌကာယစိတ္တ (တိ) [အပကဋ္ဌ+ကာယစိတ္တ] ပယ်ခွါ – ဖယ်ရှား – အပ်သော – နောက်သို့ဆုတ်–အဝေးသို့ခွါ–အပ်သော–ကိုယ်စိတ်ရှိသော။ ယထာ ပန အပကဋ္ဌကာယစိတ္တော ပုရိသော တတ္ထ န ပတတိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၅၂။

အပကစ္စတိ (ကြိ) [အပ+ကစု + အ + တိ] ငင်၏၊ အခြားတပါး –အဝေး– နောက်–သို့ ငင်၏။ (က) ခွါ၏။ လသိကာယ စိဝရာနိ ကာယေ လဂ္ဂန္တိ၊ တာနိ ဘိက္ခူ ဥဒကေန တေမေတွာ တေမေတွာ **အပကစ္စန္တိ**။ ဝိ၊၃။၂၉၃၊၄၁၀။ (ခ) ထုတ် – ပယ် – ၏။ ဣမဿ ပုရိသဿ သည်း ဥပကစ္စန္တိပိ အပကစ္စန္တိပိ။ ဒီ၊၁။၁၆၉။ ဥပကစ္စနံ အာဟရဏံ၊ အပကစ္စနံ အပဟရဏံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၃၇၄။ **အပကစ္စာမ**။ ဝိ၊၃။၂၉၄၊၄၁၀။ (ဂ) နုတ် – ပယ်–၏။ ဣဒမေတ္တ **အပကစ္စေယျ**။ ....ဥပကစ္စေယျ။ ဒီ၊၃။၁၀၄။ (ဃ)ဖယ်ရှား–မောင်း–နှင်–၏။....စက္ကာလံ ဝိယ **အပကစ္စထ**။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၀၀။ (င) ပယ်–ဖျောက်–၏။ သတ္တဝဿိကံ သီသာဗာဓံ ဧကေနေဝ နတ္ထုကမ္မေန **အပကစ္စိ**။ ဝိ၊၃။၃၈၂။ ဘဂန္ဒလာဗာဓံ ဧကေနေဝ အာလေပနေ အပကစ္စိ။ ဝိ၊၃။၃၈၃။

အပကစ္စန (န) [အပ+ကစု+ယု] ပယ်–ခွါ–ခြင်း၊ ဖယ်ရှားခြင်း။ တေသု ဒေါသံ ဒိသွာ ဆန္ဒရာဂဿာပကစ္စနံ ပဟာနပရိညာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၅၅။ အပကစ္စတိ-လည်း ကြည့်။

အပကစ္စန္တ (တိ) [အပ+ကစု+အ+အန္တ] ပယ်–ခွါ–သော၊ ဖယ်ရှားသော၊သူ။ အဒ္ဒသာ ခေါ ဘဂဝါ.... ဥဒကေန တေမေတွာ တေမေတွာ အပကစ္စန္တေ။ ဝိ၊၃။၂၉၃၊၄၁၀။ ဆန္ဒရာဂံ အပကစ္စန္တော ....။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၃။

အပကစ္စာပေတွာ(ကြိ၊ဝိ) [အပ+ကစု+ဏာပေ+တွာ] (က) ငင်နုတ်–ဖယ်ရှား–စေ၍။ ခါဏုကဏ္ဍကံ အပကစ္စာပေတွာ။ မိလိန္ဒ။၃၃။ (ခ) ငင်ထုတ်–မောင်း–နှင်–စေ၍။ ဂီဝါယံ ဂဟေတွာ အပကစ္စာပေတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၃။

အပကစ္စိတကာယ (တိ) [အပကစ္စိတ+ကာယ] ပယ်–ခွါ – ဖယ်ရှား – အပ်သော–နောက်သို့ဆုတ်–အဝေးသို့ခွါ–အပ်သော – ကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ ဂဏသင်္ဂဏိကံ ဝဇ္ဇေတွာ တတော အပကစ္စိတကာယာနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၁၁။

အပကစ္စိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ကစု+တုံ] ငင်ထုတ်–ခြစ် – ကော်–ခြင်းငှါ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ မလမတ္တံ အပကစ္စိတုံ။ ဝိ၊၄။၂၇၄။ အပကစ္စိတုန္တိ ကစ္စိတွာ အပနေတုံ။ ပါစိတ်၊ယော၊၂။၄၃။

အပကစ္စိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အပ + ကစု + တွာ] ပယ်–ခွါ–၍၊ ဖယ်ရှား၍၊ ရှုပ်သိမ်း၍။ ဆန္ဒရာဂံ အပကစ္စိတွာ တံ ပဇဟန္တော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၁။ ကာယဥ္စ စိတ္တဥ္စ အပကစ္စိတွာ၊ အပနေတွာတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၅၄။ ကမ္မလတော အင်္ဂုလိံ အပကစ္စိတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၄။

အပကတ (တိ) [အပ+ကရ+တ။ အပကတာတိ ဧတ္ထ ကရဓာတု သဗ္ဗဓာတွတ္ထဝါစီပိ ဣဓ အပပုဗ္ဗတ္တာ ဝိသေသတော အဘိဘဝနတ္ထေ ဝတ္တတိ။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။၁၃၄။] ကင်းသည်ကို–သမ္မာအာဇီဝမှ ကင်းသည်ကို–ပြုအပ်သော၊ နှိပ်စက်အပ်သော၊သူ။ ပါပိစ္ဆော

ဏ္ဏစ္ဆာပကတော။ဝိ၊၁။၁၁ဂ။ ဏ္ဏစ္ဆာပကတော-တိ တာယ ပါပိကာယ ဏ္ဏစ္ဆာယ အပကတော အဘိဘူတော ပရာဇိတော ဟုတွာ။ ဝိ၌၊၂။ ဂ၃။ အပကတောတိ ပါပိကာယ ဏ္ဏစ္ဆာယ သမ္မာအာဇီဝတော အပေတော ကတောတိ ဏ္ဏစ္ဆာယ အပကတော။ သာရတ္ထ၊၂။၂ဂ၆။ နာဇီဝိကာပကတာ အဂါရဿ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇိတာ။ မ၊၂။၁၂၆။ (အဘိ၊ဝိ၊၃၆၅။ ဝိ၌၊ ၃။၂၀၉။ အဘိ၌၊၂။၄၆၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၌၊၁။၅၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အပကတညုတာ (ထီ) [န+ပကတညု+တာ] ပညတ်အပ်ပြီးသော သိက္ခာပုဒ် ကို–မသိ–နားမလည်–သည်၏အဖြစ်။ ယော ဝိနယေ အပကတညုတာယ ဝတ္ထုသီသေန သမ္မုဋ္ဌနိ-အာဒိနာ ပထဝိခဏနာဒိနိ ကရောတိ။ သာ-ရတ္ထ၊၃။၃၇ဂ။ (ဝိမတိ၊၁။၂ဂ၆။ ဝဇိရ။ ၂၀၂။ ဒီ၌၊၃။၁၉၆-၇-တို့လည်း ကြည့်။)

အပကတညုတ္တ (န) [န+ပကတညု+တ္တ] ပညတ်အပ်ပြီးသော သိက္ခာပုဒ်ကို–မသိ–နားမလည်–သည်၏အဖြစ်။ ဏ္ဏဒံ ပန မန္ဒတ္တာ မောမူဟတ္တာ အပကတညုတ္တာ ပက္ခလန္တဿ။ ဝိ၌၊၁။၂၂၀။

အပကတညု (တိ) [န+ပကတညု] ပညတ်အပ်ပြီးသည်–ပညတ်အပ်ပြီးသောသိက္ခာပုဒ်–ကို–မသိ–နားမလည်–သော၊ သူ။ နိဿံသယံ ခေါ မဟာရာဇ ဘဂဝတာ သိက္ခာ-ပဒံ အပညတ္တံ၊ တေ ဝါ ဘိက္ခူ အပ္ပကတ-ညုနော။ ဝိ၊၂။၁၄ဂ။ အပ္ပကတညုနောတိ ယံ ဘဂဝတာ ပကတံ ပညတ္တံ၊ တံ န ဇာနန္တိ-တိ အတ္ထော။ ဝိ၌၊၃။၁၂ဂ။ ယေပိမေ ဂေါ-စရေ အပ္ပကတညုနော၊ တေ ဒါနိမေ ဂေါစ-ရေ ပကတညုနော။ ဝိ၊၃။၄၃၀။ ဓမ္မဝိနယေ အပ္ပကတညုနော။ ထေရ၊၌၊၂။၃၆၃။ ဝိနယေ အပကတညုနာ။ ဒီ၌၊၁။၁၉၁။ မ၌၊၂။၂၁၉။ ဝိနယေ အပကတညုနာတိ ဝိနယက္ကမေ အကုသလေန၊ သော ဟိ ကပ္ပိယာကပ္ပိယံ

ယာထာဝတော န ဇာနာတိ။ ဒီဋီ၊၁။၂၆၀။ (ဓမ္မ၌၊၁။၉၂။ ဝဇိရ။၅၁ဂ၊၅၅၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။၂၆၇။ အံဋီ၊၂။၄၀-တို့လည်း ကြည့်။)

အပကတတ္တ (ပု) [န+ပကတိ+အတ္တ] ပက-တတ် မဟုတ်သော၊ ရဟန်း။ (ပကတတ် မဟုတ်သောရဟန်းဟူသည်—(၁)ပါရာဇိက ကျပြီးသောရဟန်း၊ (၂) အာပတ်ကိုမရှုခြင်း, မကုစားခြင်း, အယူကို မစွန့်ခြင်းကြောင့် သံဃာ့ဘောင်မှ ပစ်ပယ် ထားအပ်သော ရဟန်း၊ (၃) ဥပုသ်ကံ, ပဝါရဏာကံတို့မှ ဖယ်ထုတ်ထားအပ်သော ရဟန်း၊ (၄) အာ ပတ်သင့်, မသင့်ကို မသိသော ရဟန်း၊ (၅) ဝိနည်းသဘောကို နားမလည်သော ရဟန်း၊ (၆) ပရိဝါသ်ကံ စသည်တို့၌ မပါဝင်နိုင်သော ဂရုကအာပတ် သင့်ဆဲဖြစ်သော ရဟန်းတို့-ဟု ဋ္ဌ,ဋီတို့ဖွင့်ပြ၏။)အလဇ္ဇီ စ ဟောတိ ဗာလော စ အပကတတ္တော။ ဝိ၊၅။၂၂၁။ အပက-တတ္တော ဝါ အာပတ္တာနာပတ္တိံ န ဇာနာတီတိ န တ္တောဝတာ ကမ္မံ ကာတဗ္ဗံ....။ ဝိ၌၊၄။ ၁၆၅။ အပကတတ္တဿ သန္တိကေ ဒိဋ္ဌိံ အာဝိ-ကရောတိ။ ဝိ၊၅။၃၂၅။ အပကတတ္တဿာတိ ဥက္ခိတ္တကဿ ဝါ, ယဿ ဝါ ဥပေါသထပ-ဝါရဏာ ဌပိတာ ဟောန္တိ၊ တဿ သန္တိ-ကေ ဒေသေတီတိ အတ္ထော။ ဝိ၌၊၄။၂၁၉။ အပကတတ္တာနန္တိ အန္တိမဝတ္ထုံ အဇ္ဈာပန္နဿ ဝါ, ဥက္ခိတ္တကဿ ဝါ, ယဿ ဝါ ဥပေါ-သထော ပဝါရဏာ ဝါ ဌပိတာ ဟောန္တိ၊ တဿ သန္တိကေ န ဒေသယေတိ အတ္ထော။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ ဋီ၊ဟောင်း။၂၀၃။ (ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၂၅၇။ဝိမတိ၊၁။၁၄၀-၁၃၄၁။ဝိမတိ၊၂။၃၁၅။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၄၉-တို့လည်း ကြည့်။) အပက-တတ္တောတိ ဝိနယေ အပကတညူ။ ဝိမတိ၊၂။ ၂ဂဂ။ ပရိဝါသာဒိကမ္မေသု ပန ဂရုကဋ္ဌာပိ အပကတတ္တာ ဧဝါတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊၂။ ၃၁၅။ ဧကေနပိ စေ ဦနော အပ္ပကတတ္တော၊ တံ ဌပေတဗ္ဗံ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊ဟောင်း။၅၉။

အပကတတ္တသညီ(တိ)[အပကတတ္တသညာ+ဤ] ပကတတ်ရဟန်း မဟုတ်ဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ အထ "မယှံ သံဃေန ကမ္မံ ကတ"န္တိ အပကတတ္တသညီ ဟုတွာ ဆာဒေတိ၊ အစ္ဆန္နာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၁၉။ ကခ်ါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၅၇။

အပကတိဘေသဇ္ဇတ္တ (န) [န+ပကတိ+ဘေ-သဇ္ဇ+တ္တ] ပကတိမဟုတ်သောဆေး–ဆေး အစစ်မဟုတ်သည်–၏ အဖြစ်။ အပကတိ-ဘေသဇ္ဇတ္တာ ဝိကပ္ပနာနိ၊ ဝိရူပါနီတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၃။ အပကတိဘေသဇ္ဇတ္တာ ဝိကပ္ပနာနိ ဝိရူပါနိ ဝိသဟရဏတော မဟာ-ဝိသယတ္တာ မဟန္တာနိ စာတိ မဟာဝိကပ္ပနာနိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၅၄။ (ဝိ၊ ၃။ ၂၉၀-လည်း ကြည့်။ ဤ၌ ပကတိမဟုတ်သော ဆေးဟူသည် မဟာဝိကဋ ဟုခေါ်သည်မည်သော ကျင်ကြီး, ကျင်ငယ်, ပြာနှင့် မြေကြီးတို့ ဖြစ်သည်၊ ယင်းတို့သည် မြွေဆိပ်ကို ပယ်နိုင်သည်-ဟု ပါ,ဋ္ဌ,ဋီ-တို့အရ သိရသည်။)

အပကတိဘောဇန (န) [န+ပကတိဘောဇန] ပကတိမဟုတ်သော အစာ။ မဟာဝိကဋ-ဘောဇနသင်္ခါတံ မဟန္တံ ဝိကဋဘောဇနေ၊ အပကတိဘောဇနေတိ အတ္ထော။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၅၂။ ဝိကဋဘောဇနေတိ ဝိကတဘောဇနေ ဝိရူပဘောဇနေ၊ တေနာဟ "အပကတိ-ဘောဇနေ"တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅။ (ဤ၌ ပကတိ မဟုတ်သော အစာဟူသည် နွား၏ ကျင်ကြီး,လူ၏ကျင်ကြီးဟု ပါ,ဋ္ဌ,ဋီ-တို့အရ သိရသည်။)

အပကတိဘောဇနတ္တ (န) [အပကတိဘောဇ-န+တ္တ] ပကတိမဟုတ်သော အစာ၏အဖြစ်။ အပကတိဘောဇနတ္တာ ဝိကဋာနိ "ဝိရူပါနိ ဇာတာနီ"တိ ဝါ အတ္ထော။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၉၆။

အပကပ္ပေန္တ (တိ) [န+ပကပ္ပေန္တ] မကြံစည်–မပြုလုပ်–သော၊ သူ။ အနာယူဟံ အနိဗ္ဗျူ-ယူန္တော အစေတေန္တော အပကပ္ပေန္တောတိ ပရိယာယဝစနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၇။

အပကရဏ (န) [အပ+ကရ+ယု] အကြောင်း၊ နှင့်ထုတ်ထိုက်သောအကြောင်း။ အပကရိ-ယတိ ဧတေနာတိ အပကရဏံ၊ ပဒံ။ အပ-ကရဏံ,ပကရဏံ,ကာရဏန္တိ အတ္ထတော ဧကံ၊ တေနာဟ "ကိံသုဓိဒေဝ ကာရဏာ"တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၉။

အပကရီယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [အပ+ကရ+ယ+တေ] အပပြုအပ်–နှင့်ထုတ်အပ်–၏။ အပ-ကရဏ-ကြည့်။

အပကရောတိ (ကြိ) [အပ+ကရ+ဩ+တိ] (၁) ပယ်ရှား–အပပြု–၏။ အပကရီယတိ-ကြည့်။ (၂) ကျေးဇူးမဲ့ပြု၏၊ပြစ်မှား–ကျူး လွန်–၏။ နီတိ၊ ဓာ။ ၂၆၆။ အပကာရ-နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

အပကဿ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ကဿ+တွာ] ငင်၍၊ အဝေးသို့ခွါ၍၊ ဆုတ်ခွါ–ဖယ်ရှား–၍။ အပကဿေဝ ကာယံ အပကဿ စိတ္တံ။ သံ၊ ၁။ ၄၀၁။ မိလိန္ဒ။ ၃၇၂။ အပကဿေဝ ကာယံ အပကဿ စိတ္တန္တိ တေနေဝ သန္တ-ဝါဒိနံ အကရဏေန ကာယဉ္စ စိတ္တဉ္စ အပက-ဿိတွာ၊ အပနေတွာတိ အတ္ထော....။သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၄။ အပကဿိတွာတိ ကိလေသကာမ-ဝတ္ထုကာမေဟိ ဝိဝေစေတွာ။ တံ နေက္ခမ္မာဘိ-မုခံ ကာယစိတ္တာနံ အာကစ္စနံ, ကာယတော အပနယနဉ္စ ဟောတီတိ အာဟ "အာကစ္စိ-တွာ အပနေတွာတိ အတ္ထော"တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၈။ (ဋီကာအလို ဋ္ဌ-၌ အပကဿိတွာ-နောင် အာကစ္စိတွာ-ဟု တပုဒ်ရှိရဦးမည်။)= ကာယဉ္စ စိတ္တဉ္စ အပကဿိတွာ၊ အကစ္စိတွာ အပနေတွာတိ အတ္ထော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၅၁။ (ဤ ဋီ-ဖွင့်ရှိတိုင်း အလိုမူ "အာရုံသို့ ရှေးရှု မငင်မူ၍"ဟု ပေးရာ၏။)=ကာယဉ္စ စိတ္တဉ္စ

အပကစိုတွာ၊ အပနေတွာတိ အတ္ထော။ အံ၊ ဋ္ဌီ၊၁။၁၅၄။

အပကဿတိ (ကြိ) [အပ+ကဿ+အ+တိ] ငင်၏၊ အခြားတပါး–အဝေး–နောက်–သို့ ငင်၏။ (က) နောက်သို့ ဆုတ်၏၊ အဝေးသို့ ခွါ၏၊ ဆုတ်–ခွါ–ထား၏။ နေဝ ကာယံ အပကဿတိ, န စိတ္တံ...။သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄။ အပ-ကဿ-လည်း ကြည့်။ (ခ) ဆွဲငင်၏၊ အလွန် ဆွဲငင်၏၊ နှင်ထုတ်၏၊ ဖယ်ရှား–ရှင်းလင်း–မောင်း–နှင်–၏။တေ ဣမေဟိ အဋ္ဌာရသဟိ ဝတ္ထူဟိ **အပကဿန္တိ**၊ အဝပကဿန္တိ။ ဝိ၊ ၄။၃၆၈။ အပကဿန္တီတိ ပရိသံ အာကစုန္တိ ဝိဇဋ္ဌေန္တိ ဧကမန္တံ ဥဿာရေန္တိ စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၁၅။....အဝကဿန္တိ အပကဿန္တိ။ အံ၊၃။ ၃၁၄။ အပကဿန္တီတိ အတိဝိယ အာကစုန္တိ၊ ယထာ ဝိသံသဋ္ဌာ ဟောန္တိ၊ ဧဝံ ကရောန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၀။ ကသမ္ဗုံ **အပကဿထ**။ အံ၊၃။ ၁၈။ သုတ္တနိ။၃၂၂။ မိလိန္ဒ။၄၀၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅။ကသမ္ဗုံ အပကဿထာတိ ကသမ္ဗုဘူတဥ္ဇ နံ ခတ္တိယာဒီနံ မဇ္ဈဂတံ ပဘိန္နပဂ္ဃရိတကုဋ္ဌံ စဏ္ဍာလံ ဝိယ အပကစုထ။အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။ ၂၀၈။.... စဏ္ဍာလံ ဝိယ အပကဿထ၊ဟတ္ထေ ဝါ သီသေ ဝါ ဂဟေတွာ နိက္ကစုထ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇။ အပကဿထ နိက္ကစုထ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၀၀။

အပကဿိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ကဿ+တွာ] အပကဿ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်း ကြည့်။

အပကာရ (ပု) [အပ+ကရ+ဏ] (၁) ဆန့်ကျင်၍–မသင့်မလျော်–ပြုခြင်း၊ ပြစ်မှား–ကျူးလွန်–ခြင်း။ ဗုဒ္ဓဿ အပကာရေန၊ ဒုဂ္ဂန္ဓာ ဝဒနေန စ။ အပ၊၂။၂၆၂။ ပညာ-ဝိရဟိတဿ စ ပရေဟိ ဥပနီတာ အပကာရာ ခန္တိယာ ပဋိပက္ခမေဝ အနုဗြူဟေန္တိ။ စရိ-ယာ၊ဋ္ဌ၊၂၈၈။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၇၉။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။ ၂၆၆။ အပကာရခန္တိ-လည်း ကြည့်။ (တိ) (၂) (က) ပြစ်မှား – ကျူးလွန်– တတ်သော။ အပကာရစေတနာ, အပကာရဓမ္မ-တို့ ကြည့်။ (ခ) နှောက်ယှက်–ဖျက်ဆီး–တတ်သော။ အပကာရဓမ္မ-ကြည့်။

အပကာရက (တိ) [အပ+ကရ+ဏ္ဍု]ဆန့်ကျင်၍ ပြုသော၊ ပြစ်မှား–ကျူးလွန်–နှိပ်စက်–ညှဉ်းပန်း–သော၊သူ။ အပကာရကေ မနော-ပဒေါသသခါတော ကောပေါပိ န ဝိဇ္ဇတိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၆၁။ အပကာရကေ အသတိ ကထံ မယှံ ခန္တိသမ္ပဒါ သမ္ဘဝတိ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၂၉၀။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၈၁။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၆၇။

အပကာရခန္တိ (ထီ) [အပကာရ+ခန္တိ]ပြစ်မှား–ကျူးလွန် – နှိပ်စက်– ညှဉ်းပန်း– ခြင်းကို သည်းခံခြင်း။ သစ္စေန ခန္တိယာ စိရာဝိဋ္ဌာန-တော အပကာရိနော အပကာရခန္တိ ဝတွာ တဒုပကာရကရဏေ အဝိသံဝါဒနေစ တော ....။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၇၂။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၇၀။ သီ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်၊၁။၂၅၀။

အပကာရစေတနာ(ထီ) [အပကာရ+စေတနာ] ပြစ်မှား–ကျူးလွန်–နှိပ်စက်–ညှဉ်းပန်း–တတ်သော စေတနာ။ ဟန္တဗ္ဗဿ မဟာ-ဂုဏဘာဝေ....အပကာရစေတနာပိ ဗလဝတီ တိဗ္ဗတရာ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၁၈။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၁၂။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၂၂။

အပကာရဓမ္မ (ပု) [အပကာရ+ဓမ္မ] ဆန့်ကျင်ဖက်ပြုတတ်– နှောက်ယှက်တတ်– ဖျက်ဆီးတတ်–သော တရား။ ....သမာဓိဿ ဥပ-ကာရဓမ္မာ၊ တဗ္ဗိပရိယာယတော အပကာရ-ဓမ္မာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၄၃။

အပကာရီ (တိ) [အပ+ကရ+ဏီ] ပြစ်မှား–ကျူးလွန် – နှိပ်စက်–ညှဉ်းပန်း – တတ်–လေ့ရှိ–သော၊ သူ။ ဣဒါနိ ဘဂဝါ တဒါ ဥပကာရီသု အပကာရီသု စ သတ္တေသု သမ-ပဝိတ္တဉာဏသမ္ဘာရဿ အတ္တနော သမစိတ္တ-တာ....။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၆၁။ အပကာရခန္တိ-လည်း ကြည့်။

အပကာသ (တိ) [န+ပကာသ] မထင်ရှားရာ အရပ်၊ မျက်မြင် မဟုတ်သော အရပ်၊ မမြင်ကွယ်ရာ။ ရဟောတိ အပကာသံ။ အပကာသတာ စ ယံ ဥဒ္ဒိဿ တံ ကမ္မံ ကရီယတိ၊ တဿ အပစ္စက္ခဘာဝတောတိ အာဟ "ပရမ္မုခါ"တိ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၅၈။ ရဟောတိ အပ္ပကာသံ။ အပ္ပကာသတာ စ....။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၁၃၁။ အံ၊ဋီ၊၃။၉၀။

အပကာသတာ (ထီ) [အပကာသ+တာ]မထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်၊ မျက်မြင်–ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း–မဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ အပကာသ-ကြည့်။

အပကာသိတ (တိ) [န+ပကာသိတ]ထင်ရှား–ထုတ်–ဖော်–မပြုအပ်သော။ ယေ အတ္တာ ပုဗ္ဗေ အပကာသိတာပိ ဥတ္တာနာ အဂမ္မိရာ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၃၁။

အပကာသေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပကာသေတွာ] ထင်ရှား–ထုတ်–ဖော်–မပြုမူ၍။ ဥပ္ပန္နံ ရုစိံ အဇ္ဈတ္တရေဝ ဓာရေတွာ ဝစီဘေဒေန အပကာသေတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။၄၂၅။

အပကာသေန္တ (တိ) [န+ပကာသေန္တ] ထင်ရှား – ထုတ်–ဖော် – မပြုသော၊ သူ။ ဝုတ္တံ အဟာပေန္တေန အဝုတ္တံ အပကာသေန္တေန။ ဝိ၊၅။၂၈၈။

အပကိရိတုန (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ကိရ+တုန] စွန့်ပစ်–ဖယ်ရှား–၍။ ယံ မံ အပကိရိတူန ဂစ္ဆန္တိ။ ထေရီ။၄၂၈။ ယံ မံ အပကိရိတူန ဂစ္ဆန္တိတိ ယံ ဒါသိံ ဝိယ သက္ကစ္စံ ဥပဋ္ဌဟန္တိံ မံ တတ္ထ တတ္ထ ပတိနော အပကိရိတွာ ဆဍ္ဍေတွာ အနပေက္ခာ အပဂစ္ဆန္တိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇၇။ (ဤ ဌ ကိ-တူ-တို့ကား ဆန်းဒိဿ။ တနည်း ကိ-ကား ဆန်းဒိဿ၊ တူန-ပစ္စည်း။ မောဂ်၊သျ၊၅၊ ၆၂-ကြည့်။)

အပကိရိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ကိရ+တွာ] စွန့်ပစ်၍။ အပကိရိတုန-ကြည့်။

အပက္က (တိ) [န+ပက္က] (၁)မကျက်သော။ (က) မကြို–မချက်– မဖုတ်–မကင် – မကြော် – မလှော်–အပ်သော။ န ဇာနန္တိ ရဇနံ ပက္ကံ ဝါ အပက္ကံ ဝါ။ ဝိ၊၃။၃၉၉။ (ခ) မကျက်–မနပ်–သေးသော။ အဂ္ဂိနာ အပက္ကပတ္တ-ဖလာနိ ခါဒိတွာ....။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၀။ (၂) မရင့် – မမှည့်– သေးသော။ အပက္ကဒုပ္ပက္က-ကြည့်။ (က) မရင့် – မကုန် – သေးသော အသက်။ အပက္ကံ ပရိပါစေန္တိ။ ဒီ၊၂။၂၆၄။ အပက္ကံ န ပရိပါစေန္တီတိ အပရိဏတံ အဓိဏံ အာယုံ အန္တရာဝ န ဥပစ္ဆိန္ဒန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၉။ န စ အရဟန္တော အပက္ကံ ပါတေန္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၄၄။

အပက္ကကသာဝစုဏ္ဏ (နု) [အပက္က+ကသာဝ+စုဏ္ဏ] မကျို–မချက်- အပ်သေးသော ဆိုးရေမှုန့်၊ ပကတိ ဆိုးရေမှုန့်။ ပါကတိကစုဏ္ဏံ နာမ အပက္ကကသာဝစုဏ္ဏံ။ သာရတ္ထ၊၃။ ၃၀၄။ (ဝဇိရ။၄၈၁။ ဝိမတိ၊၂။၁၈၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အပက္ကတဏ္ဍုလ (ပု) [အပက္က + တဏ္ဍုလ] မကျက်သေးသောဆန်။ ဥဒ္ဒနေ ပစ္စမာနဿ အာလုဠနေ ဥပရိ အပက္ကတဏ္ဍုလာ ဟေဋ္ဌာ ပဝိသိတွာ ပစ္စန္တီတိ အာဟ "သာမံပါကဋ္ဌေဝ ဟောတီ"တိ။ ဝိမတိ၊၂။၃၈။

အပက္ကတေလ (နု) [အပက္က+တေလ] မချက်ရသေးသောဆီ၊ဆီစိမ်း။ ပက္ကတေလမ္ပိ အပက္က-တေလမ္ပိ အာကိရန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၀။

အပက္ကဒုပ္ပက္က (တိ) [န+ပက္က+ဒု+ပက္က] မနုမရင့်ဖြစ်သော၊ မမှည့်သော့ ကောင်းကောင်း မမှည့်သော။ နဋ္ဌော စ ယာနိ ဝါ တာနိ ဝါ အပက္ကဒုပ္ပက္ကာနိ ဖလာဖလာနိ အာဟရိတွာ ခါဒါပေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၃၃။

အပက္ကန္တ (တိ) [အပ+ကမု+တ] ဖဲခွါ–ထွက်သွား–သော၊သူ။ ဝေါဟံ တသွာ ဓမ္မဝိနယာ အပက္ကန္တော။ အံ၊၁။၁၈၅၊၁၈၆။ ဗဟူ ခေါ ပန ပုရိသာ ကဿပဿ သာဝကာ ဝါဒံ အာရောပေတွာ အပက္ကန္တာ။ မ၊၂။၁၉၆။ အရိယဓမ္မာ အပက္ကန္တော။ ဇာ၊၁။၁၈၂။

အပက္ကဘာဝ (ပု) [အပက္က+ဘာဝ] မမှည့်သည်၏အဖြစ်၊ စိမ်းသည်၏အဖြစ်။ အမ္ဗေ အပက္ကဘာဝေါ အာမတာ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၇၆။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၂၃။

အပက္ကမံသသူလ (ပုန) [အပက္က+မံသ+သူလ] မချက်–မကင်–အပ်သော အမဲတံစို့။ စော-ရာ "အမှေဟိ ကိရ ပက္ကံ ခါဒိတ"န္တိ အပက္ကမံသသူလံ အဒံသု။.... မယှံ အပက္ကမံသသူလံ ဒဒန္တီတိ စောရာနံ ကုဇ္ဈိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၆။

အပက္ကမတိ (ကြိ) [အပ+ကမု+အ+တိ] ဖဲခွါ၏၊ ထွက်သွား၏၊ သွား၏။ အပက္ကမတိ— ဇာ၊၁။၅၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၂။ အပက္ကမန္တိ—ဇာ၊၁။၁၈၁။ အပက္ကမ—ဇာ၊၂။၁၁၂။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၃၅။ အပက္ကမထ—ဇာ၊၁။၈၅။ အပက္ကမေယျ—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄။ အပက္ကမေ—ဇာ၊၁။၉၇။(=အပဂစ္ဆေယျ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅)။ အပက္ကမိ— ပေတ။၂၁၁။ ဇာ၊၂။ ၁၈၆ (=ပက္ကမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၂၈)။ အပက္ကမေဝ ဠမသွာ ဓမ္မဝိနယာ။ ဒီ၊၃။၄၊၂၃။ အပက္ကမေဝါတိ အပက္ကမိယေဝ၊ အပက္ကန္တော ဝါ စုတောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄။ အပက္ကမိံသု—ဇာ၊၁။၂၉၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၆။ အပက္ကမုံ—ဇာ၊၂။၃၅၇။ အပက္ကမိံ—မ၊၁။၂၂၁ (=အဂမာသိံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂)။ မ၊၂။ ၂၈၁။ ထေရ။၂၇၅။=အပက္ကမိံ အပသက္ကိံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇။ အပက္ကမိံသံ — အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၇၆။

အပက္ကမန[1] (နု) [အပ+ကမု+ယု] (က) ဖဲခွါခြင်း၊ ရှောင်ရှား – ထွက်သွား – ခြင်း။ ကေစ္စဦ ဥပသင်္ကမန္တဿ အပက္ကမနမ္ပိ ဂရု ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၀။ (ခ) နောက်ဆုတ်ခြင်း။ အပက္ကမနဝသေန ပရိ-ဏာမေန္တော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၈၂။

အပက္ကမန[2] (နု) [န+ပက္ကမန] မသွားခြင်း။ တုဝဋ္ဋဝဂ္ဂဿ ဒသမေ စာရိကာယ အပက္ကမနံ ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇမေဝ။ ဝိမတိ၊၂။၇၈။

အပက္ကမန္တ (တိ) [အပ+ကမု+အ+အန္တ] (က) ဖဲခွါ–ထွက်သွား–သော၊သူ။ မစ္ဆရိယာပကတော ဒါနဂ္ဂတော အပက္ကမန္တော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၁၇။ (ခ) သွားသော၊သူ။ ကေ-မန္တံ အပက္ကမန္တံ မံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၅၀။

အပက္ကမာပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အပ+ကမု+ဏာပေ+တိ] ဖဲခွါ–ထွက်သွား–စေ၏၊ ရှောင်တိမ်းစေ၏။ တံ "ဒါရကေ ဒဒါမိ"တိ ဝတွာ တေ အပက္ကမာပေသိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၉၃။

အပက္ကမိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ကမု+တုံ] (က) ဖဲခွါ – ထွက်သွား – ခြင်းငှါ။ အပက္ကမိတုံ အာရဘိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၉၇။ (ခ) ဖဲခွါ– ရှောင်တိမ်း–ခြင်းငှါ။ အပက္ကမိတုံ အသက္ကု-ဏေယျေန။ မ၊ဋီ၊၂။၃၂။

အပက္ကမိတုကာမ (တိ) [အပက္ကမိတုံ+ကမု+ဏ] ဖဲခွါ – ထွက်သွား–ခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊သူ။ ဗုဒ္ဓါနံ သန္တိကာ အပက္ကမိတု-ကာမော ဟုတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။ အံ၊ဋီ၊၁။ ၁၄၉။ ဘိက္ခုသိဒ္ဓေန အပက္ကမိတုကာမော အဟောသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၄။

အပက္ကမိတွာ[1] (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ကမု+တွာ] (၁) ဖဲသွား၍၊ဖဲခွါ၍။ ဩဋ္ဌာရိကာဟာရပရိ-ဘောဂေန နိဗ္ဗိန္နော အပက္ကမိတွာ ဠသိပတနံ အဂမာသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၁။ ပဋိမုခေါ-ယေဝ အပက္ကမိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၂။ အဘိ-မုခေါဝ အပက္ကမိတွာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၄၃။

တေ အပက္ကမိတ္တာ စက်မနသိသေ အဂ္ဂိ ကတွာ နိပဇ္ဇိ သူ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၈။ ထောက် အပက္ကမိတ္တာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၄၁။ (စရိယ၁၊ဋ္ဌ။၁၂၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၅။ သာရတ္ထ၊၁။၃၅၅။ သံ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။၁၉၀-တို့လည်း ကြည့်။) (၂) ကင်း၍။ တေဟိ ဂုဏေဟိ အပက္ကမိတ္တာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၂။ အပက္ကမိတ္တာ အပေတာ ဝိရဟိတာ ဟုတွာ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၁၃။

အပက္ကမိတ္တ၁ ၂ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပက္ကမိတ္တာ] မဖဲခွါမူ၍။ ပီတိသုခေနေဝ ဂေါစရာယ အပက္ကမိတွာ.... ပယိရုပါသမာနော အဋ္ဌာသိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၆၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၁၅။ အပ၊ ဋ္ဌ၊၁။၄၅။ တေန ပက္ကမိတဗ္ဗံ သိယာ၊ ဇဝံ အပက္ကမိတွာ.... အာဂမေဿတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၇၀။ သာရတ္ထ၊၃။၄၂၈။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၃၂။

အပက္ကမ္မ (ကြိ၊ ဝိ)[အပ+ကမု+တွာ] ဖဲသွား၍၊ ဖဲခွါ၍။ အထ ခေါ သော ဟတ္ထိနာဂေါ ယူထာ အပက္ကမ္မ။ ဝိ၊၃။၅၀၀။ ဥဒါန။၁၂၆။ ကေမန္တံ အပက္ကမ္မ ဇဝံ သမစိန္တေသုံ။ ဒီ၊၁။၁၃၅။ ဇဝံ ဓမ္မာ အပက္ကမ္မ၊ အဓမ္မမနုဝတ္တိယ။ သံ၊၁။၅၆။ ကေမန္တံ အပက္ကမ္မ။ ပေတ။၁၅၇။ အပက္ကမ္မ အပက္ကမိတွာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၁၇။ (ဇာ၊၂။၂၀၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။ သာရတ္ထ၊၂။ ၄၀၉။ ဝိမတိ၊၂။၁၂၈။ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ။၃၁၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အပက္ကရဇန (န) [အပက္က+ရဇန] မကျက်–မချက်–အပ်သော ဆိုးရည်။ သီတုဒကာတိ အပက္ကရဇနံ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၈။

အပက္ကသတ္တုမောဒက (ပု) [အပက္က+သတ္တု+ မောဒက] မုံ့ညက်စိမ်းဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော – မုံ့ကြက်ကျစ် – ကတ္တတ်မုံ့ ၊ ကောင်းစွာ မကျက်သော မုံ့ညက်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော – မုံ့ကြက်ကျစ် – ကတ္တတ်မုံ့။ဘဇ္ဇိတသတ္တုယော ပိဏ္ဍေတွာ ကတော အပက္ကသတ္တုမောဒကောပိ ပဝါရေတီတိ လိခိတံ။ ကင်္ခါ၊ ဋ္ဌီ။၉၁။

အပက္ကိဋ္ဌကမယ (တိ) [အပက္က+ဣဋ္ဌကာ+မယ] မကျက်သော အုတ်ဖြင့် – ပြီး– ဆောက်လုပ်အပ်–သော။ (ကင်္ခါ၊ကျောင်း။) ထုသဂေါမယတိဏပလာလမိဿာ မတ္တိကာမယာပိ အပက္ကိဋ္ဌကမယာပိ။ ဝဇိရ။၁၂၁။

အပက္ကောသိတ (တိ) [န+ပက္ကောသိတ] မခေါ်ယူအပ်သော၊သူ။ အနဇ္ဈိတ (က) အနက် ကြည့်။

အပက္ခ (တိ) [န+ပက္ခ] (၁) နှုတ်မဆွံ့သော၊ သူ။ အမူဂေါ် မူဂဝဏ္ဏေန၊ အပက္ခော ပက္ခသမ္မတော။ ဇာ၊၂။၁၅၂။ (၂) အဆွေခင်ပွန်း – အဖော်သဟဲ – အသင်းအပင်း – နည်းသော – မရှိသော၊ သဘောတူ – ထောက်ခံ– သူ – နောက်လိုက် – နည်းသော – မရှိသော။ အပက္ခတာ-ကြည့်။

အပက္ခက (တိ) [န+ပက္ခ+က] အတောင်မရှိသော။ (က) အတောင် – မပေါက်သေး သော – မကောင်းသော – ကျိုးသော။ အသဉ္ဇာတဝါတာဘိဃာတေဟိ သိယာ သကုဏော အပက္ခကောတိ "ပက္ခီ သကုဏော"တိ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၅၅။ (သီ၊ ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၁၁၇-လည်း ကြည့်။) (ခ) အချင်းခပ်သိမ်း – မည်သည့်အခါမျှ – အတောင် မရှိသော၊ (အိမ်မြှောင် စသည်။) သပက္ခကအပက္ခကဒ္ဒိပဒစတုပ္ပဒါနံ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ဂ၉။ (သီ၊ဋ္ဌီ၊သင်၊၁။၃၇၁-လည်း ကြည့်။)

အပက္ခတာ (ထီ) [အပက္ခ+တာ] အဆွေခင်ပွန်း – အဖော်သဟဲ – အသင်းအပင်း – နည်းသည် – မရှိသည် – ၏ အဖြစ်၊ သဘောတူ – ထောက်ခံ – သူ – နောက်လိုက် – နည်းသည် – မရှိသည် – ၏ အဖြစ်။ ဒုဗ္ဗလျာတိ အပက္ခတာ။ ဝိ၊၂။၃၁၅။

အပက္ခန္ဒနီယ (တိ) [န+ပက္ခန္ဒ+အနီယ]တဟုန်တည်း – တရှိန်တည်း – မဝင်အပ် – မဝင်နိုင် – သော၊ ပြေးဝင်၍ သုတ်ချီနိုင်ရာ မဟုတ်သော။ သုပဏ္ဏေဟိ အပက္ခန္ဒနီယာသု သုဝဏ္ဏရဇတမဏိဂုဟာသု ဝသမာနာ....။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၇၂။

အပက္ကပတိတ (တိ) [န+ပက္က+ပတိတ] တဖက်၌မကျရောက်သော။ (က) အမြတ်ဆုံး ချမ်းသာဖက်၌သော်လည်းမကျရောက်သော။ သမံ ပဿတိ, အပက္ကပတိတာ ဟုတွာ ပဿတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၁၈။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၅၅။ (ခ) ချမ်းသာမှု၌ ဖြစ်စေ, ဆင်းရဲမှု၌ဖြစ်စေ မကျရောက်သော။ အပက္ကပတိတော ဟုတွာ ဣရိယာပထံ ပဝတ္တေတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၀၃၊၃၂၅။ (ဂ) သုခိတသတ္တဝါ အာရုံ၌ဖြစ်စေ, ဒုက္ခိတသတ္တဝါ အာရုံ၌ဖြစ်စေ မကျရောက်သော။ အပက္ကပတိတော စ ဟုတွာ ဝိနယံ ဒေသေတိ။ ဝဇိရ။၁၆။ သာရတ္ထ၊၁။၁၆။

အပက္ကပါတဇနန (တိ) [န+ပက္ကပါတ+ဇန+ယု။ ထိ၌–ဇနနီ] တဖက်၌မကျခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော။ ယာ "ဥပေက္ခကော စ ဝိဟရတီ"တိ ဧဝမာဂတာ အဂ္ဂသုခေပိ တသ္မိံ အပက္ကပါတဇနနီ ဥပေက္ခာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၅၆။ သာရတ္ထ၊၁။၃၇၃။

အပက္ကပါတဘူတ (တိ) [အပက္ကပါတ+ဘူတ] တဖက်၌ မကျသည် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ "တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ"တိ စ တတိယဇ္ဈာနသဟဂတာ အဂ္ဂသုခေပိ တသ္မိံ အပက္ကပါတဘူတာ....။ ဝိမတိ၊၁။၇၄။

အပက္ခရ (ပု) [အပ+ကရ+အ] (က) ရထား – လှည်း – ပေါင်၊ ရထား – လှည်း – သန်။ (ခ) ဘီးမှ တပါး – ရထား – လှည်း – ၏ အစိတ်အင်္ဂါသာမည။ ဥပက္ခရ (ဓာန်၊ဋီ။ ၃၇၅) ကြည့်။

အပက္ခလန (တိ) [န+ပက္ခလန] (၁) မချွတ်ချော်သော။ အပလ်ဗုဒ္ဓေါ တတ္ထ တတ္ထ အပက္ခလနော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၈၇။ (၂) ချွတ်ချော် – မှားယွင်း – ခြင်း မရှိသော။ ဝိသမေနာတိ သပက္ခလနေန။ သမေနာတိ အပက္ခလနေန။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၄။

အပက္ခလန္တ (တိ) [န+ပက္ခလန္တ] (က) မတုန်လှုပ် – မယိမ်းယိုင် – မချွတ်ချော် – သော၊ သူ။ အပက္ခလန္တော အပ္ပမာဒေန ဩတရာဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁၁။ (ခ) မတုန်လှုပ် – မချော်ကျား – မမှားယွင်း – သော။ .... ကတ္ထစိ အပက္ခလန္တော အဝိတ္ထာယန္တော တာနိ သန္ဓာရေတုံ သက္ကောတီတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋီ၊ ၃။၄၆။

အပက္ခလိတဉာဏ (တိ) [န+ပက္ခလိတ+ဉာဏ] မတုန်လှုပ် – မချွတ်ချော် – မမှားယွင်း – သော ဉာဏ်ရှိသော၊သူ။ အပက္ခလိတဉာဏော ပတ္တရဉာဏော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၃။

အပက္ခိက (တိ) [န+ပက္ခ+ဣက] အသင်းအပင်း – အဆွေခင်ပွန်း – အဖော်သဟဲ – နည်းသော – မရှိသော၊ သဘောတူ – ထောက်ခံ – သူ – နောက်လိုက် – နည်းသော – မရှိသော။ အပက္ခိကော ဝါဒေါ န သောဘတိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၀၅။

အပက္ခိတ္တောဇ (တိ) [န+ပက္ခိတ္တ+ဩဇာ] ထည့်အပ်သော – နတ်ဩဇာ – ရသဓာတ် – မရှိသော၊ နတ်ဩဇာ – ရသဓာတ် – မထည့်ရသေးသော။ ဘာဂဝါ ရညော ဣန္ဒံ ဇာနိတွာ အပက္ခိတ္တောဇမေဝ ထောကံ ပိဏ္ဍပါတံ ရညော ဒါပေသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၁။

အပက္ခိပန္တ (တိ) [န+ပက္ခိပန္တ] မထည့်သော၊ သူ။ အနုရောမဝိရောမဝိပ္ပမုတ္တော စေသ

အရတိရတိသဟော အဘူတံ အပက္ခိပန္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀။

အပက္ခိပိတွာ (ကြိ၊ဝိ၊) [န+ပက္ခိပိတွာ] မထည့်မူ၍။ ဋ္ဌေကလောမာနိ ပန အပက္ခိပိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၀။ ပိဋ္ဌပူဝါဒိံ အပက္ခိပိတွာ ....။ ဝိမတိ၊၂။၄၂။

အပဂစ္ဆတိ (ကြိ) [အပ+ဂမု+အ+တိ] ဖဲခွါ၏၊ ထွက်သွား၏၊ ကြဉ်ရှောင်၏။ အပဂစ္ဆတိ—ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၄၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၃။ **အပဂစ္ဆန္တိ**—မိလိန္ဒ။၁၅၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆၈။ **အပဂစ္ဆာမိ**—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၈။ **အပဂစ္ဆာမ**—မိလိန္ဒ။၂၀၅။ **အပဂစ္ဆတု**—အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၅။ **အပဂစ္ဆန္တု**—အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၅။ သာရတ္ထ၊၃။၃၈၂။ ဝိမတိ၊၂။၂၂၉။ **အပဂစ္ဆ**— ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၈၁။ မဋီ၊၃။၃၃။ **အပဂစ္ဆထ**—အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၅။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၈။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၅၆။ **အပဂစ္ဆေယျ**—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅။ **အပဂစ္ဆိ**—အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၅။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၂။ **အပဂစ္ဆိံ**—အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၂။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၆၀။ **အပဂစ္ဆိံသု**—အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၄၁။ အပေသိ အပဂစ္ဆိ ဝိနာ ဟောသိ။ စူဠနိ။၂၁၄(ဩ-ဝိဘတ်ကို လု-ပြု)။

အပဂစ္ဆနက (တိ) [အပ+ဂမု+ယု+က] ဖဲခွါသော၊ ကင်းသော။

အပဂစ္ဆနကသဘာဝ (ပု) [အပဂစ္ဆနက+သဘာဝ] (၁) ကင်းသော သဘော။ (တိ) (၂) ကင်းသော သဘောရှိသော။ ဝိဂစ္ဆနကသဘာဝန္တိ သကဘာဝတော အပဂစ္ဆနကသဘာဝံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၁။

အပဂစ္ဆန္တ (တိ) [အပ+ဂမု+အ+အန္တ] (၁) ဖဲခွါသော၊သူ။ တတော မုစ္စိတွာ အပဂစ္ဆန္တော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၂၇။ ဗဟူ ဝါ ဣတ္ထိယော ဖုသိတွာ အပဂစ္ဆန္တဿ ဗဟူနိ။ ဝိမတိ၊၁။၂၉၀။ (၂) သက်ဆင်း–နိမ့်ကျ–ဆုတ်–ယုတ် – လျော့–နည်း–ကင်းမဲ့ – သော။ အပယန္တ-ကြည့်။

အပဂစ္ဆမာန (တိ) [အပ+မုဂ+အ+မာန] (၁) ကင်းသော။ ဝိဂစ္ဆမာနေတိ အပဂစ္ဆမာနေ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၈၃။ (၂) သက်ဆင်း–နိမ့်ကျ–ဆုတ်–ယုတ်–လျော့–သော။ အပယန္တ-ကြည့်။

အပဂစ္ဆာပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အပ+ဂမု+ဏာပေ+တိ] သက်ဆင်း–နိမ့်ကျ–ဆုတ်–ယုတ်–လျော့–စေ၏။ အပယာပေတိ-ကြည့်။

အပဂတ (တိ) [အပ+ဂမု+တ] (၁) ဖဲခွါ–ထွက်သွား–သော၊သူ။ အပဂတေ ဇနကာယေ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၃၀။ အပဂတေ ဇနသမူဟေ။ ဝိမတိ၊၁။၁၇၄။ (က) ကင်းကွာ–လျောကျ–သော၊သူ။ အပဂတာ ဣမေ သာမညာ။ ဝိ၊၁။၅၄။ ဥဒါန။၁၃၀။ မဟာနိ။၉၆။ အပဂတာတိ အပေတာ ပရိဘဋ္ဌာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၆။ အပဂတာ စ တေ....ဣမသ္မာ ဓမ္မဝိနယာ။ အံ၊၁။၃၃၅။ ဣတိဝုတ်။၂၇၀။ (ခ) ကင်း – လွတ် – သော။ သော ဧဝံ စုဒ္ဒသပါပကာပဂတော။ ဒီ၊၃။၁၄၇။ အဟင်္ကာရမမင်္ကာရမာနာပဂတံ။ သံ၊၂။၆၇။ သွာဂတံ နာပဂတံ။ မ၊၂။၃၀၈။ ထေရ။၃၃၅။ နာပဂတံ အတ္တတော အပေတံ ဝိဂတံ န ဟောတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၅။ (မဟာနိ။၁၂၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၄၇။ စူဠနိ။၁၈၂။ ဋ္ဌင်း၊ဋ္ဌ။၆၇။ နေတ္တိ။၇၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၂။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၉၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၄။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၁၂။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၄၆။ မဋီ၊၃။၂၃၉။ မူလဋီ၊၁။၆၇။ အနုဋီ၊၁။၇၂-တို့လည်း ကြည့်။) (ဂ) ကင်း–ပ–ကွယ်–ပျောက်–

သော။ မဂ္ဂါ အပဂတံ ဇလံ။ အပ၊၂။၁၂၀။ အပဂတာ ဗျပဂတာ။ မိလိန္ဒ။၂၂၀။ တံ (ပဗ္ဗတကူဋံ) သတ္တမေ ဒိဝသေ သယမေဝ အပဂတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၃။ သတ္တမေ ဒိဝ-သေ ပါသာဏော သယမေဝ ပဝဋ္ဋိတွာ အပဂတော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆။ (ဃ) ပစ်ခွါ-ရှောင်လွှဲ - သွားသော၊သူ။ တသ္မိံ အပ-ဂတေ တဿ သန္တိကေ ဌိတာ သိရိမာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ အထဿ မာတာ အတ္တနော ဝစနံ ဂါဟာပေတုံ အသက္ကောန္တီ အပဂတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၇၀။ (၂) ဖဲခွါ-ဖယ်ရှား-အပ်သော (အပြစ်ဒေါသ)။ နော စိဓာပဂတံ သိယာ။ သံ၊၁။၂၃ နော စိဓ အပဂတံ (သျာ-က)။နော စိဓာပဂတံ သိယာတိ ယဒိ အပရာဓော နာမ န ဘဝေယျ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၆၃။ အပဂတံ အပနီတံ၊ ဒေါသော နော စေ သိယာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၀၇။

အပဂတအဃ (တိ) [အပဂတ+အဃ] ချမ်းသာကင်းသော။ အပဂတအဃေသု စတူသု အပါယေသု နိဗ္ဗတ္တကာမာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၃။

အပဂတဩဠာရိကကိလေသ (တိ) [အပဂတ+ဩဠာရိက+ကိလေသ] ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ကိလေသာကင်းသော။ စိတ္တံ ဓုတင်္ဂါ-ရညာဝါသဝသေန နိတ္တစံ အပဂတဩဠာ-ရိကကိလေသံ ကတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃။

အပဂတကဏ္ဍက (တိ) [အပဂတ+ကဏ္ဍက] ရန်သူ-ကင်းသော-မရှိသော။ ကိလေသ-ဒေဝပုတ္တမာရာနံ ကေရဇ္ဇံ အပဂတကဏ္ဍကံ အဟောသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၇၅။

အပဂတကဒ္ဒမ (တိ) [အပဂတ+ကဒ္ဒမ] ရွှံ့ကင်းသော။ အပဂတကဒ္ဒမော ရဟဒေါ ပသန္နောဒကော ဟောတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၂။

အပဂတကလလကဒ္ဒမ (တိ) [အပဂတ+ကလလ+ကဒ္ဒမ] ညွန်ရွှံ့ကင်းသော။ အပဂတကလလကဒ္ဒမာ ဟောန္တု ... နန္ဒ စေတာ (ပေါက္ခရဏိယော) အပဂတကလလကဒ္ဒမာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၅။(မိလိန္ဒ။၃၁၀-လည်း ကြည့်။)

အပဂတကာဠက (တိ) [အပဂတ+ကာဠက] (က) အမည်းကင်းသော၊ မည်းနက်သော အရာမရှိသော။ သုဒ္ဓံ ဝတ္ထံ အပဂတကာဠ-ကံ....။ဝိ၊၃။၂၂-၃။ ဒီ၊၁။၁၀၂။ မ၊၂။၃၄၆။ အံ၊၃။၄၇။ ဥဒါန။၁၃၅။ အပဂတကာဠကန္တိ ဝိဂတကာဠကံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၅၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၉၆။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၄၅။ (ခ) ဒုဿီလတည်းဟူသော အမည်း အညစ်ကင်းသော။ ဘိက္ခုသံဃော နိရာဒီနဝေါ အပဂတကာဠကော....။ ဝိ၊၁။၁၁။ အပဂတ-ကာဠကောတိ ကာဠကာ ဝုစ္စန္တိ ဒုဿီလာ-ယေဝ၊.... တေသံ အဘာဝါ အပဂတကာဠ-ကော၊ အပဟတကာဠကောတိပိ ပါဌော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၁-၂။

အပဂတကိလေသ (တိ) [အပဂတ+ကိလေသ] ကိလေသာ-ကင်းသော-မရှိသော-ကို ခွါပြီးသော၊သူ။ နိက္ကိလေသာတိ အပဂတ-ကိလေသာ ဝိက္ခမ္ဘိတကိလေသာ။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၅၂၅။

အပဂတကိလေသတာ(ထိ) [အပဂတကိလေသ+တာ] ကိလေသာကင်းသည်၏အဖြစ်။ ဇေဝံ အပဂတကိလေသတာယ ရာဂကဒ္ဒမာဒီဟိ အကဒ္ဒမော ဝိပ္ပသန္နောဝ ဟောတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၉၂။

အပဂတကောတူဟလမင်္ဂလိက (တိ)[အပဂတ+ကောတူဟလ+မင်္ဂလ+ဣက]ကောတူဟလ မင်္ဂလာကင်းသော၊ ကောတူဟလ-မင်္ဂလာကို ယုံကြည်မှု မရှိသော၊ သူ။ အပဂတကော-တူဟလမင်္ဂလိကော ဇီဝိတဟေတုပိ န အညံ သတ္ထာရံ ဥဒ္ဒိသတိ။ မိလိန္ဒ။၁၀၂။ (ကောတူ-ဟလမင်္ဂလ-အဖွင့်ကို မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၆၂၁၄၀-၁-ဘိုတွင် ကြည့်။)

အပဂတခဏ္ဍကာဠက (တိ) [အပဂတ+ခဏ္ဍ+ကာဠက] အကျိုးအပဲ့, အမည်းအနက်ကင်းသော။ အပဂတခဏ္ဍကာဠကေဟိ ဝိစိတ-တဏ္ဍုလေဟိ ကတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၇၃။

အပဂတခိလ (တိ) [အပဂတ+ခိလ] စေတော-ခိလ-တရား ၅-ပါး ကင်းသော၊ သူ။ ဝိဂတ-ခိလောတိ အပဂတခိလော။ ယေ ဟိ တေ စိတ္တဗန္ဓဘာဝေန ပဉ္စ စေတောခိလာ ဝုတ္တာ။.... တေ စ ဘဂဝတာ....ပဟီနာ။ တသ္မာ ဘဂဝါ "ဝိဂတခိလောဟမသ္မိ"တိ အာဟ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇-ဂ။

အပဂတဂတ္တ (ထီ) [အပဂတ+ဂတ္တ] ကိုယ်ဝန်ကင်းသော၊ကိုယ်ဝန်–ဆောင်ဆဲ–ရှိနေဆဲ–မဟုတ်သော။ အညတရာ ဣတ္ထီ အပဂတ-ဂတ္တာ။ ဝိ၊၄။၂၆၇။ အပဂတဂတ္တာ ဝါ ဟောတု ဂရုဂတ္တာ ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၂။

အပဂတဂိဟိဗျဉ္ဇန (တိ) [အပဂတ+ဂိဟိဗျဉ္ဇန] လူ့အသွင်ကင်းသော၊ဝတ်ကြောင်လူသား–အိမ်ထောင်ရှင်ယောကျ်ား–၏–အသွင်–အမှတ်လက္ခဏာ–တို့မှ ကင်းသော။ (ဂိဟိ-ဗျဉ္ဇနဟူသည် ဆံအရှည်ထားခြင်း, မုတ်ဆိတ်ကြင်စွယ်ထားခြင်း, အဝတ်ဖြူဝတ်ခြင်း, အ-ဝတ်တန်ဆာ ဆင်ခြင်း, ပန်းပန်ခြင်း, နံ့သာလိမ်းခြင်း, နံ့သာပျောင်းတို့ဖြင့် အတင့်အတယ်ပြုခြင်း, သားမယား ကျွန်ယောကျ်ား ကျွန်မိန်းမထားခြင်းစသည်တည်း။) အဟော ဝတာဟမ္ပိ သဒ္ဓိန္နပတ္တော ကောဝိဋ္ဌာရော ဝိယ အပဂတဂိဟိဗျဉ္ဇနော ဘဝေယ့်။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၀။ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၀-၌ အပေတ-ဂိဟိဗျဉ္ဇနော-ဟု ရှိသည်။) ဂိဟိဗျဉ္ဇနာနီတိ ကေသမဿုဩဒါတဝတ္ထာလင်္ကာရမာလာဂန္ဓ-ဝိလေပနပုတ္တဒါရဒါသိဒါသာဒီနိ။ တောနိ ဟိ ဂိဟိဘာဝံ ဗျဉ္ဇယန္တိ၊ တသ္မာ "ဂိဟိဗျဉ္ဇနာ-နီ"တိ ဝုစ္စန္တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၀။

အပဂတဂေါပါလက (တိ) [အပဂတ+ဂေါပါ-လက] နွားကျောင်းသား – ကင်းသော – မရှိသော။ ယေ တေ ဂေါဋ္ဌာ ပဋ္ဌိတဂါဝေါ အပဂတဂေါပါလကာ။ မ၊၁။၁၁၂။

အပဂတဃမ္မတ္တ (န) [အပဂတ+ဃမ္မ+တ္တ] အိုက်ခြင်းကင်းသည်၏ အဖြစ်။ ထေရဿပိ အာဝါသဂတ္တေ မေဃဝါတဖဿေဟိ အပဂတ-ဃမ္မတ္တာ ပဿဒ္ဓကရဇကာယေ ကလ္လတံ ပတ္တေ....။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၆။

အပဂတစိတ္တ (န) [အပဂတ+စိတ္တ] ကင်းသော စိတ်၊ မတပ်မက်–မနှစ်သက်–သော စိတ်။ အပေတစိတ္တ-ကြည့်။

အပဂတဆဝိဝဏ္ဏ (တိ) [အပဂတ+ဆဝိဝဏ္ဏ] ကောင်းမွန်တင့်တယ်သော ကိုယ်ရေ အဆင်း – ကင်းသော – မရှိသော။ ဝိဂတဝဏ္ဏ (စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၇၅) ကြည့်။

အပဂတဇိမ္ဟ (တိ) [အပဂတ+ဇိမ္ဟ] အကောက်အလိမ်ကင်းသော။ ဝေါယံ နေမိ အပဂတ-ဝင်္ကာ အပဂတဇိမ္ဟာ အပဂတဒေါသာ....။မ၊၁။၃၇။

အပဂတဇီဝိတ (တိ) [အပဂတ+ဇီဝိတ] အသက် – ကင်းသော – မရှိသော၊သူ။ ဝေ သန္တေ အဟံ မံ အပဂတဇီဝိတံ သလ္လက္ခေမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၇၂။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၄၅-လည်း ကြည့်။)

အပဂတဌာန (န) [အပဂတ+ဌာန] ကင်းမဲ့–လစ်ဟင်း – လပ် – ဟာ – သော နေရာ။ ပါကာရသန္ဓိ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၄) ကြည့်။

အပဂတတစပပဋိက (တိ) [အပဂတ+တစ+ပပဋိက] အခေါက်,အပွေး–ကင်းသော–မရှိသော။ သော အပရေန သမယေန အပဂတသာခါပလာသော အပဂတတစ-ပပဋိကော အပဂတဖေဂ္ဂုကော။ မ၊၂။၁၅၆။

အပဂတတဏှာစလန (တိ) [အပဂတ+တဏှာ+စလန] တဏှာတည်းဟူသော တုန်လှုပ်ခြင်းကင်းသော၊သူ။ အနေဇောတိ အပဂတတဏှာစလနော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇။

အပဂတတ္တ (န) [အပဂတ+တ္တ] ကင်းသည်၏အဖြစ်။ နိဗ္ဗာနံ သဗ္ဗကိလေသေဟိ နိဿဋတ္တာ အပဂတတ္တာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၂၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၃။

အပဂတဒေါသ (တိ) [အပဂတ + ဒေါသ] အပြစ် – ဒေါသ – ကင်းသော – မရှိသော။ အပဂတဇိမှ-ကြည့်။

အပဂတနတ(တိ) [အပဂတ+နတ] ညွတ်ခြင်း – ငြိကပ်ခြင်း – ကင်းသော။ အပဂတနတံ ဝါ၊ နတတော အပဂတန္တိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၃။ အပနတ, အနပနတ-တို့လည်း ကြည့်။

အပဂတပင္ကလဒေါသ (တိ) [အပဂတ+ပင္ကလ+ဒေါသ] တိမ်သလာ – အပြစ် – ဒေါသ – ကင်းသော။ အပဂတပင္ကလပိဋကကြည့်။

အပဂတပင္ကလပိဋက (တိ) [အပဂတ+ပင္ကလ+ပိဋကာ] တိမ်သလာနှင့် ကျိန်းစပ်မှု စသည့် – အပြစ် – ဒေါသ – ကင်းသော။ မံသစက္ခုမ္ပိ ဟိဿ ပရိသုဒ္ဓံ ဝဋ္ဋတိ အပဂတပင္ကလပိဋကံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၆။ အပဂတပင္ကလပိဋကန္တိ အပဂတပင္ကလဒေါသံ စေဝ အပဂတပိဋကဒေါသဉ္စ။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၂၅၁။

အပဂတပရိပ္ဖန္ဒန (တိ) [အပဂတ+ပရိပ္ဖန္ဒန] တုန်လှုပ်ခြင်း – ကင်းသော – မရှိသော။ မာနဒဗ္ဗဝသေန အပဂတပရိပ္ဖန္ဒနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၂၇၇။

အပဂတပိလောတိက (တိ) [အပဂတ+ပိလောတိကာ] ဟောင်းနွမ်း – စုတ်ပြတ် – သေးငယ် – သော ပုဆိုးမျိုးကင်းသော၊ ချုပ်အပ်ထုံးအပ်သော ပုဆိုးဟောင်း ပုဆိုးနွမ်းမျိုး မဟုတ်သော၊ အချုပ်အစပ် အထုံးအဖွဲ့ ကင်းသော ပုဆိုးအသစ်မျိုးနှင့် တူသော ဆွဲမရဆန့်မရအောင် အနံကျဉ်း အလျားတိုသော ပုဆိုးငယ်မျိုး မဟုတ်သော၊ အလိုရှိသည့်အတိုင်း ဆွဲနိုင် ဆန့်နိုင် ဝတ်ဆင်နိုင်အောင် အနံကျယ် အလျားရှည်သော ပုဆိုးကြီးမျိုးနှင့်တူသော။ သောပိ ဆိန္နပိလောတိကော၊ အပဂတပိလောတိကောတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၅။

အပဂတပိဟ (တိ) [အပဂတ+ပိဟာ] တပ်မက်ခြင်း – ကင်းသော – မရှိသော၊ သူ။ ပိဏ္ဍပါတံ ပဋိစ္စ အပိဟံ အပဂတပိဟံ အဂိဒ္ဓံ နိတ္တဏှံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၇။

အပဂတပိဋကဒေါသ (တိ) [အပဂတ+ပိဋကာ+ဒေါသ]ကျိန်းစပ်မှု စသော – အပြစ် – ဒေါသ – ကင်းသော။ အပဂတပင္ကလပိဋက-ကြည့်။

အပဂတဖေဂ္ဂုက (တိ) [အပဂတ+ဖေဂ္ဂု+က] အကာ – ကင်းသော – မရှိသော။ အပဂတတစပပဋိက-ကြည့်။

အပဂတဗလ (တိ) [အပဂတ+ဗလ] အား – ကင်းသော – မရှိသော။ အဗလ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၆) ကြည့်။

အပဂတဗုဒ္ဓါလောက (တိ) [အပဂတ + ဗုဒ္ဓါလောက] ဘုရားတည်းဟူသော အရောင် – ကင်းသော – မရှိသော။ အပဂတဗုဒ္ဓါလောကော အဟောသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၂၈၅။

အပဂတဘာဝ (ပု) [အပဂတ+ဘာဝ] ကင်းသည်၏ အဖြစ်၊ ကင်းသော သဘော။ ဂေါပါလကာနံ ဂါဝီဟိ သဒ္ဓိံ အပဂတဘာဝံ ဒိသွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၁။

အပဂတဘေရဝ (တိ) [အပဂတ+ဘေရဝ] ကြောက်ဖွယ်ဘေး ကင်းသော၊သူ။ အပေတဘေရဝ-ကြည့်။

အပဂတမံသလောဟိတ (တိ) [အပဂတ+မံသ+လောဟိတ] အသားအသွေး – ကင်းသော

– မရှိသော။ အငွိကသဇ်လိကံ အပဂတ-
မံသလောဟိတံ။ ဒီ၊၂။ ၂၃၅။ မ၊၁။၇၄။ မ၊
၃။၁၃၄။ အံ၊၂။ ၂၇၅။ (ဒီ၌၊၂။၃၆၃။ မ၌၊
၁။ ၂၇၇-တို့လည်း ကြည့်။)

အပဂတမက္ခဘာဝ (တိ)[အပဂတ+မက္ခဘာဝ]
တုန့်လှုပ်သည်၏အဖြစ် – အရှိန်အစော်မဲ့သည်
၏အဖြစ် – ကင်းသော၊ တုန့်လှုပ်ခြင်း – အရှိန်
အစော်မဲ့ခြင်း – ကင်းသော။ ကိလေသာနံ
အဘာဝေန ဝိဂတသာရမ္ဘံ အပဂတမက္ခ-
ဘာဝံ။ ဣတိဝုတ်၌။ ၂၄၁။

အပဂတမက္ခိကဏ္ဍက(တိ)[အပဂတ+မက္ခိကာ+
အဏ္ဍက] ပျားကောင်, ပျားဥတို့ – ကင်း
သော – မရှိသော။ အနေလက, အနေဠက-
တို့ ကြည့်။

အပဂတမတ္တ (န) [အပဂတ+မတ္တ] ကင်း –
လွတ် – ကာမျှ။ ဟတ္ထတော အပဂတမတ္တေ
ဆတ္တပါဏိ နာမ န ဟောတိ။ ဝိ၌၊၃။၁၆၇။

အပဂတမေဃ (တိ) [အပဂတ+မေဃ]မိုးတိမ်
ကင်းသော။ ဝိဂတဝလာဟကန္တိ အပဂတ-
မေဃံ။ ဝိ၌၊၃။ ၂၄၀။ ဥဒါန၌။၉၀။ (မ၌၊
၂။ ၂၇၆။ မ၌၊၃။၁၇၇-တို့လည်း ကြည့်။)

အပဂတရဇ (တိ) [အပဂတ+ရဇ] မြူ – အညစ်
အကြေး – ကင်းသော၊ စင်ကြယ်သော။သယံ
အပဂတရဇံ ဝိရဇေန နိဒ္ဒေါသေန ကညန-
ဇာလေန ဆာဒိတံ။ ဝိမာန၌။ ၂၁၉။

အပဂတလဇ္ဇ (တိ) [အပဂတ+လဇ္ဇာ]အရှက် –
ကင်းသော – မရှိသော၊ သူ။ အထ သာ....
ကတိပါဟစ္စယေန အပဂတလဇ္ဇာ တတော
နိဝတ္တေတွာ....။ ပေတ၌။၄၄။

အပဂတလောကုတ္တရတ္တ (န) [အပဂတ+လော-
ကုတ္တရ+တ္တ] ကင်းလွတ်သော လောကုတ္တရာ
တရား၏ အဖြစ်။ ဝိသုံယေဝ လောကတော
အပဂကလောကုတ္တရတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၂၇၇။

အပဂတလောဘ (တိ) [အပဂတ+လောဘ]လို
ချင်ခြင်း – လောဘ – ကင်းသော၊သူ။ ပုတ္တ-
မိတ္တာဒီသု ဝါ သဝိညာဏကေသု ခေနဓညာ-
ဒီသု ဝါ အဝိညာဏကေသု အတ္တနော သန္တ-
ကေသုပိ နိဿင်္ဂတာယ အပဂတလောဘံ။ ဇာ၊
၌၊၄။၁၀။

အပဂတဝင်္က (တိ) [အပဂတ+ဝင်္က] အကောက်
အကွေး – ကင်းသော – မရှိသော။ အပဂတ-
ဇိမှ-ကြည့်။

အပဂတဝတ္ထ (တိ) [အပဂတ+ဝတ္ထ] အဝတ် –
အဝတ်အစား – ဝတ်စားတန်ဆာ – ကင်း
သော – မရှိသော – မပါသော၊သူ။ ကေစ္စာ
အပဂတဝတ္ထာ ပါကဋဗီဘစ္ဆသမ္ဗာဓဋ္ဌာနာ။
ဇာ၊၌၊၁။၇၂။ အပ၊၌၊၁။၇၄။ (အလားတူ
ဗုဒ္ဓဝံ၊၌။၃၂၉-၌ကား အပဂတဝသနရသနာ-
ဟု ရှိသည်။)

အပဂတဝတ္ထတာ (ထိ) [အပဂတဝတ္ထ+တာ]
အဝတ် – အဝတ်အစား – ဝတ်စားတန်ဆာ –
ကင်းသည်၏အဖြစ်။ ဟိရောတ္တပ္ပါဘာဝတော
အပဂတဝတ္ထတာယ နဂ္ဂါ။ ထေရီ၌။၁၂၉။

အပဂတဝလာဟက (တိ) [အပဂတ+ဝလာ-
ဟက] မိုးတိမ်ကင်းသော။ သရဒသမယေ
အပဂတဝလာဟကေ....အာကာသေ။ ထေရ၊
၌၊၂။၅၃၂။

အပဂတဝသနရသန (တိ) [အပဂတ+ဝသန+
ရသနာ] အဝတ်အစား, ခါးကြိုးတန်ဆာ –
ကင်းသော – မရှိသော၊သူ။ ကေစ္စာ အပ-
ဂတဝသနရသနာ ပါကဋဗီဘစ္ဆသမ္ဗာဓဋ္ဌာ-
နာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၌။၃၂၉။

အပဂတဝိဠိမိဂ (တိ) [အပဂတ+ဝိဠိမိဂ]
(ကျား စသော) သားရဲတိရစ္ဆာန် – ကင်း
သော – မရှိသော။ မခုရသလိလာသယံ
အပဂတဝိဠိမိဂဘိံသနကသကုဏံ ပဝိဝေ-

ကက္ခမ် အဿမံ မာပေတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။

အပဂတဝိညာဏ (တိ) [အပဂတ+ဝိညာဏ] ဝိညာဉ်–ကင်းသော–မရှိသော၊သူ။ ဇီဝိ-တိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒေန မတာ ဒါရုက္ခန္ဓသဒိသာ အပဂတဝိညာဏာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၆။ အပ-ဂတဝိညာဏဿ မတဿ မိတ္တာ နာမ န ဟောန္တိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၀၄။ အပေတဝိညာဏ-လည်း ကြည့်။

အပဂတဝိညာဏတ္တ(န) [အပဂတဝိညာဏ+တ္တ] ဝိညာဉ်ကင်းသည်၏အဖြစ်။ မဟာရာဇ .... အာဘောဂေါ ဝါ ပတ္ထနာ ဝါ ပရိယုဋ္ဌာနံ ဝါ နတ္ထိ အပဂတဝိညာဏတ္တာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၀၅။

အပဂတသံသယ (တိ) [အပဂတ+သံသယ] ယုံမှားသံသယ – ကင်းသော – မရှိသော၊သူ။ အသံသယ (ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၇၇) ကြည့်။

အပဂတသတ္ထုသာသန(န)[အပဂတ + သတ္ထု + သာသန] မြတ်စွာဘုရား၏အဆုံးအမ ကင်းသော။ ဂ္ဂတိပိဒံ ဝတ္ထု ဥဒ္ဒမ္မံ ဥဗ္ဗိနယံ အပ-ဂတသတ္ထုသာသနံ။ ဝိ၊၄။၅၀၅။

အပဂတသဗ္ဗကာဠက (တိ) [အပဂတ + သဗ္ဗ+ ကာဠက] အလုံးစုံသော–အမည်းအနက်–အညစ်အကြေး – ကင်းသော – မရှိသော၊ စင်ကြယ်သော။ သုမဋ္ဌသုဝဏ္ဏံ အပဂတသဗ္ဗ-ကာဠကံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၉။

အပဂတသဗ္ဗသာဌေယျဒေါသ (တိ)[အပဂတ+ သဗ္ဗ+သာဌေယျ+ ဒေါသ] အလုံးစုံသော ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲခြင်း–အပြစ်–ဒေါသ–ကင်းသော–မရှိသော။ နိဟိတသဗ္ဗဝင်္က-ဒေါသ (မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၄၅)ကြည့်။

အပဂတသဘာဝ (တိ) [အပဂတ+သဘာဝ] ပကတိ–ပင်ကိုယ်–သဘော–ကင်းသော–မရှိသော။ ဝိဂတရူပ(ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။ဂ)ကြည့်။

အပဂတသမိဒ္ဓိ (တိ) [အပဂတ+သမိဒ္ဓိ] ပြီးပြည့်စုံခြင်း ကင်းသော။ အပဂတသမိဒ္ဓိတော သမ္ဘုစ္ဆိန္နကာရဏတ္တာ အပဂတောတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၇။ (ဤပုဒ်ကား ပါဠိမှား ဖြစ်ဟန်တူသည်။ သိမ္ပ္ပ၌ အပ္ပဝတ္တိသံသိဒ္ဓိတော-ဟု ရှိသည်။ အပဂတသမိဓတော (လောင်စာကင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်)ဟုရှိမူ သင့်မြတ်ရာ၏။)

အပဂတသမ္ဘန္ဓ (တိ) [အပဂတ+သမ္ဗန္ဓ] အဆက်အစပ်ကင်းသော။ အဋ္ဌိကာနိ အပဂတ-သမ္ဗန္ဓာနိ။ ဒီ၊၂။၂၃၅။ မ၊၁။၇၄။ မ၊၃။၁၃၄။ အံ၊၂။၂၇၅။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇ဂ-တို့လည်း ကြည့်။)

အပဂတသရီရ(တိ) [အပဂတ+သရီရ] ကင်းသောကိုယ်ရှိသော။ ဂဏ္ဍသင်္ဃာကာယ အပ-ဂတသရီရာနံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ဂဂ။

အပဂတသဟာယ (တိ) [အပဂတ+သဟာယ] အဖော်သဟဲကင်းသော၊ မိတ်ကောင်း ဆွေကောင်း မရှိသော၊ သူ။ အဗ္ဘတီတသဟာယ-ကြည့်။

အပဂတသာခါပလာသ (တိ) [အပဂတ+သာခါ +ပလာသ] အခက်,အရွက်–ကင်းသော–မရှိသော။ အပဂတတစပပဋိက-ကြည့်။

အပဂတသုက္ကဓမ္မ (တိ) [အပဂတ+သုက္ကဓမ္မ] ဖြူစင်သောတရား–ကင်းသော – မရှိသော၊ သူ။ ကထံ ဟိ နာမ မေ တာတော အပဂတ-သုက္ကဓမ္မံ နိလ္လဇ္ဇံ နဂ္ဂဘောဂ္ဂံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဉ္စံ ပုစ္ဆိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၁၉။

အပဂတသုခုမကာဠက (တိ) [အပဂတ+သုခု-မ+ကာဠက] သိမ်မွေ့သေးငယ်သော အမည်းအညစ်ကင်းစင်သော။ အပနီတကသာဝ-ကြည့်။

အပဂတသောက (တိ) [အပဂတ+သောက] စိုးရိမ်ခြင်း–ကင်းသော–မရှိသော၊သူ။အပ-ဂတသောကံ ကလ္လစိတ္တံ ဝိဒိတွာ....။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၃၆။

အပဂတာယုဉ္စသွာဝိညာဏ (တိ) [အပဂတ+အာယု+ဉသ္မာ+ဝိညာဏ]အသက်,ကိုယ်ငွေ့, ဝိညာဉ်ကင်းသော၊သူ။

အပဂတာယုဉ္စသွာဝိညာဏတာ (ထီ) [အပ-ဂတာယုဉ္စသွာဝိညာဏ + တာ] အသက်, ကိုယ်ငွေ့,ဝိညာဉ်ကင်းသည်၏ အဖြစ်။ အပ-ဂတာယုဉ္စသွာဝိညာဏတာယ မတံ ကဠေဝရံ ပါပကံ နိဟီနံ လာမကံ ဧကေ စောက္ခဇာတိ-ကာ ဇိဂုစ္ဆန္တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇။

အပဂတုသ္မာဝိညာဏဇီဝိတိန္ဒြိယ (တိ) [အပဂ-တ+ဉသ္မာ+ဝိညာဏ+ဇီဝိတိန္ဒြိယ] ကိုယ်ငွေ့,ဝိညာဉ်, ဇီဝိတိန္ဒြေကင်းသော၊သူ။ တေန ပဝတ္တိတဝစပ္ပယောဂနိမိတ္တံ အပဂတုသ္မာ-ဝိညာဏဇီဝိတိန္ဒြိယော မတောတိ ဝေါဟာ-ရဿ....။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၁၉။ (သာရတ္ထ၊၁။ ၃၄၃။ ၎င်း၊၂။၂၅၄။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၁၃-တို့လည်း ကြည့်။)

အပဂန္တုံ (ကြိ၊ဝိ၊) [အပ+ဂမု+တုံ] ဖဲခွါခြင်း-ခွါခြင်း-ရှောင်ခြင်း-ငှါ။ ပုန ပဋိက္ကမိတွာ ပုနပိ အပဂန္တုံ အနိစ္ဆမာနာ....။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၈။ အပဂန္တုံ န သက္ကာ သုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၇၈။ မယာ အပဂန္တုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၁၁။

အပဂန္တုကာမ (တိ) [အပဂန္တုံ+ကမု+ဏ] ဖဲခွါခြင်း-ခွါခြင်း-ရှောင်ခြင်း-လျှောချခြင်း-ငှါ အလိုရှိသော၊သူ။ သမဏဘာဝ-တော အပဂန္တုကာမော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၁။

အပဂန္တုကာမတာ (ထီ) [အပဂန္တုကာမ+တာ] ဖဲခွါခြင်းငှါ အလိုရှိသည်၏အဖြစ်။ နိဿရိတု-ကာမတာ အပဂန္တုကာမတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။ ၄၅၂။

အပဂန္တုကာမတာစိတ္တ (နု) [အပဂန္တုကာမတာ +စိတ္တ] ဖဲခွါခြင်း-ခွါခြင်း-ရှောင်ခြင်း-လျှောချခြင်း - ငှါ အလိုရှိသည်၏ အဖြစ် ဟူသော စိတ်။ စဝိတုကာမတာစိတ္တေနာတိ အပဂန္တုကာမတာစိတ္တေန။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၁၇၈-၉။

အပဂန္တွာ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ဂမု+တွာ] ဖဲခွါ၍၊ ခွါ၍၊ ရှောင်၍။ ဧဝံ အပဂန္တွာ အဋ္ဌာသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၃။ ဂန္တွာတိ အပဂန္တွာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၆၄။ အထ သက္ကော ပုရောဟိတဿ သရီရတော အပဂန္တွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၇၄။ ကေမန္တံ အပဂန္တွာ အလ္လီယိ-တွာ အဋ္ဌာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၇၇။ တတော အပဂန္တွာ စိန္တေတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃၇။ ဘဿိ-တွာ အပဂန္တွာ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၉၅။

အပဂန္ဓ (တိ) [အပ+ဂန္ဓ]အနံ့-ကင်းသော-မရှိသော။ ဗျာပါဒေါ ဟိ ဉပ္ပဇ္ဇမာနော စိတ္တံ အပဂန္ဓံ ကရောတိ န သုစိမနုညဘာဝံ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၂၄၀။

အပဂဗ္ဘ (ပု) [အပ+ဂဗ္ဘ။ ရှူ။နှာ-၁၀၇။ နီတိ၊ သုတ္တ။နှာ-၃၆၆-တို့ ကြည့်] (၁) ပဋိသန္ဓေနေ ခြင်းမှကင်းသော၊သူ။(က)နတ်ပြည်ပဋိသန္ဓေ မှ ကင်းသော၊သူ။ (ပုဏ္ဏားအလို)။ (ခ) နောင်အခါ အမိဝမ်း၌ ကိန်းခြင်းမှ ကင်း သော၊သူ။ (ဘုရားအလို)။ (၂) ကဲ့ရဲ့-အပ်-ယုတ်ညံ့-သော ပဋိသန္ဓေနေခြင်း ရှိလတ္တံ့ သော၊သူ။(က)ယုတ်ညံ့သော (နတ်ပြည်ပဋိ-သန္ဓေမှ တပါးသော) ပဋိသန္ဓေရှိသော၊သူ။ (ခ)ယုတ်ညံ့သော အမိဝမ်း၌ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းရှိသော၊သူ။(၂-ခုလုံးပုဏ္ဏားအလိုချည်း) အပဂဗ္ဘော ဘဝံ ဂေါတမော။.... အပဂဗ္ဘော သမဏော ဂေါတမော။ ဝိ၊၁။၄။ ဝိ၊၃။၃၃၀။ အံ၊၃။၂၉။ ဂဗ္ဘတော အပဂတောတိ အပ-ဂဗ္ဘော၊ အဘဗ္ဗော ဒေဝလောကူပပတ္တိံ ပါပုဏိတုန္တိ အဓိပ္ပါယော။ ဟီနော ဝါ ဂဗ္ဘော အဿာတိ အပဂဗ္ဘော၊ ဒေဝလော-ကဂဗ္ဘပရိဗာဟိရတ္တာ အာယတိံ ဟီနဂဗ္ဘပဋိ-လာဘဘာဂီတိ၊ ဟီနော ဝါဿ မာတုကုစ္ဆိမှိ ဂဗ္ဘဝါသော အဟောသီတိ အဓိပ္ပါယော။

ဘာဂဝတော ပန ယသ္မာ အာယတိံ ဂဗ္ဘ-သေယျာ အပဂတာ၊ တသ္မာ သော တံ အပဂဗ္ဘတံ....။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၂။ (သာရတ္ထ၊၁။၃၄ဂ-၉။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၁၄။ ပါရာ၊ ဂဏ္ဌိ သစ်၊၂။၁၂၇-တို့လည်း ကြည့်။)

အပဂဗ္ဘတာ (ထီ) [အပဂဗ္ဘ+တာ] နောင်အခါ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းမှ ကင်းသည်၏အဖြစ်။ အပ-ဂဗ္ဘတာယ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ ဝိ၊၃။၃၃၀။ အံ၊ ၃။၂၉။

အပဂမ (ပု) [အပ+ဂမု+အ] ဖဲခွါခြင်း၊ မရှိ-ကင်း-မဲ့-ဆိတ်-သုဉ်း-ပျောက်ကွယ်-ခြင်း။ သုခဒုက္ခာနံ အပဂမေ သာတာသာ-တပ္ပဋိက္ခေပဝသေန။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂ဂ၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၃။....ဝဋ္ဋဒုက္ခသ္သ အပ္ပ-ဝတ္တိ အပဂမော နိဿရဏံ ပညာယတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၅ဂ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၅၅၊၁၇၆။ တေရဟိ မတာသရိရံ တေသံ ဓမ္မာနံ အပဂမာ န ကိဉ္စိ ကိရိယံ ဒဿေတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၃။ (ဋင်း။ ၂၄၇၊၄၅၂-တို့လည်း ကြည့်။) ပကဋ္ဌ-တော သုခတော အယနံ အပဂမော ပေစ္စ-ဘာဝေါ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၉။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၄၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၆ဂ။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၁။ အနု၊ဋီ၊၁။ ၆၇-တို့လည်း ကြည့်။) ကိလေသေဟိ နိဿဋ္ဌ-တာ, အပဂမော စ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁ဂ။ အာကိဉ္စ-ညာယတနဿ ဝိသယဘူတော အပဂမော နာမ ဧကော အတ္ထော အတ္ထိ။ မူလဋီ၊၁။ ၁၉၉။ ပဌမာရုပ္ပဝိညာဏဿ အပဂမမေဝ ဝဒတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၀၁။

အပဂမန (န) [အပ+ဂမု+ယု] (၁) ဖဲခွါခြင်း။ ပစ္ဆိမေန ပညာယ အပဂမနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။ဂ။ မ၊ဋီ၊ ၁။ဂ။ သံ၊ဋီ၊၁။ဂ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၁၆။ မူလဋီ၊၁။၄။ နေတ္တိ၊ဋီ။၇-တို့လည်း ကြည့်)။ဟတ္ထပါဒုပ္ပိဋ္ဌကာနံ သန္တဇ္ဇနံ, တေသဥ္စ (ဇနာနံ) အပဂမနေန ပုန ထောကံ နိဒ္ဒုပ-ဂမနံ ဝိယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၆။ မာတာပိတူနံ အပဂမနေန ဝါ အပ္ပဋိသရဏတော။ စရိ-ယာ၊ဋ္ဌ။၂၂၆။ ဥပေက္ခကတာယ တိဏာယပိ အမညမာနဿ တတော အပဂမနံ။ မ၊ဋီ၊ ၁။၄၇။ (၂) ကင်းခြင်း၊ မဖြစ်ခြင်း၊ ချုပ်ပျောက်ခြင်း၊ ကုန်လွန်ခြင်း။ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိ-အပဂမနေန မုဒုစိတ္တတံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၉ဂ။ ဒုက္ခဝိသေသဿ အပဂမနေ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၁၇၉။ အပဂမနဉ္စ အနုပ္ပတ္တိနိရောဓဝသေန။ သာရတ္ထ၊၃။၁၄၀။ ပလ္လင်္ကသတ္တာဟဿ အပ-ဂမနေန။ ဝိမတိ၊၂။ဂ၅။

အပဂမနကာလ (ပု) [အပဂမန+ကာလ] ဖဲခွါ-ကင်းကွာ-ရာ အချိန်ကာလ။ ပုတ္တဿ တာဝ ထနပါနတော အပဂမနကာလံ အာဂ-မေဟိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၇။

အပဂမနဋ္ဌ(ပု) [အပဂမန+အတ္ထ] (၁) ဖဲခွါ-ခြင်း-ကင်းကွာခြင်း-အနက်။ (တိ) (၂) ဖဲခွါခြင်း-ကင်းကွာခြင်း-အနက်ရှိသော။ ဣတော ခုဒ္ဒကပါဌတော ပဌာယာတိ အပ-ဂမနဋ္ဌေန အထ-သဒ္ဒေန ယုတ္တမပဒါနာနိတိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။

အပဂမနပစ္စယ (ပု) [အပဂမန+ပစ္စယ] ကင်းခြင်းဖြင့် အကြောင်းဖြစ်သောတရား၊ ကင်းခြင်းဟူသော အကြောင်း။ စတ္တာရော အပ-ဂမနပစ္စယာ ကထိတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၁။ အပ-ဂမနေန ဝိဂမေန ပစ္စယာ အပဂမနပစ္စယာ သုခါဒိပ္ပဟာနာနိ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၇၅။

အပဂမနမဂ္ဂ (ပု) [အပဂမန+မဂ္ဂ] ဖဲခွါ-ထွက်သွား-ကြောင်း လမ်း၊ရေထွက်ပေါက်၊ ရေလွှဲပေါက်။ အပါယမုခ-ကြည့်။

အပဂမနသမနန္တရ (တိ) [အပဂမန+သမနန္တရ] ဖဲခွါသည်၏အခြားမဲ့။ သာ ကိရ တတော ဝိမာနတော အပဂမနသမနန္တရမေဝ ဇိဏ္ဏာ ဝုဍ္ဎာ....အဟောသိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၃၉။

အပဂမပဗဒ္ဓာန (တိ) [အပဂမ+ပဗဒ္ဓာန] ကင်းခြင်း-မရှိခြင်း-လျှင် နီးစွာသော

အကြောင်းရှိသော။ စက္ခုဝိညာဏံ.... ရူပါရမ္မဏာယ ကိရိယမနောဓာတုယာ အပဂမပဒဋ္ဌာနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၈၅။

အပဂမဘာဝ (ပု) [အပဂမ+ဘာဝ] ကင်းသည်၏ အဖြစ်၊ကင်းခြင်း။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၀၃-ကြည့်။

အပဂမဝိမောက္ခ (ပု) [အပဂမ+ဝိမောက္ခ] သညာဝေဒနာတို့မှ ကင်းခြင်း–သာလျှင်ဖြစ်သော–ဟူသော–ဝိမောက္ခ၊ သညာဝေဒနာတို့မှ ကင်းလွတ်သော တရား၊ နိရောဓသမာပတ်။ အဋ္ဌမော ပန သဗ္ဗသော သညာဝေဒယိတေဟိ ဝိမုတ္တတ္တာ အပဂမဝိမောက္ခော နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၄။ မ၊ဋီ၊၂။၂၄။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၁၇။ သညာဝေဒယိတာနံ အပဂမော ဧဝ အပဂမဝိမောက္ခော။ မူလဋီ၊၂။၂၁၄။ နိရောဓသမာပတ္တိ ပန သဗ္ဗသော သညာဝေဒယိတေဟိ ဝိမုတ္တတ္တာ အပဂမဝိမောက္ခော နာမ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၆၈။ သညာဝေဒယိတအပဂမော ဧဝ အပဂမဝိမောက္ခော။ နေတ္တိ၊ဋီ။၉၆။

အပဂမသင်္ခါတ (တိ) [အပဂမ+သင်္ခါတ] ကင်းခြင်းဟု ဆိုအပ်သော။ ပရိကမ္မမနသိကာရေန အန္တရဟိတေ တသ္မိံ ဝိညာဏေ တဿ အပဂမသင်္ခါတံ အဘာဝမေဝ ပဿန္တော ဝိဟရတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၂၇။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၀၂-လည်း ကြည့်။)

အပဂမာတိက္ကမ (ပု) [အပဂမ+အတိက္ကမ] ကင်းခြင်းကို လွန်ခြင်း။ အာကာသေ ပဝတ္တိတဝိညာဏဿ အပဂမာတိက္ကမတော ....။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၄။

အပဂမာနုပဂမန (န) [အပဂမ+အနုပဂမန] ကင်းခြင်း, မကင်းခြင်း၊ မရှိခြင်း, ရှိခြင်း။ အာယုဥသ္မာဣန္ဒြိယာနံ အပဂမာနုပဂမနံ ဝိသေသော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၅၃၀။

အပဂမ္မ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ဂမု+တွာ] အပဂန္တွာနှင့် အနက်တူ။ ဥပရိဝါတတော အပဂမ္မ....။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄။

အပဂုဏ (တိ) [အ+ပဂုဏ] မပွါးအပ်–မများစေအပ်–မလေ့လာအပ်–သော။ အပဂုဏေဟိ ပဌမဇ္ဈာနာဒီဟိ ဝုဋ္ဌိတဿ သညာမနသိကာရာနံ ကာမာဒိအနုပက္ခန္ဒနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၁၅။ အပ္ပဂုဏ-လည်း ကြည့်။

အပဂုဏပါဒကဇ္ဈာန (န) [အပဂုဏ+ပါဒကဇ္ဈာန] မလေ့လာအပ်သော အခြေခံဈာန်တရား။ အပဂုဏပါဒကဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌိတဿ ဟိ အဇ္ဈတ္တံ သုညတံ မနသိကရောတော တတ္ထ စိတ္တံ န ပက္ခန္ဒတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၅။ အနုဋီ၊၁။၅၀။ အပဂုဏပါဒကဇ္ဈာနံ ဟိ ဧတ္ထ "နိယကဇ္ဈတ္တ"န္တိ အဓိပ္ပေတံ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၂၇။

အပဂ္ဃရဏ (န) [န+ပဂ္ဃရဏ] (၁) မယိုခြင်း။ ဧဝံ ပန အပဂ္ဃရဏတော ဟတ္ထေနပိ ဒ္ဓိဟိပိ တီဟိပိ အင်္ဂုလေဟိ ဂဟေတုံ, ဩဝဋ္ဋိကာယ ဝါ ကာတုံ သက္ကာ။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။၁၃၈။ (တိ) (၂) မယိုသော။ အောက်ပုဒ်နှင့် အဗ္ဘာဟိတ-တို့ ကြည့်။

အပဂ္ဃရဏကာလ (ပု) [အပဂ္ဃရဏ+ကာလ] မယိုသော အချိန်အခါ။ မာသာတိက္ကမေန ပနဿာ သောကေန အဿူနံ အပဂ္ဃရဏကာလော နာမ နာဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၂။

အပဂ္ဃရမာန (တိ) [န+ပဂ္ဃရမာန] မယိုသော။ အပဂ္ဃရမာနာ အပရိဿဝမာနာ ပီဏိတပီဏိတဘာဝံ ဒဿေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၆၁။

အပင်္ဂ (ပု၊န) [အပ+အင်္ဂ။ ဓာန်-နှင့် ဓာန်၊ဋီ။၂၆၁၊၁၁၁၆-တို့ ကြည့်။ ဤပုဒ်၌ အဝင်္ဂ (ဝိ၊၄။၄၅၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၈။) ဟု ၎င်း, အပါင်္ဂ (ဓာန်-နှင့် သက္ကတ) ဟု ၎င်း, အပံဂ-အဝံဂ (ပြာကြိုဋ်) ဟု ၎င်း ပါဌ်အမျိုးမျိုး

တွေ့ရသည်။ သရီရဂ်သခါတဿ ကဏ္ဏဿ အပ သမီပံ အပါင်္ဂါ။ ဓာန်၊ဋီ။၂၆၁။ အပါင်္ဂတိ တိရိယံ စလတိ နေတ္တံ ယတြ၊ အပ+အင်္ဂ၊ ဃဥ်။.... အပဂတမင်္ဂံ ယဿ။ ဝါစပ္ပတိ။ အပါင်္ဂတိ ဝဏ္ဏံ ဂစ္ဆတိ စက္ခု ယတြ၊ အပ+အင်္ဂ+အဓိကရဏေ ဃဥ်။ ကပ္ပဒြုမ။] (၁) မျက်စိ၏ထောင့်၊ မျက်ထောင့်။ အသိတာပင်္ဂီ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၈) ကြည့်။ (၂) မှန်ကူ၊ မှန်ကူခြင်း။ (မြေညက်, နံ့သာ, အဆီပါသော လိမ်းဆေးတို့ဖြင့် နဖူး ပေါ်၌ သအပ် ချယ်အပ်သော အရေး ကြောင်း, ကောင်းသော နိမိတ်အမှတ်။) ဓာန်။၁၁၁၆-ကြည့်။ (တိ) (၃) ကိုယ်အင်္ဂါ ချို့တဲ့သော၊သူ။ ဓာန်၊ဋီ။၁၁၁၆-ကြည့်။

အပစ (ပု?) [အပ+စာယု (=စာယ+ရ)။ တနည်း အပ+စာယ+အ။ စာယ-ကို စ-ပြု?] ပူဇော်ခြင်း၊ အရိုအသေ ပြုခြင်း။ ဒါနေ စ ဂဟဏေ စေဝ၊ အပစေ ပဒုသေပိ စ။ အပ၊၂။၂၆၂။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၇၄။

အပစန (နု) [အ+ပစန] မချက်ခြင်း၊ မဖုတ်ခြင်း၊ မသုတ်သင်ခြင်း။ မလဂ္ဂဟိတပတ္တဿ အပစနေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၉။

အပစန္တ (တိ) [နု+ပစန္တ] မချက်သော၊သူ။ နာရဟာမိ ပစန္တော အပစန္တာနံ ဒါနံ နဒါတုံ။ ဒီ၊၃။၂၁၄။ အံ၊၂။၄၄၄။ အပစန္တာပိ ဒိစ္ဆန္တိ။ ဇာ၊၁။၂၁၀။ ပစန္တော အပစန္တဿ။ ဇာ၊၁။၃၀၀။

အပစမာန (တိ) [နု+ပစမာန] မချက်သော၊ သူ။ရာဇာ တိတ္တိရမံသံ ခါဒိတုကာမော တိဏ္ဏံ သံဝစ္ဆရာနံ န လဘိ၊ အပစမာနော (သီ-မူ လည်း ဤအတိုင်းပင် ရှိ) ဘိက္ခုသံဃော ကုတော လဘိဿတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၀။

အပစယ (ပု) [အပ+စိ+အ] (၁)ဖျက်ဆီးခြင်း။ (၂) ကိလေသာတို့ကို–ဖျက်ဆီးတတ်–ဖျက်ဆီးကြောင်းဖြစ်–သော တရား၊နိဗ္ဗာန်။ အပစယဘူတ-ကြည့်။ (က) ကိလေသာတို့ကို–ဖျက်ဆီးတတ် – ဖျက်ဆီးကြောင်း ဖြစ် –သော နိဗ္ဗာန်၏ အကြောင်းဖြစ်သော တရား၊ သံဝရတရား။ အပစယဿ ဝိရိယာရမ္ဘဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသိတွာ။ ဝိ၊၁။၂၄။ ဝိ၊၃။၅၇။ ဝိ၊၄။၃။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၇-ကြည့်။) (ခ) ဝဋ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း။ အာစယာယ သံဝတ္တန္တိ နော အပစယာယ။ အံ၊၃။၁၀၇။ နော အပစယာယာတိ န ဝဋ္ဋဝိဒ္ဓံသနတ္ထာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၉။ သေက္ခော အပစယေန န တပ္ပတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၂။ အပစယာရာမ (က)အနက် (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၂)လည်း ကြည့်။ (ဂ)စုတိပဋိသန္ဓေကို ဖျက်ဆီးခြင်း။ ကတမာ ပညာ အာစယာယ နော အပစယာယ။ အဘိ၊ဝိ။ ၃၄၂။ စတူသု မဂ္ဂေသု ပညာ အပစယာယ နော အာစယာယ။ အဘိ၊ဝိ။၃၄၂-၃။ လောကုတ္တရမဂ္ဂပညာ ပန ယသ္မာ စုတိပဋိသန္ဓိံ အပစိနတေဝ၊ တသ္မာ အပစယာယ နော အာစယာယာတိ ဝုတ္တာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၉။ (၃) မတိုးပွါးခြင်း၊ ဆုတ်ယုတ်–ပျက်စီး–ခြင်း။ အာစယာပစယော ဟောတိ(မ၊၁။ ၃၀၁)တိ ဝဍ္ဍိ စ အဝဍ္ဍိ စ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၈၆။ အာယတိံ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ အပစယံ ဂစ္ဆန္တိ။ မ၊၃။၃၃၆။ အာစယောပိ အပစယောပိ အာဒါနမ္ပိ။ သံ၊၁။၃၁၉၊၃၂၁။ အပစယောတိ ပရိဟာနိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၀။ (က) အလုံးစုံသော ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ – ဆုတ်ယုတ်–ပျက်စီး–ငြိမ်းအေး–ခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်။ အာစယာယ သံဝတ္တန္တိ နော အပစယာယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၆။ အပစယာယာတိ သဗ္ဗဿာပိ ဝဋ္ဋဿ အပစယနာယ၊ နိဗ္ဗာနာယာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၆၇။ အပစိတံ ဝါ အပစယော၊ နိဗ္ဗာနံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၄၉။ (၄)ဆည်းပူးအပ် – ပွါးစေအပ် – သော အာစယဟူသော စယ-မှ ကင်းသောတရား၊ နိဗ္ဗာန်။ အပစယဂါမီ-ကြည့်။ (က) ကံ,ကိလေသာတို့

သည် – ဆည်းပူးအပ် – ပွါးစေအပ် – သော ပဋိသန္ဓေ, စုတိ, ဂတိ-ဟု ဆိုအပ်သော ဝဋ် တရားမှ ကင်းသောတရား၊ နိဗ္ဗာန်။ အပစယ-ဂါမိ (က)အနက် ကြည့်။ (ခ) (အာသဝ၏ အာရုံဖြစ်သော) ကုသိုလ်, အကုသိုလ်မှ ကင်း သောတရား၊ နိဗ္ဗာန်။ အပစယဂါမီ(၁) (ခ) အနက်ကြည့်။ (ဂ)ကိလေသာရန်သူတို့၏ ပွါး စီးခြင်းမှ–ကင်းသော – ကင်းရာဖြစ်သော – တရား၊ နိဗ္ဗာန်။ အပစယာရာမ (သံဋီ၊၁။ ၃၄၁) ကြည့်။

အပစယဂါမိစေတနာ (ထီ) [အပစယဂါမိနီ+ စေတနာ] နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်တတ်သော မဂ်–အပစယဂါမီ–စေတနာ။ အပစယဂါ-မိစေတနာ သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိ အာဝဟတိ။ သံဋီ၊၁။၁၂၄။ အပစယဂါမိနီစေတနာ-လည်း ကြည့်။

အပစယဂါမိတာ (ထီ) [အပစယဂါမီ + တာ] အပစယဂါမီ၏အဖြစ်။ ကမ္မဿ ကဏှသုက္က-သမညာ ကဏှသုက္ကာဘိဇာတိဟေတုတာ-ယာတိ အပစယဂါမိတာယ တဒုဘယဝိဒ္ဓံ-သကဿ ကမ္မက္ခယကရကမ္မဿ ဣဓ သုက္က-ပရိယာယောပိ န ဣစ္ဆိတော။ ဒီဋီ၊၃။၂၄၁။ အံဋီ၊၂။၃၈၇။ (မဋီ၊၃။၄၅-၌ အပစ္စယဂါ-မိတာယ-ဟု ရှိသည်။) ဂေါတြဘုဖလပစ္စ-ဝေက္ခဏာဒီနမ္ပိ အပစယဂါမိတာ အာပဇ္ဇေ-ယျ။ မူလဋီ၊၁။၄၃။ သာ ဟိ အပစယဂါမိ-တာယ သတ္တာနံ သုဒ္ဓိံ အာဝဟတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၁။၁၁။

အပစယဂါမိတ္တ (နှ) [အပစယဂါမီ+တ္တ] အပစ-ယဂါမီ၏ အဖြစ်။ မဂ္ဂဿေဝ ကုသလတ္တာ နိယျာနိကတ္တာ အပစယဂါမိတ္တာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၄၁။

အပစယဂါမိဓမ္မ (ပု) [အပစယဂါမီ+ဓမ္မ] နိဗ္ဗာန် သို့ သွားရောက်တတ်သော အရိယမဂ် – အပ-စယဂါမီ–တရား။ ခီဏာသဝေါ ပန သဗ္ဗ-သော အာစယဂါမိဓမ္မေ ပဟာယ အပစယ-ဂါမိဓမ္မေ ပတိဋ္ဌိတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၇။

အပစယဂါမိနီစေတနာ (ထီ) [အပစယဂါမိနီ +စေတနာ] နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်တတ် သော အရိယမဂ်–အပစယဂါမီ–စေတနာ။ မဋီ၊၃။၄၆။ အံဋီ၊၂။၃၈၈-တို့ ကြည့်။ အပ-စယဂါမိစေတနာ-လည်း ကြည့်။

အပစယဂါမိပဋိပဒါ (ထီ) [အပစယဂါမိနီ+ပဋိ-ပဒါ] နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သော အရိယမဂ်–အပစယဂါမီ–အကျင့်။ အပစ-ယဂါမိပဋိပဒါယ ပရိပူရဏတော။ သံဋီ၊၂။ ၂၃၉။

အပစယဂါမိဘာဝ (ပု) [အပစယဂါမီ+ဘာဝ] အပစယဂါမီ၏ အဖြစ်။ အရိယမဂ္ဂဿေဝ နိဗ္ဗာနဂါမိပဋိပဒါဘာဝေါ ပရိဗျတ္တောတိ တဿေဝ အပစယဂါမိဘာဝေါ ယုတ္တော။ အနုဋီ၊၁။၄၆။

အပစယဂါမိဝစန (နှ) [အပစယဂါမီ+ဝစန] အပစယဂါမီ ဟူသော–စကား–သဒ္ဒါ။ န အပစယဂါမိဝစနမတ္တေန အဝိပါကံ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၂၀၃။

အပစယဂါမိဝိညာဏ (နှ) [အပစယဂါမီ+ ဝိညာဏ] အပစယဂါမီ ဝိညာဉ်။ အရိယ-မဂ္ဂသဟဂတံ အပစယဂါမိဝိညာဏမ္ပိ။ မဋီ၊ ၂။၂၆၂။

အပစယဂါမီ (တိ) [(၁) (၃) အပစယ+ဂမု+ ဏီ။ (၂) အပစယန္တ (အပစယံ)+ဂမု+ဏီ၊ အပစယ+ဂါမီ။မူလဋီ၊၁။၄၃။ အနုဋီ၊၁။၄၆-တို့ကြည့်။ (၃) အပစယ+ဂမု+ဏော+ဏီ။ ထီ၌ **အပစယဂါမိနီ**] (၁) နိဗ္ဗာန်သို့ သွား ရောက်တတ်သောတရား၊အပစယဂါမီတရား။ (က) ပဋိသန္ဓေ, စုတိ, ဂတိ-ဟု ဆိုအပ်သော ဝဋ်တရားမှကင်းသော နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက် တတ်သောတရား၊ အရိယမဂ်။ (ခ)ဆည်း ပူးအပ်–ပွါးစေအပ်–သော (အာသဝအာရုံ

ဖြစ်သော) ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်မှ ကင်းသော နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်တတ်သောတရား၊အရိယမဂ်။ သဗ္ဗေဝ အပစယဂါမိနော ဟောန္တိ။ ပဋ္ဌာန်။၁၁၂။ ကုသလာကုသလသင်္ခါတာ စယာ အပေတတ္တာ အပစယသင်္ခါတံ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တနတော အပစယံ ဂစ္ဆန္တီတိ အပစယဂါမိနော။ပဋ္ဌာန်ဋ္ဌ၊၁။၃၄၁။ အပစယဂါမိနော ဓမ္မာ။ အဘိ၊ဓ၊၂။၁၆။ အာစယသင်္ခါတာ စယာ အပေတတ္တာ နိဗ္ဗာနံ အပေတံ စယာတိ အပစယော၊ တံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တနတော အပစယံ ဂစ္ဆန္တီတိ အပစယဂါမိနော၊ အရိယမဂ္ဂါနမေတံ အဓိဝစနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၆။.... အထ ဝါ ဟေတုဘာဝေန အပစယံ နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆန္တီတိ အပစယဂါမိနော။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၄၃။ လောကုတ္တရံ ကုသလံ သဝိပါကံ အပစယဂါမီတိ? အာမန္တာ။ အဘိ၊က။၂၆၇။ (၂)ဖျက်ဆီးလျက်–ဖျက် ဆီး တတ် သည် ဖြစ်၍ – သွားရောက်တတ်သော တရား။ (က) ပဋိသန္ဓေ၊ စုတိ၊ ဂတိ-ဟုဆိုအပ်သော ဝဋ်တရားကို ဖျက်ဆီးလျက် သွားရောက်တတ်သောတရား၊ အရိယမဂ်။ အပိ စ....တေန စိတံ စိတံ ဗ္ဗူဌကံ ဝိဒ္ဓံသယမာနော ပုရိသော ဝိယ တဒေဝ ပဝတ္တံ အပစိနန္တော ဂစ္ဆန္တီတိ အပစယဂါမိနော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၆။ (မူလဋ္ဌီ၊၁။၄၃။ အနုဋ္ဌီ၊၁။၄၆-တို့လည်း ကြည့်။) (ခ) ဝဋ်ကို ဖျက်ဆီးလျက် သွားရောက်တတ်သောတရား၊ အရိယမဂ်။ ဝဋ္ဋံ အပစိနန္တော ဂစ္ဆတီတိ အပစယဂါမီ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၈။ ပဝတ္တံ အပစိနန္တာ ဝိဒ္ဓံသေန္တာ ဂစ္ဆန္တီတိပိ အပစယဂါမိနော။ ပဋ္ဌာန်ဋ္ဌ၊၁။၃၄၁။ (ဂ) (ပဋိသန္ဓေ)ဝိပါက်ကို ဖျက်ဆီးလျက် သွားရောက်တတ်သော တရား၊ အရိယမဂ်။ ဝိပါကံ အပစိနန္တာ ဂစ္ဆန္တီတိ အပစယဂါမိနော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၃။ (ဃ) စုတိ၊ ပဋိသန္ဓေကိုငင်း၊ ဝဋ်ကိုငင်း ဖျက်ဆီးလျက် သွားရောက်တတ်သော တရား၊ လောကုတ္တရာကုသိုလ်။ လောကုတ္တရကုသလံ စုတိပဋိသန္ဓိယော စေဝ ဝဋ္ဋဉ္စ အပစိနန္တံ ဂစ္ဆတီတိ အပစယဂါမိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၃။ (င) တေဘူမက ကုသိုလ်သည်–ဆည်းပူးအပ်–ပွါးစေအပ်–သော စုတိ၊ ပဋိသန္ဓေတို့ကို အကြောင်းချို့တဲ့ခြင်းကို ပြုသဖြင့် ဖျက်ဆီးလျက် သွားရောက်တတ်သော တရား၊ လောကုတ္တရာဈာန်၊ မဂ်-၄-ပါးနှင့် ယှဉ်သောဈာန်-၅-ပါး။ လောကုတ္တရံ ဈာနံ ဘာဝေတိ နိယျာနိကံ အပစယဂါမိံ။ အဘိ၊ဓ။၇၂၈၅။ အဘိ၊ဝိ။၁၁၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၄၅။ ပဋ္ဌာန်၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၉၆။ တေဘူမကကုသလေန စိတာ စုတိပဋိသန္ဓိယော ပစ္စယဝေကလ္လကရဏေန အပစိနန္တံ ဝိဒ္ဓံသေန္တံ ဂစ္ဆတီတိ အပစယဂါမိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၉။ (၃) အပစယဟူသောနိဗ္ဗာန်သို့–ရောက်စေတ တ်သော–ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော–တရား၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ-စသောတရားများ။ အာစယဂါမိံ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မံ ဒေသေဿာမိ အပစယဂါမိဉ္စ။.... ကတမော စ ဘိက္ခဝေ အပစယဂါမီ ဓမ္မော။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ။ပ။ သမ္မာဝိမုတ္တိ။ အံ၊၃။၄၅၄-၅။ (က) နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သောတရား၊ ပယ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော တဏှာ၊ ပဟာနတဏှာ၊ ဥပနိဿယ ပစ္စည်း ဖြစ်သော ဖလူပစာအားဖြင့် ကုသိုလ်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော တဏှာ။ ကုသလာ အပစယဂါမိနီ ပဟာနတဏှာ။ နေတ္တိ။၇၃။ အပစယံ နိဗ္ဗာနံ ဂမေတီတိ အပစယဂါမိနီ။ ကထံ ပန တဏှာ အပစယဂါမိနီတိ အာဟ"ပဟာနတဏှာ"တိ။ တဒင်္ဂါဒိပ္ပဟာနဿ ဟေတုဘူတာ တဏှာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၄၇။ (နေတ္တိ၊ဝိ။၂၂၈- လည်း ကြည့်။)

အပစယန (န) [အပ+စိ+ယု] ဖျက်ဆီးခြင်း။ အပစယ (၁) အနက်ကြည့်။

အပစယပက္ခိက (တိ) [အပစယ+ပက္ခ+ဣက] နိဗ္ဗာန်၏ – အဖို့–အသင်းအပင်း – ၌ ဖြစ်သော။ သမာဓိပ္ပမုခါတိအာဒယော ပန အပစယပက္ခိကာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၆၅။

အပစယပညတ္တိ (ထီ) [အပစယ+ပညတ္တိ] အပစယ – နိဗ္ဗာန် – ကို သိစေတတ်သော ပညတ်၊အပစယပညတ်။ "တေသံ သတိမာ"-တိ အပစယပညတ္တိ ပဟာနာယ။ နေတ္တိ။ ၅၂။ "တေသံ သတိမာ"တိ ပညတ္တိ ပဟာ-နာယ အပစယဿ စ ပညာပနတော အပ-စယပညတ္တိ နာမ။ နေတ္တိ၊ဝိ။ ၁၉၃။

အပစယဂါမိ...

အပစယဘူတ (တိ) [အပစယ+ဘူတ] ဖျက်ဆီးတတ်သည်–ဖျက်ဆီးခြင်း၏ အကြောင်း–(ဖြစ်၍) ဖြစ်သော၊တရား။ သဗ္ဗကိလေသာ-ပစယဘူတာယ ဝိဝဋ္ဋာယ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၇။ သဗ္ဗ....ဝိဝဋ္ဋာယာတိ ရာဂါဒိသဗ္ဗကိလေသာနံ အပစယဟေတုဘူတာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၈။ ဝိမတိ၊၁။၁၀၄။ (ပါရာ၊ ဂဏ္ဌိသစ်၊၂။၄၄၇-လည်း ကြည့်။)

အပစယဟေတုဘူတ (တိ) [အပစယ+ဟေတု+ဘူတ] ဖျက်ဆီးခြင်း၏အကြောင်း(ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အပစယဘူတ-ကြည့်။

အပစယာရာမ (တိ) [အပစယ+အာရာမ] (က) ဝဋ္ဋ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း၌ မွေ့လျော်သော၊သူ။ (ခ) ကိလေသာရန်သူတို့၏–ကင်းသောပွါးစီးခြင်း–ပွါးစီးမှုကင်းခြင်း–ဟူသော မွေ့လျော်ရာရှိသော၊သူ။ သေက္ခာ အပစယာရာမာ၊ အပ္ပမတ္တာနုသိက္ခရေ။ သံ၊ ၁။၂၃၇။ အပစယာရာမာတိ ဝဋ္ဋဝိဒ္ဓံသနေ ရတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၂။ ကိလေသာရီနံ အပေ-တစယောတိ အပစယော၊ သော အာရ-မိတဗ္ဗဋ္ဌေန အာရာမော ဧတေသန္တိ အပ-စယာရာမာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၄၁။

အပစာယတိ (ကြိ) [အပ+စာယု (စာ-ယ)+အ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။၁၄၄-ကြည့်။] ပူဇော်–မြတ်နိုး–၏၊ ရိုသေ–လေးစား–၏၊ မိမိကိုယ်ကို နှိမ့်ချသော–အဖြစ်–အမူအရာ–ရှိသည်၏အဖြစ်–သို့ ရောက်၏–ကို ပြ၏။ ယော ဝုဍ္ဍမပစာယတိ။ ဇာ၊၁။ ၉၁။ အပစာယတိ မေဏ္ဍဝရော ယသဿီ။ ၎င်း။၁၀၅။ မာနေတိ ပူဇေတိ အပစိယတိ (အာ-ကို ဣ-ပြု?)။ ဒီ၊၂။၁၁၄။ ခုဒ္ဒကပါဌ။ ၁၀၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅။ အပစေ ဗြဟ္မစာ-ရယော(အံ၊၃။၇၅)တိ ဗြဟ္မစာရိနော အပ-စယတိ (အပစာယတိ ?)၊ နိစဝုတ္တိတံ နေသံ အာပဇ္ဇတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၂။ ယေ ဝုဍ္ဍမပစာ-ယန္တိ။ ဝိ၊၄။၃၁၁။ ဇာ၊၁။၉။ အပစာယန္တိ-တိ ဇေဋ္ဌာပစာယိကမ္မေန ပူဇေန္တိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆။ န ဗြာဟ္မဏေ အပစာယန္တိ။ ဒီ၊ ၁။၈၆။ န အပစာယန္တီတိ အဘိဝါဒနာဒိဟိ နေသံ အပစိတိကမ္မံ နိစဝုတ္တိံ န ဒဿေန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၈။ အရိယဝတ္တ'သိ ဝက္ကင်္ဂ၊ ယော ပိဏ္ဍမပစာယသိ။ ဇာ၊၂။၉၂။ =ပိဏ္ဍံ သေနာ-ပတိဋ္ဌာနံ ပူဇေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၈၆။ အတိ-မတ္တောသိ သိပ္ပေန၊ ဥရဂံ နာပစာယသိ။ ဇာ၊၂။၂၂၉။ =တွံ ပန .... ဣမံ ဥရဂံ န ပူဇေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၄၀။ သာမိကံ အပစာယေယျ။ ဇာ၊၂။၂၆၈။ သော ဒါနိ တွံ....န တံ ပိဏ္ဍံ အပစာယိဿသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၉၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၃။(ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၇၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၆-တို့၌ အပစာ-ယိဿတိ-ဟုရှိသည်။)ဘူတာနံ နာပစာယိဿံ။ ဇာ၊၁။၂၄၇။ နာပစာယိဿန္တိ ခန္တိမေတ္တာ-နုဒ္ဒယဝသေန နိစဝုတ္တိကော နာဟောသိံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၀။

အပစာယန (နံ) [အပ+စာယု (စာယ)+ယု] (၁) ပူဇော်–မြတ်နိုး–ခြင်း၊ ရိုသေ–လေးစား–ခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို နှိမ့်ချသော–ဖြစ်ခြင်း–အမူအရာ – ရှိသည်၏ အဖြစ်–သို့

ရောက်ခြင်း – ကို ပြုခြင်း၊ ရိုသေ – လေးစား – သော – ကိုယ် – နှုတ် – အမူအရာ။ ဂုဏဝိသိဋ္ဌာနံ အပစာယနံ အကာသိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၂၁။ အပစာယနဝသေန ပဝတ္တံ ပုညကိရိယဝတ္ထု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၀၆။ ပူဇာဝသေန သာမီစိကိရိယာ အပစာယနံ အပစိတိ။ ၎င်း။ ၂၀၆။ (၂) ပူဇော် – မြတ်နိုး – ရိုသေ – လေးစား – ကြောင်း စေတနာ၊ အရွယ်, ဂုဏ်အားဖြင့် ကြီးသောသူကို မြင်၍ ခရီးဦးကြိုခြင်း,သပိတ် သင်္ကန်း လှမ်းယူခြင်း, ရှိခိုးခြင်း, လမ်းပေး ခြင်း စသည်ဖြင့် ရိုသေ,လေးစားမှုပြုကြောင်း ဖြစ်သော စေတနာ၊ အပစာယန – ကုသိုလ် – ပုညကိရိယဝတ္ထု။ အပစာယတိ ပူဇာဝသေန သာမီစိံ ကရောတိ စေတနာတိ အပစာယနံ....။ဝိဘာဝိနီ။၁၇၆။တတ္ထ ဟိ အပစာယနဝေယျာဝစ္စာနိ သီလမယေ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၁၉၆။ အပစာယနသဟဂတ, အပစိတိ, အပစိတိသဟဂတ-တို့လည်း ကြည့်။

အပစာယနကရ (တိ) [အပစာယန+ကရ+အ] အပစာယနမှုကို ပြုသော၊ပူဇော် – မြတ်နိုး – ရိုသေ – လေးစား – ခြင်းကို ပြုသော။ သူ။ အပစာယိက-ကြည့်။

အပစာယနတာ (ထီ) [အပစာယန+တာ] ပူဇော် – မြတ်နိုး – သည်၏ အဖြစ် – ခြင်း၊ ရိုသေ – လေးစား – သည်၏ အဖြစ် – ခြင်း။ ပိဏ္ဍပါတဿ အပစာယနတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။၁၂၉။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၇၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၉၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အပစာယနပါရိစရိယာ (ထီ) [အပစာယန+ပါရိစရိယာ] ပူဇော် – မြတ်နိုး – ရိုသေ – လေးစား – ခြင်း, ဆည်းကပ် – လုပ်ကျွေး – ခြင်း။ ဒက္ခိဏေယျာနံ အပစာယနပါရိစရိယာဒိဝသေန။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၂၀။

အပစာယနပ္ပတ္တ (တိ) [အပစာယန + ပတ္တ] ပူဇော် – မြတ်နိုး – ရိုသေ – လေးစား – ခြင်းသို့ ရောက်သော၊ ပူဇော် – မြတ်နိုး – ရိုသေ – လေးစား – အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော (ဘာဝပ္ပမာန)၊သူ။ အပစိတ၃-ကြည့်။

အပစာယနသဟဂတ (န) [အပစာယန + သဟဂတ] အပစာယန – ကုသိုလ် – ပုညကိရိယဝတ္ထု။(၁) ပူဇော် – မြတ်နိုး – ရိုသေ – လေးစား – ကြောင်းစေတနာ။ (၂)ပူဇော် – မြတ်နိုး – ရိုသေ – လေးစား – ခြင်းနှင့် တကွ ဖြစ်သော စေတနာ၊အသက်,ဂုဏ်အားဖြင့်ကြီး သူတို့ကို မြင်၍ ခရီးဦးကြိုခြင်း,သပိတ်သင်္ကန်း လှမ်းယူခြင်း, ရှိခိုးခြင်း, လမ်းပေးခြင်း စသည် ဖြင့် ရိုသေ,လေးစားမှု ပြုကြောင်းဖြစ်သော စေတနာ။ ဝုဍ္ဎတရံ ဒိသွာ ပစ္စုဂ္ဂမနပတ္တစီဝရပဋိဂ္ဂဟဏာဘိဝါဒနမဂ္ဂသမ္ပဒါနာဒိဝသေန အပစာယနသဟဂတံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၁၉၅။ အပစိတိ, အပစိတိသဟဂတ-တို့ လည်း ကြည့်။

အပစာယန္တ (တိ) [အပ+စာယု (စာယ)+ အ+အန္တ။ ထီ၌ **အပစာယန္တီ**] ပူဇော် – မြတ်နိုး – သော၊ ရိုသေ – လေးစား – သော၊ သူ။ ဓမ္မံ အပစာယန္တိ ခဏံ န ပဿိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၀၃။

အပစာယမာန (တိ) [အပ+စာယု(စာယ) + အ+မာန] ပူဇော် – မြတ်နိုး – သော၊ ရိုသေ – လေးစား – သော၊ မိမိကိုယ်ကို – နှိမ့်ချသော – ဖြစ်ခြင်း – အမူအရာ – ရှိသော၊သူ။ ဓမ္မံ အပစာယမာနော။ ဒီ၊၃။ ၅၀။ မ၊၁။၁၇၈။ အံ၊၁။၁၀၈။ ပဋိသံ။၃၄၃။ ဓမ္မံ အပစာယမာနောတိ တဿေဝ ဓမ္မဿ အဉ္ဇလိကရဏာဒီဟိ (သက္ကာရဂရုကာရေဟိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊) နီစဝုတ္တိတံ ကရောန္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၈။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၂။ ဗြဟ္မံ စ ဝဏ္ဏံ အပစာယမာနော(ဇာ၊၁။၃၇)တိ အဟံ ပန တုမှာကံ ဗြဟ္မဝဏ္ဏံ သေဋ္ဌဝဏ္ဏံ ပူဇေန္တော ဂရုံ ကရောန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃။ (ဇာ၊၁။၂၇၃။ မဟာနိ။၁၃၄။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆။

ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၅။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၂၇။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၈-တို့လည်း ကြည့်။)

အပစာယိက (တိ) [အပ+စာယု(စာယ)+ဏိ+က] ပူဇော်-မြတ်နိုး-တတ်သော-လေ့ရှိသော၊ ရိုသေ-လေးစား-တတ်သော-လေ့ရှိသော၊သူ။ ကုလေ ဇေဋ္ဌာပစာယိကော (ဇာ၊၂။၁၈၁)တိ ဇေဋ္ဌာနံ မာတာပိတူနံ သက္ကာရကာရကော ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၁၂။ ကုလေ ဇေဋ္ဌာပစာယိကာ-(ပေတ။၁၅၂)တိ ကုလေ ဇေဋ္ဌကာနံ အပစာယနကရာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၉၈။

အပစာယိတ (တိ) [အပ+စာယု (စာယ)+တ။ ပါ၊၇၊၂၃၀။ ကစ္စည်း။၆၄၃။ ရူ။၆၁၉။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၂၇၀-တို့ ကြည့်။]ပူဇော်-မြတ်နိုး-အပ်သော၊ ရိုသေ-လေးစား-အပ်သော၊ သူ။ အပစာယိတော မဟိတော၊ ပူဇိတာ’-ရဟိတော’စ္စိတော။ ဓာန်။၇၅၀။ အပစိတ-လည်း ကြည့်။

အပစာယိတဗ္ဗ (တိ) [အပ+စာယု (စာယ)+တဗ္ဗ] ပူဇော်-မြတ်နိုး-အပ်သော-ထိုက်သော၊ရိုသေ-လေးစား-အပ်သော-ထိုက်သော၊သူ။ အပစေယျ-ကြည့်။

အပစာယိတာ (ထီ) [အပစာယီ+တာ] ပူဇော်-မြတ်နိုး-တတ်သူ-လေ့ရှိသူ-၏ အဖြစ်၊ ရိုသေ-လေးစား-တတ်သူ-လေ့ရှိသူ-၏ အဖြစ်။ နု ကုလေ ဇေဋ္ဌာပစာယိတာ (ဒီ၊ ၃။၅၈)တိ ကုလေ ဇေဋ္ဌာနံ အပစိတိယာ နိစ္စဝုတ္တိယာ အကရဏဘာဝေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇။

အပစာယီ (တိ) [အပ+စာယု(စာယ)+ဏီ] ပူဇော်-မြတ်နိုး-တတ်သော-လေ့ရှိသော၊ ရိုသေ-လေးစား-တတ်သော-လေ့ရှိသော၊သူ။ ကုလေ ဇေဋ္ဌာပစာယိနော (သံ၊ ၃။၄၀၆)တိ ကုလေ ဇေဋ္ဌာနံ အပစာယိနော၊ နိစ္စဝုတ္တိနောတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၄။ နု ကုလေ ဇေဋ္ဌာပစာယီ။ အံ၊၁။၁၃၇။ ဝုဍ္ဍာပစာယိနော (ဓမ္မ။၁၀၉)တိ.... ဝုဍ္ဍတရေ ဂုဏဝုဍ္ဍေ အပစာယမာနဿ, အဘိဝါဒနေန ဝါ နိစ္စံ ပူဇေန္တဿာတိ အတ္ထော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၅။

အပစိတ[1] (တိ) [အပ+စိ+တ။ ကစ္စည်း။ ၆၄၃။ နျာသ။၄၄၁။ ရူ။၆၁၉-တို့ ကြည့်။ တနည်း အပ + စာယ + တ။ စာယ-ကို စိ-ပြု။ နီတိ၊ဓာ။ ၁၄၄-ကြည့်။ သက္ကတ-၌ လည်း စာယ-ကို အချို့ စိ-ပြု၍ အပစာယိတ, အပစိတ-ဟု ၂-ရုပ်ပြုသည်။ ပါ၊ ၇၊၂၊၃၀-ကြည့်။ အပစိတိ-လည်း ကြည့်။] ပူဇော်-မြတ်နိုး-အပ်သော၊ ရိုသေ-လေးစား-အပ်သော၊ သူ။ မာနိတော ပူဇိတော အပစိတော။ ဝိ၊၁။၁၁၅။ ဒီ၊၁။ ၁၁၀။ မ၊၂။၃၇၈။ သံ၊၁။၃၄၀။ ဥဒါန။၈၄။ မဟာနိ။၁၂၉။ မိလိန္ဒ။၂၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၄။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၄၇။ အပစိတောတိ အပစိတိပ္ပတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၅။ အပစိတောတိ နိစ္စဝုတ္တိကရဏေန အပစိတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၅။ အံ၊ဋ္ဋီ၊၂။၁၆၁။ အပစိတောတိ အပစာယနပ္ပတ္တော။ မ၊ဋ္ဋီ၊၁။၁၈၀။ သံ၊ဋ္ဋီ၊၂။၁၀၉။ ဒေဝါနံ အပစိတာ အဟံ။ ဝိမာန။၆။ အပစိတာတိ ပူဇိတာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၃။ မေတ္တာယ နိစ္စံ အပစိတာနိ ဟောန္တိ(ဇာ၊၁။၂၂၂)တိ တေ သဗ္ဗေ သတ္တာ.... မေတ္တာဘာဝနာယ အပစိတာ ဟောန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၆။ (သံ၊၁။ ၁၇၇။ ထေရ။၂၅၆။ အပ၊၁။၃၅၈။ ဇာ၊၂။ ၂၃၄-တို့လည်း ကြည့်။)

အပစိတ[2] (တိ)[အပ+စိ+တ] (၁)စီအပ်သော၊ စီ-ချယ်-မွမ်းမံ-အပ်သော။ အပစိတမေစက-ကြည့်။ (နု) (၂) ပျက်စီး-ဆုတ်ယုတ်-ခြင်း။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အပစိတတ္တဓမ္မကုသလ (တိ) [အပစိတ+အတ္တဓမ္မ+ကုသလ](က)အတ္တဓမ္မ-၌ လိမ္မာတော်မူ

သောမြတ်စွာဘုရားကို– ပူဇော်–မြတ်နိုး– ရိုသေ–လေးစား – တတ်သော၊ သူ။ (ခ) အလုံးစုံသော ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ပျက်စီး ငြိမ်းအေးမှု နိဗ္ဗာန်၌ရှင်း, ကြွင်းသော အတ္တဓမ္မ-၌ရှင်း လိမ္မာသော၊သူ။ (ဂ) ပူဇော်ထိုက်သော အကျိုးနိရောဓသစ္စာ, အကြောင်းမဂ္ဂသစ္စာ-တို့၌ လိမ္မာသော၊ သူ၊ အရှင်သာရိပုတြာ။ သာပဟ-မပစိတတ္တဓမ္မကုသလံ၊ .... ဥပတိဿံ။ ဝိမာန။ ၅၂။ အတ္တေ စဓမ္မေ စ ကုသလောတိ အတ္တ-ဓမ္မကုသလော၊ ဘဂဝါ။ အပစိတော အတ္တ-ဓမ္မကုသလော စေတေနာတိ အပစိတတ္တဓမ္မ-ကုသလော၊ ဓမ္မသေနာပတိ၊ တံ။ အပစိတံ ဝါ အပစယော၊ နိဗ္ဗာနံ၊ တသ္မိံ, အဝသိဋ္ဌ-အတ္တဓမ္မေ စ ကုသလံ၊ အပစိတေ ဝါ ပူဇနီ-ယေ အတ္တေ ဓမ္မေ နိရောဓေ မဂ္ဂေ စ ကုသလံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၄၉။

အပစိတမေစက (တိ) [အပစိတ^၂+မေစက] စိချယ်–မှုန်းမံ – အပ်သော–မြီးထူး – မြီးရင်း–ရှိသော။ သုဝါလဓိံ အပစိတမေစကံ သဗ္ဗလက္ခဏသမ္ပန္နံ....။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၄၈။

အပစိတာကာရ (ပု) [အပစိတိ+အာကာရ] ပူဇော်–မြတ်နိုး–သော အခြင်းအရာ။ ဂါရ-ဝေန အပစိတာကာရံ ဒဿေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၃၂။

အပစိတိ (ထီ) [အပ+စာယု (စာယ)+တိ။ စာယ-ကို စိ-ပြု။ နီတိ၊ဓာ။၁၄၄-ကြည့်။ သက္ကတ၌ တိ-နှောင်းရာ စာယ-ကို အမြဲ စိ-ပြုသည်။ ပါ၊၇၊၂၊၃၀ (ဝါ) ကြည့်။ တနည်း– အပ + စိ +တိ။ ဓာန်၊ဋီ။၄၂၅-ကြည့်။ အပ-စိတ ^၁ လည်း ကြည့်။] (၁) ပူဇော် – မြတ်နိုး – ခြင်း၊ ရိုသေ – လေးစား – ခြင်း၊ ပူဇော်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်–လျော်စွာ – အကြောင်းသင့်အောင် – ပြုလုပ်ခြင်း။ ကတံ အပစိတိံ တယာ။ ဇာ၊၁။ ဂ၆။ ဓမ္မေ အပစိတိ ယထာဘူတ(ထေရ။ ၁၀၆)န္တိ အရိယဓမ္မေ ယာထာဝတော အပ-စာယနံ အာဒရေန အဘိပူဇနံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၀၉-၁၀။ ဓမ္မဿာပစိတိံ ကုမ္မိ။ ဇာ၊၂။၃၂၀။ အပစိတိံ ကရောန္တိ (မဟာနိ။၅၆)တိ အပ-စိတိပုဗ္ဗတ္တံ ကရောန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၇၅။ ပူဇာ-ဝသေန သာမီစိကိရိယာ အပစာယနံ အပစိ-တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၂၀၆။ (ဇာ၊၂။၃၂၀။ မိလိန္ဒ။ ၁၇၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၂၂၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၅။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၆၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၇၂။ အံ၊ဋီ၊၁။ဂ၁။ မူလဋီ၊၁။ ၉၉-တို့လည်း ကြည့်။) (၂) အပစာယန (၂) အနက်နှင့်တူ။ အပစိတိ–ကုသိုလ်–ပုညကိရိယဝတ္ထု။ အပစိတိသဟဂတ-ကြည့်။ (၃) ပူဇော်–မြတ်နိုး–ရိုသေ–လေးစား– ကြောင်း ဖြစ်သော (စေတနာနှင့်) ယှဉ်ဖက်တရား။ အပစိတိသဟဂတ (၃) အနက်ကြည့်။

အပစိတိကမ္မ (န) [အပစိတိ+ကမ္မ] ပူဇော်– မြတ်နိုး–မှု၊ ရိုသေ–လေးစား–မှု၊ရှိခိုးခြင်း, ခရီးဦးကြိုခြင်း, လက်အုပ်ချီခြင်း, လျော်စွာ– အကြောင်းသင့်အောင်–ပြုလုပ်မှု။ အဘိဝါ-ဒနာဒီဟိ နေသံ အပစိတိကမ္မံ နီစဝုတ္တိံ န ဒဿေန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၈။ အပစိတိကမ္မန္တိ ပဏိပါတကမ္မံ၊ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၉၉။ ယေ ကေစိ သတ္တာ ဇေဋ္ဌာပစိတိကမ္မေ ဆေကာ ကုသ-လာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆။

အပစိတိကရဏ (န) [အပစိတိ+ကရဏ] ပူဇော်–မြတ်နိုး–ခြင်းကို ပြုခြင်း၊ ရိုသေ– လေးစား–ခြင်းကို ပြုခြင်း။ ဝုဍ္ဍာနံ အပစိ-တိကရဏေန ဝုဍ္ဍာပစာယီ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၆၆။

အပစိတိကာတဗ္ဗ (တိ) [အပစိတိ+ကာတဗ္ဗ] ပူဇော်–မြတ်နိုး–မှု ပြုအပ်သော၊ ရိုသေ– လေးစား–မှု ပြုအပ်သော။ ကေတုနော အပစိတိကာတဗ္ဗဋ္ဌေန ကေတု။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၅၆။

အပစိတိစေတနာ (ထီ) [အပစိတိ+စေတနာ] ပူဇော် – မြတ်နိုး – ရိုသေ – လေးစား – ကြောင်း ဖြစ်သောစေတနာ။ အပစိတိသဟ-ဂတ-ကြည့်။

အပစိတိဒဿန (ပု) [အပစိတိ+ဒဿန] ပူဇော် –မြတ်နိုး – ရိုသေ – လေးစား – ခြင်းကို ပြခြင်း။ ဒဿဗလဿ အပစိတိဒဿနတ္ထံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။ အာစရိယဿ အပစိတိဒဿ-နတ္ထံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၁ဂ-၉။

အပစိတိပ္ပတ္တ (တိ) [အပစိတိ+ပတ္တ] ပူဇော်–မြတ်နိုး–ရိုသေ – လေးစား – ခြင်း – အပ် သည်၏ အဖြစ် – သို့ ရောက်သော။ အပစိတ, အပစိတိ-တို့ ကြည့်။

အပစိတိသဟဂတ (န) [အပစိတိ + သဟဂတ] အပစိတိသဟဂတ – ကုသိုလ် – ပုညကိရိယ-ဝတ္ထု။ (၁) ပူဇော်–မြတ်နိုး–ရိုသေ–လေး စား–ကြောင်း စေတနာ။ (၂) ပူဇော်–မြတ်နိုး–ရိုသေ–လေးစား –ခြင်းနှင့် တကွ ဖြစ်သော စေတနာ။ သတ္တ ပုညကိရိယဝတ္ထူနိ အပစိတိသဟဂတံ ပုညကိရိယဝတ္ထု ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၈၁။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၉၅။ အပစိတိစေတ-နာ အပစိတိသဟဂတံ အပစိယတိ တော-ယာတိ ယထာ နန္ဒိရာဂေါ ဧဝ နန္ဒိရာဂသ-ဟဂတာ၊ ယထာဝုတ္တာယ ဝါ အပစိတိယာ သဟဂတံ သဟ ပဝတ္တန္တိ အပစိတိသဟဂတံ။ အပစာယနဝသေန ပဝတ္တံ ပုညကိရိယဝတ္ထု။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၀၆။ အပစိတိသဟဂတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၀၁။ အပစိတိ ဧဝ အပစိတိသဟဂတံ ပုညကိရိယာဝတ္ထု ယထာ "နန္ဒိရာဂသဟ-ဂတာ"တိ။ မူလဋီ၊၁။၉၉။ (၃) ပူဇော်–မြတ်နိုး–ရိုသေ – လေးစား – ကြောင်း ဖြစ်သော (စေတနာနှင့်) ယှဉ်ဖက်တရား များနှင့် တကွဖြစ်သော စေတနာ။ (၄) ပူဇော်–မြတ်နိုး–ရိုသေ–လေးစား–သော ကိုယ်, နှုတ် အမူအရာနှင့် တကွ ဖြစ်သော စေတနာ။ အပစိတိ ဝါ စေတနာသမ္ပယုတ္တ-ကမ္မော ကာယဝစီကိရိယာ ဝါ၊ တံသဟိတာ စေတနာ အပစိတိသဟဂတံ။ မူလဋီ၊၁။၉၉။

အပစိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပစိတွာ] မချက်–မပြုတ်–မူ၍။ မဟာသတ္တောပိ တဿ ဒတွာ ပုန အပစိတွာ ပီတိသုခေနေဝ ဝီတိနာမေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၃၉။

အပစိနတိ = အပစိနာတိ (ကြိ) [အပ+စိ+နာ+တိ] (၁) ဖျက်ဆီး၏။ အရိယသာ-ဝကော အပစိနာတိ နော အာစိနာတိ။ သံ၊ ၂။၇၃။ အပစိနာတိ နော အာစိနာတီတိ ဝဋ္ဋံ ဝိနာသေတိ၊ နေဝ စိနာတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇၂။ အရဟာ အပစိနတီတိ။ အဘိ၊က။ ၇၉။ လောကုတ္တရံ ပန တေန အာစိတမ္ပိ အပစိနာတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂ဂ။ ကိလေသေ စေဝ ကိလေသမူလကေ စ ဓမ္မေ အပစိနတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၉။ (မဟာနိ။၁၆။ စူဠနိ။ဂ၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၇၆-တို့လည်း ကြည့်။) **အပစိနန္တိ** န အာစိနန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ဂဂ။ **အပစိနေ-ထေဝ** ကာမာနံ၊ **အပ္ပိစ္ဆဿ** အလောလုပေါ။ ဇာ၊၁။၂၄၆။ အပစိနေထေဝါတိ ဝိဒ္ဓံသေ-ထေဝ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၅။ (၂) စူးစမ်း၏၊ စောင်းငဲ့၍ – ပြန်၍ – ကြည့်၏။ ဝစ္ဆကဥ္စ အပစိနတိ။ မ၊၁။၃၉၉။ ဝစ္ဆကဥ္စ အပ-စိနာတီတိ ဝစ္ဆကဥ္စ အပလောကေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၀၀။ အပစိနာတီတိ အပဝိနတိ၊ အာလောကေတီတိ အတ္ထော၊ တေနာဟ "အပလောကေတီ"တိ။ မ၊ဋီ၊ ၂။၃၀၉-၁၀။ အပဝိဏတိ,အပဝေဏတိ-တို့လည်း ကြည့်။

အပစိနန (န) [အပ+စိ+နာ+ယု] မတိုးပွါး–ဆုတ်ယုတ်–ခြင်း။ အနာဟာရအပ္ပါဟာရ-တာဒိဝသေန ကာယဿ အပစိနနံ ခေဒနံ ပရိစ္စဇိတွာ။ မ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၁၀။

အပစိနန္တ (တိ) [အပ+စိ+နာ+အန္တ] ဖျက်ဆီးသော၊သူ။ အရဟာ အာစိနန္တော အပစိနန္တော။ အဘိ၊က။၄၄၃။ ဝေ အပစိနတော ဒုက္ခံ။ သံ၊၂။၂၉၇။ ထေရ။၃၂၉။ ဝေ အပစိနတော ဒုက္ခန္တိ....ဝဋ္ဋဒုက္ခံ အပစိနန္တဿ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၄။အပစိနန္တော ဝိဒ္ဓံသေန္တော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၉။ အပစိနန္တာ ဝိဒ္ဓံသေန္တာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၁။အပစယဂါမိ-လည်းကြည့်။

အပစိနိတဗ္ဗ (တိ) [အပ+စိ+နာ+တဗ္ဗ]ဖျက်ဆီးအပ်သော။ ကုဋ္ဌာ အပစိနိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၈။ အပစိနိတဗ္ဗာတိ ဝိဒ္ဓံသေတဗ္ဗာ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၃၆။

အပစိနိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+စိ+နာ+တွာ] ဖျက်ဆီး၍။ အပစိနိတွာ ဌိတော။ သံ၊၂။ ၇၄။ အဘိ၊က။၇၉။ မဟာနိ။၁၆။ စူဠနိ။ ၈၅။ အပစိနိတွာ ဌိတောတိ....ကိလေသေ ဝိဒ္ဓံသေတွာ ဌိတော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၇၆။

အပစိယတိ (ကြိ) [အပ+စာယု (စာယ)+အ+တိ] ပူဇော်–မြတ်နိုး –၏၊ ရိုသေ–လေးစား–၏။ အပစာယတိ,အပစိတိသဟဂတ-တို့ ကြည့်။

အပစုရ (တိ) [န+ပစုရ] (က) မများသော၊ နည်းသော။ အပစုရတာ-ကြည့်။ (ခ) မထင်ရှားသော။ အနိယမိတဝသေနေဝ ယထာလာဘတော ဝတ္ထပေတွာ အယဥ္စ နယော အပစုရော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၈။ဥတ္တာနံ ဝုစ္စတိ ပါကဋံ၊ တပ္ပဋိက္ခေပေန အနုတ္တာနံ အပါကဋံ,ပဋိစ္ဆန္နံ, အပစုရံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၄။

အပစုရတာ (ထိ) [အပစုရ+တာ] မများသည်၏ အဖြစ်၊ နည်းသည်၏ အဖြစ်။ အပစုရတာယ အစ္စရိယော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၄၈။

အပစုရတ္တ (တိ) [အပစုရ+တ္တ] မများသည်၏ အဖြစ်၊ နည်းသည်၏အဖြစ်။ ဒိဋ္ဌမဗ္ဗိပါကဿ အပစုရတ္တာ အပါကဋတ္တာ စ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၀၄။

အပစုရဘာဝ (ပု) [အပစုရ+ဘာဝ]မထင်ရှားသည်၏အဖြစ်။ ဣတရေ ပန အပစုရဘာဝတော န ဝုတ္တာ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၃၇။ သော ပန အပစုရဘာဝတော.... န ဒဿိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၂၃။

အပစုရဝေါဟာရ (ပု) [အပစုရ+ဝေါဟာရ] မထင်ရှားသော–ဝေါဟာရ–အသုံးအနှုန်း–စကား။ အပစုရဝေါဟာရေန (အပ္ပစုရဝေါဟာရေန၊ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ) ဝတ္တဗ္ဗော ယထာရုတံ အဂ္ဂဟေတွာ အဓိပ္ပါယဿ နေတဗ္ဗတော နေယျော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၅၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၆။

အပစေတဗ္ဗ (တိ) [အပ+စာယု (စာယ)+တဗ္ဗ] ပူဇော်–မြတ်နိုး–အပ်သော၊ ရိုသေ–လေးစား–အပ်သော။ မာနေတဗ္ဗော ပူဇေတဗ္ဗော အပစေတဗ္ဗော။ ဒီ၊၁။၁၁၀။

အပစေယျ (တိ) [အပ+စာယု (စာယ)+ဏျ] ပူဇော်–မြတ်နိုး–အပ်–ထိုက်–သော၊ ရိုသေ–လေးစား–အပ်–ထိုက်–သော၊သူ။ အပစိတော'ပစေယျာနံ၊ တဿ ဣစ္ဆာမိ ဟာတဝေ။ သံ၊၁။၁၇၇။ ထေရ။၂၅၆။ တေသံယေဝ အပစိတိကာတဗ္ဗာတိ အပစေယျာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၈။ "အပစယေယျာ"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ယ-ကာရလောပံ ကတွာ "အပစေယျာ"တိ ဝုတ္တံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၇၆။ အပစေယျာနံ အပစာယိတဗ္ဗေဟိ မဟေသီဟိ ခီဏာသဝေဟိ အပစိတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၈။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၈။

အပစ္စ (နပုံ၊တိ) [န+ပတ+ယ။ နရကေ န ပတန္တိ ဧနေန ဇာတေနာတိ အပစ္စံ၊ ပတဂတိယံ၊ ယော၊ တျဿ စော၊ န ပတာတိ န ဝိစ္ဆိန္နတိ ဝံသော ဧတေနာတိ ဝါ အပစ္စံ၊ ပုတ္တော ဓီတာ စ။ နိစ္စနပုံသကောယံ။ ဓာန်၊ဋီ။၂၄၀။ ဓာန်၊ဋီ၊သျ-ဥ၌ အပစ္စ-သဒ္ဒါ ဝါစ္စလိင် (တိလိင်) ဟု ဆိုးဖြတ်သည်။ မဏိမဥ္ဇူ၊၂။၆။

မောဂ်၊နိသျ။ ၅၅၉-တို့လည်း ကြည့်။ (အပ-တျ-သံ)] (၁) အပါယ်ငရဲသို့ မကျကြောင်း ဖြစ်သော၊ အမျိုးအနွယ် မပြတ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ သား သ္မီး။ ဗန္ဓုပါဒါပစ္စာ (ဒီ၊၁။၈၅)-တိ ဧတ္ထ....ပါဒါနံ အပစ္စာ ပါဒါပစ္စာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၇။ အပစ္စာတိ ပုတ္တာ။သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၂၅၀။ မနုနော အပစ္စာတိ မနုဿာ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၁၀၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။ ယံ အပစ္စံ ကုသ္မိံ မုဒ္ဒံ ဝါ၊ တတ္ထ လောကေ မာဏဝဝေါဟာရော။ မ၊ဋီ၊ ၃။၃၇၁။ (၂) အဆက်အနွယ်၊ အဆက်အနွယ်ဖြစ်သော။အပစ္စေ သြက္ကာကရာဇဿ၊ သကျပုတ္တော ပဘင်္ကရော။ သုတ္တနိ။၄၃၀။ စူဠနိ။ ၂။ အပစ္စေတိ အနုဝံသော။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၇။

အပစ္စက္ကောသန (န) [န+ပတိ+အက္ကောသန] တဖန်ပြန်၍ မဆဲရေးခြင်း။ ခိဏာသဝဿ အက္ကောသန္တံ ဝါ အပစ္စက္ကောသနံ, ပဟရန္တံ ဝါ အပ္ပဋိပဟရဏံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၉၉။

အပစ္စက္ခ (တိ) အပ္ပစ္စက္ခ-ကြည့်။

အပစ္စက္ခကတ (တိ) အပ္ပစ္စက္ခကတ-ကြည့်။

အပစ္စက္ခကမ္မ (န) အပ္ပစ္စက္ခကမ္မ-ကြည့်။

အပစ္စက္ခကာရိတာ (ထီ) အပ္ပစ္စက္ခကာရိတာ-ကြည့်။

အပစ္စက္ခကာရီ (တိ) အပ္ပစ္စက္ခကာရီ-ကြည့်။

အပစ္စက္ခကိရိယာ (ထီ) [န + ပစ္စက္ခကိရိယာ] မျက်မှောက် မပြုခြင်း၊ မျက်မြင် ကိုယ်တွေ့ မသိခြင်း။ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈနေန အပစ္စက္ခကိရိယာ-ယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၉။

အပစ္စက္ခဂုဏ (ပု) [န+ပစ္စက္ခဂုဏ] (၁) မျက်မှောက် မဟုတ်သော - ဂုဏ် - ကျေးဇူး။ (တိ) (၂) မျက်မှောက်ဖြစ်သော-ဂုဏ်-ထင်ရှားခြင်း-မရှိသော။ တံ အဒ္ဓေန တမသိ ကတံ ဝိယ ကိဉ္စိဒေဝ ရူပကမ္မံ အပစ္စက္ခဂုဏံ၊ တာဒိသေ တဝ အပစ္စက္ခဂုဏေ ပါဏသဥ္စနေ ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၆၃။

အပစ္စက္ခဓမ္မ (ပု) [အပစ္စက္ခ+ဓမ္မ] မျက်မှောက် မဟုတ်သော တရား၊ မမြင်မသိသော တရား။ ကိံ ပန ဘဂဝတော အပစ္စက္ခဓမ္မော နာမ အတ္ထီတိ၊ နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၄။

အပစ္စက္ခဘာဝ (ပု) အပ္ပစ္စက္ခဘာဝ-ကြည့်။

အပစ္စက္ခာတ (တိ) အပ္ပစ္စက္ခာတ-ကြည့်။

အပစ္စက္ခာတသိက္ခ (တိ) [အပစ္စက္ခာတ+သိက္ခာ] မပယ်-မပစ်-မစွန့် - မချ - အပ်သော သိက္ခာရှိသော၊သူ။ န အပစ္စက္ခာတသိက္ခာပိ မေထုနဓမ္မေန ပါရာဇိကာ ဟောမိ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊ဟောင်း။ ၂၀။

အပစ္စက္ခာန (န) အပ္ပစ္စက္ခာန-ကြည့်။

အပစ္စက္ခိတ္ဗာ(ကြိ၊ဝိ) အပ္ပစ္စက္ခိတ္ဗာ-ကြည့်။

အပစ္စတ္တနိယတ (တိ) [န+ပစ္စတ္တ+နိယတ] အသီးအသီး - တဦးချင်း-၏-မြဲသော-နိယတ-တရား-မဟုတ်သော။ ပစ္စတ္တနိယ-တောတိ ပါဋိပုဂ္ဂလိကော၊ ဣတရဿာတိ အပစ္စတ္တနိယတဿ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၇၃။

အပစ္စတ္ထရဏက (တိ) [န+ပစ္စတ္ထရဏ+က] အခင်းမရှိသော။ ယံ သုဒ္ဓံ အာသနမေဝ ဟောတိ အပစ္စတ္ထရဏကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁။

အပစ္စတ္ထရိတ္ဗာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပတိ+အာ+ထရ+တွာ] မခင်းမူ၍။ သံဃိကမဉ္စေ ပန အပ္ပစ္စတ္ထရိတ္ဗာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၄။ သံဃိကမဉ္စံ အနာဒရေန အပစ္စတ္ထရိတ္ဗာ နိပဇ္ဇိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၆။

အပစ္စတ္ထိက (တိ) [န+ပစ္စတ္ထိက] ရန်သူမဟုတ်သော၊ သာသနာ့ရန်သူမဟုတ်သော၊ ဖောက်ပြန်-မှားယွင်း-သော အယူမရှိသော၊သူ။ အပစ္စတ္ထိကာနံ, အသမိတာဗာဟိတပါပါနဉ္စ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၂၃၆။ အပစ္စတ္ထိ-ကာနံ သမိတဗာဟိတပါပါနဉ္စ သမဏဗြာဟ္မ-ဏာနံ....။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၅၃။ အပစ္စတ္ထိကာနံ အသမိတပါပါနံ အဗာဟိတပါပါနဉ္စ သမဏ-

ဗြဟ္မဏာနံ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၃၈။ ပစ္စတ္ထိက (သာရတ္ထ၊၁။၁၉၂) လည်း ကြည့်။

အပစ္စတ္ထိကပဋိပဒါ (ထီ) [အပစ္စတ္ထိက+ပဋိပဒါ] မဆန့်ကျင်သော အကျင့်။ အပစ္စနိကပဋိ-ပဒါ-ကြည့်။

အပစ္စထ (ကြိ) ပစ္စတိ-ကြည့်။

အပစ္စနိက (တိ) [န+ပစ္စနိက] မဆန့်ကျင်သော၊ ဆန့်ကျင်ဖက်မဟုတ်သော။ ကေကမ္ဗ-ဋ္ဌာနမ္ပိ အပစ္စနိကံ နာမ နတ္ထိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၁၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။ (ဝိမတိ၊၁။၂၃။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၁၂၁။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊ ၁။၂၇၈-တို့လည်း ကြည့်။)

အပစ္စနိကတာ (ထီ) [အပစ္စနိက+တာ] မဆန့်ကျင်သည်၏အဖြစ်။ အယဉ္စ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာ-သင်္ကပ္ပေါ သမ္မာဝါစာ အရိယာနံ အပစ္စနိ-ကတာ။ မ၊၂။၆၅။ အပစ္စနိကပဋိပဒါ-လည်း ကြည့်။

အပစ္စနိကတ္တ (နပုံ) [အပစ္စနိက+တ္တ] မဆန့်ကျင်သည်၏အဖြစ်။ သမာဓိဿ ပန အပစ္စနိ-ကတ္တာ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၁၁။

အပစ္စနိကဒဿန (နပုံ) [အပစ္စနိက+ဒဿန]မဆန့်ကျင်သည်၏အဖြစ်ကို မြင်ခြင်း။ အနုလော-မိက (၃) အနက် ကြည့်။

အပစ္စနိကပဋိပတ္တိ (ထီ) [အပစ္စနိက+ပဋိပတ္တိ] မဆန့်ကျင်သော အကျင့်၊ နိဗ္ဗာန် – မဂ်ဉာဏ် – အား – မဆန့်ကျင်သော – လျော်သော – အကျင့်။ အာဘိသမာစာရိကဝတ္တံ အာဒိံ ကတွာ သမ္မာ အပစ္စနိကပဋိပတ္တိယံ ယောဇီ-တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂။ အပစ္စနိကပဋိပဒါ-လည်း ကြည့်။

အပစ္စနိကပဋိပဒါ (ထီ) [အပစ္စနိက+ပဋိပဒါ] မဆန့်ကျင်သော အကျင့်၊ နိဗ္ဗာန် – မဂ်ဉာဏ် – အား – မဆန့်ကျင်သော – လျော်သော – အကျင့်၊ သစ္စာနုလောမိကဉာဏ် – ဝိပဿနာဉာဏ် – ဟူသော အကျင့်။ အနု-လောမပဋိပဒါယ အပစ္စနိကပဋိပဒါယ .... ။ မဟာနိ။၁၁။ အပစ္စနိကပဋိပဒါယာတိ န ပစ္စနိကပဋိပဒါယ၊ အပစ္စတ္ထိကပဋိပဒါယ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၅။ အနုလောမပဋိပဒံ အပစ္စနိ-ကပဋိပဒံ။ မဟာနိ။၂၄။ စူဠနိ။၁၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၂၁၂။ အနုလောမပဋိပဒံ အပစ္စနိက-ပဋိပဒန္တိ ဣမိနာ ဉာယပ္ပဋိပတ္တိံ။ ပဋိပဇ္ဇိ-တဗ္ဗဿ ဟိ နိဗ္ဗာနဿ အနုလောမနေ, အပစ္စနိကတာယ စဿာ ဉာယတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌိ၊၁။၂၇၈။ အပစ္စနိကပဋိပဒါယ(ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၇၁)န္တိ မဂ္ဂဿ အနုလောမပဋိပဒါယံ သစ္စာနုလောမိကာယံ ဝိပဿနာယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌိ၊၁။၂၀၀။

အပစ္စဘာဝ (ပုံ) [အပစ္စ+ဘာဝ] သား – သမီး – အမျိုးအနွယ် – ၏ အဖြစ်။ လောကိယာ ပန "မနုနော အပစ္စဘာဝေန မနုဿာ" တိ ဝဒန္တိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၇။ သာရတ္ထ၊၁။၂၉၁။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၀၂။ (ပါ၊၄၊၁၊၁၆၁-ကြည့်။)

အပစ္စဘူတ (တိ) [အပစ္စ+ဘူတ] သား – သမီး – အမျိုးအနွယ် – (ဖြစ်၍)ဖြစ်သော၊ မွေးဖွား သော – သား – သမီး – အမျိုးအနွယ်။ မဟာ-ဗြဟ္မုနော ပါဒါနံ အပစ္စဘူတော၊ ပါဒတော ဇာတောတိ အဓိပ္ပါယော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၆။ ပါဒါ-ပစ္စ (ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၃။၃၇) လည်း ကြည့်။

အပစ္စယ (တိ) အပ္ပစ္စယ-ကြည့်။

အပစ္စယအမတနိဗ္ဗာန (နပုံ) [အပစ္စယ+အမတ+နိဗ္ဗာန] သင်္ခါရ-ဟူသော အကြောင်းကင်းသော မသေရာနိဗ္ဗာန်၊ အပစ္စယအမတနိဗ္ဗာန်။ အပစ္စယအမတနိဗ္ဗာနတ္ထာယ န သံဝတ္တနိကံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၈၉။

အပစ္စယဂါမိတာ (ထီ) [အပစ္စယဂါမီ+တာ] အပစ္စယဂါမီ၏ အဖြစ်။ ကမ္မဿ ကဏှ-သုက္កသမညာ ကဏှသုက္ကာဘိဇာတိဟေတု-တာယာတိ အပစ္စယဂါမိတာယ တဒုဘယ-ဝိနိမုတ္တဿ ကမ္မက္ခယကရကမ္မဿ ဣဓ သုက္က-

ပရိယာယေပိ န ဝုစ္စတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၅။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၇-တို့၌ အပ-စယဂါမိတာ-ဟု ရှိသည်။ ၎င်း-ကြည့်။)

အပစ္စယဂါမိ (တိ) [အပစ္စယ + ဂမု + ဏီ] အကြောင်းကင်းသော နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်တတ်သော – အပစ္စယဂါမိ – တရား။

အပစ္စယနိဗ္ဗာန (န) အပ္ပစ္စယနိဗ္ဗာန-ကြည့်။

အပစ္စယပဒ (န) [အပစ္စယ+ပဒ] အပစ္စယ-ဟူသောပုဒ်။ ကေနာတိ အပစ္စယပဒေန။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၂၂၁။

အပစ္စယပရိနိဗ္ဗာန (န)အပ္ပစ္စယပရိနိဗ္ဗာန-ကြည့်။

အပစ္စယဘာဝ——ကမ္မာနိ ကုသလာဒီနိ ဝိပစ္စယန္တိ အပစ္စယန္တိ တောယာတိ ကမ္မဝိပါကော။ အပစ္စယဘာဝေါ နာမ အရိယမဂ္ဂစေတနာယာတိ အာဟ "မဂ္ဂစေတနာယာ" (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၆) တိ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၅၈။ ဤ၌ ဝိပစ္စယန္တိ, အပစ္စယန္တိ, အပစ္စယဘာဝေါ-တို့ကား ပါဠ်မှားတို့ ဖြစ်ကုန်ရာသည်။ ဝိပစ္စန္တိ, အာပစ္စန္တိ (ကျက်ကုန်, လောင်ကျွမ်းကုန်၏), အာပစ္စဘာဝေါ (အာပစ္စနဘာဝေါ–ကျက်ကြောင်း, လောင်ကျွမ်းကြောင်း၏ အဖြစ်)ဟု ရှိမှ သင့်မြတ်ရာသည်။

အပစ္စယသဒ္ဒ (ပု) [အပစ္စယ + သဒ္ဒ] အပစ္စယ-ဟူသော သဒ္ဒါ။ အပ္ပစ္စယ-ကြည့်။

အပစ္စယိကဘာဝ (ပု) အပ္ပစ္စယိကဘာဝ-ကြည့်။

အပစ္စယုပ္ပန္န (တိ) [န+ပစ္စယုပ္ပန္န] ပစ္စယုပ္ပန် မဟုတ်သောတရား။ စက္ခာယတနာဒီနိ ရူပါယတနာဒီနဉ္စ ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိတာ ဒီပိတာ အပစ္စယုပ္ပန္နဿ ပစ္စယာဘာဝတော။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၄၃၀။

အပစ္စဝေက္ခဏ(န)(န၊ထီ)[န+ပစ္စဝေက္ခဏ(န)] မဆင်ခြင်ခြင်း၊ မဆင်ခြင်တတ်–တရားတို့၏ သဘောကို စုံ၍ မရှုတတ် – သော တရား။ အနနုယောဂေါ အပစ္စဝေက္ခဏာ ဓမ္မာနံ ပရိပန္ထော။ အံ၊၃။၃၆၄။ အပစ္စဝေက္ခဏာ။ အဘိ၊ဝိ။၈၇။အဘိ၊ပု။၁၂၄။ အပစ္စဝေက္ခဏာ။ အဘိ၊ဓ။၉၄။ မဟာနိ။၃၂၅။ စူဠနိ။၂၅။ ဓမ္မာနံ သဘာဝံ ပတိ န အပေက္ခတီတိ အပစ္စဝေက္ခဏာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၈။ အမနသိကာရော အနာဝဇ္ဇနံ အပစ္စဝေက္ခဏံ။ မူလဋ္ဌိ၊၁။၁၀၈။ အပ္ပစ္စက္ခကမ္မ-လည်း ကြည့်။

အပစ္စဝေက္ခဏကမ္မ (န) [အပစ္စဝေက္ခဏ+ကမ္မ] စူးစမ်း – ဆင်ခြင် – မှု မပြုခြင်း။ အသမပေက္ခနာ အပစ္စဝေက္ခဏာ အပစ္စဝေက္ခဏကမ္မံ။ စူဠနိ။၂၅။ (အလားတူဖြစ်သော အဘိ၊ဓ။၉၄။ အဘိ၊ဝိ။၈၇။ အဘိ၊ပု။၁၂၄။ မဟာနိ။၃၂၅-တို့၌ကား အပစ္စက္ခကမ္မံ-ဟု ရှိသည်။ အပ္ပစ္စက္ခကမ္မ-ကြည့်။)

အပစ္စဝေက္ခဏပရိဘောဂ (ပု) အပ္ပစ္စဝေက္ခဏပရိဘောဂ-ကြည့်။

အပစ္စဝေက္ခဏမတ္တ (န) [အပစ္စဝေက္ခဏ+မတ္တ] မစူးစမ်း – မဆင်ခြင် – ကာမျှ။ န တတ္ထ အပစ္စဝေက္ခဏမတ္တေန ပါရာဇိကံ ပညပေတုံ သက္ကာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၉။

အပစ္စဝေက္ခန္တ (တိ) [န+ပစ္စဝေက္ခန္တ] မစူးစမ်း – မဆင်ခြင် – သော၊သူ။ သစေ အပစ္စဝေက္ခတော အရုဏော ဥဂ္ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၆၈။ အနာဝဇ္ဇန္တော အမနသိကရောန္တော အပစ္စဝေက္ခန္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၂၁။

အပစ္စဝေက္ခိတ (တိ) [န+ပစ္စဝေက္ခိတ] အဖန်ဖန် မရှု – အပ် – သော – သေးသော။ (က) မစူးစမ်း – မဆင်ခြင် – အပ်သော။ အပ္ပစ္စဝေက္ခိတပရိဘောဂ-ကြည့်။ (ခ) ဉာဏ်ဖြင့် – အဖန်ဖန် မရှုအပ် – ပိုင်းခြား၍ မသိအပ် – သေးသော။ ယဿာ သိယာ အပစ္စဝေက္ခိတ- (ထေရီ။၄၂၃)န္တိ ယဿာ ဝုတ္တိယာ ဝုဒ္ဓံ ခန္ဓပဉ္စကံ ဉာဏေန အပဋိဝေက္ခိတံ အပရိညာတံ သိယာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၆၃။

အပစ္စဝေက္ခိတပရိဘောဂ (ပု) အပ္ပစ္စဝေက္ခိတ-ပရိဘောဂ-ကြည့်။

အပစ္စဝေက္ခိတလောကုတ္တရဓမ္မ (တိ) [န+ပစ္စ-ဝေက္ခိတလောကုတ္တရဓမ္မ] စူးစမ်း – ဆင်ခြင်–အပ်ပြီး – သိအပ်ပြီး – သော လောကုတ္တရာတရား မရှိသော၊သူ။ အာဝုသော တုံ့ တထာရူပံ အပရိမဒ္ဒိတသင်္ခါရံ အပစ္စဝေက္ခိတ-လောကုတ္တရဓမ္မံ ကာမေဟိ ပလောဘယ ဥပဂစ္ဆ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၆၃။

အပစ္စဝေက္ခိတာဟာရပရိဘောဂ (ပု) [အပစ္စ-ဝေက္ခိတ+အာဟာရ+ပရိဘောဂ] မစူးစမ်း – မဆင်ခြင်–အပ်သော အာဟာရကို သုံးဆောင်ခြင်း။ အပစ္စဝေက္ခိတာဟာရပရိ-ဘောဂေါ ပဋ္ဌမံ ပါရာဇိကံ ကတွာ ပညပေ-တဗ္ဗော ဘဝေယျ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၅။

အပစ္စဝေက္ခိတွာ (ကြိ၊ဝိ) အပ္ပစ္စဝေက္ခိတွာ-ကြည့်။

အပစ္စာဂစ္ဆန္တ (တိ) [န+ပစ္စာဂစ္ဆန္တ] ပြန်–မလာ–မကပ်ရောက်–သော၊သူ။ သမ္မာ စ ဂတော တေန တေန မဂ္ဂေန ပဟီနေ ကိလေသေ ပုန အပစ္စာဂစ္ဆန္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၉၇။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၃၅။ သုဋ္ဌု ဂမနဥ္စ နာမ ပဋိပက္ခေန အနဘိဘူတဿ ဂမနန္တိ အာဟ "ပဟီနေ ကိလေသေ ပုန အပစ္စာဂစ္ဆန္တော"တိ၊ ပဟီနာနံ ပုန အသမု-ဒါစာရဝသေန အပစ္စာဂစ္ဆန္တော။ သာရတ္ထ၊ ၁။၂၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၃၄........ အပစ္စာ-ဂစ္ဆန္တောတိ ပဟီနာနံ ပုနာနုပ္ပတ္တိတော န ပုန ဥပဂစ္ဆန္တော။ ဝိမတိ၊၁။၅၁။ (ပါရာ၊ ဂဏ္ဌိသစ်၊၁။၄၂၈-လည်း ကြည့်။)

အပစ္စာဂမန (ထိ၊န) [န+ပစ္စာဂမန] ပြန်–မလာ–မကပ်ရောက်–ခြင်း။ ပဟီနကိလေ-သေ အပစ္စာဂမနဝသေန။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၃။ ပဟီနကိလေသာနံ ပုန အပစ္စာဂမနံ။ သာ-ရတ္ထ၊၁။၂၃၇။ ယဒါ ဒေဝါ ပုန အပစ္စာ-ဂမနာယ အသုရေ ဇိနိံသု။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၀၃။

အပစ္စာဇာတတ္တ (န) [အပစ္စာဇာတ+တ္တ] ဖြစ်သူ–စွဲ၍ဖြစ်သူ–မွေးဖွားသူ – မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ တသ္မိံ ကုလေ အပစ္စာဇာတတ္တာ န ဇဝံ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၈။

အပစ္စာနုတာပိ (တိ) [န+ပတိ+အနု+တာပ+ဤ။ ထိ၌ အပစ္စာနုတာပိနီ] နောက်ထပ် အဖန်ဖန် ပူပန်ခြင်းမရှိသော၊သူ။ တာ မယံ ဘန္တေ ပရိပုဏ္ဏကမ္မန္တာ အဝိပ္ပဋိသာရိနိယော အပစ္စာနုတာပိနိယော ပဏီတံ ကာယံ ဥပ-ပန္နာ။ အံ၊၃။၁၉၄။

အပစ္စာဝမန (န၊ထိ) [န+ပစ္စာဝမန (=ပတိ+အာ+ဝမု+ယု)] ပြန်၍ မမျိုခြင်း။ အရိယ-မဂ္ဂမုခေန ဥဂ္ဂိရိတံ ပုန အပစ္စာဝမနဝသေန ဆဍ္ဍိတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၅၇။ (သာရတ္ထ၊ ၁။၃၁၄-၌ကား အပစ္စာဂမနဝသေန-ဟု ရှိသည်။)

အပစ္စာသ (တိ) [န+ပစ္စာသာ] တောင့်တ–မြော်ကိုး – ခြင်း မရှိသော၊ ရလိမ့်နိုးနိုး – တောင့်တ – မြော်ကိုး –ခြင်း မရှိသော၊သူ။ နိရာလယော အပစ္စာသော။ စရိယာ။၃၈၈။ အပစ္စာသော ကိဥ္စိပိ အပစ္စာသိသမာနော....။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။၄၅။

အပစ္စာသာ (ထိ) [န+ပစ္စာသာ] မတောင့်တ–မမြော်ကိုး–ခြင်း၊ ရလိမ့်နိုးနိုး – မတောင့်တ – မမြော်ကိုး – ခြင်း။ သာမဏေရာဒီနံ အပစ္စာသာယပိ ပရဇနဿ ဘေသဇ္ဇကရဏံ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိမတိ၊၁။၂၃၅။

အပစ္စာသိသကပက္ခ (ပု) [အပစ္စာသိသက+ပက္ခ] မတောင့်တ–မမြော်ကိုး–သော သူတို့၏–အဖွဲ့အစု–အသင်းအပင်း။ အပစ္စာ-သိသနပက္ခ-ကြည့်။

အပစ္စာသိသန (န) [န+ပစ္စာသိသန] (၁) မတောင့်တ–မမြော်ကိုး–ခြင်း။ အပစ္စာ-

သီသနဥ္စ မိစ္ဆာဇီဝကုလဒူသနာဒိဒေါသနိ-
သေဓနတ္ထမေဝ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃၆။ (တိ)
(၂) မတောင့်တ – မမြော်ကိုး – သော၊ သူ။
အပစ္စာသီသနပက္ခ, – ဘာဝ-တို့ ကြည့်။

အပစ္စာသီသနပက္ခ (ပု) [အပစ္စာသီသန+ပက္ခ] မတောင့်တ – မမြော်ကိုး – သော သူတို့၏ – အဖွဲ့အစု – အသင်းအပင်း။ ဇဝံ မိဂါ အပစ္စာ-သီသနပက္ခေ ဌိတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၇။ အပစ္စာ-သီသနပက္ခေတိ တာယ ပရဒတ္တဝုတ္တိတာယ ကဿစိ ပစ္စယဿ ကုတောစိ အပစ္စာသီသက-ပက္ခေ ဌိတာ.... ။ မ၊ဋီ၊၃။၇၆။

အပစ္စာသီသနဘာဝ (ပု) [အပစ္စာသီသန+ဘာဝ] မတောင့်တ – မမြော်ကိုး – သော သူ၏အဖြစ်။ ကလဟံ ကတွာ ကဿစိ အပစ္စာ-သီသနဘာဝံ ကရိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၀၉။

အပစ္စာသီသန္တ (တိ) [န+ပစ္စာသီသန္တ] မတောင့်တ – မမြော်ကိုး – သော၊ သူ။ သဗ္ဗေသံ အပစ္စာသီသန္တေန ဘေသဇ္ဇံ ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆။ အပစ္စာသီသန္တေနာတိ.... အပတ္ထယ-န္တေန။ ဝိမတိ၊၁။၂၃၅။ အပစ္စာသီသန္တေန ဟုတွာ ဒါတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၆။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၂၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၅၁။ ဥတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၉၅-တို့လည်း ကြည့်။)

အပစ္စာသီသမာန (တိ) [န+ပစ္စာသီသမာန] မတောင့်တ – မမြော်ကိုး – သော၊သူ။ ပဂုဏ-ဓမ္မံ အပစ္စာသီသမာနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၃။ ဟိတသုခံ အပစ္စာသီသ-မာနော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၁။ အပစ္စာသ-လည်း ကြည့်။

အပစ္စာဟရဏကာရဏ (န) [န+ပစ္စာဟရဏ+ကာရဏ] တဖန်ပြန်၍ မဆောင်ခြင်းဟူသော အကြောင်း။....တဿ ဝိသဿ အပစ္စာဟရဏ-ကာရဏာ ယံ အဂ္ဂိံ ပဝိသိတွာ မရဏံ၊ တံ မမ ဇီဝိတတော ဝရံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၉။

အပစ္စာဟရန္တ (တိ) [န+ပစ္စာဟရန္တ] တဖန် ပြန်၍ – မဆောင်ယူ – မပြောကြား – သော၊သူ။ တေနေဝ နယေန ဝိမံသိတွာ အပစ္စာဟ-ရန္တော....။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၄-၅။

အပစ္စာဟရိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပစ္စာဟရိတုံ] တဖန်ပြန်၍ – မဆောင်ယူ – မပြောကြား – ခြင်းငှါ။ ပါဠိပဒေ ဘိက္ခုနီနံ အပစ္စာဟရိတုံ ဝါ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၃။

အပစ္စာဟရိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပစ္စာဟရိတွာ] တဖန်ပြန်၍ – မဆောင်ယူ – မပြောကြား – မူ၍။ အပစ္စာဟရိတွာ တတောဝ ပက္ကမတိ။ ဝိမတိ၊၁။၂၇၀။

အပစ္စိ (ကြိ) ပစ္စတိ-ကြည့်။

အပစ္စုဒ္ဒရ (တိ) အပ္ပစ္စုဒ္ဓရ-ကြည့်။

အပစ္စုဒ္ဒရဏ (န) [န+ပစ္စုဒ္ဒရဏ] (၁) ပစ္စုဒ္ဒိုရ်မပြု – အဓိဋ္ဌာန်မချ – မစွန့် – ခြင်း။ ပဌမ-ကထိနသိက္ခာပဒေ အနဓိဋ္ဌာနံ အဝိကပ္ပနဥ္စ အကိရိယံ၊ ဋ္ဌမ အပစ္စုဒ္ဒရဏံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၇။ (ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ။၉၇လည်းကြည့်။)(တိ)(၂)ပစ္စုဒ္ဒိုရ် ပြုခြင်း – ဝိကပ္ပနာပြန်ခြင်း – စွန့်ခြင်း – မရှိသော။ ပရိဘုဥ္စိတုံ .... န ဝဋ္ဋတိ(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃၀)တိ သယံ အပစ္စုဒ္ဒရဏံ ပရိဘုဥ္စနေ ပါစိတ္တိယံ .... သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။၃၁၅။ (ပစ္စုဒ္ဒိုရ် ၂-မျိုး အဓိပ္ပါယ်ကို ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆၊ ၂၃၀-တို့တွင် ကြည့်။)

အပစ္စုဒ္ဒရန္တ (တိ) အပ္ပစ္စုဒ္ဒရန္တ-ကြည့်။

အပစ္စုဒ္ဒရာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပစ္စုဒ္ဒရာပေ-တွာ] ပစ္စုဒ္ဒိုရ်မပြု – အဓိဋ္ဌာန်မချ – မစွန့် – စေမူ၍။ ထေရဿ စီဝရံ အပစ္စုဒ္ဒရာပေတွာ ဂစ္ဆတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၉၆။ အပစ္စုဒ္ဒရာပေတွာ-ဝ နိဒဟိတဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊၁။၃၁၅။

အပစ္စုဒ္ဒရိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပစ္စုဒ္ဒရိတွာ] ပစ္စု-ဒ္ဒိုရ်မပြု – အဓိဋ္ဌာန်မချ – မစွန့် – မူ၍။ ကတ္တိ-ကပုဏ္ဏမဒိဝသေ အပစ္စုဒ္ဒရိတွာ ဟေမန္တေ အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၄။ သာရတ္ထ၊၂။၃၉၀။

ဝိမတိ၊၁။၃၁၃။ ဝဇီရ။၂၂၇။ (သာရတ္ထ၊၂။ ၃၉၆။ ဝဇီရ။၅၆၁-တို့လည်း ကြည့်။)

အပစ္စုဒ္ဒါရ (ပု) အပ္ပစ္စုဒ္ဒါရ-ကြည့်။

အပစ္စုဒ္ဒါရဏ (နှ) အပ္ပစ္စုဒ္ဒါရဏ-ကြည့်။

အပစ္စုဒ္ဒါရပစ္စယ (ပု) [အပစ္စုဒ္ဒါရ+ပစ္စယ] ပစ္စုဒ္ဒိုရ်မပြု-အဓိဋ္ဌာန်မချ-မစွန့်-ခြင်း ဟူသောအကြောင်း။ ကတ္တိကပုဏ္ဏမဒိဝသေ အပစ္စုဒ္ဒရိတ္တွာ.... ပစ္ဆိမပါဋိပဒဒိဝသေ အပစ္စုဒ္ဒါရပစ္စယာ ဒုက္ကဋံ အာပဇ္ဇတိ။ ဝဇီရ။၂၂၇။ (သာရတ္ထ၊၂။၃၉၀။ ဝိမတိ၊၁။၃၁၄-တို့လည်း ကြည့်။)

အပစ္စုဒ္ဒါရာပန (နှ) [နှ+ပစ္စုဒ္ဒါရာပန] ပစ္စုဒ္ဒိုရ်မပြု-ဝိကပ္ပနာမပြန်-စေခြင်း။ အပစ္စုဒ္ဒါရာပနေန ဝစီကမ္မံ။ သာရတ္ထ၊၃။၈၂။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊သစ်။၄၀၇။ အပစ္စုဒ္ဒါရာပနံ အကိရိယံ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၄၀၇။

အပစ္စုပဋ္ဌပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [နှ+ပစ္စုပဋ္ဌပေတွာ] ကပ်၍မတည်စေမူ၍၊ မဖြစ်စေမူ၍။ ပမာဒေန သတိံ အပစ္စုပဋ္ဌပေတွာ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၂။ ဝိမတိ၊၁။၇။

အပစ္စုပလက္ခဏာ (ထီ) အပ္ပစ္စုပလက္ခဏာ-ကြည့်။

အပစ္စောရောပဏ (နှ) [နှ+ပစ္စောရောပဏ] (၁) မ-ဆင်း-သက်-ခြင်း။ (တိ) (၂) ဆင်း-သက်-ခြင်း မရှိသော။

အပစ္စောရောပဏတာ (ထီ) [အပစ္စောရောပဏ+တာ] လျှောကျ - ဆင်း-သက်-ခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်။ သတိယာ အပစ္စောရောပဏတာယ သတော။ မဟာနိ။၇။ စူဠနိ။၃၉။ အပစ္စောရောပဏတာယာတိ အနိဝတ္တနဘာဝေန အပစ္စောသက္ကနဘာဝေန။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၃။

အပစ္စောသက္ကန (နှ) [နှ+ပစ္စောသက္ကန] (၁) မ-ဆင်း - သက်-ကျ-လျော - ယုတ် - လျော့-ဆုတ် - နစ် - ခြင်း။ (တိ) (၂) ဆင်း-သက်-ကျ-လျော-ယုတ်-လျော့-ဆုတ်-နစ်-ခြင်း မရှိသော။ အပစ္စောသက္ကနဋ္ဌ,-ဘာဝ-တို့ ကြည့်။

အပစ္စောသက္ကနဋ္ဌ (ပု) [အပစ္စောသက္ကန+အတ္ထ] ဆုတ်-နစ်-ဆုတ်နစ်-ခြင်းမရှိသောအနက် သဘော။ ဂမ္ဘီရဥတ္တာနတ္တေ အပစ္စောသက္ကနဋ္ဌေန ဉာဏံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၄၀။

အပစ္စောသက္ကနဘာဝ (ပု) [နှ+ပစ္စောသက္ကန-ဘာဝ] ကျ-လျော-ယုတ်-လျော့-ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပစ္စောရောပဏတာ-ကြည့်။

အပစ္စောသက္ကိတ (တိ) [နှ+ပစ္စောသက္ကိတ] မဆုတ်မနစ်-နောက်မတွန့်-သော။ အပ္ပဋိဝါန-ကြည့်။

အပတ္ထာ (ဗျ) [နှ+ပတ္ထာ] နောက်မကျသော၊ မနှောင်းသော။ ဒွေပိ အပတ္ထာ အပုရိမံ နိသိန္နာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၅။ အပုဗ္ဗံ အစရိမန္တိ အပုရေ အပတ္ထာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၇။ သစေ ဒွေပိ အပတ္ထာပုရိမံ နိပဇ္ဇန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃။ လဃံနဒ္ဓ .... နိလီယနဒ္ဓ အပတ္ထာ အပုရိမံ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၇။ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ပဋ္ဌက္ခန္ဓာ အပတ္ထာ အပုရေ ဧကတော ပါတုဘဝန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ သာရတ္ထ၊၂။၂၅၂။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၊၁၉၃၊၂၁၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၀၊၁၇၃။ ကင်္ခါ။ ၁၅၁-တို့ ကြည့်။) အစရိမ-လည်း ကြည့်။

အပတ္ထာဝတ္တန (နှ) [နှ+ပတ္ထာဝတ္တန] နောက်တဖန်-မလည်-မဖြစ်-ခြင်း။ တဿ ဇာဂရန္တဿာပိ အဇာဂရန္တဿာပိ ကိလေသာဘာယံ နတ္ထိ ကိလေသာနံ အပတ္ထာဝတ္တနတော (အပစ္စာဝတ္တနတော?)။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၇။

အပတ္ထာသမဏ (တိ) [နှ+ပတ္ထာသမဏ]နောက်လိုက်ရဟန်းမပါသော၊ တပါးထည်းတည်း-သွားလာ-ကျင့်သုံး-လေ့ရှိသော၊ဧကစာရီ-

ပုဂ္ဂိုလ်။ ကောတိ ကောကီ အပစ္စာသမဏော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၂။

အပစ္ဆိမဘဝိက (တိ) [န+ပစ္ဆိမဘဝိက]နောက်ဆုံးဘဝ၌ ဖြစ်သူမဟုတ်သော၊ ပစ္ဆိမဘဝိကသား မဟုတ်သော၊သူ။ အပစ္ဆိမဘဝိကာ ပန ဝိပဿနံ သခါရုပေက္ခံ ပါပေတွာ ဌပေန္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၁။ (အနုဋီ၊၃။၁၇၇၊၂၁ဂ-တို့လည်း ကြည့်)။

အပဇယ (ပု) [အပ+ဇိ+အ] မအောင်ခြင်း၊ ရှုံးခြင်း။ န ဟိ တံ ဇယံ ကောစိ အပဇယံ ကာတုံ သက္ကောတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၉။

အပဇဟနသဗ္ဗာဝ (ပု) အပ္ပဇဟနသဗ္ဗာဝ-ကြည့်။

အပဇဟာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဇဟာပေတွာ] မစွန့်-မပယ်-မရှောင်ကြဉ်-စေမူ၍။ ဒွေပိ ဘာဇနေ ဒိ ပဇဟန္တာ ကိလမန္တိ၊ တသ္မာ ကေတော အပဇဟာပေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃။

အပဇာနန္တ (တိ) အပ္ပဇာနန္တ-ကြည့်။

အပဇာပတိက (ပု) [န + ပဇာပတိ + က] မယားမရှိသော၊သူ။ ကုမာရကံ ဝါ အပဇာပတိကံ ကုမာရိကံ ဝါ အပတိကံ။ ဝိ၊၁။၁၉၇။

အပဇိတ (တိ) [အပ+ဇိ+တ]မအောင်ခြင်း၊ ရှုံးခြင်း။ ဇိတံ အပဇိတံ ကယိရာ။ ဓမ္မ။၂ဂ။ အဟမဿ ဇိတံ အပဇိတံ ကရိဿာမိ၊.... ဣတရေန ဇိတံ (အောင်လေသည်ကို၊ သျှ) ပုန ဇိနန္တော အပဇိတံ (တဖန် ရှုံးခြင်းကို၊ သျှ) ကရေယျ၊ ဇဝံ အပဇိတံ (တဖန် ရှုံးသည်ကို၊ သျှ) ကာတုံ နေဝ သက္ကုဏေယျ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၉။

အပဇ္ဈာယတိ (ကြိ) [အပ+ဈေ+အ+တိ။ အပဈာန....အနိဋ္ဌစိန္တနေ၊ ဝိပရီတျစိန္တနေ စ။ ဝါစပ္ပတိ။] ကြံမှိုင်၏၊ မကောင်းသဖြင့်-ဘောက်ပြန်သော အားဖြင့် - ကြံစည်၏။ ဈာယတိ ပဇ္ဈာယတိ နိဇ္ဈာယတိ အပဇ္ဈာယတိ။ မ၊၁။၄၁၀။ မ၊၃။၆၄။ န ပဇ္ဇလတိ န အပဇ္ဈာယတိ။ အံ၊၁။၅၃၅ (သီမူကွဲ)။.... ပတ္တက္ခန္ဓာ အဓောမုခါ....နိဇ္ဈာယန္တိ အပဇ္ဈာယန္တိ။ မ၊၁။၄၁၀။ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၅-လည်း ကြည့်)။

အပဋ္ဌမ (တိ) [န+ပဋ္ဌမ] ငါးခုမြောက်မဟုတ်-မရှိ-သော။ ဣမေ စတ္တာရော ဝိပလ္လာသာ အပဋ္ဌမာ အဆဋ္ဌာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၀၉။

အပဋ္ဌဝိညာဏဂတိကဘာဝ (ပု) [န+ပဋ္ဌဝိညာဏဂတိကဘာဝ] ပဋ္ဌဝိညာဉ်၏-အသွား-အခြင်းအရာ-သဘော-မရှိသည်၏ အဖြစ်။ ပဋ္ဌဝိညာဉ်နှင့် တူသော ပြီးခြင်း ရှိသည် မဟုတ်သည်၏အဖြစ် (နိသျ)။ မဂ္ဂဿ အပဋ္ဌဝိညာဏဂတိကဘာဝံ သမ္ပဋိစ္ဆာပေတွာ....။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၁။

အပဋ္ဌသ (တိ) [(၁)အပ+အဋ္ဌသ။ (အပါဋ္ဌသ်သံ) ပါ၊ဖြ၊၂၊၁ဂ၇-ကြည့်။] (၂) န+ပဋ္ဌသ (=ပ+အဋ္ဌသ)။ (၁)လမ်း-လမ်းကြောင်း-မှ ကင်းသော၊ လမ်းမှား သွားသော။ (၂) (က) ပဓာန-ဖြောင့်မှန်သော-လမ်းကြောင်း မရှိသော။ (ခ) လမ်းမှန် မသွားသော။ ဝိသမံ ဝါတာ ဝါယန္တိ ဝိသမာ အပဋ္ဌသာ။ အံ၊၁။၃ဂဖ-၇။ အပဋ္ဌသာတိ မဂ္ဂတော အပဂတာ၊ ဥမ္မဂ္ဂဂါမိနော ဟုတွာ ဝါယန္တီတိ အတ္ထော။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၇။ပကဋ္ဌံ ပဓာနံ အဋ္ဌသံ တေသန္တိ ပဋ္ဌသာ၊ အဋ္ဌသံ ပဂတာ ပဋိပန္နာတိ ဝါ ပဋ္ဌသာ၊ ပကတိမဂ္ဂဂါမိနော။ န ပဋ္ဌသာ အပဋ္ဌသာ၊ အမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နာ။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၁၃။

အပည (တိ) အပ္ပည-ကြည့်။

အပညတ္တ (တိ) အပ္ပညတ္တ-ကြည့်။

အပညတ္တတာ (ထီ) [အပညတ္တ+တာ] မပညတ်အပ်သေးသည်၏ အဖြစ်။.... ယောဘုယျေန အပညတ္တတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ န သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အပညတ္တတာယ။ ဝိမတိ၊၁။၉၁။ အပ္ပညတ္တ (၁) (၂) အနက်တို့လည်း ကြည့်။

အပညတ္တတ္တ (န) [အပညတ္တ+တ္တ] မပညတ်အပ်သေးသည့်၏ အဖြစ်။ သိက္ခာပဒဿ အပညတ္တတ္တာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၆၉။ သာရတ္ထ၊၃။ ၄၂၆။ ဝိမတိ၊၂။၂၆၁။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၃၁။

အပညတ္တပညာပန (န၊ထီ) [အပညတ္တ+ပညာပန] မပညတ်အပ်သေးသည်ကို ပညတ်ခြင်း။ (မပညတ်အပ်သေးသည်ကို ပညတ်ခြင်း ဟူသည် ရှေးကအခွန်, အကောက်လွတ်သည်ကို အခွန်, အကောက်ပေးစေခြင်း၊ အပြစ်ဒဏ် မထားသည်ကို အပြစ်ဒဏ် ကျခံစေခြင်း စသည်တည်း။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၈-ကြည့်)။ အပညတ္တပညာပနာဒီသု တပ္ပဋိက္ခေပအာဒီနဝါနိသံသေ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၁၂၃။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၅၉။ အပ္ပညတ္တ (၁) (၂) အနက်တို့လည်း ကြည့်။

အပညတ္တပါရာဇိက (န) [အပညတ္တ + ပါရာဇိက] မပညတ်အပ်သေးသော ပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်။ ဧဝံ ကတိပယသိက္ခာပဒါနံ ပညတ္တိသဗ္ဘာဝေပိ အပညတ္တပါရာဇိကာဒိကေ သန္ဓာယ....။ ဝိမတိ၊၁။၉၁။

အပညတ္တသိက္ခာပဒ (န) [အပညတ္တ+သိက္ခာပဒ] မပညတ်အပ်သေးသော သိက္ခာပုဒ်။ ပုဗ္ဗေ အပညတ္တသိက္ခာပဒံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၃၈။

အပညတ္တသိက္ခာပဒပညပန (န) [အပညတ္တ+သိက္ခာပဒ+ပညပန] မပညတ်အပ်သေးသော သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်ခြင်း။ ယဒိဒံ "ပါစိတ္တိယံ ဒုက္ကဋ"န္တိအာဒိနာ နယေန အပညတ္တသိက္ခာပဒပညပနံ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၆။

အပညတ္တိ (ထီ) အပ္ပညတ္တိ-ကြည့်။

အပညတ္တိက (တိ) အပ္ပညတ္တိက-ကြည့်။

အပညတ္တိကဘာဝ (ပု) [အပညတ္တိက+ဘာဝ] အမည်-ပညတ်-မရှိသည်၏အဖြစ်။ နိဗ္ဗုတပဒီပေါ ဝိယ အပညတ္တိကဘာဝံ ဂတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၈။ အပညတ္တိကဘာဝမေဝ ဂစ္ဆတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၇၁။ (ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၂၁။ မ၊ဋီ၊၃။၁၀၈-တို့လည်း ကြည့်။) အပဏ္ဏတ္တိကဘာဝ-လည်း ကြည့်။

အပညတ္တိကဘာဝူပဂမ (ပု) [အပညတ္တိကဘာဝ + ဥပ + ဂမု + အ] အမည်-ပညတ်-မရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခြင်း။ ဩဖုနနပ္ပဝါဟနေဟိ အပညတ္တိကဘာဝူပဂမော ဝိယ ပုနဗ္ဘဝေ ဝိပါကက္ခန္ဓာနံ အနုပ္ပါဒေန အပဏ္ဏတ္တိကဘာဝေါ....။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၀။

အပညတ္တိကာရဏ (န) [အပညတ္တိ+ကာရဏ] မပညတ်ခြင်း၏အကြောင်း။ န စ ဒုဗ္ဗိနိစ္ဆယတာ အပညတ္တိကာရဏံ ယေဘုယျက္ခာယိတာဒီသုပိ ဒုဗ္ဗိနိစ္ဆယဘာဝဿ သမာနတ္တာ။ သာရတ္ထ၊၂။ဂ၉။

အပညတ္တိဘာဝ (ပု) [အပညတ္တိ + ဘာဝ] အမည်-ပညတ်-မရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဧဝံ ပုန အပညတ္တိဘာဝံ နီတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။ ဝဋ္ဋံ အပညတ္တိဘာဝံ ဂတံ နိပ္ပညတ္တိကံ ဇာတံ။ ၄င်း။၂၅။

အပညတ္တိဘာဝူပဂမ (ပု) [အပညတ္တိဘာဝ+ဥပ+ဂမု+အ] အမည်-ပညတ်-မရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခြင်း။ ကေနစိ မမ္မေန အနာဝရဏဝိမောက္ခော သဗ္ဗသော အပညတ္တိဘာဝူပဂမော ပဇ္ဇောတနိဗ္ဗာနသဒိသော ဇာတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၇။

အပညပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) အပ္ပညာပေတွာ-ကြည့်။

အပညပေန္တ (တိ) [န+ပညပေန္တ] မပညတ်သော၊ မသိစေ-မပြောကြား-မထား-သော၊သူ။ တသ္မိံ တသ္မိံ သမယေ နိဋ္ဌံ အပညပေန္တော နာမ နတ္ထိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၆။

အပညာဏ (န) [န+ပညာဏ] သိကြောင်း မဟုတ်ခြင်း၊ မထင်ရှား – ကွယ်ပျောက်– ခြင်း။ အန္တရမာန(အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၅)ကြည့်။

အပညာတ (တိ) အပ္ပညာတ-ကြည့်။

အပညာတက (န) [အပညာတ+ကဏ်] မထင် ရှားသည်၏ အဖြစ်၊ မထင်ရှားခြင်း။ တေန စ အပညာတကေန နော ပရိတဿတိ။ အံ၊ ၂။၁၁၇။ အပညာတကေနာတိ အပညာတ- ဘာဝေန အပါကဋတာယ မန္ဒပုညတာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄။

အပညာတဒေဝတာ (ထီ) အပ္ပညာတဒေဝတာ- ကြည့်။

အပညာတဘာဝ (ပု) [အပညာတ+ဘာဝ] အပညာတက-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပညာပန (န) အပ္ပညာပန-ကြည့်။

အပညာပေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပညာပေတုံ] မခင်း ခြင်းငှါ။ အာသနံ အပညာပေတုမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၃။

အပညာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပညာပေတွာ။ ရဿပြု၍ အပညပေတွာ-ဟုလည်း ရှိသည်။] (၁) မပညတ်မူ၍။ သိက္ခာပဒံ အပညာပေ- တွာ (အပညပေတွာ) ....။ ဝဇိရ။၂၅၅။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊ဟောင်း။၈၂။ အာပတ္တိံဝသေန အပ- ညပေတွာ....။ သာရတ္ထ၊၁။၄၄၀။ (၂) မခင်း မူ၍။ အာသနံ အပညပေတွာဝ....။ ဝိမတိ၊ ၁။၂၆၁။

အပညာယန (န) အပ္ပညာယန-ကြည့်။

အပညာယနကပကတိက (တိ) [အပညာယ- နက+ပကတိ+က] မသိအပ်သော–မမြင် ရသော–မထင်သော–သဘောရှိသော။ န- ဿနသဘာဝါတိ....ဒိဿမာနာ ဝိယပိ ဟုတွာ အပညာယနကပကတိကာ။ မဋီ၊၃။၂၅၁။

အပညာယနကာလ (ပု) [န+ပညာယန- ကာလ] မသိအပ်သော – မမြင်ရသော – မထင်သော–အချိန်ကာလ။ သူစိပါသကဿ ပညာယနကာလတော ပဋ္ဌာယ နိဝိဋ္ဌာ အပညာယနကာလေ ဥဋ္ဌဟန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၁၂။ အန္တကာရေ မဂ္ဂဿ အပညာယန- ကာလော ဝိယ သစ္စစ္ဆာဒကတမံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၁၈။

အပညာယနပဋိညာ (ထီ) [အပညာယန+ပဋိ- ညာ] မသိ–မထင်–ခြင်းကို ဝန်ခံခြင်း။ သံသာရဿ အာဒိကောဋိယာ အပညာယန- ပဋိညာ....။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၈၅။

အပညာယန္တ (တိ) [န+ပညာယန္တ] မသိအပ် သော၊ မမြင်ရသော၊ သူ။ ပရသေနာယ အန္တရံ ပဝိသိတွာ အပညာယန္တာဝ ပရသီသံ အာဟရိတုံ သမတ္ထာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၄၂။

အပညာယမာန (တိ) [န+ပညာယမာန] မသိ အပ်သော၊ မမြင်ရသော၊ မထင်သော။ သော ဆာယာယ အပညာယမာနာယ .... သယမ္ပိ န ပညာယတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။၂၆၁။ ကတ္တဗ္ဗေ စ အကတ္တဗ္ဗေ စ ဘူတ- တော ထိရတော အပညာယမာနေ အလဇ္ဇ- မာနေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၈။ ဗဟူနံ သန္နိပတိ- တာနံ အပညာယမာနပဒဗျဉ္စနနိဂ္ဂဟိသ- သဒ္ဒေါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၆။ ကိံ ပန ပညာ- ယမာနဿတ္တာယ ရောဒန္တော ဗာလော ဟောတိ၊ ဥဒါဟု အပညာယမာနဿတ္တာ- ယာတိ။ ခမ္ဘ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။ အာဒိမှိ ပညာယ- မာနေ မဇ္ဈပရိယောသာနေသု အပညာယ- မာနေသုပိ .... ။ ခမ္ဘ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၉။ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၂၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၆။ ဝဇိရ။၂၃၉။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၉၅။ မူလဋီ၊၃။၂၂၉-တို့လည်း ကြည့်။) အဒိဿမာန-လည်း ကြည့်။

အပညာဃမာနတလ (တိ) [အပညာဃမာန+တလ] မသိအပ်သော–မမြင်ရသော–မထင်သော–အောက်မြေအပြင်ရှိသော။ ဥဒကရဟာဒေါ တာဝ ဇဏ္ဏုမတ္တေပိ ဥဒကေ သတိ ပဏ္ဏရသသမ္ဘိန္နဝဏ္ဏတ္တာ ဝါ ဗလဟတ္တာ ဝါ ဥဒကဿ အပညာဃမာနတလော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၆။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၂၃။

အပညာဃမာနတ္တ (တိ) [န+ပညာဃမာန+အတ္တ] သိအပ်သော သဘောမရှိသော၊ (ချွတ်ယွင်းသော – မုသား–စကား)။ အသန္တံ အဝိဇ္ဇမာနန္တိ အသမ္ဘူတတ္တံ အပညာဃမာနတ္တံ (အသမ္ဘူတတ္တံ–ဟုတ်မှန်သော အနက်မရှိသော၊ အပညာဃမာနတ္တံ–သိအပ်သော အနက်မရှိသော ?။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၅၅-ကြည့်)။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၆။

အပညာဃမာနရူပ (တိ) [အပညာဃမာန+ရူပ] (၁) မသိအပ်–မသိသာ–မထင်ရှား–သော အဆင်းသဏ္ဌာန်ရှိသော။ စတုရင်္ဂလေဇဿံပဒေသေ နိဂူဠှာ အပညာဃမာနရူပါ ဟုတ္ဂာ ဌိတာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၁၂။ (၂) မသိအပ်–မသိသာ–မထင်ရှား–သော သဘောရှိသော။ အပညာဃမာနရူပတ္တ-ကြည့်။

အပညာဃမာနရူပက (တိ) [အပညာဃမာန+ရူပ+က] မသိအပ်–မသိသာ–မထင်ရှား–သော အဆင်းရှိသော။ အညေဟိ မိဿဘာဝေ သတိပိ အပညာဃမာနရူပကံ "သုဒ္ဓကာဋ္ဌက"မိစ္စေဝ ဝုစ္စတိ။ ဝဇိရ။၂၅၁။ (ကခ်ါ၊ဋီ။ဂ၁၃၇-တို့လည်း ကြည့်။)

အပညာဃမာနရူပတ္တ (န) [အပညာဃမာနရူပ+တ္တ] မသိအပ် – မသိသာ–မထင်ရှား–သော သဘောရှိသည်၏အဖြစ်။ နာယံ ဘူမိကမ္ပော ဓာတုပ္ပကောပဟေတုကော တဿ အပညာဃမာနရူပတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၅ဂ။

အပညာဃမာနဝိဝရ (တိ) [အပညာဃမာန+ဝိဝရ] မသိအပ်– မသိသာ – မထင်ရှား –သော အကြားအပေါက်ရှိသော၊ အကြားအပေါက်မထင်သော။ အပညာဃမာနဝိဝရာနိ အသမ္ဘိန္နဝဏ္ဏာနိ ဧကနီလာနေဝ ဟုတ္ဂာ ဒိဿန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇ဂ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၄။

အပညာဃမာနသကကိစ္စ (တိ) [အပညာဃမာန+သကကိစ္စ] မသိအပ်–မသိသာ – မထင်ရှား–သော မိမိကိစ္စရှိသော၊သူ။ ကရီသသဟဿခေတ္တေ ဧကဒ္ဒေလိသိသံ ဝိယ အပညာဃမာနသကကိစ္စော ဟောတိ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၁၅၄။

အပဥ္စ (တိ) [န+ပဉ္စ] အမေး – ပြဿနာ–မဟုတ်သောအရာ။ အပဥ္စမေဝ ပဥ္စန္တိ ကထေသိ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၁) တိ အပဥ္စမေဝ ပဉ္စော အယန္တိ မညမာနော ဝိဿဇ္ဇေသိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၇၆။

အပဥ္စ(ဥ္စာ)ဝိဿဇ္ဇန (နာ၊ထီ) [န+ပဥ္စ(ဥ္စာ) ဝိဿဇ္ဇနာ] အမေး–ပြဿနာ – ကို ဖြေဆိုသည် မဟုတ်ခြင်း။ (မဓ္မဒေသနာသိက္ခာပုဒ်၏ အင်္ဂါ ၅-ပါးအနက်တပါး။).... ကပ္ပိယကာရကဿာဘာဝေါ, အပဉ္စာဝိဿဇ္ဇနာတိ ဣမာနေတ္ထ ပဉ္စ အင်္ဂါနိ။ ကခ်ါ၊ဂ၁၉၄။ အပဥ္စဝိဿဇ္ဇနာ....။ သာရတ္ထ၊၃။၁၂။ ဝိမတိ၊၂။ဂ။

အပဋ္ဌာဏိဒိန္န (တိ) [န+ပဋ္ဌာဏိဒိန္န] ကန့်လန့်စိုး – ကန့်လန့်သတ် – မရိုက် – မနှက် – မသွင်း – မတပ် – အပ်သော။ အပဋ္ဌာဏိဒိန္နေ့ အာဟစ္စပါဒကေ နိသီဒနံ ဝါ နိပဇ္ဇနံ ဝါ။ ကခ်ါ။ ၂၀၇။ သာရတ္ထ၊၃။၃၂။ ဝိမတိ၊၂။၁၇။ ပဋ္ဌာဏိ (ကခ်ါ၊ဋီ။၃၇၀။ ကခ်ါ၊ယော၊၃။၃ဂဂ) လည်း ကြည့်။

အပဋိကူလသညီ (တိ) အပ္ပဋိကူလသညီ-ကြည့်။

အပဋိက္ကမိတ္ထာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ ပဋိက္ကမိတ္ထာ] နောက်သို့မဆုတ်မူ၍၊ မဖယ်မူ၍၊ မရှောင်ရှား

မူ၍။ အနုပသင်္ကမိတွာ အပဋိက္ကမိတွာ ပန မဇ္ဈတ္တဘာဝေန....။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၉။.... "အပစိတိံ မေ ကရောတီ"တိ သညာယ အပဋိက္ကမိတွာ....တဿ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာ ဌိတော၀....။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၆။

အပဋိကုစ္ဆ(တိ) [န+ပဋိကုစ္ဆ(=ပဋိ+ကုစ္ဆ+အ)] မရှုကြည့်–အပ်–သင့်–ထိုက်–သော၊သူ၊ သမုတ်၍ အကြီးအကဲအရာ၌ မထားထိုက်သော၊သူ။ သ ဝေ တာဒိသကော ဘိက္ခု၊ အပဋိကုစ္ဆောတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊၅။၂၇၉။=န ပဋိကုစ္ဆိတဗ္ဗော န ဩလောကေတဗ္ဗော၊ န သမ္မန္နိတွာ ဂဏဿရိယာဓိပစ္စဇေဋ္ဌကဋ္ဌာနေ ဌပေတဗ္ဗောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၉။

အပဋိက္ခိပိတဗ္ဗ (ပု) အပ္ပဋိက္ခိပိတဗ္ဗ-ကြည့်။

အပဋိက္ခိပိတွာ (ကြိ၊ဝိ) အပ္ပဋိက္ခိပိတွာ-ကြည့်။

အပဋိက္ခေပ (ပု) အပ္ပဋိက္ခေပ-ကြည့်။

အပဋိဂ္ဂဟဘာဝသာမည (နု) အပ္ပဋိဂ္ဂဟဘာဝ-သာမည-ကြည့်။

အပဋိဂ္ဂဟေတုံ (ကြိ၊ဝိ) အပ္ပဋိဂ္ဂဟေတုံ-ကြည့်။

အပဋိဃံသန္တ (တိ) အပ္ပဋိဃံသန္တ-ကြည့်။

အပဋိစ္စ (ကြိ၊ဝိ) အပ္ပဋိစ္စ-ကြည့်။

အပဋိစ္ဆန္န (တိ) အပ္ပဋိစ္ဆန္န-ကြည့်။

အပဋိစ္ဆာဒန (နု) အပ္ပဋိစ္ဆာဒန-ကြည့်။

အပဋိစ္ဆာဒိတ (တိ) [န+ပဋိစ္ဆာဒိတ] မဖုံးကွယ်–မဖုံးလွှမ်း–အပ်သော။ တယိဒံ ရူပံ.... ဝတ္ထေဟိ ပဋိစ္ဆာဒိတမေဝ သောဘတိ၊ န အပဋိစ္ဆာဒိတံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၂။

အပဋိစ္ဆာဒေတွာ (ကြိ၊ဝိ) အပ္ပဋိစ္ဆာဒေတွာ-ကြည့်။

အပဋိဇဂ္ဂနတာ (ထီ) အပ္ပဋိဇဂ္ဂနတာ-ကြည့်။

အပဋိဇဂ္ဂိတ (တိ) အပ္ပဋိဇဂ္ဂိတ-ကြည့်။

အပဋိဇာနန္တ (တိ) အပ္ပဋိဇာနန္တ-ကြည့်။

အပဋိညာ (ထီ) အပ္ပဋိညာ-ကြည့်။

အပဋိညာတ (တိ) [န+ပဋိညာတ] ဝန်မခံအပ်သော။ ပဋိညာတေ အပဋိညာတေ စ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၉၁။

အပဋိပဇ္ဇန္တ (တိ) အပ္ပဋိပဇ္ဇန္တ-ကြည့်။

အပဋိပဇ္ဇမာန (တိ) အပ္ပဋိပဇ္ဇမာန-ကြည့်။

အပဋိပတ္တိမိစ္ဆာပဋိပတ္တိဘာဝ (ပု) အပ္ပဋိပတ္တိ-မိစ္ဆာပဋိပတ္တိဘာဝ-ကြည့်။

အပဋိပန္နတာ(ထီ)[အပဋိပန္န+တာ]မ–သွား–ရောက်–သည်၏ အဖြစ်။ မနသိကာရံ အဒဟန္တဿ မနသိကာရဿ ဝီထိယံ အပဋိပန္နတာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၇၃။

အပဋိပုစ္ဆာ (ကြိ၊ဝိ) အပ္ပဋိပုစ္ဆာ-ကြည့်။

အပဋိပူရဏ (နု) [န+ပဋိပူရဏ] မပြည့်ခြင်း၊ တဖန် မပြည့်ခြင်း။ ဝဇီရေန နိဗ္ဗိဒ္ဓဝေဓဿ ပုန အပဋိပူရဏံ ဝိယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၂။

အပဋိဗာဟေတွာ(ကြိ၊ဝိ၊)[န+ပဋိဗာဟေတွာ] မတားမြစ်မူ၍။ အာစရိယမတိယာ သုတ္တံ အပဋိဗာဟေတွာ (အပဋိဗာဟိတွာ?) သုတ္တမေဝ ပမာဏံ ကတ္တဗ္ဗံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၆။ အပ္ပဋိဗာဟိတွာ-လည်း ကြည့်။

အပဋိဘာန (တိ) အပ္ပဋိဘာန-ကြည့်။

အပဋိမာနန (နု၊ထီ) [န+ပဋိမာနန] မမြတ်နိုးခြင်း၊ မပူဇော်ခြင်း။ ဘဂဝတော ပန အပ္ပဋိမာနနာ နာမ နတ္ထိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၀၇။

အပဋိလာဘ (ပု) အပ္ပဋိလာဘ-ကြည့်။

အပဋိဝိဇ္ဈိတွာ (ကြိ၊ဝိ) အပ္ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ-ကြည့်။

အပဋိသံဝေဒိတွာ (ကြိ၊ဝိ) အပ္ပဋိသံဝေဒိတွာ-ကြည့်။

အပဋိသင်္ခရဏ (န) [န+ပဋိသင်္ခရဏ] မပြုပြင်ခြင်း။ ဧကေန ပကာရေန တိဏကုဋိကာယ အပဋိသင်္ခရဏေ ကာရဏံ ဒဿေတွာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၁။

အပဋိသင်္ခါ (ထိ) အပ္ပဋိသင်္ခါ-ကြည့်။

အပဋိသင်္ခါယ (ကြိ၊ဝိ) အပ္ပဋိသင်္ခါယ-ကြည့်။

အပဋိသန္ဓိတာ (ထိ) အပ္ပဋိသန္ဓိတာ-ကြည့်။

အပဋိသမ (တိ) အပ္ပဋိသမ-ကြည့်။

အပဋိသရဏတာ (ထိ) အပ္ပဋိသရဏတာ-ကြည့်။

အပဋိသိဒ္ဓဘာဝ (ပု) အပ္ပဋိသိဒ္ဓဘာဝ-ကြည့်။

အပဋိဟညမာန (တိ) အပ္ပဋိဟညမာန-ကြည့်။

အပဌဗ္ဗဘာဝဟေတုက (တိ) [အပဌဗ္ဗဘာဝ+ဟေတု+က] မကျွမ်းကျင် – မလိမ္မာ – မထက်မြက် – သည်၏အဖြစ်လျှင်အကြောင်းရှိသော။ အပဌဗ္ဗဘာဝဟေတုကော ဝိသယဂ္ဂဟဏော စဋ္ဌုလဘာဝေါ ခလိတံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၄။

အပဌပန (န) [န+ပဌပန] မတည် – မဖြစ် – စေခြင်း၊ မဖိရင်ခြင်း။ သံဃဘောဂဿ အပဌပနံ အဝိစာရဏံ န ကုက္ကုစ္စာယိတဗ္ဗံ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၆။ အပဌပနန္တိ အသံဝိဒဟနံ။ အံ၊ဋီ၊၂။၅၄။

အပဌပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဌပေတွာ] (၁) အဦးအစမထားမူ၍ (ပ-ကို အာဒိ-အနက်ကြံ)။ အာစရိယ အပဟံ အဒ္ဒေ အပဌပေတွာ အတ္တာနညေဝ သောဓေတုံ လဘာမီတိ ပုစ္ဆိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၀၇။ (၂) မပြောမူ၍၊ မပြောစေမူ၍။ ဣတရော "နာယံ ဝစနက္ခမော"တိ တံ အပဌပေတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၆၆(သီ၊မူကွဲ)။ ဘန္တေ တုမှေ မံ အပဌပေတွာ မက္ကဋဌမ္ဗမေဝ ပရိမဇ္ဇထ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၄၉ (ဣ၊မူကွဲ)။ ဝေဿဝဏော အဒ္ဒံ ဝိနိစ္ဆိနိတွာ ပရာဇိတံ အပဌပေတွာ ဣတရံ.... အာဟ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၆၉ (ဣ၊မူကွဲ)။

အပဋ္ဌိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋ္ဌိတွာ] မ – ရွတ် – ဖတ် – မူ၍။ ကေစိ ပန "နတ္ထိ ဓမ္မဒေသနာယ ဟာနီ"တိ အပဋ္ဌိတွာ "နတ္ထိ ဆန္ဒဿ ဟာနိ၊ နတ္ထိ ဝီရိယဿ ဟာနိ၊ နတ္ထိ သတိယာ ဟာနီ"တိ ပဌန္တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၅၄။ (မူလဋီ၊၃။ ၁၉၆-လည်း ကြည့်)။

အပဏိဓာန (န) [န+ပဏိဓာန] မတောင့်တခြင်း၊ မထားခြင်း၊ မဆောက်တည်ခြင်း။ အပဏိဓာနဝသေန သမ္မာပဋိပတ္တိံ ဝိရာဓေမိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၄၇။

အပဏိဟိတာနုပဿနာ (ထိ) အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာ-ကြည့်။

အပဏီတ (တိ) [န+ပဏီတ] အပ္ပဏီတ-ကြည့်။

အပဏ္ဏကပက္ခ (ပု) [န+ပဏ္ဏက+ပက္ခ] ပဏ္ဏက် မဟုတ်သော(၁၅-ရက်အပိုင်းအခြားရှိသော–လဆန်း – လဆုတ် –)ပက္ခ။ တသ္မိံ ယေဝဿ ပက္ခေ ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဝါရိတာတိ ဧတ္ထ ပန အပဏ္ဏကပက္ခေပိ ပဗ္ဗဇ္ဇာမတ္တမေဝ လဘတိ၊ ဥပသမ္ပဒါ ပန တဒါပိ န ဝဋ္ဋတိ....။ ဝိမတိ၊၂။၁၁၉။ အယံ နယော အပဏ္ဏကပက္ခံ အလဘမာနဿေဝ ပရတော ယုဇ္ဇတိ။ ဝဇိရ၊၈၄။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ဟောင်း၊၂၃။ "ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဝါရိတာတိ အပဏ္ဏကပက္ခေ ပဗ္ဗာဇေတွာ ပဏ္ဏကပက္ခေ နာသေတဗ္ဗာတိ အဓိပ္ပါယော"တိ လိခိတံ။ ဝဇိရ။ ၄၂၉။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊ဟောင်း၊၂၄။

အပဏ္ဏရ (တိ) [န+ပဏ္ဏရ] မဖြူသော၊ မည်းသော၊ မဖြူစင်သော၊ မည်းညစ်သော။ အပဏ္ဏရော အဏ္ဏသမ္ဘဝေါ။ ထေရ။၃၀၇။ အပဏ္ဏရော ကာဠဝဏ္ဏော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၆။ အပဏ္ဏရာ လောဟိတန္တာ။ ဇာ၊၂။၁၄။ အပဏ္ဏရာတိ ကဏှာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၆၇။ ဘဝင်္ဂေ အပဏ္ဏရေ တံမူလိကာ ကုတော အကုသလဿ ပဏ္ဏရတာတိ "အကုသလဿ စာ"တိ ဝုတ္တံ။ အနုဋီ၊၁။၁၃၂။

အပဏ္ဍိတ (တိ) [န+ပဏ္ဍိတ] ပဏ္ဍိတမဟုတ်သောသူ၊ ပညာ – မရှိ– မဲ့– သော၊သူ၊ သူတော်ကောင်း မဟုတ်သောသူ။ သစေပိ သာမဏေရော အပဏ္ဍိတော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၁၆။ အပိ စ အပဏ္ဍိတေဟိ ဝဏ္ဏကထနံ နာမ န တထာ လာဘော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၄။ အပဏ္ဍိတံ ဂေါပါလကံ ဒဿေတွာ အပဏ္ဍိတံ ဘိက္ခုံ ဒဿေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၉-၆၀။ အပဏ္ဍိတာနဋ္ဌိ အဇာနိတွာ ကထေန္တာနံ ဝစနံ အပ္ပမာဏံ။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၉။(ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၇။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၉၂။ ဝဇီရ။၅၇၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၅၇-တို့လည်း ကြည့်)။

အပဏ္ဍိတဂေါပါလက (ပု) [အပဏ္ဍိတ+ဂေါပါလက] ပညာ – မရှိ – မဲ့ – သော နွားကျောင်းသား။ အပဏ္ဍိတဂေါပါလကံ ဒဿေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၉။

အပဏ္ဍိတဇာတိက (တိ) [န+ပဏ္ဍိတဇာတိက] ပညာရှိ – သူတော်ကောင်း – သဘောမရှိသော၊သူ။ အသဗ္ဗိရူပ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၅၉) ကြည့်။

အပဏ္ဍိတပုရိသ (ပု) [အပဏ္ဍိတ+ပုရိသ] ပညာ – မရှိ – သော ယောကျ်ား။ ဗာလောဟိ အပဏ္ဍိတပုရိသော ရဇ္ဇံ ဝါ ဥပရဇ္ဇံ ဝါ အညံ ဝါ ပန မဟန္တံ ဌာနံ ပတ္ထေန္တော....။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။

အပဏ္ဍိတဘာဝ (ပု) [အပဏ္ဍိတ+ဘာဝ] ပညာ – မရှိ – မဲ့ – သည်၏ အဖြစ်။ ဇာနိ-ဿာမိ တာဝဿ ပဏ္ဍိတဘာဝံ ဝါ အပဏ္ဍိတ-ဘာဝံ ဝါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၁၉။

အပဏ္ဍိတဘိက္ခု (ပု)[အပဏ္ဍိတ+ဘိက္ခု]ပညာ – မရှိ – မဲ့ – သော ရဟန်း။ အပဏ္ဍိတဘိက္ခုံ ဒဿေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၉။

အပဏ္ဍိတမနုဿ (ပု) [အပဏ္ဍိတ + မနုဿ] ပညာ – မရှိ – မဲ့ – သောလူ။ အပဏ္ဍိတမနုဿော ပန အဂမာသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၃။

အပဏ္ဍိတဝေဇ္ဇ (ပု) [အပဏ္ဍိတ+ဝေဇ္ဇ] ပညာ – မရှိ – မဲ့ – သော – မလိမ္မာ – မကျွမ်းကျင် – သော – ဆေးသမား။ ဗာလဝေဇ္ဇ (သာရတ္ထ၊ ၁။၄၅၀) ကြည့်။

အပဏ္ဏက (တိ) [န+ပဏ္ဏ+က။ ပြန်ဖက် သပဏ္ဏက (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၀) နှင့် ယှဉ်ကြည့်။ ဤ၌ ပဏ္ဏ-သဒ္ဒါ မည်သည့်အနက်ဟောဟု အတိအကျဆိုရန် ခဲယဉ်းသည်။ အဖွင့်တို့ကို ထောက်လျှင် သစ်ရွက်, အမှိုက်သရိုက်နှင့် တူသော ချွတ်ယွင်းမှုကို ဟောသည်ဟု ဆိုရန်ရှိသည်။ အချို့ကမူ ဤ၌ ပဏ္ဏ-သည် ပြဿ (သံ), ပဏှ (ပြာ) တို့နှင့် အနက်တူဟုဆိုကြသည်။ C.P.D. ကြည့်။ ခုဒ်၊ဋီ။၆၉၈-၌ကား ပဏ ဗျဝဟာရထုတိသု။ ဝိရုဒ္ဓဝေါဟာရေန န ပဏာပေတီတိ အပဏ္ဏကော-ဟု ဆိုသည်။ ဆိုလတ္တံ့ပုဒ်များကို ဤပုဒ်နှင့် အဓိပ္ပါယ်တူ အဖြစ်ဖြင့် ဋ္ဌ,ဋီ-တို့၌ ပြဆိုသည်ကို တွေ့ရသည်။ အတက္ကဂ္ဂါဟ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၁),အဒွေဇ္ဈဂါမိ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။ဂ၂။၂၁၃), အနပရာဓက (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၆), အနဝဇ္ဇ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၇၉), အနုလောမ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ဂ၀), အပစ္စနိက (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ၀), အပရိ-ဟာနိယ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၁။ အံ၊ဋီ၊၂။ဂ၅), အဝိရုဇ္ဈနက (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၉။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၃၃၉။ အံ၊ဋီ၊၂။ဂ၄။ မူလဋီ၊၁။၁၂၀။ အနုဋီ၊ ၁။၁၂၇။ နေတ္တိ၊ဋီ။၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၇၉။), အဝိရုဒ္ဓ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။ဂ၂။၂၁၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၄၁။ ဝိမတိ၊၂။၂၁၇။ အံ၊ဋီ၊၂။ဂ၄), အဝိရုဒ္ဓ (-ဋ္ဌ-?) နက (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၉), အဝိရာဓိတ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၂), ဧကံသ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၂)

ဇေ်ာသဂါဟိက (မ၊ဋ္ဌ၊၃။ဂ၂), ဇေ်ာသိက (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၉), ကာရဏ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ၀), ဓမ္မာနုဓမ္မ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ၀), နိယျာနိက (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၉။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၁။ အံ၊ဋီ၊၂။ဂ၄), ပလာသရဟိတ (မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၆), မဏ္ဍ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ၀), သာရ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၆), သုက္က (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၁။ အံ၊ဋီ၊၂။ဂ၅)။] (၁) ချွတ်ယွင်း – လွဲမှား – ခြင်း မရှိသော၊ မချွတ်ယွင်း – မလွဲမှား – သော၊ ဆတ်ဆတ်– ကေန် – မှန်သော၊ လိမ့်လဲ့ – ရွေ့ရှား – ခြင်း မရှိသော၊ တည်တံ့ – မြဲမြံ – သော၊ နှစ်မျိုး – နှစ်ခု – အဖြစ်ရောက်လေ့မရှိသော၊ သေချာ – စိတ်ချရ – သော၊ လွဲချော် – တိမ်းယိမ်း – ခြင်းမရှိသော၊ ဖြောင့်ဖြောင့် – တန်းတန်း – တည့်တည့် – မတ်မတ် – ထိ – မှန် – သော၊ အပြစ်ကင်းသော၊ လွတ်မြောက် – ခြင်း – ရာ – သို့ ဆောင်တတ်သော။ သဋ္ဌိပိဝဿာနိ အပဏ္ဏကံ ဗြဟ္မစရိယံ စရန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉။ အပဏ္ဏကန္တိ အဝိရဒ္ဓနကံ၊ အနဝဇ္ဇန္တိ ဝါ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၃၉။ တထာဂတေန အာစိက္ခိတမဂ္ဂေါ အပဏ္ဏကော ဣန္နေန ဝိဿဇ္ဇံ ဝဇိရံ ဝိယ အဝိရဇ္ဈနကော....။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၉။ အယံ အပဏ္ဏကော ဓမ္မော သမာဒိယော ဝတ္တိတဗ္ဗော။ မ၊၂။၆၃။ အပဏ္ဏကောတိ အဝိရဒ္ဓေါ အဒွေဇ္ဈဂါမီ ဇေ်ာသဂါဟိကော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ဂ၂။ (မ၊ဋီ၊၃။၅၂-လည်း ကြည့်။) အပဏ္ဏကံ သာမညမေဝ သေယျော။ မ၊၂။၂၆၁။ ထေရ၊၃၂၇။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၄၇။ အပဏ္ဏကန္တိ အဝိရဒ္ဓံ အဒွေဇ္ဈဂါမိ ကေန္တနိယျာနိကံ သာမညမေဝ သေယျော....။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၃။ အပဏ္ဏကန္တိ အဝိရဒ္ဓနကံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၉။ အပဏ္ဏကန္တိ အဝိရဇ္ဈနကံ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၄၄။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ အပဏ္ဏကော မဏိ ဥဒ္ဓံ ခိတ္တော ယေန ယေနေဝ ပတိဋ္ဌာတိ။ အံ၊၁။၂၇၃၊ ၂၇၄။ အပဏ္ဏကော မဏီတိ ဆဟိ တလေဟိ သမန္နာဂတော ပါသကော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၄။ (အံ၊ဋီ၊၂။ဂ၄-၅-လည်း ကြည့်။) အပဏ္ဏကော မဏီတိ သမန္တတော စတုရဿော ပါသကော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၀။ သော စ ခွဿ သကဒါဂါမီ ဝါ အနာဂါမီ ဝါ အပဏ္ဏကံ ဝါ သောတာပန္နော။ အံ၊၃။၃၂၂။ အပဏ္ဏကံ ဝါ သောတာပန္နောတိ အဝိရာဓိတံ ဇေ်ာသေန သောတာပန္နော ဝါ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၂။ အပဏ္ဏကံ ဌာနမေကေ၊ ဒုတိယံ အာဟု တက္ကိကာ။ ဇာ၊၁။၁။ အပဏ္ဏကန္တိ ဇေ်ာသိကံ အဝိရဒ္ဓံ နိယျာနိကံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၉။ (၂)မချို့တဲ့ – သော – ပြည့်စုံသော၊ သူ။ အဝိရဇ္ဈနကိရိယာ ပန ပစ္စာ အသမာဒါတဗ္ဗတာယ အနုနာတိ တံသမင်္ဂီပုဂ္ဂလော အပဏ္ဏကော၊ တဿ ဘာဝေါ အပဏ္ဏကတာ။ အံ၊ဋီ၊၂။ဂ၄။

အပဏ္ဏကဂ္ဂါဟ (ပု) [အပဏ္ဏက+ဂါဟ] မချွတ်ယွင်း – မလွဲ – မမှား – သော – စွဲယူ ယုံကြည်ခြင်း – အယူ။ အပဏ္ဏကဂ္ဂါဟံ ပန ဇေ်ာသိကဂ္ဂါဟံ အဝိရဒ္ဓဂ္ဂါဟံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၄။

အပဏ္ဏကဂ္ဂါဟဂါဟီ (တိ) [အပဏ္ဏကဂ္ဂါဟ+ဂဟ+ဏီ]မချွတ်ယွင်းသော အယူကိုယူသော၊ မလွဲ – မမှား – သော စွဲယူယုံကြည်ချက်ကို စွဲယူသော၊ သူ။ အပဏ္ဏကဂ္ဂါဟဂါဟိနော ပန အမနုဿာနံ ဟတ္ထတော မုစ္စိတွာ သောတ္ထိနာ ဣစ္ဆိတဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၉။

အပဏ္ဏကင်္ဂ (န) [အပဏ္ဏက+အင်္ဂ] မချွတ်ယွင်းသော အင်္ဂါ၊ဆတ်ဆတ် – ကေန် – မှန်သော – အစိတ်အပိုင်း – အကြောင်း – အင်္ဂါ။ စတ္တာရိ အပဏ္ဏကင်္ဂါနိ ဟာပေတွာ ပါဋိယံ အာဂတာနိ ဒွတ္တိံသမေဝ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၂-၃။

(အနုဋီ၊၁။၁၂၇။ မဋီ၊၃။၅၀-တို့လည်း ကြည့်။)

အပဏ္ဏကဇာတ (တိ) [အပဏ္ဏက + ဇာတ] မချွတ် – ကေန် – အမှန် – ဖြစ်တတ်သော။ ဇဝံ သံသာရခါကုဘာဝဿပိ ပစ္စယော အပဏ္ဏကဇာတတော။ ဒီဋီ၊၁။၂၂၀။ သီဋီ၊သစ်၊၂။၅၀။

အပဏ္ဏကဇာတက (န) [အပဏ္ဏက+ဇာတက] ပညာရှိသူသည် မချွတ်မယွင်း သေချာသော အကြောင်းကိုသာ ယူအပ်ကြောင်းကို ဟောသောဇာတ်၊ အပဏ္ဏကဇာတ်။ ဇာ၊၁။၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁-၂၁။ (ဝိဋ္ဌ၊၁။၂၂။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၂၅။ မဋ္ဌ၊၂။၁၂။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၂၇။ ဇာဋ္ဌ၊၄။၂၀၂။ မဟာနိဋ္ဌ။၂၃၃-တို့လည်း ကြည့်။)

အပဏ္ဏကဋ္ဌာန (န) [အပဏ္ဏက+ဋ္ဌာန]· မချွတ်ယွင်းသော အကြောင်း၊ မလွဲ – မမှား – သော – ဆတ်ဆတ် – ကေန် – မှန်သော – လွတ်မြောက်ခြင်း – လွတ်မြောက်ရာ – သို့ဆောင်တတ်သော – အကြောင်း။ (ယင်းအကြောင်းတရားတို့ကို အံ၊၁။၁၁၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၉-တို့တွင် ကြည့်။)အပဏ္ဏကဋ္ဌာနံ ဧကံသိကကာရဏံ အဝိရဒ္ဓကာရဏံ နိယျာနိကကာရဏံ ဧကေ ဗောဓိသတ္တပ္ပမုခါ ပဏ္ဍိတမနုဿာ ဂဏှိံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၀။ (အံဋီ၊၂။၈၄-လည်း ကြည့်။)

အပဏ္ဏကတာ (ထီ) [အပဏ္ဏက+တာ] (၁) မချွတ်ယွင်းသည်၏ အဖြစ်၊ အပြစ်ကင်းသည်၏ အဖြစ်။ သစေ တဿ ဘောတော သစ္စနော သတ္ထုံဝစနံ၊ အပဏ္ဏကတာယ မယှံ။ သံ၊၂။၅၃၀။ အပဏ္ဏကတာယ မယှန္တိ အယံ ပဋိပဒါ မယှံ အပဏ္ဏကတာယ အနုပရာဓကတာယ ဧဝ သံဝတ္တတီတိ အတ္ထော။ သံဋ္ဌ၊၃။၁၄၆။ (မဋီ၊၃။၅၀-လည်း ကြည့်။) (၂) မချွတ်ယွင်း – မချိုတဲ့ – သော – ပြည့်စုံသော သူ၏အဖြစ်။ အပဏ္ဏက (၂)အနက် ကြည့်။

ယွင်း – မချိုတဲ့ – သော – ပြုမှု – ကျင့်ကြံ – မှုနှင့် ပြည့်စုံသော သူ၏အဖြစ်။ အပဏ္ဏက (၂)အနက် ကြည့်။

အပဏ္ဏကဓမ္မဒေသနာ (ထီ) [အပဏ္ဏကဓမ္မ+ဒေသနာ] မချွတ်ယွင်းသောတရားကို – ဟောကြားခြင်း – ဟောကြားကြောင်း – ဟောကြား ချက်၊ မလွဲ – မမှား – သော – ဆတ်ဆတ် – ကေန် – မှန်သော – လွတ်မြောက် – ခြင်း – ရာ – သို့ဆောင်တတ်သော – တရားကို – ဟောကြားခြင်း – ဟောကြားကြောင်း – ဟောကြားချက်၊ အပဏ္ဏကဓမ္မဒေသနာ။ ဣမံ တာဝ အပဏ္ဏကဓမ္မဒေသနံ ဘဂဝါ.... ကထေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁၊၁၁၉။

အပဏ္ဏကပဋိပဒါ (ထီ) [အပဏ္ဏက+ပဋိပဒါ] မချွတ်ယွင်းသောအကျင့်၊ မလွဲ – မမှား – သော – ဆတ်ဆတ် – ကေန် – မှန်သော – အကျင့်၊ ဝဋ်မှလွတ်မြောက် – ခြင်း – ရာ – သို့ဆောင်တတ်သောအကျင့်၊ အကြောင်းယုတ္တိနှင့် ယှဉ်သောအကျင့်၊ အနှစ်သာရရှိသော အကျင့်၊ ကြည်လင်သောအကျင့်၊ မဆန့်ကျင့်သော အကျင့်၊ လျော်သော အကျင့်၊ လောကုတ္တရာတရားအား လျော်သော အကျင့်၊ အပြစ်မရှိသောအကျင့်၊ အပဏ္ဏကပဋိပဒါ။ (အပဏ္ဏကပဋိပဒါ အကျယ်ကို အံ၊၁။၁၁၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၉-တို့တွင် ကြည့်။)အယံ အပဏ္ဏကပဋိပဒါ။ ဝိဋ္ဌ၊၄။၁၁။ အပဏ္ဏကပဋိပဒါတိ အဝိရုဒ္ဓပဋိပဒါ။ ဝိမတိ၊၂။၂၁၇။ ဘိက္ခု အပဏ္ဏကပဋိပဒံ ပဋိပန္နော ဟောတိ။ အံ၊၁။၁၁၁။ အပဏ္ဏကပဋိပဒန္တိ အဝိရုဒ္ဓပဋိပဒံ ဧကံသပဋိပဒံ နိယျာနိကပဋိပဒံ.... ပဋိပန္နော ဟောတိ။ အံဋ္ဌ၊၂။၈၀။ အပဏ္ဏကပဋိပဒံ ပဋိပန္နတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၁၂။ အပဏ္ဏကပဋိပဒန္တိ အဝိရုဇ္ဈနကပဋိပဒံ၊ အနုဝဇ္ဇပဋိပတ္တိန္တိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၂၇၉။(ဥဒါနဋ္ဌ။၁၆၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၉။ ကခါ

ဋ္ဌီ၊သစ်။၂၆၂။ သာရတ္ထ၊၁။၁၃၄-တို့လည်း ကြည့်။)

အပဏ္ဏကပဋိပဒါဘူတ (တိ) [အပဏ္ဏကပဋိပဒါ+ဘူတ] အပဏ္ဏကပဋိပဒါ (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ ဗုဒ္ဓါဒီဟိ အရိယေဟိ ဂတမဂ္ဂေါ စေသ အပဏ္ဏကပဋိပဒါဘူတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၇၅။

အပဏ္ဏကပဒ (နပုံ) [အပဏ္ဏက+ပဒ] အပဏ္ဏကဟူသောပုဒ်။ အပဏ္ဏကပဒံ ဝိယ အဝိရဇ္ဈနကပဒမ္ပိ ကဒါစိ နယတဘာဝံ ဒီပေယျ ....။ အနုဋ္ဌီ၊၁။၁၂၇။

အပဏ္ဏကပယောဂ (ပုံ) [အပဏ္ဏက+ပယောဂ] မချွတ်ယွင်း–မချို့တဲ့–သော–အားထုတ်ခြင်း–လုံ့လ။ ဝိရဇ္ဈနကိရိယာ နာမ ပစ္စာသမာဒါတဗ္ဗတာယ အပဏ္ဏကပယောဂသမာဒါနာ ဝိယ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၄။

အပဏ္ဏကဘာဝ (ပုံ) [အပဏ္ဏက+ဘာဝ] မချွတ်ယွင်းသည်၏ အဖြစ်။ အပဏ္ဏကဘာဝေန ဉာယတိ ကမတိ နိဗ္ဗာနံ, တံ ဝါ ဉာယတိ ပဋိဝိဇ္ဈိယတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၇၉။

အပဏ္ဏကမဏိ (ပုံ) [အပဏ္ဏက+မဏိ] မချွတ်ယွင်းသောပတ္တမြား၊မလွဲ–မချော်–မျက်နှာပြင် ၆-ခု ရှိ–သောလေးထောင့်ပတ္တမြားနှင့်တူသောအန်စာ။အပဏ္ဏကမဏိ ဝိယ သပ္ပတိဋ္ဌ-ဝစနံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၆။ (အံ၊၁။၁၇၃-၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၄။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၀၇-တို့လည်း ကြည့်။)

အပဏ္ဏကဝဂ္ဂ (ပုံ) [အပဏ္ဏက+ဝဂ္ဂ] အပဏ္ဏကဇာတ်–အပဏ္ဏကပဋိပဒါ–တို့ကို အဦးအစ ထား၍ ဟောသောဝဂ်၊ အပဏ္ဏကဝဂ်။ ဇာတကပါဠိ၊ ဧကနိပါတ်၊ ၁-ဝဂ်။ ဇာ၊၁။၁-၁၃။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ စတုက္ကနိပါတ်၊ ၂-ပဏ္ဏာသက၊ ၃-ဝဂ်။ အံ၊၁။၃၈၈-၉၅။

အပဏ္ဏကဝစန (နပုံ) [အပဏ္ဏက+ဝစန] မချွတ်–မုချ–ကေန်–ဟူသောအနက်ကို–ဟောသော သဒ္ဒါ–ပြသောစကား။ အဒ္ဓါတိ ဧကံသဝစနံ .... အပဏ္ဏကဝစနံ။ မဟာနိ၊၂။၃၉၂။ စူဠနိ။၀၂။၂၂၀၊၂၅၇။ အပဏ္ဏကဝစနန္တိ ပလာသရဟိတံ သာရဝစနံ အဝိရဒ္ဓကာရဏံ ....။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၆။ အဒ္ဓါတိ ဧကံသဝစနမေတံ .... အပဏ္ဏကဝစနမေတံ။ ပဋိသံ။၂၁၇။ အပဏ္ဏကဿ အဝိရဒ္ဓဿ နိယျာနိကဿ အတ္ထဿ ဝစနံ အပဏ္ဏကဝစနံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၁။

အပဏ္ဏကသုတ္တ (နပုံ) [အပဏ္ဏက+သုတ္တ] မချွတ်ယွင်း–မလွဲ–မမှား–ဆတ်ဆတ်–ကေန်–မှန်–သော–ဝဋ်မှ ထွက်မြောက်–ခြင်း–ရာ–သို့ ဆောင်တတ်–သော–အယူဝါဒ–အကျင့် ပဋိပဒါ–တို့ကို ဟောသောသုတ်၊ အပဏ္ဏကသုတ်။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၁-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ မ၊၂။၆၂-၇၆။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊တိကနိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်၊၆-သုတ်။ အံ၊၁။၁၁၁။ ၃-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ အံ၊၁။၂၇၃။

အပဏ္ဏတ္တိကဘာဝ (ပုံ) [အပဏ္ဏတ္တိက+ဘာဝ] အမည် – ပညတ် – မရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပဏ္ဏတ္တိကဘာဝံ ဂမိဿတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။ (၎င်း။ ၂၀၂-လည်း ကြည့်။) အပဏ္ဏတ္တိကဘာဝန္တိ ဓရမာနကပဏ္ဏတ္တိယာ အပဏ္ဏတ္တိကဘာဝံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၈၆။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀၊၁၂၂။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၀။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၅၇-တို့လည်းကြည့်။) အပညတ္တိကဘာဝ-လည်း ကြည့်။

အပဏ္ဏတ္တိသမ္ဘဝ (ပုံ) [န+ပဏ္ဏတ္တိသမ္ဘဝ] ပညတ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်မဟုတ်သော၊ မပညတ်ပဲ ဖြစ်သော။ တတ္ထ ယထာသမ္ဘဝံ လောကဝဇ္ဇသာ အပဏ္ဏတ္တိသမ္ဘဝသာ ပညာပနေ ပယောဂဝိသုဒ္ဓိဂုဏော။ ဝဇိရ။၅၆၂။

အပတန (နပုံ) [န+ပတန] မကျခြင်း။ (က) လိမ့်–လျော–လှင့်–စင်–မကျခြင်း။ဟတ္ထိက္ခန္ဓတော အပတနတ္ထံ ဘီမသေနံ ယောဇ္တေန

ပရိက္ခိပိတွာ ဂဏှိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၀။ (ခ) ပျံ့ -
လွင့် - မကျ - မဝင် - ခြင်း။ရဇဿ ဝါဆာရိ-
ကာယ ဝါ အပတနတ္ထာယ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၁၁၇။ ပံသုနော အပတနတ္ထာယ ဖလကသ-
န္ထာရံ ကာရေတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၇၆။ (ဂ)
နှံ့ - ယိုင် - လဲ - ပြို - မကျခြင်း။ ဥစ္စဝတ္ထု-
ပရိယန္တဿ အပတနတ္ထာယ ဣဋ္ဌကာဒီဟိ
စိနိတုံ။ ဝိမတိ၊၂။၂၃၃။ ဇိဏ္ဏဃရသာမိကော
ဃရဿ ဥပတ္ထမ္ဘနံ ကရောတိ တဿ အပတ-
နတ္ထံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၅၈။ (ဃ) မကျ - မပါ -
အကျုံးမဝင် - ခြင်း။ "သဉ္စိစ္စ အာပတ္တိံ
အာပဇ္ဇတိ၊.... အလဇ္ဇိပုဂ္ဂလော"တိ ဝုတ္တ-
လက္ခဏေ အပတနတော အလဇ္ဇိနော န
ဟောန္တိ။ ဝဇိရ၊၄၄၅။ (တိ) (၂) မပျံ့နိုင်
သော၊ ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် မသွားလာနိုင်
သော၊သူ။ သန္တိ ပက္ခာ အပတနာ(ဇာ၊၁။၉။
စရိယာ။၄၁၅)တိ မယှံ ပက္ခာ နာမ အတ္ထိ
ဥပလဗ္ဘန္တိ၊ နော စ ခေါ သက္ကာ ဧတေဟိ
ဥပ္ပတိတုံ အာကာသေန ဂန္တုန္တိ အပတနာ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၀။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၂၇။

အပတနဓမ္မ (တိ) [အပတန+ဓမ္မ] မကျ
ခြင်း - မရောက်ခြင်း - သဘောရှိသော၊သူ။
အဝိနိပါတဓမ္မောတိ စတူသု အပါယေသု
အပတနဓမ္မော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉။ အပတန-
ဓမ္မောတိ အနုပ္ပဇ္ဇနသဘာဝေါ (အနုပပဇ္ဇန-
သဘာဝေါ)။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၄၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊
၂။၃၃၄။ အပတနသဘာဝ, အဝိနိပါတဓမ္မ-
တို့လည်း ကြည့်။

အပတနဘာဝ (ပု) [အပတန+ဘာဝ] (၁)
မကျသည်၏အဖြစ်။ တယော ပါဒေ ဥက္ခိ-
ပိတွာ ဧကေနေဝ အဋ္ဌာသိ၊ အထဿ အပ-
တနဘာဝံ ဉတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇၁-၂။(၂)
မပျံနိုင်သည်၏အဖြစ်။ သစေ မယှံ ပက္ခာနံ
အတ္ထိဘာဝေါ,တေ စ ပသာရေတွာ အာကာ-
သေ အပတနဘာဝေါ,....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၀။
စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၂၇-၈။

အပတနသဘာဝ (တိ) [အပတန+သဘာဝ]
မကျခြင်း - မရောက်ခြင်း - သဘောရှိသော၊
သူ။ အဝိနိပါတဓမ္မောတိ စတူသု အပါယေသု
အပတနသဘာဝေါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။ အပ-
တနသဘာဝေါတိ အနုပ္ပဇ္ဇနသဘာဝေါ။ အံ၊
ဋီ၊၂။၁၈၇။ စတူသု အပါယေသု ဥပပဇ္ဇန-
ဝသေန အပတနသဘာဝေါ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၆၃။
အပတနဓမ္မ, အဝိနိပါတဓမ္မ-တို့လည်း ကြည့်။

အပတနောကာသတ္တ (န) [န+ပတန+ဩကာ-
သ+တ္တ] ကျရာ-ပြိုကျရာ - အရပ် မဟုတ်
သည်၏ အဖြစ်။ တသ္မိံ ဌာတဗ္ဗံ ပတန္တဿ
ဝိဟာရဿ အပတနောကာသတ္တာ....။ ကင်္ခါ၊
ဋီ၊သစ်။၃၇၁။

အပတန္တ (တိ) [န+ပတန္တ] မကျသော၊ မကျ
ရောက်သော၊သူ။ စတူဟိ ဣရိယာပထေဟိ
အပတန္တံ အတ္တဘာဝံ အာဟရတိ ပဝတ္တေတိ။
အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၈။ ပဋ္ဋိဝိညာဏာဒီသု ဥပ္ပန္နေသုပိ
အပတန္တေသု။ အနု၊ဋီ၊၁။၂၁၀။ သော သံသာ-
ရဒုက္ခေ (သံသာရဒုက္ခတော) အပတန္တေ
မာရေတိ....။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၃၆။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၉၉။
အပတမာန-လည်း ကြည့်။

အပတမာန (တိ) [န+ပတမာန] မကျသော၊
မကျရောက်သော၊ သူ။ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိ-
ပဇ္ဇမာနေ စ စတူသု အပါယေသု အပတမာ-
နေ မာရေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၅။
မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ အံ၊၂။၁၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၂။
ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၆၁၊ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၁၂။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။
၅၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။
မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၂၆-တို့လည်း ကြည့်)။ အည-
မညုပတ္ထမ္ဘနေဝေတာနိ အပတမာနာနိ....။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၉၄။အပတမာနံ
အတ္တဘာဝံ ဟရတိ ပဝတ္တေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၀၉။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၂။ ဆတ္တံ အပတမာနံ

ကတ္ထာ....။ သာရတ္ထ၊၃။၁၀၀။ အပတန္တ, ဓမ္မ-
တို့လည်း ကြည့်။

အပတာသိ (ကြိ) ပတတိ-ကြည့်။

အပတိကာ (ထီ) [န+ပတိ+က]လင်မရှိသော
မိန်းမ။ (က) အိမ်ထောင် မကျဘူးသေး
သော မိန်းမ။ ယတ္ထ ပဿတိ ကုမာရကံ ဝါ
အပဇာပတိကံ ကုမာရိကံ ဝါ အပတိကံ။ ဝိ၊
၁။၁၉၇။ (ခ) အိမ်ထောင်ပျက်သော မိန်းမ။
ဝေဓဝေရာတိ ဝိဓဝါ အပတိကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။
၁၈၆။ (ဇာ၊၁။၃၉၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၀၀-တို့၌
အပ္ပတိကာ-ဟု ရှိသည်)။

အပတိတ (တိ) [န+ပတိတ](က) မကျသော၊
သူ။ အပတိတဿ ပုရိသဿ န ပါဒါ ဘဥ္ဇန္တိ။
သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၇။ (ခ) မကျ–မပြို – သော။
တတော ဥပဆုံ ဘိဇ္ဇိတွာ ပတတိ....အပတိတံ
ပန ယဒိ သီမပ္ပမာဏံ၊ သီမာ ဟောတိယေဝ။
ဝိ၊သင်္ဂဟ၊ဋ္ဌ။၁၉၀။ (ဂ) မကျ–မဝင်–
သော။ ပတ္တေ ရဇသ္မိံ အပတိတေယေဝ
ပတိတန္တိ အတ္တာနံ ဥဒ္ဒိဿ...။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၅၅။ (ဃ) မလျော်ကျ–မကျဆင်း–မယုတ်
လျော့–သော။ ဤသကမ္မိ ဗဟုမ္ပိ အပတိတံ
ကတွာ ကမ္မဋ္ဌာနာရမ္မဏေ အာရောပေဟိ။
သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၉၄။ (င) မကျ–မညှိုး–မတွဲ–
မရှုံ့–သော။ ပယောဂရော အပတိတာ၊
အခုလာဗုသမာ ထနာ။ ဇာ၊၂။၁၄။ အပတိ-
တာတိ န ပတိတာ၊ အမိလာတတာယ ဝါ
အလမ္ဗနတာယ ဝါ န အန္တော ပဝိဋ္ဌာတိ
အပတိတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၆၇။

အပတိတက္ခန္ဓ (တိ) [အပတိတ+ခန္ဓ] မကျ
သော–မချအပ်သော–ပခုံးရှိသော၊ လည်
ကုပ်မချိုးရ – မျက်နှာအောက်မချရ –
သော၊ သူ။ ပတိတက္ခန္ဓ (မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၈၄။ အံ၊ဋ္ဌီ၊
၃။၂၁။) ကြည့်။ ပတ္တက္ခန္ဓ(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅။ အံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၇၉) နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။

အပတိတက္ခန္ဓတာ (ထီ) [အပတိတက္ခန္ဓ+တာ]
မကျသော–မချအပ်သော–ပခုံးရှိသော သူ
၏အဖြစ်၊ လည်ကုပ်မချိုးရ–မျက်နှာအောက်
မချရ–သော သူ၏အဖြစ်။ အပြဟ္မစရိယာ
ဝေရမဏိယာ .... ပစ္စက္ခကာရိတာ အပတိ-
တက္ခန္ဓတာ အနဓောမုခတာ....။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။
၂၄။

အပတိတဇဝနစေတနာ (ထီ) [အပတိတ+
ဇဝန+စေတနာ] မကျ–မသက်–သော–
ကျခိုက်–သက်ခိုက် – မဟုတ်သော – ဇော-
စေတနာ။ သာ သတ္တမဇဝနစေတနာ ဥပ-
ပဇ္ဇဝေဒနီယာ အာနန္တရိကာ စ ဟောတိ၊
န အပတိတဇဝနစေတနာ ဝိယ ဗလဝတာယ။
မူလဋ္ဌီ၊၁။၁၁၇။ (အဋ္ဌသာ၊သျှ၊၂။၄၆၆-ဂ-
လည်း ကြည့်။

အပတိတပဒဗျဉ္ဇန (တိ) [အပတိတ+ပဒ+
ဗျဉ္ဇန]မကျသော–မကင်းသော–ပုဒ်ဗျည်း
ရှိသော။ အနေလဂလ-ကြည့်။

အပတိတ္ထာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပတိတ္ထာ] မကျမူ၍။
ဟေဋ္ဌာ နိယမိတဋ္ဌာနေ ဝါ အပတိတွာ
အညတ္ထ ပတတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၃။ ဥဒကပိဋ္ဌေ
အပတိတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၀။ အဘိဇ္ဇိတွာ
အပတိတွာ....။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၇။ သရီရေ
အပတိတွာ နင်္ဂုဋ္ဌကောဋ္ဌိံ ပါပုဏိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၃။၇၈။ တတ္ထေဝ အပတိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။
၃၃၅။ မိဂေါ တတ္ထ အပတိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။
၁၄။

အပတိရူပသဟာယ (ပု)[အပတိရူပ+သဟာယ]
မသင့်လျော် – မလျောက်ပတ် – သော –
သူငယ်ချင်း – အပေါင်းအဖော်။ ဝိဿဋ္ဌ-
ကမ္မန္တေ အပတိရူပသဟာယေ ဝဇ္ဇေတွာ....
ကလျာဏမိတ္တေ ဘဇဿု။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၆။

အပတိဝါတာဗာဓ (တိ) [န+ပတိ+ဝါတ+
အာဗာဓ] ဆန့်ကျင်ဖက်–ရှေးရှု–တူရူ–

တိုက်ခတ်သော လေ၏ နှိပ်စက်ခြင်း မရှိသော အရပ်။ အပတိဝါတာဗာဓံ ရတ္တိဋ္ဌာနံ၊ ဆာယုဒကသမ္ပန္နံ ဒိဝါဋ္ဌာနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂဂ။ (မူဟောင်း၌ အပီတိဝါတာဗာဓာယ ရတ္တိဋ္ဌာနံ-ဟု ရှိသည်။)

အပတီယမာန (တိ) [န+ပတီယ+မာန] မသိအပ်သော။ ယံ ပန ဇဝံ ကေနစိ အနိစ္ဆမာနံ သဒ္ဒတောပိ အပတီယမာနမိမံ နိယမံ ပရာ-ဓိပ္ပါယံ ကတွာ ဒဿေတုံ ...။ ဝိမတိ၊၁။၁၀၉။

အပတ္တ[၁] (တိ) [န+ပတ္တ (=ပတ+တ)] သပိတ်မမည်သော၊သပိတ်မဟုတ်သော၊ခွက်။ (ဤ၌ သပိတ်မမည်သော, သပိတ်မဟုတ်သောအရာ ၂-မျိုး ပါဝင်သည်၊ တမျိုးမှာ သပိတ် ၉-မျိုးတွင် အငယ်ဆုံး သပိတ်နှင့် အကြီးဆုံး သပိတ် ဖြစ်သည်၊ အခြားတမျိုးမှာ ၅-နေရာ ဖွဲ့အပ် ဖာထေးအပ်သော သပိတ်ဖြစ်သည်၊ ယင်း ၂-မျိုးလုံးကိုပင် အဓိဋ္ဌာန်တင်၍ဖြစ်စေ, ဝိကပ္ပနာပြု၍ဖြစ်စေ သပိတ်အဖြစ်ဖြင့် ရဟန်းတို့ မသုံးထိုက်။) တတော ဥက္ကဋ္ဌော အပတ္တော ဩမကော အပတ္တော။ ဝိ၊၁။၃၅၃။ တေသု (နဝသု ပတ္တေသု) ဒွေ အပတ္တာ ဥက္ကဋ္ဌုက္ကဋ္ဌော စ ဩမကောမကော စ။ "တတော ဥက္ကဋ္ဌော အပတ္တော ဩမကော အပတ္တော"တိ ဣဒံ ဟိ ဧတေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဥက္ကဋ္ဌုက္ကဋ္ဌော ဟိ ဧတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌတော ဥက္ကဋ္ဌတ္တာ "တတော ဥက္ကဋ္ဌော အပတ္တော"တိ ဝုတ္တော။ ဩမကောမကော စ ဩမကတော ဩမကတ္တာ "တတော ဩမကော အပတ္တော"တိ ဝုတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂ဂ၂-၃။ (ကင်္ခါ။၁၇ဂ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊ဋ္ဌ။၃၇။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၃၂၆-တို့လည်း ကြည့်။) ဦနပဉ္စဗန္ဓနေနာတိ စ ဝုတ္တတ္တာ ယဿ ပဉ္စဗန္ဓနော ပတ္တော ဟောတိ၊ တဿ သော အပတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂ဂ၆။ တဿ သော အပတ္တောတိ ဝဓနတော သော ပတ္တော အဓိဋ္ဌာနမ္ပိ ဝိဇဟတိ အပတ္တတ္တာ။ သာရတ္ထ၊၂။၄၂၉။ ဝိမတိ၊၁။၃၄၉။ (ကင်္ခါ။၁၇၉-လည်း ကြည့်။)

အပတ္တ[၂] (တိ) [န+ပတ္တ(=ပ+အပ+တ)] အပ္ပတ္တ-ကြည့်။

အပတ္တက (တိ) [န+ပတ္တ+က] (၁) သပိတ်မရှိသော၊သူ။ အပတ္တကဿ န ဂါဟေတဗ္ဗော။ ဝိ၊၁။၃၅ဂ။ န ဘိက္ခဝေ အပတ္တကော ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗော။ ဝိ၊၃။၁၂၅။ သစေ ပန ကောစိ အပတ္တကော ဘိက္ခု။ ကင်္ခါ။၁၇ဂ။ (၂)အရွက်မရှိသော။အဟရိတဝဏ္ဏာနိ အပတ္တကာနိ စ ဒုက္ကဋဝတ္ထုကာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀။

အပတ္တကလ္လ (န) [န+ပတ္တကလ္လ] (၁)မလျောက်ပတ်သော အခါ။ ကတိဟာကာရေဟိ (တဇ္ဇနီယကမ္မဿ) အပတ္တကလ္လံ ?.... သတ္တဟာကာရေဟိ အပတ္တကလ္လံ။ ဝဇိရ။၅၀၉။ (တိ) (၂) လျောက်ပတ်သောအခါမရှိသော သံဃာကံ။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အပတ္တကလ္လတာ (ထိ) [အပတ္တကလ္လ+တာ] လျောက်ပတ်သော အခါမရှိသော ကံ၏အဖြစ်။ ယော ဟိ ကောစိ တတ္ထ အပတ္တကလ္လတံ မညိဿတိ။ ဝိမတိ၊၂။၁၃၅။

အပတ္တစီဝရ (တိ) [န+ပတ္တ+စီဝရ] သပိတ်သင်္ကန်း မရှိသော၊သူ။ အပတ္တစီဝရံ ဥပသမ္ပာဒေန္တီတိ ကမ္မဝါစာစရိယော "ပရိပုဏ္ဏဿ ပတ္တစီဝရ"န္တိ သညာယ...."ပရိပုဏ္ဏဿ ပတ္တစီဝရ"န္တိ ကမ္မဝါစံ သာဝေတိ။ ဝဇိရ။၄၃၅။

အပတ္တစီဝရက (တိ) [န+ပတ္တ+စီဝရ+က] သပိတ်သင်္ကန်း မရှိသော၊သူ။ အပတ္တစီဝရကံ ဥပသမ္ပာဒေန္တိ။ ဝိ၊၃။၁၂၅။ တေရသန္တရာယပုစ္ဆာယ အဒဿနတ္တာ အပတ္တစီဝရကံ ဥပသမ္ပာဒေန္တိ။ ဝဇိရ။၄၃၅။

အပတ္တစီဝရဝတ္ထု (န) [အပတ္တစီဝရ+ဝတ္ထု] သပိတ်သင်္ကန်း မရှိသူတို့၏ – အကြောင်း

အရာ – ဝတ္ထု။ အပတ္တစီဝရဝတ္ထုသုပိ ပတ္တ-စီဝရာနံ အဘာဝေပိ။ ဝိမတိ၊ ၂။၁၂၆။

အပတ္တတ္တ (န) [အပတ္တ+တ္တ] သပိတ်မဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ သော ပတ္တော အဓိဋ္ဌာနမ္ပိ ဝိဇဟတိ အပတ္တတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၄၂၉။ အပတ္တတ္တာ အဓိဋ္ဌာနုပဂေါ န ဟောတိ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊ဟောင်း။ ဂဂ-၉။

အပတ္တဗ္ဗ (တိ) အပ္ပတ္တဗ္ဗ-ကြည့်။

အပတ္တဘာဝ (ပု) [အပတ္တ+ဘာဝ] သပိတ်မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ အပတ္တဘာဝတော-ယေဝ ဟိ 'ပဉ္စဗန္ဓနံ ပတ္တံ စေတာပေတိ'တိ ပါဠိယံ န ဝုတ္တ''န္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၄၂၉။

အပတ္တိက[၁] (တိ) [န+ပတ္တ+ဣက] အရွက်မရှိသော။ ကာဠဝလ္လိ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၀၄) ကြည့်။

အပတ္တိက[၂] (တိ) [န+ပတ္တိ+က] ရောက်ခြင်း – ရခြင်း – မရှိသော၊ အဖို့ – ကုသိုလ်အဖို့ – မရှိသော။ တာဝတ မယှမ္ပိ သာလာယ ပတ္တိံ ကတွာ ဒေဟီတိ။ ''ဣတ္ထိဟိ သဒ္ဓိံ အပတ္တိကံ ကရောမာ''တိ ဧတေ ဝဒန္တီတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၅။ ဣမေ သာလံ ကရောန္တာ အမှေ အပတ္တိကာ ကရိံသု။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၂။

အပတ္တိယာယေတ္ဗာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပတ္တိယာယေ-တွာ] မယုံကြည်မူ၍။ အပရပစ္စယ (၂) အနက်ကြည့်။

အပတ္ထ[၁] (တိ) [အပ+အတ္ထ (=အရ+ထ)။ (အပါထိ, အပါထိက-သံ)] အနက် – အဓိပ္ပါယ် – မှ ကင်းသော၊ အနက် – အဓိပ္ပါယ် – မရှိသော၊ စကား။ ဗျာဟတံ ပုနရုတ္တံ ဝါ၊ အပတ္ထံ ဝါ နိရတ္ထကံ။ အပ၊ ၂။၁၅၉။ (ဤဋ္ဌ အပတ္ထ-အရ ပုဒ်တို့ အချင်းချင်းဖြစ်စေ, ဝါကျတို့အချင်းချင်းဖြစ်စေ အနက်အားဖြင့် မစပ်ခြင်းကို ယူ။ ပုဗ္ဗာပရိယာယောဂါ အပတိ-သမ္ဗန္ဓတ္ထံ အပတ္ထကံ။ န္ယာယသုတ္တ။၅၊၂။၁၀။

ယတြာနေကဿ ပဒဿ ဝါကျဿ ဝါ ပုဗ္ဗာ-ပရိယေနာန္ဝယယောဂေါ နတ္ထီတိ အသမ္ဗဒ္ဓတ္ထ-တ္တံ ဂယှတေ၊ တံ သမုဒါယတ္ထဿာပါယာ အပတ္ထကံ၊ ယထာ ဒသ ဒါဠိမာနိ ဆဠပူပါ ကုဏ္ဍမဇာဇိနံ ပလလပိဏ္ဍော အထ ရောရုက-မေတံ ကုမာရိယာ ပါယျံ တဿာ ပိတာ အပတိသီနော ဣတိ။ ၎င်း၊ဘာသျ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၇၉-လည်း ကြည့်။)

အပတ္ထ[၂] (တိ) [အပ+အတ္ထ (= အသ+တ)။ (အပါသ္တ-သံ)] စွန့်ပစ်အပ်သော။ ယာ-နိမာနိ အပတ္ထာနိ၊ အလာဗူနေဝ သာရဒေ။ ဓမ္မ။၁၄၆။ အပတ္ထာနိတိ ဆဍ္ဍိတာနိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၁။

အပတ္ထဒ္ဓ (တိ) [အပ+ထဒ္ဓိ+တ] ခက်ထန် – မာန်တက် – သော၊သက်ဝင် – ဖြစ်ပေါ် – သော ခက်ထန်ခြင်း ရှိသော၊သူ။ အထ ခေါ ဘိက္ခဝေ သကုဏဂ္ဃိ သကေ ဗလေ အပတ္ထဒ္ဓါ ....လာပံ သကုဏံ မုဉ္စိ။ သံ၊၃။၁၂၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃။ သကေ ဗလေတိ အတ္တနော ဗလဟေတု။ အပတ္ထဒ္ဓါတိ အဝ-ဂါဠ္ဍတ္ထမ္ဘာ သဉ္ဇာတတ္ထမ္ဘာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၅။ ပရတ္ထဒ္ဓ(ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၆၊၂၇)လည်း ကြည့်။

အပတ္ထန (နု၊ထီ) [န+ပတ္ထန] (၁)မတောင့်တ – မလိုချင် – ခြင်း။ ယထာလဒ္ဓတော အညဿ အပတ္ထနာ နာမ သိယာ အပ္ပိစ္ဆတာယ ပဝတ္တိ-အာကာရော။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၅၅။ (တိ) (၂) မတောင့်တ – မလိုချင် – သော၊သူ။ တုသိတ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁ဂ၃။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၀၉)ကြည့်။ (၃) တောင့်တ – လိုချင် – ခြင်း – မရှိ – ကင်း – သော၊ သူ။ နိရာသ(အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၅။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၇၉)ကြည့်။

အပတ္ထနကာလ (ပု) [အပတ္ထန + ကာလ] မတောင့်တ – မလိုချင် – သော အချိန်အခါ။ တဿ မာနုသကာနံ ပဉ္စန္နံ ကာမဂုဏာနံ အ-ပတ္ထနကာလော ဝိယ တထာဂတဿ စတုတ္ထ-

ဇ္ဈာနိကဖလသမာပတ္တိရတိယာ ဝိတိနာမေန္တ- ဿ ဟိနဇနသုခဿ အပတ္ထနကာလော။ မ၊ ၌၊၃။၁၅၁။

အပတ္ထယန္တ (တိ) [န+ပတ္ထယန္တ] မတောင့်တသော။ (က) ကုသိုလ်၌ အလိုဆန္ဒမဖြင်းပြသော။ အစေတယန္တဿ ဟောတိ၊ အပတ္ထ- ယန္တဿ ဟောတိ။ အဘိ၊က။၂၅၇။ အပတ္ထ- ယန္တဿာတိ ပတ္ထနာသင်္ခါတံ ကုသလစ္ဆန္ဒံ အကရောန္တဿ။ အဘိ၊၌၊၃။၁၉၉။(ခ)မရည် ရွယ်–မမြော်ကိုး–သော။ "မနုဿာ နာမ ဥပကာရကာ ဟောန္တိ"တိ အတ္တနော တေဟိ လာဘံ အပတ္ထယန္တေန။ ဝိမတိ၊၁။၂၃၅။

အပတ္ထယမာန (တိ) [န+ပတ္ထယမာန]မတောင့်တသော၊သူ။ ဒုက္ခပဋိက္ကူလန္တိ ဒုက္ခဿ ပဋိ- ကူလံ၊ ပစ္စနီကသဏ္ဌိတံ ဒုက္ခံ အပတ္ထယမာနန္တိ။ မ၊၌၊၃။၇။ အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

အပတ္ထယာန (တိ) [န+ပတ္ထယာန] မတောင့်တသော၊သူ။ တေံ သုဒ္ဓိံ အသုဒ္ဓိန္တိ အပတ္ထ- ယာနော။ သုတ္တနိ။၄၁၉။ မဟာနိ။၂၄၃။ ပဥ္စကာမဂုဏာဒိဘေဒံ တေံ သုဒ္ဓိံ အကုသ- လာဒိဘေဒံ အသုဒ္ဓိဉ္စ အပတ္ထယမာနော။ သုတ္တနိ၊၌၊၂။၂၇၄။ မဟာနိ၊၌။၃၂၂။

အပတ္ထယိတဗ္ဗ (တိ) [န+ပတ္ထယိတဗ္ဗ]မတောင့်တအပ်သော။ တံ ဝိဇဟိဿသိ မညေ၊ ယော အပတ္ထယိတဗ္ဗံ ပတ္ထေသိ။ ပေတ၊၌။၉၀။

အပတ္ထရိံ (ကြိ) ပတ္ထရတိ-ကြည့်။

အပတ္ထိတ (တိ) [န+ပတ္ထိတ] မတောင့်တအပ်သော။ (က) အလိုမရှိအပ်သော။ အာဝါဟ- ဝိဝါဟကာနံ အပတ္ထိတော ဟောတိ။ ဒီ၊၃။ ၁၄၉။ အပတ္ထိတော ဟောတီတိ အနိစ္ဆိတော ဟောတိ။ ဒီ၊၌၊၃။၁၃၀။ ဧဝံ သန္တေပိ လော- ဘာဘိဘူတေဟိ သမ္ဘကာပုရိသေဟိ အန- ဘိဇ္ဈိတာ အပတ္ထိတာ ပဗ္ဗဇ္ဇာ။ စူဠနိ၊၌။၁၀၇။ (ခ) မနှစ်သက်အပ်သော။ အနဘိနန္ဒိတန္တိ အဘိနန္ဒနာဘူတာယ တဏှာယ ပဟီနတ္တာ ဝေ အပတ္ထိတံ။ နေတ္တိ၊၌။၇၃။ (ဂ) မတောင်း ပန်–မတိုက်တွန်း– အပ်သော။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အပတ္ထိတတ္တ (န) [အပတ္ထိတ+တ္တ] မတောင်း ပန် – မတိုက်တွန်း– အပ်သည်၏ အဖြစ်။ "ဟေိတုံ သုနက္ခတ္တ မမံ ဥဒ္ဒိဿ ဝိဟရာဟီ"တိ ဧဝံ မယာ အပတ္ထိတတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂။

အပတ္ထိယ (တိ) [န+ပတ္ထိယ] မတောင့်တအပ်သော။ ယော တုံ ပတ္ထယသေ အပတ္ထိယံ။ ဝိမာန။၁၁၄။ ပေတ။၁၄၇။ ဇာ၊၁။၂၁၇။ ဓမ္မ၊၌၊၁။၁၉။ အပတ္ထိယန္တိ အပတ္ထေတဗ္ဗံ။ ဇာ၊၌၊၄။၆၁။ အပတ္ထိယံ ပတ္ထယသိ၊ စန္ဒတော သသမိစ္ဆသိ။ ပေတ။၁၄၉။ ဇာ၊၁။၂၂၄။

အပတ္ထေတဗ္ဗ (တိ) [န+ပတ္ထေတဗ္ဗ] မတောင့်တအပ်သော။ အပတ္ထိယန္တိ အပတ္ထေတဗ္ဗံ။ ဇာ၊ ၌၊၄။၆၁။ ယော အပတ္ထေတဗ္ဗံ ပတ္ထယသိ။ ဇာ၊၌၊၄။၈၆။ အပတ္ထိယ-လည်း ကြည့်။

အပတ္ထေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပတ္ထေတုံ] မတောင့်တခြင်းငှါ။ အပိဟေတုံ အပတ္ထေတုံ သမတ္ထော သိယာ။ မဟာနိ၊၌။၂၆၅။

အပတ္ထေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပတ္ထေတွာ]မတောင့်တမူ၍၊ အလိုမရှိပဲ။ အညံ အပတ္ထေတွာ ယထာလဒ္ဓေဟိ ဣတရီတရေဟိ ပစ္စယေဟိ ပရိတုဿနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၈၈။

အပတ္ထေန္တ (တိ) [န+ပတ္ထေန္တ] မတောင့်တသော၊သူ။.... ဒုက္ခံ အပတ္ထေန္တေ....။ ဒီ၊၌၊၂။ ၃၉၉။ အညံ အပတ္ထေန္တော တမေဝ အဿာ- ဒေတိ။ ဓမ္မ၊၌၊၁။၂၂၉။ ကောပိ ဗုဒ္ဓဘာဝံ အပတ္ထေန္တော နာမ နတ္ထိ။ ဓမ္မ၊၌၊၂။ ၁၄၆။ ဗာရာဏသိရဇ္ဇံ ပန အပတ္ထေန္တာ....။ဇာ၊၌၊ ၁။၁၉၄။

အပတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပတွာ] အပ္ပတွာ-ကြည့်။

အပထ (ပု) [န+ပထ](၁) ခရီး – လမ်း – မဟုတ်သော လမ်းမှား၊ခရီးမှား။အပထေ ပယာတုံ-မိစ္ဆသိ။ ထေရီ။၄၂၂။ အပထေန ကဏ္ဍက-နိဝုတေန သဘာယေန ကုမ္မဂ္ဂေန။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၆၃။ အပထေ ဂတာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၁၆။ (၂) ပကတိ – ခရီး – လမ်း – မဟုတ်သော – ခရီး – လမ်း။ အပထမှိ ပထံ ကတွာ၊ ဂစ္ဆာမိ အနိလဉ္စသော။ အပ၊၁။၄၁၁။ အပ-ထေန ပထံ ယာမ၊ အန္တလိက္ခေ စရာ မယံ။ ဇာ၊၂။၉၅။ ယသ္မာ အပထေန တုမှာဒိသာနံ အမဂ္ဂေန ပထံ မာပေတွာ ယာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၉၀။ အပဒ-လည်း ကြည့်။ လောကဿ အပထာတိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ။၃၅၀။ အပထာတိ အမဂ္ဂါ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။

အပထဝိသညီ (တိ) [အပထဝီ+သညာ+ဤ၊ န+ပထဝိသညီ] မြေ – ဇာတပထဝီ – မဟုတ်ဟု (ဖြစ်သော) အမှတ်သညာရှိသော၊ မြေ – ဇာတပထဝီ – ဟု (ဖြစ်သော) အမှတ်သညာ မရှိသော၊သူ။ ပထဝိယာ အပထဝိသညီ ခဏာတိ ဝါ ခဏာပေတိ ဝါ။ ဝိ၊၂။၅၀။

အပထဝီ (ထီ) [န+ပထဝီ] (၁) မြေမဟုတ်သော၊ မြေ – ဇာတပထဝီ – မဟုတ်သော အရာ။ အပထဝိယာ ပထဝိသညီ။ ဝိ၊၂။၅၀။ အောက်အနက် ပုံစံလည်းကြည့်။ (တိ) (၂) မြေ – အဖြစ် – သဘော – မရှိသော။ အပံ ဠမံ မဟာပထဝိံ အပထဝိံ ကရိဿာမိ။ မ၊၁။၁၇၈-၉။ အပထဝိန္တိ နိပ္ပထဝိံ ကရိဿာ-မိတိ အတ္ထော။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆။ အပထဝိန္တိ ပထဝီ န ဟောတီတိ အပထဝီ။ နိပ္ပထဝိန္တိ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ ပထဝီဘာဝါဘာဝံ။ မ၊ဋီ၊၂။၈၁။

အပဒ(တိ)[န+ပဒ] (၁)ခြေ မရှိသော၊ သတ္တဝါ။ ပါဏော အပဒံ ဒွိပဒံ....။ ဝိ၊၁။၅၈။ အပဒံ နာမ အဟိ မစ္ဆာ။ ဝိ၊၁။၆၄။ ယာဝတာ ဘိက္ခဝေ သတ္တာ အပဒါ ဝါ ဒွိပဒါ ဝါ။ သံ၊၃။၃၈။ အံ၊၁။၃၄၃။ အံ၊၂။၂၉။ ဣတိဝုတ်။၂၅၄။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၅၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၅၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။ အပဒါတိ အပါဒကာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၆၉။ (၂)ခြေရာ – မရှိ – မထင် – သော၊ ခြေရာမထင်သော – ကောင်းကင် – ဟင်းလင်းပြင်။ အပဒေန ပဒံ ယာတိ၊ အန္တလိက္ခစရော ဒိဇော။ ဇာ၊၁။၃၂၆။ ဒိဇော အပဒေ အာကာသေ ပဒံ ကတွာ ယာတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၂၆။ အပဒေ ပဒံ ကရောန္တော ဝိယ အာ-ကာသေ ပဒံ ဒဿေန္တော ဝိယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၆။ အပဒေတိ အာကာသေ။ ဝိမတိ၊၁။၁၆၂။ တေသံ ဟိ ဇာနနံ အပဒေ အာကာသေ ပဒဒဿနံ ဝိယ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၃။ တသ္မိံ ပါသာဒေ အပဒေ ပဒံ ဒဿေန္တော အာကာသေ ပတိဋ္ဌဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၃၅။ အပဒေ ပဒံ ဒဿိတံ အာကာသေ ပဒံ ကတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၃။ ယဒါ စ .... အပဒေ ပဒံ ဒဿေန္တေ ဟိ (ဒဿေန္တေဟိ ဝိယ ?) နိဋ္ဌုရံ နိဂူမံ ကတွာ ပဉ္စေ ဝိဿဇ္ဇိတော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၂၀။ (၃) တည်ရာ – အာရုံ – မရှိသော။ အန္တမကာသိ မာရံ၊ အပဒံ ဝဓိတွာ မာရ-စက္ခုံ အဒဿနံ ဂတော ပါပိမတော။ မ၊၁။၂၁၄၊၂၁၅။ စူဠနိ။၂၄၄။ .... ယထာ မာရဿ စက္ခု အပဒံ ဟောတိ နိပ္ပဒံ အပ္ပတိဋ္ဌံ နိရာရမ္မဏံ၊ ဇေ ဝဓိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၈-၉။ စက္ခုဿ ပဒံ ပတိဋ္ဌာတိ စ ဣမ အာ-ရမ္မဏံ အဓိပ္ပေတံ.... အာဟ "အပ္ပတိဋ္ဌံ နိရာ-ရမ္မဏ"န္တိ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၂၃။ (စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၇၄-၌ ကား တမျိုး ဖွင့်သည်။) (၄)(ရာဂ စသော) အကြောင်းမရှိသော၊သူ။ အပဒံ ကေန ပဒေန နေဿထ။ ဓမ္မ။၄၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။ ကေန တံ ကာရဏေန အတ္တနော ဝသံ နေဿထ.... တံ အပဒံ ဗုဒ္ဓံ တုမှေ ကေန ပဒေန နေဿထ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၈-၉။ (၅) တည်ရာ – ကျောင်းခင်း – ကျောင်းတလင်း – မဟုတ်သော။ အထ မဟန္တံ ဝိသမံ

ပူရေတွာ အပဒေ ပဒံ ဒဿေတွာ ကတံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၆။

အပဒကထာ (ထီ) [အပဒ+ကထာ] ခြေမရှိသော သတ္တဝါအကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုသော စကား၊ အပဒကထာ။ ဝိ၊၁။၆၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၁၇။ သာရတ္ထ၊၂။၁၅၄-တို့ ကြည့်။

အပဒက္ခိဏ (တိ) [န+ပဒက္ခိဏ] (က) လကျာမဟုတ်သော၊ လက်ဝဲ၊ လက်ဝဲဖက်၊ လကျာရစ် မလှည့်ခြင်း၊ လက်ဝဲရစ်လှည့်ခြင်း။ အပသဗျ-ကြည့်။ (ခ) မရိုသေခြင်း။ အောက်ပုဒ်တို့ ကြည့်။

အပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟိတာကာရ (ပု) [အပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟိတာ+အာကာရ] ရိုသေစွာ–နာယူ–သင်ယူ–လေ့ မရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာ။ စတုန္နံ ဝါ ခန္ဓာနံ အပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟိတာကာရေန ပဝတ္တာနံ တေသံ အဓိဝစနန္တိ ဝဒန္တိ။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၀၀။

အပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟိဘာဝ (ပု) [အပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟိ+ဘာဝ] အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟိဘာဝ-ကြည့်။

အပဒဂ္ဂဟဏ (န) [အပဒ+ဂဟဏ] အပဒသဒ္ဒါ၊ မစ္ဆော ကေဝလံ ဣမ အပဒဂ္ဂဟဏေန အာဂတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၇။

အပဒဋ္ဌာန (န) [န+ပဒဋ္ဌာန] နီးစွာသော အကြောင်းမဟုတ်သော။ သုဒ္ဓိယာ အဟေတုဘူတေနာ (မူလဋီ၊၁။၁၆၁) တိ ဂေါသီလာဒိနာ, လောကိယသီလေန ဝါ လောကုတ္တရသီလဿ အပဒဋ္ဌာနေန။ အနုဋီ၊၁။၁၇၆။

အပဒါန (တိ) [အပ+ဒါ(ဒေ)+ယု။ တနည်း အပ+ဒါန+အ။ နီတိ၊ဓာ။၇၄၊၈၂၊၁၁၃၊ ၂၂၅-တို့ ကြည့်။ (အဝဒါန-သံ)] (၁) ရိတ်–ဖြတ်–ခြင်း၊ ရိတ်–ဖြတ်–အပ်သော (အရပ်)၊ ရိတ်–ဖြတ်–ရာ အရပ်။ နာပဒါနံ ပညာယတိ (ဒီ၊၃။၇၃) တိ အလာယိတံ ဟုတွာ အနူနမေဝ ပညာယတိ။ .... အပဒါနံ ပညာယိတ္ထာ (ဒီ၊၃။၇၅) တိ ဆိန္နဋ္ဌာနံ ဦနမေဝ ဟုတွာ ပညာယိတ္ထ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၃။ အလာယိတန္တိ လာယိတဋ္ဌာနမ္ပိ တေသံ ကမ္မပ္ပစ္စယာ အလာယိတမေဝ ဟုတွာ....။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၄၆။ ခဏ္ဍနေ တွ’ပဒါနဉ္စ၊ လူတိဝုတ္တော စ ကမ္မနိ။ ဓာန်။ ခဏ္ဍနေ ဆေဒနေ။ ဓာန်၊ဋီ။၉၄၄။ (၂) ပိုင်းဖြတ်ခြင်းမှ ကင်းခြင်း၊ မပိုင်းဖြတ်ခြင်း၊ မပြတ်ခြင်း။ သပဒါနန္တိ တတ္ထ တတ္ထ ဩဓိံ အကတွာ အနုပဋိပါဋိယာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၆၅။ ဒါနံ ဝုစ္စတိ အဝခဏ္ဍနံ၊ အပေတံ ဒါနတောတိ အပဒါနံ၊ အနဝခဏ္ဍနန္တိ အတ္ထော၊ သဟ အပဒါနေန သပဒါနံ၊ အဝခဏ္ဍနရဟိတံ၊ အနုဃရန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၅၈။ အဝခဏ္ဍနံ ဝိစ္ဆိန္ဒနံ နိရန္တရမပ္ပဝတ္တိ၊ တပ္ပဋိက္ခေပတော အနဝခဏ္ဍနံ အဝိစ္ဆိန္ဒနံ နိရန္တရပ္ပဝတ္တိ၊ သဟ အပဒါနေနာတိ သဟ အနဝခဏ္ဍနေန။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၇၉။ (မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၆၉။ သာရတ္ထ၊၃။၁၀၆-၇။ ဝိမတိ၊၂။၆၃။ မ၊ဋီ၊၁။၂၅၁။ ကင်္ခါ၊ဋီ။၄၄၁-တို့လည်း ကြည့်။) (၃) အပိုင်းအခြား။ အနပဒါန-ကြည့်။ (၄) ထင်ရှားသောအမှု။ ဗာလဿ ဗာလလက္ခဏာနိ ဗာလနိမိတ္တာနိ ဗာလာပဒါနာနိ။ မ၊၃။ ၂၀၁။ အံ၊၁။၁၀၀။ ဗာလဿ အပဒါနာနီတိ ဗာလာပဒါနာနိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၉။ အပဒါနံ ဝုစ္စတိ ဝိချာတံ ကမ္မံ၊ ဒုစိန္တိတာဒီနိ စ ဗာလေ ဝိချာတာနီ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၅၂။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၁။ အံ၊ဋီ၊၂။၇၆-တို့လည်း ကြည့်။) (၅) သုတ်သင်ကြောင်း–မှတ်သားကြောင်း–ဖြစ်သော (သုံးပါးသော သိက္ခာ)၊ အမှတ်လက္ခဏာ။ သုဂတာပဒါနေသု (ဒီ၊၃။၂၀)-တိ သုဂတလက္ခဏေသု။ သုဂတဿ သာသနသမ္ဘူတာသု တီသု သိက္ခာသု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၃။ တေ အပဒါယန္တိ သောဓေန္တိ သတ္တသန္တာနံ ဧတေဟီတိ သုဂတာပဒါနာနိ၊ တိဿော သိက္ခာ။ ယသ္မာ တာဟိ တေ

သုဂတာတိ လက္ခိယန္တိ၊ .... တသ္မာ သုဂတလက္ခဏေသူတိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၀။သဒ္ဒါပဒါန (အံ၊၃။၅၃၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၅။) လည်း ကြည့်။ (၆)ဩဝါဒ၊ သွားရာလမ်းကြောင်း၊ အကျင့်ပဋိပတ်။ တုယှာပဒါနေ ဝိဟရံ.... အနာသဝေါ(ထေရ။၂၃၀)တိ တုယှံ တဝ အပဒါနေ ဩဝါဒေ ဂတမဂ္ဂေ ပဋိပတ္တိစရိယာယ ဝိဟရံ....။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၉။ (၇)ရှေး၌ဖြစ်ခဲ့သော–အမှုကိစ္စ – အဖြစ်အပျက် – အကြောင်း အရာ၊ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိ၊ ရှေးအကျင့်၊ သတ္တဝါတို့၏ကောင်းမကောင်းသော လုံ့လပယောဂ၊ ရှေး၌–ပြုခဲ့သောအမှု–ဖြည့်ကျင့်ခဲ့သောပါရမီ – ပြုနိုင် ခဲ့သောအမှု–ကို ပြုခဲ့ခြင်း။ အပဒါနေ သမ္ဘာယတိ။ မ၊၁။၁၃၆။ အပဒါနေတိ အတ္တနော စရိယာယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၇၁။ အပဒါနေန န သမ္ဘာယနတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၉၇။ အပဒါနေနာတိ အတ္တနော စရိယာယ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၆၄။ ဝိမတိ၊၁။၂၉၈။ အပဒါနေနာတိ ပုရာဏကမ္မေန။ ဝဇိရ။၂၀၇။ အပဒီယန္တိ ဒေါသာ ဧတေန, ရက္ခီယန္တိ လူယန္တိ ဆိဇ္ဇန္တီတိ ဝါ အပဒါနံ၊ သတ္တာနံ သမ္မာ, မိစ္ဆာ ဝါ ပဝတ္တပယောဂေါ။ မ၊ဋီ၊၂။၅၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၆၄။ အံ၊ဋီ၊၂။၇၅။ အထ ဗုဒ္ဓါပဒါနာနိ၊ သုဏာထ သုဒ္ဓမာနသာ။ အပ၊၁။ ၂။ အပဒါန-သဒ္ဒေါ ကာရဏဂရဟဏအပဂမနပဋိပါဋိအက္ကောသနာဒီသု ဒိဿတိ။ တထာ ဟိ ဧသ "ခတ္တိယာနံ အပဒါနံ ဗြာဟ္မဏာနံ အပဒါန"န္တိအာဒီသု ကာရဏေ ဒိဿတိ၊ ခတ္တိယာနံ ကာရဏံ ဗြာဟ္မဏာနံ ကာရဏန္တိ အတ္ထော။.... ဣဓ ပန ကာရဏေ ဒိဿတိ၊ တသ္မာ ဗုဒ္ဓါနံ အပဒါနာနိ ဗုဒ္ဓါပဒါနာနိ၊ ဗုဒ္ဓကာရဏာနီတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၄-၅။ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော အပဒါနဝသေန....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၁။ ဘူတပုဗ္ဗန္တိ အတီတေ ကာလေ ဧကံ အပဒါနံ အာဟရိတွာ ဒဿေတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။ ခဏ္ဍနေ တွ'ပဒါနဥ္စ၊ ဣတိဝုတ္တေ စ ကမ္မနိ။ မောန်။၉၄၄။ ဣတိဝုတ္တေ စ ကမ္မနီတိ "ဣတိ ဧဝံ မယာ ပုဗ္ဗေ စရိတ"န္တိ ဝုတ္တဗ္ဗေ သုဘာသုဘကမ္မေ။ အတိဝတ္တေ စ ကမ္မနီတိပိ ပါဌော၊ အတီတကာလေ ပဝတ္တကမ္မနီတျတ္ထော။ မောန်၊ဋီ။ အပဒါနိယ-လည်း ကြည့်။ (ဂ) **အပဒါန်ကျမ်း**၊ ခုဒ္ဒကနိကာယ် ၁၅-ကျမ်းတွင် ၁၃-ခုမြောက် ဖြစ်သောကျမ်း။ (ဘုရား, ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ,ရဟန္တာ,ရဟန္တာမ (ထေရ,ထေရီ)တို့ကိုယ်တော်တိုင် ဂါထာဖွဲ့ဆို သီကုံးကြလျက် အသီးသီး ထုတ်ဖော် ဟောကြားခဲ့သမျှ အကြောင်းအရာ ဖြစ်စဉ်များကို သင်္ဂါယနာတင် မထေရ်မြတ်တို့ တပေါင်းတည်း ပေါင်းစု၍ထားသော ကျမ်းဖြစ်သည်။ ၎င်းကျမ်းတွင် ဗုဒ္ဓါပဒါန, ပစ္စေကဗုဒ္ဓါပဒါန, ထေရာပဒါန,ထေရီပဒါန-ဟူ၍အကျဉ်းခေါင်းစဉ်အားဖြင့် ၄-မျိုးရှိသည်။ ဝဂ်အားဖြင့် တဝဂ် တဝဂ်၌ အပဒါန် ဆယ်ခုစီ ပါဝင်သော ဝဂ်ပေါင်း ခြောက်ဆယ်ရှိသည်။ ထိုကျမ်းသည် ပဌမအုပ်, ဒုတိယအုပ်အားဖြင့် ၂-အုပ်ရှိ၍ ဒုတိယအုပ်နောက်ပိုင်းတွင် ဗုဒ္ဓဝံသ,စရိယာပိဋက ၂-ကျမ်းပါရှိသည်။) ခုဒ္ဒကပါဌ, ဓမ္မပဒ, ဥဒါန,ဣတိဝုတ္တက,သုတ္တနိပါတ, ဝိမာနဝတ္ထု, ပေတဝတ္ထု,ထေရဂါထာ,ထေရီဂါထာ,ဇာတတက, နိဒ္ဒေသ,ပဋိသမ္ဘိဒါ, အပဒါန, ဗုဒ္ဓဝံသ,-စရိယာပိဋကဝသေန ပန္နရသပ္ပဘေဒေါ ခုဒ္ဒကနိကာယော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉။(ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂။ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၊ ၃၅၊၄၀-စသည်နှင့် ထေရီ၊ဋ္ဌ။၇၊၉၊၁၀-စသည် လည်း ကြည့်။) (အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၃-၄-၌ ဂဟဏ = လက်ခံခြင်း,အပဂမန = ဖဲခွါခြင်း, အက္ကောသန = ဆဲရေးခြင်း အနက်တို့ကို လည်း ပြထားသည်။ မောန်၊သျှသစ်၊၉၄၄-လည်း ကြည့်။)

အပဒါနဂါထာ (ထီ) [အပဒါန+ဂါထာ] အကြောင်းအဋ္ဌုပ္ပတ်ကို ဖွဲ့ဆိုထားသောဂါထာ။

ဣမာယေဝ စ ဣမသ္သ ထေရဿ အပဒါန-ဂါထာပိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၃။

အပဒါနဋ္ဌကထာ (ထီ) [အပဒါန+အဋ္ဌကထာ] အပဒါန်အဋ္ဌကထာ။ အပဒါန် ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ဆိုသော ဝိသုဒ္ဓဇနဝိလာသိနီ အမည်ရှိသော အပဒါန်အဋ္ဌကထာကျမ်း။ (သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ရေးသားအပ်သော ရှေးအဋ္ဌကထာကို အမှီပြု၍ အမည်မသိ ရှေးမထေရ်တပါး ရေးသားစီရင်အပ်သော ကျမ်းတည်း။ ဂန္ထာရမ္ဘကထာနှင့် နိဂမနကထာ-တို့ကြည့်။)

အပဒါနနိယုတ္တ (တိ) [အပဒါန+နိယုတ္တ] အကြောင်းအဋ္ဌုပ္ပတ်နှင့်ယှဉ်သော။ မဟာပဒါနိယသုတ္တန္တန္တိ မဟာပုရိသာနံ အပဒါနနိယုတ္တံ မဟာပဒါနသုတ္တံ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၄၇။

အပဒါနဝိရဟိတ (တိ) [အပဒါန+ဝိရဟိတ] (အာပတ်) အပိုင်းအခြားမှ ကင်းသော၊ အာပတ်များစွာ သင့်နေသော၊ သူ။ အန-ပဒါန-ကြည့်။

အပဒါနသောဘနီ (ထီ) [အပဒါန+သောဘနီ] မိမိ မိမိတို့၏–အကျင့်စရိုက်–လုံ့လပယောဂ – အားဖြင့် – တင့်တယ် – ထင်ရှား – သော။ ကမ္မလက္ခဏော ပဏ္ဍိတော၊ အပဒါန-သောဘနီ ပညာ။ အံ၊၁။၁၀၀။ ပညာနာမ အပဒါနေန သောဘတိ၊ ဗာလာ စ ပဏ္ဍိတာ စ အတ္တနော အတ္တနော စရိတေ-နေဝ ပါကဋာ ဟောန္တီတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။ အပဒီယန္တိ ဒေါသာ ဧတေန ရက္ခီ-ယန္တိ,လူယန္တိ ဆိဇ္ဇန္တိ ဝါတိ အပဒါနံ၊သတ္တာနံ သမ္မာ,မိစ္ဆာ ဝါ ပဝတ္တပယောဂေါ၊ တေန သောဘတီတိ အပဒါနသောဘနီ။ အံ၊ဋီ၊၂။၇၅-၆။ အပဒါန(၇)အနက်လည်း ကြည့်။

အပဒါနာနုသာရ (တိ) [အပဒါန+အနုသာရ] အပဒါန်ကို အစဉ်လိုက်သော။ အပဒါန (၇) အနက်ကြည့်။ တ္တော၀တာ စ ဣမိနာ ဝိပဿိ-ဿ ဘဂဝတော အပဒါနာနုသာရေန ဝိတ္ထာ-ရကထနေန။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။

အပဒါနိယ (န) [အပဒါန+ဣယ] (၁) (က) အကြောင်းအရာ–အဋ္ဌုပ္ပတ် – ကို ပြတတ်သော၊ (ဒေသနာ)။ (ခ) ရှေးပါရမီ ဖြည့်ကျင့်မှု–ရှေးဖြစ်စဉ်–ကို စွဲ၍–ဖြစ်သော–ဟောကြားအပ်သော၊ (ဒေသနာ)။ ဗုဒ္ဓါပဒါ-နိယ (အပ၊၁။၇၊၃၅၀။ စရိယာ၁။၄၂၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၂။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၂၇) ကြည့်။ (၂) ဘုရားရှင်တို့၏အပဒါန်ကို ထုတ်ဖော်ချီးကျူး ဟောကြားသော– အပဒါနိယ-မည်သော– မထေရ်။ အာယသ္မာ အပဒါနိယော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊၁။၂၇၃။

အပဒါနိယတ္ထေရအပဒါန(န)[အပဒါနိယတ္ထေရ+အပဒါန]အပဒါနိယမထေရ်၏–အကြောင်း အရာ–အဋ္ဌုပ္ပတ်–အပဒါန်။ အပ၊၁။၂၇၃။

အပဒါနေတိ (ကြိ) [အပ+ဒါန+အ+တိ?] ဆဲရေး၏၊ ရေရွတ်၏။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၄-ကြည့်။

အပဒါယတိ (ကြိ) [အပ + ဒေ + အ+တိ။ အပ+ဒါ+ယ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။ ဂ၂၊၂၂၅-တို့ ကြည့်]။ သုတ်သင်၏။ အပဒါယန္တိ သော-ဓေန္တိ သတ္တသန္တာနံ....။ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၀။ အပဒါန (၅) အနက်လည်း ကြည့်။

အပဒါလိတပုဗ္ဗ (တိ) အပ္ပဒါလိတပုဗ္ဗ-ကြည့်။

အပဒိဋ္ဌ (တိ) [အပ+ဒိသ+တ] ညွှန်းအပ်–ပြောဆိုအပ်–သော၊သူ။ ယေန ကာရဏေန မာတာပိတုအာဒယော ပုရတ္ထိမာဒိဘာဝေန အပဒိဋ္ဌာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၃၇။

အပဒိသတိ (ကြိ) [အပ+ဒိသ+အ+ တိ] ညွှန်း၏၊ ညွှန်ပြ–ပြောဆို–၏။ ကိဉ္စိ ရောဂံ အပဒိသတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၄။ သစေ အပဒိသတိ တံ ပုဂ္ဂလံ အနုဝိဇ္ဇိတ္ဘာ ပဝါရေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊

၃။၃၆၁။ သတ္ထာရံ အပဒိသတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၈၈။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၇။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၆။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၃၂။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၅။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၂၂-တို့ လည်းကြည့်)။ တေ သဉ္စိစ္စ ဒူရေ အပဒိသန္တိ။ ဝိ၊၁။၂၄၅။ ဝိ၊၄။၁၉၃။ ဒိသာပါမောက္ခံ အာစရိယံ အပဒိသာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၃။ ဣဒါ- နေဝ နံ အပဒိသာဟိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၁။ တုမှေ နတ္ထိမမံ နိဗ္ဗာနံ အပဒိသထ “နတ္ထိ နိဗ္ဗာန”န္တိ။ မိလိန္ဒ။၂၆၂။ အညံ သတ္ထာရံ အပဒိသေယျ။ နေတ္တိ။၇၇။ အညေ ဗာလေ အဗျတ္တေ အပဒိသေယျုံ။ ဝိ၊၃။၁၆၀။ ဥဒါဟရဏံ အပဒိ- သေယျုံ။ အနု၊ဋီ၊၃။၆၃။ ဒူရဋ္ဌာနံ အပဒိသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။ ကေစ္စေ ဆ သတ္ထာရေ (သတ္ထာ- ရော) အပဒိသိံသု။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၃၆။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၆၅။

အပဒိသန (န) [အပ+ဒိသ+ယု] ညွှန်ပြ- ပြောဆို-ခြင်း။ အင်္ဂဏုပက္ကိလေသသာမညေန ပနေတ္ထ သုတ္တာနံ အပဒိသနံ။ ဝိမတိ၊၁။၇၈။ တတော ဣဓာဂစ္ဆနကဿ, ဣတော တတ္ထ ဂစ္ဆနကဿ စ အပဒိသနတော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၅၁။ ဒေသနာယ အညေသုပိ ဝတ္တဗ္ဗေသု ကဿ- စိဒေဝ သီသဘာဝေန အပဒိသနံ။ သံ၊ဋီ၊ ၁။၁၁၈။

အပဒိသနဟေတုဘူတ (တိ) [အပဒိသန+ ဟေတု+ဘူတ] ညွှန်ပြ - ပြောဆို-ခြင်း၏ အကြောင်း (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ “အယမိဒိ- သော”တိ အပဒိသနဟေတုဘူတေဟိ စတူဟိ ရူပဇာတိမန္တကုလေဟိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၄၆။

အပဒိသန္တ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ဒိသ+အ+အန္တ] ညွှန်ပြ-ပြောဆို-သော၊သူ။ ကာရဏမေဝ ကာရဏတော အပဒိသန္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈-၉။ ပုရိမဒိဝသေ စုတဒေဝတံ ဧကံ ရုက္ခံ အပ- ဒိသန္တော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၆။ အန္တရဝီထိယံ ဌိတဘာဝမဿ ကာရဏံ အပဒိသန္တော အာ-

ဟ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၈၀။ (ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၄၁။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၁။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၈၁။ မူလ၊ဋီ၊၁။၈-တို့လည်း ကြည့်။)

အပဒိသိတဗ္ဗ (တိ) [အပ+ဒိသ+တဗ္ဗ] ညွှန်ပြ- ပြောဆို-အပ်သော။ န စေဝ သော ဘဂဝါ သတ္ထာ အပဒိသိတဗ္ဗော။ ဝိ၊၂။၁၈၂။ နိဒါန- ဘာဝေန ကာလဿ အပဒိသိတဗ္ဗတော။ သာရတ္ထ၊၁။၁၉၉။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၄၅။ မ၊ဋီ၊၁။၃၅။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၂။ အံ၊ဋီ၊၁။၃၄။ ဣစ္ဆိတတ္ထနိဗ္ဗတ္တ- နတ္ထံ အပဒိသိတဗ္ဗော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၄၄။ အဝယဝဓမ္မေန သမုဒါယဿ အပဒိသိတဗ္ဗ- တော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၃၈။ အနု၊ဋီ၊၁။၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၁။၃၃၀။

အပဒိသိတဗ္ဗဘေဒ (ပု) [အပဒိသိတဗ္ဗ+ဘေဒ] ညွှန်ပြအပ်သည်တို့၏ အပြား။ ယဒိ ဧဝံ ကထံ စတ္တာရောတိ ? အပဒိသိတဗ္ဗဘေဒတော။.... အပဒိသိတဗ္ဗာနံ ဘေဒေန စတ္တာရော။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။၈၀။ (အံ၊ဋီ၊၂။၃၅၄။ အနု၊ဋီ၊၂။၉၀-တို့ လည်း ကြည့်။)

အပဒိသိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ဒိသ+တုံ] ညွှန်ပြ- ပြောဆို-ခြင်းငှါ။ “ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ ကောသမ္ဗိယံ ဝိဟရတီ”တိ ကာလဒေသံ အပဒိသိတုံ....။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၉။

အပဒိသိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ဒိသ+တွာ။ (အပဒိဿ-သံ)] (၁) ရည်ညွှန်း၍၊ ရည်စူး၍။ အာဒိဿာတိ အပဒိသိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၂။ ဓမ္မံ ပူဇေန္တောတိ တံ (ဓမ္မံ) အပဒိသိတွာ ဂန္ဓမာလာဒိပူဇနေနဿ ပူဇံ ကရောန္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃။ အာဒေသနာပါဋိဟာရိယေ- နာတိ အာဒိသိတွာ အပဒိသိတွာ....။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၄၃။ စတုပစ္စယဒါယကာ ဂဟဋ္ဌာ ပစ္စယေ အပဒိသိတွာ ဓမ္မိကသမဏဗြာဟ္မဏေဟိ ဥပ- ဂန္တဗ္ဗတ္တာ ကော ဒိသာ နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၂၀။ (၂) ညွှန်ပြ၍။ ကာလဒေသေ အပဒိသိတွာဝ နိဒါနံ ဘာသိတံ။ ဣတိဝုတ်၊

ဋ္ဌ။၂၆။ အဝသံ တမေဝ ဒေါသံ အပဒိသိတွာ။ ဝိမတိ၊၁။၂၀၂။ (နေတ္တိ၊ဋီ။၁၃၄-လည်း ကြည့်။) (က) ညွှန်ပြ — အားကိုး အားထားပြု — ၍။ ဗုဒ္ဓါဒယော မဟန္တေ မဟန္တေ အပဒိသိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၆။ အနုဋီ၊၂။၉၀။ (ခ) ညွှန်ပြပြောဆို၍၊ အကြောင်း(တု)ပြု၍၊ ရိုးမယ်ဖွဲ့၍။ ပိဏ္ဍပါတစရိယာဒီဟိ ဝါ အပဒိသိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၄။ တံ တံ ကာရဏံ အပဒိသိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၇။=တံ တံ ကာရဏံ ပဋိရူပကံ အပဒိသိတွာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၅၁။ သော ထောကံ ဂန္တွာ သရီရကိစ္စံ အပဒိသိတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၇။ အာရောဂျာဒီသု ယံ ကိဉ္စိ အပဒိသိတွာ။ ကင်္ခါ။၁၂၇။

အပဒိသီယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [အပ+ဒိသ+ယ+တေ]ရည်ညွှန်း—ညွှန်ပြ—ပြောဆို—အပ်၏။ အသာဓာရဏကာရဏဝသေန ဟိ ဖလံ အပဒိသီယတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၇။ နိဗ္ဗာနမ္ပိ မဂ္ဂေန အဓိဂန္တဗ္ဗတ္တာ တဿ ဖလန္တိ အပဒိသီယတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၂၄။ သောပိ ဣဓ အပဒိသီယတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၆၉။ အဝယဝေသု လဒ္ဓမာနေဟ သမဘာဝေါ သမုဒါယေ အပဒိသီယတိ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၂။ တဉ္စ "ခယံ ဝိရာဂံ"န္တိအာဒီဟိ ဒိဿတိ အပဒိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၅။ ယံ ဟိ ယဿ အတ္ထိ၊ တေန သော အပဒိဿတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၂။ ပူရဏကဿပါဒိကေ ဆ သတ္ထာရော အပဒိဿန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၅။ ယေဟိ တိကာဒုကာ သာဝသေသာတိ ပဒိဿန္တိ အပဒိဿန္တိ။ အနုဋီ၊၁။၂၇။ အပဒေသ, — ဒိသ-တို့လည်း ကြည့်။

အပဒိဿ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ဒိသ+တွာ] ရည်ညွှန်း၍၊ ရည်ရွယ်၍၊ အကြောင်းပြု၍။ ဥဒ္ဒိဿာတိ အပဒိဿ အာရဗ္ဘ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၀။ အပဒိဿာတိ "ဣတ္ထန္နာမဿ ဘိက္ခုနော ဒဿာမီ"တိ ဧဝံ အပဒိသိတွာ။ သာရတ္ထ၊၂။၄၀၆။

အပဒိဿတိ (ကြိ) အပဒိသီယတိ-ကြည့်။

အပဒီ(ဒိ)ယတိ (ကြိ) [အပ+ဒေ(ဒါ)+ယ+တေ။ နီတိ၊ဓာ။ဂ၃၊၂၂၆-တို့ ကြည့်။] (က)စောင့်ရှောက်အပ်၏။ (ခ)ရိတ်—ဖြတ်—အပ်၏။ အပဒီယန္တိ ဒေါသာ ဧတေန ရက္ခီယန္တိ, လူယန္တိ ဆိဇ္ဇန္တီတိ ဝါ အပဒါနံ။ အံ၊ဋီ၊၂။၇၅။ (သာရတ္ထ၊၂။ မ၊ဋီ၊၂-တို့၌ကား ဒက္ခီယန္တိ-ဟု ရှိသည်။)

အပဒုဋ္ဌ (တိ) အပ္ပဒုဋ္ဌ-ကြည့်။

အပဒုဋ္ဌစိတ္တ (တိ) အပ္ပဒုဋ္ဌစိတ္တ-ကြည့်။

အပဒုဋ္ဌမနသင်္ကပ္ပ (တိ) အပ္ပဒုဋ္ဌမနသင်္ကပ္ပ-ကြည့်။

အပဒေသ (ပု) [အပ+ဒိသ+ဏ] (၁)ရည်ခြင်း၊ ရည် — ဆောင် — ညွှန်း — ခြင်း၊ ညွှန်ပြ — ပြောဆို — ခြင်း၊ ကိုးခြင်း၊ ကိုးကားခြင်း၊ အကိုးအကား။ အပဒေသံ အရဟတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၆။ ဣမာတိ ဒေသာပဒေသေ နိပါတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၃။ တေနဟီတိ ကာရဏာပဒေသော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၁။ ကာရဏာပဒေသောတိ ကာရဏနိဒ္ဒေသော။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၈၁။ တာသံ အပဒေသေန နိဒဿနေန....။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၁၅။ မနောသီသေနာတိ မနသော အပဒေသေန။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၇၁။ ဧသောဝ နယောတိ အပဒေသေန....အာဒိနာ ဝုတ္တဗ္ဗန္တိ ဒဿေတိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၈၆။ (၂) အကြောင်းပြုခြင်း၊ ရိုးမယ်ဖွဲ့ခြင်း၊ အရိပ်အမြွက် — ဟန်ဆောင် — ပရိယာယ် — ဥပါယ်တမျဉ် — ပြုခြင်း၊ ပရိယာယ်၊ မာယာ၊ ဥပါယ်တမျဉ်။ (အရိုးရုံခြင်း၊ ပါစိတျာဒိ၊ဋ္ဌ၊သျှ)။ တေန အပဒေသေန ပဏ္ဍိတံ ဘိန္ဒိတုကာမာယေဝ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃။ တေန အပဒေသေနာတိ တေန ပါသာဏာဒိပတနလေသေန။ ပါစိတ်၊ယော၊ ၁။၁၃။ "အယံ ဓောရော ရဋ္ဌေ ပါကဋော၊.... မနုဿာနံ ပဋိသလ္လီနဝေလာယ ဃာတာပေ

ဿာမီ”တိ အပဒေသံ ကတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၅၆။ “ဝါတာဗာဓော မေ ဘန္တေ ဗာဓတိ”-တိ အပဒေသံ ကတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၃။ လေသောတိ အပဒေသော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၄၉။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၀၃။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၄၃။ တဿ ဇေ၀ံ ကိစ္စာ-ပဒေသဗဟုလဿ ဝိဟရတော....။ဒီ၊၃။၁၄၉။ (ကိစ္စရိုးမယ် ရှိသည်ဖြစ်၍။ ၎င်း၊သျှ။) ဗလိ-ကမ္မာပဒေသေန ပန တဝ အာဘရဏံ ဂဏှိ-တုကာမော....။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၆။ ထောကံ ဂန္တွာ တေနေဝ အပဒေသေန ဩတရိတွာ ....။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၇။ ဝရဂ္ဂဟဏာပဒေသေန တဿ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄။ ပိဋ္ဌ-န္တနာပဒေသေန လုဒ္ဒပုတ္တော ဃာတာပေ-တုကာမာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၄။ မိဂဝါပဒေသ (ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၄၃) လည်း ကြည့်။ (၃) အကြောင်း၊ ညွှန်ပြ – ရည်ညွှန်း – ခြင်း။ ဗြဟ္မစရိယစရဏာပဒေသေန ဘဂဝန္တံ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိတွာ....။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။ ဣသိနံ ပသံ-သာပဒေသေန ဘဂဝန္တံ နိဒ္ဒိတွာ ....။ ၎င်း။ ၃၀၁။ ဒေယျဓမ္မာပဒေသ (ပေတ၊ဋ္ဌ။ဂ) လည်းကြည့်။ (၄) ညွှန်ပြအပ် – အကိုးအကား ပြုအပ် – အားကိုးအားထားပြုအပ် – သော – ဘုရား – တရား – သံဃာ – ဟူသော – အကြောင်း – တည်ရာ။ အပဒိဿတီတိ(အပ-ဒိသိယတီတိ၊ အနုဋီ) အပဒေသော၊ ဗုဒ္ဓေါ အပဒေသော ဧတဿာတိ ဗုဒ္ဓါပဒေသော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ဂ၀။ အနုဋီ၊၂။၉၀။ ဒုတိယဝိကပ္ပေ အပဒိသန္တီတိ (အပဒိသိယန္တီတိ-အံ၊ဋီ) အပဒေသာ၊ မဟန္တာ အပဒေသာ ဧတေသန္တိ မဟာပဒေသာ၊ .... ဓမ္မောတိ ဝိနိစ္ဆိနနေ ကာရဏံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၆၅။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၅၄။ (နေတ္တိ၊ဋီ။၅၆-လည်း ကြည့်။) ဖလာ-ပဒေသ, ဟေတုအပဒေသ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၄-၅) တို့လည်း ကြည့်။ (၅) ဆိုခြင်း၊ ပြောဆိုခြင်း။ ဇာတိဇရာမရဏာပဒေသေန ဝိညာ-ဏာဒီနံ နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၆။ အပဒေ-သေနာတိ ဇာတိဇရာမရဏာနံ ကထနေန။ သာရတ္ထ၊၁။၂၂၃။ = တဒပဒေသေန တေသံ ကထနေန တံမုခေန။ ဝိမတိ၊၁။၄ဂ။ (ခါန်။ ဂ၆၀-လည်းကြည့်။) (၆) (က) ညွှန်ပြ – ကိုးကား – တိုင်တည် – ခြင်း။ (ခ) ညွှန်ပြ – ကိုးကား – တိုင်တည် – အပ်သော၊သူ၊ သက်သေ။ သစာယံ ပုရိသော တုမှာဒိသံ အပဒိသံ (အပဒေသံ?) နာကရိဿ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ။၁။၃၀၅။

အပဒေသရဟိတ (တိ) [အပဒေသ+ရဟိတ] ညွှန်ပြ – ရည်ညွှန်း – ခြင်းမှ ကင်းသော၊ အကြောင်းကင်းသော။ အနပဒေသ-ကြည့်။

အပဒေသသဟိတ (တိ) [အပဒေသ+သဟိတ] ညွှန်ပြ – ရည်ညွှန်း – ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ ဇေ၀ံနာမောတိအာဒိနာ အပဒေသသဟိတ-မေဝ ဝုတ္တန္တိ ဝဒန္တိ။ ဝိမတိ၊၁။ဂ၃။

အပဒေသာရဟ (တိ) [အပဒေသ+အရဟ]ရည်ညွှန်းခြင်းကို ထိုက်သော၊ ရည်ညွှန်း ထိုက်သော။ အညော အပဒေသာရဟော ဟော-တိ။....အညံ အပဒေသာရဟံ နတ္ထိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၆။ အပဒေသံ အရဟတီတိ အပဒေသာ-ရဟော ဟောတိ၊ အပဒိသိတဗ္ဗော ဟော-တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၆၃-၄။

အပစ်သနီယ (တိ) [န+ပစ်သနီယ] မဖျက်ဆီး – အပ် – နိုင် – သော၊သူ။ ပရဝါဒီမိဂေဟိ အပစ်သနီယတော စ သီဟသဒိသတ္တာ သီဟာ။ ကခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၂၂။

အပဓာနဘာဝ (ပု) အပ္ပဓာနဘာဝ-ကြည့်။

အပဓာနသရူပတ္တ (ပု) [အပဓာန+သရူပတ္တ] မပြဓာန်းသော သရုပ်အနက်။ ဧညာသာသန-ဝရဿ ဧနကေန နရဝရေန သမ္ဗန္ဓော အပ-ဓာနသရူပတ္တော။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၁။

အပဓာရိတ (တိ) [အပ+ဓရ+တ] ဖယ်အပ် – ခွါအပ် – ဖွင့်အပ် – ခြားအပ် – သော။ ဝိစ္ဆိဒ္ဒံ

ဝုစ္စတိ ဒ္ဒိမာ ဆိန္နနေန အပမာရိတံ။ အဘိ၊ ၄၊၁။ ၂၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၇၃။ ပဋိသံ၊၄၊၁။ ၂၁ဂ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၂။ အပမာရိတန္တိ ဝိဝဋ္ဋံ ဥဃ္ဃါဋိတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ ၂၀၁။

အပနတ (တိ) [အပ+နမ္+တ။အပ+နတ] (၁) ဒေါသ၏အစွမ်းဖြင့်–ကြဉ်ဖယ်–မျက်နှာလွှဲ–သော၊ထိပါး–ပြစ်မှား–သော၊ညွတ်ခြင်း–ငြိကပ်ခြင်း – ကင်းသော။ အနဘိနတဿ နော အပနတဿ။ မ၊ ၂။၄၉။ နော အပနတ-ဿာတိ အဒုဋ္ဌဿ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၉။ ယာယံ.... သမာဓိ န စာဘိနတော န စာပနတော။ အံ၊ ၃။ ၂၂၅။ ဒေါသဝသေန န အပနတော။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၃။ ၂ဂ၀။ ဒေါသာနုဂတော ပန အပန-တော အပဂမနဝသေန ပဝတ္တိယာ။ အံ၊ဋီ၊ ၃။၃၀၀။ အပနတံ စိတ္တံ ဗျာပါဒါနုပတိတံ သမာဓိဿ ပရိပန္ထော။ ပဋိသံ။၁၆၅။ အပန-တန္တိ နိရဿာဒဝတ္တုသု ပတိဟတံ။ တတော အပဂတံ ဝါ၊ အပဂတနတံ ဝါ၊ နတတော အပဂတန္တိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၃။ သုခေန ဟိ စိတ္တံ အာရမ္မဏေ အဘိနတံ ဟောတိ၊ န ဒုက္ခေန ဝိယ အပနတံ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၁။၁၇၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၅၂။ အနပနတ-လည်း ကြည့်။ (၂) ခုံး–မောက်–သော။ ဥသုကာရော ကဏ္ဍံ ဤသကမ္ပိ ဩနတံ အပ-နတံ စ ဝိဇ္ဈန္တော လက္ခံ ဘိန္ဒနတ္ထံ ဥဇုံ ကရောတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။ (က)တက်ကြွ –ပျံ့လွင့်–သော။ ဇဝံ ကောသဇ္ဇပါတတော အရက္ခဏေန ဩနတံ ဥဒ္ဓစ္စပါတတော အရက္ခ-ဏေန အပနတံ ဝိဇ္ဈန္တော အပ္ပနာပတ္တိယာ စိတ္တံ ဥဇုံ ကရိတွာန။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။

အပနန္ဒ (ပု) [အပ+နန္ဒ] အပနန္ဒ-အမည်ရှိသော လင်းတမင်း။ အကတွာ အပနန္ဒဿ၊ ပိတု ဝုဒ္ဓဿ သာသနံ။ ဇာ၊၁။၁၄၁။

အပနန္ဒဂိဇ္ဈ (ပု) [အပနန္ဒ+ဂိဇ္ဈ] အပနန္ဒ-အမည်ရှိသော လင်းတမင်း။ ဗောဓိသတ္တော ဂိဇ္ဈ-ယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပနန္ဒဂိဇ္ဈော နာမ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၉။

အပနမတိ (ကြိ) [အပ+နမု+အ+တိ] (၁) ညွတ်၏။ ဆတ္တံ အပနမတု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။= ဣဒံ သေတစ္ဆတ္တံ....မာတုစကောဋကာဘိမုခံ ဟုတွာ နမတု။ သာရတ္ထ၊၁။၁၇၁။ သဟ ရညော စိတ္တုပ္ပါဒေန ဆတ္တံ အပနမိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၆၃။ (၂) ဖဲခွါသွား၏။....အပနမိဿန္တိ ဣတော (သုတ္တနိ။၄၄၅။ စူဠနိ။၁၇။)တိ.... ဣတော ပါသာဏကစေတိယတော ဗဟူ ဇနာ ပက္ကမိဿန္တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၁၄။ စူဠနိ၊ ဋ္ဌ။၄၂။

အပနယတိ (ကြိ) [အပ+နီ+အ+တိ] ပယ်–ပယ်နုတ်–၏၊ ဖယ်ရှား၏။ တဝ ဝဓနိရတံ ပဒုဋ္ဌဘာဝံ၊ အပနယ သန္တမုပေဟိ စာရုဒံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၄၉။ နှ တေ အပနယိ ရာဇာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၅ဂ။ တံ ဓမ္မသင်္ဂါဟကထေရာ အပ-နယိံသု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃။ သာရတ္ထ၊၁။၆၀။

အပနယန (တိ) [အပ+နီ+ယု။ ထိဉ္ဒ အပ-နယနီ] (၁) ပယ်တတ် – ဖယ်ရှားတတ်–သော။ ဝေနေယျသတ္တဂတဒေါသာနဥ္ဇ ဟရ-ဏတော အပနယနတော ပါဋိဟာရိယံ။ ဝိမတိ၊ ၂။၉၇။ ကာယဝါစာစိတ္တာနံ ဝိရူပပ္ပ-ဝတ္တိယာ ဝိနယနတော အပနယနတော (ဝိနယောတိ ဝုစ္စတိ)။မ၊ဋီ၊၁။၆၄(သံ၊ဋီ၊၂။ ၂၀၄-လည်း ကြည့်။) တဒုဘယဿ ဝိဇ္ဇေဒနီ အပနယနီ ကထာ။ အံ၊ဋီ၊၃။၉။ (နှ) (၂) ပယ်ခြင်း၊ ဖယ်ရှားခြင်း။ တဏှုလာဒီနံ ပပ္ပေါဋနေနာပိ တတော ကေ ဝါ ဒွေ ဝါ အပနယနေနာပိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၇။.... တေသံ အပနယနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။ အပနယနံ အပ-ဟရဏံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၇ဂ။ နိဂ္ဂဟဋ္ဌာနေသု ဣဒံ ပဋိညာယ အပနယနတော သယမေဝ ပစ္စက္ခာနတော။ အနု၊ဋီ၊၃။၆၂။(ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၅၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊

၂။ ၂၆၇။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၅၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၄။ ဝိမတိ၊၁။၁၇၇။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၃၅၂။ မ၊ ဋီ၊၂။၅၀။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၅၀။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၇၀-တို့လည်း ကြည့်။) (ဂ) ယူဆောင်ရာဖြစ်သော၊ ယူဆောင်သော။ အပနယနကာလ-ကြည့်။

အပနယနကာလ (ပု) [အပနယန+ကာလ] ယူဆောင် သွားသော–အချိန်–အခါ၊ ဖယ်ရှားသောအခါ။ ဒတွာ အပနယနကာလေ ပန ဆာရိကာ ဝါ ဗိန္ဒုနို ဝါ ပတန္တိ။ ဝိမတိ၊ ၂။၃၆။

အပနယနသမတ္ထ (တိ) [အပနယန+သမတ္ထ] ပယ်ခြင်း–ဖယ်ရှားခြင်း– ၌ စွမ်းနိုင်သော။ နီဟရဏသမတ္ထန္တိ အပနယနသမတ္ထံ။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၁။၃၇၇။

အပနယနာကာရ (ပု) [အပနယန+အာကာရ] ဖယ်ရှား– ပယ်ဖျောက် –လိုသော အခြင်းအရာ။ သတ္တာနံ ပဝတ္တဒုက္ခဿ အပနယနာကာရော။ အပနယနံ ပန ဟောတု ဝါ မာ ဝါ၊ ယော ဒုက္ခာပနယနာကာရော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၁။၃၇၉။

အပနယနီ (ထီ) အပနယန (ဂ) အနက် ကြည့်။

အပနယန္တ (တိ) [အပ+နီ+အ+အန္တ] ဖယ်ရှားသော၊သူ။ အယမေတ္ထ ဒေါသောတိ တံ အပုစ္ဆံ ကရောန္တော အပနယန္တော ဩဂိလတိ နာမ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၀။

အပနယိတဗ္ဗ (တိ) [အပ+နီ+တဗ္ဗ] ပယ်–အပ်–သင့်– ထိုက်– သော၊ ဖယ်ရှား –အပ်–သင့်–ထိုက်– သော။ အစိန္တိယေန အစိန္တိယံ အပနယိတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ၊၁၀၇။ အပနေတဗ္ဗ-လည်း ကြည့်။

အပနယိတုံ (ကြိ၊ဝိ)[အပ+နီ+တုံ]ပယ်ခြင်း–ဖယ်ရှားခြင်း–ငှါ၊ ဟန့်တားခြင်းငှါ။ ကိံ န သမတ္ထော ဣဒ္ဓိယာ အတ္တနော ဥပဃာတံ အပနယိတုံ။ မိလိန္ဒ၊၁၀၇။

အပနာမန (န၊ထီ) [အပ+နမု+ယု] ညွတ်စေခြင်း၊ ကျစေခြင်း၊ ပစ်လွှင့်ခြင်း။ အပနာမေတိ၊ (ဆ) အနက်ကြည့်။

အပနာမယတိ (ကာ၊ကြိ) [အပ+နမု+ဏယ+တိ] ပယ်၏။ ယာဝ ရုစေ ဇီဝမာနာ၊ မာ ဘတ္တမပနာမယိ။ ဇာ၊၂။၂၆၄။

အပနာမိတသောတ (တိ) [အပနာမိတ+သောတ] ညွတ်စေအပ်သော နားရှိသော၊ စူးစိုက်နားထောင်သော၊သူ။ဩဟိတသောတ (အံ၊ဋီ၊၂။၁၆၉) ကြည့်။

အပနာမေတိ (ကာ၊ကြိ) [အပ+နမု+ဏေ+တိ] ညွတ်စေ၏။ (က)ညွတ်စေ၏၊ လှဲ–ချ–၏။ "ထောကံ ဝိဿမိဿာမိ" တိ ကာယံ မဉ္စကေ **အပနာမေသိ**။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၈၁-တို့၌ ဥပနာမေသိ-ရှိသည်။ သို့သော် ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂-၌ အပနာမေသိ-ကိုပင် အနက်ပေးသည်။) (ခ)ပယ်၏၊ ဖယ်၏၊ ဖယ်ရှား၏။ အသပ္ပါယံ ဥပနာမေတိ၊ သပ္ပါယံ အပနာမေတိ။ ဝိ၊၃။၄၁၀။ အံ၊၂။ ၁၂၇။ ဘုတ္တာဝိနော (ဘဂဝတော) ဗြာဟ္မဏော ပတ္တံ **အပနာမေသိ**။ (ဂ)ပယ်၏၊ ရုပ် (သိမ်း)၏၊ ပိတ်၏။ အဟဉ္စေဝ ခေါ ပန.... ယာနဂတော သမာနော ဆတ္တံ **အပနာမေယျံ**။ (ဃ)အရပ်တပါးသို့ ဆောင်ယူ၏။ နာဂါ ဝါ **အပနာမေန္တိ**၊ ယက္ခာဝါပိ ဟရန္တိ နံ။ ခုဒ္ဒက။ ၉။ နာဂါ ဝါ တံ နိဓိံ **အပနာမေန္တိ** အညံ ဌာနံ ဂမေန္တိ။ငှင်း၊ဋ္ဌ။၁၀၆။ (င)နောက်သို့–ဆုတ်စေ–ရွှေ့စေ–၏၊ စဉ်းငယ်ဖဲ၏။ အထ ခေါ ဘဂဝါ ကာယံ **အပနာမေသိ**။ သံ၊၁။ ၂၀၉။ အပနာမေသီတိ ရတနသတိကံ သုဝဏ္ဏဂ္ဃိကံ ဝိယ ထောကံ အပနာမေသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၇၇။ အပနာမေသီတိ ယထာ သော အတ္တနော ကာယံ ဥပနေတုံ န သက္ကောတိ၊

တထာ ကရောန္တော ထောက် အပနာမေသိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၀၉။ (စ)ပျံလွင့်စေ၏၊ ပစ်လွှင့်၏၊ ဖရိုဖရဲဆို၏။ (ဆ)ကျစေ၏၊ ချ၏၊ ထည့်သွင်းပြောဆို၏။ ဗဟိဒ္ဓါ ကထံ အပနာမေတိ။ မ၊၁။၁၃၄။ အံ၊၁။၁၉၈။ အံ၊၃။၁၆။ အဘိ၊ ဝိ။၄၀၂။ =ကထံ ဗဟိဒ္ဓါ ဝိက္ခိပတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၇၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉၃။ ပုဋ္ဌိတတ္တာတော ဗဟိဒ္ဓါ ယထာ တံ န အလ္လီယတိ၊ တထာ ကထာယ အပနယနံ ဝိက္ခိပနံ ဗဟိဒ္ဓါ အပနာမနာ။ မူလဋီ၊၂။၂၂၈။ = အာဂန္တုကကထံ သြတာရေန္တော ပုရိမကထံ ဗဟိဒ္ဓါ အပနာမေတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၆။ အပနာမေတီတိ ဝိက္ခေပေတိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၆၉။ =ဗာဟိရတော အညံ အာဂန္တုကကထံ သြတာရေတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၇။ ဗဟိဒ္ဓါ ကထံ အပနာမေမိ။မ၊၁။၁၄၂။....**အပနာမေယျံ**။ မ၊၁။ ၁၃၈။ .... **အပနာမေသိ**။ မ၊၁။၃၁၇။....**အပနာမေဿတိ**။ အံ၊၁။၁၈၈။ =ဗဟိဒ္ဓါ အညံ အာဂန္တုကကထံ အာဟရန္တော ပုရိမကထံ အပနာမေဿတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၉။ =အပနာမေဿတိ၊ ဝိက္ခေပံ ဂမယိဿတိ။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၁၆၄။ န ဗဟိဒ္ဓါ ကထံ **အပနာမေဿာမိ**။ မ၊၁။၁၃၈။

အပနာမေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+နမု+ဏေ+ တွာ] (က)ညွှတ်စေ၍၊ ရုပ်၍၊ ပိတ်၍။ ဥပါဟနာ ဩမုဉ္စိတွာ....ဆတ္တံ အပနာမေတွာ....။ ဝိ၊၄။၃၇၄။ ခဂ္ဂံ အညေသံ ဒတွာ ဆတ္တံ အပနာမေတွာ။ သံ၊၁။၂၂၈။ ပုပ္ဖေ ဂဟေတွာ အပနာမေတွာ အာကစ္စန္တော ဥပ္ပါဠေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၆။ ဂစ္ဆာဒီနိ ဒိသွာ ဆတ္တံ အပနာမေတွာ ဥပါဟနာရုဠော၀ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၆။ (ခ)ဖယ်ရှားစေ၍။ ယတ္တကံ တိန္တံ၊ တံ ကပ္ပိယကာရကေဟိ ကပ္ပိယဝေါဟာရေန အပနာမေတွာ သေသံ ယထာသုခံ ဝဠဉ္ဇေတုံ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂။

အပနာမေန္တ (တိ) [အပ+နမု+ဏေ+အန္တ] (က) ညွတ်စေသော၊ ရွေ့လျားစေသော၊ သူ။ ဝါမတော ဝါ ဒက္ခိဏတော ဝါ အပနာမေန္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၃။ (ခ) ညွတ်စေသော၊ ဆုတ်စေ–ဖဲစေ–သော၊သူ။ (ကာယံ) ပစ္ဆတော အပနာမေန္တော ပဋိက္ကမတိ နာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၆။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၃၇၆။ အပနာမေန္တောတိ အပက္ကမနဝသေန ပရိဏာမေန္တော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၈၂။

အပနိဓာန (န) [အပ+နိ+ဓာ+ယု] ဝှက်ထားခြင်း။ ဥပသမ္ပန္နဿ သန္တကာနံ ပတ္တာဒီနံ အပနိဓာနံ။ ကင်္ခါ။၂၄၄။ သာရတ္ထ၊၃။၈၂။ ဝိမတိ၊၂။၄၅။

အပနိဓာပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အပ+နိ+ဓာ+ဏာပေ+တိ]ဝှက်ထားစေ၏။အပနိဓေတိ-ကြည့်။

အပနိဓာယ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+နိ+ဓာ+တွာ] ဝှက်ထား၍။ နိဝါသနဝတ္ထံ ကိဉ္စာမိပ္ပါယေန အပနိဓာယ တံ ဒုက္ခာပေတွာ အဒါသိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၀၀။

အပနိဓိတ (တိ) [အပ+နိ+ဓာ+တ] ဝှက်ထားအပ်ပြီးသော။ အပနိဓိတေ အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယဿ။ ဝိ၊၅။၆၈။ အပနိဟိတ-လည်းကြည့်။

အပနိဓေတိ (ကြိ) [အပ+နိ+ဓာ+အ+တိ] ဝှက်ထား၏။ သုစိဃရံ ဝါ ကာယဗန္ဓနံ ဝါ အပနိဓေတိ ဝါ အပနိဓာပေတိ ဝါ။ ဝိ၊၂။ ၁၆၂။ အပနိဓေတိ၊ ပယောဂေ ဒုက္ကဋံ။ ဝိ၊၅။ ၆၈။ ဘိက္ခုနံ ပတ္တမ္ပိ စီဝရမ္ပိ အပနိဓေန္တိ။ ဝိ၊၂။၁၆၁။ အပနိဓေန္တီတိ အပနေတွာ နိဓေန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၂။ သစ္စံ ကိရ တုမှေ.... ပတ္တမ္ပိ စီဝရမ္ပိ အပနိဓေထာတိ။ ဝိ၊၂။၁၆၂။ အပနိဓေယျ ဝါ အပနိဓာပေယျ ဝါ။ ဝိ၊၂။ ၁၆၂။ အပနိဓေယျာတိ အပနေတွာ နိဒဟေ

ယျ။ ကခ်ါ။၂၄၄။ ပတ္တမွိ စီဝရမွိ **အပနိစေ-သုံ။** ဝိ၊၅။၃၄။ **အပနိစေသန္တိ**။.... **အပနိစေ-သထ**။ ဝိ၊၂။၁၆၂။

အပနိစေန္တ (တိ) [အပ+နီ+ဓာ+အန္တ] ဝှက်ထားသော၊သူ။ .... သူစိဃရံ ဝါ ကာယဗန္ဓနံ ဝါ အပနိဓေန္တဿ။ ဝိ၊၅။၃၄။ အပနိဓေန္တော ဒွေ အာပတ္တိယော အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊၅။၆ဂ။ အနုပသမ္ပန္နဿ ဝါ သန္တကံ အပနိဓေန္တဿ ဒုက္ကဋမေဝ။ ကခ်ါ။၂၄၄။

အပနိယျတိ (ကြိ) [အပ+နီ+ယ+တေ] ဖယ်ရှား–ဖျက်ဆီး–အပ်၏။ ဝိနမျတေတိ ဝိန-မီယတိ အပနိယျတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။

အပနိဟိတ (တိ) [အပ+နိ+ဓာ+တ။ ရူ။နှာ-၃၁၅။ မောဂ်၊၅၊၁၀ဂ-တို့ကြည့်။] ဝှက်ထားအပ်သော။ တေန အပနိဟိတေ ဣတရဿ ပါစိတ္တိယံ။ ကခ်ါ။၂၄၄။

အပနိဟိတတ္တ (န) [အပနိဟိတ+တ္တ] ဝှက်ထားအပ်သည်၏ အဖြစ်။ သာဋ္ဌကဿ ပန အပနိဟိတတ္တာ နဋ္ဌေ ါ အဟောသိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၀၀။

အပနီတ (တိ) [အပ+နီ+တ] ပယ်အပ်သော၊ ပယ်ရှားအပ်သော၊ ပယ်စွန့်အပ်သော။ အပ-နီတော အဝိဇ္ဇာဝိသဒေါသော။ မ၊၃။၄၃။ ဘသ္တာယ အပနီတာယ ဂဂ္ဂရနာဋ္ဌိယာ ဘိန္နာ-ယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၄။ တသ္မာ သော န လဗ္ဘတီတိ အပနီတော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄ဂ၅။ ဣဒ္ဓိအာဒေသနာနုသာသနီဟိ ဟ-ရိတာ အပနီတာ ....။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၉။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၉။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၆။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၃။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၇။ (ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၀၅။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၁၄၅-တို့လည်း ကြည့်။) ခိရတော အပနီတံ နဝနီတံ ဝိယ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၂။ ပဏ္ဍုနာနိ အပနီတာနိ ဒိဋ္ဌိဂတိကေဟိ။ ဝိမတိ၊၂။၉၉။ မယာ ပရိဘုဉ္ဇိတ္ဂာ အပနီတာနိ။ ဝဇိရ။၂၁-၂။ ဩဟာရိတ (ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၉) လည်း ကြည့်။ (က) ခွဲ – ခွါ – အပ်သော၊ ကင်းကွာစေအပ်သော။ ယထာ မေနုပဂေါ ဝဇ္ဇော မေနုတော အပနီတော.... ဝေမိဒံ တတိ-ယဇ္ဈာနသုခံ ပီတိတော အပနီတမ္ပိ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၅ဂ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။ (ခ) (မိမိသန္တာန်မှ) ထုတ်ဆောင်အပ်သော၊ အကြွင်းမဲ့ ပယ်စွန့်အပ်သော။ ဒိဋ္ဌိဂတန္တိ ခေါ ဝစ္ဆ အပနီ-တမေတံ တထာဂတဿ။ မ၊၂။၁၅၃။ အပနီ-တန္တိ နီဟဋံ အပဝိဒ္ဓံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၇။ အပ-ဝိဒ္ဓန္တိ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနဝသေန ဆဍ္ဍိတံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၉၃။ နီဟဋ (အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၁၂) လည်း ကြည့်။ (ဂ) ထုတ်အပ်သော။ ယဿ ဥပ-က္ကမေန ဗီဇာနိ အပနီတာနိ၊ အယံ ဩပက္က-မိကပဏ္ဍကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၇။ ကခ်ါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၁၆ဂ။ (ဝိမတိ၊၂။၁၁၉-လည်း ကြည့်။) (ဃ) ပယ်ဖျောက်အပ်သော။ န ဘိက္ခဝေ ဣဒါနေဝ....သောကော အပနီတော၊ ပုဗ္ဗေပိ အပနီတောယေဝ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၃၇။ (င) ဖယ်အပ် – ဖယ်ရှားအပ် – သော။ သဗ္ဗေသု ထမ္ဘေသု စ ဘိတ္တိပါဒေသု စ အပနီတေသု ဇဟိတဝတ္ထုကာ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃ဂ၁။ (ခုဒ္ဒသိက္ခာ။၁၄၄။ ဝိ၊နိဿယ။ ၂၆၇၄-တို့လည်း ကြည့်။) ကေန သိလာ အပနီတာ၊.... အမ္ဗ မယာ အပနီတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇၉။ ပါဒေသု အပနီတေသု အဝမင်္ဂလသညီနော ဟောန္တီတိ အာဟ "န ပါဒါ အပနေတဗ္ဗာ"-တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၇၅။ ရုက္ခဿ ဝေခေ ဒိန္နေ ....ပုပ္ဖံ န ဟောတိ၊ အဂဒဝေခေ ပန အပနီတေ....။ မူလဋ္ဌီ၊၃။၁၆၉။ သော တတော ဒူရတော အပနီတော နာမ ဟောတိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၂၆၆။ အပဗျူဠှ (ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၄၅) လည်း ကြည့်။

အပနီတကသာဝ (တိ) [အပနီတ+ကသာဝ] ပယ်အပ်ပြီးသော ခက်ထန်စိတ် အညစ်အ

ကြေးရှိသော၊ ခက်ထန်စိတ် ကင်းသော။ နိဟိတသဗ္ဗဝင်္ကဒေါသော စေဝ အပနီတကသာဝေါ စ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၁။ အပနီတကသာဝေါတိ အပေတသာရမ္ဘကသာဝေါ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၄၅။

အပနီတကာသာဝ (တိ) [အပနီတ+ကာသာဝ] ပယ်အပ်–ချွတ်အပ်–ပြီးသော–သက်နီး ရှိသော၊သူ။ ပစ္စတ္ထိကေဟိ ဝါ ရာဇာဘယာဒိကာရဏေန ဝါ ကာသာဝေသု သဉ္ဈာဟောဝ အပနီတကာသာဝေါ ဝတ္ထု ဧဝ။ ဝဇီရ။၉၀။

အပနီတကာဋ္ဌက (တိ) [အပနီတ+ကာဋ္ဌက] ဖယ်ရှားအပ်ပြီးသော ဆန်မည်းရှိသော၊ ဆန်အမည်းကို ဖယ်ရှားပြီးသော၊ ရွေး၍ပစ်အပ်ပြီးသော ဆန်မည်းရှိသော။ ဝိစိတကာဋ္ဌကန္တိ ဝိစိနိတွာ အပနီတကာဋ္ဌကံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၅။

အပနီတကိလေသ (တိ) [အပနီတ+ကိလေသ] ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာရှိသော၊ကိလေသာကို ပယ်ပြီးသော၊သူ။ နိရဇ (စူဠနိ၊ဋ္ဌ။ ၄၄) ကြည့်။

အပနီတကေသ (တိ) [အပနီတ+ကေသ] ပယ်အပ်ပြီးသော ဆံပင်ရှိသော၊ ဆံပင်ကို ရိတ်ဖြတ်ပြီးသော၊သူ။ နိဝုတ္တကေသ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၂၉) ကြည့်။

အပနီတဂန္ဓမာလာဘရဏ (တိ) [အပနီတ+ဂန္ဓ+မာလာ + အာဘရဏ] ပယ်အပ်ပြီးသော နံ့သာ, ပန်း, အဆင်တန်ဆာရှိသော၊ နံ့သာ,ပန်း,အဆင်တန်ဆာကို ပယ်ပြီးသော၊ သူ။ ဘုတ္တာပါတရာသော အပနီတဂန္ဓမာလာဘရဏော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၇။

အပနီတစမ္မ (တိ) [အပနီတ+စမ္မ] ပယ်အပ်ပြီးသော အရေရှိသော၊ အရေကို ခွာပြီးသော။ ဥဒ္ဒါလိတစမ္မ (သံ၊ဋီ၊၂။၁၁၃) ကြည့်။

အပနီတတစခဇ္ဇူရိကဋ္ဌိရသဏ္ဍာန (တိ) [အပနီတ+တစ+ခဇ္ဇူရိ+ကဋ္ဌိရ+သဏ္ဍာန]အခွံခွါပြီးသော စွန်ပလွန်ညှောက် သဏ္ဍာန်ရှိသော။ ဇဃ်ဃာဋ္ဌိကာသာ ဂေါပ္ဖကဋ္ဌိကေသု ပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနံ အပနီတတစခဇ္ဇူရိကဋ္ဌိရသဏ္ဍာနံ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၃၈။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၆-တို့၌ အပနီတတစသိန္ဒိကဋ္ဌိရသဏ္ဍာနံ-ဟု ရှိသည်။ ခဇ္ဇူရိ-နှင့် သိန္ဒိ ပရိယာယ်တည်း။ ခဇ္ဇူရိ သိန္ဒိ ဝုစ္စတိ။ ဓာန်။၆၀၃။)

အပနီတတစဘဒ္ဒါရိဋ္ဌကဖလသဒိသ (တိ) [အပနီတ + တစ + ဘဒ္ဒ+အရိဋ္ဌက + ဖလ+ သဒိသ] အခွံ ခွါပြီးသော – ပုတီးနက်–ကုလားကင်ပွန်း – သီးနှင့် တူသော။ ဘဒ္ဒါရိဋ္ဌကသမာနန္တိ အပနီတတစဘဒ္ဒါရိဋ္ဌကဖလသဒိသံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၃၁။

အပနီတတစသိန္ဒိကဋ္ဌိရသဏ္ဍာန (တိ) [အပနီတ+တစ+သိန္ဒိ+ကဋ္ဌိရ+သဏ္ဍာန] အခွံခွါပြီးသော စွန်ပလွန်ညှောက် သဏ္ဍာန်ရှိသော။ ဇဃ်ဃဋ္ဌိနံ ဂေါပ္ဖကဋ္ဌိသု ပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနံ အပနီတတစသိန္ဒိကဋ္ဌိရသဏ္ဍာနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၆။ (ရင်း၊ သျှ-တို့၌ သိန္ဒိ-ကို သင်ပေါင်းဟု အနက်ပြန်သည်)။ အပနီတတစခဇ္ဇူရိကဋ္ဌိရသဏ္ဍာန-လည်း ကြည့်။

အပနီတတာ (ထီ) [အပနီတ+တာ] ပယ်စွန့်အပ်သည်၏အဖြစ်။ နိဗ္ဗသနာနီတိ ပုဗ္ဗေ ဘဂဝတာ နိဝါသေတွာ အပနီတတာယ ဧဝံ လဒ္ဓနာမာနိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၇။

အပနီတဒ္ဓ (န) [အပနီတ+အဒ္ဓ] ထက်ဝက်ပယ်အပ်သော၊ တဝက်ဖြတ်အပ်သော။ အဒ္ဓေါဋ္ဌတာ,ဩဋ္ဌဒ္ဓ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၃၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၃၃၀) တို့ ကြည့်။

အပနီတပတ္တ (တိ) [အပနီတ+ပတ္တ] ဖယ်အပ်ပြီးသော သပိတ်ရှိသော၊ သပိတ်ကို ဖယ်ပြီးသော၊ သူ။ ဩနီတပတ္တပါဏိ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၃၀) ကြည့်။

အပနီတပါဏိ (တိ) [အပနီတ+ပါဏိ] (သပိတ်မှ–)ဖယ်အပ်ပြီးသော လက်ရှိသော၊ လက်ကို ဖယ်ပြီးသော၊သူ။ ဘဂဝန္တံ ဘုတ္တာဝိံ ပတ္တ-တော စ အပနီတပါဏိံ သလ္လက္ခေတွာ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၅၄။ ဩနီတပတ္တပါဏိန္တိ ပတ္တတော အပနီတပါဏိံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၂၀။ အပနီတ-ဟတ္ထ-လည်း ကြည့်။

အပနီတပါသာဏသက္ခရ (တိ) [အပနီတ+ပါသာဏ+သက္ခရ] ဖယ်ရှား အပ်ပြီးသော ကျောက်ခဲ, ကျောက်စရစ်ခဲ ရှိသော။ သုဋ္ဌု-ကတပရိကမ္မော အပနီတပါသာဏသက္ခရော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၇။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၂၆၆။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၁၄၅-တို့လည်း ကြည့်။)

အပနီတပုဗ္ဗ (တိ) [အပနီတ+ပုဗ္ဗ] ရှေး၌မပယ်စွန့်အပ်သော၊ မပယ်စွန့်အပ်ဘူးသော။ "ကိံ ဣမေပိ"တိ န အပနီတပုဗ္ဗာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇၇။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၂၈၅-၆။ န အပနီတ-ပုဗ္ဗာတိ န ဆဍ္ဍိတပုဗ္ဗာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၂၂၂။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၂၆၅။

အပနီတမံသ (တိ) [အပနီတ+မံသ] ပယ်ထုတ်အပ်သော အသားရှိသော။ ဩဋ္ဌစ္ဆိန္နက (ဝိမ-တိ၊၂။ ၁၂၈) ကြည့်။

အပနီတမတ္တ (န) [အပနီတ+မတ္တ] ပယ်ပြီးခါမျှ၊လွှတ်ခါမျှ။ပတ္တနိက္ကုဇ္ဇနာဒယော ဟတ္ထ-ပါသတော အပနီတမတ္တေပိ ကာတုံ ဝဋ္ဋန္တိ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၉၂။ ရက္ခာဒိသမ္ဗန္ဓေ အပနီတ-မတ္တေ တာ သီမာ ပါကတိကာ ဟောန္တိ။ ဝိမတိ၊၂။ ၁၄၉။

အပနီတမာန (တိ) [အပနီတ+မာန] ပယ်အပ်ပြီးသော မာန်ရှိသော၊ မာန်ကိုပယ်ပြီးသော၊သူ။ နိဟတမာန(ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၂၇၃) ကြည့်။

အပနီတသကဘာဝ (တိ) [အပနီတ+သက+ဘာဝ] ပယ်အပ်ပြီးသော မိမိ၏–အဖြစ်–သဘော – ရှိသော၊ မိမိ၏ – အဖြစ် – သဘော–မှ ကင်းသော။ ဝိဂတရူပ (ဒီ၊ဋီ၊၃။၈) ကြည့်။

အပနီတသာရ (တိ) [အပနီတ+သာရ] ပယ်အပ်သော – အနှစ် – သီလအနှစ် – ရှိသော၊ အနှစ် – သီလ အနှစ် – ကင်းမဲ့သော၊သူ။ အနေ္တာ အဝိသုဒ္ဓါတိ အဗ္ဘန္တရေ အသုဒ္ဓါ အပနီတသာရာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၁။

အပနီတဟတ္ထ (တိ) [အပနီတ+ဟတ္ထ] ဖယ်အပ်ပြီး–နုတ်အပ်ပြီး– ရုပ်အပ်ပြီး – သော လက်ရှိသော၊သူ။ ဩနီတပတ္တပါဏိ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၄။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၇၇။ သာရတ္ထ၊၃။၁၉၈)ကြည့်။ အပနီ-တပါဏိ-လည်း ကြည့်။

အပနီယ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+နီ+တွာ] ပယ်– စွန့်–၍။ သတိသမ္မောသမတ္တေနာပိ မေတ္တံ အပနီယ တဿာ ဝတ္တုံသိမ့် ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၈၀။ အပနုဇ္ဇ-လည်း ကြည့်။

အပနီယတိ (ကမ္မ၊ကြိ၊) [အပ+နီ+ယ+တိ] ဖယ်–ထုတ်–မောင်း–နှင်–အပ်၏၊ ပယ်– စွန့်–အပ်၏။ အယောဝ ဇိဏ္ဏော နိဗ္ဗော-ဂေါ၊ ခါဒနာ အပနီယတိ။ သံ၊၁။၁၇၈။ ခါဒနာ အပနီယတီတိ.... တာဝဿ နာနာ-ရသံ ခါဒနံ ဒဒန္တိ၊ ဇိဏ္ဏံ နိဗ္ဗောဂံ တတော အပနေန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၀။ ခါဒနာ အပနီ-ယတီတိ ယဝသံ အဒဒန္တာ တတော နီဟရန္တိ နာမ။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၂၇၇။ ခါဏုံ ဝါ ကဏ္ဍကံ ဝါပိ၊ .... သယဒမဝါ'ပနီယရေ။ အပ၊၁။၃၁၀။ န သက်ီယန္တီတိ ဣဒါနိပိ န အပနီယန္တိ။ န သက်ီယိဿန္တီတိ အနာဂတေပုဒ္ဓေဟိပိ န အပနီယိဿန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇၇။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၂၈၆။ (ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၂၂၃။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၂၆၅-တို့လည်း ကြည့်။)

အပနုဇ္ဇ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+နုဒ+တွာ] ပယ်– စွန့်–ရှောင်–ဖယ်–၍။ တေ ဘဂဝါ အပ-

နုဇ္ဇ ကောရာမတံ အနုယုတ္တော ဝိဟရတိ။ ဒီ၊ ၂။၁၀၀။ အပနုဇ္ဇာတိ အပနိယ ဝိဝဇ္ဇေတွာ။ ဒီဋ္ဌီ၊၂။၂၂။

အပနုဒ (ပု) [အပ+နုဒ+အ] ပယ်–စွန့်–တတ်သော။ ပနုဒေဟိ (ဒီ၊၃။၁၄၅)တိ .... ဒေါသကလိနဥ္စ သဗ္ဗကိလေသာနဥ္စ အပနုဒေဟိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၃။ ပနုဒေဟိတိ သမုစ္ဆိန္ဒနဝသေန သသန္တာနတော နီဟာရကေဟိ၊ ပဇဟနကေဟိတိ အတ္ထော။ ဒီဋ္ဌီ၊၃။၁၂၅။

အပနုဒတိ (ကြိ) [အပ+နုဒ+အ+တိ] (က) ပယ်၏၊ ပယ် – ဖျောက် – ဖယ်ရှား – ၏။ အဟိတေ ဓမ္မေ အပနုဒေတိ (အပနုဒတိ၊ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ က-မူကွဲ။) မိလိန္ဒ။၃၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၆၅။ အဟိတမပိ စ အပနုဒိ။ ဒီ၊၃။၁၄၃။ ယော ပါနုဒိ ရာဂပထံ အသေသံ။ သုတ္တနိ၊ ၃၄၉။ ယောပါနုဒီတိ ယော အပနုဒိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၃၆။ ပိတုသောကံ အပါနုဒိ။ ပေတ။ ၁၃၂။ အပါနုဒီတိ အပနေသိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၃၉။ ပုတ္တသောကံ အပါနုဒိ။ ဝိမာန။၁၁၄။ ပေတ။၁၄၇။ ဇာ၊၁။၁၃၄၊၂၁၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀။ အပါနုဒီတိ နီဟရိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၁။ ဝိဝဇ္ဇယိတိ .... တံ အပနုဒိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၄။ (ခ) ခိုးယူ၏။ ဒုဿံ မေ တံ အပါနုဒိ။ ပေတ။၁၄၂။ ဒုဿံ တျာဟံ အပါနုဒိံ။ ပေတ။၁၄၂။ အပါနုဒိန္တိ စောရိကာယ အဝဟရိံ အဂ္ဂဟေသိံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၈၁။

အပနုဒိတု (တိ) [အပ+နုဒ+တု] ပယ်တတ်–ငြိမ်းစေတတ် – သော၊ သူ။ ဥဗ္ဗေဂဥတ္တာသဘယံ အပနုဒိတာ။ ဒီ၊၃။၁၂၂။ တံ သဗ္ဗံ အပနုဒိတာ ဝူပသမေတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၅-၆။ (ဒီဋ္ဌီ၊၃။၁၀၇-လည်း ကြည့်။)

အပနုဒိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+နုဒ+တွာ] ပယ်၍၊ ပယ်ဖျောက်–ဖယ်ရှား–၍။ သောကံ အပနုဒိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၇၃(သီ၊ဣ၊မူကွဲ)။ သုနခံ ပါဒေန အပနုဒိတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀ (သီ-မူကွဲ)။

အပနုဒေတိ (ကြိ) အပနုဒတိ-ကြည့်။

အပနူဒန (တိ) [အပ+နုဒ+ယု။ရူ။၅၅၆၊၅၇၀-တို့ကြည့်။] ပယ်–နုတ်–တတ်သော၊ ပယ်ဖျောက် – ဖယ်ရှား – တတ်သော။ တေ တဿ ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ၊ သဗ္ဗဒုက္ခာပနူဒနံ။ ဝိ၊ ၄။၂၉၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၇၀။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။ ဥဗ္ဗေဂဥတ္တာသဘယာပနူဒနော။ ဒီ၊၃။၁၂၂။ ဥဗ္ဗေဂဘယဿ စ ဥတ္တာသဘယဿ စ အပနူဒနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၇။ အပနူဒနောတိ အပနေတာ။ ဒီဋ္ဌီ၊၃။၁၀၀။ ယော ဣမံ ဓမ္မံ ဒေသေသိ၊ သဗ္ဗဒုက္ခာပနူဒနံ။ ဒီ၊၃။၁၅၉၊၁၆၇။ သဏှံ မုဒုဥ္စ ဝဂ္ဂုဥ္စ၊ သဗ္ဗသောကာပနူဒနံ။ ဝိမာန။၇၀။ သဗ္ဗသောကာပနူဒနန္တိ.... သောကဿ ဝိနောဒနံ ဂိရံ သုတွာန....။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၉၀။ တဏှာသလ္လဿ ဟန္တာရံ၊ သဗ္ဗဒုက္ခာပနူဒနံ။ အပ၊ ၁။၂၇။ သဗ္ဗဿ သံသာရဒုက္ခဿ အပနူဒနံ ခေပနကရံ ဓမ္မံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၆။

အပနေတဗ္ဗ (တိ) [အပ+နီ+တဗ္ဗ] (က) ပယ် – အပ် – သင့်–ထိုက်–သော၊ စွန့်–အပ်– သင့်– ထိုက်–သော။ အစိန္တိယေန အစိန္တိယံ ပေါထယိတွာ အပနေတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။၁၀၇။ အပနေတဗ္ဗဿ အဘာဝတော နိဒ္ဒေါသဘာဝေန ပရိသုဒ္ဓံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၀၀။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၅၂။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၆၇။ လေခါပိ ဃံသိတွာ ဝါ အပနေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၁။ .... ကိဥ္စိ အပနေတဗ္ဗံ ဝါ ပက္ခိပိတဗ္ဗံ ဝါ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ သာရတ္ထ၊ ၁။၆၀။ အပနေတဗ္ဗန္တိ .... ဆဍ္ဍေတဗ္ဗဝစနံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၈၀။ န ဟိ ဧတေဟိ အညံ .... အပနေတဗ္ဗံ သမ္ဘောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၂၈။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၃။ ဆန္ဒော အပနေတဗ္ဗော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂၃။(ပဋိသံ၊

ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈၃။ ဒီဋ္ဌီ၊ ၃။ ၇၁။ မဋ္ဌီ၊ ၂။ ၁၈၂။ သံဋ္ဌီ၊ ၂။ ၁၈၀။ အနုဋ္ဌီ၊ ၁။ ၁၃၀-တို့ လည်း ကြည့်။) ဩပုနာပေတဗ္ဗ(ဝိဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၁၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၀) လည်း ကြည့်။ (ခ) ဖယ် – အပ် – သင့် – ထိုက် – သော၊ ရုပ် – အပ် – သင့် – ထိုက် – သော။ ဘိက္ခုနိ နိသိန္နာနံ ပါဒေသု ဥဒကံ အာကိရိတွာ .... ဂစ္ဆန္တိ ''....ပရိတ္တံ ဘာဇန''တိ၊ န ပါဒါ အပနေတဗ္ဗာ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၇။ အပနီတ (င) အနက်လည်း ကြည့်။

အပနေတဗ္ဗာကာရပ္ပတ္တ (တိ) [အပနေတဗ္ဗ+အာကာရ+ပတ္တ] ဖယ်အပ်သော အခြင်း အရာသို့ ရောက်သော။ သာဋကာ ပိဋ္ဌေတွာ အပနေတဗ္ဗာကာရပ္ပတ္တာ အဟေသုံ။ ဇာဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၅၅။

အပနေတဗ္ဗာဘာဝ (ပု) [အပနေတဗ္ဗ+အဘာဝ] ဖယ်အပ်သော အရာ၏ မရှိခြင်း။ အပနေတဗ္ဗာဘာဝေန အနုမိကံ။ ဒီဋ္ဌီ၊ ၁။ ၁၀၈။ သီဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၁။ ၃၁၅။ မဋ္ဌီ၊ ၁။ ၁၀၇။

အပနေတိ (ကြိ) [အပ+နီ+အ+တိ] (က) ဖယ်–စွန့်–၏၊ ပယ်ဖျောက်–ဖယ်ရှား–၏။ ဥဒကံ အဘိနေတိပိ အပနေတိပိ။ အံ၊ ၁။ ၂၄၂။ ရာဂမပနေတိ၊ ဒေါသမပနေတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၄၁၊ ၂၅၀။ (ဝိဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၈။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၉။ မဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၇။ ဥဒါနဋ္ဌ။ ၁၅၅။ ဝိမာနဋ္ဌ။ ၂၈၂။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂။ ဒီဋ္ဌီ၊ ၁။ ၂။ သီဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၁။ ၇။ ဒီဋ္ဌီ၊ ၃။ ၂၂၉။ မဋ္ဌီ၊ ၁။ ၂။ မဋ္ဌီ၊ ၃။ ၅၂။ သံဋ္ဌီ၊ ၁။ ၂။ အံဋ္ဌီ၊ ၃။ ၃၄။ မူလဋ္ဌီ၊ ၁။ ၂။ မူလဋ္ဌီ၊ ၃။ ၁၄၈။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌီ၊ ၁။ ၃၇၈။ နေတ္တိဋ္ဌီ။ ၂-တို့လည်း ကြည့်။) **အပနေန္တိ**—ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၄။ သံဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၅။ **အပနေမိ**—ထေရဂါဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၆။ **အပနေဟိ**—၂။ ၆၁။ မိလိန္ဒ။ ၂၅၁။ အံဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၀။ ဇာဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၉၀။ ဇာဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၇။ **အပနေထ**—ဒီဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၉၈။ မဋ္ဌ၊ ၄။ ၃။ အံဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၉၊ ၁၁၀။ **အပနေယျ**—မ၊ ၃။ ၄၄။ စရိယာဋ္ဌ။ ၁၃၇။ ကင်္ခါဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၂၁၁။ **အပနေယျာထ**—ဓမ္မဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၆။ **အပနေယျံ**—မဋ္ဌ၊ ၃။ ၇၇။ ဇာဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၄။ **အပနေသိ**—ဓမ္မဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၈။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၁၁၅။ ပေတဋ္ဌ။ ၃၉။ **အပနေဿန္တိ**—မိလိန္ဒ။ ၂၄၁။ **အပနေဿာမိ** — ထေရဂါဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၆။ ဒီဋ္ဌီ၊ ၁။ ၃၂၄။ (ခ) ဆောင်ယူ၏၊ ယူသွား၏၊ ခေါ်ဆောင်၏။ တမေနံ **အပနေန္တိ**။ အံ၊ ၂။ ၈၃။ အပနေန္တိတိ သကသေနံ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ အံဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၅။ ယထာ န ပတတိ၊ တထာ အပနေဿာမိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၃၆။ အင်္ဂုဋ္ဌကေန သညံ ဒတွာ ကေမန္တံ **အပနေသိ**။ အံဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၂။ (ဂ) နှင်ထုတ်၏။ **အပနေထ** တေ၊ ကိံ ဣမိနာ။ အံဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၈။ (ဇာဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၇။ မဋ္ဌီ၊ ၂။ ၁၀၀။ အံဋ္ဌီ၊ ၃။ ၂၀၈-တို့လည်း ကြည့်။) **အပနေသိ**(ဒီဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၀)တိ ဋ္ဌိတပ္ပဒေသတော ယထာ အပဂစ္ဆတိ၊ ဧဝံ အကာသိ။ ဒီဋ္ဌီ၊ ၂။ ၁၇၇။ နဒီတိတ္ထေသု ဌပိတနာဝါယော **အပနေသုံ**။ ဝိမာနဋ္ဌ။ ၄၀။ (ဃ) ထုတ်၏၊ ထုတ်ယူ၏။ တေသံ မုခတော ဂဏ္ဍုကေ **အပနေန္တိ**။ ဓမ္မဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၂။ (င) ပယ်၏၊ ဖယ်ရှား၏၊ ရုပ်၏။ ယဒိ ပါဒေ **အပနေန္တိ**၊ မနုဿာ တံ အဝမင်္ဂလန္တိ မညတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃၆။

အပနေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+နီ+တုံ] (က) ပယ်–စွန့်–ခြင်းငှါ၊ ဖယ်ရှားခြင်းငှါ။ ယော .... တနုကကဒ္ဒမော၊ တံ အပနေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၁။ သစေ အသပ္ပါယံ၊ သဗ္ဗံ အပနေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၃၀။ ရာဂရဇာဒိံ .... အပနေတုံ န သက္ကောတိ။ ဓမ္မဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၀၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၈၆။ (ဣတိဝုတ်ဋ္ဌ။ ၂၄၆။ ဝိမာနဋ္ဌ။ ၁၉၁။ ထေရဂါဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၁၀။ ထေရဂါဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၈၆။ ဇာဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၅၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆၂။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၃။ ဝဇီရ။ ၁၇။ သီဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၂။ ၉၃။ မဋ္ဌီ၊ ၂။ ၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌီ၊

၁။၃၇၅-တို့လည်း ကြည့်။) (ခ) ပယ်ခြင်းငှါ၊ ချခြင်းငှါ။ သရံ တဿ မန္တာနုဘာဝေန နေဝ ခိပိတုံ န အပနေတုံ သက္ကိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၇။ရာဇာ ကဏ္ဍုံ နေဝ ခိပိတုံ န အပနေတုံ သက္ကောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၀။

အပနေတု (တိ) [အပ+နီ+တု] ပယ်တတ်-ဖယ်ရှားတတ်-သော၊သူ။ အပနူဒန, အပဟာရက (မ၊ဋီ၊၃။၇၅), ဝိနေတု (အံ၊ဋီ၊၂။ ၁၆၉)တို့ကြည့်။

အပနေတုကာမ (တိ) [အပနေတုံ+ကမု+ဏ] ပယ်-စွန့်-ခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ ပယ်ဖျောက်-ဖယ်ရှား-ခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊သူ။ တံ ဒဏ္ဍေန ဥက္ခိပိတွာ အပနေတုကာမော....။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၄။ အပနေတုကာမတာယ ပရေသံ ဒုက္ခဿ အသဟနံ....။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁။၃၇၉။ (ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၅၅။ သာရတ္ထ၊၁။၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၇၈-တို့လည်း ကြည့်။)

အပနေတုကာမတာ (ထီ) [အပနေတုကာမ+တာ] ပယ်ခြင်း-ဖယ်ရှားခြင်း-ငှါ အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်။ အထက်ပုဒ် ကြည့်။

အပနေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+နီ+တွာ] (က) ပယ်၍၊ ဖယ်ရှား၍။ ဆဒနဂေါပါနသိဋ္ဌကာဒီနိ အပနေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၅၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၆၀။ အပနေတွာပိ ပုနပ္ပုနံ ဆာဒေတုံ လဗ္ဘတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၁။ မုခေန သိင်္ဃာဏိကံ အပနေတွာ နဟာပေတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၅။ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၆၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၆၈။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၃၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၉၂။ သာရတ္ထ၊၂။၅၀။ ဝိမတိ၊၁။၇။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၂၉။ မ၊ဋီ၊၃။၂၉။ မူလဋီ၊၁။၅၄။ မူလဋီ၊၃။၁၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၈၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၁၈။ ကင်္ခါ၊ဋီ။၁၄၀။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၆-တို့လည်း ကြည့်။) အပနေတွာန-လည်း ကြည့်။ (ခ) ဆောင်ယူ၍၊ ခေါ်ဆောင်၍၊ ခေါ်ထုတ်၍၊ ခွဲခွါ၍။ သော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဧကမန္တံ အပနေတွာ.... ဝေမဿ ဝစနီယော။ ဝိ၊၃။၂၅၇။ ဗာဟာယံ ဂဟေတွာ ဧကမန္တံ အပနေတွာ။ ဒီ၊၁။ ၂၁၂။ အံ၊၁။၂၂၀။ အပနေတွာ ဉာတကာနံ နေန္တိ(အံ၊၂။၈၃။)တိ သကသေနံ နေတွာ တတော ဉာတကာနံ သန္တိကံ နေန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၅။ ကူဋဝဏ္ဏံ ဒမေတုကာမော ဓေနုတော အပနေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁။ (ဂ) ပယ်၍၊ ချွတ်၍။ သော သံဝေဂပ္ပတ္တော ကာသာယာနိ အပနေတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ သီသတော နာဠိပဋ္ဋံ အပနေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၈၃။ (ဃ) နှင်ထုတ်၍။ "တေန ဟိ အပေထ အပေထာ"တိ အန္တေဝါသိကေ အပနေတွာ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။ (င) ထုတ်ဆောင်၍၊ ထုတ်ပယ်၍။ သက္ကာ စ ဟောတိ တံ ပုဂ္ဂလံ အပနေတွာ ဥပေါသထော ဝါ....ကာတုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၃၉။ န စ သက္ကာ ဗောဓိသတ္တမာတရံ အပနေတွာ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၀။ အပနေတွာတိ အဂ္ဂမဟေသိဋ္ဌာနတော နိဟရိတွာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၈။ မ၊ဋီ၊၃။၃၃၈။ (စ) ထုတ်ဆောင်၍၊ ထုတ်ယူ၍။ အညော မယှံ ပိတရံ မိစ္ဆာဒဿနာ အပနေတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၁၉။ ဝိစိကိစ္ဆာသလ္လတော အပနေတွာ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၂၆။ (ဆ) ပယ်၍၊နှုတ်၍၊ ပယ်နုတ်၍။ ကာလေန ကာလံ သူလာနိ အပနေတွာ....။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂။ သန္ဓိတော သန္ဓိတော သူလာနိ အပနေတွာ....။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၄၁။ (ဇ) ဖယ်ရှား-ဖွင့်-လှပ်-၍။ ပုန သာဏိပါကာရံ အပနေတွာ၊ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၆၃။

အပနေတွာန (ကြိ၊ဝိ) [အပ+နီ+တွာန] ပယ်၍၊ ဖယ်ရှား၍၊ ဖယ်ထုတ်၍။ အပနေ-

တွာန တတောဟံ၊ သီဟဠဘာသံ မနောရမံ ဘာသံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။ အပနေတွာနာတိ ကဍ္ဎကသဒိသံ သီဟဠဘာသံ အပနေတွာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆။ မ၊ဋီ၊၁။၁၇။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၇။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၉။

အပနေန္တ (တိ) [အပ+နီ+အ+အန္တ] (က) ပယ်သော၊ ဖယ်ရှားသော၊ သူ။ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗာနိ အပနေတဗ္ဗာနိပိ ဝတ္ထူနိ ပရိဘုဉ္ဇန္တေဟိ ဝါ၊ အပနေန္တေဟိ ဝါ။ ကင်္ခါ။၂၅၆။ ယထာလဒ္ဓကောကာဒိဝသေန သာရိယော အပနေန္တာ ဥပနေန္တာ စ ကီဠန္တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၇၃။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၂၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၆၁။ (ဝိမတိ၊၁။ ၁၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၂၈-တို့လည်း ကြည့်။) (ခ) ဆောင်ယူသော၊ ခေါ်ဆောင်သော၊ သူ။ ဒါသမ္ပိ ပဗ္ဗာဇေတွာ သာမိကေ ဒိသွာ ပဋိစ္ဆာဒနတ္ထံ အပနေန္တော ပဒဝါရေန အဒိန္နာဒါနာပတ္တိယာ ကာရေတဗ္ဗော။ ဝိမတိ၊၂။၁၁၁။ ပကတိသညာယ အပနေန္တေ အဘိဟာရော နု ဆိဇ္ဇတိ။ ဝိမတိ၊၂။၃၆။ (ဂ) ဖယ်ရှား-ရှောင်လွှဲ-သော။ အပဟရန္တောတိ အပနေန္တော။ သံ၊ဋီ၊၁။၈၁။ (ဃ) ပယ်ဖျောက်သော။ စက္ခူနိ ပဋိဟရန္တံ ဒုဒ္ဒိက္ခတာယ ဒိဋ္ဌိယော ဟရတိ အပနေန္တံ ဝိယ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၀၀။

အပနေယျ (တိ) [အပ+နီ+ဏျ] ဖယ်ရှား-နှင်ထုတ်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော၊ သူ။ အပနေယျသော ဘိက္ခဝေ ပုဂ္ဂလော။ အံ၊၃။၁၆။ အပနေယျသောတိ အပနေယျော နီဟရိတဗ္ဗော သော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၇။

အပနောဒ (ပု) [အပ+နုဒ+ဏ] ပယ်-စွန့်-ရှောင်-ဖယ်-ခြင်း။ "အပနုဇ္ဇာ"တိ စ အန္တောဂဓာဝဓာရဏံ ဣဒံ ဝစနံ ကေန္တိ-ကတ္တာ တဿ အပနောဒဿာတိ ဝုတ္တံ "အပနုဇ္ဇေဝါ"တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၂၁။ အပနုဇ္ဇ-လည်း ကြည့်။

အပန္ထက (တိ) [န+ပန္ထက] ပန္ထက-အမည်မရှိ သော၊ သူ။ ပန္ထကောပိ အပန္ထကောပိ မဂ္ဂမူဠှော ဟောတိ။....ပန္ထကာပိ မဂ္ဂမူဠှာ ဟောန္တိ အပန္ထကာပိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၆။

အပပဉ္စိတ (န) [န+ပပဉ္စိတ] မချဲ့ထွင်-မဆိုင်းငံ့-မနှောင့်နှေး-သော၊ သူ။ ဝနန္တမဘိဟာရယေတိ အပပဉ္စိတော ဂိဟိပပဉ္စေန ဝနံ ဝေ ဂစ္ဆေယျ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၃။

အပပါတိ=အပပိဝတိ (ကြိ) [အပ+ပါ+အ+တိ] သောက်၏။ တံ သိင်္ဃါလော အပါပါယိ (အပါပါသိ။သီ၊သျာ၊ဣ။)ဇာ၊၁။၅၁။ အပါပါယိတိ အပ-ဣတိ ဥပသဂ္ဂေါ၊ အပါယိတိ (အပါသိတိ။သီ၊သျာ၊ဣ။) အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၅။

အပပ္ဖောဋေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပပ္ဖောဋေတွာ] မခါမူ၍။ ဟိယျော ဝါ ပရေ ဝါ သန္တတံ ပုရာဏသာခါသန္တတံ န ဝိဿသေ၊ အပပ္ဖောဋေတွာ အပစ္စဝေက္ခိတွာ န ပရိဘုဉ္ဇေယျ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၈၆။

အပဗောဓတိ (ကြိ) [အပ+ဗုဓ+အ+တိ။ ဣဓ ပန (ဘူဝါဒိဂဏော) "ဗောဓတိ"တိ ရူပံ။ "ယော နိဒ္ဒံ အပဗောဓတိ"တိ ပါဠိ ဒိဿတိ။ ကာရိတေ ပန "ဗောဓေတိ" ဣစ္စာဒိနိ။ နီတိ၊ဓာ။၁၁၀။] ပယ်လျက်-ရှောင်ရှားလျက်-သိ၏၊ ပယ်လျက်-ရှောင်ရှားလျက်-ရထားထိန်း၏ ထိုးခြင်း-ဆဲရေးကဲ့ရဲ့ခြင်း-ကို သိ၏။ ယော နိဒ္ဒံ အပဗောဓတိ (အပဗောဓေတိ၊ သျာ၊ကံ၊က)။ သံ၊၁။၈။ ယော နိဒ္ဒံ အပဗောဓေတိ (နိဒ္ဒံ အပဗောဓတိ၊ သီ၊သျာ၊ဣ)။ ဓမ္မ။၃၄။ (အပဗောဓေတိ-ရှိရာ၌ အ-ပစ္စည်းကို ဧ-ပြုသည် ဟု ကြံ။) = ယော ဂရဟံ အပဟရန္တော ဗုဇ္ဈတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆။ အပဟရန္တောတိ အပနေန္တော၊ ယထာ.... န ဟောတိ၊ ဧဝံ ပရိဟရန္တောတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋီ၊၁။၈၁။

ယော နိဒ္ဒန္တိ (နိဒ္ဒန္တိ၊ သိ) အပ္ပမတ္တော သမဏဓမ္မံ ကရောန္တော အတ္တနော ဥပ္ပန္နံ နိဒ္ဒံ (-န္ဒံ၊ သိ) အပဟရန္တော ဗုဇ္ဈတိတိ အပ-ဗောဓေတိ (အပဗောဓတိ၊ သိ)။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၅၄။ (နိဒ္ဒံ–မိမိအား ဖြစ်လတ္တံ့သော ကဲ့ရဲ့ဖွယ်ကို၊ အပ–ပယ်၍၊ ဗောဓတိ–မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့် သိ၏။ (ဓမ္မပဒဖွံ့)။ .... နိဒ္ဒံ–ကဲ့ရဲ့ဖွယ်ကို၊ အပ – ပယ်၍၊ ဗောဓတိ – သိ၏။ နီတိ၊ဓာ၊သျ။၁ဂ၇။ နိဒ္ဒံ–ကဲ့ရဲ့ဖွယ်ကို၊ အပဟရိတွာ – ရှောင်ကြဉ်၍၊ နိပ္ပရာဓ-ဘာဝံ–အပြစ်ကင်းသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဗော-ဓေတိ–သိစေ၏။....နိဒ္ဒံ-ဟူ၍ရှင်း....ရှိ၏။ဓမ္မ၊ သျ)။

အပဗောဓေတိ (ကြိ) [အပ+ဗုဓ+အ+တိ။ အ-ကို ဧ-ပြု။] အပဗောဓတိ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပဗ္ဗဇန (န) [န+ပဗ္ဗဇန] ရဟန်းမပြုခြင်း။

အပဗ္ဗဇနကာရဏ (န) [အပဗ္ဗဇန+ကာရဏ] ရဟန်း မပြုခြင်း၏ အကြောင်း။ တံ မေ ကေဝလံ ပုတ္တော ဒေဟိ၊ အပဗ္ဗဇနကာရဏံ ပန အမှာကံ ဘာရော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄ဂ၀။

အပဗ္ဗဇနတ္ထ (ပု) [အပဗ္ဗဇန+အတ္ထ] ရဟန်း မပြုခြင်းအကျိုး၊ တဿ နာမဂ္ဂဟဏဒိဝသေ "ဟတ္ထိပါလော"တိ နာမံ ကတွာ အပဗ္ဗဇ-နတ္ထာယ ဟတ္ထိဂေါပကေ ပဋိစ္စာပေသုံ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၄။၄ဂ၀။ ဣဒါနိဿ အပဗ္ဗဇနတ္ထာယ သရီရ-ဝဏ္ဏံ ဝဏ္ဏယိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၂။

အပဗ္ဗဇန္တ (တိ) [န+ပဗ္ဗဇန္တ] ရဟန်းမပြု သော၊သူ။ သာသနေ အပဗ္ဗဇန္တဿာပိ ဣမံ သာသနံ နိဿာယ အာနိသံသော နတ္ထိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၂၄။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၂၇။ ဣမေ ဆ သကျေ အပဗ္ဗဇန္တေ ဒိသွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၆။

အပဗ္ဗဇိတ (တိ) [န+ပဗ္ဗဇိတ] ရဟန်း–မပြု–မဟုတ်–သော၊သူ။ အပဗ္ဗဇိတောပိ အယံ မောဃပုရိသော .... ။ မိလိန္ဒ။၁၁၄။ န စ အတ္တနော သန္တိကေ အပဗ္ဗဇိတဿ ဒေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀ဂ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၁၅။ သာရတ္ထ၊ ၁။၄၁၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၅ဂ။ ဝဇီရ။၂၄ဂ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၂၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၆-တို့လည်းကြည့်။)

အပဗ္ဗဇိတဘာဝဝစန (န) [အပဗ္ဗဇိတ+ဘာဝ+ ဝစန] ရဟန်းမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကို–ဆို ခြင်း–ဆိုသောစကား။ အပဗ္ဗဇိတဘာဝဝစ-နေနေဝဿ ဖြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာဒီနံ ပဗ္ဗဇ္ဇာ-ဂုဏာနံ အဘာဝေါ ဒီပိတော ဟောတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၅၀။

အပဗ္ဗဇိတမနုဿ (ပု) [အပဗ္ဗဇိတ+မနုဿ] ရဟန်းမဟုတ်သော – လူယောကျ်ား – လူ ဝတ်ကြောင်။ ဂဟပတိန္တိ ဘိက္ခုသု အပဗ္ဗ-ဇိတမနုဿံ။ ကင်္ခါ။၁၆၅။ ဣဓ ပန အပဗ္ဗ-ဇိတော ယော ကောစိ မနုဿော အဓိပ္ပေ-တော၊ တေနာဟ "ဘိက္ခုသု အပဗ္ဗဇိတ-မနုဿ"န္တိ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၃၀၅။

အပဗ္ဗဇိတသဒိသ (တိ) [အပဗ္ဗဇိတ+သဒိသ] ရဟန်းမဟုတ်သူနှင့်တူသော၊ အိမ်ရာထောင် သူ လူနှင့်တူသော၊ သူ။ တေ မယံ ကေဋ္ဌာနေ ဝသန္တာ အပဗ္ဗဇိတသဒိသာယေဝ ဟောမ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။

အပဗ္ဗဇိတိတ္ထိ (ထိ) [အပဗ္ဗဇိတ+ဣတ္ထိ] ရဟန်း မဟုတ်သောမိန်းမ၊ လူဝတ်ကြောင် မိန်းမ။ ဂဟပတာနိန္တိ ဘိက္ခုနီသု အပဗ္ဗဇိတိတ္ထိံ။ ကင်္ခါ။၁၆၅။

အပဗ္ဗဇိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဗ္ဗဇိတုံ] ရဟန်းမပြု ခြင်းငှါ။ န ဟိ သက္ကာ အမှေသု ကေနစိ အပဗ္ဗဇိတုံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၇။

အပဗ္ဗဇိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဗ္ဗဇိတွာ] ရဟန်း မပြုမူ၍။ မဟလ္လကကာလေပိ အပဗ္ဗဇိတွာ....။

စရိယာ၊၄။၁၉၉။ တာတ တွံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝါ အပဗ္ဗဇိတွာ ဝါ မယှံ ပုတ္တံ ဒဿေဟိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။၂၈။ ဇာ၊၄၊၁။၁၀၀။ အထ ကသ္မာ အပဗ္ဗဇိတွာ ဣဓာဂတောသိ။ ဇာ၊၄၊၇။၂၁။

အပဗ္ဗဇ္ဇာ (ထီ) [န+ပဗ္ဗဇ္ဇာ] ရဟန်းအဖြစ်မဟုတ်သော အဖြစ်၊ လူ၏အဖြစ်။ ဂေဟဋ္ဌာဝသတိ နရော အပဗ္ဗဇ္ဇ-မိစ္ဆံ မဟာတိမဟိ အနုဿာသတိ။ ဒီ၊၃။၁၃၁။ အပဗ္ဗဇ္ဇမိစ္ဆန္တိ အပဗ္ဗဇ္ဇံ ဂိဟိဘာဝံ ဣစ္ဆန္တော။ ဒီ၊၄၊၃။၁၁၆။ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ ဝိသဒိသာဝတ္ထာဒိဘာဝတော န ပဗ္ဗဇ္ဇာတိ အပဗ္ဗဇ္ဇာ၊ ဂိဟိဘာဝေါ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၁၁၈။

အပဗ္ဗတပဒေသ (ပု) [န+ပဗ္ဗတ+ပဒေသ] တောင်အရပ်မဟုတ်သော၊ တောင်ရှိသော-အရပ် - ဒေသ-မဟုတ်သော၊ အရပ်။ တံ ကန္ဒရန္တိ အပဗ္ဗတပဒေသေပိ ဝိဒုဂ္ဂနဒီနိဝတ္တနပဒေသံ ကန္ဒရန္တိ ဒဿေတိ။ မူလဋီ၊၂။၁၈၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၂၂။

အပဗ္ဗဗန္ဓ (တိ) [န+ပဗ္ဗဗန္ဓ] အဆစ်မဖွဲ့အပ်သော၊ အဆစ်မပိတ်သော။ "တ္တေ ဇာယန္တာ နဠာ သဗ္ဗေ အပဗ္ဗဗန္ဓာ ကေစ္ဆိဒ္ဒါဝ ဟောန္တု"တိ အဓိဋ္ဌာယ ဂတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၁။

အပဗ္ဗဟိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ဝဟ+တွာ] ဖယ်ရှား-သုတ်သင်-၍။ဂါမမဇ္ဈေ မဟာဇနဿ သန္နိပတိတဋ္ဌာနေ ကစဝရံ ဥဘယတော အပဗ္ဗဟိတွာ တံ ဌာနံ အတိရမဏီယံ အကာသိ။ မ၊၄၊၂။၂၀၂။ အပဝိယူဟိတွာ-လည်း ကြည့်။

အပဗ္ဗာဇန (န) [န+ပဗ္ဗာဇန] မထုတ်-မပယ်-ခြင်း၊ မပယ်ရှားခြင်း။ သော ပဗ္ဗဇိတော နာမ န ဟောတိ ပဗ္ဗာဇေတဗ္ဗမ္ပိ အပဗ္ဗာဇနတော။ သာရတ္ထ၊၁။၄၄၂။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၇၄။

အပဗ္ဗာဇိတ (တိ) [န+ပဗ္ဗာဇိတ] မထုတ်-မပယ်-အပ်သော။

အပဗ္ဗာဇိတတ္တ (န) [အပဗ္ဗာဇိတ + တ္တ] မထုတ် - မပယ် - အပ်သည်၏အဖြစ်။ ကိံ ကာရဏာ ? မလဿ အပဗ္ဗာဇိတတ္တာ။ ဒီ၊ ၄၊၂။၆၉။ ကခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၅၁။ (သာရတ္ထ၊၁။ ၄၄၂-လည်း ကြည့်။) အပဗ္ဗာဇိတတ္တာတိ အနိဟဋတ္တာ အနိရာကတတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၇၄-၅။

အပဗ္ဗာဇေတဗ္ဗ (တိ) [န+ပဗ္ဗာဇေတဗ္ဗ] ရှင်ရဟန်း ပြုမပေးအပ်သော၊သူ။ "တိတ္ထိယပက္ကန္တကော ဘိက္ခဝေ အပဗ္ဗဇိတော န ပဗ္ဗာဇေတဗ္ဗော"တိအာဒိပါဠိဝသေန သတိ တေ ဥဘောပိ အပဗ္ဗာဇေတဗ္ဗာ ဟောန္တိ။ ဝဇိရ။ ၄၃၁။

အပဗ္ဗာဇေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဗ္ဗာဇေတွာ] ရှင်ရဟန်းပြုမပေးမူ၍။ ကသ္မာ သယံ အပဗ္ဗာဇေတွာ ဥပသက်မိ။ သံ၊၄၊၂။၁၁၆။

အပဗ္ဘာရ (တိ) [န+ပဗ္ဘာရ] ချိုင့်ဝှမ်းမရှိသော၊ ကမ်းပါးပြတ် မရှိသော၊ မနက်ရှိုင်း-ညီညာ-ပြန့်ပျူး-သောကမ်းရှိသော၊ ဆိပ်ကမ်းသာသော။ အသက္ခရာ (အကက္ကသာ၊ ဇာ၊၂။) အပဗ္ဘာရာ၊ သာဒုအပ္ပဋိဂန္ဓိကာ။ အပ၊၁။၁၆။ ဇာ၊၂။၁၀၉။ အပဗ္ဘာရာတိ ပဗ္ဘာရဝိရဟိတာ၊အဂမ္ဘီရကူလာတိ အတ္ထော။ အပ၊၄၊၁။၂၃၆။ အပဗ္ဘာရာတိ အစ္ဆိန္နတဋာ သမတိတ္ထာ။ ဇာ၊၄၊၅။၄၃၃။

အပဗျာမ (ပု) [အပ+ဗျာမ။ သက္ကတ ဝျာမ (ဝိလံ၊။၁၀၃၈), ဝါမ-တို့နှင့် ယှဉ်ကြည့်။] မရိုသေ - မလေးစား - ခြင်း၊ လက်ဝဲဖက်။ သီလဝန္တေ ကလျာဏဓမ္မေ အပဗျာမတော ကရိတွာ အတိက္ကမိ။ သံ၊၁။၂၂၈။ အပဗျာမတော ကရိတွာတိ ဗျာမတော အကတွာ (ဗျာမတော ကတွာ၊ သီ။ ဗျာမတော ကရိတွာ၊ က)။ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော ပုဂ္ဂလော....ဗုဒ္ဓံ ... ထူပေ အပဗျာမတော (အသဗျာကတော၊ သီ၊က) ကရေယျာတိ ? န ဟေတံ ဝတ္တမ္ဗေ။

အဘိ၊က။၃၄၂။ (ဤ၌ သံ၊၄-ဝယ် သီ၊က-မှုကွဲတို့ သာ၍ သင့်ရာသည်။ ယင်းတို့အလို အပ-အနက်မဲ့ကြံ၊ ဗျာမ-သဒ္ဒါ ဝါမ-နှင့်အနက်တူ၊ တနည်း ဝိလံ၊။၁၀၃ဂ-နှင့် အညီ မလေးစား, မရိုသေခြင်းဟော-ဟု ယူ။ ကထာဝတ္ထု၊ သျှ-၌ကား အဗျာသကတော – မယုံမကြည်သောအားဖြင့်၊ ကရေယျ – ပြုရာသလော-ဟု အနက်ပေးသည်။) အပသဗျ-လည်း ကြည့်။

အပဗျူဟတိ (ကြိ) [အပ+ဝိ+ဦဟ+အ+တိ] (က) ဖယ်ရှား၏၊ ယက်၏၊ ယက်ထုတ်၏။ စတူဟိ ပါဒေဟိ ရဇော ဥပရိဘာဂေ ပံသုံ **အပဗျူဟိ**။ ဇာ၊၄၊၁။၂၈၂။ အထက်အောက်လှန်၏။ အန္တောကုမ္ဘိဂတံ ဘတ္တံ၊....**အပဗျူဟတိ** တတ္ထေဝ။ ဝိနိ၊ဋ္ဌ။၅၄။ အပဗျူဟတိ ဝါတိ ဟေဋ္ဌာ ဌိတံ ဂဏ္ဍိတုံ ဥပရိ ဌိတာနိ အပနေန္တော ဝိယူဟတိ ဝါ။ ၎င်း၊ဋီ။ (ခ) အစုအပုံပြု၏။ အထ ဝါ.... အတ္တနော ဘာဇနေ ပက္ခိပိတုံ ဣတော စိတော စ ရာသိံ ကရောန္တော။ ၎င်း။ဋီ။ အပဗျူဟန္တ-လည်း ကြည့်။

အပဗျူဟန္တ (တိ) [အပ+ဝိ+ဦဟ+အ+အန္တ]ဖယ် – ယက် – ယက်ထုတ် – သော၊ အစုအပုံပြုသော၊သူ။ အပိ စ ဣတော စိတော စ အပဗျူဟန္တောပိ ဖန္ဒာပေတိယေဝ။ ဝိ၊၄၊၁။၂၇၅။ အပဗျူဟန္တောတိ "ဟေဋ္ဌာ ဌိတံ ဂဏ္ဍိသာမိ"တိ,ဟတ္ထေန ဒ္ဓိမာ ကရောန္တော။ သာရတ္ထ၊၂။၁၃၆။ အပဗျူဟန္တောတိ ဌိတ-ဋ္ဌာနတော အပနယနဝသေန ဝိယူဟန္တော ရာသိံ ကရောန္တော။ ဝိမတိ၊၁။၁၇၇။

အပဗျူဟာပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အပ+ဝိ+ဦဟ+ဏာပေ+တိ] ဖယ်ရှားစေ၏၊ တူးဆွစေ၏၊ ယက်ထုတ်စေ၏။ တရုဏသူကရေ ပက္ကောသိတွာ ရုက္ခမူလတော ပံသုံ **အပဗျူဟာပေသိ**။ ဇာ၊၄၊၄။၃၄၉။

အပဗျူဋ္ဌ (တိ) [အပ+ဝိ+ဦဟ+တ] ဖယ်ရှားအပ်သော။ ဟတ္ထေဟိ စ ပါဒေဟိ စ သုဋ္ဌု အပဗျူဋ္ဌော သေဝါလော စိရေန ဥဒကံ ဩတ္ထရတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၆-၇။ အပဗျူဋ္ဌောတိ အပနီတော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၄၅။

အပဘင်္ဂု (တိ) အပ္ပဘင်္ဂု-ကြည့်။

အပဘဿရ (တိ) အပ္ပဘဿရ-ကြည့်။

အပဘဿရဘာဝကရဏ (တိ) အပ္ပဘဿရ-ဘာဝကရဏ-ကြည့်။

အပမာရ (ပု) [အပ+သရ (မရ)+ဏ။ အပ-မာရော အပသ္မာရော။ ဓာန်။၃၂၅။ သရဏံ သာရော၊ အပဂတော သာရော ယေန အပ-မာရော၊ သဿ မော။ ဣတရတြ မ-ကာ-ရာဂမော။ ၎င်း၊ဋီ။ ဝိ၊ဓာန်-လည်း ကြည့်။ (အပသ္မာရ-သံ)] သတိကင်းလွတ်သော အနာ၊ သည်းခြေရူး, နတ်ရူး, ဝက်ရူး စသော အရူးနာ။ ပဏ္ဍု အာဗာဓော ဥဿန္နာ ဟောန္တိ ကုဋ္ဌံ ဂဏ္ဍော ကိလာသော သောသော **အပမာရော**။ ဝိ၊၃။၁၀၁။ (ဝိ၊၄။၄၆၅။ အံ၊၃။၃၄၃။ အပ၊၁။၃၁၀။ မဟာနိ။၁၃။ စူဠနိ။၂၀။ သာရတ္ထ၊၁။၂၇၄။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၅၆-တို့လည်း ကြည့်။) အပမာရောတိ ပိတ္တုမ္မာဒေါ ဝါ ယက္ခုမ္မာဒေါ ဝါ၊ တတ္ထ ပုဗ္ဗဝေရိကေန အမနုဿေန ဂဟိတော ဒုတ္တိကိစ္ဆော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၀။ အပမာရောတိ အပသ္မာရော။ သော ဟိ သာရတော အပဂတတ္တာ အပမာရောတိ ဝုစ္စတိ သ-ကာရဿ မ-ကာရံ ကတွာ။ ယံ လောကေ "ဝက်ရူး"-ဣတိ စ "အရူး"ဣတိ စ ဝေါဟာရန္တိ။ ပါစိတ်၊ ယော၊၁။၁၉၁။ အပမာရောတိ အမနုဿဂ္ဂါ-ဟော ဝေရိယက္ခာဗာဓော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၁။

အပမာရဂါဟ (တိ) [အပမာရ+ဂဟ+ဏ] သတိကင်းခြင်း၌ ဖမ်းစားသော၊ သတိကင်း

လွတ်–ရှုးသွပ် – အောင် ဖမ်းစားသော။ အပ္ပမာဒဂါဟ-ကြည့်။

အပမာရရောဂ (ပု) [အပမာရ+ရောဂ] သတိ ကင်းလွတ်သော – ရှူးသွပ်သော – ရောဂါ။ ဝါတာပမာရရောဂေနာတိ ဝါတရောဂေန စ အပမာရရောဂေန စ၊ ဝါတနိဒါနေန ဝါ အပ-မာရရောဂေန။ အံ၊ဋီ၊၂။၉၀။

အပမာရဝန္တု (တိ) [အပမာရ+ဝန္တု] အပမာ-ရိက-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပမာရိက (တိ) [အပမာရ+ဣက] ရှုးသွပ် သော–အရူး–ရောဂါရှိသော၊သူ။.... ကုဋ္ဌိကံ ဂဏ္ဍိကံ ကိလာသိကံ သောသိကံ အပမာရိကံ "....အပမာရိကောသိ"တိ ဘဏတိ။ ဝိ၊၂။ ၁၂။ ကုဋ္ဌိံ ဂဏ္ဍိံ ကိလာသိံ စ၊ သော-သိံ စ အပမာရိကံ။ ဝိ၊နိ၊ဋ္ဌယ။၂၄၈။ အပမာရိကန္တိ အပမာရဝန္တံ။ ၎င်း၊ဋီ၊၂။၁၄၈။

အပယံသု (ကြိ) အပယာတိ-ကြည့်။

အပယန္တ (တိ) [အပ+ယာ+အ+အန္တ။ ထိုဌ် အပယန္တိ]ဖဲခွါသော၊ လျော့သော၊ ကျသော၊ ဆုတ်သော။ မဟာသမုဒ္ဒေါ ဘိက္ခဝေ အပ-ယန္တော မဟာနဒိယော အပယာပေတိ။ မဟာနဒိယော အပယန္တိယော ကုန္နဒိယော အပယာပေန္တိ။....အဝိဇ္ဇာ အပယန္တီ သင်္ခါရေ အပယာပေတိ။ သံ၊၁။၃၄၀။ အပယန္တောတိ အပဂစ္ဆန္တော ဩသရန္တော။ အဝိဇ္ဇာ အပ-ယန္တီတိ အဝိဇ္ဇာ အပဂစ္ဆမာနာ ဩသရမာ-နာ ဥပရိ သင်္ခါရာနံ ပစ္စယော ဘဝိတုံ န သက္ကုဏန္တီတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။ အပ-ဂစ္ဆန္တော ယာယန္တော (အပယာယန္တော?)၊ တေနာဟ "ဩသရန္တော"တိ။ အဝစုန္တော ပရိဟီယမာနောတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၁၂၃။

အပယာတ(တိ)[အပ+ယာ+တ](က) ဖဲခွါ–လျော့–ကျ–ဆုတ် = ယုတ် – သော။ တံ သမုဒ္ဒဘာဝံ နေတိ၊ အဘာဝံ ဝါ ပါပုဏာတိ အပယာတော သမုဒ္ဒေါဒကော။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၂၀။ (ခ) ကင်းရှင်း–ကင်းလွတ် – ကင်းကွာ– သော။....ဒုက္ခတော ယာတာ ဖပယာတာတိ ယာမာ။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၈၄။

အပ်ယာတိ (ကြိ) [အပ+ယာ+အ+တိ] (က) ဖဲသွား–ရှောင်ခွါ–၏၊ ထွက်ပြေး၏။ ဟန္ဒ ဒါနိ **အပါယာမိ**၊ နာဟံ အဇ္ဇ တယာ သဟ။ ဇာ၊၂။၂၂၅။ အပါယာမီတိ အပ-ဂစ္ဆာမိ၊ ပလာယာမီတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၂၈(ပါ-၌ ဆန်းဒီဿ)။ ပရာဇိတာ စ ဘိက္ခဝေ ဒေဝါ အပယိံသုယေဝ (အပယံသွေဝ၊သီ၊ မူကွဲ။)ဥတ္တရေနာဘိမုခါ၊အဘိယိံသု အသုရာ။ အံ၊၃။၂၂၈။ အပယိံသုယေဝါတိ ပလာ-ယိံသုယေဝ။အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၁။ (ခ) ဖဲသွား၏၊ ပျောက်–ကွယ်–၏။ အပေတီတိ အပယာတိ အတ္ထံ ဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁။

အပယာန (နု) [အပ+ယာ+ယု] ဖဲသွား– နောက်ဆုတ်–ခြင်း၊ စစ်ချီတက်ရာမှပြန်လှည့် ခြင်း။ ဗာဟိရာနံ ရညံ အပယာနံ ဘဝိဿတိ။ ဒီ၊၁။၉။=... တတော တဿ ပဋိက္ကမနံ ဘဝိ-ဿတီတိ ဝေံ ရညံ ဥပယာနာပယာနံ ဗျာက-ရောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၉-၉၀။ အပယာနံ ပဋိက္က-မနံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၇၂။

အပယာပန (နု) [အပ+ယာ+ဏာပေ+ယု] ဖဲသွား–ကင်းကွာ–စေခြင်း။ ကာယဝါစာ-စိတ္တာနံ ဝိရူပပ္ပဝတ္တိယာ နယနံ အပယာပနံ, ကာယဒုစ္စရိတာဒီနံ ဝိနာသနယနံ ဝါ ဝိန-ယော။ မူလဋီ၊၁။၁၆၃။

အပယာပေတဗ္ဗ (တိ) [အပ+ယာ+ဏာပေ+ တဗ္ဗ]ဖဲခွါစေ–မမှီဝဲမဆည်းကပ်စေ–အပ်– သင့်–ထိုက်–သော၊သူ။ ပဋိဗလော ရာဇာနံ မဟာသုဒဿနံ ဥပယာပေတဗ္ဗံ ဥပယာပေတုံ

အပယာပေတဗ္ဗံ အပယာပေတုံ။ ဒီ၊၂။ ၁၄၄-၅။ မ၊၃။၂၁၄။

အပယာပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အပ+ယာ+ဏာပေ+တိ](က) ကျ–လျော့–ဆုတ်ယုတ်–စေ၏။ မဟာနဒိယော အပယာပေတိ။....ကုန္နဒိယော အပယာပေန္တိ။ သံ၊၁။၃၄၀။ သင်္ခါရေ အပယာပေတီတိ သင်္ခါရေ အပဂစ္ဆာပေတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။ (ခ) ဖဲခွါ–ဖယ်ရှား–ကင်းကွာ–စေ၏။ ရညော စက္ကဝတ္တိဿ ပရိဏာယကရတနံ ရညော အဟိတေ စ ဟိတေ စ ဉတွာ အဟိတေ အပယာပေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။

အပယာပေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ယာ+ဏာပေ+တုံ] ဖဲခွါစေခြင်း–မမှီဝဲမဆည်းကပ်စေခြင်း–ငှါ။ အပယာပေတဗ္ဗ-ကြည့်။

အပယိရုပါသန (နာ၊ထီ) [န+ပယိရုပါသန] မဆည်းကပ်–မခစား–မမှီဝဲ–ခြင်း။ ဣမိနာ ထေရေန အနုပသင်္ကမနမတ္တေန အပယိရုပါသနမတ္တေနေဝ နဋ္ဌာ ဘဝေယျာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။ ဒုပ္ပညာနံ ပုဂ္ဂလာနံ သေဝနာ ပညဝန္တာနံ အပယိရုပါသနာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၃၀၇။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၉၀။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၈၅။ အသေဝနာ-လည်း ကြည့်။

အပယိရုပါသန္တ (တိ) [န+ပယိရုပါသန္တ] မဆည်းကပ်–မခစား–မမှီဝဲ – သော၊သူ။ သော အညံ ပဏ္ဍိတံ အနုပသင်္ကမန္တော အပယိရုပါသန္တော နေဝ ပရိယတ္တိံ ဥဂ္ဂဏှာတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၀။

အပယုဋ္ဌတိ (ကြိ) [အပ+ယုဋ+အ+တိ] သုံးစွဲ၏?။ မူလဂန္ဓာဒိဘေဒံ ဂန္ဓံ အဝတ္ထုံ အပယုဋ္ဌန္တီတိ ဂန္ဓဗ္ဗာ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၇၆။ (ခေန်၊သျှသစ်။ နှာ-၁၂-၌ ဤဋ္ဌီ-ကိုပင် ကိုးသည်၊ သို့သော် ယင်း၌ အဝဘုဋ္ဌန္တိ-ဟု ရှိသည်၊ ယင်းသာ ပါဠိမှန် ဖြစ်သင့်သည်။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၉၅။ ခေန်၊ဋ္ဌီ။၁၃-တို့နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။)

အပရံကာရ (တိ) [(၁) န+ပရကာရ။ (၂) န + ပရ + ကရ + ဏ] (၁) တပါးသူပြုခြင်းမရှိသော။ (၂) သူတပါးမပြုအပ်သော။ အသယံကာရော အပရံကာရော အဓိစ္စသမုပ္ပန္နော။ ဒီ၊၃။၁၁၄။ ဥဒါန။၁၆၂။ အသယံကာရံ အပရံကာရံ....။ သံ၊၁။၂၅၉၊ ၂၇၄။ အဘိ၊ဝိ။၃၉၁။ နတ္ထိ တေသံ ပရကာရောတိ အပရကာရော၊ အနုနာသိကာဂမံ ကတွာ ဝုတ္တံ "အပရံကာရော"တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၃၁၄။ အသယံကာရ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၀။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။ ၉၇) လည်း ကြည့်။

အပရ[1] (တိ) [သဗ္ဗနာမ် ၂၇-ပုဒ်တွင် တပုဒ်။ ရူ။ နှာ-၈၂။ မောဂ်။၂၊၉၉။ နီတိ၊ပဒ။ ၃၅၃-တို့ ကြည့်] အခြား– တပါး – သော၊ ပုဂ္ဂိုလ်, အချိန်ကာလ, အရပ်ဒေသ စသည်။ အပရော—ဒီ၊၃။၁၀၆။ အဘိ၊ဝိ။၂၄။ ဣတိဝုတ်။၂၄၉။ သုတ္တနိ။၄၄၃။ ထေရ။၃၀၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၊၇၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၃။ အပရာ (ထီ၊ပ၊ဧ)—ဒီ၊၂။၂၀၃။ သံ၊၁။၁၆-၂၁။ မ၊၁။ ၃၀၇-၈။ အံ၊၂။ ၄၅၃။ (ထီ၊ပ၊ဗ)——ဒီ၊၃။၁၈၁၊၁၈၃၊၁၉၁။ အဘိ၊ဝိ။၈၇၊၈၈၊ ၃၆၀။ ပဋ္ဌိသံ။၂၈။ အပရံ (နာ၊ပ၊ဧ)——ဒီ၊၃။ ၅၃။ အံ၊၁။၁၆၅။ သုတ္တနိ။၂၉၃။ ဇာ၊၁။ ၁၄၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၂၊၁၈၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၄၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၂။ သာရတ္ထ၊၁။၄၁၀။ အပရေ (ပု၊ပ၊ဗ)——အံ၊၂။၃၅၅။ အဘိ၊ပု။ ၁၀၇၊၁၄၃။ ပေတ။၁၈၄။ ထေရ။၃၁၈။ စရိယာ။၄၁၉။ မိလိန္ဒ။၁၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၂၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၈။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၃၉၊ ၂၀၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။

၁၀၃၊၁၀၈၊၁၉၇။ **အပရာနိ** (နပ၊ဗ)—ဒီ၊ ၃။၁၉၀။ အဘိ၊ဝိ။၃၆၀၊၃၆၁၊၃၉၀။ **အပရံ** (ပု၊ဒု၊ဧ)—ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၅။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၈၇။ (ထီ၊ဒု၊ဧ)—အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁။ (နပ၊ဒု၊ဧ)—ဝိ၊၂။၁၃၆။ သံ၊၁။၂၂။ သံ၊၂။ ၃၄၂။ သုတ္တနိ။၃၄၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃။ **အပရေန** (ကတ္တား)—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၅၉။(သတ္တမျတ္ထ)— ဝိ၊၁။၂၇၊၁၁၆၊၁၁၇၊၂၄၉၊၂၅၇၊ ဒီ၊၂။၃၀။ မ၊၁။၁၀၆-၁၁၀။ မ၊၂။၁၅၆။ အံ၊၂။၃၅၄-၇။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၂၃၊၃၂၆၊၃၂၉-စသည်။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၅၆ (ဝိ၊၃။၂၈၇-၌ကား ပရေန-ရှိ)။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၅၈။ **အပရာယ** (ထီ၊တ)—မ၊၂။၃၇၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၅။ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၆-၌ကား အညာယ-ရှိ)။**အပရေ-ဟိ**—ဝိ၊၃။၉၀-၉၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၉။ **အပရဿ**—ဝိ၊၁။၇၃။ **အပရေသံ**—မ၊၃။၂၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊ဋ္ဌ။၉။ **အပရတော**— ထေရီ။၄၃၃ (ပုဗ္ဗသမုဒ္ဒေ အပရတော စ ယုဂ-ဆိဒ္ဒန္တိ ပုရတ္ထိမသမုဒ္ဒေ အပရတော စ ပစ္ဆိ-မုတ္တရဒက္ခိဏသမုဒ္ဒေ....။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ၊၂၉၅)။ **အပရသ္မိံ**—မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၀၂။ အနုဋီ၊၃။ ၆၆။ **အပရေ**—မ၊၃။၂၅၇။ အံ၊၁။၁၃၃၊ ၁၃၄။ အံ၊၂။၃၆၃။ အံ၊၃။၄၉၇။ အဘိ၊က။ ၃၃၇၊၃၉၅။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၇၆။ နေတ္တိ။၃၃။ **အပရေသု**—မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃။ အ ဖွင့် ပါဠ်များ—**အညာ**—သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၅၊ ၃၁၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၅။ သာရတ္ထ၊၁။၃၄၂။ မ၊ဋီ၊၃။၃၈၀။ သံ၊ဋီ၊၁။၇၉။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၀၁။ **အနာဂတ**—ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၇၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၁၆၁။ မ၊ဋီ၊၁။၂၂၈။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၃၇-နှင့် (ခ) အနက် ဋ္ဌ,ဋီ-များ။ (က) နောက်၊ နောက်အဖို့၊ နောက်ဖြစ်သော။ ပစ္စုဒါဝတ္တတိ ခေါ ဣဒံ ဝိညာဏံ နာမရူပမှာ၊ နာပရံ ဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊၂။၂၇။ (သံ၊၁။၃၂၈-၌ န ပရံ-ရှိ)။= နာမရူပတော ပရံ န ဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁။

သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇။ အပရေန သမယေနာ(ဒီ၊၂။ ၃၀)တိ.... အပရဘာဂေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂။= ပစ္ဆာဘာဂေ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၅၂။ ဥတ္တရေန ကသိ-ဝဍ္ဍော၊ ဇနောဃ မပရေန စ။ ဒီ၊၃။၁၆၂။ တေဿ အပရဘာဂေ ဇနောဃံ နာမ အညံ နဂရံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၈။ အပရဘာဂေ အပရ-ကောဋ္ဌာသေ၊ ပရတော ဣစ္စေဝ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၅၈။ တဿာပရေနာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၅၆)တိ တဿ နိဂမဿ အပရေန၊ တတော ဗဟိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၆၂။ ပုဗ္ဗေနာပရ(ဒီ၊၃။၅၃)န္တိ ပုဗ္ဗကာ-လေန သဒိသာ ဟုတွာ အပရကာလံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၅။ တေမာဒိနဝံ ဥ တွာ၊ မုနိ ပုဗ္ဗာပရေ ဣဓ။ သုတ္တနိ။၄၀၇။= ဣဓ ဣမသ္မိံ သာ-သနေ ပုဗ္ဗတော အပရေ သမဏဘာဝတော ဝိဗ္ဘန္တကဘာဝေ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၁-၂။ ပုရိ-မာယ အပ္ပနာယ အပရံ အပ္ပနံ ဖုသတိယေဝ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။ တတော နံ အပရံ ကာမေ။ ဇာ၊၁။၂၄၆။ အပရန္တိ ပရဘာဂဒီပနံ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၄။၁၇၄။ (ခ) အနာဂတ်ဖြစ်သော။ အပ-ရန္တံ, အပရန္တကပ္ပိက, အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိ-တို့ ကြည့်။ အပရေန(သတ္တမျတ္ထ)လည်း ကြည့်။ (ဂ) နောက်ထပ်၊ နောက်တဖန်၊ နောက်ထပ် တဖန်။ ခိဏာ ဇာတိ၊ ဝုသိတံ ဗြဟ္မစရိယံ၊ ကတံ ကရဏီယံ၊ နာပရံ ဣတ္ထတ္တာယ။ ဝိ၊၁။၆။ ဒီ၊၁။၇၉။ မ၊၁။၂၈၊၄၇။ သံ၊၁။၁၄၂။ အံ၊၁။ ၁၆၅။ သုတ္တနိ။၂၉၃။ နာပရံ ဣတ္ထတ္တာယာတိ ဣဒါနိ ပုန ဣတ္ထဘာဝါယ....ကတ္တဗ္ဗံ မဂ္ဂဘာဝ-နာကိစ္စံ မေ နတ္ထိတိ ပဇာနာတိ အဇ္ဈညာသိံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၂၊ ၁၈၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၈။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၄၂။ (ပါရာ၊ ဂဏ္ဌိသစ်၊၂။၃၀၉-၌ကား အပရ-ကို ပစ္ဆာဘာဂတ္ထ-ဟုဆိုသည်။) ယထာ-ယိဒံ နာပရံ သိယာ(သုတ္တနိ။၄၄၄)တိ ယထာ ဣဒံ ဒုက္ခံ ပုန န ဘဝေယျ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၁၂။ (ဃ) အနောက်၊ အနောက်အရပ်၊

အနောက်ဖက်။ အပရဂေါယာန, အပရဒိသာ, အပရပုရ, အပရသမုဒ္ဒသမီပ-တို့ ကြည့်။

အပရ၂ (တိ) [န+ပရ] ပရ – အမျက်ဒေါသ – မဟုတ်သော တရား၊ လောဘ။ ပုရတော ပစ္ဆတော ဝါပိ၊ အပရော စေ န ဝိဇ္ဇတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄။ ပရောတိ ကောဓော စိတ္တုပဋ္ဌိဒုဿနတော။ န ပရောတိ အပရော၊ လောဘော။ သံ၊ဋီ၊၁။၇၉။

အပရအပ္ပနာ (ထီ) [အပရ+အပ္ပနာ] နောက်ဖြစ်သော အပ္ပနာ။ ....တထာ ပုရိမာ အပ္ပနာ အပရအပ္ပနာယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁။

အပရကတ္တိက (ပု၊ထီ) [အပရ + ကတ္တိက] ကြတ္တိကာနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သော နောက်ဖြစ်သောလ၊ တန်ဆောင်မုန်းလ။ အနန္တိမံ နာမ အပရကတ္တိကာယ ပဌမာရုဏုဂ္ဂမနံ။ ဝဇီရ။ ၂၁၉။ အပရကတ္တိကာ အတ္ထတေ ဝါ အနတ္ထတေ ဝါ သမယော၀။.... အနာဒိယ ဒိန္နမ္ပိ အနတ္တတကထိနာနံ အပရကတ္တိကာယ ဒသာဟာဓိက ပရိဟာရံ လဘတိ။ ဝဇီရ။ ၂၃၅။ ဟေမန္တုတု နာမ အပရကတ္တိကာ ကာဠပက္ခပါဋိပဒတော ပဋ္ဌာယ ဖဂ္ဂုဏပုဏ္ဏမပရိယောသာနာ စတ္တာရော မာသာ။ ကခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၃၃။ ပစ္ဆိမကတ္တိက-လည်း ကြည့်။

အပရကတ္တိကပုဏ္ဏမပရိယောသာန (တိ) [အပရကတ္တိကပုဏ္ဏမာ+ပရိယောသာန] ကြတ္တိကာနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သော နောက်ဖြစ်သော လပြည့်နေ့ – တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့ – လျှင် အဆုံးရှိသော။ ဝဿာနုတု နာမ အာသာဠှဿ ကာဠပက္ခပါဋိပဒတော ပဋ္ဌာယ အပရကတ္တိကပုဏ္ဏမပရိယောသာနာ စတ္တာရော မာသာ။ ကခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၃၃။

အပရကတ္တိကပုဏ္ဏမာ (ထီ) [အပရ+ကတ္တိက+ပုဏ္ဏမာ] ကြတ္တိကာနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သော နောက်ဖြစ်သောလ၏ လပြည့်နေ့၊ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့။ အပရကတ္တိကပုဏ္ဏမာယ ဝဿိကသာဋိကံ ပစ္စုဒ္ဓရိတွာ ဝိကပ္ပေတ္ဗာ....။ ဝဇီရ။ ၂၈၀။ ကတ္တိကပုဏ္ဏမာယန္တိ အပရကတ္တိကပုဏ္ဏမာယံ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၆၉။ အပရကတ္တိကပုဏ္ဏမာယ အနန္တရေ ပါဋိပဒဒိဝသေ....။ ဝိမတိ၊၁။၉၆။ ကတ္တိကမာသော နာမ ပုဗ္ဗကတ္တိကမာသဿ ကာလပက္ခပါဋိပဒတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အပရကတ္တိကပုဏ္ဏမာ၊ တာဝ ဧကူနတိံသရတ္တိဒိဝေါ။ ကခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၃၅။

အပရကတ္တိကမာသ (ပု) [အပရ+ကတ္တိက+မာသ] ကြတ္တိကာနက္ခတ်နှင့်ယှဉ်သောနောက်ဖြစ်သော – တန်ဆောင်မုန်း – လ။ ပုရိမကတ္တိကမာသတော ပဘုတိ ယာဝ အပရကတ္တိကမာသော၊ တာဝ ဧကော ကတ္တိကသံဝစ္ဆရော....။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၂။

အပရကာလ (ပု) [အပရ+ကာလ] နောက် – နောင် – ကာလ။ အပရကာလံ အတ္တာနံ သေယျံ ဒဟတိ။ အဘိ၊ဝိ။၃၆၉။ တတ္ထ ကတမော ဥပနာဟော၊ ပုဗ္ဗကာလံ ကောဓော၊ အပရကာလံ ဥပနာဟော။ အဘိ၊ဝိ။၃၇၁။ အဘိ၊ပု။၁၂၁၊၁၂၅။ ပစ္ဆာတိ အပရကာလေ။ ဝိမတိ၊၂။၇၃။ အပရကာလေ ဒုက္ခပ္ပတ္တဿ ဘဂဝန္တံ ဥပဂမ္မ....။ ဝိမတိ၊၂။ဂ၉။

အပရကာလကိရိယာ (ထီ) [အပရကာလ+ကိရိယာ] နောက်ကာလ၌ဖြစ်သော ကိရိယာ၊ နောက်ကိရိယာ။ ဘဝါဘဝန္တိ အပရကာလကိရိယာယ ကမ္မနိဒ္ဒေသော။ သာရတ္ထ၊၁။၁၁။ အပရကိရိယာ-လည်း ကြည့်။

အပရကာလကိရိယာနိဒ္ဒေသ (ပု) [အပရကာလကိရိယာ+ နိဒ္ဒေသ] နောက်ကာလ၌ ဖြစ်သော ကိရိယာကို – ညွှန်ပြခြင်း – ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဒါ။ ဂန္တွာတိ အပရကာလကိရိ-

ယာနိဒ္ဒေသော။ သာရတ္ထ၊၁။၁၁။ ဥပ-ဂတောတိ အပရကာလကိရိယာနိဒ္ဒေသော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၉။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၀။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၉။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၂။

အပရကာလကိရိယာပေက္ခ (တိ) [အပရကာလ-ကိရိယာ+အပေက္ခာ] နောက်ကာလ၌ ဖြစ်သောကိရိယာကို ငဲ့ခြင်းရှိသော။ ပုဗ္ဗကာလ-ကိရိယာ နာမ ဧကော်သတော အပရကာလ-ကိရိယာပေက္ခာ....။သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၉။

အပရကာလကိရိယာဝစန (န) [အပရကာလ-ကိရိယာ+ဝစန] နောက်ကာလ၌ ဖြစ်သောကိရိယာကိုဟောသော သဒ္ဒါ။ "ဝိဒိတွာ"တိ ဣမဿ "ဝေဒိတဗ္ဗ"န္တိ ဣမိနာ အပရကာလ-ကိရိယာဝစနေန သမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊၂။၉၈။

အပရကာလဝေါဟာရ (ပု) [အပရကာလ+ဝေါဟာရ] နောက်ကာလဟု–ခေါ်ဝေါ်–ပြောဆို – သုံးနှုန်း–ခြင်း။ ပစ္စယဘူတေသု သမ္ဘာဒိဋ္ဌိအာဒီသု ပဟာယကမေ့သု ပဟာ-နကိရိယာယ ပုရိမကာလဝေါဟာရော, ပစ္စ-ယုပ္ပန္နာသု စ ဝိရတီသု ဝိရမဏကိရိယာယ အပရကာလဝေါဟာရော စ ဟောတိ(သမ္ဘ-ဝတိ)။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၁၄။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၂၅။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၅၃။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၇၅။

အပရကာလိက (တိ) [အပရကာလ+ဣက] နောက်ကာလ၌ ဖြစ်သော။ ပုရိမကာလိ-ကော ဗျာပါဒေါ ကောဓော၊ အပရကာလိ-ကော ဥပနာဟော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၂။ သေနာနိဂါမောတိ ပန အယံ သမညာ အပ-ရကာလိကာ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၂၉။

အပရကိရိယာ (ထီ) [အပရ+ကိရိယာ] နောက်ကိရိယာ။ "ဥပါဒါယာ"တိ ဣမဿ နိဿာယ ပစ္စယံ ကတွာတိ အတ္ထော်တိ။ နှ, ပရတော အပရကိရိယာယ အဒဿနတော။ ယထာ

"စက္ခုဉ္စ ပဋိစ္စ ရူပေ စာ"တိ အာဒီသု "ပဋိစ္စာ"တိ ဣမဿ ဥဿုက္ကဝစနဿ "ဥပ္ပဇ္ဇတိ"တိ အပရကိရိယာ ဒိဿတိ၊ န တထာ "ဥစ္ဆုရသံ ဥပါဒါယာ"တိ ဧတ္ထ အပရကိရိယာ ဒိဿတီတိ။ ဝဇိရ။၄၇၀။

အပရကုသလ (တိ) [အပရ+ကုသလ]နောက်မှ ပြောဆိုထိုက်သောစကား–၌ လိမ္မာ–ကိုသိ–သော၊သူ။ န ပုဗ္ဗကုသလော ဟောတိ၊ န အပရကုသလော ဟောတိ။ ဝိ၊၅။၂၃၂။.... ပုဗ္ဗေ ကထေတဗ္ဗဉ္စ ပစ္ဆာ ကထေတဗ္ဗဉ္စ န ဇာနာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၇။

အပရကောဋ္ဌာသ (ပု) [အပရ+ကောဋ္ဌာသ] နောက်အဖို့။ အပရဘာဂ (ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၅၈) ကြည့်။

အပရက္ခရ (န) [အပရ+အက္ခရ] နောက်ဖြစ်သော အက္ခရာ၊ နောက်အက္ခရာ။ ပုဗ္ဗက္ခရေန အပရက္ခရံ, အပရက္ခရေန ပုဗ္ဗက္ခရဉ္စ ဇာနာတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၉။

အပရဂင်္ဂ (န) [အပရ+ဂင်္ဂါ] ဂင်္ဂါမြစ်၏တဖက်ကမ်း။ မဟာသုမတ္ထေရော နဝက္ခတ္တုံ ဝိနယ-ပိဋကံ သုတွာ အာစရိယံ မုဉ္စိတွာ အပရဂင်္ဂံ အဂမာသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။ ဂင်္ဂါယ အပရ-ဘာဂေ အပရဂင်္ဂံ။ သာရတ္ထ၊၂။၇၉။ ဝိမတိ၊၁။၁၄၃။ (ဤ၌ ဂင်္ဂါမြစ်အရ သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိ မဟာဝါဠုက-ဂင်္ဂါ မြစ်ကို ယူ။)

အပရဂေါယာန (ပု၊န) [အပရ+ဂေါယာန။ခေန်နှင့်ခေန်၊ဋ္ဌီ။၁၇၃-ကြည့်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ သက္ကတကျမ်းစာတို့၌ အပရဂေါဒါနီယ(ဒိဗျာ။၁၃၃။ မဟာဝတ္ထု၊၂။၆၈)ဟူရင်း, အပရဂေါဒါနိက (မဟာဝတ္ထု၊၂။၁၅၈-၉) ဟူရင်း တွေ့ရသည်။] အပရဂေါယာနကျွန်း၊ အနောက်ကျွန်း။ (ဤကျွန်းကား မြင်းမိုရ်တောင်၏ အနောက်ဖက်၌ တည်ရှိသည်။ ဇာ၊၂။၂၇၃။ အလျား အနံ အားဖြင့် ယူဇနာ ၇၀၀၀-ရှိ

သည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၅၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၀၀။ သဏ္ဌာန်အားဖြင့် ကြေးမုံသဏ္ဌာန် ရှိသည်။ သာရတ္ထ၊၁။၂၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၄၃။ ဤကျွန်း၏ အမှတ်အသားသစ်ပင်ကား တကပ္ပါပတ်လုံးတည်သော ထိန်ပင်တည်း။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၀၀။ သာရတ္ထ၊၁။၂၅၉။ ဇမ္ဗူဒိပ်ကဲ့သို့ပင် ဤကျွန်းလည်း ကျွန်းငယ် ၅၀၀-အခြံအရံ ရှိသည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၀၀။ ဤကျွန်း၌ နေထွက်သော အချိန်သည် ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း၌ နေ့မွန်းတည့်ချိန်, ပုဗ္ဗဝိဒေဟကျွန်း၌ နေဝင်ချိန်, ဥတ္တရကုရုကျွန်း၌ ညဥ့်အလယ်ယာမ် (ညည့်သန်ကောင်)အချိန်ဖြစ်သည်။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၅၂။ သာရတ္ထ၊၁။၂၆၄။ ဤကျွန်းသားတို့ မျက်နှာသည် ကျွန်း၏သဏ္ဌာန်နှင့် တူစွာ ကြေးမုံသဏ္ဌာန်ပင် ရှိသည်ဟု ဆိုကြသည်။ သာရတ္ထ၊၁။၂၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၄၃။ ၎င်းတို့သည် အိမ်ဆောက်၍ နေလေ့မရှိကြပဲ မြေကြီးပေါ်မှာပင် အိပ်လေ့ ပြုကြသည်။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၁။ မ၊ဋီ၊၂။ ၃၂၄။ မန္ဓာတ်စကြာမင်းကြီး ကျွန်းကြီး ၄-ကျွန်းသို့ တိုင်းခမ်းလှည့်လည်ရာတွင် ဤကျွန်းသားတို့လည်း နောက်မှ လိုက်ပါခဲ့ကြသည်။ နောင်အခါ မင်းကြီးနတ်ရွာစံ၍ မိမိတို့ကျွန်းသို့ မပြန်နိုင်သော ယင်း အပရဂေါယာနကျွန်းသားတို့အား မန္ဓာတ်မင်း၏ သားတော်ကြီးက နေရာချထားပေးရသည်။ ၎င်းတို့နေရာဖြစ်သော ယင်းအရပ်သည် အပရန္တတိုင်းဟု တွင်သည်။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၁။) ဂေါယာနိယ-လည်း ကြည့်။

အပရဂေါယာနက (တိ) [အပရဂေါယာန+က] အပရဂေါယာနကျွန်းသူ ကျွန်းသား။ တေ (မနုဿာ) ဇမ္ဗူဒီပကာ အပရဂေါယာနကာ ဥတ္တရကုရုကာ ပုဗ္ဗဝိဒေဟကာတိ စတုဗ္ဗိဓာ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၁၀၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။ ဘူမိသယ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၁။ မ၊ဋီ၊၂။ ၃၂၄)လည်း ကြည့်။

အပရဂေါယာနဒိပ (ပု) [အပရဂေါယာန+ဒီပ] အပရဂေါယာနကျွန်း၊ အနောက်ကျွန်း။ အပရဂေါယာနဒီပေ ဥဂ္ဂမနကာလော ဇမ္ဗုဒီပကေ မဇ္ဈန္တိကော၊ ပုဗ္ဗဝိဒေဟေ အတ္ထင်္ဂမနကာလော၊ ဥတ္တရကုရူသု မဇ္ဈိမယာမော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၅၂။ သာရတ္ထ၊၁။၂၆၄။ ဂေါယာနိယေတိ အပရဂေါယာနဒီပံ(ပဿ)။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၇၉။

အပရဂေါယာနဝါသီ (တိ) [အပရဂေါယာန+ဝသ+ဏီ] အပရဂေါယာနကျွန်း၌ နေလေ့ရှိသူ၊ အပရဂေါယာန ကျွန်းသူ ကျွန်းသား။ .... အပရဂေါယာနဝါသီနံ ဥဂ္ဂမနဝေသေန(ဥပစုံ ပညာယတိ)။ သာရတ္ထ၊၁။ ၂၆၄။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၆။ မ၊ဋီ၊၃။၃၃၆။

အပရဂ္ဂါဟ (ပု) [အပရ+ဂါဟ] အခြား-တပါး- သော ယူခြင်း။ ဣဒံ သန္ဓာယာတိ "မူလေ သဿတ"န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တပဌမဂ္ဂါဟဿ သမာနဇာတိယံ အပရဂ္ဂါဟံ သန္ဓာယ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၀၀။

အပရစိတ္တ (နှ) [အပရ+စိတ္တ] နောက်ဖြစ်သော စိတ်၊ နောက်စိတ်။ ပုရိမစိတ္တဉ္စ အပရစိတ္တဿ ဋ္ဌာနဝိရုဒ္ဓေါ ပစ္စယော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၇၅။

အပရစိတ္တဝိဒူ (တိ) [န+ပရစိတ္တဝိဒူ] သူတပါးစိတ်ကို မသိသော၊သူ။ သေ အပရစိတ္တဝိဒုနော ဝိမံသကဿ ဘိက္ခုနော မမ ဇာနနပထော ဇာနနမဂ္ဂေါ။ မ၊ဋီ၊၂။၃၀၃။

အပရစေတနာ (ထီ) [အပရ + စေတနာ] နောက်၌ဖြစ်သော- နောက်ဖြစ်သော - စေတနာ၊ အပရစေတနာ။ ဝေံ ပုဗ္ဗစေတနံ

မုဥ္စနစေတနံ အပရစေတနန္တိ တိဿောပိ စေ- တနာ ကေတော ကတွာ....။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၃။ သာ ပနေသာ "ဒါနံ ဒဿာမီ"တိ စိန္တေန္တဿ, ဒါနံ ဒေန္တဿ, ဒါနံ ဒတွာ တံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ ပုဗ္ဗစေတနာ မုဥ္စစေတနာ အပရစေတနာတိ တိဝိဓေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၅။ (ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၂၄-လည်း ကြည့်။) မိစ္ဆာစာရေ အဘိဇ္ဈာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ- တိ ဣမေ တာဝ တယော ပုဗ္ဗစေတနာယ စ အပရစေတနာယ စာတိ ဒွိန္နံ စေတနာနံ ဝသေန ဒုက္ခဝေဒနာ ဟောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၄။ ဒတွာ အတ္တမနော ဟောတီတိ အယံ ပန အပရစေတနာ အပရာပရံ အနုဿရန္တဿ လဗ္ဘတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၀။ ဒတွာ အပရစေတနံ ပဏီတံ ကာတုံ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၂။ ပစ္ဆာ- ဘာဂစေတနာ, ပစ္ဆိမစေတနာ-တို့လည်း ကြည့်။ (ဝိမတိ၊၁။၂၄၀။ မ၊ဋီ၊၂။၂၉၆။ အံ၊ ဋီ၊၃။၁၀၀။ အဘိဓမ္မာဝတာရ။၂၅(ဂါထာ) နှင့် ၎င်းဋီ၊သစ်တို့လည်း ကြည့်။)

အပရစ္ဆာ (ထီ) [ယဒိစ္ဆာနာမ်] အပရစ္ဆာ-မည် သော မြစ်။ ရာဇာပိ အာဂစ္ဆန္တော ဇေကံ နဒိံ ပတွာ "ကာ နာမေသာ"တိ ပုစ္ဆိ၊ အပရစ္ဆာ နာမ ဒေဝါတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၂၂။

အပရဇ္ဇ (ဗျ)[အပရ+ဇ္ဇ။ ကစ္စည်း။၅၇၁-ကြည့်။] (၁) နောက်ဖြစ်သောနေ့၊ နောက်တနေ့၊ နက်ဖြန်ခါ။....အဇ္ဇ ပယောဇိတံ ဘတ္တံ၊ ဇဝံ အပရဇ္ဇ ဒိဂုဏံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၇၅။ (၂) နောက်တနေ့၊ သံဖက်ခါ။.... ဟိယျော စ ဝတ္တမာနော အဇ္ဇ အတီတော အဟောသိ၊ တထာ သွေ ဝတ္တမာနောပိ အပရဇ္ဇ။ အနု၊ဋီ၊ ၃။၆၆။ အပရဇ္ဇု, အပရဒိဝသ-တို့လည်း ကြည့်။

အပရဇ္ဇု (ဗျ) [အပရ+ဇ္ဇု။ ကစ္စည်း။၅၇၁။ ရူ။ ၄၀၇။ မောဂ်။၄၊၁၀၇။ နီတိ၊သုတ္တ။၁၆၇၊ နှာ-၃၇၁-တို့ ကြည့်။] နောက်တနေ့၊ နက်ဖြန် ခါ။ သန္နိမိ နာမ အဇ္ဇ ပဋိဂ္ဂဟိတံ အပရဇ္ဇုတိ ဝတွာ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၄။ အဇ္ဇ ပဋိဂ္ဂဟိတမ္ပိ အပရဇ္ဇု ယာဝကာလိကေန သမ္ဘိန္နရသံ န ကပ္ပတိ။ ၎င်း။၁၃၅။ ဝိနယဝသေန တာဝ ယံ ကိဉ္စိ အန္နံ အဇ္ဇ ပဋိဂ္ဂဟိတံ အပရဇ္ဇု သန္နိ- ဓိကာရကံ ဟောတိ၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၉။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၃၅၅။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၂။ မမ ကသိဖလံ ဘုဥ္စိ- တွာ အပရဇ္ဇု ဧဝ ဆာတော ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၆။ (အလားတူ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၅-၌ကား ပုနဒိဝသေယေဝ-ဟု ရှိသည်။)

အပရဇ္ဇုဂတ (တိ) [အပရဇ္ဇု+ဂတ။နီတိ၊သုတ္တ။ နှာ-၂၀၉-လည်း ကြည့်။] လွန်ပြီးသော မိမိ အား နောက်ရက်ရှိသော၊ လွန်ပြီး၍ နောက် ရက်ရှိသော။ အပရဇ္ဇုဂတာယ အာသာဠှိယာ (ပုရိမိကာ) ဥပဂန္တဗ္ဗာ။ ဝိ၊၃။၁၉၂။ ဝိ၊၄။ ၃၁၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈။ ဧတ္ထ အပရဇ္ဇု ဂတာယ အဿာတိ အပရဇ္ဇုဂတာ၊ တဿာ အပရဇ္ဇု- ဂတာယ၊ အတိက္ကန္တာယ အပရသ္မိံ ဒိဝသေ- တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၉။....တဿာ အာ- သာဠှီပုဏ္ဏမာယ အနန္တရေ ပါဋိပဒဒိဝသေ.... ဝဿံ ဥပဂန္တဗ္ဗံ။(အံ၊ဋီ၊၂။၉-၌လည်း အလား တူပင် ဖွင့်သည်။) အပရဇ္ဇုတိ အာသာဠှီ- ပုဏ္ဏမိတော အပရံ ဒိနံ၊ ပါဋိပဒန္တိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၃။၂၈၂။ (ဤပုဒ်ကား ဗာဟိရတ္ထ- ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်တည်း။ ဝိ၊၃။သျှ-၌ "အာ- သာဠှီယာ–နှယ်တာလပြည့်၏၊ အပရဇ္ဇု- ဂတာယ–လွန်ပြီးသော အထွက်တရက်နေ့၌" ဟု အနက်ပေးသည်။ အာသာဠှိယာ–ဝါဆို လပြည့်သည်၊ အပရဇ္ဇုဂတာယ – လွန်ပြီး သော မိမိအား နောက်ရက် ရှိလတ်သော်။ သဒ္ဒတ္ထ။ ဝါ – လွန်ပြီး၍ နောက်ရက်ရှိလတ် သော်။ အဓိပ္ပါယတ္ထ။ ဤသို့ ပေးသင့်သည်။ ပါရာ၊ ဂဏ္ဌိသစ်၊၁။၈၇-ကြည့်။) ဘဂဝါ တဿ ပဋိဇဂ္ဂနတ္ထံ အပရဇ္ဇုဂတာယ ပဝါ-

ရဏာယ အာယတိံ ဝဿာဝါသတ္တာယ....။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊ဋ္ဌ။၂၉၃။

အပရဇ္ဇုဒိဝသပုဗ္ဗဘာဂ (ပု) [အပရဇ္ဇု+ဒိဝသ+ပုဗ္ဗဘာဂ] နောက်တနေ့–နက်ဖြန်ခါ–နေ့၏ ရှေ့အဖို့၊ နက်ဖြန်နံနက်ပိုင်း။ ပါတောဝတိ အပရဇ္ဇုဒိဝသပုဗ္ဗဘာဂေ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၀ဂ။

အပရဇ္ဈ (နှ) [အပ+ရာဓ+ဏျ] ချွတ်–မှား–ယွင်းခြင်း၊ (အပြစ်)။ ....ကထာယ အပရဇ္ဈံ နာမ နတ္ထိ၊ သာရတ္ထ၊၁။၅ဂ။(အလား တူ ဝိမတိ၊၁။၁၆-၌....ကထာယ အသစ္စံ နာမ နတ္ထိ-ဟု ရှိ၏။

အပရဇ္ဈတိ (ကြိ) [အပ+ရာဓ+ယ+တိ။ ဤ ကြိယာ၏ အယျဥ်ဝယ် ဒုတိယာ,စတုတ္ထီ (ဆဋ္ဌီ), သတ္တမီ-တို့ကို တွေ့ရသည်။ အောက် ပုံစံများကြည့်။ ကစ္စည်း။၂၇၇။ ရူ။နှာ-၁၂၆။ မောဂ်။နှာ-၉၅-၆။ နီတိ၊သုတ္တ။ နှာ-၁၂၃-တို့ ကြည့်။] ပြစ်မှား၏၊ချွတ်ယွင်း၏၊လွဲ၏။ နုသာ ကိဉ္စိ အပရဇ္ဈတိ။ ဝိ၊၁။၂၄၉။ အရိယမဂ္ဂံ အပရဇ္ဈတိ(ချွတ်ယွင်းစေ၏။သျှ။လွဲ၏?) ဝိ၊၅။၂၆၂။ ဣမ ပန မဟာရာဇ ကောစိ ပုရိသော ကိဉ္စိဒေဝ ပကရဏေ အပရဇ္ဈတိ။ မိလိန္ဒ။၁ဂဂ။ "ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ တေ ကိံ အပရဇ္ဈတိ"တိအာဟ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂ဂ၉။ ဒေါသေန ဟိ ဒုဋ္ဌော ဟုတွာ မာတရိပိ အပရဇ္ဈတိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၉၁။ ကောဧ ကေသ မိတ္တဒုဗ္ဘိ စောရော ပုတ္တဒါရခေတ္တဝတ္ထုဂေါမဟိံသာဒီသု အပရဇ္ဈန္တော ယဿ အပရဇ္ဈတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၆။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၂၁။ ဒုဿီတိတိ အပရဇ္ဈတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ ကောဓော ဟိ ပနေသ မာတာပိတူသုပိ ဗုဒ္ဓါဒီသုပိ အပရဇ္ဈတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၉၉။ မမ ပုတ္တော ဟုတွာ အဂ္ဂမဟေသိယာ အပရဇ္ဈတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၂။ ယော ပရေသံ ဒါရေသု အပရဇ္ဈတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁ဂ၉။ ယေန ကောဓပိသာစာဝေဋ္ဌေန အယံ မယံ့ အပရဇ္ဈတိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၉၀။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ဂ၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၆ဂ။ ဖဿာဒိနော ပရေသံ ရက္ခိတဂေါပိတေသု ဒါရာဒီသု ဘဏ္ဍေသု အပရဇ္ဈန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၅။ ဂါမဘောဇကော မိတ္တိ ပရဿ ရက္ခိတဂေါပိတဘဏ္ဍေ အပရဇ္ဈသိ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၄။ ဒါနသာလံ ဝိဒ္ဓံသေတွာ ပရဒါရေသု အပရဇ္ဈသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၁၃၉။ ကျာဟံ အယျာနံ အပရဇ္ဈာမိ။ဝိ၊၁။ ၂၄ဂ။ ဝိ၊၄။၁၉၆။ သစာယံ ရာဇာ မယိ အပရဇ္ဈေယျ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၂။ ကိံ ပန တေ အမ္ဗဋ္ဌ သကျာ အပရဒ္ဓုံ။ ဒီ၊၁။ဂ၆။ အပရဒ္ဓုန္တိ အပရဇ္ဈိံသု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၂ဂ။ တော် ဟာဒယေ ကတွာ ပစ္ဆာ မမ ပုတ္တဒါရေသု မာ အပရဇ္ဈိတ္ထ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၀၄။ ပဌမံ ပါဟံ အာစရိယေ အပရဇ္ဈိံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။ ကိဉ္စိ အပရဇ္ဈိံ။ အယမေဝ ဝါ ပါဒေ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇၃။ တာတ အဟံ ဗာလဘာဝေန.... တယိ အပရဇ္ဈိံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၆။.... ယေသံ အပရဇ္ဈိမှာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။ နပိဟံ အပရဇ္ဈံ ကိဉ္စိ၊ ထေရီ။၄၂၆။ ကိံ တုမှာကံ အပရဇ္ဈံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၃။ သစာဟံ ဝေံ သီလသမ္ပန္နေသု ဣမေသု အပရဇ္ဈိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၂၇။

အပရဇ္ဈနက (တိ) [အပ+ရာဓ+ယ+ယု+က] ပြစ်မှားသော၊သူ။ ကေသာဒိဝိနိမုတ္တဿ အပရဇ္ဈနကဿ ပုဂ္ဂလဿ အဘာဝတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၆၁။

အပရဇ္ဈနဘာဝ (ပု) [အပရဇ္ဈန+ဘာဝ] ပြစ်မှားသည်၏အဖြစ်။ သကုဏောသု အပရဇ္ဈနဘာဝေန အတ္တဘာဝေါ ကလိ နာမ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၃ဂ။

အပရဇ္ဈန္တ (တိ) [အပ+ရာဓ+ယ+အန္တ] ပြစ်မှားသော၊သူ။ .... စောရော ပုတ္တဒါရ-

ခေတ္တဝတ္ထုဂေါမဟိံသာဒီသု အပရဇ္ဈန္တော....။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၆။ ပရဿ ရက္ခိတဂေါပိတေသု ဘဏ္ဍေသု အပရဇ္ဈန္တော....။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။ အတ္တနိ အပရဇ္ဈန္တံ စောရံ ဒိသွာ....။ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၂၁။ တေသု တုမှေသု အပရဇ္ဈန္တေသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၁၈။ ပရေသံ ရက္ခိတဂေါပိတေ ဝရဘဏ္ဍေ အပရဇ္ဈန္တာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၂၈။ သောဟိ အပရဇ္ဈန္တံ ပုရိသံ အဘိဘဝိတွာ ပဝတ္တတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၈၄။အပရာဓော နာမ အပရဇ္ဈန္တဿ ပုဂ္ဂလဿ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၆၁။

အပရဇ္ဈိတ (တိ) [အပ+ရာဓ+ယ+တ] ပြစ်မှားအပ်သော။ အပရဒ္ဓ (၁) အနက်ကြည့်။

အပရဇ္ဈိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ရာဓ+ယ+တွာ] (က) ပြစ်မှား၍။.... အပရဇ္ဈိတွာ "အပရဒ္ဓံ မယာ" တိ အတ္တနော အပရာဓံ န ပဿတိ။အံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၄။ ဒေါသေန ဟိ ဒုဋ္ဌော မာတာပိတူသုပိ စေတိယေပိ ဗောဓိမှိပိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေသုပိ အပရဇ္ဈိတွာ....။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၁။ ထေရေသု အပရဇ္ဈိတွာ အာဂတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၅။ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆။ ပေတ၊ ဋ္ဌ။၂၄၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၇၀၊ ၁၁၉-တို့လည်း ကြည့်။) (ခ) မှားယွင်း–ချွတ်ယွင်း–၍။ အညာဏေန အပရဇ္ဈိတွာ ကတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၇၆။

အပရဇ္ဈိတွာန(ကြိ၊ဝိ)[အပ+ရာဓ+ယ+တွာန] မှားယွင်း – ချွတ်ယွင်း – ၍။ ယော တုံ့ သပသိ ရာဇာနံ၊ အပရဇ္ဈိတွာန အတ္တနော။ ဇာ၊၁။၃၉၈။ (ဇာတ်ဝတ္ထု၌ကား "အတ္တနော–မိမိအား။ အပရဇ္ဈိတွာ–မပြစ်မှားပဲလျက်" ဟု ပေးသည်။)

အပရဋ္ဌ (တိ) [အပ+ရဋ္ဌ (=ဂတိယံ။ ဓာန်၊ဋီ၊ ၁၉၈)+တ] ကင်းသော။ အပရဒ္ဓ (၃) အနက်ကြည့်။

အပရဋ္ဌမ (တိ) [အပရ+အဋ္ဌမ] အခြား–တပါး–သော ရှစ်ခုမြောက် အကြောင်း။ ပဋိသမ္ဘိဒါရဟတ္တဥ္စ၊ တေံ မေ အပရဋ္ဌမံ။ အပ၊၁။၃၇၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၈။

အပရစု (ပု၊န) [အပရ+အစု] နောက်ဖြစ်သော ထက်ဝက်၊ နောက် ထက်ဝက်။ အပရစေ့ သင်္ဂေါတိ သဇ္ဇနဋ္ဌာနံ၊ လဂ္ဂနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၈။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၂၇။ "တိသုပိ" တိအာဒိနာ အပရစုံ ဝိဝရတိ။ သီ၊ ဋီ၊သစ်၊၁။၁၁၁။

အပရဏ္ဏ (နိ) [အပရ+အန္န။ န္န-ကို ဏ္ဏ-ပြု။] နောက်၌ ဖြစ်သော – စားဖွယ် – အစာ၊ ကမ္ဘာဦး အခါဝယ် စပါးမျိုးတို့ ပေါ်ပြီး နောက် ပေါ်လာသော ပဲနောက်, ပဲကြီး စသော ပဲမျိုး။ ဤပဲမျိုးတို့ကား ဗိဇဂါမ် ၅-မျိုးတို့တွင် ဗီဇဗီဇ၌ ပါဝင်၍ (ဝိ၊၂။၅၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၉), ကာလိက ၄-မျိုးတို့တွင် ယာဝကာလိက-၌ ပါဝင်သည် (ကင်္ခါ။၂၃၁)။ ရဟန်းတို့မသုံးသပ်ကောင်းသော အနာမာသ-ပစ္စည်းလည်း ဖြစ်၍ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၉), ကျောင်း အမိုး မိုးသည်ကို စီရင်ရာ၌ ရဟန်းတို့ မနှင်းကောင်းသော ဝတ္ထုလည်းဖြစ်သည် (ဝိ၊၂။၆၉)။ ခေတ္တံ နာမ ယတ္ထ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ ဝါ အပရဏ္ဏံ ဝါ ဇာယတိ။ ဝိ၊၁။၆၁။ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၁၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၇။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၈၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၂။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၃၁၁-တို့နှင့် ယှဉ်ကြည့်။) အပရဏ္ဏန္တိ မုဂ္ဂမာသာဒီနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၆။ အပရဏ္ဏံ ဝိညာပေတိ(ဝိ၊၂။၃၄၇)တိ ဌပေတွာ သတ္တ ဓညာနိ မုဂ္ဂမာသာဒိံ ဝါ လာဗုကုမ္ဘဏ္ဍာဒိံ ဝါ အညံ ယံ ကိဉ္စိ...။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၉။ ဟရိတ(ဝိ၊၂။၆၉)န္တိ စေတ္ထ သတ္တဓညဘေဒံ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ မုဂ္ဂမာသတိလကုလတ္ထအလာဗုကုမ္ဘဏ္ဍာဒိဘေဒဉ္စ အပရဏ္ဏံ အဓိပ္ပေတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၅၀။ ကင်္ခါ။၂၀၇။ နဝ မဟာဖလာနိ သဗ္ဗဉ္စ

အပရဏ္ဏံ ဧဉ့ဂတိကမေဝ။ တံ ကိဥ္စာပိ န ပဋိကုဋ္ဌိတံ၊ အထ ခေါ အကပ္ပိယံ အနုလောမေတိ။ တသ္မာ ပစ္စာဘတ္တံ န ကပ္ပတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၇၄။ ဧဉ့ာနိ ဝုစ္စန္တိ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ အပရဏ္ဏံ။ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ နာမ သာလိ ဝီဟိ ယဝေါ ဂေါဓုမော ကင်္ဂု ဝရကော ကုဒြူသကော။ အပရဏ္ဏံ နာမ သူပေယျံ။ စူဠနိ။ ၂၇၁။ မုဂ္ဂါဒိကေ ဧဉ့ဝိသေသေ အပရန္န-သဒ္ဒေါ၊ ပုဗ္ဗန္နတော အပရဘာဂေ ပဝတ္တံ အန္နံ, အပရန္နံ, အပရဏ္ဏဥ္စ။ ခါန်၊ဋီ။၄၅၀။ သာလိဝီဟိအာဒိ သတ္တဧဉ့ံ သာနုလောမံ ပုဗ္ဗန္နံ နာမ ပုရေကတ္တဗ္ဗံ သဿဖလန္တိ ကတွာ။ တဗ္ဗိပရိယာယတော မုဂ္ဂမာသာဒိ တဒဝသေသံ အပရန္နံ နာမ။ အပရန္နတော ပုဗ္ဗေ ပဝတ္တမန္နံ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ။ တတော အပရသ္မိံ ပဝတ္တမန္နံ အပရန္နံ။ န္န-ကာရဿ ဏ္ဏ-ကာရေ ကတေ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ, အပရဏ္ဏဥ္စာတိ နေရုတ္တိကာ။ ပုဗ္ဗာပရဘာဝေါ ပနေတေသံ အာဒိကပ္ပေ သမ္ဘဝါသမ္ဘဝဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၀၂။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂၊၂၆၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅၁။ ဝဇိရ။၃၆၉။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၂၃။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၀၉။ ကခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၃၉၊၃၁၁-တို့လည်း ကြည့်။)

အပရဏ္ဏဇာတိ (ထီ) [အပရဏ္ဏ+ဇာတိ] ပဲမျိုး။ ဟရေဏုကာတိ အပရဏ္ဏဇာတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၄၃၃။

အပရဏ္ဏနိဿိတ (တိ) [အပရဏ္ဏ+နိဿိတ] ပဲမျိုးတို့ ပေါက်ရာအရပ် – ယာခင်း – ကို မှီသော၊ ယာခင်း၏ – အနီးအနား – ထက်ဝန်းကျင် – ၌ တည်သော၊ အရပ်။ ပုဗ္ဗဏ္ဏနိဿိတံ ဝါ ဟောတိ၊ အပရဏ္ဏနိဿိတံ ဝါ ဟောတိ။ ဝိ၊၁။ ၂၂၆။ ပုဗ္ဗဏ္ဏနိဿိတ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၅၆။ သာရတ္ထ၊၂။၃၃၄) ကြည့်။

အပရဏ္ဏဝတ္ထု (န) [အပရဏ္ဏ+ဝတ္ထု] ပဲမျိုးတို့ ပေါက်ရာ ဖြစ်သော ယာခင်း၊ ပဲခင်း။ ဥစ္ဆုခေတ္တံ အပရဏ္ဏဝတ္ထုံ ဝလ္လိဖလာဝါဋံ ဒဿေတိ ဝဒတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၂။

အပရဏ္ဏဝိသေသ (ပု) [အပရဏ္ဏ+ဝိသေသ] ပဲအထူး၊ ပဲမျိုးအထူး။ ယထာ ဧကော မာသ-သဒ္ဒေါ အဘိန္နရူပေါ ကာလံ အပရဏ္ဏဝိသေသံ သုဝဏ္ဏမာသဥ္စ ဝဒတိ။ မူလဋီ၊ ၁။၃၃။

အပရဏှ (ပု၊န) [အပရ+အဟ။ ရူ။နှာ-၁၆၄။ မောဂ်။၃၊၁၁၀-တို့ကြည့်။ (အပရဟ္ဏ-သံ)] နောက်အဖို့ဖြစ်သောနေ့၊ နေ့၏နောက်အဖို့၊ နေလွဲသော(ဝိကာလ)အခါ၊ ညနေ။ အဌကထာယံ ပန ဒုတိယပဒေန ရတ္တိဘောဇနဿ ပဋိက္ခိတ္တတ္တာ အပရဏှော "ဝိကာလော"တိ ဝုတ္တော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၂၃။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၇၇။ ဒွေ ဘောဇနာနီတိ "အပရဏှေ ရတ္တိယ"န္တိ ကာလဝသေန ဒွေ ဘောဇနာနိ။ မ၊ဋီ၊၂။ ၇၉။ အပရဏှော ဝ ဝိကာလောတိ ပါဠိသေသနယေန တတိယပဒဿ အတ္ထံ ဒီပေတုံ ....။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၄၆။

အပရဏှဘောဇီ (တိ) [အပရဏှ+ဘုဇ+ဏီ] နေလွဲသော(ဝိကာလ)အခါ – ညနေ – ၌ စားလေ့ရှိသော၊ ညနေစာ စားလေ့ရှိသော၊ သူ။ ဝေမှိ အပရဏှဘောဇီပိ သိယာ ကောဘတ္တိကော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၂၃။ မ၊ဋီ၊၂။၁၅၇။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၃၇၃။

အပရတ္ထ[၁] (ဗျ) [အပရ+ထ။] (၁) အခြား – တပါး – ၌၊ အခြားအခြား – တပါးတပါး – ၌။ (၂) အခြား – တပါး – ၏၊ အခြားအခြား – တပါးတပါး – ၏။ အပရတ္ထဒီပနီ-ကြည့်။

အပရတ္ထ[၂] (ပု) [အပရ+အတ္ထ] အခြား – တပါး – သော အနက်။ အပရတ္ထဒီပနီ-ကြည့်။

အပရတ္ထဒီပနီ (န) [အပရတ္ထ[၁,၂] + ဒီပနီ။ အပရတ္ထ-၌ အပရ-ကား ဝိစ္ဆာလောပ။]

(၁) တပါး တပါးသော သတ္တဝါ၌ ပြခြင်း။ (၂) တပါး တပါးသော သတ္တဝါ၏ (ဇာတိ-စသည်)ဟု ပြခြင်း။ (၃)တပါး တပါးသော (ဇာတိ-စသည် ဟု ဆိုအပ်သော) အနက်ကို ပြခြင်း။ "ယာ ဒေဝဒတ္တဿ ဇာတိ၊ ယာ သောမဒတ္တဿ ဇာတိ"တိ ဝေဠိ ဒိဝသမ္ပိ ကထိယမာနေ နေဝ သတ္တာ ပရိယာဒါနံ ဂစ္ဆန္တိ၊ န သဗ္ဗံ အပရတ္ထဒီပနံ သိဇ္ဈတိ။....န ကိဉ္စိ အပရတ္ထဒီပနံ န သိဇ္ဈတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ဂ၉။ "အပရဿ အပရဿာ"တိ ဒီပနံ အပရတ္ထဒီပနံ။ သာမိအတ္ထေပိ ဟိ အပရတ္ထ-သဒ္ဒေါ သိဇ္ဈတီတိ။ "တေသံ တေသ"န္တိ ဝါ သာမိဝသေန ဝုတ္တံ အတ္ထံ ဘုမ္မဝသေန ဝတ္တု-ကာမတာယ အာဟ "အပရတ္ထဒီပန"န္တိ၊ အပရသ္မိံ အပရသ္မိံ ဒီပနန္တိ အတ္ထော။ အပရဿ အပရဿ ဝါ ဇာတိသင်္ခါတဿ အတ္ထဿ ဒီပနံ အပရတ္ထဒီပနံ။ မူလဋီ၊၂။ ၆၁။ "အပရတ္ထာ"တိ ဘုမ္မဝစနံ သာမိအတ္ထေ ယထာ "သဗ္ဗတ္ထ ပါဒက"န္တိ အာဟ "သာမိ-အတ္ထေပိ ဟိ အပရတ္ထ-သဒ္ဒေါ သိဇ္ဈတီ"တိ။ သိဒ္ဓိ ပန "ဣတရာဟိပိ ဒိဿန္တီ"တိ (ပါ၊၅၊ ၃၊၁၄) ဣမိနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယသ္မာ စ ဇေံ သဒ္ဒေါ သမ္ဘဝတိ၊တသ္မာ ပါဠိယံ သာမိဝသေန ဝုတ္တံ အဋ္ဌကထာယံ ဘုမ္မဝသေန ဒဿိတန္တိ ဒီပေန္တော "တေသံ တေသန္တိ ဝါ"တိအာဒိ-မာဟ။ အပရဿာတိ အပရဿ သတ္တဿ။ အနုဋီ၊၂။၆၉။ "ယညဒတ္တဿ မရဏံ၊ သောမ-ဒတ္တဿ မရဏ"န္တိ ဇေံ ဟိ ဒိဝသမ္ပိ ကထိယ-မာနေ နေဝ သတ္တာ ပရိယာဒါနံ ဂစ္ဆန္တိ၊ န သဗ္ဗံ အပရတ္ထဒီပနံ သိဇ္ဈတိ။ .... န ကိဉ္စိ အပရတ္ထဒီပနံ န သိဇ္ဈတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၂၁ဂ။ အပရဒီပန-လည်း ကြည့်။

အပရဒဿန (န) [အပရ+ဒဿန] အခြား-တပါး-သော-ဉာဏ်အမြင်-အယူ။ မူလ-ဒဿနံ နပ္ပဇဟန္တိ၊ အပရဒဿနံ ဥပါဒိယန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၂။

အပရဒိဝသ (ပု) [အပရ+ဒိဝသ] (၁)နောက်ဖြစ်သော နေ့။ ဣတော ပစ္ဆာတိ ဣတော ဝုတ္တသောကုပ္ပတ္တိတော အပရဒိဝသေသု။ ဝိမတိ၊၂။၁၁၄။ (၂) နောက်တနေ့၊ နက်ဖြန်ခါ။ သာ ပေတီ.... အပရဒိဝသေ အာယသ္မ-တော မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရဿ သန္တိကံ ဥပဂန္တွာ....။ ပေတာ၊ဋ္ဌ။၇၅။ တံဒိဝသမေဝ စေ ဘိက္ခာ လဗ္ဘတိ၊အပရဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ န လဗ္ဘတိ....။ ဝဇိရ။၅၃၀။ (၃)နောက်တနေ့၊ သံဖက်ခါ။....တဿပိ ပုဂ္ဂလဿ ကောဓော နအန္တရာ ပုနဒိဝသေ ဝါ အပရဒိဝသေ ဝါ နိဗ္ဗာတိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၁၅။ အပရဇ္ဇု (၂)အနက်လည်း ကြည့်။

အပရဒိသာ (ထီ) [အပရ+ဒိသာ] (၁)တပါးသော အရပ်။ အပရဒိသာဘိမုခ-ကြည့်။ (၂) အနောက်အရပ်။ ပစ္ဆာဘူမဂမိကာတိ ပစ္ဆာ-ဘူမံ အပရဒိသာယံ နိဝိဋ္ဌံ ဇနပဒံ ဂန္တု-ကာမာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။ ပစ္ဆာဘူမိယံ အပရ-ဒိသာယံ နိဝိဋ္ဌဇနပဒေါ ပစ္ဆာဘူမံ၊ တံ ဂန္တု-ကာမာ ပစ္ဆာဘူမဂမိကာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၀ဂ။ အပရဒိသာယ မေဃတ္ထနိတသဒ္ဒံ သုတွာ....။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ။၁။၂၅။ ပုရဿ အပရဒိသာယ ဂါဝုတမတ္တေ....။ မ၊ဋီ၊၂။၁၅။

အပရဒိသာဘာဂ (ပု) [အပရဒိသာ+ဘာဂ] အနောက်အရပ်အဖို့။ ဗာရာဏသိယံ ကိရ အပရဒိသာဘာဂေ ပါရဂင်္ဂါယ ဝါသဘဂါမံ အတိက္ကမိတွာ....။ ပေတာ၊ဋ္ဌ။၁၅၆။

အပရဒိသာဘိမုခ (တိ) [အပရဒိသာ+အဘိ-မုခ] အခြားသော အရပ်သို့ - လှည့်သော မျက်နှာရှိသော - ရှေးရှု မျက်နှာမူသော။ တတ္ထ တတော ပဋ္ဌာယ အပရဒိသာဘိမုခါ ဟရိတဗ္ဗာတိ ကေစိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ ဝိမတိ၊၂။ ၁၄။

အပရဒီပန (နု၊ထီ) [အပရ+ဒီပန] (၁) တပါးသော–ဝေဝုစ်–ပရိယာယ်–စကားလှယ်–ကို ပြခြင်း။ (၂) နောက်ပုဒ်ဖြင့် ရှေ့ပုဒ်၏ အနက်ကို ပြခြင်း။ အပရဒီပနာ ပနေတ္ထ ဒွေ ဌာနာနိ ဂစ္ဆတိ။....အပရဒီပနာ ပန ပဒတ္ထုတိ ဝါ ဟောတိ ဒဠှီကမ္မံ ဝါတိ ဧဝံ ဒွေ ဌာနာနိ ဂစ္ဆတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၁-၂။ အပရဿ ဝေဝစနဿ, အပရေန ဝါ ပုရိမတ္ထဿ ဒီပနာ အပရဒီပနာ။ မူလဋီ၊၁။၉၄။ (၃) တပါး တပါးသော သတ္တဝါ၏ (ရုပ်-စသည်)ဟု ပြခြင်း။ ဣတိ သတ္တာ ဒွိဟေဝ ပဒေဟိ အနဝသေသေ သတ္တေ ပရိယာဒိယန္တော "တေသံ တေသံ သတ္တာန"န္တိ အာဟ။ တွေကေန ဟိ သမ္ဗန္ဓိ အပရဒီပနံ သိဒ္ဓံ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈။ "အပရဿ အပရဿာ"တိ ဒီပနံ အပရဒီပနံ။ မူလဋီ၊၂။၇။ အပရတ္ထဒီပန-လည်း ကြည့်။

အပရဒေသနာ (ထီ) [အပရ+ဒေသနာ]နောက်ဖြစ်သော ဒေသနာ၊ နောက်ဒေသနာ။ ပုဗ္ဗဒေသနာ အပရဒေသနာယ ယုဇ္ဇတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၄၈။

အပရဒေသဝါသီ (တိ) [အပရဒေသ+ဝါသ+ဏီ] အနောက်အရပ်၌နေသော၊သူ။ ပစ္ဆာဘူမိဝါသိနောတိ အပရဒေသဝါသိနော။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၈၁။

အပရဒ္ဓ ၁ (နု) [အပ+ရာဓ+တ] (၁) ချွတ်ယွင်း–မှားယွင်း–ချက်၊ အမှားအယွင်း၊ အပြစ်။ ပဿ အမ္ဗဋ္ဌ ယာဝ အပရဒ္ဓဉ္စ တေ ဣဒံ အာစရိယဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပေါက္ခရသာတိဿ။ ဒီ၊၁။၉၆၊၉၇။ ပဿ မောဃပုရိသ ယာဝ စ တေ ဣဒံ အပရဒ္ဓံ။ ဒီ၊၃။၂။ ယာဝဉ္စ တေ ဣဒံ အပရဒ္ဓန္တိ ယတ္တကံ ဣဒံ တဝ အပရဒ္ဓံ၊ ယတ္တကော တေ အပရာဓော၊ တတ္တကော ဒေါသောတိ ဝေါဟုံ ဘဂ္ဂဝ တဿ ဒေါသံ အာရောပေသီတိ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂။ အပရဒ္ဓန္တိ အပရဇ္ဈိတံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၃။ ပဿ ယာဝဉ္စ တေ ဣဒံ အပရဒ္ဓံ။ သံ၊၁။၁၅၁။ အံ၊၃။၃၉၄။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၈-တို့၌ "ယတ္တကံ တယာ အပရဒ္ဓံ၊ အတ္တနော နလာဋေ မဟာဂဏ္ဍံ အပဿန္တော သာသပမတ္တာယ ပီဠကာယ မံ စောဒေတဗ္ဗံ မညတီတိ အာဟ"ဟု ဖွင့်သည်။ ဆိုခဲ့ပြီး ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃-အဖွင့်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်။) တုယှေဝေတံ ဒုက္ကဋံ၊ တုယှေဝေတံ အပရဒ္ဓံ။ ဒီ၊၂။၉၇၊၉၈၊၉၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၃။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၉၆။ ပဌမမ္ပိ မေ အပရဒ္ဓံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။ (က) ရှုံးခြင်း၊ အရှုံး။ အပရဒ္ဓဂ္ဂါဟ-ကြည့်။ (တိ) (၂) ချွတ်ယွင်း–မှားယွင်း – လွဲ – သော၊ သူ၊ အမှု။ အပရဒ္ဓံ ဝိရဒ္ဓဉ္စ ခလိတံ ယဉ္စ ဒုက္ကဋံ။ ဝိ၊၅။၂၆၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၂။ ယံ ဟိ ဒုဋ္ဌု ကတံ, ဝိရူပံ ဝါ ကတံ၊ တံ ဒုက္ကဋံ။ တံ ပနေတံ ယထာ သတ္ထာရာ ဝုတ္တံ၊ ဧဝံ အကတတ္တာ အပရဒ္ဓံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၂။ သာရတ္ထ၊၂။၁၃၄။ သုဒ္ဓိမဂ္ဂါ (-မဂ္ဂံ။ သီ၊သျာ၊ကံ၊ဣ) အပရဒ္ဓေါ။ သံ၊၁။၁၀၄။ အပရဒ္ဓေါတိ "ဒုရေ တွံ သုဒ္ဓိမဂ္ဂါ"တိ ဝဒတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၅။ အပရဒ္ဓေါတိ ဝိရဇ္ဈသိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၀၂။ အပရဒ္ဓါ သုဒ္ဓိမကေဝလီ တေ။ သုတ္တနိ။၄၁၇။ မဟာနိ။၂၃၂။ ယေ အပရဒ္ဓါ ဝိသုဒ္ဓိ သုဒ္ဓိမဂ္ဂံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၁၉။ တေ သုဒ္ဓိမဂ္ဂံ .... ဝိရဒ္ဓါ အပရဒ္ဓါ။ မဟာနိ။၂၃၂။ အပရဒ္ဓါတိ အပရဇ္ဈိတွာ ဌိတာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၁၉။ ဝိပထပက္ခန္ဒော လောကသန္နိဝါသော အဋ္ဌသာပရဒ္ဓေါ။ ပဋိသံ။၁၂၄။ အဋ္ဌသာပရဒ္ဓေါတိ အဋ္ဌသေ ဥဇုမဂ္ဂသ္မိံ မဇ္ဈိမပဋိပဒါယ အပရဒ္ဓေါ ဝိရဒ္ဓေါ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။ (က) ရှုံးသော၊သူ။ အပရဒ္ဓါ (မဟာနိ။၂၃၃)တိ ပရာဇယမာပန္နာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၁၉။ ရိတ္တော တုစ္ဆော အပရဒ္ဓေါ။ မ၊၁။၂၉၆။ မ၊၂။၁၀၃။ အပရဒ္ဓေါတိ ပရာဇိတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၀။ (၃) လျှော်ကျ–

ပျက်စီး–သော။ တဿ မေ ဒုက္ခဇာတဿ၊ ဒုက္ခက္ခန္ဓော အပရဒ္ဓေါ။ ထေရ။၂၃၇။ အပရဒ္ဓေါတိ အရဟတ္တမဂ္ဂပ္ပတ္တိတော ပဋ္ဌာယ ပရိဗ္ဘဋ္ဌော စုတော န အဘိနိဗ္ဗတ္တိဿတိ၊ အပရဋ္ဌောတိ ဝါ ပါဌော။ အပဂတသမိဒ္ဓိတော သမုစ္ဆိန္နကာရဏတ္တာ အပဂတောတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၇။ (၄) ပြစ်မှား–မှားယွင်းစွာ ပြုကျင့်–သော၊သူ။ ကိသ္မိံ တေ (ပဥ္စ ဇနာ) မဟာရာဇ အပရဒ္ဓါတိ၊ ဘဂဝတိ စ ဘန္တေ သာဝကေသု စာတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၀၈။ ဒဏ္ဍကီရညော ကိသဝစ္ဆတာပသေ အပရဒ္ဓဿ အာဝုမဝုဋ္ဌိယာ သကလရဋ္ဌံ ဝိနဋ္ဌံ။ နာဠိကေရော ပဉ္စသု တာပသသတေသု အဇ္ဇုနော စ အင်္ဂီရသေ အပရဒ္ဓေါ ပထဝိံ ဘိန္ဒိတွာ နိရယံ ပဝိဋ္ဌော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၇-၈။ အပရဒ္ဓဿ ဒဏ္ဍကီရညော၊ အပရဒ္ဓေါ နာဠိကေရော အဇ္ဇုနော စာတိ သမ္ဗန္ဓော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၆၃။ကူဋ္ဌဒဋ္ဌိလံ အပရဒ္ဓကာလတော ပဋ္ဌာယ အမှာကံ ရညော ဝဆိုယော၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၅။ ဒေဝိယာ ပဒုဋ္ဌေနာတိ ဒေဝိယာ သန္တိံ ပဒုဿိတွာ မိစ္ဆာစာရဝသေန အပရဒ္ဓေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၅၉။ (၅) ပြစ်မှား–မှားယွင်းစွာ ပြုကျင့်–အပ်သော။ ကိံ ဿ တယာ အပရဒ္ဓံ။ ထေရီ။၄၂၆။ ကိံ ဿာတိ ကိံ အဿ တဝ သာမိကဿ။ တယာ အပရဒ္ဓံ ဗျာလိကံ ကတံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇၃။ အနပရာဓဋ္ဌာနေ အပရဒ္ဓံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။ ဉတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၉၈။ မယာ ပန အတ္တနော ဗလံ အဇာနန္တေန အပရဒ္ဓံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၂၁။

အပရဒ္ဓ၂ (န) [အပရ+အဒ္ဓ] နောက်ဖြစ်သော ထက်ဝက်၊ နောက်ထက်ဝက်။ ပုဗ္ဗဒ္ဓံ နိက္ခမိတွာ အပရဒ္ဓံ အပ္ပတွာ ဌိတမဇ္ဈန္ဟေ။ သံ၊ဋီ၊၁။၇၈။

အပရဒ္ဓဂ္ဂါဟ (ပု) [အပရဒ္ဓ၁+ဂါဟ] အရှုံးကို ရယူခြင်း။ ဥဘယတ္ထ ကလိဂ္ဂါဟောတိ ဣဓလောကေ စ ပရလောကေ စာတိ ဥဘယသ္မိံပိ အပရဒ္ဓဂ္ဂါဟော၊ပရာဇယဂ္ဂါဟော ဟောတီတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၆။

အပရဒ္ဓတ္တ (န) [အပရဒ္ဓ၁+တ္တ] ပြစ်မှားသည်၏ အဖြစ်။ နိစ္စလေ တထာဂတမှိ အပရဒ္ဓတ္တာ နိစ္စလော၀ ဟုတွာ ပစ္စတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၇။

အပရဒ္ဓမဂ္ဂ (တိ) [အပရဒ္ဓ၁+မဂ္ဂ] ချွတ်ယွင်းသော–လွဲမှားသော–လမ်းခရီး – ရှိသော၊ သူ။ တေ ဒုပ္ပယာတာ အပရဒ္ဓမဂ္ဂါ။ ဝိမာန။ ၁၁၇။ ပေတ။၁၉၄။ ဒုပ္ပယာတာတိ ဒုဋ္ဌု ပယာတာ အပထေ ဂတာ၊ တတော ဧဝ အပရဒ္ဓမဂ္ဂါ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၁၆။

အပရဒ္ဓမေဿ (တိ) [အပရဒ္ဓ၁+သော+ဏီ] အပြစ်ကိုရှာမှီးလေ့ရှိသော၊ သူ။ ရန္ဓမေသီတိ ဝိရန္ဓမေသီ အပရဒ္ဓမေသီ။ မဟာနိ။၁၂၈။ အပရဒ္ဓမေသီတိ ဂုဏံ အပနေတွာ ဒေါသမေဝ ဂဝေသီ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၄၇။

အပရနာယကဘာဝ (ပု) [န+ပရ+နာယက + ဘာဝ] တပါးသူဟူသော – နည်းညွှန်လမ်းပြသူ – အကြီးအကဲ–မရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဧတေ ပန အပရနေယျာ ဟုတွာ အပရနာယကဘာဝေန သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ။အံ၊ဋီ၊၁။၁၀၃။ အပရိဏာယကဘာဝ-လည်း ကြည့်။

အပရနေယျ၁ (တိ) [န+ပရ+နေယျ] သူတပါးတို့က–မဆောင်အပ်–မသိစေအပ်–သော၊ သူ။ သယန္တိ သာမံ၊ အပရနေယျာ ဟုတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၆၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၆။ အပရနေယျာ ဟုတွာတိ အပရေဟိ အနဘိဇာနာပေတဗ္ဗော ဟုတွာတိ အတ္ထော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၆၈။ (သာရတ္ထ၊၁။၂၂၉။ ဝိမတိ၊၁။၄၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၀၀။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၁၉။ အံ၊ဋီ၊၁။ ၁၀၃-တို့လည်း ကြည့်။)

အပရနေယျ ၂ (တိ) [အပရ+နေယျ] သူတပါးတို့သည်–ဆောင်အပ်–သိစေအပ်– သော။ အပရနေယျဗုဒ္ဓိ-ကြည့်။

အပရနေယျဗုဒ္ဓိ (တိ) [အပရနေယျ ၂+ဗုဒ္ဓိ] သူတပါးတို့သည်–ဆောင်အပ် – သိစေအပ်– သော ပညာဉာဏ်ရှိသော၊သူ ?။ အပရနေယျဗုဒ္ဓိနော တေ ပရိယာယတော နိဗ္ဗေမတိကဂဟိတသရဏာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၀၇။

အပရနေယျရူပ (တိ) [အပရနေယျ ၁ + ရူပ] သူတပါးတို့က–မဆောင်အပ်–မသိစေအပ် – သော သဘောရှိသော။ ပသာဒသဒ္ဒါ အပရနေယျရူပါ ဟောတိ သဝနမတ္တေန ပသီဒနတော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၂၀။

အပရန္တ ၁ (ပု) [အပရ+အန္တ] (၁) နောက်–အနာဂတ်–ဖြစ်သော အဖို့၊ အနာဂတ် ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်များ။ အပရန္တံ အာရဗ္ဘ အနေကဝိဟိတာနိ အဓိမုတ္တိပဒါနိ အဘိဝဒန္တိ။ ဒီ၊၁။၂၀၊၃၅။ မ၊၃။၁၀၊၂၂။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၆၊၁၀၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀-တို့ကြည့်)။ အပရန္တံ ဝါ ပဋိဓာဝေယျာထ "ဘဝိဿာမ နု ခေါ မယံ အနာဂတမဒ္ဓါနံ၊....." ဣတိ။ မ၊၁။၃၃၂။ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၉-ကြည့်)။ သော ဝါ မံ အပရန္တံ အာရဗ္ဘ ပဉှံ ပုစ္ဆေယျ။....တိဋ္ဌတု ပုဗ္ဗန္တော၊ တိဋ္ဌတု အပရန္တော။ မ၊၂။၂၂၃ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၇-ကြည့်)။ အဇာနန္တာ ပုဗ္ဗန္တံ အပဿန္တာ အပရန္တံ၊ အထ စ ပန.... ပဋိဇာနန္တိ။ မ၊၂။၂၃၄ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၁-ကြည့်)။ အပရန္တံ ဝါ ဥပဓာဝိဿတိ "ဘဝိဿာမိ နု ခေါ အဟံ အနာဂတမဒ္ဓါနံ၊....." ဣတိ။ သံ၊၁။၂၆၅။ အပရန္တန္တိ အနာဂတံ အန္တံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉။ အပရန္တေ ကပ္ပေတိ ဝိကပ္ပေတီတိ။ အဘိ၊ဓ။၂၀၀၊ ၂၂၅၊၂၃၃။ အဘိ၊ဝိ။၃၇၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၁၃၀။ ပုဗ္ဗန္တော ဝုစ္စတိ အတီတာနိ ခန္ဓဓာတာယတနာနိ၊ အပရန္တော အနာဂတာနိ၊ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၉။ အပရန္တေ ဉာဏံ။ အဘိ၊ ဓ။၂၁၅၊၂၁၇။ သာရတ္ထ၊၃။၁၆၀။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၁၇၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၄၀။ အပရန္တေတိ အနာဂတကောဋ္ဌာသေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၅။ အပရန္တေ အညာဏံ။ အဘိ၊ဓ။၂၁၆၊၂၂၂။ အဘိ၊ဝိ။၃၇၇။ အဘိ၊က။၁၃၅။ မဟာနိ။ ၃၂၄။ နေတ္တိ။၆၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၁၆၁။ အပရန္တသင်္ခါတံ အနာဂတံ ခန္ဓပဉ္စကံ.... ပဋိစ္စာဒေတွာ တိဋ္ဌတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၁၆၁။ အပရန္တော အနာဂတဒ္ဓဘူတာ (ခန္ဓာယတနဓာတုယော)။နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၁၃၁။ အပရန္တံ အာရဗ္ဘ ယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ။ အဘိ၊ဓ။၂၅၇။ အပရန္တံ အာရဗ္ဘာတိ အနာဂတကောဋ္ဌာသံ အာရမ္မဏံ ကရိတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၂။ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နိကာ "အပရန္တေန အနန္တဝါ" တိ ဝဒန္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။ (အဘိ၊က။၁၂၀၊ ၁၂၉၊၁၄၁၊၁၄၆။ မဟာနိ။၃၂၅။ စူဠနိ။၉၄-တို့လည်း ကြည့်။) (၂) နောက်၌ ဖြစ်သော အစွန်း၊ အနောက် အစွန်း။ကဒါစိ ပုဗ္ဗန္တတော အပရန္တံ ဂစ္ဆတိ၊ကဒါစိ အပရန္တတော ပုဗ္ဗန္တံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၄။ ပုဗ္ဗန္တတော အပရန္တံ ဝိစရမာနာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၅။ ပုဗ္ဗန္တတော အပရန္တံ သဥ္စရတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၁၀။ (၃) တပါး–တခြား – သော အစွန်း။ ဓောနန္တေန ဖုဋ္ဌောကာသံ အပရန္တံ အတိက္ကာမေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။

အပရန္တ ၂ (ပု) [အပရ+အန္တ။ ဝါစပ္ပတိ-လည်း ကြည့်။] (၁) အပရန္တတိုင်း။ အပရန္တေ ဇနပဒေ။ မိလိန္ဒ။၂၀၂။ (ဤတိုင်းကား မန္တာတ်စကြာမင်းကြီး ကျွန်းကြီး ၄-ကျွန်း သို့ တိုင်းခမ်းလှည့်လည်စဉ်က အတူပါလာကြသော အပရဂေါယာန ကျွန်းသူကျွန်းသားတို့အား မင်းကြီး၏ သားတော်ကြီးက နေရာချထားသော အရပ်တည်း။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၁။ ဤတိုင်း၌ ဘုရားရှင်၏ အချို့သော ပရိက္ခာရတို့ကို စေတီပြု၍ ကိုးကွယ်ကြသည်။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၄။ ဤတိုင်း၌ အမှည့်မြန်

သော ကုမုဒဘဏ္ဍိကာ-မည်သော စပါးညှံ့မျိုး ပေါက်ရောက်သည်။ မိလိန္ဒ။၂၇၂။ ဤ အပရန္တတိုင်းသည် တတိယသင်္ဂါယနာ တင်ပြီးနောက် အရှင် မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်က မထေရ်အသီးသီးတို့ကို သာသနာပြု စေလွှတ်ရာ ကိုးတိုင်း ကိုးဌာနတို့တွင် တခုအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ယင်းတိုင်းသို့ ယောနကဓမ္မရက္ခိတ-မည်သော မထေရ် ကြွရောက်၍ တိုင်းသူတိုင်းသားတို့အား အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမသုတ်ကို ဟောကြား၍ ကြည်ညိုစေလျက် ထိုတိုင်းမှ ၇၀၀၀၀-သော လူတို့အား တရားထူးကို ရစေတော်မူကာ မင်းမျိုးမှ အမျိုးသားတထောင်, အမျိုးသမီး ခြောက်ထောင်ကျော်တို့အား ရှင်ရဟန်းပြုစေတော်မူသည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇၊၅၀။ သုနာပရန္တတိုင်း ဟူသည်လည်း ဤ အပရန္တတိုင်းပင် ဖြစ်ကြောင်း သာသနာလင်္ကာရစာတမ်း။၂၁-နှင့် ဗုဒ္ဓသာသနိကပဋ္ဌဝိဝင်ကျမ်းကြီး။ ၂၁၄၊၂၁၅-တို့၌ ဆိုသည်။ ဤတိုင်း၏ တည်နေရာကိုလည်း သာသနာလင်္ကာရ။၉၊၂၁-၃-တို့၌ မြန်မာနိုင်ငံဟု ပြဆို၍ ဗုဒ္ဓသာသနိကပဋ္ဌဝိဝင်ကျမ်းကြီး။ ၂၁၄၊၂၁၅-တို့၌ ဣန္ဒိယပြည် အနောက်ပိုင်း ဘုံဘေမြို့မြောက် တာန(သာန)စီရင်စုနှင့် သုရတ(စုရတ်)ဒိစတြိတ်စီရင်စု နယ်ပယ်များဟု ပြသည်။ အကျယ်ကို ၎င်း၌ကြည့်။ D.P.P.N. လည်းကြည့်။) (တိ) (၂) အပရန္တ တိုင်းသူတိုင်းသား။ သုရဋ္ဌာ အပရန္တာ စ၊ အာဂစ္ဆန္တိ မမံ ဃရံ။ အပ၊၁။၄၂၁။

အပရန္တက (ပု) [အပရန္တ+က] (၁) အပရန္တတိုင်း။ ဧနပဒေ အပရန္တကေ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၇၄။ ယောနကဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရံ အပရန္တကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇။ (၎င်း။ ၅၀-လည်းကြည့်။) အပရန္တ၂ လည်းကြည့်။ (တိ) (၂) အပရန္တ တိုင်းသူတိုင်းသား။ ကာသိကောသလာ ပရန္တကာ မာဂဓကာ။ မိလိန္ဒ။၃၁၆။ အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမသုတ္တန္တကထာယ အပရန္တကေ ပသာဒေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၀။

အပရန္တကပ္ပ (ပု) [အပရန္တ+ကပ္ပ] အနာဂတ်အဖို့ကို ကြံစည်ခြင်း။ အပရန္တကပ္ပိက-ကြည့်။

အပရန္တကပ္ပန (နပုံ) [အပရန္တ+ကပ္ပန] အနာဂတ်အဖို့ကို ကြံစီခြင်း။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟတံ နာမ စိတ္တံ ပုဗ္ဗန္တကပ္ပနဝသေန ဝါ အပရန္တကပ္ပနဝသေန ဝါ ပုဗ္ဗန္တာပရန္တကပ္ပနဝသေန ဝါ မိစ္ဆာဘိနိဝေသန္တဿ.... ယာ ဒိဋ္ဌိ၊ တာယ ဟတံ ဥပဟတံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၄၅။

အပရန္တကပ္ပိက (တိ) [အပရန္တ+ကပ္ပ+ဏိ+က။ အပရန္တကပ္ပ+ဣက] (၁) အနာဂတ်အဖို့ကို--ကြံဆ-ကြံဆ၍ယူ-သော၊သူ။ (၂) အနာဂတ်အဖို့ကို ကြံဆခြင်းရှိသော၊သူ။ ဧကေ သမဏဗြာဟ္မဏာ အပရန္တကပ္ပိကာ။ ဒီ၊၁။၂၇။ မ၊၃။၁၇-၂၂။ အနာဂတကောဋ္ဌာသသင်္ခါတံ အပရန္တံ ကပ္ပေတွာ (ဝိကပ္ပေတွာ) ဂဏှန္တီတိ အပရန္တကပ္ပိကာ၊ အပရန္တကပ္ပေါ ဝါ ဧတေသံ အတ္ထီတိ အပရန္တကပ္ပိကာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀။ သဿတာဒိဝသေန အပရန္တံ ကပ္ပေန္တီတိ အပရန္တကပ္ပိနော၊ တေ ဧဝ အပရန္တကပ္ပိကာ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၁၇။ "အပရန္တေ ဉာဏံ၊ အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိနော"တိအာဒီသု ဝိယ အပရသဒ္ဒေါ ဣဓ အနာဂတကာလဝါစကောတိ အာဟ "အနာဂတကောဋ္ဌာသသင်္ခါတ"န္တိ။ အပရန္တံ ကပ္ပေတွာတိအာဒီသု ပုဗ္ဗန္တံ ကပ္ပေတွာတိအာဒီသု ဝုတ္တနယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၇၀။ ပုဗ္ဗန္တကပ္ပိက-လည်းကြည့်။

အပရန္တကပ္ပိကတာ (ထီ) [အပရန္တကပ္ပိက+တာ] အနာဂတ်အဖို့ကို - ကြံဆ - ကြံဆ၍ယူ-သည်၏အဖြစ်။ ပရမတ္ထသမဏဗြာဟ္မဏောသု အပရန္တကပ္ပိကတာယ လေသောပိ နတ္ထိ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၁၇။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၇၅-လည်းကြည့်)။

အပရန္တကပ္ပိကဘာ၁၀ (ပု) [အပရန္တကပ္ပိက+ဘာ၁၀] အနာဂတ်အဖို့ကို–ကြံဆ–ကြံဆ၍ယူ–သော သူ၏ အဖြစ်။ အပရန္တကပ္ပိကဘာ၀ေါ အနာဂတဒ္ဓိဝိသယတ္တာ တေသံ ဝါဒါနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၇၅။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၃၀။

အပရန္တကပ္ပိကဝါဒ (ပု) [အပရန္တကပ္ပိက+ဝါဒ] အပရန္တကပ္ပိက–အယူ–ဝါဒ။စတုစတ္တာရီသ-အပရန္တကပ္ပိကဝါဒါ တတ္ထ တတ္ထ အန္တောဂဓာ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၂၇။

အပရန္တဇနပဒ(ပု) [အပရန္တ+ဇနပဒ]အနောက်ကျွန်းမှ လာရောက်သူတို့ နေထိုင်အပ်သော–နေထိုင်ရာဖြစ်သော–ဇနပုဒ်၊ အပရန္တဇနပုဒ်၊ အပရန္တတိုင်း။ အပရဂေါယာနတော အာဂတမနုဿေဟိ အာဝသိတပဒေသော အပရန္တဇနပဒေါတိ နာမံ လဘိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၁။

အပရန္တဒိဋ္ဌိဘာ၁၀ (ပု) [အပရန္တဒိဋ္ဌိ+ဘာ၁၀] အနာဂတ်အဖို့ကို စွဲ၍ဖြစ်သော အယူမှား၏ အဖြစ်၊ အပရန္တဒိဋ္ဌိ၏အဖြစ်။ နနု စ "ဧကန္တသုခီ အတ္တာ"တိအာဒိဝါဒါနံ အပရန္တဒိဋ္ဌိဘာ၁၀တော....။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၇၂။ သိ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၄၄၃။

အပရန္တပ (တိ) [န+ပရန္တပ] သူတပါးကို–မပူပန်–မဆင်းရဲ–စေတတ်သော၊သူ။ သော အနတ္တန္တပေါ အပရန္တပေါ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ နိစ္ဆာတော။ ဒီ၊၃။၁၉၄။ မ၊၂။၃။ အံ၊၁။၅၂၉။ အတ္တန္တပ, ပရန္တပ-တို့လည်း ကြည့်။

အပရန္တပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဒီပန (န) [အပရန္တပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ+ဒီပန] နောက်အဖို့ဖြစ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကိုပြခြင်း။....ဗြဟ္မဇာလေ.... "ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ"တိအာဒိနာ ဖဿံ အာဒိံ ကတွာ အပရန္တပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဒီပနေန ပစ္စယပရမ္ပရံ ဒဿေတုံ....။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၇၃။ အပရန္တပဋိသန္ဓာန-လည်း ကြည့်။

အပရန္တပဋိသန္ဓာန (န) [အပရန္တ+ပဋိသန္ဓာန] နောက်အဖို့နှင့် ဆက်စပ်ခြင်း။.... တေနေဝ တာသံ ပုဗ္ဗန္တာဟရဏေန အပရန္တပဋိသန္ဓာနေန စဿ ယထာက္ကမံ မူလကရဏတာ ဒဿိတာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၅၆။ "ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ"တိအာဒိနာ ဖဿံ အာဒိံ ကတွာ အပရန္တပဋိသန္ဓာနေန ပစ္စယပရမ္ပရံ ဒဿေတုံ....။သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၄၆၂-၃။

အပရန္တပတာ (ထီ) [အပရန္တပ+တာ] သူတပါးကို – မပူပန် – မဆင်းရဲ – စေတတ်သူ၏ အဖြစ်။ ကရုဏာဂ္ဂဟဏေန အပရန္တပတာ၊ ပညာဂ္ဂဟဏေန အနတ္တန္တပတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၉။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၁၆။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။ဂ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌီ။ဂ။ ကရုဏာယ အပရန္တပတာ၊ ပညာယ အနတ္တန္တပတာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌီ။၂၁။

အပရန္တပနီယ (တိ) [န+ပရန္တပနီယ] သူတပါးကို–မပူပန် – မဆင်းရဲ – စေတတ်သော၊ တရား။ သောဌသ အပရန္တပနီယာ ဓမ္မာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၆။ သာရတ္ထ၊၁။၃၁၅။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၃၈။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၅၉။ (ဤဋ္ဌ ပါဠ်မှန် မှန်းဆချက်ကို အပရမ္ပရိယဓမ္မ-တွင် ကြည့်။)

အပရန္တပရိစ္ဆိန္န (တိ) [အပရန္တ+ပရိစ္ဆိန္န] နောက်အဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော။ သဗ္ဗသခါရာဟိ ဥဒယေန ပုဗ္ဗန္တပရိစ္ဆိန္နာ၊ ဝယေန အပရန္တပရိစ္ဆိန္နာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၀။

အပရန္တသန္တာန (န) [အပရန္တ+သန္တာန] နောက်အဖို့နှင့် ဆက်စပ်ခြင်း။ အပရန္တသန္တာနတော တဏှာမူလံ ဇရာမရဏာဝသာနန္တိ ဒုဝိဓံ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၁၃။ (မူတို့၌ သန္တာနတော-ဟု ရှိသည်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ သျှ၊၄။၅၁၇-၌ "အပရန္တသန္တာနတော–နောက်ဖြစ်သော အနာဂတ်အဖို့နှင့် စပ်သော အားဖြင့်" ဟု အနက်ပေးသည်။) ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၅၆-လည်း ကြည့်။

အပရန္တသဟဂတ (တိ) [အပရန္တ+သဟဂတ] နောက်အဖို့နှင့် တကွဖြစ်သော။ ကတမေ စ တေ စုဒ္ဒ အပရန္တသဟဂတာ ဒိဋ္ဌိနိဿယာ။ ဒီ၊၃။၁၁၅။

အပရန္တာနုကပ္ပိကဝါဒ (ပု) [အပရန္တာနုကပ္ပိက+ဝါဒ] အနာဂတ် အဖို့ကို ကြံဆ၍ ယူသော–အယူ–ဝါဒ။ စတုစတ္တာလီသံဝိဓောပိ အပရန္တာနုကပ္ပိကဝါဒေါ ယေဘုယျေန ပုရိမာနံ ဒွိန္နံ ဝိပလ္လာသာနံ ဝသေန ဟောတီတိ ဒဿေတိ။ နေတ္တိ၊၄။၁၄၃။

အပရန္တာနုဂ္ဂဟိတ (တိ) [အပရန္တ+အနုဂ္ဂဟိတ] အနာဂတ်–အဖို့–ကာလ – သည် ချီးပင့် အပ်သော၊ အနာဂတ်–အဖို့–ကာလ–နှင့် စပ်သော။ "သော'ဟမသ္မိ"တိ အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိ၊ စတုစတ္တာရီသံ ဒိဋ္ဌိယော၊ အပရန္တာနုဂ္ဂဟိတာ တာ ဒိဋ္ဌိယော။ ပဋိသံ။၁၆၀။

အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိ (တိ) [အပရန္တ+အနု+ဒိဋ္ဌိ] (၁) အနာဂတ်အဖို့ – ကို စွဲ၍ ဖြစ်သော–သို့ အစဉ်လိုက်သော–အယူများ။ ကေစ္စေ သမဏော ဝါ ဗြာဟ္မဏော ဝါ ပုဗ္ဗန္တာနုဒိဋ္ဌိနဉ္စ ပဋိနိဿဂ္ဂါ အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိနဉ္စ ပဋိနိဿဂ္ဂါ....။ မ၊၃။၂၅။ အပရန္တာနုဒိဋ္ဌီ ဝါ ဥပါဒိယမာနော ဥပါဒိယတိ။ မ၊၃။၂၆။ အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိန္တိ စတုစတ္တာရီသဝိဓမ္ပိ အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိံ ။မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇။ ပုဗ္ဗန္တာနုဒိဋ္ဌိ စ၊ အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိ စ။ အဘိ၊ဓ။၁၄။ တတ္ထ ကတမာ အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိ ? အပရန္တံ အာရဗ္ဘ ယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဂတံ ။ပ။ ဝိပရိယာသဂ္ဂါဟော၊ အယံ ဝုစ္စတိ အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိ။ အဘိ၊ဓ။၂၅၇။ အပရန္တံ အနုဂတာ ဒိဋ္ဌိ အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၄။ ပုဗ္ဗန္တာနုဒိဋ္ဌိနံ အသတိ အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိယော န ဟောန္တိ။ သံ၊၂။၃ဂ။ အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိယောတိ အပရန္တံ အနုဂတာ စတုစတ္တာလီသဒိဋ္ဌိယော န ဟောန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄ဂ။ (၄၄-ပါး သရုပ်ကို ဒီ၊၁၊၂ဂ-၃၄-တွင်ကြည့်။) (တိ) (၂) အနာဂတ် အဖို့–ကို စွဲ၍ဖြစ်သော–သို့ အစဉ်လိုက်သော–အယူများရှိသော၊သူ။ သန္တိ ဘိက္ခဝေ ဧကေ သမဏဗြာဟ္မဏာ အပရန္တကပ္ပိကာ အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိနော အပရန္တံ အာရဗ္ဘ....။ ဒီ၊၁။၂ဂ။ မ၊၃။၁ဂ၊၂၂။ တေသံ ဝေ အပရန္တံ ကပ္ပေတွာ ဒိဋ္ဌာနံ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇနဝသေန အပရန္တမေဝ အနုဂတာ ဒိဋ္ဌိတိ အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိနော။ တေ ဧဝံဒိဋ္ဌိနော တံ အပရန္တံ အာရဗ္ဘ အာဂမ္မ ပဋိစ္စ....။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀။

အပရန္န (ပု၊န) [အပရ+အဟ] အပရဏှ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပရပက္ခပါဋိပဒဒိဝသ (ပု) [အပရပက္ခ+ပါဋိပဒ+ဒိဝသ] နောက်–လဆုတ်–ပက္ခ၏ အထွက် တရက်နေ့။ မာဂသိရဿ ပဌမဒိဝသေတိ မာဂသိရမာသဿ ပဌမဒိဝသေ။ ဣဒဉ္စေတရဟိ ပဝတ္တဝေါဟာရဝသေန ကတ္တိကမာသဿ အပရပက္ခပါဋိပဒဒိဝသံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၅၃။ (ဝိမတိ၊၁။၉၆-လည်း ကြည့်။)

အပရပဇာ (ထီ) [အပရ+ပဇာ] (၁) နောက် ဖြစ်သော လူအပေါင်း။ (၂) အဆက်ဆက် ဖြစ်သော လူအပေါင်း (မိတ်ဆွေ၏ သားသမီး တို့၏ သားသမီး,မြေးမြစ်)။ အပရပဇာ စဿ ပဋိပူဇေန္တိ။ ဒီ၊၃။၁၅၅။ သဟာယဿ ပုတ္တမိတရော ပဇာ နာမ၊ တေသံ ပန ပုတ္တမိတရော စ နတ္တုပနတ္တကာ စ အပရပဇာ နာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၃၉။ အပရာ ပစ္ဆိမာ ပဇာ အပရပဇာ၊ အပရာပရံ ဥပ္ပန္နာ ဝါ ပဇာ အပရပဇာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၄၃။

အပရပညတ္တိ (ထီ) [အပရ+ပညတ္တိ] နောက်၌–နောက်ကာလ၌–ဖြစ်သော ပညတ်။ ယာ ပန ပုရိမပညတ္တိ အပရပညတ္တိယံ ပတတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။

အပရပဋိဘာဂဒီပဝိရဟိတ (တိ) [အပရ+ပဋိဘာဂ+ဒီပ+ဝိရဟိတ] အခြား–တပါး–

သော တူသောကျွန်း–မှ ကင်းသော – မရှိသော။ အနာပရ-ကြည့်။

အပရပစ္စတ္တိယ(တိ) [န+ပရ+ပစ္စတ္တိယ](က)တပါးသော ယုံကြည်အားထားအပ်သူ မရှိသော၊ သူ။ အပရပ္ပစ္စယ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၂။ မ၊ဋီ၊၂။၂၀၇)ကြည့်။ (ခ) တပါးသော ယုံကြည်ဖွယ်ရာ မရှိသော။ အနိတိဟ(၄)အနက် ကြည့်။

အပရပယောဂ (ပု) [အပရ+ပယောဂ]နောက်ဖြစ်သော–လုံ့လ–ပယောဂ။....ပုဗ္ဗပယောဂါနံ အပရပယောဂဿ ပစ္စယဘာဝတော အာပတ္တိကရာဒိပညတ္တိံ န ဝိဇဟန္တိ။ ဝဇိရ။ ၅၅၅။

အပရပရိယာယ (ပု) [အပရ+ပရိယာယ။ ပါဠိတော်တို့၌ အပရေ ဝါ ပရိယာယေ-ဟု ဟောသည်ကို ထောက်၍ အပရပရိယာယ-သာ ပါဠ်မှန်ဟု မှတ်အပ်၏။ အပရာပရိယာယ ရှိသမျှ အပရပရိယာယ-ဟုချည်း ပြင်သင့်သည်။ အပရာပရိယ-နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။] အခြား – တပါး–သော – သံသရာ–ဘဝ၊ မျက်မှောက်နှင့် အခြားမဲ့အနာဂတ်မှ အခြားတပါးသော အတ္တဘောဟူသော–သံသရာ–ဘဝ၊ တတိယ–သံသရာ–ဘဝ–မှ စ၍ – သံသရာ – ဘဝ – အဆက်ဆက်။.... အပရပရိယာယေတိ ဒိဋ္ဌဓမ္မာနန္တရာနာဂတတော အညသ္မိံ အတ္တဘာဝပရိယာယေ အတ္တဘာဝပရိဝတ္တေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၇၆။ ကမ္မသေသဿ ဝါ အပရပရိယာယေ ဝေဒနီယဿ အပရိက္ခီဏတာယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၇၇။ အပရာပရိယ-လည်း ကြည့်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၇၇-လည်း ကြည့်။)

အပရပရိယာယဒဿန (န) [အပရပရိယာယ+ဒဿန]အခြား–တပါး–သော၊ အကြောင်း–အလှည့်အကြိမ်–ကို ပြခြင်း။ အပိစာတိ အပရပရိယာယဒဿနံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၉။

အပရပရိယာယဝေဒနီယ (တိ) [အပရပရိယာယ+ဝေဒနီယ] မျက်မှောက်ဘဝ, အခြားမဲ့ဘဝတို့မှ တပါးသော အတ္တဘော အလှည့်အကြိမ်၌ ခံစားအပ်သော အကျိုးရှိသောကံ၊ တတိယဘဝမှ စ၍ နိဗ္ဗာန်ရသည့် ဘဝတိုင်အောင် ခံစားအပ်သောကံ၊ အလယ်ဇော ၅-ချက် စေတနာ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ အပရပရိယာယဝေဒနီယံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၀၄။ ဥဘိန္နံ အန္တရေ ပဉ္စ ဇဝနစေတနာ အပရပရိယာယဝေဒနီယကမ္မံ နာမ၊ တံ အနာဂတေ ယဒါ ဩကာသံ လဘတိ၊ တဒါ ဝိပါကံ ဒေတိ။ ၎င်း။၁၀၅။ အပရပရိယာယဝေဒနီယန္တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မာနန္တရဘာဝတော အညသ္မိံ အတ္တဘာဝပရိယာယေ အတ္တဘာဝပရိဝတ္တေ ဝေဒိတဗ္ဗဖလံ ကမ္မံ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၀၁။ အပရေ ဝါ ပရိယာယေ(အံ၊၃။၄၉၇)တိ အပရပရိယာယဝေဒနီယံ ပန သံသာရပ္ပဝတ္တေ သတိ သဟာဿိမေပိ အတ္တဘာဝေတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၄၀။ ယံ ပန အပရပရိယာယဝေဒနီယံ၊ တံ အညတြ အပရပရိယာယေ ဝေဒယိတဗ္ဗဖလံ ဟောတိ သတိ သံသာရပ္ပဝတ္တိယန္တိ အတ္ထော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၂၆။ (နေတ္တိ။၃၃။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၅၀-တို့၌ အပရာပရိယာယဝေဒနီယ-ဟု ရှိသည်)။ အပရာပရိယဝေဒနီယ-လည်း ကြည့်။

အပရပရိယာယဝေဒနီယကမ္မ (န) [အပရပရိယာယဝေဒနီယ+ကမ္မ] အပရပရိယာယဝေဒနီယ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပရပါဒ (ပု) [အပရ+ပါဒ] နောက်ခြေ။ တတော အပရပါဒေသု၊ ဒင္တံ ဗန္ဓိ လတာဂုဏံ။ ဇာ၊၁။၁၆၅။ အပရပါဒေသူတိ ပစ္ဆာပါဒေသု၊ ဣဒံ ကဋ္ဌိဘာဂံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၂။

အပရပါဒဘာဝ (ပု) [အပရ+ပါဒ+ဘာဝ] နောက်ခြေ၏ အဖြစ်။ အပရပါဒဘာဝေန ဝဒန္တော "သတိ စ သမ္ပဇညဉ္စ၊ စရဏာ

နာဂဿ တေ ပရေ"တိ အာဟ။ ထေရါ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၁။

အပရပုရ (န) [အပရ + ပုရ] မြို့၏ အနောက်ဖက်၊ အနောက်အရပ်။ ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ ဝေသာလိယံ ဝိဟရတိ ဗဟိနဂရေ အပရပုရေ ဝနသဏ္ဍေ ....။ မ၊၁။၉၇။ အပရပုရေတိ ပုရဿ အပရေ၊ ပစ္ဆိမဒိသာယန္တိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၇။

အပရပေတ (ပု) [အပရ+ပေတ] အပရပြိတ္တာ ?။ ပိသာစာ ဝေ ပေသာစာ၊ တေ အပရပေတာဒယော မဟန္တမဟန္တာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၂၅။ (သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၄၄။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၁၀-တို့လည်း ကြည့်။)

အပရပေါသိတာ (ထီ) [န+ပရပေါသီ+တာ] (၁) သူတပါးကို မမွေးမြူသည်၏ အဖြစ်။ (၂) သူတပါးတို့ မမွေးမြူအပ်သည်၏အဖြစ်။ ပရိသုဒ္ဓါဇီဝတာ၊ သေခိယပဋိပတ္တိပူရဏံ၊ အပရပေါသိတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၄။ ပဋိဂ္ဂဟဏေ မတ္တညုတာယ, သံသဋ္ဌဝိဟာရာဘာဝတော စ အပရပေါသိတာ။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌီ၊၁။၉၄။ အနညပေါသီ-လည်း ကြည့်။

အပရပ္ပစ္စယ(တိ)[(၁)(က) (ဂ) (၂) (၃) (၄) န+ပရ+ပစ္စယ၊ န+ပရပစ္စယ။ (ခ) န+ပရ +ပတိ+ဣ+အ။ အယုတ္တသမာသ်။] (၁) (က)ယုံကြည် – ကိုးစား – အပ်သော အခြား တပါးသောသူ မရှိသော၊သူ။ (ခ) အခြား တပါးသော သူကို – မယုံကြည် – မကိုးစား – သော၊သူ။ (ဂ) အခြားတပါးသောသူကို – ယုံကြည် – ကိုးစား – ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည် မဟုတ်သော (ဉာဏ်)။ ဝေသာရဇ္ဇပ္ပတ္တော အပရပ္ပစ္စယော သတ္ထုသာသနေ။ ဝိ၊၃။၁၇။ ဒီ၊၁။၁၀၃။ မ၊၁။၂၉၇။ မ၊၂။၄၃။ အံ၊၃။ ၃၀။ ဥဒါန။၁၃၅။ နာဿ ပရော ပစ္စယော, န ပရဿ သဒ္ဓါယ ဧတ္ထ ဝတ္တတီတိ အပရပ္ပစ္စယော၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၅၊ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂၅၉။ အတ္တနာ ပစ္စက္ခတော ဒိဋ္ဌတ္တာ အဓိဂတတ္တာ န ပရံ ပစ္စေတိ, (ပရဿ သဒ္ဓါယ ဧတ္ထ နပ္ပဝတ္တတိ။ သာရတ္ထ၊၃) န ဧတဿ ပရော ပစ္စေတဗ္ဗော အတ္ထီတိ အပရပ္ပစ္စယော။ သာရတ္ထ၊၃။၁၀၂။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၁၂။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၄၀။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။ ၂၂၅။ အတ္တနာဝ ပစ္စက္ခတော ဒိဋ္ဌတ္တာ.... တတ္ထာဓိပ္ပါယမာဟ "န ပရဿာ"တိအာဒိနာ။ န ပရံ ပစ္စေတိ ပတ္တိယာယတီတိ အပရပ္ပစ္စယောတိပိ ယုဇ္ဇတိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၂၀၁။ (ဝိမတိ၊၂။၉၂-လည်း ကြည့်) အပရပ္ပစ္စယောတိ အပရပ္ပတ္တိယော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။ (မ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။၂၀၀-လည်း ကြည့်။) တသ္မိံ အပရပစ္စယာ။ သံ၊၂။၆၉။ တသ္မိံ အပရပစ္စယာတိ တသ္မိံ အရိယဖလေ န အညံ ပတ္တိယာယန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀။ အတ္တနော သန္တာနေ အနုပ္ပါဒေတွာပိ ယေ ဓမ္မာ ကေဝလံ အပရပ္ပစ္စယေန ဉာဏေန ဉာတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၃၇။ ဈာနမဂ္ဂဖလာနိ ဝိယ အတ္တနော သန္တာနေ အနုပ္ပါဒေတွာပိ တပ္ပဋိစ္ဆာဒကသမ္မောဟဝိဒ္ဓံသနဝသေန တထာဝိဒ္ဓံသနပဝတ္တဉာဏံ အပရပ္ပစ္စယဉာဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌီ၊၂။၅၁၁။ အတ္တနောယေဝ ပညာယ ပစ္စက္ခံ ကတွာ၊ အပရပ္ပစ္စယေန ဉတွာတိ အတ္ထော (သယံ အဘိညာ-အဖွင့်)။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၉၊ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၅၆။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၅။ သာရတ္ထ၊၃။၁၆၇။ (ဃ) အခြား တပါးသော သူကို – ယုံကြည် – ကိုးစား – ခြင်း မရှိသော၊ သူ။ နကုလမာတာ ဂဟပတာနီ .... အပရပ္ပစ္စယာ သတ္ထုသာသနေ။ အံ၊၂။၂၆၃။ အပရပ္ပစ္စယာတိ ပရပစ္စယော ဝုစ္စတိ ပရသဒ္ဓါ ပရပတ္တိယာယနာ၊ တာယ ဝိရဟိတာတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၇။ (အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၉၇-လည်း ကြည့်။) (၂) အခြား တပါးသော သူကို – မယုံကြည် – မကိုးစား – ခြင်း။ အပရပစ္စယာ ဉာဏမေဝဿ ဧတ္ထ ဟောတိ။ သံ၊

၁။ ၂၅၈။ အပရပ္ပစ္စယာတိ န ပရပ္ပစ္စယေန၊ အညဿ အပတ္တိယာယေတွာ အတ္တပစ္စက္ခ- ဉာဏမေဝဿ ....။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၂။ န ပရပ္ပစ္စ- ယေနာတိ ပရဿ အသဒ္ဒဟနေန။ သံ၊ဋီ၊ ၂။ ၃၈။ (၃) အခြားတပါးသောသူသည် – ယုံ ကြည် – ကိုးစား – စေအပ်သည်မဟုတ်သော၊ (တရား)။ အပရပ္ပစ္စယေ အတ္တပစ္စက္ခေ အရိ- ယသစ္စဓမ္မေ....။အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၉၈။ (တပါးကို ယုံကြည်ခြင်းမရှိသော၊သျှ။)အပရပ္ပစ္စယေတိ ပရေန န ပတ္တိယာယိတဗ္ဗေ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၀၃။ (၄) (က) အခြားတပါးသောသူ ဟူသော အကြောင်း မရှိသော၊တရား။ အတ္တနာယေဝ ပညာယ ပစ္စက္ခံ ကတွာ၊အပရပစ္စယံ ကတွာတိ အတ္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၉။ နတ္ထိ ပရော ဧနော တထာသစ္စိကရဏေ ပစ္စယော ယဿာတိ အပရပ္ပစ္စယော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၃၆၇။ (ခ) အကြောင်းတပါး – မရှိ – ကင်း – သော တရား၊ (နိဗ္ဗာန်)။ "ပဋ္ဌန္နံ ခန္ဓာနံ နိရောဓော အပရပ္ပစ္စယံ နိဗ္ဗာန"န္တိ ပဿန္တော သမ္မတ္တနိ- ယာမံ ဩက္ကမတိ။ ပဋိသံ။၄၁၂။ အပရပ္ပစ္စ- ယန္တိ အညပစ္စယဝိရဟိတံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၁၇။

အပရပ္ပစ္စယဉာဏ (န) [အပရပ္ပစ္စယ+ဉာဏ] အခြားတပါးသောသူကို – ယုံကြည် – ကိုး စား – ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည် မဟုတ်သော ဉာဏ်။ "အယံ သမာဓိ ပစ္စုပ္ပန္နသုခေါ စေဝ အာယတိဥ္စ သုခဝိပါကော"တိ ဝေ ပစ္စဝေက္ခ- န္တဿ ပစ္စတ္တမေဝ အပရပ္ပစ္စယဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၅၂။ အပရပ္ပစ္စယ (၁) (ခ)(ဂ) အနက်လည်း ကြည့်။

အပရပ္ပစ္စယဘာဝ (ပု) [အပရပ္ပစ္စယ+ဘာဝ] အပရပ္ပစ္စယပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်။ ....အဟံ အဝေစ္စ အပရပစ္စယဘာဝေန သဒ္ဒဟေယျံ။ ပေဋ၊ဋ္ဌ။ ၂၁၁။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ "ဗုဒ္ဓေါ နု ခေါ, နော နု ခေါ"တိ ကင်္ခံ နာဘိဇာနာမိ အပရပ္ပစ္စယ- ဘာဝတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၁။ အပရပ္ပစ္စယ (၁) (က)(ခ)(ဃ), (၄) (က) အနက်တို့ လည်း ကြည့်။

အပရမ္ပရိဗဒ္ဓတ္တ (န) [န+ပရမ္ပရိဗဒ္ဓတ္တ]သူတပါး တို့နှင့် မဆက်စပ်သည်၏အဖြစ်။ ပံသုကူလိ- ကော အဒ္ဓမာသေနေဝ ကရောတိ အပရမ္ပရိ- ဗဒ္ဓတ္တာ ပဋိလာဘဿ၊ ဣတရဿ ပန ပရမ္ပရိ- ဗဒ္ဓတ္တာ....။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၂၂၅။ အံ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၆၈။

အပရပ္ပတ္တိယ (တိ) [န + ပရ + ပတ္တိယ] ယုံ ကြည် – ကိုးစား – အပ်သော အခြားတပါး သောသူ မရှိသော၊သူ။ န ပရော ပတ္တိယော သဒ္ဒဟာတဗ္ဗော ဧတဿ အတ္ထီတိ အပရပ္ပတ္တိ- ယော။ မ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၀၈။ အပရပ္ပစ္စယ (၁) အနက်လည်း ကြည့်။

အပရဘာဝဒဿီ (တိ) [န+ပရဘာဝ+ဒိသ+ဏီ] အခြားတပါး – သော ဘဝကို – ဘဝတပါး ကို – မသိမြင်သော၊သူ။ ဥစ္ဆေဒဝါဒီဟိ စ ဒိဋ္ဌိ- ဂတိကေဟိ ယထာ ဥတ္တရုတ္တရဘာဝဒဿီဟိ အပရဘာဝဒဿီနံ ဧတံ ဝါဒပဋိသေဓဝသေ- န....။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၇၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၄၈။

အပရဘာဂ (ပု) [အပရ+ဘာဂ] (၁)နောက် ဖြစ်သောအဖို့၊ နောက်အဖို့။ပုဗ္ဗေ သမဏဘာ- ဝေ ယသော စ ကိတ္တိ စ၊ အပရဘာဂေ ဗုဒ္ဓံ ဓမ္မံ သံဃံ သိက္ခံ ပစ္စက္ခာယ။ မဟာနိ။၁၂၁။ အပရဘာဂေ ဝိနိစ္ဆယံ အလဘမာနော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၉။ ပုဗ္ဗပ္ပတ္တိကော ဝိဂ္ဂဟော၊ အပရ- ဘာဂေ ဝိဝါဒေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၂။ တဿေဝ အပရဘာဂေန ကခ်ဝိတရဏေန ကထံကထိ- ဘာဝဿ။မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄။သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၃။သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၈။ပုဗ္ဗဘာဂေ လောကိယော အပရဘာ- ဂေ လောကုတ္တရော။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၇။ပုဗ္ဗဘာဂေ ဒေဝတာနံ ဂုဏေ အနုဿရိတွာ အပရဘာဂေ အတ္တနော သံဝိဇ္ဇမာနေ သဒ္ဓါဒိဂုဏေ အနု- ဿရတော....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၁၈။(၂)အခြား – တပါး – သောအဖို့၊ ထိုမှဘက်။ အန္တရာပဋ္ဌိ-

ပါသာဏံ အာရုဟိတွာ ပလာယန္တဿ မိဂဿ အနုပထံ ဂစ္ဆန္တော မိဂလုဒ္ဒကော ပိဋ္ဌိပါသာဏဿ ဩရဘာဂေ အပရဘာဂေပိ ပဒံ ဒိသွာ....။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၃။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၂-တို့၌ ပရဘာဂေပိ-ဟု ရှိသည်။)

အပရဘာဂစေတနာ (ထီ) [အပရဘာဂ+ စေတနာ] နောက်အဖို့၌ဖြစ်သော စေတနာ၊ အပရစေတနာ။ ပုဗ္ဗဘာဂါပရဘာဂစေတနာပိ စေတ္ထ အာသန္နာ ဒေါမနဿသဟဂတာဝ ဟောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၉၆။

အပရဘာဂပဋ္ဋိပဒါ (ထီ) [အပရဘာဂ+ပဋ္ဋိပဒါ] နောက်အဖို့၌ဖြစ်သောပဋ္ဋိပဒါ။ အပရဘာဂပဋ္ဋိပဒါ နာမ အရိယသစ္စာဘိသမယော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၁၇။ (အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၇၈-၌ကား အပရဘာဂေ ပဋ္ဋိပဒါ-ဟု ဝါကျရှိသည်။)

အပရဘာဂယောဇန (န၊ထီ) [အပရဘာဂ+ ယောဇန] နောက်အဖို့ကို-နောက်ဖြစ်သော အဖို့ကို-နောက်စကားဝါကျကို-ယှဉ်စပ်ပြခြင်း။ အယံ ပနေတ္ထ အပရဘာဂယောဇနာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၄။ အပရဘာဂယောဇနာတိ ပါဠိယံ "အပရေန သမယေနာ"တိ ဝုတ္တဿ အပရဘာဂဿ ယောဇနာ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၂။

အပရဘာဂသိဒ္ဓ (တိ) [အပရဘာဂ+သိဒ္ဓ] နောက်အဖို့၌ပြီးသော။ အပရဘာဂသိဒ္ဓေဟိ အဘိနိဝေသဘူတေဟိ တဏှာဒိဋ္ဌိဂ္ဂါဟေဟိ ဂဏှန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၄၀။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၉၀။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၁၀။

အပရဘာဝ (ပု) [န+ပရဘာဝ] မလွန်ကဲသည်၏အဖြစ်၊ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း။ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တန္တိ သဒ္ဓါဒီနံ ဣန္ဒြိယာနံ ပရဘာဝဉ္စ အပရဘာဝဉ္စ၊ ဝုဒ္ဓိဉ္စ ဟာနိဉ္စာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၇၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၄။ သာရတ္ထ၊၃။၂၂၂။ ဝုဒ္ဓိ၊ ဟာနိ (မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၃။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၁၇) တို့လည်း ကြည့်။

အပရမတ္ထ (ပု) [န+ပရမတ္ထ] မဟုတ်မမှန်သော - အနက် - သဘော၊ မုချမဟုတ်သော-အနက်-သဘော။ ပရိယာယေနာတိ ဈာနပရိက္ခာရေ ဈာနဝေါဟာရတ္တာ အပရမတ္ထတော။ ဝိမတိ၊၁။၇၃။

အပရမတ္ထသဘာဝ (ပု) [အပရမတ္ထ+သဘာဝ] (၁) ပရမတ်မဟုတ်သော သဘောတရား။ အပရမတ္ထသဘာဝဿ ပရမတ္ထသဘာဝေသု န ကဒါစိ အန္တောဂဓတာ အတ္ထိ။ မူလဋီ၊၂။ ၄၆။ ပညာပိတဗ္ဗဿ အပရမတ္ထသဘာဝဿေဝ ပညတ္တိဘာဝေါ အဓိပ္ပေတော။ အနုဋီ၊၁။၁၉၇။ (တိ) (၂) ပရမတ်သဘော မရှိသော။ သဘာဝမတ္တဘူတာနီတိ ပရမတ္ထဓမ္မာနံ အဝတ္ထာဘာဝမတ္တဘူတာနိ။ အပရမတ္ထသဘာဝါနိပိ (ဇာတိဇရာမရဏာနိ) ရူပဓမ္မဿ နိဗ္ဗတ္တိအာဒိဘာဝတော ရူပနဘာဝေန ဂယှန္တိ။ အနုဋီ၊၃။၁၁။

အပရမတ္ထသဘာဝတ္တ (န) [အပရမတ္ထသဘာဝ +တ္တ] ပရမတ်သဘောတရား မဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ တဉ္စ ခေါ ပဋ္ဋိဘာဂနိမိတ္တံ နေဝ ဝဏ္ဏဝန္တံ န သဏ္ဌာနဝန္တံ အပရမတ္ထသဘာဝတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၄၇။

အပရမ္ဗရိယ (တိ) [အပရမ္ဗရ+ဣယ] နောက် နောက်၌လျှောက်ကြားအပ်သော?။အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အပရမ္ဗရိယဓမ္မ (ပု) [အပရမ္ဗရိယ+ဓမ္မ] နောက်နောက်သော လျှောက်ကြားအပ်သော ကျေးဇူးတရား (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။သျ၊၁၄၄)။ ဥပရိ "အပရံ ပန ဘန္တေ ဧတဒါနုတ္တရိယ"န္တိ အာဂမိဿန္တိ သောဠသ အပရမ္ဗရိယဓမ္မာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၉။ "အပရမ္ဗရာ"တိ ပဒံ ယေသံ ဒေသနာယ အတ္ထိ၊ တေ အပရမ္ဗရိယာဝ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၅၆။ သောဠသ အပရမ္ဗရိယာ ဓမ္မာ....။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ၊၈။ (ဤ၌ ဒီ၊ဋ္ဌ-နှင့် ရင်း၊ဋီ-ဖွင့်တို့ကိုရင်း၊

ပါဠိတော်၌ အပရမ္ဗရ-ဟု မရှိပဲ အပရံ ပန (=အပရမ္ပန)ဟုသာ ရှိသည်ကိုငင်း ထောက်၍ ဆိုခဲ့ပြီး ဋ္ဌ,ဋ္ဌိ-တို့နှင့် တကွ အပရန္တပနီယ-၌ ပြခဲ့သော ဋ္ဌ,ဋ္ဌိ-တို့ဝယ် "အပရမ္ဗနီယ"ဟု ပါဠ်မှန် ရှိစေသင့်သည်။)

အပရရဋ္ဌ (န) [အပရ+ရဋ္ဌ] အခြား–တပါး–သော တိုင်း၊ တိုင်းတပါး။ အပရရဋ္ဌံ ဂမနတ္ထာယ ဒုရမဂ္ဂံ ပဋိပဇ္ဇန္တဿ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၆၀။

အပရရတ္တ (န) [အပရ+ရတ္တိ။ ရူ။ နှာ-၁၆၄။ မောဂ်၊၃။၄၅-နှင့် ၎င်းသျှ။ နီတိ၊သုတ္တ။ ၇၂၂-တို့ ကြည့်] (၁) ညဉ့်၏နောက်အဖို့၊ နောက်အဖို့ဖြစ်သောညဉ့်၊ ပစ္ဆိမယာမ်။ ဣဒါနိပိ မယံ ဝိပဿကာ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ ဗောဓိပက္ခိယာနံ ဓမ္မာနံ ဘာဝနာနုယောဂမနုယုတ္တာ ဝိဟရေယျာမ။ ဝိ၊၁။ ၂၇။ ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တန္တိ ရတ္တိယာ ပုဗ္ဗံ ပုဗ္ဗရတ္တံ၊ ရတ္တိယာ အပရံ အပရရတ္တံ၊ ပဌမယာမဉ္စ ပစ္ဆိမယာမဉ္စာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၉၄။ (၂) ညဉ့်၏–သန်ကောင် ဟူသော ညဉ့်၏–နောက်အဖို့ – နောက်ကာလ၊ ညဉ့်၏ ပစ္ဆိမယာမ်နှင့် – နံနက် – ပုရေဘတ္တ–အခါ။ ကထဉ္စ ဘိက္ခု ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ ဇာဂရိယာနုယောဂမနုယုတ္တော ဟောတိ။ အဘိ၊ဝိ။ ၂၅၀။ ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တန္တိ ဧတ္ထ အဍ္ဎရတ္တသင်္ခါတာယ ရတ္တိယာ ပုဗ္ဗေ ပုဗ္ဗရတ္တံ၊ ဣမိနာ ပဌမယာမဉ္စေဝ ပစ္ဆာဘတ္တဉ္စ ဂဏှာတိ။ ရတ္တိယာ ပစ္ဆာ အပရရတ္တံ၊ ဣမိနာ ပစ္ဆိမယာမဉ္စေဝ ပုရေဘတ္တဉ္စ ဂဏှာတိ။ မဇ္ဈိမယာမေ ပနဿ ဘိက္ခုနော နိဒ္ဒါကိလမထဝိနောဒနောကာသောတိ နဂဟိတော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၂၉-၃၀။

အပရဝစန (န) [အပရ+ဝစန] နောက်ဖြစ်သော စကား။ ပုဗ္ဗာပရာနုသန္ဓိ (ဝိမတိ၊၁။ ၁၂၅)ကြည့်။

အပရဝမ္ဘက (တိ) [န+ပရဝမ္ဘက]သူတပါးကို–မကဲ့ရဲ့–မရှုတ်ချ–တတ်သော၊သူ။ ဥမ္မိလိတပညာစက္ခုကာ ဟိ မဟာဗောဓိသတ္တာ.... အပရဝမ္ဘကာ စ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၂၀၀။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၇၉။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။ ၂၆၅။

အပရဝမ္ဘန (န၊ထီ) [န+ပရ+ဝမ္ဘန] သူတပါးကို–မကဲ့ရဲ့–မရှုတ်ချ – ခြင်း။ ဘောတော ဂေါတမဿ ဝဏ္ဏံ အဘိက္ကန္တံ အနတ္တုက္ကံသနတော အပရဝမ္ဘနတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉။ အနတ္တုက္ကံသနာ-လည်း ကြည့်။

အပရဝမ္ဘိတာ (ထီ) [အပရဝမ္ဘီ+တာ] သူတပါးကို–မကဲ့ရဲ့–မရှုတ်ချ – တတ်သော သူ၏အဖြစ်။ တေမယာံ ဗြာဟ္မဏာ အနတ္တုက္ကံသကတံ အပရဝမ္ဘိတံ အတ္တနိ သမ္ဘာဝယမာနော။ မ၊၁။ ၂၃။

အပရဝမ္ဘီ (တိ) [န + ပရ + ဝဘိ + ဏီ] သူတပါးကို – မကဲ့ရဲ့ – မရှုတ်ချ – တတ်သော၊ သူ။ ယေ ဟိ ဝေါ အရိယာ အနတ္တုက္ကံသကာ အပရဝမ္ဘီ။ မ၊၁။ ၂၃။ အနတ္တုက္ကံသက-လည်း ကြည့်။

အပရဝသတ္တ (န) [န+ပရဝသတ္တ(=ပရ+ဝသ +တ္တ)] သူတပါး၏–စိတ်အလို – တန်ခိုးအစွမ်း–နိုင်စက်မှု–မရှိသောသူ၏ အဖြစ်။ ဧဝံ အပရဝသတ္တာ မုစ္စိတ္ဝာ ပတိတော ကဉ္စိ ကာလံ ဇာနိတ္ဝာပိ နိပဇ္ဇတီတိ အနာပတ္တိ န ဝဒန္တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၁၁။ အဝသဝတ္တတ္တ (ဝဇိရ။၁၁၉)လည်း ကြည့်။

အပရဝိပဿနာ (ထီ) [အပရ+ဝိပဿနာ] နောက်ဖြစ်သော ဝိပဿနာ။ အပရဝိပဿနာယ ပုရိမဝိပဿနာသမ္မသနံ ကထိတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၀၄။

အပရဝိသေသ (ပု) [အပရ+ဝိသေသ] နောက်ဖြစ်သော အထူး၊ နောက်၌ဖြစ်သော–ထူးခြား–လွန်ကဲ–သော–သမထ–ဝိပဿနာ–ဈာန်–မဂ်–ဖိုလ်–တရား။ တတ္ထ မဟာဘူတပရိဂ္ဂဟော ပုဗ္ဗဝိသေသော၊ ဥပါဒါရူပပရိဂ္ဂဟော အပရဝိသေသော နာမ။.... လက္ခဏာရောပနံ အပရဝိသေသော နာမ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၇-၉။ ပဌမဇ္ဈာနံ ပုဗ္ဗဝိသေသော၊ ဒုတိယဇ္ဈာနံ အပရဝိသေသော။ .... အပရဝိသေသံ အရဟတ္တံ လဘိတွာ နိဗ္ဗာနံ ပါပုဏေယျ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၆၀-၁။

အပရသန္တက (တိ) [န+ပရ+သန္တက] သူတပါးတို့၏ ဥစ္စာမဟုတ်သော။

အပရသန္တကတာ (ထီ) [အပရသန္တက+တာ] သူတပါးတို့၏ ဥစ္စာ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ သော ပန အပရသန္တကတာယ "အတ္တနော သန္တကော"တိ ဝုတ္တော။ မ၊ဋီ၊၂။၂၃၅။ ဘုဇိဿ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၂၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၅၉) လည်း ကြည့်။

အပရသေလ (ပု) [အပရ+သေလ] နေဝင်ရာ အနောက်တောင်၊ နေဝင်တောင်။ မန္ဒရော'-ပရသေလော'တ္တော။ ဓာန်။၆၀၆။

အပရသေလိယ(က) (ပု၊ဗ) [အပရ+သေလိယ] အပရသေလိယ-မည်သော–အာစရိယဝါဒ–ဂိုဏ်း၊ နောက်ပေါ်–အာစရိယဝါဒ–ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်း–တခု၏အမည်၊ ၎င်းဂိုဏ်းဝင်ပုဂ္ဂိုလ်များ။ ဟေမဝတိကာ ရာဇဂိရိကာ၊ သိဒ္ဓတ္ထာ ပုဗ္ဗာပရသေလိကာ။ အပရော ရာဇဂိရိကော၊ ဆဋ္ဌာ ဥပ္ပန္နာ အပရာပရာ။ ဒီပဝံ။ န္ဒ၁-၃၂။ အပရာပရံ ပန ဟေမဝတိကာ ရာဇဂိရိကာ သိဒ္ဓတ္ထိကာ ပုဗ္ဗသေလိယာ အပရသေလိယာ ဝါဇိရိယာတိ အညေပိ ဆ အာစရိယဝါဒါ ဥပ္ပန္နာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၉။ သာရတ္ထ၊၁။၁၁၉။ ဟေမဝတာ ရာဇဂိရိယာ၊ တထာ သိဒ္ဓတ္ထိကာပိ စ။ ပုဗ္ဗသေလိယဘိက္ခူ စ၊ တထာ အပရသေလိယာ။ ဝါဇိရိယာ ဆ ဧတေပိ၊ ဇမ္ဗုဒီပမှိ ဘိန္နကာ။ မဟာဝံ။၅၊၁၂-၃။ (ဤဂိုဏ်းကား အန္ဓကဂိုဏ်းတွင် အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၇။ ဤဂိုဏ်းဝင်တို့၏ အယူများကို ကထာဝတ္ထု၌ စိစစ် နှိမ်နင်းထားသည်။ ကထာဝတ္ထုပါဠိ၊ ကထာအမှတ် ၁၀-၁၄၊၁၂၃၊၁၂၉၊၁၅၉၊၂၁၇-တို့နှင့် ဆိုင်ရာ ဋ္ဌ,ဋီ,အနုဋီ-တို့ ကြည့်။)

အပရာဇိတ (တိ) [န+ပရာဇိတ(=ပရာ+ဇိ+တ)။ ဝိ၊ဓာန်၌ အပရ+အဇိတ-ဟုလည်း ကြံသည်။ ၎င်းကြည့်။] (၁) (က) (ကိလေသမာရ် စသော မာရ်လေးပါးတို့သည်–) မရှုံးစေအပ်–မအောင်နိုင်အပ်–သော၊ (မာရ်လေးပါးတို့ကို–) ရှုံးစေ–အောင်နိုင်–သော၊သူ၊ (ဘုရား, ရဟန္တာ)။ ဗုဒ္ဓေါ် အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော၊ .... သဗ္ဗတ္ထမပရာဇိတော။ သံ၊၁။၁၃၅။ သဗ္ဗေသု ရာဂါဒီသု ဝါ မာရယုဒ္ဓေ ဝါ အဇိတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။ ပဿဗုဒ္ဓေါ် အပရာဇိတော။ အံ၊၁။၃၅၀။ အပရာဇိတောတိ သဗ္ဗကိလေသေ ဇိနိတွာ ဌိတတ္တာ ကေနစိ အပရာဇိတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၁။ သဗ္ဗတ္ထမပရာဇိတာ (ခုဒ္ဒက။၄။ သုတ္တနိ။၃၁၉)တိ သဗ္ဗတ္ထ ခန္ဓကိလေသာဘိသင်္ခါရဒေဝပုတ္တမာရပ္ပဘေဒေသု စတူသု ပစ္စတ္ထိကေသု ကေနာပိ အပရာဇိတာ ဟုတွာ၊ သယမေဝ တေ စတ္တာရော မာရေ ပရာဇေတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၃၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅။ သမ္ဗုဒ္ဓေါ် အပရာဇိတော။ ထေရီ။၄၀၀။=ကိလေသမာရာဒိနာ ကေနစိ အပရာဇိတော။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၇၃။ သယမ္ဘုံ အပရာဇိတံ။ စရိယာ။ ၃၇၆။ ကိလေသမာရာဒီသု ကေနစိပိ န ပရာဇိတတ္တာ အပရာဇိတံ၊ တိဏ္ဏံ မာရာနံ မတ္ထကံ မဒ္ဒိတွာ ဌိတတ္တာ အဇေတ္တာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၉။ (ခ) မရှုံးခဲ့သော၊ အောင်–နိုင်–ပြီးသော

(ဘုရား)။ ဗုဒ္ဓေါ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော .... သဗ္ဗတ္ထ-မပရာဇိတော။ သံ၊၁။၁၃၅။ သဗ္ဗေသု ရာဂါ-ဒီသု ဝါ မာရယုဒ္ဓေ ဝါ အဇိတော။ သံဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။ အဇိတောတိ အဇိနိ အဝိဇယတ္တာ။ သံဋီ၊၁။၂၂၇။ (၂) (တစုံတယောက်သည်) မရှုံးစေအပ် – မအောင်နိုင်အပ် – သော၊ မရှုံးသော၊ အောင် – နိုင် – သော၊သူ။ ဣန္ဒံဝ .... သက္ကံမေ အပရာဇိတံ။ ထေရီ။၃၉၃။ ဥဘော-တ္တမပရာဇိတာ။ ဇာ၊၁။၅။ ဥဘောပိ တုမှေ ဣမသ္မိံ ပဥှေ အပရာဇိတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၂။ ဇယန္တံ မပရာဇိတံ။ ဇာ၊၂။၃၃၇။ အနိက္ခိတ္တ-ဓုရော ဟိ အပရာဇိတော ဝ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၅။ (၃) (က) (သူတပါးတို့က –) မရှုံးစေအပ်ရာ – မအောင်နိုင်အပ်ရာ – ဖြစ်သော (ပလ္လင်)။ (ခ) (သူတပါးတို့မှ) မရှုံးရာဖြစ်သော (ပလ္လင်)။ အပရာဇိတပလ္လင်-ကြည့်။ (၄) အပရာဇိတ-မည်သော ပစ္စေက-ဗုဒ္ဓါ။ အပရာဇိတော မာရဗလံ အဇေသိ။ မ၊၃။၁၁၅။ အပရာဇိတောတိပိ ကေဿ (ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ) နာမမေဝ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၁။ .... အပရာဇိတော သဂ္ဂရာဇေါ.... ဒိဗ္ဗိလော စာ-တိအာဒိနံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓသတာနံ ....။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃-၄။ (၅) အပရာဇိတမည်သော စကြ-ဝတေးမင်း။ ကော သိ အပရာဇိတော။ .... စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။ အပ၊၁။၂၄၁။ (၆) အပရာဇိတ-မည်သော၊သူ (သူကြွယ်)။ ဇေ-ဋ္ဌဿ သေနောတိ နာမံ အကံသု၊ ကနိဋ္ဌဿ အပရာဇိတောတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၂။ အပရာ-ဇိတော ဂဟပတိ။ ၎င်း။၄၃၄။ (ထိ) (၇) အောင်မည်းညိုပင်။ ဂိရိကဏ္ဏံ ပရာဇိတာ။ ဓာန်။၅၇၄။

အပရာဇိတတ္တ (န) [အပရာဇိတ+တ္တ] မအောင် – အပ် – နိုင် – သည်၏အဖြစ်။ တေဟိ အပ-ရာဇိတတ္တာ သဒေဝကေ လောကေ အပ္ပဋိ-ဟတဓမ္မစက္ကတ္တာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။

အပရာဇိတပလ္လင် (ပု) [အပရာဇိတ+ပလ္လင်] အပရာဇိတပလ္လင်။ (က) (သူတပါးတို့က –) မရှုံးစေအပ်ရာ – မအောင်နိုင်အပ်ရာ – ဖြစ်သောပလ္လင်၊ (ကိလေသမာရ်စသည်တို့ကို –) ရှုံးစေရာ – အောင်နိုင်ရာ – ဖြစ်သော ပလ္လင်၊ ဘုရားပွင့်ရာဗောဓိပင်ရင်း ၁၄-တောင်ရှိသော အပရာဇိတပလ္လင်။ (ဤ အပရာဇိတပလ္လင်သည် ၁၄-တောင် မြင့်သည်ဟုရင်း, ၁၄-တောင်ကျယ်သည်ဟုရင်း ဝါဒအမျိုးမျိုး ကွဲလျက်ရှိသည်။ အကျယ်ကို ဇမ္ဗူ့မိတ်ဆွေ ပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်ရိုက်, မဟာဗုဒ္ဓဝင် ဝတ္ထုတော်ကြီး, တတိယတွဲ, နှာ-၉၀-၉၇-တို့တွင် ကြည့်။) (ခ) (သူတပါး – ကိလေသမာရ် စသည် – တို့က –) မရှုံးစေအပ် – မအောင်နိုင်အပ် – သော ထက်ဝက်ဖွဲ့ (တင်ပလ္လင်) ခွေထိုင်နေခြင်း။.... အပရာဇိတပလ္လင်္ကံ အာ-ဘုဇိတွာ....။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၉။.... အသနိသတ-သန္နိပါတေနပိ အဘေဇ္ဇရူပံ အပရာဇိတ-ပလ္လင်္ကံ အာဘုဇိတွာ နိသီဒိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃။ ယံ ရတ္တိံ ဘဂဝါ ဗောဓိမဏ္ဍေ အပရာဇိတ-ပလ္လင်္ကေ နိသိန္နော ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂။ ပထဝိပုက္ခလနိရုတ္တရဘူမိသီသ-ဂတတ္တာ န ပရာဇိတော အညေဟိ ထ္တောတိ အပရာဇိတော၊ သွေဝ ပလ္လင်္ကောတိ အပ-ရာဇိတပလ္လင်္ကော၊ တသ္မိံ။ သီဋီ၊သစ်၊၁။၃၁၄။ ဗောဓိရုက္ခမူလေ အပရာဇိတ-ပလ္လင်္ကေ နိသိန္နော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၅။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၇၇။ အပရာဇိတပလ္လင်္ကေ နိသိန္နော မာရ-ဗလံ ဘိန္ဒိတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၇။ (ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄-တို့လည်း ကြည့်)။

အပရာဇိတသံဃ (ပု) [အပရာဇိတ+သံဃ] (တစုံတယောက်သောသူသည် –) မရှုံးစေအပ်–မအောင်နိုင်အပ် – သော သံဃာတော်။ ဒက္ခိတာယေ အပရာဇိတသံဃံ။ ဒီ၊၂။၂၀၃။ သံ၊၁။၂၅။ ကေနစိ အပရာဇိတံ အဇ္ဇေဝ တယော မာရေ မဒ္ဒိတွာ ဝိဇိတသင်္ဂါမံ ဣမံ

အပရာဇိတသံဃံ ဒသာနုတ္တရာယ အာဂတ-
မှာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၇၂။

အပရာဇိတသင်္ဂါမ (တိ) [အပရာဇိတ+သင်္ဂါမ] မရှုံးသော စစ်ပွဲရှိသော၊သူ။ သော....ဝယ-
ပ္ပတ္တော ယုဒ္ဓသောဏ္ဍော အပရာဇိတသင်္ဂါ-
မော အမိတ္တာနံ ပိယဟာနိကရဏေန။
ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၂။

အပရာဇိတသဒ္ဒိသ (တိ) [အပရာဇိတ+သဒိသ] မရှုံးသည်–နိုင်သည်–နှင့် တူသော။ တသ္မာ
ပရာဇိတောပိ အပရာဇိတသဒိသော ဟုတွာ
ပုန သင်္ဂါမနပဋ္ဌံ ပုစ္ဆိဿာမာတိ စိန္တေတွာ။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃။

အပရာဓ (ပု) [အပ+ရာဓ+အ။ အပဂတော
ရာဓော ယေန အပရာဓော၊ ရာဓ သံသိဒ္ဓိမှိ။
ဓာန်၊ဋီ၊၃၅၅။ အပ+ရာဓ+ဘာဝေ ဏဉ်။
ထောမ။ကပ္ပဒ္ဒုမ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၉၁-၌ ကရဏ-
သာဓ် ဖွင့်သည်။ (၃)အနက် ကြည့်။] (၁)
အလွဲ၊အမှား၊ အပြစ်။ ချွတ်ချော် – မှား
ယွင်း–မှု။ တဿ စေကော ပရာဓတ္ထိ။ ဇာ၊
၁။၆၁။ ကောပရာဓံ ခမ ရာဇသေဋ္ဌ။ ဇာ၊၁။
၁၆၉။ (ဇာ၊၁။၃၃၆၊၃၄၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၂၈-
တို့လည်း ကြည့်။) အပရာဓံ ခမဿု တံ။ အပ၊
၂။၂၂၉။ ကလန္ဒပုတ္တဿ အပရာဓေ။ မိလိန္ဒ။
၁၇၁။....အတ္တနော အပရာဓံ အာဝိ ကရိံသု။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၉။ ယတ္တကော တေ အပရာဓော၊
တတ္တကော ဒေါသော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂။ အပ-
ရာဓော နာမ သုပ္ပဋိပတ္တိယာ ဝိရဇ္ဈနဟေတု-
ဘူတော ကိလေသုပ္ပါဒေါတိ အာဟ “ယတ္တ-
ကော....ဒေါသော”တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂။ “ခမ
မဟာရာဇ မယှံ အပရာဓ”န္တိ အာဟ။ သုတ္တနိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၅၆။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၉၆။
ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၀၉။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၆၂-တို့လည်း
ကြည့်။) အစွယ (၂) အနက်, အနာပရာဓ-
ကမ္မန္တာ, ကလိ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၃၂၈-၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၉၇)တို့လည်း ကြည့်။ (၂) ပြစ်မှား–
လွန်ကျူး–ခြင်း။ တေသံ ဗလဝဂုဏေ အရိ-
ယသာဝကေ အပရာဓေန နိဗ္ဗုတဒီပသိခါ
ဝိယ အက္ခိနိ အန္တရဓာယိံသု။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀။
(၃) ပြစ်မှား – လွန်ကျူး – ဖျက်ဆီး –
ကြောင်း တရား၊ အကုသိုလ်တရား။ သော
ဝေ အပရဇ္ဈတိ ဧတေနာတိ အပရာဓော။
သော ဟိ အပရဇ္ဈန္တံ ပုရိသံ အဓိဘဝိတွာ
ပဝတ္တတိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၉၁။

အပရာဓက (တိ) [အပ+ရာဓ+ဏ္ဍု] ပြစ်မှား–
လွန်ကျူး – တတ်သော၊သူ။ အပရာဓကေ
ဒူသကေ ဟေဌကေ စ။ ဇာ၊၁။၃၅၅။ အပ-
ရာဓကေတိ ရာဇာပရာဓကာရကေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၄။၅၀၃။ အပရာဓကေ စ သတိ ဂုဏေ ဂုဏ-
ဝတိ မယာ ကောပေါ န ကာတဗ္ဗော။....
အပရာဓကေန အပရာဓနိမိတ္တံ ယံ အာယတိံ
လဒ္ဓဗ္ဗံ ဒုက္ခံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၉၁။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ဂ၁-
၂။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၆ဂ။ အနပရာဓေ အရိယ-
သာဝကေ အပရာဓကာ တေ စောရာ အန္ဓာ
ဇာတာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၂၃။

အပရာဓကမ္မ (နု) [အပရာဓ+ကမ္မ] ပြစ်မှား–
လွန်ကျူး – ခြင်း အမှု၊ ပြစ်မှား – လွန်
ကျူး–မှု၊ပြစ်မှု။ ဝေရူပံ အပရာဓကမ္မံ ကတွာ
မယာ ကေဿ သဟာယကဿ ကထိတံ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၂၇။

အပရာဓကာရက (တိ) [အပရာဓ+ကရ+ဏ္ဍု။
ထိ၌ အပရာဓကာရိကာ] ပြစ်မှား – လွန်
ကျူး – ခြင်းကို ပြုလုပ်သော၊သူ။ မယာ
သဒိသော ဘာဂဝတော အပရာဓကာရကော
နာမ နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ အပရာဓကာရကေ
မယိ ဣမဿ ကောပမတ္တမ္ပိ နတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၄၀။ အဟံ ရညော မဟာပတာပဿ အပ-
ရာဓကာရိကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၆။ အာဂုစာရီ
(အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁)လည်း ကြည့်။

အပရာဓကောရဏ (နု) [အပရာဓ+ကာရဏ] ပြစ်မှား–လွန်ကျူး–ခြင်းအပြစ်–ဟူသော အကြောင်း။ အပရာဓကာရဏာ နု ရာဇ-ကုလာ ဘီတော။ သာရတ္ထ၊၂။၁၀။

အပရာဓဇ္ဈာသယာနုရူပ (တိ) [အပရာဓ + အဇ္ဈာသယ+အနုရူပ] အပြစ်,နှလုံးသွင်း–အပရာဓ,အဇ္ဈာသယ–အား လျော်သော။ အပရာဓဇ္ဈာသယာနုရူပံ ဝိယ စ ဓမ္မာနုရူပမ္ပိ သာသနံ ဝိသေသတော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၉၇။

အပရာဓနိမိတ္တ (နု) [အပရာဓ+နိမိတ္တ] ပြစ်မှားခြင်း–အပြစ်– ဟူသောအကြောင်း။ အပ-ရာဓက-ကြည့်။

အပရာဓရဟိတ (တိ) [အပရာဓ+ရဟိတ]ချွတ်ချော် – မှားယွင်း –မှုမှ ကင်းသော၊ကာ-ယကံစသည်တို့၌–ချွတ်ချော်– မှားယွင်း–ခြင်း–မှ ကင်းသော –မရှိသော၊ ကာယကံ-စသည်တို့၌–အပြစ် – မှ ကင်းသော– မရှိသော။ အနာပရာဓကမ္မန္တ-ကြည့်။

အပရာဓသညီ (တိ) [အပရာဓ+သညာ+ဤ] အပြစ်ရှိ၏ ဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ ပုတ္တေ အပရာဓသညိနော ဂဟဏေ တုဋ္ဌစိတ္တာ ဝေ-မာဟံသု။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၈။

အပရာဓသဟန (နု) [အပရာဓ+သဟန] အပြစ်ကိုသည်းခံခြင်း။ ဒုဋ္ဌာမစ္စသာ ဒဗ္ဗသေနရညော စ အပရာဓသဟနဝသေန ခန္တိပါရမီ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၅၈။

အပရာဓဟေတု (ပု) [အပရာဓ+ဟေတု] ပြစ်မှားခြင်း– အပြစ်– ဟူသော အကြောင်း။ အတ္တနော အပရာဓဟေတုတော သတ္တာနံ သောကော တနုကော ဟောတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၅၀။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၅၄။

အပရာဓာဘာဝ (ပု) [အပရာဓ+အဘာဝ] အပြစ်၏မရှိခြင်း၊ အပြစ်မရှိခြင်း။ တတော ဥတ္တရိ အပရာဓာဘာဝေန အာယသ္မာ ပုဏ္ဏ-တ္ထေရော ဝိယ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၁၂၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁။

အပရာဓာနုရူပ (တိ) [အပရာဓ+အနုရူပ] အပြစ်အားလျော်သော။ အပရာဓာနုရူပံ စော-ရာနံ ဟတ္ထပါဒစ္ဆေဇ္ဇာဒိံ အနုသာသန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၈။ အပရာဓာနုရူပံ ဥဒကဒါရုဝါလိကာ-ဒီနံ အာဟရာပနမ္ပိ ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၅။ အပရာဓံ ပန အနုဝိဇ္ဇိတွာ အပရာဓာနုရူပံ အသာဟသေန ဝိနိစ္ဆယံ ကရောန္တာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၁။

အပရာဓိက (တိ) [အပရာဓ+ဣက] (၁) အပြစ် – ရှိ – သင့် – ရောက်–သော၊သူ။ အဟံမေဝေတ္ထ အပရာဓိကော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။ (၂) ပြစ်မှား–လွန်ကျူး–ဖျက်ဆီး–ခြင်း ရှိသော၊သူ။ ဝေဿဝဏော ပရာဓိကော ဝိယ ယက္ခော။ မိလိန္ဒ။၂၂။ ပုရိသော ဣဿရာ-ပရာဓိကော ဗဒ္ဓေါ သခ်လိကဗန္ဓနေန။ ၎င်း။ ၁၅၁။ မဟာပရာဓိက (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁), ရာဇာပရာ-ဓိက (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၅၉) တို့လည်း ကြည့်။ (၃) ချွတ်ယွင်းစေသော၊သူ။ အဝိဇ္ဇာနိဝုတော ပေါသော၊ သဒ္ဓမ္မံ အပရာ-ဓိကော။ အံ၊၃။၆၂။

အပရာဓိကတာ (ထီ) [အပရာဓိက+တာ] အပြစ်ရှိသည်၏အဖြစ်။ ကိံ တတ္ထ ကာရဏံ၊ အပ-ရာဓိကတာ။ မိလိန္ဒ။၁၈၈။

အပရာဓိတ (တိ) [အပ+ရာဓ+တ] (၁) ပြစ်မှားအပ်သော။ ကိံ တေ အပရာဓိတံ မယာ။ ထေရီ။၄၂၀။ ကိံ တေ အပရာဓိတံ မယာတိ ကိံ တုယှံ အာဝုသော မယာ အပရဒ္ဓံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၅၉။ (၂) ချွတ်ယွင်းစေအပ်သော။ အတ္တဒူ ဓမ္မံ အနုသာသ မံ ဣသေ၊

အတီတမဒ္ဒါ အပရာဓိတံ မယာ။ ဇာ၊၂။ ၂၇၃။ အတီတံ ကမ္မံ အပရာဓိတံ ဝိရာဓိတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၄၄။ (၃) ပြစ်မှားခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အပရာဓိတကမ္မ (န) [အပရာဓိတ+ကမ္မ] ပြစ်မှားခြင်း အမှု။ ဣဒံ ဝါ ရာဇာပရာဓိတကမ္မံ တယာ ကတံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅။

အပရာဓိ (တိ) [အပရာဓ+ဣ] ပြစ်မှား–လွန်ကျူး–ဖျက်ဆီး – ခြင်း ရှိသော၊သူ။ ပဠသတာ ပုရိသာ လုဒ္ဒါ လောဟိတပါဏိနော ရာဇာပရာဓိနော ဟုတွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၇၃။

အပရာဓိန (တိ) [န+ပရ+အဓိန] သူတပါးတို့နှင့် မစပ်သော၊သူ။ သော အပရေန သမယေန တမှာ ဒါသဗျာ မုစ္စေယျ အတ္တာဓိနော အပရာဓိနော ဘုဇိဿော ယေနကာမံ ဂမော။ ဒီ၊၁။၆၉။ မ၊၁။၃၄၃။ အနတ္တာဓိန, ပရာဓိန-တို့လည်း ကြည့်။

အပရာဓိနတာ (ထီ) [အပရာဓိန+တာ] သူတပါးတို့နှင့် မစပ်သည်၏အဖြစ်၊ သူတပါးကို မမှီခိုရသည်၏အဖြစ်။ ယံ ပနေတ္ထ သဗ္ဗတ္ထေဝ အပရာဓိနတာယ လဘတိ စိတ္တသုခံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၄၂။ နနု ဣဒမေဝ မယှံ အနဝဇ္ဇံ အပရာဓိနတာယ သုလဘံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၀၆။ အပရာဓိနတာယ ဘုဇော ဝိယ....။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၅၉။

အပရာဓေတိ (ကာ၊ကြိ) [အပ+ရာဓ+ဏေ+တိ] ချွတ်ယွင်းစေ၏။ အကိစ္စံ ကရောတိ၊ ကိစ္စံ အပရာဓေတိ။ အံ၊၁။၃၇၇။ ကိစ္စံ အပရာဓေတီတိ ကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ ကိစ္စံ အကရောန္တော တံ အပရာဓေတိ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၃။ (အပရာဓ.... သွဥစိတကမ္မာကရဏေ အာဂသိ။ ဝါစပ္ပတိ။)

အပရာဓေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ရာဓ+ဏေ+တွာ] ပြစ်မှား၍။ သော တဿာပိ ဝစနံ အဂ္ဂဟေတွာ အညဒတ္ထု တမေဝ အပရာဓေတွာ ကာလံ ကတွာ ပဒုမနိရယေ ဥပ္ပဇ္ဇိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၆။

အပရာဓေန္တ (တိ) [အပ+ရာဓ+ဏေ+အန္တ] ချွတ်ယွင်း – လွဲမှား – ပျက်စီး – စေသော၊သူ။အကိစ္စံ ကရောန္တော ကိစ္စံ အပရာဓေန္တော ယသာ စ သုခါ စ ဓံသတိ။ အံ၊၁။၃၇၇။

အပရာနပေက္ခတာ (ထီ) [န+ပရာနပေက္ခတာ] သူတပါးတို့ကို ငဲ့ကွက်ခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်။ အတ္တနော သီလရက္ခဏတ္ထံ အပရာနပေက္ခတာယ ယေန ကာမံ ဂန္တုံ....။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀။

အပရာပတ္တိ (ထီ) [အပရ+အာပတ္တိ] နောက်သင့်သော အာပတ်၊ ပရိဝါသ် နေသော ရဟန်းအား နောက်သင့်သော အာပတ်။ အပရာပတ္တိနံ အန္တရာ အာပတ္တိယော သရတိ။ ဝိ၊၄။၁၀၂၊၁၀၃။ ပုဗ္ဗာပတ္တိ ဇာနိတဗ္ဗာ၊ အပရာပတ္တိ ဇာနိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊၅။၂၁၁။ အပရာပတ္တီတိ ပါရိဝါသိကာဒီဟိ ပစ္ဆာ အာပန္နာ အာပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၇။ (ဝိမတိ၊၂။၂၇၅-လည်း ကြည့်။)

အပရာပရ (တိ) [အပရ+အပရ] (၁) အခြားတပါးမှ အခြားတပါး၊ အခြားတပါး အရပ်မှ အခြားတပါးအရပ်၊ ထိုမှ ဤမှ ထိုသို့ ဤသို့၊ ဟိုမှ သည်မှ ဟိုသို့ သည်သို့၊ ခေါက်တုံ့ ခေါက်ပြန်၊ ထက်အောက် ပြောင်းပြန်။ အပရာပရံ စင်္ကမတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄။ ဝါတော အပရာပရံ သဉ္စရတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၄။ ဥဒကပိဋ္ဌေ ဌပိတပတ္တံ .... အပရာပရံ ကမ္ပတိ စလတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။ အပရာပရံ စင်္ကမန္တော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀။ (ဂုင်း ၁၂၄၊၁၂၆-တို့

လည်း ကြည့်။) ကမ္ဗဇဝါတော ဟိ အပရာပရံ ပရိဝတ္တမာနော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၀၈။ အပရာပရံ သံသရန္တာ။ ၎င်း။၁၆၂။ (ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၅၂။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၈၂။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၅၂-တို့လည်း ကြည့်။) သောဏ္ဍာယ ဂဟေတွာ အပရာပရံ ကရောန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၅။ (၎င်း။၂၈၂၊၂၉၆-တို့လည်း ကြည့်) မဟာသတ္တံ ပုပ္ဖကလာပံ ဝိယ ဥက္ခိပိတွာ အပရာပရံ ကတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၇။ (၎င်း။၁၄၊၁၇၃၊ ၂၅၀-တို့လည်း ကြည့်။) (၂)နောက်နောက်။ (က)အဖန်ဖန်၊ အထပ်ထပ်၊ အဖန်တလဲလဲ၊ ထပ်တလဲလဲ။ စဝန္တိ အပရာပရံ။ ထေရ။ ၂၄၇။ အပရာပရံ အနုပ္ပဗန္ဓာပေယျုံ.... အပရာပရံ မဇ္ဇေယျုံ။ မိလိန္ဒ။၁၃၅။ အပရာပရံ ရညော ဥပဋ္ဌာနံ ဧတိ။ အပရာပရံ ဘိသက္ကမုပသေဝတိ။ ၎င်း။၁၄၁။ အပရာပရံ ဒါနံ ဒေန္တိ။ ၎င်း။၂၂၃။ တဿ အပရာပရံ ပီတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မိလိန္ဒ။၂၈၆။ (ခ) အဆင့်ဆင့်၊ အဆက်ဆက်၊ တဆင့်တဆင့်၊ တဖြည်းဖြည်း၊ တစ တစ၊ တရွေ့ရွေ့။ အပရာပရံ ဂစ္ဆတိ၊ န အနန္တရမေဝ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၂။ နိက္ခမန္တေ ပိ အပရာပရံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မိလိန္ဒ။၂၈၆။ အပရာပရံ ပနေတ္ထ မနုဿာ.... ရတ္တိဋ္ဌာန .... စင်္ကမာဒီနိ ကာရယိံသု။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၈။ အပရာပရံ ဝဍ္ဎမာနဿာပိ မာတုဂါမံ နာမ ဒဿေတုံ န သက္ကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၇။ အပရာပရံ ဇရာမရဏေဟိ သိဝထိကဝဍ္ဎနာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၂၀။ အပရာပရံ ပုတ္တဓီတာဟိ ဝဍ္ဎမာနေသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၈၄။ အပရာပရေ ပန ဗြာဟ္မဏာ ပါဏာတိပါတာဒီနိ ပက္ခိပိတွာ တယော ဝေဒေ ဘိန္ဒိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၆။ အပရာပရေ ပနာတိ အဋ္ဌကာဒီဟိ အပရာပရေ ပစ္ဆိမာ ဩက္ကာကရာဇကာလာဒီသု ဥပ္ပန္နာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၀၈။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၉၃။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၅၇။ အပရာပရေသုပိ ဒိဝသေသု ပိဏ္ဍာယ စရိတဗ္ဗံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။ (၃) အခြားတပါး အခြားတပါးသော၊ အမျိုးမျိုး အစားစားသော။ ရတိယော ပတ္ထယန္တေန၊ ဥဠာရာ အပရာပရာ။ သံ၊၁။၈၇။ အံ၊၂။၄၂။ ဥဠာရေ အပရာပရေ။ သံ၊၁။၈၉။ တေန တေန န တုဿန္တိ၊ အပရာပရံ ပရိယေသန္တိ။ မဟာနိ။ ၂၈၇။ = ဥပရူပရိ ဂဝေသန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၄၇။ အပရာပရံ နိဗ္ဗာဟနံ သောတုကာမော။ မိလိန္ဒ။၂၉၇။

အပရာပရစုတိပဋိသန္ဓိ (တိ) [အပရာပရ+စုတိပဋိသန္ဓိ+ဒီပက။ ဒီပက-ပုဒ် ကျေ။] အဆက်ဆက်သော စုတိပဋိသန္ဓေကို ပြတတ်သော။ ဧဝံ သဒ္ဓိံ အပရာပရစုတိပဋိသန္ဓီဟိ ပဉ္စ ပဒါနိ ဒဿေတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇။ အပရာပရစုတိပဋိသန္ဓီဟီတိ အပရာပရစုတိပဋိသန္ဓိဒီပကေဟိ "စဝတိ, ဥပပဇ္ဇတီ"တိ ဒွီဟိ ပဒေဟိ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၁၈။

အပရာပရစေတနာ (ထီ) [အပရာပရ+စေတနာ] အခြားတပါး အခြားတပါးသော ဘဝ၌ အကျိုးပေးတတ်သော – အပရာပရိယဝေဒနီယ – စေတနာ။ တေသံ တတော မူလာကုသလကမ္မတော အဝိပက္ကဝိပါကာ အပရာပရစေတနာ ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၈။

အပရာပရဇာတိ (ထီ) [အပရာပရ+ဇာတိ] အဆက်ဆက်သော – ဘဝ – ဇာတိ။ အပရာပရဇာတီသု ဝိပါကဒုက္ခဿ အနုပဗန္ဓဝသေန။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၅၄။

အပရာပရနိဗ္ဗတ္တိ (ထီ) [အပရာပရ + နိဗ္ဗတ္တိ] အဖန်ဖန် – အထပ်ထပ် – အဆင့်ဆင့် – အဆက်ဆက် – ဖြစ်ခြင်း။ .... မုဒုမုဒုတရာဒိကမ္မဝသေန သေသာပါယေသု အပရာပရနိဗ္ဗတ္တာဒိဗာလဘူမိ ဝိဘာဝိတာ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၅၄။

အပရာပရပရိဝတ္တန (န) [အပရာပရ+ပရိဝတ္တန] အဆင့်ဆင့် – ဖလှယ် – လဲလှယ် – ခြင်း။

အပရာပရပရိဝတ္တနေ ဣမိနာ နိယာဂိယပါ-စိတ္တိယမေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇၆။

အပရာပရပ္ပဝတ္တိ (ထီ) [အပရာပရ + ပဝတ္တိ] အဖန်ဖန် – အပြန်ပြန် – ဖြစ်ခြင်း – လည်ခြင်း။ ဣရိယာပထာနံ အပရာပရပ္ပဝတ္တိတော ဣရိယာပထစက္ကံ။ ဒီ၊ဋီ၃။၂၈၂။ တံ အပ-ရာပရပ္ပဝတ္တိယာ စက္ကံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၉၇။

အပရာပရဘာဝ (ပု) [အပရာပရ + ဘာဝ] အဖန်ဖန် – အထပ်ထပ် – အဆက်ဆက် – အဆင့်ဆင့် – ဖြစ်ခြင်း။ ယသ္မာ ပနေတံ .... နဝ စ သတ္တဝါသေ အပရာပရဘာဝါယ ဝိနန္ဓတော အာဗန္ဓနတော သံသိဗ္ဗနတော "ဝါ-န"န္တိ လဒ္ဓဝေါဟာရာယ ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၈၅။ အပရာပရဘာဝါယာတိ အပ-ရာပရံ ယောနိအာဒိတော ယောနိအာဒိဘာ-ဝါယ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၄၇။

အပရာပရဝုတ္တိ (ထီ) [အပရာပရ + ဝုတ္တိ] အဖန်ဖန် – အပြန်ပြန် – ဖြစ်ခြင်း – လည်ခြင်း။ အပရာပရဝုတ္တိယာ စေတ္ထ စက္ကဘာဝါ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၅၉။ မ၊ဋီ၊၁။၃၂။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၈။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၄၂။ အံ၊ဋီ၊၁။၃၁-တို့၌ အပရာပရံ ဝုတ္တိယာ-ဟု ရှိသည်။)

အပရာပရသဉ္စရဏ (န) [အပရာပရ + သဉ္စရ-ဏ] အခြားတပါးမှ အခြားတပါးသို့ – တပြောင်းပြန်ပြန် – အဖန်ဖန် – အထပ်ထပ် – သွားလာခြင်း – ဝင်ထွက်ခြင်း။ ယသ္မာ သတ္တာနံ ဇီဝိတံ အဿာသပဿာသာနံ အပ-ရာပရသဉ္စရဏံ လဘမာနမေဝ ပဝတ္တတိ န အလဘမာနံ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၆၈။

အပရာပရသဒ္ဒါ (ထီ) [အပရာပရ + သဒ္ဒါ] အဖန်ဖန် – အထပ်ထပ် – ဖြစ်သော သဒ္ဒါ။ သဒ္ဒါတိ အပရာပရံ ဥပ္ပဇ္ဇနသဒ္ဒါ။.... ဒုက္ခန္တိ ဝဋ္ဋဒုက္ခံ။ တံ ဟိ အပရာပရသဒ္ဒါယ ပစ္စယော ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀။ သာ ပန ယသ္မာ အတ္တနော ဝိသယေ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, နကေဝါဂရမေဝ၊ တသ္မာ အာဟ "အပရာပရံ ဥပ္ပဇ္ဇနသဒ္ဒါ"တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၆၆။

အပရာပရိယ (တိ) [အပရ + အပရ + ဣယ] (၁) အခြားတပါး အခြားတပါးသော အတ္တဘော။ အပရော စ အပရော စ အပ-ရာပရော၊ အတ္တဘာဝေါ။ သော ဧဝ အပရာ-ပရိယံ။ မဏိမဉ္ဇူ၊၂။၂၈။ (၂) အခြားတပါး အခြားတပါးသော အတ္တဘော၌ ဖြစ်သောအကျိုး။ အပရေ အပရေ ဘဝံ အပရာပရိယံ၊ ဖလံ။ မဏိမဉ္ဇူ၊၂။၂၈။ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ ဂရုကံ သမ္ပရာယေ ဒုဂ္ဂတိ အပရာပရိ-ယေ (အပရာပရိယာယေ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆) ဥမ္မာဒဥ္စ ပါပုဏာတိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၂၀။ အပရပရိယာယ-လည်း ကြည့်။

အပရာပရိယကမ္မ (န) [အပရာပရိယ + ကမ္မ] အခြားတပါး အခြားတပါးသော – နောက်နောက်သော – ဘဝ၌ ခံစား – အပ် – ရာ – သော ကံ၊ တတိယဘဝမှစ၍ ဘဝအဆက်ဆက်၌ အကျိုးပေးခွင့်ရှိသော – အပရာပရိ-ယ – ကံ၊ အပရာပရိယဝေဒနီယကံ၊ အလယ်ဇော ၅-ချက် စေတနာ။ အဒ္ဓသ ဒေဝဒတ္တံ အပရာပရိယကမ္မံ အာယူဟိတွာ....ဝိနိပါတေန ဝိနိပါတံ ဂစ္ဆန္တံ။ မိလိန္ဒ။၁၁၄ (သီ၊သျှာ၊ဣ။ မူကွဲ)။ တဿ နာနာစေတနာဟိ အာယူဟိ-တဿ အပရာပရိယကမ္မဿ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၀၁။ အပရာပရိယကမ္မဿာတိ အပရာပရိယဝေဒနီယကမ္မဿ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၂၉၃။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၈၃။ အပရပရိယာယဝေ-ဒနီယ, အပရာပရိယဝေဒနီယကမ္မ-တို့လည်း ကြည့်။

အပရာပရိယစေတနာ (ထီ)[အပရာပရိယ + စေ-တနာ] အပရာပရိယ – အလယ်ဇော ၅-ချက် – စေတနာ။ ပဝတ္တိယံ အနေကာသုပိ

ဇာတိသု အပရာပရိယစေတနာဝသေန ဒုက္ခူ-
ပ္ပါဒနတော မဟာဝိပါကတ္တာ။ သာရတ္ထ၊၂။
၂၆၆။ ကောဟ အပရာပရိယစေတနာယ
ဣမသ္မိံ ပေတတ္တဘာဝေ နိဗ္ဗတ္တော။ ဝိမတိ၊
၁။၂၄၇။ အပရာပရိယကမ္မ-လည်း ကြည့်။

အပရာပရိယပဝတ္တနီယ (တိ) [အပရာပရိယ+
ပဝတ္တန+ဣယ] အဆင့်ဆင့်–အဆက်မပြတ်
–ဖြစ်ခြင်းရှိ–ဖြစ်စေအပ် – လည်စေအပ်–
သော။ သောဠသန္နံ အပရာပရိယပဝတ္တနီ-
ယာနံ အတ္ထာနံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၇၀။

အပရာပရိယဝေဒနီယ (တိ) [အပရာပရိယ+
ဝေဒနီယ] အခြားတပါး အခြားတပါး
သော–နောက်နောက်သော–ဘဝ၌–ခံစား
အပ်သော – ခံစားအပ်သော အကျိုးရှိ
သော–ကံ၊ တတိယဘဝမှစ၍ ဘဝအဆက်
ဆက် အကျိုးပေးခွင့်ရှိသောကံ၊ အလယ်
ဇော ၅-ချက်စေတနာ။ အပရာပရိယဝေဒ-
နီယံ ကမ္မံ အပရာပရိယဝေဒနီယဋ္ဌေန နိယ-
တန္တိ? အာမန္တာ။ အဘိ၊က။၄၄၁။ ဣဒံ
ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ၊ ဣဒံ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ၊ ဣဒံ
အပရာပရိယဝေဒနီယံ။ နေတ္တိ။၇၂။ အပ-
ရသ္မိံ အတ္တဘာဝေ ဝေဒိတဗ္ဗံ ဖလံ (ဝေဒိ-
တဗ္ဗဖလံ?) အပရာပရိယဝေဒနီယံ။....မဇ္ဈေ
ပဉ္စ စေတနာ အပရာပရိယဝေဒနီယံ နာမ။
နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၆၇။ စတုဗ္ဗိဓံ ကမ္မံ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒ-
နီယံ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ အပရာပရိယဝေဒနီယံ
အဟောသိကမ္မန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၃၅။ ဥဘိန္နံ
အန္တရေ ပဉ္စ ဇဝနစေတနာ အပရာပရိယ-
ဝေဒနီယကမ္မံ နာမ၊ တံ အနာဂတေ ယဒါ
ဩကာသံ လဘတိ၊ တဒါ ဝိပါကံ ဒေတိ။
ရင်း။၂၃၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၄။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။
၂၇၆-၌ အပရာပရိယာယေတိ-ဟု တည်၍ ဖွင့်
သည်၊ ရင်းပုဒ် ၄-၌ မရှိ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၁၅၇-
၌လည်း အပရာပရိယာယဝေဒနီယ-ဟု ရှိ
သည်။ အပရပရိယာယ-ကြည့်။) ယံ အပရာ-
ပရိယဝေဒနီယံ၊ တဿ အပရသ္မိံ ပရိယာ-
ယေ ဝိပါကံ ပဋိသံဝေဒေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၃။
သာ အပရာပရိယဝေဒနီယေနေဝ ပုညကမ္မေ-
န မနုဿေသု တိဟေတုကပဋိသန္ဓိံ ယာ
ဒိန္နာယ....။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၆၅။ အပရာပရိယဝေ-
ဒနီယေန ကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄၅။ (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၇-၌ အပရ-
ပရိယဝေဒနီယေန-ဟု ရှိသည်ကို အပရာပရိ-
ယဝေဒနီယေန-ဟု ပြင်သင့်သည်။) အပရာ-
ပရိယဝေဒနီယံ ပန ဝိပါကံ အဒတွာ န
နဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၃၂။ အပရေ အပရေ
ဒိဋ္ဌဓမ္မတော အညသ္မိံ ယတ္ထ ကတ္ထစိ အတ္တ-
ဘာဝေ ဝေဒိတဗ္ဗံ ကမ္မံ အပရာပရိယဝေဒ-
နီယံ။....ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယာဒိဘာဝံ အသမ္ပတ္တာ
အာဒိပရိယောသာနစေတနာနံ မဇ္ဈေ ပဝတ္တာ
ပဉ္စ စေတနာ....အပရာပရိယဝေဒနီယံ နာမ။
ဝိဘာဝိနီ။၁၇၀-၁။(အဘိဓမ္မာဝတာရ။၁၆၀။
ရင်း၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၁၆-တို့လည်း ကြည့်။) အပ-
ရပရိယာယဝေဒနီယ-လည်း ကြည့်။

အပရာပရိယဝေဒနီယကမ္မ (နု) [အပရာပရိယ-
ဝေဒနီယ+ကမ္မ] အပရာပရိယဝေဒနီယကံ။
ဝိပါကံ ဒတွာဝ နဿတီတိ အပရာပရိယ-
ဝေဒနီယကမ္မံ သန္ဓာယာဟ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၉၄။
ပုဗ္ဗေ ကတံ အပရာပရိယဝေဒနီယကမ္မံ
ဩကာသံ လဘိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၃၃။ အပရာ-
ပရိယကမ္မ-လည်း ကြည့်။

အပရာပရိယဝေဒနီယကမ္မဝိရဟိတ (တိ) [အပ-
ရာပရိယဝေဒနီယကမ္မ + ဝိရဟိတ] အပ-
ရာပရိယဝေဒနီယကံမှ ကင်းလွတ်သော၊ သူ။
အပရာပရိယဝေဒနီယကမ္မဝိရဟိတော ဟိ
သံသာရေ သံသရမာနော သတ္တော နာမ
နတ္ထိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄၅။ (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၇-၌
အပရပရိယဝေဒနီယကမ္မဝိရဟိတော-ဟု ရှိ
သည်ကို အပရာပရိယ....ဟု ပြင်သင့်သည်။)

အပရာပရိယဝေပက္က (တိ) [အပရာပရိယ+ဝေပက္က] တတိယဘဝမှစ၍ ဘဝအဆက်ဆက် အကျိုးပေးခြင်း – အပရာပရိယဝိပါက်–ရှိသော။ ကပ္ပဋ္ဌိယံ ကမ္မံ အပရာပရိယဝေပက္ကန္တိ? န ဟေဝံ ဝတ္တဗ္ဗေ။ အဘိ၊က။၃၄၅။

အပရာပရုပ္ပတ္တိက (တိ) [အပရာပရ+ဥပ္ပတ္တိ+က] အဖန်ဖန် – အထပ်ထပ် – ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ ပဌမုပ္ပတ္တိကာ ဝါ ဒုဗ္ဗလာ ဣစ္ဆာ၊ အပရာပရုပ္ပတ္တိကော ဗလဝါ လောဘော။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁။ အပရာပရုပ္ပတ္တိကောတိ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနကော။ သံ၊ဋီ၊၁။၉ဂ။ ပုဗ္ဗုပ္ပတ္တိကော ဒုဗ္ဗလကောဓော ဒေါသော နာမ။ တာနိ ကာတုံ သမတ္ထော အပရာပရုပ္ပတ္တိကော ဗလဝကောဓော ပဋိဃံ နာမ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၅။ ပုဗ္ဗုပ္ပတ္တိကရာဂေါ ဝါ ဝနံ နာမ။ အပရာပရုပ္ပတ္တိကာ ဝနထာ နာမ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၅။

အပရာပရုပ္ပတ္တိဒဿန (နု) [အပရာပရုပ္ပတ္တိ+ဒဿန] အခြားတပါးသည် အခြားတပါးကြောင့် ဖြစ်ခြင်းကို ပြခြင်း။ ဝိညာဏနာမရူပါနံ အပရာပရုပ္ပတ္တိဒဿနတ္ထံ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၁ဂ။

အပရာပရုပ္ပတ္တိပစ္စယတာ (ထီ) [အပရာပရုပ္ပတ္တိ+ပစ္စယ+တာ] အခြားတပါးသည် အခြားတပါး၏ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်။ ကိလေသကမ္မဝိပါကာနံ အပရာပရုပ္ပတ္တိပစ္စယတာယ သံသာရဿ ပပဉ္စနံ ပပဉ္စော။ မ၊ဋီ၊၂။၁၀။

အပရာပရုပ္ပတ္တိသံသရဏ (နု) [အပရာပရုပ္ပတ္တိ+သံသရဏ] အဖန်ဖန်ဖြစ်ခြင်း, အထပ်ထပ်ကျင်လည်ခြင်း။ ခန္ဓာယတနာဒီနံ အပရာပရုပ္ပတ္တိသံသရဏံ သံသာရော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၉၃။

အပရာပရုပ္ပန္န (တိ) [အပရာပရ+ဥပ္ပန္န] နောက်နောက်၌ – အဆက်ဆက် – ဖြစ်သော။ အပရာပရုပ္ပန္နာ စေတ္ထ အဝိဇ္ဇာ အဝိဇ္ဇာသဝေါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပုဗ္ဗုပ္ပန္နာ အဝိဇ္ဇာယေဝဿ အပရာပရုပ္ပန္နဿ အဝိဇ္ဇာသဝဿ ဥပနိဿယပစ္စယော ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၉။ သဗ္ဗေပိ ကိလေသာ ဂဟနဋ္ဌေန ဝနထောတိ ဝုစ္စန္တိ။ အပရာပရုပ္ပန္နာ ပန ဝနထာတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။ ပမာဒါနုပတိတတ္တာ အပရာပရုပ္ပန္နော ပမာဒေါ ဧဝ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။ ပုရေ ဥပ္ပန္နံ ဉာဏံ အပရာပရုပ္ပန္နဿ ဉာဏမ္ပိ ဉာဏဿ သဥ္စရဏမဂ္ဂေါတိ ဉာဏမ္ပိ ဉာဏပထော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၁၁။

အပရာပရုပ္ပန္နစေတနာ (ထီ) [အပရာပရုပ္ပန္န+စေတနာ] နောက်နောက်၌ – အဆက်ဆက် – ဖြစ်သော စေတနာ။ တာ ပန ဣတ္ထိယော.... အပရာပရုပ္ပန္နစေတနာဝသေန ဒုတိယတ္တဘာဝတော ပဋ္ဌာယ ကေ ံ ဗုဒ္ဓန္တရံ ဒေဝလောကေ ဧဝ သံသရန္တိယော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၃၅။

အပရာမဋ္ဌ (တိ) [န+ပရာမဋ္ဌ] (၁) (က) (တဏှာ,ဒိဋ္ဌိတို့သည်) မှားသော အားဖြင့် မသုံးသပ်အပ်သော (သီလ)။ ယာနိ တာနိ သီလာနိ အခဏ္ဍာနိ....အပရာမဋ္ဌာနိ သမာဓိသံဝတ္တနိကာနိ။ ဝိ၊၅။၁၆ဂ။ ဒီ၊၂။၆ဂ။ မ၊၁။ ၃၉၇။ အံ၊၂။၂၅။ (သံ၊၁။၂၉၉။ သံ၊၃။ ၂၉၉-တို့လည်း ကြည့်။)တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ အပရာမဋ္ဌတ္တာ အပရာမဋ္ဌာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၄။ တဏှာဒိဋ္ဌီဟိ အပရာမဋ္ဌတ္တာ "ဣဒံ နာမ တွံ အာပန္နပုဗ္ဗော"တိ ကေနစိ ပရာမဋ္ဌုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ စ အပရာမဋ္ဌာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၆။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၉ဂ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၄။(သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀ဂ-လည်း ကြည့်) တဏှာဒိဋ္ဌီဟိ အပရာမဋ္ဌတ္တာတိ.... တဏှာပရာမာသေန .... ဒိဋ္ဌိပရာမာသေန စ အပရာမဋ္ဌတ္တာ။ အထ ဝါ....ကေနစိ ပရာမဋ္ဌုံ အနုဒ္ဓံသေတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ အပရာမဋ္ဌာနိ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၆၄။ (သီ၊ဋီ၊၂။၁၃၄။ မ၊ဋီ၊၂။၃၀ဂ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၂၊၂ဂ၂-တို့လည်း

ကြည့်။) တဏှာဒိဋ္ဌီဟိ အပရာမဋ္ဌတာယ, ကေနစိ ဝါ "အယံ တေ သီလေသု ဒေါသော"တိ ဧဝံ ပရာမဋ္ဌုံ အသက္ကုဏေယျတာယ အပရာမဋ္ဌာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅။ ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကဿ မဂ္ဂသမ္ဘာရဘူတံ သေက္ခာနဉ္စ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တံ အပရာမဋ္ဌံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၄။ ပရာမသနကိလေသာနံ ဝိက္ခမ္ဘနတော, သမုစ္ဆိန္ဒနတော စ တေဟိ န ပရာမဋ္ဌတ္တာ အပရာမဋ္ဌံ။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌီ၊၁။၃၅။ (ခ)မှားသောအားဖြင့် မသုံးသပ်အပ်သော၊ (မှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်တတ်သော) ပရာမာသ၏ အာရုံမဟုတ်သော၊ တရား။ (မဂ်, ဖိုလ်, နိဗ္ဗာန်)။ ပရာမဋ္ဌာ ဓမ္မာ၊ အပရာမဋ္ဌာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ဓ၊၉။ ကတမေ ဓမ္မာ အပရာမဋ္ဌာ။ အပရိယာပန္နာ မဂ္ဂါ စ မဂ္ဂဖလာနိ စ အသင်္ခတာ စ ဓာတု။ ဣမေ ဓမ္မာ အပရာမဋ္ဌာ။ အဘိ၊ဓ၊၂၃၇။ (ဒင်း။၂၈၆-လည်း ကြည့်။) (၂)တစုံတယောက်သောသူသည် – မစွပ်စွဲ – မဖျက်ဆီး – နိုင်သော။ (၁) (က) အနက်ကြည့်။အပရာမဋ္ဌပါရိသုဒ္ဓိသီလ-လည်းကြည့်။

အပရာမဋ္ဌဂဟဏ (န) [အပရာမဋ္ဌ+ဂဟဏ] မသုံးသပ်အပ်သည်ကို ယူခြင်း၊ အပရာမဋ္ဌသဒ္ဒါ။ ရာဂဝသေန အပရာမဋ္ဌဂဟဏေန တဏှာပရာမာသာဘာဝမာဟ။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌီ၊၁။ ၇၆။

အပရာမဋ္ဌတာ (ထီ) [အပရာမဋ္ဌ+တာ] မှားသောအားဖြင့် မသုံးသပ်အပ်သည်၏အဖြစ်။ တဏှာဒိဋ္ဌီဟိ အပရာမဋ္ဌတာယ .... အပရာမဋ္ဌာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅။

အပရာမဋ္ဌတ္တ (န) [အပရာမဋ္ဌ+တ္တ] မှားသောအားဖြင့် မသုံးသပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်။ အပရာမဋ္ဌ-ကြည့်။

အပရာမဋ္ဌပါရိသုဒ္ဓိ (တိ) [အပရာမဋ္ဌ+ပါရိသုဒ္ဓိ] မှားသောအားဖြင့် မသုံးသပ်အပ်သောကြောင့် စင်ကြယ်ခြင်းရှိသော၊ သီလ။ သေက္ခာနံ ပန သီလံ ဒိဋ္ဌိဝသေန အပရာမဋ္ဌတ္တာ, ပုထုဇ္ဇနာနံ ဝါ ပန ရာဂဝသေန အပရာမဋ္ဌသီလံ အပရာမဋ္ဌပါရိသုဒ္ဓီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၄၆။ အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

အပရာမဋ္ဌပါရိသုဒ္ဓိသီလ (န) [အပရာမဋ္ဌ+ပါရိသုဒ္ဓိ + သီလ] (၁) မှားသောအားဖြင့် မသုံးသပ်အပ်သော စင်ကြယ်ခြင်းရှိသော သီလ။ (၂) တစုံတယောက်သော သူသည် – မစွပ်စွဲ – မဖျက်ဆီး – နိုင်သော စင်ကြယ်ခြင်းရှိသော သီလ။ ဒိဋ္ဌိယာ ပဟီနတ္တာ ဒိဋ္ဌိပရာမာသေန အဂ္ဂဟိတတ္တာ အပရာမဋ္ဌာ၊ "အယံ တေ သီလေ ဒေါသော"တိ ကေနစိ စောဒကေန ပရာမသိတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ ဝါ အပရာမဋ္ဌာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။ (၃) မှားသောအားဖြင့် မသုံးသပ်အပ်သောကြောင့် စင်ကြယ်ခြင်းရှိသော သီလ။ ကတမံ အပရာမဋ္ဌပါရိသုဒ္ဓိသီလံ၊ သတ္တန္နံ သေက္ခာနံ၊ ဣဒံ အပရာမဋ္ဌပါရိသုဒ္ဓိသီလံ။ ပဋိသံ၊၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၄၄။ ဒိဋ္ဌိသံကိလေသေန အပရာမသနီယတော ပါရိသုဒ္ဓိဝန္တံ သီလံ အပရာမဋ္ဌပါရိသုဒ္ဓိသီလံ။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌီ၊၁။၇၅။

အပရာမဋ္ဌဘာဝ (ပု) [အပရာမဋ္ဌ+ဘာဝ] မသုံးသပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်။ "ဣတိ စိတ္တမနော"တိ ဥဒ္ဒိရိတွာပိ ဣတိ-သဒ္ဒနိဒဿိတဿ မရဏဿ အပရာမဋ္ဌဘာဝတော ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၅၉။

အပရာမဋ္ဌသီလ (န) [အပရာမဋ္ဌ + သီလ] မှားသောအားဖြင့် – မသုံးသပ် – မစွဲယူ – အပ်သော သီလ။ အပရာမဋ္ဌပါရိသုဒ္ဓိ-ကြည့်။

အပရာမသ (ပု) [န+ပရာမသ] မှားသောအားဖြင့် မသုံးသပ်ခြင်း။ "အပရာမသတော"တိ

ဟောဒံ ဟောတုမှိ နိဿက္ကဝစနံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၁။၄၀၇။

အပရာမသန (န) [န+ပရာမသန] မသုံးသပ်ခြင်း။ မကျေညာ – မပြော – မဆို – မရွတ် – မဖတ် – ခြင်း။ တီသု ပန အနုဿာဝနာသု ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဌာနေ အပရာမသနံ အပရာမသနမေဝ။ ကင်္ခါ။၁၀၆။ သာရတ္ထ၊၂။ ၅၆။ အနုညာတကာလတော ပဋ္ဌာယ ဟိ အပရာမသနံ သာဝနာယ ဟာပနဝိပတ္တိ ဝေ ဟောတိ။ ဝိမတိ၊၂။၁၂၆။ ဝတ္ထုအပရာမသန, သံဃအပရာမသန, ပုဂ္ဂလအပရာမသန, ဉတ္တိအပရာမသန-တို့လည်း ကြည့်။

အပရာမသနက္ခမ (တိ) [န+ပရာမသန+ခမု+အ] သုံးသပ် – ကိုင်တွယ် – ခြင်းကိုမခံသော၊ အသုံးအသပ် – အကိုင်အတွယ် – မခံသော၊ သုံးသပ် – ကိုင်တွယ် – ခြင်းငှါ – မထိုက် – မသင့် – သော။ ပဒုမနာဠိဿ (ပဒုမနာဠဿ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ) ဝိယ အပရာမသနက္ခမော ခရဖရုသဘာဝေါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၁။

အပရာမသနဟေတု (ပု) [အပရာမသန + ဟေတု] မှားသောအားဖြင့် မသုံးသပ်ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ အပရာမသနဟေတု ပရာမာသရဟိတာယ ပဋိပတ္တိယာ ....။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊ ၁။၁၅၀။

အပရာမသနီယ (တိ) [န+ပရာမသနီယ] မှားသောအားဖြင့် မသုံးသပ်အပ်သော။ အပရာမဋ္ဌပါရိသုဒ္ဓိသီလ-ကြည့်။

အပရာမသနီယဘာဝဒီပန (န) [အပရာမသနီယ + ဘာဝ+ဒီပန] မှားသောအားဖြင့် မသုံးသပ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်း။ "တဥ္စ ပဇာနန္တံ န ပရာမသတီ"တိ သီလာဒီနဥ္စ အပရာမသနီယဘာဝဒီပနေန နိစ္စသာရဒိဝိရဟပ္ပကာသနတော။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၇၈။ (ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၃၂-၌ ဤအရာဝယ် အပရာမာသနိယျာနိကဘာဝဒီပနေန-ဟုပါ၍ရှိသည်။နိယျာနိကသည် ဤ၌ အရာမဟုတ်သောကြောင့် ၎င်း,ဋ္ဌီ၊သစ်ကို ထောက်ဆ၍၎င်း ယင်းကားပါဌ်မှား ဖြစ်ပေမည်။ အပရာမသနီယ-မှ အပရာမာသနိယျာနိက-ဟု ပျက်လာဟန်တူသည်။)

အပရာမသန္တ (တိ) [န+ပရာမသန္တ] (က) မှားသောအားဖြင့် မသုံးသပ်သော၊သူ။ အပရာမသတော စဿ ပစ္စတ္တညေဝ နိဗ္ဗုတိ ဝိဒိတာ။ ဒီ၊၁။၁၆၊၂၀၊၂၃၊၂၈၊၃၅။ဒီ၊၃။၂၈။ ယာဟိ တထာဂတော ဝေါဟရတိ အပရာမသံ။ ဒီ၊ ၁။၁၈၆။ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိပရာမာသာနံ အဘာဝါ အပရာမသန္တော ဝေါဟရတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၁၆။ (ခ) ဝိတက်ဖြင့် ကြံစည်ခြင်းကို မပြုသော။ အမမာယန္တော အဂဏှန္တော အပရာမသန္တော။ မဟာနိ။၃၈။ အပရာမသန္တောတိ ဝိတက္ကေန ဥဂ္ဂဟနံ အကရောန္တော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၄၁။ (မ၊၂။၁၆၈။ မဟာနိ။၂၂၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၁၅-တို့လည်း ကြည့်။)

အပရာမသမာန (တိ) [န+ပရာမသမာန] မှားသောအားဖြင့် မသုံးသပ်သော၊သူ။ အနုပါဒိယာန-ကြည့်။

အပရာမသိတဗ္ဗ (တိ) [န+ပရာမသိတဗ္ဗ] မသုံးသပ် – အပ် – သင့် – ထိုက် – သော (အရိယူပဝါဒကံ)။အမှာကံ အာစရိယော အပရာမသိတဗ္ဗံ ပရာမသတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈။ အပရာမသိတဗ္ဗံ အရိယူပဝါဒကမ္မံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၁၈၇။

အပရာမသိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န + ပရာမသိတွာ] (က) မသုံးသပ်မူ၍။ ဒိဋ္ဌသုတမုတဝိညာတဗ္ဗေ ဓမ္မေ အနိဿာယ အဂ္ဂဏှိတွာ အပရာမသိတွာ အနဘိနိဝိသိတွာ။ မဟာနိ။ ၁၄၇။ (ခ) မသုံးသပ် – မကိုင်တွယ် – မူ၍။ ဟတ္ထေန အပရာမသိတွာ ခါဒနီယံ မုခေနေဝ

ခါဒတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄။ တံ ဟတ္ထေန အပရာမသိတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၇၉။

အပရာမာသ (ပု) [န+ပရာမာသ] မှားသော အားဖြင့် မသုံးသပ်ခြင်း။ အပရာမာသပစ္စယ-ကြည့်။

အပရာမာသနိယျာနိကဘာဝဒီပန (န) [အပရာမာသနိယဘာဝဒီပန-ကြည့်။

အပရာမာသပစ္စယ (ပု) [အပရာမာသ+ပစ္စယ] မှားသောအားဖြင့် မသုံးသပ်ခြင်း ဟူသော အကြောင်း။ဧဝံ အပရာမသတော စဿ အပရာမာသပစ္စယာ သယမေဝ အတ္တနာယေဝ တေသံ ပရာမာသကိလေသာနံ နိဗ္ဗုတိ ဝိဒိတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။

အပရာယဏ (တိ) [န+ပရာယဏ] လည်းလျောင်း–မှီခို–ရာ မရှိသော၊သူ။ သောဟံ သဟာယဇီနေဝ၊ အဗန္ဓု အပရာယဏော။ ဇာ၊၁။၁၇၂။ အပရာယဏောတိ အသရဏော၊ နိပ္ပတိဋ္ဌောတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄၄။ အပရာယိနီ-လည်း ကြည့်။

အပရာယတ္တ (တိ) [န+ပရာယတ္တ] သူတပါးတို့နှင့် မစပ်ဆိုင်သော၊ သူတပါးကို – အားမကိုး–မမှီခို–သော။ တံ ယထာဝုတ္တံ သစ်တသဘာဝံ အတ္တသမ္ဘဝံ အတ္တနိ သမ္ဘုတံ အတ္တာယတ္တံ ဝူဿရာဒိဝသေန အပရာယတ္တံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇၃။

အပရာယတ္တဇီဝိက (တိ) [အပရာယတ္တ+ဇီဝိကာ] သူတပါးတို့နှင့်မစပ်သော အသက်မွေးခြင်းရှိသော၊သူ။ ပိဏ္ဍိယာလောပသန္တုဋ္ဌော၊ အပရာယတ္တဇီဝိကော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၄။ ပဝတ္တဖလသန္တုဋ္ဌော၊ အပရာယတ္တဇီဝိကော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၁၀၀။

အပရာယတ္တတာ (ထီ) [အပရာယတ္တ+တာ] သူတပါးတို့နှင့် မစပ်ဆိုင်သည်၏ အဖြစ်။ သေရိတန္တိ သစ္စန္ဒဝုတ္တိတံ အပရာယတ္တတံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၄။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။ ဝါကစိရသ္မိံ ဒွါဒသာနိသံသာ အပဂ္ဂတာ အပရာယတ္တတာ....။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၉၀။

အပရာယတ္တဘာဝ (ပု) [အပရာယတ္တ+ဘာဝ] သူတပါးတို့နှင့် မစပ်ဆိုင်သည်၏ အဖြစ်။ သေရိတန္တိ သစ္စန္ဒဝုတ္တိတံ အပရာယတ္တဘာဝံ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၆။

အပရာယတ္တဝိဟာရိတာသုခ (နု) [အပရာယတ္တဝိဟာရီ+တာ+သုခ] သူတပါးတို့နှင့် မစပ်သော နေခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်တည်းဟူသော ချမ်းသာ။ သေရိဝိဟာရသုခ (ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။ ၉၄) ကြည့်။

အပရာယတ္တဝုတ္တိတာ(ထီ)[အပရာယတ္တ+ဝုတ္တိ+တာ] သူတပါးတို့နှင့်မစပ်သော – ဖြစ်ခြင်း–အသက်မွေးခြင်း – ရှိသည်၏ အဖြစ်။ အာရက္ခဒုက္ခာဘာဝေါ၊ အပရာယတ္တဝုတ္တိတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၁။ ဒုတိယေ အရိယဝံသေ ပတိဋ္ဌာနံ၊ အပရာယတ္တဝုတ္တိတာ။ ၎င်း။၆၄။

အပရာယိနီ (ထီ) [ဤ၌ အပရာယဏီ-ဟု ပါဠ်မှန်ဖြစ်သင့်သည်။] လည်းလျောင်း–မှီခို – ရာ မရှိသော မိန်းမ။ သာ နူနာဟံ မရိဿာမိ၊ အဗန္ဓု အပရာယိနီ။ ဇာ၊၁။၁၆၇။ (အပရာယိဏီ၊သီ။ အပရာယဏီ?) အပရာယိနီတိ အပ္ပတိဋ္ဌာ အပ္ပဋိသရဏာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၅။

အပရိကထာကတ (တိ) [န+ပရိကထာ+ကတ] မြွက်ပင့်သော စကားတို့ဖြင့် – မပြုအပ်–မဖြစ်စေအပ်–သော ကထိန်လျာ –အဝတ်–သင်္ကန်း။ အပရိကထာကတေန အတ္တတံ ဟောတိ ကထိနံ။ ဝိ၊၃။၃၅၃။ ဝိ၊၅။၃၀၃။ ပရိကထာကတ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၂) လည်း ကြည့်။

အပရိကမ္မကတ (တိ) [န+ပရိကမ္မကတ]အပြေအပြစ် – အတင့်အတယ် – မပြုအပ်သော။

ဒွါရဝါတပါနာဒယော အပရိကမ္မကတာပိ အပင္ဂိစ္ဆာဒေတွာ န အပဿယိတဗ္ဗာ။ ဝဇီရ။ ၅၂၉။

အပရိကမ္မကတဘိတ္တိ (ထီ) [အပရိကမ္မကတ+ဘိတ္တိ] အပြေအပြစ်–ကြိုတင်၍–အသင့်–ပြင်ဆင်မှု–မပြုအပ်သေးသော နံရံ။ ယထာဟိ ဆေကော စိတ္တကာရော အပရိကမ္မကတ-ဘိတ္တိံ လဘိတွာ န အာဒိတောဝ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄။

အပရိကမ္မိက (တိ) [န+ပရိကမ္မ+ဣက] ပရိ-ကမ်–ကြိုတင်၍–အသင့်–ပြင်ဆင်မှု–မရှိ-သော၊ သူ။ တေ ပန "ပရေ"တိ ဝုတ္တပုဂ္ဂလာ အပရိကမ္မိကာ သုပရိသောဓိတပုဗ္ဗဘာဂပဋိ-ပဒါ စာတိ ဒုဝိဓာ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၉။

အပရိကိလမန္တ (တိ) [န+ပရိကိလမန္တ] မပင်ပန်း–မဆင်းရဲ–သော၊သူ။ အာဒိမဇ္ဈပရိ-ယောသာနေသု ကတ္ထစိ အပရိကိလမန္တော အဝိတ္ထာယန္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၉၂။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၂၂၅။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၆၇။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၃၃။

အပရိကိလမေန္တ (တိ) [န+ပရိကိလမေန္တ] မပင်ပန်း–မဆင်းရဲ–စေသော၊သူ။ နာပိ ယာစကေ ပယိရုပါသနာဒီဟိ သံကိလမေတွာ ဒေတိ၊ အပရိကိလမေန္တော ဧဝ ပန ဒေတိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၇၃။ အပရိကိလေသန္တ-လည်း ကြည့်။

အပရိကိလိဋ္ဌုပပတ္တိတာ (ထီ) [အပရိကိလိဋ္ဌ+ဥပပတ္တိ+တာ] မနှိပ်စက်အပ်သော–ပင်ပန်း ဆင်းရဲခြင်းမရှိသော – ပဋိသန္ဓေ ရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပရာပေက္ခတာယ, အပရိကိလိဋ္ဌု-ပပတ္တိတာယ, အသုစိအမက္ခိတတာယ ကာ-မာဝစရဒေဝါနံ။ အနုဋ္ဌီ၊၂။၁၄၃။

အပရိကိလေသန္တ (တိ) [န+ပရိကိလေသန္တ] မပူပန်စေ–မနှိပ်စက်–သော၊သူ။ နပိ ယာ-စကေ ပယိရုပါသနာဒီဟိ ပရိကိလေသေတွာ ဒေတိ၊ အပရိကိလေသန္တော ဧဝ ပန ဒေတိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၉၆။ (သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၇၃-၌ အပရိကိလမေန္တော-ဟု ရှိသည်။ ၎င်းလည်း ကြည့်။)

အပရိကုပိတ (တိ) [န+ပရိကုပိတ] အမျက် မထွက်–စိတ်မဆိုး–သော၊သူ။ သမံ ဝါ-တေသု ဝါယန္တေသု သမေသု ပဥ္စသေသု ဒေဝတာ အပရိကုပိတာ ဘဝန္တိ။ အံ၊၁။ ၃၇၇။

အပရိက္ကမန (တိ) [န+ပရိက္ကမန] (၁) လှည့်လည်သွားလာရာ ဥပစာမရှိသော၊ နွား ၂-ကောင် (ကုရုန္ဒီအလို ၄-ကောင်) ကသော လှည်းဖြင့်–ထက်ဝန်းကျင်မှ လှေကားဖြင့်–လှည့်လည်လောက်သော ဥပစာမရှိသော။ သာရမ္ဘေ စေ ဘိက္ခု ဝတ္ထုသ္မိံ အပရိက္ကမနေ။ ဝိ၊၁။၂၂၄၊၂၃၇။ အပရိက္ကမနံ နာမ န သက္ကာ ဟောတိ ယထာယုတ္တေန သကဋေန အနုပရိဂန္တုံ၊ သမန္တာ နိဿေဏိယာ အနု-ပရိဂန္တုံ၊ တံ အပရိက္ကမနံ နာမ။ ဝိ၊၁။ ၂၂၆ (အဖွင့်ကို ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၆-တွင် ကြည့်)။ ၂၄၀။ သပရိက္ကမနံ အပရိက္ကမနံ ဇာနိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၁။၂၂၅။ သပရိက္ကမနံ အပရိက္ကမနန္တိ သ-ဥပစာရံ အနုပစာရံ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ (ကင်္ခါ။ ၁၃၅။ ဝဇီရ။၁၉၃။ သာရတ္ထ၊၂။၃၃၆-၇။ ဝိမတိ၊၁။၂၇၀-၉။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊ဟောင်း။၅၃။ ၎င်း၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၂၄၀-တို့လည်း ကြည့်။) (၂) ရှောင်လွှဲခြင်းမရှိသော၊ရှောင်လွှဲ၍မရသော။ သပရိက္ကမနော အယံ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မော၊ နာယံ ဓမ္မော အပရိက္ကမနော။ အံ၊၃။၄၇၁။ ပရိ-က္ကမနံ ဟောတီတိ ပရိဝဇ္ဇနံ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၀။

အပရိက္ကမနပစ္စယ (ပု) [အပရိက္ကမန+ပစ္စယ] လှည့်လည်လောက်သော ဥပစာ မရှိခြင်း ဟူသောအကြောင်း။ ကိံ ပနေတ္ထ အဒေသိတ-ဝတ္ထုကပမာဏာတိက္ကန္တပစ္စယာဝ အနာပတ္တိ၊

ဥဒါဟု သာရမ္ဘအပရိက္ကမနုပစ္စယာပီတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၅၉။

အပရိက္ခကဂရဟာမုခ (န) [န+ပရိက္ခက(=ပရိ+ဣက္ခက)+ဂရဟာ+မုခ] မစူးစမ်း–မဆင်ခြင် – တတ်သူကို ကဲ့ရဲ့ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အပရိက္ခဏဂရဟာမုခ (န) [န+ပရိက္ခဏ(=ပရိ+ဣက္ခဏ)+ဂရဟာ+မုခ] မစူးစမ်း–မဆင်ခြင် – ခြင်းကို ကဲ့ရဲ့ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ ဣဒါနိ အပရိက္ခဏဂရဟာမုခေန ပရိက္ခဏံ (အပရိက္ခကဂရဟာမုခေန ပရိက္ခကေ။ သီ၊ဣ။) ပသံသန္တော။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၃၀။

အပရိက္ခတ ¹ (တိ) [န+ပရိက္ခတ (=ပရိ+ခနု+တ)] မတူးဖြို – မဖျက်ဆီး – အပ်သော။ ကုသလက္ခတောတိ.... ကုသလော အနဝဇ္ဇော.... ကိလေသေဟိ သဗ္ဗတိတ္တိယဝါဒေဟိ စ အပရိက္ခတော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၆၇။ သီလသံဝရာဒယော ဝါ အပရိက္ခတေ ကတွာ သမ္မာဒေတုံ....။ ၄င်း။၂၂၅။ အက္ခတ (၁) (၂) အနက်တို့လည်း ကြည့်။

အပရိက္ခတ ² (တိ) [န+ပရိက္ခတ (=ပရိ+ကရ+တ)] မပြုပြင်–မစီရင်–အပ်သော။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အပရိက္ခတတ္တ (န) [အပရိက္ခတ²+တ္တ] မပြုပြင် – မစီရင် – အပ်သည်၏အဖြစ်။ အယံ ဝိပဉ္စိတညူတိ စိန္တာမယဉာဏေန အာသယဿ အပရိက္ခတတ္တာ ဥဒ္ဒေသနိဒ္ဒေသေဟိ ဇာနနတော ဝိပဉ္စိတညူ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၅၅။ အပရိက္ခတတ္တာ အနဘိသင်္ခတတ္တာ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၄၆။

အပရိက္ခယ (ပု) [န+ပရိက္ခယ] (၁) မကုန်ခန်းခြင်း။ ဒဒတော ဘောဂါနံ အပရိက္ခယော နာမ နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၅။ (တိ) (၂) ကုန်ခန်းခြင်း မရှိသော၊ မကုန်ခန်းသော။ အကုပ္ပါယ ဝိမုတ္တိယာ အပရိက္ခယာယ ဆန္ဒဿ အပရိက္ခယာယ ဝီရိယဿ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၀၀။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၈၆။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၇၈။ သဗ္ဗညုတဉာဏံ သမုပဗျူဠှံ၊ အပရိက္ခယာ ပဋိသမ္ဘိဒါ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၃၉။

အပရိက္ခယဓမ္မ (တိ) [အပရိက္ခယ+ဓမ္မ] မကုန်ခန်းနိုင်သော သဘောရှိသော။ အက္ခယဓမ္မံ-မတ္ထုတိ အပရိက္ခယဓမ္မံ ဟောတု။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၂၅။

အပရိက္ခယပဋိဘာန (န) [အပရိက္ခယ+ပဋိဘာန] (၁) မကုန်ခန်းနိုင်သော ဉာဏ်ပဋိဘာန်။ (အောက်ပုဒ်ကြည့်)။ (တိ) (၂) မကုန်ခန်းနိုင်သော ဉာဏ်ပဋိဘာန်ရှိသော၊သူ၊ (ဘုရား)။ အပရိက္ခယပဋိဘာနော ဟိ ဗုဒ္ဓါ ဘဂဝန္တော။ မ၊ဋီ၊၂။၃၉။ အက္ခယပဋိဘာနလည်း ကြည့်။

အပရိက္ခယပဋိဘာနသာဓက (တိ) [အပရိက္ခယပဋိဘာန + သာဓက။ ထီ၌–**သာဓိကာ**] မကုန်ခန်းနိုင်သော ဉာဏ်ပဋိဘာန်ကို ပြီးစေတတ်သော။ ဆန္ဒာဒီနံ အဟာနိဟေတုဘူတာယ အပရိက္ခယပဋိဘာနသာဓိကာယ သဗ္ဗညုတာယ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၅၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၀၂။(သာရတ္ထ၊၃။၄၅၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၆၂-တို့၌ အက္ခယပဋိဘာနသာဓိကာ-ဟု ရှိသည်။)

အပရိက္ခယာပရိမေယျပဋိဘာနတာ (ထီ) [အပရိက္ခယ + အပရိမေယျ + ပဋိဘာန+တာ] မကုန်ခန်းနိုင်၊ မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သော ဉာဏ်ပဋိဘာန်ရှိသူ၏အဖြစ်။ အပရိက္ခယာပရိမေယျပဋိဘာနတာယ ဟိ ဘဂဝတော ကရုဏာသမ္ပတ္တိယာ စ ဓမ္မဒေသနာ နိရန္တရံ ပဝတ္တိယမာနာပိ န ကဒါစိပိ ပရိက္ခယံ ဂစ္ဆတိ။ အနု၊ဋီ၊၂။၃။

အပရိက္ခာရတာ (ထီ) [အပရိက္ခာရ+တာ] ပရိက္ခရာ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ တီဏေ၀ အင်္ဂါနိ အ၀တ္ထာ အပရိက္ခာရတာတိ စတုတ္ထမင်္ဂ ၀တ္ထုမ္ဟိ။ ၀ဇိရ။၂၄၀။

အပရိက္ခိတ္တ (တိ) [န+ပရိက္ခိတ္တ] မကာရံအပ်–အကာအရံမရှိ – သော။ ပရိက္ခိတ္တော၀ါပိ ဂါမော၊ အပရိက္ခိတ္တော၀ါပိ ဂါမော။ ၀ိ၊၁။၅၆။ (ရင်း။၂၉၉-လည်း ကြည့်) အပရိက္ခိတ္တဿ (အာရာမဿ) ဥပစာရေ။ ၀ိ၊၂။၂၁၂။ ဇန္တာဃရံ အပရိက္ခိတ္တံ။ ၀ိ၊၄။၂၅၈။ ၀စ္စကုဋ္ဌိ အပရိက္ခိတ္တာ။ ရင်း။၂၈၃။ (၀ိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၈-၂၆၀။ ၀ိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၂-တို့လည်း ကြည့်။) ကေနစိ အနာ၀ဋ္ဌေ အပရိက္ခိတ္တေ။ ပဋ္ဌိသံ။၃၈၆။ ၀ိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၃။ ရုက္ခဿ ဟေဋ္ဌာ ပရိက္ခိတ္တံ ၀ါ အပရိက္ခိတ္တံ ၀ါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၀။ (၀ိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၉။ ကခ်ါ။၁၁၅။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၄၃၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အပရိက္ခိတ္တဂါမ (ပု) [အပရိက္ခိတ္တ+ဂါမ] မကာရံအပ် – အကာအရံမရှိ – သော ရွာ။ အပရိက္ခိတ္တဂါမေ ယံ သဗ္ဗပစ္ဆိမဿ ဃရဿ ဒွါရေ ဋ္ဌိတော။ ၀ိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၉။

အပရိက္ခိတ္တဂေဟ (နပ) [အပရိက္ခိတ္တ+ဂေဟ] မကာရံအပ် – အကာအရံမရှိ– သော အိမ်။ သုပ္ပမုသလပါတောပိ အပရိက္ခိတ္တဂေဟဿေ၀။ ၀ိမတိ၊၁။၁၇၀။

အပရိက္ခိတ္တဃရ (နပ) [အပရိက္ခိတ္တ+ဃရ] မကာရံအပ်–အကာအရံမရှိ–သော အိမ်။ သုပ္ပပါတာဒိပရိစ္ဆေဒေါ ပနေတ္ထ အပရိက္ခိတ္တဃရံ သန္ဓာယ ၀ုတ္တော။ သာရတ္ထ၊၂။၁၂၄။ ကခ်ါ၊ဋ္ဌိ၊သစ်။၁၉၅။

အပရိက္ခိတ္တတာ (ထီ) [အပရိက္ခိတ္တ+တာ] မကာရံအပ် – အကာအရံမရှိ – သည်၏ အဖြစ်။ နိ၀េသနာဒီသု ပရိက္ခိတ္တတာယ ကေ္တုပစာရတာ, အပရိက္ခိတ္တတာယ နာန္ဒူပစာရတာ စ ၀េဒိတဗ္ဗာ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၉၄။ ပရိက္ခိတ္တတာယ စ ကေ္တုပစာရတာ, အပရိက္ခိတ္တတာယ နာန္ဒူပစာရတာစ္ထ။ ၀ိမတိ၊၁။၃၁၈။

အပရိက္ခိတ္တနဂရ (နပ) [အပရိက္ခိတ္တ+နဂရ] မကာရံအပ်–အကာအရံမရှိ–သော မြို့။ အပရိက္ခိတ္တနဂရေ ပန အန္တောနဂရေ ဌိတဿာပိ ဌိတဋ္ဌာနမေ၀ ဌာနံ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၅၅။ ၀ိမတိ၊၁။၁၉၄။

အပရိက္ခိတ္တပဗ္ဘာရ (ပု) [အပရိက္ခိတ္တ+ပဗ္ဘာရ] မကာရံအပ် – အကာအရံမရှိ – သော လိုဏ်။ အာကာသပဗ္ဘာရန္တိ ဘိတ္တိယာ အပရိက္ခိတ္တပဗ္ဘာရံ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၇၂။ ၀ိမတိ၊၂။၁၄၆။ (၀ဇိရ။၄၅၄-၌ အပရိက္ခေပပဗ္ဘာရံ-ဟု ရှိသည်။ ရင်းလည်း ကြည့်။)

အပရိက္ခိတ္တသဉ္ဇာ (ထီ) [အပရိက္ခိတ္တ+သဉ္ဇာ] မကာရံအပ် – အကာအရံမရှိ – ဟူ၍ ခေါ်၀ေါ်–အပ်သည်၏အဖြစ် – ခြင်း။ တတော ဥဒ္ဒိနပရိက္ခိတ္တော ယေဘုယျေန အပရိက္ခိတ္တော နာမ၊ တသ္မာ အပရိက္ခိတ္တသဉ္ဇမေ၀ ဂစ္ဆတိ။ ၀ိမတိ၊၂။၁၀၉။

အပရိက္ခိပိတဗ္ဗ (ကြိ၊၀ိ) [န+ပရိက္ခိပိတဗ္ဗ] (၁) (က) မကာရံမှု၍။ တိဏ္ဏံ ပါကာရာနံ ယေန ကေနစိ ပရိက္ခိပိတဗ္ဗာ ၀ါ အပရိက္ခိပိတဗ္ဗာ ၀ါ။ ၀ိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၇။ (ခ)မ၀န်းရံ–မရစ်ပတ်–မှု၍။ သော နာဂေါ တံ ဘောဂေဟိ အပရိက္ခိပိတွာ၀ ဂမိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၉။ (၂) အထပ်ထပ် – မပတ်ချ – မမိုး – မှု၍၊ လည်၍ မမိုးမှု၍။ မဂ္ဂေန ဆာဒနံ နာမ အပရိက္ခိပိတွာ ဥဇုကမေ၀ ဆာဒနံ။ ၀ိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၁။

အပရိက္ခီဏ (တိ) [န+ပရိက္ခီဏ] မကုန်–မကုန်သေး–သော။ ဣမေ အာသ၀ါ အပရိက္ခီဏာ။ မ၊၁။၁၀၃။ အံ၊၁။၁၈၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၂။၂၄၄။အပရိက္ခီဏာ စ အာသ၀ါ န ပရိက္ခယံ ဂစ္ဆန္တိ ။ မ၊၁။၁၅၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၆။

သာ စ တဏှာ အပရိက္ခိတာ။ သံ၊၁။၂၆၃။
မူလဋီ၊၂။၇၉။ ကေနစိ ပါရိဇုညေန အနဘိ-
ဘူတော အပရိက္ခိတံယေဝ တံ ကုလံ....။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၉-၂၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၂၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၆။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၃။
(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၉။
ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၉။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊
၁။၂၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၅၁။ ဝိမတိ၊၂။၂၀၂။
ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၀။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၀၄။ မူလဋီ၊၃။၃၁-
တို့လည်း ကြည့်။)

အပရိက္ခိတကာလ (ပု) [အပရိက္ခိတ+ကာလ]
မကုန်သော – မကုန်သေးသော – အခါ။
တေသံ (အာယုအာဒီနံ) အပရိက္ခိတကာလေ
မရဏံ အကာလမရဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၂၇၇။

အပရိက္ခိတတာ (ထီ) [အပရိက္ခိတ+တာ]
မကုန်–မကုန်သေး–သည်၏အဖြစ်။ ယာနိ
တေသု သံယောဇနာနိ အခီဏာသဝါနံ၊
တေသံ အပရိက္ခိတတာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋီ၊၂။၂၄၇။ အပရပရိယာယေ ဝေဒနီယဿ
အပရိက္ခိတတာယ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။၃၇၇။

အပရိက္ခိတတ္တ (နံ) [အပရိက္ခိတ+တ္တ] မကုန်–
မကုန်သေး–သည်၏ အဖြစ်။ န တု "ဝိ-
မုတ္တော"တိ ဧကစ္စာနံ အာသဝါနံ အပ-
ရိက္ခိတတ္တာ။ မ၊ဋီ၊၃။၇၆။ အံ၊ဋီ၊၂။၄၃။ အံ၊
ဋီ၊၃။၁၅၂။ မူလဋီ၊၃။၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။
၄၆၇။

အပရိက္ခိတသဟာယ (တိ) [အပရိက္ခိတ+သ-
ဟာယ] မကုန်သေးသော–တကွဖြစ်ဖက်–
အဖော်သဟဲ ရှိသော။ ဆန္ဒရာဂါဒီနံ ဥဒ္ဒစ္စ-
သဟဂတစိတ္တုပ္ပါဒဿ စ သံယောဇနတ္တယ-
တဒေကဋ္ဌကိလေသာနံ အနုပစ္ဆိန္နတာယ အပ-
ရိက္ခိတသဟာယာနံ ဝိပါကုပ္ပါဒနံ န သက္ကာ
ပဋိက္ခိပိတုံ။ အနုဋီ၊၁။၁၃၁။

အပရိက္ခိတာယုက (တိ) [အပရိက္ခိတ+အာယု+
က] မကုန်သေးသော အသက်ရှိသော၊သူ။
အပရိက္ခိတာယုကံ ပုက္ကုသာတိကုလပုတ္တံ
ဥဒ္ဒိဿ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၉၃။

အပရိက္ခိတာသဝ (ပု) [အပရိက္ခိတ+အာသဝ]
(၁) မကုန်သေးသော အာသဝေါ တရား။
တဿ ပန အပရိက္ခိတာသဝါ နာမ နတ္ထိ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁။ (တိ) (၂) မကုန်သေးသော
အာသဝေါတရားရှိသော၊ အာသဝေါတရား
မကုန်သေးသော၊ သူ။ သဗ္ဗာနိ ပနေတာနိ
အပရိက္ခိတာသဝဿ သကိလေသဿေဝ
ဟောန္တိ။ မိလိန္ဒ။၁၇၁။

အပရိက္ခိယမာန (တိ) [န + ပရိက္ခိယမာန]
မကုန်နိုင်သော။ ယာဝ သတ္တမာ ဒိဝသာ မနံ
အပရိက္ခိယမာနံ ဒိသွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၇။

အပရိက္ခေပ (တိ) [န+ပရိက္ခေပ] အကာအရံ
မရှိသော။ အာဒိ-သဒ္ဒေန အပရိက္ခေပဿေဝ
ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၉၄။ ဝိမတိ၊
၁။၃၁၇။ အပရိက္ခေပေ အာပတ္တိပရိစ္ဆေဒံ
သမန္တပါသာဒိကဝသေန အဂ္ဂဟေတွာ။ကခါ၊
ဋီ၊ဟောင်း။၁၁၇။

အပရိက္ခေပပဗ္ဘာရ (ပု) [အပရိက္ခေပ+ပဗ္ဘာရ]
အကာအရံမရှိသော လိုဏ်။ အာကာသ-
ပဗ္ဘာရန္တိ အပရိက္ခေပပဗ္ဘာရံ။ ဝဇိရ။၄၅၄။
အပရိက္ခိတ္တပဗ္ဘာရ-လည်း ကြည့်။

အပရိက္ခေဘ=အပရိခေါဘ (တိ) [န +
ပရိက္ခေဘ] တုန်လှုပ်ချောက်ချားခြင်း မရှိ
သော၊သူ။ ကိလေသပရိခေါဘာဘာဝေန
အပရိခေါဘံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၃၆။

အပရိက္ခေဘတာ (ထီ) [အပရိက္ခေဘ+တာ]
မတုန်လှုပ်မချောက်ချားသည်၏အဖြစ်။ သန္တိ·
သိန္ဓမေဝါတိ အပရိက္ခေဘတာယ နိစ္စလ-

မေဝ သုပ္ပသန္နမေဝါတိ အဓိပ္ပါယော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၂၆၃။ (သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၁၃၉-လည်း ကြည့်။)

အပရိခေဒ (ပု) [န+ပရိခေဒ] မပင်ပန်း–မနွမ်းနယ် – ခြင်း၊ စိတ်မပျက်–အားမလျော့–ခြင်း။သဗ္ဗသတ္တေသု ပိယပုတ္တသညာ,သံသာရဒုက္ခေဟိ အပရိခေဒေါ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၁၁။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၉၂။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၈၈။

အပရိဂဏေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပရိဂဏေတွာ] မရေတွက်မူ၍၊ မကန့်သတ် – မပိုင်းခြား–မမှတ်သား–မူ၍။ တံ သုတွာ မနုဿာ အပရိဂဏေတွာဝ ယံ တေ သက္ကောန္တိ အာဟရိတုံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၂။ သာရတ္ထ၊၃။၃၃၂။

အပရိဂမနတာ (ထီ) [န+ပရိဂမန+တာ] တဖန်–မ –သွား–လာ–ကျင်လည်–သောသူ၏ ဒါဖြစ်။ အပရိဂမနတာယ ဌိတော။ မဟာနိ။၁၇။ အပရိဂမနတာယာတိ သံသာရေ အဂမနဘာဝေန၊ ပုနာဂမနာဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၇၇။

အပရိဂဠန (နပ) [န+ပရိဂဠန] လျှောမကျခြင်း၊ မကျွတ်ခြင်း။ အယံ ဆတ္တဒဏ္ဍော နာမ၊ တဿ အပရိဂဠနတ္ထာယ။ ဝိမတိ၊၁။၁၆၆။ အပရိဂဠနတ္ထံ ပဏ္ဍုပရိဘာဂေ အပိဓာယ အာရောပနဗန္ဓနမတ္တံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိမတိ၊၂။၁၈၃။

အပရိဂုတ္တိ (ထီ) [န+ပရိဂုတ္တိ] မလုံခြုံခြင်း။ ယေ ယတ္ထ အပရိဂုတ္တိယာ စ အသပ္ပါယရူပဒဿနာဒိနာ စ အာဗာဓံ န ကရောန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၃။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၆၃-လည်း ကြည့်။)

အပရိဂ္ဂဏှိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပရိဂ္ဂဏှိတွာ] မစူးစမ်း–မဆင်ခြင်–မူ၍။ အနနုဝိစ္စ-ကြည့်။

အပရိဂ္ဂဟ (ပု) [န+ပရိဂ္ဂဟ] (၁) မသိမ်းဆည်းအပ်ရာ – မသိမ်းဆည်းသော–အခါ။ ဝိပဿနာယံ ပန အပရိဂ္ဂဟေ ပဝတ္တော ကာယသခ်ါရော ဩဠာရိကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၆၇။ အပရိဂ္ဂဟေ ပဝတ္တော ကာယသခ်ါရော မဟာဘူတပရိဂ္ဂဟေ ပဋိပ္ပဿမ္ဘတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၂၄။ (၂) မသိမ်းဆည်းခြင်း။ အပရိဂ္ဂဟရသ-ကြည့်။ (တိ) (၃) ယှငင် – သိမ်းဆည်း–သိမ်းပိုက်–စွဲလမ်း–ခြင်း မရှိသော။ (က) မိန်းမကို သိမ်းပိုက်ခြင်း မရှိသော။ (ခ) ငါ့ဟာဟု သိမ်းဆည်းခြင်း မရှိသော၊သူ။ သပရိဂ္ဂဟော ဝါ ဖြဟ္မာ အပရိဂ္ဂဟော ဝါ။ ဒီ၊၁။၂၃၂။ ကာမစ္ဆန္ဒဿ အဘာဝတော ဣတ္ထိပရိဂ္ဂဟေန အပရိဂ္ဂဟော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၅။ ဖြဟ္မာ ပန သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အပရိဂ္ဂဟော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၄၀၃။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၄၃၁။ အမမာ အပရိဂ္ဂဟာ။ ဒီ၊၃။၁၆၁။ အံ၊၃။၁၉၀။ အပရိဂ္ဂဟာတိ ဣတ္ထိပရိဂ္ဂဟေန အပရိဂ္ဂဟာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၆။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၀၉။ အပရိဂ္ဂဟာတိ "ဣဒံ မယှ"န္တိ ပရိဂ္ဂဟရဟိတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၃။ ကတ္ထစိ မမာယနာဘာဝတော အမမော အပရိဂ္ဂဟော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၇၅။ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၁။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၃၂။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၇၉-တို့လည်း ကြည့်။) (၈) သိမ်းပိုက်အပ်သည်၏ အဖြစ် – သိမ်းပိုက်ခြင်း–မရှိသော၊ သိမ်းပိုက်သူ – အရှင် – လင် – မရှိသော၊ မိန်းမ။ ယာ ခနေဟောတုယေဝ ဘဇတိ၊ သာ အပရိဂ္ဂဟာပိ န သေဝိတဗ္ဗာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၈၄။ အဝါဝဋ္ဋာတိ အပေတာဝရဏာ အပရိဂ္ဂဟာ။ ၎င်း။၂၂၄။ တံ ဒိသွာ ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တော ဟုတွာ "သပရိဂ္ဂဟာ, အပရိဂ္ဂဟာ"တိ ပုစ္ဆာပေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၈၇။ (၎င်း။၂၀၄-လည်း ကြည့်။) (၄) မသိမ်းဆည်းအပ်သော။ အရညေ အပရိဂ္ဂဟေ တိဏကဋ္ဌေ ....။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၉။ အပရိဂ္ဂဟိတ-လည်း ကြည့်။

အပရိဂ္ဂဟဋ္ဌာန (နပ) [အပရိဂ္ဂဟ+ဌာန။ န+ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌာန] မသိမ်းဆည်းအပ်သော–ပိုင်

ရှင်မရှိသော – နေရာ – အရပ်၊ သိမ်းဆည်းအပ်သည့် – ပိုင်ရှင်ရှိသည့် – နေရာ – အရပ် – မဟုတ်သော – နေရာ – အရပ်။ အဝဟာရော နတ္ထီတိ သဗ္ဗသာမာရဏော အပရိဂ္ဂဟဋ္ဌာနေ ဂဟိတတ္တာ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၄၁။

အပရိဂ္ဂဟာဏရသ (တိ) [အပရိဂ္ဂဟာဏ+ရသ] မသိမ်းဆည်းခြင်း ကိစ္စရှိသော။ (အလောဘော) အပရိဂ္ဂဟာဏရသော မုတ္တဘိက္ခု ဝိယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၄-၌ အပရိဂ္ဂဟရသ-ဟု ရှိသည်။)

အပရိဂ္ဂဟတာ (ထီ) [အပရိဂ္ဂဟ+တာ] မသိမ်းဆည်းတတ်သည်၏ အဖြစ်။ မုသာဝါဒါဒီနံ ဝိသံဝါဒနာဒိကိစ္စတာယ လူခတာ စ အပရိဂ္ဂဟတာ စ ဝုတ္တာ။ အနု၊ဋီ၊၁။၁၁၉။ (ဤ၌ အပရိဂ္ဂါဟကတာ-ဟု ပါဠ်မှန် ဖြစ်သင့်သည်။ အပရိဂ္ဂါဟက-ကြည့်။)

အပရိဂ္ဂဟဘာဝ (ပု) [အပရိဂ္ဂဟ+ဘာဝ] (က) သိမ်းပိုက်သူ – အရှင် – လင် – မရှိသည်၏ အဖြစ်။ သော အပရိဂ္ဂဟဘာဝံ ဉတွာ သမီပံ ဂန္တွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၀၅။ (ခ) ငါ့ဟာဟု သိမ်းဆည်းခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပရိဂ္ဂဟဘာဝံ ကတ္တစိ အလဂ္ဂဘာဝံ ဒဿေတုံ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၁၆။

အပရိဂ္ဂဟရသ (တိ) [အပရိဂ္ဂဟ+ရသ] မသိမ်းဆည်းခြင်း ကိစ္စရှိသော။ (အလောဘော) အပရိဂ္ဂဟရသော မုတ္တဘိက္ခု ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၄။ အပရိဂ္ဂဟာဏရသ-လည်း ကြည့်။

အပရိဂ္ဂဟိတ (တိ) [န+ပရိဂ္ဂဟိတ] (က) မသိမ်းဆည်း – ဉာဏ်ဖြင့်ပိုင်းခြား၍ မယူ – အပ်သော။ ပစ္စယသမုပ္ပန္နေ ဟိ အပရိဂ္ဂဟိတေ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟော န သက္ကာ ဟောတိ ကာတုံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈။ အပရိဂ္ဂဟိတဿ ဘာဝနာဝိသယဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၃၁။ (ခ) မသိမ်းပိုက်အပ်သော၊ "ငါ့ဟာ"ဟု ကိုယ်ပိုင်မပြုအပ်သော။ တစ္ဆ ခေါ် အရညေ အပရိဂ္ဂဟိတံ။ ဝိ၊၁။၅၄။ ယံ အရညေ အပရိဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။ အပရိဂ္ဂဟိတေ ပရသန္တကသညီဿ....။ ဝဇိရ၊၁၃၇။ ရက္ခိတဂေါပိတံ ဝနသဏ္ဍံ၊ န မဟာဝနာဒိ ဝိယ အပရိဂ္ဂဟိတံ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၈၁။ ဝိဿဋ္ဌံ ဆဍ္ဍိတံ အပရိဂ္ဂဟိတံ....။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၆၃။ ပရိဂ္ဂဟိတာ ကာမာ၊ အပရိဂ္ဂဟိတာ ကာမာ။ မဟာနိ။၁။ ပရိဂ္ဂဟိတာတိ "မယှံ ဧတေ"တိ ဂဟိတာ ကာမာ။ အပရိဂ္ဂဟိတာတိ တထာ အပရိဂ္ဂဟိတာ ဥတ္တရကုရုနံ ကာမာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၄။ (ဂ) မသိမ်းဆည်း – မရေတွက် – အပ်သော။ အာပတ္တိယော စ အပရိဂ္ဂဟိတာယော ဟောန္တိ၊ ကုလာနိ စ အပရိဂ္ဂဟိတာနိ ဟောန္တိ။ ဝိ၊၂။၄၈။ (ဃ) မသိမ်းဆည်း – အပိုင်မပြု – အပ်သော။ ယေ ပန အပရိဂ္ဂဟိတာ၊ တေသု အပလောကနကမ္မံ ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၄။ (င) မသိမ်းဆည်း – မထည့်သွင်း – မသင်္ဂြိုဟ် – အပ်သော။ ပဉ္စဟိ ဂါထာဟိ အပရိဂ္ဂဟိတော နာမ နတ္ထိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၃။

အပရိဂ္ဂဟိတက (တိ) [အပရိဂ္ဂဟိတ+က] မသိမ်းဆည်းအပ်သော – ပိုင်ဆိုင်သူ အရှင်မရှိသော – ဥစ္စာ – ဘဏ္ဍာ။ အနဇ္ဈာဝုတ္ထကန္တိ အပရိဂ္ဂဟိတကံ၊ အသာမိကန္တိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၂။၁၄၈။ (ဝိမတိ၊၁။၁၈၈-လည်း ကြည့်)။

အပရိဂ္ဂဟိတကမ္မဋ္ဌာန (တိ) [အပရိဂ္ဂဟိတ+ကမ္မဋ္ဌာန] မယူအပ်သေးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းရှိသော၊ အားမထုတ် – မပွါးများ – မစီးဖြန်း – အပ်သေးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းရှိသော၊ သူ။ ပဗ္ဗဇိတဿာပိ အပရိဂ္ဂဟိတကမ္မဋ္ဌာနဿ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၀၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၂၈။

အပရိဂ္ဂဟိတကာလ (ပု) [အပရိဂ္ဂဟိတ+ကာလ] မသိမ်းဆည်းအပ်ရာ အချိန်အခါ၊ ကမ္မ-

ဌာန်း – အားမထုတ် – မပွါးများ – မစီးဖြန်း–သော အချိန်အခါ၊ ကိုယ်စိတ်တို့ကို မသိမ်းဆည်းသော အချိန်အခါ။ ဣမဿ ဟိ ဘိက္ခုနော ပုဗ္ဗေ အပရိဂ္ဂဟိတကာလေ ကာယော စ စိတ္တဉ္စ သဒရထာ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၆၆။ အပရိဂ္ဂဟိတ-ကာလေတိ ကမ္မဋ္ဌာနဿ အနာရဒ္ဓကာလေ၊ တတော ဧဝ (တဒါရမ္မဏ္ဍာယ၊ ဝိမတိ) ကာယစိတ္တာနမ္ပိ အပရိဂ္ဂဟိတကာလေ။ သာ-ရတ္ထ၊၂။၁၉၄။ ဝိမတိ၊၁။၂၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ ၃၂၂။

အပရိဂ္ဂဟိတတာ (ထီ) [အပရိဂ္ဂဟိတ+တာ] မသိမ်းဆည်း – အပိုင်မယူ – အပ်သည်၏ အဖြစ်။ နဒိယာဒီသု ဥဒကဿ အပရိဂ္ဂဟိတ-တာယ "အာဟရာတိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတီ"တိ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။၂၇၃။

အပရိဂ္ဂဟိတတ္တ (နု) [အပရိဂ္ဂဟိတ+တ္တ] မသိမ်းဆည်း – အပိုင်မယူ – အပ်သည်၏အဖြစ်။ "နဒီ• ဝါ။ ပ။ အာဟရာ"တိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတီတိ အပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၃၁။

အပရိဂ္ဂဟိတစုတင်္ဂ (တိ) [အပရိဂ္ဂဟိတ + စုတင်္ဂ] မယူအပ် – မဆောက်တည်အပ် – သော စုတင်ရှိသော၊ စုတင် ဆောက်တည် မထား သော၊သူ။ အပရိဂ္ဂဟိတစုတင်္ဂဿ သံဃတော ဂဏတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၈။

အပရိဂ္ဂဟိတပရိည (တိ) [နု+ပရိဂ္ဂဟိတ+ပရိညာ] သိမ်းဆည်း–ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ယူ–အပ်သော ပရိညာ မရှိသေးသော။ အပရိညာယံ ဌိတဿာတိ နု ပရိညာယံ ဌိတဿ၊ အပရိဂ္ဂဟိတပရိညဿာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋီ၊၂။၆၉။

အပရိဂ္ဂဟိတဖဿ (တိ) [အပရိဂ္ဂဟိတ+ဖဿ] မသိမ်းပိုက်အပ်သော – မပိုင်သော – ဖဿ – အတွေ့။

အပရိဂ္ဂဟိတဖဿတ္တ (နု) [အပရိဂ္ဂဟိတဖဿ+တ္တ] မသိမ်းပိုက်အပ်သော – မပိုင်သော – ဖဿ – အတွေ့ – ၏အဖြစ်။ ကေနစိ အပရိဂ္ဂ-ဟိတဖဿတ္တာ, အတ္တနော ဖဿတ္တာ စ ဣတ္ထိနံ နု မိစ္ဆာစာရော။ ဝိမတိ၊၁။၂၆၉။

အပရိဂ္ဂဟိတဗ္ဗ (တိ) [နု+ပရိဂ္ဂဟိတဗ္ဗ] မသိမ်းဆည်းအပ် – ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ မယူအပ် – သော။ တဗ္ဗိပရိတတာယာတိ သဘာဝေန အပရိဂ္ဂဟိတဗ္ဗတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၀၇။

အပရိဂ္ဂဟိတဘာဝ (ပု) [အပရိဂ္ဂဟိတ+ဘာဝ] မသိမ်းဆည်းအပ်သည်၏အဖြစ်၊ အိမ်ထောင် မရှိသည်၏အဖြစ်။ သော တဿာ အပရိဂ္ဂ-ဟိတဘာဝံ ဉတွာ အာဟရာပေတွာ အဂ္ဂ-မဟေသိဋ္ဌာနံ အဒါသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၅။

အပရိဂ္ဂဟေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [နု+ပရိဂ္ဂဟေတွာ] (က) မသိမ်းဆည်း – ဉာဏ်ဖြင့်ပိုင်းခြား၍ မယူ–မူ၍။ အယံ ကိရ ထေရော ပစ္စယေ အပရိဂ္ဂဟေတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၁။ (ခ) မသိမ်းဆည်း – မရေတွက် – နှလုံးမသွင်း – မူ၍။ အနွေ့ာ စ ဗဟိ စ ဝါတံ အပရိဂ္ဂဟေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄။ (ဂ) မယူမူ၍။ ယံ ကိဉ္စိ ကေ၀ံ အပရိဂ္ဂဟေတွာ သဗ္ဗေသံ ပရိဂ္ဂဟော ကတော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၂။

အပရိဂ္ဂါဟက (တိ) [နု+ပရိဂ္ဂါဟက] (က) မသိမ်းပိုက်သော၊ သိမ်းပိုက် – ခံယူခြင်း – မရှိသော၊ သူ။ အပရိဂ္ဂါဟကဿ, ခေတ္တ-ဝတ္ထုဟိရညသုဝဏ္ဏဒါသိဒါသာဒိပရိဂ္ဂဟပဋိဂ္ဂ-ဟဏရဟိတဿာတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၂၆။ (ခ) မသိမ်းဆည်းတတ်သော၊ မစည်း ရုံး – မဆွဲဆောင် – တတ်သော။ မုသာဝါဒါဒီနံ ဝိသံဝါဒနာဒိကိစ္စတာယ လူခါနံ အပရိဂ္ဂါ-ဟကာနံ ပဋိပက္ခဘာဝတော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၀၆။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၁၀။ မ၊ဋီ၊၁။၁၉၇။ သံ၊ဋီ၊ ၁။၁ဂ၉။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၃၁။ မူလဋီ၊၁။၁၁၂။ အနုဋီ၊၂။၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၁၅။

အပရိစက္ခိတု (တိ) [န+ပရိ+စက္ခ+တု]မကြည့်ရှု–မစူးစမ်း–မဆင်ခြင်–တတ်သော၊ သူ။ ဝိကိဏ္ဏဝါစံ အနိဂုယှမန္တံ၊ အသညတံ အပရိစက္ခိတာရံ။ ဇာ၊၁။၃၈၇။ အပရိစက္ခိတာရန္တိ....ပုဂ္ဂလံ ဩလောကေတုံ ဥပပရိက္ခိတုံ အသက္ကောန္တံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၈၁။(ဤ-မူဥ်ပြသော မြန်မာမူတခု၌ အပရိရက္ခိတာရံ-ဟု ရှိသည်။)

အပရိစရိတ္ဗာန (ကြိ၊ဝိ၊) [န+ပရိစရိတ္ဗာန] မလုပ်ကျွေး – မပြုစု –၍– သောကြောင့်။ မာတရံ အပရိစရိတ္ဗာန၊ ကိစ္စံ ဝါ သော နိဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊၂။၈၁။

အပရိစာရက (တိ) [န+ပရိစာရက] မလုပ်ကျွေး–မပြုစု–သော၊ သူ။ ဇေ၀ံ ကိစ္ဆာဘတော ပေါသော၊ မာတု အပရိစာရကော။ ဇာ၊၂။၈၁။

အပရိစိဏ္ဏဋ္ဌာန (န) [န+ပရိစိဏ္ဏ+ဌာန] မ–ကြွ–ရောက်– အပ်ဘူးသေးသော–နေရာ–အရပ်။ ဗုဒ္ဓါနံ ပန အပရိစိဏ္ဏဋ္ဌာနေ (အပရိစိတဋ္ဌာနေ၊သီ၊သျာ) အာသနပညတ္တိ အာစိက္ခန္တေန။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅။

အပရိစိဏ္ဏပုဗ္ဗ (တိ) [န+ပရိစိဏ္ဏ+ပုဗ္ဗ] မလုပ်ကျွေး – မဆည်းကပ် – ဘူးသော။ ယော မယာ အပရိစိဏ္ဏပုဗ္ဗော ဣမိနာ ဒီဃေန အဒ္ဓုနာ။ မ၊၁။၁၁၆။

အပရိစိတ (တိ) [န+ပရိစိတ] (၁) မဆည်းပူးအပ်သော။ အပရိစိတကုသလတာ-ကြည့်။ (၂) မသိအပ်သော။ (က) အကျွမ်းမဝင်–မရင်းနှီး–သော၊ သူ။ သမ္ပတ္တပရိစ္ဆေဒေနေဝါတိ "ပရိစိတော အပရိစိတော" တိအာဒိဝိဘာဂံ အကတွာ သမ္ပတ္တကောဋ္ဌိယာ ဧဝ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၄၄။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၅၆။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၅၉။ (ခ) မဆုံ–မကြုံ–ဘူးသေးသော အာရုံ။ အပရိစိတေ အန္တရန္တရာ ပဋ္ဌဒ္ဓါရေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ။ အနုဋ္ဌီ၊၁။၂၀၀။ (ဂ) မရောက်ဘူး – မကျွမ်းကျင် – သော။ ပိသာစဘီရုကော ပုရိသော ရတ္တိဘာဂေ အပရိစိတေ ဒေသေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၉၄။ (ဃ) မလေ့လာ–မသင်ယူ–ဘူးသော၊သူ။ အယဥ္စ ဂဏနာ အပရိစိတာနံ ဒုက္ကရာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၆၀။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။ ၃၄၉။

အပရိစိတကုသလ (တိ) [န+ပရိစိတ+ကုသလ။ အပရိစိတ+ကုသလ] ဆည်းပူးအပ်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှု မရှိသော၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို မဆည်းပူးခဲ့သော၊သူ။

အပရိစိတကုသလတာ (ထီ)[အပရိစိတကုသလ+တာ] ဆည်းပူးအပ်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှု မရှိသူ–ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို မဆည်းပူးခဲ့သူ – ၏ အဖြစ်။ သာ ပနေသာ အဿဒ္ဓကုလဿ ဓိတာ စိရကာလံ အပရိစိတကုသလတာယ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၆၂။

အပရိစိတဋ္ဌာန(န) [အပရိစိတ+ဌာန]မသိအပ်သော–မရောက်ဘူး– မကျွမ်းကျင် – သေးသော–နေရာ–အရပ်။ ဝိဒေသန္တိ အဒေသံ သမုဒ္ဒေ အပရိစိတဋ္ဌာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၆၀။ အပရိစိဏ္ဏဋ္ဌာန-လည်း ကြည့်။

အပရိစိတဒုက္ခ (တိ) [န+ပရိစိတ+ဒုက္ခ] မသိရှိ–မတွေ့ကြုံ–မခံစား–အပ်သော ဆင်းရဲရှိသော၊ သိရှိ– တွေ့ကြုံ–ခံစား – အပ်သော ဆင်းရဲမရှိသော၊ ဆင်းရဲကို–မသိရှိ–မတွေ့ကြုံ – မခံစား – ဘူးသော၊သူ။ စိရတရံ ကာလံ အပရိစိတဒုက္ခော တံ အဓိဝါသေတုံ အသက္ကောန္တော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၄၃။

အပရိစိတဒေသတ္တ (န) [အပရိစိတ+ဒေသ+တ္တ] မသိအပ်–မရောက်ဘူး–မကျွမ်းကျင်–သော အရပ်ဒေသ၏အဖြစ်။ ကသ္မာ? အပရိစိတဒေသတ္တာ အစ္စန္တပရိတ္တာရမ္မဏတ္တာ စ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၇။

အပရိစိတဘာဝ (ပု) [အပရိစိတ+ဘာဝ] အလေ့အကျင့် မရှိသည်၏အဖြစ်။ မနုဿမံသံ ဟိ ကုလပ္ပသုတမနုဿာနံ အမနုညံ ဟောတိ အပရိစိတဘာဝတော ဂါရယှဘာဝတော စ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၁၁၀။

အပရိစိတဘာသာ (ထီ) [အပရိစိတ+ဘာသာ] မသိအပ် – မတတ်ကျွမ်း – နားမလည် – သော – ဘာသာ – စကား။ န ဟိ အနုဝိဇ္ဇ-ကော စောဒကံ ဗာလံ အပရိစိတဘာသာ-ယ "ကိမှိ န" န္တိ ပုစ္ဆတိ။ ဝိမတိ၊၁။၂၇၆။

အပရိစိတဘူမိဘာဂတ္တ (န) [အပရိစိတ+ဘူမိ-ဘာဂ+တ္တ] မသိအပ် – မလေ့လာအပ် – သော မြေအဖို့၏အဖြစ်။ အရညနိဝါသူပ-ဂတာ မနုဿာ အပရိစိတဘူမိဘာဂတ္တာ....။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၅၇။

အပရိစိတမနုဿ (ပု) [အပရိစိတ+မနုဿ] အကျွမ်းမဝင် – မရင်းနှီး – သော လူ။ ဗုဒ္ဓေဟိ သဒ္ဓိံ အပရိစိတမနုဿာ ဟိ အာသနပညတ္တိံ န ဇာနန္တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၇။

အပရိစ္စဇန (န) [န+ပရိစ္စဇန] (၁) မစွန့်ခြင်း၊ မ – စွန့် – ပစ် – ပယ် – လွှတ် – ခြင်း။ သလ္လေ-ခဿ အပရိစ္စဇနဝသေန ပဋိပတ္တိ နာမ ဝိနယေ ဌိတဿော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၃၁။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၇၃။ အာလယဿ အပေက္ခာယ အပရိစ္စဇနတော ဌိတိံ ဘဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၁၃။ သဒ္ဒါယ အပရိစ္စဇနံ သြကပ္ပနဝသေန အနုပက္ခန္ဒနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၂၂။ ဒါယကံ အပရိစ္စဇနမေဝ (အပရိစ္စဇနဝသေန?) အနုဂစ္ဆတိ စက္ကံ ဝိယ ကုဗ္ဗရံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၂၀။ (၂) (တိ) မစွန့်အပ်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အပရိစ္စဇနမဒတ္တာဘာဝ (ပု) [အပရိစ္စဇန+မဒ+တ္တ+အဘာဝ] မစွန့်အပ်သော မာန်ယစ်သည်၏အဖြစ် မရှိခြင်း။ အာယတိံ တတ္ထ ပတ္ထနာဘာဝေါ, သန္နိဓိကာရာဘာဝေါ, အပ-ရိစ္စဇနမဒတ္တာဘာဝေါ....။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၁၁၀။

အပရိစ္စဇန္တ (တိ) [န+ပရိစ္စဇန္တ] မစွန့်သော၊ သူ။ ယုတ္တမတ္တံ အပရိစ္စဇန္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။ သာရတ္ထ၊၁။၂၀။ကေမှိ ဒိဝသံ အပရိစ္စဇန္တော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၀။ သဗ္ဗံ အဋ္ဌကထာဝိနိစ္ဆယံ အပရိစ္စဇန္တော။ဝိမတိ၊၁။၇။ တံ အဆဋ္ဌေန္တော အပရိစ္စဇန္တော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၅၄။ သမ္မုတိံ အပရိစ္စဇန္တောယေဝ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၉၉။

အပရိစ္စဇိတဗ္ဗ (တိ) [န+ပရိစ္စဇိတဗ္ဗ] မစွန့်အပ်သော။ အောက် ၂-ပုဒ် ကြည့်။

အပရိစ္စဇိတဗ္ဗဋ္ဌ (ပု) [အပရိစ္စဇိတဗ္ဗ+အတ္ထ] မစွန့်အပ်သော အနက်သဘော။ တဋ္ဌဿ အပရိစ္စဇိတဗ္ဗဋ္ဌေန အာရမ္မဏံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၀။

အပရိစ္စဇိတဗ္ဗတာ (ထီ) [အပရိစ္စဇိတဗ္ဗ+တာ] မစွန့်အပ်သည်၏ အဖြစ်။ အပရိစ္စဇိ-တဗ္ဗတာယ အပ္ပဋိက္ခိပိတဗ္ဗာ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၂၃။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၆၆။

အပရိစ္စဇိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပရိစ္စဇိတွာ] မစွန့်မူ၍။ ဂါမန္တံ အပရိစ္စဇိတွာ န သုကရံ သမ္ပာ-ဒေတုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၃။ ကေသိက္ခာပဒမှိ အပရိစ္စဇိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၃။ သာရတ္ထ၊၃။၄၄၉။ ဝဇ္ဇေတဗ္ဗံ ကိဉ္စိ အပရိစ္စဇိတွာ။ ဝဇိရ။၂။ အနုက္ကမေန အာ-ဂတံ ပါဠိံ အပရိစ္စဇိတွာ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၄။ န ဟိ ဝတ္တုံ အပရိစ္စဇိတွာ။ ဝိမတိ၊၂။၃၃။

အပရိစ္စတ္တ (တိ) [န+ပရိစ္စတ္တ] မစွန့်အပ်သော။ အဒိန္နံ အနိဿဋ္ဌံ အပရိစ္စတ္တံ။ဝိ၊၁။၅၇။ ယထာ-ဌာနေ ဌိတမှိ အနပေက္ခတာယ န ပရိစ္စတ္တန္တိ အပရိစ္စတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၁။ အပရိစ္စတ္တံ ခေါ ရညော နာဂဿ ဇီဝိတံ။ မ၊၂။၇၇။ အပရိစ္စတ္တန္တိ အနိဿဋ္ဌံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၀။ အဝိ-ဇဟိတောတိ....အပရိစ္စတ္တော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၅။

(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၂၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၄။ ကင်္ခါ။ ၂၂၆။ ဝဇိရ။ ၂၆၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၉၅။ သာရတ္ထ၊၃။ ၆၇။ ဝိမတိ၊ ၂။၃၃။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၂၈၆၊ ၃၈၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၈၀-တို့လည်း ကြည့်။)

အပရိစ္စတ္တကမ္မဋ္ဌာန (တိ) [အပရိစ္စတ္တ+ကမ္မဋ္ဌာန] မစွန့်အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းရှိသော၊ သူ။ အဝိဿဋ္ဌကမ္မန္တ (ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၃၃)ကြည့်။

အပရိစ္စတ္တကမ္မဋ္ဌာနာဘိယောဂ (တိ) [အပရိစ္စတ္တ+ကမ္မဋ္ဌာန + အဘိယောဂ] မစွန့်အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ခြင်းရှိသော၊သူ။ အဝိဿဋ္ဌသမဏကမ္မန္တ (သံ၊ဋီ၊၁။၁၁၁) ကြည့်။

အပရိစ္စတ္တဈာန (တိ) [အပရိစ္စတ္တ+ဈာန]မစွန့်အပ်သော ဈာန်ရှိသော၊သူ။ အပရိတ္တဈာန-ကြည့်။

အပရိစ္စတ္တတဏှ (တိ) [အပရိစ္စတ္တ+တဏှာ] အစတ္တတဏှ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပရိစ္စတ္တတ္တ (န) [အပရိစ္စတ္တ+တ္တ] မစွန့်အပ်သည်၏အဖြစ်။ဂေဟာဝါသိဟိ အပရိစ္စတ္တတ္တာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၃၅။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၃၃။ အယံ ဘိက္ခူဟိ ဒိန္နလိင်္ဂါ အပရိစ္စတ္တတ္တာ န လိင်္ဂတ္ထေနကော။ ကင်္ခါ။၁၀၅။ ဝိမတိ၊၂။ ၁၂၁။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၆၉။ ပီတိသုခါနံ အပရိစ္စတ္တတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၈၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၃၉၆။ (သာရတ္ထ၊၂။၄၁၈။ ဝိမတိ၊၁။၃၅။ မ၊ဋီ၊၃။၁၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၇၂။ နေတ္တိ၊ဝိ။ ၂၆၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အပရိစ္စတ္တဒွါရဘာဝ (တိ) [အပရိစ္စတ္တ+ဒွါရဘာဝ] မစွန့်အပ်သော ဒွါရ၏အဖြစ်ရှိသော။ အပရိစ္စတ္တဒွါရဘာဝံယေဝ ဟိ စက္ခု နိဿယဋ္ဌေန "ဝတ္ထု"တိ ဝုစ္စတိ။ အနု၊ဋီ၊၂။၈၂။

အပရိစ္စတ္တဓာတုလက္ခဏ (တိ) [အပရိစ္စတ္တ+ဓာတု+လက္ခဏ] မစွန့်အပ်သော–ဓာတ်၏–လက္ခဏာ–သဘော–ရှိသော၊ ဓာတ်၏–လက္ခဏာ–သဘော–ကိုမစွန့်သော၊တရား။ ပထဝီအာဒီနံ ကက္ခဠပဂ္ဃရဏာဒိဝိသေသလက္ခဏာသမင်္ဂိတာ အပရိစ္စတ္တဓာတုလက္ခဏာနံယေဝါတိ အာဟ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၅၃။

အပရိစ္စတ္တပေမ (တိ) [အပရိစ္စတ္တ+ပေမ] မစွန့်အပ်သော ချစ်မြတ်နိုးခြင်းရှိသော၊ ချစ်မြတ်နိုးခြင်းကို မစွန့်နိုင်သော၊သူ။ ဥပ္ပိလာဝိတတ္တာ ကာမဋ္ဌာယံ ပရိဂ္ဂဟေသု အပရိစ္စတ္တပေမသာ အနာဒီနဝဒဿိနော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၈၄။

အပရိစ္စတ္တသိနေဟ (တိ) [အပရိစ္စတ္တ+သိနေဟ] မစွန့်အပ်သော ချစ်မြတ်နိုးခြင်းရှိသော၊ ချစ်မြတ်နိုးခြင်းကို မစွန့်နိုင်သော၊သူ။ န အပရိစ္စတ္တသိနေဟာတိ အာဟ "အတ္တနော ဟိတံ ကာမယမာနာ"တိ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၈၁။

အပရိစ္စတ္တာလယ (တိ) [အပရိစ္စတ္တ+အာလယ] မစွန့်အပ်သော တပ်မက်ခြင်းရှိရာဖြစ်သော၊ အာလယမပြတ်ရာဖြစ်သော။ ဝိပန္နဋ္ဌာနာဝါတိ ....ဟေဋ္ဌာ ဘူမိတလံ အပ္ပတွာ သာမိကေဟိ စ အပရိစ္စတ္တာလယာ ဝုစ္စတိ။ ဝိမတိ၊၁။ ၁၈၀။

အပရိစ္စာဂ (ပု) [န+ပရိစ္စာဂ] မစွန့်ခြင်း။ (က) မ–စွန့်–ပစ်–ပယ်–ခြင်း။ ပုရိမေန ဓမ္မိကသုခါပရိစ္စာဂနိမိတ္တံ ဖာသုဝိဟာရံ (ဒဿေတိ)။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၂။ (ခ) မ–စွန့်–လွှတ်–ကြဲ–ပေးကမ်း–ခြင်း။ သံယမော ဒေယျဓမ္မဿ အပရိစ္စာဂေါ ဝိနာသဟေတု။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၉၇။ သတိ ဓနေ ယာစကေ စ အပရိစ္စာဂေါ ....။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၈၄။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၇၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၂၆၁။ (စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၈၃။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၇၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၆၀-တို့လည်း ကြည့်။)

အပရိစ္စာဂပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [အပရိစ္စာဂ+ပစ္စုပဋ္ဌာန] မ–စွန့်–လွှတ်–နိုင်ခြင်းလျှင် ရှေးရှု

ထင်ခြင်းရှိသော။ (မစွန့် မလွှတ် မြဲစွာစွဲလျက် လွှတ်စေ ကျွတ်စေ နိုင်ခဲသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်၏။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဿ) (လောဘော) အပရိစ္စာဂပစ္စုပဋ္ဌာနော, တေလဉ္ဇနရာဂေါ ဝိယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၀။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၃၀။ အဘိသင်္ဂရသော၊ အပရိစ္စာဂပစ္စုပဋ္ဌာနော။ မ၊ဋီ၊၁။ ၁၉၄။

အပရိစ္စာဂိတ္တ (န) [န+ပရိစ္စာဂိတ္တ] စွန့်ခြင်း မရှိသောသူ၏ အဖြစ်။ စတုန္နံ အပရိစ္စာဂိတ္တာ ဂရု။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၇။ စတုက္ကဿ အပရိစ္စာဂိတ္တာ ဂရု။ ဝဇီရ။ ၄။

အပရိစ္စာဂီ (တိ) [န+ပရိစ္စာဂီ] စွန့်ခြင်းမရှိသော၊ သူ။ သုတ္တသုတ္တာနုလောမအာစရိယဝါဒအတ္တနောမတိသင်္ခါတာနဉ္စ စတုန္နံ အပရိစ္စာဂီ။ .... စတုန္နံ အပရိစ္စာဂီ၊ ဒေသကဿ ဟိတာနွိတော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၆-၇။ သုတ္တသုတ္တာနုလောမာ စရိယဝါဒ အတ္တနောမတိ သင်္ခါတဿ စတုက္ကဿာပရိစ္စာဂီ။ ဝဇီရ။ ၃။

အပရိစ္ဆန္န (တိ) [န+ပရိစ္ဆန္န] မဖုံးလွှမ်းအပ်သော၊ မကာရံအပ်သော၊ အကာအရံမရှိသော။ အစ္ဆန္နေ ယေဘုယျေန အပရိစ္ဆန္နေ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၀။ မဏ္ဍပေ ဝါတိ အပရိစ္ဆန္နေ ပရိစ္ဆန္နေ ဝါပိ ဗဟူနံ သန္နိပါတမဏ္ဍပေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၃။ "အပရိစ္ဆန္နေ မဏ္ဍပေ"တိ ဝိသုံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊၃။ ၂၉။

အပရိစ္ဆန္နမဏ္ဍပ (ပု၊န) [အပရိစ္ဆန္န+မဏ္ဍပ] မကာရံအပ်—အကာအရံမရှိ—သော မဏ္ဍပ်။ အပရိစ္ဆန္နမဏ္ဍပေ ဝါ ပရိစ္ဆန္နေ ဝါပိ ဗဟူနံ သန္နိပါတဘူတေ။ ကင်္ခါ။ ၂၀၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၉။

အပရိစ္ဆိန္ဒနီယ (တိ) [န+ပရိစ္ဆိန္ဒနီယ] မပိုင်းခြားအပ်သော၊ ပိုင်းခြား၍ မရသော။ ဗုဒ္ဓဉာဏေန အပရိစ္ဆိန္ဒနီယံ ဧဝရူပံ ကာမဂုဏသမ္ပတ္တိံ ပဟာယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၆၀။ ဗုဒ္ဓဉာဏေနပိ အပရိစ္ဆိန္ဒနီယံ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၁၂၀။ အပရိစ္ဆိန္န-လည်း ကြည့်။

အပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ] မပိုင်းခြား—မကန့်သတ်—မူ၍။ ဘောဇနမ္ပိ ဧတ္တကန္တိ အပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၇၇။ ဧဝံ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာပိ အပရိစ္ဆိန္ဒိတွာပိ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၅၅။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၈၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁။ ၁၇၇။ ကင်္ခါ၊ဋီ။ ၃၇၉-တို့လည်း ကြည့်။)

အပရိစ္ဆိန္န (တိ) [န+ပရိစ္ဆိန္န] မပိုင်းခြားအပ် — မပိုင်းခြားနိုင် — အပိုင်းအခြား မရှိ — သော။ "ဧတ္တကာနိ သဟဿာနီ"တိ ဝါ အပရိစ္ဆိန္နာ အဟေသုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅။ အယမ္ပိ ဝါဒေါ အပရိစ္ဆိန္နော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၉။ ဂါမနိဂမနဂရသီမာဟိ အပရိစ္ဆိန္နေ အဋ္ဌဝိပ္ပဒေသော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၃၃။ ကေနပိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတုံ အသက္ကုဏေယျတာယ အပရိစ္ဆိန္နော ဧဝ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၃၁၆။ အပရိစ္ဆိန္နာ အပ္ပမာဏာ။ မူလဋီ၊၁။ ၄၄။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၅၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၉။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၀၁။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၁။ ဝဇီရ။ ၁၆၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၄၆။ အနုဋီ၊၃။ ၁၄၇-တို့လည်း ကြည့်။) အပရိမိတ, အပရိယာပန္န, အပ္ပမာဏ, အပ္ပမေယျ-တို့လည်း ကြည့်။

အပရိစ္ဆိန္နက (တိ) [အပရိစ္ဆိန္န+က] မပိုင်းခြား—မသတ်မှတ်—အပ်သော။

အပရိစ္ဆိန္နကမဟာဘိက္ခုသံဃ (ပု) [အပရိစ္ဆိန္နက+မဟာဘိက္ခုသံဃ] မပိုင်းခြား—မသတ်မှတ် — အပ်သော များစွာသော ရဟန်းသံဃာ၊ ဤရွေ့ ဤမျှဟု ပိုင်းခြား ကန့်သတ်ခြင်း မပြုအပ်သော များစွာသော ရဟန်းသံဃာ။ ဘိက္ခုသံဃေတိ အပရိစ္ဆိန္နကမဟာဘိက္ခုသံဃေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၂၅။.... ပရိစ္ဆေဒဿ

အကရဏေန ဥပစာရသီမာပရိယာပန္နာနံ ခေတ္တပရိယာပန္နာနံ ဝသေန အပရိစ္ဆိန္နကမဟာဘိက္ခုသံဃေ။ မ၀ွီ၊၃။၄၁၁။

အပရိစ္ဆိန္နကာလ (တိ) [န+ပရိစ္ဆိန္န+ကာလ] ပိုင်းခြားအပ်သော–အချိန်–ကာလ–မရှိသော၊ မပိုင်းခြားအပ်သော – အချိန် – ကာလ–ရှိသော။ ဒီဃာ ကတိကာတိ အပရိစ္ဆိန္နကာလာ ယထာသုခံ ပရိဘောဂတ္ထာယ ကတိကာ။ ဝိမတိ၊၂။ ၃၁၉။

အပရိစ္ဆိန္နဂဏန (တိ) [န+ပရိစ္ဆိန္န+ဂဏနာ] မပိုင်းခြား–အပ်–နိုင်–သောအရေအတွက်ရှိသော။ သာ ပရိသာ မဟတီ အပရိစ္ဆိန္နဂဏနာ အဟောသိ။ မ၀ဋ္ဌ၊၂။၁၇၅။ (မ၀ွီ၊၂။၂၀၃-လည်း ကြည့်)။ အပရိစ္ဆိန္နဂဏနဿ ဘိက္ခုသံဃဿ မဇ္ဈေ ဝိဟရန္တော။ မ၀ဋ္ဌ၊၂။၂၈၄။ တဒါ ကိရ မဟာဘိက္ခုသံဃော အဟောသိ အပရိစ္ဆိန္နဂဏနော။ မ၀ဋ္ဌ၊၄။၉၇။ အပရိစ္ဆိန္နဂဏနော ဟိ တဒါ ဘဂဝတော သန္တိကေ ဘိက္ခုသံဃော။ ဒီ၀ွီ၊၂။၁၃၆။

အပရိစ္ဆိန္နဂဗ္ဘုပစာရ (တိ) [အပရိစ္ဆိန္န+ဂဗ္ဘ+ဥပစာရ] မပိုင်းခြားအပ်သော အခန်း၏ ဥပစာရှိသော။ ဝိသုံ ပါကာရေန အပရိစ္ဆိန္နဂဗ္ဘုပစာရေ သဗ္ဗဂဗ္ဘေ ပဝိသန္တိ။ ဝိ၀ဋ္ဌ၊၃။ ၁၃။ (သာရတ္ထ၊၃။ဂ။ ဝိမတိ၊၂။၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အပရိစ္ဆိန္နတာ (ထီ) [အပရိစ္ဆိန္န+တာ] မပိုင်းခြား–မကန့်သတ် – အပ်သည်၏ အဖြစ်။ တစဿ စ အတစပရိစ္ဆိန္နတာ တစေန အပရိစ္ဆိန္နတာ အတ္ထိ။ အနု၀ွီ၊၂။၁၅၃။

အပရိစ္ဆိန္နတ္တ (န) [န+ပရိစ္ဆိန္နတ္တ] မပိုင်းခြား–မကန့်သတ်–မရေတွက်–အပ်သည်၏အဖြစ်။ ဂဗ္ဘုပစာရဿ အပရိစ္ဆိန္နတ္တာ အာကာသင်္ဂဏံ အနောတရိတွာ။ သာရတ္ထ၊၃။ဂ။ မနုဿပေတတိရစ္ဆာနာနံ အာယုနော အပရိစ္ဆိန္နတ္တာ။ ဒီ၀ွီ၊၂။ ၂၅၄။ အနန္တာ လောကဓာတုယောတိ ဩကာသဿ အပရိစ္ဆိန္နတ္တာ။ မူလ၀ွီ၊၃။၁၂၆။ တေန တေသံ အဓိကဘာဝမာဟ ဝိညာယမာနမေဝ ပကရဏေန အပရိစ္ဆိန္နတ္တာ။ အနု၀ွီ၊၃။၁၆၈။

အပရိစ္ဆိန္နဒုက္ခာနုဘဝန (န) [အပရိစ္ဆိန္န+ဒုက္ခ+အနုဘဝန] မပိုင်းခြားအပ်သော ကာလပတ်လုံး ဆင်းရဲကို ခံစားရခြင်း။ ကေဿဝ ဟိ အတ္တဘာဝဿ တပ္ပစ္စယာ ဝိနာသော ဟောတိ၊ န အပါယေသု အပရိစ္ဆိန္နဒုက္ခာနုဘဝနံ။ ဒီ၀ဋ္ဌ၊၂။၁၇၄။ အပရိမိတကာလံ ဒုက္ခာနုဘဝနံ အပရိစ္ဆိန္နဒုက္ခာနုဘဝနံ။ ဒီ၀ွီ၊၂။၁၇၉။

အပရိစ္ဆိန္နပုဗ္ဗာပရကောဋိက (တိ) [အပရိစ္ဆိန္န+ပုဗ္ဗ+အပရ+ကောဋိ+က] မပိုင်းခြား–အပ်–နိုင်–သော ရှေ့နောက်အစွန်းရှိသော။ အနမတဂ္ဂ-ကြည့်။

အပရိစ္ဆိန္နပ္ပမာဏ (တိ) [န+ပရိစ္ဆိန္နပ္ပမာဏ] ပိုင်းခြားအပ်သော – အရေအတွက်–ပမာဏ–မရှိသော။ အပ္ပမာဏက-ကြည့်။

အပရိစ္ဆိန္နဘဝ (တိ) [အပရိစ္ဆိန္န+ဘဝ] မဖြတ်အပ်–မပြတ်–သေးသော ဘဝရှိသော၊သူ။ အပရိစ္ဆိန္နဘဝေါ ဗဟုလကိလေသော ပုထုဇ္ဇနော တေ နာမံ န လဘတိ။ အံ၀ဋ္ဌ၊၂။၃၅။

အပရိစ္ဆိန္နဘာဂ (တိ) [န+ပရိစ္ဆိန္န+ဘာဂ] ပိုင်းခြားအပ်သော အဖို့အစုမရှိသော၊ ကန့်သတ် – ဆုံးဖြတ် – အပ်သော – အဖိုး–အခ–မြန်း ခ–မြေငှါးခ–မရှိသော။ နဝသဿေ ဝါ အကာလသဿေ ဝါ အပရိစ္ဆိန္နဘာဂေ "တွေကေ ကဟာပဏေ ဒေထာ"တိ ကဟာပဏေ ဥဋ္ဌာပေတိ။ ဝိ၀ဋ္ဌ၊၂။၂၅၉။ အပရိစ္ဆိန္နဘာဂေတိ "တွေကေ ဘူမိဘာဂေ တွေကော ဘာဂေါ ဒါတဗ္ဗော"တိ ဧဝံ အပရိစ္ဆိန္နဘာဂေ။ သာရတ္ထ၊၂။၄၁၁။(ဝိမတိ၊ ၁။၃၃၁-လည်း ကြည့်။)

အပရိစ္ဆိန္နဝစန (န) [အပရိစ္ဆိန္န+ဝစန] မပိုင်းခြားအပ်သော စကား၊ မပြတ်သား–မသေချာ–သော စကား၊ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ဆိုအပ်သည် မဟုတ်သော– မစူးစမ်း မဆင်ခြင်အပ်သော–စကား။ သဗ္ဗမေတံ အပရိစ္ဆိန္နဝစနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉၉။ အပရိစ္ဆိန္နဝစနန္တိ ပရိစ္ဆေဒကာရိကာယ ပညာယ န ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဝုတ္တဝစနံ၊ အနုပပရိက္ခိတဝစနန္တိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌီ၊၁။၁၂၄။

အပရိစ္ဆိန္နသဉ္ဇ (တိ) [အပရိစ္ဆိန္န+သဉ္ဇာ] မပိုင်းခြားအပ်သော အရေအတွက်ရှိသော။ (သံဿ)။

အပရိစ္ဆိန္နသဉ္ဇတ္တ (န) [အပရိစ္ဆိန္နသဉ္ဇ+တ္တ] မပိုင်းခြားအပ်သော အရေအတွက်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပရိစ္ဆိန္နသဉ္ဇတ္တာ သဉ္ဇာမဟတ္တေနပိ မဟတာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၁၈။ အပရိစ္ဆိန္နသဉ္ဇတ္တာ ဂဏနမဟတ္တေနပိ မဟတာ။ ၎င်း။ ၃၆၇။

အပရိစ္ဆေဒ (ပု) [န+ပရိစ္ဆေဒ] (၁) အပိုင်းအခြား မဟုတ်သော၊ သေချာသော အပိုင်းအခြား မဟုတ်သော၊ မသေချာသော အပိုင်းအခြား။ ဣဒံ ဟိ မဟာကပ္ပါနံ ပရိစ္ဆေဒတော အပရိစ္ဆေဒတော စ သဉ္ဇာဒဿနံ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၁၇။ (အဓိပ္ပါယ်ကို သာရတ္ထ၊၁။၂၃၀။ မူလဋ္ဌီ၊၁၊၅၁။၁၆၉။ အနုဋ္ဌီ၊၁။၁၈၂-၃။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌီ၊၁။၂၂၉-တို့၌ ကြည့်။) (တိ) (၂) အပိုင်းအခြား – အကန့်အသတ် – အနှိုင်းအဆ–အရေအတွက်–မရှိသော။ မဟာဝနံ ဟိမဝန္တေန သဟ ဧကာဗဒ္ဓံ အပရိစ္ဆေဒံ ဟုတွာ အာဟစ္စ ဌိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၆၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၆။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၆၅။ အပရိစ္ဆေဒေ စီဝရေ ဖလကေ ဖလကေ ဒုက္ကဋံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၄။ (ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၃၃၉-လည်း ကြည့်)။ အတိရေကန္တိ အတိရေ့ံ အပရိစ္ဆေဒံ မဟန္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၇။ အပရိစ္ဆေဒန္တိ အပရိယန္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၉၃။ အပရိစ္ဆေဒေန ဗဟုဝစနေန။ သာရတ္ထ၊၁။၂၃၀။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၅၁၊၁၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌီ၊၁။၂၂၉။ (နိတိ၊ပဒ။၂၅-လည်း ကြည့်။) တဿ အပရိစ္ဆေဒဿ ဂါမပရိစ္ဆေဒံ ဒဿေတုံ....။ သာရတ္ထ၊၂။၁၂၅။ တဒန္တာ အပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ ဝဒန္တိ။ ဝိမတိ၊၁။၂၀၃။ အပရိစ္ဆေဒဥ္စ တံ ဉာဏံ စေ ယျမိဝ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်၊၁။၃၈၃။ န ဟိ ကုသလာဒိဂ္ဂဟဏံ ဝိယ ပစ္စုပ္ပန္နဂ္ဂဟဏံ အပရိစ္ဆေဒံ။ မူလဋ္ဌီ၊၃။၁၇၀။

အပရိစ္ဆေဒဒေါသ (ပု) [အပရိစ္ဆေဒ+ဒေါသ] အပိုင်းအခြား–အတိုင်းအတာ–မရှိ ဟူသော အပြစ်။ အပရိစ္ဆေဒဒေါသံ မောစေတွာ ပမာဏကရဏဝသေန တုလယိတွာ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၄၀။

အပရိစ္ဆေဒဒေါသဝိရဟိတ (တိ) [အပရိစ္ဆေဒဒေါသ + ဝိရဟိတ] အပိုင်းအခြား–အကန့်အသတ်– မရှိ ဟူသော အပြစ်မှ ကင်းစင်သော။ သီမကတန္တိ အပရိစ္ဆေဒဒေါသဝိရဟိတံ မရိယာဒကတံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၈။

အပရိဇာနန (န၊ထီ) [န+ပရိဇာနန] ပိုင်းခြား၍ မသိခြင်း။ အကုသလောတိ တိကိစ္ဆိတုံ ယုတ္တကာလဿ အပရိဇာနနတော အကုသလော အဆေကော။ သာရတ္ထ၊၁။၄၅၀။

အပရိဇာနနဟေတု (ပု) [အပရိဇာနန+ဟေတု] ပိုင်းခြား၍ မသိခြင်း ဟူသော အကြောင်း။ အပရိဇာနိတွာ-ကြည့်။

အပရိဇာနန္တ (တိ) [န+ပရိဇာနန္တ] ပိုင်းခြား၍ မသိသော၊ ပရိညာ သုံးပါးဖြင့် ပိုင်းခြား၍ မသိသော၊ သူ။ သဗ္ဗံ အဘိက္ခဝေ အနဘိဇာနံ အပရိဇာနံ။ သံ၊၂။၂၄၉။ အဘိ၊က။၁၃၉။ ဣတိဝုတ်။၁၉၇။ မဋ္ဌီ၊၃။၂၇၄။ အနဘိဇာနံ အပရိဇာနံ အဝိရာဇယံ အပ္ပဇဟန္တိ အနဘိဇာနန္တော အပရိဇာနန္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆။ အပရိဇာနန္တိ န ပရိဇာနန္တော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။

၅၀။ မာနံ အပရိဇာနန္တာ၊ အာဂန္တာရော ပုနဗ္ဘဝံ။ ဣတိဝုတ်။၁၉၈။ မာနံ အပရိဇာနန္တာတိ မာနံ တီဟိ ပရိညာဟိ န ပရိဇာနန္တာ၊ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏေန ဝါ အနတိက္ကမန္တာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၅၂။ တေသံ ကာမေသု ဃဝင္ဂါနံ၊ ကာမေ အပရိဇာနတံ။ အံ၊၂။၆၁။ ယထာဘူတံ ဟိ ဒုက္ခံ အပရိဇာနန္တာ တဿ ပရိဟရဏတ္ထံ ဒုစ္စရိတံ စရန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၁၈၅။ ဝိညာဏာဟာရဥ္စ အပရိဇာနန္တော ဒိဋ္ဌိစရိတော တေသု အတ္တသညီ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၁၉၉။

အပရိဇာနိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပရိဇာနိတွာ]ပိုင်းခြား၍ မသိသောကြောင့်။ တီဟိ ပရိညာဟိ အပရိဇာနိတွာ တဿ အပရိဇာနနဟေတု။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၀၁။

အပရိညာ (ထီ) [န+ပရိညာ] ပိုင်းခြား၍ မသိခြင်း။ အပရိညာယံ ဌိတဿ ပန ဝိတက္ကော ယာဝ ဥဘယဗျာဗာဓာယ သံဝတ္တတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၄။ အပရိညာယံ ဌိတဿာတိ န ပရိညာယံ ဌိတဿ။ မ၊ဋီ၊၂။၆၉။ ဖဿာယတနာဒိအပရိညာ တံ ဒိဋ္ဌိဂဟနံ နာတိဝတ္တတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၀၀။ တေသံ ပန တထာ အပရိညာ ဒိဋ္ဌိဒဿနံ နာတိဝတ္တတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၉၁-၂။

အပရိညာတ (တိ) [န+ပရိညာတ] ပိုင်းခြား၍မသိအပ်သော၊ ဉာတပရိညာဖြင့် ပိုင်းခြား၍ မသိအပ်သော။ တံ ကိဿ ဟေတု၊ အပရိညာတံ တဿာတိ ဝဒါမိ။ မ၊၁။၁။ (မ၊ဋီ၊၁။၇၆-လည်း ကြည့်။) အမတံ တေသံ ဘိက္ခဝေ အပရိညာတံ။ အံ၊၁။၄၈။ အပရိညာတန္တိ ဉာတပရိညာဝသေနေဝ အပရိညာတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၆။ တဿ ဟိ အပရိညာတံ, အပ္ပဟီနံ, အဘာဝိတံ, အသစ္ဆိကတံ ဝါ နတ္ထိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၁၅။ ယေသဥ္စ ကိလေသာနံ မဂ္ဂေန ခန္ဓေသု အပရိညာတေသု ဥပ္ပတ္တိ သိယာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၇။ ယသ္မာ ပန ပုထုဇ္ဇနေန တေဘူမကာ ခန္ဓာ အပရိညာတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၆။ ယတ္ထ ယတ္ထ ဟိ ဝိပဿနာယ အပရိညာတာ ခန္ဓာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ။၁။၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၂၉။ အပရိညာတာ ဟိ ခန္ဓာ ကိလေသာနံ ဘူမိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၅၀၀။ အမိတေတိ ဉာဏေန အမိတေ၊ အပရိစ္ဆိန္နေ အပရိညာတေတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၇။ သေက္ခာ ပန ဝိပါကဿ အပရိညာတတ္တာ "သခိလတမွော"တိ န ဝုစ္စန္တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၇၂။ ဝိညာဏံ အပရိညာတံ တတ္ထ ဗီဇတ္တော။ နေတ္တိ။၆၇။ အပရိညာတတ္တော ဝိညာဏဿ ဗီဇတ္တော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၃၇။ အရဟတ္တမဂ္ဂေန ယော အပရိညာတတ္တော အတ္ထိ၊ သော အပရိညာတတ္တော ဝိညာဏဿ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏဿ ဗီဇတ္တော ဟောတိ။ နေတ္တိ၊ဝိ။ ၂၁၁။

အပရိညာတကာရဏ (တိ) [န+ပရိညာတ+ကာရဏ] ပိုင်းခြား၍ သိအပ်သော အကြောင်းမရှိသော၊ ပိုင်းခြား၍ မသိအပ် သော အကြောင်းရှိသော၊သူ။ တံ အပရိညာတကာရဏံ ပုရိသံ ပပဉ္စကောဋ္ဌာသာ အဘိဘဝန္တိ၊တဿ ပဝတ္တန္တီတိ အတ္ထော။ မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၈၁။ တီဟိပိ ပရိညာဟိ အပရိညာတဝတ္ထုကံ။ မ၊ဋီ၊၂။၆၅။

အပရိညာတက္ခန္ဓ (တိ) [န+ပရိညာတ+ခန္ဓ] ပိုင်းခြား၍သိအပ်သော ခန္ဓာမရှိသော၊ ပိုင်းခြား၍ မသိအပ်သော ခန္ဓာရှိသော၊သူ။ ယသ္မာ စ အပရိညာတက္ခန္ဓာနံ အန္ဓပုထုဇ္ဇနာနံ သက္ကာရာဘိလာသံ ဒုဝိညေယျသဘာဝံ တာယ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၈။ အပရိညာတဝတ္ထုက-လည်း ကြည့်။

အပရိညာတက္ခန္ဓဝတ္ထုက (တိ) [အပရိညာတ+ခန္ဓ+ဝတ္ထု+က] ဝိပဿနာဖြင့် ပိုင်းခြား၍

မသိအပ်သေးသော ခန္ဓာဟု ဆိုအပ်သော တည်ရာရှိသော။ သော စ အပရိညာတက္ခန္ဓဝတ္ထုကော ပရိညာတေသု ပတိဋ္ဌ န လဘတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၇။

အပရိညာတတ္ထ (ပု) [အပရိညာတ+အတ္ထ] ပိုင်းခြား၍မသိအပ်သော အနက်။ အပရိညာတတ္ထော ဝိညာဏဿ ဗီဇတ္ထော။ နေတ္တိ။ ၆၇။ ပရိညာဘိသမယဝသေန ပရိညာတေ နကဒါစိ တံ နာမရူပကုံရဿ ကာရဏံ ဟေဿတီတိ အာဟ "အပရိညာတတ္ထော ဝိညာဏဿ ဗီဇတ္ထော" တိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၃၇။ (နေတ္တိ၊ဝိ။၂၁၁-လည်း ကြည့်။)

အပရိညာတဒုက္ခ (တိ) [အပရိညာတ+ဒုက္ခ] ပိုင်းခြား၍ မသိအပ်သော ဆင်းရဲရှိသော၊ ဆင်းရဲကို ပိုင်းခြား၍ သိပြီးမဟုတ်သော၊သူ။ အနာဂါမီ ပုဂ္ဂလော ကတကရဏီယော ဘာဝိတဘာဝနော အပရိညာတဒုက္ခော အပ္ပဟီနကိလေသော။ အဘိ၊က။၈၆။

အပရိညာတဓမ္မ (တိ) [န+ပရိညာတဓမ္မ] ပိုင်းခြား၍ သိအပ်သော တရားမရှိသော၊ တရားကို ပိုင်းခြား၍မသိသော၊သူ။ ဗာလော အပရိညာတဓမ္မော သီလာဒိဂုဏာ ပရိဗာဟိရော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၉။

အပရိညာတမူလက (တိ) [အပရိညာတ+မူလ+က] ပိုင်းခြား၍ မသိအပ်သော–အမြစ်–မူလ – ရှိသော။ အပရိညာတမူလကာ (အပရိညာမူလကာ၊သီ) ဟိ ပတိဋ္ဌာ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၁၀။ အပရိညာမူလက-လည်း ကြည့်။

အပရိညာတမူလာဘာဝ (ပု) [အပရိညာတမူလ+အဘာဝ]ပိုင်းခြား၍ မသိအပ်သော–အမြစ်–မူလ–မရှိသည်၏အဖြစ်။ ဧတေန ဟိ တေသံ ခန္ဓာနံ အပရိညာတမူလာဘာဝေန အပတိဋ္ဌာဘာဝံ ဒဿေတိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။ ၁၆၁။

အပရိညာတဝတ္ထု (တိ) [အပရိညာတ+ဝတ္ထု] ပိုင်းခြား၍ မသိအပ်သော–ဝတ္ထု–ခန္ဓာ–ရှိသော။ လောကာမိသသန္နိတာတိ အပရိညာတဝတ္ထုနာ လောကေန အာမသိတဗ္ဗတော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၃။

အပရိညာတဝတ္ထုက(တိ)[အပရိညာတ+ဝတ္ထု+က]ပိုင်းခြား၍မသိအပ်သော–ဝတ္ထု–ခန္ဓာ–ရှိသော၊သူ။ ယဿ ပုထုဇ္ဇနော အပရိညာတဝတ္ထုကော။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆။ အပရိညာတဝတ္ထုကောတိ တီဟိ ပရိညာဟိ အပရိညာတက္ခန္ဓော။မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၆၇။ အနုပစ္ဆိန္နဘဝမူလဿ အပရိညာတဝတ္ထုကဿ ပုထုဇ္ဇနဿ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ဂ၁။ အပရိညာတဝတ္ထုကဿ ဟိ တတ္ထ အပ္ပဟီနစ္ဆန္ဒရာဂတာယ ဘယာဒိနာ ဘဝိတဗ္ဗံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၂။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၇။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၉၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၅၁။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၃၂။ • သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၃၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အပရိညာတဝတ္ထုတာ(ထီ) [အပရိညာတဝတ္ထု+တာ] ပိုင်းခြား၍ မသိအပ်သော–ဝတ္ထု–ခန္ဓာ–ရှိသည်၏ အဖြစ်။ အဝိသယော တေသံ မာဒိသော အဇ္ဈတ္တံ ဗဟိဒ္ဓါ စ အပရိညာတဝတ္ထုတာယာတိ ဒဿေတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၃၁။

အပရိညာတာဘိနိဝေသ (တိ) [န+ပရိညာတ+အဘိနိဝေသ] ပိုင်းခြား၍ မသိအပ်သော–အဘိနိဝေသ–အတ္တာနုဒိဋ္ဌိ – အတ္တစွဲ– ရှိသော၊ ပိုင်းခြား၍မသိအပ်သော ဝိပဿနာ–နှလုံးသွင်း–သုံးသပ်–မှု ရှိသော၊သူ။ အညတော ပဿတီတိ ယထာ အပရိညာတာဘိနိဝေသော ဇနော ပဿတိ၊ အပရိညာတာဘိနိဝေသော ဟိ ဇနော သဗ္ဗနိမိတ္တာနိပိ အတ္တတော ပဿတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆။ ယော သန္နိရေသု အပရိညာတာဘိနိဝေသေန ပဿိ-

တဗ္ဗော အတ္တာကာရော၊ သော န ဟောတိ- တိ အညော အနတ္တာကာရော။ သံ၊ဋီ၊၂၊၂၉၄။

အပရိညာပုစ္ဆက (တိ) [အပရိညာ+ပုစ္ဆ+က။ ထီ၌ – ပုစ္ဆိကာ] ပိုင်းခြား၍မသိခြင်းလျှင် မေးရှု သွားရှိသော။ သဘာဝတော ဉာဏရိယာပထာ- ဒီနံ အာဒိကမ္မိကဿ အနိစ္စိတဘာဝဒဿနံ။ အပရိညာပုစ္ဆိကာ ဟိ ပရိညာတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၃၄၉။

အပရိညာမူလက (တိ) [အပရိညာ+မူလ+က။ ထီ၌ –မူလကာ, –မူလိကာ]ပိုင်းခြား၍မသိ ခြင်းလျှင်–အမြစ်–မူလ–ရှိသော။ အပရိ- ညာမူလကာ ဟိ ပတိဋ္ဌာ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၂ဂ။ အံ၊ ဋီ၊၂။၁၃၇။ အပရိညာမူလကာ ဟိ ပတိဋ္ဌာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၇၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၆၁။ အပရိ- ညာတမူလက-လည်း ကြည့်။

အပရိညာယ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပရိ+ဉာ+တွာ] ပိုင်း ခြားမသိမူ၍၊ ပိုင်းခြား၍မသိသောကြောင့်။ တယိဒံ သမ္မဒေဝ သုခဟေတုံ အပရိညာယ တဿ နိယမာဘာဝပရိကပ္ပနံ။ ဉာတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၁၇ဂ။ အကွေယျ-လည်း ကြည့်။

အပရိညေယျ (တိ) [န+ပရိညေယျ] ပိုင်းခြား ၍ မသိအပ်သော၊ ပိုင်းခြား၍ သိအပ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် မတည်သော၊ ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း ငှါ မစွမ်းနိုင်သော။ သမ္မောဓိပရာယဏတ္တာ စ တိဟိ ပရိညာဟိ ပရိညေယျံ၊ အပရိညေ- ယျဋ္ဌ အပရိညာတဋ္ဌ န ဟောတိ ပုထုဇ္ဇနဿ ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃-၄။ ပရိညေယျန္တိ ပရိဇာနိ- တဗ္ဗဘာဝေန ဌိတံ၊ ပရိညာတုံ ဝါ သက္ကုဏေ- ယျံ။ တပ္ပဋိပက္ခတော အပရိညေယျံ။ မ၊ဋီ၊ ၁။၉၄။

အပရိဥ(ဒ)ယှမာန (တိ) [န+ပရိဥ(ဒ)ယှ- မာန]မလောင်အပ်သော။ အနဝဿုတော အပရိဥယှမာနော။ သုတ္တနိ။၂ဂ၉။ အပ၊၁။ ၁၃။ စူဠနိ။၂ဂ၄။ အပရိဥယှမာနောတိ ဝေ- အန္တောဿဝဝိရဟာဝ ကိလေသဂ္ဂိဟိ အပရိ- ဥယှမာနော။ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ အနဝဿုတော၊ အဇ္ဈတ္တံ အပရိဥယှမာနော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၄။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၁။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၀။ ကော- ဓပရိဠာဟေန အပရိဒယှမာနော ဟုတွာ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၂၉၉။

အပရိဥယှမာနစိတ္တ (တိ) [န+ပရိဥယှမာန+ စိတ္တ] မလောင်အပ်သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ အဘိနိဗ္ဗုတတ္တ-ကြည့်။

အပရိဥ(ဒ)ယှမာနတ္တ(န) [န+ပရိဥ(ဒ)ယှမာန +တ္တ] မလောင်အပ်သည်၏ အဖြစ်။ သုခံ သေတီတိ ကောဓပရိဠာဟေန အပရိဒယှ- မာနတ္တာ (–ဥယှ–။မ၊ဋီ) သုခံ သယတိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၃၃။ မ၊ဋီ၊၃။၂၀ဂ။

အပရိဏတ (တိ) [န+ပရိဏတ] (၁) မညွတ် သော၊ ညွတ်လျက်မတည်သော၊ ရည်ညွှန်း မထားသော။ အပရိဏတေ ပရိဏတ- သညီ။ ဝိ၊၁။၃ဂ၀။ ဝိ၊၂။၂၀၅။ ဇေ ပန အပုစ္ဆိတေပိ အပရိဏတံ ဉာဒတ္တိ ဇာနန္တေန အတ္တနော ရုစိယာ ယတ္ထ ဉစ္ဆတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၄၄ဂ။ (၂) မကြေကျက်သော။ တံ ပရိ- ဘုတ္တံ ကုစ္ဆိယမ္ပိ သဗ္ဗသော အပရိဏတံ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၆၃။ (၃) မရင့်ကျက်သေး သော၊ သက်တမ်းမကုန်သေးသော။ အပက္ကံ န ပရိပါစေန္တီတိ အပရိဏတံ အခီဏံ အာယုံ အန္တရာဝ န ဥပစ္ဆိန္ဒန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၉။

အပရိဏတဘောဇီ (တိ) [အပရိဏတ+ဘုဇ+ ဏီ] မကြေကျက်လွယ်သော – ကြေကျက်ခဲ သော–အစာကို စားလေ့ရှိသော၊သူ။ သပ္ပါ- ယေ မတ္တံ န ဇာနာတိ၊ အပရိဏတဘောဇီ စ ဟောတိ။ အံ၊၂။၁၂ဂ။

အပရိဏတသညီ (တိ) [အပရိဏတသညာ+ဤ] မညွတ်ဟု အမှတ်သညာရှိသော၊သူ။ အပရိ- ဏတေ အပရိဏတသညီ၊ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊၁။ ၃ဂ၀။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၃၄၄။

အပရိဏာမ (ပု) [န+ပရိဏာမ] မရင့်ခြင်း၊ မကြီးမြင့်–မတိုးပွါး–မပြောင်းလဲ–ခြင်း။ ဧတ္ထ စ ပဓာနဿ အပ္ပဝတ္တိ မဟာတာဒိဘာဝေန အပရိဏာမော အနဘိဗျတ္တိ ဝါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၂။၂၁၈။ အနုဋီ၊၂။၆၅။

အပရိဏာယက (တိ) [န+ပရိဏာယက။ ထီ၌ **အပရိဏာယိကာ**] ရှေ့ဆောင်–ညွှန်ပြ–ဆုံးမ–နည်းပေး–သူ မရှိသော၊ အကြီးအမှူး–ဦးစီး–နာယက–စီမံ–အုပ်ချုပ်–ထိန်းကျောင်း–ပဲ့ကိုင်–သူ မရှိသော၊ သူ။ ဧကေစိန္တိတော ယမတ္ထော၊ ဗာလော အပရိဏာယကော။ ဇာ၊၁။၆၄။ အညသ္မိံ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆန္တေ အသတိ ဂန္တုံ အသမတ္ထတာယ အပရိဏာယကော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။ တေ ဟိ နူန မရိယန္တိ၊ အန္ဓာ အပရိဏာယကာ။ ဇာ၊၁။၃၂၃။ ဒွိသုပိ အမ္မေသု ဣစ္ဆ မတေသု အပရိဏာယကာ ဟုတွာ အပ္ပဋိဇဂ္ဂိယမာနာ သုသိတွာ မရိယန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၁၆။ ဇေဂုစ္ဆော ဘိဒုရော စာယံ၊ ဒုက္ခော အပရိဏာယကော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ အပရိဏာယကောတိ ပရိဏာယကရဟိတော။ မ၊ဋီ၊၁။၉၀။ သံသာရေ သံသရံ ဗာလော၊ တထာ အပရိဏာယကော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၇၇။ တုမှေ စ အန္ဓာ အပရိဏာယကာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁။ အန္ဓော အစက္ခုကော၊ ဟတနေတ္တော အပရိဏာယကော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၁၃၉။ မာတာ မေသာ မဟာရာဇ၊ အန္ဓာ အပရိဏာယိကာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၁၄။ (က) အကြီးအကဲ အစိုးရသူ မရှိသော။ အပရိဏာယကံ ခန္ဓပဉ္စကံ အပရိဏာယကတော ဗုဇ္ဈတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၅၁။ (ခ) အရဟတ္တမဂ်ကို ရစေတတ်သော မိတ်ကောင်း စောင်ကောင်း ဟူသော ခရီးညွှန် မရှိသော။ (ဂ) ညီညွတ်သည် မညီညွတ်သည်ကို ပြ၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ဆောင်တတ်သော အရဟတ္တမဂ် အဆုံးရှိသော ဉာဏ်ဟူသော ခရီးညွှန်မရှိသော။ အပရိဏာယကော ဗာလောတိ အရဟတ္တမဂ္ဂသမ္ပဋိပါဒက ကလျာဏမိတ္တရဟိတောတိ အတ္ထော။ အရဟတ္တမဂ္ဂါဝသာနံ ဝါ ဉာဏံ သမဝိသမံ ဒဿေတွာ နိဗ္ဗာနံ နယတီတိ ပရိဏာယကန္တိ ဝုတ္တံ၊ တေန ရဟိတော အပရိဏာယကော။ မူလဋီ၊၂။၁၀၁။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။၂၉၄။

အပရိတဿ (ပု) [န+ပရိတဿ] မတုန်လှုပ်–မထိတ်လန့်–ခြင်း။ အဗ္ဘန္တရာနံ ရတိယာ အပရိတဿာယ။ အံ၊၂။၄၇၉။ အပရိတဿာယာတိ တာသံ အနာပဇ္ဇနတ္ထာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၃။ သန္တုဋ္ဌဿ ဝိဟရတော ရတိယာ အပရိတဿာယ။ အံ၊၃။၆၄။ အပရိတဿာယာတိ တဏှာဒိဋ္ဌိပရိတဿနာဟိ အပရိတဿနတ္ထာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၇။

အပရိတဿက (တိ) [န+ပရိတဿက] တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသော၊ မတုန်လှုပ်တတ်သော၊ သူ။ ဗဟိဒ္ဓါ ပရိက္ခာရဝိနာသေ ပရိတဿကေန အပရိတဿကေန စာပိ ဘဝိတဗ္ဗံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။

အပရိတဿန (န၊ထီ) [န+ပရိတဿန] တုန်လှုပ်မှုမရှိခြင်း၊ မတုန်လှုပ်ခြင်း။ ဧဝံ ခေါ ဘိက္ခု ဗဟိဒ္ဓါ အသတိ အပရိတဿနာ ဟောတိ။ မ၊၁။၁၉၀။ အနုပါဒါနာ အပရိတဿနာ။ မ၊၃။၂၇၀။ အနုပါဒါအပရိတဿနာ။ သံ၊၂။၁၅။ ဣဒံ ဟိ ပစ္စယေသု အပရိတဿနတ္ထံ ကထိတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၉။ အပရိတဿနတ္ထံ တဏှာပရိတဿနာယ အနုပ္ပါဒနတ္ထံ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၁၈။ အပရိတဿနန္တိ အပရိတဿနာဘာဝံ ပရိတဿနပဋိပက္ခံ ဝါ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၁၂။ တဿ စ ဝဏ္ဏဝါဒိတံ အလဒ္ဓါ စ အပရိတဿနံ။ မူလဋီ၊၂။၁၇၆။ အနုပါဒါအပရိတဿနာ၊ ပရိတဿနာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၂) တို့လည်း ကြည့်။

အပရိတဿနက (တိ) [အပရိတဿန+က] တုန်လှုပ်–ထိတ်လန့်–ခြင်း မရှိသော၊ သူ။ သာပိ

ဟိ အဇ္ဈတ္တခန္ဓဝိနာသေ ပရိတဿနကံ ဒဿေတွာ အပရိတဿနကံ ဒဿေန္တိ ပဝတ္တာ။ မ၊ဋီ၊၂။၉၂။

အပရိတဿနဇာတိက (တိ) [အပရိတဿန + ဇာတိ+က] တုန်လှုပ် – ထိတ်လန့် – ခြင်း သဘောမရှိသော၊သူ။ ပဝိဝိတ္တော အသံသဋ္ဌော ဒုက္ခသဟော အပရိတဿနဇာတိကော အနုဒ္ဓတော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၀၄။

အပရိတဿနာဝါရ (ပု) [အပရိတဿနာ+ဝါရ] မတုန်လှုပ်ခြင်းကို ဟောသော –ဝါရ – အလှည့် အကြိမ်။ အပရိတဿနာဝါရေ န ဖေ၀ံ ဟောတိတိ....။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈။

အပရိတဿန္တ (ပု) [န+ပရိတဿန္တ] မတုန်လှုပ်–မထိတ်လန့်–တတ်သော၊သူ၊ တဏှာကို မဖြစ်စေသော၊သူ။ အနုပါဒိယံ န ပရိတဿတိ၊ အပရိတဿံ ပစ္စတ္တညေဝ ပရိနိဗ္ဗာယတိ။ ဒီ၊၂။၅၈။ မ၊၁။၃၁၈။ သံ၊၁။ ၃၁၀။ အံ၊၂။၄၆၄။ အပရိတဿန္တိ အပရိတဿမာနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၈။ အပရိတဿန္တိ အပရိတဿန္တော တဏှံ အနုပ္ပါဒေန္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၄။ ဘဂဝတာ အဇ္ဈတ္တက္ခန္ဓဝိနာသေ အပရိတဿန္တံ ဒိဿာသဝံ ဒဿေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇။ အဇ္ဈတ္တံ အသဏ္ဌိတေ အနုပါဒါယ အပရိတဿတော အာယတိံ ဇာတိ... သမ္ဘဝေါ န ဟောတိ။ မ၊၃။၂၇၁။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၈။

အပရိတဿမာန (တိ) [န + ပရိတဿမာန] မတုန်လှုပ်–မထိတ်လန့်–သော၊သူ။ ဣမိနာ ဘဂဝါ အဇ္ဈတ္တက္ခန္ဓဝိနာသေ အပရိတဿမာနံ ခိဏာသဝံ ဒဿေန္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။ အပရိတဿန္တ-လည်း ကြည့်။

အပရိတဿိ (တိ) [န+ပရိတဿိ] တုန်လှုပ်–ထိတ်လန့် – ခြင်း မရှိသော၊သူ။ သော.... အန္တရဃရေ နိသိန္နော.... န ပရိတဿတိ၊ သော အဆမ္ဘိ....အပရိတဿိ.... နိသိန္နော ဟောတိ။ မ၊၂။၃၃၉။ န ပရိတဿတီတိ ဘယပရိတဿနာယပိ တဏှာပရိတဿနာယပိ န ပရိတဿတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၇။

အပရိတုဋ္ဌ (တိ) [န+ပရိတုဋ္ဌ] မနှစ်သက်– မရောင့်ရဲ – တင်းမတိမ် – အားမရ – မနှစ်ခြိုက်–မကြေနပ်–သော၊ အကုန်အစင်– အကြွင်းမဲ့–နှစ်သက်–ရောင့်ရဲ – တင်းတိမ် –အားရ – နှစ်ခြိုက်–ကြေနပ်–ခြင်း မရှိသော၊သူ။ တေသံ သန္တိကေ အဓိဂတဝိသေသေန အပရိတုဋ္ဌော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၇။ "အလ'မေတ္တာဝတာ"တိ အပရိတုဋ္ဌော ဟုတွာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၂၆။ ဇဝံ အပရိမိတံ မဟာဒါနံ ပဝတ္တေန္တဿ တေန အပရိတုဋ္ဌဿ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၇၅။ တေ အညမညဿ ကထာယ အပရိတုဋ္ဌာ ပိတု သန္တိကံ ဂန္တွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၂။ ယထာသမာဒိန္နေဟိ ဓုတဓမ္မေဟိ အပရိတုဋ္ဌော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၀။ အပ္ပမတ္တကေန ဝိသေသာဓိဂမေန အပရိတုဋ္ဌော ဟောတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၈၁။

အပရိတုလိတ (တိ) [န+ပရိတုလိတ] မနှိုင်းချိန်–မစူးစမ်း–မဆင်ခြင်–မရှုမှတ် – အပ်သော။ ဘဝါဒိဂတဿ သင်္ခါရဿ အပရိတုလိတဿ အဘာဝတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။ ၄၅၃။

အပရိတုဿန (န) [န+ပရိတုဿန] အပြည့်အစုံ–အကြွင်းမဲ့–မရောင့်ရဲ–တင်းမတိမ်– အားမရ–အာသာမပြေ–ခြင်း။ "အလ'-မေတ္တာဝတာ"တိ အပရိတုဿနတော ကောဋ္ဌာဂါရာဒီသု ပဋိသာမနဝသေန။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၀။ ဇဝံ အနုဘူတာနုဘူတေဟိ မေထုနာဒီဟိ အပရိတုဿနတော ဒုပ္ပူရာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၉၅။

အပရိတုဿန္တ (တိ) [န+ပရိတုဿန္တ] အပြည့်အစုံ–အကြွင်းမဲ့–မရောင့်ရဲ–တင်းမတိမ် –

အားမရ–မကြေနပ်–သော၊သူ။ ''ယာဝ ဗောဓိပလ္လင်္ကာ ဝါ''တိ ဝတွာ တေန အပရိ-တုဿန္တော။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၃၄။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၇၃။

အပရိတုဿမာန (တိ) [န+ပရိတုဿမာန] မနှစ်သက် – မရောင့်ရဲ – တင်းမတိမ် – အားမရ – မကြေနပ် – သော၊သူ။ ဣတရာ ဒေဝတာ တဿာ ဝိဿဇ္ဇနေ အပရိတုဿမာနာ အာဟ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၃၇။

အပရိတောသမာန (တိ) [န+ပရိတောသမာန] မနှစ်သက် – မရောင့်ရဲ – အားမရ – မကြေနပ် – သော၊သူ။ တထာ ဟိ တေနတ္ထေန အပရိတောသမာနော ''အပိ စာ''တိအာဒိ-မာဟ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၀၂။

အပရိတ္တ (တိ) [န+ပရိတ္တ(= ပရိ+အာ+ဒါ+တ)](က)မယုတ်သော၊ မြတ်သော။ ခတ္တိယ-ကညာ ဝါတိအာဒိ အပရိတ္တေန ဝိပုလေန ကုသလေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၄။ အပရိတ္တေနာတိ အဟီနေန။ မ၊ဋီ၊၂။၄၄။ (ခ) ပရိတ္တ – ကာမာဝစရ – မဟုတ်သော။ အပရိတ္တန္တိ ကာမာ-ဝစရစိတ္တံ ပရိတ္တံ နာမ၊ တဿ ပဋိက္ခေပေန မဟဂ္ဂတံ အပရိတ္တံ နာမ။....တသ္မာ တေဿ ဝသေန အပရိတ္တံ အပ္ပမာဏံ သုဘာဝိတန္တိ သတ္ထံ လောကုတ္တရမေဝ ဝဋ္ဋတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၉။ အဝိတရာဂါနံ အပရိတ္တေပိ ကတ္ထစိ အာရမ္မ-ဏေ သိယာ။ အနု၊ဋီ၊၁။၂၀၀။ (ဂ) ပရိတ္တ – ဥပစာရ – မဟုတ်သော၊ အပ္ပနာ ဖြစ်သော။ အပရိတ္တော သမာဓီတိ ဒဿေတုံ ''ပဌမဿ ဈာနဿာ''တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၁၀။ (ဃ) မသေးငယ်သော၊ မသေးငယ်သော ဂုဏ်ရှိသော။ တထာပဋိညံ အပရိတ္တံ မဟန္တံ ဂမ္ဘီရံ အပ္ပမေယျံ။ စူဠနိ၊၂၀၉။ အပရိတ္တန္တိ န ခုဒ္ဒကံ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊ဂ၃။ အပရိတ္တော မဟတ္တော အပ္ပမာဏဝိဟာရီ။ အံ၊၁။၂၅၁။ အပရိတ္တောတိ န ပရိတ္တဂုဏော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။ (င) မနည်းသော၊ များသော။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အပရိတ္တဇာတိက (တိ) [အပရိတ္တ+ဇာတိ+က] မနည်းသော – များသော – သဘောရှိသော၊သူ။ အနုပ္ပရှုပ-ကြည့်။

အပရိတ္တာယ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပရိတ္တာယ(=ပရိ+တာ+တွာ)] မစောင့်ရှောက်မူ၍။ ကထံ အဟံ အပရိတ္တာယ ဂစ္ဆေ။ ဇာ၊၂။၂၇၉။ အပရိတ္တာယာတိ တုမှာကံ ပရိတ္တံ အကတွာ ကထံ ဂစ္ဆေယျံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၉၄။

အပရိတ္တာသ (တိ) [န+ပရိတ္တာသ]တုန်လှုပ် – ထိတ်လန့် – စိုးရိမ် – ကြောင့်ကြ – ခြင်း – ဖွယ် – မရှိသော။ နိပ္ပရိတသံ ကရောတီတိ အာယုအာဒီနံ အာနိသံသာနံ အပရိတ္တာသံ ကရောတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၀၉။

အပရိတ္တာသိ (တိ) [န+ပရိတ္တာသိ]တုန်လှုပ် – ထိတ်လန့် – စိုးရိမ် – ကြောင့်ကြ – ခြင်း မရှိသော၊ သူ။ ဣဓ ဘိက္ခု အသန္တာသီ ဟောတိ အနုတ္တာသီ အပရိတ္တာသီ။ မဟာနိ။၁၆၆။ ပရိတ္တာသီ (မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၇၁)လည်း ကြည့်။

အပရိဒမေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပရိဒမေတွာ] မဆုံးမမူ၍။ ဝေ ပန စုဒ္ဒသဟာကာရေဟိ စိတ္တံ အပရိဒမေတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။ ဣမေဟိ ပန စုဒ္ဒသဟိ အာကာရေဟိ စိတ္တံ အပရိဒမေတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄။

အပရိဒယှမာန, အပရိဒယှမာနတ္တ — အပရိဠယှ-မာန, –တ္တ-တို့ ကြည့်။

အပရိဒီပိတ (တိ)[န+ပရိဒီပိတ]မပြအပ်သော။ ဣမိနာ ဝေ တေန အပရိဒီပိတာပိ ဓမ္မက္ခန္ဓာ သန္တီတိ ပကာသေတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၃၃။

အပရိဒေဝ (ပု) [န+ပရိဒေဝ]မငိုကြွေးခြင်း၊ မမြည်တမ်းခြင်း။ အပရိဒေဝေါ အဘိညေ-ယျော။ ပဋိသံ။၁၂။ ပရိဒေဝေါ ဝုဋ္ဌဟိတွာ အ-ပရိဒေဝံ ပက္ခန္ဒတီတိ ဂေါတြဘု။ ပဋိသံ။၆၄။ အသောကံ အပရိဒေဝံ အနုပါယာသံ အသံ-

ကိလိဋ္ဌန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၈။

အပရိနိဋ္ဌာန (န) [န+ပရိနိဋ္ဌာန] မပြီးဆုံးခြင်း၊ အပြီး အဆုံးသို့ မရောက်ခြင်း၊ လုံးဝဥဿုံ မပြည့်စုံခြင်း။ ဉာဏဿ အပရိပစ္စနတော ဗုဒ္ဓကာရကဓမ္မာနံ အပရိနိဋ္ဌာနတော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၂၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၉၉။

အပရိနိဋ္ဌိတ (တိ) [န+ပရိနိဋ္ဌိတ] အပြီးအဆုံးသို့ မရောက်သေးသော၊ အလိုရှိသည့်အတိုင်း–လုံးဝဥဿုံ–မပြည့်စုံ–မပြီး–သေးသော၊ လက်စမသတ်သေးသော။ အပရိနိဋ္ဌိတာဝ မာလာယော ဂဟေတွာ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၈။ အပရိနိဋ္ဌိတာဝါတိ ယထာဓိပ္ပါယံ အပရိယောသိတာ ဧဝ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၇၇။ ဗုဒ္ဓါ ကိရ အပရိနိဋ္ဌိတာယ ဒေသနာယ ဝိဟာရံ ပဝိသန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၂။ အပရိနိဋ္ဌိတာယ ဒေသနာယ ဥဋ္ဌဟိတွာ ပက္ကန္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇။ အပရိနိဋ္ဌိတေယေဝ စေတိယေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇။ ယသ္မာ ဒုက္ခဒဿနာဒီဟိ ဒဿနံ အပရိနိဋ္ဌိတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၄။ အပရိနိဋ္ဌိတာယ ဒေသနာယ ဥဋ္ဌဟိတွာ ပက္ကန္တတ္တာ။ သာရတ္ထ၊၂။၂။ အနိက္ခိတ္တဝတ္တော ဟုတွာ ပရိဝသန္တော အပရိနိဋ္ဌိတေယေဝ ပရိဝါသေ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၆၄။ ဝိပ္ပကတ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၁၃) လည်း ကြည့်။

အပရိနိဋ္ဌိတကိစ္စ (တိ) [အပရိနိဋ္ဌိတ + ကိစ္စ] အပြီးအဆုံးသို့ မရောက်သေးသော–ပြုဖွယ်–ကိစ္စ–ရှိသော၊ လုံးဝဥဿုံ–မပြည့်စုံ–မပြီး–သေးသော–ပြုဖွယ်–ကိစ္စ–ရှိသော။ သတ္တ သေခါ ပဝတ္တေန္တိ ကလျာဏဝတ္တာဿ အပရိနိဋ္ဌိတကိစ္စတ္တာ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၅၁။

အပရိနိဋ္ဌိတတ္တ (န) [အပရိနိဋ္ဌိတ+တ္တ] အပြီးအဆုံးသို့ မရောက်သေးသည်၏ အဖြစ်။ ဟေဋ္ဌာ ပန ဘာဝနာမဂ္ဂဿ အပရိနိဋ္ဌိတတ္တာ “ဒွိန္နံ ဉာဏာန”န္တိ အဝတွာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၉။

အပရိနိဋ္ဌိတဘာဝ (ပု) [အပရိနိဋ္ဌိတ+ဘာဝ] အပြီးအဆုံးသို့ မရောက်–သည်၏ အဖြစ်–ခြင်း၊ ဘဝတို့၏ အပြီးအဆုံးသို့ မရောက်–သည်၏ အဖြစ်–ခြင်း။ သဗျာဗဇ္ဈံ ဘန္တေ အတ္တဘာဝပဋိလာဘံ အဘိနိဗ္ဗတ္တယတော အပရိနိဋ္ဌိတဘာဝါယ အကုသလာ ဓမ္မာ အဘိဝဍ္ဎန္တိ။ မ၊၃။၁၀၀။ အပရိနိဋ္ဌိတဘာဝါယာတိ ဘဝါနံ အပရိနိဋ္ဌိတဘာဝါယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၉။ ဘဝါနံ အပရိနိဋ္ဌိတဘာဝါယာတိ ကာမဘဝါဒီနံ အပရိယောသာနာယ ပရိယောသာနံ ဂစ္ဆတောပိ တာဒိသဿ ဘဝါနံ အပရိယောသာနမေဝ ဟောတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၈၇။

အပရိနိဋ္ဌိတဝိမုတ္တိတာ (ထီ) [အပရိနိဋ္ဌိတ+ဝိမုတ္တိ+တာ] အပြီးအဆုံးသို့ မရောက်သေးသော လွတ်ခြင်း (ကြိယာ) ရှိသည်၏အဖြစ်။ ဒုတိယေ ဝိမုစ္စမာနဿ အပရိနိဋ္ဌိတဝိမုတ္တိတာယ ပဋိဇာနာတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၀။

အပရိနိဋ္ဌိတသိက္ခ (တိ)[အပရိနိဋ္ဌိတ+သိက္ခာ] အပြီးအဆုံးသို့မရောက်သေးသော–အကျင့်–သိက္ခာ–ရှိသော၊သူ။ သိက္ခာဘိတိ ဤမိနာ သိက္ခတ္တယသမင်္ဂီ အပရိနိဋ္ဌိတသိက္ခော သေက္ခောတိ ဒဿေတိ။ မ၊ဋီ၊၁။၉၂။

အပရိနိပ္ဖန္န (တိ) [န+ပရိနိပ္ဖန္န] အကြောင်းတရားတို့သည် ပြီးစေအပ်သည်–ပရိနိပ္ဖန္န–မဟုတ်သော။ ရူပံ အပရိနိပ္ဖန္နန္တိ? အာမန္တာ။ အဘိ၊က။၄၅၃။ ဒုက္ခညေဝ ပရိနိပ္ဖန္နံ၊ သေသာ ခန္ဓာယတနဓာတုဣန္ဒြိယဓမ္မာ အပရိနိပ္ဖန္နာတိ ယေသံ လဒ္ဓိ.... တေ သန္ဓာယ ရူပံ အပရိနိပ္ဖန္နန္တိ ပုစ္ဆာ သကဝါဒိဿ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၅။ ဧဝံ သတိ တေန “စက္ခာယတနံ အပရိနိပ္ဖန္န”န္တိအာဒိ န ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ။ မူလ၊ဋီ၊၃။၁၁၆။ ဒသ (ရူပါနိ) အပရိနိပ္ဖန္နာနိ

နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၀။ ပဠမံ ပန ခန္ဓာ ပရိနိဗ္ဗုန္နာ၀ ဟောန္တိ၊ နော အပရိနိဗ္ဗုန္နာ။ ....သဘာ၀ဓမ္မေသု ဟိ နိဗ္ဗာနမေဝေကံ အပ-ရိနိဗ္ဗုန္နံ အနိဗ္ဗုန္နဉ္စ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇။ သွာယံ ဥပ္ပါဒဝိကာရော အပရိနိဗ္ဗုန္နော ယေသု ခန္ဓေသု ဂဏ္ဌိတဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၃၆။ ဧတ္ထ စ ပုရိမာနိ ဒွေ အနိဗ္ဗုန္နာနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၆။ ဉာတိ-ဘောဂါ ပညတ္တိမတ္တာ တဗ္ဗိနာသာဝါတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပါယေန အပရိနိဗ္ဗုန္နတံ သန္ဓာယ "အနိဗ္ဗုန္နာနိ"တိ အာဟ။ အပရိနိဗ္ဗုန္နတံ-ယေ၀ ဟိ သန္ဓာယ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ စ "ဒသရူပါ-နိ အနိဗ္ဗုန္နာနိ"တိ ဝုတ္တံ။ ရူပကဏ္ဍ၀ဏ္ဏနာ-ယဉ္စ တာနိ "အပရိနိဗ္ဗုန္နာနိ"တိ ဝုတ္တာနိ။ မူလဋီ၊၂။၆၄။ ပရိနိဗ္ဗုန္နံ နာမ ခန္ဓပဉ္စကံ။ အတံသဘာ၀တ္တာ ပဏ္ဏတ္တိ အပရိနိဗ္ဗုန္နာ, အနိဗ္ဗုန္နာ စ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ "အပရိနိဗ္ဗုန္နတံ သန္ဓာယ အနိဗ္ဗုန္နာနီတိ အာဟာ"တိ။ န ဟိ ပဏ္ဏတ္တိ ကေနစိ နိဗ္ဗုဒ္ဓီယတိ။ အညတ္ထာပိ အပရိနိဗ္ဗုန္နေ အနိဗ္ဗုန္န၀ေါဟာရော အာဂ-တောတိ ဒဿေတုံ အပရိနိဗ္ဗုန္နတံယေ၀ါတိ-အာဒိမာဟ။ ကာမဉ္စေတ္ထ အပရိနိဗ္ဗုန္နံ "အနိဗ္ဗုန္န"န္တိ ဝုတ္တံ။ အနုဋီ၊၂။၇၁။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၈၁-လည်း ကြည့်။)

အပရိနိဗ္ဗုန္နကထာ (ထီ) [အပရိနိဗ္ဗုန္န+ကထာ] ပရိနိဗ္ဗုန္နမဟုတ် ဟူသော ပဉ္စာကို ဆိုရာဖြစ်သောစကား။ အဘိ၊က။၄၅၃-၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၅။ မူလဋီ၊၃။၁၁၆။ အနုဋီ၊၃။၁၅၆-တို့ ကြည့်။

အပရိနိဗ္ဗုန္နတာ (ထီ) [အပရိနိဗ္ဗုန္န+တာ] (က) အကြောင်းတရားတို့က ငြိမ်းစေအပ်သည် မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ အပရိနိဗ္ဗုန္န-ကြည့်။ (ခ) နိဗ္ဗုန္န – နိဗ္ဗုန္နရုပ် – မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ ရူပရူပါနံ ဝိကာရာဒိမတ္တသဘာ၀တော အပရိ-နိဗ္ဗုန္နတာ ဝုတ္တာ။ မူလဋီ၊၁။၁၅၀။

အပရိနိဗ္ဗုန္နသဘာ၀ (ပု) [အပရိနိဗ္ဗုန္န+သဘာ-၀] ပရိနိဗ္ဗုန္နမဟုတ်သော – အပရိနိဗ္ဗုန္န – သဘော။ ဣဒံ အပရိနိဗ္ဗုန္နသဘာ၀တော အနု-ပလဗ္ဘမာနတာယ။ အနုဋီ၊၁။၁၇၁။

အပရိနိဗ္ဗာယန္တ (တိ) [န+ပရိနိဗ္ဗာယန္တ] ပရိ-နိဗ္ဗာန်မပြုသော၊သူ။ အရဟတ္တပတ္တဒိ၀သေ-ယေ၀ အပရိနိဗ္ဗာယန္တဿ ယာ၀တာယုကံ ဌိတကာလော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။

အပရိနိဗ္ဗာယိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပရိနိဗ္ဗာယိတွာ] ပရိနိဗ္ဗာန်မပြုမူ၍။ ယော ပန အဝိဟာဒီသု နိဗ္ဗတ္တော တတ္ထေ၀ အပရိနိဗ္ဗာယိတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၂၇၂။

အပရိနိဗ္ဗုတ (တိ) [န+ပရိနိဗ္ဗုတ] (၁) မငြိမ်းအေးသေးသော ကိလေသာရှိသော၊ ကိလေ-သာမငြိမ်းသေးသော၊သူ။ အဒန္တော အဝိနီ-တော အပရိနိဗ္ဗုတော။ မ၊၁။၅၅။ မဟာနိ။ ၂၄။ အနိဗ္ဗုတကိလေသတာယ အပရိနိဗ္ဗု-တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၇။ မဟာ-နိ၊ဋ္ဌ။၉၁။ အဟဉ္စမှိ ပရိနိဗ္ဗုတော၊ လော-ကော စ အပရိနိဗ္ဗုတော။ ပဋိသံ။၁၂၅။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၄၀။ အပရိနိဗ္ဗုတော ဝေ ဝါ ယထာ ကာမဝိတက္ကာဒိနော ဝိတက္ကဿ အပ္ပ-ဟီနတ္တာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၇။ (၂)ပရိနိဗ္ဗာန် မစံသေးသော၊သူ။ အာယသ္မာ အာနန္ဒော ယထာ ပုဗ္ဗေ အပရိနိဗ္ဗုတဿ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ တဿ သမ္မုခတော အပရိနိဗ္ဗုတေ တထာ-ဂတေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄။ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၀။ သာရတ္ထ၊၁။၂၇၊၃၈၉။ ဝိမတိ၊၁။၇၉။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၂၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၇-တို့လည်း ကြည့်။)

အပရိနိဗ္ဗုတသဘာ၀ (တိ) [န+ပရိနိဗ္ဗုတ+ သဘာ၀] ပရိနိဗ္ဗာန်မပြုခြင်း – အပရိနိဗ္ဗုတ – သဘောရှိသော၊သူ။ ဧဝံ ဂုဏသမန္နာဂတတ္တာ အပရိနိဗ္ဗုတသဘာ၀ေန ဘဝိတုံ ယုတ္တောပိ သေ ပရိနိဗ္ဗုတော ဝေ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၇၉။

အပရိပက္က (တိ) [န+ပရိပက္က] (က) မရင့်ကျက်သေး – ရင့်ကျက်ခြင်းသို့ မရောက်သေး–

သော။ အပရိပက္ကံ ဝါ ကမ္မံ ပရိပါစေဿာမိ။
မ၊၂။၁၀၆။ အပရိပက္ကံ ပရိပါစေတိ နာမ
ယော "အဟံ ပက္ကိတော"တိ အန္တရာ ဝိသုဇ္ဈ-
တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၁။ အပရိ-
ပက္ကာယ မေဃိယ စေတောဝိမုတ္တိယာ။
ဥဒါန။၁၁၉။ အပရိပက္ကာယာတိ ပရိပါကံ
အပ္ပတ္တာယ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၉၉။ အပရိပက္ကာယ
ပန ဗောဓိယာ ပဒေသဉာဏေ ဌိတဿ။
ဗီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၃။ ပုဗ္ဗေ ပန မယှံ အပရိ-
ပက္ကေ ဉာဏေ ဗောဓိစရိယံ စရန္တဿ။
မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။ ဉာဏေ ဟိ အပရိပက္ကေ ယေ
တေန ပရိပက္ကေန။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၆၁။ အပရိ-
ပက္ကေပိ ဉာဏေ အတ္တာနံ ရက္ခိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၀၆။ ပုဗ္ဗေပိ အပရိပက္ကေ ဉာဏေ ပညဝါ၀။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၀။ အဟမ္ပိ ပုဗ္ဗေ အပရိပက္ကေ
ဉာဏေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁။ (ခ) မကြေကျက်
သေးသော။ အာသယတော နိဓာနတော
အပရိပက္ကတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၂။
သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။၃၃၆။ ကထံ အပရိပက္ကတော...ယာဝ
အပရိပက္ကော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၄၀။ အပရိပက္က-
တောတိ ဂဟဏီသင်္ခါတေန ကမ္မဇတေဇေန
အဝိပက္ကတော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၅၂။ မ၊ဋီ၊၁။၃၆၂။
သံ၊ဋီ၊၂။၄၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၁၇။ အပရိ-
ပက္ကတောတိ ဘုတ္တာဟာရပရိပါစနေန ဂဟ-
ဏီသင်္ခါတေန ကမ္မဇတေဇသာ အပရိပါက-
တော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၀၅။ ယာဂုံ ပိဝိတွာ
တာယ အပရိပက္ကာယ ဧဝ အညံ ယာဂုံ
အဇ္ဈောဟရိတွာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၃၂။ (ဂ) မရင့်
မမှည့်သေးသော။ တေသမ္ပိ အပရိပက္ကာနိ
အစ္ဆိဝဗိမ္ဗဝရဏကေတကကာသ္မရီအာဒီနံ ဖ-
လာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၂။ အစ္ဆိဝါဒီနံ အပရိ-
ပက္ကာနေဝ....အပရိပက္ကာနီတိ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊
၃။၆၅။ ဝိမတိ၊၂။၃၂။ အပရိပက္ကကာလ-
လည်း ကြည့်။

အပရိပက္ကကာလ (ပု) [အပရိပက္က+ကာလ]
မရင့်မမှည့်သေးသော အချိန်အခါ။ ဒုမပ္ဖ-
လာနိ ပက္ကကာလေ အပရိပက္ကကာလေ စ
ယတ္ထ ကတ္ထစိ ပရူပက္ကမတော သရသတော
ဝါ ပတန္တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၉။

အပရိပက္ကဉာဏ (န) [အပရိပက္က+ဉာဏ] (၁)
မရင့်ကျက် – မပြည့်စုံ – သေးသော အသိ
ဉာဏ်။ အယံ အတီတေပိ အပရိပက္ကဉာဏေ
ဌိတဿ မယှံ ဩဝါဒံ ကတွာ လောကိယ-
ဒါယဇ္ဇံ လဘိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။ ယံ ပန ပုဗ္ဗေ
ပဏ္ဍိတာ အနုပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓေ အပရိပက္ကဉာဏေ
ဌိတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။ အဟမ္ပိ ပုဗ္ဗေတိ
ဝိသေသဝစနံ အပရိပက္ကဉာဏေန သယံ စရိ-
မဘဝေ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၂၇။ (တိ) (၂) မရင့်
ကျက် – မပြည့်စုံ – သေးသော အသိဉာဏ်ရှိ
သော၊သူ။ အယံ ပန အပရိပက္ကဉာဏတ္တာ....
ဧဝမာဟ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၄။ ယောဂေ ဘာဝ-
နာယံ တံ အယုဉ္ဇန္တာနံ ဝါ သတ္တာနံ အပရိ-
ပက္ကဉာဏာနံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၀၅။

အပရိပက္ကတ္တ (န) [အပရိပက္က+တ္တ] မရင့်ကျက် –
မရင့်မာ – သေးသည်၏ အဖြစ်။ သော တတ္ထ
ဝိသတိဝဿသဟဿာနိ သမဏဓမ္မံ ကရော-
န္တော ဉာဏဿ အပရိပက္ကတ္တာ ဝိသေသံ
နိဗ္ဗတ္တေတုံ နာသက္ခိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။
သဗ္ဗညုတညာဏဂဗ္ဘဿ အပရိပုဏ္ဏတ္တာ အပ-
ရိပက္ကတ္တာ စ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၃၇။ (သာရတ္ထ၊၃။
၂၉၀။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၅၀။ မ၊ဋီ၊၂။၆၀။ သံ၊ဋီ၊၂။
၄၄၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အပရိပက္ကဘာဂ (ပု) [အပရိပက္က+ဘာဂ]
မကြေကျက်သောအဖို့အစု။ အပရိပက္ကဘာဂါ
စ တေတိ တေ အနာမသိတွာ ကရီသမုတ္တ-
ဘာဂါ ဧဝေတ္ထ ဒဿိတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။
၄၂၂။

အပရိပက္ကဘာဝ (ပု) [အပရိပက္က+ဘာဝ]
မရင့်ကျက်သည်၏ အဖြစ်၊ ဣန္ဒြိယာနံ အပရိ-

ပက္ကဘာဝေန အတ္တာနံ ရာဇမိတရဍ္ဍ ဥဒ္ဒိဿ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၅၁။ အပရိပက္ကတောတိ အပရိပက္ကဘာဝတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၂၁။

အပရိပက္ကဝေဒနီယ (နှ) [(၁) အပရိပက္က+ဝေဒနီယ။ (၂) အပရိပက္က+ဝေဒနီယ၊ နှ+ပရိပက္ကဝေဒနီယ] (၁) မရင့်ကျက်သေးသော–မျက်မှောက် မဟုတ်သော–ဘဝ၌ ခံစားအပ်သော အကျိုးရှိသောကံ။ (ဥပပဇ္ဇ–အပရာပရိယ – ဝေဒနီယကံ)။ "ယံ ပနိဒံ ကမ္မံ အပရိပက္ကဝေဒနီယံ၊ တံ ဥပက္ကမေန ဝါ ပဓာနေန ဝါ 'ပရိပက္ကဝေဒနီယံ ဟောတူ'တိ လဗ္ဘမေတ"န္တိ ?နော ဟိဒံ အာဝုသော။ မ၊၃။၇။ အပရိပက္ကဝေဒနီယန္တိ အပရိပက္ကေ အတ္တဘာဝေ ဝေဒနီယံ၊ သမ္ပရာယဝေဒနီယသောတံ အဓိဝစနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃။ သမ္ပရာယဝေဒနီယဿာတိ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယဿ အပရာပရိယဝေဒနီယဿ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၁၄။ (၂) မရင့်ကျက်သော ခံစားအပ်သည့် အကျိုးရှိသောကံ၊ ရင့်ကျက်ပြီးသော–မျက်မှောက်–ဘဝ၌ ခံစားအပ်သော အကျိုးမရှိသော ကံ။ (ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အကျိုးပေးခွင့် မရသော အတိတ်ကံ၊ အကျိုးပေးရန် အလှည့်အခွင့် မရသော အလဒ္ဓဝိပါကဝါရ ခေါ် အဟောသိကံ တမျိုး။) "ယံ ကမ္မံ အပရိပက္ကဝေဒနီယံ၊ တံ မေ ကမ္မံ ပရိပက္ကဝေဒနီယံ ဟောတူ"တိ တေဿ အတ္ထာယ ဘဂဝတိ ဗြဟ္မစရိယံ ဝုဿတီတိ? နော ဟိဒံ အာဝုသော။ အံ၊၃။၁၈၈။ အပရိပက္ကဝေဒနီယန္တိ အလဒ္ဓဝိပါကဝါရံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၅။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၅။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၀၈·တို့လည်း ကြည့်။)

အပရိပက္ကိန္ဒြိယ (တိ) [နှ+ပရိပက္က+ဣန္ဒြိယ] မရင့်ကျက်သေးသော ဣန္ဒြေရှိသော၊ ရင့်ကျက်သော ဣန္ဒြေမရှိသော၊သူ။ ဘဂဝတော ဝေနေယျသတ္တာ အပရိပက္ကိန္ဒြိယာ ဟောန္တိ၊ တေသံ ဣန္ဒြိယပရိပါကံ အာဂမယမာနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၇။ သာရတ္ထ၊၁။၄၅၃။

အပရိပစ္စန (နှ) [နှ+ပရိပစ္စန] မရင့်ကျက်ခြင်း။ ကသ္မာ ? ဉာဏဿ အပရိပစ္စနတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၂၁။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၀၀။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၃၈။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၉၉။

အပရိပတန္တ (တိ) [နှ+ပရိပတန္တ] မကျသော၊ မလည်းသော။ သော ဟိ ကေ ဣရိယာပထဗာဓနံ အသေန ဣရိယာပထေန ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ အပရိပတန္တံ အတ္တဘာဝံ ဟရတိ ပဝတ္တေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၄။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၅၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၂။

အပရိပန္ထတာ (ထီ) [နှ+ပရိပန္ထ+တာ] ဘေးရန်မရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဝိပဿနာစာရဿ အာရဒ္ဓဝုတ္တိတံ အပရိပန္ထတဉ္စ ဒဿေန္တော ဩပမ္မဒ္ဓယမာဟ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၇၃။

အပရိပန္ထိယတာ (ထီ) [နှ+ပရိပန္ထိယ+တာ] မပိတ်ပင် – မတားဆီး – မနှောက်ရှက် – အပ်သည်၏ အဖြစ်။ ကိလေသစောရေဟိ အပရိပန္ထိယတာယ ခေမံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၉။

အပရိပါက (ပု) [နှ+ပရိပါက] (က) မရင့်ကျက်ခြင်း။ ဝေနေယျာနံ အပရိပါကံ ပဋိစ္စ ဖုဿမာသတော ပရဉ္စ။ ဝိမတိ၊၁။၉၆။ (ခ) မကြေကျက်ခြင်း။ အပရိပက္က (ခ) အနက် ကြည့်။

အပရိပါကဂတ (တိ) [နှ+ပရိပါက+ဂတ] ရင့်ကျက်ခြင်းသို့ မရောက် – မရင့်ကျက် – သေးသော။ တဒါ ကိရ ဘဂဝါ သက္ကဿေဝ အပရိပါကဂတံ ဉာဏံ ဝိဒိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၈။ ....ဒုဗ္ဗဏ္ဏော ဟုတွာ နိဗ္ဗိဇ္ဇ ယထာ တံ အပရိပါကဂတေ သမဏဓမ္မေ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။

အပရိပါကိန္ဒြိယ (တိ) [န+ပရိပါက+ဣန္ဒြိယ] မရင့်ကျက်သေးသော ဣန္ဒြေ ရှိသော၊ ရင့်ကျက်သော ဣန္ဒြေမရှိသော၊သူ။ သစေ ပန နေသံ ဝုတ္တဝသာနံ အပရိပါကိန္ဒြိယာ(အပရိပက္ကိန္ဒြိယာ ?) ဝေနေယျသတ္တာ ဟောန္တိ၊ တေသံ ဣန္ဒြိယပရိပါကံ အာဂမေန္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၆၄။ အပရိပက္ကိန္ဒြိယ-လည်း ကြည့်။

အပရိပါစိတ (တိ) [န+ပရိပါစိတ] မစီရင်–မတိုက်တွန်း–မစေခိုင်း–အပ်သော။ အပရိပါစိတေ အပရိပါစိတသညီ၊ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ ၂။၉၃။ အပရိပါစေတိ-လည်း ကြည့်။

အပရိပါစိတသညီ (တိ) [အပရိပါစိတ + သညာ+ဤ] မစီရင်–မတိုက်တွန်း–မစေခိုင်း–အပ်ဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ အပရိပါစိတ-ကြည့်။ (ကခါ။၂၁၅-လည်း ကြည့်။)

အပရိပုစ္ဆက (တိ) [န+ပရိပုစ္ဆက] မမေးမြန်း–မစုံစမ်း–သော၊ သူ။ အပရိပုစ္ဆကော ပန "ဣဒံ ကာတဗ္ဗံ၊ ဣဒံ န ကာတဗ္ဗ"န္တိ န ဇာနာတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၀။

အပရိပုစ္ဆကတာ (ထီ) [အပရိပုစ္ဆက+တာ] မမေးမြန်း–မစုံစမ်း–သူ၏အဖြစ်။ ဉာဏဿမို အကုသလာ မိစ္ဆာဒိမာနော အပရိပုစ္ဆကတာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၀၇။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၇၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၇၄။

အပရိပုစ္ဆန (န) [န+ပရိပုစ္ဆန] မမေးမြန်း–မစုံစမ်း–ခြင်း။ အပရိပုစ္ဆနေန နိရယေ နိဗ္ဗတ္တတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၀။ အပရိပုစ္ဆနေနာတိ အပရိပုစ္ဆာမတ္တေန နိရယေ န နိဗ္ဗတ္တတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၇၆။

အပရိပုစ္ဆာ (ထီ) [န+ပရိပုစ္ဆာ] မမေးမြန်း–မစုံစမ်း–ခြင်း။ အသုဿူသာ အပရိပုစ္ဆာ ပညာယ ပရိပန္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၄။ အထက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

အပရိပုစ္ဆာဟေတု (ပု) [အပရိပုစ္ဆာ+ဟေတု] မမေးမြန်း – မစုံစမ်း – ခြင်း ဟူသော အကြောင်း။ အပရိပုစ္ဆာဟေတု ပန ကတ္တဗ္ဗာကရဏာဒိဟိ သိယာ နိရယနိဗ္ဗတ္တိ။ မ၊ဋီ၊ ၃။၃၇၆။

အပရိပုစ္ဆိတ (တိ) [န+ပရိပုစ္ဆိတ] မမေးမြန်း –မစုံစမ်း–အပ်သော၊သူ။ တဿ တေ ဇဝံ အပရိပုစ္ဆိတာ အဝိဝဋ္ဋစ္ဆေဝ န ဝိဝရန္တိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၃၅၄။

အပရိပုဏ္ဏ (တိ) [န+ပရိပုဏ္ဏ] မပြည့်စုံသော၊ မပြည့်သော၊မများသော။ (က) မပြည့်စုံ–မပီသ–မထင်ရှား–သော။ နိမိတ္တမတ္တာသီတိ တာဝ ဣတ္ထိနိမိတ္တံ အပရိပုဏ္ဏံ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။ (ခ) မပြည့်သော၊ လိုသေးသော။ သစေ ဝဿာနာဒယော အပရိပုဏ္ဏာ ဟောန္တိ၊ယတ္တကေဟိ ဒိဝသေဟိ ယဿ ယော ဥတု အပရိပုဏ္ဏော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၆။ (ဂ) အပြည့်အစုံ–အကုန်အစင်–မဟုတ်သော၊ အကြွင်းအကျန်ရှိသော၊ ချို့တဲ့သော။ .... ဒွတ္တိ သမဟာပုရိသလက္ခဏေဟိ ပရိပုဏ္ဏေဟိ နော အပရိပုဏ္ဏေဟိ။ ဒီ၊၁။၉၉။ (ဂုင်း။၁၉၁၊၁၉၇။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၇၇။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၁၇။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၇၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၆၄။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၉၊၅၉၊၂၄၃။ နေတ္တိ၊ဝိ။၂၅၃-တို့လည်း ကြည့်)။ (ဃ) အစုံ – အစေ့ – မဟုတ်သော၊ အလပ် – အဟာ–ရှိသော။ ပရိဘာသာယ ပရိပုဏ္ဏာယ နော အပရိပုဏ္ဏာယ။ ဒီ၊၃။၆၆။ နော အပရိပုဏ္ဏာယာတိ အန္တရာ အဋ္ဌပိတာယ နိရန္တရံ ပဝတ္တာယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၅။ (င)မပြည့်–မစုံ–သော၊ အယုတ်–အလွန်–အပို–အလို–ရှိသော။ ကေဒေသေနာပိ အပရိပုဏ္ဏာ နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၉။ (စ) မပြည့်–မမီ–ပု–တို–သော။ ခုဇ္ဇာနံ ဥပရိမကာယော အပရိပုဏ္ဏော ဟောတိ၊ ဝါမနာနံ ဟေဋ္ဌိမကာယော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇။ (ဆ) မပြည့်စုံ–မတင့်တယ်–အချိုးမကျ–

သော။ စက္ခုဘဏ္ဍာ အပရိပုဏ္ဏာ ဟောန္တိ၊ ဟတ္ထိမှုသိကာဒီနံ အက္ခိသဒိသေဟိ ဝိနိဂ္ဂတေဟိပိ ဂမ္ဘီရေဟိပိ အက္ခီဟိ သမန္နာဂတာ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂။ (ဇ) မပြည့်–မစပ်–မစေ့–မစိပ်–သော။ ဒန္တာ အပရိပုဏ္ဏာ စေဝ ဟောန္တိ ဝိရဠာ စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၁။ (ဈ) မပြည့်–မစုံ–ချို့တဲ့–သော၊ အင်္ဂါချို့တဲ့သော။ တတြာယံ ဒေသနာ အနာဂတဿ အဒဿိတတ္တာ အပရိပုဏ္ဏာတိ န ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ .... သော န တ္တောဝတာ "အပရိပုဏ္ဏော သံသုမာရော"တိ န ဂဏှာတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇-ဂ။ အပရိပုဏ္ဏောတိ ဝိကလာဝယဝေါ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၂။ (ည) မပြည့်–မစေ့–မစေ့ရောက်–မတိုင်ရောက်–သေးသော။ သတ္တမေ ဒိဝသေ အပရိပုဏ္ဏေယေဝ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁ဂ။ တတိယဿ သံဝစ္ဆရဿ အဗ္ဘန္တရေ၊ တသ္မိံ အပရိပုဏ္ဏေယေဝ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၇။ (ထေရီ၊ဋ္ဌ။၉၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ဂဂ-၉။ ဝိမတိ၊၂။၁၃ဂ။ အံ၊ဋီ၊၁။ ၁၃ဂ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၆၇-တို့ လည်းကြည့်)။ (ဋ) မပြည့်စုံ–မကောင်းမွန်–မယဉ်ကျေး–မဖွယ်ရာ–သော။ ဒုရုတ္တံ အပရိပုဏ္ဏမေဝ ဟောတီတိ အသုရောပေါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၇၉။ (ဌ) မပြည့်စုံသော၊ ချို့တဲ့–ချွတ်ယွင်း–ကျိုးပြတ်–သော။ အပရိပုဏ္ဏအသိတသဏ္ဌာန-ကြည့်။ (ဍ) အပြည့်အစုံမဟုတ်–အပြီးမသတ်–အဆုံးမရောက်–ကြွင်းကျန်–သော။ သတ္တာ တေန အပရိပုဏ္ဏံ ကတ္ဝာ ဝုတ္တံ ဂါထံ ပရိပုဏ္ဏံ ကတ္ဝာ ဒဿေန္တော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂ဂ၇။ အထ ဝါ အပရိပုဏ္ဏံ ပဒံ အက္ခရမိတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃။ (ၡင်း။၁၇၄။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၀၁-လည်း ကြည့်)။ (ဎ) မပြည့်စုံသော၊ကင်းကွာ–လွဲချော်–သော။ တေ ဟိ မိစ္ဆတ္တနိယတဘာဝတော ဧကန္တေန ပရိဟီနာ အပရိပုဏ္ဏာ မဟာဇာနိကာ။ ဉာတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၁၄ဂ။ (ဏ) မပြည့်–မလျှံ–ဟောက်–ပွမ်း–သော၊ မပြည့်–မများ–နည်း–သော၊ ရေနည်းသော။ နဒီ အပရိပုဏ္ဏာဝ သုဿာမိ။ ဇာ၊၁။၂၇ဂ။ (တ) မပြည့်သော၊ ယုတ်လျော့–ကွယ်ပျောက်–သော။ ဣန္ဒြိယာနိ အပရိပုဏ္ဏာနိ အဟေသုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၀။ (ထ) မပြည့်စုံ–မပီသ–မရှင်းလင်း–သော။ ထ္တေ ယတ္တကေန ဝစနံ အပရိပုဏ္ဏံ ဟောတိ။ ကင်္ခါ။၂ဂ၃။ (ဒ) မပြည့်စုံ–မလုံခြုံ–သော။ ဝေမေဝ ယဿ သိလံ ဘိန္နံ ဟောတိ ခဏ္ဍံ အပရိပုဏ္ဏံ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၆။ (ဓ) မပြည့်စုံသော၊ ကင်းမဲ့–ဆိတ်သုဉ်း–သော။တဗ္ဘာဝေန အပရိပုဏ္ဏောတိ အတ္ထော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၇၁။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၀၇-လည်း ကြည့်။) (န) မပြည့်စုံ–မလုံလောက်–မထိုက်–မလျော်–သော။ ဗလဘာဝေါ အပရိပုဏ္ဏော။ မူလ၊ဋီ၊၁။၁၃၇။ (ပ) မပြည့်စုံ–မစေ့မင–တပိုင်းတစ–တစိတ်တဒေသ–သော။ အပရိပုဏ္ဏော သစ္စာဘိသမယော သိယာ။ အနု၊ဋီ၊၂။၆၄။

အပရိပုဏ္ဏအင်္ဂဒွယယုတ္တ (တိ) [အပရိပုဏ္ဏအင်္ဂဒွယ+ယုတ္တ] မပြည့်စုံသော အင်္ဂါ ၂-ပါး အပေါင်းနှင့်ယှဉ်သော။ အပရိပုဏ္ဏအင်္ဂဒွယယုတ္တော ဒွါဒသင်္ဂိကဝါရော နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။

အပရိပုဏ္ဏအသိတသဏ္ဌာန (တိ) [အပရိပုဏ္ဏအသိတ+သဏ္ဌာန] မပြည့်စုံသော တံစဉ်သဏ္ဌာန်ရှိသော၊ ချို့တဲ့–ချွတ်ယွင်း–ကျိုးပြတ်–သော တံစဉ်သဏ္ဌာန်ရှိသော။ စတုဝီသတိယာ ဖာသုကဋ္ဌီသု အပရိပုဏ္ဏာနိ အပရိပုဏ္ဏအသိတသဏ္ဌာနာနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။

အပရိပုဏ္ဏအသိသဏ္ဌာန (တိ) [အပရိပုဏ္ဏ+အသိ+သဏ္ဌာန] အနှောင့်အသွား မပြည့်စုံသော သန်လျက်သဏ္ဌာန်ရှိသော (သမွော, ဝိသုဒ္ဓိ၊သျှ) စတုဝီသတိယာ ဖာသုကဋ္ဌီသု အပရိပုဏ္ဏာနိ အပရိပုဏ္ဏအသိသဏ္ဌာနာနိ။

ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၄၆။(ဘိက္ခုဉာဏမောလိ-၏ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်၌ "မြင်းမေးလွယ်, မေးကောက်"ဟု ပြန်ဆိုသည်။)

အပရိပုဏ္ဏကေင်္ယုတ္တ (တိ) [အပရိပုဏ္ဏကေင်္+ယုတ္တ] မပြည့်စုံသော အင်္ဂါ ၁-ပါးနှင့် ယှဉ်သော။ အပရိပုဏ္ဏကေင်္ယုတ္တော ကောဒသင်္ဂိကဝါရော နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။

အပရိပုဏ္ဏကေဝသ (တိ) [န+ပရိပုဏ္ဏ+ကေဝသ] မပြည့်သေးသော ၁-နှစ်ရှိသော၊၁-နှစ်မပြည့်သေးသော၊ ၁-ဝါမရသေးသော။ ဥပသမ္ပဒတော ပဋ္ဌာယ အပရိပုဏ္ဏကေဝသောတိ အဓိပ္ပါယော။ သာရတ္ထ၊၁။၁၂၃။

အပရိပုဏ္ဏကမ္မန္တ (တိ) [အပရိပုဏ္ဏ+ကမ္မန္တ] မပြည့်စုံသော – လစ်ဟင်းသော – ဆောင်ရွက်ရန်အမှု – ဝတ္တရား – ရှိသော၊သူ။ တာမယံ ဘန္တေ အပရိပုဏ္ဏကမ္မန္တာ ဝိပ္ပဋိသာရိနိယော....။အံ၊၃။၁၉၃-၄။

အပရိပုဏ္ဏကာယ (တိ) [အပရိပုဏ္ဏ+ကာယ] မပြည့်စုံ – ပု – တို – သော ကိုယ်ရှိသော၊သူ။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အပရိပုဏ္ဏကာယတ္တ(န) [အပရိပုဏ္ဏကာယ+တ္တ] မပြည့်စုံ – ပု – တို – သော ကိုယ်ရှိသောသူ၏အဖြစ်။ တေ အပရိပုဏ္ဏကာယတ္တာ နသက္ကောန္တိ အနောနမန္တာ ဇဏ္ဏုကာနိ ပရိမဇ္ဇိတုံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၉။

အပရိပုဏ္ဏကောသကောဋ္ဌာဂါရ (တိ) [အပရိပုဏ္ဏ+ကောသကောဋ္ဌာဂါရ] မပြည့်သော – လျော့သော – ဟောက်သော – ဘဏ္ဍာတိုက်, စပါးကျီ (စပါးစည့်) ရှိသော၊သူ။ အဟံ ပနမှိ ဒလိဒ္ဒေါ.... အပရိပုဏ္ဏကောသကောဋ္ဌာဂါရော။ ဝိ၊၃။၄၈၇။

အပရိပုဏ္ဏခန္ဓသမုဂ္ဂမ (ပု) [အပရိပုဏ္ဏခန္ဓ+သမုဂ္ဂမ] မပြည့်စုံသော ခန္ဓာတို့၏ – ပဋိသန္ဓေအခါဖြစ်ခြင်း – တကွဖြစ်ခြင်း။အပရိပုဏ္ဏခန္ဓသမုဂ္ဂမော ကေဝေါကာရစတုဝေါကာရေသု သက္ကာ ဝိညာတုန္တိ။ မူလဋီ၊၂။၁၇။

အပရိပုဏ္ဏဂါဟ (ပု) [အပရိပုဏ္ဏ+ဂါဟ] အပြည့်အစုံမဟုတ်သော ခန္ဓာ – ခန္ဓာ ၅-ပါးတွင် ၁-ပါးပါး – ကို အတ္တ-ဟုစွဲယူခြင်း။အပရိပုဏ္ဏဂါဟဝသေန တေသံ အညတရံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၈။

အပရိပုဏ္ဏဂုဏ (တိ)[အပရိပုဏ္ဏ+ဂုဏ] မပြည့်စုံသော ဂုဏ်ရှိသော၊ ဂုဏ် အပြည့်အစုံမရှိသော၊သူ။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အပရိပုဏ္ဏဂုဏတာ (ထီ)[အပရိပုဏ္ဏဂုဏ+တာ] မပြည့်စုံသော ဂုဏ်ရှိသော – ဂုဏ်အပြည့်အစုံမရှိသော – သူ၏အဖြစ်။မဂ္ဂသမင်္ဂီနံ.... အပရိပုဏ္ဏဂုဏတာ....။ မ၊ဋီ၊၃။၄၁၁။

အပရိပုဏ္ဏဂုဏတ္တ (န) [အပရိပုဏ္ဏဂုဏ+တ္တ] မပြည့်စုံသောဂုဏ်ရှိသော – ဂုဏ်အပြည့်အစုံမရှိသော – သူ၏အဖြစ်။ သော ဟိ ဈာနာဘိညာနံ အဘာဝေန အပရိပုဏ္ဏဂုဏတ္တာ သမဏပုဏ္ဍရီကော နာမ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၂။

အပရိပုဏ္ဏဇ္ဈာသယ (တိ) [အပရိပုဏ္ဏ+အဇ္ဈာသယ] မပြည့်သေးသော – အလို – အဇ္ဈာသယ – ရှိသော၊ အလိုမပြည့်သော၊သူ။ သဗ္ဗသတ္တေ အပရိပုဏ္ဏဇ္ဈာသယေ ဝေ ....။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၅။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၀။

အပရိပုဏ္ဏဇ္ဈာသယတာ (ထီ) [အပရိပုဏ္ဏဇ္ဈာသယ+တာ] မပြည့်သေးသော – အလို – အဇ္ဈာသယ – ရှိသော – အလိုမပြည့်သေးသော – သူ၏ အဖြစ်။ ဘဝသမ္ပတ္တိနိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တီနံ ဝသေန အပရိပုဏ္ဏဇ္ဈာသယတာယ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၇၆။

အပရိပုဏ္ဏတာ (ထီ) [အပရိပုဏ္ဏ+တာ](က) မပြည့် – မစေ့ – သည်၏အဖြစ်။ ယဿ ပဗ္ဗဇိတဿ ဝဿံ အပရိပုဏ္ဏတာယ န ဂဏနူပဂတံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။ (ခ) မပြည့်စုံ – မလုံ

လောက် – သည်၏အဖြစ်။ ဝါဒမဂ္ဂေ ဝါ အပရိပုဏ္ဏတာယ လေသမတ္တေနေဝ ဝါဒသီလာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀။

အပရိပုဏ္ဏတ္တ(န)[အပရိပုဏ္ဏ + တ္တ](က)မပြည့် – မစေ့ – လို – လျော့ – သည်၏အဖြစ်။ န ကထိနကမ္မံ ပတိ တေမာသဿ အပရိပုဏ္ဏတ္တာ။ ဝိမတိ၊၁။၁၆၄။ (ခ) မပြည့်သေး – အချိန်မစေ့သေး – သည်၏ အဖြစ်။ ပညာပါရမိတာယ သဗ္ဗညုတညာဏဂဗ္ဘဿ အပရိပုဏ္ဏတ္တာ အပရိပက္ကတ္တာ စ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၇။ (ဂ)မပြည့်စုံ – မလုံလောက် – မထိုက် – မလျော် – သည်၏ အဖြစ်။ ယဒိ အပရိပုဏ္ဏတ္တာ ဗလဘာဝဿ။ အနုဋ္ဋီ၊၁။၁၄၄။ (ဃ) အပြည့်အဝ – အလောက်အင – မရှိသည်၏အဖြစ်။ သံဃဿ အပရိပုဏ္ဏတ္တာ ဒွေဝါစိကမေဝ သရဏမဂမံသု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။ (ဒီ၊ဋ္ဋီ၊၂။၇၃-လည်းကြည့်။)

အပရိပုဏ္ဏဒွါဒသဝဿ (တိ) [အပရိပုဏ္ဏ + ဒွါဒသဝဿ]မပြည့် – မစေ့ – သော – ၁၂-နှစ် – ၁၂-ဝါ – ရှိသော၊သူ။ ဥပသမ္ပဒါဝသေန အပရိပုဏ္ဏဒွါဒသဝဿာ။ ကင်္ခါ။၃၄၅။

အပရိပုဏ္ဏနိဒါနပါဠိ (ထီ) [အပရိပုဏ္ဏ + နိဒါနပါဠိ] မပြည့်စုံသော – အကြောင်းအကျန်ရှိသော – ခုန်ကျော်သော – ပါတိမောက်နိဒါန်းပါဠိတော်။ တံ ပန အပရိပုဏ္ဏနိဒါနပါဠိဒဿန....။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၁၂၀။

အပရိပုဏ္ဏပက္ခ (တိ) [အပရိပုဏ္ဏ + ပက္ခ] မပြည့်စုံသော – ချွတ်ယွင်းသော – အတောင်ရှိသော၊သူ။ န အပရိပုဏ္ဏပက္ခော လူနပက္ခော ဝါ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ။၁။၃၁၁။

အပရိပုဏ္ဏပဉ္စဗန္ဓန (တိ) [အပရိပုဏ္ဏ + ပဉ္စဗန္ဓန] မပြည့်သော – လျော့သော – ၅-ခုသော – အဆက် – အစပ် – အချုပ် – အဖွဲ့ – ရှိသော၊ အဆက် – အစပ် – အချုပ် – အဖွဲ့ – ၅-ခု မပြည့်သော။ ယဒိ အပရိပုဏ္ဏပဉ္စဗန္ဓနော ပတ္တော ဦနပဉ္စဗန္ဓနော နာမ ဟောတိ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၃၂၇။

အပရိပုဏ္ဏပတ္တစီဝရ (တိ) [အပရိပုဏ္ဏ + ပတ္တစီဝရ] မပြည့်စုံသော – ချို့တဲ့သော – သပိတ်သင်္ကန်းရှိသော၊သူ။ န ခေါ ဘိက္ခု တထာဂတာ အပရိပုဏ္ဏပတ္တစီဝရံ ဥပသမ္ပာဒေန္တိ။ မ၊၃။၂၉၀။ အပရိပူရ-လည်း ကြည့်။

အပရိပုဏ္ဏပတ္တစီဝရတာ (ထီ) [အပရိပုဏ္ဏပတ္တစီဝရ + တာ] မပြည့်စုံသော – ချို့တဲ့သော – သပိတ်သင်္ကန်းရှိသူ၏ အဖြစ်။ အပရိပုဏ္ဏပတ္တစီဝရတာယ ပတ္တစီဝရပရိယေသနတ္ထံ ဂတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၆။ အပရိပုဏ္ဏပတ္တစီဝရတာယ ပတ္တစီဝရံ ပရိယေသန္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။

အပရိပုဏ္ဏပဒ (န) [အပရိပုဏ္ဏ + ပဒ] မပြည့်စုံသော – အပြီးမရောက်သေးသော – အကြွင်းအကျန် ရှိသေးသော – ပုဒ်။ အပရိပုဏ္ဏပဒံ ဝတ္တာ ဌိတေ အနုဗျဉ္ဇနေန။ ဝဇီရ။၂၉၁။ သာရတ္ထ၊၃။၅။

အပရိပုဏ္ဏပနသဋ္ဌိသဏ္ဌာန (တိ) [အပရိပုဏ္ဏ + ပနသဋ္ဌိ + သဏ္ဌာန] မပြည့်စုံသော ပိန္နဲစေ့ သဏ္ဌာန်ရှိသော၊မရင့် – မမှည့် – သော ပိန္နဲစေ့ သဏ္ဌာန်ရှိသော။ မဇ္ဈပဗ္ဗဋ္ဌိ အပရိပုဏ္ဏပနသဋ္ဌိသဏ္ဌာနာနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၇။

အပရိပုဏ္ဏပရိက္ခာရ (တိ) [အပရိပုဏ္ဏ + ပရိက္ခာရ] မပြည့်စုံသော – ချို့တဲ့သော – ပရိက္ခရာ ရှိသော၊သူ။ န အပရိပုဏ္ဏပရိက္ခာရဿ ဝါသောတိ။ ဝဇီရ။၄၇၁။

အပရိပုဏ္ဏပါက (တိ) [န + ပရိပုဏ္ဏ + ပါက] ပြည့်စုံစွာ ကျက်ခြင်း မရှိသော၊ ကောင်းစွာ မကျက်သော။ ပဉ္စဗန္ဓနေပိ ပတ္တေ အပရိ-

ပုဏ္ဏပါကေ ပတ္တေ ဝိယ အဓိပ္ပာယံ န ရူပတိ။ ဝိမတိ၊၁။၃၄၉။

အပရိပုဏ္ဏဗျဉ္ဇန (တိ) [န+ပရိပုဏ္ဏ+ဗျဉ္ဇန] မပြည့်စုံသော သဒ္ဒါရှိသော၊ သဒ္ဒါ မပြည့်စုံသော၊ သိထိလ,ဓနိတ စသော ဗျဉ္ဇနမျိုး–နှင့် ပြည့်စုံ – မရှိ – သော၊ (ဘာသာစကား)။ သဗ္ဗာပိ ဟိ သော ဗျဉ္ဇနေက-ဒေသဝသေနေဝ ပဝတ္တိယာ အပရိပုဏ္ဏဗျဉ္ဇ-နာတိ ကတွာ အဗျဉ္ဇနာတိ ဝုစ္စတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၂၇။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၃၈။ မ၊ဋီ၊၂။ ၁၅၁။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၅၆။

အပရိပုဏ္ဏဘဝင်္ဂပည (တိ) [န+ပရိပုဏ္ဏ+ဘဝင်္ဂ+ပညာ] ပြည့်စုံသောဘဝင်ပညာမရှိသော၊သူ။ ယေသဥ္စ ကတ္တုကမျတာဆန္ဒော နတ္ထိ၊ ယေ စ အပရိပုဏ္ဏဘဝင်္ဂပညာ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၃၆။ (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁·လည်း ကြည့်။)

အပရိပုဏ္ဏဘာဝ (ပု) [အပရိပုဏ္ဏ+ဘာဝ] မပြည့် – မပြည့်စုံ – သည်၏ အဖြစ်၊ မပြည့် – မပြည့်စုံ – ခြင်း။ ဇုဏှပက္ခစာတုဒ္ဒသိယံ ဤ-သကံ အပရိပုဏ္ဏဘာဝေန စန္ဒံ န ပရိပူရိတံ ဒိသွာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၀၄။ ဦနဘာဝေါ ဦနတ္တံ၊ အပရိပုဏ္ဏဘာဝေါတိ အတ္ထော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၂၃။ လိခိတွာ ပါတိတံ ဝိယ ဟောတိ အပရိပုဏ္ဏဘာဝတော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၁၂။ တဿ ကထာ အပရိမဏ္ဍလာ နာမ ဟောတိ အတ္ထဿ အပရိပုဏ္ဏဘာဝတော။ သာရတ္ထ၊၃။ ၄၀။ မ၊ဋီ၊၂။၁၀၉။

အပရိပုဏ္ဏဘောဂ (တိ) [အပရိပုဏ္ဏ+ဘောဂ] မပြည့်စုံသော – စည်းစိမ်ချမ်းသာ – အသုံးအဆောင် – ရှိသော၊ သူ။ အသမတ္တဘောဂီ (ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၂၄) ကြည့်။

အပရိပုဏ္ဏဘောဂတာ (ထီ) [အပရိပုဏ္ဏဘောဂ+တာ] မပြည့်စုံသော – စည်းစိမ် ချမ်းသာ – အသုံးအဆောင် – ရှိသည်၏ အဖြစ်။ တမေဝ အပရိပုဏ္ဏဘောဂတံ ဒဿေတုံ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၂၄။

အပရိပုဏ္ဏမနောရထ (တိ) [အပရိပုဏ္ဏ+မနောရထ] မပြည့်စုံသော စိတ်အလိုရှိသော၊ စိတ်အလို မပြည့်သော၊ သူ။ အတ္ထိ နု ခေါ အညော ကောစိ အပရိပုဏ္ဏမနောရထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၇။

အပရိပုဏ္ဏဝဿ (တိ) [အပရိပုဏ္ဏ+ဝဿ] မပြည့်သော အသက် (နှစ်ဆယ်) ရှိသော၊ အသက်(နှစ်ဆယ်) မပြည့်သေးသော၊ သူ။

အပရိပုဏ္ဏဝဿတ္တ (န) [အပရိပုဏ္ဏဝဿ+တ္တ] အသက် (နှစ်ဆယ်) မပြည့်သည်၏ အဖြစ်။ အပရိပုဏ္ဏဝဿတ္တာ ပန ဘိက္ခုဘာဝံ ပတ္တုယ-မာနာ ဝသန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄။

အပရိပုဏ္ဏဝိသယ (တိ) [အပရိပုဏ္ဏ+ဝိသယ] မပြည့်စုံသော အာရုံရှိသော။ အညထာ ကာမာဝစရာဒိဘာဝေါ အပရိပုဏ္ဏဝိသယော သိယာ။ အနုဋီ၊၁။၆၁။

အပရိပုဏ္ဏဝီသတိဝဿ (တိ) [အပရိပုဏ္ဏ+ဝီသတိ+ဝဿ] မပြည့်သော အသက်နှစ်ဆယ် ရှိသော၊ အသက်နှစ်ဆယ် မပြည့်သေးသော၊ သူ။ ဦနဝီသတိဝဿော နာမ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟ-ဏတော ပဋ္ဌာယ အပရိပုဏ္ဏဝီသတိဝဿော။ ကင်္ခါ။၁၀၄။ ပုန သိက္ခံ ပစ္စက္ခာယ အာဂတော န ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗော အပရိပုဏ္ဏဝီသတိ-ဝဿတ္တာ။ ဝဇိရ။၁၁၅။ အပရိပုဏ္ဏဝီသတိ-ဝဿဿေဝ တဿ ဥပသမ္ပဒံ အနုဇာနန္တော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၈၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၀၄။ မ၊ဋီ၊ ၂။၁၁၅။

အပရိပုဏ္ဏသင်္ကပ္ပ (တိ) [န+ပရိပုဏ္ဏသင်္ကပ္ပ] ပြည့်စုံသော အကြံအစည်မရှိသော၊ အကြံအစည်မပြည့်စုံသော၊သူ။ အရိယဿ ဝိနယေ အပရိပုဏ္ဏသင်္ကပ္ပါ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၂၇။

အပရိပုဏ္ဏသဒ္ဓ (တိ) [အပရိပုဏ္ဏ+သဒ္ဓါ] မပြည့်စုံသော သဒ္ဓါတရားရှိသော၊သူ။ ဣတ္တရသဒ္ဓ (အဘိ၊၄၊၃။၉၇) ကြည့်။

အပရိပုဏ္ဏသီသ (တိ) [အပရိပုဏ္ဏ+သီသ] မပြည့်စုံ – မတင့်တယ် – သော ဦးခေါင်းရှိသော၊သူ။ အညေ ပန ဇနာ အပရိပုဏ္ဏသီသာ ဟောန္တိ။ ဒီ၊၄၊၂။၄၃။ မ၊၄၊၃။၂၆၄။ သာရတ္ထ၊၃။၂၄၅။

အပရိပုဏ္ဏသီဟဥ္စဒါဌသဏ္ဌာန (တိ) [အပရိပုဏ္ဏ+သီဟဥ္စဒါဌ+သဏ္ဌာန] မပြည့်စုံသော သီဟိုဠ်တံစဉ်သဏ္ဌာန်ရှိသော၊ ချို့တဲ့–ချွတ်ယွင်း – ကျိုးပြတ် – သော သီဟိုဠ်တံစဉ်သဏ္ဌာန်ရှိသော။ အပရိပုဏ္ဏာနိ အပရိပုဏ္ဏသီဟဥ္စဒါဌသဏ္ဌာနာနိ။ ခုဒ္ဒက၊၄။၃၉။

အပရိပုဏ္ဏာယတန (တိ) [အပရိပုဏ္ဏ+အာယတန] မပြည့်စုံသော အာယတနရှိသော၊သူ။ သာ အပရိပုဏ္ဏာယတနဝသေန ယုတ္တာ။ မ၊၄၊၁။၂၂၂။ အဘိ၊၄၊၂။၇၉။ စူဠနိ၊၄။၁၅။ ဇနနံ ဇာတိတိ အပရိပုဏ္ဏာယတနံ ဇာတိမာဟ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၃၆။ သေသာနံ အပရိပုဏ္ဏာယတနာနံ အန္ဓဗဓိရအဘာဝကာနံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၁။ သဃာနကာနံ အစက္ခုကာနန္တိ ဣဒံ အပရိပုဏ္ဏာယတနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊၃။၁၃၀။ တေန ပရိပုဏ္ဏာယတနဿ တတ္ထ အနိယတတ္တာ အပရိပုဏ္ဏာယတနဿပိ သင်္ဂဟော သိဒ္ဓေါ။ အနုဋီ၊၃။၁၇၁။ အပရိပုဏ္ဏာယတနာနံ ပန နာမရူပံ....သက္ကာ ဓမ္မဂ္ဂါနတော ဝိညာတုံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၃၇။ အပရိပုဏ္ဏာယတနံ ကလလရူပံ ဝတ္ထာ။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၃၇။ (မူလဋီ၊၂။၁၂၆-၌ အပရိပုဏ္ဏာယတနကလလရူပံ-ဟု ရှိသည်။)

အပရိပုဏ္ဏာယတနတာ (ထီ) [အပရိပုဏ္ဏာယတန+တာ] မပြည့်စုံသော အာယတနရှိသည်၏အဖြစ်။ ကေဝလံ ဇာတိ-သဒ္ဒေန ဝုတ္တာယ ဇာတိယာ အပရိပုဏ္ဏာယတနတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ မ၊ဋီ၊၁။၃၁၇။

အပရိပူရ (တိ) [န+ပရိပူရ] (က) ပြည့်စုံခြင်းမရှိသော၊ မပြည့်စုံသော၊သူ။ ဗြဟ္မစရိယံ အပရိပူရံ။ ဒီ၊၃။၁၀၁။ မ၊၂။၁၅၉။ ဣတိ အပရိပူရံ ဝါ သီလက္ခန္ဓံ ပရိပူရေဿာမိ။ အံ၊၁။၁၂၃။ တေနင်္ဂေန အပရိပူရော။ အံ၊၃။ ၁၃၄၊၁၇၀၊၂၆၄။ အပရိပူရောပိ သီလက္ခန္ဓော။ ဣတိဝုတ်၊၂၆၇။ (မ၊၄၊၁။၁၅၉။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၃၄။ အဘိ၊၄၊၃။၆၇။ ဣတိဝုတ်၊၄။၃၁၆-တို့လည်း ကြည့်။) (ခ) သပိတ်သင်္ကန်း မပြည့်စုံသော။ ဒွေ ပုဂ္ဂလာ န ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗာ အပရိပူရော ပရိပူရော နော စ ယာစတိ။ ဝိ၊၅။၂၁၄။ အပရိပူရော နာမ အပရိပုဏ္ဏပတ္တစီဝရော။ ဝိ၊၄၊၄။၁၆၁။

အပရိပူရဥပစာရ (တိ) [န+ပရိပူရ+ဥပစာရ] မပြည့်သော – နှစ်တောင့်ထွာမပြည့်သော – ဥပစာရှိသော။ ယံ ဘိက္ခူ ဝိဝရိယမာနံ ကဝါဋံ အာဟနတိ၊ သာ အပရိပူရဥပစာရာပိ ဟောတိ။ ဝိ၊၄၊၃။၅၀။ ကဝါဋဝိတ္ထာရပ္ပမာဏောတိ ဟတ္ထပါသဿာဓိပ္ပေတတ္တာ....အပရိပူရဥပစာရာပိ ဟောတိ။ ဝဇိရ၊၃၀၃။

အပရိပူရက (တိ) [န+ပရိ+ပူရ+ဏျ။ ထိ၌ အပရိပူရိကာ] မပြည့်စေ – မပြည့်စုံစေ – သော၊ မဖြည့်ကျင့်သော၊သူ။ တဿ သာမိကဝတ္တာဒီနံ အပရိပူရိကာယ သာမိကာဒယော အက္ကောသိတွာ။ ဇာ၊၄၊၅။၂၉၄။

အပရိပူရကာရိတာ (ထီ) [အပရိပူရကာရီ+တာ] ပြည့်စေ–ပြည့်စုံစေ–သည်ကို ပြုလေ့မရှိသူ၏အဖြစ်၊ဖြည့်ကျင့်လေ့မရှိသူ၏ အဖြစ်။ သီလက္ခန္ဓာဒီသု အပရိပူရကာရိတာယ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၇၇။ယံ ပနေတ္ထ ဘဒ္ဒါလိတ္ထေရဿ အပရိပူရကာရိတာယ။ မ၊ဋီ၊၃။၇၁။ သမာဓိသ္မိံ အပရိပူရကာရိတာယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၅၂၁။

အပရိပူရကာရီ (တိ) [န+ပရိပူရကာရီ] ပြည့်စေ – ပြည့်စုံစေ – သည်ကို ပြုလေ့ မရှိသော၊ ဖြည့်ကျင့်လေ့ မရှိသော၊သူ။ ဘဒ္ဒါလိ နာမ ဘိက္ခု သတ္ထုသာသနေ သိက္ခာယ အပရိပူရကာရီ။ မ၊၂။၁၀၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၈၉။ သရဏာနိ သက္ကော သိက္ခာယ အပရိပူရကာရီ။ သံ၊၃။၃၂၉။ သီလေသု အပရိပူရကာရီ(အံ၊၂။၁၈၉)တိ ပဉ္စသု သီလေသု အသမတ္တကာရီ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၄။ သီလေသု အသမာဟိတောတိ သီလေသု အပရိပူရကာရီ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၂။ သီလက္ခန္ဓာဒီသု အပရိပူရကာရိနော....။သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၇၇။

အပရိပူရကာရိဘာဝ (ပု) [အပရိပူရကာရီ + ဘာဝ] ဖြည့်ကျင့်လေ့မရှိသူ၏ အဖြစ်။ န သေ သိက္ခာယ အပရိပူရကာရိဘာဝေါယေဝ ဧကော ဟေတု။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၁။

အပရိပူရဏ—သံ၊ဋီ၊၂။၂၅၅-၌ ရှိသော ဤပါဠ်ကား ပါဠ်မှားဖြစ်ဟန်ရှိသည်။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၈။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၉၈-တို့ ကြည့်။

အပရိပူရမာန (တိ) [န+ပရိပူရမာန] (က) မပြည့်စေသော၊ မပြည့်စေနိုင်သော၊ မပြည့်စုံသော၊သူ။ အတ္တနာ အာပါယိကောပိ အပရိပူရမာနော။ ဒီ၊၁။၉၆။ အတ္တနာ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ အာပါယိကေနာပိ အပရိပူရမာနေန။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၃။ တဗ္ဗာဝံ ပရိပူရေတုံ အသက္ကောန္တော တေန အပရိပုဏ္ဏော အပရိပူရမာနော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၀၇။ တဗ္ဗာဝံ န ပရိပူရေတိ ပရိပူရေတုံ န သက္ကောတီတိ အပရိပူရမာနော၊ တဗ္ဗာဝေန အပရိပုဏ္ဏောတိ အတ္ထော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၇၁။ (ခ) မပြည့်သော။ ဂဏနာယ အပရိပူရမာနာယ....။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၆။ တဏှာယ အဓိပ္ပါယေ အပရိပူရမာနေ....။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၂၃။

အပရိပူရယန္တ (တိ) [န+ပရိပူရယန္တ] မပြည့်စေသော၊ မဖြည့်ကျင့်သော၊ သူ။ သီလက္ခန္ဓံ အပရိပူရယန္တော။ နေတ္တိ။၇၆။

အပရိပူရယမာန (တိ) [န + ပရိပူရယမာန] (က) မပြည့်သော၊ မပြည့်စုံသော။ ကာမာဝစရာယပိ အပရိပူရယမာနာယ ကုတောဝ ရူပါဝစရာရူပါဝစရလောကုတ္တရပညာ ပရိပူရိဿတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၆။ (ခ) မပြည့်စေသော၊ မဖြည့်ကျင့်သော၊သူ။ တိဿော သိက္ခာ ပန အပရိပူရယမာနော၀ သိက္ခာယ န ပရိပူရကာရီ နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၈။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၇။ သာရတ္ထ၊၃။၃၇၆-တို့၌ အပူရယမာနော-ဟု ရှိသည်။)

အပရိပူရိတ (တိ) [န+ပရိပူရိတ] မပြည့်စေအပ်သော၊ မဖြည့်ကျင့်အပ်သော။ အပရိပူရိတာ ကာစိ ပါရမီ နာမ နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၅၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၂။

အပရိပူရိယမာန (တိ) [န+ပရိပူရိယမာန] မပြည့်စေအပ်သော၊ မဖြည့်ကျင့်အပ်သော။ "ဝိဝေကံ နာနုသိက္ခန္တိ"တိ ဣမိနာ ပဒေန ကာယဝိဝေကံ အပရိပူရိယမာနံ ဒဿေတိ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၉၁။

အပရိပူရိ (တိ) [န+ပရိပူရိ] (က) မပြည့်စုံခြင်း။ ဥဘိန္နံ အပရိပူရိယာ "ဘိက္ခုနိယော အယျာ အယျေ ပဝါရေန္တိ....ပဋိကရိဿာမိ"တိ စ ဇဝံ တိက္ခတ္တုံ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ကခါ၊၃၃၉။ (ခ) မပြည့်စုံစေခြင်း၊ မဖြည့်ကျင့်ခြင်း။ အနာဒရိယမတ္တေနပိ သိက္ခာယ အပရိပူရိယော၀။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။၂၅၃။

အပရိပူရေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န + ပရိပူရေတွာ] မပြည့်စေမူ၍၊ မဖြည့်ကျင့်မူ၍။ အာဘိသမာစာရိကံ ဓမ္မံ အပရိပူရေတွာ။ အံ၊၂။ ၁၂၊၁၃၊၁၃၆၈-၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။ တော ကိရ ဝတ္တံ အပရိပူရေတွာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။

အပရိပူရေန္တ (တိ) [န+ပရိပူရေန္တ] မပြည့်စေသော၊ မဖြည့်ကျင့်သော၊ သူ။ ဝတ္တံ အပရိပူရေန္တော၊ န သီလံ ပရိပူရတိ။ ဝိ၊၄။၄၁၆။ သိက္ခံ အပရိပူရေန္တော သိက္ခာယ အဂါရဝေါ ဝိဟရတိ နာမ။ အံ၊ ၃၊၃။၇၆။ အတ္တနော အတ္ထံ အပရိပူရေန္တော အန္ဓော။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၄၂၃။ န ဟိ သိက္ခံ အပရိပူရေန္တော။ ဝဇီရ။ ဂ၂။ ကခါ၊ ဋီ၊ ဟောင်း။၂၁။

အပရိဖန္ဒတ္တ (န) [န+ပရိဖန္ဒ+တ္တ] တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဧကတ္တန္တိ အဝိက္ခိတ္တ အပရိဖန္ဒတ္တာ စ ဧကဘာဝေါ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၂၉၃။

အပရိဖန္ဒန (န) [န+ပရိဖန္ဒန] (က) မတုန်လှုပ်ခြင်း။ (ပဿဒ္ဓိ) ကာယစိတ္တာနံ အပရိဖန္ဒနဘူတသီတိဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ဂ၇။ အပရိဖန္ဒနဟေတု-လည်း ကြည့်။ (တိ) (ခ) တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသော။ ဟတ္ထကုက္ကုစ္စာဒီနံ အဘာဝတော အပရိဖန္ဒနေန ဌိတေန ကရဇကာယေန . ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၂၉၁။

အပရိဖန္ဒနဟေတု (ပု) [အပရိဖန္ဒန+ဟေတု] မတုန်လှုပ်ခြင်း၏ အကြောင်း။ ကာယသခ္ခါရေဟိ ကာယဿ အပရိဖန္ဒနဟေတူဟိ .... ကာယဿ အပရိဖန္ဒနဟေတုဘူတေ သုခုမသုခုမတရေ....။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၉၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။၃၂၅။

အပရိဖန္ဒိတ္တ (တိ) [န+ပရိဖန္ဒိတ္တ] မတုန်လှုပ်သော၊ သူ။ သော စ သုသိက္ခိတတ္တာ အပရိဖန္ဒိတ္တော နိပဇ္ဇိ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၃၁၁။

အပရိဖုဋ္ဌလာပ (တိ) [န+ပရိ+ဖုဋ္ဌ+လာပ။ (ပရိသ္ဖုဋ္ဌ-သံ)] မထင်ရှား–မပီသ–သော စကားရှိသော၊ သူ။ မမ္မနာတိ အပ္ပရိဖုဋ္ဌတလာပါ (အပရိဖုဋ္ဌလာပါ?)။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။၁၂၃။ မမ္မန (သာရတ္ထ၊ ၃။၂၆၅။ ဝိမတိ၊ ၂။၁၂ဂ) နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

အပရိဗန္ဓဘာဝ (ပု) [န+ပရိဗန္ဓ+ဘာဝ] အနှောင်အဖွဲ့–အတားအဆီး–ဘေးရန်–မရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပရိဗန္ဓဘာဝေန နိရာသင်္ကာ။ အနု၊ ဋီ၊ ၁။၂၀၃။

အပရိဗ္ဗဇိတ္ဝာ (ကြိ၊ ဝိ) [န+ပရိဗ္ဗဇိတွာ] မရှောင်လွှဲ–မဖဲ့ခွါ–ထွက်မပြေး–မူ၍။ သစေ ဟိ တွံ ဣတော အပရိဗ္ဗဇိတွာ ဣမံ အဓမ္မံ အာစရိဿသိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။၁၇၀။

အပရိဗျတ္တ (တိ) [န+ပရိဗျတ္တ] မထင်ရှားသော၊ မကွဲပြား–မခြားနား–သော။ အပရိဗျတ္တဥ္စ တဿ တတ္ထ ကိစ္စံ, ဝိတက္ကာဒီဟိ အဘိဘူတတ္တာ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၁၂၁။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၂၁ဂ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၅၇။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၂၁။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၁၇၅။ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာယ ပန သညာယ ကိစ္စမေဝ အပရိဗျတ္တံ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀၉။ အပရိဗျတ္တဿ အာရမ္မဏဿ။ မူလဋီ၊ ၃။၁ဂဂ။

အပရိဗျတ္တကိစ္စ (တိ) [အပရိဗျတ္တ+ကိစ္စ] မထင်ရှား–မကွဲပြား–မခြားနား–သော ကိစ္စရှိသော။ သာ ကဿာ န ဝုတ္တာတိ။ အပရိဗျတ္တကိစ္စတော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၁၂၀။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၂၁ဂ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၅၇။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၂၀။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၁၇၅။

အပရိဗျတ္တက္ခရ (တိ) [အပရိဗျတ္တ+အက္ခရ] မထင်ရှား–မကွဲပြား–မခြားနား–သော အက္ခရာရှိသော။ သဒ္ဒမေဝ သုဏာတီတိ အပရိဗျတ္တက္ခရံ သဒ္ဒမတ္တမေဝ သုဏာတိ။ ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်။၄၃၉။

အပရိဗျတ္တဝိဂ္ဂဟတာ (ထီ) [န+ပရိဗျတ္တ+ဝိဂ္ဂဟ+တာ] ထင်ရှားသော–အထည်ကိုယ်–ဘုတရုပ်–မရှိသည်၏ အဖြစ်၊ မထင်ရှားသော–အထည်ကိုယ်–ဘုတရုပ်–ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဇဝံ အပရိဗျတ္တဝိဂ္ဂဟတာယ အရူပပဋိဘာဂဘူတေ ကသိဏဝိသေသေ။

ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၇။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၄၃၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၂၄။

အပရိဘဝ (ပု) [န+ပရိဘဝ] မနှိပ်ခြင်း၊ မနှိမ်ခြင်း၊ မနှိမ့်ချခြင်း။ အတ္တညုတာမုခေန အတ္တနိ အပရိဘဝေန မာနေ၁ ဝဍ္ဎေတိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၉၀။

အပရိဘာသန္တ (တိ) [န+ပရိဘာသန္တ] မကြိမ်းမောင်း–မခြိမ်းခြောက်–သော။ အက္ကောသကပရိဘာသကော အနက္ကောသန္တေန အပရိဘာသန္တေန.... ဇိနိတဗ္ဗော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၀၂။ (ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၆၂-လည်း ကြည့်။)

အပရိဘာသိယ (တိ) [န+ပရိဘာသိယ]အပြစ်မတင်အပ်–မကဲ့ရဲ့အပ်–သော၊သူ။ န မဟာရာဇ တထာဂတာ ဝတ္ထုံ ယာစန္တိ၊ တာယ အဝတ္ထုယာစနာယ အပရိဘာသိယာ ဘဝန္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၁၉။

အပရိဘိန္န (တိ) [န+ပရိဘိန္န] မပျက်စီး–မချိုတဲ့–သော။ အဇ္ဈတ္တိကဋ္ဌေဝ အာဝုသော စက္ခုံ အပရိဘိန္နံ ဟောတိ။ မ၊၁။၂၄၈။ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၂-လည်း ကြည့်။) သစေ၊ာ အပရိဘိန္နံ စက္ခုံ ဘဝေယျ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၆။ ဣန္ဒြိယာနိ အပရိဘိန္နာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၅၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၀။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၅၄။

အပရိဘုဉ္ဇန (နု)[န+ပရိဘုဉ္ဇန] မသုံးဆောင်–မစား–ခြင်း။ မဟာပုရိသော ဖြဟ္မနော နေသံ အပရိဘုဉ္ဇနံ ဇာနန္တောပိ....။စရိယာ၊ဋ္ဌ။၅၀။

အပရိဘုဉ္ဇနကာရဏ (နု) [အပရိဘုဉ္ဇန+ကာရဏ] မသုံးဆောင်–မသုံးစွဲ–ခြင်း၏ အကြောင်း။ မနလာဘော စ, မနံ လဒ္ဓါ အပရိဘုဉ္ဇနကာရဏဉ္စ တေနေဝ ကတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၈၁။

အပရိဘုဉ္ဇန္တ (တိ) [န+ပရိဘုဉ္ဇန္တ] မသုံးဆောင်–မစား–သော၊သူ။ အသာမိကေသု အမ္မဖလေသု....သမိပေယေဝ သန္တေသုပိ ပဋိဂ္ဂါဟကာဘာဝေန အပရိဘုဉ္ဇန္တော....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၇၆။

အပရိဘုဉ္ဇိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပရိဘုဉ္ဇိတွာ] (က) မသုံးဆောင်–မခံစား–မူ၍။ အတ္တိကေစိ ပဏ္ဍိတံ အပရိဘုဉ္ဇိတွာ ပရိနိဗ္ဗာယန္တိ။ အဘိ၊က။၂၆၃။ (ခ) မသုံးဆောင်–မဆင်မြန်း–မူ၍။ အပရိဘုဉ္ဇိတွာ ဌပိတံ....မဟာလတာပသာဓနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၉။ ပုတ္တာဒီနမ္ပိ အဒတွာ အတ္တနာပိ အပရိဘုဉ္ဇိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၆၃။ (ဂ) မသုံးဆောင် – မပန်ဆင်–မလိမ်းကျံ–မူ၍။ မာလံ အညဉ္ဇ ဂန္ဓာဒိံ.... အပရိဘုဉ္ဇိတွာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၅၆။ (ဃ) မသုံးဆောင် – မဘုဉ်းပေး– မူ၍။ ပိဏ္ဍပါတမ္ပိ အပရိဘုဉ္ဇိတွာ....။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃။ အာဟာရံ အပရိဘုဉ္ဇိတွာ....။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။ (င) မသုံးဆောင်–မမှီဝဲ – မူ၍။ ကာမေ အပရိဘုဉ္ဇိတွာ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁။

အပရိဘုတ္တ (တိ) [န+ပရိဘုတ္တ](က) မသုံးဆောင်အပ် – မမှီဝဲအပ် – သော။ အမတံ တေသံ ဘိက္ခဝေ အပရိဘုတ္တံ။ အံ၊၁။၄၇။ (ခ) မသုံးဆောင်အပ် –မဝတ်ရုံ အပ်– သေးသော၊ မသုံးဆောင်– မဝတ်ရုံ– အပ်သေးသော–အသစ်ကျပ်ချွပ်– သက်န်း။ အပရိဘုတ္တံ ဓောဝါပေတိ။ ဝိ၊၁။၃၀၈။ အဟတေနာတိ အပရိဘုတ္တေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၃။ ဣဒံ ပရိဘုတ္တံ၊ ဣဒံ အပရိဘုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၅။ (ဂ) မသုံးဆောင်အပ်သော၊ စွန့်ပစ်အပ်သော။ အပရိဘုတ္တေပိ ဒေယျဓမ္မေ ပုညံ ဟောတိယေဝ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၉။ (မူလဋီ၊ ၃။ဂ၅။ အနုဋီ၊၃။၁၁ဂ-တို့လည်း ကြည့်။) (ဃ)မသုံးဆောင်–မမှီဝဲ–အပ်သော။ ကေနစိ အပရိဘုတ္တမေဝ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၆၁။ (င) မသုံးဆောင်အပ်– မစားအပ်–သေးသော။ အနုစ္ဆိဋ္ဌံ အပရိဘုတ္တံ ဒါတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄၂။ တဉ္စ ခေါ ပရိဘုတ္တံ ဝါ ဟောတု အပ-

ရိဘုတ္တံ ဝါ။ ဝဇီရ။ ၂၅၂။ အနာမဋ္ဌပိဏ္ဍပါ-
တောတိ အဂ္ဂဟိတအဂ္ဂေါ၊ အပရိဘုတ္တောတိ
အတ္ထော။ ဝိမတိ၊၁။ ၂၃၇။

အပရိဘုတ္တကာမ (တိ) [န+ပရိဘုတ္တ+ကာမ]
မသုံးဆောင် – မခံစား – ဘူးသော ကာမဂုဏ်
ရှိသော၊ ကာမဂုဏ်ကို – မသုံးဆောင် – မခံ
စား – ဘူးသော၊သူ။ အနိက္ကီဠိတာဝီ (သံ၊ဋ္ဌ၊
၃။၃၉) ကြည့်။

အပရိဘုတ္တပလ္လက် (ပု) [အပရိဘုတ္တ+ပလ္လက်]
မသုံးဆောင်အပ် – အသုံးမပြုအပ် – သေး
သော ပလ္လင်။.... ကေပသော အပရိဘုတ္တ-
ပလ္လင်္ကဥ္စ သေနာသနဥ္စ ပညာပေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၃။ ၂၄၂။

အပရိဘုတ္တပုဗ္ဗ (တိ) [အပရိဘုတ္တ+ပုဗ္ဗ] ရှေး
၌ မသုံးဆောင်အပ်သော၊ မသုံးဆောင်ဘူး
သေးသော။ ကေနစိ ဝသလေန အပရိဘုတ္တ-
ပုဗ္ဗေဟိ ပုပ္ပေဟိ။ တိဏပုပ္ဖမ္ပိ အပရိဘုတ္တ-
ပုဗ္ဗံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။

အပရိဘူတ (တိ) [န+ပရိဘူတ] မနှိပ်အပ် –
မရှုတ်ချအပ် – သော။ ဇနပဒေသု အနော-
ညာတံ အနဝညာတံ အဟီဠိတံ အပရိဘူတံ
စိတ္တီကတံ။ ဝိ၊၂။၉။ အဘိ၊ဝိ။၂။ ဝတ္တာ
အပရိဘူတော စ၊ နိဒ္ဒေါသော ပညဝါ
တထာ။ အပ၊၂။၁၁၀။ မနုဿေသု မေတ္တာ-
ယ ပသာဒိတစိတ္တေဟိ တေဟိ အပရိဘူ-
တော ဟုတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉၄။
အနဝညာတေန အပရိဘူတေန သမ္မာဝိတေ-
န။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၁၁။

အပရိဘူတတာ (ထီ) [အပရိဘူတ+တာ]
မနှိပ်အပ် – မရှုတ်ချအပ် – သည်၏အဖြစ်။
အနဝညတ္တိပဋိသံယုတ္တ (ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၃၆)
ကြည့်။

အပရိဘောဂ (တိ) [န+ပရိဘောဂ] (၁)(က)
မသုံးဆောင်အပ်သော၊ မသုံးစွဲ – အပ် –
ကောင်း – သော၊ အသုံး မပြုအပ်သော။
ဟေဋ္ဌာ အပရိဘောဂံ ဟောတိ။ ဝိ၊၂။၆၇။ =
ဟေဋ္ဌာ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရာဒီနံ နိက္ခိတ္တတ္တာ အပရိ-
ဘောဂံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉။ ဗောဓိ-
သတ္တေန ဝသိတဋ္ဌာနံ ဟိ စေတိယကုဋိသဒိသံ
ဟောတိ အညေသံ အပရိဘောဂံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။
၁၃၀။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉-၌ အပရိဘောဂါရဟံ-ဟု
ရှိသော်လည်း ဒီ၊ဋီ၊၂။၂ဂ-၌ အညေသံ အ-
ပရိဘောဂန္တိ အညေဟိ န ပရိဘုဥ္ဇိတဗ္ဗံ၊ န
ပရိဘောဂယောဂျန္တိ အတ္ထော-ဟု ဖွင့်သည်။)
တံ ဝိဘဝဇာတံ....ရက္ခသပရိဂ္ဂဟိတာ ပေါက္ခ-
ရဏီ ဝိယ အပရိဘောဂံ တိဋ္ဌတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၃၂။ ဝိသခ်ရိတွာ အပရိဘောဂံ ကရောန္တိ။
မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၂၆။ ဝစ္စကုဋိသမုဒ္ဒါဒိဥဒကေသု
ပန အပရိဘောဂေသု အနာပတ္တိ။ ကင်္ခါ။
၂ဂဂ။ ရူပိယေန ပရိဝတ္တိတပတ္တဿ အပရိ-
ဘောဂေါဝ ဒဿိတော။ ဝိမတိ၊၁။၃၃၇။
(ခ) မသုံးဆောင် အပ်သော၊ မစား –
မသောက် – အပ် – ကောင်း – သော။
အပရိဘောဂံ ဝါ ကရောတိ(ဝိ၊၁။၅၉)တိ
အခါဒိတဗ္ဗံ ဝါ အပါတဗ္ဗံ ဝါ ကရောတိ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉။ တီဟိ ခေါ အဟံ ဇီဝက
ဌာနေဟိ မံသံ အပရိဘောဂန္တိ ဝဒါမိ။ မ၊၂။
၃၂။ သူပေယျပဏ္ဏာနိ နာဂရိကမနုဿာနံ
ဇေဂုစ္ဆာနိ ဟောန္တိ အပရိဘောဂါနိ။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၂၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၂။ အမုံ ဥဒပါနံ
အပရိဘောဂံ ကရိဿာမ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၄၃။
မစ္ဆမံသံ ဝိပ္ပကိရိတွာ အပရိဘောဂံ ကတွာ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၃၉။ (ဂ) မသုံးဆောင် အပ်
သော၊ မတွေ့ – မကြုံ – အပ်သော၊သူ။
တထာဂတော ဟိ လောကေ.... ဆန္နံ သတ္တာ-
ရာနံ အညေသဥ္စ ဝေရူပါနံ သုပိနန္တေပိ အ-
ပရိဘောဂေါ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၄၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၇၆။ (ပု) (၂) (က) မသုံးဆောင်ခြင်း၊
အသုံးမပြုခြင်း။ အတ္တနော ပရိဘောဂတ္ထံ
ဒိန္နံ အညဿ ဒါနေ,.... အာပတ္တိယောပိ

အပရိဘောဂေန အာပဇ္ဇိတဗ္ဗာပတ္တိယော၀။ ဝိမတိ၊၂။၂၈၆။ အပရိဘောဂဒုပ္ပရိဟ ဘာဂါဒိ၀သေန ဝိနာသေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၅။ (ခ) မသင့်–မလျော်–သော–သုံးဆောင်ခြင်း–သုံးစွဲခြင်း။ ယာဂုရန္ဓနရဇနပစနာဒိနာ အပရိဘောဂေန န ပရိဘုဥ္ဇိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၈။ အပရိဘောဂေနာတိ အယုတ္တပရိဘောဂေန။ သာရတ္ထ၊၂။၄၂၉။

အပရိဘောဂကရဏ (န) [အပရိဘောဂ+ကရဏ] မသုံးဆောင်–အပ်–ကောင်း–သည်ကို ပြုခြင်း၊ မစား – မသောက်–ကောင်းသည်ကို ပြုခြင်း။ ပစ္ဆိမံ ပန ဒ္ဓယတ္တိ ဈာပနံ အပရိဘောဂကရဏဥ္စ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၃၈။ ဝိမတိ၊၁။၁၇၈။

အပရိဘောဂကာလ (ပု) [အပရိဘောဂ+ကာလ] မသုံးဆောင်အပ်–ထိုက်–သော အချိန်အခါ။ တံ ယာ၀ အပရိဘောဂကာလာ အပစ္စုဒ္ဓရာပေတဗ္ဗံ၀ နိဒဟိတဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊၁။ ၃၁၅။

အပရိဘောဂတ္တ (န) [အပရိဘောဂ+တ္တ] မသုံးဆောင်– မစား–မသောက်–အပ်–ကောင်း –သည်၏အဖြစ်။ တတော ပရံ အပရိဘောဂတ္တာ "ပစ္စာဘတ္တံ ဝဋ္ဋတိ"တိ ဝုတ္တံ။ ဝဇိရ။၂၇၀။

အပရိဘောဂရုက္ခ (ပု) [အပရိဘောဂ+ရုက္ခ] မသုံးဆောင်ကောင်း – မစားကောင်း – သော သစ်ပင်။ တေဝိဇ္ဇာဝိနန္တိ ပုပ္ဖလေဟိ အပရိဘောဂရုက္ခေဟိ သဥ္ဆန္နံ နီရုဒကံ အရညံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၆။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၄၀၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၃၂-တို့၌ အနုပဘော..ရုက္ခ-ဟု ရှိသည်)။

အပရိဘောဂါရဟ (တိ) [န+ပရိဘောဂါရဟ] (က) သုံးဆောင်ခြင်းကို (ပြုခြင်းငှါ) မထိုက်သော၊ သုံးစွဲ–အသုံးပြု–ခြင်းငှါ မထိုက်သော။ ဗောဓိသတ္တေန ၀သိတဋ္ဌာနဥ္ဟိ စေတိယကုဋိသဒိသံ ဟောတိ အညေသံ အပရိဘောဂါရဟံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉။ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၀-၌ အပရိဘောဂံ-ဟု ရှိသည်။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၈-၌လည်း အပရိဘောဂ-ကိုသာ ဖွင့်သည်၊ အပရိဘောဂ(၁)အနက် ကြည့်။) အမနုညာ အပရိဘောဂါရဟာ။ ဧ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၄၆။ (ခ) သုံးဆောင် – စားသောက် – ခြင်းကို မထိုက်သော။ အန္တမသော ဖါသကမ္ဗုကရာနမ္ပိ ဂေါရူပါနမ္ပိ အပရိဘောဂါရဟော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၄။ ပူတိဘူတဘာ၀ေန ပရိဘောဂံ နာရဟတီတိ အပရိဘောဂါရဟော။ သာရတ္ထ၊၂။၇။ အပရိဘောဂါရဟော ပူတိဘူတဘာ၀ေန။ မ၊ဋီ၊၃။၁၄၁။ အပရိဘောဂါရဟော ပိဏ္ဍပါတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၄၀။ အဘိဟဋ္ဌဘိက္ခာယ ပရေသံ အပရိဘောဂါရဟတော စ ....။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၆၁။ (ဂ)သုံးဆောင် –ခံစား – ခြင်းကို မထိုက်သော။ (၀တ္ထုကာမာ၊) အပရိဘောဂါရဟာ ကတာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၅၃။

အပရိဘောဂါရဟတ္တ (န) [အပရိဘောဂါရဟ+တ္တ]သုံးဆောင်ခြင်းကို မထိုက်သည်၏ အဖြစ်၊ မသုံးဆောင်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်။ တေသံ စီ၀ရာနံ အပရိဘောဂါရဟတ္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃၇။ ဣမ ပန ဝိသေသတော အပရိဘောဂါရဟတ္တာ၀ ဝတ္တုနေ၀။ သာရတ္ထ၊၂။၈။ မ၊ဋီ၊၃။၁၄၁။

အပရိမဏ္ဍလ (တိ) [န+ပရိမဏ္ဍလ] (က)မဝန်း –မဝိုင်း –သော၊ မလုံးသော။ ဣဒံ ကာဠကံ ....မဏ္ဍလံ အပရိမဏ္ဍလံ စတုရံသံ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၃၁၈။ ဘူဇနေ့န ပန စောရာဒိဘယံ ပဋိစ္စ မဟန္တမ္ပိ အပရိမဏ္ဍလမ္ပိ ကတ္တဗ္ဗာ ....။ ဝိမတိ၊ ၂။၆၃-၄။ (ခ) မဝန်း–မဝိုင်း–သော၊ ထက်ဝန်းကျင် မညီညွတ်သော။ အပရိမဏ္ဍလံ နိဝါသေန္တဿ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၁။ စီ၀ရဓာရဏမ္ပိ .... ဒေါသစရိတဿ အတိဂါဠှံ

အပရိမဏ္ဍလံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၀၂။ (ဂ) မဝန်း– မဝိုင်း–သော၊ မပြည့်စုံသော။ ယော ဘိက္ခု ပရိသတိ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော သုတ္တံ ဝါ ဇာတကံ ဝါ နိက္ခိပိတွာ အညံ ဥပါရမ္ဘကရံ သုတ္တံ အာဟရတိ၊ .... တဿ ကထာ အပရိမဏ္ဍလာ နာမ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ တဿ ကထာ အပရိမဏ္ဍလာ နာမ ဟောတိ အတ္ထော အပရိပုဏ္ဏဘာဝတော။ မ၊ဋီ၊၂။၁၈၉။ (သာရတ္ထ၊ ၃။၄၀-လည်း ကြည့်။)

အပရိမဏ္ဍလနိဝါသန (နှ) [န+ပရိမဏ္ဍလ+နိဝါသန] ထက်ဝန်းကျင် မညီမညွတ် ဝတ်ခြင်း၊ ဒူဝန်း ညီညွတ်စွာ မဝတ်ခြင်း။ အနာဒရိယံ, အနာပတ္တိကာရဏာဘာဝေါ, အပရိမဏ္ဍလနိဝါသနန္တိ ဣမာနေတ္ထ တီဏိ အင်္ဂါနိ။ ကင်္ခါ။၂၇၈။ သာရတ္ထ၊၃။၁၀၅။ ဝိမတိ၊၂။၆၁။

အပရိမဒ္ဒိတသင်္ခါရ (တိ) [န+ပရိမဒ္ဒိတ+သင်္ခါရ] သုံးသပ်ဆင်ခြင်အပ်သော သင်္ခါရတရား မရှိသော၊ သင်္ခါရတရားတို့ကို – မသုံးသပ် – မဆင်ခြင်–သော၊သူ။ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အပရိမဒ္ဒိတသင်္ခါရဿ အပ္ပဟီနပဋိပက္ခဿ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၆၄။

အပရိမာဏ (တိ) [န+ပရိမာဏ] အနှိုင်း– အဆ – အရေအတွက် – အပိုင်းအခြား– အကန့်အသတ်–မရှိသော၊ မနှိုင်းဆ–မရေတွက်–မပိုင်းခြား–မကန့်သတ်– နိုင်သော၊ မရေတွက်နိုင်အောင် – မြောက်မြား –ရှည်ကြာ–သော၊ အတိုင်းမသိ–အတိုင်းအရှည်မရှိ–သော။ သံသာဒိသေသာ အာပတ္တိယော အာပဇ္ဇတိ အပရိမာဏာ အပဋိစ္ဆန္နာယော။ ဝိ၊၄။၁၅၈။ အပရိမာဏာ ဝဏ္ဏာ အပရိမာဏာ ဗျဉ္ဇနာ....။သံ၊၃။၃၇၆။ အပရိမာဏာ ဝဏ္ဏာတိ အပ္ပမာဏာနိ အက္ခရာနိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၉။ အပရိမာဏာ ပဒါ အပရိမာဏာ ဗျဉ္ဇနာ....။အံ၊၁။၅၀၁။ (နေတ္တိ။၉-လည်းကြည့်။)
....ပဒါနိပိ အက္ခရာနိပိ ဓမ္မဒေသနာပိ အပရိမာဏာယေဝ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၂။ မာနသံ ဘာဝယေ အပရိမာဏံ။ ခုဒ္ဒက။၁၁။ သုတ္တနိ။ ၃၀၁။ န အဿ ပရိမာဏန္တိ အပရိမာဏံ၊ အပ္ပမာဏသတ္တာရမ္မဏတာယ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၁၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၉။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၁၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၉။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၁၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၉။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၂၇၆။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၅၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၂၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၅၁-တို့လည်း ကြည့်။)

အပရိမာဏကာလ (ပု) [အပရိမာဏ+ကာလ] မရေတွက်နိုင်အောင် ရှည်ကြာသော–အပရိမာဏ– အချိန်ကာလ။ ယံ အပရိမာဏကာလံ သက္ကစ္စံ ဥပစိတဝိပုလပုညသမ္ဘာရော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၈။ ဒီဃမဒ္ဓါနန္တိ စိရကာလံ အနာဒိမတိ သံသာရေ အပရိမာဏကာလံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၁။

အပရိမာဏဂဏန (တိ) [အပရိမာဏ+ဂဏန] မပိုင်းခြား– မကန့်သတ်–နိုင်သော– အပရိမာဏ–အရေအတွက်ရှိသော။ အနေကသဟဿာတိ သဟဿေဟိပိ အပရိမာဏဂဏနာ (ပရိသာ)။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀။ တေတ္တကာနိ ဇံဃသဟဿာနီတိ ပရိမာဏာဘာဝတော သဟဿေဟိပိ အပရိမာဏဂဏနာ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။၈။

အပရိမာဏဂုဏတာ (ထီ) [အပရိမာဏ+ဂုဏ+တာ] မရေတွက်နိုင်အောင် မြားမြောင်သော–နှိုင်းရှည့်(ယှဉ်)ဖွယ်– စံနှုန်း–ကင်းမဲ့သော – အပရိမာဏ–ဂုဏ်ရှိသူ၏ အဖြစ်။ အနုပ္ပမေယျ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၅)ကြည့်။

အပရိမာဏစိတ္တက္ခဏတာ (ထီ) [အပရိမာဏ+စိတ္တက္ခဏ+တာ] မရေတွက်နိုင်အောင် များမြောင်သော–အပိုင်းအခြား – အကန့်အသတ်– မရှိသော – အပရိမာဏ – စိတ္တက္ခဏ ရှိသည်၏ အဖြစ်။ သော ပနေတ္တ သတ္တသု ဌာနေသု ကတ္ထစိ အပရိမာဏစိတ္တက္ခဏတာယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၆၃။

အပရိမာဏတ္ထ (ပု) [အပရိမာဏ+အတ္ထ] အရေအတွက်–အပိုင်းအခြား–မရှိသော – မရေတွက် – မပိုင်းခြား – နိုင်သော – အနက်။ ပမာဏာတိက္ကမေတိ အပရိမာဏတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။ဂ၂။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၉၉။

အပရိမာဏဒေသနာနယ (တိ) [အပရိမာဏ+ဒေသနာ+နယ] မရေတွက်နိုင်အောင် များမြောင်သော–နှိုင်းရှည့်(ယှဉ်)ဖွယ်–စံနှုန်း–ကင်းမဲ့သော – အပရိမာဏ – ဒေသနာနည်းရှိသော။ အနန္တနယန္တိ အပရိမာဏဒေသနာနယံ အပ္ပိစ္ဆတာဒိပဋိသံယုတ္တံ ဓမ္မိံ ကထံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၁၇။

အပရိမာဏနယ (တိ) [အပရိမာဏ+နယ] မရေတွက်နိုင်အောင်များမြောင်သော–နှိုင်းရှည့်(ယှဉ်)ဖွယ်– စံနှုန်း– ကင်းမဲ့သော – အပရိမာဏ–နည်းရှိသော။ တံ ပန ပစ္စယာနုလောမာဒိဝသေန ဝိဘဇိယမာနံ အပရိမာဏနယမေဝ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁ဂ၅။

အပရိမာဏပ္ပဘေဒ (တိ) [အပရိမာဏ+ပဘေဒ] အပိုင်းအခြား–အကန့်အသတ်–မရှိသော အပြားရှိသော။ တဏှာဒိဋ္ဌိစရိတဘာဝေန ဒွိဓာ ဝုတ္တာ အပရိမာဏပ္ပဘေဒါ သဗ္ဗေပိ ပဋိပဇ္ဇန္တာ သတ္တာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌီ။၁၂၂။

အပရိမာဏဖလ (တိ) [အပရိမာဏ+ဖလ] မရေတွက်နိုင်အောင် များမြောင်သော – အပိုင်းအခြား – အကန့်အသတ် – မရှိသော–အပရိမာဏ–အကျိုးရှိသော။ အပရိမာဏဖလံ ဟိ တံ ဒါနံ ဗောဓိသမ္ဘာရဘူတံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၄။

အပရိမာဏဘိက္ခုပရိဝါရ (တိ) [အပရိမာဏ+ဘိက္ခု+ပရိဝါရ] မရေတွက်နိုင်အောင် များမြောင်သော–အပိုင်းအခြား – အကန့်အသတ်–မရှိသော–အပရိမာဏ–ရဟန်းအခြံအရံရှိသော။ အယုဇ္ဈပုရဝါသိနော အပရိမာဏဘိက္ခုပရိဝါရံ စာရိကံ စရမာနံ တထာဂတံ....ဒိသွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၃။

အပရိမာဏဘေဒ (တိ) [အပရိမာဏ+ဘေဒ] မရေတွက်နိုင်အောင် များမြောင်သော – အပိုင်းအခြား–အကန့်အသတ် – မရှိသော –အပြားရှိသော။ အနန္တာ အပရိမာဏဘေဒါ အနညသာဓာရဏာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၆။

အပရိမာဏဘောဂ (တိ) [အပရိမာဏ+ဘောဂ] မရေတွက်နိုင်အောင် များမြောင်သော – အပရိမာဏ – သုံးဆောင်ဖွယ် – စည်းစိမ်–ဥစ္စာ–ရှိသော။ အသက္ကုဏေယျံ အမိတံ အပရိမာဏဘောဂံ ဓနံ မမ ဃရေ သန္နိစိတံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၂။

အပရိမာဏလောကဓာတုဗျာပန (န) [အပရိမာဏ+လောကဓာတု+ဗျာပန] မရေတွက်နိုင်အောင် များမြောင်သော–အပိုင်းအခြား–အကန့်အသတ်–မရှိသော–အပရိမာဏ–လောကဓာတ်သို့ ပျံ့နှံ့ခြင်း။ ဧဝံ ယျသောဝ သာတိသယာ ပုထုလတာ အပရိမာဏလောကဓာတုဗျာပနတော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌီ။၄။

အပရိမာဏဝဏ္ဏ (တိ) [အပရိမာဏ+ဝဏ္ဏ] မရေတွက် နိုင်အောင် များမြောင်သော – အပိုင်းအခြား – အကန့်အသတ်–မရှိသော–နှိုင်းရှည့်(ယှဉ်)ဖွယ်–စံနှုန်း–ကင်းမဲ့သော–ချီးမွမ်းဖွယ်–ဂုဏ်–ရှိသော၊သူ။ အပရိမာဏဝဏ္ဏော ဟိ သော ဘဝံ ဂေါတမော။ ဒီ၊၁။ ၁၁၀။ အပရိမာဏဝဏ္ဏောတိ တထာရူပေ-

နေ၀ သဗ္ဗညုနာပိ အပ္ပမေယျဝဏ္ဏော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
၁။ ၂၅၇။

အပရိမာဏဝဏ္ဏတ္တ (န)[အပရိမာဏဝဏ္ဏ+တ္တ] မရေတွက် နိုင်အောင် မြားမြောင်သော–အပိုင်းအခြား–အကန့်အသတ် – မရှိသော – နှိုင်းရှည့် (ယှဉ်) ဖွယ်–စံနှုန်း – ကင်းမဲ့သော–ချီးမွမ်းဖွယ်–ဂုဏ်–ရှိသူ၏အဖြစ်။ န ဝတ္တဗ္ဗော အပရိမာဏဝဏ္ဏတ္တာ ဗုဒ္ဓါဒီနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၅၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၉၀။

အပရိမာဏဝဏ္ဏသမန္နာဂတ (တိ) [အပရိမာဏဝဏ္ဏ+သမန္နာဂတ] မရေတွက်နိုင်အောင် မြားမြောင်သော–အပိုင်းအခြား – အကန့်အသတ်–မရှိသော–နှိုင်းရှည့်(ယှဉ်) ဖွယ်–စံနှုန်း – ကင်းမဲ့သော–ချီးမွမ်းဖွယ်–ဂုဏ်–နှင့် ပြည့်စုံသော၊သူ။ အဝဏ္ဏဝိရဟိတဿ အပရိမာဏဝဏ္ဏသမန္နာဂတဿာပိ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။

အပရိမာဏသင်္ခ (တိ) [အပရိမာဏ+သင်္ခါ] မနှိုင်းဆ–မခန့်မှန်း – နိုင်သော–အပရိမာဏ – အရေအတွက်ရှိသော။ မဟာဒ္ဓနော မဟာတာ အပရိမာဏသင်္ခေန ဓနေန သမန္နာဂတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀။ သာရတ္ထ၊၃။၃၄၉။

အပရိမာဏသင်္ချ (တိ) [အပရိမာဏ+ သင်္ချာ] မနှိုင်းဆ–မခန့်မှန်း –နိုင်သော– အပရိမာဏ–အရေအတွက်ရှိသော။ မဟာဒ္ဓနော မဟာတာ အပရိမာဏသင်္ချေန ဓနေန သမန္နာဂတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၃။ သုပိနံ အပဿတော နိဒ္ဒေါက္ကမနကာလာဒီသု အပရိမာဏသင်္ချမ္ပိ ပဝတ္တတိယေဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၈၈။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။ ၁၃၂-လည်း ကြည့်။)

အပရိမာဏသတ္တာရမ္မဏ (တိ) [အပရိမာဏ+သတ္တ+အာရမ္မဏ] မနှိုင်းဆ–မပိုင်းခြား–မရေတွက်–နိုင်သော–အပရိမာဏ – သတ္တဝါလျှင် အာရုံရှိသော။ အပရိမာဏသတ္တာရမ္မဏတာ-ကြည့်။

အပရိမာဏသတ္တာရမ္မဏကရဏ (န) [အပရိမာဏ+သတ္တ+အာရမ္မဏ+ကရဏ] မနှိုင်းဆ–မပိုင်းခြား–မရေတွက် – နိုင်သော–အပရိမာဏ–သတ္တဝါကို အာရုံပြုခြင်း။ အပ္ပမာဏသတ္တာရမ္မဏဝသေနာတိ အပရိမာဏသတ္တာရမ္မဏကရဏဝသေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ ၃၆၅။

အပရိမာဏသတ္တာရမ္မဏတာ (ထီ) [အပရိမာဏသတ္တာရမ္မဏ+တာ] မနှိုင်းဆ – မပိုင်းခြား – မရေတွက် – နိုင်သော – အပရိမာဏ–သတ္တဝါလျှင် အာရုံရှိသည်၏အဖြစ်။ အနောဒိဿကဖရဏဝသေန အပရိမာဏသတ္တာရမ္မဏတာယ အပ္ပမာဏံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၄၁။ အပရိမာဏ-လည်း ကြည့်။

အပရိမာဏသီလက္ခန္ဓဂေါပန (န) [အပရိမာဏ+သီလက္ခန္ဓ+ဂေါပန] မနှိုင်းဆ–မပိုင်းခြား–မရေတွက်–နိုင်သော–အပရိမာဏ–သီလအစုကို စောင့်ရှောက်ခြင်း။ ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဋ္ဌာယ ကတ္တဗ္ဗေ အပရိမာဏသီလက္ခန္ဓဂေါပနာဒိကေ ကရဏီယေ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၅။

အပရိမိတ (တိ) [န+ပရိမိတ] မနှိုင်းဆ–မရေတွက် – မပိုင်းခြား–မကန့်သတ်–အပ်–နိုင်–သော၊ အလွန်–မြားမြောင်–ကြာရှည်–သော။ မဟောဒဓိံ အပရိမိတံ မဟာသရံ။ အံ၊၁။၃၆၆။ အံ၊၂။၄၆။ ဓဇမပရိမိတံ။ ဇာ၊၁။၆၃။ = အပရိမိတံ ဗဟုံ အနေကသတသင်္ချံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၁။ အပရိမိတံ ဒုက္ခံ အနုဘဝတိ။ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၇၇။အပရိမိတံ အပရိစ္ဆိန္နံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၁။ အပရိမိတံ သကလံ ပုညသမ္ဘာရံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၄၆။ အပရိမိတံ ဓနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၂၆။ (အနုပ္ပရုပနှင့် စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၈၂။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၅။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၁၅၁။ အံ၊ဋီ၊၁။၄၁။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၁၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၇၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အပရိမိတကပ္ပကောဋိ (ထီ) [အပရိမိတ+ကပ္ပ+ကောဋိ] မနှိုင်းဆ–မပိုင်းခြား–မရေတွက်–အပ်–နိုင်–သော–အလွန်မြားမြောင်သော–ကပ်–ကမ္ဘာ–ကုဋေ။ အပရိမိတကပ္ပကောဋိယော နိရန္တရံ ပဝတ္တိတဝစီသုစရိတာနုဘာဝေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။

အပရိမိတကပ္ပပရိစိတ (တိ) [အပရိမိတကပ္ပ+ပရိစိတ] မနှိုင်းဆ–မပိုင်းခြား–မရေတွက်–အပ်–နိုင်–သော–အလွန်မြားမြောင်သော–ကပ်–ကမ္ဘာ–ပတ်လုံး ဆည်းပူးအပ်သော။ အပရိမိတကပ္ပပရိစိတံ အတ္တနော ပဝိဝေကဉ္စာသယံ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၄၂။

အပရိမိတကပ္ပပရိစ္ဆေဒ (ပု) [အပရိမိတ+ကပ္ပ+ပရိစ္ဆေဒ] မနှိုင်းဆ–မပိုင်းခြား–မရေတွက်–အပ်–နိုင်–သော–အလွန်ကြာရှည်သော–ကပ်–ကမ္ဘာ–အပိုင်းအခြား။ မိစ္ဆာဒဿနဿ ဗလဝဘာဝေ အပရိမိတကပ္ပပရိစ္ဆေဒေ စိရတရံ သံသာရပ္ပဗန္ဓော ဟောတိ။ အနုဋီ၊၃။၁၄၇။

အပရိမိတကာလ (ပု) [အပရိမိတ+ကာလ] မနှိုင်းဆ–မပိုင်းခြား–မရေတွက်–အပ်–နိုင်–သော–အလွန်ကြာရှည်သော–အချိန်ကာလ။ အပရိမိတကာလံ ပါရမိယော ပူရေတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၃။ အပရိမိတကာလံ ဥပစိတပုညသမ္ဘာရာနမ္ပိ။ ဥဒါန်၊ဋ္ဌ။၃၆၂။ အပရိမိတကာလံ သမ္ဘတပုညသမ္ဘာရသမုဒါဂတေဟိ....။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၇။ ပေတောသု အပရိမိတကာလံ ခုပ္ပိပါသာဒိဒုက္ခံ အနုဘဝိတွာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၆၅။ အပရိမိတကာလံ ဒသ ပါရမိယော ပူရေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၄။

အပရိမိတကာလပရိဒီပန (နု) [အပရိမိတကာလ+ပရိဒီပန] မနှိုင်းဆ–မပိုင်းခြား–မရေတွက်–အပ်–နိုင်–သော–အလွန်ကြာရှည်သော–အချိန်ကာလကို ပြကြောင်းဖြစ်သော စကား။ အပရိမိတကာလပရိဒီပန-မေတန္တိ အာဟ "တွေကန္တိ ။ပ။ အတိစိရရတ္တ"န္တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၂၅။

အပရိမိတကာလသင်္ဂဟိတ (တိ) [အပရိမိတကာလ+သင်္ဂဟိတ] မနှိုင်းဆ–မရေတွက်–မပိုင်းခြား–အပ်–နိုင်–သော အခါကာလပတ်လုံး–သိမ်းကျုံး၍ယူအပ်–ဆည်းပူးအပ်–သော။ တတ္ထ ယာ ဗုဒ္ဓါနံ အပရိမိတကာလသင်္ဂဟိတာစိန္တေယျာပရိမေယျပုညသမ္ဘာရရူပစယနိဗ္ဗတ္တာ.... အင်္ဂါတိမာ ရူပကာယသိရီ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၆၇။ (မူဋ္ဌ....သင်္ဂဟိတာ အစိန္တေယျာ....ဟုရှိသည်။)အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

အပရိမိတကာလသမ္ဘတ (တိ) [အပရိမိတကာလ+သမ္ဘတ] မနှိုင်းဆ–မရေတွက်–မပိုင်းခြား–အပ်–နိုင်–သော အခါကာလပတ်လုံး ဆည်းပူးအပ်သော။ တတ္ထ ယာ ဗုဒ္ဓါနံ အပရိမိတကာလသမ္ဘတာစိန္တေယျာပရိမေယျပုညသမ္ဘာရရူပစယနိဗ္ဗတ္တာ .... အင်္ဂါတိမာ ရူပကာယသိရီ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၅၃။ (မူဋ္ဌ .... ကာလသမ္ဘူတာ .... ဟု ရှိသည်) အထက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

အပရိမိတဇလဓရ (တိ) [အပရိမိတ+ဇလ+ဓရ+အ]မနှိုင်းယှဉ်–မရေတွက်–အပ်–နိုင်–သော ရေကိုဆောင်သော။ မဟာသမုဒ္ဒေါ အပရိမိတဇလဓရော....။မိလိန္ဒ။၂၇၈။

အပရိမိတဉာဏ (နု) [အပရိမိတ+ဉာဏ] (၁) မနှိုင်းဆ–မရေတွက်–မပိုင်းခြား–မကန့်သတ်–အပ်–နိုင်–သော–အပရိမိတ–ဉာဏ်။ အပရိမိတဉာဏတေဇ-ကြည့်။ (တိ) (၂) မနှိုင်းဆ–မရေတွက်–မပိုင်းခြား–မကန့်သတ်–အပ်–နိုင်–သော–အပရိမိတ–ဉာဏ်ရှိသော၊သူ။ ယောဂိနာ ယောဂါဝစရေန အနန္တသီလေန အပရိမိတဉာဏေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။၃၇၁။

အပရိမိတဉာဏတေဇ(တိ)[အပရိမိတ+ဉာဏ+တေဇ]မနှိုင်းဆ–မရေတွက်–မပိုင်းခြား–

မကန့်သတ် – အပ် – နိုင် – သော – အပရိမိတ – ဉာဏ်တန်ခိုးရှိသော၊သူ။ (ဘုရား)။ အမိတတေဇ (စူဠနိ၊ဋ္ဌ။ဂ၂) ကြည့်။

အပရိမိတဒဿီ (တိ) [အပရိမိတ+ဒိသ+ဏီ] မန္တိုင်းဆ – မရေတွက် – မပိုင်းခြား – မကန့်သတ် – အပ် – နိုင် – သော အသင်္ခတဓာတ်, ဧေယျဓမ်တရားအပေါင်းကို သဗ္ဗညုဉာဏ်ဖြင့် သိမြင်တော်မူလေ့ရှိသော၊သူ။ (မြတ်စွာဘုရား)။အပရိမိတဒဿိနာ ဂေါတမေန။ထေရ။၂၃၉။ အပရိမိတံ အပရိစ္ဆိန္နံ ဥပ္ပါဒဝယာဘာဝတော သင်္ခတံ အသင်္ခတဉ္စ သဗ္ဗညုဉာဏေန ပဿီ၊ အပရိမိတဿ အနန္တာပရိမေယျဿ ဧေယျဿ ဒဿာဝီတိ တေန အပရိမိတဒဿိနာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၁။

အပရိမိတဓန (န) [အပရိမိတ+ဓန] (၁) မန္တိုင်းဆ – မရေတွက် – မပိုင်းခြား – မကန့်သတ် – အပ် – နိုင် – သော ပစ္စည်းဥစ္စာ။ အပရိမိတဓနပရိစ္စာဂ·ကြည့်။ (တိ) (၂) မန္တိုင်းဆ – မရေတွက် – မပိုင်းခြား – မကန့်သတ် – အပ် – နိုင် – သော ပစ္စည်းဥစ္စာရှိသော။ အပရိမိတဓနံ ဂေဟံ အဇ္ဈာဝသန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂။

အပရိမိတဓနပရိစ္စာဂ (ပု) [အပရိမိတဓန+ပရိစ္စာဂ] မန္တိုင်းဆ – မရေတွက် – မပိုင်းခြား – မကန့်သတ် – အပ် – နိုင် – သော ပစ္စည်းဥစ္စာကို စွန့်လွှတ်ခြင်း။ ဒေဝသိကံ အပရိမိတဓနပရိစ္စာဂေန မဟာဒါနံ ပဝတ္တေသိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၄၇။

အပရိမိတဓနပရိစ္စာဂဘာဝ (ပု) [အပရိမိတဓနပရိစ္စာဂ+ဘာဝ]မန္တိုင်းဆ – မရေတွက် – မပိုင်းခြား – မကန့်သတ် – အပ် – နိုင် – သော ပစ္စည်းဥစ္စာကို စွန့်လွှတ်သည်၏ အဖြစ်။ အပရိမိတဓနပရိစ္စာဂဘာဝေန မဟာစာဂတာယ ယညံ ယဇိတွာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၆၄။

အပရိမိတပည (တိ)[အပရိမိတ+ပညာ] မန္တိုင်းဆ – မရေတွက် – မပိုင်းခြား – မကန့်သတ် – အပ် – နိုင် – သော – အပရိမိတ – ပညာရှိသော၊သူ။ အနန္တပည·ကြည့်။

အပရိမိတပါနဘောဇန (တိ) [အပရိမိတ+ပါန+ဘောဇန] အတိုင်းအရှည်မရှိ – အလွန်အကြူး – စည်းမဲ့ကမ်းမဲ့ – သောက်ခြင်း, စားခြင်း ရှိသော၊သူ။ နဋ္ဌံ န ဂဝေသေန္တိ၊ ဇိဏ္ဏံ န ပဋိသင်္ခရောန္တိ၊ အပရိမိတပါနဘောဇနာ ဟောန္တိ။ အံ၊၁။၅၇၂။

အပရိမိတပုညာနုဘာဝ(ပု) [အပရိမိတ+ပုည+အာနုဘာဝ] မရေတွက် – မန္တိုင်းယှဉ် – နိုင်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှု၏ – တန်ခိုး – အာနုဘော်။ တိဏ္ဏာနိ အပရိမိတပုညာနုဘာဝတော စုဒ္ဒသဟတ္ထဝိတ္ထတပလ္လင်္ကာဘာဝေန ပဝတ္တာနိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၄၂။

အပရိမိတဘောဂက္ခန္ဓ (ပု) [အပရိမိတ+ဘောဂ+ခန္ဓ] မရေတွက်နိုင်အောင် မြားမြောင်သော သုံးဆောင်ဖွယ်စည်းစိမ်အစု။ အပရိမိတဘောဂက္ခန္ဓံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန ကပဏဒ္ဓိကာဒီနံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ။အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ အပရိမိတဘောဂက္ခန္ဓံ အနေကကောဋိသဟဿဓနသဥ္စယံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၀၀။

အပရိမိတဘောဇနပစ္စယ (တိ) [အပရိမိတဘောဇန+ပစ္စယ] မန္တိုင်းဆအပ်သော – အတိုင်းအရှည် မရှိသော – စားသောက်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းရှိသော။ နဝဋ္ဌ ဝေဒနံ အပရိမိတဘောဇနပစ္စယံ.... န ဥပ္ပါဒေဿာမိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁။ အပရိမိတံ အပရိမာဏံ ဘောဇနံ ပစ္စယော ဧတိဿာတိ အပရိမိတဘောဇနပစ္စယာ၊ တံ အပရိမိတဘောဇနပစ္စယံ။ အတ္တနော ဂဟဏီတေဇပမာဏတော အတိက္ကန္တပမာဏဘောဇနပစ္စယာတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၅၉။

အပရိမိတမံသဘောဇန (တိ) [အပရိမိတ+မံ-သဘောဇန] မနိုင်းဆ – မရေတွက် – မပိုင်းခြား – မကန့်သတ် – အပ် – နိုင် – သော – အသားကို – စား – ခြင်းရှိ – တတ် – သော၊ သူ၊ အသားစားကြူးသောသူ။ တံ ရာဇာနံ မာရေတွာ ခါဒိတွာ သဟအန္တေပုရံ ရဇ္ဇံ ပဋိပဇ္ဇိတွာ အပရိမိတမံသဘောဇနော အ-ဟောသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၀၉။

အပရိမိတဝသုဓရ (တိ) [အပရိမိတ+ဝသု+ဓရ+အ] မနိုင်းဆ – မရေတွက် – မပိုင်းခြား – မကန့်သတ် – အပ် – နိုင် – သော – ဥစ္စာ – ရတနာ – ကို ဆောင်သော။ သမေရုယုဂန္ဓရံ အပရိမိတဝသုဓရံ ဝသုန္ဓရံ .... ပရိပါလေတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၆၅။

အပရိမိတသမ္ပဒါ (ထီ) [အပရိမိတ+သမ္ပဒါ] မမှန်းဆ – မပိုင်းခြား – မရေတွက် – အပ် – နိုင် – သော ပြည့်စုံခြင်း။ အာရောဂျသမ္ပဒါ ဒေဃျဓမ္မသမ္ပဒါ ဒက္ခိဏေယျသမ္ပဒါ ဒေဃျ-ဓမ္မဿ အပရိမိတသမ္ပဒါ ဒါယကသမ္ပဒါတိ တေ ပဉ္စဝိဓံ ဝရံ ဝရေယျုံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၂၁။

အပရိမိတသုခါဝဟ (တိ) [အပရိမိတ+သုခ+အာ+ဝဟ+အ] မမှန်းဆ – မပိုင်းခြား – မရေတွက် – အပ်သော ချမ်းသာကို ဆောင်တတ်သော။ အင္ဂဂိကံ အပရိမိတံသုခါဝဟံ။ ဝိမာန။၂၇။အပရိမိတံသုခါဝဟန္တိ အနုနာသိ-ကလောပံ အကတွာ ဝုတ္တံ။ .... အတ္တနော ဝိ အာနုဘာဝေန အပရိမိတသုခါဝဟံ သုခဿ အာဝဟနကံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၀၂။

အပရိမိတဟတ္ထိအဿသမာကိဏ္ဏ (တိ) [အပရိမိ-တ+ဟတ္ထိ+အဿ+သမာကိဏ္ဏ] မရေတွက်နိုင်အောင်များမြောင်သော ဆင်မြင်းတို့ဖြင့် ပြွမ်းသိပ်သော၊ မရေတွက်နိုင်အောင် များမြောင်သော ဆင်မြင်းတို့သည် – ပြွမ်းယှက် – ဝန်းရံအပ် – သော။ ဝိမရောဟိနီ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၆။၂၄၂) ကြည့်။

အပရိမိတဟတ္ထိအဿာဒိဝါဟန (တိ) [အပရိမိ-တ+ဟတ္ထိ+အဿ+အာဒိ+ဝါဟန] မရေတွက်နိုင်အောင် များမြောင်သော ဆင်မြင်းစသော ယာဉ်ရှိသော။ အနန္တဝါဟန-ကြည့်။

အပရိမိတာယုက (တိ) [အပရိမိတ+အာယု+က] မရေတွက်နိုင်အောင်ရှည်သော အသက်ရှိသော။ အပရိမိတာယုကေယု သတ္တေသု။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၃၉။

အပရိမုစ္စန (န) [န+ပရိမုစ္စန] မလွတ် – မလွတ်မြောက် – ခြင်း။ သုခဝေဒနီယာဒိဖ-ဿုပ္ပတ္တိဘယံ ဘယာနကံ တီဟိ ဒုက္ခတာဟိ အပရိမုစ္စနတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၁၅။

အပရိမုစ္စမာန (တိ) [န+ပရိမုစ္စမာန] မလွတ် – မလွတ်မြောက် – သော၊သူ။ သမန္နာဂတ-ဿာတိ သမနုဗန္ဓဿ အပရိမုစ္စမာနဿ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇။မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၂၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။ ဝဋ္ဋဒုက္ခနိဿိတာ တတော အပရိမုစ္စ-မာနာ ဧဝ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၄။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၂။

အပရိမုတ္တ (တိ) [န+ပရိမုတ္တ] မလွတ် – မလွတ်မြောက် – သေးသော၊သူ။ အပရိမုတ္တော သော ဒုက္ခသ္မာ။ သံ၊၁။၃၈၃။ (အံ၊၁။၁၄၃-လည်း ကြည့်။) သော အပရိမုတ္တော၀ နိ-ရယာ။ သံ၊၃။၂၉၈။ (အံ၊၃။၁၈၅-လည်း ကြည့်။) အဝိဇ္ဇာယ ပရေတာ ဘူတာ ဘူတ-ရတာ (ဘဝါ) အပရိမုတ္တာ။ ဥဒါန။၁၁၅။ နေတ္တိ။၁၃၆။ (ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၉၃။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၄၇-တို့လည်း ကြည့်။) အာမိသဒါယာဒေါ အပရိမုတ္တော ဟောတိ ဣမေဟိ ပါပကေဟိ ဓမ္မေဟိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ တံ ဇာတိဇရာမရ-ဏေဟိ အပရိမုတ္တမေဝ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၈။ ရော-ဂေန အပရိမုတ္တာ၀ ဟုတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃၁။ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၆၇။ သာရတ္ထ၊၁။၁၅၂။ နေတ္တိ၊ဝိ။၃၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၁၅-တို့လည်း ကြည့်။)

အပရိမုတ္တဂဗ္ဘဝါသ (တိ) [အပရိမုတ္တ+ဂဗ္ဘ+ဝါသ] မလွတ်–မလွတ်မြောက်–သေးသော အမိဝမ်း၌ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းရှိသော။ အပရိမုတ္တဂဗ္ဘဝါသာဒိနာ ပုတိကာယေန ဥက္ကဏ္ဍိတော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၉၁။

အပရိမုတ္တတာ (ထီ) [အပရိမုတ္တ+တာ] မလွတ်မြောက်–သည်–သေးသည် – ၏ အဖြစ်။ နေသံ ဣမိနာ ဥပ္ပတ္တိနိမိတ္တဥပဋ္ဌာနေန အပရိမုတ္တတာ ဥပဋ္ဌာနသမင်္ဂိတာ နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၄။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၀-၌ အပရိမုတ္တတ္တာ-ဟု ရှိသည်။) ဇာတိတောမှ အပရိမုတ္တတာယ ဒေဝသော ဇာတော။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၆၄။ ဒုက္ခတော အပရိမုတ္တတံ ဒဿေတွာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၆၇။ သာရတ္ထ၊၁။၁၅၂။

အပရိမုတ္တတ္တ (န) [အပရိမုတ္တ+တ္တ] မလွတ်–မလွတ်မြောက်–သည် – သေးသည် – ၏ အဖြစ်။ ဂိလာနူပမော ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓော ဝေဒနာဂေလညေန အပရိမုတ္တတ္တာ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၀။ ဇာတိအာဒီဟိ အပရိမုတ္တတ္တာ။ မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၆။ ဘဝတော အပရိမုတ္တတ္တာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၂။

အပရိမုတ္တပစ္စယတ္တ (န) [အပရိမုတ္တ+ပစ္စယ+တ္တ] မလွတ်မြောက်ခြင်းအကြောင်း၏အဖြစ်။ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော အပရိမုတ္တပစ္စယတ္တာ (အပရိမုတ္တိပစ္စယတ္တာ ?) နမုစိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၁။

အပရိမုတ္တိ (ထီ) [န+ပရိမုတ္တိ] မလွတ်မြောက်ခြင်း။ ဒုက္ခတော အပရိမုတ္တိံ ဒဿေတွာ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၂၀။

အပရိမေယျ (တိ) [န+ပရိမေယျ] (က) မနှိုင်းယှဉ်နိုင်–မတိုင်းထွာနိုင်–သော၊ အတိုင်းအရှည်မရှိသော။ အပရိမေယျေ ဣတော ကပ္ပေ။ အပ၊၁။၃၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၈၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၁၊၃၈၄။ = အန္တရကပ္ပါဒီဟိ အပရိမေယျေ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၈၁။ အပရိမေယျိတော ကပ္ပေ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၈၁။ ငင်း၊ဋ္ဌ။၁၆၈၊၃၄၈။ အာကာသော အနန္တော အပ္ပမာဏော အပရိမေယျော။ မိလိန္ဒ။၃၇၁။ (ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၇၇။ သာရတ္ထ၊၃။ ၃၁၅။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၉၁။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၈၇။ ဒီ၊ ဋ္ဌီ၊၂။၆၇။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၆၅။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၉၂။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၂၁-တို့လည်း ကြည့်။) (ခ) မနှိုင်းယှဉ်–အပ်–နိုင် – သော၊သူ။ (ဘုရား)။ သော ဘဂဝါ ....အသင်္ချေယျော အပ္ပမေယျော အပရိမေယျော။ မိလိန္ဒ။၃၁၆။

အပရိမေယျဂုဏ (တိ) [အပရိမေယျ+ဂုဏ] မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သော ဂုဏ်ရှိသော၊သူ။ အပ္ပမာဏ (ဝိမတိ၊၂။၂၂၉)ကြည့်။

အပရိမေယျပ္ပဘာဝ (တိ) [အပရိမေယျ+ပဘာဝ] မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သော – တန်ခိုး–အစွမ်း–အာနုဘော် – ရှိသော။ အပရိမေယျပ္ပဘာဝေါ ပုညဝိသေသော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၂၇၆။ ရတနတ္တယပူဇာ (ဝတ္ထုတ္တယပူဇာ) ဟိ နိရတိသယပုညက္ခေတ္တသမ္ဗုဒ္ဓိယာ အပရိမေယျပ္ပဘာဝေါ ပုညာတိသယော။ သာရတ္ထ၊ ၁။၄။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၅။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌီ။၁။ အပရိမေယျပ္ပဘာဝါ သဗ္ဗေပိ ဗုဒ္ဓဂုဏာ။ ဝိမတိ၊၁။၂။

အပရိမေယျပ္ပဘေဒ (တိ) [အပရိမေယျ+ပဘေဒ] မနှိုင်းယှဉ်နိုင် – မရေတွက်နိုင်– သော အပြားရှိသော။ ပထဝီအာဒယော စ ဓာတုယော ကေသိမ္ဗိ အတ္တဘာဝေ အပရိမေယျပ္ပဘေဒါ ပဝတ္တန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၄၅၂။

အပရိမေယျဘာဝဇောတန (တိ) [အပရိမေယျ+ဘာဝ+ဇောတန] မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သည်၏ အဖြစ်ကို ညွှန်ပြတတ်သော။ အပရိမေယျဘာဝဇောတနော ဟိ အယံ ယာဝ-သဒ္ဒေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၈၂။

အပရိမေယျဘေဒ (တိ) [အပရိမေယျ+ဘေဒ] မနှိုင်းယှဉ်–မရေတွက်–နိုင်သော အပြားရှိသော (ဂုဏ်တော်)။ အဟော အစိန္တေယျာ အပရိမေယျဘေဒါ မဟာနုဘာဝါ သဗ္ဗညုဂုဏာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ဂ။

အပရိမေယျလောကဓာတု (ထီ) [အပရိမေယျ+လောကဓာတု] မနှိုင်းယှဉ် – မရေတွက်–နိုင်သော လောကဓာတ်။ ဘဝဂ္ဂတော အဝီစိပရိယန္တံ ကတွာ တိရိယံ အပရိမေယျလောကဓာတုယော အနုသာသာမိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀ဂ။

အပရိမေယျာနုဘာဝတာ (ထီ) [အပရိမေယျ+အာနုဘာဝ+တာ] မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သော – တန်ခိုး – အာနုဘော်–ရှိသည်၏ အဖြစ်။ အသင်္ချေယျံ အာယု .... အပရိမေယျာနုဘာဝတာယ ကာရဏာသ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ဂ။

အပရိယတ္တ (တိ) [န+ပရိယတ္တ (=ပယီာပ္တ-သံ)] မသင့် – မတော် – မလျော် – မလျောက်ပတ် – မပြည့်စုံ – မဖူလုံ – မလောက်–သော။ အထ ဝါ အနလံ အပရိယတ္တံ၊ န တ္တောဝတာ အလမေတန္တိ သန္နိဋ္ဌာနံ ကာတဗ္ဗန္တိ ဝဒါမိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၀။ ပရိယတ္တံ ဒေတိ, နော အပရိယတ္တံ သတိ ဒေယျဓမ္မေ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၉၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၇၃။ အပရိယတ္တဇာတ·လည်း ကြည့်။

အပရိယတ္တဇာတ (တိ) [အပရိယတ္တ+ဇာတ] မပြည့်စုံ– မလုံလောက်–မအိ–မဝ– အားမရ–သေးဟု–ဖြစ်သော။ အနလင်္ကတ (၂) အနက် ကြည့်။

အပရိယတ္တိကရ (တိ) [န+ပရိယတ္တိကရ] အားရ–တင်းတိမ်–ရောင့်ရဲ–ခြင်းကို မပြုတတ်သော။ ဣဒံ သရီရံ ဣဒါနေဝ သြလောကေန္တာနံ အပရိယတ္တိကရံ ဟုတွာ ဣဒါနေဝ ခယံ ပတ္တံ ဝယံ ပတ္တံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅ (သီ၊ဣမူ)။ အတိတ္တိကရ, အပရိယန္တကရ·တို့လည်း ကြည့်။

အပရိယန္တ (တိ) [န+ပရိယန္တ] (၁) အဆုံး– အပိုင်းအခြား–မရှိသော။ အနန္တော အယံ လောကော အပရိယန္တော။ဒီ၊၁။၂၁။ ကတမံ တံ သီလံ အပရိယန္တံ။ ပဋိသံ။၄၂။ အနန္တဝါ အယံ လောကော အပရိယန္တောတိ အနန္တသညီ ဟောတိ။ပဋိသံ။၁၅၁။ အဂ္ဂေဘဏ် အပရိယန္တာ၊ သာဂရဿေဝ ဦမိယော။ ဇာ၊၂။၇၇။ ဟိတွာ အပရိယန္တရဇ္ဇံ သသေနံ။ ဇာ၊၂။၂၃၂။အပရိယန္တံ ရဇ္ဇံ သသေနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၅၀။ (အပရိယန္တ-၌ ဆန်းကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ် ကျေ-ဟူလို။) (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၂-တို့လည်း ကြည့်။) အနန္တဝန္တု·လည်း ကြည့်။ (၂) ကြီးသော–အဆုံး –အပိုင်းအခြား–ရှိသော။ အပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလ·ကြည့်။

အပရိယန္တကတ (တိ) [န+ပရိယန္တ+ကတ] အဆုံး–အပိုင်းအခြား–ရှိသည်ကို မပြုတတ်–မရှိသည်ကို ပြုတတ် – သော။ ဣမဿ အပရိယန္တကတံ ကမ္မံ မမ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတဿ ပရိယန္တကတံ ဘဝိဿတိ။ မိလိန္ဒ။၁၁၄။

အပရိယန္တကရ— ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅-၌ ရှိသော ဤပါဌ်ကား ပါဌ်မှား ဖြစ်ဟန်တူသည်။ အပရိယတ္တိကရ·ကြည့်။

အပရိယန္တဂေါစရ (တိ) [အပရိယန္တ+ဂေါစရ] အဆုံး–အပိုင်း အခြား–မရှိသည့် – ကျက်စားရာ – အာရုံ– ရှိသော၊သူ။ (ဘုရား)။ အနန္တဂေါစရ (၂) အနက် ကြည့်။

အပရိယန္တတဏှာ (ထီ) [အပရိယန္တ+တဏှာ] အဆုံး–အပိုင်းအခြား–မရှိသော တဏှာ။ အတိတ္တိဆန္တ·ကြည့်။

အပရိယန္တတာ (ထီ) [အပရိယန္တ + တာ] အဆုံး – အပိုင်းအခြား – မရှိသည်၏ အဖြစ်။ ကမ္မန္တာနံ အပရိယန္တတာယ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။ သံသာရဿ အပရိယန္တတံ ကမ္မဿကတဉ္စ ဝိဘာဝေန္တေန။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၅၄။ (ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၁၁၄။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၂၈-တို့လည်း ကြည့်။)

အပရိယန္တတ္တ (နှ) [အပရိယန္တ+တ္တ] အဆုံး–အပိုင်းအခြား – မရှိသည်၏အဖြစ်။ တေနာ-တိ အပရိယန္တတ္တာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၆၁။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၄၇၇။

အပရိယန္တဒဿနပဘာဝိတ (တိ) [န+ပရိယန္တ +ဒဿန+ပဘာဝိတ] အဆုံး – အပိုင်း အခြား – ကို – မရှု – မမြင် – မယုံကြည် – လက်မခံ – ခြင်း – သည် ဖြစ်စေအပ် – ကြောင့် ဖြစ် – သော။ ဝိသေသေန စ ပစ္စုပ္ပန္နာနာဂတကာလေသု အပရိယန္တဒဿ-နပဘာဝိတော သဿတဝါဒေါ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၁။၄၃၉။ (ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၆၉-၌ ပရိယန္တာဒဿန-ပဘာဝိတော-ဟု ရှိသည်။)

အပရိယန္တဓနစည(တိ)[အပရိယန္တ+ဓန+စည] အဆုံး – အပိုင်းအခြား – မရှိသော – များ ပြားသော – ဥစ္စာ,စပါးရှိသော၊သူ။ နိဒဟိ-တွာ ၌ပေတဗ္ဗဿ နိစ္စပရိဗ္ဗယဘူတဿ ဓန-စညဿ ဝသေန အပရိယန္တဓနစညာ။ ပေတ၊ ဋ္ဌ။၉၂။

အပရိယန္တပဝါရဏာ (ထီ) [အပရိယန္တ+ပဝါ-ရဏာ] အပိုင်းအခြား – အကန့်အသတ် – မရှိသော – မထားပဲ – ဖိတ်ကြားခြင်း။ ယေ စ ဉာတကေ ဝါ ပုဂ္ဂလိကပ္ပဝါရဏာယ ဝါ ပဝါရိတေ ဝါ အပရိယန္တပဝါရဏာယ ဝါ ပဝါရိတေ....။ ကင်္ခါ။၂၃၆။

အပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလ (နှ) [အပရိယန္တ+ ပါရိသုဒ္ဓိ+သီလ] (၁) အဆုံး – အရေ အတွက် အပိုင်းအခြား – လည်း မရှိ, စင် ကြယ်သည်၏ အဖြစ် ဟုလည်း ဆိုအပ်သော သီလ။ (၂) ကြီး – ကြီးမား – မြောက်မြား – သော – အဆုံး – အရေအတွက် အပိုင်း အ ခြား – လည်းရှိ, စင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်ဟု လည်းဆိုအပ်သော သီလ။ (၃) ကြီး – ကြီးမား – မြောက်မြား – သော – အဆုံး – အရေ အတွက် အပိုင်းအခြား – လည်းရှိ, စင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်လည်းရှိသော သီလ။ အပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိ – ရဟန်း – သီလ။ ပဉ္စ သီလာနိ ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလံ, အပရိယန္တ-ပါရိသုဒ္ဓိသီလံ,....။ ပဋိသံ၊၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၁။ ဝုတ္တပဋိပက္ခေန န ပရိယန္တာတိ အပရိ-ယန္တာ၊ နတ္ထိ ဧတိဿာ ပရိယန္တောတိပိ အပရိယန္တာ၊ ဝုဒ္ဓေါ ဧတိဿာ ပရိယန္တော-တိပိ အပရိယန္တာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၇။ (၄၄း။ ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလ-အဖွင့်နှင့် စပ် ကြည့်၊) အနုပ္ပပရိမာဏတ္တာ အပရိယန္တံ, ပါရိသုဒ္ဓိဝဏ္ဏဉ္စ သီလံ အပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိ-သီလံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၂။

အပရိယန္တဘာဝ (ပု) [အပရိယန္တ + ဘာဝ] အဆုံး – အပိုင်းအခြား – မရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဘာတရော ဝုတ္တာနံ ကမ္မန္တာနံ အပရိယန္တဘာဝံ သုတွာ....။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၆။ တဿ အနဝ-သေသပဋိဝေဓော သမ္ဘဝတိ အပရိယန္တ-ဘာဝတော ဧဝ ယျဿ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၃၆။

အပရိယန္တဘူတ (တိ) [အပရိယန္တ+ဘူတ] (၁) အပိုင်းအခြား – အရေအတွက် – မရှိ သည် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ (၂) ကြီး – ကြီး မား – မြောက်မြား – သော – အရေ အတွက် – အပိုင်းအခြား – ရှိသည်(ဖြစ်၍)ဖြစ်သော။ ဝေရူပါနံ အပရိယန္တဘူတာနံ ဝိဝဋ္ဋနိဿိတာနံ သီလာနံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၂။

အပရိယန္တဝစန (နှ) [အပရိယန္တ+ဝစန]အပိုင်း အခြား – အကန့်အသတ် – မရှိသော စကား၊ ရှင်း,ဖျား – ရှေ့,နောက် – ဆက်စပ်မရ – ဘာ

ကို ဆိုသည်ဟု မသိရ – ရှုပ်ထွေး – ပွေလီ–သော ပရမ်းပတာစကား။ ဝိကိဏ္ဏဝါစာ (အံ၊ ဋီ၊၂။၄၀)ကြည့်။

အပရိယန္တဝတ္တ၊ (တိ) [အပရိယန္တ+ဝတ္တ၊။ ထိုဌ် အပရိယန္တဝတိ] အပိုင်းအခြား–အကန့်အသတ်–မရှိသော။ အနိမာနဝတိ ဝါစံ ဘာသိတာ ဟောတိ အကာလေန အနပဒေသံ အပရိယန္တဝတိံ အနတ္ထသံဟိတံ။ မ၊ ၁။၃၅၆။ မ၊၃။၉၆။ အံ၊၁။၃၃၀။ အပရိယန္တဝတိန္တိ အပရိစ္ဆေဒံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၂။ အပရိယန္တဝတိန္တိ ပရိယန္တရဟိတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၆။

အပရိယန္တဝိက္ခေပ (ပု) [အပရိယန္တ+ဝိက္ခေပ] အဆုံး–အပိုင်းအခြား – မရှိ–ခိုင်မြဲ–သေချာ–တိကျ–ပိုင်နိုင်– သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်မရှိ–သော အထူးထူး အပြားပြား – ပစ်လွင့်–ငြင်းပယ်–ရှောင်လွှဲ–ခြင်း၊ အမရာဝိက္ခေပ– အယူ–ဝါဒ။ ဝါစာယ ဝိက္ခေပံ အာပဇ္ဇတိ၊ ကီဒိသံ? အမရာဝိက္ခေပံ၊ အပရိယန္တဝိက္ခေပန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆။ ပဉ္စမနယဝသေနေဝ အပရိယန္တဝိက္ခေပတာယ အမရာဝိက္ခေပံ ဝိဘာဝေတုံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆၃။

အပရိယန္တဝိက္ခေပဒဿန (န) [အပရိယန္တဝိက္ခေပ + ဒဿန] အပရိယန္တ – အမရာဝိက္ခေပ–အယူ–ဝါဒ–ကို ပြခြင်း။ အပရိယန္တဝိက္ခေပဒဿနံယေဝ အဌကထာယံ ကတံ "ဧဝန္တိပိ မေ နောတိ အနိယမိတဝိက္ခေပေါ"- တိအာဒိနာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၃၁။

အပရိယန္တဝိက္ခေပဝါဒတ္တ (န) [အပရိယန္တဝိက္ခေပ+ဝါဒ+တ္တ] အပရိယန္တ–အမရာဝိက္ခေပ–အယူ–ဝါဒ–ရှိသူ၏ အဖြစ်။သဿတေကစ္စသဿတုစ္ဆေဒတက္ကိဝါဒီနံ ပဋိသေဓနေန တံ တံ ဝါဒံ ပဋိက္ခိပတောဝ အပရိယန္တဝိက္ခေပဝါဒတ္တာ အမရာဝိက္ခေပိနော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၃၁။

အပရိယန္တဝိသဇ္ဇန (န) [အပရိယန္တ+ဝိသဇ္ဇန] အဆုံး – အပိုင်းအခြား – မရှိသော သီလကို ဖြေခြင်း။ အပရိယန္တဝိသဇ္ဇနေပိ ဝုတ္တံ "ကတမံ တံ သီလံ န လာဘပရိယန္တံ၊ .... ဣဒံ တံ သီလံ န လာဘပရိယန္တ"န္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၃။

အပရိယန္တသိက္ခာပဒ (တိ) [အပရိယန္တ+သိက္ခာပဒ] (၁) အဆုံး – အပိုင်းအခြား – မရှိသော သိက္ခာပုဒ်ရှိသော။ (၂)ကြီး–ကြီးမား –မြောက်မြား–သော အရေအတွက်အပိုင်းအခြားရှိသည့် သိက္ခာပုဒ်ရှိသော၊သူ။ ဥပသမ္ပန္နာနံ အပရိယန္တသိက္ခာပဒါနံ။ ပဋိသံ။ ၄၁။ နတ္ထိ ဧတေသံ ပရိယန္တောတိ အပရိယန္တာနိ၊ အပရိယန္တာနိ သိက္ခာပဒါနိ ဧတေသန္တိ အပရိယန္တသိက္ခာပဒါ၊ တေသံ အပရိယန္တသိက္ခာပဒါနံ၊ ဝုဍ္ဎပရိယန္တသိက္ခာပဒါနန္တိ ဝါ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။

အပရိယန္တသီလ (န) [အပရိယန္တ+သီလ] (၁) အဆုံး – အပိုင်းအခြား–မရှိသော သီလ။ (၂) ကြီး–ကြီးမား–မြောက်မြား–သော အရေအတွက် အပိုင်းအခြား–ရှိသောသီလ။ ပဉ္စဟိ ပဒေဟိ ဝိသေသေတွာ ပရိယန္တာပရိယန္တသီလဒွယေ အပရိယန္တသီလမေဝ ဝုတ္တံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀။

အပရိယာဒါန (န) [န+ပရိယာဒါန] ထက်ဝန်းကျင် သိမ်းကျုံးမယူခြင်း၊ မကုန်ခန်းခြင်း။ တျာဿ ဖုဿ ဖုဿ စိတ္တံ န ပရိယာဒါယ တိဋ္ဌန္တိ၊ စေတသော အပရိယာဒါနာ အာရဒ္ဓံ ဟောတိ ဝီရိယံ အသလ္လီနံ။ သံ၊၂။၃၄၀။ သန္တာပံ ဝဇ္ဇေတွာ အသန္တာပေန ပရိယာဒါနံ ဝဇ္ဇေတွာ အပရိယာဒါနေန။ ပဋိသံ။၃၁၅။ နိက္ကန္တိယာ အပရိယာဒါနေန။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၀၆။

အပရိယာဒိန္န (တိ) [န+ပရိယာဒိန္န] (က) ထက်ဝန်းကျင် သိမ်းကျုံး မယူအပ်သော။ ဣမေဟိ ပန ဒွီဟိ ပဒေဟိ န ကောစိ သတ္တော အပရိယာဒိန္နော ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၂၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၁၇။ (ခ) ထက်ဝန်းကျင် သိမ်းကျုံး မယူအပ်သော၊ မကုန်ခန်းနိုင်သော။ အပရိယာဒိန္နာဝ ဘိက္ခဝေ တဿ ပုရိသဿ မာတုမာတရော အဿုံ။ သံ၊၁။၃၇၇။ အပရိယာဒိန္နာယေဝဿ သာရိပုတ္တ တထာဂတဿ ဓမ္မဒေသနာ။ မ၊၁။၁၁၇။ အပရိယာဒိန္နာယေဝါတိ အပရိက္ခီဏာ ဝေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၇။

အပရိယာဒိန္နစိတ္တ (တိ) [အပရိယာဒိန္န+စိတ္တ] ထက်ဝန်းကျင် သိမ်းကျုံး၍ မယူအပ်သော စိတ်ရှိသော၊သူ။ လောဘေန အနဘိဘူတော အပရိယာဒိန္နစိတ္တော။ အံ၊၁။၁၉၁။

အပရိယာပန္န (တိ) [န+ပရိယာပန္န] (က) အကျုံးမဝင်သော၊ အတွင်းမဝင်သော၊ မပါဝင်သော။ ကာမဓာတုယံ ပရိယာပန္နာ ဝါ အပရိယာပန္နာ ဝါ၊ တေ သဗ္ဗေ သင်္ဂဟေတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၀။ (ခ) ဝင်္ဂသုံးပါး၌ – အကျုံးမဝင် – မပါဝင် – သော၊ ဘဝ, သြကာသ – တို့ဖြင့် မပိုင်းခြားအပ်သော။ (လောကုတ္တရာဘုရား)။ ပရိယာပန္နာ ဓမ္မာ၊ အပရိယာပန္နာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ဓ။၁၃။ ကာမာဝစရာ ရူပါဝစရာ အရူပါဝစရာ အပရိယာပန္နာ။ အဘိ၊ဓ။၁၄၅၊၂၀၅-၉၊၂၂၇၊၂၃၀၊ ၂၄၂၊၂၅၀။ အပရိယာပန္နာ မဂ္ဂါ စ မဂ္ဂဖလာနိ စ အသင်္ခတာ စ ဓာတု။ အဘိ၊ဓ။၂၀၇၊၂၁၁၊ ၂၂၇၊၂၃၄၊၂၄၃၊၂၅၅။ ပဋိသံ။၈၁။ တေဘူမကဝဋ္ဋေ ပရိယာပန္နာ အန္တောဂဓာတိ ပရိယာပန္နာ၊ တသ္မိံ န ပရိယာပန္နာတိ အပရိယာပန္နာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။ (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၊ ၂၆၉-တို့လည်း ကြည့်။) ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ ကတိ ပရိယာပန္နာ၊ ကတိ အပရိယာပန္နာ။ အဘိ၊

ဝိ။၄၂၆။ ပရိယာပန္နာတိ ဘဝဝသေန သြကာသဝသေန စ ပရိစ္ဆိန္နာ၊ အပရိယာပန္နာတိ တထာ အပရိစ္ဆိန္နာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၁။ ဒိဋ္ဌိဂတံ အပရိယာပန္နန္တိ ? အာမန္တာ။အဘိ၊က။၃၆၇။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၄။ မူလဋီ၊၃။၁၀၃-တို့လည်း ကြည့်။) ကာမာဝစရော သမာဓိ .... အပရိယာပန္နော သမာဓီတိ ဝေ စတ္တာရော သမာဓိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၈၅။

အပရိယာပန္နကထာ (ထီ) [အပရိယာပန္န+ကထာ] ဒိဋ္ဌိသည် ဝဋ်၌ အကျုံးမဝင် ဟူသည်ကို စိစစ်ရာဖြစ်သော စကားရပ်။ အဘိဓမ္မပိဋက၊ ကထာဝတ္ထုပါဠိ၊ ၁၄-ဝဂ်၊ ၉-ကထာ။ အဘိ၊က။၃၆၇။

အပရိယာပန္နကုသလ (ပု) [အပရိယာပန္န+ကုသလ] ဝဋ်၌ အကျုံးမဝင်သော ကုသိုလ်၊ လောကုတ္တရာကုသိုလ်။ တိဿော ဘာဝနာ.... အပရိယာပန္နကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဘာဝနာ။ ပဋိသံ။၂၇။(ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၂-လည်းကြည့်။)

အပရိယာပန္နကုသလဟေတု (ပု) [အပရိယာပန္န+ကုသလဟေတု] ဝဋ်၌အကျုံးမဝင်သော – လောကုတ္တရာ – ကုသိုလ်ဟိတ်။ အရူပါဝစရကုသလဟေတု ကာမာဝစရကုသလဟေတုသဒိသော၊ တထာ အပရိယာပန္နကုသလဟေတု။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၇။

အပရိယာပန္နကုသလာရမ္မဏ (န) [အပရိယာပန္န+ကုသလ+အာရမ္မဏ] ဝဋ်၌ အကျုံးမဝင်သော – လောကုတ္တရာ – ကုသိုလ်အာရုံ၊ မဂ်အာရုံ။ အပရိယာပန္နကုသလာရမ္မဏံ ကာမာဝစရရူပါဝစရတော ကုသလက်ိရိယာနမေဝ အာရမ္မဏပစ္စယော ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၅၉။

အပရိယာပန္နတာ (ထီ) [အပရိယာပန္န+တာ] အကျုံးမဝင်သည်၏ အဖြစ်။ တေေန ဘဂဝတော ကတ္တစိပိ ဂတိယာ အပရိယာပန္နတံ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၆။ မ၊ဋီ၊၁။၆။ သံ၊ဋီ၊၁။

၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ ဘ၀ယောနိအာဒီသု အပရိ-ယာပန္နတာ စ ဒဿိတာ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၉၀။ တတ္ထ အပရိယာပန္နတာယ လောက-တော ဥတ္တရော ဥတ္တိဏ္ဏောတိ လောကုတ္တ-ရော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။

အပရိယာပန္နတ္တ (န) [အပရိယာပန္န+တ္တ] အကျုံးမဝင်သည်၏ အဖြစ်။ အဓိဋ္ဌိတဝိကပ္ပိ-တေသု အပရိယာပန္နတ္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၁။ တေသု အပရိယာပန္နတ္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉။

အပရိယာပန္နဓာတု (ထီ) [အပရိယာပန္န+ဓာတု] အကျုံးမဝင်သော–မပိုင်းခြားအပ်သော–ဓာတ်။ ယသ္မာ စ ဩကာသဝသေန ဝါ သတ္တုပ္ပတ္တိဝသေန ဝါ အပရိယာပန္နဓာတု နာမ နတ္ထိ၊ တသ္မာ "အပရိယာပန္နဓာတု-ယာ"တိ အဝတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၁။

အပရိယာပန္နဘာဝ (ပု) [အပရိယာပန္န+ဘာဝ] အကျုံးမဝင်သည်၏ အဖြစ်။ ဣဒါနိ အတ္တ-နော ကတ္တစိ အပရိယာပန္နဘာဝံ ဒဿေ-န္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။ လောကေ အပရိ-ယာပန္နဘာဝေန လောကတော ဥတ္တရာတိ လောကုတ္တရာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၂၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၄၅၊၂၉၁။

အပရိယာပန္နဝိပါကဟေတု (ပု) [အပရိ-ယာပန္န+ဝိပါက + ဟေတု] ဝဋ်၌ အကျုံး မဝင်သော – လောကုတ္တရာ – ဝိပါက်ဟိတ်။ အပရိယာပန္နဝိပါကဟေတု ကာမဘဝရူပဘာ-ဝေသု သမ္ပယုတ္တကာနဉ္စေဝ.... ဟေတုပစ္စ-ယော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၇။

အပရိယာပန္နဝိပါကာရမ္မဏ (န) [အပရိယာ-ပန္န+ဝိပါက+အာရမ္မဏ] ဝဋ်၌အကျုံးမဝင်သော – လောကုတ္တရာ – ဝိပါက်အာရုံ၊ ဖိုလ်အာရုံ။ အပရိယာပန္နဝိပါကာရမ္မဏံ .... အာ-ရမ္မဏပစ္စယော ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၉။

အပရိယာပန္နဟေတု (ပု) [အပရိယာပန္န+ဟေတု] ဝဋ်၌ အကျုံးမဝင်သော–လော-ကုတ္တရာ–ဟိတ်။ ဆ အပရိယာပန္နဟေတူ။ အဘိ၊ဓ။၂၁၄။ တတ္ထ ကတမေ ဆ အပရိ-ယာပန္နဟေတူ။ တယော ကုသလဟေတူ၊ တယော အဗျာကတဟေတူ၊ ဣမေ ဆ အပ-ရိယာပန္နဟေတူ။ ၎င်း။၂၁၇။

အပရိယာပုဋ္ဌ (တိ) [န+ပရိယာပုဋ္ဌ] မသင်ယူအပ်သော။ အနုဂ္ဂဟိတ ၂-ကြည့်။

အပရိယာပုဏန္တ (တိ) [န+ပရိယာပုဏန္တ] မသင်ယူသော၊သူ။ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏန္တဿေဝ ဒေမိ၊ အပရိယာပုဏန္တဿ န ဒေမိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၀၂။

အပရိယာပုဏိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပရိယာ-ပုဏိတွာ] မသင်ယူမူ၍။ ဇဝံ ပရိယာပုဏန-တော ဟိ ဗုဒ္ဓဝစနံ အပရိယာပုဏိတွာ နိဒ္ဒေါ-က္ကမနံ ဝရတရံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၁၁၀။

အပရိယာယသဒ္ဒ (ပု) [န+ပရိယာယ+သဒ္ဒ] ပရိယာယ် – စကားလှယ် – မဟုတ်သော သဒ္ဒါ။ အပရိယာယသဒ္ဒါနံ သမာနာဓိကရ-ဏဘာဝေါ ဝိသေသနဝိသေသိတဗ္ဗဘာဝေ သတိ ဟောတိ။ အနုဋီ၊၁။၈။

အပရိယိဋ္ဌ (တိ) [န+ပရိယိဋ္ဌ] မရှာမှီး အပ်သော။ တံ မေ ဣဒံ အပရိယိဋ္ဌံယေဝ သတ္တ-ဟာရကံ လဒ္ဓံ။ မ၊၃။၃၁၃။ သံ၊၂။၂၇။ ပရိယိဋ္ဌာ ဝါ အပရိယိဋ္ဌာ ဝါ သုခါရမ္မဏ-တာယ ဣဋ္ဌာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၄၅။

အပရိယုဋ္ဌဒ္ဓာယီ (တိ) [န+ပရိယုဋ္ဌဒ္ဓာယီ] နှိပ်စက်–လွှမ်းမိုး–သော အခြင်းအရာ အား ဖြင့် မတည်သော၊ နှိပ်စက်–လွှမ်းမိုး–တတ် သော ဒိဋ္ဌိ၊ တဏှာတို့ဖြင့် ခန္ဓာငါးပါးကို မှား ယွင်းစွာ စွဲယူ၍ မတည်သော၊သူ။ တဿ "အဟံ ရူပံ မမ ရူပ"န္တိ အပရိယုဋ္ဌဒ္ဓာယိနော တံ ရူပံ ဝိပရိဏမတိ အညထာ ဟောတိ။ သံ၊ ၂။၄။ ပရိယုဋ္ဌဒ္ဓာယီ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၅) လည်း ကြည့်။

အပရိယုဋ္ဌိတရာဂ (တိ) [န+ပရိယုဋ္ဌိတ+ရာဂ] ထက်ဝန်းကျင်မှ–လွှမ်းမိုးနိုင်စက်–ထကြွသောင်းကျန်း – သော ရာဂမရှိသော သူ။ ဝီတရာဂ (ဝိမတိ၊၂။၃၉) ကြည့်။

အပရိယောသိတ (တိ) [န+ပရိယောသိတ]မရှာမှီးအပ်သော။ အနိဋ္ဌ (က) အနက် ကြည့်။

အပရိယေသိတဗ္ဗ (တိ) [န+ပရိယေသိတဗ္ဗ] မရှာမှီးအပ်သော၊သူ။ ယော အပရိယေသိတဗ္ဗော ဥပသကံမိတို့ ယုတ္တဋ္ဌာနေ ဒိဿတိ။ ဝိမတိ၊၂။၄၀။

အပရိယေသိတဗ္ဗကာရဏ (န) [အပရိယေသိ-တဗ္ဗ + ကာရဏ] မရှာမှီးသင့်သည်၏ အကြောင်း။ တေေန ပရိယေသနက္ခမာဘာဝ-တောတိ အပရိယေသိတဗ္ဗကာရဏံ ဒဿေတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၄၄။

အပရိယေသိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပရိယေသိ-တွာ]မရှာမှီးမူ၍။ ပရိယေသန္တဿ ပန ယေန ဝါ တေန ဝါ သဒ္ဓိံ အပရိယေသိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၃။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၁၁။ ပဋ္ဌ(မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၈။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈)လည်း ကြည့်။

အပရိယောဂါဟဏ(န) (န၊ထိ) [န+ပရိယော-ဂါဟဏ(န)] မသက်ဝင်တတ် – မသိတတ်–သော၊ မခွဲခြမ်း–မဆုံးဖြတ် – နိုင်သော၊ တရား၊ မောဟ,ဝိစိကိစ္ဆာ။ အသံဂါဟနာ အပရိယောဂါဟနာ....၊အယံ တသ္မိံ သမယေ မောဟော ဟောတိ။ အဘိ၊၈။၉၄။ (မဟာ-နိ။၃၂၅။ စူဠနိ၊၂၅-တို့လည်း ကြည့်) အသ-သပ္ပနာ ပရိသပ္ပနာ အပရိယောဂါဟနာ (–ဏာ၊မဟာနိ)....၊ အယံ တသ္မိံ သမယေ ဝိစိကိစ္ဆာ ဟောတိ။အဘိ၊၈။၁၀၂။(မဟာနိ။၃၂၅။ စူဠနိ။၉၄-တို့လည်း ကြည့်။) တမေဝ ဓမ္မံ န ပရိယောဂါဟတီတိ အပရိယောဂါ-ဟနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၈။ ပရိယောဂါဟိတုံ အသမတ္ထတာယ အပရိ-ယောဂါဟနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၁။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၃၇၉။ (ဝိလံ၊ အဝဂြဟ-နှင့် ယှဉ်ကြည့်။)

အပရိယောဂါဟေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပရိယော-ဂါဟေတွာ] မသက်ဝင်မူ၍၊ ဉာဏ်ဖြင့်–စူးစူးစိုက်စိုက်–နက်နက် ရှိုင်းရှိုင်း – မသိမူ၍။ အနနုဝိစ္စ အပရိယောဂါဟေတွာ အဝဏ္ဏာ-ရဟဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိ။ အံ၊၁။၈၈၊၃၀၉၊ ၃၉၆။ အံ၊၂။၁၂၃။ အဘိ၊ပု။၁၀၈။ အပရိ-ယောဂါဟေတွာတိ အနနုပဝိသိတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၅၉။ အပရိယောဂါဟေတွာတိ ပညာယ ဂုဏေ အနောဂါဟေတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၇။

အပရိယောဂါဠှ (တိ) [န+ပရိယောဂါဠှ] မသက်ဝင်–မငုပ်လျှိုး – အပ်သော၊ သက်ဝင်–ငုပ်လျှိုး – ၍ မမိနိုင်သော။ ယထာ မဟာရာဇ မဟာသမုဒ္ဒေါ.... အပရိယောဂါ-ဠှော။ မိလိန္ဒ။၂၇၄။

အပရိယောဒပိတ (တိ) [န+ပရိယောဒပိတ] ထက်ဝန်းကျင် မဖြူစင်စေအပ်သော။ တဿ ဟိ ယာဝ သံကိလေသာ န ဝိဂစ္ဆန္တိ၊ တာဝ အသဉ်တာ ဓာတု အပရိယောဒပိတာတိ ဝုစ္စတိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၀၀။

အပရိယောဒါတ (တိ) [န+ပရိယောဒါတ] ထက်ဝန်းကျင် – မဖြူစင် – မပြိုးပြက် – မတောက်ပ– သော။ အဝိသုဒ္ဓဿ စိတ္တဿ ဝိသုဒ္ဓိယာ အပရိယောဒါတဿ စိတ္တဿ ပရိ-ယောဒပနာယ။ အံ၊၂။၁၀၇။ ဒိဝါ ဝိဇ္ဇမာ-နာပိ စန္ဒလေခါ အပရိသုဒ္ဓါ ဟောတိ အပရိ-ယောဒါတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၆၃။ အာဇီဝဋ္ဌမကသီလံ အပရိ-ယောဒါတံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀-၁-လည်း ကြည့်။)

အပရိယောဒပနိယ (တိ) [န+ပရိယောဒပနိ-ယ] မဖြူစင်စေအပ်သော။ ပုန အပရိယော-

ဒါပနိယံ သိခါပ္ပတ္တပရိယောဒါပနံ ဣစ္စာဝိပ္ပေ-တံ၊ နေတ္တိ၊ဋီ၊၆၉။

အပရိယောနဒ္ဓ (တိ) [န+ပရိယောနဒ္ဓ] မမြေး ယှက်အပ်သော၊ ထက်ဝန်းကျင် မမြေးယှက်အပ်–မဖုံးလွှမ်းအပ်–သော။ ဣတိ ဝိဝဋ္ဋေန စေတသာ အပရိယောနဒ္ဓေန။ ဒီ၊၃။၁၇၆။ အံ၊၁။၃၅၄။ အံ၊၂။၂၇၄-၅။ သံ၊၃။၂၃၁၊ ၂၄၂။ ပဋိသံ၊၁၁၀။ အပရိယောနဒ္ဓေနာတိ သမန္တတော အနဒ္ဓေန။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၉။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၅။ အပရိယောနဒ္ဓေနာတိ နီဝရဏေဟိ အနောနဒ္ဓေန။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၃။ အနောနဒ္ဓေနာတိ အသဉ္ဆာဒိတေန။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၀၃။

အပရိယောသာန (န) [န+ပရိယောသာန] မဆုံးခြင်း၊ အပြီးသို့ မရောက်ခြင်း၊ ဆုံးခန်းတိုင် မရောက်ခြင်း။ တေနေဝ အဓိပ္ပေတတ္ထ-ဿ အပရိယောသာနတော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၂၂။ အပရိနိဋ္ဌိတဘာဝ-လည်း ကြည့်။

အပရိယောသာပိတတ္တ (န) [န+ပရိယောသာ-ပိတတ္တ] မဆုံးစေအပ်သည်၏အဖြစ်၊ အပြီးသို့ မရောက်စေအပ်သည်၏ အဖြစ်၊ ဆုံးခန်းတိုင် မရောက်စေအပ်သည်၏ အဖြစ်။ ကေ-စ္စာနံ ဝိဝါဒါဓိကရဏမေဝ ဒဿိတံ တဿ ဝူပသမမမ္မာနံ အပရိယောသာပိတတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊၃။၂၄၆။

အပရိယောသိတ (တိ) [န+ပရိယောသိတ] မပြီးဆုံးသေးသော။ တေဝါစိကာယ စေ ဘိက္ခဝေ ပဝါရဏာယ.... အပရိယောသိတာ-ယ ပဝါရဏံ ဌပေတိ။ ဝိ၊၃။၂၅၄။= ဣတိ သု-ကာရတော ယာဝ ရေ-ကာရော၊ တာဝ ဘာသိတာ လပိတာ အပရိယောသိတာဝ ဟောတိ ပဝါရဏာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၀။ ဒုတိယာ-ဒီသု ဥဒ္ဒေသေသု ယသ္မိံ အပရိယောသိတေ အန္တရာယော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၉။ အ-ပရိယောသိတေ ပဒေ ဝဏ္ဏော အက္ခရံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၃၁။

အပရိယောသိတကိစ္စတာ (ထီ) [အပရိယော-သိတ+ကိစ္စ+တာ] မပြီးဆုံးသေးသော ကိစ္စရှိသည်၏အဖြစ်။ မဂ္ဂက္ခဏေပိ အပရိယော-သိတကိစ္စတာယ န တာဝ နိဋ္ဌံ ဂတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၂။ တေသံ ပန အရိယမမ္မာနံ အပရိယောသိတကိစ္စတာယ အရိယဘာဝေန အဘိနိဗ္ဗတ္တိမတ္တံ ဥပါဒါယ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၄၁။

အပရိယောသိတကိစ္စတ္တ (န) [အပရိယောသိတ +ကိစ္စ+တ္တ] မပြီးဆုံးသေးသော ကိစ္စရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဝေါဒါနမမ္မာနံ ဝစုမာနတ္တာ အပရိယောသိတကိစ္စတ္တာ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၁၁။

အပရိယောသိတဉာဏကိစ္စ (တိ) [အပရိယော-သိတ + ဉာဏ + ကိစ္စ] မပြီးဆုံးသေးသော ဉာဏ်၏ကိစ္စရှိသော၊သူ။ ဣမေ စ သဒ္ဓါ-ဝိမုတ္တာဒယော တယော ပရမတ္တတော အ-ပရိယောသိတဉာဏကိစ္စာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၆၇။

အပရိယောသိတတ္တ(န)[အပရိယောသိတ+တ္တ] မပြီးဆုံးသေးသည်၏ အဖြစ်။ ဝိပဿနာယ ကရဏီယဿ အပရိယောသိတတ္တာ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၅၁။ ဥပရိမဂ္ဂတ္တယကိစ္စဿ အပရိ-ယောသိတတ္တာ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၆။ တဒပိ အသိဒ္ဓံ၊ အပရိယောသိတတ္တာ ဗုဒ္ဓကိစ္စဿ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၃၁၆။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၉၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၂၉၃။

အပရိယောသိတဘာဝ(ပု) [အပရိယောသိတ+ ဘာဝ] (၁) မပြီးဆုံးသေးသည်၏ အဖြစ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (တိ) (၂) မပြီးဆုံးသေး သည်၏ အဖြစ်ရှိသော၊သူ။ အနဝေါသိတတ္တ-ကြည့်။

အပရိယောသိတဘာဝဒဿန (န) [အပရိယော-သိတဘာဝ+ဒဿန] မပြီးဆုံးသေးသည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်း။ ဇာနနကိရိယာယ အပရိ-

ယောသိတဘာဝဒဿနတ္ထံ "ဇာနာမိ"တိ ဝတ္တာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၃၆။

အပရိယောသိတဝစနတ္တ (န) [အပရိယောသိ-တ+ဝစန+တ္တ] မပြီးဆုံးသေးသောစကား၏ အဖြစ်။ "ဝုသိတမာနီ"တိ စ ပဒါပေက္ခာယ အပရိယောသိတဝစနတ္တာ "သမာနော"တိ ပါဌသေသောတိ ဒဿေတိ "အပ္ပဿုတောဝ သမာနော"တိ ဣမိနာ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၂၅၁။

အပရိယောသိတဝိတက္ကမ (ပု) [အပရိယောသိတ +ဝိတက္ကမ] မပြီးဆုံးသေးသော လွန်ကျူးခြင်း။ "သဥ္စိစ္စ"တိ ဣမိနာ ဝုစ္စမာနံ အပရိ-ယောသိတဝိတက္ကမမ္ပိ အဝသာနံ ပါပေတွာ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၅၁။

အပရိယောသိတသင်္ကပ္ပ (တိ) [အပရိယော-သိတ+သင်္ကပ္ပ] မပြီးဆုံးသေးသော–အပြီး အဆုံးသို့ မရောက်သေးသော–စိတ်အကြံရှိ သော၊သူ။ အပရိယောသိတသင်္ကပ္ပေါ၊ ဝိစိ-ကိစ္ဆော ကထံကထီ။ ဒီ၊၂။၂၂၉။ အပရိ-ယောသိတသင်္ကပ္ပေါတိ အနိဋ္ဌိတမနောရ-ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၂။ အပရိယောသိတ-သင်္ကပ္ပေါ၊ ကုတိတ္တေ သဥ္စရိံ အဟံ။ အပ၊ ၁။၂၀။

အပရိယောသိတသိက္ခ (တိ) [အပရိယောသိတ +သိက္ခာ] မပြီးဆုံးသေးသော–အကျင့်–သိက္ခာ–ရှိသော၊ ကျင့်ဆဲဖြစ်သော၊ သူ။ သေက္ခာတိ အပရိယောသိတသိက္ခာနံ ဝစနံ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၉၂။ "သိက္ခန္တီတိ သေခါ"တိ အပရိယောသိတသိက္ခာနံ ဒဿိတတ္တာ။ သာ-ရတ္ထ၊၂။၅၄။ "သိက္ခတီတိ သေခေါ"တိ စ အပရိယောသိတသိက္ခော ဒဿိတော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊ ၃။၂၀၄။

အပရိယောသိတသိက္ခတ္တ (န) [အပရိယော-သိတသိက္ခ+တ္တ] မပြီးဆုံးသေးသော–အကျင့်–သိက္ခာ–ရှိသူ၏အဖြစ်။ အပရိ-ယောသိတသိက္ခတ္တာ သယမေဝ သိက္ခန္တီတိပိ သေက္ခာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၁၉၁။ သော ဟိ အပရိယောသိတသိက္ခ-တ္တာ....သိက္ခနသီလော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၂၉။

အပရိဝဇ္ဇန (န) [န+ပရိဝဇ္ဇန] မရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ တေ ပါပါနံ အပရိဝဇ္ဇနေ အာဒီနဝံ, ပရိဝဇ္ဇနေ စ အာနိသံသံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၆၆။ ပရိဝဇ္ဇနီယာနံ အပရိဝဇ္ဇနတော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။ ၁၃၂။

အပရိဝဇ္ဇယန္တ (တိ) [န+ပရိဝဇ္ဇယန္တ] မရှောင်ကြဉ်သော၊သူ။ ယံ ဟိဿ ဘိက္ခဝေ အပရိ-ဝဇ္ဇယတော ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ အာသဝါ ဝိဃာတ-ပရိဠာဟာ။ မ၊၁။၁၄။ အံ၊၂။၃၄၂။

အပရိဝဇ္ဇိတ (တိ) [န+ပရိဝဇ္ဇိတ] မရှောင်ကြဉ်အပ်သော။ အပရိဝဇ္ဇိတေ တဿ ယထာ-ဌာနေ ဌိတေဟိ အဘိဘဝေါ န ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၀၇။

အပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗ (ကြိ၊ဝိ) [န + ပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗ] မရှောင်ကြဉ်မှု၍။ ပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗမ္ပိ ဝါ ကိဉ္စိ အပရိဝဇ္ဇေတွာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၆။

အပရိဝေဌေန္တ (တိ) [န+ပရိဝေဌေန္တ] မလည်စေသော။ အနာဝေဌေန္တ-ကြည့်။

အပရိဝတ္တ (တိ) [န+ပရိဝတ္တ] (က) မ–လှည့်–လည်–သော၊ မပြောင်းလဲသော။ တတ္ထ ဟိ သာ စ ရာဇိဒ္ဓာဝသေန ပရိဝတ္တိ-တွာ သမ္ပုဏ္ဏာ အဘိနဝါ, ဣတရာ စ အပရိ-ဝတ္တာ ပကတိဂါမသီမာ။ ဝိမတိ၊၂။၁၅၇။ (ခ) မပြောင်းလဲ–မပြန်–သော။ ယောပိ ဟိ လိင်္ဂေ အပရိဝတ္တေ တသ္မိံ အတ္တဘာဝေ ဘဝင်္ဂဇီဝိတိန္ဒြိယပ္ပဗန္ဓော။ သာရတ္ထ၊၂။၂၆၀။ (ဂ) မ–လှည့်–လည်–သော၊ မရွေ့သော။

အစလမေဝါတိ အပရိဝတ္တမေဝ အနညဘာဝတော။ မ၊ဋီ၊၂။၁၂၅။

အပရိဝတ္တန (န) [န+ပရိဝတ္တန] (က) မလဲ-မထပ်-မဖလှယ်-ခြင်း။ ပဥ္စန္နံ စီဝရာနံ အညတရတာ.... အပရိဝတ္တနံ။ ကခါ။၃၂၃။ ပဋိဂ္ဂဟဏံ ကိရိယာ၊ အပရိဝတ္တနံ အကိရိယာ။ သာရတ္ထ၊၂။၄၀၁။ ဝိမတိ၊၁။၃၂၄။ (ခ) မပြောင်း-မလွှဲ-မလဲ - ပဖလှယ်- ခြင်း။ ပဥ္စန္နံ စီဝရာနံ အပရိဝတ္တနံ။ ဝိမတိ၊၂။၇၈။ (သာရတ္ထ၊၃။၁၂၅-လည်း ကြည့်။) (ဂ) မလည်-မရွေ့-မလှုပ်-မသွား- မရောက်-ခြင်း။ ဟတ္ထေ ပန အပရိဝတ္တန္တေ ကုတော အာဝုဓံ ပရိဝတ္တိဿတီတိ တထာ အပရိဝတ္တနံ သန္ဓာယ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၆၂။

အပရိဝတ္တနာရဟ (တိ) [န+ပရိဝတ္တနာရဟ] လှည့်လည်ခြင်းကို (ပြုခြင်းငှါ) မထိုက်သော၊ မလှည့်လည်လောက်သော။ "ဦနကစတုဟတ္ထာ ဝါ"တိ ဣဒဥ္စ ပစ္ဆိမပမာဏယုတ္တဿ မဉ္စဿ အပရိဝတ္တနာရဟံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။၂၇၅။

အပရိဝတ္တန္တ (တိ) [န+ပရိဝတ္တန္တ] မလည်-မရွေ့-မလှုပ်-သော။ ဟတ္ထေ ပန အပရိဝတ္တန္တေ ကုတော အာဝုဓံ ပရိဝတ္တိဿတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၆၂။ အပရိဝတ္တေန္တ- လည်း ကြည့်။

အပရိဝတ္တဘာဝကရဏ (န) [န+ပရိဝတ္တဘာဝကရဏ] လှည့် - ရွေ့ - ပြောင်း-လွှဲ-သည်၏ အဖြစ်ကို မပြုနိုင်ခြင်း။ (စတ္တာရော ဣရိယာပထေ) သရီရဿ ဧကဒေသေ ဉဋ္ဌိတာပိ အယပဋ္ဋေန အာဗန္ဓိတွာ ဝိယ ဂဏှာတိ အပရိဝတ္တဘာဝကရဏတော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၇၅။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၀၄-၌ အပရိဝတ္တိဘာဝကရဏ-ဟု ရှိသည်။ ၎င်းလည်း ကြည့်။)

အပရိဝတ္တမာန (တိ) [န+ပရိဝတ္တမာန] မလှည့်-မရွေ့-မပြောင်း-မလွှဲ-သော၊ သူ။ စတုရာပသေနာ (မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၇၅) ကြည့်။

အပရိဝတ္တမာနပကတိက (တိ) [အပရိဝတ္တမာန + ပကတိ+က] မပြောင်းလဲသော သဘောရှိသော။ ဇရာဘင်္ဂဝသေန ဒွိဓာ အပရိဝတ္တမာနပကတိကဿ ကဿစိ အဘာဝတော အဝိပရိဏာမဓမ္မေန စ သုညံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၂။

အပရိဝတ္တလိင်္ဂ (တိ) [အပရိဝတ္တ+လိင်္ဂ] မပြန်သောလိင်ရှိသော၊ မပြန် - မပြောင်းလဲ-သော-ပုရိသိန္ဒြေ - ပုမ္ဘာဝရုပ်-ပုရိသ-အသွင်-သဏ္ဌာန်-ရှိသော၊သူ။ အပရိဝတ္တလိင်္ဂေါ တံ ပဋိဂ္ဂဟဏဝိဇဟနတော ရက္ခတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၀၃။ ပကတတ္တောတိ အပရိဝတ္တလိင်္ဂေါ။ ဝိမတိ၊၁။၁၅၆။

အပရိဝတ္တိတ (တိ) [န+ပရိဝတ္တိတ] (က) မပြောင်း-မလွှဲ - မလဲ - မလှယ် - အပ်သော။ ဆဋ္ဌေ အရုဏုဂ္ဂမနေ ဧကေသံ စီဝရေ ဝုတ္တနယေန အပရိဝတ္တိတေ ကော အာပတ္တိ။ ကခါ။၃၂၃။ (ခ) မပြန်အပ်သော၊ အပြန်ပြန် မပြုအပ်သော။ နိစ္စလိတ (မ၊ဋီ၊၂။၁၈၈) ကြည့်။

အပရိဝတ္တိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န + ပရိဝတ္တိတွာ] မလှည့်-မရွေ့ - မပြောင်း - မလွှဲ - မူ၍။ ဣရိယာပထပရိဝတ္တနဝသေန အပရိဝတ္တိတွာ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၈၈။

အပရိဝတ္တိဘာဝကရဏ (န) [န + ပရိဝတ္တိဘာဝကရဏ] လှည့်-ရွေ့-ပြောင်း-လွှဲ - သည်၏အဖြစ်ကို မပြုနိုင်ခြင်း။ သရီရေကဒေသေ ဥဋ္ဌဟိတွာပိ အပရိဝတ္တိဘာဝကရဏတော (စတ္တာရော ဣရိယာပထေ) အယပဋ္ဋေန အာဗန္ဓိတွာ ဝိယ ဂဏှာ-

တိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၄၀၄။ အပရိဝတ္တဘာဝ-ကရဏ-လည်း ကြည့်။

အပရိဝတ္တေတဗ္ဗ (တိ) [န+ပရိဝတ္တေတဗ္ဗ] မပြန်လည်စေအပ်သော။ ယဒိ သရူပတော-ယေဝ ဥလ္လမေယံ ဥလ္လမေ ပဋိပက္ခာတိ အပရိ-ဝတ္တေတဗ္ဗာ သိယုံ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၈၃။

အပရိဝတ္တေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပရိဝတ္တေတွာ] (က) မလည်စေမူ၍၊ မလှည့်မူ၍။ ဂိဝံ အ-ပရိဝတ္တေတွာ သကလသရီရေနေဝ နိဝတ္တိ-တွာ အပလောကေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၈။ (ခ) မလဲလှယ်မူ၍။ အနုပသမ္ပန္နေန အပရိဝတ္တေ-တွာဝ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ လဘတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၇၃။ တေန အပရိဝတ္တေတွာပိ ဘုဉ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိမတိ၊၂။၃၇။

အပရိဝတ္တေန္တ [1] (တိ) [န+ပရိဝတ္တေန္တ (=ပရိ+ဝတု+အ+အန္တ၊ အ-ကို ဧ-ပြု)] မလည်-မရွေ့-မလှုပ်-သော။ ဟတ္ထေ ပန အပရိ-ဝတ္တေန္တေ ကုတော အာဝုဓပရိဝတ္တနံ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၁။၃၀၃။ အပရိဝတ္တန္တ-လည်း ကြည့်။

အပရိဝတ္တေန္တ [2] (တိ) [န+ပရိဝတ္တေန္တ (= ပရိ+ဝတု+ဏေ+အန္တ)] မလှည့်-မရွေ့-မပြောင်း-မလွှဲ-သော၊သူ။ ဧကံယေဝ ဒိသံ ဓာဝတိ၊ (ဓာဝတီတိ၊ သာရတ္ထ) အတ္တ-နော ကာယံ အပရိဝတ္တေန္တောတိ အဓိပ္ပါ-ယော။ သာရတ္ထ၊၁။၂၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၄၆။

အပရိဝသိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န + ပရိဝသိတွာ] သီးသန့်-ခွဲခွါ-မနေမူ၍၊ တိတ္ထိယ-အပ္ပဋိစ္ဆန္န-ပရိဝါသ်-မကျင့်သုံးမူ၍-မကျင့်သုံးရတော့ပဲလျက်။ အပရိဝသိတွာ-ယေဝ ဟိ ပဗ္ဗဇ္ဇံ လဘတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅။ အပ္ပဋိစ္ဆန္နပရိဝါ-သ, တိတ္ထိယပရိဝါသ, ပရိဝါသ-တို့လည်း ကြည့်။

အပရိဝါရ (တိ) [န+ပရိဝါရ] အခြံအရံ မရှိသော၊သူ။ အဂ္ဂသာဝကမဟာသာဝကေသု ပရိနိဗ္ဗုတေသု အပရိဝါရေန ဧကကေနေဝ ဌာတဗ္ဗံ ဟောတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၉၄။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၃-တို့၌ ဧကကေန ခါဏုကေန ဝိယ-ဟု ရှိသည်၊ အပရိဝါရေန-ပုဒ် မပါ။)

အပရိဝေါဒါတမဂ္ဂ (ပု) [န+ပရိဝေါဒါတ+မဂ္ဂ] ထက်ဝန်းကျင် မဖြူစင်သော-နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်ကြောင်းမဟုတ်သော-လမ်းစဉ်-အကျင့်။ တေသံ တိတ္ထိယာနံ အသုဒ္ဓိမဂ္ဂံ ...အပရိဝေါဒါတမဂ္ဂံ အတိက္ကမိတွာ။ မဟာ-နိ။၂၅၂။

အပရိသက္ကန္တ (တိ) [န+ပရိသက္ကန္တ] လုံ့လမပြုသော၊သူ။ ဥတ္တရိဒမထာယ အပရိသက္ကန္တော အဘိညာစိတ္တဝသေန ဣတော စိတော စ ဓာဝတိ ပဝတ္တတိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၃၄။

အပရိသင်္ကတာ (ထိ) [အပရိသင်္က+တာ] တွေးတောယုံမှား-ကြောက်ရွံ့-တွန့်-ဆုတ်-ခြင်း မရှိသူ၏အဖြစ်။ တတ္ထ သတ္ထု-နော စ အပရိသင်္ကတံ ဒဿေတိ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၁၃၈-၉။

အပရိသင်္ကနိယ (တိ) [န+ပရိသင်္ကနိယ] မတွေး တော မယုံမှား-မကြောက်ရွံ့-မစိုးရိမ်-အပ်သော၊သူ။ သတ္တာနံ ပိယော ဟောတိ မနာပေါ အပရိသင်္ကနိယော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၃၀၂။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၈၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၇၉။

အပရိသင်္ကန္တ (တိ) [န+ပရိသင်္ကန္တ] မတွေး တော မယုံမှား-မစိုးရိမ်-မကြောက်ရွံ့-သော၊ သူ။ ဧဝံ အပရိသင်္ကန္တော သောဏော အာဂမိဿတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၄။ တံ အပရိ-သင်္ကန္တော အမှာကံ ကထေဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၁၅။

အပရိသက်မာန (တိ) [န + ပရိသက်မာန] မတွေးတော မယုံမှား–ဖိုးရိမ်–မကြောက်ရွံ့–သော၊ သူ။ အပရိသက်မာနော နိဗ္ဗိသင်္ကော ဟုတွာ သေတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၃။

အပရိသင်္ကိတ (တိ) [န+ပရိသင်္ကိတ] မတွေးတော မယုံမှားအပ်သော၊ မြင်ခြင်း–ကြားခြင်း–ကြံဆခြင်း–ဖြင့်–မတွေးတော မယုံမှား–မစိုးရိမ်–မကြောင့်ကြ – အပ်သော။ အမူလကံ နာမ အဒိဋ္ဌံ အသုတံ အပရိသင်္ကိတံ။ ဝိ၊၁။၂၅၀။ အပရိသင်္ကိတံ နာမ စိတ္တေန အပရိသင်္ကိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၀။ တိကောဋိပရိသုဒ္ဓံ မစ္ဆမံသံ အဒိဋ္ဌံ အသုတံ အပရိသင်္ကိတံ။ ဝိ၊၁။၂၆၄။ ဝိ၊၃။၃၅။ အပရိသင်္ကိတံ ပန ဒိဋ္ဌပရိသင်္ကိတံ သုတပရိသင်္ကိတံ တဒုဘယဝိမုတ္တပရိသင်္ကိတဉ္စ ဉတွာ တဗ္ဗိပက္ခတော ဇာနိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၉။ အဒိဋ္ဌံ အသုတံ အပရိသင်္ကိတံ။ မ၊၂။၃၂။ အပရိသင်္ကိတန္တိ ဒိဋ္ဌပရိသင်္ကိတာဒိဝသေန အပရိသင်္ကိတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄။

အပရိသဏ္ဌိတ (တိ) [န+ပရိသဏ္ဌိတ] ထက်ဝန်းကျင်–မတန့်ရပ် – မတည်ငြိမ်– လှုပ်ရှား–ချောက်ချား–သော။ လုဠိတောတိ အပရိသဏ္ဌိတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃။ ဝါတာဘိဃာတေန ဝီစိတရင်္ဂမလသမာကုလတာယ ဟိ ပရိတော န သဏ္ဌိတော ဝါ အပရိသဏ္ဌိတော။ အံ၊ဋီ၊၁။၉၈။

အပရိသဏ္ဌိတဇလ (တိ) [အပရိသဏ္ဌိတ+ဇလ] ထက်ဝန်းကျင် – မတန့်ရပ် – မတည်ငြိမ် – သော ရေရှိသော။ သေယျထာပိ နာမ အပရိသဏ္ဌိတဇလာယ သီဃသောတာယ နဒိယာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၈၈။ အပရိသဏ္ဌိတဇလာယာတိ သောတဝသေန ပဝတ္တိယာ သမန္တတော အဋ္ဌိတဇလာယ အသန္နိသိန္နသလိလာယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၁၆။

အပရိသန္တာသီ (တိ) [န+ပရိသန္တာသီ] ထက်ဝန်းကျင်–လုံးဝ – ကြောက်လန့်–တုန်လှုပ်–ခြင်း မရှိသော၊ သူ။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါပိ သဒ္ဒေသု အသန္တာသီ အပရိသန္တာသီ အနုတြာသီ။ စူဠနိ။၃၀၂။

အပရိသာဝစရ (တိ) [န+ပရိသာ+အဝ+စရ+အ] ပရိသတ်ထဲသို့ မဝင်ရဲသော၊သူ။ အပရိသာဝစရော သမဏော ဂေါတမော။ ဒီ၊၃။၃၁၄၄။ အပရိသာဝစရောတိ အဝိသာရဒတ္တာ ပရိသံ ဩတရိတုံ န သက္ကောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈။

အပရိသိဋ္ဌနက (တိ) [န+ပရိသိဋ္ဌနက] ဖိတ်–လျှံ–မကျသော။ အနဝသေက-ကြည့်။

အပရိသုဒ္ဓ (တိ) [န + ပရိသုဒ္ဓ] မစင်ကြယ်သော။ အတ္တေသော ဘိက္ခဝေ သမာဓိ၊ သော စ ခေါ အပရိသုဒ္ဓေါ။ ဝိ၊၁။၁၅၀။ အပရိသုဒ္ဓါယ ပရိသာယ ဥပေါသထံ ကရေယျ။ ဝိ၊၄။၄၂၄။ အံ၊၃။၄၅။ ဥဒါန။၁၃၉။ တပေါဇိဂုစ္ဆာ ပရိသုဒ္ဓါ ဝါ ဟောတိ အပရိသုဒ္ဓါ ဝါ။ ဒီ၊၃။၃၉။ တေလမ္ပိ အပရိသုဒ္ဓံ ဝဋ္ဋိပိ အပရိသုဒ္ဓါ။ မ၊၃။၁၉၀။ အဝေဝဒါတာ အဝေါဒါတာ အပရိသုဒ္ဓါ သံကိလိဋ္ဌာ။ မဟာနိ။၅၆။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၁-တို့လည်းကြည့်။)

အပရိသုဒ္ဓဥပ္ပတ္တိတာ (ထီ) [အပရိသုဒ္ဓ+ဥပ္ပတ္တိ+တာ] မစင်ကြယ်–မသန့်ရှင်း–သောဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်။ အပရိသုဒ္ဓဥပ္ပတ္တိတာယ န ပရိဘုဥ္ဇိတဗ္ဗော ဟောတိ "ဘိက္ခုနိုပရိပါစနအသန္တသမ္ဘာဝနုပ္ပန္နော" တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၉။

အပရိသုဒ္ဓကမ္မ (န) [အပရိသုဒ္ဓ+ကမ္မ] မစင်ကြင်သောအမှု။ ကိဗ္ဗိသ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၉) ကြည့်။

အပရိသုဒ္ဓကမ္မဝဿန (တိ) [အပရိသုဒ္ဓကမ္မ+ဝဿန] မစင်ကြယ်သောအမှု–မကောင်းမှု–တို့ကို–ယိုစီး–တိုးပွါး–စေတတ်သော၊သူ။ အပရိသုဒ္ဓကမ္မဝဿနတော ဝသလော ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၆။

အပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မ (တိ) [အပရိသုဒ္ဓ+ကာယကမ္မ] မစင်ကြယ်သော ကာယကံရှိသော၊ သူ။ အပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မာဒိတာယ အသုစိ ဟုတွာ။ သာရတ္ထ၊၂။၈၀၊၃၅၄။ အပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မန္တ-လည်း ကြည့်။

အပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မန္တ (တိ) [အပရိသုဒ္ဓ+ကာယကမ္မန္တ] မစင်ကြယ်သော (ပါဏာတိပါတ စသည့်) ကာယကံရှိသော၊သူ။ ယေ ခေါ ကေစိ သမဏာ ဝါ ဗြာဟ္မဏာ ဝါ အပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မန္တာ။ မ၊၁။၂၀။ အပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မန္တာတိ အပရိသုဒ္ဓေန ပါဏာတိပါတာဒိနာ ကာယကမ္မန္တေန သမန္နာဂတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။

အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရ (တိ) [အပရိသုဒ္ဓ+ကာယသမာစာရ] မစင်ကြယ်သော ကာယသမာစာရရှိသော၊ မစင်ကြယ်–မကောင်းမွန်–သော ကိုယ်နှင့်ဆိုင်သည့်–အမူအရာ–အကျင့်–စရိုက်–ရှိသော၊သူ။ အယံ ခေါ အာယသ္မာ အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရော အပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရော အပရိသုဒ္ဓါဇီဝေါ။ ဝိ၊၃။၂၅၄။ သမဏဗြာဟ္မဏာ အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရာ အပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရာ အပရိသုဒ္ဓမနောသမာစာရာ အပရိသုဒ္ဓါဇီဝါ။ အံ၊၁။၅၂၁။ (အံ၊၂။၁၆၄-၅ တို့လည်းကြည့်)

အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရတာ (ထီ) [အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရ + တာ] မစင်ကြယ်သော ကာယသမာစာရ ရှိသူ၏အဖြစ်။ ယာ’သ အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရတာ၊ န သာ’သ တသ္မိံ သမယေ မနသိ ကာတဗ္ဗာ။ အံ၊၂။၁၆၄-၅။

အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရဘာဝ (ပု) [အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရ+ဘာဝ] မစင်ကြယ်သော ကာယသမာစာရရှိသူ၏အဖြစ်။ သဗ္ဗံ အနိဋ္ဌကရဏံ ဣမ အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရဘာဝေနေဝ သင်္ဂဟိတံ။ မဋီ၊၂။၂၃၃။

အပရိသုဒ္ဓကာလ (ပု) [အပရိသုဒ္ဓ+ကာလ] မစင်ကြယ်သော–အခါ–ကာလ။ အန္တော အသုဒ္ဓကာလော ဝိယ အဗ္ဘန္တရေ သီလာနံ အပရိသုဒ္ဓကာလော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၁။ အာဒါသဿ အပရိသုဒ္ဓကာလော ဝိယ ရူပပရိဂ္ဂဟဿ အဝိက္ခာလိတကာလော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၅၅။

အပရိသုဒ္ဓစန္ဒလေခါ (ထီ) [အပရိသုဒ္ဓ+စန္ဒလေခါ] မထင်ရှားသော – လ၏အရေး – လ-ရေး။ တဿာ စ အပရိသုဒ္ဓါယ ဒိဝါ အပရိသုဒ္ဓစန္ဒလေခါယ ပဘာ ဝိယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၆၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၂၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။

အပရိသုဒ္ဓဉာဏဒဿန (တိ) [အပရိသုဒ္ဓ+ဉာဏ+ဒဿန] မစင်ကြယ်သောဉာဏ် အမြင်ရှိသော၊သူ။ ဣဓေကစ္စော သတ္ထာ အပရိသုဒ္ဓဉာဏဒဿနော သမာနော ....။ ဝိ၊၄။၃၄၄။ အံ၊၂။၁၁၀။

အပရိသုဒ္ဓဋ္ဌ (ပု) [အပရိသုဒ္ဓ+အဋ္ဌ] မစင်ကြယ်သော–အနက်–သဘော။ အပရိသုဒ္ဓဋ္ဌေန ကသဋတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅။

အပရိသုဒ္ဓတာ (ထီ) [အပရိသုဒ္ဓ+တာ] မစင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်။ ကာယိကဝါစသိက-စေတသိကသီလာနံ အပရိသုဒ္ဓတံ ဒဿေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၁။ သေသာ အပရိသုဒ္ဓတာယ

အနရိယာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉။ ဝိပရိယာယေန အပရိသုဒ္ဓတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၇။ ဝိသယဿ အပရိသုဒ္ဓတာယ ဝိသယိနံ အပရိသုဒ္ဓိံ ဒဿေတိ အနွယတော ဗျတိရေကတော စ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၃၂။

အပရိသုဒ္ဓတ္တ (န) [အပရိသုဒ္ဓ+တ္တ] မစင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်။ အပရိသုဒ္ဓတ္တာ ဘိက္ခဝေ ဝတ္ထဿ။ မ၊၁။၄၃။ သော တေလဿပိ အပရိသုဒ္ဓတ္တာ ဝဋ္ဋိယာပိ အပရိသုဒ္ဓတ္တာ အန္ဓန္ဓံ ဝိယ ဈာယတိ။ မ၊၃။၁၉၀။

အပရိသုဒ္ဓဓမ္မဒေသန (တိ) [အပရိသုဒ္ဓ+ဓမ္မဒေသနာ] မစင်ကြယ်သော–တရားအဆုံးအမ – ဓမ္မဒေသနာ – ရှိသော၊သူ။ ဣဓေကစ္စော သတ္ထာ အပရိသုဒ္ဓဓမ္မဒေသနော သမာနော။ ဝိ၊၄။၃၄၄။ အံ၊၂။၁၀၉။

အပရိသုဒ္ဓပစ္စယ (ပု) [အပရိသုဒ္ဓ+ပစ္စယ] မစင်ကြယ်ခြင်း၏ အကြောင်း။ တဥ္စ ကတံ ပရိသုဒ္ဓပစ္စယော ဟောတိ၊ အကတံ အပရိသုဒ္ဓပစ္စယော။ ဝဇိရ။၄၄၈။

အပရိသုဒ္ဓပရိက္ခေပဝေဒိက (တိ) [အပရိသုဒ္ဓ+ပရိက္ခေပ+ဝေဒိကာ] (က) မစင်ကြယ်–မသပ်ယပ်–သော – အရံပွတ်တိုင် – လက်ရမ်း – ဝရံတာ – ရှိသော။ (ခ) မစင်ကြယ်–မသပ်ယပ်–သော–မြေကမူ ထိုင်ခုံအဝိုင်းရှိသော။ (ဝေဒိကာ-ကို ဓာန်။၂၂၂-၏ တောင်ပေါက်၊သျှ-၌ "မြေညက် စသည်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ထိုင်ရန် အကျည်ခုံမြင့်" ဟု အနက်ဖော်၍ အဘယ၊ သျှ-၌ "ဝရံတာ, လက်ရမ်း, စိန်တောင်, ပန်းတင်ပစ္စယံ, ထိုင်ခုံအကျည်" ဟု မြန်မာပြန်သည်။ ယင်းတို့ကို မှီး၍ငင်း, "ပရိက္ခိတဘူမိဝိစေဓ၊ စေတရာ" ဟု ဖွင့်သော ပါဠိအသဒ္ဒမဟာဏ္ဏဝပြာကြိုဋ္ဌ အဘိဓာန် နှင့် "ဝေဗဍ္ဍိကိ" ဟု ဖွင့်သော ကောတ္ထုဘအဘိဓာန်-တို့ကို အစဉ်လိုက်၍ငင်း အရာအားလျော်စွာ (ခ) အနက်ကို ပေးသည်။) အဓောတဝေဒိကန္တိ အပရိသုဒ္ဓပရိက္ခေပဝေဒိကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၂၉။

အပရိသုဒ္ဓဘာဝ (ပု) [အပရိသုဒ္ဓ+ဘာဝ] မစင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်။ မာတိတော အပရိသုဒ္ဓဘာဝံ ဒဿေန္တော။ သာရတ္ထ၊၁။၃၄၈။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၁၄။ တထာပဝတ္တကူဋ္ဌာစာရဿ အပရိသုဒ္ဓဘာဝတော။ သာရတ္ထ၊၁။၄၃၄။ တေ ဟိ စိတ္တုပ္ပါဒါ စိတ္တေကဂ္ဂတာယ အပရိသုဒ္ဓဘာဝါယ သံဝတ္တန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၅၀။

အပရိသုဒ္ဓဘာဝါဝဟ (တိ) [အပရိသုဒ္ဓဘာဝ+အာ+ဝဟ+အ] မစင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကို ဆောင်တတ်သော။ ကာကဏ္ဍပနာဒိကာယကမ္မံ ကာယသမာစာရဿ အပရိသုဒ္ဓဘာဝါဝဟံ သလ္လေခဝိကောပနတော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၃၃။

အပရိသုဒ္ဓမနောကမ္မန္တ (တိ) [အပရိသုဒ္ဓ+မနောကမ္မန္တ] မစင်ကြယ်သော မနောကံ ရှိသော၊သူ။ အပရိသုဒ္ဓမနောကမ္မန္တာ (မ၊၁။၂၁)တိ အပရိသုဒ္ဓေန အဘိဇ္ဈာဒိနာ မနောကမ္မန္တေန သမန္နာဂတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၈။

အပရိသုဒ္ဓမနောသမာစာရ (တိ) [အပရိသုဒ္ဓ+မနောသမာစာရ] မစင်ကြယ်သော မနောသမာစာရ ရှိသော၊ မစင်ကြယ်–မကောင်းမွန်–သော စိတ်နှင့်ဆိုင်သည့်– အမူအရာ – အလေ့ – အကျင့် – စရိုက် – ရှိသော၊သူ။ အပရိသုဒ္ဓမနောသမာစာရာ (အံ၊၁။၅၂၁)-တိ အပရိသုဒ္ဓေန အဘိဇ္ဈာဒိနာ မနောသမာစာရေန သမန္နာဂတာ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၆၇။

အပရိသုဒ္ဓလောဟ (ပု၊န) [အပရိသုဒ္ဓ+လောဟ] မစင်ကြယ်သော သတ္တု။ ယထာ ဓမမာနံ

အပရိသုဒ္ဓလောဟံ ဈာယိတွာ ဈာမအင်္ဂါရော ဟောတိ။ ဒီ၊၃၊၃။၆၂။ (သံ၊၃၊၃။ ၂၄၂-၌ အပရိသုဒ္ဓံ လောဟံ-ဟု ရှိသည်)။

အပရိသုဒ္ဓဝစီကမ္မန္တ (တိ) [အပရိသုဒ္ဓ+ဝစီကမ္မန္တ] မစင်ကြယ်သော ဝစီကံရှိသော၊ သူ။ အပရိသုဒ္ဓဝစီကမ္မန္တာ (မ၊၁။၂၁)တိ အပရိသုဒ္ဓေန မုသာဝါဒါဒိနာ ဝစီကမ္မေန သမန္နာဂတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀။

အပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရ (တိ) [အပရိသုဒ္ဓ+ဝစီသမာစာရ] မစင်ကြယ်သော ဝစီသမာစာရရှိသော၊ မစင်ကြယ် – မကောင်းမွန်– သော နှုတ်နှင့်ဆိုင်သည့် – အမူအရာ – အလေ့ – အကျင့် – စရိုက် – ရှိသော၊ သူ။ အပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရာ (အံ၊၁။၅၂၁။)တိ အပရိသုဒ္ဓေန မုသာဝါဒါဒိနာ ဝစီသမာစာရေန သမန္နာဂတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၇။

အပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရတာ (ထီ) [အပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရ+တာ] မစင်ကြယ်သော ဝစီသမာစာရရှိသော သူ၏အဖြစ်။ ယာ’ဿ အပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရတာ၊ န သာ’ဿ တသ္မိံ သမယေ မနသိ ကာတဗ္ဗာ။ အံ၊၂။ ၁၆၅။

အပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏ (တိ) [အပရိသုဒ္ဓ+ဝဏ္ဏ] မစင်ကြယ်သော–အဆင်း– အရောင်–ရှိသော။ ဒုရတ္တဝဏ္ဏမေဝဿ၊ အပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏမေဝဿ။ မ၊၁။၄၃။ အပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏမေဝဿာတိ နီလဝဏ္ဏော ပိဿ ပရိသုဒ္ဓေါ န ဘဝေယျ၊ သေသဝဏ္ဏော ပိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁။

အပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏတာ (ထီ) [အပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏ+တာ] မစင်ကြယ်သော – အဆင်း – အရောင်–ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဒုဗ္ဗဏ္ဏိယံ နာမ အပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၂။

အပရိသုဒ္ဓဝိဟန (န) [အပရိသုဒ္ဓ+ဝိဟန] (၁) မစင်ကြယ်သောအမှု – မကောင်းမှု– တို့ကို–စီးသွားစေခြင်း–မျှောချခြင်း။(တိ) (၂) မစင်ကြယ်သောအမှု–မကောင်းမှု–တို့ကို – စီးသွားစေတတ် – မျှောချတတ်–သော၊ သူ။ ပရိသုဒ္ဓေန ကမ္မုနာ အပရိသုဒ္ဓဝိဟနတော ဖြာဟ္မဏော ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၆။

အပရိသုဒ္ဓဝိတက္ကတာ (ထီ) [အပရိသုဒ္ဓ + ဝိတက္က + တာ] မစင်ကြယ်သော–ကြံစီခြင်း–ဝိတက်–ရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပရိသုဒ္ဓဝိတက္ကတာယ ပန ဂေါပါလကဉပေါသထဋ္ဌာနေ ဌိတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၄။

အပရိသုဒ္ဓဝေယျာကရဏ (တိ) [န+ပရိသုဒ္ဓဝေယျာကရဏ] စင်ကြယ်သော ဝေယျာကရဏ-မရှိသော၊သူ။ (အမေးအဖြေပြု၍ ဟော ကြားအပ်သော ဂါထာမဲ့သုတ်ကို ဝေယျာကရဏ-ဟုခေါ်သည်။ သာရတ္ထ၊၁။ ၉၉-စသည်။ ဤဟောကြားမှုမျိုး မရှိသောသူ?) ဣဓေကစ္စော သတ္ထာ အပရိသုဒ္ဓဝေယျာကရဏော သမာနော “ပရိသုဒ္ဓဝေယျာကရဏောမှိ”တိ ပဋိဇာနာတိ။ ဝိ၊၄။၃၄၄။ အံ၊၂။၁၁၀။

အပရိသုဒ္ဓဝေါဟာရ (တိ) [အပရိသုဒ္ဓ+ဝေါဟာရ] မစင်ကြယ်သော–အခေါ်အဝေါ် – အပြောအဆို – အသုံးအနှုန်း – ရှိသော၊ သူ။ အပရိသုဒ္ဓဝေါဟာရော အယမာယသ္မာ၊ နာယမာယသ္မာ ပရိသုဒ္ဓဝေါဟာရော။ အံ၊၁။ ၅၀၀။

အပရိသုဒ္ဓသီလ (တိ)[အပရိသုဒ္ဓ+သီလ] မစင်ကြယ်သော သီလရှိသော၊ သူ။ ဣဓေကစ္စော သတ္ထာ အပရိသုဒ္ဓသီလော သမာနော။ ဝိ၊၄။ ၃၄၃။ အံ၊၂။၁၀၀။ အပရိသုဒ္ဓသီလော ဟိ ကောဒေသေန ပရိယတ္တိဗာဟုသစ္စံ ပဂ္ဂယှ

တိဋ္ဌတိ လာဘာဒိကာမတာယ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၆၈။

အပရိသုဒ္ဓါဇီဝ (တိ) [အပရိသုဒ္ဓ+အာဇီဝ] မစင်ကြယ်သော အသက်မွေးခြင်း ရှိသော၊ သူ။ ဣမေကစ္စေ သတ္တာ အပရိသုဒ္ဓါဇီဝေါ သမာနေ "ပရိသုဒ္ဓါဇီဝေါမှ"တိ ပဋိဇာနာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ။၃၄၃။ အပရိသုဒ္ဓါဇီဝါ အရညဝနပတ္ထာနိ ပန္တာနိ သေနာသနာနိ ပဋိသေဝန္တိ။ မ၊၁။၂၁။ အပရိသုဒ္ဓါဇီဝါတိ အပရိသုဒ္ဓေန ဝေဇ္ဇကမ္မဒူတကမ္မဝဍ္ဍိပယောဂါဒိနာ ဧကဝီသတိအနေသနဘေဒေန အာဇီဝေန သမန္နာဂတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၉။ (အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၆၇-ကြည့်။) အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရ-လည်း ကြည့်။

အပရိသုဒ္ဓါဇီဝတာ (ထီ) [အပရိသုဒ္ဓါဇီဝ+တာ] မစင်ကြယ်သော အသက်မွေးခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်။ ပုရိမေဟိ တီဟိ ပဒေဟိ....အပရိသုဒ္ဓတံ ဒဿေတွာ ပစ္ဆိမေန ပဒေန အပရိသုဒ္ဓါဇီဝတံ ဒဿေတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၁။

အပရိသုဒ္ဓိ (ထီ) [န+ပရိသုဒ္ဓိ] မစင်ကြယ်ခြင်း။ နိဿယာပရိသုဒ္ဓိယာ နိဿိတာပရိသုဒ္ဓိ ဝိယ ဝိသယဿ အပရိသုဒ္ဓတာယ ဝိသယိနံ အပရိသုဒ္ဓိံ ဒဿေတိ အန္ဒယတော ဗျတိရေကတော စ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၄၃၂။ သီလဿ အနုဂ္ဂဏှနံ အပရိသုဒ္ဓိယံ သောဓနံ အပါရိပူရိယံ ပူရဏဥ္စ။ အနုဋ္ဌိ၊၃။၅၁။ ဒိဋ္ဌာဒီဟိ အပရိသုဒ္ဓီဟိ ဝိရဟိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၉။

အပရိသုဒ္ဓိကာရဏ (နံ) [အပရိသုဒ္ဓိ+ကာရဏ] မစင်ကြယ်ခြင်း၏ အကြောင်း။ ဝတ္ထဿ အပရိသုဒ္ဓိကာရဏံ သင်္ဂဏှာတိ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၆၉။

အပရိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ (ပု) [န+ပရိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ] ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းသို့ သွားရောက်ကြောင်း မဟုတ်သော-အကျင့်-လမ်းစဉ်။ တေသံ တိတ္ထိယာနံ အသုဒ္ဓိမဂ္ဂံ အဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂံ အပရိသုဒ္ဓိမဂ္ဂံ အဝေါဒါတမဂ္ဂံ အပရိဝေါဒါတမဂ္ဂံ အတိက္ကမိတွာ။ မဟာနိ။၂၅၂။

အပရိသုဒ္ဓိဟေတု (ပု) [အပရိသုဒ္ဓိ+ဟေတု] မစင်ကြယ်ခြင်း၏အကြောင်း။ ပရိသုဒ္ဓါ ဧဝ အပရိသုဒ္ဓိဟေတူနံ ကိလေသာနံ ပဟီနတ္တာ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၉၆။

အပရိသေသ (တိ) [န+ပရိသေသ] အကြွင်းမရှိသော၊ အကြွင်းမဲ့ ဖြစ်သော။ ဣမေ စတ္တာရော မဟာဘူတာ အပရိသေသာ နိရုဇ္ဈန္တိ။ ဒီ၊၁။၂၀၉။ ဝေဒနာ စ ဟိ အာဝုသော သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ သဗ္ဗထာ သဗ္ဗံ အပရိသေသာ နိရုဇ္ဈေယျုံ။ ဒီ၊၂။၅၈။ သဗ္ဗညုသဗ္ဗဒဿာဝီ အပရိသေသံ ဉာဏဒဿနံ ပဋိဇာနာတိ။ မ၊၁။၁၃၀။ မ၊၂။၁၄၈၊၁၈၈။ အံ၊၁။၂၂၁။=အပရိသေသံ ဓမ္မံ ဇာနန္တော အပရိသေသသခါတံ ဉာဏဒဿနံ ပဋိဇာနာတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၈။ နတ္ထိ ဧတဿ ပရိသေသန္တိ အပရိသေသံ၊ ဧဝံ သင်္ခါတဝစနမတ္တမေဿာတိ အာဟ "အပရိသေသသခါတ"န္တိ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၄၇။ အပရိသေသံ ဉာဏဒဿနံ ပဋိဇာနာတိတိ အပ္ပမတ္တကမ္ပိ အသေသေတွာ သဗ္ဗံ ဉာဏဒဿနံ ပဋိဇာနာတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၂။ နတ္ထိ ဧတဿ ပရိသေသန္တိ အပရိသေသံ၊ တေနာဟ "အပ္ပမတ္တကမ္ပိ အသေသေတွာ"တိ။ အပရိသေသဓမ္မဇာနနတော ဝါ အပရိသေသသခါတံ ဉာဏဒဿနံ ပဋိဇာနာတီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၈၁။

အပရိသေသဂ္ဂဟဏ (နံ) [အပရိသေသ+ဂဟဏ] အပရိသေသသဒ္ဒါ။ "တွေပုပ္ပနံ့ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတိ"တိ တတ္ထ တတ္ထ အပရိသေသဂ္ဂဟဏံ ကတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၃။

သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၇၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၀။

အပရိယေသသမ္မဇာနန (န) [အပရိယေသ+သမ္မ +ဇာနန] အကြွင်းမရှိသော တရားတို့ကို သိခြင်း။ အပရိယေသ-ကြည့်။

အပရိယေသနိရောဓ (ပု) [အပရိယေသ+ နိရောဓ] အကြွင်းမဲ့ချုပ်ခြင်း။ မဟာဘူ-တာနံ အပရိယေသနိရောဓသင်္ခါတံ နိဗ္ဗာနံ နာဝဗုဇ္ဈိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၃၉၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။ ၄၁၄။

အပရိယေသသင်္ခါတ (တိ) [အပရိယေသ + သင်္ခါတ] အကြွင်းမရှိဟု ဆိုအပ်သော စကားမျှရှိသော။ အပရိယေသ-ကြည့်။

အပရိယောဒန (န) [န+ပရိယောဒန] မသုတ်သင်ခြင်း။ အာစိဏ္ဏဝသိတာယ ပန ပစ္စနီက-ဓမ္မာနံ သမ္မာ အပရိယောဒနေ ဝတ္တာဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၃၄၀။

အပရိယောဒိတတ္တ (န) [န+ပရိယောဒိတ+ တ္တ] မသုတ်သင်အပ်သည်၏ အဖြစ်။ ပစ္စနီ-ကဓမ္မာနံ သုဋ္ဌု အပရိယောဒိတတ္တာ ဒုဗ္ဗလ-မေဝ သမာပတ္တိံ ဝဠဉ္ဇိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၄၃။

အပရိယာမ (ပု) [န+ပရိယာမ] ပင်ပန်းခြင်း မဟုတ်သော၊ မပင်ပန်းခြင်း။ ဇာနန္တာနံ ပန ပဋိပဇ္ဇန္တာနဉ္စ ဒေသနာယ ကာယပရိယာ-မောပိ သတ္တု အပရိယာမောဝ။ သာရတ္ထ၊၃။ ၁၅၃။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။ ၅၉။ မ၊ဋီ၊ ၂။ ၁၃၂။ သံ၊ဋီ၊ ၁။ ၂၃၁။

အပရိယာယ (တိ) [န+ပရိယာယ] ဘေးရန်မရှိသော။ သော အပရိယာယော သဘောဂေါ စိရံ ဇီဝတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၇၉။ သဏိက (သံ၊ဋီ၊ ၁။ ၁၀၅။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၃၂၇) လည်း ကြည့်။

အပရိယာဝနက (တိ) [န+ပရိယာဝနက] မစီး-မကျ-မဖိတ်-သော။ အနဝသေသကန္တိ အနဝသိဋ္ဌနကံ အပရိယာဝနကံ ကတွာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၁။ ၄၂၄။ (အပရိယာဝနကံ-ဟု စာရှိသော်လည်းပရိယာဝတိ, ပရိယာဝမာနာ- စသည်တို့၌ကဲ့သို့ "ယာ"၌ ဒီဃ မရှိသင့်သောကြောင့် အပရိယာဝနကံ-ဟု ပြင်၍ ကိုးသည်။ အန-ဝသေက-လည်း ကြည့်။)

အပရိယာဝမာန (တိ) [န+ပရိယာဝမာန] မစီးသော။ အပဂ္ဃရမာနာ အပရိယာဝမာနာ ပိဏိတပိဏိတဘာဝံ ဒဿေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၃၆၁။

အပရိယာဒနက (တိ) [န+ပရိယာဒန+က] ရေစစ်မရှိသော၊ သူ။ အပရိယာဒနကသော ယော န ဒဒါတိ၊ တဿ အာပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၅၀။ န စ ဘိက္ခဝေ အပရိယာဒနကေန အဒ္ဓါနော ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗော။ ဝိ၊၄။ ၂၅၅။ အပရိ-ယာဒနကော အာဟ "အယံ ဘန္တေ....ပရိ-ယာဒနံ နာဒါသိ"တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၄။

အပရိယာဝိတ (တိ) [န+ပရိယာဝိတ] မစီး-မယို-စေအပ်သော၊ မစစ်အပ်သော။ အာမ ဘန္တေ အပရိယာဝိတံ ဥဒကံ ပိဝိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၄-၅။ အပရိယာဝိတံ ပဋိဂ္ဂဟိတမ္ပိ ကရဏ-သမယေ ပရိယာဝေတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၃။ တေန စ အပရိယာဝိတေန အပ္ပဋိဂ္ဂ-ဟိတေန အနုပသမ္ပန္နေဟိ ကတံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၅၃။

အပရိယာဝိတဥစ္ဆုရသ (ပု) [အပရိယာဝိတ+ ဥစ္ဆုရသ] မစစ်အပ်သော ကြံရည်။ ပုရေ-ဘတ္တံ ပဋိဂ္ဂဟိတေန အပရိယာဝိတဥစ္ဆုရ-သေန ကတဖာဏိတံ သစေ အနုပသမ္ပန္နေန ကတံ၊ သာမိသမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၄။

အပရိယာဝိတပဋိဂ္ဂဟိတ (တိ) [အပရိယာ-ဝိတ+ပဋိဂ္ဂဟိတ] မစစ်အပ်ပဲ အကပ်ခံအပ်

သော၊ ကြံရည်။ ပစ္စာဘတ္တံ အပရိဿာဝိတ-ပဋိဂ္ဂဟိတေန ကတမ္ပိ အနဇ္ဈောဟရဏီယ-မေဝ။ ဝိ၊၃၊၂။၂၉၄။

အပရိဿာဝေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပရိဿာဝေ-တွာ] မစစ်မူ၍။ အပရိဿာဝေတွာ ပါနီယံ ပိဝတံ ဘိက္ခူနံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဇာ၊၃၊၁။၂၁၄။

အပရိဟရဏဘာဝ (ပု) [အပရိဟရဏ+ဘာဝ] မစောင့်ရှောက် – မပြုစု – နိုင်သည်၏ အ ဖြစ်။ အတ္တဘာဝဿ အပရိဟရဏဘာဝ-တော။ မဋီ၊၃။၂၅၀။

အပရိဟရန္တ (တိ) [န+ပရိဟရန္တ] (၁) မသယ် ဆောင်–မရွက် – သော၊သူ။ ဇဝံ အပရိ-ဟရန္တေန ဟိ ပဠံ ဝါ ပုစ္ဆိတုကာမေန ဓမ္မံ ဝါ သောတုကာမေန။ မ၊၃၊၂။၆၄။ (၂) မရှောင် – မတိမ်း – သော၊သူ။ စက္ခုပထတ္ထိ-အာဒယော အပရိဟရန္တော အတ္တနော ပါဏံ န ရက္ခတိ။ ဇာ၊၃၊၆။၄၆။

အပရိဟရိတွာ(ကြိ၊ဝိ)[န+ပရိဟရိတွာ]မရှောင် လွှဲ – မရှောင် – မကွင်း – မူ၍။ ဤသကမ္ပိ အပရိဟရိတွာ ဥဇုမေဝ ဝိဝိပေစ္စနိကဝါဒါ။ ဒီ၊၃၊၁။၃၉။ သော ရုက္ခေ စ ပဗ္ဗတေ စ အပရိ-ဟရိတွာ တေသံ မဇ္ဈေနေဝ အဿံ ပေသေ-သိ။ ဇာ၊၃၊၇။၂၀၀။

အပရိဟာန (န) [န+ပရိဟာန] မဆုတ်ယုတ် – မပျက်စီး – မပျောက်ကွယ် – ခြင်း။ "သဒ္ဓေါ ပုရိသပုဂ္ဂလော"တိ ဘန္တေ အပရိဟာန-မေတံ။ သံ၊၁။၃၀၉။ အံ၊၃။၃၅၅။ အပရိ-ဟာနာယ သံဝတ္တန္တိ။ သံ၊၃။၈၃။ အံ၊၁။၉၅။ ဣတိဝုတ်။၂၄၃။ အပရိဟာနာယာတိ ဥပရိ-ဥပရိဂုဏေဟိ အပရိဟာနတ္ထာယ။ အံ၊၃၊၂။ ၆၄။ ကေဝလဉ္စိ ဣဓ ပုဂ္ဂလဿ ပမာဒံ ပဋိစ္စ

ဓမ္မာနံ....အပရိဟာနမ္ပိ ဂဟိတံ။ အဘိ၊၃၊၃။ ၃၄။

အပရိဟာနဓမ္မ (ပု) [အပရိဟာန+ဓမ္မ။ န+ ပရိဟာနဓမ္မ] (၁) မဆုတ်ယုတ်ခြင်းသဘော။ ပရိဟာနဓမ္မဥ္စ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒေသေဿာမိ အပရိဟာနဓမ္မဥ္စ။ သံ၊၂။၂၉၉။ ဇဝံ ခေါ ဘိက္ခ-ဝေ အပရိဟာနဓမ္မော ဟောတိ။ သံ၊၂။၃၀၀။ (တိ) (၂) (က) မဆုတ်ယုတ်ခြင်း သဘောရှိ သော။ (ခ) ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသဘောမရှိသော။ အပရိဟာနဓမ္မော စ ဟောတိ၊ န ပရိဟာယတိ သဒ္ဓါယ။ ဒီ၊၃။၁၃၄။ ပရိပုဏ္ဏသေခေါ အပ-ရိဟာနဓမ္မော။ အံ၊၁။၃၁၂။ မ၊၃၊၃။၁၄၀။ အပရိဟာနဓမ္မောတိ အပရိဟီနသဘာဝေါ။ အံ၊၃၊၂။၂၅၁။ အပရိဟာနဓမ္မောတိ အပရိ-ဟာနသဘာဝေါ။ မဋီ၊၃။၉၆။ ဝေမယံ ပုဂ္ဂလော အာယတိံ အပရိဟာနဓမ္မော ဘဝိဿတိ။ အံ၊၂။၃၅၄၊၃၅၇။ ဣမေသံ တိဏ္ဏံ ပုဂ္ဂလာနံ ကော ပရိဟာနဓမ္မော၊ ကော အပရိဟာနဓမ္မော၊ ကော ပရိနိဗ္ဗာနဓမ္မော။ ၎င်း။၃၅၈။ အပရိဟာနဓမ္မောတိ ဇဝံ ဘဂဝ-တာ ကော ဉာတော? သုသိမော ပရိဗ္ဗာ-ဇကော, အညေ စ ဝေဠုပါ။ အံ၊၃၊၃။၁၃၄။ "အပရိဟာနဓမ္မော ပုဂ္ဂလော အပရိဟာန-ဓမ္မော ပုဂ္ဂလော"တိ အာဝုသော ဝုစ္စတိ။ အံ၊၃။၃၃၇။ ဇဝံ အပရိဟာနဓမ္မော နာမေ-သ ဒေဝလောကော။ ဇာ၊၃၊၄။၁၁၁။

အပရိဟာနဓမ္မတ္တ (န) [အပရိဟာနဓမ္မ+တ္တ] မဆုတ်ယုတ်ခြင်း သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပရိဟာနဓမ္မတ္တာ ဝေ ဋ္ဌိတတ္တော။ မဋီ၊ ၃။၉၆။

အပရိဟာနသဘာဝ (တိ) [အပရိဟာန + သဘာဝ] မဆုတ်ယုတ် – မလျော့ကျ – မပျက် စီး – ခြင်း သဘောရှိသော။ န ကုပ္ပတိ န နဿတိတိ အကုပ္ပါ၊ ကဒါစိပိ အပရိဟာန-

သဘာဝါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၈။ အပရိဟာနသဘာဝေါ ဘာဝနာမဂ္ဂေါ။ အနု၊ဋ္ဌ၊၃။၈၅။

အပရိဟာနသဘာဝတ္တ (န) [အပရိဟာနသဘာဝ+တ္တ] မဆုတ်ယုတ်–မလျော့ကျ–မပျက်စီး–ခြင်း သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်။ သော စေ အပရိဟာနသဘာဝတ္တာ အစ္စန္တာနိဋ္ဌာ တေသာတိ အစ္စန္တနိဋ္ဌော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။ အပရိဟာယနသဘာဝတ္တ-လည်း ကြည့်။

အပရိဟာနာဝဟ (တိ) [အပရိဟာန+အာ+ဝဟ+အ] မဆုတ်ယုတ်ခြင်း–ကို–ဆောင်တတ်–ဖြစ်ပေါ်စေတတ်–သော။ ရတနတ္တယဂါရဝဿ ပဋိဘာနာပရိဟာနာဝဟတ္တာ။ အပရိဟာနာဝဟဥ္စ တီသုပိ ရတနေသု ဂါရဝံ။ သာရတ္ထ၊၁။၄။ အပရိဟာနိယ-လည်း ကြည့်။

အပရိဟာနာဝဟတ္တ (န) [အပရိဟာနာဝဟ+တ္တ] မဆုတ်ယုတ်ခြင်းကို–ဆောင်တတ်–ဖြစ်ပေါ်စေတတ်–သည်၏ အဖြစ်။ အပရိဟာနာဝဟ-ကြည့်။

အပရိဟာနိ (ထီ) [န+ပရိဟာနိ]မဆုတ်ယုတ်–မယုတ်လျော့–ခြင်း။ မနာဒိဟိ စေဝ သဒ္ဓါဒိဟိ စ အပရိဟာနိ အာနိသံသော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၈။ ဝိပဿနာဉာဏဿ အပရိဟာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၄။ စေတနာယ အပရိဟာနိံ အာပဇ္ဇိတုံ ဘဗ္ဗော။ . အနုရက္ခဏာယ အပရိဟာနိံ အာပဇ္ဇိတုံ ဘဗ္ဗော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄။ တဿ တဿ အင်္ဂဿ အပရိဟာနိဝသေန ပဝတ္တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂၉။

အပရိဟာနိကရ (တိ) [အပရိဟာနိ+ကရ+အ] မဆုတ်ယုတ်ခြင်းကို ပြုတတ်သော။ အပရိဟာနိယ-ကြည့်။

အပရိဟာနိဓမ္မ (တိ) [အပရိဟာနိ+ဓမ္မ]မဆုတ်ယုတ်ခြင်းသဘောရှိသော၊သူ။ ဣဒါနိ ပရိဟာနိကထာ ဟောတိ။ ပရိဟာနိဓမ္မော အပရိဟာနိဓမ္မော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၁။ (ဤ ဌာ အပရိဟာနိဓမ္မော-ဖြင့် အံ၊၂။၃၅၄၊၃၅၇။ အံ၊၃။၃၃၇-တို့ကို ရည်ဟန်ရှိသည်။ အပရိဟာနဓမ္မ (၂) အနက်လည်း ကြည့်။)

အပရိဟာနိပဋိပဒါ (ထီ) [အပရိဟာနိ + ပဋိပဒါ] မဆုတ်ယုတ်ခြင်းသို့ သွားရောက်ကြောင်း အကျင့်။ သုက္ကပဋိပဒါ အပရိဟာနိပဋိပဒါ၊ ကဏှပဋိပဒါ ပရိဟာနိပဋိပဒါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၅။

အပရိဟာနိဘာဝ (ပု) [အပရိဟာနိ+ဘာဝ] မဆုတ်ယုတ်သည်၏ အဖြစ်။ တတော အပရိဟာနိဘာဝေန သမတိက္ကန္တော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၅။

အပရိဟာနိယ (တိ) [အပရိဟာန+ဣယ။ န+ပရိ+ဟာ+အနီယ] မဆုတ်ယုတ်ကြောင်း–ကြီးပွါးကြောင်း–ဖြစ်သော။ (၁) မဆုတ်ယုတ်ခြင်း၏ အကျိုးစီးပွါးဖြစ်သော။ (၂) မဆုတ်ယုတ်ကြောင်းဖြစ်သော။ ဆယိမေ.... သတ္တ အပရိဟာနိယေ ဓမ္မေ ဒေသေဿာမိ။ ဒီ၊၂။၆၅။ အံ၊၂။၂၇၄၊၄၀၇၊၄၁၉။ သံ၊၃။၇၇။ အပရိဟာနိယေတိ အပရိဟာနိကရေ၊ ဝုဒ္ဓိဟေတုဘူတေတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၆။ အပရိဟာနာယ ဟိတာတိ အပရိဟာနိယာ။ န ပရိဟာယန္တိ ဧတေဟီတိ ဝါ အပရိဟာနိယာ။ တေ ပန ယသ္မာ အပရိဟာနိယာ ကာရကာ နာမ ဟောန္တိ၊ တသ္မာ ဝုတ္တံ "အပရိဟာနိကရေ"တိ။ ယသ္မာ ပန တေ ပရိဟာနိကရာနံ ဥဇုပဋိပက္ခဘူတာ၊ တသ္မာ အာဟ ဝုဒ္ဓိဟေတုဘူတေတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၂၅။ အပရိဟာနိယေတိ ဟိတိဟိ သိက္ခာဟိ အပရိဟာနာဝဟေ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၂၆။

အပရိဟာနိယကထာ (ထီ) [အပရိဟာနိယ+ကထာ] အပရိဟာနိယ-တရားတို့ကို ပြဆိုရာ

ဖြစ်သော စကား။ အယံ အပရိဟာနိယကထာ အနိယျာနိကာ ဝဋ္ဋနိဿိတာ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၁၂၅။

အပရိဟာနိယဓမ္မ (ပု) [အပရိဟာနိယ+ဓမ္မ] အပရိဟာနိယတရား။....ဒုတိယေ အပရိဟာနိယဓမ္မာ လောကုတ္တရမိဿကာ ကထိတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၀။

အပရိဟာနိယဓမ္မဒေသနာ (ထီ) [အပရိဟာနိယ+ဓမ္မ+ဒေသနာ] အပရိဟာနိယ-တရားတို့ကို – ဟောခြင်း – ဟောကြောင်းဖြစ်သော ဒေသနာ။ ဝုတ္တံယေဝ၊ နော ပရိဟာနီတိ အယံ အပရိဟာနိယဓမ္မဒေသနာ အတ္တနော-ပိ သာသနဿ အဒ္ဓနိယတံ အာကင်္ခန္တေန ဘဂဝတာ ဣဓ ဒေသိတာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၃၅။

အပရိဟာနိယပဋိပဒါ (ထီ) [အပရိဟာနိယ+ပဋိပဒါ] မဆုတ်ယုတ်ကြောင်းအကျင့်။ ယံ အပဏ္ဏကံ ဇေဝံသိကံ သုက္ကပဋိပဒါအပရိဟာနိယပဋိပဒါသင်္ခါတံ နိယျာနိကကာရဏံ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၂၁။

အပရိဟာနိယသဘာဝ (ပု) [အပရိဟာနိယ+သဘာဝ။ န+ပရိဟာနိယသဘာဝ။ ဤ၌ အပရိဟာနိယ-ဝယ် ဣယ-ကို သွတ္ထ-ကြံ၊ အပရိဟာနိသဘာဝ-ရှိသင့်လျက် ယင်းသို့ ပါဠ်ပျက်သည်-ဟု သော်လည်းကြံ။] (၁) မဆုတ်ယုတ်ခြင်းသဘော။ အသဟာနဓမ္မတာ (ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၂၀) ကြည့်။ (တိ) (၂) ယုတ်လျော့ – ယိုယွင်း – အိုမင်း – ရင့်ရော် – ခြင်း သဘောမရှိသော။ ဇေဝံ ပရိဟာနိယသဘာဝါ မနုဿလောကာ စဝိတွာ အပရိဟာနိယ-သဘာဝံ ဝေရူပံ ဒေဝလောကံ ဂမိဿသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၁။ အပရိဟာနဓမ္မ-လည်းကြည့်။

အပရိဟာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပရိဟာပေတွာ] မယုတ်လျော့ – မချို့တဲ့ – မကြွင်းကျန် – စေ မူ၍၊ ပြည့်စုံစေ၍။ တသ္မာ အပရိဟာပေတွာ အတ္တယောဇနက္ကမံ ထွေ ဝဏ္ဏနံ ကရိဿာမိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။ အပရိဟာပေတွာ ယထာပဝတ္တမေဝ ကရိဿန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။ ဒသဝိဓဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိယော အပရိဟာပေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။ ဒါရကာ တံ ကာရဏံ အပရိဟာပေတွာ ကထေသုံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၇။ ယထာဝုတ္တံ အပရိဟာပေတွာ။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၃၃၄။ သုဝဏ္ဏဘာဇနေ ပက္ခိတ္တတေလမိဝ အပရိဟာပေတွာ။ ဝဇီရ။၁၅။

အပရိဟာပေန္တ (တိ) [န+ပရိဟာပေန္တ။ ထိ၌ အပရိဟာပေန္တီ]မယုတ် – မလျော့ – ပြည့်စုံ – စေသော၊သူ။ အပရိဟာပေန္တာနံ ပန အာရက္ခံ သုသံဝိဟိတံ ကရောန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၄။ သဗ္ဗံ ဘာဝနာဝိဓာနံ အပရိဟာပေန္တေန ဘာဝေတဗ္ဗာနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ။၁၊၈၆။ ဇေဝံ သဗ္ဗံ အပရိဟာပေန္တီ ဒတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။ နစ္စနေန ယထာဓိဂတေ ဟာယာဒိရသေ အပရိဟာပေန္တိယော သမေန္တိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၆၁။ ဣမံ ဒါနဝိဓိံ အပရိဟာပေန္တိ သက္ကစ္စံ အနုပတိဋ္ဌာဟိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၇၂။

အပရိဟာယန (န) [န+ပရိဟာယန] မဆုတ်ယုတ်ခြင်း။ ယောနိသောမနသိကာရကာလေ အပရိဟာယနတော ပဋိက္ခိပတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၄၂။ "အဟော ဝတ မေ ဣဒံ သုခံ န ပရိဟာယေယျာ"တိ ပတ္တဿ ဝါ အပရိဟာယနဝသေန....ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ၎င်း။၄၄၀။

အပရိဟာယနသဘာဝတ္တ (န) [အပရိဟာယနသဘာဝ+တ္တ] မဆုတ်ယုတ် – မပျက်စီး – ခြင်း သဘောရှိသည်၏အဖြစ်။ ဇေဝံ အပရိဟာယနသဘာဝတ္တာ အစ္စန္တာ နိဋ္ဌာ အဿာတိ အစ္စန္တနိဋ္ဌော။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၁၀။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၁၇၀။ အပရိဟာနသဘာဝတ္တ-လည်း ကြည့်။

အပရိဟာယန္တ (တိ) [န+ပရိဟာယန္တ] မဆုတ်ယုတ်သော၊သူ။ ယွာယံ ဘဝံ ဝစ္ဆန္တော အပရိဟာယန္တော ပုရိသော၊ သော သုဝိဇာနော ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၀။

အပရိဟာယမာန (တိ) [န+ပရိဟာယမာန] မဆုတ်ယုတ်–မပျက်စီး–သော။ အနန္တရမာယမာနော အပရိဟာယမာနော။ စူဠနိ။ ၁၀၇။ အပရိဟာယမာနောတိ အန္တရာ ပရိဟာနိံ အနာပဇ္ဇမာနော။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၂၇။

အပရိဟာရီ (တိ) [န+ပရိ+ဟရ+ဏီ] ထက်ဝန်းကျင်မှ ရေကို–မဆောင်–မယူ–သော၊ ထက်ဝန်းကျင် ရေ–မယို–မစိမ့်–သော၊ရေလုံသော။ ကော ဥဒကမဏိကော အစ္ဆိဒ္ဒေါ အဟာရီ အပရိဟာရီ။ သံ၊၂။၅၀၁။ အဟာရီ အပရိဟာရီတိ ဥဒကံ န ဟရတိ။ န ပရိဟရတိ၊န ပရိယာဒိယတီတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၄၂။ ဗဟိ ဝိဿန္ဒနဝသေန ဥဒကံ န ဟရတီတိ အဟာရီ၊ ပရိတော န ပဂ္ဃရတီတိ အပရိဟာရီ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၈၁။

အပရိဟီန (တိ) [န+ပရိဟီန] မ–ယုတ်–လျော့–သော၊ မ–ဆုတ်–နစ်–သော၊ မ–လျော–ကျ–သော၊သူ။ အမတံ တေသံ ဘိက္ခဝေ အပရိဟီနံ၊ ယေသံ ကာယဂတာသတိ အပရိဟီနာ။ အံ၊၁။၄၇။ အပရိဟီနော ကာလံ ကရိဿမာနော။ အံ၊၁။၂၇၀။ ဣမာနိ သမန္တပရိပူရာနိ အပရိဟီနာနိ တီဏိ လက္ခဏာနိ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၈။ ယော အပရိဟီနဿ ဈာနဿ ဝိပါကော နိဗ္ဗတ္တိဿတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၆။ စိတ္တံ အဂ်တော အပရိဟီနံယေဝ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ တေ အပရိဟီနာ သောတ္ထိဘာဝံ ပတ္တာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၂၁။

အပရိဟီနကခ်ါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိက (တိ) [အပရိဟီန+ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ+က] မ–ယုတ်–လျော့–သော ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိဉာဏ် ရှိသော သူ။ အပရိဟီနကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိကော ဝိပဿကော လောကိယာပိ သီလသမာဓိပညာသမ္ပဒါပိ....။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၇၅။

အပရိဟီနက္ခရပဒ (တိ) [အပရိဟီန+အက္ခရ+ပဒ] မ–ယုတ် – လျော့ – သော အက္ခရာ, ပုဒ် ရှိသော။ ပုရဝါသီနံ နဂရမနုဿာနံ ဝါစာသဒိသာယ အပရိဟီနက္ခရပဒါယ မဓုရဝါစာယ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၉။

အပရိဟီနဋ္ဌာန (တိ) [အပရိဟီန + ဌာန] မဆုတ်ယုတ် – မလျောကျ – မပျက်စီး – မပျောက်ကွယ်– လက်မလွှတ်–လက်မလွှတ်ရ–သော–ရမြဲတိုင်းရသော–ဌာန်ရှိသော၊ သူ။ အပရိဟီနဋ္ဌာနာ ဟုတွာ ဖြဟ္မလောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိဿာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၉။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၆-တို့လည်းကြည့်။)

အပရိဟီနတ္ထ (ပု) [အပရိဟီန+အတ္ထ] မ–ယုတ် –လျော့ – ဆုတ် – နစ်–ခြင်း–အနက် – သဘော။ သမန္တာဂမဋ္ဌေန အပရိဟီနဋ္ဌေန စ ယုတ္တော။ ဝဇိရ။၁၃။

အပရိဟီနတာ (ထီ) [အပရိဟီန + တာ] မ–ဆုတ် – နစ်–လျော – ကျ – သော သူ၏အဖြစ်။ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ အပရိဟီနတာယ ပန လာဘီတိ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၀။

အပရိဟီနတ္တ (န) [အပရိဟီန+တ္တ] မ–ယုတ် –လျော့–သည်၏ အဖြစ်။ တထာ အပရိဟီနတ္တာ သကဝါဒီ န ဟောပါတိ ဝတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၂။ သမ္ပုရိသဓမ္မေဟိ အပရိဟီနတ္တာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၃။

အပရိဟီနဓမ္မ (ပု) [အပရိဟီန+ဓမ္မ] မဆုတ်ယုတ်ခြင်း သဘော။ အသဟာနဓမ္မတာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၉။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၂၀)ကြည့်။

အပရိဟီနဓမ္မတ္တ (န) [အပရိဟီနဓမ္မ + တ္တ] မ – ယုတ် – လျော့ – ခြင်း သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်။ တာ ဟိ သက္ကိ ပရိပုဏ္ဏာပိ အပရိဟီနဓမ္မတ္တာ ပရိပုဏ္ဏာ ဝေ ဘဝန္တိ။ သီ၊ဋ္ဌိ၊ သစ်၊၂။၃၉၄။

အပရိဟီနပဒဗျဉ္ဇန (တိ) [အပရိဟီန+ပဒ+ဗျဉ္ဇန] မ – ယုတ် – လျော့ – သော ပုဒ်, ဗျည်း ရှိသော။ အနေလကဋ္ဌ (ဉဒါန၊ဋ္ဌ။၂၈၄) ကြည့်။

အပရိဟီနသဘာဝ (တိ) [အပရိဟီန+သဘာဝ။ န+ပရိဟီနသဘာဝ] (၁)မဆုတ်ယုတ်သော သဘောရှိသော။ (၂) ဆုတ်ယုတ်သော သဘော မရှိသော၊ သူ။ အပရိဟာနဓမ္မ- ကြည့်။

အပရိဟီနသီလ (တိ) [အပရိဟီန + သီလ] မဆုတ် – မယုတ် – မကျိုး – မပေါက် – ပြည့်စုံ – လုံခြုံ – သော သီလရှိသော၊သူ။ ပဗ္ဗတမတ္ထကေ သမဏဓမ္မံ ကတွာ အပရိဟီနသီလော တတော စုတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၁။

အပရိဠာဟ (တိ) [န+ပရိဠာဟ] ပူလောင် – ပင်ပန်း – ခြင်း မရှိသော။ သဗ္ဗေ တေ အဒုက္ခာ အနုပဃာတာ အနုပါယာသာ အပရိဠာဟာ သမ္မာ ပဋိပန္နာ။ မ၊၃။ ၂၇၅။ သုခံ ဝိဟရတိ အဝိဃာတံ အနုပါယာသံ အပရိဠာဟံ။ အံ၊၁။၂၀၅။ အံ၊၂။၃။

အပရူပက္ကမ (တိ) [န+ပရ+ဉပ+ကမု+အ] သူတပါးတို့ မလုပ်ကြံနိုင်သော၊ သူတပါးတို့ – မချဉ်းကပ် – မတိုက်ခိုက် – နိုင်သော။ သဗ္ဗေပေတေ မဟာရာဇ ဂုဏာ .... အပရူပက္ကမာ။ မိလိန္ဒ။၁၅၈။

အပရူပဃာတ (ပု) [န+ပရူပဃာတ] သူတပါးတို့ကို – မနှိပ်စက် – မညှဉ်းဆဲ – ခြင်း။ ဝေရူပံ ရာဇည ဒါနံ အပရူပဃာတေန ဉပ္ပန္နပစ္စယတောပိ အပရူပဃာတိတာယ သီလဝန္တဒါယကတောပိ .... မဟပ္ဖလံ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၂။ အပရူပဃာတေနာတိ ပရေသံ ဝိဗာဓနေန။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၅၆။

အပရူပဃာတသဘာဝတာ (ထီ) [အပရူပဃာတ +သဘာဝ+တာ] သူတပါးတို့ကို – နှိပ်စက် – ညှဉ်းဆဲ – ခြင်း သဘောမရှိသည်၏ အဖြစ်။ သီလေန အဒေါသော ကုသလမူလံ ပကာသိတံ ဟောတိ၊ တိတိက္ခာပ္ပဓာနတာယ, အပရူပဃာတသဘာဝတာယ စ သီလဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၃။

အပရူပဃာတိတာ (ထီ) [အပရူပဃာတီ+တာ] သူတပါးတို့ကို – နှိပ်စက် – ညှဉ်းဆဲ – လေ့ မရှိသည်၏ အဖြစ်၊ သူတပါးတို့ကို – မနှိပ်စက် – မညှဉ်းဆဲ – တတ်သောသူ၏ အဖြစ်။ အပရူပဃာတ- ကြည့်။

အပရူပဃာတီ (တိ) [န+ပရူပဃာတီ] သူတပါးတို့ကို – နှိပ်စက် – ညှဉ်းဆဲ – လေ့ မရှိသော သူ၊ သူတပါးတို့ကို – မနှိပ်စက် – မညှဉ်းဆဲ – တတ်သော၊သူ။ အသာဟသေန အပရူပဃာတီ။ ဇာ၊၁။၁၉၅။

အပလာတ(တိ) [န+ပလာတ] ဖဲ – ခွါ – မသွားသော၊ ထွက်မပြေးသော၊သူ။ ယေ ပုဗ္ဗေ အပလာတာ သင်္ကာရကူဋဘိတ္တိပ္ပဒေသာဒိနိဿိတာ အမနုဿာ၊ တေ .... ပလာယိံသု။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၃၈။

အပလာပ (တိ) [န+ပလာပ] အဖျင်း – မရှိ – ကင်း – သော၊ စပါးဖျင်းကဲ့သို့ သီလ စသော အနှစ်မဲ့သည့် ရဟန်းဖျင်း – မရှိသော – ကင်းသော။ အပလာပါယံ ဘိက္ခဝေ ပရိသာ၊ နိပ္ပလာပါယံ ဘိက္ခဝေ ပရိသာ။ မ၊၃။၁၂၃။ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၈။ ၎င်း၊၂။၄၇-တို့လည်း ကြည့်။)

အပလာယန (န) [န+ပလာယန] ဖဲ – ခွါ – မသွားခြင်း၊ ထွက်မပြေးခြင်း။ တံ တေ အပလာယနံ အပရမ္ပိ ဗာလျံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၂။

အပလာယနကာလ (ပု) [န + ပလာယန + ကာလ] ဖဲ – ခွါ – သွားခြင်း – ထွက်ပြေးခြင်း – မရှိသော ကာလ၊ ဖဲ – ခွါ – မသွားသော – ထွက်မပြေးသော – ကာလ။ ဓနုကောဠိယာ ဝိတ္ထိတွာ ဂဏ္ဍုဿာပိ အပလာယနကာလော ဝိယ ယော ကောဋ္ဌာသော အဓိကတရံ ဥပဋ္ဌာတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၇။

အပလာယန္တ (တိ) [န + ပလာယန္တ] ဖဲ – ခွါ – မသွားသော၊ ထွက်မပြေးသော၊ သူ။ ဇေ်နော အပလာယန္တော ကရိဿတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၉။ အပလာယန္တေ ဋ္ဌတော ဒဏ္ဍံ ကရောထ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၁။ တာဝတာ အပလာယန္တာနံ ဟတ္ထေဟိ....ကရောန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၇၉။ သဗ္ဗေ အပလာယန္တာ....အမနုဿာ တေန တေန ဒွါရေန ပလာယိံသု။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၆။

အပလာယိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န + ပလာယိတွာ] ဖဲ – ခွါ – မသွားမူ၍၊ ထွက်မပြေးမူ၍။ အဇ္ဇ အပလာယိတွာ မမ ပဋိသတ္တုံ ဟုတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၅။ ဇေ်ံ အပလာယိတွာ နိစ္စလော ဟုတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၇။

အပလာယီ (တိ) [န + ပလာယီ၊ ထိဉ္ဇ အပလာယိနီ] ဖဲ – ခွါ – သွားလေ့မရှိသော၊ ထွက်ပြေးလေ့မရှိသော၊ ဖဲ – ခွါ – မသွားတတ်သော၊ ထွက်မပြေးပာတ်သော၊သူ။ အဘိရူ အစ္ဆမ္ဘိ အနုတြာသီ အပလာယီ။ သံ၊၁။ ၂၂၂။ မဟာနိ။၂၉၁။ ရူဠနိ။၉၃၊၂၉၃။ သဟာယဿ ပလာယိနော။ ဇာ၊၁။၂၈၂။ သဟာယဿ အပလာယိနော မိဂရာဇဿ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၉၆။ သင်္ဂါမေ အပလာယိနံ။ ဇာ၊၂။၂၁၅။ တဠ္ဌ ခေါ မေဝ အက္ခာဟိ၊ အတ္တာနမပလာယိနိ။ ဇာ၊၁။၃၅၈။ အပလာယိနီတိ အပလာယိတွာ မမ သမ္မုခေ ဌိတေတိ တံ ဒေဝတံ အာလပတိ။ "အပလာသိနီ"တိပိ ပါဌော၊ ပလာသရဟိတေ အနဝဇ္ဇသရီရေတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅။

အပလာလ(ဠ) (ပု) [ယဒိစ္ဆာနာမ်ပုဒ်] အပလာလ(ဠ) မည်သော နဂါးမင်း။ တထာ ဟိ ဘဂဝတာ တိရစ္ဆာနပုရိသာပိ အပလာလော (–ဠော) နာဂရာဇာ... ဝေမာဒယော ဒမိတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၀၁။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။ ၄၀။ အပလာလော ဟိမဝန္တဝါသီ။ သာရတ္ထ၊ ၁။၂၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၄၅။ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၄၉-လည်း ကြည့်။)

အပလာလဒမန (နပ) [အပလာလ + ဒမန] အပလာလ နဂါးမင်းကို ဆုံးမခြင်း။ အပလာလဒမနမ္ဘိ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉။ (ဝဇိရ။၂၉၁-လည်း ကြည့်။ သီဟိုဠ်ကျွန်း, မဟာဝေတီဌာပနာတိုက်၌ ဤ အပလာလ-နဂါးမင်းကို ဆုံးမဟန်ကိုလည်း ရုပ်တုပြုလုပ်၍ ဌာပနာထား ကြောင်း မဟာဝံသ၌ ဆိုသည်။ အာဠဝကဂ်ုလိမာလ – အပလာလဒမနမ္ပိ စ၊... ယေဘုယျေန အကာရေသိ၊ ဇာတကာနိ သုဇာတိမာ။ ဝင်း၊၃၀။၈၄-၇။ ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံခါနီးတွင် ဤအပလာလ-နဂါးမင်းကို ဆုံးမကြောင်း ဒိဗျာဝဒါနကျမ်း၌ ဆိုသည်။ ယဒါ ဘဂဝတော ပရိနိဗ္ဗာနကာလသမယေ တဒါ အပလာလံ နာဂံ ဒမယိတွာ ကုမ္ဘကာလံ စဏ္ဍာလီဂေါပါလိံ စ နာဂံ စ မထုရမနုပ္ပတ္တော။ ဝင်း။၂၄၄။ တရုတ်ရဟန်းတော် Hiouen Thsang-၏ မှတ်တမ်း၌၎င်း,မဟာယာနသုတ္တာလင်္ကာရ-စသော မဟာယာနကျမ်းတို့၌၎င်း ဤ နဂါးကို ဆုံးမပုံ အကျယ်လာရှိကြောင်း D.P.P.N. ၌ ပြဆိုသည်။)

အပလာ(ဠာ)သ (ပု) [န + ပလာ (ဠာ) သ၊ (=ပရာသ = ပရာ + အသ-သံ ?)] (၁) မဖျက်ဆီး – မချိုးနှိမ် – ခြင်း – တတ်သော သဘော၊ ထမ်းပိုးတမ်းညီ – အန်မတု – မဖက်ပြိုင် – ခြင်း – တတ်သော၊ ကူသည်၏ အဖြစ်ကို မပြုခြင်း – ဂုဏ်ချင်းဂုဏ်မနှိုင်းယှဉ် – မတုပြိုင် – ခြင်း – တတ်သော၊ သူတပါး၏ဂုဏ်ကို သွား

ဖြင့် ကိုက်သကဲ့သို့ဖြတ်၍ မိမိ၏ ဂုဏ်နှင့် တူသည်ကို–မပြု–ခြင်း–တတ်သော–ဂုဏ်းမပြုိင်တတ်သော–တရား။ ပဠာသိဿ ပုရိသပုဂ္ဂလဿ အပဠာသော ဟောတိ ပရိက္ကမနာယ။ မ၊၁။၅၄။ အမက္ခော စ အပလာသော စ။ အံ၊၁။၉၅။ နေတ္တိ။၁၀၆။ ဒွိဟိ ဘိက္ခဝေ သမန္နာဂတော သုခံ ဝိဟရတိ၊.... အမက္ခေန စ အပလာသေန စ။ အံ၊၁။၉၅။ (တိ) (၂) ဖျက်ဆီး–ချိုးနှိမ်–ခြင်း–တတ်သော သဘော–ပလာသ–မရှိသော၊သူ။ အနုန္နတေန မနသာ အပဠာသော အသာဟသော။ အံ၊၁။၁၉၉။ အပဠာသောတိ ယုဂဂ္ဂါဟပဠာသဝသေန အပဠာသော ဟုတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၇။

အပလာ(ဠ)သိ၁ (တိ) [န+ပလာသ+ဣ။ ထိဋ္ဌ အပလာသိနီ] အဖျင်းကင်းသော–အပြစ်မဲ့သော ကိုယ်ရှိသော–သူ။ အပလာယီ (၂) အနက် ကြည့်။

အပလာ(ဠ)သိ၂ (တိ) [န+ပလာ(ဠ)သိ] ဖျက်ဆီး–ချိုးနှိမ်ခြင်း–မရှိသော – အလေ့မရှိသော၊အန်တု–ဖက်ပြိုင်– လေ့မရှိသော၊ဂုဏ်မပြိုင် တတ်သော၊သူ။ အမက္ခီ ဟောတိ အပဠာသီ။ ဒီ၊၃။၃၉။ မဟာနိ။၁၇၇။ မယမေတ္ထ အပဠာသီ ဘဝိဿာမ။ မ၊၁။၅၂။အမက္ခီ စ အပလာသီ စ။ အံ၊၂။၉၇။ အဘိ၊ပု။၁၀၅။

အပလာဠန (န) [အပ+လဠ+ဏေ+ယု] သူတပါးကို–မှီဝဲ– ဆည်းကပ်–ခြင်းမှကင်းကွာစေခြင်း၊ဖြားယောင်း–သွေးဆောင်–၍ ခေါ်ယူခြင်း။ အပလာဠနကထုကော။ ဝိ၊၃။၁၃၇ (ဝိ၊၃။၁၁၇-၉-လာ အပလာဠနဝတ္ထု-ကို ရည်သည်)။

အပလာဠေတဗ္ဗ (တိ) [အပ+လဠ+ဏေ+တဗ္ဗ] ဖြားယောင်း – သွေးဆောင်–၍ ခေါ်ယူအပ်သော၊သူ။ န ဘိက္ခဝေ အညဿ ပရိသာ အပလာဠေတဗ္ဗာ၊ ယော အပလာဠေယျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ ဝိ၊၃။၁၁၉။ အပလာဠေတဗ္ဗာတိ အညံ လဠတော ဥပသေဝတော အပဂမေတဗ္ဗာ။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။၂၀၄။ အညေသံ ပန ပရိသာ န အပလာဠေတဗ္ဗာ၊ အပလာဠေန္တဿ ဒုက္ကဋံ အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၆၃။

အပလာဠေတိ (ကြိ) [အပ+လဠ+ဏေ+တိ] သူတပါးကို–မှီဝဲ–ဆည်းကပ်–ခြင်းမှ ကင်းကွာစေ၏၊ ဖြားယောင်း–သွေးဆောင်–၍ ခေါ်ယူ၏။ သာမဏေရေ အပလာဠေန္တိ။ ဝိ၊၃။၁၁၇။ အပလာဠေန္တီတိ "တုမှာကံ ပတ္တံ ဒဿာမ၊ စီဝရံ ဒဿာမာ"တိ အတ္တနော ဥပဋ္ဌာနကရဏတ္ထံ သင်္ဂဏှန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၅။ လဠ ဥပသေဝါယန္တိ ဓာတုပါဌေသု ဝုတ္တတ္တာ ထေရေ လဠတော ဥပသေဝတော အပဂမေန္တီတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဣဓ ပန အဓိပ္ပါယတ္ထံ ဒဿေန္တော အာဟ "တုမှာက"န္တိအာဒိံ။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။၂၀၄။ယော အပလာဠေယျ။ ဝိ၊၃။၁၁၉။

အပလာဠေန္တ (တိ) [အပ+လဠ+ဏေ+အန္တ] ဖြားယောင်း – သွေ့ဆောင် – ၍ ခေါ်ယူသော၊သူ။ အပလာဠေတဗ္ဗ-ကြည့်။

အပလိခတ (တိ) [န+ပလိခတ (ပရိ+ခနု+တ)] မတူး – မပယ် – မထုတ် – မနုတ်–အပ်သော။ ဣဒံ ဇာတု အပလိခတံ ဂဏ္ဍမူလံ ပလိခဏိံ ။သံ၊၂။၃၀၄။အပရိက္ခတ၁ လည်း ကြည့်။

အပလိခတိ (ကြိ) [အပ+လိခ+အ+တိ] ခြစ်၏၊ လျက်၏၊ သုတ်၏။ ဟတ္ထေ ပိဏ္ဍမ္ပိ နိဋ္ဌိတေ ဇိဝှါယ ဟတ္ထံ အပလိခတိ၊ ဥစ္စာရံ ဝါ ကတွာ ဟတ္ထသ္မိံယေဝ ဒဏ္ဍကသညီ ဟုတွာ ဟတ္ထေန အပလိခတိ (အပလေခတိ၊ အံ၊ဋ္ဌ။ အဘိ၊ဋ္ဌ။)ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၅။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၉။ ဇိဝှါယ ဟတ္ထံ အပလိခတိ=အပလိဟတိ (=အဝလေခတိ၊

အံ၊ဋ္ဌ) ဥဒကေန အဓောဝနတော။ ဒုတိယ-ဝိကပ္ပေပိ ဧသေဝ နယော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၉။ ဇိဝှါယ ဟတ္ထံ အပလိခါမိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၉။ အဝလိခတိ, အဂလေခတိ-တို့လည်း ကြည့်။

အပလိတ (တိ) [န+ပလိတ] မဖြူသော။ တာဒိသံ လောမံ ပလိတံ ဝါ အပလိတံ ဝါ ဂါဟာပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၃။

အပလိတဘာဝ (ပု) [န+ပလိတဘာဝ] မဖြူသည်-ဆံမဖြူသည်-၏ အဖြစ်။ အပလိတ-ဘာဝေါ အဋ္ဌမော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၄၆။

အပလိတ္တ (တိ) [န+ပလိတ္တ] အထူးသဖြင့်-မလိမ်းကျံ-မငြိကပ်-မညစ်နွမ်း-သော၊သူ။ အလိတ္တော အပလိတ္တော အနုပလိတ္တော နိက္ခန္တော။ မဟာနိ။၄၂။ အပလိတ္တောတိ ဝိသေသေန န ကိလိဿတိ မဏိရတနေ ပလိဝေဌိတကာသိကဝတ္ထံ ဝိယ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၄၈။

အပလိပန္န (တိ) [န+ပလိပန္န] မနစ်မြုပ်သော၊သူ။ ယထာ အတ္တနာ အပလိပန္နော ဒန္တော ဝိနီတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၉၈။

အပလိပန္နဘာဝ (ပု) [အပလိပန္န+ဘာဝ] မနစ်မြုပ်သည်၏ အဖြစ်။ ဟတ္ထဿ ဝါ ပါဒဿ ဝါ အပလိပန္နဘာဝေါ၊ သော ပန နတ္ထိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၅။

အပလိပပလိပန္န (တိ) [န+ပလိပ+ပလိပန္န] (က)နက်ရှိုင်းသော ရွံ့ညွန်၌ မနစ်မြုပ်သော၊သူ။ (ခ) နက်ရှိုင်းသော ရွံ့ညွန်နှင့် တူသော ကာမဂုဏ်၅-ပါး၌ မနစ်မြုပ်သော၊သူ။ သော ဝတ စုန္ဒ အတ္တနာ အပလိပပလိပန္နော ပရံ ပလိပပလိပန္နံ ဥဒ္ဓရိဿတီတိ ဌာနမေတံ ဝိဇ္ဇတိ။ မ၊၁။၅၄-၅။

အပလိပပလိပန္နတ္တ (န) [အပလိပပလိပန္န+တ္တ] နက်ရှိုင်းသော ရွံ့ညွန်နှင့်တူသော ကာမဂုဏ် ၅-ပါး၌ မနစ်မြုပ်သောသူ၏ အဖြစ်။ ကိံ ပန တန္တိ? အပလိပပလိပန္နတ္တံ ဒန္တတ္တံ ဝိနီ-တတ္တံ ပရိနိဗ္ဗုတတ္တံ စ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၈။

အပလိဗဇ္ဈမာန (တိ) [န+ပလိ+ဗဓ+ယ+မာန။ ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ ဗဓ-ဓာတ် ကြည့်။] ထက်ဝန်းကျင်-မနှောင်ဖွဲ့-မငြိတွယ်-သော-အပ်သော။ ယထာ အာကာသော န ပဇ္ဇတိ န ဂဏှတိ န ဗဇ္ဈတိ န ပလိဗဇ္ဈတိ၊ ဧဝံ အပဇ္ဇမာနော အဂဏှမာနော အဗဇ္ဈ-မာနော အပလိဗဇ္ဈမာနောတိ ဧဝမ္ပိ အာ-ကာသောဝ အဗျာပဇ္ဇမာနော။ စူဠနိ။၉၆။

အပလိဗုဒ္ဓ (တိ) [န+ပလိဗုဒ္ဓ] မနှောင်ဖွဲ့-မရစ်ပတ်-မတားဆီး-မပိတ်ပင်-မနှောက်ယှက်-မနှိပ်စက်-အပ်သော။ အလဂ္ဂံ အလ-ဂ္ဂိတံ အပလိဗုဒ္ဓံ နိက္ခန္တံ။ စူဠနိ။၈၅။ အနာ-သတ္တေန အပ္ပတိဋ္ဌိတေန အပလိဗုဒ္ဓေန ဘဝိ-တဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။၃၇၁။ ဒေဝတာနဉ္စ သုစရိတ-ကမ္မနိဗ္ဗတ္တံ ပိတ္တသေမှရုဟိရာဒီဟိ အပလိ-ဗုဒ္ဓံ....ဒိဗ္ဗံ ပသာဒစက္ခု ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၃၂။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၈၁။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၉၇။ အပလိဗုဒ္ဓန္တိ အနုပဒ္ဒုတံ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၉၆။ ဧဝံ ဣမေသံ ဘိက္ခူနံ ဝသနဋ္ဌာနံ အပလိဗုဒ္ဓံ ဘဝိဿတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၇။ အပလိဗုဒ္ဓန္တိ အညေ-ဟိ အနုပဒ္ဒုတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁။ သေမှာဒီဟိ အပလိဗုဒ္ဓေန သုဝဏ္ဏက္ခန္ဓသဒိသေန အတ္တ-ဘာဝေန။ မမ္ပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၉။ ဝိသဋ္ဌ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၆) လည်း ကြည့်။

အပလိဗုဒ္ဓကထ (တိ) [အပလိဗုဒ္ဓ+ကထာ] မနှောက်ယှက်-မနှိပ်စက်-အပ်သောစကား ရှိသော၊ မှန်ကန်-သေချာ-ပြတ်သား-ပြီပြင်-သော စကားရှိသော၊သူ။ ဝိသဋ္ဌ-ဝစန (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၅)ကြည့်။

အပလိဗုဒ္ဓတာ (ထီ) [န+ပလိဗုဒ္ဓတာ] မတားဆီး-မနှောက်ယှက်-အပ်သည်၏ အဖြစ်။

ဝုတ္တလက္ခဏော ဒေသော သန္တရဏံ ဝါ, သန္တရာ-ပဏံ ဝါ အပလိဗုဒ္ဓတာ။ ကခါ။၂၀၂။ သာ-ရတ္ထ၊၃။၂၈။ ဝိမတိ၊၂။၁၆။

အပလိဗုဒ္ဓတ္တ (န) [အပလိဗုဒ္ဓ+တ္တ] မနှိပ်စက်-မနှောက်ယှက်-အပ်သည်၏ အဖြစ်၊ မနှိပ်စက်-မနှောက်ယှက်-အပ်သော ရင့်လည်စသော အင်္ဂါရာသံဖြစ်ပေါ်ရာဌာန ရှိသည်၏ အဖြစ်။ မဟာဖြဟ္မနော ဟိ ပိတ္တသေမှဟိ အပလိဗုဒ္ဓတ္တာ သရော ဝိသဒေါ ဟောတိ။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၄၂။ မဋ္ဌ၊၃။၂၆၂။ အပလိဗုဒ္ဓတ္တာတိ အနုပဒ္ဒုတဝတ္ထုကတ္တာ၊ ဝတ္ထုတိ စ အင်္ဂရူပုတ္တိဋ္ဌာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒီဋ္ဌီ၊၂။၄၁။ မဋ္ဌီ၊၃။၁၇၅။

အပလိဗုဒ္ဓဘာဝ (ပု) [အပလိဗုဒ္ဓ + ဘာဝ] မနှောင်ဖွဲ့-မရစ်ပတ်-အပ်သည်၏ အဖြစ်။ ငြိကပ် - တွယ်တာ - ခြင်း ကင်းသည်၏ အဖြစ်။ အယံ ထေရော မမ ကုလေ ဝါ ဂဏေ ဝါ အပလိဗုဒ္ဓဘာဝံ န ဇာနာတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၅။

အပလိဗုဒ္ဓဝစန (န) [အပလိဗုဒ္ဓ+ဝစန] မနှိပ်စက်-မနှောက်ယှက် - အပ်သော စကား။ ဓမ္မသေနာပတိဿ ဟိ ကထေန္တဿ ပိတ္တာဒီနံ ဝသေန အပလိဗုဒ္ဓဝစနံ ဟောတိ။ သံဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂၈။

အပလိဗောဓ (ပု) [န+ပလိဗောဓ] (၁)ကြောင့်ကြဖွယ် - ပလိဗောဓ - မဟုတ်သည်။ ဒွေ ကထိနဿ အပလိဗောဓာ။ ဝိ၊၅။၂၁၄။.... တဗ္ဗိပရိတောန အပလိဗောဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊ဟောင်း။၆၆။ (တိ) (၂) ကြောင့်ကြမှု-ပလိဗောဓ - မရှိသော။ အကိဉ္စနံ အပလိဗောဓံ ရမဏီယံ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဥပဂန္တုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၆။

အပလိဗောဓစာရီ (တိ) [အပလိဗောဓ+စရ+ဏီ] အနှောင်အဖွဲ့ - အပိတ်အပင်-ပလိဗောဓ-မရှိသည်ဖြစ်၍ သွားလာ ကျက်စားတတ်သော၊သူ။ အနိကေတစာရီ-ကြည့်။

အပလိဟတိ (ကြိ) [အပ+လိဟ+အ+တိ] လျက်၏၊ သုတ်၏။ အပလိခတိ-ကြည့်။

အပလုဥ္စနတာ (ထီ) [န+ပလုဥ္စနတာ] မပျက်စီးတတ်သည်၏ အဖြစ်၊ မပျက်စီးခြင်း။ အပလောကိတ[၂]-ကြည့်။

အပလေခတိ (တိ) [အပ+လိခ+အ+တိ] အပလိခတိ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်း ကြည့်။

အပလေခန (တိ) [အပ+လိခ+ယု] ခြစ်တတ်-လျက်တတ်-သုတ်ဟတ်-သော၊သူ။ ဟတ္ထာပလေခနော၊ နဟော်ဘဒ္ဒန္တိကော။ ဒီ၊၁။၁၅၇။ မ၊၁။၁၁၁။ အံ၊၁။၃၀၀။ အဘိ၊ပု။ ၁၆၃။ မဟာနိ။၃၂၇။ အပလိခတိ-ကြည့်။ အဝလေခန-လည်း ကြည့်။

အပလေပပတိတ (တိ) [အပ+လေပ+ပတိတ] လိမ်းကျံမှု - အစေး - ကုန်ခြင်းကြောင့်-လဲ-ပြို-ကျလုမတတ်သော။ ဇဇ္ဇရော ဗဟုဒုခါနမာလယော။ သော’ပလေပပတိတော ဇရာဃရော။ ထေရီ။၄၁၀။ သော’ပလေပ-ပတိတောတိ သော အယံ သမုဿယော အပလေပပတိတော အဘိသင်္ခါရာလေပ-ပရိက္ခယေန ပတိတော၊ ပါတာဘိမုခေါတိ အတ္ထော။ သောပိ အလေပပတိတောတိ ဝါ ပဒဝိဘာဂေါ၊ သော ဧဝတ္ထော။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၂၂၀။

အပလောကဓမ္မ (ပု) [န + ပလောက + ဓမ္မ] မပျက်စီးသော သဘော။ “ပဥ္စန္နံ ခန္ဓာနံ နိရောဓော အပလောကဓမ္မော နိဗ္ဗာန”န္တိ ပဿန္တော သမ္မတ္တနိယာမံ ဩက္ကမတိ။ ပဋိသံ။ ၄၁၂။

အပလောကန (န၊ထီ) [အပ+လောက+ယု] (၁) ပန်ကြားခြင်း၊ သိစေခြင်း၊ အပလော-

ကန-ကံ။ ဒွိဟာကာရေဟိ ကိစ္စံ ဇာယတိ၊ ဉတ္တိတော ဝါ အပလောကနတော ဝါ။ ဝိ၊ ၅။၁၇၄။ တေသံ သမ္မုတိကမ္မဝါစာယပိ အပလောကနေနပိ ဝဋ္ဋတိယေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၀။ အပလောကနန္တိ "သံဃံ အပလောကေတွာ"တိအာဒိသု ဝိယ ဇာနာပနံ။ နီတိ၊ ဓာ။၂၇၁။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၂။ သာရတ္ထ၊၁။၂၃။ ဝိမတိ၊၁။၇-တို့လည်း ကြည့်)။ အပလောကနကမ္မ-လည်းကြည့်။ (၂) ကြည့်–ရှု–ခြင်း၊ နောက်သို့–ပြန်–လှည့်–၍–ကြည့်–ရှု–ခြင်း။ သဟာပလောကနာယ စ ပန ပါပိမ ဒူသီ မာရော တမှာ စ ဌာနာ စဝိ၊ မဟာနိရယံ စ ဥပပဇ္ဇိ။ မ၊၁။၄၁၃။ သဟာပလောကနာယာတိ ကကုသန္ဓဿ ဘဂဝတော အပလောကနေနေဝ သဟ တင်္ခဏညေဝ ။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၀။ နယိဒံ ဝေသာလိယာ အပလောကနဿ ကာရဏာဝစနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၆၄။ အဝလောကန, နာဂါပလောကိတ-တို့လည်း ကြည့်။

အပလောကနကမ္မ (နှ) [အပလောကန+ကမ္မ] အပလောကန-ကံ၊ညီညွတ်သောသံဃာ၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် သုံးကြိမ်ပန်ကြား၍ ပြုအပ်သော ကံ။ တတ္ထ ကတမံ ကိစ္စာဓိကရဏံ၊ ယာ သံဃဿ ကိစ္စယတာ ကရဏီယတာ အပလောကနကမ္မံ ဉတ္တိကမ္မံ ဉတ္တိဒုတိယကမ္မံ ဉတ္တိစတုတ္ထကမ္မံ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ကိစ္စာဓိကရဏံ။ ဝိ၊၄။၂၁၅။ အပလောကနကမ္မံ နာမ သီမဋ္ဋကသံဃံ သောဓေတွာ ဆန္ဒာရဟာနံ ဆန္ဒံ အာဟရိတွာ သမဂ္ဂဿ သံဃဿ အနုမတိယာ တိက္ခတ္တုံ သာဝေတွာ ကတ္တဗ္ဗကမ္မံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၉၊၂၄၃။ အပလောကနကမ္မံ ကတိ ဌာနာနိ ဂစ္ဆတိ။ .... အပလောကနကမ္မံ ပဉ္စ ဌာနာနိ ဂစ္ဆတိ။.... ဩသာရဏံ နိဿာရဏံ ဘဏ္ဍုကမ္မံ ဗြဟ္မဒဏ္ဍံ ကမ္မလက္ခဏညေဝ ပဉ္စမံ။ ဝိ၊၅။၃၇၃-၄။ အပလောကနကမ္မံ ကရောန္တေဟိ စ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၉။

အပလောကနကမ္မကထာ (ထီ) [အပလောကန-ကမ္မ+ကထာ] အပလောကန-ကံကို ပြဆိုရာ ဖြစ်သော စကားရပ်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၀-၂၆၀။ သာရတ္ထ၊၃။၄၉၃-၄။ ဝိမတိ၊၂။၃၁၆-၉။

အပလောကနကမ္မကိစ္စ (နှ) [အပလောကန-ကမ္မ+ကိစ္စ] အပလောကန-ကံ၏ကိစ္စ။ စီဝရ-ဝသေန စတုပစ္စယဝသေန ဝါ ဒိန္နံ စီဝရေ ဥပနာမေန္တာနံ အပလောကနကမ္မကိစ္စံ နတ္ထိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၉။

အပလောကနကာရဏ (နှ) [အပလောကန+ကာရဏ] နောက်သို့–ပြန်–လှည့်–၍–ကြည့် – ရှု–ခြင်း၏ အကြောင်း။ အည-ဒေဝေတ္ထ အပလောကနကာရဏံ ဒဿေတု-ကာမော....။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၆၄။

အပလောကနကာလ (ပု) [အပလောကန+ကာလ] (၁) အပလောကနကံပြုသောအခါ၊ ပန်ကြားသောအခါ။ ပစ္ဆာ တေသံ တတ္ထ ဝသိတွာ အာဂတာနံ အပလောကေတွာ ဒါတဗ္ဗံ။ အပလောကနကာလေ ပဋိဗာဟိတုံ န လဗ္ဘတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၄။ (၂) ပြန်–လှည့်–၍–ကြည့်–ရှု–သော–အခါ။ တသ္မာ ပစ္ဆတော အပလောကနကာလေ န သက္ကာ ဟောတိ ဂီဝံ ပရိဝတ္တေတုံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၀။

အပလောကနပ္ပကာရ (ပု) [အပလောကန+ပကာရ]ပန်ကြားခြင်း–အပလောကန-ကံ–အပြား။ ပုဂ္ဂလဝသေနေဝ ကပ္ပိယဘဏ္ဍ-ဝသေန စ အပလောကနပ္ပကာရံ ဒဿေ-တုံ....။ ဝိမတိ၊၂။၂၄၁။

အပလောကနဝါစာ (ထီ) [အပလောကန+ဝါစာ] ပန်ကြားသောစကား။ စတ္တာရိ ကမ္မာနိ ဌာနာနီတိအာဒီသု အပလောကန-ဝါစာ ဉတ္တိအာဒိဝါစာယော စ ကမ္မာနီတိ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၂။၂၇၉။

အပလောကနသဒိသ (တိ) [အပလောကန+သဒိသ] နောက်သို့ – ပြန် – လှည့် – ၍ – ကြည့်–ရှု–ခြင်းနှင့် တူသော။ နာဂါပလောကိတ (ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၁၆၄) ကြည့်။

အပလောကနာဝသာန (န) [အပလောကန+အဝသာန] ပန်ကြားခြင်း–အပလောကနကံ – ၏ အဆုံး။ ကိစ္စာဓိကရဏပစ္စယာ အပလောကနာဝသာနေ ဒုက္ကဋံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၇၈။

အပလောကိတ ၁ (တိ) [အပ+လောက+တ] (၁) ပန်ကြားအပ်သော။ အပလောကိတော ပန ဝေါ ဘိက္ခဝေ သာရိပုတ္တော။ သံ၊ ၂။၅။ အပလောကိတောတိ အာပုစ္ဆိတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၆။ ကိံ ဟိ မေ ကရိဿန္တိ နိဂဏ္ဌာ အပလောကိတာ ဝါ အနပလောကိတာ ဝါ။ ဝိ၊ ၃။၃၂၉။ ကိံ မေ ဣမာယ အပလောကိတာယ ဝါ အနပလောကိတာယ ဝါ။ မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၇၈။ ပဋ္ဌတော အာဂစ္ဆန္တဿ ပရိသဿယဿ ပရိဝဇ္ဇနာဒီသု အပလောကိတဿ သိယာ သမ္ဘဝေါ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၂၄၉။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၄၆၄။ (၂) စောင်းငဲ့ကြည့်ရှုသော၊သူ။ အပလောကိတမနုဿ-ကြည့်။ (န) (၃) နောက်သို့–ပြန် – လှည့် – ၍ – ကြည့်–ရှု–ခြင်း။ နာဂါပလောကိတ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၅၄။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၁၆၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၆၆။ မ၊ဋီ၊၃။၁၇၇) ကြည့်။

အပလောကိတ ၂ (န) [န+ပလောကိတ] ပျက်စီးခြင်းသဘော မရှိသော – မဖျက်ဆီးအပ်သော–တရား။ (နိဗ္ဗာန်)။ မပျက်စီးခြင်း–သို့ ရောက်တတ်–ဖြင့် သိအပ်–သောတရား၊ လောကသဘောအားဖြင့် မသိအပ်သော တရား။ (ဤ နှစ်နက် ဓာန်၊ဋီ။၇-အလို)။ အပလောကိတဉ္စ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒေသေဿာမိ အပလောကိတဂါမိဉ္စ မဂ္ဂံ။ သံ၊ ၂။ ၅၄၁။ အပလုဇ္ဇနတာယ အပလောကိတံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။ ဗျာဓိအာဒီဟိ အပလောကိယတာယ (မဖျက်ဆီးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊သျှ၊ ၂။၂၂၃) အပလောကိတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၄၇။ အဇဇ္ဇရံ ဓုဝံ အပလောကိတံ။ နေတ္တိ။၄၇။ ဇရာမရဏေဟိ အပလုဇ္ဇနတော အပလောကိတံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၁၉။

အပလောကိတဂါမီ (တိ) [အပလောကိတ+ဂမု+ဏီ] နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်တတ်သော။ အပလောကိတ ၂-ကြည့်။

အပလောကိတတ္တ (န) [အပလောကိတ+တ္တ] နောက်သို့–ပြန်–လှည့်–၍–ကြည့်–ရှု–အပ်သည်၏ အဖြစ်။ "သဟာပလောကနာယာ"တိ စ ဝစနတော န ဘဂဝတော ဧပလောကိတတ္တာ စုတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ စုတိကာလဒဿနမတ္တမေဝ ဟေတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁၈။

အပလောကိတမနုဿ (ပု) [အပလောကိတ+မနုဿ] စောင်းငဲ့ကြည့်ရှုသောလူ။ ယထေဝ ဟိ တဿ ပုရိသဿ အပလောကိတမနုဿော အာပါနီယကံသေ ဂုဏဉ္စ အာဒီနဝဉ္စ အာရောစေတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၁၁။

အပလောကိယတာ (ထီ) [အပလောကိယ+တာ] မဖျက်ဆီးအပ်သည်၏အဖြစ်။ အပလောကိတ ၂-ကြည့်။

အပလောကိယဓမ္မ (တိ) [အပလောကိယ+ဓမ္မ] ပျက်စီးခြင်းမရှိသော သဘောရှိသော၊ မပျက်စီးသော။ ယော ကောစိ နိစ္စော ဓုဝေါ ထိရော အပလောကိယဓမ္မော နတ္ထိ တံ တံ ကာရဏံ ပဋိစ္စ သမုပ္ပန္နတ္တာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၉။

အပလောကီ (တိ) [အပ + လောက + ဏီ] နောက်သို့ – ပြန် – လှည့် – ၍–ကြည့်–ရှုသော၊သူ။ ယောဂိနာ ယောဂါဝစရေန သဗ္ဗကာယေန အပလောကိနာ ဘဝိတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။၃၈၃။

အပလောကေတဗ္ဗ (တိ) [အပ + လောက + ဏေ + တဗ္ဗ] ပန်ကြားအပ်သော။ ရာဇာ အပလောကေတဗ္ဗော။ ဝိ၊၂။၂၉၂။ သံဃော အပလောကေတဗ္ဗော ဘတ္တုဂ္ဂကမ္မာယ။ ဝိ၊၃။ ၁၀၁။ "အတ္ထိ ပန တေ အပလောကေတဗ္ဗာ ဉာတကာ"တိ ပုစ္ဆိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၃။

အပလောကေတိ (ကြိ) [အပ+လောက + ဏေ+တိ] (၁) ပန်ကြား၏။ တေပိ တာဝ အပလောကေဟိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၅။ အပလောကေဿ ဘိက္ခဝေ သာရိပုတ္တံ။ သံ၊၂။၅။ အပလောကေထာတိ အာပုစ္ဆထ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃၄။ **အပလောကေမ**—ဝိ၊၁။၁၂။ ဝိ၊၃။ ၅၃။ **အပလောကေဿာမ**—ဝိ၊၁။၁၁။=အာပုစ္ဆိဿာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။ (၂) ကြည့်–ရှု–၏၊ နောက်သို့–ပြန်–လှည့်–၍ –ကြည့်–ရှု–၏။ ဟတ္ထိ သဗ္ဗကာယေနေဝ အပလောကေတိ။ မိလိန္ဒ။၃၇၃။ ဝစ္ဆကဥ္စ အပလောကေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၀။ (မ၊ဋ္ဋီ၊၂။၃၁၀-လည်း ကြည့်။) သကလသရီရေနေဝ နိဝတ္တိတွာ အပလောကေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၇။ **အပလောကေယျ** — မ၊၁။၁၆၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၉။ **အပလောကေသိ**—ဝိ၊၄။၂၆၇။ မ၊၁။၄၁၃။ ဒီ၊ဋ္ဋီ၊၂။၁၆၄။ **အပလောကေဿာမိ** — ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ (၃) အဖန်ဖန် ကြည့်၏။ အပလောကေထ ဘိက္ခဝေ လိစ္ဆဝီပရိသံ။ ဝိ၊၃။ ၃၂၇။ ဒီ၊၂။၈၃။ အပလောကေထာတိ ပုနပ္ပုနံ ပဿထ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၈။

အပလောကေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+လောက+ ဏေ + တုံ] (၁) ပန်ကြားခြင်းငှါ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သံဃံ အပလောကေတုံ ဘတ္တုဂ္ဂကမ္မာယ။ ဝိ၊၃။၁၀၇။ (၂) နောက်သို့–ပြန်–လှည့်–၍–ကြည့်–ရှု–ခြင်းငှါ။ အပလောကေတုကာမ-ကြည့်။

အပလောကေတုကာမ (တိ) [အပလောကေ-တုံ+ကမု+ဏ] နောက်သို့ – ပြန်–လှည့် –၍–ကြည့်–ရှု–လိုသော၊သူ။ ဟတ္ထိနာ-ဂေါ ဣတော ဝါ ဧတ္တော ဝါ အပလောကေ-တုကာမော ဂီဝံ အပရိဝတ္တိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၇။ မဟာသတ္တော .... နဂရံ အပလောကေတုကာမော အဟောသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။၃၃၂။ ဘဂဝါ ဟိ .... အပလောကေတု-ကာမော ဇာတော။ ဒီ၊ဋ္ဋီ၊၂။၁၆၄။

အပလောကေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+လောက+ ဏေ+တွာ] (၁) ပန်ကြား၍။ သာမိကေ အပလောကေတွာ ဥပနေတိ။ ဝိ၊၂။၃၂၈။ သာဝကာ ပန အပလောကေတွာ ဝါ အနပလောကေတွာ ဝါ ယထာသုခံ ပက္ကမန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၄၃-တို့လည်း ကြည့်။) ဩလောကေတွာပိ- (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅)တိ အပလောကေတွာပိ၊ အပလောကနကမ္မံ ဝသေနာပိတိ အတ္ထော၊ အပ-သဒ္ဒဿာပိ ဩ-အာဒေသော ကတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝိမတိ၊၁။၂၇၆။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၃။ သာရတ္ထ၊၂။၃၃၄-လည်း ကြည့်။) (၂) ကြည့်–ရှု–၍။ နိဂဏ္ဌော နာဋပုတ္တော သကံ ပရိသံ အပလောကေတွာ တေဒဝေါစ။ သံ၊၂။၄၈၈။ (၃) နောက်သို့ –ပြန်–လှည့်–ကြည့်–၍။ နာဂါပလော-ကိတံ ဝေသာလိံ အပလောကေတွာ။ ဒီ၊၂။ ၁၀၁။ (၄) စောင်းငဲ့မျှော်ကြည့်၍၊ မေတ္တာ ဓာတ်ရည် ကြည်ဖြူသည်ကို ပြတတ်သော မပွင့်တပွင့် မျက်စိဖြင့် ကျော့နှောင်သကဲ့သို့ ညို့၍ ကြည့်ကြည့်၍။ ဥပစုလ္လိဝိတေဟိ ကေ-သေဟိ အပလောကေတွာ။ ဥဒါန။၁၀၁။ အပလောကေတွာတိ သိနေဟရသဝိပ္ပါရိသံ-သူစကေန အဓုက္ခိနာ အာပနန္တီ ဝိယ ဩ-လောကေတွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၅၃။

အပလောကေန္တ (တိ) [အပ+လောက+ဏေ +အန္တ။ ထိုဋ္ဌ အပလောကေန္တ] (၁) ပန် ကြားသော၊သူ။ သံဃိကပစ္စယဥ္စ အစ္ဆိန္နစီ-ဝရာဒီနံ ဒါတုံ အပလောကေန္တေဟိ။ ဝိမတိ၊

၂။၃၁၇။ (၂) ပြန်လှည့်ကြည့်သော၊သူ။
အာလောကေန္တော ခေါ် ပန သော ဘဝံ
ဂေါတမော။ မ၊၂။၃၃၈။ တတ္ထ ဟတ္ထ ပိ
နိဝတ္တေတွာ အပလောကေန္တသောတံ န
အစ္ဆရိယံ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ အာ·
ယသ္မတော သင်္ခါမဇိဿ ပုရာဏဒုတိယိကာ
အပိဒ္ဓရံ ဂန္တွာ အပလောကေန္တိ အဒ္ဒသ။
ဥဒါန်။ဂ၃။

အပဝဂ္ဂ (ပု) [အပ+ဝဇ္ဇ+ဏ၊ (အပဝဂ်-သံ)
အပဝဇ္ဇတေ သံသာရော'တြ။ ဝါစပ္ပတိ။
အပဝဇ္ဇတေ သံသာရော မုစ္စတေ'နေန။
ကပ္ပဒ္ဒုမ။ အပဝဇ္ဇန္တိ သင်္ခါရာ ဧတသ္မာတိ
အပဝဂ္ဂေါ။ ဓာန်၊ဋီ။ဂ။] (၁) ဖဲကြဉ်–
ထွက်မြောက်–ခြင်း–ရာ–ကြောင်း၊ သံ·
သရာ – သင်္ခါရတို့ – ၏ ဖဲကြဉ် – ထွက်
မြောက်–ခြင်း၊ ယင်းတို့ – ဖဲကြဉ် –ထွက်
မြောက်–ရာ–ကြောင်း၊ (အပဝဂ္ဂ–မောက္ခ
–နိဗ္ဗာန်)။ ယတော ဂတိဇာတိဗန္ဓာ အပ·
ဝဂ္ဂေါ စ ဟောတီတိ နိယတိဝါဒေါ။ အနုဋီ၊
၂။၁၄၁။ ဣန္ဒြိယတပ္ပနပုတ္တမုခဒဿနာဒီဟိ
ဝိနာ အပဝဂ္ဂေါ နတ္ထီတိ ဂဟေတွာ ကထာ·
ပဝတ္တနံ ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂေါ။ မူလဋီ၊
၂။၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၁ဂ။ ကာယပ္ပဝတ္တိ·
ဂတိဇာတိဗန္ဓာပဝဂ္ဂါ ကာယာဒိကာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋီ၊၂။၃၆၁။ အပဝဂ္ဂေါ ဝိရာဂေါ စ။ ဓာန်။
ဂ။ နိဗ္ဗာနဿ ပရိယာယဝစနာနိ.... အပ·
ဝဂ္ဂေါ ဝိသင်္ခါရော။ နီတိ၊ပဒ။၉၅။ ယာနံ
သဂ္ဂါပဝဂ္ဂဿ၊ ပသာဒါတိသယာဝဟံ၊ ကာ·
ရယိတွာန သော ရာဇာ၊ ဒါဌာဓာတုနိဝေ·
သနံ။ ဒါဌာဝံသ၊၂။၆၂-၃။ သဂ္ဂါပဝဂ္ဂါဓိဂမာ·
ယ ခိပ္ပံ၊ စိတ္တံ ပသာဒေဟိ နရာဓိရာဇ။ ရင်း၊
၃။၇၅။ တဒစ္စန္တဝိမောက္ခော အပဝဂ္ဂေါ။
နျာယသုတ္တ။၁၊၁၊၂၂။ တာယ ဒုက္ခာယ
ဇာတိယာ အစ္စန္တဝိမုတ္တိ အပဝဂ္ဂေါ၊ ကထံ?
ဥပါတ္တာယ ဇာတိယာ ဟာနံ၊ အညိဿာ
စာနုပါဒါနံ။ တေံ အဝတ္ထံ အပရိယန္တံ အပ·
ဝဂ္ဂံ ဝေဒယန္တိ အပဝဂ္ဂဝိဒူ။ တံ အဘယံ
အဇရံ အမစ္စုပဒံ ဗြဟ္မခေမပ္ပတ္တိ ဣတိ။ ရင်း၊
ဘာသျ။ အပဝဂ္ဂဂါဟ၊အပဝဂ္ဂဂါဟဘူတ-နှင့်
မောက္ခ-တို့လည်း ကြည့်။ (၂) ကြဉ်–ဖယ်–
ငင်–နုတ်–ခြင်း၊ အလွန်ပျံ့နှံ့စေပြီးမှ –
ခပ်သိမ်းဥဿုံ ခြုံဆိုပြီးမှ – ခြွင်းချက်ထုတ်
ခြင်း။ တန္တယုတ္တိ ၃၂-ပါးတွင် တပါး။ အဘိ·
ဗျာပေတွာ အပနယနံ အပဝဂ္ဂေါ။ နီတိ၊
သုတ္တ။နှာ-၄၁၆။ အဘိဗျာပျာပကဿနံ အပ·
ဝဂ္ဂေါ၊ ယထာ အသေဒိယာ ဝိသောပသင္ဂာ
အညတြ ကိဋ္ဌဝိသာ ဣတိ။ သုဿုတ၊ ဥတ္တရ·
တန္တ၊ ၆၅-အဓျာယနှင့် ဝါစပ္ပတိ။ (၃) ကြိ·
ယာကို လျင်စွာပြီးစေခြင်း၊ အကျိုးရသည့်ရှိ
သော် ကြိယာ၏ပြီးခြင်း၊ကြိယာပဝဂ္ဂ။(ယင်း
အနက်၌ တတိယာဝိဘတ်သက်သည်။)အပ·
ဝဂ္ဂေ–ကောဟေနေဝ ဗာရာဏသိံ ပါယာ·
သိ။ ကြိယာပဝဂ္ဂေါတိ ကြိယာယ အာသုံ
ပရိနိဋ္ဌာပနံ။ ရူ။နှာ-၁၁၇။ (နီတိ၊သုတ္တ။နှာ-
၁၅၂-လည်း ကြည့်။) ဖလပ္ပတ္တိယံ ကိရိယာ·
ပရိသမတ္တျပဝဂ္ဂေါ။ မောဂ်။၂၊၃။ (မောဂ်၊
သျ။၁၆၀-၁-လည်း ကြည့်။)

အပဝဂ္ဂဂါဟ (ပု) [အပဝဂ္ဂ+ဂါဟ] အပဝဂ္ဂ·
(မောက္ခ,နိဗ္ဗာန်)ဟု–စွဲယူခြင်း–လိပ်ခဲတည်း
လည်း မြဲစွာ ယုံကြည် စွဲလမ်းခြင်း။ ရာမ·
ဒကအာဠာရာဒီနံ ဝိယ စ ... လောကထူပိ·
ကာယံ အပဝဂ္ဂေါ မောက္ခောတိ ဂဟဏံ
အပဝဂ္ဂဂါဟော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၁ဂ။

အပဝဂ္ဂဂါဟဘူတ (တိ) [အပဝဂ္ဂ+ဂါဟ+
ဘူတ] အပဝဂ္ဂ (မောက္ခ,နိဗ္ဗာန်) ဟု စွဲယူ
ခြင်း (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ နိရောဓဉာဏံ
အရူပလောကလောကထူပိကာဒိသု အပ·
ဝဂ္ဂဂါဟဘူတံ နိရောဓေ ဝိပ္ပဋိပတ္တိံ (နိဝတ္တေ·
တိ)။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ၂။ ရာမဒကာဠာရာဒီနံ
ဝိယ အရူပလောကေ နိဂဏ္ဌာဒီနံ ဝိယ လော·
ကထူပိကာယ အပဝဂ္ဂေါ မောက္ခောတိ ဂဟ·

ဏံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၅၆။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၇၇။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၉၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အပဝဂ္ဂသိဒ္ဓိ (ထီ) [အပဝဂ္ဂ+သိဒ္ဓိ] အပ-ဝဂ္ဂ၏-ပြီး - ပြည့်စုံ-ခြင်း။ အညာဏာဒိ-ဒေါသာဘာဝတော အပဝဂ္ဂသိဒ္ဓိတိ ကာယာ-ဒယောပိ နာပရူပမတ္တာဖေဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။ ၃၆၁။

အပဝဇ္ဇန (န) [အပ+ဝဇ္ဇ+ယု] (၁) ကြဉ်-ဖယ်-ကင်း-လွတ်-ခြင်း။.... ကာယပဝတ္တိ-ဂတိဇာတိဗန္ဓာနံ အပဝဇ္ဇနဝသေန အပ္ပ-ဝတ္တော မောက္ခော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၇၇။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၉၂။ (ဒီ၊ဋီ၊၁-၌ အပ္ပမဇ္ဇနဝသေန-ဟု၎င်း, သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂-၌ ကာယဂိပတ္တိကတိ...ဟု၎င်း ရှိကြသည်။ အပဝဂ္ဂ (၁) အနက်နှင့်ယှဉ်ကြည့်။) (၂) ပေးကမ်းစွန့်ကြဲခြင်း။ စာဂေါ ဝိဿဇ္ဇနံ ဒါနံ၊....ဝိဟာယိတာပဝဇ္ဇနံ။ ဓာန်။၄၂၀။

အပဝဒတိ (ကြိ) [အပ+ဝဒ+အ+တိ] ပစ်ပယ်၍ ပြောဆို၏၊ ကဲ့ရဲ့-ရှုတ်ချ-၏၊ ဆန့်ကျင် - ပယ်ပယ် - ၏။ အပဝဒတေဝ ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော ဝဏ္ဏံ၊ အပဝဒတိ မညေ။ ဒီ၊၁။ ၁၁၅။ အပဝဒတိတိ ပဋိက္ခိပတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၉။ အပဝဒတိတိ ဝဏ္ဏာဒီနိ အပနေတွာ ဝဒတိ၊ အတ္တမတ္တံ ပန ဒဿေတုံ "ပဋိက္ခိပတီ"တိ ဝုတ္တံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။ ၂၉၅။ ဖြာဟ္မဏာနံ မညေ ကော်သေန အပဝဒတိ ပဋိက္ခေပေါသတိ။ သံ၊ ၂။ ၃၃၅။ ပရိဘာသတီတိ "အသဗ္ဘူ"တိ-အာဒီဟိ အပဝဒတိ။ သာတ္ထနီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၃။ ယမာဟု နတ္ထိ ဝီရိယန္တိ၊ ဟေတုဥ္စ အပဝဒန္တိ ယေ။ ဇာ၊ ၂။ ၅၁ (သီ၊သျှာ၊ဣ)။ နာဟံ ဘော အပဝဒါမိ ဝဏ္ဏံ ဝါ မညေ ဝါ ဇာတိံ ဝါ။ ဒီ၊၁။ ၁၁၅။

အပဝဒန္တ (တိ) [အပ+ဝဒ+အ+အန္တ] ပစ်ပယ်၍ ပြောဆိုသော၊ ကဲ့ရဲ့-ရှုတ်ချ-သော၊ သူ။ သုတ္တတ္တံ ဟိ အညထာ ဝဒန္တော အယထာဝါဒိတာယ သတ္ထာရံ အပဝဒန္တော နာပ ဂါဟတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ ၃၀၆။

အပဝဟတိ (ကြိ) [အပ+ဝဟ+အ+တိ] ဆောင်ယူသွား၏၊ တိုက်လွှင့်၏။ တာနိ ဝါတော ကောမန္တံ အပဝဟတိ။ အံ၊ ၃။ ၁၇။ နစ တဿ ဘောတော ဂေါတမဿ ကာယမှာ ဝါတော စီဝရံ အပဝဟတိ။ မ၊ ၂။ ၃၄၀။

အပဝါဒ (ပု) [အပ + ဝဒ + ဏ] (၁) မကောင်းသဖြင့်-ပြောဆို - ခြင်း-သော စကား။ (က) စွပ်စွဲ-ခြင်း-သောစကား။ အန္ဓဗာလာ ဝေရူပေ အပဝါဒေ သမုဋ္ဌာပေန္တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၃။ (ခ) ကဲ့ရဲ့ - ရှုတ်ချ - အပြစ်တင်-စကားတင်းဆို- ခြင်း - သော စကား။ "ဋ္ဌေမူဂေါ် စပလော ဝတာယံ ကဏှ-ဒီပါယနော"တိ ဣမံ အပဝါဒံ ဇိဂုစ္ဆန္တော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၂၃၃။ "အသုကာဿ ဘိက္ခုနော အရညေ တိရစ္ဆာနဂတာနံ ဝိယ.... န ပန အရညဝါသာနုစ္ဆဝိကာ ကာစိ သမ္မာပဋိပတ္တိ အတ္ထီ"တိ အပဝါဒဝသေန ဝစနီယဘာဝ-မာပဇ္ဇတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။ ၁၁၈။ (၂) ဆန့်ကျင်ဖက်-အတိုက်အခံ - ပြောဆို-ခြင်း-သော စကား။ အပဝါဒဝါစာဝိကပ္ပန-ကြည့်။ (၃) တားမြစ်ခြင်း၊ တားမြစ်တတ်သော-တွန့်ဆုတ်စေကြောင်းဖြစ်သော-အစီအရင်၊ အထူးဖြစ်သော-အစီအရင်-နည်း။ သေနယော သဗ္ဗပဒေသု။ "နာမရူပပစ္စယာ ဖဿော"တိ ဣဒံ ပန....ပစ္စယုပ္ပန္နဂ်ိသေသံ,.... ဝိသေသပစ္စယ(စ)ဒဿေတုကာမော၊ တသ္မာ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ဂ၇။ "သေ နယော သဗ္ဗပဒေသူ"တိ အတိဒေသဝသေန ဥဿဂ္ဂံ ကတွာ "နာမရူပပစ္စယာ"တိအာဒိနာ တတ္ထ အပဝါဒေါ် အာရဒ္ဓေါ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။ ၉၃။ ဣတိ-အာဒိနာ အပဝါဒေန နိဝတ္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ဂ၃။ အနုဋီ၊၁။ ဂဂ။ "ယော ကော-စီ"တိ အဝိသေသဝစနန္တိ တဿ အပဝါဒံ ဒဿေန္တော "သာဝိံ ဒိက္ခတ္တု"န္တိအာဒိ-

မာဟ။ အနုဋီ၊၁။၁၁၉။ (ဤ အပဝါဒ-ကား သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ လာသော အသုံးအနှုန်းတမျိုး တည်း။ ယင်း၏ ပြန်ဖက်ကား ဥဿဂ္ဂတည်း။ ထိုတွင် ဥဿဂ္ဂသည် သာမညဝိဓိဖြစ်၍ အပဝါဒ-သည် ဥဿဂ္ဂ-ကို တားမြစ်တတ်သော ဝိသေသဝိဓိ ဖြစ်သည်။ ယင်း အပဝါဒ-ကား ပရဝိဓိ, နိစ္စဝိဓိ, အန္တရင်္ဂဝိဓိ တို့ထက် အားရှိသော ဝိဓိ ဖြစ်သည်။ အပဝဇ္ဇတေ သာမညသတ္တံ သဝိသယတော သင်္ကောစတေ အနေန၊ ကရဏေ ဃဉ်၊ ဝိသေသသတ္တော။ တံ ဟိ သဝိသယံ ပရိဟာစ္စ သာမညသတ္တံ ဝိသယန္တရေ ဗျာဝတ္တာပယတီတိ တဿ သင်္ကောစကံ ဘဝတိ။ .... ပရနိစ္စာန္တရင်္ဂပဝါဒါနမုတ္တရောတ္တရံ ဗလဝံ။ ဝါစပ္ပတိ။ ကာသိကာ၊၃၊၁၊၆၄။ ပရိဘာသေန္ဒုသေခရ။ ၅၇-၆၆။ ခါန်၊ဋီ။ ၁၂၀-၁၊၁၀၅၊၁၀၇၉။ မောဂ်။ ၂၊၉၇-နှင့် ရှင်း၊သျ-တို့လည်း ကြည့်။)

အပဝါဒဘူတ (တိ) [အပဝါဒ + ဘူတ] ဝိသေသဇောတနာ – တားမြစ်တတ်သော – ထူးသော – ထွန်းပြခြင်း – (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ သာ ပန သာမညဇောတနာ အပဝါဒဘူတေန ဣတရဒုက္ခတာဝစနေန နိဝတ္တီယတိ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။၁၉၄။

အပဝါဒမောစန (န) [အပဝါဒ + မောစန] ကဲ့ရဲ့ – ရှုတ်ချ – အပြစ်တင် – စကားတင်းဆို – ခြင်းမှ လွတ်ကင်းခြင်း။ "နာသက္ခိ မိဂံ ဂဟေတု"န္တိ အပဝါဒမောစနတ္ထံ ကာဇေနာဒါယ အာဂစ္ဆန္တော။ သံ၊ဌ၊၁။၂၉၀။ သုတ္တနိ၊ဌ၊၁။၂၁၃။ အတ္တနော ဓီတု အပဝါဒမောစနတ္ထံ တဿ ဘုဇိဿကရဏံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၃၀၄။

အပဝါဒဝါစာဝိကမ္ပန (န) [အပဝါဒ+ဝါစာ+ အဝိကမ္ပန] ဆန့်ကျင်ဖက် – အတိုက်အခံ – ပြောဆိုသောစကားကြောင့် မတုန်လှုပ်ခြင်း။ ခန္တိယာ အပဝါဒဝါစာဝိကမ္ပနေန ဘူတဝါဒိ-တာယ အဝိဇဟနဝစနတော။ စရိယာ၊ဌ။ ၂၇၂။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၇၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၂၅၀။

အပဝါဒဝိရဟိတ (တိ) [အပဝါဒ+ဝိရဟိတ] ကဲ့ရဲ့ – ရှုတ်ချ – ခြင်းမှ ကင်းလွတ်သော။ အနပဝါဒဝိမုတ္တ (သံ၊ဋီ၊၁။၂၈၆) ကြည့်။

အပဝါဒဝိသယ (ပု) [အပဝါဒ+ဝိသယ] တားမြစ်တတ်သော – ထူးသော – အစီအရင် – ဝိသေသဝိဓိ – ၏ အရာ။ ပဂေဝ အပဝါဒါ အဘိနိဝိသန္တိ၊ တတော ပရံ ဥဿဂ္ဂေါ ပဝတ္တတိ၊ ဌပေတွာ ဝါ အပဝါဒဝိသယံ တံ ပရိဟရန္တော ဥဿဂ္ဂေါ ပဝတ္တတီတိ၊ ဉာယော ဟေသ လောကေ နိရူဠှောတိ။ ဒီ၊ဋီ။၃။၁၇၇။ (ယင်းတွင် ပဂေဝ-စသည်ဖြင့် "ပုဗ္ဗံ ဟျပဝါဒါ အဘိနိဝိသန္တေ၊ ပစ္ဆာ ဥဿဂ္ဂါ" ဟူသော ပရိဘာသေန္ဒုသေခရ။ ၆၂-ကို ရည်၍ ဌပေတွာ ဝါ စသည်ဖြင့် "ပကပ္ပိယ ဝါပဝါဒဝိသယံ တတော ဥဿဂ္ဂေါဘိနိဝိသတေ" ဟူသော ရှင်း။၆၃-ကို ရည်သည်။) အပဝါဒဝိသယမ္ပိ ပရိဟရတိ "ဧဝံ ဧသာ စောဒနာ အတ္တနော ဝိသယေ န ပတိဋ္ဌာတိ"တိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၂၄။ အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

အပဝါဒဝိသယပရိယာယ (ပု) [အပဝါဒဝိသယ +ပရိယာယ] တားမြစ်တတ်သော – ထူးသော – အစီအရင် – ဝိသေသဝိဓိ – ကို ရှောင်လွှဲခြင်း။ တေန အပဝါဒဝိသယပရိယာယေန (–ပရိဟာရေန? အထက်ပုဒ် ဋီ-တို့နှင့် ယှဉ်ကြည့်။) ဥဿဂ္ဂါ အဘိနိဝိသန္တီတိ လောကသိဒ္ဓေါယံ ဉာယောတိ ဒဿေတိ။ အနုဋီ၊ ၃။၁၉၀။

အပဝါရဏာ (တိ) အပ္ပဝါရဏာ-ကြည့်။

အပဝါရဏာဇနက (တိ) အပ္ပဝါရဏာဇနက-ကြည့်။

အပဝါရဏာရဟ (တိ) [န+ပဝါရဏာ+အရဟ] ပဝါရဏာ – ပဝါရိတ် – ဖြစ်ခြင်းငှါ – မထိုက် –

မသင့် – သော။ ပဝါရဏာ – ပဝါရိတ် – မထိုက် – မသင့် – သော – စား – သောက် – ဖွယ်။ "ကဋ္ဌိရသူပံ ဂဏှထ၊ ပနသဗျဉ္ဇနံ ဂဏှထာ"တိ ဝဒန္တိ၊ ဝေမ္ပိ န ပဝါရေတိ၊ ကသ္မာ? အပဝါရဏာရဟဿ နာမေန ဝုတ္တတ္တာ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၉၄။ "ကရမ္ဗကံ ဂဏှထာ"တိ အပဝါရဏာရဟဿ နာမေန ဝုတ္တတ္တာ ပဋိက္ခိပတော ပဝါရဏာ န ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။၆၂။

အပဝါရေန္တ (တိ) အပ္ပဝါရေန္တ-ကြည့်။

အပဝါရေတွာ (ကြိ၊ဝိ) အပ္ပဝါရေတွာ-ကြည့်။

အပဝါဟကသဟာယ (ပု) [အပဝါဟက + သဟာယ] ထုတ်ဆောင်သယ်ယူသော – အဖော် – သဟဲ။ "အာဒိတ္တေ ဝိယ အဂါရေ မရဏဂ္ဂိနာ အာဒိတ္တေ လောကေ တတော မယှံ သန္တကဿ အပဝါဟကသဟာယော"တိ စ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂ဂ၃။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၇၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၂၆၁။

အပဝါဟန (နပ) [အပ+ဝဟ+ဏေ+ယု] ဆေးလျှော် – ဖဲ့ခွါ – ခြင်း၊ သုတ်သင်ခြင်း၊ ကုစားခြင်း။ နိက္ခန္တိ ကရေယျန္တိ နိက္ခမနံ နိဂ္ဂမနံ အပဝါဟနံ ကရေယျန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၀၄။ အပဝါဟနန္တိ အပဂမနံ၊ ပတိကရဏန္တိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၃။၂၅၉။ အပဝါဟနန္တိ သောဓနံ။ ဝိမတိ၊၂။၁၂၃။ အပဝါဟနန္တိ ပက္ခလနံ။ ဝဇိရ။၄၃၂။

အပဝါဟနစ္ဆိဒ္ဒ (နပ) [အပဝါဟန + ဆိဒ္ဒ] ရေထွက်ရာ အပေါက်။ အပါယမုခ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၅၄)ကြည့်။ တာနိ စ ဥဒကနိက္ခမနစ္ဆိဒ္ဒါနီတိ အာဟ အပဝါဟနစ္ဆိဒ္ဒါနီတိ၊ အပါယသင်္ခါတာနိ ဥဒကနိက္ခမနစ္ဆိဒ္ဒါနီတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၅၃။

အပဝါဟိတ (တိ) [အပ + ဝဟ + ဏေ+တ] ထုတ်ဆောင်သယ်ယူအပ်သော ပစ္စည်း။ အပဝါဟိတဿ စဿ အဇ္ဈာပနန္တိ ကွေပဋ္ဌာနဘာဟော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂ဂ၃။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၇၄။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၁။၂၆၁။

အပဝါဟိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အပ + ဝဟ + ဏေ + တုံ] အခြားတပါးသို့ – ဆောင်ခြင်းငှါ၊ ဖယ်ရှား – တိုက်လှင့် – ခြင်းငှါ။ သိနေရုံ အပဝါဟိတုံ (အပဝါဟေတုံ) သမတ္ထဿ ဝါတဿ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၄၀။

အပဝါဟေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အပ + ဝဟ + ဏေ + တွာ] ဖယ်ရှား၍။ တံ ကလလကဒ္ဒမံ အပဝါဟေတွာ ပရိသုဒ္ဓဝိမလဒေသမုပဂန္တွာ။ မိလိန္ဒ။၃၁၀။

အပဝိဋ္ဌ (တိ) အပ္ပဝိဋ္ဌ-ကြည့်။

အပဝိဒ္ဓ (တိ) [အပ + ဝိဓ + တ] (က) စွန့်ပစ်အပ်သော၊ သူ။ အပဝိဒ္ဓါ အနာထာ တော။ သံ၊၁။၆၀။ အပဝိဒ္ဓါတိ ဆဍ္ဍိတကာ။ သံ၊ဋ္ဌ။ ၁။၁၀၇။ အပဝိဒ္ဓေါ တဒါ သေတိ။ သံ၊၂။ ၁၁၇။ ယံ ဟိ ကိစ္စံ အပဝိဒ္ဓံ။ ဓမ္မ။၅၅။ အပဝိဒ္ဓံ ဆဍ္ဍိတံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂ဂ၂။ အပဝိဒ္ဓေါ သုသာနသ္မိံ။ သုတ္တနိ။၃၀ဂ။ ပေတ။ ၁၇ဂ။ အပဝိဒ္ဓံဝ ဝနသ္မိံ ဒါရုက္ခံ။ သံ၊၁။၂၀၃။ ထေရ။၂၃၃။ ဝနေ ဆဍ္ဍိတဒါရုက္ခံ (ဆဍ္ဍိတဒါရုက္ခန္ဓံ) ဝိယ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၉။ အပဝိဒ္ဓေါ အမစ္စေဟိ။ ဇာ၊၂။၃၂၀။ အဟံ ပနမှိ အပဝိဒ္ဓါ ကေကာ။ ဇာ၊၁။၁၇၅။ အပဝိဒ္ဓါတိ ဆဍ္ဍိတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၅။ အပဝိဒ္ဓံ ဖြဟာရညေ။ ဇာ၊၂။၁ဂ၀။ အပဝိဒ္ဓန္တိ ရညာ နိရတ္ထကံ ဆဍ္ဍိတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၁၁၁။ (ခ) စွန့်ပစ်သကဲ့သို့ ပြုအပ်သော။ (ဂ)အကြားဥ္ဍ ပြတ်သော၊ တခါတရံသာ ပြုလုပ်အပ်သော။ အပဝိဒ္ဓံ ဒါနံ ဒေတိ။ မ၊၃။ ၇၂။ အပဝိဒ္ဓန္တိ ဆဍ္ဍေတုကာမော ဟုတွာ ဝမ္မိကေ ရောဂံ ပက္ခိပန္တော ဝိယ ဒေတိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊၄။၅၄။ အပဝိဒ္ဓန္တိ ဥစ္ဆိဋ္ဌာဒိဆဍ္ဍနီယဓမ္မံ ဝိယ အဝက္ခိတ္တကံ။ တေနာဟ ဆဍ္ဍေတုကာ-

မော ပိယာတိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၆၉။ အပဝိဒ္ဓံ ဒါနံ ဒတွာ။ ဒီ၊၂။၂၈၁။ အပဝိဒ္ဓန္တိ ဆဍ္ဍိတံ ဝိပ္ပတိတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၂။ အပဝိဒ္ဓန္တိ ဆဍ္ဍနီယဓမ္မံ ဝိယ အပဝိဒ္ဓံ ကတွာ။ တေန တသ္မိံ ဒါနေ ဂါရဝကရဏံ ဝဒတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၅၇။ အပဝိဒ္ဓံ ဒေတိ။ အံ၊၂။၁၅၁။ အံ၊၃။၁၈၅။ အပဝိဒ္ဓံ ဒေတီတိ န နိရန္တရံ ဒေတိ၊ အထ ဝါ ဆဍ္ဍေတုကာမော ဝိယ ဒေတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၅၃။ အပဝိဒ္ဓံ ဒေတီတိ န နိရန္တရံ ဒေတိ၊ သံဝစ္ဆရိကံ သောဏ္ဍပလိ ဝိယ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၇။ အပဝိဒ္ဓံ ဒေတီတိ အန္တရာ အပဝိဒ္ဓံ ဝိစ္ဆေဒံ ကတွာ ဒေတိ၊ တေနာဟ "န နိရန္တရံ ဒေတီ"တိ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၅၀။

အပဝိဒ္ဓဥဒ္ဓုမာတက (တိ) [အပဝိဒ္ဓ + ဥဒ္ဓုမာတက] စွန့်ပစ်အပ်သော ဖူးဖူးရောင်သော အကောင်ပုပ်။ သိဝထိကာယ အပဝိဒ္ဓဥဒ္ဓုမာတကာဒိပဋိသံယုတ္တာနံ ဩမိသော ပဝတ္တာနံ ကထာနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၀၉။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၆၆။

အပဝိဒ္ဓနာနာကုဏပဘရိတ (တိ) [အပဝိဒ္ဓ+ နာနာကုဏပ + ဘရိတ] စွန့်ပစ်အပ်သော အထူးထူးအပြားပြားသော အကောင်ပုပ်တို့ ဖြင့် ပြည့်သော။ တံ မဟာတလံ အပဝိဒ္ဓနာနာကုဏပဘရိတံ အာမကသုသာနံ ဝိယ ဥပဋ္ဌာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။

အပဝိဒ္ဓမတသရီရ (န) [အပဝိဒ္ဓ+မတသရီရ] စွန့်ပစ်အပ်သော အသေကောင်။ ပါသာဒတလံ အပဝိဒ္ဓမတသရီရကုဏပဘရိတံ အာမကသုသာနမိဝ .... ဥပဋ္ဌာသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၃၂၉။

အပဝိဒ္ဓါမိသ (န) [အပဝိဒ္ဓ+အာမိသ] စွန့်ပစ်အပ်သောအစာ၊ စားကြွင်းစားကျန်။ စလက (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၈) ကြည့်။

အပဝိန္ဒတိ (ကြိ) [အပ+ဝိဒ+အ+တိ] စုံစမ်း ကြည့်ရှု၏။ အပစိနာတီတိ အပဝိန္ဒတိ၊ အာ-လောကေတီတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၀၉။ (C.P.D. အပဝီဏတိ·လည်း ကြည့်။)

အပဝိယူဟိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ဝိ+ဦဟ+တွာ] ဖယ်ရှား၍။ သေဝါလပဏကံ အပဝိယူ-ဟိတွာ။ အံ၊၂။၁၆၅။ အပဝိယူဟိတွာတိ အပနေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၇။

အပဝိသန (န) အပ္ပဝိသန·ကြည့်။

အပဝိသန္တ (တိ) [န+ပဝိသန္တ။ယိဋ္ဌ **အပဝိသန္တိ**] မဝင်သော။ သံဃိကံ စ သေနာသနံ အပဝိ-သန္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၂။ ဗဟိ နိက္ခန္တ-နာသိကဝါတေ ပန အန္တော အပဝိသန္တေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၈။ အပရေ ဝဇံ အပဝိသန္တိယော ဂါဝေါ ဝိယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၃၅။

အပဝိသိတွာ (ကြိ၊ဝိ) အပ္ပဝိသိတွာ·ကြည့်။

အပဝေဒေန္တ (တိ) [န+ပဝေဒေန္တ] မသိစေသော၊ မပြောကြားသော၊သူ။ သံဝိဇိတဗ္ဗ-ဋ္ဌာနေ သံဝေဂံ အပဝေဒေန္တော ဝေ။ ဝိမတိ၊၂။၂၇၅။

အပသက္ကတိ (ကြိ) [အပ+သက္က+အ + တိ] အားလျော့၏၊ တွန့်ဆုတ်၏၊ဘေးသို့ ဖဲသွား၏၊ နောက်ဆုတ်၏။ ကေတ္ထ အပသက္ကတိ။ ဇာ၊၁။၂၉၇။ ကေတ္ထ အပသက္ကတီတိ ကော တောသု ဩသက္ကိတွာ ဝါ ကေန ပဿေန ဝါ ဝိသုံ ဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၄၇။ မဂ္ဂစိတ္တံ ဝိဝိစ္စတိ ဝိနာ ဟောတိ အပသက္ကတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၈၈။ ပတိကုဋတီတိ အပသက္ကတိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၂၂။ တိတ္တိယာ **အပသက္ကန္တိ**။ ဝိ၊၂။ ၉၅။ အပသက္ကန္တီတိ အပဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၇။ **အပသက္က** တာဝ ဘဂိနိ ယာဝ ဘိက္ခူ ဘုဉ္ဇန္တိ။ ဝိ၊၂။၂၃၀။ အပက္ကမီတိ ယောကံ **အပသက္ကိ**။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၄၈။ ပဋိကုဋိကော **အပသက္ကိ**၊ နိဗ္ဗာယန္တော မဟာမုနိ။ အပ၊၁။၁၃၄။

အပသက္ကန (န) [အပ+သက္က+ယု]နောက်ဆုတ် –ဖဲခွါ–ကင်းကွာ–ခြင်း။ကာယေန ဝိဝိတ္တော၊

ဝိနာ အပသက္ကနံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ဂ၂။ ဆ မာ-သေ ခဏေ ခဏေ .... အပသက္ကနဝသေန နိက္ခမိတွာ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၆၃။ ဒီဋ္ဋီ၊၃။၄၄။

အပသက္ကန္တ (တိ) [အပ+သက္က+အ+အန္တ] (က) နောက်ဆုတ်–ဖဲခွါ–သော၊သူ။ ပစ္ဆိမဒိသာဘိမုခေါ ဟုတွာ အပသက္ကန္တော ယာဝ နဂရဿ ပုရတ္ထိမဒွါရံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၄-၅။ အပသက္ကနေန ပစ္ဆိမဒိသာယ ဂစ္ဆန္တော။ ဝိမတိ၊၁။၃၄။ အပသက္ကန္တော စ အကာရဏေနေဝ အန္ဓဗာလော မဟန္တံ အနတ္ထံ အတ္တနော အကာသိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၄ဂ။ (ခ) အားလျော့ – လျော့ကျ – ဆုံးရှုံး – သော။ ဝေရူပဿ နာမ သတ္တု သာသနာ အပသက္ကန္တောသိ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁၂။ (အံ၊ဋီ၊၃။၁၃၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၉၁-လည်း ကြည့်။)

အပသက္ကိတ (တိ) [အပ+သက္က+တ] ဖဲခွါသော။ ဖလစိတ္တံ ဝိဝိတ္တံ ဝိယုတ္တံ အပသက္ကိတံ သုညံ ဟောတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ဂ၇။

အပသက္ကိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+သက္က+တုံ]ဖဲခွါ–ရှောင်ရှား–ခြင်းငှါ။ ကေမန္တံ အပသက္ကိတုံ အသက္ကောန္တီ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၂။

အပသက္ကိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+သက္က+တွာ] ဆုတ်၍၊ နောက်ဆုတ်၍၊ ဖဲခွါ၍။ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟီတိ .... အပက္ကမိတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀ဂ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၅။ အပက္ကမိတွာတိ ပဇဟနဝသေန အပသက္ကိတွာတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၆၃။ သြက္ကမ္မာတိ မဂ္ဂတော အပသက္ကိတွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၄၄။ အင်္ဂါရကာသုံ ပတွာ အပသက္ကိတွာ ဌိတော။ မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉-၂ဂ၀။ ထေရော ကေပဒနိက္ခေပမတ္တံ အပသက္ကိတွာ အဋ္ဌာသိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၉၀။

အပသက္ကေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+သက္က+တွာ] ဆုတ်၍၊ နောက်ဆုတ်၍၊ ဖဲခွါ၍။ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စိတွာ ဝိနာ ဟုတွာ အပသက္ကေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။ အပသက္ကိတွာ-လည်း ကြည့်။

အပသဒ္ဒ (ပု) [အပ+သဒ္ဒ] (၁) အပ-သဒ္ဒါ။ သြလောကေတွာပိတိ အပလောကေတွာပိ၊ .... အပ-သဒ္ဒယောပိ သြ-အာဒေသော ကပေါ်ယော ဗဒ္ဓမ္ဗော။ ဝိမတိ၊၁။၂၇၆။ (၂) ကောင်းသော–မှန်ကန်သော–သဒ္ဒါမှ ကင်းသော သဒ္ဒါ၊ သဒ္ဒါပျက်၊ သဒ္ဒါမှား။ တေသနံ့ နာပ-သဒ္ဒေါ ကဒါစိပိ။ ဘောဓစိန္တာ။၁၀။ အမ္မာဒိသု သဒ္ဒတော အပဂတော အမ္မုတိ သဒ္ဒေါ။ ၎င်း၊ဋီ။ သာဓု-သဒ္ဒတော အပဂတော သဒ္ဒေါ အပသဒ္ဒေါ။ ၎င်း။ဒီပနီ။

အပသဗျ (တိ) [အပ+သဗျ။ ဓာန်။၇၁၉-နှင့် ယင်း၏မှီရာ အမရ။၂၁၊ဂ၄-တို့၌ငှင်း, အခြားသက္ကတဓာန်တို့၌ငှင်း သဗျ-ကို လက်ဝဲ, အပ-သဗျ-ကို လက်ျာဟု ဆိုကြသည်။ ပါ၊ဋ္ဌ၊ဋီ-တို့၌ကား ယင်းတို့နှင့် ပြောင်းပြန်ပြဆိုကြသည်ကိုတွေ့ရသည်။အပဗျာမ-လည်း ကြည့်။ လက်ဝဲ၊ လက်ဝဲဖက်၊ လက်ဝဲရစ်၊ ကြီး–မြတ်–သော–သူ–အရာ–ကို မိမိ၏လက်ဝဲ၌ထား၍လှည့်ခြင်း၊ မရိုသေ–မလေးစား–ခြင်း။ အပသဗျတော ကရိတွာ ပက္ကာမိ။ ဥဒါန။၁၃၆။ အပသဗျတော ကရိတွာတိ ပဏ္ဍိတာ တာဒိသံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ ဒိသွာ ဝန္ဒိတွာ ပဒက္ခိဏံ ကရောန္တိ၊ အယံ ပန အဝိညုတာယ ပရိဘဝေန တံ အပသဗျံ ကတွာ အတ္တနော အပသဗျံ အပဒက္ခိဏံ ကတွာ ဂတော၊ အပသဗျာမတော (အပဝါမတော၊သျာ)တိပိ ပါဌော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၆၅။ တဂရသိခိပစ္စေကဗုဒ္ဓံ ဒိသွာ နိဋ္ဌုဘိတွာ အပသဗျံ ကတွာ။ မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၃။.... ဝါမတောတိ အပသဗျတော၊ ဝုတ္တဝိပရိယာယတောတိ အဓိပ္ပါယော။ မ၊ဋီ၊၂။၅၀။

အပသဗျာမ (တိ) [အပ+သဗျာမ] လက်ဝဲ၊ လက်ဝဲရစ်။ အပသဗျ-ကြည့်။

အပသမ္မဇ္ဇတိ (ကြိ) [အပ+သံ+မဇ္ဇ+အ+တိ] အဖန်ဖန်–အထပ်ထပ်–လှေ့–ခါ–

ပြာ–၏၊ ပြာ၍ယုတ်၏။ တမေနံ သာမိကာ သမ္မဇ္ဇနိံ ဂဟေတွာ ဘိယျောသော မတ္တာယ အပသမ္မဇ္ဇန္တိ။ အံ၊၃။၁၇။ အပသမ္မဇ္ဇန္တိတိ သာရဓညာနံ ကေတော ဒုဗ္ဗလဓညာနံ ကေတော ကရဏတ္ထံ ပုနပ္ပုနံ အပသမ္မဇ္ဇန္တိ၊ အပသမ္မဇ္ဇနိသခါတေန ဝါတဂ္ဂါဟိနာ သုပ္ပေန ဝါ ဝတ္ထေနဝါ နီဟရန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၇။

အပသမ္မဇ္ဇနီ (ထီ) [အပ+သံ+မဇ္ဇ+ယု+ဤ] လှေ့–ခါ–ပြာ–သော–အရာ–မန်း–စကော–အဝတ်။ အပသမ္မဇ္ဇတိ-ကြည့်။

အပသာဒ (ပု) [အပ+သဒ+ဏ]ရှုတ်ချ–အပြစ်တင်–ခြင်း။ သော သတ္ထု သန္တိကာ အပသာဒံ လဘိတွာ စိန္တေသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၀။ အပသာဒေတိ-လည်း ကြည့်။

အပသာဒကရဝစန (နု) [အပသာဒကရ+ဝစန] ရှုတ်ချ–အပြစ်တင်–ခြင်းကိုပြုတတ်သော စကား။ အပသာဒေတိ (ဝိမတိ၊၁။၂၆၄) ကြည့်။

အပသာဒန (နု၊ထီ) [အပ+သဒ+ဏေ+ယု] ရှုတ်ချ–အပြစ်တင်–ခြင်း။ ဥဿာဒနညြ ဧညာ၊ အပသာဒနဉ္စ ဧညာ။ မ၊၃။၂၇၃။ ဂေဟဿိတဝသေန အပသာဒနာပိ နတ္ထိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၅။ အပသာဒနာတိ ဟီဠနာ။ မ၊ဋီ၊၂။၃၀၂။ တသ္မာ ဣဓ အပသာဒနာဝ အဓိပ္ပေတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၅။ အပသာဒေတိ-လည်း ကြည့်။

အပသာဒနကထိတနိမိတ္တ (နု) [အပသာဒန+ကထိတ+နိမိတ္တ] ရှုတ်ချ–အပြစ်တင်–ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဆိုခြင်း ဟူသော အကြောင်း။ မဟာသာဝကဿ ကထိတေတိ မဟာသာဝကဿ မဟာကောဋ္ဌိကတ္ထေရဿ အပသာဒနကထိတနိမိတ္တံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၇၇။ မဟာသာဝကဿ ကထိတေတိ မဟာသာဝကဘူတေန.... အပသာဒနဝသေန ကထိတေ၊ ကထနနိမိတ္တံ ပတိဋ္ဌ လဒ္ဓုံ အသက္ကောန္တော-တိ အတ္ထော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၉၁။

အပသာဒနတာ (ထီ) [အပသာဒန+တာ] ခြိမ်းချောက်–မောင်းမဲ–တတ်သောသူ၏ အဖြစ်–ခြင်း၊ ထိခိုက်–ပုတ်ခတ်–၍ ပြောဆိုခြင်း။ စောဒကံ အပသာဒနတာ စောဒကဿ ပစ္စာရောပနတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၇။ စောဒကံ အပသာဒနတာတိ ကိံ နု ခေါ တုယှံ ဗာလဿ....ဝေ စောဒကဿ ဃဋ္ဋနာ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၆၄။ စောဒကံ အပသာဒနာတိ ဝါစာယ ဃဋ္ဋနာ။ ဝိမတိ၊၁။၂၉၈။

အပသာဒနပက္ခ (ပု) [အပသာဒန+ပက္ခ] ရှုတ်ချ–အပြစ်တင်–ခြင်း ရှိသော–ခြင်း–အဖို့။ နာမာတိ အသမ္ဘာဝနေ အပသာဒနပက္ခေ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၀၁။

အပသာဒနဘယ (နု) [အပသာဒန+ဘယ] ရှုတ်ချ–အပြစ်တင်–ခြင်း–ဟူသော ဘေး–မှ ကြောက်ခြင်း။ ပရေသံ အပသာဒနဘယေန။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၇၉။

အပသာဒနာကာရ(ပု) [အပသာဒန+အာကာရ] ဖိနှိပ်ခြင်းရှိသော–ဖိနှိပ်သည့်–အခြင်းအရာ။ အပသာဒနာကာရံ ဥဿဒနာကာရဉ္စ ဝိဘာဝေတုံ။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၉၆။

အပသာဒနီယ[၁] (တိ) [အပ+သဒ+ဏေ+အနီယ] ကဲ့ရဲ့–ရှုတ်ချ–အပ်သော၊သူ။ အပသာဒနီယတော စေဝ၊ ဘိယျော ဗာလတ္တပတ္တိယာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၄။ အတ္တနာ အပသာဒေတဗ္ဗေဟိပိ အတ္တနော ပုတ္တဒါရေဟိ အပသာဒနီယတော။ မူလဋီ၊၂။၆၃။

အပသာဒနီယ[၂] (တိ) [န+ပသာဒနီယ] အပ္ပသာဒနီယ-ကြည့်။

အပသာဒယန္တ (တိ) [အပ+သဒ+ဏေ+အန္တ] ဖိနှိပ်–ရှုတ်ချ–အပြစ်တင်–ကဲ့ရဲ့–ခြိမ်း

ချောက် – မောင်းမဲ – သော၊ သူ။ တေ သံဖွေပိ အပသာဒယန္တာ အညေ ဝေမာ-ဟံသု။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၄။ အပသာရယန္တ-လည်း ကြည့်။

အပသာဒိက – အပါသာဒိက (တိ) [န+ပသာဒ + ဏိက] ကြည်ညိုဖွယ်ကို – မဖြစ်စေ – မဆောင် – သော၊သူ။ သော ကိရ... ရူပေန အပါသာဒိကော ဒုဗ္ဗဏ္ဏော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၂၇။ ယေ ဇနာ အဝိဒ္ဒသု မမ ရူပေန အပ-သာဒိကေန နိဟီနေန "ဖာကာရသဒိသီ ပညာ" တိ မဝ္မသရိရေန စ မံ နိဟီနံ ပါမိံ သု။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။

အပသာဒိတ (တိ) [အပ+သဒ+ဏေ+တ] (က) ဖိနှိပ်–ရှုတ်ချ–အပြစ်တင်–ကဲ့ရဲ့–ခြိမ်းခြောက် – မောင်းမဲ – အပ်သော၊သူ။ သာဂဏိကီ တေဟိ အာဇီဝကသာဝကေဟိ အပသာဒိတာ။....အာယသ္မာ ဥဒါယိ တေဟိ အာဇီဝကသာဝကေဟိ အပသာဒိတော။ ဝိ၊ ၁။၁၉၉။ ကုမာရကဝါဒေန အပသာဒိ-တော။ သံ၊၁။၄၁၉။ သမဏေန ဂေါတမေန ယာဝတတိယံ အပသာဒိတော။ အံ၊၁။၂၈၂။ သော "သတ္ထာရာ ဗကဗြဟ္မာ အပသာဒိ-တော" တိ ဥတ္တာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၂။ အပ-သာဒိတောတိ ဒိဋ္ဌိယာ ဂါဟဿ ဝိပရိဝတ္တ-နေန သန္တဇ္ဇိတော။ မ၊ဋီ၊၂။၃၁၂။ ဝမ္ဘိ-တောတိ အပသာဒိတော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၁၃။ မယာ ဂုဏသမ္ပန္နေန ရာဇာ အပသာဒိ-တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၀၄။ (ခ) ထိခိုက်–ပုတ်ခတ် – ၍ ပြောဆိုသော၊သူ။ ဂဟပတိနာ ကာကောပမာယ အပသာဒိတော ကုဇ္ဈိတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၈။

အပသာဒေတဗ္ဗ (တိ) [အပ+သဒ+ဏေ+တဗ္ဗ] ဖိနှိပ်–ရှုတ်ချ–အပြစ်တင်–ကဲ့ရဲ့–ခြိမ်းခြောက် – မောင်းမဲ – အပ်သော၊သူ။ တေဟိ ဘိက္ခူဟိ သာ ဘိက္ခုနီ အပသာဒေ-တဗ္ဗာ။ ဝိ၊၂။၂၃၀။ ကုမာရကဝါဒေန အပသာဒေတဗ္ဗံ မညတိ။ သံ၊၁။၄၁၉။ နေဝ ဥဿာဒေတဗ္ဗော န အပသာဒေတဗ္ဗော။ ဒီ၊၃။၁၀၆။ န အပသာဒေတဗ္ဗောတိ န သန္တဇ္ဇေတဗ္ဗော ဝိဝါဒပရိဟာရဏတ္ထံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၉၁။ န ဟေ အပသာဒေယျာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၈။ (ဝိမတိ၊၂။၃၀၀-လည်း ကြည့်။) တေနေဝ အဇာနန္တေန အလဇ္ဇီ အပသာဒေ-တဗ္ဗော။ ဝိပတိ၊၁။၂၈၇။

အပသာဒေတဗ္ဗတာ (ထီ) [အပသာဒေတဗ္ဗ+တာ] ခြိမ်းခြောက် – မောင်းမဲ – ဖိနှိပ်–ရှုတ်ချ – အပြစ်တင် – ကဲ့ရဲ့ – အပ်သည်၏ အဖြစ်။ စောဒေန္တောပိ....အပသာဒေတဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၆။ တေဟိ ပန အ-ပသာဒေတဗ္ဗတာယ ကာရဏေ ဝိမတိတော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၂။ မ၊ဋီ၊၁။၁၃။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၂။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၅။

အပသာဒေတဗ္ဗဘာဝ (ပု) [အပသာဒေတဗ္ဗ+ဘာဝ] ခြိမ်းခြောက် – မောင်းမဲ–ဖိနှိပ်–ရှုတ်ချ–အပြစ်တင် – ကဲ့ရဲ့ – အပ်သည်၏ အဖြစ်။ အပသာဒေတဗ္ဗဘာဝကာရဏဿ ဝိမတိတတ္တာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၁။

အပသာဒေတဗ္ဗာကာရဒဿန (န) [အပသာ-ဒေတဗ္ဗ+အာကာရ+ဒဿန] ခြိမ်းခြောက်–မောင်းမဲ–အပ်သောအခြင်းအရာကိုပြခြင်း။ "အပသက္က တာဝ ဘဂိနီ" တိအာဒိ အပသာ-ဒေတဗ္ဗာကာရဒဿနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၈။

အပသာဒေတိ (ကာ၊ကြိ) [အပ+သဒ+ဏေ+တိ] ခြိမ်းခြောက်–မောင်းမဲ–ဖိနှိပ်–ရှုတ်ချ–အပြစ်တင်–ကဲ့ရဲ့–၏၊ ထိခိုက် – ပုတ်ခတ် –၍ ပြောဆို၏။ သော ဘိက္ခု တံ ဘိက္ခုနိံ အပသာဒေတိ "မာ ဘဂိနိ ဝေရူပံ အကာ-သိ၊ နေတံ ကပ္ပတီ" တိ။ ဝိ၊၂။၃၄၅။ ဘိက္ခု စောဒိတော စောဒကေန စောဒကံ အပသာ-ဒေတိ။ မ၊၁။၁၃၄။ အပသာဒေတီတိ "ကိံ နု

ခေါ တုယှံ ဗာလသာ အဗျတ္တသာ ဘဏိ-တေန၊ တွမ္ပိ နာမ ဘဏိတဗ္ဗံ မညိဿသီ''တိ ဝေ ံ ဿနေ္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၀။ **အပသာဒေ-တိ**—ဝိ၊၄။၃၄၇။ မ၊၂။၃၄၀ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၉-၇၀-လည်း ကြည့်)။ မ၊၂။၃၈၀။ မ၊၃။၂၇၄။ ဇာ၊၂။၁၁၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃ (ဝမ္ဘေတီတိ အပသာဒေတိ)။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၄ (=နိဂ္ဂဏှာတိ။ မ၊ဋီ၊၂။၃၁၄)။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈(=တဇ္ဇေတိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၀၁)။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၆(=နိဂ္ဂဏှာတိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၉၆)။ **အပသာဒေန္တိ** — ဝိ၊၃။၁၁၀၊၁၁၉။ အံ၊၂။ ၃၁၂။ **အပသာဒေယျ**—မ၊၃။၂၇၃ (=အ-ဝက္ခိပေယျ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၂)။ **အပသာဒေသိ** —ဝိ၊၁။၁၄၀။ အံ၊၂။၃၄၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၆။ **အပသာဒ-ယိတ္တာ**— မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၂။ **အပသာဒေဿာမိ**— ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၆။ အပသာရေတိ, ဥဿာဒေတိ-တို့လည်း ကြည့်။

အပသာဒေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+သဒ+ဏေ+တုံ] ခြိမ်းခြောက် – မောင်းမဲ – ခြင်းငှါ။ တံ ဘိက္ခုနိ အပသာဒေတုံ။ ဝိ၊၂။၂၃၀။

အပသာဒေတု (တိ) [အပ+သဒ+ဏေ+တု] ခြိမ်းခြောက်–မောင်းမဲ–ဖိနှိပ် – ရှုတ်ချ – အပြစ်တင်–ကဲ့ရဲ့ – တတ်သော၊သူ။ ဥဿာ-ဒေတာ စ ဟောတိ အပသာဒေတာ စ။ ဝိ၊ ၅။၃၁၉။ အညတရံ သမဏံ ဝါ ဗြာဟ္မဏံ ဝါ အပသာဒေတာ ဟောတိ။ ဒီ၊၃။၃၆။

အပသာဒေတုကာမ (တိ) [အပသာဒေတုံ+ကမု+ဏ] ခြိမ်းခြောက်–မောင်းမဲ –ဖိနှိပ် –ရှုတ်ချ–အပြစ်တင်–ကဲ့ရဲ့–ခြင်းငှါ အလို ရှိသော၊ ထိခိုက်–ပုတ်ခတ်–၍ ပြောဆိုလို သော၊သူ။ ဥပမံ ပန ဝတွာ သံဃံ အပသာ-ဒေတုကာမော သေယျထာပိ နာမာတိအာ-ဒိမာဟ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၇။ အပသာဒေတုကာ-မောတိ ခိပိတုကာမော တဇ္ဇေတုကာမော ဝါ၊ ဃဋ္ဋေတုကာမောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၆၃။

အပသာဒေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+သဒ+ဏေ+တွာ] ခြိမ်းခြောက်–မောင်းမဲ–ဖိနှိပ်–ရှုတ်ချ – အပြစ်တင် – ကဲ့ရဲ့ – ၍။ နဝဝါဒေန စ ဗာလဝါဒေန စ အပသာဒေတွာ။ သံ၊ ၂။၉၅။ ဝေ ံ နံ အပသာဒေတွာ ''ဂစ္ဆ တွံ န မယံ တံ ဇာနာမာ''တိ အာဟံသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၄၀။ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၃၄- တို့လည်း ကြည့်။)

အပသာဒေန္တ (တိ) [အပ+သဒ+ဏေ+အန္တ] ခြိမ်းခြောက် – မောင်းမဲ–ဖိနှိပ်– ရှုတ်ချ– အပြစ်တင်–ကဲ့ရဲ့–သော၊သူ။ ဒေါသဝသေန ''နေဝါယံ မာတိကံ ဇာနာတိ၊ န ဝိနယ''န္တိ ပရံ အပသာဒေန္တော ဒေါသာဂတိံ နာမ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၂။ ''မာဟေဝ''န္တိ စ ဣဒံ ဝစနံ ဘဂဝါ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ ဥဿာ-ဒေန္တောပိ ဘဏတိ အပသာဒေန္တောပိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၆၊၈၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၁၊၉၀။ အပသာ-ဒေန္တောတိ နိဗ္ဘစ္ဆေန္တော၊ နိဂ္ဂဏှန္တောတိ အတ္တော၊ ဒီ၊ဋီ၊၂။၈၃။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၀၀။ ''ကိံ တုမှေဟိ ဒိန္န''န္တိ အပသာဒေန္တော သာမဏေရဂဟဋ္ဌာဒိနမ္ပိ ဒေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၀။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၀၅။

အပသာရယန္တ (တိ) [အပ+သရ+ဏယ+အန္တ] ဖဲ့ခွါ– ရှောင်ရှား– စေသော၊သူ။ တေ သဗ္ဗေပိ အပသာရယန္တာ အညေ ဝေ-မာဟံသု၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၁။ အပသာဒယန္တ-လည်း ကြည့်။

အပသာရိတ (တိ) [အပ+သရ+ဏေ+တ] ထွက်သွားစေအပ်သော၊ ဖယ်ရှား–နှင်ထုတ်–အပ်သော၊သူ။ သံဃမှာ အပသာရိတော။ သာရတ္ထ၊၃။၄၇၆။

အပသာရေတိ (ကာ၊ကြိ) [အပ+သရ+ဏေ+တိ] ဖဲသွားစေ၏၊ ဖယ်ရှား၏။ အထ ခေါ ဘဂဝါ အာယသ္မန္တံ ဥပဝါဏံ အပသာရေသိ။ ဒီ၊၂။၁၁၄-၅။ အပသာရေသိတိ အပနေသိ။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၁၇၀။အပနေသိတိ ဌိတပ္ပဒေသတော ယထာ အပဂစ္ဆတိ၊ ဧဝံ အကာသိ။ န ပန နိဗ္ဘစ္ဆိ၊ တေနာဟ "အာနန္ဒော"တိအာဒိ။ ဒီဋ္ဌီ၊၂။၁၇၇။ "မာ ဣဓ တိဋ္ဌာ"တိ အပသာရေသိ။ ဒီဋ္ဌ၊၃။၁၀၂။

အပသိဒ္ဓန္တ (ပု၊န) [အပ+သိဒ္ဓန္တ။ သိဒ္ဓန္တာ အပဂံသော အပသိဒ္ဓန္တော ဣစ္စတ္ထော။ တက္ကဘာသာ။၅၁။] အယူဝါဒမှ လျောကျခြင်း၊ ရှေးအယူဝါဒမှ လျောကျသော အယူဝါဒကို ပြောဆိုခြင်း။ (ယင်းကား နျာယကျမ်းတို့၌ လာသော နိဂ္ဂဟဋ္ဌာန ၂၂-မျိုးတို့တွင် တမျိုးတည်း။ ရှေးဦးစွာ မိမိ၏ အယူတခုကို လက်ခံအတည်ပြုပြီးနောက် အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ်မရှိပဲ ထိုအယူနှင့် ဆန့်ကျင်သောအယူကို (မိမိအယူအဖြစ်ဖြင့်) ပြောဆိုမိခြင်းမျိုးကို အပသိဒ္ဓန္တ-ဟုဆိုသည်၊ ယင်းသို့ ပြောဆိုမိလျှင် မိမိရှုံးတော့သည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းသည် နိဂ္ဂဟဋ္ဌာန (အနိုင်ခံရရာဌာန) ဖြစ်သည်။ အကျယ်ကို နျာယဘာသာ။ ၅၊၂၊ ၂၄-တွင်ကြည့်။) ကော် သိဒ္ဓန္တမနုဇာနိတွာ အနိယမတော ဟဒညာသိဒ္ဓန္တကထာပ္ပသင်္ဂနံ အပသိဒ္ဓန္တရံ။ အနုဋ္ဌီ၊၃။၆၂။ သိဒ္ဓန္တမဘျုပေစ္စာနိယမာ ကထာပသင်္ဂေါ အပသိဒ္ဓန္တော။ နျာယသုတ္တ။၅၊၂၊၂၄။ ကဿစိ အတ္ထဿ တထာဘာဝံ ပဋိညာယ ပဋိညာတတ္ထဝိပရိယယာ အနိယမာ ကထံ ပသင်္ဂယတော အပသိဒ္ဓန္တော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ၎င်း၊ ဘာသာ။ ကေသိဒ္ဓန္တမတံ နိဿာယ ကထာပဝတ္တိယံ တဗ္ဗိရုဒ္ဓသိဒ္ဓန္တမတမာလမ္ဗ ဥတ္တရဒါနံ။ နီလကဏ္ဍီ။၄၆။

အပသိဒ္ဓန္တရ (န) ဤပုဒ်၏ ပါဠ်မှန်ကား အပသိဒ္ဓန္တ-တည်း။ ၎င်းကြည့်။

အပသ္မာရ (ပု) [အပ+သရ(မရ)+ဏ] အပမာရ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပသ္မာရဝါတ (ပု) [အပသ္မာရ+ဝါတ] ဝက်ရူးပြန်ခြင်း – သတိလွတ်ခြင်း – ရူးခြင်း – ကို ဖြစ်စေတတ်သော လေ။ ဟဿ ဟဒယံ အပသ္မာရဝါတော အဝတ္ထရန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ဂ၅။

အပဿနတာ (တိ) [အပဿန+တာ] မမြင်သည်၏အဖြစ်။ ကာမေန အတ္ထဿ အဇာနနတာယ ဓမ္မဿ, အပဿနတာယ စ အန္ဓာတိ ကာမန္ဓာ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၄၇။

အပဿနဟေတု (ပု) [အပဿန+ဟေတု] မမြင်ခြင်း ဟူသော အကြောင်း။ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏေန အပဿနဟေတု။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၄၂၂။

အပဿန္တ (တိ) [န+ပဿန္တ။ ထိဋ္ဌ အပဿတိ, အပဿန္တီ] မမြင်သော၊သူ။ အပဿံ ပဿာမိ၊ ....အဇာနန္တော အပဿန္တော။ ဝိ၊၁။၁၁၇။ အပဿန္တော နာရောစေတိ။ ဝိ၊၂။၁၆၀။ နော အဇာနတော နော အပဿတော။ မ၊၁။၉။ ဥဒ္ဒရန္တိ အပဿတော၊ ခုဒ္ဒက။၉။ အပဿံ ဥဒယဗ္ဗယံ။ ဓမ္မ။၃၀။ အပဿံ အရိယသစ္စာနိ၊ အန္ဓဘူတော ပုထုဇ္ဇနော။ ထေရ၊၂၆၁။ အရိယသစ္စာနိ ဉာဏစက္ခုနာ အပဿန္တော အပ္ပဋိဝိဇ္ဈန္တော။ ထေရဋ္ဌ၊၁။ ၄၃၁။ ဘူရိဒတ္တံ အပဿတိ။ ဇာ၊၂။၂၂၇။ အပဿတိတိ အပဿန္တိ။ ဇာဋ္ဌ၊၇။၃၄။ အာဂမနံ အပဿန္တီ ပုရိသံ ပေသေသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၆။ ရူပနန္ဒာ အညံ မဂ္ဂံ အပဿန္တီ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၀။

အပဿမာန (တိ) [န+ပဿမာန] မမြင်သော၊သူ။ အပဿမာနော သဒ္ဓမ္မံ၊ ဒုက္ခာ န ပရိမုစ္စတိ။ ဝိ၊၄။၄၁၆။ သံယောဇနေ ဝဇ္ဇမပဿမာနာ။ ဥဒါန။၁၇၀။ အပဿန္တာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၇၂။ အန္ဓေသတိ ရာဇ အပဿ-

မာနေ၁။ ဇာ၊၁။၃၅၁။ အညံ ဘိက္ခုံ အပဿာမာနေ၁။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။

အပဿယ (ပု၊န) [အပ+သိ+အ။ (အပါဂြိယ-သံ)] မှီရာ၊ အမှီ၊ တံကဲ။ အပဿယံ ကတွာ နိသီဒိတုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၀။ ဒီဃပိဋ္ဌေ အပဿယေ ဂါဟာပေတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၆။ တဿ စန္ဒနမယော အပဿယော အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၃။ အပဿေန-လည်း ကြည့်။

အပဿယတိ (ကြိ) [အပ+သိ+အ+တိ] မှီ၏။ အပဿေနဖလကံ ကတွာ အပဿယတိ။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၀။ ယော အပဿယျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ ဝိ၊၄။ ၃၂၉။(အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇-၌ ရှိသော အပဿယိ-ကို အဖဿယိ-ဟု ပြင်သင့်သည်။ ဖဿယတိ-ကြည့်။)

အပဿယန (န) [အပ+သိ+ယု] မှီရာ၊အမှီ၊ မှီအုံး။ ဥပဓာန(မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၀။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၃၃၅)၊ ဥပနိဿယ (ဇူဋ္ဌနီ၊ဋ္ဌ။၂၇)တို့ကြည့်။

အပဿယနိယဋ္ဌ (ပု) [အပဿနိယ + အတ္ထ] မှီအပ်သော – မှီရာ ဟူသော – အနက်။ အပဿေန-ကြည့်။

အပဿယန္တ (တိ) [အပ+သိ+အ+အန္တ] မှီသော၊ မှီနေသော၊သူ။ တသ္မိံ အပဿေနေ ယထာ အပဿယန္တံ ဝိဇ္ဈတိ ဝါ ဆိန္ဒတိ ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၆။ ပရိဘောဂသီသေန အပဿ-ယန္တဿာပိ ဧသေဝ နယော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ဂ၇။ အဇာနိတွာ အပဿယန္တဿာပိ ဣမ လောမဂဏနာယ အာပတ္တိ။ ဝိမတိ၊၂။၂၄၀။

အပဿယပိဋ္ဌ (န) [အပဿယ+ပိဋ္ဌ] မှီရာ – အမှီ – ရှိ – ပါ – သော အင်းပျဉ်၊ အမှီ – ရှိ – ပါ – သော ကုလားထိုင်။ ဘိက္ခုသံဃဿ ပလ္လင်္ကပိဋ္ဌအပဿယပိဋ္ဌမုဏ္ဍပိဋ္ဌာနိ ပညာပေ-တွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ဂဂ။ တိသု ပဿေသု ကောပဿေ ဝေ ဝါ သဥပဿယံ အပဿယပိဋ္ဌံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၀။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၃၅။

အပဿယပိဋ္ဌက (န) [အပဿယပိဋ္ဌ + က] အပဿယပိဋ္ဌ-နှင့် အနက်တူ။ သယံ ပဏ္ဏ-သာလဒွါရေ အပဿယပိဋ္ဌကေ နိသီဒိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၁။

အပဿယဘူတ (တိ) [အပဿယ+ဘူတ]မှီရာ – အားထားရာ – (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ ယထာ မာလုဝါ လတာ အတ္တနော အပဿယဘူတံ ရုက္ခံ အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ ပါတေတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၅။ အတ္တနော အပဿယဘူတံ နိကာယံ ဒသေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၀။ အနုဿဝိက-လည်း ကြည့်။

အပဿယယောဂ္ဂဘာဝ (ပု) [အပဿယ + ယောဂ္ဂ+ဘာဝ] မှီခြင်းအား – သင့် – လျော် – သည်၏ အဖြစ်။ ဥပဒဟိတွာ (မ၊ဋ္ဌီ၊၃။ ၁၀။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၃၅)ကြည့်။

အပဿယရဟိတတ္တ (န) [အပဿယ+ရဟိတ+ တ္တ] မှီရာ – ကင်းသည် – မရှိသည် – ၏ အဖြစ်။ အပ္ပတိဋ္ဌတာ(ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၇)ကြည့်။

အပဿယဝါဒ (ပု) [အပဿယ+ဝါဒ] မှီရာ ဖြစ်သော – အယူ – ဝါဒ။ အပဿယဝါဒံ ဒဿေတုံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၁၁။

အပဿယိတဗ္ဗ (တိ) [အပ + သိ+တဗ္ဗ] မှီအပ်သော။ “ဒွါရမ္ဗိ” တိအာဒိနာ ဝုတ္တဒွါရပါတပါ-နာဒယော အပရိကမ္မကတာပိ န အပဿယိ-တဗ္ဗာ။ သာရတ္ထ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၅။ ဝိမတိ၊၂။၂၄၀။ အပဿေန-လည်း ကြည့်။

အပဿယိတဗ္ဗဋ္ဌ (ပု) [အပဿယိတဗ္ဗ+အတ္ထ] မှီအပ်သော – မှီရာဟူသော – အနက်။ အ-ပဿေန-ကြည့်။

အပဿယိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+သိ+တုံ] မှီခြင်းငှါ။ ဖလရုက္ခံ ပန အပဿယိတုံ ဝါ တတ္ထ ကဏ္ဋကေ ဝါ ဗန္ဓိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၇။

ဒွါရမှိ .... စီဝရေန ဝါ ကေနစိ ဝါ အပ္ပဋိစ္ဆန္နာ-ဒေတွာ အပဿယိတုံ န လဗ္ဘတိယေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၇။ ဖလိရုက္ခံ ပန အပဿယိတုံ ဝါ အာလမ္ဗိတုံ ဝါ ဝဋ္ဋတိ။ ကင်္ခါ၊၂၃၀။ အပဿိတုံ-လည်း ကြည့်။

အပဿယိတု (တိ) [အပ+သိ+တု]မှီ–မှီမှေး–မှီအိပ်–ခဲ့သော၊သူ။ နာဘိဇာနာမိ အပ-ဿေနကံ အပဿယိတာ။ မ၊၃။၁၆၇။

အပဿာယ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+သိ+တွာ] မှီ၍။ ရုက္ခံ အပဿာယ နိပန္နော ဟောတိ။ ဝိ၊၁။၄၈။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၇။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၀၃-တို့လည်း ကြည့်။) အဘိနိဿာယ-လည်း ကြည့်။

အပဿိ° (ကြိ) ပဿတိ-ကြည့်။

အပဿိတ (တိ) [အပ+သိ+တ။ (အပါဿြိ-သံ)] မှီသော၊ မှီ၍–ရပ်တည် – နေ – သော၊သူ။ တာတ မာဏဝကော သော၊ တာလမူလံ အပဿိတော။ ဇာ၊၁။၄၄။ တာလမူလံ အပဿိတောတိ တာလက္ခန္ဓံ နိဿာယ ဋ္ဌိတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၃။ ပရာဂါရံ အပဿိတာ (ဝိမာန၊၂၄။)တိ ပရဂေဟံ နိဿိတာ ပရေသံ ဃရေ ဗဟိ ပိဋ္ဌိဆဒနံ နိဿာယ ဝသန္တီ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၉၁။ ဗလမှိ ဝ အပဿိတော (ဇာ၊၁။၂၀၇)တိ ဗလနိဿိ-တော ဝိယ ဟုတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅။ သကကမ္မံ အပဿိတော။ အပ၊၁။၁၁၃။ အဝဿိတ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၉၉)လည်း ကြည့်။

အပဿိတဗ္ဗ (တိ) [န+ပဿိတဗ္ဗ] မမြင်အပ်–မမြင်ရာ–သော၊(နေရာ)။ အဒဿန(ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၁၂)ကြည့်။

အပဿိတဗ္ဗတ္တ (န) [အပဿိတဗ္ဗ+တ္တ] မမြင်အပ်သည်၏ အဖြစ်။ စက္ခုဝိညာဏေန အပ-ဿိတဗ္ဗတ္တာ အနိဒဿနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ စ အပဿိတဗ္ဗတ္တာ အနိဒဿနံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၁၉။

အပဿိတဗ္ဗသဘာဝ (တိ) [အပဿိတဗ္ဗ+သဘာဝ] မမြင်အပ်သော သဘောရှိသော။ နဿနသဘာဝ (သံ၊ဋီ၊၂။၃၅၃-၄)ကြည့်။

အပဿိတုံ¹ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဿိတုံ] မမြင်ခြင်းငှါ။ အပဿိတုကာမ-ကြည့်။

အပဿိတုံ² (ကြိ၊ဝိ) [အပ+သိ+တုံ] မှီခြင်းငှါ။ ယေန ကေနစိ အပ္ပဋိစ္ဆန္နာဒေတွာ အပဿိတုံ န လဗ္ဘတိ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊ဋ္ဌ။၄၄၈။ အပဿယိတုံ-လည်း ကြည့်။

အပဿိတုကာမ (တိ) [အပဿိတုံ+ကမု+ဏ] မမြင်ခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ မမြင်လိုသော၊သူ။ ယထာ ဟိ ရူပံ အပဿိတုကာ-မော ပုရိသော အက္ခီနိ နိမီလေယျ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၄။ သယမ္ပိ အပဿိတုကာမော န ပဿတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၁။

အပဿိတွ (ကြိ) ပဿတိ-ကြည့်။

အပဿိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဿိတွာ] မမြင်မူ၍၊ မမြင်သောကြောင့်။ အပဿိတွာ ပဝါရေန္တိ။ ဝိ၊၃။၂၄၆။ တံ ဘဏ္ဍကံ ဝိစိနန္တာပိ အပဿိ-တွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၂။ သော ဟိ ဒသပိ.... တိံသမ္ပိ ဝဿာနိ ကိလေသသမုဒါစာရံ အပဿိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၀။ ကိဉ္စိ ဝဇ္ဇံ အပဿိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၆။

အပဿိ (တိ) [န+ပဿီ (=ဒိသ+ဏီ)] မမြင်သော၊ မယုံကြည်သော၊သူ။ ပစ္စေန္တိ ဗာလာ ဒွယတံ အပဿိနော။ ပေတ၊၁၈၅။ = ကမ္မဉ္စ ကမ္မဖလဉ္စာတိ ဒွယံ အပဿန္တာ အသဒ္ဒ-ဟန္တာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၁၂။

အပဿေတဗ္ဗ (တိ) [အပ+သိ+တဗ္ဗ] မှီအပ်သော။ န ဘိက္ခဝေ ပရိကမ္မကတာ ဘိတ္တိ အပဿေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊၄။၃၂၉။

အပသေဝတိ (ကြိ) [အပ+သိ+တိ]မှီ၏။ ဘိက္ခု ပရိက္ခမ္ပကတံ ဘိတ္တိံ အပသေနဒ္ဓိ။ ဝိ၊၄။ ၃၂၉။ အပဿယတိ-လည်း ကြည့်။

အပသေန (န) [အပ+သိ+ယု] ဆွဲကိုင်-မှီတွယ်-အပ်သော-ဝတ္ထု-ပစ္စည်း၊ အမှီ၊ နောက်မှီ၊ မှီရာ၊ ညောင်စောင်း၊ အင်းပျဉ်၊ တံကဲ၊ သစ်ပင် စသည်။ ဩပါတံ၊ အပသေနံ၊ ဥပနိက္ခိပနံ။ ဝိ၊၁။၉၄။ အပသေနံ နာမ နိစ္စပရိဘောဂေါ မဉ္စော ဝါ ပီဌံ ဝါ အပသေနဖလကံ ဝါ ဒိဝါဋ္ဌာနေ နိသီဒန္တဿ အပသေနကတ္ထမ္ဘော ဝါ တတ္ထဇာတကရုက္ခော ဝါ စင်္ကမေ အပဿာယ တိဋ္ဌန္တဿ အာလမ္ဗနရုက္ခော ဝါ အာလမ္ဗနဖလကံ ဝါ သဗ္ဗမ္ပေတံ အပဿယနီယဋ္ဌေန အပသေနံ နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၆။ ကခ၊ဋီ၊သစ်။၂၁၄။ (အပ၊၁။၃၅၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၄။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၁၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၇၆-တို့လည်း ကြည့်။) (က) မှီရာ ဖြစ်သော-တရား-အကျင့်။ စတ္တာရိ အပသေနာနိ။ ဒီ၊၃။၁၈၇။ အပသေနာနီတိ အပဿယာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၀။ အပဿယိတဗ္ဗဋ္ဌေန အပသေနာနိ။ ဣဓ ဘိက္ခု ယာနိ အပဿာယ တိဋ္ဌတိ သောဝ သိက္ခာ သိက္ခိတုံ သမတ္ထော ဟောတိ၊ တေသံ ဇဝ အဓိဝစနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၂၁။

အပသေနက (န) [အပသေန+က] အပသေန-နှင့် အနက်တူ။ အပဿယိတု-ကြည့်။

အပသေနကတ္ထမ္ဘ (ပု) [အပသေနက+ထမ္ဘ] မှီရာတိုင်။ အပသေန-ကြည့်။

အပသေနဖလက (န) [အပသေန+ဖလက] မှီရာပျဉ်၊ တံကဲပျဉ်။ အပသေနဖလကံ နိဟရိတွာ ဧကမန္တံ နိက္ခိပိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၃။၆၀။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အပသေနဖလကံ။ ဝိ၊၄။၃၂၉။

အပသေနသံဝိဓာန(န) [အပသေန+သံဝိဓာန] ဆွဲကိုင်-မှီတွယ်-ရာ(တံကဲပျဉ် စသည်) ကို စီရင်ခြင်း။ ဆွဲကိုင်၊ မှီတွယ်စရာ ညောင်စောင်း၊ အင်းပျဉ် စသော ဝတ္ထုဩ အမှတ်တမဲ့ ဆွဲကိုင်၊ မှီတွယ်မိလျှင် ထိုးမိ၊ ရှမိအောင် ခေါး၊ လှံ စသည်ကို ထားခြင်းတည်း။) အသံဟာရိမေန ဥပက္ကမေန မာရေတုကာမဿ ဩပါတက္ခဏနံ အပသေနသံဝိဓာနံ။ ကခါ။ ၁၂၁-၂။ အပသေနသံဝိဓာနန္တိ အပသေနဿ သံဝိဓာနံ။...တသ္မိံ အပသေနေ....အညတရဿ သတ္ထဿ ဌပနန္တိ အတ္ထော။ ကခါ၊ဋီ၊ သစ်။၂၁၄။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၆-လည်း ကြည့်။)

အပဟဋ္ဌဘာဝ(ပု)[န+ပဟဋ္ဌ+ဘာဝ]မပုတ်ခတ်အပ်သည်၏ အဖြစ်။ အမှာကံ အင်္ဂဇာဒ္ဓ-ဘာတရာ ဣမဿ ဘိက္ခုနော အပဟဋ္ဌဘာဝံ သတ္တာ နော န ဇာနာတိ။ မဇ္ဈိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၀။

အပဟတ[၁] (တိ)[အပ+ဟရ+တ။(အပဟဋ္ဌဘာ-သံ)] ဖယ်ရှားအပ် - ပယ်အပ် - သော။ ကာရဏန္တရပေက္ခတာယ ပန ဧကကာရဏ-ဝါဒေါ အပဟတော သိယာ၊ ဧကေဿ စ အနေကသဘာဝါဘာဝါ။ အနုဋီ၊၂။၁၀၈။ ဝိဒ္ဓံသိတ(မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၀၃)လည်း ကြည့်။

အပဟတ[၂] (တိ) [အပ+ဟန+တ] (၁) နှိပ်စက်-ညှဉ်းဆဲ-အပ်သော။ မာ သောကာပဟတော ဘဝ။ ထေရ။၂၃၈။ -သောကေန ဥပဟတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၄။ (၂) နှိပ်စက်-ဖျက်ဆီး-ပယ်သတ်-တပ်သော။ အပဟတတ္တ-ကြည့်။

အပဟတတ္တ (န) [အပဟတ[၂]+တ္တ] နှိပ်စက်-ဖျက်ဆီး-ပယ်သတ်-ကောင်းစွာ ဖြတ်-တတ်-ပြီး-သည်၏ အဖြစ်။ ကိလေသာနံ သုတတ္တာ သောတ္တိယော ဟောတိ၊ နိဿုတတ္တာ အပဟတတ္တာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၄-၅။ = မရိယာဒဝသေန ကိလေသာနံ ဟိံသိတတ္တာ .... ကိလေသာနံ သမုစ္ဆိန္နတ္တာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋီ၊၂။၂၃၉။

အပဟတ္တု (တိ) [အပ+ဟရ+တု။ (အပဟတ္တုံ-သံ)] ပယ်ရှားပြီး – ပယ်ရှားဆဲ – ပယ်ရှားလတ္တံ့ – သော၊သူ။ ဒုက္ခဓမ္မာနံ အပဟတ္တာ.... သုခဓမ္မာနံ ဉပဟတ္တာ။ မ၊၂။၁၁၁။ အဘိ၊ က။၃၈၃။ အပဟတ္တာတိ အပဟာရကော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၄။ အပဟရိ အပဟရတိ အပ-ဟရိဿတီတိ အပဟတ္တာ။ မ၊ဋီ၊၃။၇၄။

အပဟရဏ (န) [အပ+ဟရ+ယု။ ထိဝ်၌ အပ-ဟရဏိ] (၁) ပယ်ရှားခြင်း။ သီလဝါ.... ဉဒကသမော သတ္တာနံ ကိလေသရဇော-ဇလ္လာပဟရဏော။ မိလိန္ဒ၊၁၉၃။ (တိ) (၂) ပယ်ရှားတတ်သော။ ယာ တာ သာလလင္ဒိ-ယော ကုဋ္ဌိလာ ဩဇာပဟရဏိယော။ မ၊၁။၁၇၆။

အပဟရတိ (ကြိ) [အပ+ဟရ+အ+တိ] (က) ဖယ်ရှား၏။ ဝိသေသတော ဟရိ အပဟရိ အပနေသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၇။ အပဟရိ အပ-ဟရတိ အပဟရိဿတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၇၄။ (ခ) ဖယ်ရှား – ရှောင်ဖယ် – ၏။ အဘော အတ္တနိ ပတမာနံ ကသံ အပဟရတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၄။ ဟရန္တီတိ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆန္တိ၊ အပဟရန္တိ ဝါ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃။ (ဂ) တားမြစ်၏။ အတ္တ-တော အပဟရန္တိ။=အတ္တမှာ ပဋိဗာဟန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၄၇။

အပဟရန္တ (တိ) [အပ+ဟရ+အ+အန္တ] ဖယ်ရှား – ရှောင်ကွင်း – သော၊သူ။ ယော ဂရုဟံ အပဟရန္တော ဗုဇ္ဈတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆။ အပဟရန္တောတိ အပနေန္တော၊ ယထာ.... န ဟောတိ၊ ဧဝံ ပရိဟရန္တောတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋီ၊၁။၈၁။ အတ္တနော ဥပ္ပန္နံ နိဒ္ဒံ အပဟ-ရန္တော ဗုဇ္ဈတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၄။ ဂေါယူထံ ရက္ခန္တော ဂေါပါလကတ္တေန ရာဇပီဠံ အပ-ဟရန္တော အတ္တနော ကုဋုမ္ဗံ ရက္ခတိ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၂၁၉။

အပဟရိတ (တိ) [အပ+ဟရ+တ] ပယ်ရှား အပ်သော။ အပါဟတ-ကြည့်။

အပဟရိတုကာမ (တိ) [အပဟရိတုံ+ကမု+ဏ] ပယ်ရှားလိုသော၊သူ။ သုခံ ဉပသံဟ-ရိတုကာမော ဒုက္ခံ အပဟရိတုကာမော စ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။ စူဠနိ၊ ဋ္ဌ။၁၀၅။

အပဟရိတွာ[1] (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ဟရ+တွာ] ပယ်ရှား – ပယ်ဖျောက် – ၍။ တစ္ဆကော ဖေဂ္ဂုံ အပဟရိတွာ သာရမာဒိယတိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၉၉။ ပိဋကံ အပဟရိတွာ တတ္ထုလာဒီနံ ကောဗ္ဗဘာဝေ ဝိကောပိတေ ပါရာဇိကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၀။ တသ္မာ တိကိစ္ဆကေဟိ ဂဗ္ဘ-ကာလေ ပရိဿယံ အပဟရိတွာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၈၅။

အပဟရိတွာ[2] (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဟရိတွာ]မပုတ် ခတ်မူ၍။ အပ္ပဟရိတွာ-ကြည့်။

အပဟာတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ဟရ+တုံ။ မောဂ်၊ သျ၊နှာ-၇၉၅-နှင့် ယှဉ်ကြည့်။] ထုတ်ဆောင် ခြင်းငှါ၊ ထုတ်နုတ်ယူငင်ထားခြင်းငှါ။ အပ္ပမိ တဿ အပဟာတုမိစ္ဆတိ။အံ၊၂။၄၆၇။ ဟရိတုံ ဣစ္ဆတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၇။

အပဟာနဓမ္မ (ပု) [န+ပဟာနဓမ္မ] (၁) မ ယုတ် – မလျော့ – မပျက်စီး – သော တရား။ (တိ) (၂) မယုတ် – မလျော့ – မပျက်စီး – သော တရားရှိသော၊သူ။ ပရိပုဏ္ဏသိက္ခံ အပဟာနဓမ္မံ။ ဣတိဝုတ်။၂၂၂။ ပဟာန-ဓမ္မောတိ ဟိ ဟာနဓမ္မော ကုပ္ပဓမ္မော။ န ပဟာနဓမ္မောတိ အပဟာနဓမ္မော၊ အကုပ္ပ-ဓမ္မော။ "အပ္ပဟာနဓမ္မော" တိပိ ပါဠိ၊ သော ဧဝ အတ္ထော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၆၃။

အပဟာယက (တိ) [န+ပဟာယက] မပယ် တတ်သော။ ပဟာနဝိဘာဂေန ဝုတ္တမာနေ

အပဟာယကဿ နိဗ္ဗာနဿ ကထံ ဝိမုတ္တတာ? ဝိသံသဋ္ဌာဘာဝတော ဝေ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၃၁။

အပဟာရက (တိ) [အပ+ဟရ+ဏ္ဍု] ပယ် ရှားတတ်သော၊သူ။ အပဟတ္တု-ကြည့်။

အပဠိတ္တ (တိ) [န+ပဠိတ္တ။ (ပလိတ-သံ။ ပလိတ္တ-ပြာ)] မပူသော၊ မလောင်တတ်သော။ အပဠိတ္တံ ကဋ္ဌာဒိဂ္ဂိန္နံ နိဒဟိ-တဗ္ဗတ္တ ပဠိတ္တံ ဘာသုရဏ္ဍံ အဂ္ဂိ ဒါဟကန္တ။ အနုဋီ၊၁။၁၆။ အနုဋီ၊၃။၇၉။

အပါက (တိ) [န+ပါက] (၁) ဝိပါက် မဟုတ်သောနာမ်။ အပါကံ အဝိပါကဿ၊ ဆခါ ဆဋ္ဌဿ ပစ္စယော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၉၇။ (၂) မကျက်နပ်သော၊ အလုံးစုံ – ကောင်းကောင်း – မကျက်နပ်သော။ အပါကစန္ဒနံ။ ဇာ၊၁။၁၀။ ဓကော-ဿာယေဝ ကုမ္ဘိယာ ပစ္စမာနံ ဩဒနံ အပါ-ကံ အဒ္ဓသံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၉။ သာရတ္ထ၊၂။ ၃၀၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၆၃ (အဒ္ဓသ)။ (၃)မရင့်-မအို-သော။ အပါကဘောဒါဘာဝ-ကြည့်။

အပါကဋ္ဌ (တိ) [န+ပါကဋ္ဌ] (၁) မထင်ရှားသော၊သူ။ နာမင်္ဂသေန အပါကဋ္ဌာ ဓကော ဘုမ္မဒေဝတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇။ အယံ ပန အတ္ထော မဟာအဋ္ဌကထာယံ အပါကဋ္ဌော၊ မဟာပစ္စရိယာဒီသု ပါကဋ္ဌော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၄။ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၅၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၀-တို့လည်း ကြည့်။) (၂) ထင်ရှားသူမရှိသော။ အပါကဋ္ဌပါဋိ-ဟာရိယ-ကြည့်။

အပါကဋ္ဌကတ (တိ) [န+ပါကဋ္ဌကတ] ထင်ရှားသည်ကို – ထင်ရှားအောင် – မပြုအပ်သော။ အဝိဘာဝိတ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၂၀) ကြည့်။

အပါကဋ္ဌကမ္မဝိသေသ (တိ) [အပါကဋ္ဌ+ကမ္မ+ဝိသေသ] မထင်ရှားသော ကံပုဒ် အထူးရှိသော။ ကာမဓေ္ဆတ္တ ဥပနိယတိတိ ပဒံ အပါကဋ္ဌကမ္မဝိသေသံ ဝုတ္တံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၆၄။

အပါကဋ္ဌကာလ (ပု) [အပါကဋ္ဌ+ကာလ] မမြင်ရ – မထင်ရှား – ရာ ကာလ။ ပါကာရကုဋ္ဌာဒိ-အန္တရိကဿ ပန ပရဿ အပါကဋ္ဌကာ-လောပိ အတ္ထိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။ အပါ-ကဋ္ဌကာလတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပါကဋ္ဌကာ-လော။ အနုဋီ၊၁။၂၁၃။

အပါကဋ္ဌကုဋ္ဌိ (တိ) [အပါကဋ္ဌ+ကုဋ္ဌိ] မထင်ရှားသော – နုံညံ့သော – ကျောင်းငယ်။ ကုဋ္ဌိ ဧဝ ဟိ ကုဋ္ဌိကာ၊ အပါကဋ္ဌကုဋ္ဌိ ကုဋ္ဌိ-ကာတိ ဝုတ္တာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀။

အပါကဋ္ဌဂုဏ (တိ) [န+ပါကဋ္ဌ+ဂုဏ] ထင်ရှားသော ဂုဏ်မရှိသော။ အညာတ (ဃ) အနက် ကြည့်။

အပါကဋ္ဌဂုဏတာ (ထီ) [အပါကဋ္ဌဂုဏ+တာ] ထင်ရှားသော ဂုဏ်မရှိသည်၏ အဖြစ်။ တေသံ အပါကဋ္ဌဂုဏတာယ နမက္ကာရံ န ကရောန္တိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၇။

အပါကဋ္ဌတာ (ထီ) [အပါကဋ္ဌ+တာ] (က) မထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်။ စိတ္တဿ အဝိဘာဒ-တာယ သုခုမဿာသာဒိနံ အပါကဋ္ဌတံ.... ဒဿေတိ။ ဝိမတိ၊၁။၂၁၆။ ကေနစိ ပရိ-ယာယေန အပါကဋ္ဌတာယ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၀၀။ (ခ) ဉာဏ်၌ မထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်။ ဘယာ ဩသက္ကိတံ၊ ဥဒါဟု အပါကဋ္ဌတာယ ဩသက္ကိတံ။ မိလိန္ဒ၊၂၂၇။

အပါကဋ္ဌတ္တ (နု) [အပါကဋ္ဌ+တ္တ] မထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်။ ဇာတိဇရာမရဏာဒိနံ အပါ-ကဋ္ဌတ္တာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၇၃။ (သာရတ္ထ၊၁။၆၄။ သာရတ္ထ၊၂။၃၇၆။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၄၅-တို့လည်း ကြည့်။)

အပါကဋ္ဌဒုက္ခ (န) [အပါကဋ္ဌ+ဒုက္ခ] မထင်ရှားသော – ဆင်းရဲ – ဒုက္ခ။ ဥပက္ကမသာ စ အပါကဋ္ဌဘာဝတော ပဋိစ္ဆန္နဒုက္ခံ နာမ။ အပါကဋ္ဌဒုက္ခန္တိပိ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၆၀။

အပါကဋ္ဌနာမ (တိ) [န+ပါကဋ္ဌ+နာမ] မထင်ရှားသော အမည်ရှိသော၊ ထင်ရှားသော အမည်မရှိသော၊ အမည်မထင်ရှားသော၊သူ။ အယံ ဟိ တဒါ အညတရော အပါကဋ္ဌနာမော ဣဿရကုဋုမ္ဗိကော အဟောသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၄။ ကော အပါကဋ္ဌနာမော ဗြာဟ္မဏော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။

အပါကဋ္ဌနာမတ္တ (န) [အပါကဋ္ဌနာမ+တ္တ] ထင်ရှားသော အမည်မရှိသည်၏ အဖြစ်။ အနေကတတ္တဆဒ္ဒန္တဒဟာဒယော ဝိယ အပါကဋ္ဌနာမတ္တာ "မဟာဇာတဿရော"တိ ဝုတ္တော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၁။

အပါကဋ္ဌနာမဓေယျ (တိ) [န+ပါကဋ္ဌနာမဓေယျ] ထင်ရှားသော အမည်မရှိသော၊ အမည်မထင်ရှားသော။ အပါကဋ္ဌနာမဓေယျာ ကော နဒီ ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၃။

အပါကဋ္ဌနာမဓေယျတ္တ (န) [အပါကဋ္ဌနာမဓေယျ+တ္တ] ထင်ရှားသော အမည်မရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဝေဿဝဏာဒယော ဝိယ အပါကဋ္ဌနာမဓေယျတ္တာ အညတရော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၁။၄။

အပါကဋ္ဌပရိဿယ (ပု၊န) [အပါကဋ္ဌ+ပရိဿယ] မထင်ရှားသော – မမြင်ရသော– ဘေးရန်။ တံ ကာမဂိဒ္ဓံ ကာမရတ္တံ ကာမပရိယေသန္တဥ္စ သီဟာဒယော စ ပါကဋ္ဌပရိဿယာ, ကာယဒုစ္စရိတာဒယော စ အပါကဋ္ဌပရိဿယာ မဒ္ဒန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၇။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၄၄။ ပဋိစ္ဆန္နပရိဿယ(မဟာနိ။၁၀။ စူဠနိ။ ၂၅၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၈) လည်း ကြည့်။

အပါကဋ္ဌပါဋိဟာရိယ (န) [န+ပါကဋ္ဌ+ပါဋိဟာရိယ] ထင်ရှားသော တန်ခိုးဂုဏ် မရှိသော – တန်ခိုးရှင် မထင်ရှားသော – တန်ခိုးပြဒါး။ အပိစ သဗ္ဗပိ ပါကဋ္ဌပါဋိဟာရိယံ အာဝိဘာဝေါ နာမ၊ အပါကဋ္ဌပါဋိဟာရိယံ တိရောဘာဝေါ နာမ။....ပါကဋ္ဌပါဋိဟာရိယေ ဣဒ္ဓိပိ ပညာယတိ ဣဒ္ဓိမာပိ၊ .... အပါကဋ္ဌပါဋိဟာရိယေ ဣဒ္ဓိယေဝ ပညာယတိ၊ န ဣဒ္ဓိမာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၉။ န တ္တေ ဣဒ္ဓိမာ ပါကဋ္ဌောတိ အပါကဋ္ဌံ၊ အပါကဋ္ဌဥ္စ တံ ပါဋိဟာရိယဥ္စာတိ အပါကဋ္ဌပါဋိဟာရိယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၅။

အပါကဋ္ဌဘာဝ (ပု) [အပါကဋ္ဌ+ဘာဝ] မထင်ရှားသည်၏အဖြစ်။ ဥပက္ကမသာ စ အပါကဋ္ဌဘာဝတော ပဋိစ္ဆန္နဒုက္ခံ နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၆၀။

အပါကဋ္ဌဘူတ (တိ) [အပါကဋ္ဌ+ဘူတ] မထင်ရှားသည်(ဖြစ်၍)ဖြစ်သော။ အဝိဘူတ (သီ၊ ဋီ၊သစ်၊၁။၃၂၀) ကြည့်။

အပါကဋ္ဌဝေသ (ပု) [အပါကဋ္ဌ+ဝေသ] မထင်ရှားသော အသွင်။ အညာတဝေသ-ကြည့်။

အပါကဋ္ဌသဥ္စလန (န) [အပါကဋ္ဌ+သဥ္စလန] မထင်ရှားသော တုန်လှုပ်ခြင်း။ ပါကဋ္ဌစလနဝသေန ဣဥ္ဇိတံ စေဝ အပါကဋ္ဌသဥ္စလနဝသေန ဖန္ဒိတံ စ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၅၁။

အပါကဋ္ဌသတ္တုသဒိသ (တိ) [အပါကဋ္ဌ+သတ္တု +သဒိသ] မထင်ရှားသော ရန်သူနှင့်တူသော။ အပါကဋ္ဌသတ္တုသဒိသဿ ရာဂဿ ခါရဒကသဒိသတာ စ ယုတ္တာ။ ဘာရတ္တ၊၁။ ၂၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၅၅။

အပါကဋ္ဌိကတ (တိ) [န+ပါကဋ္ဌိကတ] ထင်ရှားသည်ကို – ထင်ရှားအောင် – မပြုအပ်သော။ ဉာဏေန အပါကဋ္ဌိကတံ ဂုယှံ ပဋိစ္ဆန္နံ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၉၇။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၆၈။

အပါကဋီကတဘာဝ (ပု) [န+ပါကဋီကတဘာ-
ဝ] ထင်ရှားသည်ကို– ထင်ရှားအောင်–မပြု
အပ်သည်၏အဖြစ်။ အဝိဘာဝိတ (ဒီ၊ဋီ၊၁။
၁၁၁။ မ၊ဋီ၊၂။၂၅၄။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၂။ မူလဋီ၊
၁။၅၉) ကြည့်။

အပါကဋီဘူတ (တိ) [အပါကဋ+ဤ+ဘူတ]
ထင်ရှားမဖြစ်သော။ အပါတုဘူတ-ကြည့်။

အပါကတိက (တိ) [န+ပါကတိက] ပြကတေ့
သဘောမရှိသော။ကိံ နု ခေါ တေ မဟာရာဇ
ဣန္ဒြိယာနိ အပါကတိကာနိ၊ ကိလန္တရူပါနိ
ဝိယ ပညာယန္တီတိ ပုစ္ဆိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၅။

အပါကတိကတာ (ထီ) [အပါကတိက +
တာ] ပြကတေ့သဘော မရှိသည်၏အဖြစ်။
ဝဇီရံ အတ္တနာ ပတိတဋ္ဌာနံ အသေသေ-
တွာ ခေပေတိ ပုန အပါကတိကတာအာ-
ပါဒနေန။ မူလဋီ၊၁။၁၇၇။

အပါကဘေဒါဘာဝ (ပု) [အပါက+ဘေဒ+
အဘာဝ] မရင့်–မအို–သော ပျက်စီးခြင်း
၏ မရှိခြင်း၊ မရင့်–မအို–ပဲ ပျက်စီးခြင်း၏
မရှိခြင်း။ န အမရဏာ ဇရာ အတ္ထိ သမ္ဘဝံ
ဥပ္ပတ္တိမန္တာနံ ပါကာနန္တရဘေဒတော၊ န
စာဇရံ မရဏံ အပါကဘေဒါဘာဝါ။ အနုဋီ၊
၂။၉၇။

အပါကာရပရိက္ခေပ (တိ) [န+ပါကာရ+
ပရိက္ခေပ] တံတိုင်း ဟူသော အကာအရံမရှိ
သော။ အပါကာရပရိက္ခေပေါ သအာပဏော
နိဂမောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၉။
(ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၅၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၀၆-တို့
လည်း ကြည့်။)

အပါစိတ္တိယခေတ္တ (န) [န+ပါစိတ္တိယ+ခေတ္တ]
ပါစိတ်အာပတ်သင့်ရာ မဟုတ်သော – ပါစိတ်
အာပတ်မသင့်ရာဖြစ်သော– နေရာ–နယ်–
ခေတ်။ ပုဗ္ဗပယောဂေတိ ဧတ္ထ ဂမနကာလေ
မဂ္ဂသောဓနာဓိကရဏေ အပါစိတ္တိယခေတ္တေ
ဒုက္ကဋံ၊ လတာစ္ဆေဒနာဒီသု ပါစိတ္တိယမေဝ။
ကင်္ခါ၊ဋီ၊ဟောင်း။၄၁။

အပါစီ (ထီ) [အပ+အဉ္စ(ဉ္စ)+အ။ ထီဇောတက
'ဤ'လည်း သက်။(အပါစီ၊အဝါစီ-သံ)မဇ္ဈေ
အပါယံ အဉ္စတိ ယဿံ ရဝိ၊ သာ အပါစီ။
မဇ္ဈတ္တော ယံ အပ-သဒ္ဒေါ၊ ယထာ "အပဒိ-
သ"န္တိ။ အဝါစီတိပိ ပါဌော၊ အဝ-ပုဗ္ဗော
အဉ္စ အဓောမုခီဘာဝေ။ အဝဉ္စတိ အဓောမုခီ-
ဘဝတိ ယဿံ ရဝိ၊ သာ အဝါစီ။ ဥဏှာဒိကေ
ဝါ တဗ္ဗိယောဂေ ကရောန္တော ယဿံ ရဝိ
အဉ္စတိ၊ သာ အဝါစီ။ ဓာန်၊ဋီ။၂၉။] တောင်
အရပ်။ ဒိသာထ ဒက္ခိဏာ'ပါစီ။ ဓာန်။၂၉။
အပါစီန-လည်း ကြည့်။

အပါစီန (ဗျ) [သတ္တမျန္တနိပါတ်။ နီတိ၊သုတ္တ။
နှာ-၃၈၁-ကြည့်။ (အပါစီန, အဝါစီန-သံ)
သက္ကတ-၌ ယင်းတို့ကား တိလိင်] အောက်၊
အောက်အရပ်။ (က) မြေဖဝါးအပြင်၊ (ခ)
နောက်–အနာဂတ်–ကာလ။ (ဂ) အပါယ်
လောက။ ဥဒ္ဓံ တိရိယံ အပါစီနံ၊ နန္ဒီ တေသံ
န ဝိဇ္ဇတိ။ သံ၊၂။၆၉။ ဥဒ္ဓံ ဝုစ္စတိ ကေသာ-
မတ္ထကော၊ အပါစီနံ ပါဒတလံ။ .... ဥဒ္ဓံ ဝါ
အတီတံ၊ အပါစီနံ အနာဂတံ၊ .... ဥဒ္ဓံ ဝါ
ဝုစ္စတိ ဒေဝလောကော၊ အပါစီနံ အပါယ-
လောကော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀၊၂၃၂။ ဥဒ္ဓံ တိရိ-
ယံ အပါစီနံ၊ ယာဝတာ ဇဂတော ဂတိ။
အံ၊၁။၃၂၄။ ဣတိဝုတ်။၂၇၅။ အပါစီနန္တိ
အဓော။ ဌော ဝတာ .... အနာဂတာ စ
ပစ္စုပ္ပန္နာ ကထိတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၉။
အပါစီနန္တိ ဟေဋ္ဌာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၄၄။
အံ၊ဋီ၊၂။၂၃၇။ အပါစီ,အဝါစီ,ပါစီ-တို့လည်း
ကြည့်။

အပါဋဝ (န) [န+ပါဋဝ] မထက်မြက်ခြင်း။
ဣန္ဒြိယာနံ အပါဋဝပါဋဝပါဋဝတရပါဋဝတမ-
ဘာဝေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၁၄။

အပါဋိယေက္က (တိ) [န+ပါဋိယေက္က] အသီး အခြားမဟုတ်သော၊ အသီးအခြားကာလမရှိသော။ ပုန အကာလဝိသေသော အပါဋိယေက္ကော ဘုမ္မတ္ထဝိသယောဝ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၀၅။

အပါဠုက (တိ) [န+ပါဠုက (ပဠု+က ?) စဠု၊ စာဠု (နိတိ၊ဘုတ္တ။ နှာ-၄၂၀) နှင့် ယှဉ်ကြည့်။] မိုက်မဲ — မလိမ္မာ — ကြမ်းကြုတ်—သော၊ မစောင့်စည်းသော အကျင့်ရှိသော၊သူ။ နေကတိကာ ဝဠုနိကာ၊ ကုဠုသက္ခီ အပါဠုကာ။ ထေရ။၃၃၉။ အပါဠုကာတိ ဝါမကာ၊ အသံယတဝုတ္တိတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၅။ အပါတုဘ, အပါနုဘတို့လည်း ကြည့်။

အပါဋ္ဌ (ပု) [န+ပါဋ္ဌ] ပါဋ္ဌ်မှန်မဟုတ်သော ပါဋ္ဌ်၊ မသင့်သော ပါဋ္ဌ်၊ ပါဋ္ဌ်ပျက်။ ပေါတ္ထကေသု ပန ကတ္ထစိ "ဆ အဘိညာပေက္ခေ"တိ လိခန္တိ၊ သော အပါဋ္ဌောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊၁။၃၅၃။ ပေါတ္ထကေသု ပန ကတ္ထစိ "ပံသုပုဉ္ဇံ ဝါ ဝါလုကာပုဉ္ဇံ ဝါ အညတရ"န္တိ ပါဌော ဒိဿတိ၊ သော ပန အပါဌော။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၃၆။

အပါဏ (ပု) [န+ပါဏ] အပ္ပါဏ-ကြည့်။

အပါဏက (တိ) [န+ပါဏက] အပ္ပါဏက-ကြည့်။

အပါဏဘောဇန (တိ) [န+ပါဏ+ဘောဇန] သတ္တဝါကင်းသော ရေဟူသော အစာရှိသော၊သူ။ သေဝါလဘက္ခမှ အပါဏဘောဇနာ။ ဇာ၊၁။၁၉၄။ (အဝါကဘောဇနာ။သီ၊ဣ။) အပါဏဘောဇနာတိ ပါဏကရဟိတဥဒကဘောဇနာ။ (အဝါကဘောဇနာတိ ဝက္ကလရဟိတဥဒကဘောဇနာ။သီ၊ဣ။) အမှာကံ ဟိ သေဝါလဥ္စေဝ ဥဒကဉ္စ ဘောဇနန္တိ ဒဿေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉၆။ (သတ္တဝါမဟုတ် အလိုလိုကျသော ရေ ဟူသော အစာရှိကုန်သော၊နိသျ။)

အပါဏာတိပါတ (ပု) [န+ပါဏာတိပါတ] ဇီဝိတိန္ဒြေကို လျင်စွာ မချခြင်း၊ သတ္တဝါကို မသတ်ခြင်း။ အပါဏာတိပါတံ နိဿာယ ပါဏာတိပါတော ပဟာတဗ္ဗော။ မ၊၂။၂၃။ ပါဏာတိပါတဿ ပဋိပက္ခော အပါဏာတိပါတော။ မဋီ၊၃။၂၂။

အပါဏာတိပါတကမ္မ (နှ) [အပါဏာတိပါတ+ကမ္မ] ဇီဝိတိန္ဒြေကို လျင်စွာချခြင်း—သတ္တဝါကို သတ်ခြင်း—နှင့် ဆန့်ကျင်သောကံ။ ဇီဝိတိန္ဒြေကို လျင်စွာချခြင်း—သတ္တဝါကို သတ်ခြင်း—မှ ရှောင်ကြဉ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သောကံ။ အပါဏာတိပါတကမ္မံ ဒီဃာယုကသံဝတ္တနိကံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၉။ အပါဏာတိပါတကမ္မန္တိ ပါဏာတိပါတဿ ပဋိပက္ခဘူတံ ကမ္မံ၊ ပါဏာတိပါတာ ဝိရတိဝသေန ပဝတ္တိတကမ္မန္တိ အတ္ထော။ မဋီ၊၃။၃၇၅။

အပါဏာတိပါတိ (တိ) [န+ပါဏာတိပါတိ] ဇီဝိတိန္ဒြေကို လျင်စွာ ချလေ့—သတ္တဝါကို သတ်လေ့—မရှိသော၊သူ။ အပါဏာတိပါတိနာ ဝါ ကတံ အညမ္ပိ ကုသလံ ဥဋ္ဌာရံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၉။

အပါထိ (တိ) [န+ပါထိ] အသက်မရှိသော—သက်မဲ့ဖြစ်သော—အရာ။ (ပန်းမာလ်စသည်) အဝိဗ္ဗိဇရော (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၃) ကြည့်။

အပါတန (နှ) [န+ပါတန] မကျစေခြင်း။ အပါယဒုက္ခေ အပါတနဝသေန ဓာရဏဋ္ဌေန ဓမ္မော။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၆၉။ ဝါသိဒဏ္ဍာဒီနံ ကောဋီသု အပါတနတ္ထံ လောဟဗဟိဗန္ဓနံ။ ဝိမတိ၊၂။၂၃၅။

အပါတဗ္ဗ (တိ) [န+ပါတဗ္ဗ] မသောက်—အပ်—ကောင်း—သော။ အခါဒိတဗ္ဗံ ဝါ အပါတဗ္ဗံ ဝါ ကရောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉။ ဝိမတိ၊၁။၁၇၇။

အပါတဗ္ဗယုတ္တက (တိ) [အပါတဗ္ဗ+ယုတ္တ+က] မသောက်အပ်သည်၏ အဖြစ်နှင့် ယှဉ်သော၊ မသောက်–သင့် – ထိုက်–သော။ (သေ, အရက်)။ မယံ အပါတဗ္ဗယုတ္တကံ ပိဝိတွာ ဝိသညီဘူတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၄။

အပါတဗျတာ(ယီ) [န+ပါတဗျတာ]မသောက် –မမျို – မသုံးဆောင် – လိုသူ၏ အဖြစ်၊ မသောက်–မမျို – မသုံးဆောင် – ခြင်း။ တတိယံ ကာမေသု အပါတဗျတာ အစေလကပဋိပဒါ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၆၆။

အပါတိတတ္တ (နု) [န+ပါတိတတ္တ] မကျစေအပ်သည်၏အဖြစ်။ "ပထဝိံ ဒဟိဿာမိ"တိ အပါတိတတ္တာ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄။

အပါတုဘ (တိ) [န+ပါတုဘ (=ပါတု+ဘူ+အ)?] ထင်ရှား ဖြစ်ခြင်းမရှိသော၊ ဥစ္စာကို မဖြစ်စေတတ်သော၊ယုတ်–နုံ–ညံ့–ဖျင်း–သော၊သူ။ သုက္ကစ္ဆဝီ ဝေဓဝေရာ၊ ထူလဗာဟူ အပါတုဘာ။ ဇာ၊၁။၂၄၉။ အပါတုဘာတိ အပါတုဘာဝါ၊ ဓနုပ္ပါဒရဟိတာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၆။ (ဤ၌ မူအမျိုးမျိုး တွေ့ရသည်။ အပါဠုဘာတိ အပါဠုဘာဝါ (ဣ) အပါတုဘာတိ အပါတုဘူတာ။ ဇာတ်၊သျ၊၃။၂၃၅။ အပါတုဘာတိ ဧတ္ထ အပါတုဘူတာတိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဂါထာဗန္ဓဝသေန ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေတုံ အပါတုဘူတာတိ ဝုတ္တံ၊ အပါကဋ္ဌာတိ ပန အတ္ထော။ ကေန အပါတုဘူတာတိ အာဟ ဓနုပ္ပါဒနရဟိတာတိ အတ္ထောတိ။ ဇာတ်၊ဋ္ဌီ၊သစ်။ ယင်းတို့အလို ထင်ရှားမဖြစ်သော-ဟု ပေး။ C.P.D.လည်း ကြည့်။ အပါဠုက, အပါတုဘ, အပါနုဘ ဤ ၃-ပုဒ်ကား အနက်အရာကို ထောက်၍ တူညီသင့်ပါလျက် ပုဒ်နေ ကွဲလျက်ရှိသည်။)

အပါတုဘာဝ (ပု) [န+ပါတုဘာဝ] (၁) ထင်စွာ မဖြစ်ခြင်း၊ ထင်ရှားစွာ မဖြစ်ပေါ်ခြင်း။ ဣမေသံ ဒွိန္နံ ဝူပသမာ သမတိက္ကမာ၊ ဒုတိယဇ္ဈာနက္ခဏေ အပါတုဘာဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၅၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၁၅။ နဝနဝါနံ ဒေဝပုတ္တာနံ အပါတုဘာဝေန။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၃။ အဋ္ဌ အက္ခဏာ နာမ တယော အပါယာ.... အပါတုဘာဝေါ ဗုဒ္ဓဿ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၇၇။ (တိ) (၂) ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း မရှိသော၊သူ။ အပါတုဘ-ကြည့်။

အပါတုဘူတ (တိ) [န+ပါတုဘူတ] ထင်ရှား မဖြစ်သော။ စိတ္တံ ဘိက္ခဝေ အဘာဝိတံ အပါတုဘူတံ မဟတော အနတ္ထာယ သံဝတ္တတိ။ အံ၊၁။၅။ ယံ ဘိက္ခဝေ ရူပံ အဇာတံ အပါတုဘူတံ။ သံ၊၂။၅၉။ အပါတုဘူတန္တိ အပါကဋီဘူတံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၇။ ယေ ဓမ္မာ အဇာတာ.... အပါတုဘူတာ။ အဘိ၊ဓ။၂၁၂။ အပါတုဘူတံ ပဇဟာတိ။ ပဋိသံ။၃၉၄။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၇၅။

အပါတုဘောန္တ (တိ) [န+ပါတုဘောန္တ] ထင်ရှား–မဖြစ်–ဖြစ်ပေါ်မလာ–သော။ တေ လာဘသက္ကာရေ အပါတုဘောန္တေ။ ဇာ၊၂။ ၂၃၅။ =တေ တွေကေန လာဘသက္ကာရေ အပါတုဘူတေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၅၀။

အပါတေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပါတေတွာ] မကျစေမူ၍၊ မချမူ၍။ သဗ္ဗေ တာပသာ သရီရေ ခေဠံ အပါတေတွာ နိက္ခမိတုံ န လဘန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃။ ကော ဥဒကဗိန္ဒုမ္ပိ အပါတေတွာ ဝိဂစ္ဆတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၂၆။

အပါထေယျ (တိ) [န+ပါထေယျ] ရိက္ခာ မရှိသော၊ ရိက္ခာမပါသော၊သူ။ န သုကရာ အပါထေယျေန ဂန္တုံ။ ဝိ၊၃။၃၄၂။

အပါဒက (တိ) [န+ပါဒ+က] (က) ခြေမရှိသော၊ ခြေမရှိသော သတ္တဝါ။ အပါဒကေဟိ မေ မေတ္တံ.... မာ မံ အပါဒကော ဟိံသိ။ ဝိ၊၄။၂၄၅။ အံ၊၁။၃၀၄။ ဇာ၊၁။၅၄။ အပါ-

ဒကေဟီတိ အပါဒကသတ္တေဟိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၁၆။ သာရတ္ထ၊၃။၃၇၁။ ပဌမပဒေန .... သဗ္ဗေသု အပါဒကေသု ဒီဃဇာတိကေသု စေဝ မဇ္ဈေသု စ မေတ္တာဘာဝနာ ဒဿိတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။ သေ အပါဒကော ဘဝိ-ဿတိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၆၃။ သာရတ္ထ၊၃။၂၂၁။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၁။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၁၅။ (၁) အခြေမရှိသော။ (ပန်းတောင်း၊ ကလပ်)။ သပါ-ဒကောပိ အပါဒကောပိ သမုဂ္ဂေါ, မဉ္ဇူသာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၃။ (၇) အခြေခံ မရှိသော။(မဂ်)။ အပါဒကပဋမဇ္ဈာနပါဒကမဂ္ဂ-ကြည့်။

အပါဒကပဋမဇ္ဈာနပါဒကမဂ္ဂ (ပု) [အပါဒက+ပဌမဇ္ဈာနပါဒက+မဂ္ဂ] ဈာန်အခြေခံ မရှိသောမဂ်နှင့် ပဌမဈာန်တည်းဟူသော ဈာန်အခြေခံရှိသောမဂ်။ ဝိပဿနာနိယမေနေဝ (ဇတေနေဝ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃) ဟိ ပဌမတ္ထေရဝါဒေပိ အပါဒကပဋမဇ္ဈာနပါဒကမဂ္ဂါ ပဌမဇ္ဈာနိ-ကာဝ ဟောန္တိ၊ ဣတရေ စ ပါဒကဇ္ဈာန-ဝိပဿနာနိယမေဟိ တံတံဈာနိကာ။ မူလ-ဋ္ဌီ၊၁။၁၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၇၃။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။ ၃၇၆။ (သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၀၂-၌ အပါဒကဇ္ဈာနာဒိ-ပါဒကာပိ မဂ္ဂါ-ဟု ရှိသည်။) ဣဒါနိ အပါ-ဒကပဋမဇ္ဈာနပါဒကာနံ ပကိဏ္ဏကသင်္ခါရပဋ-မဇ္ဈာနာနိ သမ္မသိတွာ နိဗ္ဗတ္တိတာနဉ္စ မဂ္ဂါနံ ကေန္ဒေန ပဌမဇ္ဈာနိကဘာဝတော ဝိပဿနာ-နိယမောယေဝေတ္ထ ကေန္တိကော ပမာဏန္တိ ဣမမတ္ထံ ဝိဘာဝေန္တော "ဝိပဿနာနိယ-မေနေဝါ"တိအာဒိမာဟ။ အနုဋ္ဌီ၊၁။၁၂၃။ (အဋ္ဌသာ၊ နိသျ၊၂။ နှာ-၅၅၄-၅-တို့ လည်းကြည့်။)

အပါဒကသတ္တ (ပု) [အပါဒက+သတ္တ] ခြေမရှိသော သတ္တဝါ။ အပါဒက-ကြည့်။

အပါဒဋ္ဌနက (တိ) [န+ပါဒ+အဋ္ဌနက] တကျပ်၏ လေးဖို့တဖို့ မထိုက်တန်သော – တမတ် ပထိုက်တန်သော–ဝတ္ထုပစ္စည်း။ ယော သပ္ပိ-တေလာဒီနိ အပါဒဋ္ဌနကာနိ ဂဟေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၉။

အပါဒါန (နု) [အပ+အာ+ဒါ+ယု] (၁) အပါဒါန်၊ အပါဒါနကာရက၊ မှ-ဟု အနက်ပေးရသော ကာရက။ (ကာရက ၆-ပါးတွင် တပါး။ ယင်းကို ဋ္ဌာ၊ဋ္ဌီ-တို့၌ နိဿက္က-ဟု ခေါ်သည်။ ရူ။နှာ-၁၄၄။ နီတိ၊ပဒ။၇၂-ကိုလည်း ကြည့်။) ယသ္မာဒပေတိ ဘယမာဒတ္တေ ဝါ တဒပါဒါနံ။ ကစ္စည်း။ ၂၇၂။ အပနေတွာ ဣတော အာဒဒါတီတိ အပါဒါနံ။ ရူ။နှာ၊ ၁၂၉။ ယတော'ပေတိ ဘယံ ဝါ တံ၊ အပါဒါ-နန္တိ ကိတ္တိတံ။ နီတိ၊ပဒ။၇၂။ အပေစ္စ ဣတော အာဒဒါတီတိ အပါဒါနံ၊ ဣတော ဝတ္တုတော ကာယဝသေန စိတ္တဝသေန ဝါ အာဂန္တွာ အညံ ဂဏှာတီတိ အတ္ထော။ နီတိ၊သုတ္တ။၅၅၅ (ထို အပါဒါန်၏ အပြားကို ယင်း ရူ။နီတိ၊ သုတ္တ-တို့တွင်ပင် ကြည့်။) (၂)သိမ်းယူခြင်း၊ သိမ်းပိုက်ခြင်း။ အနာပါဒ-ကြည့်။

အပါဒါနတ္ထ (ပု) [အပဒါန+အတ္ထ] အပါဒါန် အနက်။ "ယတော တတော"တိ နိမိတ္တတ္ထေ နိဿက္ကဝစနံ ကတံ၊ ပဇဟနပရိညာဝါရေသု အပါဒါနတ္ထေ ဝေ ဝါ။ မူလဋ္ဌီ၊၃။၁၄၇။

အပါဒါနဒီပန (နု) [အပါဒါန+ဒီပန] အပါဒါန် အနက်ကိုပြခြင်း။ နိဿက္ကဝစနံ အပါဒါန-ဒီပနတော၊ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၆၆။

အပါဒါနဘာဝဒဿန (နု) [အပါဒါနဘာဝ+ဒဿန] အပါဒါန်၏အဖြစ်ကိုပြခြင်း။ ပဇဟန-ပရိညာဝါရေသု အပါဒါနဘာဝဒဿနတ္ထဉ္စ။ အနုဋ္ဌီ၊၃။၂၀၄။

အပါန (နု) [အပ+အာန] (၁) ဝင်သက်လေ။ အထော အပါနံ ပဿာသော၊ အဿာသော အာနမုစ္စတေ။ ခါန်။၃၉။ အာနံ ဝုစ္စတိ ဗဟိနိက္ခမနဝါတော၊ တတော အပဂတံ အပါနံ။ ခါန်၊ဋ္ဌီ။၃၉။ ပဿာသောတိ အဝန္တော

ပဝိသနဝါတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၆၃။ နီတိ၊ဓာ။၁၁၅။ (၂) ထွက်သက်လေ။ အာနန္တိ အဿာသော၊ နော ပဿာသော။ အာပါနန္တိ ပဿာသော၊ နော အဿာသော။ ပဋိသံ။၁၇၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉(အပါနန္တိ)။ အာနန္တိ အဗ္ဘန္တရံ ပဝိသနဝါတော။ အပါနန္တိ ဗဟိနိက္ခမနဝါတော။ ကေစိ ပန ဝိပရိယာယေန ဝဒန္တိ၊ အပါနံ ဟိ အပေတံ အာနတော တိ အပါနန္တိ ဝုစ္စတိ။ နိဒ္ဒေသေ ပန နာ-ကာရသာ ဒီဃတ္တမဗျုပေက္ခိတွာ "အာပါန"န္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၉။ အာနန္တိ အဿာသော၊ အပါနန္တိ ပဿာသော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ (ဝိနယနည်းအားဖြင့် ဝင်သက်လေကို ပဿာသ=အပါန ဆို၍ သုတ္တန်နည်းအားဖြင့် ထွက်သက်လေကို ပဿာသ=အပါန ဆိုသည်။ ထိုတွင် သုတ္တန်နည်းသာ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်နှင့် ညီသည် ဟူ၏။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၆၃။ သာရတ္ထ၊၂။၁၈၈-၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၁၇၊ နီတိ၊ဓာ။၁၁၆-တို့ကြည့်။ သက္ကတဆေးကျမ်းတို့၌ကား အစာဟောင်းအိမ်၌ တည်၍ ကျင်ကြီး, ကျင်ငယ်, သုက်, ကိုယ်ဝန်, ဥတုသွေးတို့ကို အချိန်ကျရောက်သောအခါ၌ အောက်သို့ ငင်တတ်, သက်စေတတ်, ထုတ်တတ်သောလေကို "အပါန"လေ-ဟုဆိုသည်။ သုသုတ။နိဒါနဋ္ဌာန၊၁။၁၉။ ဘာဝပ္ပကာသ၊ ပုဗ္ဗခဏ္ဍ၊၁၂၂-၃။ ဓာန်၊ဋီ။၃၈-တို့ ကြည့်။) အဿာသ,အာန-တို့လည်း ကြည့်။

အပါနက (တိ) [န+ပါန+က] သောက်ခြင်း မရှိသော၊သူ။ (က) ရေအေး-ရေစိမ်း-သောက်ခြင်း မရှိသော၊သူ။ အပါနကောပိ ဟောတိ အပါနကတ္တမနုယုတ္တော။ ဒီ၊၁။၁၅၀။ မဟာနိ။၃၂၀။ အပါနကောတိ ပဋိက္ခိတ္တသီတုဒကပါနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၀၁။ (ခ) ရေ-လုံးဝ-ဘယ်အခါမျှ-သောက်ခြင်း မရှိသော၊သူ။ အပါနကတ္တ (၂) အနက် ကြည့်။

အပါနကတ္တ (န) [အပါနက+တ္တ] (က) ရေအေး-ရေစိမ်း-သောက်ခြင်း မရှိသူ၏ အဖြစ်၊ ရေအေး-ရေစိမ်း-မသောက်ခြင်း။ အပါနက-ကြည့်။ (ခ) ရေ-လုံးဝ-ဘယ်အခါမျှ-မသောက်သော၊သူ။ ပရိယာယဘတ္တဥ္စ အပါနကတ္တာ။ ဇာ၊၂။၅၀။ အပဒေ့ အပါနကတ္တာ ဟောန္တိ၊ "မယံ ပါနီယံ န ပိဝါမာ"-တိ ဝဒန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၇၇။ အပါနကတ္တာတိ အပါနကာဘာဝေ အပါနကတ္တာ၊ သကတ္ထေတ္တ-ပစ္စယော ဝေသန။ ဇာတ်၊ဋီ၊သစ်။ (ဤ ဋီ၊သစ်-၌ တ္တ-ကို သွတ္တ ကံခြင်းသည် မကောင်းလှသော်လည်း ယင်းအလိုသို့လိုက်၍ (ခ) အနက်ကိုပေးသည်။ န+ပါနကတ္တ၊ ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ ရေသောက်ခြင်းကို လုံးဝ မပြုသူဟု သော်လည်း အနက်ပေး၊ အပါနကတ္တာ-ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြစ်နိုင်ပုံကို နီတိ၊ပဒ။၁၀၂-ကို မှီး၍ သိရာ၏။)

အပါနုဒိ (ကြိ) အပနုဒတိ-ကြည့်။

အပါနုဘ (တိ) [အပါဋ္ဌုက,အပါတုဘ-တို့နှင့်ယှဉ် ကြည့်။] ယုတ်-နံ့-ညံ့-ဖျင်း-သော၊ မာန်မာနခက်ထန်သော၊သူ။ ကူမေ ဘဒ္ဒေ လိစ္ဆဝိကုမာရကာ ဧတ္ထာ ဖရုသာ အပါနုဘာ (အပဇဟာ၊သီ၊ဋ္ဌ။ အပါဋ္ဌုဘာ၊သျာ။ အပါနုဘာ၊ ကဏ္ဍစ်။)။ အံ၊၂။၆၇။ အပါနုဘာတိ အဝစိနိုသိတာ မာနထဒ္ဓါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈။

အပါပ (တိ) [န+ပါပ] (၁) မယုတ်မာ-မယုတ်နိမ့်-မယုတ်ညစ်-သော၊ ကောင်းမွန်-မြင့်မြတ်-စင်ကြယ်-သော၊သူ။ (က) ဘုန်းကံ-လုံ့လ-သတ္တိ-ရှိသောသူ၊ အမျိုးကောင်းသား။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ အပါပသာ၊ ကတပုညာ ဇန္တုနော၊ ဇာ၊၁။၈၅။ (ခ) ထူ တော်သူမြတ်၊ သူတော်ကောင်း။ သုဇူ အပါပါ ကူသယော ဝဒန္တိ။ ဇာ၊၁။၂၈၇။ (ဂ) အရိယာပုဂ္ဂိုလ်။ အပါပပုရေကျွာရ-ကြည့်။ (၂) မကောင်းမှု၏ ဆန့်ကျင်ဖက် ဖြစ်သော

မကောင်းမှုမှ ကင်းသော၊ ကောင်းမွန်–မြင့်မြတ်–စင်ကြယ်–သော၊အရာ။ (က) မြတ်သော လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါး။ (ခ) မြတ်သော အကျိုးစီးပွါး ချမ်းသာသုခ။ အပါပပုရေက္ခာရ-ကြည့်။

အပါပက (တိ) [န+ပါပက။ ထိ၌ အပါပိ-ကာ] မယုတ်မာသော၊ ကောင်းသော၊သူ။ အပါပကံ တေ မရဏံ ဘဝိဿတိ။ သံ၊၂။ ၁၀၀။ အပါပကန္တိ အလာမကံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇၇။ သကေဟိ ကမ္မေဟိ အပါပကေဟိ။ ဇာ၊၂။၂၁။ ဝိမာန။၁၃၉။ နေတ္တိ။၁၁၂။ အပါပကေဟိတိ အလာမကေဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၂၂၅။ အပါပိကာ ကာလကိရိယာ။ သံ၊၂။ ၁၀၀။ မနုဿဘူတာ ဒဟရာ အပါပိကာ။ ဝိမာန။၃၆။ ဘဒြ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၁၅။) လည်း ကြည့်။

အပါပကမ္မ (တိ) [န+ပါပ+ကမ္မ] မကောင်းမှု – အကုသိုလ်ကံ – မရှိသော၊ မယုတ်ညံ့သော–ကောင်းသော – ကုသိုလ်ကံရှိသော၊ သူ။ အပါပကမ္မီ-ကြည့်။

အပါပကမ္မီ (တိ) [အပါပကမ္မ+ဤ]မကောင်းမှု – အကုသိုလ်ကံ – မရှိသော၊ မယုတ်ညံ့သော–ကောင်းသော– ကုသိုလ်ကံရှိသော၊ သူ။ ဧဝံ ဝိသုဇ္ဈန္တိ အပါပကမ္မိနော။ ဇာ၊ ၂။၁၁၂၊၂၇၁။ အပါပကမ္မိနောတိ အပါပ-ကမ္မာ သတ္တာ ဧဝံ ဝိသုဇ္ဈန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၄၄၀။

အပါပတန္တ ·(တိ) [အပိ+အာ+ပတ+အ+ အန္တ] ကျရောက်သော၊(သူ)။ ကိဋ္ဌော၀ အဂ္ဂိံ ဇလိတံ အပါပတံ။ ဇာ၊၂။၂၆၄။ အပါပတန္တိ အပိ အာပတံ၊ ပတန္တောတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၂၄။

အပါပဒဿန (တိ) [အပါပ+ဒဿန] ကောင်းသောကြည့်ရှုဖွယ်ရှိသော၊ ကြည့်ရှု၍ကောင်းသော၊ အမြင်ကောင်းသော၊ ချစ်ဖွယ်သော သဘောရှိသော၊သူ။ သီလဝတီ စ အပါပ-ဒဿနာ။ ဇာ၊၁။၁၇၃။ အပါပဒဿနာတိ ကလျာဏဒဿနာ ပိယဓမ္မာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၂။

အပါပဓမ္မ (တိ) [(၁) အပါပ+ဓမ္မ။ (၂)န+ ပါပဓမ္မ] (၁) ကောင်းသောတရား–သီလ, အကျင့် စသည်–ရှိသော။ (၂) မကောင်းမှု–အပြစ်–မရှိ–ကင်း–သော၊သူ။ နုရူနုာရိဋ္ဌ အပါပဓမ္မံ။ ဇာ၊၂။၁၇၇။ အပါပဓမ္မန္တိ သီလာစာရဗိသမ္ပန္နံ, နိရပရာဓံ ပါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၆။၁၃၄။

အပါပပုရေက္ခာရ (တိ) [အပါပ+ပုရ (ပုရာ) + ကရ + ဏ။ န + ပါပ + ပုရ (ပုရာ) + ကရ + ဏ] (၁) မယုတ်မာသော – မကောင်းမှု၏ ဆန့်ကျင်ဖက် ဖြစ်သော – လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးကို – ရှေ့၌ထားတတ်သော – ရှေ့သွား ပြုတတ်သော (၂) ယုတ်မာသော အကျိုးမဲ့ကို – ရှေ့၌ မထားတတ် – ရှေ့သွား မပြုတတ်–သော၊ မြတ်သော အကျိုးစီးပွါး ချမ်းသာသုခကို – ရှေ့၌ ထားတတ်သော – ရှေ့သွား ပြုသော။ (၃) မြတ်သော အရိယာတို့သည်–ရှေ့၌ထားအပ်သော–ရှေ့သွားပြုအပ်သော။ အပါပပုရေက္ခာရော ဗြဟ္မညာယ ပဇာယ။ ဒီ၊၁။၁၀၇။ မ၊၂။၃၇၉။ အပါပပုရေက္ခာ-ရောတိ အပါပေ နဝ လောကုတ္တရဓမ္မေ ပုရတော ကတွာ ဝိစရတိ။....အပိ စ အပါပ-ပုရေက္ခာရောတိ န ပါပံ ပုရေက္ခာရော၊ န ပါပံ ပုရတော ကတွာ စရတိ၊ န ပါပံ ဣစ္ဆတီတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၅။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၇၇။ အပါပပုရေက္ခာရောတိ အပါပေ ပုရေ ကရောတိ, (အပါပေဟိ ပုရေက္ခရီ-ယတိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃) န ဝါ ပါပံ ပုရတော ကရောတီတိပိ အပါပပုရေက္ခာရောတိ ဣမ-မတ္ထံ ဒဿေတုံ "အပါပေ....ဓမ္မေ"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ အပါပေတိ ပါပပဋိပက္ခေ ပါပ-ရဟိတေ စ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၁၇။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၉၂။

အပါပေ ပုရေ ကရောတိ, န ဝါ ပါပံ ပုရေ ကရောတီတိ အပါပပုရေက္ခာရောတိ ယုတ္တာ-ယုတ္တသမာသေန ဒုဝိဓမတ္ထံ ဒဿေတုံ "အပါပေ....ဓမ္မေ"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၂၉၁။

အပါပသတ္တူပနိသေဝိဟ (တိ)[အပါပ+သတ္တ+ဥပနိသေဝိတ] မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်–သူတော်သူမြတ်–တို့–ဖြင့်–နေထိုင် – အပ်သော။ အဒ္ဓါ ဟိရိ ရမ္မံ ပါဝိသိ ယဿမံ။....အပါပ-သတ္တူပနိသေဝိတံ သဒါ။ ဇာ၊၂။၁၀၀။

အပါပသတ္တူပနိသေဝီ (တိ) [အပါပ+သတ္တ+ဥပနိသေဝီ။ ထိ၌ –နိသေဝိနီ] မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်–သူတော် သူမြတ် – တို့ကို–မှီဝဲ–ဆည်းကပ်–လေ့ ရှိသော၊သူ။ အပါပသတ္တူ-ပနိသေဝိနီ သဒါ။ ဇာ၊၂။၁၀၅၊၁၀၀။

အပါပါယိ (ကြိ) အပပါတိ-ကြည့်။

အပါပိတ (တိ) [န+ပါပိတ] မရောက်စေအပ်သော။ ဝိဟာရေ အပါပိတံ ပန အာသနသာ-လာယ တံ ဘတ္တံ လဘိတ္ဝာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၁။ ပရမတ္ထံ စတုတ္ထသစ္စပဋိဝေဓံ အပါပိတာ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။၇၉။ အတိဝိယ ပဂုဏဘာဝံ အပါပိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၁၀။

အပါပိတသေနာသနိက (တိ) [န+ပါပိတ+သေနာသန+ဏိက] ရောက်စေအပ်–ရစေအပ် – သော ကျောင်းမရှိသော ရဟန်း။ အသေနာသနိက (ဝဇီရ။၄၇၀)ကြည့်။

အပါပုဏက (တိ) [န+ပါပုဏက (ပ+အပ+ဥဏာ+ဏွု)] မရောက်သော။ ယံ ယံ အလဇ္ဇီသန္တကံ ဝါ အတ္တနော အပါပုဏက-သံဃိကာဒိံ ဝါ ပဋိက္ခေပတော ပဝါရဏာ န ဟောတိ။ ဝိမတိ၊၂။၂၉။

အပါပုဏန (တိ) [န+ပါပုဏန (ပ+အပ+ဥဏာ+ယု)] မရောက်သော။ အတ္တနော အပါပုဏနကောဋ္ဌာသံ အဘိဟဋံ ပဋိက္ခိပတိ။ ဝဇီရ။၃၁၇။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊ဟောင်း။၉၁။

အပါပုဏန္တ (တိ) [န+ပါပုဏန္တ။ ထိ၌ အပါ-ပုဏန္တီ] မရောက်သော၊ မဆိုက်ရောက်သော၊ သူ။ ပံ အရဟတ္တံ အပါပုဏန္တော အပ္ပဋိ-ဝိဇ္ဈန္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၉။ ဒွတ္တိံသာကာရ-ဘာဝနာသမ္ပဒံ အပါပုဏန္တော။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၅၇။ တံ ဝတ္ထုံ အပါပုဏန္တီ ဟုတ္ဝာ ဂဟေတိ။ မူလဋီ၊ ၂။၆၈။ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၈၅·တို့လည်း ကြည့်။)

အပါပုဏိံ, အပါပုဏိ (ကြိ) ပါပုဏာတိ-ကြည့်။

အပါပုဏိတဗ္ဗ (တိ) [န+ပါပုဏိတဗ္ဗ] မရောက်အပ်သည်၊ မရောက်အပ်သောအရာ။ အပါပု-ဏိတဗ္ဗေသု ပဝတ္တတ္တာ ဇဝ အပ္ပတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာ-နာတိ ဝုတ္တာ။ မူလဋီ၊၂။၆၈။

အပါပုဏိတ္ဝာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပါပုဏိတ္ဝာ] (က) မရောက်–မဆိုက်ရောက်–မူ၍။ န တံ အ-ပါပုဏိတ္ဝာ ဝိရိယဿ သဏ္ဌာနံ ဘဝိဿတိ။ မ၊၂။၁၄၆။ သံ၊၁။၂၆၇။ အံ၊၁။၅၂။ မဟာ-နိ။၅၀။ =တံ ပတ္တဗ္ဗံ အပ္ပတ္ဝာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၇၀။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၉၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၉။ သာ-ရတ္ထ၊၂။၁၄၇·တို့လည်း ကြည့်။) (ခ) မရောက်–မမီ–မူ၍။ ဓရမာနံ ဘဂဝန္တံ အပါပုဏိတ္ဝာ ပရိနိဗ္ဗုတကာလေ ဉာသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတ္ဝာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၇။ (ဂ) မမီမူ၍၊ အတူတကွ–တပြိုင်နက်–မဆိုနိုင်မူ၍၊ တကွ မဆိုမူ၍။ ထေရေန "မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာ"-တိ ဝုတ္တေ သာမဏေရော တံ ပဒံ အပါပုဏိ-တ္ဝာ "မနောသေဋ္ဌာ မနောမယာ"တိ ဒုတိယပဒံ ကေတော ဘဏတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈။ အပါပုဏိတ္ဝာတိ သဒ္ဓိံ အကထေတွာ။

သာရတ္ထ၊၃။၅။ (ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၃၅၀-လည်း ကြည့်။)

အပါပုရဏ (န) [အပ+အာ+ပုရ+ယု] သံကောက်၊ တံခါးဖွင့်ရန် သံကောက်၊ သော့။ အဝါပုရဏ-ကြည့်။

အပါပုရတိ (ကြိ) [အပ+အာ+ပုရ+အ+တိ။ သက္ကတ၌ ဝွဓာတ်ဖြင့် အပါဝွဏောတိ-ဟု ရှိသည်။ ဓိလ်ျကြည့်။] ဖွင့်၏၊ လှစ် – ဖွင့် – ၏။ အပါပုရန္တု အမတဿ ဒွါရံ။ ဇာတ်ပုပ်။ ၂၄၉။အပါပုရန္တိဟိ ဥဂ္ဃါဋေန္တိ။ဒင်း၊ဋ္ဌ။ ၂၅၃။ အပါပုရေတံ (အဝါပုရေတံ။ သီမူကွဲ) အမတဿ ဒွါရံ။ ဝိ၊၃။၆။ မ၊၁။ ၂၂၅။ မ၊၂။ ၂၉၂။ သံ၊၁။၁၃၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၂။ အပါပုရေတန္တိ ဝိဝရ တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄၃။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၈၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၂။ ဝဇီရ။၃၉၇။ အပါပုရ ဝိဝရ ဥဂ္ဃါဋေဟိ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၅၆။ အဝါပုရတိ-လည်း ကြည့်။

အပါပုရန္တ (တိ) [အပ+အာ+ပုရ+အ+အန္တ] ဖွင့်သော၊သူ။ အဝါပုရန္တ-ကြည့်။

အပါပုရိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+အာ+ပုရ+တုံ] ဖွင့်ခြင်းငှါ။ ဘိက္ခူ န သက္ကောန္တိ ကဝါဋံ အပါပုရိတုံ။ ဝိ၊၄။ ၂၉၂။

အပါပုရိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+အာ+ပုရ+တွာ] ဖွင့်၍။ တမေနံ ဥဋ္ဌဟိတွာ အပါပုရိတွာ သြလောကေယျ။ မ၊၁။၃၆။ အပါပုရိတွာတိ ဝိဝရိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။

အပါပုရိတွာန (ကြိ၊ဝိ) [အပ+အာ+ပုရ+တွာန] ဖွင့်၍။ ဒွါရံ အပါပုရိတွာနဟံ (အဝါပုရိတွာဟံ။သီ။)၊ မာတာပိတရော အနီကရတ္တဥ။ ထေရီ။၄၃၂။

အပါပုရိယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [အပ+အာ+ပုရ+ယ+တိ] ဖွင့်အပ်၏၊ ဖွင့်၏။ တဿ မဟာ-နိရယဿ ပုရတ္ထိမံ ဒွါရံ အပါပုရိယတိ(အဝါ-ပုရိယတိ၊သီ။)မ၊၃။ ၂၂၂။ အပါပုရတိ-လည်း ကြည့်။

အပါပေတဗ္ဗ (တိ) [န+ပါပေတဗ္ဗ] မရောက်စေအပ်သော။ အပါရနေယျ-ကြည့်။

အပါပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပါပေတွာ] မရောက်စေမူ၍။ ဘဂဝတာ ဓမ္မဒေသနာမတ္တကံ အပါပေတွာဝ နိဋ္ဌာပိတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၁။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၉။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၀၉-တို့လည်း ကြည့်။)

အပါဘတ (တိ) [အပ + အာ + ဘရ + တ] ဆောင်ယူအပ်သော။ ရတ္တိဘတ္တံ အပါဘတံ။ ဇာ၊၁။၁၀၁။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၀၇။ အပါဘတန္တိ အာဘတံ အာနီတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀။ ရတ္တိဘတ္တံ အပါဘတန္တိ ရတ္တိဘောဇနတော အပနီတံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၀၇။

အပါမဂ္ဂ (ပု) [အပ+မဇ္ဇ+ဏ။ (အပါမာဂ်-သံ) အပမဇ္ဇတေ ဗျာဓိ အနေန။ ထော။ အပ-၌ ပ-၏ အ-ကို ဒီဃပြု။ ပါ၊၆၊၃၊၁၂၂-ကြည့် ။] စစ်သိမ်၊ ခဝ်ဋီနှင့် ခဝ်၊ သျှ၊ ဟောင်း ။ တောကြက်မောက်ပင်၊ ခဝ်၊သျှ၊ သစ်၊အာဘယာနှင့်တောင်ပေါက်။(ယင်းတော ကြက်မောက်ကိုပင် ကြက်မောက်ရိုင်း, ကြက် မောက်ဆူးပြန်-ဟု ခေါ်ကြသေးသည်။) ကု-ရဏ္ဍကအပါမဂ္ဂကဏ္ဍကလသိကာဟိ သာခါ ဝိယ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၆၃။ အပါမဂ္ဂေါ သေခရိ-ကော။ ခဝ်။၅၈၃။ ဒွယံ ခရမဥ္စရိယံ "စစ် သိမ်" ဣတိ ချာတာယံ။ အပမဇ္ဇန္တိ ဝတ္ထာဒိ-ကမနေနေတိ အပါမဂ္ဂေါ၊ ဒီဃော ဥပသဂ္ဂဿ။ ခဝ်၊ဋီ။၅၈၃။

အပါမဂ် (န) [န+ပါမဂ်] ပါမဂ်-မဟုတ်သော အရာ။ (ပါမဂ်-ကို ဦးညွှတ်,ဆောက်လုံး,သွယ် ပြောင်း, စလွယ်, ရွှေခါးကြိုး ဟု အမျိုးမျိုး မြန်မာပြန်ကြသည်။ ဒင်းကြည့်။) အပါမဂ် ပါမဂ်တို့ .... ကတွာ ပဋိရူပကေန ဝဍ္ဎနံ။ ဒီ။

ဋ္ဌ၊၁။၇၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၁။

အပါယ (ပု) [(၁) အပ+အယ။ အပ+အာယ။ န+ပါယ။ (၂)အပ+အာယ။(၃)(၄) (၅) အပ+ဣ+အ] (၁) အပါယ်။ (ဋ္ဌ,ဋီ-တို့၌ အပါယ-အရ ငရဲကိုသာရင်း, တိရစ္ဆာန်ဘုံကိုသာရင်း, အပါယ် ၄-ပါးလုံးကိုရင်း ယူရန် ဖွင့်ဆိုသည်တို့ကို တွေ့ရသည်။ ထိုတွင် "အပါယံ ဒုဂ္ဂတိံ ဝိနိပါတံ နိရယံ...." ဟု နိရယံနှင့်တကွလာသော ပါဠိတို့၌ ငရဲကို, တနည်း တိရစ္ဆာန်ဘုံကို အပါယ-ဟုယူ၍ (ပြ-လတ္တံ့ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅-စသည်) နိရယံ မပါပဲ "အပါယံ ဒုဂ္ဂတိံ ဝိနိပါတံ သံသာရံ...." ဟု လာသော ပါဠိတို့၌ အပါယ် ၄-ပါးလုံးကို ယူသည်(ပြလတ္တံ့ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၆-စသည်)။ထို့ပြင် အချို့ပါဠိတော်တို့၌ (ဣတိဝုတ်။၂၅၇။ ဇာ၊၂။၂၈) အပါယအမည် မပါပဲ အပါယ် ၄-ပါး သရုပ်ကို ထုတ်၍ ဟောသည်ကို တွေ့ရပြီး အ-ချို့တို့၌ကား (ခုဒ္ဒက။၆။သုတ္တနိ။၃၁၄) ၄-ခု သင်္ချာမျှသာ ပြ၍ သရုပ်မထုတ်ပဲ ဟောသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဋ္ဌ-တို့၌လည်း သရုပ် ထုတ်, မထုတ် ၂-မျိုးတွေ့ရရာ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၆။သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၆။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၅၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉။ ရင်း၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈-တို့၌ သရုပ်ထုတ်ပြသည်ကို တွေ့ရသည်။ သရုပ်မပါပဲ သင်္ချာမျှသာ ပြသော ဋ္ဌ-တို့ကား များလှစွာသည်။ ယင်းတို့တွင် အချို့ကား— ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၅။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၀၊၁၂၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၊၁၅၊၁၆၆။ ရင်း၊၂။၄၅၄။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၆၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၁။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၇၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၁-၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၉၉။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၀-တို့တည်း။) (က) နတ်ရွာနိဗ္ဗာန်အကြောင်းကောင်းမှုမှ ကင်းသော၊ ချမ်းသာ၏–လာရာ – ဖြစ်ရာ – ကောင်းမှုမှကင်းသော (အပ+အယ)။ ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ အပါယံ ဒုဂ္ဂတိံ ဝိနိပါတံ နိရယံ ဥပပန္နာ (ဥပပဇ္ဇတိ-ဝိ၊၃။ သံ။အဘိ၊ပု။ ဥဒါန။ ဥပပဇ္ဇန္တိ-အံ။ ဣတိဝုတ်။ ဥပပဇ္ဇေယျ-အဘိ၊ဝိ။ ဥပပဇ္ဇိဿတိ-စူဠနိ)။ ဝိ၊၁။၆။ ဝိ၊၃။၃၂၂။ ဒီ၊၁။၇၈။ မ၊၁။၂၇။ သံ၊၁။၉၄။ အံ၊၁။၈။ အံ၊၂။၂၄၈-၉။ အဘိ၊ဝိ။၃၅၀။ အဘိ၊ပု။၁၅၉။ ဥဒါန။၁၈၅။ဣတိဝုတ်။၂၀၃။ မဟာ-နိ။၂၇၆။ စူဠနိ။၁၆၉။ ပဋိသံ။၁၁၁။ နေတ္တိ။၈၅။ အပါယန္တိ ဝေမာဒီ သဗ္ဗံ နိရယဝေဝစနံ။ နိရယော ဟိ သဂ္ဂမောက္ခဟေတုဘူတာ ပုညသမ္မတာ အယာ အပေတတ္တာ, သုခါနံ ဝါ အာယဿ အဘာဝါ အပါယော။....အထ ဝါ အပါယဂ္ဂဟဏေန တိရစ္ဆာနယောနိံ ဒီပေတိ၊ တိရစ္ဆာနယောနိ ဟိ အပါယော၊ သုဂတိယာ အပေတတ္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၇၆ (သုခါနံ ဝါ အာယဿ အာဂမနဿ ဝါ အဘာဝါ-ရှိ)။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၃၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၉။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၅၇။ သာရတ္ထ၊၃။၃၁၄။ အံ၊ဋီ၊၃။၈၇။ အပါယန္တိ-အာဒိ သဗ္ဗံ နိရယဿေဝ ဝေဝစနံ။.... သဂ္ဂမောက္ခဟေတုဘူတာ ဝါ ပုညသမ္မတာ အယာ အပေတောတိပိ အပါယော။.... အထ ဝါ အပါယဂ္ဂဟဏေန တိရစ္ဆာနယောနိံ ဝုစ္စတိ။ တိရစ္ဆာနယောနိ ဟိ အပါယော သုဂတိတော အပေတတ္တာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၆၉။တော ဣမဿ သုခန္တိ အယော၊ ပုညန္တိ အာဟ "ပုညသမ္မတာ အယာ"တိ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၆၁။ တော တေဿ သုခန္တိ အယော၊ ပုညံ။ ဝိမတိ၊၁။၈၄။ (ခ) ချမ်းသာတို့၏–လာရာ – ဖြစ်ရာ – ဖြစ်သော ကောင်းမှုစသည်တို့၏ ချမ်းသာကို ပြီးစေနိုင်သော သတ္တ – မှကင်းသော – မရှိသော(သာ-ရတ္ထပါဌ်အလို)၊ ချမ်းသာတို့၏–လာရာ – ဖြစ်ရာ – ဖြစ်သော ကောင်းမှု – မှကင်းသော – မရှိသော (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီပါဌ်အလို)၊ ချမ်း

သာတို့၏ — လာရာ — ဖြစ်ရာ—ဖြစ်သော ဣဋ္ဌာရုံစသည် — မှကင်းသော — မရှိသော (ဝဇီရအလို)၊ ချမ်းသာတို့၏—လာရာ—ဖြစ်ရာ—အကြောင်း — မှကင်းသော—မရှိသော (ဝိမတိအလို)၊ (အပ + အာယ-ချည်း)။ သုခါနံ ဝါ အာယဿ အာရမ္မဏာဒိနော အဘာဝါ။ ဝဇီရ။၅၃။ အာယန္တိ (အယန္တိ-ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ) တေသွာ သုခါနီတိ အာယော။ ပုညကမ္မာဒီနံ သုခသာဓနံ (ပုညကမ္မာဒိသုခ-သာဓနံ)။တေနာဟ "သုခါနံ ဝါ အာယဿ အဘာဝါ"တိ။ သာရတ္ထ၊၁။၄ဝ၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၂။၆၁။ (ပါရာ၊ဂဏ္ဌိသစ်၊ ၂။ ၂၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ သျှ၊၃- တို့လည်း ကြည့်။) အာယဿာ-တိ အာဂမနဿ၊ ဟေတုဿ ဝါ။ ဝိမတိ၊ ၁။၇၄။ (ဂ) ကြီးပွါးခြင်းသို့ ကပ်ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သော ကောင်းမှုမှ ကင်းသော (ပဋိသံ၊ ဂဏ္ဌိ။ အပ+အယ)။ပါရာ၊ဂဏ္ဌိသစ်၊ ၂။ ၂၉၇-ကြည့်။ (ဃ) ကောင်းသောကုသိုလ်ကံသည်ဖြစ်စေအပ်သော သုဂတိမှကင်းသော (အထ ဝါ-စသော ၄-နောက်နည်း၊ အပ+အယ)။ ယင်း (သုဂတိယာ အပေတတ္တာ) ဖြင့် အပါယော-၌ အပ-သဒ္ဒါ၏ သုဂတိဝါ-စက အဖြစ်ကို ပြသည်။ ဣယတိ ကုသလ-ကမ္မုနာ နိဗ္ဗတ္တီယတီတိ အယော-ပုံ။ ပါရာ၊ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ၂။၃ဝဝ။ (င)ကြီးပွါးခြင်း—မှကင်းသော—မရှိသော (အပ+အယ, အာယ)။ ကြီးပွါးခြင်းမရှိရာဖြစ်သော။ (န+ပါယ)။ (စ) ချမ်းသာမှကင်းသော။ ချမ်းသာကင်းရာဖြစ်သော (အပ+အယ)။အပါယံ ဒုဂ္ဂတိံ ဝိနိပါတံ သံသာရံ နာတိဝတ္တတိ။ ဒီ၊ ၂။၄၇။ သံ၊၁။၃၁ဂ။အံ၊၁။၅၃၂။ ပဋိသံ။၁၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၂၂၁။အပါယောတိ နိရယတိရစ္ဆာနယော-နိပေတ္တိဝိသယအသုရကာယာ။ သဗ္ဗေပိ ဟိ တေ ဝဍ္ဍိသင်္ခါတဿ အယဿ(အာယဿ-အံ၊ ဋ္ဌ။ပဋိသံ၊ဋ္ဌ) အဘာဝတော အပါယောတိ ဝုစ္စန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ဂ၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ဂ၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃ဂ၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁ဂ။ အပါယာတိ အဝဍ္ဎိ-တာ(—ကာ)၊သုခေန သုခဟေတုနာ ဝါ ဝိရ-ဟိတာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၉၁။ အံ၊ဋီ၊ ၂။ ၃ဂ၄။ အပါယောတိ အယေန သုခေန သုခ-ဟေတုနာ ဝါ ဝိရဟိတော။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၁ဝ၄။ ဝဍ္ဍိသင်္ခါတာ သုခသင်္ခါတာ ဝါ အယာ အပေ-တတ္တာ အပါယော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၄၂။ နိရယော ဟိ အယသင်္ခါတာ သုခါ အပေတောတိ အပါယော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃။ ဣဋ္ဌာကာရေန အယတီတိ အယော၊ သုခံ။ သဗ္ဗသော အပေတော အယော တေသာ, တေသွာတိ ဝါ အပါယော။ အံ၊ဋီ၊၁။၉၇။ ဝဍ္ဍိယာ အဘာဝတော အပါယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။၃၄၉။ အပါယဂမနီယ, အပါယလောက-တို့လည်း ကြည့်။ နတ္ထိ ပါယော ဝုဍ္ဎိ တေ္တာတိ အပါ-ယော။ နီတိ၊ဓာ။၁၂ဝ။ (၂) ကြီးပွါးခြင်းမှ ကင်းသော မကြီးပွါးခြင်း။ အပါယကော-သလ္လ (ခ) အနက်ကြည့်။(၃) ကင်းကွာတတ်သော ပျက်စီးခြင်း။ အပါယမုခ (၁) အနက်ကြည့်။ (၄) ကင်းကွာကြောင်း—မကြီးပွါးကြောင်း — ပျက်စီးကြောင်း—ဖြစ်သောတရား။ အပါယကုသလ (၁) အနက်, အပါယမုခ (၁) အနက်နှင့် အပါယသ-ဟာယ-တို့ကြည့်။ (၅)ရေထွက်သွားကြောင်းဖြစ်သောလမ်း၊ ရေထွက်ပြွန်။ အပါယမုခ (၂) အနက်နှင့် အပါယသမ္ဘူ-တို့ ကြည့်။

အပါယကာယ (ပုံ) [အပါယ+ကာယ] အပါယ်ဘုံ။ ဟီနကာယူပဂ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၇၄) ကြည့်။

အပါယကုသလ (တိ) [အပါယ+ကုသလ](က) ကုသိုလ်, အကုသိုလ် တရားတို့ ကင်းကွာကြောင်း—မဖြစ်ခြင်းအကြောင်း—မကြီးပွါးကြောင်း—၌—လိမ္မာ — တတ်သိ—နားလည်—ကျွမ်းကျင်—သော၊ သူ။ န အာယကုသ-လော စ ဟောတိ၊ န အပါယကုသလော စ

ဟောတိ၊ န ဥပါယကုသလော စ ဟောတိ။
အံ၊၂။၃၇၆။ န အပါယကုသလောတိ န အပ-
ဂမနကုသလော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။ အပဂစ္ဆန္တိ
ကုသလာ ဝါ အကုသလာ ဝါ ဓမ္မာ ဧတေနာတိ
အပဂပန်၊ တေသံ ဧဝ အနုပ္ပတ္တိကာရဏံ။
တတ္ထ ကုသလောတိ အပဂမနကုသလော။
ဧဝံ ဓမ္မေ မနသိကရောတော ကုသလာ ဝါ
အကုသလာ ဝါ ဓမ္မာ နာဘိဝဍ္ဎန္တီတိ ဧဝံ
ဇာနန္တော။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၄၅။ (ခ) မကြီးပွါး
ခြင်း – အကျိုးဆုတ်ယုတ်ခြင်း, အကျိုးမဲ့
ဖြစ်ခြင်း – ၌ လိမ္မာသော၊ သူ။ အပါယ-
ကုသလော ဥပါယကုသလော။ နေတ္တိ။
၁၈-၉။ အပါယာတိ အဝဍ္ဎိ၊ သာပိ အတ္ထ-
ဟာနိတော အနတ္ထုပ္ပတ္တိတော စ ဒုဝိဓာ။....
တတ္ထ ကုသလောတိ အတ္ထော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊
၇၈။ အပါယကောသလ္လ-လည်း ကြည့်။

အပါယကောသလ္လ (န) [အပါယ+ကောသလ္လ]
အကျိုးဆုတ်ယုတ်ခြင်း, အကျိုးမဲ့ဖြစ်ခြင်း –
ကုသိုလ်တရားတို့၏ မဖြစ်ပေါ်ခြင်း ချုပ်
ပျောက်ခြင်း, အကုသိုလ်တရားတို့၏ဖြစ်ပေါ်
ခြင်း တည်နေခြင်း – တို့၌ – လိမ္မာ – တတ်သိ
– နားလည် – ကျွမ်းကျင် – သူ၏အဖြစ်
ဟူသော – ဉာဏ် – ပညာ။ အပါယကော-
သလ္လ – ဉာဏ် – ပညာ။ (က) သမ္ပတ္တိတရား
တို့ – ဖဲခွါ – ကင်းမဲ့ – ကြောင်းဖြစ်သော
(ကုသိုလ်တရားတို့၏) ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၌ –
လိမ္မာ – တတ်သိ – နားလည် – ကျွမ်းကျင် –
သူ၏အဖြစ် ဟူသော – ဉာဏ် – ပညာ။ တီဏိ
ကောသလ္လာနိ အာယကောသလ္လံ အပါယ-
ကောသလ္လံ ဥပါယကောသလ္လံ။ ဒီ၊၃။၁၈၄။
အာယောတိ ဝုဍ္ဎိ။ အပါယောတိ အဝုဍ္ဎိ။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၇။ အပေန္တိ သမ္ပတ္တိယော ဧတေ-
နာတိ အပါယော၊ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ
ဟာနီတိ အာဟ "အပါယောတိ အဝုဍ္ဎိ"တိ။
ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၁၅။ တတ္ထ ကတမံ အပါယကော-
သလ္လံ။.... ဣဒံ ဝုစ္စတိ အပါယကောသလ္လံ။
အဘိ၊ဝိ။၃၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၇၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၇။
အပါယောတိ အဝုဍ္ဎိ၊ သာပိ အတ္ထဟာနိ-
တော စ အနတ္ထုပ္ပတ္တိတော စ ဒုဝိဓာ။....
ယာ ပနေသာ ကုသလဓမ္မာနံ အနုပ္ပဇ္ဇန-
နိရုဇ္ဈနေသု အကုသလဓမ္မာနဉ္စ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌိတီသု
ပညာ၊ ဣဒံ အပါယကောသလ္လံ နာမာတိ
အတ္ထော။.... အပါယကောသလ္လံ ကထံ ပညာ
နာမ ဇာတာတိ ?....။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၆-၇။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၇၀-လည်း ကြည့်။) အပါယုပ္ပါ-
ဒနကုသလတာ အပါယကောလလ္လံ သိယာ-
တိ မညမာနော ပုစ္ဆတိ "အပါယကောသလ္လံ
....ဇာတာ"တိ။ မူလဋီ၊၂။၂၀၃။ (ဒီ၊ဋီ၊၃။
၂၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၈၀-တို့လည်း ကြည့်။)
အပါယုပ္ပါဒနံ အဝဍ္ဎိနိဗ္ဗတ္တနံ။ အနုဋီ၊၂။၂၀၃။
အပါယေ အဝဍ္ဎိယံ ကောသလ္လံ အပါယ-
ကောသလ္လံ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။၇၇။ (ခ) ကြီးပွါး
ခြင်းမှ ကင်းသော – မကြီးပွါးခြင်း – ဆုတ်
ယုတ်ခြင်း – ၌ – လိမ္မာ – တတ်သိ – နားလည်
– ကျွမ်းကျင် – သူ၏အဖြစ် ဟူသော –
ဉာဏ် – ပညာ။ ဝုဍ္ဎိလက္ခဏာ အာယတော
အပေတတ္တာ အပါယော၊ အဝုဍ္ဎိ။ တတ္ထ ကော-
သလ္လန္တိ တသ္မိံ အတ္ထဟာနိအနတ္ထုပ္ပတ္တိ-
လက္ခဏေ အပါယေ ကောသလ္လံ ကုသလ-
တာ အပါယကောသလ္လံ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။၈၁။
အပါယကုသလ-လည်း ကြည့်။

အပါယကောသလ္လပက္ခိက (တိ) [အပါယကော-
သလ္လ+ပက္ခ+ဣက] အပါယကောသလ္လဉာဏ်
အဖို့၌ ဖြစ်သော။ သဗ္ဗာပီတိ အာယကော-
သလ္လပက္ခိကာပိ အပါယကောသလ္လပက္ခိကာ-
ပိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၁၆။

အပါယဂတိ (ထီ) [အပါယ+ဂတိ] အပါယ်သို့
လားရောက်ခြင်း၊ အပါယ် ဟု ဆိုအပ်သော
လားရောက်ရာအရပ်။ န စ အပါယဂတိ-
သင်္ခါတံ ဂတိအညထတ္တံ ပါပုဏာတိ။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၀၄။ နိရယာဒိဂတိအန္တရုပပတ္တိဂတိအည-

ထတ္တံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၅၃၃။ အညထတ္တ-လည်း ကြည့်။

အပါယဂမန (န) [အပါယ+ဂမန] အပါယ်သို့ –လား–ရောက်–ခြင်း။ ကမ္မာနိ စ တာနိ ပထာ စ အပါယဂမနာယာတိ ကမ္မပထာ။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၃။

အပါယဂမနပထတ္တ (န) [အပါယဂမန+ပထ+ တ္တ] အပါယ်သို့–လား–ရောက်–ကြောင်း လမ်း၏အဖြစ်။ ဒသ အကုသလကမ္မပထာ သုဂတိဂမနပဋိပက္ခတ္တာ အပါယဂမနပထတ္တာ ဝိပထံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၂။

အပါယဂမနီယ (တိ) [အပါယ+ဂမု+အနီယ] (က) အပါယ်သို့–လား–ရောက်–စေတတ် သော။ အပါယဂမနီယံ ရာဂံ အပါယဂမနီယံ ဒေါသံ....မောဟံ။ အံ၊၂။၃၇၇။ အပါယဂမနီယော ကာမာသဝေါ ခီယတိ။ ပဋိသံ။ ၉၁။ အပါယဂမနီယောတိ နိရယတိရစ္ဆာနယောနိပေတ္တိဝိသယာသုရကာယာ စတ္တာရော သုခသမ်ိတာ အယာ အပေတတ္တာ အပါယာ၊ ယဿ သံဝိဇ္ဇတိ၊ တံ ပုဂ္ဂလံ အပါယေ ဂမေတီတိ အပါယဂမနီယော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉-၈၀။ ယေ ဓမ္မာ အပါယဂမနီယာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၂။ အပါယံ ဂမေန္တီတိ အပါယဂမနီယာ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၅၁။ တံ တေသံ တိတ္ထိယာနံ ဝစနံ.... အပါယဂမနီယံ။ မိလိန္ဒ။၁၀၆။ ကာမုပါဒါနံ အပါယဂမနီယံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၉၃။ လောဘော စ နာမေသ အပါယဂမနီယော ဓမ္မော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၂။ (အနုဋီ၊၁။၁၂၉-လည်း ကြည့်။) (ခ) အပါယ်သို့–လား–ရောက်–ကြောင်း ဖြစ် သော။ အပါယဂမနီယေ ကာမေ သမ္ပစ္စေဒတော....။ မဟာနိ။၆။ အပါယဂမနီယေ ကာမေတိ ယေ ဟိ အပါယံ ဂစ္ဆန္တိ။ တေ အပါယဂမနီယေ ကာမေ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၁။ အပါယဂမနီယာ ကာမရာဂပဋိဃာ။ အဘိ-ဓမ္မာဝတာရ။၁၇၆။ အပါယံ ဂစ္ဆန္တိ တေဟီတိ အပါယဂမနီယာ။ ၎င်း၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။ ၃၅၆။

အပါယဂမနီယကိလေသောဓိ (ပု) [အပါယဂမ-နီယ+ကိလေသ+ဩဓိ] အပါယ်သို့–လား –ရောက်–စေတတ်–ကြောင်းဖြစ်–သော ကိလေသာအပိုင်းအခြား။ တေန တေန မဂ္ဂေါဓိနာ တဿ တဿ အပါယဂမနီယ-ကိလေသောဓိဿ အနဝသေသတော ဇိ-တတ္တာ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၇၄။

အပါယဂမနီယတာ (ထီ) [အပါယဂမနီယ+ တာ] အပါယ်သို့–လား–ရောက်–စေတတ် သည်–ကြောင်း–၏ အဖြစ်။ တံ အတီ-တာဒီနံ သံကိလိဋ္ဌတာယ အပါယဂမနီယ-တာယ စ ဒဿနပဟာတဗ္ဗေဟိ နိရုတိ-ာယတ္တာ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အနုဋီ၊၁။၂၁။

အပါယဂမနီယရာဂရဇ (ပု) [အပါယဂမနီယ+ ရာဂ+ရဇ] အပါယ်သို့–လား–ရောက်– စေတတ် – ကြောင်းဖြစ် – သော ရာဂ ဟူသော မြူ။ အပါယဂမနီယရာဂရဇာဒီနံ ဝိဂမေန ဝိရဇံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၇၀။

အပါယဂမနီယသဘာဝ (ပု) [အပါယဂမနီယ +သဘာဝ] အပါယ်သို့–လား–ရောက်– စေတတ် – ကြောင်းဖြစ်–သော သဘော။ ပဋိသန္ဓိဒါနေ သတိ အပါယဂမနီယသဘာ-ဝါနတိဝတ္တနတော။ အနုဋီ၊၂။၁၀၅။

အပါယဂါမိနီယာ— ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၄၃-၌ လာသော ယင်းပါဌ်ကား အပါယဂမနီယာ-မှ ပျက်လာ သောပါဌ် ဖြစ်ဟန်တူသည်။

အပါယဂါမိမဂ္ဂ (ပု) [အပါယဂါမိ+မဂ္ဂ]အပါယ် သို့–လား–ရောက်–စေတတ်သောအကျင့်။ သဗ္ဗော အပါယဂါမိမဂ္ဂေါ ကုမ္မဂ္ဂေါ ကုဿိ-တော မဂ္ဂေါတိ ကတွာ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၁၃။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၇၅။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၃၁။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၆။

(သံ၊ဋီ၊၁။၁၇၃-၌ သဗ္ဗာပါယဂါမိမဂ္ဂေါ-ဟု ရှိသည်။)

အပါယဂါမိ (တိ) [အပါယ+ဂမု+ဏီ။ ထိ၌ အပါယဂါမိနီ] (က) အပါယ်သို့–လား–ရောက်–သော၊သူ။ အသဒ္ဓဟန္တာ တေ မန္ဒဿာ အပါယဂါမိနော ဘဝိဿန္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၄။ ယော တာနိ ဒါနာနိ ဒေတိ၊ သော အပါယဂါမီ။ ၎င်း။၂၇၀။ သတ္တေသု ဗဟူ အပါယဂါမိနော ဟောန္တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။ (ခ) အပါယ်သို့–လား–ရောက်–စေတတ်သော။ ဟာနဘာဂိယောတိ အပါယဂါမိ၊ ပရိဟာနာယ သံဝတ္တနကော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၉။ (ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၇၇-လည်း ကြည့်။)

အပါယဂ္ဂဟဏ (န) [အပါယ+ဂဟဏ] အပါယ-သဒ္ဒါ။ အပါယဂ္ဂဟဏေန တိရစ္ဆာနယောနိံ ဒီပေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ ဇာတက၊ဋ္ဌ။၆၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၃၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၅၇။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၇၃။

အပါယတီရ (န) [အပါယ+တီရ] အပါယ်၏–ကမ်း–ကမ်းနား။ တုမှေ အပါယတီရေ ဌိတေ တတ္ထ သဟသာ ပါတေတွာ အပါယ-သမုဒ္ဒံ ပါပေန္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၇။

အပါယတ္တိက (ပုန) [အပါယ+တိက] အပါယတိက်၊ အပါယ်ကာမ,လူကာမ,နတ်ကာမ ဟူသော ကာမသုံးခုတို့၏အပေါင်း။ အပါယတ္တိ-ကော ဩကာသဝသေန (ဝိဘတ္တော)။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၆။

အပါယဒုက္ခ (န) [အပါယ+ဒုက္ခ] အပါယ်၌ဖြစ်သော ဆင်းရဲ၊ အပါယ်ဆင်းရဲ။ အဋ္ဌ သံဝေဂ-ဝတ္ထူနိ နာမ ဇာတိဇရာဗျာဓိမရဏာနိ စတ္တာရိ,အပါယဒုက္ခံ ပဉ္စမံ,....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၁။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၀၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၁၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၅။ (ဇာတက၊ဋ္ဌ။၁၀၉။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၃၁-တို့လည်း ကြည့်။) အတိဒါရုဏေန အပါယဒုက္ခေန တပ္ပတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။ သမ္ပရာယေ စ အပါယဒုက္ခံ အနု-ဘောန္တော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။ သဗ္ဗံ အနတ္ထံ အပါယဒုက္ခံ။ ဇာတက၊ဋ္ဌ။၂၁၂။ ဇွမလော-ကေ အပါယဒုက္ခံ အနုဘဝန္တော။ ငေ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂၄။ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ၂။ ဇာတက၊ဋ္ဌ။၁၀ဂ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၄။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၁၄-တို့လည်း ကြည့်။)

အပါယဒုက္ခဂတိကတ္တ (န) [အပါယဒုက္ခဂတိက+တ္တ] အပါယ်ဆင်းရဲအလားရှိသည်၏အဖြစ်၊ အပါယ်ဆင်းရဲနှင့် တူသည်၏အဖြစ်။ ဝိပါ-ကတော ဘာယိတဗ္ဗံ အပါယဒုက္ခဂတိကတ္တာ။ မ၊ဋီ၊၃။၇၇။

အပါယဒုက္ခဇနက (တိ) [အပါယဒုက္ခ+ဇန+ဏွု။ ထိ၌ အပါယဒုက္ခဇနိကာ] အပါယ်ဆင်းရဲကို ဖြစ်စေတတ်သော။ တေသံ အပါ-ယဒုက္ခဇနိကာ တဏှာ န ဝိဇ္ဇတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၉။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၃၁။

အပါယဒုက္ခနိဗ္ဗိသေသ (တိ) [အပါယဒုက္ခ+နိဗ္ဗိသေသ] အပါယ်ဆင်းရဲမှ–မထူးသော–အထူးမရှိသော။ အပါယဒုက္ခနိဗ္ဗိသေသံ ဒုက္ခ-မနုဘဝန္တော မနုဿော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၁၀။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၉၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၀၇။

အပါယဒုက္ခပါတ (ပု) [အပါယဒုက္ခ+ပါတ] အပါယ်ဆင်းရဲသို့ ကျခြင်း။ ယထာဝပဋိ-ပဇ္ဇန္တေ အပါယဒုက္ခပါတတော ဓာရဏတ္တေန ဓမ္မံ။....ယထာဝပဋိပတ္တိယာ အပါယဒုက္ခပါ-တတော ဓာရေတိ ဝေ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၁၅။

အပါယဒုက္ခဘာဂီ (တိ) [အပါယဒုက္ခ+ဘာဂ+ဤ] အပါယ်ဆင်းရဲလျှင်–အပါယ်ဆင်းရဲဟူသော–အဖို့ရှိသော။ ဘယတော ဘယဝသေ-န "အပါယဒုက္ခဘာဂီ"တိ ဒိသွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊

၁။၁၂၇။ တသ္မာ အပါယဒုက္ခဘာဂိဘာဝ- ဒဿနေန ဒုဿီလေ အာဒီနဝံ ဒဿေတွာ။ ဣတိဝုတ်၊ဌ။၂၇၉။ အပါယဘာဂိ-လည်း ကြည့်။

အပါယဒုက္ခဝိနိဝတ္တန (န) [အပါယဒုက္ခ+ဝိနိ- ဝတ္တန] အပါယ်ဆင်းရဲ – မှ – ကို – နစ်စေခြင်း၊ အပါယ်ဆင်းရဲ–မှ – ကို – တားမြစ်ခြင်း။ သော အပါယဒုက္ခဝိနိဝတ္တနေန သဒ္ဓိံ သမ္ပတ္တိဘဝေသု သုခဝိပါကဒါယကောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဣတိဝုတ်၊ဌ။၂၇၁။ (အံ၊ဋီ၊၂။ ၂၀၀-လည်း ကြည့်။)

အပါယဒုက္ခဝိသေသ (ပု) [အပါယဒုက္ခ+ ဝိသေသ] အပါယ်ဆင်းရဲအထူး။ သမ္ပရာယိ- ကာ အာပါယိကာ အပါယဒုက္ခဝိသေသာ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၄၉။ သမ္ပရာယိကာ အပါယ- ဒုက္ခဝိသေသာ။ မ၊ဋီ၊၃။၇၂။

အပါယဒုက္ခဟေတုတာ (ထီ) [အပါယဒုက္ခ+ ဟေတု+တာ] အပါယ်ဆင်းရဲ၏ အကြောင်း၏အဖြစ်။ အာယတိံ အပါယဒုက္ခဟေတုတာ- ယ စ ဝဋ္ဋဒုက္ခဟေတုတာယ စ ဒုက္ခံ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၄၅။

အပါယဒုက္ခာဝဟ (တိ) [အပါယဒုက္ခ+အာ+ ဝဟ+အ] အပါယ်ဆင်းရဲကို ဆောင်တတ် သော။ တိတ္ထကရာနံ သာဝကာနံ အပါယ- ဒုက္ခာဝဟံ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိသန္နိတံ ကာရဏ- ဝိသေသံ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၃။

အပါယဒုဂ္ဂတိဝိနိပါတ (ပု) [အပါယ+ဒုဂ္ဂတိ+ ဝိနိပါတ] ချမ်းသာကင်းရာ, ဆင်းရဲ၏တည် ရာ, ပျက်စီး၍ ဖရိုဖရဲကျရာ။ သော အပရိ- မုတ္တော ဝ နိရယာ၊ အပရိမုတ္တော တိရစ္ဆာ- နယောနိယာ၊ အပရိမုတ္တော ပေတ္တိဝိသယာ၊ အပရိမုတ္တော အပါယဒုဂ္ဂတိဝိနိပါတာ။ သံ၊ ၃။၂၉၀။ အံ၊၃။၁၀၄။

အပါယဒွါရ (ပု၊န၊) [အပါယ+ဒွါရ] အပါယ် တံခါး။ အမှာကဠ အပါယဒွါရာနိ ဝိဝဋ္ဋာ- နေဝ။ မမ္ဘု၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၇။ အပါယဒွါရသာ ပိဒ- ဟနကဝါဋ္ဋံ(ပိဓာနကဝါဋ္ဋံ။ ဒီ၊ဋီ။ သီ၊ဋီ၊သစ်။) စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၉၀။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၈၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၂၆၇။ ပုဗ္ဗေဝ သောတာပန္နေန အပါယ- ဒွါရော ပိဟိတော။ ဝဇိရ။၅၃။

အပါယဒွါရပိဒဟန (န) [အပါယဒွါရ+ပိဒဟ- န] အပါယ်တံခါးပိတ်ခြင်း။ အပါယဒွါရပိဒ- ဟနံ သဂ္ဂမောက္ခဒွါရဝိဝရဏံ ....။ မ၊ဋီ၊၁။ ၁၁၉။ သံ၊ဋီ၊၁။၅၂။ အံ၊ဋီ၊၁။၅၃။

အပါယဒွါရပိဓာန (န) [အပါယဒွါရ+ပိဓာန] အပါယ်တံခါးပိတ်ခြင်း။ အပါယဒွါရပိဓာန- တော သဂ္ဂမဂ္ဂဒွါရဝိဝရဏတော။ သာရတ္ထ၊ ၁။၄၁၂။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၇၄။ မ၊ဋီ၊၁။၂၃၁။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၆။

အပါယဒွါရပိဓာယက (တိ) [အပါယဒွါရ+ ပိဓာယက] အပါယ်တံခါးကို ပိတ်တတ်သော၊ အပါယ်တံခါးကို ပိတ်စေတတ်သော။ အပါ- ယဒွါရပိဓာယကံ ကမ္မံ ဒဿေတွာ။ ဣတိ- ဝုတ်၊ဌ။၂၄၇။

အပါယနိဗ္ဗတ္တိ (ထီ) [အပါယ+နိဗ္ဗတ္တိ] အပါယ် ၌ ဖြစ်ခြင်း။ အပါယနိဗ္ဗတ္တိတော ပန မုစ္စိ- တွာ။ ဧ၁၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။

အပါယန္တိသည (တိ) [အပါယန္တိ+သညာ] နို့မတိုက်သော မိန်းမဟု အမှတ်ရှိသော၊သူ။ အပါယန္တိ-ကြည့်။

အပါယန္တိ (ထီ) [န+ပါယန္တိ] နို့မတိုက်သော –နို့စို့သားငယ်မရှိသော–မိန်းမ။ အနာ- ပတ္တိ ပါယန္တိံ အပါယန္တိသညာ ဝုဋ္ဌာပေတိ၊ အပါယန္တိံ အပါယန္တိသညာ ဝုဋ္ဌာပေတိ။ ဝိ၊၂။၄၁၉။

အပါယန္တောဂဓ (တိ) [အပါယ+အန္တောဂဓ] အပါယ်၌–သက်ဝင် – အကျုံးဝင် – သော။ ရောဂါဒိအန္တရာယော ဝါ အယတော အပ-

ဂတတ္တာ အပါယန္တေ္တာဂစ္ဆတိ ဒုဂ္ဂမ္ဗေ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၆၆။

အပါယပဋိသန္ဓိ (ထီ)[အပါယ+ပဋိသန္ဓိ]အပါယ် ပဋိသန္ဓေ။ တေနသ ပုညကမ္မဗလေန ကပ္ပါနံ သတသဟဿံ အပါယပဋိသန္ဓိ နာမ နာ-ဟောသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။ အပါယပဋိသန္ဓိ ကာမသုဂတိပဋိသန္ဓိ ရူပါဝစရပဋိသန္ဓိ အရူပါ-ဝစရပဋိသန္ဓိ စေတိ စတုဗ္ဗိဓာ ပဋိသန္ဓိ နာမ။ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ။၃၁။

အပါယပတန (နပ) [အပါယ+ပတန] အပါယ် သို့ ကျခြင်း။ ဓမ္မဒေသနာဟေတ္တေန အပါယ-ပတနတော ဥဒ္ဓရိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၀။ အပါ-ယပတနာဒိတော ဓာရဏာေန။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၈၅။

အပါယပတိဋ္ဌာန (နပ) [အပါယ+ပတိဋ္ဌာန] အပါယ်၌တည်ခြင်း။ အပါယပတိဋ္ဌာနံ ပန အာဇီဝကနိဂဏ္ဌာဒိပဗ္ဗဇ္ဇံ ဥပဂတေ တိတ္ထက-ရေ....သန္ဓာယ ဝဒတိ။ မ၊ဋီ၊၂။၃၁၉။

အပါယပရာယဏ (တိ) [အပါယ+ပရာယဏ] အပါယ်ဟူသော လည်းလျောင်းရာ ရှိသော၊ သူ။ အပါယပရာယဏမေဝ နံ ကရောတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၇။

အပါယပရိပူရက (တိ) [အပါယ+ပရိပူရက] အပါယ်ကို – ပြည့်စေတတ်သော – ဖြည့်တတ် သော၊ သူ။ သမ္ပရာယေ စ အပါယပရိပူရကော ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၀။ ဣမံ တဏှံ ဝဍ္ဎေန္တော အပါယပရိပူရကော ဘဝိဿာမိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၄။

အပါယပရိပူရဏတ္တ (နပ) [အပါယ+ပရိပူရဏတ္တ] အပါယ်ကို–ပြည့်စေသည် – ဖြည့်သည်–၏ အဖြစ်–ပြည့်စေခြင်း – ဖြည့်ခြင်း။ ပဿတိ ကိရ ဘဂဝါ .... အာဂတပါပဘိက္ခုဘိက္ခုနီ-သိက္ခာမာနာဒီနံ စ အနေကသတာနံ အပါ-ယပရိပူရဏတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၅။

အပါယပါတ (ပု) [အပါယ+ပါတ] အပါယ်သို့ ကျခြင်း။ တံသမင်္ဂီနံ အပါယပါတတော သန္ဓာရဏေန။ မ၊ဋီ၊၁။၂၇၆။

အပါယပူရက (တိ) [အပါယ+ပူရက] အပါယ် ကို – ပြည့်စေတတ် – ဖြည့်တတ် – သော၊ သူ။ သီလဗျသနံ ပတွာ အပါယပူရကော ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၄။ အဝသေသဇနော ပိ မာ အပါယပူရကော အဟောသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂။ အပုညံ ပသဝိတွာ အပါ-ယပူရကာ အဟောသုံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၅။ ကောစိ ဝါ ပန မနံ ပဒုသေတွာ အပါယပူရကော ဘဝေယျ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၀။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အပါယဗဟုတ္တ (နပ) [အပါယ+ဗဟုတ္တ]မကောင်း မှု–များသည်–အားကြီးသည်–၏အဖြစ်?။ "အပါယဗဟုတ္တာ ပန ဒဿိတော"ကိ ဝုတ္တံ။ ဝဇိရ။၅၃၃။

အပါယဗျသန (နပ) [အပါယ+ဗျသန] အစီး အပွါးမဲ့ခြင်း, ပျက်စီးခြင်း၊ ကြီးစွာသော ပျက်စီးခြင်း။ အနယဗျသန (သံ၊ဋီ၊၂။၁၃၅) ကြည့်။

အပါယဘယ (နပ) [အပါယ+ဘယ] အပါယ် ဘေး။ အပါယဘယံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿာပိ ဝီရိ-ယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၃။ သောတာပန္နဘာဝံ ဥ တွာ အပါယဘယေဟိ ဝုဋ္ဌိတကာလတော ပဋ္ဌာယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၈။ အပါယဘယေန စိတ္တံ တဇ္ဇေတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၉။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၅၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၉၈-တို့လည်း ကြည့်။)

အပါယဘယပစ္စဝေက္ခဏ (နပ၊ထီ)[အပါယဘယ+ပစ္စဝေက္ခဏ] အပါယ်ဘေးကို ဆင်ခြင်ခြင်း။ ကုလပုတ္တော အပါယဘယပစ္စဝေက္ခဏာဒီနာ အတ္တနာဝ အတ္တာနံ စောဒေန္တော။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။ အပါယဘယပစ္စဝေက္ခဏာဒယော

သမုတ္တေဇနဝသေန။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၃၁။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၃၇။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၅၉။ (မ၊ဋီ၊၁။၃၈၈-၌ အပါယပစ္စဝေက္ခဏာဒယော-ဟု ရှိသည်။)

အပါယဘယပစ္စဝေက္ခဏတာ (ထီ) [အပါယဘယ+ပစ္စဝေက္ခဏတာ] အပါယ်ဘေးကို–ဆင်ခြင်သည်၏ အဖြစ်–ဆင်ခြင်ခြင်း။ အပိစ ကောဒသ ဓမ္မာ ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပ္ပါဒါယ သံဝတ္တန္တိ အပါယဘယပစ္စဝေက္ခဏတာ ....။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၅။

အပါယဘယဘီတ (တိ) [အပါယဘယ+ဘီတ] အပါယ်ဘေး – မှ – ကို–ကြောက်ရွံ့သော၊သူ။ ဧကစ္စော အပါယဘယဘီတော ဟုတွာ ပါပကမ္မံ န ကရောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၇။

အပါယဘယဝိနိမုတ္တတာ (ထီ) [အပါယဘယ+ဝိနိမုတ္တ+တာ] အပါယ်ဘေးမှ လွတ်မြောက်သည်၏အဖြစ်။ အပါယဘယဝိမောက္ခ-ကြည့်။

အပါယဘယဝိမောက္ခ (ပု) [အပါယဘယ+ဝိမောက္ခ] အပါယ်ဘေးမှ လွတ်မြောက်ခြင်း။ အဗြဟ္မစရိယာ ဝေရမဏိယာ .... အပါယဘယဝိမောက္ခော ....။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၂၄။ (ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၄-၌ အပါယဘယဝိနိမုတ္တတာ-ဟု ရှိသည်။)

အပါယဘယသန္တဇ္ဇန (န) [အပါယဘယ+သန္တဇ္ဇန] အပါယ်ဘေးဖြင့် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း။ သိနေရုပါဒေ ပက္ခိပန္တော ဝိယ အပါယဘယသန္တဇ္ဇနေန နိဂ္ဂဟေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၅။

အပါယဘယသမတိက္ကမန (န) [အပါယဘယ+သမတိက္ကမန] အပါယ်ဘေးကို လွန်မြောက်ခြင်း။ အပါယဘယသမတိက္ကမနတော အဿာသံ ပတ္တတ္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ။၄၀၅။

အပါယဘဝ (ပု) [အပါယ+ဘဝ] အပါယ်ဘဝ။ ဘဝဝသေန ပန သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ အပါယဘဝတော ဝုဋ္ဌာတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၇။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ စေတ္ထ အပါယဘဝံ နိရောဓေတိ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၅။ သီလေနေဝ အတိက္ကမိတဗ္ဗာ အပါယဘဝဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၁။

အပါယဘာဂီ (တိ) [အပါယ+ဘာဂ+ဤ] အပါယ်လျှင် – အပါယ် ဟူသော – အဖို့ရှိသော။ ဝိဝါဒံ ကလဟံ ဘယတော ဒိသွာ "အပါယဘာဂီ"တိ ဒိသွာ ဥ တွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၇။ အပါယဒုက္ခဘာဂီ လည်း ကြည့်။

အပါယဘီတ (တိ) [အပါယ+ဘီတ] အပါယ်–မှ–ကို–ကြောက်ရွံ့သော၊သူ။ သြတ္တပ္ပေန အပါယဘီတော ပါပံ န ကရောတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၅၂။

အပါယဘူမိ (ထီ) [အပါယ+ဘူမိ] အပါယ်ဘုံ၊ (အပါယ်လေးဘုံ—ငရဲ, တိရစ္ဆာန်, ပြိတ္တာ, အသူရကာယ်။) န တေ ဂမိဿန္တိ အပါယဘူမိံ။ ဒီ၊၂။၂၀၄။ သံ၊၁။၂၅။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။ န ဂစ္ဆိ ကပ္ပါနိ အပါယဘူမိံ။ အပ၊၂။၁၆၀။ အပါယဘူမိံ အနောက္ကမိတွာ သဂ္ဂေ တေ တံ ဝိပစ္စတု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၅၈။ အပါယဘူမိ ကာမသုဂတိဘူမိ ရူပါဝစရဘူမိ အရူပါဝစရဘူမိ စေတိ စတဿော ဘူမိယော နာမ။ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ။၂၉။ ပုညသမ္မတာ အယာ ယေဘုယျေန အပဂတောတိ အပါယော၊ သောယေဝ ဘူမိ ဘဝန္တိ ဧတ္ထ သတ္တာတိ အပါယဘူမိ။ ဝိဘာဝိနီ။၁၆၁။

အပါယမဂ္ဂ (ပု) [အပါယ+မဂ္ဂ] အပါယ်–လမ်း–ခရီး။ ဘဝံ ဂေါတမော မမ ဗြဟ္မဏပုတ္တံ အပါယမဂ္ဂတော ဥဒ္ဓရိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၇။ ပဌမံ ဝဋ္ဋေတဗ္ဗံ အပါယမဂ္ဂံ ဒဿေန္တော။ ပ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၅။ တယာ မဟာဇ-

နော အပါယမဂ္ဂေ ဩတာရိတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၅။ အပါယမဂ္ဂံ သမာဇုဋ္ဌော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၅၅။

အပါယမဂ္ဂပရိပန္ထ (ပု) [အပါယမဂ္ဂ+ပရိပန္ထ] အပါယ်–လမ်း–ခရီး–၏–အတားအဆီး–အနှောက်အယှက်–ဘေးရန်။ လောကုတ္တရသခါတဿ အပါယမဂ္ဂပရိပန္ထဿ ဆိန္နတ္တာတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၇၈။

အပါယမဇ္ဈ (နု) [အပါယ+မဇ္ဈ] အပါယ်၏ အလယ်။ အပါယမဇ္ဈေ သံသရဏဟေတုတာယ နန္ဒိရာဂေါဝ "မဇ္ဈေ သံသာဒေါ"တိ ဝုတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၃၃။

အပါယမဟောဃ (ပု) [အပါယ+မဟောဃ] အပါယ်ဟူသော ကြီးစွာသော ရေအယဉ်။ အပါယမဟောဃာတိက္ကမနေ သံသာရမဟောဃာတိက္ကမနေ စ ကိလေသေဟိ အသံသီဒနဋ္ဌေန သေတု။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၁။

အပါယမုခ (နု) [အပါယ+မုခ] (၁) ကင်းကွာတတ်သောကရား–ပျက်စီးခြင်း–၏ အကြောင်း။ (၂) ကင်းကွာကြောင်း–ပျက်စီးကြောင်း–ဟူသော အကြောင်း။ စတ္တာရိအပါယမုခါနိ....။ ဒီ၊၁။၉၄။ အံ၊၃။ ၁၀၉။ ဆ စ ဘောဂါနံ အပါယမုခါနိ န သေဝတိ။ ဒီ၊၃။၁၄၇။ မဟာနိ၊၂၀၅။ အပါယမုခါနီတိ ဝိနာသမုခါနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၆။ အပါယမုခါနီတိ ဝိနာသဿ ဌာနာနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၀။ အပါယမုခါနိ န သေဝတီတိ ဘောဂါနံ ဝိနာသဒွါရာနိ န သေဝတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၁၀။ အပေတ္တိ အပဂစ္ဆန္တိ, အပေတိ ဝါ ဧတေဟီတိ အပါယာ၊ အပါယာနံ, အပါယာ ဧဝ ဝါ မုခါနိ ဒွါရာနီတိ အပါယမုခါနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၂၈။ (အံ၊ဋ္ဌီ၊ ၃။၂၄၄-လည်း ကြည့်။) (၃) ရေထွက်ရာ–ရေထုတ်ရာ–လမ်း–အပေါက်–မြောင်း။ ယာနိ စ အပါယမုခါနိ၊ တာနိ ဝိဝရေယျ။.... တာနိ ပိဒဟေယျ။ အံ၊၁။၄၇၅။ အံ၊၃။၁၀၉။ အပါယမုခါနီတိ အပဝါဟနစ္ဆိဒ္ဒါနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၅၄။ အပါယမုခါနီတိ အပဂမနမဂ္ဂါ၊ အပေန္တိ အပဂစ္ဆန္တိ ဧတေဟီတိ ဟိ အပါယာ၊ တေ ဧဝ မုခါနီတိ အပါယမုခါနိ။ တာနိ စ ဥဒကနိက္ခမနစ္ဆိဒ္ဒါနီတိ အာဟ "အပဝါဟနစ္ဆိဒ္ဒါနီ"တိ၊ အပါယသင်္ခါတာနိ ဥဒကနိက္ခမနစ္ဆိဒ္ဒါနီတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၃၅၃။

အပါယလောက (ပု) [အပါယ+လောက] အပါယ်လောက၊ အပါယ်ဘုံ။ အပါယလောကေ မနုဿလောကေ ဒေဝလောကေ။ မဟာနိ။၇၊၂၂၊၃၅။ = ဝဓိုသင်္ခါတဿ အယဿ အဘာဝေန အပါယော၊ တသ္မိံ အပါယလောကေ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇။ အပါယလောကေပိ ဒေဝမနုဿလောကေပိ။ မာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၄၃။ ယမလောက (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၂) လည်း ကြည့်။

အပါယဝိနိမုတ္တ (တိ) [အပါယ+ဝိနိမုတ္တ] အပါယ်မှလွတ်သော၊သူ။ စတုအပါယဝိနိမုတ္တာ ဥတ္တရမာတာ ယက္ခိနီ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၀၀။

အပါယဝိနိမုတ္တက (တိ) [အပါယဝိနိမုတ္တ+က] အပါယ်မှလွတ်သော၊သူ။ စတုအပါယဝိနိမုတ္တကာ ဥတ္တရမာတာဒယော အပေ့သက္ခာ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၁၀။ အပါယဝိနိမုတ္တကံ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနမ္ပိ။ သိ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၁၇၁။

အပါယဝိနိမုတ္တိသမ္ဘဝ (ပု) [အပါယဝိနိမုတ္တိ+သမ္ဘဝ]အပါယ်မှလွတ်မြောက်ခြင်း၏ ဖြစ်သင့်ခြင်း။ သမ္မတ္တနိယာမောက္ကမနေန ဟိ အပါယဝိနိမုတ္တိသမ္ဘဝေါ။ သိ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၁၇၁။ မ၊ဋ္ဌီ၊ ၁။၂၃၂။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၇။ (သာရတ္ထ၊၁။၄၁၄။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၇၅-၆-တို့၌ အပါယဝိနိမုတ္တသမ္ဘဝေါဟု ရှိသည်။)

အပါယသံဝတ္တနိက(ယ) (တိ) [အပါယ+သံ+ဝတု + အနီယ၊ အပါယသံဝတ္တန + ဏက] အပါယ်အလို့ငှါဖြစ်သော၊ အပါယ်၌ ဖြစ်စေတတ်သော၊ အပါယ်၌ ဖြစ်ခြင်းအကျိုးရှိသော။ အယံ ကိလေသော ဝဍ္ဎိတွာ အပါယသံဝတ္တနိကော ဟောတိ။ မ၊ငွ၊၁။ ၆၈။ သာဝဇ္ဇံ အပါယသံဝတ္တနိကံ ကမ္မံ အကတမေဝ သေယျော ဝရံ ဥတ္တမံ။ ဓမ္မ၊ငွ၊၂။ ၃၀၃။ အပါယသံဝတ္တနိယေန ဝါ ကမ္မုနာ...။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၃၅။

အပါယသံဝတ္တနိကဝဋ္ဋ (န) [အပါယသံဝတ္တနိက+ဝဋ္ဋ] အပါယ်၌ဖြစ်စေတတ်သောအပြစ်။ ဝိပါကဿ အပါယသံဝတ္တနိကဝဋ္ဋဝသေန။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၇၀။

အပါယသတ္တ (ပု) [အပါယ+သတ္တ] အပါယ်သတ္တဝါ၊ အပါယ်၌ဖြစ်သောသတ္တဝါ။ ကေစ္စေ အာပါယိကေ နေရယိကေ ဌပေတွာ သေသအပါယသတ္တာပိ နိဗ္ဗဒ္ဓဝတ္ထုသ္မိံ ယေဝ ဝသံ ဝတ္တေန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ငွ။၂၈၅။ န ဟိ "သဗ္ဗေ အပါယသတ္တာ တဒါ ရူပါရူပဘဝေသု ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ"တိ သက္ကာ ဝိညာတုံ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၈၀။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၅၅။

အပါယသမတိက္ကမ (ပု) [အပါယ + သမတိက္ကမ] အပါယ်ကိုလွန်မြောက်ခြင်း။တဒင်္ဂပ္ပဟာနေန ဝါ နေသံ အပါယသမတိက္ကမော ဒဿိတော။ ထေရ၊ငွ၊၁။၁၅။

အပါယသမတိက္ကမနုပါယ (ပု) [အပါယ+သမတိက္ကမန+ဥပါယ]အပါယ်ကိုလွန်မြောက်ခြင်း၏–အကြောင်း–ဥပါယ်၊ အပါယ်လေးပါးတို့မှ လွတ်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်း။ သီလေန အပါယသမတိက္ကမနုပါယော ပကာသိတော ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၅။ သီလံ.... စတူဟိ အပါယေဟိ ဝိမုတ္တိယာ ကာရဏန္တိ အာဟ "သီလေန....ဟောတီ"တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၀။

အပါယသမုဒ္ဒ (ပု) [အပါယ+သမုဒ္ဒ] အပါယ်ဟူသောသမုဒ္ဒရာ။ စတူသု အပါယသမုဒ္ဒေသု နိမုဇ္ဇာပေတိ။ ဓမ္မ၊ငွ၊၁။၂၂၈။ အပါယသမုဒ္ဒေ ပက္ခိပတိ။ ဓမ္မ၊ငွ၊၂။၂၇၀။ အပါယတိရ-လည်းကြည့်။

အပါယသမုဒ္ဒါဘိမုခ (တိ) [အပါယသမုဒ္ဒ+အဘိမုခ] အပါယ်သမုဒ္ဒရာသို့ လှည့်သော မျက်နှာရှိသော၊ အပါယ်သမုဒ္ဒရာသို့ ရှေးရှုမျက်နှာမူသော။ တဏှာသောတောပိ....အပါယသမုဒ္ဒါဘိမုခေါ အနုပ္ပဗန္ဓေန ပဝတ္တတိ။ ဣတိဝုတ်၊ငွ။၃၂၇။

အပါယသမ္ဗန္ဓ (တိ) [အပါယ+သမ္ဗန္ဓ] ရေထွက်ရာ–ရေထုတ်ရာ–လမ်း –အပေါက်–ပြွန်နှင့်ပြည့်စုံသော။ န အာယသမ္ဗန္ဓံ ဟောတိ၊ န အပါယသမ္ဗန္ဓံ ဟောတိ။ အံ၊၃။၆၉။ န အပါယသမ္ဗန္ဓန္တိ ပစ္ဆာဘာဂေ ဥဒကနိဂ္ဂမနမဂ္ဂသမ္ဗန္ဓံ န ဟောတိ။ အံ၊ငွ၊၃။၂၂၉။

အပါယသမ္ပာပက (တိ) [အပါယ+သမ္ပာပက] အပါယ်သို့ ရောက်စေတတ်သော။ ဟေဋ္ဌာ အပါယသမ္ပာပကာနိ ပဋ္ဌောရမ္ဘာဂိယသံယောဇနာနိ။ ဓမ္မ၊ငွ၊၂။၃၇၅။

အပါယသမ္ပာပကတ္တ (န) [အပါယသမ္ပာပက+တ္တ] အပါယ်သို့ ရောက်စေတတ်သည်၏အဖြစ်။ ကုစ္ဆိတဇောဂုစ္ဆိဘူတင္ဌာနဂမနကေပဒိကမဂ္ဂေါ ဝိယ အပါယသမ္ပာပကတ္တာ ကုမ္မဂ္ဂေါ။ သံ၊ငွ၊၃။၁၀၆။

အပါယသမ္ပာပန (န) [အပါယ+သမ္ပာပန] အပါယ်သို့ရောက်စေခြင်း။ တံ န သေဝေယျ ဝိညူဟိ ဂရဟိတတ္တာ အပါယသမ္ပာပနတော စ။ ထေရ၊ငွ၊၂။၂၄၉။

အပါယသဟာယ (ပု) [အပါယ + သဟာယ] ပျက်စီးကြောင်း–စည်းစိမ်ပျက်ကြောင်း –တို့၌ အဖော်သဟဲဖြစ်သော၊ သူ။ သူငယ်ချင်း–အဖော်သဟဲ–ဆိုး–ပျက်။ အပါယ-

သဟာယော အမိတ္တော မိတ္တပတိရူပကော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒီ၊၃၊၁၅၁။ အပါယသဟာယောတိ ဘောဂါနံ အပါယေသု သဟာယော ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၃၁။ အပါယေသု ဗျသနဟေတူသု သဟာယော ဟောတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၃၅။

အပါယဟေတု (ပု) [အပါယ+ဟေတု] အပါယ်၏အကြောင်း၊ အပါယ် ရောက်ကြောင်း။ အပါယဟေတုနော ရာဂဿ အဘာဝေန။ ဝိမတိ၊၁။၁၁၅။

အပါယဟေတုက (တိ) [အပါယ+ဟေတု+က] အပါယ်၏ အကြောင်း – အပါယ် ရောက်ကြောင်း–ဖြစ်သော။ အဥ္ဈေသဥ္စ အပါယဟေတုကာနံ ဂုဏဲကုသလာနံ။ ဝိမတိ၊၁။ ၁၁၅။

အပါယာဘိမုခ (တိ) [အပါယ+အဘိမုခ] အပါယ်သို့ လှည့်သော မျက်နှာရှိသော၊ အပါယ်သို့ ရှေးရှု မျက်နှာမူသော၊သူ။ သစာယံ ရာဇာ မယိ အပရဇ္ဈေယျ၊ အပါယာဘိမုခေါ ဘဝေယျ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၁-၂။

အပါယာပိ (ကြိ) အပယာတိ-ကြည့်။

အပါယိ (ကြိ) ပါတိ (ပိဝတိ) ကြည့်။

အပါယိက (တိ) [အပါယ+ဣက] အပါယ်၌ ဖြစ်သော၊ သူ။ အပါယ်သူ အပါယ်သား။ အပါယိကာပိ "နာနတ္တကာယာ ဧကတ္တသညိနော"တိ သင်္ခံ ဂစ္ဆန္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၅။ အပါယိကဿ ဒုက္ခဿ။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၁၀၄။ အာပါယိက-လည်း ကြည့်။

အပါယိမှ (ကြိ) ပိဝတိ-ကြည့်။

အပါယိမှဝဂ္ဂ (ပု) [အပါယိမှ+ဝဂ္ဂ] အပါယိမှ ဝဂ်၊ အပါယိမှ-ဂါထာကို အစအဦး ပြု၍ စုပေါင်း ထားအပ်သော ဇာတ်ဆယ်ခု အပေါင်း။ ဇာ၊၁။၁၉-၂၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၀-၄၀၂။

အပါယုပပတ္တိသံဝတ္တနိက (တိ) [အပါယ+ဥပပတ္တိ+သံ+ဝတု+အနိယ။ အပါယ+ဥပပတ္တိ+သံဝတ္တန+ဣက] အပါယ်၌ ဖြစ်ခြင်း အလို့ငှါဖြစ်သော၊ အပါယ်ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ အပါယ်၌ ဖြစ်ခြင်း အကျိုးရှိသော။ ဟေဋ္ဌာ အပါယုပပတ္တိသံဝတ္တနိကာနိ ပဥ္စ ဩရမ္ဘာဂိယသံယောဇနာနိ။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။၂၅၅။

အပါယုပ္ပတ္တိ (ထီ) [အပါယ+ဥပ္ပတ္တိ] အပါယ်၌ ဖြစ်ခြင်း။ မနုဿဒေါဘဂ္ဂံ ဝါ ဟိ အပါယုပ္ပတ္တိံ ဝါ သဗ္ဗာ ပမာဒမူလိကာယေဝ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၈။ ဘာဂဝတော ဝစနံ အသမ္မုဋ္ဌိစ္စန္တဿ အပါယုပ္ပတ္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၃၂။

အပါယုပ္ပတ္တိဇနက (တိ) [အပါယုပ္ပတ္တိ+ဇန+ဏွု] အပါယ်၌ ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းကို – အပါယ်ပဋိသန္ဓေကို – ဖြစ်စေတတ်သော။ ရာဂေါ ဝိသမလောဘော ဝိယ န ဧကန္တတော အပါယုပ္ပတ္တိဇနကော။ အံ၊ ဋီ၊၂။၁၂၈။

အပါယုပ္ပါဒနကုသလတာ (ထီ) [အပါယုပ္ပါဒန+ကုသလ+တာ] မကြီးပွါးခြင်းကို–အကျိုးစီးပွါး ဆုတ်ယုတ် ပျက်စီးခြင်းကို – ဖြစ်စေခြင်း၌ လိမ္မာသည်၏အဖြစ်။ အပါယကောသလ္လ-ကြည့်။

အပါယုပ္ပါဒနသမတ္ထတာ (ထီ) [အပါယုပ္ပါဒန+သမတ္ထ+တာ] မကြီးပွါးခြင်းကို – အကျိုးစီးပွါး ဆုတ်ယုတ် ပျက်စီးခြင်းကို – ဖြစ်စေခြင်း၌ စွမ်းဆောင်နိုင်သည်၏ အဖြစ်။ ဇဝံ မညတိ "အပါယုပ္ပါဒနသမတ္ထတာ အပါယကောသလ္လံ နာမ သိယာ"တိ၊ တံ ပန တဿ မတိမတ္တံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၈၀။ အပါယကောသလ္လ-လည်း ကြည့်။

အပါယူပဂ (တိ) [အပါယ+ဥပ+ဂမု+ကွိ] အပါယ်သို့ ကပ်ရောက်သော၊ သူ။ ကေစိ အပါယူပဂါ။ နေတ္တိ။ ၇ဂ။ အာဃာတံ ဇနိတွာ အပါယူပဂေါ ဘဝေယျ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၇။ တထာဂတေ အာဃာတံ ဇနိတွာ အပါယူပဂါ ဘဝေယျုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၅၃။ အယံ မယိ မနံ ပဒေါသေတွာ အပါယူပဂေါ မာ အဟောသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂ဂ၄။

အပါယူပပတ္တိ (ထီ) [အပါယ+ဥပပတ္တိ] အပါယ်၌ ဖြစ်ခြင်း၊ အပါယ်၌ ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း။ အပါယူပပတ္တိတော နိဿရဏ-တွာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၉၅။ အပါယုပပတ္တိ အနုပ-ဂန္တွာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၂၃၁။

အပါယူပပတ္တိနိဗ္ဗတ္တနက (တိ) [အပါယူပပတ္တိ+နိဗ္ဗတ္တနက] အပါယ်–၌ဖြစ်ခြင်း–ပဋိသန္ဓေ–ကို ဖြစ်စေတတ်သော။ အပါယူပပတ္တိ-နိဗ္ဗတ္တနကာနိ ပဉ္စောရမ္ဘာဂိယာနိ သံယောဇ-နာနိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ဂ၂။

အပါယူပပတ္တိဖလ (တိ) [အပါယူပပတ္တိ+ဖလ] အပါယ်၌ ဖြစ်ခြင်းဟူသော အကျိုးရှိသော။ သဗ္ဗေပိ အပါယူပပတ္တိဖလာ စေဝ သုဂတိ-ယမ္ပိ အပ္ပါယုကတာဒိနာနာဝိဓအနိဋ္ဌဖလာ စ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၂၂။

အပါယူပပတ္တိသမ္ဘဝ (ပု) [အပါယူပပတ္တိ+သမ္ဘဝ] အပါယ်၌ ဖြစ်ခြင်း–အပါယ်၌ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း–၏ ဖြစ်သင့်ခြင်း။ အပါယူ-ပပတ္တိဟေတုဘာဝ-ကြည့်။

အပါယူပပတ္တိဟေတုဘာဝ (ပု) [အပါယူပပတ္တိ+ဟေတု+ဘာဝ] အပါယ်၌ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း၏အဖြစ်။ အပါယူပပတ္တိဟေတု-ဘာဝေန အနတ္ထာယ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၆၅။ မစ္ဆေရမလပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တာနံ အပါယူပပတ္တိ-ဟေတုဘာဝတော (အပါယူပပတ္တိသမ္ဘဝ-

တော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊ ၁)။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၂ဂ၃။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊ ၁။ ၇၄။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၁။ ၂၆၀။

အပါယေသိ (ကာ၊ကြိ) ပါယေတိ-ကြည့်။

အပါရ (နု) [နု+ပါရ။ ပါရတော အညံ တီရံ အပါရံ။ ခုန်၊ဋ္ဌီ။ ၆၆၅။] (၁) (က) ဤမှာ ဖက်ကမ်း။ သြရိမေ တီရေ ဌိတော ပါရိမံ တီရံ အဝှေယျ "ဧဟိ ပါရာပါရံ၊ ဧဟိ ပါရာ-ပါရ"န္တိ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၃၀။ ဧဟိ ပါရာပါရန္တိ အမ္ဘော ပါရ အပါရံ ဧဟိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၃၄။ အပါရန္တိ သြရိမတီရံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊ ၁။ ၄၀၁။ သီ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၂၉။ အပ္ပကာ တေ ကုလံ ဇန္တီ အပါရာ ပါရဂါမိနော။ ဒီ၊ ၂။ ၇၆။ ဥဒါန။ ၁ဂဂ။ (ခ) ဤမှာ ဖက်ကမ်းဟူသော–နိဗ္ဗာန်တည်း ဟူသော ပါရမရှိရာဖြစ်သော–သံသာရဝဋ်။ အပါရာ ပါရံ ဂမနာယ။ သံ၊ ၃။ ၁၉။ အံ၊ ၃။ ၂၅၉။ အပါရာ ပါရံ ဂမနာ-ယာတိ သြရိမတီရဘူတာ တေဘူမကာ-ဝဋ္ဋာ နိဗ္ဗာနပါရံ ဂမနတ္ထာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂ဂ၇။ အပါရာ ပါရန္တိ ဝဋ္ဋတော နိဗ္ဗာနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၆ဂ။ ယော နံ အဓိဂစ္ဆတိ၊ တံ ပါရေတိ ဂမေတီတိ ပါရံ၊ နိဗ္ဗာနံ။ တဗ္ဗိ-ပရိယာယ နတ္ထိ ဧတ္ထ ပါရန္တိ အပါရံ၊ သံ-သာရော။ သံ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။ ၄၀၇-ဂ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊ ၃။ ၃၀၅။ အပါရာ ပါရံ ဂစ္ဆေယျ၊ ဘာဝေန္တော မဂ္ဂ-မုတ္တမံ။ သုတ္တနိ။ ၄၄၉။ စူဠနိ။ ၂၁။ ဝံ မေ ဘယဇာတဿ၊ အပါရာ ပါရမေသ-တော။ ထေရ။ ၃၂၄။ အပါရာ သြရိမတီရ-တော သပ္ပဋိဘယတော သံသာရဝဋ္ဋတော.... ပါရံ နိဗ္ဗာနံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂ဂ၇။ (၂) (က) ထိုမှာဖက်ကမ်း။ အတိဏ္ဏံယေဝ ယာစဿု၊ အပါရံ တာတ နာဝိက။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃၇။ အပါ-ရန္တိ တာတ နာဝိက ပရတီရံ အတိဏ္ဏမေဝ ဇနံ သြရိမတီရေ ဌိတညေဝ ဝေတနံ ယာ-စဿု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၁၆။ (ခ) ထိုမှာဖက်ကမ်း ဟူသော ဗာဟိရာယတန ခြောက်ပါး။ ယဿ ပါရံ အပါရံ ဝါ၊ ပါရာပါရံ န ဝိဇ္ဇတိ။

ဓမ္မ။၆၈။ ပါရန္တိ အဇ္ဈတ္တိကာနိ ဆ အာယ-တနာနိ၊ အပါရန္တိ ဗာဟိရာနိ ဆ အာယတ-နာနိ။ ဓမ္မ၊၃၊၂။၃၉၅။ (တိ) (၃) အပိုင်းအခြား–အကန့်အသတ်–မရှိသော။ မဟာ-သမုဒ္ဒံ ဂမ္ဘီရံ ဝိတ္ထတံ အဂါဓမပါရံ ဒိသွာ ဘာယေယျ။ မိလိန္ဒ။၁၁၁။ ယထာ ပန အာကာသဿ အန္တော နတ္ထိ၊ အထ ခေါ အနန္တော အပ္ပမေယျော အပါရော၊ ဝေ ဘဂဝါပိ ဗုဒ္ဓဂုဏေဟိ အနန္တော အပ္ပမေ-ယျော အပါရော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဌ။၂၀၆။

အပါရဂင်္ဂါ (ထီ) [အပါရ+ဂင်္ဂါ] ဂင်္ဂါမြစ်၏ ဤမှာဖက်၊ ဂင်္ဂါမြစ်၏ အနောက်ဖက်။ တမ္ဗ-ပဏ္ဏိဒီပေပိ အပါရဂင်္ဂါယ ဘိက္ခူ လောဟ-ပါသာဒေ သန္နိပတိံသု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၂။ အပါရဂင်္ဂါယာတိ ဂင်္ဂါယ ဩရိမတ္တရေ။ ဒီ၊ ဋီ၊၂။၁၇၈။ (ဤ၌ ဂင်္ဂါမြစ်အရ သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိ မဟာဝေလိ (မဟာဝါလုက) ဂင်္ဂါခေါ် မြစ်ကိုယူ။ အနုရာဓပုရမြို့သည် ယင်းမြစ်၏ အနောက်ဖက်တွင် ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် အနု-ရာဓပုရမြို့မှ ကြည့်လျှင် ယင်းမြို့ အဝင်အပါ မဟာဝေလိဂင်္ဂါမြစ်၏အနောက်ဖက်နယ်များ သည် အပါရဂင်္ဂါ (ဂင်္ဂါမြစ်၏ ဤမှာဖက်) ဖြစ်၍ ယင်းမြစ်၏ အရှေ့ဖက်ရှိနယ်များသည် ပါရဂင်္ဂါ(ဂင်္ဂါမြစ်၏ ထိုမှာဖက်)ဖြစ်သည်။)

အပါရဒဿီ (တိ) [န+ပါရ+ဒိသ+ဏီ] ထိုမှာဖက်ကမ်း–ထိုမှာဖက်ကမ်းဟူသော နိဗ္ဗာန်–ကို မမြင်သော၊သူ။ အတီရဒဿီ အပါရဒဿီ ဗဒ္ဓေါ ဇီယတိ။ သံ၊၂။၁၃၄။ အပါရဒဿီတိ ပါရံ ဝုစ္စတိ နိဗ္ဗာနံ၊ တံ န ပဿတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၅။ ပါရံ ဝုစ္စတိ နိဗ္ဗာနံ သံသာရဿ ပါရိမန္တံ ကတွာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၅၉။

အပါရနေယျ (တိ) [န+ပါရ+နေယျ] တဖက်ကမ်း – အပြီးအဆုံး–သို့– မဆောင်နိုင်–မရောက်စေနိုင်–သော။ အပါရနေယျံ ယံ

ကမ္မံ။ ဇာ၊၂။၁၅၉။ အပါရနေယျန္တိ ဝါယာ-မေန မတ္တကံ အပါပေတဗ္ဗံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၄၅။

အပါရာဇိက (တိ) [န+ပါရာဇိက] ပါရာဇိက အာပတ်သို့ မရောက်သော၊ ပါရာဇိက မကျသော၊သူ။ "သကာယ ပဋိညာယ နာသေ-ထာ"တိ ဝုတ္တေ ပန အပါရာဇိကာပိ အတ္တနော ဝစနေန နာသေတဗ္ဗာ ဇာတာတိ အဓိပ္ပါ-ယော။ ဝဇီရ။၁၉၆။ သမာနသံဝါသက (မ၊ ဋီ၊၃။၂၉၇။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၁၆။ မူလဋီ၊၂။၂၀၇) လည်း ကြည့်။

အပါရာဇိကခေတ္တ (န) [အပါရာဇိက+ခေတ္တ၊ န+ပါရာဇိက+ခေတ္တ] ပါရာဇိက၏ ခေတ် မဟုတ်သော၊ ပါရာဇိက ကျနိုင်သော–ခေတ် –အပိုင်းအခြား – မဟုတ်သော–အရပ်–နေရာ။ ဟတ္ထဂ္ဂဟဏဥ္စ အညမ္ပိ အပါရာဇိ-ကက္ခေတ္တေ ဂဟဏဥ္စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၇-၈။ ယဿ ကဿစိ အပါရာဇိကခေတ္တဘူတဿ အင်္ဂဿ ဂဟဏံ။ ကခါ။၂၉၆။ အပါရာဇိကက္ခေတ္တေ ဂ္ဂတ္ထိသရီရေပိ ဥပက္ကမန္တဿ။ ဝိမတိ၊၁။ ၁၄၅။

အပါရာဇိကဝတ္ထု (န) [အပါရာဇိက+ဝတ္ထု] ပါရာ-ဇိက-မကျသော ရဟန်း၏ အဖြစ်။ ယော ဘိက္ခုဘာဝေန မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝတိ၊ သော ဝေ အဘဗ္ဗော၊ နာယံ အပါရာဇိ-ကဝတ္ထူတိ စေ?။ ကခါ၊ဋီ၊ဟောင်း။၄၅။

အပါရာဇိကထေယျဘာဝ (ပု) [အပါရာဇိက+ ထေယျဘာဝ] ပါရာဇိက-မကျသော ခိုးသူ၏ အဖြစ်။ အပါရာဇိကထေယျဘာဝေ သတိ သဟဓမ္မိကဘာဝေါတိ စေ?။ ဝဇီရ။၃၃၃။

အပါရာဇိကဝတ္ထုက (တိ) [န+ပါရာဇိကဝတ္ထု+ က] ပါရာဇိက–ကျလောက်သော – ကျနိုင် သော – ဝတ္ထု မဟုတ်သော။ အပါရာဇိက-ဝတ္ထုကေပိ စိတ္တာဒိက္ကတ္ထိရူပေ။ ဝိမတိ၊၁။ ၁၉၉။

အပါရိပူရီ (ထီ) [န+ပါရိပူရီ] မပြည့်စုံခြင်း၊ ထက်ဝန်းကျင်မှ မပြည့်စုံခြင်း။ ဣမေသံ ပဥ္စန္နံ အင်္ဂါနံ ပါရိပူရိယာဝ ဟောတိ န အပါရိပူရိယာ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၆၀။ အနုဋီ၊၂။၂၀၇။ သီလဿ အနုဂ္ဂဏှနံ....အပါရိပူရိယံ ပူရဏဋ္ဌ။ အနုဋီ၊၃။၅၁။

အပါရိဝါသိက (တိ) [န+ပါရိဝါသိက] ညဉ့်လွန်ထားအပ်သည် မဟုတ်သော၊ ချက်ပြုတ်ကြော်လှော်ပြီးစဖြစ်သော၊ အနံ့အရသာနှင့်ပြည့်စုံသော။ ပစ္စဂ္ဃ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉၂) ကြည့်။

အပါရိသုဒ္ဓိ (ထီ) [န+ပါရိသုဒ္ဓိ] မစင်ကြယ်ခြင်း၊ ထက်ဝန်းကျင်မစင်ကြယ်ခြင်း။ ယောဋ္ဌာ တီသု ဈာနေသု ဝိဇ္ဇမာနာယပိ တတြမဇ္ဈတ္တတာယ ပစ္စနီကာဘိဝနတော သဟာယပစ္စယဝေကလ္လတော စ အပါရိသုဒ္ဓိ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၁၉၂။

အပါရိသုဒ္ဓိပစ္စယ (ပု) [အပါရိသုဒ္ဓိ+ပစ္စယ] မစင်ကြယ်ခြင်း၏ အကြောင်း၊ အာပတ်မှ-မစင်ကြယ် - မကင်းလွတ် - ခြင်း၏ အကြောင်း။ တံ ဟိ ကတံ ပါရိသုဒ္ဓိပစ္စယော ဟောတိ၊ အကတံ အပါရိသုဒ္ဓိပစ္စယော။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊ဟောင်း။၇။

အပါရိသုဒ္ဓိလေသ (ပု) [အပါရိသုဒ္ဓိ+လေသ] မစင်ကြယ်ခြင်း၏ - စိုးစဉ်းအငြိအကပ် - အနည်းငယ်-တစိတ်တဒေသ၊ စိုးစဉ်းငြိကပ်သော-အနည်းငယ်သော - တစိတ်တဒေသ -မစင်ကြယ်ခြင်း။ ဝိနယေ အပကတညုတာဝသေန သိယာ တေသံ အပါရိသုဒ္ဓိလေသော။ ဒီဋီ၊၃။၁၉၆-၇။

အပါရုတ[1] (တိ) [အပ+ဝရ+တ။အပ+ဝု+တ။ အပ-ပုဗ္ဗော ဝု သံဝရဏေတိပိ ဓာတွတ္တေပန သတိ ဝဿ ရတ္တံ,ဥပသဂ္ဂဿ ဒီဃတာ စ၊ အပါရုတာ။ ဓာန်၊ဋီ။၂၂၂။(အပါဝ္ဂတ-သံ)] မပိတ်အပ်သော၊ ဖွင့်ထားအပ်သော။ အပါရုတာ တေသံ အမတဿ ဒွါရာ။ ဝိ၊၃။၁၀။ ဒီ၊၂။၃၄။ မ၊၁။၂၂၆။ သံ၊၁။၁၄၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၁။ အပါရုတာတိ ဝိဝဋာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၅။ ယသ္မာ စ အပါရုတံ ဒွါရံ နိရယဿ တဝ ပဝေသနတ္ထံ။ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၀၇။ တံ ဒွါရံ အပါရုတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၉၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၆။

အပါရုတ[2] (တိ)[န+ပါရုတ။(အပြာဝ္ဂတ-သံ)] မရုံသော၊ ကိုယ်ရုံ-မရုံ-မပါ-သော။ သူ။ အနိဝတ္ထာ ဝါ အပါရုတာ ဝါ နပဿယတိ။ ဝိ၊၂။၃၆၆။

အပါရုတဃရ (တိ) [အပါရုတ[1]+ဃရ] မပိတ်အပ်သော - ဖွင့်ထားအပ်သော - အိမ်ရှိသော၊ တံခါးဖွင့်ထားသော အိမ်ရှိသော၊သူ။ အပါရုတဃရာ မညေ ဝိဟရန္တိ။ ဒီ၊၁။၁၂၉။ အပါရုတဃရာတိ စောရာနံ အဘာဝေန ဒွါရာနိ အသံဝရိတွာ ဝိဝဋဒွါရာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၅။ မနုဿာ.... အပါရုတဃရာ ဝိဟရန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၄။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၈၉။ အပါရုတဃရဒွါရ-လည်း ကြည့်။

အပါရုတဃရဒွါရ (တိ) [အပါရုတ[1]+ဃရဒွါရ] ဖွင့်ထားအပ်သော အိမ်တံခါးရှိသော၊ သူ။ မနုဿာ....အပါရုတဃရဒွါရာ(အပါရုတဃရာ၊သျာ၊က) ဝိဟရန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။

အပါရုတဒွါရ (တိ) [အပါရုတ[1] + ဒွါရ] (က) ဖွင့်ထားအပ်သော တံခါးရှိသော။ အပါရုတဒွါရေ ရေနိဝေသနေ....။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၁။ (ခ) ဖွင့်ထားအပ်သော အပါယ်တံခါးရှိသော။ အပါရုတဒွါရေ အဒါနသီလေ။ ဝိမာန။၇၃။ ပေတ။၂၀၆။ အပါရုတံ ဒွါရံ နိရယဿ တဝ ပဝေသနတ္ထံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၀၇။

အပါရုတမုခ (တိ) [အပါရုတ[1]+ မုခ] ဖွင့်၍ထားအပ်သော အဝရှိသော၊ အဝကိုဖွင့်ထားအပ်သော။ ဥဒကပုဉ္ဆနော အပါရုတမုခေါ။

အံ၊၄၊၂။၃၂၇။ အပါရုတမုခေါတိ ဝိဝရိတွာ ဌပိတော။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၂၃။

အပါရုပိတဗ္ဗတာ (ထီ) [န+ပါရုပိတဗ္ဗတာ] မရုံ–အပ်–ထိုက်–သည်၏အဖြစ်။ဗဟိဂါမေ ဌပေတွာတိ အပါရုပိတဗ္ဗတာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၁။၃၂၀။

အပါရုပိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န + ပါရုပိတွာ] (က) မရုံမူ၍။ ကာယဗန္ဓနံ အဗန္ဓိတွာ သင်္ဃာဋိံ အပါရုပိတွာ ဂန္တ္ဗွာ ဘတ္တံ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ပ္ပ၊ ၃။၁၅၄။ ဝေံ အပါရုပိတွာ....ဝေဠုပေ ပါရု-ပနဒေါသေ ဝဇ္ဇေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၅။ သံဃာဋိံ အပါရုပိတွာ သန္တရုတ္တရေန။ ဝိမတိ၊၂။၂၈၆။ အနိဝါသေတွာ အပါရုပိတွာ စ ကေဝလံ မဥ္စပီဌေသုယေဝ အတ္ထရိတွာ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၃၉၁။ (ခ) မရုံ–မခြုံ–မလွှမ်း– မတင်–မူ၍။ အပါရုပိတွာ စ နာမ ဗဟိ စရိတုံ န သက္ကာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၁။

အပါလမ္ဗ (ပု) [အပ+အာ+လမ္ဗ+အ] အမှီ၊ မှီရာ၊ နံတိုင်၊ နံရံ။ ဟိရီ တဿ အပါလမ္ဗော၊ သတျဿ ပရိဝါရဏံ။ သံ၊၁။၃၀။ အပါ-လမ္ဗောတိ ယထာ ဗာဟိရကရထဿ ရထေ ဌိတာနံ ယောဓာနံ အပတနတ္ထာယ ဒါရုမယံ အပါလမ္ဗနံ ဟောတိ၊ ဝေံ.... ဟိရောတ္တပ္ပံ အပါလမ္ဗနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၂။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၄၇-လည်း ကြည့်။)

အပါလမ္ဗန (န) [အပ+အာ+လမ္ဗ+ယု] အမှီ၊ မှီရာ၊ နံတိုင်၊ နံရံ။ အပါလမ္ဗ-ကြည့်။

အပါလယိ (ကြိ) ပါလေတိ-ကြည့်။

အပါသ (တိ) [န+ပါသ] ကျော့ကွင်းမရှိသော၊ ကျော့ကွင်းဟူသော ကိလေသာအန္ဓောင်အဖွဲ့မှ ကင်းလွတ်သော၊သူ။ ဇ္ဈာဒိနိ ပန သဗ္ဗသော ဆိန္နကိလေသာ အပါသာ ဟုတွာ ဌိတာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၃။

အပါသာဒိက (တိ) [န+ပါသာဒိက] (၁)ကြည်ညိုဖွယ်ကို – မဆောင် – မဖြစ်စေ – သော။ အညာတကော.... န ဇာနာတိ ပတိရူပံ ဝါ အပ္ပတိရူပံ ဝါ ပါသာဒိကံ ဝါ အပါသာဒိကံ ဝါ။ ဝိ၊၁။၃၀၆။ ကိဠိ အပါသာဒိကံ ယတော ထေ့။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၇။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆၃။အပါသာဒိ-ကန္တိ အပ္ပသာဒါဝဟံ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၆၀။ (၂) (က) ကြည်ညိုဖွယ်ကို – မဆောင် – မဖြစ်စေ–သော–ကာယဒုစရိုက် စသော အကု-သိုလ်ကံ – ကာယကံ စသည်။ (ခ) ကြည်ညိုဖွယ်ကို – မဆောင်–မဖြစ်စေ–သော–ကာယဒုစရိုက် စသော အကုသိုလ်ကံ–ကာ-ယကံ စသည်–တို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊သူ။ ပဥ္စ အာဒီနဝါ အပါသာဒိကေ။ ဝိ၊၅။၂၃၅။ အံ၊၂။၂၂၃။ အပါသာဒိကပဥ္စကေ အပါ-သာဒိကန္တိ ကာယဒုစ္စရိတာဒိအကုသလကမ္မံ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၈။ အပါသာဒိကေတိ အပါသာဒိကေဟိ ကာယကမ္မာဒီဟိ သမန္နာ-ဂတေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၀။ အပ္ပါသာဒိကံ အပ္ပ-သာဒနီယံ အသန္တံ အသာရုပ္ပံ ကာယဝစီ-ဒုစ္စရိတံ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၆-၇။ အဒဿနီယာ အပါသာဒိကာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂။

အပါသာဒိကတာ (ထီ) [အပါသာဒိက+တာ] ကြည်ညိုဖွယ်ကို–မဆောင်–မဖြစ်စေ – သည်၏ အဖြစ်၊ ကြည်ညိုဖွယ်မရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပါသာဒိကတာယ ပဿန္တာနံ စက္ခုံ အတ္တနိ အဗန္ဓန္တော ဝိယ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၆၂။

အပါသာဒိကဒဿန (န) [န+ပါသာဒိကဒဿန] ကြည်ညိုဖွယ် ရှုမြင်ရာမရှိသော၊ ကြည်ညိုဖွယ် အင်္ဂါကြီးငယ်နှင့် အမူအရာမရှိသော။ ဒုဒ္ဒ-သိက (ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၃၄)ကြည့်။

အပါသာဒိကပဥ္စက (န) [အပါသာဒိက+ပဥ္စက] ကြည်ညိုဖွယ်မရှိသောသူ၏ အင်္ဂါငါးပါး အပေါင်းကို ပြဆိုရာစကားရပ်။ အပါသာဒိက-ကြည့်။

အပါဟတ (တိ) [အပ+အာ+ဟရ+တ] ဖယ်ရှား–ပစ်ပယ်–တားမြစ်–အပ်သော။ အပါဟတသို့ ပန မကုံ ဟောတိ။ မဟာနိ။၁၂၇။ သုတ္တနိ။၄၀၀။ အပါဟတသ္မိံန္တိ ပဋိဝိမံသကေဟိ ''အတ္တာပဂတံ တေ ဘဏိတံ၊ ဗျဉ္ဇနာပဂတံ တေ ဘဏိတ''န္တိ အာဒိနာ နယေန အပဟာရိတေ ဝါဒေ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၄၆-၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၅-၆။

အပါဟေန္တ(တိ)[န+ပါဟေန္တ] ချစေ–မလွှတ်–သော၊သူ။ သာမံ ဝါ အဂစ္ဆန္တော, ဒူတံ ဝါ အပါဟေန္တော။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊သစ်။၃၁၅။

အပိ (ဗျ) [န+ပိ+ကွိ၊ မောန်။ ၁၁၈၃။ ရူ။ နှာ၁၃၀။ နီတိ၊သုတ္တ။ နှာ-၃၆၆။ ဂန္ထာဘရဏ၊ ၅၅-တို့ကြည့်။ အပိ-သဒ္ဒေါပိ စ နိပါတပက္ခိကော ကာတဗ္ဗော၊ ယတ္ထ ကြိယာဝါစကပဒတော ပုဗ္ဗော န ဟောတိ။ နီတိ၊သုတ္တ။ နှာ-၃၉၃။ သီ၊ ဋ္ဌီ၊ သစ်၊၁။ ၁၄၇။ ဤပုဒ်ကား ဥပသာရ (ပုဒ်-၂၀တို့တွင် တ) ပုဒ်လည်း ဖြစ်, နိပါတ် ပုဒ်လည်း ဖြစ်သည် အားလျော်စွာ အရဌာနသို့ လိုက်၍ လည်း, သော်လည်း, သို့သော်လည်း, ငြားသော်လည်း, လည်းမသိ, မူ, ကာမူ, စေကာမူ, ပါမူ, ခဲ့လျှင်, နိုင်ကောင်းတန်ရာ၏, စင်စစ်, သာလျှင်, ပင်လျှင် စသည်ဖြင့် ဆိုင်ရာ ပုဒ်နှင့်ကပ်၍ အနက်ပေးရသည်။ ဋ္ဌီ-တို့၌ အပိ-သဒ္ဒါ, ပိ-သဒ္ဒါတို့ကို အတူထား၍ဖွင့်ဆိုကြသည်။ (သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၉၇၊၁၀၂၊၁၄၆၊ ၁၄၇၊၁၉၄၊၃၁၀၊၃၈၄၊၄၀၆။ ၎င်း၊၂။၂၂၀-တို့ ကြည့်။) ထိုတွင် ''ပိ-သဒ္ဒါကား ပုဒ်တို့၏ အလယ်, အဆုံး၌ ကျရောက်တတ်၍ အပိ-သဒ္ဒါကား အစ, အလယ်, အဆုံး သုံး ၃-ပါးလုံး၌ ကျရောက်တတ်သည်''ဟု နီတိ၊ သုတ္တ။နှာ-၃၉၃-၄-၌ ဆိုသည်။ ယင်း ၃၆၉-၌ ကား ''ပတိ, ပရိ, အနု, အဘိ-မှ တပါး ကျန် ဥပသာရ ၁၆-ပုဒ်တို့သည် ပုဒ်တို့၏ အစ၌သာ ဖြစ်သည်''ဟု ဆိုသည်။ ယင်း အပိ-သဒ္ဒါ သည် ရံခါ မိမိယှဉ်သင့်သောပုဒ်နှင့် မယှဉ်ပဲ အခြားပုဒ်နှင့်ယှဉ်သည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ထိုအခါ ယင်းကို အဋ္ဌာနပယုတ်-ဟု ခေါ်သည်။ သာရတ္ထ၊၂။၃၄၄။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၂-တို့ကြည့်။ သက္ကတ-၌ အပိ-သဒ္ဒါသည် ကြိယာနှင့် ယှဉ်ရာ၌ ဥပသာရ ဖြစ်၍ အပ္ပတ္တ, သမ္ဘာဝနာ, အန္ဝဝသဂ္ဂ (ကာမစာရနုညာ), ဂရဟာ, သမုစ္စယ-အနက်တို့၌ ဖြစ်လျှင် ကမ္မပ္ပဝစနီယ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ပါ၊၁။ ၄။၉၆-နှင့် ဝါစပ္ပတိ-တို့ ကြည့်။] (၁) ချီးမြှောက်ခြင်း = အနုဂ္ဂဟ။ ချီးမွမ်းခြင်း = သမ္ဘာဝနာ။ (၂) ကဲ့ရဲ့ခြင်း=နိန္ဒာ။ ရှုတ်ချခြင်း=ဂရဟာ။ (သော်လည်း, မူလည်း)။ အပိ စေပိ ဒုဗ္ဗလော မိတ္တော၊ မိတ္တဓမ္မေသု တိဋ္ဌတိ။ သော ဉာတကော စ ဗန္ဓု စ၊ သော မိတ္တော သော စ မေ သခါ။ ဇာ၊ ၁။၃၇။ အပိ စေပိတိ ဧကော အပိ-သဒ္ဒေါ အနုဂ္ဂဟတ္ထော၊ ဧကော သမ္ဘာဝနတ္ထော။ တတြာယံ ယောဇနာ—ဒုဗ္ဗလောပိ စေ မိတ္တော မိတ္တဓမ္မေသု အပိ တိဋ္ဌတိ၊ သစေ ဌာတုံ သက္ကောတိ၊ သော ဉာတကော စ ဗန္ဓု စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆။ အပိ ဒိဗ္ဗေသု ကာမေသု၊ ရတိံ သော နာဓိဂစ္ဆတိ။ ဓမ္မ။၄၁။ အပိ ဒိဗ္ဗေသူတိ သစေ ဟိ ဒေဝေါ ဥပကပ္ပနကကာမေဟိ နိမန္တေယျာပိ အာယသ္မာ သမိဒ္ဓိ ဝိယ ဝေမ္ပိ တေသု ကာမေသု ရတိံ န ဝိန္ဒတိယေဝ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၆။ (ဤ၌ အပိ-ကို နီတိ၊ သုတ္တ။ နှာ-၃၆၆-၌ သမ္ဘာဝနာ-ဟု ဆို၍ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၁၄၇-၌ ကား ဂရဟာ-ဟု ဆိုသည်။) န ပက္ကမိတဗ္ဗံ အပိ ပန္နဇ္ဇမာနေနပိ။ မ၊၁။၁၅၄။ အပိ ပန္နဇ္ဇမာနေနာပီတိ အပိ နိက္ကၰိယမာနေနပိ။ ဝေရူပေါ ဟိ ပဂ္ဂလော သစေပိ .... နိက္ကၰာပေတိ ဝါ၊ တံ တံ ခမာပေတွာ ယာဝဇီဝံ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၆။ အပိသဒ္ဒေါ သမ္ဘာဝနေ၊ တေန....။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။

၁၈။ ဇနေတွာပိ(ဒီ၊ ၃၊ ၁။ ၂၈)တိ ဧတ္ထ ပိ-သဒ္ဒေါ အပိ-သဒ္ဒေါ ဝါ သမ္ဘာဝနတ္ထော "ဗုဒ္ဓေါပိ ဗုဒ္ဓဘာဝံ ဘာဝေတွာ"တိအာဒီသု ဝိယ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၄၆။ အပိ စ (ဝိ၊၁။ ၁၄၉။ ဒီ၊၃၊၁။၃၅)တိ တထာပိ။ ၎င်း။၁၈၀။ ကသိဏေနာပိ ဇမ္ဗုဒီပဿ။ ဒီ၊၃၊၁။၅၄။ ပဂေဝ ကေဒေသတော ပနာတိ အပိ-သဒ္ဒေါ သမ္ဘာဝနေ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၂၈။ (သာရတ္ထ၊ ၁။၇၊၃၄၀။ သာရတ္ထ၊၃။၃၄။ ဝိမတိ၊၁။၂။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၀၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၉၄၊၂၂၈၊၃၁၈၊ ၃၃၇၊၃၈၄၊၄၀၆။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၁၃၊၁၃၁၊ ၂၀၀၊၂၂၀။ မဏိမဥ္ဇူ၊၁။၅၀၃။ ၎င်း၊၂။၁၄၄။ ပါရာ၊ဂဏ္ဌိသစ်၊၁။၁၂။ ၎င်း၊၂။၁၀၉-တို့လည်း ကြည့်။) ဂရဟေ အပိ အမှာကံ ပဏ္ဍိတက။ ရူ။နှာ-၁၃၀။ ဂရဟာယံ အမှာကမ္ပိ ပဏ္ဍိတကာ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ နှာ-၃၆၆။ ယင်းတို့၏ မှီရာ ဒီ၊၁။၁၀၀-၌ကား အပိ,ပိ-တို့ မပါပဲ 'အဟော ဝတ ရေ အမှာကံ ပဏ္ဍိတက" ဟု သာ ရှိသည်။ (မဏိမဥ္ဇူ၊၁။၄၃၆၊၄၈၁။ ၎င်း၊၂။ ၆၅၊၁၇၃၊၁၉၂၊၂၀၉၊၄၀၃-တို့လည်း ကြည့်။ ဤ အပိ-သဒ္ဒါ,ပိ-သဒ္ဒါတို့၏ ဂရဟာ,သမ္ဘာဝနာအနက်ကို ကျမ်းဂန်တို့၌ အမျိုးမျိုး မိန့်ဆို ကြသည်။ နိယံကျမ်းတို့တွင်လည်း အချို့တို့၌ ထိုင်ရာပုဒ်ကို ပဓာနထား၍ ဆုံးဖြတ်ပြီး အချို့ တို့၌ စပ်ရာပုဒ်ကို ပဓာနထား၍ ဆုံးဖြတ်သည်။ ယင်း သဒ္ဒါတို့သည် ဂရဟာကို ထွန်းပြလျှင် သမ္ဘာဝနာကို ပေါင်းဆည်း၍ သမ္ဘာဝနာကို ထွန်းပြလျှင် ဂရဟာကို ပေါင်းဆည်းမြဲဟု လည်း ဆိုကြသည်။ သမ္ဘာဝနာယံ— အပိ ဒိဗ္ဗေသု ကာမေသု၊ ရတိံ သော နာဓိဂစ္ဆတိ။ ရူ။နှာ-၁၀၆။ နီတိ၊ သုတ္တ။ နှာ-၃၆၆။ "အပိ ဒိဗ္ဗေသု ကာမေသု၊ ရတိံ သော နာဓိဂစ္ဆတိ"တိအာဒီသုယေဝ ဂရဟတ္ထသမ္ဘဝေသု ဂရဟတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သီ၊ ဋီ၊သစ်၊၁။၁၄၇။ ဒေဝဒတ္တာဒီသု ဝိရောဓိသတ္တေသုပိ နိစ္စံ ဟိတဇ္ဈာသယတာ။ ဝိဘာဝိနီ။၇၂။ အပိ-သဒ္ဒေါ.... သမ္ဘာဝနတ္ထော ဝါ၊ ဝိရောဓိသတ္တေသုပိ နိစ္စံ ဟိတဇ္ဈာသယတာ ဟောတိ၊ ကော ပန ဝါဒေါ အဝိရောဓိသတ္တေသူတိ အတ္ထော။ မဏိမဥ္ဇူ၊၁။၁၀၀။ ဂုဏီဘူတာနမ္ပိ ဟိ ဓမ္မသံဃာနံ အဘိဝါဒေတဗ္ဗဘာဝေါ သဟယောဂေန ဝိညာယတိ။ ဝိဘာဝိနီ။၇၂။ အပိ-သဒ္ဒေါ ဂရဟတ္ထော။ မဏိမဥ္ဇူ၊၁။၁၀၆။ တောင်တွင်းနိယံ။၁၁၀၊ ၁၁၁။ တွင်းကြီးနိယံ။၁၁၉၊၁၂၀။ ရွှေရေးဆောင်နိယံ။ ၂၉၂၊ ၂၉၃၊ ၂၉၄၊ ၂၉၅-တို့နှင့် ယင်းအဖြေတို့လည်း ကြည့်။) (၃) အထူးကြံခြင်း=ဝိကပ္ပန။(လည်း....တန်ရာ၏)။အထက် (၁), (၂) အနက်တို့နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။ သေယျထာပိ....ကုက္ကုဋိယာ အဏ္ဍာနိ အဋ္ဌ ဝါ ဒသ ဝါ ဒွါဒသ ဝါ။ ဝိ၊၁။၄။ သံ၊၂။၁၂၄။ အံ၊၂။၄၉၃။ သေယျထာတိ ဩပမ္မတ္ထေ နိပါတော၊ အပီတိ (ပီတိ၊ဝိ၊၃) သမ္ဘာဝနတ္ထေ။ ဥဘယေနာပိ သေယျထာပိ နာမ....တိ ဒဿေတိ။ ဝိ၊၃၊၁။၁၀၈။ သံ၊၃၊၂။၃၀၀။ အံ၊၃၊၃။၁၈၆။ "အပိ"တိ အဝတွာ "ပိ"တိ ဝဒန္တော ပိ-သဒ္ဒေါပိ ဝိသုံ အတ္ထိ နိပါတောတိ ဒဿေတိ။ သမ္ဘာဝနတ္ထေတိ "အပိ နာမ ဧဝံ သိယာ"တိ ဝိကပ္ပနတ္ထော သမ္ဘာဝနတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၁။၃၅၀။ (ဝိမတိ၊၁။၇၀။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၁၉၄-တို့လည်း ကြည့်။) သမ္ဘာဝနတ္ထေတိ ပရမတ္ထသမ္ဘာဝနေ။ ဧဝံ ဟိ ကဏှပက္ခေပိ အပိ-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ။ သမ္ဘာဝနတ္ထေတိ ဝါ ပရိကပ္ပနတ္ထေတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၅၄။ (၄) ငဲ့ခြင်း = အပေက္ခာ။ (လည်း)။ အယမ္ပိ ဓမ္မော အနိယတော။ ဝိ၊ ၁။၂၉၀။ နီတိ၊သုတ္တ။၃၆၆။ အယမ္ပီတိ ပုရိမံ ဥပါဒါယ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊၁။၂၉၃။ ဣဒမ္ပိ ယမ္ပိစ္ဆံ န လဘတိ, တမ္ပိ ဒုက္ခံ။ ပဋိသံ။၃၈။ အဘိ၊ ဝိ။၁၀၆။ ဣဒမ္ပီတိ ဧတမ္ပိ။ ဥပရိ သေသာနိ ဥပါဒါယ အပိ-သဒ္ဒေါ (ပိ-ကာရော၊ အဘိ၊ ၃)။ ပဋိသံ၊၃၊၁။၁၄၅။ အဘိ၊၃၊၂။၁၀၂။

ခန္တဝသေန မမ္မဝိသေသတ္ထံ အာဟ ဂ္ဂမာပိ-
(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃)တိအာဒိနာ။ အဝဏ္ဏာဘူမိ-
မပေက္ခာယ အပိ-သဒ္ဒေါ "အယမ္ပိ ပါရာဇိ-
ကော"တိအာဒီသု ဝိယ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။
၂၂၈။ (ဧင်း၊၂။၉၇-လည်း ကြည့်။) (၅)
ဆည်းခြင်း=သမုစ္စယ။ (လည်း)။ တတြပါဟံ
ဘိက္ခဝေ နေဝ အာဂတိံ ဝဒါမိ။ဥဒါန။၁၇၇။
အပိ-သဒ္ဒေါ သမုစ္စယေ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၅၄။
လူခေနပိ ဝါ သန္တုဋ္ဌော၊ နာညံ ပတ္ထေ ရသံ
ဗဟုံ။ ထေရ။၃၀၅။ အပိ-သဒ္ဒေါ သမုစ္စယေ၊
ဝါ-သဒ္ဒေါ ဝိကပ္ပေ။ ဥဘယေနပိ လူခေနပိ
အပ္ပေနပိ ယေန ကေနစိ သုလဘေန
ဂ္ဂတရိတရေန သန္တုဋ္ဌော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၅။
(၆) ပေါင်းခြင်း = သမ္ပိဏ္ဍန။ (လည်း)။
ယေ ကေစိ ဘူတာ ဘဝိဿန္တိ ယေ ဝါပိ။
ဥဒါန။၁၃၄။ ဝါ-သဒ္ဒေါ ဝိကပ္ပတ္ထော၊
အပိ-သဒ္ဒေါ သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော။ တေန နိဗ္ဗတ္တ-
မာနေပိ သင်္ဂဏှာတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၅၂။
ဝဏ္ဏနာပိ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃)တိ ဧတ္ထ အပိ-သဒ္ဒံ
ဂဟေတွာ "တသ္မာပိ သက္ကစ္စံ အနုသိက္ခိ-
တဗ္ဗာတိ ယောဇေတဗ္ဗ"န္တိ ဓူဋ္ဌငက္ကိုပဒေ
ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တပ္ပယောဇနဝိသေသံ
ပမာဏဘာဝဥ္စ သမ္ပိဏ္ဍေတီတိ အဓိပ္ပါယော။
သာရတ္ထ၊၁။၂၄။ သင်္ဂဟမနေပိ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၃)-
တိ အပိ-သဒ္ဒေန မောက္ခဂမနေပိ။ ဝဇီရ။
၃၀၄။ ဇာဂရန္တဿပိ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၂)တိ
အပိ-သဒ္ဒေန သုတ္တဿာပီတိ လိခိတံ။ ဝဇီရ။
၃၂၃။ ပရိဘောဂါဒယောပိ ဝဋ္ဋန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၃၀။ အပိ-သဒ္ဒေန နိဓေတုမ္ပိ ဝဋ္ဋတီတိ
အတ္ထော။ ဝိမတိ၊၁။၃၁၅။ ဝဇီရ။ ၂၀၊
၂၄၈၊၄၆၄၊၅၂၈။ သာရတ္ထ၊၂။၉၇၊၃၄၄။
ဝိမတိ၊၁။၂၆၀။ ဧင်း၊၂။၄၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊
၁။၂၂၊၉၇၊၁၀၂၊၁၄၇၊၁၈၃၊၃၇၁၊၄၃၁။ မဏိ-
မဥ္ဇူ၊၁။၁၀၀။ ဧင်း၊၂။၅၊၁၃၊၂၀၉-တို့လည်း
ကြည့်။) သမုစ္စည်းနှင့် သမ္ပိဏ္ဍန မထူးခြား။
ပုံစံကား— ဂ္ဂတိပိ အရဟံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၄။

ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၉၂။ ပိ-သဒ္ဒေါ သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော။
သာရတ္ထ၊၁။၂၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၁၉။ အန္တမ္ပိ
အန္တဂုဏမ္ပိ အာဒါယ အမောဘာဂါ နိက္ခ-
မတိ။ မ၊၃။၂၂၄။ သမုစ္စယေ— ဂ္ဂတိပိ
အရဟံ။ အန္တမ္ပိ အန္တဂုဏမ္ပိ အာဒါယ။
ရူ။နှာ-၁၃၀။ နီတိ၊သုတ္တ။နှာ-၃၆၆။ ဂ္ဂတိ-
ပေတံ အဘူတံ၊ ဂ္ဂတိပေတံ အတစ္ဆံ။ ဒီ၊
၁။၃။ တံ ဂ္ဂမိနာပိ ကာရဏေန အဘူတံ။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။ ဂ္ဂမိနာပီတိ ပိ-သဒ္ဒေန အနေက-
ဝိဓံ ကာရဏံ သမ္ပိဏ္ဍေတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။
၂၂၃။ သမ္ပိဏ္ဍနံ သမုစ္စယော။ သာရတ္ထ၊၁။
၃၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၈၄။ သမုစ္စယနံ သမ္ပိဏ္ဍနံ
သမုစ္စယော။ ရူ၊ဋီ၊နှာ-၈၀။ (အံ၊ဋီ၊၂။၂၈၆-
လည်း ကြည့်။ နီယံတို့၌ကား သမုစ္စည်း
နှင့် သမ္ပိဏ္ဍနတို့ အထူးကို ဆိုကြသည်။
တိပိဋကနာဂနိယံ၊၇၈။ ရွှေရေးဆောင်နိယံ၊
၃၁၅-တို့နှင့် ယင်း အဖြေတို့ ကြည့်။) (၇)
မေးမြန်းခြင်း=ပဥှ။(လော,သလော,နည်း)။
အပိ ဘန္တေ ပိဏ္ဍော လဗ္ဘတိ။ ဝိ၊၁။၂၇၅။
အပိ ကိဥ္စိ လဘိတ္ထ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉။ အပိ ဘန္တေ
ပဉ္စမတ္တာနိ သကဋသတာနိ အတိက္ကန္တာနိ
အဒ္ဒသ။ ဒီ၊၂။၁၀၈။ အပိ ဝီရက ပဿသိ၊
သကုဏံ မဉ္ဇုဘာဏကံ။ ဇာ၊၁။၅၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၃၇။ ပဉ္စေ— အပိ ဘန္တေ ဘိက္ခံ လဘိတ္ထ။
ရူ။နှာ-၁၃၀။ နီတိ၊သုတ္တ။ နှာ-၃၆၆။ (၈)
ခိုင်မြဲအောင် ပြုခြင်း=ဒဠှီကရဏ။(စင်စစ်)။
အပိ နု တုမှေ ပရေသံ သုဘာသိတဒုဗ္ဘာသိတံ
အာဇာနေယျာထ။ ဒီ၊၁။၃။ အပိ နု တုမှေတိ-
အာဒိနာ မနောပဒေါသော န ကာလန္တရဝိ-
ဘာဝိနောယေဝ ဟိတသုခဿ အန္တရာယက-
ရော၊ အထ ခေါ တင်္ခဏပဝတ္တိရဟာဿပိ
ဟိတသုခဿ အန္တရာယကရောတိ မနော-
ပဒေါသေ အာဒီနဝံ ဒဠှတရံ ကတွာ ဒဿေ-
တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၆၀။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၂၂-လည်း
ကြည့်။) (၉). တားမြစ်—ပိုင်းခြား—ကန့်
သတ်— မြဲစေ— ခြင်း=အဝဓာရဏ။ (သာ-

လျှင်,ပင်လျှင်)။ ယသ္မိံ မနော နိဝိသတိ၊ အဝိဒူရေ သဟာပိ သော။ ဇာ၊၁။၂၆၁။ သော ဒူရေ ဝသန္တောပိ အဝိဒူရေ သဟာပိ ဝသတိယေဝ နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၇-၈။ သဟာပိ သဟ ဝေ၊ တကွသာလျှင်။ ဇာ၊သျှ၊ ၃။၂၇၃။ (ယင်း-သျှ၌ အဝိဒူရေ-ကိုလည်း "ဒူရေ အပိ၊ ဝေးဌြားသော်လည်း"ဟု 'အပိ ဒူရေ' ကြံ၍ ပေးသည်။) ဝဇီရ။၂၅၇၊၅၀၂။ သာရတ္ထ၊၃။၁၁-တို့လည်း ကြည့်။ (၁၀) တောင့်တခြင်း=အာသီသန။ (၁၁) တောင့်တမှုကို ကြံဆခြင်း=ပတ္ထနာကပ္ပ။ (၁၂) ခွင့်ပြုခြင်း=အနုညာ။ (ကောင်းလေစွ့,မည် လည်းမသိ, နိုင်ကောင်းတန်ရာ၏)။ အပိ-မေယျ ဝေံ ဟောတိ။ ဝိ၊၁။၃၁၇။ အပိမေ-ယျ ဝေံ ဟောတီတိ အပိ မေ အယျ ဝေံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၀။ အပိ ဟောတိ စိတ္တန္တိ အတ္ထော။ ဝဇီရ။၂၄၅။ အပိ ဟောတိ၊ စိတ်တောင့်တကာမျှသာဖြစ်၏။ အဘိဓာန် မိန့်အပ်သော အပိ-သဒ္ဒါ၏အနက် ခုနစ်ချက်တို့တွင် အာသိံသန အနက်။ ဘုရားကြီး နိသျှ၊၃၅၆။ ဟောတိ အပိ၊ ဖြစ်တော့ဖြစ်ပါ၏။ အပိ-သဒ္ဒါ မနုညာ (အနည်းငယ် ခွင့်ပြုခြင်း) အနက်ဟော။ ဘာသာဋီကာ၊ ၄။၂၈၇။ အပ္ပေဝနာမ သွေပိ ဥပသင်္ကမေ-ယျာမ ကာလဉ္စ သမယဉ္စ ဥပါဒါယ။ ဒီ၊၁။ ၁၈၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၉၉။သွေပီတိ အပိ-သဒ္ဒေါ အပေက္ခာမနုညာ-နုညာယ။ ဝဇီရ။၂၂။.... အပေက္ခော မနုညာ-(မနုညာ၊က-မူကွဲ) နုညာယ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၇၁။ အပိ-ကား လျော့လျော့ခွင့်ပြုခြင်းကို ငဲ့သော အပေက္ခ။ ပါရာ၊ဂဏ္ဌိသစ်၊၁။ ၁၁၇။ "အပိဟံသ"န္တိ ဟောတိ။ အံ၊၁။ ၅၃၃။ "အပါဟံ သိယ"န္တိ ဟောတိ။ အဘိ၊ဝိ။၄၀၉။ အပိဟံသ (အပါဟံ သိယ)န္တိအာဒိနိ ပန ·စတ္တာရိ အပိ နာမ အဟံ ဘဝေယျန္တိ ဧဝံ ပတ္ထနာကပ္ပဇသေန ဝုတ္တာနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉၆။ "ပတ္ထနာကပ္ပဝသေနာ"တိ "အပိ နာမ သာဓု ပနာဟံ သိယ"န္တိ ဧဝံ ပတ္ထနာယ ကပ္ပန-ဝသေန။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၈၅။ မူလ၊ဋီ၊၂။၂၂၉။ အပါဟံ ဗုဒ္ဓံ ပစ္စေက္ခေယျံ။ ဝိ၊၁။၃၀။ တဒါဟံ သုခိတော မုတ္တော၊အပိ ပဿေယျ မာတရံ။ ဇာ၊၁။၁၄၅။ ရညာ အနုညာတော အပိ နာမ မာတရံ ပဿေယျံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၇။ မိဂရာဇ နမော တျတ္ထု၊ အပိ ကိဉ္စိ လဘာ-မသေ။ ဇာ၊၁။၈၉။ ဣဿ မူလေ ဆိန္နာ-မ၊ အပိ ဘိယျော လဘာမသေ။ ဇာ၊၁။ ၂၉၉။ အပိ စ—(၁၃)အခြားတပါးသော – နည်း – ပရိယာယ် – ကိုပြခြင်း=အပရပရိ-ယာယဒဿန။ (တနည်းသော်ကား၊ အခြား နည်းအားဖြင့်လည်း၊ သည်သာမကသေး)။ အပိ စာ (ပဋိသံ။၂၃၁)တိ အပရပရိယာယ-ဒဿနံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။ အပိ စ သတ္တာ ဝိယာတိ သတ္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၀၂။ အပိ စေတ္ထ သဒေဝကာဝစနေန .... အဇ္ဈုဂ္ဂတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၈။ န ခေါ ဘဒ္ဒါလိ ဧသေဝ ဟေတု ဧသ ပစ္စယော၊ အပိ စ မေ တွံ ဘဒ္ဒါလိ ဒီဃရတ္တံ စေတသာ စေတော ပရိစ္စ ဝိဒိတော။ မ၊၂။၁၀၉။ န ခေါ ဘဒ္ဒါလိ ဧသေဝ ဟေတု၊ အထ ခေါ အညမ္ပိ အတ္ထီတိ ဒဿေန္တော ဘဂဝါ အပိ စာတိအာဒိမာဟ။ တေန ဓမ္မဿ သက္ကစ္စသဝနေ ထေရံ နိယောဇေတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၇၃။သမ္ပိဏ္ဍန?။ (ရှေး၌ဆိုခဲ့ပြီးသော အနက်မှ ထူးသော အနက်ကို ပြလိုရာ၌၎င်း, အတ္တနောမတိကို ပြလိုရာ၌၎င်း 'အပိ စ'-သဒ္ဒါကို ကျမ်းဆရာတို့ သုံးရိုးပြုကြသည်။ အပိ စာ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၅)တိ အတ္တနော-မတိယာ ပါကဋကရဏတ္ထံ အာရမ္ဘော။ ဝဇီရ။ ၈၇။၎င်း။၂၆၃၊၅၀၀၊၅၄၀၊၅၄၃၊၅၇၆။ သာ-ရတ္ထ၊၁။၂၃၁၊၂၄၀၊၂၄၁၊၃၂၃၊၃၄၉။သာရတ္ထ၊ ၂။၃၃၊၄၆၊၉၀၊၁၃၆၊၂၄၃၊၃၂၇၊၄၃၉။ သာ-ရတ္ထ၊၃။၁၁၇၊၃၈၂၊၃၄၄၊၄၅၅၊၄၉၀။ ဝိမတိ၊

၁။ ၅၁၊ ၆၄၊ ၆၆၊ ၁၃၃၊ ၁၄၃၊ ၁၇၇၊ ၂၆၉။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀၂၊ ၂၈၂။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၆၄၊
၁၇၆၊၁၈၀၊၃၁၂၊၃၁၅၊၃၃၆၊၃၇၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊
၂။ ၅၉၊ ၆၇၊ ၇၅၊၁၀၁၊၁၁၉၊၁၄၈၊၁၈၀၊၁၉၀၊
၂၈၇၊၂၉၂၊၂၉၃၊၄၁၄။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၆၁၊၆၉၊၁၆၄၊
၂၁၀၊၂၅၆၊၂၇၁၊၂၉၃၊၃၁၅။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၆၂၊
၇၁၊ ၁၄၆၊ ၁၇၆၊ ၁၇၈၊ ၁၈၂၊၁၉၄၊ ၂၁၆၊ ၂၁၉၊
၂၂၂-တို့လည်း ကြည့်။) (၁၄) (၁၅)အနက်
တို့နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။ (၁၄) အလျော် =
အနွယ။ (၁၅) ဆန့်ကျင်ဖက် =ဗျတိရေက။
(စင်စစ်သော်ကား, လင့်ကစား, သို့သော်
လည်း, သို့ရာတွင်)။ န တာဟံ သက္ကောမိ
ဝိတ္ထာရေန ဓမ္မံ ဒေသေတုံ၊ အပိ စ တေ
သံခိတ္တေန အတ္ထံ ဝက္ခာမိ။ ဝိ၊၃။၅၂။ န ခေါ
မယံ အာဝုသော ဓောကာရဏာ ထောကံ
ထောကံ ပဋိဂ္ဂဏှာမ၊ အပိ စ မယံ ကာလသော-
ဝ ပိဏ္ဍာယ ဝိစရိတွာ ဘုဉ္ဇိမှာ။ ဝိ၊ ၂။၁၀၃။ န
ခေါ ဥပါလိ ဘိက္ခုနီ သံဃံ ဘိန္ဒတိ၊ အပိ စ
ဘေဒါယ ပရက္ကမတိ။ ဝိ၊၄။၃၆၈။ န ခေါ မေ
ဘန္တေ....၊အပိ စ မေ ဓမ္မန္ဓယော ဝိဒိတော။
ဒီ၊၃။၈၃။ အဒ္ဓါ ခေါ တေ အဟံ ပုဏ္ဏ န
လဘာမိ....အပိ စ တျာဟံ ဗျာကရိဿာမိ။
မ၊ ၂။၅၀။ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၂-လည်းကြည့်။) ပိတ-
ရာပိ မေ ဥဟာ နဒီ န ဒိဋ္ဌာ၊ အပိ စ အတ္ထိ
ဥဟာ နဒီ။ မိလိန္ဒ။၇၃။ သုပရိဘုတ္တံ ဘတော
အယျေဟိ အမှံ၊ အပိ စ ဘဂဝတော မတ္တာ
ဝဏ္ဏိတာ။ ဝိ၊၄။ ၂၄၄။ ဒိဋ္ဌံ မေ ဘန္တေ ဘဂဝ-
တော ခမနီယံ,အပိ စ မေ ဘန္တေ မဓုရက-
ဇာတော ဝိယ ကာယော။ ဒီ၊ ၂။၈၅။
သံ၊၃။၁၃၃။ အပိ စ မေတ္တ ပုဂ္ဂလဝေမတ္တ-
တာ ဝိဒိတာ။ ဒီ၊၁။၁၆၂။ မ၊ ၂။၅၄။
သံ၊၁။ ၂၆၀။ သုတ္တနိ။၃၆၃။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၈။
မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၅၉-
တို့လည်း ကြည့်။) အပိ စ၊ စင်စစ်အားဖြင့်။
နေရင်း နိသျ။ ၂၈၅။ အပိ စ၊ ထိုသို့ပင်ဖြစ်
ပါသော်လည်း။ ပဒုက္က။၅၀၈။ အပိ စ

ဘိက္ခဝေ တ္တောဝတာပိ ပေယော ဟတ္ထာ-
ရောဟပုတ္တော မဟတာ အတ္တေန သံယုတ္တော။
မ၊ ၂။၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇။ (ဤ(၁၄) (၁၅)အနက်
တို့ကိုဂရုဟာ,သမ္ဘာဝနာလည်းကြံနိုင်သည်။)
နာဂသေနောတိ ခေါ မံ မဟာရာဇ သဗြဟ္မစာ-
ရီ သမုဒါစရန္တိ၊ အပိ စ မာတာပိတရော နာမံ
ကရောန္တိ "နာဂသေနော"တိ ဝါ "သူရ-
သေနော"တိ ဝါ၊....အပိ စ ခေါ မဟာရာဇ
သင်္ခါ သမညာ ပညတ္တိ ဝေါဟာရော နာမ-
မတ္တံ ယဒိဒံ နာဂသေနောတိ၊ န ဟေတ္ထ
ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဘတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၄။ ဣဓေ-
ကစ္စော ယောဓာဇီဝေါ သဟတိ ရဇဂ္ဂံ၊ အပိ
စ ခေါ ဥဿာရဏာညေဝ သုတွာ သံသီဒတိ။
အံ၊ ၂။၇၈။ အဘိ၊ပု။၁၇၅။ အရိယာနံ ပရ-
ဝမ္ဘနဝသေန ဖရုသဝါစာ နာမ နတ္ထိ၊ အပိ စ
ခေါ ပန ဘဝန္တရေ အာစိဏ္ဏဝသေန ဘဝေ-
ယျ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၆။ ခေါ ပန....န....အပိ
စ ခေါ—တံ ခေါ ပနာဟံ ဘိက္ခဝေ န
အညာသ သာမဏ္ဏာသ ဝါ ဗြာဟ္မဏ္ဏာသ ဝါ
သုတွာ ဝဒံ ဝဒါမိ၊ အပိ စ ခေါ ဘိက္ခဝေ
ယဒေဝ မေ သာမံ ဉာတံ သာမံ ဒိဋ္ဌံ သာမံ
ဝိဒိတံ၊ တဒေဝါဟံ ဝဒါမိ။ အံ၊၁။၁၄၀။
န ခေါ....အပိ စ ခေါ—န ခေါ နိဂြောဓ
တ္တောဝတာ တပေါဇိဂုစ္ဆာ အဂ္ဂပ္ပတ္တာ စ
ဟောတိ သာရပ္ပတ္တာ စ၊ အပိ စ ခေါ
တစပ္ပတ္တာ ဟောတိ။ ဒီ၊၃။၄၁။ န ဟေဝ ခေါ....
အပိ စ ခေါ—န ဟေဝ ခေါ သုခိနော ဓမ္မ-
ပဒါ ပ္လဝန္တိ၊ အပိ စ ခေါ ဘိက္ခု ဣဒ္ဓိမာ
စေတောဝသိပ္ပတ္တော ဒေဝပရိသာယံ ဓမ္မံ
ဒေသေတိ။ အံ၊၁။၅၀၅။ န ကေဝလဉ္စ....
အပိ စ ခေါ ပန—န ကေဝလဉ္စ မေ လောဟိ-
တမေဝ သုသတိ၊ အပိ စ ခေါ ပန....ံသာနိပိ
ခီယန္တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၁၇။ အပိ စေ—(၁)
(၂) အနက်တို့ကြည့်။ အပိ စေ ဟောတိ
တေဝိဇ္ဇော၊ မစ္စုဟာယီ အနာသဝေါ။ ထေရ။
၂၄၈။ အပိတိ သမ္ဘာဝနေ နိပါတော။....

မစ္စုဟာယိ ယဒိပိ ဟောတိ၊ ဧဝံ သန္တေပိ အပ္ပညာတောတိ နံ ဗာလာ အဝဇာနန္တိ။ ထေရဂ၁၊၁။၃၁၉။ အပိ စေ ပတ္တမာဒါယ၊ အနဂါရော ပရိဗ္ဗဇေ....အညံ အဟိံ သယံ လောကေ၊ အပိ ရဇ္ဇေန တံ ဝရံ။ဇာ၁၊၁။၁၉၃။ ဇာ၁ဋ္ဌ၁၃။၄၉၀။ အပိ စေ လဘတိ မန္ဒော၊ ဖီတံ ဓရဏိ မုတ္တမံ၊ အကာမဿ ပသယှံ ဝါ၊ အညော တံ ပဋိပဇ္ဇတိ။ ဇာ၁၊၂။၄။ဇာ၁ဋ္ဌ၁၅။ ၁၂၇။ (စင်စစ်သော်ကား,စင်စစ်သဖြင့်ကား, စင်စစ်လျှင်) အပိ တု—အပိ တွေဝ ဂတေ ကာလေ၊ ယံ ခတ္ထံ ဉာတိနံ မယာ။ ဇာ၁၊၂။၈၄။ အပိ တု ဧဝံ ဂတေ ကာလေ။ ဇာ၁ဋ္ဌ၁၅။ ၃၆၃။ အပိ တွေဝ မဟာပညာ၊ ပါသာ ဗဟု- ဝိဓာ တတာ။ ဇာ၁၊၂။၈၅။ အပိ နာမ— (၁၀) (၁၁) (၁၂) အနက်တို့ ကြည့်။ အပိ နာမ နံ ပဿေယျ။ ဇာ၁၊၁။၁၉၁။ ဇာ၁ဋ္ဌ၁၃။ ၄၇၂-၃။(အပိ နာမ ပဿေမ၊ အကယ်၍ မြင် ရကုန်ငြားအံ့။ ဇာတ်ဝတ္ထု။) အပိ နာမေတ္တ ကိဉ္စိ ဘဝေယျ။ ဇာ၁ဋ္ဌ၁၂။၁၀၄။ (=ဤ ပညောင်ပင်၌ တစုံတခုရှိသည် ဖြစ်ငြားအံ့ လည်း မသိ။ ဇာတ်ဝတ္ထု။) အပိ နာမ ပဿေ- ယျာမ၊ (=အပ္ပေဝ နာမ။ ဇာ၁၊၂။၄၇)။ ဇာ၁ ဋ္ဌ၁၅။၂၄။ အပိ နာမ ဧဝံ သိယာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။၃၅၀။ အပိနု—(၇) အနက်ကြည့်။ အပိ- နုဿ ဣတ္ထိသု အာဝဋ္ဋံ ဝါ အနာဝဋ္ဋံ ဝါ။ ဒီ၊ ၁။၉၁။ အပိနုဿာတိ အပိ နု အဿ ခတ္တိယ- ပုတ္တဿ။ ဒီဋ္ဌ၁။၂၈၀။ အပိ နု တာဟံ သု- နက္ခတ္တ ဧဝံ အဝစံ။ ဒီ၃။၂။ အပိ နု တွံ ဘဒ္ဒါလိ တသ္မိံ သမယေ.... သဒ္ဓါနုသာရီ ဝါ။ မ၊၂။၁၀၃။ (မဋ္ဌ၃။၇၀၆-လည်း ကြည့်။) အပိ နု ဟနုကာ သန္တာ။ ဇာ၁၊၁။၃၄။ အပိ နော ဟနုကာ သန္တာ, အပိ အမှာကံ ဟနုကာ သန္တာ။ ဇာ၁ဋ္ဌ၁။၅၂၄။ (အပိ နု ကို အပိ နော ဖြတ်၊ နော ကို အမှာကံ ဖွင့်။ နီသျ၊၁။ ၁၁၈။ နီတိ၊သုတ္တ။၁၇၆၊၅၂၄-တို့ ကြည့်။) အပိ နာယံ တဃာ သဒ္ဒိံ၊ သံဝါသဿ

သုခုဒြယော။ ဇာ၁၊၂။၈၅။ အပိ နု အယံ။ ဇာ၁ဋ္ဌ၁၅။၃၆၅။ အပိ နု ခေါ— (၇) အနက်ကြည့်။ အပိ နု ခေါ ဘိက္ခဝေ တံ ပါတဗ္ဗံ၊ ယံ ပိဝိတွာ ဝိသညီ အဿ။ ဝိ၊၂။ ၁၄၆။ သဗ္ဗသော ဇာတိယာ အသတိ ဇာတိ- နိရောဓာ အပိ နု ခေါ ဇရာမရဏံ ပညာ- ယေထ။ ဒီ၊၂။၄၉။ အပိနူန— (၁၀) (၁၁) (၁၂)အနက်တို့ ကြည့်။ အပိ နူနာဟံ မရိဿံ၊ နာဟံ ရာဇပုတ္တ တဝ ဟေဿံ။ ဇာ၁၊၁။၂၇၈။ အပိ ဧကံသေနေဝ အဟံ မရိဿံ။ ဇာ၁ဋ္ဌ၁ ၄။၂၈၅(နူန ကိုသာဖွင့်)။ အပိ ပန— (၇) အနက်ကြည့်။ အပိ ပန တုမှေ အာယသ္မန္တော ဧကန္တသုခံ လောကံ ဇာနံ ပဿံ ဝိဟရထ။ ဒီ၊၁။၁၇၇။ အပိ ပန တွံ သုသိမ ဧဝံ ဇာ- နန္တော.... ဝသံ ဝတ္တေသီတိ။ သံ၊၁။၃၄၆။ အပိ ပန တေ တေဿ ပလာပတုမ္ဗမတ္တံ ဒုဿန္တေ ပက္ခိပိပေတွာ ဒါပိတံ အတ္ထိတိ။ ဇာ၁ဋ္ဌ၁။၄၉၄။ အပိသု— (၁) (၂) (၅) (၆) (၈)အနက်တို့ ကြည့်။ အပိသု ဘိက္ခူ သဉ္စိစ္စ ဝိကာလေ အာဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊၁။၂၄၅။ ဝိဋ္ဌ၁၂။၁၆၄။ အပိသူတိ တွေ သူတိ နိပါ- တမတ္တံ၊ အပိ-သဒ္ဒေါ အဋ္ဌာနပ္ပယုတ္တော ဝိကာလေတိ ဣမဿ အနန္တရံ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ဝိကာလေပိ အာဂစ္ဆန္တီတိ အတ္ထော။ သာ- ရတ္ထ၊၂။၃၄၄။ "အပိသူ"တိ ဣဒံ "အပိ စာ"တိ ဣမိနာ သမာနတ္ထော နိပါတော။ ဝိမတိ၊၁။၂၈၀။ အပိသု ဝါဏိဇာ ကော၊ နာရီယော ပဏ္ဏဝိသတိ။ ဇာ၁၊၁။၂၉၉။ ဝါဏိဇာ ကောတိ ဧကေကဿ ဝါဏိဇဿ ယတ္တကာ ဝါဏိဇာ၊ တေသု ဧကေကဿ ဧကေကာဝ၊ သတ္တဝါဟဿ ပန သန္တိကေ ပဉ္စဝိသတိတိ အတ္ထော။ ဇာ၁ဋ္ဌ၁၄။၃၅၃။ (ပြည် နိသျ၊၄။၈၉-၉၃-လည်း ကြည့်။) အပိ- ဿု— (၁) (၂) (၅) (၆) (၈) အနက်တို့ ကြည့်။ အပိဿု.... ဣမာ အနစ္ဆရိယာ ဂါထာယော ပဋိဘံသု ပုဗ္ဗေ အဿုတပုဗ္ဗာ။

ဝိ၊၃။၇။ ဒီ၊၂။၃၁။ မ၊၁။၂၂၄။ သံ၊၁။၁၃၈။ အပိဿုတိ အနုဗြူဟနတ္တေ (သမ္ပိဏ္ဍနတ္တေ၊ သာရတ္ထ) နိပါတော၊ သော န ကေဝလံ တေဒဟောသိ (အယံ ပရိဝိတက္ကော ဥဒပါဒိ။ သံ၊ဋ္ဌ)၊ ဣမာပိ ဂါထာ ပဋိဘံသုတိ ဒီပေတိ၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၀။ သာရတ္ထ၊၃။၁၅၃။ အနုဗြူဟနံ သမ္ပိဏ္ဍနံ။ သောတိ "အပိဿု"တိ နိပါတော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၆၀။ မ၊ဋီ၊၂။၁၃၂။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၃၁။ (ဝိမတိ၊ ၂။၈၇-လည်း ကြည့်။ သံ၊ဋီ-၌"အနုဗြူဟနံ" ဝယ်"အနုဂ္ဂဟနံ"ဟု မူကွဲရှိသည်ကိုထောက်၍ သမ္ပိဏ္ဍန-ဟူသည်ကိုလည်း"အနုဂ္ဂဟ, သမ္ဘာဝနာ, ဂရဟာ-အနက်များ ရနိုင်သည်" ဟု ကြံနိုင်သည်။) အာယသ္မာ သေယျသကော ဗာလော ဟောတိ.... အပိဿု ဘိက္ခူ ပကတာ....အဗျတ္တော။ ဝိ၊၄။၁၃။ အပိဿုတိ ဧတ္ထ သု-ဣတိ နိပါတမတ္တံ၊ ဘိက္ခူ အပိ နိစ္စဗျာဝဋာ ဟောန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။၃၆၆။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃-လည်း ကြည့်။) (၁၆) မြဲခြင်း=အမြဲ=နိစ္စ။ နိပါတာနမနေကတ္ထတ္တာ ဣဓ အပိဿု-သဒ္ဒေါ နိစ္စတ္ထော ဟောတိ။ ပါစိတ်၊ယော၊၂။၃-၄။ "အပိဿု"တိ "အပိစ"တိ ဣမဿ အတ္ထေ နိပါတသမုဒါယော။ ဝိမတိ၊၂။၂၁၃။ အပိဿု မံ အဂ္ဂိဝေဿန တိဿော ဥပမာ ပဋိဘံသု အနစ္ဆရိယာ ပုဗ္ဗေ အဿုတပုဗ္ဗာ။ မ၊၁။၃၀၇။ မ၊၂။၂၈၃။ အပိဿုဒံ— (၁) (၂) (၅) (၆) (၈) အနက်တို့ ကြည့်။ အပိဿုဒံ မနုဿာ ကိတ္တာယမာနရူပါ ဝိဟရန္တိ။ ဒီ၊၂။၁၆၃။ အပိဿုဒံ ပထဝီ မညေ ဥန္ဒြိယတိ။ သံ၊၁။၁၁၅။ (၁၇) ဖုံးအုပ်-ပိတ်ဆို့-ခြင်း= သံဝရဏ။ အပိဓာန, အပိဓေတုံ-တို့ကြည့်။ (၁၈) ပုဒ်ပြည့်ကာမျှ= ပဒပူရဏ။ အပိ ဒိဗ္ဗေသု ယာဒိသာ၊ တာဒိသာ နေဒ ဿရာ ဣဓ။ ပေတ။၁၇၀။ အပိ အတရမာနာနံ၊ ဖလာသာဝ သမိဇ္ဈတိ။ ဇာ၊၁။၃။ အပိတိ နိပါတမတ္တံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၁၇၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၃။

အပိဏ္ဍပါတိက (တိ) [န+ပိဏ္ဍပါတိက] ပိဏ္ဍပါတ်ဓုတင်မဆောင်သော၊သူ။ အပိဏ္ဍပါတိကော ဟိ အကာလစာရီ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၅၉။

အပိဏ္ဍပါတိကာဓီန (တိ) [န+ပိဏ္ဍပါတိကာဓီန] ပိဏ္ဍပါတ်ဓုတင်ဆောင်သူနှင့် မစပ်ဆိုင်သော။ အပိဏ္ဍပါတိကာဓီနော ဣတရဿ ဝိသေသဇောတကော။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၆၀။

အပိဏ္ဍိတ (တိ) [န+ပိဏ္ဍိတ] အခဲမပြုအပ်– အခဲမရှိ – မခဲ – သော။ (ပြစ်စိုးပြစ်စီ မရှိသော လည်းဟူ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊သျှ၊၄။၄၅၄။ အကိလိန္န (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၂) ကြည့်။ အနုတ္တဏ္ဍုလမကိလိန္နမပိဏ္ဍိတံ။ ကင်္ခါ။၁၇၈။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၃၆။

အပိတိက (တိ) [န+ပိတု+က] အဖမရှိသော၊သူ။ အမာတိကော အပိတိကော၊ ရုက္ခမူလသ္မိ ဈာယတိ။ ဇာ၊၂။၅၃။

အပိဒဟန (န) [န+ပိဒဟန] မပိတ်ဆို့ခြင်း။ အထကန-ကြည့်။

အပိဒဟိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပိဒဟိတွာ၊ န+ အပိဒဟိတွာ။ နီတိ၊ဓာ။၁၀၆-ကြည့်] မပိတ်မူ၍။ ဒွါရံ အပိဒဟိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၀။ အသံဝုတာယ အထကေတွာ အပိဒဟိတွာ ဝိဟရန္တဿ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၉။

အပိဓာန (န) [အပိ+ဓာ+ယု။ နီတိ၊ဓာ။ ၁၀၆-ကြည့်] အအုပ်၊ အမိုး၊ အပိတ်၊ အဖုံး။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အပိဓာနံ။ ဝိ၊၃။၂၉၅။ ဝိ၊၄။၂၆၀။ သော တိဂါဝုတပ္ပမာဏဿ နဂရဿ အပိဓာနံ ဝိယ ပညာယိ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၈၆။ (အလားတူ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၂-၌ကား "ပိဓာနံ"ဟု ရှိသည်။)

အပိဓာယ[၁] (ကြိ၊ဝိ) [အပိ + ဓာ + တွာ။ အောက်ပုဒ် ဝဇီရ·စသည်ကြည့်။] ပိတ်၍၊ ဖုံး၍၊ ကွယ်၍။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အပိဓာယ[၂] (ကြိ၊ဝိ) [န+အပိ+ဓာ+တွာ။ နီတိ၊ဓာ။၁၀၆-ကြည့်။] မပိတ်မူ၍၊ မဖုံးမူ၍၊ မကွယ်မူ၍။ သုဏန္တေနပိ ကထေန္တေနပိ ဗီဇကေန မုခံ အပိဓာယ ဒန္တဝိဒံသကံ ဟသမာနေန န နိသီဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။ အပိဓာယ အပ္ပဋိစ္ဆာဒေတွာ။ ယထာ ဒန္တာ န ဒိဿန္တိ၊ တထာ ပိဓာယေဝ နိသီဒိတဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပါယော။ ဝဇီရ။၁၀၀။ မုခံ အပိဓာယာတိ မုခံ အပိဒဟိတွာ....။ အထ ဝါ မုခံ အပိဓာယာတိ မုခံ ပိဒဟိတွာတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၂။၈၄။ မုခံ အပိဓာယာတိ ပမာဒေန သမုပ္ပန္နမ္ပိ ဟာသံ ဗီဇနီယာ ပဋိစ္ဆာဒနမ္ပိ အကတွာ နိသီဒနံ အဂါရဝန္တိ ဝုတ္တံ။ အထ ဝါ အပိဓာယာတိ ပိဒဟိတွာ၊ ဗီဇနီယာ မုခံ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ ဟသမာနေန န နိသီဒိတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊၁။၁၃၉။ ဂဗ္ဘဒွါရံ ပိဓာယ ဝါ အပိဓာယ ဝါ။ ကင်္ခါ။ ၁၉၃။ အပရိဂုတ္တနတ္တံ ပဏ္ဍုဥပရိဘာဂေ အပိဓာယ အာရောပနဗန္ဓနမတ္တံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိမတိ၊၂။၁၈၃။

အပိဓိယတိ (ကမ္မ၊ကြိ)[အပိ+ဓာ+ယ+တေ] ဖုံးလွှမ်းအပ်၏။ နဝေန သုခဒုက္ခေန၊ ပေါ-ရာဏံ အပိဓိယတိ။ ဇာ၊၁။၅၅။ နဝေန သုခဒုက္ခေန၊ ပေါရာဏံ အပိဓိယတီတိ ဘန္တေ နဝေန ဟိ သုခေန .... ဒုက္ခံ ပိဓိယတိ ပဋိစ္ဆာဒီယတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၄။

အပိဓေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အပိ+ဓာ+တုံ] ပိတ်–ဆို့–ခြင်းငှါ။ အပိဓေတုံ မဟာသိန္ဓုံ၊ တံ ကထံ သော ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊၁။၃၇၇။ နီတိ၊ဓာ။၁၀၇။

အပိရုဟက (န) [အပိ+ရုဟက] အပိရုဟက-စသော ဂါထာဖြင့် တန်ဆာ ဆင်အပ်သော ရုဟကဇာတ်။ အပိရုဟက ရူပဝတီ မုသ-လော။ ဇာ၊၁။၅၃။

အပိလန္ဓိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပိလန္ဓိတွာ] အပိ-ဠန္ဓိတွာနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပိလာပ (တိ) [န+ပိလာပ] မပေါ်သော၊ သက်ဝင်သော၊မ–မျော–ရွေ့–သော၊ ကပ်၍တည်သော၊ မမေ့သော၊ အမှတ်ရ – အောက်မေ့–သော။ အပိလာပေ ကရောတိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၇၄။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၈၉။ အပိလာပေတိ-လည်း ကြည့်။

အပိလာပန (န) [န+ပိလာပန။ (န+ပ္လါဝန-သံ) န ပိလာပနံ အပိလာပနံ။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။] မပေါ်စေခြင်း၊ ငုပ်သကဲ့သို့ အာရုံသို့ သက်ဝင်ခြင်း၊ အာရုံကို–ရေ၌ ဗူးတောင်းကဲ့သို့ မမျော စေခြင်း–ကျောက်ကဲ့သို့ မတုန် မလှုပ်တည် စေခြင်း–အောက်မေ့–အမှတ်ရ– စေခြင်း၊ မမေ့–မမေ့စေ–ခြင်း၊ အာရုံကို–မပေါ် – မမျော–မလွတ်–စေခြင်း–စေတတ်သော။ အပိလာပနံ အသမ္မောသော နိမုဇ္ဇိတွာ ဝိယ အာရမ္မဏဿ ဩဂါဟနံ ဝါ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၉၃။ ဥဒကေ အလာဗု ဝိယ အာရမ္မဏံ ပိလဝိတွာ ဂန္တုံ အပ္ပဒါနံ, ပါသာဏဿ ဝိယ နိစ္စလဿ အာရမ္မဏဿ ဌပနံ သာရဏံ အသမ္မုဋ္ဌတာ-ကရဏံ အပိလာပနံ။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၈၉။(မ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၁၇၃။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၄၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၄၂-၃-တို့ လည်း ကြည့်။) အံသကူဋံ ဒတွာ ဌိတသ-ဟာယော ဝိယ သတိ အပိလာပနရသေန နိစ္စလဘာဝကရဏသာမညတော။ မူလဋ္ဌီ၊၂။ ၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၂၃။ ဥပဋ္ဌာနန္တိ အပိလာ-ပနံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၂။ အာဓာရဏံ အပိ-လာပနရသေန ဟဒယေ ဓာရဏံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၃၈။ အပိလာပနလက္ခဏ-လည်း ကြည့်။

အပိလာပနကိစ္စ (န) [အပိလာပန+ကိစ္စ] အာရုံကို–မပေါ် – မမျော – မလွတ်–စေခြင်း ဟူသောကိစ္စ။မမေ့–မမေ့စေ–ခြင်းဟူသော

ကိစ္စ။ သတိယာ စ အပိလာပနကိစ္စံ သာ-မေန္တိယာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၄၅။ အပိလာပနကိစ္စန္တိ ယထာ အာရမ္မဏေ န ပိလဝတိ၊ ဧဝံ အပိလာပန-ကိစ္စံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂ဂ၂။

အပိလာပနဋ္ဌ (ပု)[အပိလာပန+အတ္ထ] မမေ့ – မမေ့စေ – ခြင်းဟူသော – အနက်–သဘော။ အပိလာပနဋ္ဌေန သတိ။ နေတ္တိ။၁၅၊ ၄၆။ အပိလာပနဋ္ဌေန ဩဂါဟနဋ္ဌေန။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။၆၉။

အပိလာပနတာ (ထိ) [အပိလာပန+တာ] အာရုံကို–မပေါ် –မမျော – မလွတ်–စေ တတ်သည်၏အဖြစ်၊ မမေ့–မမေ့စေ–သည် ၏ အဖြစ်။ သတိ သရဏတာ ဓာရဏတာ အပိလာပနတာ....။ အဘိ၊ မ။၁၉။ မဟာနိ။ ဂ။ အနုပဝိသနသင်္ခါတေန ဩဂါဟနဋ္ဌေန အပိလာပနဘာဝေါ အပိလာပနတာ။ ယထာ ဟိ လာဗုကဋာဟာဒီနိ ဥဒကေ ပ္လဝန္တိ န အနုပဝိသန္တိ၊ န တထာ အာရမ္မဏေ သတိ၊ အာရမ္မဏဥ္စသာ အနုပဝိသတိ၊ တသ္မာ အပိလာပနတာတိ ဝုတ္တာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၉၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၄။ သတိ အပိလာပန-တာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁ဂဂ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁ဂ။

အပိလာပနဘာဝ (ပု) [အပိလာပန+ဘာဝ] အာရုံကို–မပေါ်–မမျော–မလွတ်–စေတတ် သည်၏ အဖြစ်၊ မမေ့–မမေ့စေ–သက်ဝင်– သည်၏အဖြစ်။ ဩဂါဟနသင်္ခါတေန အပိ-လာပနဘာဝေန အာရမ္မဏံ ဥပဂန္တွာ ဌိတာ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၅၄။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၁၇။ အပိလာ-ပနတာ-လည်း ကြည့်။

အပိလာပနလက္ခဏ (တိ) [အပိလာပန+လက္ခ-ဏ] အပိလာပန – လက္ခဏာ–သဘော– ရှိသော။ အပိလာပန-အနက် ကြည့်။ အပိ-လာပနလက္ခဏာ(သတိ)။ နေတ္တိ။၂၅။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ဂ၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃ဂဂ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၃။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃ဂ။ အပိလာပနလက္ခဏာတိ အသမ္မုဿနသဘာ-ဝါ။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၄ဂ။ အပိလာပနလက္ခဏာ သတီတိ ဥဒကေ လာဗု ဝိယ ယေန စိတ္တံ အာရမ္မဏေ ပိလဝိတွာ ဝိယ တိဋ္ဌတိ၊ န ဩဂါဟတိ၊ တံ ပိလာပနံ။ န ပိလာပနံ အပိ-လာပနံ၊ တံ လက္ခဏံ သဘာဝေါ ဧတိဿာတိ အပိလာပနလက္ခဏာ။ အံ၊ဋီ၊၂။၆၅။ ကာယာ-ဒိသတိပဋ္ဌာနံ အပိလာပနလက္ခဏာယ သတိ-ယာ ပဒဋ္ဌာနံ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၃၁။

အပိလာပေတိ (ကြိ) [အပိလာပ+ဏေ+တိ။ အပိလာပေတိ- ကား အပိလာပ-နာမ်ပုဒ်၊ ဏေ-ပစ္စည်း၊ တိ-ဝိဘတ်၊ နာမ-ဓာတ်တည်း၊ ဓာတုရူပေ နာမသ္မာ ဏယော စ-သုတ်၌ စ-သဒ္ဒါဖြင့် ဏေ-ပစ္စည်းသက်၍ ပြီးသတည်း၊ ယို့ကြောင့် အပိလာပေ ကရောတိ အပိလာ-ပေတိ-ဟု ဋီကာ ဖွင့်သတည်း။ အဋ္ဌသာ၊သျှ၊ ၂။၅၆-၇။] မပေါ် – မမျော– သက်ဝင်– တည်–သည်ကို ပြု၏၊ အမှတ်ရစေ–အောက် မေ့စေ–၏။ ဘဏ္ဍာဂါရိကော .... ရညော သာပတေယ့ံ အပိလာပေတိ။ ....သတိ.. ဓမ္မေ အပိလာပေတိ။ မိလိန္ဒ။၃၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃ဂ၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။ အပိလာ-ပေ ကရောတိ အပိလာပေတိ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၇၄။ မူလဋီ၊၁။ဂ၉။ အပိလာပနံ အသမ္မုဋ္ဌံ ကရော-တိ အပိလာပေတိ၊ သာယံ ပါတဥ္စ ရာဇာနံ ဣဿရိယသမ္ပတ္တိံ သလ္လက္ခာပေတိ သာရေ-တီတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၄ဂ။

အပိလာဝိတ (ဝိ) [န+ပိလာဝိတ။ အပိလာပ +ဏေ+တ ?] မပေါ်စေအပ် – သက်ဝင် အပ် – မမျော – မမွေ့–စေအပ် – မလှုပ် မလှုပ် တည်စေအပ် – သော။ တဿာ ဟိ တထာပစ္စယဘာဝေ သတိ ပေဟ ဓမ္မာ သာဝိတာ အသမ္ပုဋ္ဌကာယာ အပိလာပိတာ

ဟောန္တိ။ အနုဋီ၊၁။၉၆။ (အဋ္ဌသာ၊သျ၊၂။ ၅၆-လည်း ကြည့်။)

အပိဝန (န) [န+ပိဝန] မသောက်ခြင်း။ အယံ သုရာယ အပိဝနတော အမှာကံ မူလံ န ဒေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၀၅။ သုရာယ အပိဝနံ အရိယာနံ မမွတာ။ ဝိမတိ၊၁။၁၁၆။

အပိဝန္တ (တိ) [န+ပိဝန္တ။ ထီ၌ အပိဝန္တီ](က) မသောက်သော၊သူ။ တိဏံ အခါဒန္တိယော ပါနီယံ အပိဝန္တိယော သယန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၀။ (ခ) မ–စုတ်–စို့–သော၊သူ။ ထညံ အပိဝန္တံ ဒါရကံ ကိဉ္စိ ဒတွာ ဥပလာဠေတွာ ပါယေတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၁။

အပိဝိတွာ(ကြိ၊ဝိ) [န+ပိဝိတွာ] မသောက်မူ၍။ သဟသာ အပိဝိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၅။ အံ၊ဋီ၊ ၃။၃၃၄။ ပါနီယံ အပိဝိတွာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၆၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၁၅။

အပိသဒ္ဒ (ပု) [အပိ+သဒ္ဒ] အပိ-သဒ္ဒါ။ အပိ-သဒ္ဒေါ ဣဓ သမ္ပိဏ္ဍိတတ္ထော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၄။ အပိ သက္ကောဝ ဒေဝိန္ဒောတိ အပိ-သဒ္ဒေါ သမ္ဘာဝနာယံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၈၅။ လူခေနပိ ဝါတိ အပိ-သဒ္ဒေါ သမုစ္စယေ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၀၅။ အပိ-သဒ္ဒေန ပဂေဝ ဝဿဂဏနာယာတိ ဒဿေတိ။ ဝိမတိ၊၁။၂။ အပိ-သဒ္ဒေါ သမ္ဘာဝနေ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၀။ အပိ-လည်းကြည့်။

အပိသဒ္ဒဂ္ဂဟဏ (န) [အပိသဒ္ဒ+ဂဟဏ] အပိ-သဒ္ဒါကို–ယူ–ဆို–ခြင်း။ ဧဝံ သေသပစ္စယေပိ ယထာဗလယထာသာရုပ္ပနိဒ္ဒေသေသု အပိ-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏေ(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၃၊၁၈၄။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၇-၈) အဓိပ္ပါယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋီ၊ ၁။၂၅၄။ မ၊ဋီ၊၂။၁၁၁။ ယထာသာရုပ္ပန္-ယေန ယထာလဒ္ဓံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ တဒညဂဟဏမ္ပိ န တာဝ သန္တောသဝိရောဓီ၊ ပဂေဝ အနညဂဟဏေန ယထာလဒ္ဓဿေဝ ယထာသာရုပ္ပံ ပရိဘောဂေတိ သမ္ဘာဝိတဿ အတ္ထဿ ဒဿနတ္ထဉ္စေတ္ထ အပိ-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၁၃။ အပိတိ သမ္ဘာဝနတ္ထေ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၀)တိ ပရမတ္ထသမ္ဘာဝနေ။ ဧဝံ ဟိ ကဏှပက္ခေပိ အပိ-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ။ သမ္ဘာဝနတ္ထေတိ ဝါ ပရိကပ္ပနတ္ထေတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၅၄။ အပိ(၃) အနက်လည်း ကြည့်။ သာရတ္ထ၊၁။ ၃၅၀-လည်း ကြည့်။

အပိသဒ္ဒတ္ထ (တိ) [အပိသဒ္ဒ+အတ္ထ] အပိ-သဒ္ဒါ၏ အနက် (နှင့် တူသောအနက်) ရှိသော။ ပန-သဒ္ဒေါပိ အပိ-သဒ္ဒတ္ထော၊ ဝိဘင်္ဂေပီတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၁။၃၆၆။

အပိသိတ (တိ) [န+ပိသိတ] မကြိတ်အပ်–အမှုန့်မပြုအပ်–သော။ ပိသိတံ အပိသိတံ ဂန္ဓူပကရဏဉ္စ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၂၆။

အပိသုဏ (တိ) [န+ပိသုဏ] (၁) ချောပြစ်–ကုန်း (ဂုံး)တိုက်–ကြောင်း မဟုတ်သော၊ စကား။ အပိသုဏာ ဝါစာ။ ဝိ၊၅။၂၂၇။ အံ၊၁။၄၅၈၊၅၅၀။ အပိသုဏံ ဝါစံ နိဿာယ ပိသုဏာ ဝါစာ ပဟာတဗ္ဗာ။ မ၊၂။၂၃။ အပိသုဏမ္ပိ ဘဏတိ။ မဟာနိ။၃၀၅။ (၂) ချောပြစ် – ကုန်းတိုက် – ကြောင်းဖြစ်သော စကားမရှိသော၊ မချောပစ် – ကုန်းမတိုက် – တတ်သော၊သူ။ နာနုမ္မတ္တော နာပိသုဏော။ ဇာ၊၁။၈၆။ ယော ပန အပိသုဏော၊ သော မူဠှေသု လာဘံ န လဘတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၉။ (က) ပိသုဏဝါစာ-စသော ဝစီဒုစရိုက် ၄-ပါး မရှိသော၊သူ။ တေ ဇနာ အပိသုဏာ-ထ၊ မဟန္တာ ဝီတသာရဒါ။ ဒီ၊၃။၁၅၉။ အပိသုဏာထာတိ ဒေသနာသီသမတ္တမေတံ၊ အမုသာ အပိသုဏာ အဖရုသာ မန္တဘာဏိနောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၄။ သတိ စ ပိသုဏဝါစပ္ပဟာနေ ဖရုသဝါစာ ပဟီနာဝ ဟောတိ၊ ပဂေဝ စ မုသာဝါဒေါတိ "အပိသုဏာ"တိစ္စေဝ ဝုတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၅၂။

အပိသုဏဝါစ (တိ) [န+ပိသုဏ+ဝါစာ] ချော ပြစ် – ကုန်းတိုက် – ကြောင်း ဖြစ်သော စကားမရှိသော၊သူ။ ယာဝဇီဝံ အပိသုဏဝါ- စော အဿံ။ သံ၊၁။၂၃၀။ မဇ္ဈ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၀။ အပိသုဏဝါစဿ ပိသုဏာ ဝါစာ ပဟီနာ ဟောတိ။ နေတ္တိ။၄၄။

အပိသုဏဝါစတာ (ထီ) [အပိသုဏဝါစ+တာ] ချောပြစ်–ကုန်းတိုက် – ကြောင်းဖြစ်သော စကားမရှိသူ၏အဖြစ်။ တထာဂတဿ ပန ဒီဃရတ္တံ အပိသုဏဝါစတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၁။

အပိသုဏဝါစာ (ထီ) [အပိသုဏ+ဝါစာ] ချော ပြစ်–ကုန်းတိုက် – ကြောင်း မဟုတ်သော စကား။ ဣမ ကမ္မံ နာမ ဒီဃရတ္တံ အပိသု- ဏဝါစာယ ကထနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၁။ အပိ- သုဏဝါစာယာတိ .... ပေသုညဿ ပဋိပက္ခ- ဘူတံ ....။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၂၂။ ဣမာယ ဂါထာယ အပိသုဏဝါစာဝသေန ဘဂဝန္တံ ထောမေတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂၆။ ဧတ္ထာ- ဝတာ အပိသုဏဝါစာယ ဘဂဝန္တံ ထော- မေတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၆။ သုဘာသိတ- ဘာသနသင်္ခါတာ အပိသုဏဝါစာ။ မူလဋီ၊ ၁။၇၅။ အပိသုဏာဝါစာသင်္ခါတေန ဝါစသိ- ကာသီလသံဝရေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉။

အပိသုဏာဒိဝိသယ (တိ) [အပိသုဏ+အာဒိ+ ဝိသယ] မချောပြစ် – ကုန်းမတိုက်–ခြင်း စသည်လျှင် တည်ရာရှိသော။ တေန ပရ- ဘေဒနာဒိကံ အသဗ္ဗာဒိကဥ္စ ဗောဓိသတ္တာနံ ဝစနံ အပိသုဏာဒိဝိသယန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သံ၊ဋီ၊ ၁။၂၀၆။

အပိဟ (တိ) [န+ပိဟာ] တောင့်တ – ခင် တွယ်–ခြင်း မရှိသော၊သူ။ အပိဟာ နူန မယိပိ၊ ဝနထော တေ န ဝိဇ္ဇတိ။ ထေရ။ ၂၇၇။ ဧဝံ ပန မံ ဩဝဒန္တီ န ကေဝလံ ဝိသာရဒါ ဧဝ၊ အထ ခေါ အပိဟာ နူန မယိပိ တဝ ပုတ္တကေပိ အပိဟာ အသန္တဝါ မညေ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁။

အပိဟန (န) [န+ပိဟန] မတပ်မက်–မ တောင့်တ–ခြင်း။

အပိဟနသီလ (တိ) [န+ပိဟနသီလ] မတပ် မက်–မတောင့်တ–ခြင်း အလေ့ရှိသော၊ သူ။ အပိဟာလု-ကြည့်။

အပိဟာ (ထီ) [န+ပိဟာ] မတတ်မက်– မတောင့်တ–ခြင်း။ အပိဟာလု-ကြည့်။

အပိဟာဂိဓ (တိ) [အပိဟ+အဂိဓ (ဂေဓ-ဦး ဧ-ကို ဣ-ပြု? တနည်း အဂိဒ္ဓဟူလိုလျက် ဆန်းကြောင့် ဒ-ကျေ?)] တောင့်တလိုချင် ခြင်းလည်း မရှိ, မက်မောခြင်းလည်း မရှိ သော၊သူ။ ဝိစရန္တံ တမဒ္ဒက္ခိံ၊ ပိဏ္ဍတ္ထံ အပိ- ဟာဂိဓံ။ အပ၊၂။၁၂၉။ပိဏ္ဍတ္ထံ အပိဟာဂိဓန္တိ ပိဏ္ဍပါတံ ပဋိစ္စ အပိဟံ အပဂတပိဟံ အဂိဓံ နိတ္တဏှံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၇။

အပိဟာလု (တိ) [အပိဟာ+အာလု။န+ပိဟာ- လု] တောင့်တခြင်း မများသော၊ တဏှာ- ကင်းသော၊သူ။ အကုဟကော နိပကော အပိဟာလု။ သံ၊၁။၁၈၈။ ထေရ။၃၆၉။ အပိ- ဟာလူတိ နိတ္တဏှော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၈။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၅၂၄။ အပိဟာလု အမစ္ဆရီ။ သုတ္တနိ။ ၄၁၂။ မဟာနိ။၁၇၅။ အပိဟာလူတိ အပိဟ- နသီလော၊ ပတ္ထနာတဏှာယ ရဟိတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၄။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၂၉၁-၂။

အပိဟာလုက (တိ) [အပိဟာလု+က]တောင့် တခြင်း မများသော၊သူ။ အနုပေက္ခမာန- ကြည့်။

အပိဟိတ¹ (တိ) [အပိ+ဓာ+တ] ပိတ်ထား အပ်သော။ သဗ္ဗေ အပိဟိတာ ဒွါရာ။ ဧ၁၊

၁။၂၀၁။ အပိဟိတာတိ ထကိတာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၄။၄။

အပိဟိတ၂ (တိ) [န+ပိဟိတ] မပိတ်အပ်သော။ စက္ခာဒီနိ ဣန္ဒြိယာနိ သတိကဝါဋေန အပိဟိတာနိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၅။ အသံဝုတာ အပိဟိတာ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၇၆။ အနောဝဋ္ဌ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၆), အသံဝုတ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၂၇။ နေတ္တိ၊ဋီ။၈၈), သြဒဟိတွာ (သံ၊ဋီ၊၂။၁၆၈), ဝိဝဋ (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၅။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၇၇) တို့လည်း ကြည့်။

အပိဟိတကဝါဋ (တိ) [န+ပိဟိတကဝါဋ၊ အပိဟိတ၂+ကဝါဋ] ပိတ်အပ်သောတံခါးရွက်မရှိ – မပိတ်အပ်သော တံခါးရွက်ရှိ – သော၊တံခါးရွက်ကို ဖွင့်ထားသော။ အပိဟိတကဝါဋသ္မာ ပန ဒွါရေနိသိန္နော အနာပတ္တိံ ကရောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၅။ယထေဝ ဟိ တတ္ထ အပိဟိတကဝါဋသ္မာ ဂဗ္ဘသ္မာ အန္တော သမ္ပေပိ ဌိတော အန္တော အနာပတ္တိံ န ကရောတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၀၂။

အပိဟိတစက္ခုဒွါရ (တိ) [အပိဟိတ၂+စက္ခုဒွါရ] မပိတ်အပ်သော စက္ခုဒွါရရှိသော။ စက္ခုန္ဒြိယံ အသံဝုတံ အပိဟိတစက္ခုဒွါရံ ဟုတွာ ဝိဟရန္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၁။ အသံဝုတ-လည်း ကြည့်။

အပိဟိတစိတ္တ (တိ) [အပိဟိတ၂+စိတ္တ] မပိတ်အပ်သော စိတ်ရှိသော၊သူ။ ဝိနီဝရဏစိတ္တ (ဒီ၊ဋီ၊၂။၇၀။ မ၊ဋီ၊၃။၃၉။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၂၄) ကြည့်။ ဝိဝဋ(အံ၊ဋီ၊၂။၃၀၀) လည်း ကြည့်။

အပိဟိတတ္တ (န) [အပိဟိတ၂+တ္တ] မပိတ်အပ်သည်၏အဖြစ်။ ထိနမိဒ္ဓပိဓာနေန အပိဟိတတ္တာ။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၇၇။

အပိဟိတဒွါရ (တိ) [အပိဟိတ၂+ဒွါရ]မပိတ်အပ် – ပိတ်မထား – သော တံခါးရှိသော။ အပိဟိတဒွါရေ ပန ကသ္မာ ဗဟိ သယိတေန အာပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄။ အဂုတ္တဒွါရ-လည်း ကြည့်။

အပိဟိတဒွါရတာ (ထီ) [အပိဟိတဒွါရ+တာ] မပိတ်အပ် – ဖွင့်ထား – သော တံခါးရှိသည်၏အဖြစ်။ အနာဝဋဒွါရတာ-ကြည့်။

အပိဟိတဝတ္ထု (န) [အပိဟိတ၂+ဝတ္ထု] မပိတ်အပ် – ဖွင့်ထား – သော အရာဝတ္ထု။ အပိဟိတဝတ္ထုမ္ပိ ဟိ သပ္ပဝိစ္ဆိကာဒီဟိ အဓိသယိတံ ဆဍ္ဍနီယဓမ္မံ တာနိ ကုလာနိ ဒေန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆။

အပိဟေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပိဟေတုံ] မတောင့်တခြင်းငှါ။ အပိဟေတုံ အပတ္ထေတုံ သမတ္ထော သိယာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၆၅။

အပိဟေန္တ (တိ) [န+ပိဟေန္တ] မတောင့်တသော၊သူ။ ဝံ အပိဟေန္တော စ ....။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၄။ ပိဟေတိ (မဟာနိ။၃၄၁)လည်း ကြည့်။

အပိဠန္ဓ (တိ) [န+ပိဠန္ဓ] တန်ဆာမဆင်အပ်သော၊သူ။ ပီတဝတ္ထေ ပီတမဏိ၊ပီတာလင်္ကာရဘူသိတေ။ ပီတန္တရာဟိ ဝဂ္ဂူဟိ၊ အပိဠန္ဓာဝ သောဘသိ။ ဝိမာန။၅၂။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၆၀။ အပိဠန္ဓာဝ သောဘသီတိ တုံ့ ဣမေဟိ အလင်္ကာရေဟိ အနလင်္ကတာပိ အတ္တနော ရူပသမ္ပတ္တိယာဝ သောဘသိ၊ တေ ပန အလင်္ကာရာ တဝ သရီရံ ပတွာ သောဘန္တိ၊တသ္မာ အနလင်္ကတာပိ တုံ့ အလင်္ကတသဒိသီတိ အဓိပ္ပါယော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၅၁။ (ဤဌာ အပိဠန္ဓ-ဟု ပါဌ်မှန်ရှိစေ၍ 'တန်ဆာဆင်အပ်သော' ဟု အနက်ပေးသင့်ကြောင်းကိုရင်း၊ အပိ + နဟ-ဓာတ်ဖြင့် ရုပ်ပြီးစေသင့်ကြောင်းကိုရင်း P.T.S. ၌ဆိုသည်။ အပိဠယှ, ယုဂနန္ဓ, ယုဂနဒ္ဓ-တို့နှင့် ယှဉ်၍လည်း ကြည့်။)

အပိဋ္ဌနန ¹ (န) [န+ပိဋ္ဌနန] မသင့်သော–မဆင်သင့်သော – အဆင်တန်ဆာ။ ဒဟရာ ဝိယလက်ာရံ၊ ဓာရေတိ အပိဋ္ဌနန္ဓနံ။ ဇာ၊၁။ ၃၇၄။ အပိဋ္ဌနနန္တိ ပိဋ္ဌန္ဓိတုံ အယုတ္တံ အလင်္ကာရံ ဓာရေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၂၅။ (ဤ၌လည်း 'အဆင်တန်ဆာ'ဟု P T.S. ၌ ပေးသည်။) အထက်ပုဒ်, အောက်ပုဒ်တို့လည်း ကြည့်။

အပိဋ္ဌနန ² (န) [အ + ပိဋ္ဌနန။ 'အ' ကား နိပါတ်မျှ။] အဆင်တန်ဆာ။ ရထဿ ဃော-သော အပိဋ္ဌန္ဓနာန စ။ ဝိမာန။၉၂။ အပိဋ္ဌန္ဓ-နာန စာတိ အ-ကာရော နိပါတမတ္တံ။ ပိဋ္ဌန္ဓ-နာနံ အာဘရဏာနံ။ အပိဋ္ဌနနန္တိ စ အာ-ဘရဏပရိယာယောတိ ဝါ ဝဒန္တိ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။၂၅၉။ ဘုဇောသု မာလာ အပိဋ္ဌန္ဓနာနိ စ။ ဝိမာန။၉၃။

အပိဋ္ဌန္ဓပုဗ္ဗ (တိ) [န+ပိဋ္ဌန္ဓ+ပုဗ္ဗ] မပန်ဆင်အပ်ဘူးသေးသော။ ယထာ စ ပကတိယာ အပိ-ဋ္ဌန္ဓပုဗ္ဗံ (အပိလန္ဓပုဗ္ဗံ-သီ) မာလံ ပိဋ္ဌန္ဓိတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၃။

အပိဋ္ဌန္ဓိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပိဋ္ဌန္ဓိတွာ] မဆင်မူ၍။ တသ္မိံ ဝါဒိတေ မဟာဇနာ အန္ဓာယိတွာ အပိဋ္ဌန္ဓိတွာ (န္ဓာယိတွာ ပိဋ္ဌန္ဓိတွာ-သီ) ဟတ္ထိယာနာဒီနိ အာရုယှ သီဿံ သန္နိပတန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀။ ဝိသာခါ တံ အပိဋ္ဌန္ဓိတွာဝ ကမ္မာရေ ပဋိသာမာပေတွာ အဂ္ဂါပေသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၀။

အပိဋ္ဌယှ (ကြိ၊ဝိ) [အပိ+နဟ+တွာ။ န-ကို လ, လ-ကို ဋ္ဌ-ပြု? န,ဏ-မှ လ,ဋ္ဌ-ပြောင်းသော ပုံစံတို့ကား—မာလာဂုဏ=မာလာ-ဂုဋ္ဌ, ဝေဏု=ဝေဠု, ကုလာဂဏ္ဍိက=ဂုလာ-ဂဏ္ဍိက=ဂုဏာဂဏ္ဍိက (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၆), နိမ္ဗ=လိမ္ဗ (အဒ္ဓမာဂဓီ) စသည်တို့တည်း။ ဤ အပိဋ္ဌယှ-ပုဒ်ကို ထောက်၍ အပိဋ္ဌန္ဓ,အပိဋ္ဌနန-စသည်တို့၌ အပိ+နဟ-ဓာတ်ဖြင့်လည်း ရုပ်ပြီး ကြံနိုင်သည်။အပိဋ္ဌယှာတိ ပေဋ္ဌ ဟ-သဒ္ဒါ နိပါတမတ္တော၊ ဓာတုန္တလောပဝသေန ပဒ-သိဒ္ဓိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ တေနာဟ ပိဋ္ဌန္ဓိတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ-ဟူသော ဇာတ်ဋီကာသစ်လာ ရုပ်တွက် ပုံကား မပြည့်စုံ မကျန။ ပါနိဓိ (အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀)နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။] ပန်ဆင်၍။ ကုသဂ္ဂိရတ္တံ အပိဋ္ဌယှ မဉ္ဇရိံ ။ ဇာ၊၂။၁၀၆။ အပိဋ္ဌယှ မဉ္ဇရိန္တိ သပလ္လဝံ အသောကကဏ္ဏိကံ ကဏ္ဏေ ပိဋ္ဌန္ဓိတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၄၂၆။

အပိဝှသပ္ပိအာဒိဘာဝ (ပု) [အပိဝှသပ္ပိ+အာဒိ+ဘာဝ]ခြေ–မဆံ့ –မကျိုး–သူ စသည်၏ အဖြစ်။ တာတ ကေမိယကုမာရ မပဿ တဝ အပိဝှသပ္ပိအာဒိဘာဝံ ဇာနာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၁၀။

အပိဝှသပ္ပိ (တိ) [န+ပိဝှသပ္ပိ] လက်ဖြင့်–ယူဆောင်–တွန်းလှိမ့်–နိုင်သော ထိုင်စရာဖြင့် သွားသူမဟုတ်သော၊ ခြေ–မဆံ့ –မကျိုး–သော၊သူ။ တွံ အပိဝှသပ္ပိပိ ပိဝှသပ္ပိ ဝိယ ဟောဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၅။ ယဒိပိ အပိဝှသပ္ပိ-အာဒီနံ ဝိယဿ ပါဒါဒယော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၂၁၄။ ပိဝှသပ္ပိ (ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ဂ)နှင့် ဟတ္ထပက္ခ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇ဂ) တို့လည်း ကြည့်။

အပီတ (တိ) [န+ပီတ။ ရှူ။၆၀၄၊၆၁၇။ မောဂ်။ ၅၊၆၀။ နီတိ၊သုတ္တ။၁၁၉၂-တို့ကြည့်] (၁) မသောက် – အပ်သေး – ရသေး – သော။ အပီတံ ဝမတိ။ မိလိန္ဒ။၄၀၁။ အပီတာနိ အန္ဓုစ္ဆိဋ္ဌောဒကာနိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁၁။ (၂) မသောက် – သေး – ရသေး – သော။ ပီတမ္ပိ အပီတမ္ပိ န ဇာနာတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၀။ အပီတကါဝိ-လည်း ကြည့်။ (၃) အဝါ မဟုတ်သော။ အပီတာဒိဝဏ္ဏ-ကြည့်။

အပီတကါဝိ (လိ) [အပီတ+ဂါဝီ] ရေမသောက်ရသေးသော နွားမ။ အပီတာ ဧဝ ဝါ

ဟောန္တိ။ .... အပီတဂါဝိယော ပိပါသာယ သုက္ခမာနာ ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၂။ (အလားတူ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၁-၌ ကား ဝါကျရှိသည်။)

အပီတပုဗ္ဗ (တိ) [အပီတ+ပုဗ္ဗ။ န+ပီတ-ပုဗ္ဗ] ရှေး၌မသောက်အပ်သော၊ မသောက်ဘူးသေးသော။ န စ အပီတပုဗ္ဗာနိ ပါနီယာနိ ပိဝေယျ။ အံ၊၃။၂၁၆။ အပီတပုဗ္ဗာနိ စ ပါနီယာနိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၄။ အပီတပုဗ္ဗံ ပါနီယံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၆။ အပီတပုဗ္ဗံ ဒိသွာ သဟသာဝ အပိဝိတွာ။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၃၄။

အပီတာဒိဝဏ္ဏ (တိ) [န+ပီတာဒိဝဏ္ဏ] အဝါစသည့်–အဆင်း–အရောင်–မရှိသော၊သူ။ ယထာ တေ လိင်္ဂဝိရောဓာနော အပီတာ-ဒိဝဏ္ဏာ ဝေ ကေစိ ဝိလေပနဝသေန ပီတာ-ဒိဝဏ္ဏာ ခါယိံသု။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၄၃။ အံ၊ဋီ၊၃။၆၀ (အနည်းငယ် ကွဲသည်)။

အပီတိဂမနီယတာ (ထီ) [န+ပီတိဂမနီယတာ] နှစ်သက်ခြင်းသို့ မရောက် စေတတ်သည်၏ အဖြစ်။ ဠတရာနိ အပီတိဂမနီယတာယပိ။ မ၊ဋီ၊၂။၇၁။

အပီတိဇ (တိ) [န+ပီတိဇ] ပီတိကြောင့်ဖြစ်သည်မဟုတ်သော။ သမာဓိဇံ ပီတိသုခံ, အပီတိဇံ ကာယသုခံ, သတိပါရိသုဒ္ဓိဇံ ဥပေက္ခာသုခဉ္စ သင်္ဂဏှာတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၃၅။ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ,သမာဓိဇံ ပီတိသုခံ, အပီ-တိဇံ သတိပါရိသုဒ္ဓိဉာဏသုခဉ္စ(အပီတိဇံ ကာ-ယသုခံ, သတိပါရိသုဒ္ဓိဇံ ဥပေက္ခာသုခဉ္စ?) ပဋိလဘတိ ဝိန္ဒတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၁ဂ။

အပီတိဇကာယသုခပ္ပတ္တိ (ထီ) [အပီတိဇ+ကာ-ယသုခ+ပတ္တိ] ပီတိကြောင့် ဖြစ်သည်မဟုတ်သော ကိုယ်ချမ်းသာသို့ ရောက်ခြင်း။ ဥပ-သမာဓိဋ္ဌာနသမုဒါဂမေန အပီတိဇကာယ-သုခပ္ပတ္တိ။ ဠတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၃။

အပိဋ္ဌန (န၊ထီ) [န + ပိဋ္ဌန] မညှဉ်းဆဲခြင်း၊ မညှဉ်းဆဲသော အခြင်းအရာ။ သဗ္ဗေသံ သတ္တာနံ ပိဋ္ဌနံ ဝဇ္ဇေတွာ အပိဋ္ဌနာယ။ ပဋိ-သံ။၃၁၅။ အပိဋ္ဌနာယာတိအာဒီနိ မေတ္တော-ပသံဟာရဝသေန။ အပိဋ္ဌနာယာတိ အပိဋ္ဌနာ-ကာရေန၊ သဗ္ဗေ သတ္တေ မေတ္တာယတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀။ အဟိံသာယ အပိဋ္ဌနေန။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၅။

အပိဋ္ဌိတ (တိ) [န+ပိဋ္ဌိတ] မညှဉ်းဆဲ–မနှိပ်စက်–အပ်သော၊ ညှဉ်းဆဲ–နှိပ်စက်–မခံရသော၊သူ။ မယာ ဗျာဓိဇရာမရဏေဟိ အပိ-ဋ္ဌိတေယေဝ မာတာပိတရော အာပုစ္ဆိတွာ ပဗ္ဗဇိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၂။

အပိဋ္ဌိယမာန (တိ) [န+ပိဋ္ဌိယမာန] မညှဉ်းဆဲ–မနှိပ်စက်– မနာကျင်စေ–အပ်သော–အပ်သည်ကဲ့သို့ ဖြစ်သော၊သူ။ အပိဋ္ဌိယမာ-နောတိ အဗာဓိယမာနော။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၁၄။ အပိဋ္ဌိယမာနောတိ အပိဋ္ဌိယမာနော ဝိယ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၇၁။ အဒုက္ခိယမာန, အဝိဟညမာန (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၆-၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၆။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၆၂) တို့လည်း ကြည့်။

အပိဋ္ဌေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပိဋ္ဌေတွာ] မညှဉ်းဆဲ–မနှိပ်စက်–မူ၍။ အညဿ ရဋ္ဌံ အပိ-ဋ္ဌေတွာ၊ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၅။အတ္တာနမ္ပိ ပရမ္ပိ အပိ-ဋ္ဌေတွာ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၄။ ဂစ္ဆ မနုဿေ အပိဋ္ဌေ-တွာ သဿာဘာဂံ ဂဏှာဟိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၃။ အသဟ္ဃော အမာယာဝီ ပရံ အပိဋ္ဌေတွာ ဓမ္မေန သမေန ကသိယာ ဝါ ဝဏိဇ္ဇာယ ဝါ ဇီဝိကံ ကပ္ပေတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၃။ ရဋ္ဌံ အပိ-ဋ္ဌေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၀။

အပိဋ္ဌေန္တ (တိ) [န+ပိဋ္ဌေန္တ] မညှဉ်းဆဲ–မနှိပ်စက်–သော၊သူ။ ဘိက္ခုပန္တိံ အပိဋ္ဌေန္တော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၇ဂ။ အပိဋ္ဌေန္တဿ မေ ဂဏှ-တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၃။ အဟိံသန္တ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၅)လည်း ကြည့်။

အပုဂ္ဂလနိဒ္ဒေသ (တိ) [န+ပုဂ္ဂလနိဒ္ဒေသ] ပုဂ္ဂိုလ်ကို ညွှန်ပြခြင်း မရှိသော။ သာ သပုဂ္ဂလနိဒ္ဒေသာ၊ ဣတရာ အပုဂ္ဂလနိဒ္ဒေသာ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊ဟောင်း။၁၂။

အပုစ္ဆက္ခ (တိ) [န+ပုတိ+အက္ခ] မပုပ်သော ဥရိုးရှိသော၊မပုပ်သော ဥနှင့်တူသော ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ-ရှိသော၊ ဝိပဿနာကို လုံ့လပြု၍ တည်သော၊သူ။ အပုစ္စက္ခတာ-ကြည့်။

အပုစ္စက္ခတာ (ထီ) [အပုစ္စက္ခ+တာ။ မောဂ်၊ သျ။ နှာ-၉၈-ကြည့်။] မပုပ်သော ဥနှင့်တူသော ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ ရှိသော သူ၏အဖြစ်၊ ဝိပဿနာကို လုံ့လပြု၍ တည်သော သူ၏ အဖြစ်။ အပုစ္စက္ခတာယ သမာပန္နော ဘဗ္ဗော အဘိနိဗ္ဗိဒါယ။မ၊၂။၂၀။ အပုစ္စက္ခတာယာတိ အပူတိအက္ခတာယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂။ သာ ဝေ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ ယထာဘာဝိတတာယ အဝသ္သံဘာဝိနံ ဝိသေသံ(အဝဿံ ဘာဝီနံ ဝိသေသာနံ?) ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ အက္ခံ ဝိယာတိ အက္ခံ၊ ကိလေသေဟိ အဒူသိတတာယ အပူတိ အက္ခံ တေဿာတိ အပုစ္စက္ခော၊ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ ဌိတပုဂ္ဂလော၊တဿ ဘာဝေါ အပုစ္စက္ခတာ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၈။

အပုစ္ဆတ္တ (တိ) [န+ပုစ္ဆတ္တ] မမေးသော၊သူ။ သကိံ ယေဝ သုတွာ ပုန အပုစ္ဆန္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၇။

အပုစ္ဆသိ (ကြိ) ပုစ္ဆတိ-ကြည့်။

အပုစ္ဆာ (ထီ) [န+ပုစ္ဆာ] အမေး-ပုစ္ဆာ-မဟုတ်သော။ အယံ ပုစ္ဆာ အပုစ္ဆာယေဝ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃၂၆။ အယမေတ္ထ ဒေါသောတိ တံ အပုစ္ဆံ ကရောန္တော အပနယန္တော သြဂ်ိလတိ နာမ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၈။ တတ္ထ ဒေါသံ ဒတွာ စောဒေန္တော တံ အပုစ္ဆံ ကရောန္တော ဂိလိတွာ ဝိယ အန္တော ပဝေသေတိ နာမ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၇၃။

အပုစ္ဆိ, အပုစ္ဆိ (ကြိ) ပုစ္ဆတိ-ကြည့်။

အပုစ္ဆိတ (တိ) [န+ပုစ္ဆိတ] မမေးအပ်သော၊သူ။ အပုဋ္ဌောတိ မူလပဒံ၊ တဿ အပုစ္ဆိတောတိ အတ္ထော၊ အပုစ္ဆိတောတိ အဇ္ဈာနာပိတော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၇၇။ အနနုပုဋ္ဌ, အနာနုပုဋ္ဌ, အပုဋ္ဌ (ဝိ၊၁။၉၉။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၉)တို့လည်း ကြည့်။ (မိလိန္ဒ။၂၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၆။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၁။ ကင်္ခါ။၁၃၄။ သာရတ္ထ၊၂။ ၄၄၈။ ဝဇိရ။၂၃။ မ၊ဋီ၊၃။၃၉၆။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၃၉-တို့လည်း ကြည့်။)

အပုစ္ဆိတကထာ (ထီ) [အပုစ္ဆိတ+ကထာ] မမေးလျှောက်အပ်ပဲ-မိမိသဘောအတိုင်း-ပြောဆို-ဟောကြား-အပ်သော စကား၊ အပုစ္ဆိတကထာ။ စတုဗ္ဗိဓာ ကထာ ပုစ္ဆိတကထာ အပုစ္ဆိတကထာ သာနုသန္ဓိကထာ အနနုသန္ဓိကထာတိ။....အပုစ္ဆိတေန အတ္တဇ္ဈာသယဝသေနေဝ ကထိတာ အပုစ္ဆိတကထာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။ အပုစ္ဆိတဂါထာ-လည်း ကြည့်။

အပုစ္ဆိတကာရဏ (န) [အပုစ္ဆိတ+ကာရဏ] မမေးခြင်း - မမေးလိုက်ရခြင်း - ဟူသော အကြောင်း။ ပစ္ဆာ မေ သမဏဿ ဂေါတမဿ အပုစ္ဆိတကာရဏာ ဝိပ္ပဋိသာရော ဉပ္ပဇ္ဇေယျ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၀။

အပုစ္ဆိတဂါထာ (ထီ) [အပုစ္ဆိတ+ဂါထာ]မမေးလျှောက်အပ်ပဲ-မိမိသဘောအတိုင်း-ဟောအပ်သော ဂါထာ။ "ယံ ပရေ သုခတော အာဟု၊ တဒရိယာ အာဟု ဒုက္ခတော"တိ ဧဝမာဒိသု အပုစ္ဆိတေန အတ္တဇ္ဈာသယဝသေန ကထိတာ အပုစ္ဆိတဂါထာ။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။၁၀၅။ အပုစ္ဆိတကထာ-လည်း ကြည့်။

အပုစ္ဆိတတ္တ (န) [အပုစ္ဆိတ+တ္တ] မမေးအပ်သည်၏ အဖြစ်။ တဿာ ဒေဝတာယ ကထေ-

တုကမျတာ၀သေန ထေရေန အပုစ္ဆိတတ္တာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၅။ ဆန္ဒရာဂပဟာနာဒိ၀သေန ဆန္ဒရာဂပဋိသံယုတ္တဿ အပုစ္ဆိတတ္တာ။ သံ၊ ဋီ၊၂။၂၄၃။

အပုစ္ဆိတပဉှ (တိ) [အပုစ္ဆိတ + ပဉှ] မမေး လျှောက်အပ်သော – အမေး – ပြဿနာ။ "ဝေ တုမှေ ပုစ္ဆထာ"တိ အပုစ္ဆိတပဉှာနံ ဥစ္စာရဏေန။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၆၂။ (အလားတူ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၉-၌ကား ပုစ္ဆိတပဉှာနံ-ဟု ရှိသည်။)

အပုစ္ဆိတဗ္ဗ (တိ) [န+ပုစ္ဆိတဗ္ဗ] မမေး – အပ် – ထိုက် – သင့် – သော။ အပုစ္ဆိတဗ္ဗံ မံ တွံ အမ္မော ပုရိသ ပုစ္ဆသိ။ မိလိန္ဒ။၃၀၃။ အပုစ္ဆိတဗ္ဗံ ပုစ္ဆတိ အယောျ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၈။ အပုစ္ဆိတဗ္ဗံ နု ခေါ ပုစ္ဆိံ ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၇။

အပုစ္ဆိတဗ္ဗဋ္ဌာန(န) [အပုစ္ဆိတဗ္ဗ+ဌာန]မမေး – အပ် – ထိုက် – သင့် – သော – အရာ – ဌာန။ ၀တ္တံ အဇာနိတွာ အပုစ္ဆိတဗ္ဗဋ္ဌာနေ ပုစ္ဆတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၅။ အပုစ္ဆိတဗ္ဗဋ္ဌာနေ အဝိသယသ္မိံ ပုစ္ဆိ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၂၀။

အပုစ္ဆိတဗ္ဗာရဟ (တိ) [အပုစ္ဆိတဗ္ဗ+အရဟ+အ။ န+ပုစ္ဆိတဗ္ဗာရဟ] မမေးအပ်သည်ကို ထိုက်သော၊ မေးအပ်သည်ကို မထိုက်သော၊ မမေး – ထိုက် – သင့် – သော။ အသောတဗ္ဗာရဟံ သုဏန္တော အပုစ္ဆိတဗ္ဗာရဟံ ပုစ္ဆန္တော အ၀တ္တဗ္ဗာရဟဉ္စ ဝဒန္တော။ ဝဇီရ။ ၁၀။

အပုစ္ဆိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပုစ္ဆိတွာ] မမေးမူ၍။ အပုစ္ဆိတွာ၀ ၀တ္တပဋိပတ္တိံ ကတွာ ကေတော ဥပေါသထံ ကရောန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၇။ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၄။၂၂၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉-တို့လည်း ကြည့်။)

အပုစ္ဆိမှ (ကြိ) ပုစ္ဆတိ-ကြည့်။

အပုစ္ဆိဿ (ကြိ) ပုစ္ဆတိ-ကြည့်။

အပုဇ္ဇ (တိ) [န+ပုဇ္ဇ(=ပူဇ+ဏျ)] မပူဇော် – အပ် – ထိုက် – သင့် – သော၊သူ။ အပူဇ-ကြည့်။

အပုဍ္ဍန္တိ (တိ) [န+ပုဍ္ဍန္တိ] မသုတ် – မပွတ် ထိုက် – သော၊သူ။ တသ္မာ ဥပါဟနာ အပုဍ္ဍ-န္တိဿာပိ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၈။

အပုည (န) [န+ပုည။ န ပုနာတိတိ အပုညံ။ ခာန်၊ဋီ။၈၄။ (အပုဏျ-သံ)] (၁) မကောင်းမှု၊ အကုသိုလ်။ ဗဟုံ ဝတ မယာ အပုညံ ပသုတံ။ ဝိ၊၁။၈၇။ အပုညံ ပသုတန္တိ အပုညံ ဥပစိတံ ဇနိတံ ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇။ ပဉ္စ ဒါနာနိ အပုညာနိ ပုညသမ္မတာနိ လောကသ္မိံ ။ ဝိ၊၅။၂၃၁။=အကုသလာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၇၃-၄။ ပုညံ ဝါ အပုညံ ဝါ ပသဝတိ။ မ၊၁။၂၈၂။ ပုညံ ဝါ အပုညံ ဝါ ပသဝတီတိ ကုသလံ ဝါ အကုသလံ ဝါ ပဋိလဘတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၇။ အပုညံ ဝုစ္စတိ သဗ္ဗံ အကု-သလံ။ မဟာနိ။၆၉။ အပုညံ စေ သင်္ခါရံ အဘိသင်္ခရောတိ၊ အပုညူပဂံ ဟောတိ ဝိညာဏံ။ သံ၊၁။၃၁၀။ အပုညံ စေ သင်္ခါ-ရန္တိ ဒွါဒသစေတနာဘေဒံ အပုညာဘိသင်္ခါ-ရံ အဘိသင်္ခရောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။ (ဝိ၊၂။ ၅၁။ ဒီ၊၃။၆၇။ မ၊၁။၄၁၅။ သံ၊၁။၁၁၆။ အံ၊၁။၁၉၊၃၁၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၂။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၇၇-တို့လည်း ကြည့်။) (၂) အကုသိုလ်ကံ၏အကျိုး။ အပုညူပဂ-ကြည့်။ (၃) ဘုန်းကျက်သရေမရှိသော၊သူ။ အပ္ပပုည (ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၉၆) ကြည့်။ (၄) ကောင်းမှု – ကုသိုလ် – မရှိသော၊သူ။ အပုည-တာ-ကြည့်။

အပုညကမ္မ (န) [အပုည + ကမ္မ] မကောင်းမှု – အကုသိုလ် – ကံ။ ပဋိပဒါသင်္ခါတေ အပု-

ညကမ္မေ ပုညကမ္မေ စ ကမ္မက္ခယကရဏကမ္မေ စ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၆၂။

အပုညကရ (တိ) [အပုည+ကရ+အ] မကောင်းမှု–အကုသိုလ်–ကြမ်းကြုတ်မှု–ကို ပြုလေ့ရှိသော၊သူ။အပ္ပသ္သုတာ ပုညကရော၊ အပ္ပသ္မိံ ဣဓ ဇီဝိတေ။ ဣတိဝုတ်။၂၃၆။ အပုညကရောတိ တတော ဧဝ အရိယဓမ္မဿ အကောဝိဒတာယ ကိဗ္ဗိသကာရီ ပါပဓမ္မော။.... ယော ပန အပ္ပဿုတော အပုညကရော၊ ကာယဿ ဘေဒါ ဒုပ္ပညော နိရယံ သော ဥပပဇ္ဇတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂ဝဂ-၉။

အပုညတာ (ထီ) [အပုည+တာ] ကောင်းမှု–ကုသိုလ် – မရှိသူ၏ အဖြစ်။ အပ္ပပုညတာ-ကြည့်။

အပုညတေဇ (ပု) [အပုည+တေဇ] အကုသိုလ် အပူဓာတ်၊ အပုညအပူဓာတ်။ ပုညတေဇေန တေဇိတတ္တာ အပုညတေဇံ ပရိယာဒိယတိ။ ပဋိသံ။၁ဝဝ။ အပုညတေဇန္တိ တံတံမဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသပ္ပဟာနေန ကိလေသသဟာယံ အကုသလကမ္မတေဇံ။ “အဘိသင်္ခါရေ၊ ဘဝဂါမိကမ္မာ (ပဋိသံ။၉၉)”တိ ဧတ္ထ အပုညာဘိသင်္ခါရာ အကုသလကမ္မဥ္စ အပုညတေဇာ ဟောန္တိ။ အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရာနိ လောကိယကုသလကမ္မာနိ ပုညတေဇေနေဝ ခေပနီယတော အပုညတေဇပက္ခိကာဝ ဟောန္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၄။

အပုညတေဇပက္ခိက (တိ) [အပုညတေဇ+ပက္ခ+ဣက] အကုသိုလ် အပူဓာတ်၏ ဖက်၌ ပါဝင်သော။ (အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရ, လောကီကုသိုလ်။) အပုညတေဇ-ကြည့်။

အပုညပဋိပဒါ (ထီ) [အပုည + ပဋိပဒါ] မကောင်းမှု – အကုသိုလ်–ကံ ဟူသော–အကျင့်–ပဋိပဒါ။ သဗ္ဗေ သတ္တာ.... နိရယံ ပါပကမ္မန္တာတိ အပုညပဋိပဒါ။ နေတ္တိ။ဂဝ။ အပုညကမ္မ-လည်းကြည့်။

အပုညဖလ (နု) [အပုည+ဖလ] မကောင်းမှု–အကုသိုလ်–ကံ၏ အကျိုး။ ကဒါစိ အပုညဖလံ ပစ္စနုဘဝန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။သောဓေတိ အပုညဖလတော ဒုက္ခသံကိလေသတော စ။ မူလဋီ၊၂။၉၃။ သောဓေတိ အပုညဖလတောတိ ဣမိနာ ပုညဿ ဝိပါကဒုက္ခဝိဝိတ္တတံ အာဟ။ အနုဋီ၊၂။၉၉။ (ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။၂၅ဂ- ကြည့်။) အပုညပဂ-လည်း ကြည့်။

အပုညဗဟုလ (တိ) [အပုည + ဗဟုလ] မကောင်းမှု–အကုသိုလ်–များသော။ တမ္ပိ အပုညဗဟုလံ သတ္တသန္တာနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ သိယာ။ အနုဋီ၊၃။၁၄၇။

အပုညဘာဂိယ (တိ) [အပုညဘာဂ+ဣယ] မကောင်းမှု–အကုသိုလ်–ကံ၏ – အဖို့အစုကြောင့်–အဖို့အစု၌–ဖြစ်သော။ တဇ္ဇံ တဇ္ဇံ အတ္တဘာဝံ အဘိနိဗ္ဗတ္တေတိ ပုညဘာဂိယံ ဝါ အပုညဘာဂိယံ ဝါ။ အံ၊၂။၃၆၀။ ဒုစ္စရိတပါရိပူရိယာ အပါယေ နိဗ္ဗတ္တဿ အတ္တဘာဝေါ အပုညဘာဂိယော နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၅။ ပုညဘာဂိယ (အံ၊ဋီ၊၃။၁၃၉) နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

အပုညလာဘ (ပု) [အပုည + လာဘ] မကောင်းမှု–အကုသိုလ်–ကို ရခြင်း။ အပုညလာဘံ န နိကာမသေယျံ။.... အပုညလာဘော စ ဂတီ စ ပါပိကာ။ ဓမ္မ။၅၇။ အပုညလာဘန္တိ အကုသလလာဘံ။.... အပုညလာဘော စာတိ ဧဝံ တဿ အယဉ္စ အပုညလာဘော, တေန စ အပုညေန နိရယသံခါတာ ပါပိကာ ဂတိ ဟောတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃ဝ၁။ အပုညလာဘံ အယသံ အကိတ္တိံ ။ ဇာ၊၂။ ၁၄၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၄၁။

အပုညဝန္တု (တိ) [န+ပုညဝန္တု] ကောင်းမှု–ကုသိုလ်–ဘုန်းကံ–မရှိသော၊သူ။ ပဟောတိ တတ္ထ ရာဇာ ပသေနဒိ ကောသလော သမဏံ ဝါ ဗြာဟ္မဏံ ဝါ ပုညဝန္တံ ဝါ အပုညဝန္တံ ဝါ။ မ၊၂။၃၃၁။ တံ အပုညဝန္တမ္ပိ သကလံ

ဂါမံ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ ယာပနမတ္တမ္ပိ အလဘန္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၇။

အပုညသင်္ခါရ (တိ) [အပုည + သင်္ခါရ] မကောင်းမှု-အကုသိုလ်-ဟူသော သင်္ခါရကံ-ရှိသော၊သူ။ နိရယံ ပါပကမ္မန္တာတိ အပုညသင်္ခါရာ။ နေတ္တိ။၇၉။အပုညော သင်္ခါရော ဧတေသန္တိ အပုညသင်္ခါရာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၆၂။

အပုညသတ္တ (ပု) [အပုည+သတ္တ] ကောင်းမှု-ကုသိုလ် - မရှိသော သတ္တဝါ။ ဝေ မစ္ဆရီ အပုညသတ္တော ကိံ ကတွာ ဧတ္တကံ ဓနံ လဘိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၁။

အပုညသဘာဝ (ပု) [အပုည + သဘာဝ] ကောင်းမှု-ကုသိုလ် - မရှိသော သဘော၊ ဘုန်းကံမဲ့သော သဘော။ ဒုဗ္ဘဂလက္ခဏ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂) ကြည့်။

အပုညာနေဉ္ဇဘဝ (ပု) [အပုည+အာနေဉ္ဇ+ဘဝ] အပုညာဘိသင်္ခါရ, အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရ ဟူသော အကြောင်းရှိသော ဥပပတ္တိဘဝ။ အာဒိသဒ္ဒေန အပုညာနေဉ္ဇဘဝါဂဟေတဗ္ဗာ။ အနုဋီ၊၂။၁၀၉။ ပုညဘဝ-လည်း ကြည့်။

အပုညာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရ (ပု) [အပုည+အာနေဉ္ဇ + အဘိသင်္ခါရ] အပုညာဘိသင်္ခါရနှင့် အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရ။ အာဒိသဒ္ဒေန ကာယသဉ္စေတနာဒိလက္ခဏော ကာယသင်္ခါရာဒိကောပိ သင်္ဂဏှာတိ၊ န အပုညာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရေဝေ။ မဋီ၊၂။၂၈၃။

အပုညာဘိသင်္ခါရ (ပု) [အပုည+အဘိသင်္ခါရ] မကောင်းမှု - အကုသိုလ် - သာလျှင် ဖြစ်သော-ဟူသော-ဝိပါက်, ကဋတ္တာရုပ်ကို ပြုပြင်စီရင်တတ်သောတရား၊အပုညာဘိသင်္ခါရ။ (၁၂-ပါးသော အကုသိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော စေတနာ။) တတ္ထ ကတမော အပုညာဘိသင်္ခါရော၊ အကုသလာ စေတနာ ကာမာဝစရော၊ အယံ ဝုစ္စတိ အပုညာဘိသင်္ခါရော။ အဘိ၊ဝိ။၁၄၂။ ပုညပဋိပက္ခတော အပုညော၊ အပုညော၀ အဘိသင်္ခါရော အပုညာဘိသင်္ခါရော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။ (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၀-လည်း ကြည့်။) ပုညာဘိသင်္ခါရော အပုညာဘိသင်္ခါရော အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော။ ဒီ၊၃။၁၈၂။ အပုညော စ သော အဘိသင်္ခါရော စာတိ အပုညာဘိသင်္ခါရော။ ဒွါဒသအကုသလစိတ္တသမ္ပယုတ္တာနံ စေတနာနံ ဧတံ အဓိဝစနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၀။ န အပုညာဘိသင်္ခါရံ အဘိသင်္ခရောတိ။ သံ၊၁။၃၁၀။ အပုညာဘိသင်္ခါရော ပါဏာတိပါတာဒိဝသေန ပဝတ္တာ ဒွါဒသ အကုသလစေတနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၆၁။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၅၈-လည်း ကြည့်။)

အပုညာဘိသင်္ခါရနိဒ္ဒေသ (ပု) [အပုညာဘိသင်္ခါရ+နိဒ္ဒေသ] အပုညာဘိသင်္ခါရကို-အကျယ်ပြခြင်း - အကျယ်ပြရာ စကားရပ်။ အပုညာဘိသင်္ခါရနိဒ္ဒေသေ အကုသလာ စေတနာတိ....။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၆။

အပုညာဘိသင်္ခါရပရိပူရက (တိ) [အပုညာဘိသင်္ခါရ+ပရိပူရက] အပုညာဘိသင်္ခါရကို-ပြည့်စေတတ်-ဖြည့်တတ်-သော၊ သူ။ ပါပစရိတ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၂)ကြည့်။

အပုညာဘိသင်္ခါရသမ္ပယုတ္တ (တိ) [အပုညာဘိသင်္ခါရ+သမ္ပယုတ္တ] အပုညာဘိသင်္ခါရနှင့်ယှဉ်သော။ အပုညာဘိသင်္ခါရသဟဂတ-ကြည့်။

အပုညာဘိသင်္ခါရသဟဂတ (တိ) [အပုညာဘိသင်္ခါရ+သဟဂတ]အပုညာဘိသင်္ခါရ-တဆဲ့နှစ်ပါးသော အကုသိုလ် စေတနာ-နှင့် - တကွဖြစ်-ယှဉ်-သော။ အပုညာဘိသင်္ခါရသဟဂတံ ဝိညာဏံ။ စူဠနိ။၇၉။ အပုညာဘိသင်္ခါရသဟဂတံ ဝိညာဏန္တိ ဒွါဒသဝိဓအပုညာဘိသင်္ခါရသမ္ပယုတ္တံ ကမ္မဝိညာဏံ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၂၄။

အပုညာဘိသင်္ခါရေကဒေသ (ပု) [အပုညာဘိသင်္ခါရ+ဧကဒေသ] အပုညာဘိသင်္ခါရ၏ တစိတ်တဒေသ။ အပုညာဘိသင်္ခါရေကဒေသော သင်္ခါရော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၈၅။

အပုညာယတန (နု) [အပုည + အာယတန] မကောင်းမှု – အကုသိုလ် – ၏ – တည်ရာ – အကြောင်း။ တေ အပုညာယတနံ ဝိဝဇ္ဇယေ။ သုတ္တနိ။၃၃၈။

အပုညူပဂ (တိ) [အပုည+ဥပ+ဂမု+ကွိ] အကုသိုလ် အကျိုးနှင့် – တကွဖြစ်သော – ယှဉ်သော။ အပုညံ စေ သင်္ခါရံ အဘိသင်္ခရောတိ၊ အပုညူပဂံ ဟောတိ ဝိညာဏံ။ သံ၊ ၁။၃၁၀။ "အပုညူပဂံ ဟောတိ ဝိညာဏ"န္တိ ဣဒံ "ပုညူပဂံ ဟောတိ ဝိညာဏ"န္တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တနယမေဝါတိ န ဥဒ္ဓဋံ။ အပုညဖလံ ဥတ္တရပဒလောပေန "အပုည"န္တိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၉၂။

အပုညူပစယ (ပု) [အပုည+ဥပစယ] မကောင်းမှု – အကုသိုလ် – ကို ဆည်းပူးခြင်း။ အတ္ထိ အရဟတော အပုညူပစယောတိ။ အဘိ၊က။ ၃၉၃။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၊၂၅၄။ အနုဋီ၊၃။ ၁၃၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အပုဋ္ဌ (တိ) [န+ပုဋ္ဌ] မမေးအပ်သော၊သူ။ အနုသာသနိ နာမ အပုဋ္ဌော ဘဏတိ။ ဝိ၊၁။ ၉၉။ အပုဋ္ဌောတိ ဝေ အပုစ္ဆိတော သာမဉ္ဉေဝ ဘဏတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၉။ အပုဋ္ဌော ပဋိဇာနိဿာမိ။ ဝိ၊၄။၂၃၂။ မ၊၃။၃၇။ အပုဋ္ဌောပိ ပါတုကရောတိ။ အံ၊၁။၃၈၉။ အပုစ္ဆိတ (မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၇၁) လည်း ကြည့်။

အပုဏ္ဏ (တိ) [န+ပုဏ္ဏ] မပြည့်သော။ နဟာနဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ အဒ္ဓမာသေ အပုဏ္ဏေ ....။ ကင်္ခါ။၂၄၁။ န ဟိ အပုဏ္ဏာ နဒီ "ကာကပေယျာ"တိ ဝုစ္စတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၅၉။ ကာစိ ကတ္ထစိ အပုဏ္ဏာ၊ ကာစိ သမ္မောဟကာရိနီ။ ဝိမတိ၊၁။၁။

အပုတ္တ (ပု) [န+ပုတ္တ] (၁) သားမဟုတ်သူ။ သားအဖြစ်မှ စွန့်အပ်သူ၊ သားမတော်စပ်သူ။ မာတာပိတရော .... ဒါရကေ ဝိနိစ္ဆယံ ပတ္ဝာ အပုတ္တေ ကရောန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၉။ အယံ အမှာကံ အပုတ္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၉။ သေ "တံ အပုတ္တံ ကရိဿာမိ"-တိ ပက္ကောသတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၉။ အဟံ တဝ ပုတ္တဉ္စ အပုတ္တဉ္စ ဇာနာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၃၂၄။ (၂) ကိုယ်ရှိ – စက်ဆုပ် – အပ်သော သား။ ဂရဟာနေ ဟိ အယံ အ-ကာရော ယထာ "အပုတ္တော အဘရိယာ"တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၇၀။ "အသမဏော သမဏပဋိညော အပုတ္တော"-တိ တံသမ္ဗာဝနဂုဏနိဝတ္တိယာ။ ဂရဟာ ဟိ ဧတ္ထ ဉာယတိ။ အနုဋီ၊၁။၂၉။

အပုတ္တက (တိ) [န+ပုတ္တ+က။ ရူ။၃၄၁-ကြည့်။ ထိဋ္ဌ အပုတ္တိကာ] သားမရှိသော၊ အမွေဆက်ခံမည့်သားသမီး မရှိသော၊သူ။ အပုတ္တကံ သာပတေယျံ။ ဝိ၊၁။၂၀။ သံ၊၁။၉၀။ နိတိ၊သုတ္တ။နှာ-၃၇၄။ ဧဝံ မဟန္တံ အမှာကံ ဝိဘဝံ အပုတ္တကံ ကုလဓနေရက္ခကေန ပုတ္တေန ဝိရဟိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။ အပုတ္တကော သေဋ္ဌိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၈။ အပုတ္တကံ.... သေဋ္ဌိကုလံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၈။ ရာဇာ ပန အပုတ္တကော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၁၈၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၆။ ကုရုမ္ဟိကော .... အပုတ္တကော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။ အပုတ္တကောသု မာတာပိတူသု။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၂။ အပုတ္တကော သတ္တဝါဟော။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၀၃။ အပုတ္တကေ ရဇ္ဇေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၄။ ဝိဓဝါ စ အပုတ္တိကာ။ ထေရီ။၃၉၃။ အပုတ္တိကာတိ ပုတ္တရဟိတာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၂၄။ ဝဥ္ဈာ အပုတ္တိကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၁။ သာ ပန အပုတ္တိကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၆၁။

အပုတ္တကတာ (ထီ) [အပုတ္တက+တာ] သားမရှိသည်၏အဖြစ်။ အပုတ္တကတာယ ပဋိပန္နော သမဏော ဂေါတမော။ ဝိ၊၃။၅၄။

အပုတ္တကတာယာတိအာဒီသု ယေသံ ပုတ္တာ ပဗ္ဗဇန္တိ၊ တေသံ အပုတ္တကတာယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၅၇။

အပုတ္တကသုတ္တ (န) [အပုတ္တက+သုတ္တ]အမွေခံ သားသမီးမရှိသော သူဌေးကို အကြောင်းပြု၍ ဟောအပ်သောသုတ်။ ပဌမအပုတ္တကသုတ် – သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၃-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ သံ၊၁။၉၀-၂။ ဒုတိယအပုတ္တကသုတ် – သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၃-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊၁၀-သုတ်။ သံ၊၁။၉၂-၃။

အပုတ္တကသေဋ္ဌိ (ပု) [အပုတ္တက + သေဋ္ဌိ] အမွေခံသားသမီးမရှိ – အပုတ္တကမည် – သော သူဌေး။အပုတ္တကသေဋ္ဌိ နာမ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၃။

အပုတ္တကသေဋ္ဌိဝတ္ထု(န)[အပုတ္တကသေဋ္ဌိ+ဝတ္ထု] အမွေခံသားသမီးမရှိ–အပုတ္တကမည်– သော သူဌေး၏–အကြောင်းကိုပြဆိုသော ဝတ္ထု။ ဓမ္မပဒပါဠိ၊ ၂၄-ဝဂ်၊ ၁၁-ဝတ္ထု။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၅၃-၅။

အပုတ္တဘာဝ (ပု) [အပုတ္တ+ဘာဝ] သားမဟုတ် သည်၏အဖြစ်။ အထ နံ ဝိနိစ္ဆယံ နေတွာ အပုတ္တဘာဝံ ကတွာ နီဟရာပေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၅၀၆။

အပုထုဇ္ဇန (ပု) [န+ပုထုဇ္ဇန] ပုထုဇဉ်မဟုတ် သူ၊အရိယာပုဂ္ဂိုလ်။အပုထုဇ္ဇနဂေါစရ-စသည် ကြည့်။

အပုထုဇ္ဇနဂေါစရ (ပု) [န+ပုထုဇ္ဇနဂေါစရ။ အပုထုဇ္ဇန+ဂေါစရ] ပုထုဇဉ်တို့၏–ကျက် စားရာ – အာရုံ – မဟုတ်သော၊ ပုထုဇဉ် မဟုတ်သူ–အရိယာ–တို့၏သာ–ကျက်စား ရာ–အာရုံ – ဖြစ်သော။ ယေဟိ ဂမ္ဘီရာ-ဒိပ္ပကာရာ အပုထုဇ္ဇနဂေါစရာ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ ပကာ-သန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၇၅။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၄၄၄။

အပုထုဇ္ဇနသုခ (န) [န+ပုထုဇ္ဇနသုခ။ အပု-ထုဇ္ဇန + သုခ] ပုထုဇဉ်တို့၏ ချမ်းသာ မဟုတ်သော ချမ်းသာ၊ ပုထုဇဉ်မဟုတ်သူ– အရိယာ – တို့၏သာလျှင် ချမ်းသာ၊ မြတ် သော ချမ်းသာ။ အရိယသုခ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၅၃) ကြည့်။

အပုထုဇ္ဇနသေဝိတ (တိ) [န+ပုထုဇ္ဇနသေဝိတ။ အပုထုဇ္ဇန+သေဝိတ] ပုထုဇဉ်တို့သည် မမှီဝဲ အပ်သော၊ ပုထုဇဉ်မဟုတ်သူ – အရိယာ – တို့ သာမှီဝဲအပ်သော။ အပုထုဇ္ဇနသေဝိတံ။ သံ၊ ၁။၁၃၄။ ဓမ္မ။၅၂။ ထေရီ။၄၀၁။ အပုထုဇ္ဇန-သေဝိတန္တိ ပုထုဇ္ဇနေဟိ အသေဝိတံ အရိယ-သေဝိတမေဝ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၂။ ဗုဒ္ဓါဒီဟိ အရိယေဟိ ဧဝ ဂေါစရဘာဝနာဘိဂမတော သေဝိတတ္တာ အပုထုဇ္ဇနသေဝိတံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၁၇၆။

အပုထုပညာ (တိ) [န+ပုထုပညာ] ကျယ်ပြန့် သောပညာမရှိသော၊ သူ။အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အပုထုပညတာ (ထီ) [အပုထုပညာ+တာ] ကျယ်ပြန့်သောပညာမရှိသူ၏ အဖြစ်။ ကောက်-ဒဿီ အပုထုပညတာယ....။ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၁။

အပုထုလ (တိ)[န+ပုထုလ] မကျယ် – မကျယ် ဝန်း–သော။ ဂမ္ဘီရမ္ပိ ဟိ အပုထုလံ ပုထုလံ ဝါ အဂမ္ဘီရံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၇။ သစေ ပန အပုထု-လော ပါကာရော။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၁၉။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၁၆-၌ န ပုထုလော ရှိသည်။)

အပုထုလတ္တ (န) [အပုထုလ+တ္တ] မကျယ်– မကျယ်ဝန်း–သည်၏ အဖြစ်။ ဆိဒ္ဒဿ အပု-ထုလတ္တာ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၆၀။

အပုနဂေယျ (တိ) [န+ပုန+ဂေယျ။ အယုတ္တ-သမာသ်၊ ဝါ-အသမတ္တသမာသ်။]နောက်ထပ် –တဖန်–မရွတ်ဆိုအပ်သော။ အပုနဂေယျာ

ဂါထာ။ ရူ။၃၃၂။ နီတိ၊သုတ္တ။၆၇၉။ နှာ-၁၉၂။မောဂ်၊၃၊၁၂။ (မဟာဘာသာ၊၂၊၁၊၁။ ဘေဒစိန္တာ။၂၄၅-ဖြင့် ၎င်း၊ဋီ။ မောဂ်၊သျှ၊ နှာ-၄၃၉-၄၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အပုနပ္ပဝတ္တန (န) [န+ပုန+ပဝတ္တန] နောက်–နောင်–၌–တဖန်–မဖြစ်ခြင်း။ စုတိယာ တေနတ္တဘာဝေန အပုနပ္ပဝတ္တနတော။ သာရတ္ထ၊၃။၄၄၃။

အပုနပ္ပဝတ္တိ (ထီ) [န+ပုန+ပဝတ္တိ] နောက်–နောင်–၌–တဖန်–မဖြစ်ခြင်း။ တိဏ္ဏမ္ပိ အပုနပ္ပဝတ္တိဝသေန နိရောဓဓမ္မန္တိပိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၄။ .... ဝိမောက္ခော ဝိမုစ္စနံ အပုနပ္ပဝတ္တိဝသေန ဝိဂမော။ ဝိမတိ၊၂။၃၀၁။

အပုနပ္ပဝတ္တိပါဒန (န) [အပုနပ္ပဝတ္တိ+ပါဒန] နောက်–နောင်–၌–တဖန်–မဖြစ်ခြင်းသို့ ရောက်စေခြင်း။ အပုနပ္ပဝတ္တိပါဒနေန တိကိစ္ဆနတော။ မ၊ဋီ၊၃။၁၈၄။

အပုနပ္ပုနံ (ဗျ) [အ+ပုန+ပုန။'အ'နိပါတ်မျှ။ နီတိ၊သုတ္တ။၃၈၈-လည်း ကြည့်။] အဖန်ဖန်၊ နောက်အခါမှ နောက်အခါ၊ နောက်နောက် အခါ။ နာဟံ ပုနံ န စ ပုနံ၊ န စာပိ အပုနပ္ပုနံ။ ဇာ၊၁။၃၄။ န စာပိ အပုနပ္ပုနန္တိ အ-ကာရော နိပါတမတ္တော။ အယံ ပနေတိဿာ သင်္ခေပတော ဂါထာယ အတ္ထော– အဟဉှိ ဂ္လတော ပုန, တတော စ ပုနာတိ ဝုတ္တာဝါရတော ပုန တတောပိ စ ပုနပ္ပုနံ ဝါရဏသိရိသယနံ ဟတ္ထိပေါ့ရဲ့ န ပဝေက္ခာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂၉။

အပုနဗ္ဘဝ (ပု) [န+ပုန+ဘဝ (အပုနဘ္ဘဝ၊ အပုနဘ္ဘာဝ-သံ)] (၁) (က) နောက်–နောင်–၌–တဖန်–မဖြစ်ခြင်း။ မဂ္ဂေန လဒ္ဓါ အပုနဗ္ဘဝါယ။ သံ၊၁။၁၇၆။ အပုနဗ္ဘဝါယ မဂ္ဂေါ နာမ နိဗ္ဗာနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆။ အပုနဗ္ဘဝါယာတိ အာယတိံ အနုပ္ပတ္တိယာ။ မဂ္ဂေါ နာမာတိ ဥပါယော နာမ နိဗ္ဗာနံ တသ္မိံ လဒ္ဓေ ပုနဗ္ဘဝါဘာဝတော။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၇၅။ (ခ) တဖန်ဖြစ်ခြင်း မရှိရာဖြစ်သောတရား၊ နိရောဓသစ္စာ၊ နိဗ္ဗာန်။ (တရန္တိ) အတိဏ္ဏပုဗ္ဗံ အပုနဗ္ဘဝါယ။ သံ၊၁။၂၁၀။ ဥဒါန။၁၇၀။ သုတ္တနိ။၃၂၁။ အပုနဗ္ဘဝါယာတိ အပုနဗ္ဘဝသင်္ခါတာယ နိရောဓသစ္စာယတ္ထာယ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉။ တေသံ အဓိဂတေ န ပုန ဘဝေါတိ အပုနဗ္ဘဝေါ၊ နိဗ္ဗာနန္တိ အာဟ "အပုနဗ္ဘဝသင်္ခါတာယာ"တိအာဒိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၁၀။ .. အပုနဗ္ဘဝါယ အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနာယ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၂၉။ အပုနဗ္ဘဝါယာတိ နိဗ္ဗာနာယ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁။ ဇဝံ တေ ဇဝံ စတုတ္ထံ ဖဿာယတနံ ပဟီနံ ဘဝိဿတိ အာယတိံ အပုနဗ္ဘဝါယ။ သံ၊၂။၂၇၁။ အာယတိံ အပုနဗ္ဘဝေါ နာမ နိဗ္ဗာနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅။ အပုနဗ္ဘဝေါတိ ပုနဗ္ဘဝါဘာဝေါ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၉၄။ ပဟာသိ ဒုက္ခံ အပုနဗ္ဘဝါယ။ ဣတိဝုတ်။၂၃၅။ ဒုက္ခန္တိ ဒါန် (ဘာဝေန္တိ ဈာနံ) အပုနဗ္ဘဝါယ။ မဟာနိ။၃၃၄-၅။ အပုနဗ္ဘဝါယာတိ နိဗ္ဗာနတ္ထာယ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၃၇၃။ (တိ) (၂) နောင်တဖန် ဖြစ်ခြင်း –ဘဝသစ်–မရှိသော၊သူ။ အန္တိမဒေဟဓာရိနောတိ သဗ္ဗပစ္ဆိမသရီရဓာရိနော၊ အပုနဗ္ဘဝဿာတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၇။

အပုနဗ္ဘဝဂ္ဂဟဏ (န) [အပုနဗ္ဘဝ + ဂဟဏ] အပုနဗ္ဘဝသဒ္ဒါ။ အပုနဗ္ဘဝဂ္ဂဟဏေန နိရောဓသစ္စံ ပကာသိတံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၁၀။

အပုနဗ္ဘဝပဝတ္တိက (တိ) [အပုနဗ္ဘဝ+ပဝတ္တိ+က] နောက်–နောင်–၌–တဖန်–မဖြစ်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းရှိသော။ အပုနဗ္ဘဝပဝတ္တိကံ ကတ္ဘာ နိဟရတိ (=နိဒ္ဓမတိ။ မဟာနိ။၃၈၂)။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၂။

အပုနဗ္ဘဝဘူတ(တိ)[န+ပုနဗ္ဘဝဘူတ]နောက်–နောင်–၌–တဖန် – ဖြစ်ခြင်း မဟုတ်သည်(ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ စ နာမ ယသ္မာ ပုနဗ္ဘဝဘူတာပိ အပုနဗ္ဘဝဘူတာပိ အတ္ထိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၂။ အပုနဗ္ဘဝဘူတာတိ ခဏေ ခဏေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ ဓမ္မာနံ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၄၉။ ဝိမတိ၊၁။၆၉။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၁၄။

အပုနဗ္ဘဝိက (တိ) [န+ပုနဗ္ဘဝိက] နောက်–နောင်–၌–တဖန်– ဖြစ်ခြင်းမရှိသော၊ ဘဝသစ်ကို မဖြစ်စေတတ်သော။ သုမုတ္တိက(ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀)ကြည့်။

အပုနဗ္ဘဝုပ္ပတ္တိက (တိ) [န+ပုနဗ္ဘဝ+ဥပ္ပတ္တိ+က] နောက်–နောင်–၌–တဖန်–ဖြစ်ခြင်း မရှိသော။ သုဥစ္ဆိန္န (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၃၃) ကြည့်။

အပုနရာဂမန (တိ) [န+ပုန+အာဂမန]တဖန်လာခြင်း – ပြန်လာခြင်း–မရှိသော။ ဣဒံ ပန မေ ဂမနံ အပုနရာဂမနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၆၄။

အပုနရာဝဋ္ဋက (တိ) [န+ပုန+အာဝဋ္ဋက] (၁)တဖန်–ပြန်–မလည်–မလှည့်– သော။ ဝိပဿနာယ မုဒ္ဒဘူတံ အပုနရာဝဋ္ဋကံ(အပုနရာဝတ္တကံ၊ပဋိသံ၊ဋ္ဌ။) ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဂေါတြဘုဉာဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၁၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅။ ကေန္တိကတာယ ကေဝါရမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇနတော အပုနရာဝဋ္ဋကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၇၄။ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏေ ပဌမသမန္နာဟာရဘူတံ အပုနရာဝဋ္ဋကံ ဂေါတြဘုဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၀၀။ (၂) ရူပ,အရူပဘုံမှ ကာမဘုံသို့ ပြန်လှည့်မလာတော့သော ဈာန်ရသောကျွပုဂ္ဂိုလ်။ သော ဟိ တေန ဝိမုတ္တော ဈာနလာဘီ သေကွော ရူပါရူပဘဝတော အပုနရာဝဋ္ဋကော ကာမရာဂါဒီဟိ တထာ ဝိမုတ္တောဝ ဟောတိ။ မူလဋီ၊၃။၃၁။ သမယဝိမုတ္တ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၊၃၁)လည်း ကြည့်။

အပုနရာဝဋ္ဋန (န) [န+ပုန+အာဝဋ္ဋန](၁) တဖန်–ပြန်–မလည်–မလှည့်–ခြင်း။ အပုနရာဝဋ္ဋနေန နိဝတ္တနဋ္ဌေန။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၉။ မရဏဝသေန ဟိ ဉာတိက္ခယော အာယတော အပုနရာဝတ္တနတော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၃၂။(တိ) (၂) ကာမဘုံသို့– ပြန်လှည့်မလာသော– ပြန်လှည့်လာခြင်း မရှိသော။ သုဒ္ဓါဝါသာ ပန အပုနရာဝတ္တနတော ဝိဝဋ္ဋပက္ခေ ဌိတာ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၄၅။ (ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၁၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၆၉-တို့လည်း ကြည့်။)

အပုနရာဝတ္တက (တိ) [န+ပုန+အာဝတ္တက] အပုနရာဝဋ္ဋကနှင့်အနက်တူ။ ၎င်း ကြည့်။

အပုနရာဝတ္တန (န) [န+ပုန+အာဝတ္တန]အပုနရာဝဋ္ဋနနှင့်အတူ။ ၎င်း ကြည့်။

အပုနရာဝတ္တိတာ (ထီ) [အပုနရာဝတ္တိ+တာ] တဖန်–ပြန် – လည်ခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်၊ မတွန့် မဆုတ်ခြင်း။....စာဂေါ ပဟာနံ အပုနရာဝတ္တိတာ....။ မိလိန္ဒ။၂၆၇။

အပုနရာဝတ္တိနိရောဓ (ပု) [အပုနရာဝတ္တိ+နိရောဓ] တဖန်–ပြန်–လည်ခြင်း မရှိသော ချုပ်ခြင်း။ ကေဝလံ အပုနရာဝတ္တိနိရောဓေန နိရုဇ္ဈနပကတိကံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၃။

အပုနရာဝတ္တိ(တိ)[န+ပုန+အာဝတ္တိ (=အာဝတ္တ+ဤ)] တဖန်ပြန်လည်ခြင်းမရှိသော၊ သူ။ ယဒါ အပုနရာဝတ္တိ ဟောတိ၊ တဒါ သော ပဗ္ဗာဇေတဗ္ဗော။ မိလိန္ဒ။၂၄၀။

အပုနရုပ္ပတ္တိဓမ္မ (ပု) [န+ပုန+ဥပ္ပတ္တိ+ဓမ္မ] (၁)နောင် – တဖန်– မဖြစ်ခြင်းသဘော။ (တိ) (၂) နောင် – တဖန် – မဖြစ်ခြင်း သဘောရှိသော။

အပုနရုပ္ပတ္တိဓမ္မတာ (ထီ) [အပုနရုပ္ပတ္တိဓမ္မ+တာ] နောင်–တဖန်–ဖြစ်ခြင်းသဘောမရှိ

သည်၏အဖြစ်။ နိဗ္ဗာနံ ဟိ အာဂမ္မ ရူပံ ဝိရဇ္ဇတိ အပုနရုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ အာပဇ္ဇနေန နိရုဇ္ဈတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၀။

အပုနာဂမန (နု) [န+ပုန+အာဂမန] (၁) တဖန်–ပြန်–မလာခြင်း။ တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာယိတာ စဿ ကာမလောကေ ခန္ဓပဝတ္တိဿ အပုနာဂမနဝသေနေဝါတိ ဒဿေတုံ "အနာဝတ္တိဓမ္မော"တိ ဝုတ္တံ။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁ဂဂ။ အပုနာရောဟ-လည်း ကြည့်။ (၂) တဖန်မလာရာ၊ တကြိမ်ထည်းသာလာရာ၊ နိဗ္ဗာန်။ ယေသု ပမတ္တော အပုနာဂမနံ၊ အနာဂန္တွာ ပုရိသော မစ္စုမေယျာ။သံ၊၁။၂၁။....တေဘူမကဝဋ္ဋသင်္ခါတာ မစ္စုမေယျာ အပုနာဂမနသင်္ခါတံ နိဗ္ဗာနံ အနာဂန္တွာ။ နိဗ္ဗာနံ ဟိ သတ္တာ န ပုနာဂစ္ဆန္တိ၊တသ္မာ တံ အပုနာဂမနန္တိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀။ န ပုန အာဂစ္ဆတိ ဧတ္ထ တံ အပုနာဂမနံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၀၆။

အပုနာရောဟ (ပု) [န+ပုန+အာရောဟ] တဖန်–မပေါက်ရောက် –မစည်ပင်–မပြန့်ပွါး–ခြင်း။ တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာနတာ စဿ ကာမလောကေ ခန္ဓပဝတ္တိဿ အပုနာရောဟဝသေနေဝါတိ ဒဿေတုံ "အနာဝတ္တိဓမ္မော"တိ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၆၆။ အပုနာဂမန(၁) အနက်လည်း ကြည့်။

အပုပ္ဖိတ (တိ) [န+ပုပ္ဖိတ] အပွင့် မပွင့်သော။ အပုပ္ဖိတံ ရုက္ခံ သဍ္ဍုန္နုပလာသံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၅။

အပုပ္ဖိတဂစ္ဆ (ပု) [အပုပ္ဖိတ+ဂစ္ဆ] မပွင့်သော (ပဒုမ္မာကြာ)–ချုံ–ရုံ။ တေ ပန အပုပ္ဖိတဂစ္ဆံ ဒိသွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၆။

အပုပ္ဖိတဋ္ဌာန (နု) [အပုပ္ဖိတ+ဌာန] အပွင့်မပွင့်သော–နေရာ–ဌာန။မူလတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အဂ္ဂါ အပုပ္ဖိတဋ္ဌာနံ နာမ နတ္ထိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၂။

အပုပ္ဖိတရုက္ခ (ပု) [အပုပ္ဖိတ+ရုက္ခ] အပွင့်မပွင့်သော သစ်ပင်။ ဘိက္ခုဘာဝေါ ပန အပုပ္ဖိတရုက္ခော ဝိယ အလောဘနီယော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၂။

အပုဗ္ဗ (တိ) [န+ပုဗ္ဗ။ (အပူဝ္ဝ-သံ)] ရှေးမဟုတ်၊ ရှေးမဟုတ်သော။ (က) ရှေးမကျသော။ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ (မရှေးမနှောင်း)။ ဝိ၊၅။၃၁၀၊၃၃၇။ ဒီ၊၁။၁၇၂။ ဒီ၊၂။၁ဂ၂။ ဒီ၊၃။၉၅။ မ၊၃။၁၁၀။ အံ၊၁။၂၉။ အံ၊၂။ ၄၀၅၊၅၁၀။ အဘိ၊ဝိ။၃၂၃၊၃၄၉။ အဘိ၊ပု။ ၁၁၆။ အပုဗ္ဗံ အစရိမန္တိ အပုရေ အပစ္ဆာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ဂ၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ဂ၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅ဂ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၂။ အပုဗ္ဗံ အစရိမန္တိ အပုရေ အပစ္ဆာ ဧကက္ခဏေယေဝ (ကေပ္ပဟာရေနေဝါတိ အတ္ထော)။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇။ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဧကစိတ္တက္ခဏိကာ နာနာလက္ခဏာ အရဟတ္တမဂ္ဂဿ ပုဗ္ဗဘာဂဝိပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ကထိတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁ဂ၂။ သတ္တန္နမ္ပိ သဟဘာဝေါ လဗ္ဘတီတိ "အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဧကစိတ္တက္ခဏိကာ"တိ ဝုတ္တံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၂၁။ တခဏာညေဝ ပန အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဒုဇ္ဇာနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၄။ သာရတ္ထ၊၂။၇၀။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၁ဂ၁။(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ဂ၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ဂ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄ဂ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၃။ ဝဇိရ၊ ၅၇၂။ မူလဋီ၊၃။၃၃-တို့လည်း ကြည့်။) အပုရိမ, အပုရေ-တို့လည်း ကြည့်။ (ခ) ရှေ့–အလျင်–မဟုတ်သော၊ ရှေ့–အလျင်–လုပ်အပ်သည့် အလုပ် မဟုတ်သော နောက် လုပ်အပ်သည့်အလုပ်။ "ကိံ ဘဏေ ဂင်္ဂမာလ အပုဗ္ဗံ တေ ကရဏ"န္တိ ရညာ ဝုတ္တေ "ဒေဝ ကပ္ပကာ နာမ အပုဗ္ဗမ္ပိ ကရောန္တီ"တိ ဝတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၂ဂ။ (ဂ) အသစ်။ ကာမဉ္စေသ "ဒသာဟပရမံ အတိရေကစီဝရံ ဓာရေတဗ္ဗ"န္တိ ဣမိနာဝ သိဒ္ဓေါ၊ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိဝသေန ပန အပုဗ္ဗံ ဝိယ အတ္ထံ ဒဿေတွာ သိက္ခာပဒံ

ဌပိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၆။ ကခ်ါ။၁၈၇။ (ဤဝါကျနှင့် စပ်၍ မှတ်သားဖွယ်ကို သာရတ္ထ၊၂။၄၄၄။ ဝိမတိ၊၁။၃၆၀။ ဝဇိရ။၂၀၀-၀၂။ ကခ်ါ၊ဋီ၊သစ်။၃၄၀-တို့တွင် ကြည့်။ ဝိ၊ဓာန်။ ဤပုဒ်-လည်း ကြည့်။) အပုဗ္ဗမေဝ ဝဏ္ဏယိဿာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၀၁။ဣမ အပုဗ္ဗံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၇။ အပုဗ္ဗနိ္တ ဣမိနာ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗတာကာရဏံ ဒီပေတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၃၃။ အပုဗ္ဗံ နတ္ထိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၊၁၇၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၁၊၃၉၁။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၅၂။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၅၅၊၂၆၆။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၈၀။ မူလဋီ၊၁။၉၃။ အနု-ဋီ၊၃။၁၇၂။ ဧတ္တေဝ သင်္ဂဟိတာတိ "အပုဗ္ဗံ နတ္ထိ"တိ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊၁။၁၄။ ဣဒမေဝ အပုဗ္ဗံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။ အပုဗ္ဗဿ ပဒဿ ဝဏ္ဏနာ (=အပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ)။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၀၆။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၀၀-လည်း ကြည့်။) အဓေတ္တာ ပန အပုဗ္ဗံ နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၀၅။ န အပုဗ္ဗဿ (ရှေးကမရှိသေးသော သဘောတရားအသစ်ကို) ဥပ္ပါဒနတော။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၉။ (ဃ) အသစ်၊ အထူး၊ သစ်သော-ထူးသော-အရာ။ န မေ အပုဗ္ဗံ ကိဉ္စိ ဒေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၁၉။ (င) အသစ်၊အဆန်း၊ သစ်သော-ဆန်းသော-အရာ။ ကိဉ္စိ အပုဗ္ဗံ ဒိသွာ သန္တိ ဟိ လောကေ ဝတ္တာရော "ကဿေသ အာနုဘာဝေါ"တိ။ ဝဇိရ။၁၇။

အပုဗ္ဗကေသာဒိသမ္ဘသန (နု) [အပုဗ္ဗ+ကေသာ-ဒိ+သမ္ဘသန]အသစ်ဖြစ်သောဆံပင်စသည်ကို သုံးသပ်ရှုမှတ်ခြင်း။ န ပန အပုဗ္ဗကေသာဒိ-သမ္ဘသနံ ကတ္တာ တဗ္ဗိသယံ ပဝတ္တိတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၃၄။

အပုဗ္ဗတာ (ထီ) [အပုဗ္ဗ+တာ] အဟောင်းမဟုတ်သည် - အသစ် - ၏ အဖြစ်။ သဗ္ဗာ-တိက္ကန္တပစ္စယာပေက္ခာ ဧတေသံ အပုဗ္ဗတာ နတ္ထိ။ မူလဋီ၊၃။၁၉၆။

အပုဗ္ဗတာဂုတ္တရဘာဝ (ပု)[အပုဗ္ဗတာ+ဂုတ္တရ-ဘာဝ။ ဒွန်]အပုဗ္ဗတိတ္တရတာနှင့် အနက်တူ။ ၎င်း ကြည့်။

အပုဗ္ဗတိတ္တရတာ (ထီ) [အပုဗ္ဗတာ+ဂုတ္တရ-တာ။ ဒွန်]အသစ်၏ အဖြစ်နှင့်-နည်းငယ်-တိုလျ-သည်၏ အဖြစ်။ အာဂန္တုကတာဝ-ကာလိကတာ ပန ပဋ္ဌဒွါရဇဝနသေဝ အပုဗ္ဗ-တိတ္တရတာဝသေန။ မူလဋီ၊၂။၁၈၂။ အပုဗ္ဗ-တိတ္တရတာဝသေနာတိ အပုဗ္ဗတာဂုတ္တရဘာ-ဝါနံ ဝသေန။ အနုဋီ၊၂။၁၈၄။ အပုဗ္ဗဘာဝ-လည်း ကြည့်။

အပုဗ္ဗတ္တ (နု) [အပုဗ္ဗ+တ္တ] အဟောင်းမဟုတ်သည်-အသစ်-၏အဖြစ်။ တထာ ပဋ္ဌဒွါရ-ဝဇ္ဇနံ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနဉ္စ ကိစ္စဝသေန အ-ပုဗ္ဗတ္တာ။ မူလဋီ၊၁။၁၂၆။

အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ (ထီ) [အပုဗ္ဗ+အတ္ထ+အနုဝဏ္ဏနာ] အသစ်ဖြစ်သော အနက်တို့ကို အစဉ်အတိုင်း ဖွင့်ပြခြင်း။ အာနာပါနဿတိ-ကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ အနုပ္ပတ္တာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၉။

အပုဗ္ဗတ္ထာဘာဝ (ပု) [အပုဗ္ဗ+အတ္ထ+အဘာ-ဝ] အသစ်ဖြစ်သော အနက်-အနက်သစ်-၏ မရှိခြင်း။ ကမ္မမေဝ ဝါ ကမ္မသမာဒါနန္တိ ဧတေန သမာဒါန-သဒ္ဒဿ အပုဗ္ဗတ္ထာဘာဝံ ဒဿေတိ မုတ္တဂတ-သဒ္ဒေ ဂတ-သဒ္ဒဿ ဝိယ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၀။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၁၄။ မူလဋီ၊၂။၁၉၈။

အပုဗ္ဗဒဿန (နု) [အပုဗ္ဗ+ဒဿန] အသစ်ကို ပြခြင်း။ အဝသိဋ္ဌကိလေသာဒီနံ ဟိ သမုဒယ-တာဝစနံ ဣမ အပုဗ္ဗဒဿနံ။ အနုဋီ၊၂။၈၀။

အပုဗ္ဗနယဒဿနာဓိပ္ပါယ (ပု) [အပုဗ္ဗ+နယ+ဒဿန+အဓိပ္ပါယ] အသစ်ဖြစ်သောနည်း-နည်းသစ်-ကို-ပြခြင်းငှါအလို-ပြလိုခြင်း။ န အပုဗ္ဗနယဒဿနာဓိပ္ပါယတော။ ဝဇိရ။ ၃၉၄။

အပုဗ္ဗနိဿယပဝတ္တိ (တိ) [အပုဗ္ဗ+နိဿယ+ပ+ဝတု+ဏီ။ ထိ၌ – ပဝတ္တိနီ] ရှေးနှင့်မတူသော – အသစ်ဖြစ်သော – မှီရာ၌ဖြစ်လေ့ရှိသော။ ပဋိဝိညာဏာနိ ဝိယ အပုဗ္ဗနိဿယပဝတ္တီနိ ဝိဇာနနဝိသေသရဟိတာ စ မနောဓာတု။ အနုဋီ၊၁။၁၃၇။

အပုဗ္ဗပဒ (န) [န+ပုဗ္ဗပဒ။ အပုဗ္ဗ+ပဒ] ရှေ့၌ဆိုအပ်ပြီးမဟုတ်သောပုဒ်၊ အဟောင်းမဟုတ်သောပုဒ်၊ အသစ်ဖြစ်သော ပုဒ်၊ ပုဒ်သစ်။ ဣတော ပရံ ပန အပုဗ္ဗပဒမေဝ ဝဏ္ဏယိဿာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တံ ပဒံ ပုဗ္ဗပဒံ၊ န ပုဗ္ဗပဒံ တထာ၊ န ပုဗ္ဗံ ဝါ အပုဗ္ဗံ၊ တမေဝ ပဒံ တထာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၂၉။ အပုဗ္ဗပဒေသု ပန....။နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၉၇။

အပုဗ္ဗပဒတ္ထဝဏ္ဏနာ (ထီ) [အပုဗ္ဗပဒ+အတ္ထ+ဝဏ္ဏနာ] ရှေးက မဖွင့်ပြရသေး – အသစ်ဖြစ် – သော ပုဒ်တို့၏ အနက် – ကို ဖွင့်ပြခြင်း – အဖွင့်။ .... အနုပုဗ္ဗံ အပုဗ္ဗပဒတ္ထဝဏ္ဏနံ ကရိဿာမ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။

အပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ (ထီ) [အပုဗ္ဗပဒ+ဝဏ္ဏနာ] ရှေးက မဖွင့်ပြရသေး – အသစ်ဖြစ် – သော ပုဒ် – တို့ကိုဖွင့်ပြခြင်း – တို့၏အဖွင့်။ တတြာယံ အပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၂၊၃၂၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၂။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၆၁။ ဝေဠုကတ္ထ "အပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ" တိပိ ပဌန္တိ၊ ပုဗ္ဗေ အဝဏ္ဏိတပဒဝဏ္ဏနာတိ အတ္ထော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁။ အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ-လည်း ကြည့်။ တံ ဝုတ္တမေဝါတိ အဓိပ္ပေတံ၊ န အသာဓာရဏံ အပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာယ အဓိကတတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၅။ တသ္မာ ဣတော ပရံ တ္တေကမ္ပိ အဝတွာ အပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနံယေဝ ကရိဿာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၂။ သဗ္ဗေသုပိ သုတ္တေသု အနုတ္တာနအပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ ဧဝ ကရိယတိ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၄၁။ အနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနာ-လည်း ကြည့်။ ဣတော ပရမ္ပိ အပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနံယေဝ ကရိဿာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။ အယမေတ္ထ အပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၃။....ဣမ အပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနံ ကရိဿာမ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။ အပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနတ္ထမိဒံ ဝုစ္စတိ။ ငင်း။၁၂၂။

အပုဗ္ဗပဝတ္တိဒီပက (တိ) [အပုဗ္ဗ + ပဝတ္တိ+ဒီပက] အသစ်ဖြစ်သော ဖြစ်ပျက်သော အကြောင်းအရာကို ပြတတ်သော။.... အပုဗ္ဗပဝတ္တိဒီပကံ ကိဉ္စိ ဝစနံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၉၉။

အပုဗ္ဗဘာဝ (ပု) [အပုဗ္ဗ+ဘာဝ] အဟောင်းမဟုတ်သည် – အသစ် – ၏အဖြစ်။ အာဂန္တုကတာဝကာလိကတာ ပန ပဉ္စဒွါရဇဝနဿေဝ အပုဗ္ဗဘာဝဝသေန ဣတ္တရဘာဝဝသေန စ ဝုတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၅၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၉၅။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၆၅။ ပဋိသမ္ဘိဒါ ပန အပုဗ္ဗဘာဝတော ပဋိသမ္ဘိဒတ္တံ န ဇာနာတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၄။ မ၊ဋီ၊၃။၃၃၅။ အပုဗ္ဗတိတ္ထရတာ-လည်း ကြည့်။

အပုဗ္ဗဝဏ္ဏနာ (ထီ) [န+ပုဗ္ဗ+ဝဏ္ဏနာ] ရှေးက မဖွင့်ပြသေးသည်ကို ဖွင့်ပြခြင်း၊ အသစ်ဖွင့်ပြခြင်း။ အပုဗ္ဗဝဏ္ဏနာယ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၄၉။

အပုဗ္ဗဝိနိစ္ဆယ (ပု) [အပုဗ္ဗ+ဝိနိစ္ဆယ] အသစ်ဖြစ်သော အဆုံးအဖြတ်။ သီသေ ဘာရန္တိအာဒီသု အယံ အပုဗ္ဗဝိနိစ္ဆယော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၃။

အပုဗ္ဗသတ္တပါတုဘာဝဂါဟ (ပု) [န + ပုဗ္ဗ + သတ္တ+ပါတုဘာဝ+ဂါဟ] သတ္တဝါဟောင်းဖြစ်ပေါ်ခြင်းကို – မစွဲယူ – မယုံကြည် – ခြင်း၊ သတ္တဝါသစ် ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကို – စွဲယူ – ယုံကြည် – ခြင်း။ နနု စ .... အပုဗ္ဗသတ္တပါတုဘာဝဂါဟတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆၉။

အပုဗ္ဗသတ္တပါတုဘာဝဂါဟက (တိ) [န+ပုဗ္ဗ+သတ္တ + ပါတုဘာဝ + ဂါဟက] သတ္တဝါဟောင်းဖြစ်ပေါ်ခြင်းကို – မစွဲယူ – မယုံကြည်

–သော၊ သတ္တဝါသစ် ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကို–စွဲယူ – ယုံကြည်–သော။ နနု စ .... အပုဗ္ဗသတ္တပါတုဘာဝဂါဟကတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆၉။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၁။၄၃၉။

အပုဗ္ဗသမုဒယဒဿန (နု) [အပုဗ္ဗ+သမုဒယ+ ဒဿန] အသစ်ဖြစ်သော သမုဒယ-ကိုပြခြင်း။ အပုဗ္ဗသမုဒယဒဿနတ္ထာယပိ ဟိ သစ္စဒေသနာယံ....။မူလဋီ၊၂။၇၅။(အနုဋီ၊၂။ဂဝ-လည်း ကြည့်။)

အပုဗ္ဗာစရိမ (တိ) [အပုဗ္ဗ+အစရိမ] ရှေးမကျ, နောက်မကျ၊ မရှေးမနှောင်း၊ တပြိုင်တည်း။ ဝေ ကတိကာယ ကတတ္တာ အပုဗ္ဗာစရိမံ အသုဒ္ဓိစိတ္တေန ဂစ္ဆန္တာပိ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၉၂။

အပုဗ္ဗာစရိမတာ (ထီ) [အပုဗ္ဗာစရိမ+တာ] မရှေးမနှောင်း–တပြိုင်တည်း–၏ အဖြစ်။ ကိလေသ ပရိယာဒါန ဇီဝိတ ပရိယာဒါနာနံ အပုဗ္ဗာစရိမတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ (ဟောတိ။ မူလဋီ)။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၁၀။ မူလဋီ၊၃။၃၄။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၄၉။

အပုဗ္ဗာစရိမနိယမ (ပု) [အပုဗ္ဗာစရိမ+နိယမ] မရှေးမနှောင်းဟူသော သတ်မှတ်ချက်။ အပုဗ္ဗာစရိမနိယမော ပန အပရာပရံ သံသရဏကသတ္တာဝါသဝသေန ဧကိဿာ လောကဓာတုယာ ဠစ္ဆိတော။ သာရတ္ထ၊၁။၄၃၉။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၄။

အပုဗ္ဗာနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနာ (ထီ) [အပုဗ္ဗ+ အနုတ္တာန+ပဒ+ဝဏ္ဏနာ] အသစ်ဖြစ်သော မပေါ်လွင်သောပုဒ်တို့၏အဖွင့်။အပုဗ္ဗာနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနာမတ္တမေဝ ဟိ ဠတော ပရံ ကရိဿာမ။ မ၊ဋ၊၁။၂၀၁။

အပုဗ္ဗာပရိယ (တိ) [န+ပုဗ္ဗာပရိယ (=ပုဗ္ဗ+ အပရ+ဣယ)] ရှေ့, နောက်၌ ဖြစ်သည် မဟုတ်သော၊ မရှေး,မနှောင်း – တပေါင်းတည်း–သော။ သေယျထာပိ စက္ကမတော ပုရိသဿ ဒွတ္တိံသလက္ခဏာနံ ကုသုမာနံ ကေသုတ္တဂဏ္ဌိတံ မာလံ ဩလောကေန္တဿ သဗ္ဗပုပ္ဖါနိ အပုဗ္ဗာပရိယမိဝ ပါကဋာနိ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ဋ၊၂။၂၃၆။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ၊၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၅၆။အပုဗ္ဗာပရိယမိဝါတိ ဧကဇ္ဈမိဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၀၉။

အပုဗ္ဗာဘာဝ (ပု) [အပုဗ္ဗ+အဘာဝ] အသစ် မရှိခြင်း။ သစ္စဒဿနဿ အပုဗ္ဗာဘာဝေ ပေဋ္ဌောပမံ နာမ ဂဟိတံ။ အဘိ၊ဋ၊၁။၂၈၄။ တဿ စ မဂ္ဂတော အပုဗ္ဗာဘာဝေါ ဒဿိတောယေဝ။ အနုဋီ၊၂။၈၀။ ဠတ္ထံ အနိယတကဏ္ဍံ နိပ္ပယောဇနံ တတ္ထ အပုဗ္ဗာဘာဝတော။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊ဟောင်း။၆၀။

အပုဗ္ဗာရမ္မဏ (နု) [အပုဗ္ဗ+အာရမ္မဏ] (၁) အသစ်ဖြစ်သောအာရုံ၊ အာရုံသစ်။ အပုဗ္ဗာရမ္မဏေ ပဌမာဘိနိပါတဘူတော ဝိတက္ကော ဝိပ္ဖါရဝါ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၆၀။ အနုဋီ၊ ၁။၉၅။ (တိ) (၂) အသစ်ဖြစ်သော အာရုံ ရှိသော။ အပုဗ္ဗာရမ္မဏာ သကိဒေဝ ပဝတ္တမာနာ သဗ္ဗထာ ဝိသယရသံ အနုဘဝိတုံ န သက္ကောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၂၉။

အပုမ (ပု) [န + ပုမ] ပုလ္လိင်မဟုတ်သော၊ ဣတ္ထိလိင်, နပုံးလိင်။ အပုမေ ဒေဝတာနိ စ။ ဓာန်။၁၂။ အနုပုဗ္ဗံ ပုမေ (=အနုပုဗ္ဗီ အပုမေ) ကမော။ ဓာန်။၄၂၉။

အပုရက္ခတ (တိ) [န+ပုရက္ခတ။ မောဂ်၊၅။ ၁၃၄-ကြည့်။] ရှေ့သွား–ခေါင်းဆောင်– မပြုအပ်သော။ တံ တဿ အပုရက္ခတံ။ သုတ္တနိ။၄၁၂။ မဟာနိ။၁၉၂-၃။ တံ တဿ အပုရက္ခတန္တိ တံ ရာဂါဒိဝဇ္ဇံ တဿ အရဟတော အပုရက္ခတံ။ သုတ္တနိ၊ဋ၊၂။၂၆၅။မဟာနိ၊ဋ။၃၀၇။ ဈာယေယျ (စရေယျ) အပုရက္ခတော။ ထေရ။၂၂၈၊၂၆၆။ အပုရက္ခတောတိ မိစ္ဆာဝိတက္ကေဟိ တဏှာဒီဟိ ဝါ န ပုရက္ခတောတိ တေသံ ဝသံ အနုပဂစ္ဆန္တော

ကမ္မဋ္ဌာနမေဝ မနသိ ကရေယျာတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၈။ အပုရက္ခတောတိ န ပုရက္ခတော တဏှာဒီဟိ ကုတောစိ ပုရေက္ခာ- ရံ အပစ္စာသီသန္တော ဟုတွာ ဝိဟရေယျ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇၆။

အပုရက္ခတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပုရက္ခတွာ။မောဂ်၊ ၅။၁၃၄-သုတ်ကြည့်။] ရှေ့သွား – ခေါင်း ဆောင်–မပြုမူ၍။ ဒိဋ္ဌိံ ပုရက္ခတွာ ဝါ အပု- ရက္ခတွာ ဝါ။ ဉဒါန၊ဋ္ဌ။၃၁၈။ ယဒါ မိစ္ဆာ- ဒိဋ္ဌိံ အပုရက္ခတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၈၄။

အပုရက္ခရာန (တိ)[န+ပုရက္ခရာန (=ပုရ(ရာ)+ ကရ+အ+မာန။) ရူ။နှာ-၃၂၅။ မောဂ်၊၅။ ၁၆၂-သုတ်တို့ ကြည့်။] ရှေ့သွား – ခေါင်း ဆောင်–မပြုသော၊ ဝဋ်ကို ရှေ့သွားမပြု – နောင် အတ္တဘောကို မဖြစ်စေ–သော၊သူ။ ကာမေဟိ ရိတ္တော အပုရ(ရေ)က္ခရာနော။ သံ၊၂။၈။ သုတ္တနိ။၄၁၁။ မဟာနိ။၁၅၂။ အပု- ရက္ခရာနောတိ ဝဋ္ဋံ ပုရတော အကုရုမာနော (လောကေ စိတ္တံ အပတ္ထေန္တော၊ဋီ)။သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၄ဝ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၇ဝ။ အပုရေက္ခရာနောတိ အာယတိံ အတ္တဘာဝံ အနဘိနိဗ္ဗတ္တေန္တော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၁။

အပုရာဏ (တိ) [န+ပုရာဏ] အဟောင်း မဟုတ်သော၊ အသစ်၊ သစ်သော။ ပုရာ- ဏဿ အပုရာဏဿ စ သမ္ဗဿ ဝေါမုတ္တဿ။ မူလဋီ၊၂။၂၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၅၂။ အပေါရာ- ဏ-လည်း ကြည့်။

အပုရာဏဝဏ္ဏီ (တိ) [အပုရာဏ+ဝဏ္ဏ+ဤ] သစ်သော–အရောင်အဆင်း–အသွင်သဏ္ဌာန် –ရှိသော၊ မကြာမီက ရဟန်းပြုသော၊သူ။ အမဃသုဇာတော အပုရာဏဝဏ္ဏီ။ ဇာ၊၂။၃၄။ အပုရာဏဝဏ္ဏီတိ အဓိရပဗ္ဗဇိတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၂၁၆။

အပုရာတနစမ္မ (ပု) [န+ပုရာတန+စမ္မ] ရှေး၌ ဖြစ်သည် မဟုတ်သော–ရှေးဟောင်း မဟုတ် သော–တရား။ အဇ္ဇဓမ္မ-ကြည့်။

အပုရိမ (တိ) [န+ပုရိမ] (၁) ရှေးမကျသော။ အပစ္ဆာ အပုရိမံ (မရှေးမနှောင်း)။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅။ ကင်္ခါ။၅၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈။ အပစ္ဆာ အပုရိမာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃။ (၂) ရှေးက – မရှဘူး – မဖြစ်ဘူး – သော။ ယသော စ လဒ္ဓါ ပုရိမံ ဥဠာရံ။ ဇာ၊၁။၉၄။ လဒ္ဓါ ပုရိမန္တိ လဘိတွာ (အ)ပုရိမံ ပုဗ္ဗေ အလဒ္ဓပုဗ္ဗံ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၃။၁၄။ (လဒ္ဓါ ပုရိမံ၌ အာ-နောင် အ- ကျေသည်။ ထို့ကြောင့် "အပုရိမန္တိ ပုဗ္ဗေ အလဒ္ဓပုဗ္ဗံ"ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သည်။ အပုရိမံ ဥဠာရံ ဤနှစ်ပုဒ်ကား ယသံ-၏ ဝိသေသန- တည်း။ ထို့ကြောင့် "နပ္ပဇဟေတိ ဝေရူပံ ယသံ လဒ္ဓါ...."ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သည်။ ဇာ၊သျ၊၂။၁၁။)

အပုရိသ (ပု) [န+ပုရိသ] ယောကျ်ားမဟုတ် သူ။ သညာ.... အပုရိသညော ပုရိသံ ကတွာ ဂါဟာပေန္တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၅၁။

အပုရေ (ဗျ) [န+ပုရေ] ရှေးမဟုတ်၊ ရှေး မကျ။ အပစ္ဆာ အပုရေ (မရှေးမနှောင်း) ဉပ္ပတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂ဝ၂။ သဗ္ဗကေ- သာနံ ပန ဩရေပနဋ္ဌ အရဟတ္တဖလသစ္ဆိ- ကိရိယာ စ အပစ္ဆာ အပုရေ အဟောသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၅ဝ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၉။ အပုရိမ- လည်း ကြည့်။ သင်္ကေတတော အပစ္ဆာ အပုရေ တံ အဝဟရတိ။ ကင်္ခါ။၁၁၇။ အပုရေ အပစ္ဆာ (အပုဗ္ဗံ အစရိမံ)။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၈ဝ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၁၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၆ဝ။

အပုရေက္ခရာန (တိ) [န+ပုရေက္ခရာန (=ပုရာ +ကရ+အ+မာန)။ ရာ-၏ အာ-ကို ဧ-ပြု။ မောဂ်၊၅။၁၃၄၊၁၆၂-သုတ်တို့ ကြည့်။] အပု- ရက္ခရာန-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပုရေဇာတဝတ္ထုကတ္တ (န) [အပုရေဇာတ+ဝတ္ထု+က+တ္တ] ရှေး၌ဖြစ်သည်မဟုတ်သော မိုးရာဝတ္ထုရှုပ်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ တဦ တဒါ ကမ္မဝေဂက္ခိတ္တံ အပုရေဇာတဝတ္ထုကတ္တာ စ အပ္ပတိဋ္ဌိတဝတ္ထုကန္တိ ဒုဗ္ဗလံ ဟောတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၃၅၅။

အပုရေဇာတာရမ္မဏ (တိ) [န+ပုရေဇာတ+အာရမ္မဏ] ပုရေဇာတ – ရှေး၌ဖြစ်သည်–မဟုတ်သော အာရုံရှိသော၊ ရှေး၌ဖြစ်သော အာရုံ မရှိသော။ တေ (ပဋ္ဌဝိညာဏာ) ပုရေဇာတာရမ္မဏာ၊ မဂ္ဂေါ အပုရေဇာတာရမ္မဏော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၀။

အပူဇ (တိ) [န+ပူဇ+အ] မပူဇော်–အပ်–ထိုက်–သင့်–သော၊သူ။ ယော အပူဇံ ပသံသတိ။ ဇာ၊၁။၁၀၅။ C.P.D. ၌ အပုဇ္ဇံ ဟုရှိသည်)။ အပူဇန္တိ အပူဇနီယံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၇။

အပူဇနီယ (တိ) [န+ပူဇနီယ] အပူဇ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပူဇယိံ, အပူဇယိံသု, အပူဇယိ (ကြိ) ပူဇေတိ-ကြည့်။

အပူဇာရဟ (တိ) [န+ပူဇာရဟ] ပူဇော်ခြင်းကို မခံထိုက်သော၊ မပူဇော်–သင့်–ထိုက်–သော၊သူ။ သုတာဒိဂုဏယုတ္တောပိ သဗြဟ္မစာရိနံ အပူဇာရဟော သုသာနဂ္ဂိ ဝိယ ဗြာဟ္မဏာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၅၁။

အပူဇိတ (တိ) [န+ပူဇိတ] ပစ္စည်း ၄-ပါးဖြင့် မပူဇော်အပ် – အပူဇော်မခံရ–သော၊သူ။ အမာနိတာ အပူဇိတာ။သံ၊၁။၃၄၀။ ဥဒါန။ ၉၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၃။ အမာနိတော အပူဇိတော။ မဟာနိ။၁၂၉။

အပူဇိယမာန (တိ) [န+ပူဇိယမာန] မပူဇော်အပ်–အပူဇော်မခံရ – သော၊သူ။ အမာနိယမာနာ.... အပူဇိယမာနာ။ ဝိ၊၃။၅၀၁။ အမာနိယမာနော အပူဇိယမာနော။ ဝိ၊၄။၅၃။

အပူဇေသိံ (ကြိ) ပူဇေတိ-ကြည့်။

အပူတိ (တိ) [န+ပူတိ] မပုပ်သော၊ ပုပ်သည်၏အဖြစ် – မျိုးစေ့မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်–သို့ မရောက်သော။ အခဏ္ဍာနိ အပူတိနိ (ဗီဇာနိ)။ ဒီ၊၂။၂၈၀။ သံ၊၃။၃၃၁။ အံ၊၁။ ၁၃၄။ အံ၊၂။၃၅၄။ အပူတိနီတိ ပူတိဘာဝေန အဗီဇတ္တံ အပ္ပတ္တာနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။ အပူတိနီတိ ဥဒကတေမနေန ပူတိဘာဝံ န ဥပဂတာနိ။ ပူတိဗီဇံ ဟိ ဗီဇတ္ထာယ န ဥပကပ္ပတိ။ တေနာဟ "ပူတိဘာဝေန အဗီဇတ္တံ အပတ္တာနီ"တိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၀၀။

အပူတိအဏ္ဍ (န) [အပူတိ+အဏ္ဍ] (၁)မပုပ်သောဥ။ (တိ) (၂) မပုပ်သော ဥရှိသော။

အပူတိအဏ္ဍတာ (ထီ) [အပူတိအဏ္ဍ+တာ] မပုပ်သော ဥရှိသည်၏အဖြစ်။ အပုစ္စဏ္ဍတာ-ကြည့်။

အပူတိက (တိ) [(၁) အပူတိ+က။ (၂) န+ပူတိ+က] (၁) မပုပ်သော၊ မဆွေးသော။ ပဉ္စ ဗီဇဇာတာနိ အခဏ္ဍာနိ အပူတိကာနိ။ သံ၊၂။၄၄။ အပူတိကာနီတိ ဥဒကတေမနေန အပူတိကာနိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၁။ ကာယကမ္မမ္ပိ အပူတိကံ ဟောတိ။ အံ၊၁။၂၆၅။ အပူတိကံ ဗန္ဓနံ။ မ၊၂။၁၁၃။ (၂) အပုပ် – ပုပ်ဆွေးသောအသား – မရှိသော။ အပူတိကော ဝဏဂန္ဓော မဟာ စ။ ဇာ၊၂။၃၂။ အပူတိကောတိ ပူတိမံသရဟိတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၀၇။

အပူတိကာယကမ္မန္တ (တိ) [အပူတိ+ကာယကမ္မန္တ] မပုပ်ဆွေး – မညစ်နွမ်း – သော ကာယကံရှိသော၊သူ။ တသ္သ အပူတိကာယ

ကမ္မန္တသ အပ္ပတိဝစီကမ္မန္တသ အပ္ပတိမနောကမ္မန္တသ ဘဒ္ဒကံ မရဏံ ဟောတိ ဘဒ္ဒိကာ ကာလကိရိယာ။ အံ၊၁။၂၆၅။

အပ္ပတိစိတ္တ (တိ) [အပ္ပတိ+စိတ္တ] မပုပ်သော စိတ်ရှိသော၊သူ။ အဗျာပန္နစေတ-ကြည့်။

အပ္ပတိဘာဝ (ပု) [အပ္ပတိ+ဘာဝ] မပုပ်သည်၏ အဖြစ်။ အတ္တာနံ အပ္ပတိဘာဝေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၄။

အပ္ပတိမနောကမ္မန္တ (တိ) [အပ္ပတိ + မနောကမ္မန္တ] မပုပ်သော မနောကံရှိသော၊သူ။ အပ္ပတိကာယကမ္မန္တ-ကြည့်။

အပ္ပတိဝစီကမ္မန္တ (တိ) [အပ္ပတိ+ဝစီကမ္မန္တ] မပုပ်သော ဝစီကံရှိသော၊သူ။ အပ္ပတိကာယကမ္မန္တ-ကြည့်။

အပူပ (ပု) [အ+ပူပ။ ပူရေတီတိ ပူပေါ၊ ပေါ၊ အ-ကာရယုတ္တော အပူပေါ။ ယထာ "လာဗု၊ အလာဗူ"တိ။ ဓာန်၊ဋီ။၄၆၃။ န ပူယတေ ဝိသရီယတေ၊ ပိဋ္ဌကော။ ထောမ။] မုန့်။(ဝိ-စပ္ပတိ-စသော သက္ကတအဘိဓာန်တို့၌ အပူပ-ဟူသည် ဂျုံမှုန့်ဖြင့် ပြုလုပ်သော မုန့်ဟု ဖွင့်ဆိုကြသည်။ အဒ္ဒမာဂဓီ-ဓာန်၌ ဂျုံမှုန့်ဖြင့် ပြုလုပ်သော မုန့်ဝိုင်းကလေး, သကြားပါသော ပေါင်မုန့်ငယ်-ဟု ဆိုသည်၊ ဝီလျံ-၌ ဂျုံဖြင့် ပြုလုပ်သော မုန့်, ပေါင်မုန့် အနုစားတမျိုး-ဟု ဆိုသည်၊ ပြာ-၌ စားဖွယ်အရာတမျိုး-ဟု ဆိုသည်။) ပူပါပူပါတု ပိဋ္ဌကော။ ဓာန်။၄၆၃။ အပူဝ-လည်း ကြည့်။

အပူပခါဒန (နပ) [အပူပ+ခါဒန] မုန့်စားခြင်း။ အပူပသဒ္ဒ-ကြည့်။

အပူပဘက္ခနသီလ (တိ) [အပူပ + ဘက္ခန + သီလ] မုန့်စားခြင်း အလေ့ရှိသော၊သူ။ အပူပဘက္ခနသီလော အာပူပိကော။ မူလဋီ၊ ၂။၆၉။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၀၃။

အပူပသဒ္ဒ (ပု) [အပူပ + သဒ္ဒ] အပူပသဒ္ဒါ။ "အာပူပိကော"တိ ဧတ္ထ အပူပ-သဒ္ဒေန အပူပခါဒနံ ဝိယ။ သာရတ္ထ၊၁။၈၁။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၁။၁၀၉။

အပူရက (တိ) [န+ပူရက] မပြည့်စေတတ်-မဖြည့်တတ်-သော။ အနာရာမကေ ပရိဝါ-သဝတ္တံ အပူရကေ ကမ္မေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၅။

အပူရဏ (နပ) [န+ပူရဏ။ ထိ၌ အပူရဏီ] (၁) မဖြည့်ခြင်း။ ဝတ္တပဋိပတ္တိယာ အပူရဏေန သဗ္ဗဝတ္တာနိ ဘိန္ဒိတွာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၄၅။ (အပ-ရိပူရဏေန၊ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၈၆) မ၊ဋီ၊၁။ ၃၅၆။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၆၀။ (တိ)(၂)မပြည့်သော၊ ပြည့်နိုင်ခဲသော။ မဟတိယာပိ အပူရဏိယာ တဏှာယ သမန္နာဂတတ္တာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၉။

အပူရဏပက္ခ (ပု) [အပူရဏ+ပက္ခ] မပြည့်သော ဖက်။ ကမ္မံ ကောပေတီတိ တံ ဝိနာ ဂဏာဿ အပူရဏပက္ခံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၂။ ၂၀၈။

အပူရဏီယ (တိ) [န+ပူရဏီယ] မပြည့်စေအပ်-နိုင်-သော၊ ဖြည့်နိုင်ခဲသော။

အပူရဏီယဋ္ဌ (ပု) [အပူရဏီယ+အတ္ထ] မပြည့်စေအပ် - နိုင်-သော-အနက်-သဘော၊ ဖြည့်နိုင်ခဲသော-အနက်-သဘော။ အပူရ-ဏီယဋ္ဌေန သမုဒ္ဒေါပေသော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၄၆။

အပူရဏီယဘာဝ (ပု) [အပူရဏီယ+ဘာဝ] ပြည့်စေ - ဖြည့် - နိုင်ခဲသည်၏ အဖြစ်။ တဏှာယ အပူရဏီယဘာဝံ ဇာနာတိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၄။၁၁၄။

အပူရယမာန (တိ) [န+ပူရယမာန] (က) မပြည့်စေသော၊ မဖြည့်ကျင့်သော၊ သူ။ တိဿော သိက္ခာ ပန အပူရယမာနေဝ သိက္ခာယ အဂါရဝေါ နာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈၉။ သာရတ္ထ၊၃။၃၇၆။ (ခ) မဖြည့်-မစွက်-သော၊ သူ။ .... အမ္ဗဇမ္ဗူ-အာဒီနိ ဂဟေတွာ ဝိယ အပူရယမာနော မယာ ကထိတနိယာမေန ဘဝံ ဘာရဒွါ-ဇော ဝဒေယျ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၈။ အမ္ဗဇမ္ဗူအာ-ဒီနိ အညမညဝိသဒိသာနိ ဝိယ ပူရဏကထာ-နယေန ယံ ကိဉ္စိ အကထေတွာ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၁၀၃။

အပူရိတ (တိ) [န+ပူရိတ] မပြည့်စေ-မဖြည့်-အပ်သော။

အပူရိတတ္တ (န) [အပူရိတ+တ္တ] မပြည့်စေ-မဖြည့်-အပ်သည်၏အဖြစ်။ ကိဉ္စိ အပူရိ-တတ္တာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၂၅။

အပူရိတပါရမီ (ထီ) [အပူရိတ+ပါရမီ] မဖြည့်-အပ်-ရ-သေးသော ပါရမီ။ အပူရိတ-ပါရမီ နာမ နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၈၈။

အပူရိယမာန (တိ) [န+ပူရိယမာန] မပြည့်စေ အပ်သော။ နဂရေ အပူရိယမာနေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀၉။

အပူရေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပူရေတွာ] မပြည့်စေ-မဖြည့်-မူ၍။ ဂမိယော ဂမိယဝတ္တံ အပူရေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၉။ မရဏကာလေ တဏှံ အပူရေတွာဝ ကာလမကာသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၅၆။ ဝဿသဟဿပရိမာဏံ အာယုံ အပူရေတွာပိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၀။ ပါရမိယော အပူရေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၀၇။ ပတ္တာဒိံ အပူ-ရေတွာ ဂဏှန္တဿ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၃၆။

အပူရေန္တ (တိ) [န + ပူရေန္တ] မပြည့်စေ - မဖြည့်-သော၊ သူ။ တိဿော ပန သိက္ခာ အပူရေန္တော ဝ သိက္ခာယ အဂါရဝေါ နာမ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၉။ ပဋိပဒံ အပူရေန္တော။ ဣတိ-ဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၈၀။ သဗ္ဗပါရမိယော အပူရေန္တေန။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၉။ မနောရထံ အပူရေန္တံ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၇၆။

အပူရေသိ (ကြိ) ပူရေတိ-ကြည့်။

အပူဝ (ပု) [အ+ပူဝ။ 'အ'အနက်မဲ့။] မုံ့။ ပိဏ္ဍာယ စရမာနဿ၊ အပူဝံ တေ အဒါ-သဟံ။ ဝိမာန။၃၃။ အပူဝန္တိ ကပလ္လပူဝံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၁၂။

အပေက္ခ (တိ) [(၁) အပ+ဣက္ခ+အ။ (၂) အပေက္ခာ+ဏ] (၁) ငဲ့သော၊ အလိုရှိသော၊ သူ။ ဝိသုဒ္ဓါပေက္ခ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ၃) ကြည့်။ (၂) ငဲ့ကွက်-တွယ်တာ-ခြင်း ရှိသော၊သူ။ ဂေ-ဟဿိတာ ဥပေက္ခာ ဟိ ယံ ကိဉ္စိ အာရမ္မဏ-ဝတ္ထုံ အပေက္ခသော ဝ, န နိရပေက္ခဿ။ မ၊ဋီ၊ ၃။၃၈၄။

အပေက္ခက (တိ) [အပ+ဣက္ခ+ဏ္ဍု] ငဲ့တတ်သော။ အဘိဓာနပဒါနိ ဝိသေသကပဒါ-ပေက္ခာနိ။ နီတိ၊ပဒ။၁၀၂။

အပေက္ခကပဒ (န) [အပေက္ခက+ပဒ] ငဲ့တတ်သော ပုဒ်။ ဝိသေသကပဒါနံ တု၊ အပေက္ခ-ကပဒါနိ စ။ နီတိ၊ပဒ။၁၀၁။

အပေက္ခတာ (ထီ) [အပေက္ခ+တာ] ငဲ့-မြော်-အလိုရှိ-သည်၏ အဖြစ်။ ဟသာပေက္ခတာ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉) ကြည့်။

အပေက္ခတိ (ကြိ) [အပ + ဣက္ခ + အ + တိ] ကြည့်-ရှု-ငဲ့-မျှော်-မြော်-၏၊ ကြည့်ရှု-ကြံစည်-စဉ်းစား- သုံးသပ် - ဆင်ခြင်-၏၊ မျှော်-မှန်း-လှမ်း-ကြည့်၏၊ မြော်ခေါ်-တွေးတော-ဆင်ခြင်-၏၊ မျှော်လင့်-တောင့်တ-လိုချင်-၏။ (က) ရှု-ဆင်ခြင်-၏။ ဓမ္မာနံ သဘာဝံ န အပေက္ခတိ။

အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၈။ (ခ) ငဲ့-မြှော်-ထောက်ထား-၏။ တံ (သိက္ခာပဒပညတ္တိံယာစနံ) အပေက္ခတိ။ သာရတ္ထ၊၁။ ၄၄၉။ (ဂ) ငဲ့-မြှော်-အလိုရှိ-၏။ ဥဒိက္ခတိတိ အပေက္ခတိ ပတ္ထေတိ။ ဝိမတိ၊၁။၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိံ အပေက္ခတိ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၆၃။ ကာမေသု နာပေက္ခတေ စိတ္တံ။ သုတ္တနိ။ ၃၄၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၇။ (ဃ) ငဲ့-မြှော်-၏။ ဣမံ ပါဠိသေသံ သာ ပါဠိ အပေက္ခတိ။ ဝဇီရ။၄၈၀။ (သံ၊ဋီ၊၂။၅။ မူလဋီ၊၁။ ၁၂၂။ အနုဋီ၊၃။၂၇၉-တို့လည်း ကြည့်။)(င) ငဲ့ကွက်-တွယ်တာ-၏။ အပေက္ခတိ အာရမ္မဏံ တောယ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၀၂။ (စ) ကြည့်ရှု၏၊ ရှုစမ်း-ဆင်ခြင်-၏။ ဇာတိဇရာဘိဘူတံ ဇနတံ **အပေက္ခဿု** ဥပဓာရယ ဥပပရိက္ခ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁။ အဝေက္ခတိ-လည်း ကြည့်။

အပေက္ခန (န) [အပ+ဣက္ခ+ယု] (၁) ငဲ့-မြှော်-ခြင်း။ ဝုတ္တာဝစနဿ အပေက္ခနံ။ ဝိမတိ၊၁။၉၄။ **စေ** ဣမသ္မိံ ဗြဟ္မဇာလေတိ အပေက္ခနံ, သမ္ပိဏ္ဍနံ ဝါ ကရောတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၅၈။ (၂) ရှု-မြင်-ထင်မှတ်-ခြင်း။ တံ ပန အပေက္ခနံ တထာမညနမေဝ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၀။ (တိ) (၃) ငဲ့-မြှော်-အလိုရှိ-တောင့်တ-သော။ ဝိသုဒ္ဓိံ အပေက္ခနတော ဝိသုဒ္ဓါပေက္ခော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၄။

အပေက္ခန္တ (တိ) [အပ+ဣက္ခ+အ+အန္တ](က) ငဲ့-မြှော်-သော၊ သူ။ ဘတ္တဟာရိံ အပေက္ခန္တော (=ဩလောကေန္တော။ ရင်း၊ဋ္ဌ)။ ဇာ၊၁။၃၉၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၀၉။ (ခ) ငဲ့-မြှော်-အလိုရှိ-သော၊သူ။ နိဗ္ဗာနံ အပေက္ခန္တာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၆၈။ အပေက္ခာန-လည်း ကြည့်။

အပေက္ခမာန (တိ) [အပ+ဣက္ခ+အ+မာန] (၁) ငဲ့-မြှော်-တောင့်တ-သော၊ သူ။ ပစ္ဆာ ပုရေ ဝါပိ အပေက္ခမာနာ။ သုတ္တနိ။ ၄၀၀။ မဟာနိ။၂၂။ အနာဂတေ အတီတေ ဝါ ကာမေ အပေက္ခမာနာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၈၉။ (၂) ငဲ့-မြှော်-ထောက်ထား-သော၊သူ။ သိက္ခာပဒပညတ္တိဟေတုဉ္စ အပေက္ခမာနော ဘဂဝါ တတ္ထ တတ္ထ ဝိဟာသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ (၃) ရှု-ဆင်ခြင်-သော၊ သူ။ ဟိရောတ္တပ္ပံ အပေက္ခမာနော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၇။ (၄) ရှုမှတ်-ဝင်စား-သော၊သူ။ ဝေနေယျကာလာနတိက္ကမနတော တံ အပေက္ခမာနော နိသီဒိ။ ဝဇီရ။၃၉၃။

အပေက္ခဝန္တု (တိ) [အပေက္ခာ+ဝန္တု။ ထီ၌ **အပေက္ခဝတီ**] (၁) ငဲ့ခြင်းရှိသော၊ သူ။ သာမညေ အပေက္ခဝန္တော။ မ၊၁။၃၈။ အံ၊၂။ ၁၇၅။ သာမညသ္မိံ အပေက္ခဝါ။ ထေရ။ ၂၆၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၅။ အပ၊၁။၆၄။ သာသနသ္မိံ အပေက္ခဝါ။ ထေရ။၃၀၃။ = သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သာသနေ သာပေက္ခော အဝိဗ္ဘမိတုကာမော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၄။ (၂) ငဲ့-မြှော်-တွယ်တာ-တပ်မက် - ခြင်း - တဏှာ - ရှိသော၊ သူ။ ဩတိဏ္ဏော နာမ သာရတ္တော အပေက္ခဝါ ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တော။ ဝိ၊၁။၁၇၄၊၁၈၇။ ကာယသံသဂ္ဂါပေက္ခာယ အပေက္ခဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၀။ အဝဿုတာ နာမ သာရတ္တာ အပေက္ခဝတီ ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တာ။ ဝိ၊၂။၂၇၆။ အပေက္ခဝတီတိ.... အပေက္ခာယ သမန္နာဂတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၄။ န စ ဝိဃာတဝါ န စ အပေက္ခဝါ။ သံ၊၂။၁၆။ ယေန ကေနစိ ဝါ ကာရဏေန အပေက္ခဝါ ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၈၇။ သာရတ္ထ၊၂။၁၉၉။ အပေက္ခဝါတိ သာလယော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၁၆။ ပုတ္တေသု ဒါရေသု စ အပေက္ခဝန္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၀။ နာရီနံ ဝသံ ဂတော အပေက္ခဝါ။ ဇာ၊၂။၁၃၀။ အပေက္ခဝါတိ သတဏှော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၉၃။ သွာဟံ

တာယ အပေက္ခာယ အပေက္ခဝါ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၀၆။

အပေက္ခာ (ထီ၊န) [အပ + ဣက္ခ + အ။ (အပေက္ခာ - သံ) အပေခါ - လည်း ကြည့်။] (၁) ငဲ့ကွက် – တွယ်တာ – ခြင်း၊ ငဲ့ကွက် – တွယ်တာ – ကြောင်း တဏှာ။ ဧတ္တ ဒေဝ ဆန္ဒံ ဇနေဟိ ဇီဝိတေ အပေက္ခံ ကရောဟိ။ ဒီ၊၂။၁၅၅။ ဇီဝိတေ အပေက္ခန္တိ ဇီဝိတေ သာပေက္ခံ၊ အာလယံ, တဏှံ ကရောဟီတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။ အပေက္ခတိ အာရမ္မဏံ တောယ န ဝိဿဇ္ဇေ- တီတိ အပေက္ခာ၊ တဏှာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၀၂။ ဇီဝိတေပိ အပေက္ခံ အကရောန္တေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၃၄။ ပုတ္တေသု ဒါရေသု စ ယာ အပေက္ခာ။ သံ၊၁။၇၇။ ဓမ္မ။၆၃။ သုတ္တနိ။၂၈၅။ စူဠနိ။ ၂၄၁။ ထေရ။၂၅၆။ အပ၊၁။၉။ ဇာ၊၁။၅၃။ အပေက္ခာတိ အာလယော နိကန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၃၅။ ယာ ပုတ္တဒါရေသု အပေက္ခာ တဏှာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၈။ ယာ အပေက္ခာတိ ယာ တဏှာ ယော သ္နေဟော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၇။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၅-၆။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၈။ ပုတ္တေသု ပုတ္တဓီတာသု ဒါရေသု စ အဓိဂတသ္နေဟာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၀။ ယာ စ တေသံ ပုတ္တဒါ- ရေသု အပေက္ခာ တဏှာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၉။ သန္တဝေါ သိနေဟော(သ္နေဟော)အပေက္ခာ။ အဘိ၊ဓ။၂၁၅။ အဘိ၊ဝိ။၃၇၆။ မဟာနိ။၆။ စူဠနိ။၂၇။ အာလယကရဏဝသေန အပေက္ခ- တီတိ အပေက္ခာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၇။ အာလ- ယကရဏဝသေန ကမ္မမာနာ အပေက္ခတီတိ အပေက္ခာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၃။ ဝတ္ထုကာမကိ- လေသကာမေသု ဗဟလံ အပေက္ခံ ကရောတု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၀၀။ လောဘော ဟိ တေန တေန အဝတ္ထာဝိသေသေန ပဝတ္တိအာကာရဘေဒေ- န "ဆန္ဒော ရာဂေါ တဏှာ အာသတ္တိ အပေက္ခာ"တိအာဒိနာ အနေကပ္ပဘေဒေါ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၅။ ပရိဋ္ဌာဟသီသေန အပေက္ခံ ဝဒတိ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၃၁။ စီဝရေ အပေက္ခာယ ဝိဂတတ္တာ။ ဝိမတိ၊၂။၁၉၅။ (၂) ငဲ့ – မြော် –ခြင်း၊ ငဲ့မြော် သကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်း။ (ငဲ့ – မြော်ခြင်း – ငဲ့ – မြော် – သကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်း – ဟူသည် ဖြစ်ဖော် ဖြစ်ဖက် အကြောင်း တရားတို့ မပေါင်းဆုံမိသေးသမျှ အကျိုး ကို မပြီးစေခြင်းနှင့် ပေါင်းဆုံမိသော် အကျိုး ကို ပြီးစေခြင်းတည်း။) အပေက္ခာ စ ယာဝ သဟာယကာရဏသမာဂမော န ဟောတိ၊ တာဝ ဖလဿ အနိပ္ဖါဒနံ, သမာဂမေ နိပ္ဖါဒနသမတ္ထဿ နိပ္ဖါဒနဥ္စ။ မူလဋ္ဌီ၊၁။ ၆၁။ ဧတ္ထ စ သဟကာရီကာရဏာယတ္တာ ဖလုပ္ပါဒနာ ပစ္စယဓမ္မာနံ အညမညာ- ပေက္ခာတိ ဝုတ္တာတိ အပေက္ခာ ဝိယာတိ အ- ပေက္ခာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ အနုဋ္ဌီ၊၁။၆၈။ (၃) မြော် – မှန်း – လှမ်း – ကြည့် – ခြင်း။ ပုရေ အပေက္ခံ ကရောတိ။ မဟာနိ။၂၅။ ကထံ ပုရေ အပေက္ခံ ကရောတီတိ ကေန ပကာရေန ဣက္ခံ ဩလောကနံ ကရောတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၉၃။ (၄) ငဲ့ညှာ – ထောက်ထား – ချစ်ခင် – တွယ် တာ – ခြင်း။ အတ္တာယသ္မတော မာတာ- ပိတူသု အပေက္ခာ။ သံ၊၃။၃၅၇။ န မစ္ဆု- ရာဇဿ အပေက္ခမတ္ထိ။ ဇာ၊၁။၃၅၆။ ကေ- သိမ္ပိ သတ္တေ အပေက္ခံ ပေမံ သိနေဟော နတ္ထိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၀၃။ (၅) ငဲ့မြော် – အလို ရှိ – ခြင်း။ ယဿ အပေက္ခာ နတ္ထိ၊ တဿ အနာပတ္တိ။ ဝဇိရ။၃၂၉။

အပေက္ခာန (တိ) [အပ + ဣက္ခ + အ + မာန။ ရူ။နှာ-၃၂၅။မောဂ်၊၅။၁၆၂-သုတ်တို့ ကြည့်။] ကြည့် – ရှု – ဆင်ခြင် – မြင် – သော၊သူ။ သောဟံ ဓမ္မံ အပေက္ခာနော။ ဇာ၊၂။၈၃။ အပေက္ခာနောတိ အပေက္ခန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၃၆၃။

အပေက္ခာနိသေဏိမုဋ္ဌန (န) [အပေက္ခာ + နိသေဏိ + မုဋ္ဌန] ငဲ့ကွက် – တွယ်တာ – တပ် မက် – ခြင်း ဟူသော လှေကားကို လွှတ်ခြင်း။

ဧဝံ အနိစ္စတာဝိဘာဝနေန တထာ သမ္ပတ္တိ-ယာ အပေက္ခာနိသောဏိမုဋ္ဌနေ ကေနစိ အာရောပိတုံ န သက္ကာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၀၃။

အပေက္ခာဘာဝ (ပု) [အပေက္ခာ + အဘာဝ] ငဲ့ကွက်–တွယ်တာ–ခြင်း၏ မရှိခြင်း။ တာ-သု သမာပတ္တီသု အပေက္ခာဘာဝတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၈။

အပေက္ခာရဟိတ (တိ) [အပေက္ခာ+ရဟိတ] ငဲ့ကွက်–တွယ်တာ–ခြင်းမှ ကင်းသော၊သူ။ ဝတ္ထုကာမေသု အနပေက္ခဝါ အပေက္ခာရဟိ-တော ....။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၆။ အနပေက္ခဝန္တု (က) အနက်လည်း ကြည့်။

အပေက္ခာဝသိက (တိ) [အပေက္ခာ + ဝသ+ ဣက] ငဲ့ခြင်း အစွမ်းရှိ–ငဲ့ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်–သော။ အပေက္ခာဝသိကတ္တာ အပ္ပ-မဟန္တဘာဝဿ။ အနုဋီ၊၁။၁၄။

အပေက္ခာဝုတ္တိ (တိ) [အပေက္ခာ+ဝုတ္တိ] ငဲ့ခြင်း အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ န သက္ကာ ဝတ္တု-န္တိ ယထာဝုတ္တဿ အဘာဝဿ အပေက္ခာ-ဝုတ္တိတာယ ဝုတ္တံ။ န ဟိ အပေက္ခာဝုတ္တိနော အန္တရေန အပေက္ခိတဗ္ဗံ လဗ္ဘန္တိ။ အနုဋီ၊ ၁။၃၃။

အပေက္ခာသညိတ (တိ) [အပေက္ခာ+သညိတ] ငဲ့ကွက်–တွယ်တာ–ခြင်းဟု–သိအပ်–မှတ် အပ်–ဆိုအပ်–သော။ ဘဝန္တရေ အပေက္ခာ-သညိတေ အာလယေ နိကန္တိယာ စ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။၂၉၆။

အပေက္ခာသဒ္ဒ (ပု) [အပေက္ခာ+သဒ္ဒ] ငဲ့တတ်သောသဒ္ဒါ။ အပေက္ခာသဒ္ဒါ စေတေ (ဇာ-ယာနှင့် ပတိသဒ္ဒါတို့) ပိတာပုတ္တသဒ္ဒါ ဝိယ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၁၀။

အပေက္ခာသဗ္ဘာဝ (ပု) [အပေက္ခာ+သဗ္ဘာဝ] ငဲ့ခြင်း၏ ဖြစ်သင့်ခြင်း။ "ပါဏာတိပါတံ ပဟာယ ဝိဟရတီ"တိ ဟိ ဝုတ္တေ "ကထံ ပါဏာတိပါတပ္ပဟာနံ ဟောတီ"တိ အပေ-က္ခာသဗ္ဘာဝတော (အပေက္ခာသမ္ဘဝတော။ သံ၊ဋ္ဌီ၊သစ်) "ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရတော ဟောတီ"တိ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၂၁။ သံ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်၊၁။၃၄၃။

အပေက္ခာသမ္ဘဝ (ပု) [အပေက္ခာ+သမ္ဘဝ] ငဲ့ခြင်း၏ ဖြစ်သင့်ခြင်း။ အပေက္ခာသဗ္ဘာဝ-ကြည့်။

အပေက္ခာသိဒ္ဓ (တိ) [အပေက္ခာ+သိဒ္ဓ] ငဲ့ခြင်း ဖြင့် ပြီးသော။ အပေက္ခာသိဒ္ဓါ ဟိ ဉာတရတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၅၄။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၅၅။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၁၄။ သိက္ခာပဒါနံ ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒကတ္တံ အပေက္ခာသိဒ္ဓံ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၈၆။

အပေက္ခာသိဒ္ဓတ္တ (န) [အပေက္ခာသိဒ္ဓ + တ္တ] ငဲ့ခြင်းဖြင့် ပြီးသည်၏အဖြစ်။ အပေက္ခာ-သိဒ္ဓတ္တာ တိက္ခမုဒုဘာဝါနံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၇၉။

အပေက္ခာသိဒ္ဓိ (ထီ) [အပေက္ခာ+သိဒ္ဓိ] ငဲ့ခြင်း ဖြင့် ပြီးခြင်း။ ကာလဒီသာဝိသေသာဒီနံ ဝိယ အပေက္ခာသိဒ္ဓိတော စ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၂၈။ နေတ္တိ၊ဝိ။၃၉။ ဩရဘာဝဿ ဝိယ ပုရိမ-ပုရိမတရဘာဝဿ စ အပေက္ခာသိဒ္ဓိတော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၃၈။ ဩရပါရဘာဝဿ ဝိယ ဟိ ဒိသာဝိဒိသာဘာဝဿ ဝိယ စ ပုရိမပုရိမတရ-ဘာဝဿ အပေက္ခာသိဒ္ဓိ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။ ၃၃၂။ သော ပန အပေက္ခာသိဒ္ဓိတော ဧဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အနုဋီ၊၁။၁၅၅။

အပေက္ခိတ (တိ) [အပ+ဣက္ခ+တ](၁)ကြည့်ရှု– ကြည်ညို–လေးစား–အပ်သော၊ သူ။ ယော ဃာတေသိ ကုမာရေ၊ အပေက္ခိတေ သဗ္ဗလောကဿ။ ဇာ၊၂။၂၄၇။ အပေက္ခိ-တေတိ သဗ္ဗလောကေန ဩလောကိတေ ဒိဿမာနေ မာရေသီတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၉၄။ မာ ဧဝေဋ္ဌပုတ္တ'မဝဓိ၊ အပေက္ခိတံ သဗ္ဗ-လောကဿ။ ဇာ၊၂။၂၅၄။ (၂) ငဲ့–မြှော်–

အပ်သော။ ဒိသာသာမဥ္စေ အပေက္ခိတော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၁၁။ သဒ္ဓိဝိသေသေ အပေက္ခိတော။ သာရတ္ထ၊၁။၁၉၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၆၈။ယေသု ပန အဝယဝေသု သမုဒါယရူပေန အပေက္ခိတေသု....။သာရတ္ထ၊၁။ ၃၂၄။ပစ္စယပစ္စယုပ္ပန္နဘာဝေ အပေက္ခိတော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၁၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၂၅။ မ၊ဋီ၊၂။၁၅၃။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၁၇၅။ (၃) ရှုမြင်–မှတ်ထင်–ခြင်း–မှု။ အပေက္ခိတာဘာဝ-ကြည့်။

အပေက္ခိတဂုဏ (ပု) [အပေက္ခိတ + ဂုဏ] ရှု–ငဲ့–အပ်သော–ဂုဏ်–အကျင့်။ ဓုတဂုဏ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၅) ကြည့်။

အပေက္ခိတတ္တ(န)[အပေက္ခိတ+တ္တ]ငဲ့–မြှော်–အပ်သည်၏ အဖြစ်။ န တဿ ပဌမံ အပေက္ခိတတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၇၉။

အပေက္ခိတဗ္ဗ (တိ) [အပ+ဣက္ခ+တဗ္ဗ](၁) ငဲ့–မြှော်–ထောက်–ရှု – အပ်သော။ ဝါတော (ဝါတာ) ပါဏကာ ဝါ အပေက္ခိတဗ္ဗာ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၇၄။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၁၃၁။သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၇၅။ အညဿ အပေက္ခိတဗ္ဗဿ။ မူလ-ဋီ၊၃။၁၇၆။ န ဟိ အပေက္ခာဝုတ္တိနော အန္တရေန အပေက္ခိတဗ္ဗံ လဗ္ဘန္တိ။ အနုဋီ၊၁။၃၃။ သမ္ဗန္ဓိအန္တရံ အပေက္ခိတဗ္ဗံ။ အနုဋီ၊၃။၂၄၀။ (၂) ရှု–မြင်–သိ–မှတ်–အပ်သော။ပဌမံ အပေက္ခိတဗ္ဗံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၀၆။(၃)ကြည့်ရှု–စဉ်းစား–တောင့်တ – မြှော်လင့် – အပ်သော။ ပဒေသဝိသေသော ဝါ အပေက္ခိတဗ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၀၆။

အပေက္ခိတဗ္ဗတ္ထ (ပု) [အပေက္ခိတဗ္ဗ+အတ္ထ]ငဲ့–မြှော်–အပ်သောအနက်။ အပေက္ခိတဗ္ဗတ္ထဿ ဂမကတ္တာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၉။

အပေက္ခိတဗ္ဗဒဿနဘာဝနာရဟိတ (တိ) [အပေက္ခိတဗ္ဗ + ဒဿန + ဘာဝနာ+ရဟိတ] ငဲ့–မြှော်–ထောက်ဆ–အပ်သော သောတာပတ္တိမဂ်, အထက်မဂ် ၃-ပါးမှကင်းသော။ ယဒိ ဧဝံ အပေက္ခိတဗ္ဗဒဿနဘာဝနာရဟိတာနံ အကုသလာနံ နေဝ ဒဿနေန န ပရမတ္ထတော ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗတာ အာပဇ္ဇတီတိ?။ မူလဋီ၊၂။၉၆။

အပေက္ခိတဗ္ဗဘာဝနာရဟိတ (တိ) [အပေက္ခိတဗ္ဗ + ဘာဝနာ + ရဟိတ] ငဲ့–မြှော်–ထောက်ဆ–အပ်သော အထက်မဂ် ၃-ပါးမှ ကင်းသော။ ဧဝံ အပေက္ခိတဗ္ဗဘာဝနာရဟိတာ ပုထုဇ္ဇနေသု ပဝတ္တမာနာ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ္တ...

မူလဋီ၊၂။၉၇။

အပေက္ခိတဗ္ဗရဟိတ (တိ) [အပေက္ခိတဗ္ဗ+ရဟိတ] ငဲ့အပ်သည်မှ ကင်းသော။ တေ စေတ္တ တိကာ အပေက္ခိတဗ္ဗရဟိတာ။ မူလဋီ၊၂။၃၁။

အပေက္ခိတာစာရ (တိ) [အပေက္ခိတ + အာစာရ]ရှုမှတ်– သုံးသပ်–စူးစမ်း–ဆင်ခြင်– အပ်သော အကျင့်ရှိသော၊ သူ။ အပေက္ခိတာစာရ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၅) ကြည့်။

အပေက္ခိတာဘာဝ (ပု) [အပေက္ခိတ+အဘာဝ]ရှု–မြင်–မှတ်ထင်–မှု မရှိခြင်း။ ရတနာကာရေန အပေက္ခိတာဘာဝါ....။ ဝိမတိ၊၁။၂၆၁။

အပေက္ခိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ဣက္ခ+တွာ] ငဲ့–မြှော်–ထောက်ဆ–၍။ တံ တံ အတ္ထမပေက္ခိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ ဒဿနံ အပေက္ခိတွာ။ မူလဋီ၊၂။၉၆။ ဒဿနံ အပေက္ခိတွာတိ ဘာဝိတံ ဒဿနမဂ္ဂံ ဥပနိဿာယ။ အနုဋီ၊၂။၁၀၃။

အပေက္ခိယ (ကြိ၊ဝိ) [အပ+ဣက္ခ+တွာ] ငဲ့–မြှော်–ထောက်ဆ–၍။ တံ တံ အတ္ထမပေက္ခိယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၁။

အပေက္ခိယမာန (တိ) [အပ+ဣက္ခ+ယ+မာန] ငဲ့-မြော်-ထောက်ဆ-အပ်သော။ သဒ္ဒဝိသေသေ ဟိ အပေက္ခိယမာနေ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၉၇။

အပေခါ(ထီ) [အပ+ဣက္ခ+အ] အပေက္ခာ-နှင့် အနက်တူ။ က-ကာရလောပေ "ဥပေခါ၊ အပေခါ၊ ဥပသမ္ပဒါပေခေါ"တိ ရူပါနိ ဘဝန္တိ။ နီတိ၊ဓာ။၂၆။

အပေတ[၁] (တိ) [အပ+ဣ+တ။ နီတိ၊ဓာ။၂-ကြည့်။] (၁) ကင်း-မယှဉ်-ဖဲခွါ-သော၊ ထွက်သွားသော။ (၂) ကြည်အပ်သော၊ စွန့်လွှတ်အပ်သော၊သူ။ အပေတော ဒမသစ္စေန။ ဓမ္မ။၁၄။ ထေရ။၃၄၂။ ဇာ၊၁။၆၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၁။ ဣန္ဒြိယဒမေန စေဝ ပရမတ္ထသစ္စပက္ခိကေန ဝစီသစ္စေန စ အပေတော၊ ဝိယုတ္တော ပရိစ္စတ္တောတိ အတ္ထော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၆။ ဣန္ဒြိယဒမသင်္ခါတေန ဒမေန စ နိဗ္ဗာနသင်္ခါတေန စ ပရမတ္ထသစ္စေန အပေတော ပရိဝဇ္ဇိတော။ နိယျက္ကတ္ထေ ဝါ ကရဏဝစနံ၊ တေသမှာ ဒမသစ္စာ အပေတောတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၂။.... ဣန္ဒြိယဒမေန စေဝ ဝစီသစ္စေန စ အပေတော အနုပဂတော။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၁။ ဂဟဋ္ဌပဗ္ဗဇိတာဒိသတ္တသမာဂမေန စ အပေတော။ သာရတ္ထ၊၂။၂၇၁။ အတ္တူပဂတ (နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၇၉), အဓမ္မကာရီ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၂၃), အပကတ (=ဣစ္ဆာပကတ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၅၂), အပက္ကမိတွာ (သံ၊ဋီ၊၂။ ၃၁၃), အပဂတ (ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၆-စသည်), အပစယ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆), အပဒါန (မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၆၉။ သာရတ္ထ၊၂။၁၀၆။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၄၄၁), အပါန (ပဋိသံ၊၂။၆၉), အပါယ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၆၉။ အံ၊ဋီ၊၁။၉၇), ဥဒ္ဒမ္မ (ဝိမတိ၊၂။၁၉၅), ဝုဋ္ဌိတ (အံ၊ဋီ၊၃။၁၀၁) တို့လည်း ကြည့်။

အပေတ[၂] (တိ) [န+ပေတ] ပြိတ္တာမဟုတ်သော၊သူ။ ကာယဿ ပုရိမဒ္ဓေန အပေတော ဝိယ အပေတယောနိကော ဒေဝပုတ္တော ဝိယ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၅၆။

အပေတကဒ္ဒမ (တိ) [အပေတ+ကဒ္ဒမ] ရွှံ့ညွှန်-ကင်း-မရှိ-သော။ ရဟဒေါဝ အပေတကဒ္ဒမော။ ဓမ္မ။၂၇။=အပဂတကဒ္ဒမော ရဟဒေါ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၂။

အပေတဂါရဝ (တိ) [အပေတ+ဂါရဝ] အရိုအသေ-ကင်း-မရှိ-သော၊သူ။အတိစာရိနီ ဟောတိ အပေတဂါရဝါ။ ဇာ၊၂။၁၂၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၆၉။

အပေတဂိဟိဗျဉ္ဇန (တိ) [အပေတ+ဂိဟိဗျဉ္ဇန] အပဂတဂိဟိဗျဉ္ဇန-နှင့်အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပေတစယ (ပု) [အပေတ+စယ] ကင်းသော ပွါးစီးခြင်း။ အပစယာရာမ-ကြည့်။

အပေတစိတ္တ (တိ) [အပေတ+စိတ္တ] (က) ကင်းသော-ဖောက်ပြန်သော-စိတ်ရှိသော၊သူ။ (ခ) ကင်းသော-ချစ်ခြင်းကင်းသော-စိတ်ရှိသော၊ မချစ်မနှစ်သက်သော၊သူ။ အပေတစိတ္တေန န သမ္ဘဇေယျ။ ဇာ၊၁။၆၁၊ ၁၁၀။ အပေတစိတ္တေနာတိ ဝိဂတစိတ္တေန ဝိပလ္လတ္ထစိတ္တေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၇။ အပေတစိတ္တေနာတိ အပဂတစိတ္တေန ဝိရတ္တစိတ္တေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၉။

အပေတဇာတရူပရဇတ (တိ) [အပေတ+ဇာတရူပ+ရဇတ] ကင်းသော ရွှေ,ငွေရှိသော၊ ရွှေ,ငွေကို-မကိုင်-မခံ-မသိမ်းဆည်း-သော၊ သူ။ နိက္ခိတ္တမဏိသုဝဏ္ဏာ သမဏာ သကျပုတ္တိယာ၊ အပေတဇာတရူပရဇတာ။ ဝိ၊၄။၄၉၁။ သံ၊၂။၅၁၀။ အပေတဇာတရူပရဇတော (ဃဋိကာရော)။ မ၊၂။၂၄၂။

အပေတဒရထ (တိ) [အပေတ+ဒရထ] ပူပန်ခြင်း-ကင်း-မရှိ-သော၊ ကိုယ်စိတ်မပင်

ပန်းသော၊ သူ။ သောပံ အပေတဒရထော။ ဇာ၊၁။၃၅၈။ အပေတဒရထောတိ ဝိဂတ-ကာယစိတ္တဒရထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄-၅။

အပေတပည (တိ) [အပေတ+ပညာ] ပညာ–ကင်း – မရှိ – သော၊သူ။ ယသဿိနံ ဝါပိ အပေတပညံ။ ဇာ၊၁။၃၁၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၁၉၅။

အပေတပရိဂ္ဂဟိတ (တိ) [န+ပေတပရိဂ္ဂဟိတ] နတ်,ပြိတ္တာတို့ မသိမ်းပိုက်အပ်သော။ အပေ-တပရိဂ္ဂဟိတာ ရုက္ခာဒီ စ ဒုလ္လဘာ။ ဝဇိရ။ ၁၄၂။

အပေတပါပက (တိ) [အပေတ + ပါပက] မကောင်းမှု – ကင်း–မရှိ – သော၊ သူ။ ဝိသုဒ္ဓကမ္မန္တမပေတပါပကံ။ ဇာ၊၁။၁၅၆။ အပေတပါပကန္တိ အပဂတပါပကမ္မံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၀၁။

အပေတပုဗ္ဗဝေသ (တိ) [အပေတ+ပုဗ္ဗဝေသ] ရှေးအသွင်–ကင်း–မရှိ–သော၊သူ။သလိင်္ဂ-ဿေဝ ပဗ္ဗဇ္ဇာ၊ ဝိလိင်္ဂဿာပိ စေတရာ။ အပေ-တပုဗ္ဗဝေသဿ၊ တံ ဒွယံ ဣတိ စာပရေ။ ဝဇိရ။၄၁၁။

အပေတဗန္ဓ (တိ) [အပေတ+ဗန္ဓ] အနှောင်အဖွဲ့–ကင်း–မရှိ – သော၊သူ။ အပေတ-ဗန္ဓော ကကုသန္ဓဗုဒ္ဓေါ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၀၁။

အပေတဘယသန္တာသ (တိ) [အပေတ+ဘယ+သန္တာသ] ကြောက်,လန့်ခြင်း – ကင်း–မရှိ–သော၊သူ။ အပေတဘယသန္တာသော၊ ဘဝေဟံ သဗ္ဗတော ဘဝေ။ အပ၊၂။၁၀၆။

အပေတဘေရဝ (တိ) [အပေတ+ဘေရဝ] ကြောက်ဖွယ် – ဘေး–ကင်း–မရှိ–သော၊ သူ။ ဝိဇိတာဝီ အပေတဘေရဝေါ ဟိ ။ထေရ။ ၂၂၀၊ ၂၂၁။ အပေတဘေရဝေါတိ ပဋ္ဌဝိသတိ-ယာ ဘယာနံ သဗ္ဗသော အပေတတ္တာ အပ-ဂတဘေရဝေါ အဘယူပရတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၅၅။

အပေတမနပါပက (တိ) [အပေတ + မန+ပါပက။ ထိဋ္ဌ –ပါပိကာ] စိတ်ယုတ်မာ–ကင်း–မရှိ–သော၊သူ။ ဝိသုဒ္ဓမနသာ အဇ္ဇ၊ အပေတမနပါပိကာ။ အပ၊၂။၁၉၈၊၂၀၆။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၅၄။

အပေတယောနိက (တိ) [န+ပေတယောနိက။ အပေတ²+ယောနိ+က] ပြိတ္တာခန္ဓာအဖို့အစု မရှိသော၊ ပြိတ္တာမဟုတ်သော ခန္ဓာအဖို့အစု ရှိသော၊ ပြိတ္တာမျိုး၌ ဖြစ်သူ မဟုတ်သော၊ ပြိတ္တာမျိုး၌မဖြစ်သော၊သူ။အပေတ²-ကြည့်။

အပေတရာဂါဒိကိဥ္စန (တိ) [အပေတ+ရာဂါဒိ-ကိဥ္စန] ရာဂ-စသော ကြောင့်ကြမှု–ကင်း–မရှိ–သော၊ သူ။ အဟမ္ပိ အရဟတ္တာဓိဂမေန အပေတရာဂါဒိကိဥ္စနော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉။

အပေတလောမဟံသ (တိ) [အပေတ+လောမ-ဟံသ] ကြက်သီးမွေးညှင်းထခြင်း–ကင်း–မရှိ–သော၊ ကြောက်ခြင်း ကင်းသော၊ သူ။ ဝိဇိတာဝီ အပေတလောမဟံသော။ ထေရ။ ၂၂၁။ ဘယဟေတူနံ ကိလေသာနံ အပ-ဂတတ္တာ အပေတလောမဟံသော။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။၅၈။ အပေတလောမဟံသဿ၊ ရညော ကာမာနုသာရိနော။ ဇာ၊၂။၃။ အပေတ-လောမဟံသဿာတိ အတ္တာနုဝါဒါဒိဘယေဟိ နိဗ္ဘယဿ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂၅။

အပေတဝတ္ထ (တိ) [အပေတ+ဝတ္ထ] အဝတ်–ကင်း – မရှိ – သော၊သူ။ သဘာယ’မာသီ-နော အပေတဝတ္ထော။ ဇာ၊၁။၃၆၂။

အပေတဝိညာဏ (တိ) [အပေတ+ဝိညာဏ] ဝိညာဉ်–ကင်း–မရှိ–သော၊ သူ။ ဆုဒ္ဓေါ အပေတဝိညာဏော၊ နိရုတ္တံဝ ကလိင်္ဂရံ။ ဓမ္မ။၁၉။ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၃-၄-လည်း ကြည့်။)

အစိရံ ကာယော အပေတဝိညာဏော။ ထေရီ။ ၄၃၀။ =အပဂတဝိညာဏော။ ဋင်း၊ဋ္ဌ။ ၂၇၉။

အပေတဝိညာဏတ္တ (နု) [အပေတဝိညာဏ+တ္တ] ဝိညာဉ်–ကင်း–မရှိ–သည်၏ အဖြစ်။ ကာယော အပေတဝိညာဏတ္တာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၅၈။

အပေတသတ္တု (တိ) [အပေတ+သတ္တု] ရန်သူ–ကင်း–မရှိ–သော၊ သူ။ အပေတသတ္တု မောဒါမိ၊ သမ္ပဿံ အတ္ထမတ္တနော။ ဇာ၊၁။ ၄၂။

အပေတသောက (တိ) [အပေတ+သောက] စိုးရိမ်ခြင်း–သောက–ကင်း–မရှိ–သော၊ စိတ်ဆင်းရဲမှုမရှိသော၊ သူ။ သောကာဝတိဏ္ဏံ ဇနတမပေတသောကော။ ဝိ၊၃။ ၉။ ဒီ၊၂။ ၃၃။ မ၊၁။ ၂၂၅။ သံ၊၁။ ၁၃၉။ ဣတိဝုတ်။ ၂၁၇။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၂၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၆၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၈၃။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၁၄၅-တို့လည်း ကြည့်။) အပေတသောကာ သုခိတာ။ ဝိမာန။ ၅၃။ အပေတသောကာတိ သောကဟေတူနံ ဘောဂဗျသနာဒီနံ အဘာဝေန အပဂတသောကာ။ တေန စိတ္တဒုက္ခာဘာဝမာဟ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၁၅၃။

အပေတာဝရဏ (တိ) [အပေတ+အာဝရဏ] အပိတ် အပင်–အဆီး အတား–ကင်း–မရှိ–သော၊ သိမ်းပိုက်သူမရှိသော၊ သူ။ အဝါဝဋ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၂၄) ကြည့်။

အပေတိ (ကြိ) [အပ+ဣ+အ+တိ။ အပ ဣတိ အပေတိ၊ အပဂစ္ဆတိတိ အတ္ထော။ နီတိ၊ ဓာ။ ၇။] (၁) ဖဲ–ခွါ–ရှောင်–ဖယ်–ထွက်သွား–၏။ **အပေတိ**—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၁၀။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၄၀၃ (= အပဂစ္ဆတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၆၅)။ **အပေန္တိ**—အံ၊ဋီ၊၂။ ၃၅၃။ အပါယမုခ (၂) အနက်လည်း ကြည့်။

အပေသိ—စူဠနိ။ ၂၁၄ (= ဝိပ္ပဝသသိ)။ **အပေမ**—သံ၊၁။ ၁၂၄ (=အပဂစ္ဆာမ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၁)။ **အပေဟိ**—ဒီ၊၂။ ၁၁၅။ (= အပဂစ္ဆ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၇၀)။ သံ၊၁။ ၁၂၄ (= အပယာဟိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၀)။ ဇာ၊၁။ ၃၀၉ (= အပဂစ္ဆ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၈၁)။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၂၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၇၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၆၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၇၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၅၈။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၁၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၃၂၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၂၈။ သာရတ္ထ၊၂။ ၃၄၆(= စရ)။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၁၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ ၄၂၀(= ဂစ္ဆ)။ **အပေထ**—အံ၊၁။ ၃၉၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၆၈၊၁၉၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၆၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၂၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၉၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၃၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၄၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၂၆၉။ ဝိမတိ၊၂။ ၈၆။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၄၁။ (၂) (က) ကင်း–ကွာ–၏၊ မတံ့ရပ်၊ မတည်နေ။ **အပေတိ**—ဒီ၊၁။ ၁၆၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၄။ ဝိမာန။ ၇၈ (= ဝိဂစ္ဆတိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၂၂၃)။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၅၁။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၁၆၁။ ဇာ၊၂။ ၄၄ (= နပတိဋ္ဌာတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၃၇)။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၁၈။ **အပေန္တိ**—သုတ္တနိ။ ၄၅၁။ စူဠနိ။ ၂၁၉။ (ခ) ကင်းကွာ–ပျက်စီး–ပျောက်ကွယ်–၏။ **အပေတိ**—ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၁၂၈။ **အပေန္တိ**—ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၁၂၈။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၂၄၄။ အပါယမုခ (၁) အနက်လည်း ကြည့်။ (ဂ) ဖဲခွါ–ဝေးကွာ–၏။ **အပေန္တိ**—မ၊ဋီ၊၂။ ၁၆၁ (အရိယအဖွင့်)။ (၃) ပျောက်–ကွယ်–ဝင်–၏၊ အနောက်–နေဝင်ရာ–တောင်–သို့–သွား–ရောက်–၏။ **အပေတိ**—ဇာ၊၁။ ၃၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၉။ အပေတီတိ အပယာတိ အတ္ထံ ဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၁။ အံ၊ဋီ၊၁။ ၇၀။ **အပေန္တိ**—သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၁၀။ (၄) ပြေး၏။ **အပါယာမိ**—ဇာ၊၂။ ၂၂၅။ အပါယာမိတိ အပဂစ္ဆာမိ ပလာယာမိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၂၈။

အပေတ္တေယျ (တိ) [န+ပေတ္တေယျ] အဖ၏ အစီးအပွါး မဖြစ်–အဖအား ကျေးဇူးမပြု–အဖ၌ ကောင်းစွာ မကျင့်–သော၊သူ။ အမတ္တေယျ-ကြည့်။

အပေတ္တေယျတာ (ထီ) [အပေတ္တေယျ+တာ] အဖ၏ အစီးအပွါးမဖြစ်–အဖအား ကျေးဇူး မပြု–အဖ၌ ကောင်းစွာ မကျင့်–သော သူ၏အဖြစ်။ အမတ္တေယျတာ-ကြည့်။

အပေယျ (တိ) [န+ပေယျ] (က) မသောက်–အပ်–သင့်–ထိုက်–နိုင်အပ်–သော။ အပိ နု တံ ပရိတ္တံ ဥဒကံ အမုနာ လောဏကပလ္လေန လောဏံ အသာ အပေယျန္တိ။ အံ၊၁။ ၂၅၁။ ဣဒံ ခေါ ပရိတ္တံ ဂေါပဒေ ဥဒကံ၊ .... အပေယျမ္ပိ တံ ကရိဿာမိ။ အံ၊၂။၁၆၅။ အပေယျမ္ပိ တံ ကရိဿာမိတိ ပိဝိတုံ အသက္ကုဏေယျံ ကရိဿာမိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၇။ ကသ္မာ သမုဒ္ဒေါ အတုလော အပေယျော။ ဇာ၊၂။ ၂၃၉။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၅၂-လည်း ကြည့်)။ (ခ) ကုန်အောင်–မသောက်–အပ်–နိုင်အပ်–သော၊ သောက်မကုန်–စေအပ်–နိုင်အပ်–သော။ အပေယျော ကိရ သာဂရော။ ဇာ၊ ၁။၉၀။ အပေယျော ကိရာတိ သော ကိရ သာဂရော န သက္ကာ ကေနစိ ဥဒကံ ခေပေတွာ ပါတုန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၀။

အပေယျမာန (တိ) [န+ပေယျမာန] မသောက်–မသုံးဆောင်–အပ်–သော၊မသောက်ရသော။ အမနုဿဋ္ဌာနေ ဥဒကံဝ သီတံ၊ တဒပေယျမာနံ ပရိသောသမေတိ။ သံ၊၁။ ၉၂။ တဒပေယျမာနန္တိ တံ အပေယျမာနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၇။ တံ အပေယျမာနန္တိ တံ ဥဒကံ ကေနစိ အပရိဘုဉ္ဇိယမာနံ။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၁၉၃။

အပေသယိ (ကြိ) ပေသေတိ-ကြည့်။

အပေသလ (တိ) [န+ပေသလ] ချစ်အပ်သော သီလရှိသူ မဟုတ်သော၊ သီလကို ချစ်မြတ်နိုးခြင်းမရှိသော၊သူ။ တာနိမ ခေတ္တာနိ အပေသလာနိ။ ဇာ၊၁။၃၀၉။ အပေသလာနီတိ ဝေရူပါ ပုဂ္ဂလာ အာသီဝိသဘရိတာ ဝိယ ဝမ္မိကာ အပ္ပိယသီလာ ဟောန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၀၂။ အပေသလော အပ္ပတိရူပါယပိ ပရိယေသနာယ ပစ္စယော ဘဝေယျ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။၂၂၆။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၆၀။

အပေသိ (ပု) [? (အံဗေသိ=အဝေသိ–ပြာ) အဝေသိ အံဗေသိ ဃရဖလဟေ။ ဒေသီနာမမာလာ။၁၊၈။ အဝေသိ တထာ အံဗေသိ ဂေဟဒွါရဖလဟကော။ ရင်း၊အဖွင့်။] ဆူးတံခါးပိတ်။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ကောဋ္ဌကံ အပေသိံ ....။ ဝိ၊၄။၃၀၀။ အပေသိတိ ဒီဃဒါရုမ္ပိ ခါဏုကေ ပဝေသေတွာ ကဏ္ဍကသာခါဟိ ဝိနန္ဓိတွာ ကတံ ဒွါရထကနကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၂။ (ပါဠိအဘိဓာန်မဟာဋီကာ ဓာန်-၌ လည်း အဝေသိ-နှင့် အံဗေသိ-ကို ပရိယာယ်တူ ပြု၍ တံခါးပျဉ်,တံခါးအစိတ်အပိုင်း, တံခါး၏ ကိရိယာတန်ဆာဟု ဆိုသည်။ ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာ နိဿယတို့၌ "ဆူးတံခါးပိတ်"ဟု အနက်ပြန်သည်မှာ သင့်ရာသည်။)

အပေသိတ (တိ) [န+ပေသိတ] (က) မ–စေ–ခိုင်း–အပ်–သော၊ မ–စေ–ခိုင်း–ရသေး–သော၊ သူ။ ပေသိတာပေသိတဥ္စ ဇာနေယျ။ ဝိ၊၄။၃၃၂။ (ခ) မစေလွှတ်–မတိုက်တွန်း–အပ်သော။ မယာ အပေသိတော ယေဝ ပတ္တော ဇာနိဿတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၄၁၆။

အပေသိတဒိဝသ (ပု) [အပေသိတ+ဒိဝသ] မ–စေ–လွှတ်–သော နေ့။ အပေသိတဒိဝသေ တဿေဝ ခါဒိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၆။

အပေသိယမာန (တိ) [န+ပေသိယမာန] မ–စေ–ခိုင်း–အပ်သော၊ အစေ – အခိုင်း–မခံရသော၊သူ။ သာမဏေရာ အပေသိယမာနာ ကမ္မံ န ကရောန္တိ။ ဝိ၊၄။၃၃၂။

အပေသုည (န) [န+ပေသုည] မချောပစ်–ကုန်းမတိုက်–ခြင်း။ အပေသုညသုသညတ-ကြည့်။

အပေသုညသုသညတ (တိ) [အပေသုည+သုသညတ] ချောပစ်–ကုန်းတိုက်–ခြင်း ကင်းခြင်းဖြင့်ကောင်းစွာမှတ်သားအပ်သော တံခွန်ရှိသော။ ချောပစ်သောစကားကို မဆိုသဖြင့် ကောင်းစွာစောင့်ခြင်း တည်းဟူသော ဆောက်အပ်သော ရထား တံခွန်ရှိသော (နာရဒဇာတ်အဋ္ဌကထာနိသျ)။ သစ္စဝါကျ-သမတ္တဂေ်ါ၊ အပေသုညသုသညတော။ ဇာ၊ ၂။၂၇၄။ အပေသုညသုသညတောတိ အပေ-သုညေန သုဋ္ဌု သညတော သမုဿိတော (သုဖဿိတော။ သီ၊ဣ။ သုဖုသိတော။သျာ)။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၄၇။(ဤဋ္ဌသီ၊ဣ၊သျာ-မူတို့ သာ၍ သင့်မြတ်ဖွယ်ရှိသည်။ "ကောင်းစွာ စောင့်စည်း ထိမ်းချုပ်အပ်" ဟူသော အနက်ကို ဟောသည့် သုသညတ (=သုသံယတ) သဒ္ဒါကို 'သုဖဿိတော, သုဖုသိတော=ကောင်းစွာ ထိစပ်'ဟု ဖွင့်မှ သဒ္ဒယုတ္တိရှိပေမည်။ အကြား မရှိ ကောင်းစွာထိစပ်သည်ဟု ယူမှ အပေသု-ည-ဆိုရကျိုး နပ်မည်ဖြစ်၍ အတ္ထယုတ္တိလည်း ရှိမည်။ ထို့ကြောင့် "ချောပစ်ကုန်းတိုက် ခြင်း ကင်းသဖြင့် ကောင်းစွာတခဲနက်စေ့စပ်သော" ဟု အနက်မှန် ပေးသင့်သည်။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၅။၁၆၆ (သညတူရူ-အဖွင့်)နှင့် မောဂ်၊ သျ။နှာ-၄၇၇-တို့လည်း ကြည့်။)

အပေသုဏ (တိ) [န+ပေသုဏ] ချောပစ်–ကုန်းတိုက်–ခြင်းမရှိ–မချောပစ် – ကုန်းမတိုက်–သော၊သူ။ သစ္စေ သဏ္ဍော အပေ-သုဏော။ ဇာ၊၂။၂၉၂။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၉၉။

အပေါထယန္တ (တိ) [န+ပေါထယန္တ] မပုတ်ခတ်–မဖျက်ဆီး–သော၊သူ။ ယထာ ဘမ-ရော ပုပ္ဖံ ဝဏ္ဏဂန္ဓံ အပေါထယံ....။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၃၄။ အဟေဌယန္တ-လည်း ကြည့်။ (ဓမ္မ၊ ၂၀။ က-မူကဲ့၌ "ဝဏ္ဏဂန္ဓမပေါဌယံ" ဟုရှိသည်။)

အပေါထယံ (ကြိ) ပေါထေတိ-ကြည့်။

အပေါထုဇ္ဇနိက (တိ) [န+ပေါထုဇ္ဇနိက] ပုထုဇဉ်တို့၏ ဥစ္စာမဟုတ်သော။ အပေါထုဇ္ဇနိ-ကေဟိ သီလေဟိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၇။ အရိယ-သီလ-လည်းကြည့်။

အပေါထေန္တ (တိ) [န+ပေါထေန္တ] မပုတ်ခတ်–မဖျက်ဆီး–သော၊သူ။ အနဘိဟိံသမာန-ကြည့်။

အပေါနောဗ္ဘဝိက (တိ) [န+ပေါနောဗ္ဘဝိက] တဖန် ဖြစ်ခြင်း–ဘဝအသစ်–မရှိသော၊သူ။ သဗ္ဗေပိ သတ္တာ အပုဗ္ဗငိသန္ဓိကာ မရဏပရိ-ယောသာနာ အပေါနောဗ္ဘဝိကာ။ သီ၊ဋ္ဌ၊ သစ်၊၁။၄၄၆။

အပေါရာဏ (တိ) [န+ပေါရာဏ] ရှေးကဲ့သို့ မဟုတ်သော။ အပေါရာဏံ (အပုရာဏံ။ သီ၊ ဣ) ဝတ ဘော ရာဇာ၊ သဗ္ဗဘုမ္မော ဒိသမ္ပ-တိ။ ဇာ၊၂။၁၆၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၅၅။

အပေါရိသ (တိ) [န+ပေါရိသ] လူသားတို့ မပြုလုပ်အပ်သော။

အပေါရိသတာ (ထီ) [အပေါရိသ+တာ] လူသားတို့ မပြုလုပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်၊ လူလုပ် –လူလုပ်သည့် ရထား – မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ သော ပန အပေါရိသတာယ အကိတ္တိ-မော သယံဇာတော ကေနစိ အဃဋ္ဋိတော-ယေဝ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၅၆။

အပေါသန (န) [န+ပေါသန] (၁) မမွေးမြူ–မစောင့်ရှောက်–ခြင်း။ မာတာပိတူနံ အဘရဏံ အပေါသနံ အနုပဋ္ဌာနံ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂။ အနုညပေါသီ (က) (ဂ) အနက် တို့လည်း ကြည့်။ (တိ)(၂) မမွေးမြူတတ်သော။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အပေါသနတာ (ထီ) [အပေါသန+တာ] မမွေးမြူတတ်သည်၏ အဖြစ်။ အနညပေါသီ (၁) (က) အနက် ကြည့်။

အပေါသယီ (ကြိ) ပေါသေတိ-ကြည့်။

အပေါသေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပေါသေတွာ] မမွေးမြူမူ၍။ ပုတ္တမိတရော အပေါသေတွာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၆၄။

အပေါဟ (ပု) [အပ+ဦဟ (ဩဟ)+အ] စွန့်လွှတ်ခြင်း။ ဩဟ စာဂေ။ ဩဟတိ။ သဗ္ဗမနတ္ထံ အပေါဟတိ။ အပေါဟော။ နီတိ၊ ဓာ။၁၉၈။ အပေါဟတိ-လည်း ကြည့်။

အပေါဟတိ (ကြိ) [အပ+ဦဟ (ဩဟ)+ အ+တိ] စွန့်လွှတ်တတ်–ကင်းစေတတ်–၏။ ဦဟ ဝိတက္ကေ။....အပေါဟတိ။....အပေါဟော။....အပေါဟတီတိ ဆဋ္ဌေတိ၊ အထ ဝါ ဝိဝေစေတိ။ နီတိ၊ဓာ။၁၉၇။ အပေါဟ-လည်း ကြည့်။

အပေါဟန (န) [အပ+ဦဟ (ဩဟ) + ယု] စွန့်လွှတ်ခြင်း။ သဒ္ဒန္တရတ္ထာပေါဟနဝသေန သဒ္ဒေါ အတ္ထံ ဝဒတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၂။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၁။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၁၅၀။ မ၊ဋီ၊၁။၂၈။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၅။ အံ၊ဋီ၊၁။ ၂၇။ ကရောတော ဖလတ္တေန၊ အညတ္ထာပေါဟနေန ဝါ။ ဘေဒစိန္တာ။၁၀၂။ ဝေါဒိသတ္တိယာ စေဝ၊ အညတ္ထာပေါဟနေန စ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၅၀။

အပ္ပ (တိ) [အလ+ပ။ လ-ကို ပ-ပြု။ အလ ဘူသနပရိယတ္တိနိဝါရဏေသု၊ ပေါ။ လဿ ပေါ၊ အပ္ပံ။ ဓာန်၊ဋီ။၇၀၄။ အလျတေ ဝါရီယတေ။ အလ ဘူသနာဒေါ၊ ဗာဟုလကာ ပေါ။ အမရ၊ ဗျာချာသုဓာဋီ။၃၊၁၊၆၂။ တနည်း— အပ+ပ။ အပ ပါပုဏနေ။ .... အပေသိ ဉာသကမတ္တမဂမာသီတိ အပ္ပံ၊ အဗဟု။ ဏွာဒိ။၁၁၄။ (အလ္ပ-သံ)] (၁) (က)အနည်းငယ်၊အနည်းငယ်သော။ အပ္ပေါ ဟုတွာ ဗဟု ဟောတိ။ ဇာ၊၁။၂၀၂။ အပ္ပံ ဒိန္နံ ဗဟု ဟောတိ။ မ၊၃။၁၂၃။ အံ၊၁။၅၀၃။ အပ္ပမိဒံ ဘိက္ခဝေ မနုဿာနံ အာယု။ သံ၊၁။ ၁၀၉။ ယံ မဟာ ပကတံ ကမ္မံ၊ အပ္ပံ ဝါ ယဒိ ဝါ ဗဟုံ။ ထေရ။၂၃၇။ မနုဿာနံ ကိတ္တကံ အာယုပ္ပမာဏံ။ဝဿသတံ အပ္ပံ ဝါ ဘိယျော။ အဘိ၊ဝိ။၄၃၇။ အပ္ပါပိ သန္တာ ဗဟုကေ ဇိနန္တိ။ သံ၊၁။၂၀။ ဇာ၊၁။၁၈၃။=အပ္ပကာပိ ဝီရပုရိသာ ဗဟုကေ ဘီရုပုရိသေ ဇိနန္တိ။ သံ၊ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၈။ =ထောကာပိ သမာနာ ....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄၉။ အပ္ပါပိ ကာမာ န အလံ။ ဇာ၊၁။၁၈၀။ =အပ္ပကာပိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၂၇။ ယာ ကာစိ ဘန္တေ သင်္ခိတိယော၊ သဗ္ဗာ တာ ရတ္တိံ၊ အပ္ပါ ဒိဝါ။ မ၊၂။၁၁၂။ = ပရိတ္တာ ထောကိကာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၅။ စတ္တာရိမာနိ ဘိက္ခဝေ အပ္ပါနိ စ သုလဘာနိ စ။ အံ၊၁။ ၃၃၅။ ဣတိဝုတ်။၂၆၄။ အပ္ပါနီတိ ပရိတ္တာနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၆။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၀၈။ အပ္ပံ ဝါ ဗဟုံ ဝါ ဘာသဿု။ ဝိ၊၃။၅၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၂၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၈။ အပ္ပံ ဝါ ဘောဂက္ခန္ဓံ ပဟာယ။ ဒီ၊၁။၅၇-၉။ မ၊၁။၂၃၆။ အဘိ၊ ပု။၁၆၆။ အပ္ပံ ဝါတိ ပရိတ္တံ ဝါ အန္တမသော တဏ္ဍုလနာဠိမတ္တမ္ပိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။ အပ္ပံ ဝါတိ သဟဿတော ဟေဋ္ဌာ ဘောဂက္ခန္ဓော အပ္ပေါ နာမ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀၉။ ယော စိရံ ဇီဝတိ၊ သော ဝဿသတံ အပ္ပံ ဝါ ဘိယျော။ ဒီ၊၂။၃၄၅။ သံ၊၁။ ၁၀၉၊၃၉၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၉။ တတြ မေ စိတ္တံ ဗဟုလံ ဂစ္ဆမာနံ ဂစ္ဆေယျ ပစ္စုပ္ပန္နေသု ဝါ အပ္ပံ ဝါ အနာဂတေသု။ သံ၊၂။၃၁၇။= ပရိတ္တကမေဝ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅။ အပ္ပမ္ပိ စေ သံဟိတ ဘာသမာနော။ ဓမ္မ။၁၆။=ထောကံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၂။ ဒဇ္ဇာ အပ္ပမ္ပိ ယာစိတော။ ဓမ္မ။၄၆။= အပ္ပသ္မိံ ဒေယျဓမ္မေ ဝိဇ္ဇမာနေ အပ္ပမတ္တကမ္ပိ ဒဒေယျ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၀၄။ ယော စ အပ္ပမ္ပိ သုတွာန။ ဓမ္မ။

၅၀။ (မ၊၂။၄၂၁။ သံ၊၁။၂၉။ အံ၊၁။၄၅၅။ အဘိ၊ပု။၁၄၈။ သုတ္တနိ။၃၈၉။ ထေရ။၃၃၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅-တို့လည်း ကြည့်။) နယိဒံ အပ္ပေန ထာမသာ။ သံ၊၁။၄၆၆။ ထေရ။၃၆၃။ = အပ္ပကေန။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၉၁။ အမောဃံ ဒိဝသံ ကယိရာ၊ အပ္ပေန ဗဟုကေန ဝါ။ ထေရ။၂၈၉။ အပ္ပေန ဗဟုမိစ္ဆတာ။ ဇာ၊၁။၁၁၁။ အပ္ပသ္မာ ဒက္ခိဏာ ဒိန္နာ။ သံ၊၁။၁၈၊၁၉။ ဇာ၊၁။၂၁၉။ အပ္ပမှာ အပ္ပကံ ဒဇ္ဇာ။ ဇာ၊၁။၂၄၉။ ဇာ၊၂။၉၉။ အပ္ပဿ ကမ္မဿ ဖလံ မမေဒံ။ ဝိမာန။၃။ ဇာ၊၁။၁၈၀။ အပ္ပသ္မိံ ယေ ပဝေစ္ဆန္တိ....။ အပ္ပသ္မေ (အပ္ပသ္မိံ ဧ) ပဝေစ္ဆန္တိ။ သံ၊၁။၁၈။ (ခ) နည်းသော၊ တိုသော။ ဥပနီယတိ ဇီဝိတမပ္ပမာယု။ သံ၊၁။၂။ = ပရိတ္တံ ထောကံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။ ပရိတ္တန္တိ ဣတ္တရံ။ တေနာဟ "ထောက"န္တိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၆၃။ အပ္ပမာယု မနုဿာနံ။ သံ၊၁။၁၀၉။ မဟာနိ။ ၃၄။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၀၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၉။ အပ္ပံ ဝတ ဇီဝိတံ ဣဒံ။ သုတ္တနိ။၄၀၅။ မဟာနိ။၉၀။ = ပရိတ္တံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၈။ = မန္ဒံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၁၄။ အပ္ပံ ဟိဒံ ဇီဝိတမာဟု ဓီရာ။ မ၊၂။၂၆၁။ သုတ္တနိ။၄၀၀။ ထေရ။၃၂၆။ မဟာနိ။၂၉၊၃၀။ အပ္ပသ္မိံ ဣဓ ဇီဝိတေ။ ဣတိဝုတ်။၂၃၆။ = ဇီဝိတေ အတိပရိတ္တေ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၀၈။ ကဒရေ အပ္ပသ္မိံ ဇီဝိတေ။ ဇာ၊၁။၅၂။ = အမှာကံ ဇီဝိတံ နာမ ကဒရဉ္စေဝ.... အပ္ပဉ္စ မန္ဒံ ပရိတ္တံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၄။ (ဂ) အနည်းငယ်– စိုးစဉ်းမျှ–သော – တယောက်တလေ မျှသော – သတ္တဝါ။ အပ္ပေ ါ သဂ္ဂါယ ဂစ္ဆတိ။ ဓမ္မ။၃၉။ အပ္ပေ ါ ကောစိဒေဝ သတ္တော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။ အပ္ပက-လည်း ကြည့်။ (၂) မရှိသော၊ ကင်းသော။ (အဘာဝတ္ထ)။ အပ္ပကသိရ, အပ္ပဒုက္ခ, အပ္ပနိဂ္ဃောသ, အပ္ပပုညတာ, အပ္ပသဒ္ဒ², အပ္ပဿုတ, အပ္ပါတင်္က, အပ္ပါဗာဓ, အပ္ပိစ္ဆ, အပ္ပိစ္ဆတာ, အပ္ပေါဒက-တို့ကြည့်။ အပ္ပသဒ္ဒ¹-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဥဒက (တိ) [အပ္ပ+ဥဒက] နည်းသော ရေရှိသော၊ ရေနည်းသော၊ ရေခန်းသော။ (အိုင်စသည်)။ အပ္ပေါဒက (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၀၂)ကြည့်။

အပ္ပက (တိ) [အပ္ပ+က။ထိ၌ **အပ္ပကာ,အပ္ပိကာ**] (က) နည်းသော၊ အနည်းငယ်သော။ အပ္ပကော ဝတ မေ သန္တော။ ဒီ၊၂။၂၁၃။= ပကတိယာဝ မန္ဒော သဟာနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၅။ အတ္တောဝ လဒ္ဓော အပိ အပ္ပကောပိ။ ဇာ၊၁။၁၃၁။ အပ္ပကောပိ သက္ကာရော။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၁၇၇။ အပ္ပကာ (အပ္ပိကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ) နာမ ဒက္ခိဏာ။ ဝိမာန။၆၆။ နေတ္တိ။၁၇၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၅။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈၇။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၉၆။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၅။ ပါရိစရိယာ ဗုဒ္ဓေသု အပ္ပိကာ။ ဇာ၊၁။၁၇၂။ အပ္ပိကာတိ မန္ဒာ ပရိတ္တာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈၇။ အပ္ပကဉ္စ နေ-သံ အဟောသိ သုတ္တံ ဂေယျံ....။ ဝိ၊၁။၉။ ကေစ္စဿ ပုဂ္ဂလဿ အပ္ပကံ သုတံ ဟောတိ သုတ္တံ ဂေယျံ....။ အံ၊၁။၃၁၃။ အဘိ၊ပု။ ၁၇၂။=ကိဉ္စိဒေဝ ထောကံ သုတံ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၅။ပုညံ မေ အပ္ပကံ ကတံ။ ပေတ။ ၁၃၄။=အပ္ပကံ ပရိတ္တံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၄၅။အပ္ပကံ တော်၊ ဩမကံ တော်။ မဟာနိ။၂၁၇။ အပ္ပကန္တိ မန္ဒံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၂၁။ (ဝိမာန။၆၆။ ပေတ။ ၁၆၀။ အပ၊၂။၁၅။ ဇာ၊၂။၁၅၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၂၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၄-တို့လည်း ကြည့်။) အပ္ပကာ ခေါ တုမှေ ဘဒ္ဒါလိ တေန သမယေန အဟုဝတ္ထ။ မ၊၂။၁၀၉။ အပ္ပကာ တေ သတ္တာ။ သံ၊၁။၇၃။ သံ၊၂။၄၅၄။သံ၊၃။၄၀၅။ အံ၊၁။၃၇။ အပ္ပကာ တေ မနုဿေသု၊ ယေ ဇနာ ပါရဂါမိနော။ သံ၊၃။၁၉။ အံ၊၃။၄၄၅၊ ၄၆၃။ ဓမ္မ။၂၅။ အပ္ပကာတိ ထောကာ န ဗဟူ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၉။ ဗဟူ သတ္တာ ဘာ-ယန္တိ အပ္ပကာ န ဘာယန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၂။

အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၂။ အပ္ပ-လည်း ကြည့်။ ကာမံ ဗဟုံ ပဿတု အပ္ပကံ ဝါ။ သုတ္တနိ။ ၄၂၀။ (ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၁။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀၃။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၅။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄၂။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၂၂၁-တို့လည်း ကြည့်။) အပ္ပကေနပိ မေဓာဝီ။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆၅။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၂။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၂။ အပ္ပကေနပိတိ ထောကေနပိ ပရိတ္တေနပိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၉။ အပ္ပကေန တုဋ္ဌံ ယက္ခ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၇။ သော တဿ အပ္ပကဿ သုတဿ န အတ္ထမညာယ။ အံ၊ ၁။ ၃၁၃။ အဘိ၊ ပု။ ၁၇၂။ ဒါရုဠှ ပေါသံ ဒဒမပ္ပကသ္မိံ။ သံ၊ ၁။ ၁၀။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁၉။ ဒဒမပ္ပကသ္မိန္တိ ပရိတ္တေ ဝါ ဒေယျဓမ္မေ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၆၆။ အပ္ပကသ္မိမ္ပိ သာဟု ဒါနံ။ သံ၊ ၁။ ၁၉၊ ၂၀။ အပ္ပကေသု ဝနိဗ္ဗကေ။ ပေတ။ ၁၅၈။ =ဝနိဗ္ဗကဇနေ အပ္ပကေ ကတိပယေ ဇာတေ။ ပေတ၊ ဋ္ဌ။ ၁၂၀။ (ခ) နည်းသော၊ တိုတောင်းသော။ မယှံ ဘိက္ခဝေ တေရဟိ အပ္ပကံ အာယုပ္ပမာဏံ ပရိတ္တံ လဟုကံ။ ဒီ၊ ၂။ ၃။ အပ္ပကံ ဇီဝိတံ မယှံ။ ထေရီ။ ၃၉၀။ =မမ ဇီဝိတံ အပ္ပကံ ပရိတ္တံ လဟုကံ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။ ၉၃။ ဒိဋ္ဌိဟိ ကာရဏေဟိ အပ္ပကံ ဇီဝိတံ....။ မဟာနိ။ ၃၂။

အပ္ပကအပ္ပကပိဏ္ဍဂဟဏ (န) [အပ္ပက+အပ္ပက+ပိဏ္ဍ+ဂဟဏ] အနည်းငယ် အနည်းငယ်-သော-စီသော-ဆွမ်းကို ခံယူခြင်း။ ကုလေ ကုလေ အပ္ပကအပ္ပကပိဏ္ဍဂဟဏေန ပဏ္ဍုန္နဂဟကိရိယာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌီ၊ ၁။ ၉၄။

အပ္ပကကသိဏ (န) [အပ္ပက+ကသိဏ] သေး-ငယ်-သော ကသိုဏ်းဝန်း။ ပရိတ္တကသိဏ (သီ၊ ဋ္ဌီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၄၃) ကြည့်။

အပ္ပကဌလ (တိ) [အပ္ပ+ကဌလ] နည်းသော အိုးခြမ်းကွဲရှိသော၊ အိုးခြမ်းကွဲအနည်းငယ် ရောနှော၍နေသော၊ (မြေ)။ ဇာတာ နာမ ပထဝီ သုဒ္ဓပံသု သုဒ္ဓမတ္တိကာ အပ္ပပါသာဏာ အပ္ပသက္ခရာ အပ္ပကဌလာ အပ္ပမရုမ္ဗာ အပ္ပဝါလိကာ ယေဘုယျေန ပံသုကာ ယေဘုယျေန မတ္တိကာ။ ဝိ၊ ၂။ ၅၀။

အပ္ပကတညူ (တိ) [န+ပကတညူ] အပကတညူနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပ္ပကတတ္တ (ပု) [န+ပကတတ္တ] အပကတတ္တနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပ္ပကတရ (တိ) [အပ္ပက+တရ] အထူးသဖြင့်-သာလွန်-ပိုမို-၍-နည်းသော။ တေန စ ဣတရသ္မိံ သတ္တာဟဝါရေနာပိ အရုဏုဋ္ဌာပနေ သတိ ဧဝ အပ္ပကတရံ နိဝိသတိ နာမ ဟောတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀၀။ တေန ဧဝံ အပ္ပကတရာယပိ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနေသု ကလျာဏတာ၊ ပဂေဝ ဗဟုတရာယာတိ သမ္ဘာဝေတိ။ သီ၊ ဋ္ဌီ၊ သစ်၊ ၂။ ၆၉။

အပ္ပကတရပဒတ္တ (န) [အပ္ပကတရ+ပဒ+တ္တ] အထူးသဖြင့်-သာလွန်-ပိုမို-၍-နည်းသော ပုဒ်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ နိဗ္ဗာနဝဇ္ဇာနံ သဗ္ဗဓမ္မာနံ သင်္ဂါဟကတ္တာ သဗ္ဗသင်္ဂါဟကေဟိ စ အာယတနာဒီဟိ အပ္ပကတရပဒတ္တာ ခန္ဓာနံ ခန္ဓဝိဘင်္ဂေါ အာဒိမှိ ဝုတ္တော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၃။

အပ္ပကတာ (ထီ) [အပ္ပက+တာ] နည်းသည်၏ အဖြစ်။ တဠ္ဌ မဂ္ဂဟေတုတာယ အဓိသီလာ'ဓိစိတ္တမ္ပိ ဟောန္တံ အပ္ပကတာယ ဝိပ္ပါရိကတာဗာဟုဇညတ္တာဘာဝေန အဗ္ဗောဟာရိကံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၁။

အပ္ပကတ္တ (န) [အပ္ပက+တ္တ] နည်းသည်၏ အဖြစ်။ တဿ စ အပ္ပကတ္တာ အနုဋ္ဌာရတ္တာ စ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၂၀။ ရိတ္တတာယေဝ တုစ္ဆတော, အပ္ပကတ္တာ ဝါ။ အပ္ပကမ္ပိ ဟိ လောကေ "တုစ္ဆ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၄၆။ တေန ဗျူဟေန ဥတ္တရသုတ္တတော စ အပ္ပကတ္တာ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၃၁၆။ သေသာ ကုသလရာသဿ စ အပ္ပကတ္တာ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂။

အပ္ပကတ္ထ (တိ) [အပ္ပက+အတ္ထ] အနည်းငယ် ဟူသော အနက်ရှိသော။ မတ္တ-သဒ္ဒေါ အပ္ပကတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၆၂။

အပ္ပကတ္ထဝါစက (တိ) [အပ္ပကတ္ထ+ဝါစက] အနည်းငယ် ဟူသော အနက်ကို ဟောတတ်သော။ သီလေနပိ တဒေကဒေသဿေဝ သင်္ဂဟဏတ္ထံ အပ္ပကတ္ထဝါစကော ဝိသေသ-နိဝတ္တိအတ္ထော ဧဝ ဝါ....မတ္တသဒ္ဒေါ ဝုတ္တော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၆၂-၃။

အပ္ပကဒိဝသ (တိ) [အပ္ပက+ဒိဝသ] နည်းသော -နေ့-ရက်-ရှိသော။ အယူပေါ် အပ္ပက-ဒိဝသော ယာဂေါ၊ သယူပေါ် ဗဟုဒိဝသံ သာဓေယျော သတြယာဂေါ။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၁၀၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၉၀။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၀၅။

အပ္ပကဗီဇ (န) [အပ္ပက+ဗီဇ] အနည်းငယ်သော မျိုးစေ့။ သုခေတ္တေ အပ္ပကဗီဇံ ဝပန-ကာဿကော ဝိယ။ မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၃။

အပ္ပကဘာဝ (ပု) [အပ္ပက+ဘာဝ] နည်း-ပါး-သော ဘာဝ။ ဘာဝတန္ဒက (သံ၊ဋီ၊၂။၅၃၀) ကြည့်။

အပ္ပကဘာဝ (ပု) [အပ္ပက+ဘာဝ] နည်းသည်၏ အဖြစ်။ ဥပါသကဥပါသိကာဌာနေသု လဗ္ဘမာနမ္ပိ အရဟတ္တံ အပ္ပကဘာဝတော ပါဠိယံ အနုဒ္ဓဋံ။ မ၊ဋီ၊၃။ဂ၂။

အပ္ပကမ္မိ (တိ) [န+ပကမ္မိ(=ပ+ကမ္မ+ဤ)] တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသော၊ မတုန်လှုပ်သော။ ဒဠှော စ အပ္ပကမ္မီ စ။ ဇာ၊၁။၁၀၄ (သိ၊ ဠ၊မူကွဲ)။

အပ္ပကသိရ (န) [အပ္ပ+ကသိရ] မငြိုငြင် -မပင်ပန်း-မဆင်းရဲ-ခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်း။ ဗလဝါ သခ်မေမော အပ္ပကသိရေနေဝ စတုဒ္ဒိ-သာ ဝိညာပေယျ။ ဒီ၊၁။၂၃၄။ အပ္ပကသိ-ရေနာတိ အကိစ္ဆေန အဒုက္ခေန။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၃၇။ လဟုကေန အသနေန အပ္ပကသိရေန။ မ၊၁။၁၁၇။ သံ၊၁။၆၁။ အံ၊၃။၂၂၆။ အပ္ပ-ကသိရေနာတိ နိဒုက္ခေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၇။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၂ဂ၁။ အပ္ပကသိရေနေဝ သညာဝေဒ-ယိတနိရောဓံ သမာပဇ္ဇတိ။ မ၊၁။၄၀၉။ အပ္ပကသိရေနာတိ အပ္ပဒုက္ခေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၁၄။ အပ္ပဒုက္ခေနာတိ သုခေနေဝ။ မ၊ဋီ၊ ၂။၃၂၀။ အပ္ပကသိရေနေဝ ပဋိပ္ပဿမ္ဘတိ။ သံ၊၂။၁၂၆။ အံ၊၂။၄၉၄။ အပ္ပကသိရေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ စိဝရ....ပရိက္ခာရာ။ အံ၊၃။၂၆ဂ။ အပ္ပကသိရေနာတိ အကသိရေန သုခေနေဝ။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၀၆။ ဂစ္ဆတိ အပ္ပကသိရေန။ ထေရ။၂၂၃။ အပ္ပကသိရေနာတိ အပ္ပကိလ-မထေန။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၄။ အပ္ပကသိရေနေဝ ပါရံ ဂစ္ဆေယျ။ မဟာနိ။၁၅။ အပ္ပကသိရေ-နေဝါတိ နိဒုက္ခေနေဝ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၆၉။ အပ္ပ-သဒ္ဒေါ “အပ္ပကသိရေနေဝါ”တိအာဒီသု ဝိယ ဠမ အဘာဝတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ဂ၆။ အပ္ပ-ဒုက္ခ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပကာ (ပု၊ဗ) [အနုကရဏ-သဒ္ဒါ] ပသေနဒိ ကောသလမင်း၏ “အပ္ပကာ တေ သတ္တာ” စသော စကားကို အကြောင်းပြု၍ ဟောအပ်သော သုတ်၊ အပ္ပကသုတ်။ သံယုတ္တနိ-ကာယ၊ သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၃-သံယုတ်၊ ၁-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်၊ သံ၊၁။၇၃-၄။ အပ္ပကာ အနု-ကရဏံ။ သံ၊၁။၇၇(ဥဒါန်းဂါထာ)။

အပ္ပကာရ (တိ) [န+ပကာရ] ထူးခြင်းမရှိသော၊ ကိုယ်၏ ထူးခြားခြင်းမှ ကင်းသော၊ မကောင်းသော သဏ္ဌာန်ရှိသော၊သူ။ ဒုဒ္ဒသိ အပ္ပကာရောသိ၊ ဒုဗ္ဗဏ္ဏော ဘီမဒဿနော။ ဇာ၊၁။၃ဂ၁။ အပ္ပကာရောသီတိ သမိုရပ္ပကာ-ရရဟိတောသိ၊ ဒုဿဏ္ဌာနောသီတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၇၁။

အပ္ပကာသ (တိ) [န+ပကာသ။ (အပြကာၐ-သံ)] (က) မတောက်ပသော၊ အလင်းရောင်

မရှိသော၊ မမြင်ရသော၊ မထင်ရှားသော၊ မှောင်သော။ အပ္ပကာသေ ဌာနေ ကင်္ခိသုတ္တ-ကာသညာယ သဿ်ာဏ်ိ မတ္တိကာသညာယ ဂန္ဓဝဏ္ဏကာဒိ° ဝါ ဓာရေန္တိ်ယာပိ အာပတ္တိ။ ဝဇီရ။ ၅၅၅။ (ခ)မထင်ရှားသော၊ မျက်ကွယ် ဖြစ်သော အရပ်။ ရဟ(ဒီ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။ ၁၃၁။ မ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။ ၁၈၂)ကြည့်။

အပ္ပကာသတာ (ထီ) [အပ္ပကာသ+တာ] မြင် ရခြင်း မရှိသည် — မျက်မှောက်မဟုတ်သည် —မျက်ကွယ် — ၏ အဖြစ်။ အပ္ပကာသတာ စ ယံ ဥဒ္ဒိဿ တံ ကာယကမ္မံ ကရီယတိ၊ တဿ ပစ္စက္ခာဘာဝတော (အပစ္စက္ခာဘာ-ဝတော၊ အံ၊ဋ္ဌီ)။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။ ၁၃၁။ အံ၊ဋ္ဌီ၊ ၃။ ၃၉။

အပ္ပကာသန (နု) [နု+ပကာသန] (၁) မထင် ရှားခြင်း။ "ကေနဿု နပ္ပကာသတိ" တိ လောကဿ အပ္ပကာသနံ ပုစ္ဆတိ။ နေတ္တိ။ ၁၁။ (၂) မပြခြင်း။ သုခါတိ ဝေဒနာသဒ္ဒမ-ပေက္ခိတွာ သုခဘာဝမတ္တဿ အပ္ပကာသနေန နပုံသကလိင်္ဂတာ န ကတာ။ မူလဋ္ဌီ၊ ၁။ ၃၇။

အပ္ပကာသနကာရဏ (နု) [အပ္ပကာသန+ကာ-ရဏ] မပြခြင်း — ဖုံးကွယ်ခြင်း — မထင်ရှား စေခြင်း—ဟူသောအကြောင်း။ ပဋိစ္ဆာဒန-ဟေတု (မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၇၉)ကြည့်။

အပ္ပကာသနဘာဝ (ပု) [အပ္ပကာသန+ဘာဝ] မထင်ရှားစေသည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပကာသန-ဘာဝေန တမတီတိ တမော။ သံ၊ဋ္ဌီ၊ ၁။ ၁၉၄။ တာဒိသဿ သုက္ကမမ္မာနံ အပ္ပကာ-သနဘာဝေါ။ နေတ္တိ၊ဝိ။ ၈၈။ အပ္ပကာ-သဘာဝ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပကာသနာကာရ (ပု) [အပ္ပကာသန+အာ-ကာရ] မပြ — မထင်ရှားစေ — သော အခြင်း အရာ။ ယံ ဂါထာပဒံ ဘဂဝါ ယထာ ယေန အပ္ပကာသနာကာရေန အာဟ။ နေတ္တိ၊ဝိ။ ၈၈။

အပ္ပကာသဘာဝ (ပု) [အပ္ပကာသ+ဘာဝ] မထင်ရှားစေသည်၏အဖြစ်။ တမ (ဒီ၊ဋ္ဌီ၊ ၃။ ၂၄၃။ အံ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။ ၃၁၆။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌီ။ ၁၃၆) ကြည့်။

အပ္ပကာသဘာဝါပတ္တိ (ထီ) [အပ္ပကာသဘာဝ +အာပတ္တိ] မတောက်ပ — မထင်ရှား — သည် ၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။ တေန တမ-ပရာယနဘာဝံ (ဒဿေတိ) အပ္ပကာသ-ဘာဝါပတ္တိတော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊ ၃။ ၂၄၃။

အပ္ပကာသိတ (တိ) [နု+ပကာသိတ] မထင် ရှားစေအပ် — မပြအပ် — သော။ ဆန္န (ထေ-ရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၇) ကြည့်။

အပ္ပကာသေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [နု+ပကာသေတွာ] မထင်ရှားစေမူ၍၊ မပြမူ၍။ ဒုဗ္ဗလဘာဝဥ္စ အပ္ပကာသေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁၀။ ကာယေန ဓောဝါပေတုကာမတံ အပ္ပကာသေတွာ။ ဝိမ-တိ၊ ၁။ ၃၂၃။

အပ္ပကာသေန္တ (တိ) [နု+ပကာသေန္တ] မထင် ရှားစေသော၊ မပြသော၊သူ။ ဝုတ္တံ အဟာ-ပေတ္တေန အဝုတ္တံ အပကာသေန္တေန (-ပ္ပ-၊ ဝိ၊သင်္ဂဟ)။ ဝိ၊ ၅။ ၂၈၈။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၃၃၀။ အဝုတ္တံ အပကာသေန္တေနာတိ အနောသဋ္ဌံ ဝတ္ထုံ အပ္ပကာသေန္တေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၀၇။

အပ္ပကိစ္စ (တိ) [အပ္ပ+ကိစ္စ] နည်းသော — အနည်းငယ်သော — ပြုဖွယ် — ကိစ္စ — ရှိသော၊ ပြုဖွယ်ကိစ္စနည်းသော၊သူ။ အပ္ပဋ္ဌော ဟော-တိ အပ္ပကိစ္စော သုဘရော။ အံ၊ ၂။ ၁၀၅။ အပ္ပကိစ္စောတိ အပ္ပကရဏီယော။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၁။ အတ္တိ မာဏဝ ကမ္မဋ္ဌာနံ အပ္ပဋ္ဌံ အပ္ပ-ကိစ္စံ အပ္ပါဓိကရဏံ အပ္ပသမာရမ္ဘံ။ မ၊ ၂။ ၄၁၄။ အပ္ပကိစ္စော စ သလ္လဟုကဝုတ္တိ။ ခုဒ္ဒက။ ၁၁။ သုတ္တနိ။ ၃၀၀။ အပ္ပံ ကိစ္စံ အဿာတိ အပ္ပကိစ္စော။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၂၀၆။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈၃။ တသ္မာ ဟိ အပ္ပကိစ္စဿ၊ အပ္ပမိဒ္ဓေါ

အနုဒ္ဒတော။ ဣတိဝုတ်။၂၄၄။ အပ္ပကိစ္စ-ဿာတိ အနုညာတဿပိ ဝုတ္တပ္ပကာရဿ ကိစ္စဿ ယုတ္တပ္ပယုတ္တကာလေယေဝ ကရဏ-တော အပ္ပကိစ္စော အဿ ဘဝေယျ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၃၆။ အပ္ပကိစ္စာ အလောလုပ္ပါ။ အပ၊၂။၅၆။

အပ္ပကိစ္စတာ (ထီ) [အပ္ပကိစ္စ+တာ] နည်းသော-ပြုဖွယ်-ကိစ္စ-ရှိသူ၏အဖြစ်။ အပ္ပ-ကိစ္စတာယ သလ္လဟုကဝုတ္တိတာယ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၇၅။ ပါပဇိဂုစ္ဆတာယ အပ္ပကိစ္စတာယ စ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၃။

အပ္ပကိဏ္ဏ (တိ) [န+ပကိဏ္ဏ] မရောပြွမ်း-မရှုတ်ထွေး-သော။ ဒိဝါ အပ္ပကိဏ္ဏံ၊ ရတ္တိံ အပ္ပသဒ္ဒံ အပ္ပနိဂ္ဃောသံ ....။ ဝိ၊၃။၄၉ (သီ၊ သျာ၊မူကွဲ)။ အပ္ပါကိဏ္ဏ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပကိလမထ (ပု) [အပ္ပ+ကိလမထ] အား အင်မကုန်ခန်း-မပင်ပန်း-ခြင်း။ ကစ္စိသိ အပ္ပကိလမထေန အဒ္ဓါနံ အာဂတော။ ဝိ၊၁။ ၂၂၂။ ဝိ၊၃။၇၄။ ဝိ၊၄။၂၆။ ဥဒါန။၁၄၇။ ကစ္စိသိ အပ္ပကိလမထေနာတိ အနာယာသေ-န ဣမံ တွေကံ အဒ္ဓါနံ ကစ္စိ အာဂတောသိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၈၃။ အပ္ပကိလမထေန မယံ ဘန္တေ အဒ္ဓါနံ အာဂတာ။ ဝိ၊၃။၇၄။ အပ္ပ-ကသိရ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပကိလေသ (တိ) [အပ္ပ+ကိလေသ] နည်း သော ကိလေသာရှိသော၊ ကိလေသာနည်း သော၊သူ။ ပကတိယာ အပ္ပကိလေသော အနင်္ဂဏပုဂ္ဂလော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၇။ သော ပုရိမနယေနေဝ အပ္ပကိလေသော ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၉။

အပ္ပကေသီ (တိ) [အပ္ပ+ကေသ+ဤ] နည်း သောဆံပင်ရှိသော၊သူ။ နိက္ကေသီ (အံ၊ဋီ၊၁။ ၁၅၉)ကြည့်။

အပ္ပကောဓ (တိ) [အပ္ပ+ကောဓ] နည်းသော အမျက်ဒေါသရှိသော၊ အမျက်ဒေါသနည်း သော၊သူ။ အပ္ပကောဓော အနာယာသော။ အပ၊၁။၃၆၄။

အပ္ပက္လေသ (တိ) [အပ္ပ+က္လေသ] ကိလေ-သာမရှိသော၊သူ။ဓမ္မကာမော သဒါ ဟောမိ၊ အပ္ပက္လေသော အနာသဝေါ။ အပ၊၁။၃၅၉။

အပ္ပဂန္ဓ (တိ) [အပ္ပ+ဂန္ဓ] အနံ့မရှိသော၊ အနံ့ဆိုးရှိသော။ ဇာတိသမ္ပန္နဿာပိ မဟာ-ရာဇ လောဟိတစန္ဒနဿ ကေဒေသံ ပူတိကံ ဟောတိ အပ္ပဂန္ဓံ။ မိလိန္ဒ။၂၄၅။

အပ္ပဂဗ္ဘ (တိ) [န+ပဂဗ္ဘ (ပြဂလ္ဘ-သံ)] မခက်ထန်-မကြမ်းကြုတ်-မထောင်လွှား-မာန်မမူ-သော၊သူ။ အပကဿေဝ ကာယံ အပကဿ စိတ္တံ နိစ္စနဝကာ ကုလေသု အပ္ပ-ဂဗ္ဘာ။ သံ၊၁။၄၀၂။ မိလိန္ဒ။၃၇၂။ အပ္ပဂဗ္ဘော ကုလေသွနနုဂိဒ္ဓေါ။ ခုဒ္ဒက၊၁၁။သုတ္တနိ။၃၀၀။ အပ္ပဂဗ္ဘာတိ န ပဂဗ္ဘာ။ အဋ္ဌဋ္ဌာနေန ကာယ-ပါဂဗ္ဘိယေန စတုဋ္ဌာနေန ဝစီပါဂဗ္ဘိယေန အနေကဋ္ဌာနေန မနောပါဂဗ္ဘိယေန စ ဝိရ-ဟိတာတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ (ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၀၆။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃-တို့၌လည်း သံ၊ဋ္ဌ၊ နည်းတူပင်ဖွင့်သည်။) အလီနေနာ'ပ္ပဂဗ္ဘေန။ ဓမ္မ။၄၉။အလုဒ္ဒေါ စ အပ္ပဂဗ္ဘော စ။ အံ၊၂။ ၃၇၇။ အပ္ပဂဗ္ဘော အဇေဂုစ္ဆော။ မဟာနိ။ ၁၇၈။ အပ္ပဂဗ္ဘောတိ ကာယပါဂဗ္ဘိယာဒိ-ဝိရဟိတော။မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၉၂။(အပ၊၂။၁၀၉-၌ အပ္ပဂဗ္ဗော-ဟု ရှိသည်။ ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ။ ၉၃-၌လည်း ဗ္ဗ-ပင် ရှိသည်။)

အပ္ပဂဗ္ဘတာ (ထီ) [အပ္ပဂဗ္ဘ+တာ] မခက် ထန်-မကြမ်းကြုတ် - သူ၏အဖြစ်။ စိတ္တပ္ပ-ဿဒ္ဓတာ (မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၁၄)ကြည့်။

အပ္ပဂုဏ[၁] (တိ) [န+ပဂုဏ။ ပဂုဏ-အဖွင့်ကို ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၆၅-တွင်ကြည့်။] (က) မလေ့ လာအပ်သော။ အတ္ထမ္ပိ ပါဠိမ္ပိ ဝိသံဝါဒေတွာ

သဗ္ဗသော ဝါ ပန အပ္ပဂုဏံ ကတွာ ဘာဏန္တဿ ပရိတ္တံ တေဇဝန္တံ န ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၀။ (ခ) မလေ့လာအပ်သော၊ ကောင်းစွာ မပွါး စေအပ်သော၊ ဝသီဘော်သို့ မရောက်စေအပ် သော၊ ရကာမျှဖြစ်သော၊ (သမာဓိ,ဈာန်)။ ယွာယံ အပ္ပဂုဏဿ ပဌမဇ္ဈာနဿ လာဘီ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၀။ ယော သမာဓိ အပ္ပ- ဂုဏော ဥပရိဈာနဿ ပစ္စယော ဘဝိတုံ န သက္ကောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၈၄။ အပ္ပဂုဏောတိ န သုဘာဝိတော ဝသီဘာဝံ အပါပိတော။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၁၁၃။ အပ္ပဂုဏဇ္ဈာနလာဘီ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဂုဏ၂ (တိ) [အပ္ပ+ဂုဏ] နည်း–ငယ်– သောဂုဏ်ရှိသော၊သူ။ ဂုဏဝန္တေသု မနုဿာ- ဒီသု အပ္ပဂုဏော ပါဏော အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ မဟာဂုဏော မဟာသာဝဇ္ဇော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၀။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၉။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၁၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၉၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။၃၄၄။

အပ္ပဂုဏဇ္ဈာန (န) [အပ္ပဂုဏ၁+ဈာန] မ လေ့လာအပ်သော ဈာန်။ အပ္ပဂုဏဇ္ဈာနေ ဌိတော ကာလံ ကတွာ ပရိတ္တာဘေသု နိဗ္ဗတ္တ- တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၃။

အပ္ပဂုဏဇ္ဈာနလာဘီ (တိ) [အပ္ပဂုဏဇ္ဈာန+ လာဘ+ဏီ] မလေ့လာအပ်သော – ဝသီ ဘော်ငါးပါးမှ ကင်းသော – ရကာမတ္တ ဖြစ် သော – ဈာန်ကို ရလေ့ရှိသော၊ သူ။ ယဿ သမာဓိ.... ပစ္စယော န ဟောတိ၊ တဿ အပ္ပဂုဏဇ္ဈာနလာဘိဿာတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၁။ ဝသိတာပဉ္စကရဟိတံ ဈာနံ အပ္ပဂုဏံ။ မူလဋီ၊၂။၂၀၅။ ဝသိတာ- ပဉ္စကရဟိတံ ဝသီဘာဝံ အပါပိတံ ပဋိလဒ္ဓ- မတ္တံ။ အနုဋီ၊၂။၂၀၅။

အပ္ပဂုဏတာ၁ (ထီ) [န + ပဂုဏတာ] မလေ့ လာအပ် – ကောင်းစွာ မပွါးစေအပ်–သည် ၏ အဖြစ်။ အန္တရာဝ ဝုဋ္ဌာတိ သမာပတ္တိယာ အပ္ပဂုဏတာယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃။ သော ဟိ အပ္ပဂုဏတာယ န သုပ္ပတိဋ္ဌိတတာယ.... ဈာနဒွယတော ပရိဟီနော။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၁၇၈။

အပ္ပဂုဏတာ၂ (ထီ) [အပ္ပဂုဏ၂+တာ] နည်း– ငယ် – သော ဂုဏ်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ တဿ အပ္ပဂုဏတာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ မဟာဂုဏ- တာယ မဟာသာဝဇ္ဇော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၄။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၀၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၂။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၂၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၀၁၊၃၉၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၅။ သာရတ္ထ၊၁။၃၄၅။

အပ္ပဂုဏတ္တ (န) [အပ္ပဂုဏ၁+တ္တ] မလေ့လာအပ် သည်၏ အဖြစ်။ အညေသံ အပ္ပဂုဏတ္တာ, မမ စ မရဏေန န ဝိနဿတိ။ ဝိမတိ၊၂။ ၁၇၅။

အပ္ပဂုဏဘာဝ (ပု) [အပ္ပဂုဏ၁+ဘာဝ] မလေ့ လာအပ်သည်၏ အဖြစ်။ န ပါဋိ အာဂစ္ဆတိ အပ္ပဂုဏဘာဝတော။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၈၄။

အပ္ပဂုဏသမာပတ္တိက (တိ) [န+ပဂုဏသမာ- ပတ္တိ+က] လေ့လာအပ်သော သမာပတ် မရှိသော၊ သမာပတ်ကို မလေ့လာသော၊သူ။ န နိကာမလာဘီ၊ အပ္ပဂုဏသမာပတ္တိကောတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂။

အပ္ပဂုဏသာသဝသမာဓိ (ပု) [အပ္ပဂုဏ၁+သာ- သဝ+သမာဓိ] မလေ့လာအပ်သော အာ- သဝ တရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော သမာဓိ။ အပ္ပဂုဏသာသဝသမာဓိ ဝိယ သသင်္ခါရေန သပ္ပယောဂေန စိတ္တေန ပစ္စနီကဓမ္မေ နိဂ္ဂယှ ကိလေသေ ဝါရေတွာ အနုဝိဂတတ္တာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၄၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၂။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၁၅၁။

အပ္ပဂ္ဃ (ပု) [အပ္ပ+အဂ္ဃ] (၁) နည်းသော–အဖိုး–တန်ဖိုး။ ဒိဝါကာလေ ပန ပရေသံ အသဥ္စာရက္ခဏေ အာပဏံ ဂန္တွာ အပ္ပဂ္ဃေန ဒေန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၅။ (တိ) (၂) နည်းသော တန်ဖိုးရှိသော၊ တန်ဖိုးနည်းသော၊ အနည်းငယ်သော ထိုက်တန်သော။ မဟဂ္ဃံ (စီဝရံ) စေတာပေတုကာမဿ အပ္ပဂ္ဃံ စေတာပေတိ။ ဝိ၊၁။၃၂၀။ ဝိ၊၂။၃၃၈။ နဝေါပိ ဘိက္ခဝေ ပေါတ္ထကော ဒုဗ္ဗဏ္ဏော စေဝ ဟောတိ ဒုက္ခသမ္ဖဿော စ အပ္ပဂ္ဃော စ။ အံ၊၁။၂၄၉။ အဘိ၊ပု။၁၃၇။ အပ္ပဂ္ဃောတိ အတိဗဟုံ အဂ္ဃန္တော ကဟာပဏဂ္ဃနကော ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၆။ သော (ပတ္တော) ပစ္စာ ဘိန္နော ဝါ ဆိဒ္ဒေါ ဝါ အာဏိဂဏ္ဌိကာဟတော ဝါ အပ္ပဂ္ဃော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၇။ ဥဒကံ ကိံ အဂ္ဃတိ မဟာရာဇာတိ။ အပ္ပဂ္ဃံ ဘန္တေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၄၂။ ဘာဇနံ အပ္ပဂ္ဃံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၇။ အပ္ပဂ္ဃံ သုန္ဒရံ ကပ္ပိယံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁။ အပ္ပဂ္ဃေန လက္ခေန ဇူတံ န ကီဠိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၇၀။ အပ္ပသာရ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၀), သမဂ္ဃ (သာရတ္ထ၊၂။၁၃၁။ ဝိမတိ၊၁။၁၇၄) တို့လည်း ကြည့်။

အပ္ပဂ္ဃစီဝရ (န) [အပ္ပဂ္ဃ + စီဝရ] နည်းသော တန်ဖိုးရှိသော–တန်ဖိုးနည်းသော–သင်္ကန်း။ အပ္ပဂ္ဃစီဝရေန ဝါ ဥပါဟနတ္ထဝိကပတ္တတ္ထဝိကအံသဗဒ္ဓကကာယဗန္ဓနာဒိနာ ဝါ မဟဂ္ဃံ စေတာပေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၄။

အပ္ပဂ္ဃတရ (တိ) [အပ္ပဂ္ဃ+တရ] အထူးသဖြင့်–သာ၍–နည်းသော တန်ဖိုးရှိသော– တန်ဖိုး နည်းသော။ အပ္ပဂ္ဃတရံ ဝါ မဟဂ္ဃတရံ ဝါ သမသမံ ဝါ အဂ္ဃေန ပရဿ ကောဋ္ဌာသံ ဟရိတုကာမော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၂။

အပ္ပဂ္ဃတာ (ထီ) [အပ္ပဂ္ဃ+တာ] နည်းသော တန်ဖိုး ရှိသည် – တန်ဖိုး နည်းသည် – ၏ အဖြစ်။ ဣဒမဿ အပ္ပဂ္ဃတာယ ဝဒါမိ။ အံ၊၁။၂၄၉။ အဘိ၊ပု။၁၃၈။ အပ္ပဂ္ဃတာယာတိ ဝိပါကဂ္ဃေန အပ္ပဂ္ဃတာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၅။ ဝါကစီရသ္မိံ ဒွါဒသာနိသံသာ အပ္ပဂ္ဃတာ, အပရာယတ္တတာ .... ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၉၈။ အတ္တနော ဘဏ္ဍဿ အပ္ပဂ္ဃတံ ဥတွာပိ။ ဝိမတိ၊ ၁။၃၄၇။

အပ္ပဂ္ဃဘဏ္ဍ (န) [အပ္ပဂ္ဃ + ဘဏ္ဍ] နည်းသော တန်ဖိုးရှိသော – တန်ဖိုးနည်းသော – ဥစ္စာ–ဘဏ္ဍာ။ ဝဇီရသာရံ ဥဒ္ဓရိတွာ နာဝါယံ ပက္ခိပိတွာ အညံ အပ္ပဂ္ဃဘဏ္ဍံ ဆဍ္ဍာပေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၂။

အပ္ပဂ္ဃဘာဝ (ပု) [အပ္ပဂ္ဃ+ဘာဝ] နည်းသော တန်ဖိုး ရှိသည် – တန်ဖိုးနည်းသည် – ၏ အဖြစ်။ ပတ္တသာမိကော စဿ အပ္ပဂ္ဃဘာဝံ န ဇာနာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၀။

အပ္ပဂ္ဃသာဋက (ပု) [အပ္ပဂ္ဃ+သာဋက] နည်းသော တန်ဖိုးရှိသော– တန်ဖိုးနည်းသော– အဝတ်–ပုဆိုး။ တေန ဒိန္နံ မဟဂ္ဃသာဋကံ အတ္တနာ လဒ္ဓေန အပ္ပဂ္ဃသာဋကေန သဒ္ဓိံ ဌပေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၉။

အပ္ပစိန္တာသုခ (တိ) [အပ္ပစိန္တာ+သုခ] ကြံစည်–တွေးတော–ခြင်း မရှိသူတို့၏ –ချမ်းသာ–သုခ–မျိုး ရှိသော၊သူ။ (အာဟာရကို ကြံစည်ခြင်းမှ ကင်းသော အလိုနည်းသော အရိယာတို့၏ သုခနှင့် ပြည့်စုံသော သူတည်း။) အပ္ပိစ္ဆဿ ဟိ ပေါသဿ၊ အပ္ပစိန္တာသုခဿ စ။ ဇာ၊၁။၁၅၃။ အပ္ပစိန္တာသုခဿာတိ အာဟာရစိန္တာရဟိတာနံ အပ္ပစိန္တာနမရိယာနံ သုခံ အဿ အတ္ထီတိ အပ္ပစိန္တာသုခေါ။ တဿ တာဒိသေန သုခေန သမန္နာဂတဿ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၉၅။

အပ္ပစိန္တာ (ထီ) [အပ္ပ+စိန္တာ] ကြံစည်–တွေးတော–မှု မရှိခြင်း။ (အာဟာရကို ယနေ့

ဘယ်မှာ ရပါမည်နည်း? နက်ဖြန် ဘယ်မှာ ရပါမည်နည်း ? ဟူသော ကြံစည်မှုမျိုး မရှိခြင်းတည်း။) အပ္ပိစ္ဆာ အပ္ပစိတ္တာယ၊ အဒူရဂမနေန စ။ ဇာ၊၁။၁၅၃။ အပ္ပစိတ္တာယာတိ "အဇ္ဇ ကဟံ အာဟာရံ လဘိဿာမိ, သွေ ကဟ"န္တိ ဧဝံ အာဟာရစိန္တာယ အဘာဝေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၅။

အပ္ပစိတ္တ (ပု) [အပ္ပ+စိန္တာ+ဏ] နည်းသော – ကြံစည် – တွေးတော – ခြင်း ရှိသော၊ ကြံစည် – တွေးတော – ခြင်း နည်းသော၊သူ။ အပ္ပစိတ္တ မည်သော ငါး။ ဗဟုစိတ္တ အပ္ပစိတ္တ၊ ဥဘော ဇာလေ အဗဇ္ဈရေ။ ဇာ၊၁။၂၇။ ဗဟုစိတ္တ အပ္ပစိတ္တ မိတစိတ္တိတိ တေသံ နာမာနိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅၂။ ဗဟုစိတ္တ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပစ္စက္ခ (တိ) [န+ပစ္စက္ခ] စက္ခုစသော ဣန္ဒြေတို့၏ – ရှေးရှု – ရှေ့ဦးဖြစ်ပေါ်သည် – မဟုတ်သော၊ ကိုယ်တိုင် – မြင် – သိ – အပ်သည် မဟုတ်သော၊ မျက်မှောက်မဟုတ်သော၊ မျက်ကွယ်ဖြစ်သော။ ဒသဗလဒေသိတံ သုတ္တဂေယျာဒိကံ အပ္ပစ္စက္ခံ နာမ နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၊ ပဂုဏပ္ပဝတ္တိဘာဝတော အပ္ပစ္စက္ခံ နာမ နတ္ထိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၅ဂ။ အပစ္စက္ခာ တေသံ တတ္ထ တတ္ထ ကုလေ ဥပ္ပတ္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄ဝ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၄ဝ။ န ဟိ ဘဂဝတော အတီတာဒိသု အပ္ပစ္စက္ခံ ကိဉ္စိ အတ္ထိ။ ဝဇိရ၊၂၁။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄ဂ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂ဂ၇။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၁၃၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၄ဝ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂ဂ၅-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပစ္စက္ခကတ (တိ) [န+ပစ္စက္ခ+ကတ] ကိုယ်တိုင် – မြင် – သိ – သည်ကို – မပြု – အပ် – အပ်သေး – သော၊ မျက်မှောက် မပြုအပ် – သော – သေးသော။ ပစ္စဝေက္ခဏာဝသေန ဝါ အပ္ပစ္စက္ခကတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။ အပစ္စက္ခကတာယ သစ္စိကရဏတ္ထာယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၆။ အသစ္ဆိကတ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပစ္စက္ခကမ္မ (န) [န+ပစ္စက္ခ+ကမ္မ] (၁) ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံတို့တွင် – မျက်မှောက်ပြုအပ် – အမှန်အတိုင်းသိအပ် – သော တစုံတခုသော ကံမျှမရှိသော မောဟ။ (၂) မျက်မှောက်မပြု – အမှန်အတိုင်း မသိ – ခြင်း။ ယံ .... အညာဏံ အဒဿနံ .... အပစ္စက္ခကမ္မံ .... မောဟော အကုသလမူလံ။ အဘိ၊ဓ၊ဇ၄၊ ၂၁၆။ အဘိ၊ဝိ၊ဂ၇-ဂ။ အဘိ၊ပု၊၁၂၄။ မဟာနိ၊၃၂၅။ (စူဠနိ၊၂၅-၌ကား အပစ္စဝေက္ခဏကမ္မံ-ဟု ရှိသည်။) နေတ္တိ၊၆၄။ ကုသလာကုသလကမ္မေသု ဝိပရီတဝုတ္တိယာ သဘာဝဂ္ဂဟဏာဘာဝေန ဝါ ကေမ္မိ ကမ္မံ တေဿ ပစ္စက္ခံ နတ္ထိ၊ သယံ ဝါ ကဿစိ ကမ္မဿ (ဓမ္မဿ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ) ပစ္စက္ခကရဏံ နာမ န ဟောတီတိ အပ္ပစ္စက္ခကမ္မံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၆။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၃၇ဂ။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂-နှင့် နေတ္တိ၊ဋ္ဌ-အဖွင့်တို့ကို (၃) အနက်တွင်ကြည့်။) ရူပေ ခေါ ဝစ္ဆ အပ္ပစ္စက္ခကမ္မာ.... ဝေမိမာနိ အနေကဝိဟိတာနိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ သံ၊၂။၂၂၂။(၃)မဆင်မခြင်မှု၍ – မဆင်မခြင် ပဲ – ပြုအပ်သော အမှု။ နာဿ (အဝိဇ္ဇာယ) ကိဉ္စိ ကမ္မံ ပစ္စက္ခံ အတ္ထိ၊ သယဥ္စ အပစ္စဝေက္ခိတ္ဟာ ကတံ ကမ္မန္တိ အပ္ပစ္စက္ခကမ္မံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၃။ နာဿ .... အပ္ပစ္စဝေက္ခိတ္ဟာ ကတကမ္မန္တိ အပ္ပစ္စက္ခကမ္မံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၁၃၂။

အပ္ပစ္စက္ခကာရိတာ (ထီ) [အပ္ပစ္စက္ခကာရီ+တာ] ကိုယ်တိုင် – မြင် – သိ – သည်ကို ပြုလေ့မရှိသော သူ၏အဖြစ်။ မျက်မှောက် ပြုလေ့မရှိသော – မျက်မှောက်မပြုသော – သူ၏အဖြစ်။ ဝဓိတကာလဝသေန အပ္ပစ္စက္ခကာရိတာယ အနုဿဝါဒိမတ္တေ ဌတ္ဟာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆၁။ မ၊ဋီ၊ ၃။၂၃၅။ လဒ္ဓမာနဿ ပရိကပ္ပိတဿ အတ္တနော အပ္ပစ္စက္ခကာရိတာယ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၄၂ဂ။

အပ္ပစ္စက္ခကာရီ (တိ) [န+ပစ္စက္ခ+ကရ+ဏီ] ကိုယ်တိုင် – မြင် – သိ – သည်ကို ပြုလေ့မရှိ

သော၊ မျက်မှောက်ပြုလေ့မရှိသော၊ မျက်မှောက်မပြုသော၊သူ။ တတ္ထ အပ္ပစ္စက္ခကာရီ- နမ္ပိ ဝိညူနံ ကဒါ ဝါ ဝိမတိ ဝါ နတ္ထိ ဝေ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၅၈။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၅၅။ ပဏ္ဍိတာ နာမ တာဒိသေန ပရပတ္တိယေန အပစ္စက္ခ- ကာရိနာ သဒ္ဒိံ န ဝသန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၄၅။ အပစ္စက္ခကာရိနံ သံသယဝတ္တု ဟောတိယေဝ။ မ၊ဋီ၊၂။၅၂။

အပ္ပစ္စက္ခဘာဝ (ပု) [အပ္ပစ္စက္ခ+ဘာဝ] မျက်မှောက်မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ ကမ္မဖလဿ အပ္ပစ္စက္ခဘာဝတော ဝေမေတော သတ္တာ ဒါနသံဝိဘာဂေသု န ပဝတ္တန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ဂ၄။ သဗ္ဗဿ ဟိ အပ္ပစ္စက္ခဘာဝေ အတ္တာ- ဝိသံဝါဒနေန ဥဒ္ဒေ ယျဿ ဧကဒေသံ ပစ္စက္ခံ ကတွာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၃၆။ သာရတ္ထ၊၁။ ၂၃၄။ သတ္ထု သရီရဿ အပစ္စက္ခဘာဝ- တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၄၀။ အပကာသ- လည်း ကြည့်။

အပ္ပစ္စက္ခဘူတ (တိ) [အပ္ပစ္စက္ခ+ဘူတ] မျက်မှောက်–မျက်မြင်–မဟုတ်သည် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အတ္တနော ပန ပစ္စက္ခကတေန အတ္ထေန အတ္တနော အပ္ပစ္စက္ခဘူတမ္ပိ အတ္ထံ သာဓေတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၄၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၃၉၇။ ဣမသ္မိံ ပန အပ္ပစ္စက္ခဘူတဿ ဖြဟ္မု- နော သဟဗျတာယ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၄၀၁။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၄၂ဂ။

အပ္ပစ္စက္ခာကာရ (ပု) [အပ္ပစ္စက္ခ+အာကာရ]မျက်မှောက်မဟုတ်သော–မျက်ကွယ်ဖြစ်သော– အခြင်းအရာ။ န ပန ဘဂဝတော ဉာဏဿ အပ္ပစ္စက္ခာကာရေန ပဝတ္တနတော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၉၄။

အပ္ပစ္စက္ခာတ (တိ) [န+ပစ္စက္ခာတ] (က) မပယ်–မစွန့်–အပ်သော။ အပ္ပဋိကူလာ.... ဝိညူပဋိကူလ ယေ လောကေ ဝိညူ သမဏ- ဗြာဟ္မဏာ၊ တေဟိ အပ္ပစ္စက္ခာတာ (အပ္ပစ္စက္ခာ- တာ?) အနိန္ဒိတာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂ဂ၆။ မ၊ဋီ၊၁။ ၃၃၆။(ခ)မပယ်–မစွန့်–အပ်သော၊မချအပ်သော။ ဒုဗ္ဗလျာဝိကမ္မဥ္စ ဟောတိ သိက္ခာ စ အပစ္စက္ခာတာ။ ဝိ၊၁။၂၉။ အပ္ပစ္စက္ခာ- တာဝ ဟောတိ သိက္ခာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။ ကင်္ခါ။ ၁၀ဂ။

အပ္ပစ္စက္ခာန (နု) [န+ပစ္စက္ခာန]မပယ်–မစွန့်– ခြင်း၊မချခြင်း။ သိက္ခာယ ပစ္စက္ခာနံ ဥ တွာ တဒဘာဝေန အပ္ပစ္စက္ခာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သာ- ရတ္ထ၊၂။၆၇။ ဝိမတိ၊၁။၁၃၆။ သိက္ခာယ အပစ္စက္ခာနံ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၅၀။

အပ္ပစ္စက္ခာနလက္ခဏ (နု) [အပ္ပစ္စက္ခာန+လက္ခ- ဏ] (သိက္ခာကို–) မပယ်–မစွန့်–မချ– ခြင်း၏လက္ခဏာ။ "ဝေံ ခေါ"တိ အပ္ပစ္စက္ခာန- လက္ခဏံ နိယမေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။

အပ္ပစ္စက္ခာယ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပစ္စက္ခာယ] (က) မပယ်–မစွန့်–မူ၍။အမ္မံ အပ္ပစ္စက္ခာယ။မိလိန္ဒ။ ၄၆။ ပစ္စယသာမဂ္ဂိံ ပန ပဋိစ္စ အပစ္စက္ခာယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၅၂။(ခ)မစွန့်–မချ–မူ၍။ သိက္ခံ အပ္ပစ္စက္ခာယ ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတွာ။ ဝိ၊၁။ ၂ဂ။အံ၊၂။ဂ၁။=သိက္ခဉ္စ အပ္ပဋိက္ခိပိတွာ ဒုဗ္ဗ- လဘာဝဉ္စ အပ္ပကာသေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀။

အပ္ပစ္စက္ခိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပစ္စက္ခိတွာ]မပယ်– မစွန့်–မူ၍။ ပဋိစ္စ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၇။ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၁၅ဂ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၊၃၁၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၉၂) ကြည့်။ အပစ္စက္ခိတွာတိ ပစ္စက္ခာနံ အကတွာ အပဋိက္ခိပိတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။ ၂၅၂။

အပ္ပစ္စယ (ပု) [န+ပစ္စယ] (၁) အကြောင်း မဟုတ်သော။ တဏှာ ပန အတ္ထိ မာနဿ ပစ္စယဘူတာ၊ အတ္ထိ မာနဿ အပ္ပစ္စယဘူတာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၅၁။ (တိ) (၂) (က) ဖြစ်ခြင်း– တည်တံ့ခြင်း–၌ အကြောင်း–မရှိ–ကင်း

–သော။ ကံ, စိတ်, ဥတု, အာဟာရ-ဟူသော အကြောင်း မရှိသော (မာတိကာ အကောက် အနက်)။ သပ္ပစ္စယာ ဓမ္မာ၊ အပ္ပစ္စယာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ဓ။၄။ နတ္ထိ ဧတေသံ ဥပ္ပါဒေ ဝါ ဌိတိယံ ဝါ ပစ္စယောတိ အပ္ပစ္စယော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ (ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၅၈။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၁၁-တို့လည်း ကြည့်။) (ခ) အကြောင်း–မရှိ–ကင်း–သော၊ သူ။ အဟေတူ အပ္ပစ္စယာ သတ္တာ သံကိလိဿန္တိ။ ဒီ၊၁။၅၀။ မ၊၂။၇၀၊၁၈၅။ သံ၊၂။၁၇၂။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၂၇။ မ၊ဋီ၊၃။၅၅-တို့လည်း ကြည့်။) တဉ္စ အနိမိတ္တံ....အပ္ပစ္စယံ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ။ သံ၊၃။၁၈၈။ အပစ္စယော နေဝပိ စ သော အသင်္ခတော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၇၆။ (ဂ) လောင်စာဟူသော အကြောင်း– မရှိ–ကင်း–သော။ အပ္ပစ္စယောတိ အနုပါဒါနော၊ နိရိန္ဓနောတိ အတ္ထော။ မ၊ဋီ၊၃။ ၉၄။ အနာဟာရောတိ အပစ္စယာ နိရုပါဒါနာ။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၇၆။ အနာဟာရ၂ (ခ) အနက် လည်း ကြည့်။ (ဃ) ကံ, စိတ်, ဥတု, အာဟာရ-ဟူသော အကြောင်း ၄-ပါးမရှိ သော။ (င) တဏှာ-စသော အကြောင်း မရှိ သော။ အပ္ပစ္စယနိဗ္ဗာန-ကြည့်။ (စ) အထောက်အပံ့ မရှိသော။ အပ္ပစ္စယတာ-ကြည့်။ (ပု) (၃) ဝမ်းပမြောက်–နှလုံးမသာ ယာ – ကြောင်း ဖြစ်သော တရား၊ ဝမ်း မမြောက်ခြင်း၊ နှလုံး မသာခြင်း။ (ဒေါမနဿ)။ လာဘန္တိ အာဃာတံ၊ လာဘန္တိ အပ္ပစ္စယံ။ ဝိ၊၃။၁၄၄။ န အာဃာတော န အပ္ပစ္စယော န စေတသော အနဘိရဒ္ဓိ ကရဏီယာ။ ဒီ၊၁။၃။ မ၊၁။၁၉၃။ အပ္ပတီတာ ဟောန္တိ တေန အတုဋ္ဌာ အသောမနဿိကာတိ အပ္ပစ္စယော၊ ဒေါမနဿဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၆၄။ အပ္ပစ္စယောတိ ဒေါမနဿံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄။ အပ္ပတီတာ ဟောန္တိ တေနာတိ ပါကဋပရိယာယေန အပ္ပစ္စယ-သဒ္ဒသ (အပစ္စယ-သဒ္ဒဿ၊ သီ၊ ဋီ၊သစ်) အတ္ထဒဿနံ၊ တံမုခေန ပန န ပစ္စေတိ တေနာတိ အပ္ပစ္စယောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၅၉။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၂၁-လည်း ကြည့်။) အပ္ပတီတာ ဟောန္တိ တေနာတိ အပ္ပစ္စယော။ မ၊ဋီ၊၂။၉၈။ ကောပဉ္စ ဒေါသဉ္စ အပ္ပစ္စယဉ္စ။ ဒီ၊၃။၇။ မ၊၁။၁၃၄၊ ၃၁၇။ မ၊၃။၂၄၅။ အံ၊၁။၁၂၂၊၁၀၇-၈။= ဒေါမနဿသင်္ခါတံ အပ္ပစ္စယဉ္စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၈။ အပ္ပစ္စယန္တိ အတုဋ္ဌာကာရံ ဒေါမနဿံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၂။ အပ္ပစ္စယန္တိ အနဘိရဒ္ဓိ အတုဋ္ဌာကာရံ။.... ဧတ္တ စ အပ္ပစ္စယေန ဒေါမနဿံ ဝုတ္တံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၉။ "အပ္ပစ္စယော ဒေါမနဿံ စေတသိကဒုက္ခ"န္တိ ပရိယာယဝစနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၀၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၉၂။ (မ၊၁။ ၃၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၈။ မဟာနိ။ ၁၉၀။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။ ၃၀၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပစ္စယဂ္ဂဟဏ (နှ) [အပ္ပစ္စယ+ဂဟဏ] အပ္ပစ္စယသဒ္ဒါ။ အပ္ပစ္စယဂ္ဂဟဏေန ဝေဒနာက္ခန္ဓသင်္ဂဟော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၀၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၄၉၃။

အပ္ပစ္စယတာ (ထီ) [အပ္ပစ္စယ + တာ] အထောက်အပံ့ မရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဝိဟတ္တတာ (သာရတ္ထ၊၂။၄၀၀) ကြည့်။

အပ္ပစ္စယတ္တ (နှ)[အပ္ပစ္စယ+တ္တ] (၁) အကြောင်း မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ ဇာတိအာဒီနံ ဇာတိယာ အပ္ပစ္စယတ္တာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၆။ ပဇာနန္တံ နာမ န ဟောတိ နိဗ္ဗိဒါဒီနံ အပ္ပစ္စယတ္တာ။ အနု၊ဋီ၊၃။၈၂။ (၂) ဖြစ်ခြင်း–တည်တံ့ခြင်း –၌ အကြောင်းတရား မရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပစ္စယတ္တာ ဝါ ဥပ္ပါဒါဘာဝေါ၊ တတော အမတသဘာဝတ္တာ စဝနာဘာဝေါ၊... အရူပသဘာဝတ္တာ အပ္ပစ္စယတ္တာ စ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၃၅၅။ နိဗ္ဗာနံ ပန အပ္ပစ္စယတ္တာ အတ္တနော

နိစ္စတာယ ဝေ သမ္ဗဒါဘာဝီတိ အနာဒိကာလိကော, အပရိယန္တော စ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၉၃။

အပ္ပစ္စယဓမ္မ (ပု) [အပ္ပစ္စယ+ဓမ္မ] ဖြစ်ခြင်း-တည်တံ့ခြင်း-၌ အကြောင်းမရှိသော တရား။ (နိဗ္ဗာန်)။ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိယံ ပန သပ္ပစ္စယဓမ္မမေဝ အပ္ပစ္စယဓမ္မံ သင်္ခတဓမ္မမေဝ အသင်္ခတဓမ္မန္တိ ပညပေယျာတိ အယမေဝ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၂။ အပ္ပစ္စယဓမ္မော အသင်္ခတဘာဝေါ အတိဝိယ ပါကဋော ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၃၃။

အပ္ပစ္စယနိဗ္ဗာန (န) [အပ္ပစ္စယ+နိဗ္ဗာန] (က) ကံ, စိတ်, ဥတု, အာဟာရ-ဟူသော အကြောင်း ၄-ပါးမရှိသော နိဗ္ဗာန်။ အပ္ပစ္စယနိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကရဏတ္ထာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၃။ အပ္ပစ္စယနိဗ္ဗာနဿာတိ အမတဓာတုယာ။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၂၂။ အပ္ပစ္စယနိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကရဏတ္ထာယာတိ ပစ္စယရဟိတတ္တာ အပစ္စယဿ အသင်္ခတဿ တဏှာဝါနဝိရဟိတတ္တာ နိဗ္ဗာနန္တိ လဒ္ဓနာမဿ အမတဿ သစ္ဆိကိရိယာယ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၈၂။ အသင်္ခတ (ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၇၂) လည်း ကြည့်။ (ခ) တဏှာ-စသော အကြောင်း မရှိသော - ချုပ်ငြိမ်းခြင်း - ချုပ်ငြိမ်းသော တရား။ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာန (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၂) ကြည့်။ အပ္ပစ္စယပရိနိဗ္ဗာန-လည်း ကြည့်။

အပ္ပစ္စယပရိနိဗ္ဗာန (န) [အပ္ပစ္စယ+ပရိနိဗ္ဗာန] တဏှာ-စသော အကြောင်းမရှိသော-ချုပ်ငြိမ်းခြင်း-ချုပ်ငြိမ်းသောတရား။ (အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်။) နတ္ထိ အပ္ပစ္စယပရိနိဗ္ဗာနံ။ ပစ္စယာဘာဝေန ပစ္စယပဋိဗဒ္ဓဿ ဒုက္ခဿ အဘာဝေါ ယံ နိဗ္ဗာနံ ဝုတ္တံ၊ နတ္ထိ တေ တန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၃။ အပ္ပစ္စယပရိနိဗ္ဗာနေန ပရိနိဗ္ဗာယတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၄။ အပစ္စယပရိနိဗ္ဗာနဿ ပစ္စက္ခကိရိယတ္ထာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၁။ အပစ္စယပရိနိဗ္ဗာနဿာတိ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ပစ္စယဝသေန အနုပ္ပန္နံ အသင်္ခတံ အမတဓာတုမေဝ။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၀၂။ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာန (၁) (ခ) အနက်လည်း ကြည့်။

အပ္ပစ္စယဘာဝနာ (ထီ) [အပ္ပစ္စယ+ဘာဝနာ] အကြောင်း-မရှိ-ကင်း-သော နိဗ္ဗာန် အလို့ငှါ ပွါးများခြင်း။ ရာဂါဒိကိလေသေဟိ စိရကာလဘာဝိတတ္တာ သတ္တာနံ အပ္ပစ္စယဘာဝနာ န သုကရာတိ နိဗ္ဗာနဿ ကိစ္ဆေန အဓိဂမနီယတံ ဒဿေတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၅၆။

အပ္ပစ္စယဘူတ (တိ) [အပ္ပစ္စယ + ဘူတ] အကြောင်းမဟုတ်သည်(ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အပ္ပစ္စယ(၁)အနက် ကြည့်။

အပ္ပစ္စယသဒ္ဒ (ပု) [အပ္ပစ္စယ+သဒ္ဒ] အပ္ပစ္စယ-သဒ္ဒါ။ အပ္ပစ္စယ(၃)အနက် ကြည့်။

အပ္ပစ္စယသမဝါယ (ပု) [န+ပစ္စယ+သမဝါယ] အကြောင်းတို့၏ တပေါင်းတည်း မဖြစ်ခြင်း၊ အကြောင်းမတိုက်ဆိုင်ခြင်း။ ဣစ္ဆာဝိပရိယာယ(နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၅၈) ကြည့်။

အပ္ပစ္စယိကဘာဝ (ပု) [အပ္ပစ္စယိက+ဘာဝ] မယုံကြည်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်။ အသစ္စသန္ဓဿ အပ္ပစ္စယိကဘာဝတော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၂၉၂။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၈၂။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၆၉။

အပ္ပစ္စယုပ္ပန္န (တိ) [န + ပစ္စယုပ္ပန္န] အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သည်မဟုတ်သော - ပစ္စယုပ္ပန်မဟုတ်သော - တရား။ ပစ္စယုပ္ပန္နံ ဟိ ပစ္စယသမုဋ္ဌိတိ အပ္ပစ္စယုပ္ပန္နတ္တာ အသမုဋ္ဌိတာ ဧတ္ထ ဇောတိယတိ။ အနုဋီ၊၁။၂၀။

အပ္ပစ္စဝေက္ခဏပရိဘောဂ (ပု) [အပ္ပစ္စဝေက္ခဏ+ပရိဘောဂ] မဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့်–မဆင်ခြင်ပဲ–သုံးဆောင်ခြင်း၊ ဆင်ခြင်ခြင်းမရှိသော သုံးဆောင်ခြင်း။ ပဗ္ဗဇိတာနမ္ပိ စတူသု ပစ္စယေသု အပ္ပစ္စဝေက္ခဏပရိဘောဂေါ အနရိယပရိယေသနာ ဝေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇-ဂ။ သီလဝတော ပန အပ္ပစ္စဝေက္ခဏပရိဘောဂေါ ဣဏပရိဘောဂေါ နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၆။ အပ္ပစ္စဝေက္ခိတပရိဘောဂ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပစ္စဝေက္ခိတပရိဘောဂ (ပု) [အပ္ပစ္စဝေက္ခိတ+ပရိဘောဂ] မဆင်ခြင်အပ်သော ပစ္စည်းကို သုံးဆောင်ခြင်း၊မဆင်ခြင်ပဲ သုံးဆောင်ခြင်း။ သီလဝတော အပ္ပစ္စဝေက္ခိတပရိဘောဂေါ ဣဏပရိဘောဂေါ နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁ဂ၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၄၁-၌ အပစ္စဝေက္ခိတွာ ပရိဘောဂေါ-ဟု ရှိသည်။) အပ္ပစ္စဝေက္ခိတပရိဘောဂေါတိ အပ္ပစ္စဝေက္ခိတဿ ပစ္စယဿ ပရိဘောဂေါ။ ပါရာဇိကကဏ်ယောဇနာ။၂ဂဂ။ သဒ္ဓါဒေယျံ အပစ္စဝေက္ခိတပရိဘောဂေန ပရိဘုဉ္ဇိတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၅။ အပစ္စဝေက္ခိတပရိဘောဂေါ နာမ အပစ္စဝေက္ခိတွာ ကတဝိသပရိဘောဂသဒိသော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄ဝ၃။ (မ၊ဋီ၊၁။၂၅၆။ သံ၊ဋီ၊၂။၁ဝ၉၊၄ဂ၄။ မူလဋီ၊၁။၁ဂ၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၇၁-တို့လည်း ကြည့်။) အပ္ပစ္စဝေက္ခဏပရိဘောဂ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပစ္စဝေက္ခိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပစ္စဝေက္ခိတွာ] (က) မဆင်ခြင်မူ၍။ အပ္ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပရိဘုဉ္ဇတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၂။ အပစ္စဝေက္ခိတွာ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၁။ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂ဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၄၁။ သာရတ္ထ၊၂။၄၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၆ဝ-တို့လည်း ကြည့်။) (ခ) မစူးစမ်း–မဆင်ခြင်–မူ၍။ သာဟသံ ကတွာ အပ္ပစ္စဝေက္ခိတွာဝ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၉။ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁ဝဂ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၁၃၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပစ္စုဒ္ဒဋ္ဌ (တိ) [န+ပစ္စုဒ္ဒဋ္ဌ] ပစ္စုဒ္ဓိုရ်မပြုအပ်–အဓိဋ္ဌာန်မချအပ်–သော။ အပ္ပစ္စုဒ္ဒဋ္ဌေ ပစ္စုဒ္ဒဋ္ဌသညီ။ ဝိ၊၁။၃ဝ၂။ တထာ စ သာဓိတံ အပစ္စုဒ္ဒဋ္ဌံ။ ဝဇိရ။၂၂ဂ။ (ကခ်ါ။ ၁၅ဂ-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပစ္စုဒ္ဒဋ္ဌသညီ (တိ) [အပ္ပစ္စုဒ္ဒဋ္ဌ+သညာ+ဤ] ပစ္စုဒ္ဓိုရ်မပြုအပ်ဟု အမှတ်ရှိသော၊သူ။ အပ္ပစ္စုဒ္ဒဋ္ဌ-ကြည့်။

အပ္ပစ္စုဒ္ဒရန္တ (တိ) [န+ပစ္စုဒ္ဒရန္တ] ပစ္စုဒ္ဓိုရ်မပြုသော၊အဓိဋ္ဌာန်မချသော၊သူ။ အပ္ပစ္စုဒ္ဒရန္တေန ဝိကပ္ပေတဗ္ဗော။ ကခ်ါ။၁၇ဂ။ သဥ္စေ အပစ္စုဒ္ဒရန္တော ယုဉ္ဇတိ။ ဝဇိရ။၂၂ဂ။ (ဝိမတိ၊၂။ ၂ဂ၇။ ကခ်ါ၊ဋီ။ဂဂ၊၃၂၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပစ္စုဒ္ဒါရ (ပု) [န+ပစ္စုဒ္ဒါရ] ပစ္စုဒ္ဓိုရ်မပြု–ဝိကပ္ပနာမပြန်–ခြင်း။ (သင်္ကန်း, သပိတ် အဓိဋ္ဌာန်ချသည်ကို ပစ္စုဒ္ဓိုရ်ပြုသည်ဟုလည်း ခေါ်သေးသည်။ အဓိဋ္ဌာန်ချပုံ, ဝိကပ္ပနာပြန်ပုံတို့ကို ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆၊၂၃ဝ။ ကခ်ါ။၁၅၄၊ ၂၄၂။ ဝိ၊၂။၁၆ာ-တို့တွင် ကြည့်။) သာမံ ဝိကပ္ပိတဿ အပ္ပစ္စုဒ္ဒါရော။ ကခ်ါ။၂၄၄။ ဝိမတိ၊၂။၄၄။ သာရတ္ထ၊၃။ဂ၂။

အပ္ပစ္စုဒ္ဒါရက (တိ) [န+ပစ္စုဒ္ဒါရ+က] ပစ္စုဒ္ဓိုရ်ပြုခြင်း–ဝိကပ္ပနာ ပြန်ခြင်း–မရှိသော၊ သင်္ကန်း။ သာမံ စီဝရံ ဝိကပ္ပေတွာ အပ္ပစ္စုဒ္ဒါရကံ ပရိဘုဉ္ဇတိ။ ဝိ၊၂။၁၆ဝ (သိ၊ သျာ မူကွဲ)။အပ္ပစ္စုဒ္ဒါရဏသညီ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပစ္စုဒ္ဒါရကသညီ (တိ) [အပ္ပစ္စုဒ္ဒါရက+သညာ+ဤ] အပ္ပစ္စုဒ္ဒါရဏသညီ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပ္ပစ္စုဒ္ဓါရဏ (န) [န + ပစ္စုဒ္ဓါရဏ] (၁) ပစ္စုဒ္ဓိုရ်မပြု – ဝိကပ္ပနာမပြန် – ခြင်း။ အပစ္စု-ဒ္ဓါရဏံ ဝိကမ္မံ။ ဝဇီရ။ ၃၃၀။ (တိ) (၂) ပစ္စုဒ္ဓိုရ်ပြုခြင်း – ဝိကပ္ပနာပြန်ခြင်း – မရှိသော၊ သင်္ကန်း။ သာမံ စီဝရံ ဝိကပ္ပေတွာ အပ္ပစ္စုဒ္ဓါရဏံ ပရိဘုဉ္ဇေယျ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၀။ အပ္ပစ္စုဒ္ဓါရဏံ နာမ တဿ ဝါ အဒိန္နံ။ ၎င်း။ ၁၆၁။ အပစ္စုဒ္ဓါရဏန္တိ "မယှံ သန္တကံ ပရိဘုဉ္ဇ ဝါ ဝိဿဇ္ဇေဟိ ဝါ"တိအာဒိနာ အကတပစ္စုဒ္ဓါရံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၇၂။ အပ္ပစ္စုဒ္ဓါရဏံ ပရိဘုဉ္ဇနဝတ္ထုသ္မိံ။ ကင်္ခါ။ ၂၄၄။ (ပစ္စုဒ္ဓိုရ်သည် အဓိဋ္ဌာန်ချသော ပစ္စုဒ္ဓိုရ်၊ ဝိကပ္ပနာပြန်သော ပစ္စုဒ္ဓိုရ်ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၆၊ ၂၃၀-တို့တွင် ကြည့်။)

အပ္ပစ္စုဒ္ဓါရဏသညီ (တိ) [အပ္ပစ္စုဒ္ဓါရဏ+သညာ+ဤ] ပစ္စုဒ္ဓိုရ်ပြုခြင်း – ဝိကပ္ပနာပြန်ခြင်း – မရှိသော သင်္ကန်းဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ အပ္ပစ္စုဒ္ဓါရဏေ အပ္ပစ္စုဒ္ဓါရဏသညီ ပရိဘုဉ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၁။ ပစ္စုဒ္ဓါရဏေ အပ္ပစ္စုဒ္ဓါရဏသညိဿ (ပစ္စုဒ္ဓါရဏေ အပ္ပစ္စုဒ္ဓါရဏသညိဿ။ သီ၊က) ဝေမတိကဿ ဝါ။ ကင်္ခါ။ ၂၄၄။

အပ္ပစ္စုပလက္ခဏ (န၊ထီ) [န+ပစ္စုပလက္ခဏ] အဖန်ဖန် – ကပ်၍ – ပြင်းစွာ – မမှတ် – မဆင်ခြင် – ခြင်း။ ရူပေ ခေါ ဝဋ္ဋ အပ္ပစ္စုပလက္ခဏာ။ သံ၊ ၂။ ၂၂၂။ အပ္ပစ္စုပလက္ခဏာ အသမဝေက္ခဏံ။ နေတ္တိ။ ၆၄။ (၎င်း၊ ၄။ ၁၃၁ လည်းကြည့်။) ပစ္စုပလက္ခဏာ (နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၃၂)လည်း ကြည့်။

အပ္ပစ္စုပေက္ခဏ (န၊ထီ) [န+ ပစ္စုပေက္ခဏ] ရှေးရှုကပ်၍ – မရှု – မဆင်ခြင် – ခြင်း။ ရူပေ ခေါ ဝဋ္ဋ အပ္ပစ္စုပေက္ခဏာ။ သံ၊ ၂။ ၂၂၂။

အပ္ပဆိဒ္ဒ (တိ) [အပ္ပ + ဆိဒ္ဒ] သေး – ငယ် – သော – အပေါက် – အခေါင်း – ရှိသော။ အဆိဒ္ဒ (၈) အနက် ကြည့်။

အပ္ပဇဟန (န) [န+ပဇဟန] (၁) မစွန့် – မပယ် – ခြင်း။ ပဟာတဗ္ဗဿ အပ္ပဇဟန-တော။ မ၊ဋ္ဌီ၊ ၃။ ၂၅၇။ (တိ) (၂) မစွန့် – မပယ် – အပ်သော၊ တရား။ အပ္ပဇဟန-သဗ္ဘာဝ-ကြည့်။

အပ္ပဇဟနက (ပိ) [န+ပဇဟန+က] မစွန့် – မပယ် – တတ်သော။ အတောတိ အပ္ပဇဟာ-နကေသု နိဿက္ကံ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၄၃။ ပဇဟန-ကောတိ အပ္ပဇဟနကော နိဒ္ဒါရေတုံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊ ၃။ ၉၉။

အပ္ပဇဟနသဗ္ဘာဝ (ပု) [အပ္ပဇဟန+သဗ္ဘာဝ] (၁) မစွန့် – မပယ် – ခြင်း၏ – ဖြစ်သင့်ခြင်း။ (၂) မစွန့် – မပယ် – အပ်သောတရား၏ ဖြစ်သင့်ခြင်း။ သော "တေ ပဇဟတိ"တိ သန္နိ-ဋ္ဌာနံ ကတွာ ဝတ္တဗ္ဗော န ဟောတိ အပ္ပဇဟ-နသဗ္ဘာဝါ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၄၇။ အပ္ပဇဟန-သဗ္ဘာဝါတိ အပ္ပဟာနဿ, အပ္ပဟီယမာနဿ ဝါ သဗ္ဘာဝါ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၀၆။

အပ္ပဇဟန္တ (တိ) [န+ပဇဟန္တ] မစွန့် – မပယ် – သော၊ သူ။ အနဘိဇာနံ အပရိဇာနံ အဝိရာ-ဇယံ အပ္ပဇဟံ အဘဗ္ဗော ဒုက္ခက္ခယာယ။ သံ၊ ၂။ ၂၄၉။ ဣတိဝုတ်။ ၁၉၇။ = အပ္ပဇဟန္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၆။ သောကမပ္ပဇဟံ ဇန္တု။ သုတ္တနိ။ ၃၇၂။ ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒကပ္ပိ ဝိနယာစာရံ အပ္ပဇ-ဟန္တေန။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၂၉။

အပ္ပဇဟိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဇဟိတွာ] မစွန့် – မပယ် – မူ၍။ ဒုဝိဓံ ပါပသမာစာရံ အပ္ပ-ဇဟိတွာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၁၆၇။

အပ္ပဇာနန (န) [န+ပဇာနန] အပြားအား ဖြင့် မသိခြင်း၊မသိခြင်း။ ဝိမုတ္တိယာ အပ္ပဇာန-နေ စ သောကာဒီနံ ပစ္စယဘူတာ အဝိဇ္ဇာ ပကာသိတာ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၉၇။

အပ္ပဇာနန္တ (တိ) [န+ပဇာနန္တ] မသိသော၊ မသိမြင်သော၊ ဉာဏ်ဖြင့် မသိမြင်သော၊သူ။ ယထာဘူတံ အပ္ပဇာနန္တော။ ဒီ၊၁။၂၄။ သော မနသိကရဏီယေ ဓမ္မေ အပ္ပဇာနန္တော။ မ၊ ၁။၉။ နိရောဓံ အပ္ပဇာနန္တာ။ သံ၊၁။၁၃၄။ ဣတိဝုတ်။၂၃၈။ သုတ္တနိ။၃၉၆။ တဿ....အပ္ပဇာနတော။ အံ၊၁။၃၁၇။ ဝိမောက္ခံ အပ္ပဇာနန္တာ။ ပဋိသံ။၁၆၄။ ဒါရကံ အပ္ပဇာနန္တံ။ ဇာ၊၂။၈၁။

အပ္ပဉာတိက (တိ) [အပ္ပ+ဉာတိ+က] နည်းသော ဆွေမျိုးရှိသော၊ ဆွေမျိုး – သားချင်း – နည်းသော။ အသုကံ နာမ ကုလံ ပုဗ္ဗေ ဗဟုဉာတိကံ....။ဣဒါနိ အပ္ပဉာတိကံ အပ္ပပက္ခံ ဇာတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။

အပ္ပည (တိ) [န+ပညာ] ပညာမရှိသော၊ ပညာမဲ့သော၊သူ။ ကန္ဒေယျုံ တေ ဝဿသတံ အပညာ။ ဇာ၊၁။၂၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၁။ နတ္ထိ ဈာနံ အပညဿ။ ဓမ္မ။၆၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၄။ ဗာလံ အပ္ပညံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၅၀၀။ အပ္ပညော သပ္ပညောပိ ဝါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၈၁။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၆၀-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပညတ္တ (တိ) [န+ပညတ္တ] (၁) အပြားအားဖြင့် မသိစေအပ် – မပညတ်အပ် – သော။ (၂) မထားအပ် – မပညတ်အပ်– သော။ အပညတ္တံ သာဝကာနံ သိက္ခာပဒံ။ ဝိ၊၁။၉။ အပညတ္တေ သိက္ခာပဒေ(ဝိ၊၁။၂၁)-တိ ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပဒေ အဋ္ဌပိတေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၈။ အပ္ပညတ္တံ နပ္ပညပေယျ။ ဝိ၊၄။ ၄၈၅။အပညတ္တံ န ပညာပေန္တိ။ဒီ၊၂။၆၂။ အံ၊ ၂။၄၁၀။(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၃။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၆။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၁-တို့လည်း ကြည့်။) ပညတ္တ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။ သာရတ္ထ၊၁။ ၃၂·၃) လည်း ကြည့်။ (၃) (က) ခွင့်မပြုအပ်–မပညတ်အပ် – သေးသော။ (ခ) မစီရင်အပ် – မပညတ်အပ် – သေးသော။ သေနာသနံ အပညတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊၄။၂၉၀။ အပညတ္တံ ဟောတီတိ အနနုညာတံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၅၈။ ဘဂဝတာ ဘိက္ခူနံ ဝဿာဝါသော အပညတ္တော။ ဝိ၊၃။၁၉၂။ အပညတ္တောတိ အနနုညာတော, အသံဝိဟိတော ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၄၉။ ဝဿူပနာယိကာ အပညတ္တာ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၈။ အပညတ္တာတိ အနနုညာတာ, အဝိဟိတာ ဝါ။ အံ၊ဋီ၊၂။၉။ (၄)ဝိနည်းပညတ်မဟုတ်သော–စကား–တရား။(သုတ္တန်,အဘိဓမ္မာလာ တရား)။အပညတ္တေန ဝုစ္စမာနော။ ဝိ၊၂။၁၅၀၊၁၈၇။ အပညတ္တေနာတိ သုတ္တေ ဝါ အဘိဓမ္မေ ဝါ အာဂတေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၂၉။ "ဣဒံ န သလ္လေခါယ"တိအာဒိနာ နယေန အပ္ပညတ္တေန ဝုစ္စမာနဿာပိ။ ကင်္ခါ။၂၅၁။ (၅) မခင်း–ခင်းမထား–အပ်သော။ ဥပေါသထာဂါရေ အာသနံ အပညတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊၃။၁၅၉။ ဗုဒ္ဓါရဟံ ပန ကတွာ အပ္ပညတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၈၇။ အာသနာနိ အပညတ္တာနိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၃၁။

အပ္ပညတ္တိ (ထီ) [န+ပညတ္တိ] (၁) မသိစေခြင်း၊ မထင်ရှားခြင်း။ (၂) အမည် – ပညတ် – မရှိသည်၏ အဖြစ် – မရှိခြင်း။ အစ္စိ အပ္ပညတ္တိံ ဂတာ။ မိလိန္ဒ။၇၇။ သာ အနုပုဗ္ဗေန မိလာယိတွာ အပညတ္တိံ (အပ္ပညတ္တိံ) ဂစ္ဆေယျ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၈။ အပညတ္တိန္တိ အပညာပနံ "တိတ္တအလာဗု အတ္ထီ"တိ ဝေါဟာရာဘာဝံ ဝါ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၄၂။ မူလဋီ၊၂။ ၇၀။

အပ္ပညတ္တိက (တိ) [န+ပညတ္တိ+က] (၁) သိစေခြင်းမရှိသော၊ မသိစေနိုင်သော၊ သူ။ (မျက်မှောက်မဟုတ်သော နိဗ္ဗာန်ကို သိစေ

တတ်, ထားတတ်, ဟောပြောတတ်သော် လည်း သယံကတ-စသော သဘောတရားကို မသိစေနိုင်, မထားနိုင်, မဟောပြောနိုင်သော သူဟု ဆိုလိုသည်။) သမဏော ဂေါတမော ဝေနယိကော အပညတ္တိကော။ အံ၊၃။၄၁၀။ အပညတ္တိကောတိ န ကိဉ္စိ ပညာပေတုံ သက္ကောတိ၊ အထ ဝါ... အပညတ္တိကောတိ အပစ္စက္ခံ နိဗ္ဗာနံ ပညာပေတိ၊ သယံကတာဒီသု (သဿတာဒီသု။ သျာ) ကိဉ္စိ ပညာပေတုံ န သက္ကောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၀။ (၂) အမည် –ပညတ်– မရှိသော၊ သူ။ ပရိနိဗ္ဗာနတော ဥဒ္ဓံ အပ္ပညတ္တိကောဝ ဟောတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၉၅။ အညဒတ္ထု ဆိန္နဗန္ဓနော အပညတ္တိကောဝ သိယာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၉။ စိတ္တစေတသိကာနံ အညဿ စ ကဿစိ အဘာဝတော အပညတ္တိကောဝ ဘဝေယျ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၅၂၅။

အပ္ပညာဏ (န) [န+ပညာဏ] မထင်ရှားခြင်း။ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏဿ အပ္ပညာဏံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၇၅။ အပ္ပညာဏန္တိ အပ္ပညာယနံ။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၉၆။

အပ္ပညာတ (တိ) [န+ပညာတ] မထင်ရှား– မသိအပ်–သော၊ သူ။ အယံ အနာထော အပ္ပညာတော။ ဝိ၊၂။၂၉၇။ အယံ နဝကော အပ္ပညာတော အပ္ပကတညူ။ ဝိ၊၅။၂၉၈။ ဣမေ ပနညေ ဘိက္ခူ အပ္ပညာတာ အပ္ပေသက္ခာ။ မ၊၁။၂၅၀။ မ၊၃။၈၇။ အညတရော ဘိက္ခု နဝေါ အပ္ပညာတော။ သံ၊၂။၂၇၂။ အပ္ပညာတောတိ အညာတော အပါကဋော။ အယံ ပန နဝေါ စေဝ အပညာတော စ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆။ အပညာတော(အံ၊၂။၁၁၇)တိ အပါကဋော အပ္ပပုညော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄။ အပ္ပညာတော ဒိသွာပိ န စ သုဇာနော။ ပေတ။၁၈၆။ အပ္ပညာတောတိ ပရမပ္ပိစ္ဆတာယ ပဋိစ္ဆန္နဂုဏတာယ စ န ပါကဋော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၁၄။ အပ္ပညာတောတိ နံ ဗာလာ၊ အဝဇာနန္တိ အဇာနတာ။ ထေရ။၂၄၈။ = န ပညာတော န ပါကဋော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၉။ အပညာတော(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇)တိ အပ္ပတီတော အပ္ပသိဒ္ဓေါတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၃။၂၅။ အပညာတောတိ အပ္ပသိဒ္ဓေါ။ ဝိမတိ၊၂။၁၄။ (ထေရိ၊ဋ္ဌ။၈၊ ၇၈။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၉၁။ အံ၊ဋီ၊၂။၄၂။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၆၅-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပညာတက (န) [အပ္ပညာတ+ကဏ်] မထင်ရှား–မကျော်ကြား–သည်၏အဖြစ်–ခြင်း။ တေန စ အပညာတကေန နော ပရိတဿတိ။ အံ၊၂။၁၁၇။ အပညာတကေနာတိ အပညာတဘာဝေန အပါကဋတာယ မန္ဒပုညတာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄။

အပ္ပညာတကုလ (န) [အပ္ပညာတ+ကုလ] မထင်ရှားသောအမျိုး။ အပ္ပညာတကုလေဟိ နိက္ခမိတွာ ပဗ္ဗဇိတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၈။

အပ္ပညာတဒေဝတာ (ထီ) [အပ္ပညာတ+ဒေဝတာ] အမျိုးအမည် မထင်ရှားသော နတ်။ အညတရဒေဝတာ (ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၂၁၉။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၃၊၁၉၃) ကြည့်။

အပ္ပညာတဘာဝ (ပု) [အပ္ပညာတ + ဘာဝ] မထင်ရှား–မကျော်ကြား–သည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပညာတက-ကြည့်။

အပ္ပညာတရူပတ္တ (နံ) [န+ပညာတ+ရူပ+တ္တ] ထင်ရှားသောသဘော မရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဋ္ဌိတေန ကတကမ္မံ န သက္ကာ သုခေန ဒီပေတုံ လောကေ အပ္ပညာတရူပတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၁၀၃။

အပ္ပညာပန (န၊ထီ) [န+ပညာပန] မပညတ်ခြင်း။ ယဿာယသ္မတော ခမတိ အပ္ပညတ္တဿ အပ္ပညာပနာ။ ဝိ၊၄။၄၈၅။ အနာဂတေ အပညာပနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၇။ သိက္ခာပဒဿ

ပညာပနေ....အပညာပနေ။ ဝဇိရ။၅၆၂။ (ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။၁၀၉။ မ၊ဋီ၊ ၂။၆၆-တို့လည်း ကြည့်။) အပ္ပညတ္တိ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပညာယန (န) [န+ပညာယန] မထင်ရှားခြင်း။ ပုပ္ဖကောဋိ န ပညာယတိ အဝိဇ္ဇာယ၊ တဿာ အပညာယနတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၉။ ဂမနဿ အပညာယနတော ဂတိ ဒုရန္နယာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၇။ ပုရိမာယ ကောဋိယာ အပညာယနံ။ အနုဋီ၊၂။၉၄။ အပ္ပညာဏ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိကမ္မ (န) [န+ပဋိကမ္မ] (၁) အတုံ့အပြန်မပြုခြင်း၊ မခုခံ–မကာကွယ်–ခြင်း၊ မကုစားခြင်း၊ ဒေသနာဂါမ်, ဝုဋ္ဌာနဂါမ်ဖြင့် ပြေပျောက်အောင် မပြုလုပ်ခြင်း။ ဥက္ကိတ္တော နာမ အာပတ္တိယာ အဒဿနေ ဝါ အပ္ပဋိကမ္မေ ဝါ အပ္ပဋိနိဿဂ္ဂေ ဝါ ဥက္ခိတ္တော။ ဝိ၊၂။၂၈၂။ (ဝိ၊၃။၁၃၅။ ဝိ၊၄။၃၂၆-တို့လည်း ကြည့်။) (တိ) (၂) ကုစား–ခြင်း–ချက်–မရှိသော၊ မကုစားအပ်သော၊ ကုစားမရသော။ သပ္ပဋိကမ္မာ အာပတ္တိ ဇာနိတဗ္ဗာ၊ အပ္ပဋိကမ္မာ အာပတ္တိ ဇာနိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊၅။၂၁၁။ (ဂုဏ်း။၃၂၂၊၃၆၄-တို့လည်း ကြည့်။) အပ္ပဋိကမ္မံ အာပတ္တိံ "အပ္ပဋိကမ္မာ အာပတ္တိ"တိ ဒီပေန္တိ။ အံ၊၁။၂၁။ သပ္ပဋိကမ္မာ, အပ္ပဋိကမ္မာတိ .... အတိဖရုသတ္တာ အပ္ပဋိကမ္မာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၄။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁-လည်း ကြည့်။) သပ္ပဋိကမ္မာ သာ ဆဗ္ဗိဓာ ဟောတိ၊ အပ္ပဋိကမ္မာ သာ ပါရာဇိကာပတ္တိ။ ဗုဒ္ဓ၊ဋ္ဌ။၆၉။

အပ္ပဋိကမ္မကတ (တိ) [န+ပဋိကမ္မ+ကတ] ပြုအပ်သော ကုစားခြင်းမရှိသော၊ ကုစားခြင်းမပြုအပ်သော၊ မကုစားအပ်သော။ အပ္ပဋိကမ္မကတာယ အာပတ္တိယာ သဂ္ဂမောက္ခာဝရဏဘာဝတော ကနိဋ္ဌ... ...ပိ ပဋိဝါသိတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၇၇-၈။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၁၉။

အပ္ပဋိကမ္မကရဏ (န) [န+ပဋိကမ္မ+ကရဏ] ကုစားမှုကို မပြုခြင်း။ အပ္ပဋိကမ္မကရဏံ နာမ ယဿာ အလဇ္ဇိလက္ခဏံ, သဂ္ဂမောက္ခာဝရဏဥ္စ။ ဝိမတိ၊၁။၃၀၂။

အပ္ပဋိကမ္မဒိဋ္ဌိ (ထီ) [အပ္ပဋိကမ္မ+ဒိဋ္ဌိ] အာပတ်ကို မကုစားခြင်း, မိစ္ဆာအယူကို မစွန့်ခြင်း။ အပ္ပဋိကမ္မဒိဋ္ဌိယာ၊ ပဏ္ဍကာ ထေယျတိတ္ထိယာ။ ဝိ၊၄။၃၃၅ (ဥဒ္ဒါန်းဂါထာ)။

အပ္ပဋိကမ္မာပတ္တိ (ဣ) [အပ္ပဋိကမ္မ+အာပတ္တိ] ကုစားခြင်း မရှိသော–မကုစားအပ်သော–ကုစားမရသော–အာပတ်။ (ပါရာဇိကအာပတ်။) အပ္ပဋိကမ္မာပတ္တိ နာမ အနဝသေသာပတ္တိယော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။

အပ္ပဋိကရဏတာ (ထီ) [အပ္ပဋိကရဏ+တာ] မခုခံ – မကာကွယ် – မတားဆီး–မတွန်းလှန်–အပ်–နိုင်–သည်၏ အဖြစ်၊ မကုစားနိုင်သည်၏ အဖြစ်။ တဿ စ သန္တာပဿ သဗ္ဗလောကသာဓာရဏတာ, တထာ မရဏဿ စ အပ္ပဋိကရဏတာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၀၅။

အပ္ပဋိကရောန္တ (တိ) [န+ပဋိကရောန္တ] မကုစားသော၊သူ။ တေသံ အာပတ္တိံ အပဿန္တာနံ အပ္ပဋိကရောန္တာနံ ဒိဋ္ဌိဥ္စ အနိဿဇ္ဇန္တာနံယေဝ ကမ္မံ ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၅။

အပ္ပဋိကာရ (တိ) [န+ပဋိကာရ] (က) ကုစားခြင်းမရှိသော၊ အာပတ်ကို မကုစားသော၊ သံဃာ့ဘောင်–သို့ မသွတ်သွင်းအပ်သေးသော – မှ ပယ်ထုတ်ထားအပ်သော၊ ရဟန်း။ အနာဒရံ အပ္ပဋိကာရံ အကတသဟာယံ တမနုဝတ္တေယျ။ .... အပ္ပဋိကာရော နာမ ဥက္ခိတ္တော အနောသာရိတော။ ဝိ၊ ၂။ ၂၈၂။ အပ္ပဋိကာရန္တိ ပဋိကာရရဟိတံ၊ အနောသာရိတန္တိ အတ္ထော။ ကင်္ခါ။၂၉၅။ (ခ) မခုခံ – မကာကွယ် – မတားဆီး – မတွန်းလှန်–အပ်–နိုင်–သော။ အသယှ

မပ္ပဋိကာရံ၊ ဒုက္ခသောတဿိဒံ ယတော။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၃။ မာယာဒီဟိ ဥပါ-ယေဟိ အပ္ပဋိကာရေ တိဝိဓေ ဗလဝတိ ပစ္စာမိတ္တေ နိစ္စုပဋ္ဌိတေ ကိံ ကာတဗ္ဗံ။ ထေ-ရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၉။ မရဏံ နာမ သဗ္ဗသာဓာရဏံ အပ္ပဋိကာရဉ္စ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၅၇။ သမ္ပရာယေ စ အပ္ပတိကာရံ အပါယဒုက္ခံ ဥပဂမိဿသိ ပါပုဏိဿသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၂။ ကေနစိပိ ဥပါယေန အပ္ပဋိသာဓနေန အပ္ပဋိကာရေန မရဏေနပိ။ သာရတ္ထ၊၂။၅။ (မ၊ဋီ၊၃။၁၄၀-၌ အပ္ပတိကာရ-ဟု ရှိ၏။) (၈) ကုစားချက် မရှိသော၊ ကုစားမရသော။ အပ္ပဋိကာရံ အတေကိစ္ဆံ။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၆၆။

အပ္ပဋိကာရက (တိ) [န+ပဋိကာရက။ ထိ၌ **အပ္ပဋိကာရိကာ**] တုံ့ပြန်၍ မပြုတတ်သော၊ ပြုတုံ့ပြုလှည့်မပြုတတ်သော၊သူ။ အကတ-ညူ မကတ္တာရံ၊ ကတဿ အပ္ပဋိကာရကံ။ ဇာ၊၁။၉၇။ ကတဿ အပ္ပဋိကာရိကာယော။ ဇာ၊၂။၁၁၄။ ကတဝိနာသနေန မိတ္တဒုဗ္ဘိ-တာယ ကတဿ အပ္ပဋိကာရိကာယော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၄၈။

အပ္ပဋိကာရဒုက္ခ (န) [အပ္ပဋိကာရ + ဒုက္ခ] မကုစား-မဖြေဖျောက်-နိုင်သော-ကုစား -ဖြေဖျောက်-၍ မရသော-ဆင်းရဲ-ဒုက္ခ။ ပိပါသာဘိဘူတံ အပ္ပဋိကာရဒုက္ခာ-ဘိဘူတမ္ပိ သတ္တံ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၅၆။

အပ္ပဋိကာရဝိဃာတာပတ္တိ (ထီ) [အပ္ပဋိကာရ+ ဝိဃာတ+အာပတ္တိ] မခုခံ-မကာကွယ်- မတားဆီး-မတွန်းလှန်-နိုင်သော ဆင်း ရဲပင်ပန်းခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း။ ဒေဝတောပပီ-ဋ္ဌာဒိနာ အပ္ပဋိကာရဝိဃာတာပတ္တိ။ သာ ပန ယသ္မာ ပဋိကာရာဘာဝေန ဝိဟညမာနဿ ကိဉ္စိ ကာတုံ အသမတ္ထဿ ဩသီဒနကာရ-ဏံ။ အံ၊ဋီ၊၂။၇၅။ (မ၊ဋီ၊၃။၂၈၉-၌ အပ္ပ-တိကာရဝိဃာတာပတ္တိ-ဟု ရှိ၏။)

အပ္ပဋိကုဇ္ဈန္တ (တိ) [န+ပဋိကုဇ္ဈန္တ] တုံ့ပြန်၍ အမျက်မထွက်သော၊ သည်းခံသော၊သူ။ ကုဒ္ဓံ အပ္ပဋိကုဇ္ဈန္တော။ သံ၊၁။၁၆၅။ ထေရ။၂၈၈။ ဇာ၊၁။၁၃၇။ နေတ္တိ။၁၅၀။ ပဌမံ ကုဇ္ဈန္တဿ အပ္ပဋိကုဇ္ဈန္တောပ ဘဝေ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၃၂၈။

အပ္ပဋိကုဋ္ဌ (တိ) [န+ပဋိကုဋ္ဌ] (၁)မတားမြစ်-မပယ်-မစွန့်-အပ်သော။ (၂) မကဲ့ရဲ့-မဆဲရေး-အပ်သော။ အပ္ပဋိကုဋ္ဌော (-ဋ္ဌာ, -ဋ္ဌာနိ) သမဏေဟိ ဗြာဟ္မဏေဟိ ဝိညူ-ဟိ။ သံ၊၂။၅၉။ အံ၊၁။၁၇၆၊၁၃၆။ အံ၊၃။ ၇၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၁။ အပ္ပဋိ-ကုဋ္ဌာတိ အပ္ပဋိဗာဟိတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၇။ အပ္ပဋိကုဋ္ဌာတိ န ပဋိက္ခိတ္တာ။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၂၂၈။ အပ္ပဋိကုဋ္ဌောတိ "ကိံ ဣမိနာ ဟရထ န"န္တိ ဧဝံ အပ္ပဋိဗာဟိတော, အနု-ပက္ကုဋ္ဌော ဝါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၉။ အပ္ပဋိကုဋ္ဌော နာမ အပ္ပဋိသေဓနံ ဝါ သိယာ အနက္ကော-သနံ ဝါတိ တဒုဘယံ ဒဿေန္တော "အပ္ပဋိဗာဟိတော အနုပက္ကုဋ္ဌော"တိ အာဟ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၄၄။ တေဟိ အပ္ပဋိကုဋ္ဌာ၊ သမဏေဟိ ဗြာဟ္မဏေဟိ ဝိညူဟိ အနိန္ဒိတာ အဂရဟိတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၇၇။ အပ္ပဋိကုဋ္ဌာ.... ဝိညူဟီတိ ယေ လောကေ ဝိညူ သမဏဗြာဟ္မဏာ၊ တေဟိ အပ္ပစ္စက္ခတာ (အပ္ပစ္စက္ခာတာ ?) အနိန္ဒိတာ၊ အဂရဟိ-တာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၈၆။ မ၊ဋီ၊၁။ ၃၃၆။

အပ္ပဋိကုလျတာ (ထီ) [အပ္ပဋိကုလျ+တာ] မစက်ဆုပ်အပ်သည်၏အဖြစ်။ ဇီဝိတနိကန္တိ-ယာ စိတ္တံ အနုသန္ဓဟတိ၊ အပ္ပဋိကုလျတာ သဏ္ဌာတိ။ အံ၊၂။၄၃၄။ ယာ စာယံ ဘဝေ အပ္ပဋိကုလျတာ သာ စဿ န ဘဝိဿတိ။ အံ၊၃။၃၀၇။

အပ္ပဋိကူလ (တိ) [န+ပဋိကူလ] တားမြစ် တတ် - တပ်ခြင်းကင်းစေတတ် - သည်

မဟုတ်သော၊ မတားမြစ်တတ် – တပ်ခြင်း မကင်းစေတတ် – သော၊ သူ၊ အရာ။ (၁) (က) စက်ဆုပ် – ရွံရှာ – ဖွယ် – မဟုတ် – မရှိ – သော၊ စိတ်ကိုဆောင်တတ် – နှလုံးကို မွေလျော်စေတတ် – သော၊ သူ။ ဒွေ ပုပ္ဖာ ပိဟာ မနာပါ အပ္ပဋိကူလာ။ ဝိ၊၄။၃၃၇။ ဘောတော ရေဏုဿ သဟာယာ ပိယာ မနာပါ အပ္ပဋိကူလာ။ ဒီ၊၂။၁၈၇။ ဂန္တုံ အပ္ပဋိကူလာသိ မေ မနသိကာတုံ။ ဥဒါန။ ၁၀၆။ အပ္ပဋိကူလာတိ န ပဋိကူလာ၊ မနာပါ မနောဟရာတိ အတ္ထော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၆၆။ မေတ္တာယ ဘာဝိတတ္တာ သတ္တာ အပ္ပဋိကူလာ ဟောန္တိ။ ပဋိသံ၊၂၃၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆။ အပ္ပဋိကူလာ ဟောန္တီတိ ဘိက္ခုနော စိတ္တဿ အပ္ပဋိကူလာ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၃။ တေနဿ သတ္တာ အပ္ပဋိက္ကူလာ အဟေသုံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၅၁။ ယံ ပန မစ္ဆရာက္ကရာဒိကံ အပ္ပဋိကူလံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၇။ မေတ္တာဝိဟာရိဿ ဟိ သတ္တာ အပ္ပဋိက္ကူလာ ဟောန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁၈။ (ခ) စက်ဆုပ် – ရွံရှာ – ဖွယ် – မဟုတ် – မရှိ – သော အာရုံ၊ အလိုရှိအပ် – နှစ်သက်အပ် – သော အာရုံ။ အပ္ပဋိကူလေ ပဋိကူလသညီ ဝိဟရေယျံ။ ဒီ၊၃။၉၃။ မ၊၃။၃၅၁။ သံ၊၃။ ၁၀၅။ အံ၊၂။၁၄၉။ အပ္ပဋိကူလေန္တိ ဒုဝိဓံ အပ္ပဋိကူလံ သတ္တအပ္ပဋိကူလဉ္စ သင်္ခါရအပ္ပဋိကူလဉ္စ၊ တသ္မိံ အပ္ပဋိကူလေ ဣဋ္ဌေ ဝတ္ထုသ္မိန္တိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၇။ ပဋိကူလေတိ ဝိရဇ္ဇတီတိ ပဋိကူလံ၊ အနိဋ္ဌံ။ န ပဋိကူလံ အပ္ပဋိကူလံ၊ ဣဋ္ဌံ။ တေနာဟ "ဣဋ္ဌေ ဝတ္ထုသ္မိ"န္တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၄၅။ အပ္ပဋိကူလေတိ အပ္ပဋိကူလာရမ္မဏေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၂။ သုဘာနုပ္ပဋိကူလာနိ၊ ပေမဋ္ဌဗ္ဗာနိ အနုဿရံ။ ထေရ။၃၂၂။ အပ္ပဋိကူလာနီတိ မနောရမာနိ ဣဋ္ဌာနိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၆။ မမမသင်္ခတမပ္ပဋိကူလံ။ ဝိပဿ။၇၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ နတ္ထိ ဧတ္ထ ကိဉ္စိပိ ပဋိကူလန္တိ အပ္ပဋိကူလံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၁၅။ ယံ ပန မစ္ဆရာက္ကရာဒိကံ အပ္ပဋိကူလံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၇။ (၂) (က) ပဆန့်ကျင်သော၊ အလိုရှိအပ် – မြက် – သော။ အပ္ပဋိကူလန္တိ.... အပ္ပဋိပုပ္ပဒိပနသော ဓောနဗ္ဗိ အပ္ပဋိရူပံ၊ ဝုဒ္ဓိ ပဂ္ဂိတန္တိ ပါ အတ္ထော။ ဒာ၊ရုက္ခ၊၁။၄၁၅။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၇၆။ မ၊ဋီ၊၁။၂၃၃။ (ခ) မဆန့်ကျင်သော၊ လျော် – လျောက်ပတ် – သော။ တာယ သညာယ အနုလောမံ အပ္ပဋိကူလံ အနိစ္စသညာနုလောမံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၆၆။

အပ္ပဋိကူလတာဝဟ (တိ) [အပ္ပဋိကူလတာ + အာ + ဝဟ + အ] စက်ဆုပ် – ရွံရှာ – ဖွယ် – မဟုတ် – မရှိ – သည်၏ အဖြစ်ကို ဆောင်တတ်သော။ အယံ သော အပ္ပမာဏာနံ သတ္တာနံ အပ္ပဋိကူလတာဝဟော သုခသယနာဒိကောဒသာနိသံသော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁။ အပ္ပဋိက္ကူလတာဝဟောတိ .... တေသု အပ္ပဋိက္ကူလဘာဝတော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၃၅။ (အပ္ပဋိကူလဘာဝါဝဟ။ သျှာ၊မူကွဲ)။

အပ္ပဋိကူလပရိစယ (ပု) [အပ္ပဋိကူလ + ပရိစယ] (က) စက်ဆုပ် – ရွံရှာ – ဖွယ် – မဟုတ် – မရှိ – သော အာရုံ – ဣဋ္ဌာရုံ – ၌ – လေ့လာခြင်း – အကြိမ်များစွာ နှလုံးသွင်းခြင်း။ အထဿ အပ္ပဋိကူလပရိစယာ အပ္ပဋိကူလေသု ပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏေသု နီလာဒီသု စိတ္တံ ဥပသံဟရတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁၈။ အပ္ပဋိကူလပရိစယာတိ ဣဋ္ဌာရမ္မဏေ မနသိကာရဗဟုလီကာရာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၄၆။ (ခ) တစုံတခုသော အာရုံ၌ – စက်ဆုပ် – ရွံရှာ – ဖွယ် – မဟုတ် – မရှိ – သော အခြင်းအရာအားဖြင့် – ယူခြင်းကို လေ့လာခြင်း။ အပ္ပဋိက္ကူလပရိစယာတိ မေတ္တာဘာဝနာဝသေန သတ္တသညိတေ ယတ္ထ ကတ္ထစိ အာရမ္မဏေ အပ္ပဋိက္ကူလာကာရေနေဝ ဂဟဏဿ

ပရိစိတတ္တာ။ တဿ သခါရဘူတမ္ပိ.... ပစ္စု-
ပတိဋ္ဌတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၈၈။

အပ္ပဋိကူလပ္ပဋိကူလ (တိ) [အပ္ပဋိကူလ+ပဋိ-
ကူလ] စက်ဆုပ် – ရွံရှာ – ဖွယ် – မဟုတ် –
မရှိ – သော အာရုံနှင့် စက်ဆုပ် – ရွံရှာ –
ဖွယ် – ဟုတ်သော – ရှိသော – အာရုံ၊ ဣဋ္ဌာရုံ
နှင့် အနိဋ္ဌာရုံ။ အပ္ပဋိကူလပ္ပဋိကူလေသု ပ၀ံ
တဒေဝ အသုဘဖရဏံ ဝါ အနိစ္စန္တိ မနသိ-
ကာရံ ဝါ ကရောန္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၇-၈။
အပ္ပဋိကူလ(၁)(ခ)အနက်လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိကူလဘာဝ (ပု) [အပ္ပဋိကူလ+ဘာဝ]
စက်ဆုပ် – ရွံရှာ – ဖွယ် – မဟုတ် – မရှိ –
သည်၏ အဖြစ်၊ ဣဋ္ဌာရုံ၏ အဖြစ်။ အာရမ္မ-
ဏာ ပဋိကူလဘာဝံ အပ္ပဋိကူလဘာဝဥ္စာတိ
တံ ဥဘယံ ပဟာယ အဂ္ဂဟေတွာ။ အံ၊ဋီ၊
၃။၄၉။ အပ္ပဋိကူလသဘာဝ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိကူလဘာဝါဝဟ (တိ) [အပ္ပဋိကူလဘာဝ+
အာ + ဝဟ + အ] အပ္ပဋိကူလတာဝဟ-နှင့်
အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပ္ပဋိကူလဝတ္ထု (နု) [အပ္ပဋိကူလ+ဝတ္ထု] စက်
ဆုပ် – ရွံရှာ – ဖွယ် – မဟုတ် – မရှိ – သော
ဝတ္ထု၊ ဣဋ္ဌာရုံ။ ဌတွာတိ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၇)
အပ္ပဋိကူလဝတ္ထုသ္မိံ ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၄၅။

အပ္ပဋိကူလဝါဒီ (တိ) [အပ္ပဋိကူလ+ဝဒ+ဏီ]
မဆန့်ကျင်သော – လျော်သော – စကားကို
ဆိုတတ်သော၊သူ။ ခန္တော ဒုရုတ္တာနမပ္ပဋိကူလ-
ဝါဒီ။ ဇာ၊၁။၂၂၂။ အပ္ပဋိကူလဝါဒီတိ ....
အနုကူလမေဝ ဝဒတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၇။

အပ္ပဋိကူလသညာ (ထီ) [အပ္ပဋိကူလ+သညာ]
စက်ဆုပ် – ရွံရှာ – ဖွယ် – မဟုတ် – မရှိ – ဟူ
သော အမှတ်သညာ။ ဆဠင်္ဂုပေက္ခာသင်္ဘာ-
ဝေန စ ပဋိကူလေ အပ္ပဋိကူလသညာဒိဝိဟာ-
ရသမ္ဘာဝေန စ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။

အပ္ပဋိကူလသညာမုခ (နု) [အပ္ပဋိကူလသညာ
+မုခ] အပ္ပဋိကူလသညာ – ဟူသော အဦး –
ကို အဦးပြုခြင်း – ကို ပဓာနပြုခြင်း။ အပိ
စေတ္ထ အပ္ပဋိကူလသညာမုခေန ကာမစ္ဆန္ဒော
ဝဋ္ဋေတီတိ ယုဇ္ဇတိ။ နေ၊ဘာ၊ဋ္ဌ။၉၀။

အပ္ပဋိကူလသညိတာ (ထီ) [အပ္ပဋိကူလသညီ+
တာ] အပ္ပဋိကူလသညာ ရှိသည်၏ အဖြစ်။
ပဋိကူလေ စ အပ္ပဋိကူလေ ဣဓ အပ္ပဋိကူ-
လသညိတာယ အရိယိဒ္ဓိယာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။
၄၅၁။ တံ ပန အပ္ပဋိကူလသညိတံ ဒဿေတုံ။
မ၊ဋီ၊၃။၄၄၀။

အပ္ပဋိကူလသညိတာရူပ (နု) [အပ္ပဋိကူလသညိ-
တာ + ရူပ] အပ္ပဋိကူလသညာ ရှိသည်၏
အဖြစ် ဟူသော သဘော။ အမနာပါနမ္ပိ
သတ္တာနံ ပဋိကူလေ အပ္ပဋိကူလသညိတာ-
ရူပေန, ပဂေဝ မနာပါနံ ယံ မနာပဘာဝ-
ဒဿနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၇၉။

အပ္ပဋိကူလသညီ (တိ) [(၁) အပ္ပဋိကူလ+
သညာ+ဤ။ (၂) န+ပဋိကူလသညီ] (၁)
အပ္ပဋိကူလသညာရှိသော၊သူ။ (၂) ပဋိကူလ-
သညာမရှိသော၊ သူ။ ကထံ ပဋိကူလေ
အပ္ပဋိကူလသညီ ဝိဟရတိ၊ အနိဋ္ဌေ ဝတ္ထုသ္မိံ
မေတ္တာယ ဝါ ဖရတိ၊ ဓာတုတော ဝါ ဥပ-
သံဟရတိ။ ပဋိသံ။၃၈၀။ ကိဥ္စ ဘိက္ခဝေ
ဘိက္ခု အတ္တဝသံ ပဋိစ္စ ပဋိကူလေ အပ္ပဋိ-
ကူလသညီ ဝိဟရေယျ။ မာ မေ ရဇနီယေသု
ဓမ္မေသု ရာဂေါ ဥဒပါဒိ၊ မာ မေ ဒေါသနီ-
ယေသု ဓမ္မေသု ဒေါသော ဥဒပါဒီတိ။ အံ၊၂။
၁၅၀။ ပဋိကူလေ အပ္ပဋိကူလသညီ ဝိဟရေ-
ယျံ။ ဒီ၊၃။၉၃။ မ၊၃။၃၅၁။ သံ၊၃။၁၀၄။
အပ္ပဋိကူလသညီတိ ဣဋ္ဌသညီ ဣဋ္ဌာကာရေန
ပဝတ္တစိတ္တော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၇၉။ အံ၊ဋီ၊၃။၄၉။
အပ္ပဋိကူလသညီတိ နု ပဋိကူလသညီ။....
ပဋိကူလေ အနိဋ္ဌေ ဝတ္ထုသ္မိံ သတ္တသညိတေ
မေတ္တာဖရဏေန ဝါ ဓာတုသော ဥပသံဟာ-

ရေန ဝါ, သင်္ခါရသညိတေ ပန ဓာတုသော ဥပသံဟာရေန ဝါတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ မဋ္ဌီ၊ ၃။၄၄၀။ (ဒီဋ္ဌ၊၃။၇၉။ မဋ္ဌ၊၄။၂၅၁။ သံဋ္ဌ၊ ၃။၂၀၇။ အံဋ္ဌ၊၃။၅၂၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၀(-ကျူ-) မဋ္ဌီ၊၃။၁၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂၊ ၁၄ (-ကျူ-) တို့ လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဋိကူလသဘာဝ (ပု) [အပ္ပဋိကူလ + သဘာဝ] စက်ဆုပ်–ရွံရှာ–ဖွယ်–မဟုတ်–ပဋိ–သော သဘော။ အာရမ္မဏံ (အာ-ရမ္မဏေ ?) ပဋိကူလသဘာဝံ အပ္ပဋိကူလ-သဘာဝံ ဝါတိ တံ ဥဘယံ ပဟာယ အဂ္ဂဟေတွာ။ မဋ္ဌီ၊၃။၄၄၁။ အပ္ပဋိကူလ-ဘာဝ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိကူလာကာရ (ပု) [အပ္ပဋိကူလ + အာ-ကာရ] စက်ဆုပ်–ရွံရှာ–ဖွယ်–မဟုတ်–မရှိ –သော အခြင်းအရာ။ တထာ ဟိ တေ ပဋိ-ကူလမ္ပိ အပ္ပဋိကူလာကာရေန အပ္ပဋိကူလမ္ပိ ပဋိကူလာကာရေန တဒုဘယမ္ပိ ဝဇ္ဇေတွာ။ သာရတ္ထ၊၂။၄၂၀။ မဋီ၊၃။၁၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊ ၁။၇၃။

အပ္ပဋိကူလာရမ္မဏ (နပုံ) [အပ္ပဋိကူလ + အာရမ္မ-ဏ] စက်ဆုပ်–ရွံရှာ–ဖွယ်–မဟုတ်–မရှိ– သော အာရုံ။ အပ္ပဋိကူလ (၁) (ခ) အနက် ကြည့်။

အပ္ပဋိကောပယန္တ (တိ) [န + ပဋိကောပယန္တ] မပျက်စီးစေသော၊ မဖျက်ဆီးသော၊ သူ။ ဥပေါသထံ အပ္ပဋိကောပယန္တော။ ဇာ၊ ၂။၂၂။

အပ္ပဋိက္ကမန (နပုံ၊ထီ) [န + ပဋိက္ကမန] နောက်သို့ မပြန်ခြင်း၊ မဆုတ်ခြင်း။ အပ္ပဋိဝါနိတာ (အံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၅) ကြည့်။

အပ္ပဋိက္ကောသန (နပုံ၊ဘိ) [န + ပဋိက္ကောသန] မတားမြစ်–မဆန့်ကျင် – မငြင်းဆို–ခြင်း။ အဇ္ဈုပဂမနံ၊ အဓိဝါသနာ၊ အပ္ပဋိက္ကောသ-နာ။ ဝိ၊၅။၂၇၅။ အပ္ပဋိက္ကောသနာတိ "န မေတံ ခမတိ၊ မာ ဧဝံ ကရောထာ"တိ အပ္ပ-ဋိသေဓနာ။ ဝိဋ္ဌ၊၄။၁၉၉။ သမ္မုခီဘူတာ-နဥ္စ အပ္ပဋိက္ကောသနတော ကေသဉ္စိ ကမ္မေ သမဂ္ဂဘာဝံ ဥပဂတေန။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၂၀၇။ အဘိဋ္ဌ၊၂။၃၁၆။ သမ္မုခီဘူတာနဥ္စ အပ္ပ-ဋိက္ကောသနံ။ ဝိမတိ၊၂။၁၃၆။

အပ္ပဋိက္ကောသန္တ (တိ) [န + ပဋိက္ကောသန္တ] မတားမြစ်–မဆန့်ကျင်– မငြင်းဆို–သော၊ သူ။ ရာဇာနံ အလာတဿ ဝစနံ အနဘိ-နန္ဒိတ္တံ အပ္ပဋိက္ကောသန္တံ ဒိသွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၁၀၈။

အပ္ပဋိက္ကောသိတဗ္ဗတာ (ထီ) [န + ပဋိက္ကောသိ-တဗ္ဗတာ] မတားမြစ်–မဆန့်ကျင်–မငြင်း ဆို–အပ်သည်၏အဖြစ်။ အကောပေတဗ္ဗတံ အပ္ပဋိက္ကောသိတဗ္ဗတဥ္စ ဥပဂတေန။ ဝိဋ္ဌ၊ ၁။၂၀၇။ အဘိဋ္ဌ၊၂။၃၁၆။ သာရတ္ထ၊၂။၅၆။

အပ္ပဋိက္ကောသိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န + ပဋိက္ကောသိ-တွာ] မတားမြစ်–မဆန့်ကျင်–မငြင်းဆို– မူ၍။ အနဘိနန္ဒိတွာ အပ္ပဋိက္ကောသိတွာ။ ဒီ၊၁။၅၀။ မ၊၁။၁၁၈။ သံ၊၃။၉၆။ အံ၊၂။ ၄၂၄။ အပ္ပဋိက္ကောသိတွာတိ "ဗာလ ဒုဗ္ဘာ-သိတံ တယာ ဘာသိတ"န္တိ ဧဝံ အပ္ပဋိဗာ-ဟိတွာ။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၁၄၅။

အပ္ပဋိကိတ္တ (တိ) [န + ပဋိကိတ္တ] မပယ်အပ် သော၊ မတား–မမြစ်–အပ်သော။ "ဣဒံ န ကပ္ပတီ"တိ အပ္ပဋိကိတ္တံ။ ဝိ၊၃။၃၄၉။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၁၈၅။ အနေဝဝဇ္ဇောတိ .... အပ္ပဋိ-ကိတ္တော။ ဝိဋ္ဌ၊၃။၆၆။ အပ္ပဋိကိတ္တောသု ဌာနေသု။ ဝိဋ္ဌ၊၄။၁၇၀။ တဒါ ဘိက္ခုနိနံ အရညဝါသော အပ္ပဋိကိတ္တော ဟောတိ။ ဓမ္မဋ္ဌ၊၁။၃၁၁။

အပ္ပဋိကိတ္တတ္တ (နပုံ) [အပ္ပဋိကိတ္တ + တ္တ] မပယ် အပ်သည်၏အဖြစ်။ တဿ အပ္ပဋိကိတ္တတ္တာ ဝဋ္ဋတီတိ ဒီပိတမေဝ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊ဟောင်း။၆။

အပ္ပဋိက္ခိတ္တဘာဝ (ပု) [အပ္ပဋိက္ခိတ္တ+ဘာဝ] မပယ်အပ်သည်၏ အဖြစ်။ ဣမိနာယေဝ သုတ္တေန အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဒိယာ အပ္ပဋိက္ခိတ္တဘာဝေါ သိဇ္ဈတိ။ ဝိမတိ၊၁။၂၀၈။

အပ္ပဋိက္ခိပန္တ (တိ) [န+ပဋိက္ခိပန္တ] မပယ်သော၊ သူ။ တသ္မာ ဘဂဝါ အဿာဒိယန္တော တံ ဒေယျဓမ္မံ အပ္ပဋိက္ခိပန္တော။ ဝဇိရ။၆၃။ အာစရိယဿ သမ္မုခတောယ အပ္ပဋိက္ခိပန္တော။ အံဋီ၊၂။၃၄။ (အနုဋီ၊၃။၇၀-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဋိက္ခိပိတတ္တ (န) [အပ္ပဋိက္ခိပိတ+တ္တ] မပယ်အပ်သည်၏အဖြစ်။ တေသု အပ္ပဋိက္ခိပိတတ္တာ အယမေဝ ဝိနိစ္ဆယောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝဇိရ။၁၃၁။

အပ္ပဋိက္ခိပိတဗ္ဗ (တိ) [န+ပဋိက္ခိပိတဗ္ဗ] မပယ်အပ်သော။ အပရိစ္စဇိတဗ္ဗတာယ အပ္ပဋိက္ခိပိတဗ္ဗာ ဟောန္တိ။ ဒီဋီ၊၃။၂၂၃။ အံဋီ၊၂။၂၆၆။ အံသကာသာဝဿ အပ္ပဋိက္ခိပိတဗ္ဗတော။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၉၃။ (အနုဋီ၊၃။၇၀-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဋိက္ခိပိတဗ္ဗတ္ထ (ပု) [အပ္ပဋိက္ခိပိတဗ္ဗ+အတ္ထ] မပယ်အပ်သော – အနက် – သဘော။ အပ္ပဋိက္ခိပိတဗ္ဗတ္ထေန အတ္တနော ဖလံ အာရဓေတီတိ အာရမ္မဏံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၀၈။

အပ္ပဋိက္ခိပိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိက္ခိပိတွာ] မပယ်မူ၍၊ မဖယ်မူ၍။ အပ္ပဋိက္ခိပိတွာ အဗ္ဘန္တ-ရေ ခန္တိံ ဓာရေသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၂။ ကာယ-ဝါစာဟိ ဝါ အပ္ပဋိက္ခိပိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၀။ ကာရဏသမဝါယံ အပ္ပဋိက္ခိပိတွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၄။ သုက္ခဘတ္တမန္ဒဗျဉ္ဇနာဒီနိ ပိဋ္ဌိဟတ္ထေန အပ္ပဋိက္ခိပိတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၈။ အပ္ပဋိက္ခိပိတွာ-တိ အနပနေတွာ။ သံဋီ၊၂။၁၁၁။ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၀၈။ ကင်္ခါ။၁၈၇-တို့ လည်း ကြည့်။) အပ္ပစ္စက္ခာယ, အပ္ပစ္စက္ခိတွာ-တို့ လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိက္ခိပိယမာန (တိ) [န + ပဋိက္ခိပိယမာန] မပယ်အပ်သော။ တသ္မိံ သမယေ ဝုတ္တေ စ အပ္ပဋိက္ခိပိယမာနေ။ အနုဋီ၊၃။၇၄။

အပ္ပဋိက္ခိပ္ပ (တိ) [န+ပဋိက္ခိပ္ပ (=ပဋိ+ခိပ+ဏျ)] မပယ် – အပ် – သင့် – ထိုက် – သော။ သဗ္ဗေ တေ အပ္ပဋိက္ခိပ္ပါ၊ ပုဗ္ဗာစရိယာဝစော ဣဒံ။ ဇာ၊၁။၈၁။ အပ္ပဋိက္ခိပ္ပါ၊ ‘‘အပေတ၊ န ဝေါ ဒဿာမိ’’တိ ဧဝံ န ပဋိက္ခိပိတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၄။

အပ္ပဋိက္ခေပ (ပု) [န+ပဋိက္ခေပ] မပယ်ခြင်း။ ပစ္စယဓမ္မံ ပဋိက္ခိပိတွာ ပစ္စယုပ္ပန္နဿ ကုသ-လာဒိဘာဝံ အပ္ပဋိက္ခေပဝသေန။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉၆။ ပတ္တပရိယေသနာနံ အပ္ပဋိက္ခေပဿ.... ဝသေန။ မဋီ၊၂။၉၀။

အပ္ပဋိက္ခေပနိဒ္ဒေသ (ပု) [အပ္ပဋိက္ခေပ+ နိဒ္ဒေ-သ] မပယ်ခြင်းကိုအကျယ် – ထုတ် – ညွှန်း – ပြခြင်း။ ဣမိနာ နယေန သဗ္ဗပဒေသု ပဋိက္ခေပနိဒ္ဒေသော အပ္ပဋိက္ခေပနိဒ္ဒေသော စ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၂။

အပ္ပဋိဂန္ဓိက (တိ) [န+ပဋိဂန္ဓ+ဣက] စက်ဆုပ်ဖွယ် အနံ့ – အနံ့ဆိုး – မရှိ – ကင်း – သော၊ ကောင်းသောအနံ့ ရှိသော၊ အနံ့ဆိုး မရှိ – အနံ့ကောင်းရှိ – သည့် ရေရှိသော။ အသက္ခရာ အပဗ္ဘာရာ၊ သာဒု အပ္ပဋိ-ဂန္ဓိကာ။ အပ၊၁။၁၆ (နဒိကာ)။ ဇာ၊၂။၁၀၉ (ပေါက္ခရဏီ)။ သာဒု အပ္ပဋိဂန္ဓိ-ကာတိ သာဒုရသောဒကာ ဒုဂ္ဂန္ဓရဟိတာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆။ အပ္ပဋိဂန္ဓိကာတိ အပ္ပဋိကူ-လဂန္ဓေန ဥဒကေန သမန္နာဂတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၅။၄၃၃။

အပ္ပဋိဂန္ဓိယ (တိ) [န+ပဋိဂန္ဓ+ဣယ] အပ္ပ-ဋိဂန္ဓိက-နှင့် အနက်တူ။ ပေါက္ခရညော....သေ-တောဒကာ သုပ္ပတိတ္ထာ၊ သီတာ အပ္ပဋိဂန္ဓိ-ယာ။ ပေတ။၁၃၉။ အပ္ပဋိဂန္ဓိယာတိ ပဋိ-

ကူလဂန္ဓရဟိတာ သုရဘိဂန္ဓာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၇၁။ ပေါက္ခရဏီ....သာဒုံ အပ္ပဋိဂန္ဓိယံ။ ဇာ၊ ၂။၃၃၃။ အပ္ပဋိဂန္ဓိယန္တိ ပဋိကူလဂန္ဓဝိရဟိတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၂၉၀။

အပ္ပဋိဂ္ဂဏှန္တ (တိ) [န+ပဋိဂ္ဂဏှန္တ] မယူသော၊ လက်မခံသော၊သူ။ ကဿ ပါရိဝတ္တကစီဝရံ အပ္ပဋိဂ္ဂဏှန္တေ ဥဇ္ဈာယိံသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၄။

အပ္ပဋိဂ္ဂဟ (ပု) [န+ပဋိဂ္ဂဟ] (၁) မခံယူခြင်း။ (တိ) (၂) မခံယူအပ်သော။ အပ္ပဋိဂ္ဂဟဘာဝသာမည-ကြည့်။

အပ္ပဋိဂ္ဂဟဏ (နှ) [န+ပဋိဂ္ဂဟဏ] မယူ–မခံ–မခံယူ–ခြင်း။ (က) မလိုက်နာခြင်း။ ဩဝ-ဒိယမာနာပိ မမ ဩဝါဒဿ အပ္ပဋိဂ္ဂဟဏေန အတိက္ကမနေန အမာမကာ ပရေ နာမ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၄၂။ (ခ) လက်မခံခြင်း။ တေန ဒိန္နဿ ဒေယျဓမ္မဿ အပ္ပဋိဂ္ဂဟဏတ္ထံ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၄၂၀။

အပ္ပဋိဂ္ဂဟဘာဝသာမည (နှ) [အပ္ပဋိဂ္ဂဟဘာ-ဝ+သာမည] မခံယူအပ်သည်၏အဖြစ်အားဖြင့် တူသည်၏အဖြစ်၊ မခံယူကောင်းပုံတူခြင်း။ ယထာ ဟိ အပ္ပဋိဂ္ဂဟဘာဝသာမညေ သတိပိ ပဗ္ဗဇိတေဟိ အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတဗ္ဗဝတ္ထု-ဝိသေသဘာဝသန္ဒဿနတ္ထံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၂၄။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၇၄။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၅၃-၌ အပ္ပ-ဋိဂ္ဂါဟဘာဝသာမညေ-ဟုရှိ၍ မ၊ဋီ၊၂။၁၆၀-၌ အပရိဂ္ဂဟဘာဝသာမညေ-ဟုရှိသည်။)

အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတ (တိ) [န+ပဋိဂ္ဂဟိတ] (က) အကပ်မခံပဲ သုံးဆောင်–အပ်–ကောင်း–သော။ (ကျင်ကြီးစသော ဆေးမျိုး)။ အပ္ပ-ဋိဂ္ဂဟိတာနိ နုခေါ ဥဒါဟု ပဋိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာနိ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၈။ (ခ) အကပ်မခံ –အပ်– ရသေး–မိ–သော။ (ကာလိကအစာ ၄-မျိုး)။ အကပ်ပိ-ယဋ္ဌ ဟောတိ၊ အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတဋ္ဌ ဟောတိ။ ဝိ၊၅။၂၃၁။ (ဂ) လက်ရောက်–မခံ–မယူ–အပ်–ရသေး–သော။ (ပစ္စည်း)။ ယံ ကိဉ္စိ ဥပကဍ္ဍ ဟောတိ အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတံ။ မိလိန္ဒ။၁၅၇။

အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတက (တိ) [န+ပဋိဂ္ဂဟိတက] အကပ်မခံအပ်သော။ အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတကေ အပ္ပ-ဋိဂ္ဂဟိတကသညီ အဒိန္နံ မုခဒွါရံ အာဟာရံ အာဟာရေတိ။ ဝိ၊၂။၁၂၁။ အမှာကဋ္ဌ အညေန အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတကေန အတ္ထော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂ဂ၁။ တံ တသ္မိံ ယေဝ ကာလေ အပ္ပ-ဋိဂ္ဂဟိတကမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၅။ ဥပရိ ပဋိဂ္ဂဟိတကော ဟောဋ္ဌာ အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၅။

အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတကဋ္ဌာန (နှ)[အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတက+ဋ္ဌာန] အကပ်မခံအပ်သော ဝတ္ထု၏အရာ။ ဘိက္ခူဟိ ပဋိဂ္ဂဟိတံ ဟိ ဘိက္ခုနီနံ အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတကဋ္ဌာ-နေ တိဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၀။

အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတကတ (တိ) [အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတ+ကတ] အကပ်မခံအပ်သော ဝတ္ထုကို အတိရိတ်ဝိနည်းကံပြုအပ်သော။ အနတိရိတ္တံ နာမ အကပ္ပိယကတံ အပ္ပဋိဂ္ဂတိတကတံ ဟောတိ။ ဝိ၊၂။၁၁၁။ အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတကတန္တိ ဘိက္ခုနာ အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတံယေဝ ပုရိမနယေန အတိရိတ္တံ ကတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၅။

အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတကတာ (ထီ) [အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတက+ တာ] အကပ်မခံအပ်သည်၏အဖြစ်။အပ္ပဋိဂ္ဂ-ဟိတကတာ, အနနုညာတတာ။ ကင်္ခါ။ ၂၃၂။

အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတကတ္တ (နှ) [အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတက+တ္တ] အကပ်မခံအပ်သည်၏ အဖြစ်။ ယသ္မာ စ တေ အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတကတ္တာ အနုညာတံ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၁၁၇။

အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတကသညီ (တိ) [အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတက+ သညာ+ဤ] အကပ်မခံအပ်သော ဝတ္ထုဟု အမှတ်ရှိသော၊သူ။ အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတက-ကြည့်။

အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတတာ (ထီ) [အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတ+တာ] အကပ်မခံအပ်သည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတ-

တာ, အနန္တညာဏတာ။ သာရတ္ထ၊၃။၇၅။ ဝိမတိ၊၂။၃၈။

အပ္ပဋိဃဟိတတ္တ (န) [အပ္ပဋိဃဟိတ+တ္တ] အကပ် မခံအပ်သည်၏ အဖြစ်။ တဿေဝ သန္တက-ဘာဝမာပန္နတ္တာ ဣတရဿ အပ္ပဋိဃဟိတတ္တာ။ သာရတ္ထ၊၂။၄၃၅။

အပ္ပဋိဃဟိတဖ္ဗဝတ္ထု (န) [အပ္ပဋိဃဟိတဗ္ဗ+ဝတ္ထု] မခံယူ–မသိမ်းပိုက်–အပ်–ကောင်း–သော ဝတ္ထု။ အပ္ပဋိဃဟဘာဝသာမည-ကြည့်။

အပ္ပဋိဃဟိတဘာဝ (ပု) [အပ္ပဋိဃဟိတ+ဘာဝ] အကပ်မခံအပ်သည်၏အဖြစ်။ အညေန ပဋိဃ-ဟိတသကသန္တကေ ဝိယ တေန အပ္ပဋိဃဟိ-တဘာဝတော အနာပတ္တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၄၃၅။

အပ္ပဋိဃဟိတသမုဒ္ဒေါဒက (န) [အပ္ပဋိဃဟိတ+သမုဒ္ဒေါဒက] အကပ်မခံရသေးသော သမုဒ္ဒ-ရာရေ။ သမုဒ္ဒေါဒက (သာရတ္ထ၊၃။၇၅) ကြည့်။

အပ္ပဋိဃဟိတာပတ္တိ (ထီ) [အပ္ပဋိဃဟိတ+အာ-ပတ္တိ] အပ္ပဋိဃဟိတအာပတ်၊ အကပ်မခံအပ်သော အာမိသဝတ္ထုကို သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့် သင့်သော အာပတ်။ အပ္ပဋိဃဟိ-တာပတ္တိံဟိ အဗ္ဗောဟာရိကမ္ပိ ဝိကာလ-ဘောဇနာပတ္တိံဟိ သဗ္ဗောဟာရိကန္တိ ဒဿေ-တိ။ ဝိမတိ၊၂။၃၈။

အပ္ပဋိဃဟိတာမိသ (န) [အပ္ပဋိဃဟိတ+အာမိ-သ] (၁) အကပ်မခံအပ်သော (ဆွမ်းစသော) အာမိသ။ (တိ) (၂) အကပ်မခံအပ်သော (ဆွမ်း စသော) အာမိသရှိသော။ အပ္ပဋိဃဟိတာမိသော ပတ္တော ပုန ပဋိဃဟ-ဏတ္ထာယ ဋ္ဌပိတော။ ဝိမတိ၊၂။၃၈။

အပ္ပဋိဃဟေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိဃဟေတုံ] မခံယူ–လက်မခံ–ခြင်းငှါ။ အညော သစေပိ အာရညကော ဟောတိ၊ အပ္ပဋိဃဟေတုံ န လဘတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၃။ (ကင်္ခါ၊၉၇-၈-ည်း ကြည့်။)

အပ္ပဋိဃဟေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိဃဟေတွာ] အကပ်မခံမူ၍။ ဘိက္ခုဝိဟာရေ ပန ယံ ကိဉ္စိသာ သန္တကံ ပဋိဃဟေတွာ ဝါ အပ္ပဋိဃ-ဟေတွာ ဝါ ဌပိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၉-၄၀။ သာမဏေရဿ ဒဿာမီတိ ပဋိဃဟေတွာ ဝါ အပ္ပဋိဃဟေတွာ ဝါ အာဟရိတွာ ဒါတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၈။ အပ္ပဋိဃဟေတွာ ဌပိတံ ပဋိဃဟေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၂၃။

အပ္ပဋိဃါဟဘာဝသာမည (န) [အပ္ပဋိဃါဟ+ဘာဝ+သာမည] အပ္ပဋိဃဟဘာဝသာမည-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပ္ပဋိဃံသန္တ (တိ) [န+ပဋိဃံသန္တ] မပွတ်–မခြစ်–သော၊သူ။ ဘာဇနံ....သာခုကံ အပ္ပ-ဋိဃံသန္တေန ဓောဝိတွာ ပဋိသာမေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၃။၅၈။ အပ္ပဋိဃံသန္တေနာတိ ဘူမိယံ အပ္ပဋိဃံသန္တေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၁။ မဉ္စော နီစံ ကတွာ သာခုကံ အပ္ပဋိဃံသန္တေန....နိက္ခိပိ-တဗ္ဗော။ ဝိ၊၄။၃၇၅။ (ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၂၇-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဋိဃ (တိ) [န+ပဋိဃ] (၁) တိုက်–ခိုက်–ရိုက်–ခတ်–ထိပါး–ခြင်း မရှိသော။ (၂) ထိပါး–တတ်–အပ်–သည်၏ အဖြစ် မရှိသော။ (၃) ထိပါးတတ်သည်မရှိသော။ အနိဒဿနအပ္ပဋိဃာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ဓ။၃၊၄။ ကတမံ တံ ရူပံ အပ္ပဋိဃံ။ ဣတ္ထိန္ဒြိယံ။ပ။ ကဗဠီကာရော အာဟာရော။ အဘိ၊ဓ။၁၇၂။ စတ္တာရော ခန္ဓာ အပ္ပဋိဃာ။ အဘိ၊ဝိ။၆၂။ အနိဒဿနအပ္ပဋိဃံ ရူပံ။ ဒီ၊၃။၁၈၂။ နာဿ ပဋိဃောတိ အပ္ပဋိဃံ။ တံ အတ္ထတော ဌပေ-တွာ ဒသ-ယတနာနိ အဝသေသံ သုခုမရူပံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၉။ အဿ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၆၊၃၂၂) လည်း ကြည့်။ (၄) မည္ဦးဆဲ–မနှိပ်စက်–တတ်–အပ်–သော၊ ညှဉ်းဆဲ–နှိပ်စက်–

ခြင်းကို ပြုတတ်သော–ခြိမ်းခြောက်မှု–ဘေး–မရှိသော၊သူ။ (သတ္တဝါသင်္ခါရတို့၌ မထိပါးတတ်သည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ သတ္တဝါသင်္ခါရတို့သည် မထိပါးအပ်သည်လည်းကောင်း။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁-၏ ပခုက္ကူနိသျ။) စာတုဒ္ဒိသော အပ္ပဋိဃော စ ဟောတိ။ သုတ္တနိ။ ၂၈၆။ အပ၊၁။ ၁၀။ စူဠနိ။ ၂၄၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၆။ တာသု ဒိသာသု ကတ္ထစိ သတ္တေ ဝါ သင်္ခါရေ ဝါ ဘယေန န ပဋိဟညတီတိ အပ္ပဋိဃော။ .... သတ္တသင်္ခါရေသု ပဋိဟနနဘယာဘာဝေန (ပဋိဟနနကရဘယာဘာဝေန။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ)အပ္ပဋိဃော စ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၈။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၇။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၈။ တာသု ဧဝ ကတ္ထစိ သတ္တေ ဝါ သင်္ခါရေ ဝါ ဘယေန န ပဋိဟနတိ, သယံ ဝါ တေန န ပဋိဟညတီတိ အပ္ပဋိဃော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၅၅။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၁၆-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဋိဃသန္နိဋ္ဌ (ပု) [အပ္ပဋိဃသန္န+အတ္ထ] ထိ–ခိုက်–ရိုက်–ခတ်–ပွတ်–ခြစ်–ခြင်း မရှိသော–အနက်–သဘော။ အပ္ပဋိဃသန္နိဋ္ဌေန န ကဿတီတိ အာကာသော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၆၇။

အပ္ပဋိဃတာ (ထီ) [အပ္ပဋိဃ+တာ] မနှိပ်စက်–မညှဉ်းဆဲ–တတ်–အပ်–သည်၏ အဖြစ်။ စာတုဒ္ဒိသတာယ ပရိဿယာနံ သဟိတာ, အပ္ပဋိဃတာယ စ အဆမ္ဘီ ဟုတွာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၈။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၈။

အပ္ပဋိဃတ္တ (န) [အပ္ပဋိဃ+တ္တ] မနှိပ်စက်–မညှဉ်းဆဲတတ် – အပ် – သည်၏အဖြစ်။ အပ္ပဋိဃတ္တာ အဆမ္ဘီ စ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၈။အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၈။

အပ္ပဋိဃဘာဝ (ပု) [န+ပဋိဃ+ဘာဝ] ညှင်းဆဲ–တိုက်ခိုက် – တားဆီး–ပိတ်ပင်–ခြင်း မရှိသော။ အထ ဝိညာဏံ ရူပံ ပဿေယျ၊ တိရောကုဋ္ဋာဒိဂတမ္ပိ နံ ပဿေယျ အပ္ပဋိဃဘာဝတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၇။

အပ္ပဋိဃာတ (ပု) [န+ပဋိဃာတ] (၁)မတားဆီး–မဆန့်ကျင်–ခြင်း၊ လျော်ခြင်း။ တေသဉ္စ ကုသလကရဏေ အပ္ပဋိဃာတော မုဒုတာ။ မူလဋီ၊၁။၉၇။ အပ္ပဋိဃာတော အဝိလောမနံ။ အနုဋီ၊၁။၁၀၅။ (တိ) (၂) တားဆီး–ပိတ်ပင်–ခြင်း မရှိသော။ မံသစက္ခုပိ လောကနာထဿ အပ္ပဋိဃာတံ မဟာဝိသယဉ္စ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၄၉။ ယထာမိပ္ပေတဉ္စ ဝိသယံ အပ္ပဋိဃာတေန ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၇။

အပ္ပဋိဃာတတာ (ထီ) [န+ပဋိဃာတတာ] တားဆီး – ပိတ်ပင် – ခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်။ သြဘာသဝိသဇ္ဇနာ, အပ္ပဋိဃာတတာ, ရသော ဣစ္ဆိတတ္ထနိပ္ဖတ္တိကာရဏတာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၉၄။ မ၊ဋီ၊၃။၃၅၅။

အပ္ပဋိဃာတပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [အပ္ပဋိဃာတ+ပစ္စုပဋ္ဌာန] (၁) တစုံတခုသော အာရုံ၌–မဆန့်ကျင်သော – လျော်သော– မထိခိုက်သော – အခြင်းအရာအားဖြင့် ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်သောတရား။ (၂)သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ တစုံတခုသော အာရုံ၌ မထိခိုက်ခြင်းဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော တရား။ တာ (ကာယမုဒုတာစိတ္တမုဒုတာ) အပ္ပဋိဃာတပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၉၅။ (မူလဋီ၊၁။၉၇။ အနုဋီ၊၁။ ၁၀၅-တို့လည်း ကြည့်။) ထဒ္ဓဘာဝနိမ္မဒ္ဒနတော ဧဝ ကတ္ထစိ အာရမ္မဏေ အပ္ပဋိဟတာကာရေန ပစ္စုပတိဋ္ဌန္တိ၊ သမ္ပယုတ္တာနံ ဝါ တတ္ထ အပ္ပဋိဃာတံ ပစ္စုပဋ္ဌာပေန္တီတိ အပ္ပဋိဃာတပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။၁၄၅။

အပ္ပဋိဃာတိ (တိ) [အပ္ပဋိဃာတ+ဤ] တားဆီး – ပိတ်ပင် – ခြင်း – အတားအဆီး – အပိတ်အပင်–မရှိသော။ အဝိဃာတီ(ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၈၇)ကြည့်။

အပ္ပဋိစ္စ (ကြိ:ဝိ) [န+ပဋိစ္စ] မရောက်မူ၍၊ ရှေးရှုမရောက်မူ၍၊မစွဲမူ၍၊ အကြောင်းမပြုမူ၍။ သာ စ ခေါ် ပဋိစ္စ၊ နော အပဋိစ္စ။ မ၊၁။ ၂၄၃။ အညမညံ အပဋိစ္စ အညမညဝေကလ္လေ သတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၅၂။ သဗ္ဗမ္ပိ သခ်တံ အပ္ပဋိစ္စ ဥပ္ပန္နံ နာမ နတ္ထိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄ဂ။

အပ္ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ (ပု) [န+ပဋိစ္စ+သမုပ္ပါဒ] ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်မဟုတ်သောတရား။ ဧဝံ သတိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒသ္သ ပဋိလောမော နာမ အပ္ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါတိ သိဒ္ဓံ ဟောတိ။ ဝဇိရ။၃၉၄။

အပ္ပဋိစ္ဆန္န (တိ) [န+ပဋိစ္ဆန္န] မဖုံး–မလွှမ်း–မမိုး–မအုပ် – မကာ–မကွယ်–အပ်သော၊ ဟင်းလင်းပွင့်သော။ (က) အမိုး–အကာ–ဖြင့်–မမိုး–မကာ– အပ်သော။ အဇ္ဈောကာသော နာမ အပ္ပဋိစ္ဆန္နော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။၃၅၄။ အဇ္ဈောကာသေ ကေနစိ အပ္ပဋိစ္ဆန္နေ ဝိဝဋင်္ဂဏေ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂဂ။ (ခ) မြက်သစ်ရွက်စသည်ဖြင့် မဖုံးလွှမ်းအပ်သော။ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ပဋိစ္ဆန္နေ ဝါ အပ္ပဋိစ္ဆန္နေ ဝါ ဌပိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉။ (ဂ) သစ်ပင်,ခြုံ,နွယ်စသည်ဖြင့် မကာကွယ်အပ်သော။ ဣမံ ဌာနံ အပ္ပဋိစ္ဆန္နံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁၃။ အတိဝိဝဋန္တိ .... ဂုမ္ဗာဒီဟိ အပ္ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၂၄။ (ဃ)ဝေါ,ယာဉ်စသည်ဖြင့် မဖုံး–မကွယ်–အပ်သော။ တဒါ ဗဟိ အနိက္ခမနကုလာနိပိ .... အပ္ပဋိစ္ဆန္နေန သရီရေန ပဒသာဝ နဒိံ ဂစ္ဆန္တိ။ မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၅။ (င) အဝတ်,သင်္ကန်း စသည်ဖြင့် – မဖုံး – မလွှမ်း–အပ်သော၊ အဝတ်မရှိ–အချည်းနှီး–သော၊သူ။ သဗ္ဗသော အပ္ပဋိစ္ဆန္နေဟိ အစေလကေဟိ ဣမေ နိဂဏ္ဌာ ဝရတရာ။ မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၅။ အပ္ပဋိစ္ဆန္နေန ဟိရိကောပီနင်္ဂေန လဇ္ဇိတဗ္ဗေန။ မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၅။ (စ) မဖုံးလွှမ်း – မထိမ်ချန်–အပ်သော။ (အာပတ်)။ ဧကံ အာပတ္တိံ အာပဇ္ဇိ သဥ္စေတနိကံ သုက္ကဝိဿဋ္ဌိံ အပ္ပဋိစ္ဆန္နံ။ ဝိ၊၄။၁၀၅။

အပ္ပဋိစ္ဆန္နကမ္မန္တ (တိ) [န+ပဋိစ္ဆန္န+ကမ္မန္တ] ဖုံး – ကွယ်–လျှို့ဝှက် – အပ်သော – ကံ – မကောင်းမှု – မရှိသော၊ မ – ဖုံး–ကွယ်–လျှို့ဝှက် – အပ်သော– ကံ – ကောင်းမှု – ရှိသော၊သူ။ အပ္ပဋိစ္ဆန္နကမ္မန္တဿ ဘိက္ခဝေ ဒွိန္နံ ဂတီနံ အညတရာ ဂတိ ပါဋိကင်္ခါ ဒေဝါ ဝါ မနုဿာ ဝါတိ။ အံ၊၁။၆၁။

အပ္ပဋိစ္ဆန္နကိလောမက (နု) [အပ္ပဋိစ္ဆန္န + ကိလောမက] မဖုံးလွှမ်း–မဖုံးအုပ်–သော– အမြှေး–အရွတ်–လင်းတင်။ (တကိုယ်လုံး၌ အရေ၏ အောက်မှ အသားကို မြှေးယှက်၍ တည်၏။) အပ္ပဋိစ္ဆန္နကိလောမကံ သကလသရီရေ စမ္မဿ ဟေဋ္ဌတော မံသံ ပရိယောနန္ဓိတွာ ဌိတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၄၉၊၃၅၂။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၄၃။ (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဋိစ္ဆန္နဌာန (နု) [အပ္ပဋိစ္ဆန္န+ဌာန] မ–ဖုံး–ကွယ်–အပ်သော–ဟင်းလင်းပွင့်–ပေါ်လွင်–ထင်ရှား–သော–အရပ်။ မုခါဒိကေ အပ္ပဋိစ္ဆန္နဌာနေ အဝဗုန္နကပဂ္ဂေ ဌိတေပိ နဝန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၇။ သာရတ္ထ၊၃။၂၄၂။ အနုဂ္ဂတမတ္တိ အပ္ပဋိစ္ဆန္နေ ဌာနေ ဧဝ ပရိယာပန္နံ။ ဝိမတိ၊၁။၃၀၇။ အပ္ပဋိစ္ဆန္နောကာသ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိစ္ဆန္နတ္တ (နု) [အပ္ပဋိစ္ဆန္န+တ္တ] (က) မ–ဖုံး – ကွယ် – အပ်သည်၏အဖြစ်၊ အကာအကွယ် မရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဣဓ အပ္ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ ဣတ္ထိပိ အနာပတ္တိံ ကရောတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၃ဂ၂။ (ခ) မလျှို့ဝှက်–မထိမ်ချန်–အပ်သည်၏ အဖြစ်။ ကေဝလံ အာပတ္တိယာ အပ္ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ မာနတ္တာရဟော ဟောတီတိ အဓိပ္ပါယော။ ဝိမတိ၊၂။၂၂၁။

အပ္ပဋိစ္ဆန္နဒုက္ခ (နု) [အပ္ပဋိစ္ဆန္န+ဒုက္ခ] မ–ဖုံး–လွှမ်း–အပ်သော – ပေါ်လွင်–ထင်ရှား–

သော–ဆင်းရဲ–ဒုက္ခ။ ဒုတ္တိံ သကမ္မကာရဏာဒိသမုဋ္ဌာနေ အာဗာဓေ အပုစ္ဆိတွာဝ ဇာနိတဗ္ဗတော ဥပက္ကမဿ စ ပါကဋဘာဝတော အပ္ပဋိစ္ဆန္နဒုက္ခံ နာမ။ (ပါကဋဒုက္ခန္တိပိ ဝုစ္စတိ)။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၆၀။

အပ္ပဋိစ္ဆန္နပရိဝါသ (ပု) [အပ္ပဋိစ္ဆန္န+ပရိဝါသ။ န+ပဋိစ္ဆန္နပရိဝါသ] ဖုံးလွှမ်းအပ်သော အာပတ်မရှိပဲ–ပေးအပ်–ကျင့်သုံးအပ်–သော ပရိဝါသ်၊ အပ္ပဋိစ္ဆန္နပရိဝါသ်။ (သာသနာသို့ ဝင်ရောက် ရဟန်းပြုလိုသော တိတ္ထိဖြစ်ဖူးသူတို့ လေးလပတ်လုံး ကျင့်သုံးရသော ပရိဝါသ်၊ တိတ္ထိယပရိဝါသ်။ သံဃာဒိသေသ် အာပတ်ကို ဖုံးလွှမ်းမိသောကြောင့် ကျင့်သုံးရသော ပရိဝါသ်ကို ပဋိစ္ဆန္နပရိဝါသ်ဟု ခေါ်ရာ ဤ တိတ္ထိယပရိဝါသ်ကား ယင်းသို့ မဟုတ်သောကြောင့် အပ္ပဋိစ္ဆန္နပရိဝါသ်ဟု ခေါ်သည်။) စတ္တာရော ပရိဝါသာ ပဋိစ္ဆန္နပရိဝါသော အပ္ပဋိစ္ဆန္နပရိဝါသော သုဒ္ဓန္တပရိဝါသော သမောဓာနပရိဝါသော။ ဝိ၊၅။၂၂၅။ (ဝိ၊၃။၉၇-၉၊၁၀၀-၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၂-၃။ ဒီ၊၂။၁၆၅။ မ၊၂။၅၄။ သံ၊၁။၂၆၀-တို့လည်း ကြည့်။) စတုဗ္ဗိဓော ပရိဝါသော အပ္ပဋိစ္ဆန္နပရိဝါသော ပဋိစ္ဆန္နပရိဝါသော သုဒ္ဓန္တပရိဝါသော သမောဓာနပရိဝါသောတိ။ တေသု.... ဧဝံ မဟာခန္ဓကေ ဝုတ္တော တိတ္ထိယပရိဝါသော အပ္ပဋိစ္ဆန္နပရိဝါသော နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆။ တဿ စတ္တာရော မာသေ .... အယံ တိတ္ထိယပရိဝါသော နာမ၊ အပ္ပဋိစ္ဆန္နပရိဝါသောတိပိ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၂။

အပ္ပဋိစ္ဆန္နဘာဝ (ပု) [အပ္ပဋိစ္ဆန္န+ဘာဝ](က) မ–ဖုံး–ကွယ်–အပ်သည်၏အဖြစ်၊ အကာအကွယ်မရှိသော အဖြစ်။ အပိဟိတကဝါဋဿာတိ ဂုမိနာ အပ္ပဋိစ္ဆန္နဘာဝံ ဒဿေတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၇၉။ (ခ) မလျှို့ဝှက်–မထိမ်ချန်–အပ်သည်၏အဖြစ်။ အဇာနနအဿရဏဝေမတိကပဋိစ္ဆန္နာနံ အပ္ပဋိစ္ဆန္နဘာဝံ ဒဿေတုံ တထေဝ ပါဠိ ဌပိတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၄။ ပရိဝါသဒါနံ နတ္ထိ ဘိက္ခုကာလေ အပ္ပဋိစ္ဆန္နဘာဝတော။ ဝိမတိ၊၁။၁၅၉။

အပ္ပဋိစ္ဆန္နမန္တ (တိ) [အပ္ပဋိစ္ဆန္န+မန္တ] မဖုံးလွှမ်းအပ်–မလျှို့ဝှက်အပ်–သော အတိုင်အပင်ရှိသော၊ သူ။ အနိဂုယှမန္တ-ကြည့်။

အပ္ပဋိစ္ဆန္နမာနတ္တ (နံ) [အပ္ပဋိစ္ဆန္န+မာနတ္တ] အပ္ပဋိစ္ဆန္နမာနတ်။ (သံဃာဒိသေသ်အာပတ်သင့်ပြီး ရက်အားဖြင့် မဖုံးလွှမ်းသော ရဟန်းအား ပရိဝါသ် မပေးတော့ပဲ ပေးအပ်သော မာနတ်။) စတ္တာရော မာနတ္တာ ပဋိစ္ဆန္နမာနတ္တံ အပ္ပဋိစ္ဆန္နမာနတ္တံ ပက္ခမာနတ္တံ သမောဓာနမာနတ္တံ။ ဝိ၊၅။၂၂၅။ အပ္ပဋိစ္ဆန္နမာနတ္တံ နာမ ယံ အပ္ပဋိစ္ဆန္နာယ အာပတ္တိယာ ပရိဝါသံ အဒတွာ ကေဝလံ အာပတ္တိံ အာပန္နဘာဝေနေဝ မာနတ္တာရဟဿ မာနတ္တံ ဒိယျတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆။ (အပ္ပဋိစ္ဆန္နမာနတ်ကို ဝိ၊၄။၁၀၄-တွင်ကြည့်။)

အပ္ပဋိစ္ဆန္နာစာရ (တိ) [အပ္ပဋိစ္ဆန္န+အာစာရ] မဖုံးကွယ်–မလျှို့ဝှက်–အပ်–ကောင်း–သော အကျင့်ရှိသော၊ သူ။ ဥပပရိက္ခိတာစာရော။ အဋ္ဌကထာသု ပန "အပ္ပဋိစ္ဆန္နာစာရော"တိ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၅။ အပ္ပဋိစ္ဆန္နာစာရောတိ အပ္ပဋိစ္ဆာဒေတဗ္ဗသုန္ဒရာစာရော။ ဝိမတိ၊၂။၂၁၀။ အဝေက္ခိတာစာရ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိစ္ဆန္နာပတ္တိ (ထီ) [အပ္ပဋိစ္ဆန္န+အာပတ္တိ] မဖုံးကွယ်–မလျှို့ဝှက်–မထိမ်ချန်–အပ်သော အာပတ်။ အပ္ပဋိစ္ဆန္နာပတ္တိံ ပဋိစ္ဆန္နာပတ္တိယာ သမောဓာနေတွာပိ ဒါတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄။

အပ္ပဋိစ္ဆန္နောကာသ (ပု) [အပ္ပဋိစ္ဆန္န+ဩကာသ] မဖုံး-မကွယ်-အပ်သောအရပ်။ အပ္ပဋိစ္ဆန္နောကာသေ စေ၊ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂ဂ၁။ အပ္ပဋိစ္ဆန္နဋ္ဌာန-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိစ္ဆာဒန (န) [န+ပဋိစ္ဆာဒန] (က) မဖုံးလွှမ်း-မကာကွယ်-ခြင်း။ ဟိရိကောပီနဂ်ံ ပန နိဿာယ ရာဂါဒိနံ ဥပ္ပဇ္ဇနတော....တဿ အပဋိစ္ဆာဒနေန။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၆။ (ခ) မလျှို့ဝှက်-မထိမ်ချန်-ခြင်း။ အပ္ပဋိစ္ဆာဒနေန စေ ဆိန္နာ ဟောတိ။ ဝဇိရ။၃၃၂။

အပ္ပဋိစ္ဆာဒနဘာဝ (ပု) [အပ္ပဋိစ္ဆာဒန+ဘာဝ] မဖုံးကွယ်တတ်သည်၏အဖြစ်။ တတ္ထ ဟိ ပါပံ ကရောန္တော လဇ္ဇတိတိ ဂရဟာယ အပ္ပဋိစ္ဆာဒနဘာဝေါ စတုတ္တော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃-၌ အပ္ပဋိစ္ဆန္နဘာဝေါ-ဟု ရှိသည်။)

အပ္ပဋိစ္ဆာဒေတဗ္ဗ (တိ) [န + ပဋိစ္ဆာဒေတဗ္ဗ] မဖုံးကွယ်-မလျှို့ဝှက်-အပ်-ကောင်း-သော။ အပ္ပဋိစ္ဆန္နာစာရ ကြည့်။

အပ္ပဋိစ္ဆာဒေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိစ္ဆာဒေတွာ] (က) မဖုံး-မဖိ-မူ၍၊ မဖုံးလွှမ်း-မဖုံးကွယ်-မူ၍။ ယထာဌာနေ ဌိတံယေဝ အပ္ပဋိစ္ဆာဒေတွာ ထေယျစိတ္တော ပါဒေန အက္ကမိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၂။ တတ္ထ တတ္ထ ဥစ္စာရပဿာဝံ ကတွာ အပ္ပဋိစ္ဆာဒေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၃။ (ခ) မဖုံး-မအုပ်-မူ၍။ စီဝရေန ဝါ ကေနစိ ဝါ အပ္ပဋိစ္ဆာဒေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ဂ၇။ (ဝဇိရ။၅၂၉-လည်း ကြည့်။) (ဂ) မဖုံးဝှက်-မထိမ်ချန်-မူ၍။ အာပတ္တိံယော အာပဇ္ဇိတွာ အပ္ပဋိစ္ဆာဒေတွာ ဝိဗ္ဘမတိ။ ဝိ၊၄။၁၂၉။ (ဃ) မဖုံးလွှမ်း-မကာကွယ်-မူ၍။ တေ ပန တံ အပ္ပဋိစ္ဆာဒေတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၅။

အပ္ပဋိစ္ဆာဒေန္တ (တိ) [န+ပဋိစ္ဆာဒေန္တ] (က) မဖုံးဝှက်-မထိမ်ချန်-သော၊သူ။ အန္တရာပတ္တိံ အာပဇ္ဇိတွာ အပ္ပဋိစ္ဆာဒေန္တဿ ဣမိနာ နယေန .... ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၃၇၂။ (ခ) မဖုံးလွှမ်း-မအုပ်-မမိုး-သော။ သဋ္ဌိစ္စ ဂိဝံ, မဏိဗန္ဓနဋ္ဌ အပ္ပဋိစ္ဆာဒေန္တဿ အာပတ္တိ။ ဝိမတိ၊၂။၆၁။

အပ္ပဋိစ္ဆိတတ္တ (န) [န+ပဋိစ္ဆိတတ္တ] မယူအပ်-လက်မခံအပ်-သည်၏ အဖြစ်။ ရူပ္ပပန္တကော ပန အတ္တနော ဘိက္ခာယ အပ္ပဋိစ္ဆိတတ္တာ ဧဝ န ဂတော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။

အပ္ပဋိစ္ဆိတပဟေဏက (န) [အပ္ပဋိစ္ဆိတ+ပဟေဏက] မယူအပ်-လက်မခံအပ်-သော-လက်ဆောင်-ပဏ္ဏာ။ အပ္ပဋိစ္ဆိတပဟေဏကံ ဝိယ ပဋိဝါတံ ခိတ္တရဇောမဋ္ဌိ ဝိယ စ တေသော-ဝေသ ကောဓော မတ္တကေ ပတိဿတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၆၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂ဂ၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။ ဣတိ-ဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၄၀။ အပ္ပဋိစ္ဆိတပဟေဏကံ ဝိယာ-တိ အသမ္ပဋိစ္ဆိတပဏ္ဏာကာရံ ဝိယ။ အံ၊ဋီ၊ ၁။ဂ၅။ တသ္မာ တဝ ကိရိယာ အပ္ပဋိစ္ဆိ-တပဟေဏကံ ဝိယ န ကိဉ္စိ အတ္ထံ သာဓေ-တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄ဂ။

အပ္ပဋိဇဂ္ဂန (န) [န+ပဋိဇဂ္ဂန] မစောင့်ရှောက်-မပြုစု-မကျွေးမွေး-ခြင်း၊မဆည်းကပ်-မစောင့်ရှောက်-မလုပ်ကျွေး-ခြင်း။ ဓမ္မိ-ကသမဏဗြာဟ္မဏေပိ ဂိလာနာဂိလာနေပိ စီဝရာဒီနိ ဒတွာ အပ္ပဋိဇဂ္ဂနေန န ပယိရုပါ-သိဿံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁ဂ၀။

အပ္ပဋိဇဂ္ဂနတာ (ထီ) [န+ပဋိဇဂ္ဂနတာ] မစောင့်ရှောက်-မသုတ်သင်-မရှင်းလင်း-အပ်-ရ-သည်၏အဖြစ်။ အပ္ပဋိဇဂ္ဂနတာ ဒုတိ-ယော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃ (ဒွေဘော်မှ)။

အပ္ပဋိဇဂ္ဂန္တ (တိ) [န+ပဋိဇဂ္ဂန္တ] မစောင့်ရှောက်–မသုတ်သင်–မရှင်းလင်း–သော၊ သူ။ အန္တမသော အတ္တနော သေနာသနမတ္တမ္ပိ အပ္ပဋိဇဂ္ဂန္တံ ဉဇ္ဈာယန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၁၆။ သာရတ္ထ၊၂။၂၀၇။

အပ္ပဋိဇဂ္ဂိတ (တိ) [န+ပဋိဇဂ္ဂိတ] မစောင့်ရှောက်–မသုတ်သင်–မရှင်းလင်း–အပ်သော။ အသမ္မဋ္ဌံ ပရိဝေဏံ ဝါ အပ္ပဋိဇဂ္ဂိတံ သေနာသနံ ဝါ အသောဓိတံ မဥ္စပီဌံ ဝါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၃။ အာသနသာလံ အပ္ပဋိဇဂ္ဂိတံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၁။

အပ္ပဋိဇဂ္ဂိတ္ဝာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိဇဂ္ဂိတ္ဝာ] (က) မစောင့်ရှောက်–မလုပ်ကျွေး–မပြုစု–မူ၍။ အမေ့ ဇိဏ္ဏေ ပဋိဇဂ္ဂိတဗ္ဗကာလေ အပ္ပဋိဇဂ္ဂိတ္ဝာ ပပါတေ သိလံ ပဝဋ္ဋေန္တော ဝိယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၉၁။ (ခ) မစောင့်ရှောက်–မပြုပြင်–မဆင်ယင်–မူ၍။ ယံ ဒန္တကဋ္ဌမုခဓောဝနသီသမက္ခနနှာနနိဝါသနပါရုပနာဒိဟိ အပ္ပဋိဇဂ္ဂိတ္ဝာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၀၉။

အပ္ပဋိဇဂ္ဂိယ (တိ) [န+ပဋိဇဂ္ဂိယ] မစောင့်ရှောက်–မကြည့်ရှု–မပြုစု–မလုပ်ကျွေး–အပ်–နိုင်–သော၊ စောင့်ရှောက်–ကြည့်ရှု–ပြုစု–လုပ်ကျွေး–၍ မရသော၊ သူ။ သော အပ္ပဋိဇဂ္ဂိယော အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၃။

အပ္ပဋိဇဂ္ဂိယမာန (တိ) [န+ပဋိဇဂ္ဂိယမာန] မစောင့်ရှောက်–မကြည့်ရှု–မပြုစု–မလုပ်ကျွေး–အပ်သော၊သူ။ အမ္မေသု ဂုမ္ဗ မတေသု အပရိဏာယကာ ဟုတ္ဝာ အပ္ပဋိဇဂ္ဂိယမာနာ သုဿိတ္ဝာ မရိဿန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၁၆။

အပ္ပဋိဇာနန (န) [န+ပဋိဇာနန] ဝန်မခံခြင်း။ ရူပဓမ္မာနံ အတ္တိဘာဝဿေဝ အပ္ပဋိဇာနနတော။ မ၊ဋီ၊၃။၃၆၂။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၁၄။

အပ္ပဋိဇာနန္တ (တိ) [န+ပဋိဇာနန္တ] ဝန်မခံသော၊သူ။ အပိ စ ဇဝံ မေ သုတန္တိ အတ္တနာ ဥပ္ပါဒိတဘာဝံ အပ္ပဋိဇာနန္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၈၈။ မေထုနဓမ္မပဋိသေဝနံ အပ္ပဋိဇာနန္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၆။ ဘိက္ခုဘာဝံ အပ္ပဋိဇာနန္တော။ သာရတ္ထ၊၂။၃၅၁။ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၅-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဋိဇာနမာန (တိ) [န+ပဋိဇာနမာန] ဝန်မခံသော၊သူ။ ဘိက္ခု နိသဇ္ဇံ ပဋိဇာနမာနေဿဝ တိဏ္ဏံ ဓမ္မာနံ အညတရေန ကာရေတဗ္ဗော၊ န အပ္ပဋိဇာနမာနဿတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၅။ အလဇ္ဇိပိ အပ္ပဋိဇာနမာနော အာပတ္တိယာ န ကာရေတဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊၂။၃၈၀။ ဝိမတိ၊၁။၃၀၆။

အပ္ပဋိညာ (ထီ) [န+ပဋိညာ] ဝန်မခံခြင်း။ ပဋိညာယ ကရဏီယံ ကမ္မံ အပ္ပဋိညာယ ကရောတိ။ ဝိ၊၃။၄၄၈။ ကထံ ဟိ နာမ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ ဘိက္ခူ အပ္ပဋိညာယ ဘိက္ခူနံ ကမ္မာနိ ကရိဿန္တိ။ ဝိ၊၄။၂၀၂။ ကိံ ပန ဘဂဝတာ မေတ္တိယာ ဘိက္ခုနီ...အပ္ပဋိညာယ နာသိတာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၈။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဋိနာဒ (ပု) [န+ပဋိနာဒ] တုံ့ပြန်သည့်–ကြုံးဝါး–ကြွေးကြော်–သံမရှိသော၊ မတုံ့ပြန်နိုင်သော–ကြုံးဝါး–ကြွေးကြော်–သံ၊ ပြိုင်ဖက်ကင်းသော–အတူမဲ့–ကြုံးဝါး–ကြွေးကြော်–သံ။ အယံ နာဒေါ အပ္ပဋိနာဒေါ နာမ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၃။ သီဟနာဒ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၀) လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိနိဝတ္တိ (ထီ) [န+ပဋိနိဝတ္တိ] တဖန်ပြန်–မဆုတ်–မနစ်–ခြင်း။ အနေဝတ္တန-ကြည့်။

အပ္ပဋိနိဿဂ္ဂ (ပု) [န+ပဋိနိဿဂ္ဂ] မစွန့်ခြင်း၊ မိမိ၏မှားသောအယူကိုမစွန့်ခြင်း။ ဥက္ခိတ္တော နာမ အာပတ္တိယာ အဒဿနေ ဝါ အပ္ပဋိကမ္မေ ဝါ အပ္ပဋိနိဿဂ္ဂေ ဝါ ဥက္ခိတ္တော။ ဝိ၊ ၂။၂ဂ၂။ ပါပိကာယ ဒိဋ္ဌိယာ အပ္ပဋိနိဿဂ္ဂေ။ ဝိ၊၃။၁၆၂။ ဝိဝါဒဋ္ဌာနံ ယုဂဂ္ဂါဟော အပ္ပဋိနိဿဂ္ဂေါ။ အဘိ၊ဝိ။၃၇၂။ အဘိ၊ပု။၁၂၁။ အပ္ပဋိနိဿဂ္ဂေါတိ အတ္တနာ ဂဟိတဿ အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၄။ တဿပိ အပ္ပဋိနိဿဂ္ဂေ ကမ္မံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိမတိ၊၂။၂၁၅။

အပ္ပဋိနိဿဂ္ဂမန္တိ(တိ) [န+ပဋိနိဿဂ္ဂ+မန္တ+ဏီ] စွန့်ခြင်း၌ တိုင်ပင်လေ့မရှိသော၊သူ။ ("အမိကရုဏ်းသည် မှန်သော်ယူအံ့၊ မမှန်သော်စွန့်အံ့" ဟု တိုင်ပင်လေ့မရှိသောသူ၊ "ငါတို့စကားသာလျှင်မှန်သည်၊ အခြားသူတို့စကား ကား အချည်းနှီး" ဟု အစွဲအလမ်း ကြီးလျက် မိမိအယူကို စွန့်နိုင်ခဲသောသူ။) တေ အသညတ္တိဗလာ အနိဇ္ဈတ္တိဗလာ အပ္ပဋိနိဿဂ္ဂမန္တိနော.... ဝေါဟရန္တိ။ အံ၊၁။၇၅။ အပ္ပဋိနိဿဂ္ဂမန္တိနောတိ.... ဣမေ ပန န တထာ မန္တေန္တိတိ....။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅ဝ။

အပ္ပဋိနိဿဂ္ဂလက္ခဏ (တိ) [အပ္ပဋိနိဿဂ္ဂ+လက္ခဏ] မစွန့်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ ဝေရအပ္ပဋိနိဿဂ္ဂလက္ခဏေန ဥပနာဟေန စ သမန္နာဂတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၊၂၁၇။

အပ္ပဋိနိဿဂ္ဂါပတ္တိ (ထီ) [အပ္ပဋိနိဿဂ္ဂ+အာပတ္တိ]မစွန့်ခြင်းကြောင့် သင့်သော အာပတ်။ ပါပိကာယ ဒိဋ္ဌိယာ အပ္ပဋိနိဿဂ္ဂါပတ္တိံ ကမ္မေန အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆ဂ။

အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိနိဿဇ္ဇ] မစွန့်မူ၍၊ သည်းမခံစေမူ၍၊ မတောင်းပန်မူ၍၊ အပြစ်ကို မပြောကြားမူ၍။ အာယသ္မာ မံ ဘန္တေ သာရိပုတ္တော အာသဇ္ဇ အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇ စာရိကံ ပက္ကန္တော။ အံ၊၃။၁ဂဝ။ အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇာတိ အက္ခမာပေတွာ အစ္စယံ အဒေသေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၂။ သော ဣမံ အညတရံ သဗြဟ္မစာရိံ အာသဇ္ဇ အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇ စာရိကံ ပက္ကမေယျ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၁။

အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇတိ (ကြိ) [န+ပဋိ+နိ+သဇ+အ+တိ] မစွန့်။ သော တံ ဒိဋ္ဌိံ အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇတိ။ ဝိမတိ၊၂။၂၁၅။

အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇန (န) [န+ပဋိနိဿဇ္ဇန] မစွန့်ခြင်း။ ဘေဒါယ ပရက္ကမနံ.... အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇနံ။ ကင်္ခါ။၁၄၂။ သာရတ္ထ၊၂။၃၆၂။ ဝိမတိ၊၁။ ၂၉၇။ ဓမ္မကမ္မတာ,.... အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇနံ။ ကင်္ခါ။ ၂၄၉။ သာရတ္ထ၊၃။ဂဂ။ ဝိမတိ၊၂။၄ဂ။

အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇနပစ္စယ (ပု) [အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇန+ပစ္စယ] (၁) မစွန့်ခြင်းဟူသောအကြောင်း။ ပါပိကာယ ဒိဋ္ဌိယာ အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇနပစ္စယာ ဒုက္ကဋံ။ ဝိမတိ၊၂။၂၁၅။ (တိ) (၂) မစွန့်ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော။ လဒ္ဓိယာ အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇနပစ္စယာယ ဒုက္ကဋာပတ္တိယာပိ။ ဝိမတိ၊၂။၄ဂ။

အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇနရသ (တိ) [အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇန+ရသ] မစွန့်ခြင်းရသ (ကိစ္စ) ရှိသော။ (ဥပနာဟော) ဝေရအပ္ပဋိနိဿဇ္ဇနရသော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁ဝ။ အယံ ဥပနန္ဓနလက္ခဏော ဝေရံ အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇနရသော ဥပနာဟောတိ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၃။

အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇန္တ (တိ) [န+ပဋိနိဿဇ္ဇန္တ။ ထိဋ္ဌ အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇန္တိ] မစွန့်သော၊သူ။ အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇန္တော ဝ နာသေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၇။ ဝေမိ အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇန္တော ပုန ဥ တ္တိစတုတ္ထေန ကမ္မေန ယာဝတတိယံ သမနုဘာသိတဗ္ဗော။ ကင်္ခါ။၂၄၉။ ဥက္ခိတ္တာနုဝတ္တိကာယ ဘိက္ခုနိယာ ယာဝတတိယံ သမနုဘာသနာယ အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇန္တိယာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၃။

အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိနိဿဇ္ဇိတွာ] မစွန့်မူ၍။ တံ ဒိဋ္ဌိံ အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇိတွာ။ ဒီ၊၃။ ၁၀။ မ၊၁။၁၀၂။ သံ၊၂။၅၀၉။

အပ္ပဋိနိဿဋ္ဌ (တိ) [န+ပဋိနိဿဋ္ဌ] (၁) မစွန့်အပ်သော။ ဒိဋ္ဌိပုရေက္ခာရော အပ္ပဋိနိဿဋ္ဌော။ မဟာနိ။၅၆။ (၂) မစွန့်သော၊သူ။ တံ ဒိဋ္ဌိံ အပ္ပဋိနိဿဋ္ဌေန သဒ္ဓိံ။ ဝိ၊၂။ ၁၇၀။ ပဋိနိဿဇ္ဇတီတိ ပဋိနိဿဋ္ဌော၊ န ပဋိနိဿဋ္ဌော အပ္ပဋိနိဿဋ္ဌော၊ ဘိက္ခုဿေတံ အဓိဝစနံ။ ပါတိမောက္ခပဒတ္ထအနုဝဏ္ဏနာ။ ၂၆၉။

အပ္ပဋိနိဿဋ္ဌတဏှ (တိ) [အပ္ပဋိနိဿဋ္ဌ+တဏှာ] မစွန့်အပ်သော တဏှာရှိသော၊ တဏှာကို မစွန့်သေးသော၊သူ။ အဝီတတဏှာ.... အပ္ပဋိနိဿဋ္ဌတဏှာ။ မဟာနိ။၃၇။ နိဿရဏပ္ပဟာနာဘာဝေန ဘဝေ ပတိဋ္ဌိတံ အနုသယကိလေသံ အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇိတွာ ဌိတတ္တာ အပ္ပဋိနိဿဋ္ဌတဏှာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၇။

အပ္ပဋိနိဿဋ္ဌတ္တ (န) [န + ပဋိနိဿဋ္ဌတ္တ] မစွန့်အပ်သည်၏ အဖြစ်။ ဒိဋ္ဌိပုရေက္ခာရဿ အပ္ပဋိနိဿဋ္ဌတ္တာ။ မဟာနိ။၅၆။

အပ္ပဋိနိဿဋ္ဌပါပဓမ္မ (တိ) [အပ္ပဋိနိဿဋ္ဌ+ပါပဓမ္မ] မစွန့်အပ်သော – ဆိုး – ယုတ် – သော တရား – တရားဆိုး – တရားယုတ် – ရှိသော။ ဣတော ပုဗ္ဗေ အပ္ပဋိနိဿဋ္ဌပါပဓမ္မာနံ ဝေဒါနံ ဂတမတ္တေန ဝေဒဂူ နာမ ဟုတွာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၃၆။

အပ္ပဋိပက္ခ (တိ) [န+ပဋိပက္ခ] ဆန့်ကျင်ဖက် မဟုတ်သော။ အကုသလံ ကိဉ္စိ ပါပံ န စ ရုနာတိ ဧဝ အပ္ပဋိပက္ခတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၁၀၃။

အပ္ပဋိပက္ခတာ (ထီ) [အပ္ပဋိပက္ခ + တာ] ဆန့်ကျင်ဖက် မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ န စ တေသံ အညမညပဋိဗာဟကတ္တံ အတ္ထိ အပ္ပဋိပက္ခတ္တာ၊ အပ္ပဋိပက္ခတာ စ သမာနဖလတ္တာ အနုဗလပ္ပဒါနတော စ။ မူလဋီ၊၁။၁၆၄။

အပ္ပဋိပက္ခတ္တ (န) [အပ္ပဋိပက္ခ+တ္တ] ဆန့်ကျင်ဖက်မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ သဃံ ကဏှဓမ္မာနံ အပ္ပဋိပက္ခတ္တာ သဘာဝပရိသုဒ္ဓါနံ ပသာဒပဟဒယဝတ္ထုနိဿယာနံ ဝသေန ပဏ္ဍရသဘာဝံ ဧာတံ။ မူလဋီ၊၁။၁၂၅။ အပ္ပဋိပက္ခတာ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိပက္ခဘာဝ (ပု) [အပ္ပဋိပက္ခ+ဘာဝ] ဆန့်ကျင်ဖက် မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ နှာနဿ ပါပဟေတူနံ အပ္ပဋိပက္ခဘာဝတော။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၆၉။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၁၂။ ဝိပရီတသညံ န ဥဂ္ဃါဋ္ဋေတိ နာပနေတိ အပ္ပဋိပက္ခဘာဝတော, အနနုရူပြဟာနတော ဝါ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၀၄။ မ၊ဋီ၊ ၁။၃၅၁-၂။

အပ္ပဋိပဇ္ဇန (န) [န + ပဋိပဇ္ဇန] မပြု – မကျင့် – မသိ – ခြင်း။ ယထာနုသိဋ္ဌံ အပ္ပဋိပဇ္ဇနတော ပဒက္ခိဏေန အနုသာသနိံ န ဂဏှာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၉၇။ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပန အပ္ပဋိပဇ္ဇနတော အပဂတာ ဧဝ ဣမသ္မာ ဓမ္မဝိနယာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၂၅။ ကမ္မဋ္ဌာနဿ ကောဝါရံ ဝီထိယာ အပ္ပဋိပဇ္ဇနံ ခလနံ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၆၉။ အံ၊ဋီ၊၃။၉။ မောနမဂ္ဂဿ အပ္ပဋိပဇ္ဇနတော။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၂၆။

အပ္ပဋိပဇ္ဇနနိမိတ္တတာ (ထီ) [အပ္ပဋိပဇ္ဇန + နိမိတ္တ+တာ] မကျင့်ခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်။ ဝိစိကိစ္ဆာ ဟိ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ အပ္ပဋိပဇ္ဇနနိမိတ္တတာမုခေန မိစ္ဆာပဋိပတ္တိမေဝ ပရိဗြူဟေတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၃၃။ အပ္ပဋိပတ္တိနိမိတ္တတာ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိပဇ္ဇနနိမိတ္တတာမုခ (န) [အပ္ပဋိပဇ္ဇနနိမိတ္တတာ+မုခ] မကျင့်ခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ် – ဟူသော အဦး – ကို အဦးပြုခြင်း – ကို ပဓာနပြုခြင်း။ အပ္ပဋိပဇ္ဇနနိမိတ္တတာ-ကြည့်။

အပ္ပဋိပဇ္ဇနိယ (တိ) [န+ပဋိပဇ္ဇနိယ] မကျင့်အပ်သော။ န ပဋိပတ္တိက္ကမေဝ အကုသလာနံ အပ္ပဋိပဇ္ဇနိယတော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၀၇။ အပ္ပဋိပဇ္ဇနိယတောတိ သမ္မာပဋိပတ္တိဝသေန န ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၆၃။

အပ္ပဋိပဇ္ဇန္တ (တိ) [န+ပဋိပဇ္ဇန္တ] မကျင့်သော၊သူ။ အပ္ပဋိပဇ္ဇန္တာ ဝါမဂ္ဂါဟိနော နာမ ဇာတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၁။ အပ္ပဋိပဇ္ဇန္တော ကုတော သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈိဿတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။ ပေါဋ္ဌိလံ နာမ ဘိက္ခုံ သမ္မာ အပ္ပဋိပဇ္ဇန္တံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉၂။

အပ္ပဋိပဇ္ဇမာန (တိ) [န+ပဋိပဇ္ဇမာန] မကျင့်သော၊သူ။ ဟီနဝီရိယေ အပ္ပဋိပဇ္ဇမာနေ ဓမ္မဒေသနာယ။ စူဠနိ၊၉၄။ အပ္ပဋိပဇ္ဇမာနေတိ ပဋိပတ္တိယာ န ပဋိပဇ္ဇမာနေ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၂၆။ အတ္တနော ဝိသယေ အပ္ပဋိပဇ္ဇမာနော ဝိသေသံ နာဓိဂစ္ဆတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၉။ ယာဒာဝတော အပ္ပဋိပဇ္ဇမာနော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆၅။ မ၊ဋီ၊၃။၁၁၂၊၂၃၄။

အပ္ပဋိပဇ္ဇမာနတာ (ထိ) [အပ္ပဋိပဇ္ဇမာန+တာ] မကျင့်သူ၏အဖြစ်။ အပ္ပဋိပဇ္ဇမာနတာဝိဘာဝနေန ဝါ ဂုဏပရိဓံသနေန ဝါ ဂရဟန္တိ နိန္ဒန္တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၀။

အပ္ပဋိပဇ္ဇိတုကာမ (တိ) [န+ပဋိပဇ္ဇိတုကာမ] ကျင့်ခြင်းငှါအလိုမရှိသော၊သူ။ သမ္မာ အပ္ပဋိပဇ္ဇိတုကာမေဝ သမ္မာပဋိပန္နံ ဝိယ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၃။

အပ္ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗ] (၁) မသွားမှု၍။ မဂ္ဂုကန္တာရေ ဒိဝါ ဥဏှာဘယေန မဂ္ဂံ အပ္ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာ ရတ္တိံ နက္ခတ္တသညာယ မဂ္ဂံ ပဋိပဇ္ဇိံ သု။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၁၂။ အာဝုသော ဒေဝဒတ္တေန အာစိက္ခိတမဂ္ဂံ အပ္ပဋိပဇ္ဇိတွာ အညေန မဂ္ဂေန ပါဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၇၂။ (၂) မပြု–မကျင့်–မူ၍။ ဓံ အပ္ပဋိပဇ္ဇိတွာ ယထာ "စက္ခု သဿတံ အသဿတ"န္တိ ဝုတ္တေ "အသဿတ"န္တိ ဇာနံသေန ဝတ္တဗ္ဗံ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၇။ တံ ဥဘယံ အဘိနိဝေဇ္ဇေတွာ အပ္ပဋိပဇ္ဇိတွာ အကတွာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၅၇။

အပ္ပဋိပတ္တိ (ထိ) [န+ပဋိပတ္တိ] (၁) မပြု–မကျင့်–ခြင်း။ ဇောနော တေသံ တဒညပုညေသု စ အပ္ပဋိပတ္တိယာ, အပုညေသု စ ပဋိပတ္တိယာ ကာရဏံ ဒဿိတံ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၈၄။ ယထာနုသိဋ္ဌံ အပ္ပဋိပတ္တိယာ စ ဝိမနော ဝိကာရိဘူတစိတ္တော ဟောတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၀။ (၂) မသိခြင်း။ အပ္ပဋိပတ္တိ-မိစ္ဆာပဋိပတ္တိ-ကြည့်။

အပ္ပဋိပတ္တိနိမိတ္တတာ (ထိ) [အပ္ပဋိပတ္တိ+နိမိတ္တ+တာ] မကျင့်ခြင်း၏ အကြောင်း၏အဖြစ်။ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ အပ္ပဋိပတ္တိနိမိတ္တတာမုခေန ဝိစိကိစ္ဆာ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိမေဝ ပရိဗြူဟေတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၆၁။ အပ္ပဋိပဇ္ဇနနိမိတ္တတာ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိပတ္တိနိမိတ္တတာမုခ (န) [အပ္ပဋိပတ္တိနိမိတ္တတာ + မုခ] မကျင့်ခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်–ဟူသော အဦး–ကို အဦးပြုခြင်း–ကို ပဓာနပြုခြင်း။ အပ္ပဋိပတ္တိနိမိတ္တတာ-ကြည့်။

အပ္ပဋိပတ္တိနိမိတ္တတ္တ (န) [အပ္ပဋိပတ္တိ+နိမိတ္တ+တ္တ] မကျင့်ခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်။ နာရောဟတိ အပ္ပဋိပတ္တိနိမိတ္တတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၇၀။

အပ္ပဋိပတ္တိဘာဝ (ပု) [န+ပဋိပတ္တိ+ဘာဝ] မကျင့်ခြင်း – မသိခြင်း–၏ အဖြစ်။ ဝိစိ-

ကိစ္စာ ဝတ္တုတ္တြယာယ သိက္ခာယ စ ဂုဏောသု အနဓိမုစ္စနအသမ္ပာဒနဝသေန အပ္ပဋိပတ္တိဘာဝတော။ မ၊ဋီ၊၂။၅၃။

အပ္ပဋိပတ္တိမိစ္ဆာပဋိပတ္တိ (ထီ) [အပ္ပဋိပတ္တိ+မိစ္ဆာပဋိပတ္တိ] မသိခြင်း, ဖောက်ပြန် မှားယွင်းစွာသိခြင်း။ (အဝိဇ္ဇာ) အပ္ပဋိပတ္တိမိစ္ဆာပဋိပတ္တိတော ဒုဝိဓာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၆၀။ ဒုက္ခာဒီသု အညာဏဝသေန အပ္ပဋိပတ္တိ၊ အသုဘာဒီသု သုဘာဒိဝိပလ္လာသဝသေန မိစ္ဆာပဋိပတ္တိ။ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တဝသေန ဝါ အပ္ပဋိပတ္တိ၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တဝသေန မိစ္ဆာပဋိပတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၅၄။

အပ္ပဋိပတ္တိမိစ္ဆာပဋိပတ္တိဘာဝ (ပု) [အပ္ပဋိပတ္တိမိစ္ဆာပဋိပတ္တိ+ဘာဝ] မသိခြင်း, ဖောက်ပြန် မှားယွင်းစွာ သိခြင်း၏ အဖြစ်။ အဝိဇ္ဇာ အပဋိပတ္တိမိစ္ဆာပဋိပတ္တိဘာဝေန သတ္တေ အဘိဘဝတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၁၈ (အပ္ပဋိ-)။

အပ္ပဋိပတ္တိဟေတု (ပု) [အပ္ပဋိပတ္တိ+ဟေတု] မကျင့်ခြင်း၏ အကြောင်း။ အပ္ပဋိပတ္တိဟေတုဘူတာယ ဝိစိကိစ္ဆာယ သတိ န ကဒါစိ စိတ္တံ ပုရိသဿ ဝသေ ဝတ္တတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၄၀၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၃၁။

အပ္ပဋိပတ္တိဟေတုဘာဝ (ပု) [အပ္ပဋိပတ္တိဟေတု+ဘာဝ] မကျင့်ခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်။ ဒွေဓာပထသမာ ဟောတိ အပ္ပဋိပတ္တိဟေတုဘာဝတော။ မ၊ဋီ၊၂။၁၀၇။

အပ္ပဋိပန္န (တိ) [န+ပဋိပန္န] (၁) မကျင့်သော၊သူ။ အယံ ဘိက္ခု ကာရကော, နော အကာရကော၊ ပဋိပန္နော, နော အပ္ပဋိပန္နော။ မ္ဘ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၆။ (၂) မသိသော၊သူ။ အရိယဓမ္မဿ အဒဿာဝိနော အပ္ပဋိပန္နာ မိစ္ဆာပဋိပန္နာ စ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၂၅။

အပ္ပဋိပန္နက (တိ) [န+ပဋိပန္နက] မကျင့်သော၊သူ။ အပ္ပဋိပန္နကောသု ပန အတ္တမနတာကာရဏဿ အဘာဝေနေတံ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၉။ အယံ ပုဂ္ဂလော အပ္ပဋိပန္နကော အနာရာဓကော။ ၎င်း။၁၉၂။

အပ္ပဋိပီဠန (နပုံ) [န+ပဋိပီဠန] မနှိပ်စက်ခြင်း။ တိဝိဓာ ဝိသောဓနာ အနာပဇ္ဇနံ အာပန္နဝုဋ္ဌာနံ ကိလေသေဟိ စ အပ္ပဋိပီဠနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။ အပ္ပဋိပီဠနန္တိ ကောဓော.... ပမာဒေါတိ ဧဝမာဒီဟိ ပါပဓမ္မေဟိ အပ္ပဋိပီဠနံ၊ တေသံ အနုပ္ပါဒနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၉၈။ ကိလေသေဟိ အပ္ပဋိပီဠနေန စ ဝိသောဓေတွာ။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၇၀။

အပ္ပဋိပုဂ္ဂလ (ပု) [န+ပဋိပုဂ္ဂလ] (၁) တူသော ပုဂ္ဂိုလ်–မရှိ–ကင်း–မဲ့–သော၊ သူ။ (က) သီလ စသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် တူသောပုဂ္ဂိုလ် မရှိသော၊ "ငါဘုရား"ဟု ဝန်ခံနိုင်စွမ်းသော အခြား တစုံတယောက်သောသူ မရှိသော၊ သူ။ ယတ္ထ တောဒိသော သတ္ထာ၊ လောကေ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော။ ဒီ၊၂။၁၂၉။ သံ၊၁။၁၆၀။ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလောတိ ပဋိဘာဂပုဂ္ဂလဝိရဟိတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၆။ အပ္ပဋိဘာဂေါ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော။ အံ၊၁။၂၂။ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလောတိ အညော ကောစိ "အဟံ ဗုဒ္ဓေါ"တိ ဧဝံ ပဋိညံ ကာတုံ သမတ္ထော ပုဂ္ဂလော နတ္ထီတိ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ နတ္ထိ ဧတဿ သီလာဒိဂုဏေဟိ ပဋိနိဓိဘူတော ပုဂ္ဂလောတိ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော။ ဧတေနာဟ "အညော ကောစိ"တိအာဒိ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၃၈။ သတ္ထာ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော။ သံ၊၂။၇၀။ အံ၊၁။၃၄၂။ =သဒိသပုဂ္ဂလရဟိ-

တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၆။ (ခ) အန်တု ဖက်ပြိုင်မည့် ပုဂ္ဂိုလ် မရှိသော၊ သူ။ (ဘုရား)။ တထာဂတဿ’ပ္ပဋိပုဂ္ဂလဿ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၂၉၉။ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလဿာတိ ပဋိပုဂ္ဂလ-ဝိရဟိတဿ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၁။ အပ္ပဋိဘာဂံ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလံ။ စူဠနိ။၂၀၈။ = ပဋိမလ္လပုဂ္ဂလ-ဝိရဟိတံ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၈၂။ ဘဂဝါ သီလာဒီဟိ ဂုဏေဟိ အသမော အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။ အပ္ပဋိဘာဂေါ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၀၁။ ယုဂဂ္ဂါဟ-ဝသေန ဌိတော ပဋိပုဂ္ဂလောတိ ဝေဒိ-တဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊၁။၂၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ ၂၄၄။ (ဝိ၊၃။၄၉။ ထေရီ။၃၉၉။ အပ၊၁။ ၁၇၁။ မိလိန္ဒ။၂၃၃-တို့လည်း ကြည့်။) (ဂ) အန်တုဖက်ပြိုင်မည့် — ဆန့်ကျင်ဖက် — ပုဂ္ဂိုလ် မရှိသော၊ သူ။ (စောဒက)။ အညေန ဝါ ပဋိပုဂ္ဂလေန သပ္ပဋိပုဂ္ဂလော၊ .... ဣမသ္မိံ ပန ပက္ခေ နော အပ္ပဋိပုဂ္ဂလောတိ နတ္ထိ ဧတဿ ပဋိပုဂ္ဂလောတိ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလောတိ ဧဝမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ဋီ၊၁။၂၄၉။ (၂)(က) မသင့်သော — တုပြိုင်ဖက် — တရားဖက် — ပုဂ္ဂိုလ်၊ စောဒကမဖြစ်သင့်သောပုဂ္ဂိုလ်။ (ခ) အာပတ်သင့်ခြင်း စသည်အားဖြင့် မတူသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလဖြစ်သော စောဒ-က။ သပ္ပဋိပုဂ္ဂလော မံ စောဒေယျ၊ နော အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော။ မ၊၁။၃၂။ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလောတိ ဧတ္ထ အယုတ္တော ပဋိပုဂ္ဂလော အပ္ပဋိ-ပုဂ္ဂလော။ ဣမေဟိ အာပတ္တာဒီဟိ အ-သဒိသတ္တာ ပဋိသတ္တု ပဋိသလ္လော၊ စောဒ-ကော ဘဝိတုံ အယုတ္တောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၉။

အပ္ပဋိပုဂ္ဂလစောဒနာ (ထီ) [အပ္ပဋိပုဂ္ဂလ+ စောဒနာ] အပ္ပဋိပုဂ္ဂလဖြစ်သော စောဒက ပုဂ္ဂိုလ်၏ စောဒနာခြင်း။ သော ဣမာယ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလစောဒနာယ စေ ကုပိတော ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၉။

အပ္ပဋိပုဂ္ဂလတ္တ (နပ) [အပ္ပဋိပုဂ္ဂလ + တ္တ] တူသော — ပြိုင်ဖက် — ပုဂ္ဂိုလ်မရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလတ္တာဝ သဗ္ဗသတ္တေဟိ အသမော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။

အပ္ပဋိပုစ္ဆာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိပုစ္ဆာ။ တွာ-ကို အာ-ပြု၊တနည်း တွာ-၌ တွ-ကျေ။ မောဂ်၊ သျ။ ၈၁၈ - နှင့် အနာပုစ္ဆာ-တို့ ကြည့်။] မမေးမြန်းမူ၍။ သမဂ္ဂေါ သံဃော ပဋိပုစ္ဆာ-ကရဏီယံ ကမ္မံ အပ္ပဋိပုစ္ဆာ ကရောတိ။ ဝိ၊ ၃။၄၄၈။ အပ္ပဋိပုစ္ဆာ ကတံ ဟောတိ။ ဝိ၊၄။ ၅။ စုဒိတကံ အပ္ပဋိပုစ္ဆိတွာ ကတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁။ (ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၉၂-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဋိပုစ္ဆိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိပုစ္ဆိတွာ] (က) မစုံစမ်း — မမေးမြန်း — မူ၍။ (ခ) တဖန် — တုံ့ပြန် — မမေးမြန်းမူ၍။ ပဋိပုစ္ဆိတွာ ဝိဿဇ္ဇေတဗ္ဗော ဘဝေယျ၊... တသ္မာ အပ္ပဋိ-ပုစ္ဆိတွာဝ ယံ ယံ ပုစ္ဆိ၊ တံ တံ ဝိဿဇ္ဇေသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀။ (ဂ) မပန်ကြားမူ၍။ ဘိက္ခူ အာဂန္တွာ အပ္ပဋိပုစ္ဆိတွာယေဝ ပါဒေ ဓောဝိတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၁။

အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓ (တိ) [န+ပဋိပ္ပဿဒ္ဓ] မငြိမ်းအေးသော။ ဩဠာရိကာ ကာယသင်္ခါရာ အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓါ ဟောန္တိ။ ဒီ၊၂။၁၇၃။ သာရဒ္ဓေါ စ ပန မေ ကာယော ဟောတိ အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓေါ။ မ၊၁။၃၁၀။ တသ္မိံ သမယေ အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓေါ ဟောတိ။ အံ၊၂။၂၈၂။ ကုလပုတ္တဿ မဂ္ဂဒရ-ထော အပ္ပဋိပဿဒ္ဓေါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၅။

အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဂမန (တိ) [န+ပဋိပ္ပဿဒ္ဓ+ဂမန] မငြိမ်းသော ခရီးသွားခြင်း ရှိသော၊ခရီးသွားခြင်း မငြိမ်းသေးသော၊ သူ။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဂမနတာ (ထီ) [အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဂမန +တာ] မငြိမ်းသေးသော ခရီးသွားခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်၊ ခရီးသွားခြင်း မငြိမ်းသေးသူ၏

အဖြစ်၊ ခရီးသွားရန် စိတ်ရှိသေးခြင်း။ အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဂမနတာ။ ကခါ။ ၂၁၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၅၈။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၉။ န ပဋိပ္ပဿဒ္ဓံ ဂမနံ ယဿ သောတိ အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဂမနော၊ တဿ ဘာဝေါ အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဂမနတာ။ ကခါ၊ယော၊ ၄။ ၅၀-၁။

အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဂမနတ္တ (န) [အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဂမန + တ္တ] မငြိမ်းသေးသော ခရီးသွားခြင်းရှိသူ-လိုရာခရီးလမ်းဆုံးသို့ မရောက်သေးသူ- ၏ အဖြစ်။ သဥဿာဟတ္တာတိ အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓ-ဂမနတ္တာ။ ဝဇိရ။ ၂၅၇။

အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဒရထ (တိ) [န + ပဋိပ္ပဿဒ္ဓ + ဒရထ] မငြိမ်းအေးသော ကိုယ်စိတ်ပူပန်ခြင်း ရှိသော၊ ကိုယ် စိတ် ပူပန်ခြင်း မငြိမ်းအေး သော၊သူ။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဒရထတာ (ထီ) [အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဒရထ +တာ] မငြိမ်းအေးသော ကိုယ်စိတ်ပူပန် ခြင်း ရှိသူ၏အဖြစ်၊ကိုယ်စိတ်ပူပန်ခြင်းမငြိမ်း အေးသူ၏ အဖြစ်။ ဟီနဝီရိယတာယ ကုသီ-တေန, အနုပဋ္ဌိတဿတိဘာဝယ မုဋ္ဌဿတိနာ, အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဒရထတာယ သာရဒ္ဓကာယေန။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၃၄၃။

အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓမဂ္ဂဒရထ (တိ) [အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓ+မဂ္ဂ +ဒရထ] မငြိမ်းအေးသော ခရီးပန်းခြင်း ရှိ သော၊သူ။ အပ္ပဋိပဿဒ္ဓမဂ္ဂဒရထော ဟိ ဓမ္မ-ဒေသနာယ ဘာဇနံ န ဟောတိ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၃၉၅။

အပ္ပဋိပ္ပဿမ္ဘေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န + ပဋိပ္ပဿမ္ဘေ-တွာ] မငြိမ်းစေမူ၍။ ဥဿာဟံ အပ္ပဋိပ္ပ-ဿမ္ဘေတွာ အညံ ဂါမံ ဂစ္ဆန္တာနံ ဂါမသတမ္ပိ ဟောတု။ ကခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၄၂၉။

အပ္ပဋိပ္ပဝိရိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိပ္ပဝိရိတွာ (=ပြတိ + သွိုရ-ဓာတ် – သံ)] တွန်းမထုတ် မူ၍၊ မရွှေပြောင်း – မဖယ်ရှား – မူ၍။ ဧကံ ဘိက္ခုမ္ပိ အပ္ပဋိပ္ပဝိရိတွာ ဝစ္စကုဋိယံ ဝါသံ ကပ္ပေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၈။

အပ္ပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [န+ပဋိဗဒ္ဓ] (၁) မဖွဲ့နှောင်-မဆက်စပ်–သော။ သစေ တေ သမ္မ ပဗ္ဗဇ္ဇာ မမ ပဋိဗဒ္ဓါ ဝါ အပ္ပဋိဗဒ္ဓါ ဝါ သာ ဟောတု။ ဝိ၊၄။ ၃၃၇။ (၂)(ရာဂ–မာန–သည်) မဖွဲ့ နှောင်အပ်သော။ သော တေသု ဓမ္မေသု.... အပ္ပဋိဗဒ္ဓေါ ဝိပ္ပမုတ္တော။ မ၊၃။ ၇၅။ အပ္ပဋိ-ဗဒ္ဓေါတိ ဆန္ဒရာဂေန အဗဒ္ဓေါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၆၀။ ဒိဋ္ဌေ အနုပယော.... အပ္ပဋိဗဒ္ဓေါ ဝိပ္ပ-မုတ္တော။ မဟာနိ။ ၁၈၇။ စူဠနိ။ ၆၅-၆။ အပ္ပဋိဗဒ္ဓေါတိ မာနေန န ဗဒ္ဓေါ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၈။ အပ္ပဋိဗဒ္ဓံ စိတ္တံ ဆန္ဒရာဂေ န ဣဒ္ဓတိတိ အာနေဋ္ဌုံ။ ပဋိသံ။ ၃၈၄။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄။ ဆန္ဒရာဂဝသေန န ပဋိဗဒ္ဓန္တိ အပ္ပဋိဗဒ္ဓံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၀။

အပ္ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တ (တိ) [အပ္ပဋိဗဒ္ဓ+စိတ္တ] မဖွဲ့မစပ် အပ်သော စိတ်ရှိသော၊ မစွဲမြဲ–မတပ်မက်– မတွယ်တာ–မကပ်ငြိ – သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ ကာမေသု စ အပ္ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တော။ ဓမ္မ။ ၄၅။ =အနာဂါမိမဂ္ဂဝသေန ကာမေသု အပ္ပဋိဗဒ္ဓ-စိတ္တော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈၉။ (ထေရီ။ ၃၇၉။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၂၀-တို့လည်း ကြည့်။) ကုလေ ကုလေ အပ္ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တော။ သုတ္တနိ။ ၂၈၉။ အပ၊၁။ ၁၃။ = ခတ္တိယကုလာဒီသု ယတ္ထ ကတ္ထစိ ကိလေသဝသေန အလဂ္ဂစိတ္တော၊ စန္ဒောပမော နိစ္စနဝကောတိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၆။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၃။

အပ္ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တတာ (ထီ) [အပ္ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တ+တာ] မစွဲမြဲ–မတပ်မက်–မတွယ်တာ–မကပ်ငြိ– သော စိတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်။ ဥပဗ္ဗာယော ဝေါ ကာမေသု အပ္ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တတံ ပတ္တော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈၈။

အပ္ပဋိဗဒ္ဓတာကာရဏာ (န) [အပ္ပဋိဗဒ္ဓတာ+ကာရဏာ] တဖန်–မစပ်–မတပ်–အပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုစေခြင်း။ ပလ္လင်္ကာဿ ပန အာဟရိမာနိ ဝါဠရူပါနိ အာဟရိတွာ ပုန အပ္ပဋိဗဒ္ဓတာကာရဏာမှိ (အပ္ပဋိဗဒ္ဓတာကရဏာမှိ?) ဘေဒနမေဝ။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၃၆၅။

အပ္ပဋိဗဒ္ဓဘာဝ (ပု) [အပ္ပဋိဗဒ္ဓ+ဘာဝ] မဖွဲ့–မစပ်–အပ်သည်၏ အဖြစ်။ အလဂ္ဂနဋ္ဌ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၇၀) ကြည့်။

အပ္ပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိက (တိ) [န+ပဋိဗဒ္ဓ+ဝုတ္တိ+က] ဆက်စပ်သော ဖြစ်ခြင်း မရှိသော၊ မဆက်စပ်သော ဖြစ်ခြင်း ရှိသော၊ မဆက်စပ်မှု၍ ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ ရူပသဒ္ဒါဒယော ဟိ ပထဝီကာယာဒီဟိ အပ္ပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိကာတိ တဿ လဒ္ဓိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၉။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။ ၅၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၉။

အပ္ပဋိဗန္ဓိယဘာဝ (ပု) [အပ္ပဋိဗန္ဓိယ+ဘာဝ] မနှောင်ဖွဲ့အပ်သည်၏ အဖြစ်။ ခေမန္တိ ကေနစိ အပ္ပဋိဗန္ဓိယဘာဝေန အနုပဒ္ဒုတတ်။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၇။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇-၌ အပ္ပဋိဗာဟိယဘာဝေန-ဟုရှိသည်။)

အပ္ပဋိဗလ (တိ) [န+ပဋိဗလ] (က) မစွမ်းနိုင်သော၊သူ။ အပ္ပဋိဗလော သုဘာသိတဒုဗ္ဘာသိတဿ အတ္ထမညာတုံ။ အံ၊၃။၆၁။ (ခ) ကမ္မဝါစာကို ပုဒ် ဗျည်း ပီသအောင် ရွတ်ဖတ်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သော၊ ရဟန်း။ ယော ပန ကာသသေသသေမှာဒိနာ ဝါ ဂေလညေန,.... န သက္ကောတိ ပရိမဏ္ဍလေဟိ ပဒဗျဉ္ဇနေဟိ ကမ္မဝါစံ သာဝေတုံ,.... အယံ အပ္ပဋိဗလော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၄-၅။

အပ္ပဋိဗလတာ (ထီ) [အပ္ပဋိဗလ+တာ] မစွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်။ ကုက္ကုစ္စဿ ဟိ....ဝိနောဒေတုံ အပ္ပဋိဗလတာ နာမ အဗျတ္တတာ ဝေ ဟောတိ။ ဝိမတိ၊၂။၁၀၇။

အပ္ပဋိဗလပည (တိ) [န+ပဋိဗလ+ပညာ] စွမ်းနိုင်သော ပညာမရှိသော၊သူ။ အသမတ္ထပည (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၅) ကြည့်။

အပ္ပဋိဗာဟကတ္တ (န) [အပ္ပဋိဗာဟက+တ္တ] မတားမြစ်တတ်သည်၏ အဖြစ်။ တဉ္စ တေသံ အညမညံ အပ္ပဋိဗာဟကတ္တံ မာတိကာဝဏ္ဏနာယံ ပိတ္တာရေန ဝိစာရိတမေဝ။ အနု၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၀။

အပ္ပဋိဗာဟနိယ (တိ) [န + ပဋိဗာဟနိယ] မတားမြစ်အပ်သော။ ကေနစိ ဒေဝေန ဝါ မာရေန ဝါ.... သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေနပိ အပ္ပဋိဗာဟနိယမေတံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊၂၆၀။ ကေနစိ အပ္ပဋိဗာဟနိယော ဌာနတော အနိက္ကမနိယော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၅။

အပ္ပဋိဗာဟန္တ (တိ) [န+ပဋိဗာဟန္တ] မတားမြစ်သော၊သူ။ နဝေ ဘိက္ခူ အာသနေန အပ္ပဋိဗာဟန္တေန။ ဝိ၊၅။၂၇၇။ သုတ္တံ အပ္ပဋိဗာဟန္တေန။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၁၅၃။ အပ္ပဋိဗာဟတော ဟိ ယထာ နာမ ကောပဒိကံ ပပါတမဂ္ဂံ ပဋိပန္နဿ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၃၆။ စက္ကုန္ဒြိယံ အနိဝါရယံ အနိဝါရယန္တော အပ္ပဋိဗာဟန္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၅။

အပ္ပဋိဗာဟမာန (တိ) [န+ပဋိဗာဟမာန] မတားမြစ်သော၊သူ။ ကောဝ သမာနစ္ဆန္ဒော ဝိယ ဟုတွာ အပ္ပဋိဗာဟမာနော ဝိစရတိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၁၆၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၄။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၆-၌ အပ္ပဋိဗာဟိယမာနော-ဟု ရှိသည်။ ၎င်းကြည့်။)

အပ္ပဋိဗာဟိတ (တိ) [န+ပဋိဗာဟိတ] မပယ်အပ်သော။ အပ္ပဋိကုဋ္ဌ-ကြည့်။

အပ္ပဋိဗာဟိတတ္တ (န) [န+ပဋိဗာဟိတတ္တ] မတားမြစ်အပ်သည်၏အဖြစ်။ တံ အပ္ပဋိဗာဟိတတ္တာ သုတ္တဿ အနုညာတံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၀၆။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၅၅။ အပ္ပဋိဗာဟိယတ္တ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိဗာဟိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိဗာဟိတွာ] မတားမြစ်မူ၍။ ပုနပ္ပုနံ ဘဏန္တေ အပ္ပဋိဗာဟိတွာ တုဏှီ အဟောသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၆-၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၅။ အပ္ပဋိက္ကောသိတွာ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိဗာဟိယ (တိ) [န+ပဋိဗာဟိယ]မတားမြစ်အပ်သော။ တတ္ထ သုတ္တံ အပ္ပဋိဗာဟိယံ၊ တံ ပဋိဗာဟန္တေန သတ္ထာ၀ ပဋိဗာဟိတော ဟောတိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ဂ၂။ အပ္ပဋိဝတ္တိယ (ခ) အနက်လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိဗာဟိယတ္တ (န) [အပ္ပဋိဗာဟိယ+တ္တ] မတားမြစ်အပ်သည်၏အဖြစ်။ တံ အပ္ပဋိဗာဟိယတ္တာ သုတ္တဿ အနုညာတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀၂။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၅-၌ အပ္ပတိဗာဟိယတ္တာ-ဟု ရှိသည်) အပ္ပဋိဗာဟိတတ္တ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိဗာဟိယဘာ၀ (ပု) [အပ္ပဋိဗာဟိယ+ဘာ၀] မဘားမြစ် – အပ် – နိုင် – သည်၏ အဖြစ်။ နဒိယံ ဝိသပက္ခိပနပါပကမ္မဿ အပ္ပဋိဗာဟိယဘာဝံ ဉတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၆။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၅-၌ အပ္ပဋိဗာဟိရဘာဝံ-ဟု ရှိသည်ကို အပ္ပဋိဗာဟိယဘာဝံ-ဟု ပြင်သင့်သည်။) ကေနစိ အပ္ပဋိဗာဟိယဘာ၀ေန အနုပဒ္ဒုတံ။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၂၇။ အပ္ပဋိဗန္ဓိယမာန-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိဗာဟိယမာန (တိ) [န+ပဋိဗာဟိယမာန] မတားမြစ်သော၊သူ။ ကောဝ သမာနစ္ဆန္ဒော ဝိယ ဟုတွာ အပ္ပဋိဗာဟိယမာနော (မမြစ်မူ၍။နိသျ)ဝိစရတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၆။ (ဤ၌ အပ္ပဋိဗာဟမာနော-ဟုရှိမှ သဒ္ဒါနေဖြောင့်မည်။ ဗာဟ-ဓာတ်ကား ဘူဝါဒိတည်း။ အပ္ပဋိဗာဟမာန-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဋိဗာဟိယရောဂ (ပု) [အပ္ပဋိဗာဟိယ+ရောဂ] မတားဆီး – အပ် – နိုင် – သော ရောဂါ။ ကမ္မဝိပါကန္တိ ကမ္မပစ္စယဥတုစိတ္တာဟာရသမုဋ္ဌိတံ အပ္ပဋိဗာဟိယရောဂံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၂။၁၉၇။

အပ္ပဋိဗာဟိရဘာ၀ (ပု) အပ္ပဋိဗာဟိယဘာ၀-ကြည့်။

အပ္ပဋိဗုဒ္ဓ (တိ) [န+ပဋိဗုဒ္ဓ] မနိုးသော၊သူ။ အပ္ပဋိဗုဒ္ဓေါပိ ပဋိဗုဒ္ဓံ ဝိယ အတ္တာနံ မညတိ.... သော သုတ္တော အပ္ပဋိဗုဒ္ဓေါ ဟောတိ။ ဝဇိရ။ ၁၇၀။

အပ္ပဋိဘယ (တိ) [န+ပဋိဘယ] ဘေးရန် – ဘေးဘျမ်း – မရှိသော။ (က) ဘေးရန် – ဘေးဘျမ်း – မရှိရာ ခရီး။ သပ္ပဋိဘယံ ဂန္တွာ အပ္ပဋိဘယံ ဒသေတွာ ဥယျောဇေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊၂။ဂဂ။ ခေမေ အပ္ပဋိဘယေ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊၂။၃ဂဂ-၉။ ခေမံ အပ္ပဋိဘယံ။ ဒီ၊၁။၆၉။ မ၊၁။၁ဂဂ။ (ခ) ဘေးရန် – ဘေးဘျမ်း – ဖြစ်ပေါ်ကြောင်းမဟုတ်သော၊ ဘေးရန်ကိုမဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော၊သူ။ အပ္ပဋိဘယော ပဏ္ဍိတော။ မ၊၃။၁၀၇။ အံ၊၁။၁၀၀။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၁၀၆။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။(ဂ)ဘေးရန် – ဘေးဘျမ်း – မှ ကင်းလွတ်သောသူ။ ခေမိနော အပ္ပဋိဘယာ ဂစ္ဆန္တိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၃၁။

အပ္ပဋိဘာ (ထီ) [န+ပဋိဘာ] စကားတုံ့ – အဖြေ – ပေါ်မလာခြင်း။ (ဝါဒဖက်ပြိုင်ပြောဆိုရာ၌ စကား တုံ့ပြန်သင့်ပါလျက် မတုံ့ပြန်နိုင်ခြင်းမျိုးတည်း။ ချာယကျမ်းလာ နိဂ္ဂဟဋ္ဌာန ၂၂-မျိုးတို့တွင် တမျိုး။) တံဝါဒိနော

(ဝါဒိနာ?) ဝတ္တဗ္ဗေ ဝုတ္တေ ပရဝါဒိနော ပဋိဝစနဿ အနုပဋ္ဌာနံ အပ္ပဋိဘာ။ အနုဋီ၊ ၃။၆၂။ ဥတ္တရဿာပ္ပဋိပတ္တိ အပ္ပဋိဘာ။ ၎ျာယသုတ္တ။၅၊၂။၁၈။ ပရပက္ခပဋိသေဓော ဥတ္တရံ၊ တံ ယဒါ န ပဋိပဇ္ဇတေ၊ တဒါ နိဂ္ဂဟိတော ဘဝတိ။ ၎င်း၊ဘာဿ။ ဥတ္တရာ-ရဟံ ပရဝစနံ ဗုဇ္ဈိတွာပိ ယတြ ဥတ္တရသ-မယေ ဥတ္တရံ န ပဋိပဇ္ဇတေ၊ တဗြာပ္ပဋိဘာ။ ၎င်း၊ဝုတ္တိ။ ဥတ္တရာရဟံ ပရဝစနံ ဗုဇ္ဈိတွာပိ ဥတ္တရဿာပ္ပဟိဝသော တုဏှီဘာဝေါ။ နီလ-ကဏ္ဍီ။ ၄၅-၆။ (အနုဋီ-၌ ပရဝါဒီကို စကား တုံ့မပေးနိုင်သူ အဖြစ်ထားး၍ ၎ျာယသုတ္တ-စသည်တို့၌ သကဝါဒီကို ယင်းအဖြစ် ထား သည်။ ဤကားအထူး။)

အပ္ပဋိဘာဂ (တိ) [န+ပဋိဘာဂ] (၁) အတူ မရှိသော၊ တူသော အဖိုမရှိသော၊ တူသော ဥပမာမရှိသော၊ သူ။ ပဋိရူပံ သဒိသံ ပဋိ-ဘာဂံ န ဟောတိ၊ အထ ခေါ အသဒိသံ အပ္ပဋိဘာဂမေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၄။ အပ္ပဋိဘာဂံ မဟာရာဇ နိဗ္ဗာနံ။ မိလိန္ဒ။၃၀၃။ နိဗ္ဗာန-မေဝ ဟောတံ အပ္ပဋိဘာဂံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၇။ သပ္ပုရိသာနံ သီလဂန္ဓေ၁၀ အနုတ္တရော အသဒိသော အပ္ပဋိဘာဂေါ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၇။ အပ္ပဋိဘာဂဓမ္မ-လည်း ကြည့်။ သီလဂုဏေ-နာပိ အသမော အသမသမော အပ္ပဋိမော အပ္ပဋိဘာဂေါ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၀၁။ သဒိသူပမာ ပဋိဘာဂေါ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၄၄။အပ္ပဋိ-ဘာဂ (စူဠနိ။၂၈၈)န္တိ အတ္တနော ပဋိဗိမ္ဗ-ဝိရဟိတံ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၈၂။ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလ (၁) အနက်လည်းကြည့်။(၂)ဆန့်ကျင်ဖက်မပြုနိုင် သော၊ ဆန့်ကျင်ဖက်စကားတို့ကို ဆိုစွမ်းနိုင် သူမရှိသော၊ ဆန့်ကျင်သော အဖိုအစုံ မရှိ သော၊ ဆန့်ကျင်ဖက်ပြုစွမ်းနိုင်သူ မရှိသော၊ သူ။ (ဘုရား)။ ကေပုဂ္ဂလော ဘိက္ခဝေ.... အဒုတိယော အသဟာယော အပ္ပဋိမော အပ္ပဋိသမော အပ္ပဋိဘာဂေါ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော။ အံ၊၁။၂၂။ အပ္ပဋိဘာဂေါတိ.... ပဋိဘာဂံ ကာတုံ(ဒါတုံ။သီ၊သျာ) သမတ္ထော နာမ နတ္ထီတိ အပ္ပဋိဘာဂေါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ ပဋိ-ဘာဂံ ဒါတုန္တိ....ပဋိပက္ခဘူတံ ကတွာ ဘာဂံ ကောဋ္ဌာသံ ပဋိဝစနံ ဒါတုံ သမတ္ထော နာမ နတ္ထိ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၃၈။ အပ္ပဋိဘာဂေါ ဗုဒ္ဓေါ။ မိလိန္ဒ။၂၃၃။

အပ္ပဋိဘာဂဓမ္မ (ပု) [အပ္ပဋိဘာဂ+ဓမ္မ] တူ သောအဖိုမရှိသောတရား၊အတူ-တူသောဥပ မာ-မရှိသောတရား၊ တစုံတခုသော တရား နှင့် အတူပြု၍မပြနိုင်သောတရား။(နိဗ္ဗာန်)။ အပ္ပဋိဘာဂဓမ္မဿ ပဋိဘာဂံ ပုစ္ဆိ၊ နိဗ္ဗာနံ နာမေတံ အပ္ပဋိဘာဂံ၊ န သက္ကာ "နီလံ ဝါ ပီတကံ ဝါ"တိ ကေနစိ ဓမ္မေန သဒ္ဓိံ ပဋိ-ဘာဂံ ကတွာ ဒဿေတုံ။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၈။ အပ္ပ-ဋိဘာဂဓမ္မဿာတိ နိပ္ပရိယာယတော သဘာ-ဂပဋိဘာဂေန အပ္ပဋိဘာဂဓမ္မဿ။ မ၊ဋီ၊၂။ ၂၉၀။

အပ္ပဋိဘာဂနိမိတ္တတ္တ (န) [အပ္ပဋိဘာဂ + နိမိတ္တ+တ္တ] ပဋိဘာဂနိမိတ် - မဟုတ်-မရှိ-သည်၏အဖြစ်။ ကေဿပိ သတ္တဿ အပ္ပဋိဘာဂနိမိတ္တတ္တာ ပရိစ္ဆေဒဂ္ဂဟဏံ နတ္ထိ။ မူလဋီ၊၁။၁၀၇။

အပ္ပဋိဘာန(ဏ) (န) [န + ပဋိဘာန] (၁) ဉာဏ်၌ ရှေးရှုမထင်ခြင်း၊ ထိုးထွင်း၍ မသိခြင်း။ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တဿ အပ္ပဋိဘာနံ နာမ နတ္ထိ။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၀။ (တိ) (၂) တုံ့ပြန်သောစကားမရှိသော၊ တုံ့ပြန် မဆိုသော၊ အဖြေမရှိသော၊ မဖြေဆိုသော၊ သူ။ အခေါမုခါ ပဇ္ဈာယန္တာ အပ္ပဋိဘာနာ။ ဝိ၊၁။၂၄၇။ ဝိ၊၄။၁၉၆။ ပဇ္ဈာယန္တော အပ္ပဋိဘာနော နိသီဒိ။ ဒီ၊၃။၄၄။ မ၊၁။၁၇၅၊

၂၉၆၊၁၂၅။ အံ၊၂။၅၀။ အပ္ပဋိဘာနေ့ာတိ ကိဉ္စိ ပဋိဘာနံ အပဿန္တော ဘိန္နပ္ပဋိဘာနော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁။ သဟမေ့ဝိက ကိဉ္စိ ဝတ္တုံ အဝိ-သဟနတော အပ္ပဋိဘာနော။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၈၄။ အပ္ပဋိဘာနော့ာတိ နိပ္ပဋိဘာနော ဟုတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅။ နိပ္ပဋိဘာနော့ာတိ သဟမေ့ဝိကံ ကိဉ္စိ ဝတ္တုံ အဝိသဟနတော နိပ္ပဋိဘာနော ပဋိဘာနဝိရဟိတော။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၁။ ဝေ ဝုတ္တေ ရာဇာ အပ္ပဋိဘာဏော အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၄။ မဟာသတ္တော တံ နိဂ္ဂဏှိတွာ အပ္ပဋိဘာဏံ အကာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၅၀။ (သံ၊၁။၁၂၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၉။ သာရတ္ထ၊၁။၃၀၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၅၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၀၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၃၉-တို့လည်း ကြည့်။) (၃) ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်ခြင်း – ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း – မရှိသော၊ ထိုးထွင်းဉာဏ် မရှိသောသူ။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အပ္ပဋိဘာနတာ (ထီ) [အပ္ပဋိဘာန+တာ](၁) ထိုးထွင်းဉာဏ်မရှိသည်၏ အဖြစ်။ သော အပ္ပ-ဋိဘာနတာယ "ဝေံ ဘဝိဿတိ"တိ ပက္ကာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃။ (၂)ရွတ်–ဆို–ဟော–ပြော – ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်၊ မရွတ်မဆိုဝံ့ ကြောက်ရွံ့သည်၏ အဖြစ်။ ဝိတ္ထာယတိ(မ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၁၇၉) ကြည့်။

အပ္ပဋိဘာနတာကရဏ (န) [အပ္ပဋိဘာနတာ+ ကရဏ] တုံ့ပြန်၍ ပြောဆိုခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြုခြင်း။ တေသံ ဟနနံ ပါဠိဟာရိ-ယေဟိ အဘိဘဝနံ အပ္ပဋိဘာနတာကရဏံ အဇ္ဈုပေက္ခနဥ္စ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၅၃။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။ ၂၀၀။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၆။

အပ္ပဋိမံသ (တိ) [န+ပဋိမံသ] အဖန်ဖန် – သုံးသပ် – ဆွဲငင် – အပ်သည်၏အဖြစ် မရှိသော။ ပရိသုဒ္ဓေနပိ ကာယသမာစာရေန သမန္နာဂတော အစ္ဆိဒ္ဒေန အပ္ပဋိမံသေန။ ဝိ၊၄။၄၃၆။ အံ၊၃။၃၀၈။ ပဋိမာသိတုံ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဂဟေတွာ အာကဍ္ဎိတုံ သက္ကုဏေ-ယျတာယ သပ္ပဋိမံသော စ ဟောတိ၊ ဝိပရီ-တော .... အပ္ပဋိမံသောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၄။၁၂၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၁။ ပဋိ ပုနပ္ပုနံ မသိယတိ အာမသိယတီတိ ပဋိမံသော၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမော၊ ဘာဝပ္ပဓာနော့ာယံ ကမ္မ-နိဒ္ဒေသော၊ သဟ ပဋိမံသေနာတိ သပဋိ-မံသော၊ ကာယသမာစာရော။ ပါစိတ်၊ယော၊ ၂။၁၀၃။ သပ္ပဋိမာသ (ဝဇိရ။၅၃၆) လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိမ (တိ) [န+ပဋိမာ] (၁) (က) (တပါး သော တူသော–) အတ္တဘော–ကိုယ်ခန္ဓာ –ရုပ်သဏ္ဌာန်–မရှိသော၊(ခ)(သားမြီးဖျား နေရာလောက်မျှလည်း တူသော–) ရုပ်တု– ရုပ်ပုံ–မရှိသော–ကို ပြုလုပ်၍မရသော၊သူ။ (ဘုရား)။ ကေပုဂ္ဂလော ဘိက္ခဝေ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ အဒုတိယော အသဟာ-ယော အပ္ပဋိမော။ အံ၊၁။၂၂။ အပ္ပဋိမောတိ ပဋိမာ ဝုစ္စတိ အတ္တဘာဝေါ၊ တဿ အတ္တ-ဘာဝသဒိသာ အညာ ပဋိမာ နတ္ထီတိ အပ္ပဋိ-မော။ ယာပိ စ မနုဿာ သုဝဏ္ဏရဇတာဒိ-မယာ ပဋိမာ ကရောန္တိ၊ တာသု ဝါလဂ္ဂမတ္တမ္ပိ ဩကာသံ တထာဂတဿ အတ္တဘာဝသဒိသံ ကာတုံ သမတ္ထော နာမ နတ္ထီတိ သဗ္ဗထာပိ အပ္ပဋိမော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ ဟတ္ထာဒိ အဝယဝ-တော ပဋိ ပဋိ မိနိတဗ္ဗတော ပဋိမာ ဝုစ္စတိ အတ္တဘာဝေါ။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၃၇။ (၂) အတုမရှိ သော၊နှိုင်းယှဉ်ဖွယ်–စံ–နှုန်း–ဥပမာ–မရှိ သော၊သူ။(ဘုရား)။ တထာဂတော အပ္ပဋိ-မောစ လောကေ။ ဒီ၊၂။၁၁၂။ ဥဒါန။၁၇၂။ ပုတ္တော အပ္ပဋိမဿ တာဒိနော။ ထေရ။ ၂၂၉။ = သီလက္ခန္ဓာဒိဓမ္မကာယသမ္ပတ္တိယာ ရူပကာယသမ္ပတ္တိယာ စ အနုပမဿ ဥပမာ-ရဟိတဿ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ အင်္ဂီရသ-ဿ'ပ္ပဋိမဿ တာဒိနော။ ထေရ။၃၀၁။

အပ္ပဋိမသာတိ အနုပမသာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၃။ အပ္ပဋိမော ဗုဒ္ဓေါ။ မိလိန္ဒ။၂၃၁။ သီလဂုဏေ-နာပိ အသမော အသမသမော အပ္ပဋိမော အပ္ပဋိဘာဂေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၀၁။ သီလာဒိဂုဏေန နတ္ထိ ဧတဿ ပဋိမာတိ အပ္ပ-ဋိမော။ .... တတ္ထ ဥပမာမတ္တံ ပဋိမာ၊ သဒိ-သူပမာ ပဋိဘာဂေါ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၈၈-၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၄၄။ ဝိခုရ(သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၈) လည်း ကြည့်။ (၃) အတုမရှိသော၊ မတူ သော၊အရာ။ဝဂ္ဂု သုဘော အပ္ပဋိမေ ပထဗျာ။ ဇာ၊၁။၃၇၅။ အပ္ပဋိမေတိ ဣမိဿံ ပထဝိယံ · အညေဟိ ဒန္တေဟိ အသဒိသေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၅၄။ သီလံ ဗလံ အပ္ပဋိမံ။ ထေရ။၃၀၉။

အပ္ပဋိယတ္တ (တိ) [န+ပဋိယတ္တ] မပြုမစီရင်အပ် သော။ အပ္ပဋိယတ္တေယေဝ ဟိ ဘတ္တေ သေလော ဖြာဟ္မဏော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၆၈။

အပ္ပဋိရူပ (တိ) [န+ပဋိရူပ] မသင့်လျော်-မလျောက်ပတ်-သော။ ဣမသ္မိံ နဂရေ ပိဏ္ဍာယ စရဏံ အပ္ပဋိရူပံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၅၉။ တွေကမ္မိ အပ္ပဋိရူပံ အကတ္ဝာ။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၂၄၀။

အပ္ပဋိလဒ္ဓ (တိ) [န+ပဋိလဒ္ဓ] မရ-အပ်-သေး-သော။ အာဒိဖြာဟ္မစရိယိကာယ ပညာယ အပ္ပဋိလဒ္ဓါယ ပဋိလာဘာယ ပဋိ-လဒ္ဓါယ ဘိယျောဘာဝါယ။ ဒီ၊၃။၂၄၃။ အံ၊၃။၂။ အပ္ပဋိလဒ္ဓဿ ပဋိလာဘာယ စိတ္တံ ပဏိဒဟတိ။ မ၊၃။၂၃၇။ မဟာနိ။၂၆။ အပ္ပဋိလဒ္ဓဿ ပဋိလာဘာယာတိ အပ္ပတ္တဿ ပါပုဏနတ္ထာယ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၉၃။ အပ္ပဋိ-လဒ္ဓေယေဝ အာသာ သန္တိဋ္ဌတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၉။ အပ္ပဋိလဒ္ဓါနံ ဘောဂါနံ ပဋိလာဘာယ ပရိယေသနာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၉၇။

အပ္ပဋိလဒ္ဓဇ္ဈာန (တိ) [အပ္ပဋိလဒ္ဓ+ဈာန] မရအပ်သော ဈာန်ရှိသော၊ ဈာန်ကို မရ သော၊ သူ။ တက္ကီ ပန အပ္ပဋိလဒ္ဓဇ္ဈာနော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၆။

အပ္ပဋိလဒ္ဓနိဗ္ဗာန (တိ) [န+ပဋိလဒ္ဓ+နိဗ္ဗာန] ရပြီးသော နိဗ္ဗာန်မရှိသော၊ နိဗ္ဗာန်ကို မရ သေးသော၊သူ။ အဝိဒိတနိဗ္ဗာန (ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၁၂) ကြည့်။

အပ္ပဋိလဒ္ဓပုဗ္ဗ (တိ) [အပ္ပဋိလဒ္ဓ+ပုဗ္ဗ] ရှေး၌ မရအပ်သော၊ မရဖူးသော။ ပုဗ္ဗေ ဝါ အပ္ပ-ဋိလဒ္ဓပုဗ္ဗံ အတိတံ နိရုဒ္ဓံ။ မ၊၃။၂၆၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၁၈။ ပုဗ္ဗေ အပ္ပဋိလဒ္ဓပုဗ္ဗံ စီဝရာဒိ ဝါ ပစ္စယံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၃။

အပ္ပဋိလဒ္ဓမဂ္ဂဖလူပနိဿယ (တိ) [န+ပဋိလဒ္ဓ+ မဂ္ဂဖလ+ဥပနိဿယ] ရအပ်သော မဂ်ဖိုလ်၏ ဥပနိဿယ မရှိသော၊ သူ။ အဘဗ္ဗ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၆) ကြည့်။

အပ္ပဋိလဒ္ဓဝတ္ထု (န) [အပ္ပဋိလဒ္ဓ+ဝတ္ထု] မရ သေးသော ဝတ္ထု။ အလဒ္ဓပတ္ထနာ (သံ၊ဋီ၊၁။ ၉၇) ကြည့်။

အပ္ပဋိလဒ္ဓဝိသယ (ပု) [အပ္ပဋိလဒ္ဓ+ဝိသယ] မရ သေးသော အာရုံ။ အပ္ပဋိလဒ္ဓဝိသယံ ဣစ္ဆန်-တော "ဣစ္ဆာ"တိ ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၁၂။

အပ္ပဋိလဒ္ဓသဘာဝ (တိ) [အပ္ပဋိလဒ္ဓ+သဘာဝ] မရအပ်သော သဘောရှိသော။ အထ ခေါ ပုဗ္ဗေ ဥဒယာ အပ္ပဋိလဒ္ဓသဘာဝါနိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၁၄-၅။

အပ္ပဋိလဒ္ဓိန္ဒြိယတ္တ (န) [န+ပဋိလဒ္ဓ+ဣန္ဒြိယ+ တ္တ] ရအပ်ပြီးသော လောကုတ္တရာ ဣန္ဒြေမရှိ သည်၏ အဖြစ်၊ လောကုတ္တရာဣန္ဒြေကို ရပြီး မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပဋိလဒ္ဓိန္ဒြိယတ္တာ

အနိန္ဒြိယဘူတာနိ သဒ္ဒါဒီနိ နိယျာနိကာနိ ဘာဝေန္တော ဣန္ဒြိယာနိ ပဋိလဘတိ၊ န ပန ဣန္ဒြိယာနိ ဘာဝေန္တော။ မူလဋီ၊၃။၇၅။ (အနုဋီ၊၃။၁၀၉-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဋိလဘန္တ (တိ) [န+ပဋိလဘန္တ] မရသော၊ သူ။ မမတ္တံ အဝိန္ဒန္တော .... အနဓိဂစ္ဆန္တော အပ္ပဋိလဘန္တော။ မဟာနိ။၃၄၀။ တံ သမာဓိံ အပ္ပဋိလဘန္တဿ ဝေ ဟောတိ။ သံ၊၄၊၂။ ၂၀၉။

အပ္ပဋိလဘိတ္ဝာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိလဘိတွာ] မရမူ၍။ အပ္ပဋိလဘိတ္ဝာ အဖဿယိတွာ။ စူဠနိ။၁၀၉။

အပ္ပဋိလာဘ (ပု) [န+ပဋိလာဘ] မရခြင်း။ အပ္ပဋိလာဘံ ဝါ အပ္ပဋိလာဘတော သမနုပဿတော။ မ၊၃။၂၆၀။ ဒီ၊၄၊၂။၃၁၀။ ဥပေက္ခာဝေဒနာရတ္တိယာ အပ္ပဋိလာဘာ။ မဟာနိ၊၄။၁၂၄။ အန္ဓဝေဏိကဿပိ မဂ္ဂဿ အပ္ပဋိလာဘော ဝိယ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၄၄။

အပ္ပဋိလာဘနိမိတ္တ (န) [အပ္ပဋိလာဘ+နိမိတ္တ] မရခြင်းဟူသောအကြောင်း။ ကာမဂုဏာနံ အပ္ပဋိလာဘနိမိတ္တံ, ဝိဂတနိမိတ္တဥ္စ ဥပ္ပဇ္ဇနကဒေါမနဿံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၆၅။

အပ္ပဋိလောမဝုတ္တိ (တိ) [န+ပဋိလောမ+ဝုတ္တိ] မဆန့်ကျင်သော–လျော်သော–ဖြစ်ခြင်း–အသက်မွေးခြင်း – ဆည်းကပ် ခစားခြင်း–ရှိသော၊သူ။ အသက်ုသကဝုတ္တိ (ဇာ၊၄၊၇။ ၂၀၂)ကြည့်။

အပ္ပဋိဝတ္တ (တိ) [န+ပဋိဝတ္တ] တဖန် မဖြစ်ပေါ်သော။ နိရောဓေတွာတိ အပ္ပဋိဝတ္တေ ကတွာ။ အံ၊၄၊၃။၂၇၆။

အပ္ပဋိဝတ္တနိယ (တိ) [န+ပဋိဝတ္တနိယ] ဆန့်ကျင်ဖက် – ပြောင်းပြန်–မဖြစ်စေ–မလည်စေ–အပ်–နိုင်–သော။ န ဟိ ဓမ္မတော သက္ကာ ကေနစိ အညထာ ကာတုံ အပ္ပဋိဝတ္တနိယတော။ ထေရ၊၄၊၁။၁၅။

အပ္ပဋိဝတ္တိယ (တိ) [န+ပဋိဝတ္တိယ] (က) ပြောင်းပြန်–မဖြစ်စေ–မလည်စေ–အပ်–နိုင်–သော။ (ခ) ပြန်မလှည့်စေ–မနစ်စေ–မဆုတ်စေ–အပ်–နိုင်–သော၊ မတားမြစ်–မပိတ်ပင်–အပ်–နိုင်–သော။ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ သမဏေန ဝါ ဗြာဟ္မဏေန ဝါ။ ဝိ၊၃။၁၇။ မ၊၃။၂၉၁။ သံ၊၃။ ၃၇၁။ ပဋိသံ။၃၃၂။ နေတ္တိ။၉။ အပ္ပဋိဝတ္တိယန္တိ “နယိဒံ တထာ”တိ ပဋိလောမံ ဝတ္တေတုံ အသက္ကုဏေယျံ။ ပဋိသံ၊၄၊၂။၂၁၀။ =အပ္ပဋိသေဓနီယံ။ နေတ္တိ၊၄။၅၇။ (မတားမြစ်နိုင် မဟောနိုင်သော။ ဆရာတော် ဦးဗုဓ်၏ ဓမ္မစကြာနိသျ။) ဓမ္မေန စက္ကံ ဝတ္တေမိ၊ စက္ကံ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ။ မ၊၂။၃၅၂။ သုတ္တနိ။ ၃၆၀။ မိလိန္ဒ။၁၀၂။ တံ ဟောတိ စက္ကံ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ သမဏေန ဝါ ဗြာဟ္မဏေန ဝါ။ အံ၊၁။၁၀၉။ အံ၊၂။၁၃၁။ = တံ ဝေ ပဝတ္တိတံ ဓမ္မစက္ကံ ဧတေသု သမဏာဒီသု ဧကေနပိ ပဋိဝတ္တေတုံ ပဋိဗာဟိတုံ န သက္ကာ။ အံ၊၄၊၂။၇၉။ ပဋိဝတ္တေတုံ န သက္ကာ ခီဏာနံ ကိလေသာနံ ပုန အနုပ္ပဇ္ဇနတော။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၈၃။ = အပ္ပဋိသေဓနီယံ။ အံ၊ဋီ၊၃။၄၃။ ဓမ္မသေနာပတိ သာရိပုတ္တော ဗုဒ္ဓဗလံ ဒီပေတွာ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ သီဟနာဒံ နဒတိ။ ဒီ၊၄၊၃။ ၂၁၆။ သီဟော .... အပ္ပဋိဝတ္တိယံ သီဟနာဒံ နဒိ။ ဇာ၊၄၊၂။၂၂၄။ အညေဟိ အပ္ပဋိဝတ္တိယော သေဋ္ဌနာဒေါ အဘီတနာဒေါ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၁။၁၅၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၆၄။ ဝေ အပ္ပဋိဝတ္တိယေန ဉာဏေန သော ဘဂဝါ ဣဒံ အဒ္ဒသ။ အံ၊၄၊၁။၁၀၀။ သုတ္တံ ဟိ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ ကာရကသံဃသဒိသံ။ ဝိ၊၄၊၁။၁၉၆။

အပ္ပဋိဝတ္တိယန္တိ အပ္ပဋိဗာဟိယံ။ ဝိမတိ၊ ၁။၁၂၂။

အပ္ပဋိဝတ္တိယဒေသနတာ (ထိ) [အပ္ပဋိဝတ္တိယ+ ဒေသနာ+တာ] ဆန့်ကျင်ဖက် – ပြောင်းပြန် – ပဖြက်စေ – မလည်စေ – အပ် – နိုင် – သော – မတားမြစ်နိုင်သော – ဟော ကြားခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်။ တထမေဝ အဝိပရိတဒဿိတာယ,အပ္ပဋိဝတ္တိယဒေသနတာယ စ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၀၇။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၀၆။ (သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၁။၃၁၃-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဋိဝတ္တိယနာဒ (ပု) [အပ္ပဋိဝတ္တိယ+နာဒ] သူတပါးတို့ မတားမြစ်နိုင်သော ကြုံးဝါးသံ။ အဘီတနာဒံ ကေနစိ အပ္ပဋိဝတ္တိယနာဒံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၅၂။

အပ္ပဋိဝတ္တိယသီဟနာဒ (ပု) [အပ္ပဋိဝတ္တိယ+ သီဟနာဒ] သူတပါးတို့ မတားမြစ်နိုင်သော – မြတ်သော – ရဲရင့်သော – ကြုံးဝါးသံ။ တိတ္ထိယေ နိမဒ္ဒိတွာ အပ္ပဋိဝတ္တိယသီဟနာဒနဒနာဒိဝသေန။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၅။

အပ္ပဋိဝါန (တိ) [န+ပဋိဝါန (=ပဋိ+ဝါ+ယု)] ပြန်မလှည့် – နောက်မတွန့် – နောက်မဆုတ် – မရွေ့လျော – မကျဆင်း – လက်မလွှတ် – လက်မလျော့ – မပျင်းရိ – မငြီးငွေ့ – သော၊ပြန်လှည့် – နောက်တွန့် – နောက်ဆုတ် – ရွေ့လျော – ကျဆင်း – လက်လွှတ် – လက်လျော့ – ပျင်းရိ – ငြီးငွေ့ – ခြင်းမရှိသော၊ ပဋိဝါနသဘောမရှိသော၊ အပ္ပဋိဝါနသဘောရှိသော။ တုမှေ စေပိ ဘိက္ခဝေ အပ္ပဋိဝါနံ ပဒဟေယျာထ။ အံ၊၁။၅၂။ ဒွိန္နံ မမှာနံ ဘိက္ခဝေ အတိတ္တော အပ္ပဋိဝါနော မာတုဂါမော....။အံ၊၁။၇၇။ အပ္ပဋိဝါနောတိ အနုက္ကဏ္ဌိတော အပစ္စောသက္ကိတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂။ ယထာ အာရဒ္ဓေ ကိစ္စေ ဝတ္တမာနေ အန္တရာ ဧဝ ပဋိဂမနံ ပဋိဝါနံ၊ နတ္ထိ တေသာ ပဋိဝါနန္တိ အပ္ပဋိဝါနော၊တတ္ထ အသင်္ကော-စပ္ပတ္တော။ တေနာဟ "အနုက္ကဏ္ဌိတော"တိ-အာဒိ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၆။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၅-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဋိဝါနစိတ္တ (တိ) [အပ္ပဋိဝါန+စိတ္တ] အပ္ပဋိဝါနစိတ်ရှိသော၊ သူ။ တသ္မာ ဒဒေ အပ္ပဋိဝါနစိတ္တော။ အံ၊၂။၃၅။ အပ္ပဋိဝါနစိတ္တောတိ အနုက္ကဏ္ဌိတစိတ္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁။ အပ္ပဋိဝါနစိတ္တောတိ အနိဝတ္တနစိတ္တော။ မ၊ဋ္ဌီ၊ ၃။၁၈။

အပ္ပဋိဝါနပ္ပဓာန (နု) [အပ္ပဋိဝါန+ပဓာန] အပ္ပဋိဝါန – လုံ့လ – အားထုတ်ခြင်း။ အပ္ပဋိဝါနပဓာနံ နာမေတံ ဗဟူပကာရံ ဥတ္တမတ္ထသာဓကံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆။ အပ္ပဋိဝါနပဓာနန္တိ ဩသက္ကနာရဟိတပဓာနံ၊ အန္တရာ အနောသက္ကိတွာ ကတဝီရိယန္တိ အတ္ထော။ အံ၊ ဋ္ဌီ၊၂။၄။

အပ္ပဋိဝါနဝီရိယ (နု) [အပ္ပဋိဝါန+ဝီရိယ]အပ္ပဋိဝါန – လုံ့လ – ဝီရိယ။ အပ္ပဋိဝါနဝီရိယံ အဓိဋ္ဌာယ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၇၇။

အပ္ပဋိဝါနိတာ (ထိ) [အပ္ပဋိဝါနီ+တာ] အပ္ပဋိဝါနသဘော – ရှိသည်၏ အဖြစ် – ရှိခြင်း။ အပ္ပဋိဝါနိတာ စ ပဓာနသ္မိံ ။ ဒီ၊၃။၁၈၉။ အံ၊ ၁။၅၂။ အဘိ၊၁။၁၆။ အပ္ပဋိဝါနိတာ စ ပဓာနသ္မိန္တိ ယာ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဘာဝနာယ သက္ကစ္စကိရိယတာ။ အဘိ၊၁။၂၆၄။= အရဟတ္တံ အပတွာ အနိဝတ္တနတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၆၆။ အပ္ပဋိဝါနိတာတိ အပ္ပဋိက္ကမနာ အနောသက္ကနာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။ အပ္ပဋိဝါနိတာ စ ပဓာနသ္မိန္တိ အရဟတ္တံ အပတွာ ပဓာနသ္မိံ အနိဝတ္တနတာ အနောသက္ကနတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊

၁။၉၆။ ဝိရိယပ္ပဝါဟေ ဝတ္တမာနေ အန္တရာ ဧဝ ပဋိဂမနံ နိဝတ္တနံ ပဋိဝါနံ၊ တံ အဿ အတ္ထီတိ ပဋိဝါနီ၊ န ပဋိဝါနီ အပ္ပဋိဝါနီ၊ တဿ ဘာဝေါ အပ္ပဋိဝါနိတာ၊ အနောသက္ကနာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄။ (မူလဋီ၊၁။၅၈-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဋိဝါနီ (တိ) [န+ပဋိဝါနီ] (က) တွန့်ဆုတ်ခြင်းမရှိသော၊သူ။ အပ္ပဋိဝါနီ သုဒါဟံ ဘိက္ခဝေ ပဒဟာမိ။ အံ၊၁။၅၂။(တိ၊ထိ) (ခ) တွန့်ဆုတ်ခြင်း မရှိသောသူ၏အဖြစ်။ (ဂ) မတွန့်ဆုတ်ခြင်း။(ဃ)မတွန့်ဆုတ်တတ်သော တရား၊ (ဝိရိယ)။ ဥဿောဠှီ စ အပ္ပဋိဝါနီ စ သတိ စ။ အံ၊၁။၄၀၅။ အံ၊၂။၂၇၁။ မဟာနိ။၄၆၊၂၉၄။ အပ္ပဋိဝါနီတိ အနိဝတ္တနတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၅။ အပ္ပဋိဝါနီတိ ဘာဝပ္ပဓာနော နိဒ္ဒေသောတိ အာဟ "အနိဝတ္တနတာ"တိ။ "အပ္ပဋိဝါနိတာ"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ "အပ္ပဋိဝါနီ"တိ ဝုတ္တံ။ တထာ ဟိ ဝိရိယပ္ပဝါဟေ ဝတ္တမာနေ အန္တရာ ဧဝ ပဋိဂမနံ နိဝတ္တနံ ပဋိဝါနံ၊ တံ အဿ အတ္ထီတိ ပဋိဝါနီ၊ န ပဋိဝါနီ အပ္ပဋိဝါနီ၊ တဿ ဘာဝေါ အပ္ပဋိဝါနိတာ၊ အနိဝတ္တနာတိ အတ္ထော။ အပ္ပဋိဝါနီတိ ဝါ ဣတ္ထိလိင်္ဂဝသေနေဝါယံ နိဒ္ဒေသော။ အန္တရာယေဝ ပဋိဂမနံ နိဝတ္တနံ ပဋိဝါနီ၊ န ပဋိဝါနီ အပ္ပဋိဝါနီ၊ အနိဝတ္တနာတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၂၀။ အပ္ပဋိဝါနီတိ အနုက္ကဏ္ဌနာ အပ္ပဋိသံယရဏာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၉။ န ပဋိဝါတိ န ပဋိနိဝတ္တတီတိ အပ္ပဋိဝါနီ။ အန္တရာ ဝေါသာနာနာပဇ္ဇနဝိရိယံ၊ တေနာဟ "အနုက္ကဏ္ဌနာ အပ္ပဋိသံယရဏာ"တိ။ အံ၊ဋီ၊၃။၉၉။ အပ္ပဋိဝါနီ စာတိ အနိဝတ္တနာ စ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၆၄။ အပ္ပဋိဝါနီတိ အနိဝတ္တနံ။ ၎င်း။၃၅၈။ အပ္ပဋိဝါနီ ကရဏီယာ။ သံ၊၁။၃၅၁။ အပ္ပဋိဝါနီတိ အနိဝတ္တနာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၈။

အပ္ပဋိဝါနီယ (တိ) [န+ပဋိဝါနီယ] (က) မပစ်ပယ်အပ်သော။ တဉ္စ ပန အပ္ပဋိဝါနီယံ၊ အသေစနကမောဇဝံ။ သံ၊၁။၂၁၅။ အပ၊၂။၂၉၀။ ထေရီ။၃၈၅။ န ပဋိဝါနီယံ န အပနေတဗ္ဗန္တိ အပ္ပဋိဝါနီယံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၈။ (သံ၊ဋီ၊၁။၂၈၉-လည်း ကြည့်။) အဘိက္ကန္တတာယ ဝါ ယထာ သောတုဇနဿဝနမနောဟရဘာဝေန အနပနီယံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၆၃။ (ခ) မဆုတ်နစ်သော အဖြစ်ကိုဆောင်တတ်သော၊ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော။ တဉ္စ အပ္ပဋိဝါနီယန္တိ တဉ္စ ပန ဓမ္မံ အနိဝတ္တိတဘာဝါဝဟံ နိယျာနိကံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၆၃။

အပ္ပဋိဝိဇာနန (န) [န+ပဋိဝိဇာနန] မသိခြင်း။ ဖဿဿ အပ္ပဋိဝိဇာနနတော ဒုဝင်္ဂသမ္ပတ္တိယာ ဒုက္ကဋံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၇။ အပ္ပဋိဝိဇာနနေ ထုလ္လစ္စယမေဝ ဘဝိတုံ ယုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။၂၆၅။

အပ္ပဋိဝိဇာနနဟေတု (ပု) [အပ္ပဋိဝိဇာနန+ဟေတု] မသိခြင်း ဟူသော အကြောင်း။ အပ္ပဋိဝိဇာနနဟေတု ဒုက္ကဋံ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၂၃။

အပ္ပဋိဝိဇာနန္တ (တိ) [န+ပဋိဝိဇာနန္တ။ ထိ၌ အပ္ပဋိဝိဇာနန္တီ] မသိသော၊သူ။ အပ္ပဝတ္တံ စိတ္တံ သုခဒုက္ခံ နပ္ပဇာနာတိ၊ အပ္ပဋိဝိဇာနန္တဿ သုပိနော န ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။၂၈၈။ အပ္ပဋိဝိဇာနန္တိယာ ဒုက္ကဋံ(ထုလ္လစ္စယံ)။ဝိမတိ၊၁။၂၆၅။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊ဟောင်း။၅၁။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၁။ သာရတ္ထ၊၃။၃-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဋိဝိဇ္ဈန (န) [န+ပဋိဝိဇ္ဈန] (၁) မသိခြင်း၊ ထိုးထွင်း၍မသိခြင်း။ ယထာသဘာဝံ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈနတော။ သာရတ္ထ၊၁။၁၀။ ဝိမတိ၊၁။၃။ ပါဋိတော ဧဝ ဝိညာယမာနံ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈနတော။ မ၊ဋီ၊၃။၉၆။ အပ္ပဋိဝေဓ-လည်း

ကြည့်။ (တိ) (၂) ထိုးထွင်း၍ မသိတတ်သော။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အပ္ပဋိဝိဇ္ဈနကမောဟ (ပု) [အပ္ပဋိဝိဇ္ဈနက+မောဟ] ထိုးထွင်း၍ မသိတတ်သော မောဟ။ စတုန္နံ သစ္စာနံ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈနကမောဟဥ္စ အတီတော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၂၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၉၀။

အပ္ပဋိဝိဇ္ဈန္တ (တိ) [န+ပဋိဝိဇ္ဈန္တ] မသိသော၊ ထိုးထွင်း၍ မသိသော၊သူ။ ဥတ္တရိ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈန္တော ဖြပ္ပလောကူပဂေါ ဟောတိ။ ဝိ၊၅။ ၂၄၉။အံ၊၃။၅၄၂။ပဋိသံ။၃၁၄။ဥတ္တရိ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈန္တောတိ မေတ္တာသမာပတ္တိတော ဥတ္တရိံ အရဟတ္တံ အဓိဂန္တုံ အသက္ကောန္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၄၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၀။ ဂူဝပညာဘိက္ခူနော ဥတ္တရိဝိမုတ္တံ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈတော။ သံ၊၃။၁၀၄။ တံ ဝါ ပန အနဘိသမ္ဘုဏံ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈံ။ အံ၊၁။၂၃၆။=အပ္ပဋိဝိဇ္ဈန္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၉။ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈန္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၉။ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈန္တာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၀၂။

အပ္ပဋိဝိဇ္ဈမာန (တိ) [န+ပဋိဝိဇ္ဈမာန] မသိသော၊ ထိုးထွင်း၍ မသိသော၊သူ။ အတ္တံ ယာထာဝတော အပ္ပဋိဝိဇ္ဈမာနော။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၃၂၃။

အပ္ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗ] မသိမှု၍၊ ထိုးထွင်း၍ မသိမှု၍။ တီဏိ သာမညဖလာနိ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗာ။မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၀၃။(သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၃-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဋိဝိဇ္ဈိယ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိဝိဇ္ဈိယ] မသိမှု၍၊ ထိုးထွင်း၍မသိမှု၍။အနာဂတံ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈိယတ္ထံ။ဇာ၊၁။ ၂၄၅။ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈိယတ္ထန္တိ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗာ အတ္ထံ၊ ပဋ္ဌမမေဝ ကတ္တဗ္ဗံ အကတ္တာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၇။

အပ္ပဋိဝိဇ္ဈိယမာန (တိ) [န+ပဋိဝိဇ္ဈိယမာန] ထိုးထွင်း၍ မသိအပ်သော။ တထာဂတာနံ ဥပ္ပါဒတော ပုဗ္ဗေ ဥဒ္ဒဥ္စ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈိယမာနော, မဇ္ဈေ စ ပဋိဝိဇ္ဈိယမာနော။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၄၉။

အပ္ပဋိဝိဒိတ (တိ) [န+ပဋိဝိဒိတ] ထိုးထွင်း၍ မသိအပ်သော။ ယေသံ ဓမ္မာ အပ္ပဋိဝိဒိတာ။ သံ၊၁။၄။ အပ္ပဋိဝိဒိတာတိ ဉာဏေန အပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄။

အပ္ပဋိဝိဒိတသုတ္တ (န) [အပ္ပဋိဝိဒိတ+သုတ္တ] သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်း၍သိသူ၊ မသိနိုင်သူတို့၏ အကြောင်းအရာကို နတ်သားလျှောက်ထားချက်အရ ဟောကြားသောသုတ်၊ အပ္ပဋိဝိဒိတသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၁-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။ သံ၊၁။၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄။

အပ္ပဋိဝိဒ္ဓ (တိ) [န+ပဋိဝိဒ္ဓ] (၁) ထိုးထွင်း၍ မသိသော၊သူ။ အနဘိသမ္ဗုဒ္ဓသာတိ သဗ္ဗဓမ္မေ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓဿ (ဗောဓိသတ္တဿ)။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၀။ (၂) (က) မသိအပ်သော၊ ထိုးထွင်း၍မသိအပ်သော။ သမယောပိ ခေါ တေ ဘဒ္ဒါလိ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓေါ အဟောသိ။ မ၊ ၂။၁၀၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၉။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။ဂ၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁ဂ။ = တယာ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗယုတ္တကံ ဧကံ ကာရဏံ အတ္ထိ၊ တမ္ပိ တေ န ပဋိဝိဒ္ဓံ နသလ္လက္ခိတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၆။ သာရတ္ထ၊၁။၁၉၆။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၆၆။ ဒိဋ္ဌိယာ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ။ အံ၊ ၂။၁၀၁။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ အနဓိဂတတ္တာ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၃။ (ခ) မထိုးဖောက်အပ်သော။ အဟံ ပန နိဝတ္တိတွာ သဗ္ဗမ္မိ တံ တဝ သေနံ ဖြပ္ပဒတ္တေန ဝိန္ဓံ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓံ အာနေဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၂၉၅။

အပ္ပဋိဝိဒ္ဓစတုသစ္စ (တိ) [အပ္ပဋိဝိဒ္ဓ+စတုသစ္စ] ထိုးထွင်း၍မသိအပ်သော သစ္စာ ၄-ပါးရှိ

သော၊ သစ္စာ ၄-ပါးကို ထိုးထွင်း၍ မသိသော၊သူ။ အနဘိသမ္ဗုဒ္ဓ-ကြည့်။

အပ္ပဋိဝိဒ္ဓတ္တ (န) [အပ္ပဋိဝိဒ္ဓ+တ္တ] ထိုးထွင်း၍ မသိအပ်သည်၏ အဖြစ်။ ယသ္မာ စ တေသံ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ ဝဋ္ဋံ ဝဍ္ဎတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၄။ လောကုတ္တရစိတ္တံ န ဇာနာတိ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၆၈။

အပ္ပဋိဝိဒ္ဓဘာဝ (ပု) [အပ္ပဋိဝိဒ္ဓ+ဘာဝ] ထိုးထွင်း၍ မသိအပ်သည်၏ အဖြစ်။ အတ္တနော အပ္ပဋိဝိဒ္ဓဘာဝံ ပကာသေန္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၇၇။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၆၈-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဋိဝိဒ္ဓသစ္စ (တိ) [အပ္ပဋိဝိဒ္ဓ+သစ္စ] ထိုးထွင်း၍ မသိအပ်သော သစ္စာတရားရှိသော၊ သစ္စာတရားကို ထိုးထွင်း၍ မသိသော၊ သူ။ ဒုပ္ပဉ္ဉာတိ ဟိ ဣမေ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓသစ္စော အဓိပ္ပေတော, န ဇဠော ဝေ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၇၀။

အပ္ပဋိဝိဒ္ဓါကုပ္ပ (တိ) [အပ္ပဋိဝိဒ္ဓ + အကုပ္ပ] ထိုးထွင်း၍ မသိအပ်သော အရဟတ္တဖိုလ် တည်းဟူသော အကုပ္ပတရား ရှိသော၊ အကုပ္ပတရားကို ထိုးထွင်း၍ မသိသော၊ သူ။ အနာဂါမိ ပုဂ္ဂလော....အသစ္ဆိကတနိရောဓော အပ္ပဋိဝိဒ္ဓါကုပ္ပေါ တတ္ထ ဥပပဇ္ဇတီတိ? အာမန္တာ။ အဘိ၊က။ဂ၆။

အပ္ပဋိဝိနီတ (တိ) [န+ပဋိဝိနီတ] မပယ်ဖျောက်–အပ်–နိုင်–သော။ သာ ဝိစိကိစ္ဆာ ထာမဂတာ အပ္ပဋိဝိနီတာ။ မ၊၂။၉၇။ အပ္ပဋိဝိနီတာတိ အဝိနောဒိတာ အနီဟဋ္ဋာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၁။ ပုနပ္ပုနံ အာသေဝိတာ ထာမဂတာ အပ္ပဋိဝိနီတာ အနုသေန္တီတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆-၇။ အပ္ပဋိဝိနီတာတိ သမုစ္ဆေဒဝိနယဝသေန န ပဋိဝိနီတာ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၈၆။

အပ္ပဋိဝိနောဒေတဗ္ဗ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိဝိနောဒေတဗ္ဗ] မပယ်ဖျောက်မူ၍။ ကာမပရိဠာဟံ အပ္ပဋိဝိနောဒေတဗ္ဗ။ မ၊၂။၁၇၅။

အပ္ပဋိဝိဘတ္တ (တိ) [န+ပဋိဝိဘတ္တ] မဝေဖန်–မခွဲခြမ်း–အပ်သော၊ သီးသန့်–ခြားနား–ခြင်း မရှိသော၊ အတူတကွ သက်ဆိုင်သော။ သဗ္ဗံ တံ အပ္ပဋိဝိဘတ္တံ ဘဝိဿတိ သီလဝန္တေဟိ ကလျာဏဓမ္မေဟိ။ သံ၊၂။ ၄၉၂။ သံ၊၃။၃၀၆၊၃၄၆။ နေတ္တိ။၁၁၆။ အပ္ပဋိဝိဘတ္တန္တိ "ဣဒံ ဘိက္ခုနံ ဒဿာမ၊ ဣဒံ အတ္တနာ ဘုဉ္ဇိဿာမာ"တိ ဧဝံ အပ္ပဋိဘတ္တံ ဘိက္ခူဟိ သဒ္ဓိံ သာဓာရဏမေဝ ဘဝိဿတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။ အပ္ပဋိဝိဘတ္တန္တိ "ဣဒံ အမှာကံ ဘဝိဿတိ၊ ဣဒံ ဘိက္ခုနံ-(အယျာနံ)"န္တိ ဧဝံ အကတဝိဘာဂံ၊ သဗ္ဗံ ဒါတဗ္ဗမေဝ ဟုတွာ ဌိတန္တိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၁၁။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၃၀။ တေ စ ခေါ အပ္ပဋိဝိဘတ္တာ သီလဝန္တေဟိ ကလျာဏဓမ္မေဟိ။ အံ၊၃။၄၇။ အပ္ပဋိဝိဘတ္တာတိ "တွေကံ ဒဿာမိ၊ တွေကံ န ဒဿာမိ၊ ဣဒံ ဒဿာမိ၊ ဣဒံ န ဒဿာမီ"တိ စိတ္တံ ဥပ္ပါဒေတွာန ဟိ ပဋိဝိဘတ္တာ နာမ ဟောတိ၊ မယ္ဟံ ပန န ဧဝံ၊ အထ ခေါ....သာဓာရဏာယေဝ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၂၂။

အပ္ပဋိဝိဘတ္တဘောဂ (တိ) [အပ္ပဋိဝိဘတ္တ+ဘောဂ] မဝေဖန်–မခွဲခြမ်း–အပ်သော–အပ်ပဲ–မူ၍–သုံးဆောင်ခြင်း ရှိသော၊ သူ။ တေ ကိရ အညမညံ အပ္ပဋိဝိဘတ္တဘောဂါ ပရမဝိဿာသိကာ အဟေသုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၉၀။

အပ္ပဋိဝိဘတ္တဘောဂိတာ (ထီ) [အပ္ပဋိဝိဘတ္တဘောဂီ+တာ] အပ္ပဋိဝိဘတ္တဘောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်။ အပ္ပဋိဝိဘတ္တဘောဂီ-ကြည့်။ ဝတ္တံ အခဏ္ဍေန္တောတိ ဣမိနာ အပ္ပဋိဝိဘတ္တ-

ဘောဂိတံ, သာမာရဏဘောဂိတဉ္စ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၃၂။ အံ၊ဋီ၊၃။၉၁။

အပ္ပဋိဝိဘတ္တဘောဂီ (တိ) [အပ္ပဋိဝိဘတ္တ+ဘုဇ+ဏီ] ဝေဖန်–ခွဲခြမ်း–မှု မပြုမူ၍ – မဝေဖန် – မခွဲခြမ်း–ပဲ– မဝေဖန်– မခွဲခြမ်း – အပ်သော လာဘ်ကို–သုံးဆောင်တတ်–သုံးဆောင်လေ့ရှိ–သော၊ ဝေခြမ်း–ဖြန့်ဖြူး–ပေးကမ်း – လှူဒါန်း– ပြီးမှ သုံးဆောင်လေ့ရှိသော၊သူ၊ အညီအမျှသုံးဆောင်လေ့ရှိသော၊သူ။ တထာရူပေဟိ အပ္ပဋိဝိဘတ္တဘောဂီ ဟောတိ သီလဝန္တေဟိ သဗြဟ္မစာရီဟိ သာမာရဏဘောဂီ။ ဝိ၊၅။၁၆။ ဒီ၊၂။၆၈။ မ၊၁။၃၉၇။ အံ၊၂။၂၅၅။ အပ္ပဋိဝိဘတ္တဘောဂီတိ နေဝ အာမိသံ ပဋိဝိဘဇိတွာ ဘုဉ္ဇတိ၊ န ပုဂ္ဂလံ။....အယံ ပန ဧဝံ အကတွာ အာဘတံ ပိဏ္ဍပါတံ ထေရာသနတော ပဋ္ဌာယ ဒတွာ ဂဟိတာဝသေသံ ဘုဉ္ဇတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၃-၄။ အပ္ပဋိဝိဘတ္တဘောဂီတိ ဧတ္ထ ဒွေ ပဋိဝိဘတ္တာ နာမ အာမိသပ္ပဋိဝိဘတ္တဉ္စ ပုဂ္ဂလပ္ပဋိဝိဘတ္တဉ္စ။.... တဒုဘယမ္ပိ အကတွာ ယော အပ္ပဋိဝိဘတ္တံ ဘုဉ္ဇတိ၊ အယံ အပ္ပဋိဝိဘတ္တဘောဂီ နာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၀။ အပ္ပဋိဝိဘတ္တန္တိ ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော၊ အပ္ပဋိဝိဘတ္တံ ဝါ လာဘံ ဘုဉ္ဇတီတိ ကမ္မနိဒ္ဒေသော ဧဝ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၃၁။ အံ၊ဋီ၊၃။၉၁။ ဒေယျံ ဒက္ခိဏေယျေဟိ အပ္ပဋိဝိဘတ္တံ ကတွာ ဘုဉ္ဇတီတိ အပ္ပဋိဝိဘတ္တဘောဂီ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၅၉။ မ၊ဋီ၊၂။၃၀၇။ အံ၊ဋီ၊၃။၉၁။

အပ္ပဋိဝိဘာဂပက္ခိက (တိ) [အပ္ပဋိဝိဘာဂ+ပက္ခ+ဣက] မဝေဖန်–မခွဲခြမ်း–အပ်သော ဖက်၌ ဖြစ်သော။ ဂိလာနဒီနံ သြဒိဿကံ ကတွာ ဒါနံ အပ္ပဋိဝိဘာဂပက္ခိကံ "အသုကဿ န ဒဿာမိ" တိ ပဋိက္ခေပဿ အဘာဝတော။ သာရတ္ထ၊၃။ ၄၆၀။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၃၂။ အံ၊ဋီ၊ ၃။၉၂။

အပ္ပဋိဝိရတ (တိ) [န+ပဋိဝိရတ] မရှောင်ကြဉ်သော၊သူ။ မေထုနမှာ အပ္ပဋိဝိရတာ။ ဝိ၊၄။၄၉၃။ အပ္ပဋိဝိရတာယေဝ ပါဏာတိပါတာ။ ဒီ၊၃။၁၅၈။ သုရာမေရယပါနာ အပ္ပဋိဝိရတာ။ အံ၊၁။၃၆၃။ =အဝိရတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၇။ ပါဏာတိပါတာ အပ္ပဋိဝိရတာ။ သံ၊၃။၄၀၆။ ဣတိဝုတ်။၂၃၈။ န ပဋိဝိရတာတိ အပ္ပဋိဝိရတာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၁၉။

အပ္ပဋိဝိရုဇ္ဈမာန (တိ) [န+ပဋိဝိရုဇ္ဈမာန] မဆန့်ကျင်သော၊သူ။ သဗ္ဗေန လောကေန အဝိရုဇ္ဈမာနော အပ္ပဋိဝိရုဇ္ဈမာနော အနာဃာတိယမာနော။ စူဠနိ။၃၀၄။

အပ္ပဋိဝိရုဒ္ဓ (တိ) [န+ပဋိဝိရုဒ္ဓ] မဆန့်ကျင်သော၊သူ။ အနနုရုဒ္ဓအပ္ပဋိဝိရုဒ္ဓ-ကြည့်။

အပ္ပဋိဝေက္ခဏဒုက္ကဋ (န) [အပ္ပဋိဝေက္ခဏ+ဒုက္ကဋ] မဆင်ခြင်–မစူးစမ်း–ပဲ သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့် သင့်သော ဒုက္ကဋ်အာပတ်။ အပ္ပဋိဝေက္ခဏဒုက္ကဋဉ္စ ထုလ္လစ္စယဉ္စာတိ ဒွေ အာပဇ္ဇတိ။ တသ္မာ ကပ္ပိယမံသေပိ အပ္ပဋိဝေက္ခဏပစ္စယာ ဒုက္ကဋမေဝ။ ဝဇိရ။၄၈၂။

အပ္ပဋိဝေက္ခဏပစ္စယ (ပု) [အပ္ပဋိဝေက္ခဏ+ပစ္စယ] မဆင်ခြင်–မစူးစမ်း–ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ အပ္ပဋိဝေက္ခဏဒုက္ကဋ-ကြည့်။

အပ္ပဋိဝေက္ခိတ (တိ) [န+ပဋိဝေက္ခိတ] (က) မရှု–မဆင်ခြင်–အပ်သော။ ဣဒံ ခန္ဓပဉ္စကံ ဉာဏေန အပ္ပဋိဝေက္ခိတံ အပရိညာတံ သိယာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၆၃။ (ခ) မဆင်ခြင်အပ်သော၊ မစုံစမ်း–မမေးမြန်း – အပ်သော။ အပ္ပဋိဝေက္ခိတေ ဥဒ္ဒိဿကတမံသေ စ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၃၇၉။ ဥဒ္ဒိဿကတမံသဉ္စ၊ ယဉ္စ အပ္ပဋိဝေက္ခိတံ။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ။၁၁၄။ အပ္ပဋိဝေက္ခိတန္တိ

အနုပပရိက္ခိတ္ွာ၊ အနာပုစ္ဆိတ္ွာ အတွော။ ဋင်း၊ဋ္ဌ၊ဟောင်း။

အပ္ပဋိဝေက္ခိတ္ွာ (ကြိ၊ဝိ) [န + ပဋိဝေက္ခိတ္ွာ] မဆင်ခြင်မူ၍၊ မစုံစမ်း–မမေးမြန်း–မူ၍။ န စ ဘိက္ခဝေ အပ္ပဋိဝေက္ခိတ္ွာ အာသနေ နိသီဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၁။၁၀၀။ (ဝိ၊၄၊၂။၆၁-လည်း ကြည့်။) အပ္ပဋိဝေက္ခိတ္ွာ မံသံ ဘုဉ္ဇိဿသိ။ ဝိ၊၃။၃၁၂။ အပ္ပဋိဝေက္ခိတ္ွာတိ အပ္ပဋိပုစ္ဆိ- တ္ွာ။ ဝိ၊၄၊၃။၃၇၆။ (ဇာ၊၁။၂၅၃။ ဇာ၊၄၊ ၄။၁၉၃-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဋိဝေက္ခိယ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိဝေက္ခိယ] မဆင် ခြင်–မစူးစမ်း–မူ၍။ မဂ္ဂံ အပ္ပဋိဝေက္ခိယ။ ဇာ၊၁။၂၀၁။ သာမံ အပ္ပဋိဝေက္ခိယ။ ဇာ၊ ၁။၂၅၃။ ဓမ္မ၊၄၊၂။၁၁၈။

အပ္ပဋိဝေဓ (ပု) [န+ပဋိဝေဓ] (၁)ထိုးထွင်း၍ မသိသောတရား။ (မောဟ)။ အသမ္မောဓော အပ္ပဋိဝေဓော။ အဘိ၊ဓ။၂၁၆။ အဘိ၊ဝိ။၈၇။ အဘိ၊ပု။၁၂၄။ မဟာနိ။၃၂၅။ စူဠနိ။၂၅။ စတုသစ္စဓမ္မံ နပ္ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ အပ္ပဋိဝေဓော။ အဘိ၊၄၊၁။၂၉၆။ မဟာနိ၊၄။၃၇၈။ (နေတ္တိ။ ၆၄။ ဋင်း၊၄။၁၃၂-တို့လည်း ကြည့်။) (၂) ထိုးထွင်း၍ မသိခြင်း။ စတုန္နံ ဘိက္ခဝေ အရိ- ယသစ္စာနံ (ဓမ္မာနံ) အနနုဗောဓာ အပ္ပဋိ- ဝေဓာ။ ဝိ၊၃။၃၂၅။ ဒီ၊၂။၇၇။ သံ၊၃။၃၇၇။ အံ၊၁။၃၀၇။ အပ္ပဋိဝေဓာတိ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈနေန။ ဒီ၊၄၊၂။၁၃၂။ သံ၊၄၊၃။၃၂၉။ အံ၊၄၊၂။၂၄၉။ တေသံ အာနန္ဒ ဓမ္မာနံ အနနုဗောဓာ အပ္ပဋိဝေဓာ။ ဒီ၊၂။၄၇။ သံ၊၁။၃၁၈။ အပ္ပဋိဝေဓာတိ တီရဏပ္ပဟာနပဋိညာဝသေန အပ္ပဋိဝိဇ္ဈနာ။ ဒီ၊၄၊၂။၈၅။ သံ၊၄၊၂။၈၈။

အပ္ပဋိသံဝိဒိတ (တိ) [န+ပဋိသံဝိဒိတ] (၁) သိစေခြင်း မရှိသော၊ ပြောကြား မထား သော။ ယော ပန ဘိက္ခု....ပုဗ္ဗေ အပ္ပဋိ- သံဝိဒိတော ဉာတိကုလံ အတိက္ကာမေယျ။ .... ပုဗ္ဗေ အပ္ပဋိသံဝိဒိတောတိ ပုဗ္ဗေ အနာမန္တေ- တ္ွာ။ ဝိ၊၂။၂၀၉။ အပ္ပဋိသံဝိဒိတဿ ဉာတိ- ကုလာတိက္ကမော။ ဝိမတိ၊၂။၅၄။ ယောပါဟံ ပုဗ္ဗေ အပ္ပဋိသံဝိဒိတော သမဏံ ဂေါတမံ ဒဿနာယ ဥပသင်္ကမေယျံ။ မ၊၂။၃၄၂။ အပ္ပဋိသံဝိဒိတောတိ အဝိညာတအာဂမနော။ မ၊၄၊၃။၂၇၀။ အပ္ပဋိသံဝိဒိတောတိ အနာ- ရောစိတော၊ အာဂမနဝသေန စေတ္ထ ပဋိ- သံဝေဒိတတ္တံ အာဟ "အဝိညာတအာဂမ- နော"တိ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၈၀။ ပုဗ္ဗေ အပ္ပဋိသံ- ဝိဒိတော ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗံ မညေယျ။ အံ၊၂။ ၅၂။ (၂) မသိစေအပ်–မပြောကြားအပ် –သော။ ပုဗ္ဗေ အပ္ပဋိသံဝိဒိတံ ခါဒနီယံ ဝါ ဘောဇနီယံ ဝါ။ ဝိ၊၂။၂၃၆။ ယံ ပန ဇေံ အနာရောစိတံ အနာဟဋ္ဌ၊ တံ အပ္ပဋိသံဝိဒိတံ နာမ။ ကင်္ခါ။၂၇၄။ ပဋိသံဝေဒိတတ္တံ ပဋိ- ကစ္စေဝ သုဋ္ဌု ဇာနာပိတတ္တံ အတွော။ ပါစိတ်၊ ယော၊၁။၁၀၅။ (၃) မသိအပ်သော။ ပုဗ္ဗေ အပ္ပဋိသံဝိဒိတံ မံ အာဂုသော ဘဂဝါ ပဥ္စမံ ပဥ္ဟံ အပုစ္ဆိ။ သံ၊၁။၂၈၆။ ပုဗ္ဗေ အပ္ပဋိ- သံဝိဒိတန္တိ "ဣဒံ နာမ ပုစ္ဆိဿတီ"တိ ပုဗ္ဗေ မယာ အဝိဒိတံ အညာတံ။ သံ၊၄၊၂။၆၁။ (န) (၄)မသိစေခြင်း။ ဉာတိကုလာတိက္ကမော ကိရိယံ၊ အပ္ပဋိသံဝိဒိတံ အကိရိယံ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊ သစ်။၄၂၈။

အပ္ပဋိသံဝိဒိတတာ (ထီ) [အပ္ပဋိသံဝိဒိတ+တာ] (၁) သိစေခြင်း မရှိသော သူ၏ အဖြစ်။ အပ္ပဋိသံဝိဒိတတာ, ဉာတိကုလာတိက္ကမော။ ကင်္ခါ။၂၆၆။ သာရတ္ထ၊၃။၉၇။ အနိဝေဒိတ- ဘာဝေါ အပ္ပဋိသံဝိဒိတတာ။ ကင်္ခါ၊ယော၊၄။ ၂၇၅။ (၂) မသိစေအပ်သည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပဋိသံဝိဒိတတာ, အဇ္ဈာရာမေ ပဋိဂ္ဂဟဏံ။ ကင်္ခါ။၂၇၅။ သာရတ္ထ၊၃။၁၀၃။

အပ္ပဋိသံဝိဒိတသညီ (တိ) [အပ္ပဋိသံဝိဒိတ + သညာ+ဤ] (၁) သိစေခြင်းမရှိဟု အမှတ်

ရှိသော၊သူ။ အပ္ပဋိသံဝိဒိတော အပ္ပဋိသံဝိဒိတ-သညီ ဣန္ဒခိလံ အတိက္ကာမေတိ။ ဝိ၊၂။ ၂၀၉။ ပဋိသံဝိဒိတော အပ္ပဋိသံဝိဒိတသညီနော။ ကင်္ခါ။ ၂၆၆။ =အနိဝေဒိတသညိနော။ ကင်္ခါ၊ ယော၊၄။ ၂၇၄။ (၂) မသိစေအပ်ဟု အမှတ်ရှိသော၊သူ။ ပဋိသံဝိဒိတေ အပ္ပဋိသံဝိဒိတ-သညိနော။ ကင်္ခါ။ ၂၇၅။

အပ္ပဋိသံဝိဒိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိသံဝိဒိတွာ] မခံစားမူ၍။ ကမ္မာနံ ဝိပါကံ အပ္ပဋိသံဝိဒိတွာ ပုဂ္ဂလဿ ဗျန္တီဘာဝံ န ဝဒါမီတိ ဧဝံ....။မူလဋီ၊ ၃။၁၀၆။ အပ္ပဋိသံဝေဒိတွာ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိသံဝေဒန (န) [န+ပဋိသံဝေဒန] (၁) မသိစေခြင်း။ ဣန္ဒခိလာတိက္ကမော ကိရိယံ၊ အပ္ပဋိသံဝေဒနံ အကိရိယံ။ ကင်္ခါ၊ယော၊၄။ ၂၇၅။ (တိ) (၂) မခံစားတတ်သော၊ခံစားခြင်းမရှိသော။ န ဟေဝ ခေါ မေ ဝေဒနာ အတ္တာ၊အပ္ပဋိသံဝေဒနော မေ အတ္တာတိ။ ဒီ၊ ၂။၅၆။ ဣဋ္ဌာဒိဘေဒံ အာရမ္မဏံ န ပဋိသံဝေ-ဒေတီတိ အပ္ပဋိသံဝေဒနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၁၀။

အပ္ပဋိသံဝေဒနတ္တ (န) [အပ္ပဋိသံဝေဒန+တ္တ] မခံစားတတ်သည်၏ အဖြစ်။ "အတ္တာ မေ ဝေဒိယတိ"တိ ဣမိနာ အပ္ပဋိသံဝေဒနတ္တံ ပဋိက္ခိပတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၁၀။

အပ္ပဋိသံဝေဒိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိသံဝေဒိ-တွာ] မခံစားမူ၍။ နာဟံ ဘိက္ခဝေ သဉ္စေတ-နိကာနံ ကမ္မာနံ ကတာနံ ဥပစိတာနံ အပ္ပ-ဋိသံဝေဒိတွာ (အပ္ပဋိသံဝိဒိတွာ၊ သီ၊ သျာ၊ ဣ) ဗျန္တီဘာဝံ ဝဒါမိ။ အံ၊၃။၄၉၇။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၂၅၄။ အပ္ပဋိသံဝေဒိတွာတိ တေသံ ကမ္မာနံ ဝိပါကံ အဝေဒိယိတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၄၀။

အပ္ပဋိသံဝေဒီ (တိ) [န+ပဋိသံဝေဒီ] ခံစားလေ့မရှိသော၊သူ။ သန္တာဝုသော (သန္တိ ဘိက္ခဝေ) သတ္တာ အသညိနော အပ္ပဋိသံဝေ-ဒိနော၊သေယျထာပိ ဒေဝါ အသညသတ္တာ။ ဒီ၊၃။ ၂၁၉။ အံ၊၃။ ၂၀၁။

အပ္ပဋိသင်္ခါ^၁ (ထီ) [န+ပဋိသင်္ခါ] (၁) မဆင်ခြင်ခြင်း၊ မသိခြင်း၊ မစူးစမ်းခြင်း၊ အကြောင်း ဥပါယ်ကို မယူခြင်း၊ လွတ်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းကို မယူခြင်း (ပဋိသင်္ခါ-နုပဿနာ-ကြည့်)၊ ဆင်ခြင်-သိ-ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တရား။ (မောဟ၊ မောဟပြ ဓာန်းခြင်းရှိသော အကုသိုလ်တရား။) ယာ တတ္ထ အသမ္ပဇညံ အမတ္တညုတာ အပ္ပဋိ-သင်္ခါ ဘောဇနေ။ အဘိ၊ဓ။ ၂၆၁။ အဘိ၊ဝိ။ ၃၇၅။ အဘိ၊ပု။၁၂၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၄။ အပ္ပဋိ-သင်္ခံ ပဇဟတော။ ပဋိသံ။၃၂။ အပ္ပဋိသင်္ခါယ အနုပါဒါနဟာဏံ။ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။ ပဋိသင်္ခါ-နုပဿနာယ အပ္ပဋိသင်္ခံ (အပ္ပဋိသင်္ခါယ၊ ဝိသုဒ္ဓိ)။ ပဋိသံ။၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၄၇။ အပ္ပဋိသင်္ခါ ပဋိသင်္ခါယ ပဋိပက္ခဘူတာ မော-ဟပ္ပဓာနာ အကုသလာ ဓမ္မာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၁။၈၀။ ပဋိသင်္ခါနုပဿနံ ဘာဝေန္တော အပ္ပဋိသင်္ခံ ပဇဟတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၄။ အပ္ပဋိသင်္ခါ ကသင္ဂေါ၊ အပ္ပဋိသင်္ခံ ကသင္ဂံ ဆဍ္ဍေတွာ။ ပဋိသံ။ ၂၇၉။ အပ္ပဋိသင်္ခါတိ ပဋိသင်္ခါနုပဋိပက္ခော ကိလေသဝသေန အသ-မဝါဟိတဘာဝေါ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၈၃။ "တတ္ထ ကတမံ ပဋိသင်္ခါနုဗလံ၊ ယာ ပညာ ပဇာ-နနာ"တိ ဧဝံ ဝိတ္ထာရိတံ အပ္ပဋိသင်္ခါယ အကမ္ပနညာဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၅။ အပ္ပဋိ-သင်္ခါယာတိ ဣတိကတ္တဗ္ဗတာသု အပ္ပစ္စဝေက္ခ-ဏာယ နာမံ၊ အညာဏံ အပ္ပဋိသင်္ခါတ-နိမိတ္တံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၈၁။ အသံဝရော အပ္ပဟာနံ အပ္ပဋိသင်္ခါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ (၂) ဆန့်ကျင် ဖက်ဖြစ်သော-ထူးသော-ပညာ။ အပ္ပဋိ-သင်္ခါနိဒ္ဒေသ-ကြည့်။

အပ္ပဋိသင်္ခါ ၂ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိသင်္ခါယ] မဆင်ခြင်-မသိ-မစူးစမ်း-မူ၍။ သဟသာ အပ္ပဋိသင်္ခါ ဝါစာ ဘာသိတာ။ မ၊၁။၁၃၁။ သံ၊၁။ ၄၁၉။ သဟသာ အပ္ပဋိသင်္ခါ ပိဝေယျ။ သံ၊ ၁။၃၃၂။ သဟသာ အပ္ပဋိသင်္ခါတိ သာဟသံ ကတွာ အပ္ပစ္စဝေက္ခိတွာဝ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၉။ အပ္ပဋိသင်္ခါတိ အပ္ပစ္စဝေက္ခိတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၁၁၊၁၆၆။ သဟသာ အပ္ပဋိသင်္ခါ ပက္ခန္ဒေယျ။အံ၊၃။၄၂၀။အပ္ပဋိသင်္ခါ အယောနိသော။ အဘိ၊ဓ။၂၆၁။ အဘိ၊ဝိ။၃၇၅။ အဘိ၊ပု။ ၁၂၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၄။အပ္ပဋိသင်္ခါတိ ပဋိသင်္ခါန- ပညာယ အဇာနိတွာ အနုပဓာရေတွာ။အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၄၂၉။အပ္ပဋိသင်္ခါတိ အပ္ပစ္စဝေက္ခိတွာ.... အဝိမံသိတွာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၈၁။ အပ္ပဋိသင်္ခါယ ပိဝေယျ။ မ၊၁။၃၉၀။ အပ္ပဋိသင်္ခါယ ပိဝေ- ယျာတိ တံ အပ္ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပိဝေယျ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၇၅။ သဟသာ အပ္ပဋိသင်္ခါယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၅၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၁၄။

အပ္ပဋိသင်္ခါတတ္တ (န) [အပ္ပဋိသင်္ခါတ+တ္တ] မဆင်ခြင်တတ်သည်၏ အဖြစ်။ တာယ အ- နိစ္စာဒီသု အပ္ပဋိသင်္ခါတတ္တာ ပဋိသင်္ခါနသာ ပဋိပက္ခဘူတံ အဝိဇ္ဇံ ပဇဟတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။ ၄၁၈။

အပ္ပဋိသင်္ခါတနိမိတ္တ (န) [အပ္ပဋိသင်္ခါတ+နိမိတ္တ] မဆင်ခြင်-မစူးစမ်း-ခြင်း၏ အကြောင်း?။ အပ္ပဋိသင်္ခါ ၁-ကြည့်။

အပ္ပဋိသင်္ခါန (န) [န+ပဋိသင်္ခါန] မဆင်ခြင်ခြင်း၊ မဆင်ခြင်တတ်သော တရား။ (မောဟ)။ အပ္ပဋိသင်္ခါနေ အကမ္ပနဋ္ဌေန ပဋိသင်္ခါနသင်္ခါ- တံ ဗလံ ပဋိသင်္ခါနဗလံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၅။ အပ္ပဋိသင်္ခါနံ မောဟော။ အနုဋီ၊၁။၆၄။ အပ္ပဋိသင်္ခါနေန န ကမ္ပတီတိ ပဋိသင်္ခါနဗလံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၈။ ပဋိသင်္ခါနေန အပ္ပဋိသင်္ခါ- နဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၃၅။ အပ္ပဋိသင်္ခါနဿာတိ ပဋိသင်္ခါနပဋိပက္ခဿ ပောဟဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။၅၀၉။ အပ္ပဋိသင်္ခါနေ ဌိတာနံ အန္ဓပုထုဇ္ဇ- နာနံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃။

အပ္ပဋိသင်္ခါနိရုဒ္ဓ (တိ) [န+ပဋိသင်္ခါ+နိရုဒ္ဓ] ပဋိသင်္ခါ - လောကုတ္တရာဉာဏ် - ကြောင့် ချုပ်သည် မဟုတ်သော၊ ပဋိသင်္ခါ - လော- ကုတ္တရာဉာဏ်-နှင့် ကင်း၍-အခြား တပါး သော အကြောင်းကြောင့် - ချုပ်သော။ ("စင်ကြယ်သော ပကတိ ပင်ကိုယ်သဘော ရှိသောကြောင့် သော်လည်းကောင်း, ပါဠိ- အဋ္ဌကထာ သင်ကြားဆွေးနွေးခြင်း စသည် ကြောင့်သော်လည်းကောင်း မဖြစ်ပေါ်ပဲ နေ သော သင်္ခါရတို့ကို အပ္ပဋိသင်္ခါနိရုဒ္ဓဟု ဆို သည်။ ပြလတ္တံ.ဋ္ဌ၊ဋီ-တို့ ကြည့်။) နနု အပ္ပဋိသင်္ခါနိရုဒ္ဓေ သင်္ခါရေ ပဋိသင်္ခါ နိရော- ဓေန္တီတိ? အာမန္တာ။ အဘိ၊က။၁၇၃။ အပ္ပဋိသင်္ခါနိရုဒ္ဓေတိ ယေ ပဋိသင်္ခါယ လော- ကုတ္တရေန ဉာဏေန အနိရုဒ္ဓါ သုဒ္ဓပကတိ- ကတ္တာ ဝါ ဥဒ္ဒေသပရိပုစ္ဆာဒီနံ ဝါ ဝသေန န သမုဒါစရဏတော နိရုဒ္ဓါတိ ဝုစ္စန္တိ။ တေ သင်္ခါရေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၆။ ယေ.... အနိရုဒ္ဓါ- တိအာဒိနာ ပဋိသင်္ခါယ ဝိနာ နိရုဒ္ဓါ အသမု- ဒါစရဏသင်္ခါရာ အပ္ပဋိသင်္ခါနိရုဒ္ဓါတိ ဒဿေ- တိ၊ န ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဘင်္ဂါတိ။ တေန အပ္ပဋိ- သင်္ခါနိရောဓော စ အသမုဒါစရဏနိရော- ဓောတိ ဒဿိတံ ဟောတိ။ မူလဋီ၊၃။၇၃။ တေနာတိ ပဋိသင်္ခါယ နိရောဓဿ ခဏိက- နိရောဓဿ စ ဣဓ နာဓိပ္ပေတတ္တာ။အနုဋီ၊၃။ ၁၀၆။

အပ္ပဋိသင်္ခါနိရောဓ (ပု) [န + ပဋိသင်္ခါ + နိရောဓ။ (အပြတိသံချာနိရောဓ-ဗု၊သံ)] (၁) ပဋိသင်္ခါ-ဆန့်ကျင်ဖက် ပညာပြဓာန်း သော ဘာဝနာ - ကြောင့် မဟုတ်ပဲ - မပါပဲ-ချုပ်ခြင်း၊ မိမိ၏ သဘောအားဖြင့် သင်္ခတတရားတို့၏ ချုပ်ခြင်း။ (ခဏိက- နိရောဓ)။ ပဋိသင်္ခါနိရောဓော အပ္ပဋိသင်္ခါ-

နိရောဓော။ နေတ္တိ။၆၂။ အပ္ပဋိသင်္ခါနိရောဓောတိ သင်္ခတဓမ္မာနံ သရသနိရောဓော၊ ခဏိကနိရောဓောတိ အတ္ထော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၁၂၉။ (၂) ပညာအထူးဖြင့် မဆိုထိုက်သော ချုပ်ခြင်း၊လောကုတ္တရာဉာဏ်ကြောင့် မဟုတ်ပဲ မဖြစ်ပေါ်သောအားဖြင့် ချုပ်ခြင်း။ (အသမ္ပဒါစရဏနိရောဓ)။ ဒုက္ခာဒီနံ ပဋိ သင်္ခါတိ ပဋိသင်္ခါ၊ ပညာဝိသေသော။ တေန ဝတ္တဗ္ဗော နိရောဓော ပဋိသင်္ခါနိရောဓော။ ယော သာသဝေဟိ ဓမ္မေဟိ ဝိသံယောဂေါတိ ဝုစ္စတိ။ ယော ပစ္စယဝေကလ္လေန ဓမ္မာနံ ဥပ္ပါဒဿ အစ္စန္တဝိဗန္ဓဘူတော နိရောဓော၊ သော ပဋိသင်္ခါယ နဝတ္တဗ္ဗတော အပ္ပဋိသင်္ခါနိရောဓော နာမာတိ ပရဝါဒိနော လဒ္ဓိ။ အနုဋီ၊၃။၁၀၆။ အပ္ပဋိသင်္ခါနိရုဒ္ဓ - လည်း ကြည့်။ (ဤ အပ္ပဋိသင်္ခါနိရောဓ ကား အဘိဓမ္မကောသကျမ်းလာ အာကာသ,ပဋိသင်္ချာနိရောဓ, အပ္ပဋိသင်္ချာနိရောဓ ဟူသော အသင်္ခတ ၃-ပါးတွင် တပါးတည်း။ တိဝိဓံ စာပျသင်္ခတံ။ အာကာသံ ဒွေ နိရောဓာ စ။.... ပတိသင်္ချာနိရောဓော ယော၊ ဝိသံယောဂေါ ပုထုပ္ပုထု။ ဥပ္ပါဒစ္စန္တဝိဃ္နော'ညော၊ နိရောဓော'ပတိသင်္ချယာ။ အဘိဓမ္မကောသ။၁၊ ၅-၆။)

အပ္ပဋိသင်္ခါနုပေက္ခာ (ထိ) [အပ္ပဋိသင်္ခါန + ဥပေက္ခာ] မဆင်ခြင်ခြင်း – ဟူသော – နှင့် ယှဉ်သော – ဥပေက္ခာ။ (အညာဏုပေက္ခာ)။ နတ္ထိ အဗျာဝဋမနော၊ နတ္ထိ အပ္ပဋိသင်္ခါနုပေက္ခာ၊.... နတ္ထိ အပ္ပဋိသင်္ခါနုပေက္ခာတိ အညာဏုပေက္ခာ နတ္ထိ။ မူလဋီ၊၂။၂။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၅၄။

အပ္ပဋိသင်္ခါယ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိသင်္ခါယ] အပ္ပဋိသင်္ခါ၂ နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပ္ပဋိသံဟရဏ (နာ၊ထိ) [န + ပဋိသံဟရဏ။ (ပြတိသံဟရဏ – သံ)] ပြန်မလှည့် – နောက်ပတ္တန့် – နောက်မဆုတ် – ခြင်း။ အပ္ပဋိဝါနီ-ကြည့်။

အပ္ပဋိသတ္တုတာ (ထိ) [န + ပဋိသတ္တု + တာ] ဆန့်ကျင်ဖက် ရန်သူ မရှိသည်၏ အဖြစ်။ ယဒိ တိရစ္ဆာနသီဟနာဒဿ သေဋ္ဌနာဒတာ နိဗ္ဘယတာယ အပ္ပဋိသတ္တုတာယ ဣစ္ဆိတာ။ ပါ၊ ဋီ၊၂။၅။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၆၅။

အပ္ပဋိသန္ဓာရ (ပု) [န+ပဋိသန္ဓာရ] မဖုံး – မပိတ် – မဆက် – မစပ် – ခြင်း၊ မိမိနှင့် သူတပါး၏အကြား – လစ်ဟင်းသော အပေါက်ကို မဖုံး မပိတ်ခြင်း – ခြားကွာသော အပြတ်အလပ်ကို မဆက်မစပ်ခြင်း၊ ပဋိသန္ဓာရ မပြုခြင်း။ (ပစ္စည်း အတတ်ပညာ စသည်ကို ပေးသောအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း, သဒ္ဓါရှေ့သွား ဗြဟ္မစိုရ်ရှေ့သွားရှိသော ကာယကံ ဝစီကံတို့ဖြင့် အကျိုးစီးပွါးကို ရွက်ဆောင်ခြင်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း, အောက်ထစ်ဆုံးအနေအားဖြင့် မိတ်ဆွေဖြစ်စကားဆိုခြင်း ကြားစာ မှာစာ ပေးပို့ခြင်း အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း, တဦးနှင့်တဦး တမျိုးနှင့်တမျိုး တနိုင်ငံနှင့် တနိုင်ငံ ချစ်ခင်ရင်းနှီးအောင် ဆက်ဆံမှုများ, မိတ်ဖွဲ့မှုများကို ပဋိသန္ဓာရ-ခေါ်သည်၊ ယင်းသို့ မပြုသည်ကို အပ္ပဋိသန္ဓာရ ခေါ်သည်။ သာသနာတော်၌ ပဋိသန္ဓာရ ပြုပုံကို အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၆-ဂ- တွင် ကြည့်။) တတ္ထ ကတမော အပ္ပဋိသန္ဓာရော။ .... ဣဓေကစ္စော အပ္ပဋိသန္ဓာရကော ဟောတိ ....။ အယံ ဝုစ္စတိ အပ္ပဋိသန္ဓာရော။ အဘိ၊ဝိ။၃၇၄။

အပ္ပဋိသန္ဓာရက (တိ) [န+ပဋိသန္ဓာရက] မဖုံး – မပိတ် – မဆက် – မစပ် – တတ်သော၊ ပဋိသန္ဓာရ မပြုသော၊သူ။ အပ္ပဋိသန္ဓာရ-ကြည့်။

အပ္ပဋိသန္ဓိ (တိ) [(၁) န + ပဋိသန္ဓိ၊ (၂) (၃) န+ပဋိသန္ဓိ] (၁)နောင်တဖန် ပဋိသန္ဓေ နေခြင်း မရှိသော၊သူ။ (၂) ဘဝတဖန် ပြန်၍

မစပ်သော၊သူ။ (၃) တဖန်–ဆန့်ကျင်သူ–ခုခံဖက်ပြိုင်နိုင်သူ–မရှိသော၊သူ။ (ပြတိသံမာ၊ ဝိလုံ-ကြည့်။) အထ အပ္ပဋိသန္ဓော ကာကုသန္ဓော ဘဂဝါ .... စတုသစ္စကထံ ကထေသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၉၈။

အပ္ပဋိသန္ဓိ (ထီ) [န+ပဋိသန္ဓိ] (၁)တဖန်မဆက်စပ်ခြင်း၊ ဘဝသစ်နှင့် မဆက်စပ်ခြင်း။ အပ္ပဋိသန္ဓိယံ ဇဟတိ။အဘိ၊က။၉၂။(၂)ပဋိသန္ဓေ–မရှိ–ကင်း–ရာ။ နာညံ ပတ္ထယတေ ကိဉ္စိ၊ အညတြ အပ္ပဋိသန္ဓိယာ။ မဟာနိ။၃၄၇။ အညတြ အပ္ပဋိသန္ဓိယာတိ နိဗ္ဗာနံ ဌပေတွာ၊ အညတြပ္ပဋိသန္ဓိယာတိ ကေပဒံ ကတွာပိ ပဌန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃ဂ၅။ အပ္ပဋိသန္ဓိ အဘိဓေယျာ။ ပဋိသံ။၁၂။ အနိမိတ္တံ အပ္ပဏိဟိတံ အနာယူဟနံ အပ္ပဋိသန္ဓိ အနုပပတ္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄ဂ။ (၃) ပဋိသန္ဓေမရှိသော၊ တဖန် ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ မနေတော့သော။ အပ္ပဋိသန္ဓိတာ-ကြည့်။

အပ္ပဋိသန္ဓိက (တိ) [န+ပဋိသန္ဓိ+က] (က) တဖန်ဆက်စပ်ခြင်း မရှိသော၊ ဆက်စပ် မရသော။ ပုထုသိလာ ဒွေဓာ ဘိန္နာ အပ္ပဋိသန္ဓိကာ ဟောတိ။ ဝိ၊၁။၉၃။ ဝိ၊၂။၂ဂ၄။ ဝိ၊၃။၁၃၄။ မ၊၃။၄၂။ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၅-လည်းကြည့်။) သောယံ အပ္ပဋိသန္ဓိကော၊ ခရဆိန္နံဝ ရေနုကံ။ ဇာ၊၁။၆၅။ သော ပန ကာမော ဤဒိနိ အပ္ပဋိသန္ဓိကော ဇာတော န သက္ကာ ပဋိသန္ဓိတုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၁။ (ခ) ဘဝသစ်နှင့် ဆက်စပ်ခြင်းမရှိသော၊ ပဋိသန္ဓေကို မဖြစ်စေတတ်သော။ ကိလေသာဘာဝေ ဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ ကမ္မံ အာယတိံ အပ္ပဋိသန္ဓိကံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၅၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၂။ ဝိညာဏံ အနာဟာရံ အနဘိနန္ဒိတံ အပ္ပဋိသန္ဓိကံ တံ နိရုဇ္ဈတိ။ နေတ္တိ။၁၆။ အပ္ပဋိသန္ဓိကန္တိ ပုနဗ္ဘဝါဘိသန္ဒဟနရဟိတံ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၀၇။ (ဂ)ပဋိသန္ဓေမရှိသော၊ တဖန်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေမနေတော့သော။ ခီဏာသဝါ အပ္ပဋိသန္ဓိကာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၈။ တေ အပ္ပဋိသန္ဓိကဿ ပရိနိဗ္ဗုတဿ ကိံ ဇာနိဿန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃။ အပ္ပဋိသန္ဓိကဿ ပုန ဘဝေ ပဋိသန္ဓိ နတ္ထိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၇။ အပ္ပဋိသန္ဓိကာ အနုပါဒါနာ ဝိယ ဇာတဝေဒါ ပရိနိဗ္ဗာယန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၀။ အနုပဝဇ္ဇ (ခ) (ဂ) အနက်တို့လည်း ကြည့်။ (ဃ) တဖန်လာ၍ ဆက်စပ်ခြင်းမရှိသော (ဧတိက္ခန္ဓာနှင့် ဘင်္ဂက္ခဏက္ခန္ဓာ)။ ဂတာ အပ္ပဋိသန္ဓိကာ။ မဟာနိ။၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၆၀။ နိရုဒ္ဓက္ခန္ဓာနံ ပုန အာဂန္တွာ ပဋိသန္ဓာနာဘာဝေန ဂတာ အပ္ပဋိသန္ဓိကာတိ ဝုစ္စန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၀။ အပ္ပဋိသန္ဓိကာ ပုန အာဂန္တွာ ပဋိသန္ဓာနာဘာဝေန ဝိဂတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၁၁။

အပ္ပဋိသန္ဓိကတာ (ထီ) [အပ္ပဋိသန္ဓိက + တာ] (က) ဘဝသစ်နှင့် ဆက်စပ်ခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်။ ယဿ စိတ္တံ.... နိရုဇ္ဈိဿတိ အပ္ပဋိသန္ဓိကတာယ နုပ္ပဇ္ဇိဿတိ။ ဝိမတိ၊၁။၂၇။ (ခ) ပဋိသန္ဓေ မရှိသောသူ၏ အဖြစ်၊ တဖန် ဘဝ၌ပဋိသန္ဓေမနေတော့သောသူ၏ အဖြစ်။ န ပန အရဟတ္တပ္ပတ္တိယာ တီသု ဘဝေသု အပ္ပဋိသန္ဓိကတာယ တံ အတိက္ကမိတုံ သက္ကိဿတိ။ ဝိမတိ၊၁။၂၀၉။

အပ္ပဋိသန္ဓိကတ္တ (နု) [အပ္ပဋိသန္ဓိက+တ္တ] အပ္ပဋိသန္ဓိကတာ (က) အနက်နှင့် တူ။ တတော အပ္ပဋိသန္ဓိကတ္တာ အညံ နုပ္ပဇ္ဇိဿတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၂၂။ ဝိမတိ၊၁။၂၇။ (ခ) ပဋိသန္ဓေကို မဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်။ ကိလေသာဘာဝေန စ ကတကမ္မံ အပ္ပဋိသန္ဓိကတ္တာ အဝဿင္ဂံ နာမ ဟောတီတိ ဝေံ ကိလေသပ္ပဟာနေန ကမ္မံ ပဇဟိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄ဂ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂ဂ၆။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၀၀။

အပ္ပဋိသန္ဓိကနိရုဒ္ဓတ္တ (န) [အပ္ပဋိသန္ဓိက + နိရုဒ္ဓတ္တ] တဖန် ဆက်စပ်ခြင်းမရှိသည်၏အဖြစ် ဖြင့် ချုပ်သည်၏ အဖြစ်။ ဒသသု ဒိသာသု န ကတ္ထစိ ဂတိ ပညာယတိ ပစ္စယနိရောဓေန အပ္ပဋိသန္ဓိကနိရုဒ္ဓတ္တာ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၉၂။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၅၆။

အပ္ပဋိသန္ဓိကနိရောဓ (ပု) [အပ္ပဋိသန္ဓိက + နိရောဓ] တဖန် ဆက်စပ်ခြင်း – မရှိသော – မရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် – ချုပ်ခြင်း၊ တဖန် ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ မရှိတော့သည်၏ အဖြစ် ဖြင့်ချုပ်ခြင်း။ ဆိန္နမူလကာနံ ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ အပ္ပဋိသန္ဓိကနိရောဓော (ဝေဒိတဗ္ဗော)။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၃၇၀။ သဉ္ဇိရက္ခန္ဓမ္ဗာ အပ္ပဋိသန္ဓိက-နိရောဓေနေဝ နိရုဒ္ဓတ္တာ ဝိသေသေန ဥပ-သမိံသု။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၉၀။ အပ္ပဋိသန္ဓိက-နိရောဓေန နိရုဇ္ဈိဿန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၅၉။ အပ္ပဋိသန္ဓိကနိရောဓေန နိရုဇ္ဈန္တဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌိ၊ ၂။၄၀၂။

အပ္ပဋိသန္ဓိကဘာဝ (ပု) [အပ္ပဋိသန္ဓိက+ဘာဝ] (က) တဖန် ဆက်စပ်ခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်။ "န ပုန ဝိရုဟန္တိ" တိ ပဋိတပဏ္ဏာနံ ဝဏ္ဏေန အပ္ပဋိသန္ဓိကဘာဝမာဟ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၇၄။ (သံ၊ ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၄၄၆-လည်း ကြည့်။) (ခ) တဖန် ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေမရှိတော့သည်၏ အဖြစ်။ ပုန အပ္ပဋိသန္ဓိကဘာဝါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။ ဆိန္န-မူလကာနံ ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ အပ္ပဋိသန္ဓိက-ဘာဝေန နိရုဇ္ဈိတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၅။ အပ္ပဋိ-သန္ဓိကဘာဝံ ပတ္တေန္တဿ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၉။ (ငင်း။၁၀၄-လည်း ကြည့်။) အပ္ပဋိသန္ဓိက-ဘာဝေါ ဟိဿ ပစ္စက္ခတော ကာရဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊ ၃။၂၅၈။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၅၈။

အပ္ပဋိသန္ဓိကမရဏ (န) [အပ္ပဋိသန္ဓိက+မရဏ] တဖန် ပဋိသန္ဓေ နေခြင်းမရှိသော သေခြင်း။ (တမလွန်လောကမရှိ၊ သေလျှင် မြတ်၏ဟု ယူသော ဥစ္ဆေဒဝါဒီ၏ စကား)။ သဗ္ဗေ သတ္တာ အပ္ပဋိသန္ဓိကမရဏမေဝ နိဂစ္ဆန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၇၄။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၃၀။

အပ္ပဋိသန္ဓိတာ (ထီ) [အပ္ပဋိသန္ဓိ+တာ] တဖန် ပဋိသန္ဓေ နေခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်၊ တဖန် ပဋိသန္ဓေ မနေသည်၏ အဖြစ်။ အာယတိံ အပ္ပဋိသန္ဓိတာယ (အပဋိသန္ဓိတာယ။ သုတ္တ-နိ၊ဋ္ဌ။) နိရုယဒုက္ခံ အတိစ္စ ဌိတော။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၁၅၅။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၄၀။

အပ္ပဋိသန္ဓိဘာဝ (ပု) [အပ္ပဋိသန္ဓိ+ဘာဝ] ဆက် စပ်ခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်၊ ပဋိသန္ဓေကို မဖြစ် စေတတ်သည်၏ အဖြစ်။ တံ ပနေတ္ထ အာ-ယတိံ အပ္ပဋိသန္ဓိဘာဝတော ဟောတီတိ အာဟ "အပ္ပဝတ္တိက" န္တိ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၂၉၆။

အပ္ပဋိသန္ဓိယ (တိ) [န+ပဋိသန္ဓိ+က။ န+ပဋိ-သန္ဓိယ] တဖန် ဆက်စပ်ခြင်းမရှိသော၊ တဖန် မဆက်စပ်အပ်သော၊တဖန်ဆက်စပ်မရသော။ ယထာပိ ဗြဟ္မေ ဥဒကကုမ္ဘော၊ ဘိန္နော အပ္ပဋိ-သန္ဓိယော။ ပေတ။၁၃၇။ အပ္ပဋိသန္ဓိယော ပုန ပါကတိကော န ဟောတိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၆၁။ ယထာပိ ဥဒကကုမ္ဘော၊ ဘိန္နော အပ္ပဋိသန္ဓိ-ယော။ ဇာ၊၁။၁၂၃။ ဝဋ္ဋဒုက္ခံ ဘိန္နံ ဟောတိ အပ္ပဋိသန္ဓိယံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၉။

အပ္ပဋိသန္ဓိဝူပသမ (ပု) [အပ္ပဋိသန္ဓိ + ဝူပသမ] ပဋိသန္ဓေမရှိသော ငြိမ်းခြင်း၊ တဖန် ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ မရှိတော့သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ငြိမ်း ခြင်း။ သာ တဿ အပ္ပဋိသန္ဓိဝူပသမဿ ကရဏဘာဝေန ဝုတ္တာ။ မူလဋီ၊၃။၄၇။

အပ္ပဋိသမ (တိ) [န + ပဋိသမ] တူသူမရှိ သော၊သူ။ (ဘုရား)။ အပ္ပဋိသမော ဗုဒ္ဓေါ။ မိလိန္ဒ။၂၃၃။ (က) ကိုယ် – အတ္တဘော – တော် အနေအားဖြင့် အတူမရှိသော။ အပ္ပဋိ-

မော အပ္ပဋိသမော အပ္ပဋိဘာဂေါ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော။ အံ၊၁။၂၂။ အပ္ပဋိသမောတိ အတ္တဘာဝေနေဝဿ ပဋိသမော နာမ ကောစိ နတ္ထိတိ အပ္ပဋိသမော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ (ခ) ရုပ်တု-ဆင်းတု - ကိုယ်စား - ရုပ်ပွါး - တော် အနေအားဖြင့် အတူမရှိသော။ ပဋိသမောတိ ပဋိနိဓိဘာဝေန သမော။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၃၈။ ဣမသ္မိံ လောကေ အတ္တနော အပ္ပဋိသမံ ပုရေဇာတဘာဝံ ဒဿေန္တော .... ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၃။ = အနညသာဓာရဏံ ပုရေဇာတဘာဝံ။ နတ္ထိ ဧတဿ ပဋိသမောတိ အပ္ပဋိသမော၊ ပုရေဇာတဘာဝေါ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၅၀။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၁၅။ အပ္ပဋိသမာယ ဗုဒ္ဓသိရိယာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။

အပ္ပဋိသမခန္တိဂုဏ (တိ) [အပ္ပဋိသမ+ခန္တိ+ဂုဏ] အတုမဲ့ - သည်းခံခြင်း - ခန္တီ - ဂုဏ်ရှိသော၊သူ။ (ဘုရား)။ သဒေဝလောကေ ကေနစိ အပ္ပဋိသမခန္တိဂုဏံ တံ ဘဂဝန္တံ သတ္ထာရံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၉၈။

အပ္ပဋိသမဋ္ဌ (ပု) [အပ္ပဋိသမ+အတ္ထ] အတူမရှိဟူသော အနက်သဘော။ သဗ္ဗဂုဏေဟိ အပ္ပဋိသမဋ္ဌေန သေဋ္ဌော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၈။ ဥသဘာဝသဘနိသဘေသု သမ္ဗုဒ္ဓ အပ္ပဋိသမဋ္ဌေန နိသဘဿ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၈။ ဥသဘောတိ ဝါ ဝသဘောတိ ဝါ ....သဗ္ဗေပေတေ အပ္ပဋိသမဋ္ဌေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆။

အပ္ပဋိသမတ္တ (န) [အပ္ပဋိသမ + တ္တ] အတူမရှိသည်၏ အဖြစ်။ သဗ္ဗဂုဏေဟိ ပန အပ္ပဋိသမတ္တာ သေဋ္ဌော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၅။

အပ္ပဋိသရဏ (တိ) [န+ပဋိသရဏ] (က)ကိုးကွယ်ရာ - လည်းလျောင်းရာ - တည်ရာ - မှီရာ - အားထားရာ - မရှိသော - မှ ကင်းသော၊သူ။ ဘိန္နထူပေ အပ္ပဋိသရဏေ။ ဒီ၊၃။၁၇၇။ မ၊၃။၃၂။ အပ္ပဋိသရဏေတိ တဿေဝ အဘာဝေန ပဋိသရဏဝိရဟိတေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂။ သော ဝေ နိယျာနဘာဝေါ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော မုစ္စိတုကာမာနံ ပဋိသရဏံ၊ တံ ဧတ္ထ နတ္ထီတိ အပ္ပဋိသရဏော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၇၇-၈။ မ၊ဋီ၊၃။၂၄၁။ အပ္ပဋိသရဏေ စ ပန ဘော အာနန္ဒ ကော ဟေတု သာမဂ္ဂိယာ။ မ၊၃။၆၀။ အပ္ပဋိသရဏေတိ အပ္ပဋိသရဏေ ဓမ္မဝိနယေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၈။ တေသံ အစ္စယေန ဆိန္နမူလကော သုတ္တန္တော ဟောတိ အပ္ပဋိသရဏော။ အံ၊၁။၄၆၅။ အံ၊၂။၁၅၇။ အပ္ပဋိသရဏောတိ အပ္ပတိဋ္ဌော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၂။ အပ္ပဋိသရဏောတိ အပ္ပတိဋ္ဌော။ အာစရိယာ ဟိ သုတ္တန္တဿ ပဋိသရဏံ နာမ၊ တေသံ အဘာဝါ အပ္ပဋိသရဏော ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၄။ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၃၂၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၆၊၄၉၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၁၈။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၂၆။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၉၉-တို့လည်း ကြည့်။) (ခ) မမှီခို - မကိုးကွယ် - တတ်သော၊ အာရုံပြုသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် - မှီခို - ကိုးကွယ် - ရာ မရှိသော၊မိမိကသာ ခပ်သိမ်းသော အရိယာတို့၏ - မှီခို - ကိုးကွယ် - ရာ ဖြစ်သော၊ တရား။ (နိဗ္ဗာန်)။ အပ္ပဋိသရဏံ ဓမ္မံ "သပ္ပဋိသရဏ" န္တိ ပုစ္ဆိ။ နိဗ္ဗာနံ နာမေတံ အပ္ပဋိသရဏံ၊ န ကိဉ္စိ ပဋိသရတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၈။ အာရမ္မဏဝသေန နတ္ထိ ဧတဿ ပဋိသရဏန္တိ အပ္ပဋိသရဏံ အသင်္ခတာမတဿ သန္တိနိစ္စသဘာဝတ္တာ၊ သယံ ပန သဗ္ဗေသံယေဝ အရိယာနံ ပဋိသရဏံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၀၀။ (ဂ)မှီခိုစရာ - အကာအကွယ် - မရှိသော။ (ကျောင်း)။ ဝိဟာရာ အနာဋ္ဌိန္နကာ ဟောန္တိ အပ္ပဋိသရဏာ။ ဝိ၊၄။၂၉၈။

အပ္ပဋိသရဏတာ (ထီ) [အပ္ပဋိသရဏ + တာ] မှီခို – ကိုးကွယ် – လည်းလျောင်း – ရာ မရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဝိဟတ္ထတာ (သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၂၄) ကြည့်။

အပ္ပဋိသာမန (နု) [နု + ပဋိသာမန] မပြီးစေနိုင်သော။ သာမာဒီသု ကေနစိပိ ဥပါယေန အပ္ပဋိသာမနေန အပ္ပဋိကာရေန မရဏေနပိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၅။ (အလားတူ မဋီ၊ ၃။ ၁၄၀-၌ ကား ဤပုဒ်မပါ။ ပါရာ၊ ဂဏ္ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၁၀-၌ လည်း ဤပုဒ်၏မြန်မာပြန်ကို မတွေ့ရ။ သာမ ဥပါယ် စသည်တို့တွင် မည်သည့်ဥပါယ်နှင့်မျှ မပြီးစေနိုင်, မကုစားနိုင်သော (သေခြင်းဖြင့်) ဟု မြန်မာပြန်ရာ၏။)

အပ္ပဋိသာမေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [နု + ပဋိသာမေတွာ] မသိမ်း – မသိမ်းဆည်း – မူ၍။ ဒါရုဘဏ္ဍံ မတ္တိကာဘဏ္ဍံ အပ္ပဋိသာမေတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၇၈။ ပါကတိကံ အကတွာတိ အပ္ပဋိသာမေတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇။

အပ္ပဋိသိဒ္ဓ (တိ) [နု + ပဋိသိဒ္ဓ] မတားမြစ်အပ်သော။ ဥပ္ပတ္တိ အပ္ပဋိသိဒ္ဓါ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၃၄။ ဣတရထာ ဟိ စက္ခု အတ္တာ ဝါ အတ္တနိယံ ဝါတိ အပ္ပဋိသိဒ္ဓမေဝ သိယာ။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။ ၁၅၀။ (သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၉။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၆၇။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၃၁-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဋိသိဒ္ဓတ္တ (နု) [အပ္ပဋိသိဒ္ဓ + တ္တ] မတားမြစ်အပ်သည်၏ အဖြစ်။ တတော ဟေဋ္ဌာ အပ္ပဋိသိဒ္ဓတ္တာ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၈။ ဝဇီရ။ ၂၂၄။ နာယံ ဒေါသော အပ္ပဋိသိဒ္ဓတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၂။

အပ္ပဋိသိဒ္ဓပရိယာပန္နတ္တ (နု) [အပ္ပဋိသိဒ္ဓ + ပရိယာပန္နတ္တ] မတားမြစ်အပ်သည်၌ အကျုံးဝင်သည်၏ အဖြစ်။ တဒ္ဓူ ခေါ ဝိနာပိ ပုရာဏသန္ထတဿ သုဂတဝိဒတ္ထိံ အပ္ပဋိသိဒ္ဓပရိယာပန္နတ္တာ။ ဝဇီရ။ ၂၅၂။

အပ္ပဋိသိဒ္ဓဘာဝ (ပု) [အပ္ပဋိသိဒ္ဓ + ဘာဝ] မတားမြစ်အပ်သည်၏ အဖြစ်။ ဧတေနုပါယေန သဗ္ဗတ္ထ ဝိကပ္ပနာယ အပ္ပဋိသိဒ္ဓဘာဝေါ (အပ္ပဋိသိဒ္ဓဘာဝေါ။ ကခ်ါ၊ ဋီ) ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၁။ ကခ်ါ၊ ဋီ၊ ဟောင်း။ ၇၀။

အပ္ပဋိသေဋ္ဌ (တိ) [နု + ပဋိသေဋ္ဌ] တုပြိုင်ဖက် – တူသော – ချီးမွမ်းအပ်သည့် ဂုဏ်မရှိသော။ ဇိနံ မဟာရာဇ အတုလိယံ ဓုတဂုဏံ.... အပ္ပဋိသမံ အပ္ပဋိဘာဂံ အပ္ပဋိသေဋ္ဌံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၈။

အပ္ပဋိသေဓန (နု၊ထီ) [နု + ပဋိသေဓန] မတားမြစ်ခြင်း။ အပ္ပဋိကုဋ္ဌ, အပ္ပဋိက္ကောသန-တို့ ကြည့်။

အပ္ပဋိသေဓနီယ (တိ) [နု + ပဋိသေဓနီယ] မတားမြစ် – အပ် – နိုင် – သော။ ဘဂဝတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝတော ဓမ္မစက္ကဿ စ အနုတ္တရဘာဝတော အပ္ပဋိသေဓနီယံ။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။ ၅၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၃။

အပ္ပဋိသေဓနီယတာ (ထီ) [အပ္ပဋိသေဓနီယ + တာ] မတားမြစ် – အပ် – နိုင် – သည်၏ အဖြစ်။ ပစ္စတ္ထိကေဟိ အပ္ပဋိသေဓနီယတာယ ကေနစိ အက္ခောဘနီယံ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၄၈။

အပ္ပဋိသေဝန္တ (တိ) [နု + ပဋိသေဝန္တ] မမှီဝဲ – မသုံးဆောင် – သော၊ သူ။ ယံ ဟိဿ ဘိက္ခဝေ အပ္ပဋိသေဝတော ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ အာသဝါ ဝိဃာတပရိဠာဟာ။ မ၊ ၁။ ၁၃။ အံ၊ ၂။ ၃၄၁။ အပ္ပဋိသေဝတောတိ ဇဝံ ယောနိသော အပ္ပဋိသေဝန္တဿ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၀။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၂၈။

အပ္ပဋိသေဝိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [နု + ပဋိသေဝိတွာ] မမှီဝဲမူ၍။ မေထုနဓမ္မံ အပ္ပဋိသေဝိတွာယေဝ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၃။ ကခ်ါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၂၄။

အပ္ပဋိသေဝိ (တိ) [န+ပဋိသေဝီ] မှီဝဲလေ့မရှိသော၊ မမှီဝဲသော၊ သူ။ တေန ပရိယာယေန မေထုနံ ဓမ္မံ အပ္ပဋိသေဝိနော ဟောန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၉။

အပ္ပဋိဿ (တိ) အပ္ပတိဿ-ကြည့်။

အပ္ပဋိဿတိ (ထီ) [န+ပဋိဿတိ] သတိလွတ်ကင်းခြင်း၊ အမှတ်မရခြင်း။ အနနုဿတိ-ကြည့်။

အပ္ပဋိဿယ (တိ) အပ္ပတိဿယ-ကြည့်။

အပ္ပဋိဿရဏ (တိ) အပ္ပဋိသရဏ-ကြည့်။

အပ္ပဋိဿဝ (တိ) အပ္ပတိဿဝ-ကြည့်။

အပ္ပဋိဿဝတာ (ထီ) အပ္ပတိဿဝတာ-ကြည့်။

အပ္ပဋိဟညမာန (တိ) [န+ပဋိဟညမာန] မညည်းဆဲ – မနှိပ်စက် – သော၊ မဆင်းရဲ – မပင်ပန်း – စေသော၊ သူ။ ဒပ္ပဟီယမာနာ အပ္ပဋိဟညမာနာ။ မဟာနိ။ ၁၃၆။ ဟဒယံ ဂစ္ဆတိ, အပ္ပဋိဟညမာနာ သုခေန စိတ္တံ ပဝိသတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၄။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၂၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၈၄၊ ၃၉၇။ အလဂ္ဂမာနော အပ္ပဋိဟညမာနော ဝိမုရပဏ္ဏိတံ ဝဟန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၂၀၉။

အပ္ပဋိဟတ(ဋ္ဌ) (တိ) [န + ပဋိဟတ(ဋ္ဌ)] မပိတ်ပင် – မတားဆီး – အပ်သော၊ အပိတ်အပင် – အတားအဆီး – မရှိသော။ အတီတေ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အပ္ပဋိဟတံ ဉာဏံ။ ပဋိသံ။ ၃၇၆။ မဟာနိ။ ၁၃၉။ စူဠနိ။ ၁၇၅။ အပ္ပဋိဟတန္တိ နိရာဝရဏတံ ဒဿေတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၅၈။ အဟံ ဗြာဟ္မဏ အပ္ပဋိဟတေန သဗ္ဗညုတဉာဏစက္ခုနာ ဩလောကေန္တော ပိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၂။ သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတေန သမန္တစက္ခုနာ ပဿတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၃၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၉။ အထဿ ဒုဗ္ဗလပတ္တပုဋ္ဌေ ပက္ခန္ဒနာရာစော ဝိယ အပ္ပဋိဟတ္ထံ အနိဝါရိတံ ဉာဏံ ဂစ္ဆတိ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။ ၄၈။ အဿ ဝါဒံ အပ္ပဋိဟတာယ ဥပမာယ ဘဉ္ဇိဿာမိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။ ၄၈။ သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတော နိသဘော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၆။ အနာဝရဏ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိဟတဂမန (တိ) [အပ္ပဋိဟတ + ဂမန] မပိတ်ပင် – မတားဆီး – အပ်သော သွားခြင်း ရှိသော၊ အပိတ်အပင် – အတားအဆီး – မရှိ သွားရောက်တတ်သော။ "…. ကေနစိ အပ္ပဋိဟတဂမနော ဂန္ဓာဟာရော"တိ ဝေမာဒိကာရဏာကာရဏာဒိံ ဝဏ္ဏေန္တိ။ အနုဋီ၊၃။ ၁၂၄။

အပ္ပဋိဟတစာရ (တိ) [အပ္ပဋိဟတ + စာရ] မပိတ်ပင် – မတားဆီး – အပ်သော – သွားလာ – ကျက်စား – ခြင်း ရှိသော၊ အပိတ်အပင် – အတားအဆီး – မဲ့ – သွားလာ – ကျက်စား – ခြင်း ရှိသော၊သူ။ သဗ္ဗသတ္တေသု မေတ္တာယ သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတစာရော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁။ …. စတူသု ဒိသာသု အပ္ပဋိဟတစာရဿ စာတုဒ္ဒိသဿ သံဃဿ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၅၈။ ယေနကာမဥ္စ ပက္ကမတိ အပ္ပဋိဟတစာရော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၄၆။

အပ္ပဋိဟတစာရတာ (ထီ) [အပ္ပဋိဟတစာရ+တာ] မပိတ်ပင် – မတားဆီး – အပ်သော – သွားလာ – ကျက်စား – ခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်၊ အပိတ်အပင် – အတားအဆီး – မဲ့ – သွားလာ – ကျက်စား – ခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်။ "ဂစ္ဆတိ ယေနကာမ"န္တိ ဣမိနာ ကတ္ထစိ အပ္ပဋိဟတစာရတံ ဒဿေတိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၁၂။ သဗ္ဗညုတဉာဏမေဝ သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတစာရတာယ အနာဝရဏဉာဏန္တိ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၁။ ၁၀၃။

အပ္ပဋိဟတစာရတ္တ (န) [အပ္ပဋိဟတစာရ+တ္တ] အပ္ပဋိဟတစာရတာနှင့် အနက်တူ။ အနန္တ-

တာ စသာ အနန္တဗေယျပ္ပဋိဝိဇ္ဈနေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ တတ္ထ အပ္ပဋိဟတစာရတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။၂၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၄၃။

အပ္ပဋိဟတစာရိကာ (ထီ) [အပ္ပဋိဟတ+စာရိကာ] အပိတ်အပင်- အတားအဆီး-မဲ့-သွားလာ-ကျက်စား-ခြင်း၊အပ္ပဋိဟတဒေသစာရီ။ စတူသု ဒိသာသု အပ္ပဋိဟတစာရိကံ စရန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၄။

အပ္ပဋိဟတစာရိတာ (ထီ) [အပ္ပဋိဟတစာရီ+တာ] အပိတ်အပင် - အတားအဆီး-မဲ့-သွားလာ - ကျက်စား - လေ့ ရှိသည်၏ အဖြစ်။ တတ္ထ အပ္ပဋိဟတစာရိတာယ ပစ္စက္ခတော ညာဏံ ပဝတ္တတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၇၃။

အပ္ပဋိဟတစိတ္တ (တိ) [အပ္ပဋိဟတ+စိတ္တ]မညှဉ်းဆဲ-မနှိပ်စက် - မနှောက်ယှက်-မဖျက်ဆီး -အပ်သော စိတ်ရှိသော၊သူ။ ဣမ ပန ဒေါသေန အပ္ပဋိဟတစိတ္တသာတိ အတ္ထော။ မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၇။

အပ္ပဋိဟတဉာဏ (နု) [အပ္ပဋိဟတ + ဉာဏ] (၁) မပိတ်ပင် - မတားဆီး-အပ်-နိုင်-သော ဉာဏ်၊အပိတ်အပင်-အတားအဆီး-မရှိသောဉာဏ်၊ အပ္ပဋိဟတဉာဏ်။ အတီတေ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အပ္ပဋိဟတဉာဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၆။ ဧဝံ ဘဂဝတော တီသု ကာလေသု အပ္ပဋိဟတဉာဏာနိ စတုပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏာနိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၁၈။ (တိ) (၂) အပ္ပဋိဟတဉာဏ်ရှိသော၊သူ။ (ဘုရား)။ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတဉာဏော ဘဂဝါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၅။ သဗ္ဗဓမ္မေသု (အတီတာဒီသု) အပ္ပဋိဟတဉာဏော သတ္ထာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၉။ မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၆။ အနာဝရဏဉာဏ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဋိဟတဉာဏစာရ (တိ) [(၁) အပ္ပဋိဟတ+ဉာဏစာရ။ (၂) နု+ပဋိဟတဉာဏစာရ] (၁) မပိတ်ပင် - မတားဆီး - အပ်သော-အပိတ်အပင်-အတားအဆီး - မရှိသော - ဉာဏ် ဟူသော-သွားလာ-ကျက်စား-ခြင်းရှိသော၊သူ။ (၂) ပိတ်ပင်-တားဆီး-အပ်သော ဉာဏ်၏ဖြစ်ခြင်း မရှိသော၊သူ။ (ဘုရား)။ သဗ္ဗဓမ္မေသု အပ္ပဋိဟတဉာဏစာရေန ဒသဗလေန။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃။ နနု သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတဉာဏစာရော ဘဂဝါ ပုစ္ဆိတဗ္ဗော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၆၃။ သဗ္ဗဓမ္မေသု အပ္ပဋိဟတဉာဏစာရော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂။ အပ္ပဋိဟတဉာဏစာရောတိ အနဝသေသဉေယျာဝရဏပ္ပဟာနေန နိဿင်္ဂစာရတ္တာ န ဝိဟတဉာဏပဝတ္တိကော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၇။

အပ္ပဋိဟတဉာဏစာရတာ (ထီ) [အပ္ပဋိဟတဉာဏစာရ+တာ] မပိတ်ပင်-မတားဆီး-အပ်သော-အပိတ်အပင်-အတား အဆီး-မရှိသော ဉာဏ် ဟူသော-သွားလာ-ကျက်စား-ခြင်းရှိသူ - ပိတ်ပင် - တားဆီး-အပ်သော ဉာဏ်၏ဖြစ်ခြင်းမရှိသူ-၏အဖြစ်။ သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတဉာဏစာရတာယ ကေပ္ပမာဏတ္တာ ဉေယျဓမ္မေသု။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၆။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၁။

အပ္ပဋိဟတဉာဏစာရဘာဝ (ပု) [အပ္ပဋိဟတဉာဏစာရ+ဘာဝ] အပ္ပဋိဟတဉာဏစာရတာနှင့် အနက်တူ။ ဘဂဝတော သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတဉာဏစာရဘာဝေန သဗ္ဗညုတဉာဏံ ဝိညူနံ ပါကဋံ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၇။

အပ္ပဋိဟတဉာဏတာ (ထီ) [အပ္ပဋိဟတဉာဏ+တာ] အပ္ပဋိဟတဉာဏ်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ တီသု ကာလေသု အပ္ပဋိဟတဉာဏတာယ ဇာနတာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၅၃။ မ၊ဋီ၊၃။၇။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၆၁။ ဘဂဝတော သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတဉာဏတံ ဒဿေတုံ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၃၃၃။

အပ္ပဋိဟတဉာဏတာဝိဘာဝန (နု) [အပ္ပဋိဟတဉာဏတာ+ဝိဘာဝန] အပ္ပဋိဟတဉာဏ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်း။ တေန တီသု

ကာလေသု အပ္ပဋိဟတဉာဏတာဝိဘာဝနေ-န။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၇။

အပ္ပဋိဟတဉာဏဒဿန (န) [အပ္ပဋိဟတဉာဏ +ဒဿန] အပ္ပဋိဟတဉာဏ်အမြင်။ အတီတေ ပါဒံသေ ပအပ္ပဋိဟတဉာဏဒဿနံ။ နေတ္တိ။၁၆။ တေန ပဗ္ဗတ္တ အပ္ပဋိဟတဉာဏဒဿနေန ဟထာဂဟာယာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၇၄။

အပ္ပဋိဟတဉာဏပ္ပဘာဝ (တိ) [အပ္ပဋိဟတ+ ဉာဏ+ပဘာဝ] မပိတ်ပင် – မတားဆီး – အပ်သော – အပိတ်အပင် – အတားအဆီး – မရှိသော – (သုတမယ) ဉာဏ်စွမ်းရှိသော၊ သူ။ အပ္ပဋိဟတဉာဏပ္ပဘာဝေန.... မဟာ-ကဝိနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆၄-နှင့် အခြား အ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ၏ အဋ္ဌကထာ နိဂုံး များ။ ယသ္မိံ အယံ သံဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌာပိတာ၊ တသ္မိံ ကာလေ ပဋိဝေဓဉာဏာဘာဝတော သုတမယံ သန္ဓာယ "အပ္ပဋိဟတဉာဏပ္ပ-ဘာဝေနာ"တိ ဝုတ္တံ။ ဝဇီရ။၅၇၂။ (ဝိဂြိုဟ် ကို အဋ္ဌသာလိနီယောဇနာနိဂုံးတွင် ကြည့်။)

အပ္ပဋိဟတဉာဏဝန္တတ္တ (န) [အပ္ပဋိဟတဉာဏ-ဝန္တု + တ္တ] အပ္ပဋိဟတဉာဏ်ရှိသောသူ၏ အဖြစ်။ အာဝဇ္ဇိတမေဗ္ဗေသု အပ္ပဋိဟတဉာဏ-ဝန္တတ္တာ ပန သဗ္ဗညူ ဝေ ဘဂဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝဇီရ။၃၉၉။

အပ္ပဋိဟတတ္တ (န) [အပ္ပဋိဟတ+တ္တ] မပိတ် ပင် – မတားဆီး – အပ်သည်၏ အဖြစ်။ တံ-ယေဝ ဉာဏံ ဂ္ဂန္ဓဝဇီရံ ဝိယ ဝိသယေသု အပ္ပဋိဟတတ္တာ အနာဝရဏဉာဏံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ။ ၂။၃၆။ စတူသု ဒိသာသု အပ္ပဋိဟတတ္တာ စတဿော ဒိသာ တေဿာတိ စတုဒ္ဒိသာ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၀။

အပ္ပဋိဟတဓမ္မစက္ကတ္တ (န) [အပ္ပဋိဟတ+ဓမ္မစက္က +တ္တ] မပိတ်ပင် – မတားဆီး – မနှောက် ယှက် – မဖျက်ဆီး – အပ် – နိုင် – သည့် – ဓမ္မ စက်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ သဒေဝကေ လောကေ အပ္ပဋိဟတဓမ္မစက္ကတ္တာ စ အပရာဇိတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၁။

အပ္ပဋိဟတပဝတ္တိတာ (ထီ) [အပ္ပဋိဟတ+ပဝတ္တိ-တာ] မပိတ်ပင် – မတားဆီး – မနှောက် ယှက် – မဖျက်ဆီး – အပ် – နိုင် – သည့် လည် ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်။ ကေနစိ နိဝတ္တေတုံ အသက္ကုဏေယျတာယ အပ္ပဋိဟတပဝတ္တိတာ ဝုတ္တာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၃။

အပ္ပဋိဟတပါတိမောက္ခတာ (ထီ) [အပ္ပဋိဟတ+ ပါတိမောက္ခ+တာ] မပိတ်ပင် – မတားဆီး – အပ်သော ပါတိမောက်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပဋိဟတပါတိမောက္ခတာ ဒုမ္မင်္ကူနဉ္စ ပုဂ္ဂ-လာနံ နိဂ္ဂဟာယ.... သာဓာရဏံ ပဒဋ္ဌာနံ။ နေတ္တိ။၄၃။

အပ္ပဋိဟတပ္ပဘာဝ (တိ) [အပ္ပဋိဟတ+ပဘာဝ] မပိတ်ပင် – မတားဆီး – အပ် – နိုင် – သည့် – တန်ခိုး – အစွမ်း – ရှိသော။ သက္ကာဒီနံ ပုညာနုဘာဝေန နိဗ္ဗတ္တာနိ အပ္ပဋိဟတပ္ပ-ဘာဝါနိ.... အာဝုဓာနိ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၂၀။

အပ္ပဋိဟတဗုဒ္ဓိ (တိ) [အပ္ပဋိဟတ+ဗုဒ္ဓိ] မပိတ် ပင် – မတားဆီး – အပ် – နိုင် – သည့် ပညာရှိ သော၊ သူ။ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မေ အပ္ပဋိဟတ-ဗုဒ္ဓီနံ ထေရဝံသပ္ပဒီပါနံ ထေရာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၃၅၅။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၀။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၂၅၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၇-တို့၌ သုပ္ပတိဋ္ဌိတဗုဒ္ဓီနံ-ဟု ရှိသည်။) ပိဋကတ္တယာ-ဒီသု အပ္ပဋိဟတဗုဒ္ဓိယောပိ အာစရိယာ ....ဝေ ပဋိပဇ္ဇန္တိ။ ဝဇီရ။၁၆၂။

အပ္ပဋိဟတဘာဝ (ပု) [အပ္ပဋိဟတ+ဘာဝ] မပိတ်ပင် – မတားဆီး – အပ်သည်၏ အဖြစ်။ န တွေဝါတိ ဣမိနာ သဗ္ဗညုတဉာဏဿ အပ္ပဋိဟတဘာဝံ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၆။ သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတဘာဝေန ဥဇုဂတပညာ သမ္မဒေဝ ဝုတ္တံ ပဝတ္တိတံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃၆။ စတူသု ဒိသာသု အပ္ပဋိ-

ဟတဘာဝေါ။ (သမဏသုခ ဂ-ပါးတွင်တပါး)။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၉ဂ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၉-၁၀။ အဇေယျေန အပ္ပဋိဟတဘာဝေန ဥတ္တမာနိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၀။

အပ္ပဋိဟတမာန (တိ) [န+ပဋိဟတမာန] အပ္ပဋိဟညမာန-ကြည့်။

အပ္ပဋိဟတဝိသယ (တိ) [အပ္ပဋိဟတ+ဝိသယ] မပိတ်ပင်-မတားဆီး - အပ်-နိုင် - သည့် အာရုံရှိသော၊ သူ။ ဣန္ဒြိယပရောပရိယညာဏေ အပ္ပဋိဟတဝိသယာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၁၄။

အပ္ပဋိဟတဝုတ္တိ (ထီ) [အပ္ပဋိဟတ+ဝုတ္တိ] (၁) မပိတ်ပင်-မတားဆီး-အပ်သော - အပိတ်အပင်-အတားအဆီး-မရှိသော ဖြစ်ခြင်း။ အာဏာယေဝ အပ္ပဋိဟတဝုတ္တိယာ ပဝတ္တနဋ္ဌေန စက္ကန္တိ အာဏာစက္ကံ။ သာရတ္ထ၊၁။၅၇။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၇၃။ (တိ) (၂) မပိတ်ပင်-မတားဆီး - အပ် - နိုင် - သည့် ဖြစ်ခြင်း ရှိသော။ အပ္ပဋိဟတဝုတ္တိတာ-ကြည့်။

အပ္ပဋိဟတဝုတ္တိတာ (ထီ) [အပ္ပဋိဟတဝုတ္တိ+တာ] မပိတ်ပင်-မတားဆီး-အပ်-နိုင်-သည့် ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်၊ အပိတ်အပင် - အတားအဆီး-မရှိသော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဣဓ ပန သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတဝုတ္တိတာယ အနာဝရဏဉာဏန္တိ သဗ္ဗညုတဉာဏမေဝ အဓိပ္ပေတံ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၁၃၅။ သာရတ္ထ၊၁။၂၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၁၁။ ယသ္မာ ပန သော ဆေကဘာဝေါ အာရမ္မဏေ အပ္ပဋိဟတဝုတ္တိတာယ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၃၃။ အပ္ပဋိဟတဝုတ္တိတာယ စတူသုပိ ဒိသာသု ဝတ္တနဋ္ဌေန စတုဒ္ဒိသော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၉၄။

အပ္ပဋိဟတသဗ္ဗညုတဉာဏ (န) [အပ္ပဋိဟတ+သဗ္ဗညုတဉာဏ] မပိတ်ပင် - မတားဆီး - အပ် - နိုင် - သည့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်၊ အပိတ်အပင်-အတားအဆီး-မရှိသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်။ အတ္တနော ဒေသနာဝိလာသံ....အပ္ပဋိဟတဆဗ္ဗညုတဉာဏဉ္စ နိဿာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၅။

အပ္ပဋိဟာရ (တိ) [န+ပဋိဟာရ] အပိတ်အပင်-အတားအဆီး-မရှိသော - ကင်းသော၊ တံခါးမရှိ - လွတ်လပ်စွာ - ဝင်ထွက်ခွင့်ရှိသော၊သူ။ အပ္ပဋိဟာရိက-ကြည့်။

အပ္ပဋိဟာရိက (တိ) [န + ပဋိဟာရ + ဏိက] အပိတ်အပင်-အတားအဆီး - မရှိသော - ကင်းသော၊ တံခါးမရှိ - လွတ်လပ်စွာ-ဝင်ထွက်ခွင့် ရှိသော၊သူ။ ယထာ ဟိ ရာဇဝလ္လဘော စူဠုပဋ္ဌာကော အပ္ပဋိဟာရိကံ ယထာသုခံ ရာဇကုလံ ပဝိသန္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၂၄။ အပ္ပဋိဟာရိကန္တိ ပဋိဟာရဏရဟိတံ အပ္ပဋိဟာရံ၊ ကေနစိ အနာဝဋန္တိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၆၂။

အပ္ပဋိဟာရေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဋိဟာရေတွာ။ (ပြတိ ဟ္ရ၊ ဝိလုံ-ကြည့်)]မပြောဆို-မကျေညာ-မူ၍။ (ခွင့်မတောင်းပဲ။ ဇာတ်တော်ကြီး၊၂။၄၃။) "အဟံ နိပ္ပဋိဟာရော လဒ္ဒဒ္ဓါရော"တိ အပ္ပဋိဟာရေတွာ န ပဝိသေယျ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၉ဂ။

အပ္ပဋ္ဌ (တိ) [အပ္ပ+အဋ္ဌ](၁) နည်းသောကိစ္စရှိသော။ (၂) နည်းသော ဝေယျာဝစ္စပြုသူ စသည်တို့ဖြင့် ပြုဖွယ်ကိစ္စရှိသော။ အဋ္ဌိမာဏဝ ကမ္မဋ္ဌာနံ အပ္ပဋ္ဌံ အပ္ပကိစ္စံ အပ္ပါဓိကရဏံ အပ္ပသမာရမ္ဘံ။ မ၊၂။၄၁၄။ အပ္ပဋ္ဌော ဟောတိ အပ္ပကိစ္စော။ အံ၊၂။၁၀၅။ အပ္ပဋ္ဌောတိ အပ္ပသမာရမ္ဘော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁။

အပ္ပဋ္ဌတရ (တိ) [အပ္ပဋ္ဌ + တရ] (၁) သာလွန်၍နည်းသော ကိစ္စရှိသော။ (၂) သာလွန်၍ နည်းသောဝေယျာဝစ္စပြုသူ စသည်တို့ဖြင့် ပြုဖွယ်ကိစ္စရှိသော။ အညော ယညော

.... အပ္ပဋ္ဌတရော စ အပ္ပသမာရမ္ဘတရော စ။ ဒီ၊၁။၁၃၆။ ယသ္မာ မဟာယညေ ဝိယ ဠမသ္မိံ သလာကဘတ္တေ န ဗဟူဟိ ဝေယျာဝစ္စကရေဟိ ဝါ ဥပကရဏေဟိ ဝါ အတ္ထော အတ္ထိ၊ တသ္မာ တံ အပ္ပဋ္ဌတရံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၁။ အပ္ပဋ္ဌ-တရောတိ ပန အတိဝိယ အပ္ပကိစ္စောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၃၀။ အပ္ပဋ္ဌတရောတိ ပန အတိဝိယ အပ္ပကိစ္စော၊ အတ္ထော စေတ္ထ ကိစ္စံ၊ ဌ-ကာရဿ ဋ္ဌ-ကာရံ ကတွာ "အပ္ပဋ္ဌ-တရော"တိပိ ပါဌော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၁၅။ ကတမာ ပဋိပဒါ ခမတိ အပ္ပဋ္ဌတရာ စ။ အံ၊ ၁။၁၆၉။ အပ္ပဋ္ဌတရာတိ ယတ္ထ ဗဟူဟိ ဝေ-ယျာဝစ္စကရေဟိ ဝါ ဥပကရဏေဟိ ဝါ အတ္ထော နတ္ထိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၀။ အပ္ပေဟိ ဝေယျာဝစ္စကရာဒီဟိ အတ္ထော ဧတိဿာတိ အပ္ပဋ္ဌာ ဌ-ကာရဿ ဋ္ဌ-ကာရံ ကတွာ၊ တေ-နာဟ "ယတ္ထ ဗဟူဟိ"တိအာဒိ။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၁၃၀။

အပ္ပဋ္ဌတရတာ (ထီ) [အပ္ပဋ္ဌတရ+တာ] သာ လွန်၍ နည်းသော ကိစ္စရှိသည်၏ အဖြစ်။ သရဏဂမနတော သီလဿ အပ္ပဋ္ဌတရတာ, အပ္ပသမာရမ္ဘတာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၃၃၃။

အပ္ပဏာမေန္တ (တိ) [န+ပဏာမေန္တ] မညွတ် စေသော၊ ဦးမကျိုး – မန္ဒနာ – စေသော၊ မခြိမ်းချောက် – မမောင်းမဲ – သော၊ နှင် မထုတ်သော၊သူ။ သဒ္ဓိဝိဟာရိကံ အပ္ပဏာ-မေန္တော ဥပဇ္ဈာယော သာတိသာရော ဟောတိ။ ဝိ၊၃။၆၉။ (ပါစိတ်၊ယော၊၁။၁၀-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဏိဒဟန္တ (တိ) [န + ပဏိဒဟန္တ] မထား သော၊ ဒါနစေတနာ၏ အစွမ်းဖြင့် စိတ်ကို မထားသော၊သူ။ ....အပ္ပဏိဒဟန္တဿ ဟော-တီတိ၊ န ဟေဝံ ဝတ္တဗ္ဗေ။ အဘိ၊က။၂၅၇။ အပ္ပဏိဒဟန္တဿာတိ ဒါနစေတနာဝသေန စိတ္တံ အဋ္ဌပေန္တဿာတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၉၉။

အပ္ပဏိဓာနပစ္စယ (ပု) [အပ္ပဏိဓာန + ပစ္စယ] မထားခြင်းဟူသော အကြောင်း၊ ဆုတောင်း –ပတ္ထနာ–မထားခြင်းဟူသောအကြောင်း။ အပ္ပဏိဓာနပစ္စယာ န တဒဘိနန္ဒတိ။ မ၊၃။ ၂၃၇။ မဟာနိ။၁၆၄။ အပ္ပဏိဓာနပစ္စယာတိ န ပတ္ထနာဌပနကာရဏေန။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၇၀။ ပဏိဓာနပစ္စယ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဏိဓာယ (ကြိ၊ဝိ)[န+ပဏိဓာယ] မထား မူ၍၊ စိတ်ကိုမဖြစ်စေမူ၍။ ဧဝံ ခေါ အာနန္ဒ အပ္ပဏိဓာယ ဘာဝနာ ဟောတိ။ သံ၊၃။ ၁၃၆။....အဋ္ဌပေတွာ ဘာဝနာ ဟောတိ။သံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၂၄၀။ အဋ္ဌပေတွာတိ စိတ္တံ အပ္ပဝတ္တေ-တွာတိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၄၇၃။

အပ္ပဏိဟိတ (တိ) [န+ပဏိဟိတ] ပဏိဓိ၊ မရှိသော၊ ပဏိဓိ၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော တရား။(က)တောင့်တခြင်း – တဏှာပဏိဓိ – မရှိသော – ၏ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော – ဝုဋ္ဌာ-နဂါမိနီ ဝိပဿနာ၊ ယင်းဝိပဿနာဖြင့် ရအပ် သောမဂ်၊ ယင်းမဂ်၏ အကျိုးဖြစ်သောဖိုလ်။ (ခ) တပ်မက်ခြင်း, အမျက်ထွက်ခြင်း, တွေဝေ ခြင်း ဟူသော ရာဂပဏိဓိ, ဒေါသပဏိဓိ, မော-ဟပဏိဓိတို့ မရှိရာဖြစ်သောမဂ်။ (ဂ) ယင်း ပဏိဓိတို့ မရှိရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်။ အပ္ပဏိဟိ-တ – ဝိပဿနာ – မဂ် – ဖိုလ် – နိဗ္ဗာန်။ ပဋ္ဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ အပ္ပဏိဟိတံ။ အဘိ၊ ၁။၈၅-၆။ အပ္ပဏိဟိတန္တိ မဂ္ဂဿေဝ နာမံ။ ဣဒမ္ပိ နာမံ မဂ္ဂေါ (အာဂမနသဂုဏအာ-ရမ္မဏသင်္ခါတေဟိ)တီဟေဝ ကာရဏေဟိ လ-ဘတိ။ကထံ?.... ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာ ပနဿ တေဘူမကသင်္ခါရေသု ပဏိဓိံ သောသေတွာ ပရိယာဒိယိတွာ ဝိဿဇ္ဇေတိ။ အယံ ဝိပဿနာ

အပ္ပဏိဟိတာ နာမ ဟောတိ။ သာ အာဂမနိယဋ္ဌာနေ ဌတွာ အတ္တနော မဂ္ဂဿ အပ္ပဏိဟိတန္တိ နာမံ ဒေတိ။ ဧဝံ မဂ္ဂေါ အာဂမနတော အပ္ပဏိဟိတနာမံ လဘတိ။ ယသ္မာ ပန တတ္ထ ရာဂဒေါသမောဟပဏိဓယော နတ္ထိ၊ တသ္မာ သဂုဏေနေဝ အပ္ပဏိဟိတနာမံ လဘတိ။ နိဗ္ဗာနမ္ပိ တေသံ ပဏိဓီနံ အဘာဝါ၊ အပ္ပဏိဟိတန္တိ ဝုစ္စတိ၊ တံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဥပ္ပန္နတ္တာ မဂ္ဂေါ အပ္ပဏိဟိတနာမံ လဘတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၆-၇။ အပရော ဒုက္ခတော အဘိနိဝိသိတွာ ဒုက္ခတော ဒိသွာ ဒုက္ခတော ဝုဋ္ဌာတိ၊ တဿ ဝိပဿနာ အပ္ပဏိဟိတာ နာမ ဟောတိ။ ကသ္မာ? ပဏိဓိကာရကကိလေသာဘာဝါ။ ဝိပဿနာဂမနေန မဂ္ဂသမာဓိ အပ္ပဏိဟိတော နာမ၊ မဂ္ဂါဂမနေန ဖလံ အပ္ပဏိဟိတံ နာမာတိ အယံ အာဂမနတော ကထာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၆။ သာမိသဉ္စ နိရာမိသံ၊ပဏိဟိတဉ္စ အပ္ပဏိဟိတံ။ ပဋိသံ။၆၆။ နိကန္တိပဏိဓိယာ ဟိ ပဏိဟိတံ ပတ္ထိတန္တိ အတ္ထော။ တဒဘာဝေန အပ္ပဏိဟိတံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၄-၅။ ပဏိဓိံ ဘယတော သမ္ပဿမာနော အပ္ပဏိဟိတေ အဓိမုတ္တတ္တာ ဖုဿ ဖုဿ ဝယံ ပဿတိ။ ပဋိသံ။၈၉။ အပ္ပဏိဟိတေတိ တဏှာပဏိပက္ခေ နိဗ္ဗာနေ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၈။ (မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၆၅-၆။ မ၊ဋီ၊၂။၂၈၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၅။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၇၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၇-၉၊၁၆၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၉၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၆၂-၃၊၄၇၇။ သာရတ္ထ၊၂။၂၈၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၉၁။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၉၉၊၁၀၀-တို့လည်း ကြည့်။ ပုဒ်ဖွင့်တို့ကား—နိဗ္ဗာနံ.... ရာဂဒေါသမောဟပ္ပဏိဓီနံ အဘာဝါ အပ္ပဏိဟိတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၃၅။ ရာဂပဏိဓိအာဒီနံ အဘာဝါ အပ္ပဏိဟိတာ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၈၅။ အပ္ပဏိဟိတာ နာမ ဖလသမာပတ္တိ ရာဂပဏိဓိအာဒီနမဘာဝတော။.... အပ္ပဏိဟိတာ နာမ သုခပဏိဓိယာ ပဋိပက္ခတော။သံ၊ဋီ၊၂။၃၇၅-၆။ ဒုက္ခာနုပဿနာယ သုခသညံ ပဟာယ ပဏိဓိပတ္ထနံ သုက္ခာပေတွာ အာဂတတ္တာ အပ္ပဏိဟိတော။.... ရာဂပဏိဓိအာဒီနံ အဘာဝတော အပ္ပဏိဟိတော။.... ဒုက္ခာနုပဿနာ သင်္ခါရေသု ပဏိဓိံ သုက္ခာပေတွာ အာဂတတ္တာ အပ္ပဏိဟိတာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၈-၉။ အပ္ပဏိဟိတာကာရေန နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တော အပ္ပဏိဟိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၉၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၄၇။ သုခသညံ ပဟာယ ပဏိဓိံ ပတ္ထနံ သုက္ခာပေတွာ အာဂတတ္တာ အပ္ပဏိဟိတော။.... ရာဂါဒိပဏိဓိအာဒီနံ အဘာဝတော အပ္ပဏိဟိတော။သာရတ္ထ၊၂။၂၈၇-တို့တည်း။)

အပ္ပဏိဟိတဋ္ဌ (ပု) [အပ္ပဏိဟိတ + အတ္ထ] တောင့်တခြင်း – တဏှာပဏိဓိ – မရှိခြင်းဟူသော – အနက် – သဘော။ အပ္ပဏိဟိတဋ္ဌော အဘိညေယျော။ ပဋိသံ။၁၆။ တဏှာပဏိဓိအဘာဝေန အပ္ပဏိဟိတဋ္ဌော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၈၈။

အပ္ပဏိဟိတတ္တ (တိ) [အပ္ပဏိဟိတ+အတ္တ] ကောင်းစွာမထားအပ်သော – မတည်ကြည်သော – ကိုယ် – စိတ် – ရှိသော၊ သူ။ သမ္မာ အပ္ပဏိဟိတတ္တဿ ပုဗ္ဗေ အကတပုညဿ ဝါ တဒဘာဝတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၅။ န ပဏိဟိတော အပ္ပဏိဟိတော၊ သမ္မာ အပ္ပဏိဟိတော အတ္တာ ယဿာတိ တထာ၊ တဿ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၅၉။

အပ္ပဏိဟိတနာမ (နု) [အပ္ပဏိဟိတ+နာမ] အပ္ပဏိဟိတဟူသောအမည်။ တဒါ ဝိပဿနာ ရာဂပဏိဓိအာဒီနံ သမုဂ္ဃါတနေန အပ္ပဏိဟိတနာမံ လဘတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၄၃။

အပ္ပဏိဟိတပဋိပဒါ (ထီ) [အပ္ပဏိဟိတ+ပဋိပဒါ] အပ္ပဏိဟိတ မည်သော (မဂ်, ဖိုလ်,ကို ရ

ကြောင်း) အကျင့်။ ဣတော ပရံ သုဒ္ဓိက-သုညတာ သုညတပဋိပဒါ သုဒ္ဓိကအပ္ပဏိဟိ-တာ အပ္ပဏိဟိတပဋိပဒါတိ အယံ ဒေသနာ-ဘေဒေါ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၆။

အပ္ပဏိဟိတဖလသမာပတ္တိ (ထီ) [အပ္ပဏိဟိတ+ဖလသမာပတ္တိ] အပ္ပဏိဟိတဖလသမာပတ်။ ဖလာနိ ခေါ မဟာရာဇ ဘဂဝတာ အက္ခာ-တာနိ။ သေယျထိဒံ၊ .... အပ္ပဏိဟိတဖလ-သမာပတ္တိ။ မိလိန္ဒ။၃၁၇။ စတူသု ဖလ-ဝါရေသု ပန အပ္ပဏိဟိတဖလသမာပတ္တိ ဝေဒိ-တဗ္ဗာ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၇၂။ (သံ၊ဋီ၊၂။၃၇၅-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဏိဟိတမဂ္ဂ (ပု) [အပ္ပဏိဟိတ+မဂ္ဂ] အပ္ပ-ဏိဟိတမဂ်၊ အပ္ပဏိဟိတ ဝိပဿနာဖြင့် လာခဲ့သော မဂ်။ ယော စာယံ သုညတမဂ္ဂေ ဝုတ္တော၊ အပ္ပဏိဟိတမဂ္ဂေပိ သောဝ နယော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၉။ အပ္ပဏိဟိတမဂ္ဂဿ ဖလံ အပ္ပဏိဟိတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၀၈။ အပ္ပဏိဟိတ-ဝိပဿနာယ မဂ္ဂေါ အပ္ပဏိဟိတော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။

အပ္ပဏိဟိတဝိပဿနာ (ထီ) [အပ္ပဏိဟိတ+ဝိပဿနာ] တောင့်တခြင်း မရှိသော ဝိပဿ-နာ၊ သင်္ခါရတရားတို့၌ တောင့်တခြင်းကို ချောက်ချွတ်စေ၍ လာသော ဝိပဿနာ၊ အပ္ပဏိဟိတဝိပဿနာ။ (ဒုက္ခာနုပဿနာ။) အပ္ပဏိဟိတဝိပဿနာယ မဂ္ဂေါ အပ္ပဏိဟိ-တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၀၈။ ဒုက္ခာနုပဿနာ သင်္ခါ-ရေသု ပဏိဓိံ သုက္ခာပေတွာ အာဂတတ္တာ အပ္ပဏိဟိတာ နာမ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။

အပ္ပဏိဟိတဝိမုတ္တ (တိ) [အပ္ပဏိဟိတ+ဝိမုတ္တ] အပ္ပဏိဟိတဝိပဿနာ – ဒုက္ခာနုပဿနာ – ဖြင့် ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော၊သူ။ အသေက္ခဘာဂိယံ သုတ္တံ နဝဟိ ပုဂ္ဂလေဟိ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗံ သဒ္ဓါဝိမုတ္တေန .... အပ္ပဏိဟိတ-ဝိမုတ္တေန.... အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာသင်္ခါတေ-န ဒုက္ခာနုပဿနေန ဝိမုတ္တတ္တာ အပ္ပဏိဟိတ-ဝိမုတ္တော အရဟာ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၃၄၉-၅၀။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၀၇။ ဓင်း၊ဋီ၊၂။၄၇၇-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခ (ပု) [အပ္ပဏိဟိတ + ဝိမောက္ခ] တဏှာဖြင့် တွယ်တာခြင်း မရှိသော – ဒုက္ခာနုပဿနာဖြင့် ရအပ်သော – ဝိမောက္ခ။ (မဂ် ၄-ပါး,ဖိုလ် ၄-ပါး, နိဗ္ဗာန်။) ကတမော အပ္ပဏိဟိတော ဝိမောက္ခော။ စတ္တာရော စ အရိယမဂ္ဂါ, စတ္တာရိ စ သာ-မညဖလာနိ, နိဗ္ဗာနဉ္စ။ အယံ အပ္ပဏိဟိတော ဝိမောက္ခော။ ပဋိသံ။၂၃၇။ တဏှာယ အာ-လယမှိတော ပဏိဟိတော။ အနာလယမှိတော အပ္ပဏိဟိတော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၇။ ဒုက္ခ-တော မနသိကရောတော အပ္ပဏိဟိတော ဝိမောက္ခော အဓိမတ္တော ဟောတိ၊ အပ္ပဏိ-ဟိတဝိမောက္ခဿ အဓိမတ္တတ္တာ ကာယသက္ခိ ဟောတိ။ ပဋိသံ။၂၅၇။ ဒုက္ခာနုပဿိ ဝိဟရန္တော အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခေန ဝိမုတ္တော ခယာ ရာဂဿ ဝီတရာဂေါ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၆။ (မ၊ဋီ၊၁။၉၇-လည်း ကြည့်။) အပ္ပဏိ-ဟိတဝိမောက္ခေန ပတ္တာ စတ္တာရော (သကဒါ-ဂါမိနော)။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၈။ ဒုက္ခာနုပဿ-နာယ အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခော ဒီပိတော ဟောတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၈၅။ အပ္ပဏိဟိတ-ဝိမောက္ခံ ပဋိပန္နော ကာမေသု....တရေယျ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၆၉။

အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခပဋိပက္ခ (ပု) [အပ္ပဏိဟိတ-ဝိမောက္ခ+ပဋိပက္ခ] အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်။ အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခပဋိ-ပက္ခော ဟိ ကာမာသဝေါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။ ကာ-မာသဝဿ တဏှာပဏိဓိဘာဝတော အပ္ပဏိ-ဟိတဝိမောက္ခပဋိပက္ခတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊ဋီ၊ ၁။၁၅၄။

အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခပဋိပက္ခတာ (ထီ) [အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခပဋိပက္ခ+တာ]အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခ၏ ဆန့်ကျင်ဖက်၏အဖြစ်။ အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခပဋိပက္ခ-ကြည့်။

အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခမုခ (န) [အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခ+မုခ] အပ္ပဏိဟိတ ဝိမောက္ခ၏ အကြောင်း။ အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခမုခံ သီလက္ခန္ဓော။ နေတ္တိ။ ၇၅။ သမာဓိနာ အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခမုခံ(ပကာသိတံ ဟောတိ)။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ ၂၃။

အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခမုခတာ (ထီ) [အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခမုခ + တာ] အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခ၏ အကြောင်း၏အဖြစ်။.... "ဒိဗ္ဗဖြဟ္မဝိဟာရာနံ သန္တသုခတာယ အဿာဒနီယတာ"တိအာဒိနာ အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခမုခတာ ယောဇေတဗ္ဗာ။ နေတ္တိဋီ။၁၁၈။

အပ္ပဏိဟိတဝိဟာရ (ပု) [အပ္ပဏိဟိတ+ဝိဟာရ] တောင့်တခြင်း – တဏှာပဏိဓိ – ကင်းသောနေခြင်း။ (က) တောင့်တခြင်း တဏှာပဏိဓိကို ဘေးဟု မြင်၍ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်ဖြင့်အပျက်ကိုရှုဆင်ခြင်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏နေခြင်း၊ အပ္ပဏိဟိတဝိဟာရ။ သုညတဝိဟာရေန ဝါ အနိမိတ္တဝိဟာရေန ဝါ အပ္ပဏိဟိတဝိဟာရေန ဝါ။ ပဋိသံ။၆၀။ တဏှာပဏိဓိံ ဘယတော ဒိသွာ အပ္ပဏိဟိတာဓိမုတ္တတ္တာ သင်္ခါရုပေက္ခာယ ဝယံ ပဿန္တဿ ဝိပဿနတ္တယဝိဟာရော အပ္ပဏိဟိတဝိဟာရော နာမ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၉။ (ပဋိသံ။၈၉-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဏိဟိတာကာရ (ပု) [အပ္ပဏိဟိတ+အာကာရ] အပ္ပဏိဟိတ အခြင်းအရာ။အပ္ပဏိဟိတာကာရေန နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ....။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၂၉၆။

အပ္ပဏိဟိတာဓိမုတ္တ (တိ) [အပ္ပဏိဟိတ+အဓိမုတ္တ]အပ္ပဏိဟိတ – နိဗ္ဗာန် – ၌စိတ်ကို – လွတ်ထား – ညွတ်စေ – သော၊သူ။ အပ္ပဏိဟိတဝိဟာရ-ကြည့်။

အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာ (ထီ) [အပ္ပဏိဟိတ+အနုပဿနာ] တောင့်တခြင်း – တဏှာပဏိဓိ – မရှိသော အနုပဿနာ၊ အပ္ပဏိဟိတအနုပဿနာ။ (ဒုက္ခာနုပဿနာ။) အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနံ ပဋိလာဘတ္ထာယ။ ပဋိသံ။၂၅။ ပဏိဓိံ ပဇဟတော အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာဝသေန ဇာတာ ဓမ္မာ။ ပဋိသံ။၃၂။ အနိစ္စာနုပဿနာနန္တရံ ပဝတ္တာ ဒုက္ခာနုပဿနာဝ သုခပတ္ထနာပဇဟနဝသေန ပဏိဓိအဘာဝါ အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာ နာမ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။ အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာယ စ "သင်္ခါရာ ဒုက္ခာ"တိ ပဿတော သင်္ခါရနံ ပတ္ထနာ ပဟီယတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၉။ အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနံ ဘာဝေန္တော ပဏိဓိံ ပဇဟတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၆၄။ အပဏိဟိတာနုပဿနံ၊ ပဏိဓိံ ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၀၀။

အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာဉာဏ (န) [အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာ+ဉာဏ] အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာဉာဏ်။ အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာဉာဏံ ပဏိဓိယာ သဉာယ မုစ္စတီတိ သညာဝိမောက္ခော။ ပဋိသံ။ ၂၃၈။

အပ္ပဏိဟိတာရမ္မဏ (တိ) [အပ္ပဏိဟိတ+အာရမ္မဏ] အပ္ပဏိဟိတနိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော။ အပ္ပဏိဟိတာရမ္မဏတ္တိ၊ န ဟောတံ ဝတ္တဗ္ဗေ။ အဘိ၊က။၁၇၈။

အပ္ပဏီတ (တိ) [န+ပဏီတ] မမြတ်သော။ နဝံ ကေနစိ ပရိယာယေန အသန္တော ဝါ အပ္ပဏီတော ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။ အသန္တော ဝါ အပ္ပဏီတော ဝါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၅၉။ အနုဘူတံ ပန အပ္ပဏီတံ ဟောတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၀၃။

အပ္ပဏီတတာ (ထီ) [န+ပဏီတတာ] မမြတ်သည်၏ အဖြစ်။ အဟီနိန္ဒြိယန္တိ ဇွေ ပရိပုဏ္ဏတာယေဝ အဟီနတာ၊ န တု အပ္ပဏီတတာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၄၉။

အပ္ပဏ္ဏတ္တိဂမနကာလ (ပု) [အပ္ပဏ္ဏတ္တိ+ဂမန+ကာလ] ပညတ်–ပြောဆို–ခေါ်ဝေါ်–ဖွယ် မရှိခြင်းသို့ ရောက်ရာကာလ။ တိဏာဒီနံ ခယေန အဂ္ဂိက္ခန္ဓဿ အပ္ပဏ္ဏတ္တိဂမနကာလော ဝိယ ခီဏာသဝဿ ယာဝတာယုကံ ဌတွာ....။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇။

အပ္ပဏ္ဏတ္တိဘာဝ (ပု) [အပ္ပဏ္ဏတ္တိ+ဘာဝ] ပညတ်–ပြောဆို–ခေါ်ဝေါ်–ဖွယ် မရှိသည်၏ အဖြစ်။ တတ္ထ ဇေ နိသိန္နဿ တိဏာဒီနံ ခယေန သယမေဝ အယံ အဂ္ဂိ အပ္ပဏ္ဏတ္တိဘာဝံ ဂမိဿတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၆။

အပ္ပတရ (တိ) [အပ္ပ+တရ] (၁) အထူးသဖြင့် နည်းသော၊ သာ၍နည်းသော၊ နည်းသည်ထက် နည်းသော။ အပ္ပတရေန ဂဏေန ဥပသမ္ပန္နံ အနုဇာနေယျ။ ဝိ၊၃။၂၇၅။ ယေန ပုဗ္ဗေ အပ္ပတရာနိ ဇေဝ သိက္ခာပဒါနိ အဟေသုံ။ မ၊၂။၁၀၈။ သံ၊၁။၄၂၂။ ကထံ တွံ အပ္ပတရံ ဒတွာ၊ ဝိသေသံ ဝိပုလမဇ္ဈဂါ။ ဝိမာန။၄၉။ (၂) အထူးသဖြင့် တိုသော၊ သာ၍ တိုသော၊ တိုသည်ထက် တိုသော။ အာယု အပ္ပတရံ သိယာ။ ဇာ၊၂။၁၅၇။ ပုန တတော အပ္ပတရေပိ ကာလေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၅။ တတြ ဇေ ဘတ္တံ ဗဟုတရံ ဝါ သမကံ ဝါ ဟောတိ၊ ပဝါရေတိ။ အပ္ပတရံ န ပဝါရေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၄။ တတော အပ္ပတရံ ဌပေတွာ ဗဟုတရာ သမာပဇ္ဇတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၀။

အပ္ပတရဂမန (န) [အပ္ပတရ+ဂမန] သာ၍–နည်းသော–တိုသော–သွားခြင်း။ ခုဒ္ဒကဂမန (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၅၁) ကြည့်။

အပ္ပတရနိဟီန (တိ) [အပ္ပတရ+နိဟီန] နည်းသည်ထက် နည်းစွာ–အလွန်နည်းစွာ–ယုတ်ညံ့သော၊သူ။ တထာ ဟိ တေသံ သွာက္ခာတတာဒိသုပ္ပဋိပန္နတာဒိဂုဏဝိသေသေဟိ အညဓမ္မသံဃာ သဒိသာ အပ္ပတရနိဟီနာ ဝါ နတ္ထိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၆၉။

အပ္ပတရပဒတ္တ (န) [အပ္ပတရပဒ+တ္တ] သာ၍ နည်းသော – နည်းသည်ထက် နည်းသော – ပုဒ်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ မဟန္တော ပဘေဒါနုဂတော ဝိသယော ဇောသန္တိ မဟာဝိသယာ၊ ဓာတုယော။ န ခန္ဓာယတနာနိ အပ္ပတရပဒတ္တာ။ အနု၊ဋီ၊၃။၂။

အပ္ပတရပ္ပတရ (တိ) [အပ္ပတရ+အပ္ပတရ] နည်းသည်ထက်နည်း, နည်းသည်ထက်နည်းသော။ ယသ္မာ အပ္ပတရပ္ပတရေပိ ဂယှမာနေ ဘောဂါ ခီယန္တိ၊ အပ္ပတရပ္ပတရေပိ သိဉ္စိယမာနေ ဝဍ္ဎန္တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၈၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၄၀၂။

အပ္ပတရဘေဒ (တိ) [အပ္ပတရ+ဘေဒ] သာ၍ နည်းသော အပြားရှိသော။ ဇေဝံ သတိ ဘဂဝတာ ဝုတ္တသတ္တကတော အပ္ပတရဘေဒေါဝ ဥဇ္ဇောဒဝါဒေါ အာပဇ္ဇတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၄၈။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၇၅-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပတရမူလ (တိ) [အပ္ပတရ+မူလ] သာ၍နည်းသော အဖိုးရှိသော။ သာ သတသဟဿဂ္ဃနကဝတ္ထံ ဂဟေတွာ တတ္ထ တတ္ထ ဝိစရန္တီ တတော အပ္ပတရမူလံ ဝတ္ထံ အဒိသွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၂။

အပ္ပတာ (ထီ) [အပ္ပ+တာ] နည်းသည်၏ အဖြစ်။ သစေ ပန ဘိက္ခုနံ အပ္ပတာယ ပရိဝေဏဂ္ဂေန သေနာသနေ ဂါဟိယမာနေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၀။ တဿ အပ္ပတာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ မဟန္တတာယ မဟာသာဝဇ္ဇော။

ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၃။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၂၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၀။

အပ္ပတိကာရ (တိ) [န+ပတိကာရ] မကုစား-မခုခံ-မကာကွယ်-နိုင်သော။ သမ္ပရာယေ စ အပ္ပတိကာရံ အပါယဒုက္ခံ ဥပဂမိဿသိ ပါပုဏိဿသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၂။ အသယှမပ္ပတိကာရံ၊ ဒုက္ခမောတရဿိဒံ ယတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၃။

အပ္ပတိကာရတာ (ထီ) [အပ္ပတိကာရ+တာ] မခုခံ-မကာကွယ်-နိုင်သည်၏ အဖြစ်။ တထာ မရဏဿ စ အပ္ပတိကာရတာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၇၆။

အပ္ပတိဋ္ဌ (တိ) [န+ပတိဋ္ဌာ] တည်ရာမရှိသော၊ တည်ခြင်းမရှိသော၊ သူ၊ တရား၊ အရာ။ သာ (သူရိယရသ္မိ) ကေဝလံ ပတိဋ္ဌာယ အဘာဝေန အပ္ပတိဋ္ဌာ နာမ ဇာတာ၊ ခီဏာသဝဿ ကမ္မံ နတ္ထိတာယ ဝေ အပ္ပတိဋ္ဌံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ (က) အထောက်မမှီသော။ အပ္ပတိဋ္ဌေ အနာလမ္ဗေ။ သံ၊၁။၅၁။ သုတ္တနိ။၃၀၅။ ဇာ၊၁။၃၈၁။ အပ္ပတိဋ္ဌံ အနာလမ္ဗံ၊ ဒုတ္တရံ သီဃဝါဟိနိံ။ အပ၊၂။၁၂၀။ ဂမ္ဘီရဝိတ္ထတေ အပ္ပတိဋ္ဌေ မဟတိ ဥဒကောဃေ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆။ ယေနာဟံ အပ္ပတိဋ္ဌေ သမုဒ္ဒေ ပတိဋ္ဌံ လဘာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀။ အပ္ပတိဋ္ဌော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ ဝိယ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၄၈။ တဿ တံ ဉာဏံ အပ္ပတိဋ္ဌမေဝ မကာသတုဏ္ဍသူစိ ဝိယ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၈၀။ (ခ) တုံ့ပြန်ဖြေကြားသော စကား၏အစွမ်းဖြင့် ရပ်တည်ခုခံရာမရှိသော။ တွေကံ ဝိပ္ပလပိတွာ ဘဂဝတော ကထံ သုဏန္တော အပ္ပတိဋ္ဌော နိရဝေါ အဋ္ဌာသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃။ ဥတ္တရဝစနဝသေန ပတိဋ္ဌာဘာဝတော အပ္ပတိဋ္ဌော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၃။ (ဂ) ဥစ္ဆေဒဝါဒ စသည်၏ အစွမ်းဖြင့် တည်နေ စွဲယူရာ မရှိသော။ အယံ အပ္ပတိဋ္ဌော အနာလမ္ဗော ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၈။ အပ္ပတိဋ္ဌောတိ ဥစ္ဆေဒဝါဒါဒိဝသေန ပတိဋ္ဌာရဟိတော။ မ၊ဋီ၊၃။၉၃။ (ဃ) တည်ရာ-မှီခိုရာ-အားထားရာ-မရှိသော။ ကာကာဒယော အပ္ပတိဋ္ဌာ အဟေသုံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၃၂။ အထ ခေါ ဗြာဟ္မဏာ "အပ္ပတိဋ္ဌာ မယံ ဇာတာ"တိ ဣမာယ အပ္ပတိဋ္ဌတာယ ဂါမဒွါရေပိ အန္တောဂါမေပိ တေ ဒိသွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၅။ (င) တည်ရာ-အခြေ-မရှိသော။ ပဥ္စက္ခန္ဓာ ပရိညာတာ အပ္ပတိဋ္ဌာ တိဋ္ဌန္တိ ဆိန္နမူလကာ ရုက္ခာ ဝိယ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၁၀။ (စ) တစုံတခုသော တည်ရာ အကြောင်းမရှိသော၊ အကြောင်း တစုံတခု၌-တည်ခြင်းမရှိသော-မတည်သော။ အပ္ပတိဋ္ဌံ အပ္ပဝတ္တံ အနာရမ္မဏမေဝေတံ။ ဥဒါန။၁၇၇။ ကေဝလံ ပန တံ အရူပသဘာဝတ္တာ အပ္ပစ္စယတ္တာ စ န ကတ္ထစိ ပတိဋ္ဌိတန္တိ အပ္ပတိဋ္ဌံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၅၅။

အပ္ပတိဋ္ဌတာ (ထီ) [အပ္ပတိဋ္ဌ + တာ] တည်ရာ-မှီရာ-ထောက်ရာ-မရှိသည်၏ အဖြစ်။ တေန တေသံ အပ္ပတိဋ္ဌတံ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၇၁။ အပ္ပတိဋ္ဌတာယာတိ အပဿယရဟိတတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၃၇။

အပ္ပတိဋ္ဌန္တ (တိ) [န + ပတိဋ္ဌန္တ] မတည်-မငြိမ်-မသက်ဝင်-မနစ်မြုပ်-သော၊ ကိလေသာစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်-မတည်-မငြိမ်-မသက်ဝင်-မနစ်မြုပ်-သော၊သူ၊ အရာ။ အပ္ပတိဋ္ဌံ အနာယူဟံ။ သံ၊၁။၁။ အပ္ပတိဋ္ဌန္တိ အပ္ပတိဋ္ဌဟန္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။ အပ္ပတိဋ္ဌဟန္တောတိ ကိလေသာဒီနံ ဝသေန အသန္တိဋ္ဌန္တော၊ အသံသီဒန္တောတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋီ၊၁။၄၆။ အရူပရာဂေန အရူပဘဝေသု အပ္ပတိဋ္ဌဟန္တာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၁၀။

အပ္ပတိဋ္ဌဘာဝ (ပု) [အပ္ပတိဋ္ဌ+ဘာဝ] တည်ရာ-မှီရာ-ထောက်ရာ-မရှိသည်၏ အဖြစ်၊

ထောက်မမီသည်၏အဖြစ်။ ပရေသံ ဉာဏေန အပ္ပတိဋ္ဌဘာဝါ ဂမ္ဘီရဂုဏာယ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၂။

အပ္ပတိဋ္ဌဟန္တ (တိ) [န+ပတိဋ္ဌဟန္တ] အပ္ပတိဋ္ဌန္တနှင့် အနက်တူ။ ရှင်းကြည့်။

အပ္ပတိဋ္ဌဟိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပတိဋ္ဌဟိတွာ] မတည်မူ၍၊ ရပ်တံ့မနေမူ၍။ မဇ္ဈေ အပ္ပတိဋ္ဌဟိတွာ ကောပယေ....။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၁။ ပဥ္စဒသသု ဓမ္မေသု အပ္ပတိဋ္ဌဟိတွာ အဘူတေန ဝတ္ထုနာ စောဒေန္တော အဓမ္မစောဒကော နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၈။ ဣဒံ ကူဋ္ဌာဂါရံ အန္တရေ အပ္ပတိဋ္ဌဟိတွာ ရညာ ဒိဋ္ဌကာလေယေဝ ဘူမိယံ ပတိဋ္ဌာတု။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။

အပ္ပတိဋ္ဌာန (န) [န+ပတိဋ္ဌာန] မတည်-မငြိမ်-မသက်ဝင်-မနစ်မြုပ်-ခြင်း၊ကိလေသာစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်-မတည်-မငြိမ်-မသက်ဝင်-မနစ်မြုပ်-ခြင်း။ အပ္ပတိဋ္ဌာနံ အနာယူဟနဉ္စ။ သံ၊ဋီ၊၁။၅၆။

အပ္ပတိဋ္ဌာနကာရဏ (န) [အပ္ပတိဋ္ဌာန+ကာရဏ] မတည်ခြင်း၏ အကြောင်း။ အပ္ပတိဋ္ဌိတ-ကြည့်။

အပ္ပတိဋ္ဌာနတာ (ထီ) [အပ္ပတိဋ္ဌာန + တာ] တည်-တံ့- ခြင်းမရှိသည်၏အဖြစ်။ ပထဝီပဗ္ဗတာဒီ ဝိယ အပ္ပတိဋ္ဌာနတာယ န ဋ္ဌိတိ။ ဥဒါန။၃၅၅။

အပ္ပတိဋ္ဌာနဘူတ (တိ) [န + ပတိဋ္ဌာနဘူတ] တည်ရာမဟုတ်သည် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ "အနုဿယ"န္တိ စ ကေစိ ပဌန္တိ၊ သုခဿ အပ္ပတိဋ္ဌာနဘူတန္တိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၁၅။

အပ္ပတိဋ္ဌာနာနာယူဟန (န) [အပ္ပတိဋ္ဌာန+အနာယူဟန] မတည်-မငြိမ်-မသက်ဝင်-မနစ်မြုပ်-ခြင်း, အားမထုတ် - မလှုပ် - မမျော-ခြင်း။ အပ္ပတိဋ္ဌာနနှင့် အနာယူဟန။ အပ္ပတိဋ္ဌာနာနာယူဟနေဟိ ဩဃတရဏံ ယုဇ္ဇတိ ကိလေသာဘိသင်္ခါရဝိဇဟနေန ပါရသမ္ပတ္တိသမိဇ္ဈနတော။ သံ၊ဋီ၊၁။၅၄။ အပ္ပတိဋ္ဌာနာနာယူဟနဂ္ဂဟဏ-လည်းကြည့်။

အပ္ပတိဋ္ဌာနာနာယူဟနဂ္ဂဟဏ (န) [အပ္ပတိဋ္ဌာနာနာယူဟန+ဂဟဏ] အပ္ပတိဋ္ဌာနနှင့် အနာယူဟနတို့ကို ယူခြင်း။ အပ္ပတိဋ္ဌာနာနာယူဟနဂ္ဂဟဏေန ဩဃတရဏဝစနေန စ သဟ ဝိပဿနာယ မဂ္ဂေါ။ သံ၊ဋီ၊၁။၅၇။

အပ္ပတိဋ္ဌာပန (န) [န+ပတိဋ္ဌာပန] မတည်စေခြင်း။ လဒ္ဓိပတိဋ္ဌာပနမ္ပိ အယောနိသော ဂဟိတတ္တာ အပ္ပတိဋ္ဌာပနမေဝါတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၃။

အပ္ပတိဋ္ဌာပိတ (တိ) [န+ပတိဋ္ဌာပိတ] မတည်စေအပ်သော။ အယောနိသော ပတိဋ္ဌာပိတတ္တာ ပနေသာ အပ္ပတိဋ္ဌာပိတာယေဝါတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၉။ အဇ္ဇ ဒွါရေ အပ္ပတိဋ္ဌာပိတေ နဂရံ အဂုတ္တံ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၇။

အပ္ပတိဋ္ဌာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပတိဋ္ဌာပေတွာ] မတည်စေမူ၍။ လဒ္ဓိဉ္ဟိ အပ္ပတိဋ္ဌာပေတွာ နိဂ္ဂယှမာနာ လဒ္ဓိတော လဒ္ဓိံ သင်္ကမန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၇။

အပ္ပတိဋ္ဌိတ (တိ) [န+ပတိဋ္ဌိတ] (၁) မတည်သော။ (က) ဆန္ဒရာဂ၏အစွမ်းဖြင့် မတည်သော၊ ကံ၏ အဖြစ်ဖြင့် မတည်သော၊ ကမ္မဘဝကို ငဲ့လျက် မတည်သော။ ဣဓလောကေ အပ္ပတိဋ္ဌိတဉ္စ ပရလောကေ အပ္ပတိဋ္ဌိတဉ္စ။ ဒီ၊၃။၈၇။ နိစ္ဆန္ဒရာဂတ္တာ ဣဓလောကေ စ အပ္ပတိဋ္ဌိတံ။.... ကမ္မံ ဝါ ကမ္မတော န ဥပဂစ္ဆန္တံ ဣဓလောကေ အပ္ပတိဋ္ဌိတံ နာမ။ ကမ္မဘဝံ အနာဂစ္ဆန္တံ ပရလောကေ အပ္ပတိဋ္ဌိတံ နာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၂။ (ဒီ၊ဋီ၊၃။၇၀-လည်းကြည့်။) (ခ) တည်ရာ - မရှိ - မရ -

သော၊ ဖြစ်ခြင်း သဘော – ဥပ္ပတ္တိမေ့ – မရှိသော။ အပ္ပတိဋ္ဌိတေန စ ဘိက္ခဝေ ဝိညာဏေန ဝေါဒိကော ကုလပုတ္တော ပရိနိဗ္ဗုတော။ သံ၊ ၁။၁၂၃။ အပ္ပတိဋ္ဌိတေနာတိ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏေန အပ္ပတိဋ္ဌိတေန၊ အပ္ပတိဋ္ဌိတကာရဏာတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၉။ အပ္ပတိဋ္ဌိတေနာတိ ပတိဋ္ဌံ အလဘန္တေန၊ ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏေ စေတံ ကရဏဝစနံ၊ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မေနာတိ အတ္ထော။ သတိ ဟိ ဥပ္ပါဒေ ပတိဋ္ဌိတံ နာမ သိယာ၊ အဋ္ဌကထာယံ ပန ယဒေဝ တဿ ဝိညာဏဿ အပ္ပတိဋ္ဌာနကာရဏံ၊ တဒေဝ ပရိနိဗ္ဗာနကာရဏန္တိ ဝုတ္တံ "အပ္ပတိဋ္ဌိတကာရဏာ"တိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၁၉။ (ဂ) မတည်ရှိ မဖြစ်ပေါ်သော။ အာရမ္မဏေ အသတိ ပတိဋ္ဌာ ဝိညာဏဿ န ဟောတိ။ တဒပ္ပတိဋ္ဌိတေ ဝိညာဏေ အဝိရူဠ္ဟေ....။ သံ၊၁။၂၈၅။ (၂) တည်ထားခြင်း မရှိသေးသော၊ မတည်ထားအပ်သေးသော။ အပ္ပတိဋ္ဌိတေ ဒိသာဘာဂေ စေတိယပ္ပတိဋ္ဌာပနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၆။

အပ္ပတိဋ္ဌိတကာရဏ (န) [အပ္ပတိဋ္ဌိတ+ကာရဏ] တည်ရာ–မရှိ–မရ–ခြင်း ဟူသော အကြောင်း။ အပ္ပတိဋ္ဌိတ-ကြည့်။

အပ္ပတိဋ္ဌိတစိတ္တ (တိ) [န+ပတိဋ္ဌိတ+စိတ္တ] တည်သော စိတ်မရှိသော၊ သူ။ စက္ခုနာ ခေါ ပနေဝံ ရူပံ ဒိသွာ အမနာပံ န မင်္ကု ဟောတိ အပ္ပတိဋ္ဌိတစိတ္တော။ သံ၊၃။၆၆။ မဟာနိ။၁၇၆။ အပ္ပတိဋ္ဌိတစိတ္တောတိ ကိလေသဝသေန အဋ္ဌိတစိတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၃။ အပ္ပတိဋ္ဌိတစိတ္တောတိ ကောဓဝသေန ဋ္ဌိတမနော န ဟောတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၀၄။ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပတိဋ္ဌိတတာ (ထီ) [အပ္ပတိဋ္ဌိတ+တာ] (က) မတည်တံ့–မခိုင်ခံ့–သည်၏ အဖြစ်၊ တည်တံ့–ခိုင်ခံ့–ခြင်း မရှိသေးသည်၏ အဖြစ်။ .... ဣတိ (ပဋိသန္ဓိစိတ္တံ) ကမ္မဝေဂက္ခိတ္တတ္တာ အပ္ပတိဋ္ဌိတတာယပိ ရူပံ န သမုဋ္ဌာပေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ (မူလဋီ၊၂။၁၇။ အနုဋီ၊၂။၂၄-တို့လည်း ကြည့်။) (ခ) မတည်သည်၏ အဖြစ်၊ တည်ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်။ သီလာဒိဓမ္မက္ခန္ဓေသု အပ္ပတိဋ္ဌိတတာယ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏရသဿာဒဝိမုခါ ဝေနေယျာ ဣမိဿာ ဒေသနာယ နိဒါနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၉၄။ အပ္ပတိဋ္ဌိတဝတ္ထုက, –တာ-တို့လည်း ကြည့်။

အပ္ပတိဋ္ဌိတဗုဒ္ဓိ (တိ) [န+ပတိဋ္ဌိတ+ဗုဒ္ဓိ] တည်တံ့ – မြဲမြံ – သော ပညာမရှိသော၊သူ။ အနောဂါဠ္ဟပည-ကြည့်။

အပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝ (ပု) [အပ္ပတိဋ္ဌိတ + ဘာဝ] မတည်သည်၏အဖြစ်။ အနဓိဋ္ဌာနန္တိ ကုသလကရဏေ အပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝေါ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၁၁။ အနဓိဋ္ဌာန (၁)အနက်လည်း ကြည့်။

အပ္ပတိဋ္ဌိတဝစန (တိ) [အပ္ပတိဋ္ဌိတ + ဝစန] မတည်တံ့–မခိုင်မြဲ – သော စကားရှိသော၊ သူ။ အထေတ-ကြည့်။

အပ္ပတိဋ္ဌိတဝတ္ထုက (တိ) [အပ္ပတိဋ္ဌိတ+ဝတ္ထု+က] မြဲမြံစွာ မတည်သေးသော မှီရာဝတ္ထုရုပ်ရှိသော။ တဒိ(ပဋိသန္ဓိစိတ္တံ) တဒါ ကမ္မဝေဂက္ခိတ္တံ အပုရေဇာတဝတ္ထုကတ္တာ စ အပ္ပတိဋ္ဌိတဝတ္ထုကန္တိ ဒုဗ္ဗလံ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅။

အပ္ပတိဋ္ဌိတဝတ္ထုတာ (ထီ) [အပ္ပတိဋ္ဌိတ+ဝတ္ထု+တာ] မြဲမြံစွာ မတည်သေးသော မှီရာဝတ္ထုရုပ်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ကသ္မာ ပန ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ စိတ္တံ စိတ္တဇရူပံ ဇနေတုံ န သက္ကောတီတိ? ကမ္မဝေဂက္ခိတ္တတာယ စေဝ အပ္ပတိဋ္ဌိတဝတ္ထုတာယ စ ဒုဗ္ဗလတ္တာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅။ အပ္ပတိဋ္ဌိတတာ (က) အနက်လည်း ကြည့်။

အပ္ပတိဋ္ဌိတသူရိယရသ္မိ (ထိ) [န + ပတိဋ္ဌိတ+ သူရိယရသ္မိ] တည်ရာမရှိသော နေရောင်ခြည်။ သူရိယရသ္မိသမ (သံ၊ဋီ၊၂။၁၁၆) ကြည့်။

အပ္ပတိဋ္ဌိတောကာသ (ပု) [အပ္ပတိဋ္ဌိတ+ဩ- ကာသ] မတည်တဲ့သေးရာ အရပ်။ ပဋိဝုတ္တံ နာမ ဥဒကဝပ္ပေ ဗီဇေဟိ အပ္ပတိဋ္ဌိတော- ကာသေ, ပါဏကေဟိ ဝိနာသိတဗီဇေ ဝါ ဩကာသေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၆။

အပ္ပတိဗာဟိယတ္တ (န) [အပ္ပတိဗာဟိယ+တ္တ] မတားမြစ်အပ်သည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပဋိဗာဟိ- ယတ္တ-ကြည့်။

အပ္ပတိရူပ (တိ) [န+ပတိရူပ] မသင့်လျော်– မလျောက်ပတ် – မတူ – မတန် – မသင့်– သော။ အနနုစ္ဆဝိကံ မောဃပုရိသ အနနု- လောမိကံ အပ္ပတိရူပံ။ ဝိ၊၁။၂၃။ အနနု- လောမိကတ္တာ ဝေ အပ္ပတိရူပံ၊ ပတိရူပံ သဒိသံ ဘာဂံ န ဟောတိ၊ အထ ခေါ အသဒိသံ အပ္ပဋိဘာဂမေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၄။ န စ ဇီဝရဟေတု အနေသနံ အပ္ပတိရူပံ (အပ္ပဋိရူပံ။ စူဋ္ဌနိ။သျာ၊မူကွဲ) အာပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊၃။၁၈၈။ အံ၊၁။၃၃၆။ စူဋ္ဌနိ။၂၄၉။ အပ္ပ- တိရူပန္တိ အယုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၈၁။ တေ ဒါရကာ, မာတာပိတူနံ အပ္ပတိ- ရူပါတိ တေံ ဘယံ အာဂစ္ဆေယျ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၃၆။ ယထာ မဟာရာဇ ကောစိ .... အပ္ပတိရူပေါ ဟီနော ကုဇာတိကော။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၈။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၉၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉၁- တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပတိရူပကရဏ (န) [အပ္ပတိရူပ+ကရဏ] မသင့်လျော်–မလျောက်ပတ် – သည်ကိုပြု ခြင်း။ ကာယေန အပ္ပတိရူပကရဏံ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၂၀၆။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၃။ အပ္ပတိရူပကရဏန္တိ ဘိက္ခူနံ အသာ- ရုပ္ပကရဏံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၅၈။

အပ္ပတိရူပကိရိယာ (ထီ) [အပ္ပတိရူပ+ကိရိ- ယာ] မသင့်လျော်–မလျောက်ပတ်– သော အပြုအမူ။ အဂတိ (၅) အနက်ကြည့်။

အပ္ပတိရူပတ္တ (န) [အပ္ပတိရူပ+တ္တ] မသင့် လျော်–မလျောက်ပတ် – သည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပတိရူပတ္တာ ဝေ စ အဿာမဏကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၈၄။

အပ္ပတိရူပဒေသ (ပု) [အပ္ပတိရူပ + ဒေသ] မသင့်လျော်–မလျောက်ပတ်–သောအရပ်၊ ပတိရူပမဟုတ်သောအရပ်။ န ဟိ အပ္ပတိ- ရူပဒေသေ ဝသတော သပ္ပုရိသူပနိဿယ- ဝိရဟိတဿ ဝါ သဝနံ အတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။

အပ္ပတိရူပဝါစာနိစ္ဆာရဏ (န) [အပ္ပတိရူပ+ ဝါစာ+နိစ္ဆာရဏ] မသင့်လျော်–မလျောက် ပတ်–သော စကားကိုမြွက်ဆိုခြင်း။ သံဃ- ဂဏပုဂ္ဂလအန္တရဿရေသု အပ္ပတိရူပဝါစာ- နိစ္ဆာရဏံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၆။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၂၀၇။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၅၄။

အပ္ပတိရူပဝိတက္ကန (န) [အပ္ပတိရူပ+ဝိတက္ကန] မသင့်လျော်– မလျောက်ပတ်– သော ကြံ စည်ခြင်း။ မနသာ ဝေ ကာမဝိတက္ကာဒိ- နာနပ္ပကာရံ အပ္ပတိရူပဝိတက္ကနံ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။ ၂၀၇။

အပ္ပတိလီယမာန (တိ) [န+ပတိလီယမာန] မငြိကပ်သော။ ယထာ အာကာသော....န ပတိလီယတိ.... ဝေံ.... အပ္ပတိလီယမာနော။ စူဋ္ဌနိ။၉၆-၇။

အပ္ပတိဿ (တိ) [န+ပတိဿ။ (၁) (၂) ပတိ+သု+အ။ (၃) (၄) ပတိ+သိ+အ။]

မရှိသေ—မလေးစား —မနှိမ့်ချ—သော၊ ရှိသေ—လေးစား—နှိမ့်ချ—ခြင်း မရှိသော၊ သူ။ အဂါရဝေါ အပ္ပတိဿော။ ဝိ၊၄။၂၁၂။ ဒီ၊ ၃။၂၀၂။ မ၊၂။၁၃၃။ မ၊၃။၃၃။ သံ၊၁။၁၄၀။ အံ၊၁။၃၂၈၊၄၂၃။ အဘိ၊ဝိ။၃၉၅။ အဂါရဝေါ အပ္ပတိဿော။ ဝိ၊၂။ ၂၅။ မ၊၃၊၃။၁၅၆။ ဇာ၊ ၃၊၁။ ၂၃၃-၄။ ဘရိယာ ပနဿ နန္ဒာ နာမ.... အဂါရဝါ အပ္ပတိဿာ သဿုံ စောရိဝါဒေန အက္ကောသတိ ပရိဘာသတိ။ ပေတ၊၃။ဂ၄။ (၁) ရိုသေစွာ—နားမထောင်—မနာယူ—သော၊ အမိန့်ကို—မနာယူ—လက်မခံ—သော၊သူ။ အပ္ပတိဿာတိ အပ္ပတိဿဝါ၊ ဥပါသကာတိ ဝုတ္တဝစနမ္ပိ န သောတုကာမာ၊ အနာဒရာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊၃၊၃။၇။ ပဋိမုခံ အာဒရေန သုဏန္တီတိ ပတိဿာ၊ န ပတိဿာ အပ္ပတိဿာတိ ဒဿေန္တော အာဟ "အပ္ပတိဿဝါ"တိ။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။၅။ ပတိဿတိ (ပတိဿဝတိ?) ဂရုနော အာဏံ သမ္ပဋိစ္ဆတီတိ ပတိဿော၊ န ပတိဿော အပ္ပတိဿော၊ ပတိဿယရဟိတော၊ ဂရု-ပဿယရဟိတောတိ အတ္ထော။သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။ ၂၃ဂ။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၄၃။ (ဤဋ္ဌီ-တို့အလို ပတိဿယ-ရဟိတော-ဟူသော ဋ္ဌ-တို့ကား အဓိပ္ပါယ်ပြသာ။) (၂) ရိုသေသည်၏အစွမ်းဖြင့်—နားထောင်—နာယူ—ခြင်း မရှိသော၊သူ။ (ဤအနက်ကား ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၅၂-အလို။) (၃) အနက်ကြည့်။ (၃) မှီခို—ဆည်းကပ်—ရာ—အကြီးအကဲ—အထွတ်အမြတ်—မရှိသော၊ သူ။ အပ္ပတိဿာတိ.... အပ္ပတိဿယာ ဝါ၊ အနီစဝုတ္တိနောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊၃၊၃။၇။အပ္ပ-တိဿောတိ အနီစဝုတ္တိ။ န သတ္ထာရံ ဇေဋ္ဌကံ ကတွာ ဝိဟရတိ။ ဝိ၊၃၊၄။၁၅၂။ အပ္ပတိ-ဿောတိ အပ္ပတိဿယော၊ အနီစဝုတ္တိ၊ သာရတ္ထ၊၃။၃၇၅။ ဒီ၊၃၊၃။၂၁၇။ မ၊၃၊၄။ ၂၇။ အဘိ၊၃၊၂။၄ဂဂ။ အပ္ပဋိဿယောတိ အပ္ပဋိဿဝေါ၊ ဝ-ကာရဿ ယ-ကာရံ ကတွာ နိဒ္ဒေသော။ ဂရုနာ ကိသ္မိဉ္စိ ဝုတ္တေ ဂါရဝ-ဝသေန ပဋိဿဝနံ ပဋိဿဝေါ။ ပဋိဿဝဘူတံ တံသဘာဂဉ္စ ယံ ကိဉ္စိ ဂါရဝံ။ နတ္ထိ ဧတဿ ပဋိဿဝေါတိ အပ္ပဋိဿဝေါ၊ ဂါရဝရဟိတော။ တေနာဟ "အနီစဝုတ္တိ"တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၅၂။ အပ္ပတိဿယောတိ ပတိဿယဘူတေဟိ ဂရူဟိ ဝိရဟိတော။မူလဋ္ဌိ၊၂။ ၂၂၆။ အပ္ပတိဿောတိ ပတိဿယရဟိတော၊ ကိဉ္စိ ဇေဋ္ဌကဋ္ဌာနေ အဋ္ဌပေတွာတိ အတ္ထော။ သံ၊၃၊၁။၁ဂ၆။ အံ၊ ၃၊၂။၂၆၄။ (ဋ္ဌီ-တို့ဖွင့်ပုံကို (၁) အနက်တွင် ကြည့်။) အပ္ပတိဿာတိ အပ္ပတိဿယာ အနီ-စဝုတ္တိကာ။ သံ၊၃၊၂။၁ဂ၉။ (၄) ကြီးသူ—အလေးပြုထိုက်သူ—ကို မှီခိုခြင်း မရှိသော၊ သူ။ ဂရုဿ ဂါရဝဝသေန ပတိဿယနံ ပတိဿောတိ ဝုစ္စတိ နိစဝုတ္တိတာ၊ တပ္ပဋိ-ပက္ခတော အပ္ပတိဿောတိ အာဟ "အပ္ပတိ-ဿယော အနီစဝုတ္တိ"တိ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၄၃။

အပ္ပတိ(ဋ္ဌိ)ဿယ (တိ) [(၁) န+ပတိ-ဿယ။ (၂) န+ပဋိဿဝ။ ဝ-ကို ယ-ပြု။] (၁) အပ္ပတိဿ (၃) အနက်နှင့်တူ။ (၂) အပ္ပတိဿ (၂) အနက်နှင့်တူ။ အပ္ပတိဿ-ကြည့်။

အပ္ပတိဿယဝုတ္တိ (ထီ) [အပ္ပတိဿယ+ဝုတ္တိ] မရှိသေ—မနှိမ့်ချ—သော—ဖြစ်ခြင်း။

အပ္ပတိဿယဝုတ္တိရသ (တိ) [အပ္ပတိဿယ-ဝုတ္တိ+ရသ] မရှိသေ—မနှိမ့်ချ—သော ဖြစ်ခြင်း ကိစ္စရှိသော။ (ထမ္ဘော) အပ္ပတိဿယ-ဝုတ္တိရသော။ မ၊၃၊၁။၁၁၁။(မဟာနိ၊၃။၅၃-၌ အပ္ပတိဿဝဝုတ္တိရသ-ဟု ရှိသည်။) အပ္ပတိဿ-ယဝုတ္တိတိ အနီဝါတဝုတ္တိ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၀၀။

အပ္ပတိ(ဋ္ဌိ)ဿဝ (တိ) [န+ပတိ(ဋိ)ဿဝ] အပ္ပ-တိဿ-ကြည့်။

အပ္ပတိ(ဋ္ဌိ)ဿဝတာ (ထီ) [အပ္ပတိ(ဋ္ဌိ)ဿဝ+တာ] နားထောင် – လိုက်နာ – ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်။ ရိုသေစွာ နာခံခြင်း – အသက်ဂုဏ်ဝါကြီးသူတို့ထံ၌ နေထိုင်ခြင်း – မရှိသည်၏ အဖြစ်။ တတ္ထ ကတမာ ဒေါဝစဿတာ၊.... အနာဒရိယံ အနာဒရတာ အဂါရဝတာ အပ္ပဋိဿဝတာ....။ အဘိ၊ဓ၊၂၅၇။ အဘိ၊ဝိ။ ၃၇၅။ သဗြဟ္မစာရိသု အဝသနဝသေန ဥပ္ပန္နော အပ္ပဋိဿဝတာဝေါ အပ္ပတိဿဝတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄၂၂။ ဇာတိအာဒီဟိ ဇေဋ္ဌကေသု ပဋိဿုဏိတဗ္ဗေသု ဝသနံ သဗြဟ္မစာရိသော။ မူလဋီ၊၁၊၁၇၃။ သဗြဟ္မစာရိသံ အဝသနဋ္ဌေန အပ္ပတိဿဝတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၄၇၁။

အပ္ပတိ(ဋ္ဌိ)ဿဝဝုတ္တိရသ (တိ) [အပ္ပတိ(ဋ္ဌိ)ဿဝဝုတ္တိ+ရသ] အပ္ပတိဿယဝုတ္တိရသ-ကြည့်။

အပ္ပတိကာရဝိဿာတာပတ္တိ (ထီ) [အပ္ပတိကာရ + ဝိဿာတ + အာပတ္တိ] အပ္ပဋိကာရဝိဿာတာပတ္တိနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပ္ပတီတ (တိ) [န+ပတီတ] (၁) မနှစ်သက် – မချမ်းမြေ့ – မကြေနပ် – သော၊ အားမရ – မရောင့်ရဲ – သော၊ ပီတိသုခတို့သည် – မကပ်ရောက်အပ် – ကြဉ်အပ် – သော၊ပီတိသုခ – တို့နှင့် မပြည့်စုံ – တို့ဖြင့် မပျံ့နှံ့ – သော။ ဒုဋ္ဌော ဒေါသော အပ္ပတီတော။ ဝိ၊၁။၂၄၉၊၂၅၆။ အပ္ပတီတောတိ နပ္ပတီတော ပီတိသုခါဒီဟိ ဝဇ္ဇိတော၊ န အဘိသဋ္ဌောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၀။ နပ္ပတီတောတိ ပီတိသုခါဒီဟိ န အဘိဂတော န အနုဂတော၊ န ဥပေတောတိ အတ္ထော။ ယော စ ပီတိသုခါဒီဟိ အနုပဂတော၊ သော တေဟိ ဝဇ္ဇိတော နာမ ဟောတီတိ အာဟ "ပီတိသုခါဒီဟိ ဝဇ္ဇိတော"တိ၊ ယော စ တေဟိ ဝဇ္ဇိတော၊ န သော တေန အဘိသဋ္ဌော နာမ ဟောတီတိ အာဟ "န အဘိသဋ္ဌော"တိ၊ ပီတိသုခါဒီဟိ န ပတ္ထဋ္ဌောတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၂။၃၄၇-၈။ ဣတိ သော ကုပိတော ဟောတိ အပ္ပတီတော။ မ၊၁။၃၂။ ဂေဟဿိတဒေါမနဿဝသေန အပ္ပတီတော ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၈၉။ အပ္ပတီတာ ဟောန္တိ တေန အတုဋ္ဌာ အသောမနဿိကာတိ အပ္ပစ္စယော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၂။ "အပ္ပတီတာ"တိ တေဿတ္တော "အတုဋ္ဌာ အသောမနဿိကာ"တိ ဝုတ္တော။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၁။၂၂၁။ (ချာတေ ဟဋ္ဌေ ပတီတော။ အမရ၊၂၃၊၇၁။) သတတံ တဒါ တဿ အပ္ပတီတော အဘဝိဿံ၊ မမ စိတ္တာစာရံ ဥ တွာ ....ဝိဒ္ဓံသေယျုံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၁၅၃။ (၂)မထင်ရှားသော။ အပညာတ-ကြည့်။

အပ္ပတီတတာ (ထီ) [အပ္ပတီတ + တာ] (၁) မနှစ်သက်သည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပစ္စယ(သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၇) ကြည့်။ (၂) မနှစ်သက်အပ်သည်၏ အဖြစ်။ (သရိုရ်) ဒုဿဟတာယ အပ္ပတီတတာယ စ ဒုခံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃၃။

အပ္ပတီတဘာဝ (ပု) [အပ္ပတီတ+ဘာဝ] မနှစ်သက် – မကြေနပ် – သည်၏ အဖြစ်။ သတ္ထာ ပန တဒါ အတ္တနော အပ္ပတီတဘာဝေ သတိ ဒေဝတာဟိ သာဓေတဗ္ဗံ တဿ အနတ္ထံ အတ္တနာ ကတ္တဗ္ဗံ ဝိယ ကတွာ ဒေသေသိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၁၅၄။

အပ္ပတ္တ (တိ) [န+ပတ္တ (=ပ+အပ+တ)] (၁) (က) မရောက်သော၊ မရောက်သေးသော၊ သူ။ အပ္ပတ္တော၀ ဗောဓိသတ္တော ပထဝိံ ဟောတိ။ မ၊၃။၁၆၄။ အပ္ပတ္တာ၀ သကံ ဃရံ။ ထေရီ။၄၀၃။ အပ္ပတ္တဥ္စ သီသံ ဗိမ္ဗောဟနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၀-တို့၌ ဒွေးဘော်မဲ့ ရှိသည်။) တံ ဂါမံ အပ္ပတ္တော၀ပိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၉။

သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၀၄။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၅၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၂၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၆၅-တို့လည်း ကြည့်။) တံ ပန အတိဂမ္ဘီရတ္တာ အပ္ပတ္တေန အာလမ္ဗိတုံ န သက္ကာ။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၃၆၆။ အပ္ပတ္တော အာသဝက္ခယံ။ ဓမ္မ။ ၅၂။ ထေရ။ ၃၀၂။ ကိဉ္စိ ဌာနန္တရံ ပတ္တော ဝါ အပ္ပတ္တော ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၇၈။ အတိက္ကန္တာ မာနုသိဝဏ္ဏံ အပ္ပတ္တာ ဒိဗ္ဗဝဏ္ဏံ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၄၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၁၈။ ကမ္မပထံ အပ္ပတ္တမ္ပိ အတ္ထိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၃၂။ (ခ) မသင့်လျော်-မလျောက်ပတ် - သော၊ သူ။ အပ္ပိဿာ ဟောတိ အပ္ပတ္တော၊ ဥစ္စိဋ္ဌမပိ ဘုဉ္ဇိတုံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၂၇။ အပ္ပိဿာ ဟောတိ အပ္ပတ္တောတိ တဿာ ဝိဓဝါယ ဥစ္စိဋ္ဌကမ္ပိ ဘုဉ္ဇိတုံ အနနုစ္ဆဝိကော ဝ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၂၇၈။ အပတ္တကလ္လ-လည်း ကြည့်။ (၂) မရောက်-မရ-မသိ-အပ်သော။ အပ္ပတ္တေ ပတ္တသညိနော။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၆။ အပ္ပတ္တေတိ အတ္တနော သန္တာနေ ဥပ္ပတ္တိဝသေန အပ္ပတ္တေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၇၉။ အပ္ပတ္တဿ ပတ္တိယာ အနဓိဂတဿ အဓိဂမာယ။ ဒီ၊၃။ ၂၄၆။ သံ၊၁။ ၂၁၉။ အံ၊၁။ ၇၁။ အဒိဋ္ဌာနံ အပ္ပတ္တာနံ အဝိဒိတာနံ။ အဘိ၊ဝိ။ ၁၃၀။ ပရိယေသိတန္တိ ပတ္တံ ဝါ အပတ္တံ ဝါ ပရိယေသိတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁၀။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။ ၆၁။

အပ္ပတ္တအရဟတ္တ (တိ) [အပ္ပတ္တ + အရဟတ္တ] မရောက်အပ်သေး - မရအပ်သေး - သော အရဟတ္တဖိုလ် ရှိသော၊ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မရောက်သေး-ကို မရသေး-သော၊ သူ။ အပ္ပတ္တမာနသ-ကြည့်။

အပ္ပတ္တအရဟတ္တဖလ (တိ) [အပ္ပတ္တ + အရဟတ္တဖလ] မရောက်အပ်သေး-မရအပ်သေး-သော အရဟတ္တဖိုလ်ရှိသော၊ သူ။ အပ္ပတ္တမာနသ-ကြည့်။

အပ္ပတ္တကာမတဏှာ (ထီ) [အပ္ပတ္တ + ကာမ + တဏှာ] မရောက်လှာ-မပေါ်လှာ-မဖြစ်လှာ-သေးသော ကာမဂုဏ်ကို - တပ်မက်ခြင်း- တပ်မက်သော တဏှာ။ ယထာ ဝဋ္ဋကဿ ဝစ္ဆကဿ သရီရေ ဝေနေဝ သဒ္ဒိံ သိင်္ဂံ ဝဍ္ဎတိ၊ ဧဝံ အန္ဓဗာလဿပိ အပ္ပတ္တကာမတဏှာ စ ပတ္တကာမပိပါသာ စ အပရာပရံ ဝဍ္ဎတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၇၄။

အပ္ပတ္တကာလ[၁] (ပု) [အပ္ပတ္တ + ကာလ] မရောက်သေးသော အချိန်အခါ။ အပ္ပတ္တကာလေ စောဒေသိ။ ဇာ၊၁။ ၅၂။.... တသ္မိံ ကာလေ အသမ္ပတ္တေ အန္တရာဝ စောဒေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၄။ အပ္ပတ္တကာလံ အဘိမုခံ နာမေတိ ဥပနာမေတီတိ အတိနာမေတိ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၁၇၉။

အပ္ပတ္တကာလ[၂] (နိ) [အပ္ပတ္တ + ကာလ] မလျောက်ပတ်သော အခါရှိသော ပြောဆိုခြင်း၊ ပဋိညာ, ဟိတ်, ဥဒါဟရဏ်, ဥပနယ, နိဂုမ်း ဟူသော ဝါကျအစိတ် ၅-ပါးတို့ကို အစဉ် ချတ်လွဲစေ၍ ဖောက်ပြန်စွာ ပြောဆိုခြင်း။ (ဉာယကျမ်းလာ နိဂ္ဂဟဋ္ဌာန ၂၂-တို့တွင် တခု။) အဝယဝဝိပလ္လာသဝစနံ အပ္ပတ္တကာလံ။ အနုဋီ၊၃။ ၆၁။ အဝယဝဝိပရိယာသဝစနမပ္ပတ္တကာလံ။ ဉာယသုတ္တ။ ၅။ ၂။ ၁၁။ ပဋိညာဒီနံ အဝယဝါနံ ယထာလက္ခဏမတ္ထဝသာ ကမော တတြာဝယဝဝိပရိယာသေန ဝစနမပ္ပတ္တကာလမသမ္ဗဒ္ဓတ္ထကာလံ နိဂ္ဂဟဋ္ဌာနမိတိ။ ၎င်း၊ဘာသာ။ အဝယဝါနံ ဗျတ္တယေန ကထနံ၊ ယထာ သဒ္ဒတ္တာ သဒ္ဒေါ အနိစ္စော ဃဋော္ဝါတိ။ နီလကဏ္ဍီ။ ၄၅။

အပ္ပတ္တကိလေသက္ခယာရမ္မဏကရဏ (နိ) [အပ္ပတ္တ-ကိလေသက္ခယ + အာရမ္မဏကရဏ] မရောက်အပ်သေးသော - ကိလေသာ - ကုန်ခြင်း - ကုန်ရာ - ကုန်ကြောင်း - နိဗ္ဗာန် - ကို အာရုံပြုခြင်း။ အပ္ပတ္တကိလေသက္ခယာရမ္မဏကရဏေ ဟိ သတိ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။ ၃၆၆။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၁။

အပ္ပတ္တက္ခေပ (ပု) [အပ္ပတ္တ+ခေပ] ပစ်ပယ်ခြင်းသို့ မရောက်သော၊ အပယ်မခံရသော၊သူ။ အက္ခိတ္တောတိ အပ္ပတ္တခေပေါ၊ .... အက္ခိတ္တောတိ ဣမိနာ ကိရိယာပရာဓောဘာဝေါ။ ကိရိယာပရာဓေန ဟိ သတ္တာ ခေပံ ပါပုဏန္တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၁၄။ အံ၊ဋီ၊၃။၄၅။

အပ္ပတ္တဂတ (တိ) [အပ္ပတ္တ+ဂတ] မရောက်သင့်သော နေရာသို့ – မသင့်လျော်သော နေရာသို့–ရောက်သော။ ဣမေ ဝုစ္စန္တိ ဂဟပတိ ဘောဂါ အဋ္ဌာနဂတာ အပ္ပတ္တဂတာ။ အံ၊၁။ ၃၇၀။ ပတ္တဂတ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပတ္တစိတ္တ (တိ) [အပ္ပတ္တ+စိတ္တ] မရောက်သော စိတ်ရှိသော၊သူ။ အလီနစိတ္တ(အံ၊ဋီ၊၁။၁၄၇) ကြည့်။

အပ္ပတ္တစ္ဆဒန (တိ) [အပ္ပတ္တ+ဆဒန] မရောက်အပ်သော အမိုးရှိသော၊ အမိုးသို့ မရောက်သော။ ဥပစိကာမောစနတ္ထံ အဋ္ဌင်္ဂုလမတ္တေန အပ္ပတ္တစ္ဆဒနံ ကတွာ ဘိတ္တိံ လိမ္ပတိ၊ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၇။ .... ဘိတ္တိံ ဝါ ဆဒနေ ဝါ ဧကင်္ဂုလမတ္တမ္ပိ လေပေန အသမ္ပတ္တော ဌပေတိ၊ ဝဋ္ဋတီတိ ဝဒန္တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၃၅။

အပ္ပတ္တတလ (တိ) [အပ္ပတ္တ+တလ] မရောက်အပ်သော – အပြင် – မြေအပြင်–ရှိသော။ အနုပဟစ္စတလ-ကြည့်။

အပ္ပတ္တတာ (ထီ) [အပ္ပတ္တ+တာ] မရောက်သည်–မရောက်သေးသည်–၏ အဖြစ်။ အာနန္ဒတ္ထေရော သာဝကပါရမီဉာဏဿ မတ္ထကံ အပ္ပတ္တတာယ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၅။ ကမ္မပထံ အပ္ပတ္တတာယ ပန ကာယကမ္မံ န ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၂။ ထေရမဂ္ဂိမဘာဝံ အပ္ပတ္တတာယ နဝေါ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၉၄။

အပ္ပတ္တတ္တ (နု) [အပ္ပတ္တ+တ္တ] မရောက်သည်၏ အဖြစ်။ ယမ္ပိ စ အညံ ကမ္မပထဘာဝံ အပ္ပတ္တတ္တာ နိပ္ပရိယာယေန ကာယကမ္မာဒိသင်္ချံ န လဘတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၉၇။ သဗ္ဗမ္ပိ ဟေတံ ဒုတိယံ ဝဿသတံ အပ္ပတ္တတ္တာ အပ္ပတ္တိ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၃။

အပ္ပတ္တဒိဋ္ဌိက (တိ) [န+ပတ္တဒိဋ္ဌိ+က] ရောက်အပ်သော ဉာဏ်အမြင် မရှိသော၊သူ။ အဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တ(အံ၊ဋီ၊၃။၃၄၈)ကြည့်။

အပ္ပတ္တဒိဋ္ဌိနိမိတ္တ (တိ) [အပ္ပတ္တ + ဒိဋ္ဌိနိမိတ္တ] မရောက်အပ်သော ဉာဏ်အမြင် အကြောင်းရှိသော။ အဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တ-ကြည့်။

အပ္ပတ္တဒွါဒသဝဿ (တိ) [အပ္ပတ္တ + ဒွါဒသ+ဝဿ] မရောက်သေးသော ၁၂-နှစ်ရှိသော၊ ၁၂-နှစ်–သို့ မရောက်သေး – မပြည့်သေး–သော၊သူ။ ဦနဒွါဒသဝဿာ နာမ အပ္ပတ္တဒွါဒသဝဿာ။ ဝိ၊၂။၄၃၉။

အပ္ပတ္တနိဗ္ဗာန (တိ) [အပ္ပတ္တ+နိဗ္ဗာန] မရောက်–မရ–အပ်သေးသော နိဗ္ဗာန်ရှိသော၊နိဗ္ဗာန်–သို့ မရောက်–ကို မရ–သေးသော။ ယေ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ .... ဇိနသာသနေသု အလဒ္ဓမောက္ခာ အပ္ပတ္တနိဗ္ဗာနာ၊ တေ သဗ္ဗေ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။ အပ္ပတ္တနိဗ္ဗာနဿ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏဉာဏာဘာဝတော။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၁၆၆။ မူလဋီ၊၂။၄၁။

အပ္ပတ္တနိယာမ (တိ) [အပ္ပတ္တ + နိယာမ] မရောက်အပ်သေးသော မြဲကြောင်းတရားရှိသော၊ မဖြစ်ပေါ်သေးသော မိစ္ဆတ္တနိယတ၊ သမ္မတ္တနိယတ ဟူသော မြဲကြောင်း တရားရှိသော၊သူ။ အပ္ပတ္တနိယာမာနံ ဓမ္မေ သန္ဓာယ "တေဘူမကဓမ္မာ"တိ အာဟ။ မူလဋီ၊၃။

၉၉။ အပ္ပတ္တနိယာမာနန္တိ ယေ အနုပ္ပန္နမိစ္ဆတ္တ-သမ္မတ္တနိယတဓမ္မာ ပုဂ္ဂလာ၊ တေသံ ဓမ္မေ။ အနုဋီ၊၃။၁၃၆။

အပ္ပတ္တပရိဟာန (န) [အပ္ပတ္တ + ပရိဟာန] မရောက်အပ်သေးသော လောကုတ္တရာတရားမှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း။ ပရဝါဒီနံ အာဘတေသုတ္တေ ပဋ္ဌမမ္မာ အပ္ပတ္တပရိဟာနာယ စေဝ လောကိယသမာပတ္တိပရိဟာနာယ စ သံဝတ္တန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၁။

အပ္ပတ္တပရိဟာနိ (ထီ) [အပ္ပတ္တ + ပရိဟာနိ] မရောက်အပ်သေးသော – ရဟန်းအဖြစ်–မဂ်,ဖိုလ်,နိဗ္ဗာန် – ဟူသော အကျိုးမှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း။ ဒွေ ပရိဟာနိယော ပတ္တပရိဟာနိ စ အပ္ပတ္တပရိဟာနိ စ။.... “မာ ဝေါ သာမညတ္ထိကာနံ သတံ သာမညတ္ထော ပရိဟာယီ”တိ အယံ အပ္ပတ္တပရိဟာနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၁။

အပ္ပတ္တပုဗ္ဗ (တိ) [အပ္ပတ္တ+ပုဗ္ဗ] မရောက်ဘူးသော၊သူ။ သောပိ ခိပိတွာ ကိဉ္စိ ဒုက္ခံ အပ္ပတ္တပုဗ္ဗော ဝိယ ပကတိဝဏ္ဏော အဟောသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၉။

အပ္ပတ္တဗ္ဗ (တိ) [န+ပတ္တဗ္ဗ] မရောက်–အပ်–ထိုက်–နိုင်–သော။ တံ ဣစ္ဆန္တဿာပိ မဂ္ဂဘာဝနာယ ဝိနာ အပ္ပတ္တဗ္ဗတော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၅။ တေနာကာရေန တဿာ အပ္ပတ္တဗ္ဗတော န နိယျာတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၇၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၃။

အပ္ပတ္တဗ္ဗတ္တ (န) [အပ္ပတ္တဗ္ဗ+တ္တ] မရောက်–အပ်–ထိုက်–နိုင်–သည်၏ အဖြစ်။ တပ္ပရိမုစ္စနာယ ဣစ္ဆာယ အပ္ပတ္တဗ္ဗတ္တာ ဇာတိအာဒိဓမ္မာနံ သတ္တာနံ ဇာတိအာဒီဟိ ဝိယ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၅၆။ စက္ကဝါဠလောကဿ ပန အန္တော နာမ နတ္ထိ တဿ ဂမနေန အပ္ပတ္တဗ္ဗတ္တာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၀၇။

အပ္ပတ္တဘာဝ (ပု) [အပ္ပတ္တ+ဘာဝ] မရောက်သည်၏အဖြစ်။ အပါယမုခမ္ပိ အပ္ပတ္တဘာဝံ ဒဿေတုံ “တံ ကိံ မညသိ အမ္ဗဋ္ဌာ”တိ-အာဒိမာဟ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၃။

အပ္ပတ္တမရဏ (တိ) [အပ္ပတ္တ+မရဏ] မရောက်သော သေခြင်းရှိသော၊ သေခြင်းသို့ မရောက်သော၊ သူ။ အနုပ္ပတ္တမရဏံယေဝ ကိဗ္ဗိသကာရိနံ ပုဂ္ဂလံ ယမပုရိသာ ဝိဝိဓာ ကမ္မကာရဏာ ကရောန္တိ၊ န အပ္ပတ္တမရဏန္တိ မရဏံ ယမဿ ဝိသယော ဝုတ္တော။ အနုဋီ၊၃။၁၆၀။

အပ္ပတ္တမာနသ (တိ) [အပ္ပတ္တ+မာနသ] (၁) မရောက်–မရ–အပ်သေးသော အရဟတ္တဖိုလ်ရှိသော၊ အရဟတ္တဖိုလ်–သို့ မရောက်–ကို မရ–သေးသော။ (၂) အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မရောက်သေးသောစိတ်ရှိသော။ဘိက္ခူ သေခါ အပ္ပတ္တမာနသာ အနုတ္တရံ။ အံ၊၃။၁၇၂။ အပ္ပတ္တမာနသာတိ အပ္ပတ္တအရဟတ္တာ၊ အရဟတ္တံ ဝါ အပ္ပတ္တံ မာနသံ ဧတေသန္တိပိ အပ္ပတ္တမာနသာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၁။....အပ္ပတ္တံ မာနသံ အရဟတ္တံ ဧတေဟီတိ အပ္ပတ္တမာနသာ။ ဣဒါနိ စိတ္တပရိယာယမေဝ မာနသသဒ္ဒံ သန္ဓာယာဟ “အရဟတ္တံ ဝါ”တိ-အာဒိ။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၈၃။ ယောပိ သော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သေက္ခော အပ္ပတ္တမာနသော အနုတ္တရံ ယောဂက္ခေမံ ပတ္ထယမာနော ဝိဟရတိ။ မ၊၁။၅။ မ၊၃။၅၅။ ဣတိဝုတ်။၂၀၁။ အပ္ပတ္တံ မာနသံ ဧတေနာတိ အပ္ပတ္တမာနသော။ .... အပ္ပတ္တာရဟတ္တောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂-၃။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၅၈။ အပ္ပတ္တမာနသော သေခေါ၊ ကာလံ ကယိရာ ဇနေ သုတော။ သံ၊၁။၁၂၂။ အပ္ပတ္တမာနသောတိ အပ္ပတ္တအရဟတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၈။ အနဝသေသတော မာနံ သိယတိ သမုစ္ဆိန္ဒတီတိ အဂ္ဂမဂ္ဂေါ မာနသံ၊ တန္နိဗ္ဗ-

တ္တနာ ပန အရဟတ္တဿ မာနသတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၁၇။ ယေ ခေါ် အပတ္တမာနသာ သေက္ခာ ဂရဟိတာ ဘဝန္တိ တေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၅၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၅၄။ အပ္ပတ္တမာနသာတိ အပ္ပတ္တံ အနုမိဂတံ မာနသံ ယေဟိ တေ အပ္ပတ္တမာနသာ၊ .... အပ္ပတ္တအရဟတ္တဖလာတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၅၅။ အပ္ပတ္တမာနသာတိ အပ္ပတ္တအရဟတ္တာ ဘိက္ခူ ဂရဟိတာ ဘဝန္တိ။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၂၆။ (၃) မရောက် – မရ – အပ်သေးသော – အရဟတ္တမဂ် – အရဟတ္တဖိုလ် – ရှိသော၊ အရဟတ္တမဂ် – အရဟတ္တဖိုလ် – သို့ မရောက် – ကို မရ – သေးသော၊ သူ။ ပဉ္စာဟာဟံ ပဗ္ဗဇိတော၊ သေခေါ် အပ္ပတ္တမာနသော။ ထေရ။၂၆၃။ အနုဝသေသတော မာနံ သိယတိ သမုစ္ဆိန္ဒတီတိ မာနသော၊ အဂ္ဂမဂ္ဂေါ။ တံနိဗ္ဗတ္တိတော မာနသတော အာဂတံ မာနသံ၊ အရဟတ္တံ၊ တံ သော ဝါ အပ္ပတ္တော ဧတေနာတိ အပ္ပတ္တမာနသော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၈-၉။ (၄) မရောက်သော စိတ်အလိုဆန္ဒရှိသော၊ စိတ်အလိုဆန္ဒမပြည့် သော၊သူ။ တတော မံ အာဝမိ ဂါဝိ၊ ထူပံ အပ္ပတ္တမာနသံ။ ဝိမာန။၆၆။ ထူပံ အပ္ပတ္တမာနသန္တိ ထူပံ စေတိယံ အသမ္ပတ္တ-အဇ္ဈာသယံ၊ မနသိ ဘဝေါတိ ဟိ မာန-သော၊ အဇ္ဈာသယော မနောရထော၊ "ထူပံ ဥပဂန္တွာ ပူဇေဿာမီ"တိ ဥပ္ပန္န-မနောရထဿ အသမ္ပုဏ္ဏတာယ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၀၅။ ဒါယာဒါ'ပ္ပတ္တမာနသာ။ ဇာ၊ ၂။၃၇၁။ ဒါယာဒါ'ပ္ပတ္တမာနသာတိ မဟာ-ရာဇ ယေပိ တေ တဝ သိဝိသေဋ္ဌဿ ဒါယာ-ဒါ အပတ္တမာနသာ အသမ္ပုဏ္ဏမနောရထာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၇၅။

အပ္ပတ္တမုနိဘာဝ (တိ) [အပ္ပတ္တ + မုနိဘာဝ] မရောက်သေးသော မုနိအဖြစ်ရှိသော၊ မုနိ အဖြစ်သို့ မရောက်သေးသော၊သူ။ မုနိတိ မောနတ္ထာယ ပဋိပန္နတ္တာ အပ္ပတ္တမုနိဘာဝေါပိ မုနိဣစ္စေဝ ဝုတ္တော, လောကဝေါဟာရေန ဝါ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။

အပ္ပတ္တယောဗ္ဗန (တိ) [အပ္ပတ္တ + ယောဗ္ဗန] မရောက်သေးသော အရွယ်ရှိသော၊ အရွယ် မရောက်သေးသော၊သူ။ ပုတ္တာပိ တုယှံ ဗဟဝေါ၊ ဒဟရာ အပ္ပတ္တယောဗ္ဗနာ။ ဇာ၊ ၂။၂၅။

အပ္ပတ္တဝိသယပတ္ထနာ (ထီ) [အပ္ပတ္တ+ဝိသယ+ ပတ္ထနာ] မရောက်လှာသေး–မရသေး–သော အာရုံကို တောင့်တ – သောတရား – ခြင်း။ အပ္ပတ္တဝိသယပတ္ထနာ တဏှာ အန္ဓကာရေ စောရဿ ဟတ္ထပ္ပသာရဏံ ဝိယ။ သမ္ပတ္တဝိသ-ယဂ္ဂဟဏံ ဥပါဒါနံ တဿေဝ ဘဏ္ဍဂ္ဂဟဏံ ဝိယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၀၄။ အထ ဝါ အပ္ပတ္တဝိသယပတ္ထနာ တဏှာ တမသိ စောရာနံ ကရပသာရဏံ ဝိယ။ သမ္ပတ္တဝိသယဂ္ဂဟဏံ ဥပါဒါနံ စောရာနံ ကရပ္ပတ္တမနဂ္ဂဟဏံ ဝိယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၄။

အပ္ပတ္တဝိသေသ (ပု) [အပ္ပတ္တ+ဝိသေသ] (၁) မရောက် – မရ – အပ်သေးသော တရားထူး။ အပ္ပတ္တဝိသေသံ ပဋိဝိဇ္ဈိတုကာမော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၇၆။ အနုမိဂတ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၉), အပ္ပတ္တ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၃) တို့လည်း ကြည့်။ (တိ) (၂) မရောက် – မရ – အပ်သေးသော တရား ထူးရှိသော၊ တရားထူး – သို့ မရောက် – ကို မရ – သေးသော၊သူ။ တေ ကိရ သတ္တု သန္တိ-ကေ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ အရညံ ပဝိသိတွာ ဃဋေန္တာ ဝါယမန္တာ အပ္ပတ္တဝိသေသာ။ မမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇။

အပ္ပတ္တဝီသတိဝဿ (တိ) [အပ္ပတ္တ+ဝီသတိဝဿ] မရောက်သေးသော အနှစ် ၂၀-ရှိသော၊ အနှစ်၂၀ – သို့မရောက်သေး – မပြည့်သေး – သော၊ သူ။ ဦနဝီသတိဝဿော နာမ အပ္ပတ္တ-ဝီသတိဝဿော။ ဝိ၊၂။၁၇၁၊၄၃၃။

အပ္ပတ္တဝုဋ္ဌဘာဝ (တိ) [အပ္ပတ္တ+ဝုဋ္ဌဘာဝ] မရောက်အပ်သော မျောသည်၏ အဖြစ်ရှိသော၊ မျောသည်၏အဖြစ်သို့ မရောက်သော၊ သူ။ မနံ ဝုဋ္ဌော အဟောသီတိ ဤသကံ အပ္ပတ္တဝုဋ္ဌဘာဝေါ အဟောသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၃၁။ "မန"န္တိ ဣမဿ ဝိဝရဏံ ဤသကန္တိ၊ ဤသကံ ဝုဋ္ဌောတိ အတ္ထော။ ဣမမေဝတ္ထံ ဒဿေတုံ"အပ္ပတ္တဝုဋ္ဌဘာဝေါ အဟောသိ"တိ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၂။၁၅၅။ (ပါစိတ်၊ ယော-၌ ကား "အပ္ပမတ္တံ ဝုဋ္ဌဘာဝေါ" ကို ဖွင့်လျက် ရှိသည်။ "အပ္ပမတ္တ"န္တိ ဣမိနာ "ဤသက"န္တိ ပဒဿ အတ္ထံ ဒဿေတိ။ "ဝုဋ္ဌဘာဝေါ"တိ ဣမိနာ ဘာဝပစ္စယေန ဝိနာ ဘာဝတ္ထော ဉာတဗ္ဗောတိ ဒဿေတိ။ ၎င်း၊၁။ ၂၃၉။)

အပ္ပတ္တသင်္ကပ္ပ (တိ) [အပ္ပတ္တ+သင်္ကပ္ပ] မရောက်သေးသော — အပြီးအဆုံးသို့ မရောက်သေးသော — ကြံစည် — တောင့်တ — ခြင်း ရှိသော၊ သူ။ ပတ္တိတပတ္တနာယ ကောဋိံ အပ္ပတ္တသင်္ကပ္ပေါ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၈။

အပ္ပတ္တသတ္တ (ပု) [အပ္ပတ္တ+သတ္တ] မရောက်သော သတ္တဝါ၊ အနဘိသမေတာဝီ-ကြည့်။

အပ္ပတ္တသုခ (န) [အပ္ပတ္တ+သုခ] မရောက်သေးသော ချမ်းသာ။ အသမာဓိသုခ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၅၄) ကြည့်။

အပ္ပတ္တာရဟတ္တ (တိ) [အပ္ပတ္တ + အရဟတ္တ] မရောက်သေး — မရသေး — သော အရဟတ္တဖိုလ် ရှိသော၊ သူ။ အပ္ပတ္တမာနသ (က) အနက် ကြည့်။

အပ္ပတ္တိ (ထီ) [န+ပတ္တိ] မရောက်ခြင်း၊ မရခြင်း။ ပတ္တိအပတ္တိသဘာဝ (အနုဋီ၊၃။၁၀၁) ကြည့်။

အပ္ပတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [အပ္ပတ္တိ+ပစ္စုပဋ္ဌာန] မရောက်ခြင်း — မရခြင်း — လျှင် ရှေးရှု ထင်ခြင်းရှိသော။ (သာ ဂုစ္ဆာ) တေသံ အပတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၁၃၆။ အပါပုဏိတဗ္ဗသု ပဝတ္တတ္တာ ဝေ "အပ္ပတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာနာ"တိ ဝုတ္တာ။ ယတ္ထ ဟိ သာ ဂုစ္ဆာ ပဝတ္တာ၊ တံ ဝတ္ထုံ အပါပုဏန္တိ ဟုတွာ ဂယှတိ။ မူလဋီ၊၂။၆၈။ အပတ္တိ အလာဘော။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။ ၂၀၂။

အပ္ပတ္ထ (တိ) [အပ္ပ+အတ္ထ] အနည်းငယ် ဟူသော အနက် ရှိသော။ အပ္ပတ္ထော ဟိ အယံ က-သဒ္ဒေါ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၉၇။ အပ္ပတ္ထော ဟိ အယံ မတ္တာ-သဒ္ဒေါ "မတ္တာသုခပရိစ္စာဂါ"တိအာဒီသု ဝိယ။ ဝိမတိ၊၁။၁၅။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၂၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၇၁။ က-သဒ္ဒေါ အပ္ပတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၈၁။ ပဌမော က-ကာရော အပ္ပတ္ထော။ မ၊ဋီ၊၃။၃၇၀။

အပ္ပတ္ထတရ (တိ) [အပ္ပ+အတ္ထ+တရ] အပ္ပတ္ထတရနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပ္ပတ္ထန (တိ) [(၁) န+ပတ္ထန။ (၂) န+ပတ္ထနာ] (၁) မတောင့်တသော၊ သူ။ တတော ဥတ္တရိံ သုခဿ အပတ္ထနတော သန္တုဋ္ဌော ဟုတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၃။ ယသ္မာ တေ တတော ဥတ္တရိ သုခဿ အဘာဝတော ဝေ န ပတ္ထေန္တိ၊ တသ္မာ ဝုတ္တံ "တတော.... ဟုတွာ"တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၀၉။ (၂) တောင့်တခြင်း မရှိသော၊ သူ။ နိရာသောတိ အနာသော အပတ္ထနော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၅။ အနာသောတိ ပတ္ထနာရဟိတော၊ တေနာဟ "အပတ္ထနော"တိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၇၉။

အပ္ပတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပတွာ] မရောက် — မရ — မူ၍။ အပ္ပတွာဝ ဉာတကေ အန္တရာမဂ္ဂေ ကာလံ ကရောတိ။ အံ၊၂။၈၃။ အပ္ပတွာ ပဒဝိညာဏံ။ ဇာ၊၁။၁၀၄။ =အပါပုဏိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၂။ အပ္ပတွာဝ လောကဿ အန္တံ....။ န စ အပ္ပတွာ လောကန္တံ။ သံ၊၁။၆၁။ အံ၊

၁။၃၅၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၉၀။ အပ္ပ-ဟွာယိ အဂ္ဂုပဂ္ဂေန အနုမိဂန္တွာ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၂၃၇။ အညံ ဝဿသတံ အပ္ပတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၆။ ဗောဓိံ အပ္ပတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၈။ အရဟတ္တံ အပ္ပတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၆။ (ဇာ၊၁။၂၈၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ။၇၇။ ကင်္ခါ၊ဋီ။၂၀၂-တို့ လည်း ကြည့်။)

အပ္ပထာမ (ကိ) [အပ္ပ+ထာမ] နည်းသော အားအစွမ်းရှိသော၊သူ။ အပ္ပဗလော အပ္ပထာမော။ စူဠနိ၊၁၈၉။ နေဝ အပ္ပထာမဿ၊ န မဟာထာမဿ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၉။ ဒုဗ္ဗလော အပ္ပထာမော ဝေရူပံ ဝတ္တံ အနုပါလေယျ န သက္ကောန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၆။

အပ္ပထာမက (တိ) [အပ္ပ+ထာမ+က] နည်းသော အားအစွမ်းရှိသော၊သူ။ ဒုဗ္ဗလော အပ္ပထာမကော။ သံ၊၂။၄၀၉။ အပ္ပထာမကောတိ ဉာဏထာမဿ ပရိတ္တတာယ ပရိတ္တထာမကော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၇။ အပ္ပဗလော အပ္ပထာမကော။ မဟာနိ၊၉။ စူဠနိ၊၂၂၀။ အပ္ပထာမကာတိ အပ္ပေါ ပရိတ္တော ထာမော ဧတေသံ ဝါယာမော ဥဿာဟောတိ အပ္ပထာမကာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၄၇။

အပ္ပဒက္ခိဏ (ပု) [န+ပဒက္ခိဏ] လက်ျာမဟုတ်သော၊ လက်ဝဲ၊ လက်ဝဲရစ်၊ ကြီး-မြတ်-သော-သူ-အရာ-ကို မိမိလက်ဝဲ၌ ထား၍ လှည့်ခြင်း၊ မရိုသေ-မလေးစား-ခြင်း။ အပသဗျ-ကြည့်။

အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟိတာ (ဣ) [အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီ+တာ] ရိုသေစွာ နာယူလေ့ မရှိသော-ဆုံးမ အပ်သည့်အတိုင်း ကျင့်လေ့မရှိသော-သူ၏ အဖြစ်။ အတ္တာဓိပတေယျပတိရူပေန ဂရူနံ အနုသာသနိယာ အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟိတာ ဝဍ္ဎေ-ဟိတိ ယုဇ္ဇတိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၉၀။ ဒေါဝစဿတာယ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၂), အပ္ပဒက္ခိဏဂါဟီ-တို့ လည်း ကြည့်။

အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟိဘာဝ (ပု) [အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီ+ဘာဝ] ရိုသေစွာ နာယူလေ့ မရှိသော-ဆုံးမ အပ်သည့်အတိုင်း ကျင့်လေ့မရှိသော-သူ၏ အဖြစ်။ ဒုက္ခေန ဝတ္တဗ္ဗာ အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟိဘာဝတော။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၆၁။ အနုသာသနိယာ အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟိဘာဝေန ဂရုကာ-ဟာပေသု သဗြဟ္မစာရီသု။ ပေ၊ရာ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။ အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီ (တိ) [န+ပဒက္ခိဏ+ဂဟ+ဏီ] လက်ျာအားဖြင့် မနာယူ-လက်ဝဲအားဖြင့် နာယူ-လေ့ ရှိသော၊ ထူးမြတ်သော အားဖြင့် မနာယူ - ယုတ်ညံ့သောအားဖြင့် နာယူ - လေ့ရှိသော၊ ရိုသေစွာ နာယူလေ့ မရှိသော၊ ဆုံးမအပ်သည့်အတိုင်း ကျင့်လေ့ မရှိသော၊သူ။ အက္ခမော (ဟောတိ) အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီ အနုသာသနိံ။ ဝိ၊၁။၂၇၂။ မ၊၁။၁၃၃။ အံ၊၂။၁၅၇။ ယထာနုသိဋ္ဌံ အပ္ပဋိပဇ္ဇနတော ပဒက္ခိဏေန အနုသာသနိံ န ဂဏှာတီတိ အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီ အနုသာသနိံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၈။ အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီ အနုသာသနိန္တိ ယော ဟိ ဝုစ္စမာနော "တုမှေ မံ ကသ္မာ ဝဒထ၊ အဟံ အတ္တနော ကပ္ပိယာကပ္ပိယံ သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇံ အတ္ထာနတ္ထံ ဇာနာမီ"တိ ဝဒတိ၊ အယံ အနုသာသနိံ ပဒက္ခိဏတော န ဂဏှာတိ၊ ဝါမတော ဂဏှာတိ၊ တသ္မာ အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီတိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၀။ ပကာရေဟိ အာဝဟံ (အာဝဟန္။ သာရတ္ထ) ပဒက္ခိဏံ၊ တတော ပဒက္ခိဏတော ဂဟဏသီလော ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီ၊ န ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီ အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီ။ မဋီ၊၂။၅၀။ သာရတ္ထ၊၂။၃၆၇။ အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟိနော-

(သံ၊၁။၄၁၀)တိ အနုသာသနိ သုတွာ ပဒက္ခိဏံ နု ဂဏှန္တိ ယထာနုသိဋ္ဌံ နု ပဋိပဇ္ဇန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၁။

အပ္ပဒဿ (တိ) [အပ္ပ+ဒိသ+အ]နည်းသော–နိ့ုသော–အမြင်ရှိသော၊ ပညာ–နည်း–နိ့ု–သော၊သူ။ ဝေမ္ဗဟံ အပ္ပဒဿော ပဟာယ။ စူဠနိ။၂၂။ သုတ္တနိ။၄၅၀။ အပ္ပဒဿောတိ ဗာဝရိပဘုတိကေ ပရိတ္တပညေ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၂၁။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၈၂။ အပ္ပဒဿာတိ မန္ဒဒဿိနော။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၈၂။

အပ္ပဒါန (နှ) [န+ပ+ဒါန] မပေးခြင်း၊ခွင့်မပေးခြင်း၊ မစွန့်ခြင်း။ ဣဏံ ဂဟေတွာ တဿ အပ္ပဒါနေန ဣဏဃာတော။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၀၅။ သော ဟိ တဿ ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ အပ္ပဒါနေန ဥပက္ကိလေသောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၁၈။ တေသု စ ဉာဏုပ္ပတ္တိယာ အပ္ပဒါနေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။ အပ္ပဒါနေနာတိ အဝိဿဇ္ဇနေန။တေနဿာ အနုဗောဓဉာဏဿပိ ဝိဗန္ဓကတမာဟ။ မ၊ဋီ၊၁။ ၃၂၆။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၆။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၃။၁၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၂၄။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၆၇။ မ၊ ဋီ၊၁။၁၇၅-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဒါနကိစ္စ (နှ) [အပ္ပဒါန+ကိစ္စ] မပေးခြင်း ကိစ္စ။ ဝိသယသဘာဝံ ယာထာဝတော ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ အပ္ပဒါနကိစ္စမိဝ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၁။

အပ္ပဒါနဋ္ဌ (ပု) [အပ္ပဒါန+အတ္ထ] မပေးခြင်း–အနက်–သဘော။လောကုတ္တရကုသလဓမ္မာနံ ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ အပ္ပဒါနဋ္ဌေန ပရိဿယာ နာမ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၇။ ဝေ ဟိဿ မဟဂ္ဂတံ ဟုတွာ သဗ္ဗသော ဝိနိပတိတုံ အပ္ပဒါနဋ္ဌော ဒီပိတော ဟောတိ။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၂၂။

အပ္ပဒါနဘာဝ (ပု) [အပ္ပဒါန+ဘာဝ]မပေးသည်၏အဖြစ်။ ဘဝသမ္ပတ္တိဘဝနိဗ္ဗာနာနံ အပ္ပဒါနဘာဝတော ဥမ္မင္ဂေါ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၄၅။

အပ္ပဒါနာဘာဝ (ပု) [အပ္ပဒါန+အဘာဝ] မပေးခြင်း၏ မရှိခြင်း။ ကတူပစိတာနံ ကမ္မာနံ အတ္တနော ဖလဿ အပ္ပဒါနာဘာဝေါ စ ဒဿိတော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၆၂။ အပ္ပဒါနာဘာဝေါတိ ပစ္စယသမဝါယေ ကမ္မဿ ကေနစိ ဖလုပ္ပါဒနံ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၉၄။

အပ္ပဒါလိတပုဗ္ဗ (တိ) [န+ပဒါလိတ+ပုဗ္ဗ] ရှေး၌ မဖောက်ခွဲအပ်သော၊ မဖောက်ခွဲ–မထွင်းဖောက်–ဘူးသော။ သော.... အပ္ပဒါလိတပုဗ္ဗံ လောဘက္ခန္ဓံ နိဗ္ဗိဇ္ဈတိ ပဒါလေတိ။ သံ၊၃။၇၈။(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၅။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၄၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၃၁၄-တို့လည်း ကြည့်။) အနိဗ္ဗိဒ္ဓပုဗ္ဗ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဒီပ (တိ) [န + ပဒီပ] အလင်းရောင်–ဆီမီး,လ,နေ စသော အလင်းရောင်–မရှိသော။ ယာ ပန ဘိက္ခုနီ ရတ္တန္ဓကာရေ အပ္ပဒီပေ။....အပ္ပဒီပေတိ အနာလောကေ။ ဝိ၊၂။၃၅၂။ အပ္ပဒီပေတိ ပဒီပစန္ဒသူရိယအဂ္ဂိသု ဧကေနာပိ အနောဘာသိတေ၊ တေနေဝဿ ပဒဘာဇနေ "အနာလောကေ"တိ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၂။

အပ္ပဒုက္ခ (နှ)[အပ္ပ+ဒုက္ခ] (၁) မဆင်းရဲခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်း။ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော ဟိ အာဂမနမှိ ကိလေသေ ဝိက္ခမ္ဘေန္တော အပ္ပဒုက္ခေန အပ္ပကသိရေန အကိလမန္တော၀ ဝိက္ခမ္ဘေတုံ သက္ကောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃။ အပ္ပဒုက္ခေန အကသိရေန ပရိနိဗ္ဗာယတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၄၈။ အပ္ပဒုက္ခေနာတိ သုခေနေဝ။ မ၊ဋီ၊၂။ ၃၂၀။ အပ္ပကသိရ-လည်း ကြည့်။(တိ)(၂) အနည်းငယ်သော ဆင်းရဲရှိသော၊သူ။ အပ္ပဒုက္ခဝိဟာရီ (၂) အနက် ကြည့်။

အပ္ပဒုက္ခဝိဟာရီ (တိ) [(၁) အပ္ပ+ဒုက္ခဝိဟာရီ။ (၂) အပ္ပ+ဒုက္ခ+ဝိဟာရီ] (၁) အနည်းငယ်သော မကောင်းမှုဖြင့် ဆင်းရဲစွာ နေ

လေ့ရှိသော၊ သူ။ ပရိတ္တော အပ္ပါတုမော အပ္ပဒုက္ခဝိဟာရီ။ အံ၊၁။၂၅၁။ အပ္ပဒုက္ခဝိဟာရီတိ အပ္ပကေနပိ ပါပေန ဒုက္ခဝိဟာရီ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။ (၂) အနည်းငယ် ဆင်းရဲဖြင့် နေလေ့ရှိသော၊ အနည်းငယ်သော ဆင်းရဲ ရှိသည်ဖြစ်၍ နေလေ့ရှိသော (ပခုက္က၊သျှ)။ ဣမာဟံ ကဿပ ကေစံ့ တပဿိံ အပ္ပဒုက္ခဝိဟာရိံ ပဿာမိ။ ဒီ၊၁။၁၅၃။ ကော ပန တပဿီ အပ္ပဒုက္ခဝိဟာရီ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၈။ အပ္ပဒုက္ခဝိဟာရီတိ အပ္ပကံ ဒုက္ခေန ဝိဟာရီ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၄၈။

အပ္ပဒုဋ္ဌ (တိ) [န + ပဒုဋ္ဌ] (၁) မပြစ်မှားတတ်သော၊ သူ။ ယော အပ္ပဒုဋ္ဌဿ နရဿ ဒုဿတိ။ သံ၊၁။၁၃။ ဓမ္မ။၃၂။ ဇာ၊၁။ ၁၃၁။ သုတ္တနိ။၃၈၂။ အပ္ပဒုဋ္ဌဿာတိ အတ္တနော ဝါ သဗ္ဗသတ္တာနံ ဝါ အဒုဋ္ဌဿ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ မနောပဒေါသာဘာဝေန အပ္ပဒုဋ္ဌော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၈။ အပ္ပဒုဋ္ဌေသု ဒုဿတိ။ ဓမ္မ။၁၃။ အပ္ပဒုဋ္ဌေသူတိ ပရေသု ဝါ အတ္တနိ ဝါ နိရပရာဓေသု။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅။ (၂) မဖျက်ဆီး – မနှောက်ယှက် – အပ်သော။ အာဂန္တုကေဟိ အဘိဇ္ဈာဒီဟိ ဒေါသေဟိ ပဒုဋ္ဌေန၊ ပကတိမနော ဟိ ဘဝင်္ဂစိတ္တံ၊ တံ အပဒုဋ္ဌံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။

အပ္ပဒုဋ္ဌစိတ္တ (တိ) [န+ပဒုဋ္ဌ+စိတ္တ] မဖျက်ဆီးအပ်သော စိတ်ရှိသော၊ ဖျက်ဆီးအပ်သော စိတ်မရှိသော၊ ပြစ်မှား–ဖျက်ဆီး–လိုသော စိတ်မရှိသော၊ သူ။ တေ အညမညံ အပ္ပဒုဋ္ဌစိတ္တာ။ ဒီ၊၁။၁၉။ (မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၄-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဒုဋ္ဌတ္တ (န) [အပ္ပဒုဋ္ဌ+တ္တ] မပြစ်မှားတတ်သည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပဒုဋ္ဌတ္တာ ဝါ သုဒ္ဓဿ, သုဒ္ဓတ္တာ အနင်္ဂဏဿ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၈။

အပ္ပဒုဋ္ဌပဒေါသဘာဝ (ပု) [အပ္ပဒုဋ္ဌ+ပဒေါသဘာဝ] မပြစ်မှားသူကို ပြစ်မှားသည်၏ အဖြစ်။ တေဿေဝ ဥပရိ ပတိဿတိ, အပ္ပဒုဋ္ဌပဒေါသဘာဝတော။ မ၊ဋီ၊၃။၃၄။

အပ္ပဒုဋ္ဌပဒေါသီ (တိ) [အပ္ပဒုဋ္ဌ+ပ+ဒုသ+ဏီ] မပြစ်မှားသူကို – ပြစ်မှား – တတ်သော – လေ့ရှိသော၊သူ။ တသ္မာ ဖုသန္တိ ဖုသတိ၊ အပ္ပဒုဋ္ဌပဒေါသိနံ။ သံ၊၁။၁၂။ ပေတ။၂၁၂။ ယော "အပ္ပဒုဋ္ဌဿ.... အနင်္ဂဏဿာ"တိ ဧဝံ ဝုတ္တော အပ္ပဒုဋ္ဌပဒေါသီ ပုဂ္ဂလော။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၇။

အပ္ပဒုဋ္ဌမနသင်္ကပ္ပ (တိ) [န+ပဒုဋ္ဌ+မနသင်္ကပ္ပ] (ဒေါသသည်) ဖျက်ဆီးအပ်သော စိတ် အကြံအစည် မရှိသော၊ သူ။ အဗျာပန္နစိတ္တော ခေါ ပန ဟောတိ အပ္ပဒုဋ္ဌမနသင်္ကပ္ပေါ။ မ၊၁။၃၅၈။ မ၊၃။၉၇။ အံ၊၃။ ၄၇၇။ ဣတိဝုတ်။၂၅၆။

အပ္ပဒူသေတဗ္ဗ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဒူသေတဗ္ဗ] မပျက်စီးစေ–မဖျက်ဆီး – မှု၍၊ မပြစ်မှား မှု၍။ တသ္မိံ ပုရိသေ စိတ္တံ အပ္ပဒူသေတဗ္ဗ အတ္တနော စ ဒုက္ခံ အစိန္တေတဗ္ဗ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၉၆။

အပ္ပဒေါသ (တိ) [အပ္ပ+ဒေါသ] အနည်းငယ်သော – မပြောပလောက်သော – အပြစ်ရှိသော။ အပ္ပသာဝဇ္ဇ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၉)ကြည့်။

အပ္ပမံသ (တိ) [န+ပမံသ] မဖျက်ဆီး–အပ်–သင့်–ထိုက်–သော၊ သူ။ အပ္ပမံသေ ပမံသေတိ။ ဇာ၊၁။၂၉၆ (သီ၊ဣ-မူကွဲ)။

အပ္ပမံသနီယ (တိ) [န+ပမံသနီယ] မဖျက်ဆီး –အပ်–နိုင်–သော။ ပရဝါဒိမိဂေဟိ အပမံသနီယတော စ သီဟသဒိသတ္တာ သီဟာ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၂၂။

အပ္ပမံသိက (တိ) [န+ပမံသိယ။ ယ-ကို က-ပြု။] အပ္ပမံသိယနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပ္ပစ္စံသိကတာ (ထီ) [အပ္ပစ္စံသိက+တာ] မဖျက်ဆီး – အပ် – နိုင် – သည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပစ္စံသိကတာ အာနိသံသော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၂။

အပ္ပစ္စံသိတ (တိ) [န+ပစ္စံသိတ] မဖျက်ဆီးအပ်သော၊ အဖျက်ဆီးမခံရသော၊ သူ။ "ကစ္စိ-သိ အယျေ အပ္ပစ္စံသိတာ"တိ၊ "ပစ္စံသိတာမှိ အယျေ"။ ဝိ၊၂။၂၉၄။

အပ္ပစ္စံသိယ (တိ) [န + ပစ္စံသိယ] မဖျက်ဆီးအပ်သော၊ ဖျက်ဆီးခြင်းငှါ မတတ်နိုင်သော၊ ဂုဏ်မှလည်းကောင်း, အရာမှလည်းကောင်း ရွေ့စေခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သော၊ ဂုဏ်ကို မယုတ်လျော့စေနိုင်, ရာထူးကို မလျော့ကျ စေနိုင်သော။ အပ္ပစ္စံသိယော ဟောတိ ကေနစိ မနုဿဘူတေန ပစ္စတ္ထိကေန ပစ္စာမိတ္တေန။ ဒီ၊၃။၁၄၂။ အပ္ပစ္စံသိကော ဟောတီတိ ဂုဏတော ဝါ ဌာနတော ဝါ ပစ္စံသေတုံ စာဝေတုံ အသက္ကုဏေယျော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၂။ အပ္ပစ္စံသိကောတိ အပ္ပစ္စံသိယော၊ ယ-ကာရဿ ဟိ က-ကာရံ ကတွာ အယံ နိဒ္ဒေသော ယထာ "နိယျာနိကာ ဓမ္မာ"တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၂၃။ ဗောဓိသတ္တော နဂရံ ပဋိသန္ဓိရိတွာ ပရေဟိ အပ္ပစ္စံသိယံ အကာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၈။ ကေနစိ အကမ္ပနီယော အပ္ပစ္စံသိယော စ ဟောတိ။ မ၊ဋီ၊၁။ ၂၇၅။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၁၀။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၇-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပစ္စံသိယတာ (ထီ) [အပ္ပစ္စံသိယ + တာ] မဖျက်ဆီး – အပ် – နိုင် – သည်၏ အဖြစ်။ ကေနစိ အပ္ပစ္စံသိယတာ ဟောတိ ဂုဏောဟိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၂၄။

အပ္ပဓန (တိ) [အပ္ပ+ဓန] နည်းသောဥစ္စာ ရှိသော၊ ဥစ္စာပါးရှားသော၊ ဆင်းရဲ – မွဲတေ–သော၊ သူ။ ဒလိဒ္ဒေါ အပ္ပဓနော အပ္ပဘောဂေါ။ ဝိ၊၃။၄၈၇။ အနာဠှိယော အပ္ပဓနော ဒလိဒ္ဒေါ။ ဇာ၊၁။၃၂၂။

အပ္ပဓရ (တိ) [အပ္ပ+ဓရ] နည်းသော အရဆောင်ခြင်းရှိသော၊သူ။ အယံ အပ္ပဿုတော အပ္ပါဂမော အပ္ပဓရော။ ဝိ၊၅။၂၉၇-၈။

အပ္ပမာန (တိ) [န+ပမာန] မပြမာန်းသော၊ ပမာန မဟုတ်သော၊ အရေးမကြီးသော၊ မမြတ်သော။ ဒေါသေသု ဟိ သမာသပဒေသု ပမာနမ္ပိ အပမာနံ ဝိယ နိဒ္ဒိသိယတိ ယထာ "သရာဇိကာယ ပရိသာယာ"တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၁။ မ၊ဋီ၊၁။၅။ သံ၊ဋီ၊၁။၄။ အံ၊ဋီ၊၁။၈။ တတ္ထ ကာယော အပ္ပမာနော အနုနိပ္ဖါဒိတိ ဣမံ ကာယံ ပမာနံ အပ္ပမာနဥ္စ ဣရိယာပထံ။ မ၊ဋီ၊၁။ ၃၅၃။ အပ္ပမာနာယပိ ကရုဏာယ ပဋိနိဒ္ဒေ-သော ယုတ္တောတိ ဒဿေတိ။ အနု၊ဋီ၊၁။၈။

အပ္ပမာနတာ (ထီ) [န+ပမာနတာ] မပြမာန်းသည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပမာနတာ စ ကရု-ဏာယ ပုရိမဂါထာယ ဝသေန ဝုတ္တာ။ အနုဋီ၊၁။၈။

အပ္ပမာနတ္ထ (ပု) [အပ္ပမာန + အတ္ထ] မပြမာန်းသောအနက်။ တဿ ပဒဿ အဝယဝတ္တော ပန အပ္ပမာနတ္တော ဝိဇ္ဇမာနော။ မ၊ဋီ၊၃။ ၃၉၇။

အပ္ပမာနဒဿီ (တိ) [အပ္ပမာန + ဒိသ + ဏီ] မပြမာန်း – မမြတ် – သည်ကိုမြင်လေ့ရှိသော၊ သူ။ လာမကဒဿ (စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၈၂) ကြည့်။

အပ္ပမာနဘာဝ (ပု) [အပ္ပမာန+ဘာဝ] မပြမာန်းသည်၏အဖြစ်။ သာခါနဂရကေတိ ဣမိနာ အပ္ပမာနဘာဝေါ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၈၁။ အာ-ပေါမာတုယာ တတ္ထ အပ္ပမာနဘာဝံ, ပထ-ဝီမာတုယာ စ ပမာနဘာဝံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ ၄၅၇။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၀၁။ အနု၊ဋီ၊၁။၈၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပမာနာဘာဝဒီပန (တိ) [အပ္ပမာနာဘာဝ+ဒီပန] မပြမာန်းသည်၏အဖြစ်ကို–ပြတတ်သော–ပြခြင်းရှိသော။ သဟ-သဒ္ဒေါ အပ္ပမာနာဘာဝဒီပနော။ သံဋီ၊၂။၅၁။

အပ္ပမာနဘူတ (တိ) [အပ္ပမာန+ဘူတ] ပမာနမဟုတ်သည် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ သဒ္ဒက္ကမေန အပ္ပမာနဘူတောပိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၂၆။ အပ္ပမာနဘူတာ ဟိ ဝိပဿနာ၊ ယထာဘူတဒဿနမဂ္ဂပညာ ပဇာနာတိ။ သံဋီ၊၂။၅၁။ န တံ ဣဓ ပမာနံ အနုဿရဏံ ပတိ တဿ အပ္ပမာနဘူတတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၄၆။

အပ္ပမာနသရူပတ္ထ (ပု) [အပ္ပမာန+သရူပတ္ထ] ပမာနမဟုတ်သော သရုပ်အနက်။ ဆဋ္ဌိဝိဘတ္တိယာ .... ဇညသာသနဝရဿ ဇနကေန နရဝရေန သမ္ဗန္ဓော အပ္ပမာနသရူပတ္ထော။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၁။

အပ္ပနက (တိ) [အပ္ပနာ+က] သက်ဝင်ခြင်း–ရှိ–နှင့်ယှဉ်–သော၊ အာရုံကို–ထားသော–သွင်းသကဲ့သို့ ဖြစ်သော။ န မနာပေနာတိ န မနမ္ပိ အပ္ပနကေန အာကာရေန နိသိန္နာသနတော ပစ္စုဋ္ဌေတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၆။

အပ္ပနတ္ထ (ပု) [အပ္ပနာ+အတ္ထ] ဝင်စားခြင်းအကျိုး။ တဒါ ကိရဿ သမာပတ္တိံ အပ္ပနတ္ထာယ နိသိန္နဿ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၈။

အပ္ပနာ (ထီ) [အပ္ပ+ဏေ+ယု။ အပ္ပ+ယု။ အပ္ပ ပါပုဏနေ၊ အပ္ပေတိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ အာရမ္မဏန္တိ အပ္ပနာ၊ ယု၊ အာ။ ဓာန်၊ဋီ။၁၅၅။ သက္ကတ၌ကား အဝိဏာဟု တိလိင်ရှိသည်။ ယင်း၌ ဣဓာတ်+ကာရိတ် ဏိစ်-ပစ္စည်း, လျုဋ် (ယု) ပစ္စည်းတည်း။ ဣ-ကို အရ်-ပြု၍ ပါ၊၇၊၃၊၃၆-သုတ်ဖြင့် ပလာ၍ အဝိဏာ-ဖြစ်သည်။ အပ္ပေတိ နှင့်လည်းယှဉ်ကြည့်။] (၁) အာရုံသို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို – သွားရောက် စေတတ်သော – ရှေးရှုတင်တတ်သော – တရား။ (ဝိတက်။) တက္ကော ဝိတက္ကော သင်္ကပ္ပေါ အပ္ပနာ ဗျပ္ပနာ။ အဘိ၊ဓ။၁၀။ မ၊၃။၁၁၀။ ကေဂ္ဂံ စိတ္တံ အာရမ္မဏေ အပ္ပေတီတိ အပ္ပနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။ ကေဂ္ဂေါ ဟုတွာ အာရမ္မဏေ အပ္ပေတီတိ အပ္ပနာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၁။ ကေဂ္ဂေါတိ ဣမိနာ သမာဓိနာ လဒ္ဓုပကာရဿေဝ ဝိတက္ကဿ အပ္ပနာပရိယာယော ဟောတီတိ ဒဿေတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၀၇။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ အာရမ္မဏေ အပ္ပေန္တော ဝိယ ပဝတ္တတီတိ ဝိတက္ကော အပ္ပနာ။ တထာ ဟိ သော "အပ္ပနာ ဗျပ္ပနာ"တိ နိဒ္ဒိဋ္ဌော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၀၀။ တတ္ထ ဟိ ဝိတက္ကော သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ အာရမ္မဏေ အပ္ပေတိ အဘိနိရောပေတီတိ အပ္ပနာတိ ဝုစ္စတိ။ မဏိမဉ္ဇူ၊၂။၅၉။ (၂) အာရုံ၌ စိတ်ကို ကောင်းစွာထားတတ်သောတရား။ (ဈာန်သမာဓိ။) (၃) အာရုံ၌ ကောင်းစွာ တည်တတ်သောတရား။ (သမာဓိနှင့်ယှဉ်သော တရား၊ ဈာန်။) ဝိတက္ကဿ ကိစ္စဝိသေသေန ထိရဘာဝပ္ပတ္တေ ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိမှိ, ပစ္စနိကဒူရီဘာဝကတေန ထိရဘာဝေန တံသဒိသေသု ဝိတက္ကရဟိတေသု ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိသမာဓီသု စ "အပ္ပနာ"တိ အဋ္ဌကထာဝေါဟာရော။ မူလဋီ၊၁။၁၀၁။ သော ဟိ (ဝိတက္ကော) ပါဠိယံ "အပ္ပနာ ဗျပ္ပနာ"တိ နိဒ္ဒိဋ္ဌော၊ တံသမ္ပယောဂတော ဝါ ယသ္မာ ဈာနံ "အပ္ပနာ"တိ အဋ္ဌကထာဝေါဟာရော၊ ဈာနင်္ဂေသု စ သမာဓိ ပဓာနံ၊ တသ္မာ တံ "အပ္ပနာ"တိ ဒဿေန္တော ....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၃၃။ သာရတ္ထ၊၂။၂၁၆။ သမာဓိ ပန အပ္ပေတိ သမ္မာ ဌပေတီတိ အပ္ပနာတိ ဝုစ္စတိ၊ တံသမ္ပယုတ္တဓမ္မာ ပန တံသဟစရိတတ္တာ ဥပစာရဝသေန အပ္ပနာတိ ဝုစ္စန္တိ။ အပ္ပေတိ ဝါ အာရမ္မဏေ သမ္မာ တိဋ္ဌတီတိ သမာဓိဝသေန အဝိပ္ပကိဏ္ဏော, အဝိသဋ္ဌော

စ ဟောတီတိပိ အပ္ပနာတိ ဝုစ္စတိ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၅၉။ (က) လောကီစျာန်။ ဌပနာတိ အပ္ပနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂-၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၀။ ဌပနာတိ သမာဓာနံ။ တံ ဟိ သမ္မဒေဝ အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အာဓာနံ ဌပနံ ဟောတိ။ .... သမာဓိပ္ပဓာနာ ပန အပ္ပနာတိ အာဟ “ဌပနာတိ အပ္ပနာ”တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁။ ၃၂၇။ မေတ္တာတိ ဝုတ္တေ ဥပစာရောပိ အပ္ပနာပိ ဝဋ္ဋတိ၊ စေတောဝိမုတ္တီတိ ဝုတ္တေ ပန အပ္ပနာဝ ဝဋ္ဋတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၃၇။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၉၄။ ဥဘိန္နံ ပန သမတာယပိ အပ္ပနာ ဟောတိယေဝ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇၀။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၉၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၆။ အပ္ပနာတိ လောကိယပ္ပနာ (ဣဓာဝိပွေတအပ္ပနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ)။ တထာ ဟိ “ဟောတိယေဝါ”တိ သာသင်္ကံ ဝဒတိ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။ ၃၂၀။ မ၊ဋီ၊ ၁။ ၃၇၅။ သံ၊ဋီ၊ ၂။ ၄၃၅။ အံ၊ဋီ၊ ၁။ ၂၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁။ ၁၅၃။ ဧဝံ ဥပဋ္ဌိတံ ပန တမေဝ ပုနပ္ပုနံ မနသိကရောန္တဿ အပ္ပနာ ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၇။ အထဿ အနုပုဗ္ဗမုဉ္စနာဒိဝသေန ပဋိကူလာ ပဋိကူလာတိ ပုနပ္ပုနံ မနသိကရောတော အနုက္ကမေန အပ္ပနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၆-၇။ ဥပစာရတော ပန ပဋ္ဌာယ ယာဝ အပ္ပနာ၊ တာဝ ပဝတ္တာ ပညာ အဘိညာတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၈၃။ နစိရေနေဝ ကာလေန၊ ဟောတိ ကဿစိ အပ္ပနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၃။ န တတ္ထ အပ္ပနာ ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅၈။ အာရုပ္ပံ အပ္ပနံ ပါပုဏာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁။ ၄၀၀။ သဟ နိမိတ္တုပ္ပါဒေနေဝေတ္ထ အပ္ပနံ ပါပေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၂။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၇၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၀၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၄၅။ ဥပစာရေန အပ္ပနံ ဖုသတိယေဝ၊ ပုရိမာယ အပ္ပနာယ အပရံ အပ္ပနံ ဖုသတိယေဝ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၁။ (ဒီ၊ဋီ၊ ၂။ ၁၆၀။ မ၊ဋီ၊ ၃။ ၁၂၁-၂။ အံ၊ဋီ၊ ၁။ ၂၆၆-၇။ အံ၊ဋီ၊ ၃။ ၂၄၆-တို့လည်း ကြည့်။) (ခ) လောကုတ္တရာစျာန်၊ မဂ်, ဖိုလ်။ ဧဝံ စတုတ္ထံ ပဉ္စမံ အပ္ပနာဝသေန ပဝတ္တတိ .... သာ ပနာယံ ဖလသမာပတ္တိ အတ္ထတော လောကုတ္တရကုသလာနံ ဝိပါကဘူတာ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာ အပ္ပနာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊ ၃၁။ (၄) ရောက်ခြင်း၊ ရောက်စေခြင်း၊ တည်ခြင်း၊ တည်စေခြင်း၊ ထားခြင်း၊ ဝင်စားခြင်း။ အပ္ပနတ္ထ, အပ္ပနာကိစ္စ, အပ္ပနာကောသလ္လ-စသည်တို့ ကြည့်။ (၅) နိဂုံး။ ဣမာနိ တီဏီတိ အပ္ပနံ ကရောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၃၆။ အပ္ပနန္တိ နိဂမနံ။ မ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၄။ ယေ ဝါ ပန .... အရူပိနော ဓမ္မာ၊ ဣမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ အယံ အပ္ပနာ နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၉၇။ အပ္ပနာဝါရ (၂) အနက်လည်း ကြည့်။ (၆) သွင်းခြင်း၊ သွင်းပြခြင်း၊ ဆက်စပ်-နှိုးနှော-၍ ပြခြင်း။ အာယတနာနံ နာနတ္တဒဿနေန ပန အယံ အပ္ပနာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၁၁။ အပ္ပနာတိ သံသန္ဒနာ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။ ၃၄၀။

အပ္ပနာဥပစာရ (ပု) [အပ္ပနာ + ဥပစာရ] အပ္ပနာနှင့်တကွဖြစ်သော ဥပစာရ။ “သမာပတ္တိံ ဧဝံ နိဗ္ဗတ္တေတီ”တိ အပ္ပနာဥပစာရံ ပါပေတွာ ကေကသိဏပရိကမ္မံ ကထေသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၄၀။ အပ္ပနာဥပစာရန္တိ အပ္ပနဉ္စေဝ ဥပစာရဉ္စ ပါပေတွာ ကထေသီတိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ၊ အပ္ပနာသဟိတော ပန ဥပစာရော အပ္ပနာဥပစာရော၊ တံ ပါပေတွာ ကထေသီတိ အတ္ထော။ မ၊ဋီ၊ ၃။ ၃၄၅။

အပ္ပနာကမ္မဋ္ဌာန (န) [အပ္ပနာ+ကမ္မဋ္ဌာန] အပ္ပနာကမ္မဋ္ဌာန်း၊ အပ္ပနာ- စျာန်- သို့ ရောက်စေတတ်သော -ကိုဖြစ်စေတတ်သော -ကမ္မဋ္ဌာန်း။ အာနာပါနပဗ္ဗံ, ပဋိကူလမနသိကာရပဗ္ဗန္တိ ဣမာနေဝ ဒွေ အပ္ပနာကမ္မဋ္ဌာနာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၆၃။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၉။

အပ္ပနာကာရ (ပု) [အပ္ပနာ+အာကာရ] အပ္ပနာဖြစ်ရာ- စျာန်ရနိုင်ရာ- ၃၂-ပါးသော

ကိုယ်ခန္ဓာ အစိတ်အပိုင်း။ အပ္ပနာကောဋ္ဌာသ-ကြည့်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၇၃-လည်းကြည့်။)

အပ္ပနာကာလ (ပု)[အပ္ပနာ+ကာလ]အပ္ပနာ–ဈာန်– ဖြစ်သောအခါ။ အပ္ပနာကာလေ ဘာဝနာယ သမပ္ပဝတ္တိယာ....အဇ္ဈုပေက္ခနာဝ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၇၄။ စိတ္တဝိဝေကောတိ တဒင်္ဂဝိဝေကော ဝုတ္တော၊ ဝိက္ခမ္ဘနေန အပ္ပနာကာလေတိ ဂဟေတဗ္ဗံ အသက်ရတော။ ဝဇီရ။၄၆။

အပ္ပနာကိစ္စ (န) [အပ္ပနာ+ကိစ္စ] (၁)ဆက်စပ်–နှိုင်းယှဉ်–နှီးနှော–ခြင်းကိစ္စ။ သရိက္ခကေန တာဝ ဝိသုံ အပ္ပနာကိစ္စံ နတ္ထိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၁။ အပ္ပနာ (၆) အနက်လည်း ကြည့်။ (တိ) (၂) နိဗ္ဗာန်အာရုံ၌ မဂ်စိတ်ကို–ရောက်စေခြင်း–သွင်းခြင်း–ဖြစ်စေခြင်း– ကိစ္စရှိသော။ အပ္ပနာရသ-ကြည့်။

အပ္ပနာကောဋ္ဌိ (ထီ) [အပ္ပနာ+ ကောဋ္ဌိ] အပ္ပနာဟူသော အထွတ်အထိပ်။ ဇဝံ ယာဝ ဥပစာရတော အပ္ပနာကောဋ္ဌိ၊ တာဝ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၀၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၅။

အပ္ပနာကောဋ္ဌာသ (ပု) [အပ္ပနာ+ကောဋ္ဌာသ] အပ္ပနာဖြစ်ရာ– ဈာန်ရနိုင်ရာ– ၃၂-ပါးသော ကိုယ်ခန္ဓာ အစိတ်အပိုင်း။ အပ္ပနာတောတိ အပ္ပနာကောဋ္ဌာသတော၊ ကေသာဒီသု ဧကေကသ္မိံ ကောဋ္ဌာသေ အပ္ပနာ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ အယမေတ္ထ အဓိပ္ပါယော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၃၀။ အပ္ပနာတောတိ အပ္ပနာကာရတော ဒွတ္တိံသာကာရေ အပ္ပနာ ဟောန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၀၃။

အပ္ပနာကောသလ္လ (န) [အပ္ပနာ+ကောသလ္လ] အပ္ပနာ၌–စိတ်ကိုအာရုံ၌ တည်စွာထားခြင်း၌–ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့သက်ဝင်ခြင်း၌–လိမ္မာသူ၏ အဖြစ်ဟူသောအစီအရင်၊ ယင်းအစီအရင်ကို ဖြစ်စေတတ်သောဉာဏ်။ ဒသဝိဓံ အပ္ပနာကောသလ္လံ သမ္ပာဒေတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၂၅။ ဣမာနိ ဒသ အပ္ပနာကောသလ္လာနိ အဝိဇဟန္တေန ယောဂေါ ကရဏီယော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁။ ယေန ဝိဓိနာ အပ္ပနာယံ ကုသလော ဟောတိ၊ သော ဒသဝိဓော ဝိဓိ အပ္ပနာကောသလ္လံ၊ တန္နိဗ္ဗတ္တံ ဝါ ဉာဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၄၉။ သာရတ္ထ၊၂။၂၂၉။ အပ္ပနာကောသလ္လာနိ ပန အသမ္ပာဒေန္တဿ ဒန္ဓာ အဘိညာ ဟောတိ၊ သမ္ပာဒေန္တဿ ခိပ္ပါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။ သမာဓိဿ ဥပကာရကဓမ္မာတိ အပ္ပနာကောသလ္လာ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၇၉။

အပ္ပနာက္ခဏ (ပု)[အပ္ပနာ+ခဏ] အပ္ပနာ–ဈာန်–ဇောခဏ။ သာ ပနေသာ ဒုတိယဇ္ဈာနသမ္ပယုတ္တာ ဝိတက္ကဝိစာရာ ဝိယ အပ္ပနာက္ခဏေယေဝ ပဟီယတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၅၉။

အပ္ပနာဂေါစရ (ပု) [အပ္ပနာ+ဂေါစရ] အပ္ပနာ–ဈာန်–စိတ်၏–ကျက်စားရာ–အာရုံ။ ကေတ္တာရမ္မဏေ အပ္ပနာဂေါစရေ ပက္ခန္ဒတိ ဥပတိဋ္ဌတိ။ ဝိမတိ၊၁။၂၀၀။

အပ္ပနာစိတ္တ (န) [အပ္ပနာ+စိတ္တ]အပ္ပနာ–ဈာန်–၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သောစိတ်။ (မဟဂ္ဂုတ်စိတ်။)....ပဌမံ အပ္ပနာစိတ္တံ....စတုတ္ထံ အပ္ပနာစိတ္တံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁။ စတုတ္ထံ ပဌမံ ဝါ အပ္ပနာစိတ္တံ ရူပါဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနိကံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၈။ သာရတ္ထ၊၁။၄၀၂။ စတုတ္ထံ ပဌမံ ဝါ အပ္ပနာစိတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၄။ တသ္မိံ ဟိ အပ္ပနာစိတ္တေ ဥပ္ပန္နေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၂၇။ အပ္ပနာစိတ္တေတိ အာကိဉ္စညာယတနဇ္ဈာနသမ္ပယုတ္တေ အပ္ပနာဝသေန ပဝတ္တေ စိတ္တေ၊ တသ္မိံ ဝါ ပဌမာရုပ္ပဿ အပဂမသင်္ခါတေ နတ္ထိဘာဝေ ယထာဝုတ္တေ အပ္ပနာစိတ္တေ ဥပ္ပန္နေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၄၀၂။ တဿ ပန အပ္ပနာစိတ္တဿ အနန္တရပစ္စယ-

ဘူတံ ဂေါတြဘုစိတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၆။ အပ္ပနာစိတ္တဿ ဥပ္ပတ္တိတော ပဘုတိ ဒိဗ္ဗသောတဉာဏလာဘီ နာမ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉။

အပ္ပနာစိတ္တက္ခဏ (ပု) [အပ္ပနာစိတ္တ+ခဏ] အပ္ပနာ – ဈာန် – စိတ်၏ – ခဏ – အခိုက် အတန့်။ ကေသ္မိံ ယေဝ အပ္ပနာစိတ္တက္ခဏေ ပဋိပဒါဝိသုဒ္ဓိအာဒီနံ ....။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၂။

အပ္ပနာစိတ္တသမာဓိ (ပု) [အပ္ပနာစိတ္တ+သမာဓိ] အပ္ပနာစိတ်နှင့် ယှဉ်သောသမာဓိ။ ...., နိယကဇ္ဈတ္တေ အပ္ပနာစိတ္တသမာဓိဿ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၂၅။

အပ္ပနာဇဝန (နု) [အပ္ပနာ + ဇဝန] အပ္ပနာဇော၊ မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာဇော။ ဒုဟေတုကာနမဟေတုကာနဉ္စ ပနေတ္ထ ကိရိယဇဝနာနိ စေဝ အပ္ပနာဇဝနာနိ စ န လဗ္ဘန္တိ။ သင်္ဂဟ။ ၂၈။ (ဝိဘာဝိနီ။ ၁၅၇-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပနာဇဝနဝါရ (ပု) [အပ္ပနာဇဝန + ဝါရ] အပ္ပနာဇောကို ပြဆိုရာဖြစ်သော – အလှည့် အကြိမ် – ဝါရ၊ အပ္ပနာဇောဝါရ။ အပ္ပနာဇဝနဝါရေ ပန ဝိဘူတာဝိဘူတဘေဒေါ နတ္ထိ။ သင်္ဂဟ။ ၂၅။

အပ္ပနာဇဝနာဘာဝ (ပု) [အပ္ပနာဇဝန+အဘာဝ] အပ္ပနာဇော၏ – မဖြစ်ခြင်း – မရှိခြင်း။ အပ္ပနာဇဝနာဘာဝတောယေဝ အရဟတ္တံ နတ္ထိ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၁၅၇။

အပ္ပနာဈာန (နု) [အပ္ပနာ+ဈာန] အပ္ပနာဈာန်။ (က) မဟဂ္ဂုတ် – ရူပ, အရူပ – ဈာန်။ စေတောဝိမုတ္တိတိ ပန ဝုတ္တေ အပ္ပနာဈာနမေဝ လဗ္ဘတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၇၅။ အပ္ပနာဈာနဝသေန ဝုတ္တာနိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၆။ အပ္ပနာဈာနံ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁။ ၄၃၆။ (ခ) လောကုတ္တရာဈာန်။ ဧကစိတ္တက္ခဏိကံ အပ္ပနာဈာနံ ဘာဝေတိ ဇနေတိ ဝဍ္ဎေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၅၉။

အပ္ပနာဈာနာဝဟ (တိ) [အပ္ပနာဈာန+အာ+ဝဟ+အ] အပ္ပနာဈာန်ကို ဆောင်သော (ကမ္မဋ္ဌာန်း)။ ဧတ္တကာနိ အပ္ပနာဈာနာဝဟာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁။ ၁၃၀။

အပ္ပနာဈာနုပ္ပါဒန (နု) [အပ္ပနာဈာန+ဥပ္ပါဒန] အပ္ပနာဈာန်ကို ဖြစ်စေခြင်း။ ဥပစာရဈာနာဓိဂမသမနန္တရမေဝ အပ္ပနာဈာနုပ္ပါဒနံ။ မ၊ဋီ၊ ၃။ ၁၂၁။ အံ၊ဋီ၊ ၃။ ၂၄၆။

အပ္ပနာဉာဏ (နု) [အပ္ပနာ+ဉာဏ] အပ္ပနာဉာဏ်၊ အပ္ပနာစိတ် – နှင့်ယှဉ်သော – [illegible] ရှိသော – ဉာဏ်။ အပ္ပနာဉာဏံ အနုပရိဝတ္တိ အဿာတိ ဉာဏာနုပရိဝတ္တိ။ နေတ္တိ၊ဋီ။ ၁၀၃-၄။ အပ္ပနာပညာ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပနာဓိဂမ (ပု) [အပ္ပနာ+အဓိဂမ] အပ္ပနာ ကို ရခြင်း၊ ဈာန် – သမာပတ်ရှစ်ပါး – ကို ရခြင်း။ ဥပ္ပန္နေ နိမိတ္တေ တံ ဝဍ္ဎေတွာ အပ္ပနာဓိဂမော ဘာရော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄။ ကေစိ ဥပစာရသမာဓိံ လဘိတွာ အပ္ပနာသမာဓိံ အဓိဂန္တုံ န သက္ကောန္တိ၊ တာဒိသာပိ ဗဟူ ဟောန္တေဝါတိ အာဟ "အပ္ပနာဓိဂမော ဘာရော"တိ။ အပ္ပနာဓိဂမောတိ ဝါ အဋ္ဌန္နံ သမာပတ္တီနံ အဓိဂမမာဟ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။ ၄။

အပ္ပနာနယ (ပု) [အပ္ပနာ+နယ] အပ္ပနာနည်း အပ္ပနာစိတ် ဖြစ်ပုံဖြစ်နည်း။ အပ္ပနာနယော ပနေတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၂၅။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁။ ၄၀၀-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပနာနိမိတ္တုပ္ပတ္တိ (ထီ) [အပ္ပနာ+နိမိတ္တ+ဥပ္ပတ္တိ] အပ္ပနာနိမိတ်၏ ဖြစ်ခြင်း။ သမထဝသေန ပန ပရဿ အဿာသပဿာသကာယေ

အပ္ပနာနိမိတ္တုပ္ပတ္တိ ဧဝ နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၂။ ၃၀၁။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၄၉။

အပ္ပနာနုရူပ (တိ) [အပ္ပနာ+အနုရူပ] အပ္ပနာအား လျော်သော။ စတုက္ကတ္တိကဇ္ဈာနေသု ပဌမံ, စတုတ္ထံ ဝါ ဥပ္ပန္နတတ္ထအပ္ပနာနုရူပ-တော။ ဝိဘာဝိနီ။၁၄၈။

အပ္ပနာပညာ (ထီ) [အပ္ပနာ+ပညာ] အပ္ပနာပညာ၊ အပ္ပနာစိတ် – နှင့် ယှဉ်သော – ၌ရှိသော–ပညာ။ ကေစိတ္တကဇ္ဈာကာ အပ္ပနာ-ပညာဝ ကထိတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၃။ အပ္ပ-နာပညာယ ဉာဏာနုပရိဝတ္တိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၇၂။ အပ္ပနာပညာ ပန အဘိညာဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။ ၁၁၂။ အပ္ပနာဉာဏ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပနာပတ္တ (တိ) [အပ္ပနာ+ပတ္တ] အပ္ပနာပ္ပတ္တ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပ္ပနာပတ္တိ (ထီ) [အပ္ပနာ+ပတ္တိ] အပ္ပနာပ္ပတ္တိနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒဇာနန (နပ၊ထီ) [အပ္ပနာ + ပရိစ္ဆေဒ+ဇာနန] ရောက်ခြင်း – ဝင်စားခြင်း–အပိုင်းအခြားကို သိတတ်သော။ ဧဝံ ဝုတ္တာ သဟ ပရိကမ္မေန အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒဇာ-နနာ ပညာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၁။ (အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၅၉-၌ အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒပ္ပဇာနန-ဟု ရှိသည်။) အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒပညာ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒဇာနနကပညာ (ထီ) [အပ္ပနာ-ပရိစ္ဆေဒဇာနနက+ ပညာ] ရောက်ခြင်း– ဝင်စားခြင်း – အပိုင်းအခြားကို သိသော ပညာ။ သဟ ပရိကမ္မေန အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒ-ဇာနနကပညာ ပန သမာပတ္တိကုသလတာ နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၃။ "ဧဝံ သီလဝိသော-ဓနာဒိနာ သမာပတ္တိ အပ္ပေတီတိ ဇာနနက-ပညာ သဟ ပရိကမ္မေန အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒ-ဇာနနကပညာ"တိ ကေစိ။ အနုဋ္ဌိ၊၁။၆၃။

အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒပညာ (ထီ) [အပ္ပနာ+ပရိစ္ဆေ-ဒ+ပညာ] ရောက်ခြင်း – ဝင်စားခြင်း– အပိုင်အခြားကိုသိသောပညာ။ သမာပတ္တိသု ကုသလဘာဝေါ သမာပတ္တိကုသလတာ၊ သမာပတ္တီနံ အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒပညာယေတံ အဓိဝစနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၅။ (မူလဋ္ဌိ၊၁။၅၇-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒပ္ပဇာနန (နပ၊ထီ) [အပ္ပနာ+ပရိစ္ဆေဒ+ပဇာနန] အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒဇာနန-နှင့်အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပ္ပနာပရိယာယ (ပု) [အပ္ပနာ+ပရိယာယ] အပ္ပနာဟူသော–ပရိယာယ်– စကားလှယ်။ အပ္ပနာ (၁) အနက်ကြည့်။

အပ္ပနာပရိဝါသ (ပု) [အပ္ပနာ + ပရိဝါသ] (က) အပ္ပနာဖြင့်နေခြင်း။ (ခ) အပ္ပနာ၏ ထုံခြင်း။ (ဂ) အပ္ပနာ၏ဖြစ်ခြင်း။ ယော ပန ဝိက္ခမ္ဘိတကိလေသော အပ္ပနာပရိဝါသံ ဝသန္တော စိရေန အင်္ဂပါတုဘာဝံ ပါပု-ဏာတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၈။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၅၀။ အာရဒ္ဒကမ္မဋ္ဌာနဿ ဥပစာရဇ္ဈာနေ ဌတွာ အပ္ပနာပရိဝါသံ ဝသန္တဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၅၀။

အပ္ပနာပရိဝါသဒန္ဓတာ (ထီ)[အပ္ပနာပရိဝါသ+ ဒန္ဓတာ] အပ္ပနာဖြစ်ခြင်း နှေးသည်၏အဖြစ်။ ပရိယာဒိန္နနိကန္တိကဿ အပ္ပနာပရိဝါသဒန္ဓ-တာယ ဒန္ဓာဘိညာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၄။

အပ္ပနာပဝတ္တိ (ထီ) [အပ္ပနာ+ပဝတ္တိ] အပ္ပနာ-ဈာန်၏ဖြစ်ခြင်း။ လဒ္ဓါနိ ဧဝံ ပဋိပန္နဿ အပ္ပနာပဝတ္တိ ဒဿေန္တော။ သာရတ္ထ၊၂။ ၂၃၁။

အပ္ပနာပုဗ္ဗဘာဂ (ပု) [အပ္ပနာ+ပုဗ္ဗဘာဂ] အပ္ပနာ၏– ဈာန်,မဂ်,ဖိုလ်– ၏ ရှေးအဖို့။

သာ ဟိ အပ္ပနာပုဗ္ဗဘာဂဿ သုခဿ ပစ္စယော ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀။ သေနာဘာဝနာတိ အပ္ပနာပုဗ္ဗဘာဂေ ဘာဝနာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၂။

အပ္ပနာပုဗ္ဗဘာဂသုခ (နပ) [အပ္ပနာပုဗ္ဗဘာဂ+သုခ] အပ္ပနာ၏ ရှေးအဖို့၌ ဖြစ်သော ချမ်းသာ။ ဗလဝပီတိ ဒရထပဋိပ္ပဿဒ္ဓိယာ၊ သာ အပ္ပနာပုဗ္ဗဘာဂသုခဿ (ပစ္စယော ဟောတိ)။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂။

အပ္ပနာပ္ပတ္တ (တိ) [အပ္ပနာ + ပတ္တ] အပ္ပနာသို့ ရောက်သော။ စိတ္တံ သမာဓိယတိ၊ အပ္ပနာပတ္တံ ဝိယ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၀၁။ ပရမသုခုမံ အပ္ပနာပ္ပတ္တံ သညံ ပါပုဏာတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။ ပုရိမေဟိ တီဟိ ဥပစာရပ္ပတ္တာပိ အပ္ပနာပတ္တာပိ မေတ္တာ ကထိတာ။ ပစ္ဆိမေန အပ္ပနာပတ္တာဝ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၇၀။ ဧဝံ တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ အပ္ပနာပ္ပတ္တာယ ဝသီဘာဝံ ဥပဂတာယ မေတ္တာယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၆၂။ ဥပစာရပ္ပတ္တံ အပ္ပနာပ္ပတ္တဉ္စ သမာဟိတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄၀။

အပ္ပနာပ္ပတ္တကရုဏာ (ထီ) [အပ္ပနာပ္ပတ္တ+ကရုဏာ] အပ္ပနာသို့ ရောက်သော ကရုဏာ။ “ကာရုဏိကေန ဘဝိတဗ္ဗ”န္တိ ဣမိနာ အပ္ပနာပ္ပတ္တကရုဏာ ဝုတ္တာ။ ဝိမတိ၊၂။၂၉၉။

အပ္ပနာပ္ပတ္တစိတ္တ (နပ) [အပ္ပနာပ္ပတ္တ + စိတ္တ] အပ္ပနာသို့ရောက်သောစိတ်။ ယသ္မာ ပန အယံ တိဝိဓာပိ မေတ္တာဖရဏာ အပ္ပနာပတ္တစိတ္တဿ ဝသေန ဝုတ္တာ။ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၉။....ဣန္ဒြိယာနံ ကေရသဘာဝေန, ကေဂ္ဂတာယ စ သိခါပ္ပတ္တိယာ တဒနုဂုဏံ ကေတ္တံ ဂတန္တိ ကေတ္တဂတံ၊ သသမ္ပယုတ္တံ အပ္ပနာပတ္တစိတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၇၂။

အပ္ပနာပ္ပတ္တမေတ္တာကရုဏာ (ထီ) [အပ္ပနာပ္ပတ္တ+မေတ္တာကရုဏာ] အပ္ပနာသို့ ရောက်သော မေတ္တာနှင့် ကရုဏာ။ မေတ္တာကရုဏာနန္တိ အပ္ပနာပ္ပတ္တမေတ္တာကရုဏာနံ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၁၁၇။

အပ္ပနာပ္ပတ္တိ (ထီ) [အပ္ပနာ+ပတ္တိ] အပ္ပနာသို့ ရောက်ခြင်း။ အပ္ပနာပ္ပတ္တိတော ပဋ္ဌာယ ပရတော အကိလမန္တောဝ အပ္ပနံ ပါပုဏာတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၅။ အပ္ပနာပတ္တိယာ စိတ္တံ ဥဇုံ ကရိတွာန သမာဟိတစိတ္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉-၁၁၀။ တေဟိ အာကာရေဟိ ဝိနာ အပ္ပနာပ္ပတ္တိယာ အဘာဝတော။ သာရတ္ထ၊၂။၁၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၇၂။

အပ္ပနာပ္ပတ္တိလက္ခဏ (နပ) [အပ္ပနာပ္ပတ္တိ+လက္ခဏ] အပ္ပနာသို့ရောက်ခြင်း–၏မှတ်ကြောင်း လက္ခဏာ–၌ မှတ်အပ်သော လက္ခဏာ။ .... ဣမာနိ တီဏိ ဈာနဿ အာဒိတော ဥပ္ပါဒက္ခဏေ အပ္ပနာပ္ပတ္တိလက္ခဏာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁။၁၇၂။ သာရတ္ထ၊၂။၁၇၅။

အပ္ပနာဗလ (နပ) [အပ္ပနာ + ဗလ] အပ္ပနာ၏ အစွမ်း။ သာ တဿာ သရီရံ အာဟစ္စ တာလပဏ္ဏံ ဝိယ ဝဋ္ဋမာနာ ဂတာ, နေဝ ဥပစာရဗလေန န အပ္ပနာဗလေန၊ ကေဝလံ ဝတ္ထုကေ ဗလဝဟိတစိတ္တတာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၀၇။

အပ္ပနာဗျာပါရ (ပု) [အပ္ပနာ+ဗျာပါရ] အပ္ပနာ အခိုက်အတန့်၌–အားထုတ်မှု–ကြောင့် ကြစိုက်မှု။ ဝိသေသတော ဉာဏသာမနတ္တာ အပ္ပနာဗျာပါရဿာတိ ဖလေန ကာရဏာနုမာနညယေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၇၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၇၇။

အပ္ပနာဘာဝ (ပု) [အပ္ပနာ+ဘာဝ] အပ္ပနာ၏ အဖြစ်၊ အပ္ပနာဖြစ်ခြင်း။ ဝိတက္ကဿ အပ္ပနာဘာဝတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၃၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။၂၁၆။ ဝိမတိ၊၁။၂၁၈။

အပ္ပနာဘာဝနာ (ထီ) [အပ္ပနာ+ဘာဝနာ] အပ္ပနာဘာဝနာ၊ အပ္ပနာအဖြစ်သို့ ရောက်သော ဘာဝနာ။ ပဋိလာဘဘာဝနာ (ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၂၂) ကြည့်။

အပ္ပနာဘူမိ (ထီ) [အပ္ပနာ+ဘူမိ] အပ္ပနာ–ဘုံ – ခဏ – အခိုက်အတန့်။ ဧတ္တာဝတာ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ ဥပစာရဘူမိံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ အပ္ပနာဘူမိံ ဒဿေန္တော။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၇၆။ အပ္ပနာသမာဓိ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပနာယောဂ (ပု) [အပ္ပနာ+ယောဂ] အပ္ပနာနှင့်ယှဉ်ခြင်း။ ဝိတက္ကဿ အပ္ပနာယောဂေါ ဝုတ္တော။ မူလဋီ၊၁။၁၀၁။ အပ္ပနာသမ္ပယော-ဂ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပနာရသ (တိ) [အပ္ပနာ+ရသ] နိဗ္ဗာန်အာရုံ၌ မဂ်စိတ်ကို–ရောက်စေခြင်း– သွင်းခြင်း– ဖြစ်စေခြင်း– ကိစ္စရှိသော။ သော (သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ) သမ္မာ စိတ္တာဘိနိရောပန-လက္ခဏော၊ အပ္ပနာရသော၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ-ပ္ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာနော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၄၁။ အပ္ပ-နာရသောတိ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏေ မဂ္ဂစိတ္တဿ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ၊သီ-မူ) ပဝတ္တနတော အပ္ပနာကိစ္စော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၁၅။

အပ္ပနာလက္ခဏ (တိ) [အပ္ပနာ+လက္ခဏ] (၁) သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အာရုံသို့– ရောက်စေခြင်း–ရှေးရှုတင်ခြင်း– လက္ခဏာရှိသော။ အပ္ပနာလက္ခဏော မဟာရာဇ ဝိတက္ကော။ မိလိန္ဒ။၆၄။ (၂) အာရုံ၌ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ကောင်းစွာထားခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ သုခိနော စိတ္တံ သမာဓိယတီတိ ဧဝံ သာဓာရဏဝသေန ဝုတ္တော ယော အပ္ပနာ-လက္ခဏော၊ တဿ သမာဓိနော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၆၂။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၃၅။

အပ္ပနာဝစနဒ္ဓယ (နု) [အပ္ပနာ+ဝစန+ဒ္ဓယ] နိဂုံးစကားနှစ်ရပ်အပေါင်း။ ဣဒါနိတိအာဒိ-နာ အပ္ပနာဝစနဒ္ဓယဿ ဝိသေသံ ဒဿေတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၅၃။ အပ္ပနာ (၅) အနက်လည်း ကြည့်။

အပ္ပနာဝရောဓ (ပု) [အပ္ပနာ + အဝရောဓ] နိဂုံး၌– ကန့်သတ်ထည့်သွင်း– ပါဝင်စေ–ခြင်း။ အပ္ပေတုန္တိ နိဂမေတုံ။ "ပဒဘာဇနီယံ န ဝုတ္တ"န္တိ ပဒဘာဇနီယာဝစနေန အပ္ပနာဝ-ရောဓံ သာမေတွာ။ အနုဋီ၊၁။၆၄။

အပ္ပနာဝသာန (နု) [အပ္ပနာ + အဝသာန] အပ္ပနာဇော၏အဆုံး။ တတော ပရံ အပ္ပနာ-ဝသာနေ ဘဝင်္ဂပါတောဝ ဟောတိ။ သင်္ဂဟ။၂၅။

အပ္ပနာဝဟ (တိ) [အပ္ပနာ+ဝဟ+အ] အပ္ပနာ–ချမ်း–ကို–ဆောင်တတ်သော–ရစေနိုင်သော (ကမ္မဋ္ဌာန်း)။.... ဣမာနေဝ ဟေတ္ထ ဒသ ကမ္မဋ္ဌာနာနိ ဥပစာရဝဟာနိ၊ သေသာနိ အပ္ပနာဝဟာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၀၇။ ပကတိပညာယ အဘိဝိသိဋ္ဌတ္တာ အဘိညာနာမ အပ္ပနာဝဟာ ဘာဝနာပညာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၁။၁၀၉။ အပ္ပနာဝဟာနီတိ ဝုတ္တေသု တိံသကမ္မဋ္ဌာနေသု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၅၉။

အပ္ပနာဝဟတာ—ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၁၀-၌ ရှိသော အပ္ပ-နာဝဟတာကား ပါဠ်မှားတည်း။ မ၊ဋီ၊၁။ ၃၆၇-၌ရှိတိုင်း "ဣရိယာပထပဗ္ဗာဒီနံ အနပ္ပ-နာဝဟတာ ပါကဋာ ဧဝ" သာပါဠ်မှန်တည်း။ သို့ရှိမှ "အာနာပါနပဗ္ဗံ ပဋိကူလမနသိကာရ-ပဗ္ဗန္တိ ဣမာနေဝ ဒွေ အပ္ပနာကမ္မဋ္ဌာနာနိ။.... သေသာနိ ဒွါဒသာပိ ဥပစာရကမ္မဋ္ဌာနာ-နေဝ"ဟူသော ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉-တို့နှင့် ကိုက်ညီမည်။

အပ္ပနာဝဟဘာဝနာ (ထီ) [အပ္ပနာဝဟ+ဘာဝနာ] အပ္ပနာ–ချမ်း–ကို–ဆောင်နိုင်–ဖြစ်စေနိုင်–သော ဘာဝနာ။ အပ္ပနာ-ဝသေနာတိ အပ္ပနာဝဟဘာဝနာဝသေန။

ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၅၃။ အပ္ပနာ (၃) အနက်လည်း ကြည့်။

အပ္ပနာဝါရ (ပု) [အပ္ပနာ+ဝါရ] အပ္ပနာဝါရ။ (၁) အပ္ပနာဇော၏ဖြစ်ရာ အလှည့် အကြိမ်။ ....ဝေမိဓာပိ အပ္ပနာဝါရတော ပုဗ္ဗေ ဒွေ တယော ဇဝနဝါရာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၉၁။ သာရတ္ထ၊၁။၃၇၈။ န ဟိ ပရိဝါသိတပရိကမ္မေန အပ္ပနာဝါရော လဗ္ဘတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၆၀။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၂၂။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၆၇။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၄၆။ (၂) နိဂုံးကိုပြဆိုရာ–အကျဉ်းပြဆိုရာ–အလှည့်အကြိမ်။ ဣဒါနိ....ဒေသိတံ အတ္ထံ နိဂမေန္တော.... အပ္ပနာဝါရံ အာဟ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၉။ အပ္ပနာဝါရန္တိ နိဂမနဝါရံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၀၆။ ဣဒါနိ ယွာယံ ယေဝါပနာတိ အပ္ပနာဝါရော ဝုတ္တော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၆။ အယံ ခေါတိအာဒိ အပ္ပနာဝါရော ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၇။ အပ္ပနာဝါရောတိ ယထာရဒ္ဓါယ ဒေသနာယ နိဂမနဝါရော။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၂၃။

အပ္ပနာဝိတက္က (ပု) [အပ္ပနာ+ဝိတက္က] အပ္ပနာ မည်သော ဝိတက်။ အပ္ပနာဝိတက္ကာဒိအဝသေသစျာနင်္ဂပဋိမဏ္ဍိတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၃၃။ အပ္ပနာ (၁) အနက်လည်း ကြည့်။

အပ္ပနာဝိဓာန (နု) [အပ္ပနာ+ဝိဓာန] အပ္ပနာ အစီအရင်၊ အပ္ပနာဖြစ်ကြောင်း အစီအရင်။ ကသိဏကရဏဥ္စ ပရိကမ္မဥ္စ အပ္ပနာဝိဓာနဥ္စ သဗ္ဗံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဝိတ္ထာရတော ဝုတ္တမေဝ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၅။

အပ္ပနာဝိဘာဂ (ပု) [အပ္ပနာ+ဝိဘာဂ] အပ္ပနာကို ဝေဖန်ခြင်း၊ အပ္ပနာကို ခွဲခြမ်း၍ ပြဆိုခြင်း။ ကေဝလံ ယထာဝုတ္တအာကာရဝိဘာဂမတ္တတော အပ္ပနာဝိဘာဂေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၆၇။

အပ္ပနာဝိသုဒ္ဓိ (ထီ) [အပ္ပနာ+ဝိသုဒ္ဓိ] အပ္ပနာ၏ အခိုက်အတန့်၌ စင်ကြယ်ခြင်း။ ပရိကမ္မဝိသုဒ္ဓိတော ပန အပ္ပနာဝိသုဒ္ဓိ သာတိသယာဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၇၂။

အပ္ပနာဝိဟာရ (ပု) [အပ္ပနာ+ဝိဟာရ] အပ္ပနာဖြင့် နေခြင်း။ (ဈာန်–နိရောဓ–ဖလ–သမာပတ် – ဝင်စားနေခြင်း)။ အပ္ပနာဝိဟာရေန ဝါ ဥပစာရေန ဝါ သမန္နာဂတံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၁၈။ (စူဠနိ။ ၂၅၅-၆-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပနာဝီထိ (ထီ) [အပ္ပနာ+ဝီထိ] အပ္ပနာဝီထိ။ အပ္ပနာဇောစိတ်နှင့် စပ်ခြင်းရှိသော စိတ်အစဉ်၊ အပ္ပနာဇောဝီထိ။ ဣမာနိ တီဏိ ယုဂလာနိ အပ္ပနာဝီထိတော ပုဗ္ဗဘာဂေ.... ဈာယတိ ဈာပေတီတိ ဣဒံ အပ္ပနာဝီထိယံ ဥပစာရဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။ အပ္ပနာဝီထိယဥ္စ ဥပစာရော ကာဝစ္စနော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၈၉။ သာရတ္ထ၊၁။၃၇၇။ စတုပဥ္စစိတ္တပရိမာဏာယ အပ္ပနာဝီထိယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၇၂။ ယံ ကိဉ္စိ ဇဝနံ အပ္ပနာဝီထိမောတရတိ။ သင်္ဂဟ။၂၅။ အပ္ပနာယ ဝီထိ အပ္ပနာဝီထိ။ ဝိဘာဝိနီ။၁၄၈။ အပ္ပနာဝီထိတိ အပ္ပနာယ သမ္ဗန္ဓိနီ စိတ္တပရမ္ပရာ။ မဏိမဉ္ဇူ၊၁။၄၇၆။

အပ္ပနာသညာ (ထီ) [အပ္ပနာ+သညာ] အပ္ပနာသို့ ရောက်စေလျက် သိသော သညာ၊ အပ္ပနာ–၌ ဖြစ်သော– နှင့် ယှဉ်သော– သညာ။ ဣမသ္မိံ ဟိ အတ္ထေ ပရိကမ္မသညာပိ ဥပစာရသညာပိ အပ္ပနာသညာပိ ဝဋ္ဋတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၉။

အပ္ပနာသဘာဝ (တိ) [အပ္ပနာ+သဘာဝ] ရောက်စေခြင်း သဘောရှိသော။ အဘိ-

နိရောပနလက္ခဏောတိ အာရောပနလက္ခဏော၊ အပ္ပနာသဘာဝေါတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၁၂။

အပ္ပနာသမာဓိ (ပု) [အပ္ပနာ+သမာဓိ] အပ္ပနာသမာဓိ၊ အပ္ပနာ–ဈာန်–နှင့် ယှဉ်သော သမာဓိ။ ဒုဝိဓော ဟိ သမာဓိ ဥပစာရသမာဓိ စ အပ္ပနာသမာဓိ စ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၂၃။ သမာဓိမှာတိ.... အပ္ပနာသမာဓိတော ပိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၇။ ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိ စေတိ ဒုဝိဓောပိ သမာဓိ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ နာမ။ သင်္ဂဟ။ ၆၄။ ဥပစာရသမာဓိ ကုသလဝီထိယံ ဇဝိတွာ ဘဝင်္ဂံ [ဩ]တရတိ၊ အပ္ပနာသမာဓိ ဒိဝသဘာဂေ အပ္ပေတွာ နိသိန္နဿ ဒိဝသဘာဂမ္ပိ ကုသလဝီထိယံ ဇဝတိ၊ န ဘဝင်္ဂံ [ဩ]တရတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀။ အပ္ပနာသမာဓိနာ သပာဟိတေ စိတ္တေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။ အပ္ပနာသမာဓိနာတိ ပဋမဇ္ဈာနာဒိအပ္ပနာသမာဓိနာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၃၅။ ဂူဓေကေစ္စေ ပဋမံ ဥပစာရသမာဓိံ ဝါ အပ္ပနာသမာဓိံ ဝါ ဥပ္ပါဒေတိ၊ အယံ သမထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၂။ တိဝိဓံ သမာဓိံ ပရိပူရေတိ ခဏိကသမာဓိံ ဥပစာရသမာဓိံ အပ္ပနာသမာဓိံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။

အပ္ပနာသမာဓိပူရက (တိ) [အပ္ပနာသမာဓိ+ပူရက။ ထိဒ္ဓိ –ပူရိကာ] အပ္ပနာသမာဓိကို ပြည့်စေကတ်သော။ တာသု ဌပေတွာ အပ္ပနာသမာဓိပူရိကံ ဣတရာ ဒွေပိ ဣမ ယုဇ္ဇန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၀။ အပ္ပနာသမ္ပယုတ္တာဝ ပီတိ အပ္ပနာသမာဓိပူရိကာတိ ကတွာ သာ ဌပိတာ။ မူလဋီ၊၁။၈၈။ အပ္ပနာသမ္ပယုတ္တာဝ ပီတိ အပ္ပနာသမာဓိပူရိကာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ ၁၆၈။

အပ္ပနာသမာဓိဘာဝနာ (ထီ) [အပ္ပနာသမာဓိ+ဘာဝနာ] အပ္ပနာသမာဓိကို ပွါးခြင်း။ တေသံ အပ္ပနာသမာဓိဘာဝနာ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာနိသံသာ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၆၈။

အပ္ပနာသမ္ပယုတ္တ (တိ) [အပ္ပနာ+သမ္ပယုတ္တ] အပ္ပနာ–ဈာန်–နှင့် ယှဉ်သော။ အပ္ပနာသမာဓိပူရက-[ကြည့်]။

အပ္ပနာသမ္ပယောဂ (ပု) [အပ္ပနာ+သမ္ပယောဂ] အပ္ပနာဟူသော သမာဓိနှင့် အညီအညွတ် အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်ခြင်း။ တတ္ထ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တလက္ခဏာဒိဝိဘာဂေန အပ္ပနာသမ္ပယောဂတော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၀။

အပ္ပနာသမ္ပာပကတ္တ(န) [အပ္ပနာ+သမ္ပာပက+တ္တ] အပ္ပနာ – ဈာန် – သို့ ရောက်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်။ သမထဝသေန ဝုတ္တာ အင္ဂ အပ္ပနာသမ္ပာပကတ္တာ အပ္ပနာသမာဓိဿ ပစ္စယာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၃။

အပ္ပနာသမ္ဘဝ (ပု) [အပ္ပနာ + သမ္ဘဝ] အပ္ပနာဇောစိတ်၏ – ဖြစ် – ဖြစ်သင့် – ခြင်း။ ဝိဘူတာဝိဘူတဘေဒေါ နတ္ထိ အာရမ္မဏဿ ဝိဘူတကာလေယေဝ အပ္ပနာသမ္ဘဝတော။ ဝိဘာဝိနီ။၁၄၇။

အပ္ပနာသဟိတ (တိ) [အပ္ပနာ+သဟိတ] အပ္ပနာနှင့်တကွဖြစ်သော။ အပ္ပနာဥပစာရ-[ကြည့်]။

အပ္ပနာသုခ (န) [အပ္ပနာ+သုခ] အပ္ပနာ–ဈာန်– နှင့် ယှဉ်သော–ချမ်းသာ– သုခ။ “ပဿဒ္ဓကာယော သုခံ ဝေဒေတိ”တိ ဝုတ္တအပ္ပနာသုခဿ ပဿဒ္ဓိယာ ပစ္စယတ္တေ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၆၅-၆။

အပ္ပနိဃ္ဃောသ (တိ) [အပ္ပ+ နိဃ္ဃောသ] (၁) ဆူညံသောအသံ နည်းသော၊ မြို့သံ, ရွာသံ, လူစုလူအုပ်တို့၏ အသံစသော ထိုထိုအသံတို့၏ – အုတ်အုတ် ကျက်ကျက် – တခဲ

နက် – ပွဲတင်ထပ် – ဆူညံသောအသံ နည်းသော။ အပ္ပနိဂ္ဃောသာနိ (ဒီ၊၃။၃၁)တိ အဝိဘာဝိတတ္ထေန နိဂ္ဃောသေန မန္ဒနိဂ္ဃောသာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇။ (၂) ယင်းအသံ – မရှိ – ကင်း–သော။ ဒိဝါ အပ္ပါကိဏ္ဏံ၊ ရတ္တိံ အပ္ပသဒ္ဒံ အပ္ပနိဂ္ဃောသံ။ ဝိ၊၃။၄၉။ အံ၊၃။၂၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၁၉။ အပ္ပနိဂ္ဃောသန္တိ နဂရနိဂ္ဃောသသဒ္ဒေန အပ္ပနိဂ္ဃောသံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၅။ သဗ္ဗဒါပိ ဇနသန္နိပါတနိဂ္ဃောသာဘာဝေန အပ္ပနိဂ္ဃောသံ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၁၄၁။ အပ္ပသဒ္ဒါနိ အပ္ပနိဂ္ဃောသာနိ။ မ၊၂။ ၃၂၁။သံ၊၂။၂၆၄။မဟာနိ။၂၉၄။ အပ္ပနိဂ္ဃောသာနီတိ အဝိဘာဝိတတ္ထေန နိဂ္ဃောသေန ရဟိတာနိ။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၁။ အပ္ပနိဂ္ဃောသာနီတိ တေသံ တေသံ နိန္နာဒမဟာနိဂ္ဃောသဿ အဘာဝေန အပ္ပနိဂ္ဃောသာနိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃။ အပ္ပနိဂ္ဃောသာနီတိ တတ္ထ အပ္ပ-သဒ္ဒေါ အဘာဝတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၉၂။ အပ္ပနိဂ္ဃောသာနီတိ ဂါမနဂရနိဂ္ဃောသသဒ္ဒေန အပ္ပနိဂ္ဃောသာနိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃၁။ ဝိဝိတ္တံ အပ္ပနိဂ္ဃောသံ။ သုတ္တနိ။၃၂၉။ ထေရ။၃၀၅။ အပ္ပနိဂ္ဃောသန္တိ နိဿဒ္ဒံ သဒ္ဒသံဃဋ္ဋနရဟိတံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၀၄။ (ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၁၄-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပနိဂ္ဃောသတာ (ထီ) [အပ္ပနိဂ္ဃောသ + တာ] ဆူညံသောအသံ– နည်း– မရှိ– ကင်း–သည်၏အဖြစ်။ တေန (နိဇနသမ္ဗာဓသဒ္ဒေန) အပ္ပါကိဏ္ဏတံ, အပ္ပသဒ္ဒတံ, အပ္ပနိဂ္ဃောသတဉ္စ ဒဿေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၄၁၈။

အပ္ပနုပ္ပါဒန (န) [အပ္ပနာ+ဥပ္ပါဒန] အပ္ပနာကိုဖြစ်စေခြင်း။....အပ္ပနုပ္ပါဒနေ သမာနကိစ္စာ ဟောန္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၂။

အပ္ပန္နပါန (တိ) [အပ္ပ+အန္န+ပါန] နည်းသော–ထမင်း,အဖျော်–စားသောက်ဖွယ်–ရှိသော၊ စားသောက်ဖွယ်– အစာရေစာ–ပါးရှားသော၊ စားသောက်ဖွယ် အစာရေစာ အနည်းငယ်သာရှိသော၊သူ။ ဒလိဒ္ဒေ အပ္ပန္နပါနေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၃၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၅၄။

အပ္ပန္နပါနတာ (ထီ) [အပ္ပန္န+ပါနတာ] စားသောက်ဖွယ်– အစာရေစာ– ပါးရှားသူ၏အဖြစ်။ ဗဟ္ဝါဗာဓတာ, အတိဒလိဒ္ဒတာ, အပ္ပန္နပါနတာတိ ဝေမာဒိကော စ အနတ္ထော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၃၄။

အပ္ပန္နပါနဘောဇန (တိ) [အပ္ပ+အန္န+ပါန+ဘောဇန] နည်းသော ထမင်း, အဖျော်, ဘောဇဉ်ရှိသော၊ စားသောက်ဖွယ် အစားအစာ အနည်းငယ်သာ ရှိသော၊သူ။ နီစေ ကုလေ.... အပ္ပန္နပါနဘောဇနေ။ အံ၊၁။၁၀၆၊ ၃၉၇။ မ၊၃။၂၀၇။ သံ၊၁။၉၄။ အဘိ၊ပု။၁၅၉။ အပ္ပန္နပါနဘောဇနေတိ ပရိတ္တကအန္နပါနဘောဇနေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၆။

အပ္ပပံသု (တိ) [အပ္ပ+ပံသု] အနည်းငယ်သော မြေမှုန့် ရှိသော၊ မြေမှုန့် အနည်းငယ်သာ ရှိသော။ ယေဘုယျပံသုံ အပ္ပပံသုဉ္စ ပထဝိံ ဝတွာ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၄-၅။

အပ္ပပံသုက (တိ) [အပ္ပ+ပံသု+က] အနည်းငယ်သော မြေမှုန့် ရှိသော၊ မြေမှုန့် အနည်းငယ်သာရှိသော။ အပ္ပပံသုကာ အပ္ပမတ္တိကာ။ ဝိ၊၂။၅၀။

အပ္ပပံသုမတ္တိက (တိ) [အပ္ပ+ပံသု+မတ္တိကာ] နည်းသော မြေမှုန့်, မြေညက် (မြေစေး) ရှိသော။ အပ္ပပံသုမတ္တိကာယ ပထဝိယာ အနာပတ္တိဝတ္ထုဘာဝေန ဝုတ္တတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၂။၉။

အပ္ပပက္ခ (တိ) [အပ္ပ+ပက္ခ] အနည်းငယ်သော –အဖို့–အသင်းအပင်း–ရှိသော၊သူ။ အပ္ပဉာတိက-ကြည့်။

အပ္ပပဥ္စ (ပု) [န+ပပဥ္စ] မချွဲ–အပ်–သင့်–သော အရာ။.... ဣတိ ဝဒံ အပ္ပပဥ္စံ ပပဉ္စေ-တိ။ အံ၊၁။၄၇၁။ အပ္ပပဥ္စံ ပပဉ္စေတီတိ န ပပဉ္စေတဗ္ဗဋ္ဌာနေ ပပဉ္စံ ကရောတိ၊ အနာစရိ-တဗ္ဗံ မဂ္ဂံ စရတိ။ အံဋ္ဌ၊၂။၃၅၁။

အပ္ပပည (တိ) [အပ္ပ+ပညာ] (၁) နည်းသော ပညာရှိသော၊ ပညာနည်းသော၊ သူ။ (၂) ပညာမရှိသော၊ ပညာမဲ့သော၊ သူ။ တဿပ္ပ-ပညော အဘိသဒ္ဒဟန္တော။ မ၊၂။၂၆၁။ ထေရ။၃၂၇။ တဿပ္ပပညောတိ တဿ တာဒိသဿ အပ္ပပညဿ အညော အပ္ပ-ပညော အဘိသဒ္ဒဟန္တော။ မဋ္ဌ၊၃။၂၁၂။ ဂိရိဒုဂ္ဂစရံ ဆေတံ၊ အပ္ပပညံ အစေတသံ။ သံ၊၁။၂၀၀။ အပ္ပပညန္တိ နိပ္ပညံ။ သံဋ္ဌ၊၁။၂၆၅။ အပ္ပပညန္တိ ထွေ အပ္ပသဒ္ဒေါ.... အဘာ-ဝတ္တောတိ အာဟ နိပ္ပညန္တိ။ သံဋ္ဌီ၊၁။၂၉၈။ န နိယျမော တာယတိ အပ္ပပညံ။ ဇာ၊၁။၅၆။ အပ္ပပညောသိ ဇမ္ဗုက။ ဇာ၊၁။၁၃၅။

အပ္ပပတိတ (တိ) [န+ပပတိတ] မရွေ့လျောသော၊ တည်ဘိသော၊ သူ။ "ဣမသ္မာ ဓမ္မ-ဝိနယာ အပ္ပပတိတော"တိ ဝုစ္စတိ။ အံ၊၁။၃၀၀။ အပ္ပပတိတောတိ အပတိတော ပတိ-ဋ္ဌိတော.... ခီဏာသဝေါ ကေန္တပတိဋ္ဌိတော နာမ။ အံဋ္ဌ၊၂။၂၄၉။

အပ္ပပတ္တ (န) [အပ္ပ+ပတ္တ] အနည်းငယ်သော–သစ်ရွက်–ဟင်းရွက်။ ဟရိတကပတ္တ (ဒီဋ္ဌီ၊၂။၃၅၅) ကြည့်။

အပ္ပပယောဂ (ပု) [အပ္ပ + ပယောဂ] အနည်းငယ်သော – လုံ့လ – အားထုတ်ခြင်း။ တံ အတ္ထတော ဗျဉ္ဇနတော စ ကေဝလိနော အဓိယိနော အပ္ပပယောဂေန။ မဋ္ဌီ၊၃။၁၉၈။

အပ္ပပရိက္ခာရ (တိ) [အပ္ပ+ပရိက္ခာရ] နည်းသော – အသုံးအဆောင်–ပစ္စည်း ဘဏ္ဍာ– ရှိသော၊ သူ။ ယထာ ကေစ္စော ဗဟုဘဏ္ဍော ဘိက္ခု....၊ ဝေံ အဟုတ္ဝာ ယော အပ္ပပရိက္ခာ-ရော ဟောတိ။ ခုဒ္ဒကဋ္ဌ၊၂၀၆။

အပ္ပပရိမာဏ (တိ)[အပ္ပ+ပရိမာဏ] နည်းသော –အတိုင်းအရှည်–ပမာဏ–ရှိသော။ ကိဥ္စ ကတိပယသုတ္တသင်္ဂဟတော, အပ္ပပရိမာဏ-တော စ ဂဟဏဓာရဏာဒိသုခတော။ ဒီဋ္ဌီ၊ ၁။၁၉။ အပ္ပပရိမာဏော ရူပသဿာတေ အဏုသမညာ။ ဒီဋ္ဌီ၊၁။၃၉၃။

အပ္ပပရိမာဏတာ (ထီ) [အပ္ပပရိမာဏ+တာ] နည်းသော – အတိုင်းအရှည် – ပမာဏ–ရှိသည်၏အဖြစ်။ ကတိပယသုတ္တသင်္ဂဟတာ-ယ စေဝ အပ္ပပရိမာဏတာယ စ ဥဂ္ဂဟဏ-ဓာရဏာဒိသုခတော ပဌမံ သင်္ဂီတော။ သီ၊ ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၄။

အပ္ပပရိမာဏတ္တ (န) [အပ္ပပရိမာဏ+တ္တ] နည်းသော–အတိုင်းအရှည်–ပမာဏ–ရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပပရိမာဏတ္တာ ပရိယန္တဝဏ္ဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌီ၊၁။၃၂။ ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလ (ပဋ္ဌီ-သံဋ္ဌ၊၁။၁၀၇) လည်း ကြည့်။

အပ္ပပရိမာဏာယုက (တိ) [အပ္ပ+ပရိမာဏ+အာယု+က] နည်းသော – တိုသော – အတိုင်းအရှည်ရှိသည့်အသက်ရှိသော၊အသက် အတိုင်းအရှည် – နည်းသော – တိုတောင်းသော။ တဿ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟဝိပါကပဗန္ဓတော အပ္ပပရိမာဏာယုကော။ ဒီဋ္ဌီ၊၁။၁၅၆။ သီဋ္ဌီ၊ သစ်၊၁။၄၁၆။

အပ္ပပရိဝါရ (တိ) [အပ္ပ+ပရိဝါရ] နည်းသော အခြံအရံရှိသော၊သူ။ ဣဒါနိ အပ္ပယသံ အပ္ပ-ပရိဝါရံ ဇာတန္တိ ကထယိံသု။ အံဋ္ဌ၊၁။၆၄။ သေသာ အပ္ပပရိဝါရာ။ အဘိဋ္ဌ၊၂။၄၄၇။ အပ္ပေသက္ခ (မဋ္ဌ၊၄။၁၇၀)လည်း ကြည့်။

အပ္ပပါသာဏ (တိ) [အပ္ပ+ပါသာဏ] နည်းသော ကျောက်ခဲရှိသော၊ ကျောက်ခဲနည်းသော။ အပ္ပပါသာဏာ အပ္ပသက္ခရာ။ ဝိ၊၂။ ၅၀။ အပ္ပပါသာဏာဒီသု အပ္ပါ ပါသာဏာ ဧတ္ထာတိ အပ္ပပါသာဏာတိ ဧဝမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀။

အပ္ပပုည (တိ) [အပ္ပ+ပုည] (၁) နည်းသော–ကောင်းမှုကံ–ဘုန်း–ကျက်သရေ–ရှိသော။ အလက္ခိကာ မယံ အပ္ပပုညာ။ ဝိ၊၁။ ၂၇၊၂၄၆။ မ၊၂။၁၉၇။ သံ၊၃။၁၂၇။ အပ္ပပုညာတိ ပရိတ္တပုညာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၄။ အပဆော.... လူခါဇီဝိ အပ္ပပုညော ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၇။ အပ္ပပုညာ အလက္ခိကာ။ ဝိမာန။၆၉။ အပ္ပပုညာတိ မန္ဒဘာဂျာ အပုညာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၉၆။ အပ္ပပုညော အပ္ပေသက္ခော။ မဟာနိ။၃၁၀။ အပ္ပပုညောတိ မန္ဒပုညော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၃။ အပုညာတ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄)လည်း ကြည့်။ (၂) ကောင်းမှု – ကုသိုလ်ကံ – မရှိသော၊သူ။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အပ္ပပုညတာ (ထီ) [အပ္ပပုည + တာ] ကောင်းမှု – ကုသိုလ် – ကံ မရှိသော သူ၏ အဖြစ်။ အဟော နော အပ္ပပုညတာ။ ပေတ။၂၁၄။ အပ၊၂။၂၀၀။ အပ္ပပုညတာတိ အပုညတာ အကတကလျာဏတာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၅၃။ အပ္ပပုညတာယ စ သုခေန ဇီဝိတဝုတ္တိမေဝ န လဘတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၇။ အပ္ပပုညတာယာတိ အပုညတာယ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၃၄၀။ အပ္ပသဒ္ဒေါ စေတ္ထ.... အဘာဝတ္ထော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၄၇။

အပ္ပပုရိသ (တိ) [အပ္ပ+ပုရိသ] နည်းသော ယောကျ်ားရှိသော၊ ယောကျ်ားနည်းသော၊(အမျိုး)။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ယာနိ ကာနိစိ ကုလာနိ ဗဟုတ္ထိကာနိ အပ္ပပုရိသာနိ။သံ၊၁။၄၅၄။ အပ္ပပုရိသက-လည်း ကြည့်။

အပ္ပပုရိသက (တိ) [အပ္ပ+ပုရိသ+က] အပ္ပပုရိသနှင့် အနက်တူ။ .... ယာနိ ကာနိစိ ကုလာနိ ဗဟုတ္ထိကာနိ အပ္ပပုရိသကာနိ။ ဝိ၊၄။၄၄၆။

အပ္ပဖလ (တိ) [အပ္ပ+ဖလ] (၁) နည်းသော အကျိုးရှိသော။ ပဗ္ဗဇ္ဇာကမ္မဋ္ဌာနံ အပ္ပဖလံ ဟောတိ။ မ၊၂။၄၁၄။ (၂)နည်းသောအသီး ရှိသော။ ပရိတ္တဝနကံ အပ္ပဖလံ အပ္ပဘက္ခံ။ စူဠနိ။၂၀၀။

အပ္ပဖလတာ (ထီ) [အပ္ပဖလ+တာ] နည်းသော အကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်။ အနဘိသင်္ခတာ စ သီလဿ အပ္ပဖလတံ ဒဿေတိ။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၃၂၅။ နပိ တောသေတီတိ .... အပ္ပဖလတာယ ဝါ တုဋ္ဌိံ န ဇနေတိ။ ပေတ၊ ဋ္ဌ။၁၃၀။

အပ္ပဖလတ္တ (န) [အပ္ပဖလ+တ္တ] နည်းသော အကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်။ ပစုရဇနေသုပိ ပဝတ္တိယာ သဗ္ဗသတ္တသာဓာရဏတ္တာ အပ္ပဖလတ္တာ သုကရတ္တာ စ အာဒိမှိ ဒါနံ ဝုတ္တံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၇၁။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၆၉။

အပ္ပဗန္ဓ (တိ) [န+ပ+ဗန္ဓ] မစပ်သော၊ ဆက်စပ်ခြင်းမရှိသော၊ ပြတ်တောက် ပြတ်တောက် ဖြစ်သော။ ဣမေသံ သဗ္ဗေသမ္ပိ ကထာ အပ္ပဗန္ဓာ နာမ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ အပ္ပဗန္ဓာ နာမ ဟောတိ သုခေန အပ္ပဝတ္တဘာဝတော။ မ၊ဋီ၊၂။၁၈၉။

အပ္ပဗလ (တိ) [အပ္ပ+ဗလ] (၁) နည်းသော ခွန်အားရှိသော၊ ခွန်အားနည်းသော၊သူ။ အဗလာတိ အဗလာ ကိလေသာ ဒုဗ္ဗလာ အပ္ပဗလာ အပ္ပထာမကာ။ မဟာနိ။၉။ စူဠနိ။ ၁၈၉။ အပ္ပံ ပရိတ္တံ ဧတေသံ ဗလန္တိ အပ္ပဗလာ၊ ယုဇ္ဈိတုံ အသမတ္ထာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၇။ အဗလောတိ ဒုဗ္ဗလော အပ္ပဗလော အပ္ပထာမော။ စူဠနိ။၁၈၉။ အပ္ပဗလောတိ

ပရိတ္တဗလော။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၇၅။ (၂)နည်းသော ရဲမက်ဗိုလ်ပါရှိသော၊ရဲမက်ဗိုလ်ပါနည်းသော၊သူ။ ဒီဃီတိ နာမ ကောသလရာဇာ .... အပ္ပဗလော အပ္ပဝါဟနော အပ္ပဝိဇိတော။ ဝိ၊၃။ ၄၇၇။

အပ္ပဗဟုဘာဝ (ပု) [အပ္ပ+ဗဟု+ဘာဝ]နည်းသည့်, များသည်၏ အဖြစ်။ န ဟိ ပဝါရဏာပ္ပဟောနကဿ အပ္ပဗဟုဘာဝေါ ပဝါရဏာယ ဘာဝါဘာဝနိမိတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၃။၆၂။ ဒေယျဓမ္မဿ အပ္ပဗဟုဘာဝံ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၁၁။

အပ္ပဗဟုဝိပါကတာ (ထီ) [အပ္ပ+ဗဟု+ဝိပါက+တာ]နည်းသောအကျိုး,များသောအကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဝုတ္တနယေနေဝ အပ္ပဗဟုဝိပါကတံ နိဒ္ဒါရေတွာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၅၄။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၀၉။

အပ္ပဗုဒ္ဓ (တိ) [န+ပဗုဒ္ဓ] မနိုးသော၊ အိပ်သည်မှ မနိုးသော၊သူ။ သကလနဂရေ အပ္ပဗုဒ္ဓေါ နာမ နတ္ထိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၂။ တသ္မိံ အပ္ပဗုဒ္ဓေယေဝ မယာ တဝ သန္တိကံ ပုတ္တော ပေသိတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၈။

အပ္ပဗုဒ္ဓိ (တိ) [အပ္ပ+ဗုဒ္ဓိ] ပညာမရှိ–ပညာမဲ့–သော၊သူ။ ယသော စ အပ္ပဗုဒ္ဓိနံ၊ ဝိညူနံ အယသော စ ယော။ ထေရ။၃၁၅။ အပ္ပဗုဒ္ဓိနံ ဒုပ္ပညာနံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၈။

အပ္ပဗုဒ္ဓိက (တိ) [အပ္ပ+ဗုဒ္ဓိ+က] အပ္ပဗုဒ္ဓိနှင့်အနက်တူ။ မဟာသေဋ္ဌိ မာတုဂါမော နာမ အပ္ပဗုဒ္ဓိကော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၀။

အပ္ပဘက္ခ (တိ) [အပ္ပ + ဘက္ခ] အစားအစာမရှိသော။ သန္တိ ဘန္တေ မဂ္ဂါ ကန္တာရာ အပ္ပေါဒကာ အပ္ပဘက္ခာ။ ဝိ၊၃။၃၄၂။ အပ္ပဘက္ခံ အနောဒကံ။ ဇာ၊၁။၂၉၈။ ကန္တာရေ အပ္ပေါဒကေ အပ္ပဘက္ခေ။ ဝိမာန။၁၁၆။ ပေတ။၁၉၄။ အပ္ပ-သဒ္ဒေါ ဟေတ္ထ အဘာဝတ္ထော "အပ္ပိစ္ဆော အပ္ပနိဂ္ဃောသော"တိအာဒီသု ဝိယ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၁၄။ နိရုဒကံ အပ္ပဘက္ခံ ယောဇနသတိကကန္တာရံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၆။

အပ္ပဘက္ခကန္တာရ (ပု၊န) [အပ္ပဘက္ခ+ကန္တာရ] အစားအစာမရှိသော ခရီးခဲ၊ အစားအစာမရှိ၍ ကူးမြောက်နိုင်ခဲသော ခရီး။ စောရကန္တာရံ ဝါဠကန္တာရံ အမနုဿကန္တာရံ နိရုဒကကန္တာရံ အပ္ပဘက္ခကန္တာရန္တိ ပဉ္စဝိဓံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅ (အစဉ်အနည်းငယ်ကွဲ)။ ယတ္ထ ခါဒိတဗ္ဗံ ဝါ ဘုဥ္ဇိတဗ္ဗံ ဝါ အန္တမသော ကန္ဒမူလာဒိမတ္တမ္ပိ နတ္ထိ၊ တံ အပ္ပဘက္ခကန္တာရံ နာမ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၆။ မူလခါဒနီယာဒိဝိရဟိတံ အပ္ပဘက္ခကန္တာရံ နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။ ဝါဠကန္တာရာ စောရကန္တာရာ ဒုဗ္ဘိက္ခကန္တာရာ နိရုဒကကန္တာရာ ယက္ခကန္တာရာ အပ္ပဘက္ခကန္တာရာ စ တာရေတိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆။

အပ္ပဘင်္ဂု (တိ) [န+ပဘင်္ဂု]မပျက်စီးတတ်သော၊တရား။ ပဘင်္ဂုဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဒေသေဿာမိ အပ္ပဘင်္ဂုဉ္စ။ သံ၊၂။၂၇။ ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ နိရောဓော "အပ္ပဘင်္ဂု နိဗ္ဗာန"န္တိ ပဿန္တော....။ ပဋိသံ။ ၄၁၂။

အပ္ပဘာဝ (တိ) [န+ပဘာဝ] အမွန်–အစ–မရှိသော။ ပုရိမကောဋိယာ အဘာဝတော အပ္ပဘာဝံ။ မဂ္ဂဘာဝေ ဘာဝတော န အပ္ပဘာဝန္တိ စေ? န၊ မဂ္ဂေန အနုပ္ပါဒနီယတော။ ပတ္တဗ္ဗမေဝ ဟေတံ မဂ္ဂေန၊ န ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗံ။ တသ္မာ အပ္ပဘာဝမေဝ။ အပ္ပဘာဝတ္တာ အဇရာမရဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၄၀။ "အသင်္ခတဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ကာလေ ဥပ္ပန္န"န္တိ ဝေံ ပုရိမာယ ကောဋိယာ အဘာဝတော အပ္ပဘာဝံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၀၉။

အပ္ပဘာဝတာ (ထီ) [အပ္ပဘာဝ+တာ] အပ္ပဘာဝတ္တနှင့် အနက်တူ။ အပ္ပဘာဝတာ စဿ အပစ္စယတာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၁၀။

အပ္ပဘဝတ္တ (န) [အပ္ပဘဝ+တ္တ] အမွန်-အစ-မရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပဘဝ-ကြည့်။

အပ္ပဘဝန္တ (တိ) [န + ပဘဝန္တ။ ပဘဝတိ ပဟောတိ သက္ကောတီတိ ပဘဝံ၊ ပဟောန္တော ယော ကောစိ။ န ပဘဝံ အပ္ပဘဝံ။ နီတိ၊ ပဒ။၉၀။] မစွမ်းနိုင်-မမီနိုင်-သော၊သူ။ သောဟံ အပ္ပဘဝံ တတ္ထ၊ သာခံ ဟတ္ထေဟိ အဂ္ဂဟိံ။ ဇာ၊၁။၁၆၆။ အပ္ပဘဝန္တိ သော အဟံ တတ္ထ အာကာသပ္ပဒေသေ ရုက္ခံ ပါပုဏိတုံ အပ္ပဟောန္တော တဿ ရုက္ခဿ သာခံ ဟတ္ထေဟိ အဂ္ဂဟေသိံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၅၃။

အပ္ပဘဿ (တိ) [အပ္ပ+ဘဿ] နည်းသော စကားပြောခြင်းရှိသော၊ စကားနည်းသော၊ သူ။ အယံ အပ္ပဘဿောဝ ဘဿေ ပရိယန္တ-ကာရီယေဝ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၀။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ၊၂၃၅။

အပ္ပဘဿရ (တိ) [န+ပဘဿရ] အရောင်မထွက်သော၊မတောက်ပသော၊မဖြူစင်သော၊ ညစ်နွမ်းသော။ ကာယကမ္မာဒီနိ စဿ အသုစိနိ ဟောန္တိ အပဘဿရာနီတိ ကိလိဋ္ဌ-ကရဏဋ္ဌေန မလံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃။ ဒုဋ္ဌု ရဇိတ-ဝတ္ထံ အပဘဿရံ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၆၉။

အပ္ပဘဿရဘာဝကရ (တိ) [အပ္ပဘဿရ+ ဘာဝ + ကရ + အ] အရောင် မထွက် - မတောက်ပ-မဖြူစင် - သည်၏အဖြစ်ကို ပြု တတ်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အပ္ပဘဿရဘာဝကရဏ (တိ) [အပ္ပဘဿရ+ ဘာဝ+ကရဏ] အရောင်မထွက်-မတောက် ပ-မဖြူစင်-သည်၏အဖြစ်ကိုပြုတတ်သော။ ကဏှာတိ ကာဠကာ၊ စိတ္တဿ အပဘဿရ-ဘာဝကရဏာ (ဓမ္မာ)။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၃။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၁၉။ မ၊ဋီ၊၁။၃၇၆။ ကာဠကန္တိ မလိနံ၊ စိတ္တဿ အပဘဿရဘာဝကရဏံ (အပ္ပဘဿရဘာဝကရံ။ အံ၊ဋီ၊၂) (ဒသ-

အကုသလကမ္မပထကမ္မံ)။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၄၀။ မ၊ ဋီ၊၃။၄၅။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၀၇။ စိတ္တဿ အပဘဿ-ရဘာဝကရဏတော။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၀၀။ အပ္ပ-ဘဿရဘာဝကရဏတော ဝါ ကဏှာ။ အံ၊ ဋီ၊၂။၅။

အပ္ပဘဿရဘာဝဟေတု (ပု) [အပ္ပဘဿရ-ဘာဝ+ဟေတု]အရောင်မထွက်-မတောက် ပ-မဖြူစင် - သည်၏အဖြစ်၏ အကြောင်း။ အပဘဿရဘာဝဟေတုနံ့ သဗ္ဗသော အဘာ-ဝါ သဗ္ဗတော ပဘာတိ သဗ္ဗတောပဘံ။ မ၊ဋီ၊၂။၃၁၇-၈။

အပ္ပဘာဂီ (တိ) [အပ္ပ+ဘာဂ+ဤ] နည်း သော-အဖို့-ဘုန်း-တန်ခိုး- အစွမ်းသတ္တိ -ရှိသော။ ဒေဝတေ မေ ဇယံ ဒေဟိ၊ ပဿ မံ အပ္ပဘာဂိနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၀၂။

အပ္ပဘာဝ (ပု) [အပ္ပ+ဘာဝ] နည်းသည်၏ အဖြစ်။ န ပရိသာယ အပ္ပဘာဝံ ဒိသွာ ဩသန္နဝီရိယာ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂။ ပညာဗျာပါရဿ အပ္ပဘာဝေန။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၄၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၅၉။

အပ္ပဘိက္ခုက (တိ) [အပ္ပ+ဘိက္ခု+က]နည်း သော ရဟန်းရှိသော၊၁-ပါး၊ ၂-ပါးစမျှသော ရဟန်းရှိသော။ အဝန္တိဒက္ခိဏာပထော ဘန္တေ အပ္ပဘိက္ခုကော။ ဝိ၊၃။၂၇၅။ ဥဒါန၊၁၄၆။ သစေ အပ္ပဘိက္ခုကော ဝိဟာရော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄၊၁၇။ အပ္ပဘိက္ခုကောတိ ကတိပယ-ဘိက္ခုကော။ သာရတ္ထ၊၃။၂၉၀။

အပ္ပဘိက္ခုကတ္တ (န) [အပ္ပဘိက္ခုက+တ္တ] နည်းသော ရဟန်းရှိသည်၏ အဖြစ်။.... အပ္ပဘိက္ခုကတ္တာ ဒက္ခိဏာပထေ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၇၀။

အပ္ပဘီတ (တိ) [န+ပ+ဘီတ] မကြောက် သော။ အသိတဿ အပ္ပဘီတဿ။ မ၊၂။ ၄၉ (သျှ၊ မူကွဲ)။

အပ္ပဘေဒ (တိ) [အပ္ပ + ဘေဒ] နည်းသော အပြားရှိသော။ သုခဂ္ဂဟဏတော အပ္ပဘေဒတော စ တိကာ ဝေ ပဌမံ ဝုတ္တာ။ အနုဋီ၊ ၁။၃၄။

အပ္ပဘောဂ (တိ) [အပ္ပ+ဘောဂ] နည်းသော စည်းစိမ်ဥစ္စာရှိသော၊ သူ။ အဟံ ပနမှိ ဒလိဒ္ဒေါ အပ္ပဓနော အပ္ပဘောဂေါ။ ဝိ၊၃။ ၄၈၇။ ဒိဿန္တိ အပ္ပဘောဂါ၊ ဒိဿန္တိ မဟာဘောဂါ။ မ၊၃။၂၄၃။ ဗာလံ ယသဿိံ ပဏ္ဍိတံ အပ္ပဘောဂံ။ ဇာ၊၁။၃၁၉။

အပ္ပဘောဂကုလ (န) [အပ္ပဘောဂ + ကုလ] နည်းသောစည်းစိမ်ဥစ္စာရှိသော–ဆင်းရဲ ပါးရှားသော–အမျိုး။ အပ္ပဘောဂကုလာဒီသု နိဗ္ဗတ္တဿ ဘောဂသမ္ပဒါဒိကရဏေန။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၇၈။

အပ္ပဘောဂတ္တ (န) [အပ္ပဘောဂ+တ္တ] နည်းသောစည်းစိမ်ဥစ္စာရှိသောသူ၏ အဖြစ်။ အပ္ပဘောဂသံဝတ္တနိကာ ပဋိပဒါ အပ္ပဘောဂတ္တံ ဥပနေတိ။ မ၊၃။၂၄၉။

အပ္ပဘောဂသံဝတ္တနိက (တိ) [အပ္ပဘောဂ + သံဝတ္တနိက] နည်းသော စည်းစိမ်ဥစ္စာကို ဖြစ်စေတတ်သော။ အပ္ပဘောဂတ္တ-ကြည့်။

အပ္ပဘောဇန (တိ) [အပ္ပ+ဘောဇန] နည်းသော အစားအစာရှိသော၊သူ။ နီစေ ကုလမှိ ဇာတောဟံ၊ ဒလိဒ္ဒေါ အပ္ပဘောဇနော။ ထေရ။၃၁၀။ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆ - လည်းကြည့်။)

အပ္ပမံသ (တိ) [အပ္ပ+မံသ] နည်းသော အသားရှိသော၊ အသားအရေ နည်းပါးသော၊သူ။ အပ္ပမံသာ အပ္ပလောဟိတာ မနုဿပေတာ ဝိယ ဒုလ္လဘန္နပါနာ ဘဝန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၉။

အပ္ပမံသတရ (တိ) [အပ္ပမံသ+တရ] အထူးသဖြင့်–သာလွန်၍–နည်းပါးသောအသားရှိသော၊သူ။ အထိမံ ခုဒ္ဒကံ ပက္ခိံ၊ အပ္ပမံသတရံ မယာ။ ဇာ၊၁။၁၇၀။

အပ္ပမံသလောဟိတ(တိ)[အပ္ပ+မံသ+လောဟိတ] နည်းပါးသော အသားအသွေးရှိသော၊သူ။ ခါဒိတုံ ဝါ ဘုဉ္ဇိတုံ ဝါ အသက္ကောန္တော တနုကော အဟောသိ အပ္ပမံသလောဟိတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၁။ ဧကေ အပ္ပမံသလောဟိတာ သူလသဒိသာ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉။

အပ္ပမံသလောဟိတတာ (ထီ) [အပ္ပမံသလောဟိတ+တာ] နည်းပါးသော အသားအသွေး ရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပမံသလောဟိတတာယ ပါကဋ္ဌိဟိ ကဏ္ဍရသိရာဟိ ဝိတတသရီရော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅၉။

အပ္ပမံသလောဟိတတ္တ (န) [အပ္ပမံသလောဟိတ+တ္တ] နည်းပါးသော အသားအသွေး ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ပေတာ ဟိ အပ္ပမံသလောဟိတတ္တာ အဋ္ဌိသင်္ဃာတဇဋိတာ ဧကေန ပဿေန သယိတုံ န သက္ကောန္တိ, ဥတ္တာနာဝ သေန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၅။

အပ္ပမဇ္ဇတာ (ထီ) [န+ပမဇ္ဇတာ] မမေ့မလျော့သည်၏ အဖြစ်။ "ဥတ္တိဋ္ဌေ နပ္ပမဇ္ဇေယျာ"တိ ဝစနံ အနုဿရိတွာ တတ္ထ အပ္ပမဇ္ဇတာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃။

အပ္ပမဇ္ဇန (န) [န+ပမဇ္ဇန] မမေ့မလျော့ခြင်း။ အပ္ပမာဒ (၂) အနက်ကြည့်။

အပ္ပမဇ္ဇနသဘာဝ (ပု) [အပ္ပမဇ္ဇန+သဘာဝ] မမေ့မလျော့ခြင်း သဘော။ အပ္ပမာဒလက္ခဏ-ကြည့်။

အပ္ပမဇ္ဇနဟေတု (ပု) [အပ္ပမဇ္ဇန+ဟေတု] မမေ့ မလျော့ခြင်း ဟူသော အကြောင်း။

အပ္ပမဇ္ဇနဟေတု သိက္ခနဟေတု စ အဓိ-
စေတသော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၉၄။ သာရတ္ထ၊၃။၄၆။

အပ္ပမဇ္ဇန္တ (တိ) [န+ပမဇ္ဇန္တ] မမေ့မလျော့
သော၊ သူ။ ကာလေ တေ အပ္ပမဇ္ဇန္တာ။
သံ၊၁။၅၀။ ကာလေ တေ အပ္ပမာဒံ
ကရောန္တာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၂။ အဓိစေတသော
အပ္ပမဇ္ဇတော။ ဝိ၊၂။၇၇။ ဥဒါန။၁၂၈။
ထေရ။၂၃၄။ အပ္ပမဇ္ဇတောတိ နပ္ပမဇ္ဇတော၊
အပ္ပမာဒေန ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ သာတစ္စ-
ကိရိယာယ သမန္နာဂတဿာတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၁။
ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။ ဥဋ္ဌာဟတော အပ္ပမဇ္ဇ-
တော။ ဇာ၊၂။၂။ ဒါယကောပိ အရဟန္တေ-
သု.... အပ္ပမဇ္ဇန္တော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၇။

အပ္ပမဇ္ဇိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပမဇ္ဇိတွာ] မမေ့
မလျော့မူ၍။ တုမ္ဟေ လဘမာနေသု ပစ္စယေ-
သု အပ္ပမဇ္ဇိတွာ သမဏဓမ္မံ ကရောထ။
သာရတ္ထ၊၁။၁၃၇။

အပ္ပမညာ (ထီ) [အပ္ပမာဏ+ဏျ] ဖြန့်ခြင်း
အတိုင်းအရှည် မရှိသော၊ အတိုင်းအရှည် မရှိ
သော အာရုံဖြစ်သော၊ အတိုင်းအရှည် မရှိ
သော သတ္တဝါ အာရုံရှိသော၊ တရား၊ အပ္ပ-
မညာ တရား။ (မေတ္တာ, ကရုဏာ, မုဒိတာ,
ဥပေက္ခာဟူသော ဗြဟ္မစိုရ်တရားလေးပါး။)
စတဿော အပ္ပမညာ၊ .... အပ္ပမာဏေန
အဝေရေန အဗျာပဇ္ဇေန ဖရိတွာ ဝိဟရတိ။
ဒီ၊၃။၁၈၇။ အဘိ၊ဝိ။၂၈၄။ ပဋိသံ။၈၁။ အပ္ပ-
မညာတိ ပမာဏံ အဂ္ဂဟေတွာ အနဝသေသ-
ဖရဏဝသေန အပ္ပမညာ၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၀။
ပမာဏံ အဂ္ဂဟေတွာတိ အသုဘဘာဝနာ
ဝိယ ပဒေသံ အဂ္ဂဟေတွာ။ ကေသိုမ္ပိ သတ္တေ
ပမာဏာ'ဂ္ဂဟဏေန အနဝသေသဖရဏေန။
နတ္ထိ ဧတာသံ ဂဟေတဗ္ဗံ ပမာဏန္တိ ဟိ
အပ္ပမာဏာ။ အပ္ပမာဏာ ဧဝ အပ္ပမညာ။
ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၂၀။ အပ္ပမညာယောတိ ဖရဏ-
အပ္ပမာဏဝသေန အပ္ပမညာယော၊ ဧတာ ဟိ
အာရမ္မဏဝသေန အပ္ပမာဏေ ဝါ သတ္တေ
ဖရန္တိ, ဧကသတ္တမ္ပိ ဝါ အနဝသေသဖရဏ-
ဝသေန ဖရန္တီတိ ဖရဏအပ္ပမာဏဝသေန
အပ္ပမညာယောတိ ဝုစ္စန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၁။
(ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၁-လည်း ကြည့်။) ယသ္မာ
ပန သဗ္ဗာပေတေ အပ္ပမာဏေ ဂေါစရေ
ပဝတ္တန္တိ၊ တသ္မာ အပ္ပမညာတိ ဝုစ္စန္တိ။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁၅။ သဗ္ဗာ ဒိသာ
ဖရတိ အပ္ပမညံ။ သုတ္တနိ။၃၅၄။ =သင်္ဂဟရိ-
ယာပထေသု အပ္ပမတ္တော ဟုတွာ တမေဝ
မေတ္တဇ္ဈာနသင်္ခါတံ သဗ္ဗာ ဒိသာ ဖရတေ
အပ္ပမညန္တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၃။ ဖုသိဿံ
စတဿော အပ္ပမညာယော။ ထေရ။၂၈၃။
အပ္ပမာဏဂေါစရတာယ အပ္ပမညာတိ လဒ္ဓ-
ဝေါဟာရေ စတ္တာရော ဗြဟ္မဝိဟာရေ။
ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၈။ အပ္ပမာဏသတ္တာရမ္မဏတ္တာ
အပ္ပမာဏာ၊ တာ ဧဝ အပ္ပမညာ။ ဝိဘာဝိနီ။
၁၁၁။

အပ္ပမညာဘာဝနာ (ထီ) [အပ္ပမညာ+ဘာဝ-
နာ] မေတ္တာစသော ဗြဟ္မစိုရ်တရားကို ပွါး
များခြင်း၊ အပ္ပမညာဘာဝနာ။ ယမ္ပိ ပန
စတုဗ္ဗိဓာပိ အပ္ပမညာဘာဝနာ အတ္ထိ။ မမ္ဘ၊
ဋ္ဌ၊၂။၂၄၅။

အပ္ပမညာဝဇ္ဇ (တိ) [အပ္ပမညာ+ဝဇ္ဇ] အပ္ပမညာ
သည် ကြဉ်အပ်သော။ အပ္ပမညာဝဇ္ဇာ ရူပါ-
ဝစရသမာပတ္တိယော ဒိဗ္ဗဝိဟာရာ။ နေတ္တိ၊
ဋီ။၁၁၄။

အပ္ပမညာဝိဘင်္ဂ (ပု) [အပ္ပမညာ+ဝိဘင်္ဂ] အပ္ပ-
မညာတရားလေးပါးကို ဝေဖန်ပြဆိုရာစကား
ရပ်၊ အပ္ပမညာဝိဘင်း။ အဘိ၊ဝိ။၂၈၄-၂၉၈။

အပ္ပမညာဝိဟာရိက (တိ) [အပ္ပမညာ+ဝိဟာရီ+က] အပ္ပမညာတရားဖြင့်–ဗြဟ္မစိုရ်တရားလေးပါး ပွါးများသောအားဖြင့် – နေလေ့ရှိသော၊သူ။ အပ္ပမညာဝိဟာရိကေနာပိ သဗ္ဗသတ္တေသု မေတ္တာဒိဝသေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁၄။

အပ္ပမညာသမာပတ္တိ (ထီ) [အပ္ပမညာ+သမာပတ္တိ] အပ္ပမညာသမာပတ်။ ပဥ္စ ရူပါဝစရသမာပတ္တိယော စတဿော အရူပသမာပတ္တိယော အပ္ပမညာသမာပတ္တိယာ သဒ္ဓိံ ဒသ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၅၆။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၅၂။

အပ္ပမညာသာမည (နု) [အပ္ပမညာ+သာမည] အပ္ပမညာ၏အဖြစ်ဖြင့် တူခြင်း၊ အပ္ပမညာသာမန်။ အဝိဟိံသာဂ္ဂဟဏေနေဝ စေတ္ထ အပ္ပမညာသာမညေန စတ္တာရောပိ ဗြဟ္မဝိဟာရာ ဥပစာရဝသေန ဂဟိတာ လက္ခဏာဟာရနယေန။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၀၆။

အပ္ပမတ္တ[၁] (တိ) [န + ပမတ္တ] မမေ့မလျော့သော၊ အပ္ပမာဒ – သတိ – တရားနှင့် ပြည့်စုံသော၊သူ။ ယထာ တံ အပ္ပမတ္တဿ အာတာပိနော ပဟိတတ္တဿ ဝိဟရတော။ ဝိ၊၁။၅။ မ၊၁။၂၇။ သတိယာ အဝိပ္ပဝါသေန အပ္ပမတ္တဿ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၀။ ဘိက္ခုနိယော အပ္ပမတ္တာ အာတာပိနိယော။ ဝိ၊၁။၃၄၂။ ဧကော ဝူပကဋ္ဌော အပ္ပမတ္တော အာတာပီ ပဟိတတ္တော။ ဒီ၊၁။၁၆၆။ ဒီ၊၂။၁၂၆။ မ၊၁။၄၈။ သံ၊၃။၁၂၅။ အံ၊၂။၆၂၊ ၅၀၇။ အပ္ပမတ္တောတိ ကမ္မဋ္ဌာနေ သတိံ အဝိဇဟန္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၉။ အပ္ပမတ္တာ အာတာပိနော ပဟိတတ္တာ ဝိဟရထ။ ဒီ၊၂။၁၁၇။ အပ္ပမတ္တာတိ တတ္ထ အဝိပ္ပမုဋ္ဌသတီ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၅။ အပ္ပမတ္တော ကမ္မဋ္ဌာနေ သတိအဝိဇဟနေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၄။ အပ္ပမတ္တောတိ သတိအဝိပ္ပဝါသေ ဌိတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၀။ ဧကော အရညေ ဝိဟရံ အပ္ပမတ္တော။ သံ၊၁။၄။ ကေ ံ စရန္တံ မုနိမပ္ပမတ္တံ။ သုတ္တနိ။၃၁၀။ သဗ္ဗဋ္ဌာနေသု ပမာဒါဘာဝတော အပ္ပမတ္တံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၁။ အပ္ပမတ္တဿ ယသောဘိဝဍ္ဎတိ။ ဓမ္မ။၁၆။ အပ္ပမတ္တဿာတိ အဝိပ္ပဝုတ္ထသတိနော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂။ အပ္ပမတ္တော ပမတ္တေသု။ ဓမ္မ။၁၇။ အပ္ပမတ္တောတိ သတိဝေပုလ္လပ္ပတ္တတာယ အပ္ပမာဒသမ္ပန္နော ခီဏာသဝေါ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၇။ ဥပေါသထေ နိစ္စံ ဟာမပ္ပမတ္တာ။ ဝိမာန။၁၇။ = နိစ္စံ အပ္ပမတ္တာ အပ္ပမာဒဝိဟာရိနီ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၆၄။ အပ္ပမတ္တော ဟောဟိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၈၁။ သလ္လေခံ အစ္စဇန္တေန၊ အပ္ပမတ္တေန ဘိက္ခုနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၁။ အပ္ပမတ္တာ ရာဇာနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇။ အပ္ပမတ္တော ဝတ ဘော မဟာဇနော ဝိဟရတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၃။

အပ္ပမတ္တ[၂] (တိ) [အပ္ပ+မတ္တာ] (၁) နည်းသောအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ အနည်းငယ်သော။ အပ္ပမတ္တော အယံ ကလိ။ အံ၊၁။၃၀၉။ သုတ္တနိ။၃၈၂။ အပ္ပမတ္တော အယံ ဂန္ဓော။ ဓမ္မ။၂၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၆။ အပ္ပမတ္တော ပရိတ္တပ္ပမာဏော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၂။ နာရဟတာယသ္မာ အမ္မဋ္ဌော ဣမာယ အပ္ပမတ္တာယ အဘိသဇ္ဇိတုံ။ ဒီ၊၁။၈၆။ (၂) အတိုင်းအရှည်မရှိသော။ အပ္ပမတ္တပညတာ-ကြည့်။

အပ္ပမတ္တက (တိ) [အပ္ပ+မတ္တာ+က။ ထိုဒ္ဓိ **အပ္ပမတ္တိကာ**] နည်းသောအတိုင်း အရှည်ရှိသော၊ အနည်းငယ်သော။ တေသံ အပ္ပမတ္တကေပိ ကုက္ကုစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊၁။၅၄။ တေ အပ္ပမတ္တကေနပိ ဘိက္ခူ ဝိဟေဌေယျုံ။ ဝိ၊ ၃။၁၀၄။ သံဃဿ ဘဏ္ဍာဂါရေ အပ္ပမတ္တကော ပရိက္ခာရော ဥပ္ပန္နော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။၃၃၁။ အပ္ပမတ္တကံ ခေါ ပနေတံ ဘိက္ခဝေ ဩရမတ္တကံ သီလမတ္တကံ။ ဒီ၊၁။၃။ အပ္ပမတ္တကန္တိ ပရိတ္တဿ နာမံ။...မတ္တာ ဝုစ္စတိ

ပမာဏံ၊ အပ္ပံ မတ္တာ ဧတဿာတိ အပ္ပမတ္တကံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၅။ အပ္ပမေဝ ပရိတ္တေ သမန္တတော ခဏ္ဍိတတ္တာ ပရိတ္တံ နာမာတိ အာဟ "အပ္ပမတ္တကန္တိ ပရိတ္တဿ နာမ"န္တိ၊ မတ္တာ ဝုစ္စတိ ပမာဏံ မိယတေ ပရိမိယတေတိ ကတွာ။ သမာသန္တက-ကာရေန အပ္ပမတ္တကံ ယထာ "ဗဟုပုတ္တကော"တိ၊ ဇေံ ဩရမတ္တကေပိ။ တေနေဝ "အပ္ပါ မတ္တာ အပ္ပမတ္တာ၊ သာ ဧတဿာတိ အပ္ပမတ္တက"န္တိအာဒိနာ က-ပစ္စယဿ သာတ္ထကတမ္ပိ ဒဿေတိ အတ္ထတော အဘိန္နတ္တာ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၃၁။ (အကျယ်ကို ၎င်းဋီ၌ ကြည့်။) ဘိက္ခုနော ဥပ္ပန္နော ဟောတိ အပ္ပမတ္တကော အာဗာဓော။ ဒီ၊၃။၂၁၃။ ကိံ ပနိမဿ အပ္ပမတ္တကဿ ဩရမတ္တကဿ။ မ၊၂။၁၁၂။ အပ္ပမတ္တကောပိ ဂူထော ဒုဂ္ဂန္ဓော။ အံ၊၁။၃၆။ အပ္ပမတ္တကောတိ ထောကမတ္တကော ပရိတ္တပ္ပမာဏော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၆။ သေခေါ ဘိက္ခု အပ္ပမတ္တကေန ကမ္မေန ဒိဝသံ အတိနာမေတိ။ အံ၊၂။၁၀၂။ ယာနိ တာနိ ဝဇ္ဇာနိ အပ္ပမတ္တကာနိ ဩရမတ္တကာနိ။ အဘိ၊ဝိ။၂၅၆။ အပ္ပမတ္တကာနီတိ ပရိတ္တမတ္တကာနိ ခုဒ္ဒကပ္ပမာဏာနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၇။ သရာမိ စ ခေါ အဟံ အာဝုသော ဝေဠုပိ အပ္ပမတ္တိကံ အာပတ္တိံ အာပဇ္ဇိတာ။ ဝိ၊၄။၂၃၂။ မ၊၃။၃၇။ အပ္ပမတ္တိကာ သတ္တ မုဂ္ဂမတ္တိယော ပါသာဏသက္ခရာ ဥပနိက္ခိတ္တာ။သံ၊၃။၃၉၈။ အပ္ပမတ္တိကာ သော ဘိက္ခဝေ ပရိဟာနိ ယဒိဒံ ဉာတိပရိဟာနိ။ အံ၊၁။၁၃။ အပ္ပမတ္တိကာတိ....ပရိတ္တာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၄။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၈-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပမတ္တကအာဗာဓ (ပု) [အပ္ပမတ္တက+အာဗာဓ] နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော–မပြောပလောက်သော–အနာရောဂါ။ ခိပ်တကကစ္ဆုတိဏပုပ္ဖကဇရာဒိဘေဒေါ အပ္ပမတ္တကအာဗာဓော ကထိတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၈။

အပ္ပမတ္တကဋ္ဌာန (န) [အပ္ပမတ္တက + ဌာန] နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော– မပြောပလောက်သော – ရာထူး – ဌာနန္တရ။ ဘန္တေ နာယံ အာရဗ္ဘော အပ္ပမတ္တကဋ္ဌာနတ္ထာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၁။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။

အပ္ပမတ္တကတာ (ထီ) [အပ္ပမတ္တက + တာ] နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဘဝဿ အပ္ပမတ္တကတာ နာမ ဂုတ္တရကာလတာယ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၈၆။

အပ္ပမတ္တကတ္တ (န) [အပ္ပမတ္တက+တ္တ] နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပမတ္တကတ္တာ အဏုပ္ပမာဏောသု အဿတိယာ အသဥ္စိစ္စ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၇၄။

အပ္ပမတ္တကဒေါသဒဿန (န) [အပ္ပမတ္တက + ဒေါသ+ဒဿန] နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော–အနည်းငယ်သော– အပြစ်ကိုတွေ့မြင်ခြင်း။ ကေသုစိ ပုဂ္ဂလေသု အပ္ပမတ္တကဒေါသဒဿနေန န ရုစ္စတိ။ ဝိမတိ၊၂။၃၀၆။

အပ္ပမတ္တကပရိစ္စာဂ (ပု) [အပ္ပမတ္တက+ပရိစ္စာဂ] နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော – စွန့်ကြဲ – ပေးကမ်း – ခြင်း။ အတီတေ ပန အပ္ပမတ္တကပရိစ္စာဂါနုဘာဝေန နိဗ္ဗတ္တော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၈။

အပ္ပမတ္တကပသာဒ (တိ) [အပ္ပမတ္တက+ပသာဒ] နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော ကြည်ညိုခြင်းရှိသော၊သူ။ အပ္ပသန္နာနဥ္စ ပသာဒါယ ပသန္နာနဥ္စ အပ္ပမတ္တကပသာဒါနဥ္စ ဘိယျောဘာဝါယ ဝဍ္ဎနာယ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၇၈။

အပ္ပမတ္တကဘာဝ (ပု) [အပ္ပမတ္တက+ဘာဝ] နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ တသ္မိံ သုပ္ပဇဟနာယ အပ္ပမတ္တကဘာဝေ အယံ ဝက္ခမာနော။ မဋီ၊၃။၂၄၂။

အပ္ပမတ္တကလာဘီ (တိ) [အပ္ပမတ္တက+လာဘ+ဤ] နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော ရခြင်းရှိသော၊ လာဘ်–လာဘ–နည်းပါးသော။ အပ္ပလာဘ-ကြည့်။

အပ္ပမတ္တကဝိသေသ (ပု) [အပ္ပမတ္တက+ဝိသေသ] နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော–အနည်းငယ်သော–အထူး။ ဝုတ္တမေဝ အတ္ထနယံ အပ္ပမတ္တကဝိသေသေန ပုနပ္ပုနံ ကထေန္တေန စ။ ဝိမတိ၊၁။ဂ။

အပ္ပမတ္တကဝိဿဇ္ဇက (တိ) [အပ္ပမတ္တက+ဝိဿဇ္ဇက] အနည်းငယ်ကို – နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော ပရိက္ခာရကို–စွန့်တတ်–ပေးတတ် – သော၊သူ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ပဉ္စဟင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတံ ဘိက္ခုံ အပ္ပမတ္တကဝိဿဇ္ဇကံ သမ္မန္နိတုံ။ ဝိ၊၄။၃၃၁။ အပ္ပမတ္တကဝိဿဇ္ဇကော န သမ္မန္နိတဗ္ဗော။ အံ၊၂။၂၄၂။

အပ္ပမတ္တကဝိဿဇ္ဇနက (တိ) [အပ္ပမတ္တက+ဝိဿဇ္ဇန + က] အပ္ပမတ္တကဝိဿဇ္ဇကနှင့် အနက်တူ။ သမ္မတေန အပ္ပမတ္တကဝိဿဇ္ဇနကေန ဘိက္ခုနာ စီဝရကမ္မံ ကရောန္တဿ။ ဝိဋ္ဌ၊၄။၁ဝဂ။

အပ္ပမတ္တကာလ (ပု) [အပ္ပမတ္တ[၁]+ကာလ] မမေ့မလျော့သော–အခါ–ကာလ။ အပ္ပမတ္တကာလေ တံ နတ္ထိ။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၃ဝ၅။

အပ္ပမတ္တဋ္ဌ (တိ) [အပ္ပ+မတ္တဋ္ဌ] အလွန်အနည်းငယ် – အလွန်တိုတောင်းစွာ – တည်တတ်သော။ မတ္တံ ခဏမတ္တံ တိဋ္ဌတီတိ မတ္တဋ္ဌော။ အပ္ပမတ္တဋ္ဌော မတ္တဋ္ဌကော၊ အတိဣတ္တရခဏိကောတိ အတ္ထော။ မဋီ၊၂။၁၆ဂ။

အပ္ပမတ္တတာ (ထီ) [အပ္ပမတ္တ[၁]+တာ] မမေ့မလျော့သည်၏အဖြစ်။ အမတ္တတာ အပ္ပမတ္တတာ အသမ္မောဟတာ။ ခုဒ္ဒကဋ္ဌ။၂၄။

အပ္ပမတ္တပညတာ (ထီ) [အပ္ပမတ္တ[၂]+ပညာ+တာ] အတိုင်းအရှည်မရှိသော ပညာရှိသည်၏ အဖြစ် (အပ္ပကို အဘာဝတ္ထကြံ)။ အပ္ပမတ္တပညတာယ သံဝတ္တန္တိ။ သံ၊၃။၃၆၁။ (အလားတူ ပဋ္ဌိသံ။ ၃၇၁၊၃၇၄-တို့၌ကား အသာမန္တပညတာယ-ဟု ရှိသည်။)

အပ္ပမတ္တပညာသုတ္တ (နပ) [အပ္ပမတ္တပညာ+သုတ္တ] အပ္ပမတ္တပညာသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁၁-သံယုတ်၊ ၇-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်။ သံ၊၃။၃၆၁။

အပ္ပမတ္တဖလ (နပ) [အပ္ပမတ္တ[၂]+ဖလ] အနည်းငယ်သောအကျိုး။ ဣဓမ္ပိ တဿ ဒါနဿ အပ္ပမတ္တဖလန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ စရိယာဋ္ဌ။၃၄။

အပ္ပမတ္တဘာဝ (ပု) [အပ္ပမတ္တ[၁]+ဘာဝ] မမေ့မလျော့သည်၏အဖြစ်။ တံ တံ ယထာကာလံ ယထာဝိဓိဉ္စ အတိဝိယ အပ္ပမတ္တဘာဝတော အထဿ အနုပ္ပန္နာ စေဝ ဘောဂါ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဣတိဝုတ်ဋ္ဌ။၂၂၉။

အပ္ပမတ္တဝိသယ (တိ) [အပ္ပမတ္တ[၂]+ဝိသယ] အနည်းငယ်သော – တည်ရာ – အာရုံ–ရှိသော။ ဗုဒ္ဓဂုဏေသု အပ္ပမတ္တဝိသယမ္ပိ လောကိယမဟာဇနဿ ဉာဏံ အပဝတ္တိတရူပေနေဝ ပဝတ္တတိ။ ဒီဋီ၊၁။၅၇။

အပ္ပမတ္တဝိဟာရိတာ (ထီ) [အပ္ပမတ္တ[၁]+ဝိဟာရီ+တာ] မမေ့မလျော့ နေလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ကာယကမ္မာဒီသု စ အပ္ပမတ္တဝိဟာရိတာယ မာ ပမဇ္ဇ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၅။

အပ္ပမတ္တိက (တိ) [(၁) အပ္ပမတ္တ²+ဣက။ (၂) အပ္ပ+မတ္တိကာ] (၁) အပ္ပမတ္တကနှင့် အနက်တူ။.... တိဗ္ဗဒေါသဇာတိကောတိ အပ္ပမတ္တိကေနေဝ ကုပ္ပတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၁။ (၂) နည်းသော – အနည်းငယ်သော – မြေညက် မြေစေး– မြေအစိုင်အခဲ– ရှိသော။ ပထဝီ သုဒ္ဓပံသုကာ....အပ္ပပံသုကာ အပ္ပမတ္တိကာ။ ဝိ၊၂။၅၀။

အပ္ပမရုမ္ဗ (တိ) [အပ္ပ+မရုမ္ဗ] နည်းသော ကျောက်ပြုတ်ရှိသော၊ ကျောက်ပြုတ် အနည်းငယ်သာရှိသော။ ပထဝီ သုဒ္ဓံသု.... အပ္ပကဌလာ အပ္ပမရုမ္ဗာ အပ္ပဝါလိကာ။ ဝိ၊ ၂။၅၀။ (ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၇၄-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပမဟန္တ (တိ) [အပ္ပ+မဟန္တ] (၁) အနည်း, အများ။ ဝဏ္ဏိယတိ အပ္ပမဟန္တာဒိဝသေန ပမီယတီတိ ဝဏ္ဏော၊ ပမာဏံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၁၈၈။ (၂) အသေး, အကြီး။ အောက်ပုဒ် (၂) အနက် ကြည့်။

အပ္ပမဟန္တတာ (ထီ) [အပ္ပမဟန္တ+တာ] (၁) အနည်း, အများ –နည်းသည်, များသည်–၏ အဖြစ်။ အာသေဝနဿ အပ္ပမဟန္တတာဟိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ အပ္ပသာဝဇ္ဇမဟာသာဝဇ္ဇတာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၄၃။ (၂) အသေး, အကြီး၏အဖြစ်။ မဋ္ဌာနံ ပန အပ္ပမဟန္တတာဟိ ပါဒါနံ ပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနဿ ဟာနိဝဍ္ဎိယော ဟောန္တိယေဝ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၂၅။

အပ္ပမဟန္တဘာဝ (ပု) [အပ္ပမဟန္တ+ဘာဝ] အနည်း,အများ –နည်းသည်, များသည်–၏ အဖြစ်။ အပေက္ခာဝသိက-ကြည့်။

အပ္ပမာဏ¹ (န) [န + ပမာဏ၊ အ + ပမာဏ] (၁) ပမာဏ မဟုတ်သော။ နိုင်း– ယှဉ် – ကြောင်း ဖြစ်သော – ချိန်–စံ –ပမာဏ – မဟုတ်သော။ ကာဋ္ဌပက္ခော ဝါ ဇုဏှပက္ခော ဝါ တွေ အပမာဏံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၈၂။ ဝဒေယျုံ ဝါ န ဝါ ဝဒေယျုံ၊ တေသံ ဝစနံ အပ္ပမာဏံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၂။ ဘိက္ခုဿ ဋ္ဌိတဋ္ဌာနံ ပန အပ္ပမာဏံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၅၇။ ဥပဇ္ဈာယာဒိဘာဝေါ ဟိ ဣဓ အပ္ပမာဏံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀။ သရီရပ္ပမာဏံ နာမ အပ္ပမာဏံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၉၆။ (တိ) (၂) နှိုင်း ယှဉ်ခြင်းကို – ပြုတတ် – ပြုကြောင်းဖြစ်– သော ကိလေသာ – မဟုတ်–၏ ဆန့်ကျင် ဖက်ဖြစ်–သော၊တရား။ (၅) (၆)အနက်တို့ ကြည့်။ (၃) မနှိုင်းယှဉ်အပ် – မပိုင်းခြား အပ်–သော၊တရား။ တဿပိ (ဓမ္မဿ) ပမာဏံ ကာတုံ န သက္ကာတိ အပ္ပမာဏော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။ (ပမာဏကရေဟိ ဝါ ဩဋ္ဌာ- ရိကေဟိ ကာမတဏှာဒီဟိ) အပရိစ္ဆိန္နာ အပ္ပမာဏာ။ မူလဋီ၊၁။၄၄။ ပရိစ္ဆေဒကရာနံ ကိလေသာနံ သုခုမာနမ္ပိ အဂေါစရဘာဝ- တော တေဟိ န ကထဉ္စိပိ ပရိစ္ဆိန္နာ ဝီတိက္ကန္တာတိ အပရိစ္ဆိန္နာ အပ္ပမာဏာ၊ ယ- တော တေ "အပရိယာပန္နာ"တိပိ ဝုစ္စန္တိ။ အနုဋီ၊၁။၄၈။ အောက်အနက်လည်း ကြည့်။ (၄) အတိုင်းအရှည်–အပိုင်းအခြား–မရှိ သော၊ တရား၊ အာရုံ၊ အရပ်၊ သတ္တဝါ။ ဟိ- တေန သုခေန အဒ္ဒယေန အပ္ပမာဏေန။ ဒီ၊၂။ ၁၁၉။ အပ္ပမာဏေနာတိ ပမာဏဝိရဟိတေန။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၆။ အပ္ပမာဏေ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁၄)- တိ ပမာဏရဟိတေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၈၄။ (ဇာ၊၁။၄၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇-တို့လည်း ကြည့်။) အပ္ပမာဏာ စေတောဝိမုတ္တိ(မ၊၁။၃၇၁)တိ အယံ ဖရဏအပ္ပမာဏတာယ အပ္ပမာဏာ နာမ၊ အယဉ္စ် အပ္ပမာဏေ ဝါ သတ္တေ ဖရတိ၊ ကေဿမ္ပိ ဝါ သတ္တေ အသေသေတွာ ဖရတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၂။ အပ္ပမာဏာတိ (အပ္ပ- မာဏေတိ?) အနောဓိသော, ဩဓိသောပိ ဝါ "တွေကာ"တိ အပရိမိတာ (အပရိမိ- တေ?)။ မ၊ဋီ၊၂။၂၇၆။ အပ္ပမာဏ(အံ၊၃။

၂)န္တိ ဖရဏဝသေန အပ္ပမာဏံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၉၃။ အပ္ပမာဏ (အံ၊၃။ ၂။ ဣတိဝုတ်။ ၂၀၉)န္တိ ဘာဝနာဝသေန အာရမ္မဏဝသေန စ အပ္ပမာဏံ။....အပ္ပမာဏာရမ္မဏတာယ ပဂုဏဘာဝနာဝသေန စ အပ္ပမာဏံ။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၈၈။ အံ၊ဋီ ၃။ ၂၀၃။ အပ္ပမာဏ (အံ၊၃။ ၂၉၃)န္တိ ဣဒံ တဿ တဿ ဖရဏအပ္ပမာဏဝသေန ဝုတ္တံ။အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၀။ ကေဒသေ အဋ္ဌတွာ အနဝသေသဖရဏံ ပမာဏဿ အဂ္ဂဟဏတော အပ္ပမာဏံ။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၂၀။ အပရိမာဏသတ္တဖရဏေန, ကေသတ္တေ ဝါ အနဝသေသဖရဏေန အပ္ပမာဏံ မေတ္တံ စိတ္တံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၃ (သုတ္တနိ။ ၃၅၄-၏ အဖွင့်)။ "ကသိရ"န္တိ ဟိ ပရိတ္တံ ဝုစ္စတိ၊ တပ္ပဋိပက္ခေန အကသိရံ အပ္ပမာဏံ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၁၉၆။ အပ္ပမာဏ၂ (ခ) အနက်စသည် လည်း ကြည့်။ (၅) နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို - ပြုတတ် - ပြုကြောင်းဖြစ် - သော ရာဂစသော ကိလေသာ - မရှိ - ကင်း - သော၊ တရား၊ ပုဂ္ဂိုလ်။ (က) မဂ်,ဖိုလ်,နိဗ္ဗာန်။ အပ္ပမာဏာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ဓ။ ၂။ (၎င်း။စာပိုဒ်-၁၀၂၈၊ ၁၄၁၉-တို့လည်း ကြည့်။) ပမာဏကရာ ဓမ္မာ ရာဂါဒယော ပမာဏံ နာမ။ အာရမ္မဏတော ဝါ သမ္ပယောဂတော ဝါ နတ္ထိ ဧတေသံ ပမာဏံ, ပမာဏဿ စ ပဋိပက္ခာတိ အပ္ပမာဏာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၇။ အပ္ပမာဏော နိရောဓော အစလဋ္ဌေန အသင်္ခတဋ္ဌေန....။ ပဋိသံ။၃၁၁။ ရာဂါဒယော .... ပမာဏံ နာမ။.... အပ္ပမာဏောတိ ဝုတ္တပ္ပကာရဿ ပမာဏဿ အဘာဝေန အပ္ပမာဏော။ မဂ္ဂဖလာနမ္ပိ အပ္ပမာဏတ္တာ တတော ဝိသေသနတ္ထံ "အစလဋ္ဌေန အသင်္ခတဋ္ဌေနာ"တိ ဝုတ္တံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၀၆-၇။ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅၃-လည်း ကြည့်။) (ခ) သမာဓိ။ သမာဓိံ ဘိက္ခဝေ ဘာဝေထ အပ္ပမာဏံ။ အံ၊၂။၂၀။ အပ္ပမာဏန္တိ ပမာဏကရဓမ္မရဟိတံ လောကုတ္တရံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈။ အတ္ထိ (သမာဓိ) အပ္ပမာဏော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၈၄။ အာရမ္မဏကရဏဝသေနာပိ နတ္ထိ ဧတဿ ပမာဏကရဓမ္မာ, ဧတေသံ ဝါ ပဋိပက္ခောတိ အပ္ပမာဏော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၀၉။ (ဂ) ဗောဇ္ဈင်။ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ ဣတိ ဧ မေ အာဝုသော ဟောတိ၊ "အပ္ပမာဏော"တိ မေ ဟောတိ။ သံ၊၃။၆၄။ ပဋိသံ။၃၁၀။ သွာယံ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ သဗ္ဗသော ပမာဏကရကိလေသာဘာဝတော .... အပ္ပမာဏော။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၂၀။ (ဃ) ဘုရား။ အပ္ပမာဏော ဗုဒ္ဓေါ။ ဝိ၊၄။၂၄၅။ အံ၊၁။၃၈၄။ ဇာ၊၁။ ၅၄။ ပမာဏကရာနံ ကိလေသာနံ အဘာဝေန.... ဗုဒ္ဓရတနံ အပ္ပမာဏံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။ (၆) နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို - ပြုတတ် - ပြုကြောင်း ဖြစ် - သော အကုသိုလ်,အကုသိုလ်၏ အကျိုး ဟူသော ပမာဏ၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော သီလစသောဂုဏ်, ထိုဂုဏ်၏အကျိုးဖြစ်သော လောကီ,လောကုတ္တရာအကျိုးဟူသော အပ္ပမာဏတရားရှိသော၊သူ။ (ဘုရား)။ ပမာဏကရဓမ္မာ အကုသလာ တဗ္ဗိပါကာ စ ပမာဏာ၊ တပ္ပဋိပက္ခာ သီလာဒယော ဂုဏာ, တဗ္ဗိပါကာ စ လောကိယလောကုတ္တရဖလာနိ အပ္ပမာဏာ၊ တေ အဿ အတ္ထီတိ အပ္ပမာဏော။ ဝိမတိ၊၂။၂၂၉။ (၇) ပွါးအပ်သော - ကြီးမား - ပြန့်ကျယ် - သော - ပမာဏရှိသော၊ တရား။ အပ္ပမာဏော စ ဥဠာရော ဩဘာသော။ ဝိ၊၃။၁၇။ ဒီ၊၂။၁၀။ အံ၊၁။၄၄၆။ အပ္ပမာဏောတိ ဝုဍ္ဎိပ္ပမာဏော၊ ဝိပုလောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၃။ ဒသသဟဿစက္ကဝါဠပတ္ထရဏေန ဝါ အပ္ပမာဏော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၅။ အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ ဧကော ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိ အပ္ပမာဏာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ။ ဒီ၊၂။၉၂။ ဒီ၊၃။၂၁၆။ မ၊၂။၂၀၅။ အံ၊၁။၄၂။ အံ၊၃။၁၂၅။ အပ္ပမာဏာနီတိ ဝဍ္ဎိတပ္ပမာဏာနိ၊ မဟန္တာနီတိ

အတ္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၈။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၄၀၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၄။ အပ္ပမာဏေနာတိ ဝစီတပ္ပမာဏေန။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၃။ အပ္ပမာဏံ မောဟစရိတဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၁၀။ အပ္ပမာဏန္တိ တတော အဓိကပ္ပမာဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ ၁၃၃။ (က) လေ့လာအပ်–ကောင်းစွာပွါး အပ်–သော။ အပ္ပမာဏာ အာပေါသညာ။ ဒီ၊၂။၉၀။အံ၊၃။၁၃၂။ အပ္ပမာဏာတိ ဗလဝါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၁။ အပ္ပမာဏာတိ ပဂုဏာ သုဘာဝိတာ။ သာ ဟိ ထိရာ ဒဠှ-တရာ ဟောတီတိ အာဟ "ဗလဝါ"တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊၂။၁၅၅။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၅၉။ ဝိပုလေန မဟဂ္ဂ-တေန အပ္ပမာဏေန အဝေရေန အဗျာ-ပဇ္ဇေန ဖရိတွာ။ ဒီ၊၂။၁၅၂။ မ၊၁။၁၇၈။ မ၊၂။ ၂၁၄၊၂၆၃။ သံ၊၂။၄၇၆။ သံ၊၃။၁၀၁။ အံ၊ ၂။၁၉၈၊၂၇၈။ အံ၊၃။၁၁၁။ အဘိ၊ဝိ။၂၈၄။ ပဋိသံ၊၂၃၅။ အပ္ပမာဏေနာတိ သုဘာဝိ-တေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆။ အပ္ပမာဏံ အပ္ပမာဏာ-ရမ္မဏံ။ အဘိ၊ဓ။၅၂-၅။ ယံ ပဂုဏံ သုဘာ-ဝိတံ၊ ဥပရိဈာနဿ ပစ္စယော ဘဝိတုံ သက္ကောတိ၊ ဣဒံ အပ္ပမာဏံ နာမ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၂၉။ ယော ပဂုဏော သုဘာဝိတော၊ ဥပရိဈာနဿ ပစ္စယော ဘဝိတုံ သက္ကောတိ၊ အယံ အပ္ပမာဏော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၈၄။

အပ္ပမာဏ ၂ (တိ) [အပ္ပမာဏ + ဏ (အ)။ အပ္ပမာဏ+အာရမ္မဏ] အပ္ပမာဏ–ရှိသော –၌ ဖြစ်သော။ (က)နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို – ပြု တတ်–ပြုကြောင်းဖြစ်–သော ရာဂစသော ကိလေသာကင်းသောတရား–ရှိသော – နှင့် ပြည့်စုံသော၊သူ။ (သံဃာ)။ တေန အပ္ပမာ-ဏေန ဓမ္မေန သမန္နာဂတတ္တာ သံဃောပိ အပ္ပမာဏော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။ အပ္ပမာဏ ၁ (၅) အနက်လည်း ကြည့်။ (ခ) အတိုင်း အရှည် မရှိသော အာရုံရှိသော။ ဝေမေ ဓမ္မေ ဝိညာဏဋ္ဌာယတနံ အပ္ပမာဏံ အာ-နေဥဉ္စန္တိ ဝတွာ တိဋ္ဌန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂။

အပ္ပမာဏန္တိ အပ္ပမာဏာရမ္မဏော။ မ၊ဋီ၊၃။ ၂၂၂-၃။ (ဂ) အတိုင်းအရှည် မရှိသော သတ္တဝါလျှင် အာရုံရှိသော။ မေတ္တာသဟ-ဂတေန စေတသာ.... အပ္ပမာဏေန။ အံ၊ ၃။၅၀၄။ = အပ္ပမာဏသတ္တာရမ္မဏတာယ စိတ္တဝသိတာယ ဝါ အပ္ပမာဏံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၄၁။ မေတ္တာဥ္စ အဘိဇာနာမိ၊ အပ္ပမာဏံ သုဘာဝိတံ။ ထေရ၊၃၁၄။ အပရိမာဏ-သတ္တာရမ္မဏတာယ အပ္ပမာဏံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၄၁။ မေတ္တစိတ္တဥ္စ ဘာဝေထ၊ အပ္ပမာဏံ ဒိဝါ စ ရတ္တော စ။ ဇာ၊၂။၃၀။ အပ္ပမာ-ဏန္တိ အပ္ပမာဏသတ္တာရမ္မဏံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၀၂။ နတ္ထိ ပမာဏံ ဧတေသန္တိ အပ္ပမာဏာ၊ သတ္တာ။ တဒါရမ္မဏာ အပ္ပမာဏာ ဥတ္တရ-ပဒလောပေန။ တေ ဝါ အာရမ္မဏဘူတာ ဧတာသမတ္ထိ, တတ္ထ ဝါ ဘဝါ အာရမ္မဏ-ကရဏဝသေနာတိ အပ္ပမာဏာ။ ကာရဏဏူပ-စာရဝသေန ဝါ အပ္ပမာဏာ။ မဏိမဉ္ဇူ၊၁။ ၃၄၆-၇။ အပ္ပမာဏ ၁ (၄) အနက်နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။ (ဃ) အတိုင်းအရှည် မရှိသော တရားလျှင် အာရုံရှိသော။ သွာယံ သတိ-သမ္မောဇ္ဈင်္ဂေါ.... အပ္ပမာဏဓမ္မာရမ္မဏတော စ အပ္ပမာဏော။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၂။ (င)အတိုင်း အရှည်မရှိသော ဂုဏ်ရှိသော။ ဂုဏာနဥ္စ ပမာဏာဘာဝေန ဗုဒ္ဓရတနံ အပ္ပမာဏံ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။ အပ္ပမာဏာ ဝါ အပရိမေယျ-ဂုဏာ အဿာတိပိ အပ္ပမာဏော။ ဝိမတိ၊၂။ ၂၂၉။ (စ) အတိုင်းအရှည် မရှိသော သတ္တဝါ တို့၌ (အာရုံပြုသည်၏အစွမ်းဖြင့်) ဖြစ်သော။ (ဂ) အနက် မဏိမဉ္ဇူ-ကြည့်။

အပ္ပမာဏကတ (တိ) [န+ပမာဏ+ကတ] (၁) အတိုင်းအရှည်ဖြင့် မပြုအပ်သော၊ အတိုင်းအရှည်ကို ကျော်လွန်၍ ပြုအပ်သော။ (၂) နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို–ပြုတတ်–ပြုကြောင်း ဖြစ်–သော ရာဂစသော ကိလေသာတို့သည် မပြုအပ်သော။ အပ္ပမာဏကတံ ကမ္မံ နာမ

ရူပါရူပါဝစရံ (ရူပါဝစရံ။ သံ၊ဋ္ဌ)။ တံ ဟိ ပမာဏံ အတိက္ကမိတွာ ဩဒိဿကအနောဒိဿကဒိသာဖရဏဝသေန ဝဍ္ဎေတွာ ကတတ္တာ အပ္ပမာဏကတန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၃၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၀၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၄၃။ (ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၈၈-လည်း ကြည့်။) အပ္ပမာဏကတဘာဝေါ လဒ္ဓတော၊ တထာ ဟိ တံ ကိလေသာနံ ဝိက္ခမ္ဘနသမတ္ထတာယ ဒီဃသန္တာနတာယ ဝိပုလဖလတာယ စ မဟဂ္ဂတန္တိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၃၈၂။ ပမာဏကတ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပမာဏကတဘာဝ (ပု) [အပ္ပမာဏကတ+ဘာဝ] အတိုင်းအရှည်ကို ကျော်လွန်၍ ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပမာဏကတ-ကြည့်။

အပ္ပမာဏကသိဏ (န) [အပ္ပမာဏ + ကသိဏ] အတိုင်းအရှည် မရှိသော – အပိုင်းအခြားမရှိသော – ကြီးမားသော – ကျယ်ပြန့်သော – အပ္ပမာဏ – ကသိုဏ်း။ အနန္တဝါတိ အပ္ပမာဏကသိဏံ (အတ္တဘော ဂဏှန္တဿ ဒိဋ္ဌိ)။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၉၄။

အပ္ပမာဏကသိဏနိမိတ္တ (န) [အပ္ပမာဏကသိဏ + နိမိတ္တ] အပ္ပမာဏကသိုဏ်းနိမိတ်။ သမန္တတော အပ္ပမာဏကသိဏနိမိတ္တံ။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၂၇၂။

အပ္ပမာဏကသိဏလာဘီ (တိ) [အပ္ပမာဏကသိဏ+လာဘ+ဏီ] အပ္ပမာဏကသိုဏ်းကို ရလေ့ရှိသော၊ သူ။ အနန္တဝါတိ အပ္ပမာဏကသိဏလာဘီနံ (ဒိဋ္ဌိ)။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၆၀။

အပ္ပမာဏကသိဏာရမ္မဏ (တိ) [အပ္ပမာဏကသိဏ + အာရမ္မဏ] အပ္ပမာဏ ကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော။ အနန္တဝန္တု-ကြည့်။

အပ္ပမာဏက္ခန္ဓ (ပု) [အပ္ပမာဏ+ခန္ဓ] အတိုင်းအရှည် မရှိ – များပြားသော – ခန္ဓာ။ ပုဗ္ဗေနိဝုဋ္ဌေသု အပ္ပမာဏက္ခန္ဓေသု ဉာဏေသု။ မူလဋီ၊၃။ ၁၈၁။

အပ္ပမာဏဂုဏ (တိ) [အပ္ပမာဏ+ဂုဏ] အတိုင်းအရှည် မရှိသော ဂုဏ်ရှိသော၊ သူ။ ဝေဠုပေါ မဟာရာဇ ဗဟုဂုဏော အနေကဂုဏော အပ္ပမာဏဂုဏော .... သီလဝါ မာ ဝိနဿိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၉၄။

အပ္ပမာဏဂုဏတာ (ထီ) [အပ္ပမာဏဂုဏ+တာ] အတိုင်းအရှည်မရှိသော ဂုဏ်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ တိဏ္ဏံ ရတနာနံ အပ္ပမာဏဂုဏတံ ဒဿေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၃၄။

အပ္ပမာဏဂေါစရ (ပု) [အပ္ပမာဏ + ဂေါစရ] (၁) အတိုင်းအရှည် – အပိုင်းအခြား – မရှိသော – ကျက်စားရာ – အာရုံ။ ယဉ္စ မဟဂ္ဂတံ၊ တံ အပ္ပမာဏဂေါစရဝသေန အပ္ပမာဏံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၆၃။ (တိ) (၂) အတိုင်းအရှည် – အပိုင်းအခြား – မရှိသော – ကျက်စားရာ – အာရုံ – ရှိသော။ အပ္ပမာဏဂေါစရတာ-ကြည့်။

အပ္ပမာဏဂေါစရတာ (ထီ) [အပ္ပမာဏဂေါစရ+တာ] အတိုင်းအရှည် – အပိုင်းအခြား – မရှိသော – ကျက်စားရာ – အာရုံ – ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဧဝံ အပ္ပမာဏဂေါစရတာယ ကေလက္ခဏာသု စာပိ တောသု ပုရိမာ တိဿော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၃၁၈။ အပ္ပမာဏဂေါစရတာယ "အပ္ပမညာ"တိ လဒ္ဓဝေါဟာရေ စတ္တာရော ဗြဟ္မဝိဟာရေ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၈၈။

အပ္ပမာဏစိတ္တ (တိ) [အပ္ပမာဏ + စိတ္တ] အပ္ပမာဏစေတသနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပ္ပမာဏစေတသ (တိ) [အပ္ပမာဏ+စေတ။ နီတိ၊ပဒ။ ၁၆၂-၄-နှင့် မောဂ်၊ ၂၊ ၁၄၄-သုတ်၊ ၎င်း၊ပဉ္စိကာ-တို့ ကြည့်။] နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို – ပြုတတ် – ပြုကြောင်းဖြစ် – သော ရာဂစသော ကိလေသာမရှိသော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ ဥပဋ္ဌိတကာယသတိ စ ဝိဟရတိ အပ္ပမာဏစေတသော။ မ၊၁။ ၃၃၇။ သံ၊၂။

၃၃၇။ အပ္ပမာဏစေတသောတိ အပ္ပမာဏံ လောကုတ္တရံ စေတော အဿာတိ အပ္ပမာဏစေတသော၊ မဂ္ဂစိတ္တသမင်္ဂီတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၁။ အပ္ပမာဏစေတသောတိ ဥပဋ္ဌိတသတိတာယ နိက္ကိလေသစိတ္တေန အပ္ပမာဏစိတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃။ အပ္ပမာဏစိတ္တောတိ ထေ္တ “ကော အယ”န္တိ ပဋိက္ခိတုံ သက္ကုဏေယျစိတ္တော။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၁၃။

အပ္ပမာဏစေတောဝိမုတ္တိ (ထိ) [အပ္ပမာဏ+စေတောဝိမုတ္တိ] (၁)ဖြန့်ခြင်း--အာရုံပြုခြင်း – ၏ ပမာဏမရှိသော စိတ်၏လွတ်မြောက်ကြောင်းတရား။ (၂) နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို–ပြုတတ် – ပြုကြောင်းဖြစ် – သော ကိလေသာမရှိသောစိတ်၏လွတ်မြောက်ကြောင်းတရား။ (ဗြဟ္မဝိဟာရ ၄-ပါး, မဂ် ၄-ပါး, ဖိုလ် ၄-ပါး။) မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၃-ကြည့်။ တောတိ အပ္ပမာဏစေတောဝိမုတ္တိအာဒယော။ မ၊ဋီ၊၂။၂၇၆။

အပ္ပမာဏဇ္ဈာန (နပ) [အပ္ပမာဏ+ဈာန] အပ္ပမာဏဈာန်၊ မဟဂ္ဂုတ်ဈာန်။ ဈာနမေဝါတိ အပ္ပမာဏဇ္ဈာနမေဝ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၄၇။

အပ္ပမာဏတာ (ထိ) [အပ္ပမာဏ+တာ] ပမာဏမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ တေသံ ဗြဟ္မဏိသီနံ အဿာမဏ္ဍိယဒဿနေန ဇာတိယာ အပ္ပမာဏတံ ဝိဘာဝေတုံ ဂါမဒါရကဝေသေန ဥပဂန္တွာ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၈၇။ အဝိညူနံ အပ္ပမာဏတာယ ဝိညူပ္ပသတ္ထာနီတိ ဝုတ္တံ။ အံ၊ဋီ၊၃။၉၄။

အပ္ပမာဏတ္တ (နပ) [အပ္ပမာဏ+တ္တ] (၁)ပမာဏမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ အဝိညူနံ အပ္ပမာဏတ္တာ ဝုတ္တံ “ဝိညူဟိ ပသတ္ထတ္တာ”တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၈၄။ (၂) အတိုင်းအရှည် – အပိုင်းအခြား – မရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဝိပုလတ္တ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၃)ကြည့်။ (၃) နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို– ပြုတတ်–ပြုကြောင်းဖြစ်–သော ရာဂစသော ကိလေသာ မရှိသည်၏အဖြစ်။ မဂ္ဂဖလာနမ္ပိ အပ္ပမာဏတ္တာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၇။ (၄) ဝသီဘော် ၅-ပါးဖြင့် လေ့လာအပ်ပြီး–ကောင်းစွာ ပွါးအပ်ပြီး – သည်၏ အဖြစ်၊ အထက်ဈာန်၏ အကြောင်း ဖြစ်နိုင်သည်၏ အဖြစ်။ သောဠသမနယေ ဝုတ္တဇ္ဈာနံ သုခပဋိပဒတ္တာ ခိပ္ပါဘိညတ္တာ အပ္ပမာဏတ္တာ အပ္ပမာဏာရမ္မဏတ္တာတိ စတူဟိ ကာရဏေဟိ ပဏီတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၀။

အပ္ပမာဏဒဿ (တိ) [အပ္ပမာဏ+ဒိသ+အ] အပ္ပမာဏဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို မြင်သော၊သူ။ ဗုဒ္ဓံ ဘဂဝန္တံ အပ္ပမာဏဒဿံ အဂ္ဂဒဿံ။ စူဠနိ။၂၀၈။ အပ္ပမာဏဒဿန္တိ ပမာဏံ အတိက္ကမိတွာ အပ္ပမာဏံ နိဗ္ဗာနဒဿံ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၈၂။

အပ္ပမာဏဓမ္မ (ပု) [အပ္ပမာဏ+ဓမ္မ] အပ္ပမာဏတရား။ (က) မဂ် ၄-ပါး, ဖိုလ် ၄-ပါး၊ လောကုတ္တရာတရား ၈-ပါး။ နိဗ္ဗာနပစ္စဝေက္ခဏာဉ္စ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာသု အပ္ပမာဏဓမ္မေသု ဉာဏေသု။ မူလဋီ၊၁။၁၉၂။ (ခ) မဂ် ၄-ပါး, ဖိုလ် ၄-ပါး, နိဗ္ဗာန်၊ လောကုတ္တရာတရား ၉-ပါး။ လောကံ ဥတ္တရတီတိ လောကုတ္တရော၊ နဝဝိဓအပ္ပမာဏဓမ္မော။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၉၁။

အပ္ပမာဏနိမိတ္တ (နပ) [အပ္ပမာဏ + နိမိတ္တ] အတိုင်းအရှည် – အပိုင်းအခြား – မရှိသော ကသိုဏ်းနိမိတ်။ သဗ္ဗတော ဝဍ္ဎိတံ အပ္ပမာဏနိမိတ္တံ လောကောတိ ဂါဟေန ဝါ တက္ကေန ဝါ ဥပ္ပန္နဒိဋ္ဌိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၆။

အပ္ပမာဏပါက (တိ) [အပ္ပမာဏ + ပါက] အတိုင်းအရှည် မရှိ – များပြားသော – ကျက်ပြီး ခံဖွယ်ဘောဇဉ်ရှိသော၊သူ။ အနဂ္ဂပါက-ကြည့်။

အပ္ပမာဏဘာဝ (တိ) [အပ္ပမာဏ + ဘာဝ] အတိုင်းအရှည် မရှိသော–များပြားသော–

ဝန်ရှိသော။ ဝါဏိဇာနံ ယထာ နာဝါ၊ အပ္ပ-
မာဏဘာရာ ဂရု။ (ဘ-၌ ဆန်းကြောင့်
ရဿ)။ (အပ္ပမာဏဟရာ၊ ဋ္ဌ-မူကွဲ)။ ဇာ၊
၂။ ၂၄၄။

အပ္ပမာဏဘူတ (တိ) [အပ္ပမာဏ + ဘူတ]
ပမာဏမဟုတ်သည် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။
တေသံ ဟိ အဇာနိတွာ အပရိယောဂါဟေ-
တွာ ဘာသနတော ဂရုဟာ ဝိယ ပသံသာပိ
အပ္ပမာဏဘူတာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၉။

အပ္ပမာဏလာဘီ (တိ) [အပ္ပမာဏ+လာဘ+
ဏီ] အတိုင်းအရှည်မရှိ- များပြားစွာ-
ရလေ့ရှိသော၊သူ။ ဝိပုလလာဘီ (သံ၊ဋီ၊ ၂။
၁၉၆) ကြည့်။

အပ္ပမာဏလောကဓာတု (ထီ) [အပ္ပမာဏ+
လောကဓာတု] အတိုင်းအရှည်-ပမာဏ-
မရှိသော-လောကဓာတ်။ အဟဥ္စ ဓမ္မရာဇာ
အနုတ္တရော ဘဝဂ္ဂတော အဝီစိပရိယန္တံ
ကတွာ တိရိယံ အပ္ပမာဏလောကဓာတု-
ယော အနုသာသာမိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၅။

အပ္ပမာဏဝဏ္ဏ (တိ) [အပ္ပမာဏ+ဝဏ္ဏ] အပ္ပ-
မာဏဂုဏ်ရှိသော၊ အတိုင်းအရှည်-အနှိုင်း
အယှဉ်-ချိန်-စံ-မဲ့-ရူပကာယဂုဏ်, နာမ-
ကာယဂုဏ်ရှိသော၊သူ။(ဘုရား)။ အပ္ပမာဏ-
ဝဏ္ဏာ ဟိ ဗုဒ္ဓါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇။

အပ္ပမာဏဝါရ (ပု) [အပ္ပမာဏ+ဝါရ] အပ္ပ-
မာဏဝါရ၊ အပ္ပမာဏ-သဒ္ဒါဖြင့် ဟောရာဖြစ်
သော အလှည့်အကြိမ်။ အပ္ပမာဏဝါရေပိ
ဧသေဝ နယော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၉။

အပ္ပမာဏဝိဟာရီ (တိ) [အပ္ပမာဏ + ဝိ+
ဟာရ+ဏီ] (က) အပ္ပမာဏတရားဖြင့်-
ဖလသမာဓိဖြင့် - နေလေ့ရှိသော၊ သူ။
သမာဓိ န ဝိကမ္ပတိ၊ အပ္ပမာဏဝိဟာရိ-
နော။ (အပ္ပမာဒဝိဟာရိနော၊ဋ္ဌ၊က-မူကွဲ)
သံ၊၁။၄၂၉။ အပ္ပမာဏဝိဟာရိနောတိ အပ္ပ-
မာဏေန ဖလသမာဓိနာ ဝိဟရန္တဿ။ သံ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၉၂။ ဋ္ဌဒံ အပ္ပမာဏဝိဟာရိနော ဒိန္န-
ပစ္စယတ္တာ စ....အနုမောဒနဝသေန စ ဝုတ္တံ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၉။ (ခ) နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို-
ပြုတတ်- ပြုခကြောင်းဖြစ် - သော ရာဂ
စသော ကိလေသာ- မရှိသည်ဖြစ်၍-မရှိ
သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် - နေလေ့ရှိသော၊သူ။
ကေစ္စော ပုဂ္ဂလော.... ဘာဝိတပညော အပ-
ရိတ္တော မဟတ္တော အပ္ပမာဏဝိဟာရီ။ အံ၊၁။
၂၅၁။ အပ္ပမာဏဝိဟာရီတိ ခီဏာသဝဿေတံ
နာမမေဝ။ သော ဟိ ပမာဏကရာနံ ရာဂါ-
ဒီနံ အဘာဝေန အပ္ပမာဏဝိဟာရီ နာမ။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။ (အံ၊ဋီ၊၂။၁၉၈-လည်း
ကြည့်။)

အပ္ပမာဏသညာ (ထီ) [အပ္ပမာဏ+သညာ]
အတိုင်းအရှည် မရှိသော သတ္တဝါ အာရုံ၌
မေတ္တာဖြင့် ပွါးများရှုမှတ်သောသညာ၊ အပ္ပ-
မာဏသညာ။ အသုဘသညာ အပ္ပမာဏ-
သညာ ဓာတုသညာတိ ဧဝမာ စ တိဿော
သညာယော ဟောန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၂။

အပ္ပမာဏသညိတာ (ထီ) [အပ္ပမာဏသညီ+
တာ] ကြီးသောသညာ ရှိသည်၏ အဖြစ်။
ဝစီတကသိဏဝသေန အပ္ပမာဏသညိတံ
ဒဿေတုံ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၂၂။

အပ္ပမာဏသညီ (တိ) [(၁)အပ္ပမာဏ + သညာ
+ဤ။ (၂) အပ္ပမာဏ + သညီ] (၁) ကြီး
သော သညာရှိသော၊ ကြီးသော ကသိုဏ်း၏
အစွမ်းအားဖြင့်-ကြီးသော ကသိုဏ်းအာရုံ၌
-ဖြစ်သော သညာရှိသော၊ အရာ၊ ဒါတ္တ။
(၂) ကြီးလည်းကြီး, သညာလည်း ရှိသော၊
အရာ၊ အတ္တ။ အပ္ပမာဏသညီ အတ္တာ
ဟောတိ။ ဒီ၊၁။ ၂၈။ အပ္ပမာဏသညီ ဝါ တေ
ဘောန္တော သမဏဗြာဟ္မဏာ။ မ၊၃။၁၈။
ဝိပုလကသိဏဝသေန အပ္ပမာဏသညီတိ ဝေ-
ဒိတဗ္ဗာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀။ ကပိလကဏာဒါဒ-

ယော ဝိယ အတ္တနော သဗ္ဗဂတဘာဝပဋိဇာနနဝသေန အပ္ပမာဏော သညီ စာတိ အပ္ပမာဏသညီ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၇၂။ မ၊ဋီ၊၃။၂၂၂။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၄၃-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပမာဏသတ္တ (ပု) [အပ္ပမာဏ + သတ္တ] အတိုင်းအရှည် မရှိသော – အပ္ပမာဏ – သတ္တဝါ။ အပ္ပမာဏေနာတိ အပ္ပမာဏသတ္တာနံ အပ္ပမာဏာရမ္မဏတ္တာ အပ္ပမာဏေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၆။

အပ္ပမာဏသတ္တာရမ္မဏ (တိ) [အပ္ပမာဏ+ သတ္တ+အာရမ္မဏ] အတိုင်းအရှည် မရှိသော သတ္တဝါလျှင် အာရုံရှိသော။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။ အပ္ပမာဏ၂ (ဂ) အနက်လည်း ကြည့်။

အပ္ပမာဏသတ္တာရမ္မဏတာ (ထီ) [အပ္ပမာဏသတ္တာရမ္မဏ + တာ] အတိုင်း အရှည် မရှိသောသတ္တဝါလျှင် အာရုံရှိသည်၏အဖြစ်။ န အဿ ပရိမာဏန္တိ အပရိမာဏံ၊ အပ္ပမာဏသတ္တာရမ္မဏတာယ ဝေ ဝုတ္တံ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၂၁၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။ အပ္ပမာဏ၂ (ဂ) အနက်လည်း ကြည့်။

အပ္ပမာဏသမညာ (ထီ) [အပ္ပမာဏ+သမညာ] အပ္ပမာဏ ဟူသောအမည်။ နိရိဟကတ္တာ ယထာ အပ္ပမာဏသမညာ လဗ္ဘတိ၊ တံ ဒဿေတုံ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၀၇။

အပ္ပမာဏသမာဓိ (ပု) [အပ္ပမာဏ+သမာဓိ] အတိုင်းအရှည်မရှိသော – ကြီးမားသော – ဝသီဘော် ၅-ပါးဖြင့် လေ့လာအပ်ပြီး – ပွါးများအပ်ပြီး – သော – အပ္ပမာဏ – သမာဓိ။ (က) အရဟတ္တမဂ်သမာဓိ။ အဘိဘုယျ ဒိသာ သဗ္ဗာ၊ အပ္ပမာဏသမာဓိနာ။ အံ၊၁၊ ၂၃၀။ အပ္ပမာဏသမာဓိနာတိ အရဟတ္တမဂ္ဂသမာဓိနာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၉။ (ခ) ဖြဟ္မဝိဟာရသမာဓိ, မဂ်သမာဓိ, ဖိုလ်သမာဓိ။ အပ္ပမာဏော သမာဓိ ဟောတိ သုဘာဝိတော။ အံ၊၃။၂၁၈။ စတုဗြဟ္မဝိဟာရသမာဓိပိ မဂ္ဂဖလသမာဓိပိ အပ္ပမာဏော သမာဓိ နာမ။ ဣဓ ပန "အပ္ပမာဏ အပ္ပမာဏာရမ္မဏ"န္တိ ဣမိနာ ပရိယာယေန သုပ္ပဂုဏသမာဓိ အပ္ပမာဏသမာဓီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၇။

အပ္ပမာဏသမာပတ္တိ (ထီ) [အပ္ပမာဏ+သမာပတ္တိ] (၁) ကြီးမား – ကျယ်ပြန့် – သော ကသိုဏ်း၌ ပရိကမ်ပြု၍ ဖြစ်စေအပ်သော သမာပတ်။ (၂) ဝသီဘော် ၅-ပါးဖြင့်လေ့လာပြီး – ကောင်းစွာပွါးအပ်ပြီး – သော သမာပတ်။ (၃) အတိုင်းအရှည်မရှိသော သတ္တဝါ အာရုံရှိသော – ဗြဟ္မဝိဟာရ – သမာပတ်။ အပ္ပမာဏသမာပတ္တိတောပိ နိဟရိတဗ္ဗာ။ မ၊ဋီ၊ ၃။၃၄၇။

အပ္ပမာဏသုဘာ (ထီ၊ပု) [အပ္ပမာဏ+သုဘာ] (၁) အတိုင်းအရှည်မရှိ တင့်တယ်သော တခဲနက်ကိုယ်ရောင်ရှိသော ဗြဟ္မာ၊ အပ္ပမာဏသုဘာဗြဟ္မာ။ အပ္ပမာဏသုဘာနံ ဒေဝါနံ။ မ၊၁။၃၅၉။ အဘိ၊ဝိ။၄၃၉။ အဘိ၊က။၁၅၉။ (မ၊၃။၁၄၄-လည်း ကြည့်။) အပ္ပမာဏာ သုဘာ ဧတေသန္တိ အပ္ပမာဏသုဘာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၃။ ပရိတ္တသုဘာ အပ္ပမာဏသုဘာ သုဘကိဏှာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄။ ကေတလဝါသိနော ဝေ ဧတေ သဗ္ဗေပိ ပရိတ္တသုဘာ အပ္ပမာဏသုဘာ သုဘကိဏှာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။ သုဘာတိ စ ဧကဂ္ဃနာ နိစ္စလာ ပဘာ (သရီရာဘာ) ဝုစ္စတိ၊....အပ္ပမာဏာ သုဘာ ဧတေသန္တိ အပ္ပမာဏသုဘာ။ မ၊ဋီ၊ ၁။၈၅။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၁-၂။ ဝိဘာဝိနီ။၁၆၃။ ပရိတ္တမဇ္ဈိမပဏီတဿ ဈာနဿ ဝသေန ပရိတ္တသုဘအပ္ပမာဏသုဘသုဘကိဏှာ နာမ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၅။ (၂) အတိုင်းအရှည်မရှိ တင့်တယ်သော

အရောင်ရှိသော ဖြဟ္မာ့ဘုံ၊ အပ္ပမာဏသုဘာ ဘုံ။ တတိယဈာန် ၃-ဘုံတွင် အလယ်ဘုံ။ ပရိတ္တသုဘာ အပ္ပမာဏသုဘာ သုဘကိဏှာ စေတိ တတိယဇ္ဈာနဘူမိ။ သင်္ဂဟ။၃၀။

အပ္ပမာဏဟာရ (တိ) [အပ္ပမာဏ+ဟာရ+အ+] အတိုင်းအရှည်မရှိသော–များပြားသော–ဝန်ကိုဆောင်သော။ အပ္ပမာဏဘာရ-ကြည့်။

အပ္ပမာဏာဘာ (ထီ၊ပု) [အပ္ပမာဏ+အာဘာ] (၁) အတိုင်းအရှည်မရှိသော အရောင်ရှိသော ဖြဟ္မာ၊ အပ္ပမာဏာဘာဖြဟ္မာ။ အပ္ပမာဏာဘာနံ ဒေဝါနံ သဟဗျတံ ဥပပဇ္ဇေယျန္တိ (ဥပပဇ္ဇန္တိ။ အဘိ၊ဝိ)။ မ၊၁။၃၅၉။ အဘိ၊ဝိ။၄၃၉။ အပ္ပမာဏာ အာဘာ ဧတေသန္တိ အပ္ပမာဏာဘာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၃။ အပ္ပမာဏာဘာ ဒေဝါ အာဘဿရာ ဒေဝါ ဒီဃာယုကာ ....။ မ၊၃။၁၄၄။ ပရိတ္တာဘာ အပ္ပမာဏာဘာ အာဘဿရာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။ ပရိတ္တာဘာ အပ္ပမာဏာဘာ အာဘဿရာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄။ အပ္ပမာဏာ အာဘာ ဧတေသန္တိ အပ္ပမာဏာဘာ။ မ၊ဋီ၊ ၁။၇၅။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၁။ ဝိဘာဝိနီ။၁၆၁။ (၂) အတိုင်းအရှည်မရှိသော အရောင် ရှိသော ဖြဟ္မာ့ဘုံ၊ အပ္ပမာဏာဘာဖြဟ္မာ့ဘုံ။ ဒုတိယဈာန် ၃-ဘုံတွင် အလယ်ဘုံ။ ပရိတ္တာဘာ အပ္ပမာဏာဘာ အာဘဿရာ စေတိ ဒုတိယဇ္ဈာနဘူမိ။ သင်္ဂဟ။၃၀။

အပ္ပမာဏာရမ္မဏ (တိ) [အပ္ပမာဏ+အာရမ္မဏ] (၁) အပ္ပမာဏတရားလျှင် အာရုံရှိသော၊ အပ္ပမာဏတရားကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော။ (က) အပ္ပမာဏတရားကို မြဲသောအားဖြင့် အာရုံပြုသော မဂ် ၄-ပါး၊ ဖိုလ် ၄-ပါး။ (အပ္ပမာဏ)။ (ခ) အပ္ပမာဏတရားကို အာရုံပြုခိုက် အဘိညာဉ်ဒွေ (စေတောပရိယ၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသ၊ အနာဂတံသဉာဏ်တို့နှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရား)။ (မဟဂ္ဂတ)။ (ဂ) အပ္ပမာဏတရားကို အာရုံပြုခိုက် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကုသိုလ်၊ ကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၈-ခု။ (ပရိတ္တ)။ အပ္ပမာဏာရမ္မဏာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ဓ။၂။ အပ္ပမာဏေ ဓမ္မေ အာရဗ္ဘ ယေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ၊ ဣမေ ဓမ္မာ အပ္ပမာဏာရမ္မဏာ။ အဘိ၊ဓ။ ၂၁၁။ စတ္တာရော စ မဂ္ဂါ အပရိယာပန္နာ စတ္တာရိ စ သာမညဖလာနိ၊ ဣမေ ဓမ္မာ အပ္ပမာဏာရမ္မဏာ။ ၎င်း။၂၇၁။ အပ္ပမာဏေ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဥပ္ပန္နာ အပ္ပမာဏာရမ္မဏာ၊ တေ ပန ပရိတ္တာပိ ဟောန္တိ မဟဂ္ဂတာပိ အပ္ပမာဏာပိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၁။ အပ္ပမာဏာရမ္မဏာ မဟဂ္ဂတာ စေတောပရိယပုဗ္ဗေနိဝါသာနာဂတံသဉာဏသမ္ပယုတ္တာ။ မူလ၊ဋီ၊ ၁။၁၆၄။ (ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏံ) အတီတေ အတ္တနာ ပရေဟိ ဝါ ဘာဝိတမဂ္ဂံ သစ္ဆိကတဖလဉ္စ အနုဿရဏကာလေ အပ္ပမာဏာရမ္မဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၆၄။ (၂) အတိုင်းအရှည်–အပိုင်းအခြား – မရှိသော အာရုံရှိသော၊ ကြီးမား – ကျယ်ပြန့် – သည့် – ပွါးအပ်ပြီးသည့် – ပွါးအပ်ပြီးသော ပမာဏရှိသည့် – အာရုံရှိသော။ ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ ပရိတ္တံ အပ္ပမာဏာရမ္မဏံ ပထဝီကသိဏံ။....သုခပဋိပဒံ ခိပ္ပါဘိညံ အပ္ပမာဏံ အပ္ပမာဏာရမ္မဏံ ပထဝီကသိဏံ။ အဘိ၊ဓ။ ၅၁-၅။ ယံ ဝိပုလေ အာရမ္မဏေ ပဝတ္တံ၊ တံ ဝုဍ္ဍိပ္ပမာဏတ္တာ အပ္ပမာဏံ အာရမ္မဏံ အဿာတိ အပ္ပမာဏာရမ္မဏံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၉။ (သမာဓိ) အတ္တိ အပ္ပမာဏော အပ္ပမာဏာရမ္မဏော ....။ ယော စ ဝဍ္ဎိတေ အာရမ္မဏေ ပဝတ္တော၊ အယံ အပ္ပမာဏာရမ္မဏော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၈၄။ ဝိပုလကသိဏုဂ္ဃါဋိမာကာသေ ပဝတ္တံ အပ္ပမာဏာရမ္မဏန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။ အပ္ပမာဏာရမ္မဏတာ - လည်း ကြည့်။

အပ္ပမာဏာရမ္မဏတာ (ထိ) [အပ္ပမာဏာရမ္မဏ+တာ] အတိုင်းအရှည်မရှိ – ကြီးမား – ကျယ်ပြန့် – သော အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်။ ပရိတ္တကသိဏုဂ္ဃာဋိမာကာသာရမ္မဏံ သမာပတ္တိံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တိယာ ပရိတ္တာရမ္မဏတာ၊ ဝိပရိယာယေန အပ္ပမာဏာရမ္မဏတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။ (ဋင်း။ ၂၅၁၊၂၅၄-တို့လည်း ကြည့်။)အပ္ပမာဏာရမ္မဏတာ စဿ အာဂမနဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာ အနန္တာရမ္မဏတော ဝါ။ မဋီ၊၃။၂၂၃။

အပ္ပမာဏာရမ္မဏတ္တ (နှ) [အပ္ပမာဏာရမ္မဏ+တ္တ] အပ္ပမာဏတ္တ (၄) အနက်ကြည့်။

အပ္ပမာဏာရမ္မဏဘာဝ (ပု) [အပ္ပမာဏာရမ္မဏ + ဘာဝ] အတိုင်းအရှည်မရှိ – အပိုင်းအခြားမရှိ–သော အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဝဍ္ဎိတနိမိတ္တတာယ အပ္ပမာဏာရမ္မဏဘာဝေန ပရိဗျတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၁၃၀။

အပ္ပမာဏိက(တိ)[နှ(အ)+ပမာဏ+ဣက](၁) အတိုင်းအရှည်–အပိုင်းအခြား –ပမာဏ–မရှိသော။ (၂)ကြီးသော–အတိုင်းအရှည်–ပမာဏ–ရှိသော။ ကုဋ္ဋိယော ကာရာပေန္တိ.... အပ္ပမာဏိကာယော။ ဝိ၊၁။၂၁၈။ အပ္ပမာဏိကာယောတိ တွေကေန နိဋ္ဌံ ဂစ္ဆိဿန္တီတိ ဧဝံ အပ္ပရိစ္ဆိန္နပ္ပမာဏာယော၊ ဝုဍ္ဎိပ္ပမာဏာယော ဝါ၊ မဟန္တပ္ပမာဏာယောတိ အတ္ထော။ ဝိဋ္ဌ၊၂။၁၄၈။ အပ္ပမာဏိကာနိ နိသီဒနာနိ ဓာရေန္တိ။ ဝိ၊၂။၂၂၁။ အပ္ပမာဏိကာယော ဥဒကသာဋိကာယော ဓာရေသုံ။ ဝိ၊၂။၃၆၆။

အပ္ပမာဒ (ပု) [နှ+ပမာဒ။(အပ္ပမာယ–ပြာ။ အပြမာဒ–သံ)] (၁)မမေ့မလျော့ကြောင်းတရား။ အာတပ္ပမန္ဝာယ .... အနုယောဂမန္ဝာယ အပ္ပမာဒမန္ဝာယ။ ဒီ၊၁။၁၂။ ဒီ၊၃။၂၅၈၆။ မ၊၃။၂၃၅။ (ဒီဋ္ဌ၊၁။၉၇။ ဒီဋ္ဌ၊၃။၇၁။ မဋ္ဌ၊၄။၁၈၃-တို့ ကြည့်။) နပ္ပမဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ အပ္ပမာဒေါ။ ဒီဋီ၊၁။၁၄၃။ သိဋီ၊သစ်၊၁။၃၉၄။ မဋီ၊၃။၃၇၉။ (အံဋီ၊၁။၁၁၁-လည်း ကြည့်။) (၂) မမေ့မလျော့ခြင်း။ အလဒ္ဓ ပနာဝုသော သာရိပုတ္တ (ထပေတဝေယာ။သံ၊၃။ အာနန္ဒ။အံ၊၁) အပ္ပမာဒါယ။ သံ၊၂။၄၄၇-၅၄။ သံ၊၃။၃၀၅။ အံ၊၁။၂၁၈။ အပ္ပမာဒေါ စ မစ္စုသော။ ခုဒ္ဒက၊၄။ သုတ္တနိ။၃၁၉။ အပ္ပမဇ္ဇနံ အပ္ပမာဒေါ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၁၉။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊၂။၂၅။ အပ္ပမာဒံ ပသံသန္တိ။ ဣတိဝုတ်။၂၀၆။ အပ္ပမာဒံ အပ္ပမဇ္ဇနံ။ ဣတိဝုတ်ဋ္ဌ။၇၇။ အပ္ပမာဒေန ဝိဇ္ဇာယ။ သုတ္တနိ။၃၂၈။ ထေရ။၂၈၄။ အပ္ပမာဒေနာတိ အပ္ပမဇ္ဇနေန အပ္ပမာဒပဋိပတ္တိယာ။ ထေရဋ္ဌ၊၂။၉၇။ အပ္ပမာဒဉ္စ ခေမတော။ ထေရ။၃၄၃။ အပ္ပမာဒန္တိ အပ္ပမဇ္ဇနံ။ ထေရဋ္ဌ၊၂။၃၆၉။ အပ္ပမာဒေါ ကုသလေသု ဓမ္မေသု။ မဟာနိ။၄၅၊၂၉၄၊၃၁၃။ စူဠနိ။၈၀၊၁၉၁၊၃၀၀။ အပ္ပမာဒေါတိ နပ္ပမဇ္ဇနံ။ မဟာနိဋ္ဌ။၁၆၄။ အပ္ပမာဒ(ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၀၆)န္တိ အပ္ပမဇ္ဇနံ သက္ကစ္စံ အနုယောဂံ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၂၆၇။ (မ၊၂။၃၉၆။ သံ၊၁။၈၉။ အံ၊၂။၂၈၉-တို့လည်း ကြည့်။ အပ္ပမာဒ ၏ အနက်အကျယ်ကို ပမာဒကိုဖွင့်ပြသော အဘိ၊၂။၃၆၃-လာ စကားရပ်မှ အပြန်အားဖြင့် သိအပ်သည်။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၂၀။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊၂။၂၆။ ဣတိဝုတ်ဋ္ဌ။၇၆။ အပ္ပမာဒ ဟူသည် သတိအဝိပ္ပဝါသ (သတိ–၏–နှင့်–မကင်းခြင်း)ပင် ဖြစ်၍ ယင်း၏အရကိုလည်း အမြဲကပ်၍ တည်သော သတိ, ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော သတိကို ကောက်ရသည်။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၉၇။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၁၈၅။ ဒီဋ္ဌ၊၃။၇၁။ သံဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။ အံဋ္ဌ၊၃။၁၀၅။ ဓမ္မဋ္ဌ၊၁။၁၄၅။ ဇာဋ္ဌ၊၅။၁၀၄။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၂၀။ ဣတိဝုတ်ဋ္ဌ။၇၆။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊၂။၂၆၊၇၃။ ထေရဋ္ဌ၊၂။၃၆၉။ မဟာနိဋ္ဌ။၁၆၄။ သာရတ္ထ၊၁။၁၃၁။ မဋီ၊၃။၃၇၉။ သံဋီ၊၁။၂၅၁။ အံဋီ၊၁။၁၁၁။ အချို့သော အရာတို့၌ကား ဝီရိယ(မဋ္ဌ၊၄။၁၈၃)ကိုရင်း, သတိသမ္ပဇည

နှင့် ယှဉ်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး (ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၇၆။ အပရေ)ကို ၎င်း, သတိပြမာန်းသော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး (သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၉၄)ကို ၎င်း ကောက်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ဤအပ္ပမာဒတရားသည် သာသနာတော်၌ အလွန် အရေးကြီးသော တရားဖြစ်သည်။ ဘုရားရှင်သည် ရဟန်းတို့အား အပ္ပမာဒ တရားဖြင့် အလုံးစုံသော ကိစ္စတို့ကို ပြည့်စုံကြစေရန် "အပ္ပမာဒေန သမ္ပာဒေထ"ဟု နေ့စဉ် ဆုံးမတော်မူသည်။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၀။ အာယုသင်္ခါရ လွှတ်တော်မူပြီးနောက် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူမည့် အကြောင်းကို ရဟန်းတို့အား မိန့်ကြားရာ၌လည်း ဘုရားရှင်သည် ဤစကားကို ထည့်သွင်း မိန့်ကြားတော်မူသည်။ ဒီ၊၂။၁၀၀။ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခါနီး၌လည်း နောက်ဆုံး မိန့်ခွန်းတော်အနေဖြင့် ဤစကားအပါအဝင်ဖြစ်သော "ဟန္ဒ ဒါနိ"စသည်ကိုပင် မိန့်ကြားတော်မူသည်။ ဒီ၊၂။၁၂၈။ သံ၊၁။၁၅၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၇၇။ အချို့သာဝကတို့လည်း ပရိနိဗ္ဗာန်စံခါနီး၌ "အပ္ပမာဒေန သမ္ပာဒေထ" ဟူသော စကားကိုပင် မိန့်တော်မူကြသည်။ ထေရ။၃၁၅၊၃၄၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။ အပ္ပမာဒတရားသည် ကုသိုလ်တရားတို့တွင် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သည်။ သံ၊၃။၃၈-၄၁၊၈၁။ အံ၊၃။၂၇၃။ ကျေးဇူးများသော တခုသော တရားဖြစ်သည်။ ဒီ၊၃။၂၂၇။များစွာသောအကျိုးအလို့ငှါ ဖြစ်သည်။ အံ၊၁။၁၆။ မေ့ လျော့သူတို့အဖို့ ပမာဒကိုရှောင်လွှဲကြောင်းတရား ဖြစ်သည်။ မ၊၁။၅၄။ မဖြစ်သေးသော ကုသိုလ်ဖြစ်ကြောင်း, ဖြစ်ပြီးအကုသိုလ် ဆုတ်ယုတ်ကြောင်း ဖြစ်သည်။ အံ၊၁။၁၀။ သဒ္ဓမ္မ ကြာမြင့်စွာတည်ကြောင်း ဖြစ်သည်။ အံ၊၁။၁၇။ ပစ္စုပ္ပန်, တမလွန် ၂-တန်သော အကျိုးတို့ကို လွှမ်းမိုး ယူလျက် တည်သည်။ သံ၊၁။၈၇။ အံ၊၂။၃၂၀။ နိဗ္ဗာန်ရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။ ဓမ္မ။၁၆။ ဇာ၊၁။၃၉၇။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၀။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၂၁။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၇၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၆၈- တို့လည်း ကြည့်။) မင်္ဂလာတပါးဖြစ်သည်။ ခုဒ္ဒက။၄။ သုတ္တနိ။၃၁၉။ ဘေးကင်းသည်။ ထေရ။၃၄၈။ အပ၊၁။၇။ စရိယာ။၄၂၀။ ချမ်းသာကိုဆောင်နိုင်သည်။ အပ၊၁။၁၇၉။ အပ္ပမာဒကို ပညာရှိသည် အမြတ်ဆုံး ဥစ္စာကဲ့သို့ စောင့်ရှောက်သည်။ မ၊၂။၃၀၈။ သံ၊၁။၂၄။ ဓမ္မ။၁၇။ ဣတိဝုတ်။၂၀၆။ ထေရ။၃၃၅။ ဇရာမရဏကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိသောဉာဏ်အလို့ငှါ ယင်းကို ပွားအပ်သည်။ သံ၊၁။၃၅၁။ မိမိအစီးအပွါးကို လိုလားသူသည် ကာမဂုဏ်တို့၌ စိတ်ကို မလွှတ်ခြင်းဟူသော အပ္ပမာဒတရားကို ပွားသင့်သည်။ သံ၊၂။၃၁၇။ ကာယဒုစရိုက်ကို ပယ်၍ ကာယသုစရိုက်ကိုပွါးခြင်း, ဝစီ...., မနောဒုစရိုက်ကိုပယ်၍ မနောသုစရိုက်ကိုပွါးခြင်း, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကိုပယ်၍ သမ္မာဒိဋ္ဌိကိုပွါးခြင်း ဤ၄-ဌာနတို့ဖြင့် အပ္ပမာဒကို ပွားအပ်သည်။ အံ၊၁။၄၃၄။ အပ္ပမာဒတရားကို အရှိအသေ ပြု၍, အလေးအမြတ်ပြု၍, အမှီပြု၍နေလျှင် အကုသိုလ်ကို ပယ်၍, ကုသိုလ်ကိုပွါးစေနိုင်သည်။ အံ၊၂။၄၉၀။ တပ်မက်ဖွယ်အာရုံတို့၌ မတပ်မက်ရန်, အမျက်ထွက်ဖွယ် အာရုံတို့၌ အမျက်မထွက်ရန်, တွေဝေဖွယ် အာရုံတို့၌ မတွေဝေရန်, မာန်ယစ်ဖွယ် အာရုံတို့၌ မာန်မယစ်ရန် အပ္ပမာဒကိုပွားသင့်သည်။ အံ၊၃။၄၃၅။ ပမာဒကို ပယ်ခြင်းငှါ အပ္ပမာဒကို ပွားသင့်သည်။ အံ၊၂။၃၉၀။ ကောင်းမှုတို့၌ မမေ့မလျော့မှု အပ္ပမာဒတရားကို ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းသည်။ ဓမ္မ။၁၇။ ဣတိဝုတ်။၂၀၆။ အပ္ပမာဒကို ပွါးလျှင် ပစ္စုပ္ပန်, တမလွန် ၂-တန်သော အကျိုးတို့ကို ရနိုင်သည်။ ဣတိဝုတ်။၂၀၆။ ရဟန္တာမှ တပါး

ခပ်သိမ်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အပ္ပမာဒဖြင့် ပြုဖွယ်ကိစ္စတို့ကို ပြုသင့်ကြသည်။ မ၊ ၂။၁၄၂-၅။ သံ၊ ၂။၃၄၀။ အပ္ပမာဒဖြင့် ဘဝဟူသော ရေအစုကို ကူးမြောက်နိုင်သည်။ သံ၊၁။၂၁၇။ သုတ္တနိ။၁၀၆။ မိလိန္ဒ။၁၅။ မိမိအကျိုး, သူတပါးအကျိုး, မိမိသူတပါး အကျိုးတို့ကို ကောင်းစွာမြင်သိသူသည် အပ္ပမာဒဖြင့် ပြုဖွယ်ကိစ္စတို့ကိုပြုသင့်သည်။သံ၊၁။၂၆၇။ အံ၊ ၂။၅၀၀။ အပ္ပမာဒတရား(စသည်)ဖြင့် ပညာရှိသည် မှီခိုရာကို ပြုရာသည်။ အပ္ပမာဒ (မမေ့မလျော့ခြင်း) ကြောင့် မာဃလုလင်သည် နတ်တို့၏ အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သည်။ ပညာရှိသည် အပ္ပမာဒဖြင့် ပမာဒကို ပယ်ဖျောက်သည်။ ဓမ္မ။၁၇။ အပ္ပမာဒဖြင့်ရင်း, အာသဝက္ခယ ဉာဏ်ဖြင့်ရင်း ပညာရှိသည် မိမိရင်၌ စူးဝင်နေသော ရာဂ စသောငြောင့် ၅-ပါးကို နုတ်ရာသည်။သုတ္တနိ။ ၃၂၈။ ထေရ။၂၈၄။ အပ္ပမာဒ၌ လေးစားခြင်း, မလေးစားခြင်းသည် လေးစားခြင်း ၆-ပါး,မလေးစားခြင်း ၆-ပါးတို့တွင် အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ဒီ၊၃။၂၀၂။ ယင်း၌ လေးစားခြင်း,မလေးစားခြင်းသည် သဒ္ဓမ္မ ကြာမြင့်စွာ တည်ခြင်း, မတည်ခြင်း၏ အကြောင်းတပါးဖြစ်သည်။ အံ၊ ၂။၄၆၁။ အပ္ပမာဒ၌ တည်သောသူအား သဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြေတို့ တိုးပွါးသည်။ သံ၊၃။၂၀၃။ ကုသိုလ်တရားတို့၌ အပ္ပမာဒရှိသူ၏ တိုးပွါးခြင်းကိုသာ အလိုရှိအပ်သည်။ အံ၊၃။၃၅၆။ အပ္ပမာဒ၌ မွေ့လျော်သော ရဟန်းသည် သံယောဇဉ် အားလုံးကို လောင်ကျွမ်းစေလျက် နိဗ္ဗာန်သို့ သွားသည်။ ယင်းရဟန်းသည် ဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှါ မထိုက်။ ဓမ္မ။၁၇။ (တိ) (၂) မေ့လျော့ခြင်း မရှိသော၊သူ။ အပ္ပမာဒတာ-ကြည့်။

အပ္ပမာဒကာရဏ (န) [အပ္ပမာဒ+ကာရဏ] မမေ့ မလျော့ခြင်း – အပ္ပမာဒ – ဟူသော အကြောင်း။ အပ္ပမာဒါဓိကရဏ-ကြည့်။

အပ္ပမာဒကာရိတာ (ထီ) [အပ္ပမာဒကာရီ+တာ] မမေ့မလျော့ခြင်းကို ပြုလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဉပဋ္ဌာနေ အပ္ပမာဒကာရိတာယ အတ္ထနိပ္ဖတ္တိယာ သတိ လဒ္ဓမာနံ....ဉပဋ္ဌာနံ အဝဿယီ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၂။

အပ္ပမာဒကာရီ (တိ) [အပ္ပမာဒ+ကရ+ဏီ] မမေ့မလျော့ခြင်းကို ပြုလေ့ရှိသော၊ သူ။ အပ္ပမာဒဝိဟာရီ-ကြည့်။

အပ္ပမာဒဂရု (တိ) [အပ္ပမာဒ+ဂရု] အပ္ပမာဒ၌ လေးစားခြင်း ရှိသော၊ သူ။ အပ္ပမာဒဂရုဘိက္ခု။ အံ၊ ၂။ ၂၉၁၊၄၁၉။

အပ္ပမာဒဂါရဝတာ (ထီ) [အပ္ပမာဒ+ဂါရဝတာ] အပ္ပမာဒ၌ လေးစား – ခြင်း ရှိသူ – သည် – ၏ အဖြစ်။ သတ္တဂါရဝတာ.... အပ္ပမာဒဂါရဝတာ ပဋိသန္ထာရဂါရဝတာ။ အံ၊၂။ ၂၉၀၊၄၁၈။ အပ္ပမာဒဂါရဝတာတိ အပ္ပမာဒေ ဂရုဘာဝေါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၅။

အပ္ပမာဒဂါရဝသုတ္တ (န) [အပ္ပမာဒ+ဂါရဝ+သုတ္တ] အပ္ပမာဒဂါရဝတာ စသော မဆုတ်ယုတ်ကြောင်းတရား ၇-ပါးကို ဟောသော သုတ်၊ အပ္ပမာဒဂါရဝသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ သတ္တကနိပါတပါဠိ၊ ၄-ဝဂ်၊၁-သုတ်။ အံ၊ ၂။၄၁၈-၉။

အပ္ပမာဒဂါဟ (တိ) [အပ္ပမာဒ+ဂဟ+ဏ] မမေ့မလျော့ – စွဲစွဲလမ်းလမ်း – ဖမ်းစား – ယူဝင် – သော၊သူ။ အပ္ပမာဒဂါဟော ဟုတွာ မဋ္ဌိတုံ န ဣစ္ဆတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၁။ (အပမာဒဂါဟ၊သီ၊မူကွဲ)။

အပ္ပမာဒဂုဏ (ပု) [အပ္ပမာဒ+ဂုဏ] အပ္ပမာဒဂုဏ်ကျေးဇူး။ အပ္ပမာဒဂုဏေ ယုတ္တော၊ တဒါ ကာလကတော အဟံ။ အပ၊၁။၁၇၉။

အပ္ပမာဒစာရ (ပု) [အပ္ပမာဒ+စာရ] အပ္ပမာဒအကျင့်။ အပ္ပမတ္တော စရံ တေန အပ္ပမာဒ-

စာရေနံ အဗ္ဗူဠှသလ္လော ဟုတွာ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၃၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၄၈။

အပ္ပမာဒတာ (ထိ) [အပ္ပမာဒ+တာ] မေ့လျော့ခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်၊ မမေ့မလျော့သည်၏ အဖြစ်။ သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာနာ ဝေရမဏိယာ .... အပ္ပမာဒတာ ဉာဏဝန္တတာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၂၄။ (ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၂၄-၌ ဥပဋ္ဌိတ-သတိတာ-ဟု ရှိသည်။)

အပ္ပမာဒဒီပန (နု) [အပ္ပမာဒ+ဒီပန] အပ္ပမာဒ-ကို ပြခြင်း။ ယံ ကိဉ္စိ သုတ္တံ ဝါ ဂါထံ ဝါ အပ္ပမာဒဒီပနတ္ထံ အာဟရန္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၀။

အပ္ပမာဒပညတ္တိ (ထိ) [အပ္ပမာဒ+ပညတ္တိ] မမေ့မလျော့ခြင်းကို သိစေခြင်း၊ အပ္ပမာဒ-ပညတ်။ သော ဥပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဌိတိယာ ဝါယမတိတိ အယံ အပ္ပမာဒပညတ္တိ ဘာဝနာယ။ နေတ္တိ။၅၃။ ဘာဝနာယ အပ္ပ-မာဒဿ စ ပညာပနတော အပ္ပမာဒပညတ္တိ နာမ။ နေတ္တိ၊ဋိ။၁၉၄။

အပ္ပမာဒပဒ (နု) [အပ္ပမာဒ+ပဒ] အပ္ပမာဒ-ပုဒ်။ ဒိန္နံ ဩဝါဒံ သဗ္ဗံ ဧကသ္မိံ အပ္ပမာဒ-ပဒေယေဝ ပက္ခိပိတွာ အဒါသိ(အဘာသိ၊ သံ၊ဋ္ဌ)။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။ သက-လမ္ပိ ဟိ တေပိဋကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ အာဟရိတွာ ကထိယမာနံ အပ္ပမာဒပဒမေဝ ဩတ-ရတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၅။ တဿ အပ္ပမာဒ-ပဒဿ ဝိယ တေပိဋကမ္ပိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ယုတ္တိ-တော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၃၆။ အပ္ပမာဒပဒဿ အတ္ထံ ကတွာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၇၆။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၂၆။ အပ္ပမာဒပဒဉ္စ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟိတံ ကေဝလ-ပရိပုဏ္ဏံ သာသနံ ပရိယာဒိယိတွာ တိဋ္ဌတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၈၈။

အပ္ပမာဒပေယျာလ (ပု) [အပ္ပမာဒ+ပေယျာ-လ] ဟောပြီး ဒေသနာနှင့် တူသည်ကို–ချန်လှပ်၍ – မြှုပ်၍ – အပ္ပမာဒတရားကို ဟောကြားသော – ဒေသနာ–ဝဂ်၊ အပ္ပမာဒပေ-ယျာလဝဂ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂ-သံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၅-ဝဂ်။ သံ၊၃။၃၈-၄၁။ အပ္ပမာဒပေယျာလေ....။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၀။ အပ္ပမာဒဝဂ္ဂ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပမာဒပ္ပဋိပတ္တိ (ထိ) [အပ္ပမာဒ + ပဋိပတ္တိ] အပ္ပမာဒ–အကျင့်–ပဋိပတ်။ အနုသာသ-မာနာ စ အပ္ပမာဒပ္ပဋိပတ္တိယံ အနုသာ-သန္တိ။ မိလိန္ဒ။၂၃၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၅။ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေန္တော အပ္ပမာဒပဋိပတ္တိ-ယာ တတော ပဗ္ဗဇ္ဇ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၆၆။ သတိအဝိပ္ပဝါသေန အပ္ပမာဒပ္ပဋိပတ္တိ ပူရေန္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၈။

အပ္ပမာဒပ္ပဋိပတ္တိဘာဝ (ပု) [အပ္ပမာဒ + ပဋိ-ပတ္တိ+ဘာဝ] အပ္ပမာဒ–အကျင့်–ပဋိပတ် –၏ အဖြစ်။ သစ္စဝဝတ္ထာပနံ အပ္ပမာဒပ္ပဋိ-ပတ္တိဘာဝတော အသမ္မောဟကလျာဏကိတ္တိ-သဒ္ဒါဒိနိမိတ္တတာယ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၉၇။

အပ္ပမာဒပ္ပဋိပဒါ (ထိ) [အပ္ပမာဒ + ပဋိပဒါ] အပ္ပမာဒ–အကျင့်–ပဋိပဒါ။ ဒိဝသဘာဂေ ရတ္တိဘာဂေ စ ဒဠှံ အပ္ပမတ္တာ အပ္ပမာဒပ္ပဋိ-ပဒံ ပူရေန္တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၀၇။ အတ္တနော အပ္ပမာဒပဋိပဒံ တာယ စ လဒ္ဓံ။ မ၊ဋီ၊၂။၇၁။

အပ္ပမာဒဖလ (နု) [အပ္ပမာဒ+ဖလ] အပ္ပမာဒ ၏ အကျိုး။ အဟံ ဘိက္ခဝေ ဣမေသံ ဘိက္ခူနံ အပ္ပမာဒဖလံ သမ္ပဿမာနော။ မ၊၂။၁၄၂။ သံ၊၂။၃၄၁။

အပ္ပမာဒဘာဝ (ပု) [အပ္ပမာဒ+ဘာဝ] မမေ့မလျော့သည်၏ အဖြစ်၊ အပ္ပမာဒ၏ အဖြစ်။ ကေဓမ္မန္တိ အပ္ပမာဒဘာဝံ၊ တံ ဟိ အနု-ယုဉ္ဇန္တဿ....။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၆။

အပ္ပမာဒဘာဝနာ (ထီ) [အပ္ပမာဒ+ဘာဝနာ] အပ္ပမာဒ – သတိ – ကို – ပွါးခြင်း – ဖြစ်စေခြင်း၊ အပ္ပမာဒဘာဝနာ။ (ကောင်းမှုကုသိုလ်ကိုပွါးခြင်း ဟူသမျှသည် အပ္ပမာဒဘာဝနာမည်၏၊ အထူးအားဖြင့်ကား ဝဋ်မှကင်းလွတ်ခြင်း အကြောင်းခံရှိသော သရဏဂုံနှင့်ကိုယ်နှုတ်စောင့်စည်းခြင်းကို အစပြု၍ အလုံးစုံသော သီလကို ဖြစ်စေခြင်း, အလုံးစုံသော သမာဓိကို ဖြစ်စေခြင်း,အလုံးစုံသော ဝိပဿနာပညာကို ဖြစ်စေခြင်း, အလုံးစုံသော ကုသိုလ်ကို ဖြစ်စေခြင်း, အပြစ်မရှိသည်ကို ဖြစ်စေခြင်းကို အပ္ပမာဒဘာဝနာဟု သိအပ်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၇၆။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၂၆-တို့၌ ကျယ်ဝန်းစွာ ဖွင့်ဆိုထားသည်။) န အပ္ပမာဒဘာဝနာ နာမ ဝိသုံ ကေဘာဝနာ အတ္ထိ၊ ယာ ဟိ ကာစိ ပုညကိရိယာ ကုသလကိရိယာ၊ သဗ္ဗာ သာ အပ္ပမာဒဘာဝနာတွေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၇၆။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၂၆။ ဇေ ဝေါ အပ္ပမာဒဘာဝနာ သိခါပတ္တာ ဘဝိဿတိ။ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၉။

အပ္ပမာဒမူလက (တိ) [အပ္ပမာဒ+မူလ+က] အပ္ပမာဒလျှင် – အကြောင်းရင်း – မူလ – ရှိသော။ ယေ ကေစိ ကုသလာ ဓမ္မာ သဗ္ဗေတေ အပ္ပမာဒမူလကာ အပ္ပမာဒသမောသရဏာ။ သံ၊၃။၃၈။ အံ၊၃။၂၇၃။ စူဠနိ။ ၄၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၅။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၇၇။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၂၆။ သတိအဝိပ္ပဝါသော အပ္ပမာဒေါ မူလံ ကာရဏံ ဧတေသန္တိ အပ္ပမာဒမူလကာ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၁။ အပ္ပမာဒမူလကာ စ သဗ္ဗေ အတ္ထာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၉။

အပ္ပမာဒရတ (တိ) [အပ္ပမာဒ+ရတ] အပ္ပမာဒ၌ မွေ့လျော်သော၊ သမထဝိပဿနာဘာဝနာကို မမေ့မလျော့ခြင်း၌ မွေ့လျော်သော၊ သူ။ အပ္ပမာဒရတော ဘိက္ခု၊ ပမာဒေ ဘယဒဿိ ဝါ။ အံ၊၁။၃၄၉။ ဓမ္မ။၁၇။ မိလိန္ဒ။၃၉၄။ အပ္ပမာဒရတောတိ အပ္ပမာဒေ ရတော အဘိရတော၊ အပ္ပမာဒေန ဝီတိနာမေန္တောတိ အတ္ထော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။ (ဓမ္မ။ ၆၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၁-တို့လည်း ကြည့်။) အပ္ပမာဒရတာ သန္တာ။ ဣတိဝုတ်။၂၂၂။ အပ္ပမာဒရတာတိ ဝုတ္တပ္ပကာရာယ သမထဝိပဿနာဘာဝနာယ အပ္ပမဇ္ဇနေ ရတာ အဘိရတာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၆၂။ ဗဟူဟိ ဒုက္ခဓမ္မေဟိ၊ အပ္ပမာဒရတာယ မေ။ ထေရီ။ ၃၈၃။ အပ္ပမာဒရတာယာတိ .... သတိအဝိပ္ပဝါသသင်္ခါတေ အပ္ပမာဒေ ရတာယ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၄၅။

အပ္ပမာဒလက္ခဏ (နု) [အပ္ပမာဒ+လက္ခဏ] အပ္ပမာဒ – မမေ့မလျော့ခြင်း – သဘော – လက္ခဏာ။ (ကုသိုလ်ကို အားထုတ်ခြင်း၌မြဲခြင်း။) အပ္ပမာဒလက္ခဏ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၈၉)န္တိ သတိအဝိပ္ပဝါသံ ကုသလာနုယောဂသာတစ္စံ ဝါ။ မူလဋီ၊၂။၂၂၆။ ကုသလာနုယောဂေ သာတစ္စံ ကုသလာနုယောဂသာတစ္စံ။ အနုဋီ၊၂။၂၂၂။ ပမာဒေ စ သတိဝိပ္ပဝါသေ တိဋ္ဌမာနေသုယေဝ အပ္ပမာဒလက္ခဏံ အဖြုဟယမာနော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၂။ ဣဒါနိ တေသံ အပ္ပမာဒလက္ခဏံ ပုစ္ဆန္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၄၃။ တေသံ အပ္ပမာဒလက္ခဏန္တိ တေသံ အပ္ပမဇ္ဇနသဘာဝံ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၈၃။ အပ္ပမာဒလက္ခဏံ ဖြုဟေန္တော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။

အပ္ပမာဒဝဂ္ဂ (ပု) [အပ္ပမာဒ+ဝဂ္ဂ] အပ္ပမာဒတရားကို ဟောသော – သုတ် – ဂါထာ – တို့၏ – အပေါင်း – အစု၊ အပ္ပမာဒဝဂ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဓမ္မပဒပါဠိ၊၂-ဝဂ်။ ဓမ္မ။၁၆။ သံယုတ္တနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်။ ၅-ဝဂ်။ သံ၊၃။၃၈-၄၁။

အပ္ပမာဒဝန္တု (တိ) [အပ္ပမာဒ+ဝန္တု] အပ္ပမာဒ – ရှိသော – နှင့် ပြည့်စုံသော၊သူ။ အပ္ပ-

မာဒဝတော ပရဟိတကိရိယာရမ္ဘေ ပစ္စုပ-ကာရတဏှာဘာဝဝစနတော .... တဏှာ န ဟောတိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၇၂။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၆၉။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၅၀။

အပ္ပမာဒဝိဟာရ (ပု) [အပ္ပမာဒ+ဝိဟာရ] မမေ့မလျော့ခြင်း – အပ္ပမာဒ – ဖြင့် နေခြင်း။ ဣမေသံ ကုလပုတ္တာနံ အပ္ပမာဒဝိဟာရံ ဘိန္ဒေယျ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၀။ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၄။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၁၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပမာဒဝိဟာရဝန္တု (တိ) [အပ္ပမာဒဝိဟာရ+ဝန္တု] အပ္ပမာဒဝိဟာရီ(၂)အနက်နှင့် တူ။ ၎င်း ကြည့်။

အပ္ပမာဒဝိဟာရိတာ (ထီ) [အပ္ပမာဒဝိဟာရီ+တာ] အပ္ပမာဒဝိဟာရီ၏ အဖြစ်။ အယံ ပနာနိသံသော၊ မရဏာဿတိပဋိလာဘော၊ အပ္ပမာဒဝိဟာရိတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၇၄။

အပ္ပမာဒဝိဟာရီ (တိ) [(၁) အပ္ပမာဒ+ဝိ+ဟရ+ဏီ။ (၂) အပ္ပမာဒဝိဟာရ+ဤ။ ထိ၌ **အပ္ပမာဒဝိဟာရိနီ**] (၁) အပ္ပမာဒ-ဖြင့်–နေ–နေလေ့ရှိ–သော၊ သူ။ (၂) မေ့လျော့ခြင်း မရှိသော နေခြင်း–မမေ့မလျော့ခြင်းဖြင့်နေခြင်း–ရှိသော၊သူ။ တေသံ သမ္ပန္န-သီလာနံ၊ အပ္ပမာဒဝိဟာရိနံ။ ဓမ္မ။၂၁။ အပ္ပမာဒဝိဟာရိနန္တိ သတိအဝိပ္ပဝါသသင်္ခါ-တေန အပ္ပမာဒေန ဝိဟရန္တာနံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၄။ သမာဓိ န ဝိကမ္ပတိ၊ အပ္ပမာဒ-ဝိဟာရိနော။ ဣတိဝုတ်။၂၄၅။ ထေရ။ ၃၄၆။ ယော ပမာဒကရဓမ္မာနံ ရာဂါဒီနံ သဗ္ဗသော ပဟီနတ္တာ အပ္ပမာဒဝိဟာရီ၊ အရဟာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၃၉။ သတိစရိယာ စ အပ္ပမာ-ဒဝိဟာရိနံ။ ပဋိသံ။၂၁၆။ အပ္ပမာဒဝိဟာရီ-နန္တိ သီလာဒီသု အပ္ပမာဒဝိဟာရဝတံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၉။ အပ္ပမာဒဝိဟာရိနော (မမေ့မပေ့ါ ပြုသည်ဖြစ်၍ နေလေ့ရှိကုန်မူ ကား။ သျ) ကာတုံ သက္ကောန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၀၄။ အပ္ပမာဒဝိဟာရိနောတိ တတ္ထ ဝိနိဓာယ ဘာဝံ ပဋိပဇ္ဇနေန အပ္ပမာဒ-ကာရိနော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၂၉။ ဥပါသိကာ စက္ခုမတော၊ အပ္ပမာဒဝိဟာရိနီ။ ဝိမာန။ ၂၇။

အပ္ပမာဒဝေကလ္လ (နု) [အပ္ပမာဒ+ဝေကလ္လ] အပ္ပမာဒချို့တဲ့ခြင်း။ အာဒိ-သဒ္ဒေန ပညာ-ပယောဂမန္ဒတံ အပ္ပမာဒဝေကလ္လဉ္စ သင်္ဂဏှာ-တိ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၃၀။

အပ္ပမာဒဝေဂ (ပု) [အပ္ပမာဒ+ဝေဂ] အပ္ပ-မာဒ တရား၏ အဟုန်။ ပမာဒဿောကာသံ အဒတွာ ယဒါ အပ္ပမာဒဝေဂေန တံ နုဒတိ နီဟရတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။

အပ္ပမာဒသမောသရဏ (တိ) [အပ္ပမာဒ+သံ+သြ+သရ+ယု] အပ္ပမာဒတရား–၌–သို့–ကောင်းစွာသက်ဝင်သော၊တရား။ အပ္ပ-မာဒေသု သမ္မာ သြသရန္တိ ဂစ္ဆန္တီတိ အပ္ပမာ-ဒသမောသရဏာ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၁။ ပါဠိအကိုး ကို အပ္ပမာဒမူလကတွင် ကြည့်။

အပ္ပမာဒသမ္ပတ္တိ (ထီ) [အပ္ပမာဒ+သမ္ပတ္တိ] အပ္ပမာဒတရားနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ အပ္ပမာဒ-သမ္ပဒါ-ကြည့်။

အပ္ပမာဒသမ္ပဒါ (ထီ) [အပ္ပမာဒ+သမ္ပဒါ] သစ္စာ ၄-ပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကိုပြု တတ်သော အပ္ပမာဒတရားနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ သံ၊၃။၂၄။ အပ္ပမာဒသမ္ပဒါတိ ကာရာပက-အပ္ပမာဒသမ္ပတ္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၉။ ကာရာ-ပကအပ္ပမာဒဿာတိ သစ္စပဋိဝေဓဿ ကာ-ရာပကဿ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၀၉။

အပ္ပမာဒသမ္ပဒါသုတ္တ (နု) [အပ္ပမာဒသမ္ပဒါ+သုတ္တ] အပ္ပမာဒတရားနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကို ဟောသောသုတ်၊ အပ္ပမာဒသမ္ပဒါသုတ်။

သံယုတ္တနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-မဂ္ဂသံယုတ်၌ ဤအမည်ရှိ သုတ်ပေါင်း ၆-သုတ် တွေ့ရသည်။ သံ၊၃။ စာပိုဒ်၅၄၊၆၁၊ ၆၈၊၇၅၊၈၂၊၈၉-တို့ကြည့်။

အပ္ပမာဒသမ္ပန္န (တိ) [အပ္ပမာဒ+သမ္ပန္န] အပ္ပမာဒတရားနှင့် ပြည့်စုံသော၊သူ။ အပ္ပမတ္တ^၁-ကြည့်။

အပ္ပမာဒသမ္ပဒ (ပု) [အပ္ပမာဒ+သမ္ပဒ] အပ္ပမာဒ၏ဖြစ်ခြင်း။ သတိသမ္ပဇညေ မောဟော အပတိဋ္ဌော အပ္ပမာဒသမ္ပဒတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၁။၁၀၅။

အပ္ပမာဒသုတ္တ (နပုံ) [အပ္ပမာဒ+သုတ္တ] အပ္ပမာဒသုတ်။ (၁) သံယုတ္တနိကာယ၊ သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၃-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။ သံ၊၁။၈၇။ (၂) ၎င်း နိကာယ၊ နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၉-အန္တရပေယျာလ၊ ၁၂-သုတ်။ သံ၊၁။၃၅၁။ (၃) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ စတုက္ကနိပါတပါဠိ၊ ၃-ပဏ္ဏာသက၊၂-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ အံ၊၁။၄၃၄။ (၄) ၎င်းနိကာယ၊ ဆက္ကနိပါတပါဠိ၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၅-ဝဂ်၊ ၁၁-သုတ်။ အံ၊၂။၃၁၉-၂၁။ (၅) ၎င်း နိကာယ၊ ဒသကနိပါတပါဠိ၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်။ အံ၊၃။၂၇၃။ သတ္တမေ ပန ဒိဝသေ ထေရာ အန္တေပုရေ ရညော အပ္ပမာဒသုတ္တံ ကထယိတွာ စေတိယဂိရိမေဝ အဂမံသု။ ဝိ၊၄၊၁။၆၁။ အပ္ပမာဒသုတ္တန္တိ အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ မဟာအပ္ပမာဒသုတ္တံ၊ ရာဇောဝါဒသုတ္တန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၆၉။ ဝိမတိ၊၁။၃၄။ (ဤဋီကာတို့၌ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်လာ အပ္ပမာဒသုတ် ၃-သုတ်တို့တွင် မည်သည့် သုတ်ကို ဆိုလိုသည်ဟု မသိသာ။) (၆) ဣတိဝုတ္တကပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၃-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။ ဣတိဝုတ်။၂၀၆။ (ဤသုတ်ကို ပါဠိတော်၌ ဥဘယတ္ထသုတ် ဟု အမည်မှည့်ထားသည်။ ၄။၈၁-၌ကား အပ္ပမာဒသုတ်ဟု ဆိုသည်။)

အပ္ပမာဒါဓိကရဏ (နပုံ) [အပ္ပမာဒ+အဓိကရဏ] မမေ့ မလျော့ခြင်း–အပ္ပမာဒ–ဟူသော အကြောင်း။ သီလဝါ သီလသမ္ပန္နော အပ္ပမာဒါဓိကရဏံ မဟန္တံ ဘောဂက္ခန္ဓံ အဓိဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊၃။၃၂၂။ ဒီ၊၂။၇၃။ ဒီ၊၃။၁၈၇။ အံ၊၂။၂၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉။ အပ္ပမာဒါဓိကရဏန္တိ အပ္ပမာဒကာရဏာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၉။

အပ္ပမာဒါဓိဂတ (တိ) [အပ္ပမာဒ+အဓိဂတ] မမေ့မလျော့ခြင်း–အပ္ပမာဒတရား–ဖြင့်–ရအပ်–ရောက်အပ်–သော။ တဿ မယ္ဟံ ဘိက္ခဝေ အပ္ပမာဒါဓိဂတာ သမ္ဗောဓိ အပ္ပမာဒါဓိဂတော အနုတ္တရော ယောဂက္ခေမော။ အံ၊၁။၅၂။ အပ္ပမာဒါဓိဂတာတိ သတိအဝိပ္ပဝါသသင်္ခါတေန အပ္ပမာဒေန အဓိဂတာ၊ န သုတ္တပ္ပမတ္တေန လဒ္ဓါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆။

အပ္ပမာဒါဓိဋ္ဌာန (နပုံ)[အပ္ပမာဒ+အဓိဋ္ဌာန] အပ္ပမာဒတရား၏ – လွန်ကဲသောတည်ရာ – အကြောင်းရင်း။ သီလဉ္စ နာမေတံ အပ္ပမာဒါဓိဋ္ဌာနတော....ပရမံ သောတ္ထိဋ္ဌာနံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၂၀၆။ဒီ၊ဋီ၊၁။၇၇။သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၆၃။

အပ္ပမာဒါနုယောဂ(ပု) [အပ္ပမာဒ+အနုယောဂ] အပ္ပမာဒကို အားထုတ်ခြင်း။ တပ္ပဋိပက္ခေန သဂေါ်စရော အပ္ပမာဒါနုယောဂေန ယာ ခေပနာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၁၀၅-၆။

အပ္ပမာဒါဘိရတိ (ထီ) [အပ္ပမာဒ+အဘိရတိ] အပ္ပမာဒတရား၌ မွေ့လျော်ခြင်း။ အာဒိသဒ္ဒေန အပ္ပမာဒါဘိရတိအာဒီနံ သင်္ဂဟော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၂-၃။

အပ္ပမာဒေါဝါဒ (ပု) [အပ္ပမာဒ+ဩဝါဒ] အပ္ပမာဒတရားဖြင့် ဆိုဆုံးမခြင်း။ "အပ္ပမာဒေါ အမတံ ပဒံ၊ ပမာဒေါ မစ္စုနော ပဒ"န္တိ အပ္ပမာဒေါဝါဒဥ္စ ကထေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၆၈။

အပ္ပမာရိသ (ပု) [အပ္ပ+မာရိသ။ (အလ္ပမာရိ-ဝ–သံ)]ဟင်းဆန်ကွဲ(ကျော်အောင်စံထား)၊ ဟင်းဆန်ကွဲ(ဆူးပေါက်)ပင် (အဘိဓာ)။ ဟင်းဆန်ကွဲ၊ ဝါ၊ ဟင်းနုနွယ်ပင်၊ ဟင်းဂလုံ အငယ်မျိုး၊ ဟင်းနုနွယ်ဆူးပေါက်ဟု ယောမင်းဆို၏ (တောင်ပေါက်)။ ဟင်းနုနယ် "ဟင်းဂျုန်, ဟင်းပြုံး" (အမရကောသ-နိသျ)။တဏ္ဍုလေယျော'ပ္ပမာရိသော။ ဓာန်။ ၅၉၄။ အပ္ပပတ္တတာယ အပ္ပေါ စ သော မာရိသာကတိတ္တာ မာရိသော စေတိ အပ္ပ-မာရိသော။ ဓာန်၊ဋီ။၅၉၄။ အပ္ပေါ ခုဒ္ဒေါ မာရိသော "နဋ္ဌိယာ" ဣတိ ချာတော သာ-ကော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ အပ္ပေါ စ သော မာရိ-သော စ။ ...."စဉရာဏ္ဍ" ဣတိ ချာတဿ။ အမရ၊ဗျာချာသုဓာဋီ။၃၊၄၊၁၃၆။

အပ္ပမိဒ္ဓ (တိ) [အပ္ပ+မိဒ္ဓ] (၁) နည်းသော–ငိုက်မြည်းခြင်း – အိပ်ခြင်း – ရှိသော၊ သူ။ အပ္ပမိဒ္ဓေါ ဟောတိ ဇာဂရိယံ အနုယုတ္တော။ အံ၊၂။၁၀၅။ အပ္ပမိဒ္ဓေါတိ န ဗဟုနိဒ္ဒေါ။အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၄၁။ ယထာ မဟာရာဇ မာဂဝိကော အပ္ပ-မိဒ္ဓေါ.... ဝေမေဝ....ယောဂါဝစရေန အပ္ပ-မိဒ္ဓေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။၃၉၇-ဂ။ (၂) ငိုက်မျည်းခြင်း – အိပ်ခြင်း – မရှိသော၊သူ။တသ္မာ ဟိ အပ္ပကိစ္စ'ဿ၊အပ္ပမိဒ္ဓေါ အနုဒ္ဓတော။ဣတိ-ဝုတ်။၂၄၄။ အပ္ပမိဒ္ဓေါတိ "ဒိဝသံ စင်္ကမေန နိသဇ္ဇာယာ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တဇာဂရိယာ-နုယောဂေန နိဒ္ဒါရဟိတော အဿ။ ဣတိ-ဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၃၆။

အပ္ပမိဒ္ဓကာလ (ပု) [အပ္ပမိဒ္ဓ+ကာလ] နည်းသော – ငိုက်မျည်းခြင်း – အိပ်ခြင်း – ရှိသော ကာလ၊ ငိုက်မျည်းခြင်း – အိပ်ခြင်း – နည်းသော ကာလ။ အပ္ပမိဒ္ဓကာလတော ပဋ္ဌာယ အာရဒ္ဓဝီရိယတဉ္စ ဒဿေန္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၄၄။

အပ္ပမုဋ္ဌ (တိ) [န + ပမုဋ္ဌ] မမေ့မလျော့အပ်– မပျံ့လွင့်စေအပ် – မပျောက်ပျက် – သော။ အမတံ တေသံ ဘိက္ခဝေ အပ္ပမုဋ္ဌံ၊ ယေသံ ကာယဂတာသတိ အပ္ပမုဋ္ဌာ။ အံ၊၁။၄၇။ ပမုဋ္ဌ(အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၆)လည်း ကြည့်။

အပ္ပမုဿန (န) [န + ပမုဿန] မမေ့မလျော့ခြင်း၊ မပျောက်ပျက်ခြင်း။ အပ္ပမုဿနဝသေန စဿာ ပုရတော ဟောတိ။ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၃၃-၌ အသမ္မုဿနဝသေန-ဟု ရှိသည်။)

အပ္ပမုဿနတာ (ထီ) [န+ပမုဿန+တာ] မေ့လျော့ခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်။ အပ္ပမုဿန-တာယ တမေဝ အဿာသံ ပဿာသဉ္စ ဥပ-ဂန္တွာ ဌာနံ။ ဝိမတိ၊၁။၂၀၉။

အပ္ပမုဿိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပမုဿိတွာ] မမေ့မလျော့မူ၍။ တံ ပမုဿိတွာ ဝါ အပ္ပမုဿိတွာ ဝါ အညေန ကရဏီယေန တဿာ သန္တိကံ ဂန္တွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၄။

အပ္ပမူလက (တိ) [အပ္ပ+မူလ+က]နည်းသော အဖိုးရှိသော၊ အဖိုးအနည်းငယ်သာ ထိုက်တန်သော။ အပ္ပမူလကံ ဥဒကံ နိဿာယ ကိမတ္ထံ အနဂ္ဃေ ခတ္တိယေ နာသေထ မဟာ-ရာဇ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၇။

အပ္ပမေယျ (တိ) [န+ပမေယျ] မနှိုင်းယှဉ်–မချင့်တွက်–မတိုင်းတာ– မပိုင်းခြား–အပ်–နိုင်–ထိုက်–သော။ (က) အတိုင်းအရှည်–အရေအတွက်– အားဖြင့်–မနှိုင်းယှဉ်–မချင့်တွက်–အပ်သော။ မဟာယေျ သမုဒ္ဒေါ ဂမ္ဘီရော အပ္ပမေယျော။ သံ၊၂။၅၄၆။ =အာ-ဠကဂဏနာယ အပ္ပမေယျော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၀။ အသင်္ချေယျော အပ္ပမေယျော မဟာဥဒ-ကက္ခန္ဓောတွေဝ သင်္ချံ ဂစ္ဆတိ။ သံ၊၃။၃၄၉။ အံ၊၁။၃၆၆။ အံ၊၂။၄၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ အယံ ဟိ ဘန္တေ မဟာပထဝီ ဂမ္ဘီရာ အပ္ပမေ-ယျာ။ မ၊၁။၁၇၉။ အပ္ပမေယျာတိ တိရိယံ ပန အပရိစ္ဆိန္နာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇။ ယော ကပ္ပကောဋီ-ဟိပိ အပ္ပမေယျံ ကာလံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ န ပမိယ-

တီတိ အပ္ပမေယျော၊ တံ အပ္ပမေယျံ။ ဝဇိရ။ ၆။(မိလိန္ဒ။ ၂၇၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၈။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၉၉-တို့လည်း ကြည့်။) (ခ)ဂုဏ်အားဖြင့် – မနှိုင်းယှဉ် – မတိုင်းတာ – အပ်သော၊သူ၊တရား။ ဘုရား— တထာဂတော ဂမ္ဘီရော အပ္ပမေယျော။ မ၊၂။၁၅၅။ သံ၊၂။၅၄၆။ အပ္ပမေယျောတိ ပမာဏံ ဂဏှိတုံ န သက္ကုဏေယျော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၈။ "ဧတ္တကာ ဂုဏာ"တိ ပမာဏံ ဂဏှိတုံ န သက္ကုဏေယျော။ မ၊ဋီ၊၃။၉၄။ အပ္ပမေယျော ဒုရာသဒေါ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၂၃။ ဂုဏဂဏပရိမာဏဝသေန နပ္ပမေယျောတိ အပ္ပမေယျော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၆၃။ ဗုဒ္ဓမပ္ပမေယျံ အနုဿရ ပသန္နော။ ထေရ။၂၈၂။ ပမာဏကရာနံ ရာဂါဒိကိလေသာနံ အဘာဝါ အပရိမာဏဂုဏသမင်္ဂိတာယ အပ္ပမေယျပုညက္ခေတ္တတာယ စ အပ္ပမေယျံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၇။ အပရိတ္တော .... အပ္ပမေယျော (ဘဂဝါ)။ စူဠနိ။၆၄။ အပ္ပမေယျောတိ မိနိတုံ န သက္ကုဏေယျော။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၇။ (မ၊၂။၄၈။ အံ၊၁။၂၂၈။ အပ၊၁။၇၅၊၈၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ ပ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၆။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၁၆။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၁၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၅၈။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၆။ သာရတ္ထ၊၂။၇၂-တို့လည်း ကြည့်။) **ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ**—ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဘဝနေတ္တိခီဏာ။ တေ သဗ္ဗသင်္ဂါတိဂတေ မဟေသီ၊ ပရိနိဗ္ဗုတေ ဝန္ဒထ အပ္ပမေယျေ။ မ၊၃။၁၁၆။ **ရဟန္တာ**—ဣမ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အရဟံ ဟောတိ ခီဏာသဝေါ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ပုဂ္ဂလော အပ္ပမေယျော။ အံ၊၁။၂၇၀။ ပမေတုံ န သက္ကောတီတိ အပ္ပမေယျော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၃။ ယထာ အာကာသဿ န သက္ကာ ပမာဏံ ဂဟေတုံ၊ ဧဝံ ခီဏာသဝဿ၊ တေနေသ ပမေတုံ န သက္ကာတိ အပ္ပမေယျော။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၀၅။ (အဘိ၊ပု။၁၄၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၈-တို့၌လည်း အလားတူ။) အပ္ပမေယျံ ပမိနန္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၆။ = အပ္ပမေယျံ ခီဏာသဝပုဂ္ဂလံ "ဧတ္တကံ သီလံ....ဧတ္တကာ ပညာ"တိ ဧဝံ မိနန္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၆။ (ဂ) အနက်လည်း ကြည့်။ **သံဃာ**—ယံ သံဃမှိ အပ္ပမေယျေ။ ဝိမာန။၄၉။ = ဂုဏာနုဘာဝဿ အတ္တနိ ကတာနံ ကာရာနံ ဖလဝိသေသဿ စ ဝသေန ပမိနိတုံ အသက္ကုဏေယျေ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၄၀။ (ဝိမာန။၅၃။ ရှင်း၊ဋ္ဌ။၁၅၃-တို့လည်း ကြည့်။) **ဟင်္သာပင်း**— အပ္ပမေယျော မဟာဂဏီ။ ဇာ၊၂။၉၂။ အပ္ပမေယျောတိ ဂုဏေဟိ ပမေတုံ အသက္ကုဏေယျော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၉၀။ **သစ္စာ ၄-ပါး**— အပ္ပမေယျာနိ ဝါ စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ ဝိဇ္ဈိတွာ ဌိတတ္တာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၄၅။ (ဂ) ရာဂ စသည်၏ အစွမ်းဖြင့် – မနှိုင်းယှဉ် – မတိုင်းတာ – အပ်သော၊သူ။ ပမာဏကရာနံ ရာဂါဒီနံ အဘာဝတော ခီဏာသဝေါ ရာဂါဒိဝသေန န သက္ကာ ဣမံ ပမာတုန္တိ အပ္ပမေယျော။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၄၅။ (ရှင်း၊ဋီ အပ္ပမေယျာနိ ဝါ စသော ဝါကျ၌ အဓိပ္ပါယ်မရ၊ စာကျနေဟန် တူသည်။)

အပ္ပမေယျဥဒကတာ (ထီ) [အပ္ပမေယျ+ဥဒက+တာ] မခြင့်တွက်–မပိုင်းခြား–နိုင်သော ရေရှိသည်၏ အဖြစ်။ အညာ နဒိယော ဥပါဒါယ လဗ္ဘမာနံ ဂမ္ဘီရတံ အပ္ပမေယျဥဒကတဉ္စ ဂဟေတွာ။ မ၊ဋီ၊၂။၈၁။

အပ္ပမေယျဂုဏ (တိ) [အပ္ပမေယျ + ဂုဏ] မရေတွက် – မပိုင်းခြား – နိုင်သော ဂုဏ်ရှိသော၊သူ။ သော ဘဂဝါ.... အနန္တဂုဏော အပ္ပမေယျဂုဏော။ မိလိန္ဒ။၃၂၉။ အပ္ပမေယျံ အပ္ပမေယျဂုဏံ ခီဏာသဝံ ပုဂ္ဂလံ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၂၈၈။

အပ္ပမေယျဂုဏဂဏတ္တ (န) [အပ္ပမေယျ+ဂုဏဂဏ+တ္တ] မရေတွက်–မပိုင်းခြား – မနှိုင်းယှဉ်–နိုင်သော ဂုဏ်တော်အပေါင်းရှိသည်၏

အဖြစ်။ တသ္မာ အပ္ပမေယျဂုဏဂဏတ္တာ အပ္ပမေယျောတိ ဝုစ္စတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၆၃။

အပ္ပမေယျဋ္ဌ (ပု) [အပ္ပမေယျ+အတ္ထ](က) အဆုံးမရှိသော ဂုဏ်နှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့် နှိုင်းယှဉ်ခြင်းငှါ မတတ်နိုင်သော–အနက်–သဘော။ အပ္ပမေယျဋ္ဌေန တထာဂတော အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ ပဋိသံ။ ၂၀၀။ အပ္ပမေယျဋ္ဌေနာတိ အနန္တဂုဏယောဂတော ပမာဏေတုံ အသက္ကုဏေယျဋ္ဌေန။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။ (ခ) အတိုင်းအရှည်ကို လွန်သော–ခြင်ဖွယ်, ချိန်ဖွယ် စံနှုန်းကင်းသော–အနက်–သဘော။ အပ္ပမေယျဋ္ဌေန တထာဂတဗလံ။ ပဋိသံ။၃၅၈။ အဓိမတ္တဋ္ဌေန အတုလိယဋ္ဌေန အပ္ပမေယျာနိ၊ တသ္မာယေဝ စ အပ္ပမေယျဋ္ဌေန တထာဂတဗလန္တိ ဝုတ္တံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၇။

အပ္ပမေယျတာ (ထီ) [အပ္ပမေယျ + တာ] မရေတွက်–မပိုင်းခြား – မနှိုင်းယှဉ်–နိုင်သည်၏အဖြစ်။ တေန သုပ္ပဋိဝိဒိတတာယ အပ္ပမေယျတံ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄။ ယာဝ မဟာပထဝိယာ ပံသုနော အပ္ပမေယျတာယပိ အယမတ္ထော ဒီပေတဗ္ဗော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၂၄။

အပ္ပမေယျပညတာ (ထီ) [အပ္ပမေယျ+ပညာ+တာ] မရေတွက်–မပိုင်းခြား – မနှိုင်းယှဉ်–နိုင်သော ပညာရှိတော်မူသည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပမေယျပညတာယ သဒေဝကဿ လောကဿ ဉာဏေန အလဗ္ဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌပညေန၊ သဗ္ဗညုနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၅၆။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၅။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၅၃။

အပ္ပမေယျပုညက္ခေတ္တတာ (ထီ) [အပ္ပမေယျ+ပုညက္ခေတ္တ + တာ] မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သော ကောင်းမှုမျိုးစေ့တို့၏ ပေါက်ပွါး စည်ပင်ရာ လယ်ယာမြေကောင်း၏ အဖြစ်။ အပ္ပမေယျ (ခ) အနက် ကြည့်။

အပ္ပမေယျဖလ (တိ) [အပ္ပမေယျ + ဖလ] မရေတွက် – မပိုင်းခြား – မနှိုင်းယှဉ်–နိုင်သော အကျိုးရှိသော။ ဒက္ခိဏာ တာယ ကော ဝတ္တာ၊ အပ္ပမေယျဖလာ ဟိ သာ။ အပ၊ ၂။၁၄၈။

အပ္ပမေယျဘာဝ (ပု) [အပ္ပမေယျ + ဘာဝ] မနှိုင်းယှဉ်အပ်သည်၏ အဖြစ်။ ဘဂဝါ ဣမိနာ အဓိပ္ပါယေန အပ္ပမေယျဘာဝံ ဝတ္ဝာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၉။

အပ္ပမေယျဝဏ္ဏ (တိ) [အပ္ပမေယျ+ဝဏ္ဏ]မရေတွက်–မပိုင်းခြား–မနှိုင်းယှဉ် – နိုင်သော ဂုဏ်ကျေးဇူးရှိသော၊ သူ။ (ဘုရား)။ အပ္ပမေယျဝဏ္ဏော အသင်္ချေယျဝဏ္ဏော။ နေတ္တိ။ ၄၆။ အပရိမာဏဝဏ္ဏ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၇။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၇၉)လည်း ကြည့်။

အပ္ပမေယျသုတ္တ (နု) [အပ္ပမေယျ + သုတ္တ] အပ္ပမေယျစသော ပုဂ္ဂိုလ် ၃-မျိုးကို ဟောသောသုတ်၊ အပ္ပမေယျသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ တိကနိပါတပါဠိ၊ ၃-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်၊၃-သုတ်။ အံ၊၁။ ၂၆၉။

အပ္ပမောစန (နု) [န+ပမောစန] မစွန့်လွှတ်ခြင်း၊ စွန့်လွှတ်ခြင်းမဟုတ်သည်။တဝ ပမောစနံ ပုနပိ....ယောဇေတဗ္ဗတော အပ္ပမောစနမေဝ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၃၄။

အပ္ပမောဒ (ပု) [န+ပမောဒ] ဝမ်းမမြောက်ခြင်း၊ မရွှင်ခြင်း။ အနပမောဒ-ကြည့်။

အပ္ပယသ (တိ) [အပ္ပ+ယသ] နည်းသော အခြံအရံရှိသော၊သူ။ ဣဒါနိ အပ္ပယသံ အပ္ပပရိဝါရံ ဇာတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၄။ အပ္ပေသက္ခ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပယုဋ္ဌန (နု) [န+ပယုဋ္ဌန] အားမထုတ်ခြင်း။ အပ္ပယောဂ, အနနုယောဂ (၁) အနက်တို့ ကြည့်။

အပ္ပယုတ္တ (တိ) [န+ပယုတ္တ] မယှဉ်–မသုံးစွဲ–အပ်သော။ အပ္ပယုတ္တဿာပေတ္တ ပယုတ္တဿ ဝိယ ဉာတိ-သဒ္ဒဿ အတ္ထော ဝိညာတဗ္ဗော။ ခုဒ္ဒကၤဋ္ဌ။၉။ အပ္ပံ-သဒ္ဒေါ အပ္ပယုတ္တောပိ ပယုတ္တော ဝေ ဟောတိ။ ဒီၤဋီၤ၁။၂၃၁။

အပ္ပယောဂ (ပု) [န+ပယောဂ] (၁) မယှဉ်–မသုံးစွဲ–ခြင်း။ ဉာတိ-သဒ္ဒဿ အပ္ပယောဂါ အယုတ္တမိတိ စေ။ ခုဒ္ဒကၤဋ္ဌ။၉။ (၂) အားမထုတ်ခြင်း။ အပ္ပယောဂေါတိ အပ္ပယုဉ္ဇနံ အပ္ပဋိပတ္တိ။ အံၤဋီၤ၁။၁၁၆။ အနနုယောဂ (၁) အနက်လည်း ကြည့်။ (တိ) (၃) ယှဉ်ခြင်းငှါ မတတ်နိုင်သော။ ပဉ္စသု ပဟာနေသု လောကိကာနိ စ ဒွေ ပဟာနာနိ အပ္ပယောဂံ (ကိလေသာတို့သည် ယှဉ်ခြင်းငှါ မထိုက်သော။သျှ။) နိဿရဏပ္ပဟာနဥ္စ ဌပေတွာ အပ္ပယောဂါနေဝ ဒွေ လောကုတ္တရပ္ပဟာနာနိ ပဋ္ဌမံ ဝုတ္တာနိ။ ပဋိသံၤဋ္ဌ၁။၁၁၃။ အပ္ပယောဂန္တိ ပယုဇ္ဇိတုံ မသက္ကုဏေယျံ။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂဂဏ္ဌိ။ (၄) လွန်မင်း – ပြင်းပြ – သော အားထုတ်ခြင်း မရှိသော၊ လုံ့လ–ပယောဂ–မရှိသော။ အသင်္ခါရေန အပ္ပယောဂေန .... သုခေန ပတ္တော။ ဒီၤဋ္ဌ၃။ ၂၁၃။ သံၤဋ္ဌ၃။၁ဂ၁။ အံၤဋ္ဌ၂။၂၁ဂ။ ပဋိသံၤဋ္ဌ၂။၆ဂ။ ဝိသုဒ္ဓိၤ၂။၃၅၂။ အပ္ပယောဂေနာတိ အဓိမတ္တပယောဂေန ဝိနာ အပ္ပကသိရေနေဝ တိက္ခိန္ဒြိယတာယ သုခေနေဝ။ ဝိသုဒ္ဓိၤဋီၤ၂။၅၃၂။ အပ္ပယောဂေနာတိ အနုဿဟနေန။ ဒီၤဋီၤ၃။၂၄ဂ။ အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပယောဇိတ (တိ) [န+ပယောဇိတ] မယှဉ်စေ–မပြုလုပ်စေ–အပ်သော။ ယာ အသတ္တသဘာဝါ, သမ္မုတိ သတ္တောဟိ အပ္ပယောဇိတာ စ သတ္တကိစ္စံ (အတ္တကိစ္စံ။ အနုၤဋီၤ၃) သာဓေန္တိ ဝိဥ္ဉပုဗ္ဗာ။ မၤဋီၤ၃။၃၆၁။ အံၤဋီၤ၂။၁၁၃။ အနုၤဋီၤ၃။၁၅၀။

အပ္ပယောဇေတွာ (ကြိၤဝိ) [န+ပယောဇေတွာ] မယှဉ်စေ – မပြုလုပ် – မူ၍။ အလသတာယ ကမ္မန္တေ အပ္ပယောဇေတွာ ဝပ္ပမင်္ဂလာဒီသု ပိဏ္ဍာယ စရတိ။ သံၤဋ္ဌ၁။၂၂ဂ။ သုတ္တနိၤဋ္ဌ၁။၁၂၇။

အပ္ပယောဇေန္တ (တိ) [န + ပယောဇေန္တ] မယှဉ်စေ–မပြုလုပ် – သော၊သူ။ သော .... ဗဟိဒ္ဓါ ကမ္မန္တေ စ အပ္ပယောဇေန္တော ပရာဘဝတိယေဝ။ သုတ္တနိၤဋ္ဌ၁။၁၅၅။

အပ္ပရဇ (န) [အပ္ပ+ရဇ] (၁) နည်းသော ရာဂစသော မြူ။(တိ) (၂) နည်းသော ရာဂစသော မြူရှိသော။ အပ္ပရဇက္ခ-ကြည့်။ (၃) မြူ–ဖုံ–ဖုတ်–မရှိသော။ နိစတ္တိဏာ အပ္ပရဇာ စ ဘူမိ။ ဇာၤ၂။၁၉။ အပ္ပရဇာတိ ပံသုရဟိတာ။ ဇာၤဋ္ဌ၅။၁၇၉။

အပ္ပရဇက္ခ (တိ) [(၁) (၄) အပ္ပ+ရဇ+အက္ခိ။ အပ္ပရဇ+အက္ခိ။ (၂) (၅) အပ္ပရဇ+အက္ခ။ (၃) (၆) အပ္ပ+ရဇ+က။နိက္ကမတိမှ နိက္ခမတိ ဖြစ်သကဲ့သို့ ရဇက္က မှ ရဇက္ခ ဖြစ်သည်ဟု ကြံ။ ပါရာၤ ဂဏ္ဌိသစ်ၤ၁။၄၄ဂ-၌ကား "အက္ခကား တဗ္ဗော။ ဋီကာ"ဟု သာရတ္ထၤ၁။ ဒုဝိကပ်၏ အာဘော်ကို ဖော်သည်။(ရဇသ္က–သံ)] (၁) ပညာမျက်စိ၌ နည်းသော ရာဂစသောမြူ ရှိသော၊ နည်းသော ရာဂစသောမြူရှိသော ပညာမျက်စိ ရှိသော၊သူ။ (၂) ရာဂ စသော မြူနည်းသော ဉာဏ်ရှိသော၊သူ။ (၃) နည်းသော ရာဂစသောမြူရှိသော၊သူ။ နုံ့သော – နည်းသော – ကိလေသာရှိသော၊ တက်သော – ထကြွ – ပြန့်ပြော–များ–သော ကိလေသာ မရှိသော၊သူ။ သတ္တော အပ္ပရဇက္ခေ မဟာရဇက္ခေ တိက္ခိန္ဒြိယေ မုဒိန္ဒြိယေ။ ဝိၤ၃။၉။ ဒီၤ၂။၃၃။ မၤ၁။၂၂၅။ သံၤ၁။၁၃၉။ မဟာနိ။၁၃၉။ ပဋိသံ။၁၁၆၊၂၂၉။ အဘိၤဝိ။ ၃၅၃။ ဝိၤဋ္ဌ၁။၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိၤ၁။၁၉၉။ သဒ္ဒေါ

ပုဂ္ဂလော အပ္ပရဇက္ခော၊....အာရဒ္ဓဝီရိယော.... ဥပဋ္ဌိတဿတိ .... သမာဟိတော .... ပညဝါ ပုဂ္ဂလော အပ္ပရဇက္ခော။ ပဋိသံ။၁၁၆၊၂၂၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၃။ အပ္ပရဇက္ခာတိ ပညာစက္ခုမှိ ရာဂါဒိရဇံ အပ္ပံ ယေသံ၊ တေ အပ္ပရဇက္ခာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၃။ သာရတ္ထ၊၃။၁၅၈။ အပ္ပရဇက္ခေတိ ပညာမယေ အက္ခိမှိ အပ္ပံ ရာဂါဒိရဇော ဧတေသန္တိ အပ္ပရဇက္ခာ။ အပ္ပံ ရာဂါဒိရဇော ဧတေသန္တိ ဝါ အပ္ပရဇက္ခာ။ တေ အပ္ပရဇက္ခေ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၅၈။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁။မန္ဒကိလေသေ....သတ္တေ ဒဿေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၀။ မန္ဒကိလေသာ အပ္ပရဇက္ခာတိ ဝုတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၆၂။ မ၊ဋီ၊၂။ ၁၃၅။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၃၄။ အပ္ပရဇက္ခေတိ ပညာ-မယေ အက္ခိမှိ အပ္ပံ ပရိတ္တံ ရာဂဒေါသ-မောဟရဇံ ဧတေသန္တိ အပ္ပရဇက္ခာ။ အပ္ပံ ဝါ ရာဂါဒိရဇံ ဧတေသန္တိ အပ္ပရဇက္ခာ၊ အနုဿဒရာဂါဒိရဇာ သတ္တာ။ သာရတ္ထ၊၁။ ၂၅၁။ အပ္ပရဇံ အက္ခံ ဧတေသန္တိ အပ္ပရ-ဇက္ခာ၊ အပ္ပံ ဝါ ရဇံ ပညာမယေ အက္ခိမှိ ဧတေသန္တိ အပ္ပရဇက္ခာ။ အနုဿဒရာဂါဒိ-ရဇာ သတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၄၀။ အပ္ပရဇံ အက္ခံ ဧတေသန္တိ အပ္ပရဇက္ခာတိ အတ္ထော ဝိဘာဝိတော။ အပ္ပရဇံ အက္ခိမှိ ဧတေသန္တိ အပ္ပရဇက္ခာတိပိ သဒ္ဒတ္ထော သမ္ဘဝတိ။ မူလဋီ၊ ၂။၂၁၂။ သဒ္ဒတ္ထော သမ္ဘဝတိ သမာသန္တေ-နေဝ တထာ သဒ္ဒသိဒ္ဓိတော။ အနုဋီ၊၂။ ၂၁၂။ (၄) ပညာမျက်စိ၌ ရာဂစသောမြူ မရှိသော၊ ရာဂစသောမြူမရှိသော ပညာ မျက်စိရှိသော၊သူ။ (၅) ရာဂစသော မြူမရှိ သော ဣန္ဒြေရှိသော၊သူ။ (၆) ရာဂစသော မြူမရှိသော၊သူ၊ ကိလေသာ မရှိသော၊သူ။ အပ္ပရဇက္ခဇာတိက (၂) အနက် ကြည့်။

အပ္ပရဇက္ခဇာတိက (တိ) [အပ္ပရဇက္ခ+ဇာတိ +က။ အပ္ပရဇက္ခာ ဇာတိ သဘာဝေါ ဧတေသန္တိ အပ္ပရဇက္ခဇာတိကာ။ ပါစိတ်၊ ယော၊၁။၁၅၇။] (၁) အပ္ပရဇက္ခသဘောရှိ သော၊ ကိလေသာနည်းသော သဘောရှိ သော၊သူ။ (အပ္ပရဇက္ခ (၁)(၂)(၃) အနက် တို့ကြည့်။) သန္တိ သတ္တာ အပ္ပရဇက္ခဇာတိ-ကာ။ ဝိ၊၃။၉၊၂၈။ ဒီ၊၂။၃၂။ မ၊၁။၂၂၄။ သံ၊၁။၁၃၉။ သန္တိဓ သတ္တာပ္ပရဇက္ခဇာတိ-ကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၂၉၉။ အပ္ပရဇက္ခဇာတိကာတိ ပညာမယေ အက္ခိမှိ အပ္ပံ ပရိတ္တံ ရာဂဒေါ-သမောဟရဇံ ဧတေသံ ဧဝံသဘာဝါတိ အပ္ပရဇက္ခဇာတိကာ (အပ္ပံ ရာဂါဒိရဇံ ယေသံ တေ သဘာဝါ (တံသဘာဝါ?) အပ္ပ-ရဇက္ခဇာတိကာတိ ဝေမေတ္တ (ဝေမ္မေတ္တ?) အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သာရတ္ထ-၌ အပိုပါ)။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၃ (ပရိတ္တံမပါ)။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၂။ သာရတ္ထ၊၃။ ၁၅၅။ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၅-လည်း ကြည့်။) ဥပက္ကိ-လေသဘူတံ အပ္ပံ ရာဂါဒိရဇံ တေသာတိ အပ္ပရဇံ။ အပ္ပရဇံ အက္ခိ ပညာစက္ခု ယေသံ တေ တံသဘာဝါတိ ကတွာ အပ္ပရဇက္ခ-ဇာတိကာတိ ဣမံ အတ္ထံ ဒဿေတုံ "ပညာ-မယေ"တိအာဒိမာဟ (အယမတ္ထော ဝိဘာ-ဝိတော "ပညာမယေ" တိအာဒိနာ။ မ၊ဋီ)။ အပ္ပံ ရာဂါဒိရဇံ ယေသံ တေ တံသဘာဝါ အပ္ပရဇက္ခဇာတိကာတိ ဝေမေတ္တ (ဝေမ္မေ-တ္တ?) အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော (ဝေမှိ သဒ္ဒတ္ထော သမ္ဘဝတိ။ မ၊ဋီ)။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၆၂။ မ၊ဋီ၊၂။ ၁၃၄။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၃၃။ (၂) အပ္ပရဇက္ခ သဘောရှိသော၊ကိလေသာမရှိသောသဘော ရှိသော၊သူ။ (အပ္ပရဇက္ခ (၄) (၅) (၆) အနက်တို့ ကြည့်။) အယံ ခေါ အာဠာ-ရော .... မေဓာဝီ ဒီဃရတ္တံ အပ္ပရဇက္ခဇာတိ-ကော။ ဝိ၊၃။၁၀။ မ၊၁။၂၂၆။ အပ္ပရဇက္ခ-ဇာတိကောတိ သမာပတ္တိယာ ဝိက္ခမ္ဘိတတ္တာ နိက္ကိလေသဇာတိကော ဝိသုဒ္ဓသတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၄၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၁။ သာရတ္ထ၊၃။၁၆၀။

အပ္ပရဇက္ခတာ (ထီ) [အပ္ပရဇက္ခ+တာ] အပ္ပရဇက္ခ၏ အဖြစ်။ အာသယောဝ အဇ္ဈာသယော၊ သော စ သဿတာဒိဘေဒေန အပ္ပရဇက္ခတာဒိဘေဒေန စ အနေကဝိဓော။ ဥဒါန႒။၉။ ဣတိဝုတ်႒။၁၈။ အပ္ပရဇက္ခတာဒိဘေဒေန အနေကော။ မ၊ဋီ၊၁။၂၆။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၃။

အပ္ပရဇက္ခဒုက (ပုန) [အပ္ပရဇက္ခ+ဒုက] အပ္ပရဇက္ခဒုက်၊ အပ္ပရဇက္ခ, မဟာရဇက္ခ နှစ်ခုတို့၏ အပေါင်း။ အပ္ပရဇက္ခဒုကာဒီသု ပဥ္စသု ဒုကေသု ကေကသ္မိံ ဒသ ဒသ ကတွာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၆၄။

အပ္ပရဇက္ခသဘာဝ (တိ) [အပ္ပရဇက္ခ+သဘာဝ] အပ္ပရဇက္ခဇာတိကနှင့် အနက်တူ။၎င်းကြည့်။

အပ္ပရသ (တိ) [အပ္ပ+ရသ] (၁) နည်းသော အရသာရှိသော၊ အရသာ ပေါ့ပျက်သော။ ဝါလောဒကံ အပ္ပရသံ နိဟီနံ။ ဇာ၊၁။၄၇။ ဓမ္မ႒၊၁။၃၇၆။ အလောဏံ သီတလံ အပ္ပရသံ အာစာမကဉ္စိယမတ္တံ။ ဝိမာန႒။၉၀။ (၂) နည်းသောအရည်ရှိသော၊အရည်နည်းသော။ တေသံ ပန ဒိန္နာဝသိဋ္ဌကံ အပ္ပရသံ ဗဟုကသဋ္ဋံ အဟောသိ။ ဇာ၊႒၊၂။၈၇-၈။

အပ္ပရုဠှဟရိတ (တိ) [န+ပရုဠှ+ဟရိတ]ပေါက်ရောက်သော မြက်စသော စိမ်းစိုသော သစ်ပင်မရှိသော။ အပ္ပဟရိတ(၂)အနက် ကြည့်။

အပ္ပရုဠှဟရိတတိဏ (တိ)[န+ပရုဠှ+ဟရိတ+တိဏ] ပေါက်ရောက်သော စိမ်းစိုသောမြက်မရှိသော။ အပ္ပဟရိတ(၃)အနက် ကြည့်။

အပ္ပရောဂ (န) [အပ္ပ + ရောဂ] ရောဂါ–မရှိ –ကင်း–ခြင်း။ အပ္ပါတင်္က(၁)အနက်ကြည့်။

အပ္ပလက္ခဏပါသာဏ (ပု) [အပ္ပ + လက္ခဏ + ပါသာဏ] ကောင်းသော အမှတ်လက္ခဏာ မရှိသော ကျောက်။ ပါသာဏ (ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၁၃၀) ကြည့်။

အပ္ပလာဘ (တိ) [အပ္ပ + လာဘ] နည်းသော လာဘ်ရှိသော၊ လာဘ်လာဘ နည်းပါးသော၊ သူ။ အပ္ပေသက္ခာ စ အပ္ပလာဘာ စ။ ဒီ၊၂။ ၁၉၉။ အပ္ပလာဘောပိ စေ ဘိက္ခု။ ဓမ္မ။၆၆။ ဗာဟိရပဗ္ဗဇ္ဇာ ဟိ အပ္ပလာဘာ။ မ႒၊၄။ ၁၁၈။ အပ္ပလာဘာတိ အပ္ပမတ္တကလာဘိ ဝိသေသာနံ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၂၉။ (ထေရ။ ၂၅၁။ မ႒၊၂။၄၇။ အံ႒၊၁။၆၀။ ဓမ္မ႒၊၂။၃၆၇။ ပေတ႒။၁၆၅။ ဇာ႒၊၁။ ၂၅၃။ ဇာ႒၊၄။ ၁၅၃-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပလာဘတာ (ထီ) [အပ္ပလာဘ+တာ] နည်းသော လာဘ်ရှိသည် – လာဘ်လာဘ နည်းပါးသည်–၏ အဖြစ်။ ကော အနာထော အပ္ပလာဘတာယ အဋ္ဋောဂါမံ ပဝိသတိ။ ဝိ႒၊၄။၁၀၅။

အပ္ပလာဘသက္ကာရ (တိ) [အပ္ပ + လာဘ+ သက္ကာရ] နည်းသော လာဘ်ပူဇော်သက္ကာ ရှိသော၊သူ။ ပဗ္ဗဇိတောပိ အပ္ပလာဘသက္ကာရော .... တော် မာနံ ကရောတိ။ ဒီ႒၊၃။၁၇၃။ အဘိ႒၊၂။၄၆၈။ ပဋိသံ႒၊၂။၃၁။

အပ္ပလာဘိဘာဝ (ပု) [အပ္ပလာဘီ + ဘာဝ] နည်းသောလာဘ်ရှိသည်၏ အဖြစ်၊ အနည်းငယ် ရလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်။ အတ္တနော အပ္ပလာဘိဘာဝဉ္စ အရိယဓမ္မလာဘိဘာဝဉ္စ သယမေဝ သေ အကာသိ။ ဇာ႒၊၁။ ၂၅၉။

အပ္ပလာဘီ (တိ) [အပ္ပ+လာဘ+ဤ။ အပ္ပ+ လာဘ + ဏီ] နည်းသော လာဘ်ရှိသော၊ အနည်းငယ် ရလေ့ရှိသော၊သူ။ ဣဒံ ဂိလာနာနံ, ဣဒံ အပ္ပလာဘီနံ ဟောတူတိ ဒတွာ။ ဒီ႒၊၁။၁၈၃။ သံ႒၊၂။၁၅၀။ ဥဒါန႒။၂၀၈။ လောသကတိဿတ္ထေရော အပ္ပပုညော အပ္ပလာဘီ။ ဇာ႒၊၁။ ၂၅၄။

အပ္ပလောဘတာ (ထီ) [အပ္ပလောဘ+တာ] နည်းသော လောဘရှိသော – လောဘနည်း

သော–သူ၏ အဖြစ်။ န ဟိ အပ္ပလောဘ-တာတိ အဘိတ္ထဝိတုမရဟတီတိ အဠကထာသု ဝုတ္တံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၈၂။

အပ္ပလောမ (တိ) [အပ္ပ + လောမ] နည်းသောအမွေးရှိသော၊ အမွေးနည်းသော၊သူ။ လောမသ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၄၈) ကြည့်။

အပ္ပလောမဝန္တု (တိ) [အပ္ပလောမ + ဝန္တု။ ထိဉ် –ဝတိ] အပ္ပလောမနှင့်အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပ္ပလောဟိတ (တိ) [အပ္ပ + လောဟိတ] နည်းသောသွေးရှိသော၊သူ။အပ္ပမံသ-ကြည့်။

အပ္ပဝဏ္ဏ (တိ) [အပ္ပ+ဝဏ္ဏ] နည်းသောအဖြစ်ရှိသော၊ အဖြစ်နည်းသော၊သူ။ စတ္တာရောမေဘိက္ခဝေ ပုဂ္ဂလာ....သာဝဇ္ဇော ဝဏ္ဏဗဟုလော အပ္ပဝဇ္ဇော အနဝဇ္ဇော။ အံ၊၁။၄၅၂။ (အဘိ၊ပု။၁၀၇၊၁၄၇-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဝတ္တန (န) [န+ပဝတ္တန] မဖြစ်ခြင်း၊ မလည်ခြင်း။ တိပိဓော ဝဋ္ဋော အပ္ပဝတ္တနတော အဇာတာဒိကံ နိဗ္ဗာနံ အတ္ထိယေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၉၆။ အပ္ပဝတ္တန-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဝတ္တ (န) [န+ပဝတ္တ။န+ဝတု+တ] (၁) မဖြစ်ခြင်း။ ဧတေသံ အပ္ပဝတ္တာယ၊ ဒေသေ-သိ မဂ္ဂမုတ္တမံ။ ထေရ။၃၂၅။= ပါပဓမ္မာနံ အပ္ပဝတ္တိယာ အနုပ္ပါဒါယ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၈။ ကိရိယာယယစိတ္တာနဉ္စ အပ္ပဝတ္တံ သုတ္တံနာပ။ ပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၄။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၁-၌အပ္ပ-ဝတ္တနံ ဟုရှိပြီး အပ္ပဝတ္တံ-ကို သျှာ၊က-ဟု မှတ်ပြထားသည်။) ဥပါဒါရူပဿ သဒ္ဒါယတနဿ အပ္ပဝတ္တေ သတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၇။ အနာဂတေပိ သံသာရေ၊ အပ္ပဝတ္တံ န ဒိဿတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၃၇။ =သံသာရေ သတိ ကမ္မဝိပါကာနံ အပ္ပဝတ္တံ န ဒိဿတိ၊ ကမ္မဝိပါကာနံ အပ္ပဝတ္တိ န ဒိဿတိ၊ ပဝတ္တတိ ဝေါတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၈၁။ (တိ) (၂)(က)ဖြစ်ခြင်းမဟုတ်သော၊ မဖြစ်သော။ (ခ) ဖြစ်ခြင်းမရှိသော။ အပ္ပဝတ္တံ စိတ္တံ သုခဒုက္ခံ နပ္ပဇာနာတိ။ မိလိန္ဒ။၂၈၈။ ဥဒ-ကေန ပဟရိတ္វာ ဇာလံ အပ္ပဝတ္တံ ကတ္វာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၀။ သင်္ခါရပ္ပဝတ္တမေဝ အပ္ပဝတ္တံ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၄။ သောတာပတ္တိ-မဂ္ဂေါ ဥပါဒိန္နကပ္ပဝတ္တံ အပ္ပဝတ္တံ ကုရုမာ-နော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၈။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၄။ အောက်အနက်လည်း ကြည့်။ (န) (၃) (က) ဖြစ်ခြင်း မရှိသောတရား။ (ခ) ကိလေသာသင်္ခါရတို့၏ ဖြစ်ခြင်းမရှိရာ ဖြစ်သောတရား။ (နိဗ္ဗာန်)။ အပ္ပတိဋ္ဌံ အပ္ပဝတ္တံ အနာရမ္မဏ-မေဝေတံ။ ဥဒါန်။၁၇၇။ ပဝတ္တာဘာဝ-တော ပဝတ္တပ္ပဋိပက္ခတော စ အပ္ပဝတ္တံ။ ဥဒါန်၊ဋ္ဌ။၃၅၅။ ပဝတ္တံ ဒုက္ခံ အပ္ပဝတ္တံ သုခံ။ ပဋိသံ၊၁၃။ အပ္ပဝတ္တံ နိဗ္ဗာနံ။ ၎င်း။ ၅၇။ (မိလိန္ဒ။၁၉၅၊၃၁၁-တို့လည်း ကြည့်။) ပဝတ္တံ အပ္ပဝတ္တံ နိမိတ္တံ အနိမိတ္တံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၂။ အပ္ပဝတ္တန္တိ နိဗ္ဗာနံ တပ္ပဋိက္ခေပတော။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၂၁။ အနုပ္ပါဒ (၂) အနက်လည်း ကြည့်။ (၄) မဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သောတရား။ ခန္ဓာဘာတုပဝတ္တာနံ၊ အပ္ပဝတ္တံ ဘဝါဘဝေ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၃၂။ =ဘဝါဘဝါနံ အပ္ပ-ဝတ္တိဟေတုဘူတံ မဂ္ဂံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၉၄။

အပ္ပဝတ္တကိစ္စ (တိ) [အပ္ပဝတ္တ+ကိစ္စ] မဖြစ်သော ကိစ္စရှိသော။ တထာဘူတေန စာနေန ရူပိန္ဒြိယာနိ အပ္ပဝတ္တကိစ္စာနိ ကတာနိ ဟောန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၀၄။

အပ္ပဝတ္တက္ခန္ဓတာ (ထီ) [န+ပဝတ္တ+ခန္ဓ+တာ] ဖြစ်သောခန္ဓာ မရှိသည်၏ အဖြစ်။ တိဝိဓမ္ပိ အပ္ပဝတ္တက္ခန္ဓတာဒိ လောကုတ္တမဘာဝါဝဟန-တော အာဟုနေယျာဒိဘာဝါဝဟနတော စ "မင်္ဂလ"န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၃၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅။

အပ္ပဝတ္တတ္တ (န) [အပ္ပဝတ္တ+တ္တ] မဖြစ်သည်၏ အဖြစ်။ ဝိညာဏဓာတုနိဒ္ဒေသနယေန ဒေသနာယ အပ္ပဝတ္တတ္တာ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၉၉။

အပ္ပဝတ္တန (န၊ တိ) [န+ပဝတ္တန] (၁) မဖြစ်ခြင်း။ ကိရိယမယစိတ္တာနဉ္စ အပ္ပဝတ္တနံ သောပ္ပံ နာမ၊ ပဝတ္တနံ ဇာဂရိတံ နာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၁။ သဏ္ဌာနန္တိ ဌပနာ အပ္ပဝတ္တနာ ဩသက္ကနာ၊ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓီတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆။ ဂမနာဘိသင်္ခါရဿ အပ္ပဝတ္တနံ ဝိယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၁။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၀၆။ သာရတ္ထ၊၂။၁၀၈။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၆၆-တို့လည်း ကြည့်။) (တိ) (၂) (က) မဖြစ်သော။ အပ္ပဝတ္တနဘာဝ-ကြည့်။ (ခ) မစီးသော။ အပ္ပဝတ္တနဥဒက-ကြည့်။

အပ္ပဝတ္တနဥဒက (န) [အပ္ပဝတ္တန+ဥဒက] မစီး-စီးမသွား-သော ရေ။ တဋ္ဌ ခေါ် အပ္ပဝတ္တနဥဒကံ အာဝါဋ္ဌပေါက္ခရဏိတဋ္ဌာက-ဇာတဿရလောဏိသမုဒ္ဒါဒီသု ဋ္ဌိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၂။

အပ္ပဝတ္တနက (တိ) [န+ပဝတ္တန+က] ဖြစ်ခြင်းမရှိသော။ သမူလံ ဥဒ္ဓဋံ ဝိယ တဒါ အပ္ပဝတ္တနကံ အကာသိန္တိ ဝဒတိ။ မ၊ဋီ၊၂။၆၉။

အပ္ပဝတ္တနကာရဏဒဿန (န) [အပ္ပဝတ္တန+ကာရဏ+ဒဿန] မဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြခြင်း။ ပဉ္စဝဿသတတော ဥဒ္ဓံ သဒ္ဓမ္မဿ အပ္ပဝတ္တနကာရဏဒဿနံ။ ဝိမတိ၊၂။၂၆၄။

အပ္ပဝတ္တနကာလ (ပု) [အပ္ပဝတ္တန+ကာလ] မဖြစ်သောကာလ။ “အဝိတက္ကမန္တော”တိ ဣမိနာ ပန အပ္ပဝတ္တနကာလောပိ (ဂဟိတော)။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၇၈။

အပ္ပဝတ္တနက္ခဏ (ပု) [အပ္ပဝတ္တန+ခဏ] ဖြစ်ဆဲမဟုတ်သော ခဏ။ ဣမိနာ တေဘူမကစေတနာယ အပ္ပဝတ္တနက္ခဏော ဝုတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆။ ဣမဿ ပဝတ္တနက္ခဏော ဇာယမာနက္ခဏော၊ န ဇာယမာနက္ခဏော အပ္ပဝတ္တနက္ခဏော န ကေဝလံ ဘင်္ဂက္ခဏော အပ္ပဟီနာနုသယဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၈၂။

အပ္ပဝတ္တနဋ္ဌာန (န) [အပ္ပဝတ္တန+ဌာန] မစီးသော နေရာ။ ပဝတ္တနဋ္ဌာနေ နဒီနိမိတ္တံ၊ အပ္ပဝတ္တနဋ္ဌာနေ ဥဒကနိမိတ္တံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၈၃။

အပ္ပဝတ္တနဓမ္မ (တိ) [အပ္ပဝတ္တန+ဓမ္မ] မဖြစ်ခြင်း သဘော ရှိသော။ သီတိဘဝိဿန္တိ ပဝတ္တိဝိပ္ဖန္ဒဒရထရဟိတာနိ သီတာနိ အပ္ပဝတ္တနဓမ္မာနိ ဘဝိဿန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၉။

အပ္ပဝတ္တနဘာဝ (ပု) [အပ္ပဝတ္တန + ဘာဝ] (၁) ဖြစ်ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်၊ မဖြစ်လတ္တံ့သည်၏ အဖြစ်။ အတဿ အပ္ပဝတ္တနဘာဝံ ဒိသွာ သေနာသနံ ပဋိသာမေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၇။ အတ္တနော အာယုသင်္ခါရံ ဩလောကေန္တော တဿ အပ္ပဝတ္တနဘာဝံ ဉတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁။ (၂) မဖြစ်သည်၏ အဖြစ်။ ကမ္မသမုဋ္ဌာနာဒိရူပဿ အပ္ပဝတ္တနဘာဝေန။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၂၉။

အပ္ပဝတ္တန္တ (တိ) [န+ပဝတ္တန္တ] မဖြစ်သော။ သော သောတာပန္နော ဟုတွာ ဥပရိဝိသေသေ အပ္ပဝတ္တန္တေ “ဘဝိဿတိ ဧတ္ထ ကာရဏ”န္တိ သလ္လက္ခေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၉။ သာရတ္ထ၊၃။၂၂၇။ အဝဟန္တေ နိပုဏာဘာဝေန ဆေဒနကိရိယာယ အပ္ပဝတ္တန္တေ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၂၇။ အပ္ပဝတ္တေန္တ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဝတ္တပုဗ္ဗ (တိ) [န + ပဝတ္တပုဗ္ဗ] ရှေး၌ မဖြစ်သော၊ မဖြစ်ဘူးသေးသော။ အညတြ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒါ အပ္ပဝတ္တပုဗ္ဗံ .... ကာယဂတာသတိ-

ကမ္မဋ္ဌာနံ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၃၂။ န ပဝတ္တပုဗ္ဗန္တိ အပ္ပဝတ္တပုဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌီ၊၁။၂၉၇။

အပ္ပဝတ္တမာန (တိ) [န+ပဝတ္တမာန] (၁) မဖြစ်သော။ မနောဒွါရိကဝေဒနာယ အပ္ပဝတ္တမာနာယ "သတ္တော မတော"တိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၄။ ဝေဒနာယ ဝိနာ အပ္ပဝတ္တမာနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၀၇။ အပ္ပဝတ္တမာနာယပိ သတိယာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၀၄-၅။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၁။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌီ။၉၁။ (၂) မစီးသော၊ ရေမစီးသော။ အပ္ပဝတ္တမာနာ နဒီ နိမိတ္တံ ကာတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၁။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။ ၁၄၁။ အပ္ပဝတ္တမာနာတိ အသန္ဒမာနုဒကာ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၇၀။

အပ္ပဝတ္တဝစန (တိ) [အပ္ပဝတ္တ + ဝစန] မဖြစ်သော စကားရှိသော၊သူ။ အဒွေဇ္ဈဝစန (၂) အနက် ကြည့်။

အပ္ပဝတ္တဝုတ္တိ (တိ) [အပ္ပဝတ္တ+ဝုတ္တိ]မဖြစ်သော အကျင့်ရှိသော၊ မကျင့်သော အသက်မွေးခြင်းရှိသော (နိ သျ)။ ယထာ ဘိက္ခူသု ဝတ္တိတဗ္ဗံ၊ ဧဝံ အပ္ပဝတ္တဝုတ္တိနောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၇။

အပ္ပဝတ္တိ (ထီ) [(၁)(၃) န+ပဝတ္တိ။ (၂)အပ္ပဝတ္တိ+နိမိတ္တ] (၁) မဖြစ်ခြင်း။ နာမကာယဿ စ ရူပကာယဿ စ အပ္ပဝတ္တိ ကတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။ ကာရဏဿ အပ္ပဝတ္တိယာ ဖလဿ အပ္ပဝတ္တိ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၀။ တဏှာဒီနံ အပ္ပဝတ္တိယာ သံဝုတော။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၁၇၂။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၄၀၇-တို့လည်း ကြည့်။) (၂) မဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော – မဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သော – တရား။ (နိဗ္ဗာန်)။ (၃)မဖြစ်ရာ ဖြစ်သော တရား။ (နိဗ္ဗာန်)။ ဥဘိန္နံ အပ္ပဝတ္တိ နိရောဓသစ္စံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၆၊၃၅၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၉၆။ အပ္ပဝတ္တိတိ အပ္ပဝတ္တိနိမိတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၂၉။ အပ္ပဝတ္တနံ အပ္ပဝတ္တိ၊ အပ္ပဝတ္တိယာ နိမိတ္တံ အပ္ပဝတ္တိ ပုံ။ နိမိတ္တ-ပုဒ် ကျေသည်။ ပါရာ၊ဂဏ္ဌိသစ်၊၁။၄၁၈။ အပ္ပဝတ္တိတိ အပ္ပဝတ္တိနိမိတ္တံ၊ ဥဘိန္နံ အပ္ပဝတ္တိယာ နိမိတ္တဘူတောတိ အတ္ထော။ န ပဝတ္တတိ ဧတ္ထာတိ ဝါ အပ္ပဝတ္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၀၃။ ဥဘိန္နံ အပ္ပဝတ္တိ ဒုက္ခနိရောဓော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၁။ ဥဘိန္နံ အပ္ပဝတ္တိတိ ဥဘိန္နံ အပ္ပဝတ္တိနိမိတ္တံ၊ န ပဝတ္တန္တိ ဧတ္ထ ဒုက္ခသမုဒယာ, တေသံ ဝါ အဓိဂတေတိ ဟိ အပ္ပဝတ္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၇၆။ သီ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်၊၂။၃၈၉။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁။ သာရတ္ထ၊၁။၄၀၈။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၁၆၀၊၂၂၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဝတ္တိအာပါဒန (န) [အပ္ပဝတ္တိ+အာပါဒန] မဖြစ်ခြင်းသို့ ရောက်စေခြင်း။ အပ္ပဝတ္တိဘာဝါပါဒန-ကြည့်။

အပ္ပဝတ္တိက (တိ) [န+ပဝတ္တိ+က] ဖြစ်ခြင်း မရှိသော။ အနုပဝဇ္ဇ (ခ) အနက်ကြည့်။

အပ္ပဝတ္တိကတ (တိ) [အပ္ပဝတ္တိ+ကတ] မဖြစ်ခြင်းကို ပြုအပ်သော။ တဏှာရဇ္ဇုံ သုဋ္ဌု ဟတာ ဆိန္နာ အပ္ပဝတ္တိကတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။

အပ္ပဝတ္တိကတကာလ (ပု) [အပ္ပဝတ္တိ+ကတ+ကာလ] မဖြစ်ခြင်းကို ပြုအပ်သောအခါ။ မဟာဝါတေ ဝါ ဩပုနိတွာ နဒိယာ ဝါ ပဝါဟေတွာ အပ္ပဝတ္တိကတကာလော ဝိယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၅။ = ဗီဇာနံ သဗ္ဗသော အပ္ပဝတ္တိယာ ကတကာလော ဝိယ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၁၁၀။

အပ္ပဝတ္တိကရဏ(န)[အပ္ပဝတ္တိ+ကရဏ](၁)မဖြစ်ခြင်းကို ပြုခြင်း။ ဣမာ တိဿော ပညာ အပ္ပဝတ္တိကရဏေန နိရောဓေတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၁။ ဈာနင္ဂ အာရမ္မဏဋ္ဌာတိ ဥဘယမ္ပိ အပ္ပဝတ္တိ-

ကရဏေန စ အမနသိကရဏေန စ သမတိက္ကမိတွာ၊ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၅၉။ သဗ္ဗဿ အပ္ပဝတ္တိကရဏေန စ အဘိသင်္ခါရမာရံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၂။ (တိ)(၂) မဖြစ်ခြင်းကို ပြုတတ်သော။ အပ္ပဝတ္တိကရဏဘာဝ-ကြည့်။

အပ္ပဝတ္တိကရဏဘာဝ (ပု) [အပ္ပဝတ္တိကရဏ+ဘာဝ] မဖြစ်ခြင်းကို ပြုတတ်သည်၏အဖြစ်။ ဂေါတြဘုဉာဏံ ကိလေသာနံ အပ္ပဝတ္တိကရဏဘာဝေန ဝတ္တတိ။ အနုဋီ၊၁။၁၇၇။

အပ္ပဝတ္တိက္ခဏ (ပု) [အပ္ပဝတ္တိ+ခဏ] ဖြစ်ခြင်းမရှိသောခဏ၊ မဖြစ်သောခဏ။ ဣမေသဉ္စ ဒိဋ္ဌိဂတာနံ ဝိပဿနာဉာဏမဂ္ဂဉာဏာနံ အပ္ပဝတ္တိက္ခဏေပိ ဇာနာတိ ဧဝ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၁။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၇၀။ သာရတ္ထ၊၁။၂၄၉။

အပ္ပဝတ္တိဂမန (န) [အပ္ပဝတ္တိ+ဂမန] မဖြစ်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း။ အပ္ပဝတ္တိဂမနဝသေန နိရုဇ္ဈတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၄၁။ မူလဋီ၊၂။၇၀။

အပ္ပဝတ္တိဋ္ဌာန (န) [အပ္ပဝတ္တိ+ဌာန] ဖြစ်ခြင်းမရှိရာ–မဖြစ်ရာ–ဌာန။ အတ္တနော အပ္ပဝတ္တိဋ္ဌာနေပိ ရူပပဝတ္တိံ အတ္တနော သန္တကမေဝ ကတွာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၂၉။

အပ္ပဝတ္တိဋ္ဌာနတ္တ (န) [အပ္ပဝတ္တိဋ္ဌာန+တ္တ] ဖြစ်ခြင်းမရှိရာ – မဖြစ်ရာ – ဌာန၏ အဖြစ်။ အစ္စန္တနိဋ္ဌ (၂) အနက်ကြည့်။

အပ္ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘူတ (တိ) [အပ္ပဝတ္တိဋ္ဌာန+ဘူတ] ဖြစ်ခြင်းမရှိရာ–မဖြစ်ရာ–ဌာန(ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ အပ္ပဝတ္တိဘူတ-ကြည့်။

အပ္ပဝတ္တိတ (တိ) [န+ပဝတ္တိတ] မဖြစ်စေအပ်သော။ ကထာယ အပ္ပဝတ္တိတာယ ဥပရိ မဂ္ဂကထာ န သဉ္ဇာယတိ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၉၆။ အဘာဝိတ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀) လည်း ကြည့်။

အပ္ပဝတ္တိတသမ္မသနစာရ (တိ) [န+ပဝတ္တိတ+သမ္မသန+စာရ] ဖြစ်စေအပ်သော သုံးသပ်ခြင်း၌အလေ့အလာမရှိသော၊ သုံးသပ်ခြင်း၌ အလေ့ အလာကို မဖြစ်စေဘူးသော၊ သူ။ အကတာဘိနိဝေသ-ကြည့်။

အပ္ပဝတ္တိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဝတ္တိတွာ] မဖြစ်မူ၍။ ဝိသုံ ဝိသုံ အပ္ပဝတ္တိတွာ ကလာပဘာဝေနေဝ ပဝတ္တနတော ရူပကလာပေါ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၈၄။ ဗဟိဒ္ဓါ ပုထုတ္တာရမ္မဏေ အပ္ပဝတ္တိတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၀၄။

အပ္ပဝတ္တိဒဿန (န) [အပ္ပဝတ္တိ+ဒဿန] မဖြစ်ခြင်းကို မြင်ခြင်း။ ဝိပါကဿ နိဿယေန ဝိနာ အပ္ပဝတ္တိဒဿနတ္ထံ။ မူလဋီ၊၁။၁၃၃။ ဣမဿ ဝါရဿ အပ္ပဝတ္တိဒဿနတ္ထဉ္စ။ မူလဋီ၊၃။၁၃၇။

အပ္ပဝတ္တိဓမ္မတာ (ထီ) [အပ္ပဝတ္တိ+ဓမ္မ+တာ] မဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသည်၏အဖြစ်။ အဝုသိတဗြဟ္မစရိယဿ အပ္ပဝတ္တိဓမ္မတံ အနာပန္နော ပစ္စယုပ္ပါဒေါ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၇။ အဝိဇ္ဇံ အပ္ပဝတ္တိဓမ္မတံ အာပါဒေတွာ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၃၂။ ပဋိပက္ခေဟိ ဝိယ အဘိဘူတာ အပ္ပဝတ္တိဓမ္မတံယေဝ အာပန္နာ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၄၀။

အပ္ပဝတ္တိနိန္နစိတ္တ (တိ) [အပ္ပဝတ္တိ+နိန္န+စိတ္တ] မဖြစ်ခြင်း၌ ညွတ်သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ တဿ တဿာ အပ္ပဝတ္တိနိန္နစိတ္တဿ မူလစ္ဆေဒနံ ဝိယ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၄၂။ မူလဋီ၊၂။၇၀။

အပ္ပဝတ္တိနိမိတ္တ (န) [အပ္ပဝတ္တိ+နိမိတ္တ] မဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း။ အပ္ပဝတ္တိ (၂) (၃) အနက်တို့ ကြည့်။

အပ္ပဝတ္တိနိရောဓ (ပု) [အပ္ပဝတ္တိ+နိရောဓ] ဖြစ်ပေါ် မလာခြင်း – မဖြစ်ပေါ်ခြင်း–ဟူသော ချုပ်ငြိမ်းခြင်း။ တေသဉ္စ ယော နိရောဓောတိ တေသံ ဥဘိန္နမ္ပိ သစ္စာနံ ယော အပ္ပဝတ္တိနိရောဓော၊ တဉ္စ တထာဂတော အာဟ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၆။ ခဏဘင်္ဂနိရောဓံ၊

န အပ္ပဝတ္တိနိရောဓံ, သီလဝီတိက္ကမနိရောဓံ ဝါ။ မူလဋီ၊၃။၉၄။ အပ္ပဝတ္တိနိရောဓန္တိ အနုပ္ပါဒနိရောဓံ။ အနုဋီ၊၃။၁၃၁။

အပ္ပဝတ္တိပ္ပတ္တ (တိ) [အပ္ပဝတ္တိ+ပတ္တ] မဖြစ်ခြင်းသို့ ရောက်သော။ ဣဒါနိ မဂ္ဂေန ဆိန္နာယ နိဗ္ဗာနံ အာဂမ္မ အပ္ပဝတ္တိပ္ပတ္တာယပိ စ တဏှာယ ယေသု ဝတ္ထူသု တဿာ ဥပ္ပတ္တိ ဒဿိတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၈။

အပ္ပဝတ္တိဘာဝ (ပု) [အပ္ပဝတ္တိ+ဘာဝ] (၁) မဖြစ်သည်၏ အဖြစ်။ သမုဒယပက္ခိကဿ ကိလေသဂဏဿ အစ္စန္တံ အပ္ပဝတ္တိဘာဝေန ပဟာနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၇။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၉။ (၂) ဖြစ်ခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အပ္ပဝတ္တိဘာဝါပါဒန (န) [အပ္ပဝတ္တိဘာဝ+အာပါဒန] ဖြစ်ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်း။ ကုသလဓမ္မဝသေန ဟိ အကုသလာ ပဝတ္တိနိဝါရဏေန, အပ္ပဝတ္တိဘာဝါပါဒနေန စ .... ပိဟိတာ ဟောန္တိ (အပ္ပဝတ္တိအာပါဒနေန။ က-မူကွဲ)။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၁၃။

အပ္ပဝတ္တိဘူတ (တိ) [အပ္ပဝတ္တိ+ဘူတ] မဖြစ်ရာဌာန(ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ ဥဘိန္နံ အပ္ပဝတ္တိဘူတံ နိဗ္ဗာနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၄။ အပ္ပဝတ္တိဘူတန္တိ နပ္ပဝတ္တတိ တဒုဘယံ ဧတ္ထာတိ တေသံ အပ္ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘူတံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၉၃။ တဏှာယ အပ္ပဝတ္တိဘူတံ နိဗ္ဗာနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၄၂။ မူလဋီ၊၂။၇၀။

အပ္ပဝတ္တိယမာန (တိ) [န+ပဝတ္တိယမာန] မဖြစ်စေအပ်သော။ တံ တေသု အပ္ပဝတ္တိယမာနေသု တပ္ပဋိပက္ခဘူတာယ မေတ္တာယ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၉၀။

အပ္ပဝတ္တိဝစန (န) [အပ္ပဝတ္တိ+ဝစန] မဖြစ်ခြင်းကို ဟောခြင်း။ ဝိညာယမာနေနာယမေတ္ထာ တေသံ ဘာဝိတတ္တာ အပ္ပဝတ္တိဝစနတော (အပ္ပဝတ္တိဝစနေန။ မူလဋီ)။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၀၆။ မူလဋီ၊၁။၁၆၂။

အပ္ပဝတ္တိဝူပသမ (ပု) [အပ္ပဝတ္တိ+ဝူပသမ] မဖြစ်ခြင်းဟူသော ငြိမ်းခြင်း။ ဝတ္ထုပရိညာယ အပ္ပဝတ္တိဝူပသမဝသေန ဝူပသန္တာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၀။

အပ္ပဝတ္တိသညိတ (တိ) [အပ္ပဝတ္တိ+သညိတ] မဖြစ်ခြင်းဟု မှတ်အပ်သော။ အရူပဓမ္မတာယ ပဋိဝိညာဏာနဉ္စ, ကိရိယာမယဝိညာဏာနဉ္စ အပ္ပဝတ္တိသညိတာ အဝိပ္ဖါရိကတာ ဟောတိ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၁၆။

အပ္ပဝတ္တိဟေတု (ပု) [အပ္ပဝတ္တိ+ဟေတု] မဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း။ အပ္ပဝတ္တိန္တိ အပ္ပဝတ္တိဟေတုံ။ ဝိမတိ၊၁။၇၅။

အပ္ပဝတ္တိဟေတုဘူတ (တိ) [အပ္ပဝတ္တိဟေတု+ဘူတ] မဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း(ဖြစ်၍)ဖြစ်သော။ အပ္ပဝတ္တ(၄)အနက်ကြည့်။

အပ္ပဝတ္တေတဗ္ဗ (တိ) [န+ပဝတ္တေတဗ္ဗ] မဖြစ်စေအပ်သော။ သုခေါ ဓမ္မော အဓမ္မော အပ္ပဝတ္တေတဗ္ဗော အာပဇ္ဇေယျ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၈၃။

အပ္ပဝတ္တေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဝတ္တေတွာ] မဖြစ်စေမူ၍၊ မလည်စေ – မဟော – မူ၍။ ဓမ္မစက္ကံ အပ္ပဝတ္တေတွာ ဗောဓိမဏ္ဍေ ဝိဟရန္တေနာပိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄။

အပ္ပဝတ္တေန္တ (တိ) [န+ပဝတ္တေန္တ] မဖြစ်စေသော၊ ဖြစ်ပေါ် မလာစေနိုင်သော၊သူ။ သိက္ခံ ဟိ ပရိပူရဏဝသေန အတ္တနိ ပဝတ္တေန္တောပိ နိဒ္ဒါဒိဝသေန အပ္ပဝတ္တေန္တောပိ။ ကင်္ခါ၊ဋီ။ ၁၇၈။ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၄-၌ရှိသော အပ္ပဝတ္တေန္တေ ကို အပ္ပဝတ္တန္တေ ဟု ပြင်သင့်သည်။)

အပ္ပဝါရဏ (တိ) [န + ပဝါရဏ] ပဝါရိတ် – မသင့် – မထိုက် – သောအရာ။ (စား – သောက် – ဖွယ်။) အပ္ပဝါရဏမိဿက-ကရမ္မက·ကြည့်။

အပ္ပဝါရဏမိဿကကရမ္မက (ပု) [အပ္ပဝါရဏ+ မိဿက+ကရမ္မက] ပဝါရိတ် မသင့်သော အရာနှင့် ရောသော–အပြွမ်း – ရောရာ– ယာဂု–ခဲဖွယ်–ဘောဇဉ်။ အပ္ပဝါရဏမိဿ-ကကရမ္မကောယေဝ ဟောတိ။ ဝဇီရ။၃၁၇။

အပ္ပဝါရဏာ (ထီ) [န+ပဝါရဏာ] ပဝါရဏာ နေ့ – မဟုတ်သော – မှ တပါးသော – နေ့။ န စ ဘိက္ခဝေ အပ္ပဝါရဏာယ ပဝါရေတဗ္ဗံ အညတြ သံဃသာမဂ္ဂိယာ။ ဝိ၊၃။၂၅၀။ အပဝါရဏာယ ပဝါရေတိ၊ ဝတ္ထုဝိပန္နံ အဓမ္မ-ကမ္မံ။ ဝိ၊၅။၃၇၀။ အပဝါရဏာယ ပဝါရေ-တီတိ အပဝါရဏာဒိဝသေ ပဝါရေတိ။.... စတုဒ္ဒသိမ္ပိ ပဝါရဏာဒိဝသံ ဌပေတွာ အညသ္မိံ ဒိဝသေ ပဝါရေန္တော အပဝါရဏာယ ပဝါ-ရေတိ နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၅။

အပ္ပဝါရဏာ(ဏ)ဇနက (တိ) [န+ပဝါရဏာ+ ဇနက] ပဝါရိတ်သင့်ခြင်းကို မဖြစ်စေတတ် သော၊ ပဝါရိတ်မသင့်စေတတ်သော။ "ရသံ ဂဏှာထာ"တိ ဇတ္တေ ကေဝလံ မံသရသဿ အပဝါရဏာဇနကဿ နာမေန ဝုတ္တတ္တာ ပဋိက္ခိပတော ပဝါရဏာ န ဟောတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။၃၀။ "ရသံ ဂဏှထာ"တိ အပ္ပဝါရဏဇန-ကဿ နာမံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။၆၁။ ကခ်ါ·ဋီ၊သစ်။၃၇၆။

အပ္ပဝါရဏာဒိဝသ (ပု) [အပ္ပဝါရဏာ+ဒိဝသ] ပဝါရဏာနေ့ – မဟုတ်သော – မှတပါး သော–နေ့။ အပ္ပဝါရဏာ·ကြည့်။

အပ္ပဝါရဏာပစ္စယ (ပု) [အပ္ပဝါရဏာ+ပစ္စယ] ပဝါရဏာ မပြုခြင်းဟူသော အကြောင်း။ အပ္ပဝါရဏာပစ္စယာ အာပတ္တိံ အာပဇ္ဇ-မာနော။ ဝိမတိ၊၂။၂၈၇။

အပ္ပဝါရဏာပဟောဏက (တိ) [န+ပဝါရဏာ+ ပဟောဏက] ပဝါရိတ်မသင့်လောက်သော အရာ။ ပဝါရဏာယ အသမတ္ထဝတော အပ္ပ-ဝါရဏာပဟောဏကဿ နာမေန ဝုတ္တတ္တာ။ ဝိမတိ၊၂။၃၀။

အပ္ပဝါရိတ (တိ) [န+ပဝါရိတ] (၁) မဖိတ် ကြား–မဖိတ်မံ– သော၊သူ။ (က) မိမိ၌ ချွတ်ယွင်းချက်ရှိလျှင် ပြောပါဟု မဖိတ်ကြား သော၊ ပဝါရဏာ မပြုသော၊သူ။ (ရဟန်း,သံ ဃာ)။ သစေ သံဃော တေဝါသိကံ ပဝါ-ရေဿတိ၊ အပ္ပဝါရိတောဝ သံဃော ဘဝိဿတိ။ ဝိ၊၃။၂၅၁။ သောပိ ပဝါရိတာနဉ္စ အပ္ပဝါရိတာနဉ္စ သန္တိကေ ကရဏဝသေန ဒုဝိ-ဓော။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၀၀။ ကခ်ါ။၉၄။ (ခ) အလိုရှိရာ – တောင်းခံပါ – ပြောပါ–ဟု – မဖိတ်ကြား – ဖိတ်ကြားမထား –သော၊သူ။ "သကဋ္ဌံ ဒေထာ"တိပိ အညာတကအပ္ပဝါ-ရိတေ ဝတ္တုံ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၀။ (၂) မဖိတ်ကြား–မဖိတ်မံ–အပ်သော၊သူ။ (က) မိမိ၌ချွတ်ယွင်းချက်ရှိလျှင် ပြောပါဟု မဖိတ် ကြားအပ်သော၊ ပဝါရဏာမပြုအပ်သော။ သံဃဿ ပဝါရဏာ စ သေသကမ္မာနိ စ န ကုပ္ပန္တိ၊ တေန ပန ဘိက္ခုနာ အပ္ပဝါရိတံ ဟော-တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၇။ (ခ) အလိုရှိရာ–တောင်း ခံပါ–ပြောပါ–ဟု–မဖိတ်ကြားအပ်–ဖိတ် ကြားမထားအပ်–သော၊သူ။ သော ဘိက္ခု ပုဗ္ဗေ အပ္ပဝါရိတော ဥပသင်္ကမိတွာ ဝိဉ္ဉေ ဝိကပ္ပံ အာပဇ္ဇေယျ။ ဝိ၊၁။၃၁၀။ (၃) ဆွမ်း စားစဉ် "တော်ပြီ တန်ပြီ"ဟု မတားမြစ် သော၊ ပဝါရိတ်မသင့်သော၊ သူ။ (အတိရိတ္တ-လည်း ကြည့်။)အပ္ပဝါရိတာနမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၉၆။ အပ္ပဝါရိတေ စ ပဝါရိတသညီနော, ဝေမတိကဿ စ ဒုက္ကဋံ။ ကခ်ါ။၂၂၄။ ယာ ပန နိမန္တိတာ အပ္ပဝါရိတာ ယာဂုံ ပိဝတိ။ ကခ်ါ။၃၃၆။

အပ္ပဝါရိတဋ္ဌာန (န) [အပ္ပဝါရိတ + ဋ္ဌာန] အလိုရှိရာ – တောင်းခံပါ – ပြောပါ–ဟု ဖိတ်ကြားမထားသော – နေရာ – ဌာန။ ဂေါဏံ ပန အညာတကအပ္ပဝါရိတဋ္ဌာနတော အာဟရာပေတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၀။ ဂိလာနဿေဝါယ အပ္ပဝါရိတဋ္ဌာနတောပိ ဝိညတ္တိယာ အနုညာတတ္တာ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၂၇၄။

အပ္ပဝါရိတတန္တဝါယ (ပု) [အပ္ပဝါရိတ+တန္တဝါယ] အလိုရှိရာ–တောင်းခံပါ–ပြောပါ–ဟု ဖိတ်ကြားမထားသော ရက်ကန်းသည်။ စီဝရံ ကာရာပေတုကာမဿ အညာတကအပ္ပဝါရိတတန္တဝါယေဟိ။ ဝိမတိ၊၁။၂၇၂။

အပ္ပဝါရိတသညာ (ထီ) [အပ္ပဝါရိတ+သညာ] ပဝါရိတ် မသင့်ဟုဖြစ်သော – အမှတ် – သညာ။ ပဝါရိတေ အပ္ပဝါရိတသညာယ, အနတိရိတ္တေ အတိရိတ္တသညာယ။ မိလိန္ဒ။ ၂၅၈။

အပ္ပဝါရိတသညီ (တိ) [အပ္ပဝါရိတ+သညာ+ဤ] ပဝါရိတ်မသင့်သော ရဟန်းဟု – အမှတ် – သညာ–ရှိသော၊ သူ။ အပ္ပဝါရိတသညိဿ ပန ယော စ အတိရိတ္တံ ကာရာပေတွာ ဒေတိ။ ကင်္ခါ။ ၂၂၄။

အပ္ပဝါရေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဝါရေတွာ](က) မဖိတ်ကြားမူ၍၊ ဖိတ်ကြားမထားမူ၍၊ ပဝါရဏာမပြုမူ၍။ မဟာပဝါရဏာယ အပ္ပဝါရေတွာ ပဝါရဏာသင်္ဂဟံ ဒတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၇။ တံ ဒိဝသံ အပဝါရေတွာ ကတ္တိကပုဏ္ဏမာယံ ပဝါရေဿာမိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၉၇။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၃။ ဝိမတိ၊၁။၁၆၃-တို့လည်း ကြည့်။) (ခ) အလိုရှိရာ – တောင်းခံပါ– ပြောပါ–ဟု–မဖိတ်ကြားမူ၍ – ဖိတ်ကြား မထားမူ၍။ သံဃံ ဝါ အတ္တာနံ ဝါ အပ္ပဝါရေတွာဝ အနုသံဝစ္ဆရံ ဒါယကာ။ ဝိမတိ၊ ၃။၃၅၅။

အပ္ပဝါရေန္တ (တိ) [န+ပဝါရေန္တ] ပဝါရဏာ-မပြုသော၊ သူ။ မဟာပဝါရဏာယ အပ္ပဝါရေန္တော ဇုဏှေ အာပဇ္ဇတိ နော ကာဠေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၃။မယိ ပန အပဝါရေန္တေ ဘိက္ခူပိ ဣမံ သာဝတ္ထိံ န ဩသရိဿန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၇။

အပ္ပဝါလိ(လု)က (တိ) [အပ္ပ+ဝါလိ(လု)ကာ] နည်းသော သဲရှိသော၊ သဲအနည်းငယ်သာ ရှိသော။ အပ္ပမရုမ္ဗ-ကြည့်။

အပ္ပဝါဟန (တိ) [အပ္ပ + ဝါဟန] နည်းသော– ယဉ် – ဆင်ယဉ်, မြင်းယဉ် – ရှိသော၊သူ။ အပ္ပဗလ-ကြည့်။

အပ္ပဝိက္ခမ္ဘ (တိ) [အပ္ပ+ဝိက္ခမ္ဘ] နည်းသော– အဆီးအတား – အပိတ်အပင် – ရှိသော၊ နည်းသော–ခွဲ – ထုတ် – ဖွယ်ရှိသော။.... ရူပကာယဿဘာဝမေဝ ကထေတိ အပ္ပဝိက္ခမ္ဘန္တိ အဓိပ္ပါယော။ မ၊ဋီ၊၃။၃၉၆။

အပ္ပဝိဇိတ (တိ) [အပ္ပ+ဝိဇိတ] နည်းသော တိုင်းနိုင်ငံရှိသော၊သူ။ အပ္ပဗလ-ကြည့်။

အပ္ပဝိဋ္ဌ (တိ) [န+ပဝိဋ္ဌ] မဝင်သော၊သူ။ ပါဒဂ္ဃနကေ ပရဂလံ အပ္ပဝိဋ္ဌေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၆။ မနုဿာ ပန အပ္ပဝိဋ္ဌာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၂။ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၂။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၈၅-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဝိဋ္ဌကာလ (ပု) [အပ္ပဝိဋ္ဌ+ကာလ] မဝင် သေးသောအခါ။ ပါတောဝ ဇေတဝနံ ဣဿတ္ထိယာ အပ္ပဝိဋ္ဌကာလေ အနာထပိဏ္ဍိကဿ ဃရဒွါရံ အဂမာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၉။

အပ္ပဝိဋ္ဌတ္တ (န) [အပ္ပဝိဋ္ဌ + တ္တ] မဝင်သည်၏ အဖြစ်။ ဣမေ ပန ခုဒ္ဒကမာတိကာယံ အပ္ပဝိဋ္ဌတ္တာ အဝဟာရော န ဇာတော။ ဝိမတိ၊ ၁။၁၈၆။

အပ္ပဝိဋ္ဌဝါစာ (ထီ) [အပ္ပဝိဋ္ဌ + ဝါစာ] မဝင် သောစကား။ သစ္စာလိကဝုတ္တိနော ပုဂ္ဂလဿ အပ္ပဝိဋ္ဌဝါစာ နာမ နတ္ထိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၄။

အပ္ပဝိပါက (တိ) [အပ္ပ+ဝိပါက] နည်းသော အကျိုးရှိသော။ အပ္ပဝိပါကံ ဝါ တုလံ၊ ဗဟုဝိပါကံ အတုလံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၇၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၉၉။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၂၃။ အကုသလာ ဗဟုဝိပါကာ ဩဠာရိကာ၊ အပ္ပဝိပါကာ သုခုမာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၂။

အပ္ပဝိပါကတာ (ထီ) [အပ္ပဝိပါက+တာ] နည်းသော အကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်။ အာသေဝနာလာဘေန အပ္ပဝိပါကတာယ စ ဣတရဒ္ဒယံ ဝိယ .... ကမ္မံ န ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။ ၁၅၇။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၀၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၇၆။

အပ္ပဝိပုလတာ (ထီ) [အပ္ပ+ဝိပုလ+တာ] နည်းသည်, ကြီးပြန့်သည်၏ အဖြစ်။ ဝေမတ္တတာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၂၉) ကြည့်။

အပ္ပဝိဝိတ္တ (တိ) [န + ပဝိဝိတ္တ] အကုသိုလ်–ကိလေသာ–တရားတို့မှ မကင်းဆိတ်သော၊ သူ။ အပ္ပဿုတော အပ္ပဝိဝိတ္တော ကုသီတော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၈။

အပ္ပဝိသန (န) [န+ပဝိသန] မဝင်ခြင်း။ အရဟန္တာနံ အပ္ပဝိသနတော။ ဝဇိရ။၃၅၃။ ယက္ခာနံ ပုန အပဝိသနတ္ထာယ ရက္ခံ ကရောန္တော။ သာရတ္ထ၊၁။၁၇၆။ ဥဒကဿ မုခေ အပ္ပဝိသနံ ယောနိသိဒ္ဓံ။ ဝိမတိ၊၁။ ၁၁၆။

အပ္ပဝိသနဋ္ဌာန (န) [အပ္ပဝိသန+ဌာန] မဝင်ရောက်ရာအရပ်။ မုဂ္ဂသူပဿ အပ္ပဝိသနဋ္ဌာနံ နာမ နတ္ထိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၅၃။ သဗ္ဗာဟာရေဟိ အဝိရုဒ္ဓတ္တာတိ အဓိပ္ပါယော။ မူလဋီ၊၂။၁၇၉။

အပ္ပဝိသနဒီပန (န) [အပ္ပဝိသန+ဒီပန] မဝင်ရောက်ခြင်းကို ပြခြင်း။ ပိဋ္ဌပါတတ္ထာယပိ ဂါမံ အပ္ပဝိသနဒီပနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇။

အပ္ပဝိသယ (တိ) [အပ္ပ+ဝိသယ] နည်းသော–ကျဉ်းသော–အရာရှိသော။ မဟာဝိသယံ ဟိ တံ အဠ္ဌစိတ္တသမ္ပယောဂါ၊ အပ္ပဝိသယာနိ ဣတရာနိ စတုစိတ္တသမ္ပယောဂါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၀၅။ တံ ပနဿ အဘိဘဝနံ အပ္ပဝိသယေ အနာမသိတွာ မဟာဝိသယာနံ ဝသေန ဒဿေန္တော။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၁၃၂။

အပ္ပဝိသယတာ (ထီ) [အပ္ပဝိသယ + တာ] နည်းသော – ကျဉ်းသော – အရာ ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဣန္ဒြိယသံဝရပုစ္ဆာ ပန အပ္ပဝိသယတာယ ကောဝ ပဌော ကတော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၇၅။

အပ္ပဝိသိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဝိသိတွာ] မဝင်မူ၍။ ပဏ္ဏသာလံ အပ္ပဝိသိတွာဝ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၈၈။ ရုက္ခမူလံ အပဝိသိတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၁၅။ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၁-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဝိသေသ (ပု) [အပ္ပ+ဝိသေသ] (၁) နည်းသော အထူး။ (တိ) (၂) နည်းသော အထူး ရှိသော။ ကာယာယတနယမကေ ဒုတိယပုစ္ဆာဝသေန အပ္ပဝိသေသော၊ ဣတရဝသေန အဝိသေသော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အနုဋီ၊၃။၁၈၁။

အပ္ပဝိသေသတ္တ (န) [အပ္ပဝိသေသ+တ္တ] နည်းသော အထူးရှိသည်၏ အဖြစ်။ အဝိသေသတ္တာ စ အပ္ပဝိသေသတ္တာ စ ....ဣဘရဒ္ဒယမူလကာနိ န ဝိဿဇ္ဇိယန္တိ။ မူလဋီ၊၃။၁၂၉။ (အနုဋီ၊၃။၁၈၁-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဝေဒနီယ (တိ) [အပ္ပ+ဝေဒနီယ] နည်းသော ခံစားအပ်သောအကျိုးရှိသော၊ နည်းသောအကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ကံ။ (အသညသတ်ဘုံသို့ ရောက်စေတတ်သော ကံ)။ အချိန်အနည်းငယ် ခံစားအပ်သော အကျိုး ရှိသော၊ကံ။ (ကာမာဝစရ, ရူပါဝစရကံ၊ တနည်း ကာမာဝစရကံ။ နောက်အနက်နှင့်

အရကောက်မှာ ကေစိတို့ အလို။ မဋီ၊၃။ ၂၁၄။ အံဋီ၊၃။၂၈၆-တို့ ကြည့်။) ယမိဒံ ကမ္မံ ဗဟုဝေဒနီယံ၊ တံ ဥပက္ကမေန ဝါ ပဓာ-နေန ဝါ အပ္ပဝေဒနီယံ ဟောတု။ မ၊၃။၇။ ယံ ကမ္မံ အပ္ပဝေဒနီယံ၊ တံ မေ ကမ္မံ ဗဟုဝေဒ-နီယံ ဟောတု။ အံ၊၃။၁၈၈။ အပ္ပဝေဒနီယန္တိ အသညာဘဝူပဂံ။ မဋ္ဌ၊၄။၆။ အပ္ပဝေဒနီ-ယန္တိ န ဗဟုဝိပါကဒါယကံ။ အံဋ္ဌ၊၃။၂၆၅။ ကေခန္ဓဗ္ဗတ္တာ အသညာဘဝူပဂံ ကမ္မံ အပ္ပဝေဒနီယံ။ မဋီ၊၃။၂၁၄။ အံဋီ၊၃။၂၈၆။

အပ္ပဝေဒိတတ္တ (န) [န+ပဝေဒိတတ္တ]မသိစေအပ်-မဟောကြားအပ်-သည်၏အဖြစ်။ န အဇ္ဈတ္တိကာ ဘဂဝတော သာမုက္ကံသိကဘာ-ဝေန အပ္ပဝေဒိတတ္တာ။ ဒီဋီ၊၁။ ၃၃၉-၃၄၀။

အပ္ပဝေဒိတတ္ထ (တိ) [န + ပဝေဒိတ + အတ္ထ] မသိစေအပ်သော - အမြတ်ဆုံးသဘော - သစ္စာကိုထိုးထွင်း၍ သိခြင်း-ရှိသော၊ သူ။ အပဗောဓိတတ္ထ (ဒီဋီ၊၃။၇၉) ကြည့်။

အပ္ပဝေသ (ပု) [န+ပဝေသ]မဝင်ခြင်း။ တေသံ အပ္ပဝေသာယ ဒွါရရက္ခိကံ သတိံ အပ္ပ-ဟာယ။ ဓမ္မဋ္ဌ၊၂။၃၀၄။ ထေရဋ္ဌ၊၂။၂၄၃။

အပ္ပဝေသန (န) [န+ပဝေသန] မသွင်းခြင်း။ ဘဝင်္ဂမနသာ အန္တရေ အကရဏံ အပ္ပဝေသနံ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊၁။၁၀၈။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၃၉၈။

အပ္ပဝေသာရဟ(တိ)[န+ပဝေသ+အရဟ+အ] ဝင်ခြင်း-ကို-ငှါ-မထိုက်သော။ ကဿစိ အပ္ပဝေသာရဟံ ကတွာ ဂဟေတုကာမော ဟောတိ။ ဝိမတိ၊၁။၁၁၄။ သန္တာနေ အပ္ပ-ဝေသာရဟာနိ "သံဝုတာနိ ပိဟိတာနိ"တိ စ ဝုစ္စန္တိ။ အနုဋီ၊၁။၁၇၇။

အပ္ပဝေသေတုကာမတာ (ထီ)[န + ပဝေသေ-တုကာမတာ] မဝင်စေလို - မသွင်းလို-သည်၏အဖြစ်။ အပ္ပဝေသေတုကာမတာယ ဝေ နိမိတ္တေန နိမိတ္တဆုပနေ ထုလ္လစ္စယံ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။၁၆၀။

အပ္ပဝေသေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဝေသေတွာ] မဝင်စေမူ၍၊ မသွင်းမူ၍။ ဆတ္တဒဏ္ဍကေ အင်္ဂုလန္တရံ အပ္ပဝေသေတွာ။ ဝိဋ္ဌ၊၃။၁၆၈။ အင်္ဂုဋ္ဌာနဂ္ဂံ အပ္ပဝေသေတွာ။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၁၈၈။ ဝတ္ထာဒီနိ အန္တော အပ္ပဝေသေတွာ။ သာ-ရတ္ထ၊၂။၉၃။

အပ္ပဝေသေန္တ (တိ) [န+ပဝေသေန္တ] မဝင်စေသော၊ မသွင်းသော၊သူ။ မေထုနရာဂေန ဂူတ္တိယာ အပ္ပဝေသေန္တော နိမိတ္တေန နိမိတ္တံ ဆုပတိ။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၂၂၉။ သာရတ္ထ၊၂။၁၀၇။

အပ္ပသက္ကာရ (တိ) [အပ္ပ+သက္ကာရ] နည်းသော ပူဇော်သက္ကာရရှိသော၊သူ။ အပရေန သမယေန အပ္ပလာဘာ အပ္ပသက္ကာရာ ဟောန္တိ။ ဇာဋ္ဌ၊၃။၉၁။

အပ္ပသက္ခရ (တိ) [အပ္ပ+သက္ခရ] နည်းသော ကျောက်စရစ်ရှိသော။ အပ္ပကဋ္ဌလ-ကြည့်။

အပ္ပသစ္စ (န) [အပ္ပဿုတ+ဏျ။ ဗာဟုသစ္စနှင့် ရှုပ်ပြီး အလားတူ။ မောဂ်။၄၊ ၁၂၇-သုတ်။ မောဂ်၊သျ။ ၆၇၃-တို့ ကြည့်။] အကြားအမြင်မရှိသောသူ၏အဖြစ်၊ အကြားအမြင်မရှိခြင်း။ အပ္ပဿုတော ခေါ ပန အယမာယသ္မာ အနာစရေ၊ အပ္ပသစ္စံ ခေါ ပန.... ပရိဟာနမေတံ။ အံ၊၃။၇၈၃။

အပ္ပသတ္ထ၁ (တိ) [န + ပသတ္ထ] မချီးမွမ်းအပ်သော။ တဒပ္ပသတ္ထံ ဒွိရသညု ဘုဉ္ဇေ။ ဇာ၊၂။၂၃၄။ တဒပ္ပသတ္ထန္တိ တံ အပ္ပသတ္ထံ။ ဇာဋ္ဌ၊၇။၅၈။ ဝေရူပေါ မဏိ ပသတ္ထော၊ ဝေရူပေါ အပသတ္ထော။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၇၉။ အသော-ဏ္ဍာ အပ္ပသတ္ထာ စရိယာ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၅၀။

အပ္ပသတ္ထ၂ (တိ) [အပ္ပ + သတ္ထ] နည်းသော အဖော် လှည်းကုန်သည်ရှိသော၊သူ။ ဝါဏိ-ဇောဝ ဘယံ မဂ္ဂံ၊ အပ္ပသတ္ထော မဟဒ္ဓနော။ ဓမ္မ။၁၃။

အပ္ပသဒ္ဒ¹ (ပု) [အပ္ပ+သဒ္ဒ] အပ္ပသဒ္ဒါ။ အပ္ပ-သဒ္ဒေါ ဟောတ္တ အာဘာဝတ္တော "အပ္ပိစ္ဆော အပ္ပနိုဂ္ဃေါသော"တိအာဒိသု ဝိယ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။၃၁၄။ အပ္ပသဒ္ဒေါ အဘာဝတ္တော။ မငို၊ ၃။၁၄၄။ အပ္ပ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပသဒ္ဒ² (တိ)[အပ္ပ+ သဒ္ဒ](၁) နည်း – ငယ် – တိုး – တိတ် – သော အသံရှိသော၊ မပြင်းပြ – မကျယ်လောင် – ဖြည်းညှင်း – သိမ်မွေ့ – ပြေပြစ် – သာယာ – သော အသံရှိသော၊သူ။ (နည်း – ငယ် – တိုး – တိတ် – သော အသံ၏ ပမာဏမှာ ၁၂-တောင်ရှိသော အိမ်တွင် အစ၌ အကြီးဆုံးထေရ်, အလယ်၌ ဒုတိယထေရ်, အဆုံး၌ တတိယထေရ် ဤသို့ ထိုင်ကြရာဝယ် အကြီးဆုံးထေရ်သည် ဒုတိယထေရ်နှင့် စကားဆိုလျှင် ဒုတိယထေရ်သည် အသံကိုလည်း ကြား၏၊ စကားကိုလည်း ပိုင်းခြား နားလည်၏၊ တတိယထေရ်ကား အသံကိုသာ ကြား၏၊ စကားကို မပိုင်းခြား နားမလည်၊ ဤကား – နည်း – ငယ် – တိုး – တိတ် – သော အသံ၏ ပမာဏ တည်း။)အပ္ပသဒ္ဒေါ အန္တရဃရေ ဂမိဿာ-မီတိ သိက္ခာ ကရဏီယာ။ ဝိ၊ ၂။၂၄၄။.... ကိတ္တာဝတာ အပ္ပသဒ္ဒေါ ဟောတိ ? ဒွါဒသ-ဟတ္ထေ ဂေဟေ အာဒိမှိ သံဃတ္ထေရော, မဇ္ဈေ ဒုတိယတ္ထေရော, အန္တေ တတိယတ္ထေရောတိ ဧဝံ နိသိန္နေသု သံဃတ္ထေရော ဒုတိယေန သဒ္ဓိံ မန္တေတိ၊ ဒုတိယတ္ထေရော တဿ သဒ္ဒဉ္စေဝ သုဏာတိ၊ ကထဉ္စ ဝဝတ္ထပေတိ။ တတိယတ္ထေ-ရော ပန သဒ္ဒမေဝ သုဏာတိ၊ ကထံ န ဝဝတ္ထ-ပေတိ။ ဧတ္တာဝတာ အပ္ပသဒ္ဒေါ ဟောတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၁၆၃။ ပန္တာနိ သေနာသနာနိ ပဋိသေ-ဝတိ အပ္ပသဒ္ဒါနိ အပ္ပနိုဂ္ဃောသာနိ။ ဒီ၊၃။၃၁။ အပ္ပသဒ္ဒါနီတိ ဝိဟာရူပစာရေန ဂစ္ဆတော အဒ္ဓိကဇနဿပိ သဒ္ဒေန မန္ဒသဒ္ဒါနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၇။ အပ္ပသဒ္ဒဝိနီတလည်း ကြည့်။ (၂) အသံမရှိသော။ (က) စကားပြောသံမရှိသော။ ဒိဝါ အပ္ပါကိဏ္ဏံ ရတ္တိံ အပ္ပသဒ္ဒံ အပ္ပနိုဂ္ဃောသံ။ ဝိ၊၃။၅၀။ ဝိ၊၄။၃၀၆။ အပ္ပသဒ္ဒန္တိ ဝစနသဒ္ဒေန အပ္ပသဒ္ဒံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၂၅၅။ (မဟာနိ။၁၁၀။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။ ၂၃၁-တို့လည်း ကြည့်။) (ခ)အသံ – ဆိတ် – သုဉ်း – သော၊ တုဏှိဘော – ဖြစ် – နေ – သော။ တေ ပရိဗ္ဗာဇကေ အပ္ပသဒ္ဒေ ကတွာ။ ဒီ၊၃။၃၃။ မ၊၂။၂၂၈။ = နိရဝေ အပ္ပသဒ္ဒေ ကတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀။ = နိဿဒ္ဒေ ကတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၉။ (ဂ)အသံ – ကင်း – မဲ့ – သော၊ တိတ် – ဆိတ် – ငြိမ်သက် – သော။ အပ္ပသဒ္ဒါ ဘောန္တော ဟောန္တု၊ မာ ဘောန္တော သဒ္ဒမကတ္ထ၊.... အပ္ပသဒ္ဒဿ ဝဏ္ဏ-ဝါဒီနော(ဝဏ္ဏဝါဒီ။ ဒီ၊၁)။ ဒီ၊း။၁၆၇။ မ၊ ၂။၁ဂ၁။ အပ္ပသဒ္ဒဿ ဝဏ္ဏဝါဒီနောတိ ယံ ဌာနံ အပ္ပသဒ္ဒံ နိဿဒ္ဒံ၊ တဿ ဝဏ္ဏဝါဒီနော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၇။(ဃ)အသံ – ကင်း – မဲ့ – သော၊ ဆံသံ, ကျည်ပွေ့သံ, ကလေးသံတို့၏ ဆူညံခြင်း မရှိသော။ အပ္ပသဒ္ဒါနိ အပ္ပနိုဂ္ဃောသာနိ။ မ၊၂။၃၂၁။ သံ၊၂။၂၆၄။ အပ္ပသဒ္ဒါနီတိ နိဿဒ္ဒါနိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၁။ အပ္ပသဒ္ဒါနီတိ ဥဒုက္ခလမုသလဒါရကသဒ္ဒါဒီနံ အဘာဝေန အပ္ပသဒ္ဒါနိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃။ (င) လူသံ – ကင်း – မဲ့ – တိတ် – ဆိတ် – သော။ ပဝနံ ကာနနံ ဒိသွာ၊ အပ္ပသဒ္ဒမနာဝိလံ။ အပ၊၁။ ၁၂၄။ မနုဿသဒ္ဒဝိရဟိတတ္တာ အပ္ပသဒ္ဒံ နိဿဒ္ဒန္တိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ၇။ ရတ္တိံ အပ္ပသဒ္ဒံ အပ္ပနိုဂ္ဃောသံ။ အံ၊၃။၂၆း ။ ရတ္တိံ ယံ မနုဿသဒ္ဒါဘာဝေန ရတ္တိံ အပ္ပသဒ္ဒံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၀၆။ (သုတ္တနိ။၄၂၂။ ထေရ။၃၀၆။ ဇာ၊ ၂။၃၅၉။ အပ၊၁။၁၂၄-တို့လည်း ကြည့်။) (စ)သား,ငှက်တို့၏ တွန်သံ,မြည်သံ,ရင့်ကြူး ကြွေးကြော်သံ မရှိသော။ အပ္ပသဒ္ဒေတိ မိဂ-ပက္ခီနံ ဥဋ္ဌာပနတော ဇေသံ ငေဿဘသဒ္ဒေ-နာပိ ဝိရဟိတတ္တာ အပ္ပသဒ္ဒေ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၁၃၂။ (ဆ) ပကတိအသံမရှိသော၊ တိတ်

ဆိတ်သော။ တတ္ထ ဝိဝိတ္တန္တိ သုညံ၊ အပ္ပသဒ္ဒံ အပ္ပနိဂ္ဃောသန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။ အပ္ပသဒ္ဒန္တိ စ ပကတိသဒ္ဒါဘာဝမာဟ။ သီ၊ ဋီ၊သစ်၊၂။၁၁၉။

အပ္ပသဒ္ဒကာမ (တိ) [အပ္ပသဒ္ဒ + ကမု + ဏ] အသံမရှိသည်ကို အလိုရှိသော၊ ကျယ်လောင် –ပြင်းပြ – ကြမ်းတမ်း – ဆူညံ – သော အသံ မရှိသည်ကို အလိုရှိသော၊ တိတ်ဆိတ် ငြိမ်သက်ခြင်းကို အလိုရှိသော၊သူ။ အပ္ပသဒ္ဒ-ကာမော ခေါ သော အာယသ္မာ။ ဒီ၊၁။ ၁၆၇။ မ၊၂။၁၈၁။ အပ္ပသဒ္ဒကာမောတိ အပ္ပ-သဒ္ဒံ ဣစ္ဆတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၂။ အပ္ပသဒ္ဒန္တိ နိဿဒ္ဒံ၊ ဥစ္စာသဒ္ဒမဟာသဒ္ဒါ-ဘာဝန္တိ အဓိပ္ပါယော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၆၃။

အပ္ပသဒ္ဒတာ (ထီ) [အပ္ပသဒ္ဒ+တာ] အသံတိတ်ဆိတ်သည်၏ အဖြစ်။ ဒေယံ ပန အပ္ပသဒ္ဒတံ နိဿာယ ဇီဝကေ အာသင်္ကာယ ဘီတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၇။

အပ္ပသဒ္ဒဝိနီတ (တိ) [အပ္ပသဒ္ဒ+ဝိနီတ] (၁)ဆူညံသော အသံမရှိသော – ဖြည်းညှင်း သာယာစွာ ပြောဆိုလေ့ရှိသော–ဘုရားရှင်သည် ဆုံးမအပ်သော၊ ဖြည်းညှင်း–သိမ်မွေ့–ပြေပြစ်–သာယာ–သော အသံရှိသော ဘုရားရှင်သည် ဆုံးမအပ်သော၊သူ။ အပ္ပသဒ္ဒ-ကာမာ ခေါ ပန တေ အာယသ္မန္တော အပ္ပသဒ္ဒ-ဝိနီတာ။ ဒီ၊၃။၃၀။ မ၊၂။၁၈၁။ အံ၊၃။၄၁၀။ အပ္ပသဒ္ဒဝိနီတာတိ အပ္ပသဒ္ဒေန နိရဝေန ဗုဒ္ဓေန ဝိနီတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၇။ အပ္ပသဒ္ဒဝိနီ-တာတိ အပ္ပသဒ္ဒေန မတ္တဘာဏိနာ သတ္ထာရာ ဝိနီတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၀။ (၂) ဖြည်းညှင်း သာသာစွာ ပြောဆိုလေ့ရှိသူ၏ အဖြစ်အလို့ငှါ ဆုံးမအပ်သော၊ သူ။ အပ္ပသဒ္ဒဿ ဝဏ္ဏဝါ-ဒီတိ ဣမ အပ္ပသဒ္ဒဝိနီတောတိ အဝတ္ထာဝ ဣဒံ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၃။ အပ္ပသဒ္ဒဿ

ဝိနီတော, အပ္ပသဒ္ဒတာယ မန္ဒဘာဏိတာယ ဝိနီတောတိ စ အပ္ပသဒ္ဒဝိနီတောတိ ဝုစ္စမာနေ အဋ္ဌေန ဝိနီတဘာဝေါ ဒီပိတော ဟောတိ။ ဘဂဝါ ပန သယမ္ဘုဉာဏေန သယမေဝ ဝိနီတော၊ တသ္မာ ပါဠိယံ "အပ္ပသဒ္ဒဝိနီ-တော"တိ န ဝုတ္တံ၊ တေနာဟ "န ဟိ ဘဂဝါ အဋ္ဌေန ဝိနီတော"တိ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၁၂။

အပ္ပသန္န (တိ) [န+ပသန္န] (က) မကြည်ညိုသော၊သူ။ နေတံ အာဝုသော အပ္ပသန္နာနံ ဝါ ပသာဒါယ ပသန္နာနံ ဝါ ဘိယျောဘာ-ဝါယ။ ဝိ၊၁။၂၃။ (ဝိ၊၂။၂၊၂၀။ ဝိ၊၃။၅၇။ အံ၊၁။ ၉၇-တို့လည်းကြည့်။) တမေနံ သော အဿဒ္ဓေါ အပ္ပသန္နော တံ သဒ္ဓံ ပသန္နံ ဇေ-ဝဒေယျ။ ဒီ၊၁။၂၀၆။ အပ္ပသန္နာ စေဝ နပ္ပသီဒန္တိ။ အံ၊၂။၅၇။ ဣတိဝုတ်။၂၀၂။ နာဝိကဏှာ အပ္ပသန္နဿ ဟောတိ။ ပေတ။ ၁၇၂။အဿဒ္ဓါနံ အပ္ပသန္နာနံ။ မဟာနိ။၃၇၇။ အပ္ပသန္နာနန္တိ စိတ္တံ ပသန္နံ အနာဝိလံ ကာတုံ န သက္ကောန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၄၀၀။ အပ္ပသန္နာ ပသီဒန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၃။ သာ ဂဏိကာ အဿဒ္ဓါ အပ္ပသန္နာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၇၅။ (ခ) မကြည်လင်သော။ ယထောဒကေ အာဝိလေ အပ္ပသန္နေ။ ဇာ၊၁။၄၇။ အပ္ပသန္နေတိ တာ-ယေဝ အာဝိလတာယ အဝိပ္ပသန္နေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၂။

အပ္ပသန္နစိတ္တ (တိ) [န+ပသန္န+စိတ္တ] ကြည်ညိုသောစိတ်မရှိသော၊ မကြည်ညိုသောစိတ်ရှိသော၊သူ။ အစမွေန လဒ္ဓံ အပ္ပသန္နစိတ္တော။ မ၊၃။၃၀၀။

အပ္ပသန္နတာ (ထီ) [အပ္ပသန္န+တာ] မကြည်လင်သည်၏အဖြစ်။ အပ္ပသန္နတာယ ဟောတု-ဘူတော အာဝိလဘာဝေါ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၀၉။ မ၊ဋီ၊၃။၁၇၀။

အပ္ပသန္နဘာဝ (ပု) [အပ္ပသန္န+ဘာဝ] မကြည်ညိုသည်၏အဖြစ်။ အပ္ပသာဒ-ကြည့်။

အပ္ပသန္နလူခတာ (ထီ) [အပ္ပသန္န+လူခ+တာ] မကြည်လင်သည်၏အဖြစ်, ကြမ်းတမ်းသည်၏အဖြစ်။ သာ ပန ဒုတဝိလမ္ဗိတခလိတဝသေန အပ္ပသန္နလူခတာဒိဒေါသရဟိတာ ဟောတိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၉၇။

အပ္ပသန္နာကာရ(ပု)[အပ္ပသန္န+အာကာရ](က) မကြည်လင်–မအေးချမ်း–သော အခြင်းအရာ။ သော ပန (ဥပါယာသော) ယသ္မာ စေတသော အပ္ပသန္နာကာရော ဟောတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၇၆။ (ခ) မကြည်ညို–မမြတ်နိုး–သော အခြင်းအရာ။ ဒေယျဓမ္မေသု အသက္ကရဏံ အပ္ပသန္နာကာရော။ မ၊ဋီ၊၃။၂၆၇။

အပ္ပသမာရမ္ဘ (တိ) [အပ္ပ+သမာရမ္ဘ] (၁) နည်းသော အားထုတ်ရခြင်းရှိသော။ ခုဒ္ဒကံ အပ္ပသမာရမ္ဘံ ခတ္တမုဖုလ္လပဋိသင်္ခရဏာဒိ သတ္တုဝစနပဋိပူဇနတ္ထံ ကာတဗ္ဗမေဝ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၇။ (၂) နည်းသော အားထုတ်ကြောင်း ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်မှုရှိသော၊ လူအများကို အလုပ်၌ လွန်မင်းစွာ အားထုတ်ရှက်ဆောင်စေသည်၏ အစွမ်းဖြင့် နှိပ်စက်ခြင်း–နည်းသော–မရှိသော။ အပ္ပဋ္ဌမိဒံ အပ္ပကိစ္စံ အပ္ပမိကရဏံ အပ္ပသမာရမ္ဘံ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာကမ္မဋ္ဌာနံ အပ္ပဖလံ ဟောတိ။ မ၊၂။၄၁၄။

အပ္ပသမာရမ္ဘတရ (တိ) [အပ္ပ+သမာရမ္ဘ+တရ] အထူးသဖြင့်–သာ၍–အလွန်–နည်းသော–နည်းသည်ထက်နည်းသော–ယဇ်ကို အားထုတ်ကြောင်း ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်မှုရှိသော၊ လူအများကို အလုပ်ပျက်စေသည်၏ အစွမ်းဖြင့် နှိပ်စက်ခြင်း–အထူးသဖြင့်–သာ၍–အလွန်–နည်းသော။ အတ္ထိ ယညော .... သော္ဌသပရိက္ခာရာယ အပ္ပဋ္ဌတရော စ အပ္ပသမာရမ္ဘတရော စ....တံ နိစ္စဒါနံ အနုကူလယညံ .... အပ္ပဋ္ဌတရဉ္စ အပ္ပသမာရမ္ဘတရဉ္စ။ ဒီ၊၁။၁၃၆-၇။ ယသ္မာ စေတ္ထ န ဗဟူနံ ကမ္မစ္ဆေဒဝသေန ပီဠာသင်္ခါတော သမာရမ္ဘော အတ္ထိ၊ တသ္မာ အပ္ပသမာရမ္ဘတရံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၁။ အပ္ပသမာရမ္ဘတရောတိ အတိဝိယ ပရိတ္တသမ္ဘာရော။ သမာရဘီယတိ ယညော ဧတေ-ဟီတိ သမာရမ္ဘာ၊ သမ္ဘာရသမ္ဘရဏဝသေန ပဝတ္တသတ္တပီဠာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၃၈။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၁၅-လည်းကြည့်။) (အပ္ပသမ္ဘာရတရ။ ဋီ-မူကွဲ) ကတမာ ပဋိပဒါ ခမတိ အပ္ပတ္ထတရာ စ အပ္ပသမာရမ္ဘတရာ စ။ အံ၊၁။၁၆၉။ အပ္ပသမာရမ္ဘတရာတိ ယတ္ထ ဗဟူနံ ကမ္မစ္ဆေဒဝသေန ပီဠာသင်္ခါတော သမာရမ္ဘော နတ္ထိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၀-၁။ အပ္ပေါ သမာရမ္ဘော ဧတေသာတိ အပ္ပသမာရမ္ဘော။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၃၉။

အပ္ပသမာရမ္ဘတရတာ (ထီ) [အပ္ပသမာရမ္ဘတရ+တာ]အထူးသဖြင့်–သာ၍–အလွန်–နည်းသော–နည်းသည်ထက်နည်းသော–အားထုတ်ကြောင်းရှိသည်၏အဖြစ်။ သီလဿ အပ္ပဋ္ဌာရတာ, အပ္ပသမာရမ္ဘတရတာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၃၃။

အပ္ပသမာရမ္ဘတာ (ထီ) [အပ္ပသမာရမ္ဘ+တာ] နည်းသော–အားထုတ်ရမှု–ကိစ္စ–ရှိသည်၏အဖြစ်။ အပ္ပသမာရမ္ဘတာ ဧကော ဂုဏော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ တေနဿ ပက္ခိနော ဝိယ သမာဒါယေဝ ဂမနံ၊ အပ္ပသမာရမ္ဘတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၁။ အပ္ပသမာရမ္ဘတာတိ အပ္ပကိစ္စတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၉၁။

အပ္ပသမ္ဘာရတရ (တိ) [အပ္ပ+သမ္ဘာရ+တရ] အထူးသဖြင့်–သာ၍–အလွန်–နည်းသော–နည်းသည်ထက်နည်းသော–ယဇ်၏–အဆောက်အဦ–အထောက်အပံ့–ဝတ္ထုပစ္စည်း–ရှိသော။ အပ္ပသမာရမ္ဘတရ-ကြည့်။

အပ္ပသယှ (တိ) [န+ပသယှ] (က) မနှိပ်စက်–အပ်–နိုင်–သော၊သူ။ အပ္ပသယှော သဒါ ဟောမိ၊ ဓောရပစ္စတ္ထိကေဟိ ဝါ။ အပ၊၁။၃၆၁။ (ခ) သည်းမခံ–အပ်–နိုင်–သော၊

(သည်းညည်းမခံစောက်သော၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊သျှ)။ တတ္ထ ဂိဒ္ဓါပိဟာဒိက မပ္ပသယုံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၁။ (ဂ) မလွှမ်းမိုး-မအောင်မြင်-အပ် - နိုင်-သော၊ မကူး မြောက်-အပ်-နိုင်-သော၊မစွမ်း-အပ်-နိုင်-သော၊ မကူးစွမ်း-အပ်-နိုင်-သော။ ဂမ္ဘီရာ ဝတ္တာယံ နဒီ၊ ဇဝံ ဒီဃသာပိ နာမ ဝေရူပါ၊ မယုံ ပန အပသယှာဝ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၇၃။ (အသယှာ။ဋ္ဌ-မူကွဲ။ ဇာတ် ငွီ၊သစ်၌ "အပသယှာဝါတိ အလဒ္ဓပတိ-ဋ္ဌာနာဝ အယံ ဘဝိဿတိ"ဟု ဖွင့်သည်။ ဇာတ်တော်ကြီး၌လည်း "ငါကဲ့သို့ လူပုမျှား မှာ သျှောင်ဖျားမှ ပေါ်ဘွယ်မရှိပြီ"ဟု မြန်မာပြန်သည်။)

အပ္ပသရီရတာ (ထီ) [အပ္ပ + သရီရ + တာ] သေးငယ်သော ကိုယ်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ တံ ပူတိလတာဗန္ဓနံ တဿာ (လဋ္ဌုကိကာယ) အပ္ပသရီရတာယ စေဝ အပ္ပထာမတာယ စ ဗလဝဗန္ဓနံ နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၆။

အပ္ပသဝမ္မတာ (ထီ) [န+ပသဝ+ဓမ္မ+တာ] ပွါးစီးခြင်းသဘောမရှိသည်၏ အဖြစ်။ ပထ-ဝီရသအာပေါရသာနံ ပရိယာဒိန္နတ္တာ အပ္ပ-သဝဓမ္မတံ အာဂမ္မ ပုန သန္တာနံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ န သက္ကုဏေယျ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၉။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၃၃၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆-တို့၌ အပ္ပသဝန-ဓမ္မတံ ဟု ရှိသည်။)

အပ္ပသဝနဓမ္မတာ (ထီ) [န+ပသဝန+ဓမ္မ+တာ] ပွါးစီးခြင်းသဘောမရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပသဝဓမ္မတာ-ကြည့်။

အပ္ပသာဒ (ပု) [န+ပသာဒ] (က) မကြည်ညို-မသဒ္ဓါ-ခြင်း။ အပ္ပသန္နာနဉ္စေဝ အပ္ပသာ-ဒါယ ပသန္နာနဉ္စ ကေစ္စာနံ အညထတ္တာယ။ ဝိ၊၁။၂၃။ ပသာဒနီယေ ဌာနေ အပ္ပသာဒံ ဥပဒံသေတိ (ဥပဒံသိတာ၊အဘိ၊ပု)။ အံ၊ ၁။၈၈။ အဘိ၊ပု။၁၅၆။ အပ္ပသာဒမေဝ နေသံ သမ္ဘဝေဒေသိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၈၅။ အပ္ပသာဒေါ စ ဘိက္ခူသု။ အံ၊၂။၄၁၆။ ဥပါသကာ အပ္ပသာဒံ ပဝေဒေယျုံ။ အံ၊ ၃။၁၅၈။ အပ္ပသာဒံ ပဝေဒေယျုန္တိ အပ္ပ-သန္နာဘာဝံ ဇာနာပေယျုံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၄။ ပရိဘာသာမိ အပ္ပသာဒံ ကရောမိ။ ဝိ၊၄။ ၄၉၂။ (ခ) မကြည်လင်-ညစ်ကျူ-ခြင်း။ ယော စ ဝိနေယျ သာရမ္ဘံ၊ အပ္ပသာဒဉ္စ စေတသော။ သံ၊၁။၁၈၁။

အပ္ပသာဒက (တိ) [န+ပသာဒက] မကြည်ညို-မသဒ္ဓါ-စေတတ်သောအရာ၊ မကြည်ညို-မသဒ္ဓါ-ရာ-ကြောင်း။ ဒါနံ ဒတွာ ကိဉ္စိ-ဒေဝ အပ္ပသာဒကံ ဒိသွာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၂၁။

အပ္ပသာဒကဘာဝဒဿန (နု) [အပ္ပသာဒက + ဘာဝ+ဒဿန] မကြည်ညို-မသဒ္ဓါ-သော သူ - သည် - ၏အဖြစ်ကို ပြခြင်း။ တဿ အနာယတနဂတတ္တာ အပ္ပသာဒကဘာဝဒ-ဿနံ ပသာဒပစ္စယေဒေါ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၂။

အပ္ပသာဒကာရဏ (နု) [အပ္ပသာဒ+ကာရဏ] မကြည်ညို - မသဒ္ဓါ - ခြင်း၏ အကြောင်း။ အပ္ပသာဒနီယ-ကြည့်။

အပ္ပသာဒနာကာရ (ပု) [အပ္ပသာဒန + အာ-ကာရ] မကြည်ညို-မသဒ္ဓါ-သော အခြင်း အရာ။ န ကေဝလံ ပသာဒနီယဝတ္ထုသ္မိံ အပ္ပသာဒနာကာရပ္ပဝတ္တမေဝ အကုသလံ အဿဒ္ဓိယံ။ အနုဋီ၊၁။၉၅။

အပ္ပသာဒနီယ (တိ) [န+ပသာဒနီယ] မကြည် ညို-မသဒ္ဓါ-အပ်-သော၊ ကြည်ညို-သဒ္ဓါ -ဖွယ်-မရှိသော။ အပ္ပသာဒနီယေ ဌာနေ ပသာဒံ ဥပဒံသေတိ။ အံ၊၁။၈၈။ အပ္ပသာ-ဒနီယေ ဌာနေတိ အပ္ပသာဒကာရဏေ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၅၉။ ကာယဝါစာနံ အပ္ပါသာဒိကံ အပ္ပ-သာဒနီယံ .... ကာယဝစီဒုစ္စရိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၈၆။ အသုကော နာမ အယျော ဘိက္ခုနိနံ

အပသာဒနီယံ ဒဿေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၈။ လူခံ ဖရုသံ သာခုသမ္မတာစာရဝိရဟတော အပ- သာဒနီယံ အာဇီဝတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၄၆။

အပ္ပသာဒနီယဘာဝဒဿန (န) [အပ္ပသာဒနီယ +ဘာဝ+ဒဿန] မကြည်ညို–မသဒ္ဒါ–အပ် သည့်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်း၊ ကြည်ညို–သဒ္ဒါ– ဖွယ် မရှိသည့်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်း။ တတော ဧဝ တံ ဝါဒံ အပ္ပသာဒနီယဘာဝဒဿနေန သောသေန္တာ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၁၅။

အပ္ပသာဒနီယဝတ္ထု (န) [အပ္ပသာဒနီယ+ဝတ္ထု] မကြည်ညို–မသဒ္ဒါ–အပ်သော ဝတ္ထု။ အထ ခေါ အပ္ပသာဒနီယဝတ္ထုသ္မိံ ပသာဒနာကာ- ရပ္ပဝတ္တိမ္ပိတိ ဒဿေတုံ။ အနု၊ဋီ၊၁။၉၅။

အပ္ပသာဒပရိဟာရ (ပု) [အပ္ပသာဒ+ပရိဟာရ] မကြည်ညိုခြင်းကို ပယ်ရှားခြင်း။ တဿ လောကဿ အပ္ပသာဒပရိဟာရတ္ထံ ကဒါစိ တဏ္ဍုလနာဠိအာဒိသင်္ဂဟဏကရဏံ သန္ဓာ- ယ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၁၂။

အပ္ပသာဒဗဟုလ (တိ) [အပ္ပသာဒ + ဗဟုလ] မကြည်ညိုခြင်းများသော၊သူ။ အပ္ပသာဒ- ဗဟုလော ဟောတိ ဘိက္ခုသု ထေရေသု စေဝ နဝေသု စ မဇ္ဈိမေသု စ။ အံ၊၂။၄၁၆။

အပ္ပသာဒလေသ (ပု) [အပ္ပသာဒ + လေသ] ကြည်ညိုခြင်း မရှိ–ယောင်–ဟန်၊ မကြည် ညို–ယောင်–ဟန်။ “တထာရူပေ မဟာ- နုဘာဝေ ဒုရတော ဝဇ္ဇေသိ၊ မာဒိသေ ပန တပဿိနေ ယထာရုစိ ပရိနေသီ”တိ အပ္ပ- သာဒလေသေန သတ္ထာရံ ပသံသတိ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၄၇၈။

အပ္ပသာဒသဒ္ဒ (ပု) [အပ္ပသာဒ+သဒ္ဒ] အပ္ပ- သာဒသဒ္ဒါ။ “ပသာဒပ္ပသာဒဝသေန”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ အပ္ပသာဒ-သဒ္ဒဿ လောပေါ ကတော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၈။

အပ္ပသာဒါဝဟ (န) [န + ပသာဒ+အာ + ဝဟ+အ] (၁) ကြည်ညိုခြင်းကို မဆောင် ခြင်း။ အပ္ပသာဒံ ကရောတိ ဝေါ၊ တသ္မာ အပ္ပသာဒါဝဟံ အပ္ပမာဏံ။ ဝဇီရ။၃၁၅။ (တိ) (၂) ကြည်ညိုခြင်းကို မဆောင်တတ် သော။ တာနိ ပန (အာလောကိတာဒီနိ) န သမဏသာရုပ္ပါနိ အပ္ပသာဒါဝဟာနိ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၇၄။

အပ္ပသာဒါဝဟန (န) [န+ပသာဒ + အာဝ- ဟန] ကြည်ညိုခြင်းကို မဆောင်ခြင်း။ ဘိက္ခာစရိယဝသေန လဒ္ဓံ န ကပ္ပတိ နိမန္တန- ကာနံ အပ္ပသာဒါဝဟနတောတိ ဧေ?။ ဝဇီရ။၃၁၅။

အပ္ပသာရ (တိ) [အပ္ပ+သာရ] (က) နည်း သော အနှစ်ရှိသော၊ အနှစ်နည်းသော။ အပ္ပသာရရုက္ခ-ကြည့်။ (ခ) နည်းသော တန်ဖိုးရှိသော၊ အဖိုးအနည်းငယ်သာ ထိုက် တန်သော။ တေန ဟိ ဘော ယာနမှာကံ သတ္တေ အပ္ပသာရာနိ ပဏိယာနိ။ ဒီ၊၂။၂၇၄။ အပ္ပသာရာနီတိ အပ္ပဂ္ဃါနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၀။

အပ္ပသာရရုက္ခ (ပု) [အပ္ပ + သာရ + ရုက္ခ] နည်းသော အနှစ်ရှိသော – အနှစ်နည်း သော–သစ်ပင်။ တာတာ ဥဒုမ္ဗရာဒယော အပ္ပသာရရုက္ခေ အာနေထ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၁။

အပ္ပသာဝဇ္ဇ (တိ) [အပ္ပ+သာဝဇ္ဇ] နည်းသော အပြစ်ရှိသော။ ရာဂေါ ခေါ အာဝုသော အပ္ပသာဝဇ္ဇော ဒန္ဓဝိရာဂီ။ အံ၊၁။၂၀၀။ အပ္ပ- သာဝဇ္ဇောတိ လောကဝဇ္ဇဝသေနပိ ဝိပါက- ဝဇ္ဇဝသေနပီတိ ဒွီဟိပိ ဝဇ္ဇေဟိ အပ္ပသာ- ဝဇ္ဇော၊ အပ္ပဒေါသောတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၉။ ခုဒ္ဒကေ ပါဏေ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ မဟာသရီရေ မဟာသာဝဇ္ဇော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၁-၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။

၁၄၀။ ခုဒ္ဒကၒ၄။၁၉။ ဣတိဝုတ်ၒ၄။၂၁၇။ ပါဏာတိပါတော အတ္တံ အပ္ပသာဝဇ္ဇော။ အဘိၒ၄၊၂။၃၆၆။

အပ္ပသာဝဇ္ဇတာ (ထီ) [အပ္ပသာဝဇ္ဇ + တာ] နည်းသော အပြစ်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ကိလေသာနံ ဥပက္ကမာနဥ္စ မုဒုတာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇတာ, တိဗ္ဗတာယ မဟာသာဝဇ္ဇတာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ခုဒ္ဒကၒ၄။၁၉။ တတ္ထ ပန စေတနာ ဗလဝတီ န ဟောတီတိ အပ္ပသာဝဇ္ဇတာ ဝုတ္တာ။ ဒီၒ၃၊၁။၁၁၈-၉။ (ဒီၒ၃။၂၆၉-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပသာဝဇ္ဇတာကာရဏ (နု) [အပ္ပသာဝဇ္ဇတာ+ကာရဏ] နည်းသောအပြစ်–ရှိသည့်အဖြစ်–ရှိခြင်း–၏အကြောင်း၊ အပြစ်နည်းခြင်း၏ အကြောင်း။ သဿတဒဿနဿ အပ္ပသာဝဇ္ဇတာကာရဏမာဟ။ မၒ၃။ ၁၀၀။

အပ္ပသိဒ္ဓ (တိ) [န+ပ+သိဒ္ဓ] မထင်ရှား–မကျော်စော–သော၊သူ။ အတီတေ ကိရ ဗောဓိသတ္တော သုဒ္ဒကုလေ ဇာတော အပါကဋော အပ္ပသိဒ္ဓေါ။ အပၒ၄၊၁။၁၂၉။ အပညာတ (သာရတ္ထၒ၃။၂၅။ ဝိမတိ၊၂။၁၄) လည်း ကြည့်။

အပ္ပသိဒ္ဓိက (တိ) [အပ္ပ + သိဒ္ဓိ + က] နည်းသော – ပြီးမြောက်–အောင်မြင်–ခြင်း ရှိသော။ လဿိံ သမုဒ္ဒံ ပက္ခန္ဒိ၊ သာဂရံ အပ္ပသိဒ္ဓိကံ။ ဇာ၊၁။၂၀၁။ အပ္ပသိဒ္ဓိကန္တိ မန္ဒသိဒ္ဓိံ ဝိနာသဗဟုလံ။ ဇာၒ၄။၅။ သမုဒ္ဒေါ နာမ အပ္ပသိဒ္ဓိကော ဗဟုအန္တရာယော။ ဇာၒ၄၊၆။၄၃။

အပ္ပသိဒ္ဓတ္တ (နု) [အပ္ပသိဒ္ဓ+တ္တ] မပြီး–မထင်ရှား–သည်၏ အဖြစ်။ ပရဝါဒိနော ပဋိညာဝ န ယုတ္တာ အပ္ပသိဒ္ဓတ္တာ ဝိသေသိတဗ္ဗဿ။ အနုၒ၃။၆၀။

အပ္ပသိဒ္ဓိယ (တိ) [အပ္ပ + သိဒ္ဓိ + က] အပ္ပသိဒ္ဓိကနှင့် အနက်တူ။ တတော နာဝါယ ပက္ခန္ဒော၊ သာဂရံ အပ္ပသိဒ္ဓိယံ။ အပ၊၂။ ၁၂၈။

အပ္ပသီဒနဋ္ဌ (ပု) [အပ္ပသီဒန + အတ္ထ] မကြည်ညိုခြင်း–အနက်–သဘော။ အနဘိပ္ပသာဒကြည့်။

အပ္ပသီဒန္တ (တိ) [န+ပသီဒန္တ]မကြည်ညိုသော၊သူ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ ဒိသွာ အပ္ပသီဒန္တော နာမ နတ္ထိ။ သုတ္တနိၒ၁။၂၃၄။

အပ္ပသုခဝေဒနာ (ထီ) [အပ္ပ + သုခဝေဒနာ] အနည်းငယ်သော – ချမ်းသာကို ခံစားခြင်း–သုခဝေဒနာ။ သမ္မတ္တကဇာတ (ဥဒါနၒ၄။ ၃၃၁)ကြည့်။

အပ္ပသုပ (တိ) [အပ္ပ+သူပ] နည်းသောဟင်းရှိသော။ ယော ယဝကံ ဘုဥ္ဇတိ အပ္ပသူပံ။ ဇာ၊ ၁။၂၂၀။ ဇာၒ၆။၂၁၆။ မုဋ္ဌိံ မုဋ္ဌိံ ကတွာ အပ္ပသူပံ ယဝဘတ္တံ ဘုဥ္ဇမာနံ ပဿိ။ ဇာၒ၆။၂၁၅။

အပ္ပသေန (တိ) [အပ္ပ + သေနာ] နည်းသော စစ်သည်ရှိသော၊သူ။ အပ္ပသေနောပိ စေ မန္တီ၊ မဟာသေနံ အမန္တိနံ။ ဇာ၊၂။၂၁၄။ ဇာၒ၆။၂၉၆။

အပ္ပသ္နေဟ (တိ) [အပ္ပ+သ္နေဟ] နည်းသော–အဆီ – ဩဇာ – ရှိသော။ လူခါနိ တိဏဗီဇာနိ၊ အပ္ပသ္နေဟာနိ ဘုဥ္ဇသိ။ ဇာ၊၁။ ၁၅၃။ အပ္ပသ္နေဟာနီတိ မန္ဒောဇာနိ။ ဇာၒ၃။၂၉၄။

အပ္ပဿက (တိ) [အပ္ပ + သက] ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ မရှိသော၊သူ။ ဒလိဒ္ဒါ စ ဟောတိ အပ္ပဿကာ အပ္ပဘောဂါ အပ္ပေသက္ခာ စ။ အံ၊၁။၁၂၃။ အပ္ပဿကာတိ သကေန ဓနေန ရဟိတာ။ အံၒ၂။၃၇၂။

အပ္ပဿဒ္ဓိဘာဝ (ပု) [အပ္ပဿဒ္ဓိ + ဘာဝ] ငြိမ်းအေးခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဥပတာပေါ ပရိဠာဟော အပ္ပဿဒ္ဓိဘာဝေါ။ အနုဋီ၊၁။ ၄၃။

အပ္ပဿာဒ (တိ) [အပ္ပ+အဿာဒ] နည်းသော–သာယာဖွယ်–ချမ်းသာ–ရှိသော၊ အိပ်မက်သဖွယ် – တိုတောင်းသော – ခဏမျှသော–သာယာဖွယ်–ချမ်းသာ – ရှိသော၊ ဓားသွား၌ ရောက်ရှိသော ပျားရည်စက်သဖွယ် နည်းသော–သာယာဖွယ် – ချမ်းသာ–ရှိသော။ အပ္ပဿာဒါ ကာမာ။ ဝိ၊၂။ ၁၇၅။ ဝိ၊၄။၆၉။ မ၊၁။၁၂၆။ မ၊၂။၃၀၅။ အံ၊၂။၈၅။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၅၆။ အပ္ပဿာဒါတိ ပရိတ္တသုခါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၇။ အဿာဒီယတီတိ အဿာဒေါ၊ သုခံ။ အပ္ပေါ အပ္ပမတ္တကော အဿာဒေါ ဧတေသူတိ အပ္ပဿာဒါ။ တေနာဟ "ပရိတ္တသုခါ"တိ။ မ၊ဋီ၊၂။၄၆။ အပ္ပဿာဒါ ဒုခါ ကာမာ။ ဓမ္မ။၄၁။ ဇာ၊၁။ ၇၃။ အပ္ပဿာဒါတိ သုပိနသဒိသတာယ ပရိတ္တသုခါ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၆။ အပ္ပဿာဒါ ပရိတ္တသုခါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၄။ အပ္ပဿာဒါ ရဏကရာ။ ထေရီ။၄၁၈။ အပ္ပဿာဒါတိ သတ္တခေရာဂတမဓုဗိန္ဒု ဝိယ ပရိတ္တဿာဒါ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇၁။ အပ္ပဿာဒေါ ဒုက္ခမေတ္ထ ဘိယျော။ သုတ္တနိ။၂၈၈။ စူဠနိ။၂၈၂။

အပ္ပဿာဒဋ္ဌ (ပု) [အပ္ပဿာဒ+အတ္ထ] နည်းသော–သာယာဖွယ်–ချမ်းသာ–ရှိခြင်း ဟူသော–အနက်–သဘော။ အဋ္ဌိကင်္ကလူပမာ (ကာမာ) အပ္ပဿာဒဋ္ဌေန။ မဟာနိ။၅။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅။ အပ္ပဿာဒဋ္ဌေနာတိ "အပ္ပံ ပရိတ္တံ သုခဿာဒံ အာဒီနဝေါ ဧတ္ထ ဘိယျော"တိ ဒဿနဋ္ဌေန။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၆။

အပ္ပဿာဒတာ (ထီ) [အပ္ပဿာဒ+တာ] နည်းသော–သာယာဖွယ် – ချမ်းသာ–ရှိသည်၏ အဖြစ်။ မဟာပရိဠာဟဇနကံ ဝိပရိဏာမဒုက္ခတံ အပ္ပဿာဒတဉ္စ အပဿန္တောပိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၈။

အပ္ပဿုတ (တိ) [အပ္ပ+သုတ] အကြားအမြင် မရှိသော၊သူ။ ဒိဿန္တိ ဥပဇ္ဈာယာ အပ္ပဿုတာ သဒ္ဓိဝိဟာရိကာ ဗဟုဿုတာ။ ဝိ၊၃။ ၇၅။(ဒီ၊၁။၈၈။ ဒီ၊၃။၂၀၈-တို့လည်းကြည့်။) ပရေ အပ္ပဿုတာ ဘဝိဿန္တိ၊ မယမေတ္ထ ဗဟုဿုတာ ဘဝိဿာမ။ မ၊၁။၅၂။ အပ္ပံ သုတမေတေသန္တိ အပ္ပဿုတာ၊ အပ္ပန္တိ စ ထောကန္တိ န ဂဟေတဗ္ဗံ၊ နတ္ထီတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ အပ္ပဿုတာတိ ဟိ နိဿုတာ သုတဝိရဟိတာ ဝုစ္စန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၃။ သုတ္တဂေယျာဒိ အပ္ပံ သုတံ ဧတေသန္တိ အပ္ပဿုတာ၊ သုတေန အနုပပန္နာ။ နတ္ထီတိ ဂဟေတဗ္ဗန္တိ ဣမိနာ အဘာဝတ္ထော အယံ အပ္ပသဒ္ဒေါ "အပ္ပဍံသမကသဝါတာတပသရီသပသမ္ဖဿာန"န္တိအာဒီသု ဝိယာတိ ဒဿေတိ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၉၁။ အပ္ပဿုတာ အပ္ပဿုတေဟိ သဒ္ဓိံ သံသန္ဒိံသု သမိံသု။ သံ၊၁။၃၇၁။ အပ္ပဿုတဿ ဗာဟုသစ္စကထာ ဒုက္ကထာ။ အံ၊၂။၁၆၀။ ယေ တေ ပုဂ္ဂလာ အဿဒ္ဓါ ဒုဿီလာ အပ္ပဿုတာ။ အဘိ၊ဓ။၂၅၈။ အဘိ၊ဝိ။၃၇၄။ အဘိ၊ပု။၁၂၃။ အပ္ပဿုတာတိ သုတရဟိတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၃။ အပ္ပဿုတာယံ ပုရိသော၊ ဗလိဗဒ္ဒေါဝ ဇီရတိ။ ဓမ္မ။၃၆။ ထေရ။ ၃၄၇။ ဧကဿ ဝါ ဒွိန္နံ ဝါ ပဏ္ဏာသကာနံ၊ အထ ဝါ ပန ဝဂ္ဂါနံ သဗ္ဗန္တိမေန ပရိစ္ဆေဒေန ဧကဿ ဝါ ဒွိန္နံ ဝါ သုတ္တန္တာနံ ဝါပိ အဘာဝေန အပ္ပဿုတော အယံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၃။ အပ္ပဿုတော ပုညကရော။ ဣတိဝုတ်။၂၃၆။ = အတ္တနော ပရေသဉ္စ ဟိတာဝဟေန သုတေန ဝိရဟိတော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၀၈။ အပ္ပဿုတော အနာဒရော။ ထေရ။၃၄၄။ သစ္စပဋိစ္စသမုပ္ပါဒါဒိ-

ပဋိသံယုတ္တဿ သုတဿ အဘာဝေန အပ္ပ-
ဿုတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၉။

အပ္ပဿုတခီဏာသဝ (ပု) [အပ္ပဿုတ+ခီဏာ-
သဝ] အကြားအမြင်မရှိသောရဟန္တာ။ အပ္ပ-
ဿုတခီဏာသဝေါ ဟိ ကိစ္စာပိ လောကဝဇ္ဇံ
နာဇာနာတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၅။ ပဌမဝါရေ ပနေတ္ထ
အပ္ပဿုတဒုဿီလော ကထိတော၊ ဒုတိယေ
အပ္ပဿုတခီဏာသဝေါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၂။

အပ္ပဿုတတာ (ထီ) [အပ္ပဿုတ+တာ] အကြား
အမြင် မရှိသည်၏အဖြစ်။ ပုဗ္ဗေပေသ အတ္တ-
နော အပ္ပဿုတတာယ အညသ္မိံ ဝတ္တဗ္ဗေ
အညမေဝ ဝဒတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။

အပ္ပဿုတဒုဿီလ (တိ) [အပ္ပဿုတ+ဒုဿီလ]
အကြား အမြင်မရှိသော ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်။
အပ္ပဿုတခီဏာသဝ-ကြည့်။

အပ္ပဿုတဓမ္မကထိက (တိ) [အပ္ပဿုတ+ဓမ္မ-
ကထိက] အကြားအမြင်မရှိသော-တရား
ဟော-ဓမ္မကထိက-ပုဂ္ဂိုလ်။ သယံ ပန
တာသံ ကိစ္စံ ကာတုံ န သက္ကောတိ ဗဟု-
ဿုတဓမ္မကထိကော ဝိယ အပ္ပဿုတဓမ္မ-
ကထိကဿ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၆။

အပ္ပဿုတပုဂ္ဂလ (ပု) [အပ္ပဿုတ+ပုဂ္ဂလ]
အကြားအမြင်မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်။ ကိလေသဒ္ဒ-
ရိဘာဝေါ, အပ္ပဿုတပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနာ။ သီ၊
ဋီ၊သစ်၊၁။၂၇၁။

အပ္ပဿုတပုရိသ (ပု) [အပ္ပဿုတ + ပုရိသ]
အကြားအမြင်မရှိသော ယောကျ်ား။ အပ္ပ-
ဿုတပုရိသော ဟိ ဗလိဗဒ္ဒသဒိသော နာမ
ဟောတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။

အပ္ပဿုတမဟာလ္လကဘိက္ခု (ပု) [အပ္ပဿုတ +
မဟာလ္လက + ဘိက္ခု] အကြားအမြင်မရှိ
သော-အသက်-သိက္ခာ-ဝါ-ကြီးသော
ရဟန်း။ ဗဟုဿုတော ဘိက္ခု အပ္ပဿုတ-
မဟာလ္လကဘိက္ခုနုမန္တရော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆။

အပ္ပဿုတမူလက (တိ) [အပ္ပဿုတ+မူလ+က]
အကြားအမြင်မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်လျှင် မူလ
ရှိသော။ ကောဒသမေ အပ္ပဿုတမူလကာ
ဒွေ (တိကာ ဝုတ္တာ)။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၂။

အပ္ပဿုတသုတ္တ (နပုံ) [အပ္ပဿုတ+သုတ္တ] အပ္ပ-
ဿုတဒုဿီလ, အပ္ပဿုတခီဏာသဝ, ဗဟု-
ဿုတဒုဿီလ, ဗဟုဿုတခီဏာသဝပုဂ္ဂိုလ်
၄-မျိုးကို ဟောသောသုတ်၊ အပ္ပဿုတသုတ်။
အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ စတုက္ကနိပါတပါဠိ၊ ၁-ပဏ္ဏာ-
သက၊ ၁-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ အံ၊၁။၃၁၂-၄။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၁-၂။

အပ္ပဟင္ဃ (တိ) [န+ပဟင္ဃ] မတီး-မထိုး-
မရိုက်-မခတ်-အပ်သော။ အပ္ပဟင္ဃာယ
ဝါ ဃဏ္ဍိယာ အသန္နိပတိတေ ဝါ သံဃေ
ဒါတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၆။

အပ္ပဟရိတ (တိ) [အပ္ပ + ဟရိတ] စိမ်းရှင်
သော အပင်မရှိသော။ (၁) စိမ်းရှင်-ဆဲ-
လတ်ဆဲ-သော ၇-မျိုးပြားသော စပါးပင်,
ပဲနှမ်းဗူး စသော အပင်မရှိသော။ အပ္ပဟရိ-
တေ ဌိတေန အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၂။၆ဂ။ အပ္ပ-
ဟရိတေ ဌိတေနာတိ အဟရိတေ ဌိတေန။
ဟရိတန္တိ စေတ္ထ သတ္တဓညဘေဒံ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ မုဂ္ဂ-
မာသတိလကုလတ္ထအလာဗုကုမ္ဘဏ္ဍာဒိဘေဒဉ္စ
အပရဏ္ဏံ အဓိပ္ပေတံ။ တေနေဝါဟ "ဟရိ-
တံ နာမ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ အပရဏ္ဏ"န္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀။
အပ္ပဟရိတေတိ ဧတ္ထ အပ္ပ-သဒ္ဒေါ "အပ္ပိ-
စ္ဆော"တိအာဒီသု ဝိယ အဘာဝတ္ထောတိ
အာဟ "အဟရိတေ"တိ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၂။
(၂)မြက်ပင်မရှိသော၊ ပေါက်ရောက်ဆဲ မြက်
ပင်မရှိသော၊ ပေါက်ရောက်ဆဲ မြက်စသော
စိမ်းရှင်သော အပင်မရှိသော၊ ဆွမ်းလှမ်းဖုံး
ဘဖြင့် ပျက်စီးတတ်သော သဘောရှိသော
မြက်မရှိရာနေရာ၊ လုံးဝမြက်မရှိသောနေရာနှင့်
မြက်ခင်းကြီး။ နေ၁ စေ အာကင်္ခေယျ အပ္ပ-
ဟရိတေ ဝါ ဆဍ္ဍေယျ။ ဝိ၊၃။၂၂၀။ ဣဒါနိ

ဘဂဝါ အပ္ပဟရိတေ ဝါ ဆဍ္ဍေဿတိ။ မ၊၁။ ၁၆။ အပ္ပဟရိတေတိ အပ္ပရုဠ္ဟဟရိတေ၊ယသ္မိံ ဌာနေ ပိဏ္ဍပါတဇ္ဈောတ္ထရဏေန ဝိနဿန-ဓမ္မာနိ တိဏာနိ နတ္ထိ၊ တသ္မိံန္တိ အတ္ထော။ တေန နိတ္တိဏံ စ မဟာတိဏဂဟနံ စ၊ ယတ္ထ သကဋ္ဋေနပိ ဆဍ္ဍိတေ ပိဏ္ဍပါတေ တိဏာနိ န ဝိနဿန္တိ၊ တံ စ ဌာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ။ ဘူတဂါမသိက္ခာပဒဿ ဟိ အဝိကောပနတ္ထ-မေတံ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၈။ သာရတ္ထ၊၃။ ၂၈၇။ အပ္ပရုဠ္ဟဟရိတေတိ ရုဟမာနတိဏာဒိ-ဟရိတရဟိတေ။ အဘာဝတ္ထော စ အယံ အပ္ပသဒ္ဒေါ "အပ္ပိစ္ဆော"တိအာဒီသု ဝိယ။ မ၊ ဋီ၊၁။၁၈၅။ တံ ဟဗျသေသံ အပ္ပဟရိတေ ဝါ ဆဍ္ဍေဟိ။ သံ၊၁။၁၇၀။ အပ္ပဟရိတေတိ အဟရိတေ၊ (သံ၊ဋီ၊၁။၂၆၁-လည်း ကြည့်။) (၃)(က) နည်းသော စိမ်းရှင်သော မြက်ပင် ရှိသော။ (ခ) စိမ်းရှင်သော မြက်ပင်–မရှိ–မပေါက်–သော ကျောက်သားပြင် သဖွယ် နေရာ။ တံ ပါယသံ အပ္ပဟရိတေ ဝါ ဆဍ္ဍေဟိ။ သုတ္တနိ။၂၉၂။ အပ္ပဟရိတေတိ ပရိတ္တဟ-ရိတတိဏေ အပ္ပရုဠ္ဟဟရိတတိဏေ ဝါ ပါသာ-ဏပိဋ္ဌိသဒိသေ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၈။ (၄) စိမ်းရှင်သော – အပင် – မြက်,သစ်ပင်–မရှိသော – မရှိသော နေရာ။ အပ္ပဟရိတေ ကတောတိ အပ္ပဟရိတံ အလဘန္တေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၇၁။ ဟရိတ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၁) လည်း ကြည့်။

အပ္ပဟရိတက (တိ) [အပ္ပ + ဟရိတ + က] စိမ်းရှင်သော မြက်, သစ်ပင် မရှိသော။ ဘန္တေ မယံ .... အပ္ပဟရိတကံ ကရောမ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၄၀၆။ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ အပ္ပဟရိတကံ ကရောန္တော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၆။ သမန္တတော အပ္ပဟရိတကံ ကတွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၂၇။

အပ္ပဟရိတကရဏ (န) [အပ္ပဟရိတ + ကရဏ] စိမ်းရှင်သော မြက်, သစ်ပင် မရှိသည်ကို ပြုခြင်း၊ မြက်, သစ်ပင် သုတ်သင်ခြင်း။ ပရိတ္တန္တိ အပ္ပဟရိတကရဏေန ဝါ ပရိခါခဏနေန ဝါ ပရိတ္တာဏံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၆။

အပ္ပဟရိတကာရက (တိ) [အပ္ပဟရိတ + ကာ-ရက] စိမ်းရှင်သော မြက်, သစ်ပင် မရှိအောင် ပြုလုပ်သော၊ မြက်, သစ်ပင် သုတ်သင်သော၊သူ။ ဝေယျာဝစ္စကရော၊ အပ္ပဟရိ-တကာရကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀။

အပ္ပဟရိတဋ္ဌာန (န) [အပ္ပဟရိတ+ဌာန] စိမ်းရှင်သော မြက်, သစ်ပင် မရှိရာ အရပ်။ ခန္ဓေ နိသီဒိတွာ အပ္ပဟရိတဋ္ဌာနေ ပါတေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၁။

အပ္ပဟရိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န + ပဟရိတွာ] (က) မရိုက်ခတ်–မထိခိုက်–မူ၍။ ဝတိဒဏ္ဍကေသု အပ္ပဟရိတွာ နိဂ္ဂတံ ဂဏှန္တဿ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၁၅။ (ခ) မထု–မရိုက်–မူ၍။ မုဂ္ဂရာ-ဒီဟိ အပဟရိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၈၀။

အပ္ပဟာတဗ္ဗ (တိ) [န + ပဟာတဗ္ဗ] မပယ်–အပ်–ထိုက်–နိုင်–သော။ ဣမေဟိ ဒွီဟိ အပ္ပဟာတဗ္ဗော အာသဝေါ နာမ နတ္ထိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၇၇။ ယေန မဂ္ဂေန ယေ ကိလေသာ ပဟာတဗ္ဗာ၊ တေသံ ပုန အပ္ပဟာတဗ္ဗတော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၅။

အပ္ပဟာတဗ္ဗတ္တ (န) [အပ္ပဟာတဗ္ဗ+တ္တ] မပယ်–အပ်–ထိုက်–နိုင်–သည်၏ အဖြစ်။ ရာဂေါ အရိယမဂ္ဂေန အပ္ပဟာတဗ္ဗတ္တာ အနုသယ-ဝသေန.... အတ္ထိ နန္ဒိ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၈၈။

အပ္ပဟာတဗ္ဗဘာဝ (ပု) [အပ္ပဟာတဗ္ဗ + ဘာဝ] မပယ်–အပ်–ထိုက်–နိုင်–သည်၏ အဖြစ်။ သတိပိ အာဟာရာနံ အပ္ပဟာတဗ္ဗဘာဝေ ဝိပဿနာရမ္မဏတ္တာ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၂၆၈။

အပ္ပဟာတဗ္ဗဟေတု (ပု) [အပ္ပဟာတဗ္ဗ+ဟေတု] မပယ် – အပ် – ထိုက် – နိုင် – သော ဟိတ်။ ဒဿနဘာဝနာဟိ အပ္ပဟာတဗ္ဗဟေတု မတ္တေသု ဟိ ဂယှမာနေသု။ မူလဋီ၊၁။၄၂။

အပ္ပဟာန (န) [န+ပဟာန] (၁) မပယ်ခြင်း။ အာပါယိကာနံ ဌာနာနံ ဒုဂ္ဂတိဝေဒနိယာနံ အပ္ပဟာနာ။ မ၊၁။၃၄၉။ ရာဂါဒီနံ အဝိနယော အသံဝရော အပ္ပဟာနံ အပ္ပဋိသင်္ခါတိ အယံ အဝိနယော နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၁-၂။ သံယောဇနာနံ အပ္ပဟာနတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။ ဝသလကရဏာနံ ဓမ္မာနံ အပ္ပဟာနေန။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၀၅။ (၂) မပယ်နိုင်ကြောင်း၊ မပယ်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်း။ အနုဒိဋ္ဌိ-ကြည့်။

အပ္ပဟာနကာရဏ (န) [အပ္ပဟာန + ကာရဏ] မပယ်ခြင်း၏ အကြောင်း။ အနုဒိဋ္ဌိ-ကြည့်။

အပ္ပဟာနီယတာ (ထီ) [န+ပဟာနီယတာ] ပယ်ခြင်းကိုမထိုက်–မပယ်အပ်–သည်၏ အဖြစ်။ ဗုဒ္ဓါဒီဟိပိ အပ္ပဟာနီယတာယ မဟန္တဓမ္မသဘာဝတ္တာ ဓမ္မကာယေ စ ဇေဋ္ဌကဋ္ဌေန ဓမ္မကာယူပပန္နံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၃၀။

အပ္ပဟာယ (ကြိ၊ဝိ) [န+ပဟာယ] မပယ်–မစွန့်–မူ၍။ တယောမေ ဘိက္ခဝေ အာပါယိကာ နေရယိကာ ဣဒမပ္ပဟာယ။ ဝိ၊၅။၂၂၂။ အံ၊၁။၂၆၉။ = အဝိဇဟိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၃။ တံ ဝါစံ အပ္ပဟာယ တံ စိတ္တံ အပ္ပဟာယ။ ဒီ၊၃။၁၀။ မ၊၁။၁၀၂။ ကာမတဏှံ အပ္ပဟာယ ကာမပရိဠာဟံ အပ္ပဋိဝိနောဒေတွာ။ မ၊၂။၁၇၅။ သော တံ ပဋိညံ အပ္ပဟာယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉။ ဂိဟိသံယောဇနံ အပ္ပဟာယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၆။

အပ္ပဟီတ (တိ) [န+ပဟိတ] မတိုက်တွန်း–မခိုင်း–မစေ–မလွှတ်–အပ်သော၊သူ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သတ္တန္နံ သတ္တာဟကရဏီယေန ပဟိတေ ဂန္တုံ၊ န တွေဝ အပ္ပဟိတေ။ ဝိ၊၃။၁၈၃။ ဘိက္ခု တေန အပ္ပဟိတေ ပဟိတောပိ ဝိယ ဟုတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၄၄။

အပ္ပဟီန (တိ) [န+ပဟီန] မပယ်အပ်သေးသော၊ မစွန့်–မခွါ–မဖြတ်–အပ်သေးသော။ ဇဝံ ဣမေ ပဥ္စ နီဝရဏေ အပ္ပဟီနေ အတ္တနိ သမနုပဿတိ။ ဒီ၊၁။၆၉။ အကုသလာ ဓမ္မာ အပ္ပဟီနာ။ ဒီ၊၃။၄၇။ ဣမေ ပါပကာ အကုသလာ ဂန္ထာဝစရာ အပ္ပဟီနာ ဒိဿန္တိ စေဝ သူယန္တိ စ။ မ၊၁။၃၆။ (ငင်း။၁၄၅၊၃၄၉-တို့လည်း ကြည့်။) ဒုဿီလျမလဥ္ဆာ အပ္ပဟီနံ ဟောတိ။ အံ၊၁။၁၀၃။ (အံ၊၂။၄၅၀။ အံ၊၃။၃၉၀-တို့လည်း ကြည့်။) (က) ကောင်းစွာ–အကြွင်းမဲ့–ဖြတ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် မပယ်အပ်သေးသော၊ မဖြစ်ခြင်း သဘောရှိသည်၏အဖြစ်သို့ မဂ်သည်မရောက်စေအပ်သေးသော။ ရာဂေါ အပ္ပဟီနော ဒေါသော အပ္ပဟီနော မောဟော အပ္ပဟီနော။ ဣတိဝုတ်။၂၃၄။ ရာဂေါ အပ္ပဟီနောတိ ရဋ္ဌနဋ္ဌေန ရာဂေါ သမုစ္ဆေဒဝသေန န ပဟီနော၊ မဂ္ဂေန အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ န အာပါဒိတော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၀၅။ (အဘိ၊ပု။ ၁၁၅၊၁၂၁-တို့လည်း ကြည့်။) (ခ) အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်သေးသော။ ယေသံ ဧသာ သာဘိယာ တဏှာ အပ္ပဟီနာ။ မဟာနိ။၁၇၉။ အပ္ပဟီနာတိ သန္တဝသမ္ပယုတ္တာ တဏှာ အရဟတ္တမဂ္ဂေန အပ္ပဟီနာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၉၆။

အပ္ပဟီနအကုသလ (တိ) [အပ္ပဟီန+အကုသလ] မပယ်အပ်သေးသော အကုသိုလ်ရှိသော၊သူ။ အပ္ပဟီနအကုသလာပိ ဟိ ပဟာနံ ဝဏ္ဏေယျုံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၉။

အပ္ပဟီနဂန္ထာဝစရ (တိ) [အပ္ပဟီန+ဂန္ထာဝစရ] မပယ်အပ်သေးသော ဂန္ထာဝစရရှိသော၊သူ။ အပ္ပဟီနဂန္ထာဝစရဿ ပန ပုဂ္ဂလဿ ဂန္ထာဝစရဝသေန ပဝတ္တကာယကမ္မံ ဒိသွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၃။

အပ္ပဟီနသြရမ္ဘာဂိယသံယောဇန (တိ) [အပ္ပဟီန+သြရမ္ဘာဂိယ + သံယောဇန] မပယ်အပ်သေးသော သြရမ္ဘာဂိယသံယောဇဉ်ရှိသော၊သူ။ သကဒါဂါမိတော ပရံ ဟိ အပ္ပဟီနသြရမ္ဘာဂိယသံယောဇနော အရိယော နာမ နတ္ထိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၃။

အပ္ပဟီနက (တိ) [န+ပဟီန+က] မပယ်အပ်သေးသော (ကိလေသာ)။ အပ္ပဟီနကံ ဥပါဒါယ ပဟီနကမ္ပိ ပုန ပဋ္ဌတော ဝါ ဝတ္တတီတိ သညီ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၆။

အပ္ပဟီနကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏ (န) [အပ္ပဟီန+ကာမစ္ဆန္ဒ+နီဝရဏ] မပယ်အပ်သေးသော ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏ။ ဘဂဝါ အပ္ပဟီနကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏံ ဇာနသဒိသံ.... ကတွာ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၀။

အပ္ပဟီနကာမရာဂ (ပု) [အပ္ပဟီန+ကာမရာဂ] မပယ်အပ်သေးသော ကာမရာဂ။ ထာမဂတ (မူလဋီ၊၂။၃၂) ကြည့်။

အပ္ပဟီနကာယဝင်္က (တိ) [အပ္ပဟီန+ကာယဝင်္က] မပယ်အပ်သေးသော—ကိုယ်အကောက်—ကိုယ်နှင့်စပ်သော ကောက်ကျစ်မှု—ကာယဒုစရိုက်—ရှိသော၊သူ။ ကာယဝင်္ကာတိ-အာဒီနိ ကာယဒုစ္စရိတာဒီနံ နာမာနိ။ .... ယသ္မာ အပ္ပဟီနကာယဝင်္ကာဒယော ပပတန္တိ၊ ပဟီနကာယဝင်္ကာဒယော ပတိဋ္ဌဟန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂဝ။

အပ္ပဟီနကာလ (ပု) [အပ္ပဟီန+ကာလ] မပယ်အပ်သေးရာဖြစ်သော ကာလ။ တံ (ပိဏ္ဍပါတံ) ကိလေသာနံ အပ္ပဟီနကာလေ ဒါနံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၆၆။

အပ္ပဟီနကိလေသ (ပု) [အပ္ပဟီန+ကိလေသ] (၁) မပယ်အပ်သေးသော ကိလေသာ။ သမုဒါစာရတော သမုဒါဂရဏတော အပ္ပဟီနကိလေသော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၆။ အပ္ပဟီနကိလေသေ ဝါ ဝဋ္ဋံ ဝါ သန္ဓာယ န ဝိမရိယာဒိကတံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၄။ (တိ) (၂) မပယ်အပ်သေးသော ကိလေသာရှိသော၊သူ။ အနာဂါမီ ပုဂ္ဂလော .... အပရိညာတဒုက္ခော အပ္ပဟီနကိလေသော .... တတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊က။ဂ၆။ အပ္ပဟီနကိလေသတာ-လည်းကြည့်။

အပ္ပဟီနကိလေသဇန (ပု) [အပ္ပဟီနကိလေသ+ဇန] မပယ်အပ်သေးသော ကိလေသာရှိသော သတ္တဝါ။ မိဿာဘသဝေါ ဒါနဖလံ န သဒ္ဒဟတီတိ ဣဒံ တဿ အပ္ပဟီနကိလေသဇနဿ ဝိယ ကမ္မကမ္မဖလာနံ သဒ္ဒဟနာကာရေန ပဝတ္တိ နတ္ထီတိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁၄။

အပ္ပဟီနကိလေသတာ (ထီ) [အပ္ပဟီနကိလေသ+တာ] မပယ်အပ်သေးသော ကိလေသာရှိသည်၏အဖြစ်။ အနေန အပ္ပဟီနကိလေသေန ပုဂ္ဂလေန တာဒေယဝ အပ္ပဟီနကိလေသတာယ မာရုပါသသခ်ါတော ကိလေသော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၀၅။

အပ္ပဟီနကိလေသတ္တ (န) [အပ္ပဟီနကိလေသ+တ္တ] မပယ်အပ်သေးသောကိလေသာရှိသည်၏အဖြစ်။ တေသံ မဂ္ဂေန အပ္ပဟီနကိလေသတ္တာ ကေဝလံ သမထဝိပဿနာဗလေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။

အပ္ပဟီနကိလေသပ္ပဟာန (န) [အပ္ပဟီနကိလေသ+ပဟာန] မပယ်အပ်သေးသော ကိလေသာကို ပယ်ခြင်း။ အပ္ပဟီနကိလေသပ္ပဟာနတော, ပုဂ္ဂလန္တရာဘာဝသာဓနတော စ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၄၃။

အပ္ပဟီနကောဋ္ဌိ (ထီ) [အပ္ပဟီန+ကောဋ္ဌိ] မပယ်အပ်သေးသည်၏အဖြစ်ဟူသော—အစွန်း—

အဦး၊ မပယ်အပ်သေးသည်၏အဖြစ်ကို အဦးပြုခြင်း၊ မပယ်အပ်သေးသော–သဘော–အခြင်းအရာ။ ရူပေတိ ဧတ္ထ အပ္ပဟီနကောဋ္ဌိယာ အနုသယော ဂဟိတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆။ အပ္ပဟီနကောဋ္ဌိယာတိ အသမုစ္ဆိန္နဘာဝေန။ သံ၊ဋီ၊၂။၈၂။ ဥပနိဿယကောဋ္ဌိ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၈၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ပဒုက္ကမူသျ၊၁။၅၃၁) လည်း ကြည့်။

အပ္ပဟီနဂ္ဂါဟ (တိ) [အပ္ပဟီန+ဂါဟ] မပယ်အပ်သေးသော ဂါဟတရား ၃-ပါးရှိသော၊ သူ။ ယထယိဒံ အာယသ္မတော ဥပနန္ဒ ဝေဒနံ အဓိဝါသေတုံ အသက္ကောန္တဿ "အဟံ ဝေဒယာမိ, မမ ဝေဒနာ"တိ အပ္ပဟီနဂ္ဂါဟဿ ဣဒါနိ ဝိပ္ပန္ဒိတံ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈။

အပ္ပဟီနစေတသိကဒုက္ခ (တိ) [အပ္ပဟီန+စေတသိကဒုက္ခ] မပယ်အပ်သေးသော–စိတ်၌ဖြစ်သောဆင်းရဲ–စေတသိကဒုက္ခ–ရှိသော၊ သူ။ သဗ္ဗာဗဇ္ဇ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၇) ကြည့်။

အပ္ပဟီနစ္ဆန္ဒရာဂ (တိ) [အပ္ပဟီန+ဆန္ဒ+ရာဂ] မပယ်အပ်သေးသော ဆန္ဒ, ရာဂ ရှိသော၊သူ။ တေ ဒုဝိဓာပိ ဇနာ ဆန္ဒရာဂဿ ဝသံ ဥပေတာ အပ္ပဟီနစ္ဆန္ဒရာဂါ သဗ္ဗသော ပဟီနဆန္ဒရာဂံ မံ န ဇာနန္တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။ အပ္ပဟီနစ္ဆန္ဒရာဂဿ ဟိ တတ္ထ ဝိပလ္လာသာ သမ္ဘဝန္တိ၊ န ဣတရဿ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၁၁။

အပ္ပဟီနဋ္ဌ (ပု) [အပ္ပဟီန + အတ္ထ] မပယ်အပ်သေးသော–အနက်–သဘော။ ဇဝံ ပုထုဇ္ဇနဿ စ .... နာနတ္တံ ဟောတိ ပဟီနဋ္ဌေန စ အပ္ပဟီနဋ္ဌေန စ။ ပဋိသံ။၆၁။ အပ္ပဟီနဋ္ဌေန အနုသေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၃။ ကာမရာဂေါ စ သော အပ္ပဟီနဋ္ဌေန အနုသယော စာတိ ကာမရာဂါနုသယော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၁။ တံ အပ္ပဟီနဋ္ဌေန ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္န

နာမာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။ အနုသယ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပဟီနတဏှ (တိ) [န + ပဟီနတဏှ] ပယ်အပ်ပြီးသော တဏှာမရှိသော၊ တဏှာကို ပယ်ပြီးမဟုတ်သော၊သူ။ အမုတ္တတဏှာ အပ္ပဟီနတဏှာ။ မဟာနိ။၃၇။ အပ္ပဟီနတဏှာတိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနဘာဝေန န ပဟီနတဏှာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၇။ န အပ္ပဟီနတဏှော ဝိယ အန္ဓပုထုဇ္ဇနော အဘိနိဝေသနဝသေန။ မ၊ဋီ၊၃။၁၀၂။

အပ္ပဟီနတာ (ထီ) [အပ္ပဟီန+တာ] မပယ်အပ်သေးသည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပဟီနတာယ အနုသေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၅။ အပ္ပဟီနတဋ္ဌ သန္တာယ အယံ အနုသေတီတိ ဝတ္တမာနဝေါဟာရော ဝုတ္တော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၅။

အပ္ပဟီနတာဒဿန (န) [အပ္ပဟီနတာ+ဒဿန] မပယ်အပ်သေးသည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်း။ အတီတာဒီနံ အပ္ပဟီနတာဒဿနတ္ထမ္ပိ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၁၉။

အပ္ပဟီနတ္တ (န) [အပ္ပဟီန+တ္တ] မပယ်အပ်သေးသည်၏ အဖြစ်။ ယေသံ ခေါ် အဟံ ဗြာဟ္မဏ အာသဝါနံ အပ္ပဟီနတ္တာ ဒေဝေါ ဘဝေယျံ။ အံ၊၁။၃၄၇။ (မဟာနိ။၅၆။ မိလိန္ဒ။၁၁၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၄-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဟီနဒိဋ္ဌိ (တိ) [အပ္ပဟီန + ဒိဋ္ဌိ] မပယ်အပ်သေးသော အမြင်မှားရှိသော၊သူ။ လောကေ အပ္ပဟီနဒိဋ္ဌိ ပုထုဇ္ဇနော သတ္တလောကဝသေန လောကောတိ သဥ္ဇာနာတိ စေဝ မညတိ စ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄။

အပ္ပဟီနနိကန္တိကတာ (ထီ) [အပ္ပဟီန+နိကန္တိ+က + တာ] မပယ်အပ်သေးသော နိကန္တိ ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ကေစိတ္တက္ခဏိကမ္ပိ ဈာနံ

ပဝတ္တေန္တော တတ္ထ အပ္ပဟီနနိကန္တိကတာယ အဘိသင်္ခရောန္တော ဧဝ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၆၉။

အပ္ပဟီနပစ္စယတ္တ (န) [အပ္ပဟီန + ပစ္စယ+တ္တ] မပယ်အပ်သေးသော ဝိဘက် ဝိစာရဟူသော အကြောင်းရှိသည်၏အဖြစ်။ အပ္ပဟီနာ ဧဝ စ ဒုတိယဇ္ဈာနူပစာရေ ဝိတက္ကဝိစာရာတိ တတ္ထသ သိယာ ဥပ္ပတ္တိ အပ္ပဟီနပစ္စယတ္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၃။

အပ္ပဟီနပဋိဃက္ခ (တိ) [အပ္ပဟီန + ပဋိဃက္ခ] မပယ်အပ်သေးသော ဆန့်ကျင်ဖက်ရှိသော၊ သူ။ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အပရိမဒ္ဒိတသင်္ခါရဿ အပ္ပဟီနပဋိပက္ခဿ ဘာဝနာနုယောဂတော။ မ၊ဋီ၊၃။၁၆၄။

အပ္ပဟီနပဋိသန္ဓိက (တိ) [အပ္ပဟီန+ပဋိသန္ဓိ+က] မပယ်အပ်သေးသော ပဋိသန္ဓေ (နေခြင်း) ရှိသော၊သူ။ အပ္ပဟီနပဋိသန္ဓိကာနံ တာဒိသာနံ ဝိယ ပတ္တဗ္ဗော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။

အပ္ပဟီနပရာမာသတ္တ (န)[အပ္ပဟီန+ပရာမာသ +တ္တ] မပယ်အပ်သေးသော ပရာမာသ ရှိသည်၏ အဖြစ်။ လောကိယမဟာဇနော အပ္ပဟီနပရာမာသတ္တာ "တေ မမာ"တိအာဒိနာ ပရာမသန္တော ဝေါဟရတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၃၈၃။

အပ္ပဟီနဘဝယောဂတ္တ (န) [အပ္ပဟီန+ဘဝ-ယောဂ+တ္တ] မပယ်အပ်သေးသော ဘဝယောဂရှိသည်၏ အဖြစ်။ တသ္မာ သော အပ္ပ-ဟီနဘဝယောဂတ္တာ "ဘဝယောဂယုတ္တော"တိ ဝုတ္တော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၈၇။ ဘဝယောဂ (ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၈၆)လည်း ကြည့်။

အပ္ပဟီနဘဝရာဂ (တိ) [အပ္ပဟီန+ဘဝရာဂ] မပယ်အပ်သေးသော ဘဝရာဂ ရှိသော၊သူ။ ဘဝယောဂယုတ္တ (ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၈၆) ကြည့်။

အပ္ပဟီနဘဝသံယောဇနတ္တ (န) [အပ္ပဟီန+ ဘဝသံယောဇန+တ္တ] မပယ်အပ်သေးသော ဘဝသံယောဇဉ်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ သမ္ဗောဓိ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၁၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၇) ကြည့်။

အပ္ပဟီနဘဝါဒါန (တိ) [အပ္ပဟီန+ဘဝ+ အာဒါန]မပယ်အပ်သေးသော ဘဝကိုယူခြင်း ရှိသော၊ ဘဝကို ယူခြင်းကို မပယ်သေးသော၊ သူ။ ဣဒါနိ တဿေဝ သတ္တ ဘဝေ အာဒိ-ယတောပိ အညေဟိ အပ္ပဟီနဘဝါဒါနေဟိ ပုဂ္ဂလေဟိ ဝိသိဋ္ဌေန ဂုဏေန ဝတ္တုံ။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။၁၅၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၆။

အပ္ပဟီနဘာဝ (ပု) [အပ္ပဟီန+ဘာဝ] မပယ် အပ်သေးသည်၏ အဖြစ်။ ပစ္စဝေက္ခမာနော အပ္ပဟီနဘာဝံ ဉ တွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၆။ စတုန္နဥ္စ အပါယာနံ အပ္ပဟီနဘာဝံ ဂရဟန္တော။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၃၀၇။ (ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၄၇။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၈၈-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဟီနဘာဝဒဿန (န) [အပ္ပဟီနဘာဝ + ဒဿန] မပယ်အပ်သေးသည်၏ အဖြစ်ကိုပြခြင်း။ ဥပစာရက္ခဏေ ဒေါမနဿဿ အပ္ပဟီ-နဘာဝဒဿနတ္ထံ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၁။၁၉၀။

အပ္ပဟီနမညနပုဂ္ဂလ (ပု) [အပ္ပဟီန+မညနာ+ ပုဂ္ဂလ] မပယ်အပ်သေးသော – မညနာ– မာနမညနာ–ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်။ သော ပုဂ္ဂ-လောတိ သော အပ္ပဟီနမညနပုဂ္ဂလော။ သံ၊ ဋီ၊၁။၈၈။

အပ္ပဟီနမတ္တ (တိ) [အပ္ပဟီန+မတ္တ] မပယ်အပ် သေးကာမျှဖြစ်သော(ကိလေသာ)။အပ္ပဟီန-မတ္တသောဝ (မင်္ဂဖြင့် မပယ်သေးကာမျှသာ လျှင်ဖြစ်သော ကိလေသာ၏။ သျှ။) အနု-သယဘာဝဿ အဝုတ္တတ္တာ။ မူလဋီ၊၃။၁၄၂။

အပ္ပဟီနမာန (ပု)[အပ္ပဟီန+မာန] မပယ်အပ်သေးသောမာန။ သသန္တာနတာယ အပ်ံကာရဝတ္ထုမှို အပ္ပဟီနမာနဿ ပဟီနာကာရံ သန္ဓာယ။ အနုဋီ၊၂။၁၅၇။

အပ္ပဟီနမိစ္ဆာဝိတက္ကတ္တ (န) [အပ္ပဟီန+မိစ္ဆာဝိတက္က+တ္တ] မပယ်အပ်သေးသော မိစ္ဆာဝိတက်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပဟီနမိစ္ဆာဝိတက္ကတ္တာ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၁၅။

အပ္ပဟီနယောဂ (တိ) [အပ္ပဟီန + ယောဂ] မပယ်အပ်သေးသော ယောဂရှိသော၊ သူ။ ယသ္မာ အပ္ပဟီနယောဂေါ ပုဂ္ဂလော တေဟိ ဓမ္မေဟိ သမ္ပယုတ္တော ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၇။

အပ္ပဟီနရာဂတ္တ (န) [အပ္ပဟီနရာဂ+တ္တ] မပယ်အပ်သေးသောရာဂရှိသည်၏အဖြစ်။ န ခယာ ရာဂဿ ဝီတရာဂေါ သဗ္ဗသော အပ္ပဟီနရာဂတ္တာ။ မ၊ဋီ၊၁။၉၇။

အပ္ပဟီနရာဂဒေါသတာ (ထိ) [အပ္ပဟီန+ရာဂ+ဒေါသ+တာ] မပယ်အပ်သေးသော ရာဂ, ဒေါသရှိသည်၏ အဖြစ်။ တေ ပန အပ္ပဟီနရာဂဒေါသတာယ ပရဿ ဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ ဂုဏံ မက္ခေန္တာ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၇၀။

အပ္ပဟီနရာဂဒေါသမောဟသန္တာန (ပု) [အပ္ပဟီန+ရာဂဒေါသမောဟ+သန္တာန] မပယ်အပ်သေးသောရာဂ, ဒေါသ, မောဟရှိသော သန္တာန်။ အပ္ပဟီနရာဂဒေါသမောဟသန္တာနေ ပဝတ္တံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၀၇။

အပ္ပဟီနဝါသနတ္တ (န) [အပ္ပဟီန+ဝါသနာ+တ္တ] မပယ်အပ်သော – ဝါသနာ–အထုံ–ရှိသည်၏အဖြစ်။ “အရဟာဝ သမာနော အပ္ပဟီနဝါသနတ္တာ ဧဝံ ဘဏတိ”တိ အဇာနန္တာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၇၃။

အပ္ပဟီနဝိပလ္လာသ (တိ) [အပ္ပဟီန+ဝိပလ္လာသ] မပယ်အပ်သေးသော ဝိပလ္လာသရှိသော၊ ဝိပလ္လာသကို မပယ်ရသေးသော၊သူ။ အပ္ပဟီနဝိပလ္လာသာနဉ္ဟိ စိတ္တံ မာရဿ ယထာကာမကရဏီယံ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇။ အပ္ပဟီနဝိပလ္လာသော မာရေန ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တော ကိဉ္စိ အတ္ထံ သလ္လက္ခေတုံ န သက္ကောတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၄၉။ “အတ္တာ နာမ အတ္ထိ”တိ ဧဝံဒိဋ္ဌိနော အပ္ပဟီနဝိပလ္လာသာ။ မ၊ဋီ၊၂။၉၉။ တိဋ္ဌတေသာ အနဝဋ္ဌိတတက္ကာနံ အပ္ပဟီနဝိပလ္လာသာနံ ဝါဒဝိမံသာ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၁၄။ (မ၊ဋီ၊၃၊၃၆၂။ အနုဋီ၊၃။၁၅၁-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဟီနဝိပလ္လာသတ္တ (န) [အပ္ပဟီနဝိပလ္လာသ+တ္တ] မပယ်အပ်သေးသော ဝိပလ္လာသရှိသည်၏အဖြစ်၊ဝိပလ္လာသကိုမပယ်ရသေးသည်၏အဖြစ်။ တဉ္စ ပနေတံ စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ သုပိနံ သေက္ခပုထုဇ္ဇနာဝ ပဿန္တိ၊ အပ္ပဟီနဝိပလ္လာသတ္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၆၅။ သကလမ္ပိ ဝဋ္ဋဂတံ သင်္ခါရဇာတံ အပ္ပဟီနဝိပလ္လာသတ္တာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၄၀။

အပ္ပဟီနသံယောဇန (တိ) [အပ္ပဟီန+သံယောဇန] မပယ်အပ်သေးသော သံယောဇဉ်ရှိသော၊သူ။ အပ္ပဟီနသံယောဇနေသု အရိယေသု ဥတ္တမကောဋိယာ ဂဟိတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၆။

အပ္ပဟီနသက္ကာယဒိဋ္ဌိက (တိ) [အပ္ပဟီန + သက္ကာယဒိဋ္ဌိ + က] မပယ်အပ်သေးသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိရှိသော၊သူ။ အပ္ပဟီနသက္ကာယဒိဋ္ဌိကော ဝဋ္ဋေ ပရိဗ္ဘမတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၆၄။

အပ္ပဟီနသဘာဝ (တိ) [အပ္ပဟီန+သဘာဝ] မပယ်အပ်သော သဘောရှိသော။ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော စ ဗလဝဝီရိယဉ္စ အင်္ဂမင်္ဂ-

ဘာဝနာဝိရဟော စ အပ္ပဟီနသဘာဝတော ဓုဝံ ဝိပစ္စန္တိ။ မူလဋီ၊၁။၁၆၇။

အပ္ပဟီနသမ္မောဟ (တိ) [အပ္ပဟီန+သမ္မောဟ] မပယ်အပ်သေးသော သမ္မောဟ ရှိသော၊သူ။ အရိယာနမ္ပိ ကတ္တစိ ဝိမတိမတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ယထာ တံ သဗ္ဗသော အပ္ပဟီနသမ္မောဟာနံ။ မ၊ဋီ၊၂။၄၆။

အပ္ပဟီနသမ္မောဟဝိပလ္လာသ (တိ) [အပ္ပဟီန+သမ္မောဟ+ဝိပလ္လာသ] မပယ်အပ်သေးသော သမ္မောဟ, ဝိပလ္လာသ ရှိသော၊သူ။ တိဋ္ဌတေ-သာ အနဝဋ္ဌိတတက္ကာနံ အပ္ပဟီနသမ္မောဟ-ဝိပလ္လာသာနံ ဝါဒဝိမံသာ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၆၂။ အနုဋီ၊၄။၁၅၁။ (အံ၊ဋီ၊၂။၁၁၄-၌ အပ္ပဟီန-ဝိပလ္လာသာနံဟု ရှိသည်။)

အပ္ပဟီနသိနေဟတ္တ (န) [အပ္ပဟီန+သိနေဟ+တ္တ] မပယ်အပ်သေးသော သိနေဟ ရှိသည်၏ အဖြစ်။ တေသံ အရိယမဂ္ဂေန အပ္ပဟီန-သိနေဟတ္တာ ခီဏာသဝါနံ ဝိယ မရဏံ ပဋိစ္စ အဘယံ န ဟောတိ။ ဝဇိရ။၁၄၇။

အပ္ပဟီနသောကသလ္လတာ (ထီ) [အပ္ပဟီန+သောကသလ္လ+တာ] မပယ်အပ်သေးသော သောကသလ္လ ရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပဟီန-သောကသလ္လတာယ သောကိနိံ ပဇံ သတ္တ-နိကာယံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။

အပ္ပဟီနာကာရ (ပု) [အပ္ပဟီန + အာကာရ] မပယ်အပ်သေးသော အခြင်းအရာ။ အနု-သယနဋ္ဌော နာမ အပ္ပဟီနာကာရော၊ အပ္ပဟီ-နာကာရော စ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ဝတ္တုံ န ယုဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၀၅။ အပ္ပဟီ-နာကာရော နာမ ဓမ္မာကာရော၊ န ဓမ္မော၊ ဓမ္မော စေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပါ-ယေနာဟ "....န ယုဇ္ဇတိ"တိ။ မူလဋီ၊၃။ ၁၄၂။

အပ္ပဟီနာကာရဒီပက (တိ) [အပ္ပဟီနာကာရ+ဒီပက] မပယ်အပ်သေးသော အခြင်းအရာကို ပြတတ်သော။ အနုသေတီတိ ဝစနံ အပ္ပဟီ-နာကာရဒီပကံ။ မူလဋီ၊၃။၁၄၂။

အပ္ပဟီနာနုသယ (တိ) [အပ္ပဟီန + အနုသယ] မပယ်အပ်သေးသော အနုသယ ရှိသော၊အနု-သယကို မပယ်ရသေးသော၊သူ။ အပ္ပဟီနာ-နုသယဿ ပစ္စယသမာယောဂေ ရာဂါဒယော ပရိယုဋ္ဌာနဝသေန ပဝတ္တန္တိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၄၉။

အပ္ပဟီနာနုသယတ္တ (န)[အပ္ပဟီနာနုသယ+တ္တ] မပယ်အပ်သေးသော အနုသယ ရှိသည်၏ အဖြစ်၊ အနုသယကို မပယ်ရသေးသည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပဟီနာနုသယတ္တာ သာနုသယတာ အနုညာတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၅။

အပ္ပဟီနာနုသယိတ (တိ) [အပ္ပဟီန + အနု-သယိတ] မပယ်အပ်သေးသော သဘောအား ဖြင့် – မပယ်အပ်သေးသောကြောင့် – ကိန်း ဝပ်တတ်သော၊ မပယ်အပ်သေးသော ကိန်း ဝပ်ခြင်းရှိသော၊ ကိန်းဝပ်သော အနုသယကို မပယ်အပ်သေးသော (ဝိသုဒ္ဓိ၊သျှ)။ အတီ-တက္ခန္ဓေသု စ အပ္ပဟီနာနုသယိတာနံ ကိလေ-သာနံ အတီတက္ခန္ဓာဝ ဝတ္ထု၊ န ဣတရေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၂၉။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၉။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၅။

အပ္ပဟီနာဘိနန္ဒနာဘိဝဒနအဇ္ဈောသာန (တိ) [အပ္ပဟီန + အဘိနန္ဒန + အဘိဝဒန + အဇ္ဈောသာန] မပယ်အပ်သေးသော အဘိ-နန္ဒန, အဘိဝဒန, အဇ္ဈောသာန ရှိသော၊ သူ။ အပ္ပဟီနာဘိနန္ဒနာဘိဝဒနအဇ္ဈောသာ-နာနံ ပန ပုထုဇ္ဇနာနံ အဘိနန္ဒိတဗ္ဗာဒိပ္ပကာ-ရာနိ အာယတနာနိ ဟောန္တိ။ မ၊ဋီ၊၂။၆၀။ မူလဋီ၊၁။၁၆။

အပ္ပဟီနာရဟတာ (ထီ) [န + ပဟီနာရဟ + တာ] ပယ်ခြင်းကို မထိုက်သည်၏ အဖြစ်၊

ပယ်မရသည်၏အဖြစ်။ အပိ စ ဝိရကတမ္ပိ ကမ္မံ အနိဗ္ဗတ္တိတဖလတာယ, အပ္ပဟီနာဘေဟ- တာယ စ ဖလာရဟံ သန္တံ ဝေ နာမ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၄၇။

အပ္ပဟီနာဝိဇ္ဇ (တိ) [အပ္ပဟီန+အဝိဇ္ဇာ] မပယ် အပ်သေးသော အဝိဇ္ဇာရှိသော၊ အဝိဇ္ဇာကို မပယ်ရသေးသော၊ သူ။ ယသ္မာ ပန အပ္ပဟီနာဝိဇ္ဇော အဝိဇ္ဇာယ ပဟာနတ္ထံ လောကုတ္တရံ ဘာဝေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၂။ အရိယမဂ္ဂေန အဝိနီတတာယ အပ္ပဟီနာ- ဝိဇ္ဇော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၈၀။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၅၇။

အပ္ပဟီနာဝိဇ္ဇတာ (ထီ) [အပ္ပဟီနာဝိဇ္ဇ+တာ] မပယ်အပ်သေးသော အဝိဇ္ဇာ ရှိသည်၏ အဖြင်၊ အဝိဇ္ဇာကို မပယ်ရသေးသည်၏ အဖြစ်.၊ အပိ စ သော တာယ စတူသု သစ္စေသု အပ္ပဟီနာဝိဇ္ဇတာယ ဝိသေသ- တော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၆၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၉၃။

အပ္ပဟီနာဝိဇ္ဇာ (ထီ) [အပ္ပဟီန+အဝိဇ္ဇာ] မပယ်အပ်သေးသော အဝိဇ္ဇာ။ အပ္ပ- ဟီနာဝိဇ္ဇာ ကာရဏာလာဘေ ဥပ္ပတ္တိအရဟ- တာယ သမိပေယေဝါတိ အာဟ "သန္နိ- ဟိတဘာဝကာရဏေနာ"တိ။ အနုဋီ၊၂။၁၃၆။

အပ္ပဟီနာသံဝရ (တိ) [အပ္ပဟီန+အသံဝရ] မပယ်အပ်သေးသော မစောင့်စည်းခြင်း ရှိသော၊ သူ။ အပ္ပဟီနာသံဝရာနံ ဝါ ဒုဋ္ဌုပ- သက်ခနတော ဒုရာသဒေါ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၄၅။

အပ္ပဟီနုပ္ပတ္တိရဟဘာဝ (ပု) [အပ္ပဟီန+ဥပ္ပတ္တိ+ အရဟ+ဘာဝ] မပယ်အပ်သေးသည်၏ အဖြစ်, ဖြစ်ခြင်းကို ထိုက်သည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပဟီနုပ္ပတ္တိရဟဘာဝါ ဣဓ အနုဂမနသယ- နာနီတိ ဒဿေန္တော။ အနုဋီ၊၃။၂၀၈။ (မူလဋီ၊၃။၁၅၀-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပဟီယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [အ+ပ+ဟာ+ယ+ တိ] မပယ်အပ်။ ကလီယတိ ခလီယတိ အပ္ပဟီယတိ သာသနံ ဝေနာတိ ကလိ။ ဇုတပရာဇယော။ မ၊ဋီ၊၃။၃၅၄။

အပ္ပဟီယမာန (တိ) [န+ပဟီယမာန] မပယ် အပ်သော။ ဥပ္ပန္နာ မေ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ အပ္ပဟီယမာနာ အနတ္ထာယ သံဝတ္တေ- ယျုံ။ သံ၊၁။၄၀၁။

အပ္ပဟု (တိ)[န+ပဟု။(အပဟု–ပြာ၊အပြဘု– သံ)] မစွမ်းနိုင်သော။ အပ္ပဟုနာ ပန ဝတ္တုံ ဝါ ဂန္တုံ ဝါ အသမတ္ထေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀။

အပ္ပဟုတတာ (ထီ)[န+ပဟုတတာ။ (ပဟုတ္တ- ပြာ)] အစိုးရသူ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်၊ အစိုးမရသည်၏အဖြစ်။ ဝတ္တုံ န သက္ကောတိ အတ္တနော အဝိသယတာယ အပ္ပဟုတတာ- ယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ အပ္ပဟုတတာယာတိ တတ္ထ တဿ အနိဿရဘာဝတော။ မူလဋီ၊ ၂။၁၉။

အပ္ပဟုတာ (ထီ) [န+ပဟုတာ] မစွမ်းနိုင်သည် ၏ အဖြစ်။ဇရာဒိပဋိဗာဟနေ အပ္ပဟုတာယ အတီဝ ကပဏဘာဝံ ပတ္တော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၀။

အပ္ပဟုသညီ (တိ) [အပ္ပဟု+သညာ+ဤ] မစွမ်းနိုင်ဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ အယံ ပဟု ဟုတွာ အပ္ပဟုသညီ နာမ၊.... ပဟုသညီနာ ဝါ အပ္ပဟုသညီနာ ဝါ ဆာဒိတာ ဟောတု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀။

အပ္ပဟေယျ (တိ) [န+ပဟေယျ] မပယ်အပ် သော။ တဿ အပ္ပဟေယျတော န ကောစိ ဘာဝမူလံ ပဇဟေယျ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၂၉။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။

အပ္ပဟေယျတ္တ(န)[အပ္ပဟေယျ+တ္တ] မပယ်အပ်သည်၏အဖြစ်။ အနာဂါမိမဂ္ဂေန တေသံ ကိလေသာနံ အပ္ပဟေယျတ္တာ ပဋိက္ခိပတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။

အပ္ပဟေယျဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [အပ္ပဟေယျ+ဘာဝ+ပစ္စုပဋ္ဌာန] မပယ်အပ်သော အဖြစ် ဟူသော–ရှေးရှုထင်ခြင်း–ပစ္စုပဋ္ဌာန် – ရှိသော၊ မပယ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဉာဏ်အား ရှေးရှု ထင်တတ်သော၊တရား။ (ရှုပံ) အပ္ပဟေယျဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၇၉။

အပ္ပဟောနက (တိ) [န + ပဟောနက] မလောက်သော။ ဣဒံ ပန အပ္ပဟောနကေ အာရောပေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁၀။

အပ္ပဟောနကကာလ (ပု) [အပ္ပဟောနက + ကာလ] အစွမ်းမရှိသော–မစွမ်းနိုင်သော–အခါ–ကာလ။ အပ္ပဟောနကကာလေပိ န ဟာယတိ၊ ပဟောနကကာလေပိ န ဝဍ္ဎတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၁။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၅၄။

အပ္ပဟောနကဋ္ဌာန (န) [အပ္ပဟောနက+ဌာန] မလောက်သော နေရာ။ လေဏ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၅၀) ကြည့်။

အပ္ပဟောနကတာ (ထီ) [အပ္ပဟောနက+တာ] မလောက်သည်၏ အဖြစ်၊ မဆံ့ သည်၏ အဖြစ်။ ပေါက္ခရဏီအာဒီနံ ပတိဋ္ဌာနဿ အပ္ပဟောနကတာယ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၃၇။

အပ္ပဟောနကဘာဝ (ပု) [အပ္ပဟောနက + ဘာဝ] မလောက်သည်၏ အဖြစ်။ သစေ သတိသမ္မောသေန ဝါ အပ္ပဟောနကဘာဝေန ဝါ အကတာ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၉။ စီဝရဿ အပ္ပဟောနကဘာဝေါ စီဝရဝိကလကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၇။

အပ္ပဟောန္တ (တိ) [န+ပဟောန္တ။ ထိဋ္ဌ် အပ္ပဟောန္တိ] (က) မလောက်သော၊ မပြည့်သော၊ လိုနေသော။ ဂဏော ပန အပ္ပဟောန္တေ ဝတ္တံ နိက္ခိပါပေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၄။ စီဝရေ ပန အပ္ပဟောန္တေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ဂဝ။ အနုဝါတေ အပ္ပဟောန္တေ သံဃရိတဗ္ဗာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁။ (ခ)မလောက်သော၊ မဆံ့သော။ ထေရဿ စ ဂုဏာ ဘာသိတုံ အပ္ပဟောန္တေဟိ မုခေဟိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၄။ နာသိကာယ အပ္ပဟောန္တိယာ ....။ မိလိန္ဒ။၂၇၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၃၅။ (ဂ)မလောက်သော၊ မဝသော၊ အားမရသော။ တာဒိသေသု ဟိ ဌာနေသု စက္ခုမ္ပိ အပ္ပဟောန္တေ မုခမ္ပိ ဝိဝရိတဗ္ဗာ....။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၁။ (ဃ) မစွမ်းနိုင်သော။ အပ္ပဟောန္တာနံ ပန ကောပိ ဒွိန္နံ ဝါ တိဏ္ဏံ ဝါ ဒါတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၆၄။

အပ္ပါကိဏ္ဏ (တိ) [အပ္ပ+အာကိဏ္ဏ] ရောပြွမ်းမှု–နည်းပါး–မရှိ – သော၊ လူအများနှင့် မရောပြွမ်းသော။ ဒိဝါ အပ္ပါကိဏ္ဏံ ရတ္တိံ အပ္ပသဒ္ဒံ။ ဝိ၊၃။၄၉။ အံ၊၃။၂၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၁၉။ အပ္ပါကိဏ္ဏန္တိ အနာကိဏ္ဏံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၅၅။ ဒိဝသဘာဂေ မဟာဇနေသံကိဏ္ဏတာဘာဝေန ဒိဝါ အပ္ပါကိဏ္ဏံ။ အဘာဝတ္ထော ဟိ အယံ အပ္ပသဒ္ဒေါ "အပ္ပိစ္ဆော"တိအာဒီသု ဝိယ။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၄၁။ မယံ အပ္ပသဒ္ဒါ အပ္ပါကိဏ္ဏာ ဖာသုံ ဝိဟရေယျာမ။ အံ၊၃။၃၆၃။ အပ္ပါကိဏ္ဏံ အပ္ပနိဂ္ဃောသံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၄။

အပ္ပါကိဏ္ဏတာ (ထီ) [အပ္ပါကိဏ္ဏ+တာ] ရောပြွမ်းမှုမရှိသည်၏အဖြစ်။ ဒိဝါ အပ္ပါကိဏ္ဏတာတိ ဇေ။ ဝိမတိ၊၁။၂၁၅။ တေန အပ္ပါကိဏ္ဏတံ, အပ္ပသဒ္ဒတံ, အပ္ပနိဂ္ဃောသတဉ္စ ဒဿေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၄၁၀။

အပ္ပါဂမ (တိ) [အပ္ပ+အာဂမ] နည်းသော—အာဂုံ—နှုတ်ရ—ရှိသော၊ အာဂုံ—နှုတ်ရ—မရှိသော၊သူ။ အပ္ပရေ-ကြည့်။

အပ္ပါဋိကုလျတာ (ထိ) [န + ပါဋိကုလျတာ] စက်ဆုပ်ခြင်းမရှိသည်၏အဖြစ်။ (မစက်ဆုပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်။) အပ္ပါဋိကုလျတာ စ သဏ္ဍာဟေယျ။ မ၊၁။၃၇။

အပ္ပါဋိဟာရိယ (တိ) [န+ပါဋိဟာရိယ] ဆန့်ကျင်ဖက်—ရာဂစသည်—တို့ကို ပယ်ရှားခြင်းမရှိသော၊ အကြောင်းကင်းမဲ့—အခြေအမြစ်မရှိ — ဝဋ်မှမထုတ်ဆောင်တတ် — သော။ သပ္ပါဋိဟာရိယံ သမဏော ဂေါတမော ဓမ္မံ ဒေသေတိ၊ နော အပ္ပါဋိဟာရိယံ။ မ၊၂။၂၀၂။ သပ္ပါဋိဟာရိယာဟံ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မံ ဒေသေမိ၊ နော အပ္ပါဋိဟာရိယံ။ အံ၊၁။၂၇၀။ အဘိ၊က။၄၀၇။ မဋ္ဌ၊၁။၆၁။ ပစ္စနီကပဋိဟရဏေန သပ္ပါဋိဟာရိယမေဝ ကတွာ ကထေမိ၊ နော အပ္ပါဋိဟာရိယံ။ အံဋ္ဌ၊၂။၂၄၇။ အနိယျာနိက (ဒီဋီ၊၁။၄၀၀။ သံဋီ၊သစ်၊၂။ ၄၂၆), အပ္ပါဋိဟီရက, သပ္ပါဋိဟာရိယ-တို့ လည်း ကြည့်။

အပ္ပါဋိဟီရ (တိ) [န+ပါဋိဟီရ] ပြာဋိဟာမရှိသော။ ဣဒမ္ပိ တဿ မဟာသာဝကဿ ပရစိတ္တဇာနနေန အပ္ပါဋိဟီရံ သိယာ၊ တေန တံ အပရိဘုဿန္တော "အပိစာ"တိအာဒိမာဟ။ သံဋီ၊၂။၁၂၁။ အနိယျာနိက (၄) အနက် (မဋီ၊၃။၃၀),အပ္ပါဋိဟီရက-တို့လည်း ကြည့်။

အပ္ပါဋိဟီရက (တိ) [န+ပါဋိဟီရက] (၁)ဆန့်ကျင်ဖက်ကို မပယ်ရှားနိုင်သော၊ ပယ်ရှားတတ်သော စကားတို့—မရှိ—ကင်း—သော၊ ဆန့်ကျင်ဖက်မှ မထုတ်ဆောင်နိုင်သော။ နနု ဧဝံ သန္တေ တေသံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ အပ္ပါဋိဟီရကတံ ဘာသိတံ သမ္ပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊၁။၁၇၈။ မ၊၂။၂၂၄။ အပ္ပါဋိဟီရကတန္တိ အပ္ပါဋိဟီရကံ တံ ပဋိဟရဏဝိရဟိတံ၊ အနိယျာနိကန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၃၁၃။ "အပ္ပါဋိဟီရက တ"န္တိ အယံ အနုနာသိကလောပနိဒ္ဒေသောတိ အာဟ "အပ္ပါဋိဟီရကံ တ"န္တိ။ တံ ဝစနံ အပ္ပါဋိဟီရကံ သမ္ပဇ္ဇတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ "အပ္ပါဋိဟီရပဒေ အနုနာသိကလောပေ၊ 'ကတ'န္တိ စ ဧကံ ပဒ"န္တိ ကေစိ၊ တဒယုတ္တံ သမာသသမ္ဘဝတော, အနုနာသိကလောပဿ စ အဝတ္တဗ္ဗတ္တာ။ ဝေမေတ္တ ဝဏ္ဏယန္တိ— ပဋိပက္ခဟရဏတော ပဋိဟာရိယံ၊ တဒေဝ ပါဋိဟာရိယံ။ အတ္တနော ဥတ္တရဝိရဟိတဝစနံ။ ပါဋိဟာရိယမေဝေတ္တ "ပါဋိဟီရက"န္တိ ဝုတ္တံ ပရေဟိ ဝတ္တဗ္ဗဥတ္တရေဟိ သဥတ္တရတ္တာ၊ န ပါဋိဟီရကန္တိ အပ္ပါဋိဟီရကံ။ ဝိရဟတ္ထော ဧတ္ထ အ-သဒ္ဒေါ။ တေနာဟ "ပဋိဟရဏဝိရဟိတ"န္တိ။ သဥတ္တရဉ္ဟိ ဝစနံ တေန ဥတ္တရဝစနေန ပဋိဟရိယတိ ဝိပရိဝတ္တိယတိ၊ တသ္မာ ဥတ္တရဝစနံ ပဋိဟရဏံ နာမ၊ တတော ဝိရဟိတန္တိ အတ္ထော။ တသ္မာ ဧဝ နိယျာနဿ ပဋိဟရဏမဂ္ဂဿ အဘာဝတော "အနိယျာနိက"န္တိ ဝုတ္တံ ဘဝတိ။ တေန ဝုတ္တံ "အနိယျာနိက"န္တိ။ သံဋီ၊သစ်၊၂။၃၉၃-၄။ (ဒီဋီ၊၁။၃၇၀-လည်းကြည့်။) အပ္ပါဋိဟီရကံ သဥတ္တရံ။ နေတ္တိဋ္ဌ။၂၀။ အောက်အနက် လည်း ကြည့်။ (၂) သူတပါးသန္တာန်၌ ဆောင်ထိုက်သော အနက်မဟုတ်သော၊ အခြေအမြစ်မရှိသော။ နနု ဧဝံ သန္တေ တဿ ပုရိသဿ အပ္ပါဋိဟီရကတံ ဘာသိတံ သမ္ပဇ္ဇတိ။ မ၊၂။၂၂၄။ အပ္ပါဋိဟီရကတန္တိ အနိယျာနိကံ အမူလကံ နိရတ္ထကံ သမ္ပဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ မဋ္ဌ၊၃။၁၈၈။ ပဋိဟရိတဗ္ဗဋ္ဌေန ပရသန္တာနေ နေတဗ္ဗဋ္ဌေန ပဋိဟာရိယံ သဒ္ဒဒွါရေန (ပဋိဟာရိယံ၊ သဒ္ဒဒွါရေနေ?) ဝိညာတဗ္ဗော ဘာဝတ္ထော၊ သော ဝ ပါဋိဟီရ-

ကော နိရုတ္တိနယေန၊ နတ္ထိ ဧတဿ ပါဋိပ္ပါဋိဟီရ-ကန္တိ အပ္ပါဋိဟီရကတံ၊ တ-ဒ-ဒ္ဒေန ပဒံ ဝဏ္ဏေတ္ဗာ တထာ ဝုတ္တံ၊ အနိယျာနံ။ ဘေ-နာဟ "နိရတ္ထကံ သမ္ပဇ္ဇတိ"တိ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၁၃၁။

အပ္ပါဋိဟီရကတ (တိ) [အပ္ပါဋိဟီရက+တ။ တ အနက်မဲ့။] အပ္ပါဋိဟီရက(၂) အနက်နှင့်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အပ္ပါဋိဟီရကတာ (ဣ) [အပ္ပါဋိဟီရက+တာ] ဆန့်ကျင်ဖက် – အပြစ် – ကို မပယ်ရှားနိုင်သည်၏အဖြစ်၊ ပြေလည်ခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်။ ယထာဝုတ္တဿ ပရိဟာရဿ အပ္ပါဋိ-ဟီရကတံ အာသင်္ကိတွာ ပက္ခန္တရံ အာသင်္ကိတံ "အထာပိ သိယာ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၁)"တိအာဒိ-နာ။ မ၊ဋီ၊၃။၆၇။

အပ္ပါဋိဟီရပဒ (န) [အပ္ပါဋိဟီရ+ပဒ] အပ္ပါ-ဋိဟီရပုဒ်။ အပ္ပါဋိဟီရပဒေ အနုနာသိက-လောပေါ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၉၃။

အပ္ပါဏ (ပု) [န+ပါဏ] သတ္တဝါ–တိရစ္ဆာန် သတ္တဝါ–မဟုတ်သော။ အပ္ပါဏေ အပ္ပါဏ-သညီ။ ဝိ၊၂။၁၆၄။ အပါဏေ ပါဏသညိနော။ ကင်္ခါ။ ၂၄၅။

အပ္ပါဏက (တိ) [န + ပါဏက] (၁) သတ္တဝါမရှိသော၊ သေလတ္တွံ သော သတ္တဝါ မရှိသော၊ ပိုးမွှားစသော သတ္တဝါ မသေ-သောက်သော။ အပ္ပါဏကေ (ဝါ) ဥဒ-ကေ။ ဝိ၊၃။၂၂၀။ ဝိ၊၄။၃၈၅။ မ၊၁။၁၆။ သံ၊၁။၁၇၀။ သုတ္တနိ။ ၂၉၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၃၈။ အပ္ပါဏကေတိ နိပ္ပါဏကေ ပိဏ္ဍပါတဇ္ဈောတ္ထ-ရဏေန မရိတဗ္ဗပါဏကာရဟိတေ ဝါ မဟာ-ဥဒကက္ခန္ဓေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၈။ အပ္ပါဏကေတိ သပ္ပါဏကေ ဟိ ပရိတ္တကေ ဥဒကေ ပက္ခိတ္တေ ပါဏကာ မရန္တိ၊ တသ္မာ ဧဝမာဟ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၁၆။ အပ္ပါဏကေတိ နိပ္ပါဏကေ၊ ပါယ-သဇ္ဈောတ္ထရဏကာရဏေန မရိတဗ္ဗပါဏ-ရဟိတေ ဝါ မဟာဥဒကက္ခန္ဓေ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၃၈။ အပ္ပါဏကသညီ လည်းကြည့်။ (၂) ဝင်သက်ထွက်သက်မရှိသော၊ ချုပ်–အောင့် – ထားအပ်သော ဝင်သက် ထွက်သက်ရှိသော။ ယံ နူနာဟံ အပ္ပါဏကံယေဝ ဈာနံ ဈာယေယျံ။ မ၊၁။၃၀၉။ မ၊၂။၂၇၅။ အပ္ပါ-ဏကန္တိ နိရဿာသကံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။ အပ္ပါ-ဏကံ ဈာနံ ဈာယိဿတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၈။ အပ္ပါဏကန္တိ နိရဿာသံ နိရောဓိတဿာသ-ပဿာသံ။ မ၊ဋီ၊၂။၃။ အပေ္ပကဒါ အပ္ပါဏကံ ဈာနံ ဈာယန္တော....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၈။

အပ္ပါဏကဇ္ဈာန (န) [အပ္ပါဏက+ဈာန] ချုပ်–အောင့်–ထားအပ်သော ဝင်သက် ထွက်သက်ရှိသော ဈာန်၊ အပ္ပါဏကဈာန်။ ဈာယန္တ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄-၅) ကြည့်။

အပ္ပါဏကဇ္ဈာနဝီရိယဝေဂသမုဋ္ဌိတ (တိ) [အပ္ပါ-ဏကဇ္ဈာန + ဝီရိယ + ဝေဂ + သမုဋ္ဌိတ] အပ္ပါဏကဈာန်ကို အားထုတ်ခြင်း အဟုန် ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော။ ယွာယံ မမ သရီရေ အပ္ပါဏကဇ္ဈာနဝီရိယဝေဂသမုဋ္ဌိ-တော ဝါတော ဝတ္တတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၇။

အပ္ပါဏကဇ္ဈာနာဒိဂဟနတ္တ (န) [အပ္ပါဏကဇ္ဈာန + အာဒိ + ဂဟန + တ္တ] အပ္ပါဏက ဈာန်စသော တောအုပ်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပါဏကဇ္ဈာနာဒိဂဟနတ္တာ ဒုက္ကရေန ဂန္တ-ဗ္ဗောတိ ဒုဂ္ဂေါ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၅။

အပ္ပါဏကဇ္ဈာနာဒိသဟဂ္ဂတာဘာဂ (တိ) [အပ္ပါ-ဏကဇ္ဈာန + အာဒိ + သဟဂ္ဂတ + ဘာဂ] အပ္ပါဏကဈာန် စသော–တထောင်သော–အဖို့–အစု–ထောင်နှုန်းအပြည့်–ရှိသော။ အယံ အပ္ပါဏကဇ္ဈာနာဒိသဟဂ္ဂတာဘာဂေါ တဝ မရဏဿ ပစ္စယော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၁၅။

အပ္ပါဏကသညီ (တိ) [အပ္ပါဏက+သညာ+ဤ] သတ္တဝါ–ပိုးမွှားသတ္တဝါ–မပါ–မရှိ–ဟု–အမှတ်–သညာ–ရှိသော၊ သူ။ အပ္ပါဏကေ အပ္ပါဏကသညီ။ ဝိ၊၂။၇၀၊၁၆၅။

အပ္ပါဏသညီ (တိ) [န+ပါဏ+သညာ+ဤ] သတ္တဝါ – တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါ – မဟုတ်ဟု–အမှတ်–သညာ–ရှိသော၊ သူ။ အပ္ပါဏ-ကြည့်။

အပ္ပါတင်္က (န) [အပ္ပ+အာတင်္က။ အပ္ပါဗာဓ လည်း ကြည့်။] (၁) ဆင်းရဲပြိုငြင်စွာ – အသက်မွေးရခြင်း ဟူသော – အသက်မွေးရ ကြောင်းဖြစ်သော – ရောဂါငယ်၏–မရှိ–ကင်း–ခြင်း၊ ဆင်းရဲ၏ – မရှိ – ကင်း – ခြင်း။ အပ္ပါတင်္ကောတိ (အာတင်္ကောတိ?) ကိစ္ဆဇီဝိတကရော ရောဂေါ ဝုစ္စတိ၊ တဿာပိ အဘာဝံ ပုစ္ဆာတိ ဝဒတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၈။ အာတင်္ကောတိ ကိစ္ဆဇီဝိတကရော ရောဂေါ။ အထ ဝါ ယာပေတဗ္ဗရောဂေါ အာ-တင်္ကော၊ ဣတရော အာဗာဓော။ ခုဒ္ဒကော ဝါ ရောဂေါ အာတင်္ကော၊ ဗလဝါ အာ-ဗာဓော။ ကေစိ ပန အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနော အာဗာဓော၊ ဗဟိဒ္ဓါသမုဋ္ဌာနော အာတင်္ကောတိ ဝဒန္တိ။ တဒုဘယဿာပိ အဘာဝံ ပုစ္ဆာတိ ဝဒတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၁၀-၁။ ကိစ္ဆဇီဝိတကရောတိ အသုခဇီဝိတာဝဟော၊ ဣမိနာ ဒုဗ္ဗလော အပ္ပမတ္တကော ရောဂေါ အာတင်္ကော (နာမာ)တိ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၁။၃၈၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၀၄။ ပါဠိကိုး အပ္ပါ-ဗာဓ-ကြည့်။ ဒုက္ခဇီဝိကာဘာဝေန ကစ္စိ အပ္ပါတင်္ကံ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၃၇။ ဝိမတိ၊၁။ ၆၇။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၄။ အပ္ပါတင်္ကန္တိ အပ္ပရောဂံ။ ဝဇိရ။၄၄။ အပ္ပါတင်္ကန္တိ ကိစ္ဆဇီဝိတကရ-ရောဂါဘာဝံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၄၃။ “ဝေဝံ မေ သုတံ”အဖွင့် ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၆-စသည်လည်း ကြည့်။ (တိ) (၂) ဆင်းရဲပြိုငြင်စွာ–အသက် မွေးရခြင်းဟူသော– အသက်မွေးရကြောင်း ဖြစ်သော – ရောဂါငယ် – မရှိ–ကင်း – သော၊ ဆင်းရဲ–မရှိ – ကင်း–သော၊ သူ။ အပ္ပါတင်္ကောတိ နိဒ္ဒုက္ခော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇။ အပ္ပါဗာဓ (၂) အနက် (ဒီ၊၂။၁၄၅။ ဒီ၊၃။၁၃၅။ မ၊၂။၂၅၅။ မ၊၃။၂၁၄။ အံ၊၂။၆၇-၈။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၀၁။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၈၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၇၉။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၂၄၇။ မ၊ဋီ၊၃။၁၄၄) လည်း ကြည့်။

အပ္ပါတင်္ကတာ (ထီ) [အပ္ပါတင်္က+တာ] ဆင်းရဲ ပြိုငြင်စွာ – အသက်မွေးရခြင်းဟူသော – အသက်မွေးရကြောင်း ဖြစ်သော – ရောဂါ ငယ်–မရှိ–ကင်း–သည်၏အဖြစ်၊ မျက်စိနာ, ဝမ်းနာ စသည်တို့၏ နှိပ်စက်မှုဆင်းရဲ–ကိုယ် ခန္ဓာဆင်းရဲ – မရှိခြင်း၊ အနာကင်းခြင်း။ အပ္ပါတင်္ကတ(မ၊၁။၁၇၅)န္တိ နိဒ္ဒုက္ခတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃။ သရီရေ တေသံ (အက္ခိရောဂကုစ္ဆိ-ရောဂါဒီနံ) ကုပ္ပနဒုက္ခဿ အဘာဝေါ အပ္ပါ-တင်္ကံ။ မ၊ဋီ၊၃။၈၃။ အပ္ပါတင်္ကတာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၉၇)တိ အကိစ္ဆဇီဝိတာ သရီရဒုက္ခာဘာ-ဝေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၉၆။ (အစ္ဆရိယမမ္ဗ (သဘာဝ) ၄-မျိုးတို့တွင် တမျိုးအပါအဝင် ဖြစ်သည့် အနာကင်းခြင်းဟူသော အစ္ဆရိယ-မမ္ဗကို ပြဆိုရာ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၉၂။ မ၊ဋီ၊၃။၁၆၇-တို့၌ အပ္ပါတင်္ကတာ ဟုရှိ၍ သီ၊ဋီ၊သစ် ၂။ ၂၂၉-၌ကား အပ္ပါဗာဓတာ ဟု ရှိသည်။)

အပ္ပါတုမ (တိ) [အပ္ပ+အာတုမ] နည်းသော –ကိုယ်ခန္ဓာ–အတ္တဘော–ရှိသော၊ကိုယ်–ခန္ဓာ–သေးငယ်သော၊သူ။ ပရိတ္တော အပ္ပါ-တုမော အပ္ပဒုက္ခဝိဟာရီ။ အံ၊၁။၂၅၁။ အပ္ပါ-တုမောတိ အာတုမာ ဝုစ္စတိ အတ္တဘာဝေါ၊ တသ္မိံ မဟန္တေပိ ဂုဏပရိတ္တတာယ အပ္ပါ-တုမောယေဝ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။

အပ္ပါဓိကရဏ (တိ) [အပ္ပ+အဓိကရဏ] အနည်း ငယ်သော – အမှုကိစ္စ – ရာထားချက် – ပြုဖွယ်

ကိစ္စ–ရှိသော။ အတ္ထိ မာဏဝ ကမ္မဋ္ဌာနံ အပ္ပဋ္ဌံ အပ္ပကိစ္စံ အပ္ပါဒိကရဏံ အပ္ပသမာ-ရမ္ဘံ။ မ၊၂။၄၁၄။ မဟာဓိကရဏ(မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၂)လည်း ကြည့်။

အပ္ပါနုဘာဝ (တိ) [အပ္ပ+အာနုဘာဝ] နည်းသော – တန်ခိုး – အာနုဘော် – ရှိသော၊ သူ။ အပ္ပါနုဘာဝါ တံ မဟာနုဘာဝံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၁၈၃။ အပ္ပေသက္ခ(ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၃၀။ မ၊ဋီ၊၃။ ၃၇၆), ဩတလ္လက (မ၊ဋီ၊၃။၃၃) တို့လည်း ကြည့်။

အပ္ပါနုဘာဝတာ (ထီ) [အပ္ပါနုဘာဝ + တာ] နည်းသော–တန်ခိုး – အာနုဘော်–ရှိသည်၏ အဖြစ်။ တထာ ဟိဿ အင်္ဂလက္ခဏာနု-သာရေန အပ္ပါနုဘာဝတာ ဒိဿတိ။ စရိ-ယာ၊ဋ္ဌ။၂၄၅။ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၂။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၄။ မ၊ဋီ၊၃။၃၄၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၁။၁၀၉-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပါနုဘာဝတ္တ (နု) [အပ္ပါနုဘာဝ + တ္တ]နည်းသော – တန်ခိုး – အာနုဘော်– ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ပရိတ္တ(သံ၊ဋီ၊၂။၃၂၂) ကြည့်။

အပ္ပါပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အပ္ပ + ဏာပေ + တိ။ နီတိ။ဓာ။၂၆၅-ကြည့်။]ရောက်စေ၏။ နိယျတိ (မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃)ကြည့်။

အပ္ပါဗာဓ (နု) [အပ္ပ+အာဗာဓ။ အပ္ပကသိရ, အပ္ပကိလမထ-တို့နှင့် လည်း ယှဉ်ကြည့်။] (၁) အနာ–ရောဂါ– ၏ – မရှိ –ကင်း– ခြင်း၊ ပြင်းစွာ နှိပ်စက်ဘတ်သည့်– အားကြီးသောရောဂါ–ဝိသဘာဂဝေဒနာ–၏ – မရှိ –ကင်း–ခြင်း။ အပ္ပါဗာဓံ အပ္ပါတင်္ကံ လဟုဋ္ဌာနံ ဗလံ ဖာသုဝိဟာရံ ပုစ္ဆ။ ဝိ၊၄။ ၂၆၅။ ဒီ၊၁။၁၈၈။ ဒီ၊၂။၆၁။ ဥဒါန။၉၄။ အပ္ပါဗာဓန္တိအာဒီသု အာဗာဓောတိ ဝိ-သဘာဂဝေဒနာ ဝုစ္စတိ၊ ယာ ဧကဒေသေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ (ပိ) စတ္တာရော ဣရိယာပထေ အယပဋ္ဋေန အာဗန္ဓိတွာ ဝိယ ဂဏှာတိ၊ တဿာ အဘာဝံ ပုစ္ဆာတိ ဝဒတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၁၈။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၁၀။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၈၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၀၄-တို့လည်း ကြည့်။) အပ္ပါ-ဗာဓံ ဖာသုဝိဟာရဉ္စ ပုစ္ဆိ။ ပေတ။၁၈၇။ ကစ္စိ ဘောတော ဂေါတမဿ စ သာဝ-ကာနဉ္စ အပ္ပါဗာဓံ အပ္ပါတင်္ကံ လဟုဋ္ဌာနံ ဗလံ ဖာသုဝိဟာရော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈။ သီသရောဂါဒိ-အာဗာဓဘာဝေန ကစ္စိ အပ္ပါဗာဓံ။ သာ-ရတ္ထ၊၁။၃၃၇။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၄။ ရောဂါဘာဝေန အပ္ပါဗာဓံ။ ဝိမတိ၊၁။၆၇။ အပ္ပါဗာဓန္တိ အပ္ပေါပသဂ္ဂံ။ ဝဇိရ။၄၄။ "ဇံ မေ သုတံ" အဖွင့် ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄-စသည် တို့လည်း ကြည့်။ ယင်း အဖွင့် သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၄၃-လည်းကြည့်။ (တိ) (၂) အနာ–ရောဂါ–မရှိ–ကင်း–သော၊ ပြင်းစွာ နှိပ်စက်တတ်သည့်–အားကြီးသော ရောဂါ – ဝိသဘာဂဝေဒနာ – မရှိ–ကင်း– သော၊ သူ။ (၃) နည်းသော–အနာ–ရော ဂါ–ရှိသော၊ အနာ –ရောဂါ – နည်းသော၊ သူ။ အပ္ပါဗာဓော ဟောတိ အပ္ပါတင်္ကော။ ဒီ၊၂။၁၄၅။ ဒီ၊၃။၁၃၅။ မ၊၂။၂၅၅။ မ၊၃။ ၂၁၄။ အံ၊၂။၅၇-၈။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၀၁။ ဒီ၊ဋီ၊ ၁။၈၇၊ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၇၉။ အပ္ပါဗာဓောတိ အရောဂေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇။ အပ္ပသဒ္ဒေါ အဘာဝတ္ထော "အပ္ပသဒ္ဒဿ ။ပ။ ခေါ ပနာ"တိအာဒီသု ဝိယာတိ အာဟ "အရောဂေါ"တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၂၄၇။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၄။ "အပ္ပိစ္ဆော၊ အပ္ပ-ဋိသမကာသဝါတာတပသရီသပသမ္ဖဿော"တိ ဝေမာဒီသု ဝိယ အပ္ပသဒ္ဒေါ အဘာဝတ္ထောတိ အဓိပ္ပါယေနာဟ "အပ္ပါဗာဓောတိ အရော-ဂေါ၊ အပ္ပါတင်္ကောတိ နိဒ္ဒုက္ခော"တိ။ အပ္ပတ္ထော ဝါ ဣဓ, တတ္ထာပိ အပ္ပ-သဒ္ဒေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဇံ ဟိ "ယော ဟိ ဂဟပတိ ဣမံ ပူတိကာယံ ပရိဟရန္တော မုဟုတ္တမ္ပိ အာရောဂျံ

ပဋိဇာနေယျ ကိမညတြ ဗာလျာ”တိ သုတ္တပဒံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၄၄။ အပ္ပါဗာဓာနံ ယဒိဒံ ဗာကုလော။ အံ၊၁။၂၅။ အပ္ပါဗာဓာနန္တိ နိရာဗာဓာနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆။ နိရာဗာဓာနန္တိ အာဗာဓရဟိတာနံ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၈၄။ အပ္ပါဗာဓော စ’သိ ကစ္စိ။ ဇာ၊၂။၂၅၉။ အပ္ပါဗာဓောတိ ဣရိယာပထဘဉ္ဇကေနာဗာဓေန ဝိရဟိကော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၁၁။ ဒေဝဘူတော မနုဿော ဝါ၊ အပ္ပါဗာဓော ဘဝိဿတိ။ အပ၊၁။၃၈၆။ အရောဂေါ ဟောတု အပ္ပါဗာဓော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၃။ အပ္ပါဗာဓာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ....။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၃။

အပ္ပါဗာဓတာ (ထိ) [အပ္ပါဗာဓ+တာ] အနာ–ရောဂါ–မရှိ–ကင်း–သည်၏အဖြစ်၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ မျက်စိနာ, ဝမ်းနာ စသည်တို့၏ မရှိခြင်း။ အပ္ပါဗာဓတဉ္စ သဉ္ဇာနာမိ အပ္ပါတင်္ကတဉ္စ။ မ၊၁။၁၇၅။ မ၊၂။၁၃၈။ အပ္ပါဗာဓတန္တိ နိရာဗာဓတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃။ အပ္ပ-သဒ္ဒေါ အဘာဝတ္ထောတိ အာဟ “နိရာဗာဓတံ၊ နိဒ္ဒုက္ခတ”န္တိ။ မ၊ဋီ၊၂။၇၉။ တေသံ ပဟာနပ္ပစ္စယာ ပန အပ္ပါဗာဓတဉ္စ သဉ္ဇာနိဿထ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၀။ အကိစ္စရောဂကုစ္ဆိရောဂါဒီနံ အဘာဝေါ အပ္ပါဗာဓတာ။ မ၊ဋီ၊၃။၈၃။ တဿ ဂါမဿ ဝါ နိဂမဿ ဝါ ခေမတဉ္စ သုဘိက္ခတဉ္စ အပ္ပါဗာဓတဉ္စ ပုစ္ဆေယျ။ မ၊၃။၄၁။ အဒ္ဓမိဒံ ဘိက္ခဝေ လာဘာနံ ယဒိဒံ.... အပ္ပါဗာဓတာ။ အံ၊၁။၄၀။ အပ္ပါဗာဓတာတိ အာရောဂျသမ္ပတ္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၁။ အပ္ပါဗာဓတာ အပ္ပါတင်္ကတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၇။ အပ္ပါဗာဓတာတိ အရောဂတာ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၉၆။ အပ္ပါဗာဓတာ အာနိသံသော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၉။ သုသဏ္ဌာနတာ အပ္ပါဗာဓတာ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၃။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၂၄။

အပ္ပါဗာဓတ္တ (နု) [အပ္ပါဗာဓ+တ္တ] အနာ–ရောဂါ – မရှိ – ကင်း – သည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပါဗာဓသံဝတ္တနိကာ ပဋိပဒါ အပ္ပါဗာဓတ္တံ ဥပနေတိ။ မ၊၃။၂၄၉။ တေ ဘောဂသမ္ပန္နတ္တာ စေဝ အပ္ပါဗာဓတ္တာ စ ဒုက္ခဒုက္ခတာယ မုစ္စန္တိ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၉၁။

အပ္ပါဗာဓဒီဃာယုကတာသံဝတ္တန (နု) [အပ္ပါဗာဓဒီဃာယုကတာ+ သံ + ဝတု + ဏ+ ယု] အနာ–ရောဂါ–မရှိခြင်း, အသက်ရှည်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော။ ကေစိ ဒုတိယဿ ကုသလဘာဝံ ဣတ္ထတ္တမာဂတဿ အပ္ပါဗာဓဒီဃာယုကတာသံဝတ္တနဝသေန,....။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၀၄။

အပ္ပါဗာဓသံဝတ္တနိက (တိ) [အပ္ပါဗာဓ+သံ+ဝတု+ဏ+အနိယ။ ထိ၌ –သံဝတ္တနိကာ] အနာ–ရောဂါ – မရှိ – ကင်း–ခြင်း–ကို ဖြစ်စေတတ်သော။ အပ္ပါဗာဓသံဝတ္တနိကာ သာ မာဏဝ ပဋိပဒါ ယဒိဒံ သတ္တာနံ အဝိဟေဌကဇာတိကော ဟောတိ။ မ၊၃။၂၄၅။ အပ္ပါဗာဓတ္တ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပါယ (တိ) [အပ္ပ+အာယ] နည်းသော –အဝင်–ဝင်ငွေ – ရှိသော၊ ဝင်ငွေနည်းသော၊ သူ။ အပ္ပါယော သမာနော ဥဠာရံ ဇီဝိကံ ကပ္ပေတိ။ အံ၊၃။၁၀၉။ အာယန္တိ အာဂမနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၉။

အပ္ပါယတိ (ကာ၊ကြိ) [အာ+ပါယ (ပေ)+ဏ+တိ။ ကာရိုက်ကျေ။ သက္ကတ ပျေ-ဓာတ် ကြည့်။ တနည်း အပိ + ဣ + ဏ + တိ။ မနာပအဖွင့် သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၄၂-နှင့် ယှဉ်ကြည့်။] တိုးပွါးစေတတ်၏။ မနံ အပ္ပါယတိ ဝဍ္ဎေတီတိ မနာပေါ (-ပါ၊-ပံ)။ သာရတ္ထ၊၃။၄၂ (ယင်း၌ အပါယတိ-ရှိသည်ကို အပ္ပါယတိ ဟု ပြင်သင့်သည်)။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၂၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈။ အပ္ပေါတိ, အပ္ပါယတီတိ ဝါ အာပေါ။.... ဗျာပေတွာ တိဋ္ဌတိ, ပရိဗြူဟေတီတိ ဝါ အတ္ထော။

မ၊၎ို၊၁။၇၇။ န တာ မနံ အပွါယန္တိ။ သံ၊၎ ၁။၇၄။ မနံ ဝါ အပွါယန္တိ ဝဇေန္တီတိ မနာပါနိ။ ပဋိသံ၊၎၊၁။၂၆၆။ (မဟာနိ၊၎။ ၁၀။ ဒီ၊၎ို၊၁။၄၀၂။ သံ၊၎ို၊၂။၂၉၂။ အံ၊၎ို၊၃။ ၄၆-တို့လည်း ကြည့်။) အမနာပ, မနာပ, မနာပိက, မနာပိယ-တို့လည်း ကြည့်။

အပွါယန (န) [အာ+ပါယ (ပေ)+ဏေ+ယု] တိုးပွါးစေခြင်း။ မနသာ အပွါယနတော မနာပေါ။ သာရတ္ထ၊၂။၄။

အပွါယိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ပါယ (ပေ) + ဏေ +တုံ] တိုးပွါးစေခြင်းငှါ။ အမနာပ (အံ၊၎၊ ၃။၅၀) ကြည့်။

အပွါယုက (တိ) [အပ္ပ+အာယု+က။ ထိ၌ **–ကာ, –ကိ**] နည်း–တို–သော အသက် ရှိသော၊သူ၊ ဘုံ။ တေ မယံ အနိစ္စာ အဒ္ဓုဝါ အပွါယုကာ။ ဒီ၊၁။၁၈။ ဒီ၊၃။၂၆။ ဒိဿန္တိ ဟိ ဘော ဂေါတမ မနုဿာ အပွါယုကာ။ မ၊၃။၂၄၃။ ယာဝ အပွါယုကာ ဟိ ဘန္တေ ဘဂဝတော မာတာ အဟောသိ။ ဥဒါန။ ၁၃၄။ ယာဝ အပွါယုကာတိ ယတ္တကံ ပရိတ္တာယုကာ၊ အတိဣတ္တရဇီဝိတာတိ အတ္ထော။ ဥဒါန၊၎၊၂၅၀။ အပွါယုကီ ကာလကတာ တတော စုတာ။ ဝိမာန။၅၈။ အပွါယုကီတိ....အပွါယုကာ သမာနာ။ ၎င်း၊ ၎။၁၆၇။ ယေ.... အပွါယုကေ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ ဒီ၊၎၊၁။၁၀၂။

အပွါယုကကာလ (ပု) [အပွါယုက+ကာလ] နည်း – တို – သော အသက်ရှိရာ အခါ၊ အသက်တိုရာ အခါ။ အမှာကံ ပန ဗောဓိ-သတ္တော အပွါယုကကာလေ ဥပ္ပန္နတ္တာ....။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၎။၃၂၈။

အပွါယုကတရ (တိ) [အပွါယုက+တရ] အထူး သဖြင့် – သာလွန်၍ – နည်းသော – တိုသော – အသက်ရှိသော၊သူ။ တေ အပွါယုကတရာ စ ဟောန္တိ။ ဒီ၊၁။၁၇။ ဒီ၊၃။၂၄။

အပွါယုကတာ (ထီ) [အပွါယုက+တာ] နည်း – တို – သော အသက်ရှိသည်၏ အဖြစ်၊ အသက်တိုသည်၏ အဖြစ်။ (က) အသက်တို ခြင်း။ ကထံ ပနေသာ အပွါယုကတံ ကရော-တိ။ မ၊၎၊၄။၁၇၇။ အပွါယုကတာ နာမ အာယုနော စိရံ ပဝတ္တိတုံ အသမတ္ထတာ။ အဘိ၊၎၊၃။၂၀၂။ အပွါယုကတာ,ဗဟွာဗာ-ဓတာ....။ ဒီ၊၎ို၊၃။၁၃၄။ (ခ) သေခြင်း။ အပွါယုကတာ နာမ မရဏံ။ အဘိ၊၎၊၃။ ၂၀၁။

အပွါယုကတာသံဝတ္တနိ (န) [အပွါယုကတာ+ သံ+ဝတု+ဏေ+ယု] အသက်တို–သည်၏ အဖြစ်–ခြင်း–ကို ဖြစ်စေတတ်သော။ ဗဟွာဗာဓအပွါယုကတာသံဝတ္တန (အံ၊၎ို၊၂။ ၁၀၄) ကြည့်။

အပွါယုကတ္တ (န) [အပွါယုက+တ္တ] နည်း– တို–သော အသက်ရှိသည်၏ အဖြစ်၊ အသက် တိုသည်၏ အဖြစ်။ အပွါယုကသံဝတ္တနိကာ ပဋိပဒါ အပွါယုကတ္တံ ဥပနေတိ။ မ၊၃။၂၄၉။

အပွါယုကဒီဃာယုကဘာဝ (ပု) [အပွါယုက + ဒီဃာယုက+ဘာဝ] အသက်တို, အသက်ရှည် သည်၏ အဖြစ်၊ အသက်တိုခြင်း,အသက်ရှည် ခြင်း။ .... အပွါယုကဒီဃာယုကဘာဝံ ဝါ အနုဿရိတုကာမော။ ပဋိသံ၊၎၊၁။၃၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၅၂။

အပွါယုကဒီဃာယုကသံဝတ္တနိက (တိ) [အပွါ-ယုက+ဒီဃာယုက+သံ+ဝတု+ဏေ+အနိ-ယ] အသက်တိုခြင်း, အသက်ရှည်ခြင်းကို ဖြစ် စေတတ်သော။ အပွါယုကဒီဃာယုကသံဝတ္တ-နိကေသု ကမ္မေသု။ မ၊၎ို၊၃။၃၇၅။

အပွါယုကဗုဒ္ဓ (ပု) [အပွါယုက + ဗုဒ္ဓ] အသက် တိုသော ဘုရား။ အပွါယုကဗုဒ္ဓါနံ ပဌမဗောဓိ-ယံယေဝ။ ဝိ၊၎၊၁။၁၅၄။ ဥဒါန၊၎။၂၇၁။ အပွါယုကဗုဒ္ဓါနံ ဟိ သရီရဓာတု န ဧကဃနာ ဟောတိ။ မ၊၎၊၂။၂၈။ အပွါယုကဗုဒ္ဓါ ပန

.... အဒိဋ္ဌာ ဧဝ ပရိနိဗ္ဗာယန္တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၉၃။

အပ္ပါယုကသံဝတ္တနိက (တိ) [အပ္ပါယုက+သံ+ဝတု + ဏ + အနိယ] အသက်တိုခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော။ ယော သဗ္ဗလဟုသော ပါဏာတိပါတဿ ဝိပါကော မနုဿဘူတဿ အပ္ပါယုကသံဝတ္တနိကော ဟောတိ။ အံ၊၃။ ၇၇။ အဘိ၊က။၄၄၇။ ဋ္ဌတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၄၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၃။ အပ္ပါယုကသံဝတ္တနိကောတိ တေန ပရိတ္တကေန ကမ္မဝိပါကေန အပ္ပါယုကော ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၂။ ပါဏာတိပါတော.... အပ္ပါယုကသံဝတ္တနိကော ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃း၄၇။ အပ္ပါယုကသံဝတ္တနိကဿ ကမ္မဿ ကတတ္တာ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၆၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၉။ ပါဏာတိပါတကမ္မံ နာမ .... အပ္ပါယုကသံဝတ္တနိကံ ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၂။ အပ္ပါယုကသံဝတ္တနိကာ ဧသာ မာဏဝ ပဋိပဒါ ယဒိဒံ ပါဏာတိပါတီ ဟောတိ၊ ....။ မ၊၃။၂၄၄။ ယံ လုဒ္ဒံ ပါဏာတိပါတကမ္မံ၊ ဧသာ အပ္ပါယုကသံဝတ္တနိကာ ပဋိပဒါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၇။

အပ္ပါယုကသံဝတ္တနိယ (တိ) [အပ္ပါယုက+သံ+ဝတု+ဏ+အနိယ] အသက်တိုခြင်း – သေခြင်း – ကို ဖြစ်စေတတ်သော။ နနု အတ္ထိ ဒုဗ္ဗဏ္ဏသံဝတ္တနိယံ ကမ္မံ အပ္ပါယုကသံဝတ္တနိယံ ကမ္မန္တိ။ အဘိ၊က။၂၆၅။ အပ္ပါယုကတာ(ခ) အနက်လည်း ကြည့်။ အပ္ပါယုကသံဝတ္တနိယေန ဥပစ္ဆေဒကေန ပါပကမ္မေန။ ဥဒါန်။ ဋ္ဌ။၂၆၂။

အပ္ပါယုကီ (ထီ) [အပ္ပါယုက+ဤ]နည်း – တို – သော အသက်ရှိသော မိန်းမ။ အပ္ပါယုက-ကြည့်။

အပ္ပါဝသရ (တိ) [အပ္ပ+အဝသရ] နည်းသော အခွင့်အရေးရှိသော၊ အခွင့်အရေး – မရှိ – နည်းပါး – သော။ ကုသလဝိပါကာ ပန ဥပေက္ခာဝေဒနာ တတ္ထ အပ္ပါဝသရာ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၉၁။ အဗ္ဗောဟာရိကဋ္ဌာန်-လည်း ကြည့်။

အပ္ပါဝသေသ (တိ) [အပ္ပ+အဝသေသ]အနည်းငယ်မျှသော အကြွင်းအကျန် ရှိသော။ မဇ္ဈိမဒ္ဓံ အဍ္ဍနိယာ ဟေဋ္ဌာဘာဂေ ဆိန္ဒိတွာ .... အပ္ပါဝသေသမေဝ ကတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၇။ အပ္ပါဝသေသံ မေ အာယု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃။ (ပေတ၊ဋ္ဌ။၄၈။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၁၂။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၃၁၀။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၄။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌီ၊၂။၃၁၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပါဝသေသတာ (ထီ) [အပ္ပါဝသေသ+တာ] အနည်းငယ်မျှသော အကြွင်းအကျန် ရှိသည်၏ အဖြစ်။ သဘာဝဓမ္မဿ အပ္ပါဝသေသတာ နာမ ဘင်္ဂေါ ဧဝ သိယာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၄၀၃။

အပ္ပါသာဒိက (တိ) [န+ပါသာဒိက]ကြည်ညိုဖွယ်မရှိသော။ ကာယဝါစာနံ အပ္ပါသာဒိကံ.... အကုသလဝိတက္ကတ္တယဥ္စ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၆။

အပ္ပါသိ(ကြိ)[? အာချာတပဒဝိဘာဝနီ ကျမ်း၌ အသ ခေပနေ+ဤ ဟု ပြသည်။] ပယ်ပြီ။ ဓုနာတိ ပါပကေ ဓမ္မေ.... အပ္ပါသိ ပါပကေ ဓမ္မေ။ ထေရ၊၃၄၅။ (အဇ္ဈဟိ၊ သျာ။ အဟာသိ?) အနုဒ္ဒေသိကဝသေန "ဓုနာတီ"တိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ပုန ထေရသန္တိယိတံ ကတွာ ဝဒန္တော "အပ္ပါသီ"တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ အပ္ပါသီတိ အဓုနာ ပဟာသီတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၄။ (အာချာတ-ပဒဝိဘာဝနီကျမ်း၌ ကိုးသော ပါဠိ၀ယ် အ-ဓုနို၊ ပဟာသီတိ အတ္ထော ဟု ရှိသည်။)

အပ္ပါသီ (တိ) [အပ္ပ+အသ+ဏီ] အနည်းငယ်မျှသာ စားလေ့ရှိသော၊ အစာ၌ အတိုင်းအရှည်ကို သိသော၊သူ။ အပ္ပါသီ နိပကော သူရော။ ဇာ၊၂။၂၉၂။ အပ္ပါသီတိ ဘောဇနေ-မတ္တညူ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၉၉။

အပ္ပါဟာရ (ပု) [အပ္ပ+အာဟာရ] (၁) နည်းပါးသော – အစာ – အာဟာရ။ (န)(၂)

နည်းပါးသော – အစာ – အာဟာရ – ၏ အဖြစ်။ အပ္ပါဟာရံ ဂရုဠော ဝေနတေယျော (ဘာသတိ)။ ဇာ၊၁။၂၀၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၅၆။ ဂရုဠော အပ္ပါဟာရတာသင်္ခါတံ အာဟာရဟေတု ပါပဿ အာကရဏံ.... ဝဏ္ဏေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၅၆-၇။ (တိ) (၃) နည်းသော – နိုင်းချိန်အပ်သော – အစာ – အာဟာရ – ရှိသော၊ သူ။ အပ္ပါဟာရံ အလောလုပံ။ သံ၊ ၁။၁၅။ သုတ္တနိ။၃၀၄။ အပ္ပါဟာရန္တိ ဘောဇနေ မတ္တညုတာယ မိတာဟာရံ၊ ဝိကာလဘောဇနပဋိက္ခေပဝသေန ဝါ ပရိတ္တာဟာရံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂။ ကောသနဘောဇိတာယ ပရိမိတဘောဇိတာယ စ အပ္ပါဟာရော။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။ အပ္ပါဟာရော ဟောတိ အနောဒရိကတ္တံ အနုယုတ္တော။ အံ၊၂။၁၀၅။ အပ္ပါဟာရောတိ မန္ဒာဟာရော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁။ အပ္ပါဟာရာ အလောလုပါ။ အပ၊၁။၂၉။ အပ္ပါဟာရာတိ ကောဟာရာ ကေဘတ္တိကာတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၃။ ဘဂဝါ ဟိ ဘန္တေ အပ္ပါဟာရော အပ္ပါဟာရတာယ စ ဝဏ္ဏဝါဒီ။ မ၊၂။၁၉၀။ အနပ္ပါဟာရောတိ န ဝတ္တဗ္ဗော (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၅) ကဒါစိ အပ္ပါဟာရောတိ ကတ္ထာ။ မ၊ဋ္ဋီ၊၃။၁၁၃။ အပ္ပါဟာရတာ (သံ၊ ဋ္ဋီ၊၁။၉၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၅၆) လည်း ကြည့်။

အပ္ပါဟာရတာ (ထီ) [အပ္ပါဟာရ+တာ] နည်းပါး – နိုင်းချိန်အပ် – သော – အစာ – အာဟာရ – ရှိသည်၏အဖြစ်။ ပရိမိတဘောဇိတာယ အပ္ပါဟာရတာ ဘောဇနေ မတ္တညုတာ။ “မိတာဟာရ”န္တိ ဝတ္တာ ပုန ပရိစ္ဆိန္နကာလဘောဇိတာယပိ အပ္ပါဟာရတံ ဒဿေန္တော “ဝိကာလ ။ပ။ ပရိတ္တာဟာရ”န္တိ အာဟ။ သံ၊ဋ္ဋီ၊၁။၉၀။ ဂရုဠော အပ္ပါဟာရတာသင်္ခါတံ အာဟာရဟေတု ပါပဿ အာကရဏံ....ဝဏ္ဏေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၅၆-၇။ (မမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၇။ မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၉-တို့ လည်း ကြည့်။)

အပ္ပါဟာရတာဓမ္မ (ပု) [အပ္ပါဟာရတာ+ဓမ္မ] နည်းပါး – နိုင်းချိန်အပ် – သော – အစာ – အာဟာရ – ရှိသည်၏အဖြစ် ဟူသော – တရား – ဓမ္မ။ ဣမိနာ ဓမ္မေနာ (မ၊၂။ ၁၉၉) တိ ဣမိနာ အပ္ပါဟာရတာဓမ္မေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၅။

အပ္ပိကာ (ထီ) အပ္ပက-ကြည့်။

အပ္ပိစ္ဆ (တိ) [အပ္ပ+ဣစ္ဆာ] အလို – အာသာ – တဏှာ – မရှိ – ကင်း – သော၊ သူ။ (မိမိ၌ ထင်ရှားရှိသောဂုဏ်ကို လျှို့ဝှက်ခြင်း, ပစ္စည်း ၄-ပါးကို ခံယူ, သုံးဆောင်ရာ၌ အတိုင်းအရှည်ကိုသိခြင်း၊ ဤသည်ကား အပ္ပိစ္ဆပုဂ္ဂိုလ်၏ လက္ခဏာတည်း။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၃။ သံ၊ဋ္ဋီ၊၁။၁၆၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၈။ ပစ္စယအပ္ပိစ္ဆ, အဓိဂမအပ္ပိစ္ဆ, ပရိယတ္တိအပ္ပိစ္ဆ, ဓုတင်္ဂအပ္ပိစ္ဆ-ဟု အပ္ပိစ္ဆ ပုဂ္ဂိုလ် ၄-မျိုးရှိရာ ပစ္စယအပ္ပိစ္ဆပုဂ္ဂိုလ်သည် ပစ္စည်း ၄-ပါးကို ခံယူ, သုံးဆောင်ရာ၌ အတိုင်းအရှည်ကို သိသူဖြစ်၍ ကြွင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား မိမိ၌ ထင်ရှားရှိသော ဂုဏ်ကို လျှို့ဝှက်သူတို့ ဖြစ်ကြသည်။ အကျယ်ကို ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၆-၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၈-၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၀၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၈၆။ အံ၊ဋ္ဋီ၊၃။၂၇၃-တို့တွင် ကြည့်။) ယေ တေ ဘိက္ခူ အပ္ပိစ္ဆာ။ ဝိ၊၁။၅၄။ ဝိ၊၂။၂။ ဝိ၊၃။၅၆။ ဝိ၊၄။၁။ အပ္ပိစ္ဆဿာယံ ဓမ္မော၊ နာယံ ဓမ္မော မဟိစ္ဆဿ။ ဒီ၊၃။၂၄၉။ အပ္ပိစ္ဆဿ ပုဂ္ဂလဿ အယံ နဝလောကုတ္တရဓမ္မော သမ္ပဇ္ဇတိ, နော မဟိစ္ဆဿ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၇။ အပ္ပိစ္ဆဿာတိ နိစ္ဆဿ။ အဘာဝတ္ထော ဟေတ္ထ အပ္ပသဒ္ဒေါ “အပ္ပဍံသမကသဝါတာတပါ”တိအာဒီသု ဝိယ။ ဒီ၊ဋ္ဋီ၊၃။၂၈၆။ အပ္ပိစ္ဆော ဟမသ္မိ။ မ၊၁။၂၃။ အတ္တနာ စ အပ္ပိစ္ဆော အပ္ပိစ္ဆကထဉ္စ ဘိက္ခူနံ ကတ္တာ။ မ၊၁။၁၉၉။ အပ္ပိစ္ဆောတိ နိစ္ဆာဝိရဟိတော နိစ္ဆော နိတ္တဏှော။ ဧတ္ထ ဟိ ဗျဉ္ဇနံ သာဝသေသံ ဝိယ၊ အတ္ထော ပန နိရဝသေသော။ န ဟိ တဿ အန္တော အတဏှ-

မတ္တာပိ ပါပိကာ ဣစ္ဆာ နာမ အတ္ထိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၄။ အပ္ပ-သဒ္ဒဿ ပရိတ္တပရိယာယတံ မနသိ ကတွာ အာဟ "ဗျဉ္ဇနံ သာဝသေသံ ဝိယာ"တိ။ တေနာဟ "န ဟိ တဿာ"တိ-အာဒိ။ အပ္ပ-သဒ္ဒေါ ပနေတ္ထ အဘာဝတ္ထောတိ သက္ကာ ဝိညာတုံ "အပ္ပါဗာဓတဉ္စ သဉ္ဇာနာ-မီ"တိအာဒီသု ဝိယ။ မ၊ဋ္ဋီ၊ ၂။၁၁၀။ အပ္ပိစ္ဆော ဘန္တေ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော။ သံ၊၁။ ၆၃။ အပ္ပိစ္ဆောတိ သန္တဂုဏနိဂူဟနတာ, ပစ္စယပဋိဂ္ဂဟဏေ စ မတ္တညုတာ၊ တေ အပ္ပိစ္ဆလက္ခဏန္တိ ဂုဓိနာ လက္ခဏေန သမန္နာ-ဂတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၃။ (သံ၊ဋ္ဋီ၊၁။၁၆၅-လည်း ကြည့်။) အပ္ပိစ္ဆဿ ဘိက္ခဝေ အနုပ္ပန္နာ စေဝ ကုသလာ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ အံ၊၁။၁၁။ အပ္ပိစ္ဆဿာတိ အနိစ္ဆဿ။ ဧတ္ထ ဟိ ဗျဉ္ဇနံ သာဝသေသံ ဝိယ၊ အတ္ထော ပန နိရဝသေ-သော။ န ဟိ အပ္ပမတ္တိကာယ ဣစ္ဆာယ အတ္ထိ-ဘာဝေန သော အပ္ပိစ္ဆောတိ ဝုတ္တော၊ ဣစ္ဆာယ ပန အဘာဝေန ပုနပ္ပုနံ အာသေ-ဝိတဿ အလောဘဿေဝ ဘာဝေန အပ္ပိ-စ္ဆောတိ ဝုတ္တော။ .... ဣမသ္မိံ ပနတ္ထေ လဒ္ဓါ-သေဝနေန ဗလဝအလောဘေန သမန္နာဂ-တော သေက္ခောပိ ပုထုဇ္ဇနောပိ အပ္ပိစ္ဆောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၇-၉။ အပ္ပိစ္ဆ-ဿာတိ ဧတ္ထ အပ္ပ-သဒ္ဒေါ အဘာဝတ္ထော "အပ္ပါဗာဓော ဟောတိ အပ္ပါတင်္ကော"တိ-အာဒီသု ဝိယာတိ အာဟ "အနိစ္ဆဿာ"တိ။ အံ၊ဋ္ဋီ၊၁။၁၁၂။ အပ္ပိစ္ဆော စ သမ္မာဒိဋ္ဌိ စ။ အံ၊၂။၃၇၇။ အပ္ပိစ္ဆော သော ဘိက္ခု ကုလ-ပုတ္တော သန္တေယေဝ အတ္တနိ ကုသလဓမ္မေ န ဣစ္ဆတိ ပရေဟိ ဉာယမာနေ။ အံ၊၃။၅၄။ အပ္ပိစ္ဆောတိ အဓိဂမပ္ပိစ္ဆတာယ အပ္ပိစ္ဆော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၂။ အပ္ပိစ္ဆော ဟောတိ ဣစ္ဆာ-ဝိနယဿ ဝဏ္ဏဝါဒီ။ အံ၊၃။၃၉၁။ အနော-ကာသာရိ'မပ္ပိစ္ဆံ၊ တမဟံ ဗြူမိ ဗြာဟ္မဏံ။ မ၊၂။၄၁၀။ ဓမ္မ။၇၁။ သုတ္တနိ။၃၇၆။ မိလိန္ဒ။၃၆၉။ အပ္ပိစ္ဆန္တိ အနိစ္ဆံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၉၉။ အပ္ပိစ္ဆဿ အလောလုပေါ။ သုတ္တနိ။ ၃၈၉။ စတုဗ္ဗိဓာယ အပ္ပိစ္ဆတာယ အပ္ပိစ္ဆော အဿ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၂။ အပ္ပိစ္ဆော စေဝ သန္တုဋ္ဌော။ ထေရ။၃၀၅။ အပ္ပိစ္ဆောတိ အနိစ္ဆော စတူသု ပစ္စယေသု ဣစ္ဆာရဟိ-တော။ တေန စတုဗ္ဗိဓပစ္စယေသု တဏှုပ္ပါဒ-ဝိက္ခမ္ဘနမာဟ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၅။ အပ္ပိစ္ဆံ ဟိရိသမ္ပန္နံ၊ ဥဉ္ဆေ ပတ္တဂတေ ရတံ။ ပေတ။ ၂၁၁။ အပ္ပိစ္ဆဿ ဟိ ပေါသဿ။ ဇာ၊၁။ ၁၅၃။ (က) အလို – အာသာ – တဏှာ – မရှိ – ကင်း – သူ၏ အဖြစ်၊ အလို – အာသာ – တဏှာ – မရှိ – ကင်း – သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းတရား၊ သံဝရတရား။ သုဘရတာယ သုပေါ-သတာယ အပ္ပိစ္ဆဿ သန္တုဋ္ဌဿ သလ္လေခဿ ဓုတဿ ပါသာဒိကဿ အပစယဿ ဝီရိယာ-ရမ္ဘဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသိတွာ။ ဝိ၊၁။၂၄။ ဝိ၊၃။၅၇။ ယသ္မာ ဟိ အသံဝရံ ပဟာယ သံဝရေ ဋ္ဌိတဿ အတ္တာ သုဘရော ဟောတိ သုပေါသော၊ စတူသု စ ပစ္စယေသု အပ္ပိစ္ဆတံ နိတ္တဏှာဘာဝံ အာပဇ္ဇတိ .... တသ္မာ သံဝရော "သုဘရတာ စေဝ သုပေါသတာ စ အပ္ပိစ္ဆော စ သန္တုဋ္ဌော စာ"တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။ အပ္ပိစ္ဆတာ (သာရတ္ထ၊၂။၂၁)လည်း ကြည့်။

အပ္ပိစ္ဆကထာ (ထီ) [အပ္ပိစ္ဆ + ကထာ] အလို – အာသာ – တဏှာ – မရှိသောသူ၏ စကား၊ အလို – အာသာ – တဏှာ – မရှိခြင်းနှင့် စပ်သောစကား၊ "အလို – အာသာ – တဏှာ – မရှိသူများ ဖြစ်ကြလော့"ဟု ပြောဆိုသော စကား။ အတ္တနာ စ အပ္ပိစ္ဆော အပ္ပိစ္ဆကထဉ္စ ဘိက္ခူနံ ကတ္တာ။ မ၊၁။၁၉၉။ ဝေရှုပ်အပ္ပိစ္ဆတံ သမာဒါယ ဝတ္တိတဗ္ဗန္တိ အပ္ပိစ္ဆကထံ ကထေသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇။ အပ္ပိစ္ဆကထာ .... ဝိမုတ္တိဉာဏ-ဒဿနကထာ။ မ၊၃။၁၅၅။ အံ၊၂။၁၀၃။ အံ၊၃။၁၆၈။ ဥဒါန။၁၁၉။ အပ္ပိစ္ဆကထာတိ "အပ္ပိစ္ဆာ ဟောထာ"တိ ကထနကထာ။

အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉-၄၀။ အပ္ပိစ္ဆောတိ နက္ကစ္ဆော၊ တဿ ကထာ အပ္ပိစ္ဆကထာ၊ အပ္ပိစ္ဆဘာဝပဋိသံယုတ္တာ ကထာ ဝါ အပ္ပိစ္ဆကထာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၀၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၇၅။ (မဟာနိ။ ၁၆၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၈၇-တို့ လည်း ကြည့်။) သုတ္တ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၉၁။ သာရတ္ထ၊၁။၇၀။ မူလဋီ၊၁။၁၉) လည်း ကြည့်။

အပ္ပိစ္ဆကထာဒိဘေဒ (တိ) [အပ္ပိစ္ဆကထာ + အာဒိ+ဘေဒ] အပ္ပိစ္ဆကထာ စသည်အပြား ရှိသော။ အပ္ပိစ္ဆကထာဒိဘေဒံ သုဘာသိတံ ပရိယတ္တိမမ္မံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅၄။

အပ္ပိစ္ဆတာ (ထီ) [အပ္ပိစ္ဆ+တာ] အလို–အာသာ–တဏှာ–မရှိ–ကင်း–သည်၏အဖြစ်၊ မလိုချင်ခြင်း၊ အလောဘ တရား။ (မိမိ၌ ထင်ရှား ရှိသော ဂုဏ်ကို လျှို့ဝှက်ခြင်းနှင့် ပစ္စည်း ၄-ပါး ခံယူ, သုံးဆောင်မှု၌ အတိုင်း အရှည်ကို သိခြင်း။) အပ္ပိစ္ဆတာယ သန္တုဋ္ဌိယာ သလ္လေခါယ။ မ၊၁။၁၇။ ယထယိဒံ ဘိက္ခဝေ .... အပ္ပိစ္ဆတာ။ အံ၊၁။၁၇။ အပ္ပိစ္ဆတာတိ အလောဘော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၇။ အပ္ပိစ္ဆတံယေဝ နိဿာယ....။ အံ၊၂။၁၉၃။ အဘိ၊ပု။၁၇၉။ အပ္ပိစ္ဆာ လည်း ကြည့်။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၀။ အံ၊ဋီ၊၃။၅၆-တို့ လည်း ကြည့်။) စတူသု စ ပစ္စယေသု အပ္ပိစ္ဆတံ နိတ္တဏှာဘာဝံ အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၆။ အပ္ပိစ္ဆတန္တိ ဣစ္ဆာဝိရဟိတတ္တံ။ ဧတ္ထ ဟိ ဗျဥ္ဇနံ သာဝသေသံ ဝိယ၊ အတ္ထော ပန နိရဝသေသော၊ အပ္ပ-သဒ္ဒေါ ဟေတ္ထ အဘာဝတ္ထောတိ သက္ကာ ဝိညာတုံ "အပ္ပါဗာဓတဉ္စ သဉ္ဇာနာမိ"တိအာဒီသု ဝိယ။ တေနေဝါဟ "နိတ္တဏှာဘာဝ"န္တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၆။ သန္တဂုဏနိဂူဟနတာ ပန ပဋိဂ္ဂဟဏေ စ မတ္တညုတာ အပ္ပိစ္ဆတာ နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၈။

အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏမဟန္တဘာဝ (ပု) [အပ္ပိစ္ဆတာ+အာဒိ+ဂုဏ+မဟန္တ+ဘာဝ] အပ္ပိစ္ဆတာ စသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် ကြီးမြတ်သည်၏ အဖြစ်။ ဂုဏမဟတ္တ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၈၂) ကြည့်။

အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏသမင်္ဂီ(တိ) [အပ္ပိစ္ဆတာ+အာဒိ+ဂုဏ+သမင်္ဂီ] အပ္ပိစ္ဆတာ စသော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ ဝိသုဒ္ဓါသယာ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏသမင်္ဂိနော။ မ၊ဋီ၊၃။၁၃၇။

အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏသမန္နာဂတ (တိ) [အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏ + သမန္နာဂတ] အပ္ပိစ္ဆတာ စသော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ သယဉ္စ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏသမန္နာဂတောန....။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၈၁။

အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏသမန္နာဂတတ္တ (န)[အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏသမန္နာဂတ+တ္တ] အပ္ပိစ္ဆတာ စသော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်။ ဂုဏမဟတ္တ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆-စသည်) ကြည့်။

အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏသမန္နာဂမ (ပု) [အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏ+သမန္နာဂမ] အပ္ပိစ္ဆတာ စသောဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏသမန္နာဂမေန....ခယံ ပရိယောသာနံ ပါပုဏေယျ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၆၇။

အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏသမူဟ (ပု) [အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏ+သမူဟ] အပ္ပိစ္ဆတာ စသော ဂုဏ်အပေါင်း။ သလ္လေခ (ဝိမတိ၊ ၁။၅),ဓမ္မ (ဝိမတိ၊၁။၁၃) တို့ကြည့်။

အပ္ပိစ္ဆတာဒိစရိတ (န) [အပ္ပိစ္ဆတာဒိ+စရိတ] အပ္ပိစ္ဆတာစသောအကျင့်။ အပ္ပိစ္ဆတာဒိစရိတံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။

အပ္ပိစ္ဆတာဒိဓမ္မ (ပု) [အပ္ပိစ္ဆတာဒိ + ဓမ္မ] အပ္ပိစ္ဆတာ စသော တရား။ အဘိသလ္လေခိတံ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဓမ္မံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၀၆။

အပ္ပိစ္ဆတာဒိပဋိသံယုတ္တ (တိ) [အပ္ပိစ္ဆတာဒိ+ပဋိသံယုတ္တ] အပ္ပိစ္ဆတာစသည်နှင့် ယှဉ်စပ်သော။ အပ္ပိစ္ဆတာဒိပဋိသံယုတ္တံ ဓမ္မကထံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၈။ အပ္ပိစ္ဆတာဒိပဋိသံယုတ္တံ ဒသ-

ကထာဝတ္ထုသဝန်။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။ အပ္ပိစ္ဆတာဒိပဋိသံယုတ္တံ ဓမ္မိံ ကထံ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၁၇။

အပ္ပိစ္ဆတာဒိဘာဝ (ပု) [အပ္ပိစ္ဆတာဒိ+ဘာဝ] အပ္ပိစ္ဆတာ စသောအဖြစ်၊ အပ္ပိစ္ဆတာ စသော ဂုဏ်။ အမှာကံ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဘာဝံ ဇာနာပေဿာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၈။

အပ္ပိစ္ဆတာဒိသဘာဝ (တိ) [အပ္ပိစ္ဆတာဒိ + သဘာဝ] အပ္ပိစ္ဆတာစသော သဘောရှိသော၊သူ။ ယဒိ ဣတရေပိ အပ္ပိစ္ဆတာဒိသဘာဝါ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၅၅။

အပ္ပိစ္ဆတာပဋိပက္ခ (တိ) [အပ္ပိစ္ဆတာ+ပဋိပက္ခ] မလိုချင်ခြင်း–အပ္ပိစ္ဆတာ–၏ဆန့်ကျင်ဖက်။ အပ္ပိစ္ဆတာပဋိပက္ခာ တဏှာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၀၄။

အပ္ပိစ္ဆတာပဓာန (တိ) [အပ္ပိစ္ဆတာ+ပဓာန] မလိုချင်ခြင်း – အပ္ပိစ္ဆတာ – လျှင် ပြဓာန်းခြင်းရှိသော။ အပ္ပိစ္ဆတာပဓာနံ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနေန စတုဗ္ဗိဓံ ဣစ္ဆာပဘေဒံ။ မ၊ဋီ၊၂။ ၁၁၀။ အပ္ပိစ္ဆတာပဓာနံ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနံ စတုဗ္ဗိဓဣစ္ဆာပဘေဒံ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၁၃။

အပ္ပိစ္ဆတာဝုတ္တိ (ထီ)[အပ္ပိစ္ဆတာ+ဝုတ္တိ]အပ္ပိစ္ဆတာ၏ ဖြစ်ခြင်း။ ဧဝမ္ပိ အပ္ပိစ္ဆတာ ဟောတိ ဧဝမ္ပီတိ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဝသေန.... အပ္ပိစ္ဆတာဝုတ္တိံ ဒဿေတွာ....။ မ၊ဋီ၊၂။၁၁၄။

အပ္ပိစ္ဆတာသန္တုဋ္ဌိ (ထီ) [အပ္ပိစ္ဆတာ+သန္တုဋ္ဌိ] အလိုမရှိခြင်း၊ ရောင့်ရဲခြင်း။ အပ္ပိစ္ဆတာသန္တုဋ္ဌိသု ဘိက္ခူ နိယောဇေန္တော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၂၅၅။ ဥက္ကံသပါရမိပ္ပတ္တာသု အပ္ပိစ္ဆတာသန္တုဋ္ဌိအာဒီသု သုပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝတော။ သာရတ္ထ၊ ၁။၃၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၆၁။

အပ္ပိစ္ဆတာသမုဋ္ဌာန (န)[အပ္ပိစ္ဆတာ+သမုဋ္ဌာန] အပ္ပိစ္ဆတာ၏ ဖြစ်ပေါ်ရာ။ အပရက်ံသပါတိယာ ပဋိက္ခေပ ဝိယ အပ္ပိစ္ဆတာသမုဋ္ဌာနေဟိ ဂါမန္တဝိဟာရာဒီဟိ ဣစ္ဆာဝစရပ္ပဟာနပ္ပဋိစ္ဆာဒကံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၅။ (မ၊ဋီ၊၁။၂၅၂-လည်းကြည့်။)

အပ္ပိစ္ဆတ္တ (န) [အပ္ပိစ္ဆ+တ္တ]အလို–အာသာ–မရှိသည်၏အဖြစ်။ "အပ္ပိစ္ဆော"တိ ဝတွာ တတ္ထ လဗ္ဘမာနံ အပ္ပိစ္ဆတ္တံ ဒဿေတုံ "အပ္ပိစ္ဆတာယ ဝတ္ထမ္ပိ န နိဂူဟေတီ"တိ ဝုတ္တံ။ န ဟိ တသ္မိံ သာသနိကေ ဝိယ သန္တဂုဏနိဂူဟဏလက္ခဏာ အပ္ပိစ္ဆတာ လဗ္ဘတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၁၃။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၆ - လည်းကြည့်။)

အပ္ပိစ္ဆပဋိပဒါ (ထီ) [အပ္ပိစ္ဆ(ဿ)+ ပဋိပဒါ] အလို–အာသာ–မရှိသောသူတို့၏ – အလို –အာသာ–မရှိခြင်း ဟူသော–အကျင့်–ပဋိပဒါ။ တဿ ဟိ မတ္တံ ဥ တွာ ပူရေတဗ္ဗာ မတ္တပဋိဂ္ဂဟဏမူလိကာ အပ္ပိစ္ဆပဋိပဒါ နာမ နတ္ထိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၃။ အပ္ပိစ္ဆပဋိပဒါ နာမ နတ္ထိ ဒုရက္ခာတေ ဓမ္မဝိနယေတိ အဓိပ္ပါယော။ အံ၊ဋီ၊၁။ ၂၂၉။

အပ္ပိစ္ဆပဋိပတ္တိ (ထီ) [အပ္ပိစ္ဆ(ဿ) + ပဋိပတ္တိ] အလို–အာသာ–မရှိသောသူတို့၏– အလို –အာသာ – မရှိခြင်း ဟူသော–အကျင့် –ကျင့်ဝတ်။ ဓမ္မဒါယာဒဓမ္မပရိယာယေ အပ္ပိစ္ဆပဋိပတ္တိံ ပကိတ္တယမာနေန ....။မိလိန္ဒ။ ၂၃၅။

အပ္ပိစ္ဆဘာဝ (ပု) [အပ္ပိစ္ဆ+ဘာဝ]အလို–အာသာ – မရှိ သည်၏ အဖြစ်။ စီဝရပစ္စယေ အပ္ပိစ္ဆဘာဝေါ ဒဿမော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၉၉။ အပ္ပိစ္ဆဘာဝဿ ပရမုက္ကံသဂတတ္တာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၁။

အပ္ပိစ္ဆဘာဝပ္ပကာသန (န) [အပ္ပိစ္ဆဘာဝ+ ပကာသန] အလို–အာသာ – မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို–ပြခြင်း– ပြကြောင်း ဖြစ်သော အရာ။ အပ္ပိစ္ဆဘာဝပ္ပကာသနတ္ထံ ဤသကံ ဝက် ဉဒ္ဒုမ္ဗရဒဏ္ဍံ ဂဟေတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၇။ ဉဒ္ဒုမ္ဗရဒဏ္ဍံ ဟိ အတ္တဂုတ္တတ္ထာယ ဂဟိတံ တေသံ အပ္ပိစ္ဆဘာဝပ္ပကာသနံ။ တေနာဟ "အပ္ပိစ္ဆဘာဝပ္ပကာသနတ္ထ"န္တိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၁၅။

အပ္ပိစ္ဆဘာဝပ္ပဋိသံယုတ္တ (တိ) [အပ္ပိစ္ဆဘာဝ+ပဋိသံယုတ္တ]အလို– အာသာ–မရှိသည်၏အဖြစ်နှင့် စပ်ယှဉ်သော။ အပ္ပိစ္ဆကထာ (ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၂၀၆။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။ ၂၇၅) ကြည့်။

အပ္ပိစ္ဆဝုတ္တိ (ထီ) [အပ္ပိစ္ဆ(စ္ဆာ) + ဝုတ္တိ] အလို– အာသာ – မရှိသောသူတို့၏–အလို – အာသာ–မရှိခြင်း ဟူသော–အကျင့်။ ပရိသုဒ္ဓါယ အပ္ပိစ္ဆဝုတ္တိယာ။ ကခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။ ၁၂၃။

အပ္ပိစ္ဆသန္တုဋ္ဌတာဒိသမာရောပနလက္ခဏ (တိ) [အပ္ပိစ္ဆသန္တုဋ္ဌတာ+အာဒိ+သမာရောပန+လက္ခဏ]အလို–အာသာ–မရှိသည်၏အဖြစ်, ရောင့်ရဲလွယ်သည်၏အဖြစ် စသော ဂုဏ်တို့သို့ တင်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ အပ္ပိစ္ဆသန္တုဋ္ဌတာဒိသမာရောပနလက္ခဏေန ကာရဏေန။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၁၈။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။ ၂၉၃။

အပ္ပိစ္ဆသန္တုဋ္ဌဘာဝဂုဏ (ပု) [အပ္ပိစ္ဆ+သန္တုဋ္ဌ+ဘာဝ+ဂုဏ] အလို–အာသာ–မရှိသည်၏အဖြစ်, ရောင့်ရဲလွယ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော ဂုဏ်။ တဿ အပ္ပိစ္ဆသန္တုဋ္ဌဘာဝဂုဏေန သက္ကဿ ဘဝနံ ကမ္ပိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၀။

အပ္ပိစ္ဆာ (ထီ) [အပ္ပ+ဣစ္ဆာ] မရှိသောအလို၊ အလို–အာသာ–မရှိ–ကင်း–ခြင်း။အပိ စ အပ္ပိစ္ဆညေဝ နိဿာယ သန္တုဋ္ဌိညေဝ နိဿာယ။ ဝိ၊၅။၂၃၃။

အပ္ပိစ္ဆာဒိနိဿိတ (တိ) [အပ္ပိစ္ဆာ+အာဒိ+နိဿိတ] အလို–အာသာ–မရှိခြင်း စသည်ကိုမှီသော။ အပ္ပိစ္ဆာဒိနိဿိတာ သီလာဒိနိဿိတာ စ ကထာ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၂၆။

အပ္ပိတ (တိ) [အပ္ပ+ဏေ+တ။ အရ+ဏာပေ+တ။ (အပိတ–သံ)။ တနည်း အပ္ပဝတ္တိ+ဌပိတ-မှ နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် အပ္ပိတဟု ဖြစ်သည်။ မူလဋီ၊၂။၁၅၆။] ရောက်စေ–တင်–ထား–သွင်း–အပ်သော။ (၁) ပျက်စီးခြင်း–အဆုံး–သို့ ရောက်စေအပ်–ဖျက်ဆီးအပ်–မဖြစ်ခြင်း၌ တည်စေအပ်–သော။ အပ္ပိတာ ဗျပ္ပိတာ သောသိတာ ဝိသောသိတာ ဗျန္တီကတာ။ အဘိ၊ဝိ။၂၀၂၊၂၆၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၅၂။ အပ္ပိတာတိ ဝိနာသိတာ၊ အပ္ပဝတ္တိယံ ဌပိတာတိပိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၀။ အပ္ပိတာတိ ဂမိတာ၊ သာ စ ဝိနာသိတာတိ အာဟ “ဝိနာသိတာ”တိ။ အပ္ပဝတ္တိယံ ဌပိတာတိပိ အပ္ပိတာတိ အယမတ္ထော နိရုတ္တိသိဒ္ဓိယာ ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မူလဋီ၊၂။ ၁၅၆။ ဂမိတာတိ ဝိဂမိတာ။ အနုဋီ၊၂။ ၁၅၇။ အပ္ပိတာတိ ဂမိတာ ဝိနာသံ ဂတာ (ပါပိတာ၊ဝိမတိ)။ သာရတ္ထ၊၁။၃၆၈။ ဝိမတိ၊ ၁။၇၃။ အပ္ပိတာတိ ဂမိတာ ဝိနာသံ။ မူလဋီ၊ ၁။၁၀၂။ အပ္ပိတာတိ ဝိနာသံ ဂမိတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၁။၁၈၃။ (၂)သို့ ရောက်စေ–၍ တင်ထား–အပ်သော။ (က) (ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါ, အရာဝတ္ထု အပေါ်–)သို့ ရောက်စေ–၍ တင်ထား– အပ်သော။ သာမာဝတီပိ ရညာ အတ္တနော အပ္ပိတံ ကဏ္ဍံ မေတ္တာဗလေန ဖရိတွာ ပဋိဗာဟိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၂။ ဝိဒ္ဓ (မ၊ဋီ၊၂။၁၁၂) လည်း ကြည့်။ (ခ) အာရုံ–သို့ ရောက်စေ–၍ တင်ထား–အပ်သော။ အနေကဂ္ဂတံ ပဟာယ ဧကဂ္ဂံ အပ္ပိတံ ဝိယ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၂၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၈။ မ၊ဋီ၊၃။၅၆။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၂၉။ အမနာပ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈), သမပ္ပိတ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၀၃။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၁၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။၁၉၂။ မ၊ဋီ၊၁။၈၉), သမာဟိတ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၁၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၆။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၈၄), သုသမာဟိတ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂၆) တို့ လည်း ကြည့်။ (၃) အပြီးအဆုံးသို့ ရောက်စေအပ် – နိဂုံးချုပ်အပ် – သော၊ စပ်ဟပ်၍ ပြအပ်သော။ ပါဠိယံယေဝ အပ္ပိတာ (သံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၁၁၁) ဥပမာ“ဝေမေဝ ခေါ”တိအာဒိ

နာ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၃၄၈။ အပ္ပနာ(သံ၊ဋီ၊ ၂။၃၄၈) လည်း ကြည့်။ (၄) ရောက်စေ–သွင်း–မခွဲခြား–တပေါင်းတည်း ဖြစ်စေ–အပ်သော (အပ္ပိယ ²ကြည့်)၊ အသားထူသော (အထည်အဝတ်စသည်)။ ဝိတ္ထတဥ္စ အပ္ပိတဥ္စ သုဝိတဥ္စ။ ဝိ၊၁။၃၇၂။ အပ္ပိတန္တိ ဃနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၀၅။ ကခ်ါ။၁၈၆။ (၅) ရောင့်ရဲ–တင်းတိမ်–ပြည့်စုံ–ပြီးသော၊ သူ။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ သတတပ္ပိတာ မေ။ အပ၊၁။၁၅။ .... သတတံ နိစ္စကာလံ အပ္ပိတာ သုဟိတာ ပရိပုဏ္ဏာ၊ သတ္တာဟံ နိရာဟာရာပိ နိရောဓသမာပတ္တိဖလသမာပတ္တိဝသေန ပရိပုဏ္ဏာတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၆။ (၆) ဝင်စားအပ်သော။ အပ္ပိတက္ခဏစသည် ကြည့်။ (၂) (ခ) အနက်နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။ (၇) တည်စေ–သွင်းထား – အပ်နှံ – အပ်သော။ အပ္ပိတတာ-ကြည့်။

အပ္ပိတက္ခဏ (ပု) [အပ္ပိတ+ခဏ] ဝင်စားအပ်သော ခဏ။ ဝိတက္ကာဒယော အပ္ပိတက္ခဏေယေဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၃၃၅။

အပ္ပိတစိတ္တ (တိ) [အပ္ပိတ+စိတ္တ] တင်ထားအပ်သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ သမာဟိတ (ထေရ၊ ၂။၂၂၂), မုခသမ္ဘာဝိက (မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၉၄) တို့ ကြည့်။ အပ္ပိတ (၂)အနက်လည်း ကြည့်။

အပ္ပိတတာ (ထီ) [အပ္ပိတ+တာ] တည်စေ–သွင်းထား – အပ်နှံ – အပ်သည်၏ အဖြစ်။ ဒူတေန အပ္ပိတတာ။ ကခ်ါ။၁၇၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။၄၁၂။ ဝိမတိ၊၁။၃၃၂။ အပ္ပိတတာတိ ပတိဋ္ဌာပိတတာ၊ "သညတ္တော သော မယာ"-တိအာဒိနာ ကထိတတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ကခ်ါ၊ဋီ၊သစ်။၃၁၅။

အပ္ပိတတ္တ (နပုံ) [အပ္ပိတ+တ္တ] ဝင်စားအပ်သည်၏ အဖြစ်။ မဂ္ဂါနန္တရံ သမာပတ္တိက္ခဏေ စ အပ္ပယောဂေန အဓိဂတတ္တာ အပ္ပိတတ္တာ စ အပရိဟာနိဝသေန ဝါ အပ္ပိတတ္တာ န သသင်္ခါရနိဂ္ဂယှဝါရိတဂတော။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၁။

အပ္ပိတပ္ပန (တိ) [အပ္ပိတ+အပ္ပနာ] ဝင်စား–ရ – ရောက် – အပ်ပြီးသော – အပ္ပနာ – သမာဓိ–ရှိသော၊သူ။ သမာဓိံ သမာပန္နာနန္တိ အပ္ပိတပ္ပနာနံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၂။

အပ္ပိတပ္ပိတက္ခဏ (ပု) [အပ္ပိတ+အပ္ပိတ+ခဏ] ဝင်စားတိုင်း ဝင်စားတိုင်းသော ခဏ။ အပ္ပိတပ္ပိတက္ခဏေ ကာယိကစေတသိကသုခပ္ပဋိလာဘာယ သံဝတ္တနတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၆၀။ လောကိယသမာပတ္တိယော ဟိ အပ္ပိတပ္ပိတက္ခဏေယေဝ ပစ္စနီကဓမ္မေဟိ ဝိမုစ္စန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၅။ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂။ မ၊ဋီ၊၃။၁၈), ဝိမောက္ခ (မ၊ဋီ၊၂။၂၄။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၁၇), သမယဝိမုတ္တ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၃) တို့လည်း ကြည့်။ အသေစနက-လည်း ကြည့်။

အပ္ပိတပ္ပိတသမယ (ပု) [အပ္ပိတ+အပ္ပိတ+သမယ] ဝင်စားတိုင်း ဝင်စားတိုင်းသော အခါ။ သာမယိကာ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၄), သာမာယိကာ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၃။ ပဋိသံ။၂၃၆) တို့ ကြည့်။

အပ္ပိတဘာဝ (ပု) [အပ္ပိတ + ဘာဝ] အာရုံ၌ တင်ထားအပ်သည်၏ အဖြစ်။ သုသမာဟိတ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၆၇)ကြည့်။

အပ္ပိတဝတ္တ (နပုံ) [အပ္ပိတ + ဝတ္တ] ပို့ဆောင်အပ်သော အလှူဝတ်၊ ပစ္စည်း ၄-ပါး အသုံးအဆောင်အတွက် မြတ်စွာဘုရားအား ရည်မှန်း၍ ကျောင်းတော်သို့ ပို့ဆောင်လှူဒါန်းအပ်သော အလှူဝတ်။ န ဟိ သော တထာဂတဿ အဘိဟဋ္ဌဘိက္ခာယ နိဗဒ္ဓဒါနဿ အပ္ပိတဝတ္တဿ အန္တရာယံ ကာတုံ ဝိသဟတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၇။ အပ္ပိတဝတ္တဿာတိ "ဣဒံ ဗုဒ္ဓဿ စတုပစ္စယပရိဘောဂတ္ထံ"န္တိ ဝိဟာရံ နေတွာ

ဒိန္နဝတ္ထုနေ၁။ သာရတ္ထ၊၁။၄၃၁။ အပ္ပိတ-ဝတ္ထုသာတိ ကာယေန အတိဟရိတွာ ဒိန္န-ဝတ္ထုနော်ပိ။ ဝိမတိ၊၁။၈၉။

အပ္ပိတသမာဓိ (ပု) [အပ္ပိတ+သမာဓိ] ဝင်စားအပ်သော သမာဓိ။ အပ္ပိတသမာဓိတော ဝုဋ္ဌဟိတွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။

အပ္ပိတ္ထိက (တိ) [အပ္ပ + ဣတ္ထိ+က] နည်းပါးသော–မိန်းမ–အမျိုးသမီး–ရှိသော၊မိန်းမ–အမျိုးသမီး – နည်းပါးသော။ သေယျ-ထာပိ ဘိက္ခဝေ ယာနိ ကာနိစိ ကုလာနိ အပ္ပိတ္ထိကာနိ ဗဟုပုရိသာနိ။ သံ၊၁။၄၅၅။

အပ္ပိယ ၁ (တိ) [န+ပိယ] (၁)မချစ်အပ်သော၊သူ၊ သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရ။ ယာစကော အပ္ပိယော ဟောတိ၊ ယာစံ အဒဒမပ္ပိယော။ ဝိ၊၁။၂၂၃။ ယော ယာစတိ၊ သော အပ္ပိယော ဟောတိ။ ....ယာစိတမတ္ထံ အဒဒန္တောပိ အပ္ပိ-ယော ဟောတိ။ .... အဒေန္တော အပ္ပိယော ဟောတိ။ အဟံ ဝါ တဝ, တွံ ဝါ မမ ဝိဒေသော အပ္ပိယော မာ အဟောသိတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၂-၃။ အပ္ပိယေဟိ သမ္ပ-ယောဂေါ ဒုက္ခော။ ဝိ၊၃။၁၄။ သံ၊၃။၃၆၉။ ပဋိသံ။၃၆။ အယံ မေ ပုဂ္ဂလော အပ္ပိယော အမနာပေါ။ မ၊၁။၁၃၇။ .... ပရေသံ အပ္ပိယာ အမနာပါ (ဝါစာ)။ မ၊၂။၅၅၊၅၇။ အပ္ပိယာ အမနာပါတိ နေဝ ပိယာ န မနာပါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၇။ အပ္ပိယဿ မေ အမနာပဿ အတ္ထံ အစရိ။ ဝိ၊၅။၂၉၃။ အံ၊၃။၂၀၀။ အဘိ၊၆။၂၁၆။ သဗြဟ္မစာရီနံ အပ္ပိယော စ ဟောတိ အမနာပေါ စ။ အံ၊၂။၉၀။ အပ္ပိယာ .... ဒါယာဒါ။ ခုဒ္ဒက။၉။ မဟာနိ။၄။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၁၀၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၆၅။ ဗဟုနော ဇနဿ အပ္ပိယော ဟောတိ အမနာပေါ။ အဘိ၊ဝိ။ ၃၉၃။ အပ္ပိယောတိ ဒဿနသဝနပဋိကူလ-တာယ န ပိယာယိတဗ္ဗော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၀၇။ အထပ္ပိယံ ဝါ ပန အပ္ပိယံ ဝါ။ သုတ္တနိ။ ၄၂၇။ မဟာနိ။၃၉၁။ အပ္ပိယာတိ ဒွေ အပ္ပိယာ သတ္တာ ဝါ သင်္ခါရာ ဝါ။ မဟာနိ။ ၃၉၂။ (ဓမ္မ။၄၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၉။ ထေရ။ ၃၄၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၂၊၅၂၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၁၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၀။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၅၀။စရိ-ယာ၊ဋ္ဌ။၇၇-တို့လည်းကြည့်။) အနိဋ္ဌ(အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၈),အသာတ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၄) တို့လည်း ကြည့်။ (၂) မချစ်တတ်သော၊သူ။ အပ္ပိယ-သဘာဝ ကြည့်။

အပ္ပိယ ၂ (တိ) [အပ္ပ+ဏေ+ဏျ၊ အရ+ဏာ-ပေ+ဏျ။ (အပ္ပိ–သံ)] ရောက်စေအပ်–သွင်းအပ် – တပေါင်းတည်း ဖြစ်စေအပ် – မခွဲခြားအပ် – သော။ အပ္ပိတ(၄) အနက်လည်း ကြည့်။ ကာယံ အပ္ပိယံ ကရိတွာ (အဘိ၊က။၂၇)တိ ကာယံ အပ္ပေတဗ္ဗံ အလ္လီ-ယာပေတဗ္ဗံ ဧကီဘာဝံ ဥပနေတဗ္ဗံ အဝိဘဇိ-တဗ္ဗံ ကတွာ ပုဗ္ဗာမိတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၂၆။ ပစ္စုပ္ပန္နရူပံ အပ္ပိယံ ကရိတွာ (အဘိ၊ က။၉၈)တိ အတီတာနာဂတံ ပဟာယ ပစ္စု-ပ္ပန္နရူပမေဝ အပ္ပိယံ အဝိဘဇိတဗ္ဗံ ကရိတွာ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၀)တိ ပစ္စုပ္ပန္နသဒ္ဒေန ရူပ-သဒ္ဒေန စာတိ ဥဘောဟိပိ ပစ္စုပ္ပန္နရူပမေဝ ဝတ္တဗ္ဗံ ကတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မူလဋီ၊ ၃။၆၀။ အတီတံ အနာဂတန္တိ ရူပဿ ဣမံ ဝိသေသံ, ဧဝံ ဝိသေသံ ဝါ ရူပံ အဂ္ဂဟေတွာ ပစ္စုပ္ပန္နတာဝိသေသဝိသိဋ္ဌရူပမေဝ အပ္ပိယံ ပစ္စုပ္ပန္နရူပဘာဝါနံ သမာနာဓိကရဏတ္တာ ဧတေသုယေဝ ဝိသယေ အပ္ပေတဗ္ဗံ၊ ဝဝိ-ဂေါစရံ ပါပေတဗ္ဗံ၊ သတိပိ နေသံ ဝိသေသန-ဝိသေသိတဗ္ဗတာသင်္ခါတေ ဝိဘာဂေ တထာပိ အဝိဘဇိတဗ္ဗံ ကတွာတိ။ အနုဋီ၊၃။၉၀-၉၁။

အပ္ပိယ ၃ (ပု၊ဗ) [?] အပ္ပိယ (မည်သော) တိုင်း၌ နေသော လူမျိုး၊ အပ္ပိယ တိုင်းသူ တိုင်းသား။ တေန ခေါ ပန ဘိက္ခဝေ သမ-ယေန မနုဿာနံ "အပ္ပိယာ" တေ္တဝ သမညာ

ဥဒပါဒီ။ သံ၊၁။၃၉၇ (သိမ္ဗူကွဲ)။ (သံဋီ၊၂။ ၁၅၄-လည်း ကြည့်။)

အပ္ပိယအမနာပသဒ္ဒ (ပု) [အပ္ပိယ+အမနာပ+သဒ္ဒ] မချစ်အပ်,မနှစ်သက်အပ်သော အသံ။ ဘေရဏ္ဍက(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃)ကြည့်။

အပ္ပိယကရဏ (နု) [အပ္ပိယ + ကရဏ] မချစ်အပ်သည်ကို ပြုခြင်း။ ဝိကုဒ္ဓဘာဝဉ္စ ဥဒါနိ အပ္ပိယကရဏဉ္စ ဥဘယံ တေ ဉာဒံ သဗ္ဗမေဝ ပဋိဇာနာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၂၇။

အပ္ပိယကာလ (ပု) [အပ္ပိယ + ကာလ] မချစ်အပ်ရာ အခါ။ တေန ဟိ အမ္မ ရညော အပ္ပိယကာလတော ပဋ္ဌာယ ကိံ တုမှာကံ ဉာမ ဝါသေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၇။

အပ္ပိယဇန (ပု) [အပ္ပိယ+ဇန] မချစ်အပ်သော လူ။ အပ္ပိယပသံသီ-ကြည့်။

အပ္ပိယတာ (ထီ) [အပ္ပိယ + တာ] မချစ်အပ်သည်၏ အဖြစ်။ န စာပိ မေ အပ္ပိယတံ အဝေဒုံ။ ဇာ၊၁။၂၀၉။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၁-၂-လည်း ကြည့်။) တသ္မိံ စ မေ အပ္ပိယတာယ အဇ္ဇ။ ဇာ၊၁။၂၀၉။ တသ္မိဉ္စ အာသိဝိသေ တဝ ပိတရိ စ အပ္ပိယဘာဝေန မယှံ ကောစိ ဝိသေသော နတ္ထိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၂။ တွေကံ ကာလံ ဝိနာ ကာမေန အနိစ္ဆာယ မံ ပရိ- စာရယန္တာပိ အတ္တနော အပ္ပိယတံ မံ န ဇာနာ- ပေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၅။ န စက္ခုန္နံ န အတ္တဘာ- ဝဿပိ အပ္ပိယတာယာတိ ဒဿေန္တော .... ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၇၃။ အပ္ပိယတာ ဟိ ပိယဘာဝဿ ဥဇုပဋိပက္ခာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၅၁။

အပ္ပိယတာမတ္တ (နု) [အပ္ပိယတာ + မတ္တ] မချစ်အပ်သည်၏ အဖြစ် - မချစ်ခြင်း - မျှ - သက်သက်။ စေတနာဖရသတာယ ဟိ ဖရိသဝါစာ ဉတ္တိတာ၊ န ပရေသံ အပ္ပိယတာ- မတ္တေန။ မ၊ဋီ၊၃။၄၈။

အပ္ပိယတ္တိ (ကြိ) အပ္ပိယတိ-ကြည့်။

အပ္ပိယဒါယာဒ (ပု) [အပ္ပိယ+ဒါယာဒ] မချစ်အပ်သော အမွေခံ၊ အမွေခံဆိုး။ ယထာရူ- ပါ အာပဒါ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ အဂ္ဂိတော ဝါ ဥဒကာ- တော ဝါ အပ္ပိယဒါယာဒတော ဝါ။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။၁၈၅။

အပ္ပိယပက္ခ (ပု) [အပ္ပိယ + ပက္ခ] မချစ်အပ်သည်နှင့် စပ်သော - အဖို့ - အစု၊ မနှစ်သက်ဖွယ်ဘက်။ တတ္ထ အပ္ပိယပက္ခေ ပဌမဝါစာ .... နုတံ တထာဂတော ဘာသတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၇။

အပ္ပိယပသံသီ (တိ) [အပ္ပိယ+ပ+သံသ+ဏီ] မချစ်အပ်သူကို ချီးမွမ်းသော၊သူ။ အပ္ပိယ- ပသံသီ စ ဟောတိ ပိယဂရဟီ စ။ အံ၊၃။၆။ အပ္ပိယပသံသီတိ အပ္ပိယဇနဿ ပသံသ- ကော ဝဏ္ဏဘာဏီ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၅။

အပ္ပိယပိယဝတ္ထု (နု) [အပ္ပိယ+ပိယ+ဝတ္ထု] မချစ်အပ်သော သတ္တဝါ၊ အရာဝတ္ထုနှင့် ချစ်အပ်သော သတ္တဝါ၊အရာဝတ္ထု။ သစ္စာနံ ပန တထလက္ခဏတ္တာ သမ္ပယောဂဝိပ္ပယော- ဂဝစနေဟိ အပ္ပိယပိယဝတ္ထူနိယေဝ ဝိသေ- သိတာနီတိ ဝတ္ထုံ ယုဇ္ဇတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၅။

အပ္ပိယပုဂ္ဂလ (ပု) [အပ္ပိယ+ပုဂ္ဂလ] မချစ် အပ်သောပုဂ္ဂိုလ်။ အယဉ္စိ မေတ္တာ အပ္ပိယ- ပုဂ္ဂလေ,....။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၈၇။ ဝေရိဂဟဏေ- နေဝ စေတ္ထ အပ္ပိယပုဂ္ဂလဿာပိ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၆၂။

အပ္ပိယပုတ္တ (ပု) [အပ္ပိယ+ပုတ္တ] မချစ်အပ် သော သား။ တေန ဟိ ဝေါ အပ္ပိယပုတ္တော ဘဝိဿတီတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၂။

အပ္ပိယဘာဝ (ပု) [အပ္ပိယ+ဘာဝ] မချစ် အပ်သည်၏ အဖြစ်။ တေသံ မမ အပ္ပိယ- ဘာဝေါ ကောစိ နတ္ထိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၃၅။ ပန္တသေနာသနေသု အဓိကုသလဓမ္မေသု

အနဘိရတိသင်္ခါတော အပ္ပိယဘာဝေါ စ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၃။ အပ္ပိယတာ-လည်းကြည့်။

အပ္ပိယဘာဝါဝဟ (ပု) [အပ္ပိယဘာဝ+အာ+ ဝဟ+အ] မချစ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ဆောင်တတ်သော။ အပ္ပိယဘာဝါဝဟာ မယိ ပဝတ္တာ ပါပိစ္ဆတာ ပါပိစ္ဆာဘာဝတော ပရသ္မိံ ပဝတ္တပါပိစ္ဆတာ ဝိယ။ မ၊ဋီ၊၂။၅၁။

အပ္ပိယရူပ (တိ) [အပ္ပိယ + ရူပ] မချစ် အပ်သော သဘောရှိသော။ အပ္ပိယရူပေ ရူပေ ဓမ္မေ ဗျာပဇ္ဇတိ။ မ၊၁။၃၃၃။ သံ၊၂။ ၃၉၀။ စူဠနိ။၂၈၇။ အနုဋီ၊၂။၉၇။ အပ္ပိယ- ရူပေ ရူပေတိ အနိဋ္ဌသဘာဝေ ရူပါရမ္မဏေ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၁။ ယံ လောကေ အပ္ပိယရူပံ အသာတရူပံ၊ တ္တေ သတ္တာနံ ပဋိဃာနုသယော အနုသေတိ။ အဘိ၊ဝိ။၃၅၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၂၂။ အပိယရူပေ ဗျာပဇ္ဇနဝသေန။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၀၃။

အပ္ပိယဝစန (န) [အပ္ပိယ + ဝစန] မချစ် အပ်သောစကား။ အပ္ပိယဝစနေန.... ပရိသာ ဘိန္နာတိ န သုတပုဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။၁၆၂။

အပ္ပိယဝါစာ (ထီ) [အပ္ပိယ + ဝါစာ] မချစ် အပ်သောစကား။ ဣတိ တထာဂတော နေဝ သဗ္ဗမ္ပိ အပ္ပိယဝါစံ ဘာသတိ န ပိယဝါစံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၉။

အပ္ပိယဝါဒီ (တိ) [အပ္ပိယ+ဝဒ + ဏီ] မချစ် အပ်သည်ကို ပြောဆိုလေ့ရှိသော၊ သူ။ မုခရော ဒုမ္မုခါ'ဗဒ္ဓမုခေါ စာ'ပ္ပိယဝါဒိနိ။ ဓာန်။၇၃၅။

အပ္ပိယသတ္တသင်္ခါရနိဒါန (တိ) [အပ္ပိယ + သတ္တ + သင်္ခါရ + နိဒါန] မချစ်အပ်သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရလျှင် အကြောင်းရှိသော။ အပ္ပိယသတ္တသင်္ခါရနိဒါနာ ဣဿာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၁၁။ အပ္ပိယာနံ ပရိဂ္ဂဟဘူတာနံ သတ္တာနံ, သင်္ခါရာနဉ္စ အသဟနဝသေန ပဝတ္တိယာ အပ္ပိယသတ္တသင်္ခါရနိဒါနာ ဣဿာ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၂၅၇။

အပ္ပိယသဘာဝ (ပု) [အပ္ပိယ+သဘာဝ] မချစ် တတ်သော သဘောရှိသော၊သူ။ အပ္ပိယ- သမ္ပယောဂဒုက္ခ-ကြည့်။

အပ္ပိယသမ္ပယုတ္တ (တိ) [အပ္ပိယ+သမ္ပယုတ္တ] မချစ်အပ်သော သတ္တဝါတို့နှင့် – ယှဉ်– ပေါင်းသင်း–သော၊ သူ။ ကေဝလံ အပ္ပိယ- သမ္ပယုတ္တာနံ ဒုဝိဓာယာပိ ဒုက္ခာယ ဝတ္ထု- ဘာဝတော ဒုက္ခောတိ ဝုတ္တော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၀၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၅။

အပ္ပိယသမ္ပယောဂ (ပု) [အပ္ပိယ+သမ္ပယောဂ] မချစ်အပ်သော သတ္တဝါ, သင်္ခါရတို့နှင့် – တွေ့ဆုံ – ပေါင်းသင်း – ရခြင်း။ အပ္ပိယ- သမ္ပယောဂေါ ပိယဝိပ္ပယောဂေါ ဝေဒိ- တဗ္ဗော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၈။ အယံ အပ္ပိယ- သမ္ပယောဂေါ နာမ ကထိယတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀၀။ အနိဋ္ဌာနံ အာပါထဂမနမတ္တံ တံ- ဂဟဏမတ္တဉ္စ အပ္ပိယသမ္ပယောဂေါ၊ န ပန ပထဝိဖဿာဒယော ဝိယ အပ္ပိယသမ္ပယော- ဂေါ နာမ ကောစိ ဓမ္မော အတ္ထီတိ အာဟ ....။ မူလဋီ၊၂။၆၇။ (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၅-လည်း ကြည့်။) အပ္ပိယသမ္ပယောဂေါ နာမ အပ္ပိ- ယေဟိ (အမနာပေဟိ) သတ္တသင်္ခါရေဟိ သမောဓာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၄၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၃၇။ သာရတ္ထ၊၃။၁၇၄။ လောကသ္မိဉ္ဟိ အပ္ပိ- ယသမ္ပယောဂေါ စ ဒုက္ခော၊ တုမှာကံ ဣဓ ဝါသေ သတိ ရဉ္ဇော အပ္ပိယသမ္ပယောဂေါ ဒုက္ခံ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇-၈။

အပ္ပိယသမ္ပယောဂဒုက္ခ (န) [အပ္ပိယသမ္ပယော- ဂ+ဒုက္ခ] မချစ်အပ်သော သတ္တဝါ,သင်္ခါရ တို့နှင့် – တွေ့ဆုံ – ပေါင်းသင်း – ရခြင်း– ကြောင့် ဖြစ်သော – ဟူသော – ဆင်းရဲ။ အဒေါသေန အပ္ပိယသမ္ပယောဂဒုက္ခံ န

ဟောတိ၊ ဒုဋ္ဌဿ ဟိ အပ္ပိယသဘာဝတော (မချစ်တတ်သော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ငင်း။ သျှ၊၂။၇၇။) အပ္ပိယသမ္ပယောဂါသဟနတော စ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁။

အပ္ပိယသမ္ပယောဂနိဒ္ဒေသ (ပု) [အပ္ပိယသမ္ပယောဂ + နိဒ္ဒေသ] မချစ်အပ်သော သတ္တဝါ, သင်္ခါရတို့နှင့် – တွေ့ဆုံ–ပေါင်းသင်း–ရခြင်း – ကြောင့် ဖြစ်သော – ဟူသော–ဆင်းရဲ – အပ္ပိယသမ္ပယောဂ–ကို ညွှန်ပြရာ စကားရပ်။ အဘိ၊ဝိ။၁၀၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၀-၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၄-၅။

အပ္ပိယသမ္ပယောဂါသဟန (န) [အပ္ပိယသမ္ပယောဂ+အသဟန]မချစ်အပ်သော သတ္တဝါ, သင်္ခါရတို့နှင့်–တွေ့ဆုံ–ပေါင်းသင်း–ရခြင်းကို သည်းမခံနိုင်ခြင်း။ အပ္ပိယသမ္ပယောဂဒုက္ခ-ကြည့်။

အပ္ပိယသမ္ဗန္ဓ (တိ) [အပ္ပိယ + သမ္ဗန္ဓ] မချစ်အပ်သော သတ္တဝါ,သင်္ခါရတို့နှင့် စပ်သော။ ယဋ္ဌိ ကိဋ္ဌိ အပ္ပိယသမ္ဗန္ဓံ ဘဒ္ဒကမ္ပိ တံ ကောမနဿ အပ္ပိယမေဝါတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၇။

အပ္ပိယသီလ (တိ) [အပ္ပိယ+သီလ] အပေသလနှင့် အနက်တူ။ ငင်းကြည့်။

အပ္ပိယာယန္တ (တိ) [န + ပိယာယန္တ] မချစ်သော၊သူ။ ယော ကလျာဏကမ္မံ ဒုဿန္တော အပ္ပိယာယန္တော အဋ္ဋီယန္တော န ကရောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂၀။

အပ္ပီတိ (ထီ) [န + ပီတိ] မနှစ်သက်ခြင်း။ ဒုသ အပ္ပီတိယံ။ နီတိ၊ဓာ။၂၃၉။ ဒုသ အပ္ပီတိမှိ။ ကစ္စာယနဓာတုမဉ္ဇူသာ။၁၁၄။

အပ္ပီတိက (တိ) [န+ပီတိ+က] ပီတိမရှိ–ပီတိနှင့်မယှဉ်–သော၊တရား။ အပ္ပီတိကာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊မ။၁၂။ ကတမေ ဓမ္မာ အပ္ပီတိကာ။ အပ္ပီတိကဘူမိယံ ကာမာဝစရေ ရူပါဝစရေ အရူပါဝစရေ အပရိယာပန္နေ ဝေဒနာက္ခန္ဓော ။ပ။ ဝိညာဏက္ခန္ဓော ပီတိ စ သဗ္ဗဥ္စ ရူပံ အသင်္ခတာ စ ဓာတု။ ဣမေ ဓမ္မာ အပ္ပီတိကာ။ အဘိ၊ဓ။၂၅၂။ (ငင်း။ စာပိုဒ် ၁၅၉၄-လည်း ကြည့်။) အတ္တိ သပ္ပီတိကော၊ အတ္ထိ အပ္ပီတိကော။ အဘိ၊ဝိ။၁၈။

အပ္ပီတိကစိတ္တ (ထီ) [အပ္ပီတိက + စိတ္တ] ပီတိမရှိ – ပီတိနှင့်မယှဉ်–သော စိတ်။ အပ္ပီတိကစိတ္တယာ သပ္ပီတိကပဋိသန္ဓိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၈၆။

အပ္ပီတိကဘူမိ (ထီ) [အပ္ပီတိက+ဘူမိ] ပီတိမရှိ – ပီတိနှင့်မယှဉ်–သော စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၏ ဖြစ်ရာဘုံ၊ အပ္ပီတိကစိတ္တုပ္ပါဒ်။ အပ္ပီတိကဘူမိယံ ကာမာဝစရေ ရူပါဝစရေ အရူပါဝစရေ အပရိယာပန္နေ .... ။ အဘိ၊ဓ။၂၅၂။ သုခဘူမိ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၁။ မူလဋီ၊၁။၁၆၀။ အနုဋီ၊၁။၁၇၄-၅)နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

အပ္ပီဘာဝ (ပု) [အပ္ပ + ဘာဝ။ အလယ်၌ "ဤ"လာ။] အနည်းငယ် ဖြစ်ခြင်း။ ကုဋ္ဌကောဋ္ဌိလ္လ'ပ္ပီဘာဝေသု။ နီတိ၊ဓာ။၃၀။ စုဋ္ဌ အပ္ပီဘာဝေ။ ငင်း။ ၅၄။ မသ....လိသ အပ္ပီဘာဝေ။ ငင်း။၂၃၉။

အပ္ပီယတိ (ကာ၊ကြိ) [အပ္ပ+ယ+တိ။ အရ+ဏာပေ+ယ+တိ။ အပ္ပနာ, အပ္ပိတ-တို့လည်း ကြည့်] ရောက် – ရောက်စေ – တင်ထား–သွင်း–အပ်၏။ (၁) ဝင်စေ–သွင်းထား–အပ်၏။ တာဒိသဥ္ဟိ အာရမ္မဏံ မနသိ န အပ္ပီယတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈။ မနသိ န အပ္ပီယန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၄။ န အပ္ပီယန္တီတိ န ဂမိယန္တိ၊ န ပဝေသီယန္တီတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊၂။၆၆။ အမနာပ-လည်း ကြည့်။ (၂) ထား – ချထား – အပ်၏။ သောတာဝဓာန (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂) ကြည့်။ (၃)အပ်နှံအပ်၏။ အတ္တသန္နိယျာတန (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၈၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁) ကြည့်။

အပေ့က (တိ) [အပိ + ကေ။ အပိ၏ "ဣ"ကို "ယ"ပြု၊ ပျ ကို ပ ပြု၊ ဒွိတ္တပြု။ အပိ ကား ပဒါလင်္ကာရ တည်း။] အချို့။ အပေ့ကေ သတမဒ္ဒက္ခုံ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၀၄။ အပေ့ကေ နန္တ-မဒ္ဒက္ခုံ။ ၎င်း။ ၂၀၅။ အပေ့ကေ သတမဒ္ဒက္ခုန္တိ တေသု ဘိက္ခူသု ကေစ္စေ ဘိက္ခူ အမနုဿာ-နံ သတံ အဒ္ဒသံသု။ ဒီ။၊ ၂။ ၂၇၈။

အပေ့ကစ္စ (တိ) [အပိ+ကေစ္စ။ ရူ။ ၄၁။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၄-တို့ ကြည့်။ ဤပုဒ် ဗဟုဝုစ်အသုံး များသည်။ "အပေ့ကစ္စေ"ဟု ကေဝုစ်အ သုံး တိုက်ရိုက် မရှိသော်လည်း မ၊ ၃။ ၅၁-၌ "အပေတ္ထေကစ္စေ အာနန္ဒ ဘိက္ခု ပရိနိဗ္ဗာ-ယေယျ"ဟု အပိ ကေစ္စ ခွဲလျက် ကေဝုစ်-ရုပ်ကား ရှိသည်။] အချို့။ အပေ့ကစ္စေ ပရ-လောကဝဇ္ဇဘယဒဿာဝိနော။ ဝိ၊ ၃။ ၁၀။ ဒီ၊ ၂။ ၃၃။ မ၊ ၁။ ၂၂၅။ မ၊ ၂။ ၂၉၃။ သံ၊ ၁။ ၁၃၉-၄၀။ ပဋ္ဌိသံ။ ၁၁၆။ အပေ့ကစ္စာ သကိံ ဝိဇာတာ-ယော။ ထေရီ။ ၄၀၃။ အပေ့ကစ္စာနိ ဥပ္ပလာနိ ဝါ ပဒုမာနိ ဝါ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၀။ ဒီ၊ ၂။ ၃၃။ မ၊ ၁။ ၃၄၅။ မ၊ ၂။ ၂၀၈။ အပေ့ကစ္စေ (မ၊ ၃။ ၅၅၊ ၅၇။ မဟာနိ။ ၂၅) တိ အပိ ကေစ္စေ၊ ကေတိ အတ္ထော။ မဟာနိ။။ ၉၂။ (မ၊ ၁။ ၂၉၁။ မ၊ ၂။ ၂၄၅၊ ၃၄၂၊ ၃၄၈။ မ၊ ၃။ ၅၅၊ ၅၇၊ ၃၄၀။ သံ၊ ၁။ ၇၆။ သံ၊ ၃။ ၃၀၇။ အဘိ၊ ဝိ။ ၄၃၇။ သုတ္တနိ။ ၃၆၅။ စူဠနိ။ ၉၅-တို့လည်း ကြည့်။)

အပေ့တဗ္ဗ (တိ) [အပ္ပ+ဏေ + တဗ္ဗ။ အရ + ဏာပေ+တဗ္ဗ။] (၁) ဆက်ခံစေ-အပ်နှံ-အပ်သော။ နိယျာဒေတဗ္ဗ (ဝိ။၊ ၃။ ၅၇) ကြည့်။ (၂) တပေါင်းတည်းဖြစ်စေ - မခွဲ ခြား-အပ်သော။ အပ္ပိယ ၂-ကြည့်။ (၃) ဝင်စေ-သွင်း-စီ-အပ်သော။ အပေ့တဗ္ဗ-ဋ္ဌာန-ကြည့်။

အပေ့တဗ္ဗဋ္ဌာန (န) [အပေ့တဗ္ဗ+ဌာန] သွင်း-စီ-အပ်သော-နေရာ-ဌာန။ တတ္ထ တတ္ထ အပေ့တဗ္ဗဋ္ဌာနေ အပ္ပနဝသေန။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၉၇။ ဒီ။၊ ၃။ ၃၆။ ဥပယောဂ (ဒီ။၊ ၃။ ၄၃) လည်း ကြည့်။

အပေ့တိ ၁ (ကြိ) [အပ္ပ+အ+တိ။ အပိ+ဣ+အ+တိ။] (၁) ကပ်ရောက်၏။ န တာသု မနော အပေ့တိ။ သံ။၊ ၁။ ၇၄။ အံ။၊ ၃။ ၄၆။ န အပေ့တိတိ န ဥပေတိ။ သံ။၊ ၁။ ၁၁၄။ မနော တေသုံ န အပေ့တိ။ အဘိ။၊ ၂။ ၄၇၇။ (မနာပအဖွင့် သိ။၊ သစ်၊ ၁။ ၃၄၂- ၌ ကား အပေ့တိကို ဝစ္စတိနှင့် တစားထည်း ပြု၍ ကာ၊ ကြိ သဘော ဖွင့်ပြထားသည်။ အပ္ပိ-ယတိ-လည်း ကြည့်။) အပေ့တိတိ အာပေါ၊ အာဗန္ဓနဝသေန သေသဘူတတ္တယံ ပါပု-ဏာတိ၊ သိလေသတိတိ အတ္ထော။ မူလ။၊ ၂။ ၄၃။ နာဝါ....ပါရိမတိရံ အပေ့တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၃၂။ အပေ့တိတိ ပပေါတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ။၊ ၂။ ၅၀၄။ (၂) စီးဝင်၏။ ယာ စ လောကေ သဝန္တိယော မဟာသမုဒ္ဒံ အပေ့န္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၂၀။ အံ၊ ၃။ ၄၀။ ဥဒါန။ ၁၄၀။ အပေ့န္တိတိ အလ္လိယန္တိ ဩသရန္တိ။ အံ။၊ ၃။ ၂၂၀။ ဥဒါန၊ ၃။ ၂၇၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၂၉။ အာပ (ပဋ္ဌိသံ၊ ၁။ ၇၅) လည်း ကြည့်။ (၃) သက်ရောက်၏၊ ဝင်ရောက်လာ၏၊ ဝင်ရောက်ဖြစ်ပေါ်လာ၏ (ဝိသုဒ္ဓါရုံ သင်္ဂိုဟ်နိဿယ။ ၉၄၊ ၉၅၊ ၂၂၆၊ ၂၂၇-တို့ ကြည့်။)၊ အပ္ပနာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်၏။ သော ဟိ (ဝိတက္ကော) ကေဂေါ ဟုတွာ အပေ့တိ။ အဘိ။၊ ၁။ ၁၅၈ (အပေ့တိ အာရမ္မဏံ အနုပဝိသိတွာ ဝိယ ဝတ္တတိ၊ အာရုံသို့ ဝင်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ သျှ၊ ၂။ ၃၄)။ အာကာသဖုဋ္ဌေ ဝိညာဏေ ဝိညာဏဥ္စာယ-တနစိတ္တံ အပေ့တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၂၅။ အပေ့-တိတိ အပ္ပနာဝသေန ပဝတ္တတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ။၊ ၁။ ၄၀၀။ စတုတ္ထမေဝ ဟိ ပဉ္စမံ ဝါ အပေ့တိ။ ဝိ။၊ ၂။ ၃၁ (အပေ့တိ အပ္ပနာဖြစ်၏။ သျှ၊ ၃။ ၂၀၂)။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၄ (အပေ့တိ အပ္ပနာ-ဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ သျှ)။ ကေစိ ပန

"ဆင္ဝမ္ပိ စိတ္တံ အပေ့တိ"တိ ဝဒန္တိ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၃၁။ (အဘိဓမ္မာဝတာရဋီ၊၂။၂၅၉။ မဏိမဉ္ဇူ၊၁။၄၇၈-တို့လည်း ကြည့်။) (၄) သက်ရောက်၏၊ ဝင်စား၏။ သမာပတ္တိံ အပေ့မိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄။ သမာပတ္တိံ အပေ့သိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉။ သမာပတ္တိံ အပေ့ဿာမိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃။

အပေ့တိ၂ (ကာ၊ကြိ) [အပ္ပ+ဏေ+တိ။ အပိ+ဣ+ဏေ+တိ။ အရ+ဏာပေ+တိ] (၁) ရောက်စေ၏၊ တည်စေ၏၊ ဖြစ်စေ၏။ (က) သွတ်သွင်း၏။ ဝဇိုကိ သုပရိကမ္မကတံ ဒါရုံ သန္ဓိသ္မိံ အပေ့တိ။ မိလိန္ဒ။၆၄။ (ခ) တပ်၏၊ ကပ်၏။ ဘိက္ခု ဂဏ္ဌိကမ္ပိ ပါသကမ္ပိ စီဝရေ အပေ့န္တိ။ ဝိ၊၄။၂၇၇။ (စူဠဝ၊သျှ၊၃။၂၁၉-လည်း ကြည့်။) (ဂ) ဆက်ခံစေ၏၊ အပ်နှင်း၏။ သစေ ပေါတ္ထကံ မူလဋ္ဌေန ဒိယျမာနံ "တဝေဝ ဟောတု"တိ အပေ့တိ၊ မုစ္စတိ အတ္တနိယဘာဝတော မောစိတတ္တာ။ ဝဇီရ။၁၆၄။ အပေ့တိ ဝိယ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၈) နိယျာတေတိ ဝိယ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၉၆။ အပေ့တိ ဝိယာ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆)တိ ဖလဿ အတ္တလာဘဟေတုဘာဝတော ကာရဏံ, တံ နိယျာဒေတိ ဝိယ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၀။ နိဒါန (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၃-၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆) လည်း ကြည့်။ သော တေသံ ပိဋ္ဌိန္ဓနပရိက္ခာရံ စတူသု ပေဋ္ဌာသု ဌပေတွာ ဇေဋ္ဌပုတ္တဿ အပေ့သိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၄။ သဗ္ဗမူလံ တဿေဝ အပေ့သိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၅။ (ဃ) အခြားသို့ ရောက်စေ၏၊ ဖယ်ရှား၏။ တီရံ ဝါဟေတီတိ တီရတော အပေ့တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၃။ (=အပနေတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၇၂။ ခိပတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၂၉။) (င) တည်စေ၏၊ တင်သွင်း၏၊ ဆက်သွင်း၏။ အရိဋ္ဌော ပိ တံဒိဝသမေဝ ရညော သာသနံ အပေ့သိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၇။ အပေ့သီတိ လေခသာသနံ ပတိဋ္ဌာပေသိ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၇၈။ (ဝဇီရ။၂၈-လည်း ကြည့်။) (စ) ရောက်စေ၏၊ဆောင်ပို့၏၊ ပေး၏။ အာဝဟတိ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၄) ကြည့်။ (ဆ) ဖြစ်ပွါးစေ၏။ အယံ ခွဿ ကာလော ယောဟံ ဝေရံ အပေ့ယျ။ ဝိ၊၃။၄၉၃။ ဝေရံ အပေ့သိ တာဝဒေ။ ဇာ၊၁။၂၅၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၀။ အပ္ပါယတိ-လည်း ကြည့်။ (၂) မြင်စေ၏၊ ညွှန်ပြ၏။ ဇိနဝစနံ အပေ့တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၆။ အပေ့တီတိ နိဒဿေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၄၄။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၁၆၄။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၃။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၀။

အပေ့တုံ (ကြိ၊ဝိ) [(၁) အပ္ပ+တုံ။ (၂) အပ္ပ+ဏေ+တုံ၊ အပိ+ဣ+ဏေ+တုံ၊ အရ+ဏာပေ+တုံ] (၁) သက်ရောက် - ဖြစ်ပေါ် - ခြင်းငှါ၊ တည်ခြင်းငှါ၊ အပ္ပနာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ခြင်းငှါ။ တဉ္စိ ဈာနံ ဟုတွာ အပေ့တုံ န သက္ကောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၇-၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၅။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၇၅။ သာရတ္ထ၊၃။၂၂၃။ (မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၅။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၁၈။ မူလဋီ၊၂။၂၁၄-တို့ လည်း ကြည့်။) သမာဓိ အတ္တနော ဓမ္မတာယ အာရမ္မဏေ ကေဂ္ဂဘာဝေန အပေ့တုံ န သက္ကောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၅။ (မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၈၂-လည်း ကြည့်။) အပေ့တုံ န သက္ကောတီတိ ပတိဋ္ဌာတုံ အပ္ပနာဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ န သက္ကောတိ။ အဘိဓမ္မာဝတာရဋီကာသစ်၊၂။၂၄၁။ (၂) သက်ရောက်ခြင်းငှါ၊ ဝင်စားခြင်းငှါ။ သော (သမာပတ္တိံ) အပေ့တုံ အသက္ကောန္တော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃။ "သမာပတ္တိံ အပေ့မိ"တိ နိသိန္နော နာသက္ခိ အပေ့တုံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄။ (၃) တည်စေ - တပ်ထား - ခြင်းငှါ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဂဏ္ဌိကဖလကံ အန္တေ အပေ့တုံ။ ဝိ၊၄။၂၇၇။ (စူဠဝါနိသျှ၊၂။၂၁၉-လည်း ကြည့်။) အပေ့တွာ (၂) အနက်လည်း

ကြည့်။ (၄) ပြီးဆုံးစေ – နိဂုံးချုပ် – ခြင်းငှါ။ "ဣမေ ဓမ္မာ ကုသလာ"တိ အပ္ပေတုံ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊၁။၅၈။ အပ္ပေတုန္တိ နိဂမေတုံ။ အနုဋီ၊၁။၆၄။

အပ္ပေတွာ (ကြိ၊ဝိ)[(၁)အပ္ပ+တွာ။ (၂)အပ္ပ+ဏေ+တွာ၊ အပိ+ဣ+ဏေ+တွာ၊ အရ+ဏာပေ+တွာ] (၁) သက်ရောက်–ဝင်စား–၍။ ဈာနံ အပ္ပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၉၉။ ဖလသမာပတ္တိံ အပ္ပေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၅။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၂၁။ သမာပတ္တိံ အပ္ပေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉။ (၂) တည်စေ–တပ်ထား–၍။ ဒါရုဒဏ္ဍာဒိမယေသု ဖလကေသု ဂဏ္ဌိကပါသကာနိ အပ္ပေတွာ။ ဝိမတိ၊၂။၂၃၆။ (၃) ဆက်ခံစေ–အပ်နှင်း–၍။ သာမိကဿ အပ္ပေတွာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၆။

အပ္ပေန္တ (တိ) [(၁) အပ္ပ+အ+အန္တ။ (၂) အပ္ပ+ဏေ+အန္တ၊ အပိ+ဣ+အန္တ၊ အရ+ဏာပေ+အန္တ] (၁) သက်ရောက်–ဝင်စား–သော၊သူ။ ပုနပ္ပုနံ တဒါရမ္မဏံ တံ တံ ဖလသမာပတ္တိံ အပ္ပေန္တော ဝဠဉ္ဇေယျာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၀။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၄၀။ သမာပတ္တိံ အပ္ပေန္တောဝ နိသီဒိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃။ (၂) ဝင်စေ–သွင်းထား–သော။ အပ္ပနာ (၁) အနက် (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၀၈) ကြည့်။ (၃) အပြီးသို့ ရောက်စေ–နိဂုံးချုပ်–သော။ ဣဒါနိ ဒေသနံ အပ္ပေန္တော "ဇဝံ ခေါ ဘိက္ခဝေ"တိအာဒိမာဟ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၅။ အပ္ပေန္တောတိ နိဂမေန္တော။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၈၂။

အပ္ပေသက္ခ (တိ) [အပ္ပေသ(=အပ္ပ+ဤသ)+အာ+ခါ+အ။ မဟေသက္ခ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၅၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၂၁။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၆၈) ကြည့်။ တနည်း အပ္ပ+ယသ။ ယ-ကို ဧ-ပြု၊ သမာသန္တ က-လာ၊ သ-ကို က-ပြု၊ က္က-ကို က္ခ-ပြု။ ဤနောက်နည်းသည် အပ္ပပရိဝါရ, ပရိဝါရရဟိတ, အပ္ပယသ ဟု ဖွင့်သော ဋီ တို့နှင့် ကိုက်ညီသကဲ့သို့ ရှိသည်။ အပ္ပရဇက္ခနှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။ (အလ္လေစ္ဆါချ–ဗု၊သံ)] ဘုန်းတန်ခိုး – အခြံအရံ – အကျော်အစော – နည်း–မရှိ–ကင်း–သော၊ မထင်ရှားသော၊ သူ။ ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဘော အပ္ပေသက္ခာ စ အပ္ပလာဘာ စ။ ဒီ၊၂။၁၉၉။ အပ္ပေသက္ခာ စ အပ္ပလာဘာ စာတိ ဘော ပဗ္ဗဇ္ဇာ နာမ အပ္ပယသာ စေဝ၊ ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဋ္ဌာယ ဟိ ရဇ္ဇံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတံ ဝိဟေဌေတွာ ဝိဟေဌေတွာ လာမကံ အနာထံ ကတွာဝ ကထေန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၃။ အပ္ပေသက္ခာတိ အပ္ပါနုဘာဝါတိ အာဟ "ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဋ္ဌာယာ"တိအာဒိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၃၀။ ဣမေ ပနညေ ဘိက္ခူ အပ္ပညာတာ အပ္ပေသက္ခာ။ မ၊၁။၂၅၁။ မ၊၃။၈၇။ အပ္ပေသက္ခာတိ အပ္ပပရိဝါရာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။ (အံ၊၁။၅၂၄။ ထီလိင်)။ အပ္ပေသက္ခာတိ အပ္ပါနုဘာဝါ။ သာ ပန အပ္ပေသက္ခတာ အဓိပတေယျသမ္ပတ္တိယာ စ ပရိဝါရသမ္ပတ္တိယာ စ အဘာဝေန ပါကဋာ ဟောတိ။ တတ္ထ ပရိဝါရသမ္ပတ္တိယာ အဘာဝံ ဒဿေန္တော "အပ္ပပရိဝါရာ"တိ အာဟ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၁၇။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၆၈။ ယတ္ထ ယတ္ထ ပစ္စာဇာယတိ၊ အပ္ပေသက္ခော ဟောတိ။ မ၊၃။၂၄၆။ အပ္ပေသက္ခောတိ အပ္ပပရိဝါရော၊ ရတ္တိံ ခိတ္တော ဝိယ သရော န ပညာယတိ၊ ဥစ္ဆိဋ္ဌဟတ္ထော နိသီဒိတွာ ဥဒကဒါယကမ္ပိ န လဘတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၀။ အပ္ပေသက္ခောတိ အပ္ပါနုဘာဝေါ အပ္ပညာတော။ တေနာဟ "န ပညာယတီ"တိ။ သာ ပနဿ အပ္ပါနုဘာဝတာ ပရိဝါရာဘာဝေန ပါကဋာ ဟောတီတိ အာဟ "အပ္ပပရိဝါရော"တိ။

မဋ္ဌီ၊၃။၃၇၆။ ကိံ ပနာယံ အပ္ပပုညော အပ္ပေသက္ခော။ မဟာနိ။၃၁၀။ အပ္ပေသက္ခောတိ ပရိဝါရဝိရဟိတော။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၃၇၁။

အပ္ပေသက္ခတရ (တိ) [အပ္ပေသက္ခ+တရ] အထူးသဖြင့်–သာ၍–ဘုန်းတန်ခိုး–အခြံအရံ–အကျော်အစော–နည်း–မရှိ–ကင်း–သော၊ အထူးသဖြင့်–သာ၍–မထင်ရှားသော၊သူ။ တေ အပ္ပါယုကတရာ စ ဟောန္တိ ဒုဗ္ဗဏ္ဏတရာ စ အပ္ပေသက္ခတရာ စ။ ဒီ၊၁။၁၇။ ဒီ၊၃။၂၄။ မဟေသက္ခတရ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၅၈။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၄၂၁) လည်း ကြည့်။

အပ္ပေသက္ခတာ (ထီ) [အပ္ပေသက္ခ+တာ] ဘုန်းတန်ခိုး–အခြံအရံ–အကျော်အစော–နည်း–မရှိ–ကင်း–သည်–မထင်ရှားသည်–၏အဖြစ်။ အပ္ပေသက္ခ-ကြည့်။

အပ္ပေသက္ခတ္တ (န)[အပ္ပေသက္ခ+တ္တ] ဘုန်းတန်ခိုး–အခြံအရံ–အကျော်အစော–နည်း–မရှိ–ကင်း–သည်–မထင်ရှားသည်–၏အဖြစ်။ အပ္ပေသက္ခသံဝတ္တနိကာ ပဋိပဒါ အပ္ပေသက္ခတ္တံ ဥပနေတိ။ မ၊၃။၂၄၉။

အပ္ပေသက္ခဒေဝတာ (ထီ) [အပ္ပေသက္ခ+ဒေဝတာ] ဘုန်းတန်ခိုး–အခြံအရံ–အကျော်အစော–နည်း–မရှိ–ကင်း–သော နတ်။ တုယှံ ဣမာယ အပ္ပေသက္ခဒေဝတာယ ဝါရေန္တိယာ အဝါရိတဘာဝေါ န အစ္ဆရိယော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၈-၉။

အပ္ပေသက္ခမိဂဇာတ (န) [အပ္ပေသက္ခ+မိဂ+ဇာတ] အခြံအရံ–နည်း–မရှိ–ကင်း–သော သား သမင် အပေါင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (အလားတူ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၉၄-၌ကား အပ္ပေသက္ခမိဂရာဇ-ဟု ရှိသည်။)

အပ္ပေသက္ခမိဂဇာတပရိဟရဏတ္ထ (တိ) [အပ္ပေသက္ခမိဂဇာတ+ပရိဟရဏ+အတ္ထ] အခြံအရံ–နည်း–မရှိ–ကင်း–သော သားသမင်အပေါင်း၏ ရှောင်ရှားခြင်း အကျိုးရှိသော။ တိက္ခတ္တုံ သီဟနာဒနဒနံ အပ္ပေသက္ခမိဂဇာတပရိဟရဏတ္ထံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၇၅။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၁၁၅။

အပ္ပေသက္ခမိဂရာဇ (ပု) [အပ္ပေသက္ခ+မိဂရာဇ] တန်ခိုး–အခြံအရံ–အကျော်အစော–နည်း–မရှိ–ကင်း–သော သားသမင်တို့၏ ဘုရင်။ တိက္ခတ္တုံ သီဟနာဒနဒနံ အပ္ပေသက္ခမိဂရာဇေဟိ ပရိတ္တာသပရိဟရဏတ္ထံ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၉၄။ အပ္ပေသက္ခမိဂဇာတပရိဟရဏတ္ထ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပေသက္ခသံဝတ္တနိက (တိ) [အပ္ပေသက္ခ+သံ+ဝတ္တ+ဏ+အနိယ] ဘုန်းတန်ခိုး–အခြံအရံ–အကျော်အစော–နည်း–မရှိ–ကင်း–ခြင်း–မထင်ရှားခြင်း–ကို ဖြစ်စေတတ်သော။ အပ္ပေသက္ခသံဝတ္တနိကာ ဧသာ မာဏဝ ပဋိပဒါ ယဒိဒံ ဣဿာမနကော ဟောတိ။ မ၊၃။၂၄၆။

အပ္ပါဇ (တိ) [အပ္ပ+ဩဇာ] နည်းသော–အဆီ–အစေး–ဩဇာ–ရှိသော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အပ္ပါဇတာ (ထီ) [အပ္ပါဇ + တာ] နည်းသော–အဆီ–အစေး–ဩဇာ–ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဩဇ္ဇာရိကတာ အပ္ပါဇတာယ၊ န ဝဏ္ဏနော ထူလတာယ, ကထိနတာယ ဝါ။ မဋ္ဌီ၊၁။၃၀၈။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၆။

အပ္ပါဇမဟောဇတာ (ထီ) [အပ္ပါဇ + မဟောဇ + တာ] နည်းသော ဩဇာရှိသည်, များသော ဩဇာရှိသည်၏ အဖြစ်။ သာ စဿ အပ္ပါဇမဟောဇတာဟိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မဋ္ဌီ၊၁။၃၀၉။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၆။

အပ္ဖောဋေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဖုဋ္ဌ+ဏေ (စု) +တွာ။ နီတိ၊ဓာ။ ၂၉၇-ကြည့်။] လက်ပမ်းပေါက်ခတ်၍။ အပ္ဖောဋေတွာ နဒိတွာ အာဂစ္ဆိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။

အပ္ပေါထေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ပုထ+ဏေ (စု) +တွာ] ရိုက်ပုတ်၍။ အာကောဋယိတွာန (ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၂၉၇) ကြည့်။

အပ္ပေါတိ (ကြိ) [အပ္ပ+ဩ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။ ၂၆၅-ကြည့်] ရောက် – ပျံ့နှံ့ – တတ်၏။ ဝိဿန္ဒနဘာဝေန တံ တံ ဌာနံ အပ္ပေါတီတိ အာပေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၄၅။ အပ္ပေါတီတိ ဝိသရ-တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၃၀။ အပ္ပေါတိ အပ္ပါ-ယတီတိ ဝါ အာပေါ။ မ၊ဋီ၊၁။၇၇။ အပ္ပါ-ယတိ, အပ္ပေတိ, အာပီယတိ-တို့လည်း ကြည့်။

အပ္ပေါဒ (တိ) [အပ္ပ+ဥဒက။ ဥဒက-ကို ဥဒ-ပြု။ မောဂ်။၃။၇၁။ နီတိ၊သုတ္တ။ ၂၅၇-တို့ ကြည့်။] ရေ–မရှိ–မပါ–သော။ အပ္ပေါဒဝဏ္ဏ-ကြည့်။

အပ္ပေါဒက (တိ) [အပ္ပ + ဥဒက] ရေ–မရှိ–မပါ–သော။ အပ္ပေါဒကံ မဓုပါယာသံ ပရိ-ဘုဉ္ဇိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၁။

အပ္ပေါဒကကာလ (ပု) [အပ္ပေါဒက+ကာလ] နည်းသော ရေရှိသော – ရေနည်းသော – အခါ။ အပ္ပေါဒကကာလေ သေတုံ ကတွာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၉။

အပ္ပေါဒကပါယ(ယာ)သ (ပု) [အပ္ပေါဒက+ ပါယ(ယာ)သ] ရေ – မရော – မပါ–သော နို့ဃနာထမင်း။ ပဟူတံ အပ္ပေါဒကပါယသံ ပဋိယာဒါပေတွာ။ ဥဒါန။၁၂၂။ အပ္ပေါဒက-ပါယာသန္တိ နိရုဒကပါယာသံ။ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၂၀။ အပ္ပေါဒကပါယာသံ ဘောဇာပေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၇၆။

အပ္ပေါဒကပါယာသဒါန (န) [အပ္ပေါဒက-ပါယာသ+ဒါန] ရေမပါသော နို့ဃနာထမင်းအလှူ။ သတ္တမေ ပန ဒိဝသေ အပ္ပေါဒကပါယာသဒါနံ အဒါသိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၂၀။

အပ္ပေါဒကပါယာသသဒိသ (တိ) [အပ္ပေါဒက-ပါယာသ+သဒိသ] ရေမပါသော နို့ဃနာထမင်းနှင့် တူသော။ အပ္ပေါဒဝဏ္ဏ-ကြည့်။

အပ္ပေါဒကမဓုပါယ(ယာ)သ (ပု) [အပ္ပေါဒက+ မဓု+ပါယ (ယာ) သ] ရေမပါသည့် ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သော နို့ဃနာထမင်း။ အပ္ပေါ-ဒကမဓုပါယာသံ ပရိဘုဉ္ဇိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၇။ ပဉ္စန္နံ ဘိက္ခုသတာနံ အပ္ပေါဒကမဓုပါယ-သမေဝ အဒံသု။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၄။ အပ္ပေါ-ဒကမဓုပါယသေန စေဝ ပဏီတေန ခါဒနီ-ယေန စ ပရိဝိသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၄။ အပ္ပေါ-ဒကမဓုပါယာသံ သမ္ပာဒေတွာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၂၈။ ကေဋ္ဌိတာလသဏ္ဍာနမာဏော ကေနုပဏ္ဏာ-သပိဏ္ဍေ ကတွာ သဗ္ဗံ အပ္ပေါဒကမဓုပါယာ-သံ ပရိဘုဉ္ဇိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃။

အပ္ပေါဒဝဏ္ဏ (တိ) [အပ္ပေါဒ+ဝဏ္ဏ] ရေမပါသော နို့ဃနာ ထမင်း – အဆင်းအရောင်ရှိသော – နှင့် တူသော။ အပ္ပေါဒဝဏ္ဏေ ကုမ္မာသေ။ ဇာ၊၁။၂၉၈။ အပ္ပေါဒဝဏ္ဏေ ကုမ္မာသေတိ အပ္ပေါဒကပါယာသသဒိသေ ကုမ္မာသေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၅၃။

အပ္ပေါပသဂ္ဂ (န) [အပ္ပ + ဥပသဂ္ဂ] ဘေးရန်မရှိခြင်း။ အပ္ပါဗာဓ (၁)အနက်ကြည့်။

အပ္ပေါဿုက္က (တိ) [အပ္ပ+ဥဿုက္က။ အလ္လောဠ္ဌုက – ဗု၊ သံ)] အားထုတ်ခြင်း မရှိ – ကြောင့်ကြမဲ့ – သော၊ ငဲ့ကွက် – တွယ်တာ – ခြင်း မရှိသော၊ သူ။ အဘီတော အနု-ဗ္ဗိဂ္ဂေါ အနုဿက်ီ အနုတြဋ္ဌော အပ္ပေါ-ဿုက္ကော ပန္နလောမော ပရဒတ္တဝုတ္တော။ ဝိ၊ ၄။၃၄၀။ ဥဒါန။၉၉။ အပ္ပေါဿုက္ကောတိ သရီရဂုတ္တိယံ နိရုဿုက္ကော။ သာရတ္ထ၊၃။

၄၁၂။ ဥဒါနဋ္ဌ။၁၄၅။ အပ္ပေါ်သုက္ကော တွံ ပါပိမ ဟောဟိ။ ဒီ၊၂။၈၉။ အံ၊၃။၁၃၁။ ဥဒါ-န။၁၅၅။ အပ္ပေါ်သုက္ကောတိ နိရာလယော၊ (နိရုဿုက္ကော လီနဝိရိယော။ ဥဒါနဋ္ဌ။)…. "အဇ္ဇ ဒါနိ ပဌ္ဌာယ ဝိဂတုဿာဟော ဟောဟိ၊ မာ မယှံ ပရိနိဗ္ဗာနတ္ထံ ဝါယာမံ ကရောဟိ"တိ ဝဒတိ။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၁၄၆။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၄၉။ ဥဒါနဋ္ဌ။၂၈၇။ အပ္ပေါ်သုက္ကာ ပန္နလောမာ ပရဒတ္တဝုတ္တာ။ မ၊၂။၁၁၃။ (မ၊၃။၂၁၃-လည်း ကြည့်။) အပ္ပေါ်သုက္ကာတိ အနုဿုက္ကာ။ မဋ္ဌ၊၃။၁၁၆။ အနုဿုက္ကာတိ တဿ ပဟာတဗ္ဗဿ ပဟာနေ ဥဿုက္က-ရဟိတာ။ မဋီ၊၃။၇၆။ သော အပရေန သမယေန အပ္ပေါ်သုက္ကော တုဏှီဘူတော သင်္ကသာယတိ။ သံ၊၁။၂၀၄။ အပ္ပေါ်-သုက္ကောတိ ဥဒ္ဒေသဂ္ဂဟဏေ စ သဇ္ဈာယ-ကရဏေ စ နိရုဿုက္ကော။ သံဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။ အပ္ပေါ်သုက္ကော ပရပုတ္တေသု ဟုတွာ။သုတ္တနိ။ ၂၈၆။ စူဠနိ။၂၅၃။ အပ္ပေါ်သုက္ကော ဟုတွာ အဗျာဝဋော ဟုတွာ အနပေက္ခော ဟုတွာတိ အပ္ပေါ်သုက္ကော ပရပုတ္တေသု ဟုတွာ။ စူဠနိ။၂၅၃။ အပ္ပေါ်သုက္ကော ဘုသံ ခါဒ။ ဇာ၊၁။၈၆။ တဿ ဘောဇနေ နိရုဿုက္ကော ဟုတွာ အတ္တနော လဒ္ဓံ ဘုသံ ခါဒ။ ဇာဋ္ဌ၊ ၁။၂၁၃။ ကာမံ အပ္ပေါ်သုကော ဘဝ။ ဇာ၊၁။၃၆၀ (ဆန်းကြောင့် က-ကျေ)။ =နိရာလယော ဟောဟိ။ ဇာဋ္ဌ၊၅။၉။ ဝေ့ံ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ အပ္ပေါ်သုက္ကာ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တိ။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၁၄၅-၆။ အပ္ပေါ်သုက္ကာတိ သမဏဓမ္မတော အညတ္ထ နိရုဿာဟာ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၂၈။ (မ၊၂။၁၁၃။ မ၊၃။၂၁၃။ သံ၊၁။၂၀၄။ ဓမ္မ။၆၀။ သုတ္တနိ။၂၈၆။ ဇာ၊၁။၈၆၊၁၄၈။ စူဠနိ။၂၅၃။ ဝိဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၅-တို့လည်း ကြည့်။) အဖွင့်ပါဠိများ— အနုဿုက္က။ မဋ္ဌ၊၃။၁၁၆ (မဋီ၊၃။၇၆)။ အဗျာဝဋ, အနပေက္ခ။ စူဠနိ။၂၅၃။ နိရာ-လယ။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၁၄၆။ အံဋ္ဌ၊၂။၂၄၉။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၂၄။ ဇာဋ္ဌ၊၅။၉။ နိရုဿာဟ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၂၈။ နိရုဿုက္က။ သံဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။ ဥဒါနဋ္ဌ။၁၄၅၊၂၈၇။ ဇာဋ္ဌ၊၁။၂၁၃။ သာ-ရတ္ထ၊၃။၄၁၂။

အပ္ပေါ်သုက္ကတာ (ထီ) [အပ္ပေါ်သုက္က+တာ] အားထုတ်ခြင်းမရှိ–ကြောင့်ကြမှု–သည်၏ အဖြစ်။ အပ္ပေါ်သုက္ကတာယ စိတ္တံ နမတိ၊ နော ဓမ္မဒေသနာယ။ ဝိ၊၃။၆။ ဒီ၊၂။၃၁။ မ၊၁။၂၂၄။ မ၊၂။၂၈၂။ သံ၊၁။၁၃၈။ မိလိန္ဒ။ ၂၂၆။ အပ္ပေါ်သုက္ကတာယာတိ နိရုဿုက္က-ဘာဝေန၊ အဒေသေတုကာမတာယာတိ အတ္ထော။ ဝိဋ္ဌ၊၃။၂၄၃။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၅၇။ မဋ္ဌ၊ ၂။၈၁။ သံဋ္ဌ၊၁။၁၈၁။ (သာရတ္ထ၊၃။၁၅၄-၅။ ဒီဋီ၊၂။၆၀-၆၁။ မဋီ၊၂။၁၃၂-၃။ သံ၊ ဋီ၊၁။၂၃၁-၂-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ပေါ်သုက္ကတာပတ္တိ (ထီ) [အပ္ပေါ်သုက္ကတာ+ အာပတ္တိ] အားထုတ်ခြင်းမရှိ–ကြောင့်ကြမှု–သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။ ဓမ္မ-ဒေသနာယ အပ္ပေါ်သုက္ကတာပတ္တိယာ ကာ-ရဏံ ဝိဘာဝေတုံ။ ဒီဋီ၊၂။၆၀။ မဋီ၊၂။ ၁၃၃။

အပ္ပေါ်သုက္ကတာပတ္တိဒီပနတာ (ထီ) [အပ္ပေါ်-သုက္ကတာပတ္တိ+ဒီပန+တာ] အားထုတ်ခြင်းမရှိ–ကြောင့်ကြမှု–သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကို ပြသည်၏ အဖြစ်။ ဣဒါနိ သမဓိဂတဓမ္မရာဇဿ(–ရဇ္ဇဿ။ မဋီ။သံဋီ) တတ္ထ အပ္ပေါ်သုက္ကတာပတ္တိဒီပနတာ ဂါထာ-တ္တဿ အဇ္ဈာရိယတာ, တဿ ဝုဒ္ဓိပတ္တိ စာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒီဋီ၊၂။၆၀။ မဋီ၊၂။၁၃၂။ သံဋီ၊၁။၂၃၁။ အပ္ပေါ်သုက္ကတာပတ္တိဒီပ-နတ္တ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပေါ်သုက္ကတာပတ္တိဒီပနတ္တ (နု) [အပ္ပေါ်သုက္က-တာပတ္တိ+ဒီပန+တ္တ] အားထုတ်ခြင်းမရှိ–

ကြောင့်ကြမ့်—သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကို ပြသည်၏ အဖြစ်။ ဣဒါနိ သမဓိဂတ-ဓမ္မရဋ္ဌဿ တတ္ထ အပ္ပေါဿုက္ကတာပဋိဒိပ-နတ္ထာ ဂါထာတ္တယဿ အနုအစ္ဆရိယတာ တဿ ဝုဋ္ဌိပ္ပတ္တိ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၅၃။ အပ္ပေါဿုက္ကတာပဋိဒိပနတာ-လည်း ကြည့်။

အပ္ပေါဿုက္ကဘာဝ (ပု) [အပ္ပေါဿုက္က+ဘာဝ] အားထုတ်ခြင်း မရှိ—ကြောင့်ကြမ့်—သည်၏ အဖြစ်။ ဓမ္မဒေသနာယ အပ္ပေါဿုက္ကဘာဝံ အာပန္နေ ဘဂဝတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၇၉။ အပ္ပေါဿုက္ကဘာဝတော ဝါ စိတ္တေန ဥဋ္ဌေဟိ။ ဝိမတိ၊၂။၈၇။

အပ္ပေါဿုက္ကဘာဝါပါဒန (န) [အပ္ပေါဿုက္က-ဘာဝ+အာပါဒန] အားထုတ်ခြင်း မရှိ—ကြောင့်ကြမ့်—သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်း။ ဧဝံ ဝုတ္တနယေန သာဝကေသု အပ္ပေါဿုက္ကဘာဝါပါဒနေ နိယောဇနဝသေန စောဒနံ အရဟတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၉၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၂၃။

အပ္ပေါဿုက္ကဘာဝါဝဟန (န) [အပ္ပေါဿုက္က-ဘာဝ+အာဝဟန] အားထုတ်ခြင်း မရှိ—ကြောင့်ကြမ့်—သည်၏ အဖြစ်ကို ဆောင်ခြင်း။ အတိသုခုမတာ စဿ ဘဂဝတော အပ္ပေါဿုက္ကဘာဝါဝဟနတော, အရိယေန စက္ခုနာ ပဿိတဗ္ဗတော စ သိဒ္ဓါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၁၄၀။ "ဣဒမ္ပိ ခေါ ဌာနံ သုဒုဒ္ဒသ"န္တိ-အာဒိနာ ပစ္စဝေက္ခတော ဘဂဝတော အပ္ပေါဿုက္ကဘာဝါဝဟနတော။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။ ၂၀၉။

အပ္ဖလိ (ကြိ) ဖလတိ (ဇာ၊၁။၃၆) ကြည့်။

အပ္ဖုဋ္ဌ (တိ) [န+ဖုဋ္ဌ] မနှံ့—မထိ—မပြည့်—သော။ နာဿ ကိဉ္စိ သဗ္ဗာဝတော ကာယဿ ဝိဝေကဇေန ပီတိသုခေန အပ္ဖုဋ္ဌံ ဟောတိ။ ဒီ၊၁။၇၀။ မ၊၁။၃၄၄။ အံ၊၂။၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၄၂။ အဏုမတ္တမ္ပိ ဌာနံ ပဌမဇ္ဈာနသုခေန အဖုဋ္ဌံ နာမ န ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၉၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉။ အဖုဋ္ဌံ နာမ န ဟောတိ ယတ္ထ ယတ္ထ ကမ္မဇရူပံ၊ တတ္ထ တတ္ထ စိတ္တဇရူပဿ အဘိဗျာပနတော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၆၃။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၂။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၁၃၆။ မ၊ဋီ၊၂။၂၃၈-တို့လည်း ကြည့်။) အပ္ဖုဋ္ဌန္တိ အသမ္ဖုဋ္ဌံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၇၀။ နတ္ထိ သော ပဒေသော ဝါလဂ္ဂကောဋိနိတုဒနမတ္တောပိ မဟေသက္ခာဟိ ဒေဝတာဟိ အပ္ဖုဋ္ဌော။ ဒီ၊၂။၁၁၅။ အပ္ဖုဋ္ဌောတိ အသမ္ဖုဋ္ဌော အဘာရိတော ဝါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၇၀။ ခလိတန္တိ ဝိရဇ္ဈနံ ဉာဏေန အပ္ဖုဋ္ဌံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၉၈။ နတ္ထိ အပ္ဖုဋ္ဌံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၅၄၊ ၁၉၈။ မူလဋီ၊၂။၂။ နတ္ထိ အပ္ဖုဋ္ဌန္တိ ဉာဏေန အဖုသိတံ နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၅၄။ မူလဋီ၊၂။၂။

အပ္ဖုသန္တ (တိ) [န+ဖုသန္တ] မထိသော။ ဩဒါတဝတ္ထေ ကာယံ အပ္ဖုသန္တေပိ (အဖုသန္တေပိ။ အံ၊ဋ္ဌ)။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၁။ ဝိဝဋ္ဋေ မုခေ စတ္တာရိ ပဿာနိ, တာလုကဉ္စ အပ္ဖုသန္တံ အင်္ဂဇာတံ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊ သစ်။၁၉၂။

အပ္ဖေါဋန (န) [အာ+ဖုဋ+ယု။ (အာသ္ဖော-ဋန-သံ)] လက်ပမ်းပေါက်ခတ်ခြင်း၊ လက်ပမ်းပေါက်ခတ်သံ၊ လက်ခတ်မောင်းခတ်ခြင်း၊ လက်ခတ်မောင်းခတ်သံ။ ဗြဟ္မာနံ အပ္ဖေါဋနေဟိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။ ပီတိသောမနဿဇာတာနံ ဗြဟ္မာနံ ဗာဟာယံ ပဟရဏသဒ္ဒေဟိ အပ္ဖေါဋနေဟိ။ ပီတိသောမနဿဇာတာ ဟိ ဗြဟ္မာနော ဝါမဟတ္ထံ သမိဉ္ဇိတွာ ဒက္ခိဏေန ဟတ္ထေန ဗာဟာယံ ပဟာရံ ဒေန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။၁၇၉။ အပ္ဖေါဋနသေဠနစေလုက္ခေပါဒီဟိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၄။ အပ္ဖေါဋနံ ဝုစ္စတိ ဘုဇဟတ္ထသင်္ဃဋ္ဋနသဒ္ဒေါ၊ အတ္ထတော ပန ဝါမဟတ္ထံ ဥရေ ဌပေတွာ ဒက္ခိဏေန ပုထုပါဏိနာ ဟတ္ထတာဠနေန သဒ္ဒကရဏံ။ ဒီ၊ဋီ၊

၂။၃၁။ ဝါမဟတ္ထံ .... သဒ္ဒကရဏံ အပ္ဖောဋနံ။ မဋီ၊၃။၃၄၁။ အပ္ဖောဋေတိ-လည်း ကြည့်။

အပ္ဖောဋနဃောသ (ပု) [အပ္ဖောဋန+ဃောသ] လက်ပမ်းပေါက်ခတ်သံ၊ လက်ခတ်မောင်းခတ်သံ။ အသုရာနံ အပ္ဖောဋနဃောသံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၆၀။

အပ္ဖောဋဝလ္လိ (ထီ) [အပ္ဖောဋာ+ဝလ္လိ] အပ္ဖောဋနွယ်။ အပ္ဖောဋာ-ကြည့်။

အပ္ဖောဋာ (ထီ) [အာ+ဖုဋ+အ။ ဖုဋ ဝိကသနေ၊ အာ ဘုသော ဖုဋတီတိ အပ္ဖောဋာ၊ ရဿာဒိ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၇၅။ (အပ္ဖေါအာ-ပြာ၊ အာသ္ဖောဋာ, အာသ္ဖောတာ–သံ) ဇာ၊ဋ္ဌ၊ သျှ၌လည်း အပ္ဖောတာဟု ရှိသည်။ ဝိ၊ဓာန် လည်း ကြည့်။] တောကြက်ရုံး (ဓာန်၊သျှ ဟောင်းနှင့် တောင်ပေါက်)၊ ဖောက်လောက်ပင် (ဇာ၊ဋ္ဌ၊သျှနှင့် ဇာတ်တော်ကြီး)၊ တောစံပယ် (အဘယာ)။ အပ္ဖောဋာ သုရိယဝလ္လိ စ။ ဇာ၊၂။၃၄၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၁၃။ အပ္ဖောဋာတိ အပ္ဖောဋဝလ္လိယော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၃၁၄။ (အဒ္ဓမာဂဓီဓာန်၌ အပ္ဖေါအာကို နွယ်တခု၏အမည်၊ သစ်ပင်တမျိုးဟု ဆိုသည်။ အမရကောသ။ ၁၄၊၇၀-၌ အာသ္ဖောဋာ- သဒ္ဒါ ဝနမလ္လိကာ ဟောဟု ဆို၍, ၎င်း။ ၁၀၄-၌ အောင်မည်းညိုဟောဟု ပြသည်။ မေဒိနီကောသ၌ကား ပုလ္လိင် အာသ္ဖောတ- သဒ္ဒါသည် မရိုးပင်, စွယ်တော် (ပင်လယ် ကသစ်)ပင်တို့၌ဖြစ်၍ ထီလိင် အာသ္ဖောတာ- သဒ္ဒါသည် အောင်မည်းညို, ဝနမလ္လိကာတို့၌ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။)

အပ္ဖောဋိတ (နု) [အာ+ဖုဋ+တ] လက်ပမ်း ပေါက်ခတ်ခြင်း၊ လက်ခတ်မောင်းခတ်ခြင်း။ အတိတေ ကိရ စက္ကဝတ္တိရဇ္ဇံ ကာရေတွာ အပ္ဖောဋိတမတ္တေန ဒွါဒသယောဇနဋ္ဌာနေ ကဋိပ္ပမာဏေန ရတနဝဿံ ဝဿာပေတုံ သမတ္ထော .... ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။

အပ္ဖောဋေတိ (ကြိ) [အာ+ဖုဋ+ဏေ+တိ] ခတ်၏၊ လက်ပမ်းပေါက်ခတ်၏၊ လက်ခတ် မောင်းခတ်၏။ မဟာဇနော တံ အစ္ဆရိယံ ဒိသွာ .... အပ္ဖောဋေတိ အင်္ဂုလိယော ဝိဓုနတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၁။ ဥဿေဠေန္တိပိ အပ္ဖောဋေန္တိပိ။ ဝိ၊၁။၂၇၅။ ဝိ၊၄။၂၃။ အပ္ဖောဋေန္တီတိ ဘုဇဟတ္ထသင်္ဃဋ္ဋနသဒ္ဒံ ပဝတ္တေန္တိ၊ ဝါမဟတ္ထံ ဥရေ ဌပေတွာ ဒက္ခိဏေန ပါဏိနာ တတ္ထ တာဠနေန သဒ္ဒံ ကရောန္တီတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၂။၃၇၃။ အပ္ဖောဋေန္တိ ဟသန္တိ စ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၁၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅။ အပ္ဖောဋေန္တီတိ ဟတ္ထေဟိ ဗာဟာ အဘိဟနန္တိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၃၂။ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၅၉။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၅-တို့လည်း ကြည့်။) အပ္ဖောဋေသိ(သိဝိဘတ်)—ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀။ အပ္ဖောဋေသိ—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၃။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၂။၄၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈။ အပ္ဖောဋိံသု—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၅၈။ အပ္ဖောဋယိံ- သု—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၅၄။ အပ္ဖောဋေသိံ—အပ၊၁။ ၁၆၂။ အပ္ဖောဋေဿာမိ—ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၆။

အပ္ဖောဋေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဖုဋ+ဏေ+ တွာ] လက်ပမ်းပေါက်ခတ်၍၊ လက်ခတ် မောင်းခတ်၍။ ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ အပ္ဖောဋေတွာ ဥပဋ္ဌဟိံ။ အပ၊၁။၂၀၁။ ဝါမဟတ္ထံ အာဘုဇိတွာ (သမိဉ္ဇိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ) ဒက္ခိဏဟတ္ထေန (တိက္ခတ္တုံ) အပ္ဖောဋေတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၃၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၁။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၆။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၁၈၃-တို့လည်း ကြည့်။)

အပ္ဖောဋေန္တ (တိ) [အာ+ဖုဋ+ဏေ+အန္တ] (၁) ခါသော၊ ခတ်သော။ ဥဒကေ မဇ္ဇာ- ပိ ကဏ္ဏပဋလံ အပ္ဖောဋေန္တာ (န အပ္ဖောဋေန္တာ၊ သျှာ၊က) တံ သဒ္ဒံ သုဏမာ- နာ တိဋ္ဌန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၃။ (အလားတူ

ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄-၌ ပဖ္ပေါဠေတ္တာ ဟု ရှိသည်။) (၂) လက်ပမ်းပေါက်ခတ်သော၊ လက်ဝေါ် မောင်းခတ်သော၊သူ။ တဿ ပန ဝိမုတ္တိယာ ပါသံသိယဘာဝယ အဇ္ဈရိယဘာဝယ စ အပ္ပေါ-ဠေန္တော အာဟ " သုမုတ္တိကော "တိ၊ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၈-တို့သည်း ကြည့်။)

အဖန္ဒန (န၊သိ) [န+ဖန္ဒန] (၁) မတုန်လှုပ်ခြင်း။ ယာ ကာယဿ .... အနိဉ္ဇနာ အဖန္ဒနာ အစလနာ အကမ္ပနာ။ ပဋိသံ။၁၈၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၆၀။ (တိ) (၂) တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသော၊ မတုန်လှုပ်သော၊သူ။ မဟိ ယထာ .... သဒ္ဓသဟာ အဖန္ဒနာ အကုပ္ပါ။ ဇာ၊၂။၁၁၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၅၅။ (ဓင်း၊ဋ္ဌ၊၄၆၃-လည်း ကြည့်။)

အဖန္ဒနဋ္ဌ (ပု) [အဖန္ဒန+အတ္ထ] မတုန်လှုပ်ခြင်း ဟူသော – မတုန်လှုပ်တတ်သော – တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသော–အနက်–သဘော။ ပဋ္ဌဒသ ဓမ္မာ အနိဉ္စလဋ္ဌေန (အစလဋ္ဌေန အနိဉ္ဇနဋ္ဌေန ?) အဖန္ဒနဋ္ဌေန အာနေဉ္ဇာနာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၆။

အဖန္ဒာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဖန္ဒာပေတွာ] မတုန်လှုပ်စေမူ၍။ အင်္ဂပစ္စင်္ဂံ အဖန္ဒာပေ-တွာ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၃၁။ န ဟိ သက္ကာ အနာမသိတွာ အဖန္ဒာပေတွာ စ ကိဉ္စိ ဂဟေတုံ။ ဝိမတိ၊၁။၁၇၆။

အဖန္ဒိတ (တိ) [န+ဖန္ဒိတ] မတုန်လှုပ်သော။ ကာယေပိ အဖန္ဒိတော ဟောတိ၊ စိတ္တမ္ပိ ဟောတိ အဖန္ဒိတံ။ ပဋိသံ။၁၆၆။ အစလံ အဖန္ဒိတံ (=အာနေဉ္ဇ)။ အ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၂။

အဖန္ဒေန္တ (တိ) [န+ဖန္ဒေန္တ] မတုန်လှုပ်စေသော၊သူ။ တံ အဖန္ဒေန္တော ဟဋ္ဌေန အာမသတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၀။

အဖရဏ (န) [န+ဖရဏ] (၁) မပျံ့နှံ့ခြင်း၊ မရောက်ခြင်း။ သြဇာယ အဖရဏာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၄၀။ မ၊ဋီ၊၃။၁၇၃။ ဣန္ဒြိယပစ္စယတာယ အဖရဏတော။ မူလ၊ဋီ၊၃။၁၉၁။ (၂) မပျံ့နှံ့သော၊ မရောက်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အဖရဏဘာဝ (ပု) [အဖရဏ+ဘာဝ] မရောက်သည်၏ အဖြစ်။ ခါဒနီယတ္ထဉ္စ ဘောဇနီယတ္ထဉ္စ အဖရဏဘာဝေါယေဝ ပနေတေသံ လက္ခ-ဏံ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၉၃။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၉-၌ ဖရ-ဏာဘာဝေါယေဝ ဟု ရှိသည်။)

အဖရန္တ (တိ) [န + ဖရန္တ] မပျံ့နှံ့သော၊ မရောက်သော။ ဣန္ဒြိယပစ္စယော ဟိ အတ္တ-နော ဝိဇ္ဇမာနက္ခဏေ အဝိနိဗ္ဘုတ္တာနမ္ပေဝ ဣန္ဒြိယပစ္စယတံ အဖရန္တော နာမ နတ္ထိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၈။ (မူလ၊ဋီ၊၃။၁၉၀-၁၉၁။ အနု၊ဋီ၊၃။၂၅၈-၉-တို့လည်း ကြည့်။)

အဖရိ (ကြိ) ဖရတိ-ကြည့်။

အဖရုသ (တိ) [န+ဖရုသ] (က) မကြမ်းတမ်း – နူးညံ့ – ပြေပြစ်–သော။ အကက္ကသေ အဖရုသေ၊ သုခေ၀တေ သတ္တကေ ဗဟူ။ အပ၊ ၁။၃၆၀။ အကက္ကသံ အဖရုသံ၊ ရေခေါတံ သုပါသိယံ။ ဇာ၊၁။၁၄၇။ သုမဓုတာယ အ-ဖရုသံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၅။ ဖရုသမ္ပိ ဘဏတိ အဖရုသမ္ပိ ဘဏတိ။ မဟာနိ၊၃၀၅။ ဝေဝံ ဝစနသဏ္ဍာဘာဝယ အဖရုသာ ဝါစာ န ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၀၆။ ဝေ ဘာသိတာ ဟိ ဝါစာ.... အဖရုသာ စ အသာဌာ စ အသမ္ဘူလာပါ စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၆။ အကက္ကသ (ဂ) အနက်လည်း ကြည့်။ (ခ) ကိုယ်စိတ် နူးညံ့သော၊သူ။ အစ္ဆရိကတေနာတိ အကာဗဏ္ဏဘာဝေန၊ အဖရုသေနာတိ အဝေဏ။ ဝိမတိ၊၂။၂၉၉။ မုဒု (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၈၉) လည်း ကြည့်။

အဖရုသတာ (ဣ) [အဖရုသ+တာ] မကြမ်းတမ်းသည်၏ အဖြစ်။ သုကုမာရ (ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၁၂၁။ သံ၊ဋီ၊သင်၊၁။၃၄၂။ မ၊ဋီ၊၂။၁၅၆) ကြည့်။

အဖရုသဘာဝ (ပု) [အဖရုသ+ဘာဝ] မကြမ်းတမ်းသည်၏အဖြစ်။ အရိယာနဥ္စ ဝေါဟာရော ဖရုသောပိ သမာနော စေတနာယ အဖရုသဘာဝေန ပရိသုဒ္ဓေါ၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၆။

အဖရုသဝါစ (တိ) [အဖရုသ+ဝါစာ] မကြမ်းတမ်းသော စကားရှိသော၊ သူ။ အညတရာ ဣတ္ထီ.... အဖရုသဝါစာ သစ္စဝါဒိနီ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။၄၉။

အဖရုသဝါစတာ (ထီ) [အဖရုသဝါစ+တာ] မကြမ်းတမ်းသော စကားရှိသူ၏ အဖြစ်။ (မကြမ်းတမ်းသော စကားကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာ။ သဏှဝါစတာ (မူလဋီ၊၁။ ၁၈၅။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၈၀) ကြည့်။) ယာ တတ္ထ သဏှဝါစတာ သခိလဝါစတာ အဖရုသဝါစတာ။ အဘိ၊ဓ။၂၆၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၃။ အဖရုသဝါစတာတိ အကက္ကသဝါစတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၆။ အဖရုသဝါစတာ (မဟာနိ။၃၀၃) တိ မဓုရဝစနတာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၇၀။

အဖရုသဝါစာ (ထီ) [အဖရုသ+ဝါစာ] မကြမ်းတမ်းသော စကား။ ဝေ ဝစနသဏှဘာဝ အဖရုသဝါစာပိ န ဟောတိ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၄-၌ ဝါကျရှိသည်။ အဖရုသ-ကြည့်။) သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၃၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။ မဟာနိ ဋ္ဌ။၁၀၁။ ပိယဘာသနသင်္ခါတာ အဖရုသဝါစာ။ မူလဋီ၊၁။၇၅။ သစ္စဝါစံ အဖရုသဝါစံ အပိသုဏဝါစံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၂။

အဖရုသဝါဒိတာ (ထီ) [အဖရုသဝါဒီ + တာ] ကြမ်းတမ်းသော စကားကို ဆိုလေ့မရှိ – မကြမ်းတမ်းသောစကားကို ဆိုလေ့ရှိ – သည်၏ အဖြစ်။ ဣမေ ကမ္မံ နာမ ဒီဃရတ္တံ အဖရုသဝါဒိတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၁။

အဖရုသဝါဒီ (တိ) [န+ဖရုသဝါဒီ။ အဖရုသ+ဝဒ+ဏီ] ကြမ်းတမ်းသော စကားကို ဆိုလေ့မရှိ – မကြမ်းတမ်းသော စကားကို ဆိုလေ့ရှိ –သော၊ သူ။ အဖရုသဝါဒိတာ-ကြည့်။

အဖလ (တိ) [န+ဖလ။ န ဝိဇ္ဇတိ ဖလမေတိဿာ (ဩသဓိယာ) တိ အဖလာ၊ ဒွေ (ဝဥ္ဈာ အဖလာ) တီသု။ ဓာန်၊ဋီ။၅၄၁။] (၁) အသီး–မရှိ–မသီး–သော (အပင်)။ တီသု ဝဥ္ဈာ ဖလာ စာထ။ ဓာန်။၅၄၁။ ယေ ဖလတ္ထာ သမ္ဘဇန္တိ၊ အဖလောတိ ဇဟန္တိ နံ။ ဇာ၊၁။၁၉၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇၁။ အဖလာ ဖလိနော ရုက္ခာ။ ဇာ၊၂။၃၂၆။ ဖလိနော ရုက္ခာ အဖလာ ဝိယ အဖလာ စ ဖလိနော ဝိယ ခါယိံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၃၈။ (၂) အကျိုးမရှိသော။ ဝေ သုဘာသိတာ ဝါစာ၊ အဖလာ ဟောတိ အကုဗ္ဗတော။ ဓမ္မ။၂၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၂။ န ဟေဝ ဝေဒါ အဖလာ ဘဝန္တိ။ ဇာ၊ ၁။၁၃၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၂။ အဖလံ မဓုရံ ဝါစံ။ ဇာ၊၁။၁၄၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၈။ အဖလံ ဂိရမုဒီရိတံ။ ဇာ၊၁။၁၆၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၉။ အဝိပါကတ္တာ အဖလော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၉။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၃၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၇။ ဝဇီရ။ ၅၅။ ဝဥ္ဈ၊ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၉။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၁၃။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၂၉)လည်း ကြည့်။ (နှ) (၃)ဖိုလ်မဟုတ်သည်၊အမဂ္ဂံယေဝ“မဂ္ဂေါ”တိ အဖလမေဝ “ဖလ”န္တိ ဂဏှာတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၇၀။

အဖလတာ (ထီ) [အဖလ + တာ] အကျိုးမရှိသည်၏အဖြစ်။ ဗွောဟာ ဟောတာ အနိယျာနိကသာသနေ ပယောဂဿ အဖလတံ ဒဿေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၆။ ဗြဟ္မစရိယဝါသဿ အဖလတာ။ မူလဋီ၊၃။၇၀။

အဖလဘာဝ (ပု) [အဖလ+ဘာဝ] အကျိုးမရှိသည်၏အဖြစ်။ ဣမာနိ ပန ဝေ န ဟောန္တိတိ အဖလဘာဝတော.... ။ သာရတ္ထ၊၁။၉၁။ သီ၊ ဋီ၊သစ်၊၁။၁၂၀။

အဖလိတ (တိ) [န + ဖလိတ] (၁) အသီးမရှိသော။ ကဒလိယာ ပန အဖလိတာယ ခါဏုဘူတဂါမေန သင်္ဂဟိတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၇၉။ (၂) အကျိုးအဖြစ်သို့ မရောက်သေးသော။ အဖလိတနိယျာတနာဒိဖလ·ကြည့်။

အဖလိတနိယျာတနာဒိဖလ (တိ) [အဖလိတ+နိယျာတနာဒိဖလ] အကျိုးအဖြစ်သို့ မရောက်သေးသော ဆောက်နှင်းခြင်း စသည့် အကျိုးရှိသော၊ ဆောက်နှင်းခြင်းစသော အကျိုးကို မပေးရသေးသော။ တဒေဝ တဒတ္တနိယျာတနေ, ပဋိဘဏ္ဍဒါနေ, ဂဟဏဒါနေ စ ပစ္စယော ဟောတိ၊ အဖလိတနိယျာတနာဒိဖလန္တိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊၂။၁၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၁၆။ နိယျာတနာဒိ ဧဝ ဖလံ နိယျာတနာဒိဖလံ၊ အဖလိတံ နိယျာတနာဒိဖလံ ဧတဿာတိ အဖလိတနိယျာတနာဒိဖလံ၊ ယထာဝုတ္တကိရိယာကရဏံ။ အနုဋီ၊၂။၁၂၆။

အဖဿက (တိ) [န + ဖဿ+က] တွေ့ထိမှု–ဖဿ–မရှိသော။ အသညသတ္တာ ဒေဝါ အဟေတုကာ အနာဟာရာ အဖဿကာ။ အဘိ၊ဝိ။၄၃၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၇။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၆၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀။ အဖဿကဿ ဝါစာ .... ။ အဘိ၊က။၃၀၄။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၁၇·လည်း ကြည့်။)

အဖဿယိ (ကြိ) ဖဿေတိ, ဖဿယတိ·ကြည့်။

အဖဿယိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဖဿယိတွာ] မတွေ့ထိ–မသိ–မူ၍။ အဖဿယိတွာ အသစ္စိကရိတွာ။ စူဠနိ။၁၈၉။

အဖဿိတ (တိ) [န+ဖဿိတ] မတွေ့ထိ–မသိ–အပ်သော။ အညာတံ .... အဒိဋ္ဌံ အဝိဒိတံ အသစ္ဆိကတံ အဖဿိတံ ပညာယ ....။ မ၊၂။၁၄၀။ သံ၊၃။၁၉၄။ မဟာနိ။၁၃၈။ ပဋိသံ။၃၇၂။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၅။ အသမ္မောဟပညာယ ဖုဋ္ဌတ္တာ ပညာယ အဖဿိတံ နာမ နတ္ထိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၅၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၆။ အဖုသိတ·လည်း ကြည့်။

အဖာလေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န + ဖာလေတွာ] မခွဲမူ၍။ တံ ပန ဒါရကဿ အာနုဘာဝေန အဖာလေတွာ ....။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၈။

အဖာသု (န) [န + ဖာသု] မချမ်းသာခြင်း၊ မကျန်းမာခြင်း။ ဂုတ္တိဿ မုဟုတ္တမ္ပိ အဖာသု ဘဝိဿတိ။ ဝိ၊၂။၁၉၆။ ကိံ တေ အဖာသု။ ဝိ၊၂။၂၇၄။ သဥ္စိစ္စ အဖာသုံ ကရေယျ။ ဝိ၊၂။၃၈၁။ အဖာသုံ ပသုယံဝါသံ။ ဝိ၊၃။၂၆၃။ အညတရဿ ဘိက္ခုနော ယာနဂ္ဂါတေန ဗာဠှတရံ အဖာသု အဟောသိ။ ဝိ၊၃။ ၂၁၀။ "ဗာဠှံ ဘန္တေ အဖာသု" တိ ဝဇနတော ဂိလာနာယ ဝန္ဒိတိစ္စေဝ သိဒ္ဓံ။ ဝဇိရ။၅၃၈။ မာ တေသံ အဖာသုမကာသိ။ မ၊၁။၂၆၆။ မ၊၃။ ၁၉၃။ ယတ္ထဿ ဝသတော အဖာသု ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၈၈။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၃၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈·တို့လည်း ကြည့်။)

အဖာသုက (န) [န+ဖာသုက] (၁) မချမ်းသာခြင်း၊ မကျန်းမာခြင်း။ န ကိဥ္စိ အဖာသုကံ အတ္ထိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။ ကိံ အယျာနံ ကိဥ္စိ အဖာသုကံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၇။ တုယှံ ဖာသုကေန ဝါ အဖာသုကေန ဝါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၆။ ဗဟူနံ ဝသန္တာနံ အဖာသုကမ္ပိ နာမ ဟောတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၊ ပဝေနေ ကတံ အဖာသုကံ ပဋိစ္စ ... ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၅၁။ ကိံ ဘန္တေ (ဘန္တေ ကိံ တေ) အဖာသုကံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၁။ အဖာသုကကာမ, အဖာသုကာမ·တို့လည်း ကြည့်။ (တိ) (၂) မချမ်းသာ–မကျန်းမာ–သော၊ သူ။ အဖာသုကာနံ ဘိက္ခူနံ ဝေသဇ္ဇံ

ဒေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၂။ အထ နံ အဖာ- သုကံ ဂဟေတွာ ပါဝံ အဂမံသု။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၀။

အဖာသုကကာမ (တိ) [အဖာသုက+ကမု+ဏ။ န+ဖာသုကကာမ] မချမ်းသာ–ဆင်းရဲစွာ နေရ–ခြင်းကိုအလိုရှိသော၊ချမ်းသာစွာနေရ ခြင်းကို အလိုမရှိသော၊သူ။ ယေ ဝါ ပနဿ (ယာဿ) တေ ဟောန္တိ အနတ္ထကာမာ အဟိတကာမာ အဖာသုကကာမာ အယော- ဂက္ခေမကာမာ။ ဒီ၊၂။၂၄၅။ အဘိ၊ဝိ။၁၀၅။ အဖာသုကံ ဒုက္ခဝိဟာရံ ကာမေန္တိ ဣစ္ဆန္တီတိ အဖာသုကကာမာ....ဖာသုကဝိဟာရဿ အ- ကာမနတော အဖာသုကဝိဟာရဿ စ ကာမ- နတော အဖာသုကကာမာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၀၀။ (အယုတ္တသမာသ်ဖြစ်ပုံကို မူလဋီ၊၂။ ၆၇။ အနုဋီ၊၂။၇၂-တို့တွင် ကြည့်။) ယာနိ ဝါ ပန တာနိ ကုလာနိ.... အနတ္ထကာမာနိ အဟိ- တကာမာနိ အဖာသုကကာမာနိ အယော- ဂက္ခေမကာမာနိ။ အဘိ၊ဝိ။၂၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၇။ အဖာသုကကာမာနီတိ ဖာသုကံ န ဣစ္ဆန္တိ၊ အဖာသုကမေဝ ဣစ္ဆန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၂၆။ ဖာသုံ န ဣစ္ဆန္တိ အဖာသုံယေဝ ဣစ္ဆန္တီတိ အဖာသုကကာမာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ ၄၃။ အဖာသုကာမ-လည်း ကြည့်။

အဖာသုကကာလ (ပု) [အဖာသုက+ကာလ] မချမ်းသာ–မကျန်းမာ–သော အခါ။ အ- ဖာသုကကာလေ စ ယဒေတ္ထ ကပ္ပိယံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ဂ၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၅၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၄။ ထေရော ကိရ အဖာသုကကာလေ ဗလာဝဝေဒနာယ နိတ္ထုနန္တော အပရာပရံ ပရိဝတ္တတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၆၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉။ အဖာသုကကာလေ ဥပဋ္ဌာပေတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၇။ တဿ ဥပါ- သကဿ အဖာသုကကာလော အဟောသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၂။ အဖာသုကကာလေ ဘေသဇ္ဇ- မကာရေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁ဂ။

အဖာသုကဌာန (နပ) [အဖာသုက+ဌာန]မချမ်း သာသော–ဘေးရန်ရှိသဖြင့် ဆွမ်းခံအဝင် ခက်သော–အရပ်။ ဝေဠုံ အဖာသုကဌာနံ ပဟာယ အညတ္ထ ဂန္တုံ သက္ကိဿတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၆၅။ အဖာသုကဌာနန္တိ သပရိဿယာဒိ- ဝသေန ဒုပ္ပဝေသနဋ္ဌာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၉၅။

အဖာသုကဒေသ (ပု) [အဖာသုက + ဒေသ] မချမ်းသာသော–ကျဉ်းကြပ်သော – နေရာ မလောက်သော – အရပ် – ဒေသ။ ဘန္တေ တုမှာကံ ဝိဟာရော အဖာသုကဒေသော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၃၃၀။

အဖာသုကပဗ္ဗဇိတ (ပု) [အဖာသုက+ပဗ္ဗဇိတ] မချမ်းသာ–မကျန်းမာ – သော ရဟန်း။ အဖာသုကပဗ္ဗဇိတာဒီနံ အတ္ထာယ ဌပေတိ (နိခေန္တိ)။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၃။ အံ၊ဋီ၊၃။၂ဂ၅။

အဖာသုကဘာဝ (ပု) [အဖာသုက + ဘာဝ] မချမ်းသာ – မကျန်းမာ – သည်၏အဖြစ်။ ယဒိ န ကောစိ အဖာသုကဘာဝေါ အတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၄။ အဖာသုကဘာဝေန အဘိဘူ- တာနံ ဗျာဓိကာနံ ဝဇ္ဇေ ပစ္စုပဋ္ဌာပေတိ (ဝေဇ္ဇံ ပဋ္ဌပေတိ)။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၀၀။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၁။၂၇၇။ အဖာသုကဘာဝေန သဓေ န ရုစ္စတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၀၂။

အဖာသုကမနုဿ (ပု) [အဖာသုက+မနုဿ] မချမ်းသာ–မကျန်းမာ–သော လူ။ ဝိဟာ- ရေ ဗဟုကမ္မံ ဖလာဖလေ သတိ အဖာသု- ကမနုဿာ အာဂန္တွာ ယာစန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၂၃။

အဖာသုကရဏ (နပ) [အဖာသု+ကရဏ] မချမ်း သာ–သည်ကို–အောင်–ပြုခြင်း။ အဖာသု- ကာမတာ,အဖာသုကရဏံ။ ကခ၊၃၂ဂ။

အဖာသုကရဏဝတ္ထု (နပ) [အဖာသုကရဏ+ ဝတ္ထု] မချမ်းသာ–သည်ကို – အောင်–ပြု ခြင်းဟူသောအကြောင်းဝတ္ထု။ သင်္ဃစ္စ အဖာ- သုကရဏဝတ္ထုသို့ ပညတ္တံ။ ကခ၊၃၂ဂ။

အဖာသုကရဏသိက္ခာပဒ (န) [အဖာသုကရဏ+ သိက္ခာပဒ] ရဟန်းမအား စိတ်မချမ်းသာ အောင်ပြုလုပ်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ပညတ်တော်မူအပ်သော သိက္ခာပုဒ်၊ အဖာသုကရဏ-သိက္ခာပုဒ်။ ဘိက္ခုနီပါတိမောက္ခပါဠိ၊ ၄-ဝဂ်၊ ၃-သိက္ခာပုဒ်။ ကခ်ါ။၃၂၇-၈။ (ဝိ၊၂။၃၈၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၉-တို့၌ တုဝဋ္ဋဝဂ်၊ တတိယသိက္ခာပုဒ်ဟု ခေါ်ငင်းတပ်သည်။)

အဖာသုကဝိဟာရ (ပု) [အဖာသုက+ဝိဟာရ] မချမ်းသာစွာနေရခြင်း။ အဖာသုကကာမ- ကြည့်။

အဖာသုကဝိဟာရကထာ (ထီ) [အဖာသုကဝိ- ဟာရ+ကထာ] မချမ်းသာစွာ–ဆင်းရဲစွာ– နေရခြင်း–ချမ်းသာစွာမနေရခြင်း–နှင့်ပတ်သက်၍ ဟောအပ်သော စကားရပ်၊ အဖာ-သုကဝိဟာရကထာ။ ဝိနယပိဋက၊ မဟာဝဂ္ဂ-ပါဠိ၊ ၄-ခန္ဓက။ ဝိ၊၃၊၂၂၀-၂၂၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၅၆။ ဝဇိရ။၄၇၄။ သာရတ္ထ၊၃။၂၈၇။ (ဝိမ-တိ၊၂။၁၈၀-၌ အဖာသုဝိဟာရကထာဟု ရှိသည်။)

အဖာသုကသဒ္ဒ (ပု) [အဖာသုက + သဒ္ဒ] မချမ်းသာသော–သက်သက်သာသာမဟုတ်သော–အသံ။ ကေသို့ ဌာနေ နိုလီနံ အပဿန္တေန "အာဝုသော ပုဏ္ဏ ပုဏ္ဏာ"တိ အဖာသုကသဒ္ဒေါ ကာတဗ္ဗော။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၁။

အဖာသုကသေနာသန (န) [အဖာသုက+သေ-နာသန] ချမ်းသာစွာ မနေရသောကျောင်း။ ဗုဒ္ဓါနံ ဟိ ကေသို့ ဌာနေ ဝသန္တာနံ ဆာ-ယုဒကဝိပတ္တိ ဝါ အဖာသုကသေနာသနံ ဝါ မနုဿာနံ အဿဒ္ဓါဒိဘာဝံ ဝါ အာဂမ္မ အနဘိရတိ နာမ နတ္ထိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၆၅။ သာရတ္ထ၊၃။၂၀၃-၄။ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၄-၌ အပ္ပါ-သုကသေနာသနံ-ဟု ရှိသည်။)

အဖာသုကာမ (တိ) [အဖာသု+ကမု+ဏ။ န+ဖာသုကာမ] မချမ်းသာ–ဆင်းရဲစွာနေရ–ခြင်းကို အလိုရှိသော၊ ချမ်းသာစွာနေရခြင်းကို အလိုမရှိသော၊ သူ။ အနတ္ထကာ-မာနိ အဟိတကာမာနိ အဖာသုကာမာ-နိ (ကုလာနိ)။ မဟာနိ။၃၇၇။ ပဋိသံ။၃၈။ အနတ္ထကာမာ အဟိတကာမာ အဖာသုကာ-မာ(သတ္တာ)။ မဟာနိ။၃၉၂။ အဖာသုကာ-မာနိတိ ဖာသုကံ န ဣစ္ဆန္တိ အဖာသုကမေဝ ဣစ္ဆန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၁။ အဖာသုံ ဒုက္ခ-ဝိဟာရံ ကာမေန္တိ ဣစ္ဆန္တီတိ အဖာသုကာ-မာ။ .... ဖာသုဝိဟာရဿ အကာမနတော, အဖာသုဝိဟာရဿစ ကာမနတော အဖာသု-ကာမာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၄-၅။

အဖာသုကာမတာ (ထီ) [အဖာသုကာမ+တာ] မချမ်းသာခြင်းကို အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဥပသမ္ပန္နတာ, အဖာသုကာမတာ, ကုက္ကုစ္စုပ္ပါ-ဒနံ။ ကခ်ါ။၂၅၄။ သာရတ္ထ၊၃။၉၄။ ဥပ-သမ္ပန္နဿ အဖာသုကာမတာ, ကုက္ကုစ္စုပ္ပါဒနံ။ ဝိမတိ၊၂။၅၂။ အဖာသုကရဏ-လည်း ကြည့်။

အဖာသုဘာဝါဝဟ (တိ) [အဖာသု+ဘာဝ+ အာ+ဝဟ+အ] မချမ်းသာသည်၏ အဖြစ်ကို ဆောင်သော။ ဂရုစိဝရံ အဖာသုဘာဝါ-ဝဟံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။

အဖာသုဝိဟာရ (ပု) [အဖာသု+ဝိဟာရ။ န+ ဖာသုဝိဟာရ] မချမ်းသာစွာ–ဆင်းရဲစွာ–နေရခြင်း၊ ချမ်းသာစွာ မနေရခြင်း။ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ အဖာသုဝိဟာရာယ။ သံ၊၁။၇၀။ မဟာနိ။၁၂။ စူဠနိ။၂၅၂။ အဖာသုဝိဟာရာယာတိ တဒဘာဝေန န သုခဝိဟာရတ္ထာယ။မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၈။ ဂမနပစ္စ-ယာ စ အညော အဖာသုဝိဟာရော န ဘဝိဿတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၈-၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၁၆၆။ န ဟိ အလဇ္ဇိနံ ပစ္စယပရိဘောဂ-ဂမတ္တေန ပေသလာနံ အဖာသုဝိဟာရာဒိ

ဟောတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၄၀။ (အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၇၃-လည်း ကြည့်။)

အဖာသုဝိဟာရာဘာဝ (ပု) [အဖာသုဝိဟာရ+အဘာဝ] မချမ်းသာစွာ-ဆင်းရဲစွာ-နေရခြင်း၏ မရှိခြင်း။ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တပ္ပဟာ ပဒေဟိ အဖာသုဝိဟာရာဘာဝံ ပုစ္ဆိတွာ....။ ဒီ၊ဋီ၊ ၁။ ၃၇၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။ ၄၀၅။

အဖုဋ္ဌ (တိ) အပ္ပုဋ္ဌ-ကြည့်။

အဖုဋ္ဌောကာသ (ပု) [အဖုဋ္ဌ+ဩကာသ] မနှံ့-မထိ-မပြည့်-သော နေရာ။ တေန အဖုဋ္ဌောကာသော နာမ န ဟောတိ။ ဗိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၉၅။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၀။

အဖုဋ္ဌ (တိ) [န+ဖုဋ္ဌ] (၁) မတွေ့ထိအပ်သော၊ သူ။ မဟာပစ္စရိယံ အဖုဋ္ဌာသု ဒုက္ကဋံ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၄။ အဖုဋ္ဌံ ဖုသိတဗ္ဗံ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃၊ ၁၄၇။ (၂) မသိအပ်သော။ အဖုသိတ-ကြည့်။

အဖုဋ္ဌောကာသ (ပု) [အဖုဋ္ဌ+ဩကာသ] မတွေ့ထိ-မပျံ့နှံ့-ရာ အရပ်။ ဧတေသု ရုပ်တော စ ပနသော နိက္ခန္တဥဒကဖုသိတေဟိ သကလ-တမ္ဗပဏ္ဏိတလေ န ကောစိ အဖုဋ္ဌောကာသော နာမ အဟောသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၆။

အဖုသ(တိ) [န+ဖုသ (ဖုသ+အ)] မထိပါး-အပ်-နိုင်-ကောင်း-သော။ သဗ္ဗေပေတေ မဟာရာဇ ဂုဏာ ကေရသာ အရောဂါ အကုပ္ပါ အပရူပက္ကမာ အဖုသာနိ ကိရိယာနိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၅၈။

အဖုသန (နှ) [န+ဖုသန] မတွေ့ထင်ခြင်း။ တတ္ထ အဖုသနံ တာဝ ကေကလာပဂတတ္တာ န ဝိစာရေတဗ္ဗံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၈။ အတိအစ္စ-တိ-လည်း ကြည့်။

အဖုသနကိစ္စ (တိ) [န+ဖုသနကိစ္စ] တွေ့ထိခြင်းကိစ္စမရှိသော။ အဖုသနကိစ္စာနိပိ အာယတ-နာနိ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၁။ ၁၈၃။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။ ၄၆၃-လည်း ကြည့်။)

အဖုသန္တ (တိ) [န+ဖုသန္တ] (က) မထိသော၊ သူ။ စတ္တာရိပိ ပဿာနိ အဖုသန္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၈။ အဂံ အဖု-သန္တဿ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၃။ န ဟိ ကာယေန အဖုသန္တဿ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ ကာမကိစ္စံ သာဓေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၈၃။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၈၆။ ဧလပဿာ-နိ အဖုသန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၅။ မိဂေါ ပါသံ အဖုသန္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၃။ (ခ) မတွေ့ထိ-မပြုလုပ်-သော၊ သူ။ နာဖုသန္တံ ဖုသတိ စ၊ ဖုသန္တဉ္စ တတော ဖုသေ။ သံ၊ ၁။ ၁၂။ နာဖုသန္တံ ဖုသတီတိ ကမ္မံ အဖုသန္တံ ဝိပါ-ကော န ဖုသတိ၊ ကမ္မမေဝ ဝါ အဖုသန္တံ ကမ္မံ န ဖုသတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၇။ ကမ္မံ အဖုသန္တန္တိ ကမ္မဖဿံ အဖုသန္တံ၊ ကမ္မံ အကရောန္တန္တိ အတ္ထော။ သံ၊ဋီ၊ ၁။ ၉၀။

အဖုသာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န + ဖုသာပေတွာ] မထိစေမူ၍။ အညမညံ အဖုသာပေတွာ။ ဝဇိရ။ ၂၀၈။ ဝိဝဋ္ဋကရဏာတာယ ဩဋ္ဌေ အဖု-သာပေတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၂၇။ ဒီ၊ဋီ၊ ၁။ ၁၃၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။ ၇၂။ ဘူမိံ အဖုသာ-ပေတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၂။

အဖုသိ (ကြိ) ဖုသတိ-ကြည့်။

အဖုသိတ (တိ) [န+ဖုသိတ] (၁) မတွေ့ထိ-မသိ-အပ်သော။ ဣတိ အဖုသိတံ ဝါ မေ ဝိမုတ္တိယာ ဖုသိဿာမိ။ အံ၊ ၁။ ၅၆၆။ အဖုသိ-တံ ဝါ ဖုသိတုံ၊ ဖုသိတံ ဝါ နုရက္ခိတုံ။ ထေရ။ ၃၄၀။ အဖုသိတံ အဖုဋ္ဌံ အနဓိဂတံ ဈာန-ဝိပဿနံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၅၆။ (၂) မထိသော၊ မစေ့သော။ ဤသကံ အဖုသိတေပိ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၄။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၂။ အပ္ပုဋ္ဌ-လည်း ကြည့်။

အဖုသိတတ္တ (နှ) [အဖုသိတ + တ္တ] မထိသည်-မစေ့သည်-၏ အဖြစ်။ သုဖုသိတန္တိ နိဗ္ဗိဝရံ၊ အဖုသိတတ္တာ ဟိ သုခေန ဝေဌေသာ-သော န နိစ္စရတိ။ မ၊ဋီ၊ ၂။ ၁၆။

အဖုသိတုကာမ (တိ) [န + ဖုသိတုကာမ] မထိလိုသော၊သူ။

အဖုသိတုကာမတာ (ထီ) [အဖုသိတုကာမ + တာ] မထိလိုသည်၏အဖြစ်။ အဖုသိတုကာမ-တာယ အင်္ဂုလိဒေန ဘူမိံ ဖုသန္တော ဝိယ စရတိ။ မ၊ဋီ၊၂။၃၁၁။

အဖုသိတ္ဘာ (ကြိ၊ဝိ) [န + ဖုသိတွာ] မထိမူ၍။ ဘိတ္တိံ ဝါ ဘူမိံ ဝါ အဖုသိတွာ ဌပိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၃။ ဖုသိတွာ ဟောတိ, ဥဒါဟု အဖုသိတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၁။ ဟတ္ထေန အဖုသိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၄။ ဆိန္ဒိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ အဖုသိတွာ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁။၃၃၁။ ဟတ္ထတော မုတ္တမ္ပိ ဝါ အဖုသိတွာ။ ဝိမတိ၊၂။၃၇။ သစေ သေတု နဒီလက္ခဏဋ္ဌာနံ အဖုသိတွာ ဌိတော။ ဝဇိရ၊၄၆၀။ ကေ-ဒေသေန အဖုသိတွာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၀၄။

အဖေဂ္ဂုက (တိ) [န + ဖေဂ္ဂု + က] အကာ–အနှံ့–မရှိသော။ သာ သိံသပါ သာရမယာ အဖေဂ္ဂုကာ။ ဇာ၊၁။၁၅၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၉။

အဖေဂ္ဂုဘာဝ (ပု) [အဖေဂ္ဂု+ဘာဝ] အကာမဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ ထိရဘူတော အတ္ထော အဖေဂ္ဂုဘာဝေန သာရောတိ ဝုစ္စတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၈။

အဖောဋ္ဌဗ္ဗ (နပ) [န + ဖောဋ္ဌဗ္ဗ] ဖောဋ္ဌဗ္ဗမဟုတ်သည်။

အဖောဋ္ဌဗ္ဗက (တိ) [န+ဖောဋ္ဌဗ္ဗ+က]ဖောဋ္ဌဗ္ဗမရှိသော၊သူ။ "သရူပကာနံ .... အဖောဋ္ဌဗ္ဗ-ကာနံ"န္တိ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၈။

အဖောဋ္ဌဗ္ဗတ္တ (နပ) [အဖောဋ္ဌဗ္ဗ + တ္တ] ဖောဋ္ဌဗ္ဗမဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ ယထာ ပန အဖော-ဋ္ဌဗ္ဗတ္တာ ရူပဓာတုယံ တယော မဟာဘူတာန ပဉ္စမတ္တတော သမ္ပဋိစ္ဆာ။ မူလဋီ၊၂။၉၇။

အဖောဋ္ဌဗ္ဗဘာဝ (ပု) [အဖောဋ္ဌဗ္ဗ + ဘာဝ] ဖောဋ္ဌဗ္ဗမဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ အာပေါဓာ-တုယာ အဖောဋ္ဌဗ္ဗဘာဝတော။ မူလဋီ၊၁။ ၁၅၄။

အဖောဋ္ဌဗ္ဗသဘာဝ (တိ) [န + ဖောဋ္ဌဗ္ဗ + သဘာဝ] ဖောဋ္ဌဗ္ဗသဘောမရှိသော။ အ-ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန-ကြည့်။

အဖောဋ္ဌဗ္ဗသဘာဝတ္တ (နပ) [အဖောဋ္ဌဗ္ဗသဘာဝ +တ္တ] ဖောဋ္ဌဗ္ဗသဘော မရှိသည်၏အဖြစ်။ န သယံ ကိဉ္စိ ပဋိဟညတိ၊ နာပိ ကေနစိ ပဋိဟညီယတိ အဖောဋ္ဌဗ္ဗသဘာဝတ္တာ။ အနု-ဋီ၊၁။၁၃၂။

အဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန (တိ) [န+ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန] ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန အဖြစ်မှ ကင်းသော၊ ဖော-ဋ္ဌဗ္ဗသဘော မရှိသော။ န စ အဖောဋ္ဌဗ္ဗာ-ယတနာနံ ပထဝီဓာတုအာဒီနံ ဝိယ။ မူလဋီ၊ ၂။၁၀၈။ အဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနာနန္တိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ-ယတနဘာဝရဟိတာနံ၊ အဖောဋ္ဌဗ္ဗသဘာ-ဝါနန္တိ အတ္ထော။ အနုဋီ၊၂။၁၁၉။

အဗဒ္ဓ (ကြိ၊ဝိ)[အ+ဗဓ+တွာ။"အ"တဒ္ဓော?] နှောင်ဖွဲ့၍၊ လည်ဥဆဲ့၍။ အဗဒ္ဓ တဿာ မရဏံ တတော ဝရံ။ ဇာ၊၁။၃၉၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၁၀၀။ အဗဒ္ဓ ဂီဝါယ ဝလ္လိယာ ဝါ ရဇ္ဇု-ယာ ဝါ ဗန္ဓိတွာ တဿာ တတော ဃရာ-ဝါသတော မရဏမေဝ ဝရတရံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၁၀၁။ (ဣမူဒ္ဓကား အာဗဒ္ဓ ဟု ရှိသည်။)

အဗဒ္ဓထ (ကြိ) ဗဒ္ဓတိ-ကြည့်။

အဗဒ္ဓန (နပ) [န+ဗဒ္ဓန] မဖွဲ့မိခြင်း။ ကေသိ့ ဗန္ဓေ အညေသံ တတ္ထ အဗဒ္ဓနတော။ ဝိမတိ၊ ၁။၂၀၃။ (သာရတ္ထ၊၂။၁၅၆-လည်း ကြည့်။)

အဗဒ္ဓန္တိ (တိ) [န+ဗဒ္ဓန္တိ] မဖွဲ့မိ – မငြိ–သော၊သူ။ အသဇ္ဇမာန (သာရတ္ထ၊၁။၂၃၇) ကြည့်။

အဗဒ္ဓရေ (ကြိ) ဗဒ္ဓတိ-ကြည့်။

အဗဒ္ဓီ (ကြိ) ဗဒ္ဓတိ-ကြည့်။

အဗဇ္ဈိတွာ(ကြိ၊ဝိ)[န+ဗဇ္ဈိတွာ](က)မကပ်ငြိ–မတွယ်တာ – မူ၍။ ပသာဒိကာ ပဗ္ဗဇ္ဇာ အနဂ္ဃရတနံ (သဟာဿတ္ထဝိကံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၇) ဌပေခန္တော ဝိယ အသဇ္ဇိတွာ အဗဇ္ဈိတွာ အနောလီနမာနသော....။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၉၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၅၅။ (ခ) မမိမူ၍။ "အဋ္ဌ ဗဇ္ဈိ-သတိ၊ အဋ္ဌ ဗဇ္ဈိသတိ"တိ အဗဇ္ဈိတွာဝ မတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၃၂။

အဗဒ္ဓ (တိ) [န+ဗဒ္ဓ](က) မနှောင်ဖွဲ့အပ်–အနှောင်အဖွဲ့မခံရ – မမိ – သော၊သူ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ အဗဒ္ဓေါ မာရဿ၊ ဩမုက္က'ဿ မာရပါသော န ယထာကာမကရဏီယော ပါပိမတောတိ။ ဣတိဝုတ်။၂၃၄။ မိဂေါ အရညမှိ ယထာ အဗဒ္ဓေါ။ သုတ္တနိ။၂၈၂။အပ၊၁။ ၉။ စူဠနိ။၂၄၃။ အဗဒ္ဓေါတိ ရဇ္ဇုဗန္ဓနာဒီဟိ အဗဒ္ဓေါ၊ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၃။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၁၆။ ကော'ဝ ဗဒ္ဓမာသိန်၊ အဗဒ္ဓံ ပုနာပရံ။ ဇာ၊၂။၈၄။ ကိံ နု ခေါ အဗဒ္ဓေါ ဗဒ္ဓဿ သန္တိကေ နိသိန္နော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၆၄။ အနိဿိတ (င)အနက်လည်း ကြည့်။ (ခ) မနှောင်ဖွဲ့ထိုက်သော။ အဗဒ္ဓါ တတ္ထ ဗဇ္ဈန္တိ၊ ယတ္ထ ဗာလာ ပဘာသရေ။ ဇာ၊၁။၂၈။ အဗဒ္ဓါတိ အဗန္ဓိတဗ္ဗယုတ္တာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆၆။ (ဂ) မဖွဲ့–မဖွာ–အပ်သော။သော ဗဒ္ဓေါပိ အဗဒ္ဓေါပိ အပဒတ္တာဝယောဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၇။ ကင်္ခါ။၁၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ။၄၁။ သာရတ္ထ၊၂။ ၄၂၉။ (ဃ)မစပ်သော။ကေတော အဗဒ္ဓါနိ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၃၃၆။ (င) မသီအပ်သော။ အသုတ္တမယိက (ဝိမတိ၊၁။၂၈) ကြည့်။ (စ) မဆည်အပ်သော။ မဟာဘော တဠာကဿ အာဠိယာ အဗဒ္ဓါသပိ ကိဉ္စိ ဥဒကံ တိဋ္ဌေယျ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၈။ (ဆ) မချည်နှောင်အပ်သော။ကောစိ အနေ္တောပိ အဗဒ္ဓေါဝ စရတိ၊ ဗဟိပိ အဗဒ္ဓေါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆။ ကောစိ အဗဒ္ဓေါဝ တိဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၈။ အသိတ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၀) လည်း ကြည့်။

(ဇ) မစပ်–မကပ်–မငြိ–မတွယ်–သော။ နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆန္တဿ ဘိက္ခုနော ပဋိပဒါပိ ကုလေ ဝါ ဂဏေ ဝါ အလဂ္ဂါ အဗဒ္ဓါ အာကာသူ-ပမာ ဝဋ္ဋတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၅ ၆။

အဗဒ္ဓဂါမသီမာ (ထီ) [အဗဒ္ဓ + ဂါမသီမာ] ကမ္မဝါစာဖြင့်–မဖွဲ့–မသမုတ် – အပ်သော ဂါမသိမ်။ အဗဒ္ဓဂါမသီမာယ ပတိဋ္ဌိတဘာ-ဝေါ ဂါမသီမာ တဒုဘယသီမဋ္ဌပဗ္ဗတာဒိ ဝိယ။ ဝိမတိ၊၂။၁၅၃။

အဗဒ္ဓတ္တ (န) [အဗဒ္ဓ+တ္တ] မဖွဲ့အပ်သည်၏ အဖြစ်။ "သီမာယ အဗဒ္ဓတ္တာ ဝဂ္ဂံ နာမ န ဟောတီ"တိ လိခိတံ။ ဝဇိရ။၄၅၃။

အဗဒ္ဓပစ္စယ (ပု)[အဗဒ္ဓ+ပစ္စယ]မဖွဲ့–မဆည်–ခြင်းဟူသောအကြောင်း။ ယံ အဗဒ္ဓပစ္စယာ န တိဋ္ဌေယျ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၈။

အဗဒ္ဓပါဒ (ပု) [အဗဒ္ဓ+ပါဒ] အဖွဲ့–အချည်–အနှောင် – မခံရသော ခြေ၊ တာဝဒေဝ ပါဒေါ သံရုဠှော.... အဗဒ္ဓပါဒေန နိဗ္ဗိသေ-သော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၆၆။

အဗဒ္ဓပိတ္တ (န) [အဗဒ္ဓ+ပိတ္တ] မဖွဲ့အပ်–အအိမ်ဖြင့် မဖွဲ့အပ်–အိမ်မရှိ–တကိုယ်လုံး ပြန့်နှံ့–သော သည်းခြေ၊ အဗဒ္ဓသည်းခြေ။ အဗဒ္ဓပိတ္တံ လောဟိတံ ဝိယ သဗ္ဗင်္ဂဘံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၃၃။ အဗဒ္ဓပိတ္တံ ဇီဝိတိန္ဒြိယပ္ပဋိဗဒ္ဓံ သကလသရီရံ ဗျာပေတွာ ဌိတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၅၄။ အဗဒ္ဓပိတ္တံ သံသရ-ဏလောဟိတံ ဝိယ ကာယုသ္မာ ဝိယ စ ကမ္မဇရူပပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိကန္တိ အာဟ "အဗဒ္ဓ.... ဌိတ"န္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၄၄၁။ အဗဒ္ဓပိတ္တံ မိလာတအာကုလိတပုပ္ဖဝဏ္ဏံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၂။ အဗဒ္ဓပိတ္တံ မိလာတ-ဗကုလပုပ္ဖဝဏ္ဏန္တိပိ ကေစိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၄၈။ (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။ ဝိမတိ၊၂။၁၈၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အဗဒ္ဓပိတ္တသဒိသ (တိ) [အဗဒ္ဓပိတ္တ+သဒိသ] အဗဒ္ဓသည်းခြေ၌ ဆိုအပ်သော ဝိနိစ္ဆယနှင့် တူသော။ သံသရဏာဒေလာဟိတေ အဗဒ္ဓပိတ္တသဒိသော ဝိနိစ္ဆယော (ဝေဒိတဗ္ဗော)။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၅၅။

အဗဒ္ဓပုပ္ဖ (နု) [အဗဒ္ဓ + ပုပ္ဖ] မဖွဲ့ – မသီ – အပ်သော ပန်း။ သာသနေ ပန ရုဋ္ဌိယာ အဗဒ္ဓပုပ္ဖေသုပိ ဝဋ္ဋတိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၄၈။

အဗဒ္ဓမာလာ (ထီ) [အဗဒ္ဓ+မာလာ] မဖွဲ့ – မသီ – မကုံး – အပ်သော ပန်း၊ သီ – ကုံး – မထား အပ်သော ပန်း။ မာလာတိ ဗဒ္ဓမာလာ ဝါ အဗဒ္ဓမာလာ ဝါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၆၃။ လောကေ မာလာ-သဒ္ဒေါ ဗဒ္ဓမာလာယမေဝ "မာလာ မာလျံ ပုပ္ဖဒါမေ"တိ ဝစနတော။ သာသနေ ပန သုဒ္ဓပုပ္ဖေသုပိ နိရုဠှောတိ အာဟ "အဗဒ္ဓမာလာ ဝါ"တိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၁။၃၆၅။ (ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၂၈-လည်း ကြည့်။)

အဗဒ္ဓမုခ (တိ) [အဗဒ္ဓ+မုခ] မဖွဲ့ – မပိတ် – အပ် သော ခံတွင်းရှိသော၊ နှုတ်ကြမ်းသော၊ မချို မသာ မှန်းစရာပြောတတ်သော၊ သူ။ မုခရော ဒုမ္မုခါ ဗဒ္ဓမုခေါ စာ'ပ္ပိယဝါဒိနိ။ ဓာန်။ ၇၃၅။ အဗဒ္ဓံ အနဂ္ဂဠံ မုခံ ယဿ အဗဒ္ဓမုခေါ။ ရှင်း၊ဋ္ဌီ။

အဗဒ္ဓသတ္တု (ပု) [အဗဒ္ဓ+သတ္တု] မဆုပ်သော မုံ့၊ မုံ့ကြွက်ကျစ် (ဓာန်၊သျ၊ဟောင်း)။ မဆုပ်မလုံးအပ်သော မုန့်ညက်ရည် အထူး၊ မုံ့ညက်ရည် သောက်ဖွယ်အထူး (ဓာန်၊ သျ၊သစ်)။ အဗဒ္ဓသတ္တု မန္ထော စ။ ဓာန်။ ၄၆၃။ ယံ ကိဉ္စိ ဗဒ္ဓသတ္တုအဗဒ္ဓသတ္တုတိလတဏ္ဍုလာဒိ သမ္ပိဏ္ဍံ ဂုဠမ မန္ထောတွေဝ သင်္ချံ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၇။ နာဂရာဇဿ မဓုလာဇံ ဒေတိ၊ အဗဒ္ဓသတ္တုံ စ ဒေတိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၁၂၁။ သာ တဿ ဗဒ္ဓသတ္တုနဉ္စ အဗဒ္ဓသတ္တုနဉ္စ စမ္ပသိဗ္ဗကံ ပူရေတွာ အဒါသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၂၂။ မန္ထ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၁။), သတ္တု (ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၃၈၃), သတ္တုဘတ္တ(ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၂၉၇)တို့လည်း ကြည့်။

အဗဒ္ဓသန္ဓိ (တိ) [အဗဒ္ဓ+သန္ဓိ] မဖွဲ့အပ် – မစပ် – သော အရိုးဆက်ရှိသော၊ သူ။ "အဗဒ္ဓသန္ဓိ"တိပိ ပဌန္တိ။ "ကဋ္ဌကဋ္ဌာ"တိ ဝိရဝန္တေဟိ အင်္ဂသန္ဓီဟိ သမန္နာဂတော (=ဝိဂဏ္ဍ)။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၂၉။

အဗဒ္ဓသာဋ္ဌက (ပု) [အဗဒ္ဓ+သာဋ္ဌက] ကစီရည် ဖြင့် မဖွဲ့အပ်သော – ကော်မတင်သော – အဝတ်၊ ကစီမတင်အပ်သော ပုဆိုး(နိသျ)။ အဗဒ္ဓသာဋ္ဌကော ပန ကေသိံ အန္တေ ဂဟိတမတ္တောဝ ဒုတိယေနန္တေန ပတိတွာ ဘူမိယံ ပတိဋ္ဌာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၁။

အဗဒ္ဓသီမ (တိ) [အဗဒ္ဓ+သီမာ] ကမ္မဝါစာဖြင့် – မဖွဲ့ – မသမုတ် – အပ်သော သိမ်ရှိသော၊ သိမ်ဖွဲ့မထားသော။ အဗဒ္ဓသီမေသုပိ ဩကာသေသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၃။

အဗဒ္ဓသီမဝိဟာရ (ပု) [အဗဒ္ဓသီမ + ဝိဟာရ] ကမ္မဝါစာဖြင့် – မဖွဲ့ – မသမုတ် – အပ်သော သိမ်ရှိသောကျောင်း၊ သိမ်မသမုတ်ရသေးသောကျောင်း။ အဗဒ္ဓသီမဝိဟာရာနံ သီမာယ ဥပစာရံ ဌပေတွာ ....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။၁၈၆။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၁၄၂။

အဗဒ္ဓသီမာ (ထီ) [အဗဒ္ဓ + သီမာ] မဖွဲ့အပ် သော – ကမ္မဝါစာဖြင့် မသမုတ်အပ်သော – သိမ်။ (ဂါမသိမ်စသည်။) အဗဒ္ဓသီမာ ပန ဂါမသီမာ, သတ္တဗ္ဘန္တရသီမာ, ဥဒကုက္ခေပသီမာတိ တိဝိဓာ။ ကင်္ခါ။၉၀။ မဟာပစ္စရိယမ္ပိ ဝုတ္တံ "ပုဗ္ဗေ အာရညိကာ ဘိက္ခူ အဗဒ္ဓသီမာယံ ဒုပ္ပရိဟာရန္တိ တိစီဝရံ ပရိက္ခာရမေဝ ဌပေတွာ အဓိဋ္ဌဟိတွာ ပရိဘုဉ္ဇိံသူ"တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။၃၃။ နိဿီမ (ဝိ၊၂။၇၃)နှင့် ဝိဟာရေ ဗဒ္ဓသီမတော အညံ အဗဒ္ဓသီမံ၊ ဂါမသီမာဒိန္တိ အတ္ထော။ ဝဇိရ။၃၀၄။ သံဃမဇ္ဈေ

ဩသရန္တီတိ အဗဒ္ဓသိမာယ ကထိတာ၊ ဗဒ္ဓသိမာယံ ပန ဝသန္တာ အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနေယေဝ ဥပေါသထံ ကရောန္တိ။ မၾဋ္ဌ၊၃။ ၁၆၇။

အဗဒ္ဓသိမာပရိစ္ဆေဒ (ပု) [အဗဒ္ဓသိမာ + ပရိစ္ဆေဒ] အဗဒ္ဓသိမ်အပိုင်းအခြား။ ဇဝံ နဒီသမုဒ္ဒဇာတဿရာနံ ဗဒ္ဓသိမာဘာဝံ ပဋိက္ခိပိတွာ ပုန တတ္ထ အဗဒ္ဓသိမာပရိစ္ဆေဒံ ဒဿေန္တော နဒိယာ ဝါ ဘိက္ခုဝေတိအာဒိမာဟ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၄။ ဝုတ္တာတိ အဗဒ္ဓသိမာပရိစ္ဆေဒံ ဒဿေတုံ ဥပေါသထက္ခန္ဓကေ ဝုတ္တာ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၄၅။

အဗဒ္ဓါဝေဋ္ဌိတ (တိ) [အဗဒ္ဓ + အဝေဋ္ဌိတ] မဖွဲ့ချည်,မရစ်နှောင်အပ်သော(သင်္ကန်းစသည်)။ အဗဒ္ဓါဝေဋ္ဌိတေသု ဝတ္ထုဂဏနာယ အာပတ္တိယော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၂။ ဗန္ဓိတွာ, ဝေဌေတွာ (သာရတ္ထ၊၂။၃၈၆)တို့လည်း ကြည့်။

အဗဒ္ဓိရ (တိ) [န + ဗဓိရ] နားမပင်းသော၊သူ။ ယော ကောစိ ဝိညူ အနန္ဓော အဗဓိရော.... အန္ဓော ဝါ အဗဓိရောပိ န ကရောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။ ကင်္ခါ။၁၅၁။ ဒုဋ္ဌုလ္လဝါစာဝသေန အဗဓိရော။ သာရတ္ထ၊၂။၃၈၂။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၇၁။ (ဝိမတိ၊၁။၃၀၈·လည်း ကြည့်။) အနန္ဓော ကာယသံသဂ္ဂံ ပဿတိ၊ အဗဓိရော ဒုဋ္ဌုလ္လံ သုဏာတိ။ ဝဇီရ။၂၁၁။

အဗဓိရတ္တ (န) [အဗဓိရ+တ္တ] နားမပင်းသည်၏ အဖြစ်။ "နိပဇ္ဇိတွာ နိဒ္ဒါယန္တောပိ သတိပိ စက္ခုသ္မိံ ရူပေ အဗဓိရတ္တာ သောတဿ ရူပေ နတ္ထိ"တိ ဂဏ္ဌိပဒကာရာနံ အဓိပ္ပါယော။ သာရတ္ထ၊၂။၃၈၂။

အဗန္ဓ (တိ) [န + ဗန္ဓ] အနှောင်အဖွဲ့မရှိသော၊သူ။ အသိတ (အံ၊ဋီ၊၃။၁၇)ကြည့်။

အဗန္ဓန (တိ) [န+ဗန္ဓန] (က) အနှောင်အဖွဲ့–သံယောဇဉ် – မရှိသော၊သူ။ အနီဃံ ပဿ အာယန္တံ၊ ဆိန္နသောတံ အဗန္ဓနံ။ သံ၊၂။ ၄၈၂။ ဥဒါန။၁၇၃။ နတ္ထိ ဧတဿ ဗန္ဓနန္တိ အဗန္ဓနော .... အယံ ပန သဗ္ဗသံယောဇနဗန္ဓနာနံ အနဝသေသတော ပရိက္ခီဏတ္တာ အဗန္ဓနော၊ တံ အဗန္ဓနံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၃၆။ ဆိန္နသောတော အဗန္ဓနော။ သုတ္တနိ။၄၂၅။ မဟာနိ။၃၄၁။ အဗန္ဓနောတိ ရာဂဗန္ဓနံ .... ၊ ယဿေတေ ဗန္ဓနာ ပဟီနာ .... သော ဝုစ္စတိ အဗန္ဓနောတိ ဆိန္နသောတော အဗန္ဓနော။ မဟာနိ။ ၃၄၂-၃။ ဆိန္နသုတ္တာ အဗန္ဓနာ။ ထေရ။၂၇၀။ တတော ဧဝ ကတ္ထစိပိ ဗန္ဓနာဘာဝတော အဗန္ဓနာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။ (ခ) အဖွဲ့–အဖော–မရှိသော။ ဥဒ္ဓံပဉ္စဗန္ဓနော နာမ ပတ္တော အဗန္ဓနော ဝါ ဧကဗန္ဓနော ဝါ။ ဝိ၊၁။၃၅၇။ အဗန္ဓနဿပိ ပဉ္စဗန္ဓနာနိ န ပူရေန္တိ သဗ္ဗသော နတ္ထိတာယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၆။ ကင်္ခါ။၁၇၉။ ဗန္ဓနောကာသေ သတိ အသတိ ဝါ ဗန္ဓနဝိရဟိတော ပတ္တော အဗန္ဓနောတိ ဝုတ္တော။ သာရတ္ထ၊၂။၄၂၉။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၃၂၇။ (ဂ) အဖွဲ့မရှိ–ကြိုးချည်မထား – သော။ နိစ္စလေ ဥဒကေ အဗန္ဓနံ အတ္တနော ဓမ္မတာယ ဌိတနာဝံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၉။ (ဃ) အညာမရှိသော။ သတ္တဂုံလပ္ပမာဏံ အဗန္ဓနံ ကာဠဝဏ္ဏကဇိဝ္ဂါသဏ္ဍာနံ (ပိဟကံ)။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၉။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၉။

အဗန္ဓနောကာသ (တိ) [န+ဗန္ဓန+ဩကာသ] အဖွဲ့ရာ–အဖောရာ–မရှိသော။ အဗန္ဓနောကာသော နာမ ပတ္တော ယဿ ဒွင်္ဂုလာ ရာဇိ န ဟောတိ။ ဝိ၊၁။၃၅၇။ ဗန္ဓနဉ္စ နာမေတံ ယသ္မာ ဗန္ဓနောကာသေ သတိ ဟောတိ၊ အသတိ န ဟောတိ၊ တသ္မာ တဿ လက္ခဏံ ဒဿေတုံ "အဗန္ဓနောကာသော နာမာ"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၈၆။ ဗန္ဓနောကာသဝိရဟိတောယေဝ ပန

အပဗန္ဓနော့ကာသောတိ ဝုတ္တော။ သာရတ္ထ၊ ၂။၄၂၉။

အပဗန္ဓိတ္တ (တ်) [န+ဗန္ဓိတ္တ] မဖွဲ့သော၊ သူ။ နဝံ ပန ကတိကဝတ္တံ ဝါ သိက္ခာပဒံ ဝါ အပဗန္ဓိတ္တာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၅။ သာရတ္ထ၊၃။ ၄၅၀။ စက္ခုံ အပဗန္ဓိတ္တေ ဝိယာ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄၃)တိ အပါသာဒိကတာယ ပယာနိတ္တာနံ စက္ခုံ အတ္တနိ အပဗန္ဓိတ္တေ ဝိယ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၁၆၂။

အပဗန္ဓိ (ကြိ) ဗန္ဓတိ ကြည့်။

အပဗန္ဓိတဗ္ဗဋ္ဌာန (န) [န + ဗန္ဓိတဗ္ဗ + ဌာန] မဖွဲ့–အပ်–ထိုက်–သော–အရပ်– ဌာန။ ဗဟိနိဒိတိရမေဝ ဟိ ဝိဟာဘာဂသိမတ္တာ အပဗန္ဓိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ။ ဝိမတိ၊၂။၁၆၄။

အပဗန္ဓိတဗ္ဗဋ္ဌာနတ္တ (န) [အပဗန္ဓိတဗ္ဗဋ္ဌာန+တ္တ] မဖွဲ့–အပ်–ထိုက်–သော–အရပ်–ဌာန –၏ အဖြစ်။ တေနေဝ "ဗဟိနိဒိတိရေ ဝိဟာရသိမာယ ဝါ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၅)"တိအာဒိနာ တိရဒမေဝ အပဗန္ဓိတဗ္ဗဋ္ဌာနတ္တေန ဒဿိတံ၊ န ပန နဒီ။ ဝိမတိ၊၂။၁၆၄။

အပဗန္ဓိတဗ္ဗယုတ္တ (တိ) [န + ဗန္ဓိတဗ္ဗ + ယုတ္တ] နှောင်ဖွဲ့ထိုက်သည်၏ အဖြစ်နှင့် မယှဉ်သော၊ မနှောင်ဖွဲ့ထိုက် – ချုပ်နှောင်ရန် မသင့် – သော၊သူ။ အပဗဒ္ဓ (ခ) အနက် ကြည့်။

အပဗန္ဓိတဗ္ဗယုတ္တက (တိ) [အပဗန္ဓိတဗ္ဗယုတ္တ+က] နှောင်ဖွဲ့ထိုက်သည်၏ အဖြစ်နှင့် မယှဉ်သော၊ မနှောင်ဖွဲ့ထိုက် – ချုပ်နှောင်ရန် မသင့် – သော၊သူ။ မဟာရာဇ အန္ဓဗာလာနံ နာမ အဝတ္ထုကေန ဝစနေန အပဗန္ဓိတဗ္ဗယုတ္တကာပိ ပဏ္ဍိတာ ပစ္စာဗာဟံ ဗဒ္ဓါ.... ဝေ ဗာလာ နာမ အပဗန္ဓိတဗ္ဗယုတ္တကေပိ ဗန္ဓာပေန္တိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၁။၄၆၅။

အပဗန္ဓိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န+ဗန္ဓိတွာ] (က) မဖွဲ့ချည်မူ၍။ သစေ (ယဒိ) ပန အပဗန္ဓိတွာ ကာဇေ- ကောဋိယံ ဌပိတမတ္တမေဝ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၁၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၇။ ကာယဗန္ဓနံ အပဗန္ဓိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၄။ ဝိမတိ၊၂။၂၃၅။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ဟောင်း။၁၀၇။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၄။ ကင်္ခါ။ ၁၇၄။ သာရတ္ထ၊၂။၁၄၀-တို့လည်း ကြည့်။) (ခ) မချည်နှောင် – မပိတ်ဖုံး – မူ၍။ ကေသို ဥဒကဖာသုကဋ္ဌာနေ ပသိဗ္ဗကံ မုဉ္စိတွာ သတ္တုံ ခါဒိတွာ ပသိဗ္ဗကမုခံ အပဗန္ဓိတွာဝ ပါနီယံ ပိဝိတုံ ဩတိဏ္ဏော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၃။ (ဂ) မဖွဲ့–မခံ–မကပ်–မူ၍။ ဌုဋ္ဌကသိလာမတ္တိ- ကာကုဋ္ဋိကာသု ပန ကုဋ္ဋိသု ယေဋ္ဌာ စယံ ဗန္ဓိ- တွာ ဝါ အပဗန္ဓိတွာ ဝါ ကရောန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၇၀။ ဝိသင်္ဂဟ။၁၀၉။

အပဗန္ဓု (ပု) [န+ဗန္ဓု] (၁) ဆွေမျိုးမဟုတ် သော။ အညောပိ ဗန္ဓု တဏှာယ ဧဝ ဟောတိ၊ သော ပန အပဗန္ဓုပိ ဟောတိ။ မူလဋီ၊၁။၁၆၈။ (တိ) (၂) ဆွေမျိုး–မိတ် ဆွေ–ကိုးကွယ်ရာ – မရှိသော၊သူ။ သာ နူနာဟံ မရိဿာမိ၊ အပဗန္ဓု အပရာယိနီ။ ဇာ၊ ၁။၁၆၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၄။ သောဟံ သဟဿ- ဇီနော၀၊ အပဗန္ဓု အပရာယဏော။ ဇာ၊၁။ ၁၀၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄၄။ ကာ ဂတိ မေ အဂ- တိဿ၊ ကော ဝါ ဗန္ဓု အပဗန္ဓုနော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၆။ တံ ဟိ နာထော အပဗန္ဓုနံ။ အပ၊ ၁။၃၇၀။

အပဗ (ပု၊န) [အဝ+ဝ။ အဝ ရက္ခဏေ၊ ဝေါ။ ဓာန်၊ဋီ။၄၇၅။] (၁) အဗဗ မည်သော ငရဲ။ (ယင်း အဗဗငရဲသည် သီးခြား ဘုံဌာန အားဖြင့် ရှိသည် မဟုတ်၊ အဝီစိငရဲ၌ပင်– အဗဗသချင်္ာ–၄-နောက်သုည ၄၄-လုံးအရေ အတွက် – ရှိသော နှစ်ပေါင်းကြာအောင် ခံရသည့်ငရဲတည်း။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၀၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၂၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၇။နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၂၅၉-၆၀- တို့ကြည့်။) သေယျထာပိ ဘိက္ခု ဝီသတိ နိရဗ္ဗုဒါ နိရယာ၊ ဧဝမေကော အဗဗော နိရယော။ သံ၊၁။၁၅၃။ အံ၊၃။၃၉၆။သုတ္တနိ။

၃၈၁။ နေတ္တိ။ ၁၅၃။ (၂) အဗဗသင်္ချာ၊ တစ်နောက် သုည ၇၇ လုံးရှိသော — အရေအတွက် — သင်္ချာ။ ကစ္စည်း။ ၃၉၅။ ဓာန်။ ၄၇၅။ နီတိ၊သုတ္တ။၈၃၃-တို့ ကြည့်။

အဗလ (န) [န+ဗလ] (၁) အား—စွမ်းအား — ဉာဏ်အား — မဟုတ်သောအရာ။ အဗလံ တံ ဗလံ အာဟု၊ ယဿ ဗာလဗလံ ဗလံ။ သံ၊၁။၂၂၃။ အဗလမေဝ တံ ဗလန္တိ အာဟု။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၁၄။ အဗလမေဝ တံ ပညာဗလေန ဝိဒ္ဓံသေတဗ္ဗတော။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၃၃။ (တိ) (၂) စွမ်းအားမရှိသော၊သူ၊ တရား။ သဗ္ဗေ သတ္တာ....အဝသာ အဗလာ အဝီရိယာ။ ဒီ၊၁။၅၀။ မ၊၂။၁၈၅။ အဝသာ အဗလာ အဝီရိယာတိ တေသံ အတ္တနော ဝသော ဝါ ဗလံ ဝါ ဝီရိယံ ဝါ နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၄။ နတ္ထိ နေသံ ဗလံ ဝီရိယဉ္စာတိ အဗလာ အဝီရိယာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၂၃။ မ၊ဋီ၊၃။၅၄။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၀-လည်း ကြည့်။) ရှုပ် ခေါ် အဟံ အာဝုသော အဗလံ ဝိရာဂုနံ အနဿာသိကန္တိ ဝိဒိတွာ။ မ၊၃။၈၀။ အဗလန္တိ ဒုဗ္ဗလံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၃။ ဒုဗ္ဗလန္တိ ဖေဂ္ဂု ဝိယ သုဘေဇ္ဇနီယံ ဗလဝိရဟိတံ၊ အဿာရန္တိ အတ္ထော။ မ၊ဋီ၊၃။၂၈၂။ အဗလာယ ပညာယ။ အံ၊၂။၅၆။ အဗလာယာတိ ပဉ္စနီဝရဏပရိယောနဒ္ဓတ္တာ အပဂတဗလာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆။ အဗလာ နံ ဗလီယန္တိ။ သုတ္တနိ။ ၃၉၉။ မဟာနိ။၉။ နေတ္တိ။၆။ အဗလာ ကိလေသာ ဒုဗ္ဗလာ အပ္ပဗလာ။ မဟာနိ။၉။ တံ ပုဂ္ဂလံ အဗလသင်္ခါတာ (အဗလချာ) ကိလေသာ ဗလီယန္တိ သဟန္တိ မဒ္ဒန္တိ၊ သဒ္ဓါဗလာဒိဝိရဟေန ဝါ အဗလံ တံ ပုဂ္ဂလံ အဗလာ ကိလေသာ ဗလီယန္တိ၊ အဗလတ္တာ ဗလီယန္တီတိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၇။ အဗလာတိ နတ္ထိ ဧတေသံ ဗလန္တိ အဗလာ၊ ဗလဝိရဟိတာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၇။ (နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၈။ ၎င်း၊ဋီ၊၁။၂၉၂-တို့လည်း ကြည့်။) (၃) ထို — ထိုင်း — အ — သော၊သူ။ အဗလဗလ-ကြည့်။

အဗလချ (တိ) [အဗလ+ချာ+အ] အားမရှိသော တရားဟု ဆိုအပ်သော။ တံ ပုဂ္ဂလံ အဗလချာ ကိလေသာ ဗလီယန္တိ သဟန္တိ မဒ္ဒန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၇။ (အဗလသင်္ခါတ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။)

အဗလတ္တ (န) [အဗလ+တ္တ] အားမရှိသည်၏ အဖြစ်။ အဗလတ္တာ ဗလီယန္တိ (အဘိဘဝန္တိ)တိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၇။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၄၄။

အဗလဒုဗ္ဗလ (တိ) [အဗလ + ဒုဗ္ဗလ] အလွန်အားနည်းသော။ ဝဓကပစ္စာမိတ္တော ဝိယ အဗလဒုဗ္ဗလာ ပဋိက္ခန္ဓာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၆။

အဗလဒုဗ္ဗလတ္တ (ပု) [အဗလဒုဗ္ဗလ + အတ္တ] အလွန် အားနည်းသော — အနက် — သဘော။ အဗလဒုဗ္ဗလတ္တေန အနဒ္ဓနိယတာဝကာလိကတ္တေန။ မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၁။

အဗလဒုဗ္ဗလတ္တ (န) [အဗလဒုဗ္ဗလ+တ္တ] အလွန်အားနည်းသည်၏ အဖြစ်။ ကိလေသာနံ အဗလဒုဗ္ဗလတ္တာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။

အဗလဒုဗ္ဗလဘာဝ (ပု) [အဗလဒုဗ္ဗလ+ဘာဝ] အလွန်အားနည်းသည်၏အဖြစ်။ ကာယဿ အတ္တကောသတော အဗလဒုဗ္ဗလဘာဝတော။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၀၂။

အဗလဒုဗ္ဗလဘာဝဒဿန (န) [အဗလဒုဗ္ဗလဘာဝ + ဒဿန] အလွန်အားနည်းသည်၏ အဖြစ်ကိုပြခြင်း။ ဝိညာဏနာမရူပါနံ အဗလဒုဗ္ဗလဘာဝဒဿနတ္ထံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၃။

အဗလဗလ (တိ) [အဗလ + အဗလ။ အာမေဍိတ်] အလွန် — ထုံ — ထိုင်း — အ — သော၊သူ။ ကွာယံ အဗလဗလော ဝိယ မန္ဒမန္ဒော ဝိယ

ဘာကုဋ္ဋိကဘာကုဋ္ဋိကော ဝိယ။ ဝိ၊၁။၂၇၅။ အဗလဗလော ဝိယာတိ အဗလော ကိရ ဗောန္ဓော· ဝုစ္စတိ။ အတိသယတ္ထေ စ ဣဒံ အာမေဍိတံ၊ တသ္မာ အတိဗောန္ဓော ဝိယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။ (အဗဋ္ဋ-ဗဋ္ဋော ဝိယ၊ စကားမငေါက်ငေါက်ကဲ့သို့တကား။ သျှ၊၄။၂၇၀။ နီတိ၊ပဒ၊သျှ။၁၀၄-လည်း ကြည့်။) ဗောန္ဓောတိ လောလော(ဏ္ဍောာ၊ သာရတ္ထမူဟောင်း။ ယင်းကား "လာ-ဋ္ဋော"မှ အက္ခရာမှား၍ ပျက်လာသောပါဌ် ဖြစ်ဟန်တူသည်။ ယင်း။ သျှာမူ၌ လာဋ္ဋောဟု ရှိသည်။ ဝိမတိမူဟောင်း၌ လောဋ္ဋော ဟု ရှိသည်။) မန္ဒဓာတုကောတိ အတ္ထော။ သာ-ရတ္ထ၊၂။၃၇၄။ ဝိမတိ၊၁။၃၀၂။ (ပါရာဇိ-ကဏ်ဘာသာဋီကာ၊၄။၁၈၀-၌ အဗဋ္ဋဗဋ္ဋော ရှိသင့်ကြောင်း ဆိုသည်။) အယံ ထေရော မန္ဒမန္ဒော ဝိယ အဗလဗလော ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၅၄။ အဗလဗလော ဝိယာတိ အတိ ဝိယ အဗလော ဝိယ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၁၅။ (စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၂၅၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄-တို့လည်း ကြည့်။)

အဗလဗလာကာရ (ပု) [အဗလဗလ+အာကာရ] အ လွန်းသော အခြင်းအရာ။ ပုဗ္ဗဘာ-သိနောတိ ဣမိနာ အဗလဗလာကာရဿ အဘာဝေါ ဒဿိတော၊ ယေ ဟိ အာဘာ-သနကုသလတာယ "အမ္ဘတာတာ"တိ ပဌ-မတရံ အာဘာသန္တိ၊ န တေ အဗလဗလာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။

အဗလဿ (ပု) [အဗလ+အဿ] အားနည်း သော မြင်း။ အဗလဿံဝ သီဃဿော၊ ဟိတွာ ယာတိ သုမေဓသော။ ဓမ္မ။၁၇။ အဗလဿံဝါတိ ကုဏ္ဌပါဒံ ဆိန္နဇဝံ ဒုဗ္ဗလဿံ သီဃဇဝေါ သိန္ဓဝါဇာနီယော ဝိယ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၆၇။

အဗလာ (ထီ) [န+ဗလ။ အပ္ပံ ဗလံ ယဿာ သာ အဗလာ၊ အပ္ပတ္ထေယံ အကာရော။ ဓာန်၊ဋီ။၂၃၁။] မိန်းမ။ ပမဒါ သုန္ဒရီ ကန္တာ၊ ရမဏီ ဒယိတာ ဗလာ။ ဓာန်။၂၃၀။ ဣတ္ထီ ထီ ဝနိတာ နာရီ၊ အဗလာ ဘီရု သုန္ဒရီ။ နီတိ၊ ဓာ။၆၉။

အဗဟလ (တိ) [န+ဗဟလ] မပြစ်သော၊ ကျဲသော။ အစ္ဆ ^၂ (ခ) အနက် ကြည့်။ (အံ၊ဋီ၊၁။၉ဂ-လည်း ကြည့်။)

အဗဟလတာ (ထီ) [အဗဟလ+တာ] မပြစ်-မထူ-ပါး-သည်၏ အဖြစ်။ တနုဘာဝ (ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၄၁) ကြည့်။

အဗဟိ (ဗျ) [န+ဗဟိ] အပြင်-အပ-မဟုတ်၊ အတွင်း၊စိတ်၊ နှလုံး။ "ဩလောကယတေ တေ အဗဟိ"တိပိ (နေတ္တိ။၅) ပါဌော။.... အဗဟိတိ အဇ္ဈတ္တရံ၊ စိတ္တေ ဝေါတိ အတ္ထော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၃၀-၃၁။ အဗဟိ အဇ္ဈတ္တရံ စိတ္တေ ဝေ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၄၄။ အဇ္ဈတ္တရံ (၃) အနက် လည်း ကြည့်။

အဗဟိကတ (တိ) [န + ဗဟိ.ကတ] အပမပြု အပ်-မခွဲခြားအပ်-သော။ အတ္တဓတော ဟိ အဝိနိဗ္ဘုတ္တာနိ အဗဟိကတာနိ အဟမိစ္စေဝ ဂဟိတာနိ ရူပါဒီနိ။ မူလဋီ၊၂။၂၃၀။

အဗဟိကတဝိတက္က (ပု) [အဗဟိကတ+ဝိတက္က] အပမပြုအပ်သော ဝိတက်။ နိရဝသေသေ-သူတိ အဗဟိကတဝိတက္ကေသု။ ဝိတက္ကော ဟိ သမုဒါယတော အဗဟိကတော။ အနုဋီ၊၃။ ၂၈။

အဗဟိဂတ (တိ) [န+ဗဟိဂတ] အပြင်-အပ-သို့ မရောက်သော၊ မ ပျံ့လွင့်သော။ အန္တော-ဂတေဟိ ဣန္ဒြိယေဟိ အဗဟိဂတေန မာန-သေန။ အံ၊၂။၄၆၃။ အဗဟိဂတေန မာန-သေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၄၃။ ဗဟိဒ္ဓါ ပုထုတ္တာ-ရမ္မဏေ အပ္ပဝတ္တိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနေဝေယာ ပဝတ္တမာနံ မာနသံ အဗဟိဂတံ နာမ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၁။၂၀၄။

အဗဟိဂတမန (တိ) [အဗဟိဂတ+မန] ပြင်ပအာရုံသို့ မရောက်–မသွားလွင့်–သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ မနုဿဋ္ဌာနဥ္စ ဇ္ဈာနိန္ဒြိယာနံ အဇ္ဈတ္တဂတဘာဝသမ္ဘဝနတော အဗဟိဂတမနေန ဟုတွာ ဂန္တဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၇၆။

အဗဟိဂတမာနသ (တိ) [အဗဟိဂတ+မာနသ] ပြင်ပ–ပြင်ပအာရုံ–သို့ မရောက်သော စိတ်ရှိသော၊ ဝိသယဇ္ဈတ္တ, နိဗ္ဗာန်သို့ သက်ဝင်သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ ဂုတ္တိန္ဒြိယော စျာနရတော၊ အဗဟိဂ္ဂတမာနသော။ ဝိမာန၊၇၀။ (ဂ္ဂ-ကား ဆန်းဒွေဘော်။) တတော ဧဝ ဗဟိဘူတေဟိ ရူပါဒိအာရမ္မဏေဟိ အပဂ္ဂမိတွာ ဝိသယဇ္ဈတ္တေ နိဗ္ဗာနေ စ ဩဂါဠ္ဟစိတ္တတာယ အဗဟိဂ္ဂတမာနသော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၉၇။

အဗဟိဘူတ (တိ) [န + ဗဟိဘူတ] ပြင်ပမဟုတ်သည် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ သစေ ဥပစာရတော အဗဟိဘူတော ဟုတွာ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၂၉၄။

အဗဟိဘူတတ္တ (နှ) [အဗဟိဘူတ+တ္တ] ပြင်ပမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ ဗုဒ္ဓဉာဏဿ ဝိသယဘာဝတော အဗဟိဘူတတ္တာ။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၅၇။

အဗဟုကတ (တိ) [န + ဗဟု + ကတ] များစွာပြု – မြတ်နိုး – ရိုသေ – ခြင်း မရှိသော၊ များစွာမပြု–မမြတ်နိုး–မရိုသေ–သော၊ သူ။ အဟံ ဟိ ဘဒ္ဒေ ပုဗ္ဗေ အင်္ဂါရိကဘူတော သမာနော အဗဟုကတော အဟောသိံ ဓမ္မေန၊ အဗဟုကတော သံဃေန။ သံ၊၃။၇၉-၈၀။ အဗဟုကတောတိ အကတဗဟုမာနော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၇။ ဗဟုကတံ ဝုစ္စတိ ဗဟုကာရော ဗဟုမာနော၊ နတ္ထိ ဧတဿ ဗဟုကာရန္တိ အဗဟုကတော၊ အကတဗဟုမာနော။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၂၇။

အဗဟုဂဏန (တိ) [န + ဗဟုဂဏန] များသော အရေအတွက် မရှိသော၊ အရေအတွက် မများသော။ ဗဟုဂဏနေ သိ ပစ္စယော အဗဟုဂဏနေန သဒ္ဒိံ ယုတ္တော တေန သမာနဂဏနာဝ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၀။ အဗဟုဂဏနေန ယုတ္တဿ တေန သမာနဂဏနတာ စ လူမသိ အနုလောမေယေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ မူလဋီ၊၃။၂၁၁။ အဗဟုဂဏနေန ယုတ္တဿ ဗဟုဂဏနဿ ပစ္စယဿ၊ တေန အဗဟုဂဏနေန။ အနုဋီ၊၃။၂၈၃။

အဗဟုဘာဝ (ပု) [န+ဗဟု+ဘာဝ] မများသည်၏အဖြစ်။ တေလာဒီနံ အဗဟုဘာဝတော။ သာရတ္ထ၊၂။၁၃၆။ ဒေယျဓမ္မဿ အဗဟုဘာဝံ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၁၃။ (အလားတူ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၁၁၁-၌ အပ္ပဗဟုဘာဝ-ဟု ရှိသည်။)

အဗဟုမတ (တိ) [န+ဗဟုမတ] များစွာမသိ–မမြတ်နိုး – အပ်သော၊ ရိုသေ – မြတ်နိုး – ခြင်းကို မခံရသော၊သူ။ သော မဟလ္လကကာလေ အတ္တနော ပုတ္တဒါရေဟိ အဗဟုမတော (အဗဟုမာနော၊ သျာ၊က)။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၅၃။

အဗဟုမာန (နှ) [န+ဗဟုမာန] များစွာမသိ–မမြတ်နိုး–ခြင်း။ အင်္ဂါရဝေါ အဗဟုမာနံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၅၊ စုဏ္ဏိကာဇာတနိ္တ အဗဟုမာနေန ဝဒတိ။ မူလဋီ၊၂။၄၀။

အဗဟုမာနကတ (တိ) [န+ဗဟုမာန+ကတ] များစွာပြု–မြတ်နိုး–ခြင်းကို မပြုအပ်သော၊ မြတ်နိုးခြင်းကို အပြုမခံရသော၊ သူ။ သော တေဟိ အဗဟုမာနကတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၄၅ (သျာ၊ဣ၊မူကွဲ)။

အဗဟုမာနာလာပ (ပု) [အဗဟုမာန + အာလာပ] မြတ်နိုးခြင်းမရှိသော – အခေါ် – အာလုပ်။ ဘဏေတိ အဗဟုမာနာလာပေါ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၁၁။

အဗဟုမာနိကတ (တိ) [န+ဗဟုမာနိကတ] မြတ်နိုးခြင်းကို မပြုအပ်သော၊ သူ။ သော တေဟိ အဗဟုမာနိကတော။ ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၂၄၅ (သီးမူကွဲ)။ အဗဟုမာနကတ-လည်း ကြည့်။

အဗဟုလ (တိ) [န+ဗဟုလ] မများသော၊ နည်းသော။ ပရိတ္တ (မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၆၃။ အံ၊ ဋ္ဌ ၂။ ၁၁၆) ကြည့်။

အဗဟုလသမ္ဘာရ (တိ) [န+ဗဟုလ+သမ္ဘာရ] မများသော-နည်းသော-အဆောက်အဦရှိသော၊ ပေါ့ပါးသော၊ သူ။ လဟု(ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၁၇၅) ကြည့်။

အဗဟုလီကတ (တိ) [န+ဗဟုလီကတ] ကြိမ်ဖန်များစွာ မပြု-မလေ့လာ-မပွါးများ-အပ်သော။ ကာမေသု ခေါ မေ အာဒီနဝေါ.... အဗဟုလီကတော။ အံ၊ ၃။ ၂၃၄။ ကာယဂတာသတိ .... အဗဟုလီကတာ။ မ၊ ၃။ ၁၃၇။ အံ၊ ၁။ ၄၈။ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ .... အဗဟုလီကတာ။ သံ၊ ၁။ ၄၅၅။ စိတ္တံ .... အဗဟုလီကတံ။ အံ၊ ၁။ ၅။ ကိလေသဝတ္ထူနိ .... အဗဟုလီကတာနိ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၅၄။

အဗဟုလီကတတ္တ (န) [အဗဟုလီကတ+တ္တ] ကြိမ်ဖန်များစွာမပြု-မလေ့လာ-မပွါးများ-အပ်သည်၏အဖြစ်။ စတုန္နံ ခေါ အာဝုသော သတိပဋ္ဌာနာနံ အဘာဝိတတ္တာ အဗဟုလီကတတ္တာ။ သံ၊ ၃။ ၁၄၉။

အဗဟုလီကမ္မ (န) [န+ဗဟုလီကမ္မ] ကြိမ်ဖန်များစွာ မပြု-မလေ့လာ-မပွါးများ-ခြင်း။ အနာသေဝနာ အဘာဝနာ အဗဟုလီကမ္မံ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၆၃။ မဟာနိ။ ၃၃၃။ စူဠနိ။ ၂၇။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၅၆။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။ ၁၂၀။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၇၆။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၃၂၅။ အနုဋီ၊ ၁။ ၉၉။

အဗဟုလီကာရ (ပု) [န+ဗဟုလီကာရ] ကြိမ်ဖန်များစွာမပြု-မလေ့လာ-မပွါးများ-ခြင်း။ အဗဟုလီကာရေန အခေတ္တညူ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၈။

အဗဟုဿုတ (တိ) [န+ဗဟုဿုတ] အကြားအမြင်မများ-ဗဟုဿုတမရှိ-သော၊ သူ။ န ပညပေတိ ဝေ အဗဟုဿုတောပိတိ အဓိပ္ပါယော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၉။

အဗာဓ (တိ၊ န) [န+ဗာဓ၊ နတ္ထိ ဗာဓော နိသေဓော ယဿ အဗာဓံ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၇၁၇။] အဆီးအတား-အပိတ်အပင်-မရှိသော၊ ဟင်းလင်းပွင့်သော။ အဗာဓံ တု နိရဂ္ဂလံ။ ဓာန်။ ၇၁၇။ အဿ ၂ (က) အနက် (မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၃၆), အသမ္ဗာဓ (ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၁) တို့လည်း ကြည့်။

အဗာဓက (တိ) [န+ဗာဓက] မနှိပ်စက်တတ်သော။ နာဗာဓကံ ယတော ဒုက္ခံ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၀။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၇။ အဗာဓကအပ္ပဘာဝအသန္တိအနိယျာနဘာဝါဘာဝေန။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၃၃။

အဗာဓန (န) [န+ဗာဓနေ] မနှိပ်စက်ခြင်း။ အညာကာရရဟိတာတိ အဗာဓနာဒိအာကာရဝိဝိတ္တာ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၆၀။

အဗာဓိတ (တိ) [န+ဗာဓိတ] မနှိပ်စက်အပ်-အနှိပ်စက်မခံရ-သော၊ သူ။ နိရယဒုက္ခေန အဗာဓိတာ ဝေ ဟုတွာ နေရယိကေ ယာတေန္တိ (ယာတေန္တိ၊ အံ၊ ဋီ)။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၃။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၄၉။

အဗာဓိယမာန (တိ) [န+ဗာဓိယမာန] မညှဉ်းဆဲ-မနှိပ်စက်-အပ်သော-သည်ကဲ့သို့ဖြစ်သော၊ သူ။ အပီဠိယမာန, အဝိဟညမာန-တို့ ကြည့်။ အဒုက္ခိယမာန-လည်း ကြည့်။

အဗာဓေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [န+ဗာဓေတွာ] မညှဉ်းဆဲ-မနှိပ်စက်-မထိခိုက်-မူ၍။ ဥဘောပိ မူမာ ထေရံ အဗာဓေတွာ နာဂရာဇာနမေဝ ဗာဓေန္တိ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၈။

အဗာဓေန္တ (တိ) [န + ဗာဓေန္တ] မညှဉ်းဆဲ – မနှိပ်စက် – သော၊သူ။ သဗ္ဗဂတ္တာနိ အဗာဓေန္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၅။

အဗာလ (တိ) [န + ဗာလ] မမိုက်သော၊သူ။ ကဿ ဟိ နာမ ဘန္တေ အဗာလဿ အဒုဋ္ဌဿ အမူဠှဿ အဝိပလ္လတ္ထစိတ္တဿ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော န ရုစ္စေယျ။ သံ၊၁။၆၃။ (သံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၆၀-တို့လည်း ကြည့်။)

အဗာလဇာတိက (တိ) [န + ဗာလဇာတိက] မိုက်သောသဘော မရှိသော၊ မမိုက်သော။ ယေ တေ မက္ကဋာ အဗာလဇာတိကာ အလောလဇာတိကာ။ သံ၊၃။၁၂၉။

အဗာဟိတတ္တ (န) [န+ဗာဟိတ+တ္တ]မဖျက်ဆီးအပ် – မခွါအပ် – သည်၏အဖြစ်။(ပါဠိ) အဗာဟိတတ္တာ စ ပန အဖြာဟမ္မဏာဝ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။

အဗာဟိတပါပ(တိ) [န+ဗာဟိတ+ပါပ]မဖျက်ဆီးအပ် – မမြှော့အပ် – သော မကောင်းမှုရှိသော၊ မကောင်းမှုကို – မဖျက်ဆီး – မမြှော့ – ရသေးသော၊သူ။ အသမိတပါပါနံ အဗာဟိတပါပါနဉ္စ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၃ဂ။ အသမိတာဗာဟိတပါပါနဉ္စ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၂၁။

အဗာဟိရ (တိ) [န + ဗာဟိရ] အပြင် – အပ – မဟုတ်သော။ အနန္တရ (၄) အနက် ကြည့်။ (ဥပကာရကို အကျယ်ဆိုရာ ဒီ၊ဋီ၊၁။၇။ မ၊ဋီ၊ ၁။၇။ သံ၊ဋီ၊၁။၇။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၀။ နေတ္တိ၊ဋီ။ ၆-တို့လည်း ကြည့်။ ထိုတွင် ဒီ၊ဋီ၊၁။၇-၌ "အနန္တရံ" ရှိရမည့် နေရာတွင် "အန္တရံ" ဟု ပျက်လျက်ရှိသည်။)

အဗာဟုပ္ပစာလန (န) [န + ဗာဟုပ္ပစာလန] လက်ရုံးကို မလှုပ်စေခြင်း။ ယထာ တံ ဩက္ခိတ္တစက္ခုတာ အဗာဟုပ္ပစာလနာဒိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁။၂၇။

အဗာဟုလ္လ (န) [န + ဗာဟုလ္လ] မများသည်၏အဖြစ်။ အသံဝေဂဝတ္ထုတော အနုပဋ္ဌာနတော အဗာဟုလ္လတော စ။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၇၃။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂ဂ၇-လည်း ကြည့်။)

အဗာဟုလ္လိကာဒိဘာဝဒဿန (န) [န+ဗာဟုလ္လိကာဒိ + ဘာဝ + ဒဿန] ပစ္စည်းပေါများခြင်းငှါ မကျင့်သူစသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်း။ အတ္တနော ဝိသေသာဓိဂမဒီပနနယေန အဗာဟုလ္လိကာဒိဘာဝဒဿနတ္ထံ.... ။ ဝဇီရ။၄၀၃။

အဗာဠှ (တိ) [န + ဗာဠှ၊ အ + ဗာဠှ] အားကြီး – အလွန်အားကြီး – ပြင်းထန် – သော။ အဗာဠှံ ဂိရံ သော န ဘဏေ ဖရုသံ။ ဒီ၊၃။ ၁၄၁။ ဇွေ့ အကာရော ပရတော ဘဏေ-သဒ္ဒေန ယောဇေတဗ္ဗော။ ဗာဠှန္တိ ဗလဝံ အတိဖရုသံ။ ဗာဠှံ ဂိရံ သော န အဘာဏီတိ အယမေတ္ထ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၁။ အဗာဠှန္တိ ဝါ ဇွေ့ အ-ကာရော ဝုဒ္ဓိအတ္ထော "အသေက္ခာ ဓမ္မာ"တိအာဒီသု ဝိယ၊ တသ္မာ အတိဝိယ ဗာဠှံ ဖရုသံ ဂိရန္တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၂၃။

အဗီဇ (န) [န+ဗီဇ] (၁) အစေ့ – မျိုးစေ့ – မရှိသော၊ အစေ့နုသော၊ အရာ။ (သရက်သီး အနုစသည်။) (၂) (က) အစေ့ – မျိုးစေ့ – မဟုတ် – မဖြစ် – သောအရာ၊ ဗီဇဂါမ်မဟုတ်သောအရာ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အဗီဇံ နိဗ္ဗတ္တဗီဇံ အကတကပ္ပံ ဖလံ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ။ ဝိ၊၃။ ၃၀၉။ အဗီဇန္တိ တရုဏဖလံ၊ ယဿ ဗီဇံ န အင်္ကုရံ ဇနေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၅၊ အင်္ဂုပနိုဗီ-(စိ)တံ... အဗီဇံ နိဗ္ဗဋ္ဋ(တ္တ)ဗီဇဉ္စေဝ ပဉ္စမံ။ ဝိ၊ ၄။၂၄၅။ဝိ၊၅။၂၃၅။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂။ အဗီဇံ နာမ တရုဏမ္ဗဖလာဒိ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၂။ ဝိမတိ၊၂။ ၁၂။အဗီဇံ ဝါ ပနဿ။ မ၊၁။၃၇ဂ။ယံ ပန ဖလံ တရုဏံ ဟောတိ အဗီဇံ။ ဂ,ဓါ။၁၃၉။ အဗီဇန္တိ အင်္ကုရဇနနသမတ္ထဗီဇရဟိတတရုဏမ္ဗဖလာဒိ။ တေနာဟ "ယံ ပန ဖလံ တရုဏံ ဟောတိ အဗီဇ"န္တိ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၃၆၀။ တသ္မာ ပုပ္ဖံ သဗ္ဗထာ အဗီဇမေဝါတိ ဝိညာယတိ။ ဝိမတိ၊

၁။၃၀၁။ (ခ) မျိုးစေ့ – အကြောင်း – မဟုတ်သော အရာ။ အကုံရသ အဗီဇတော နိဗ္ဗတ္တိ နတ္ထိ။ မူလဋီ၊၃။၁၀၇။ အဗီဇတောတိ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အဗီဇတော အညဗီဇတော စ။ အနုဋီ၊၃။၁၄၃။ တေ ကိလေသေ သောသေဟိ ဝိသောသေဟိ သုက္ခာပေဟိ ဝိသုက္ခာပေဟိ အဗီဇံ ကရောဟိ။ မဟာနိ။ ၃၄၃။ အဗီဇံ ကရောဟီတိ မဂ္ဂညာဏေန နိဗီဇံ ကရောဟိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၈၄။ အဗီဇံ ဝိညာဏံ ကတံ။ မိလိန္ဒ။၁၄၈။ တေန တေန မဂ္ဂညာဏေန ပဟာတဗ္ဗာနံ ကိလေသာနံ တံ ခန္ဓသန္တာနံ အဗီဇံ ဟောတိ၊ တသ္မာ အဗီဇ-ဘူတတ္တာ တပ္ပစ္စယာ တေ တေ ကိလေသာ အနုပ္ပန္နာ ဧဝ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၅။ (၃) တပါးသော – မျိုးစေ့ – အကြောင်း။ (၂) (ခ) အနက် အနုဋီ၊၃။၁၄၃-ကြည့်။ (၄) အကြောင်း – နိမိတ် – မဟုတ်သော။ အဗီဇဘာဝ-ကြည့်။

အဗီဇတ္တ (န) [အဗီဇ+တ္တ] မျိုးစေ့မဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ အပူတိ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄) ကြည့်။

အဗီဇနိဗ္ဗဋ္ဋဗီဇ (န) [အဗီဇ + နိဗ္ဗဋ္ဋဗီဇ] အစေ့နုသော သစ်သီးနှင့် အစေ့ထုတ်၍ စားကောင်းသော သစ်သီး။ အဗီဇနိဗ္ဗဋ္ဋ-ဗီဇာနိ သယမေဝ ကပ္ပိယာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၈၂။ (သာရတ္ထ၊၃။၂၂။ ဝိမတိ၊၂။ ၁၂။ ဝဇိရ။၂၉၈-တို့လည်း ကြည့်။)

အဗီဇဘာဝ (ပု) [အဗီဇ+ဘာဝ] အကြောင်း – နိမိတ် – မဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ တေသံ အဗီဇ-ဘာဝတောယေဝ န ဖရန္တိ။ မူလဋီ၊၃။၁၉၀။ အဗီဇဘာဝတော အနိမိတ္တဘာဝတော။အနု-ဋီ၊၃။၂၅၉။

အဗီဇဘူတ (တိ) [အဗီဇ + ဘူတ] မျိုးစေ့ မဟုတ်သည် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။

အဗီဇဘူတတ္တ (န) [အဗီဇဘူတ+တ္တ] မျိုးစေ့ မဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ အဗီဇ (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၀၅) ကြည့်။

အဗီဇသညာ (ထီ) [အဗီဇ+သညာ။ န+ဗီဇ-သညာ] အစေ့ – မျိုးစေ့ – ဗီဇဂါမ် – မဟုတ် ဟူသော အရေအတွက်၊ ဗီဇဂါမ်ဟု မရေတွက် ရခြင်း၊ ဗီဇဂါမ်မမည်ခြင်း။ ဣတရဋ္ဌိ အဗီဇ-သညံ ဂတံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၅၆။

အဗီဇသညီ (တိ) [န+ဗီဇသညီ။ အဗီဇသညာ+ဤ] အစေ့ – မျိုးစေ့ – မရှိ – မျိုးစေ့မဖြစ် – အစေ့နုသည် – ဗီဇဂါမ်မဟုတ် – ဟု အမှတ်ရှိ သော၊ သူ။ အဗီဇေ အဗီဇသညီ။ ဝိ၊၂။၅၂။

အဗီဇသာမတ္ထိယ (တိ) [န+ဗီဇ+သာမတ္ထိယ] မျိုးစေ့ – ၏ – ဖြစ်နိုင်သော – အစွမ်းသတ္တိမရှိ သော။ အနာသေဝနတာယ ဒုဗ္ဗလဘာဝတော အဗီဇသာမတ္ထိယံ ဝိယ ပုပ္ဖံ အဖလမေဝ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၂၉။

အဗုဇ္ဈန (န) [န + ဗုဇ္ဈန] မသိခြင်း။ အနနု-ဗောဓ-ကြည့်။

အဗုဇ္ဈနက (တိ) [န+ဗုဇ္ဈနက] မသိသော၊သူ။ ပါပံ ကရောန္တော စ "ပါပံ ကရောမိ"တိ အဗုဇ္ဈနကော နာမ နတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၉။

အဗုဇ္ဈန္တ (တိ) [န + ဗုဇ္ဈန္တ] မသိသော၊သူ။ အသမ္ဗုဇ္ဈန္တ (ဝဇိရ။၁၁)ကြည့်။

အဗုဇ္ဈမာန (တိ) [န+ဗုဇ္ဈမာန]မသိသော၊သူ။ ဧသော ပန တံ ဥက္ကုဋ္ဌ(န္တ)တိ "ဝိဃာတဘူ-မိ"တိ အဗုဇ္ဈမာနော မာနဥ္စ အတိမာနဥ္စ ဝဒတိယေဝ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၆။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၂၄၉။

အဗုဇ္ဈိ (ကြိ) ဗုဇ္ဈတိ-ကြည့်။

အဗုဇ္ဈိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [န + ဗုဇ္ဈိတွာ] အဗုဇ္ဈိ-တွာန-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အဗုဇ္ဈိတ္ဘာန (ကြိ၊ဝိ) [န+ဗုဇ္ဈိတ္ဘာန] မသိမူ၍။ အဗုဇ္ဈိတ္ဘာန ဝုဋ္ဌာသိ။ စရိယာ။၄၁၇။ ဝိသညိဘာဝေန အဗုဇ္ဈိတ္ဘာ ဠိတော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၂၃၈။

အဗုဒ္ဓ (တိ) [န + ဗုဒ္ဓ] မဂ်ဉာဏ်,သဗ္ဗညုတဉာဏ် မရှိသော၊ ဘုရားမဟုတ်သော၊သူ။ ဗောဓိယာ နိရုဒ္ဓါယ ဝိဂတာယ ပဋိပဿဒ္ဓါယ အဗုဒ္ဓေါ ဟောတီတိ။ အဘိ၊က။၂၁၂။ "ဗောဓိယာ နိရုဒ္ဓါယ....အဗုဒ္ဓေါ ဟောတီ"တိ အနုယောဂေါ။ အနုဋီ၊၃။၁၁၂။ "အဟံ အဗုဒ္ဓေါ၀ သမာနော 'ဗုဒ္ဓေါ'မှိ"တိ ဝိစရိ*။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၉။ ဗုဒ္ဓေါယေဝ ဘဝေယျ အဗုဒ္ဓဿ သဗ္ဗထာ ဗုဒ္ဓဉာဏာနုဘာဝံ ဇာနိတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာတိ။ အံ၊ဋီ၊၃။၅၉။ တဿ အဗုဒ္ဓဿာပိ သမာနဿ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၅။

အဗုဒ္ဓဂုဏဝိသေသဉာဏ (တိ) [န+ဗုဒ္ဓ+ဂုဏ + ဝိသေသ + ဉာဏ] မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်တော်အထူးကို သိသောဉာဏ် မရှိသော၊သူ။ ဘာဇနံ ပန ဒေသနာဝိဋ္ဌာနံ။ ယေ ဟိ .... အဗုဒ္ဓဂုဏဝိသေသဉာဏာ ဝေနေယျာ၊ တေ ဣမိဿာ ဒေသနာယ ဘာဇနံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၄၇၇။ (= အနဝဗုဒ္ဓဂုဏဝိသေသဉာဏ၊ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၈၈။)

အဗုဒ္ဓပဋိကုဋ္ဌ (တိ) [န + ဗုဒ္ဓပဋိကုဋ္ဌ] မြတ်စွာ ဘုရား စက်ဆုပ်တော်မူအပ်သည် မဟုတ်သော။ ဉာယာဇီဝပဝတ္တိရသ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။ ၂၁၃) ကြည့်။

အဗုဒ္ဓဘာဝ (ပု) [န+ဗုဒ္ဓဘာဝ] ဘုရားမဟုတ် သည်၏အဖြစ်။ ဒေဝဒတ္တော (တေ ပန) အတ္တနော အဗုဒ္ဓဘာဝေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄၊ ၁၆၆၊ ၂၉၄။

အဗုဒ္ဓဘာဝါပတ္တိ (ထီ)[အဗုဒ္ဓဘာဝ+အာပတ္တိ] ဘုရားမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။ ဗောဓိယာ အဘာဝကရဏေ အဗုဒ္ဓဘာဝါပတ္တိတော ပဋိညာ သကဝါဒိဿ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၈၁။

အဗုဒ္ဓဝစန (နှ) [န + ဗုဒ္ဓဝစန] မြတ်စွာဘုရား စကားတော် မဟုတ်သော စကား၊ မြတ်စွာ ဘုရားစကားနှင့် ဆန့်ကျင်ဖက်စကား။ ဝဏ္ဏပိဋကအင်္ဂုလိမာလပိဋကရဋ္ဌပါလဂဇ္ဇိတအာဠဝကဂဇ္ဇိတဂုဠ္ဟမဂ္ဂဂုဠ္ဟဝေဿန္တရဂုဠ္ဟဝိနယဝေဒလ္လပိဋကာနိ ပန အဗုဒ္ဓဝစနာနိယေဝါတိ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉။ အဗုဒ္ဓဝစနံ နာမေတံ ပဒံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၇။ မ၊ဋီ၊၂။၂၁၀-၁၁။ ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မပတိရူပက (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၆) လည်း ကြည့်။

အဗုဒ္ဓဝေနေယျ (တိ) [န+ဗုဒ္ဓဝေနေယျ] မြတ်စွာဘုရား မဆုံးမထိုက်သော၊သူ၊ ဗုဒ္ဓဝေနေယျမဟုတ်သူ။

အဗုဒ္ဓဝေနေယျတာ (ထီ) [အဗုဒ္ဓဝေနေယျ + တာ] မြတ်စွာဘုရား မဆုံးမထိုက်သည်၏ အဖြစ်၊ ဗုဒ္ဓဝေနေယျ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။ အဗုဒ္ဓဝေနေယျတာယ သန္တာယာတိ နေဝ တက္ကော။ ဝဇိရ။၃၉၉။

အဗုဒ္ဓသာသန (နှ) [န + ဗုဒ္ဓသာသန] မြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမ – ဗုဒ္ဓသာသနာတော် – မဟုတ်သည်။အဗုဒ္ဓသာသနံ"ဗုဒ္ဓသာသန"န္တိ ဝတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၃။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၆၆။ သာရတ္ထ၊၁။၁၉၂။

အဗုဒ္ဓိ (ထီ) [န + ဗုဒ္ဓိ] (၁)မသိခြင်း။ အဗုဒ္ဓိဝိဟတတ္တ-ကြည့်။ (တိ) (၂) အသိဉာဏ်မရှိသော၊သူ၊လူမိုက်။ ပဿတော နံ အဗုဒ္ဓိနော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ ဒတ္တုပညတ္တ(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၀။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၁၁)လည်း ကြည့်။

အဗုဒ္ဓိပဝတ္တိကာလ (ပု) [န + ဗုဒ္ဓိ + ပဝတ္တိ + ကာလ] အသိဉာဏ်မဖြစ်သောအခါ။ အညာ-ကာလ-ကြည့်။

အဗုဒ္ဓိပုဂ္ဂလ (ပု) [န+ဗုဒ္ဓိ+ပုဂ္ဂလ] အသိဉာဏ်မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်။ ယေ ပန အဗုဒ္ဓိပုဂ္ဂလာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၁၅၅။

အဗုဒ္ဓိမန္တု (တိ) [န + ဗုဒ္ဓိမန္တု] အသိဉာဏ်မရှိသော၊သူ။ စိရပါပါဘိရတော အဗုဒ္ဓိမာ။ ပေတ။ ၁၇၇။

အဗုဒ္ဓိဝိဟတ (တိ) [အဗုဒ္ဓိ + ဝိဟတ] ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော–မသိခြင်း–မောဟ–ရှိသော၊ မသိခြင်း – မောဟ–ကို ဖျက်ဆီးပြီးသော၊သူ။

အဗုဒ္ဓိဝိဟတတ္တ (န) [အဗုဒ္ဓိဝိဟတ + တ္တ] မသိခြင်း – မောဟ – ကို ဖျက်ဆီးပြီးသည်၏အဖြစ်။ အဗုဒ္ဓိဝိဟတတ္တာ ဗုဒ္ဓိပဋိလာဘာ ဗုဒ္ဓေါ။ မဟာနိ။ ၃၆၃။ စူဠနိ။ ၁၉၇။ ပဋိသံ။ ၁၇၂။ (ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။ ၅။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၁၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၉၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၆-တို့လည်း ကြည့်။)

အဗုဒ္ဓုပ္ပါဒ (တိ) [န + ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒ] ဘုရားပွင့်ခြင်းမရှိသော၊ ဘုရားမပွင့်သောအခါ။ တထာ အဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဆာတကဘယေ သကလဇမ္ဗုဒီပေ ဥပ္ပန္နေ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၆။ ဝေဠု အဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေပိ သာသနသဘာဝံ ဇာနန္တာနံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဒီနမ္ပိ။ ဝိမတိ၊၁။ ၁၃၁။ အဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ အလဒ္ဓနတော။ အံ၊ဋီ၊၁။ ၁၄၁။

အဗုဒ္ဓုပ္ပါဒကာလ (ပု) [အဗုဒ္ဓုပ္ပါဒ+ ကာလ] ဘုရားမပွင့်ရာ အခါ။ အဗုဒ္ဓုပ္ပါဒကာလေ သီလံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ တဿ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယတ္တာဘာဝါ။ ဝိမတိ၊၁။ ၁၃၀။ အဗုဒ္ဓုပ္ပါဒကာလေပိ ဟိ ဝိညူ တံ သမာဒိယန္တိ။ သံ၊ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၂၅။

အဗုဓဇနသေဝိတ (တိ) [န+ဗုဓ+ဇန+သေဝိတ] ပညာမရှိသော လူတို့သည် မှီဝဲအပ်သော။ အဗုဓဇနသေဝိတာယ….ဘဝတဏှာယ အဝဋ္ဋနတ္ထံ။ နေတ္တိ။ ၉၃။ အဗုဓဇနသေဝိတာယာတိ အပဏ္ဍိတဇနသေဝိတာယ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၁၉၇။ (နေတ္တိ၊ဝိ။ ၂၆၃-လည်း ကြည့်။)

အဗောဓ (တိ) [န+ဗောဓ] ပညာမရှိသော၊သူ။ ဘယံ တံ မန္နေတိ သယံ အဗောဓံ။ ဇာ၊၁။ ၃၇၇။ အဗောဓံ ဒုပ္ပညံ ပုဂ္ဂလံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၈၁။

အဗောဓကတ္တ (န) [န+ဗောဓက + တ္တ] မသိစေတတ်သည်၏ အဖြစ်။ အကုသလဝစနေနေန ကောစိ အတ္ထော (မူလဋီ၊၁။ ၂၉) သဘာဝမေဝ အဗောဓကတ္တာတိ အဓိပ္ပါယော။ အနုဋီ၊၁။ ၂၈။

အဗောဓန (န) [န+ဗောဓန] (၁) မသိစေခြင်း။ (တိ) (၂) မသိစေတတ်သော။ ပဒဘူရဏမတ္တမေဝ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၅၆) ဩကာသာဓိသနဿာပိ အသမ္ဘဝတော (အသမ္ဘဝေန။ သီ၊ဋီ၊သစ်) အတ္ထန္တရဿ အဗောဓနတော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၂၃၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။ ၆၁။ ကဿစိ အတ္ထဿ အဗောဓနတော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၆၇။

အဗောဓနီယ (တိ) [န+ဗောဓနီယ] မသိစေအပ်သော၊ သူတပါး တို့သည် မသိစေအပ်သော။ အနညနေယျတာ-ကြည့်။

အဗောဓန္တ (တိ) [န+ဗောဓန္တ] မသိသော၊ သူ။ ဝဏ္ဏနာ မာဒိသေနေသာ၊ အဗောဓန္တေန သာသနံ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။ ၁။

အဗောဓိတ (တိ) [န+ဗောဓိတ] မသိစေအပ်သော၊ သူ။ အညေဟိ အဗောဓိတော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၃၈၁။ အညေန အဗောဓိတော။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။ ၅။ သာရတ္ထ၊၁။ ၂၉၆။ အနုသယေသု ဉာဏသမ္ပယုတ္တစိတ္တုပ္ပာဒနတော အဗောဓိတေသု။ အနုဋီ၊၃။ ၁၉၅။ အနညနေယျ, အနညနေယျတာ-တို့လည်း ကြည့်။

အဗောဓိတတ္တ (တိ) [အဗောဓိတ+အတ္တ] မသိစေအပ်သော–အမြတ်ဆုံးသဘော – သစ္စာကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း–ရှိသော၊သူ။ အဝိညာပိတတ္တ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၉၃။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၈၉) ကြည့်။

အပေါဓိသတ္တ (ပု) [န+ပေါဓိသတ္တ] ဘုရားအလောင်းမဟုတ်သော၊ သူ။ ယေန ဟိ လောဘာဒိနာ အပေါဓိသတ္တာနံ စက္ခာဒိဒွါရေ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၈၁။ ယေဟိ ကေဟိစိ အပေါဓိသတ္တေဟိ အဒိန္နပုဗ္ဗံ။ ၎င်း။၁၀၇။

အပေါဓိသတ္တတာ (ထီ) [အပေါဓိသတ္တ+တာ] ဘုရားအလောင်းမဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ သုစိရတော ပန အတ္တနော အပေါဓိသတ္တဘာဝ ပဋ္ဌံ ကထေတုံ နာသက္ခိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၉။

အဗ္ဗဇတိ (ကြိ) [အာ+ဝဇ+အ+တိ။ နီတိ၊ ဓာ။၄၂-ကြည့်။ (အာဗြဇတိ-သံ)] ရောက်၏၊ ရ၏။ ယက္ခတ္တံ ယေန ဂစ္ဆေယျုံ၊ မနုဿတ္တဉ္စ အဗ္ဗဇေ။ အံ၊၁။၃၄၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၄။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၆။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၄။ မ၊ဋီ၊၁။၆။ သံ၊ဋီ၊၁။၆။ အံ၊ဋီ၊၁။၉။

အဗ္ဗဏ (တိ) [န+ဝဏ] အနာမရှိသော။ နာဗ္ဗဏံ ဝိသမန္ဝေတိ။ ဓမ္မ။၁၃။ အဝဏံ ဟိ ပါဏိံ ဝိသံ အန္ဝေတုံ န သက္ကောတိ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၈။ အဝဏ-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဗတ (တိ) [န+ဝတ] (၁) သီလအကျင့်, ဓုတင်အကျင့် - မရှိ - ကင်း - သော၊သူ။ အဗ္ဗတော အလိကံ ဘဏံ။ ဓမ္မ။၅၁။ အဗ္ဗတောတိ သီလဝတေန စ ဓုတင်္ဂဝတေန စ ဝိရဟိတော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၇။ (န) (၂) ဓုတင်အကျင့်၏ မရှိခြင်း။ အသီလတာ အဗ္ဗတာ နောပိ တေန။ သုတ္တနိ။၄၁၀။ မဟာနိ။၁၄၇-၆။ နာပိ ဝတမတ္တေန အဇ္ဈတ္တသန္တိံ ပတ္တော ဟောတိ။ မဟာနိ။၁၄၆။ အဗ္ဗတာတိ ဓုတင်္ဂါတံ ဝိနာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၆၅။

အဗ္ဗတိ (ကြိ) [အဗ္ဗ+အ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။၁၂၃-ကြည့်။] (၁) ဖြစ်၏။ ဂန္ဓောတိ လဒ္ဓနာမေန ဘဝဂါမိကမ္မုနာ အဗ္ဗတိ ပဝတ္တတီတိ ဂန္ဓဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊၂။၁၄။ မ၊ဋီ၊၂။၂၂၈။ (၂) သုံးဆောင်၏။ ဂန္ဓံ အဗ္ဗတိ ပရိဘုဉ္ဇတီတိ ဂန္ဓဗ္ဗာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၉၅။ (ဓာန်၊ဋီ။၁၃-လည်း ကြည့်။)

အဗ္ဗန (န) [အဗ္ဗ+ယု] (၁) သုံးဆောင်ခံစားခြင်း။ (တိ) (၂) သုံးဆောင်ခံစားတတ်သော၊ သူ။ စန္ဒနနာဂရုက္ခာဒီသု ဩသဓိတိဏဝနပ္ပတီသု ဂန္ဓာနံ အဗ္ဗနတော, တေဟိ ဒိတ္တဘာဝူပဂမနတော "ဂန္ဓဗ္ဗာ"တိ လဒ္ဓနာမာနံ စာတုမဟာရာဇိကဒေဝါနံ အဓိပတိဘာဝတော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၅၄။ အဗ္ဗတိ-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဗယ (တိ) [န+ဝယ] ကုန်ကျ-ပျက်စီး-ဆုံးရှုံး-ခြင်းမရှိသော၊သူ။ အဗျယ,အဘယ-တို့ ကြည့်။

အဗ္ဗဟတိ (ကြိ) [အာ+ဝဟ+အ+တိ။ (အာဗ္ဗဟတိ-သံ)] ထုတ်ဆောင်၏၊ နုတ်ပယ်၏။ သေကာနိ စ အဗ္ဗဟ။ ဇာ၊၁။၄၇။=ဥဒ္ဓရ လုဉ္စာဟီတိ အာဏာပေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၆။ အဗ္ဗဟေ သလ္လမတ္တနော။ သုတ္တနိ။၃၂၈ (အဗ္ဗူဠှေ၊သျာ၊ဣ။ အဗ္ဗုဟေ၊ကာ၊ဋ္ဌ)၊၃၇၂။ ထေရ။၂၈၄။ = ဥဒ္ဓရေ။သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။ ၇၃။ ၁၈၂။=ဥဒ္ဓရေယျ သမူဟနေယျ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇။ သမူလမပိ အဗ္ဗဟေ။ ဇာ၊၂။၅၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၅၃-၄။ အဗ္ဗဟီ ဝတ မေ သလ္လံ။ ဝိမာန။၁၁၄။ ပေတ။၁၃၂။ ထေရီ။၃၈၅။ ဇာ၊၁။၁၂၁၊၂၁၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၆။ အဗ္ဗဟီတိ ဥဒ္ဓရိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၀၇။ အဗ္ဗဟိ ဝတာတိ နီဟရိ ဝတ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၃၉(အဗ္ဗူဠှံ ဝတာတိ နီဟရိတံ၊သီ)။ အဗ္ဗဟိ ဝတ နီဟရိ ဝတ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၅၉။ ပန္နဇ္ဇ မံ အဗ္ဗဟိ ဥတ္တမင်္ဂံ။ ဇာ၊၂။၃၂။ အဗ္ဗဟိတိ မုခေန မမ ဥတ္တမင်္ဂံ လုဉ္စိတွာ ပက္ကာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၀၈။ အဗ္ဗူဟတိ-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဗဟန (န) [အာ+ဝဟ+ယု။ (အာဗ္ဗဟန-သံ)] နုတ်ခြင်း။ မဟတော တဏှာသလ္လဿ အဗ္ဗဟနံ။ မဟာနိ။၂၆၆ (အဗ္ဗူဟနံ၊သီ၊

သျှ၁။ အဗ္ဗုဟနံ၊က)။ စူဠနိ၊၇၇၊၁၇၈။ တဏှာသလ္လံ အဗ္ဗုဟန္တိ တဏှာကဏ္ဍကံ လုဉ္စန္တံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၂၈။ တဏှာသလ္လံ အဗ္ဗဟန္တိ .... တဏှာကဏ္ဍကံ လုဉ္စန္တံ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၂၂။

အဗ္ဗဟိတသလ္လ (တိ) [အဗ္ဗဟိတ + သလ္လ] နုတ်အပ်ပြီးသော–ငြောင့်–ဆူး–ရှိသော၊ ငြောင့်–ဆူး–ကို နုတ်ပြီးသော၊သူ။ သော ဝုစ္စတိ အဗ္ဗူဠ္ဌသလ္လော အဗ္ဗဟိတသလ္လော။ မဟာနိ။၄၅။ အဗ္ဗဟိတသလ္လောတိ နီဟဋ္ဋသလ္လော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၆၃။

အဗ္ဗဟိတွာန (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဝဟ+တွာန] ထုတ်ဆောင်–နုတ်ပယ်–၍။ သောဟံ ခန္ဓေ ပရိညာယ၊ အဗ္ဗဟိတွာန ဇာလိနိံ။ ထေရ။ ၂၅၃။ အဗ္ဗဟိတွာန မမ စိတ္တသန္တာနတော ဥဒ္ဓရိတွာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၂။

အဗ္ဗာဟတိ (ကြိ) [အာ+ဝဟ+အ+တိ] ဆွဲထုတ်၏။ သော တံ မုဠ္ဌမှာ ဤသိကံ ဝိယ ကောသိယာ အသိံ ဝိယ ကရဏ္ဍာယ အဟိံ ဝိယ စ အဗ္ဗာဟတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၅။အဗ္ဗာဟတီတိ ဥဒ္ဓရတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၆။ အထ နံ ယောဓော....ခဂ္ဂံ **အဗ္ဗာဟိ**။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၃။ အသိဂါဟော အသိံ **အဗ္ဗာဟေသိ**။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇၉။ အသိဂ္ဂါဟာ....ကောသတော အသိံ **အဗ္ဗာဟိံ သု**။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃။ အဗ္ဗာဟိံ သုတိ အာကစ္ဆိံ သု။ သာရတ္ထ၊၁။၁၄၀။ ဝိမတိ၊ ၁။၃၁။

အဗ္ဗာဟယတိ (ကာ၊ကြိ) [အာ+ဝဟ+ဏယ +တိ] လွန်၍ရောက်စေ၏၊ ကျော်လွန်စေ၏။ ဝေဿပထေသု တိဋ္ဌန္တိ၊ သတ္တံ **အဗ္ဗာဟယန္တိပိ**။ ဇာ၊၁။၃၀၅။သတ္တံ အဗ္ဗာဟယန္တီတိ သတ္တဝါဟာနံ ဟတ္ထတော သတမ္ပိ သဟဿမ္ပိ ဂဟေတွာ သတ္တေ စောရဋ္ဌဝိ အတိဗာဟေန္တိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၆၇။ (သတ္တံ၊ကုန်သည်ကို။ အဗ္ဗာဟယန္တိပိ၊ ဥစ္စာအခယူ၍ လှည်းပို့ကုန်၏။ ဇာ၊သျှ၊၄။၁၁၅။)

အဗ္ဗာဟိတ (တိ) [အာ+ဗာဓ+တ] တားမြစ်အပ်သော၊ တန့်စေအပ်သော။ အဗ္ဗာဟိတံ ပုဗ္ဗကံ အဓုရတ္တံ။ ဇာ၊၁။၁၉၉။ အဗ္ဗာဟိတန္တိ အပဋ္ဌရဏံ ကတံ (ပဋ္ဌရိတံ။သျှနှင့်ဋီသစ်)။.... ဝဏ္ဏမုခေဟိ ပဋ္ဌရန္တံ လောဟိတံ အဓုရတ္တသမယေ တတ္ထ ဂန္တွာ ကုဏ္ဍကခုမံ ဒတွာ ဌပိတ(တန့်စေအပ်၏)န္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၁၆။ (အဗ္ဗာဟိတပုဗ္ဗကံ၊ မင်းပြင်သင့်၍ လက်ခြေပြတ်လျက် ယိုထွက်သော သွေးပြည်ရှိသော သူ အထံသို့။ ဇာ၊သျှ၊၃။၆၀။ ဤ၌ ဇာ၊သျှ ဝယ် အဗ္ဗာဟိတံ ဟု ရှိ၍ ဇာတ်ဋီသစ်ဝယ် အဗ္ဗူဟိတံ ဟု ရှိသည်။ အဗ္ဗူဟိတန္တိ ထွေ ဦဟ ဝိတက္ကေတိ ဓာတုယာ အပပုဗ္ဗတ္တာ ဣဓ ပဋ္ဌရဏတ္ထတာ ဟောတီတိ အာဟ "အဗ္ဗူဟိတန္တိ ပဋ္ဌရိတ"န္တိ။ဇာတ်ဋီ၊သစ်။ C.P.D.၌ လည်း အဗ္ဗူဟိတဟုရှိ၍ အာ+ဗ္ဗဟ, အာ+ ဝိ+ဦဟဓာတ်တို့ဖြင့် ကြံသည်။)

အဗ္ဗာဟိတွာ(ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဗဟ+တွာ] ဆွဲနုတ်၍။ သော နာဂေါ မန္ဒာကိနိံ ပေါက္ခရဏိံ ဩဂါဟေတွာ သောဏ္ဍာယ ဘိသဥ္စ မုဠာလိကဥ္စ အဗ္ဗာဟိတွာ။ ဝိ၊၃။၃၁၈။

အဗ္ဗု (ပု) [အဗ္ဗ+ဥ] ဘေးရန်။ အဗ္ဗုဒ(၂) အနက် ကြည့်။

အဗ္ဗုဒ (ပုန) [အဗ္ဗ+ဥ+ဒ+အ။ အဗ္ဗု+ဒါ+ အ။ အဗ+ဒ။ အဗ္ဗ ဟိံ သာယံ,ဂတိမှိ စ၊ ဒေါ၊ အာဂမဿ။ ဓာန်၊ဋီ။၄၇၅။ (အပ်ိဒ–သံ)] (၁) ကလလရေကြည်မှ ခုနစ်ရက် လွန်မြောက်သောအခါ၌ သားဆေးရေအဆင်း ကြေမွသော ခဲမဖြူသဏ္ဌာန်ရှိသော အမြှုပ်။ ကလလာ ဟောတိ အဗ္ဗုဒံ၊ အဗ္ဗုဒါ ဇာယတေ ပေသိ။ သံ၊၁။၂၀၈။ အဘိ၊က။၃၅၈။ ကလလာ ဟောတိ အဗ္ဗုဒန္တိ....မံသဓောဝနဥဒကဝဏ္ဏံ အဗ္ဗုဒံ နာမ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၄။ မံသဓောဝနဥဒကဝဏ္ဏန္တိ ငဏ္ဍတော မံသဓောဝနဥဒကဝဏ္ဏံ၊ သဏ္ဌာနတော ပန

ဝိလီနတိပုသဒိသံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၀၇။ အညာ အဗ္ဗုဒသာ မာတာ။ မိလိန္ဒ။၄၀။ အဗ္ဗုဒံ နာမ ကလလတော သတ္တာဟစ္စယေန မံသ-ဓောဝနုဒကဝဏ္ဏံ ဟောတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၁၄။ အဗ္ဗုဒကာလ-လည်း ကြည့်။ (၂) ဘေးရန်၊ ပျက်စီးခြင်း၏ အကြောင်း၊ ခိုးမှု၊ ခိုးသူ၊ ဒုဿီလ။ စောရာ လောကသ္မိမဗ္ဗုဒါ။ သံ၊၁။၄၁။ အဗ္ဗုဒန္တိ ဝိနာသကာရဏံ၊စောရာ လောကသ္မိံ ဝိနာသကာတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၄။ အဗ္ဗု ဝုစ္စတိ ဥပဒ္ဒဝံ၊ တံ ဒေတီတိ အဗ္ဗုဒံ၊ ဝိနာသကာရဏံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၃၉။ သုဒိန္နေန ကလန္ဒပုတ္တေန အဗ္ဗုဒံ ဥပ္ပါဒိတံ။ ဝိ၊၁။၂၁။ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ နု ခေါ အနာဂတေပိ သာသနဿ ဝေရူပံ အဗ္ဗုဒံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။ အဗ္ဗုဒန္တိ ဥပဒ္ဒဝံ ဝဒန္တိ စောရကမ္မမ္ပိ ဘဂဝ-တော ဝစနံ ထေနေတွာ အတ္တနော ဝစနဿ ဒီပနတော။ ဂဏ္ဌိပဒေ ပန "အဗ္ဗုဒံ ဂဏ္ဍော"တိ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၁၄။ အဗ္ဗု-ဒန္တိ ဥပဒ္ဒဝံ ဝဒန္တိ။ "ဘဂဝတော ဝစနံ ထေ-နေတွာ အတ္တနော ဝစနဿ ဒီပနတော အဗ္ဗုဒန္တိ စောရကမ္မ"န္တိ ဧကေ။ ဝိမတိ၊၁။ ၂၆။ အနေကရူပံ သာသနဿ အဗ္ဗုဒည္စ မလည္စ ကဏ္ဍကည္စ သမုဋ္ဌာပေသုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀။ အဗ္ဗုဒံ ထေနနဋ္ဌေန။ သာရတ္ထ၊၁။၁၃၈။ စိတ္တေ ဥပ္ပန္နံ အဗ္ဗုဒံ နီဟရိတဗ္ဗံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၁။ အဗ္ဗုဒန္တိ ဥပဒ္ဒဝံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၇၃။ သာသနေ ဥပ္ပန္နံ အဗ္ဗုဒံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၂၀။ အဗ္ဗုဒံ ဖြာဟမ္မဏေဟိ ဥပ္ပါဒိတံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၉။ ဣဒါနိ ဘိက္ခုသံဃေ အဗ္ဗုဒေါ ဇာတော။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၃၂။ (ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၂၇၀-လည်း ကြည့်။) (၃) အဗ္ဗုဒမည်သော-အရေအတွက်-သင်္ချာ။ တစ်နောက်သုည ၄၂-လုံး ရှိသော-အရေအတွက်-သင်္ချာ (ပါ႕ဋ္ဌတို့ အလို)။ တစ်နောက် သုည ၅၆-လုံး ရှိသော-အရေအတွက်-သင်္ချာ (ကစ္စည်း။၃၉၅။ မောန်။၄၇၅-တို့ အလို)။ ဆတ္တိံသတိ ပဉ္စ စ အဗ္ဗုဒါနိ။ သံ၊၁။၁၅၄။ အံ၊၁။၃၁၀။ အံ၊၃။၃၉၆။ သုတ္တနိ။၃၈၂။ နေတ္တိ။၁၁၁။ ပဉ္စ စာတိ အဗ္ဗုဒဂဏနာယ ပဉ္စ အဗ္ဗုဒါနိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၉။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၂၇။ သတံ သတ-သဟဿာနိန္နဟုတာနိ ဧကံ အဗ္ဗုဒံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၇။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၂၂။ (နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၆၀-၌ ပုလ္လိင် ရှိသည်။) (ပု) (၄) အဗ္ဗုဒမည်သော ငရဲ။ (ယင်း အဗ္ဗုဒ ငရဲသည် သီးခြား ဘုံဌာန အားဖြင့် ရှိသည်မဟုတ်၊ အဝီစိငရဲ၌ပင်-အဗ္ဗုဒသင်္ချာ-တစ်နောက် သုည ၄၂-လုံး အရေအတွက်-ရှိသောနှစ်ပေါင်းကြာအောင် ခံရသည့် ငရဲဘည်း။)သေယျထာပိ ဘိက္ခု.... န တွေဝ ဧကော အဗ္ဗုဒေါ နိရယော။ သေယျထာပိ ဘိက္ခု ဝီသတိ အဗ္ဗုဒါ နိရယာ။ သံ၊၁။၁၅၃။ အံ၊၃။၃၉၆။ သုတ္တနိ၊ ၃၈၁။ နေတ္တိ။၁၅၃။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၂၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၇။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၂၅၉-တို့ ကြည့်။)

အဗ္ဗုဒအာယု (န) [အဗ္ဗုဒ + အာယု] အဗ္ဗု-ဒသင်္ချာ အရေအတွက် ပမာဏရှိသော အ-သက်၊ အဗ္ဗုဒအသက်။ ဝဿဂဏနာတိ ဧကတော ပဋ္ဌာယ ဒသဂုဏိတံ အဗ္ဗုဒအာ-ယုမ္ပိ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၄၈။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၄၉။

အဗ္ဗုဒကာလ (ပု) [အဗ္ဗုဒ+ကာလ] ကလလ ရေကြည်မှ ခုနစ်ရက် လွန်မြောက်သောအခါ၌ သားဆေးရေ အဆင်းရှိသောအမြုပ် ဖြစ်သော-အဗ္ဗုဒ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ အဗ္ဗုဒကာလေပိ စဝတိ မရတိ အန္တရဓာ-ယတိ ဝိပ္ပလုဇ္ဇတိ။ မဟာနိ။၉၂။ အဗ္ဗုဒကာ-လေပီတိ အဗ္ဗုဒံ နာမ ကလလတော သတ္တာဟစ္စယေန မံသဓောဝနုဒကဝဏ္ဏံ ဟောတိ၊ ကလလန္တိ နာမံ အန္တရဓာယတိ။.... တသ္မိံ အဗ္ဗုဒကာလေပိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၁၄။

သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။ဂ၃။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၉၃-လည်း ကြည့်။)

အဗ္ဗုဒဂဏနာ (ထီ) [အဗ္ဗုဒ+ဂဏနာ] အဗ္ဗုဒ မည်သော–အရေအတွက်–သင်္ချာ။ အဗ္ဗုဒ-(၃) အနက် ကြည့်။

အဗ္ဗုဒဇာတ (တိ) [အဗ္ဗုဒ+ဇာတ] ဖြစ်သော–ခိုးသူ–ဘေးရန်–ရှိသော၊ခိုးသူ–ဘေးရန်–ဖြစ်ပေါ်သော။ ဣဒါနိ ဘိက္ခုသံဃော အဗ္ဗုဒဇာတော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၇၀။ (အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၃၂-၌ကား "ဘိက္ခုသံဃေ အဗ္ဗုဒေါ ဇာတော" ဟု ရှိသည်။)

အဗ္ဗုဒနိဟရဏဝိဓိ (ပု) [အဗ္ဗုဒ+နိဟရဏ+ဝိဓိ]ဘေးရန်ကို ထုတ်ပယ်ကြောင်း ဖြစ်သော အစီအရင်။ အဗ္ဗုဒနိဟရဏဝိဓိံ ဒဿေန္တေန ဘဂဝတာ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၇၃။ အဗ္ဗုဒ (၂) အနက်လည်း ကြည့်။

အဗ္ဗုဒပေသိကာလ (ပု) [အဗ္ဗုဒ+ပေသိ+ကာလ] အဗ္ဗုဒကာလနှင့် ပေသိကာလ။ (ဒုတိယသတ္တာဟနှင့် တတိယသတ္တာဟ။) တတော ဝါ ဥဒ္ဓမ္ပိ တိ အဗ္ဗုဒပေသိကာလာဒီသုပိ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌိ၊သစ်။၂၁၁။

အဗ္ဗုဒဝိရဟိတ (တိ) [အဗ္ဗုဒ+ဝိရဟိတ] ခိုးသူ–ဒုဿီလ–မှကင်းသော။ နိရဗ္ဗုဒ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၄) ကြည့်။

အဗ္ဗုဒါဒိအာယုပရိစ္ဆေဒ (ပု) [အဗ္ဗုဒ+အာဒိ+အာယု+ပရိစ္ဆေဒ] အဗ္ဗုဒစသော အသက်အပိုင်းအခြား။ ဧဝဥ္စ ကတွာ အဗ္ဗုဒါဒိအာယုပရိစ္ဆေဒေါပိ ယုဇ္ဇတေရော ဟောတိ။ အနုဋ္ဌိ၊၂။၂၂၇။

အဗ္ဗုဒါဒိအာယုပ္ပမာဏပရိစ္ဆေဒ (ပု) [အဗ္ဗုဒ+အာဒိ+အာယု+ပမာဏ+ပရိစ္ဆေဒ] အဗ္ဗုဒစသော အသက်ပမာဏအပိုင်းအခြား။ အဗ္ဗုဒါဒိအာယုပ္ပမာဏပရိစ္ဆေဒေါ ပန ကမ္မဝသေနေဝ ကတောတိ အဓိပ္ပါယော။ မူလဋ္ဌိ၊၂။၂၃၃။ အဗ္ဗုဒအာယု, အဗ္ဗုဒဂဏနာ-တို့လည်း ကြည့်။

အဗ္ဗုဒါဒိပရိစ္ဆေဒ (ပု) [အဗ္ဗုဒ+အာဒိ+ပရိစ္ဆေဒ] အဗ္ဗုဒစသော အသက်အပိုင်းအခြား။ အဗ္ဗုဒါဒိပရိစ္ဆေဒေါ တာဒိသဿ ကမ္မဝိပါကဿ ဝသေန ဝုတ္တော။ မူလဋ္ဌိ၊၃။၉၆။

အဗ္ဗုဒါဒိဘာဝ (ပု) [အဗ္ဗုဒ+အာဒိ+ဘာဝ] အဗ္ဗုဒစသည်၏ အဖြစ်။ ပေသိအာဒိတော ဝါ အဗ္ဗုဒါဒိဘာဝံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၀၁။

အဗ္ဗုဒါဒိဘာဝပ္ပတ္တ (တိ) [အဗ္ဗုဒါဒိဘာဝ+ပတ္တ] အဗ္ဗုဒစသည်၏အဖြစ်သို့ရောက်သော။ တတော ဝါ ဥဒ္ဓန္တိ ဒုတိယသတ္တာဟာဒီသု အဗ္ဗုဒါဒိဘာဝပ္ပတ္တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၅၃။ ဝိမတိ၊၁။၂၂၃။ ကလလကာလ (ကင်္ခါ၊ဋ္ဌိ၊သစ်။၂၁၁)နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

အဗ္ဗုယှ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဝဟ+တွာ။ အာ+ဗုဟ+တွာ] ထုတ်နုတ်–ပယ်ခွါ–၍။ သမူလံ တဏှမဗ္ဗုယှ။ သံ၊၁။၁၅၊၁၂၂။ သံ၊၂။၂၂ (တဏှမဗ္ဗုယှ၊ ဋ္ဌ၊က)။ ထေရ၊၂၇၂။ ထေရီ၊၃၇၉။ အဗ္ဗုယှာတိ အဂ္ဂမဂ္ဂေန ဥပ္ပါဋေတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁။ ဥပ္ပါဋေတွာတိ သသန္တာနတော ဥဒ္ဓရိတွာ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၉၈။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၃။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၁၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၂-တို့လည်းကြည့်။)တမေဝ သလ္လံ ဗ္ဗုယှ။ သုတ္တနိ။၄၂၁။ မဟာနိ။၃၂၄။ အဗ္ဗူယှ အဗ္ဗုဟိတွာ ဥဒ္ဓရိတွာ သမုဒ္ဓရိတွာ ဥပ္ပါဋယိတွာ သမုပ္ပါဋယိတွာ။ မဟာနိ။၃၃၀။ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၈-တို့လည်း ကြည့်။)

အဗ္ဗုယှန (နပ) [အာ+ဝဟ+ယ+ယု။ အာ+ဗုဟ+ယ+ယု] ဆွဲနုတ်ခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အဗ္ဗုယှနဟေတု (ပု) [အဗ္ဗုယှန+ဟေတု] ဆွဲနုတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ အဗ္ဗုဟနဟေတု-ကြည့်။

အဗ္ဗူဟတိ (ကြိ) [အာ+ဝဟ+အ+တိ။ အာ+ဗုဟ+အ+တိ] ထုတ်ဆောင်၏၊ နုတ်ပယ်၏၊ ထုတ် – နုတ် – ၏။ သမူလမ္ပိ တံ **အဗ္ဗုဟေ**။ ပေတ။၁၅၅။ သမူလမ္ပိ သဟ မူလေနပိ **အဗ္ဗူဟေယျ**၊ ဥဒ္ဓရေယျာတိ အတ္ထော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၀၈။ သလ္လံ အဗ္ဗူ-ဟေယျ။ မ၊၃။၃၊၄၄။ (**အဗ္ဗုယှေယျ**။ သီ။ အဗ္ဗုဠှေယျ။ သျာ၊ကံ)။ **အဗ္ဗူဟိ**(အဗ္ဗဟိ၊ သီ) သဝိသံ သောကသလ္လံ။ အံ၊၂။၄၉။ အဗ္ဗူဟိတိ နီဟရိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄။ တဒါ သုမေဓော ဘဂဝါ .... သောကသလ္လံ **အဗ္ဗူ-ဠှေသိ** (အဗ္ဗူဟေသိ?)။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။ အဗ္ဗဟတိ-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဗူဟတ္ထပဗ္ဗတ (ပု၊န) [**အဗ္ဗူဟတ္ထ** + ပဗ္ဗတ] အဗ္ဗ,ဟတ္ထ မည်သော တောင်။ ဤတောင်သည် သုနာပရန္တတိုင်းရှိ အရှင်ပုဏ္ဏမထေရ် သီတင်းသုံးရာဌာန ၄-ခုတို့တွင် တခုဖြစ်သည်။ ထိုမထေရ်၏ ညီငယ်သည် ဤတောင်အနီးကုန်သည်ရွာတွင်ရှိ၍ ထိုမထေရ်အား လုပ်ကျွေးပြုစုသည်။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂။ (အမ္ဗဟတ္ထ-ပဗ္ဗတ၊သျာ။ အဇ္ဈဟတ္ထပဗ္ဗတ၊သီ။) သံ၊ဋီ၊၂။၂၃၈။ အဓိဋ္ဌပဗ္ဗတ (က)။ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၃၅-၌ကား အဇ္ဈူဟတ္ထပဗ္ဗတဟုပါရှိ၍ အမ္ဗဟတ္ထ-ပဗ္ဗတ၊သီ၊သျာဟု မူကွဲ ပြသည်။)

အဗ္ဗူဟန (န) [အာ+ဝဟ+ယု။ အာ+ဗုဟ+ယု] ဆွဲနုတ်ခြင်း။ အဗ္ဗူဟနကာလ, –ဟေတု-တို့ကြည့်။ အဗ္ဗဟန-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဗူဟနကာလ (ပု) [အဗ္ဗူဟန + ကာလ] ဆွဲနုတ်သောအခါ။ ဝဏမုခဿ ပရိကန္တနကာ-လေ, သလ္လဿ ဧသနကာလေ, အဗ္ဗူဟန-ကာလေ, ... ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၁၂။

အဗ္ဗူဟနဟေတု (ပု) [အဗ္ဗူဟန + ဟေတု] ဆွဲနုတ်ခြင်းဟူသောအကြောင်း။ သော သလ္လ-ဿပိ အဗ္ဗူဟနဟေတု .... ။ မ၊၃။၃။ အဗ္ဗူ-ယှနဟေတု(သီ)၊ အဗ္ဗုဠှနဟေတု (သျာ၊ကံ)။

အဗ္ဗူဟေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဝဟ+တွာ။ အာ+ဗုဟ+တွာ] ဆွဲနုတ်၍။ သောဏ္ဍာယ ဘိသ-မုဠာလံ အဗ္ဗူဟေတွာ။ သံ၊၁။၄၅၉။ (အဗ္ဗူ-ဟေတွာ(က)။ အဗ္ဗူဟေတွာ (အဗ္ဗူဂ္ဂဟေ-တွာ၊သျာ။)တိ ဥဒ္ဓရိတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၂။ အဗ္ဗာဟိတွာ-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဗူဠှ (တိ) အဗ္ဗူဠှ[1]-ကြည့်။

အဗ္ဗူဠှသလ္လ (တိ) အဗ္ဗူဠှသလ္လ-ကြည့်။

အဗ္ဗူဠှေသိကတာ (ထီ) အဗ္ဗူဠှေသိကတာ-ကြည့်။

အဗ္ဗူဟဏ (န) [အာ+ဝဟ+ယု။ အာ+ဗုဟ+ယု] ထုတ် – နုတ် – ခြင်း။ ရာဂသလ္လာဒီနံ ကန္တနံ နိမ္မထနံ အဗ္ဗူဟဏံ (အဗ္ဗာဟနံ၊ သျာ၊က)။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၄။ အဗ္ဗဟန-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဗူဟန (န) အဗ္ဗဟန-ကြည့်။

အဗ္ဗူဟိတ (တိ) အဗ္ဗာဟိတ-ကြည့်။

အဗ္ဗူဟိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဝဟ+တွာ။ အာ+ဗုဟ+တွာ] ဆွဲထုတ်၍။ သော တံ မုခတော အဗ္ဗူဟိတွာ ဗဟိ ဌပေတိ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၇၈။ အဗ္ဗာဟတိ-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဗူဠှ[1] (တိ)[အာ + ဝဟ + တ။ အာ+ဗုဟ+တ။ (အာဗ္ဗုစ–သံ)] ထုတ်–နုတ်–အပ်သော။ ဒီဃရတ္တာနုသယိတဉ္စ ပန မေ ဝိစိ-ကိစ္ဆာကထံကထာသလ္လံ၊ တဉ္စ ဘဂဝတာ အဗ္ဗူဠှံ။ ဒီ၊၂။၂၂၆။ သောကသလ္လေ အဗ္ဗူဠှေ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃။ အဗ္ဗူဠှံ ဝိစိကိစ္ဆာသလ္လံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၆။ ဥဒကာ အဗ္ဗူဠှမတ္တေသု ဘိသမုဠာလကုမုဒနာဠကလာပေသု။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၆၃။ သေဒ အဖွင့် (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၃။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။ ၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၃) လည်း

ကြည့်။ (ဇာ၊သျှ၊၂။၁၂၉-၌ ကား "အဗ္ဘူဠှံ အဘိဉီဟိတံ၊ နုတ်အပ်ပြီး။.... အဗ္ဘူဠှသလ္လော၊ နုတ်ပယ်အပ်ပြီးသော သောကတည်းဟူသော ငြောင့်ရှိသည်။အသို့ ဖြစ်၏။....အဗ္ဘူဠှံ၌ အဘိရှေးရှိသော ဉီဟ-ဓာတ် တပစ္စည်း၊ ၎င်း တပစ္စည်းကို ဟန္တေဟိ ဟော ဟဿ လော ဝါ အဒဟနဟာနံ သုတ်ဖြင့် ဟ၊ ဓာတွန်ဟကို လပြု၍ ပြီးရကား 'အဗ္ဘူဠှံ' နေသည်။ ထို့ကြောင့် အဘိကို အဗ္ဘပြု၍ အသဒိသဒွေဘော်နှင့် 'အဗ္ဘူဠှံ' လိုသည်။ ဉီဟဓာတ် ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း 'အဗ္ဘုဟိ ဝတ မေ သလ္လံ'ဟု ပေတဝတ္ထု ကျမ်း လာသောကြောင့် သိသာသည်။ မေ၊ ငါ၏။ သလ္လံ၊ စိုးရိမ်ခြင်း တည်းဟူသော ငြောင့်ကို။ ဝတ၊ စင်စစ်။ အဗ္ဘုဟိ၊ နုတ်ပြီ ဟု ထို၌ ကတ္တားဟော၊ဤ၌ ကံဟော။ ဤမျှ ထူးသည်။အဓိပ္ပါယ်ကား မကွဲကြပြီ။အဗ္ဘူဠှ-သလ္လော၌ လည်း ၎င်းနည်း" ဟု ဆိုသည်။) အဗ္ဗဟတိ, အဗ္ဗုဟတိ-တို့လည်း ကြည့်။

အဗ္ဗူဠှ² (တိ) [န+ဝူဠှ] မမျော - မထုတ်နုတ် - မပယ်ဖြတ် - အပ်သော။ အဗ္ဗူဠှံ အဃဂတံ ဝိဇိတံ။ ထေရ။၂၇၅။ တံ အဗ္ဗူဠှံ အနုဒ္ဒတံ ယေန၊ တံ အဗ္ဗူဠှာဃဂတံ ဝိဇိတံ (အဗ္ဗူဠှံ အဃဂတံ ဝိဇိတံ?) ကတွာ ဝေဘူတော ဟုတွာ၊ ကိလေသေ အသမုစ္ဆိန္ဒိတွာတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂။

အဗ္ဗူဠှတ္တ (န) [အဗ္ဗူဠှ+တ္တ] ထုတ် - နုတ် - အပ်ပြီးသည်၏ အဖြစ်။ အဗ္ဗူဠှသလ္လ, အဗ္ဗူဠှေသိက-တို့ ကြည့်။

အဗ္ဗူဠှသလ္လ (တိ) [အဗ္ဗူဠှ+သလ္လ] ထုတ် - နုတ် - အပ်ပြီးသော ငြောင့်ရှိသော၊ ငြောင့်ကို - ထုတ် - နုတ် - ပြီးသော၊သူ။ အဗ္ဗူဠှသလ္လော အသိတော။ သုတ္တနိ။၃၇၂။ အဗ္ဗူဠှသလ္လော စရမပ္ပမတ္တော။ သုတ္တနိ။၄၀၀။ မဟာနိ။၄၃။ သော ဝုစ္စတိ အဗ္ဗူဠှသလ္လော အဗ္ဗဟိတသလ္လော....။ မဟာနိ။၄၅။ ရာဂါဒိသလ္လာနံ အဗ္ဗူဠှတ္တာ အဗ္ဗူဠှသလ္လော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၄၀။ သွာဟံ (သောဟံ) အဗ္ဗူဠှသလ္လောသ္မိ။ ဝိမာန။ ၁၁၄။ ပေတ။၁၃၂၊၁၄၇။ ဇာ၊၁။၁၂၁၊ ၂၁၀၊၂၂၄။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၃၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၄၆၊၃၆၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၇။ သာ'ဇ္ဇ အဗ္ဗူဠှ-သလ္လာဟံ။ ထေရီ။၃၈၅။=သာ အဟံ အဇ္ဇ သဗ္ဗသော ဥဒ္ဓဋတဏှာသလ္လာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၅၉။

အဗ္ဗူဠှသောကသလ္လ (တိ)[အဗ္ဗူဠှ+သောက+သလ္လ] ထုတ် - နုတ် - အပ်ပြီးသော သောက ငြောင့်ရှိသော၊ သောကငြောင့်ကို - ထုတ် - နုတ် - ပြီးသော၊သူ။ အသောက(ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၂၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄) ကြည့်။

အဗ္ဗူဠှေသိက (တိ) [အဗ္ဗူဠှ+ဧသိကာ] ထုတ် - နုတ် - အပ်ပြီးသော ဝဋ်မြစ်တဏှာ တံခါးတိုင်ရှိသော၊ ဝဋ်မြစ်တဏှာတံခါးတိုင်ကို - ထုတ် - နုတ် - ပြီးသော၊ သူ။ (ရဟန္တာ)။ ဧဝံ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အဗ္ဗူဠှေသိကော ဟောတိ။ မ၊၁။၁၉၂။အံ၊၂။၇၄။ အယံ (တဏှာ) ဟိ ဂမ္ဘီရာနုဂတဋ္ဌေန ဧသိကာတိ ဝုစ္စတိ။ တေနေသ တဿာ အဗ္ဗူဠှတ္တာ လုဉ္စိတ္တွာ ဆဍ္ဍိတတ္တာ အဗ္ဗူဠှေသိကောတိ ဝုတ္တော။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၇၂။ အဗ္ဗူဠှေသိကောတိ တဏှာသင်္ခါတံ ဧသိကာထမ္ဘံ အဗ္ဗုယှ လုဉ္စိတွာ ဌိတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၁။ (မ၊ဋီ၊၂။၉၆-၇။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၀-တို့လည်း ကြည့်။) သော ဥက္ခိတ္တပလိဃော သံကိဏ္ဏပရိက္ခော အဗ္ဗူဠှေသိကော နိရဂ္ဂဠော....။ မဟာနိ။၁၆။ စူဠနိ။၈၅။

အဗ္ဗူဠှေသိကတာ (ထီ) [အဗ္ဗူဠှေသိက+တာ] ထုတ် - နုတ် - အပ်ပြီးသော ဝဋ်မြစ်တဏှာ တံခါးတိုင်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ တေ သဗ္ဗေ ယထာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သာဝကဘာဝေန ကေဝိမာ၊ တထာ အသေက္ခဘာဝ-

ဝေန,.... အဗ္ဗုဠ္ဟေသိကတာယ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၅၃၈။ တာ သဗ္ဗာပိ ယထာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေသ သာဝိကာဘာဝေန ကေဝိဓာ၊ တထာ.... အဗ္ဗုဠ္ဟေသိကတာယ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၃၀၀။

အဗ္ဗောကိဏ္ဏ (တိ) [န+ဝေါကိဏ္ဏ] မရောနှော –မပြွမ်း–အခြားမရှိ–သော၊ မပြတ်–အ စဉ်အတိုင်း – ဖြစ်သော။ ကုက္ကုရဝတံ ဘာဝေတိ ပရိပုဏ္ဏံ အဗ္ဗောကိဏ္ဏံ။ မ၊၂။ ၅၀။ အဗ္ဗောကိဏ္ဏန္တိ နိရန္တရံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၇၁။ အဗ္ဗောကိဏ္ဏန္တိ တေဟိ အဝေါမိဿံ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၄။ သဘတံ သမိတံ အဗ္ဗောကိဏ္ဏံ။ အံ၊၂။၄၀၅။ အဘိ၊က။၂၁၁။ မဟာနိ။၁၄။ စူဠနိ။၄၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၀။ အဗ္ဗော- ကိဏ္ဏန္တိ နိရန္တရံ အညေန စေတသာ အသမ္မိ- ဿံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။ အဗ္ဗောကိဏ္ဏန္တိ အညေန အသမ္မိဿံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၆၈။ ပဉ္စ ဇာတိ- သတာနိ အဗ္ဗောကိဏ္ဏာနိ ဗြာဟ္မဏကုလေ ပစ္စာဇာတာနိ။ ဥဒါန။၁၀၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၀။ အဗ္ဗောကိဏ္ဏာနီတိ ခတ္တိယာဒိဇာတိအန္တရေ- ဟိ အဝေါမိဿာနိ အနန္တရိတာနိ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၁၇၄။ န အဗ္ဗောကိဏ္ဏာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ အဘိ၊ ဝိ။၃၂၃။ န အဗ္ဗောကိဏ္ဏာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ န ပဋိပါဋိယာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ၎င်း။၃၃၂။ န အဗ္ဗော- ကိဏ္ဏာတိ အညေန ဝိညာဏေန အဗ္ဗော- ကိဏ္ဏာ နိရန္တရာဝ နုပ္ပဇ္ဇန္တိ။ တေန နေသံ အနန္တရတာ ပဋိက္ခိတ္တာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၇။ အဗ္ဗောကိဏ္ဏာတိ အဗျဝဟိတာ၊ အနန္တရိကာ- တိ အတ္ထော။ ဝဝတ္ထိတာနမ္ပိ ပဋိပါဋိနိယမော၊ တေန ပဋိက္ခိတ္တောတိ အတ္ထော။ အနန္တရ- တာတိ အနန္တရပစ္စယတာ တေန ပဋိက္ခိ- တ္တာတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊၂။၂၀၀။ တေနာတိ အဗ္ဗောကိဏ္ဏာတိ ဝစနေန။ အနုဋီ၊၂။၂၀၁။ အဗ္ဗောကိဏ္ဏံ ပဉ္စသတံ၊ ပဗ္ဗဇိ ဉာတိပဗ္ဗဇံ။ အပ၊၁။၂၆။ အဗ္ဗောကိဏ္ဏန္တိ အဝိစ္ဆိန္နံ နိရန္တရံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၅။ ကေမေကာသိ ဝိဟာရေ အဗ္ဗောကိဏ္ဏာနိ ဒသပိ ဝီသတိပိ ဘိက္ခုသဟဿာနိ ဝသန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၃။ အဗ္ဗောကိဏ္ဏာနိ....ဝိသဘာဂပုဂ္ဂလေဟိ အသံ- သဋ္ဌာနိ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၄၁။ (ဝဇီရ။၅၇-လည်း ကြည့်။) သုသာနေ သဋ္ဌိဝဿာနိ၊ အဗ္ဗောကိဏ္ဏံ ဝသာမဟံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၅၉။ အဗ္ဗောကိဏ္ဏန္တိ အဝိစ္ဆေဒံ။ မ၊ဋီ၊ ၂။၁၁၁။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၁၃။ ဝံ ဟိရိပဋိဗဒ္ဓါ စ ပညာ ကိစ္စကာရီ ဟောတိ အစလာ အသိထိ- လာ အဗ္ဗောကိဏ္ဏာ အဟိရိကေန။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၁။ တသ္မာ တိဿောပိ စေတာ ကေသာ ဥပ္ပန္နာ အဗ္ဗောကိဏ္ဏာ ဝေ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၂၈။ မ၊ဋီ၊၃။၅၆။ ယထာ ဟိ အဗ္ဗောကိဏ္ဏေ ဘဝင်္ဂေ ဝတ္တမာနေ အင်္ဂါနိ ဩသီဒန္တိ ပဝိဋ္ဌာနိ ဝိယ ဟောန္တိ။ မူလဋီ၊၁။၁၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၀၂။ ဒိဝါ အဗ္ဗောကိဏ္ဏံ ရတ္တိံ အပ္ပနိဝွေသိ။ မူလဋီ၊၂။၁၅၄။ အသေစနက (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၁။ သာရတ္ထ၊၂။၁၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၁၂),ပါဟု- နေယျ (ဂူတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၁၃။ သာရတ္ထ၊၂။၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၈၀)တို့လည်း ကြည့်။

အဗ္ဗောကိဏ္ဏဘဝင်္ဂေါတ္တရဏ (န) [အဗ္ဗော- ကိဏ္ဏ+ဘဝင်္ဂ+ဩတရဏ] မရောပြွမ်း–သီး သန့်ဖြစ်–သော ဘဝင်၏ သက်ရောက်ခြင်း၊ ဘဝင်ချည်း သီးသန့်ကျခြင်း။ ဂူဒ (မူလဋီ၊ ၂။၁၈၀)န္တိ ဂူဒံ အဗ္ဗောကိဏ္ဏဘဝင်္ဂေါတ္တ- ရဏသင်္ခါတံ ကိရိယမယဝိတ္တာနံ အပ္ပဝတ္တနံ သုပ္ပံ နာမ။ အနုဋီ၊၂။၁၈၁။

အဗ္ဗောစ္ဆိန္န (တိ) [န+ဝေါစ္ဆိန္န (=ဝိ+အဝ+ ဆိဒ+တ)။(အဗျဝစ္ဆိန္န–သံ)] မပြတ်သော။ ဥဘယတော အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ ဣဓ လောကေ အပ္ပတိဋ္ဌိတဉ္စ ပရလောကေ အပ္ပတိဋ္ဌိတဉ္စ။ ဒီ၊၃။၈၇။ ဥဘယတော အဗ္ဗောစ္ဆိန္နန္တိ ဒွိဟိပိ ဘာဂေဟိ အစ္ဆိန္နံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၂။ (ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၇၀-၇၁-လည်း ကြည့်။)အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ ကရိတ္ဗာ-

နံ၊ မဟာဒါနံ ပဝတ္တယိံ။ စရိယာ။၁၈၉။
အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ ကရိတွာနာတိ အာရမ္ဘတော
ပဋ္ဌာယ ယာဝ အာယုပရိယောသာနာ အ-
ဟောရတ္တံ အဝိစ္ဆိန္နံ ကတွာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၅၅။
အဗ္ဗောစ္ဆိန္နာယ သန္တတိယာ။ မိလိန္ဒ။၇၆။
အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ ဝတ္တမာနာ၊ သံသာရောတိ ပဝုစ္စ-
တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၈၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၂။
ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၄၅။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၅၅။ သုတ္တနိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၅၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၁၊၂၅၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
ဋ္ဌ။၁၁၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၇၆။
အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ ဝတ္တမာနာတိ အဝိစ္ဆေဒေန
ပဝတ္တမာနာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၉၁။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၀၄။
အံ၊ဋီ၊၂။၃၈၄။ (သံ၊ဋ္ဌ, သံ၊ဋီ တို့၌ အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ
ဟု ပျက်လျက်ရှိသည်။) ပုဗ္ဗာစရိယမဂ္ဂေါ စ၊
အဗ္ဗောစ္ဆိန္နော ပဝတ္တတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၃။
အဗ္ဗောစ္ဆိန္နော အဇ္ဇာပိ ပဝတ္တတီတိ နိဿယော
ဟောတိ။ မူလဋီ၊၂။၈၄။ ကုလပဋိပါဋိယာ
အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ ကတွာ နိရန္တရံ ဒိယျမာနတ္တာ
"ဘတ္တပဋိပါဋိ အဓိဋ္ဌိတာ ဟောတီ"တိ
ပါဠိယံ (ဝိ၊၂။၁၀၂) ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၃။၅၆။

အဗ္ဗောစ္ဆိန္နဥဒကနိဿန္ဒ (တိ) [အဗ္ဗောစ္ဆိန္န+ဥဒ-
က+နိဿန္ဒ] မပြတ်သော ရေစီးရှိသော၊
ရေစီးမပြတ်သော။ အဗ္ဗောစ္ဆိန္နဥဒကနိဿန္ဒေ
နဒီတီရကူပကေ (နဒီပုလိနေ ခတကူပ-
တလေ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။) အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၄။ ခုဒ္ဒက၊
ဋ္ဌ။၅၃။

အဗ္ဗောစ္ဆိန္နဥဿာဟ(ပု)[အဗ္ဗောစ္ဆိန္န+ဥဿာဟ]
မပြတ်သော – အားထုတ်ခြင်း – လုံ့လ။
အဗ္ဗောစ္ဆိန္နဥဿာဟသင်္ခါတေန ဝီရိယေန။
အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄။

အဗ္ဗောစ္ဆိန္နကာလ (ပု) [အဗ္ဗောစ္ဆိန္န+ကာလ]
မပြတ်သော ကာလ၊ အခါမပြတ်။ ဓုဝကာလ
(မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၆၈) ကြည့်။

အဗ္ဗောစ္ဆိန္နတာ (ထီ) [အဗ္ဗောစ္ဆိန္န + တာ]
မပြတ်သည်၏ အဖြစ်။ အဗ္ဗောစ္ဆိန္နတံ ဗာ-
ဟုလ္လဝုတ္တိတဉ္စ ဥပါဒါယ။ ဝိမတိ၊၁။၁၀၇။

အဗ္ဗောစ္ဆိန္နတာဒဿန (နု) [အဗ္ဗောစ္ဆိန္နတာ+
ဒဿန] မပြတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်း။
သဟေတုကေန ဒုက္ခေနာ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၂)-
တိ ဧတေန ဒုက္ခဿ အဗ္ဗောစ္ဆိန္နတာဒဿ-
နေန အတိသံဝေဂဝတ္ထုတံ ဒဿေတိ။ မူလဋီ၊
၂။၅၄။

အဗ္ဗောစ္ဆိန္နပ္ပဝတ္တိ (ထီ) [အဗ္ဗောစ္ဆိန္န+ပဝတ္တိ]
မပြတ် ဖြစ်ခြင်း။ သံသာရပရိယန္တေတိ ခန္ဓ-
ဓာတုအာယတနာနံ အဗ္ဗောစ္ဆိန္နပဝတ္တိယာ။
မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၇၈။

အဗ္ဗောစ္ဆိန္နဝီရိယ (နု) [အဗ္ဗောစ္ဆိန္န+ဝီရိယ]
မပြတ်သော – လုံ့လ – ဝီရိယ။ အဗ္ဗောစ္ဆိန္န-
ဝီရိယသင်္ခါတာ ဓိတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၄၈။
အဗ္ဗောစ္ဆိန္နဝီရိယေန ဓိတိမာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။
၁၈၉။

အဗ္ဗောစ္ဆိန္နုပ္ပဇ္ဇန (နု) [အဗ္ဗောစ္ဆိန္န+ဥပ္ပဇ္ဇန]
မပြတ် ဖြစ်ခြင်း။ သံသာရဿ အဗ္ဗော-
စ္ဆိန္နုပ္ပဇ္ဇနတော။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၃၂။

အဗ္ဗောစ္ဆေဒ (ပု) [န+ဝေါစ္ဆေဒ] မပြတ်ခြင်း။
ဥဘယတ္ထာပိ အဗ္ဗောစ္ဆေဒဝသေန ပဝတ္တတီတိ
ဝုတ္တံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။

အဗ္ဗောဟာရ (တိ) [န+ဝေါဟာရ] မခေါ်ဝေါ်
–မပြောပ–လောက်သော။ အဗ္ဗောဟာ-
ရောဝ သော အန္တော၊ ပူဝါဒီသုပိ ကဏ္ဍကံ။
ဝိ၊နိဿယ။ ၁၀၁၉။ ကဏ္ဍကံ အဗ္ဗောဟာရန္တိ
ယောဇနာ။ ၎င်း၊ဋီ။ အဗ္ဗောဟာရိက(ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၃။၃၀)လည်း ကြည့်။ ကမလ္လိကာသု ဒိန္နာ-
သု၊ အဗ္ဗောဟာရောတိ ဝဒန္တိ။ ဝိ၊နိဿယ။
၁၅၂၁။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၉-နှင့် ယှဉ်ကြည့်။)

အဗ္ဗောဟာရတာ (ထီ) [အဗ္ဗောဟာရ+တာ]
မခေါ်ဝေါ် – မပြောပ – လောက်သည်၏

အဖြစ်။ အကုသလဘာဝေ ပနဿာ အဗ္ဗောဟာရတာ နတ္ထိ။ ဝိမတိ၊၁။၂၅၂။

အဗ္ဗောဟာရနယ (ပု) [အဗ္ဗောဟာရ + နယ] မခေါ်ဝေါ်–မပြောပ–လောက်သည့် အရာဝတ္ထုကို ပြသောနည်း။ တထာ ပတ္တဿ ဝဏ္ဏော ဝါ၊ အဗ္ဗောဟာရနယော အယံ။ ဝိ၊ နိစ္ဆယ။ ၁၄၅၂။ အဗ္ဗောဟာရိကနယ-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဗောဟာရိက (တိ) [(၁) န+ဝေါဟာရိက (=ဝေါဟာရ+ဏိက)။ (၂) န+ဝေါဟာရိက (ဝိ+အဝ+ဟရ+ဏျ။ယ-ကို က ပြု။) (အဝျဝဟာယျ–သံ)] မခေါ်ဝေါ်–မပြောပ–လောက်သော၊ တရား၊အရာ။ (၁) ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်–ခေါ်ဝေါ်ခြင်း–သို့ မရောက်–ကို မထိုက်–သော။ (၂) မခေါ်ဝေါ်–အပ်–ထိုက်–သော။ တဒ္ဓူ ခေါ တေံ အဗ္ဗောဟာရိကံ။ ဝိ၊၁။၁၁၆။ တဒ္ဓူ ခေါ တေံ အဗ္ဗောဟာရိကန္တိ တဒ္ဓူ ခေါ တေံ တေသံ အညဗျာကရဏံ အဗ္ဗောဟာရိကံ အာပတ္တိပညာပနေ ဝေါဟာရံ န ဂစ္ဆတိ၊ အာပတ္တိယာ အင်္ဂံ န ဟောတီတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။ အတ္ထောသာ ဘိက္ခဝေ စေတနာ၊ သာ စ ခေါ အဗ္ဗောဟာရိကာ။ ဝိ၊၁။၁၅၃။ သာ စ ခေါ အဝိသယေ ဥပ္ပန္နတ္တာ အဗ္ဗောဟာရိကာ၊ အာပတ္တိယာ အင်္ဂံ န ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ အဗ္ဗောဟာရိကာတိ သီလဝိပတ္တိဝေါဟာရံ နာရဟတီတိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။၂၅၂။ ပါနီယဃဋ္ဋာဒီနံ ဗဟိ သေဝါလော ဒုက္ကဋဝတ္ထု၊ အန္တော အဗ္ဗောဟာရိကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀။ အဗ္ဗောဟာရိကောတိ အာပတ္တိယာ အင်္ဂန္တိ န ဝေါဟရိတဗ္ဗော၊ ဝေါဟရိတုံ န အရဟတီတိ အတ္ထော။ ပါစိတ်ယော၊၁။၁၉။ နနု သုပိနန္တေန စိတ္တံ အဗ္ဗောဟာရိယံ ဝုတ္တံ ဘဂဝတာတိ။ အဘိ၊က။၄၄၆။ ဣမိနာ ကာရဏေန တံ အဗ္ဗောဟာရိကံ, န အဗျာကတတ္တာတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၂။ သဗ္ဗာယ သမာပတ္တိယာ ဝုဋ္ဌိတဿ ဘိက္ခုနော အဿာသပဿာသာ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဟောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၄-၅။ အဗ္ဗောဟာရိကာတိ သုခုမတ္တဘာဝပ္ပတ္တိယာ "အတ္ထိ" တိ ဝေါဟရိတုံ အသက္ကုဏေယျာတိ ကေစိ။ နိရောဓေ ပန.... အဘာဝတော ဧဝ တေ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝုတ္တာ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၈၄-၅။ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဟောန္တိ အတိသုခုမသဘာဝတ္တာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၇၅။ အပ္ပဇဟနကေ ဆဍ္ဍေတွာ အဗ္ဗောဟာရိကေ ကတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၈။ တံ ဝေဒနံ အဗ္ဗောဟာရိကံ ကတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၂။ တေဟိ ပန စိတ္တေဟိ သဟဇာတာ အဘိဇ္ဈာဗျာပါဒမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော စေတနာပက္ခိကာ ဝါ ဘဝန္တိ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၃။ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ မနောကမ္မဝေါဟာရဝိရဟာ။ မူလဋီ၊၁။၇၈။ အစေတနာသဘာဝတော ဝါ ပါဏာတိပါတာဒိဝသေန အဗ္ဗောဟာရိကာ၊ ပါဏာတိပါတာဒိဝသေန န ဝတ္တဗ္ဗာတိ အတ္ထော။ အနုဋီ၊၁။၈၅။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၅-လည်း ကြည့်။) အဗ္ဗောဟာရိက (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄)န္တိ အပ္ပမာဏံ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၃၄။ = ပမာဏာတိက္ကန္တဝေါဟာရံ န ဂစ္ဆတိ။ ဝိမတိ၊၁။၂၇၅။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၈၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၅။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၂၁။ သာရတ္ထ၊၁။၂၇၃။ သာရတ္ထ၊၂။၄၂၊၃၃၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၁။ မူလဋီ၊၃။၁၂၀။ အနုဋီ၊၃။၁၆၇-တို့လည်း ကြည့်။)

အဗ္ဗောဟာရိကဋ္ဌာန (န) [အဗ္ဗောဟာရိက+ဌာန] မပြောပလောက်သော–အရာ–ဌာန။ ဒုက္ခဝေဒနာယ ပန ဗလဝဘာဝေန သာ အဗ္ဗောဟာရိကဋ္ဌာနေ ဌိတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၀။ အပ္ပါဝသရ (အံ၊ဋီ၊၂။၉၁) လည်း ကြည့်။

အဗျောဟာရိကတ္တ (န) [အဗျောဟာရိက+တ္တ] မခေါ်ဝေါ် – မပြောပ – လောက်သည့်၏အဖြစ်။ ဝီတိက္ကမာဘာဝါ အဗျောဟာရိကတ္တာ စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။ အဗျောဟာရိကတ္တာ အနာပတ္တိကရာ။ သာရတ္ထ၊၂။၄၂။ ကခ်ါ၊ဋီ၊သစ်။ ၁၉၀။ အဗျောဟာရိကတ္တာ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၁၉။ဒေါမနဿေန သဒ္ဓိံ ပဋိဃော ဥပ္ပန္နောပိ အတ္တနော ပဋိဃကိစ္စံ အကရဏဘာဝေန ဧဝ ပဋိဃာနုသယော န ဟောတိ၊ အဗျောဟာရိကတ္တံ ဂစ္ဆတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၃။

အဗျောဟာရိကနယ (ပု) [အဗျောဟာရိက+နယ] မပြောပလောက်သည့် အရာဝတ္ထုကို ပြသောနည်း။ ဣဒါနိ အဗျောဟာရိကနယော ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၃။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၁၇။

အဗျောဟာရိကပက္ခ (ပု) [အဗျောဟာရိက+ပက္ခ] မပြောပလောက်သည့်ဘက်။ အဗျောဟာရိကပက္ခံ ဘဇတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၂၂။

အဗျောဟာရိကပ္ပသင်္ဂ (ပု) [အဗျောဟာရိက+ပသင်္ဂ] မပြောပ လောက်သည့်၌ – ငြိကပ် – ပါဝင် – လျှင်းပါး – ဖွယ်။ ဘတ္တဂ္ဂါရောတိအာဒိ အဗျောဟာရိကပ္ပသင်္ဂေန ဝိကာလဘောဇနဝိနိစ္ဆယဒဿနံ။ ဝိမတိ၊၂။၃၈။

အဗျောဟာရိကဘာဝ (ပု) [အဗျောဟာရိက+ဘာဝ] မပြောပလောက်သည်၏ အဖြစ်။ သုပိနန္တေ စေတနာယ အဗျောဟာရိကဘာဝံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ တေသံ အဗျောဟာရိကဘာဝေါ သဥ္စိဝတ္ထေရဝတ္ထုနာ ဒေဝိတဗ္ဗော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၅။ (သံ၊ဋီ၊၂။ ၃၇၅။မ၊ဋီ၊၂။၂၈၅-တို့လည်း ကြည့်။) စေတနာယ အဗျောဟာရိကဘာဝေါ။ မူလဋီ၊၁။ ၇၉။ (အနုဋီ၊၁။၈၅-လည်း ကြည့်။)

အဗျောဟာရိကာဘာဝ (ပု) [အဗျောဟာရိက+အဘာဝ] မပြောပလောက်သော အရာဝတ္ထု မဟုတ်ခြင်း။ ဓူမာဒိအဗျောဟာရိကာဘာဝေါ။ ကခ်ါ။၂၃၂။ သာရတ္ထ၊၃။၇၅။ ဓူမာဒိအဗျောဟာရိကာဘာဝေါတိ ဓူမပုပ္ဖဂန္ဓဒန္တခယာဒိအဗျောဟာရိကာဘာဝေါ။ ကခ်ါ၊ဋီ၊သစ်။၃၉၆။ ဓူမာဒီနံ အဗျောဟာရိကာနံ အဘာဝေါ။ ကခ်ါ၊ယော၊၄။၁၁၅။ (ဝိမတိ၊၂။၃၈-၌ကား အဗျောဟာရိကတာဘာဝေါဟု ရှိသည်။)

အဗျောဟာရိယ (တိ) [န + ဝေါဟာရိယ] အဗျောဟာရိက နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အဗ္ဘ (တိ) [(၁) အာပ + ဘရ + ကွိ။ အာပံ ဘရတီတိ အဗ္ဘံ၊ ကွိ၊ ပဿ ဗော။ ဓာန်၊ဋီ။ ၄၈။ အဗ္ဘ+အ။ အဗ္ဘောတိ မေဃော၊ သော ဟိ အဗ္ဘတိ အနေကာသတပဋလော ဟုတွာ ဂစ္ဆတီတိ "အဗ္ဘော"တိ ဝုစ္စတိ။ အဗ္ဘ-သဒ္ဒေါ တိလိင်္ဂိကော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ နီတိ၊ဓာ။၁၂၅။ (၂) န+ဘူ+အ။ န ဘဝတီတိ အဗ္ဘံ။ ဓာန်၊ ဋီ။၄၅။ အဘြ၊ အဗ်ဘြ – သံ)](၁) (က) မိုးတိမ်။ အဗ္ဘံ ဘိက္ခဝေ စန္ဒိမသူရိယာနံ ဥပက္ကိလေသော။ ဝိ၊၄။၄၉၂။ အဗ္ဘာ .... ဥပက္ကိလေသာ။ အံ၊၁။၃၆၂။ အဗ္ဘာ မုတ္တောဝ စန္ဒိမာ။ မ၊၂။၃၀၇။ ဓမ္မ။၃၉၊၆၈။ ထေရ။၃၀၂။ ပဋိသံ။၁၇၃။ အဗ္ဘာ မဟိကာ ဓူမော ရဇော။ အဘိ၊ဓ။၁၆၂။ အဗ္ဘာတိ ဝလာဟကော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၄။ ယထာ အဗ္ဘာနိ ဝေရမ္ဗဝါတော နုဒတိ ပါဝုသေ။ ထေရ။၃၀၇။ ယထာ ပါဝုသေ ကာလေ အဗ္ဘာနိ ဝလာဟကာနိ ဝေရမ္ဘဝါတော နုဒတိ ခိပတိ နီဟရတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၅။ သတေရတာ အဗ္ဘမိဝ၊ စန္ဒကံ ပါဝိသိ ရူစာ။ ဇာ၊၂။၂၆၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၁၂၀။ အဗ္ဘန္တြိတော သော ယာတိ၊ သ ဂစ္ဆံ န နိဝတ္တတိ။ ဇာ၊၁။၃၅၃။ ယထာ နာမ ဝလာဟကသင်္ခါတော အဗ္ဘော ဥဋ္ဌိတော နိဗ္ဗတ္တော ဝါယုဝေဂါဟတော ပဋိဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၀၁။ အဗ္ဘံ မဟာရဇ သူရိယဿ ရာဟု။ မိလိန္ဒ။၂၆၅။ အဗ္ဘေသု

ဟင္ဆေသု....ပုရိသော အဋ္ဌာနိ ယထာ။ ပဋ္ဌိသံ၊ ၄၊၁။၂၆။ (ဒီ၊၄၊၁။၁၂၉။ သီဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၁၄-တို့လည်းကြည့်။)(ခ)တိမ်မကျွပ်။(ဂ)မိုးတွင်းအခါ။ ယေနေကဒါ အဋ္ဌံ ဟောတိ။ သံ၊၂။၂၁၆။ အဋ္ဌံ ဟောတီတိ အဋ္ဌမဏ္ဍပေါ (အဋ္ဌ-မဏ္ဍလော၊သီ)ဟောတိ။ ဣမာပိ ယံ ဝဿာနေ စ သိသိရေ စ အဋ္ဌံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တံ ဥတုသမု-ဋ္ဌာနိကံ ပါကတိကမေဝ။ ယံ ပန အဗ္ဘေယေဝ အတိအဋ္ဌံ၊ သတ္တသတ္တာဟမ္ပိ စန္ဒသူရိယေ ဆာဒေတွာ ကေန္ဒကာရံ ကရောတိ၊ ယဋ္ဌ စိတ္တဝေသာခမာသေသု အဋ္ဌံ၊ တံ ဒေဝတာ-နုဘာဝေန ဥပ္ပန္နံ အဋ္ဌံ နာမ။ သံ၊၄၊၂။၃၂၂။ အဋ္ဌမဏ္ဍပေါတိ မဏ္ဍပသဒိသအဋ္ဌပဋ္ဌလဝိ-တာနမာဟ။ အဋ္ဌံ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ တဟံ တဟံ ပဋ္ဌလံ ဥဋ္ဌဟတိ။ အဗ္ဘေယေဝါတိ အဋ္ဌကာ-လေ ဧဝ၊ ဝဿာနေတိ အတ္တော။ အတိ-အဋ္ဌန္တိ သတပဋ္ဌလသဟဿပဋ္ဌလံ ဟုတွာ အဋ္ဌုဋ္ဌာနံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၇၇။(န) (၂)ကောင်းကင်။ အဋ္ဌံ ရဇော အဋ္ဌာဒေသိ။ ဇာ၊၂။၃၇၁။ အဋ္ဌတော ဩရုဟိတွာန၊ ဘူမိယံ'-ဌာသိ တာဝဒေ။ အပ၊၁။၁၃၄။ ကိကီ ခေါ မဟာရာဇ ဥတ္တာနာ သေတိ "မာ အဋ္ဌာ (အဋ္ဌံ?) ဥဒ္ဒြိယီ"တိ။ မ၊၃၊၄။၁၄။ အဋ္ဌန္တိ အာကာသံ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၂၇။ အန္တ-လိက္ခံ ခမာဒိစ္စ၊ ပထောဋ္ဌံ ဂဂန မ္ဗရံ။ ဓာန်။ ၄၅။

အဋ္ဌက (န) [အဋ္ဌ + က၊ အဗြက၊ အဗြ္ဘ-က–သံ)] အဗြိုက်၊ လဈေး။ (သတ္တု တမျိုး။)အမလံ တွဋ္ဌကံ ဘဝေ။ ဓာန်။၄၉၂။ အဋ္ဌံ အာကာသော,မေဃော စ၊ တံသဒ္ဒ-ကတ္တာ အဋ္ဌကံ။ သညာယံ ကော။ "မေဃမ္ဗုရာဘိခေနဋ္ဌ၊ ဂေါရိ ဗီဇဋ္ဌ အဋ္ဌ-က"န္တိ ဟိ ဝုတ္တံ။ ဓာန်၊ဋီ။

အဋ္ဌကာလ (ပု) [အဋ္ဌ + ကာလ] တိမ်ထူထပ်သော–မိုးတွင်း–အခါ။ အဋ္ဌ(၁)(ခ)(ဂ) အနက်တို့ကြည့်။

အဋ္ဌကူဋ (ပု၊န) [အဋ္ဌ+ကူဋ] မိုးတိမ်ထွတ်။ ဩဘာသတိ ဝိဇ္ဇုရိဝဋ္ဌကူဋံ။ ဝိမာန။၁။ အဋ္ဌကူဋန္တိ ဝလာဟကသိခရေ။ ဘုမ္မတ္ထေ ဟိ ဧတံ ဥပယောဂဝစနံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၁။

အဋ္ဌကူဋသဒိသ (တိ) [အဋ္ဌကူဋ+သဒိသ] မိုးတိမ်ထွတ်နှင့် တူသော။ နီလဋ္ဌကူဋသ-ဒိသာ၊ ကူဋာဂါရဝရူပမာ။ ထေရ။၃၅၁။

အဋ္ဌကူဋသမ (တိ) [အဋ္ဌကူဋ+သမ] မိုးတိမ်ထွတ်နှင့်တူသော။ အဋ္ဌကူဋသမာ ဥစ္စာ၊ ကဏ္ဏကနိဝိတာ ဒုမာ။ ဇာ၊၂။၂၇၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၁၄၂။

အဋ္ဌက္ခါတိ (ကြိ) [အဘိ + အာ+ခါ+အ+ တိ] စွပ်စွဲ၏။ အဋ္ဌက္ခာတိ အဘူတေန။ ဇာ၊ ၁။၁၁၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၂၁။

အဋ္ဌက္ခါန (န) [အဘိ + အာ + ခါ + ယု] မဟုတ်မမှန် လုပ်ကြံ စွပ်စွဲခြင်း၊ ဆဲရေးခြင်း။ န ဟိ သာဓု ဘဂဝတော အဋ္ဌက္ခာနံ။ ဝိ၊၂။ ၁၇၅။ ဒီ၊၃။၂၀၅။ မ၊၁။၁၈၂၊၃၂၃။ မ၊၃။ ၂၅၀။ အံ၊၂။၂၅၇။ အဋ္ဌက္ခာနဋ္ဌ ဒါရုဏံ။ ဓမ္မ။၃၄။ အဋ္ဌက္ခာနံ ဝ ဒါရုဏံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၁။ အဋ္ဌက္ခာနံ မယာ လဒ္ဓံ (လဘုံ သဗ္ဗေ)၊ သုန္ဒရိကာယ ကာရဏာ။ အပ၊၁။၃၄၇၊၃၄၈။ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၉။အာသစ္စေန အက္ခာနံ ဘာသနံ အဋ္ဌက္ခာနံ။ဓာန်၊ဋီ။၁၁၆။ ဒုက္ကရဋ္ဌ အဋ္ဌက္ခာနံ၊ အဋ္ဌက္ခာနံ ပုနာပရံ။ အဗ္ဘက္ခာနံ သိလာဝေဓော၊ သကလိကာပိ စ ဝေဒနာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၈။ ဒုတိယပဒေ— အဋ္ဌက္ခာနန္တိ အဘိ အက္ခာနံ ပရိဘာသနံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၉။ တတိယပဒေ— အဋ္ဌက္ခာ-နန္တိ အဘိ အက္ခာနံ အက္ကောသနံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၃၃။ စတုတ္ထပဒေ— အဋ္ဌက္ခာနန္တိ အဘိ ဝိသေသေန အက္ကောသနံ ပရိဘာသနံ။ အပ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။

အဗ္ဘက္ခာယ (ကြိ၊ဝိ) [အဘိ+အာ+ခါ+တွာ] မဟုတ်မမှန် လုပ်ကြံစွပ်စွဲ၍။ တံ အဗ္ဘက္ခာယ နိရယေ၊ စိရံ သံသရိတံ မယာ။ အပ၊၁။၃၄၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၉။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၃၆။

အဗ္ဘဃန (ပု) [အဗ္ဘ+ဃန] တခဲနက်သော မိုးတိမ်။ စန္ဒော အဗ္ဘဃနာ မုတ္တော။ ဣတိ-ဝုတ်။၂၃၉။ အဗ္ဘဃနာတိ အဗ္ဘသင်္ခါတာ ဃနာ, ဃနမေဃပဋလာ ဝါ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၂၅။ ဝါတော ယထာ အဗ္ဘဃနံ ဝိဟာနေ။ သုတ္တနိ။၃၃၀။ ထေရ။၃၇၄။ ပုရတ္ထိမာဒိ-ဘေဒေါ ဝါတော အဗ္ဘဃနံ ဝိဟနတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၁။ ဝါတော ဝိယ အဗ္ဘဃနံ ဒေသနာ-ဝေဂေန ကိလေသေ ဝိဟနေယျ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃၅။ ဝိဇ္ဇုဝ'ဗ္ဘဃနာ ဝိနိဿဋ္ဌာ။ ဇာ၊၂။၂၇၉။ စန္ဒောဝ'ဗ္ဘဃနာ မုတ္တော။ အပ၊၁။၃၈၉။

အဗ္ဘဃနနိဝုတ (တိ) [အဗ္ဘဃန+နိဝုတ]တခဲ နက်သော မိုးတိမ်သည် ဖုံးအုပ်အပ်သော။ အဗ္ဘဃနနိဝုတော လောကော တမောဝ ဟောတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃၅။ (=အဗ္ဘဃနေန နိဝုတော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၁။)

အဗ္ဘဃနန္တရ (နု) [အဗ္ဘဃန + အန္တရ]တခဲ နက်သော မိုးတိမ်တို့၏အကြား။ ဝိဇ္ဇုဝ'ဗ္ဘ-ဃနန္တရေ။ အပ၊၁။၇၆။ ဇာ၊၂။၂၀၁။ ဝိဇ္ဇု-ဝ'ဗ္ဘဃနန္တရေတိ ဃနဝလာဟကန္တရေ ဇလ-မာနာ ဝိဇ္ဇု ဝိယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၅၅။

အဗ္ဘဃနဝလာဟကန္တရ(နု) [အဗ္ဘဃန+ဝလာ-ဟက+အန္တရ] တခဲနက်သောမိုး,တိမ်တို့၏ အကြား။ ဝိဇ္ဇုဝ'ဗ္ဘဃနာ (ဇာ၊၂။၂၇၉)တိ အဗ္ဘဃနဝလာဟကန္တရတော နိဿဋ္ဌာ ဝိဇ္ဇု-လတာ ဝိယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၆၉။

အဗ္ဘဉ္ဇ (ပု) [အဘိ+အဉ္ဇ+ဏ။ (အဘျဉ္ဇ-သံ)] သုတ်လိမ်းဆီ၊ နယ်ဆီ။ အဃံ ယသ္မာ ဝဏ္ဏု-ပေသိကာ (ဝဏ္ဏုပေသိကာယ၊ ဝိသုဒ္ဓိ) ဝိယ အဗ္ဘဉ္ဇံ ပရဿ ဂုဏံ နိပ္ပေသေတိ နိပုဉ္ဆတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၉။ အဗ္ဘဉ္ဇန္တိ အဗ္ဘဉ္ဇနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၅၅။ (သမ္မောဟ၊ဋ္ဌ၊သျှ၊၂။၄၄၄-၌ "အဗ္ဘဉ္ဇံ၊ မဖျက်ဆီးအပ်သော" ဟု ပေးသည်။) အမ္ဗဋ္ဌံ နာမ ဝိဇ္ဇ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၇)န္တိ သတ္တာနံ သရီရေ အဗ္ဘဉ္ဇံ (နယ်ဆီသုတ်အပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်သော မတုန်မလှုပ်သော ကိုယ်အင်္ဂါကို။ ပဋိက္ကူ သီလက္ခန် ဋ္ဌ၊သျှ၊၂။၃၉၄) ဌပေတီတိ အမ္ဗ-ဋ္ဌာတိ ဧဝံ လဒ္ဓနာမံ ဝိဇ္ဇံ၊ မန္တန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၀၄။ (သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၂၆၂-လည်း ကြည့်။)

အဗ္ဘဆာဒိတ (တိ) [အဗ္ဘ+ဆာဒိတ] မိုးတိမ် ညို-ဖြင့်-သည်-ဖုံးအုပ်အပ်သော။ ဥမာ-ပုပ္ဖေန သမာနာ၊ ဂဂနာဝ'ဗ္ဘဆာဒိတာ။ ထေရ။၃၅၁။ ဂဂနာဝ'ဗ္ဘဆာဒိတာတိ တတော ဧဝ သရဒသ္မိ ဂဂနအဗ္ဘာ ဝိယ (သရဒ-သမယေ ဂဂနံ အဗ္ဘံ ဝိယ၊ သီ) ကာဠမေဃ-သဉ္ဆာဒိတာ၊ နီလဝဏ္ဏာတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၂။

အဗ္ဘဉ္ဇတိ (ကြိ) [အဘိ+အဉ္ဇ+အ+တိ] သုတ်-လိမ်း-နယ်-ပွတ်-၏။ ယမကသ္နေ-ဟေန ဟိ တဒါ ကာယံ အဗ္ဘဉ္ဇတိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၆။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၇၀။ သေယျထာ (ယထာ) ဝါ ပန အဗ္ဘံ အဗ္ဘဉ္ဇေယျ ယာဝဒေဝ ဘာ-ရဿ နိတ္ထရဏတ္ထာယ။ သံ၊၂။၃၈၅။ မဟာနိ။၁၈၅။ သတပါကတေလေန **အဗ္ဘဉ္ဇိ**။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၁။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၆၁။ တံ ဘိက္ခူ တေ-လေန **အဗ္ဘဉ္ဇိံသု**။ ဝိ၊၁။၁၀၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၀၁။ သတပါကတေလေန အဗ္ဘဉ္ဇိံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၀၁။ (ဣ-မူ၌ အဗ္ဘဉ္ဇယိံသု ဟု ရှိသည်။ စုရာဒိရုပ် ကြံ။)

အဗ္ဘဉ္ဇန (နု) [အဘိ+အဉ္ဇ+ယု။ (အဘျဉ္ဇန-သံ)] သုတ်-နယ်-လိမ်း-ပွတ်-စရာ

ဆိ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ပါဒဗ္ဘဉ္ဇနံ။ ဝိ၊၃။ ၂၉၈။ တေလပါကေသု မဇ္ဇဉ္စ၊ အတိက္ခိတ္တံ အဗ္ဘဉ္ဇနံ။ ဝိ၊၃။၃၅၀။ တေလအဗ္ဘဉ္ဇနေ ဒတွာ၊ သံဃော ဂဏဝရုတ္တမေ။ အပ၊၁။၃၆၈။ ကန္တာရေ ပုတ္တမံသံဝ၊ အက္ခဿဗ္ဘဉ္ဇနံ ယထာ။ မိလိန္ဒ။၃၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၄၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၈။ ဧကေကဿ ဘိက္ခုနော အဗ္ဘဉ္ဇနတ္ထာယ သဟဿဂ္ဃနကံ တေလမဒါသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၆။ အဗ္ဘဉ္ဇနာဒီသု ဥပနေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၉။ သတ္တာဟဗ္ဘန္တရေ သပ္ပိဉ္စ တေလဉ္စ ဝသဉ္စ မုဒ္ဓနိ တေလံ ဝါ အဗ္ဘဉ္ဇနံ ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၆။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၀၇။ အဗ္ဘန္တရသတ္တာဟေ အဗ္ဘဉ္ဇ-နာဒီနံ အတ္ထာယ အဓိဋ္ဌဟိတွာ။ ကင်္ခါ။၁၈၁။ အဗ္ဘင်္ဂ-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘဉ္ဇနကိစ္စ (န) [အဗ္ဘဉ္ဇန+ကိစ္စ] သုတ်–လိမ်း–နယ်–ပွတ်–ခြင်း ကိစ္စ။ အင်္ဂိကသန္ဓိနံ အဗ္ဘဉ္ဇနကိစ္စံ သာဓယမာနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၆၄၊၂၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၆၊၃၅၈။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၅၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၈။ တေလံ ဝိယ သက-ဋဿ နာဘိအက္ခသီသာနံ အင်္ဂိသန္ဓိနံ အဗ္ဘဉ္ဇ-နကိစ္စံ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၃၀၉။

အဗ္ဘဉ္ဇနတေလ (န) [အဗ္ဘဉ္ဇန+တေလ] သုတ်–လိမ်း–နယ်–ပွတ်–စရာ ဆီ၊ လှည်းစာ ဆီ။ ယထာ အဗ္ဘဉ္ဇနတေလံ န ဇာနာတိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၅၅။

အဗ္ဘဉ္ဇာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အဘိ+အဉ္ဇ+ဏာပေ+တွာ] သုတ်–လိမ်း–နယ်–ပွတ်–စေ၍။ ပရိသုဒ္ဓသရီရံ သဟဿပါကတေလေန အဗ္ဘ-ဉ္ဇာပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၁။

အဗ္ဘဉ္ဇိတ (တိ) [အဘိ+အဉ္ဇ+တ] သုတ်–လိမ်း–နယ်–ပွတ်–အပ်သော။ တေလဗ္ဘဉ္ဇိတ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၅၈) ကြည့်။

အဗ္ဘဉ္ဇိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အဘိ+အဉ္ဇ+တွာ] သုတ်–လိမ်း–နယ်–ပွတ်–၍။ တေလေန (သပ္ပိတေလေန ကာယံ) အဗ္ဘဉ္ဇိတွာ။ ဒီ၊၂။ ၂၅၉။ မ၊၂။၆။ အံ၊၁။၅၂၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၇၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆၄။ မံ တေလံ အဗ္ဘဉ္ဇိတွာ ဌိတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၄။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၅၈။

အဗ္ဘညံသု (ကြိ) အဘိဇာနာတိ-ကြည့်။

အဗ္ဘညာ (ထီ) [အဘိ+အာ+ဉာ+အ] သိခြင်း၊ အသိဉာဏ်။ အဘိဒယာအဗ္ဘညာဝဟဿေဝ ဓမ္မဿ တတ္ထ ဥပလဗ္ဘနတော "မောက္ခဓမ္မံ အဒိသွာ"တိ ဝုတ္တံ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၅၇။

အဗ္ဘညာယ (ကြိ၊ဝိ) [အဘိ+အာ+ဉာ+တွာ] သိ၍။ သယမ္ဘုဉာဏေန ယထာဘူတံ အဗ္ဘညာယ ပဝေဒေတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၉။ အဘိညာ, အဘိညာယ-တို့လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘညာသိံ
အဗ္ဘညာသိ
အဗ္ဘညာသုံ
အဗ္ဘညိံ } (ကြိ) အဘိဇာနာတိ-ကြည့်။

အဗ္ဘတိ (ကြိ) [အဗ္ဘ+အ+တိ။ (အဘြတိ–သံ)] သွား၏၊ ရောက်၏၊ ရွေ့ရှား၏။ အဗ္ဘတိ အနေကသဘာပဋလော ဟုတွာ ဂစ္ဆတိ။ နီတိ၊ဓာ။၁၂၅။

အဗ္ဘတိက (တိ) [အဘိ+အတိ+က။ (သံ–အဘျမိကနှင့် ယှဉ်ကြည့်။)] အလွန် မြတ်သော၊ အကျွမ်းဝင်သော၊ သူ။ ကောနိမ ရညော အဗ္ဘတိကော မနုဿော။ ဇာ၊၂။ ၂၉၀။ "ထေ တုမှေ၊ အဇ္ဇ မယာ သဒ္ဓိံ သ-မာဿနာ ဟောထ၊ ဣမ ရာဇကုလေ တုမှေဟိ အညော ကော နု ရညော အဗ္ဘတိကော မနုဿော"တိ အတ္တနော အာသနေ နိသီ-ဒါပေယျ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၉၄။ (ဋီ၊သစ်၌ကား ပီတိဇနကော-ဟု ဖွင့်သည်။)

အဗ္ဘတိက္ကန္တ (တိ) [အဘိ+အတိ+ကမု+တ] ကျော်လွန် – ကုန်လွန် – ကွယ်လွန် – ပြီးသော၊သူ။ ယေ ဝုစ္စာ အဗ္ဘတိက္ကန္တာ၊ သမ္ပတ္တာ ကာလပရိယာယံ။ ဇာ၊၂။၉၆။ အဗ္ဘတိက္ကန္တာတိ ဣမံ မနုဿလောကံ အတိက္ကန္တာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၀၀။

အဗ္ဘတီတ (တိ) [အဘိ+အတီတ] (၁) ကျော်လွန် – ကျူးလွန် – အပ်ပြီးသော၊ အရာ။ သံယမော အဗ္ဘတီတော။ ဇာ၊၁။၁၉၉။ =ဇီဝိတဝုတ္တိံ နိဿာယ ပဗ္ဗဇန္တေနေဝ သီလသံယမော အတိက္ကန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၅၁၆။ (၂) (က) ကျော်လွန် – လွန် – ပြီးသော။ အဒိဋ္ဌ အဗ္ဘတီတံ၊ ဗဟုကေဟိ ကပ္ပနဟုတေဟိ။ ဝိ၊၃။၅၃။ အပ၊၁။၂၀။ အမှေဟိ နာမ ဣဒံ ပဒံ ဗဟူဟိ ကပ္ပနဟုတေဟိ အဒိဋ္ဌမေဝ အဗ္ဘတီတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၅၇။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။ ကပ္ပနဟုတေဟီတိ ဝေမနုဿာရတော အဗ္ဘတီတံ နာမာတိ ခန္ဓကဘာဏကာနံ ပါဌောတိ။ ဝဇီရ။၄၁၆။ ဝေ ဗဟုကာ ခေါ ဘိက္ခဝေ ကပ္ပါ အဗ္ဘတီတာ အတိက္ကန္တာ။ သံ၊၁။၃၉၁။ ယဒဗ္ဘတီတံ ဂတမေဝ ဒါနိ တံ။ ဇာ၊၁။၃၅၅။ သတ္တာနံ ဟိ ယံ အဗ္ဘတီတံ၊ ဂတမေဝ ဒါနိ တံ၊ န တဿ ပုနာဂမနံ အတ္ထိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၅၀၃။ ဗဟူနိ ဝဿာနိ အဗ္ဘတီတာနိ ကာလကတဿ ကထံ သော ဉာယတိ။ မိလိန္ဒ။ ၇၄။ (ခ) ကွယ်လွန် – သေဆုံး – ပရိနိဗ္ဗာန်စံ – ပြီးသော၊သူ။ သာဠှာ နဝုတိ နာတိကိယာ ပရိစာရကာ အဗ္ဘတီတာ ကာလကတာ။ ဒီ၊၂။၁၆၄။ သာဝကေ အဗ္ဘတီတေ ကာလကတေ။ မ၊၂။၁၂၀။ သာဝကံ အဗ္ဘတီတံ ကာလကတံ။ သံ၊၂။၅၆၃။ တေ အဗ္ဘတီတာ ကာလကတာ၊ ပတ္တာ တေ တိဒိဝံ သုခံ။ ထေရ။၂၆၅။ တေ အဗ္ဘတီတာ ကာလကတာ ဟုတွာ ဣမံ လောကံ အတိက္ကန္တာ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။၄၅၇။ အဗ္ဘတီဘာ စ ယေ ဗုဒ္ဓါ၊ ဝတ္တမာနာ အနာဂတာ။ အပ၊၁။၅၂။ အဗ္ဘတီတာတိ အဘိ အတ္ထင်္ဂတာ နိရုဒ္ဓါ။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၃၂။ ယေ ပန တေ အဗ္ဘတီတာ တတော ပရတော ဆိန္နဝဋ္ဋမှာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၃၇။

အဗ္ဘတီတတ္တ (နှ) [အဗ္ဘတီတ+တ္တ] ကွယ်လွန်ပြီးသည်၏အဖြစ်။ ဗလိနော မဟာအသုရဿ အဗ္ဘတီတတ္တာ တဿ ပုတ္တေ ဧဝ ကိတ္တေန္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၂။

အဗ္ဘတီတသဟာယ(တိ) [အဗ္ဘတီတ+သဟာယ] လွန်ပြီးသော – အပေါင်းအသင်း – မိတ်ဆွေကောင်း – ရှိသော၊ သူ။ အဗ္ဘတီတသဟာယဿာ (ထေရ။၃၄၈)တိ အပဂတသဟာယဿ၊ ကလျာဏမိတ္တရဟိတဿာတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၆။ အတီတဂတသတ္တု-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘတီတဟာရ (တိ) [အဗ္ဘတီတ + ဟာရ + အ] လွန်လေ – ချုပ်ပျောက် – ပြီးသော အစီးအပွါးကို ဆောင်ယူ တတ်သော။ နာဗ္ဘတီတဟရော သောကော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၇။ နာဗ္ဘတီတဟရောတိ နာဗ္ဘတီတာဟာရော၊ အယမေဝ ဝါ ပါဌော။ သောကော နာမ အဗ္ဘတီတံ အတိက္ကန္တံ နိရုဒ္ဓံ အတ္ထင်္ဂတံ ပုန နာဟရတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၇။

အဗ္ဘတီတာဟာရ (တိ) [အဗ္ဘတီတ + အာ + ဟာရ + ဏ] အဗ္ဘတီတဟာရနှင့် အနက်တူ။ ၎င်း ကြည့်။

အဗ္ဘတ္တ (တိ) [အဘိ+အဒ္ဓ+တ။ (အဘျက္တ–သံ)] လှည်းစာထိုး–ဆီထည့်–အပ်သော။ ကုဋ္ဌိသညမနဗ္ဘတ္တော၊ ဝါစာသညမကေ္ကနော။ ဇာ၊၂။၂၇၄။ ကုဋ္ဌိသညမနဗ္ဘတ္တောတိ ကုဋ္ဌိသံယမသင်္ခါတေန မိတဘောဇနေမယေန တေလေန အဗ္ဘတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၄၇။(C.P.D.

ကြည့်။ စာမူအားလုံးတို့၌ "အဗ္ဘဂန္တာ" ချည်း ရှိသည်။)

အဗ္ဘတ္ထ (ပု) [အဘိ+အတ္ထ²] ချုပ်ပျောက်–ပျက်စီး–ကုန်ဆုံး–ခြင်း။ ဝိဒိတာ အဗ္ဘတ္ထံ ဂစ္ဆန္တိ။ ဒီ၊၃။၁၈၆။ မ၊၃။၇၆၊၁၆၅။ သံ၊၃။ ၁၅၈။ အံ၊၁။၃၅၄။ ပဋိသံ။၁၇၆။ အတ္တဗျာ-ဗာဓာယ သံဝတ္တတီတိပိ မေ ဘိက္ခဝေ ပဋိ-သခ်ိက္ခတော အဗ္ဘတ္ထံ ဂစ္ဆတိ။ မ၊၁။၁၆၂။ အဗ္ဘတ္ထံ ဂစ္ဆတီတိ ခယံ နတ္ထိဘာဝံ ဂစ္ဆတိ။ ဥဒကပုပ္ဖုဠကော ဝိယ နိရုဇ္ဈတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၈၅။ တတော တတော သောကပရိဒေဝ-ဒုက္ခဒေါမနဿုပါယာသာ အဗ္ဘတ္ထံ ဂစ္ဆန္တိ။ အံ၊၂။၂၀၇။ မဟတိမဟာသလာဟကော ဥဋ္ဌ-ဟိတွာ အန္တရာယေဝ မဟတာ ဝါတေန အဗ္ဘတ္ထံ ဂစ္ဆေယျ။ မိလိန္ဒ။၂၉၃။ သဗ္ဗော သုရာမဒေါ အဗ္ဘတ္ထံ အဂမာသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၄။တံ ကုလံ အဗ္ဘတ္ထံ အဂမာသိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၁။၅၀၄။

အဗ္ဘတ္ထင်္ဂတ (တိ) [အဘိ+အတ္ထ²+ဂတ] (၁) ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်သော။ အဗ္ဘတ္ထင်္ဂတာ-(အဘိ၊ဓ။၂၁၃)တိ ဥပသဂ္ဂေန ပဒံ ဝဍ္ဎိတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၄။ အတ္ထင်္ဂတ (ခ) အနက် လည်း ကြည့်။ (၂) ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက် သော။ အဗ္ဘတ္ထင်္ဂတာ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၈)တိ ဥပသဂ္ဂေန ပဒံ ဝဍ္ဎေတွာ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၁။ ၃၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၈၃။ အတ္ထင်္ဂတ (ဃ) အနက်လည်း ကြည့်။(အဘိ၊ဝိ။၁။ အဘိ၊က။ ၉၈-တို့လည်း ကြည့်။)

အဗ္ဘတ္ထတာ (ထီ) [အဗ္ဘတ္ထ+တာ] ချုပ်ပျောက် – ပျက်စီး – သေဆုံး – ကွယ်လွန် – ခြင်း။ အဘူတ္တပရိဘောဂေန၊ သဗ္ဗေ အဗ္ဘတ္ထတံ ဂတာ။ ဇာ၊၂။၁၃၄။ အဗ္ဘတ္ထတံ ဂတာတိ သဗ္ဗေ မရဏမေဝ ပတ္တာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၀၈။

အဗ္ဘနုဇာနာတိ (ကြိ) [အဘိ+အနု+ဉာ+နာ+တိ] ခွင့်ပြု၏။ "ကိံ ပနာယသ္မာ သာရိ-ပုတ္တော ကေစိ အဗ္ဘနုဇာနာတိ ကေစိ န အဗ္ဘနုဇာနာတီ"တိ။ ဒီ၊၃။၉၄။ သဗ္ဗော လောကော (ဗြာဟ္မဏာနံ) တေဒဗ္ဘနုဇာ-နာတိ။ မ၊၂။၃၈၉။ အံ၊၂။၃၃၇။

အဗ္ဘနုမောဒတိ (ကြိ) [အဘိ + အနု + မုဒ + အ + တိ] ဝမ်းမြောက်၏၊ သာဓု ခေါ် – ကောင်းချီးပေး – ၏။ အဗ္ဘနုမော-ဒတိ။ ဒီ၊၁။၁၇၅။ မ၊၂။၃၁၀။ တေ....**အဗ္ဘနု-မောဒန္တိ**။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၅၈။**အဗ္ဘနုမောဒသိ**— မ၊၂။၃၁၀။ အံ၊၁။၂၂၂။**အဗ္ဘနုမောဒေယျ**— ဒီ၊၁။၁၇၅။ အံ၊၁။၂၂၂။ **အဗ္ဘနုမောဒိ**— အံ၊၂။၄၄၄။ ဥဒါန။၁၄၈။ မိလိန္ဒ။၂၈။ **အဗ္ဘ-နုမောဒိံသု**— မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၁ (=အဘိနန္ဒုံ။မ၊ ၁။၁၅)။ **အဗ္ဘနုမောဒိဿာမိ**—အံ၊၁။၂၂၂။

အဗ္ဘနုမောဒန (နု၊ထီ) [အဘိ+အနု+မုဒ+ယု] ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ သာဓုခေါ် – ကောင်းချီးပေး – ခြင်း။ (ပုညကိရိယဝတ္ထု ဆယ်ပါးတို့တွင် တပါး ဖြစ်သော "ပတ္တာ-နုမောဒန"ကိုလည်း "အဗ္ဘနုမောဒန" ဟု ခေါ်သည်။) ပရေဟိ ဒိန္နာယ ပတ္တိယာ ဝါ အညာယ ဝါ ပုညကိရိယာယ "သာဓု သာ-ဓူ"တိ အနုမောဒနဝသေန အဗ္ဘနုမောဒနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပတ္တာနုပ္ပဒါနအဗ္ဘနုမောဒနာနိ ဒါနမယေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၃။ အနဝဇ္ဇဝတ္ထုံ ပရိစ္စဇန္တော ဝိယ အဗ္ဘနုမောဒမာနောပိ ပရဿ သမ္ပတ္တိယာ မောဒတီတိ အဗ္ဘနုမော-ဒနာ ဒါနမယေ သင်္ဂဟိတာ။ မူလဋီ၊၁။၁၀၀။ အဗ္ဘနုမောဒနဝသပ္ပဝတ္တံ ပီတိသောမနဿံ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၀၃။ အဗ္ဘနုမောဒိယတိ ဧတေ-နာတိ အဗ္ဘနုမောဒနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၀၆။ (အဗ္ဘနုမောဒန နှင့် ပတ္တာဗ္ဘနုမောဒန တို့ အထူးကို ယင်းတွင်ပင် ကြည့်။) အဘိက္ကန္တ လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘနုမောဒက (တိ) [အဘိ+အနု+မုဒ+အ+အက] ဝမ်းမြောက်သော၊သူ။ အဗ္ဘနုမောဒကာ မနသာ ဃသန္တိ ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၇။ တမေဝ ပန သာဓုကာရံ ဟဒယေ ဌပေတွာ အဗ္ဘနုမောဒကာ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၅၄။

အဗ္ဘနုမောဒမာန (တိ) [အဘိ+အနု+မုဒ+အ+မာန] ဝမ်းမြောက်သော၊သူ။ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနံ အဗ္ဘနုမောဒမာနော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၃။ သာရတ္ထ၊၃။၁၉၆။ အဗ္ဘနုမောဒန-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘနုမောဒိတ (တိ) [အဘိ+အနု+မုဒ+တ] ဝမ်းမြောက်အပ်သော၊ သာဓုခေါ်-ကောင်းချီးပေး-အပ်သော။ ဧဝံ သဗ္ဗေဟိပိ တေဟိ ပုဗ္ဗာစရိယေဟိ အဗ္ဘနုမောဒိတာ အပ္ပဋိက္ကောသိတာ။ နီတိ၊ပဒ။၇၀။

အဗ္ဘနုမောဒိတဗ္ဗ (တိ) [အဘိ+အနု+မုဒ+တဗ္ဗ] ဝမ်းမြောက်-သာဓုခေါ်-ကောင်းချီးပေး - အပ် - ထိုက် - သင့် - သော။ သဗ္ဗေသဉ္စ သတ္တာနံ ပုညံ အဗ္ဘနုမောဒိတဗ္ဗံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၀၉။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၉၁။

အဗ္ဘနုမောဒိတု (တိ) [အဘိ+အနု+မုဒ+တု] ဝမ်းမြောက်တတ်သော၊ သာဓုခေါ်-ကောင်းချီးပေး - တတ်သော၊ အနုမောဒနာပြုတတ်သော၊ သူ။ သမင်္ဂီကတွာ စ အဗ္ဘနုမောဒိတာ အဟောသိ။ ဒီ၊၃။၁၃၁။ ပရဿ ခေါ ပန ယောနိသော ပဉှံ ဝိသဇ္ဇိတံ ပရိမဏ္ဍလေဟိ ပဒဗျဉ္ဇနေဟိ သိလိဋ္ဌေဟိ ဥပဂတေဟိ အဗ္ဘနုမောဒိတာ ဟောတိ။ အံ၊၁။၁၀၂။ အဗ္ဘနုမောဒိတာ ဟောတီတိ တထာဂတော ဝိယ ယောနိသော အဗ္ဘနုမောဒိတာ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။

အဗ္ဘနုမောဒိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အဘိ+အနု+မုဒ+တွာ] ဝမ်းမြောက်၍၊ သာဓုခေါ်-ကောင်းချီးပေး-၍။ တံ တံ ဝစနံ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ အဗ္ဘနုမောဒိတွာ စ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။

အဗ္ဘနုမောဒီယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [အဘိ + အနု+မုဒ+ယ+တိ] ဝမ်းမြောက်အပ်၏၊ သာဓုခေါ်-ကောင်းချီးပေး-အပ်၏။ အနနုပ္ပဒိန္နံ ပန ကေဝလံ အဗ္ဘနုမောဒီယတိ ဧတေနာတိ အဗ္ဘနုမောဒနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၀၆။

အဗ္ဘန္တ¹ (တိ) [အဘိ+အဉ္ဇ+တ] လှည်းစာထိုး-ဆီထည့်-အပ်သော။ အဗ္ဘတ္တ ကြည့်။

အဗ္ဘန္တ² (တိ) [အဘိ+ဣ+ဏေ+အန္တ] လက်ခံ-ခေါ်ယူ - အဗ္ဘန်သွင်း - သော၊သူ။ အဗ္ဘန္တေဟိ စ ပဌမံ အဗ္ဘာနာရဟော ကာတဗ္ဗော။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၆၇။ အဗ္ဘေန္တ-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘန္တရံ (ဗျ) [အန္တရံ စသည်ကဲ့သို့ သတ္တမီအနက်၌ဖြစ်သော နိပါတ်ပုဒ်။] (၁) အတွင်း၌။ အဗ္ဘန္တရံ ဃဋ္ဋေတွာ ဗဟိ မောစေဟိ။ ဝိ၊၁။၄၅။ အယျဿ မဉ္စကံ အဗ္ဘန္တရံ ပညပေယျံ။ ဝိ၊၂။၂၉။ အဗ္ဘန္တရံ ပုရေ အာသိ၊ တတော မဇ္ဈေ တတော ဗဟိ။ ဇာ၊၂။၄၇။ ပဌမံ မမ အဗ္ဘန္တရံ အာသနံ အာသိ၊ .... ရာဇပလ္လင်္ကော ယေဝ မံ နိသီဒါပေသုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၄၆။ (၂) မိမိသန္တာန်၌။ အဗ္ဘန္တရ(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၀)န္တိ အဇ္ဈတ္တံ သကသန္တာနေ(တိ အတ္ထော)။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၂၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၁၃ (= အန္တရံ။ ဒီ၊၁။၁၃၁)။ (၃) အတွင်းသား-နှလုံး-၌။ အဗ္ဘန္တရံ ပရိဍယှတော။ မိလိန္ဒ။၂၉၂။ (၄) စိတ်၌။ အဗဟိ-ကြည့်။

အဗ္ဘန္တရ¹ (န) [အဘိ + အန္တရ။(အဘိ၊ဋ္ဌ-သံ)။ အဘိ+အတိ + အရ။ အတိ ဗန္ဓနေ၊ အရော၊ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တကော အဘိ၊ အဗ္ဘန္တရံ။ ဓာန်၊ဋီ။၇၇၁။] (၁) အတွင်း။ ဂုတ္တိ စ အဗ္ဘန္တရေ သိယာ။ ဝိ၊၅။၃၇၅။ အဗ္ဘန္တရံ — ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၀။ ဒီ၊

ဋ္ဌ၊၃။၂၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၄။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၂၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၉။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၃၁။ အဗ္ဘန္တရဥ္ဇိ ပငေသေန္တော "ပငေသေတိ"တိ ဝုစ္စတိ, န ဗဟိ ဆုပန္တော။ အဗ္ဘန္တရန္တိ စ ပကတိယာ သဗ္ဗသော ပိဟိတဿ နိမိတ္တဿ ဝါတေန အသမ္ဖုဋ္ဌောကာသော ဝုစ္စတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၈၂။ အဗ္ဘန္တရမဿ ဗာဟိရံ ကယိရာ။ ထေရီ။၄၃၁။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။၂၈၂။ အဗ္ဘန္တရေနေဝ ဂဟေတွာ စရာမိတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၇။ အဗ္ဘန္တရတော—အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈၁။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၆၀။ အဗ္ဘန္တရေ—ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၄၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၉။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၃၁။ ဝိသင်္ဂဟ။၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၅။ သာရတ္ထ၊၂။၉၀၊၃၄၂။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၂၇။ မ၊ဋီ၊၃။၈၁။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၃၄။ အနု၊ဋီ၊၁။၁၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၆။ အဗ္ဘန္တရမှိ—ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၉။ ရှင်း၊ဋ္ဌ။၉၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ သတ္တာဟေ သတ္တာဟဿ အဗ္ဘန္တရမှိ။ အဋ္ဌသာ၊ယော။၄၁။ (၂) စိတ်နှလုံးအတွင်းကိုယ်။အဗ္ဘန္တရံ တေ ဂဟနံ၊ ဗာဟိရံ ပရိမဇ္ဇသိ။ ဓမ္မ။၇၀။ ဇာ၊၁။၃၂၊၁၀၆။ အဗ္ဘန္တရံ ဟိ တေ ရာဂါဒိကိလေသဂဟနံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၄။ တဝ အဗ္ဘန္တရံ ဟဒယံ ရာဂဒေါသမောဟဂဟနေန ဂဟနံ ပဋိစ္ဆန္နံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၀၇။ တဝ သရီရဗ္ဘန္တရံ ဝိသပူရာ ဝိယ အလာဗု,ဂူထပူရော ဝိယ အာဝါဋော, အာသီဝိသပူရော ဝိယ ဝမ္မိကော ကိလေသဂဟနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၈။ အဒ္ဓါ တေဿ အဗ္ဘန္တရေ လောကုတ္တရဓမ္မော ဘဝိဿတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။ အဗ္ဘန္တရေ ပိတိ ဥပ္ပန္နာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။ အတ္တနော အဗ္ဘန္တရေ ဉာဏာဝုဓံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၂။ အဗ္ဘန္တရေယောဝါ(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၂)တိ အတ္တနော စိတ္တသန္တာနေယေဝ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၂၅။ (၃) အလယ်၊ အကြား။ မဇ္ဈေတိ ခုဒ္ဒကတော အညေသံ စတုန္နမ္ပိ အာဂမာနံ အဗ္ဘန္တရေ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၃။ အဗ္ဘန္တရအမှ-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘန္တရ၂ (တိ) [အဗ္ဘန္တရ + ဏ(အ)။ (အာဗ္ဘန္တရ–သံ)] (၁) အတွင်း၌ ဖြစ်သော။ အဗ္ဘန္တရာ ဝါယောဓာတု။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၃။ အဗ္ဘန္တရံ (နိဒါနံ) ကရဏာ။ မူလဋီ၊၁။၅။ အဗ္ဘန္တရေဟိ ဝါ ဗာဟိရေဟိ ဝါ ပစ္စတ္ထိကေဟိ။ ဒီ၊၃။၁၂၀။ အဗ္ဘန္တရေဟိတိ အန္တော ဥဋ္ဌိတေဟိ ရာဂါဒီဟိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၄။ အဗ္ဘန္တရဿ အာဟာရဿ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၈။ အဗ္ဘန္တရာနဥ္စ ကာမစ္ဆန္ဒာဒီနံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၈။ (က)မြို့တွင်း၌ – ဖြစ် – တည်နေ – သော။ အဗ္ဘန္တရာနံ ရညံ ဥပယာနံ ဘဝိဿတိ။ ဒီ၊၁။၉။ အန္တောနဂရေ အမှာကံ ရာဇာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၉။ အဗ္ဘန္တရာနိ စေဝ ဗာဟိရာနိ စ (စေတိယာနိ)။ ဒီ၊၂။၆၃။ အံ၊၂။၄၀၈။ အဗ္ဘန္တရာနီတိ အန္တောနဂရေ ဌိတာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၄။ အဗ္ဘန္တရာ ဂုယှမန္တာ ဗဟိဒ္ဓါ သမ္ဘေဒံ ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊၂။၂၀၈။ အံ၊၃။၃၂၀။ (ခ) အတွင်းကျသော။ ယေ တေ ဘတ္တု အဗ္ဘန္တရာ ကမ္မန္တာ။ အံ၊၂။၃၁။ အံ၊၃။၉၉။ (၂) အတွင်း၌ – ဖြစ် – နေ – သူ။ (က) အတွင်းဝင်–အပါအဝင်–ဖြစ်သူ၊ တပါး – တဦး – တယောက် – အပါအဝင် ဖြစ်သူ။ အရဟန္တာနံ အဗ္ဘန္တရော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၅။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓသတေသု အဗ္ဘန္တရော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၆၄။ အရဟန္တေသု အညတရံ အဗ္ဘန္တရံ။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၂၀၆။ ဇဋိလသဟဿာနံ အဗ္ဘန္တရော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၀။ အဟမ္ပိ တေသံ အဗ္ဘန္တရော ဟောမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၃။ သတ္တန္နံ ဘဂိနီနံ အဗ္ဘန္တရာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၆။ (ခ) မြို့တွင်း၌ နေသူ၊ မြို့တွင်းသူ မြို့တွင်းသား။ အဗ္ဘန္တရာနံ ရတိယာ။ အံ၊၂။၄၇၉။ =အန္တောနဂရဝါသီနံ ရတိအတ္ထာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၂။ (၈) အတွင်း

ကျသူ၊ အိမ်တွင်းသူ အိမ်တွင်းသား။ သာသနဿ အဗ္ဘန္တရေ ဉာတကော ဟောမိ။ ဝိမတိ၊၁။၂၉။ ယော သော ဘတ္တု အဗ္ဘန္တရေ အန္တေ္တာဇနော။ အံ၊၂။၃၂။ အံ၊၃။၉၉။ (၃) အတွင်းသား – နှလုံးသား – နှင့် တူသော၊ သူ။ အဗ္ဘန္တရေ ပါဏဒဒေါ သဟာယော။ ဇာ၊၂။၁၉။ အဗ္ဘန္တရောတိ ဟဒယမံသသဒိသော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၇၉။ (န) (၄) အတွင်းအဖို့၌ဖြစ်သောအရပ်၊ ၂၈-တောင် ပမာဏရှိသော အရပ်။ ပဿတော အဗ္ဘန္တရံ န ဝိဇဟိတဗ္ဗံ၊ဝိ၊၁။၃၀၁။ သတ္တဗ္ဘန္တရာ(ဝိ၊၁။၃၀၁)တိ ဧတ္ထ ဧကံ အဗ္ဘန္တရံ အဋ္ဌဝီသတိဟတ္ထံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၅။ အဗ္ဘန္တရံ တု ဟတ္ထာနမဋ္ဌဝီသ ပမာဏတော။ ခုဒ်။၁၉၇။ ပမာဏတော ဟတ္ထာနမဋ္ဌဝီသပ္ပမာဏံ ဌာနံ အဗ္ဘန္တရံ နာမ။ အဗ္ဘန္တရေ အန္တောကောဋ္ဌာသေ ဇာတံ န ဗဟိ ကောဋ္ဌာသေတိ အဗ္ဘန္တရံ။ ယတ္ထ ယတ္ထ ဟိ ယော ယော ဌိတော, နိသိန္နော ဝါ, တတ္ထ တတ္ထ သမန္တာ အဋ္ဌဝီသတိဟတ္ထပ္ပမာဏံ ဌာနံ တဿ တဿ အဗ္ဘန္တရံ ဌာနံ နာမ။ ခုဒ်၊ဋ္ဌီ။၁၉၇။ (ပု၊န) (၅) အဗ္ဘန္တရအမည်ရှိသော – သရက်ပင် – သရက်သီး။ အဗ္ဘန္တရေ နာမ ဒုမော၊ ယဿ ဒိဗျမိဒံ ဖလံ။ .... ဣဒံ အဗ္ဘန္တရံ ဖလံ။ ဇာ၊၁။ ၈၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၄။ (မူဟောင်း, ဣမူ, ဇာ၊သျ, ဇာတ်ဝတ္ထုတို့၌ "အဗ္ဘန္တရံ နာမ ဒုမော"ဟု ရှိသည်။ ယင်းတို့အလို ဤပုဒ်နပုံလိင်တည်း။ ယင်း အဗ္ဘန္တရ သရက်ကား ဟိမဝန္တာဝယ် ရွှေတောင်တို့၏ အကြား၌ သံကွန်ချာ ၇-ထပ် အုပ်လျက် ကုမ္ဘဏ်ရက္ခိုက်တထောင် အစောင့်ချထားအပ်သော ဝေဿဝဏ်နတ်မင်း၏ အသုံးအဆောင် သရက်တည်း။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၆-၇။)

အဗ္ဘန္တရ² (န) [အဗ္ဘ+အန္တရ] မိုးတိမ်တို့၏ အကြား။ သာသနဝံသ။၁၃၂။

အဗ္ဘန္တရအဗ္ဘန္တရ (တိ) [အဗ္ဘန္တရ+အဗ္ဘန္တရ] အတွင်းကျသည်ထက် အတွင်းကျသော။ အညောယေဝ ဟိ ဗာဟိရာယ ပတ္တင်္ဂေ့ယာ ဝဏ္ဏော၊ အညော တတော အဗ္ဘန္တရအဗ္ဘန္တရာနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၅။

အဗ္ဘန္တရအမ္ဗ (ပု) [အဗ္ဘန္တရ+အမ္ဗ]အကြား၌ဖြစ်သော – အဗ္ဘန္တရ – သရက်ပင်။ ဒ္ဓိန္နံ အမ္ဗာနံ အန္တရေ ဌိတော အမ္ဗော အဗ္ဘန္တရအမ္ဗော နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၅။ အဗ္ဘန္တရအမ္ဗော နာမ ဒေဝတာနံ ပရိဘောဂေါ။ ဟိမဝန္တေ ကဥ္စနဂုဟာယ အန္တော အတ္ထိ။ .... ကဥ္စနပဗ္ဗတန္တရေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၆။

အဗ္ဘန္တရအမ္ဗဖလ (န) [အဗ္ဘန္တရအမ္ဗ+ဖလ] အဗ္ဘန္တရသရက်သီး။ အဗ္ဘန္တရအမ္ဗဖလံ ဒေဝါတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၅။

အဗ္ဘန္တရဥပစာရ (ပု) [အဗ္ဘန္တရ + ဥပစာရ] အတွင်းဥပစာ။ တဿာ ဂါမန္တရာပတ္တိယာ ဌာနဘူတတ္တာ စ အဗ္ဘန္တရဥပစာရဿာတိ ဣဒမေတ္ထ ကာရဏဒွယံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကင်္ခါ၊ ဋ္ဌီ၊ဟောင်း။၄၀။

အဗ္ဘန္တရကာရဏ (န) [အဗ္ဘန္တရ+ကာရဏ] အတွင်းကျသောအကြောင်း။ အဗ္ဘန္တရကာရဏံ ပန မဟာကရုဏာဒေသနာဉာဏာဒယော။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၄၅၅။

အဗ္ဘန္တရဂတ (တိ) [အဗ္ဘန္တရ+ဂတ] အတွင်း၌ – ဖြစ် – တည် – သော၊သူ။ အဗ္ဘန္တရဂတော အဝေက္ခတိ။ အဘိ၊က။၅၇။ အဗ္ဘန္တရဂတောတိ ရူပဿ အန္တောဂတော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၈။ အင်္ဂီနံ အဗ္ဘန္တရဂတံ မိဋ္ဌံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၈။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၇။ သတ္တော မညေ အဗ္ဘန္တရဂတော မရတုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၄။ အဗ္ဘန္တရဂတာ ဒွေ မဟာဖြဟ္မာနော ဝိယ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၂၂။

အဗ္ဘန္တရဂမန (န) [အဗ္ဘန္တရ+ဂမန] အတွင်း၌ ရှောက်– အတွင်းသို့ဝင် – ခြင်း။ တဒုဘယံ ရူပဿ အဗ္ဘန္တရဂမနံ ဗဟိနိက္ခမနဉ္စ ဟောတိ။ အနုဋီ၊၃။၈၂။ အဗ္ဘန္တရဂတ, ရူပဗ္ဘန္တရဂမန (မူလဋီ၊၃။၆၂) တို့လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘန္တရဆဝိစမ္မမတ္တ (တိ) [အဗ္ဘန္တရ+ဆဝိ+စမ္မ+မတ္တ] အတွင်း အရေထူ အရေပါးမျှသာ ရှိသော။ နိမိတ္တသဏ္ဌာန (ဝိမတိ၊၁။၁၄၄) ကြည့်။

အဗ္ဘန္တရဇာတက (န) [အဗ္ဘန္တရ+ဇာတက] အဗ္ဘန္တရသရက်သီးကို စားလိုသော ချင်ခြင်း ဖြစ်သော မိဖုရားအား ဟိမဝန္တာမှ အဗ္ဘန္တရ သရက်သီးကို ရှာဖွေယူဆောင်ပေးပုံကို ဟော သောဇာတ်၊ အဗ္ဘန္တရဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊ ၄-ဝဂ်၊၁-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။၈၄။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၅၂-၉။

အဗ္ဘန္တရဋ္ဌ (ပု) [အဗ္ဘန္တရ+အဋ္ဌ] အတွင်းကျသော–အတွင်း၌ဖြစ်တတ်သော–အနက်– သဘော။ ဣမံ ပန စိတ္တမေဝ အဗ္ဘန္တရဋ္ဌေန ဟဒယန္တိ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၅။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၂၅၁။ (နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၀၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၇-တို့လည်း ကြည့်။) ကာမဘာဝေါ .... အဗ္ဘန္တရဋ္ဌေန အန္တော နာမ။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၃။

အဗ္ဘန္တရဍာဟ (ပု) [အဗ္ဘန္တရ+ဍာဟ] အတွင်း၌ ပူလောင်ခြင်း၊ အတွင်းပူ။ အန္တောဍာ- ဟောတိ အဗ္ဘန္တရဍာဟော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၂၀ (ဍာမူကွဲ)။

အဗ္ဘန္တရတလ (န) [အဗ္ဘန္တရ+တလ] (က) အတွင်းမျက်နှာပြင်။ ပရိစ္ဆေဒတော အဋ္ဌီနံ အဗ္ဘန္တရတလေဟိ ပရိစ္ဆိန္နံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၂၀။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၇။ (ခ) အတွင်း အသားပြင်။ မဇ္ဈေန ပဝေသေ- န္တောတိ အဗ္ဘန္တရတလံ ဆုပိတွာ မဇ္ဈေန ပဝေသေန္တော။ သာရတ္ထ၊၂။၈၃။ ဝေမဇ္ဈန္တိ.... ဣတ္ထိနိမိတ္တဿ အဗ္ဘန္တရတလံ ဝုစ္စတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။၁၃၈။ စတ္တာရိ ဌာနာနိ မုဉ္စိတွာတိ ဧတ္ထ အဗ္ဘန္တရတလံ ဆုပန္တံ ယေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝဇိရ၊၁၀၀။

အဗ္ဘန္တရတာ (ထီ) [အဗ္ဘန္တရ+တာ] အတွင်း– ကျ–ဝင် – သည်၏အဖြစ်။ စက္ခာဒီသု စ အဇ္ဈတ္တိကသဒ္ဒေါ အဇ္ဈတ္တာနံ အဗ္ဘန္တရတာ- ဝိသေသမုပါဒါယ ပဝတ္တတိ။ အနုဋီ၊၁။၅၁။ အရဟတ္တာဓိဂမောယေဝ တဿ တေသံ အဗ္ဘန္တရတာ။ မဋီ၊၃။၄၇။

အဗ္ဘန္တရဒါဟ (ပု) [အဗ္ဘန္တရ+ဒါဟ] အတွင်း၌ ပူလောင်ခြင်း၊ အတွင်းပူ။ အန္တောဒါ- ဟောတိ အဗ္ဘန္တရဒါဟော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၂၀။ အဗ္ဘန္တရဍာဟ-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘန္တရဒုဋ္ဌဘာဝ (ပု) [အဗ္ဘန္တရ+ဒုဋ္ဌ+ဘာဝ] အတွင်း၌ ဖျက်ဆီးတတ်သည်၏ အဖြစ်။ အန္တောဒေါသဋ္ဌ (မဋီ၊၃။၄၀၃) ကြည့်။

အဗ္ဘန္တရဓာတုက္ခောဘ (ပု) [အဗ္ဘန္တရ+ဓာတု+ ခေါဘ] ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ ဓာတ်တို့၏ချောက် ချားခြင်း။ ပုဗ္ဗေ....အဗ္ဘန္တရဓာတုက္ခောဘ- ဝသေန ဝါ ဥပ္ပန္နေသု ဂဏ္ဍပိဠကာဒီသု ပရိ- ပက္ကလောဟိတပရိဏာမော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။

အဗ္ဘန္တရဓာတုက္ခောဘပစ္စယ (တိ) [အဗ္ဘန္တရ- ဓာတုက္ခောဘ + ပစ္စယ] ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ ဓာတ်တို့၏ ချောက်ချားခြင်းဟူသော အ- ကြောင်းရှိသော။ သိတံ ဒုဗ္ဗိဓံ အဗ္ဘန္တရဓာ- တုက္ခောဘပစ္စယဉ္စ ဗာဟိရဓာတုက္ခောဘ- ပစ္စယဉ္စ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၂၃။ အဗ္ဘန္တရဓာတုပ္ပ- ကောပ-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘန္တရဓာတုပ္ပကောပ (ပု) [အဗ္ဘန္တရ+ဓာ- တု+ပကောပ] ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ ဓာတ်တို့၏

ပျက်ခြင်း။ အဗ္ဘန္တရဓာတုပ္ပကောပဝသေန ဝါ သီတံ ဟောတိ (....သကော်ပ၊ သျာ)။ မဟာနိ။၃၈၈။ စူဠနိ။၂၆၆။ အဗ္ဘန္တရဓာတုပ္ပကောပဝသေနာတိ သရီရဗ္ဘန္တရေ အာပေါဓာတုက္ခောဘဝသေန ဝါ အညဓာတုက္ခောဘဝသေန ဝါ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၄။

အဗ္ဘန္တရနိဒါန (န) [အဗ္ဘန္တရ+နိဒါန]အတွင်းဖြစ်သော – အကြောင်းရင်း – နိဒါန်း၊ အဗ္ဘန္တရနိဒါန်း။ အဗ္ဘန္တရနိဒါနဿ အတ္ထဝဏ္ဏနာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၆။ အဗ္ဘန္တရနိဒါနံ သံဝဏ္ဏေတုံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၄။ (မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၄။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၀။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၅။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၁၃၉-တို့လည်း ကြည့်။)

အဗ္ဘန္တရနိဒါနသံဝဏ္ဏနာ (ထီ) [အဗ္ဘန္တရနိဒါန+သံဝဏ္ဏနာ] အဗ္ဘန္တရနိဒါန်း၏ အဖွင့်။ ဧဝံ အဗ္ဘန္တရနိဒါနသံဝဏ္ဏနံ ကတွာ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၁၇။

အဗ္ဘန္တရန္တ (ပု) [အဗ္ဘန္တရ+အန္တ] အတွင်းဖက်အစွန်း။ တတြ ဩမဋ္ဌဿ ဗဟိ ပဋ္ဌာယ ကတဿ အဗ္ဘန္တရန္တဘော ပါဒဂ္ဂ္ဃနကေ တေလေ ဂဠိတေ ဗဟိ အနိက္ခန္တေပိ ပါရာဇိကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။ (သာရတ္ထ၊၂။၁၃၇။ ဝိမတိ၊၁။ ၁၇၈-တို့လည်း ကြည့်။) ပါဒဿ အဗ္ဘန္တရန္တေန စက်မန်ခဋ္ဌော ဝါ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၂။ ပိဋ္ဌိပါဒဂ္ဂေန စက်မန္တောတိ “ပါဒဿ ဗာဟိရန္တေနာတိ စ အဗ္ဘန္တရန္တေနာ”တိ စ ဣဒံ ပါဒတလဿ ဥဘောဟိ ပရိယန္တေဟိ စက်မန် သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၂။၁၂၈။

အဗ္ဘန္တရပရိစ္ဆေဒ (ပု) [အဗ္ဘန္တရ + ပရိစ္ဆေဒ] ၂၈-တောင်ရှိ အဗ္ဘန္တရအပိုင်းအခြား။ တသ္မာ သမန္တာ ပရိသာပရိယန္တတော ပဋ္ဌာယ အဗ္ဘန္တရပရိစ္ဆေဒေါ ကာတဗ္ဗော။ ကင်္ခါ။၉၀။ ယထာဝုတ္တအဗ္ဘန္တရပရိစ္ဆေဒဝသေန။ သာရတ္ထ၊၂။၃၉၅။ ဝိမတိ၊၁။၃၁၉။ အဗ္ဘန္တရ(၄)အနက်လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘန္တရပရိစ္ဆေဒကရဏပ္ပကာရ (ပု) [အဗ္ဘန္တရပရိစ္ဆေဒ+ကရဏ+ပကာရ] အဗ္ဘန္တရအပိုင်းအခြားကိုပြုခြင်းဟူသော – အပြား – အခြင်းအရာ။ ယဒိ ဟိ အဗ္ဘန္တရပရိစ္ဆေဒကရဏပ္ပကာရေန သီမာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ။ ဝိမတိ၊၂။၁၅၉။

အဗ္ဘန္တရပရိဘောဂ (ပု) [အဗ္ဘန္တရ+ပရိဘောဂ] အတွင်းအသုံးအဆောင်။(စားအပ် – မျိုအပ် – သော – အသုံးအဆောင် – အစားအစာ။) ဒွေ ပရိဘောဂါ အဗ္ဘန္တရပရိဘောဂေါ စ ဗာဟိရပရိဘောဂေါ စ။ဝိ၊၅။၂၁၅။ အဗ္ဘန္တရပရိဘောဂေါ နာမ အဇ္ဈောဟရဏပရိဘောဂေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၂။ ပတ္တေ ပတိဘရနေစုဏ္ဏဥ္စ အဗ္ဘန္တရပရိဘောဂတ္ထာယ အပရိဟရဘာဝတော ပဋိဂ္ဂဟေတွာ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၇၁။ အဗ္ဘန္တရပရိဘောဂဿ ဝိသုံ ဝကမာနတ္တာ။ ဝိမတိ၊၂။၁၉။ အဇ္ဈောဟရဏပရိဘောဂ, ဗာဟိရပရိဘောဂ-တို့လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘန္တရပရိယောသာန (န) [အဗ္ဘန္တရ + ပရိယောသာန]၂၈-တောင်ရှိ အဗ္ဘန္တရ၏ အဆုံး။ ပရိသပရိယန္တတော ပဋ္ဌာယ ဟိ အဗ္ဘန္တရေ ဂဟေတွာနေ အဗ္ဘန္တရပရိယောသာနေ ဌပိတစီဝရံ မဇ္ဈေ ဌိတဿ အဗ္ဘန္တရတော ဗဟိ ဟောတီတိ တံ အရုဏုဂ္ဂမနေ နိဿဂ္ဂိယံ သိယာ။ ဝိမတိ၊၂။၁၆၁။

အဗ္ဘန္တရပရိသာ (ထီ) [အဗ္ဘန္တရ + ပရိသာ] အတွင်းကျသော ပရိသတ်။ အဇ္ဈတ္တံ ဝါတိ တုမှာကံ အဗ္ဘန္တရပရိသာယ ဝါ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅။ အဇ္ဈတ္တ(၁)(ဃ)အနက်စသည်လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘန္တရပရိဿယ (ပု) [အဗ္ဘန္တရ+ပရိဿယ] အတွင်းဘေးရန်။ (တော်မှတ်ခေါင်းပါးခြင်း

စသည်။) အဇ္ဈတ္တပရိဿယော ခုပ္ပိပါသာဒိ-ဘေဒေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၄၂။

အဇ္ဈတ္တပရိဿယပဋိဃာတ (ပု) [အဇ္ဈတ္တပရိ-ဿယ + ပဋိဃာတ] အတွင်းဘေးရန်ကို — တွန်းလှန်—ပယ်ဖျောက်—ခြင်း။ သတ္တာနဉ္စ ဒုဝိဓာ သရီရရက္ခာ အဇ္ဈတ္တပရိဿယပဋိ-ဃာတေန, ဗာဟိရပရိဿယပဋိဃာတေန စ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၄၁။

အဇ္ဈတ္တပရိဿယာဘာဝ (ပု) [အဇ္ဈတ္တ-ပရိဿယ + အဘာဝ] အတွင်းဘေးရန် မရှိခြင်း။ "ယထာ ပန ဗာဟိရပရိဿယာ-ဘာဝေန ဒေဝ မယာ တုမှံ ဝဿနေ နိယော-ဇိတော၊ ဧဝံ အဇ္ဈတ္တပရိဿယာဘာဝေန-ပီ"တိ ဒဿေန္တော ပုနပိ "ဝဿဒေဝါ"တိ-အာဒိမာဟ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။ ဧတေန အဇ္ဈတ္တပရိဿယာဘာဝတော အပ္ပေါ-ဿုက္ကတံ ဒဿေတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။

အဇ္ဈတ္တပဝိသနနာသိကဝါတပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [အဇ္ဈတ္တ+ပဝိသန+နာသိကာ+ဝါတ + ပဋိဗဒ္ဓ] အတွင်းသို့ဝင်သည့်— နှာခေါင်း၌ဖြစ်သော— နှာသီးဖျားရှိ — လေနှင့် ဆက်စပ်သော။ အဿာသူပနိဗန္ဓ(မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၁) ကြည့်။

အဇ္ဈတ္တပဝိသနဝါတ (ပု) [အဇ္ဈတ္တ+ပဝိသန+ဝါတ] အတွင်းသို့ ဝင်သောလေ။ အဇ္ဈတ္တ-ပဝိသနဝါတဿ နာသိကဂ္ဂံ အာဒိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၇၂-၌ ဝါကျ ရှိသည်။)

အဇ္ဈတ္တပဝေသန (န) [အဇ္ဈတ္တ + ပဝေသန] အတွင်းသို့—ဝင်စေ—သွင်း—ခြင်း။ ဥဏှဿ အဇ္ဈတ္တပဝေသနတ္ထာယ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၀၅။

အဇ္ဈတ္တပဿယ (တိ) [အဇ္ဈတ္တ+အပ+သိ+အ] အတွင်းသား—နှလုံး—ကို မှီနေသော။ သလ္လ’မဇ္ဈတ္တပဿယံ။ ထေရ။၃၂၄။ အဇ္ဈတ္တ-ပဿယန္တိ အဇ္ဈတ္တသင်္ခါတံ ဟဒယံ နိဿာယ ဌိတံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၅။

အဇ္ဈတ္တပူရဏ (န) [အဇ္ဈတ္တ+ပူရဏ] အတွင်း၌—ပြည့်စေ—ဖြည့်—ခြင်း။ အဇ္ဈတ္တပူရဏတ္ထံ မနောသိလာယ မတ္တိကာကိစ္စံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၁၄။

အဇ္ဈတ္တဗာဟိရပဿ(ပု၊န)[အဇ္ဈတ္တ+ဗာဟိရ+ပဿ] အတွင်းဖက်နှင့် အပြင်ဖက်။ ဒန္တာနံ ဥစ္စနီစတာ အဇ္ဈတ္တဗာဟိရပဿဝသေနပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၁။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၇၅။

အဇ္ဈတ္တဗာဟိရမာတိကာဓမ္မ (ပု) [အဇ္ဈတ္တ+ဗာဟိရ+မာတိကာ+ဓမ္မ] အဇ္ဈတ္တမာတိ-ကာ, ဗာဟိရမာတိကာတို့၌ ဟောအပ်သော တရား။ ရူပက္ခန္ဓာဒီသု အရဏန္တေသု (မူလ-ဋီ၊၃။၂၃) အဇ္ဈတ္တဗာဟိရမာတိကာဓမ္မေ-သူတိ နိဒ္ဒါရဏေ ဘုမ္မံ။ အနုဋီ၊၃။၃၀။ အဇ္ဈတ္တမာတိကာ, ဗာဟိရမာတိကာ-တို့လည်း ကြည့်။

အဇ္ဈတ္တဘာဝ (ပု) [အဇ္ဈတ္တ+ဘာဝ]အတွင်း၏ အဖြစ်။ ဇဝနဿ ဗာဟိရဘာဝေ ဣတရဿ စ အဇ္ဈတ္တဘာဝေ အသတိပိ။ အနုဋီ၊၁။ ၂၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၅၀။

အဇ္ဈတ္တဘူတ (တိ) [အဇ္ဈတ္တ+ဘူတ] အတွင်း (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ ဇာလသိခါနံ အဇ္ဈတ္တ-ဘူတေ တဿ အင်္ဂါရရာသိဿ မဇ္ဈေ။ စရိ-ယာ၊ဋ္ဌ။၁၀၈။

အဇ္ဈတ္တမံသ (န) [အဇ္ဈတ္တ+မံသ] အတွင်း အသား။ ပဝေသနာရဟဆိဒ္ဒါကာရေန ဌိတ-အဇ္ဈတ္တမံသာဒိံ အနဝသေသေတွာ။ ဝိမတိ၊ ၁။၁၄၄။

အဇ္ဈတ္တမံသခဏ္ဍ (န) [အဇ္ဈတ္တမံသ+ခဏ္ဍ] အတွင်း အသား ပိုင်း။ နိမိတ္တသဏ္ဌာနဝိရ-ဟိတံ အဇ္ဈတ္တမံသခဏ္ဍံ။ ဝိမတိ၊၁။၁၄၄။

အဇ္ဈတ္တမင်္ဂလ (န) [အဇ္ဈတ္တ+မင်္ဂလ] အဇ္ဈိ-မမင်္ဂလနှင့် အနက်တူ။ ၎င်း ကြည့်။

အဗ္ဘန္တရမာတိကာ (ထီ) [အဗ္ဘန္တရ+မာတိကာ] ဓာတုကထာကျမ်း၏ အတွင်း၌ ထားအပ်သော (ဝေဖန်ရမည့်တရားတို့၏–)အကျဉ်း–မာတိကာ၊ အဗ္ဘန္တရမာတိကာ။ (ယင်းမာတိကာ၌ ခန္ဓာငါးပါး စသောအားဖြင့် ၁၂၅-ပုဒ် ရှိသည်။) ပဥ္စက္ခန္ဓာ ။ပ။ မနသိကာရောတိ အယံ ပဥ္စဝီသာဓိကေန ပဒသတေန နိက္ခိတ္တာ အဗ္ဘန္တရမာတိကာ နာမ။ အယဉ္ဟိ .... သင်္ဂဟာဒိနာ နယေန ဝိဘဇိတဗ္ဗေ ခန္ဓာဒိဓမ္မေ သရူပတော ဒဿေတွာ ဓာတုကထာယ အဗ္ဘန္တရေယေဝ ဌပိတတ္တာ အဗ္ဘန္တရမာတိကာတိပိ ဝုစ္စတိ။ ခန္ဓာဒိပဒါနံ ဓမ္မသင်္ဂဏီမာတိကာယ အသင်္ဂဟိတတ္တာ ပကိဏ္ဏကမာတိကာတိပိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂။ (မူလဋီ၊၃။၃-၄။ အနုဋီ၊၃။၃-၄-တို့လည်း ကြည့်။)

အဗ္ဘန္တရမာတိကုဒ္ဒေသ (ပု) [အဗ္ဘန္တရမာတိကာ + ဥဒ္ဒေသ] အဗ္ဘန္တရမာတိကာကို ညွှန်ပြရာစကားရပ်။ ဣဓာတိ ဣမသ္မိံ အဗ္ဘန္တရမာတိကုဒ္ဒေသေ။ အနုဋီ၊၃။၉။

အဗ္ဘန္တရမိနနပမာဏ (န) [အဗ္ဘန္တရ+မိနန+ပမာဏ] ၂၈-တောင်ရှိ အဗ္ဘန္တရ၏ အတိုင်းအတာ ပမာဏ။ ယံ ပနေတ္ထ အဗ္ဘန္တရမိနနပမာဏဿ, ဝါလုကာဒိခိပနကမ္မဿ စ ဒဿနံ။ ဝိမတိ၊၂။၁၅၉။

အဗ္ဘန္တရဝတ္ထု (န) [အဗ္ဘန္တရ+ဝတ္ထု] အိမ်ဝင်းအတွင်း။ ဘဒ္ဒါပိ ကာပိလာနီ တသ္မိံ ခဏေ အဗ္ဘန္တရဝတ္ထုမှိ တယော တိလကုမ္ဘေ ပတ္ထရာပေတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၉။(အလားတူ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀-၌ အန္တရဝတ္ထုမှိ-ဟု ရှိသည်။ အန္တရဝတ္ထု-လည်း ကြည့်။)

အဗ္ဘန္တရဝါတ (ပု) [အဗ္ဘန္တရ+ဝါတ] အတွင်းလေ၊ ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းရှိလေ။ မာတုကုစ္ဆိတော နိက္ခမနကာလေ ပဌမံ အဗ္ဘန္တရဝါတော ဗဟိ နိက္ခမတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၆၃။

အဗ္ဘန္တရဝုတ္တိတာ (ထီ) [အဗ္ဘန္တရ+ဝုတ္တိ+တာ] အတွင်း၌ ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်။ ကိလေသော ပန အတိအာသန္နေ ဝသတိ အဗ္ဘန္တရဝုတ္တိတာယာတိ အန္တေဝါသိကန္တိ ဝုတ္တော။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၁၆။

အဗ္ဘန္တရသဒိသ (တိ) [အဗ္ဘန္တရ+သဒိသ] အတွင်းသားနှင့် တူသော။ (ဟဒယမံသံ) အန္တော ကောသာတကီဖလဿ အဗ္ဘန္တရသဒိသံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၀။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၄၁။

အဗ္ဘန္တရသန္နိဿိတ — သာရတ္ထ၊၁။၄၅၇-လာ ဤပါဌ်ကား အဗ္ဘုဒယသန္နိဿိတ-မှ ပျက်လာသော ပါဌ်တည်း။ ယင်းကို "အဗ္ဘန္တရ-၌ မှီသော"ဟု ပါရာ၊ဂဏ္ဌိသစ်၊၂။၃၉၆-၌ မြန်မာပြန်သည်။ အဗ္ဘုဒယနိဿိတ,-သန္နိဿိတ-တို့ ကြည့်။

အဗ္ဘန္တရသီမာ (ထီ) [အဗ္ဘန္တရ + သီမာ] (စီဝရမာတိကာ ၈-မျိုးတွင် လာသည့် သိမ် ၁၅-ခုတို့တွင် ၉-ခုမြောက် ဖြစ်သော) အဗ္ဘန္တရသိမ်။ အဗ္ဘန္တရသီမာဥဒကုက္ခေပသီမာသု ဒိန္နံ တတ္ထ အန္တောဂတာနံယေဝ ပါပုဏာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁၈။ ကင်္ခါ။၁၆၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၅၀။ အဗ္ဘန္တရသီမာဥဒကုက္ခေပသီမာသု ဒိန္နန္တိ တတ္ထ ဥပေါသထာဒိအတ္ထာယ သန္နိပတိတေ ဒိသွာ "ဣမိဿာ အဗ္ဘန္တရသီမာယ ဒေမာ"တိအာဒိနာ ဒိန္နံ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၉၅။ အဗ္ဘန္တရ[၂](၄) အနက်နှင့် သတ္တဗ္ဘန္တရသီမာ-တို့လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘန္တရသုဒ္ဓိ (ထီ) [အဗ္ဘန္တရ+သုဒ္ဓိ] အတွင်း၌ စင်ကြယ်ခြင်း။ အဗ္ဘန္တရသုဒ္ဓိယာ ဧဝ ပန သုဒ္ဓါ ဟောန္တီတိ ဒဿေန္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၁။

အဗ္ဘန္တရသောက (ပု) [အဗ္ဘန္တရ+သောက] အဇ္ဈတ္တသောကနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အဗ္ဘန္တရာဒိဝါစက (တိ) [အဗ္ဘန္တရ+အာဒိ+ဝါစက] အဗ္ဘန္တရ စသည့်အနက်ကို ဟော တတ်သော။ နု ပန အဗ္ဘန္တရာဒိဝါစကော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၉၂။

အဗ္ဘန္တရာဟာရပစ္စယ (ပု) [အဗ္ဘန္တရ + အာဟာရ + ပစ္စယ] အတွင်း၌ဖြစ်သော အာဟာရ၏ အကြောင်း။ သရီရာဝယဝေ အနုပ္ပဝိဋ္ဌဿ အာဟာရရသဿ အဗ္ဘန္တရာဟာရပစ္စယော သ္နေဟော။ အနု၊ဋီ၊၁။၁၆၆။ (အဋ္ဌသာ၊သျှ၊၃။၂၀၄-ကြည့်။)

အဗ္ဘန္တရိက (တိ) [အဗ္ဘန္တရ+ဣက] အတွင်း၌ ဖြစ်သော၊ အတွင်းကျသော၊သူ၊ အတွင်းလူ၊ လူယုံ။ ဣမဿ ပိယော ဘဝိဿာမိ.... အဗ္ဘန္တရိကော ဘဝိဿာမိ။ မဟာနိ၊၁၇၉။ အဟံ တံ သေသဇနံ ပဋိဗာဟိတွာ ဝိဿာသိကံ အဗ္ဘန္တရိကံ ကရိဿာမိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၀၄။ ရညော သဗ္ဗတ္ထ သာမကော အမစ္စော အဗ္ဘန္တရိကော အတိ ဝိယ ဝိဿာသိကော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၂၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၀။ တေသံ အဗ္ဘန္တရိကာ အဟေသုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၃၅။ မယံ ဗာဟိရကာ ဇာတာ၊ အဗ္ဘန္တရိကာ တရုဏဒါရကာ ဇာနိဿန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၇။ သာရတ္ထ၊၂။၃၀၇။ အံ၊ဋီ၊၃။၆၅။

အဗ္ဘန္တရိန္ဒခိလ (ပု) [အဗ္ဘန္တရ + ဣန္ဒခိလ] အတွင်းတံခါးခုံ။ ဂါမဿ အဗ္ဘန္တရိန္ဒခိလော။ မ၊ဋီ၊၃။၄၃၇။ အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘန္တရိမ (တိ) [အဗ္ဘန္တရ + ဣမ] (က) အတွင်း၌ဖြစ်သော၊အတွင်းကျသော၊အတွင်းဖက်။ တိရိယံ သတ္တန္တရာတိ အဗ္ဘန္တရိမေန မာနေန။ ဝိ၊၁။၂၂၄။ အန္တရာတိ ဣမဿ ပန အယံ နိဒ္ဒေသော “အဗ္ဘန္တရိမေန မာနေနာ”တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄။ အဗ္ဘန္တရိမေ ဝိဿာသိကဋ္ဌာနေ။ ဝိ၊၃။၄၉၂။ တဿ အဗ္ဘန္တရိမေ ဣန္ဒခိလေ ဌိတဿ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၉။ တသ္မာ သဗ္ဗအဗ္ဘန္တရိမော သဋ္ဌိဟတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ အဗ္ဘန္တရိမေဟိ စမ္မကဒလေဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၉၇။ အဗ္ဘန္တရိမံ ဗာဟိ ဌပေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၄။ သာရတ္ထ၊၂။ ၁၅၂။ ဝိမတိ၊၁။၁၉၂။ ဣမေ သတ္တာ “မမ ဣဒ”န္တိ ပရိဂ္ဂဟိတံ အတ္တနိဗ္ဗိသေသံ မညမာနာ အဗ္ဘန္တရိမံ ကရောန္တိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၆။ (ခ) အတွင်းကျသော၊သူ။ အဗ္ဘန္တရိမာ အညာ (ဝုစ္စတရာ) အာဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၁။ သာရတ္ထ၊၃။၄၇၄။

အဗ္ဘန္တရိမန္တ (ပုန) [အဗ္ဘန္တရိမ+အန္တ] အတွင်းစွန်း။ အဗ္ဘန္တရိမန္တေ ပညာသသဟဿဂ္ဃနိကာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။

အဗ္ဘန္တရိမပဿ (နု) [အဗ္ဘန္တရိမ+ပဿ] အတွင်းဖက်နံပါး။ တဿ အဗ္ဘန္တရိမပဿံ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၅၀။

အဗ္ဘန္တရူပစာရ (ပု) [အဗ္ဘန္တရ + ဥပစာရ] အတွင်းဥပစာ။ ဂါမူပစာရော နာမ အဗ္ဘန္တရူပစာရော အဓိပ္ပေတော။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊ဟောင်း။ ၃၉-၄၀။

အဗ္ဘပဋလ (နု) [အဗ္ဘ+ပဋလ] မိုးတိမ်-အထပ်-အလွှာ၊ တိမ်တိုက်။ မန္ဒမန္ဒာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ တနုကာကာရာ ဟုတွာ အဗ္ဘပဋလမိဝ မက္ခိကာပတ္တမိဝ စ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၀၂။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၀၇။ စန္ဒေ ဆန္နမှိ အဗ္ဘပဋလေဟိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆။ အဗ္ဘဝလာဟက, အဗ္ဘုဋ္ဌိတ (မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၃၂) တို့လည်း ကြည့်။

အဋ္ဌပဋ္ဌလဝိတာန (န) [အဋ္ဌပဋ္ဌလ+ဝိတာန] တိမ်လွှာ–မျက်နှာကြက်–ဗိတာန်။ အဋ္ဌ (၁) (ခ) အနက်ကြည့်။

အဋ္ဌပဋ္ဌလသဥ္စရဏဟေတု (ပု) [အဋ္ဌပဋ္ဌလ+သဥ္စရဏ+ဟေတု] မိုးတိမ်လွှာ ရွေ့ရှားခြင်း၏ အကြောင်း။ အဋ္ဌဝလာဟက (ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၂၅၂) ကြည့်။

အဋ္ဌမဏ္ဍပ (ပု) [အဋ္ဌ+မဏ္ဍပ] မဏ္ဍပ်နှင့်တူသော မိုးတိမ်လွှာ၊ တိမ်မဏ္ဍပ်။ အဋ္ဌမဏ္ဍပံ ကတွာ ဒေဝေါ ဧကမေဃံ ဖုသာယတု။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၁။ အဋ္ဌမဏ္ဍပံ ကတွာတိ သမန္တတော ဆာဒနဝသေန မဏ္ဍပံ ဝိယ မေဃပဋ္ဌလံ ဥပ္ပါဒေတွာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၇၂။ အဋ္ဌ (၁) (ခ) အနက်လည်း ကြည့်။

အဋ္ဌမတ္တ (န) အဋ္ဌာမတ္တ-ကြည့်။

အဋ္ဌမဟိကာဒိ (တိ) [အဋ္ဌ+မဟိကာ+အာဒိ] မိုးတိမ်, ဆီးနှင်း–အစရှိသော–စသည်။ အဝိသုဒ္ဓတာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀) အဋ္ဌမဟိကာဒီဟိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၃၀။ အဋ္ဌမဟိကာဒီဟိ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ သုညံ န သောဘတိ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။၁၆၄။

အဋ္ဌမဟိကာဒိဥပက္ကိလေသဝိဂမ (ပု) [အဋ္ဌမဟိကာဒိ+ဥပက္ကိလေသ+ဝိဂမ] မိုးတိမ်, ဆီးနှင်း စသည့် အညစ်အကြေး ကင်းခြင်း။ အဋ္ဌမဟိကာဒိဥပက္ကိလေသဝိဂမေန ဟိ အာကာသံ ဥတ္တာဂံ ဝိယ ဒူရံ ဝိယ စ ခါယတိ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၉၇။ ဂဂနတလ (သံ၊ဋီ၊၁။၂၆၇) လည်း ကြည့်။

အဋ္ဌမဟိကာဒိဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တ (တိ) [အဋ္ဌမဟိကာဒိ+ဥပက္ကိလေသ+ဝိမုတ္တ] မိုးတိမ်, ဆီးနှင်း စသည့် အညစ်အကြေးတို့မှ လွတ်သော။ သရဒသမယေ အဋ္ဌမဟိကာဒိဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တံ နဘံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၂၃။

အဋ္ဌမဟိကာဒိဒေါသရဟိတ (တိ) [အဋ္ဌမဟိကာဒိ+ဒေါသ+ရဟိတ] မိုးတိမ်, ဆီးနှင်း စသည့်–အပြစ်–ဒေါသ–တို့မှ ကင်းသော။ စန္ဒော အဋ္ဌမဟိကာဒိဒေါသရဟိတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉။

အဋ္ဌမာလီ (တိ) [အဋ္ဌ+မာလာ+ဤ] မိုးတိမ်ပန်းကုံးရှိသော ?။ ရမ္မံ ဂိရိံ ပါဝုသအဋ္ဌမာလိနိံ (-မာလိနံ ?)။ ထေရ၊၃၆၁။ ပါဝုသကာလေ သမန္တတော သုမာလိနိံဟိ ထလဇဇလဇမာလာဟိ သမန္နာဂတတ္တာ အဋ္ဌမာလိနိံ ....ပဗ္ဗတံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၇-၉။

အဋ္ဌမုတ္တ (တိ) [အဋ္ဌ+မုတ္တ] တိမ်မှလွတ်သော။ သုရိယံ တပန္တံ သရဒရိဝဋ္ဌမုတ္တံ။ သုတ္တနိ၊ ၃၇၆။

အဋ္ဌယ (န) [န+ဘယ] ဘေး–ရန်–မရှိခြင်း။ တမှာ ဗန္ဓနာဂါရာ မုဉ္စေယျ သောတ္ထိနာ အဋ္ဌယေန။ ဒီ၊၁။၆၁။ (အဗ္ဘယေန၊သီ၊က)။ မ၊၁။၃၄၃။ (အဗျယေန၊သီ၊ဣ)။ အဘယနှင့် ယှဉ်ကြည့်။

အဋ္ဌဝဏ္ဏ (တိ) [အဋ္ဌ+ဝဏ္ဏ] မိုးတိမ်အဆင်း–ရှိသော–နှင့်တူသော။ နီလဋ္ဌဝဏ္ဏာ ရုစိရာ၊ ဝါရိသီတာ သုစိန္ဓရာ။ ထေရ၊၃၅၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၇။

အဋ္ဌဝလာဟက (ပု၊ထီ) [အဋ္ဌ+ဝလာဟက] မိုးတိမ်ကို–ဖြစ်စေတတ်–ရွေ့ရှားစေတတ်–သော အဋ္ဌဝလာဟကနတ်။ သန္တိ အဋ္ဌဝလာဟကာ ဒေဝါ။ သံ၊၂။၂၁၄။ တာသံ မိတ္တာ အဋ္ဌဝလာဟကာ ဒေဝတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၇။ အဋ္ဌဝလာဟကာ ဥဏှဝလာဟကာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃။ အဋ္ဌဝလာဟကာ ပန ဒေဝတာ သီတုဏှဝဿေဟိ ဝိနာ ကေဝလံ အဋ္ဌပဋ္ဌလဿေဝ သမုဋ္ဌာပကာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၉။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၀။

ကေဝလံ အဋ္ဌပဋ္ဌလသဥ္စရဏာယောတဝေါ အဋ္ဌဝလာဟကာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၂။ အဋ္ဌ(၁) အနက်လည်း ကြည့်။

အဋ္ဌသမ (တိ) [အဋ္ဌ + သမ] ကောင်းကင်နှင့် တူသော၊ ကောင်းကင်လောက် – မိုးထိ – မြင့်မားသော။ တတ္ထဒ္ဒသံ မဟန္တံ ပဗ္ဗတံ အဋ္ဌသမံ။ သံ၊၁။၁၀၀။ အဋ္ဌသမန္တိ အာကာသသမံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။ အဋ္ဌသမံ ပုထုလဘာဝေန။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၉၉။

အဋ္ဌသမ္ပိလာပ(ပု)[အဋ္ဌ+သမ္ပိလာပ (=သံပ္လါဝ–သံ)] မိုးတိမ်၏ ပေါ်ပေါက်ခြင်း၊ မိုးအုံ့ခြင်း။ သီတကော စ ဝါတော ဝါယေယျ၊ အဋ္ဌသမ္ပိလာပေါ စ အဿ၊ ဒေဝေါ စ ကေမေက ဖုသာယေယျ။ သံ၊၂။၄၇၀။ (အဋ္ဌသံဗိလာပေါ၊သီ။အဋ္ဌသံဝိလာပေါ၊ဣ)

အဋ္ဌဟတ္ထပဗ္ဗတ (ပုန) အဗ္ဘုဟတ္ထပဗ္ဗတ-ကြည့်။

အဋ္ဌဟိမာဒိဥပက္ကိလေသဝိရဟိတ (တိ) [အဋ္ဌ+ဟိမ + အာဒိ + ဥပက္ကိလေသ + ဝိရဟိတ] မိုးတိမ်, ဆီးနှင်း စသော အညစ်အကြေးမှ ကင်းသော။ အဋ္ဌဟိမာဒိဥပက္ကိလေသဝိရဟိတာနံ စန္ဒိမသူရိယာနံ။ ဝိမတိ၊၂။၂၆၃။

အဋ္ဌာ (ထီ) အဋ္ဌ-ကြည့်။

အဋ္ဌာကုဋ္ဌိက (တိ) [န+ဘာကုဋ္ဌိက] မျက်မှောင်ကြုတ်ခြင်း – မရှိ – မျက်မှောင် မကြုတ်–သော၊သူ။ အဋ္ဌာကုဋ္ဌိကာ ဥတ္တာနမုခါ ပုဗ္ဗဘာသိနော။ ဝိ၊၁။၂၇၅။ ဝိ၊၄။၂၄။ သက်ုဋ္ဌိတမုခတာယ ဘာကုဋ္ဌိကဘာကုဋ္ဌိကာ ဝိယ.... အဘာကုဋ္ဌိကာတိ ဣမိနာ ဘာကုဋ္ဌိကဘာကုဋ္ဌိကာကာရဿ အဘာဝေါ ဒဿိတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။ အဋ္ဌာကုဋ္ဌိကော ဥတ္တာနမုခေါ ပုဗ္ဗဘာသီ။ ဒီ၊၁။၁၀၉။ အဋ္ဌာကုဋ္ဌိကောတိ ယထာ ကေစ္စေ ပရိသံ ပတ္တာ ထဒ္ဓမုခါ သက်ုဋ္ဌိတမုခါ ဟောန္တိ န ဒေဝသော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၆။ အဘာကုဋ္ဌိကောတိ ဣမိနာ သဗ္ဗတ္ထေဝ ဝိပ္ပသန္နမုခတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၁၇။ သမဏော ကိရ ဂေါတမော အဋ္ဌာကုဋ္ဌိကော ဥတ္တာနမုခေါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၁။

အဋ္ဌာဂတ (တိ) [အဘိ + အာ + ဂမု+တ။ (အဘျာဂတ–သံ)]ရှေးရှုရောက်လာသော၊ သူ၊ဧည့်သည်။ အဋ္ဌာဂတေ စ အာသနေဒကေန ပဋိပူဇေယျာမ။ အံ၊၂။၃၁။ အဋ္ဌာဂတေတိ အတ္တနော သန္တိကံ အာဂတေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉။ အဋ္ဌာဂတာနာ'သနကံ အဒါသိံ။ ဝိမာန၊၂။အဋ္ဌာဂတာနန္တိ အဘိအာဂတာနံ၊ သမ္ပတ္တအာဂန္တုကာနန္တိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၀။တေန သမယေန နိက္ခန္တာ အဋ္ဌာဂတာ။ မိလိန္ဒ။၁၅၅။ အာဂန္တုက (ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၅၀။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၉၅-စသည်), အာသနုဒကဒါယီ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၃၇)တို့လည်း ကြည့်။ (အတိထိ-နှင့် အဋ္ဌာဂတ-အထူးကို ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၀-တွင် ကြည့်။)

အဋ္ဌာဂမ (ပု) [အဘိ + အာ + ဂမု+ဏ။ (အဘျာဂမ–သံ)] ရှေးရှုဆိုက်ရောက်လာခြင်း၊ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း။ အညထာ ကတဿ ကမ္မဿ ဝိနာသော, အကတဿ စ အဋ္ဌာဂမော အာပဇ္ဇေယျာတိ အဓိပ္ပါယော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၄၄။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၉၇။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၄၇-လည်း ကြည့်။)

အဋ္ဌာဂမန (န) [အဘိ+အာ+ဂမု+ယု]ရှေးရှုဆိုက်ရောက်လာခြင်း။ ပုရိသဿာပိ အဋ္ဌာဂမနံ သာဒိယန္တိ။ဝိ၊၂။၂၈၄။ ဘိက္ခုသံဃဿ အဋ္ဌာဂမနံ အာရောစေသိ။ အံ၊၂။၄၄၅။ စိရဿံ'မဋ္ဌာဂမနံ ဟိ ဝေါ ဣဓ။ ဇာ၊၁။ ၁၉၆။ အဇ္ဇ တုမှာကံ ဣဓ အဋ္ဌာဂမနဥ္စ စိရံ ဇာတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀၂။

အဋ္ဌာဃာတ (န) [အဘိ+အာ+ဟန+တ။ (အဘျာဃာတ–သံ)] လွန်စွာ ညှဉ်းဆဲ

ရာအိမ်၊ နှောင်အိမ်၊ ထောင်အိမ်၊ ခိုးသူတို့ကို သတ်နှောင်ရာ အိမ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အဗ္ဘာဃာတနိဿိတ (တိ) [အဗ္ဘာဃာတ+နိဿိတ] နှောင်အိမ်ကိုမှီသော၊ နှောင်အိမ်၏ အနီးဖြစ်သော။ သာရမ္ဘံ နာမ.... အဗ္ဘာဃာတနိဿိတံ ဝါ ဟောတိ။ ဝိ၊၁။၂၂၆။ အဗ္ဘာဃာတန္တိ ကာရဏာဃရံ၊ ဝေရိဃရံ, စောရာနံ မာရဏတ္ထာယ ကတန္တိ ကုရုန္ဒိအာဒီသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၆။ အဘိဟနန္တိ ဧတ္ထာတိ အဗ္ဘာဃာတံ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၃၄။ ဝိမတိ၊၁။၂၇၆။(ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၂၃၉-လည်း ကြည့်။)

အဗ္ဘာစိက္ခတိ (ကြိ) [အဘိ + အာ+စိက္ခ+အ + တိ] လွှမ်းမိုး - ထိပါး - ၍ ပြောဆို၏၊ မဟုတ်မမှန် ပြောဆို၏၊ စွပ်စွဲ၏၊ ဆဲရေး၏။ အဗ္ဘာစိက္ခတိ။ မ၊၁။၁၀၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀ (=အဗ္ဘာစိက္ခန္တိ ကရောတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၉၁)။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃ (=အဗ္ဘက္ခာနံ ကရောတိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၁၁၉)။ **အဗ္ဘာစိက္ခန္တိ** — ဝိ၊၅။၂၅၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၀။ ဒီ၊၁။၁၅၃။ ဒီ၊၃။၂၀ (= အဘိအာစိက္ခန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅။ အဘိအာစိက္ခန္တီတိ အဘိဘဝိတွာ ဃဋ္ဋေန္တာ ကထေန္တိ၊ အက္ကောသန္တီတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၂)။ မ၊၁။၁၉၃ (= အဘိအာစိက္ခန္တိ၊ အဘိဘဝိတွာ ဝဒန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃)။ မ၊၂။၁၄၀၊၃၂၀။ အံ၊၁။၆၁၊၁၆၁ (= အဘိဘဝိတွာ အာစိက္ခန္တိ၊ အဘူတေန ဝဒန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅)။ အံ၊၃။၃၀၇။ **အဗ္ဘာစိက္ခသိ** — ဝိ၊၂။၁၇၇။ ဒီ၊၃။၉၅။ မ၊၁။၁၀၅။ မ၊၃။၁၇၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ **အဗ္ဘာစိက္ခာမိ**— ဒီ၊၃။၉၅။ မ၊၃။၁၇၉။ **အဗ္ဘာစိက္ခာမ**— သံ၊၃။၆။ **အဗ္ဘာစိက္ခသု**— ဇာတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၀၂။ **အဗ္ဘာစိက္ခေယျ**— မ၊၂။၁၄၉။ သံ၊၁။၂၇၀။ **အဗ္ဘာစိက္ခေယျုံ**— ဒီ၊၃။၁၀၉။ **အဗ္ဘာစိက္ခေယျာထ** — သံ၊၂။၆။ **အဗ္ဘာစိက္ခေယျာမ**— မ၊၂။၁၄၉။ သံ၊၁။၂၇၀။ **အဗ္ဘာစိက္ခေယျုံ** —သံ၊၂။၉၅။ **အဗ္ဘာစိက္ခိ**— ဝိ၊၂။၁၇၅။ မ၊၁။၁၀၂။ သံ၊၂။၉၀။ အံ၊၂။၂၅၇။ **အဗ္ဘာစိက္ခိံ** — အပ၊၁။၃၄၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၉။ **အဗ္ဘာစိက္ခိမှာ**— အံ၊၁။၇၇။ အဗ္ဘက္ခာတိ-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘာစိက္ခန(ဏ) (န) [အဘိ+ အာ + စိက္ခ+ယု] စွပ်စွဲခြင်း။ န ဟိ သာဓု ဘဂဝတော အဗ္ဘာစိက္ခနံ။ သံ၊၂။၉၀။ အမှာကဥ္စ အဗ္ဘာစိက္ခနံ ကရောတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၉၁။ အဘူတေန အဗ္ဘာစိက္ခဏေန။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၉၁။ အဗ္ဘက္ခာန-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘာစိက္ခနက (တိ) [အဘိ + အာ + စိက္ခ+ယု + က] စွပ်စွဲတတ်သော၊သူ။ ဝေရူပဿ နာမ မုသာဝါဒေန အဗ္ဘာစိက္ခနကဿ ဘိက္ခုနော။ မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၁။

အဗ္ဘာစိက္ခနကမ္မ (န) [အဗ္ဘာစိက္ခန + ကမ္မ] စွပ်စွဲခြင်း-အမှု-ကံ။ အရဟန္တာနံ အဗ္ဘာစိက္ခနကမ္မဿ ဟေတု အရဟာ အရဟတ္တာ ပရိဟာယတီတိ? ။ အဘိ၊က။၂၈၄။

အဗ္ဘာစိက္ခနဒေါသ (ပု) [အဗ္ဘာစိက္ခန+ဒေါသ] စွပ်စွဲခြင်းဟူသော - စွပ်စွဲမိသော - အပြစ်။ .... အတ္တနော အဗ္ဘာစိက္ခနဒေါသံ ပကာသေတွာ အစ္စယံ ဒေသေသိ။ မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၁။ (အဘူတဗ္ဘက္ခာနဒေါသံ။ သီ၊သျှ၁)

အဗ္ဘာစိက္ခန္တ (တိ) [အဘိ+အာ+စိက္ခ+အ+အန္တ] စွပ်စွဲသော၊သူ။ အသမ္မတဥ္စ အဘူတေန အဗ္ဘာစိက္ခန္တဿ.... သမ္မတံ ပန အဗ္ဘာစိက္ခတော .... ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၄။ အသတာ တုစ္ဆေန အဗ္ဘာစိက္ခန္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၀။ အဘူတေန အတစ္ဆေန ပရံ အဗ္ဘာစိက္ခန္တော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၆။

အဗ္ဘာစိက္ခိတ (တိ) [အဘိ+အာ+စိက္ခ+တ] စွပ်စွဲအပ်သော၊သူ။ အယဥ္စ မေ အဘူတေန အဗ္ဘာစိက္ခိတော။ မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၆။

အဗ္ဘာစိက္ခိတပုဗ္ဗ (တိ) [အဗ္ဘာစိက္ခိတ + ပုဗ္ဗ] စွပ်စွဲအပ်ဘူးသော၊သူ။ တတ္ထ ယေန အရဟ-တာ ပုရိမဘဝေ အရဟာ အဗ္ဘာစိက္ခိတ-ပုဗ္ဗော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၂။

အဗ္ဘာစိက္ခိတ္ဝာ (ကြိ၊ဝိ) [အဘိ+အာ+စိက္ခ+တွာ] စွပ်စွဲ၍။ အဘူတေန(တုစ္ဆေန) အဗ္ဘာ-စိက္ခိတွာ။ ဇာတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ဂ၂။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၃၇။

အဗ္ဘာတိရေက (တိ) [အဘိ+အတိရေက] အပို အလွန်ဖြစ်သော။ အထ ခေါ သော ကိရ-ပတိကော တဿ ဒလိဒ္ဒဿ ကမ္မကာရဿ အဗ္ဘာတိရေကံ ဝေတနံ အဒါသိ။ ဝိ၊၂။ ၁၀၂။

အဗ္ဘာဒိဥပက္ကိလေသ (ပု) [အဗ္ဘ + အာဒိ + ဥပက္ကိလေသ]မိုးတိမ်စသော အညစ်အကြေး။ အဗ္ဘာဒိဥပက္ကိလေသာ ဝိမုတ္တော စန္ဒော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁ဂ၆။

အဗ္ဘာဒိဥပက္ကိလေသရဟိတ (တိ) [အဗ္ဘာဒိ-ဥပက္ကိလေသ + ရဟိတ] မိုးတိမ်စသော အညစ် အကြေး မှ ကင်းသော။ ဝိသုဒ္ဓ (သုတ္တနိ။၃ဂ၆)န္တိ အဗ္ဘာဒိဥပက္ကိလေသ-ရဟိတံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂ဝ၆။

အဗ္ဘာဒိဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တ (တိ) [အဗ္ဘာဒိ-ဥပက္ကိလေသ+ဝိမုတ္တ] မိုးတိမ်စသော အညစ် အကြေးမှ လွတ်သော။ ယထာ အာဒိစ္စော အဗ္ဘာဒိဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တော။ ဇာတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၁၉၁။ အဗ္ဘာဒိဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တော စန္ဒိမာ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၁၆။

အဗ္ဘာဒိဒေါသဝိရဟ (ပု) [အဗ္ဘ + အာဒိ+ ဒေါသ+ဝိရဟ] မိုးတိမ်စသော–အပြစ်–ဒေါသ–မှ ကင်းခြင်း။ သော (ဘာဏုမာ) ဟိ အဗ္ဘာဒိဒေါသဝိရဟေန ဒသပိ ဒိသာ သုဋ္ဌု ဩဘာသေတိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၆ဝ။

အဗ္ဘာဒိမလရဟိတ (တိ) [အဗ္ဘ + အာဒိ+ မလ+ရဟိတ] မိုးတိမ်စသော အညစ်အကြေးမှကင်းသော။ ဝိမလန္တိ အဗ္ဘာဒိမလ-ရဟိတံ။ ခုဒ္ဒ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၆။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉ဝ။

အဗ္ဘာန (နု) [အဘိ+ဣ+ဏေ+ယု။ အာ+ ဝှေ+ယု။ အဗ္ဘေတဗ္ဗ-ကြည့်] ရှေးရှုရောက် စေခြင်း၊ လက်ခံခြင်း၊ ခေါ် ယူခြင်း။ (က) အဗ္ဘာန်သွင်းခြင်း။ (သံဃာဒိသေသ်အာ ပတ်ကို ကုစားရန် ပရိဝါသ်,မာနတ် ဆောက် တည်,ကျင့်သုံးပြီးသောရဟန်းကို အနည်းဆုံး ၂-ကျိပ်အရေအတွက်ရှိသော သံဃာက ဉတ္တိ-စတုတ္ထကမ္မဝါစာဖြင့် သံဃာ့ဘောင်သို့ ပြန် လည် လက်ခံခေါ် ယူခြင်းကို အဗ္ဘာန်သွင်း ခြင်းဟုခေါ် သည်။) ဣပေတ္ဝာ တီဏိ ကမ္မာနိ ဥပသမ္ပဒံ ပဝါရဏံ အဗ္ဘာနံ။ ဝိ၊၃။၄၃၉။ သောဟံ ဘန္တေ စိဏ္ဏမာနတ္တော သံဃံ အဗ္ဘာနံ ယာစာမိ။ ဝိ၊၄။၁ဝ၆။ အဗ္ဘာနဿ ဝတ္ထု စ ပုဂ္ဂလော စ အာဒိ၊ ဉ.တ္တိ မဇ္ဈေ၊ ကမ္မဝါစာ ပရိယောသာနံ။ ဝိ၊၅။၂၅၂။ စိဏ္ဏ-မာနတ္တဿ စ တဒနုရူပမေဝ ကမ္မဝါစံ ကတွာ အဗ္ဘာနံ ကာတဗ္ဗံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅။ ပကတတ္တဿ စ အဗ္ဘာနံ ကာတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၃၄ဝ။ (အံ၊၁။၉၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆-တို့လည်း ကြည့်။) (ခ) (ရဟန်းလောင်းအား သံဃာ့ဘောင်သို့) ခေါ်ဆောင်သွင်းယူခြင်း။ ဥပသမ္ပဒါပေက္ခံ "အာဂစ္ဆာဟီ"တိ ဟတ္ထ-ပါသေ ဧဝ အဗ္ဘာနံ။ ဝိမတိ၊၂။၁၃၆။

အဗ္ဘာနကမ္မ (နု) [အဗ္ဘာန+ကမ္မ] အဗ္ဘာန် သွင်းခြင်း အမှု၊ အဗ္ဘာနကံ။ ဘိက္ခုနိဟိ အဗ္ဘာနကမ္မံ ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄ဝ။ သာ-ရတ္ထ၊၂။၁ဝ၅။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၃၊၂၆ဝ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၃ဂ၃။ ကင်္ခါ၊၁၄ဂ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၉၂-တို့ လည်း ကြည့်။) အဗ္ဘေတဗ္ဗ,အဗ္ဘိတဗ္ဗ-တို့ လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘာနကာရက (တိ) [အဗ္ဘာန+ကာရက] အဗ္ဘာန်သွင်းခြင်းကို ပြုလုပ်သော၊သူ။ ဣဒ္ဓ

ကမ္မာရဟေန သဟ အဋ္ဌာနကာရကာနမ္ပိ ပဟောနကတ္တံ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၂။၁၄၃။

အဋ္ဌာနတိကာဝတ္ထာရကကမ္မဝါစာ (ထီ) [အဋ္ဌာန+တိကာဝတ္ထာရက+ကမ္မဝါစာ] အဋ္ဌာန-ကမ္မဝါစာနှင့် တိဏဝတ္ထာရကကမ္မဝါစာ။ သဟ ကမ္မဝါစာယာ(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၁။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၃)တိ အဋ္ဌာနတိကာဝတ္ထာရကကမ္မဝါ-စာယ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၇၈။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၁၈၃။

အဋ္ဌာနတ္တ (ပု) [အဋ္ဌာန + အတ္တ] အဋ္ဌာန်သွင်းခြင်းဟူသောအကျိုး။ မာနတ္တံ အဋ္ဌာ-နတ္တာယ။ ဝိ၊၅။၂၈၃။ အဝသာနေ အဋ္ဌာ-နတ္တာယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၁။

အဋ္ဌာနဝိဓိ (ပု) [အဋ္ဌာန + ဝိဓိ] အဋ္ဌာန်သွင်းပုံ အစီအရင်၊အဋ္ဌာန်သွင်းနည်း။ပါဠိယံ-ယေဝ အဋ္ဌာနဝိဓိ ဝုတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈။

အဋ္ဌာနသညိတ (တိ) [အဋ္ဌာန+သညိတ] အဋ္ဌာန်ဟု–သိမှတ်–ခေါ်ဆို – အပ်သော။ ကမ္မမဋ္ဌာနသညိတံ။ ဝိ၊နိဋ္ဌယ။၃၀၁၀။

အဋ္ဌာနာရဟ (တိ) [အဋ္ဌာန+အရဟ+အ] အဋ္ဌာန် သွင်းခြင်းကို ထိုက်သော၊ အဋ္ဌာန်သွင်းခံထိုက်သော၊ သူ။ သစေ ဥပဇ္ဈာယော အဋ္ဌာနာရဟော ဟောတိ။ ဝိ၊၃။၆၁။ အဋ္ဌာနာရဟေန ဘိက္ခုနာ။ ဝိ၊၄။၈၆။ ဝိမတိ၊၁။၁၀၆။ ဝတ္တေ သမာဒိန္နေ အဋ္ဌာ-နာရဟော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈။

အဋ္ဌာနာရဟကာလ (ပု) [အဋ္ဌာနာရဟ + ကာလ] အဋ္ဌာန် သွင်းခြင်းကို ထိုက်သော အခါ။ အဋ္ဌာနာရဟကာလေပိ အန္တရာပတ္တိံ အာပဇ္ဇိတွာ....။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၇၂။ အဋ္ဌာနာ-ရဟကာလေ အာပန္နာယ အန္တရာပတ္တိယာ။ ဝိမတိ၊၂။၂၂၀။

အဋ္ဌာနာရဟစတုတ္ထ (တိ) [အဋ္ဌာနာရဟ + စတုတ္ထ] အဋ္ဌာန်သွင်းခံထိုက်သော ၄ဟန်း လျှင်လေးပါးမြောက်– အဋ္ဌာန်သွင်း ခံထိုက်သော ရဟန်းနှင့် အခြား သုံးပါး–အဋ္ဌာန်သွင်းခံထိုက်သော ရဟန်းပါလေးပါး – ဖြစ်သော။ (သံဃ)။ အဋ္ဌာနာရဟစတုတ္ထော စေ ဘိက္ခဝေ ပရိဝါသံ ဒဒေယျ။ ဝိ၊၃။၄၄၂။ အတ္တစတုတ္ထနှင့် ယှဉ်ကြည့်။

အဋ္ဌာနာရဟပရိယောသာန (တိ) [အဋ္ဌာနာ-ရဟ+ပရိယောသာန] အဋ္ဌာန်သွင်းခံထိုက်သူလျှင် အဆုံးရှိသော၊ သူ။ "ပါရိဝါသိ-ကသေဝါ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇)"တိ ဣဒံ အဋ္ဌာနာ-ရဟပရိယောသာနေ သဗ္ဗေ ဂရုကဋ္ဌေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၂။၂၁၆။

အဋ္ဌာနုမောဒန (န) [အဘိ+အနု+မုဒ+ယု] အဋ္ဌနုမောဒနနှင့် အနက်တူ။ .... အဋ္ဌနုမော-ဒနာဒီသု ဒိဿတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။

အဋ္ဌာနုမောဒေန္တ (တိ) [အဘိ+အနု+မုဒ+အ+အန္တ] ဝမ်းမြောက်သော၊ သာခုခေါ် – ကောင်းချီးပေး – သော၊ သူ။ အထဿ ဘဂဝါ သရဘညပရိယောသာနေ အဋ္ဌာ-နုမောဒေန္တော"သာဓု သာဓု ဘိက္ခူ"တိ သာဓုကာရံ အဒါသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၀။ ဓမ္မ-ဒေသနံ အဋ္ဌာနုမောဒေန္တော (နိမ္မိတ-ဗုဒ္ဓေါ)။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၃၀။ အဋ္ဌနုမောဒန္တ-လည်း ကြည့်။

အဋ္ဌာမတ္တ (န) [အဋ္ဌာ+မတ္တ] (၁) မိုးတိမ်–မိုးတိမ်ထွတ် – အတိုင်းအရှည် – မျှလောက်။ (တိ) (၂) မိုးတိမ်–မိုးတိမ်ထွတ်မျှ – ပမာဏ –ရှိသော။ ဝါလဂ္ဂမတ္တံ ပါပဿ၊ အဋ္ဌာမတ္တံဝ ခါယတိ။ သံ၊၁။၂၀၆။ ထေရ။၃၁၄ (ဋ္ဌ)။ ဇာ၊၁။၁၅၂။ အဋ္ဌာမတ္တံဝါတိ ဝလာဟက-ကူဋမတ္တံ ဝိယ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၂။ အနေက-ယောဇနာယာမဝိတ္ထာရံ ဂဂနတလံ ဗျာပေ-တွာ ဥပ္ပန္နဝလာဟကကူဋပ္ပမာဏံ ဝိယ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၀၅။ အဋ္ဌမတ္တံ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၃။ အဋ္ဌာမတ္တံဝ ခါယတိတိ

မဟာမေဃပ္ပမာဏာ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာတိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၃။၂၉၀။

အဗ္ဘာသ (ပု) [အဘိ+အသ+ဏ။ (အဘျာသ–သံ)] (၁) အဖန်ဖန်–ပစ်ချ–ဖြစ်စေ–ခြင်း၊ လေ့ကျင့်ခြင်း၊ လေ့လာခြင်း၊ အားထုတ်ခြင်း။ မန အဗ္ဘာသေ။ နီတိ၊ဓာ။၁၁၃။ (နီတိ၊ဓာ၊သျှ။ ၁၉၀-၌ ကား အဗ္ဘာသေ၊ လွန်သော အလို၌ ဖြစ်၏ ဟု ပေးသည်။) အဘျာသ-လည်း ကြည့်။ (၂) ရှေးရှု ပစ်ချအပ်သော–တိုးပွါးစေအပ်သော–အက္ခရာ၊ အဗ္ဘာသအက္ခရာ။ (အဗ္ဘာသ ဟူသည် အာချာတ်အရာ၌ ဒွေဘော်ပြုထားသောဓာတ်ဝယ် ရှေ့ဖြစ်သော အက္ခရာ၏ သဒ္ဒါကျမ်းသုံးအမည်ဘည်း။ ပုံစံ—ဘူဓာတ်ကို"ဘူဘူ" ဟု ဒွေဘော်ပြုထားရာတွင် ရှေ့ "ဘူ" တလုံးသည် အဗ္ဘာသ အမည်ရသည်။) ပုဗ္ဗော'ဗ္ဘာသော။ ပါ။၆။၁၁၄။ ကာတန္တ။၃၊၃၊၄။ ကစ္စည်း။၄၅၉။ နီတိ၊သုတ္တ။၉၄၀။ (ဤအနက်ဟော အဗ္ဘာသ၏ ဓာတ်ပစ္စည်းနှင့် ဝိဂ္ဂိုဟ်ကို အမျိုးမျိုး ကြံကြသည်။ အတိရေကံ ဘာသိတဗ္ဗောတိ အဗ္ဘာသော။ နိဒ္ဒေသ။ ပဒံ အလက်တ္တာ အဘိ အတိရေကံ ကတွာ ဘာသီယတီတိ အဗ္ဘာသော။ အဘိ အဓိကော ဟုတွာ ဘာသိတဗ္ဗောတိ အဗ္ဘာသော။ သပြေကန် သဒ္ဒါကြီးနိသျှသစ်။ အဘိမုခံ အသီယတေ ခိပီယတေတိ အဗ္ဘာသော။ အဘိမုခံ အသတိ ဘဝတီတိ အဗ္ဘာသော။ အဘိမုခံ ဘာသီယတီတိ အဗ္ဘာသော။ လယ်တီပဒမာလာ၊၁။၄၃၅-၆။ ဝိဓောန်။ ကစ္စာယနဂုဠတ္ထဒီပနီ-တို့လည်း ကြည့်။)

အဗ္ဘာဟတ (တိ) [အဘိ+အာ+ဟန+တ] ရှေးရှု ပြင်းစွာနှိပ်စက်အပ်–လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်–သော၊ သူ။ ကေနဿုဗ္ဘာဟတော လောကော။ သံ၊၁။၃၇၊ ဇာ၊၂။၁၅၇။ ကေနဿုဗ္ဘာဟတောတိ ကေန အဗ္ဘာဟတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၃။ မစ္စုနာ'ဗ္ဘာဟတော လောကော။ သံ၊၁။၃၇။ ထေရ။ ၂၇၉။ ဇာ၊၂။၁၅၇။ မဟာနိ။၃၂၂။ ဝေမဗ္ဘာဟတော လောကော၊ မစ္စုနာ စ ဇရာယ စ။ သုတ္တနိ။၃၇၁။ အယံ သဗ္ဗောပိ သတ္တလောကော စောရော ဝိယ စောရဃာတကေန သဗ္ဗဝဋ္ဋနိပါတိနာ မစ္စုနာ မရဏေန အဘိဟတော၊ န တဿ ဟတ္ထတော မုစ္စတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၈။ မရဏေန အဗ္ဘာဟတော။ စူဠနိ။၂၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၁။ မရဏေန အဗ္ဘာဟတော (လောကသန္နိဝါသော)။ ပဋိသံ။၁၂၃။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၅။ အဗ္ဘာဟတောတိ အဘိအာဟတော အဘိမုခံ ဘုသံ ပဟတော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၉။ အဗ္ဘာဟတောတိ ပဟဋ္ဌော ဘုတောတိ ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၉၀။ မရဏေန အဗ္ဘာဟတာ (မဟာနိ။၃၂၂)တိ မစ္စုနာ အဘိအာဟတာ ပဟတာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၇။ အယဥ္စ ရာဇာ.... သတ္တိသတအဗ္ဘာဟတော ဝိယ ကန္ဒမာနောယေဝ ပဗုဇ္ဈိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၂၈။ ဣမိနာ ပန အဗ္ဘာဟတာ သန္တော....။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၄။

အဗ္ဘာဟတတ္တ (န) [အဗ္ဘာဟတ+တ္တ] ရှေးရှု ပြင်းစွာ နှိပ်စက်အပ်–လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်–သည်၏ အဖြစ်။ အဗ္ဘုန္တရေ အသိတပီတာနံ အဘာဝေ ဥဂ္ဂတေန ကမ္မဇတေဇသ္မနာ အဗ္ဘာဟတတ္တာ သံခါဒိတပလာလပိဏ္ဍမိဝ နိရသံ နိရောဇံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၉။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၉။

အဗ္ဘိ (ပု) [?] အဗ္ဘိ-အမည်ရှိသောသူ ?။ အဗ္ဘေယျ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၃၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၃၇၁) ကြည့်။

အဗ္ဘိတ(တိ) [အဘိ+ဣ+တ။ အာ+ဣ+တ] ရှေးရှုရောက်စေအပ်–လက်ခံအပ်–သံဃာ့ဘောင်သို့ – ခေါ်ဆောင် – သွင်းယူ –

အပ်ပြီးသော၊ အဗ္ဘာန်သွင်းအပ်ပြီးသော။ (ရဟန်း)။ အဗ္ဘိတော သံဃေန (ဥဒါယီ) ဘိက္ခု။ ဝိ၊၄။၁၀ဂ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၄၁။ အနဗ္ဘိတ(ခ)(ဂ)အနက်တို့လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘိဒ (တိ) [န+ဘိဒ+ဏျ] မခွဲ–မဖျက်–အပ်သော၊ မကွဲ–မပျက်–နိုင်သော။ အဗ္ဘိဒန္တိ စ ပဌန္တိ၊ အဘေဇ္ဇန္တိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၂၁။

အဗ္ဘိဒါ (ကြိ) ဘိန္ဒတိ-ကြည့်။

အဗ္ဘိဟာသိ (ကြိ) အဘိဟရတိ-ကြည့်။

အဗ္ဘုံ (ထိ) [န+ဘူ+ကွိ] အဘုံနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အဗ္ဘုက္ကိရဏ (န) [အဘိ+ဥ+ကိရ+ယု] (၁) ဆွတ်ဖြန်းခြင်း။ ယဒိ ပန အပ္ပံ ဥဏှောဒကံ ဟောတိ၊ အဗ္ဘုက္ကိရဏမတ္တံ(ထည့်ခါမျှသည်။ သျှ။ အထက်၌ ကြဲဖြန်းအပ်ခါမျှ။ ဘာသာဋီကာ) အဗ္ဗောဟာရိကံ ဟောတိ သာမံပါကဂဏန်ံ န ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၀၃။ (၂) ဖြန့်မိုးခြင်း၊ မှုတ်၍ ရိုက်ပုတ်ခြင်း။ ပရဿ အဗ္ဘုက္ကိရဏတ္တံ ဒဏ္ဍာဒိအတ္ထာယ ဒိသဥ္စ အနုဒိသဥ္စ ပုနပ္ပုနံ ဝိလောကနေဒ န စ တာဝ ဟောတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၈၀။ ဒဏ္ဍသတ္တအဗ္ဘုက္ကိရဏ-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘုက္ကိရတိ (ကြိ) [အဘိ+ဥ+ကိရ+အ+တိ] (၁) ဆွတ်ဖြန်း၏။ ဝါမေန ဟတ္ထေန သုဝဏ္ဏဘိင်္ကာရံ ဂဟေတွာ ဒက္ခိဏေန ဟတ္ထေန စက္ကရတနံ အဗ္ဘုက္ကိရတိ။ မ၊၃။ ၂၁၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၆။ ဥဒကံ .... သိဃေ သဇန္တံ (သဇတိ?) အဗ္ဘုက်ိရတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၅၂။ အဗ္ဘုက္ကိရိ — ဒီ၊၂။၁၄၁။ ဒီ၊၃။၅၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၆။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၈၉။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၆၉။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၄၀။ (၂) ကြဲဖြန့်၏။ နာနာပုပ္ဖါနိ ဥဘောဟိ ဟတ္ထေဟိ ဂဟေတွာ ဗုဒ္ဓဿ ဥပရိ အဗ္ဘုက္ကိရိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၈၈။ မုဒိတမနာ ကုသုမေဟိ အဗ္ဘုက္ကိရိ ။ ဝိမာန။၅၂။ ၎င်း၊ဋ္ဌ။၄၇ (အဗ္ဘောကိရိ၊ သီ၊ဋ္ဌ)။ ကုသုမေဒကမာဒါယ၊ ဗုဒ္ဓမဗ္ဘုက္ကိရိ အဟံ။ အပ၊၁။၃၀၀။

အဗ္ဘုက္ကိရန္တ (တိ) [အဘိ + ဥ + ကိရ + အ+ အန္တ] ဆွတ်ဖြန်းသော၊သူ။ ဥဒကမာဒါယ သင်္ဃနဂရံ အဗ္ဘုက္ကိရန္တော။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၃၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၈။

အဗ္ဘုက္ကိရိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အဘိ+ဥ+ကိရ+တွာ] ဆွတ်ဖြန်း၍။ ဥဒကေန (စက္ကရတနံ) အဗ္ဘုက္ကိရိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၂။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၄၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။ အံ၊ဋီ၊၂။၈၁။ စက္ကရတနံ အဗ္ဘုက္ကိရိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၂။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၂၃၁။

အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ (ကြိ) [အဘိ+ဥ+ဂမု+အ+တိ] (၁) (က) လွှမ်းမိုး–ပျံ့နှံ့–၍တက်၏၊ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်၏။ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊၃။၃၂၂။ ဝိ၊၅။၂၃၅။ ဒီ၊၂။၇၃။ ဒီ၊၃။ ၁၉၇။ အံ၊၂။၂၃၊၂၂၁။ အံ၊၃။၆၈။ အဘိ၊ပု။ ၁၄၁။ ဥဒါန။၁၀၄။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၂၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၃။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၉။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၆၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၇၉။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၀၁။ အဝဏ္ဏော အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၁။ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆေယျ— အံ၊၂။၄၅၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၃။ ယာဝ ဗြဟ္မလောကာ သဒ္ဒေါ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆိ။ ဝိ၊၁။၂၁။ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆိတိ အဘိဥဂ္ဂစ္ဆိ အဗ္ဘုဂ္ဂတော် ဧကကောလာဟလမဟောသီတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၁။(သာရတ္ထ၊၂။၁၅။ ဝဇိရ။၇၂-တို့လည်း ကြည့်။) ကိတ္တိသဒ္ဒေါ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆိ။ ဒီ၊၂။၁၉၀။=အဘိဥဂ္ဂစ္ဆိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၅၆။အဘိဥဂ္ဂစ္ဆိတိ ဥဋ္ဌဟိ ဥဒပါဒိ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၂၂၆။ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆိံသုတ်— မ၊၂။၅၅။ သံ၊ ၂။၅၀၇။ အံ၊၂။၄၅၈။ (ခ) ပျံတက်၏။ ဝေ-

ဟာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊၃၊၂။၂၁၂။ မ၊၃၊၄။ ၁၅၅။ အဗ္ဘုဂ္ဂမိ (မိ) — အပ၊၁။၇၀၊၁၁၂။ အပ၊၃၊၂။၂၇။ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆုံ — သံ၊၁။၂၃။ (ဂ)လွှမ်း–မိုး–ကျော်–တက်၏။ အန္တောသိမတော ပဗ္ဗတော အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊၃၊၃။ ၃၂၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၉၁။ (ဃ) တက်ထွန်း၏။ စန္ဒမ္ဘာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊၃၊၇။၁၀၇။ (င) ပေါ်ထွက်လာ၏။ ဝေဠုနေန ဝေဠုတမဒ္ဒတ္တ သီဒေသ မောဠိယံ မဏိရတနာကာရေန ဒုဿသဟဿံ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆိ။ ဇာ၊၃၊၁။၇၁။ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆိံသု— ဇာ၊၃၊၁။၇၁။ (၂) ရှေးရှုသွားရောက်–ကြိုဆို–၏။ တံ ဒုရတောဝ အာဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ သာမဏေရာ စ ဒဟရာ စ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊၃၊၃။၃၀၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၄၈။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၇၀။ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆန္တီတိ အဘိမုခံ ဂစ္ဆန္တိ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၅၈။ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆိ— ဇာ၊၃၊၁။၁၀၉။

အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆန္တ (တိ) [အဘိ+ဂမု+အ+အန္တ] ရှေးရှုသွားရောက် – ကြိုဆို – သော၊သူ။ ရာဇာ တာဝဒေဝ "ထေရော အာဂတော" တိ သုတွာ ဂင်္ဂါတီရံ ဂန္တွာ နဒိံ ဩတရိတွာ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆန္တော။ ဝိ၊၃၊၁။၄၃။

အဗ္ဘုဂ္ဂတ (တိ) [အဘိ+ဥ+ဂမု+တ] (က) လွှမ်းမိုး – ပျံ့နှံ့ – ၍ တက်သော။ တံ ခေါ ပန ဘဝန္တံ (ဘဂဝန္တံ) ဂေါတမံ ဧဝံ ကလျာဏော ကိတ္တိသဒ္ဒေါ အဗ္ဘုဂ္ဂတော။ ဝိ၊၁။၁။ ဝိ၊၃။၄၅။ ဒီ၊၁။၄၆။ မ၊၁။၃၅၄။ မ၊၂။၆၃။ မ၊၃။၂၈၁။ သံ၊၃။၃၀၇။ အံ၊၁။၁၈၁။ အံ၊၃။၁၅၄။ အဗ္ဘုဂ္ဂတောတိ သဒ္ဒေဝကံ လောကံ အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ ဥဂ္ဂတော။ ဒီ၊၃၊၁။၁၃၃။ မ၊၃၊၂။၂၂၈။ အံ၊၃၊၂။၁၆၆။ (တံ ခေါ ပန ဘဝန္တံ ဂေါတမံ=တဿ ခေါ ပန ဘောတော ဂေါတမဿ၊ ထိုအရှင်ဂေါတမ၏။ ဧဝံ၊ ဤဆိုလတ္တံ့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ကလျာဏော၊ ကောင်းသော။ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ၊ ချီးမွမ်း အံ့ဩ ကျော်စောသံသည်။ အဗ္ဘုဂ္ဂတော၊ မဆံ့ဘဝဂ် ပျံ့နှံ့တက်၏။ ဝိ၊၁၊ဋ္ဌ။ တံ ခေါ ပန ဘဂဝန္တံ ဂေါတမံ= တဿ ခေါ ပန ဘောတော ဂေါတမဿ၊ ထိုအရှင်ဂေါတမ၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ ကလျာဏော၊ ကောင်းသော။ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ၊ လူတို့ ချီးမွမ်းသော အသံသည်။ အဗ္ဘုဂ္ဂတော၊ အလွန်ကျော်စော၏။ ဝိ၊၃၊ဋ္ဌ။ တံ ပန ဘဝန္တံ ဂေါတမံ = တဿ ခေါ ပန ဘောတော ဂေါတမဿ၊ ထိုအရှင်ဂေါတမ၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ ကလျာဏော၊ ကောင်းသောဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော။ တနည်းကား၊ ကလျာဏော၊ အထူးသဖြင့် ချီးမွမ်းအပ်သော။ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ၊ ကျော်စောခြင်းသည်။ (ကောင်းချီးကျူးသော အသံသည်လည်း ဟူ)။ အဗ္ဘုဂ္ဂတော၊ နှံ့၍တက်၏။ ဒီ၊၁၊ဋ္ဌဟောင်း။ တံ ဘဂဝန္တံ အဘိ၊ ထိုမြတ်စွာဘုရား၏။ ကလျာဏော၊ ကောင်းသော။ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ၊ အံ့ဩချီးကျူး သံထွက်ထူးသည့် ကျေးဇူးဂုဏ်သတင်းသည်။ ဝါ၊ ကောင်းကင်မြေကြီး ပဲ့တင်ဟည်းအောင် ဝှဲ့ချီးအပ်သော အသံသည်။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ ဥဂ္ဂတော၊ ဘဝဂ် မဆံ့ လွှမ်းမိုးဖြန့်လျက် ပျံ့နှံ့တက်ပါပြီ။ ဒီ၊၁၊ပဒုက္ကူဋ္ဌ။ တံ ခေါ ပန ဘဝန္တံ ဂေါတမံ အဘိ၊ ထိုအရှင်ဂေါတမ၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ ကလျာဏော၊ ကောင်းသော။ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ၊ ကျော်စောသံသည်။ ဥဂ္ဂတော၊ ပျံ့နှံ့၍တက်၏။ မ၊၁၊ဆဋ္ဌ။ ဤ၌ သိမှတ်ဖွယ်တို့ကို သာရတ္ထ၊၁။၂၁၄-၆။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၁၉၊၂၀။ မ၊ဋီ၊၂။၂၄၄-၅။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၅၂။ မောဂ်၊ဋ္ဌ။ နှာ-၁၇၇-၈၃-တို့တွင် ကြည့်။) တဿ ခေါ ပန အယျာယ ဧဝံ ကလျာဏော ကိတ္တိသဒ္ဒေါ အဗ္ဘုဂ္ဂတော။ သံ၊၂။ ၅၄၄။ (ခ) စွင့်စွင့် တက်သော။ ဝိမာနမုတ္တမံ မယှံ၊ အဗ္ဘုဂ္ဂတံ မနောရမံ။ အပ၊၁။ ၃၀၃။ (ဂ) တက်ထွန်းသော။ သူရိယော အဗ္ဘုဂ္ဂတော (ယထာ)။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၅၇။

အဗ္ဘုဂ္ဂတော သဟာယရံသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၅၃။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၄၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀။ (ဃ) မြင့်တက်သော။ တဿာ ပန ပါဋလိယာ ခန္ဓော တံဒိဝသံ ပဏ္ဏာသရတနော ဟုတွာ အဗ္ဘုဂ္ဂတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။ (င) မြင့်–ကြွ–တက်သော။ ပံသူနံ ဥပရိ ဌိတတ္တာ အဗ္ဘုဂ္ဂတဋ္ဌေန .... ပံသုကူလံ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၃၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၅၇။ အဗ္ဘုဂ္ဂတဋ္ဌေနာတိ ဥဿိတဋ္ဌေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၈၉။ (စ) ဖြစ်ပေါ်သော။ ပုညာနုဘာဝေန အဗ္ဘုဂ္ဂတာယ ပဘာယ စောဒေန္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၀။ အဗ္ဘုဂ္ဂတာယာတိ ဥဒ္ဒိရိတာ နိဗ္ဗတ္တိတော တတ္ထ တတ္ထ ဂစ္ဆန္တော။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၂၉။ (ဤနိဒ္ဒေသ ပါဠိပျက်ဟန်တူသည်။)

အဗ္ဘုဂ္ဂတကိတ္တိသဒ္ဒတာ (ထီ) [အဗ္ဘုဂ္ဂတ + ကိတ္တိသဒ္ဒ+တာ] လွှမ်းမိုး–ပျံ့နှံ့–၍ တက်သော ကျော်စောသံရှိသည်၏အဖြစ်။ ယထာဘူတအဗ္ဘုဂ္ဂတကိတ္တိသဒ္ဒတာယ ပန ဘဂဝန္တံ .... ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၇။

အဗ္ဘုဂ္ဂတဋ္ဌ (ပု) [အဗ္ဘုဂ္ဂတ+အတ္ထ] အထက်သို့–မြင့်–တက်–သော – အနက်–သဘော။ အဗ္ဘုဂ္ဂတဋ္ဌေန ခဇော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။ .... ပံသုကူလံ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၀၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၅၇။ သာရတ္ထ၊၁။၃၆။ ဝိမတိ၊၁။၁၂။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၆၃။ အဗ္ဘုဂ္ဂတဋ္ဌေနာတိ ဥဿိတဋ္ဌေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၈၉။.... ကူဋော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။ .... ပါသာဒေါ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၅၆။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၆၅။ မ၊ဋီ၊၂။ ၁၃၄။ (= အစ္စုဂ္ဂတဋ္ဌ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။ = အစ္စုဂ္ဂတတ္ထ။ မူ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။)

အဗ္ဘုဂ္ဂတတ္တ (နု) [အဗ္ဘုဂ္ဂတ+တ္တ] (က) အလွန်တက်ကြွသည်၏အဖြစ်။ ကာယစိတ္တာနံ ဥဂ္ဂတတ္တာ အဗ္ဘုဂ္ဂတတ္တာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၀။ သာရတ္ထ၊၁။၁၁၅။ ဥဒဂ္ဂ, သြဒဂျ-တို့လည်း ကြည့်။ (ခ) လွှမ်းမိုး–ပျံ့နှံ့ – ၍ တက်သည်၏အဖြစ်။ မဟတော ကိတ္တိသဒ္ဒဿ အဗ္ဘုဂ္ဂတတ္တာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၀၃။

အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ (ကြိ၊ဝိ) [အဘိ + ဥ + ဂမု+ တွာ] (၁) ပျံတက်၍။ ဝေဟာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ။ ဝိ၊၁။၃၀၉။ ဝိ၊၃။၄၁။ ဝိ၊၄။၂၇၆။ ဒီ၊၂။ ၁၇၀။ ဒီ၊၃။၂၂။ ဥဒါန။၁၉၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၇၆။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၄။ မ၊ဋီ၊၃။ ၃၅၆။ အာကာသေ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၈။ အာကာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၀၉။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၀၆။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၅။ နဘံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃။ သန္တတိမဟာမတ္တော သတ္တတာလမတ္တံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၂။ (၂) မြင့်တက်–မောက်ဘက်–၍။ တာဝဒေဝဿ ပါဒပတိတဋ္ဌာနေ ဝါတပုဏ္ဏဘတ္တစမ္မံ ဝိယ မဟာပထဝီ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ ရဇဿ ပဗ္ဗတမတ္တံ အာဟစ္စ အဋ္ဌာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၄။ (၃) ရှေးရှု – သွားရောက် – ဆီးကြို–၍။ သမုဒ္ဒပိဋ္ဌေ ယေဝ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ ယုဇ္ဈမာနော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀။

အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာန (ကြိ၊ဝိ) [အဘိ+ဥ+ဂမု+တွာန] ပျံတက်၍။ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာန ဝေဟာသံ၊ ဂစ္ဆတေ အနိလဥ္ဇသာ။ အပ၊၁။၂၀၂။

အဗ္ဘုဂ္ဂမ (ပု) [အဘိ+ဥ+ဂမု+ဏ] လွှမ်းမိုး–ပျံ့နှံ့–၍တက်ခြင်း။ မဟတော ကိတ္တိသဒ္ဒဿ အဗ္ဘုဂ္ဂမော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၉၂။ အဗ္ဘုဂ္ဂတတ္တ (ခ) အနက်လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘုဂ္ဂမန (နု) [အဘိ + ဥ + ဂမု + ယု] တက်ထွန်းခြင်း။ အရုဏော ဥဂ္ဂတေ သူရိယဿ အဗ္ဘုဂ္ဂမနံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၂၇။

အဗ္ဘုဂ္ဂမနကာလ (ပု) [အဗ္ဘုဂ္ဂမန + ကာလ] လွှမ်းမိုး–ပျံ့နှံ့–၍ တက်ရာအခါ။ ဒုဿီလံ သေဝမာနဿ ပါပကိတ္တိသဒ္ဒဿ အဗ္ဘုဂ္ဂမန-ကာလော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၉။

အဗ္ဘုဂ္ဂမမာန (တိ) [အဘိ + ဥ + ဂမု + အ + မာန] တက်သွန်းသော။ အာဒိစ္စော နဘံ အဗ္ဘုဂ္ဂမမာနော။ ဒီ၊၂။၁၅၀။

အဗ္ဘုဂ္ဂမိ (ကြိ) အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ (၁) (ခ) အနက် ကြည့်။

အဗ္ဘုဇ္ဇလန (န) [အဘိ+ဥဇ္ဇလန] မီးတောက်စေခြင်း၊ မန္တန်ဖြင့် ခံတွင်းမှ မီးလျှံကို ဆွဲထုတ်ခြင်း၊ မီးထွက်အောင် ပြုခြင်း။ အဗ္ဘုဇ္ဇ-လနံ သိရိဝှါယနံ။ ဒီ၊၁။၁၁။ အဗ္ဘုဇ္ဇလနန္တိ မန္တေန မုခတော အဂ္ဂိဇာလာနီဟရဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၁။

အဗ္ဘုဋ္ဌဟိယ (ကြိ၊ဝိ) [အဘိ+ဥ+ဌာ+တွာ] တက်၍။ ဝိဟာရာ အဘိနိက္ခမ္မ၊ အဗ္ဘု-ဋ္ဌဟိယ စင်္ကမေ။ အပ၊၁။၁၂၄။ အဗ္ဘုဋ္ဌာသိ စ စင်္ကမေ(သျှာ၊က)။ ဋ္ဌ ဖွင့်ပုံကို အဗ္ဘုဋ္ဌာတိ-တွင် ကြည့်။

အဗ္ဘုဋ္ဌာတိ (ကြိ) [အဘိ+ဥ+ဌာ+အ+တိ] (က) တက်၏။ အထ ခေါ ဘဂဝါ ဝိဟာရာ နိက္ခမ္မ စင်္ကမံ အဗ္ဘုဋ္ဌာသိ။ ဒီ၊၁။၉၈။ အဗ္ဘုဋ္ဌာသိ စ စင်္ကမေ (အဗ္ဘုဋ္ဌဟိယ စင်္ကမေ။ အပ၊၁။၁၂၄)တိ စင်္ကမနတ္ထာယ သဋ္ဌိ-ရတနေ စင်္ကမေ အဘိဝိသေသေန ဥဋ္ဌာသိ၊ အဘိရုဟိတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၈။ (ခ) လွှမ်းမိုး–ပျံ့နှံ့–၍ တက်၏။ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ (၁) (က)အနက် (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၀)ကြည့်။

အဗ္ဘုဋ္ဌာန (န) [အဗ္ဘ+ဥဋ္ဌာန] မိုးတိမ်–တက်–ထ–ခြင်း။ အတိအဗ္ဘ-ကြည့်။ အဗ္ဘ (၁) (ခ) (ဂ) အနက်တို့လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘုဒိတ¹ (တိ) [အဘိ+ဥ+ဌာ+တ] တက်ထွန်းသော။ သူရိယေ အဗ္ဘုဒိတေ ယထာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။

အဗ္ဘုဒိတ² (တိ) [(၁) အဗ္ဘ+ဥဒိတ။ (၂) (၃) အဘိ+ဥဒိတ] (၁) ထသော – တက်သော – ဖြစ်သော – မိုးတိမ်။ (၂) ရှေးရှု အဖြစ်ဖြင့် – ရပ်တည်သော – ဖြစ်သော။ အဗ္ဘုဒိတောဝါတိ ဥဒိတအဗ္ဘော ဝိယ၊ အဘိမုခဘာဝေန ဝါ ဥဒိတော ဝေ မရဏ-ဿာတိ အဓိပ္ပါယော။ မ၊ဋီ၊၂။၂၂၈။ (အဗ္ဘော၊ မိုးတိမ်သည်။ ဥဒိတော၊ တက်သည်ရှိသော်။ ဇာ၊သျှ၊၄။၃၀၄။ အဗ္ဘော ဥဒိတော ဖြစ်၊ အဗ္ဘ ဥဒိတော မဖြစ်လင့်။ ၎င်း။ ၃၁၀။) အဗ္ဘ (၁) အနက် လည်း ကြည့်။ (၃) ထသော၊ တက်သော၊ ဖြစ်သော။ မဟာ စ ကာဠမေဃော အဗ္ဘုဒိ-တော ဟောတိ။ မဟာနိ။၂၇၆။ စူဠနိ။ ၁၇၃။=မဟန္တော ကာဠမေဃော အဗ္ဘပဋ-လော စ ဥဒိတော ဟောတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၃၂။

အဗ္ဘုန္နတိ (ယိ) [အဘိ+ဥ+နမု+တိ] အလွန် မောက်မာခြင်း။

အဗ္ဘုန္နတိလက္ခဏ (တိ) [အဘိ+ဥန္နတိ+လက္ခ-ဏ] အလွန်မောက်မာခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ အဗ္ဘုန္နတိလက္ခဏော အတိမာနော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၃(-နှ-)။ ဝိမတိ၊၁။၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၈၄။ ပရေ အတိဘဝိတွာ အဓိကံ ဥန္နမနံ အဗ္ဘုန္န-တိ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၀၁။ အတိမာန, အတိမာနီ-တို့လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘုဏှ (တိ) [အဘိ+ဥဏှ] ပူနွေး–လတ်ဆတ်–သော။ (က) လောလောလတ်လတ် ဖြစ်သော။ အဗ္ဘုဏှော အလ္လသရီရေ (=အ-

ဘိန္နေ သရီရေ။ ဝိ၊၁။၇၂)ပံသုကူလံ န ဂဟေ-
တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၉။ အဗ္ဘုဏှေတိ အာသန္န-
မရဏတာယ သရီရဿ ဥဏှသမင်္ဂိတံ ဒဿေ-
တိ၊ တေနေဝါဟ "အလ္လသရီရေ"တိ။
ဝိမတိ၊၁။၁၉၉။ (သာရတ္ထ၊၂။၁၆၀-လည်း
ကြည့်။) (ခ) အသစ်စက်စက်ဖြင့်သော။
ပစ္စဂ္ဃေ (ဝိ၊၃။၅)တိ အဘိနဝေ အဗ္ဘုဏှေ၊
တင်္ခဏေ နိဗ္ဗတ္တသိဗ္ဗိတန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၂။
(သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၃၇၀။ ပါစိတ်၊ယော၊၁။၁၅၅-
တို့လည်း ကြည့်။) (ဂ) ပူပူနွေးနွေးဖြစ်
သော။ ပစ္စဂ္ဃ(ဇာ၊၁။၈၈)န္တိ အဗ္ဘုဏှံ
အပါရိဝါသိကံ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၂။ အဗ္ဘုဏှံ ခီရံ။
ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၃။ အမ္ဗိလယာဂု ဝါ ဥဒ္ဓနတော
ဩတာရိတမတ္တာ အဗ္ဘုဏှာ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၃။၈၉။ ကင်္ခါ။၂၂။

အဗ္ဘုဏှခီရ (န) [အဗ္ဘုဏှ+ခီရ] ပူနွေး-လတ်ဆတ်-သော နွားနို့။ သဇ္ဇုခီရ (နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၄၉)ကြည့်။

အဗ္ဘုဏှသီလ (တိ) [အဗ္ဘုဏှ+သီလ] ပူနွေး-လတ်ဆတ်-သော သီလရှိသော၊ ဖြစ်သစ်စ သီလရှိသော၊သူ။ ကတဝီတိက္ကမော ဟိ ပုဂ္ဂလော .... ပဋိကရိတွာ အဗ္ဘုဏှသီလော ပါကတိကော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၃၂။ အဗ္ဘုဏှသီလောတိ အဘိနဝသီလော။ သာရတ္ထ၊၃။၄၉၀။ = ပရိသုဒ္ဓဘာဝုပဂမနေန အဘိနဝုပ္ပန္နသီလော၊ အဘိနဝုပ္ပန္နဉှိ "အဗ္ဘုဏှ"န္တိ ဝုစ္စတိ၊ ပရိသုဒ္ဓသီလောတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊၂။၃၁၀။

အဗ္ဘုတ[၁] (တိ) [န+ဘူတ။ န ဘဝိတ္ထာတိ အဗ္ဘုတော။ အသရူပဒိဗ္ဗတ္တံ ရဿော စ၊ အဘူတောပိ။ မောဂ်၊ဋ္ဌီ။၇၃၆။ (အဒ္ဘုတ-သံ) အတတိတျတ်၊ အဗျယံ အာကသ္မိကတ္တေ၊ တထာ ဘာတိ၊ ဘာ+ဍုတစ်။ ဝါစပ္ပတိ။ ယင်းအလို အတခါတ် + ကွိပစ္စည်း ဖြင့်ပြီးသော အကြောင်းမဲ့ ရုတ်တရက်အနက်ဟော အတ် အဗျယပုဒ်ရှေးရှိသော ဘာ (=ဒိတ္တိယံ) ဓာတ်နောင် ဍုတပစ္စည်း သက်၍ ပြီးသည်။ ဝိ၊ဓာန်လည်း ကြည့်။] (၁) မဖြစ်ဖူးမြဲဖြစ်သော၊ မဖြစ်စဖူး အဦးအသစ်ဖြစ်သော၊ ရှေးကမဖြစ် ယခုမှအသစ်ဖြစ်သော၊ အံ့သြဖွယ်ရှိသော၊သူ၊ အရာ စသည်။ အစ္ဆရိယံ အဗ္ဘုတန္တိ ဥဘယမ္ပေတံ ဝိမှယဒီပနမေဝ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃။ အဗ္ဘုတံ ဝတာတိ အစ္ဆရိယံ ဝတ။ တံ ဟိ အဗ္ဘုတံ ပုဗ္ဗေ အဘူတံ အဗ္ဘုတန္တိ ဝုစ္စတိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၄၁။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၀၉-တို့လည်း ကြည့်။) ပယံသာအဗ္ဘုတ—အစ္ဆရိယံ ဝတ ဘော အဗ္ဘုတံ ဝတ ဘော ပုညာနံ ဂတိ ပုညာနံ ဝိပါကော။ ဒီ၊၁။၅၆။ အစ္ဆရိယံ အာဝုသော အဗ္ဘုတံ အာဝုသော တထာဂတဿ မဟိဒ္ဓိကတာ မဟာနုဘာဝတာ။ ဒီ၊၂။၈။ မ၊၃။၁၅၉ (ဝတ ဘော)။ ဥဒါန။၉၅ (ဝတ ဘော)။ အစ္ဆရိယာ ဝတ ဘော အဗ္ဘုတာ ဝတ ဘော ဓမ္မဒေသနာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉။ အစ္ဆရိယံ ဝတ အဗ္ဘုတံ ဝတ၊ အဥ္ဇလိကမ္မဿ အယမီဒိသော ဝိပါကော။ ဝိမာန။၁၁၅။ ပေတ။၁၄၈။ အစ္ဆရိယံ ဝတ ဘော၊ အဗ္ဘုတံ ဝတ ဘော၊ ယာဝ သဒ္ဓါယံ သုပ္ပိယာ ပသန္နာ။ ဝိ၊၃။၃၁၁။ အစ္ဆရိယံ အာဝုသော၊ အဗ္ဘုတံ အာဝုသော၊ ယာဝဉ္စိဒံ တေန ဘဂဝတာ .... သတ္တာနံ နာနာဓိမုတ္တိကတာ သုပ္ပဋိဝိဒိတာ။ ဒီ၊၁။၂။ အစ္ဆရိယံ ဝတ ဘော၊ အဗ္ဘုတံ ဝတ ဘော၊ ယတြ ဟိ နာမာယံ ဆဋ္ဌိကာရော ကုမ္ဘကာရော .... မညိဿတိ။ မ၊၂။၂၃၈။ အစ္ဆရိယံ ဘိက္ခဝေ သာဝကာနံ၊ အဗ္ဘုတံ ဘိက္ခဝေ သာဝကာနံ၊ သတ္ထု စ နာမ သာသနကရာ ဘဝိဿန္တိ ဩဝါဒပ္ပဋိကရာ။ သံ၊၃။၁၄၂။ (ဝိ၊၁။၁၄၄။ ဝိ၊၂။၃၀။ ဒီ၊၂။၄၅။ ဒီ၊၃။၉၅။ မ၊၁။၁၁၇။ မ၊၂။၁။ သံ၊၁။၅၇၊၃၁၇၊၄၄၆။ သံ၊၂။၃၁၇၊၃၃၆၊

၃၃၇။ အံ၊၁။၁၈၂။ အံ၊၂။၂၈၊၂၇၇၊၄၄၆။ အံ၊၃။၁၂·တို့လည်း ကြည့်။) အဘူတပုဗ္ဗံ ဘူတန္တိ အဗ္ဘုတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၁၂။ ပုဗ္ဗေ အဘူတန္တိ အဘူတပုဗ္ဗံ၊ ဧတေန န ဘူတံ အဘူတန္တိ နိဗ္ဗစနံ, ဘူတသဒ္ဒဿ စ အတီတတ္ထံ ဒဿေတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၉၈။ (မ၊ဋီ၊၃။၂။ သံ၊ဋီ၊၂။၆၈·တို့လည်း ကြည့်။) အဘူတပုဗ္ဗတာယ အဗ္ဘုတံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၀၉။ တတော မေ အာသိ သံဝေဂေါ၊ အဗ္ဘုတော လောမဟံသနော။ ထေရ။၂၈၂။ အဘူတပုဗ္ဗတာယ အဗ္ဘုတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၃။ အစ္ဆရိယမဗ္ဘုတံ တံ၊ နိဗ္ဗာနံ အာသိ ရာဇကညာယ။ ထေရီ။၄၃၄။ (ရှင်း၊ဋ္ဌ။၂၉၉-လည်း ကြည့်။) အာဂစ္ဆန္တေ စ ပဒုမေ၊ အဗ္ဘုတော အာသိ တာဝဒေ။ အပ၊၁။၁၂၁။ စတ္တာရော အစ္ဆရိယာ အဗ္ဘုတာ ဓမ္မာ။ အံ၊၁။၄၄၆။ အစ္ဆရိယာ ဝတ ဘော၊ အဗ္ဘုတာ ဝတ ဘော ဓမ္မဒေသနာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၉။ ကိမဗ္ဘုတံ ဒဋ္ဌု မရူ ပမောဒိတာ။ သုတ္တနိ။၃၈၅။ ရှင်း၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။ လဒ္ဓံ ဝိမာနံ ဗ္ဘုတဒဿနေယျံ။ ဝိမာန။၆၁။ အဘူတပုဗ္ဗတာယ အဗ္ဘုတံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၇၄။ ပုပ္ဖိတံ ပါဒပံ ဒိသွာ၊ အဗ္ဘုတံ လောမဟံသနံ။ အပ၊၁။၁၂၂။ အစ္ဆရိယော ဂ္ဂဘူတပုဗ္ဗတ္တာ အဗ္ဘုတံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၆။ အဒ္ဓေဗဟူ အစ္ဆရိယာ၊ အဗ္ဘုတာ လောမဟံသနာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၂။ ဒိသွာ သယံ သချ ဝဒါမိ အဗ္ဘုတံ။ ဇာ၊၁။၈၅။ ပုဗ္ဗေ အဘူတပုဗ္ဗံ အဗ္ဘုတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၇။ ပဟူတာ အဗ္ဘုတာယော တေ ဂုဏာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၁။ ဂရဟာအဗ္ဘုတ— အစ္ဆရိယံ မောဂ္ဂလ္လာန၊ အဗ္ဘုတံ မောဂ္ဂလ္လာန၊ ယာဝ ဗာဟာဂဟဏာပိ နာမ သော မောဃပုရိသော အာဂမေဿတိ။ ဝိ၊၄။၄၁၉။ ဥဒါန။၁၃၉။ (၂) တစုံတခုသော အကြောင်းကြောင့် မဖြစ်သည်သာလျှင် ဖြစ်၍ ထင်ရှားရှိသောတရား။ (နိဗ္ဗာန်)။ အဗ္ဘုတဉ္စ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒေသေဿာမိ အဗ္ဘုတဂါမိဉ္စ မဂ္ဂံ။ သံ၊၂။၅၄၂။ အဘူတမေဝ ဘူတံ, အဇာတံ ဟုတွာ အတ္ထိတိ အဗ္ဘုတံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။ အညဿ တာဒိသဿ အဘာဝတော ဝိမှာပနီယတာယ အဘူတမေဝါတိ။ ကုတောစိ ပစ္စယတော အနိဗ္ဗတ္တမေဝ ဟုတွာ ဘူတံ ဝိဇ္ဇမာနံ။ တေနာဟ "အဇာတံ ဟုတွာ အတ္ထိ"တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၈၈။ အစ္ဆရိယ-လည်း ကြည့်။ (န) (၃)တစုံတခုသောအကြောင်းကြောင့် မဖြစ်သည်ဖြစ်၍ သာလျှင် ထင်ရှားရှိသော နိဗ္ဗာန်တရားကို ဟောသောသုတ်၊ အဗ္ဘုတသုတ်။ အစ္ဆရိယဉ္စ အဗ္ဘုတံ။ သံ၊၂။၅၄၃။ အဗ္ဘုတသုတ္တလည်း ကြည့်။ (ပု) (၄)နာဠဲ့ရသကိုးပါးတွင် တပါးအပါအဝင် ဖြစ်သော အဗ္ဘုတရသ။ ဓာန်။၁၁၂။ ရှင်း၊ဋီ။ ၁၀၄-ကြည့်။ အဗ္ဘုတရသ-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘုတ² (ပု၊န) [အဗ္ဘ + တ၊ အဘိ + တ။ အဗ္ဘ ဂမနေ တော၊ အဘိ သဒ္ဒေ ဝါ တော၊ အသရူပဒ္ဒိတ္တံ၊ အဗ္ဘတောပိ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၃၂။ နီတိ၊ပဒ။၃၄၀-၄၁-လည်း ကြည့်။] လောင်းတမ်း၊ လောင်းကြေး။ ကရိဿတိ န ကရိဿတီတိ အဗ္ဘုတမကံသု။ ဝိ၊၁။၂၈၁။ အဗ္ဘုတမကံသူတိ ယဒိ ကရိဿတိ တံ ဇွေကံ ဇိတော၊ ယဒိ န ကရိဿတိ အဟံ ဇွေကန္တိ ပဏမကံသု။ ဘိက္ခုနံ ပန အဗ္ဘုတံ ကာတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂ ၁၄၀။ "အဗ္ဘုတံ ကာတုံ န ဝဋ္ဋတီ"တိ ဣမိနာ ဒုက္ကဋံ ဟောတီတိ ဒီပေတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၂၆။ သဟဿေန အဗ္ဘုတံ အကာသိ။ ဝိ၊၂။၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၅၉။ ဟောတု နော အဗ္ဘုတံ တတ္ထ၊ အာသဟဿေဟိ ပဉ္စဟိ။ ဇာ၊၂။ ၂၂၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၈။ တေ တေန "သဟဿေန အဗ္ဘုတံ ကရောမာ"တိ အဗ္ဘုတံ အကံသု။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၄၀။

အဗျာကတဂါမီ (တိ) [အဗျာကတ+ဂမု+ဏီ] နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော။ အဗျာကတ (၂) အနက် ကြည့်။

အဗျာကတဇာတ (တိ) [အဗျာကတ+ဇာတ] ဖြစ်ပေါ်သော အံ့ဩခြင်းရှိသော၊သူ။ အစ္ဆရိယဇာတာ အဗျာကတဇာတာ တုဋ္ဌိဇာတာ စ အဟေသုံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၁။ အစ္ဆရိယဗျာကတစိတ္တဇာတ-လည်း ကြည့်။

အဗျာကတဒဿနေယျ (တိ) [အဗျာကတ+ဒဿနေယျ] အံ့ဩဖွယ်လည်းရှိ, ရှုကြည့်ဖွယ်လည်း ကောင်းသော။ လဒ္ဓံ ဝိမာနမဗျာကတဒဿနေယျံ။ဝိမာန။၆၁။ မယှံ ပုဗ္ဗေ ဤဒိသဿ အဘူတပုဗ္ဗတာယ အဗျာကတံ သမန္တဘဒ္ဒကဘာဝေန အတိဝိယ သုရူပတာယ စ ဒဿနေယျံ ဣမံ ဝိမာနံ လဒ္ဓံ အဓိဂတံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၇၄။

အဗျာကတဓမ္မ (ပု) [အဗျာကတ+ဓမ္မ] (၁) မဖြစ်ဖူးမြဲဖြစ်သော–အံ့ဩဖွယ်ရှိသော– တရား။ အဋ္ဌ အစ္ဆရိယာ အဗျာကတဓမ္မာ။ ဝိ၊၅။၂၄၄။ တထာဂတဿ အစ္ဆရိယာ အဗျာကတဓမ္မာ။ မ၊၃။၁၆၀။ ယဒါ မမ ဘာတာ မဟာနန္ဒော အဗျာကတဓမ္မေန သမန္နာဂတော ဝိဇ္ဇာဓရော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၂။ (နှ)(၂)ဘုရားဟောကြားတော်၏အင်္ဂါ ၉-တန်တွင် အပါအဝင် ဖြစ်သော အံ့ဩဖွယ်ရှိသည့် သဘောတရားတို့ကို ဟောရာဖြစ်သော သုတ္တန်၊ အဗျာကတဓမ္မ။ သုတ္တံ....အဗျာကတဓမ္မံ ဝေဒလ္လံ။ ဝိ၊၁။၁၀။ မ၊၁။၁၈၆။ အံ၊၁။၃၁၃။ အဘိ၊ပု။၁၄၉။ မဟာနိ။၁၁၁။ ယဒိ အဗျာကတဓမ္မသော။ အံ၊၂။၂၀၇။ စတ္တာရောမေ ဘိက္ခဝေ အစ္ဆရိယာ အဗျာကတာ ဓမ္မာ အာနန္ဒေ (ဒီ၊၂။၁၁၉။ အံ၊၁။၄၄၈) တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တာ သဗ္ဗေပိ အစ္ဆရိယဗျာကတဓမ္မပဋိသံယုတ္တာ သုတ္တန္တာ "အဗျာကတဓမ္မ"န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ(ဗွာ)။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂-၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃၄။ အဗျာကတော ဓမ္မော သဘာဝေါ ယတ္ထာတိ အဗျာကတဓမ္မံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၃၂။ (သာရတ္ထ၊၁။၁၀၃-လည်း ကြည့်။)

အဗျာကတဓမ္မပဋိသံယုတ္တ (တိ) [အဗျာကတဓမ္မ+ပဋိသံယုတ္တ] အံ့ဩဖွယ်–သဘော–တရား–နှင့် ယှဉ်သော။ အဗျာကတဓမ္မပဋိသံယုတ္တေသု စ သုတ္တဝိဘင်္ဂေသု .... ဂါထာဥဒါနဣတိဝုတ္တကအဗျာကတဓမ္မဝေဒလ္လာ ပတိဋ္ဌိတာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၃။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၂၄။ သာရတ္ထ၊၁။၉၄။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၂။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၂၄။ မ၊ဋီ၊၂။၈၆။

အဗျာကတဓမ္မသညာ (ထီ) [အဗျာကတဓမ္မ+သညာ] အဗျာကတဓမ္မဟူသော – အမည် – သညာ။ အထက်ပုဒ် ကြည့်။

အဗျာကတဓမ္မသမန္နာဂတ (တိ) [အဗျာကတဓမ္မ+သမန္နာဂတ] အံ့ဩဖွယ်–သဘော–ဂုဏ်–နှင့် ပြည့်စုံသော၊သူ။ အဗျာကတာ စေဝ.... တထာဂတာ အဗျာကတဓမ္မသမန္နာဂတာ စ။ မ၊၃။၁၆၀။ သံ၊၃။၂၄၇။

အဗျာကတပုဗ္ဗတာဘာဝ (ပု) [အဗျာဘူတပုဗ္ဗတာ+အဘာဝ] ရှေးက မဖြစ်ဖူးသည်၏အဖြစ်–ရှေးကမဖြစ်ဖူးခြင်း–၏ မရှိခြင်း။ အဗျာကတပုဗ္ဗတာဘာဝတော (အဘူတပုဗ္ဗတာဘာဝတော?) နာပိ အဗျာကတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၇။

အဗျာကတမနုဿ (ပု) [အဗျာကတ+မနုဿ] ရှေးက မဖြစ်ပေါ်ဘူးသော – လောက၌ တခါတရံမှသာ ဖြစ်ပေါ်သော–လူ။ ကဒါစိဒေဝ ဟိ နေသံ လောကေ နိဗ္ဗတ္တိ အဘူတပုဗ္ဗာ ဘူတာတိ အဗျာကတမနုဿာ။ အံ၊ဋီ၊၂။၄၅။ အစ္ဆရိယမနုဿ-လည်း ကြည့်။

အဗျာကတရသ (ပု) [အဗျာကတ+ရသ] နာဋျရသကိုးပါးတွင် တပါးအပါအဝင် ဖြစ်သော – အဗျာကတ– အံ့ဩဖွယ်– ရသ။ ကာဗျသာဒသံယုတ္တာနံ သိင်္ဂါရဟာဿအဗျာကတရသာနံ စေဝ....။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၇၉။ (အလင်္ကာ။၃၅၄၊၃၆၆-နှင့် ရင်း၊ဋီ၊သစ်-တို့လည်း ကြည့်။)

အဗ္ဘုတဝိတ္တဇာတ (တိ) [အဗ္ဘုတ + ဝိတ္တ + ဇာတ] ဖြစ်သော မဖြစ်ဖူးသော နှစ်သက်ခြင်းရှိသော၊ မဖြစ်ဖူးသော နှစ်သက်ခြင်းဖြစ်လျက်ရှိသော။ အထ ခေါ သာ ပရိသာ အဗ္ဘုတဝိတ္တဇာတာ အဟောသိ။ သံ၊၁။ ၁၈၀။ အဗ္ဘုတဝိတ္တဇာတာတိ အဘူတပုဗ္ဗာယ တုဋ္ဌိယာ သမန္နာဂတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၂။ အဗ္ဘုတဝိတ္တဇာတာတိ သဥ္ဇာတအဗ္ဘုတဝိတ္တာ။ ဝိတ္တံ ဝိတ္တီတိ စ တုဋ္ဌိပရိယာယော။ အဘူတပုဗ္ဗာယာတိ ယာ တဿာ ပရိသာယ ဝိတ္တိ တဒါ ဘူတာ၊ သာ ဣတော ပုဗ္ဗေ အဘူတာ။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၂၇၀။

အဗ္ဘုတဝိသေသ (ပု) [အဗ္ဘုတ + ဝိသေသ] အံ့ဖွယ်အထူး။ အညေ ဗဟူ မမ အစ္ဆရိယာ အဗ္ဘုတဝိသေသာ သန္တီတိ ဒီပေတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၇၂။

အဗ္ဘုတဝုတ္တိတေဇ (တိ) [အဗ္ဘုတ + ဝုတ္တိ + တေဇ] မဖြစ်ဖူးမြဲ ဖြစ်ခြင်းရှိသော တန်ခိုးရှိသော၊ သူ။ မဟာဗ္ဗလော အဗ္ဘုတဝုတ္တိတေဇော။ အံ၊ဋီ၊၁။ ၂။

အဗ္ဘုတ္တမ (တိ) [အတိ + ဥတ္တမ] အလွန်မြတ်သော။ အဗ္ဘုတ္တမေန စရဏေန။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၆၃။

အဗ္ဘုဒယ (ပု) [အတိ + ဥဒယ] အလွန်–တိုးတက်–ကြီးပွါး–ဖြစ်ထွန်း–ခြင်း။ ဣဓလောကပရလောကေသု ငုဒိ အဗ္ဘုဒယံ နာဝဗုဇ္ဈန္တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၃၁၀။ ရက္ခာဝသာနေသု စ အဗ္ဘုဒယဿ နိပ္ဖါဒနံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၄၅။ ကာ ဝစီ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၂၁)တိ ကော အဗ္ဘုဒယော။ မ၊ဋီ၊၁။ ၂၅၉။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၃၄၁။ သုခသမုဿယ (ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၉၁။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၁၁၄။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၃၈၄) လည်းကြည့်။

အဗ္ဘုဒယနိဿိတ (တိ) [အဗ္ဘုဒယ + နိဿိတ] တိုးတက်–ကြီးပွါး–ဖြစ်ထွန်း–ခြင်းကို မှီသော။ အဗ္ဘုဒယနိဿိတော ဝေ အတ္ထော ဒဿိတော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၃၂၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၂၉၀။

အဗ္ဘုဒယန္တ (တိ) [အတိ+ဥ+ဣ+အ+အန္တ] ရှေးရှု တက်လာသော၊ တက်ထွန်းလာသော။ အဗ္ဘုဒ္ဒယံ သာရဒိကောဝ ဘာဏုမာ။ ဝိမာန။ ၉၃။ (ဒ္ဒ-ကား ဆဋ္ဌသံဂါယနာ ဆန်းဒွေဘော်။) အဗ္ဘုဒ္ဒယန္တိ အဘိဥဂ္ဂစ္ဆန္တော၊ "အဗ္ဘုဒ္ဒယ" န္တိပိ ("အဗ္ဘုဿယ" န္တိပိ၊ က-မူကွဲ) ပါဌော၊ သောဝယေဝတ္ထော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၂၆၀။ (ဤ၌ မူကွဲ ၂-မျိုးတို့တွင် က-မူကွဲ ပို၍ သင့်ဖွယ်ရှိသည်။ အဘိ + ဥ + သိဓာတ် ကြံ။)

အဗ္ဘုဒယသမ္ပတ္တိအနုဂတ (တိ) [အဗ္ဘုဒယ + သမ္ပတ္တိ + အနုဂတ] တိုးတက်–ကြီးပွါး–ဖြစ်ထွန်း–မှုနှင့် ပြည့်စုံခြင်းသည် အစဉ်လိုက်အပ်သော။ သစ္စဝဝတ္ထာပနံ....တတ္ထ တတ္ထ သမ္ပတ္တိဘဝေ အဗ္ဘုဒယသမ္ပတ္တိအနုဂတမေဝ သိယာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၉၇။

အဗ္ဘုဒါဟရတိ (ကြိ) [အဘိ+ဥ+အာ+ဟရ+အ+တိ] ထုတ်ဖော်ပြောဆို၏။ ဣမံ ကထာဝတ္ထုံ ရာဇန္တေပုရေ အဗ္ဘုဒါဟာသိ။ မ၊၂။ ၃၂၈။ အဗ္ဘုဒါဟာသီတိ ကထေသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄၆။

အဗ္ဘုဒီရေတိ (ကြိ) [အဘိ+ဥ+ဤရ+ဏေ+တိ] မြွက်ဆို–ကျူးရင့်–၏။ ပသန္နစိတ္တော ဂိရမဗ္ဘုဒီရယိ။ သုတ္တနိ။ ၃၈၇။ အဋ္ဌင်္ဂုပေတံ ဂိရမဗ္ဘုဒီရယိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၆၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၈၂။ ဣမာ ဂိရာ အဗ္ဘုဒီရေသုံ။ ထေရီ။ ၄၂၅။ အဗ္ဘုဒီရေသုန္တိ ပစ္စာဝိသဇ္ဇနဝသေန ကထယိံသု။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၂၇၂။

အဗ္ဘုဒေတိ (ကြိ) [အဘိ + ဥ + ဣ + အ + တိ] တက်ထွန်း–ထွက်ပေါ်–လာ၏။ ယတော စ ဝေရောစနော အဗ္ဘုဒေတိ။ အံ၊၁။ ၃၆၀။

အဘိ၊က။ ၂၅၈။ ယဒါ စ ရသ္မိသမ္ဘုန္နော၊ အဗ္ဘုဒေတိ ပဘင်္ကရော။ မငွါ၁။၃၀၉။

အဗ္ဘုဒ္ဒယန္တ—အဗ္ဘုဒယန္တ-ကြည့်။

အဗ္ဘုဒ္ဒသန္တ (တိ) [အဘိ+ဥ+အသ ? +အ+အန္တ] အဗ္ဘုဒယန္တနှင့် အနက်တူ။ ၎င်း ကြည့်။

အဗ္ဘုဒ္ဒရဏ (န) [အဘိ+ဥ+ဓရ+ယု] ထုတ်ဆောင်ခြင်း။ ကတဗ္ဘုဒ္ဒရဏ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၁။ ၁၅၇) ကြည့်။

အဗ္ဘုဒ္ဒုနန္တ (တိ) [အဘိ+ဥ+ဓူ+နာ+အန္တ] အလွန်–လှုပ်ရှား–ခါ–သော။ အဗ္ဘုဒ္ဒုနန္တာ သုကတေ ပိဋ္ဌန္တနေ။ ဝိမာန။၉၁။ အဗ္ဘုဒ္ဒုနန္တာတိ ကမ္ပယိပ္ပနာ သုကတေ သုဋ္ဌု နိမ္မိတေ ဝုဒ္ဓကဃဋ္ဋာဒိအဃာလက်ာရေ အဘိဉဒ္ဒုနန္တာ အဒိကံ ဥဒ္ဓုနန္တာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၂၅၉။

အဗ္ဘုန္နတ (တိ) [အဘိ+ဥ+နမု+တ] (က) မြင့်မောက်သော၊ အရပ်။ အဗ္ဘုန္နတာ သမာ ဟောန္တိ။ အပ၊၂။၄၃။ တံ ဌာနံ.... အဗ္ဘုန္နတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၅။၂၀၇။ (ခ) တက်ကြွသော၊သူ။ ဥဒဂ္ဂ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉) ကြည့်။

အဗ္ဘုန္နတကာယ (တိ) [အဗ္ဘုန္နတ+ကာယ] တက်ကြွသောကိုယ်ရှိသော၊သူ။ ဥဒဂ္ဂ(သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၃) ကြည့်။

အဗ္ဘုန္နတကာယစိတ္တ (တိ) [အဗ္ဘုန္နတ+ကာယ+စိတ္တ] တက်ကြွသောကိုယ်,စိတ်ရှိသော၊သူ။ ဥဒဂ္ဂ (ဝိ၊ဋ္ဌ၁။၁၇၁) ကြည့်။

အဗ္ဘုန္နတိ (ထီ) [အဘိ+ဥ+နမု+တိ] အလွန်မောက်မာခြင်း။ အဗ္ဘုန္နတိဝသေန ပဝတ္တော အတိမာနော။ သာရတ္ထ၊၁။၃၀၂။

အဗ္ဘုန္နတိလက္ခဏ (တိ) [အဘိ+ဥန္နတိ+လက္ခဏ] အလွန်မောက်မာခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ အဗ္ဘုန္နတိလက္ခဏေန မာနေန။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၈၃။ အဗ္ဘုဏ္ဏတိလက္ခဏ-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘုန္နဒိတ (တိ) [အဘိ + ဥ + နဒ + တ] ကျူးရင့် – ကြွေးကြော် – အပ်သော။ အဗ္ဘုန္နဒိတာ သိခိဟိ၊ တေ သေလာ ရမယန္တိ မံ။ ထေရ။၃၅၁။ အဗ္ဘုန္နဒိတာ သိခိဟီတိ မဓုရဿရေန ဥန္နဒိတာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၅၂။

အဗ္ဘုန္နမိတ္ဝာ (ကြိ၊ဝိ) [အဘိ+ဥ+နမု+တွာ] ထွက်– တက် – ၍။ ဥဒကသာလတောပိ အဗ္ဘုန္နမိတ္ဝာ ဘဂဝတော စိတကံ နိဗ္ဗာပေသိ။ ဒီ၊၂။၁၃၅။ (= နိက္ခမိတွာ .... ဥဂ္ဂန္တွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၆)။

အဗ္ဘုန္နာမေတိ (ကာ၊ကြိ) [အဘိ+ဥ+နမု+ဏေ+တိ] တက်စေ – မြောက်စေ – ၏၊ မြောက်၏၊ ဝင့်၏။ ပတောဒလဋ္ဌိံ အဗ္ဘုန္နာမေယျ။ ဒီ၊၁။၁၁၈။

အဗ္ဘုန္နာမေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အဘိ+ဥ+နမု+ဏေ+တွာ] တက်စေ – မြောက်စေ – ၍၊ မြောက်ကြွ၍၊ မတ်၍၊ မော့၍။ အဗ္ဘုန္နာမေတွာ .... ကာယံ။ ဒီ၊၁။၁၁၃။ အံ၊၁။၅၆၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၁။ ကာယံ ဥန္နာမေတွာ (သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၃၈)တိ ကာယံ အဗ္ဘုန္နာမေတွာ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၃၇၇။

အဗ္ဘုပက္ကိလေသဝိမုတ္တ (တိ) [အဗ္ဘ+ဥပက္ကိလေသ+ဝိမုတ္တ] မိုးတိမ်ဟူသော အညစ်အကြေးမှ လွတ်သော။ အဗ္ဘုပက္ကိလေသဝိမုတ္တော စန္ဒိမာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၁။၃၃၃။

အဗ္ဘုပ္ပတ္တိ (ထိ) [အဘိ+ဥပ္ပတ္တိ] ဖြစ်ခြင်း။ ကဏှာဘိဇာတိ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၂) ကြည့်။

အဗ္ဘုယျာတ (တိ) [အဘိ+ဥ+ယာ+တ] ရှေးရှု – သွား – ချီတက် – ထွက်ခွါ – သော၊သူ။ ရာဇာ ပသေနဒိ ကောသလော သေနာယ အဗ္ဘုယျာတော ဟောတိ။ ဝိ၊၂။

၁၃၉။ အဗ္ဘုယျာတောတိ အဘိဥယျာတော၊ ပရသေနံ အဘိမုခေါ ဂမိဿာမီတိ နဂရတော နိဂ္ဂတောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၅။ ကာသိရာဇာ စတုရင်္ဂိနိံ သေနံ သန္နယှိတွာ မမံ အဗ္ဘုယျာတော။ ဝိ၊၃။၄၇၇။ ဘူတပုဗ္ဗာဟံ ဘန္တေ သေနံ အဗ္ဘုယျာတော။ မ၊၂။၃၂၆။ ရာဇာ .... ဝေဒေဟိပုတ္တော.... မမံ အဗ္ဘုယျာတော။ သံ၊၁။၈၃။ ခုဒ္ဒကရာဇာ တံ အဗ္ဘုယျာတံ ဒိသွာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၅။

အဗ္ဘုယျာတိ (ကြိ) [အဘိ+ဥ+ယာ+အ+တိ] ရှေးရှု–သွား–ချီတက်–ထွက်ခွါ–၏။ ဗြဟ္မဒတ္တော ကာသိရာဇာ စတုရင်္ဂိနိံ သေနံ သန္နယှိတွာ ဒီဃီတိံ ကောသလရာဇာနံ အဗ္ဘုယျာသိ။ ဝိ၊၃။၄၇၇။ အဗ္ဘုယျာသီတိ အဘိဥယျာသိ၊ အဘိမုခေါ ဟုတွာ နိက္ခမီတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၃။၃၅၀။ အဗ္ဘုယျာသီတိ ယုဒ္ဓါယ အဘိမုခေါ နိက္ခမီတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊၂။၂၀၈။ ပသေနဒိံ ကောသလံ အဗ္ဘုယျာသိ။ သံ၊၁။၈၃။ အဗ္ဘုယျာသီတိ .... အဘိဥယျာသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၂။ အကာရဏေနေဝါဟံ သကလရဋ္ဌံ ယုဒ္ဓေန **အဗ္ဘုယျာသိံ**။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။

အဗ္ဘုယျာန (န) [အဘိ+ဥ+ယာ+ယု] ရှေးရှု – သွား – ချီတက် – ထွက်ခွါ – ခြင်း။ စတုရင်္ဂိနိံ သေနံ သန္နယှိတွာ အဗ္ဘုယျာနဝသေန မမ ရဇ္ဇံ ဥပဂန္တွာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၅၅။

အဗ္ဘုဿက္ကမာန (တိ) [အဘိ+ဥ+သက္က+အ+မာန] ရှေးရှုတက်သော၊ တက်သစ်စ ဖြစ်သော၊ ထွက်ပြူလာသော။ အာဒိစ္စော နဘံ အဗ္ဘုဿက္ကမာနော။ မ၊၁။၃၉၁။ သံ၊၁။၆၅။ သံ၊၂။၁၂၇။ သံ၊၃။၄၁။ အံ၊၁။၂၄၄။ အံ၊၃။၂၇၄။ ဣတိဝုတ်၊၂၀၈။ နဘံ အဗ္ဘုဿက္ကမာနောတိ အာကာသံ အဘိလင်္ဃန္တော။ ဣမိနာ တရုဏသူရိယဘာဝေါ ဒဿိတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၉၃။ (နာတိဥစ္စော နာတိနီစော တရုဏသူရိယော နာမ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၆၆။ နာတိဒူရောဒိတော ဟိ အာဒိစ္စော တရုဏသူရိယသမညာ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၉၃။) နဘံ အဗ္ဘုဿက္ကမာနောတိ ဥဒယဋ္ဌာနတော အာကာသံ ဥလ္လင်္ဃန္တော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၈၆။

အဗ္ဘုဿက္ကမာနဗာလသူရိယသဒိသပ္ပဘာ (တိ) [အဗ္ဘုဿက္ကမာန+ဗာလ+သူရိယ+သဒိသ+ပဘာ] ထွက်ပြူစ ဖြစ်သော နေနု၏ အရောင်နှင့် တူသည့် အရောင်ရှိသော။ အဗ္ဘုဿက္ကမာနဗာလသူရိယသဒိသပ္ပဘာနိ နာနာဝိရာဂဝဏ္ဏာနိ တေန နိဝတ္ထပါရုတဝတ္ထာနိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၄၃။

အဗ္ဘုဿယန္တ (တိ) [အဘိ+ဥ+သီ+အ+အန္တ] အဗ္ဘုဒယန္တနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အဗ္ဘုဿဟန (န) [အဘိ + ဥဿဟန] (၁) အလွန် အားထုတ်ခြင်း။ ဒါနာဒိနိပ္ဖါဒနတ္ထံ အဗ္ဘုဿဟနဝသေန.... ဝီရိယပါရမီ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၅။ ဒါနာဒိပုညသမ္ဘာရဏေ အဗ္ဘုဿဟနံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ ယထာ တထာ ပဌမံ ပဝတ္တံ အဗ္ဘုဿဟနဉ္စ ဥပရိ ဝီရိယာရမ္ဘဿ ကာရဏံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၈။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၆၂။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၆၅။ အာရမ္ဘဝတ္ထု-လည်း ကြည့်။ ပဋိပက္ခပ္ပဟာနေ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ အဗ္ဘုဿဟနဝသေန ပဝတ္တမာနဿ ဝီရိယဿ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၉၄။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၆၆။ အာတာပီ-လည်း ကြည့်။ (၂) အလွန်အား ထုတ်ခြင်းရှိသော၊သူ။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အဗ္ဘုဿဟနတာ (ထီ) [အဗ္ဘုဿဟန + တာ] အလွန်အားထုတ်ခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်၊ အားထုတ် – လုံ့လပြု – ၍ စွပ်ဖွဲ့ခြင်း။ ယော တတ္ထ အနုဝါဒေါ အနုဝါဒနာ အနုလ္လပနာ အနုဘဏနာ အနုသမ္ပဝင်္ကတာ အဗ္ဘုဿဟနတာ အနုဗလပ္ပဒါနံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ အနုဝါဒါ-

မိကရဏံ။ ဝိ၊၄။၂၁၂။ ဝိ၊၅။၂၀၃။ အဗ္ဘု-
ဿဟနတာ(ဝိ၊၄။၂၁၂)တိ ကသ္မာ ဝေံ န
ဥပဝဒိဿာမိ, ဥပဝဒိဿာမိယေဝါတိ ဥဿာ-
ဟံ ကတွာ အနုဝဒနာ။ ဝိ၌၊၄။၃၉။ အဗ္ဘု-
ဿဟနတာတိ အတိဝိယ သဥ္စာတုဿာဟ-
တာ။ ဝိမတိ၊၂။၂၉၆။ အနုဝါဒ(၂)အနက်
လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘုဿဟနဝီရိယ (န) [အဗ္ဘုဿဟန+ဝီရိယ]
အလွန်အားထုတ်ခြင်းဟူသော – လုံ့လ –
ဝီရိယ။ ဥဿာဟော နာမ ဗောဓိသမ္ဘာရာနံ
အဗ္ဘုဿဟနဝီရိယံ။ စရိယာ၊၌။၂၇၂။ (သီ၊
ဋီ၊သစ်၊၁။၂၅၉-၌ အဗ္ဘုဿာဟနဝီရိယံ-ဟု ရှိ
သည်။)

အဗ္ဘုဿာပနာ (ထီ) [အဘိ + ဥဿာပနာ]
အလွန်ထောင်စေခြင်း။ ယာ စိတ္တဿ အဗ္ဘု-
ဿာပနာ (=ယာ စိတ္တဿ ဥန္နတိ)။ မဟာနိ၊
၌။၁၇၀။

အဗ္ဘုဿာဟ (ပု) [အဘိ + ဥ + သဟ + ဏ]
အလွန်အားတက်ခြင်း။ အဗ္ဘုဿာဟံ ဇနေ-
န္တော သမုတ္တေဇေသိ။ သုတ္တနိ၊၌၊၂။၁၆၇။

အဗ္ဘုဿာဟက (တိ) [အဘိ + ဥ + သဟ +
ဏေ+ဏ္ဍု] အလွန်အားတက်စေသော၊သူ။
သမုတ္တေဇက(သံ၊၌၊၃။၂၅၆)ကြည့်။

အဗ္ဘုဿာဟိတဟဒယ (တိ) [အဗ္ဘုဿာဟိတ
(=အဘိ+ဥ+သဟ+ဏေ+တ) +ဟဒ-
ယ] အလွန်–အားတက် – ရွှင်လန်း– စေ
အပ်သော စိတ်နှလုံးရှိသော၊သူ။ မဟာကရု-
ဏာယ အဗ္ဘုဿာဟိတဟဒယော သတ္တာနံ
ပရမဟိတာယ အဒေသယိ။ ခုဒ္ဒက၊၌။၁၆၁။
သုတ္တနိ၊၌၊၁။၂၉၀။ ဥဿာဟိတဟဒယ(ဇာ၊
၌၊၁။၃၄၇), သမုဿာဟိတဟဒယ (ရေိယာ၊
၌။၂၂၉), သမုဿာဟိတမာနသ (အဘိ၊၌၊
၁။၁) တို့နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

အဗ္ဘုဿာဟေတိ (ကာ၊ကြိ) [အဘိ + ဥ +
သဟ + ဏေ+တိ] အလွန်အားတက်စေ၏။
သမုတ္တေဇေတိ (ဒီ၊၌၊၂။၆၄။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၇၂)
ကြည့်။

အဗ္ဘုဿိတ (တိ) [အဘိ+ဥ+သိ+တ]အလွန်
စိုက်ထောင်အပ်သော။ ပဂ္ဂယှာတိ ပဂ္ဂဟိတံ
အဗ္ဘုဿိတံ ပါကဋံ ကတွာ။ ဝိ၊၌၊၂။၁၉၃။
ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၅၁။ အဗ္ဘုဿိတန္တိ အဗ္ဘုဂ္ဂ-
တံ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၆၁။ ဝိမတိ၊၁။၂၉၆။

အဗ္ဘူတိ (ထီ) [န + ဘူတိ] မကြီးပွါးခြင်း။
အဗ္ဘူတိ တဿ ဘော ဟောတိ၊ ယော
အနိစ္ဆန္တမိစ္ဆတိ။ ဇာ၊၂။၆၆ (အဗ္ဘုဟိ၊ သီ။
အဘူတိ၊ သျာ။ အဗ္ဘုဟိ၊ ဣ)။ အဗ္ဘူတိတိ
အဘူတိ၊ အဝုဍ္ဎိ အတ္ထော။ ဇာ၊၌၊၅။၃၁၂။
(အဗ္ဘူတိ အဘူတိ။ သီ၊ဣ) အဗ္ဘုံ-လည်း
ကြည့်။

အဗ္ဘောတဗ္ဗ(တိ) [အဘိ+ဣ+ဏေ+တဗ္ဗ။ အာ
+ဝေ + တဗ္ဗ။ ကင်္ခါ၊ယော၊၂။၃၃၃-လည်း
ကြည့်] ရွေးရှုရောက်စေအပ်–လက်ခံအပ်
–သွင်းအပ် – ခေါ်ယူအပ်–သော၊ အဗ္ဘာန်
သွင်းအပ်သော။ စိဏ္ဏမာနတ္တော ဘိက္ခု
ယတ္ထ သိယာ ဝီသတိဂဏော ဘိက္ခုသံဃော၊
တတ္ထ သော ဘိက္ခု အဗ္ဘေတဗ္ဗော။ ဝိ၊၁။
၂၇၃။ အဗ္ဘေတဗ္ဗောတိ အဘိဧတဗ္ဗော သမ္ပ-
ဋိစ္ဆိတဗ္ဗော၊ အဗ္ဘာနကမ္မဝသေန ဩသာရေ-
တဗ္ဗောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ အဝှါတဗ္ဗောတိ
ဝါ အတ္ထော။ ဝိ၌၊၂။၂၁၂-၃။ ကင်္ခါ။၁၄၇။
အဝှါတဗ္ဗောတိ အဗ္ဘာနကမ္မဝသေန ပက္ကော-
သိတဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊၂။၃၇၇။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။
၂၆၇။ စိဏ္ဏမာနတ္တော ဘိက္ခု ။ပ။ အဗ္ဘေ-
တဗ္ဗောတိ တတ္ထ ယော ဘိက္ခု စိဏ္ဏမာနတ္တော၊
သော ဘိက္ခု အဗ္ဘေတဗ္ဗောတိ ဝေံ ဘိက္ခု-
သဒ္ဒဒွယဿ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိမတိ၊
၁။၃၀၄။ (သာ ဘိက္ခုနီ) အဗ္ဘေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊
၂။၃၁၇။

အဗ္ဘေတိ (ကြိ) [အဘိ+ဣ+ဏေ+တိ။ အာ+
ဝှေ+အ+တိ။ (ဂဟ္ဗရ, ဂဗ္ဘရ-တို့နှင့် ယှဉ်

ကြည့်။)] ရှေးရှုရောက်စေ – လက်ခံ – ခေါ်ယူ–အဗ္ဘာန်သွင်း – ၏။ အဗ္ဘေတိ — ဝိ၊၁။၁၅၃။ ဝိ၊၂။၃၁၆။ ဝိ၊၄။၁၀၇။ ဝိ၊၅။ ၂၆၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၃၉၂။ ကင်္ခါ၊ဋီ။၅၉။ အဗ္ဘေန္တိ — ကင်္ခါ။ ၁၄၉။ သာရတ္ထ၊၂။၃၇၈။ ဝိမတိ၊၁။၃၀၄။ **အဗ္ဘေတု** — ဝိ၊၄။၁၀၆။ **အဗ္ဘေယျ** — ဝိ၊၁။ ၂၈၃။ ဝိ၊၃။၆၁။ ဝိ၊၄။၈၇၊၁၀၇။

အဗ္ဘေန္တ (တိ) [အဘိ+ဣ+ဏေ+အန္တ။ အာ +ဧ+အ+အန္တ။] ရှေးရှုရောက်စေ – လက်ခံ – ခေါ်ယူ–အဗ္ဘာန် သွင်း – သော၊ သူ။ အပိဿု ဘိက္ခူ ပကတာ (ပကတတ္တာ၊ သီ၊သျာ) ပရိဝါသံ ဒေန္တာ မူလာယ ပဋိကဿန္တာ မာနတ္တံ ဒေန္တာ အဗ္ဘေန္တာ။ ဝိ၊၄။ ၁၃။ အဗ္ဘေန္တေဟိ စ ပဌမံ အဗ္ဘာနာရဟော ကာတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇-၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။၃၃၉-၃၄၀။ အဗ္ဘန္တ၂-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘေယျ (န) [အဗ္ဘိ + ဏျ] အဗ္ဘေယျ မည်သော ကျမ်း၊ အဗ္ဘိမည်သောဆရာ စီရင်အပ်သော ကျမ်း။ ခတ္တဝိဇ္ဇာတိ အဗ္ဘေယျမာသုရက္ခရာဇသတ္ထာဒိသတ္ထံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။ အဗ္ဘိနော သတ္ထံ အဗ္ဘေယျံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၃၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၇၁။ ခတ္တဝိဇ္ဇာသိပ္ပန္တိ အဗ္ဘေယျမာသုရက္ခာဒိနီတိသတ္ထသိပ္ပံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၈၅။ အင်္ဂေယျ-လည်း ကြည့်။

အဗ္ဘောကာသ (ပု) [အဘိ+ဩကာသ။ ရူ။၂၄-ကြည့်။(အဘျဝကာၐ – သံ)။အဗ္ဘ+ဩကာသ၊ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၂၁-နှင့် သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၁-တို့ ကြည့်၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊သျ၊၁။၁၇၄-လည်း ကြည့်။ (အဘြာဝကာၐ – သံ)] (၁) လွင်တီး ခေါင်၊ လွင်ပြင်၊ ဟင်းလင်းပြင်၊ လဟာပြင်၊ ကောင်းကင်၊ အမိုးအကာမရှိသော နေရာ။ သော .... ဝိဝိတ္တံ သေနာသနံ ဘဇတိ.... အဗ္ဘောကာသံ ပလာလပုဉ္ဇံ။ ဒီ၊၁။၆၇။ မ၊ ၁။၂၄၉။ အံ၊၁။၅၃၁။ အံ၊၂။၈၈။ အဘိ၊ ဝိ။၂၅၃။ အဘိ၊ပု။၁၆၈။ မဟာနိ။၂၀။ အဗ္ဘောကာသောယေဝ အဗ္ဘောကာသော။ အဘိ၊ဝိ။၂၆၀။ အဗ္ဘောကာသန္တိ အစ္ဆန္နံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၈၃။ သဗ္ဗေသံ သဗ္ဗာသု ဒိသာသု အဘိမုခေါ ဩကာသော အဗ္ဘောကာသောတိ အာဟ "အစ္ဆန္န"န္တိ၊ ကေနစိ ဆဒနေန အန္တမသော ရုက္ခသာခါယပိ န ဆာဒိတန္တိ အတ္ထော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၁၂၃။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၅၇။ မ၊ဋီ၊၂။၁၆၁။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၈၀-တို့လည်း ကြည့်။) အဟံ.... အဗ္ဘောကာသေ စင်္ကမာမိ။ ဒီ၊၂။၁၀၉။ ဘဂဝါ.... အဗ္ဘောကာသေ စင်္ကမိ။ ဒီ၊၃။ ၃၂။ အဗ္ဘောကာသေတိ အင်္ဂဏဋ္ဌာနေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉။ အဗ္ဘောကာသေ နိသိန္နော ဟောတိ။ ဥဒါန။၁၂၃ (= ယတ္ထ ဥပရိစ္ဆဒနံ ပရိက္ခေပေါ ဝါ နတ္ထိ၊ တာဒိသေ အာကာသင်္ဂဏေ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၂၁)။ ၁၆၇ (=အပ္ပဋိစ္ဆန္နေ ဩကာသေ ဝိဟာရင်္ဂဏေ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၃၂၂)။ သုတ္တနိ။၃၉၁ (ဥပရိ အပ္ပဋိစ္ဆန္နေ ဩကာသေ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၉)။ အဗ္ဘောကာသေ ဝိဟရသိ။ ထေရ။၂၈၃။ အဗ္ဘောကာသေ ကေနစိ အပ္ပဋိစ္ဆန္နေ ဝိဝဋင်္ဂဏေ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၈။ အဗ္ဘောကာသေ ပတိဋ္ဌန္တံ၊ ပဒုမံ ဝ ရဇယိဿတိ။ အပ၊၁။၆၄။ အဗ္ဘောကာသေ သုညဋ္ဌာနေ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခတ္ထာယ၊ အဗ္ဘောကာသမှိ စင်္ကမိ။ အပ၊၁။၂၀၉။ အဗ္ဘောကာသေ အင်္ဂဏဋ္ဌာနေ စင်္ကမိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၁။ (၂) လွင်တီးခေါင်–လွင်ပြင်–ဟင်းလင်းပြင်–လဟာပြင် – ကောင်းကင် – တည်း ဟူသော – နှင့် တူသော။ (ရဟန်းအဖြစ်)။ အဗ္ဘောကာသော ပဗ္ဗဇ္ဇာ။ ဒီ၊၁။၅၉။ မ၊၁။၃၃၄။ မ၊၃။၈၂။ သံ၊၁။၄၁၉။ သံ၊၃။၃၀၅။ အံ၊၁။ ၅၂၉။ အံ၊၃။၄၂၂။ အဘိ၊ပု၊၁၆၆။ အလဂ္ဂနဋ္ဌေန အဗ္ဘောကာသော ဝိယာတိ အဗ္ဘော-

ကာသော။ အဗ္ဘောကာသော ပဗ္ဗဇ္ဇာ ကုသ-
လကိရိယာယ ယထာသုခံ ဩကာသသဗ္ဘာ-
ဝတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၇။ အံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၃၇၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၅။ ရှုပကဝသေန
တဒ္ဓိတဝသေန ဝါ အဗ္ဘောကာသောတိ
ဒသေတုံ ဝိယသဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ။ သီ၊ဋ္ဋီ၊သစ်၊၂။၇၅။
သမ္ဗာဓောယံ ဃရာဝါသော၊ .... အဗ္ဘော-
ကာသောဝ ပဗ္ဗဇ္ဇာ။ သုတ္တနိ။၃၄၀။ အဗ္ဘော-
ကာသောတိ ဝုတ္တသမ္ဗာဓပဋိပက္ခဘာဝေန
အာကာသော ဝိယ ဝိဝဋ္ဋာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၁၀။ (၃) လွင်တီးခေါင်–လွင်ပြင်–ဟင်း
လင်းပြင်–လဟာပြင်–ကောင်းကင်–၌ နေ
ခြင်း။ အဗ္ဘောကာသိက·ကြည့်။

အဗ္ဘောကာသဂတ (တိ) [အဗ္ဘောကာသ+
ဂတ] လွင်တီးခေါင်၌ ရောက်နေသော၊ သူ။
တဿ ရုက္ခမူလဂတဿ ဝါ အဗ္ဘောကာသ-
ဂတဿ ဝါ သတိကရဏီယမေဝ ဟောတိ
တောဂါဝေါတိ။ မ၊၁။၁၆၄။ အဗ္ဘောကာသ-
ဂတော ခေါ ဒေဝ အာရညကော နာဂေါ။
မ၊၃။၁၇၂။....အဗ္ဘောကာသဂတောပိ။ဘိက္ခု-
မဇ္ဈဂတောပိ သုခံ သာတံ အဓိဂစ္ဆတိ။ အံ၊
၃။၃၅၃။ အဗ္ဘောကာသဂတံ သန္တိံ၊ ကဋ္ဌိနာ-
တပတာပိတံ။ အပ၊၁။၄၀၄။

အဗ္ဘောကာသဋ္ဌာန (နု) [အဗ္ဘောကာသ+
ဋ္ဌာန]လွင်တီးခေါင်အရပ်။ပုရတော အဗ္ဘော-
ကာသဋ္ဌာနေ မဏ္ဍပေ သိဃာဋကေ နိသိန္နာ
ဝိယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀။ အဗ္ဘောကာသဋ္ဌာ-
နေတိ အဗ္ဘောကာသဒေသဘူတေ။ သီ၊ဋ္ဋီ၊
သစ်၊၂။၁၅၃။ အပရော အဗ္ဘောကာသဋ္ဌာနေ
နဘံ ပူရေတွာ ဝလ္လိဟိ အာဗဒ္ဓေါ ဌိတော။
သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၅။

အဗ္ဘောကာသတာ (ယီ) [အဗ္ဘောကာသ+
တာ] လွင်တီးခေါင်–လွင်ပြင်–ဟင်းလင်း
ပြင် – လဟာပြင် – နှင့် တူသည်၏အဖြစ်။
ဃရာဝါသပဗ္ဗဇ္ဇာနံ သမ္ဗာဓဗ္ဘောကာသတံ။

ဒီ၊ဋ္ဋီ၊၁။၂၄၀။ သီ၊ဋ္ဋီ၊သစ်၊၂။၇၅။ အံ၊ဋ္ဋီ၊၂။
၃၇၀။

အဗ္ဘောကာသပရိစ္ဆေဒ (ပု) [အဗ္ဘောကာသ+
ပရိစ္ဆေဒ] လွင်တီးခေါင် အပိုင်း အခြား။
စီဝရပိပ္ပဝါသပရိဟာရောပေတ္ထ အဗ္ဘော-
ကာသပရိစ္ဆေဒဿ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ ဝုတ္တော။
ဝိမတိ၊၂။၁၆၁။

အဗ္ဘောကာသပရိဟာရ (ပု) [အဗ္ဘောကာသ+
ပရိဟာရ] လွင်တီးခေါင်အစောင့်အရှောက်။
ရုက္ခပရိဟာရံ ဝိနာဝ အဗ္ဘောကာသပရိ-
ဟာရောဝ အနုမတော။ ဝိမတိ၊၂။၁၆၁။

အဗ္ဘောကာသဘူမိဘာဂ (ပု) [အဗ္ဘောကာ-
သ+ဘူမိ + ဘာဂ] လွင်တီးခေါင်မြေအဖို့။
တိဏဂုမ္ဗာဒိရဟိတံ ဝိဝဋ္ဋံ အဗ္ဘောကာသ-
ဘူမိဘာဂံ။ အံ၊ဋ္ဋီ၊၃။၁၇၆။ (=ရမဏီယံ ဝါ
ဘူမိဘာဂံ။ အံ၊၂။၄၅၂။)

အဗ္ဘောကာသမဂ္ဂ (ပု) [အဗ္ဘောကာသ+မဂ္ဂ]
လွင်တီးခေါင်လမ်း။ အပရော အဗ္ဘောကာ-
သမဂ္ဂေန သုခေန ဂန္တွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၃။

အဗ္ဘောကာသရတ (တိ) [အဗ္ဘောကာသ+
ရမု+တ] လွင်တီးခေါင်၌ မွေ့လျော်သော၊
သူ။ ပဝိဝေကရသဿာဒံ၊ နုစိရဿေဝ ဝိန္ဒတိ။
ယသ္မာ တသ္မာ ဟိ သပ္ပညော၊ အဗ္ဘောကာ-
သရတော သိယာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၇၃။

အဗ္ဘောကာသဝါသ (ပု) [အဗ္ဘောကာသ+
ဝသ+ဏ] လွင်တီးခေါင်၌နေခြင်း။အဗ္ဘော-
ကာသဝါသော ဝိယ ကာယံ န သန္တမ္ဘေတိ။
အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ (အလားတူ
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁·၌ကား အဗ္ဘောကာသာ-
ဝါသော ဟု ရှိသည်။) တေရဿ အဗ္ဘော-
ကာသဝါသေန မညေန ဝဿတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊
၁။၂၈။ (ယင်း လွင်တီးခေါင်၌ နေခြင်းသည်
ထိနမိဒ္ဓကို ပယ်ကြောင်းတရား ၆·ပါးတို့တွင်
တပါးအပါအဝင် ဖြစ်သည်။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၃။

အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၄၁။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၆၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၃၂။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၀၂။)

အဗ္ဘောကာသဝါသီ (တိ) [အဗ္ဘောကာသ + ဝသ+ဏီ] လွင်တီးခေါင်၌ နေလေ့ရှိသော၊သူ။ အဗ္ဘောကာသိက(မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆)ကြည့်။

အဗ္ဘောကာသဝိဟာရ (ပု) [အဗ္ဘောကာသ+ဝိဟာရ] လွင်တီးခေါင်၌ ရှိသော ကျောင်း။ ဝေဠုပေ ပဋိစ္ဆန္နေ ဝါ ဩကာသေ အဗ္ဘောကာသဝိဟာရဿပိ ဝါ ဧကမန္တေ နိသီဒိတွာ ပါဒါ ဓောဝိတဗ္ဗာ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၀၄။ (ကူးယူရာ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉၆-၌ကား အဗ္ဘောကာသေ ဝိဟာရဿပိ ဝါ ဟု ရှိသည်။ ရင်း၊သျှလည်း ကြည့်။)

အဗ္ဘောကာသသင်္ခေပ (တိ) [အဗ္ဘောကာသ+သင်္ခေပ] လွင်တီးခေါင် အဖြစ်ဖြင့်–ရေတွက်–ခေါ်ဝေါ်–အပ်သော။ အန္တော ပန ပဗ္ဘာရဿ ဝဿောဒကံ ပဝိသတိ စေ၊ အဗ္ဘောကာသသင်္ခေပံဂမေဝါတိ တတ္ထ ပစိသိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၀၀။

အဗ္ဘောကာသသယ (တိ) [အဗ္ဘောကာသ+သီ+အ] လွင်တီးခေါင်၌ အိပ်သော၊သူ။ အဗ္ဘောကာသသယော ဇန္တု၊ ဝဇန္တျာ ခီရပါယိတော။ ဇာ၊၁။၃၁၆။ အဟံ...အဗ္ဘောကာသသယော အဟောသိံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၀၁။

အဗ္ဘောကာသာဘိမုခ (တိ) [အဗ္ဘောကာသ+အဘိမုခ] လွင်တီးခေါင်သို့ ရှေးရှုမျက်နှာမူသော။ ဒိသာမုခ(ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၂၉)ကြည့်။

အဗ္ဘောကာသိက (တိ) [အဗ္ဘောကာသ+ဣက။ အဗ္ဘောကာသေ နိဝါသော အဗ္ဘောကာသော။....တံ သီလံ အဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၉၀။] လွင်တီးခေါင် – လွင်ပြင် – ဟင်းလင်းပြင် – လဟာပြင် –၌ နေခြင်းအလေ့ ရှိ –၌ နေလေ့ရှိ –သော၊သူ၊ အဗ္ဘောကာသိကဓုတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်။ ပဥ္စ အဗ္ဘောကာသိကာ။ ဝိ၊၅။၂၃၃။ အဘိ၊ပု။၁၁၁၊၁၈၀။ အံ၊၂။၁၉၄။ အဗ္ဘောကာသိကောပိ ဟောတိ ယထာသန္ထတိကော။ ဒီ၊၁။၁၅၈။ ဒီ၊၃။၃၄။ နာဟံ ဘိက္ခဝေ အဗ္ဘောကာသိကဿ အဗ္ဘောကာသိကမတ္တေန သာမညံ ဝဒါမိ။ မ၊၁။၃၅၀။ အဗ္ဘောကာသိကဿာတိ အဗ္ဘောကာသဝါသိနော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။ ဘိက္ခူ အဗ္ဘောကာသိကာ။ မိလိန္ဒ။၁၉။ အဗ္ဘောကာသိကော—ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၅၊၃၂၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၈။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၃၅။ အဗ္ဘောကာသိကာ – ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၉။ အဗ္ဘောကာသိကေန – ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၉၁။ ကင်္ခါ၊၂၀၂။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၄၆၅။ အဗ္ဘောကာသိကဿ— ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၇၂။ ဝိမတိ၊၁။၁၉၂။ အဗ္ဘောကာသိကာနံ—ဝိမတိ၊၂။၁၄။

အဗ္ဘောကာသိကင်္ဂ (န) [အဗ္ဘောကာသိက + အင်္ဂ] လွင်တီးခေါင်၌ နေခြင်းအလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏–အကြောင်း–အင်္ဂါ – သမာဒါန်စေတနာ။ ဆန္နဥ္စ ရုက္ခမူလဥ္စ ပဋိက္ခိပါမိ၊ အဗ္ဘောကာသိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၇၂။ ဟိရောတ္တပ္ပံ ပစ္စုပဋ္ဌပေတွာ အဗ္ဘောကာသိကင်္ဂံ အဓိဋ္ဌာယ....။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၅။ (မိလိန္ဒ။၃၄၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၅၇၊၅၈-တို့လည်း ကြည့်။)

အဗ္ဘောကာသိကင်္ဂသမာဒါန (န) [အဗ္ဘောကာသိကင်္ဂ+သမာဒါန] လွင်တီးခေါင်၌ နေခြင်း အလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏–အကြောင်း–အင်္ဂါ – ကို – ကောင်းစွာ ယူ – ဆောက်တည် – ခြင်း။ ဆန္နရုက္ခမူလာနိ ပဋိက္ခိပိတွာ အဗ္ဘောကာသိကင်္ဂသမာဒါနေန အဗ္ဘောကာသိကော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၄။

အဗျောကာသိကတ္တ (န) [အဗျောကာသိက + တ္တ] လွင်တီးခေါင်၌ နေခြင်းအလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်၊ အဗျောကာသိကဓုတင် ဆောင်ခြင်း။ သီလဝါပိ သီလာနုရက္ခဏတ္ထံ အဗျောကာသိကတ္တာဒိဝသေန အတ္တာနံ အာတာပေတိ ပရိတာပေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၄၄။

အဗျောကာသီ (တိ) [အဗျောကာသ + ဤ] လွင်တီးခေါင်၌ နေခြင်းအလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊ အဗျောကာသိက ဓုတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်။ အဗျောကာသီ သာတတိကော။ ထေရ။၃၃၂။ အဗျောကာသိကင်္ဂသမာဒါန-လည်း ကြည့်။

အဗျောကိရတိ (ကြိ) [အဘိ+အဝ+ကိရ+အ +တိ] ကြဲဖြန့်၏။ **အဗျောကိရိံသု** ပတ္တေဟိ၊ ပသန္နာ သေဟိ ပါဏိဘိ။ ဝိမာန။၆။ အဗျောကိရိံသုန္တိ အဘိဩကိရိံ အဘိပွကိရိံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၃။ အဗ္ဘုက္ကိရတိ-လည်း ကြည့်။

အဗျောက္ကိရဏ (န) [အဘိ+ဥ+ကိရ+ယု] ပွဲကရာ၌ နတ်တို့ကို ပူဇော်ပသခြင်း။ (နတ်ပွဲ ဝင်ခြင်း၊ ဗလိနတ်စာ ပေးခြင်း၊ နတ်ပွဲမြှောက်ခြင်း။ ပဒ္ကေ။နိသျ။၄၂၅။) သောဘာနကန္တိ နဋ္ဋာနံ အဗျောက္ကိရဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၈၁-၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၄၄။ အဗျောက္ကိရဏံ ရင်္ဂဗလိကရဏံ၊ ယာ "နန္ဒီ"တိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊၁။၁၂၇။ အဗျောက္ကိရဏံ ရင်္ဂဗလိကရဏံ၊ တေ ဟိ နစ္စဋ္ဌာနေ ဒေဝတာနံ ဗလိကရဏံ နာမ ကတွာ ကီဠန္တိ၊ ယံ "နန္ဒီ"တိပိ ဝုစ္စတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၅၉-၆၀။ အဗ္ဘုက္ကိရဏ-လည်း ကြည့်။

အမှန်တရားထင်ရှားရမည်

လူ့သဘာဝ စရိုက်ဆိုးများကို ပယ်ရှားပြီး စရိုက်ကောင်းများကို ဖော်ဆောင်မည့်

တော်လှန်ရေးအစိုးရဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မှ

ပိဋကတ်မြန်မာပြန်များကို ဖတ်ပါ

မြန်မာစာဖတ်တတ်သူတိုင်း ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရား၏ နိကာယ်ငါးရပ် ပိဋကတ်ပါဠိတော်

၅၂-ကျမ်းလုံးကို ဖတ်ရှုနားလည်နိုင်ကြပြီ

မြန်မာပြန်ကျမ်းများ

၁။ ဒီဃနိကာယ် (သုတ္တန်) ပ-၃၊တ (၃-ကျမ်း) ၃-အုပ်

၂။ မဇ္ဈိမနိကာယ် (သုတ္တန်) ။ (၃-ကျမ်း) ၃-အုပ်

၃။ သံယုတ္တနိကာယ် (သုတ္တန်) ။ (၅-ကျမ်း) ၃-အုပ်

၄။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် (သုတ္တန်) ။ (၁၁-ကျမ်း) ၃-အုပ်

၅။ ခုဒ္ဒကနိကာယ် (ကျမ်း-၃၀) မှ ဝိနည်း (၅-ကျမ်း) ၅-အုပ်

အဘိဓမ္မာ (၃-ကျမ်း) ၄-အုပ်

အခြားသုတ္တန် (၁၄-ကျမ်း) ၈-အုပ်

အစိုးရဝန်ထမ်းများအား ဆဋ္ဌသံဂါယနာတင်ပါဠိတော် မြန်မာပြန် ကျမ်းစာအုပ် များကို အရစ်ကျဆပ်ငွေစနစ် (Instalment System) အရရောင်းချသည်။